
NAZIONALE
13
17 E
6
VITT. EMANUELE

DE CENSVRIS EXCOMMVNICATIONIS, ET SVSPENSIONIS,

Seù Recollect. septem, communium, ac practicabilium opinionum.

De Officio, & Potestate Confessarij, circà Pœnitentes, Censuris:

I. A iure in communi.
II. Ab homine, etiam in communi.
III. Excommunicationis in genere.
IV. Excommunicationum in particulari, ordine ALPHABETICO explicatarum:
V. Excommunicationis Canonis, si quis suadente 17. q. 4.
VI. Suspensionum in communi, & in particulari, ALPHABETICO quoq; ordine dilucidatarum.
VII. Abortus Procurationis.

Irretitos, ligatos, atque adstrictos.

AVTHORE R. P. D. ALPHONSO DE LEONE NEAPOLITANO, Clerico Regulari V. I. D. ac Theologiæ Moralis Professore.

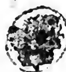
Opus non solum Confessarijs, sed etiam Prælatis, ac Iudicibus Ecclesiasticis, & Sæcularibus pernecessarium; tùm ob varietatem, & multiplicitatem rerum, quæ in eo pertractantur, tùm etiam, quia in ipso solo, faciliter, & breuiter, ipsi inuenire possunt, quidquid circà hanc materiam, Authores hucusque in lucem editi, scripserunt.

ACCEDVNT QVOQVE
Additiones earum Doctrinarum, & Authorum, qui post interpolatam operis impressionem, ad Authoris manus; in dies deuenire, ac recolligi, potuerunt.
Cum duplici Indice, Materiarum scilicèt, & Titulorum.

Conu.^s S.^ti Alexii

de Insula Urbis

NEAPOLI, Typis Camilli Caualli. M. DC. XLIV.

EMINENTISSIMO, AC REVER.MO PRINCIPI ASCANIO CARDINALI PHILAMARINO ARCHIEPISCOPO NEAPOLITANO,

DON ALPHONSUS DE LEONE CLERICUS REGULARIS.

OPUS peregi, Eminentissime Princeps, quod lucem desiderans, fulgidissimis obijcio tuæ radijs claritatis. Mirum quippe fulges in modum, non illustrissimi tantùm nobilitate generis, atq; purpureis, quibus insigniris, luminibus; sed præclarissimis, quoque gestis, quæ summa ductus sapientia, pietate, ac zelo, velut igneum iubar, in tui commodum Gregis, operaris. Admiratus aliquando fui, cum Studijs operam dares legalibus (in eodem enim lycæo mihi contigit discere) admiratus, inquam, tunc fui, quos, velut in Aurora; fundebas radios, & ex Te, qui studiosissimis quibusque, perfectissimum eras Scientiarum exemplar, aliquod excepi Sapientiæ lumen, quod Tibi, meridiana iam luce coruscanti, omni erat iure reddendum. De Censuris agit hoc opus, ideoque Tibi Vigilan-

tiſſimo Neapolitanæ Eccleſiæ Paſtori, dicandum, ad quem Cenſurarum ſpectat ferre ſententias. Fœlix noſtra ætas, quæ Te Præſulem colit, tuamque ſuauiſſimam experitur in Oues ſollicitudinem. Antè quingentos annos optimi floruerunt ex tua familia Antiſtites: Stephanus quippè Tarentinam rexit Eccleſiam, Capuanam Marinus, Neapolitanam Matthęus, Petrus denique Rheginenſem: at Tu ipſorum geſta non tantùm imitaris inſignia, ſed omnium ſimul, quàm longè, quàm mirabilitèr, excellis. Patere igitur, Præclariſſime Præſul, hoc tibi à me deferri obſequentis animi ſignum; & qua ſoles humanitate, munus excipe, licèt rude, licèt exiguum, tuoque dignum fac patrocinio, nè infeſtos patiatur Cenſores. Interim enixis ego Deum obſecro precibus, vt ijs Te fulgoribus ditet, quibus ne dum Neapolitanam; ſed omnes etiam, tua luce, illuſtrare queas Eccleſias.

Reuerendi Patris nostri Don Alphonsi de Leone V. I. D. & Moralis Theologiæ Professoris, ac nostræ Religionis Clericorum Regularium Professi; Opus de Censuris excommunicationis,& suspensionis,iussu admodum Reuerendi Patris nostri Generalis perlegimus, & recognouimus, & nihil in illo, quod non sanam doctrinam, contineat,reperire potuimus, sed viris doctis gratum fore, ac dignum prorsus, quod in communem vtilitatem, Typis mandetur,iudicauimus. Datum Capuæ die 15.Maij 1640.

D.Leonardus Duardus Cler. Regul. Theol.& V.I.D.
D.Io.Thomas Cecius Clericus Regul.Sacræ Theol. Doctor.

D.Stephanus Medices Præpositus Generalis Congregationis Clericorum Regularium.

HOc Opus, cui Titulus de Censuris, excommunicationis, & suspensionis à R. P. D. Alphonso de Leone V. I. D. ac Theologiæ Moralis Professore, compositum, & iuxtà præfixam assertionem Patrum,quibus id commisimus approbatum, vt Typis mandetur, quò ad nos spectat,facultatem concedimus, in quorum fidem præsentes litteras manu propria subscripsimus, & solito nostro Sigillo firmauimns, Neapoli die XV. Ianuarij MDCXXXXII.

D.Stephanus Medices Præpositus Generalis,
Congreg. Cler. Regul.

D.Io.Baptista Lanfranchi Secretarius.

OPus de Censuris excommunicationis, & suspensionis A.R.P.D. Alphonsi de Leone Clerici Regularis, distinctè perlegi, nec in eo aliquid animaduersione dignum inueni, vndè tamquam non solum bona; sed vtili refertum doctrina, dignum censeo, vt prælo, publicę vtilitatis causa, committatur. Datum Neap. 1. Maij 1643.

Fr. Ioseph de Rubeis S.T.D.Ord.Min.Conu.S. Francisci Emin.D.Card.Philamarini Theol. vidit.

Imprimatur. Gregorius Peccerillus Vic.Gen.

Illustriss. & Excellentiss. Domine.

DE Mandato Vestræ Excellentię, summa cum diligentia, accuratè perlegi, & percuntaui fertilem Tractatum de Censuris excommunicationis, & suspensionis A.R.P. D.Alphonsi de Leone Neapolitani Viri Doctissimi, ac Cler. Reg. ex Sanctissima, & Celeberrima Religione Theatina, at cùm in eo nil carpere potui, vt Censuræ subiaceat, & iuri publico, ac bonis moribus oppugnet; sed verius vtilissimum, solideque doctrinę innixum pro iuris vtriusque, ac Sacræ Theologiæ professorum pernecessarium comodo esse existimaui; ità quòd quàm primum typis dari posse, non vereor; suggerente quoque Vestrę Excellentię assensu, cui ex debito, reuerenter; post manuum oscula; pręcor longeuos annos pro huius nostræ Reipublicæ tutela. Datum Neap. ex nostris ædibus die 26. mensis Aprilis 1644.

Vestræ Excellentiæ.

Humillimus Seruulus.

Io. Baptista de Thoro I.C. Neap.

Visa supradicta relatione. Imprimatur.

Brancia Reg. Zufia Reg. Casanate Reg. Sanfelicius Reg.

Caracciolus Reg. Capyc. Lat. Reg. Salamanca Reg.

Vidit Arias de Mesa Reg. Consil. Deleg. per suam Excellentiam pro reuisione Librorum.

LECTORI.

SCimus, fidem esse sanctissimum humani pectoris bonum, & veluti alterum quoddam Numen, ac certissimum humanæ salutis pignus, colendum esse: quæ tantò commendatior esse debet viro, quantò cæteris dignitate præstat. Nihil est, quod magis hominem deceat, quàm vt verbis suis, fidem præstet; ideò aliquando exoluimus, quæ promisimus, & si non cuncta, partem saltem ob vastam, ac copiosam *Censurarum* materiam; Non autem ob stylum, quem tibi, quia gratum fuisse, experientia nos docuit, mutare minimè voluimus. Tibi igitur, beneuole Lector, scribimus; tibi laborauimus, vt ab omni ferè labore te surriperemus, labori nō pepercimus, & tu parce, tui causa laborantibus, & quæ dextera offerimus, tu nè sinistra capito. Nouos semper libros emittimus, & libros libris addimus, & volumina voluminibus, vt materiam, quam vnus non potest capere liber, capiat alter, sicquè iuxtà nostrum institutum, *Confeßarij* maximè de eorum *Officio*, seù obligatione, ac *Potestate*, circà pænitentes, in singulis materijs instruantur. *Seneca Epist. 89. Valer. Max 6.c.6. Impr. Leon. Nouel. constitut. 19.*

Infelix, qui anathematis fulmine icitur. Cain hac tactus maledictione nil vnquam prosperè gessit. Cham quoque excommunicatus aberrans, ferale toti orbi dedit spectaculum. Esaù paterna priuatus benedictione, infeliciter mortuus fuit. Ficus etiam maledicta, continuo aruit; at maioribus bonis spoliatus excommunicatus, nam priuatur bonis Christianorum, vt nec Christianus sit talis magis, quàm ethnicus. Hoc est è cęlo deturbari cum Lucifero, cibis sacris, ac salutaribus arceri, priuari, tradique Satanæ. Hoc est instar Nabuchod. in deserto agere, ferum inter feras. Heu? ex Rege in brutum verti? trutinauit isthoc Theodos. Imperator, qui mensibus octo excommunicatus egit, afflictus, & extabuisset, ni Ambrosius ipsum Ecclesiæ restituisset. Hoc est non sacris tantum extorrem fieri, sed & Sanguinis Christi influxu priuari. Si Orbis inferior cælorum influxu destitueretur, periret. *Gen. 4. Gen. 9. Gen. 27. Matth. 11. Cassiod.*

—— —— —— —— —— *Totaque discors*
Machina diuulsi turbaret fœdera mundi.

Et quid anima sine Deo? sine Sacris, & Sacramentis, & meritis fidelium, dum pro excommunicatis non orat Ecclesia, licèt pro Iudęis, Turcis, & alijs peccatoribus? denique sepultura priuantur excommunicati, vt nè cum mortuis habeant quicquam commune, sed veluti sepultura Asini sepeliantur. De his agitur in hoc libro, in quo ne speciosa quæras, sed vsu necessaria, prodesse tantum voluimus, Sermonis elegantiam, cultæque dictionis paraturā studendo vtilitati, neglexímus. Potuissemus cultiùs, & elegantiùs scribere, sed cui rei? Hæc animis, non auribus scribimus, fucatum ne quæras sermonem, sed veritatem puram, quæ verborum ornamentis obuelatur, quod à calamo primo impetu fluxit; statim ad prælum iuit. Non expoliuimus, limæ, alciæquè vsum ignaui. Benè callentes tamen. *Sermo veræ puritatis, vel pura veritatis illibatus debet esse, & facilis, nec artificioso, colorum velamine desiderat Opacari*. Veritatis faciem ostendere Lectori voluimus è tenebrosis erutæ ruderibus, non denso verborum velamine, contegere. *S. Bern. Epi. 49.*

Ne ergò Lector laborem damnabis, qui damnum vllum affert, sed si leges opus, maximam vtilitatem, & hisce imbutus doctrinis Salo non fluctuabis, sed ad littus duceris, & si qua lapsi inueniamur, scitò verum esse illud Principis Poetarum. *Homer. Iliad. 5.*

Nemo hominum interris, vitio sine nascitur vsquam.

Vndè rectè Socrates Xenoph. dicebat. *Nullum est opus, in quo non accusentur, homines. Difficilè namquè est ità, quid quàm peragere, vt nihil erres, quod si etiam sine errore quisquam, aliquid peragat, Difficilè est non equum Iudice reperire.* In quo finem facimus, & te eum Iudicem prębere optamus, quem se boni hominesfolent, idest æquum, facilem, benèvolentem. Vale, hisque fruere bone Lector. *lib. 2. de factis, & dict. Socr.*

D. IO. PETRI MASSARII PROTH. APOST. S. THEOL. PROFESS. ET I.V.D. NEAPOLITANI.

CARMEN.

Admodum Reuerendo D. Alphonso de Leone Clerico Regulari V.I.D. ac Theol. Moralis Profess. atque huius operiis Scriptori.

Felix, qui potuit iuris præscribere leges,
Immensasque sacri noscere iuris opes.
At longè antè alios felix, qui colligit, altò
Missa Polo, è sacris dogmata clara libris.
Sed Te, Alphonse, nequit dici felicior alter,
Qui vi doctrinæ mentis vtrumque facis.
Quis Capellani, Censuræ munera scribit,
Quis Iubilęi Iubila acuta? Leo est.
Pontificis legum summi sententia, quæ nam,
Doctorum, quæ sit, explicat? Ecce Leo.
Clara Leo chartis intexuit acta peritus,
Et vigil æternum reddidit Auctor opus.
Sic docta artificis gemmas manus inserit auro,
Atque illis ingens adijcit arte decus.
Quo Ciuem Patria ergò suum celebrabit honore.
Quis vetat Alphonsi dogmata scripta mori?
Quas igitur grates referet tibi Carmine Syren?
Si tua sunt tanti dogmata causa boni?

Ad hunc Aureum Librum Alphonsi de Leone ex Cleric. Regul.

Andreæ Tartaglioni Presbyt. Humanarum Litterarum Professoris.

EPIGRAMMA.

I Liber, & gelidos penetra Garamantas, & Indos;
Quid dubitas? quis Te carpere iure potest?
Te Leo tutar; tuta est tutela Leonis,
Terret, discerpit, deuorat, atque rugit:
Dogmata vera doces, dubia, & nodosa resoluis,
Diceris interno, consuluisse foro;
Quot responsa tonas, tot certè ducere gemmas
Te, aiunt, quas diues India gignit, opes.
Thesaurum hunc ergò ipse tuum largire peritis;
Mentis, & ingenij condat, vt Arca simul.
Persoluent grati grates, & munera laudis
Præclaro Auctori, est cui super astra Domus.

INDEX MATERIARVM

A

Abbas alienos subditos ordinans sine dimissorijs proprij ordinarij, an sit suspensus, Recoll. 6. n. 17. & seq. fol. 506. An & quos ordines possit conferre suis subditis, & vbi. ibid. à num. 22. An ad hunc finem, vt possit ordines conferre, debeat esse benedictus. ibid. num. 24. An Nouitius dicatur subditus Abbati Regulari ad hunc effectum. ibid. nu. 27. Quando possit concedere dimissorias ad ordines, quos ipse conferre non potest, subditis Clericis sæcularibus. ibid. num. 35. & 39. An possit concedere commendatitias eisdem, & an illæ sint necessariæ ordinandis vigore Diplomatum Apostolicorum. ibid. num. 37. Quis benedicat Abbatem ibid. num. 23. An possit ferre censuras, si non fuit benedictus Abbas Sæcularis. ibid. nu. 180. fol. 27. Conferens Sacram. confirmationis, vel alia sacramentalia, in qua intret vnctio sacra, an incurrat irregularitatem. ibidem num. 34. fol. 507. Habens vsum mitræ, & baculi, exercens Pontificalia in aliena Diœcesi, quam pœnam incurrat. ibid. numer. 381. fol. 548. An incurrat suspensiones latas in iure contrà Episcopos. ibid. num. 31. & seq. fol. 507. Regularis non vtens debitis vestibus, vel vacans venationi clamorosæ, quas pœnas incurrat ibidem num. 41. fol. 508. An dispenset in interstitijs ibid. num. 40.

Abbatissa non certiorans Episcopum, antè mensem de professione nouitiæ, incurrit suspensionem ab officio per mensem Recoll. 6. num. 46. Quis nam sit effectus dictæ suspensionis ibid. num. 47. Permittens ingressum virorum, ac fœminarum, quas pœnas incurrat. Recoll. 4. verbo ingressum virorum fol. 339.

Abortum fœtus animati tentans, si effectus non sequatur, non incurrit excommunicationem latam à Sixto V. & moderatam à Gregorio XIV. Recoll. 1. num. 815. fol. 44. latius, recoll. 7. n. 33. fol. 789. an idem sit in eius casus reseruatione facta ab ordinario in Tabella, ead. Recoll. 7. nu. 7.

Abrogatio legis, vel statuti continens pœnam excommunicationis, non trahitur, ad excommunicationem iam incursam, sed incurrendam. Recoll. 1. num. 464. fol. 64.

Absens an possit absolui, quò ad forum internum à censuris. Recoll. 1. num. 471. & 483. f. 66. quãdo operetur suum effectum absolutio data absenti. ibid. num. 488. & seq.

Absoluere, an possit Confessarius pœnitentẽ excommunicatum à peccatis tantum ex eo, quòd non adsit copia habentis facultatem, circà dictam excommunicationem, & dictus pœnitens aliàs non communicando, vel celebrando incurreret infamiam, vel aliud periculum, Recoll. 3. num. 57. & seq. Secluso dicto casu necessitatis, pœnitens scienter petendo dictam absolutionem, peccat, & absolutio si de facto detur, est inualida, ibid. nu. 52. fol. 229. quid si ex ignorantia, vel inaduertentia. ibid. num. 60. fol. 231. & num. 65. & 66. An hoc procedat, vbi talis fuit denunciatus excommunicatus, ibid. nu. 63. An procedat, vbi excommunicatio esset iniusta, sed valida, ibid. nu. 55. & 56. Quid si fuerit dictus pœnitens nominatim excommunicatus, non autem denunciatus. ibid. num. 80. quando id possit confessarius vi Bullæ Cruciatæ, vel Iubilei, vbi est denunciatus, infrà excommunicatus.

Absoluere potest validè confessarius excommunicatus toleratus, cuius excommunicatio est occulta. Recoll. 3. nu. 69. fol. 233. An hoc sit verum, etiam vbi id sciatur à pœnitente. ibid. numer. 71. & 77. Quid si confessarius fuerit iam denunciatus, seù non toleratus, an extra casum necessitatis, validè absoluat, ibid. n. 93. fol. 235. An hoc sit verum, etiam in absolutione data à peccatis venialibus tantum. ibid. num. 90. Quid si licèt dictus Confessarius sit denunciatus, tamen hic, & nunc sit toleratus, ibid. num. 78. & seq.

Absoluere à censuris potest non solum is, qui eas tulit, sed etiam successor. Recoll. 1. num. 513. fol. 69. procedit, tàm quò ad forum externum, quàm quò ad forum internum, ibid. num. 510. An id spectet, ad potestatem ordinis, vel iurisdictionis, ibid. n. seq. vide etiam Recoll. 6. n. 1016.

quomodò hoc casu militet regula illa eius est soluere, cuius est ligare ibid. nu. 512. An requiratur, certa forma verborum ibid.num.514.propè medium, folio 60.vide etiam nu. 528.& seq. & 544.fol. 74. An sit necessaria determinatio censuræ in particulari. ibid.numer.529.& seq. fol.72. An requiratur expressio causæ, ob quam absoluendus incurrrerat censuram. ibid.num.520.& seq.fol.71. extenditur, ad censuras, etiam oblitas, quando datur absolutio ab ipsis indefinitè, ibid. num.524.fol. 71. Attenditur in ea mens absoluentis.ibid.num.522.circà medium non tamen extenditur, ad absolutionem à peccatis ibid. num. 518.Solita apponi in rescriptis Apostolicis Gratiæ, vel Iustitiæ, an suffragetur irregulari, ibid.nu. 57. & seq. fol.8. & 9. vbi an suffragetur ei, qui insorduit per annum in excommunicatione. An illa indigeat iniustè excommunicatus, recoll.2.num.13. fol. 80. A Censuris in Bulla Cænę pręsumēs absque legitima facultate, Recoll.4.hoc verbo, fol.285.

Absolutio à Censuris, vbi delegatur cum illis verbis, vt absoluat seruata forma iuris, vel secundam formam Ecclesiæ cōsuetam, quomodò debeat dari, adhoc vt sit valida, recoll.1.nu.531.Data ex falsa causa substantiali, vel per fraudem, dolum, aut errorem in re essensiali, est nulla.ibid.num. 572. declaratur n.n. sequentibus. Debet procedere à voluntate libera ibid. num. 557.fol. 76. extorta per metum, an sit irrita.ibid. num. 568. & sequentibus, fol. 76. illam ità extorquens, an incurrat aliquam pænam. Recoll.4.verbo absolutionem, fol.285. An validè possit dari sub conditione. ibid. num.547.& duobus sequentibus, fol.74. an saltem licitè, num.550.& seq. A censuris latis per sententiam particularem, an potest quis absolui ab alio, quàm ab eo, qui illas tulit, si reperiatur extrà Dięcesim.Recoll.2.num.915.fol. 205. quid de latis per sententiam generalem, ibid. num.910.Quid de suspensione eodem modo per sententiam particularem, vel generalem, lata. Recoll.6.num.866. fol. 623. An danda in Sacramento Confessionis, ibid. num. 1068.fol.673. An prosit, quòad forum externum, quando datur pro foro conscientię, recoll. 5.n.444. fol.451. Absolutus à Censuris pro foro conscientiæ tantum, an aliquando celebrando peccet, & fiat irregularis, ibidem num.442.&seq. Regulares à quibus censuris, hodiè possint absoluere. Recoll.5. num.599.& 600.Data ab excommunicatione in articulo mortis, quàmdiù duret.Recoll.4.hoc verbo, fol. 285. Absolutus à Papa cum conditione, vt se præsentet ordinario, ibidem.

Absolutio à Censuris data in foro externo parte non citata, an sit illicita, Recoll.2. num. 815. fol. 184. An suspendatur per appellationem, ibid. num.seq. Dari an possit appellatione pendente à Iudice à quò, nu.818.nisi esset seruata S.P. ibid. num.822. An possit dari parte contradicente, ibid.num.820. & seq. vt possit recipi per procuratorem, an requiratur speciale mandatum, recoll.5. num.706. fol. 500. simplex quando, & quomodò datur à Iudice appellationis, Recoll. 2. nu.834.& seq.fol. 188. An requiratur ad eius validitatem iuramentū de parendo mandatis,&c.ibid.num. 837. quomodò differat ab absolutione ad Cautelam, nu. 841. & seq.fol.190. qua differentia vtatur Rota in concedenda absolutione ad Cautelam pro Censuris latis extra Curiam, vel in Curia, ibid.n.839. Ad cautelam, an concedenda ex quauis causa nullitatis, num.853.fol.191.vide etiam nu. 997.fol.291. quæ nam probatio nullitatis requiratur ad obtinendam absolutionem ad cautelam, numer.854. quæ nullitas sit necessaria, nu.seq. qualis debeat esse error, quando petitur ex capite, quòd sententia sit nulla ob errorem in tollerabilem, num.861. fol. 193. An possit dari, quando in excommunicatione Canonis adest dubium iuris, & à quo hoc casu possit dari, ibid. num.868.folio 195. An illam possit prętendere, qui iustè impeditus non possit comparere, & incontumaciam fuit excommunicatus, ibid.num.870. qua solemnitate danda sit pro foro exteriori, ibid. num. 872. & seq. An possit dari in foro conscientiæ, vi Bullæ Cruciatæ, vel Iubilei, Recoll.6. nu.1066.fol.673. qualiter hoc casu danda, vt possit probari pro foro externo, Recoll.2.num.873. & seq. Absolutio ad cautelam, an requirat præuiam satisfactionem, Recollect.5.numer. 640. Data à Iudice Ordinario, vel Delegato, sine limitatione satisfactionis, parti præstandæ, an sit valida. Recoll.2.num. 935. fol. 207. quid si sit data à Delegato cum dicta limitatione, num. seq. quid quando in delegatione, & priuilegio illa prærequiratur, tamquam conditio necessaria, num.937. quid si prærequiratur alia con ditio, n.sequenti. Vi Bullę Iubilei, an dari possit ad cautelam, recoll.6.num. 1066. fol.573.

Ad reincidentiam, quæ nam sit, Recoll.2. nu.875.

num.875.fol.196. Ad quem Iudicem spectat illam impartire, n. 881.f.197. Non potest regulariter dari à Confessario virtute Bullæ alicuius, vel priuilegij, nisi in Bulla, vel priuilegio, id expresse concedatur, nu. 876. vel etiam de consensu Iudicis, ibid. & nu. seq. vide adhoc Dianam par. 5. tract. 9. resol. 40 ad finem. Non sufficit consensus partis solius, num. 878. sic absolutus, de consensu partis per 15. dies, an remaneat in totum absolutus num. 879. Cuius Iudicis debeat esse iste consensus, num. 881. & seq. elapso tempore, an reincidentia sit in eandem, vel nouam censuram, num. 887. & seq. f. 198. & seq. Absolutus extrà sacramentũ à censuris, an qñ postea confitetur sacramentaliter, teneatur explicare circunstantiam excommunicationis, Recoll. 1. num. 384. fol. 79.

Impeditis adire S.P. dari potest ab Epo. Rec. 2. n. 892. & seq. f. 200. quid si possint adire legatum S.P. à latere, n. 901 quid si adsit alius, qui habeat à S.P. priuilegium absoluendi à sibi reseruatis, num. 903. Si sint impediti adire etiam Episcopum, vel alium propriũ Prælatum, an possit dicta absolutio illis dari à Parocho, vel alio Confessario, numer. 805. & seq. An id procedat, vbi etiam suppetat tempus scribendi, vel Nuntium mittendi ad S. Pontificem, ibid. num. 900. An procedat, etiam in casibus reseruatis, in Bulla Cœnę, Hæresis, vel alijs, qui reseruantur, excepto tantum articulo mortis, ibid. num. 894. & seq. fol. 207. vide etiam Recoll. 5. num. 514. f. 473.

Quando quis dicatur impeditus adhunc effectum, ibid. num. 905. Delegatus ab Episcopo ad absoluendum ab omnibus Censuris reseruatis, vt est Pænitentiarius, an possit absoluere impeditos adire S.P. Recoll. 5. num. 548. fol. 477. An respectu censurarum reseruatarum sibi ab Episcopis, impediti adire ipsum Episcopum, vel eius Vicarium, possint absolui à Parochis, vel alijs Confessarijs, Recoll. 2. num. 906. quando delicati, vel magnæ potentiæ, dicantur impediti, vt possint absolui ab enormi percussione, recoll. 5. num. 500. fol. 472. Quando ex eo, quod periculum sit in mora, sufficiat, ibid. Serui, qui dicantur impediti adhunc effectum, & pro quibus casibus, ibid. num. 481. & seq. vbi num. 491. fol. 469. an hoc impedimentum in ipsis sit perpetuum, vel temporale, quid de filijs familias, n. 487. & seq. Iuuentus, an & quando tribuat legitimum impedimentum, ad eundem finem, ibid. num. 492. fol. 469. quid de vxoratis, ibid num. 493. & seq. De carceratis, condendatis ad triremes, vel relegatis, ibid. num. 495. quid de pauperibus, num. seq. item de habentibus inimicitias, ibid. num. 499. folio 470. vbi nu. 505. & seq. an hoc remittatur arbitrio Episcopi, & quomodò. Quid de mulieribus, & monialibus, ibid. nu. 460. & seq. fol. 463. quid de exemptis, ibid. nu. 465. de Senibus, ibid. nu. 465. & seq. Superior Regularis, an possit absoluere suos subditos impeditos à Censuris, pro quibus aliòqui deberent adire S. Pontificem ead. Recoll 5. nu. 692. & 604. fol. 485. vbi num. 608. declaratur, quis hoc casu dicatur superior. Absolutus ratione impedimenti temporalis, ab inferiori, qñ reincidat, ibid. nu. 525. fol. 474. vbi an talis hoc medio tempore sit incapax acquirẽdi noua beneficia, & fructus beneficiorum percipere, ibid. num. 526.

Ab enormi percussione clericorũ, quis absoluat, rec. 5. n. 414. & quis à leui, ibid. num. 348. fol. 448. quid si qui percussit enormiter, sit impeditus, ibid. nu. 549. f. 477. & n. seq. Legatus à latere, an absoluat ab enormi, etiam non impeditos adire S. Pontificem, ibid. nu. 448. 452. & seq. fol. 462. & quos, & an etiam finita legatione, ibid. nu. 449. & an possit hanc facultatem alijs delegare, ibid. num. 455. An idem sit de Legatis natis, ac Nuncijs Apostolicis, ibid. num. 450. Pænitentiarij S. Pontificis, an absoluant ab hac excommunicatione quò ad forum consciẽtiæ, num. 457. fol. 463. An id possint, etiam Confessarij Regulares, ibidem. Regularis, an possit absolui ab Episcopo, pro d. percussione, absq; licentia sui superioris, ibid. num. 604. fol. 485. Regularis, qui percussit personam Episcopi, à quo possit absolui, ibid. & nu. 598. Nouitium Regularem, quis absoluat, quando percussit professum, à nu. 614. vbi de casu, quo Nouitius habitum dimitteret, post percussionem, vsque ad num. 620. an illa danda sit in publico, quãdo tantũ est leuis, aut vehemens suspicio de percussione, erga alterum Regularem, ibid. nu. 619. an sit danda dicta absolutio præuia satisfactione percussi,

cussi, aliàs sit inualida, ibid.nu.622. fol.489. quid si sit data tantum pro foro conscientiæ, ibid. num. 625. & 638.&seq. Quando quis est impotens ad satisfaciendum, an debeat præstare iuramentum, ibid.num.630 an dicta satisfactio sit necessaria, quando etiam percussor est persona Ecclesiastica, n.631. quando Clericus prouocauit Laicum, an sit necessaria satisfactio, num.634. quid si tantum de hoc sit dubium, ibid. num. 632. & num.637.fol.491.

Data vi alicui⁹ Bullę v.g. Iubilei, Cruciatę, aut priuilegij, quomodo suffragetur pænitenti denunciato, vel per sententiam particularem excommunicato, quò ad forum externum, Recoll.2. num.944. & seq. non solum hoc casu est necessarium, quòd constet Iudici, excommunicatum fuisse absolutum, sed etiam quòd satisfecerit, ibid.nu.987.fol.217. quid si tantum constet, obtulisse satisfactionem, illamque non fuisse à parte offensa acceptatam, ibid. num.991.fol.218. quid si constet talem absolutum esse impotentē ad satisfaciendū, n.992.& in addit.f.716.col.2. Absolut⁹ vi Iubilei, aut alterius Bullę, an priusquàm à Iudice declaretur absolutus, et quò ad forum externum, possit publicè communicari, ibid.n.951.& 954. an cum dicto absoluto, sit licita communicatio, tàm in humanis, quàm in diuinis, non ammotis cædulonibus, ibid.num.954. quomodo etiam dicto pænitenti absoluto, sit licita sacramentorum receptio, ibid.num. 951. fol.211. data sinè pręuia satisfactione, vbi illa pręstari potuit, an prosit quò ad Censuras oblitas, ibid.numer.939. Partis nomine, quis hoc casu intelligatur, infrà Partis. Quomodò debeat constare Iudici, dictam partem fuisse satisfactam, vel esse impotentem, vel noluisse acceptare congruā satisfactionem, ibid.nu.989.fol. 217. Quid de eo, qui procurauit abortum fætus animati, effectu sequuto, Recol.7.n.607. Item de eo, qui percussit enormiter clericum, nu. 440. & seq. fol.460. quid de suspensione, in qua simul requiritur dispensatio, vt possit quis ministrare in ordine malè accepto, vel accepto per saltum, recoll. 6. num.989.fol.655. quid de Denunciato non nominatim, sed generaliter, per illa verba, quicunque id fecit, &c. Recoll.5.num. 335. fol.446.

Absolutio à peccatis, an possit dari à simplici Sacerdote pro peccatis mortalibus oblitis, Recoll.6. num. 866. fol.630. Data ab eo, cuius licentia fuit reuocata, an sit valida, & quid si sit dubium de dicta reuocatione, ibid.nu.864. Communis error absq; titulo in Confessario, an sufficiat ad illam reddendam validam, ibid. num. 863. quid si tractetur non de acquirenda iurisdictione, sed de illa ammittenda, ibid. ad finem, quid si dictus communis error nō sit iustus ibid.num.865. Absolutio data ab occulto inhabili, an sit valida in Addit. ad fol. 188. ad finem, an possit, & à quo ei, qui est in dubio, an violauerit immunitatem, vel libertatem Ecclesiasticam in Addit.ad fol.313. lin.8. Mulieribus ingredientibus monasteria Regularium, ac ipsis Regularibus introducentibus, Recollect.4. verbo mulieres ad finem, fol. 361. qualiter debeat coniungi cum actibus pænitentis in Addit.ad fol.300. vbi de absolutione danda vulnerato à longè confessionem poscente.

A reseruatis, an possint absoluere Regulares priuilegiati, vbi facta fuit generalis facultas pro certis diebus, absoluendi ab illis, omnibus Parochis, Recoll. 6. num.938. fol.646. Cætera, vide infrà exteri, & forenses. Data in articulo mortis à non habente potestatem; quomodò iterum petenda, Recoll.4.fol.285.

Quomodò probetur absolutio à censuris data in foro conscientiæ, vt prodesse possit pro foro exteriori, Recoll. 2. num.968.& sequentibus.

Formula attestationis faciendæ à Confessario, num.995.fol.218. Pretium dare Iudici, vt absoluat à censuris, an sit licitum, num.999.fol.219.

Abrogata, quando dicatur censura, Recoll. 1.num.464.& seq.fol.65.

Actio iniuriarum, licèt duret anno, tamen etiam illo elapso potest proponi, Recoll.2.num.245.fol. . . .

Actum prohibitum comittens, ignorans, tamen esse prohibitum sub censuræ pænam, vide infrà interdictum.

Actus intrinsecè malus quis dicatur, Recoll.1.num.416.fol. 17.

Acta fact à Notario excommunicato, an fiat valida, recoll.3.num.127.

Admittentes clerici excommunicatum ad diuina, Recoll.4.hoc verbo, fol. 289.

vel

vel Religiosi, alios, tempore interdicti, ibidem.

Agens, vel etiam patiens comprehendatur in casu reseruato sodomiæ, Recoll. 5. num. 73. fol. 412.

Agnos benedictos, minio inficientes, & vendentes, recoll. 4. fol. 280.

Alchimista tradens secretum infidelibus, an incurrat excommunicationẽ Bullæ Cænę, loco proximè citato.

Alienantes res Ecclesiasticas, in quas pœnas incurrant, recollect. 4. verbo alienans, fol. 289. quid si sint Episcopi, vel Abbates, ibid. & recol. 6. n. 51. 55. & 67. fol. 511. An ligent fœminas Religiosas dictæ pœnę, ibid. num. 72. fol. 512. an sit aliqua cautela effugiendi dictas pœnas, ibid. num. 6 an illas incurrant mandantes dictam alienationẽ, ibid. num. 87. & 88. fol. 514. Pecunia, an hoc casu veniat appellatione immobilium, ibid. nu. 92. quid de dote data Monasterio à Moniali, ibid. nu. 93. & in addit. quã ratione defectus sollẽnitatis, dicta alienatio sit inualida in foro conscientiæ, ibid. num. 162. Dictarum alienationum Commissarij consensum, vel authoritatem præstantes dictis alienationibus, in detrimentum Ecclesię, quas pœnas incurrant, Recoll. 4. verbo Commissarij, fol. 296. vbi etiam de procurantibus dolosè, & scienter alienationem, vel decretum alienationis in detrimentũ Ecclesiæ. Pœnæ extrauagantis Ambitiosè, contrà malè alienantes, quales, & quomodò sint receptæ, recoll. 4. verbo Alienantes, & verbo Commissarij. Dictæ pœnę, vt contrahantur, an requiratur traditio rei Ecclesiasticæ, recoll. 6. sub num. 60. fol. 511. quando dicta alienatio est nulla, tantum Ecclesia potest ab ea resilire, ibid. n. 60. vbi quãdo ipsa debeat procurare assensum, &c. Quòd intelligatur pro Ecclesia, non solum successor, sed etiam ipse Rector, qui malè alienauit, ibid. num. 65. quid de Regularibus alienantibus post Decretum Vrbani VIII. ibid. num. 56. vbi latè dictum Decretum expenditur, numeris sequentibus. Ex eo, quòd alienatio re Ecclesiæ fuit facta à Rectore in suũ consanguineum, an possit rescindi, ibidem, numer. 91. fol. 514.

Alienis debitis grauantes Ecclesiam, sibi commissã, quas, & quando, pœnas incurrant, Recoll. 6. hoc verbo à num. 82, vbi in quibus differat, hæc prohibitio à prohibitione facta in extrauagante Ambitiosę, n. 84. fol. 514. quis dicatur alienis debitis grauare Ecclesiam, ibid. sub num. 88. & n. 92.

Alimenta, an possit petere Monasterium à Nouitio, quando egreditur à Religione, recoll. 1. fol. 380. col. 2.

Alumina, Recoll. 4. hoc verbo.

Amens, vel ebrius pro crimine commisso antè amentiam, vel ebrietatem, an possit excommunicari, Recoll. 2. num. 451. fol. 119.

Annus tàm ætatis, quàm probationis, quomodò sit computandus pro validitate professionis, recoll. 6. nu. 794. ad finem, fol. 612. quomodo computatur, vbi quis per annum, vel per mensem est suspensus, ibid. nu. 1046. fol. 608.

Anniuersaria, an pari passu ambulẽt, cum distributionibus quotidianis, recoll. 6. num. 827. fol. 620. & num. 1013. fol. 666. Cætera, vide infrà verbo missa.

Antiquitas est seruanda in Addit. ad fol. 350. lin. 53. ad finem. fol. 706. col. 2.

Apostata à Religione, quas pęnas incurrat, recoll. 4. hoc verbo, fol. 286. & recoll. 6. num. 37. an de iure sit excommunicatus, in Addit. ad fol. 286. quid de ipsos, receptantibus, occultantibus, & cæt. loco primo citato, versic. seq. Illum admittentes ad suas Religiones, ibid. Ordines suscipiens, quas pœnas incurrat, recoll. 6. num. 94. fol. 515. Quis dicatur talis, ibidem num. seq. vbi quę differentia sit intèr Apostatam, & fugitiuum, quis succedat ipsi Apostatæ, num. 180. vbi etiam de eiectis, fol. 525. de qua re vide, ibid. nu. 332. fol. 543. Quomodo absoluendi, recoll. 4. verbo Religiosi, fol. 377. col. 1.

Appellantes ad futurum Concilium, recoll. 4. hoc verbo, fol. 281. ab exequutione Litterarum Apostolicarum ad Iudicem Laicum, ibid. An detur ab his, quæ sunt Iudici arbitraria, si ità Iudex, iam fuerit arbitratus, Recoll. 5. num. 445. fol. 461. à sententia censuræ, quare illam non suspendat, post quam fuit lata, n. 635. & seq. Quid vbi d. sñia non fuit lata, ibid. n. 654. & seq. fol. 157. in dubio debet præsumi, præcessisse ipsam sententiã, Recoll. 2. num. 857. fol. 193. An impediat affixionem cædulonum. Recoll. 2. num. 649. Quid si factum, sit notorium, ibid. num. 653. & 655. fol. 116. quid si sit à sententia declarante, aliquem incurrisse excommunicationem, ibid. num. 648. quid si sit à

sententia

sententia declarāte factum notoriū, ibid.num.654.& Recoll.5.num.686. quid si fuerit à sententia exequutiua ipsius,recoll.2.n.630.& seq. fol. 152. An etiam à citatione ad dicendum causam, quarè non debeat declarari excommunicatus,Recoll.5.num.71. fol.501.& recoll.2.num.159.fol. 95. appellatio quomodò recipiatur antè sententiam censuræ, recoll. 2. num. 175.quando reddat sententiam iniustam,ac inualidam,ibidem, num.167. quid si eadem die sit lata sententia, & interposita appellatio, nec apparcat, verà sit prior,ibid.Appellationi, an in dubio deferendum, Recoll. 2. num. 163. an valeat, si fiat ommisso medio,ibid.nu.165.fol. 96. ad quem Iudicem fieri debeat, & quomodò, num. 68. & sequentibus. Appellatio præcedens sententiam censuræ, debet esse legitima,recoll.2.num. 151. fol.94. quando dicatur talis, nu. seq. quando friuola,ibid.num.138 & nu. 161.fol 95. Quando est à grauamine irreparabili,an liget manus Iudicis à quò,ibid.num.180. quid si sit facta inhibitio,ibid.nu.178.fol.97.An hoc locum habeat, etiam qñ excessus est notorius,& reus de illo fuit conuictus, ibid.num.141.& 148. quid si reus sit confessus,nu.146.fol 94. An suspendat sententiam cēsuræ latam sub cōditione,si fuerit proposita,antè euentum conditionis,recoll.2. num. 118. & 123.fol.91. quid si hoc casu Iudex addat illa verba, ex nunc prout ex tunc sit excommunicatus,nisi & cæt. ibid.num.119.Pone, quòd sententia censuræ fuerit lata; ad finem ferendi testimonium, an tunc possit, quis appellare adeffectū suspendendi dictā sententiam,ibid.nu.122. Inter Regulares,quomodò sit gradatim,faciēda, rec.2.n.512.fol.136. an inter ipsos detur à correctione, num. seq. & 114. Ad quem fieri debet,quando Episcopus, vel Vicarius procedit, vt delegatus S.Pontificis, ibid. nu. 174.fol.97. A Vicario,ad Episcopū,an detur pro interloquutoria, recollect.4.fol. 384. An detur à sententia arbitrorum, ibid.num.99. quando in commissione adest clausula,omni appellatione remota, an etiam suspendat,quò ad effectum deuolutiuum,ibid. nu. 134. & seq.An per dictam clausulam,prohibeatur, quin pars possit Iudicem recusare vt supectum,ibid.num.186. An requiparetur cum recusatione Iudicis,ibid.num.181. & seq. fol. 98. An sit idem cum recursu ad Papam, ibid.num.132. fol. 93. Extraiudicialis,quem effectum producere possit, & quę nam sit appellatio extrà Iudicialis,ibid. num.127.& 130. folio 92. Quando Iudex procedit extrà iudicialiter ad conseruationem suorum iurium,non est admittenda, neque appellatio,neq; recusatio, ibid.num. 138. fol. 93. Appellans post sententiam Censuræ latam,à quo Iudice, sit absoluendus,ibid.nu.812.fol. 183. à lege,& constitutione,nō datur;sed tātū supplicatio,in addit.f.691.col.2.

Archiepiscopus,an possit ferre Censuram contrà Episcopum suffraganeum, Recoll.2.num.206.& seq. an contrà Vicarium suffraganei,n.299.fol.107. fol.118. An possit habere Vicarium in Diœcesi suffraganei, pro recipiendis appellationibus,ibid.n. 202.f.109. An possit delegare causas,sibi per appellationem deuolutas alicui Ecclesiasticæ personę cōmorāti, in Diœcesi suffaganei à quò appellatur,ibid.nu. 203.Delinquēs in Diœcesi suffragei,an possit ab eo puniri, ibid. num. 185. fol. 100. vbi an incurrat censuras latas,ibi perConstitutiones,synodales, & Recoll.6.num.1061.Ordinans in Diœcesi suffraganei, absque eius licentia,an incurrat suspensionem,recoll.6.nu.613.fol.681.In quibus casibus possit absoluere subditos suffraganei à censuris, ratione impedimenti,vel alia ratione, recoll. 5.nu. 539.fol.476.Sub qua pæna,& infra, quod tempus teneatur petere Pallium,ibid.num.136.& seq.Transiens ad nouum Archiepiscopatum, an teneatur petere nouum Pallium, ibid.Quid si transeat ad Episcopatū, an possit vti Pallio,ibid.num.138.an debeat sepeliri cum pallio,ibid.num. sequenti.

Arctatus, an dicatur præsentatus ad beneficium de iure patronatus in Addit. ad fol.519.

Argumentum à simili,non est semper tutum,recoll.6.num.48.fol.509. A paritate,vel maioritate rationis,nō valet in materia extensionis censuræ, recoll.4.fol.335.ad finem.

Arma tenētes Monachi,hoc verbo,recoll. 4. fol.28.

Arma deferentes ad Infideles.ibidem.

Arma breuioris mensuræ retinentes in statu Ecclesiastico. ibidem.

Armatorum, collectas ad vindictam faciendam

ciendam in statu Ecclesiastico facientes, ibid. fol. 228.
Ars magica, infrà diuinatio.
Ars ignominiosa, quæ nam sit, ob quam amittatur priuilegium clericale, Recoll. 5. num. 78. fol. 412.
Assassinium, aut delictum proditorium committens contrà clericum, an possit à quolibet Epo declarari, eũ incurrisse in excomunicationẽ Canonis, si quis suadente, Recoll. 2. num. 421. fol. 125. Committens incurrit excommunicationem non reseruatã, recoll. 4. hoc verbo, fol. 288. idem de mandante, etiã effectu non sequuto, ac receptante dictos Assassinos, ibid. Quis dicatur Assassinus ad finem, de quo suprà, ibid. Si fuerit clericus, quas pænas incurrat, recoll. 6. numer. 401. fol. 551. quid si fuerit Prælatus, vel alia persona Ecclesiastica, videte loco suprà citato.
Associans percussorem clerici, quando incurrat excommunicationem Canonis, in addit. ad fol. 420. alias 418. col. 1.
Astrologiæ iudiciariæ libros, scripta, opera, &c. legentes, quàm excommunicationem incurrant, recollect. 4. hoc verbo, fol. 289. quid de exercente ipsam Astrologiam iudiciariam, ibidem. Quid addat Vrbanus VIII. in sua Constitutione, ibid. ad finem.
Auditor Cameræ non absoluit ab excommunicatione lata ab Auditore Rotæ, in Addit. ad fol. 188. ad finem.
Auferentes de Ecclesijs, vel alijs locis sacris, lapides, aut alia ornamenta, vide recoll. 4. hoc verbo, in addit. fol. 290.
Auocantes per se, vel alios authoritate publica causas spirituales, &c. ibid.
Author debet intelligi secundum authoritates, quas allegat, recoll. 5. nu. 325. fol. 444.
Azima iudeorum comedentes Sæculares, aut Clerici, quas pænas incurrant, Recoll. 4. hoc verbo, fol. 290.

B

Bannitos in Regno Neap. psona Ecclesiastica receptans, vel eis fauorẽ præstans, quando incurrat excommunicationem S.P. reseruatam, Recoll. 4. hoc verbo, fol. 290. an idem sit etiã pro Sæcularibus, quò ad bannitos, & homicidas in eodem statu, tàm pro eodem statu, quàm pro Regno Neapolitano, ibid. versiculis sequentibus Bannitum Clericum occidens, recol. 5. num. 65. fol. 411.
Baptismi sacramẽtum ministrãs Sacedos, absque licentia Parochi, an incurrat aliquam censuram, Recoll. 4. verbo Religiosi, fol. 374.
Barones, & Domini Sedi Apostolicæ subiecti, frumenta, & blada vltrà vsum suæ familię necessaria per annum ementes à suis subditis, an hodiè incurrant excommunicationem, prout antea, recoll. 4. hoc verbo, f. 291. vbi quid de eisdem impedientibus, vt dicta frumenta, &c. ad Vrbẽ afferãtur. à quo possint ordinari infrà ordinẽ.
Benedicens secundas nuptias, nõ incurrit aliquam censuram ipso iure, recoll. 4. hoc verbo, fol. 291. venit tamen suspendendus, vel alia pæna ab Episcopo puniendus, recoll. 6. num. 100. fol. 515. quę dicantur secundę nuptię ad hunc effectum, ibid. num. seq.
Bequinarum statum, mulieres assumentes, Recoll. 4. hoc verbo, fol. 291. & infrà Bizzoche.
Beneficia reseruata, aut affecta Sedi Apostolicæ conferens, quàm pęnam incurrat, recoll. 6. num. 102. fol. 200. quid in conferente illa indignis, ibid. n. 405. f. 551. quid in conferente, q est à collat. suspensus recoll. 4. f. 291. illorũ possessio, quomodo accipiatur in Regno, recoll. 6. num. 514. folio 519. illorum renunciatio, aut administratio facta à suspenso à beneficio, quãdo inualida, ibid. num. 1029. fol. 665. in confidentia retinentis, pęna, recol. 4. hoc verbo, fol. 291. obtinens per ambitũ sæcularis potestatis, vel supponẽdo alium in examine, vt illa obtineat, ibid.
Beneficiatus inaduertẽter, vel ex obliuione naturali omittens recitare horas Canonicas, nõ tenetur ad restitution. fructuũ, recoll. 1. n. 409. ad fin. fol. 17. recipiens beneficium, quando est excommunicatus, tenetur restituere beneficium, & fructus, quando autẽ antequam incidit in excommunicationem, accepit beneficium, tenetur tãtũ restituere fructus perceptos recoll. 4. hoc verbo, f. 291. vide etiam recoll. 6. an quando ei reinualidatur titulus, possit retinere fructus perceptos, recoll. 6. nu. 128. fol. 524. Priuandus ratione non residentiæ, quomodo citandus ad hũc finem, recoll. 2. n. 266. fol. 118. Debita contrahens, super re Ecclesiastica propter suam substentationem, an incurrat pænas contrà Ecclesias grauantes alienis debitis, recoll. 6. num. 83. fol. 514. &

quid qñ ob pietatẽ, ibid. Illius debita, quis teneatur soluere post eius mortẽ, Camera Apostolica, vel hæres, aut successor in beneficio? ibid. nu. 188. fol. 526. Illius successor, an possit reuocare alienationem ab eo factam cũ clausula, impetrato prius assensu, Recoll. 6. num. 65. fol. 511.
Bestialitatis crimen committẽs clericus, quam pœnam incurrat, recoll. 6. nu. 874. ad finem, fol. 633. An dictum crimen censeatur reseruatum, reseruata sodomia, ibid. num. sequenti.
Bigamum ordinans, quam pœnam incurrat, & quid de ipso bigamo ordinato absque dispensatione, Recoll. 6. à num. 772. fol. 606. vbi de varijs speciebus bigamorum, & quis cum eis possit dispensare, vt ministrent in ordine suscepto.
Bizzochæ, an gaudeant priuilegio fori, ac Canonis, recolll. 2. num. 182.
Bona relicta illegitimis ab eorum Parente Clerico, ad quem pertineant, Recoll. 6. num. 179. fol. 525. quid de bonis Regularium morientium extra claustra, ibid. num. 180. & seq.
Bononiæ, qui aliorum scholarium hospitia, &c. recoll. 4. hoc verbo, fol. 292.
Bracchium, qñ non vult(prçstare Episcopus, vt aliquis citetur, quid faciendum, recoll. 2. num. 367. fol. 118.

C

Cadauer exẽterãs, vel in frustra incidẽs, aut aqua coquens, vt ossa in alium locum transferat, quando incurrit excomunicationem S.P. reseruatam, Recoll. 4. hoc verbo, fol. 292.
Camerales Papæ sua vota patefacientes, Recoll. 4. hoc verbo, fol. 292.
Cameræ Apostolicæ debitores, illi non soluentes suo tempore, ibid. Eiusdem Officiales se intromittentes in causis, ad eorum Officium non spectantibus, ibidem, vel in eiusdem Cameræ contractibus quomodolibet participantes, ibid. integra computa non reddentes, ibid. Illius libros, vel scripturas occupantes, ibid...
Camera Apostolica, in quibus casibus faciat spolium Beneficiatis, recollect. 6. nu. 179. cum pluribus sequentibus, fol. 525. An ipsa teneatur soluere debita contracta per ipsos beneficiarios mortuos, ibid. num. 187. An succedat in bonis Eiectorum, Apostatarum, aut Religiosorum morientium extrà claustra, & aliorum, ibid. à num. 180. videte etiam suprà Apostata.
Campanile Ecclesiæ, an gaudeat, eiusdem immunitate, Recollect. 4. verbo extrahentes, columna... folio 318.
Canonis, si quis suadente priuilegio priuatus, an etiam sit priuatus priuilegio, fori, & è contrà, Recoll. 5. num. 87. folio 414. vbi Addio.
Canonici Collegiatæ, an habeant Dignitatẽ, sicut Canonici Cathedralis, Recoll. 5. num. 407. fol. 455. Ex quibus causis excusentur à residentia, recoll. 6. à nu. 818. fol. 618. Absentes à loco, an lucrentur, non solum fructus, sed etiam distributiones quotidianas. An pœna contrà ipsos lata priuationis fructuum, sit latæ sententię, ibidem num. 822. Præsentes in loco, sed absentes à choro, seù non interessentes Officijs Diuinis, quando priuentur distributionibus, ibid. num. 823. folio 619. an alia pœna possint puniri, ibid. nu. 829. quæ veniant appellatione distributionum, ibid. num. 827.
Capitulum, an possit absque licentia Episcopi, statutum aliquod condere recoll. 1. num. 183. fol. 27.
Capitulum Sede Vacante, quomodò succedat Episcopo in facultate absoluendi impeditos, recoll. 5. num. 553. fol. 474. quam pœnam incidat, concedẽs dimissorias infrà annum à die mortis Episcopi, & quomodò annus iste computetur, recoll. 6. n. 103. fol. 516. & nu. 114. fol. 519. An infrà dictum annum concedere possit Episcopo alieno facultatem exercendi Pontificalia, ibid. num. 108. An hæc licentia prosit etiam subditis dicti Capituli, ibidem. An possit, & debeat infra hunc annum concedere commendatitias, ibid. num. 106. & 107. vbi de Ordinatis infrà dictum annum per diploma Pontificium. An possit dispensare in interstitijs post idem tempus, ibid. num. 123.
Capitula, Conuentus, & Collegia admittentes Prælatum promotum à Sede Apostolica, Litteris tamen Apostolicis non expeditis, in quam pœnam incurrant, recoll. 6. n. 127. fol. 519. quid de istis, occupantibus bona Ecclesia vacantis, ibid. n. 158. fol. 522.
Capitula, & Conuentus recipientes, vel recipere præsumentes ex pacto, aliquid pro ingressu ad Religionem, ibid. num. 139. fol. 520. Generalia, vel Prouincialia possunt ferre censurat, & facere statuta, recoll. 2. n. 524. & 506. fol. 535. An possint restringere facultatem Generalis, vel Prouincialis, aliorumque inferiorum Prælatorum

torum

totum, ibid. num. 522.

Cappellas vendere, vel donare, an possint Religiosi, in Addit. ad fol. 514. col. 2. lin. 10.

Cappuccini recipientes Patres Minores de obseruantia, absque Summi Pontificis licentia, & è contrà, quam pænam incurrant, recoll. 4. hoc verbo, fol. 292. Illos non gestare habitum quo fuit vsus S. Franciscus, aut non esse veros, eiusdem Sancti filios, qui asserũt, quam pęnã incurrãt, ibid. An possint, & quomodo ad Cartusianos trãsire, vel ad Minimos, ibid. in addit.

Carceratio Clerici in dubio, an præsumatur iusta, ad effectum, vt carcerans iudicetur, non incurrisse excommunicationem Canonis, si quis suadente, recoll. 5. fol. 432. num. 229, ad eam Iudex non debet esse promptus ibid. num. 228. de Iure Canonico non solum est ad Custodiam, sed etiam ad pænam, ideò Clericus, vel Religiosus potest condennari ad eam in perpetuum, ibid. num. 226. Habilitatus ab ea, an possit absque licentia, Missam celebrare, vel habere vocem actiuam in capitulo, infrà Habilitatus. Carcerans Clericum, quam excommunicationem incurrat, recoll. 4. fol. 334. colum. 2.

Cardinales, qui Sede Vacante contraueniunt constitutioni de Summo Pontifice eligendo, excomunicationem incurrunt, recoll. 4. hoc verbo, folio 292. Idem de Reuelantibus actum in Concistorio contrà Præceptum Papę, ibid. Excomunicari non possunt, nisi à S. Pontifice, recoll. 2. num. 463. fol. 130. an includantur in Censuris generaliter à S. Pontifice latis, ibid. Illorum domos tempore conclauis, vel etiam S. Pontificis electi, ac bona violenter occupantes, sunt excommunicati, recoll. 4. hoc verbo, folio 292. Illos iniuria afficientes, ibidem. Non ligantur legibus pænalibus, nisi exprimantur, recoll. 4 fol. 381.

Carmelitæ Calceati de obseruantia prohibentur se nominare Carmelitas S. Theresiæ, in Addit. ad fol. 867. col. 1.

Casus nouus, à lege non comprehensus, quomodò diffiniri debeat, recoll. 5. num. 517. fol. 473.

Cautio, quæ præstanda ab eo, qui in foro conscientiæ absoluitur à censuris, recol. 2. n. 932. f. 207. & infrà satisfactio.

Celebrare diuina facientes Domini temporales tempore interdicti per vim, vel metum, incurrunt excomunicationem S. P. reseruatam, recoll. 4. hoc verbo, fol. 293. an ipsi Ecclesiastici, illa ità celebrantes, excusentur à culpa, ibid. cætera, infrà Missa.

Celebrans Diuina in Ecclesia interdicta, quas pænas incurrat, recoll. 6. num. 189. Quid si Ecclesia, sit tantum polluta, à num. 194.

Censuræ Ethimologia, recoll. 1. nu. 1. folio 1. an differat à casu, num. 2. & 3. An etiam à peccato mortali, ibid. num. 7. An etiam à pænitentia imposita à Confessario, num. seq. quomodò ab irregularitate, ibid. n. 29. fol. 4. & 44. clarius, f. 7. Item ab Animaduersione, Ecclesiastica, n. 30. Definitio, nu. 39. f. 2. Potestas illas ferendi, de quo iure, num. 18. Quid de eius institutione, & effectu, num. 14. & seq. Quibus bonis spiritualibus priuet, ibid. num. 22. Qui etiam illis affici possint, nu. 21. & nu. 148. fol. 23. quæ iurisdictio requiratur ad illas ferendas, & qui sint dictæ iurisdictionis capaces, tàm iure Ordinario, quàm ex commissione S. Pontificis, num. 10. Qui habeant potestatem à iure, illas ferendi, nu. 170. & seq. & qui ab homine, num. 184. & seq. fol. 26. & seq.

Earum diuisio in excommunicationem suspensionẽ, & interdictũ, ibid. n. 23. & seq. An præter has has tres species, detur alia pæna Ecclesiastica, quæ dici posit propriè censura, num. 27. & seq.

Earum diuisio in ferendæ, & latę sententiæ, ibid. num. 68. & 74. fol. 10. ex quibus verbis colligatur, censuram esse latę, vel ferendæ sententiæ, nu. 152. vsque ad nu. 64. fol. 25. In dubio potius iudicanda ferendę, quàm latę, num. 151. fol. 24. An etiam iudicari in dubio debeant latę ad terrorem. recoll. 6. num. 205. fol. 529.

Earum diuisio in censuram à iure, & ab homine, ibid. num. 166. & seq. fol. 25. Quæ ab homine, & quæ à iure, num. 167. Differentia inter eas, quò ad potestatem, illas ferendi, num. 169. folio 26. Differentia inter eas, quò ad durationem, nu. 196. fol. 30. vide etiam recoll. 2. nu. 597. fol. 147. Quomodò cognosci posit, an sit à iure, vel ab homine, n. 214. f. 33. In dubio quando non constat, à quo iure sit, quid debeat inspicere Confessarius, ibid. nu. 118. & duobus sequentibus. In dubio, an sit à iure, vel ab homine, debet interpretari esse ab homine potius, quàm à iure. ibid. numer. 221. fol. 33.

 quæ sunt

Quæ sunt à iure, an omnes sint à iure positiuo, ibid. numer. 209.fol. 32. & an aliqua sit ex consuetudine, ibid. quãdo iùs est nullũ,excusatur quis ab incursu censuræ, ab eodem iure nullo latæ,recoll.1.nu.453.fol.62.Lata in visitatione,an sit à iure,vel ab homine,ibid.num. 186. & sequentibus. Quid si fuerit Visitator Apostolicus, 190. fol.29. Quid de lata in monitorijs ad reuelandum,num.222.fol.34. Quando expiret,num.seq. & recoll. 6. nu. 116. Quid de lata in Edictis Inquisitorum, ibid.num.227.

Ad illam incurrendam requiritur aliqua culpa,& quæ, recoll.1.nu.236.& 240. & seq.fol.35.culpa externa, & non tantum interna,n.272.& seq. fol. 39. Pro actibus internis, qui coniugũtur cum actibus externis,an ferri possit, n.296.Quid de inducente aliquẽ,suo malo exemplo ad faciendum id,quod censura est prohibitum,nu.304. Nec ob peccatum conscientiæ erroneæ, num. seq. An per ratihabitionem, ibid.num.288.& seq. fol. 48. Dicta culpa debet esse in genere suo consumata, num. 204. fol. 43. Item dictus actus consumatus,debet esse mortalis secundum operis externi quantitatem, numer. 323. Latam contra facientes, non incurrunt attentantes tantum facere,ibid.nu.308.Quando prohibet effectum, non incurritur, nisi effectu, sequuto, ibid. num. 310.Quid si antequam sequatur effectus,sit absolutus à peccato à nu. 136. Quid si effectus sequatur, per accidens,ibid.num. 318.fol.44.sufficit, si sit d. effectus completus ex quocunq; consensu,ad peccatum mortale sufficiens,num.322.fol.45. Vndè non incurritur ab eo, qui cùm committit, illud, quòd sub censura prohibetur, non est mentis compos, ibid. numer. 306.lata contrà facientes non extenditur ad actus accessorios, scilicèt mandati consilij,auxilij,&c. nu. 326. & sequentibus.

Quibus ex causis excusetur,quis ab incurrendis censuris à iure, recoll.1. à nu. 741. fol.47. & quæ causæ excusent à censuris ab homine, recoll.2. à num. 184. Illam violantes per exercitium Ordinis,quando incurrant irregularitatem,recoll.3.num. 26.

Qui possunt ferre censuras à iure,recoll.1. n.169.& seq. Qñ istorũ iurisdictio ad hunc effectum suspendatur,à numer. 206.fol.31. latius recoll.2. à num.39. Lata per sentẽtiã generalẽ ab aliquo superiori, anteq̃ priuaretur iurisdictione, vel ab ipsa suspenderetur, an postq̃ ipse superior restituitur,denuò reassumat vires,ibid.n.203.& seq.fol. 31. Lata ab Archiepiscopo, an comprehendat subditos suffraganeorum, recoll.2.num.292.fol. 107.

Ad illam ferendam necessaria sunt verba recoll.1.num.149.fol.23. nec sufficit intentio Prælati,adhoc vt illam subditus incurrat,num.239.fol.35. Ferri debet inscriptis,recoll.2.num.721.& recol.6.n.221.& seq.Licèt qñ de iure siuè communi, siuè speciali, vel per sententiam generalem fetur ab culpas futuras, ideò monitio non est necessaria ad illam incurrendam, Recoll.2.num.602.& num.148. Tamen quando ab homine,per sententiam particularem,fertur pro peccato pręterito,reqritur,recol.1.n.132.f.21.regulariter reqritur monitio trina,vel vna pro tribus,recoll.2.à n.596. folio 147.Aliàs lata,an sit inualida in vtroque foro,recoll.2.num.616.fol. 150. & recoll.6.num.207. fol. 529. An ex consensu partis incurri possit absque monitione,recoll.2.num.614.& seq. Cætera,vide infrà, monitio. Illam ferens,sine monitione,vel non inscriptis,vel sine testibus, quibus probari possit,vel absque expressione causę, in quam pęnam incurrat, recoll.2. à num.722.& recoll.6.nu.200 fol.527. & num.221.& seq.fol.530. Illius sententia ex defectu causæ, quando sit nulla,recollect.2.num.585. Quando continere dicatur errorem intolerabilem,vel causam iniustam, aut irrationabilem,recoll.2.num.170.& seq. vbi afferuntur plures casus, fol. 143. & seq. Inualida quò ad forum fori, quando possit esse valida quò ad forum conscientiæ,ibid.nu.188. & seq. An debeat iudicari nulla ex eo, quia notorium est, illam esse iniustam, ibid.num.595. fol. 146. Ad illam ferendam, an requirantur tales probationes,quales requiruntur in alijs delictis,recoll.5.num. 715. & seq. folio 502.

An ferri possit, contrà subditum absentem à Diæcesi,vbi delictum in ea fuit commissum,recoll.2.num. 341. folio 114. Quid si lata sit generaliter, pro culpa pręterita,an afficiat subditum, qui iam discessit à Diæcesi,ibid.num. 348.& seq.Quid si lata sit sub conditione, & pendente conditione, aliò se transfu-

se transtulit, ibid. num. 344.

Non tollitur, propriè, & perfectè, nisi per absolutionem datam ab eo, qui circà illam habet facultatem, recollect. 1. num. 454. fol. 62. An hoc sit verum vbi illa fertur sub conditione, nisi satisfacias, nisi resipiscas, &c. ibid. num. seq. & recoll. 6. nu. 1047. Dixi propriè, & perfectè, quia etiam tollitur per reuocationem ab eo Iudice factam, qui habet facultatē, illam reuocādi, dūmodò dicta reuocatio non sit facta per vim, vel metum, ibid. n. 466. f. 64. q̄ pænam incurrat, illius absolutionem vel reuocationem vi, aut metu extorquens, recoll. 4. hoc verbo, folio 293. Ab ea, si sit per sententiam generalem absque reseruatione, quis possit in foro externo absoluere, si postea nominatim fuit declaratum, aliquem illam incurrisse, recoll. 2. num. 785. fol. 177. Quid si sit per sententiā particularem latā nominatim, contrà aliquam personam, siuè sit homo singularis, siuè communitas, quis ab ea absoluere possit in foro exteriori, ibid. num. 786. & seq. vsque ad num. 800. inclusiuè, quid si hic talis aliò se transtulerit, ibid. num. 780. Qui habet facultatem absoluendi ab omnibus censuris à iure, vel ab homine, an possit absoluere in foro exteriori, ibid. numer. 792. A censuris latis ab Auditore Cameræ Apostolicæ, quis absoluat satisfacta parte, ibid. nu. 833. fol. 188. Post mortem quando in foro externo absolui potest, quis à censuris, & à quò, & ad quem effectum, recoll. 1. num. 501. & seq. ad illius absolutionis validitatem, an requiratur, quòd præcedat satisfactio, vel saltem cautio, si non potest tunc talis satisfacere, ibid. num. 934.

Lata ab homine sub conditione, incipit, vim habere in fine termini, scilicèt cum impletur conditio, recoll. 1. nu. 202. fol. 30. Quid si quando aduenìat terminus, vel purificatur conditio, Iudex, qui eam tulit, reperiatur denunciatus excommunicatus, vel aliàs in eo suspensa iurisditio, ibidem num. 205. fol 31.

Latam contrà committentes stuprum, an incurrat, qui extrahit virginem à territorio censuram ferentis, & si in alia Diæcesi, illam stuprauerit, recoll. 2. num. 396. fol. fol. 122.

Census Ecclesiç redemptio, an fieri possit, absque solemnitate requisita in extrauagante Ambitiosæ, recoll. 6. nu. 93. fol. 515.

Certiorantes infedeles in damnum Christianorum, illorumque fautores, qui excommunicantur in Bulla Cœnæ, recoll. 4. hoc verbo, fol. 293.

Christianus, qui alium Christianum in terris infidelium habitantem, tamquam mancipium acceperit, vel eius bona surripuerit, pœna, ibidem, hoc verbo.

Circustantia Ordinis Sacri, an sit aperienda in confessione à clerico confitente peccatum, contrà sextum præceptum, vel septimum non occidas, recoll 5. num. 209. & 212. Quid in peccato percussionis clerici, ibidem, num. 207. folio 430.

Citans tantum personam Ecclesiasticam ad Tribunal Laicale, non sequuto effectu comparitionis, an incurrat excomunicationem, ibid. hoc verbo.

Citatio inducit præuentionem, & per eam inchoatur iudicium, recollect. 2. num. 351. fol. 115. est necessaria pro declaratione, quòd aliquis inciderit in censurā latā in iure, aut constitutionibus S. P. ibid. nu. 609. & recoll. 6. nu. 214. Non potest exerceri in alieno territorio, irrequisito Ordinario loci, ibid. numer. 353. & seq. fol. 116. Facta pro die feriato, in die feriato, an valeat, num. 358. Facta domi solitæ habitationis, quando sufficiat, ad finem, declarandi aliquem excommunicatum, ibid. nu. 359. cum tribus sequentibus, fol. 117. & numer. 615. fol. 149. Quando sufficiat, si fiat per edictum, num. 367. In aliena Diæcesi, quando possit fieri ad finem, illum excommunicandi, ibid. An sit necessaria, vbi appellatur à declaratoria in facto notorio, recoll. 3. num. 123. fol. 242. Eius forma, quando proceditur per viam sententiæ, debet esse sub comminatione censuræ, recoll. 2. nu. 599.

Clausula, omni appellatione remota, quid operetur supr à appellatio.

Clericis iustitiam facere, negans Iudex sæcularis, quando, & quam excommunicationem incurrat, recollect. 4. hoc verbo. fol. 293. Ipsis imponentes taleas, & Collectas, ac ipsi clerici soluentes illas, suprà fol. 294.

Clerici vtentes fortibus diuinatorijs, an incurrant excommunicationem, recollect. 4. fol. 294. In sacris contrahentes matrimonium, quando incurrant excommunicationem, ibidem, videte etiam, recoll. 6. num. 236. folio 531.

Communicantes cum excommunicatis in diuinis, quando, & quam excommunicationem incurrant, ibid. Quid si sint subditi ipsi excommunicato, recoll. 3. numer. 307. fol. 280. Quid è contrà, ibid. num. 378. Negotiatores, non sunt ipso facto excommunicati, sed possunt excommunicari, eadem recoll. 4. & fol. 294. Quid de renunciantibus priuilegio fori. ibid. Duellantes, in quam pænam incidant, recoll. 6. numer. 701. fol. 539. Patrocinantes. ibid. nu. 780. Per iuri, num. 782. Consentientes rapinæ Ecclesiarum, vel oblationes à raptoribus ipsarum recipientes, numer. 796. Peccatores publici, num. 780. vbi nu. seq. An eorum Missam audire, vel ab eis Sacramenta recipere possimus, Arma deferentes, recoll. 1. num. 419. Concubinarij, recoll. 6. num. 262. fol. 534.

Clericus, vt gaudeat priuilegio Canonis, debet saltem esse initiatus prima tonsura, recoll. 5. nu. 1. Ac tunc gaudet, vt constitutus in sacris, recoll. 4. verbo Gabella, folio 396. col. 1. ad finem. Nec sufficit, quod incedat in in habitu, seruiendo Ecclesiæ animo ascendendi. recoll. 5. num. 13. Nec, quod sint Cursores Curiæ Episcopalis, ibid. num. 321. Nec quod viuant communiter, vt in Collegijs, Seminarijs, &c. ibid. num. 427. & seq. Nec si sint clerici saluatici, ibid. numer. 14. fol. 404. Quibus casibus clericus in minoribus, priuetur dicto priuilegio, ibid. à num. 57. Quando dicatur se in sæuis exercere, ad finem vt ammictat priuilegium clericale, ibidem à n. 44. & 67. Quid de exercēte artem ignominiosam, ibid. nu. 78. folio 412. An ipso facto sit suspensus, si sit in sacris, recoll. 6. num. 551. numer. 400. f. 551. De committente homicidium qualificatum, ibid. num. seq. De committente latrocinia publica, ibidem num. 415. De damnato ad triremes, recoll. 5. num. 98. fol. 415. & nu. 291. fol. 443. An liberatus ex eis, sit suspēsus, recoll. 6. Verbo Triremibus, fol. 647. Quid de clericis ad Militiam se transferentibus, ibid. nu. 39. An ipso iure, hoc casu amittant beneficia, & pensiones, ibid. nu. 40. fol. 408. Quid de clericis excommunicatis, ibidem, num. 45. & recoll. 3. num. 28. fol. 224. De exercente negotia sæcularia, recoll. 5. num. 80. fol. 413. De deferente habitum, numer. 89. & 91. An illud recuperet per reassumptionem illius num. 81. & seq. Quid si non seruet requisita S. Concil. Trident. num. 89. & 91. De blasphemante, recollect. 6. num. 233. fol. 531. Priuatus priuilegio fori, an censentur priuatus, etiam priuilegio Canonis, & è contrà, ibid. num. 87. 90. & 95. Vt priuetur priuilegio clericali, an sit necesse, vt præcedat sententia declaratoria, ibidem, num. 84. fol. 413. Habens beneficia, an statim contracto matrimonio, illis priuetur, & priuilegijs, in addit. ad fol. 413. post lin. 7.

Clericus, an carcerari possit de mandato Iudicis Ecclesiastici per ministrum laicum, recoll. 5. num. 227. & numer. 258. An itidem possit torqueri; infrà Tortura. Deferendo habitum, quando est in sacris, an peccet mortaliter, & quid si sit beneficiatus, vel pensionarius, an etiam possit priuari beneficio, vel pensione, recoll. 6. à num. 239. fol. 531. Vbi an per reassumptionē habitus cēseatur purgata mora. De Beneficiato in specie sub qua culpa, & pæna, teneatur gestare habitū, & quid si beneficium, sit tenue, ibidem, num. 963. Quid si deferat disiunctiuè habitum, vel tonsuram, ibid. vbi etiam an, & quando clericus ordinum minorum, possit cogi ad habitum deferendum, sub pæna excommunicationis. Pensionarius, infra Pensionarius. An cogi possit ad faciendam pacem eius percussori, offerenti congruam satisfactionem, rec. 5. n. 640 f. 491. Clericum, vel aliā personā Ecclesiasticā capientes, vt illam componant, pro aliqua summa pecuniæ, vel sim. an incurrāt excommunicationem, & quam, recollect. 4. verbo taleas, fol. 396.

Clericus coniugatus, vt gaudeat priuilegio fori, quæ requirantur, Recollect. 5. numer. 4. & 60. folio 410. An sit illi interdicta negotiatio. ibidem. num. 9. An amittat priuilegia ob dimissionem habitus, absque monitione, ibid. numer. 10. fol. 403. An reassumendo habitum recuperet priuilegium, ibid. nu. 81. fol. 413. habens beneficium cū dispensatione S. Pontificis, an gaudeat priuilegio fori, & si non incedat in habitu, ibid. num. 11. fol. 404. Præter duo priuilegia canonis, & fori, reputatur, vt sæcularis, recoll. 4. verbo taleas, fol. 396. colum. 1. post medium. Clericus iste, an veniat appellatione clerici in terminis

capit.

capit. Alma mater.Recoll.4.fol.389. colum.1.

Coadiutor Parochi perpetuus, tenetur ad residentiam, recoll.6.numer.812. fol. 624.aliàs 616. Secus est de vicecurato,ibid.sub num.813. Quid de coadiutore Episcopi,in Additione, fol.721.colum.1.

Cædulones si reperiantur affixi in alterius Diæcesi,absque requisitione ordinarij,an operentur suum effectum. Recollect.3.numer.121.Ad quem Iudicem spectat illorum affixio, vbi sententia fuit confirmata per Iudicem appellationis,ibidem,num. 127. Sunt affigendi, quando non constat de nullitate,nisi offerat excommunicatus actualem satisfactionem,recoll.2. num.866.fol.194.Si sint iam affixi,& pars petat illos amoueri, quid agendum in praxi, vbi absolutio spectat ad S.Pontificem,ibid.num. 867. Illos lacerans,vel deturpans calore iracundię,an pęnam aliquã incurrat,ibid.n. 869. Lacerantes, vel deturpãtes sunt suspecti de hæresi,recoll.4.verbo impedientes,ad medium,fol.334.col.1.

Cogens fœminam ingredi Monasterium, quando incurrat excommunicationem,recoll.4.hoc verbo,fol.294.Qui dicantur tali actui præsentiam, vel consensum, aut authoritatem interponere,ibid.fol.296.col.1. in principio.Cogentes,quo minus matrimonium liberè contrahatur, qui dicantur, ad hoc, vt incurrant excommunicationem latam in S.Concilio Tridentino, eodem folio 296.col.1. hoc verbo. Iudices Ecclesiasticos ad renocandam censurę sententiam ab eis latam,quam excommunicationem incurrat,recoll.4.fol.334.

Collectas imponentes clericis,recollect.4. fol.296.hoc verbo remissiuè.

Comedens paruam quantitam carnis diebus prohibitis animo hæretico, an incidat in excommunicationem latam,contrà hæreticos,Recoll. 1.sub num.325.fol.45.

Comendatitias, quando teneatur Episcopus concedere Sacerdoti, vel clerico, q̃ vult discedere à Diæcesi, in addit. ad fol.557.lin.6.Quid si habeat beneficium simplex,vide in addit.ad folio 620.num.829.ad finem conclusionis. Quis debeat illas dare ordinando,intrà annum Capitulo Sede Vacante ei, qui ordinatur per diploma Pontificium.

Commendę ordinum militarium,an sint beneficia Ecclesiastica, recoll. 5. nu. 25.folio415.

Commissarij alienationum bonorum Ecclesiarum,Recollect.4. hoc verbo folio296.

Commodates bona Sacristiæ, ob quæ lata est excommunicatio,ne comodentur exteris, quando incidant in excommunicationem,recoll.5.num.455.

Communicans in crimine criminoso,quis dicatur,recoll.4. hoc verbo, fol.297. & recoll.5.num.578. fol.472. Cum excommunicato excommunicatione minori,etiam in diuinis,quam pænam incurrat,recoll.4.n.404.fol.284.

Communicare potest Prælatus Religiosus cum suis subditis nõ toleratis. Rec.3. n.372.Quid de Magistro Nouitiorũ, ibid.num.seq. Parentes, siuè Domini cum filijs, & seruis,ibid.num.368. & seq.An id verum sit etiam in communicatione in diuinis,ibid.numer. 374. & seq. In quibus prohibemur communicare cum excommunicatis,num.249.& num.263. Quo iure prohibeatur dicta communicatio, ibid.n.96.fol.237. Qualiter debeat qs esse culpabilis, vt incurratur excommunicatio minor,ibid.n.279. Quando sit peccatum mortale, num.266. Quando incurratur excommunicatio maior,ibid.num.280.& seq.Missam, vel Officium audire cum excommunicato, an sit communicatio prohibita,ibid,numer.376.Quid si conueniant multi pauperes id eodem loco, in quo distribuitur eleęmosina, inter quos sit excommunicatus denunciatus,n.273.Quid si quis comedat in eodem mensa,vel refectorio,num. 268. & seq. fol.265. Metus leuis, quando excusat cõmunicantes,vt sup.n. 346. fol.283.& seq.Cum mortuo excommunicato denunciato non absoluto, quomodò sit licita communicatio, ibid. numer. 262.& seq.Confessarius audiens excomunicatum denunciatum, quem scit, non posse absoluere,an dicatur cum eo communicare, num.300.fol.270.

Communio fidelium,quotuplex sit,recol. 6.num.8.fol.221. Qua communione priuentur excommunicati,ibid.num. seq.Quo iure,ibid.num.10.

Communitas, siuè Collegium, an possit excommunicari ab homine, recoll.2. num.452.fol.129. vbi num.456. de suspensione,& interdicto.

Compellentes personas Ecclesiasticas, ad subijciendas bona Ecclesię laicis,Recoll.4.

collect.4.hoc verbo,fol.297.
Compromissarij tres, electionis, an vbi duo ex ipsis eligunt indignum, ipse possit accedere dictę electioni, recol. 6.num.250.fol.522.
Conceptionis B.V. disputationem scriptis, vel verbis instituentes, in quam pænam incidant, recoll.6.num.257. fol. 534. Quid si sint clerici in sacris, ibid. num.260. Quid de negantibus dictam Conceptionem, recoll.4.fol.297.
Concilij Tridentini comentaria,&c.edere præsumentes, recoll.4.fol.298.
Concionatores prophetias falsas referẽtes recoll.4.fol.298. Tempore anni sancti publicantes indulgentias plenarias, ibid.conclus.seq. Auocantes auditores à decimis soluendis, ibidem, folio 299.
Conclauistis scribentes, vel ad eos Nuncium mittentes, recollect.4. fol. 199. colum.1.
Concubinatus, an sit peccatum reseruatum de iure, recoll.6.num. 782. ad finem, fol.608.
Conditionem suam, nemo debet facere meliorem ex delicto, recollect. 3. nu. 313.fol. 271.
Confessarij officium, circà censuras, Recoll.1.num. 27. An in earum absolutione, debeat vti forma longa posita in Rituali Romano, ibid.n.534.f.72.& seq. An sufficiat, si absoluat à peccatis cum intentione absoluendi à censuris, etiam in articulo mortis, ibid. num.516.fol.70. Quid è contrà, an sufficiat absoluere à censuris, cum animo absoluendi à peccatis,& antequam proferat ista verba, à peccatis, moriatur infirmus, ibid.num. 517.& seq.folio 71. An ab eis absoluere potest in foro interno, sub conditione de futuro, ibid.num.554.fol.75. Absoluens à censura reseruata, non obtenta facultate, qualiter debeat dictũ errorem corrigere, ibid.num. 474.& seq.fol.65. Vbi an possit eum absentem absoluere. Sciens esse prohibitum absoluere à casibus contentis in Bullæ Cænæ, non autem, quòd id sit prohibitum sub censura, an illam incurrat, ibid.num.359.fol.50. Quomodò debeat dictam absolutionem præcedere satisfactio partis. Recoll. 2.nu. 928.& seq. Asserendo, aliquem absoluisse à censuris, an sufficiat in vtroque foro. Recoll.6.num. 970. & seq. fol.28.
Eius officium circa excommunicationis absolutionem. Recoll.3.num.7.folio 220. Ab excommunicatione minori, quis possit absoluere in vtroque foro, recoll.1.num.405.& 407.
Iubilei tempore, an sit necessè, vt intendat absoluere à censuris, quas pænitens reticet, & quid si malitiosè illas reticuit. Recoll. 1.numer. 582.fol.78. Quid si sit confessio facta ordinario, numer. seq. Quæ differentia sit inter peccata oblita, & censuras oblitas in ordine ad absolutionem. ibid. num. 477. Delegatus ab ordinario prò reseruatis, an possit subdelegare nudum ministerium, recoll.5.sub num. 563.& 566. Et an hac facultate possit vti erga suam personam, mediante confessario ab eo electo, ibidem, num. 568. Quid si petijt licentiam pro vna persona absoluenda, an possit vi talis licentiæ, absolui à suo Confessario, ibid.num.572. Dispensare ab irregularitate, an possit absentes, recoll.1.nu.50.& 51. fol.7. & seq. Vbi idem queritur de dispensatione, seù commutatione voti, iuramenti, relaxatione, ac dispensatione circa petitionem debiti coniugalis.
Non obligans pænitentes ad decimas soluendas, quam pænam incurrat. Recoll.4.fol.299.col.2. Commutans votum ex quinque S. P. reseruatis absque debita facultate, quam excommunicationem incurrat, ibidem.
Eius obligatio monendi pænitentem sollicitatam, ad denunciandum, recoll. 6.num. 932. An liget eundem Confessarium sollicitantem, si sollicitatam ab eo, audiat in confessione, ibid. & num. seq. Consentiens ipse Cõfessarius sollicitationi, sibi factæ à pænitente, an denunciandus ab ead. pænitente, ibid.num.916.& seq. folio 641. Quando dicatur pænitentes sollicitare Confessarium, ibid.num.920. Inhonesta agens cum aliqua persona in loco secreto, si vbi alios, ad venire aduertat, simularet sacramentũ confessionis, an comprehendatur in Bulla Gregorij XV. ibid. num. 923. fol.643. Quid de Confessario vocato, pro infirma, qui tamen aduenięns, se protestatur nolle eam audire in confessione, quia nõ adest vitæ periculũ, & sollicitet, ibidem. Aliàs punitus ab Inquisitione pro sollicitatione, & si alterius pęnitentis, an debeat pro priori alia sollicitatione denunciari, ibidem.num.891. fol. 639. Quid si constet pænitenti, illam sollicitationem fuisse factam ob meram fragilitatem, num.494.

num.894. Sollicitans non solum respectu sui, sed etiam respectu alterius personæ, est denunciandus, ibid. numer.895. Quid de Confessario petente suam domum in actu confessionis, et ibi abducat concubinam, ibidem, num.396.

Confessionem audientis sine licentia, pœna, recoll.4.fol. 381. Quid si neque sit Sacerdos, recol.6.sub n.859.f.628. Asserentis illam fieri posse per Nuncium, vel Epistolam ab absente, Recol.4.hoc verbo, Violantis eius Sigillum) seu secretum, ibid. hoc verbo, fol. 299. Quando hoc casu debeat denunciari Sancto Officio, recoll.4.fol. 230.col.2.ad finem.

Confessionis præceptum non adimplentes Quadragesima, & communionis in Paschate, quam pænam incurrant de iure, recol.4.verbo Sacramentũ Confessionis, fol.385. Illam non esse præmittendam à conscio peccati mortalis, & copiam habente Confessarij, asserentes, &c. quam pœnam incurrant, ibid. vbi etiam an eandem pænam incurrant, qui dixerint, hoc præceptum non esse diuinum.

Confirmationis Sacramentum collaturus Episcopus per Villas, & oppida suæ Diæcesis, quid possit recipere, recoll.6.nu.574.fol.653.

Confugiens ad Ecclesiam, vide infrà immunitas, & Refugiati. Ad Sacerdotem portantem Eucharistiam, an gaudeat immunitate, recoll. 4.folio 318. Quid de Imaginibus, & Reliquijs Sanctorum, ibid.in Addit.

Congregationes Religiosorum, quæ prohibeantur à Pio V.Rec.4.verbo ordinem, ad finem, fol.368.& ibi Additio.

Coniux Catholicus, an possit communicare cum altero coniuge excommunicato ob hæresim, vel apostasiam à fide, recoll.3.num.317.& seq.

Coniugatus vt ordinari possit, vel ingredi Religionem cum consensu alterius coniugis, cuius Prælati Ecclesiastici licentia indigeat, recoll.6.num. 758. fol. 603.

Coniugis licentia adhoc, vt alter possit ordinari, vel Religionem ingredi, qualis esse debeat, recoll.6 num.755 fol.602.

Connexorum, idem debet esse iudicium, recollect.4.fol.389.col. 1.

Consanguineos clerici grauantes, intuitu ipsius clerici, quando incurrãt excõmunicationem, recoll.4. hoc verbo, fol.299.

Consecratio clerici, quomodò differat à consecratione Religiosi, recollect.5. num.210.fol.431. An requiratur in calice, vel patena, quando cum eis bona fide, quis Missam celebrauit, recoll.6.num.198.& seq.fol.527.

Consensus illius, ad cuius instantiam fertur censura, an sit necessarius, ad hoc vt quis illa ligetur, recoll.2.nu. 684. & seq.f.161. An, & quibus alijs casibus, consensus contrarius excuset, ibidem, num.690.

Conseruatores se intromittentes in causis alijs, quàm de manifestis iniurijs, recoll.6. num.300 fol.539.

Conscientia erronea, licèt possit esse causa peccati, non tamen potest esse causa censuræ incurrendæ, recoll.5. num. 187.fol.428.

Consuetudo, quando conferre possit iurisdictionem ordinariam, vel delegatam, recoll.5.num.161. An illa probetur attestatione Doctorum, ibid.num. 559. Quæ est contrà, vel præter legem, an excuset ab incursu censuræ recoll. 2.à n 716.fol.167. Largiendi aliquid in electione, vel traditione possessionis beneficij, quando contineat simoniam, recoll.6.in addit. ad folio 539. Vbi etiam de consuetudine Canonicorum recipiendi fructus primi anni eius, qui de nouo creatur Canonicus. Quando illi censeatur, per aliquam legem derogatum, ibid.num. 957. & seq fol.649.& etiamsub num.981.

Consulens percussionem clerici parato illum occidere, an contrahat excommunicationem, vel irregularitatem, recoll.3.fol.285.num.268.& Recoll. 5.num.340.fol.446. Vbi num.præcedenti de illo articulo, quando liceat consulere minus malum ad euitandum maius malum. Consulentes, mandantes, &c. quando incurrant censuram latam contrà facientes, Recoll.1. num. 326.fol. 45. Duellum, quando incurrat excommunicationem, & si non sequatur pugna, recoll.4. verbo Duellum, fol.312. col.1. & in Addit. ad dictum locum. Abortum, recoll.7. nu.45 fol.684. An excuset ab incursu censuræ, reuocatio ipsius, supra locis, citatis. Quando consultus non exequitur Consilium, quo tempore consulens incurrat censuram, quando illa fertur contrà consulentem, etiam effectu non sequuto, loco supra citato cum de Duello, vide infrà Homicidiũ, & Cooperantes, & Mandans.

Contractus illicitè celebratur cum excommunicato,

municato,vel alio nomine ipsius, recoll.3.num.256. vbi an etiam validè, & n. 258. & 260. An cum eo contrahens,possit contrà eum agere , nisi prius absoluatur,ibid.num.257. An sit vsurarius,vel non, potest Ecclesia statuere,recoll.4. fol. 357.col. 2. post medium.

Contumacia , an sit necessaria ad incurrendam censuram, præter culpam mortalem,recoll.1.num.340. fol.47. Contumax appellans non auditur , latè declaratur, Recollect. 2. numer. 150.fol.94.

Conuenticulam facientes,&c.recol.4.hoc verbo,fol.302.

Conuersi , an gaudeant priuilegio Religiosorum,recoll.2.num.480.fol.131. De priuilegio Canonis in specie,Recoll.5.num.28 fol.406.Vbi an idem sit de Tertiarijs , & an id sit verum non solum post professionem, sed etiam antè illam .

Cooperantes ad actionem prohibitam sub censura,an illam incurrant, Recoll.4. hoc verbo,fol.302. remissiuè vide sup. Consulentes,& infrà Mandantes.Ad Duellum , ibidem verbo Duellum. Ad Abortum,recollect.7. num.45. Et suprà Homicidium. An illi comprehendantur, quando aliàs censura redderetur,frustratoria,Recoll.5.num.339.fol.47.

Correctio fraterna, an debeat præcedere denunciationem sollicitantium in Confessione. Recoll.4.verbo Sollicitantes,fol.352.col.1.antè medium,& recoll.6.eodem verbo,num. . .

Correllatiuorum,eadem debet esse dispositio. Recoll. 3.num.312.fol. 270. & recoll.2.num.468.fol 64.

Curiales,qui excusantur communicando cum excommunicatis,qui nam sint, recoll. 3.num. 360.fol. 276. An hoc sit verum, etiam in communicātibus in crimine criminoso, ibidem, num. 361.& seq.

Carcerari an possit clericus procedens cum cotta,& stola sub cruce,ad deferendum funus in Ecclesiam , in addit.ad fol.319.lin.44.Quid de clerico confugiente ad Ecclesiam , vel Monasterium Regularium,ibidem.

Castrare filios, ipsis consentientibu,an liceat parentibus , absque peccato,in Addit.ad fol.421.aliàs 419.

Consilia spiritualia dans excommunicato,non prohibetur immiscere verba Vrbana ad captiuandam beneuolentiam , ac quoque ostendere signa exteriora amicitiæ,Recoll.3.nu. 293. & 299.folio.269.

D

Damnati ad triremes,vel ad mortem, confugientes ad Ecclesiam,an gaudeant immunitate, in Additione, ad fol.319.col.2.linea 4. Ad mortem, si dicant,aliquid Hæreticum, quando tradendi sunt Inquisitoribus,Recoll. 4.verbo Hæresim,fol.330.col.2.

Dantes,aut recipientes, &c. in Romana Curia pro gratia,vel iustitia, quando incurrāt excommunicationem , Recoll.4.hoc verbo,fol.302.Vbi de materia.Pro Religionis ingressu,quando cōmittant, simoniam,ibid.f. 303. Quid si sit pro habitu Religionis militaris,ibid.fol.304. Dantes, vel promittentes ,aliquid denunciantibus prouisiones beneficiorum , ibid.

Debitor,an teneatur in consciētia soluere debitum creditori excommunicato , vel possit differre solutionem , vsque quo absoluatur,recoll. 3.num.302.& sequenti.

Decimas soluere,an teneantur Religiosi, recol.4.verbo Religiosi.fol.378.Illas vsurpantes,quam excommunicationem incurrant,ibid.ad finem,prima col.illas non soluentes, an incurrant aliquam censuram de iure, ibid. fol. 379.col.1.Vide suprà concionantes, & Confessarius.

Declaratio, quòd aliquis inciderit in excommunicationem latam à iure , requirit citationem rei, recoll.2. num. 609. & seq. Ad quem Iudicem spectet,ad Iudicem loci delicti , vel domicilij. Recoll. 3. num. num. 114.& seq. Quid si delictum, sit inchoatum in vna Diæcesi , & consumatum in alia Diæcesi.Recoll.2.num.370.folio 118.& sequenti.

Defensionis iustæ ratione , licèt percutere clericum, absque metu excommunicationis,recoll.5.post num.294. folio 440.An sit iusta,quando sit ob bona, vel honorē,aut causa alterius psonę, ibidem,& nu. 297. Cuius quantitatis debeant esse dicta bona,nu.302. An vbi quis fuga,possit euitare dictam percussionem,ad hoc teneatur, ibid. num. 298. Vbi declaratur cum num. seq.quæ sit defensio iusta, & nu.303. fol.441.An contrà clericum conuiciantem verbis, possit quis armis se defendere,ibid.num.316.& seq.folio 443. Quid si clericus inermis, iuste ,

vel alapa percutiat, an liceat, armis, cum percutere, ibid. num. seq. & nu. 318. vbi quæ sit defensio cum moderamine inculpatæ tutelę, & num. seq. Quando in dicta moderamine fit excessus, an incurratur, hæc excommunicatio. Defensionis ius habenti, an liceat alijs assistere, ac auxilium ferre contrà aggressorem, ibid. num. 346. fol. 447.

Delegatus non exhibens literas delegationis, si excommunicet, an sit valida excommunicatio. Recoll. 2. num. 67. & seq. fol. 85. Quid si fuit, illi reuocata delegatio, & antequam dictę reuocationis habuit notitiam, talis delegatus tulit dictam sententiam censuræ, ibid. num. 76. Delegante excommunicato, vel suspenso, an delegatus validè ferat sententiam censuræ, ibid. num. 98. & 100. fol. 89. Delegatus ab ordinario, an possit sub delegare nudum ministerium, erga suam personam, recoll. 5. num. 548. fol. 477. Delegatus ad nudum ministeriũ, an possit illud subdelegare, nu. 564. in quo consistat delegatio huiusmodi ministerij, ibid. nu. 565. fol. 480. Delegatus immediatè à Sede Apostolica, quæ munera accipere possit, Recoll. 4 verbo munera, fol. 462. col. 1. ad finem, & recoll. 6. verbo visitantes.

Delictum aliud est permanens, aliud transiens. Recoll. 1. nu. 104. fol. 17. Quando est permanens, quotuplex monitio requiratur, ibid. num. 102. Ad incurrendas censuras per statutũ, vel sententiam generalem vnius loci, an sufficiat, si delictum sit inchoatum in dicto loco, & si alibi consumatum, vbi non est tale statutum, &c. Recoll. 2. num. 378. & seq. fol. 120. Delicti grauitas, vel leuitas, ad effectum torturæ inferendę personæ Ecclesiasticę, vndè desumatur, recoll. 5. num. 236. f. 433. Quos sint delicta, ob quæ personæ Ecclesiasticæ tradi debent Curiæ Sæculari, ibid. num. 253. folio 434. quæ dicantur grauia, recoll. 6. num. 305. fol. 540.

Denunciatio excommunicationis, quæ obligat fideles ad non communicandum cum excommunicato, iuxtà extrauagantem ad euitanda, quomodò inducatur, recoll. 3. num. 109. & num. 112. & recoll. 5. num. 355. Quid hodiè obseruetur in Praxi, Recollect. 3. num. 101. fol. 239. In quibus locis fieri debeat, ibid. num. 103. & recollect. 2. num. 643. A quo Iudice fieri debeat. Recoll. 3. num. 113. & seq. An debeat pręcedere citatio partis, num. 112. & 125. In aliena Diœcesi, qualiter contrà denunciatos possunt affigi Cedulones, ibid. num. 116. & nu. 119. fol. 241. in vno loco denunciatum, an teneatur, id sciens euitare, vbiq; ibid. n. 147. & seq. f. 245. Denunciatum excommunicatum vi Iubilei qualiter possit Confessarius absoluere, recoll. 2. n. 793. Quare non requiratur in notorio percussore clerici, recoll. 3. num. 151. Episcopo, vel alio fide digno attestante de denunciatione, an aliquis sit euitandus. Recoll. 1. num. 134.

Denunciatio Confessarij, qui sollicitauit in confessione, vel aliàs contrauenit Constitutioni Gregorij XV. sub qua culpa fieri debeat à sollicitata, recoll. 6. verbo sollicitantes, nu. 281. fol. 634. An dictam obligationem habeant alij, qui hoc sciunt, rec. 2. nu. 985. An præter peccatum, non denuncians, incurrat aliquam censuram. recoll. 6. nu. 926. An sit facienda Confessarij, qui tantum sollicitauit factis venialiter peccaminosis pænitentem, recoll. 4 & recoll. 6. num. 921. fol. 642. An pænitens possit absolui, antequam denunciet, recoll. 6. num. 931. & 934. Quid faciendum in articulo mortis, num. 938. fol. 647.

Denunciantibus dictos Confessarios, vel contrà ipsos testificantibus, quæ fides habenda, recoll. 6 num. 925. fol. 643.

Depositionis, vel degradationis sententia suspenditur per appellationem. Recoll. 2. num. 615. fol. 153. Quomodò differat à suspensione, Recollect. 1. fol. 409.

Diaconus munus hebdomadarij exercẽs dum est excommunicatus, vel suspensus, an incurrat irregularitatem, Recoll. 6. sub nu. 1017. fol. 662. Quid de eodem, cum stola benedicẽte oua, & alia in die Pascatis, ibidem.

Diana vindicatur à Manriquez illum immeritò carpente, recollect. 4. verbo Taleas, fol. 596. colum. 1. post medium, & recollect. 5. sub num. 126. fol. 421. & in addit. ad fol. 353.

Dicentes, vel defendentes, quod Patres Minores, aut Prædicatores non sint in statu perfectionis, recollect. 4. fol. 304.

Dictio (eadem) quid inportet, recollect. 4. fol. 365. colum. 1. (Præsertim) vel (Maximè) implicat casum magis dubitabilem, recol. 5. num. 94. folio 415.

c non

Non est autem hoc semper verum, sed aliquando abundat, vt in Addit. ad fol. 371. col. 1. post lineam 21. ad finem. Dictio (seù) potest stare expositiuè, & declaratiuè, ac ēt aliquando stat alternatiuè, & disiunctiuè; Ac inter diuersa, adhuc arguit similitudinem, recollect. 5. num. 474. fol. 466. (Vt) quando ponitur in vim causæ, quæ sit apta producere effectum suum, importat causam finalem, ibid. num. 486. fol. 668. (Alius, Alij) habet qualitatem respectiuam, ibid. num. 577. ad finem, (Ità) coniuncta cum copulatiua (&) stat declaratiuè, & respectiuè ad præcedentia, ibid. num. 511. fol. 472. (Aut) potest stare expositiuè, recollect. 4. fol. 295. colum. 1. (Omninò) quid denotet, recollect. 6. nu. 624. aliàs 616. (Statim) ibidem, n. 480. (incontinenti) ibid. in Addit.

Diæcesanus, an possit punire, & quomodò suum subditum pro delicto commisso extrà territorium, quando reuertitur. Recollect. 2. numer. 332. folio. 113. Quid si in Diæcesi commisit delictum, quòd habet tractum successionum, v.g. quando lesit aliquē, an possit, etiā extrà Diæcesim, vbi nunc deget, eū cōpellere, vt satisfaciat, aliàs illū excommunicare, ibid. n. 349. fol. 115. Quomodò possit ferre sententiam contrà suum subditum, qui deliquit in sua Diæcesi, & nunc reperitur extrà illam, ibid. num. 351. & 357. fol. 116. cætera, vide infrà Episcopus.

Dimissoriæ ad ordines, hodiè in Regno non possunt dari ad plures Episcopos, & quid de Regularibus, Recoll. 6. num. 776. ad finem. Regularibus à quo dandæ, ibid. numer. 801. fol. 622. aliàs 614. An in eis sufficiat exprimere, quòd in ea Diæcesi non habeantur dicto tempore ordinationes, ibidem, num. 803. aliàs 614. Quid de Nouitijs ordinandis, ibid. nu. 454. fol. 558. Sine ipsis ordinati, an sint suspensi, ibidem, num. 805. Cum ipsis, sed falsis, prima tonsura ordinati, non gaudent hodiè priuilegio fori ibidem, numer. 499. Non expirant morte concedentis, num. 807. ad finem. Facultas illas tribuendi, concessa Vicario Generali, an extendatur ad omnes ordines, ēt maiores, ibid. n. 111. f. 517. Capitulum Sede Vacante infrà annum non potest dare illas, nisi arctatis, quid si arctati possint illas habere ab alio Episcopo, recoll. 6. num. 113. fol. 517. An præsentatus ad ius patronatus, seù beneficium de iure patronatus dicatur arctatus, in addit ad fol. 519. col. 1. lin. 2. Post annum, & infrà annum, an illas dare spectet ad ipsum Capitulum, vel Vicarium ab eo constitutum, ibid. num. 106. fol. 516. Vbi an illæ, prosint finita authoritate capituli. Quid de Vicario Apostolico ob discordiam Capituli, an possit illas dare infrà annum à morte Episcopi, ibid. num. 519. fol. 517. Illas concedens Prælatus Regularis indigno, an peccet, ibidem. num. 806. fol. 623.

Dispensare, an possit Episcopus in irregularitate contracta ex bigamia, & quid de Superiore Regulari, erga suos subditos. Recoll. 6. num. 774. & seq. folio 604.

Dispensatio obtenta à viro vxorato, qui ordines recepit constante matrimonio, quomodò prosit suspensioni, iam contractæ, recollect. 6. num. 761. fol. 604.

Dispositio conditionalis, quando casu, vel impotentia non potest impleri, remanet pura, recollect. 2. numer. 948. fol. 211.

Disputare de rebus fidei, quibus, & quandò illicitum, & sub qua pœna, recoll. 4. hoc verbo, fol. 304.

Distributiones quotidianas vsurpantes, an includantur in excommunicatione Bullæ Cænę, recoll. 4. verbo vsurpare, fol. 400. col. 2. ad finem. Non interessentes choro, an aliquando illas lucrentur, recoll. 6. num. 819. & seq. fol. 618. Quid de interessentibus, sed non cantantibus, vel absque habitu Canonicali, ibid. nu. 825. & seq. Quid faciendum de ipsis non lucratis, ibid. num. 823. Iniustè suspensus, vel carceratus, &c. an recuperet illas, recoll. 6. num. 1032. fol. 665.

Dolus non præsumitur in faciente rem licitam. recoll. 5. num. 309. fol. 442.

Domini, &c. Ciuitatis illius, vbi Electio S. P. erit celebranda, recollect. 4. hoc vebo, fol. 307. Qui non curant obseruari ordinationes, contrà in sequutores Cardinalium, ibidem, vide infra Duellum, & vsurarios.

Dos data à Moniali Monasterio, quō licita, & careat vitio simoniæ, recoll. 4. verbo Dantes, fol. 304. col. 1. An, & qn̄ sit inuestienda in bonis stabilibus, & quando non inuestitur, sed expenditur, an sit necessaria licentia, & cuius, recollect. 6. num. 93. fol. 514.

Dubitans se esse excommunicatum, tàm in dubio iuris, quàm facti, an peccet communicando cum alijs, Recoll. 3.num.41.fol. 227. An celebrando incurrat irregularitatem, ibid.num.seq. Quid de dubitante, an aliquis sit denunciatus excommunicatus, vtrū teneatur illum euitare, ibid.num.150.fol.246. Idem queritur de dubitante, an aliquis sit notorius clerici percussor, ibid.num.386. folio 282.

Duelli, ob quod incurritur excommunicatio, definitio latè declaratur, recoll. 4. hoc verbo, fol.308. col.1. Quando ratione ipsius, incurrat quis excommunicationem Tridentini, & quando Gregorij XIII. & quando Clementis VIII. ibid.fol.311.col.1. An in aliquibus casibus sit licitum, ibid. fol. 309. vbi Addit. Illud acceptans, quando non incurrat excommunicationem, fol.311.col.2. Cooperatores, qui incurrant, etiam non sequuta pugna, ibidem. ad finem, & fol.seq. Quid de consulente, vide in addit.ad ipsum, fol.312. Qui astantes, seù præsentes incurrat, vel non incurrant excommunicationem, eodem fol.312. vbi addit. ad lineam vltimam. Oblatum à Clerico, an possit, quis acceptare, & an à Clerico quis inuasus, teneatur arripere fugam, & si illi sit ignominiosa, recoll.5.num.297.fol. 441. Locum concedens Dominus, vel permictēs, aut non prohibens in terris suis, quādo incurrat excommunicationem, ibid. Verbo Dominus, fol.306.& in Addit. ad fol.309.col.2.linea 10. An talis domini contrauenientis absolutio, comprehendatur in Decreto Clementis VIII. ibid. fol.307.col. 1. ad medium; Vtrum, idem dicendum de alijs concausis talis duelli, ibidem.

E

Ebrius, vel phreneticus efficiens actum prohibitum sub censura, quando incidat in censuram, recoll.1. nu. 410. fol.57.

Ecclesia habet potestatem ferendi cēsuras, ibid.num.9.fol.1. Qualis sit hæc potestas, ibid.num. seq. Estque talis potestas Ecclesiastica, & non politica, ac ciuilis, num.11. extenditur quoque ad compellendos subditos, ad censurarum obseruationem, ibidem, num. 12. Quando veniat appellatione partis, cui satisfaciendum. R.2. num. 922. fol. 206. Nomine, quæ loca veniant ad effectum, vt in illis occidens, vel mutilans, non gaudeat immunitate, in Addit.ad foliū 320.lin. 34. Et quid ad effectum, vt in illis existens gaudeat immunitate, recollect.4. fol. 318. col.1. post medium: vbi quid in materia pollutionis Ecclesiæ, vel sacrilegij, remissiuè. An possit obsideri, vt reus ab ea exiens capiatur, in addit.ad fol.322.col.1.lin.56. Vbi an possit ibi reus compedibus custodiri. Adhoc, vt dicatur denūciata interdicta, quid requiratur, recoll. 6. num. 190.fol. 526. An egeat reconciliatione, quādo post pollutionem, ibi bona fide fuit Missa celebrata, ibid.nu.198. fol.529. Illam grauans debitis, quando incurrat pænas Paulinæ, ibidem, num.83.fol.513. Illius Ministri administrantes Sacramenta excommunicatis contritis, an peccent, recollect. . num. 201. Illarum effractores, an incurrant excommunicationem, Rec. 4. hoc verbo, fol.312.& verbo Incendiarij, fol.338.

Edictum Episcopi maculantes, aut deturpantes, an incurrant excommunicationem ipso iure, Recollect. 4. fol. 334. colum.1. post medium.

Edicta Inquisitorum iubentia denunciationem sub pæna excommunicationis, quomodò obligent, recollect. 6. num.926.fol.642. & de materia, ibid. num.935.& 939.fol.646.& num.934. fol.647.

Eiectus, recollect. 6 hoc verbo, fol. 639. An possit venire contrà renunciationem factam tempore professionis, in Addit.ad fol 544.

Electores Regulares, quomodò absoluantur, & dispensentur, antè electionem, recoll.1.num.64 & seq. folio 9. Pro Cathedralibus, vel Regularibus, omictentes præsentare electionem electo, in quam pænam incidant, Recoll.6.numer.335.fol. 544. Quid vbi eligunt indignum, ibid. numer. 255. Quid vbi sit electio de excommunicato ad officium seculare, cui annexa est iurisdictio, an sit ipso iure irrita, Recollect.3.num. 254. fol. 264. An posito, quòd tantum sit irritanda, an possit ei tradi possessio, nu. seq. vide etiam, recoll.2.num.76. An sit inualida electio, quando dubitatur, vtrum aliquis ex Electoribus, sit excommunicatus, recoll.6.num. 1025. fol. 663. Electionem alicuius impugnans, & non probans defectum, in quam pænam

nam incurrat, ibid. num. 314. Facientes cum abusu laicę potestatis, quando incurrant excommunicationem, ibid. num. 336. & seq. An taliter electus, in consciētia teneatur resignare officium, vel beneficium, ibid. num. 341. fol. 545. Electus ad Episcopatum, si habeat vxorem, an sufficiat, si illa cum voto maneat in sæculo, vel debeat necessariò ingredi Religionem, ibidem, num. 357. fol. 603. Quid si eligatur ad Cardinalatum, ibidem.

Eleęmosinas, ac oblationes recipientes Clerici, & Religiosi à Raptore, vel Violatore Ecclesiarum, quando sint suspensi, recoll. 6. antè num. 797. fol. 621. aliàs 613. Excommunicatio vnius Compromissarij electionis, an vitiet electionem factam ab omnibus, Recoll. 2. num. 95. fol. 89.

Emptores fructuum collectorum in prædijs excultis per Religiosos, an teneantur soluere decimam, recoll. 4. fol. 378. col. 1. ad finem.

Episcopi procedentes in visitando clausuram monialium exemptarum, potius sunt iudicandi ordinarij, quàm delegati. recoll. 4. verbo Visitatores Monialium, fol. 399. col. 1. in princip. Quando, & quomodò possunt Episcopi ingredi dicta monasteria ob dictam causam, ibid. Quando possint concedere licentiam mulieri coniugatæ timenti mortem, sibi inferri à viro, ingrediendi Monasterium Monialium, ibid. fol. 319. col. 1. Quàm pænam incurrant accedentes ad Vrbem latenter, ibid. f. 372. An possint facere gratias de pænis impositis per suum Vicarium, recoll. 5. num. 254. fol. 434 Quid si aggratiandus non habeat pacem ab offenso, numer. seq. An hoc etiam possit facere Capitulum Sede Vacante. ibid. Et an possit commutare pænas corporales in pecuniarias, & cui dicta pæna pecuniaria, sit applicanda, ibid. num. 257. An possint assumere, aliquem Canonicum, vel Clericum Ecclesiæ alicuius, ad suum seruitium, recoll. 6. numer. 819. fol. 618. An possint dare licentiam Canonicis abessendi vltrà trimestre, num. 822. An possint verberare Clericum Sæcularem, per Conuersum Regularem, Recoll. 5. num. 264. fol. 436. Qui dicantur Diæcesani, recollect. 5. num. 527. & seq. fol. 475. Quando dicantur tales ad effectum, vt possint absoluere ab occultis, vel impeditos, ibid. numer. 530. & tribus sequentibus. Vbi nu. 334. qui dicantur eius subditi, quòad eundem effectum, & vtrum possint illos absoluere per delegatos ab ipsis Diæcesanis. Notorij Clericorum percussores, an possint eligere Confessarium, vt eos absoluat à tali excommunicatione. ibid. num. 541. fol. 477. Quam ætatem debeant habere, quan do consecrantur, recoll. 6. num. 344. fol. 000. An debeat esse Sacerdos, recoll. 6. num. 129. fol. 599. Post Concilium Prouinciale, vltrà sex menses, non conuocantes clerum, ad manifestanda facta in dicto Concilio, in quam pænam incidant, ibidem, num. 348. fol. 545. Non visitantes limina Apostolorum, quando debent, in quam pænam incurrant, ibid. num. 352. A quo tempore computatur dictum tempus, ibidem, numer. 354. Quando possint hoc facere per Procuratorē, n. 357. Non exomunicātes incendiarios, qn̄ debēt illos excommunicare, in quam pænam incidant, ibid. num. 358. Negligentes in procedendo contrà simonincos, quam pænam incurrant, num. 361. Quid si omittant procedere contrà suspectos, & diffamatos de hæresi, num. 363. folio 547. Concubinarij, si adamoniti non recipiscāt, quomodò multentur, ibid. n. 270. f. 535. Facientes celebrare coram se excommunicatos, an sint excommunicati, recoll. 5. num. 229. ad finem, fol. 260. Si incidant in censuras, vel casus S P. reseruatos, à quo possunt absolui, recoll. 2. nu. 907. fol. 204. Existentes extrà Diæcesim, an possint ferre sententiam censuræ, contrà suum subditum existentem in proprio territorio, ibid. num. 401. fol. 122. Quare non ligentur suspensione, & interdicto generaliter latis à iure, bid. num. 289. fol. 107.

Assumpti à Religione, quo tempore desinant acquirere Monasterio, Recol. 6. num. 287. fol. 538. An posint secum asportare libros, quos habenbat in Religione. Ipsis defunctis, an succedat Camera Apostolica, vel Monasteriū, ibid. n. 291. & 298. Dimittentes habitū & assumentes Rocchetum, an incurrāt aliquam censuram, in Addit. ad fol. 316.

Commendatitias, seù dimissorias clericis suis volentibus itinerare, vel manere extrà Diæcesim, an teneātur dare, in Additione ad fol. 557. num. 444. lin. 6.

Ordines sacros conferentes in excommunicatio-

nicatione minori, quomodò peccet, Recol.6.n.402. Conferetens primam tonsuram illiteratis, in quam pænam incidant, ibid.n.406.fol.541. Quid de conferentibus ordines Nouitijs, vel alijs Religiosis non professis, in titulũ Relionis, ibid. à num.445. folio 557. Quid si tantum dubitent de validitate professionis illorum, ibid. numer. 447. An teneantur, illis egredientibus à Religione præstare alimenta, num. 451. f.558. Ordinantes Regulares, an debeāt illos examinare, si habeant testimonium proprij superioris, ibidem num. 627. fol. 583. Intrà Diæcesim conferentes ordines non subdito, an sint suspensi, ibid. num. 382. Extrà Diæcesim, an posfint cõferre suo subdito primam tonsuram, absque licentia ordinarij loci, ibid. num. 384. folio 548. An aliàs incidant in aliquam pænam. ibid. n.614. fol. 981. & nu. 638. folio 584. Habentes licentiam, quos posfint ordinare. ibid. sub num. 615. Titulares, ordinantes aliquem sub prætextu familiaritatis, sinè dimissorijs proprij ordinarij, & licentia exercendi Pontificalia, in quam pænam incurrant, ibid. nu. 385. fol. 549. Et quid si talis Episcopus esset Parochus, vel qui renunciauit dictum Episcopatum, ibid. num. 386. Vbi an hoc habeat locum, etiam in collatione primæ tonsuræ. Qui renunciauit loco, & Dignitati, an cum licentia ordinarij loci, possit ordines conferre & an talis ordinatus, sit validè ordinatus, num. 387. Pro ordinandis Relaribus, an eis debeat sufficere testimonium superioris, circà ordines alios, ibid. nu. 903. fol. 580. Quando posfint continuare ordinationem, etiam Dominica, sequente Sabatum quatuor temporum. ibidem, numer. 574. fol. 576. & 588. f. 578. Ordinantes aliquem simoniacè, in quam pænam incurrant, num. 682. fol. 591. Quando posfint plures ordines, eodem die cõferre, ibid. num. 578. & sequentibus. Quis dispenset in hoc cum Regularibus, ibid. nu. 594. & 506. vbi n. 599. de ordinantibus Regularem, absque dimissorijs, nu. 465. & seq. de horum dispensatione circà interstitia. Quid posfint recipere ab ordinatis, ibidem num. 703. fol. 595. Ordinantes sacris ordinibus aliquem, antè legitimam ætatem, quam pænam incurrāt, ibid. nu. 922. fol. 568. Ordinantes in fantem, ibid. 524. f. 569. Ordināres extrà tempora legitima, num. 557. fol. 573. De ordināribus aliquẽ in sacris, sine patrimonio, vel bebeficio, ibid. num. 644. & seq. nu. 583. De ordinantibus alienum, sine dimissorijs, vel commendatitijs proprij Episcopi, ibid. n. 461. & seq. De ordināribus familiarẽ num. 477. fol. 561. Vel Vltramontanum in Italia, ibid. num. 494. & seq. Pontificalia quando exercere possint in Ecclesijs Regularium, absque licentia Superioris Monasterij, Recollect. 2 num. 225. fol. 112. Illa exercētes extrà Diæcesim, absque licentia, in quam pænam incidāt, recoll. 6. num. 365. fol. 547. vbi num. seq. reperietis, quæ possit, & quę non possit in aliena Diæcesi. Hæc suspensio, an sit S. P. reseruata, ibid. num. 378 folio 548. An excusari posfit ab ea, ex inaduertentia, ibid. num. 379. An vbi sunt suspẽsi, si tantum benedicant populũ incurrant irregularitatem, ibid. nu. 380. Habentes licentiam ab Episcopo, vel Parocho baptizandi, vel coniugendi aliquos in matrimonio, possint vti mitra, &c. ibid. nu. 617. fol. 582. Quid si tantũ habeāt licentiam monialem, habitu induendi, ibidem. Illa non posfũt exercere, si sũt suspensi à celebratione Missæ, numer. 820. aliàs 841. Quid si tantũ essent suspensi ab ordine sacro, ibid. num. seq. à quo possit à tali suspensione absolui. ibidem. num. 843.

Extrà suam Diæcesim existens Epus, an subdatur constitutionib[9] synodalibus illius loci, vbi reperitur, recoll. 6. nu. 1061. vbi de Archiepiscopo, fol. 872. Quid si ibi habeat domicilium, rec. 2. num. 278 fol. 106. In specie, an incurrat excommunicationem latam contrà alloquentes cum monialibus, ibid. num. 277. Vbi num. præcedenti. an possit ab Episcopo Diæcesano excommunicari. Item quando censeatur comprehẽsus in censura generaliter lata ab homine. Potest audire confessionem sui subditi. Reccoll. 2. num. 330. fol. 113. Item extraiudicialiter non autem iudicialiter absoluere, quò ad forum externum, ibidem. num. sequenti.

Habet potestatem ordinariam ferendi censuras, recollect. 2. num. 51. fol. 83. Et quid de alijs Prælatis inferioribus, ibid. num. 53. Quid de Parochis, nu. 75. An possit dictam potestatem delegare clerico coniugato, ibid. num. 64. & seq. fol. 85. An possit licitè, visitatio-

tationem aggrediens, proponere edicta, in quibus sub pæna excommunicationis, iubeat secreta crimina denunciare, recoll. 1. numer. 188. fol. 28. An possit extrà synodum statuere, absque consensu cleri, vel capituli, ibid. num. præcedenti. An possit dispensare in lege sua, etiam synodali, Recoll. 2. num. 261. fol. 104. Quando tacitè censeatur in illa dispensare, num. seq. An ludendo, incurrat excommunicationem, vel suspensionem latam à se contrà ludentes, ibidem, nu. 249. An licitè ferat excommunicationem contrà ludentes, vel ludum spectantes, ibid. num. 262. An possit excommunicare suum Vicarium Generalem, ibid. num. 272. An possit cognoscere de causa sui Vicarij, ibid. num. 343. Quid in causa in qua Vicarius allegatur suspectus, ibidem, num. 216. An incidat in casus, quos sibi reseruat, ibid. nu. 236. f. 103. Participando cum excommunicatis à se, an incurrat excommunicationē minorem, vt alij fideles, Rec. 1. n. 546. fol. 74. Præcipiens sub pæna excommunicationis subdito præsenti, vt infrà dies decem satisfaciat: v.g. Titio, &c. aliàs sit excommunicatus, si talis infrà dictum tempus discedat à Diæcesi, an possit eum declarare excommunicatum, recoll. 2. num. 447. folio 115. Conferens beneficium indigno, in quam pænam incidat, recollect. 6. num. 364. fol. 547. Exiens per Diæcesim ad consecrandam Ecclesiam, vel eam reconciliandam, an possit recipere sumptus, & salarium, ibid. numer. 975. fol. 653. Quid si exeat ad confirmationis Sacramentum conferendum, ibid. An possit cogere clericum in minoribus, ad deferendum habitum, ex quo non vult seruire Ecclesiæ, ibid. num. 965. fol. 651. An possit denegare commendatitias volenti discedere à Diæcesi, in addit. ad fol. 620. nu 829. post lin. 9. ad finem. An pro aliquibus vicibus possit dare licentiam celebrandi in Oratorijs priuatis, eadem recoll. 6. num. 852. ad finem, fol. 627. Veniens contrà iuramentum, defendendi libertatem Ecclesiasticam, an sit ipso facto depositus à Dignitate Episcopali, ibidem, verbo Periuris, fol. 609.

Absoluere, vbi aliquem recusat ab excom municatione à se lata, quando facultas absoluendi deuoluatur ad Archiepiscopum, Recoll. 2. num. 827. Absoluere, an possit à mediocri percussione, clericos communiter viuentes, & isti, qui nam sint, recoll. 5. num. 427. fol. 458. Quid de ianitoribus, ibidem, numer. 429. Quid de Officiali percutiente clericum ratione sui officij, num. 432. & seq. Quid si talis Officialis percutiat, vt persona priuata, ibid. num. 435. Absoluit ab enormi, vel mediocri, quando est occulta, vi Tridentini, & quandò dicatur dicta percussio ad hunc finem occulta, ibidem, num. 417. Vbi num. præcedenti. quando absoluat, vbi est publica, sed percussor est impeditus. Quid si dictū impedimentum fuit procuratum, ibid. num. 420. Habens facultatem à S.P. absoluendi à mediocri, vel enormi, an illam possit alteri delegare, ibid. num. 412. fol. 456. An possit absoluere à suspensione, & alijs pænis latis, contrà simoniacè ordinatos. Recollect. 6. n. 692. fol. 593. Quando potest absoluere à casibus Sedi Apostolicæ reseruatis vi Tridentini, potest etiam à censuris, quas casus Papales habent annexos, recoll. 1. nu 6. fol. 1. Cætera suprà Diæcesanus, & infra Ordinans.

Epithogium, quid nam sit, Recollect. 6.

Equites Hyerosolimitani, an sint capaces beneficiorum, ac pensionum Sæcularium, recoll. 5. num. 21. fol. 404. Quid de equitibus aliorum ordinum militarium, ibid. An omnes sint verè Religiosi, recoll. 6. num. 789. ad finem, fol. 611. Hierosolymitani non possunt profiteri antè annum decimum sextum ætatis, & non transacto anno probationis, ibid. num. 790. Habet in eis locum, cap. 19. sess. 25. Concilij Tridentini, vbi de reclamatione ob nullitatem professionis ratione vis, & metus, item cap. 16. eiusdem sessionis, vbi de sollemnitatibus requisitis ad validam renunciationem faciendam à Nouitijs, ibid num. 791. Qui possunt ducere vxorem, sed cum licentia, contrahentes matrimonium sine dicta licentia, an incurrant aliquam censuram, Recollect. 4. folio 349. colum. 1.

Error commmunis, & Titulus coloratus supplent defectum iurisdictionis, quando adest impedimentum iuris positiui, non autem quando adest impedimentum iuris naturalis, vel diuini, Recollect. 2. numer. 79. fol. 87.

Eucharistiam ministrare possunt Religiosi in

si in suis Ecclesijs quoties opus est, Recoll. 4. verbo Religiosi, fol. 374. col. 2. Etiam in articulo mortis viatico familiaribus, & Hospitibus Secularibus cum Sacramento Extremæ Vnctionis, ibid. Vbi etiam de eorundem sepultura. Imò etiam extrà domum, quando non datur tempus petendi licentiam, ibidem. Vbi etiam de die Pascatis, fol. 375. Ministrans, sine stola, quod peccatum committat, recoll. 6. n. 857. f. 628. Sumpturus ad scāni, Secularis, si recordatur alicuius peccati mortalis obliti, quid facere debeat, ibidem, numer. 837. fol. 623.

Euitare an debeam statim illum, quem scio percussisse clericum coram sex personis in oppido, vel Collegio, vel coram decem in Ciuitate, vel magna communitate, recoll. 5. numer. 164. & seq. fol. 249. An possit expectare denunciationem, & quare, ibid. nu. 170. Aut saltem declarationem Iudicis, ibid. nu. 171. An tenear euitare eum, quem scio per dictum duorum testium, esse denunciatum, Recollect. 3. fol. 243. & numer. 137. Quid de eo, quē oculis meis video transgredientem legem, continentem excommunicationem, ipso facto incurrendam. Recoll. 3. nu. 105. fol. 239. Vbi etiam de eo, qui fatetur ore suo, commisisse dictum crimen, vel sciam per testes fide dignos, ibid. num. 107. & 131. fol. 243. An sufficiat, si à Iudice in domo sua nominatim declaratus, quis sit excommunicatus, vt debeam eum euitare, ibid. num. 108. Quid si iam traditi sint cædulones, vt affigantur, sed non sint ahuc affixi, an scientes id, teneantur illum euitare, ibidem, num. 130. fol. 243.

Examinans Iudex Laicus Clericum vulneratum, etiam inuitum, an & quando incurrere possit excommunicationem, in addit. ad fol. 316. Vide infrà Verbo Iudex.

Exceptio firmat regulam in alijs non exceptuatis, recoll. 5. num. 359. & recoll. 6. num. 839. fol. 624.

Excommunicatio, quid sit, recoll. 3. num. 1. fol. 220. Eius ethimologia, & diuisio in maiorem, & minorem, num. 2. & 3. Quando de ea fit mentio, de qua intelligi debeat, numer. 6. Quale sit officium Confessoris, circà pænitentes excommunicatos. ibid. num. 7.

Qualis culpa requiratur ad eam incurrendam, Recoll. 1. n. 241. fol. 35. Quid in casu, vbi lata est pro peccato veniali, vel re indifferenti, ibid. num. 246. An hoc casu excuset paruitas materiæ, ibid. num. 248. Exemplificatur in pluribus casibus, à numer. 259. vsque ad numerum 269. Culpa ob quam contrahitur, quomodò debeat esse externa, ibid. num. 276. fol. 40. Quid de hæresi externè tantum. ioco pro lata, recoll. 5. numer. 173. fol. 427. Est pæna maior, non solum suspensione, & interdicto, sed etiam irregularitate, & cessatione à diuinis, recollect. 1. num. 23. fol. 3. vbi num. seq. Explicatur, in quo sensu dicatur pænarum maxima. Imposita in obligatione Camerali, licèt sit latæ sententiæ, non tamen incurritur, nisi post declarationem factam ab ipso creditore, ibid. num. 163. fol. 25. Minor, quid sit, Recollect. 2. num. 396. fol. 283. Sub qua culpa prohibeat Sacramentorum susceptionem, ibid. num. 399. Quid de Sacramento matrimonij, ibidem, num. 400. Quid de administratione Sacramentorum. num. 401.

Lata contrà committentes homicidium, an incurrat vulnerans lethaliter, & si ex miraculo superuiuat, recollect. 1. numer. 316. fol. 44. Lata non solum, contrà facientes, sed etiam contra mandantes, & consulentes, intelligitur sequuto effectu, nisi censura feratur principaliter, propter mandatum, vel consilium, ibid. numer. 317. Consulens minus malum parato committere maius, an illam incurrat, ibid. num. 335. circa medium, fol. 46. Quid si sit dubius de consilio præstito, infrà Homicidium. Quid si post vulnus illatum, vulneratus moriatur extrà Diœcesim, vbi lata est excommunicatio contrà homicidium committentes, Recoll. 2. num. 382. Vbi num. 384. idem queritur, vbi lata est excommunicatio contrà occidentes in Ecclesia, si vulneratus moriatur extrà Ecclesiam, quid si in Ecclesia existens, iaceret saggittam, vel scoplum exploderet occidēdo hominē extrà Ecclesiam, an incideret in excommunicam supradictam, latam contrà occidentes in Ecclesia, numer. 397. Quid in casu contrario, quando existens extrà Ecclesiam iaceret saggittam, vel exploderet scoplum in existentem in Ecclesia, ibid. numer. seq. fol. 122. Lata vt suprà contrà homicidas, vel abortum procurantes, an interim, dum non sequutus effectus, si fuit

fuit absolutus, an postmodũ sequuto effectu incidat in excommunicationem. Recoll. 1. n. 136. & n. 140. fol. 22. Quid si sit casus reseruatus, an sequuto effectu, teneatur iterũ dictum peccatum confiteri habenti facultatem circà casus reseruatos, nu. 142. Quid si antequam sequatur effectus, in quo incurritur excommunicatio, moriatur principalis, an possit post mortem excommunicari, ibid. n. 146. fol. 23. In absentem lata, qñ incurratur, statim quàm fertur, vel quando reus accipit Epistolam, ibid. num. 27. folio 10. In edictis Inquisitorum, contra non denunciantes, an sit latæ sententiæ, ibid. num. 230. fol. 34. Quid de lata in Bullis pensionis, ob illius non solutionem, ibidem, num. 233. fol. 35. Sine citatione, an sit valida, & quid si tantum sit declaratoria ipsius, recoll. 5. num. 687. fol. 498. Contrà violantes festa latã, non incurrit opera seruilia ex necessitate exercens. Recoll. 1. n. 441. fol. 60. Sub hac conditione donec, vel quò usque restituas, an facta restitutione, vel satisfactione data cesset, absque absolutione, ibid. num. 459. & sequentibus, fol. 62. Quid dicendum, si esset lata his verbis, talis sit excommunicatus, & non liberetur, donec satisfecerit, &c. ibid. num. 461. An idem sit in suspensione sic lata, recoll. 6. nu. 1047. Lata contra furtiuè accedentes ad suscipiendos ordines, an sit latę, vel ferendæ sententiæ, recoll. 6. nu. 765. fol. 605. Quid si fulminando Epus d. excomunicationem, protestetur, non habere intentionem, dictos furtiuè accedẽtes ordinare, an sint ordinati, ibid. num. seq. & in Addit. ad cit. fol. 605. Contrà participantes in alloquutione, salutatione, &c. est ipso iure nulla, nisi præcedat monitio, recollect. 2. num. 867. fol. 193. A delegato, sine monitione, an sit ipso iure nulla, ibid. num. 865. Contrà Regulares exemptos, quando est ipso iure nulla, ibid. num 467. fol. 130. ininstè latam, an possit idem Iudex illam reuocare, ibid. numer. 668. fol. 158. Illius nullitate pendente, an possint affigi cædulones, ibid. num. 670. & 672. Quid obseruet Curia Romana; vbi dicitur de nullitate excommunicationis latæ, &c. ibidem, n. 674. Lata per legem, constitutionẽ, vel statutum, an incurratur, & si non fuerit dicta lex constitutio, vel statutũ acceptatum, ibid. numer. 701. & seq. fol. 174. Quod peccatum committat, festo die, illam ferens, ibid. nu. 764.

Ferri, an possit pro crimine commisso in Diæcesi, contrà eum, qui nunc reperitur extrà Diæcesim. Recollect. 2. numer. 349. circà medium, folio 115. Quid de suspensione, vel intedicto, ibid. numer. seq. Quid si sit talis exterus, seù forensis, ibid num. 352. circà medium.

Ob percussionem clericorum, an incurrat Pontifex percutiens clericum, recoll. 5. num. 107. fol. 416. An non solum percutiens, sed etiam dictæ percussionis cooperantes, ibid. numer. seq. Qui sint isti cooperantes, ibid. num. 109. Mandans non solum expresſè, sed tacitè dictam percussionem, an sit excommunicatus, ibid. num. 110. Quid si reuocauerit mandatum, num. 112. Vbi etiam de consulente, quid si tempore, quo mandatarius exequitur mandatum, vel consultus exequitur consilium, ipse mandans, vel consulens, sit in gratia per contritionem, vel confessionem, ibidem, & an idem dicendum, vbi vniuersitas dedit tale mandatum, num. 111. folio 419. Quid si tantum quis mandauit iniuriam verbalem, & mandatarius percussit, ibid. n. 114. An eam incurrat is, qui potuit impedire dictam percussionem, & non impediuit, num. 115. Quid de ratam habente duntaxat dictam percussionem, numer. 118. & 124. fol. 420. Quid de associantibus dictum percussorem in ipsa percussione. ibid. num. 342. fol. 445. Quis dicatur percussor clerici, seù manus violentas inferre in clericum, ibid. num. 130. & 136. fol. 421. An talis dicatur, propinans ipsi clerico venenum, num. 132. fol. 422. Quid de maleficium faciente in personam clerici, num. 134. Quid si hæc fiant in personam Cardinalis, an sit locus excommunicationi Bullæ Cænæ, num. 135. Quid de spuente in clericum, vel aquam turbidam, aut puluerem in eum inijciẽte, vel alio modo eum deturpante, nu. 136. Quid de auferente ei biretum, vel vestem, ex qua ablatione sequatur clerici, vel monachi derisio, vel retentio domi, num. 137. Item de offendente eum in veste, qua est indutus, vel etiam in equo, cui insidet, vel in rebus alijs, quæ manibus teneat, num. 138 & 143. Secus est in furante, aliquid ab ipso, ibidem, num. 148. Quid de eripiente vi

aliquid de manibus ipsius, num. 139. & 141. An sit excommunicatus insequens clericum, qui vt fugeret, se præcipitauit, eodem num. 141. Quid è contrà de fugiente, qui non potest se ab insequutore liberare, nisi offendendo clericum, obuiam repertum, ibid. num. 298. fol. 441. Qualiter quis possit esset excommunicatus pro sola iniuria facta clerico, sine tactu personæ, aut rei, sibi coniunctæ, ibid. nu. 142. & seq. Quid de clericum carcerante, n. 150. fol. 450. & n. 227. fol. 432. Quid si tantum clericus obsideatur in domo ad finem, eum carcerandi, vel impediendi egressum, vel compellendi egredi cum dedecore, ibid. numer. 152. & 154. Quid si talis esset Cardinalis, vel Episcopus, ibid. Quid de præcipiente clerico, sub aliqua pœna pecuniaria, ne discedat à Palatio, vel alio loco, sibi præscripto, ibid. num. 157. Quid si id sibi prohibeatur per metum verbalem, ibid. num. seq. Quid de Bannitis detinentes ipsum, ratione compositionis, numer. 159. Quid de eum detinētibus bono fine, ne ab alio offendatur, ibidem, ante num. 160. fol. 425. Hoc casu carcerationis, vel detentionis, quomodo differat excommunicatio lata in Canone, si quis suadente, & in Bulla Cœnæ, ibid. num. 161. Quid de apponente cornua, vel aliàs deturpantem domum clerici, num. 153. An talis sit Iudex imponens pœnam corporalem clerico, vel monacho, ibid. num. 218. & 224. fol. 432. An per torturam illi illatam, numer. 230. & seq. fol. 433. Quid de percutiente clericum mortuum, ibid. num. 55. fol. 409. De percutiente clericum consentientem dictæ percussioni, ibid. num. 52. fol. 409. vbi etiam numer. 54. An ipse clericus consentiens incurrat. Quot excommunicationes incurrat, vno ictu percutiens plures clericos, ibidem, num. 197. & numer. 202. Quid si percutiat illos successiuè, num. 198. Quid de percutiente pluries eundem clericū, ibid. num. 199. fol. 430.

Qualis debeat esse percussio, vt subiaceat, dictæ excommunicationi, recollect. 5. num. 162. 171. & 308. fol. 449. An sufficiat percussio facta in somno, vel ebrietate, ibid. n. 196. fol. 429. Qualis sciētia clericatus percussi requiratur, & quando ignorantia illius excuset, ibid. 179. & seq. An excuset ignorantia huius Canonis, ibidem, num. 182. Quid de inaduertentia, ac inconsideratione, num. 188. Hæc ignorantia, quomodò probari possit, ibid. num. 195. An volens percutere Franciscū Clericum, tamen percutiens Titium, etiam clericum, incurrat dictam excommunicationem, ibid. num. 185. & seq. De pueris quando incurrant hanc excommunicationem, ibidem, num. 100. fol. 415. numer. 429. A quo absoluēdi, & quid de duobus clericis, se inuicem percutientibus, numer. 102. & 189. fol. 429. Quid si ex subita ira propter iniuriam ioco, vel seriò factam, num. 189. fol. 429. Quid si casu fortuito, num. 194. Et quomodò probetur casus fortuitus, ibid. ad finem. Correctionis causa, an excuset, Recoll. 5. numer. 279. Quibus id liceat, ibid. & seq. Et an hoc sit verum etiam respectu clericorum in sacris constitutorum, ibid. num. 279. & 291. An sit licitum dictis personis, non solum per se, sed et p aliū, causa correctionis percutere, nu. 292. Quid si cum hac causa misceatur ira, aut odium, ibid. num. 282. fol. 437. & quatuor numeris sequentibus. An vnicuiq; liceat expellere clericos perturbantes officium diuinum, ibid. num. 273. cum duobus sequentibus. Quid de excedente in correctione, ibid. num. 287. & 290. fol. 439. Officialis percutiens ratione sui officij, ibid. numer. 216. fol. 432.

Defensionis honoris causa, quando quis possit percutere clericum inuentum cum vxore, matre, filia, vel sorore; suprà clericus, & quid de consulente talem percussionem, ibid. n. 334. f. 445. Prouocatus, an possit eum percutere, absq; metu excomunicationis, ac etiā licèt incurrat illam, an possit à Iudice declarari excommunicatus, ibid. num. 535. fol. 490.

Notoriè consulens, vel mandans, aut ratam habens percussionem clerici, an sit euitandus, sicut percussor notorius, recol. 5. num. 335. fol. 445. Praxis circà declarationem notorij percussoris, ibid. num. 677. & 783. Percussor clerici non notorius, sed cuius percussio nulla tergiuersatione potest celari, an in aliquo casu possit cum alijs communicare, tum in humanis, tum in diuinis, vide in addit. ad fol. 252. antè num. 180.

Absoluere, an se possint inuicem duo Sacerdotes Regulares, qui inuicem se percusserunt, quando non adsunt

alij Confessarij in Monasterio.recoll. 5. num. 593.fol.484.Impediti adire S.P.pro absolutione ab enormi, vel mediocri,an semper possunt absolui ab Epo,ibid.nu.423.fol.458.Absolui qñ possint excomunicati post mortē, & à quo,recoll.4.fol.387.col.2.ad finem, vbi Addit.In articulo mortis denunciatus per cædulones, à quo possit absolui,ibid. in addit.

Excommunicatus sub qua culpa priuatur communione actiua fidelium, Recoll.3.num. 12.fol.221.In humanis,siuè in diuinis,ibid.n.29.fol. 224. An in humanis possit quis peccare mortaliter, ratione assiduę communicationis,ibid.num. 24. An ratione scandali,vel contemptus,ibid.num. 25.& 26.An hæc priuatio,sit etiam quò ad infideles, vel non baptizatos, ibid.num.30. An etiam cum alio excommunicato non tolerato,ibid.nu. 44.& seq. fol.228. Excusatur ratione necessitatis,ibid.num.31.fol.225.Vel ad euitandam infamiam,ibidem.in Addit. ad fol.252 .Quotiescumque excusatur à culpa, excusatur etiam ab irregularitate celebrando,supra num. 32. Quid si fuerit inuitatus ad communicandum in humanis, an possit absque peccato acquiescere, num.33.& seq.An idem sit,vbi prouocatur ad ministrandum Sacramentum pænitentię,vel alia diuina,absq; vlla vtilitate,vel necessitate petentis, ibid.num.35.& duobus sequentibus fol.226. Quid si prouocetur ad celebrandam Missam,an possit contritus licitè celebrare ; & quis possit eum licitè ad hoc inuitare,ibid.numer.38. An dicatur prouocatus,ex eo dumtaxat, quia recepit stipendiū pro Missa celebranda,vel habet Beneficium, vel Cappellaniam requirentem dictam celebrationem,num.39 fol.227. An possit dari casus,in quo talis prouocatus peccet,& incurrat irregularitatem,num. 40. & seq.Suscipiendo ordines,quando sit suspensus,ibidem num.47.In iudicio,petendo debitum, an possit repelli,ibid.nu.307. Adherens consilio Aduocati,vel Theologi Moralis,dicentis causam excommunicationis non fuisse iustam, si celebret,an incurrat irregularitatem. Recoll.2.num.93.& sequentibus,fol. 82.Ad instantiam partis,ab vno Prelato,an validè absoluatur,ex consensu partis,ab alio Prælato,recollect. 2, num. 826. fol. 187. Vi monitorij ad reuelandum,vel restituendum, à quo possit absolui,recoll.1.num.231.folio 34.Vbi etiam de excommunicato in monitorio nominatim, quid si monitorium sit Papale,ibid.numer.232.

Vitandus hodiè qui nam sit.Recollect.3. num.94.fol.237. Vide suprà Denunciatus. Euitare sub qua culpa, & pæna teneantur, fideles illum euitare, ibid. numer.275. An hoc sit verum etiam in ipsomet excommunicatore,ibid.nu.281.& seq. An licitè absque culpa possint fideles, illi suadere, vt satisfaciat, vel procuret remissionem,ibid.num.298.fol.269. An ei subuenire,ne graue damnum, vel iniuriam patiatur in corpore, vel in fama, aut etiam in bonis,nu. 307. Eidem, an possint vendi necessaria pro victu,num.308. Dare eleemosynam, vel ab eo illam petere, numer. 309.Vti eius opera, quando nobis est necessaria, & ab alio haberi non possit,num.314.Si est Dominus, an possint cum eo serui,& familiares participare,num.380.Vbi de vxore, & filijs,ac è contrà. Si superueniat in aliquo Conuiuio non inuitatus & mensæ accumbat, an teneantur conuiuæ discedere,ibid.num.271.fol.266. An illis liceat relinquere domum, vel clauem ipsius vt ibi comedat,vel in eadem domo,in alia tamen mensa comedere,ibid.nu. 274. Benedicens mensam,si alij respondeāt,vel è contrà, an communicare dicantur cum eo,num 231.fol.260. Si concionetur in Ecclesia, an fideles possint illum audire,num.295.Quid si legat Theologiam,num.269.& seq. Eum admittentes ad diuina officia,& ad sepulturam Ecclesiasticam,quas pænas incurrant,recoll.6.num. 389. fol. 540. Quid de recitantibus cum eo officium priuatim,ibid.num 390.& seq. fol.550.An in dubio præsumi debeat absolutus,vt quis possit cum eo communicare,recoll.3.num.387.interessendo processioni, alij fideles an interesse etiam possint. Recoll.5.num. 218.Ingredi Ecclesiam,et simul accipiendo aquam benedictam cum eo, an liceat,num.219.Quid faciendum, quando ille assistit diuinis officijs, vel celebrationi Missarum, numer. 220.fol.259.Per famam, an validè, & licitè possit ferre censuram,recoll. 2. fol.80.& num.seq. Quid si communiter reputabatur absolutus,ibid.nu. 82. De eo, qui in alio loco erat denuncia-

nunciatus,num.82.vsque ad 84.folio 87.
Toleratum,an fidelis possit, absque culpa inuitare ad communicationem, siuè in humanis,siuè in diuinis,etiam absque vtilitate, vel necessitate. Recoll. 3.num.184.& sequentibus,fol.252.& seq.Ab eo an possit Sacerdos accipere eleęmosinam, pro celebratione Missarum,ibid.num. 192.& seq. An ille peccet petendo à Sacerdote, vt pro ipso sacrificet, num. seq. An illi prosint orationes priuatæ, si sit in gratia,&per ipsum non stet,quin absoluatur,n.196. An lucretur, etiam hoc casu indulgentias concessas cõtritis,ibid.numer.197.fol. 254. An possit sepeliri in loco sacro, n.199. Quę differentia sit hoc casu inter toleratos,& non toleratos,numer. 200. Etiam notorius,si sit superior,quãdo sit quoq; priuatus officio, Recoll. 5. num.192.fol.484.& recollect.6.verbo Abbatissa. An sit aliqua differentia inter excomunicatum toleratum, & suspensum toleratum,circà validitatem actorum, recollect.6. sub num. 1014.fol.662.
Exculenta, & poculenta, quando recipi possunt ab Officialibus statu Ecclesiastici, Recollect.4.verbo munera, fol.362.col.2.Quid de Visitatoribus, ibid.ad finem, & Recollect.6. verbo visitatores fol.651. num. 968.
Exemptio, nisi probetur ab excommunicato, an possit absolui ad cautelam, Recoll.2.nu.862.fol.193.
Exequutor metus, an possit excommunicare, Recoll. 1.num.71.fol.8.
Exteri, an posfint declari excommunicati ob violationem statuti, vel constitutionis loci,vbi reperiuntur, recoll. 1.num.349.fol.48.An per delictum, fiant subditi Episcopo loci, vbi delinquunt, Recoll.2. nu.422.Vbi an incurrant excommunicationem,ibi latam per sententiam generalem, fol. 125. An incurrant suspensionem latam in constitutionibus synodalibus loci, Recoll 6.num.1059. folio 672. An ibi posfint absolui, & à quo à casibus reseruatis in sua Diæcesi, ibidem.num.1082.fol.677.
Extorquens vi, vel metu absolutionem à censuris quam pœnam incurrat, Recoll.4.fol.285.col.2. vbi Addit. An etiam sit inualida,recoll.1.num.559. fol.76. Quid si sententia fuerat iniusta,sed valida, ibid.num. 565.fol.77. An idem sit de extorquente à Iudice reuocationem ipsius sententiæ censuræ, ibid.n. 567. Quid si sit tantum extorta absolutio ab excomunicatione minori,ibid.nu.569. An idem sit de reuocatione, vel relaxatione cessationis à diuinis, ibid. num. 571.
Extrahentes frumentum, &c. à statu Ecclesiastico, quando incurrant excommunicationem.recoll.4.fol.316. Quid de extrahentibus reos ab Ecclesijs,ibid.folio 317.Vbi latè de hac materia, qd si fugiat talis extractus è carceribus sæcularibus, & iterum postea captus,vel in dictis carceribus committat nouum debitum, in Addit.ad fol.318.
Extrauagans ad euitanda,habet locum, etiam in suspensione,recollect.6.sub num.1014. fol. 662. An quò ad tolerationem sit aliqua differentia, inter ipsam, & excommunicationem, ibidem.

F

Fabrica Sancti Petri qualiter se habeat circà exequutionem legatorum piorum.Recoll.4. verbo vltimas voluntates,fol.399.colum.2. Quando concurrat cum Episcopo,ibid. An posfit se intromictere,vbi id est prohibitum à testatore,ibid.ad fin.Illius officiales molestare præsumentes,ibid.fol.389.
Facultas absoluendi à censuris concessa, an extendatur ad dispensationem irregularitatis contractę ob violationem ipsarum censurarum, Recolect. 1. num.47.fol.7.& recollect.6. num. 513.fol.567. Absoluendi à reseruatis concessa ab Episcopo Parochis pro aliquibus diebus, an prosit Regularibus Confessarijs,ibidem, numer.938. fol.646.
Falsantes Bullas, vel Litteras Apostolicas,Recoll.4.hoc verbo.
Fama publica denunciationis,an sufficiat ad vitandum excommunicatum, recoll.3.nu. 138.& 143.& seq.fol. 244. An è contrà ad communicandum cum eo, sufficiat fama absolutionis, ibid.num.141.
Familiares clerici,ipso absente,an gaudeāt immunitate à Gabellis, Recollect. 4. fol. 397. colum. 1. Visitatorum recipientes, aliquid à visitandis tempore visitationis, quam pœnam, & qñ illā incurrant,recollect.6.num.983.folio 654. Qui dicantur familiares ipsorum Visitatorum, ibid.sub nu. sequenti. Sancti Officij.infrà Inquisitionis. An

possint communicare inter se, quando vnus eorum est excomunicatus non toleratus. Recoll.3. num. 379.num.280. Religiosorum, an gaudeant priuilegio fori. Rec.2.n.476. & seq. fol. 131. An eis possit ministrari Sacramentū Eucharistiæ in articulo mortis, vel in Paschate. Rec.4.f.374. Cardinalium offendentes, recollect. 4.hoc verbo, fol.232. remissiuè. Se fingentes, vt expediant Bullas gratis. ibid.fol.326.

Familiæ appellatione, qui nam veniant; ità vt aliquis excusetur à comunione cum excommunicato domino. Patre familias, &c. Recollect. 3.num.317.& seq.fol.276.

Fauorem, extrà Religionem procurantes Religiosi, qui, & quando incurrant excommunicationem, vel aliam pœnam, recoll.4.hoc verbo, fol. 323.

Feudum Ecclesię immediatè subiectum alienantes. Recollect. 4. hoc verbo, fol.323.

Fidei professio, à quibus fieri debeat sub pæna censurę, ibid. recollect. 4. hoc verbo.

Filij, & Nepotes emancipati, vel naturales, an possint comunicare cū patre, vel auo excomunicato, recoll.3.nu. 348. & seq. folio 274. Quid de adoptiuis, vel arrogatis, num.350. Ingredientes Religionē, parentibus indigentibus, an incurrant aliquam censuram, recoll.4.hoc verbo, fol.424.

Fine concesso censentur concessa omnia tendentia ad illum, recoll.5. nu. 539. fol.477.

Fæmina, an possit ferre censuras ex delegatione S.Pontificis, recoll.2.numer. 57. fol. 84. Est incapax Sacramento ordinis de iure dinino, ibid. num.58. & recoll. 6. Verbo Abbatissa. Ingrediens Monasteria Regularium, vel Monialium, infrà mulieres. Fæminas, non autem masculos retrahentes à Religione, quare incurrāt excommunicationem, recoll.4 fol.336. colum. 1.in principio.

Forensis, an ligetur censura lata per sententiam generalem loci, vbi versatur, recoll.1.num.423.fol. 126. Quid si lata fuerit per statutum, num. 429. & 431. Adueniens post Monitorium publicatum, an teneatur reuelare, si scit id, quod præcipitur reuelandum, ibid.num.425. An obligetur legibus loci, per quem transit, & si ad modicum tempus ibi moretur, numer. 430.ad finem, & 432. & seq. fol. 127. An etiam quò ad forum externum, possit declarari excommunicatus, pro transgressionibus, de quibus suprà, ibid.num.435. Quid dicendum si post statutum, vel legem generalem pro peccato futuro, latis, fiat subditus, num.436.& seq.

Formula attestationis Confessarij de absolutione ab eo impensa à censuris, ad hoc vt illa prosit quò ad forum externum. Recolect. 2. numer. 995. fol.218.

Fraticellorum habitum, &c. Recollect. 4. fol.324.

Fructus, quibus priuantur clerici beneficiati ob non residentiam, cui applicentur, recoll. 6.sub num. 819. folio 617. Quid de Canonicis, ibid. numer. 821.f.619. Quibus priuentur suspensi, infrà Suspensio. An ex eis possint deducere victum, Recollect. 4. verbo vsurpantes, fol.401.col.2.

Fur vbi inuenitur cum re furata, etiam si non sit subditus, potest puniri, recoll. 2.num.241.fol.125.

Furti quantitas, quæ sufficit ad mortale peccatum contrahendum, an sufficiat, pro incursu censuræ, recollect.1. num.num.325.fol.45.

Furtiuè ordinatus, quam suspensionem incurrat, recoll.6.num. 763.fol. 604. Vbi quando incurrat irregularitatem, & nu. seq. A quo possit absolui, cum Praxi Pænitentiariæ, num. 766. fol. 605. Quid si protestatus fuit Episcopus ordinans, non intendere ordinare accedentem furtiuè, ibdem, in Additione.

G

GAbellas nouas imponentes, recollect. 4.hoc verbo, fol. 324. Exigentes ab Ecclesiasticis, quando incurrant excommunicationem Bullæ Cænæ, & quando aliam, ibid.fol. 395. colum.2. Exigentes à Religiosis, vel monialibus, fol. 324. Exigentes plusquam imposita fuit, an incurrant excommunicationem, eodem fol. 395. col.2. ad finem. Exigentes à personis Ecclesiasticis pro rebus, quæ non negotiationis causa deferuntur, ibid.fol.325. colum.1. Quid si exigant à locis pijs, ibid. col. 1. An excusentur, qn̄ ibi soluūtur à spōte dātibus, ibid. quid si à colonis Ecclesiasticorū, ibid. in addit. vbi de bonis, q̄ trāsierunt ad Ecclesiā, cum illo onere. Spontè illas soluentes Ecclesiastici, an incurrant censuram aliquam

aliquam,ibid.ad finem,col.2.Illarum immunitatem denegantes Ecclesiasticis, aliquo prætextu, quando incurrant excommunicationem, folio 395. An possint declarari excommunicati,ibid.fol.396.Pro bonis clericorum imponentes ad euitandas fraudes, an excusentur, quia habent animum restituendi in fine anni clericis id,quod soluunt, Recoll.4.folio 337.colum.2.antè medium.

Generales, vel Prouinciales, similesque supremi Prælati Religionum,habent iurisdictionem ordinariam, in suos subditos in vtroque foro, tàm de iure communi, quàm ex Constitutionibus S.S.Pontificum, Recoll. 2.nu. 497. & 503. fol. 135. An possint in eos, quidquid possunt Episcopi in clericos,ibid.numer.501. An possint restringere iurisdictionem Superiorum localium, vel aliorum Prælatorum inferiorum,num.514. folio 137. An possint eximere subditum ab obbedientia sui superioris localis,num. 523.Quid possint,circà ferendas censuras, suprà,Censura. An possint illas ferre extrà Capitulũ permodum statuti,recoll.1.nu.192.& sequentibus, fol. 29. An possint concedere licentiam legendi libros prohibitos. Recoll 4.fol.329.colum.2.

Glosas, & commentaria, suprà. Concilium Tridentinum.

Grauantes in bonis, vel personis, consanquineos clericorum, intuitu ipsorum clericorum, quando incurrant excommunicationem,recollect.4. hoc verbo,fol.326.Personam Ecclesiasticam,pro alia persona Ecclesiastica, vel Sęculari,,ibid.Verbo Represalię, fol.382.colum.2.

Græci Orientales, quomodò vtendo matrimonio antè contracto, possint ordines sacros suscipere,,recoll.6.num. 760.fol.604.Episcopi,non obedientes Episcopis latinis, recollect.4.fol.326. colum.2.

Gubernatores status Ecclesiastici, pro quibus armis possint licentiam dare, recoll. 4 fol. 327. col.1. Cui debeant applicare pænas,&c.ibid. Bannitum, vel reum captum remittentes, vel ei saluum Conductum facientes, ibidem.

H

HAbilitati è carceribus Sacerdotes, non possunt Missam celebrare, absque licentia,Rec.6.n.632. Verbo Triremibus,fol. 647. An si sint vocales, habeant interim vocem in capitulo,infrà,Regulares.

Habitare cum excommunicato,an liceat in eadem domo,recollect. 3. nu.261. & seq.fol.264.

Hæres institutus in minus sollemni testamento,ad quid teneatur,recollect. 6. num.63.fol.551.

Hæresis causas hodiè,qui nam cognoscãt, Recoll.4.hoc verbo,fol.330. Pæna contrà eos,qui aliter faciunt,ibidem. Quæ dicantur ad hunc finem causæ hæresis,ibid. per quæ signa externa illa manifestetur, ità vt subiaceat excommunicationi,recoll.1.num. 276. Externa ioco manifestata, an subiaceat excommunicationi. Recollect. 5.sub num. 137.fol.427.

Hæreticorũ fautores,receptatores,ac defẽsores, quando incurrant excomunicationẽ,canonis primi Bullę Cænæ, Recoll.4.hoc verbo,fol.327. Fingentes se conuersos, & petentes absolutionem,recoll. 1.num.578 fol.78.Per sententiam declarati tales, an sint euitandi,& si non denuncientur.Recoll. 3. num. 110.fol. 240. Si fuerint Clerici, vel Religiosi, an ammittat priuilegium Canonis, recoll. 5. num. 68.fol.511.Quid differant ab excommunicatis ibidem,num. 71. In fauorabilibus, an veniant appellatione Christianorum,ibid.numer.seq.An gaudeant immunitate Ecclesiæ, excepta causa hæresis, ibid. ad finem numeri,& recoll.4. verbo extrahentes, &c.fol.319.Illorum libros legentes, quando incurrant excommunicationem Bullæ Cænæ, recollect. 4. hoc verbo,f.327. Quid si illos legant ex metu,recoll.1.n.422.fol. 58. Quid si tantum quis audiat legere,recol.4. fol.328. col.2. Cum eis habentes clerici familiaritatem, quam pænam incurrant,recoll.6.num. 194.folio 550. Illos non denunciantes, quam excommunicationem incurrant, Recoll. 4.329. col. 2.Illorum sepultura, quando polluatur Ecclesia, recoll.4. verbo sepelire ;fol. 388.colum.2.

Homicidium simplex committens, an incurrat aliquam censuram, recollect. 4.hoc verbo,fol.331. Quid de homicidio

cidio Episcopi, vel Cardinalis, ibid. Illud mandans, vel consulens, an incurrat censuram latam contrà homicidas, recoll. 1. num. 141. fol. 22. vbi quid. si fuerit reuocatum mandatum vel consilium, num. 336. Quid si non innotuit talis reuocatio, numer. seq fol. 46. Quid si alias erat quis illud homicidium commissurus, ibidem, num. 329. & seq. & num. 333. Quomodò cognoscatur, vtrum consilium, vel mandatum influxerit in effe-ctum sequutum, ad finem incurrendi censuram, ibidem, num. 334. fol. 46. Quid si quis adhuc manet dubius de consilio, vel mandato præstito, an debeat se reputare excommunicatum, ibid. numer. 335. videte etiam Recoll. 7. num. 45. & seq.

I

IEiunium frangere, an liceat assumenti causam illius deobligationis, Recoll. 5. numer. 500. fol. 472.

Iesuitissarum habitum non deponentes, quędam mulieres, &c. Recoll. 4. hoc verbo, fol. 331. col. 2.

Ignorantia quæcumque etiam culpabilis, an excuset ab excommunicatione minori ob communicationem, cum non tolerato, modo non sit affectata, Recollect. 3. num. 383. & seq. fol. 281. & Recollect. 1. numer. 400. folio 55. Quid de communicatione in diuinis ibid. num. 385. Iuris an excuset contrahentes in gradu prohibito, recoll. 1. nu. 357. Quid in impedimento impediente, ibid. num. 409. fol. 56. Quæ sit inuincibilis, vel vincibilis, &c ibidem, numer. 366. fol. 11. Quid si quis sciat, id esse prohibitum à Iure Canonico, sed nesciat sub qua pęna, num. 354. & seq. Quid si sciat, etiam id esse prohibitum de iure diuino, ibid. num. 559. fol. 50. An sufficiat illius ignorantia, & si quis sciat, id esse prohibitum sub pæna graui, ibidem, numer. 360. Non est tamen necessarium scire censuram in specie, sub qua prohibitum sit, ibid. num. seq. An excuset ignorantia, canonis, si quis suadente, ibid. num. 351. fol. 49. Quid si proueniat ex dubio, an contra percussorem clerici, lata sit excommunicatio, num. 370. fol. 52. Quid si proueniat, ex eo, quia putat, hic & nunc, talem casum non includi in excommunicatione dicti Canonis, ibid, num. 353. An procedant supra-dicta, non solum in excommunicatione, sed etiam in suspensione, & interdicto, ibid. num. 382. fol. 53. Quid de irregularitate ex delicto, numer. 384. & 393. Vel ex defectu, n. 375. & sequent.

Facti v. g. putans occidere laicum, occidit clericum, an excuset, recoll. 1. num. 362. fol. 50. Quid si det operam rei illicitę. num. seq. Quid de eo, qui volens occidere N. clericum occidit M. etiam clericum, ibid. num. 364. & seq. fol. 51. Purè vincibilis, posito, quod possit esse mortaliter culpabilis, an excuset à censura, ibid. n. 368. & seq. Crassa, & supina, mortaliter culpabilis, an excuset, & quando, ibidem, num. 371. & seq. tàm iuris, quàm facti, num. 373. fol. 53. Etiam si daret operam rei illicitæ, num. seq. Quid si fuerit affectata, ibid. numer. 375. Quid si concomitans, siuè iuris, siuè facti, 378. & seq. Inuincibilis excusat ab irregularitate, ibid. num. 387. Quid si fuerit imposita, contrà aliquid scienter, vel cum præsumptione facientem, numer. 388. An excuset non solum à censura, sed etiam à reseruatione ipsius, ibid. num. 401. & seq. fol. 56. & recoll. 6. nu. 560. fol. 574. Efficiens actum prohibitum de iure diuino, vel naturali, ignorans tamen esse prohibitum de iure positiuo sub censura, an illam incurrat, ibidem, numer. 344. fol. 49. Quid de faciente actum indifferentem, ibidem. num. 350.

Illegitimos ad habitum, vel professionem pro choro admittentes, sine scrutinio &c. Superiores, an hodiè incurrant excommunicationem, recoll. 4. hoc verbo, fol. 332. colum. 1. Qui dicantur ad hunc effectum illegitimi, ibid. in Addit. Vbi, & qui sint honores, & gradus, quibus illegitimi priuentur inter Regulares.

Immunitatem Ecclesiasticam violantes, quando incurrāt excommunicationem, recoll. 4. hoc verbo, fol. 332. col. 2. & in Addit ad fol. 371. Vbi quibus modis illa violari possit. ibid. An illa priuetur vulnerās aliquem lethaliter in Ecclesia, qui postea moriatur extrà Ecclesiam. Recoll. 2. numer. 384. fol. 120. & Recoll. 4. verbo extrahentes, fol. 321. col. . . . Quis dicatur vulnerare, vel occidere, aliquem in Ecclesia. Recoll. 2. num. 399. fol. 122. vbi num. 400. De mandante in Ecclesia homicidium, committendum tamen

extrà Ecclesiam, de qua re supracitato, verbo extrahentes, in Additione. A gabellis, quibus in casibus gaudeant personæ Ecclesiasticæ. Recoll. 4.fol.337.colum.2. An possit Episcopus, illa priuare clericum in minoribus eo, quòd non seruiat in diuinis, Recoll.4.fol.336.col.2.ad finem. Ab honoribus,&muneribus publicis, an gaudeant clerici coniugati, ibidem, fol.337.colum.1.

Impedientes Fratres Minores de obseruantia à petitione eleemosinarum, qui nam incurrant excommunicationem, recoll.4.hoc verbo, fol.324. Victualia ad vsum Romanę Curiæ asportantes. ibid.folio.333. colum.1. Cursum causarum spiritualium, &c. ibid. Exequutionem Litterarum, ibidem.colum.2. Vbi quę ad hunc finem, dicantur Litteræ Apostolicæ. Eos qui ad Romanam Curiam pergũt ad gratiam, vel litteras impetrandas, vel ne ipsas gratias impetret, vel ne impetratis vtantur, ibidem. Prælatos aliosque Iudices Ecclesiasticos, ne sua iurisdictione vtantur in foro externo, ibid.fol.334. colum.1. Virgines, aut aliàs mulieres, ne velum accipiant, vel votum in Religione emittant, ibid.folio.335.colum.2. Episcopos, vel Inquisitores in Officio Sanctæ Inquisitionis, ibidem, columna 1.

Impedimenta matrimonij sciens, & non reuelans, an incurrat aliquam censuram, recoll.4. hoc verbo, fol. 336. Temporale impedimentum ad hoc, vt sit sufficiens ad effectum vt Epus possit absoluere ab enormi, quale esse debeat, recoll.5.num.521. & seq. fol.434.

Impediti adire Summum Pontificum, à quo possint absolui, quando censura est Summo Pontifici reseruata supra, Censura.

Imperator, &c. de consuetudine, nõ potest excommunicari, nisi à S.P. Recoll. 2.num.461.vbi de alijs, fol. 129.

Imperio vacante, vsurpans Nomen, vel Titulum Vicarij, &c. Recollect.4.hoc verbo, fol.336.col. 2.

Imponentes clericis, vel eorum bonis collectas, vel decimas, absque assensu Apostolico, Recoll.4.hoc verbo, fol 336.colum.1. Qui veniant, hoc casu appellatione clericorum, ibid. col.2. Quæ bona ipsorum sunt exempta, ibid.fol.seq.

Impotens ad satisfaciendum tempore confessionis, & absolutus præstita cautione à censuris, si posteà effectus potens, non satisfaciat, an in illas reincidat, recoll.2.num.441.fol 209. An reincidat, non solum, quò ad forum internum, sed etiam quò ad forum externum, num.seq.

Impotentia, an excuset ab incursu censurarum latarum ab homine, Recoll. 2.num.977.& seq.fol.160.

Impubes, an incurrat excommunicationem, Recollect.2.numer.447. & seq. fol. 128.

Inaduertentia, vel obliuio naturalis, an excuset ab incurrendis censuris, vel irregularitate, Recoll. 1.numer. 407. fol.56. An excuset à peccato veniali. Recoll. 5.num.195.fol.429.

Incendiarij, an & quando sint ipso facto excommunicati, recollect.4.fol.337. colum.2.

Incidentes Arbores Ecclesiæ, aut eiusdem domos demolientes, quando incurrant excomunicationem, Recollect. 4.hoc verbo, fol.339.col.1.

Incorrigibilis, quis dicatur, recoll.6.num. 303.fol.308.& seq.fol. 540.

Indulgentias diuulgantes, recollect.4. hoc verbo, fol.305.

Infideli, seù non baptizato, an possit committi iurisdictio Ecclesiastica ferendi censuras. Recoll.2.num.61. & sequenti, fol.84.

Infirmitas, quæ inducit impedimentum perpetuum, vel temporale adeundi S.P. prò absolutione, quæ nam sit, recollect.5.num.476.fol.466. quæ infirmitas, sit impedimentum adhunc effectum, ibid. num. 479. vbi numero sequenti, quod totum id remittatur arbitrio Iudicis.

Infula quid significet, recoll.6. num. 956. fol.649.

Ingressum virorum, ac fæminarum, in Monasteria Monialium permictentes, recoll.4. fol. 359. Mulierum in Monasteria Regulatium. ibid.f. 341.

Inimicus reconciliatus, an & quando amplius dicendus sit etiam inimicus. Recollect. 5.numer.502. & sequenti, fol. 472.

Ingredientes fæminę Monasteria Regularium, ibid.f.359. col.2. Vbi etiam de illas admictentibus, de qua re etiam, Recoll.6.numer.698. & seq.fol.611. aliàs 613. Requiritur præsumptio, ibidem, num.800. Quis absoluat dictos religiosos introducentes, ibid. num. seq. Vbi de illas tantum receptantibus, post quàm fuerunt introductæ

Iniuriæ

Iniuriæ extimatio, coram quò Iudice, sit facienda, recoll.5.num. 671. fol. 496. Illam passus, & intrà annum non intentans actionem iniuriarum, an possit eam amplius intentare, recoll. 2.num.943.fol.000. Vbi an hoc casu Confessarius possit eum, qui iniuriam intulit, absoluere absque præuia satisfactione. Illius remissio, an possit fieri à Religioso, sine consensu Superioris, & à quò petenda pax sit, Religioso occiso, recollect.5. num.645.& seq.n.649.& 650.fol.492. An quando facienda sit à Superiore, sit etiã adhibendus consensus Capituli, ibidem, numer.955. Et quid si superior fuit offensus, ibid.num.654. Quid si Nouitius, ibid.nu. 656. Quid de iniuria illata consanguineo Religiosi, ibidem numer.659.fol.994. Quando facta est clerico, an sit etiam satisfaciendum Ecclesiæ, ibid.num.664. Quid si clericus habeat patrem, ibid. nu.668. fol. 495. Illatam verbis, an aggressus possit facto propulsare, ibid.num.313.& seq.fol 443.

Iniustè excommunicatus, suspensus, aut interdictus; an possit dare pretium, vt absoluatur, absque simonia. Recoll. 2.num.999 fol. 219. Quid si iustè fuit excommunicatus, tamen iniustè superior differt ei dare absolutionem, ibid.num. seq.

Inquisitores odio, amore, pretio, &c. falsò hęresim, vel crimen ad S. Officiũ spectans, imponentes, recoll. 4. hoc verbo, & in addit.ad dictum fol.342. Qui prætextu dicti Officij, illicitis modis pæcuniam extorquent, ibidem. Bona Ecclesiæ attentantes applicare Fisco, fol.343. vbi etiam Addit. Minores, & Prędicatores inter se impedientes, Recoll.6.num.368.fol.550. An possint punire alium Inquisitorem, vel Episcopum incidentem in hęresim, ibidem, num.399. Illos adeuntes Regulares ad denunciandum, vel deponendum, an possint molestari à suis Superioribus, recollect.4.fol.350. Vbi habetis decretũ pro hac re, & in Addit.ad fol.325.colum 2. linea 1. folio 703.colum.1.

Insequentes Cardinales, recoll 4. fol. 335.

Insordescentes, per annuum in excommunicatione, recollect.4. hoc verbo fol. 343.

Interdictum ab Apostolica Sede impositum violantes, recoll. 4. hoc verbo, fol. 344. Illud transgredi, vel non seruari procurantes, ibidem, & Recoll. 6 num.408.fol. 552. Huius violationis effectus, ibid.f.379.col.2.ad finem. Eius tempore Fratres Minores admittentes fratres, vel sorores tertij ordinis ad officia diuina, ibid.f.324. Vtrũ possit relaxari ad cautelam, vt excommunicatio. Recollect.2.num.871.fol. 105. An suspendatur per appellationem, recoll. 1.num.118.num.18. An auferat iurisdictionem, vel illam suspendat. Recoll.2.numer.102.fol.90. Ad illud incurrendum, an sufficiat culpa venialis, recollect.1.num. 224.

Intrusus quis nam dicatur, Recollect. 2. num.47. & seq.

Irregularitas, quomodò differat à censura, Recoll.1.num.145.fol. 23. Est maior pæna excommunicatione minori, ibid. num. 29.fol. 3. Ad illam incurrendam, an, & quæ culpa requiratur, ibid.nu. 144. Illam, an incurrat ratam habens mutilationem, vel homicidium, recoll. 5. An sit, Iudex, cuius mandato clericus fuit carceratus, & ibi moritur, ibid.recoll.5.nu.258. Ex defectu, quibus modis contrahitur, & quibus ex delicto, recoll.1.num.32 fol. 4. An veniat nomine pænę, vel censuræ, in facultate concessa, circà censuras, & pænas, numer.34. Quid si tantum sit ex violatione censuræ, ibidem, num.89.& 41 fol. 5. & num. 53. fol.8. An priuet vsu iurisdictionis, Recollect 2.nu.104.fol.90. An sit inhabilis ad eligendum, recollect.1. nu. 67. fol. 9. Superueniens post obtentum beneficiũ, nõ priuat illo obtinentem, ipso iure, recoll.1.num.63.fol.9. Non incurritur exercitio actus iurisdictionis fori externi, recoll.6. num. 1015. fol.664. An ex exercitio ordinum minorum, in addit.ad fol.638. colum.2. lin.28. Circà illas, concessa facultate à S.P. simpliciter, ex stylo Curiæ semper censetur excepta irregularitas ex homicidio, & ex Bigamia, recol.1.nu. 36.fol.5.

Itali ordinati, vltrà montes, an teneantur obseruare conditiones requisitas per S.D.N. Vrbanum VIII. contra Vltramontanos ordinatos in Italia, recoll. 6.num.688.

Iudex fingens casum, vt possit ad mulierẽ se transferre, cã testimonij accipiẽdi, quã pænã incurrat. rec.4. hoc verbo, fol. 344. Laicus requisitus præstare Bracchium Inquisitori, vel Episcopo, ibidem. Quid debeat facere de reo, sibi tradito ab ipso Inquisitore, vt illum puniat, ibid.colum. 2. An possit

possit esse clericus, ibidem. Cogens soluere vsuras, ibid. fol. 345. colum. 1. Qui non cognoscat de nullitate sententiæ censuræ, in addit. ad fol. 158. & seq. Ecclesiasticus ordinarius, vel delegatus, iniuriam inferens vni ex litigantibus in sententiando, & hoc ex timore, odio, vel amore, in quam pænam incurrat, recoll. 6. num. 415. fol. 552. An possit imponere pænam exilij, & relegationis, recoll. 5. num. 237. fol. 433. An possit interdicere vxori participationem cum viro excommunicato non tolerato, Recoll. 3. num. 330. fol. 273. An teneatur acceptare absolutionem datam pro foro conscientiæ, & vltrà contrà Reum, non procedere in causa, ac Cędulones amouere, recoll. 2. numer. 956. & seq. folio 212. Quis possit ferre censuras, ibid. num. 43. & seq. Non debet ferre censuras ad terrorem, ibid. num. 699. fol. 164. In absolutione eb excommunicatione, an possit imponere pænam pecuniariam, ibid. num. 830. fol. 187. Item absoluendo non debet præcipere sub pæna excommunicationis id quod scit, reum non posse pręstare, ibid. num. 681. An possit suspendere effectum Censuræ à se latæ ad tempus, ibidem. num. 675. & seq. fol. 159. Quomodò potest ferre Censuram, pro iniuria sibi illata, ibid. num. 241. fol. 103. Illius iurisdictio qualiter impediatur per defectum vsus rationis, vel libertatis, in ferenda Censura, Recollect. 2. num. 222. & seq. Quomodò impediatur per denunciationem excommunicationis, ibid. numer. 75. & seq. fol. 86. An hoc sit verum etiam in censura lata per sententiam generalem, ibid. fol. 91. & seq. Quid, si sint plures, & vnus ex eis tantum sit excommunicatus denunciatus, vel notorius Clerici percussor, ibid. num. 94. Quid si sit declaratus Hęreticus, ibid. num. 96. fol. 89. Qualiter impediatur per appellationem. supra appellatio. Ad quem, si præcipiat Iudici à quò, ne excommunicatum denunciet, an teneatur parere, recoll 3. num. 128. fol 90. Ipsius intentio non excommunicandi aliquem an sufficiat, vt quis non iudicari debeat à Confessario excommunicatus. Recollect. 2. num. 694. & seq. fol. 163. vide etiam, ibid. num. 233. fol. 102. Qualiter impediatur eius iurisdictio per recusationem, tamquam suspectus, ibidem, num. 120. & seq. fol. 101.

Iura quando sunt contraria, si possunt concordari, fieri omninò debet, Recollect. 5. num. 580. ad finem.

Iurare faciens obseruantiam statutorum iniquorum, &c. rec. 4. verbo Obseruātiā, f. 888. Qñ & de quo iurare debeat absoluendus ab excommunicatione, in foro conscientiæ, virtute alicuius Bullæ, vel priuilegij, recoll. 1. nu. 541. & seq. fol. 73. An illo prętermisso, in foro externo sit valida absolutio, ibidem, num. 543. fol. 74.

Iurisdictio contentiosa, quæ nam dicatur, recoll. 2. nu. 411. & seq. circà medium fol. 124. Ferendi Censuras, quomodò acquiri possit consuetudine, ibidem, num. 72. fol. 85. Quomodò acquiratur ex priuilegio, ibid. num. sequenti. Qualiter impediatur suprà Iudex.

L

Lacererans Cędulones, aut illos deturpans quam pænam incurrat, Recoll. 4. hoc verbo, fol. 345.

Laici ex legitima alienatione bonorum Ecclesiæ, sibi facta, plus accipientes, quando sint excommunicati, eodem, fol. 345.

Lapides, vel alia ornamenta ab Ecclesijs transferentes, qui nam incurrant excommunicationem, in addit. ad fol. 345.

Latrocinia publica committens Clericus, recoll. 6. fol. 553.

Legatos, vel Nuncios Apostolicos impedientes recipi, &c. recol. 4. fol. 345. colum. 1. A latere officium, an expiret morte Papæ, recoll 5. num. 455.

Legata pia non soluentes, quomodo absolui debeant, vbi casus est reseruatus sub censura, recoll. 4. verbo vltimas voluntates, folium 349. Relicta ab excommunicato, vt prò eius anima oretur, quomodò debēt explicari, recoll. 5. num. 316. fol. 271. Quid si exprimeretur, vt fieret pro eo oratio publica, ibidem. Pro Missis celebrandis, an debeatur, vbi defunctus moritur in notorio peccato, aut in excommunicatione, ibid. num. 317.

Legentes scripta, occasione duelli facta, an incurrant in excomunicationem, Recoll. 4. fol. 345. col. 1. Cætera infrà libros.

Lex humana debet esse accomodata hominum fragilitati, & ideò non obligat cum periculo vitæ, vel famæ, recoll. 1. num. num. 652. fol. 61. Naturalis de defendēda propria fama, præstat legi

humanæ de abstinendo à sacro, in Censura, vel irregularitate, ibidem, num.447. Per contrariam obseruantiam, quando cesset eius obligatio, Recoll.2.num.704.fol.165. An etiam cesset eius obligatio per non acceptationem, ibidem.num.seq. Respicit futurum non præteritum, ibid.num. 465.fol.64. Indistinctè loquens debet distinqui per aliam legem, recoll. 6. num. 778. fol. 607. Vnam cum alia concordare, prompti esse debemus, ibid.num 778. Sub pæna excommunicationis ferendæ transgrediens, an peccet mortaliter, recollect. 1. num. 92. circà medium, & 93. fol. 15. Quid si materia non sit certè indifferens, sed dubia, ibid.num. 102. Quid si dicta lex sit sub pæna interdicti, vel suspensionis latæ, vel ferendæ, etiam sententiæ, an illam transgrediens peccet mortaliter, ibid. num. 116. & seq. Quid si post transgressionem, quis confessus sit, vel conteratur, atq; postea sententia, quæ erat ferendę, fulminetur, ibid.num. 126. & 129. fol. 21. Explicatur numeris sequentibus.

Lenocium petens Confessarius à Pænitente in confessionis actu, vel propè, aut illius occasione, an denunciandus, recoll.6. sub numer.896. & sequenti, fol.637.

Leuis materia, quando fiat grauis ratione, finis, & circunstantiæ, in casibus particularibus recoll. 1. num. 252. fol. 37. An leuis respectu Sæcularis, aliquando fiat grauis respectu Religiosi, ibidem, num. 258. Quomodò metienda ad euitandam Censuram, ibid. num. 322. fol.45.

Libellos famosos conficientes, recollect. 4. fol. 345.

Liberorum appellatione, qui nam veniant in materia communicationis cum excommunicatis non toleratis, Recoll.3, num.341. vsque ad numer.34. fol.294.

Libertatem Ecclesiasticam violantes, Recoll.4. fol. 345. Quis absoluat, etiam quando quis in dubio est, an illam violauerit, in addit. ad fol. 313. folio 698. col. 1. ad finem.

Libros Hæreticorum legentes, &c. recoll. 4. fol. 346. Quid de libris Artis Magicę Negromantię, &c. ibid. Impriẽtes sine nomine Authoris, vel sine approbatione Superiorum, ibid. cum Additione, in qua in specie de libris Regulariũ imprimendis ab existentibus in statu Ecclesiastico, & fol. 346. De Auxiliis, sine licentia S. Congregationis imprimentes, recoll. 6. num. 416. fol. 555. Prohibitos legendi licentiam, quis concedere possit, recollect. 4. fol. 325. Quando illos legens absq; licentia incurrit excommunicationem, à quo possit ab ea absolui, ibid. fol. seq.

Ligna ex Pinetis Rauennæ incidentes, recoll.4. hoc verbo, f. 347. Vbi resoluũtur dubia aliqua circà hanc materiã.

Litteras Papæ, antè Coronationem expeditas impugantes, recoll. 4. hoc verbo, fol. 348. Mittens existentibus in Conclaui suprà Verbo Conclauistis, fol. 299. Monialibus, recoll. 1. nu. 314. fol. 44.

Locatio bonorum Ecclesiasticorum, vltrà triennium facta absque sollemnitatibus, an substineatur pro primo triẽnio, recoll. 6. num. 74. fol. 512. Quid si addatur, vt tot sint locationes, quot triennia, vel ꝙ antè secundũ annum, sit facta locatio pro alio triẽnio, ibid. num. 77. Quid de locatione ad vitam Beneficiarij, ibid. num. 79. De eo, qui dedit mandatum pro locatione ad longum tempus, an censeatur dare facultatem mandatario, vt possit post triennium relocare ad aliud triennium, ibid. n. 81. fol. 513. Domus, facta vsurarijs manifestis, quando subiaceat excommunicationi, vel sit illicita, ibid. num. 347. fol. 545. & recoll. 4. fol. 348. col. 1.

Loquutio siuè palã, siuè secreta, quomodò sit prohibita cum non tolerato, & quæ veniant nomine loquutionis, recoll. 3. num. 205. fol. 256. Cum monialibus, an excusetur à Censura ratione paruitatis materiæ, Rec. 1. nu. 259. & recol. 6. n. 1074. Nouitia, rec. 2. n. 560.

Ludens cum Episcopo, an incurrat casum reseruatum, vel Censuram impositam ab eodem Episcopo, recoll. 2. num. 264. fol. 104. & recollect. 6. ad finem.

Ludos taurorum, aliarumque ferarum permictentes, vel illis interessentes, recoll. 4 fol. 388.

Ludus alearum, vel taxillorum, quando sit mortale in clericis, recoll. 6. num. 1069. fol. 673. Quando incurratur ab eis suspensio, lata contrà ludentes, &c. ibid. nu. 1071. & seq. Qua pæna puniantur in foro externo, & an si perdãt pecuniam possint illam repetere, ibid. n. 416. ad fin. f. 553. Et an illã lucrantes interim possint eam tuta conscientia retinere, ibid. numer. 418.

An clerici hoc casu possint, vti Clandestinam compensationem, ibid.nu. 420.fol.554. Quid de Religiosis. ibid. num.1075.fol.675.

M

MAgistri legentes Religiosis medecinam, aut leges, quando incurrant excommunicationem, recol.4. verbo Doctores, fol.403.

Mancipia qñ fugiunt à Dominis, an gaudeant immunitate Ecclesiæ ad quam confugiunt, recoll 4.fol. 319.ad finem primæ columnæ, vbi quid de filijs familias, & militibus.

Mandans. suprà Homicidium Confessario, vt pænitentem sollicitet, &c. an comprendatur in Constitutione Gregorij XV.Recoll.6.num.896.fol. 537. Extorsionem absolutionis à censuris, vel dictam extorsionem ratam habens, an incurrat excommunicationem, recoll.1.num.670 fol.77.

Maritus inuita vxore adultera, an possit non expetata sententia Diuortij, ingredi Religionem, recoll.6.num.754. fol.602. Quid facere debet, quando vxor non est adultera, si vult ingredi Religionem, vel ordines suscipere, ibid. num.seq.

Matrimonium scienter ineuntes cum impedimẽto dirimẽte, rec.4.f.348. Clandestinum cõtrahẽtes, ibid.f.349. Inter aliquos cõtrahi prohibentes, ibid. Illi assistentes Religiosi, absq; licentia Parochi, ibid.fol.374. Verbo Religiosi, & recoll. 6. num. 478. Illud benedicentes, absque dicta licentia, Recoll. 6.num 421. & seq. fol. 574. vbi num. seq. qui nam dici debeat hoc casu proprius Parochus. An hanc pænam incurrant, si Assistentes matrimonio eius, qui non est suus subditus, non sint Sacerdotes, sed Diaconi, nu.434. fol.555. Quæ mora in Parochia requiratur, vt quis hoc casu dicatur subditus, ibid.nu.427. & nu.seq. An sufficiat, ad validitatẽ matrimonij Sacerdoti, alieno credere dicenti, ꝙ habeat licentiam à proprio Parocho, ibidem nu.436. Illi assistens Parochus sciens, inter contrahentes adesse impedimentum dirimens, an incurrat aliquam pænam, recollect.4. fol.369.& recoll.6.num.440. fol.556.

Mediatores in simonia, quam pænam incurrant, recoll.4.fol.749. Vtrum talis sit intercessor, in addit. ad fol.391.

Medicinæ, vel iuri ciuili operam dantes Clerici, vel Religiosi, quãdo incurrãt excomunicationem, recol.4.fol.349.

Mendicantes ordines, qui nam sint. Recoll. 6.num.789.fol.611.

Metropolitanus, quando possit absoluere à censuris reseruatis S.P.à suis suffraganeis, recoll. 2.num.268.& seq. folio 175. Cætera suprà Archiepiscopus.

Metus, & vis quomodò differant, Recoll. 1.num.413.fol.57. Quotuplex sit, ibidem.num.315. Quando minuat culpam, ibidem. num.418.fol.58 Grauis vtrum excuset à Censura lata pro actu non intrinseco malo, ibidem, num.416. An excuset participantem, cum non tolerato, num. 420. Quid de deferentibus ex metu, libellum, vel cymbam transuehentem duellantes num.423. An excuset à præcepto ieiunij, recitationis officij, auditionis Missę in die festo, etiam sub Censura iniuncto, num.424. Quid si actus prohibitus à iure positiuo, sit etiam prohibitus à iure diuino, positiuè tamẽ, vt est integritas confessionis, ibidem, 425. vbi num.427: De actu prohibito à iure diuino, vel naturali negatiuè, fol.59. An excuset ab effectu censurarum, scilicèt irregularitate, &c. ibid. nu.531.& duobus sequentibus. Quid si sit illatus in odium Religionis, vel Potestatis Ecclesiasticæ, ibid. nu. 435. An excuset, vbi aliquid pręciperetur, etiam cum periculo mortis, nu. 416. Quid si metus proueniat ex suo delicto, num.438. Quando censeatur grauis, ibid.num.434.fol.60.

Milites quomodo possint communicare cum Duce belli non tolerato, Rec.3. nu.382.fol.280. An gaudeant immunitate. sup. Mancipia. Sancti Ioannis, aliorumque ordinum militarium, an gaudeant priuilegio fori, Recollect. 2.num.478.& seq.fol 731. Clerici eorundem ordinum militarium, an comprehendatur, sub communibus legibus aliorum Regularium, recoll. 4. Verbo Religiosi, fol.376.col.1.

Minis terrentes per se, vel per alios eos, qui in Romana Curia litigant, occasione eiusdem litis, recoll.4.fol.349.

Ministri Pænitentiariæ aliquid accipientes etiam à spontè dantibus, Recoll. 4.fol. 349. Ministrum Sancti Officij, vel Denunciatorem in dicto Tribunali, terrefacientes, ibid.

Miracula falsa, vel incerta in concionibus, vel sermonibus euulgantes, recoll.4. fol.350.

Missam inceptam Sacerdos, absque rationabili causa relinquens, imperfectam, recoll.4.hoc verbo, fol.350.& recoll.

6.num.838.& 846.fol.613. Illam celebrare pro excommunicatis tolleratis,an sit licitum, recoll.3. num. 189. fol.254. Audiens simul cum excommunicato, an dicatur cum eo communicare, ibid. numer. 215. fol.258. Quando dicatur cum eo Missam audire,num.517. Talis communio,an sit mortalis, vel venialis,ibid.numer. seq. Illam non audiendo populus, quando Sacerdos est impeditus in festo, an peccet,ibid. num.236.folio 261. Inseruiens excommunicatus, an præter peccatum, incidat in aliam pænam,ibid.num.238.Celebrans exterus Sacerdos, siuè licentia ordinarij loci,an incidat aliquam pænam. Recoll. 6.num.442.fol. 556. Ne quis celebret in Ecclesijs Regularium, an possit prohibere Episcopus,ibidem, nu.444.Inceptam,relinquere,quibus ex causis absq;culpa,possit Sacerdos, ibid .n.446. & seq.f.613. An possit illam prosequi Sacerdos recordans, se non esse ieiunum, ibid.nu.848.Quid si recordetur esse excommunicatum, &c.vel non confessum fuisse aliquod peccatum mortale, ibidem. Quale ieiunium requiratur, & an in eo excuset paruitas materiæ, ibid.nu. 867. fol. 630. Peccatoris publici, an licitè possimus audire,ibid Ref.781.f.608. In ea non communicans,Sacerdos,in quam pænam incurrat,ibid.nu.851.f. 625.vbi num. seq. quando non dicatur,se in ea communicare. Sacerdos celebrans in loco non consecrato, vel extrà Ecclesiam,quā & qñ pęnam incurrat,ibid.num.848.fol.626. Quibus casibus id sit licitum, ibid.n.seq. An possit celebrari in Oratorio priuato, ibid. num. 852. Qui nam concedat licentiam illam celebrandi extrà Ecclesiam,ibid.num.854 fol.627. Celebrans sine stola, an & quando peccet, ibid. num.856.Duas, vel plures Missas in eodem die celebrans, quam pænam incurrat,& à quo possit puniri,ibid num.857.fol.628.Grecus celebrans Ritu latino, vel latinus Ritu greco,ibid. num. 861.fol. 629. Quid de latino audiente Missam Grecam,ibid. Vbi an, vt quis satisfaciat præcepto.opus sit,vt missa, sit de Dominica, vel festo. Illam celebrans, non ordinatus, quam pænam, hodiè incurrat,ibid nu.859.fol.628. Ipsam post finitam Epistolam audiens, an satisfaciat pręcepto, ibid. num. 840. fol.624. Exterus celebrans, absque licentia ordinarij loci, an in aliquam pęnam incurrat,recoll.6.nu. 444. fol. 557.vbi addit.

Mobilia pretiosa, quæ non possunt à Regularibus alienari,quæ nam sint, in addit.ad fol.514.num.93.lin.5.

Moderamen inculpatę tutelę,quod nam sit suprà defensio.

Monachi appellatione, qui veniant ad effectum priuilegij canonis,si quis suadente,recoll- 5.num.15.fol.404. An veniant Apostatæ,ibidem. num.364. Nigri,vide suprà Abbates.

Monasteria noua erigentes Regulares, absque forma præscripta in Constitutionib' S.S.P.P.quā pęnā incurrāt, rec.4.hoc verbo,f.350.An idē obseruādū,in mutatione veterū,ibi. videte de hac materia ibi,in addit. Vbi ēt de Monialium Monasterijs erigēdis alijsque locis Ecclesiasticis. Monialium ingredientes ad se tuendum à Curia persequente, vel ob metum mortis, absque licentia,an incurrant excommunicationem. Recoll.1. num. 442. & seq. fol. 60. Quid de ingredientibus ad finem extinquendi ignem, vel ob alium casum repētinum,ibid. num.450.fol.61.Regularium, an dicantur loca exempta, & extrà territorium, ità vt ibi transgredientes leges Episcopales,non incurrant in pænas, &c. Recoll. 2. num. 323. & seq. fol.112.& Recoll.6.ad finem.

Monetam tondentes, vel falsantes clerici, & Regulares, hodiè traduntur Bracchio Sæculari,recoll.4.fol.351. col.1. vbi fol.præcedenti de Censura lata contrà falsantes monetam Regis Franciæ.

Moniales extrà casus concessos, clausuram violantes, Recoll. 4. hoc verbo, fol 351. Quis nam det illis licentiam transeundi ad aliud Monasterium, ibid.in addit.fol.350.Vbi an deferant secum dotem datam primo Monasterio.Illas, quæ clausuram violauerunt receptantes, vel comitantes, &c.Recoll.4.fol.351. Illarum Monasterium ingredientes prætextu, vel non prætextu facultatum,ibid.f.352. vbi addit. Quid si ad malum finem, ibid.354.Aufugientes à Monasterio, debent compelli sub Censuris ad redeundum,& similiter Monasterium, ad illas recipiendas, in supracitata Addit.ad fol.351.Illarum Monasteria ingredientes superiores,ibid.fol.356 Quid de Confessarijs,& alijs seruientibus,in addit.ad fol.357. Sui ordinis

Monialibus, scribentes, fratres Eremitani Sancti Augustini, ibidem, folio 356. Illarum Visitatores impedientes, ibidem. Illarum Abbatissę electioni, se immiscentes. Rec. 4. fol. 313. In marem erumpentes, an teneantur, se transferre in Monasterium virorum, in Addit. ad fol. 351. colum. 2. ad finem. Earum translatio de vno Monasterio in aliud, quibus circumstantijs fieri debeat, ibid. Incorrigibiles, an possint eijci à Monasterio. Recollect. 6. nu. 523. fol. 541. Admissæ ad chorum, si nesciant legere, an satisfaciant recitando officium laicarum, ibid. num. 1022. fol. 663. Tales, quorum officiorum monasterij, sint capaces, nu. 1024. Quid de Bigamis, ibid. sub num. 776. fol. 607. Quæ gaudeant priuilegio Canonis, Recoll. 5. num. 15. fol. 404. Subiectæ Regularibus, an gaudeant eorum priuilegijs. Recoll. 2. num. 475. fol. 131. Cum illis loquentes, si sunt exēptæ, an incurrāt excommunicationem latam ab Episcopo, &c. Recoll. 2. num. 385. Quid si excommunicatio esset non contra loquentes, sed contrà accedentes, vel euntes, &c. ibidem. num. 386. fol. 121. Quale monasterium ipsarum debeat esse, ad hoc vt non extendatur ad illud Censura lata ab Episcopo, ibid. num. 393. & seq. fol. 122. Illas sollicitans Confessarius in Parlatorio communi, vbi etiam solent audiri confessiones, quando denunciandus, Recollect. 6. num. 922. fol. 642.

Monitorijs ad reuelandum, qui teneantur parere, recoll. 2. num. 46. fol. 114.

Monitio, quomodò differat à citatione, recoll. 1. num. 107. & 108. fol. 17. Requisitam ad validitatem Censuræ latæ ab homine, an possit tollere S.P. Recoll. 6. num. 216. fol. 129. An requiratur in omnibus censuris, ibidem, num. 226. An etiam in declaratione ipsarum, vel lata in modum defensionis, recoll. 2. num. 609. Quando contineatur sub præcepto, ibid. nu. 601. fol. 147. In quibus casibus omitti potest, ibid. num. 612. fol. 149.

Montium Pietatis status Ecclesiastici, Ministri disponentes de pecunijs, &c. Recoll. 4. hoc verbo, fol. 357. Quid de ministris aliorum montium, extrà dictum statum, ibid. fol. seq. colum. 1. In specie, an possint negotiari de pecunijs ipsorum montium in suam vtilitatem, ibid. colum. 1. ad finem.

Mortuus an sit subditus Ecclesię, ad finem obtinendi absolutionem à Censuris, Recoll. 1. num. 469. fol. 64. An possit excommunicari, recoll. 2. num. 457. & seq. f. 129. A quo absoluatur à Censuris reseruatis S.P. vide ibi in addit.

Mulieres habentes priuilegium à Sede Apostolica ingrediendi monasteria monialium cum consensu earundem monialium, qualiter debeant habere dictum consensum, recoll. 4. fol. 358. col. 2. Vbi etiam pro quibus vicibus intelligatur concessa dicta licentia. Timore mortis inferendæ, sibi à maritis, vel parentibus, ingredientes absque licentia monasteria monialium, an incurrant excommunicationem, ibid. col. 2. Ingredientes monasteria Regularium, ibid. fol. 359. col. 2. Vbi etiam de illas admittentibus, de qua re etiam, recoll. 6. nu. 698. & seq. fol. 621. aliàs 613. Requiritur pręsumptio, ibid. n. 800. Quis absoluat dictos Religiosos, illas introducentes, ibid. nu. seq. Vbi de illas tantum receptantibus, postquam fuerunt introductæ.

Munera accipientes Officiales Pænitentiariæ. Recollect. 4. hoc verbo, fol. 361. colum. 2. Facientes, communitates status Ecclesiastici, ibidem. Accipientes, Officiales status Ecclesiastici, ibidem, fol. 362. col. 1. Quid de Officialibus habentibus iurisdictionem spiritualem, ibid. Quando teneantur ad eorum restitutionem, ibid. colum. 2. ad finem. Quid de Visitatoribus, ibid. & recoll. 6. verbo visitatores. Illorum datio, vel receptio, an sit prohibita, etiam excommunicato non tolerato, vel eius familię, recoll. 3. num. 206. An illa recipiens ab excommunicato teneatur ad restitutionem, ibid. num. 290. An ab eo liceat recipere sustentationem, vel vinum ad celebrandam missam, extrà casum necessitatis, ibid. num. 20. folio 267. Vbi quid si accipiatur, aliquid de ipsius domo, eo absente.

N

Naufragantium bona diripientes. Recoll. 4. fol. 363. col. 2.

Necessitas, an excuset à censura, quando actus prohibitus sub ea est malus, quia prohibitus, recol. 1. n. 439. fol. 60. An etiam excuset ab effectu censurę, scilicèt irregularitate, ibid. num. 444. Euitandi scandalum, an sit sufficiens. ibid. num. 449. Quid si non vrgeat in

propria

propria persona,sed aliorum,sibi coniunctorum,ibidem. num. 444.circà mediū. Qualis debeat esse ad hoc vt excuset ab incursu censurarum,ibid. num. 451. Qualis ad excusandum à communicatione cum non tolerato, Recoll.num. 288.& seq.fol.282. Eius causa,quę fiunt,numquam prohibita censeri debēt sub cēsura. Rec.1.n.440.

Negotiari de pecunia Domini, quando posśūt negotiorū gestores, seù agētes negotia aliorū,Thesaurarij, Ministri Montium,&c. in sui commodum, recollect.4.fol.358.colum.1. ad finem.

Notorius Visitatorum, an possit accipere emolumenta pro decretis, & ordinationibus visitationis,recoll. 6.numer. 984.fol.654.Episcopi, quid recipere possit ab ordinatis, Recoll.

Notorium delictum,seù offensa publica, quæ sit,recoll.2.numer.149.folio 94. Facti non iuris requiritur hodiè,iuxtà extrauagantē ad euitanda,vt excommunicatus debeat euitari, recollect. 3.num.100.fol.239. Sic etiam circa notoriū percussorē clerici,ibid.n.153. f.247. Hoc pendet à numero eorum, qui fuerunt præsentes dictæ percussioni,ibid.num.154. & num. 163. ad finem. An possit dari casus, in quo notorietas facti ad sit, tamen quis non obligetur euitare notorium clerici percussorem,& quando,ibid. num.166.& seq.vide etiam,in Addit. ad fol.252.col.1.lin.24.

Ad ipsius probationem requiritur, etiam in excusabilitas, idest quòd percussio fuerit facta corā pluribus,ac ēi aperta iniustitia ipsius percussionis clerici. ibid.n.168.Percussor debet citari à iudice ad dicēdum causam quare, &c. antequam denuncietur,ibid.nu.178. & seq.fol.251.In vno loco,an sit euitandus in alio loco, ibid. num. 180. fol. 252. Et quid de dubitante, an quis sit notorius clerici percussor,nu. seq.

Notorietas criminis, quamuis grauis, & immanis, quando reddat aliquem irregularem recollect. 6. numer. 875. fol.632.

Nouitatum inuentio, quale peccatum sit,recoll.4.verbo Ordinem, fol.368. colum. 1.vbi Additio.

Nouitij veniunt appellatione Religiosorum in fauorabilibus,non autem in odiosis, recoll.4. verbo Religiosi, fol. 375.& recoll. 2.num. 476. Quid dare possint Monasterio infrà tempus probationis,& quid ab eis,posśit Monasterium recipere.ibid.fol.380. An tàm ipsi,quàm Nouitiæ Monialium gaudeant priuilegio Canonis,recoll. 5.num.27.fol.470.Quid si sint impuberes, & sic eorum ingressus nullus, ibidem.num.29.Quid si sint admissi, tamquam hospites per aliquod tempus,ibid.num.25.vbi Additio,in qua agitur de admissis prò educādis.Percutiētes professū,à quò posśint absolui.suprà absolutio,quomodò posśint ordinari.ibid.Remissiuè, & nu. 556. & seq.f.406.An posśint absolui à censuris cōtrà illos latis ab alio iudice in foro exteriori, & quid si de facto absoluantur,an reincidant, si egrediantur à Religione,recoll.2. numer.897. & duobus sequentibus, fol. 180. Cui Iudici p delicto,subdātur,ibid.n.556. f.141.An incurrāt casus, vel censuras reseruatas in Religione, ibidem, nu. 558. & seq. An posśint excommunicari ab ipso Superiore Regulari, vel ab Episcopo,num.163.& seq.fol.142.

Nullitates contrà sententiam censuræ Coram quo Iudice proponendę sint, Recollect. 2. num.667. & num. 158. Quando sunt ex defectu iurisdictionis,mandati, & citationis, an admittantur in causis censurarum,ibidem num.997.fol.219.

Numerus personarum, qui nam sit necessarius, vt factum coram ipso, dicatur notorium,recoll.3.numer.156. & seq.

O

Oblati, an gaudeant priuilegio Religiosorum,recollect.2.num. 480. & num. 131.videte,recoll.5.sub nu.28.

Oblationes Ecclesiæ factas,auferentes,recollect. 4. fol 366. Alterius Ecclesiæ, accipientes, vt applicent alteri Ecclesiæ,ibid.fol. 367. Debitas,non soluentes. ibidem. Vsurariorum, accipientes clerici,quam pœnam incurrant, & quomodò teneantur ad earum restitutionem, recoll. 6. à num. 456.Raptorum Ecclesiarum, fol.559. vbi additio.

Oblationes factæ alicui Sacræ Immagini, quando possint alienari, in Addit. ad fol.514.nu. 93. lin.5. A raptoribus Ecclesiarum recipientes, in Addit.ad fol.559.

Obligatio sumendi vtramque speciem in Missa est iuris diuini, Recollect.6. num.842.ad finem.fol.625.

Obseruatio habet vim præscriptionis, rec. 5.num.

5.num. 446.folio 461. Non autem habet locum, vbi verba sunt clara, ibidem.

Obsidentes vias, & adorientes Romipetas,recoll.4.fol.367.

Occidentes eos, qui accedunt ad Romanam Curiam,recoll.4.fol.367.Cardinalem cum moderamine inculpatæ tutelæ, quam excommunicationem incurrant,recoll.5.num. 310.fol.442.

Offendentes Cardinalem,Episcopum,&c. recoll. 4. fol. 367. Clericum tentantem auferre alicui pudorem,Recoll. 6.num.315.& 334.fol.490.

Offensor qualiter teneatur petere veniam offenso,& quid si adest disparitas inter ipsum,& offensum, Recollect.6. num. 642.& seq. fol. 491. Offensa manifesta, quæ nam sit.suprà,Notorium.

Officiales Laici non præstantes eorum auxilium, circà restitutionem, vel conseruationem clausuræ monialium,recoll.4.fol.367. Quando excedunt in exequutione sui officij, an liceat eis resistere,recoll.5.num.320. & 402.fol.443.

Officium Sæculare recipientes Sacerdotes,recoll.4. fol.385. Quid significet, hoc nomen apud Canonistas, recoll. 5.num.216.fol.431. Diuinum, priuatim recitans cum non tolerato, Recoll.3.num.18.fol.122.

Onere duplici, nemo debet grauari, Recoll. 5.num.491.fol.469.

Opinionem probabilē quando quis potest sequi,in moralibus,etiam relicta probabiliori,recoll.1.num.47.& 49. fol. 8.& recoll.5.num.127.fol.421.

Orare pro excommunicato,qua ratione prohibeantur fideles, recoll.3. num. 211.fol.257.Cum eodem excommunicato non tolerato in oratione publica, quando fideles dicantur communicare,ibid. num. 213. & & seq. Quando in oratione priuata,ibidem, num.228.& seq.

Oratorium,quale gaudeat immunitate, Recollect.4.fol.318.col.2.vbi Addit. Priuatum,quod nam sit,& quod publicum,recoll.6.numer. 853.fol.627. Quid de Oratorijs Regularium,ibid. num.854.

Ordinarius loci, quando exprimitur in Bulla,quis intelligatur,recoll.7.num. 36.fol.

Ordinem, seù Religionem nouam instituentes,&c.recoll.4.fol.367.

Ordinem Sacerdotij, & Episcopatus, an quis possit eodem die accipere, Recoll.6.num.608.fol.508.Potest suscipere Baro, ab Episcopo feudi,cuius est Baro.Nouarius, par. 1. quæst. forensium,quæst.85.num.7.

Ordinatus, an gaudeat priuilegio Canonis,si non est baptizatus, recollect.5. numer. 4.fol.402. Quid de ordinato coactè,ibid.num.2. Quid de ordinato per saltum, vel ab alieno Episcopo, vel cum dimissorijs falsis, vel absque dimissorijs,ibid.num.3. & num. 95. fol. 415. An sufficiat ratihabitio proprij Episcopi, recoll 6. num. 771. fol.606.& num.777.fol. 607. & num. 500. Quid de ordinato ab Episcopo excommunicato, suspenso, &c. ibid. Vbi etiam de ordinato in dementia, vel antè legitimam ætatem, aut per simoniam,num.59.fol.410. An dicatur ordinatus per simoniam, quando committitur eo ignorante,recollect. 6.nu.695.fol.594.De ordinato,dum erat in seruitute,ibid.nu.3.ad finem, vbi Additio. De ordinatis infrà annum à morte Episcopi cum dimissorijs Capituli, ibid.nu.92. & sequenti, fol.415. De ordinatis in Regno,contrà formam Decreti S. Congregationis, recoll. 6.num.766.& seq.folio 605. Quid de bigamo ordinato,ibid. num.771. & sequentibus.Vbi an talis possit cogi ad deferendum habitum. Absque dimissorijs proprij Episcopi, in quam pænam incurrat, ibidem, num.777. fol. 607. Cum Diploma S.P. tēpore Sedis Episcopalis vacātis, an debeat, & à quo habere litteras commendatitias,ibid.nu.116.fol.518. & num.663. fol. 560. De Religiosis ordinatis cum dubio validitatis professionis,ibid.num.445.fol.557.cum pluribus.n.seq.vide etiā,ibid.n. 664. De ordinato ab Episcopo Hęretico, Schismatico,&c.ibid.num.707. folio 595.Quid si ignoranter, vel ex metu cadente in constantem virum, ibid. num.706.fol. 596. De coniugato ordines recipiente,ibidem.num.744.& seq.fol 600. De Grecis sic ordinatis, ibid.num. 760. fol.604. De ordinato furtiuè.suprà furtiuè. De ordinato antè vsum rationis, ibid. num. 647. fol.569.

Ordinatus celebrans cum suspensione incursa ex acceptione ordinum ab Episcopo Schismatico, excommunicato,&c.an efficiatur irregularis.Recoll.6.num.713.fol.597.Vinculo excommunicationis ligatus, an sit suspensus,ibid.vers.ordinatus.De laico

acci-

accipiente primam tonsuram ab alieno Episcopo,an sit suspensus, ibidem,num.516.fol.567.& num.638 & 641.f.584.An ordinatus ab Episcopo originis paternæ, dicatur ordinatus ab alieno Episcopo, ibid. num. 520. fol. 568. Ab Episcopo domicilij, an absque eius dimissorijs, possit ordinari alijs ordinibus ab Episcopo originis, vel Beneficij, ibid. num. 779. fol.607. A S.P. an possit, absque eius licentia alios ordines sumere ab Episcopo, ibidem ad finem. Per saltum in quam pœnam incurrat, num. 723. & seq fol.598. An talis possit, absque dispensatione ordines prætermissos recipere, ibid.num.730. An dispensatus recipere ordinem prætermissum, possit etiam exercere ordinem per saltum receptum. ibid.num.744. fol. 600. Non seruatis interstitijs, an sit suspensus, ibid.num.574.fol.576. Sine titulo, vel patrimonij, vel Beneficij, quam pœnam incurrat, ibid.num.666. Quid si cum patrimonio ficto, ibid. num.668.fol.589. vbi num.seq. Quando dicatur quis ordinatus cum patrimonio ficto, ibid. num. seq. De alienante dictum patrimonium, ibidem, num.662.& seq. De retrocedente dictum patrimonium, ibid. num. 669. fol. 590. An possit quis ordinari ad titulum hæreditatis paternę, vel magisterij, &c. ibid. num.659. De ordinato antè legitimam ætatem ordinibus sacris, quam pœnam incurrat, ibid.num.527.fol.569.& numer. 544. fol.572. Quid si id eueniat ex errore ibid.num.529. Qui defectus ętatis, sit notabilis in hac materia, ibid. num. 537. A quo tempore computetur dicta ætas, num.538. Adueniente ætate legitima, an egeat dispensatione, ibid.num. 556. fol.573. De ordinato extrà tempora, ibid. num. 558. Quid de Regularibus, ibid.numer.563. vbi Addit. Quid de habentibus diploma Pontificiū, vt in tribus diebus, & qui sint dies, in quibus possint recipere dictos ordines maiores, ibid. nu. 570. fol.575. Cętera vide suprà Episcopus.

Osculum dare excommunicato non tolerato, an liceat Recollect.3.num.204.fol.256.

P

Palatium Episcopi, an gaudeat immunitate, & quid de Domibus Parochorum, vel Canonicorum, recoll.4.fol. 318.col.2.& ibi in addit. Palatij Apostolici bona diripientes, Recollect.4. fol. 368.

Pallij receptio, quomodò in Archiepiscopo, vel Patriarcha sit necessaria, recoll.1.num.79.& recoll.6.num. 184. Vbi de materia, latè. Quando debet peti, ibid.num.166.fol.520.

Papa an possit tollere Clericis, vel Religiosis priuilegium Canonis, si quis suadente, &c. Recoll.5.num.727.fol. 503. An possit dispensare, quod excommunicatio ferri possit, absque monitione, vel citatione. Recoll. 2. num. 608. fol. 148. An possit ligari Censuris, ibid num.281.fol.106. An ipse possit illis se subijcere, ibidem, num.num.seq. An alteri committere possit, vt ipsum excommunicet, ibid. num. 284. An possit se ipsum absoluere à Censuris, & quomodò. recoll. 1.nu.470.fol.64. Euitando aliquem, an declaret illum excommunicatum, ibid.num.545.fol.74. An communicando cum excommunicato, censeatur illum absoluere, ibidem, num.546.ad finem. In eius electione, formam nouissimam non obseruantes, recol.4. fol.368. Nomen vsurpans ibid.fol.369.col.1.

Papatum ambientes cum tractatu, viuente Papa, ibidem. Quid si interueniret promissio alicuius rei, ibid.folio 370. col. 1.

Parochus temporibus prohibitis benedicens nuptias, an incurrat aliquam Censuram. Recollect.6.numer.780. fol.608. Quid de eodem coniungente aliquo, s omissis denunciationibus, ibidem. Vbi etiam de eodem coniungente suos subditos, extrà suam Parochiam Assistens matrimonio cum stola, dum est suspensus, vel excommunicatus, an incurrat irregularitatem, ibid. num. 1017. Abesse an possit paucis diebus à Parochia, absque licentia Episcopi, ibidem.num. 184 fol.515.

Particulæ, in qua parte missæ possunt consecrari, recoll.6.numer.845.fol. 620. An cum ea, deficiente Hostia grandi, possit quis missam celebrare, in addit.ad fol.626.

Partis nomine, qui veniat in materia satisfactionis

factionis præstandę, ad finem obtinendi absolutionem à Censuris, Recoll. 2. num. 918. fol. 206.

Patrimonium ordinandorum suprà Episcopus, & ordinatus. Clerici id quod spectat ad Cappellaniam non collatiuam, vsurpantes, an incidant in excommunicationem Bullæ Cœnæ, recollect. 4. fol. 40. col. 2. ad finem.

Patronus præsentans indignum, an priuetur prima vice potestate præsentandi, recollect. 6. num. 256. fol. 534. Vsurpans bona Ecclesię, cuius est patronus, quas pœnas incurrat, in addit. ad fol. 370. An possit apponere pactum in fundatione, vt cum Ecclesia vacabit, fructus ad eum spectent. Recollect. 4. fol. 401. col. 1. & fol 994. Vbi de alijs ad hanc materiam spectantibus.

Pauper, an licitè possit sedere ad mensam, cum diuite excommunicato, propter eius necessitatem, recoll. 3. num. 390. fol. 232. Episcopus pauper, quis iudicandus, in addit. ad fol. 652. num. 969.

Peccatum, quale requiratur ad incurrendam Censuram, vel ad illam ferendam, suprà Censuram. Illius grauitas vndè sumatur, recoll. 1. num. 93. ad finem, & numeris sequentibus, latè exemplificatur, fol. 15. Quomodò ab eo excuset paruitas materiæ, recoll. 5. num. 174. ad finem, fol. 427. Et quid de inaduertentia. ibid. num. 191. fol. 429. An multiplicetur, ex multiplicitate personarum, quibus infertur iniuria. ibid. num. 203. fol. 430. Constituti in sacris, quando sit sacrilegium, ibid. n. 213. fol. 431. Publicum, habet malitiam generalem scandali, ibid. num. 396. fol. 454.

Pecunię appellatio, quotupliciter accipi possit, recoll. 4. fol. 358. col. 1.

Pensionem non soluens in tempore Titularis, recoll. 4. hoc verbo, fol. 370. Illam soluens, litteris non expeditis, ibid. in addit. Emens, vel vendes licèt committat simoniam, non tamen est excommunicatus, in eadem Addit. Vbi etiam de pensionario habente licentiam transferendi pensionem, quando in ea translatione, possit committere simoniam, illam obtinens, si non incedat in habitu, an gaudeat priuilegio clericali, recoll 5. num. 12. fol. 404.

Percutiens, aut vulnerans aliquem in Ecclesia. an incurrat aliquam censuram, in addit. ad fol. 371. col. 1. post lin. 21. An gaudeat immunitate, ibid. Quando per illam polluatur Ecclesia, ibid. remissiuè. Clericum publicè pcutiēs, an debeat abtinere à comunione fidelium in diuinis, & humanis, in addit. ad fol. 262. lin. 24. an finem. Seipsum clericus pcutiēs, an incurrat excommunicationem, Recoll. 5. n. 126. fol. 420. Quid de clericis pueris, inuicem se percutientibus, ibid. nu. 446. Quid de percutiente clericum inuentum cum vxore, filia, &c. ibid. nu. 326 & seq. An saltē peccet mortaliter talis, eo modo percutiens, & teneatur ad aliquam restitutionem, ibid. nu. 332. An idem sit de patre inueniente clericum, turpiter agentem cum filio, Nepote, &c. ibid. num. 347.

Pecussio facta in loco publico, quando potest esse magis, vel minus iniuriosa, Recoll. 5. sub num. 397. & 399. fol. 454. Vt iudicetur grauis, vel leuis, an debeat attēdi existimatio communis, ibidem. num. 370. fol. 456. Quando est notoria, an egeat probatione, ibidem. num. 396. vide etiam num. 478. fol. 455. An reddatur grauis ex dignitate personę percussę. ibid. num. 401. & 404. & 408. An ex eo, quòd induti sunt habitu Sacerdotali, &c. ibid. nu. 406. Quid de percussione facta inter Religiosos extrà claustra, vel inter Religiosum, & clericum sæcularem, ibidem, num. 409 Subditi, erga superiorem, an indicanda semper grauis, ibid. num. 594. & 597. Quomodò ex sanguinis effusione, ibidem. num. 375. & 385. versus finem, fol. 484. Quomodò attentis circunstantijs, leuis efficiatur grauis, & è contrà. ibid. num. 387. & seq. & 392. fol. 453. Remittitur arbitrio prudentis viri, ibid. num. 351. 353. & 385. In dubio, quomodo iudicanda, num. 356. fol. 448. Traditur Regula ad id iudicandum, num. 359. & seq. Sacrilegij malitia in percussione clerici, vndè proueniat, ibid. num. 174. ad medium, fol. 427. An dictum sacrilegium pertineat ad virtutem Religionis, ibid. num. 211. fol. 431. An aliquando non subiaceat excommunicationi, ibid. num. 214. & seq Facta manu aperta, an semper sit grauis, ibid. num. 377. Et quid si inter clericos, ibid. num 379. ad finem. Quid si sit facta baculo, sine tamen sugillatione, ibid. num 380. Quid si sit facta in loco publico, ibid. num. 364. & 370, Mediocris, quæ dicatur, ibid. num 384. fol. 452. Cætera vide suprà excommunicatio ob percussionem

clerici.

Peregrinus, an adstringatur peculiaribus legibus loci transitus, recoll 2. num. 730.fol.126.

Peregrinantes ad D.N.Sepulcrum, absq; licentia, Recollect.4.hoc verbo, fol. 371.Sacerdotes,quomodò Missam celebrare possint,infrà Sacerdos.

Periurus clericus. an sit ipso iure suspensus,recoll.6.fol.609.in principio.Vbi à quo iudice sit puniendus, quando tale crimen commisit coram Iudice sæculari . Quis dicatur periurus , ibidem.

Personarum appellatione veniunt, non solum masculi, sed etiam fæminæ, Recollect.6.num.889.fol.635.

Piratæ discurrentes mare Pontificium ; Recoll.4.fol.372.col.1.

Poculum sterilitatis præbentes. Recollect. 4.fol.372.& Recoll.7. nu.21.fol.680. Vbi an includantur in casu Abortus.

Pænę latæ contrà alienantes bona Ecclesiæ,an hodiè vigeant,recoll.4. verbo Commissarij,fol. 296.Quando incurrantur, Recoll. 6.nu 85.fol.514. Plures pro eodem delicto nō debent imponi. Recollect 5.num.491.fol.469. Impositæ contrà Regulares ferentes Censuras, absque requisitis, an habeant locum contrà Superiores ferentes suspensionem à confessionibus audiendis,Recoll 2.numer.758. fol.173.

Pæna perpetui carceris, an hodiè sit in vsu.Recoll.5. num.226. Quid de pæna detrusionis in monasterium , ibid. Quid de pæna Triremium, & quando ad istas pænas damnari possit persona Ecclesiastica, ibid. num. 239.& seq.fol.433. num. 242.& 247. Verberum, an possit imponi à Iudice Ecclesiastico,personis Ecclesiasticis, numer. 248. fol. 434. An possit committi exequutio dictorum verberum personæ laicæ, num. 261. & 264. & 271. fol. 436. An circà hoc habeant Regulares aliquod priuilegium,ibid.num.263. Quid de pæna fustigationis,an possit imponi personis Ecclesiasticis,ibid.Quid de pæna ictuum funis, seù vt vulgo dicicitur tratti di corda, publicè,ibidem.num. 252.fol.434.

Numquam incurritur in foro conscientiæ,nisi post condendationem,Rec.1. num.69.fol.10.Fallit in censuris latæ sententiæ,ibid.76.vbi num.seq. De ratione huius limitationis.Quid de pænis priuationis vocis,officiorum, vel beneficiorum, aut inhabilitatis ad illa,ibidem.num.83.& 85. Quid si in istis addantur illa verba, absque vlla declaratione. vel Iudicis sententia,ibidem.num.88.Priuationis vocis an sit species suspensionis, recoll. 6. num.809.fol.623. aliàs 615.Simpliciter imposita,de qua intelligatur,actiua scilicet, vel etiam passiua,ibid.nu. seq. Illa pósita contrà suffragantes indignó non incurritur,nisi sequatur electio,recollect.1. num.313. fol.44. Impósita contrà facientem aliquem actū,an habeat locum, vbi actus fuit nullus,recollect.6.num.792. fol.612. Quam possit imponere Episcopus, contrà Parochos non residentes, ibidem num.813.fol.624.Quæ nam hoc casu sit imposita à iure,ibid. nu. 814. Quomodo interpretanda, vel exequenda,ibid.duobus num.sequentib. Quam incurrat, occupans bona Prælati mortui, ibid.numer. 170. fol. 523. Quid de occupante fructus pertinentes ad Cameram Apostolicam, ibid. num.575.& sequentibus. Extraordinaria, quando puniatur homicida , recollect.5.num.635,ad finem, folio 490. Episcopi recusantis præstare bracchium alteri Episcopo,circà affixionem cædulonum, recoll. 2. num. 120.fol.242. Quomodo illam minuat partis remissio,recollect.6.num. 162. fol.522.

Pænitens, qui in præcedenti confessione inculpabiliter oblitus fuit alicuius peccati, cui erat annexa excommunicatio, an teneantur repetere confessionem , tamquam inualidam . Recollect.3.num.67. fol. 232. Quid si ignoret Confessarium esse denunciatum , vel Notorium clerici percussorem, ibidem.num. 86. fol. 235.

Pænitentia publica,an hodiè sit in vsu. Recollect.6.num.777.fol.607.

Pænitentiarij Episcopi , an possint absoluere à casibus, & censuris reseruatis Episcopo,absque expressa delegatione ipsius,Recoll.6.numer. 546. fol.478.

Postulatio , & electio in quibus conueniant,vel differant, recoll.6. hoc verbo,fol.609. Facta de indigno,quam pænam mereatur, ibidem.num. 783.

Praxis,& obseruantia, est optima legum interpres,recoll.6.num.848 fol. 626.

Præces importunæ equiparantur metui, recoll.4.fol.295.col.2.

Præcones publicantes statutum, contra libertatem Ecclesiasticam, an incurrant

rant excommunicationem, recoll.4. fol.372.

Prędicens ex Astris, futuros euentus, recol. 4.fol.372.

Prælatus collegiatæ habens curam iurisdictionalem in foro externo tātū, an teneatur ad residentiam, in Addit. ad fol. 620. num. 829. Ecclesiasticus imponens onus Ecclesiasticis, vel eorum bonis, an incurrat aliquam censuram, recoll.4.fol.4.& fol.372. Grauans Ecclesiam, sibi commissam alienis debitis, quam pœnam incurrat, recolll.6.num.82.fol.513.

Prælatus Regularis, quod priuilegium habeat circà reconciliationem Ecclesię violatæ, in addit.ad fol. 371. ad finem. Recipiens Religiosum incognitum, absque commendatitijs sui Superioris, quam pœnam incurrat. Recoll.4. fol.377. col. 1. Verberans per se, vel per alium sum subditum, quando incurrat excommunicationem Canonis, recoll.5.nu.269. fol.436. Quid si illos percutiat per laicum, ibidem, num. 271. Concedens dimissorias ad ordines indigno, qualiter peccet, recollect.6.num.805.ad finem, fol.622. aliàs 615. An dispenset in interstitijs, ibidem, numer.870.ad finem. An det dimissorias Nouitijs pro ordinibus, ibid. Qui nam ferat contrà Regulares, censuras, recoll.2.num.508.& seq. fol.136. An possit dictam facultatem alijs delegare, ibid.num.615. Quid de Vicarijs, ibid.num.seq. Ferendo censuram, absque trina monitione, vel scriptura, aut, sinę causæ expressione, an incidat in aliquam pœnam, ibid.num.735. & 737. fol. 169. An habeat circà id aliquod priuilegium, ibid. num.639. Superior, an potest prohibere inferiori, ne absoluat, vel aliud quid faciat, quod tali inferiori, de iure competit, recoll.5. num. 609. fol.487.vbi num.605.& 698. Habetis, qui nam Superior veniat appellatione Prælati Regularis.

Præsupposito cessante, cessat dispositum, recoll.5 num.437.fol.460.

Prætium offerre pro Sacramentis recipiēdis, an aliquando liceat, recollect. 6. num. 833. fol. 621. Quando illud augetur à communitate pro aliqua necessitate publica, an ad illud augumentum teneantur personæ Ecclesiasticæ, recoll.4.fol.337.col.2.

Princeps Regulariter non potest tollere recusationem Iudicis, absque graui causa, recoll.2.num.137.fol.937. An ligetur legibus ab ipso latis, ibidem, num.236.fol.103. Numquam censetur derogare iuri tertij, ibid.nu. 770. fol.175.

Priuatio supponit habitum, recoll.5.num. 58.fol.110.

Priuilegium habens, vt ordinetur extra tempora. suprà ordinatus. Fori, an difficilius ammictatur, quàm Canonis, recoll.5.num.88. & seq. fol. 414. vbi Additio. Canonis, an gaudeant Equites ordinum militarium, ibid. num.16. & 25. Quid de Nouitijs dictorum ordinum, ibid.in addit. Quid de Conuersis, ibid.num.28. fol. 406. Qui veniant hoc casu nomine Conuersorum.ibid. Quid de oblatis, ibid. n.seq. De sororibus tertij ordinis, n.31 quid de Eremitis, ibid.nu.32.vbi nu. seq. De Hospitalarijs, quid de degradatis, num.61.fol.410.vbi numer.seq. Quis dicatur degradatus. Quid de Quęstuarijs Monialiū, vel Regulariū, aut alijs seruientibus ilorū, mutato tamen habitu.ibid.num.34. Quid de mulieribus habitantibus in Conseruatorijs, ibid.num.35. Quid de Apostata à Religione, qui dimisit habitum, ibid.num.58. Quid de Apostata à fide, ibid.num.69.fol. 411. De exercentibus, vitium nephandum, ibid. num. 73. De immiscente se enormitantibus, numer. 41. & 43. & 45. De committente assassinium, ibid. num. 74. De Bannitis, ibidem.num. 44. & num.67. An illos occidentes lucrentur præmium pręmissum occidentibus Bannitum, num.66. Quid de excommunicatis denunciatis, ibidem, numer. 45. Quid de contrahentibus matrimonium, ibid.num.49. Quid de incorrigilibus, ibid.num.47, fol. 409. An hoc casu requiratur sententia declaratoria, ibid. num.84. fol. 413.

Probandi onus, an Officialis percusserit deliberatè, vel fortuitò, cui competat, Recoll.5.num.439.fol. 460. Quid de ætatę minori, qua præsupponitur, aliquem fuisse ordinatū, & ideò esse aliquem ob talem causam, suspensum, in addit.ad fol.569.num.527.fol.720. colum.1.

Probari, an possit excommunicatio per denunciationem ipsius, recollect. 3. num.145.fol.245.

Probatione non indigent, quę per sensum corporeum ipsius Iudicis, percipiuntur, recoll.5.num.478.fol.466.

Probationis annus per modicum interuallum, quo Nouitius manet extrà

Monasterium, absque licentia Superioris, & furtiuè, an discontinuetur: ità quòd debeat de nouo inchoari, remissiuè, Recollect. 6. numer. 791. Præter Bonacin. ibi citatum, vide Ciarlinum, cap. 108. & Vecchis in Praxi Nouitiorum, disput. 11. dub. 3.

Procuratoris constitutio ad alienanda bona Ecclesiæ, an requirat easdem sollemnitates, quas requirit alienatio, Recoll. 6. num. 86. fol. 614. Quando admittatur pro citato ad dicendum causam, quare non debet excommunicari, vel declarari excommunicatus. Recoll. 5. num. 689. fol. 494. An per ipsum possit dari absolutio à censuris. suprà Absolutio quò ad forum externum.

Procurantes dolosè alienationem bonorum Ecclesiæ, vel decretum alienationis in detrimentum Ecclesiæ, inincurrunt excomunicationem, Rec. 4. verbo Commissarij, fol. 296. Prelati Ecclesiastici, vt personæ Ecclesiasticę capiantur per Dominum temporalem, quando incurrant suspensionem Recoll. 6. num. 787. fol. 610. Quid de alijs, qui non sunt Prælati, ibid. num. sequenti.

Procurationem debitam Visitatoribus in victualibus, quando possint ipsi Visitatores pecunia redimere, recoll. 6. antè num. 966 fol. 651. Qui teneantur illam dare, ibidem. num. 972. & in Addit. ad fol. 654. Quando illius excessus subijciatur excommunicationi, ibid. num. 652. vbi addit. An teneantur dicti Visitatores, quod superest de victualibus, & alijs datis pro procuratione, dare pauperibus, ibid. num. 987. fol. 654.

Professio emissa in ordine non confirmato à S. P. an valeat in vim voti simplicis, recol. 4. Verbo Ordinem, fol. 368. Facta simoniacè, an sit valida, Recoll. 4. Verbo Dantes, fol. 303. Inualida, quando resoluatur in votum simplex Religionis in genere. Recoll. 6. num. 794. Facta eodem die, quo habitus fuit receptus, an valida. suprà Annus. Illam recipientes antè completum annum probationis, quas pænas incurrant, Recoll. 6. num. 788: & 792. fol. 610. Quid obseruandum in Religionibus militaribus, eodem nu. 788. Emittentes antè dictum annum ratione infirmitatis, an si conualuerint, teneantur, iterum illam emittere, ibid. num. 795. fol. 612. Vbi ad quid prosit dicta professio emissa in articulo mortis. Annus probationis, quomodo computetur, ibid. sub num. 791.

Professus nulliter, ordines suscipiendo, an incurrat suspensionem, Recollect. 6. sub num. 807. fol. 623. aliàs 615. Validè, habet ius ad officia sui ordinis, secundum suam capacitatem, ibidem, numer. 1021. ad finem, fol. 669. vbi num. 123. Quando possit absque vitio ambitionis, petere, ad illa admitti.

Prohibentes excommunicatos, vel interdictos exire de Ecclesia, tempore celebrationis diuinorum, Recollect. 4. hoc verbo, fol. 372. colum. 2. Prohibitio audiendi confessiones fœminarum, an reddat inualidam confessionem, ab illis de facto, auditam, ecoll. 2. num. 757. fol. 173.

Prouisus de beneficio, dans aliquod nunciatori, &c. Recoll. 4. fol. 382. col. 2. In Curia de beneficio Curato cum iuramento, se transferendi in suam residentiam, non obseruans dictum iuramentum, quam pænam incurrat, ibidem.

Prouocatio facta à clerico, an excuset Percussorem ipsius ab excommunicatione, recoll. 5. num. 383. fol. 452.

Proximi infantiæ, quo tempore dicantur pueri, & puellæ. Recollect. 4. fol. 360. col. 1.

Prudentia maiori præditus, aliquando præfertur in Officijs Religionis, & si minus doctus, recoll. 6. num. 1022.

Pueri clerici inuicem se percutientes, vide suprà clerici, & excommunicatio, quò ad percussionem clericorum.

R

RApiens mulierem, recoll. 4. fol. 332. Rapinæ bonorum Ecclesiæ consentientes clerici, quando incurrant suspensionem, recoll. 6. hoc verbo. folio 621. Vbi de eisdem clericis recipientibus oblationes à Raptoribus Ecclesiarum.

Ratam habens simoniam in ordine, vel beneficio, recoll. 4. fol. 373. Quando quis dicatur ratum habere aliquod crimen, suo nomine iam patratum, recoll. 5. num. 120. & seq. fol. 420.

Rebaptizare præsumentes aliquem iam baptizatum, recoll. 4. fol. 373.

Receptatores eorum qui commiserunt crimen, cui est annexa ipso facto excommunicatio, quam pænam incurrant, eodem, fol. 373. Hæreticorum, suprà Hæretici.

Recur-

Recursus de Iudice Ecclesiastico ad laicum, eodem. fol. 373.

Recusationis Iudicis causa, qualis debeat esse, vt reddat sententiã censuræ postea latam inualidam, Recoll. 2. á nu. 192. f. 98. & seq. An sit causa sufficiẽs ipsius, quia in alia causa fuit allegatus suspectus, ibid. num. 217. Quid si ex eo, quia in alia causa, sententiauit contrà recusantem, ibid. num. 219. vbi addit. Quæ alia requirantur ad legitimam recusationem, ibidem, num. 220.

Refugiati in Ecclesiã, indè exeuntes, & delicta committentes, an gaudeant immunitate. Recollect. 4. fol. 389. ad finem, & 391. vbi addit.

Regnicolæ, quibus conditionibus, ad ordines admittendi, recoll. 6. num. 766. fol. 605. An ordinati, prætermissis dictis conditionibus, gaudeant priuilegio fori, ibid. num. 769. Vbi qui absoluat ordinatos, vel ordinantes, sine præfatis conditionibus.

Regula illa, consequens, qui vult, velle videtur, etiam antecedens, an procedat in materia extensionis Censurarum de casu ad casum, recollect. 4. fol. 335. Generalis, qua possit quis cognoscere casus, qui pertinent ad S. Officium. recoll. 4. fol. 331. colum. 1. ad finem.

Regulares, an & in quibus casibus possint censuris multari ab Episcopis, recoll. 2. num. 466. & 486. & seq. An incurrant censuras generaliter latas ab Episcopis per sententiam generalem, vel statutum, ibidem. num. 468. & seq. Quid in specie de excommunicatione lata, contrà alloquentes cum monialibus, ibidem. num. 472. & seq. & 816. Quid si lacerent monitoria, vel alia, vbi excommunicantur lacerantes, vel deturpantes, &c. ibid. nu. 433. An ipsi voluntariè possint se subijcere Episcopo, vel Legato, ibid. num. 474. fol. 131. An in illis casibus, in quibus inciderunt in Censuram S.P. reseruatam, possit Episcopus illos denunciare excommunicatos, num. 491. & 494. fol. 133. Pro delictis commissis extrà claustra, quando possint carcerari ab Episcopo, ibid. num. 495 & seq. An teneantur reuelare in monitorijs Episcopalibus, ibidem, num. 700. fol. 164. Beneficia, siuè simplicia, siuè curata Sæcularia, non possunt hodiè obtinere absque dispẽsatione Pontificia, recoll. 6. num. 786. fol. 610. Suspensi à beneficio, an sint priuati voce actiua, ibid. sub numer. 1037. 667. Quid de habilitatis à carceribus vel suspensis à celebratione missarũ, an habeant vocem in Capitulo, ibid. num. 1021. fol. 663. Vbi de accusatis, vel inquisitis. Quid de habentibus domum pro carcere, ibid. An habeant priuilegium, circà dispensationem, ab interstitijs, ibidem. num. 623. Quæ priuilegia habeant, circà celebrationem in suis domibus, prædijs, & Grancijs, recoll. 6. sub num. 854. fol. 627. Vbi de tempore infirmitatis, etiam si reperiantur, extrà claustra. Item de monialibus subiectis ipsis Regularibus, num. seq. In itinere, an possint celebrare, in quolibet loco honesto cum Altare portatili, ibid. Quid possint circà dispensationem irregularitatis contractæ ex violatione Censuræ, recoll. 1. num. 54. fol. 8. Habentes ex priuilegio, facultatem à censuris S.P. reseruatis, an possint dictam facultatem alijs subdelegare saltem, quò ad nudum ministerium, recoll. 5. num. num. 566. & sequenti. fol. 480. Percutientes alios Regulares, vel Clericos Sæculares, à quo absoluendi, ibid. numer. 583. fol. 482. & num. 588. fol. 483. An eorum appellatione veniant Nouitij, ibidem, de qua re scilicèt, qui veniant appellatione, regularium videte, recoll. 2. numer. 475. & seq. fol. 131. & seq. Et quid si antè ingressum fuerunt absoluti, & postea non ingrediantur. Quid etiam de Superiore percutiente, alium Regularem, vel Clericum Sæcularem, à quo possit ipse absolui, ibid. num. 589. Non exempti, in quibus casibus subdantur Prælatis, & in quibus Episcopis, in addit. ad fol. 137. Ordinati antè ætatem legitimam, à quo absoluantur, & dispensentur, in Addit. ad fol. 570. num. 534. linea 140, Quid de absolutione, & dispensatione simoniæ, ibid. in addit. ad fol. 593. num. 692. Quomodo possint Censuras in suos subditos ferre, Recollect. 2. num. 551. & seq. fol. 140. An possint vendere Cappellas, quæ sunt in eorum Ecclesijs, absque assensu Apostolico, in Addit. ad fol. 514. col. 1. lin. 10. An possint vendere bona stabilia pro fabrica Ecclesię, vel emẽdis censibus, ibid. num. 93. lin. 5. ad finem.

Religionis ingressus causa, dare ali quid pretio extimabile, vel recipere, an liceat, recoll. 4. verbo Dantes, fol. 203.

Ipsius, votum habens, an satisfaciat ingrediendo ordinem militarē,rec.5. num.18.fol.404. In illam ingrediente viro, quando vxor potest remanere in sęculo,& cùm quo voto,Recoll. 6.num.759.

Religiosi absque licentia Parochi, administrantes Sacramentum Eucharistiæ, & Extremę Vntionis,infirmis, Recollect.4.fol.373. Non possunt esse Patrini, seù leuare aliquem è fonte,ibid.fol.374.Non Parochi in die Pascatis mistrantes Eucharistiam, ibidem, fol.375. Absoluentes ab excommunicationibus à iure,vel constitutionibus synodalibus, vel Prouincialibus, à quibus non possunt, ibid. Falsò Indulgentias concedere præsumentes suis pænitentibus, ibid. fol.376.Qui itinerãtur ad partes infideliũ transmarinas,absq;licentia,ibid. Quid de se transferentibus ad partes Hæreticorum,ibid.fol. 377. Quid de missis ad indos orientales, vel occidentales pro fidei propagatione, si recta vita illuc non se transferãt, ibid. Non habentes beneficium, vel administrationem,decimas,vel noualia alijs Ecclesijs debita,sibi appropriantes,vel vsurpantes, eodem, fol. 377. Vbi de eisdem prohibentibus, illa solui de animalibus suorum familiarium,& Pastorum. Retrahentes in concionibus auditores, à solutione decimarum, ibid. fol. 379. Vbi de eisdem, qui admoniti à Rectoribus Ecclesiarum, suis pænitentibus non faciunt conscientiam in confessionibus,de decimis soluendis,ibid.col.2. Violantes interdictum locale generale,impositum authoritate Apostolica,eodem,fol.379.vbi de priuilegijs ipsorum, hoc tempore. Accedentes ad Curias Principum, &c. ibidem, fol.380. col.1. Mendicantes traseuntes ad non mendicantes,Recollect.4. hoc verbo,fol.380.col.2.Accipientes aliquid à Nouitijs, dum sunt in probatione, ibidem, fol. 380. Approbati ab Episcopo in aliqua Diæcesi,inscio Prælato sui ordinis, an validè absoluant,recoll.2.num.747.propè finem, 172. Quale peccatum committat, hoc casu audiendo confessiones. ibid.num.seq. A Censuris ab homine incursis ante Religionis ingressum,per quem absoluantur,ibid. nu. 804.& seq.fol.18. An ligentur censuris latis à legatis à latere, ibid. num. 806.Quid de familiaribus ipsorum, numer. seq. Quomodo aliàs expositi possint suspendi à confessionibus audiendis,ibid.num.743. & seq. Quando absolutio data, contrà dictam prohibitionem, fit inualida,ibidem, num.746.fol.172.& seq. Quid de ordinatis, contrà voluntatem Superioris,vel Regulam,recoll.6. num.768. vel sine dimissorijs,num.802, & seq. In specie de admissis pro laicis, an possint ordinari, absque S.P. dispensatione,ibid. Vbi de admisso ad nouitiatum pro choro, an possit per Superiorem transferri ad professionem laicorum, & è conuerso, de qua re etiam Portellius, p. 2. Responsorum, cap.8.ad finem.Habentes licentiam transeundi ad quamcunq;Religionē, an possint ĩgredi militarē,rec.5.n.18. fol.404. Reperti cum concubina, vel scorta,à quo sint puniendi,recoll. 6. numer. 269. fol. 535. Recipientes ad professionem Nouitium antè annũ probationis,quam pęnam incurrant, ibid.num.778. fol.610. Admittentes mulieres ad eorum Monasteria,sine licentia,quam pænam incurrant,ibid. num. 798. fol. 621. An possint communicare cum Prælato non tolerato,recoll.7.num.364.vbi numer. seq. Quid de clericis cum Episcopo non tolerato, fol.277.An incurrãt suspensionem latã simpliciter, contrà clericos,recoll.6.num. 804.

Vt possint eijci,tamquam incorrigibiles, quæ requirantur,recoll.6. num. 303. & 315.& 320.fol.542. Quomodo talis eiectus fit suspensus, ibid. nu.323. An si pæniteat, debeat recipi à Religione,& cesset suspensio,ibid.n. 325. Quid si non recipiatur à sua Religione,an teneatur aliam ingredi,ibidem num.327.An manens in seculo,obligatus remaneat tribus votis, & præcipuè voto paupertatis: ità vt qui illicitè ab eo,aliquid recipiunt,teneantur ad restitutionem,ibid. nu. 331. & seq. fol. 543. An habeat liberam administrationem bonorum, quæ acquirit,ibid. num. 181.fol.525.

Reliquias per se,vel per alios extrahentes ex Cęmeterijs,&c.recoll. 4. hoc verbo, fol. 381. Vbi de illas furantibus, aut vendentibus.

Remedio,quo vti potest,qui non appellauit infrà decem dies à sententia excommunicationis,recol.2.num.471. fol.159.

Remigantes Christiani in Triremibus Turcarum, quando incurrant excommu-

communicationem Bullæ Cænæ. Rec.4. hoc verbo, fol.382. remissiuè.

Remissio rei extracti ab Ecclesia, an sufficiat, si à Iudice laico, fiat Episcopo, vel Nuntio Apostolico, in addit. ad fol.332.lin.39.

Represalias, vel pignorationes concedentes, contrà personas Ecclesiasticas, recoll.4.fol.382.col 1.

Reseruatio non est pæna positiua; sed negatiua, recoll. 1.num.274.fol.39. An expiret per mortem reseruantis, ibid.num. 207.fol.31. Censurę reseruationem, ignorans Sacerdos, an ab ea, validè absoluat, recoll. 1.nu.404. fol. 56.

Residentia, sub qua pæna imponitur habentibus curam animarum, & quomodo, recoll.6 num. 810.fol. 614.& numer. seq. vbi Addit. An dicatur Episcopus residere, habitans infra duo miliaria à sua Diæcesi, ibidem, num. 184.fol. 525. Restitutio à Parocho non residente, an facienda ante sententiam condendatoriam, ibidem num.814. cum pluribus sequentibus. Ex quibus causis, quis possit excusari à residentia, ibid. num. 818.fol.618. An dictæ causæ iuuent, non solum, vt absens lucretur fructus, sed etiam vt lucretur distributiones, ibidem, num.819. Quid de Parocho habente Coadiutorem perpetuum, ibidem, num.813. Quid de habentibus beneficia curata Regularia. ibid. nu.816. ad finem. Quid de obtinentibus in Cathedralibus, vel Collegiatis, dignitates, Canonicatus, vel personatus, ibid.num.817.& in addit ad fol.605. Isti, vt lucrentur distributiones, non solum debent residere in loco, sed etiam interesse choro, & quomodo ibid. num. 816 fol.620. Si non intersint, absque legitima causa, an non solum ammittant distributiones, sed etiam peccent, ibid. num. 829. An consuetudo, quòd Canonici non residentes, lucrentur distributiones, valeat, ibidem. nu.819. fol. 618. Quid de Prælatis habentibus curam iurisdictionalem, quò ad forum externum tantum, in addit. ad fol.620. nu. 829. Vbi, qui nam sint isti Prælati.

Resignantes beneficium sub confidentia simoniaca, recoll.4. hoc verbo, folio 282.col. 2.

Resignationem beneficiorum, aut officiorum admittentes, aut illa conferentes Episcopi, contrà formam Constitutionem Pij V. Recoll. 4. hoc verbo, fol.383.col.1. Quando resignatio sit simoniaca, ibid f.384.col.1.in princ. Resignatum beneficium conferens, familiaribus, vel consanquineis suis. vel resignantis, in Addit. ad fol. 620, num.829.ad finem.

Restitutio excessus accepti à Visitatoribus, cui fieri debeat, recoll.6.nu.981. fol. 653. An ab ea excuset remissio facta à visitatis, ibid.num.seq.

Reuelare vi Monitorij, an teneatur is, qui erat absens, quando fuit fulminata excommunicatio dicti Monitorij, si postea, quando reuertitur, id sciuerit, recoll. 2.num.339.fol.113. Quid si reuertatur, antè fulminatam excomexcommunicationē, infrà terminum, ibid.num.seq. Quid si talis sit exterus, & sic non subditus loci, vbi publicatur monitorium, ibid.num.340.circà medium. Quid de eo, qui erat presens tempore, quo fuit publicatum monitorium, sed intrà terminum illius, mutauit domicilium, ibid. num. 345. fol.114.

Reuocationem sententiæ censuræ, vi, vel metu extorquentes, quam pænam incurrant, recol.4.hoc verbo, fol.384. An idem Iudex possit dictam sententiam reuocare, ibidem.

Rex, aut alius Princeps absolutus non potest excommunicari; nisi à S. P. Recoll.2. numer. 461. fol. 129. Quando fuit à S.P. excommunicatus, an potest nominari à Sacerdote in Canone Missæ. recoll.3.num.101 fol.234. Vbi idem quæritur de Episcopo excommunicato.

Ritus in sollemni Sacramentorum administratione contemni, vel omitti posse absque peccato, asserentes. Recoll.4.fol.389.col.2.

Romæ commorantibus, quæ dimissoriæ sint necessariæ, quando volunt ordines recipere extrà Vrbem, recoll. 6. num.518.fol.582. Ibi offendentes aliquem vindictæ causa, arma, & armatos ad hoc congregantes, recollect.4. hoc verbo, fol.383.col.1.

Romanam Ecclesiam, non esse caput omnium Ecclesiarum, asserentes, recoll. 4.fol. 384colum.2.

Rustici, an possint communicare cum suis Dominis, non toleratis, recollect. 3. num.136.fol.277.

Romanæ Ecclesiæ terras, loca, & iura, mediatè, vel immediatè subiecta, inuadentes, &c. Recoll.4.hoc verbo, fol. 385.col.1.

Romipetas offendentes, recollect. 4. ho verbo

verbo, fol. 385. remissiué.

S

SAcerdos, si dum celebrat missam, videat excommunicatum non toleratum illi assistere, quid facere debeat. Recoll. 3. numer. 324. & seq. fol. 259. Quam pœnam incurrat, illum non monendo, vel expellendo, ibidem, numer. 227. Quando dicatur, recitando horas, vel orando, aut associando, sanctiss. Sacramentum Eucharistiæ, communicare cum excommunicato, ibid. num. 230. fol. 260. Quid si eo celebrante, deferatur in Ecclesiam cadauer non tolerati, nec absoluti, ibid. num. 265. Quid debeant facere dictæ missæ interessentes, ibid. num. seq. An possit dicto non tolerato, vti pro Ministro, vbi necessariò debet celebrare, nec adsit alius minister, ibid. num. 232. & seq. Vbi an eo casu possit absque ministro celebrare, vel potius cessare à celebratione. An si adsit fæmina, possit eo casu, vti pro ministra, ibid. num. 237. Quas pœnas incurrat, adhibendo dictum excommunicatum ad sibi inseruiendum in missa, ibidem. num. 239. fol. 262. An possit, quando orat nomine Ecclesiæ oratione publica (v.g. in memento missæ) orare prò excommunicato, ibid. num. 195.

Excomunicatus toleratus prouocatus, administrando Sacramenta, vel celebrando, an contrahat irregularitatem. recollect. 3. numer. 188. fol. 254. Quid si id faciat non prouocatus, sed ad euitandam infamiam, aut aliquod aliud damnum graue, quod sibi immi net, non celebrando, recoll. 1. numer. 444 & duobus sequentibus, fol. 61. Quare, ibid. num. 447. & seq.

Non toleratus in vno loco, audiens confessiones in alio loco, vbi id ignoratur, an validè absoluat, ex communi errore, & titulo colorato, recollect. 3. num. 87. fol. 239. Quid si pœnitens, id sciat, ibid. num. 89.

In altari recordans, se esse excommunicatum, irregularem, &c. an possit missam prosequi, recoll. 6. num. 836. aliàs 646. & num. 838. fol. 624. Quid si recordetur, se non esse Sacerdotem ritè ordinatum, ibid. numer. seq. Vbi etiam de eo, qui recordatur peccati mortalis obliti in confessione, de quo non potest habere contritionem, vel vrgeatur tussi, vel sputo. Quid si postquam sacras vestes, sit indutus, recordetur alicuius peccati mortalis, an teneatur illas exuere, vt petat confessarium, eodem, num. 838. Insultatus ab inimico, potest se defendere, recoll. 5. num. 304. fol. 441.

Missam celebrans in Altari non consecrato, vel extrà Ecclesiam, & locum sacrum, an ipso facto sit suspensus, Recoll. 6. num. 848. fol. 626. An sint aliquæ causæ excusantes, etiam à culpa, ibid. num. seq. Vbi, quid de celebrante in Oratorijs priuatis, sine licentia, & quis possit dare hanc licentiam in vtroq; casu, ac etiam, nu. 852. Quid de Sacerdote manente, apud Turcas, aut Anglos, an teneatur seruare præcepta, circà celebrationem missæ, ibidem. num. 856. Celebrans, sine stola, quam pœnam incurrat, ibid. Quid de celebrante cum vestibus non benedictis, eodem num. 856. fol. 628. An possit, vti Manipulo pro stola in casu necessitatis, ibid. antè n. 857. Eucharistiam sumere sine stola, an possit, sine peccato, numer. 840. Quid si illam ministraret alijs, sine stola, ibid. num. 857. Celebrans plures missas eodem die, qua pœna sit puniendus, sub eodem num. 857. & 859. Vbi quando iste casus pertineat ad S. Officium. Celebrans non ieiunus, qua pœna veniat mulctandus, ibidem, numer. 856. Vbi an hoc casu à culpa, excuset paruitas materiæ. Ex eo, quia est in peccato mortali non consecrans, magis peccat, quàm si consecraret, recollect. 6. num. 846 fol. 626. Vbi an fas sit ei, porrigere Hostiam non consecratam mulieri, quam cogit maritus ad communicandum. Eleuans in missa particulam consecratam, antè Hostiam grandiorem non consecratam, an sit suspectus de hæresi. ibid. num. seq. Sumens Eucharistiam sine stola, an peccet, ibidem, num. 830. aliàs 840. fol. 622. num. 857. Oblitus consecrare Hostiam grandiorem, exponendam tempore vespertino, an possit exponere particulam consecratam, antè Hostiam non consecratam, ibid. nu. 847. ad finem, fol. 626. Post consecrationem, sumpto etiam iam corpore, videns solum in Calice, se consecrasse aquam, quid debeat facere, ibid. num. 842. nu. 625. An possit Hostiam à se consecratam reponere in Pixidem, & aliam sumere à se non consecratam, ibidem, num. 844. Vbi an possit dare Laico

partem Hostię, quam ipse debet assumere. Vnicam tantum speciem sumens in missa, an validum efficiat sacrificium, ibid. sub nu. 842. Suspensus à celebratione missæ, potest sumere Eucharistiam more laicorum, recollect. 6. num. 839. fol. 622. Quid si illam recipiat cum stola, an incurrat irregularitatem, ibidem. An sit etiam priuatus iure eligendi, ibid. nu. 830. aliàs 841. fol. 623. Quis ab ea suspensione, absoluat, ibidem, nu. 732. aliàs 842. Suspensus à celebrando in vno loco, an sit suspensus à celebrando vbiq; in Addit. ad fol. 173. n. 758. lin. 2.

Simplex, & si possit absoluere à venialibus, & mortalibus ritè aliàs confessis, non tamen potest absoluere à mortalibus oblitis, recoll. 6. num. 856. fol. 630. Absoluens à mortalibus, aliàs ritè non confessis, quam pænam incurrat, ibid. num. 860. fol. 629. An hoc crimen spectet ad S. Officium: ibidem. An aliquando incurrat excommunicationem, ibid. num. 861. An confessio facta cum tali, semper sit inualida, ibid. n. seq. ad finem, & n. seq. In alijs Sacramentis ministrandis, pręter Sacramētum confessionis, sollicitans ad inhonesta, an sit denunciandus, recoll. 6. num. 898. fol. 638.

Sacramenta omnia administrata ab excommunicato non tolerato, præter sacramentum pænitentiæ, sunt valida, & quare, Recollect. 3. num. 92. fol. 236. Illa immiscentes in sacrilegijs, maleficijs, &c. sine inuocatione expressa Demonis, an puniantur à Sancto Officio, & quid de vendentibus Sacramenta, Recollect. 6. num. 839. & seq. fol. 621. Administrans pro pretio (excepto Sacramento ordinis) an sit ipso iure suspensus, recollect. 6. num. 830. fol. 620. Confirmationis, Ordinis, Matrimonij, Eucharistiæ, & Extremę Vnctionis, recepta ab excommunicato, sunt valida. Rec. 3. n. 49. f. 229. An autem aliquā pęnam incurrat, ipse excomunicatus, ibid. 68.

Sal exterum in loca Sedis Apostolicæ importantes, recoll. 4. fol. 386.

Salutare excommunicatum quomodo sit prohibitum. recol. 3. num. 240. & 247. & seq. f. 262. An hoc sit verum, quando salutatio fit in Epistola ei scripta, ibid. num. 243. An ipsum, verbo salutantem, liceat etiam verbis resalutare, ibidem, num. 245.

Sancti Officij Cardinalibus, quomodo debeāt alij Officiales in spectantibus ad dictum Officium, obedire, recollect. 4. fol. 335. col. 1.

Sanctorum corpora, tradita perpetuæ sepulturæ, in alium locum transferentium, absq; licentia, pæna, rec. 4 f. 389.

Satisfactionis nomine, quid intelligatur, in materia absolutionis ab excommunicatione, recoll. 2. num. 918. fol. 206. Dubitans, an ad eam teneatur, an possit absolui, pręstita tantum cautione in casu, quo de illa sit certus, ibid. num. 923. & num. 926. vbi num. seq. De debito dubio in foro externo ex defectu probationis, sed certo, in foro conscientiæ, vel è contra. Quid si pænitens probabiliter existimet, se obligatū esse satisfacere, ibid. num. 926. Quando constat pænitentem debere satisfacere, sed quòd sit impotens, an possit absolui, tantū cū cautione, & si facultas absoluendi, sit concessa cum clausula, parte satisfacta, ibid. num. 931. An illa sit necessaria pro crimine concubinatus, ibid. num. 948. Quomodo constare debeat in actis Curię de satisfactione, vt declaretur absolutus, ibid. num. 990. fol. 217. An sufficiat, si constet, fuisse oblatam, sed non acceptatam à parte offēsa, ibid. videte sup. absolutio data. Danda clerico percusso, circà quod versatur, recol. 5. n. 641. fol. 491. An in ea habeat locum compensatio, ibid. Coram quo Iudice arbitranda, ibid. n. 643. ad finem. Quid si esset Religiosus, cui tunc præstanda sit satisfactio? ibidem. Et quid si esset filius familias, seruus, vxor, &c. ibid. Quis Superior Religiosi debeat satisfactionem acceptare, ibid. num. 651. & seq. fol. 493.

Scalam Ecclesię ascendens, vel portam eius clausam inueniens, an gaudeat immunitate, illi inhærendo, recoll. 4. fol. 319. col. 2. ad finem.

Schismatici, qui sint. rec. 4. hocverbo, f. 386

Scholas Pias erigere, ibidem.

Scripturas, vel Libros Cameræ Apostolicæ, ibidem.

Secreta in perniciem Christianæ Reipublicę, somisterij reuelantes, ibidem.

Senes non habēt priuilegium aliquod; nisi in casib⁹ à iure expressis, rec. 5. n. 469. Non excusantur à personali comparitione, quando sunt robusti, &c. ibid. num. 468. fol. 465. Quid de eorum excusatione à præcepto ieiunij, vel ex voto, tàm in masculis, quàm in fœminis, ibidem, numer. 470. & seq. An excusentur à voto peregrinationis, quando requiritur in Bulla Iubilei, ibid. num. 463. & 467. Statutum loquens de infirmis, an habeat locum

 cum

cum in fenibus . ibidem. num. 467.
Sententia iuftà,quæ fit, & quæ iniufta. R. 2.num.1.& 2.Quæ nam fit iniufta, fed valida,ibid.num.67.Quæ nam timenda, num. 8. & feq. Iniufta, fed valida, ligat in foro interno, quando eft iniufta tantum ex animo, Recol 2.num.15.fol.80.Quòd fi fit iniufta ex caufa,non ligat,quò ad forum conſcientiæ, fed tantum in foro externo.ibid.num. 16.Quòd fi fit iniufta ex defectu ordinis iuridici non effentiali, v.g. trinę monitionis, fcripturę,&c.ibid.num.17.& feq.
Cenfurę, in dubio præfumitur valida, & iufta, & confequenter illã obligare in vtroque foro,ibid n.28.Et in ea celebrantem effe irregularem,nu.feq. Lata à non legitimo Iudice,eft nulla, ibid.num. 38. Eft illegitimus Iudex, quando eft eius iurifdictio impedita, quod contingere poteft tribus modis.ibid.num.74. Quid fi fuerit lata à laico, qui communiter reputabatur clericus,ibidem.num.81.Quid fi erat excommunicatus publicus, fed toleratus,num.85. vfque ad num.90.fol. 88.Lata poft appellationem, etiam eft nulla, num.188.fol.90. Quid fi Iudex non admiferit appellationem, & pars appellauit à non admiffione,&c. ibid.nu.111.&feq.fol.91.Quid fi pars poftea renunciauit appellationi, vel illa fuerit deferta,ibid. n. 113. & feq. Lata in diem, vel fub conditione, an infrà terminum,admittat appellationem, impedientem affixionem Cædulonum.ibid. num. 115. Quid fi infrà dictum terminum, moriatur, vel amotus fuerit ab officio, qui eam tulit,ibidem.num.125.fol.92. Quid fi reus mutauerit domicilium, infrà dictum terminum,vel pendente conditione,ibidem,num 126. An fufpendatur, fi Iudex deferat appellationi illegitimæ, ibid.nu.153.fol.94. Quid fi etiam fuerit inhibitum à Iudice ad quem.ibid. Quid fi lata poft recufatum Iudicem,vt fufpectum, ibid.n. 183.fol.98. & feq.Lata à Iudice confanguineo,inimico, vel Aduocato in eadem caufa,fed non recufato à parte,an fit nulla,ibidem,num.191. An in dubio præfumatur præceffiffe appellationem,vel recufationem, ipfam fententiam factam eodem die, ibid. num.858.fol.193. An validè ferri poffit ab homine pro futuris culpis,ibidem,num.438. Lata fine trina monitione,fed cum citatione,an fit valida, ibid.num.617.& feq.fol.550.& num. 618.& feq.fol.151.Continens confufionem, & incertitudinem, an liget, ibid. num. 625. & feq. An quis proferre, illam poffit contrà fe ipfum, numer.235. Quare quis poffit indulgentiam,fibi concedere,non autem ferre Cenfuram contrà fe ipfum, num.244.fol.103. Quid de cenfura lata in Capitulo Generali, vel Prouinciali, an liget illos de Capitulo, ibid. num. 347. In propria caufa,per modũ defenfionis, quis,& quomodo poffit illam ferre, ibidem. num. 237. & fequentibus.
Abfoluere à Cenfura lata per fententiam generalem, an poffit quilibet Confeffarius approbatus, Recoll.2.num. 771.& feq.fol.175. Quid fi dicta fententia generalis lata fit à S.P. abfque referuatione,vel ab eo confirmata, ibid.num.775.& feq.Quid fi à Vifitatore,in vifitatione, vel à Superiore Regulari, num. 777. & feq. An id fit verum, etiam vbi prohibitum fit abfoluere à cenfuris non referuatis, num.781.fol.177.Quando fententia cenfurę fuit nulla, an egeat abfolutione,ibid.num.814.num.184.
Sepeliri, an poffit, & quando excommunicatus,fuprà excommunicatio, quò ad communicationem. Sepulcrum D.N.I.Chrifti petentes,abfque licentia,quam pœnam incurrant, Recoll. 4.verbo Accedentes, f.289. Sepelientes in loco facro,publicè interdictos, aut manifeftos vfurarios,recollect.4. fol. 388. In loco facro, Hęreticos, ibid fol.388. Tempore interdicti,in loco facro,ibid.col.2.
Sepulturę electionem extorquentes,ibid. fol.389.
Sequentia regulantur,iuxtà præcedentia, recoll.5.num.438.fol.460.
Sequeftrans iurifdictionem,bona,fructus, &c. Beneficij Ecclefiaftici, Monafterij,aut alterius loci pij,pœna,recol.4. fol.390.& 400.col.2.
Seruorum, & Ancillarum nomine, qui nam veniant, quò ad effectum communicationis cum fuis Dominis non toleratis, recoll. 3, num. 351. & feq. fol.275.Seruituti fubijciens Chriftianum in terris infidelium, quoquomodo captum. Recollect. 4.fol.390. colum.1.
Sigillum confeffionis, violans Confeffarius,an aliquam pœnam ipfo facto incurrat,recoll.6.fol. 631. verbo fecretum. Vbi quando huius cirdinis

cognitio spectet ad S.Officium, & sit irregularis,& quando dicatur quis violator dicti Sigilli, ibid. ad finem.

Signa externa, ob quę quis iudicari debet incidisse in excomunicationem latam contrà Hæreticos,quę nam sint, recoll. 1.num.277. vsque ad nu. 284. fol. 40. Contritionis data per excommunicatum antè mortem ; probari possunt per vnicum testem fide dignum,ibid.num.506.fol.69.

Simonia mentalis, non subiacet excommunicationi latæ contrà simoniacos in ordine,beneficio,& in ingressu Religionis, recoll. 1.num. 284. & dub.seq. fol.41. Vbi an sit obligatio resignandi beneficium,sic acceptum, vel restituendi datum, latè, recoll.4. verbo simonia, fol. 390. Subiacet in dictis casibus,simonia realis excommunicationi. An citrà dictos casus adsit onus restitutionis præter peccatum.recol.6.num.853.& seq.fol.621. vbi nu. 856. An ab ea excuset paruitas materię.Quomodo cōmittatur,in ordine,recollect. 6.num. 644.& seq. Quomodo in beneficio,ibidem,num. 1632.fol.621.Vbi traduntur regulæ, prò decisione casuum, circà hanc materiam, quòd hoc casu incurratur,tantum excommunicatio, non autem suspensio, vt in simonia in ordine,ibid. num. 866. aliàs 868. fol. 631. De simonia confidentiali,recoll. 4.hoc verbo,fol. 391. Vbi etiam de mediatoribus talis simoniæ, vbi in Addit. habetis, an intercessor vocari possit mediator.Quomodo committatur in ingressu Religionis. Recoll. 6. num. 139. fol. 555.& seq.fol. 520. De ingressu in Religione Militari. Recoll.5.num.25.fol.407.

Simoniacus, an fuerit Iudas vendendo Christum,recoll.6.num.837 fol. 621. Quando sit irregularis simoniacus in beneficio,ibid.fol 631.colum.1. Vbi quid de accusato,vel inquisito de tali crimine. De eius absolutione, vel dispensatione,locis supracitatis,tàm recoll. 4. quàm 6.

Socij in crimine habente censuram annexā, an vi facultatis concessę,absoluēdi principalem, possint etiam ipsi absolui,recoll. 2. num.823. fol. 199. Societatem, si quis cæpit inire cum aliquo, superueniente denunciatione excommunicationis, an possit illam prosequi, recoll.3.fol.321.fol.271.

Sodomiam clericus committens, qua pœna puniatur,recoll.6.nu. 871.& seq. fol.632. Quā dicatur illam, quis exercere, & an tunc in foro conscientiæ incurrat suspensionem,ibid. nu. 872. fol.632.Quando impediat promotionem ad beneficium.ibid. sub nu.871. ad finem. An sit crimen mixti fori, ibid.num.873. Attentata cum vxore, an sit causa Diuortij, ibid. num. 873. Vbi quomodo probetur. Ipsa reseruata an includatur, etiam venus præpostera cum muliere, aut bestialitas, ibid. num.873. Quid si semen non fuerit effusum intrà vas, ibid.nu. 874. An in confessione,teneatur, quis exprimere,an fuerit agens,vel patiens, ibid.num.875.& 877.

Sollicitans pœnitentem in Sacramento confessionis, vel propè actum, &c. qualiter,& quomodo veniat denunciandus,& puniendus, recoll. 4.hoc verbo,fol.391. & latius, recoll.6.hoc eodem verbo,à num.879.

Sollicitatio, quando facta dicatur in actu sacramentalis confessionis, recoll. 6. sub num. 898. & seq. fol. 630. Item quando proximè antè. ibid.sub num. 900 ad finem ; & 903. & quando immediatè post,ibid.num.906. fol.640. Ly statim,vel immediatè, quid significet in dicta Bulla Gregorij,ibidem, num.909. vbi num. seq. de Confessario,statim post confessionem,ducente puerum in Cella,vt ei tradat Chirographum confessionis, & ibi eum sollicitet. Quando dicta sollicitatio dicatur facta occasione,vel prætextu confessionis,ibid.& num.911.Quid si cum fœmina,vel masculo stante,vel sedente,antè Confessionarium extrà occasionem confessionis, num. 919.

Sermones illiciti, seù tractatus in Confessionario,aut loco quocunq; vbi confessiones adiiitur,quales nam sint,ad hoc vt Confessarius, sit denunciandus, vi Bullæ Gregorij XV. Recoll. 6.num.913.fol.641.& nu.926.& seq. An requiratur, etiam hoc casu simulatio confessionis, ibid. n.917.fol.642.

Sollicitans pœnitentes ad inhonesta Confessarius, an & quando sit ipso iure suspensus ab exequutione ordinis, Recoll. 6.num.876.fol.634. Quando dicatur quis talis, ibidem,dub num. 88 .& seq. Vbi de laudante pœnitentē à pulcritudine, quid si sollicitauit, sed non ad venerea, ibid. num. 592. fol.637.

Sollicitatæ pœnitentis, obligatio denunciandi confessarium sollicitantem, & confessarij ; eiusdem sollicitatæ

confessionem audientis, recollect.6. num.850.fol.634.& numer. 916. &c. Vndè oriatur dicta obligatio, num. 910. fol. 644. Quid si talis confessarius, qui sollicitauit, non fuerit de hoc crimine diffamatus, ibid.numer. 885. An non solum intelligatur dicta obligatio de sollicitante fœminas, sed etiam masculos, ibid. Quomodo obligatio vrgeat extrà Regna Hispaniæ, circà sollicitationes factas antè promulgationē Bullæ Gregorij XV. ibid. nu. 888.& 890. An antè dictam denunciationem, sit præmittenda correctio, ibidem.num. 893, fol. 636. Quid si dictæ sollicitationi, consensit pœnitens, num.895.fol.637. Episcopus sollicitans pœnitentem in actu confessionis, an comprehendatur in Bulla Gregorij, contrà sollicitantes, &c. Recollect.6.numer.884.fol. 635. Sollicitantem confessarium quis possit absoluere, ibid.num. 847.fol. 947.

Sollicitationis circunstantia in peccato commisso cum pœnitente, an sit explicanda à confessario, recoll.6.num. 947.& seq.fol.647.

Sortilegij crimen, quando subiacet excommunicationi, Recollect. 4. fol. 331. latius, ibidem.hoc verbo, fol.392.

Sorte ne fiat electio, circà officia, vel beneficia Ecclesiastica, sub qua pœna prohibitum sit, recoll. 4. hoc verbo, fol.393.

Specialitas non derogat generalitati, Recoll.5.num.588.fol.

Spolij spectantis ad Cameram Apostolicam, bona occupantes, an incurrant aliquam censuram, Recoll.4.fol.401. colum.1. Quis illos absoluat, ibidem, fol.393.

Sponsalia de futuro, absque causa iusta explere recusantes, quando, & quomodo possunt cogi per censuras Ecclesiasticas, recollect. 4. fol. 393. vbi Additio.

Sponsiones, seù excomissas facientes super vita, vel morte Papæ, ibidem.

Statuta in Synodis, vel Concilijs, an obligent, etiam si non fuerunt confirmata à S.P. recollect. 1 num. 176.& seq. fol.26. Vbi quid operetur dicta confirmatio. Quādo autem possint Typis mādari, ibid.in addit. Episcopi statutū, quod excommunicatus perseuerans in excommunicatione, soluat quolibet mense, certę pecuniæ summam, an sint valida, Recollect. 2. num. 821. fol.128.

Studio iuris ciuilis, vel medicinæ operam dantes Ecclesiastici, quādo incurrant excomunicationē, rec.4.f.393. Vbi de Rectoribus Studiorum perturbantibus Fratres Mendicantes.

Stuprum, vide suprà. Censura ad finem.

Subcollector, an possit excommunicari ab Ordinario, si loquatur cum Monialibus, recoll.2. num. 280. fol. 108.

Subditus, quis dicatur alicui Prælato Ecclesiastico ad finem, vt contrà eum possit ferre sententiā censuræ, Recol. 2.num.265.cum duobus sequentibus fol.104.& num. 305. fol. 109. Delinquens extrà territorium sui Diæcesani, an incurrat censuram latam per statutum in sua Diæcesi, ibid. numer. 307. Quid si dictus Prælatus expresse intendat illum ligare, ibidem, numer. 308. & seq. Vel dictum statutum ratum habeatur ab Episcopo loci, vbi nunc reperitur dictus subditus. ibid. nu.310. Quid si dictæ censurę sint latę per sententiam generalem, ibidem num.311.& seq. fol. 110. Quid si per sentētiā particularē, v.g. si ludat, ibid. n.318.& seq. An possit illū, ibid. ad aliqd compellere, aliàs eum excomunicare, ratione inobedientiæ, nu. 221. fol. 111. Prohibitus ne sacrum faceret extrà Diæcesim, an ibi celebrans, incurrat aliquam pœnā ibid.n.384.ad finem. Nō est maior in iurisdictione, habenti minorem iurisdictionem, ibid. num. 281. Qui nam dicatur ad effectum, vt possit communicare cū Domino, vel Superiori, non tolerato. rec.3.n.340. An eius nomine veniant vaxalli, ibid.num.363.fol.277. An eo casu teneatur obedire d. Dño, vel Superiori in his, quæ superioritatem respiciunt, ibid.num. 366. & seq. Successor in officio eorū, qui indebitas imposuerāt gabellas, infrà mensem non satisfacientes, Recoll.4.fol. 394.col.2.

Suffraganei, & coadiutoris Episcoporum residentia, in Addit. ad fol. 624. aliàs 616.num. 613.

Superior Regularis, suspensus ab officio, an possit eligere, & eligi, recollect. 6. num.119.fol.620. An teneatur deserere officium, Recollect. 6. num. 47. fol.518. Cætera, vide suprà. Prælatus. A qua simonia possit suos subditos absoluere, in Addit. ad fol. 595 num. 962.lin.vltima.

Superstitiosi, an sint ipso facto excommunicati, recollect. 4. verbo diuinationes. fol. 304.

Suspensio, quid sit, & an ad eam ferendam requiratur monitio canonica, recoll. 6.num.1.

6.num. 1. & seq.fol. 503. Quotuplex sit,ibid.à num.8.& recoll. 1. nu. 118. fol.19. An ea sit capax fœmina,recoll. 6.fol.508.An initiatus tantum prima tonsura, ibid. num. 1006. Ad illam incurrendam, an sufficiat culpa venialis,recollect.1.num. 444.fol.36 & recoll.6.num.999.fol.657.vbi numeris præcedentibus, quomodo dicta culpa debeat esse propria, fol. 656. Alia perpetua,alia temporalis, & an lata sine præfinitione temporis,sit perpetua,ibid.num.12.& recoll.6.num. 1051. vbi num. seq. de suspensione ad beneplacitum, vel donec fuerit reuocata.Temporalis,elapso tempore cessat absque alia absolutione, ibid. num.1046.fol. 668. An talis sit lata sub conditione, donec satisfacias, & similes, ibid.num.seq. & recollect.1. num.456.& seq. fol.62. An aliquando, & si non egeat absolutione, sit tamen necessaria declaratio Iudicis, Recoll.6.numer. 1050. Infrà tempus præscriptum, vel pendente conditione,non absoluitur,nisi à Papa, si est à iure,vel à Iudice, si est ab homine, ibid.num.1063.fol.672.An confessarius,vi Bullæ Cruciatæ,vel Iubilei ab ea absoluat,ibid.nu.1066.fol.673.Vbi & de Regularibus Priuilegiatis. Perpetua, an iudicanda,lata in contumacia, & si non simpliciter, ibid. nu.1049. A quo potest absolui,quando fuit lata per sententiam particularem,ibid.num.1053.& seq. Quid si sit lata à iure,vel p statutum,aut sententiam generalem, absque tamen reseruatione,an possit absolui à quo libet confessario, vt dicitur de excommunicatione,ibidem. nu. 1055. & 1057.Quid si sit lata cum illlis verbis,in perpetuum, seù sine spe remissionis,numer.1058.& duobus numeris sequentibus. An hoc casu censeatur reseruata S.P.ibid. num. 770. fol. 606.An confessarij habentes facultatem,circà casus reseruatos Episcopi, possint à tali suspensione perpetua non reseruata, absoluere,ibidem,nu. 1056.An Regulares priuilegiat,ibid. n.1055 ad finem.Lata ad beneblacitum Episcopi, an mortuo ipso Episcopo cesset, ibid.numer.13.fol.504. Lata per mensem, quando durante dicto mense,incurrit aliam, etiam latam per mensem,hic secundus mensis, quo tempore incipiat, recoll. 6. num. 15. Lata ab homine, quando censeatur lata per modum censuræ, & quando in ratione pænę. Recoll.2. num.742.fol.170.An suspendatur per appellationem,ibid.num.636.fol.153. Vbi etiam de interdicto. Ac nu. seq. habetis,quibus alijs ex casibus suspēdatur,tàm suspēsio,quàm interdictū. Lata,donec restituerit,an sit vera suspensio, ità vt illam transgrediens, efficiatur irregularis, recoll.6. num. 165.fol.523. Suspensio à collatione beneficij,quid importet, recollect.6. num.41.& seq. fol.508. Quid de suspensione administrationis à spiritualibus,ibid.num. 52.fol.509. Quid de suspensione ab administratione in temporalibus,ibidem. num. 53. & num.82. Quid de suspensione ab audiendis confessionibus,recoll.2 num. 742. An lata sine expressione causæ specialis, sit sufficiens ad irritandas confessiones postea auditas, recoll. 2. num.749.& seq.fol. 172.

Suspensus à diuinis, seù ab ordine, an distributionibus lucretur,si de facto,& sic illicitè,intersit Choro, rec.6.sub nu. 1013. fol.661. Vbi q̄n talis interessendo Choro,euadat irregularis.An possit eligere,vel eligi,ibid.numer.1020. fol. 663. Suspensus à susceptione Sacramentorum, an illa suscipiens sine exercitio ordinis, incurrat irregularitatem,ibid.num.839 fol.622. Ab officio, quomodo prohibeatur,ordines Superiores suscipere, ibid. num. 1002. fol. 659. Quid de suspenso ab ordine, vel à susceptione Sacramentorum,ibidem.Quomodo illi prohibeatur actus ordinis inferioris, ibid. num. 1003. Ab Officio Diaconi,Sacerdos suspensus,an possit confessiones audire, Baptizare, &c.ibid. num. 1005. An prohibeatur nouum Officium,vel Beneficium recipere, ibid. num.1006.vers.Tertia Conclusio, & sub num.1019.Quando possit priuari Beneficijs,ibid.numer.1012.fol. 661. An possit eligi ad beneficium,ibidem num.1008.fol.660. Vel præsentari ad illud, num. seq.An hoc sit verum, ēt vbi dicta suspensio est occulta, ibid. num.1014.An hoc casu,teneatur se prodere, vel renunciare, ibidem. nu. 1048. fol. 667. An possit eligere, vel conferre alteri beneficium, ibidem, vers.quarta Conclus.An possit alium præsentare, ibid. num. 1019. fol.662. Vbi quid de Regulari suspenso ab officio.Quid de suspenso à Beneficio, numer. 1033.& seq.fol.666. Fructus beneficij antè sibi collati, potest percipere

pere

pere suspensus ab officio, si beneficio inseruiat per se, vel per alium, eadem recoll.6.num.1011.fol.661. Quid de distributionibus quotidianis, ibidem, num.seq. An idem sit de suspenso à beneficio, ibid.num.1026. & seq.fol. 664. Quæ hoc casu veniant appellatione fructuum beneficij, ibid.sub nu. 1033. Quorum beneficiorũ fructibus, priuet suspensio à beneficio, ibidem, num.1034. An talis suspensus à beneficio possit nouum beneficium recipere, ibidem, num.1036.

Suspensus Episcopus à collatione ordinum Minorum, potest conferre maiores, & è contrà, recoll.6. sub num. 1005. fol. 660. Ab exequutione ordinis Subdiaconatus non est incapax recipiendi beneficium simplex, ibid. num. 1006. Insordescens in ea per annum, an possit priuari beneficijs, ibid.num.1012. fol.661. Quando dicatur non toleratus, & quando cum tali non tolerato communicans, peccet, ibid. nu.1041. Quid de ipsomet, communicante cum alijs, ibid. num. 1044. Missam eius audiens, vel cum eo in Choro canens, an peccet, ibid. ibid.nu.1042. Vbi quid si sit suspensus à diuinis, & denunciatus, & quid de suspenso ab ingressu Ecclesiæ, fol. 668. Ab officio, violans suspensionem, an peccet mortaliter, fol. 650. col. 2. vers. Conclus. 1. & num. 1000. An acta ab eo facta, sint valida, ibid. vers. Erunt autem. Quando fiat irregularis, sub numer.999. versic Præter peccatum. Quid de violante suspensionem, circà ordines minores, ibid. num.658. & num.1001. Quid de violante, audiendo confessiones, n.1004.

Suspensus ab vsu ordinum, à quo possit absolui, ibid.num.509.fol.566. An vi Iubilei, ibid.nu.512. Quid de suspenso ab ordinibus susceptis post contractum matrimonium, nu.761.fol.604. An sit suspensus Abbas cõferens ordines, non subdito, vel Nouitio, Recoll. 6.num. 17. & num. 27. numer. 5006. Quid si illos conferat, extrà suam Ecclesiam, ibid.num.21. vbi num.22. quid requiratur ad hoc vt Abbas possit ordines conferre. Suspensus Episcopus à collatione beneficiorum, & Patronus Ecclesiasticus à præsentatione, si conferat ille, vel instituat, & iste præsentet, an incurrat excomunicationem, Recollect. 4. fol. 394. colum. 2.

Lata simpliciter, an suspendat ab officio simul, & benenficio, ibid. numer. 19. fol. 505. Lata contrà eligentes indignum, an habeat locum in electionibus Regularium, ibid. num. 1037. Lata per mensem, vel per annum, quando incipiat, & definat, ibidem, sub num. 1046. Eius effectus, quando incurritur pro eodem delicto, cum excommunicatione, ibid. num. 866. aliàs 868. fol. 031.

Suspicionis causæ, quæ nam sint sufficientes ad iudicem recusandum. Recoll. 2.num.196.fol.99. vide etiam, nu.200. & duobus sequentibus. Coram quo sint dictæ causę probandæ, ibidem, num.203.fol.100. Quid si suspicio, sit contrà Vicariũ, General. Episcopi, an sit probanda coram Episcopo, ibid. num.204. Quid si Episcopus esset in remotis partibus, num. 206. An Episcopus possit allegari suspectus, ibid. num.208. Quid de Visitatore, ibid.

T

Tabellarios impediens, ne ad Romanam Curiam deferant litteras, an incurrat excommunicationem Bullæ Cænę, Recoll.4. hoc verbo. fol. 395.

Tabernarij, vide suprà: Ars ignominiosa.

Taleam prout continetur, hoc nomen sub nomine Gabellæ suprà. Gabellas imponentes, aut exigentes à personis Ecclesiasticis, & hoc verbo, recoll. 4. fol.395. Vbi de ipsis personis Ecclesiasticis, illas sponte soluentibus.

Taleam prout significat compositionem factam à personis priuatis, de aliqua summa pecunię cum retentione personæ Ecclesiasticę, ibid. hoc verbo, fol.396.col.2.

Tectum Ecclesiæ, an gaudeat immunitate, recoll.4.fol.318.colum.1.ad finem, vbi Additio.

Tempus mensis, vel anni, quo quis est suspensus, quomodo computari debeat recollect. 6.num.146.fol.668. Trium mensium petendi pallium, quando incipiat in Episcopo translato ad Archiepiscopatum, ibid. num. 137. fol.520. Anni probationis, quomodo computandus, ibid. sub num.294. Vbi etiam de computatione anni decimi sexti completi, ad finem, validitatis, vel inualiditatis professionis, & vtrũ hoc habeat locum in militibus Hyerosolimitanis. Assignatum Episcopis ad accedendum ad limina Apostolorum, ibidem.num.352.fol.546.

Tertiarij Religionum, an veniant appellatione Regularium, quò ad priuilegium

gium fori, & Canonis. Recollect. 2. n.481. vbi addit. ad fol. 132. vbi num. seq. de Sororibus tertij ordinis, & rec. 5. n. 30. An illis, possint Religiosi ministrare Sacramentū Eucharistię, in die Pasche, & Extremę vnctionis in articulo mortis, rec. 4. f. 277. col. 2.
Testis, suprà signa.
Titulus patrimonij, ad quem ordinari debet, quis ordinibus sacris, qualis esse debeat, recoll. 6. num. 657. Vbi num. 678. vtrum pater cogi possit, illud assignare filio, & an computari debeat in eius legitima. Illud postea retrocedens, an incurrat suspensionem, ibid. num. 671. Quid de renunciante beneficium ad cuius titulum quis est ordinatus, ibid. num. 682. ad finem, fol. 591. De obligatione ordinantis, circà inuestigationem dicti tituli, ibid. num. 650. ad finem, & seq. fol. 587. Quando titulus beneficij non sufficit, potest suppleri per patrimonium, ibid. num. 490. fol. 564.
Tonsuram conferens infanti, an incurrat suspensionem, recoll. 6. nu. 523. ad fin. & seq. fol. 569. Illa initiatus, absque dimissorijs, ab alieno Episcopo, an gaudeat priuilegio fori, & Canonis, ibid. nu. 502. Vbi de sic initiato cum dimissorijs falsis, vel cum dimissorijs Capituli Sede Vacante, infrà annum à morte Episcopi, aut subreptitijs, & num. 507. Habetis, an talis sic initiatus, sit capax beneficij. Quid de initiato dicta prima tonsura a suo Episcopo, in aliena tamen Diœcesi, absque licentia ordinarij loci, ibidem, num. 614. fol. 581. Illa initiatus simoniacè, quam pœnam incurrat, ibid. nu. 682. illam, an possint Episcopus conferre, non suo subdito, ex eo, quòd velit illi conferre beneficium, ibdi. num. 479.
Torturam clerico inferre. suprà excommunicatio, quò ad percussionem.
Tractans infeudare bona sedis Apostolicæ, vel Ecclesiæ particularis. supra Feudum.
Trahens personam Ecclesiasticam ad Tribunal Sæculare, quando, & qualem excommunicationem incurrat; fol. 313. in Addit. Vbi an per sequestrum bonorum Ecclesiasticorum, dicantur Ecclesiastici tracti, ad finem incurrendi dictam excomunicaionē.
Transitus ad alim Religionem, quibus sit prohibitus, recoll. 4. fol. 380. col. 2. Quomodo, & à quibus concedi possit, ibid. fol. 397. & seq. Quid de Monialibus, vide suprà Moniales.
Tributa à laicis imposita, &c. vide supra Gabellas, & Taleas. Illa fraudantes, an gaudeant immunitate, recol. 4. verbo extrahentes.
Triennalis familiaris, qualis iudicandus, ad hoc vt illum possit Episcopus ordinare, absque dimissorijs proprij ordinarij, recoll. 6. num. 407. & seq.
Triremibus mancipati clerici, quibus subdantur, & an sint suspensi. Recol. 6. hoc verbo. Quid dicendum, vbi iam post completum tempus, ab illis fuerunt licentiati, & an dum ibi manent gaudeant priuilegio Canonis remissiuè. An teneantur ad fuerae Canonicas, Bonacina de Horis Canonicis, disp. 1. q. 1. p. 2. n. 4.

V

VAcantis Ecclesiæ fructus, &c. vide suprà spolium, & infrà vsurpans.
Valetudo, quomodo differat à morbo, recoll. 5. num. 473. fol. 466. vbi num. seq. De membrorum destitutione.
Vagi, seù vagabundi, cui Episcopo, sint subditi, Recollect. 2. numer. 416. fol. 124. An ligentur censuris latis in loco, per quod vagantur, ibid. n. 418. Quid dicendum de absolutione à reseruatis, dispensatione, relaxatione iuramenti, &c. ibid. num. seq.
Venatio, quomodo clericis, aut Religiosis, sit licita, Recoll. 6. hoc verbo, fol. 648. Et præter ibi citatos, videte Dianam, par. 3. tract. 6. Resol. 19. Qui concludit cum Valero, & Rebellio, illam, recreationis causa, non esse dictis personis prohibitam, non solum vbi ipsa nō esset, clamorosa, sed modesta, etiam cum aliquibus canibus, sed subdit quoque, quòd & si esset clamorosa, si tamen recreationis causa, rarò ab eis fieret, neque esse peccatum mortale. An autem illa sit licita in die festo, etiam quando sit ob lucrum, vel ex officio. Affirmat, tāquam probabilius, Sanchz, lib. 5. Opusculorum Moralium, cap. 2. dub. 14. Idem dicit de Aucupatione, & dub. seq. de Piscatione.
Verba generalia omnes casus comprehendūt, ac verborū significatio est attendenda, vbi non costat de contraria mente loquētis, recol. 5. n. 167. f. 523.
Verbum in medio positum debet ab extremis recipere interpretationem, Recoll. 4. fol. 336. col. 2.
Veritatis definitio, ad eius obligationem non eget acceptatione, recoll. 4. fol. 357. col. 2. ad medium.
Vestes, quæ clericis sint prohibitę, recoll. 6. fol. 648.

6.fol.648.hoc verbo,&sub num.955. fol.seq. An pœnę à iure latæ, contra clericos, vestibus prohibitis, vtentes, sint in vsu, ibid.num. 957. An sit in iure stabilitum, quę sint vestes, quibus vti debeant clerici, ibid. nu. 961. Quando illis non vtentes priuentur priuilegio fori, ibid.num.965.

Vexantes Inquisitores, vel eorum Ministros,&c:recoll.4.fol.335.col.1.

Viarum grassatores, quomodo differant à publicis latronibus, recoll. 4. Verbo violantes,&c.fol.397. Vbi quòd neuter ex ipsis, gaudeat immunitate Ecclesiæ.

Vicarius Generalis Episcopi, an validè ferat sententiam censurę, quando Episcopus est excommunicatus, vel suspensus denunciatus, recoll. 2. num. 97.& seq.fol.89. & num. 102. & seq. An possit, absque speciali delegatione, absoluere excommunicatum ab Episcopo, ibid.num.832.fol. 188. An possit citari ad comparendum, vel excommunicari ab Archiepiscopo Metropolitano, ibidem, numer. 293. fol.107.& seq.num.300. An absente Episcopo possit dare licentiam alteri Episcopo, vt celebret in Pontificalibus,& exerceat Pontificalia. recoll.6. num.177.fol.548. An sine expressa facultate Episcopi possit absoluere Percussores Clericorum in illis casibus, in quibus possunt Episcopi. Recoll.5.num.546.fol.476.vbi num.551. An illam facultatem possit alijs delegare. Quid si ipse inciderit in dictã excommunicationem, ibid.num.570. & seq. Quando recusatur, vt suspectus, quid faciendum, Recoll.2.num. 204. & seq. vsque ad num. 213. An possit, esse Iudex in causa sui Episcopi, ibid. num. 242.fol. 103. An possit excommunicare alium Vicarium, quando sunt duo Vicarij, in eadem Diœcesi, num.270.& seq. An incidat in casus reseruatos ab Episcopo, ibid. num.175.

Capituli Sede Vacante, quam pęnam incurrat, concedendo dimissorias ad ordines non arctatis, intrà annum. recoll.6.num.116.fol.517. Vbi quid de Vicario Apostolico dato hoc tempore, num. 119. An possit concedere dimissorias arctatis, absque expressa concessione, sibi facta à Capitulo, ibidem, num.121. Vbi habetis remissiuè formulam eius deputationis. An dispenset eodem modo in interstitijs, num. 123. Quid de commendatitijs, numer.sequenti.

Superioris Regularis localis, an habeat à iure, facultatem ferendi censuras absente Superiore, recoll. 2. num. 514. fol.137. Quid de eo, qui remanet Superior ratione anzianitatis, absque titulo Vicarij, ibid.nu.516.& seq.fol. 138. Quid de Vicarijs Domorum, vbi non sunt alij Superiores, ibidem.

Violatio clausuræ Monialium ad malum finem, an inducatur, etiam sine præuia aliqua violentia, recollect.4. hoc verbo, fol.398.

Violantes immunitatem Ecclesiasticam, ibid.fol.præcedenti.

Visitatores Monialium, impedientes in eorum officio, quam pænam incurrant, recol.4.hoc verbo, fol.398. Diœcesum, quę munera accipere possint, ibid. Verbo Munera, fol. 365.col. 1. & latius.recoll.6.hoc verbo, fol. 651. Vbi de suspensione lata contrà eos, recipientes aliquid vltrà procurationem. An dicta suspensio habeat locum, quando per alios fiat dicta visitatio, nu.967. An ab ea excuset, leuitas materiæ, & quæ nam illa sit, nu. seq. An possint aliquid recipere pro vectura, vel laminis ferreis equorum ibid. num. 969. An si vna die plures Ecclesias visitẽt, possint recipere plures procurationes, ibid.num. seq.vbi nu.971.à quibus possint exigere dictã procurationem. An aliquid vltra procurationẽ possint tũc exigere, vel ratione Cathedratici, aut Legiatorũ piorum, ibid.sub n.972.& sequenti. Vtrum dicta suspensio habeat locũ, vbi id accipitur ab alijs, quàm à visitatis.ibid.num.985.vbi nu.seq. De absolutione dictæ suspensionis, & restitutione ab eis facienda eius, quod contrà dispositionem iuris receperunt, nu. 979. An Visitatores possint allegari suspecti, recoll. 2. num. 195. fol.95.

Religionum, an habeant iurisdictionem ordinariam, vel delegatam, recoll. 2. num.542.vsque ad nu.547.inclusiuè, fol.130.& recoll 6.nu. 966. Vbi an ipsi recipiendo aliquid vltrà procurationem incurrant suspensionem. An possint censuras ferre, & ordinationes in scriptis facere. Recollect.2. n.535. An à visitandis possint,& quomodo petere iuramentum de manifestandis, sibi occultis criminibus, ibidem, num.542.

Vltimas voluntates pias, exequi differentes, absque rationabili causa, an sint

ipso

ipso facto excommunicatus, recoll. 4. hoc verbo, fol. 599.

Vniuersitas, an possit excommunicari, Recoll. 2. num. 452. fol. 129. vide supra Communitas, & Collegium.

Voce actiua, vel passiua, nemo priuandus, eo inaudito, recoll. 6. num. 1023. fol. 663. vbi numer. 1025. An Electio facta cum iniusta priuatione vocis, alicuius ex Electoribus, sit valida. An autem voce actiua censeantur, quis priuatus per legem pœnalem, ante Iudicis sententiam, ibid. numer. 810. fol. 625. aliàs 615. Illius priuatio, quomodo differat à suspensione, ibidem, num. 2038. fol. 667.

Vsurpare præsumentes, &c. alicuius Beneficij Ecclesiastici, Monasterij, alteriusque Loci Pij, iurisdictionem, bona, census, &c. Recoll. 4. hoc verbo, fol. 400. Vbi de clericis consentientibus dictæ vsurpationi, vel non impedientibus. Quid de vsurpantibus custodiam, siuè quardiam, vel titulum aduocationis, &c. Ecclesiæ, aut alterius loci Ecclesiastici, ibid. hoc verbo, fol. 4401. col. 1. vbi de clericis, vel Religiosis non se opponentibus dictæ vsurpationi, de qua re latius, Recoll. 6. fol. 609. col. 1. Vsurpatio, suprà dicta, quando subiaceat excommunicationi Bullæ Cœnæ, ibidem, num. 861. fol. 629. Patroni, Ecclesiæ Patronatæ bona, vsurpantes, recoll. 6. num. 993. fol 656.

Vota reseruata commutantes, vide supra Confessarij prætextu, &c. Emissa in Ordine Militari, quando irritent matrimonium postea contractum. Recoll. 5. num. 19. fol. 404. Non ludendi, vel similis materiæ, pœnalia, an obligent, vbi quãdo quis ludit, &c. si non est memor dicti voti, Recoll. 1. num. 409. fol. 57. Votum continentiæ, quomodo sit necessarium in vxore ordinandi, vel ingressuri Religionem, Recollect. 6. sub num. 755. & seq. fol. 603. Quid de vxore electi ad Episcopatum, vel Cardinalatum, ibid. num. 757. An dictum votum debeat esse perpetuum, vel sufficiat, si sit temporale pro vita ordinati, vel ingredientis, ibid. nu. 759.

Vsuram manifestè exercere, quis dicatur, Recollect. 4. verbo locantes, fol. 348. Quid ad effectum, vt non possit quis sepeliri in loco sacro, ibid. verbo sepelientes ad finem, fol. 388. col. 1. Illam Domini, Officiales, &c. fouentes, quam pœnam incurrant ibid. hoc verbo, fol. 400. Vbi declaratur, quibus actionibus, dici possit, quòd dictæ personæ, &c. foueant vsuras.

Vsurarios alienigenas permittentes in terris suis, Ecclesiastici, vel Laici, quã Censuram incurrant, Recoll. 6. num. 990. Illos ad sepulturam, vel oblationes, admittentes, ibidem. nu. seq. Quid de illos recipientibus ad communionem, vel Sacramentum pœnitentiæ. ibid. Clerici vsurarij non sunt suspensi ipso facto, sed suspendendi ab ordinibus susceptis, & beneficijs, iam impetratis, ibid. hoc verbo, fol. 655. Vbi quòd tale crimen impediat ordinationem, ac collationẽ beneficij. quid de clericis noua pacta vsuraria reperientibus, ibid. nu. 992.

Vtile per inutile non vitiatur, Recoll. 2. nu. 880. fol. 197.

Vtilitas, tàm spiritualis, quàm temporalis, quomodo excuset participantem cũ excomunicato non tolerato, Recoll. 3. nu. 289. fol. 268. & nu. 300. fol. 270.

Vxor sicut potest communicare cum marito non tolerato: ità & maritus cum vxore, tàm in vsu coniugali, quàm in alijs, quæ pertinent ad comunionẽ ciuilem, Recollect. 3. nu. 322. & seq. fol. 271. Quid si matrimonium sit inualidum, ibid. num. 325. fol. 262. An hoc sit verũ, si fuit contractum scienter matrimonium cum non tolerato, ibid. num. seq. Quomodo coniux potest agere contrà alium coniugem discedẽtem ratione excomunicationis, ibid. nu. 327. Quid si participet in crimine criminoso, aut excomunicatio sit lata in causa matrimonij, vel coniuges sint iam separati per Diuortium, ibid. à num. 331. vsque ad num. 334. inclusiuè, fol. 273.

Vxor, an possit recumbere in mensa, vbi maritus comedit cũ alio nõ tolerato, ibid. nu. 336. Vxor eius, qui absque licentia ipsius fuit ordinatus, an teneatur illi reddere debitum, recollect. 6. num. 762. fol. 604. Cætera vide supra Coniux.

FINIS.

INDEX TITVLORVM.

Recollectio I. Fol. I.

DE Officio, & Potestate Confessarij, circà pœnitentes, Censuris à iure, irretitos, in communi. ibid.

Do nomine censuræ. ibid.

Censuræ species, quænam sint. fol. 3.

An concessa facultate absoluendi ab omnibus censuris, censeatur concessa facultas, circà irregularitatem ex delicto. fol. 4.

An absolutio generalis data in litteris, siuè gratię, siuè iustitiæ à censuris, suffragetur, etiam irregularibus. fol. 8.

De censurarum diuisione in ferendæ, & latę sententiæ. fol. 10.

An dentur censuræ latę sententiæ, quæ incurrantur, antè sententiam condendatoriam. ibid.

Quæ sint alię pœnę, quæ etiam incurruntur, antè sententiam, & quæ non incurrantur, nisi post sententiam. fol. 12.

An transgrediens preceptum impositum sub pœna censurę ferendæ sententia, peccet mortaliter nec ne. 13.

Præceptum sub pœna excommunicationis ferendę sententiæ transgrediens, an peccet mortalitier. ibid.

Transgrediens pręceptum sub pœna suspensionis, vel interdicti latę, vel ferendę sententiæ, an peccet mortaliter. fol. 18.

De absolutione transgressionis præcepti, sub pœna censurę ferendę. fol. 30

Confessarius, quomodo iudicare possit, an censura, sit latæ, vel ferendæ sententię. fol. 23.

De diuisione censuræ in eam, quę est à iure, & eam, quæ est ab homine. fol. 25.

De prima differentia, quæ est inter censuras à iure, & ab homine, quò ad potestatem illas ferendi. fol. 26.

De Visitatoribus Diœcesum, vel Religionum, an ipsi sint de his, qui possunt excommunicationes ferre per modum statuti. fol. 27.

De Generali, vel Prouinciali Religionum, an possint ferre censuras per modum statuti, vel Constitutionis. fol. 29.

De secunda differentia inter censuram à iure, vel ab homine; in ratione durationis. fol. 30.

Duę aliæ difficultates, circà materiam censurarum à iure, explicantur. fol. 32.

Quomodo possit cognoscere confessarius, an censura sit a iure, vel ab homine. ibid.

De aliquibus censuris, de quibus dubitari potest, an sint à iure, vel ab homine. fol. 34.

Qualis culpa requiratur in pœnitente, ad hoc vt iudicari debeat à Confessario, illum incurrisse in censuram.

Ad incurrendam censuram, an sufficiat peccatū mortale internum. 39.

An peccatum, quodlibet mortale externum, sufficiat ad incurrendam censuram. fol 43

Ex quibus causis Confessarius possit iudicare, pœnitentem excusari ab incursu censurarum à iure fol. 47.

Con-

Confeßarius quomodo, & quando possit ex capite ignorantiæ, iudicare pœnitentem, qui effecit actum sub censura prohibitum, non incurrisse censuram. 48.

An, & quando ignorantia excuset ab incurrenda censura. ibid.

An, & quando ignorantia facti excuset ab incursu censurarum. fol. 50.

Qualis debeat eße hæc ignorantia, siuè iuris, siuè facti, ad hoc vt excuset ab incursione censurarum fol. 41

De aliquibus casibus scitu dignis à Confeßario, in materia ignorantiæ excusantis à censuris, & aliis. 51.

Metus ratione quando, & in quibus casibus posśit Confessarius excusare pœnitentem ab incursu censurarum fol. 57.

Necessitatis ratione, quando quis iudicandus à Confeßario, non incidiße in censura. fol. 60.

De absolutione censuræ à iure, in communi. fol. 62.

An censura necessariò tolli nequeat, nisi per absolutionem. ibid.

Quis possit à censura absolui. fol. 64.

Quis possit absoluere à censuris à iure latis in communi. fol. 69.

Qualis etiam in communi debeat esse absolutio à censuris data. fol. 70

Recollect. II.

DE *Officio, & Potestate Confeßarii, circà pœnitentes censuris ab homine ligatos.* fol. 79.

Quomodo Confessarius practicare debeat authoritatem D. Gregorii, nempè sententiam Pastoris, siuè iustam, siuè iniustam eße timendam. idid.

De primo casu, ex quo Confessarius potest iudicare, quòd censura sit iniusta, & inualida, nempè ex eo, quòd non sit lata à legitimo Iudice. f. 82.

Quinam sit legitimus Iudex, qui posśit sententiam ferre censuræ. ibid.

De secundo casu, in quo à Confeßario iudicari debeat iniusta, & inualida sententia censuræ, nempè, quia Iudicis legitimi iurisdictio est impedita. fol. 86.

De primo impedimento iurisdictionis, ad ferendam censuram, nempè vbi Iudex, qui protulit sententiam erat ipse censura irretitus. ibid.

De secundo impedimento iurisdictionis ad ferendam sententiam, nempè, quando, & si ille, qui tulit sententiam censuræ, non sit de censura denunciatus, vel Notorius Clerici percußor; tamen alius à quo ipse habet iurisdictionrm, est talis. f. 89.

De qua censura, debeat esse quis denunciatus, ad hoc vt tàm ipse, quàm ab eo delegatus, impediatur ferre validam scatentiam censuræ. f. 90.

De tertio impedimento iurisdictionis, ad ferendam ccusuram, nempè appellatione interposita antè sententiæ prædictæ, prolationem. ibid.

De quarto impedimento iurisdictionis in Iudice ad ferendam censuram, nempè quando fuit lata à Iudice postquam fuit recusatus, vt suspectus. fol. 98.

De quibusdam aliis casibus, in quibus impeditur iurisdictio ad ferendam censuram: ità vt lata cum dictis impedimentis, sit nulla, & inualida fol 101.

De tertio casu, in quo censuræ sententia est nulla, scilicèt quando fertur in eum, qui non est subditus. fol. 102

Qui nam sint subditi: ità vt contrà eos Iudex Ecclesiasticus, possit ferre sententiam censurę. ibid.

Qui sint subditi respectu Diœcesani, vt possint ab eo censuris ligari. f. 109

An quis ligetur censuris latis à suo Diœcesano, ratione delicti commissi, extrà illius territorium. ibid.

Quando committens crimen in loco exempto, dicatur illud committere, extrà territorium Diœcesani. f. 111

An possit Diœcesanus punire, & quomodo suum subditum reuertentem, in eius Diœcesim, pro delicto commisso extrà territorium, vel in loco exempto. fol. 113.

An Ordinarius, seù Diœcesanus possit ferre sententiam censuræ, contrà suum subditum, qui & si deliquit in eius territorio, tamen nunc reperitur, extrà illud. fol. 114.

Quomodo in Praxi, Diœcesanus possit ferre sententiam particularem censuræ, contrà suum subditum, qui & si deliquit intrà suam Diœcesim, tamen reperitur nunc extrà illam. fol. 115.

An sufficiat, quòd in aliquo loco, sit inchoatum delictum, ad hoc vt Episcopus illius loci, possit pro eo ferre sentẽtiã, cẽsurę, uel vt quis incurrat censuram, ibi latam per statutum, vel sententiam generalem. f. 118.

An Episcopus existens extrà Diœcesim, possit ferre sententiam censuræ, contrà suum subditum existentem in proprio territorio. fol. 122

Exteri, seù forenses, an sint subditi Episcopo loci, vbi reperiuntur, quò ad censuras, ex eo tantum, quòd sint subditi ratione delicti. fol. 124

An omnes subditi, possint censura mulctari. fol. 128

An Regulares sint subditi Diœcesano: vt possint ab eo censuris mulctari. fol. 130.

An in illis casibus, in quibus vi Concilij Tridentini Regulares possunt compelli per Episcopum Diœcesanũ, concedatur; ut etiam censuris, possit ad hæc obseruanda, illos adstringere. f. 133.

An Episcopus possit denunciare excommunicatum Regularem ob crimen, cui à iure, vel Apostolicis constitutionibus, est annexa excommunicatio, ab eo commissum, vt à fidelibus vitetur. ibid.

Qui Superiores Regulares habeant facultatem censuras ferendi in suos subditos. fol. 135.

De loco ad quem extenditur iurisdictio Superiorum Regularium, vt possint censuris multare suos subditos. fol. 140.

Nouitij, an dicantur subditi Prælatis Regularibus, vt possint contrà eos ferre sententiam censuræ. fol 141

De quarto casu, in quo censurę sentẽtia est nulla, scilicèt quando continet errorem intollerabilem. fol. 143.

De casibus, in quibus, & si sẽtẽtia cẽsurę nõ sit nulla, tamẽ ad huc dubitatur inter DD. vtrum excusari possit pœnitens ab illius incursione. fol. 145.

De primo casu, scilicèt quando sententia est iniusta ex defectu causæ. ibid.

An ex eo, quia Notorium est, censuræ sententiam esse iniustam, debeat iudicari nulla, & inualida fol. 146.

De secundo casu, ob quem dubitatur, apud DD. scilicèt, an excusari possit pœnitens ab incursione censuræ

ab

ab homine, ob iniustitiam illius, ex defectu monitionis. fol. 147.

De tertio casu, ob quem dubitari potest, an excusari posit pœnitens ab incursu censurę ab homine, scilicèt ex eo quia verba, quibus censuræ sententia fertur, sunt indeterminata, & confusa. fol. 151.

De quarto casu, in quo dubitari potest, an excusari possit pęnitēs ab incursu censuræ ab homine, nempè appellatione proposita, post latam sententiæ. fol. 152.

De quinto casu, in quo dubitari potest, an excusari possit pœnitens ab incursu cēsurarum ab homine, scilicèt vbi talis, & si non appellauerit, tamen dixit sententiam censurarū, latam contrà se, esse nullam. f. 158.

An Iudex, qui tulit ipsam sententiam censuræ, quam reus iam incurrerat, possit eius effectum suspendere ad tempus. fol. 159.

De sexta causa excusationis ab incursu censuræ ab homine, scilicèt impotentia. fol. 160

De septima causa excusationis ab incursu censuræ ab homine, nempè consensu eius, in cuius fauorem, lata fuit ipsa censura. fol. 161

De octaua causa excusationis ab incursu censuræ ab homine, scilicèt intentione Iudicis ferentis illam. fol. 163

De nona causa, ob quam dubitari potest, an quis excusetur ab incursu censuræ, scilicèt vbi preceptum sub illa pœna impositum, non fuit acceptatum. fol. 164.

De vltima causa, de qua dubitari potest, an excuset à censurę incursu, scilicèt consuetudine. fol. 167

De pœna suspensionis, quam incurrit Iudex, qui sententiam censurę tulit absq; trina monitione, aut non in scriptis, vel sine causę expressione. 168.

An Prælati Regulares, si Censuras ferant in suos subditos, non obseruando supradictā formā ad vnquē, incurrant suspensionem, seù interdictū ab ingressu Ecclesiæ. fol. 169.

De absolutione à Censuris ab homine. per sententiam generalem. ibid.

Quis absoluere posit à Censura lata ab homine per sententiam particularem, in foro exteriori. fol. 178.

A quo Iudice absoluendus, sit quò ad forum externum is, qui appellauit à Censura, contrà eum lata. fol. 183.

An pendente appellatione, Iudex à quo posit absoluere eum, contrà quem tulit sententiam Censuræ. fol. 185.

Quædam alia notatu digna circà hanc materiam. fol. 186.

Quando, & quomodo danda sit absolutio simplex excommunicato à Iudice appellationis. fol. 188.

De absolutione ad cautelam, quomodo conueniat, & differat cum absolutione simplici, de qua suprà. fol. 190

De absolutione ad cautelam in particulari. fol. 191.

De absolutione de reincidentiam in communi. 196.

De absolutione ad reincidentiam in particulari. fol. 200.

De absolutione à Censuris ab homine, quò ad forum conscientiæ. 204

Quis absoluat in foro conscientiæ à censuris reseruatis per sententiam generalem eos, qui in alia Diœcesi, illas contraxerunt. ibid.

Quis absoluat à Censuris ab homine per sententiam particularem, quò ad

forum

forum conscientiæ. 209.

De absolutione, non premissa satisfactione partis. 206.

Absolutio à Censuris ab homine per sententiam particularem, data vi priuilegij, vel Bullæ prò foro conscientię, an prosit, quò ad forum externum. 310.

Consultatio circà hoc quęsitum. ibid.

De probatione absolutionis obtentæ prò foro conscientię, ad hoc vt prodesse possit foro externo. 214.

An liceat prętium dare, quando superior iniustè me excommunicauit, suspendit, vel interdixit, vt me absoluat. 219.

Recollect. 3.

DE Officio, & Potestate Confessarij, circà pænitentes, excommuninicatione maiori, ligatos. 220.

Quid sit, & quotuplex excommunicatio. ibid.

De communione actiua fidelium, qua priuatur ipse excommunicatus, in communi. 221.

An excommunicatus toleratus, ex quo ab alijs prouocatur ad communicandum, tàm in diuinis, quàm in humanis, excusetur à culpa, de qua suprà. 224.

Excommunicatus, quę Sacramenta validè, vel inualidè, licitè, vel illicitè recipere possit, & præcipuè de Sacramento pænitentię. 228.

De communicatione passiua prohibita fidelibus cum excommunicatis. 237

Quinam sint excommunicati vitandi, seù non tolerati. ibid.

Excommunicati denunciati, qui nam censeri debeant. 238

Denunciatio excommunicationis, à quo fieri debeat, & qualiter. 240

Quæ notitia, seù scientia denunciationis requiratur, ad hoc vt quis teneatur euitare excommunicatum denuntiatum. 243.

Notorij Clericorum percussores, qui nam censendi. 246.

Quãdo mihi constat, Titiũ v.g. percussisse clericũ in oppido, vel collegio coram sex personis, vel in Ciuitate, aut Magna Communitate coram decem, an tenear illum euitare. 248.

An possit dari casus, in quo adsit notorietas, de qua suprà, circa percussionem, quia coram sex, vel decem personis fuit facta, & ad publicam notitiam deuenit N. percussisse coram decem, vel sex respectiuè, Clericum, & tamen quis non obligetur euitare talem notorium clerici percussorem. 249

An notorius clerici percussor in vno loco, sit vitandus, etiam in alio loco ab ijs, qui id sciunt, & quid de dubitante, an quis sit publicus, seù notorius clerici percussor. 252

Hodiè, an possint fideles communicare, cum excommunicato tolerato, absq; aliqua culpa. ibid.

De ijs, in quibus fideles prohibentur communicare cum excommunicatis vitandis. 249.

De actibus particularibus, qui reducuntur ad ly os. ibid.

De actibus particularibus, qui reducuntur ad ly orare. 257.

De actibus particularibus, qui reducuntur ad ly vale. 252.

De actibus particularibus, qui reducuntur ad ly Communio.

Qui sint actus particulares, qui reduuntur ad ly mensa. 265.

De culpa

De culpa, & pœna, sub quibus prohibetur supradicta communicatio fidelibus cum excommunicatis. 266
De causis excusantibus communicantes cum excommunicatis à culpa, & pœna, de quibus suprà. 268.
De prima causa excusante comprehensa in particula vtile. ibid.
De secunda causa excusante, quæ comprehenditur sub particula lex. 271.
De tertia causa excusante à communicatione cum excommunicato non tolerato comprehensa sub ly Humile. 274.
Resolutio aliquarum difficultatum, quæ sunt communes duobus quæsitis præcedentibus. 278.
De quarta causa excusante à communione cum excommunicato comprehensa sub Res ignorata. 280.
De quinta, & vltima causa excusante à communicatione cum excommunicato comprehensa sub particula Necesse. 282
De excommunicatione minori, quæ incurritur ob communicationem cum excommunicato, absque legitima causa excusationis. 283.

Recollect. IV.

DE Officio, & Potestate Confessarij, circà excommunicationes in particulari, tàm S.P. quàm Episcopis, ac etiam nulli reseruatas. 285.
Hæc Recoll. non habet Titulos cùm in ea recenseantur excommunicationes Ordine Alphabetico, quarum singulæ satis indicantur in Indice Materiarum.

Recollect. quinta.

DE Officio, Potestate Confessarij, circà pœnitentes, qui in excommunicationem Canonis, si quis suadente 17. q. 4. incurrerunt. 402.
Clerici, & Monachi nomine, qui veniant. ibid.
Clerici, & Monachi, quando hoc priuilegium amittant: ità vt illos percutientes, ex hoc capite non incurrant excommunicationem. 410.
Quæ personę percutientes clericum, vel Monachum, comprendantur sub illo relatiuo, si quis, posito in Canone. 415.
Manuum violentarum appellatione, quę actiones, circà propositum nostrum, contineantur. 421.
Qualis esse debeat violenta manuum iniectio in Clericum, vel Monachum, ad hoc vt subiaceat, huic excommunicationi. 425.
De causis ex quibus liceat, absq; incursu huius excommunicationis, manus inijcere in gaudentes, hoc priuilegio 331.
Quando, & quomodo ratione officij propriè sumpti, liceat manus violentas inijcere in personas Ecclesiasticas. ibid.
Quibus, & quando liceat ratione correctionis, percutere personas Ecclesiasticas. 337.
Defensionis, ac necessitatis ratione, qñ & quomodo excusetur, quis ab excommunicatione, manus violentas in Clericum inijciendo 440.
Quis absoluat ab excommunicatione huius Canonis 448.
Regula generalis prò arbitrando, quando percussio clerici sit iudicanda enormis, mediocris, vel leuis. 449
Expenduntur uerba extrauagantis Perlectis, circà descriptionem percussionis leuis. 450.
De circunstantijs in particulari, ex quibus

bus percussio leuis, euadere potest grauis. 453
Episcopi in quibus casibus absoluere possunt à percussione Clericorum enormi, vel mediocri. 456
De aliquibus impedimentis in particulari, in quibus Episcopus potest absoluere, etiam ab enormi publica percussione Clerici. 461.
Quis Episcopus, & quos subditos absoluat tales impeditos. 475.
Episcopi nomine, cui conceditur dicta facultas absoluendi subditos impeditos adire Curiam, vel Legatum prò absolutione ab hac excommunicatione; qui nam veniant. 476.
Quis absoluat Religiosos ab hac excommunicatione. 482
De satisfactione requisita ab eo, qui clericum, uel monachum percussit 489
Quomodo Iudex Ecclesiasticus procedere debeat, in declarando, percussorem clerici, aut monachi incurrisse excommunicationem huius Canonis. 496

Recollect. VI.

DE Officio, & Potestate Confessarij circà pœnitentes, suspensionis Censura adstrictos. 503
De nomine suspensionis, & de eius definitione, ac diuisionibus. ibid.
Suspensiones à iure, vel Constitutionibus S.S. Pontificum, vsque ad presens latę; Ordine Alphabetico. 505
Singulas istas habetis indicatas in Indice Materiarum.
De culpa requisita ad incurrendam suspensionem. 656
De effectibus suspensionis ab officio 657
De effectibus suspensionis à beneficio. fol. 664.
An cum suspenso communicare liceat, & si non tolerato. 667
De cessatione suspensionis. 668.
De absolutione à suspensione. 620
De suspensione, contrà Clericos ludentes aleis, uel taxillis, lata in synodalibus Constitutionibus aliquorum Episcopatuum. 674.

Recollect. VII.

DE Officio, & Potestate Confessarij, circà pœnitentes, qui abortum procurauerunt. 678
Quid sit abortus, & quotuplex. ibid.
De abortus reseruatione. 679
De abortus antè Conceptionem, procuratione. 680.
De abortus inanimati procuratione. 481
De abortus fœtus animati procuratione. ibid.
De abortus fœtus animati excommunicatione. 983
De abortus animati irregularitate. 684.
De Abortus absolutione, & dispensatione. 685
Additiones eorum Authorum, quos post impressionem cuiusque folij, ad manus mihi peruenerunt, ac earum etiam Doctrinarum, quas post eandem impressionem, recolligere, ad Lectoris vtilitatem, potui.

FINIS.

RECOLLECTIO PRIMA.

De officio, & potestate Confessarij circà pænitentes, censuris à iure irretitos, in communi.

Cusque explicata à nobis fuere illa, quæ diuisim pertinent, vel ad obligationem, vel ad authoritatem confessariorum, remanet pro complemento operis, vt agamus de illis, in quibus vtrumque concurrere potest, & quia inter hæc, primum locum obtinet materia de Censuris, ideò hanc præmictimus recollectionem.

De nomine Censuræ, & potestate, illam ferendi.

PRIMA conclusio: Censura dicitur non solum à *censendo*, quod significat sententiam ferre; sed etiam à *censio*, quod significat castigare, & corrigere, vndè morū correctores, olim dicebantur cēsores. ita communiter. *Nau. c. 27. n. 1. Sayrus Vgolin. Suarez, Auila, Alterius, Filliuccius,* Conink, *Rastellius, Megalius, Bonacina, Lvyman, Hurtadus, & alij,* qui ex professo tractant de censuris, & integra volumina de hac materia ediderunt.

Secunda conclusio: Censura differt a casu, quia casus significat culpam, censura autem significat pænam; Patet ex dicendis infrà cùm
3 *de casibus reseruatis*, vnde concessa facultate circa casus, non censentur concessa circa censuras quidquid *Zerola, apud Homobonum* 1. *p. de casibus reseruatis, cum de causa finali casuum reseruatorum, tit. Authoritas quomodo detur fol.* 21. *in* 2. *editione*, contrarium probare nitatur, de qua re, etiam egi *parte* 2. *recoll.* 11. *nu.* 167. *late Floronus de casibus reseruatis p.* 1. *c.* 1. *n.* 6. *& seq. Duardus in Bullam cænæ lib.* 3. §. 2. *q.* 11.
4 *num.* 11. fallit tamen corolarium istud in casibus Summo Pontifici reseruatis: nam cùm illi regulariter, habeant secum anexam censuram, sequitur, quòd vbi Summus Pontifex
5 concedit per Bullam facultatem absoluendi à casibus, sibi reseruatis, videatur concedere facultatem absoluendi à censuris, illis annexis *Floronus loco supra citato cap.* 11. *q.* 4. *num.* 6
6 *& sequentibus, Duard supra nu.* 12. vbi ex hac regula adnotat, quòd licèt in *S. Concil. Trid. sess.* 24. *cap.* 6. fiat mentio de casibus occultis etiam Apostolicę sedi reseruatis atq; adeò cēsuræ non exprimatur, nihilominus posse Episcopos absoluere à censuris, quas, casus Papales habent annexas.
7 Eadem ratione, differre censuram à peccato mortali, quia peccatum non est pœna, post *Vasquez, notat Bonacina disp.* 1. *de censur. q.* 1. *p.*
8 1. *num.* 2. quod etiam differat à penitentia imposita à confessario, *Sayrus de censuris lib.* 1. *cap.* 1. *nu.* 11.
9 Tertia conclusio: Est potestas in Ecclesia ferendi censuras, est de fide, vt testatur post *Suarez tom.* 5. *disp.* 1. *sect.* 2. *nu.* 14. *Conink disp.* 13. *de censuris num.* 24. *Bonacina disp.* 1. *q.* 1. *p.* 1. *n.* 2. Oppositum esse hereticum, testatur *Auila de censuris prima parte dub.* 2. & Patet *Matthei* 18. vbi postquam dicitur, quòd ecclesiam non audiens, habendus sit ab Apostolis (qui Ecclesiam repreſentebant) tanquam Ethnicus, & publicanus, statim subijcitur, *Amen dico vobis, quæcumque ligaueritis super terram, erunt ligata, & in Cœlo, & quæcumque solueritis super terram, erunt soluta, & in Cœlo.*
10 Ampliatur conclusio Primo, vt dicta potestas, non solum sit ad priuandum fideles bonis externis, idest externo conuictu, sed etiam internis communibus; nempè suffragijs, & orationibus Ecclesiæ, non autem particularibus, vt sunt fides, gratia, spes, charitas, dona,

aliæque virtutes,vt latè contra hereticos,probant Doctores supracitati,præcipuè *Auila*,qui testatur, hanc ampliationem esse de fide, & oppositum esse hereticum,& *Alterius de censuris lib.1.disp.3.cap.2.in princ.*

11 Ampliatur secundò,vt dicta potestas sit spiritualis,& ecclesiastica:contrà illos hereticos, qui putabant, illam tantum esse politicam,& ciuilem,quos reijcit, *Alterius loco supra proximè citato*, seù vt alij dicunt nihil operari apud Ecclesiam triumphantem, sed tãtum apud ecclesiam militantem, de qua re, *Couar.in c. Alma mater par. 1. in initio num.9. vers.* Hinc patet.

12 Ampliatur tertio,vt non solum sit potestas in Ecclesia ferendi censuras, sed etiam in ea adsit potestas, compellendi vi ad hibita subditos fideles ad censurarum obseruantiam, est hæc ampliatio contra Confessionem Augustanam,vt per *Valentiam in 3.p.D.Thom. disp. 7.q. 17.punto 1. Conink loco supra citato*, vbi latè dictum errorem impugnant.

Ampliatur quartò, quòd dicta potestas ferendi dictas censuras, sit de iure diuino, contra heresim *Marsilij Pataunii*, asserentis, dictã potestatem habere Ecclesiam à Principibus secularibus; *Auila supracitato dub.2.ad finem*, Qui *dubio sequenti*, probat,vsum ferendi censuras fuisse antiquissimum in Ecclesia,scilicèt à tempore Apostolorum vsque nunc obseruatum. Dixi, quòd potestas ferendi censuras

14 sit de iure diuino, quia secus est de earum institutione, nempè quòd pro tali culpa, vel tali excessu,sit imposita pęna huiusmodi,cùm nulla sit imposita pro aliquo casu, vel excessu censura de iure diuino, sed omnes impositæ reperiantur ab Ecclesia,cui dictam potestatem reliquit Christus,censuras instituendi, seu imponendi, *Rastellius de censuris q.2.n.2. & 14. Hurtado eod.tract.diff.3.ad finem,Bonacina supracit.Punc.2.n.2.* Quod est verum etia

15 quoad effectus earum censurarum, quia adhuc isti effectus sunt de iure positiuo *Alterius supracitata disput.3.cap.2.Suarez disp.2.sect.1. nu.9.* de qua re nos latius infra.

16 Quæres quando fuerit data dicta potestas de facto Ecclesiæ à Christo? Respondetur ex *Suarez,quem sequitur Conink supra disput.13. nu.29.* fuisse datam Petro *Io.21.* quando ei dixit, *Pasce oues meas*, quia tunc Beatus Petrus, eiusque successores fuerunt constituti abso-

17 luti Pastores cũ potestate ecclesiastica,ceteris verò Apostolis data fuit *Io.20.* quãdo eis dixerat, *Sicut misit me viuens Pater, & ego mitto vos. Hurtado de censuris in communi difficultate 3.*

18 *sub nu.8.* Sumus enim in ea opinione; hanc potestatem immediatè omnibus Apostolis fuisse collatam, quæ est probabilior, & communior,teste *Suarez tom.5. disp.1.sect.2. vers. quò ad aliam vero partem*, quam etiam probauimus,loquendo de potestate clauium, supra *p.2. recollect.1, num.26. & seq.*

Quid sit censura.

Censura, ita variè à Doctoribus reperitur definita, vt vix vna videatur cum alia in verbis conuenire, cùm quisque, vt suum ingenium obstentaret, propriam in medium afferre conetur, addendo, diminuendo, aut aut mutando aliqua verba, semper tamen mihi visa fuit optima hæc definitio.

19 Conclusio: Censura est *pœna ecclesiastica, qua fideles puniuntur priuatione aliquorum bonorum ad salutem animæ*. Dicitur, *pœna*, loco generis, sic enim prædicatur de omnibus suis speciebus mox enumerãdis. Quòd rectius loco generis ponatur in hac definitione ly, *pœna*, quàm *sententia*, prout voluisse videtur *Nauarr.in eius definitione,probat Sayrus lib.1. de censuris cap.1.* Dicitur, *Ecclesiastica*, ad differentiam aliarum pœnarum, quæ insliguntur à Iudicibus laicis, causa enim efficiens censuræ,est Iudex Ecclesiasticus, idest habens iuris-

20 dictionem Ecclesiasticam in foro externo; Huius iurisdictionis regulariter,vt quis capax sit,requiritur,vt habeat saltem primam tonsuram,etiam si sit Religiosus professus. Dixi regulariter, quia ex commissione Summi Pontificis, non solum Laicus, sed etiam fœmina secundum probabilem sententiam,potest cẽsuras ferre, & ab eis absoluere,vt dixi supra *par.2.recollect.1.nu.69.& 156 & infra recoll. seq.latius dicetur*, quibus illic allegatis, addo *Rastellium supra c.2. post Suarez t 5. disput.2. sect.3.Bonacinã dispu.1.de censuris q.1.pũcto 2. num.4.Toletum lib.8. cap.7.nu 1.& 2.* Dicitur, *qua fideles*, loco subiecti, non enim infidelis, idest non baptizatus neq; Demon, aut cada-

21 uer, vel animalia possunt censuris affici, & si alicubi reperieris, Demonẽ, vel animalia fuisse excõmunicata, prout in Dialogis D. Gregor. ly excõmunicatio, in eo loco stat, p detestatione, vel adiuratione, non aũt pro censura, *Sanch. lib.2. summa moralis cap.42.Suarez disput.5. de censuris sect 1.num.2. Conink disput.13.dub.6. Naldus verbo excommunicatio nu.14. Duard. in Bulla cœnæ lib.1.cap.1.quæst.3. num.83.* vbi latè de hac materia subiecti excommunicationis. Dicitur, *puniuntur priuatione*, quia in bonis spiritualibus, non possumus puniri per inflictionem alicuius rei positiuè, cum hæc nequit esse pœnalis, sed benè per earum priuationem, seù per actum priuatiuum, vt optimè, *Suarez supra disp.prima sect. prima nu.5. ad finem.* Dicitur indefinitè, *aliquorum bono-*

22 *rum*, loco effectus ipsius censuræ, illa enim non priuat omnibus bonis spiritualibus, cùm non priuet gratia, donis, charitate, charactere, &c. de quibus supra *sub num.* 10. Item quia censura non solum priuat bonis spiritualibus, scilicèt sacramentis, suffragiis, &c. sed ẽt aliquibus bonis temporalibus, scilicet in

indirectè in ordine ad spiritualia, nempè conuictu externo, seù communicatione fidelium, perceptione fructum beneficij, administratione officij, maximè in suspensione, *Layman lib. primo tract.* 5. *cap. primo num.* 2. Dicitur tandem, *ad salutem animæ*, vt indicetur finis Ecclesiæ in ferendis censuris, qui est resipiscientia circa crimen, & peccatum cōmissum, seù vt discedat reus à contumacia. vnde censura communiter dicitur, esse pœnam medicinalem, & sic etiam differt censura ab alijs pœnis, quas infligere solent iudices ecclesiastici in causis prophanis vt depositio degradatio, &c. *Layman supra n.* 3.

Censuræ species quænam sint.

22 PRima conclusio: Excommunicatio, suspēsio, & interdictū sunt species censuræ. Hæc conclusio non solum est cōmunis, vt testātur, *Auila de censuris parte prima dubio* 5. *Alterius eod. tract. lib.* 1. *disput.* 1. *cap.* 2. *Conink disp.* 13. *num.* 5. sed est certa, & extra controuersiā: vt ait, *Suarez to.* 5. *disp.* 1. *sect.* 3. *in principio*, Probatur in *c. quærēti de verborū signif.* vbi Innocentius Tertius cuidam Priori interroganti, quid debeat intelligi per censuras Ecclesiasticas, cū huiusmodi clausula apponitur in Bullis Apostolicis? Respondet, debere intelligi, *Non solum interdictum, sed etiam suspensionē, & excōmunicationē*, Confirmatur nā quando in iure fit mentio censurarū, hæ tres species enumerantur, & harum trium censurarum fit mentio, vt videre est in *c. statutum de sen. excom. in* 6. *& in cap.* 15. *etiam eodem tit. extr. & in cap.* 1. *de his, quæ vi, metu sua causa fiunt*, & alibi sepè. Probatur quoque ratione, quia tā excommunicationi, quā suspensioni, & interdicto conuenit definitio censuræ, scilicèt quòd sit pęna ecclesiasti-
23 ca, &c. Item quia quælibet ex ipsis speciebus est distincta ab alia, non solum materialiter, idest ratione diuersi subiecti, cùm excōmunicatio pertineat ad omnes fideles, suspensio autem tantum ad clericos, & interdictum non solum ad omnes fideles, sed etiam ad loca: vndè interdictum diuiditur in perso-
24 nale & locale, vt infra suo loco; sed etiam formaliter, quia licet omnes istę species priuent bonis spiritualibus; tamen quelibet diuerso modo priuat illis bonis: nam excommunicatio priuat dictis bonis, quatenus illa bona pertinent ad communicationem fidelium; suspensio quatenus sunt functiones ecclesiasticæ seu vsus potestatis ecclesiasticæ; interdictum autem quatenus sunt res sacræ, & diuinæ, ita *Hurtado de censuris in communi difficultate secunda*, alias differentias, & conuenientias inter ipsas, habetis apud *Nau. cap.* 27. *num.* 157. *& seq. Graf. parte prima decis. lib.* 4. *cap.* 1. *Sayrum lib.* 1. *de censur. cap.* 2. *Alteriū disp.* 2. *cap.* 4.

Ex qua doctrina, noster *Rastellius in suo*
25 *opusculo de censur. quæst.* 1. *art.* 3. colligit, excommunicationem non solum esse pœnam grauiorem suspensione, & interdicto; sed etiam irregularitate, & cessatione à diuinis, & testatur esse opinionem communem, contra *Medinam, & Sotum*, intellige de excom-
26 municatione maiori, quia irregularitas est maior pęna, quam excōmunicatio minor, vt bene contra, *Caietanum, notat* Nau. *cap.* 27. *nu.* 158. & prosequitur. *Alterius disp.* 2. *cap.* 3. *ad finem*, vbi etiam declarat quomodo excōmunicatio sit maius malum peccato mortali, Qualiter vero intelligatur id, quod habetur in *c. corripientur* 24. *quæst.* 3. scilicèt excōmunicationē maiorem esse pænarum maximā, notat, *Nauar. loc. supra citato*.
27 Secunda conclusio: præter supra enumeratas species, non est alia pœna ecclesiastica, quę propriè potest dici censura. Hæc conclusio est contra, *Sotum in* 4. *distint.* 22. *quæst.* 3. *art.* 1. *in princ. quem sequitur Corduba in suis quæstionibus* Theologalibus *q.* 144. qui contendit, etiam cessationem à diuinis, & irregularitatem ex delicto, esse species censuræ, item cōtrà, *Viguerium de sacramento ordinis cap.* 13. & alios innominatos, apud *Auilam prima parte dubio* 5. addentes duas alias species, nempè depositionem, & degradationem, Quarum opinionum fundamentū primūest quia licèt Innocentius Tertius in d. *c. quærenti*, dixerat, nomine cēsurarum in rescriptis, intelligi non solum interdictum, sed etiam suspensionem, ac excommunicationem; tamen non statuit, præter illas tres, non dari alias censuras, sed tantum ibi enumerantur dictæ tres, tanquam in vsu frequentiores, & ad summum, ex dicto *tex.* nō potest id probari, nisi per argumentū negatiuū, quod in Metaphisica non est firmū Secundū fundamētū; quia tā; cessatio à diuinis, irregularitas ex delicto, depositio, ac degradatio sunt pœnæ ecclesiasticæ, quibus fideles priuantur aliquibus bonis spiritualibus. Conclusio autem, nostra, quæ est communis, & certa, de qua latè, *Alterius disput.* 1. *de natura excommunicat. lib.* 1. *cap.* 3. *Filiucius tract.* 11. *seu* 1. *de censuris num.* 9. *& seq.* Probatur, respondendo rationibus incontrariū, & ad primā respōdetur, quòd licèt Innocentius tertius ibi non negauerit, dari alias species censuræ; tamen ex quo ibi indefinitè loquitur, videtur id negasse, ex regula vulgata, quod indefinita equipollet vniuersali, vt benè, *Suarez supra sect.* 3. *num.* 2. vndè idem est, dixisse, quòd per censuras ecclesiasticas debet intelligi in Rescriptis, non solum interdictum, sed etiam suspensio, & excommunicatio, quàm dixisse, vt ipse ait, omnem censuram, comprehendi in illis tribus. Confirmatur, quia ex quo dicta responsio fit doctrinalis, & diffinitiua, non debet præsumi

mutila, ac diminuta, qualis vtique esset, si aliæ præter ipsas reperirentur species censuræ: Ad confirmationem de argumento negatiuo respondet, *Auila*, quod scilicet & si
27 argumentum negatiuum non sit firmum in Metaphisica; tamen in iure est firmissimũ. Ad secundum respondetur primò, negãdo cessationem à diuinis, irregularitatem ex delicto, depositionem, ac degradationẽ esse pœnas, pro vt probat nouissimè, *Hurtado loc. sup.* Ac dato, & nõ cõcesso, esse pœnas secũdo negatur esse pœnas, medicinales, sicut cẽsura est pœna medicinalis, ad finem resipiscentiæ, vt supra. Et tandem, quòd ad rationem censuræ, non sufficiat esse pœnam ecclesiasticam, &c. sed etiam quòd sit talis pœna, quæ apta sit inducere in violatores ipsius, aliquos effectus iuris, inter quos iste est præcipuus, vt irretitus aliqua censura; si celebret, incurrat irregu-
29 laritatem, quæ tantum incurritur per celebrationem, vel alium actum ordinis exercitiũ in excõmunicatione, suspẽsione, vel interdicto, non autem ob violationem cessationis à diuinis, irregularitatis, depositionis, vt per *Auilam supra dubio 5. & Sayrum lib. 7. de censuris cap. 9. n. 20. Layman sup. c. 2. n. 1. ad finem.*

Quæres quomodo differat censura ab animaduersione, & seueritate ecclesiastica? respõ-
30 detur, quod seueritas ecclesiastica respicit punitionem animæ, & animaduersio est idem cum depositione, & degradatione, ita *Graff. p. 1. decis. lib. 4. cap. 5. Megaltus tertia parte suarum instit. Peregr. lib. 1. cap. 1. num. 3. & 4.* Anathema autem propriè dicitur excommunicatio maior. *Nauar. in tract. de datis, & promiss. notab. 5. nu. 2. cum alijs, quos sequitur Sayrus lib p. de cens. cap. 3. num. 5. & probat nouissimè Hurtado disp. 1. de excom. num. 7.* contra, *Toletum lib. 1. cap. 6. num. 2. & Auilam parte 2. cap. 2. disput. prima dub.* 1. qui & si concedãt, non differre essentialiter quò ad vinculum, volunt tamen differre accidentaliter quoad solemnitates, & cæremonias, ac modum, illam fulminandi, sed hodie dictæ cærimoniæ non sunt in vsu, de materia degradationis egimus suprà *parte secunda recoll. 1. a num.* 186. Hæc quo ad theoricam, pro Praxi tamẽ Quærimus primò.

An concessa facultate absoluendi ab omnibus censuris, censeatur concessa facultas etiam circà irregularitates ex delicto.

CAsus huius quæsiti quotidie accidit in praxi propter Bullas Cruciatæ, Iubilei, Priuilegiorũ Religionũ, vel Confraternitatũ, in quibus Confessarijs conceditur dicta facultas absoluendi ab omnibus censuris, vel simplici-
31 ter, vt in Bulla Cruciatæ à Pio V. deinceps, quia ab eo fuerunt sublata pro confessarijs illa alia verba, *Sententijs. & pœnis, &c.* vt aduertũt, *Enriquez lib. 7. de Indulgentijs cap. 13. num. 6. Auila parte prima dub. 7. & parte 7. disp. 10. dub. 4. & Filliuccius tract. 9. de censuris nu. 8.* de Bulla cruciatæ in qua fuit concessa facultas absoluendi ab omni censura & pœna ecclesiastica, agit, *Molina tom. 4. disputatione 80. num. 5. ad finem.* Vel additis dictis verbis, nẽpe, *Censuris, & pœnis*, quas passim, vt inquit, *Nauar. cap. 27 sub n. 154.* apponi fuit solitum in dictis Bullis Iubilei, prout etiam reperiuntur posita in Bullis Indulgentiæ plenariæ pro tribus mensibus de anno 1631. & prorogationibus ab Vrbano VIII. ac etiam in priuilegijs concessis Regularibus, vt nouissimè per *Suarez tom. 4. de Religione cap. 2. a num. 41. lib. 2.* aut appositis his alijs verbis, *Ab ecclesiasticis sententijs, & censuris*, vt aliquando etiam in Bulla iubilei Clementis VIII. fuit dictum, teste, *Sayro lib. 1. de censuris cap. 1. ad fin.*, prout etiam obseruatum fuit à Sãctiss. Paulo V. in Iubilei Bulla, quam retulimus in nostro *tractatu de iubileo p. secunda ad finem*, & Vrbano VIII. in iubileo Ann. 1628. apud, *S. Faustum de iubileo lib. 4. ad finem*, & in vltima Bulla iubilei, anni 1636. Eadem verba reperiuntur apposita ab eodem Sanctissimo Domino nostro Vrbano VIII. nẽpè, *sententijs, & censuris*, sine ly, *pœnis*, quod etiam fuit obseruatum in iubileo Gregorij XV. apud, *Sigismundum de Bononia de electione dubio 97. in fine.*

Pro huius quæsiti faciliori resolutione, supponendum ex infra dicendis in *recollectione de officio, & potest. Confess. circa pænitẽtes irregulares*, quòd irregularitas est duplex, vna ex defectu, alia ex culpa, seu ex delicto. irregula-
32 ritas ex defectu est quintuplex, nempè ex defectu Sacramẽti, vt bigamus; ex defectu corporis, nempè quando alicui deficit aliquod membrum principale, vel habet notabilem deformitatẽ; ex defectu animi, vt Neophitus, Cathecumenus, & omninò illitteratus; ex defectu natalium, vt qui non est natus ex legitimo matrimonio, & tandem ex defectu lenitatis, qualis est, qui in bello iusto aliquem occidit, vel mutilauit, vel tanquam Iudex
33 condennauit ad mortem, vel mutilationem, Ex delicto autem irregularitas contrahitur, tripliciter, nempè ex homicidio, & mutilatione, ex rebaptizatione, & tandem ex violatione censuræ; quia verbi gratia excommunicatus, suspensus, &c. exercet actum ordinis, vel in loco interdicto, quis celebrauit. Addunt aliqui post, *Sotum*, etiam vbi quis scienter ordinatur ab Episcopo excommunicato, vel suspenso; item qui dum excommunicatus, suspensus, aut interdictus est, ordines suscipit, sed in his duobus casibus verè non contrahitur imediatè irregularitas, sed benè suspen-

sio,

sio, in qua si postea talis celebret, efficitur irregularis, vt infra suo loco.

Hoc posito, sunt secernenda certa ab incertis.

34 Primò Certum est quod habens facultatē absoluendi, siuè simpliciter *à censuris*, siuè *à sententijs, & censuris*, siuè *à sententijs, censuris, & pœnis*, non potest ab irregularitate aliqua ex defectu dispensare, quia neque illa potest aliquo modo comprehendi, nec nomine cēsuræ nec sententiæ, aut pœnæ, vt est clarum ex terminis, & concedunt, *Sotus, & sequaces*.

Secundo, & si non sit ita certum apud aliquos Authores, an data facultate vt supra, vel circa censuras simpliciter, vel etiam circa sententias, aut tandem addatur ly à *penis*, possit Confessarius dispensare ab omni irregularitate prouueniente ex culpa, & delicto, ex quo putant, *Sotum*, quem habent pro Auriga in

35 opinione, de qua infra, non se benè declarasse; Tamen apud alios authores, est certissimum, nec irregularitatem ob homicidium, vel mutilationem, aut re baptizationem, etiā quod illa sit occulta, nec sit facilis accessus ad Episcopum vel Nuntium Apostolicū, & cogatur talis celebrare, vel sumere Eucaristiam, nullo modo posse sub dictis verbis reduci, & ratio est conuincens, quia nos videmus primò, quod quando summus Pontifex concedit facultatem circa irregularitatum dispēsationem, excipit istam ex homicidio voluntario, vel mutilatione, vt patet *ex Sac. Concilio Tridentino sess. 14. c. 6.* Item in Bulla cruciatæ, vbi licèt concedat commissario ipsius facultatem dispensandi circa irregularitates, tamē excipit hanc irregularitatem ex homicidio voluntario, sicuti etiam in priuilegijs Religionum, vt patet ex his, quæ dixi *parte secūda huius tractatus de potestate Confessarij recollect. 11. num. 219.* vndè DD. communiter do-

36 cent, quod concessa a Summo Pontifice facultate circa irregularitates simpliciter, ex stilo Curiæ censeantur semper exceptæ duæ irregularitates, nempè ex homicidio voluntario, & bigamia, *Nauar. cap. 27. sub num. 154. Suarez disp. prima de censuris sec. 3. Sancto Fausto lib. 4. quæst. 109. & dictum de iubi leo parte secunda num. 55.* Si ergo Sum. Pontifex quādo concedit facultatem expressam circa dispensationē ab irregularitatibus, & non exprimit facultatem circa irregularitatem ex homicidio voluntario, non censetur concessa, quomodo poterit hic censeri concessa dicta facultas vbi tantum fit mentio censurarum, vel etiam sentētiarū, aut tandem quoque pœnarum, nec pænitus aliqua mentio reperitur facta de irregularitate? militat etenim regula,

37 si non expresse, ergo nec tacitè, & quod illa quæ speciali nota digna sunt, nunq̄ censentur concessa in generali concessione, *c. fin. de offic. Vicarij in 6.*

38 Tertiò, etiam est certius, quòd vbi conceditur facultas dispensandi, ab irregularitatibus, exceptis irregularitatibus ex homicidio voluntario, & bigamia, concessa censetur facultas vniuersa quò ad omnes alias irregularitates, ita, *Molina tomo 4. disp. 80. sub num. 6.*

39 Difficultas igitur restringitur circa irregularitatem, quæ oritur ex violatione censuræ, de qua propriè loquitur, *Sotus loc. sup. cit. quæsito præcedenti, conclus. 2.* qui non est sibi contrarius, *lib. de iust. & iure*, prout arbitrati sunt, *Sayrus lib. 1. de censuris cap. 1. ad finem & Molina tom. 4. disp. 80. num. 5. Nam* vt benè aduertit *Salon 2. 2. tom. 1. quæst. 64. art. 8. conclus. prima*, hoc loco vltimo quando negat, appellatione censuræ, irregularitatem venire, intelligit de irregularitate ex defectu, & homicidio, quam excludit expresè *loco primo citato*, vbi habet hæc verba, *est enim duplex irregularitas, altera quæ in pœnam peccati est imposita, vt si excommunicatus ordines suscipiat, vel ab Episcopo excommunicato, vel si excommunicatus celebrat, & propter alia plura peccata, & hæc propriè dicitur censura irregularitatis, sed altera irregularitas est quæ incurritur citrà culpam, vt propter bigamiam, vel propter effusionē sanguinis etiam licitam, & hæc non est censura, quia non habet rōnē pœnæ*, & postea subdit, *Quò circa, quando cōfertur in Bulla Cruciata facultas absoluendi ab omni censura ecclesiastica, illo nomine, includitur etiam irregularitas ratione peccati contracta; sed tamen aliud irregularitatis genus, vt propter bigamiam effusionem sanguinis, orbitatem membri, aut fœditatem corporis, quia non est censura, sub illo nomine non comprehenditur.*

In hac difficultate sic declarata, tres possunt enumerari opiniones inter se contrariæ

Prima opinio est, *Soti loco primo citato*, qui vt patet ex verbis mox relatis, simpliciter docet, facultatem concessam absoluendi ab omnibus censuris ecclesiasticis, vel ab omni censura ecclesiastica, & si non addantur illa verba, *a sententijs*, vel etiam, *pœnis*, extendi ad absolutionem, seù dispensationem huius irregularittais contractæ ex violatione censuræ, prout explicauimus, *supra nu. 33. vers. Addunt aliqui*, hanc opinionem probant mordicus *Salon. loco supracit. Bannes Aragona, & Medina, item Gutierez lib. 1. quæst. Canonicarū cap. 3. Corradus p. 1. responsorum casuum cosciētiæ q. 155. Ledesma in summa de las censuras c. 1.*

40 Secunda opinio est aliorum, qui supponūt in Bulla prædicta Cruciatæ dari, sicut etiā in Bullis iubilei facultatē prædictam absoluendi *à cēsuris, ac etiam pœnis*, & docent, hoc casu, virtute dictorum verborum, posse pænitentes habentes dictam Bullam, dispensari ab irregularitate contracta ex violatione censurarum ita expresè, *Miranda*, qui in his terminis loquendo, & si protestetur nolle in hac quæstio-

no

mutila, ac diminuta, qualis vtique esset, si aliæ præter ipsas reperirentur species censuræ: Ad confirmationem de argumento negatiuo respondet, *Auila*, quod scilicet & si
27 argumentum negatiuum non sit firmum in Metaphisica, tamen in iure est firmissimũ. Ad secundum respondetur primò, negãdo cessationem à diuinis, irregularitatem ex delicto, depositionem, ac degradationẽ esse pęnas, pro vt probat nouissimè, *Hurtado loc. sup.* Ac dato, & nõ cõcesso, esse pęnas secũdo negatur esse pœnas, medicinales, sicut cẽsura est pęna medicinalis, ad finem resipiscentiæ, vt supra. Et tandem, quòd ad rationem censuræ, non sufficiat esse pęnam ecclesiasticam, &c. sed etiam quòd sit talis pœna, quæ apta sit inducere in violatores ipsius, aliquos effectus iuris, inter quos iste est præcipuus, vt irretitus aliqua censura; si celebret, incurrat irregu-
29 laritatem, quæ tantum inccurritur per celebrationem, vel alium actum ordinis exercitiũ in excõmunicatione, suspẽtione, vel interdicto, non autem ob violationem cessationis à diuinis, irregularitatis, depositionis, vt per *Auilam supra dubio 5. & Sayrum lib. 7. de censuris cap. 9. n. 20. Layman sup. c. 2. n. 1. ad finem.*

Quæres quòmodo differat censura ab animaduersione, & seueritate ecclesiastica? respõ-
30 detur, quod seueritas ecclesiastica respicit punitionem animæ, & animaduersio est idem cum depositione, & degradatione, ita *Graff. p. 1. decis. lib. 4. cap. 5. Megaltus tertia parte suarum instit. Peregr. lib. 1. cap. 1. num. 3. & 4.* Anathema autem propriè dicitur excommunicatio maior. *Nauar. in tract. de datis, & promiss. notab. 5. nu. 2. cum alijs, quos sequitur Sayrus lib p. de cens. cap. 3. num. 5. & probat nouissimè Hurtado disp. 1. de excom. num. 7.* contra, *Toletum lib. 1. cap. 6. num. 2. & Auilam parte 2. cap. 2. disput. prima dub.* 1. qui & si concedãt, non differre essentialiter quò ad vinculum, volunt tamen differre accidentaliter quo ad solemnitates, & cęrembuias, ac modum, illam fulminandi, sed hodie dictę cærimoniæ non sunt in vsu, de materia degradationis egimus suprà *parte secunda recoll. 1. a num.* 186. Hæc quo ad theoricam, pro Praxi tamẽ Quærimus primò.

An concessa facultate absoluendi ab omnibus censuris, censeatur concessa facultas etiam circà irregularitates ex delicto.

CAsus hui⁹ quæsiti quotidie accidit in praxi propter Bullas Cruciatæ, Iubilei, Priuilegiorũ Religionũ, vel Confraternitatũ, in quibus Confessarijs conceditur dicta facultas absoluendi ab omnibus censuris, vel simplici-
31 ter, vt in Bulla Cruciatæ à Pio V. deinceps, quia ab eo fuerunt sublata pro confessarijs illa alia verba, *Sententijs. & pœnis, &c.* vt aduertũt, *Enriquez lib. 7. de Indulgentijs cap. 13. num. 6. Auila parte prima dub. 7. & parte 7. disp. 10. dub. 4. & Filliuccius tract. 9. de censuris nu. 8.* de Bulla cruciate in quã fuit concessa facultas absoluendi ab omni censura & pæna ecclesiastica, agit, *Molina tom. 4. disputatione 80. num. 5. ad finem.* Vel additis dictis verbis, nẽpe, *Censuris, & pœnis*, quas passim, vt inquit, *Nauar. cap. 27 sub n.* 154. apponi fuit solitum in dictis Bullis Iubilei, prout etiam reperiuntur posita in Bullis Indulgentiæ plenariæ pro tribus mensibus de anno 1631. & prorogationibus ab Vrbano VIII. ac etiam in priuilegijs concessis Regularibus, vt nouissimè per *Suarez tom. 4. de Religione cap. 2. a num. 41. lib. 2.* aut appositis his alijs verbis, *Ab ecclesiasticis sententijs, & censuris*, vt aliquando etiam in Bulla iubilei Clementis VIII. fuit dictum, teste, *Sayro lib. 1. de censuris cap. 1. ad finẽ*, prout etiam obseruatum fuit à Sãctiss. Paulo V. in Iubilei Bulla, quam retulimus in nostro, *tractatu de iubileo p. secunda ad finem*, & Vrbano VIII. in iubileo Ann. 1628. apud, *S. Faustum de iubileo lib. 4. ad finem*, & in vltima Bulla iubilei, anni 1636. Eadem verba reperiuntur apposita ab eodem Sanctissimo Domino nostro Vrbano VIII. nẽpè, *sentẽtijs, & censuris*, sine ly, *pœnis*, quod etiam fuit obseruatum in iubileo Gregorij XV. apud, *Sigismundum de Bononia de electione dubio 97. in fine.*

Pro huius quęsiti faciliori resolũtione, supponendum ex infra dicendis in *recollectione de officio, & potest. Confess. circa pænitẽtes irregulares*, quòd irregularitas est duplex, vna ex defectu, alia ex culpa, seu ex delicto. irregula-
32 ritas ex defectu est quintuplex, nempè ex defectu Sacramẽti, vt bigamus; ex defectu corporis, nempè quando alicui deficit aliquod membrum principale, vel habet notabilem deformitatẽ; ex defectu animi, vt Neophitus, Cathécumenus, & omninò illitteratus; ex defectu natalium, vt qui non est natus ex legitimo matrimonio, & tandem ex defectu lenitatis, qualis est, qui in bello iusto aliquem occidit, vel mutilauit, vel tanquam Iudex
33 condennauit ad mortem, vel mutilationem, Ex delicto autem irregularitas contrahitur, tripliciter, nempè ex homicidio, & mutilatione, ex rebaptizatione, & tandem ex violatione censuræ; quia verbi gratia excommunicatus, suspensus, &c. exercet actum ordinis, vel in loco interdicto, quis celebrauit. Addunt aliqui post, *Sotum*, etiam vbi quis scienter ordinatur ab Episcopo excommunicato, vel suspenso, item qui dum excommunicatus, suspensus, aut interdictus est, ordines suscipit, sed in his duobus casibus verè non contrahitur imediatè irregularitas, sed benè suspen-

sio,

sio, in qua si postea talis celebret, efficitur irregularis, vt infra suo loco.

Hoc posito, sunt secernenda certa ab incertis.

34 Primò Certum est quod habens facultatē absoluendi, siuè simpliciter *à censuris*, siuè *à sententijs, & censuris*, siuè *à sententijs, censuris, & pœnis*, non potest ab irregularitate aliqua ex defectu dispensare, quia neque illa potest aliquo modo comprehendi, nec nomine cēsuræ nec sententiæ, aut pœnæ, vt est clarum ex terminis, & concedunt, *Sotus, & sequaces.*

Secundo, & si non sit ita certum apud aliquos Authores, an data facultate vt supra, vel circa censuras simpliciter, vel etiam circa sententias, aut tandem addatur ly à *pœnis*, possit Confessarius dispensare ab omni irregularitate proueniente ex culpa, & delicto, ex quo putant, *Sotum*, quem habent pro Auriga in

35 opinione, de qua infra, non se benè declarasse; Tamen apud alios authores, est certissimum, nec irregularitatem ob homicidium, vel mutilationem, aut re baptizationem, etiā quod illa sit occulta, nec sit facilis accessus ad Episcopum vel Nuntium Apostolicū, & cogatur talis celebrare, vel sumere Eucaristiam, nullo modo posse sub dictis verbis reduci, & ratio est conuincens, quia nos videmus primò, quod quando summus Pontifex concedit facultatem circa irregularitatum dispēsationem, excipit istam ex homicidio voluntario, vel mutilatione, vt patet *ex Sac. Concilio Tridentino sess. 14. c. 6.* Item in Bulla cruciatæ, vbi licèt concedat commissario ipsius facultatem dispensandi circa irregularitates, tamē excipit hanc irregularitatem ex homicidio voluntario, sicuti etiam in priuilegijs Religionum, vt patet ex his, quæ dixi *parte secūda huius tractatus de potestate Confessarij recollect. 11. num. 219.* vndè DD. communiter do-

36 cent, quod concessa a Summo Pontifice facultate circa irregularitates simpliciter, ex stilo Curiæ censeantur semper exceptæ duæ irregularitates, nempè ex homicidio voluntario, & bigamia, *Nauar. cap. 27. sub num. 154. Suarez disp. prima de censuris sec. 3. Sancto Fausto lib. 4. quæst. 109. & dicicum de iubi leo parte secunda num. 55.* Si ergo Sum. Pontifex quādo concedit facultatem expressam circa dispensationē ab irregularitatibus, & non exprimit facultatem circa irregularitatem ex homicidio voluntario, non censetur concessa, quomodo poterit hic censeri concessa dicta facultas vbi tantum fit mentio censurarum, vel etiam sentētiarū, aut tandem quoque pœnarum, nec pænitus aliqua mentio reperitur facta de irregularitate? militat etenim regula,

37 si non expresse, ergo nec tacitè, & quod illa quæ speciali nota digna sunt, nunq̄ censentur concessa in generali concessione, *c. fin. de offic. Vicarij in 6.*

38 Tertiò, etiam est certius, quòd vbi conceditur facultas dispensandi, ab irregularitatibus, exceptis irregularitatibus ex homicidio voluntario, & bigamia, concessa censetur facultas vniuersa quò ad omnes alias irregularitates, ita, *Molina tomo 4. disp. 80. sub num. 6.*

39 Difficultas igitur restringitur circa irregularitatem, quæ oritur ex violatione censuræ, de qua propriè loquitur, *Sotus loc. sup. cit. quæsito præcedenti, conclus. 2.* qui non est sibi contrarius, *lib. de iust. & iure*, prout arbitrati sunt, *Sayrus lib. 1. de censuris cap. 1. ad finem & Molina tom. 4. disp. 80. num. 5. Nam* vt benè aduertit *Salon 2. 2. tom. 1. quæst. 64. art. 8. conclus. prima*, hoc loco vltimo quando negat, appellatione censuræ, irregularitatem venire, intelligit de irregularitate ex defectu, & homicidio, quam excludit expresè *loco primo citato*, vbi habet hæc verba, *est enim duplex irregularitas, altera quæ in pœnam peccati est imposita, vt si excommunicatus ordines suscipiat, vel ab Episcopo excommunicato, vel si excommunicatus celebrat, & propter alia plura peccata, & hæc propriè dicitur censura irregularitatis, sed altera irregularitas est quæ incurritur citrà culpam, vt propter bigamiam, vel propter effusionē sanguinis etiam licitam, & hæc non est censura, quia non habet rōnē pœnæ*, & postea subdit, *Quò circa, quando cōfertur in Bulla Cruciatæ facultas absoluendi ab omni censura ecclesiastica, illo nomine, includitur etiam irregularitas ratione peccati contracta; sed tamen aliud irregularitatis genus, vt propter bigamiam effusionem sanguinis, orbitatem membri, aut fœditatem corporis, quia non est censura, sub illo nomine non comprehenditur.*

In hac difficultate sic declarata, tres possunt enumerari opiniones inter se contrariæ

Prima opinio est, *Soti loco primo citato*, qui vt patet ex verbis mox relatis, simpliciter docet, facultatem concessam absoluendi ab omnibus censuris ecclesiasticis, vel ab omni censura ecclesiastica, & si non addantur illa verba, *à sententijs*, vel etiam, *pœnis*, extendi ad absolutionem, seù dispensationem huius irregularittais contractæ ex violatione censuræ, prout explicauimus, *supra nu. 33. vers. Addunt aliqui*, hanc opinionem probant mordicus *Salon. loco supra cit. Bannes Aragona, & Medina, item Gutierez lib. 1. quæst. Canonicarū cap. 3. Corradus p. 1. responsorum casuum cōscientiæ q. 155. Ledesma in summa de las censuras c. 1.*

40 Secunda opinio est aliorum, qui supponūt in Bulla prædicta Cruciatæ dari, sicut etiā in Bullis iubilei facultatē prædictam absoluendi *à cēsuris, ac etiam pœnis*, & docent, hoc casu, virtute dictorum verborum, posse pænitentes habentes dictam Bullam, dispensari ab irregularitate contracta ex violatione censurarum ita expresè, *Miranda*, qui in his terminis loquendo, & si protestetur nolle in hac quæstio-

ne, iudicem agere, *parte 2. sui manualis, quæstione 8. art. 14. in princ.* testatur tamen, non solũ, quòd hæc opinio sit benignior, & æquitati conformior, sed etiam quòd non sit improbabilis. De probabili, & communi Tomistarum expræsse testatur, post *Ioannem de la Cruz, & Rodriquez in commentario bullæ cruciatæ, Pater Diana tom. 1. suarum res. moral. tract. 11. de Bulla cruciata resol.* 27. quem numero inter authores huius secundæ opinionis, ex eo, quia ad finem dictæ *resolutionis* 27. notat cum *Salonio*, sententiam a se positam vt probabilẽ, procedere etiam quò ad aliàs Bullas, in quibus solum dicitur, vt possit confessarius absoluere à censuris, & non additur vox illa *a pęnis ecclesiasticis*, & confirmat iterum 4. *p. tract. 2. resol.* 81. vbi addit pro opin. hac, *Petrũ Corneyo* id probantẽ ẽt in eo, qui ante ætatem ordinat⁹ celebrauit, vel ministrauit in ordinẽ, quẽ nõ habet, de qua re *Ledesma loco suprac it.*

Vtraque tamen opinio probatur eodẽ fundamẽto, & ideò vna ab alia nõ differt, nisi in verbis. Fundamentũ .n. est istud, ista irregularitas ex violatione censuræ, imposita est merè in pœnam culpæ illius, q̃ quis comittit violando censuram, seu celebrando, aliosque actus ordinis exercendo, dum manet quis censuratus, ergo concessa facultate, siuè circa omnes censuras ecclesiasticas, siuè etiam circa pœnas, censetur concessa facultas quoque circa hanc irregularitatem. Consequentia probatur ex definitione censuræ supra tradita, quæ est, quod sit pœna ecclesiastica, &c. Cõfirmatur ex Bulla quadam Pij IV. de anno 1561. in qua conceditur facultas absoluendi ab excommunicatione, suspensione, & interdicto, & postea subdit, *ac ab omnibus censuris, & pœnis ecclesiasticis*, ergo signũ est, dari aliã censuram præter excommunicationẽ, suspensionẽ, & interdictum, sed hæc non potest esse alia, nisi irregularitas ex violatione censuræ, quia vt dixi, est pura pęna, ergo. *Guttierez*, probat idem sed alia ratione, nempè ex eo, quia talis irregularitas ex violatione censuræ trahit originem ex ipsa censura, ergo concessa facultate circa censuras, censetur concessa ẽt circa hanc irregularitatem, Consequentia ꝓbatur ex regulis illis, qui cõcedit antecedẽs censetur etiam concedere, & consequẽs, & accessorium sequitur naturam sui principalis.

Tertia opinio docet, Cõfessarium electum per Bullas cum dictis verbis, ab aliqua irregularitate dispẽsare nõ posse, est *Nauarri cap. 27. summa num. 254. & alibi sepè in diuersis Consilijs, Sayr. loco suprac. Toleti lib. 1. c. 89. ad finem Graffii cons. 2. num. 13. de pœnit. Molinæ tom. 4. disp. 80. sub num.* 6. testatur de communiori: Sicut etiam dicit eam communem Canonistarum, & de stylo curiæ, *Sigismund. a Bononia tract. de elect. dub. 97. sub num. 3. Suarez disp. 1. de cens. sect. 3. & disp. 40. sect. 3. num. 3. & tom. 4. de Religione lib. 2. cap. 2. num.* 41. testatur, *Bonacina*, ẽt de communi, *disp. 7. de cens. quæst. 3. puncto 2. nu.* 8. vocat, eam veram, & certiorẽ.

41 *Henriquez lib. 7. de indulg. cap. 13. num.* 6. & omnino tenendam, dixit; *Auila de censuris p. 7. disp. 10. dub.* 4. probant *Layman de irregularitate cap. 1. num. 4. & S. Faustio lib. 4. de iubileo quæst.* 108. *Turrianus in selectis disputationibus, centuria secunda cens. Theolog. dubio* 29. qui audet vocare opiniones de quibus supra improbabiles, fatetur alijs pluribus allegatis, hanc opinionem esse probabiliorem *Pater Diana locis supra citatis*. Ratio fundamentalis est illa, quam tangit *Suarez cit. cap. 2. num.* 42. quòd scilicèt irregularitas ista violationis censuræ est reseruata summo Pontifici in *c. 1. de sententia excommunicationis in 6.* non ratione culpæ, & sic quatenus est pœna: sed ratione indecentiæ, ex eo, quod quis dum est excommunicatus, vel suspensus, aut interdictus, indignus reputatur, vt accedat ad Altare, & actum ordinis ministret, & sic indecentia adest in censurato, priusquam celebret &, ideò incurrit celebrãdo irregularitatem, ergo non potest vllo modo comprehendi sub nomine censuræ. Antecedens probatur, quia omnes Doctores, & ipsa quo-
42 que ratio, & praxis docent, quòd quilibet Confessarius potest absoluere à culpa per talem celebrationem commissa, cum irregularis sit capax passiuè omniũ sacramentorum, excepto ordine, *Reginaldus lib. 3. suæ praxis fori pœnitentialis num.* 14. non autem potest absoluere ab ista irregularitate; ergo signum est, quod dicta irregularitas non est reseruata ob culpam, sed ob indecentiam, fauet doctrina, *Bonacinæ citata disp. 7. de censuris quæst.* 5.
43 *P. vltimo, num.* 2. vbi docet, quòd obtinens à Penitentiaria facultatem, vt possit dispensari ab hac irregularitate, non impediatur vti dicta facultate ex eo, quod post petitam, & obtentam dictam facultatem celebrauit, quia vt dixi non est reseruata ob culpam, quã cõmittit excõmuicatus, &c. celebrando, sed tantum ob indecentiam. Consequentia probatur si enim priusquam cõmittatur culpa, ex qua oritur pœna, adest in excommunicato indecentia, & indignitas celebrandi; ergo hæc irregularitas est eiusdem speciei, quàm irregularitas ex defectu, vel effusione sanguinis; sed istæ irregularitates, secundum omnes, nõ veniũt appellatione censuræ in dictis Bullis, ergò nec ista ob violationem censuræ.

Ex qua ratione respondetur facillimè rationibus in contrarium adductis. Ad primàm enim, negatur quòd hæc irregularitas sit mera pœna, quia vt dictum est, adest etiam indecentia, cuius ratione, talis prohibetur celebrare, vndè irregularitas definitur, quod sit *impedimentum canonicum, &c.* item dato, & non concesso, quod sit pœna, negatur, quod sit talis

44 talis pœna sicut est censura: nam censura est pœna ad finē, vt quis a culpa resipiscat, irregularitas verò est pœna ad finē, vt quis abstineat à sacro ministerio, tanquam indignus, donec cum eo dispensetur, vt infra, *cùm de irregularitate*.

Ad secundum, respondēt, *Sayrus, & Molina*, quòd scilicèt etiam Clemens VIII. concessit in quadam Bulla Iubilei facultatem circa excommunicationem interdictum, & suspensionem, aliasque censuras, & pœnas, tamen
45 postea protestatur, sicut in Bullis Iubilei semper videmus, protestari alios SS. Pōtifices, non *intendere per præsentes, super aliqua irregularitate publica, vel occulta, dispensandi facultatem largiri*, ergo potius dicta verba ponuntur ad maiorem exagerationem facultatis circa absolutionem necessariam, ad lucrādā indulgentiam, vt benè, *Molina citata disp. 80. ad finem.* non autem ad tribuendam facultatem circa dispensationem ab ista irregularitate, quæ non est necessaria ad lucrandam indulgentiam, nec impedit absolutionem à peccatis, & censuris, sicuti à pari diximus in *nostro tractatu de Iubileo parte secunda num.* 9. de illis verbis, quæ solent apponi in Bullis indulgentiarum, vbi dicitur, concedi *indulgentiam plenam, plenariam, & plenissimam*, quę verba non significant, differre indulgentias prædictas, sed potius poni ad exagerationem, vt significet Summus Pontifex, quantam potest concedere maiorem indulgentiam.

Ad tertiam rationem, Gutierez, respondet *Auila loco supra cit.* quòd secundum stylum Curiæ nunquam conceditur irregularitas, nisi exprimatur, quasi dicat, quòd regula illa, qui concedit antecedens censetur concedere, & consequens, procedit, nisi contrarium sit de stylo. Curiæ, quod vt ipse affirmat facit ius, & nos alibi etiam docuimus; Sed clarius responderē, illam regulam habere locum,
46 quando consequens, seù effectus consequitur ad antecedens, vel causam ex se, non autem per accidens; irregularitas autem ista, est effectus censuræ non per se, sed per accidens, vt benè *Suarez cit. tom 4. de Religione lib. 9. cap. 2. num. 42. sequitur* Filiucc. *tract. 10. de cens. cap. 8.* qui id probant ex eo, quòd irregularitas non contrahitur per eandem culpam, qua contrahitur censura, sed per diuersam culpam, nempè celebrationem post contractam censuram.

Pro praxi tamen nouiter quæro, An stante, quòd aliqui DD. testantur, opinionem *Soti* esse probabilem, vt præter supra allegatos, etiam fatetur, *Henriquez citato lib. 7. de indulgentiis cap. 7. num.* 6. & ex alia parte habemus regulā, quòd in moralibus sufficit sequi opi-
47 nionem probabilē, possit Confessarius in facto, hanc opinionem sequi, & consulere? *Rodriq. n. in expositione Bullæ cruciatæ*, §. 9. *nu.* 63. asserit, quòd Confessarius possit illam sequi, & consulere, & si postea in, *Quæstionibus Regularibus*, contrariam opinionem in puncto substineat. *Miranda cit. p. 2. sui Manualis Prælatorum regularium q. 8. art. 14. concl.* 1. clarius loquitur, his verbis. *Et quod dicta opinio sit explicata, & declarata non sit improbabilis, præter fortissimas, & probabilissimas rationes, quas pro se habet, superque satis constat, postquam à tot, tantisque grauissimis Doctoribus comprobatur, & substinetur, & quod substineri, & practicari possit, asseritur, & congruentissimum, atque conuenientissimum existimant, vbique vt practicetur ad tutandas, & quietandas multorum sacerdotum conscientias, qui forsam celebrauerunt, nescientes se esse excommunicatos, ex quo perindè irregularitatem incurrunt, quos durum esset nimis, pro dispensatione Romam velle mittere, seu ad Episcopos*, huc vsque, *Miranda*.

E contra, *Molina supradicta disput. 80. sub num. 6. vers. Nostra*, habet hæc verba, *Nostra Nauarri, omniumque Doct. sententia, vel inde sanè est omninò amplectenda, quòd ea, quæ dicta sunt, cum minimum reddunt dubiam contrariā sententiam; in dubio autem, an aliquis facultatē habeat dispensandi, aut absoluendi ab irregularitate, nefas profectò illi omninò est, ab illa absoluere, circa illamque dispensare, item dispensationes ipsæ in dubio, an qui secum dispensauit, legitimam ad id potestatē, facultatemque habuerit, tenetur se habere pro irregulari, minimèq. dispensato. Quare interim dum contraria sententia, non est ita moraliter certa, vt qui vti ea debet, absq; omni dubio, eā sibi omninò persuadeat, neque Confessario, neque irregulari fas est ea vti.* Quod assertum *Molinæ*, nequaquam pro-
48 cedere potest, ideòque illius sententię, me nequaquam subscribere possum, ex quo eò ipso, quòd opinio est probabilis, qui eam sequitur vt probabilem, dicitur habere certitudinem moralem, vt bene explicat, *Layman lib. 1 suæ Theologiæ mor. tract. 1. c. 5. sub n.* 8. quia necesse est, quod sibi persuadeat, talē opinionem inniti rationibus probabilibus; ita vt pro opposita, nulla sit ratio conuincēs, quam vel ipse, vel alius non possit soluere; vt etiam habetur per *Filiuccium tract. 21. nu.* 133. & hoc est, quòd significat commune pro
49 loquiū, sufficere in moralibus sequi probabilem opinionem, quod est verum, etiam quādo probabilis opinio concurrit cum alia probabiliori, vt in specie de casu vbi agitur de iurisdictione Confessarij, probaui, *p. p recoll. 2. num* 135. *& prosequitur latè Diana p. 3. tract. 2. recoll. 3. & p. 4. tract. 4. resolut.* 4. Quæ doctrina eò magis habet locum in præsenti casu dispensationis, quia illa potest impendi extra Sa-
50 cramentū confessionis, vt diximus in nostro *tractatu de iubileo*; loquēdo de dispensatione voti, qbus illic allegatis, addo nūc, *Portellium in*

in suis dubiis regularibus, verbo, Cōfessor dispensans n. 13. vbi loquitur de dispensatione cum incestuoso, vel habente votum castitatis, ad finem reddēdi debitum coniugi, & in terminis dispensationis ab irregularitate *Diana p.3. tract.2.resolut.*20.*post Layman lib.6.tract.6.c.*10.*num.*20.& in specie de illa, quę includitur sub nomine cēsuræ præsupponit idem *Diana* post alios, loquens de Bulla Cruciatæ, & pro-
51 bās posse Cōfessarios à dictis Irregularitatib⁹ dispensare absentes, ea ratione; quòd possit dicta dispensatio impendi extra Sacram. pœnitētiæ *p.1.tract.2.resolutione* 103. de qua re iterum *ibidem tract.* 4. *resol.*118. vbi etiam pro-
52 bat, quòd Confessarius habens facultatem dispensandi super certam materiam, satis censetur dispensasse, absoluendo eum sacramentaliter, absque eo, quòd addātur verba illa, *& dispenso, &c.* si putauerit, id non esse necessa-
53 rium. Vndè excepto casu Bullæ Iubilæi, vbi Summus Pontifex expresè protestatur, non intendere per illam concedere facultatem aliquam super irregularitate, incapacitate, vel inhabilitate, ibi *per præsentes autem non intendimus super irregularitate publica, vel occulta, nota, defectu, incapacitate, aut inhabilitate, quoquomodo contracta dispensare, vel aliquā facultatē tribuere dispēsandi, aut habilitandi, & in pristinū statū restituēdi, etiā in foro cōsciētiæ,* Arbitror posse practicari dictā opinionē affirmatiuam, & in hoc sensu, esse illam probabilem, vt dixi *in tract. de Iubileo extraordinario num.*54. quia dato, quòd irregularitas proueniens ex violatione censuræ, prout sunt etiam aliæ irregularitates, scilicet irregularitas ex eo, quòd ordinatus ante ætatem celebrauit, vel quia ministrauit in ordine, quē nō habet, vel ob alia delicta, in quibus exemplificat *Petrus de Corneyo apud Dianam par.4. tract.2.resol.*81. *& prosequitur Ledesma parte prima sub titulo de las censuras ecclesiasticas capitulo primo versiculo, De lo qual se sigue,* sit pœna, quia tamen est incapacitas etiam, ac inhabilitas ad ordines suscipiendos, ac actus illorum exercendos, videtur expresè excepta illarum dispensatio, aut absolutio in dicta Bulla, & vbi sumus in claris non egemus coniecturis, vt benè *Molina t.4. disp.80.sub nu.6.vers hunc autem esse stylum Curiæ,&c.* & tangit etiam *Auila loco supra citato.*

Petes an circa hāc materiam adsit aliquod
54 priuilegium pro Regularibus? Respondetur ex *Peregrino p.2. compendii priuilegiorum nostræ Congregationis, verbo absolutio, quò ad sæculares* §.3. Nicolaum V. concessisse Monachis S. Hieronymi, quorum priuilegia communicat hodie omnes alij Regulares, vt dixi *par.2. recollect.*10.*in princ.* vt queāt absoluere Confessarij ex dicta Religione ab omnibus irregularitatibus, quæ ex violatione censuræ proueniunt, à quibus potest absoluere, & dispensare Episcopus, de quo priuilegio facit mentionem, *Portellius verbo confessor quò ad seculares num.*32. & nos diximus *supra par.* 2. *recol.* 10.*n.*155. Dictum priuilegium est valdè rationabile, cùm enim dictis Regularibus cōcessum sit absoluere à censuris nonnullis, etiam reseruatis Summo Pontifice concedi etiam illis potuit, vt Ecclesiasticos, qui in eas inciderant, & quos absoluunt, possint etiam dispensare in irregularitate ob violationem ipsarum incursa, in quibus irregularitatibus, quod possit Episcopus dispensare, dicetur infra suo loco, pro nunc certum est, posse dispen-
55 sare cum irregulari ob violationem censuræ quando censura erat occulta *Alzedo in sua*
56 *praxi Episcopali p.2.c.6.n.*55. Alij autem, qui non habent tale priuilegium, si crimen est occultum, debent obtinere facultatem dispensandi in illa ab Episcopis, qui à Concilio Tridentino habent facultatem dispensandi ab irregularitatibus occultis, vt infra *cum de irregularitate*, vbi etiam habetis, idem cōcessum esse Superioribus Regularibus ex priuilegio sibi concesso à Pio V.

An absolutio generalis data in litteris, siuè gratiæ, siuè iustitiæ à censuris, suffragetur etiam irregularibus.

57 IN gratijs, & rescriptis Apostolicis ad euitanda pericula, & nullitates, quæ frequenter in impetrationibus oriri possunt ex capite censurarum, emanauit stylus Curiæ Romanę, vt in cuiuscumque rescripti impetratione, siuè procedat per viam gratiæ, siuè per viam iustitiæ, semper detur impetrāti absolutio generalis, per illa verba. *Teque à quibusuis excōmunicationis, suspensionis, & interdicti, alijsque Ecclesiasticis sentētiis, censuris, & pœnis à iure, vel ab homine, quauis occasione, vel causa latis, si quib⁹ quomodolibet innodatus existas, ad effectū præsentiū dumtaxat consequendum, harum seriè absoluentes, & absolutos fore censentes*, vel his
58 similia, quæ absolutio cum sit ordinaria in dictis gratijs, & rescriptis Apostolicis, etiam si omittatur, censetur in illis adiecta, tanquā poni solita, vel saltem debent reformari litteræ, & in illis inseri, vt post alios *Ricciullus notat in suo tractatu de iure personarum lib.4. c.9.* vbi plura habes ad intellectū dictæ clausulæ, Supposito. n. nō fieri mētionē ibi de dispensationē ab irregularitate, vt cōtra *Cordubā* habetis per *Sanchez lib.2 opusc.mor.c.2.dub.*14.*n.*5. qui loquitur de irregularitate ex homicidio
59 Quærimus hoc loco, an dicta absolutio suffragetur irregulari? Quod quæsitum etiam tetigimus *in nostro tractatu de officio cappellani q.4.praxi 6. nu.*96. vbi retulimus duas opiniones; Primam *Nauarri, & Parisij*, docentiū, illa non suffragari, quam opinionem etiam docuit

docuit *Sayrus lib. 1. de censuris cap. 1. num. 18. & probat* Sanchez *lib. 2. opusculorum moraliũ cap. 2. dub. 13. nu. 10. & ita fuit etiam decisum per Rotam, apud Garsiam p. 7. c. 11. num. 8. ad finem* Secundam, *Pierini* affirmantem, suffragari dictam absolutionẽ irregulari, qui loquitur in
60 irregularitate orta ex homicidio. Vbi distinctione, nisi sumus concordare dictas opiniones oppositas, vt scilicèt prima opinio negãs, intelligi debeat de alijs irregularitatibus ex delicto, nempe ex homicidio infamia, &c. Secunda opinio autem habeat locum in irregularitate proueniente ex violatione censuræ, ratio huius distinctionis est, quia vt inquit *Sanchez loco supra citato*, incredibile est, Papã velle cum homicida dispensare, maximè, vt recipiat beneficia, quæ incredibiliras cessat in irregularitate orta ex violatione censuræ, ex eo quòd dicta absolutio fuit introducta ad tollendum impedimentum collationum ratione censuræ, & talis irregularitas trahit originem à censuris, nec hoc casu omninò est excepta irregularitatis dispẽsatio, sicuti exci-
61 pitur in Iubileis; Nota tamen, quòd irregularitas ad hoc, vt inducat priuationem beneficij ipso Iure, & sic quòd impediat impetrationẽ debet præcedere ipsam impetrationem, seu collationem, & sic doctrina supposita, de tali irregularitate est intelligenda, vt benè *Sãchez lib. 2. opusc. moral. cap. 1. dubit. 14. in princ. Suarez tom. 5. disp. 49. sect. 2. num. 15. & seq.* Non
62 desunt tamen Doctores volentes, quòd collatio beneficij facta irregulari, neque sit irrita, & inualida ipso iure, & ideò talem solum indigere dispensatione super irregularitate, & non noua collatione, ita post *Siluestrum*, tanquam satis probabile docet *Corneyo in 3. par. D. Tho. tract. 5. de irregularitate disput 5. dub. 2. q. 2. quem probat Diana par. 4. tract. 2. resol. 79.* de qua re etiam agit *ibidem resolut.* 37. *Filliuc. tract. 9. de censuris in particulari nu. 85. & seq. Molina to. 4. disput. 77. in princ.* & quòd
63 irregularitas contingens post obtentum beneficium non inducat priuationem beneficij ipso iure, sed requiratur sententia Iudicis, etiam si sit ex homicidio, docet idem *Sanchez loco supra cit. nu. 6.* vbi quòd possit illud, alteri, interim, dum non priuatur per sententiam, renunciare, & nequaquam amittat pro illo interim, fructus dicti beneficij, fauet decisio nouissima in Arboren. Canonicatus 14. Ianuarij 1636. coram Merlino ad finem, ibi, *Obiectum verò priuationis* Didaci *ab irregularitate, eò quòd post recursus habitos celebrauerit, minus subsistere visum fuit, quoniam vltra quòd celebratio de isto tempore non probatur, adhuc non releuaret; nullo enim iure sancitum est, ab irregularitatem induci priuationem beneficii obtenti ipso iure, aut dignitatis, quæcumque illa sit, nisi per Iudicis sententiam secundum qualitatem irregularitatis, priuetur: ita expressè docuerunt Abbas in cap. tanta num. 3. de excessibus Prælatorum, Rebuff. in praxi beneficiorum tit. de modo amittendi beneficia nu. 50. Nauar. in man. cap. 27. nu. 251.* & nos latius infra *cùm de irregularitate*.

64 In electionibus Superiorum Regularium in Capitulis Prouinciali, vel Generali solent electores non solum absolui, sed etiam dispẽsari ab omni irregularitate, de qua re *Sigismũdus à Bononia tract. de elect. & potest. Prælatorum regular. dub. 99. num. 3.* Adde intelligi de inhabilitate, à qua possint Superiores maiores dispensare, de qua re idem *Author proximè citatus, dubio præcedenti* vndè infertur, quòd nõ
65 censeantur dispensati procurantes, directè vel indirectè voces, seu suffragia tam pro se ipsis, quàm pro alijs in dictis capitulis, cùm talis inhabilitatis, & priuationis vocis dispensatio, sit reseruata Summo Pontifici ex *Decreto Clem. VIII. de reformatione Regularium, tam Monacorum, quam Mendicantium cuiuscumque ordinis, & instituti 28. Iunij 1599. §. vt omnis officiorum ambitus alias 35. inter* Bullas *recentiores fol. mihi* 152. per infrascripta verba,
66 *vt omnis officiorũ ambitus occasio præcludatur, caueãt oẽs à directa, vel indirecta vocũ, seù suffragiorum procuratione, tum pro se ipsis, quàm pro alijs, tum in capitulis locorum, tum in cæteris, præsertim Generalibus Capitulis, aut Congregationibus, seù alibi. Quicumq; secus fecerint præter alias pœnas, & censuras hactenus contra huiusmodi ambientes inflictas (quas in suo robore permanere volumus) in pœnam priuationis officiorum, quæ obtinent eo ipso incidant, & ad futura quæcunque pariter inhabiles habeantur, super quo cum eis dispensari à nemine possit, nisi à nobis, vel successoribus nostris, & pro grauitate culparum grauius etiam plectantur, porrò supradictas pœnas omnes, ad complices, ac simpliciter scientes, & non reuelantes extendimus,* Hactenus Sanctissimus Pontifex, de qua re latè Deo dante, etiam nos agemus in nostra Summa Bullarum recentiorum.

67 Quæres hac occasione, an irregularis sit habilis ad eligendum, & sic non priuetur voce actiua? Duas sententias sibi contrarias refert *Tamburrinus in suo tractatu de iure Abbatum tom. 1. disput. 5. quæsito 8. à num. 14.* Primam *Siluestri, & Azorii*, affirmatiuam, nempè irregularem esse priuatum voce actiua; Secundam negantem *Nauar. Suarez Filliuc. & Bonacina*, qui testantur de communi, cui opinioni ipse adheret, post *Sigismundum à Bononia in suo tractatu de elect. Prælatorum Regularium dub. 70. nu. 6. & sequentibus*, ea ratione, quòd irregularitas superueniens non priuet aliquem iurisdictione, sicut vt supra diximus ex Rota Romana, illa non priuat ipso iure beneficio iam obtempto, sed ius eligendi vel est iurisdictio, vel ad iurisdictionem pertinet, ergò sicut irregularis non priuatur

iurisdictione ita pariter non priuatur iure eligendi.

De censurarum diuisione in ferendæ, & latę sententię.

POstquàm Confessarius scit, quæ nam sint species censuræ, seù quæ nam verè sint censuræ, sequitur, vt addiscat aliquas diuisiones ipsarum censurarum, quarum prima assignatur communiter ab omnibus Doctori-
68 bus, quod scilicèt aliæ censurę, seù excommunicationes, suspensiones, & interdicta, sint ferendæ sententiæ, seù comminatoriæ, scilicèt quæ non incurruntur statim, sed tantum post sententiam Iudicis, aliæ verò latæ sententiæ, quæ statim incurruntur absque alia Iudicis sententia condemnatoria. Quæ diuisio, & si, vt dixi, sit communis apud omnes Doctores, habet tamen aliquas difficultates, quarũ resolutio est valde necessaria ad plura, quæ infra in progressu huius materiæ à nobis dicenda sunt. Prima difficultas est.

An dentur censurę latę sententię, quę incurrantur antè sententiam condemnatoriam.

VIdetur enim non posse dari censuras latæ sententiæ, & per consequens omnes esse tantum ferendæ sentẽtiæ, & comminatorias, ratio est in promptu, quoniã censura, vt suprà dictũ est in definitione ipsius, est pęna, sed pęna nunquam incurritur etiam in foro conscientiæ, nisi post sententiam condemnatoriam,
69 ergo. Minor, quòd scilicèt pęna nunquam incurratur maximè in foro conscientiæ, nisi post sententiam condemnatoriam, probatur ex *glos. in cap. fraternitatis* 12. *q.* 1. & docent eam communiter canonistæ in *c.* 1. *de constitutionibus, & Theologi in materia de legibus, cum alijs allegatis per Riccium* 1. *parte suæ praxis decis.* 139. *in ædit. Neap.* vbi citat *Magonium* testantem, ita totum mundum seruare, q̃ ante hos omnes dixit *Gramm. decis.* 165. *nu.* 60. item omnia iura mundi hoc dicere, testatur post *Siluestrum, Reginald. lib.* 13. *praxis n.* 284. *versiculo posteriorem autem &c.* Qui etiam subdunt rationem, quia inquiunt, valde durum est, & longè à suauitate legis Christi, quòd quis cogatur in se ipsum pęnam exequi, quòd vtique accideret, si is qui fecit actũ prohibitum sub pœna censuræ, nempè excõmunicationis, vel suspensionis, aut interdicti, ante omnem sententiam teneretur se habere tanquam excommunicatum, suspensum, aut interdictum, ergò, de primo ad vltimũ nõ dãtur censurę latæ sententiæ, sed omnes erũt, dumtaxat ferendæ sententiæ.

70 Pro resolutione huius difficultatis, præsupponendum est, illam versari circa censuras latas à iure, non autem circa censuras latas ab homine, presertim per sententiã particularem, contrà aliquem nominatim; hoc enim casu, certum est, non esse opus alia sententia,
71 cùm de natura sententiæ sit, vt habeat promptam, & paratam exequutionem, vt notant *Doctores in Rubrica de sententia, & re iudicata, & habetur per glosam in extrauaganti ad condito: verbo mobilium ad finem, de verborum significatione*, quod maximè est verum, quòad effectus censuræ, qui non requirunt factum hominis, seù alterius ministeriũ, ideò eorum exequutio statim oritur ab ipsa sententia absque vlla retardatione, vt benè explicat *Suarez de legibus lib.* 5. *cap.* 10. *num.* 4. *& Alterius disput.* 5. *de causa excommunicationis lib.* 3. *cap.* 2. Qui *in fine dicti capitis* proponit quæ-
72 stionem, quomodo sit reuera excommunicatus absens per epistolam, an quando scribitur vel quando recipitur Epistola? & respondet, post glosam in *cap. Apostolicę verbo probabilis extra de Clerico excommunicato ministrante*, cum distinctione, vel Prelatus, qui excommunicauit, voluit, vt statim pronuntiata sententia, esset talis absens excommunicatus, & illicò erit excommunicatus, tamẽ illi talis excommunicatio non nocebit, donec illius notitiam non habuerit; vel non constat de tali voluntate Prelati, aut Iudicis, & tunc nõ intelligitur talis excommunicatus, antequã
73 recipiat literas. Habet igitur locum difficultas in censuris à iure; fertur v. g. in *Canone si quis suadente diabolo* 17. *q.* 4. excommunicatio latæ sententiæ contra percussores Clericorum: Titius percutit Clericum, quæritur quomodo statim, nulla alia præcedente sententia Iudicis declarantis, cum incurrisse, ob probatam percussionem, dictam excommunicationem, sit priuatus Sacramentis, suffragijs, &c.

Hoc supposito, sit.
74 Conclusio: Rectè diuiduntur species censuræ in ferendæ, & latæ sententiæ, Probatur; respondendo difficultati propositæ; dantur enim censuræ latæ sententiæ à iure, quæ incurri possunt statim ante omnem sentẽtiam cõdemnatoriam, vel declaratoriam, est communis, vt testatur *Auila p. p. de censuris dub.* 7. omnes in hoc conuenire, testatur *Alterius disputatione octaua de causis excommunic. lib.* 3. *cap.* 2. *vers. dico tertio*, dicit esse certissimum *Suarez de legibus lib.* 5. *cap.* 5. *n. etiam* 5. Probat *Auila. & sequitur Filliucius tract.* 11. *aliàs primo de censuris in communi num.* 21. *ad finem, & nu.* 169. Ex tex. *in cap. pastoralis §. verum de appellat.* vbi assignando S. Pontifex rationem quare non suspendatur sententia censuræ per appellationem, dicit, hoc ex eo prouenire, quoniam censura trahit secum exequutionẽ;

Con.

Confirmat *Alterius supra* ex verbis Euangelij, *si Ecclesiam non audiuerit sit tibi, sicut Ethnicus, & Puplicanus*, quare Publicanus? subdit ipse, quoniam cùm iuri inobediens fuerit, statim ab Ecclesiæ, suffragijs excluditur: ergo statim censura operatur suum effectum ante omnem aliam sententiam, vbi ipsa est latæ sententiæ.

75 Ampliatur conclusio, etiam si censura sit occulta, seù factum, ob quod incurrit quis excommunicationem, sit occultum, ex hoc enim nihil impeditur, quin statim censura liget, & producat suos effectus, respectu eius, qui illam incurrit, licèt respectu aliorum, vt eum euitare teneantur, necessaria sit denuntiatio, & in percussione clerici, quòd dicta percussio sit publica post extrauag. Martini V. in Concilio Costantiensi vt infra *Recoll.* 3.

Ad rationem dubitandi, quòd scilicèt de ratione pœnę, sit non obligare, maximè in foro conscientiæ, nisi post sententiam declaratoriam: Respondent communiter Docto-
76 res supra cit. hanc regulam non habere locum in pœna excommunicationis, & alijs censuris, & si discordēt ipsi Authores in reddendo rationem differentiæ inter censuras, quibus etiam addunt irregularitatem, quæ nunquam in iure reperitur imposita, nisi latæ sententiæ, & alias pœnas; Quorū opiniones refert *Suarez tom. 5. disput. 3. sect. 1. num. 6.* Inter quas duæ sunt præcipuæ. Prima *Caiet. 2. 2. q. 62. art. 3.* qui vult, rationem diffe-
77 rentiæ esse, quoniam censuræ licèt sint pœnæ, consistunt tamen in priuatione, vnde in definitione dicitur, *qua puniuntur priuatione* supra num. 19. & sic sunt pęnæ priuatiuæ; aliæ autem pęnæ, cùm consistant in aliquo positiuo, *vt faciat, soluat*, non mirum, quòd non incurrantur, nisi post sententiam, Sed hæc ratio non placet, quoniam dantur aliæ pęnæ priuatiuæ, quæ tamen non obligant in conscientia, nisi post sententiam declaratoriam, vel saltem est dubium, an ita obligent: Secunda opinio est *Soti lib. 1. de iustitia, & iure q. 6. art. 6.* qui vult, rationem differentiæ esse,
78 quia censura priuat bonis ipsiusmet Ecclesiæ, cuius authoritate illa infligitur, aliæ autem pęnæ priuant bonis proprijs Rei, qui multatur. Et ideò nihil mirum si censuræ incurrantur ante omnem sententiam Iudicis declaratoriam; non autem aliæ pęnæ; Probare videtur hanc rationem *Reginaldus lib. 13. prax. n. 286.* Hæc ratio displicet, *Auila supra d. par. 1. dub. 7.* nam Beneficia, & officia Ecclesiastica, vox in electionibus sunt bonna collata ab ipsa Ecclesia, & tamen quando illis, quis priuatur per aliquam legem ipso facto, propter aliquod crimen, adhuc non obligant, secundum plures Authores ante sententiam. Alia ratione reijcit hanc sententiam *Bannes apud Sayrum lib. 3. clau. Regiæ cap. 9. nu. 23.* Vnde placet, quod inquit *Sanch. lib. 9. de matrimonio disput. 30. nu. 2.* Loquendo de pęna priuationis, debiti petitionis, ratione copulæ incestuosæ à coniuge habitæ, quo casu, nec ad illam pęnam incurrēdam, requiritur aliqua sententia condemnatoria, vel declaratoria, vbi habet hæc verba, *Quòd si ratio-*
79 *nem petas, fateor nullam me concludentem inuenire, vt hæ pœnæ quamuis priuatiuæ sint, non indigeant sententia; sicut nec inuenio in irregularitate, excommunicatione, suspensione, & interdicto, atque adeò nec in illis, nec in hac, aliam rationem adequatam inuenio, quàm quòd pęnæ priuatiuæ sint, atque ita facilius in eas incidatur: sicque vsu recepta, & declarata sint, quòd nulla indigeant sententia condemnante, aut crimen declarante, quod non ita contingit in omnibus pœnis priuatiuis, & ita non mirum est, si aliqua illarum postulent Iudicis sententiam.* Hactenus *Sanch.* Hanc eandem rationem scilicèt, quoniam sic receptum sit, ac declaratū communi vsu, & Doctorum consensu, quòd Ecclesia sic intendat obligare, etiā dixit *Auila loco supra citato vers. vnde, & clarius Suarez supra citato cap. 8. de legibus in principio*, ibi, *& pro ratione sufficiat, quòd verba illa, in rigore sufficiant ad hoc significandum, & quòd communis vsus, & sensus, ac obseruantia talium legum ostendit, in hoc sensu vsurpari, neque in his Canonibus, temperatum esse aliquo modo rigorem talium vocum*, Si quęritis vnde habeat fundamentum talis vsus? respondet idem *Suarez ibidem*, dum subdit, *cuius ratio esse potuit, vel*
80 *quoniam hæ pœnæ sunt spirituales, & medicinales, & ideò animam statim ligare censentur, & cum hac veneratione, & timore semper susceptæ sunt, vel quoniam per censuras, separatur quis à cōmunibus bonis Ecclesiæ tanquam indignus, & ideò statim obligatur in conscientia, vt se separet, & abstineat, pertinet enim ad Pastorem Ecclesiæ, separare indignos, & illis præcipere, vt se separent, quod præceptum in ipsa censura includitur*, Hucusque *Suarez*, cuius primam rationem attingit *Auila loco supra citato*, his verbis, *meritò autem Ecclesia obseruat hanc cōsuetudinem, nam cùm censuræ sint pœnæ spirituales habent maiorem proportionem cum culpa, & ideo facilius eam comitantur, &c.* estque idem cū his, quæ *Sanch.* expressit *lib. 7. de matrim. disput. 91. nu. 4.* quòd pęnæ censurarum pertineant ad forum internum, aliæ vero pęnæ pertineant ad forum externum. Addimus nos, hoc non esse contrarium doctrinæ communi, quòd potestas excommunicandi pertineat ad potestatem fori externi, sed idem est cum eo, quod docēt Catholici contra Lutherum, censentem, non solum esse pęnam externam, sed etiam pęnam internam, seù, vt benè, *Couarruuias, & alij, contrà quādam glosam*, non solum cēsurā priuare bonis exterioribus, sed etiam interioribus animæ, vt per Regi-

naldum lib.32. praxis num.132.& 136. Ad ra-
81 tionem rationis, esse scilicèt contrà suauitatem legis Christi, quòd quis cogi debeat in conscientia ad exequendam pœnam in se ipsum, respondet *Suarez dispu.3.sect.1.nu.11.& clarius post Lessium, Aegidius Conink disputatione 13. de censuris num. 3. probat Alterius supra citato cap. 2. ad finem, & perbellè etiam explicat noster Rastellius in suo libello de censuris q.3.art.1.nu.2.* distinguendo de pœna, Aut
82 pœna est tam grauis, vt superet communiter vires humanæ naturæ, vel saltem illi repugnet exequutio ipsius pœnæ in se ipsum, vt est, se ipsum occidere, mutilare, publicè flagellare, subire durum carcerem, & tunc non solū est contra suauitatem legis Christi, ad eam aliquem obligare, vt cogatur exequi in se ipsum, sed ad id non potest obligare lex humana; Aut pœna non est adeo grauis, & difficilis, vt repugnet naturæ, sed tolerabilis, vt inquit *Hurtado de censuris in communi num. 19. ad finem, ante eum Reginaldus lib. 13. num. 278.* & tunc talis modus puniendi, neque est contrà suauitatem legis Christi, neque excedit potestatem legis humanæ, maximè quando prudenter iudicatur expediens ad bonum commune, & non excedens grauitatem delicti, vt est in casu nostro, scilicèt in censuris, de quibus, vt concludit *Alterius loco supra citato,* Ecclesia iudicauit, ad commune bonum expedire, vt qui propter grauiora delicta, dignoscuntur, censurarum pœnis, obstringi, eo ipso, absque externo aliquo ministerio incurrant illa omnia damna, & incommoda, quæ ex ex censuris sequuntur.

Et quia ex dictis patet, nec solum censuras incurri ante omnem sentētiam, quando sunt à iure positæ cum clausulis denotantibus latam sententiam, vt volebat *Sotus,* licèt in illis, non sit ita dubiū apud DD. sicut in aliis pœnis priuatiuis, *Filliucc. trac.11. de censuris in communi n.21.* nec quoq; omnes pœnas priuatiuas Ecclesiasticas eodem modo inflictas, habere hoc proprium, vt incurrantur statim, nulla expectata sententia, saltem declaratoria criminis vt sentiebat *Caiet.* Hic inquirimus.

Quæ sint aliæ pœnæ, quæ etiam incurruntur ante sententiam, & quæ non incurruntur, nisi post sententiam.

HÆc materia pertinet ad tractationem de legibus, vbi latè id tractant Doctores, præcipuè *Suarez eo tractatu lib.5.à c.4. item Salas eodem tract. disp.15. clarius Reginal. lib.13.q.3. Sayrus lib.3. clauis Regiæ cap.9.n.16. Azorius tom.1. instit. moral lib. . Molphesius trac.9. cap.9. Bonac disput.5. de legibus q.1.p.7. §.2. Layman lib.1. tract.4. cap.14. num.1.* tamen etiam congruit huic loco, vt magis clara reddatur ratio de censuris. Dicimus enim, hoc colligi debere ex ratione, ob quam pœnæ censurarum, quando imponuntur ipso facto, vel ipso iure incurrendæ, statim nulla sententia expectata incurruntur, quę vt supra diximus præcipua est illa, quod sint pœnæ merè spiri-
83 tuales, vt optimè noster *Molphesius loc. supra dicto à num.35.* quòd autem censuræ sint pœnæ merè spirituales, dixit antea *Ioannes de Lignano tract. de censura Ecclesiastica in principio num.7. vol.9. tract.* Ex quo enim v.g. irregularitas ex delicto, impedimenta Canonica matrimonij ex crimine cōtracta, pœna restitutionis fructuum imposita Beneficiario ob nō recitatum officium pro rata, priuatio beneficij simoniacè acquisiti, & similes, sunt pœnæ merè spirituales, nulla desideratur sententia, ad hoc, vt censeri debeat quis irregularis, matrimonium sit inualidum, vel si tantū sit impediens ipsum impedimentum, debeat talis abstinere à petitione debiti, & tandem restituere ratam fructuum Beneficii. Ex quo verò priuatio Beneficii non simoniacè acquisiti, officii, vel propriorum bonorum, item vocis actiuæ, vel passiuæ, inhabilitas ad officium, & Beneficium, & similia non sunt pœnæ merè spirituales, non obligant ad earū exequutionem ante sententiam declaratoriam criminis, etsi ex eo, quia inflictæ sunt ipso iure, & sint latæ sententiæ, ipsa sententia condemnatoria postea sequuta, retrotrahatur ad diem commissi criminis, vt benè, ac clarè *Molina tom.1. de iustitia, & iure disp.95. & 96. Sanch. lib.2. summa cap.22. num.26.* vbi subdit alios effectus dictorū verborum; Qui *Molina,* & si contrarium defendat, citata *disputatione 96. vers. quod attinet, ad finem,* quando in sententia, vel canone subiungitur aliud verbum, vndè constet Summum Pontificem
84 velle, vt nulla sententia expectari debeat, & exemplicat in verbis Extrauagantis *Ambitiosè de rebus Ecclesiæ non alienandis,* ibi, *ipso facto priuati existant, illaque absque declaratione aliqua vacare censeantur &c.* tamen in terminis eiusdem *extrauagantis,* dictam pœnā priuationis beneficii non incurri; vt supra ante sententiam declaratoriam criminis, probat *Quaranta, verbo Alienatio rerum ecclesiæ n.49.* & in iisdem terminis loquendo, testatur de communi, *Ricc. par.1. praxis decis.139 in aditione Neap.* & loquendo de qualibet priuatione inhabilitatione, &c. post alios Doctores, quos refert, docet *Bonac. loco supracitato sub num. 16.* qui ex eo, quòd contrariam opinionem vocat probabiliorem, videtur fateri, hanc esse probabilem, dicit tamen probabiliorem hanc nostram sententiam *Sanch. lib.2. sum moralis cap.22. num. 20.* imò hanc sententiam esse vsu receptam, post *Salas,* testatur *Molphes. loco etiam supra citato num.44. probat Diana part. 2. tract. 3. Miscellaneo, resolut. 67.* vbi inter alias decisiones ex ista sen-

sententia, refert illam *Ioannis Valeri in differentijs vtriusque fori, verbo pœna, differentia* 20.
85 *num.*4. nempè Superiorem alicuius religionis incidētem in aliquem casum absolutionis, seù priuationis ipso facto Prioratus, etiam si palàm constet de crimine, non incurrere dictam pœnam donec per Superiorem declaretur, & consequenter tuta conscientia in eo manere posse, nec licere subditis illum expellere à gubernatione, quoniam tunc agitur in foro exteriori, in quo foro, est certum apud omnes Doctores, quòd licèt opus non sit sententia dispositiua, sit tamen necessaria sentētia declaratiua, *Mynsingerius obseruat.*67.*centur.*6.*de Franeb.dec.*63.*num.*11. & nouissimè *Lezzana*, non solū asserit, *cap.* 10 *summa quæstionum Regularium nu.*31. hanc opinionem non esse improbabilem; sed etiam subdit, quòd ita vidit consuli à Pęnitentiariis S. Petri de Vrbe; qui loquitur in terminis Decretorum, Bullarum, seù Constitutionum Summorum Ponficum, aut Sac. Congregationis, vbi reperiuntur illa verba *Priuationis vocis actiuæ, & passiuæ, Priuationis officiorum, Dignitatum, administrationum bonorum, &c. insuper inhabilitatis ad prædicta, & alia quæuis obtinenda ipso facto, vel ipso iure, aut eo ipso, absq; vlla declaratione, vel ante omnem declarationē, seù absque vllo Superioris decreto, aut ministe-*
86 *rio, aut sententia*, & sic non habet locum differentia, quam alij faciebant inter inhabilitatem, & priuationem vocis, vt illa scilicèt non requireret sententiam, sed benè ista, item alia differentia similiter inter priuationem vocis passiuæ, & actiuæ, & tandē, quod non solum in hoc casu, quis non teneatur relinquere officiū, sed neque obligetur procurare dispēsationem, vt docuerunt aliqui, quos sequitur *Sayrus d. lib.* 3. *cap.* 9. *num.* 35. quia cùm non incurrantur istæ pęnæ, nisi post sententiā non pertinent ad forum internum, sed ad forum externum, vt dixi supra *p.* 2. *buius tract. resolut.* 11. *sub num.* 215. docet *Portellius in in suis Dubijs regularibus, verbo inhabilitas ad finem*, ibi, *Ex qua constat, quòd si delinquens non incurrit inhabilitatem antequam declaretur per sententiam Iudicis, poterit talis delinquens quandiù est occultus ferre suffragium, acceptare officium, & beneficium, antequam declaretur inhabilis per sententiam, idque stando in secunda opinione, quam ego magis tolerarem in casu, quo delinquens occultus nullo modo posset obtinere dispensationem occultam, & ex non suffragando in electionibus, vel ex renunciatione officij, ipsi resultaret grauis infamia*, ac tandem cōcludit, Nota ista verba, *sed tamen sicut dixi, etiam faciendo sine istis conditionibus occurrentibus, non condemnabo propter iam dicta*, vbi clarius loquitur, quàm *ibidem verbo lex, num.*7. vbi sequendo *Rodriq. tom. p. qq. Regu-*
87 *lar. quæst.*7.*art.*16. vbi facit differentiam inter priuationes ab officiis, & Prælationibus, & priuationes vocis actiuæ, & passiuæ, ac inhabilitatem, &c. quam opinionem supra etiam nos reprobauimus *num. præcedenti.*

88 Ex quibus patet, contrariam opinionem, vt .s. quando adduntur dicta verba *absque vlla declaratione, & similia*, pænam præfatam incurri ante omnē sententiam, non esse certā apud omnes, vt dixit *Sigismundus à Bononia in suo tractatu de electione dub.*93.*num.*4. quia adsunt plures Doctores, nostram sententiam simpliciter sectantes, quos supra retulimus, qui sufficiunt ad reddendam eam probabilem, quod sufficit, vt possimus eam tutò sequi in moralibus, vt notum est apud omnes.

An transgrediens pręceptum impositum sub pæna censuræ ferendę sententię, peccet mortaliter, nec nè.

SEcunda difficultas circà istam diuisionem, est de censura ferendæ obligatione, idest an sicut contraueniens præcepto imposito à iure, vel ab homine sub pæna excommunicationis latæ sententiæ de materia, quæ non sit peccatū mortale de suo genere, peccat mortaliter, vt certum est apud omnes, ita etiam
89 contraueniens præcepto imposito sub pœna excommunicationis ferendæ sententiæ, seù comminatoriæ; exemplum, in *cap. Clerici, qui, extra de vita, & honestate clericorum*, præcipitur sub pœna excommunicationis ferendæ, ne Clerici gestēt arma absq; licentia Episcopi. Et in *Can. qui die, eod. tit.* contra interessentes spectaculis, vel comedijs, diebus festis, Quęrimus an Clericus arma gestando, vel etiam laicus interessendo spectaculis, aut comedijs diebus festis, peccet mortaliter? hanc difficultatem tractant Doctores in materia de legi-
90 bus, sub alio titulo .s. an pœna censuræ ferendæ sentētiæ sit signum obligationis sub mortali; Vt igitur clarius habeatur resolutio huius difficultatis, diuidimus eam in duas partes; In prima agemus de excommunicatione, in secunda de duabus alijs speciebus censuræ, nempè suspensione, & interdicto.

Præceptum sub pæna excommunicationis ferendæ sententiæ transgrediens, an peccet mortaliter.

SVpposito, quòd præceptum, vel lex sit de materia, quæ sit, vel indifferens, aut saltem peccatum veniale, vt in exemplis positis de gestatione armorum à Clericis, vel interessētia diebus festis, comedijs, vel spectaculis

91 nam si est de materia, quæ de suo genere sit peccatum mortale, certum est, transgressorē statim peccare mortaliter, v. g. fertur simile præceptum contra cōponentes trāscribentes libellos famosos in *c. quidā maligni 5. q. 1.* nulli dubium est, quòd qui composuerit, trāscripserit aliquem libellum famosum, peccauit mortaliter. Circa hāc difficultatem sic declaratam reperio varias opiniones, quas ex Authoribus visis, accepi, vt sequitur.

Prima opinio est *Syluestri verbo præceptum, §. 3. & eisdem ferè verbis Armil. ibidem sub num. 6. Tabiena verbo lex, num. 29. Soti in 4. dist. 22. quæst. 1. art. 2. coroll. 1.* quam ex recentioribus, testatur esse pbabiliorē *Salō 2. 2. q 77. artic. 1. controuers. 8. num. 8. Sayrus lib. 3. Clauis Regiæ, cap. 3. num. 27. versic. addunt aliqui,* qui simpliciter asserunt, huiusmodi præcepti transgressorem peccare mortaliter. Fundamentum huius opinionis est, quoniam talis transgressor certū est, quòd meretur excommunicari, statim, quod transgreditur dictum præceptum, sed quis excōmunicari non potest, nisi pro peccato mortali, vt infra suo loco, ergò supponendum est, iam peccasse mortaliter. Probare etiam videtur hanc opinionem Vasquez 1. 2. q. 96. disp. 158. c. 5. nu. 41. & si ex alia ratione, quia putat, ad excommunicationem ferendam nunquam hoc casu monitionem esse necessariam, nisi in lege exprimatur, quod probat *Reginaldus lib. 15. num. 49. & Bonac. de censuris in particulari disp. 3. quæst. 5 pun. p. nu. 3.* qui *Vasquez* ex hoc infert, immeritò excusatos fuisse à mortali
92 ab aliquibus Theologis, Religiosos, qui spectaculis agitationis Taurorum interesse prohibiti sunt sub pœna excommunicationi ferendæ, idem etiam *Suarez t. 5. disp. 18. sect. 3. à num. 20.* videtur sentire.

Secunda opinio, est *Nauarri cap. 23. summæ, num. 53. ad finem, Caiet. verbo præcepti trāsgressio, & aliorum,* quos sequitur *Valentia 1. 2. disput. 7. cap. 5. punct. 6.* distinguens, an lex, in qua imponitur tale præceptum prærequirat monitionem antequā feratur excommunicatio, vel nō; Primo casu, de quo habemus inter alia exemplum, in *cap. hoc consultissimo de rebus ecclesiæ non alienandis,* vbi post monitionem, præcipitur excommunicari debere vsurpantes de bonis Ecclesiæ ex contractibus submissionis bonorum legitimè celebratis, refert *Bonac. tom. 3. de censuris in particulari disp. 2. quæst. 2. punct. vigesimo.* Concedunt citati authores, trāsgressorem non peccare mortaliter, secus autem secundo casu, vbi non requiritur monitio, nam inquiunt ipsi, primo casu non meretur quis statim excommunicari, seù dignus efficitur, quòd statim excommunicetur, sicut in secundo casu; hanc opinionem fatentur esse probabilem *Vasquez, & Suarez locis supra citat.* plura alia iura, in quibus expresſè prærequiritur admonitio iudicis ad incurrendam excommunicationem, refert *Auila loco infra citando.*

Tertia opinio, quam *Vasquez loco citato tribuit Driedo lib. 2. de libertate ecclesiastica, cap. 10. circa tertiam propositionem, & Suarez tom. 5. disput. 18. sect. 3. num. 21. tribuit Caiet. in summa verbo clericorū peccata,* quicquid dicat ipse *Suar. Caietan.* hic se corrigere ab his, quæ aliàs dixit, cuius contrarium ostendit *Auila loco infra citando,* Qui authores non docent simpliciter, excommunicationem ferendæ sententiæ non esse signum obligationis sub mortali, seù transgressorem præcepti sub tali pœna, non incurrere statim peccatum mortale, vt putant aliqui moderni, inter quos *Castrus Palaus tract. 3. disp. 1. punct. 15.* sed docent, non semper esse dictam pœnam signum obligationis sub mortali, & per consequens, non semper transgressorem talis præcepti incurrere peccatum mortale, vt benè eos allegant *Vasquez supra, & clariùs Sanch. lib. 6. sum. moralis, cap. 4. num. 49.* & si male (salua eorū pace) confundant istam sententiam, cū secunda supra relata, quia & si distinguat hęc opinio, sicut & illa, tamen est longè diuersa, hæc distinctio ab illa, Vult enim hæc opinio, quod sit signum obligationis sub mortali talis pœna, non solum, quando in canone non prærequiritur monitio, sed etiā si non sit res leuis, sed grauis, quæ præcipitur. Non sit autē signum obligationis sub morteli, non solum vbi prærequiritur in canone, vel præcepto monitio, sed etiam quando materia ex se nō est grauis, sed leuis, vt optimè explicat *Suarez supradicta disput. 18. sect. 3. num. 2. ad finem,* per hæc verba *Erit ergo iuxta hāc sententiam, materia talis pręcepti, aut sufficiens ad peccatū mortale, si ex se grauis sit, aut si sit leuis, erit ex se quidem insufficiēs, vt ex vi solius legis trāsgressio, sit mortalis, adiūcta tamē iudicis monitione, tā trāsgressio erit peccatūmortale, quoniā, qui resistit monitioni iudicis facta sub cōminatione excomminationis maioris, etiam in materia leui efficitur dignus, in quem feratur excommunicatio maior, & consequenter peccat mortaliter,* Quæ doctrina quò ad secundam partem, quód scilicèt quando est res leuis præcepta sub hac pœna, etiam si prærequiratur monitio in canone iuris, vel in præcepto hominis, neque tunc obliget sub morali, dixit apertis verbis Caiet. verbo *clericorum peccata, vers. nec obstat dictis,* allegatus ab eodem *Suarez:* libenter subiungo verba Caietani, cùm hodie ob Authores modernos, antiqui deserantur, non dico solum videre, sed nec apud se haberes sunt ista, *nec obstat dictis, quod ex-*
93 *communicandus sit, si quis ex clericis comam relaxauerit: quoniam non incurrit pœnam excommunicationis, non dico latæ, sed ferendæ sen-*

nisi monitus contumax fuerit, quoniam quicquid sit re rigore iuris, æquitatis tamen ratio habet, vt non sit excommunicandus à iudice, nisi præmonitus à Iudice suo. subdit rationem, *tum ne quasi ex improuiso, tanta, talisque pœna inferatur prò his, quæ non sunt ex suo genere criminosa, tum propter tantam multitudinem impunè solitam hæc transgredi; ita vt non prò magno peccato transgressio reputetur, quæ ex suo genere mala non sunt, sed ex positiuo iure.* Scio, *Sayrum loco citato*, negare hunc clericum nutrientem comam peccare venialiter, sed nititur falso fundamento, vt aliàs dicam. Quod etiam quando materia est grauis, quamuis requiratur alia monitio, vt potè quia lex ita statuit, obligabit ad mortale, dixit expressè, *Auila par. 2. de censuris cap. 5. disp. 1. dub. 3. vers. tertia, verò pars*, vbi quærit, quænam iudicanda erit hoc casu materia grauis? & respondet, esse iudicādā illam, quæ hic, & nunc, attentis circumstantijs conducit ad aliquod magnum bonum consequendum, vel euitandum graue malum arbitrio boni viri, sequitur *Bonac. disp. 1. de censuris in genere quæst. 1. pun. 3. n.* 10.
95 dat exemplum de Inquisitoribus sub excommunicationis pęna præcipiētibus, vt oēs confluant in templum ad audiendum ędictū fidei, hæc est materia grauis, quoniam pertinet ad exaltationem fidei, vt sciant homines, quæ sint denuncianda Inquisitoribus, item de Episcopo præcipiente sub eadem pœna,
96 vt omnes ad processionem tempore pestis, vel belli, qui enim commodè poterat accedere, & non accessit ad processionem, vel ad audiendum ædictum fidei, peccabit portaliter, quoniam est materia grauis, Quæ exempla sunt Soti, *pro prima opin. relati*, quod clarè indicat, ipsum *Sotum*, non contradicere huic nostræ sententiæ, nam solum, concludit, pœnam istam esse signum obligationis sub mortali, quando imponitur prò re graui, sicut neque contradicere intendo, *Salonium* pro eadem opinione enumeratum, quia etiā
97 dat exemplum excommunicationis ferendę sententiæ, de qua in *cap. omnis vtriusque sexus de pœnit. & remissionibus* contra eos, qui in Paschate non communicauerint, quæ est etiā materia grauis, Nota tamen hic obiter, falli *Salonium*, sicut etiam fallitur *Cartarius apud Menoch. de præsumpt. præsumpt. 6.* dum asserit, in dicto *cap. omnis*, comminari pœnam excommunicationis, quando quis non communicatur in Paschate, quia in dicto textu comminatur tantum, interdictum ab ingressu Ecclesiæ, & priuatio sepulturæ, vt per *Sayrum supra, & dixi par. 1. recollect. 18. num. 22. & latè probat Fagundez lib. 1. in secundum præceptum cap. 4. nu. 2.* clarè ibidem *Caiet.* ni fallor subdit hoc idem, *loco citato* ibi, *& propter hanc rationem, quia scilicèt pœnæ graues, grauiores, at grauissimæ in iure apposita, exceptis excommunicationibus latæ sententiæ, aut sunt tales, vt sine peccato mortali incurri possint, aut si sine peccato mortali incurri non possunt, exigere videntur monitionem, vt non nisi in contumacem ferantur*, Ratio, qua probari potest hæc opinio sumitur ex *Suarez citato num. 21.* ibi, *quamuis peccatum mortale tantum sit materia excommunicationis, quæ actu infertur, nihilominus legem, quæ aliquid probibet sub excommunicatione ferenda, non semper per se se obligare ad mortale, quia non semper sola transgressio legis illius, vt sic, sufficit constituere hominem dignum excommunicatione, nisi aliundè crescat culpa, & cōtumacia* intellige ex inobedientia, & contumacia post monitionem, qui *Suarez*, licèt in sequentibus, videatur du-
98 bitare de hoc, nēpè quomodo eadem materia, quæ non erat mortalis antè admonitionem, fiat mortalis post admonitionem iudicis, sed tandem, non solum hoc concedit posse contingere ex accidenti. *num.* 27. sed etiam *nu.* 24. dixit, esse probabile, quòd etiam per se multum augeatur culpa ex inobedientia, & contumacia contrà Prælati monitionē, qui clarius ni fallor adhæret huic sententiæ *lib. 4. de legib. cap. 18. à num. 13.* vbi & si videatur distinguere, an lex sufficientem monitionem cōtineat, vel non sufficienter lex admoneat subditum in ordine ad talem censuram, tamen *num.* 18. explicans secundum membrū dictæ distin. nēpè quando lex requirit superioris admonitionē, loqui videtur de casu, vbi materia est leuis, quod colligo primò ex eo, quia dicit hæc verba, *hæc fuit mens Caiet. & sine dubio nihil aliud sensit Driedo*, qui authores sunt pro nostra sententia; secundò, & fortius, quia *ad finem* subdit, contra *Vasquez loco cit.* licèt eum non nominet, semper ad fulminandam talem excommunicationem esse necessariam monitionem, nisi illam ius, aut Iudex apertè excludat, ideòq; regulariter loquendo, ex vi talis censuræ non satis colligi legem obligare ex se sub mortali, & subdit inter alias rationes, istam, quoniam iuxtà cōmunem vsum, ita videntur intelligi similes comminationes legum, qui communis vsus interpretatur, esse necessariam monitionem, quando præcipitur sub hac pœna censuræ ferendæ materia leuis, vt benè *Sanch. lib. 6. summæ cap. 4. num.* 12. qui etiam potest numerari inter sequaces huius nostræ sententiæ, quoniam, & si *num.* 50. firmet, illam regulam generalem; omnem scilicet legem præcipiē- aliquod sub pœna excommunicationis ferēdæ, obligare sub peccato mortali, tamen *num. 51. sequenti*, id limitat, vbi lex aliqua, aut superioris præceptum sub excommunicationis pœna, ederetur, ea forma, vt necessaria sit monitio præuia, prius quàm excommunicatio illa propter transgressionem infliga-

tur

tur,& *num.*52.limitat secundò, vbi reperitur tale præceptũ factum pro re leui, & dat eadẽ formalia verba *Caiet.* quæ nos supra retulimus,qui *Caiet.* loquitur de tali pęna pro leui materia comminata, & loquendo de præcepto simili facto à iudice, subdit alia exempla similia,quæ vt inquit ipse, cũ sint de re leui, censentur facta ad terrorem potius, quàm vt excommunicandi statim sint aliqui, nulla
99 monitione præmissa, veluti cùm Iudex Ecclesiasticus præcipit alicui sub pęna excommunicationis ferendæ, vt coram se compareat, vel publicis præcibus intersit(intellige) extra casum pestis,vel belli,iuxtà ea,quæ diximus supra *num.*96. Inter sequaces huius opinionis,etiam censeo esse *Castrum palaum allegatum per Dianam par.*3.*tract.*6. *miscellaneo resol.*76.qui bené explicat *Suarez loco suprac. de legibus*,his verbis, *cùm censura annexa non est peccato, indigere alia monitione, vt imponatur,ac ea de causa non est sufficiens signum mortalis obligationis,* quid enim significat ly,*cum censura annexa non est peccato*, nisi cùm materia præcepta non est grauis; hanc opinionẽ fatetur esse probabilem *Vasquez p.* 2. *q.*96. *disp.*158.*cap.*5.*num.*43.dum explicat secundã sententiam,& subdit,*esse probabile saltem,colligi non posse obligationem ad mortale ex pęna hoc modo apposita, quamuis possit ex grauitate materiæ aliàs iudicari*, quẽ sic allegat *Sanch. supra nu.*12. *ibi, & dicit esse probabile Vasqu.* Addens, tunc recurrendum ad grauitatem materiæ, ad diiudicandum, an ex illa colligatur obligatio sub mortali, & patet ex casu, quem subdunt ambo supradicti Authores, Lata, est.n.in iure excommunicatio contra
100 participantes cum excommunicatis ab alijs Iudicibus, quàm à Papa,donec participantes prædicti moniti non desistant, quærunt *Vasquez, & Sanchez*, an dicti participantes ante monitionem peccent mortaliter? subdit *Vasquez* hæc verba, *Maior Gabriel, & Couar. censent, non peccare mortaliter,Sotus vero asserit peccare mortaliter*; concludit tandem,quòd sibi videtur esse probabilem primã opinionẽ, non solum ex eo, quia ibi expresè prærequiritur monitio, sed etiam quoniam dicta participatio est ex se peccatum veniale, cùm ex se non incurratur nisi excommunicatio minor, hoc enim mihi significant supra relata verba,*Vasquez in fine d.nu.*43.ibi,*aut saltem ex hac ratione habemus, colligi certò non posse obligationem ad mortale ex pœna hoc modo apposita,quamuis possit ex grauitate materiæ aliàs iudicari*,quasi dicat, si materia præcepta esset grauis, qualis non est ista participatio, etiam si prærequireretur monitio,peccasset mortaliter quis transgrediendo dictum pręceptum, sed quoniam ista materia est leuis, ideò probabilis est prima opinio, scilicèt participantẽ cum excommunicato, vt suprà non peccare
101 mortaliter,vt intelligamus,quòd ad iudicãdum, quando dicta pęna sit signum obligationis sub mortali, recurrendum sit non solum ad illam distinctionem, an prærequiratur in canone,vel pcepto monitio,sed ẽt ad aliam distinctionem, an materia præcepta sit leuis,vel grauis, quæ est nostra sententia huc
102 vsq; ni fallor,à nemine ita declarata. In dubio autem,an materia sit leuis, an grauis? puto talem pęnam siuè illa prærequirat, siuè nõ monitionem, non obligare sub mortali, ex regula de lege pęnali, nempè in pęnis in dubio nos debere,quod est mitius interpretari.
103 Quòd autem aliqui moderni asserunt, nutritionem comæ, ac alia,quæ in iure Canon. inuenimus prohibita sub hac pęna censuræ ferendæ absque alia prærequisitione monitionis, licèt hodie leuia reputentur, tamen tempore, quo ita fuere prohibita, fuisse grauia,& ideò transgressores ipsorum canonum tunc peccasse mortaliter, præterquàm quòd hoc à nobis non conceditur. Non tamen infertur;ergo hæc subdistinctio de materia graui,& leui non est vera,cum sufficiat,quod hodie ista pro leuibus habeantur,& ideò excommunicationẽ ferẽdæ sentẽtiæ pro illis materijs comminatã absque prærequisitione monitionis, hac ratione nõ obligare sub mortali ad hoc, vt vera sit nostra doctrina, vt supra declarata.

Sed quoniam *Vasquez suprà citatus pro prima opinione*, asserit, ad fulminandam excom-
104 municationem comminatam, nunquam esse monitionem necessariam, nisi in lege exprimatur, quem sequitur *Reginaldus lib.* 15. *sub nu.*49. & è contrario, *Suarez loco citato de legibus*, affirmat, semper esse hoc casu necessariam monitionem, nisi illa expresè excludatur, quem sequitur *Castr. Palaus tract.* 3. *disp.*1.*p.*15.*nu.* .quæ sunt principia omninò opposita à doctissimis viris edocta, meritò videndum à nobis erit, quomodo vtraque doctrina posit concordari.

Præsupposito enim, tale præceptum à iure, vel ab homine (inter quæ nulla est differentia, vt benè *Vasquez, & Sanch. locis supra cit.*quidquid inter hæc, discrimen D. *Antoninus* videatur inuenire)fieri absolutè,idest absque expressa prærequisitione monitionis, Ratio dubitandi pro *Vasquez*,est, nam cùm absolutè definit ius,vel Iudex, cõtrauenientẽ esse excommunicandum,ipsa lex,vel præceptu videtur admonere, quæ admonitio sufficit, Pro *Suarez* autem sententia, videtur multum fauere text. in *cap. sacro de sententia excommunicationis,* vbi multatur pœna interdicti per mensem ab ingressu Ecclesiæ, qui Iudex,excommunicationis sententiam absq; competenti admonitione præmissa tulerit, quæ dispositio maximè habet locum secundum omnes, quando fertur excommunicatio

tio

tio pro culpa præterita, qualis est, vbi fertur à Iudice excommunicatio, aliàs comminata, vt patet ex terminis. His præmissis. Dico, vtrūque dictum in suo sēsu esse verum, vel enim delictum, pro quo reperitur latum dictum praeceptum est permanens, vt in casu de clerico, qui nutrit comam, vel barbam, illicitè negotiatur, permanet in cōcubinatu, & tunc verum est dictum *Suarez*, semper esse necessariam monitionem, adhoc vt desistat ab ipso delicto committendo, antequam procedatur ad ferendam excommunicationem comminatam in canone, vel præcepto, nisi expresse fuit exclusa in eodem canone, vel præcepto, Aut delictum non est permanēs, sed vt ita dixerim, transiens, vt est præceptum sub hac poena latum in iure contrà assistentes diebus festis comedijs, & contrà religiosos hodie interessentes agitationi taurorum, & tunc est verum, dictum *Vasquez*, non requiri monitionem, sed sufficere citationem, & in hoc sensu explico Bonacinam *loco supra citato de censuris in particulari disp.3.q.5 p.1.§.1.n.3.* vt infra. Probo hanc meā doctrinā ex differētia, quam idemmet *Bonac. post Alterium ibid.* tra-
105 *dit* inter monitionem, & citationem, scilicèt quòd monitio adhibetur, vt subditus obediat, sicque censuram euitet; Citatio verò vt pars certior fiat de eo, quòd Iudex est facturus, sed sic est, dico ego, quòd vbi delictum est permanens, tunc potest reus obedire, & euitare censuram, non autem vbi est transiēs, cùm hoc casu sufficiat quòd citetur ad vidēdum se excommunicari, suspendi, &c. ergo. fauet *Franciscus de Aretio consil.163. sub n.3.* ibi, *monitio exigitur, vbi censura exigitur pro contumacia in non faciendo*, allegans text. in *Canone Episcopum vndecima q.3.* quia ista cōtumacia in non faciendo, tantum interuenit
106 in delictis permanentibus; & ita respondetur argumento, quod fieri potest, nempè istā excommunicationem latam à Iudice in vim comminatoriæ latæ etiam à iure, esse excommunicationē ab homine, seù nouam excōmunicationē, vt dixit *Graffius de quinque casibus lib.1. cap.4. cum de regulis circa excommunicationem, nu.4.* & censura ab homine habet ortum à contumacia, nam hoc habet locum in delictis permanentibus, vbi potest dari correctio, & emendatio, non autem in delictis transeuntibus, vbi non datur correctio, vel emendatio, iuxtà vulgatum proloquium, factum, infectum fieri non potest, vt egregiè videtur attingere *Ioannes de Lignano in tract. de censura ecclesiastica §.12. volumine 9. tractatuū.* Requiritur igitur, vt supra innui, citatio, quando delictum est transiens, non solum *ad viden-*
107 *dum, se excommunicari*, de qua per *Achillem de Graffis decis. Rotæ Romanæ 372. aliàs 6. de sententia excommunicationis*, vbi loquitur de paritione monitorij, quod delictum est permanens, sed etiam ad finem probationis illius criminis, aut delicti, propter quod comminatur censura à iure, vel ab homine. s. *ad dicendum causam, quarè non debet excommunicari, ex eo, quia, &c.* vt in simili, *Couar. in cap. Alma mater §.6. nu.5. vers. trina*, & latè discurrit *Franciscus de Aretio citato cons.163.*
108 vbi tractat articulum illum, an talis citatio requiratur, etiam vbi delictum est notorium, de qua nos suo loco. Nota quòd idem *Franciscus de Aretio loco supra citato ad finem*, & si fateatur verā esse differentiam, de qua suprà, inter monitionem, & citationem, tamen subdit *posse nos exponere monitionem pro citatione*, imò *Franciscus Leo in suo thesauro fori Ecclesiastici p.3. c.7. de excommunicatione nu. 101. ad finem*, dicit, monitionem, & citationē aliquando æquiparari, & allegat *Puteum decis.271. num.4.* ibi, *monitio vel citatio par.3.* Addo *decisionem 267. in nouis nu.3* ibi, *excommunicari nemo debet, nisi personaliter, monitus, & citatus*, patet etiam in *cap. in nomine Domini extra de testibus.* vbi monitio ponitur pro citatione, quæ si sunt vera, possumus
109 dicere, quòd quando *Vasquez* docuit, nunquam esse necessariam monitionem, nisi expresse sit requisita ad fulminandam censurā comminatam, intellexisse forsitam de monitione strictè sumpta, scilicèt canonica, idest trina, & quando *Suarez* è contra dixit, semper necessariam esse ad hoc monitionem, nisi expresse excluderetur, intellexisse de citatione, vt supra declarauimus. Quatenus autem subdit *Suarez*, nisi expresse excludatur, si intelligamus de citatione, forsan eius est opi-
110 nionis, quòd Princeps possit tollere citationem, sed in contrarium est text. in *clemen. pastoralis §. cæterum extra de re iudicata*, cum alijs allegatis per *Franciscum de Aretio citato consilio 163.* vbi loquitur in terminis censurarum à S.P. latarum contrà Florentinos, qui suspenderunt quendam Archiepiscopum, & detinuerunt in carcere Cardinalem, testatur de communi *Boerius dec.247. num.5.*
111 & quod nec de plenitudine potestatis, possit ecclesia aliquem absque vlla monitione, censura afficere, notat *Auila 2.p.c.5. disp.5 dub.10. cum alijs allegandis infra recoll.2.*
112 Quæres quotuplex monitio requiratur, quando delictum est permanens, vt supra? Respondet *Auila citata par.2. cap.5. disput.1. dub.3. vers.3. pars post Couar. in c. alma mater p.1. § 9. nu.5. vers. trina verò*, generaliter loquendo, quòd vbi post canonem comminantem requiritur monitio, sufficiat vna, hæc sūt verba Couar. *Imò si ipsius canonis prohibitio, loco monitionis haberi debet, quamuis non sit per ipsum canonem lata excommunicatio, poterit à Iudice ferri, vnica saltem monitione præmissa, ne id fiat. quod canone prohibitum extat*, & sic secundū eū, nō requiritur hoc casu trina mo

C ni-

nitio, quæ debet præcedere fulminationem excommunicationis, & quæ causat debitam contumaciam pro censura infligenda, vt infrà latius, *cùm de causa nullitatis censuræ ex defectu monitionis, Recollectione sequenti*, vbi latius de hac materia, sed tantum citatio. Supponit enim *Couarr.* non requiri in canone expressè monitionem, quia si illa expressè ibi requireretur, necessaria esset trina, vel vna pro trina, propter maiorem maturitatem Iudicij in excommunicante, & pro maiori contumacia in excommunicato.

113 Nec mirum, si hic *Couar.* monitionem pro citatione intelligat, iuxtà dicta supra, *sub num.* 108. fauet *Rota Romana decis.* 399 *in nouis*, ibi, *citatio enim sæpe habet vim monitionis, vt legitur, & notatur in cap. ex parte de verborum significatione*, sicut etiam monitio habet vim citationis, maximè peremptoriæ, *lege cessante C. quomodo & quando Iudex*, iuxtà summarium *Pauli de Castro*. fauet *Auila loco supra citato dub.* 1. vbi quærit, an quando lex comminatur excommunicationem, & non requirit aliquam monitionem, poterit Iudex statim excommunicare transgressorem? & respondet, licitè poterit ferre excommunicationem sine alia monitione, sed meliùs faciet si præmittat vnam saltem monitionem, & statim subdit, non poterit excommunicare sine citatione, dando ei terminum ad allegandum pro se, &c.

Transgrediens præceptum sub pœna suspensionis, vel interdicti latæ, vel ferendæ sententiæ, an peccet mortaliter.

PRæsupponimus, vt suprà, tale præceptum non esse positum pro materia, quæ sit ex suo genere peccatū mortale, sed q̄ sit ex suo genere tm̄ venialis, aut indifferēs. Hoc supposito, Circa primā partē quæsiti de suspensione, & interdicto latæ sententiæ, sunt duæ

114 opiniones, prima est *Nauar. cap.* 23. *n.* 53. *ad finem, Caiet.* 2. 2. *q.* 188. *ar.* 9. *ad* 2. *& in summa verbo præcepti transgressio vers. pœna præceptorum, Salon.* 2. 2. *q.* 17. *art.* 1. *controuers.* 8. *n.* 8. *Valentia in prima secunda disp.* 7. *q.* 8. *num.* 6. *in* 4. *signo, cum alijs, quos habetis apud Sanch. & Suarez infra citandos*, qui docent, has pœnas, quibus etiam addunt impedimentum canonicum irregularitatis, non esse signum obligationis sub mortali, & per consequens, præceptum sub illis pœnis transgredientem, non

115 peccare mortaliter, sequitur *Diana par.* 2. *tract.* 10. *de legibus resol.* 21. *vbi allegat etiam Sayrum, & Azor.* fundatur hæc opinio primò, quoniam tales pœnæ imponuntur aliquando non solum pro culpa veniali, sed etiam absq; vlla culpa propria, sed tantum pro aliena culpa, ergo. Consequentia probatur ex regula illa, in dubio, maximè quando sumus in pœnis, semper debere nos interpetrari, quod mitius, & minimum est, si igitur non semper tales pœnæ imponuntur pro culpa mortali, sed aliquando pro veniali, imò etiam non prò propria culpa, sed aliena, ergo, nō est certum, imò est etiam dubium an tales pœnæ obligēt sub peccato mortali, igitur in hoc dubio debemus potius interpetrari, quod est minus, & minimum, nempè legislatorem noluisse obligare sub mortali, sed tātum sub veniali, quod est minimum, & mitius.

Secunda opinio est *Angeli, Siluestri, & aliorum, apud Suarez infra citandum, Vasqu. & cæterorum, quos sequitur* Sanchez *lib.* 6. *summa moralis cap.* 3. *num.* 141. qui docent, dictas pœnas esse signum obligationis sub mortali, Probant ex eo, quòd sint pœnæ grauissimæ, sed pœnæ grauissimæ non imponūtur, nisi pro peccato mortali, ergo, sunt signum obligationis sub mortali, & qui præceptum sub dictis pœnis transgreditur, peccat mortaliter, Maior probatur à *Vasqu. prima* 2. *disp.* 158. *c.* 5. ab effectibus ipsius suspensionis, & interdicti,

116 quorum vnus est, priuare participatione sacramentorum, item administratione ipsorum, & diuinis, vt latius patebit infra, cùm de ipsis in specie. Accedūt *Aegidius Conink disp.* 13. *dub.* 8. *& Hurtado de censuris in communi nu.* 43. qui excipit dumtaxat interdictum personale particulare latum à iure, vel ab homine generaliter, non reseruatū, & probat *Castrus Palaus tract.* 3. *disp.* 1. *pun.* 15. *nu.* 6.

Cōclusio, Hæc secunda opinio, dubio procul non solum est verior, & tutior, sed etiam hoc tempore communiter recepta; Nam est magis vsu receptum, vt non ferantur similes censuræ, nec possint incurri absque peccato mortali, & quòd quando quis excusatur à mortali, tunc etiam excusetur ab ipsis, vt testatur, & probat *Auila*, loquendo de suspensione 3. *par. disp.* 3. *dub.* 3. *ad finem, Homobonus de casibus reseruatis par.* 1. *cum de forma adhibenda in censuræ absolutione pranotatione* 2. *& & fatetur idem Diana par.* 3. *tract.* 6. *resol.* 51. vbi postquam allegauit Authores docentes, suspensionem, interdictum, & irregularitatem incurri ob peccatum veniale; subdit, *at mihi semper contraria sententia placuit*, pro qua allegat alios Authores, & deindè subdit hæc alia verba, *Dicendum est igitur, quòd quoties ignorantia iuris, vel facti excusat transgressionem à mortali, excuset etiam non solum ab excommunicatione, sed etiam ab alijs censuris,*

117 *& pœnis ob delictum impositis, vt irregularitate ob delictum, suspensione, & interdicto, & ratio est, quoniam, cum supradicta pœna sint grauissima, non est credendum, illas, piam matrē Ecclesiam infligere ob peccatum veniale, &c.* Idem repetit eadem *p.* 3. *tract.* 6. *miscellaneo*, se-

resol. 31. sicut etiam p. 2. tract. 2. miscellaneo, seu 16. resol. 20. probat ex professo, quòd ad irregularitatem ex homicidio incurrendam, requiratur culpa mortalis, ita vt negligentia non sufficiat, vt infra latius cùm de irregularitate.

Ad rationem pro prima opinione, quòd
118 scilicèt suspensio, & interdictum aliquando imponi solet pro culpa veniali, Respondetur ex Suarez tom. 5. disp. 4. sect. 4. nu. 7. & lib. 4. de legibus cap. 18. ad finem, distinguendo de suspensione, vel interdicto maioribus, & de suspensione, ac interdicto minoribus, si enim loquimur de primo casu, vbi suspensio est maior, ac interdictum, est etiam maius, negatur imponi aliquando, & contrahi pro peccato veniali, quia reqritur mortale, si verò loquimur de suspensione minori, vel interdicto minori, concedimus imponi aliquādo, & contrahi pro peccato veniali. Nota tamen, hic pro suspensione maiori intelligere Suarez, vbi quis suspenditur, vel simul ab officio, & beneficio, vel ab vno tantum eorum, tamen per notabile tempus; pro suspensione vero minori, quando quis suspenditur quo ad vnum actum tantum, & ad breue tempus, vt à semel non eligendo, vel distributiones quotidianas vnius diei non percipiendas, itē pro interdicto maiori, intelligere quādo fertur quòad omnes suos effectus, vel ad vnum tantum, sed per notabile tempus; Pro interdicto vero minori, quando fertur ad aliquem specialem actum, scilicèt non celebrandi, vel non interessendi officio alicui diuino, ad breue tempus, in quo sensu, ista distinctio negari non potest à Doctoribus, vt optimè Bonacina disput. 3. de censuris puncto p. nu. 2. ad finem, & sic, quando Auila par. 3. de suspensione disp. 1.
119 ad finem. ait, distinctionem de suspensione maiori, & minori, nullum habere fundamentum, intelligit quatenus ab alijs, alio sensu illa explicatur, de quo infrà suo loco, pro nunc videte Fillucium tract. 17. de censuris num. 6. versus finem. Qui Suarez, loco vltimo citato, benè etiam declarat, hic agi de interdicto prout habet veram rationem pęnæ respectu eius, qui dedit causam interdicto, ad quod incurrendum requiritur culpa mortalis propria, & sic cessat secunda obiectio, Circa verò irregularitatem, idem Suarez, eodem loco, benè
120 subdit, non habere locum hanc distinctionem de maiori, & minori, cùm semper irregularitas ex delicto sit pœna grauissima, & suo modo spiritualis, & ideo semper etiam est signum obligationis sub mortali, de qua re nemo est, qui dubitet.

Posita igitur supradicta conclusione, augetur dubium circà secundam partem quæsiri. Si enim impositio harum pęnarum suspensionis scilicèt, & interdicti quando sunt latæ sententiæ, est signum obligationis sub mor-
121 tali, ergo etiam quando reperiuntur comminatæ, & sic sunt ferendæ sententiæ, Consequentia patet à simili ex his, quæ diximus suprà, cùm de excommunicatione, nempè ad hoc, vt pœna sit signum obligationis, & quòd transgrediens simile præceptum, peccet mortaliter, sufficere, quòd quis sit dignus, vt puniatur illa pęna, quæ non imponitur, neque potest incurri, nisi pro culpa mortali.

Hac tamen ratione non obstante, communiter Doctores, etiam id affirmantes de excommunicatione ferendæ sententiæ, negant de suspēsione, & interdicto similibus, quos sequitur Diana par. 3. suarum resolut. moralium tract. 6. miscellaneo, resolut. 76. ad finem, sed ex quo fundantur ipsi authores in ea ratione, quòd hæ censuræ imponi possunt pro culpa veniali; itē ēt incurri, aliquādo absq; vlla propria culpa, quæ ratio iam ex dictis suprà proximè, non subsistit generaliter, sed solum vbi suspensio, vel interdictum non essent secundum totam suam rationem, & sic non haberent rationem censuræ maioris, vt ibi explicauimus, post Suarez, neque potest subsistere eorum sententia, iuxtà commune proloquium, fundamentum vbi ruit, ruunt & fundata cap. veniens de presbytero non baptizato, Hinc Molphesius noster tract. 9. sua summa c. 8. num. 63. putauit, eodem modo in his censuris distinguendum esse, prout distinguebant doctores, loquentes de excommunicatione ferēdæ, scilicèt vel non prærequiritur in canone, aut præcepto, aliqua monitio, & tunc est signum obligationis sub mortali; vel prærequiritur dicta monitio, & non erit signum dictæ obligationis, & per consequens transgrediens tale præceptum non peccabit mortaliter, sed nec possum huic sententiæ, me subscribere, tum propter ea, quæ suprà dixi circà similem distinctionem, loquendo de excommunicatione; tùm etiam, quia vt constabit ex dicendis, cùm de his duabus censuris, non est certum inter authores, an ad ferendā suspensionem, & interdictum debeat præcedere monitio, quidquid sit de excommunicatione, vndè Doctores docentes, in his censuris nō esse necessariam monitionem, inferunt, illas posse imponi pro peccato pręterito, non autem excommunicationem, de qua re videte pro nunc Sayrum lib. 1. de censuris cap. 11. num. 24. iunctis his, quæ dixit lib. 4. cap. 2. nu. 14. Auilam par. 1. dispu. 3. dub. 4. Bonacinam de censuris in genere disp. p. q. 1. p. 9. n. 4. ad finem, & de censuris in particulari disp. 3. q. 5. p. 1. n. 3.

Vndè censeo, idem esse concludendum hoc casu, sicuti conclusum fuit circa excommunicationis ferendæ sententiæ obligationem, nempè præsupposito, hic agi de suspensione, & interdicto maiori, vt suprà explica-
122 tum est, post Suarez: habendam esse rationē materiæ: propter, quam lata reperiatur suspē-

sio, vel interdictum ferendę sententiæ, an grauis sit, vel leuis, si enim esset grauis, etiam si reperiatur in canone, vel præcepto prærequisita monitio, obligaret sub mortali; è contra si materia esset leuis, etiam si absolutè feratur dicta pęna, absque aliqua prærequisitione monitionis, non obligabit ad mortale; Quis enim affirmaret, transgredientem suspensionem ferendæ sententiæ latam in *cap. inhibito ex. de desponsat. impuberum*, contrà clericos assistentes clandestino matrimonio, peccare tantum
123 venialiter, item olim ordinatum scienter ante legitimam ætatē (pro qua ordinatione, iure antiquo erat imposita suspensio tantum ferendæ sententiæ, & si de iure nouo ex constitutione Pij Secundi, hodie incurrat talis, suspensionem latæ sententiæ, vt per *Bonacinam disput. 2. de censuris in particulari q. 1. p. 1. in principio*) tantum peccasse venialiter? nemo quidem, cùm in vtroque casu licèt extet pęna suspensionis ferendæ sententiæ, tamen materia est grauis. Ratio est, quam attingit *Bonacina ibidem p. 5. §. 4. in principio*, vbi asse-
124 rit, ordinatum non seruatis interstitijs, & si tantū hoc casu reperiatur facta simplex prohibitio à iure, in Concilio Tridentino, absque vllius censuræ comminatione, tamen peccare grauiter, cùm faciat talis contra leges Ecclesiasticas in re graui, quod sufficit ad peccatum mortale. Circà suspensione, latā con-
125 tra clericos ludentes aleis, vel taxillis, dixi in facto, materiam esse grauē, maximè si sæpius ludant, cùm multi Doctores velint, hos ex sua natura peccare mortaliter, licèt alij contrarium defendunt, de qua re pro nunc videte *Dianam par. 4. tract. 4. miscellaneo resol. 183.*

E contrà Bononiæ, vt refert *Homobonus tract. 4. sui examinis q. 151.* Lata est suspensio contrà Sacerdotes pergentes ad celebrandū capite discoperto, & alibi vidi quoq. similem suspēsionem latam contrà eosdē Sacerdotes celebrantes absque habitu talari, ponamus quod talis suspensio non sit latæ, sed tantum ferendæ sententiæ, quis enim condemnaret sacerdotem, semel, aut bis contrauenientem dictis constitutionibus de peccato mortali, secluso scandalo, vel contemptu? nemo quidem, vt idem *Homobonus docet loco supra citato*, & hoc non ex alia ratione, quàm, quod materia, pro qua illa pœna est comminata, reputatur leuis.

De absolutione transgressionis præcepti sub pœna censuræ ferendæ.

PRo complemēto huius materiæ, arbitror non prætereūdum esse quæsitum illud, quod etsi non reperiatur expressè tactum à Doctoribus, quotquot hucusque viderim, tamen de facili potest occurrere in praxi. quæsitum est istud. Posito quòd materia, pro qua lata sit suspensio ferendæ sententiæ sit grauis, & per consequens, quòd quis transgrediendo illud præceptum peccet mortaliter: Si contingat, vt quis de facto, simile præceptum
126 transgressus sit, tamen statim confessus fuit talem transgresionem, & ab ea fuit absolutus, si deindè feratur excommunicatio, an talis illa, ligabitur quoàd forum internum? de hoc enim potest esse dubium, sit exemplū, cominata est excommunicatio contra componentes, scribentes, vel promulgantes libellos famosos. Adest suspensio ferendæ cōtra clericos, & Religiosos asistentes matrimonio clandestino, vt suprà, Titius cōposuit, vel scripsit libellū, Claudius Clericus fuit pręsens matrimonio clandestino, tamen antequam contrà eos feratur excommunicatio, vel suspensio, confesi fuerūt ista sua peccata, & ab illis absoluti. Præsuppono.n. vt cert, à talibus peccatis posse regulariter quemlibet confessarium absoluere, Dixi *regulariter*, quia si factum est notorium, & sic faciliter credi potest, esse procedendum à iudice, meliùs faceret Confessarius (vt in simili dico infra *sub nu. 135.*) si abstineret ab absolutione, &
127 quæro, si postquā confessi, & absoluti fuerunt, feratur excommunicatio, vel suspensio, an dicta excommunicatio, vel suspensio liget eos, & si iam confessos, vt supra, & absolutos? Ratio dubitandi pro negatiua opinione est illa, quia excommunicatio, & suspensio non ligat, nisi vbi adest peccatum, in hoc autem tempore, quando fulminatur excommunicatio, in prædictis personis, non adest peccatum, cùm fuerit remissum mediāte sacramēto pęnitentiæ, ergò. E contrà pro affirmatiua, potest sic argumentari; ad incurrēdam excommunicationem, vel suspensionē sufficit contumacia, vt est certum, at in hoc casu, & si non adsit peccatum, quia fuit absolutum, & deletum, adest tamen contumacia, ergo talis ligatur dicta excommunicatione, vel suspensione. Minor, quòd adsit contumacia, probatur ex doctrina, de qua infrà, cùm
128 de monitione prærequisita ante fulminationem excommunicationis, vel alterius censuræ, circà quam materiam DD. communiter distingunt inter casum, vbi adest pręceptum positum in iure sub pœna censuræ ferendæ, vel non; Primo casu, dicunt non esse necessariam monitionem, sed sufficere citationem tantum *ad dicendum causam, quare*, &c. Secundo verò casu, asserunt requiri monitionē, quibus illic allegatis adde *Sanchez lib. 2. de matrimonio disp. 34. n. 28. Bonac. disp. 1. de censuris in genere q. 1. p. 3. n. 19.* vbi hanc afferunt rōnē dictæ distinctionis: Quia lex primo casu net, nō aūt secūdo casu; Modo sic argumentor, adest hic monitio à iure, ergo non solum adest peccatū, sed ēt cōtumacia. Consequentia

tia patet, quia contumacia non est aliud, nisi monitioni non obtemperare.

129 Si placet, vt meam sententiam in mediũ afferam. Dicerem, hoc casu esse quoque distinguendum inter casum, vbi sumus in his transgressionibus, quæ statim omninò transeunt, vel quæ non statim transeunt; sed relinquunt post se aliquam obligationem satisfaciendi; Primo casu non incurritur censura; Secundo verò casu incurritur. huius nostræ sententiæ veritas, fit clara, explicando quosdã casus particulares, pro quibus reperitur lata censura ferendæ sententiæ, de quibus suprà.

130 Quis confecit, diuulgauit libellum famosum, hoc peccatum nõ est ex his, quæ statim trãseunt, sed relinquit post se obligationẽ restitutionis famæ, & recantationis panolodiæ. Hoc .n. casu, si quis confessus fuit, & promisit recantare, vel famã restituere, tñ non restituit, & adhuc viget scandalum; si fulminatur excommunicatio comminata iam à iure cõtrà eum, ipse ligatur ipsa excommunicatione.

131 Fertur suspensio, vt dixi contrà clericos, vel religiosos assistentes matrimonio clandestino, hoc peccatum est de his, quæ statim transeunt (supposito enim contrahentes esse conscios inualiditatis, talis matrimonii, quia aliàs remaneret ipsi clerico, vel religioso, qui fuit assistens, obligatio illos de hoc, certiores faciendi) si talis clericus post assistẽtiam prædictam confessus fuit, & fuit absolutus à tali peccato; quantumuis fulminetur excommunicatio, vel suspensio, non remanebit tali cẽsura ligatus.

Hanc distinctionem, & doctrinam desumo ex his, quæ tradunt Doctores in ea quæstione valdè celebri in hac materia de censuris; an

132 scilicèt pro peccato præterito possit ferri censura, in qua hoc modo distinguunt DD. aut peccatum est de his, quæ statim transeũt, vel non ita *Suarez tom. 5. disp. 4. sect. 1. nu. 10. & 11. Sayrus lib. 1. de censuris cap. 9. sub nu. 15. versus finem*, qui in specie primam partem nostræ distinctionis probat hac ratione, quia inquit ipse, *sapè eum excommunicari contingeret, qui tamen iam esset de eo peccato præterito contritus, & sic in gratia, cùm tamen non nisi ob peccatum mortale, quis excommunicari debeat,*

133 Scio aliquos Doctores, etiam in hoc primo casu, distinguere inter censuram excommunicationis, & alias duas species censuræ, nẽpè suspensionem, & interdictum, quòd scilicèt excommunicatio non possit ferri pro peccato purè præterito, sed benè suspensio, & interdictum, cùm excommunicatio sit pęna medicinalis, suspensio verò, & interdictum sint pęnæ vindicatiuæ: ita *Duardus lib. 2. in Bullam cœna can. 9. q. 5. n. 4.* sed hoc verè non procedit, quando suspensio, & interdictum imponuntur per modum censuræ, sed benè quando imponuntur per modum pęnæ, vt per *Bonacinam de censuris in genere disput. 1. q. 1. p. 3. in fine.*

Ad rationem dubitandi pro negatiua, iam patet responsio, concedimus .n. nõ ferri excõmunicationem nisi pro peccato, & ideò quãdo peccatum iam omninò transijt, talẽ non incurrere excommunicationẽ, secus quando non omninò transijt peccatum, vt explicatũ est.

Ad rationem pro affirmatiua, concedimus assumptum, nẽpè contumaciam sufficere ad incurrendam censuram, quòd autem hic pręter peccatum adsit cõtumacia, distinguimus, adest contumacia, quando peccatum habet tractum successiuum, non autem quando omninò transijt, quia tunc transgressio, &

134 contumacia est idem hoc casu, itẽ ꝙ ad incurrendam censuram non sufficit contumacia iuris, sed requiritur etiam, hominis, idest erga iudicẽ, hic, & nunc fulminantẽ excommunicationẽ, vt benè *Bonacina loco supracitato p. 9. nu. 11. vers. 22. casus.* Ex quibus desumes etiam; quomodo intelligendus sit *Genuensis in praxi Archiepisc. Neapol. cap. 26.* vbi, quòd

135 postquã dixit iudex potest declarare excommunicatum absolutum ab excommunicatione in foro conscientiæ, antequam negotium deduceretur in iudicium, & testatur ita seruari Neapoli, de qua re egi cũ de *iubileo extraordinario sub n. 60.* subdit hæc verba, *ipse iudex honestius, & benignius faciet, si ipsũ nõ inquietet, nec declaret excommunicatum in foro exteriori; nisi pars esset in iudicio, quæ instaret*, Intelligi enim debet in terminis secundi casus à nobis supra positi, vbi factum est de his, quæ statim transeunt, non autem quandò est permanens, & duret adhuc scandalum quod ipse iudex debet auferre, hoc .n. mihi significat, ly, *nisi pars esset in iudicio.* Vnde sic ẽt pcedit ampliatio quã post alios tradit *Marcel. Vulpe in sua praxi fori ecclesiastici c. primo num. 36. ad finem.* quòd .s. etiam si absolutio sacramentalis fuit obtempta post deductum negotium in iudicio, & postquã quis fuit denũciatus excõmunicatus, tñ parte satisfacta, iudex honestius, & benignius faciet, si eum non molestet. Fauet *Vecchius in sua praxi pro Nouitijs disp. 9. dub. 9. sub nu. 5.* vbi habet hæc verba. *Vnde si Episcopus cuilibet sub pœna excommunicationis latæ sententiæ praciperet vt ad processionem iret, vel quidpiam aliud faceret, quod non fecit, potest per priuilegiatum absolui inconsulto Episcopo, si non perseueret in rebellione, & res iam trãsiuit.* Quod aũt cõstare debeat iudici de absolutione data in foro conscientiæ, scilicèt per testimonium confessariorum, vel testium, qui viderunt eum exequi opera iniuncta in iubileo, dixi loco supracitato de iubileo, & illic allegatis accedit *Layman lib. 1, tract. 5. cap. 7. num. 6. vers.*

Dico

Dico 2.qui benè subdit, *Priuilegiatum sine cōsensu Ordinarij absoluere facilè non debere à censuris notorijs, si illæ ad forum iudiciale deductæ sunt, vel facilè deducendæ putantur.* Hac occasione resoluamus casum alium simile, &
136 est, Ponamus, quòd sit imposita excommunicatio latæ sententiæ contrà homicidas, vt sæpè in aliquibus Episcopatibus reperitur imposita excommunicatio reseruata; vel vt clarius loquar, reperitur excommunicatio à Xisto Quinto imposita contrà abhortum procurantes secuto effectu, quam sibi reseruabat, sed postea Gregorius XIV. reseruauit Episcopis, vt infra latius suo loco, Titius vulnerauit Petrum letaliter; Martinus propinauit poculum abhortionis Meuiæ; antequam vulneratus moriatur, vel Meuia abortiatur, isti confitentur, & absoluuntur, quæro, an sequuto homicidio, vel abhortu, tales incurrant excommnnicatum, & sic indigeant noua absolutione à tali excommunicatione? Notate, quia Dixi, *letaliter vulnerauit*, qui si vulnus non fuit mortale, sed mors sequuta
137 fuerit ex negligentia medici, vel sua intemperantia, non incurreret talis, iuxtà probabilē opinionē cēsuram, vel irregularitatē, vt post *Suar. & alios habetur per Duard. lib. 2. in Bullam cena c. 9. q. 10. à num. 5.* & de irregularitate loquendo, testatur *alijs citatis Diana par. 4. tract. 2. resol. 10.*

Hunc casum in terminis terminantibus, nullus ex Doctoribus, quos reuoluere hucusque potui, tangit, præter *Azorium par. 1. instit. moralium lib. 1. cap. 7. versus finem*, qui videtur, vt rem certam supponere, quòd tales
138 ligentur dicta excommunicatione, homicidio, vel abhortu sequuto; mouetur hac ratione, censura est pena, sed ad incurrendam pœnam sufficit effectus sequutus, & si non sit peccatum, nequè voluntarius, ergò. Probat minorem, per textum in *cap. si quis insaniens 15. q. 1.* vbi habetur, *quòd si quis insaniens aliquem occiderit; si postea ad sanam mentem deuenerit, debet leuiori pœnitentia puniri*, occisio, subdit *Azor.* facta ab insano, non est peccatum, neque voluntaria, & tamen ibi iubetur puniri, & si leuiori penitentia, ergo vt incurratur pena, sufficit effectus prohibitus sequutus, & si in eo non concurrat peccatum, & voluntarium, ergò à simili in casu nostro, licèt mors sequuta post confessionem non sit peccatum nouum, neque sit voluntaria, ex quo voluntas fuit præcisa per confessionem, tamen incurritur excommunicatio.

Fauet etiam huic opinioni alia opinio *Vasqu.* quam sequitur *Sanchez lib. 1. sua summæ cap. 16. in fine*. Loquentis in casu excommunicationis contrà homicidas, si quis ait
139 ipse, excessit in bibendo cum præuisione ebrietatis, & homicidij, quod solet ab ipso cōmitti tempore ebrietatis, & si antè sequutam ebrietatē talis pœniteat dicti excessus, & cōfiteretur, & absolueretur, tamen si sequatur ebrietas, & homicidium, incurreret in hanc excommunicationem, quia inquit, ad has penas incurrendas, sufficit dedisse causam liberam, & sequutum fuisse effectum.

Sed vt verum fateat, sicut opinio hæc *Sanchez* mihi displicuit loquendo in casu ebrietatis *prima parte nostri tractatus de officio confessarij recoll. 7. num.* 704. ita etiam nunc displicet opinio *Azorij in hoc casu* homicidj. Dico
140 igitur, censuram (quidquid sit de irregularitate, quam fatemur contrahi hoc casu) non incurri ab hoc tali, in foro conscientiæ. Primò, quia certum est, quòd excommunicatio non potest contrahi absque peccato, vel cōtumacia, sed stante hac pœnitentia tempore, quo mors, sequitur non adest nouum peccatum neque noua contumacia præter illud peccatum vulneris, quod fuit causa motris, ergo. Minor patet, quod non adsit nouum peccatum, neque contumacia, quia peccatū nō est, nisi volūtariū, at quādo sequitur mors post vulnus, vel ebrietatem, illa est inuoluntaria; ergo. De vulnerāte letaliter patet, quia iam penituit, & confessus fuit; De ebrio est certissimum, qui enim caret vsu rationis, non potest velle.

Fauet huic nostræ opinioni alia opinio, quā vocat satis probabilem *Bonacina disput. 1. de Censuris in genere q. 1. p. 6. nu. 6. & ante eum Auila de censuris p. 2. c. 5. disput. 3. dub. 7. concl. 2. in fine*, quòd scilicèt mandans homicidium vbi est lata excommunicatio contra homici-
141 das, nō incurrat excommunicationem, ipso sequuto, si antequam sequeretur dictum homicidium peniteret, & vellet si posset reuocare mandatum, & fecit omne posse suum, vt talis reuocatio deueniret ad mandatarium, sequitur *Duardus d. lib 2. in Bullam can. 9. quæst. 5. in fine & can. 11 q. 13.* ea ratione præcipua, quia ad incurrendam censuram, vt suprà, requiritur peccatum, vel cōtumacia, sed hic non adest peccatum, neque contumacia, ergo.

Accedit huic opinioni, alia opinio quoque Fagundez *in secundum præceptum Eccles. lib. 8. cap. 7. à nu. 18.* vbi docet contrà *Sanchez, & So-*
142 *tū*, quòd si hic casus homicidij esset reseruatus, & quis aliquē vulneraret letaliter vt sup. & antequam sequatur mors, vel abhortus, talis fuisset confessus; post secutā mortem, vel abortum, ratione reseruationis non esse obligatū iterū conferri. Paritas pro casu nostro, ꝓbari potest, tū ex his quæ notat *Sanch. lib. 9. de matrimonio disp. 32. num. 18.* vbi docet reseruationem aliquando esse pœnam, sed censura etiam est pena igitur valet argumentum de vno ad aliud, tū ēt ex ratione, qua id probat *Fagundez*, quæ est, quòd iam in prima cōfessione sit explicata tota malitia homicidij

ex

ex quo dixit vulnerasse letaliter, si ergo non tenetur amplius confiteri, quia explicauit totam malitiam, ergò, deest nouum peccatum; ergò, neq; potest ligari censura, quæ requirit peccatum, vel contumaciam. Hanc opinionem etiam reperi posteà defendere *P. Naldū in suis annotationibus practicis ad varia iuris pontificij, &c. in 2. disceptatione, post annotationem ad cap. omnis vtriusque sexus de pœnit. & remiss. fol. mihi 97.* & si fateatur opinionē cōtrariam esse probabilem, & tutiorem.

143 Ad rationem *Azorij, & Sanchez*, quod ad incurrēdas has pęnas, sufficiat esse datam causam liberam, & sequutū effectum; distinguo, aut loquimur de irregularitate, vel de censuris; si de irregularitate, concedimus, vt infrà suo loco, si veró de censuris, & tūc iterum distinguendum esse censeo, aut loquimur quò ad forum externum, vel quò ad forum internum, primo casu, sufficit causa libera data, & effectus, cùm n. iā constet iudici fuisse ex vulnere, sequutam mortem; potest citare eum ad dicendam causam, quare non debet declarari excommunicatus (qui si compareat, & afferat causam ob quam non sit excommunicatus, scilicèt quia ante confessus, & sit paratus satisfacere, tunc non debet amplius molestari, si pars est satisfacta, vt dixi *supra sub n.* 135. vel saltē debet absolui ad cautelam; Ideòque si est sacerdos ob scandalum, quod indè euenire potest his pusillis, qui nesciunt has subtilitates, consulerem, vt nō celebraret publicè. Secundo casu scilicèt pro foro interno, non sufficit causa data, & effectus sequutus; sed requiritur peccatū, vel perseuerantia in peccato, siuè contumacia, cùm omnis censura, vt censura, sit pęna medicinalis, vel peccati vel contumaciæ.

Ad confirmationem, ex textu in *cap. si quis insaniens* 15. *q.* 1. Respondetur, ipsum nihil probare contrà nos, cùm non loquatur de pęna censuræ, cuius proprium est, vt dixi, ad hoc, vt in foro conscientiæ incurratur, requirere peccatum, vel contumaciam, seù perseuerantiam in peccato; sed de aliis pęnis vindicatiuis; Accedat quòd *Gratianus ibi, in summa, Addentes, alijque DD.* notant, in eo textu tractari de irregularitate, quam nos cō-
144 cedimus, hunc talem, qui post vulnus confessus fuit, si sequatur mors, illam incurrere, sicut omnes concedunt, & dixi *dicta recollectione 7. num. 95. post Azor. & alios*, quibus adde *Couarr. in clem. furiosus par. 3. relectionis in*
145 *initio*, ratio differentiæ inter irregularitatē, & censuram, est clara, quia irregularitas non est pęna, sed impedimenrum canonicum, prohibens similes homicidas, ob indecentiā non accedere ad altare, neque ascendere ad sacros ordines, vnde ad illam incurrendam sufficit, si data sit causa, ex qua sequutum fuit posteà homicidium, ex quo oritur indecētia, ad incurrendam autem censuram non sufficit indecentia, sed requiritur peccatum homicidij tunc temporis, quando illa debet incurri.

Quærunt etiam DD. an in casibus supradictis si antequam fulminata esset excommunicatio, vel sequatur effectus; moriatur is, qui transgressus fuit præceptum, vel dedit
146 causam, ex qua secutus fuit effectus, possit excommunicari, vel incurrat excommunicationem, & sic debeat exhumari, & absolui? *Vgolinus relatus à Suarez disput. 5. de censuris sect. 1. nu. 13.* quatuor opiniones refert, sed communis, & vera, est negatiua, quòd neque defunctus incurrat dictam excommunicationem, neque possit excommunicari; non ea ratione, quòd mandatum extinguatur morte mandantis, sed quia homo iam mortuus est incapax censuræ, cùm iam non sit amplius homo, sed cadauer, sequitur *Suarez, & alijs allegatis* Duard. *lib. 1. in bullā cœnæ c. 1.*
147 *q. 3. à num.* 9. Vbi etiam habetis, quando contrahatur excommunicatio lata pro articulo mortis; idem firmat *Auila 2. par. cap. 4. disputatione vnica dub. 8. ante tertiam conclusionem*, contrà aliquos iuniores innominatos ab eodem, vbi etiam de mandante percuti
148 clericum, qui fuit ex dicto mandato percussus post mortem mandantis, de qua re latè *Sayrus lib. 1. de censuris cap 8. num. 12.* vnde quando Doctores asserūt, aliquem posse post mortem declarari censura ligatum, & habetur, *in cap. si quis de hæreticis, late Lazarius de monitorijs sectione 4. q. 10. num. 11. & seq.* declaradi sunt, supponere, iam delictum ob quod declarātur excommunicati, fuisse perfectum in vita.

Confessarius quomodo iudicare possit, an censura sit latæ, vel ferendæ sententiæ.

IN hac re primò proponemus, quæ certa habentur apud DD. & deinde quæ dubia sunt, disputabimus. Præsupponimus enim,
149 quamlibet cēsuram habere suam formam nam etsi priuet, non per hoc est simplex priuatio, sed est præceptum reale, & positiuum, producens in subiecto delinquente vinculū etiam positiuum, & morale, vnde ad eam ferendam necessaria sunt verba, quibus iudex sufficienter manifestet suam intentionem, vt est communis Doctorum sententia, de qua testatur *Auila par. 2. cap. 2. disp. vnica in princip.* & alij cōmuniter. Hoc præsupposito.
150 Certum est primo, quòd quando non cōstat ex verbis, quibus prolata fuit censura, an sit latæ, vel ferendæ sententiæ, standum sit declarationi eius, qui eam tulit, an intellexerit de lata, vel ferenda, quæ declaratio debet fieri iuridicè, & authenticè, argumento eorū,

quæ

quę docet *Suarez tom. 5. disput. 3. sect. 2. sub num 7.*

151 Quando autem non potest haberi dicta declaratio, in dubio, cùm simus in pœnis, benignior facienda est interpretatio, quòd sit tantum ferendæ sententiæ, vt habetur per *glosam in cap. in pœnis de reg. iuris, notant Sanchez lib. 1. summa moralis cap. 10. nu. 16. Auila de censuris par. 2. cap. 2. disput. 1. vers. secunda regula in fine, Hurtado de censuris in communi num. 22. Rebellus de oblig. iustitiæ lib. 1. q. 6. nu. 36. & alij, quos probant Bonacina disput. 1. de cens. q. 1. p. 1. in fine, & Reginald. lib. 1. praxis nu. 158. in fine.* Etsi *lib. 9. nu. 110. in fine* doceat, dubitantem an incurrerit censuram latæ, vel ferendæ sententiæ, debere abstinere à diuinis, & sic interpretari incurrisse latam sententiam: tamen pro nostra sententia declarauit *Rota Romana par. 1. recent. dec. 176. vt testatur Naldus verb. excommunicatio num. 6.*

152 Ex qua doctrina infert *Layman lib. 1. trac. 5. c. 2. ad finem*, quòd ex quo dubium sit inter Doctores an illa verba *excommunicatus sit*, vel *anathema sit*, de quibus infra num. 161. contineant censuram latæ, vel ferendæ sententiæ, potius sit iudicanda excommunicatio ferendæ sententiæ, quàm latæ, vbi per alia iura non appareat, contrà dictum crimen, aliàs extare censuram, quæ clarè contineat latam sententiam, quod vtique censeo habere locum, etiam in alijs casibus dubijs, de quibus infra.

153 Certum est secundò, censurã latæ sententiæ esse primò, quoties adsunt verba *ipso iure, ipso facto* sicuti etiam quando aduerbia ista alia reperiuntur in sententia, vel lege; *confestim, statim, illicò, continuò, ex nũc, & ex tunc, omninò, prorsus, incontinenti, protinus, eo ipso mox*, & alia huiusmodi, quæ enumerantur à *Rebello loco infra citando*, vbi generaliter loquitur de pœna imposita in lege, vel statuto, quando sit latæ, vel ferendæ sententiæ, *Reginald. lib. 13. n. 259. in 5. modo, Megal d. c. 5. n. 7.* ita cõmuniter oẽs DD. vt testatur *Suarez disp. 3. sect. 3. nu. 8.* Limita tamen vbi aduerbia ista coniunguntur cum verbis futuri temporis substantiui v.g *mox, statim, eò ipso, &c. excommunicetur, vel excommunicabitur*, vt benè *Suarez d. sect. 3. nu. 5.* & ita intelligendus *Rastellius de censuris q. 3. art. 2. num. 1. in ampliatione.*

155 Secundò, cùm censura explicatur per verbũ præsentis, vel præteriti temporis indicatiui, vt *qui hoc fecerit excommunicatur*, vel *eum excommunicamus, est excommunicatus; declaro ipsum excõmunicatum, vel nouerit esse, vel fuisse excommunicatum*, quia esset tũc quoque latæ sententiæ, ita *Suarez supracitato num. 2. in fine Duard. in comment. Bullæ cœnæ*, ponit alia exempla *lib. 1. cap. 3. quæst. 1. in 1. Megalius p. 3. lib. 1. cap. 5. nu. 1.*

156 Tertio, est etiam latæ sententiæ, quando fertur censura per modum imperatiui temporis præsentis, v.g. *qui hoc, vel illud fecerit, excommunicationi subiaceat; habeatur pro excommunicato, incidat in excommunicationem*, ita *Rastellius d. q. 1. art. 1.* Contrarium post *Alphonsum à Castro*, videtur docere *Reginald. d. lib. 13. praxis nu. 288. in 3. regula*; sed prima opinio est verior, P. *Megalius sup. num. 8. post Suarez disp. 3. sect. 3. nu. 6.*

157 Certum est Tertiò, excommunicationẽ ferendę sententiæ, & comminatoriam esse. Primò quando dicitur simpliciter, *sub pœna vel interminatione excommunicationis, vel anathematis*, est communis opinio Theologorũ & Summistarum, teste *Suarez dicta sect. 3. num. 6. in fin. sequuntur Conink* P. *Rastellius, Duardus, Naldus, &* Bonac. *loc. suprac. Rebell. loco suprac. nu. 37. vers. inter verba*, vide tamẽ infra *vers. 3. dubium ad finem.*

158 Dixi simpliciter, quia secus erit. Primò si adderetur aliqua particula cõtrarium significans, vt *mox, statim, &c.* secus autem putat *Conink nu. 22.* quando dicitur sub interpositione excõmunicationis. Contrarium tamen docent *Reginaldus lib. 13. nu. 258. & Naldus verbo excommunicatio num. 6.* & videtur verior opinio, cùm non appareat differentia inter primum, & secundum modum.

Secundò, quando per verbum præsens significatur quid faciendum, verbi gratia, *Iubemus, volumus, vt excommunicetur, Bonacina loco supracit.*

Tertiò, quando exprimitur per modum similitudinis v. g. *sicut excommunicatus euitetur*, quia omne simile non idem *Rastellius d. art. 2.*

Quartò, quando fuerit dictum, *incurrat indignationem Dei omnipotentis, vel Beatissimorum Apostolorum* Petri, *& Pauli*, nam sicut benedictio S. P. non est absolutio, ita indignatio non est censura, *Rastellius loco suprac. fine.*

159 Quintò, quando ponitur cum verbo futuri temporis, *excommunicetur excommunicabitur*, simpliciter absque alia particula significante sententiam latam, vt est particula *ipso iure, & ipso facto. Reginald. d. lib. 9. nu. 100. & & lib. 13. num. 158. in 2. regula, Rastellius d. ar. 2. nu. 3. Megalius d. cap. 5. nu. 8.* secus tamen erit secundum *Conink sup. num. 21.* si addatur particula *statim, vel mox*, vt si dicatur *mox, vel statim excommunicetur*, idem est, scilicèt ferendæ sententiæ, si fuerit coniunctum cum gerundio, vt v. g. *nouerit se mox excommunicandum*, secus si cum participio vt v.g *nouerit se mox excommunicationem incursurum*, quia tunc sensus indicat, esse censuram latæ sententiæ.

Hæc sunt certa.

160 Primum dubium est, circa hæc verba, *nouerit*

uerit se in excommunicationē incursurum;erit excōmunicatus,incurret excōmunicationē An significēt cēsurā ferēdæ sententiæ? Affirmat *Conink dis. 13. sub n. 2.* q̄ opinio est probabilis, vt testatur *Suarez d. sect. 3. nu 3.* & si ipse probabiliorem putet contrariam opinionem, & prosequitur *Filliuccius tract. 11. num. 18 idē docet Reginaldus lib. 13. num. 259. in octauo modo*, si fuerit dictum, *nouerit se esse excommunicatum*, & sic vbi est coniunctum cum participio præteriti temporis; Quòd sit probabilior opinio, per hæc verba significari cēsuram esse latæ sententiæ, testatur *Rebell. p. 1. de oblig. iustitiæ lib. 1. q. 6. nu. 44.* vbi idem asserit de aliis verbis, *nouerit se excommunicationi subiacere*.

161 Secundum dubium est, quando explicatur censura per nomen adiectiuum cum verbo substantiuo, vt quando dicitur, *excommunicatus sit, anathema sit? Nauarr. cap. 27. nu. 12.* defendit, quòd dicta verba significent sententiam ferendæ, quia ly (sit) significat etiam tempus futurum, modi futuri, & sic non solum significat, vt dicunt Aduersarii, tempus præteritum, sed in pœnis mitior pars est amplectēda, igitur potius pro futuro, quàm pro præterito est interpretranda censura. Probabilem hanc opinionem existimat *Sanchez lib. 7. de matrimonio disp. 12. num. 2. & in sum. lib. 2. cap. 38. num. 91.*

162 Contraria tamen opinio, est *Suarez d. sec. 3. num. 4. P. Reiffelly de censuris q. 9. artic. 2. in 3. regula*, istam docent, Doct. magis communiter, vt per *Duardum d. lib. 1. c. 3. q. 1.* testatur esse veriorē, *Conink supra vers. contra dicta*, qui etiam vocat contrariam opinionem falsam, Ratio est, quia licèt ly (sit) abstractum, sonet equiuocum; tamen coniunctum cum præcepto, debet interpretari in tempus, iuxta naturam præcepti quod respicit tempus præsens, testatur de communi *Filliucius tract. 11. nu. 19.*

Limita hanc doctrinam, quando adduntur, dicta verba præcepto negatiuo absque præfissione termini v.g. *qui non soluerit, sit excommunicatus*, quia tunc est ferendæ, secus si dictum fuerit, qui non soluerit per mensem, *Megalius supra nu. 8.*

163 Tertium dubium est, quando dicitur in aliquo rescripto, vt quis teneatur aliquid facere sub pœna *tot aureorum, & in subsidium excommunicationis*, an talis non soluendo, ipso facto incurrat excommunicationem vel debeat expectare sententiam ferendam? Respondet *Naldus verbo excommunicatio num. 7.* esse ferendæ, quia pœna illa (tot aureorum) non obligat eum statim, sed post sententiam Iudicis, vt in terminis docet *Rebellus p. 1. de oblig. iustitia lib. 1. q. 6. num. 37.* ergo etiam excommunicatio, cùm subrogatum debeat sapere naturam eius, in cuius locum subrogatur; idem dixi in facto de præcepto facto à
164 quodam superiore sub pœna *unciarum centum, & pœna excommunicationis*, licèt non addatur *in subsidium*) contra transgressores, & si in fine edicti, reperiantur illa verba, vt in casu cōtrauentionis procedatur ad exactionē vnciarum centum, & declarationem excommunicarionis aduersus inobediētes, quia ibi, ly *declaratio* præsupponit exequutionem vtriusque pœnæ, quæ exequutio requirit sententiam condemnationis, & perconsequens, ibi tantū fit comminatio, & non fulminatio dictarum pœnarum, vt habes inter meas consultationes, vbi etiam probaui; nihil officere hoc casu, quòd superior declarauerit post factum, habuisse intentionem, per illa verba ferre excommunicationem latæ sententiæ.

165 Nota quod licèt excommunicationis pœna apposita in obligatione camerali, vel pro solutione pensionis sit latæ sententiæ, tamen non incurritur nisi quando creditor se declarat velle, quòd debitor illam incurrat, ita *Alterius lib. 3. de cens. dis. 1. c. 7. vers. dubitatur, Filliuc. tr. 14. n. 21.* & aduertit ēt *Reginal. li. 13 sua praxis. num. 283.* agens de pœna conuentionali, siue in contractibus, siuè in statutis apposita, nam primo casu, ad obligationem ipsius, requiritur petitio partis, secundo vero casu, requiritur, vt contraueniens capiatur, quamuis si notabile nocumentum communitati intulerit, illud iure naturali teneatur resarcire.

De diuisione censuræ in eam, quæ est à iure, & eam, quæ est ab homine.

166 Sicut censura ratione modi, quo fertur, suprà diuisa est in latæ, & ferendæ sententiæ; ita attenta causa efficiente, à qua fertur, diuiditur in eam, quæ est à iure, & quæ ab homine.

167 Prima conclusio: Censura à iure, est non solum, quæ continetur in corpore iuris, sed omnis, quæ fertur per præceptum generale, & perpetuum, propriè habēs rationem legis, siuè statuti, siuè constitutionis, siuè canonis. Censura verò ab homine est, quæ fertur à iudice per sententiam, quæ habet rationem præcepti, vel generalis, vel particularis: Est communis omnium theologorum, & canonistarum, vt testatur *Suarez tom. 5. disput. 3. sect. 1 nu. 2.* qui benè declarat, censuram dici
168 à iure, non ex eo, quia etiam ipsa non habeat ortū ab homine, nam homines fuerūt, & sunt, qui etiam iura condiderunt, & condunt; sed quia homo duobus modis potest ferre censuram; Vno modo ferendo legem stabilem, & permanentem, quæ obliget ad hanc pœnam, & tunc dicitur censura à iure; Alio modo, proferendo sententiam, vel ali-

quid præcipiendo in singulari actione, vel negotio, mandato transitorio, & tunc dicitur ab homine, prosequitur *Filliucius tract. 11. seu primo de censuris nu. 13.* & concordãt alij communiter.

Ex qua conclusione indicantur duæ differentiæ præcipuè inter has duas species censuræ, prima est, quò ad potestatem illas ferendi, secunda est quoad earum durationem, vt infra.

De prima differentia inter censuras à iure, & ab homine, quò ad potestatem illas ferendi.

Ista enim differentia consistit in hoc, quia non omnis, qui habet potestatem ferendi censuram prout ab homine, potest ferre etiam illam prout à iure, sed benè è cõtra: nã
169 requiritur maior iurisdictio in ferenda censura à iure; cùm pro ferenda censura ab homine sufficiat, vt quis habeat iurisdictionem ecclesiasticam in foro exteriori ordinariam, vel delegatam; pro ferenda autem censuram à iure, est necessaria potestas leges ferendi, *Siluester verb. excommunicatio 1. nu. 5. Auila par. 2. de censuris cap. 3. disput. 1 dub. 4. Suarez tom. 5. disput. 3. sect. 1. num. 3. Alterius disput. 8. de causa efficiente excommunicationis c. 1. lib. 3.* & alii omnes communiter.

170 Si quæratur primo, qui nam sint, qui facultatem habeant leges condendi, & sic censuras à iure ferendi.

Respondet, *Suarez loco proximè citato, & latius lib. 4. de legibus cap. 4. 5. & 6.* Summum Pontificem habere hanc potestatem supremam, & à solo Christo proximè pendentem, item vniuersalem quòad omnes Christianos, secundo loco, ab ipso Summo Pontifice, illã obtinere, etiam vniuersalem potestatem, Cõcilia generalia, tertiò loco Legatum S. Pontificis, qui & si capax esse possit ab eodem recipere, etiam vniuersalem quò ad omnes Christianos, tamen regulariter solum eam recipere solet pro aliquo Regno, vel Prouincia, ad quam mittitur, & tunc propriè non dicitur legem ferre, sed statuere, vt & alij de quibus infra: ita *Auila loco infra citãdo*, & alij communiter; quarto loco, inquit *Suarez loco primo citato*. habent hanc potestatem, non vniuersalem, sed partialem quò ad subditos suos, & in suis diœcesibus, & territorijs, Episcopi, & alij, qui Episcopalem iurisdictionem
171 participãt. Nota tamen per Episcopos intelligi etiam Primates, Archiepiscopos, & Patriarcas, qui possunt in suis particularibus diœcesibus, quod Episcopus, per alios verò, qui Episcopalem iurisdictionem participant, intelligi Cardinales in Ecclesijs solum suorũ titulorum, item Abbates exempti, vel alij similes Prælati habentes diœceses, nisi id illis sit specialiter prohibitum, aut ad id ex præscripta consuetudine requiratur, communitatis, vel capituli consensus: ita *Suarez supra citato lib. 4. de legibus cap. 5. num. 3. & seq. Auila p. 2. cap. 3. disp. 1. dub. 4. vers. dico secundo ad finem.* Qui *Suarez ibid. cap. 6. num. 17.* firmat, etiam
172 Capitulum sede Episcopali vacante habere hanc potestatem, & testatur de communi, à qua non recedendum, & si fateatur contrariam sententiam esse probabilem, item etiã quòd illam potest delegare Vicario à se electo, vbi *nu. 5.* notat, collegium Cardinalium vacante sede, non habere potestatem condẽdi leges obligantes totam Ecclesiam, & tandẽ quòad Religiosos comprehenditur, Capitulum Generale, vel Prouinciale Religiosorũ. *Sotus in 4. distinct. 22. q. 2. art. 3. Alterius disp. 2 lib. 1. c. 5. nu. 17. ad finem, Hurtado de censuris*
173 *in communi nu. 17.* Ipsa capitula hanc potestatem habere de iure humano, non autem diuino, probat *Auila citata disp. 1. dub. 5. conclus. 2* etiam Synodus Diæcesana, vel Prouincialis habet similem facultatem, *Reginaldus lib. 9. suæ praxis num. 97. Floronus de casibus reseruatis Fauentiæ p. 1. c. 2. §. 2. num. 17. Alterius disp. 8. de caus. excom. lib. 3. cap. 1. vers. quã*
174 *ob rem, ad medium*, illa quò ad Diæcesanos, ista etiam quò ad suffraganeos, *Toletus lib. 1. cap. 6. vers. 5. latè Suarez d. lib. 4. de legibus c. 5. sub n. 2. & c. 6. nu. 8.* Sic intellige id, quod dixit *Siluester verb. excommunicatio 1. sub nu. 5.* posse Metropolitanum excommunicare suũ suffraganeũ, quod etiam admittit *Auila sup. dub. 1.* Qui postea se declarat *p. 2. cap. 3. disp. 2. dub. 6.* docens, hoc posse Archiepiscopum in Concil. Prouinciali, vt bene supradicti Authores, accedit etiam *Bonacina disput. 1. q. 1. p. 1. num. 1. ad finem*, latè *Alzedo in sua Praxi Episcopali p. 2. c. 1. nu. 40.* vbi, de qua materia, & quomodo possit Episcopus statuere in synodo. De aliis casibus, in quibus potest
175 Archiepiscopus excommunicare suffraganeum, nempè appellationis, & visitationis, vide supra *par. 2. resoll. 4. nu. 8.* & infra *Resoll. seq.* cùm de causis nullitatis censuræ ex eo, quia fuit lata cõtra tenorem priuilegiorum.
176 Quòd statuta in dictis synodis, vel Concilijs, lata, obligẽt, ẽt quòd nõ fuerint confirmata per Summum Pontificem, notat *Suarez citato lib. 4. de legibus cap. 6. nu. 10.* vbi habes, quid efficiat dicta confirmatio, quando postulatur à Pontifice, prout postulari sępe solet, de qua re etiam *Barbosa de officio, & potestate Episcopi alleg. 93. num. 26.* vbi post *Quarantam*, refert declaratum per sacram Con-
177 gregationem, non obligari Episcopum mittere synodum ad Vrbem antè publicationem.

Quod dicimus de Episcopis, Archiepiscopis, Patriarchis, & Primatibus, intellige etiã si non

non sint benedicti, quia legem ferre pertinet ad potestatem, non ordinis, sed iurisdictionis; De Episcopis loquitur *Suarez supracitato lib. 4. cap. 4. sub num 9.* de quibus nos etiam diximus *supracitata secunda parte recoll. 9. num. 7.*
179 vbi etiam de Archiepiscopo ante pallium receptum & si enim prohibeatur ante receptionem pallij prouentus aliquos, idest redditus suæ Ecclesiæ accipere in *extrauag. iniuncta de elect.* tamen potest capere possessionē, & ea, quæ sunt iurisdictionis exercere, si habet Breue ad illam capiendam, videte *Alzedum supracitata sua praxi par. 1. c. 3. à nu. 59 Azor par. 2. lib. 3. cap. 34.* qui latè tractant de
180 materia hac. De Abbatibus nō benedictis, facit mentionem *Siluester verbo excommunicatio 1. sub nu. 1. Barbos. de potest. Episcop. p. 1. tit. 1. cap. 1. nu. 12, & seq.* intellige si literas dictę cōfirmationis habeant, & possesionē ceperint, vt supra, accedit, *Barbo. sup. n. 14.* Quærūt Doctores vtrū Episcopi, & alij extra Synodū posint statuere absque cōsensu cleri, & capituli? Certum est enim posse Episcopū statuta ædere, non solum in synodis, sed etiā
181 extra synodos, quia ædere statutum, est voluntariæ iurisdictionis, & quæ sunt voluntariç iurisdictionis, possunt semper, & vbique exerceri. Canonistæ in *c. nouit. de officio delegati*, ex nostris notat *Alterius disp. 12. lib. 5. c. 2. col. 5. vers. post Archiepiscopos, Alzedus in sua praxi episcopali p. 2. c. 1. nu. 40.* difficultas est an requiratur consensus capituli, vel cleri.

Aliqui respondent, dicendo quòd potest sta-
182 tuere absque consensu, & consilio, cleri, sed non absque consilio saltem capituli, meo iudicio distinguēdū est, aut loquimur de potestate statuendi extra synodum, & dicendum est, regulariter Episcopū posse statuere independenter à consilio, vel consensu cleri. Dixi *regulariter*, quia in aliquibus materijs, à iure communi canonico, expresè Episcopi in statuendo, prohibentur statuere absque consensu cleri, vel capituli, item etiam, & Populi ita, *Suarez citato lib. 4. de legibus c. 5. nu. 3.* quando verò volunt Episcopi aliquid statuere in synodo, tunc tenentur adhibere consilium non cleri, sed capituli, quod sequi nullo iure cogitur; ita loquitur declaratio congregationis adducta per *Franciscum Leonem in suo Thesauro fori Ecclesiastici lib. 1. c. 9 num. 15.* allegata per *Alzedum in sua praxi Episcopali p. 2. c. 1. nu. 40* qui implicat casum, vbi statuit extra synodum, & in synodo, sicuti etiam loquitur *Barbosa de officio, & potestate Episcopi allegatione 93. num. 25. ab eodem Alzedo allegatus* benè verū est, quod capitu-
183 lum viuente Episcopo, non potestabsq; licentia Episcopi aliquod statutum condere, *Bonacina post alios ab eo citatos disp. 1. q. 1. p. 1. num. 1. ad finem*, intellige, exceptis minoribus, quæ solum pertinent ad bonum ordinem, & regimen capituli quę possunt ab ipso statui absque confirmatione Episcopi, vt benè *Suarez loc. sup cit. c. 6. num. 11.*

Si quæras secundo, qui nam sint illi, qui
184 non habent potestatem censuras ferendi à iure, sed tātū ab homine, & sic per sententiā, duraturam duntaxat cum officio illius, qui eam fert? Respondet *Alterius lib. 3. disput. 8. c. 1. vers. quamobrem ad finem.* hoc posse alios Prælatos inferiores. *Auila verò citata par. 2. cap. 3. disput. 1. dub. 4.* dicit, hoc posse omnes, qui possunt excommunicare. Clarius nouisimus *Hurtado de censuris in communi sub num. 17.* subdit hæc verba, *ad censuras verò ferendas posteriori modo; nempè ab homine, sufficit potestas exterior ecclesiastica, siue ordinaria, siue delegata, qualis reperitur in vicario, seu Prouisore Episcopi, & in Archipresbitero, & alijs, qui habent potestatem exteriorem ecclesiasticā* quod dixit de vicariis, probat ēt *Genuensis in praxi Archiepiscopali Neap. c. 1. nu. 18. ad finem.* Quòad regulares loquendo idē
185 dicendum est de superioribus localibus tā primariis, vt sūt Priores & Guardiani, q̄ secūdarij, vt sub priores, Vicarij, &c. deqbus infra, videte pronunc *Alterium disp 7. lib. 3. cap. 1. vers quantum ad regulares f. mihi 331. uol. 1.*

De visitatoribus Diæcesum, vel Religionum an ipsi sint de his qui possunt excommunicationes ferre per modum statuti.

186 Sotus .n. in 4. *distinctione 24. q. 2. art. 1. ante secundam conclusionem* simpliciter affirmat, quem sequitur, *Hurtado de censuris in com. num. 17. ad fin.* dum enumerat eos inter illos, qui habent potestatem ad ferenda iura, seu statuta perpetua, videtur hanc etiā opinionem sequi *Fuscus de visitat. lib. 1. c. 30.* & si non clarè loquatur, *Nau.* verò *c. 27. sub nu. 2.* simpliciter docet, excommunicationes & alias censuras latas in mandatis visitationum non esse statuta; sed mandata generalia,
187 vel specialia hominum, & per consequens expirare cum eorum officio. *Auila* tandem *p. 2. de censuris c. 1. disput. 1. vers. 3. diuiditur, ad med.* distinctione nititur cōcordare has duas opiniones cōtrarias. Aut loquimur .n. de ordinationibus, per quas sub censuræ pæn, Visitatores iubent aliquid obseruari pro bono Diæcesis, seu Religionis, & tunc est vera opinio *Soti*, quia vt inquit ipse *Auila loco supracit.* & clarius *c. 3. disput. 4. dub. 4. uers. dico* 2. Visitatores Diæcesum dum visitant posūt facere ordinationes in scriptis cum pæna excommunicationis, quæ durant, donec per alium reuocentur, idem habet *Alterius lib. 3. disput. 8. c. 1. uers. quamobrem ad finem*, ibi *possunt uisitatores Diæcesum, & Religionum*

in ipsa uisitatione oridnationes, & edicta sub pœna excommunicationis, & censurarum, promulgare, & relinquere, vt ab omnibus in futurum obseruari debeant, & hæc vim habebunt, quousque reuocentur. Vbi clarè patet, intelligere de ordinationibus pro bono Ecclesiæ vel Religionis. Aut loquimur de edictis vel ordinationibus quibus dicti visitatores præcipiunt hoc, vel illud sibi reuelari, & tunc rectè loquitur *Nau.* inquit *Auila, loco supra citato;* concordat *Sanchez lib. 6. opusculorum moralium c. 2. dub. 25. sub num. 3.* per hæc formalia verba. *Vnde fit, vt quæ eduntur in visitatione populorum, durabunt quandiu visitatio Populi durat, & finita populi visitatione, cessabit obligatio edicti. Ratio, quia animus visitatoris est, per edictum constringere ad denunciandum, vt sic perfectè visitationis munus obeat, & munus visitationis in vnoquoque populo, certo tempore obit, ergo quandiu durat visitatio alicuius populi, durabit in illo edictum, & quando sigillatim visitantur Parochiæ alicuius Vrbis, & in vnaquaque dum visitatur legitur edictum, durabit in vnaquaque Parochia, edicti obligatio, quandiu illius Parochiæ visitatio durabit. Ratio quia hæc se habent instar visitationis singulorum oppidorum, ergo sicut in vnoquoque oppido durat, dum illius visitatio durat; ita in vnaquaque Parochia, etc.* Hactenus *Sanchez.* Nota pro declaratione illorum verborum, *Sanchez, constringere ad reuelandum* S. Congregationem declarasse apud *Barbos. de off. & potest. Episcopi alleg. 73.*
188 *num. 29* non licere Episcopo visitationem agredienti proponere edicta, quibus iubeatur crimina detegere, multoque minus sub pœna excommunicationis, quidquid *Resta in suo libello de visitat. p. p. c. 88.* contrariũ docuerit, idem dicas de Regularibus *Rodriquez tom. 2. q 4. art. 5. ad finem & nos infra Recoll. sequenti.*

Vt autem in hac re meam aperiam sententia; Dico nequaquam dissentire *Sotũ & Nau.* quia *Sotus* dicit, visitatores Diæcesum, aut Religionum, dum visitant, posse ordinationes in scriptis sub censuræ pœna relinquere, quousque per alium reuocentur, prout etiam loquuntur *Auila, & alterius locis citatis,* quod est idem quàm, quod ipsi habeant facultatem in visitatione, censuras per modum statuti, ferendi, hoc enim significat (posse) & ideo rectè numerat *Hurtado* illos, inter eos Prelatos inferiores, qui pollent hac authoritate, nec potest id negari ex verbis *Concil. Trid. sess. 24. de reformatione c. 3.* vbi de visitatorum officio loquendo, ait, *Visitationum autem istarum præcipuum sit Scopus, sanam, ortodoxamque doctrinam, expulsis hæresibus inducere, bonos mores tueri, prauos corrigere, populum cohortationibus, & admonitionibus ad Religionem, pacem, innocentiamque accendere, cætera prout locus, tempus, & occasio feret, ex visitantium prudentia, ad fidelium fructum constituere)* quomodo clarius potuit Concilium explicare, quòd visitatores habeant potestatem statuendi, quàm per verbũ *Constituere;* tũ etiã hoc probatur rõne, quia vt in dictis verbis *S. Concilij* patet, & habetur in *c. placuit 10. q. 1. alijsque iuribus citatis per Fusc ũ in trac de visitatione lib. 1. c. 1.* finis visitationis est corrigere & reformare mores & alia, sed reformatio, vel correctio, vt sit perfecta, prout esse debet, non debet esse temporalis, sed perpetua, igitur.

Nau. verò non negat, posse visitatores vt supra ordinationes facere in scriptis sub censura, quousque per alium reuocentur, sed tãtum asserit, excommunicationes, & alias cẽsuras latas in mandatis visitationum non esse statuta, sed mãdata generalia, vel specialia hominum, id est, vt ego intelligo, quando ipsi visitatores, aliud non exprimunt, scilicèt velle vt durent dicta mandata vsque, quò fuerint reuocata, vel adsit aliud uerbum denotans perpetùitatem, vt infrà cùm quæremus *Quomodo cognoscatur an censura sit à iure, vel ab homine per sententiam generalem.* vnde
189 in facto ex eo, quòd quidam visitator fecit quodam edictum, prohibens sub pœna excommunicationis asportationem armorum clericis cuiusdam Diæcesis, & subdit quòd ponatur dictum edictum inter mandata visitationis, dixi, talem censuram nequaquam censeri debere latam per modum statuti, sed tantum per modum sententiæ generalis, nã vt inquit *Nau.* mandata visitationum non sunt statuta, sed mandata generalia, vel specialia, quem in hoc sensu, sequitur *Fagundez in 2. præceptũ lib. 8. c. 1. ad finem,* cuius verba hic libenter do, cùm loquatur in terminis reseruationis, qualis erat illa excõmunicatio contra clericos arma gestantes lata, vt supra. Verba sunt ista, *Sed quid si in mandatis visitationum, Episcopi reseruent sibi aliqua peccata, siuè cũ excõmunicatione, siuè sine illa, expirat ne reseruatio mortuo Episcopo, vel amoto ab officio & dignitatè? Certè resolutio huius dubij pendet ex resolutione illius, an mandata visitationum expirent morte condentis? & quidẽ Nau. c. 27. n. 2. & Auila in compendio Nau. verbo excommunicatio littera H. docent (& optime) expirare, & non esse à iure, vel ab homine in generali, si sunt mandata generalia; in speciali, si sunt specialia hominum, & sic expirare mortuo latore, vel amoto ab officio, vel dignitate, quod intelligendum est, quòad illum, qui in vita condentis Episcopi, illam excommunicatiõẽ non incurrerunt, quia si adhuc viuente illo incursæ sunt; aut non amoto ab officio, vel dignitate, tunc quidem non expirant, & idem dicendum est de visitationibus Prouincialium; Religionum, vt de se patet, quia hæ non durant*

nisi

nisi quandiù ipsi Prouinciales durarent inofficio, modo non sint approbata à suis Generalibus, quia tunc tandiu durabunt quandiù Generales durauerint. hucusque *Fagundez.*

Sed quid si is, qui fert simile edictum fuis-
190 set visitator Apostolicus, casus accidit in facto pro his Diœcesibus, quæ iussu Sanctissimi Pontificis Pauli V. fuerunt visitatæ per Episcopum Venusinum Perbenedictum, qui in diuersis ex ipsis, reliquit similia edicta prohibentia aliquid sub pęna excommunicationis S.P. reseruatæ, certũ est enim, ipsum tãquam delegatum à sede Apostolica habuisse potestatis legis condendæ in dictis Diœcesibus, difficultas versatur in duratione dictorum edictorum, stãte quòd non adest ibi aliquod verbum denotans perpetuitatem, sed tantum fuit dictum; vt ponatur edictum inter acta visitationis? Dicere enim quòd non durauerint, nisi durante visitatione, nõ potest subsistere, cùm si hoc esset verum, non haberetur finis visitationis, qui est, vt dixi, reformatio, & correctio morum, quæ ratio militat etiam affirmando, quòd tantum durauerint viuente eo, vel dum ipse fuerit visitator Apostolicus, & sic durante ipso in officio visitationis; maximè cũ visitauerit, vt delegat⁹ Sedis Apostolicæ. Affirmare ẽt quòd præfata edicta sint perpetua, quòusque reuocata fuerint per S.Pontificem, à quo fuit ipse delegatus, multum detrahit iurisdictioni Episcopali, quid igitur concludendum? Dixi, durare vsque
191 quo non fuerint reuocata per successorem Episcopum, ex quo enim dictæ visitationes fuerunt a S. Cõgregatione expeditæ ad querelam Vniuersitatum ob negligentiam, & defectum Episcoporum viuentium, ac dicta edicta fuerunt ædita propter abusus ex dicta negligentia, vel defectu Episcoporum tunc tẽporis introductos, sequitur ꝙ durante eorũ vita, debeant & iam durare dicta edicta, neque eorum culpa debet alijs successoribus Episcopis nocere, vt latè fundaui in consultatione de hac re.

De Generali, & Prouinciali Religionum, an possint censuras ferre per modum statuti vel constitutionis.

HOc quæsitum procedit in his casibus, in quibus id nõ efficiunt in Capitulis generalibus, vel Prouincialibus, sed extra ipsa capitula. Exemplum P.N. Generalis excommunicationem fert contra extrahentes li-
192 bros à Bibliotheca, quæritur an vim habeat obligandi dicta excommunicatio, eo ammoto ab officio? Ratio dubitandi est, quia ipsi habent iurisdictionem quasi episcopalem; sed Episcopi extra synodum, etiam absque consensu capituli, regulariter habent potestatem leges ferendi, vt supra dixi, & probat latè *Suarez de legibus lib. 4. cap. 6. nũ, 2.* ergo etiam Generales pro toto ordine, & Prouinciales pro tota prouincia; sed cõtrarium est verius, non posse iure communi inspecto dictos Generales, aut Prouinciales extra Capitulũ Generale, vel Prouinciale ferre censuras per viam statuti, seu constitutionis: ratio est, quia secundum *D.Thomam 1. 2. q. 90. art.1.* condere leges in Religionibus spectat ad communitatem, affert rationem, quia legis impositio est res grauissima, cùm perpetuò duret, ideo requiritur consensus communitatis, cui imponitur. Secundo, & fortius, inquit, *Suarez lib.4.de religione lib.2.cap.8.nu.4.5.& 8.* dicti Prælati habent iurisdictionem ab ipsa religione respectiuè; ergo non possunt leges ferre sine consensu ipsius Religionis, quæ representatur per capitulum generale, vel prouinciale, & ita respondetur rationi dubitandi; habent enim iurisdictionem quasi Episcopalem, concedo, sed non habent illam immediatè à Papa, prout Episcopi, sed ab ipsa Religione. Ex qua doctrina, sequitur, quod Prælatus, vt supra si præcipiat subdito, vel communitati sub pęna excommunicationis, ne quis extrahat libros ex Bibliotheca, ipso amoto ab officio, vel mortuo, cessat obligare præceptum, & excommunicatio, *Granado apud Dianam par. 2. tract. 2. resol. 43.* & alij, quos suo loco infra citabimus.

193 Dixi, *iure communi inspecto*, quia secus erit, vbi à constitutione Religionum fuerit illis hoc concessum, *Suarez lib. 4. de legibus cap.6.num.21.* vbi habet hæc verba. *In quo verò resideat hac potestas leges condendi, nempè in supremo Prælato, vel in Capitulo generali, aut Prouintiali, vel in vtroque simul, non possumus idem de omnibus definire; sed consulenda vniuscuiusque regula, &c.* Vnde aliquando concessũ est eis, id facere cũ cõsensu Consultorũ, Assistẽtiũ, vel collegarũ iuxta tenorem cõstitutionũ, & Regularum, vt per *Lezzanã in suis qq. regular. cap. 18 nu.90.* vbi affirmat, hanc potestatem habere Generalem Carmelitanæ suæ Religionis, qui etiam subdit, debere in condendis dictis legibus, dictum Generalem, vel Prouincialẽ exprimere, se in illa re, vti potestate extraordinaria, sibi in hac parte à constitutionibus concessa, & *ad finẽ numeri*, subdit se audire, in Augustiniana familia, præcepta superiorum durare etiam translacto tempore officii, si à successoribus non reuocentur quid obseruetur in Religione Minorum de Obseruantia, vide apud *Portellium in suis dubijs Regularibus verbo excommunicare nu.1.* Quod diximus de concessione à cõstitutionibus, à fortiori habet locũ in concessione facta per priuilegium à Sum-
194 mo Pontifice, prout ait *Pierinus in suo Prælato Regulari q. 1. cap.8. num. 5.* Pro nostra Re-

Religione, est certum, vt patet ex prohemio constitutionum, dumtaxat Generali Capitulo, per Summorum Pontificum priuilegia concessam esse authoritatem, nouas condendi leges, & veteras abrogãdi, ex quo sequitur quomodo substineri possit decretum nostræ Religionis, *quod statuta, & decreta à Patre Generali, vel quolibet alio Præposito in sua domo facta, indictaue in suo robore permaneant donec à generali, vel successore reuocentur*, hoc enim casu appellatione statuti, & decreti nõ
195 includi casuum reseruationem factam à Præposito, vel Generali ita *Diana* post *Megal. p.3.trac.2.ref.23.* de qua re nos infra suo loco

De differentia inter censuram à iure, vel ab homine in ratione durationis.

196 SEcunda differentia inter censuram à iure, & ab homine est, quod censuræ à iure sunt perpetuæ, censuræ verò ab homine temporales, seù vt clarius loquar, censuræ à iure non ammittunt vim obligãdi ob mortẽ illas ferentis, vel amotione ab officio eius, qui illas tulit, sed tantum per reuocationem factam per aliam legem, vel consuetudinem legitimè præscriptam. Censuræ vero ab homine, statim amittunt vim obligandi per mortem, vel amotionem ab officio illius,
197 qui eas tulit. Ratio huius differentiæ sumitur ex eisdem terminis; De natura enim legis est, quòd sit perpetua, vnde à iure consulto in *l. Arriani C. de hæreticis*, dicitur, quod lex semper loquitur, de natura autem hominis est, quod eius vita sit temporalis, ita *glosa in c. à nobis el primo verf. nonnisi ad finem de sent. excommunic. Panormitanus, D. Antonin. Silu. Tabien. & Nau.* quos refert. & sequitur, asserens hanc conclusionem esse ab omnibus approbatam, *Alterius lib. 3. de censuris disput. 9. cap. 4. vers. est tamen conclusio*, ita communiter Doctores, vt testatur *Suarez tom. 5. disp. 3. sect. 4. sub nu. 10.* Rationem huius rationis
198 videtur afferre *Sayrus lib. 1. de censuris c. 7. sub nn. 11.* & probat noster *Duardus lib. 1. in Bullam cœnæ cap. 3. q. 7.* quia lex est quædam norma, qua vita nostra dirigitur, igitur dum homines sunt in mundo, semper esse debet permanens ipsa lex, sententia verò respicit præsentem statũ, & ideò pendere debet in esse, & conseruari à iurisdictione ipsius sententiam ferentis. Sed pace tantorum virorum, licèt hæc ratio benè conuincat pro prima parte, idest pro censuris à iure; tamen pro censuris ab homine, non videtur concludere, quia potest quæri de ratione, quarè sententia respiciat præsentem statum, & proindè pendeat in esse, & conseruari à iurisdictione sententiam ferentis? Placet igitur cum *Suarez loco supracitato*, & clarius explicant *Filliuccius tract. 1. de censuris in communi nu. 69. Alterius loco supracitato vers. eadem doctrina.* rationem pro
199 hac parte de censuris ab homine, sumi debere ex illa iuris regula satis vulgata, nempè mandatum expirat morte mandantis re integra: nam idem est, iudicem ferre sententiam censuræ, pro culpis futuris, prout propriè est censura generalis ab homine (in qua videtur maior difficultas, quia ista est valdè affinis cẽsuræ à iure) quàm mandare sub pœna censuræ, ne aliquid tale fiat; ergo sicut mandatum pendet in fieri, & in esse a vita ipsius mandantis ita & censura ab homine generalis, videte *Alterium loco supracitato*, qui benè respondet obiectionibus, quæ fieri possunt circà hanc
200 materiam. Dixi, *re integra*, quia si ante mortem, vel ablationem iurisdictionis fuit crimen commissum, propter quod erat lata censura ab homine, tunc res non est amplius integra, & per consequens fuit incursa censura, quæ non tollitur, nisi per absolutionem, *cap. pastoralis §. 1. de officio Ordinarij Conink disput. 12 num. 13. Layman lib. 1. tract. 5. cap. 2. n. 2. Alterius loc. citato in principio, Filliuccius supra nu. 72.*

Hæc quoad theoricam, descendendum nũc est ad praxim. Pone inquã, quod tempore Sedis Episcopalis vacantis, vel existente denunciato Episcopo de excommunicatione, quo casu suspensa est iurisdictio ipsius, Accedat aliquis Neapoli, & confiteatur, se loquutum esse cum monialibus, vbi contra alloquentes cum monialibus est lata excommunicatio, vel etiam hic Arimini fatetur clericus, se lusisse aleis, vel taxillis, vbi est cõtra clericos dictis ludis ludentes, lata suspen-
201 sio à diuinis; Cõfessarius ante omnia debet inquirere, an dictæ censuræ latæ pro dictis criminibus sint à iure, vel ab homine, quia si sunt à iure certum est, debere iudicare absolutè dictũ pœnitentẽ in illas incidisse, nec posse ab eis absoluere, si non habeat facultatem necessariã; si verò sunt ab homine, rursus debet inspicere, an pænitens alloquutus fuit cũ monialibus, vel luserit aleis, aut taxillis antequam Episcopus mortuus fuit, uel renunciauit Episcopatui, aut fuit denunciatus excommunicatus, uel posteà: nam primo casu adhuc confessarius debet iudicare eum excommunicatum, uel suspensum. Secundò verò casu; si post mortem Episcopi, renunciationem, vel suspensionem iurisdictionis, reperit alloquutum fuisse pœnitentem cum monialibus, vel lusisse taxillis, &c. debet iudicare eum non incurrisse excommunicationem, & sic liberè potest eum absoluere.

Sed hinc quæro primo de excommunicatione, vel alia censura lata sub conditione v.g. *Nisi intra 30. dies solueris, restituas, satisfacias, & simil. sit excõmunicatus*, vtrum ad in-
202 currendã dictam censuram ab homine, sufficiat

ficiat, latorem eius sententiæ vixisse, & iurisdictionem habuisse in principio termini triginta dierum, vel etiam sit necessarium vixisse, & iurisdictionē habuisse vsque ad diē trigesimum inclusiue? Respondetur necesse esse iudicem illum viuere, vel habere iurisdictionem die vltimo, quo clauditur terminus, scilicèt die trigesimo, aliàs non incurrit quis censuram, ratio est, quam tangit *Alterius supracitato cap.4. vers. hac igitur doctrina, ad finem*, quòd sententia excommunicationis tunc incipit vim habere, cùm impletur cōditio, & non retrotrahitur ad diē promulgationis, sicut accidit in aliis sententijs.

Quæro secundo, quid dicendum in casu quo, & si quis fuit priuatus iurisdictione, vel eius iurisdictio suspēsa per denunciationem
203 de excommunicatione tū postea fuit, vel restitutus, vel absolutus ab excommunicatione, an censuræ latæ ab eo ante priuationem, vel suspensionem per modum sententiæ, & sic ab homine, denuò vires assumant? Respōdetur, distinguendo duos casus supra positos: si enim fuit priuatus, & tūc licèt per medium sententiæ restituatur ei officium, seu iurisdictio, non reassumunt vires censuræ ab eo latæ; si verò tantùm fuit suspensa eius iurisdictio, putà quia fuit denunciatus excommunicatus, & posteà absolutus, & tunc censuræ ab ea latæ, vt supra reassumunt vires suas. Ratio differentiæ est, quia quādo restituitur ille, qui fuit priuatus, habetur, ac si de nouo esset creatus Episcopus, Vicarius, & Officialis; secundò verò casu quia per absolutionem iam tollitur impedimentum, ideoque non desinit, quin sit idem superior; ita *Filliuccius citato tract. 11. seu primo de censuris in communi num.* 70. pluribus *Alterius citato c. 4. vers. qua in re animaduertendum est*.

Ex prima parte huius distinctionis sequitur, quid dicendum de excommunicatione
204 alijsque censuris latis ab eo, qui aliàs fuit Generalis, vel Guardianus, v.g. vt supradixi, tulit excommunicationem contra eos, qui extraherent libros ex Bibliotheca, quia licèt finito officio, iterū post aliquos annos crearetur Generalis, vel Guadrianus in eodē Monasterio, censuræ ab eo latæ non reassumunt vim obligandi: quia & si sit eadem persona, tamen hic & nunc est nouus superior.

Quæro tertio, ponamus, quòd excommūnicatio, vel alia sententia fuit lata sub conditione, de qua *sup. nu.* 202. *nisi infra* 30. *dies solueris, &c.* Prælatus tamen, qui eam tulit quando claudebatur trigesimus dies, erat denunciatus excommunicatus, vel aliàs suspensa eius iurisdictio (in his terminis habet locū hoc quæsitum, non autem in terminis priuationis) tamen postea fuit dictus Prælatus absolutus post diem trigesimum, vtrum di-
205 cta excommunicatio, ita vires reassumat, vt v.g. Titius, qui non soluerat intra dictum terminum, remaneat excommunicatus? Respondent *Filliuccius supra nu. 71. & Alterius eodem cap. 4. vers. sed vlterius*. Titium incidere in dictam excommunicationem, eadem ratione, de qua supra, quia per absolutionē, & ablationem impedimenti reassumit eius sententia vim obligandi. Nec obstat, quòd iā in trigesimo die, qui erat vltimus termini appositi, ille Prælatus non habebat iurisdictionem, quia vt benè dicti authores, ille terminus fuit positus contra Titium, & non in eius fauorem, seu non intelligitur appositus ad hoc, vt transacto illo termino amplius nō teneatur soluere, sed quòd si velit censuram euadere, soluat intra dictum terminnm, vel vt loquuntur Doctores, positus est terminus, non ad finiendam obligationem; sed differendam solutionem, si igitur per ablationē impedimenti remanet idem Prælatus, qui erat ante trigesimum diem, & Titius adhuc non soluit, post dictum diem trigesimum contrauenit sententiæ censuræ ab eodem Prælato latæ, igitur incidit in dictam censuram, videte *Alterium supra*, vbi hoc confirmat, exemplo de communione in Paschate & alijs simil. Petes quādo ex eo ꝙ post sen-
206 tentiam censuræ latam, Prælati iurisdictio est suspensa, quis excusetur ab incursu illius, etiam si postea fuerit absolutus? Respōdetur id accidere, quando sententia fuit lata simpliciter, v.g. vt exēplificat *Filliuccius supra, si peieraueris, sis excommunicatus*, vel vt ait *Alterius. quicumque adulterium patrauerit, incidat in excommunicationem*. his enim casibus, sufficit si Titius peierauerit, commiserit adulterium, tempore, quo iudex erat suspensus, vel excommunicatus, vt non incurrat censuram, & nihil nocet si postea absoluatur Prælatus, quia censura eo casu reassumit vires quoàd eum, qui post absolutionem Prẽlati peierauerit, vel adulterium commiserit, non autem quoàd eos, qui eo tempore, quo erat suspensus Prælatus, commisit dicta crimina prohibita, vt supra.

Quæres quarto pro complemento materiæ, an censura reseruata, vt est Neapoli excōmunicatio contra alloquentes cum monialibus, supposito quòd sit ab homine per sententiam generalem, contracta in vita, vel
207 durante iurisdictione Episcopi, an scilicèt post mortem ipsius remaneat reseruata, v.g. Titius viuente Episcopo alloquutus fuit cū monialibus absq. licētia, mortuo, vel trāslato ipso ad alium Episcopatum, vult confiteri, an possit absolui à quolibet confessario dicta excommunicatio iam cōtracta? Dixi supposito, ꝙ sit ab homine, &c. quia si ipsa reseruatio fuit facta in synodo, vel in edicto perpetuo, aut constitutione: certum est, illam durare donec tollatur ab Episcopo successore,

non

nō solum ad effectum, vt qui inciderat iam in eam, non possit absolui, nisi ab habente facultatem; sed etiam ad effectum; illam incidendi. Subdidi, per *sententiam generalem*, quia si esset lata censura per sententiam particularem, & ipsi ferenti illa reseruata, remanet secūdum omnes Doctores semper reseruata, etiam mortuo, vel amoto ab officio ipso iudice, & non potest absolui, nisi à successore, vel à superiore ipsius iudicis, qui illam tulit. In hoc quæsito sic declarato sunt duæ opiniones, vt videbimus infra cùm *de officio, & potestate confessarii circa casus reseruato*, vbi est proprior locus, & vbi concludimus cum opinione negatiua, scilicèt mortuo, vel amoto ab officio reseruante, cessare reseruationem etiam ad effectum, vt qui viuente, vel iurisdictione fruente ipso reseruante, in illam inciderat, possit à quolibet absolui, videre pro nunc *Graffium lib. 1. cap. 4. regul. 11. de quinque casibus.* male; sua pace à nostro *Molfesio tract. 7. summa c. 17. ad finem*, pro contraria opinione, quam ipse sequitur allegatus, & *Fioronum de casibus reseruatis p. 1. c. 4. § 3. nu. 5. vers. quare &c.* vbi hoc probat
208 ex differentia inter reseruationem, & censuram, quod scilicèt reseruatio afficiat confessarii iurisdictionem, censura verò afficiat ipsū pœnitentem, qui cōmisit delictum, vt loco citato latius explicabimus, accedit alijs allegatis, *Diana par 4. tract. 4. resol. 108.*

Duę aliæ difficultates circa materiam censurarum à iure, explicantur.

PRima difficultas, quia diximus, alias cēsuras esse à iure alias, & ab homine; Quæro vtrum censuræ, quæ sunt à iure, sint à iure po
209 sitiuo, vel etiā reperiatur aliqua, quæ sit de iure diuino, seu an alicui peccato reperiatur annexa censura de iure diuino, ratio dubitādi sumitur ex verbis *D. Pauli ad Titum cap. 3. Hereticum hominem post primam, & secundam monitionem deuita.* si enim de iure diuino tenemur euitare hæreticum post primam, & secundam monitionem; ergo excōmunicatio cōtra eū lata, est de iure diuino, sed in cōtrarium est non solum communis, sed verior opinio, teste *Duardo lib. 2. in Bull. cœna canone 1. q. 18. nu. 4.* quæ est tenenda tanquam certa, vt dixit *Auila p. 2. c. 3. disp. 1. dub. 6. & dixi supra nu. 14.* Probatur, quia si talis excommunicatio esset de iure diuino vtiq; non potuisset circa eā fieri mutatio, sed fuit facta mutatio, ergo signum est, non esse de iure diuino, Maior probatur, quia in his, quæ sunt iuris diuini, Ecclesia nō habet potestatem, vt est clarum. Minor probatur, quia à principio quilibet tenebatur euitare excommunicatum, ob hæresim etiā occultam, dūmodo notus esset illis, quòd talis erat hereticus *c. cum desideres, c. cum à nobis el secondo de sententia excommu.* Tamen videmus, ꝙ per Cōc. Cōstant. fuit decretū, de quo infra *Resoll. 3.* vt nullus teneatur euitare excommunicatum; nisi in duobus casibus, quando scilicèt fuit denunciatus talis per cedulones, vel fuit publicus clerici percussor, ergo ista excommunicatio nō est de iure diuino, Ad authoritatem D. Pauli, & similes respondetur, quòd Apostolus protulit dictam excommunicationem in particulari, prout iudex, & Prælatus, & non in communi, prout scriptor Ecclesiasticus.

210 Secunda difficultas est, an aliqua censura sit ex consuetudine *Reginaldus lib. 9 sua praxis num. 99.* respōdet negatiuè, *quia si quando inducitur talis consuetudo, vel inducta esset, id eueniret Summo Pontifice, vel Prælato approbante, ideoque esset à iure, vel ab homine, prout esset ipsa consuetudo antiqua, vel moderna*, & ita intellige *Auil. par. 2 cap. 3. disp. 1. dub. 1. ad medium*, dum tractans enim articulum illum, vtrum potestas ferendi censuras potest acquiri ex consuetudine, de qua re *Suarez t. 5. disput. 2. sect. 2. qui n. 12.* subdit hæc verba [vnde si talis consuetudo habeat, quod facientes hoc vel aliud se reputent excommunicatos, vere ligat excommunicatio.] Octo alias differentias inter censuras à iure, & ab homine, refert *Sayrus lib. 1. de censuris cap. 7. à nu. 11. de quibus nos infra commodius pro Praxi, recoll. sequenti.*

Quomodo cognoscere possit confessarius an censura sit à iure, vel ab homine.

DIfficultas hæc continget confessario quòad censuras ab homine per sententiam generalem latam ab eo, qui habet etiā potestatem legis condendæ, quia istæ sunt
211 valdè affines censuris à iure: ita vt aliqui voluerint, inter eas nullam intercedere differentiam, vt est videre per *Suarez tom. 5. disput. 1. sect. 4. num. 8. & seq.* vbi refellit dictam sententiam, ac in medium affert differentias inter ipsas, de quibus nos supra, & latius idē *Suarez lib. 1. de legibus c. 10 ferè per totum Duardus lib. 1. in Bulla cœna lib. 3. q. 7. num. 6. & seq.* ex quo patet, quod licèt sit de ratione le-
212 gis, vt pro aliqua communitate, & propter commune bonum feratur, *Suarez latè citato lib. 1. de legibus cap. 6. & 7.* tamen hæc solum non arguunt (vt in nostris terminis loquamur) quòd censuræ sint à iure, & non ab homine per sententiam generalem, vt aliqui putarunt, quos videtur sequi *Megalius 3. part. institut. peregrin. lib. 1. cap. 1. num. 12.* quia etiā
213 generalis sententia fertur sæpè sæpius pro aliqua communitate, & propter commune bonum: ita expressit clarissimis verbis *Suar. citato cap. 19. nu. 11.* ibi, *nam etiam præceptum generale, & si non feratur per modum statuti*, ad

ad curam totius communitatis, & bonum eius pertinet. hoc significat *Toletus lib.1.cap.6.nu.* 5. dum enumerando differentias inter excōmunicationes à iure, & ab homiue, ait, primā differentiā esse, quòd excommunicatio à iure semper est generalis, excommunicatio verò ab homine, aliquando generalis aliquādo particularis.

Respondeo igitur practicè loquendo; posse confessarium intelligere, censuram à iu-
214 re, seu vt proprius loquar, latam per modū statuti; vel constitutionē esse. Primo quando superior vtitur verbo significante legem, & statutum, verbi gratia, *sancimus, statuimus,* & simile. Secundo & si non adsint dicta verba, tamen adsint alia verba denotantia perpetuitatem pręcepti, veluti *perpetuò duraturum,* vel *donec reuocetur*, ex his enim verbis, censuræ Bullæ cœnæ hodie sunt à iure, vt habet *Suarez d.cap.*10.*nu.*15. Tertio si præcepto inter leges, vel statuta referatur qualia non esse dixi supra *num.* 187. acta visitationum, has coniecturas colligo ex eodem *Suarez d. c.*10. *sub nu.*12. ibi, *quotiescumque Princeps declarat simpliciter, se statuere, vel condere legem, aut ponere praeceptum ita durabile ac subinde tale praeceptum significari nomine legis.*

Sicut è contrà, debet confessarius iudicare,
215 quòd censura sit ab homine. Primo cum tantum præcipit. Secundo cùm præcipit ad tempus, vt ad annum, vel tempus vitæ, & sic siue definitum, siue indefinitum, de qua re per *Reginaldum lib.* 9. *praxis num.*97. vbi dat exemplum, si v.g. ferretur excommunicatio à Summo Pontifice contra eos, qui in colloquio cum monialibus protulerit verba obscena, vel se immiscuerit alicui certo negotio, &c. Tertio si singulis annis præceptum proferatur. Quarto si occasio, ob quam fertur non sit perpetua, sed emergens, v.g. tempore vindemiarum solet fieri sententia generalis, quisquis furtum fecerit ex vineis Ecclesiæ, & tempore processionis, contrà clericos non accedentes ad illam, vel cum vacat aliqua hæreditas, quisquis ex eius bonis habet, quòd restituat intra mensem, ad quem casū possumus reducere excommunicationem illam latam à visitatore Apostolico ob abusum repertum in Diœcesi ob negligentiam Episcopi de qua supra nu. 191. Quærit idem *Suarez loco supracitato num.* 16. vtrum si su-
216 perior declararet, velle tale præceptum habere vim legis pro dicto tempore definito, assequeretur effectum: v. g. si declaret, quòd etiam eo mortuo intra dictum tempus, præceptum retineret efficaciam? Et respondet affirmatiuè, quia id nō includit repugnantiam; sed subdit, id solo Summo Pontifici, & supremo Principi permitti, cū inferiores Principes non possint in re tam graui dispensare, & eadem ratione post pauca, inquit, *potest su-*
217 *premus Princeps decretum, seu praeceptum ferre declarans velle, vt duret pro tempore vitæ suæ, & non amplius, & quòd in caeteris habeat virtutem, & efficaciam legis, quia Princeps, potest vti sua potestate prout voluerit.*

218 In dubio autem quando non constat, an debeat præsumi à iure, vel ab homine? puto inspiciendum esse primo à confessario, an sit pro futuro delicto, vel pro præteriro, quia si est pro futuro, tunc potiùs censeri debet à iure, quàm ab homine: si vero pro præterito, tunc est censenda ab homine, & sic sententia
219 ad futuram emendam: nam legis natura est disponere de futuro non de præterito, vt habetur in *l.leges, la prima C.de legibus, secundum summarium* Baldi, vndè benè *glos. in l.cùm lex ff.eod.tit.* dicit, conuerti litteram ipsius textus, & dum ibi dicitur, *cùm lex in praeteritum quid indulget, in futurum vetat.* debet intelligi è conuerso, *cùm lex in futurum vetat, in praeteritum indulget*, sed quia potest etiam lex respicere præteritum quando id expressum fuit à legislatore, vt habetur in dicta *l leges supra allegata*, de qua re latè *Suarez lib.*3. *de legibus cap.*14. Aliam regulam tradit *Bonacina disput.*1. *de censuris q.*1. *puncto* 11 *num.*15.
220 nempè quando id, quod præcipit talis superior, reperiatur etiam præceptum, vel prohibitum à iure canonico, ex qua regula hic author probat, excommunicationem latam ab Archiepiscopo Mediolanēsi contrà clericos gestantes scoplum, censeri potiùs latam per modum statuti, quam per modum sententię, & sic potius iudicandam esse à iure, quàm ab homine, quia hoc casu Archiepiscopus, suo edicto videtur se voluisse accomodare iuri communi canonum, & ideò sicut illi canones perpetuò durant, & vim habent legis, ac statuti vniuersalis; ita præsens constitutio videtur perpetuò duratura, & vim statuti habere respectu subditornm dicti Archiepiscopi. Sed hæc regula non placet, quia etiam furtum, & alia peccata sunt prohibita in decalogo, quod est maius, iure canonico, & tamen non per hoc, excommunicatio lata contra furantes simpliciter, vel contra obscenitatem committentes cum monialibus, iudicanda, quòd sit per modum statuti.

221 Dicerem igitur, in dubio interpretandam esse potiùs censuram ab homine, quàm à iure, militat enim eadem ratio, qua supra probauimus, in dubio potiùs interpretandam esse censuram ferendæ, quàm latæ sententiæ, nempè quia in pęnis, in dubio, quod mitiùs est, & minimum interpretari debemus; & mitius, & minimū est, censuram, quæ est pęna, esse ab homine quàm à iure, ad quod probandum sufficit, quòd censura ab homine cessat morte, & amotione, illam ferentis; censura verò à iure semper duret, donec reuocetur, & sic est perpetua.

De aliquibus censuris an sint à iure, vel ab homine.

222 PRimo quæritur de censuris latis in Monitorijs, quæ fieri solent ad reuelandũ, vel restituendum, an ipsa iudicanda sint lata à iure, vel ab homine? Respondetur ex *Genuensi in sua praxi Archiepiscopali Neapolitana cap.1. n. 18. notabili 17.* esse censuras ab homine, & non à iure, & proindè expirare morte, vel remotione concedentis ab officio, ac etiam vbi subditus efficeretur alterius fori, antequam incurratur excommunicatio, prosequitur *Lazzarius de monitorijs sect. 2. q.1.nu.11.* Qui idem ait procedere non solum
223 vbi Iudex, sed etiam vbi vel pars, vel delegans iurisdictionem ad concedenda dicta monitoria, mortui sunt, supponit etiam *Alterius lib.3.de censuris disput.1.c. 6. 7. & 8.* vbi latè tractat de istis monitorijs; sicuti etiam nouissimè *Sanchez in suis opusculis moralibus lib.6. c.2.dub.14.& seq. Auila de censur.p.2.c.5.disp.2 Marcellus Vulpe in sua praxi fori Ecclesiastici cap.2.* Qui *Sanchez dub.25.* benè declarat, quomodo intelligatur id, quod dici solet, scilicèt dicta ædicta durare tempore, quod in il-
224 lis præfigitur ad faciendum contenta in eis, & transacto dicto tempore non habere vim; hoc modo inquit iste author debet intelligi, nempè quando intra dictum terminum, seù tempus præfixũ in edicto, v. g infra octo dies, vel quindecim, intra quos tenebatur reuelare, quis non fuit conscius eorum, quæ in monitorijs mandantur, hoc enim casu, & si postea transacto termino fuit conscius, non ligatur censuris ibi contentis, non denunciãdo, sed si intra terminum fuit conscius monitorij, & eorum, quæ ibi mandantur, tunc, etiã non denunciando incidit in excommunicationem, & sic etiã transacto termino tenetur
225 monitoriis parere. Dixi *fuit conscius monitorii, & eorum, quæ mandantur intra dictum tempus,* &c. quia si tantũ adsit ignorãtia circà ipsam monitorii promulgationem, is, qui iã sciebat contenta in monitorio, de tempore promulgationis, obligatur superueniente notitia monitorij post dictum terminum, non statim; sed intrà æqualem terminum denuntiare; nisi ante notitiam mortuus sit, vel amotus iam ab officio ipse, qui tulit monitorium, vt per *Alterium lib.3. de censuris disput. 1.cap.18.ad fin.& Dianam par.3.tract.5.miscellaneo resolu.95.* vbi, & si referat Authores pro contraria sententia, hunc scilicet non teneri amplius ad reuelãdum, tamẽ consulit, vt non recedatur à sententia affirmatiua, quam asserit esse communem. Nota, quia id ꝙ dicitur, de ignorante, debet etiam intelligi de impotente infra dictum terminum reuelare, vt habetur per supracitatos authores, & in terminis denunciationis faciendæ à pęnitente, quæ fuit sollicitata à Confessario, tractat idẽ *Diana par.4.tract.5.resol.26.* idem dicendum de alijs edictis ordinariorum, quæ æduntur
226 tempore ordinationis, vel quadragesimæ, durant enim durante dicto termino, vt per *Sanchez supracitato, dub.25.num.4.& Auilã loco infra citando.* Quis absoluat eum, qui non paruit Monitorio? præter ea, quæ dixi *sùm de iubileo num.49. vide infra num.231.*

227 Secundo quæritur de censuris latis in edictis inquisitorum, an sint à iure, vel ab homine? Respondet *Auila de censuris par.2. cap.5. disput.5.dub.5.conclus.3.quem sequitur Sanch. in opusculis moralibus lib 6.cap.2.dub.15.nu.3. ad finem;* censeri debere de iure, & non ab homine, quia semper durant donec reuocentur, prosequuntur, *Homobonus tract.7. sui examinis q.35.aliique quos refert, & sequitur Diana*
228 *p.4.tract.5.resol.27.* Vbi ex hac doctrina infert, quòd semper obligẽt dicta edicta, etiam si post longum tempus pęnitens fuit sollicitata, secus tamen dicit, post *Auilam* de edictis
229 Episcoporum, quæ scilicet durant ad summum tribus mẽsibus, & qui post tres menses nouit aliquem cõcubinarium, nõ tenetur ad denunciandum. Quod excommunicatio in dictis edictis cõtra non denunciantes inflicta,
230 sit latæ sententiæ, & sub ea non possit absolui nisi ab Inquisitore, vel supremo Tribunali Sancti Officij, qui non denunciauit, habetur per *Lazzarium de monitoriis sect.4.q.13.n.3. & de blasphemia q.12.nu..79.* Qui ait, sic declaratum fuisse à S. Congregatione sanctæ inquisitionis Romæ, & sequitur *Floronus de casibus reseruatis par.1.cap.5.§.2.nu.5.* loquens ẽt in eo casu, quod non reperiatur in edicto facta reseruatio; Videte *Bonacinam in opusculo de onere, & obligat. denunciandi disput. 1. puncto 1. §.decimo,* quia post alios tanquam probabile putat, Episcopum virtute facultatis tibi concessæ à Concilio Tridentino, posse absoluere hoc casu quãdo casus est occultus. Benètamẽ subdit *Lazzarius loc.suprac.* quòd si quis iuridicè post incursam excommunicationem denunciauit; & sic tandem satisfecit edicto, poterit absolui à quolibet confessario; Idem dicendum de eo, qui non paruit
231 Monitorio generali ad reuelandum, quia non satisfacta parte non potest absolui, nisi ab Episcopo, si verò fuerit satisfacta pars, potest absolui à quolibet cõfessario, idem *Lazarius de monitoriis sect.4. q.14. nu.12 & 13.* dixi *generali,* quia si esset specialiter, & nominatim quis per Monitorium excommunicatus, semper absolutio spectat ad Episcopum; sed hæc procedunt de Monitorio lato ab Episcopo. Quid autem si fuerit concessum à Summo
232 Pontifice? *Marius Antonius lib.1. variar. solut.112. casu 37.* resoluit eodem modo, quo suprà,

suprà; scilicèt post reuelationem factam posse Vicarium Episcopi absoluere, ante verò reuelationē, non posse quē absolui, nisi à S.P. seu Penitentiario, sequitur *Lazzarius supra q.13.* non ex eo, quia illa excommunicatio licèt sit ab homine, est tamen generalis, quæ vbi non reseruatur, potest absolui ab Ordinario, vt ait *Marcellus Vulpe in sua praxi fori ecclesiastici cap.3. nu.21* quia hæc ratio etiā concluderet, quod possit absolui talis, à quolibet Cōfessario iuxta infra suo loco, dicēda, sed vt *Marius Antoninus, & Lazarius loc. citat.* subdunt, ob aliā rationem magis particularem, nēpè, quod hoc casu Ordinarius sit mixtus exequutor, intellige quandò præcedit satisfactio partis, ad cuius instantiam, quis fuit delegatus; limitat doctrinam istam *Marius Antoninus suprac. vers. Bene verum* quando talis, in generali monitus, postea fuisset nominatim excommunicatus, sed meritò illam refellit, *Lazarius supra cit. num. 7.* tamquam de iure non probabilem, quia per hoc, quòd quis sit nominatim excommunicatus à delegato vti mixto exequutore, non impeditur, dummodo satisfaciat, vt supra, quin ab eodē possit absolui.

Vnde tantum limitarem, vbi à die fulminatæ excōmunicationis elapsus esset annus, quia tunc expirat iurisdictio delegati quò ad hunc effectum impendēdi absolutionem, & tenetur excommunicatus pro ea adire delegantem, qui in casu nostro est Summus Pontifex.

Quæsitum etiam fuit de excommunica-
233 tione lata in Bullis pensionis ob illius non solutionem, an sit à iure, vel ab homine? Et responsum fuit esse à iure, cùm illa sit de stylo Curiæ Romanæ, qui stylus æquiparatur iuri, vt dictum est supra in 1. *par tract. recoll. 2.* non tamen illa incurritur statim transacto termi-
234 no, prius quam pensionarius declaret etiam authenticè, suam voluntatem esse, vt ipse incurrat illam, ita post *Suarez, & Garsiam, Emanuel de Moura opusculo 1. de empsal. & incantationibus sectione 1. capite 1. num. 9.* idem dicas de qualibet obligatione in forma Cameræ, vbi intrat pęna excommunicationis, de qua re egimus supra cùm *de diuisione censuræ ferendæ, & latæ sententiæ nu.*

Qualis culpa requiratur in penitente ad hoc, vt iudicari debeat à Confessario, incurrisse in censuram.

Licèt eadem culpa requiratur ad incurrēdum censuram à iure, quam ab homine, tamen quia in censura ab homine lata per sententiam, attenditur potius ipsa sententia lata, quam culpa, vt iudicari debeat, quò ad forum externum (quem respicit ipsa sentētia) quis censura irretitus; ideò quæsitum istud
235 de culpa requisita pro contrahenda censura, potius spectare, arbitratus sum ad istam recollectionem *de officio, & potestate Confessarij circa censuras à iure in communi;* quia in istis iudicare debet confessarius, spectata tantum conscientia ipsius pœnitentis. quando autem dixi *in censura ab homine lata per sententiam* intellige de sententia particulari, & vbi quis nominatim fuit declaratus, in censuram incurrisse, & pro tali denunciatus; nam censura lata per sententiam generalem in hoc, sicut in alijs, pari passu ambulāt cum censuris à iure, de quibus hic est sermo.

236 Hoc præsupposito, certum est apud Doctores. Primò, quòd ad incurrendam censuram requiratur aliqua culpa, patet ex eius definitione, in qua dicitur, censuram esse pęnā
237 & pœna supponit culpā, cui cōmensuratur,
238 *l. 1. §. expilatores ff. de effractoribus*, neq; progreditur vltra illam, *l. sancimus C. de pœnis:* ità *ConinK disput. 13. de censuris num. 66. Duardus lib. 1. in Bullam cœnæ cap. 1. q. 3. num. 18. Bonacina disput. 1. q. 1. de censuris puncto 3. n. 2.* Vbi benè, post *Auilam*, infert, non sufficere so
239 lam intentionem Prælati, ad hoc, vt eius subditus incurrat censuram, quia vt dixi, ex parte subditi requiritur etiam culpa, & delictum. Est etiam secundo certum, non sufficere ad incurrendam excommunicationem maiorem quamlibet culpam, sed necesse es-
240 se, talem culpam esse grauem, idest mortalem; Patet in *cap. nemo, & in can. nullus. 11. q. 3. & in d. c. nemo*, affertur ratio, conuincens, ibi, *Anathema cùm sit æterna mortis damnatio, non potest imponi, nisi pro culpa mortali*, quòd enim anathema, idem sit cum excommunicatione maiori, dictum fuit suprà *initio huius Recollectionis*. Concordant in hoc Doctores omnes, qui etiam dicunt, quòd saltem
241 prius natura debet quis peccasse mortaliter, quàm incurrisse excommunicationem, & notat in specie, *Auila p. 2. c. 5. disp. 1. dub. primo versic. ex dictis, &c.* estque idem cum eo, quod dicit *Filliuccius tract. 11. num. 155. & seq.* culpam istam esse causam dispositiuam excommunicationis. Dixi, *excommunicationem maiorem*, nam manifestum est, excommunicatio
242 nem minorem contrahi ob culpam venialem, quia quamuis ex obiecto sit graue malum, tamen quia tantum priuat participatione passiua sacramentorum, reputatur leuis pęna, ita hoc probant, qui negant simplici sacerdoti facultatem absoluendi ab ea, vt est
243 *Caiet. & Suarez*, quos ex modernis sequitur *Layman lib. 1. sua theologia moralis tract. 5. p. 2. cap. 3. nu. 6.* Qui verò docent, posse quemlibet sacerdotem ab ea absoluere, prout nouissimè post *Nau. Toletum, & alios, tuetur Hurtado de censuris in communi difficultate 10. num. 42.*

dicũt, leuem pœnam reputari ob facilitatem, qua auferri potest, de qua re infra suo loco. Difficultas igitur prima in hoc quæsito est, de alijs speciebus præter excommunicationem
244 scilicet de suspensione, & interdicto, An etiam ad illas incurrendas requiratur culpa mortalis, vel sufficiat venialis? Cuius resolutio patet ex supradictis n. 114. circa aliud quæsitũ, *an transgrediens præceptũ sub pæna suspensionis vel interdicti latæ, vel ferendæ sententiæ*, peccet mortaliter. Vndè quia ibi cum rigidiori opinione, fuit conclusum, transgredientem præceptum sub pęna suspensionis, vel interdicti latæ sententiæ, quatenus sunt censuræ maiores, peccare mortaliter, non alia ratione, quã ex eo, quòd tunc sint pęnæ grauissimæ, & nõ solent imponi, nisi ob grauissima crimina; sequitur, illas nec incurri posse, nisi ob peccatũ etiam mortale, quæ opinio quò ad hanc partem est benignior, ità *Suar. Vasq. Aegidius* ConinK, *Filiuccius tract.* 11. *num.* 160. *& Hurtado allegati à nobis supracitato loco*, accedit *Layman lib.* 1. *tract.* 5. *cap.* 8. *assertione secunda in fine*, & loquendo de suspensitione ibidem *par.* 3. *cap.* 3. *num.* 2. habet hæc verba, *ad incurrendam suspensionis censuram, qualis in sacris canonibus decreta est, & communiter ab homine imponi solet, requiritur culpa mortalis*, & ita subdit intelligendos *Caietan Henriquez, Nauar. & Auilam relatos ab Hurtado* supra pro contraria opinione, sequitur etiam *Diana par.* 3. *tract.* 6. *miscellaneo resol.* 51. vbi idem dicit de irregularitate. Qui *Hurtando nu.* 46. *loco*
245 *citato*, excipit interdictum particulare, & personale purè latum à iure, vel generaliter ab homine, & non reseruatum, quia potest incurri ad solum peccatum veniale, quod etiam vult significare *Layman loco supracit.* ibi, *personali, eoque totali interdicto*. Qui etiam *Layman*, & *Hurtado ibidem à num.* 48. inferunt, eum qui violatione statuti, aut pręcepti, cui est annexa à cẽsura aliqua, excusatur à peccato mortali, vel veniali prærequisito respectiuè pro diuersitate censurarum, excusari etiam ab incursu censuræ.
246 Secunda difficultas potest esse in hac materia de censuris latis, de ea re, quæ non est peccatum mortale ex suo genere, vt furtum adulterium, sed vel tantum peccatum veniale, vel indifferens, vt loquutio cum monialibus, quomodo verificari posit, id quod supradictum fuit, quòd ad incurrendam illam, requiratur peccatum mortale in pęnitente? Aliqui Authores, quos refert *Suar. to.* 5. *disp.* 2. *sect.* 2. *n.* 4. *& Bonacina disp.* 1. *q.* 2. *p.* 3. & ego tacito nomine citaui 1. *par. huius tractatus Recoll.* 1. *num.* 101. (occasione excommunicationis latæ à varijs SS. PP. contrà extrahentes extra statum ecclesiasticum frumenta, blada, legumina, &c. quæ hodiè ob *Constitutionem*
247 *Vrbani VIII.* fuit restricta, quò ad eos tãtũ, qui extrahunt causa mercaturæ, vt est videre apud *Bonacinam q.* 3. *de censuris in particulari disp.* 2. *q.* 3. *pun.* 42. *nu.* 1. *vers. sanctissimus verò*, vbi latè tractat de materia dictæ excommunicationis) docent, quòd tunc ob cuiuslibet frumenti, vel bladi, &c. quantitatis extractionem, quis incurreret dictam censuram, quia eo casu, cùm sit prohibita materia, quæ de se est indifferens, peccatum non metitur à grauitate ipsius, sed à contumacia, & inobedientia. Hoc tamen non obstante contraria opinio est probabilior, nempè quòd sicut in materia, quæ est de suo genere peccatũ mortale, excusat ab ipso, peccato paruitas materiæ & per consequens etiam ab excommunica-
248 tione, vt omnes fatentur: ita etiam excuset ab incurrenda istam excommunicationem latam pro re indifferenti. Confirmatur, nam censura, lata pro istis rebus, præsupponit præceptum prius natura, vt ita dixerim, præcecedere, vt benè *Auila par.* 1. *cap.* 5. *disp.* 1. *dub.* 2. *ad finem*, *Bonacina de censuris disp.* 1. *q.* 1. *puncto* 8. *nu.* sed de ratione præcepti est, vt quis excusetur ab eius transgressione mortali, ratione paritatis materiæ, sicut excusatur ratione ignorãtiæ, imperfecti discursus, metus, &c. ergo. Hanc opinionem in eisdem terminis excommunicationis latæ, vt supra, contra extrahentes frumenta, &c. à statu ecclesiastico, quam *ibid.* sequutus fui *nu.* 102. posteà reperi, probare *Filliuccium tractatu* 15. *de censuris nu.* 16. vbi testatur de probabili, *& Bonacinam loco supracitato num.* 22. & si discordent in alio articulo, nempè quę materia hoc casu iudicanda sit à confessario parua, vel magna, leuis, vel grauis, de qua re videte infra n. 254. Et loquendo generaliter de censuris in genere probat *Suar. tom.* 4. *disput.* 5. *sect.* 4. *& disput.* 28. *sect.* 4. *& disput.* 36. *sect.* 2. *& lib.* 4. *de legibus cap.* 18. est etiam communis omnium Doctornm, qui tractant hunc articulum de culpa, ob quam incurri, & ferri potest censura, hi sunt *Reginaldus lib.* 14. *num.* 49. ConinK *disput.* 13. *nu.* 6. *in* 2. *conclusione* Bonac. *vbi supra* qui communiter docent, censuram in iure latam, supponere culpam mortalem, nec cõtrahi posse absque illa, ità *Henriquez lib.* 13. *cap.* 34. *nu.* 1. Ad rationem in contrarium, ne-
249 gatur, quòd ad incurrendam censuram, hoc casu sufficiat contumacia, nec requiratur grauitas materiæ, primo quia nõ est aliquod præceptũ nõ incurrendi in censurã, secũdo, & fortius, quia ad incurrendam censuram, non est necessarius actus inobedientię specialis, ortus ex affectu, non se subijciendi superiori; sed sufficit actus inobedientiæ generalis, idest sufficit si fiat actus prohibitus, licèt ex eo duntaxat, quia illum existimet bonum sibi, vel vtile, aut delectabile, ita *Hurtado de censuris in communi num.* 74. vbi benè ex hac ratione, post *Cordubam, & Auilam*, reijcit opinionem

250 nem *Henriquez* docētis, quòd faciens actū prohibitum sub pœna censuræ duplex peccatum committat, vnum scilicèt contra obedienriam, alterum contra virtutem, cui aduersatur ille actus, seclusa censura; nam inobedientia generalis, quæ tantum sufficit, ad incurrendam censuram, non est virtus distincta à virture, cui aduersatur actus, nempè furtum, &c.

Quæres quomodo sit metiēda leuitas materiæ, cùm ipsamet res præcepta sit leuis? Re-
251 spondent *Suar. Auila, & Bonacina locis cit.* & alij omnes conueniunt in re, & si discrepent iu verbis, teste *ConinK loco infra citando* quòd dicta leuitas, & grauitas metienda sit per ordinem ad finem intentum à ferente censuram. Supponunt enim, non posse rem leuē præcipi absolutè: ità *ConinK dis. 13. n. 69.* Qui benè declarat, quæ sit res leuis absolutè, exemplo verbi otiosi. *Quis enim, ait ipse, non diceret, præceptum, & excommunicationem esse inualidam; si quis mihi praciperet sub pæna excommunicationis, ne loquerer verbum otiosum, & monitum, ac non desistentem excommunicaret, &c.* Si igitur leuis materia absolutè non potest præcipi, sequitur, quòd talis leuis materia possit tantum præcipi, vbi ratione finis intenti à superiore fieri poterit aliquando grauis ratione circūstantiarū, vt per DD. supracit. Quando autē res leuis ratione finis,
252 vel circumstantiarum fiat grauis in casibus particularibus, inquit *Bonacina disput. 1. de censuris quæst. 1. puncto 3. num. 10. post* Auilam *par. 2. cap. 5. disput. 1. dub. 3. vers. 3. pars*, id remicti arbitrio boni viri, inspectis circumstantiis, &c. fauet *Graffius de arbitrariis Confessariorum cap. 14 lib. 2. nu. 5.* vbi generaliter docet, q̄ remictatur arbitrio confessatii, qui est Iudex spiritualis, quando materia sit grauis, & quando leuis, quod intelligo, quò ad
253 iudicium validitatis, vel inualiditatis dictæ censuræ, aut præcepti, non autem quò ad Iudicium an hic, vel ille inciderit in talem censuram, quia etsi finis in animo retentus, verbi gratia, ferentis suspensionem contra clericos ludentes aleis, vel taxillis, sit euitatio scandali, & ferentis excommunicationem contra alloquentes cum monialibus, sit euitatio alicu
254 ius mali, non tamen clericus ludens per notabile tempus absque scandalo, & similiter secularis loquens cum monialibus absque aliquo mali periculo, non incurrerent in dictas censuras, nisi expresśé, vel tacitè in sententia censurę exprimatur, prout exprimitur in casu reseruato Bononiæ, & testatur *Homobonus de casibus reseruatis, cum de isto casu de monialibus*, ratio est, quia lex datur vniuersis, & non singulis, item quia lex ità debet intelligi, vt non reddatur elusoria *cap. si ciuitas de sent. excommunicationis in 6. l. si quando ff. de legatis primo, fauet*, Bonacina *dispu. 1. de censuris in particulari q. 8. puncto 4. ad finem post Alterium, Vgolinum, & Duardum*, vbi agit de excommunicatione lata in Bulla cænæ contra deferentes arma, &c. ad infideles, quia probat, contra *Sayrum, & alios*, cum incurrere dictam excommunicationem, qui arma deferret, vel ferrum ad infideles, & si ad alium
255 finem, quàm impugnandi fideles, dummodo sit materia grauis, & nos etiam diximus *prima part. huius tractatus recoll. 10. num. 102.* vbi de excommunicatione contra extrahentes frumenta blada, &c. de statu Ecclesiastico, scilicèt sat esse ad illam incurrendam, quod quis extrahat quantitatem notabilem
256 (quam ibi diximus, esse valorē duorum aureorum, & *Bonacina loco citato*, extendit vsq; ad extractionē vnius rubbi, pro cuius extractionis licentia, soluūtur cameræ duo aurei, & si ex tali extractione, licèt qa à pluribus sit facta, inducatur pęnuria; rationē attingit *Bonacina primo loco supracit.* quia in legibus Ecclesiasticis, non est simpliciter spectandus finis præcepti, qui noncadit sub præcepto, sed benè materia, seù actio prohibita. Idem dicendum in casu contrario, quia contingere potest, quod aliquando interueniat finis intentus à superiore, nam si eo casu si tantum præceptum violetur in materia parua, non incurrit quis in excommunicationem, exemplum sit de excommunicatione lata in eadem Bulla cęnæ cōtra legentes libros Hæreticorum, nam legēs paruam materiam, nempè duas li-
257 neas paruas, non incurreret dictam excommunicationem, & si ex illarum lectione magnum sequitur damnum, *Idem Bonacina de censuris in particulari disput. 1. q. 2. puncto 4. nu. 14. in fine.* Qui *in tractatu de censuris in genere disp. 2. q 5. puncto 4. num. 9.* contra *Tolet. & alios*, concludit, in tali materia dari paruitatem materiæ, & si adsit periculum, quòd aliquis legendo vnam, tantum lineam imbibat dictum errorem. Quando autem exemplificat in duabus lineis paruis loquitur secūdum opinionem aliquorum magis rigorosam, cùm non desint opiniones benigniores, vt infra nu. 262.

Quò ad id, quòd dixi supra, rem leuem non posse præcipi absolutè, sed tantùm eo casu, quo ratione finis, & circumstantiarum fieri potest grauis. Nota pro Regularibus, quòd ea, quæ apud seculares, etiam clericos leuia reputantur, apud Regulares, maximè obseruantiam sectatores, grauia, & excommu-
258 nicationis, vel suspensionis capacia esse solent ex eo, quòd illa ad obseruantiam votorū essentialium, valde sunt necessaria; huiusmodi sunt, secundum *Llamas par. 1. Methodi c. 9. §. 22.* Ingressus in alterius cellam, reuelatio secretorum Religionis, transitus per mediam Ciuitatem, & forum mercatorium, seu plateas, vbi ambulant nobiles ad solatium, allo-

quutio

quutio Nouitiorum, omissio culpabilis, socij in itinere, accessus ad aliquam domum suspectam, &c. refert, & sequitur *Pierinus in suo Prælato Regulari q. 3. c. 3. nu. 15. ad finem.*

Ex hac doctrina sequitur decisio plurimorum casuum, qui quotidie accidere possunt.

259 Primus casus; in Bulla cęnæ Domini excõmunicantur deferentes arma ferrum, metallum, funes, & alia vsui bellico accomodata, ad infideles, quia hæc est materia indifferens. Ideo Doctores, quos refert, & sequitur *Bonacina d. disp. 1. de censuris in particulari q. 8. puncto* 4 docent, paruitatem materiæ excusare ab incurrenda dictam censuram, & subdit, quòd parua, vel magna materia, hic iudicanda sit arbitrio prudentis viri, iuxta damnum paruum, vel magnum, quod possunt inferre infideles fidelibus.

Secundus casus habetur apud eundem *Bonacinam ibidem q. 9. puncto 3. num.* 4. de ex-

260 communicatione lata contra impedientes victualia in Vrbem transferri, quia si impediretur parua quantitas, vel per paruum tempus, non incurreretur dicta excommunicatio, cùm hæc censura sit ibi lata pro bono curialium, quod in dictis casibus non læditur grauiter.

261 Tertius casus est de excommunicatione in eadem Bulla cęnæ, contra legentes libros hæreticorum, omnes enim Doctores fatentur, ab ea excusare materiæ paruitatem, habito respectu, vt supra, sic enim conciliantur *Sanch. & Suar.* quorum primus vult, legentẽ vnum foliũ excusari à peccato mortali, secũdus verò id negat, quia reputat in ea lectione, multum posse esse præiudiciale, vt per *Dianã par. 1 tract. 11. de bulla cruciatæ*, nam vt dixi, inquirendum est, an inspecta qualitate personæ legentis, possit ex dicta lectione contingere tale periculum, vel non, qua ratione fuit in facto resolutum, non callentẽ lingua latina, qui legerat foliũ vnũ latinũ, nõ

262 incurrisse in dictam excommunicationem, neque etiam, qui illum legerat, impugnandi causa, posita in dicto folio. Quid autem si esset paruissima materia, nempè duæ lineæ paruæ, diximus *sup. nu.* 257.

263 Quartus casus est de excommunicationibus latis in Cõstitutionibus synodalibus, nempè contra matres, & nutrices, quæ retinent infantulos ante annum in lectis, de qua re agitur in *cap. consuluisti 2. q. 5.* excusat enim ab incursu dictæ excommunicationis, leuitas materiæ, idest si retineantur per paruum tempus, in quo non potest versari aliquod periculum suffocationis ipsius infantuli, vt per *Bonacinam disput. 1. de censuris, q. 1. puncto 7. §. quarto num.* 18. sicuti vbi retinetur sine periculo suffocationis, vt si aliquid apponitur inter infantem, & secum dormientem *Gambarupta de casibus reseru. casu 23. f. mihi* 244. vbi an coactio ab illa excuset. Qui, *Bonac.* vt alias

264 diximus, idẽ dicit de excõmunicatione lata contra clericos scoplum gestantes, excusatur enim si quis clericus paruo tempore, vel cãa itineris suspecti, vel vt auẽ in arbore insidentem occideret, dictum scoplum gestaret.

Quintus casus est de excommunicatione lata in quibusdam Episcopatibus contra alloquẽtes cum monialibus, omnes enim Docto-

265 res conueniunt, excusare paruitatem materiæ, & si discordent in illa assignanda; aliqui enim volunt; paruam materiam esse desumẽdam ex verbis, quæ aliquis loquitur, vt v.g. Quando aliquis loquitur verba vrbana, idest si salutatus resalutet, vel interrogatus de statu, respondeat.ità *Graffius de quinque casibus lib. 2. cap. 5. num. 3.* vbi ponit casum de Reli-

266 gioso, qui accedit cum socio habente licentiam ad colloquendum cũ moniali, ac etiam de eo, qui habet licentiam loquẽdi cum vna moniali, & superuenit alia, quia inquit ipse; si per incogitantiam, & per obliuionem loquitur cum alia, credens posse loqui, vel interrogatus respondeat, non incurreret in excommunicationem, ità ẽt habet *Floren. p. 1. cap 1. nu. 19. Homobonus par. 2. de casibus reseruatis in 5. casu exceptione secunda*, idem dicit *Bonacina de clausura q. 3. p. 5. n. 1.* de Religioso, qui obtempta licentia à superiore adeundi monasterium monialium, causa confessionis, vel concionis, pauca verba loquitur cum moniali.

Alij id metiuntur ex tempore, quo fit locutio cum monialibus, vnde aliqui ex ipsis dixerunt, hoc casu esse paruam materiam, tẽpus, quo insumi solet in recitatione *Psalmi, Miserere, &c.* alij extendunt, etiam vsque ad quartam partem horæ, vt est videre per *Dianam par. 3. tract. 2. resolut. 48. & tract. 5.*

267 *res. 69.* Qui loco primo citato, videtur velle, non sufficere decem verba, immò neq; tria, vel duo, etiam si sint obscena, hæc sunt eius verba, *licèt aliqui asserant, sufficere decem verba, imò tria, vel duo si sint obscena.* Ita enim loquendo, declarat se contrariæ esse opinionis, scilicèt non sufficere tria, vel duo verba, si sint obscena ad incurrendam excommunicationem, quod valde fauet his, quæ supra dixi de legẽte duas lineas paruas libri hæretici, ẽt cum periculo, quia etiam verba turpia, & obscena loqui, vel audire, vt docet *Sanch. lib. 9. de matri. disp 46.* & dixi *sup. p. 1. recoll. 9. n. 345.*

268 tãtum esse potest peccatum veniale, quando aliud non intenditur, nisi delectatio consurgens ex ipsis verbis, verbi gratia, vanitas, vel artificiũ, aut etiã vanũ solatiũ, sicuti esset peccatum mortale quando proferuntur, vel audiuntur cum delectatione notabili in parte sensitiua, uel ratione finis mortalis. Ac ẽt ratio esse potest, quia ad incurrendam excom-

269 municationem, non solum requiritur peccatum

catum mortale in ratione loquendi uerba turpia, sed etiam in ordine locutionis, & sic semper requiritur, vt locutio duret notabili spatio temporis, ita intelligo *Dianam loco supra citato*, limitarem tamen, vbi excommunicatio expressè esset lata contra loquentes verba turpia, & obscena cum moniali, vt est casus reseruatus Bononiæ, & agit Homobonus *de casibus reseruatis Bononiæ*.

Tertia difficultas est, de censuris latis pro materia, quæ de suo genere sit peccatū mortale, v. g. contra eos, qui furantur, vel furati sunt, An scilicèt eadem quantitas, quæ requi-
270 ritur ad peccatum mortale furti, sufficiat ad incurrendam excommunicationem, sed de ea egi supra *par. 1. recoll.* 10. *nu.* 97. vbi etiam de furtis minutis à pluribus vni, vel pluribus ab vno, vel diuersis, factis ad quem locum remicto lectorem.

An etiam propter idem peccatum pluries repetitum, cui est annexa excommunicatio, vel alia censura, siuè à iure, siuè ab homine incurrat qs vnā tātū excōmunicationē. v. g. vel suspensionem, quærit *Auila p. 2. c. 6. disp. 2. dub. 3. post quartam cōclusionem.* Et respondet, se iudicare probabilius, quòd incurrātur plures excommunicationes in speculatiua, licèt quò ad praxim hoc nil refert, nā siuè sit vna, siuè sint plures: ablata vna tolluntur omnes.

Ad incurrendam censuram an sufficiat peccatum mortale internum.

271 SVnt aliqua peccata, quæ ita perficiuntur internè, sicut externè, verbi gratia; ità quis committit peccatum mortale hæresis, & in foro conscientiæ est hæreticus, qui internè, voluntariè dubitat de aliquo articulo fidei, vel illi penitus fidem non præbet, quàm qui externè ostendit dubitare, vel non credere. Sunt alia autē peccata, quæ non ita perficiuntur internè, sicut externè, verbi gratia, volens percutere, clericum, non dicitur percussor clerici, &c. quærimus igitur primo hic, quando peccata, quæ ita perficiūtur internè, sicut externè prohibentur sub pęna censuræ, quis internè dumtaxat illa committendo, incurrat censuram? de his enim est difficultas peculiaris, nam de alijs, quæ non ita perficiūtur externè, sicut internè, certum est, ob peccata internè tantùm perfecta, non incurri censuram.

Circa hanc primam difficultatem videtur prima fronte asserendum, tales internè tantū perficientes peccatum incurrere censuram, quia, vt quis incurrat in censuram, sufficit quòd peccauerit mortaliter in ea materia, pro qua lata est censura, sed peccatum mortale ita cōsumatur per actum internum, sicut per externum, ergo. Antecedens patet ex supra à nobis dictis. Consequentia non potest negari ex communi, & certa sententia, quæ docet, committi peccatum mortale nō solum opere, & verbo, sed etiam cogitatione. Confirmatur ex *Concilio primo Toletano in confessione fidei*, ibi, *qui existimat credendum esse Astrologiæ, anathema sit, item in clementina prima §. verū de hæreticis*, vbi excōmunicantur Inquisitores, inquirentes, vel omittentes inquirere odio, vel amore in causa hæresis, Sed existimare esse credendum Astrologiæ, & odio, vel amore aliquid facientes, vel omittentes facere; pertinent ad actus internos, ergo pro istis actibus internis potest incurri censura, hanc opinionem videtur docere *gl. in cap. cogitationis, verbo patitur de penitentia distinct. prima, & in clementina prima §. verum de hæreticis, Medin. C. de pænit. in tractatu de oratione quæst. 15. cum aliis, quos refert Sanch. lib. 2. summæ cap. 8. in principio*.

His tantum non obstantibus, sit.

272 Conclusio: ad incurrendam censuram, vt suprà, nunquam sufficit peccatum internum, sed requiritur peccatum externū; est cōmunis, teste *Sayro lib. 1. de censuris cap. 10. nu. 14. Suarez tomo 3. disp. 4. sect. 2. in princip. Conink, Filliuccius, Alterius loc. ci. Layman lib. 1. tract. 5. c. 5. n. 1. Hurtado, & alij*. Vocat eam verissimam *Sanchez loco supra citato num. 2. innumeros suo more pro hac sententia referens authores*. Ratio conuincens est, quia vt supra dixi, potestas ferendi censuras pertinet ad forum externum, vnde non possunt ferri, nisi ab habēte potestatē, etiā pro foro externo, & ideò Parochus non potest ferre censuram, quia non habet potestatem, quò ad forum externum, ergò, non potest quis illam incurrere, nisi etiam commiserit peccatum externum. Et sic respondetur rationi in contrariū; nempè peccatum consumari etiam per actū
273 internum; diuersum enim est iudicium de peccato, quàm de censura, quia peccatum pertinet ad forum internum confessionis tāquam prohibitum à lege diuina, quæ iudicat etiam de internis. Censura autem fertur ab Ecclesia, quæ iudicat de externis, ideo pertinet ad forum externum, & sic explicantur dicta Summorum Pontificum in variis iuribus, nempè in *cap. tua nos de simonia*, ibi, *nobis tantum datum est de manifestis tantumodo iudicare*, & in *cap. sicut tuis, eodem tit.* vbi habetur, quòd Ecclesia non iudicat de occultis, sic etiam respondetur ad aliam obiectionem, de reseruatione peccatorum internorum, secun
274 dum probabilem aliquorum opinionem, nam præterquam, quòd reseruatio, non est pęna positiua, sed negatiua, vt per *Sanchez d. cap. 8, nu. 4.* Ipsa etiam spectat ad forum internum, sicut peccatum, cui est annexa, quod peccatum, vt absoluatur, debet manifestari.

Ad *Concilium Toletanum, & clementinam* pri-

primam §. *verum*, Respondetur, debere interpretari, non de actu simpliciter, & merè interno existimationis, aut commissionis, vel ommissionis ex odio, vel amore, sed de ipsis actibus quatenus exeunt ad actus sensibiles, scilicèt verba, vel alia signa, & sic, qui tantum
275 mente, absque alio actu externo non ostendit credere Astrologiæ, non incurrit dictam excommunicationem, sic etiam de Inquisitoribus, vt supra, incurrunt quando odio, vel amore omittunt inquirere, vel inquirunt, committendo peccatum externum iniustitiæ, quia in dictis iuribus non fertur censura directè in actus internos secundum se, sed indirectè, vt influunt in actus exrernos, *Auila par.* 1. *dub.* 10. *Suarez disp.* 4. *de censuris sectione* 6 *nu.* 2. *& seq.*

Ex hac doctrina, sequitur decisio plurimorum casuum.

276 Primus casus est, de excommunicatione cōtra hæreticos, vt scilicèt illa non liget eum, qui tantum internè est hæreticus, & nullo signo externo, illā manifestat, vnde talem pōt quilibet confessarius absoluere, *Toletus lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 4. *Layman lib.* 2. *tract.* 1. *c.* 14. *nu.* 1. *vers. secundò requiritur, Ricciullus pœnè innumeros citans lib.* 5. *de iure personarum c.* 10. *nu.* 9. *& seq.* qui videtur id asserere tanquam principium in hac re certnm, & si aliqui Canonistæ, & Theologi antiqui, contrarium docuerint. Quæro pro praxi, quæ sint ista signa externa, ob quæ iudicandus est hæreticus externus, & quòd inciderit in excommunicationem contra hæreticos latam.

Dixi, *qui tantum internè*, quia certum est apud omnes, quòd qui talis non est internè, idest non habet errorē in intellectu, neque in illo est pertinax, ob sola signa, vel verba denotantia hæresim, non incurrat dictam excō-
277 municationem, quæ requirit ista duo simul concurrere, & manifestatio debet procedere ab interna hæresi, *Layman loco supra cit. cum alijs citandis infra nu.* 303.

Vnde infertur, ex *Sanchez, & aliis, quos sequitur Bonacina de cēsuris in particulari disp.* 1. *q.* 2. *puncto* 2. *nu.* 7. quòd scribens, vel transcribens, aut disputando proferens hæresim, vel blasphemias hæreticales, absque præuio errore intellectus, non incurrit hanc excommunicationem.

Quam doctrinam extendit primo, etiam si proferret, vt supra hæresim, quam aliàs anteà ipse tenebat, quia quod fuit, & non est, pro nihilo habetur, secūdo extendit contra *Caieta-*
278 *num*, etiam si quis metu mortis hęresim fateretur, siuè verbis, siuè signis, nempè turificando Idola, illis genuflectendo, & similia faciendo, quæ profitentur alienam sectam. *Nauarrus cap.* 11. *nu.* 26. *& cap.* 27. *nu.* 56. *Suarez disput.* 4. *sect.* 3. *nu.* 15. hoc enim casu, licèt peccet contra confessionem fidei, tamen fidem interius retinet in foro conscientiæ; concordat *Layman supra*, qui addit aliam ampliationem, nempè quando quis dicat dumtaxat exterius, habere propositum amplectēdi talem hæresim.

279 His suppositis pro resolutione casus propositi, dico, quòd ad incurrendam dictam excommunicationem contra hæreticos, necessaria sint signa, vel verba aduertenter, & deliberatè ad hunc finem facta, vel dicta, quæ sufficienter ex se, vel ex adiunctis alijs circūstantijs, apta sint indicare heresim nunc existentem in tali homine, ità vt si aliquis esset præsens, possit iudicare, talem esse hæreticum.

Dicitur primo *aduertenter, & deliberatè ad hunc finem*, quia si non aduertenter, nec deliberatè, nec ad hunc finem manifestandi heresim, dicta signa, vel verbum emanaret, talis nō incideret in dictā excommunicationem, ita præter *Granadum apud Dianam par.* 4. *tractatu* 4. *miscellanio resolut.* 24. *Layman sup. n.* 3.
280 qui benè subdit, requiri aduertentiam requisitam ad peccatum mortale. Cōfirmatur ex eo, quod vt probabilius docet contra alios, *Sanchez supra, & Bonac. d. num.* 7. *ad medium*, non sufficere, si dicta signa, vel verba emanēt in somnis, vel in ebrietate, vt subijciatur quis huic excōmunicationi, secundum probabilē opinionem, de qua infra num. 307. quidquid sit de alijs, *Layman supra num.* 2. *in principio.* Dicitur secundo, *quæ sufficienter ex se*, vt excludam verba indifferentia, verbi gratia, ita est, annuere capite, vel si habet quis in mente, quod *Christus non fuerit homo*, dicat, vel scribat tantum hęc verba, *verè non est homo*, vel id mente affirmando, annuat capite, vel per[illegible]tiat fæmur, non incidit in dictam excommunicationem, idem dicit *Layman supra, post Sanchez* si quis hæresim mente retentā scribat characteribus, qui à nemine præter ipsum intelligi possunt, idem etiam dicas si iocosè fuerunt dicta verba prolata, tunc enim licèt sint prolata aduertenter, tamē non possunt dici prolata ad hunc finem vt in specie per *Granadum loco supra citato.*

Dicitur tertio, *vel ex adiunctis circumstan-*
281 *tiis*, quia licèt caput non aperire in eleuatione Eucharistiæ, templum nūquam introire, comedere carnem diebus vetitis, ex se non sint signa sufficientia: cùm possint fieri ex alia causa, tamen si ex circumstantiis adiunctis, verbi gr. si talis non aperiat caput in eleuatione Eucharistiæ inter Caluinistas, qui negat, ibi adesse Corpus Christi, vel carnes diebus vetitis comedat inter Luteranos, qui credunt, Ecclesiam non posse prohibere dictum esum, vel alio modo ea faceret, etiam inter Catholicos, vt facilè possit ab astantibus deprehendi eius hæresis interna, incideret in excommunicationem, *Azorius par.* 1. *lib.* 8.

cap.

cap.9. qui ita intelligẽdus est, vt ait post alios *Layman supra sub num.* 4. qui subdit, limitatio
282 nem *Sanchez*, vt scilicèt parua materia carnis in diebus prohibitis, etiam animo heretico excuset à manifestatione heresis mortali, sicut excusat à mortali fractionis ieiunij, non esse vniuersim, & in omni casu verum. *siquidem*, vt ipse ait, *nihil prohibet; tales circumstantias concurrere, vt etiam exigua carnis comestio sufficiens sit protestatio haresis, putà si hac expressa intentione, inter alios cibos carnis ferculum proponatur, vt qui Lutherani sunt, à Catholicis discernantur, quia hoc casu, si occultus hereticus sine contraria protestatione, vel modicum ex eo comedat, peccat quidem venialiter contra ecclesiasticam legem, intemperantia motiuo latam, at verò mortaliter delinquit, quatenus heresim suã sufficienter manifestat, & profitetur*, opinio autem Sanchez est probabilis, & illam docent *Bonacina, & Duardus suprà*, sufficit enim si non ostendat voluntatem edendi notabilem quantitatem.

Dicitur quarto, *heresim nunc existentem in tali homine*, vt excludatur casus, quo quis illã confiteretur, illius pænitendo, vel manifesta-
283 ret amico causa discedendi ab illa, vel alteri manifestaret cõsilij, vel instructionis capiẽda causa, vt per *supracitatos authores* præcipuè *Granadum apud Dianam loco suprac.* qui idem dicit de eo, qui illam scriberet inter alia eius peccata.

Dicitur quinto, *apta sint, &c.* quia ad hoc sufficit, vt si aliquis esset præsens, possit dictã
284 hæresim percipere, & si aliquis verè non sit præsens. Vnde non est necesse, vt quis audiat dicta verba, vel videat dicta signa, & sic quòd possit probari dicta hæresis in iudicio, sed vt dicit *Suarez*, & probãt omnes DD. sufficit si dicta hæresis sit occulta per accidens *Ricciullus lib.* 5. *de iure personarum cap.* 10. *in principio*, vbi quòd hæc doctrina non habeat contradictorem. Vnde qui scriberet hæresim, quam in mente retinet, & si postea illam laceraret, excommunicationem incurreret, Quando dixi, *audiat*, intellige vt dixi *vt sup. nu.* 279. *ad finem.* de characteribus; si dicta verba ex se sint sufficientia ad manifestandam dictam hæresim secundum se, & ex circumstantijs, vt per DD. supracitatos.

Secundus casus est, de simonia, simoniacus enim in ordine, vel beneficio incurrit excom
285 municationem reseruatam, imò qui commisit simoniam in ordine, incurrit etiam suspentionem, vt supponimus *ex materia de simonia*. Est certum, hanc pęnam non incurri,
286 nisi ipsa simonia sit cõpleta, nempè quãdo inter uenit conuentio, siuè expressa, siue tacita, vt dixi *in meo tractatu de officio capellani q.* 4. *praxi* 5. *num.* 314. post *Bonacinam disp.* 2. *de censuris in particulari q.* 3. *puncto* 24. *nu.* 7. accedit *Sanche z lib.* 2. *opuscul. mor. cap.* 3. *dub.* 106. *nu.* 4. Modò si aliquis daret rem spiritua-
287 lem, & alius daret rem temporalem animo simoniaco, nullo signo externo tacito, vel expresso, licèt esset simoniacus mentalis, tamen nõ incurreret excommunicationem, & suspensionem contrà simoniacum latam, neq; teneretur resignare beneficium, aut restituere acceptum, vt in terminis docet post alios *Duardus lib.* 2. *in bullam cœnæ cap.* 1. *q.* 14 *nu.* 5. & 14. *Sanch. sup. dub.* 105. *nu.* 4. Ratio est manifesta, quia actus ille dandi rem temporalem, &c. est actus indifferens, vt latè dicemus infrà cum *de simonia*.

288 Tertius casus est de eo, qui ratam habet percussionem clerici, vel aliquod aliud crimen committeret, contrà quod expresè est lata cẽsura ergà eos, qui ratum habent illud, quia neque incurritur ob solam ratihabitionem internam, sed est necessarium aliquod signum externum approbatiuum illius actionis factæ nomine suo, vt benè *Sayr. lib.* 1. *de censuris capite* 10. *num.* 17. *Clarius Duardus. can.* 11. *Bulla cœna nu.* 3. & *Bonac. ibidem disp.* 1. *q.* 12. *puncto* 1. vbi explicat, quæ differentia
289 sit inter mandare, & ratum habere, qui omnes docent, quòd ad incurrendam hoc casu censuram, necesse sit, illum actum nomine suo factum, approbare aliquo actu externo, verbi gratia, verbis, nutu vel aliquo alio signo equipollenti: ac etiam subdunt non requiri, quòd hoc signum æquiualens, sit approbatio explicita, sed sufficit si sit implicita, vt si illum receptauit, vel laudauit, aut illi benefecerit, vt per *Duard. supra*, fauet *Naldus verbo ratihabitio num.* 5. vbi dicit, quòd ad incurrendam hanc censuram, sufficiat, si post delictum, absque alijs verbis, quis elargiatur aliquid delinquenti. Dixi primo, *expresè*, quia nunquam ob ratihabitionem incurritur cen-
290 sura, nisi exprimatur in specie, *Suarez de censuris disp.* 44. *sect.* 3. *num.* 25. ratio est, nam ratũ habens non est causa delicti, ex quo præsupponitur iam delictum fuisse cõmissum, quando quis illud ratum habet, qua ratione talis, & si incurrat excõmunicationẽ quomodocũq; ratã habeat percusśionẽ, tñ si ita occisionẽ, vel mutilationẽ ratã habet, nõ incurreret in irregularitatẽ. *Suar. loc. sup. proximè alleg. Sayrus lib.* 7. *de censur. c.* 4. *n.* 17. item quòd
291 neque teneatur ad restitutionem docent *Lessius lib.* 2. *cap.* 13. *num.* 13. *Vasquez opusculo de restitutione cap.* 9. §. 1. *nu.* 19. & *Molina de iust. t.* 3. *tract.* 2. *disp.* 729. *nu.* 3. Qui *num.* 6. agit de eo, qui scit nomine suo damnum daturũ, & non impedit, de qua re clarius distinguendo, loquitur *Rebell. p.* 1. *lib.* 2. *q.* 14. *sect.* 3. *n.* 13.

292 Dixi secundo, *suo nomine factam*, quia si quis tantum gauderet de percussione, vel alia actione, pro qua imposita est censura, ẽt contra illam ratam habentes, ignorans tamẽ

fuisse illam suo nomine factã, licèt peccaret grauiter, tamen non incurreret censuram, requiritur enim non solum approbatio, scilicèt vt approbet factum materiale, sed etiam formale, vt ita dixerim, seù qualitatem *Bonacina loc. sup. cit. nu. 23.*

243 Est secunda difficultas vtrum possit ferri censura pro actibus merè internis, qui non exeant in actum sensibilem, nempè contra hæresim mentalem, simoniam mentalem, homicidium internum, delectationem morosam, odium Dei, iudicium temerarium, &c. Quæ alio vocabulo dicuntur actus interni per se, & absolutè. tres opiniones refert *Rastellius de censuris quæst. 4. artic. 1. & Conink tom. 1. q. 83. nu. 289.* sit tamen.

Secunda conclusio: pro actibus merè internis, vt supra, non potest ferri censura: Hæc conclusio dicitur verior à supra citatis Authoribus, & si ConinK, fateatur, duas alias opiniones esse etiam probabiles, testantur hanc esse communem opinionem, *Suarez, dispu. 4. sect. 2. in principio. Hurtado de censuris in communi. difficultate* 11. ratione, de qua supra, quia
294 scilicet, & si Ecclesia iudicet de internis in foro confessionis sacramentalis, & data sint præcepta in decalogo de peccatis internis, *non concupisces vxorem, vel rem alterius*, item probabiliter aliqui DD. asserant, posse reseruari peccata interna, non tamen, inde infertur, ergò etiam potest Ecclesia pro dictis peccatis internis ferre censuram, quia vt dixi cẽsura est pœna, quæ pertinet ad forum externum, vbi non sufficit conscientia delinquentis, sicut in sacramento confessionis, quam etiam conscientiam respiciunt præcepta decalogi, quæ constituunt culpam, & non pœnam, & etiam reseruatio, quæ est retentio
295 facultatis absoluendi in foro pęnitentiæ, sed requiritur, vt delictum sit tale, quod probari possit sua natura, & si actu nequeat probari, vt per Sayrum *supra nu.* 15. & alios communiter, quos citaui *supra nu.* 284. qui ita explicant cõmune proloquium illud, Ecclesia non iudicat de occultis, nẽpè debere intelligi de merè occultis occultis nõ aũt per accidẽs, cũ.n. pæna ista nõ sit ferenda per iudicẽ, sed lata iã sit à iure, & ipso facto incurrẽda: probatio non est necessaria, sed sufficit si delicta, ob quæ imponitur censura, possint probari *Sãch. lib. 2. summa cap. 8. nu. 6. Ricciullus citatus sup. num.* 184. *Farinaccius de heresi quæst.* 192. §. 1. *num.* 6.

Tertia difficultas est de ipsis actibus inter-
296 nis, non absolutè, sed vt informant, siuè ordinantur ad actus externos; nam licèt omnes ferè DD. conueniant, posse pro illis ferri censuram, quando illos informant adequatè, vt loquitur *Rastellius loco supra citato*, seù vt alij dicunt, aliquo modo coniunguntur cum actibus externis, & de facto reperitur imposita, vt supra diximus, contra eos, qui credunt, & proferunt hæresim, item contra existimantes esse credendum Astrologiæ, & contra inquisitores, qui ex odio, &c. procedunt, tamen discordant, quando dicti actus interni informent inadequatè, vel per illationem, actus externos, vt loquitur *Rastellius loco supra citato*, vel accidentariè, vt ait *Suarez. dicta sectione secunda.* Exemplum est, si feratur excommunicatio contra frangentes ieiunium ex hæresi, audientes missas animo irridendi, confitentes absque dolore, &c. an possit substineri? Circa quam difficultatem, tres opiniones refert *Rastellius de censuris q. 4. art. 2.* Prima opinio est *Nau. cap. 23. num.* 103. negantis, Secunda *Medina*, affirmantis. Tertia est, *Suarez disp. 4. sect. 2.* distinguentis, aut actus externus, est bo-
297 nus, & internus, vt supra malus, vt audire missam animo irridendi, & sic non potest ferri censura pro actu interno, aut actus externus est malus, sicut internus, vt frangere ieiunium propter hæresim, non confiteri cum dolore, audire missam, vel recitare horas sine attentione, & sic potest ferri pro eis censura, aut actus externus, est indifferens, & internus malus, vt dare aliquid animo simoniaco, & sic non potest ferri censura, quia actus indifferens est bonus, *l. meritò ff. pro socio.* Hanc opinionem *Suarez* sequitur *Rastellius supra c. & aliis citatis, probat Bonac. supra q. 1. par. 3. n. 4. in fin.* Nota tamen, quòd *ConinK* si benè legatur *disputatione* 13. *nu.* 71. *&* 72. non in totum sequitur *Suarez*, licèt eum pro se alleget *Bonac.* nam *Suar.* quem sequitur Bonacina
298 docet, posse ferri censuram, contra eum qui recitat horas canonicas, vel qui audit sacrum sine attentione merè interna, quia ex quo bonitas actus externi, prouenit ab actu interno, ideo deficiente attentione, actus externus est etiam malus, ita Suarez *dicta disp. 4. sect. 2. num. 27. & sect. 7. in fine.* quem allegatis alijs, videtur sequi *Ricciullus citato lib. 5. c. c. 10. num. 4.* At ex docrina *ConinK citato n. 71* & magis clarè *tomo 1. q. 83. n. 296.* non potest ferri censura dicto modo, vnde consequenter, contra eosdem docet, non incurri censuram latam contra non recitantes horas cano-
299 nicas, vel non audientes missam, qui audiunt, vel recitant sine attentione merè interna, quando ij exterius, ita decenter recitant horas, vel audiunt missam, vt nullo signo externo possit coniecturari diuagatio, ac distractio mentis, & sic, quæ non est apta probari, ita etiam *Vasquez* quem probat *Hurtado, loco supra citato num.* 13. Fauet *Petrus Ochagauia de sacram. tract. 2. de Eucharistia q. 15. nu. 7.* ibi, *indè qui cum reuerentia extrinseca sine intrinseca tamen, communicaret in Pa-*
300 *schate, non violaret præceptum ecclesiasticum, sed diuinum, vnde non incurreret pęnas, vel censuras ecclesiasticas, quæ contra transgressores hu-*

huius legis imponerentur, quam in rigore seruaret legem, & praeceptum.

Ad fundamentum *Suarez*, quòd talis recitatio horarum, vel auditio missæ absque attentione, vt supra, non sit recitatio, vel auditio missæ, cùm ista non possint subsistere sine illa. Respondet *Conink loco citato num.* 296. negando assumptum, quia secundum com-
301 munem opinionem, satisfit præcepto per actum, qui non sit vera virtus, imò quòd sit peccatum, vt ieiunare ob vanã gloriam, &c. communicare in Paschate cum conscientia peccati mortalis indignè, de qua re post alios *Diana par. 3. tract. 4. resol. 43. & in addit. post tertiam, par. resol. 14.*

Ad probationem, quòd non posit subsistere dicta oratio sine attentione, ex qua col-
302 ligit *Suarez*, differẽtiam inter istum casum, & alium de communione indigna facta in Paschate, in quo casu concedit, non posse ferri censuram, quia actus communionis externus potest subsistere absque actu interno sacrilegij. Respondetur ex eodem *Conink ibid.* id etiam negando, quia dicta recitatio, & auditio absque attentione prædicta, est verus
303 actus religionis, sicut adoratio Idoli externa absq; intentione hæreticali, est verus actus idolatriæ, & hæresis, potestque puniri ab Inquisitione, & tamen, talem actum faciens, non incurrit excommunicationem latã contra hæretieos, vt dixi *suprà nu.* 277. & fatetur ipsemet *Suarez*, quem sequitur etiam *Bonae. d. quast. 1. puncto 3. nu.* 15. & latius docet *Fagundez lib. 8. in secundum praeceptum Ecclesia cap. 8. n. 39.*

304 Sequitur ex supra dictis. Primò, quòd suo malo exemplo inducens ad faciendum id, ꝙ censura est prohibitum, non incurrit censuram, etiam si hoc quis intenderet suo malo exemplo, vel quoque sit is, qui ex officio teneatur impedire tale malum, nam ista mala intentio etiã in corde latet, quæ non sufficit *Sanch. lib. 1. summa, cap. 6. num. 5. & alij communiter.*

Secundo sequitur, eum, qui facit actum, per quem credit incurrere excommunicationem non esse excommunicatum, quia pecca-
305 tum internum conscientiæ erroneę, non sufficit ad incurrendam censuram, vt post alios *Bonacina de censuris disputatione prima quaest. 2. puncto 1. nu. 22.* & ante eum *Reginal. lib. 9. sua praxis num. 171. Auila par. 2. cap. 5. disp. 3. dub. 14.*

Tertio sequitur, quid dicẽdum in eo casu, quo quis, quando committit actum exernũ, non est mentis compos, v.g. quando percutit
306 clericum, dormit, vel est ebrius, an incurrat excommunicationem? Respondet *Suar.* quẽ sequitur *Megalius part. 3. lib. 1. c. 3. nu. 79.* affirmatiuè, quia illa percussio licèt non sit peccatm actu, est tamen peccatum habitu, & in causa, quando talis ante somnum, vel ebrietatem potuit præcauere, ac tenebatur præcauere ipsum peccatum, & non fecit, quod sufficit ad contrahendam censuram, & sequutus fui supra *prima par. recollect. 7. num. 79. & seq.* Quibus illic allegatis addo *Auilam de censuris par. 1. dub. 11. conclus. 2. Dianam part. 3. tract. 6 miscell. resol. 52. & p. 4. trac. 4. resol. 24.* qui refert Auctores docentes cõtrariam sententiam, nempè hæreticum mentalem, qui in
307 somnis, vel ebrietate manifestat suam heresim, non incurrere excommunicationem latam contra hæreticos, cui opinioni accedit *Bonac. de censuris in particulari, quaest. 2. puncto 2. nu. 7.* qui testatur de probabili.

An peccatum quodlibet mortale externum sufficiat ad incurrendam censuram.

PRima conclusio, Ad incurrendam censuram, non solum requiritur peccatum, quòd sit mortale, & externum; sed etiam requiritur, quòd in suo genere sit consumma-
308 tum, & cõpletum. Probatur ex regula illa, verba debent intelligi cum effectu, *l. 3. §. hac verba ff. de negot. gest.* Estque conclusio communis in hoc sensu, quòd lata censura contra aliquid facientes, illã non incurrãt, attentates solũ illud facere, v.g. attẽtantes clericum percutere, si cum effectu non percutiãt illum, & simil. de quibus per *Auilam par. 2. cap. 5. disp. 3. dub. 5. Suar. disp. 4. sect. 3. ConinK disp. 13. nu. 75.* in hoc DD. conuenire, testatur *Hurtado de censuris in communi nu.* 57. Vt autem magis clara redatur ista conclusio. Sciendum.

309 Nullum esse dubium, quòd etiam posit ferri censura pro attentatis tantum, & peccatis externis non completis, vt benè *Rastellius supra quast. 4. art. 3. in principio*, imò de facto, aliquas censuras esse latas à iure contra attentantes, ostendũt *Couarr. in cap. Alma 1. par. §. 10. nu. 8. Vgolinus tab. 1. cap 9. n. vltimo. Auila p. 2. c. 5. disp. 3. dub. 6. Conink supradicta disp. 13 n. 76.* notat post alios *Bonac. dis. p. q. 1. de censuris p. 3. nu. 12. & sequentibus*, testatur de communi *Suar. d. disp. 4. sect. 3. nu. 4.* Exemplum habetis in *c. 1. de homicidijs in 6.* vbi mandans aliquem occidi per Assassinos, excommunicatur, etiam si non sit sequutus effectus, & in *clementina prima de panis*, vbi excommunicantur mendicantes auocantes in concionibus populum à solutione decimarum, etiam si non sit sequutus effectus.

Dixi, *quòd sit in suo genere consumatum*, quia diuerso modo, iuxtà diuersum modum pro-
310 hibitionis, potest esse culpa externa, pro qua censura fuit imposita, non consumata, & completa; nã vt inquit *Suar. sup.* Verba legis, vel sententiæ continentis censuram, sunt accipienda propriјssimè ideoq; aliquando cen-

sura prohibet effectum, tunc non contrahitur, nisi effectus sequatur. Sic qui proiecit lapidem, vel signauit percussionem contra clericum, nõ incurrit excommunicationem *canonis si quis suadente*, quia non fuit subsequutus effectus percussionis. Ità etiam conueniens de temporali pro spirituali,
311 non incurrit censuras contra simoniacos, si effectus traditionis pecuniæ nõ sit sequutus.

Ità *Suar. tom. 5 disp. 4. sect. 2. n. 4. & 5.* vbi impugnat quandã limitationem *Vgolini* contra hanc regulam, nempè quando actus consistit in actione cõtinua, vt ædificare in alieno so-
312 lo, non restituere, vel retinere concubinam, quòd tunc scilicèt sufficiat ad incurrendam censuram, actus inchoatus. Docet enim *Suar.* id hoc casu esse, quia tunc actus inchoatus est perfectus, quantum lex requirit.

313 Idem dicendum de suffragante indigno, qui non incurrit pœnã iuris, nisi ex votis electio sequatur. *cap. perpetua sanctionis de elect. in sexto, Rastellius, Filliuccius, ConinK, & alii supracitati.*

Item de mittente literas ad aliquos, quãdo est prohibitum sub censura, non incurritur, si
314 literæ non peruenerunt ad eum, cui prohibetur. *ConinK loco supracit. Auila supra cit. dub. 5. ad finem, Hurtado de censuris in communi sub nu. 58. Floronus de casibus reseruatis Fauentia 1. par. cap. 1. nu. 34.* vbi de casu reseruato scribentium litteras monialibus, de qua re etiam *Graffius in expositione casus similis.*

315 Itém de excommunicatione lata contra procurantes abhortũ à Greg. 14. quæ nõ comprehendit eum, qui præbuit poculum, vel tentauit abhortum, nisi ipse realiter sequatur habetur in dicta constitutione relata per *Quarantam, & Patrem Naldum verbo Abbortus*, & nos latè infrà cùm de *officio, & potestate confessarii, circa dictum crimen*, dicemus.

316 Item si lata esset excommunicatio contra committentes homicidium, non incurrer, & lethaliter vulnerans, etiam si aliter vulneratus ex miraculo non moriatur DD. supracitati, & præcipuè *Hurtado loco citato nu. 57. ad finem & Filliuccius tract. 11. sub nu. 174.* qui testatur de communi.

317 Item si lata sit excommunicatio, non solum contra facientes, sed etiam contra mandantes, & consulẽtes, intelligitur enim sequuto effectu, quia istæ actiones mandati, & consilij regulariter accessoriè, & non principaliter prohibentur sub censura, *Toletus libr. 1. c. 9. ad finem*, qui testatur de communi sententia, loquendo de excommunicatione canonis *si quis suadente*, vbi excommunicantur dicti mãdantes, & consulentes, &c. in odium dictæ percussionis; secus autem est quando censura principaliter fertur ob consilium, vel mandatum, seu in odium ipsius, vt est excommunicatio in Bulla cęnæ contra auxiliũ consilium, fauorem, &c. Saracenis in damnum, &c. Christianorum, vt per *Alterium lib. 5. disp. 8. cap. 10. vers. sed modo*, & postea reperi hanc distinctionem adnotatam ab *Hurtado de censuris in communi num. 59.* vbi affert alia exempla, latè *Molina t. 4. disp. 92. nn. 9. Auila sup. nu. 6. Fernandez p. 2. sui exam. c. 9 § 7.*

318 Restringit hanc doctrinam *Suarez d. sect. 3. nu. 8.* quando effectus sequeretur per accidens, & per modũ, quem nõ intẽdit censura, quia ver. gr. actio externa non esset, sufficiens ad producẽdum dictum effectum, hoc enim casu, inquit ipse, non incurreretur censura. Exemplificat in simoniaco mentali, qui aliquid dedit, vel recipit pro re spirituali; nulla tamen conuẽtione externa, & de eo, qui vulnerauit aliquem lethaliter, tamen ex negligentia medici, vel incuria ipsius vulnerati, secuta est probabiliter mors; primo enim casu non incurritur censura contra simoniacos, neque secundo incurritur censura contra committentes homicidium lata, de quibus per *Filiuccium tract. 11. num. 173.*

Nec obstat, quod secundo casu, qui taliter vulnerauit incurreret in irregularitatẽ, quia respõdetur, esse differentiã inter irregularita-
319 tẽ, & censurã, vt enim irregularitas contrahatur sufficit, vt detur causa homicidio subsecuto; cẽsura autem imponitur contra committentes homicidium, de qua re *Bonac. d. p. 3. num. 16* & post alios *Diana tomo 4. tract. 2. de irregularitate resolut. 10.* qui refert plures Doctores docentes contrariam sententiam, nempè non solum in casu, quo vulnus fuit leue, sed etiam si fuit graue, si tamen non fuit causa mortis, non incurri irregularitatem, vt infrà latiùs dicam cùm *de irregularitate*.

320 Dixi *sequuta probabiliter*, quia si esset dubium an ex vulnere, vel ex incuria, & negligentia medici, mors sit secuuta; talis præsumi debet excommunicatus; & petere debet absolutionem ad cautelam, quando autem præsumatur mors ex vulnere, vel non, infrà cum *de irregularitate ex homicidio*, vide pro nunc *Baiardum ad Clarum §. homicidium num. 154. & seq.*

321 Idem tandem dicendum est de proiciente saxum, vt percuteret Titium clericum, si casu inculpabili percussit Caium etiam clericũ, quia ista percussio sic nõ est mortalis: ita post *Suar. & Sayrũ, Bonacina disp. 1. de censuris q. 2. p. 1. nu. 2.* Dixi *casu &c.* quia contrarium dicendum, vbi Caius putabatur Titius, vt per *Bonacinam supra*, quibus ab eo allegatis, addo *Layman lib. 1. tract. 5. p. 2. c. 5. n. 8.* de qua re latius vide etiam infra *nu. 364.*

322 Quæres an requiratur effectus, vt supra completus ex quocumque consensu sufficiente ad peccatum mortale? Respondetur distinguendo, aut prohibetur delictum absolutè,

solutè, & tunc censura incurritur per consensum voluntarium, qui satis sit ad peccatum mortale,& ad contumaciam contra censurã. aut verò delictum prohibetur, ita vt lex requirat directum, & perfectum voluntarium, v.g.quando prohibetur per hæc verba aut similia, *qui scienter, temerè*, aut *temerario ausu*, vel *ex certa scientia*, aliquid fecerit; vel qui *præsumpserit,vel ausus fuerit*, aliquid facere; & tunc non est satis voluntarium sufficiens ad peccatum mortale, sed requiritur directũ voluntarium, & ex certa scientia censuræ, vnde quamuis hoc casu interueniat negligentia, vel ignorantia mortalis, non incurritur censura, lex enim non operatur, vltrà id, quod verbis exprimit Suarez *supra dispu.* 4. *sect.*4. *nu.*9. *Rastellius & Bonacina locis suprac* & infrà nos latius suo loco,cùm de hac ignorantia culpabili.

Secunda conclusio. Ad hoc, vt aliquod peccatum mortale externum, sit sufficiens materia censuræ, est necessarium, vt actus
323 ille exterior consumatus, sit mortalis, non per solam relationem ad actum internum; sed etiam secundum operis externi quantitatem, quia cum excommunicatio, & cæteræ aliæ pœnæ graues, non imponantur tantum ob peccatum mortale, sed etiã ob tale, quod possit ecclesiæ constare, oportet, vt hoc peccatum mortale sit tale, etiam prout manifestatur per actum externum, qui solus, Ecclesiæ iurisdictioni in foro externo subest: itá *Rodriquez tomo primo summa capite* 80. *nu.* 8. *Henriquez lib.*13.*de excommunicatione cap.*17 *num.*2. *Suar.de censuris disp.*22.*sect.*1.*nu.*23. *Sanch.lib.*2.*decalogi capite* 8.*nu.*7. *Reginaldus lib.*1.*praxis fori pœnitentialis cap.*17.*nu.* 211. *Coninck de censuris disp.*14. *dub.*15.& alij plu-
324 res. Hinc inferentes,non incurri excommunicationem percussionis clerici quando externa percussio est leuis,& venialis, & si mortalis sit ob prauum percutientis animum, de qua re *Portellius* §. *excommunicare in addit. nu.*11.item si lata esset excõmunicati contra
325 furantes,illum nõ fore excommunicatum, qui leuem quantitatem furatus sit, & si illud furtum mortale esset ob prauum furantis affectum, quia v.g. volebat quantitatem notabilem furari,vt per DD.supracit.idem de heresi inaduertenter manifestata ab eo, qui internè hereticus est, docent Authores, quos probat *Diana par.*4.*tract.*4. *resolut.*24. nam vt dixi supra requiritur deliberatio sufficiens ad peccatum mortale. Fauet Sanchez *lib.*2. *summa cap.*8.*nu.*17.*Duardus,& alii,quos sequitur Bonacina de censuris in particulari disp.*1. *q.*2.*puncto* 2. qui docent,comedentem paruã quantitatẽ carnis diebus vetitis, etiam animo heretico, nõ incidere in excommunicationẽ latam contra hereticos, quia tunc non manifestatur hæresis in materia graui, & si id non admittat simpliciter, *Layman relatus supra sub nu.*182.videte ibi.

326 Tertia conclusio: Quando fertur censura contrà actum principalem v.g.contra faciẽtes, non includitur actus accessorius, nempè mandans, consulens,auxilium ferens. est doctrina communis *Caie.Tabiena,& Nau.*quos refert,& sequitur, contrà *Panorm. & Siluest. Auila par.*2.*c.*5.*disp.*3.*dub.*2. *conclus.*1.*Henriquez lib.* 13. *de excommunicat. cap.*13.*num.*2. *& cap.*21.*n.*1. *in commento lit* E. *Suarez supra sect.*3.*nu.*5.*in fine*, *Reginaldus lib.*9. *num.*114. *Sanch.lib* 8.*de matrim.disp.*48.*n.* 2. & alij quos probat *Bonac.sup. p.*3.*sub num.*19.testatur de communi *ConinK disp.*14. *n.*18.*referens alias opiniones,Hurtado de censuris in communi sub nu.*62.Qui benè aduertunt, difficultatem in ista materia magis versari circa mandantem quàm circa consulentes,quia consulens non dicitur facere opus per consultũ, sicut mãdãs per mãdatũ, iuxta regulã illã iuris vulgatam, qui per alium facit per se ipsum facere videtur, & ea nostra facimus, quibus nostram impartimur authoritatem *l.* 2.*ff. de veteri iure enucleando*. Probatur,quia censura, vt dixi in definitione, est pęna, & pœnæ cum sint odiosæ, non sunt extendendæ de casu ad casum, & qui per alium facit, non verè videtur ipse facere, sed interpretatiuè, & fictè, vt benè *Auila loco supracitato*. Confirmatur ex supradictis *num.*306.*& num.*317.*& seq.* quòd scili-
327 cèt vbi Summus Pontifex vult, censuras extendi ad istos actus accessorios, id exprimit, vbi etiam explicauimus quando hoc casu requiratur,quod sit sequutus effectus, vel non, quia cum hæc censura potest ferri principaliter contra facientes,& secundario contrà mãdantes,& consulentes,&c. ac etiã equè principaliter contra vtrosque; diximus,hoc tantũ secundo casu incurri à consulentibus, & mãdantibus etiam effectu non secuto, si autem esset dubium an principaliter, vel accessoriè prohiberentur istæ actiones, iudicandum erit,quòd accessoriè dumtaxat sint prohibitę, cùm in pœnis stante dubio, benigna sit facienda interpretatio *Bonacina suprac.q.*1.*p.*3.*n.*15. *Hurtado loco infracitando*. quia etiam in dubio,an in iure comprehendantur dictę actiones,iudicandum erit pro negatiua, *Auila suprac.concl.*2. Addit *Auila suprac.dub.*6.*cõcl.*2. casum,in quo aliquæ actiones accessoriæ includantur in censura,etiam si non expriman-
328 tur, & est quando apponitur aliqua particula, in qua tacitè comprehendantur, v. gr. quando censura fertur, etiam contra eos, *qui fuerint causa,&c.* vel qui *immediatè, vel mediatè*, aut *quocũque modo fuerint culpabiles*. Qui benè subdit, quòd quando fertur ẽt *contra adiuuantes*,comprehendatur illi,qui dant modũ, sicuti si diceretur, *si quis per se, vel per alium fecerit*, comprehenderentur iubentes,

&

& dantes pecuniam, vt illud fiat, non autem tantum consulentes.

329 Circa casum, vbi prohibitæ sunt istæ actiones accessoriè tantum; occurrunt aliqua dubia. Quorum primum est, vtrum mãdans, vel consulens homicidium incurrat dictam censuram, etiam quòd non influxerit in effectũ, quia v. g. idẽ erat talis facturus omninò sine cõsilio, & mãdato? Respõdetur negatiuè, quia hoc casu talis effectus non pendet à mandante, vel consilium dante: ita *ConinK disp.14.nu.175. Molina t.4 tract 3.disp.52.nu.8 ad finem*, ibi, *si tamen re ipsa in effectum non influxerit, quia licèt consulerit, vel aliquid aliud effecerit, vndè exequutor moueri, aut adiuuari potuerit, inde tamen motus adiutusque non fuit, & subindè effectus inde, nec partialiter, causa partialitate fuit sequutus, tunc non incidit in eam excommunicationem.* probat nouissimè *Hurtado de censuris in communi num.59. vers.obseruandum* idem habet *Auila par.2.c.5.disp.3.dubio 3.concl.4. & dubio* 4.vbi contra *Couarr.* id dicit probabilius, non solum in consulente,
331 sed etiam in mandante, post *Nau. cap. 27. nu.51. vers. Adde quod refert*, nam licèt mandans habuerit animum influendi in effectum tamen de facto non influxit *Molina* verò citato *t.4.tract.3.disp.33.memb.2.n.7.* loquendo
332 de pęna, qua hoc casu quis sit puniendus nẽpè extraordinaria, vel ordinaria, probat sententiam *Couarr.* quam testatur esse communem, vbi mandatarius id efficeret nomine mandantis, & non suo, ac etiam subdit *quando item nomine suo, & mandantis id efficeret, licèt vterque teneretur pœna ordinaria, tamen si mandanti tunc aliquid de pœna ordinaria remitti fortasse deberet, contribuere tamen vterque deberet ad damna data*, limita tamen
333 doctrinam principalem, vbi consilium, & mandatum auxerit volũtatem exequutoris, vt post Nau. notat *Auila citata conclus.* 4. & anteà dixit *Silu.excommunicatio 8.nu.10.*

334 Quæres quomodo cognoscetur, vtrum cõsilium, vel mandatum influxerit in effectum secutum, modo prædicto? Respondet *Auila suprac. concl.5.* quòd si ille, qui recipit consilium asserat, se motum esse aliquo modo ex tali consilio, & eius voluntatem auctam fuisse, hoc sufficiet; quod etiam puto habere locũ in mandato, iuxtà eiusdem opinionem relatã *sup.n.331.* Si verò hoc non possit ab illo sciri, subdit, recurrendum esse ad coniecturas, inter quas illa est præcipua, an statim, vel post multos dies, quis fuerit exequutus consilium nam primo casu, debet iudicari, suum consilium influxisse, secundo verò casu, inquit ipse, non potest ex hoc sumi certa coniectura, vndè clarius loquitur *Molina citata disp.33. membro 2.nu.10.* quòd hoc casu, quando scilicèt post longum interuallum fuit sequutus effectus, prudentis arbitrio, spectatis circumstantijs concurrentibus, erit iudicandum, an exequutor ex eo prauo cõsilio fuerit permotus, ꝙ secus esse in mandante, probat *membro sequenti nu.4.* vbi non constat de expressa, vel tacita reuocatione mandati.

335 Nota quòd in dubio an consilium, vel mandatũ influxerit in effectu .s. post factã diligentiam, & consideratis omnibus circũstantijs; vt supra, si quis adhuc maneat dubius, debet reputari excommunicatus: ita *ConinK disp.15. nu.175. ad finem, Auila suprac. concl.5.ad finem*, vbi idem dicit de irregularitate, & limitat, quò ad restitutionem, vbi in dubio, melior est conditio possidentis, de qua re *Diana par.3.tract.5. resol.84. & par.4. trac.2. resol.15. & tract.3. resol.28.* vbi suo more refert Authores pro vtraque parte.

Secundũ dubium est, de consulente minus malum parato committere grauius: exemplũ fit in excommunicatione lata contra percutientes clericum, & consulentes, quis consulit ei, qui volebat occidere clericum, vt tantum eum verberibus cedat, an incidat excommunicationem, Respondetur negatiuè, quia consilium eius, malum non est, vt aliàs dixi *sup.par.1. Recoll.9. num.359.* & in specie notat *Sanch.de matrimonio lib.7.disp.11. num.15. Auila de censuris 2. par. cap.5.disput.3. dub.3. concl. 1.*

Tertiũ dubiũ est, an reuocans seriò mãdatum, & consilium, incurrat in censuram, effectu secuto. Dixi, *seriò*, quia si reuocatio non fuit efficax; idest vt benè explicat *ConinK disput.14.n.179.* quia fuit talis, quòd qui effectũ exequitur, non credat mandantem, vel consulentem ex animo reuocasse; sed tantum hoc exterius simulare, ad pęnam, vel culpam ęuadendam. Concordant omnes Doctores, incurri censuram non obstante tali reuocatione, Qui *ConinK ibid. nu.182.* quò ad man-
336 dantẽ, ait esse certũ non incurrere, si reuocatio innotuit mandatario antè commissum delictũ, vt ẽt præter *Auilã, & alios suprac. Layman lib.1.tract.5.p.2. c.5.sub nu.7. & Hurtado loco supracitato nu.* 60. in mandato enim agitur res mandatis, & in eius gratiam, ac vt ei placeatur, & proindè cognita eius voluntate opposita, etiam mandatum desinit influere, seu esse efficax, testatur, de communi *Molina t.4.disp.33.membro 2.num.8.* Difficultas est an
337 incurrat, si non innotuerit dicta reuocatio antè commissum delictũ? Et licèt cõmunis sententia, de qua testatur *ConinK sup.n.176.vers. Nota secundò* est, ꝙ hoc casu talis. Tñ probabilis opinio est cõtraria, talẽ nõ incurrere excõmunicationẽ, vt fatetur *Auila sup.dubio 7. conclus.2.* & sequitur *Hurtado surpac. diss.15.*
338 *nu.68.* Quò verò ad consulentem communior sententia est, illum incurrere, quia si cõsilium erat verum, licèt reuocet illud, nõ tñ reuocat influxum, ita communiter DD. Non autem

autem est improbabile, quòd non incurrat, si reuocauit afferendo tales rationes, quæ sint efficaces ad deferendum primum consilium, quia fecit quod potuit, vt per *Auilam, & Layman locis supracitatis* aliosque authores, quos probat *Diana 3. par. tractatu 1. miscellaneo res.* 83. loquentes non solum in terminis excommunicationis, sed etiã irregularitatis, & restitutionis. Accedit cõtra *Conink disp. 15. n. 185. & seq.* qui hoc limitat, vbi constaret, vel ex dicto ipsius cõsulti, aut aliàs, ipsum fuisse motum ex consilio dato. *Hurtado supra n. 68.* vbi æq; loquitur de casu, vbi nõ innotuerit reuocatio mãdati, vel aliàs mãsit mãdatũ efficax, mouens, vnde idẽ dicendum est de mandato, admixto consilio, cũ de quo per *Molin. supra cit. disput. 33. membro 2. nu. 8. ad finem*, vbi etiã de casu, quando quis prauum consilium dedit, sed persuadere illud tunc non potuit, & si, postea consultus, illo permoueatur, ad delictum patrandum, an talis in foro exteriori debent puniri pęna ordinaria, item de excõmunicatione loquitur *ibid. disp. 52.*

336 Quartum dubium an in casu, in quo aliàs censura redderetur quodammodo frustratoria, si non comprehenderet mandantes, &c. illi concludantur? *ConincK sup. n. 188. ad fin.* affirmat, & explicat exemplo excommunicationis latæ contra sepelientes excommunicatos in loco sacro. Contrarium tamen est verius, vt per *Toletum in lib. 1. cap. 9 num. 12.* vbi testatur de communi, *Hurtado*, confirmat, *de censuris difficult. 14. ad finem*, ex eo quod S. P. in *c. ciuitas 17. de sentent. excommunicationis*, vt necessarium duxit declarare, quòd interdictum Ciuitatis extenderetur ad suburbia, & tamen ẽt ibi videtur, quòd aliàs interdictum redderetur frustratorium.

Quarta conclusio: Nullum peccatum mortale externum, & plenè consumatum quantumuis graue, & enorme sufficit ad incurrendam censuram à iure etiam latam: nisi habeat
337 quoque annexam contumaciam. Probatur declarãdo ipsam conclusionem, vt sequitur. Licèt enim certum sit apud Doctores, *vt infra Recollec. seq.* ad contrahendam censuram ab homine per sententiam particularem, requiri contumaciam, nempè quod quis monitus, non obediat monitioni; ad incurrendã verò censuram à iure, vel ab homine per sẽtentiam generalem, sufficere violationem ipsius legis, vel sententiæ. Tamen ex quo ijdem authores subdunt, ipsam promulgationem iuris, & sententiæ generalis vim habere monitionis generalis, sequitur quòd etiam ad incurrendas istas censuras, requiratur contumacia respectu ipsius promulgationis iuris, vel sententiæ, quæ contumacia eò ipso interuenit hoc casu, quando contrauenienti non constat de tali lege, vel præcepto sub tali pœna, vel in uolnntariè violat dictam legem, & præceptũ, quæ omnia, cùm pertineãt ad causas excusantes ab incursu censurarum, de quibus mox agemus, nil aliud hic dicetur, sed ad eum locum remittimus lectorem.

Aliqui addũt, etiam debere hoc peccatum mortale externum plenè consumatum esse
338 præsens, nec sufficere præteritum, vel futurum, Sed loquendo de censuris à iure, de quibus hic est sermo, id non potest habere locum in censura ipso facto lata, vbi transgressio iuris, & peccatum ob quod censura incurritur, hoc casu pari passu ambulant, sed potest habere locum, in censura ipso facto lata, vbi transgressio iuris, & peccatum, vt supra non ambulent pari passu, vt verbi gratia si quis vulnerauit aliquem letaliter, & antè quam mors sequatur, efficaciter resipiscat, confessus de dicto peccato, non incurret excommunicationem latam contra homicidas, vt dixi supra nu. 136. quibus illic allegantis, Accedit *Hurtado de censuris in communi nu. 68. vers. ob*
339 *hanc rationem ad finem*, ibi, *& qui propinat venenum clerico, si ante mortem clerici omninò efficaciter resipiscat, non incurret excommunicationem latam in c. si quis suad. diabolo.*

Ex quibus causis confessarius possit iudicare, pęnitentem excusari ab incursu censurarum à iure.

CVm egissemus hucusque de officio cõfessarij circà causas, ob quas incurri possunt censuræ à iure, scilicèt de culpa, & qualitate ipsius, ad incursionem ipsarum necessarijs, congruum erit nunc agere de eius officio circà alias causas, ex quibus pænitens, qui li-
340 cèt effecerit actum illum, qui est prohibitus sub censura, tamen in illam nequaquam incidisse, iudicare debeat confessarius, quæ est materia valde vtilis, & necessaria; imò, vt ait, *Nauarrus in summa cap. 27. num. 9.* plena cõsolationis, tum pro confessarijs, qui sæpe non habentes facultatem à censuris reseruatis, impediuntur suum munus explere, tum etiam pro pænitentibus, qui excusati à censuræ incursione, liberantur à scrupulis, & peccatis.

341 Causæ istæ pro censuris à iure, ad tres reducuntur, nempè ad ignorantiam, metum, & necessitatem, de quibus hic sigillatim agendum, cœteræ verò, vt nullitas censuræ, iniustitia, innocẽtia à peccato, atque impotentia, pertinent, vel particulariter, vel insimul ad cẽsuras ab homine, de quibus *infrà Recoll. seq.*

342 Pro omnibus istis causis generaliter, secundum omnes Doctores, notandum est, illas excusare ab incursione censuræ, quotiescunque excusant à peccato mortali, in illis cẽsuris, ad quas, vt supra diximus, incurrendas requiritur culpa mortalis, vel etiam, excusant à culpa

à culpa veniali, vbi illa sufficit ad incurrẽdas aliquas ex his censuris, ea ratione, quòd cessante causa necessaria ad producendum effectum, nequit effectus, inde sequi, & culpa necessariò requiritur ad censuram incurrendã, ex sup. dictis *nu.245.* & si enim supra *p.1. huius tract. recollect.7.* explicaui quomodo, & quando præfatæ causæ excusent à culpa, vbi aliqua etiam tetigi, spectantia ad hanc materiam cẽsurarum, tamen hic clarius sunt explicandæ difficultates, tanquam in proprio loco, & materia.

Confessarius quomodò, & quando possit ex capite ignorantiæ iudicare pænitentem, qui effecit actum sub censura prohibitum, non incurrisse censuram.

343 PRæsuppositis diuisionibus ignorantiæ ex dictis citata *recoll.7. à nu.288.* & infrà dicendis in proprijs casibus. In hac materia, verè intricatissima, iuxta ea, quæ proximè dixi. Primò explicabo aliquos casus, in quibus pænitens ex parte actus, quem fecit, commisit culpam mortalem, tamen ratione ignorãtiæ, vel iuris, vel facti, excusari potest ab incursione censuræ, secundò subdam alios casus, in quibus idem penitens, non ex parte actus, sed ex parte ignorantiæ, quia illa fuit culpabilis, & tamen etiam excusetur ab incurrendis cẽsuris. Tertio explicabo quasdam alias difficultates, quo ad hanc materiam.

An, & quando ignorantia iuris excuset ab incurrenda censuram.

PRima difficultas in ista materia est, vtrum efficiens actum, quem scit esse contra ius diuinum, vel naturale, nescit tamen esse contra legem ecclesiasticam, quæ illum etiam
344 prohibet, sub excommunicatione, vel alia censura, non solum talis peccet, sed etiam incurrat censuram. Exemplum, furtum, scit, quis esse prohibitum in Decalogo, nescit tamen furari bona naufragata, habere etiam censuram excommunicationis annexam in Bulla cænæ Domini, furatur talis bona naufragata, quæritur an prçter peccatum, quod est certũ, ipsum committere, contrahat etiam dictam excommunicationem. Tres opiniones referunt circa hanc difficultatem, *Sanch. lib.9. de matrimonio disp.32. & Auila de censuris p. 2. p.5. disput.5. dub.7.* Prima est, quæ simpliciter affirmat, talem incurrere excõmunicationẽ, seù aliam censuram. Secunda, quæ distinguit inter censuras latas à iure communi, seù latas in constitutionibus Summmorum Pontificum, & censuras latas ab Ordinarijs, vel Episcopis pro suis Diæcesibus; primo casu affirmat hæc opinio, incurri dictas censuras, non autem secundo casu, quam opinionem videtur innouare *Comitulus lib.5. suorum responsorum moralium cap.3.* Tertia opinio, quæ simpliciter negat, quòd talis incurrat dictam excommunicationem, cui adereo, vndè fit,
345 Prima conclusio: Efficiens actum prohibitũ de iure diuino, vel naturali, ignorans tamen esse prohibitum, etiam de iure humano ecclesiastico, vbi quoque est adiuncta pœna censurę, non incurrit censuram, siuè sit lata censura in Constitutionibus Ordinariarum, siuè Summorum Pontificum. Hæc conclusio non solum est probabilior, vt testatur *Sãchez citata disp.32. n.9.* & si fateatur, alias duas opiniones, etiam esse probabiles, sed est communis, vt testatur *Auila loco supra citato, & Hurtado de censuris in communi diss. 22.* & patet ex numero authorum, quos pro illa allegat *Sanchez loco suprac.* nam pro ea citat, ferè omnes Canonistas in *c. à nobis el 2. de sentent. excommunicationis, & Summistas in verbo ignorantia,* citatque *Iulium Clarum*, asserentẽ ab hac opinione in iudicando, non esse recedendum, in specie de communi Canonistarũ, testatur *Couarr.* licèt ipse contrariam opinionem sequatur, vt refert *Piliuccius tract.1. de censuris in communi nu. 233.* qui probat nostram conclusionem sicuti etiam *Alterius de censuris disp.2. de causis excommunicationis lib.3. cap.3.* qui testatur, hanc opinionem esse probabiliorem, sicut etiam antea testatus fuit *Toletus lib.1. cap.9. sub num.11. Duard. lib.1. in in Bullam cænæ. quæst.5.* Accedunt *Vasquez* quem sequitur *Bonacina disp.1. de censuris q. 2. p.1. nu.7.* & si malè, contra hanc conlusionem, alleget *Auilam*, loco, quo infra citabimus. *Valentia Molina*, & alij apud nouissimũ *Dianam par.3 suarum resolut. moralium tract. 6. miscellaneo resol.41.* vbi ponit casum de Epi-
346 scopo prohibente furtum sub pçna excommunicationis, quam prohibitionem ignoret
347 fur, & in terminis furantis, bona naufragatorũ, contra *Gambarutam* docet *Bonacina disp. 1. de censuris in particulari q.5. puncto 4. nu.4.* de magis communi testatur *Praxis Archiepiscopalis Neapolitana cap.24. n.15.* qui ex hoc
348 infert, exteros non posse declarari excõmunicatos in foro exteriori, nisi quando præsumitur scientia, nempè post duos menses in Constit. Principum, & sin arbitrium iudicis, in statutis inferiorum. Ratio fundamentalis, & quidem solidissima; æquè procedens de ignorantia iuris communis, & particularis est, quia causa materialis proxima necessaria ad valorem ipsius censuræ, vt supra tactum fuit & infra latius dicetur *Recoll. sequenti,* est contumacia, & inobedientia contra præceptum Ecclesiæ, iuxtà illud *Matthæi 18. Si Ecclesiam*

absi amnon audierit, sit tibi sicut ethnicus, & Publicanus: sed ignorans ius ecclesiasticum, non potest dici contumax contra Ecclesiam, ergo talis non potest censura innodari. Nec obstat responsio *Scoti*, quòd nempè sufficiat, vt quis sit inobediens Deo, qualis est, qui scit, vel scire debeat, hoc factum prohibitū esse à Deo; Nam illa solum concludit, talem committere culpam, non autem quòd sit contumax, & inobediens Ecclesię, quæ contumacia, & inobedientia præter culpam requiritur, vt supra dixi, ad incurrēdam censuram; ita præter DD. citatos, notat *Layman lib. 1. tract. 5. c. 6. num. 2.* Ad textum in *cap. 2. de constitutionibus in 6.* pro secunda opinione allegatum, Respondēt
349 communiter DD. argumentum à contrario sensu non habere locum, vbi in sensu cōtrario militat eadem, vel maior ratio, prout in casu nostro, vbi facilius potest dari ignorātia, de censuris latis à iure communi, & Pontificio, quàm à proprijs Prælatis, videte *Alterium loco supracitato, versiculo secundo magis dubitant, Layman loco suprac. nu. 5.*

350 Ex hac cōclusione sequitur primo, excusari à censura facientem actum, qui de se malus nō est, & sic, neque est cōtrà ius diuinum, neque naturalem, sed tantum est malus, quia prohibitus iure positiuo, illum sub censura interdicente, cuius iuris positiui, hic transgressor habet ignorantiam, siue illud ius sit commune, & pontificium, siuè particulare, & Episcopale, quæ est omnium communis sententia, vt per *Sayrum lib. 1. cap. 18. num. 27. Filiucium tractatu 1. de censuris num. 256. Auilam par. 2. de censuris cap. 1. disput. 7. dubio 7. in principio*, vbi explicat in ingrediente monasterium monialium *Layman loco suprac. n. 7.* & alii supracitati passim, patet, quia hic excusatur à contumacia, quæ requiritur, vt supra, ad incurrendam censuram.

351 Sequitur secūdo, quòd si daretur aliquis, qui ignorantia inuincibili laboraret *canonis si quis suadente*, & talis percusserit clericū, licèt sciat id esse prohibitum à lege diuina, & naturali, excusaretur ab excommunicatione, dicit hoc esse probabilissimum, contra *Scot. Sotus in 4. dist. 3. quæst. vnica articulo 9. vers. habemus ergo.* Scio. *Homobonum in suo examine ecclesiastico tract. 5. quæst. 24.* ad finem contendere, quòd non possit iuuare ignorātia dicti canonis, vtpotè vulgatissimi, sed nostrum corolarium præsupponit adesse ignorantiam inuincibilem, quæ in omni materia excusat. Vnde idem dicerē de ignorantia cēsuræ positæ in aliqua extrauaganti, & si valde nota, & Doctores relati à Ricciullo *loco infra citato nu. 45.* explicari possunt pro foro externo tantum.

352 Quando autem possit dari ignorantia de iure naturali diximus supra *par. 1. Recoll. 7. nu. 296.* vbi quærimus an posit dari ignorātia ista de quibusdam præceptis Decalogi, & præter ibidem à citatos videri potest *Molina, tomo 4. disp. 9. ad finem.* Quòd ignorantia quā-
353 do prouenit ex eo, quia quis arbitratur, hunc casum in iure non comprehendi, vel ipsum in eo minime includi, sit ignorantia iuris, quæ excusat in foro conscientia à peccato mortali, dixit *Nau. c. 23. n. 4.* cum alijs allegatis per *Ricciullum de iure personarum lib. 1. cap. 13. num. 46.* & per consequens etiam à censura, quæ non incurritur, nisi cum peccato mortali.

Secūda difficultas versatur, vbi qs scit actū, quem efficit, esse prohibitum etiam à iure positiuo, siuè communi, siuè particulari sub aliqua pœna graui in confuso (ità intelligas, *Grassium infra citandum nu. 360.*) tamē ignorat esse id prohibitum ab eodem iure eccle-siastico, sub ista speciali pœna censuræ; An
354 ignorantia solius censuræ sufficiat ad excusandum pœnitentem ab ipsius incursione. Duas opiniones refert *Sanchez loco supra cit. num. 12.* Primam *Couar. & Corduba* negatiuam, quòd scilicèt talis ignorantia non excuset, quia sufficit, si sit quis contumax respectu ecclesiæ, qualis est qui scit aliquid esse prohibitum à lege Ecclesiastica, licet ignoret, quod sit prohibitum sub censuræ pœna, quā ex modernis sequūtur *Suarez, Vasquez, & nouissimè probat Hurtado de censuris in cōmuni num. 94.* qui hanc opinionem ita habet pro certa, vt contrariā dicat esse falsam, & *Comitulus lib. 5. suorum responsorum quæst. 4.* qui ait, hanc esse doctrinam communem, & omnium tribunalium cōsuetudinem. Secūdam opinionem refert *Filliuccius supracitato tract. 11. sub nu. 254.* distinguens, vt supra inter leges Papæ, & ordinariorum, nēpè primo casu ignorātiam prædictam excusare, nō autem secundo casu. Hoc tamen non obstante, sit.

Secunda conclusio: ignoranria solius censuræ in penitente, qui legem Ecclesiasticam id prohibentem sub tali pœna ignorans, trāsgreditur, sufficit ad excusandum à censura. Hęc opinio est probabilior, teste *Sanchez loco supra citato nu. 13.* & si fateatur contrariam opinionem esse probabilē, quibus ab eo citatis, nempè *Nauarro, Angelo, Siluestro, & aliis* addo *ConinK disput. 13. de censuris dub. 10.* latè eam sententiam probantem, *Alterium de censuris disput. 2. lib. 3. cap. 3. vers. ex his tribus modis, Valentiam t. 4. dispu. 7. q. 12. p. 7. Auilam citato dubio 7. Filiuccium tract. 1. de cēsuris in communi num. 254. & 257.* vbi testatur de cōmuni canonistarum, *Layman lib. 1. tract. 5. c. 5 num. 8.* qui pro ea citat *Suarez*, qui tamen cōtrariū asserit de irregularilate, & alijs pœnis, testatur de communi, post *Nau. Grassius p. 1. decisionum aurearum lib. 2. cap. 63. num. 28.* Ratio fundamentalis, qua euertitur funda-

mentum contrarium est, quòd ad incurrendam censuram non sufficit quælibet inobedientia, seù contumacia; sed perfecta, & completa, sed hæc non interuenit, nisi quando nō solum scitur, quòd aliquid sit prohibitum, sed etiam, quòd sit prohibitum sub hac pæna censuræ in specie; igitur. Maior probatur quia censura ex vna parte est poena medicinalis *cap. cum medicinalis de sententia excommunicationis in* 6. ex alia verò parte est poena vltima, & grauissima, qua Ecclesia psticaunit. *cap. corripiantur* 24. *q.* 3. At si ignorata incurreretur, non esset medicina, & si solum sufficeret scientia iuris positiui id prohibentis, non esset vltima pęna, ergo. Consequentia probatur insimul cum Minore rationis principalis, nam qua ex parte est vltima pæna, petit summam contumaciam, qualis est vbi cognita censuræ pæna, duret in inobediente contumacia, sed in ignorante, hoc non interuenit: ergo. Confirmatur, quia potest euenire quòd si delinquens esset conscius dictæ pęnæ in particulari positam, id non comisisset: ergò signum est, quòd antè scientiam illius pænæ non videtur rebellis, contumax, atque incorrigibilis, qualis debet esse contumacia, vt sit perfecta, & cōpleta; ergo ignorantia solius censuræ, excusat ab illa incurrenda. Et sic remanet responsum rationi in contrarium; Concedimus enim regulariter incurri pænā ab eo, qui conscius est legis prohibentis licèt ignoraret pœnam, sub qua id prohibetur, fallere tamen regulam in hac pœna censuræ, rō differētiæ est, quia requirit peculiarē modū contumaciæ, ex quo talis pæna non ordinatur tantumodo ad puniendum delictum, sed etiam ad emendationem, vel ad cogendū peculiari modo, ne committatur, scilicèt sub illo peculiari, & rigoroso modo præcipiendi sub comminatione censuræ.

Ex hac conclusione sequitur primo, quòd penitens sciens, non tantum percussionem, vel homicidium esse à iure diuino, ac naturali prohibitum, sed etiam percussionem, ac homicidium in personam clerici à iure canonico esse specialiter interdictum, nesciat autē
355 esse prohibitum ab eodem iure canonico sub pœna excōmunicationis, excusatur ab incurrenda dictā pœnam excōmunicationis: ità in specie *Filliuccius supra, Bonacina dicto p.* 1. *nu.* 5. *Auila de censuris par.* 2. *cap.* 5. *disp.* 5. *dub.* 7. *ad finem*, vbi hoc extendit, etiam ad eum,
356 qui dū percutit clericū promeret hūc actū, etiam si esset imposita excommunicatio, te percuterem, contra *Couarr.* cuius opinionem dicit falsam post. *Vasqu. Hurtado de censuris in communi nu.* 29. de qua re nos infrà cùm *de ignorantia concomitante*.

357 Sequitur secundò, quòd affines, vel consanguinei, scientes prohibitum esse inter se contrahere matrimonium à iure canonico, vt dicitur in *clementina vnica de consanguinitate, & affinitate*, si ignorant id, ibidem esse prohibitum sub pœna excommunicationis, non incurrere dictam excommunicationem, vt benè contra aliquos, *Sanchez lib.* 7. *de matrimonio disp.* 48. *nu.* 19.

358 Sequitur tertio iuxta exempla, quæ ponit *Filliucius tract.* 11. *citato num.* 249 *&* 253. si quis permutet beneficium, cum alio beneficio sciens id esse prohibitum iure positiuo, nesciens autem id prohibitum sub excommunicationis, vel suspensionis pæna in particulari, vel etiam permutat beneficium cum pecunia, quæ est simonia prohibita à iure diuino, licèt enim etiam sciat, id quoque esse prohibitum de iure humano, si nescit prohibitum esse sub pęna censurę excusatur ab illa incurrenda.

359 Sequitur quarto, quòd si confessarius sciat esse prohibitū absoluere à casibus Bullæ cænę, vel decreti Clem. 8. & nesciat id prohibitū etiam sub pęna excommunicationis, illam non incurrit, vide infra *nu.*

360 Sequitur 6. neque sufficere, si quis sciat in confuso esse id prohibitum sub pæna graui, vt vult *Graff.* 1. *par. decision. lib.* 2. *cap.* 63. *n.* 38. quia debet scire in specie id esse prohibitum sub pęna censuræ.

361 Sequitur 7. non esse necessarium scire censuram in specie, scilicèt an sit excommunicatio, inter dictum, vel suspensio, hoc licèt expresse non dicant Doctores, tamen præsupponunt, vt certisimum.

Sequitur 8. non esse admittendam distinctionem de legibus ordinariorum, & Papæ, quam aliqui Doctores adhibent, cùm id non probet *text.* ab eis allegatus, vt dixi *supra nu.* 349. quibus illic allegatis, accedunt *Layman cit. cap.* 6. *num* 7. *& Filliuc. tract.* 11. *n.* 251. *post Suarez*.

An & quando ignorantia facti excuset ab incursione censuræ.

362 Conclusio: ignorantia facti excusat ab incurrenda censurā; exemplum, quis scit esse impositam excommunicationem contra percussores clericorum, tamēn putās occidere laicum, occidit clericum, non incurrit excommunicationem, licèt peccet mortaliter, habetur expressè *in cap. si verò de sententia excommunicationis*, Ratio est conuincens, quia excommunicatio non infligitur simpliciter, sed ob percussionem Clerici, ergò cùm ignoratur ista circumstantia, non incurritur excommunicatio. Consequentia probatur, quia omnes DD. dicunt, hoc esse peccatum homicidii, sed ad incurrendam hanc excommunicationem non sufficit committere homicidium, sed debet etiam quis committere sa-

sacrilegium,ergo.ita *Auila de censuris p.2.c.5. disp.5.concl.6.versic.2.* Couar. *& sequũtur alijs citatis, Sanchez loco citato nu.24. Suar. disput. 4.sec.8.nu.* 11.quibus accedit post *Vasqu. Layman loco supracitato nu.7. vers.secundo extendi debet, Hurtado de censuris in communi nu.* 98. *vers.hoc ergo supposito,* Aliqui limitant,quã-
363 do talis dat operam rei illicitæ v.g. si clericus,cui prohibita est venatio,putans occidere feram, occidit hominem: ita *glos. per illum text.in d.c.si verò §.ignorauerit*, sed textus ipse,eos conuincit, in quo ponitur casus de eo qui volens occidere laicum, occidit clericũ, quæ enim res magis illicita,quàm occidendi voluntas.Confirmatur, quia ex eo q̃ quis dat operam rei illicitè,non per hoc non est ignorans clericatus, & sic non adest ignorantia facti, quæ excusat, & facit, quòd factum sic ignoratum sit inuoluntarium, vt per Doctores supracitatos.præcipuè *Suarez nu.* 12. *Molinam tom.4.disp.53.in principio, & Layman loco supracitato vers.secundo extendi debet*, vbi benè subdit.hoc habere locum, siuè quis det operam rei licitæ, siuè illicitæ.

364 Sed maior videtur difficultas. Si quis volens occidere vnum clericum,occidit alium, qui etiam est clericus? Respondeo, quod iste casus, duobus modis potest cõtingere;primo v. g. volebam occidere Andream clericũ,& ille,quẽ occidi nõ erat Andreas,sed Carolus ẽt cleric⁹;Secũdo quãdo duo clerici in simul ambulant, Andreas scilicèt,& Carolus,accedis, vt occidas Andream, sed errore manus, non occidis Andream, sed Carolum,primo casu incurritur excommunicatio,non autem secundo casu. Ratio differentiæ est,quia primo casu, non solum effectus, sed opus secutũ fuit malũ,in secundo verò casu,tantum adest effectus malus, opus verò non fuit voluntarium, & sic iniuriosum statui clericali, quia sequitur ex errore, qui ab ignorantia procedit. *Sanchez sup. n.27.Molina t.4.disp.53.nu. 1.Suarez disp.22.sect.1.num.14.Bonac.disput. 1.quæst.2.puncto* 20.qui etiam affirmat,talem non incurrere in irregularitatem *Sayrus lib. 3.cap.29.num.9.& dixi supra 1.par. Recoll.* 10. Nota, non deesse authores, qui etiam primo casu excusant dictũ occidentem ab excommunicatione ex eo, quia putant,quòd excõ-
365 municatio canonis, *si quis suadente*, excommunicat eũ,qui suadente Diabolo, idest sciẽter occidit hunc clericum in particulari, non autem volentem occidere clericum in genere, sed non placet; quia vt benè *Layman, ad hoc à nobis citatus supra nu.* 321. tota ratio, ob quam canonis præfati excõmuuicatio incurritur,cõsistit,quòd quis voluntariè percusserit hominem,quem sciat esse clericum,& sic vt etiam ait *Molina tom.4.tract.3.disputatione 53.num.2.* dicta excommunicatio lata est pro percusſione clerici, non autem pro percussione huius,vel illius clerici, qui ait, nullum esse,qui de hoc dubitet.

Qualis debeat esse hæc ignorantia, siuè iuris, siuè facti, ad hoc vt excuset ab incursione censurarum.

Circa hoc quæsitum est certum primò, quòd vbi ignorantia, siuè iuris, siuè facti est inculpabilis,idest cõtingit absq; culpa, illa excuset ab incursione cẽsuræ. Itẽ secũdò est ẽt certũ,talem ignorantiam inculpabilem
366 contingere, vbi est ignorantia inuincibilis, idest quando quis nunquam audiuit, vel dubitauit ius,aut factum subiici censuræ, vel si audiuit,& dubitauit, fecit omne posse, vt veritatem sciret, & non potuit scire, Dat exemplum *Suarez disp.4.sect.8.nu.16.& seq. Portellius v. excommunicatio in addit. num.* 9. vbi dicit hoc esse valde consolatorium ad quietandos scrupulos, nempè quò ad hominẽ doctum,si fecit sufficientem diligentiam, libros aliquos reuoluendo, vel si est idiota, alios consulendo, & hoc facto,putauit, se rem posse facere, quia inquit,excusabitur à censuris, si res sit prohibita sub cẽsuris,cùm talis ignorãtia fuit inuincibilis,& inculpabilis, etiam si illa diligentia fuisset mediocris.hæc sunt eius verba. latè quoque *Filiuccius tract.11.n.248. & 251.*

Restringitur igitur huius quęsiti difficultas, ad ignorantiam vincibilem, quę po-
367 test esse inculpabilis & culpabilis,item ista, & scilicèt culpabilis, de qua hic præcipuè quæritur est triplex, purè vincibilis,crassa,seù supina, & affectata. Ignorantia purè vincibilis est,quando quis cum audisset, vel dubitasset de censura iuris,vel facti adhibuit diligentiam,sed nõ moraliter necessariam, pro qualitate rei;Crassa,seù supina,quãdo modicam, aut nullam diligentiam adhibuit, tamen ex tedio, & pigritia; Affectata,quando illam diligentiam, non adhibuit ex malitia ad liberius peccandum, iuxtà ea,quæ dixi supra *1.p. Recollect.7.num.*292. His sic declaratis.

Prima difficultas est de ignorantia vincibili pura,an excuset, pro cuius solutione, sit.

Prima conclusio: posito quòd ignorantia purè vincibilis possit esse mortaliter culpabilis, illa excusat ab incursu censuræ. itá *Sanchez citato lib.9. de matrim.disp.32. nu.31. & lib.1.summa cap.16.num.7.Bonacina de censuris disp.1.q.1.p.1.num.10.vers.non improbabiliter*, fatetur hanc opinionem esse probabilem *Contnk infracit.* pro contraria sententia,& tandem defendit eam *Rastellius*, quem sequitur nouissimè *Diana par.3.tract.5. resolut.13. in principio*.

368 Hæc conclusio habet duas partes, prima,

G 2 quòd

quòd hæc ignorantia purè vincibilis possit esse mortaliter culpabilis. Secunda, quòd hoc posito etiam excuset à censuræ incursu, Quòad primam partem probatur exemplo præceptorum, ad hoc enim, vt quis peccet mortaliter contrà præcepta, non requiritur sũma negligentia in eis adimplendis, sed satis est, non adhibere mediocrẽ diligẽtiã humano, & morali modo posibilẽ v.g. dubitat quis, esse diẽ festũ, in quo de præcepto debet audire missam, licèt non adhibeat summam negligentiam in vincendo dictum dubium, peccat mortaliter, non audiendo missam. Confirmatur, quia plures Doctores admittũt sacramentum pænitentiæ informe, vbi tacetur aliquod peccatum, aut non præmittitur examen ex negligẽtia mortali, dummodo, non sit crassa, vel supina, vel affectata, Modo arguo sic ignorantia vincibilis mortalis, quæ non sit, neque crassa, aut supina, vel affectata non est alia, nisi ista, quam nos vocamus purè vincibilem, ergo. ista esse potest mortalis.

369 Secunda pars, quòd ista ignorantia, & si mortalis excuset, vt supra. Pobatur etiam in *c.2.de const.in* 6. vbi habetur, ignorantiã excusare in censuris, dummodo non sit, neque crassa, aut supina. ista autem ignorantia purè vincibilis, non est neque crassa, nec supina, vt supra dixi, ergo. Dices sufficit, quod mortaliter peccet, quis in ea ignorantia, vt incurrat talis censuram, Respondetur ex supradictis, non quodlibet peccatum mortale sufficere ad incurrendam censuram, sed requiri peccatum mortale, quod habeat rationem contumaciæ, ex eo quòd censura sit vltimum remedium contra contumaces, sed qui facit aliquã diligentiam, licèt non moraliter sufficiẽtẽ, & si peccet mortaliter, nõ tamẽ põt dici cõtumax, ergo neque peruenit ad hunc statum, vt possit incurrere pœnam istam, quæ imponitur contra contumaces, vt per authores citatos pro conclusione.

Hæc conclusio est contra *Suarez tom. 5. disp.4.sect.* 10. *nu.* 10. qui defendit, quod eo ipso ignorantia est vincibilis mortaliter, non potest excusare à censura, ac vt refert, & sequitur *Filliuccius tract.*11. *num.*273. ait, contrariam opinionem non esse practicè probabilem, quia vnum habet authorem, *Lopez,* qui non mouetur vrgente fundamento, sed ex quadam pietate ad euitanda animarum pericula, sed fallitur, vt patet ex alijs authoribus, quos allegat, & sequitur *Duard.li.*1.*in bullã cœna c.2.quæst.*1. *n.*5. dicit probabiliorem, ConinK *disp.*13.*nu.*95. probat A*lterius libr.3. disp.2. cap.3. ad fin.* Quorum fundamentum ruit iã ex dictis. Dixi mortalis, quia si hæc esset tantum culpabilis venialiter, concedunt authores contrarij, illam excusare ab incursu censuræ.

370 Ex hac conclusione deducitur pro praxi, quòd qui percussit clericum, dubitans an sit clericus, vel cõtra percussorem clericorum, ferri de iure censuram, excusari, si fecit aliquam diligentiam ad vincendum dictum dubium iuris, vel facti, licèt non moraliter sufficientem, pro qualitate rei, vt supra dixi.

371 Secũda difficultas est de ignorantia crassa, & supina, non eo casu, in quo simpliciter fertur cẽsura contra aliquid facientes, vt v.g. est excõmunicatio lata cõtra alloquentes cũ monialibus, quia hoc casu certum est, non posse excusare à censura, sicut non excusat à culpa, & patet in *c. 2. de constitutionibus in 6.* quod esset verum, etiam si quis daret operã rei licitæ, vt per infrà citandos Authores, & *Molinam in specie tom.4. tract.3.disp.*53.*nu.*4. sed benè quando reperitur lata contrà aliquid, præsumentes facere, vel omittentes, aut contra audentes, seù temerario ausu, vel sciẽter facientes, vel omittentes aliquid, prout est excommunicatio lata in Bulla cœnę Dñi contra absoluentes à casibus ibi contentis absque iurisdictione, & etiam secundum aliquos, excommunicatio lata in *can.si quis suadente.* Pro cuius resolutione, sit.

Secunda conclusio: ignorantia crassa, & supina, culpabilis mortaliter, excusat ab incursione censuræ, quando illa est lata contrà præsumentes, vel audentes facere, vel omittere aliquid, seù contrà scienter, vel ausu temerario aliquid facientes, ita *Sanchez lib.9. de matrimonio disput.*32. *num.*36. *& sequent. & lib.*1.*summa cap.*10. *num.*36. *&* 38. dicitur verior opinio à *Duardo lib.2.in Bullam cœnæ, cap.1.quæst.36. Suar. disp.4.sect.3. à nu.*10. *& de legibus lib.1.c.* 22. *à Bonac. disp.1. q.2.p.pr. num.*12.*probant Basilius Pontius, Molina, Curiel, & alij, quos refert, & sequitur nouissimè Diana par.3. tom.5. resol.* 15. in hoc communiter Doctores conuenire, dixit *Hurtado de censuris in communi nu.*95. ratio est, quia præ-

372 sumptio, scientia, & ausus supponunt dolum, & temeritatem, *l.sed si lex §.scire ff.de petitione hæreditatis*, quæ non interueniunt in ignorantia crassa, & supina, vt patet ex dictis. Est contra *Nau. cap.27.nu.*73. & si concedat, esse veram conclusionem, quando fertur contra scienter aliquid facientes, vt patet ibidem *num.*141. sequitur *Alterius disput.*11. *de suspensione cap.*5.*vers. hoc autem, quod dixi, ad finem,* qui tantum concedit hoc casu, dictã ignorantiam reddere faciliorem absolutionem, vel dispensationem, & testatur de probabiliori; concordãt cum nostra cõclusione *Layman lib.1.trac.5.c.5.n.8.vers.porrò & Filliucc.tr.*11.*nu.*260. qui etiam testatur de communi.

Ampliatur primo ista nostra conclusio, vt sit vera, non solum, vbi talis ignorantia est

373 est ignorantia iuris, sed etiam vbi est ignorantia facti, *Auila par. 2. de censuris cap. 10. disp. 5. dub. 9.* Contrà aliquos, qui volebāt hoc habere locum tantum in ignorantia inris, accedit *Diana par. 3. tractatu 5. resolutione 7. versic. notandum.*

374 Ampliatur secundo etiam, vbi quis daret operā rei illicitæ: ità contrà *Couar. & Cordubā Hurtado sup. num. 91.*

375 Ampliatur tertio, etiam si talis ignorātia fuerit affectata, ità post *Vasquez, Siluestrum, Angelum, & Tabienam, Hurtado vbi supra num. 92.* fatetur esse probabilem *Filiuccius tractatu 11. seù primo de censuris in particulari num. 260. vers. secundum.* testatur de probabiliori *Bonacina sup. num. 11.* Qui etiam id confirmat *disput. 1. de censuris in particulari q. 2. puncto 4. num. 8. & probant alii, quos refert, & sequitur Diana loco primo supracit. & latius loco secundo citato, scilicèt tractatu sexto resol. septima, contra Suarez, ConinK, Duardum, Layman, & alios allegatos per suprac. Authores* inter quos non numero, *Sanchez*, quia in *summa lib. 1. cap. 10. num. 38.* retractauit istam contrariam sententiam, & probat hanc nostram ampliationem. Ratio fundamentalis est, quia licèt ignorantia affectata procedat

376 ex dolo, & temeritate, tamen verè talis dolus, & temeritas in hoc casu, præsupponimus non esse circa excommunicationem, vel aliā censuram, sed circa ignorātiam ipsam, quod sufficit ad non incurrendam censuram, hoc modo latam. Vnde quando aduersarij dicunt, quòd ignoratia affectata equiparatur scientiæ, rectè respondet *Hurtado sup.* quod equiparatur scientiæ, quò ad incurrendam culpam, non autem quò ad incurrendam cēsuram latam hoc modo.

Tertia difficultas est de ignorantia concomitante. Verbi gratia quis occidit clericū, inuincibiliter ignorans, vel esse latam excōmunicationem pro clerici occisione, quo

377 casu dicitur ignorantia concomitans iuris, vel ignorans illum esse clericum, quo casu est ignorantia concomitans facti; tamē quādo se preparat, promit hunc actum, ego occiderem eum, etiam si esset imposita excommunicatio, vel si sciat esse impositam excommunicationem, dicit, ego occiderē ēt si esset clericus? circa huius difficultatis solutionem, sit.

378 Tertia cōclusio. Ignorātia cōcomitās, siue iuris siue facti excusat ab incurrendis cēsuris ita *Vasquez, Sanchez, & Molina, quos sequitur Duardus lib. 2. in Bullam cœnæ can. 1. quæst. 38. num. 8.* Auila supra *dubio 7. ad primum. Hurtado num. 9. Bonacina supra num. 19. Filliucius num. 246. Layman lib. 1. tract. 5. c. 5. num. 7.* Ratio est, quia excommunicatio est posita cōtrà contumaciam, efficacem, & absolutā. Sed ista ignorantia concomitans excludit dictam contumaciam efficacem, & absolutam, & tantum inducit contumaciam conditionalem, ergo non sufficit ad incurrendam

379 cēsuram. Est cōtrà *Couarruuiam in c. alma mater parte prima §. 10. num. 15.* qui simpliciter affirmat, talem ignorantiam, quando est facti, non excusare à censuris, quam opinionem, dicit falsam *Hurtado loco supra citato*, Est etiam contra *Sayrum, & Graffium, apud Duardum, loco supra citato*, qui distingunt

380 de censura, lata simpliciter, & lata contra præsumentes, &c. aliquid facere, vel scienter, &c. aliquid facientes; primo casu, affirmāt incurri censuram, non autem secundo casu. Vnde, quia isti authores putant, *in canone si quis suadente*. per dicta verba, non exigi præsumptionem, contra id quod supra nos diximus *sub nu. 381.* asserunt, talem occidēdo clericum, quem credit esse laicum, cum eo animo, vt etiam percuteret, si esset clericus, non incurrere dictam excommunicationem

381 Addunt tamen *supra citati Authores* pro conclusione, contrarium debere concludi in eo casu, vbi quis promeret actum hoc alio modo, *volo nunc occidere illam feram, vel illū laicum, & si clericus est, etiam volo eum occidere*, si enim talis de facto, vt ipsi aiunt, occideret clericum, omni dubio procul, esset excommunicatus, hoc enim casu, non esset ignorantia concomitās, quia istius voluntas non est conditionalis, sed absoluta, & per cōsequens tam actus internus quam externus esset sacrilegus, quod nō contingit in primo casu, in quo licèt actus internus. f. volendi occidere aliquem etiam si sit clericus, seu peccatum internum, sit peccatum sacrilegii, tamen actus externus, non est sacrilegus, & per consequens peccatum internum tātum erit peccatum sacrilegii, ob quod internum peccatum non potest incurri censura, vt supra dixi.

De aliquibus scitu dignis à confeßario in materia ignorantiæ excusantis à censuris, & aliis.

ET si infra posita quæsita pertineant ad suas proprias materias, vt tamen huius ignorantiæ, de qua hucusque actum est, materia simul a lectore habeatur, illa hic subdimus.

Primo quæro, an ignorantia solius Iuris positiui, vel etiam solius pœnæ, vt supra explicaui, excuset non solum ab incurrenda excommunicationē sed etiam ab incurren-

382 dis suspensionē, & interdictum? *Soto in 4. distinctione 3. quæst. vnica art. 9. ad finem Ledesma Henriquez, & Lopez, apud Sanchez, infracit*, docere videntur, hoc non habere locum

cum in suspensione, & interdicto, sed solum in excommunicatione. Contrarium autem docet expræssè *Suarez tomo* 5. *disp.* 4. *sect.* 9. *num.* 19. *&* 20. dicit probabilius *Sanchez lib.* 9. *de matrim. disp.* 32. *num.* 17. *&* 21. *ConinK disp.* 13. *n.* 90. *&* 91. supponit Bonacina *de censuris disputatione prima quæstione secunda puncto* 1. *n.* 13. Probatur, quia etiam in suspensione, & interdicto, quando habent propriam rationem censuræ, est necessaria contumacia respectu Ecclesiæ, & nemo potest esse inobediens, & contumax Ecclesiæ, nisi peccet contra preceptũ Ecclesiæ, ergò neque incurrit dictas censuras, latè. *Diana parte tertia tractatu* 6. *resol.* 41. quibus ab eo allegatis, addo *Hurtadum de censuris in communi diffic.* 21. *&* 22. nec suffragatur differentia, quã aduersarii in medium afferunt inter excommunicationem, & alias censuras, quòd nempè ex-
383 cõmunicatio sit vltima, & sũma poena, & per consequens ad illam incurrendam, requiratur sũma contumacia, quod non est in suspensione, & interdicto, quia licèt excommunicatio sit maior poena suspensione, & interdicto, tamen quando suspensio, & interdictum habent rationem propriæ censuræ, requirunt perfectam contumaciam sicuti requirit excommunicatio.

Secunda difficultas est de irregularitate ex
384 delicto, an ab ea excuset ignorantia iuris Ecclesiastici imponentis hanc pœnam, v. g. scit quis adesse ius, illud factum prohibens, tamen ignorat id prohibitum in specie sub hac pęna irregularitatis simpliciter.

Dixi, *ex delicto*, quia certum est apud omnes, irregularitatem, quæ non est ex de-
385 licto, sed ex defectu, ab ignorante incurri, cùm enim ad hoc, vt talis irregularitas incurratur, non opus sit culpa aliqua, mirum non est, si ignorantia ab ea non excusat, quæ intantum excusat ab irregularitate, quatenus excusat à culpa. Vndè in vniuersum docent
386 DD. quod vbi irregularitas incurritur propter aliquam culpam, si ignorantia excuset à culpa, excusat etiam ab irregularitate. *Molina tom.* 4. *tract.* 3. *disp.* 78. *ad finem*, ibi *Quia ergo quando homicidium, aut mutilatio sunt obiectiuè mala, & illicita, irregularitas ob ea nõ incurritur, nisi quando interuenit culpa saltem venialis talis homicidii, vel mutilationis, vel quando fiunt dando operam rei illicitæ, aptæ vt inde mutilatio, vel homicidium sequatur, consequẽs profectò est, vt quando ignorãtia inuincibilis in eiusmodi mutilatione, vel homicidio omnino excusauerit à culpa necessaria vt ob tale homicidium, aut ob talem mutilationem irregularitas incurratur, consequenter excuset efficientem tale homicidium, aut mutilationem ab irregularitate illa incurrenda.*

Dixi secũdo, *Ignorantia iuris*, nam certum
387 est, ignorantiam facti excusare, quando est inuincibilis, testatur de communi *Filliuccius tract.* 20. *num.* 181. *& seq.* Dixi tertio, *simpliciter*, quia certum est apud omnes, & notat, *ConinK infra citandus*, quòd quando irregularitas imposita est contra aliquid scien-
388 ter, vel cum præsumptione aut audacia, facientem, ignorantiam vt supra excusare.

Circa hanc difficultatem sic declaratam. *Sotùs in* 4. *distinctione* 22. *quæstione prima art.* 2. *argumẽto* 2. *ad fin. & clarius distinctione tertia quæstione unica art.* 9. *versus finem*, & si concedat, quòd igorantia iuris inuincibilis excuset ab excommunicatione, negat autem id, loquẽdo de irregularitate, ac affert ratio-
389 nem differentiæ inter censuras, & irregularitatem. quia censura non solum ob culpam, sed etiam ob inobedientiam Ecclesiæ incurritur, aliæ verò pœnæ, vt irregularitas, sufficit ꝙ adsit culpa. Vnde infert, quòd oc-
390 cidens aliquẽ, licèt ignorans inuincibiliter ex homicidio insurgere irregularitatem, in eam incidit, sequitur *Sotum*, & si eum non alleget *Suarez disp.* 49. *sect.* 5. *num.* 9 qui confirmat rationem Soti, ex eo, quòd censura sit pœna medicinalis, & ideo pro contumacia feratur, formaliter, vt ab illa recedatur, irregularitas autẽ, non sit pęna medicinalis, sed ad vindictam delicti, ideoque contumaciam non requirat, prosequitur *Hurtado disp. prima de irregularitate num.* 28. *& sequenti*, qui pro hac opinione etiam refert *Vasquez.* Addo ego *Auilam parte secunda cap.* 5. *disp.* 5. *dub.* 10. *conclusione secunda & parte septima disp.* 2. *dub.* 7. *conclusione secunda* vbi & si cõcedat, ignorantẽ inuincibiliter se esse excõmunicatum, vel esse prohibitum in iure, quod excommunicatus ordinetur, vel exerceat ordines, excusetur ab irregularitate; tñ secus esse ait, vbi quis scit se esse excommunicatũ & illi prohiberi ordines exercere, &c. quod etiam docet *Filliuccius tract.* 19. *sub n.* 44. *& clarius Reginaldus lib.* 30. *nu.* 15. quòd ignorantia tam culpæ ob quam incurritur irregularitas quàm ipsius irregularitatis; ab hac, sicut ab ista excuset, non autem ignorantia solius irregularitatis etiam inuincibilis, vbi hanc doctrinam exemplificat, non solum in casu homicidij, sed etiam in eo qui
391 cùm in censura reperiatur, celebret cum ignoratia, quòd per talem celebrationem incurrat irregularitatem, in quibus terminis uidetur etiam loqui *Sotus loco primo citatus*,
392 qui idẽ dicit de bigamo contrahente cum ignorantia, quòd ex tali contractu resultet irregularitas *testatur de communi Layman lib.* 1. *tract.* 5. *c.* 5. *sub n* 8.

His tamen non obstantibus. Alij, quos refert, & sequitur *Sanchez lib.* 9. *de matrim. disputatione* 32. *num.* 17. *&* 20. docent contra-
393 rium, ignorantiam nempè iuris excusare, & ab incurrenda irregularitatem ex delicto

cto vt suprà, quibus *ConinK disp.* 18. *dub.* 4. qui testatur de probabiliori, post *Sanchez supra, Portellius in suis dubiis regularibus Verbo ignorantia dub.* 19. *Castrus Palaus.* & alii, quos refert, & sequitur *Diana tomo* 4. *tractatu* 2. *resol.* 36. *&* 85. Probat *ConinK* hanc opinionem, nempè ignorantiam, de qua supra excusare ab incurrēda dictā irregularitatē, qa ista irregularitas ob delictum, videtur inuēta ad puniendos contumaces, sed ignorans non est contumax, ergo. Non placet hæc rō, Vndè id potius probarem ex alio principio.
394 *Nau cap.* 27. *n.* 274. quod scilicèt ad hoc, vt quis incurrat pœnam extraordinariam, & exorbitantem, non sufficiat, vt quis consentiat in eo, quod est causa dictæ pęnæ, seu sciat talem pœnam esse pro dicta causà impositā, sed requiritur, vt sciat causam illius pœnæ, quæ regula, vt ipse ait *cap.* 23. *num.* 45. *ad finē*, præcipuè procedit quoad forum conscientiæ, subdens, hoc multos pios consolari posse, maximè in materia censurarum, & irregularitatum.
395 Quæres quomodo practicari potest hæc opinio? *Franciscus Merolla, allegatus à Diana locis supra citatis.* Respondet practicari posse in omnibus irregularitatibus ex delicto, præter eam, quæ oritur ex homicidio, vel mutilatione, quia licèt hæc irregularitas videatur ex delicto, includit tamen defectum perfectæ lenitatis. Non enim melioris debet esse conditionis, dicit ipse, occidens, vel mutilans iniustè, quàm occidens, vel mutilans iustè, sicut est Iudex, aliusque minister Institiæ, vel occidens in bello iusto, sed hic non excusatur secundum omnes propter quamlibet ignorantiam iuris ab irregularitate ex defectu lenitatis, ergo neque ille. Sed non discedendo à prima sententia, potest responderi huic rationi, quòd ad incurrendā
396 irregularitatem ex defectu lenitatis non requiritur culpa, & ideo ab ea non excusat ignorantia, ex quo sufficit eo casu consentire in causam ipsius; Ad incurrendam verò hāc irregularitatem ex homicidio requiritur culpa, vt explicaui suprà *nu.* 386 ideò non solum sufficit consentire in eius causam, sed etiam debet quis consentire in eius pœnā. Confirmatur, quia illa irregularitas, ex defectu lenitatis est facilioris dispensationis, imò non de-
397 sunt authores, qui doceant, illā esse reseruatam Episcopis, & etiam Prælatos Regulares posse suos subditos ab ea dispensare, *Barbosa de officio, & potestate Episcopi allegat.* 30. *nu.* 4. in terminis Prælatorum regularium, *Auila par.* 2. *cap.* 6. *disp.* 5. *dub.* 1. *conclusione secunda*, vbi ex hoc probat, posse ab ea dispensare cōmissarium bullæ cruciatæ, videte *Dianā par.* 4 *tract.* 2. *resol.* 69. *latè Marchinus de ordinis sacramento tract.* 1. *p.* 9. *c.* 2. qui probat, de prædicta irregularitate ex defectu leuitatis nihil sacrum Concilium Tridētinum disposuisse, & ideo posse ab ea Episcopum dispensare iuxtà ius antiquum, quod non est immutatum per aliquod ius nouum, & Prælatos regulares etiam id posse ex priuilegio, quo gaudent dispensandi in quacumque irregularitate, excepta bigamia, & homicidio volūtario.

Quæ diximus supra, ampliat, *Merolla apud Dianam loco supracit* etiam si ignorantia esset
398 vincibilis, & culpabilis dummodo non sit crassa, vel supina, quod etiam docuit *Layman lib.* 1. *tract.* 5. *p.* 4. *cap.* 2. *nu.* 1. ibi, *Tertio, ad hanc irregularitatem, quæ ex delicto oritur requiritur dolus, & culpa lata ideoque ignorantia quæcunque, si crassa non sit, excusat.* est contra illos, qui negant ignorantiam culpabilem excusare, vt per *Filiuce. tract.* 21. *nu.* 8. *& tract.* 20. *num.* 183. Et *Sanchez d. disput.* 32.
399 *n.* 26. etiā hoc extēdit ad ignorantiam concomitātem, & probat *Layman lib.* 1. *tract.* 5. *c.* 5. *num.* 7. *ad finem.* Qui *Sanchez*, cum *ConinK* etiam extendit nostram conclusionem, vbi opus ob quod est lata, irregularitas, sit etiam iure naturali prohibitum, ac etiam vbi ignorantia sit circa annexionem duntaxat irregularitatis, quæ omnia negant aduersarii, vt per *Hurtadum, & alios locis supra citatis pro prima opinione.*

Tertia difficultas est circa excommunicationem minorem, vtrum participans cum excommuuicato, ignorans vt supra esse prohibitam communicationem cum ipso, quæ est ignorantia iuris, de qua est difficultas, excusetur ab incurrenda dictam excommunicationem minorem? *Siluester, Diuus Antoninus, & alii* putant, excusare ignorantiam hoc casu, tantum vbi est inuincibilis. At *Hurtado disp.* 9. *de excommunicatione* 9. *num.* 25. probat, quòd etiam ignorantia vincibilis, & sic cum culpa mortali, vt supra dictum est de aliis cēsuris, excuset etiam hoc casu ab excommunicatione minori, & optimè quidem, nam in *cap. quoniam multos* 11. *q.* 3. vbi enumerantur illæ quinque causæ, in quibus excusantur à tali excommunicatione minori, participantes cum excommuincato, quæ comprehen-
400 duntur in illo versu. *Vtile, lex, humile, res ignorata, necesse.* Epresè dicitur istis casib⁹ eximi participantem cum excommunicato à dicta pœna, *ex misericordia, & benignitate*, ergo non tantum eximi debent, qui ignorantes inuincibiliter dictam pęnam, participant vt supra, sed etiam, qui vincibiliter, & cum culpa, cùm aliàs nulla exerceretur benignitas, & misericordia, ex quò inuincibilis ignorantia secundum omnia iura excuset, istam doctrinam docet *Suarez*, & probat *Filiuce. tract.* 4. *de censuris in particulari num.* 128. & si excludant ignorantiam affectatam, loquendo iuxtà opinionem, quam supra impugnaui, sicut etiam *Layman lib.* 1. *tract.* 5. *par.* 2. *cap.* 2. *num.*

num. 16. *§.lex ignorata*, excludit quoq; ignorantiam crassam.

401 Quarta difficultas est de reseruatione ipsius censuræ, vtrum posito, quòd aliquis sciat, pro aliquo casu esse impositam censuram, ignorat tamen illã esse reseruatam, possit absolui à quolibet confessario? *Sanchez supra disput.* 32. *nu* 18. distinguit de reseruatione facta ob bonam gubernationem Ecclesiæ, vt maiora crimina à maioribus iudicibus cognoscantur, & sic respiciente personã confessarii, à quo aufert facultatem absoluendi in dicto casu, & de reseruatione facta in lege in pœnã, & odium ipsius delinquentis, prout inquit ipse *Sanchez*, est reseruatio facta à Sixto V. contrà malè promotos. primo enim casu ignorantia non excusat, secundo verò casu, quia habet rationem pœnæ excusat ignorantia. Veritas tamen est, quòd quando

402 agitur de foro conscientiæ, vt sunt termini, de quibus loquimur, reseruatio semper respicit ipsam Confessarij iurisdictionem, & per consequens nihil potest suffragari ignorantia ipsius pœnitẽtis, vt infra latius dicemus, cũ de *officio, & potestate confessarij circa pœnitentes qui in casus reseruatos inciderunt*, & post hæc scripta, & lecta, reperi, ita cõcludere licèt pluribus verbis *Marchinus in suo bello diuino p.* 4. *c.* 2. *sub nu.* 40. ex qua opinione nostra, pro praxi infertur. Primo ex *Auila par.* 2. *de censuris*

403 *c.* 5. *disput.* 5. *dub.* 7. quòd sciẽs esse aliquid prohibitum sub pœna excommunicationis, ignoret tamen esse illã reseruatã in bulla cœnæ, non possit absolui à quocumque confessario, & confirmat, ac probat late *Marchinus supràcitato loco.* Infertur secundo, quòd etiã

404 Sacerdos ignorans dictam reseruationem, si absoluat, licèt non peccet, tamen absolutio non valeat ex defectu iurisdictionis, ita *Facundez lib.* 8. *in* 2. *præcepto cap.* 6. *num.* 28. vt late dicimus loco supra citato; ad quem locum remittimus lectorem.

405 Quinta difficultas est de ignorantia, circà impedimentum, quod tantum impedit matrimoniũ. v.g quis baptizat proprium filiũ extra casum necessitatis, vel accedit ad consanguineam vxoris in primo, vel secundo gradu, nesciens, ex his consurgere impedimentum petendi debitum, vtrum postea si id sciuerit, teneatur petere dispensationem? Duas opiniones refert *Sanchez d. disp.* 32. *num.* 43. adheret tamen opinioni, quæ negat, talem teneri petere dispensationem. Quia ignorantia excusat ab incursu dicti impedimenti, quod habet rationem pœnæ, quod est notandum pro confessarijs secularibus; nam regulares circa hoc

406 habent priuilegium speciale, vt videre est *supra par.* 2. *recoll.* 10. *n.* 199. sequitur post hæc scripta, & lecta *Diana p.* 3. *tract.* 5. *resol.* 12.

Sexta, & vltima difficultas, an ea, q̃ diximus supra de ignorantia, extendi possint etiam ad inaduertentiam, vel obliuionem naturalem,

407 verbi gratia, quis scit esse latam excommunicationem contra percutientem clericum, & scit talem esse clericum, tamen quando percutit, non aduertit ad excommunicationem, & clericatum, sic etiam de irregularitate, &c. an incurrat dictam excommunicationem; vel irregularitatẽ? Difficultas versatur, vbi talis inaduertentia, seù obliuio naturalis non excuset à tota culpa, sed tantum à mortali, nam quando excusat à tota culpa, equiparatur ignorantiæ inuincibili, & per cõsequẽs nemo est, qui neget, excusare, in specie *Regin. lib.* 13. *praxis nu.* 172. *ad finem* loquendo generaliter de excusatione à lege pænali. Sicut etiam quando non excusat à tota culpa, sed à mortali, certum est etiam apud DD. excusare dictam inaduertentiam, & obliuionem ab incurrenda excommunicationẽ, quæ vt supra diximus, non incurritur, nisi ob peccatum mortale, & sic dubiũ tãtum restringitur circa alias duas species censuræ, nempè suspensionem, & interdictum, quæ possunt incurri et ob peccatum veniale. Sed ex supra à nobis dictis, Idem dicendum est de istis alijs censuris, sicut dicitur de excommunicatione, quãdo reperiuntur latæ secundum totum eorũ effectum; quia habent rationem veræ censuræ, & per consequens sunt pœnæ grauissimæ ideoque requiritur ad illas incurrendas, peccatum mortale, sicut ad incurrendam excommunicationem *Sanchez supracitato lib.* 9 *de matrimonio disp.* 32. *num.* 29. qui idem à pari docet, quando ignorantia fuerit culpabilis

408 tantum venialiter. Idem etiam docens de irregularitate. Non enim credibile est, inquit ipse *Sanchez*, piam matrem Ecclesiam velle talibus pænis, istos plectere pro culpa tantum veniali, clarius de excommunicatione, & alijs censuris, *Hurtado de censuris in communi nu.* 93. *& seq.* ibi, *ob eandem rationem impedit inaduertentia omninò actualis ipsius iuris, quamuis adsit scientia habitualis illius, quia scilicèt excusat à culpa, imò quamuis adsit aduertentia actualis illius, si non sit plena, impedit incursionem censuræ, quæ tantum incurritur ob p m.* idẽ habet *Layman lib.* 1. *tract.* 5. *cap.* 5. *num.* 7. *vers. Porrò.* ibi. *vt etiam intelligatur de inconsideratione, siuè obliuione legis, aut præcepti ecclesiastici non crassa, seu supina, vt aduertit Suarez disput.* 3. *sect.* 8. *nu.* 11. Exemplificat *Portellius verbo excommunicare in addit. num.* 9. in eo, qui scit opus esse prohibitum sub censura, at quando illud facit non aduertit, vel quòd sit prohibitũ dictum opus, vel quòd sit prohibitũ sub censura, & si putet post, *Suarez supra*, talẽ inaduertentiam non excusare ab irregularitate, quod tamẽ etiam excuset ab irregularitate, non videtur negare *Hurtado de irregul. disput.* 1. *num.* 28. ibi, *& ob rationem dictam si efficax est*, non incurret irregularitatem, qui

non

non considerat, vel aduertit actu, delictum esse contra ius ecclesiasticum, etiam si habitualiter id sciat: imò ei, qui non considerat, in eo delicto esse annexã irregularitatem, quod Aegid. ConinK tenetur admittere, iuxta illud, quod docuit disp. 13 nu. 93. Hucusq; Hurtado.

Hac occasione nota doctrinam singularẽ,
409 Sanchez lib. 4. summa cap. 22. num. 28. Siquis vouit soluere decem, vel ingredi religionem, siluxerit, vel fornicatus fuerit, & dum ludit, vel fornicatur, non est memor voti, vel etiam si memor est voti, non est memor pęnæ, quòd non teneatur, neque soluere decem, neque ingredi religionem, quod etiã post hæc scripta, & lecta, adnotauit Diana par. 3. tract. 6. res. 41. qui idem dicit de beneficiato in aduertenter, vel ex obliuione naturali omittente recitare horas, scilicèt non teneri ad restitutionem fructuum pro rata, &c.

Ex quibus patet, quid dicendum sit de eo, qui efficit actum prohibitum sub censura,
410 quando est ebrius, vel in frenesi, si id præuidere poterat, & per consequens etiam præcauere, quia sufficit, quòd peccauerit in causa mortaliter, ad hoc, vt incurrat censuram, vt supra diximus post Suarez tom. 5 disp. 6 sect. 1. num. 20. quem probat Megalius par. 3. lib. 1. cap. 3. nu. 79. quòd esse verum in omni sentẽtia, testatur Sanchez lib. 1. summa cap. 27. n fin. vbi hoc extendit etiam ad eũ casum, quo voluntas prima per pœnitẽtiã fuit reuocata, seù interrupta, & limitat in peccatis oris, nempè blasphemia, periurio, &c. Quia si pro istis esset imposita cẽsura, blasfemans, vel peierans, &c. in ebrietate, vel il frenesi, nòn incurreret censuram, de qua re Diana par. 3. tractatu 7. resol.
411 52. ad finem idem de irregularitate, & restituendi obligatione post Vasq. & Azorium, habet idem Diana, vbi supra vers. imò ego puto. Nec obstat opinio eorum, qui vt supra retuli, docent, Hæreticum internum, ita proferentẽ hæresim in somno, vel phrenesi nõ incurrere in excommunicationem, quia præter quod non est improbabile hunc talem incidere in dictam excommunicationem, vt ibi dixi, non
412 est eadẽ rõ de excõmunicatione ob hæresim quæ non est prohibita; nisi ab interna hęresi procedat, & exprimatur, & de censura ex alia causa, quæ de per se, & directè est prohibita, & post hæc scripta, & lecta, reperi adnotare pluribus verbis, Bossius de iubileo sect. 1. casu 10. §. 4. nu. 137. & seq.

Metus ratione quando, & in quibus casibus possit confeßarius excusare pęnitentem ab incursu censurarum.

PRo intelligentia huius materiæ recolendum est, quod diximus supra par. 1. Recoll. 7. nu. 120. scilicèt nos habere duos terminos, nempe vim, vel vt alij dicunt violen-
413 tiam; & metum, est enim differentia inter hos duos terminos, non solum quia vis semper est à principio extrinseco, verbi gratia, quando quis cogitur facto aliquo extrinseco aliquid facere, metus verò potest esse non solum ex principio extrinseco, verbi gratia, quando minis, vel timore cogitur aliquis, ad aliquid faciendum, sed etiam ex principio intrinseco, nempè ex metu infirmitatis, naufragii, &c. Sed etiam quia, quod fit ex vi, dicitur inuoluntarium simpliciter, ideòque excusat ab omni culpa, quod aũt fit ex metu, non est inuoluntarium simpliciter, sed secundum quid, ex quo potius quis elegit malum facere, quã pati id, de quo metus incutitur. Ex qua differentia sequitur, quòd cum peccatum non sit, nisi voluntarium, dum metus non tollat, sed tantum minuat voluntarium, neque excuset à culpa, sed illam minuat. ità communiter Theologi in materia de actibus humanis, & nos latius explicamus, loco supra citato, quibus illic allegatis accedit Layman lib. 1. tract. 2. c. 6. nu. 7. ad finem. vndè etiam sequitur, quarè hic quæramus de metu, quomodo excuset à censura, & non de vi, cùm
414 enim vis tollat voluntarium simpliciter, excludit etiam omnem culpam, sine qua culpa non potest incurri aliqua censura, vt sæpius supra dictum fuit, & habetur in c. sacris de iis, quæ vi metusque causa fiunt, At metus cũ non excludat, vt diximus, culpam, sed tantum minuat, de eo tantum est difficultas, vtrũ excuset à censura.
415 Secundo etiam recolendum est ex dictis citata Recollectione 7. quod metus est duplex, leuis, scilicet, & grauis, quem metum grauem alii vocant iustum, probabilem, & cadèntem in constantem virum, metus leuis accidit, quoties timetur malum leue, metus verò grauis, quando timetur magnum malum, nempè mortis, mutilationis, amissionis famæ & honoris, vel iacturæ magnæ bonorum. aut cruciatus corporis, carceris diuturni, infamiæ stupri, vel iniustæ excommunicationis, vt post alios habetur per Layman loco supracit. num. 5. vers. Porrò, qui subdit, quòd iudicis arbitrio, relinquitur definiendum, vtrum in particulari cõsideratis circumstantiis rerum, alia mala existant, quæ causent dictum metũ grauem. Conueniunt enim authores, metum leuem, non excusare ab incurrenda censura, quia cùm leuiter minuat culpam, adhuc remanet, quòd culpa sit grauis, pro qua possit etiam quis incurrere pænam grauem, qualis est censura.

His præsuppositis; est prima difficultas, an metus exauset à censura lata pro actu, non intrinseco malo, sed malo, quia prohibito; Cẽ
416 sura enim dicitur lata pro actu intrinsecè malo,

malo, quando ille actus prohibitus reperitur à l. diuina, vel naturali, qualis est qlibet actus prohibitus in Decalogo. Verbi gratia, furtū, homicidium, incestus, adulterium, &c. dicitur verò lata pro actu malo, quia prohibito, quando aliàs actus est indifferens, idest neque bonus, neque malus, tamen, reperitur prohibitus à superiore ob aliquem finem, exemplificat *Filiuccius infrà citandus* in locutione cū monialibus? *Durandus in 4. dist. 18. quæst. 5. ad tertium Caiet. par. 2. quæst 96. artic. 4.* docent simpliciter, metū hoc casu nō excusaret omninò ab ipsa culpa, sed tantū minueret culpā, confirmant ex textu in *cap. sacris de his, quæ vi, metusque causa fiunt*, vbi non excusatur quis à communicatione cum excommunicato ex metu. Hoc tamen non obstante, sit.

417 Prima conclusio. Metus excusat à censura lata pro actu malo, quia prohibito. Est communis opinio omnium Doctorum, vt supponit *Suarez lib. 3. de legibus cap. 30. num. 14. & de censuris disp. 6. sect. 3.* dicit hoc esse certum *ConinK disput. 13. num. 101.* docet *Filiuccius tract. 1. de censuris in communi num. 268. Hurtado eodem tractat. nu. 99. ad finem*, qui loquitur generaliter de omnibus censuris, sicut ēt loquitur *Duardus in Bullam cœnæ* Domini *lib. 1. cap. 2. quæst. 2. num. 19. Bonacina de censuris disp. 1. de censuris q. 2. puncto 3. num. 2. Roderic. Suarez alleg. 33. n. 3. & seq.* loquēs de metu ob præceptū Regis. ratio huius conclusionis sumitur ex eodē illo principio, qd supra posuim⁹ in materia ignorantiæ, nempè ad incurrendā censuram, requiri contumanciam respectu Ecclesiæ, qualis non potest interuenire in eo. qui ob metum grauem transgreditur præceptum ipsius Ecclesiæ, cuius respectu neq; iste, hoc casu peccat mortaliter. Ad rationem dubitandi respondetur, id quod dicitur, metum

418 minuere tantum culpam, procedere in prohibitis, quia malis, non autē in malis, quia prohibitis, quo casu non præsumitur in dubio voluisse Ecclesiam obligare contrauenientes cum tanto rigore, vt illius præcepto obedire teneamur, etiam instāte metu graui, nam leges humanæ debent esse suaues, & accōmodatæ fragilitati hominum, & sic respōdetur ad textum in d. *cap. sacris* quòd scilicèt intelligatur, vbi metus, non simpliciter fuit incussus, sed in odium fidei, & potestatis ecclesiasticè, quo casu res redditur intrinsecè mala. Confirmatur, vt benè *Suarez citato cap. 30. de legibus nu. 6. & latius post ConinK, explicat Layman loco infra cit.* quòd obligare ad rem præceptam, non obstante, quocumque metu, sit supra potestatem legislatoris humani. Ex hac conclusione, infert *Bonacina loco su*

419 *prac.* quòd si esset lata censura cōtrà clericos deferentes arma, si hoc facerēt metu mortis, quia v.g habent inimicitias, non incurrerēt dictam censuram, quia armorum asportatio est res indifferens.

420 Infertur secundò, quòd communicans cum excōmunicato metu graui vt supra, nō solum excusetur ob excommunicatione minori, quæ regulariter contrahitur per dictam participationem, sed etiam ab excommunicatione maiori, in illis casibus, in quibus talis participatio, prohibetur sub excommunicatione maiori, vel sub peccato mortali, de quibus infra *Recollect. 3.* quicquid *Caietanus, & Adrianus* contrarium doceant, ratio est, quia tantū de iure positiuo est interdicta ipsa communicatio cum excōmunicato, quod ius positiuum, vt dixi, non obligat cum tanto rigore. Videte pro nunc *Dianam tract. 6. resol. 48. vers. 4. licitum est*, latius *Auendannus in suo tractatu nouissimo de metu lib. 2. cap. 31. per totum*, quòd est verum non solum, quò ad fideles, qui communicant cum excommunicato, sed

421 etiam quò ad ipsum excommunicatum communicantem etiam in diuinis cum fidelibus, vt per *Auilam par. 2. cap. 6. disp. 8. dub. 1. vers. 3. opinio. & vers. vltimò sequitur*, vbi testatur, ita communiter tenere Magistros.

Tertio infertur ex *Duardo lib. 1. in Bullam cœnæ cap. 2. quæst. 2. num. 22.* legentem libros

422 hæreticorum ex eodem metu, non incurrere excommunicationem Bullæ cænæ, quia talis lectio, neque est intrinsecè mala, nisi foret illi occasio proxima infectionis.

423 Infertur quarto, quòd metu graui deferēs libellum duelli, vel cimba transuehens duellantes, non incidit in excommunicationem latam contra auxilium præstantes in duello, *Sanch. tom. 2. Summæ lib. 1. cap. 7. nu. 19. Auila par. 2. cap. 6. disp. 8. dub. 5. vers. 3. sequitur ad finem*, quia etiam ista sunt indifferentia.

424 Infertur quinto, præceptum ieiunii, vel recitationis officij diuini, aut auditionis missæ in die festo, & si iniunctum sub censura, non obligare cum detrimento salutis, vt infrà.

Hæc conclusio sic declarata, Ampliatur vt procedat etiam quando actus prohibitus à iure ecclesiastico, reperiatur etiam prohibitus à iure diuino positiuè tamen, dant exemplum DD. de integritate confessionis, ipsa .n. est præcepta de iure diuino, tamen positiuo.

425 Vndè si sit imposita censura contra non integrè confitentes peccata sua, si quis ex metu graui, non faceret integram confessionem, non incurreret cēsuram, sicut nec etiam peccaret: ita *Conink, Auila, Hurtado, & alij supra citati*.

426 Secūda difficultas est, an hoc sit verum, vbi actus sit ꝓhibitus quia malus, s. prohibitus iure naturali, & diuino, prout plerumque sunt oēs actus præceptorū negatiuorum Decalogi. Verbi gratia non furtum facies, non mæcaberis, &c. vtrum etiam metus grauis excuset ab incurrenda censurā, sicut iā supradictū est excusare ab illa, qn̄ actus est malus, quia

pro-

prohibitus à iure positiuo? *Sayrus lib.1.cap. vltimo num.41. Suar.d.disput.6.sect.3. Sanch. lib.9. de matrimonio disput.31.num 4. & 6.* testatur de communi, *Duardus lib.1.in Bullam cœnæ cap. 2. quæst.2. nu.7.* docent opinionem negatiuã, quibus accedit nouissimè *Hurtado de censuris in communi nu.100.ad finem*, ea ratione, quia talis metus hoc casu non excusat à culpa. Hoc tamen non obstante, sit.

427 Secunda conclusio: metus grauis excusat ab incurrendis censuris, etiã latis pro actu, qui sit prohibitus, quia malus, & sic à iure diuino, vel naturali negatiuè, vt supra: Hanc conclusionem defendit, & probat *ConinK disput. 13. num. 99. post Nauarrum cap. 27. num.63. ad finem, & Auilam par.2. cap.6. disput.8. dub.1. vers. Tertio sequitur*, qui testatur de communi, accedunt *Filiuccius d.tract.1. de censuris in communi num.269. & Bonacina* etiam videtur sequi hanc opinionem *loco supra citato*, vt patet ex exemplo, quod ipse in medium affert *n.5.* clarius post *Suar. lib. de legibus cap.30. num. 14. Layman lib.1.tract.5.cap.5.num.9.* ibi *Qui ex graui metu mortis, infamia &c. transgreditur legem, aut præceptum ecclesiæ, is non incurrit annexam censuram, tametsi quandoque à culpa etiam mortali non excusetur, si videlicèt legem violet, quæ naturaliter obligat*: licèt enim hoc casu furando, vel incestum quis committendo peccaret mortaliter excusatur tamen à censurà, quatenus illa est à iure ecclesiastico ex eodem principio, de quo supra, quòd ad incurrendam censuram, non sufficit, vt quis peccauerit, sed etiam requiritur, quòd fuerit contumax Ecclesiæ, qualis non est, vt supra dixi, qui ex metu graui aliquid fecerit. Ad id quod asserit *Hurtado loco*

428 *supra citato*, quòd præceptum Ecclesiæ hoc casu obliget ad id, ad quod aliàs quis obligatus erat iure diuino, vel naturali, & sic per hanc suam prohibitionem, ecclesiasticam non exponere subditum alicui periculo, cui iam non sit iure diuino expositus: Respondetur esse verum, quò ad culpam, non autẽ quò ad pœnam censuræ, quæ non solum requirit cõsensum in factũ, sed etiam in cõtumaciam, vt supra. Ex hac conclusione infertur, excusari

429 Christianos remigantes in triremibus, vel nauibus Turcarum, vel aliàs metu, vt suprà, se exercentes in damnum Christianorum, licèt enim concederemus, illos peccare contrà ius naturæ, vt aliqui volunt, de qua re egi *supra par.1. recoll.7. nu.135.* vbi alios citamus, non tamen incurrerent in excommunicationem, &c. *Auila, & Bonac. suprà c.* de qua re & si haud clarè *Comitolus lib.5. responsorum morali q.8. & 9. clarius Diana p.3. tractatu 5. res. 36. & tr. 6. res.48.* intellige non solum de excommunicatione in Bulla cœnæ, sed etiam de excõmunicatione à iure, vt contra aliquos *P. Lanfrancus opusculo de scandalo c. 12. nu.7.* & si alia ratione, quæ non est *ita* particularis. Ita etiam de deferentibus ex metu graui ar-

430 ma, æquos, &c. ad Turcas, vel etiam aperiẽtibus ex eodem fine, secreta status Christianorum, &c. *Bonacina de censuris in particulari disput.1. q.8. puncto 4 num.6.* idem de eo, qui compulsus ab alio metu mortis percutiat, vel occidat clericum, quòd non incurrat excommunicationem dixit *Auila supra vers. 3. sequitur, ad finem*, quia vt dixi non sequitur, peccauit quis mortaliter contra legem naturalem, vel diuinam, ergo incurrit censuram, nisi etiam peccauerit contra ipsam ecclesiam imponentem censuram.

Ampliatur conclusio, vt procedat, non solum quoad censuras, sed etiam quò ad effectus censurarum; exemplum ponunt communiter DD. de eo, qui est excõmunicatus,

431 & tamen ob metum grauem ammissionis famæ celebret, quia non incurrit irregularitatem. *Ità Auila, & Bonac. locis citatis*, eadem ratione, quia isti effectus sunt de iure humano, quod ius non censetur obligare cum tanto rigore. Nota tamen ad declarationem huius ampliationis, quòd isti effectus, vel solum inducunt impedimentum, & sic culpam, vel etiam inualiditatem actus, ampliatio procedit in primo casu, vbi inducunt tantum culpam, vt in casu proposito de excommunicato celebrante. Idẽ dicas de ordinato ab Episcopo excommunicato per metum grauem, cùm enim metus excuset à culpa, excusat etiam à suspensione, vel irregularitate; Non autem

432 secundo casu, quia tunc peccabit, & actus sequutus erit inualidus, *Hurtado de censuris in communi nu.101. ad finem*, Exemplum est de excommunicato denunciato, sacramentaliter absoluente, & si metu, vt per *Auilam p.2. cap.6. disp.8. dub.5. vers.4. opinio ad finem*, vbi contrarium docet de iudice ferente per metum, sententiam, quòd scilicèt tunc non peccabit, & si eius sententia taliter per metum lata, erit inualida, de qua re latè *Auendãnus in suo tract. de metu lib.2. cap.15. a n.33.* potest etiam hoc comprobari exemplo, quod tradit *Suarez supra allegatus* pro conclusione, & prosequuntur alii, ibi à nobis citati, de

433 contrahente per metum grauem matrimonium cum consanguinea, vel affine in gradu prohibito, talis enim vtiq; incurreret excommunicationem latam in *clementina vnica de consanguinitate, & affinitate*, sed tamen non per hoc, non erit inualidũ matrimonium, & non peccabit consumando, *Sotus d. artic. 4.* quia consumando non cõtrauenit legi ecclesiasticæ, sed naturali, concordãt in hoc *Suar. de legibus lib.3. cap.3. nu. 15. Auila & ConinK*, quos sequũtur *Hurtadus, & Layman supra. Megalius p.3. lib.3. c.2. nu.31.* vbi dat exemplũ de collatione beneficij facta excommunicatio, de qua re nos latè in nostro *tract. de officio*

capellani, Vtrum autem metus scãdali, seu vt alij dicunt, necessitas vitandi scandali, sit sufficiens, vt aliquem excommunicatum celebrantem excuset ab irregularitate infra num. 444.

434 Ampliatur secundo, quòd procedat etiã vbi metus non incutitur ipsi, sed propinquis, nẽpè patri, matri, fratri, filio, vxori, &c. nã cũ in ipsis, etiam quis torqueatur, censetur metus grauis etiam respectu ipsius Ita post *Siluestrum, & alios Riccitullus loco infra citando, Megalius p. 3. lib. 1. cap. 2. n. 78. & post Couarr. Sanch. Suar. Azor.* Conink, *& alios Layman lib. 1. tr. 5. p. 2. cap. 6. nu. 5. vers. Porrò.*

Limitatur primò, vt procedat tantum, vbi talis metus incutitur propter causas humanas, nempè commodi, vel voluptatis, secus si in odium religionis, vel potestatis ecclesię. Ita DD. omnes, vt testatur Suar. *disp. 6. sect. 3. & lib. 3. de legibus cap. 30. num. 9.* prosequitur *Hurtado de censuris in communi n.* 100. Solum discrepat *Salas*, qui cõtendit, hoc secũdo casu, talem peccare mortaliter, non autem incurrere in censuram, eadem ratione, qua nos supra, quòd scilicèt talis non videatur peccare contra præceptum ecclesiæ, sed fallitur sua pace, quia cùm talis metus inferatur in contemptum Prælati, & odio potestatis ecclesiæ non solum quis peccat contra ius diuinum, sed etiam contrà ipsam ecclesiam, de cuius iniuria agitur, vt benè *Layman citato num. 9. ad finem*; hanc opinionem dicit probabiliorẽ Bonae. *disput. 1. q. 2. puncto 3. nu. 2. ad finem, latè Riccitullus lib. 4. de iure personarum capit. 44. num. 11.*

436 Limitatur secundo, vbi præciperetur aliquid sub censura, exprimendo, quod id teneatur quis exequi, etiam cum periculo mortis, *Riccitullus sup. num. 8. & sequenti* Quod sit potestas nõ solum in Iudice ecclesiastico, sed etiam in Iudice laico seculari, aliquid præcipere sub hoc periculo, est communis sententia, de qua testatur *Suarez de legibus lib. 3. cap. 3. num. 4.* vbi dat exempla in casu aggrediendi periculosum bellum, & perseuerandi tempore pestis, in aliquo loco ad commune bonum, in terminis nostris *ConinK loco supra citato num.* 104. testatur de communi, post *Sotum, Duardus supra num. 33.* qui do-
437 cet, quòd Episcopus tempore pestis possit præcipere, sub censura Medicis, Confessariis, & tanto magis Parrochis ne discedant à loco, vbi pestis grassatur. Accedit *Megalius 3. par. lib. 1. cap. 3. nu. 76. ad medium, latè Marchinus in suo bello diuino, siuè de peste nostri temporis.*

438 Limitatur tertiò, vbi metus prouenirer ex suo delicto, verbi gratia, quis ob suũ crimẽ fuit condemnatus ad mortem, vel mutilationem, quia si Iudex præciperet ei aliquid faciendum, quod sub censura reperitur prohibitum si velit mortem euadere, non potest id exequi absque incursu censuræ.

Necessitatis ratione, quando quis iudicandus sit à confessario, non incidisse in censuram.

PRima conclusio, quoties enim actus prohibitus sub censura est malus tantum, quia prohibitus, vt supra explicaui, *quæsito præcedenti in secunda conclusione*, excusat ne-
439 cessitas. Probatur, nam eadem, imò maior ratio militat pro excusatione à lege humana in casu necessitatis, quàm in casu metus, vt benè *Piliuccius tractatu 1. de censuris in communi num. 270. Duardus, & alij supracit.* Ex qua conclusione sequitur, quòd non solũ ratione metus excusatur quis ab excommunicatione, loquens cum monialibus in ea Diœcesi, vbi id prohibetur sub tali censura, sed etiam ratione necessitatis, puta famis, vel simili. Potest probari hæc conclusio, ac illatio per regulam illam, quam generaliter tradit *Graffius de arbitrariis confessariorum lib. 2. cap. 44. num. 9.* scilicèt quòd quæ necessitatis
440 causa fiunt, nunquam prohibita censentur, etiam si latissima sit prohibitio, vbi quoque benè probat, remitti arbitrio boni viri, quanta debeat esse talis necessitas, & loquitur de participãte ex casu necessitatis cum excõmunicato, quo casu, vt suprà indicaui, & infrà latius dicam Recollect. 3. potest quis etiam incurrere excommunicationem maiorem, De excommunicatione contrà violantes festa, quòd illam non incurrãt, qui ex necessi-
441 tate illis diebus opera seruilia exercent, docet idẽ *Graffius lib. 2. de casibus reseruatis cap. 29. sub num. 24.* de qua re latè *Fagundez lib. 1. in 1. præc. cap. 14. Sanchez lib. 5. opusculorum moralium cap. 2. dub. 18.* In terminis de fugiente hostes, vel etiam Satellites, ex quibus timet mortem, vel graue damnum, si fugien-
442 do ingrediatur monasterium monialium ad se tuendum, quòd non incurrat excommunicationem latam contra ingrediẽtes dicta Monasteria absque licentia Superioris, post *Sanch. & alios Bonacina de clausura q. 4. puncto 4. nu. 13. vbi nu. sequenti* habetis, quid agendum hoc casu, & quando talis gaudeat immunitate. Nota tamen, quòd contrarium
443 vidi practicari in fœminis coniugatis, quæ ob viri seuitiam in dicta Monasteria absque licentia se recipiunt, maximè quando periculum vitæ amittendæ non esset valdè proximum, quia fuerunt absolutæ ab excommunicatione.

444 Ampliatur, vt supra fuit dictum de metu, etiam quò ad effectum censurarum: nam si Sacerdos, vel Religiosus habens excommunica-

nicationem à qua hic, & nunc non potest absolui, timeat, quòd non celebrando, sibi infamia alicuius delicti obueniret, si celebret, nō non fiet irregularis, ita post *Nau. & Cordubam, Auila p.2 cap.6.disp.8.dub.5. vers. ex dictis primo sequitur.* per hæc verba, *quòd si Religiosus incidit occultè in excommunicationem reseruatam* Papæ, *vel suo Superiori absenti, interim dum non potest obtinere absolutionem, potest contritus celebrare, vel recipere eucharistiam, quando reliqui Religiosi recipiunt, & interesse choro, si ex eo, quòd abstineat, periclitatur eius fama.* Vbi idem dicit de sacerdote, qui oc
445 cultè occidit clericum, quia vt subdit *vers. sequenti*, hæc irregularitas solum incurritur ob celebrationem, quæ fit cum peccato mortali, qualis non est ista, quæ fit ex necessitate euitandæ infamiæ, vel scandali, latè *Suarez tom.5.disp.6.sect.4.n.13. & sequenti, Megalius par.3.cap.1.n.77.* de veriori testatur *Lazarius de monitorijs sect.4.q.18.nu.7. Hurtado de censuris in communi sub nu.* 101. ibi, *unde qui secretò commisit delictum, cui annexa est censura potest, si alias sit in statu gratiæ celebrare, etiam*
446 *absque confessione, quoties id sit necessarium, nè eum ipsius infamia alij conijciant, eum commisisse aliquod delictum, ob quod non audet celebrare, ac proindè non fiet irregularis, quia irregularitas hæc non incurritur absque peccato mortali*, si quæris quare talis celebratio non sit mortalis? Respondet *Nauarrus citatus sup.*
447 & alijs citatis prosequitur *Layman lib.3.tr. 3.p.3.c.12.ad finem*, quia lex naturalis, & diuina, de defendenda propria fama, præstat legi humanę de abstinendo à sacro in excommunicatione, vel irregularitate. An etiam neces-
448 sitas populi, vt audiat missam, vel etiam ipsius sacerdotis corporalis, quia si non celebrat, priuatur stipendio, quo solum potest substentari illo die, etiam hoc casu excuset ab irregularitate? dixi in *tract. de officio cappellani q.10.num.54.* quibus illic allegatis pro primo casu, videre *Fillutium tractatu 11. no. 272.*

449 Aliqui Doctores subdunt, quòd necessitas euitandi scandali, etiam excuset à paritione censuratum, ita *Auila loco supracitato vers. ultimò sequitur*, loquens de excusatione ab incursu excommunicationis ob communicationem cum excommunicato, & *Megalius etiam supra num.* 78. qui loquitur de excommunicatione ab incursu excommunicationis in communi, sed si res benè perpendatur, vix potest dari casus, in quo, tantum ratione scandali, vt illum explicauimus *sup.p.1. Recoll.14.* Quis excusetur ab incursu censurarum, nisi timeatur infamia, vt supra declaratum fuit, maximè pro celebratione, nam probabile est, quod post alios, docet *Fillucius tract.11.sub nu.271.* scilicèt excommunicatum posse audire sacrum, quando illud non potest omittere, nisi cum aliorum scandalo. Qui *intelligit per scandalum, occasionem, quæ alijs daretur committendi aliquod peccatum, vt murmurandi grauiter, vel temerè iudicandi, non autem quamcumque admirationem populi cum continua sermocinatione circà talem effectum, & causas eius*, & ita intellige *Auilam* loquentem de communicante ex tali necessitate cum excommunicato, vt infrà *Recoll.3.*

Ampliatur secundo conclusio, vt sit vera non solum vbi vrgeat necessitas in propria persona, sed etiam vbi id contingeret in aliena persona, quia hoc etiam casu excusatur quis ab incursu censurarum, Primus casus ponitur à *Marcello Vulpe in sua praxi fori ecclesiastici cap.1.sub nu.* 40. de percutiente clericum, non solum pro sua defensione necessaria cum moderamine inculpatæ tutelæ; sed etiam pro defensione illarum personarum, per quas ei fit iniuria, vt sunt filij, pater, mater, frater, vel soror, quia quilibet tenetur subuenire proximo suo, sicut sibi ipsi. *can. charitas 4. item, de penit. dist.2.* de qua re egi *sup. par.1. recoll.7. à nu.244.* Secundus casus ponitur à *Megalio 3. par. lib.1. cap 3.num.74.* de prohibitione facta sub pœna excōmunicationis ne quis absq; debita licentia ingrediatur in Monasterium monialium, de qua infrà *cùm de excōmunicationibus in particulari*, quia si accendatur ignis in monasterio, vt in facto
450 euenit casus hic Arimini, & non suppetat tempus adeundi superiorem, ingrediens dictum Monasterium ad effectum extinguendi ignem, non incurrit dictam excommunicationem, quòd etiam necessitas vitæ, aut salutis proximi excuset ab obseruatione diei festi, *Fagundez lib.1.in primum præcep. cap.14. num.16.*

Quæres qualis debeat esse talis necessitas, quæ excuset ab incursu censurarum? pro responsione sit.

451 Secunda conclusio magis particularis; illa necessitas excusat ab incursu censurarum, quæ excusat à peccato mortali. Patet ex regula, cessante causa cessat effectus; causa enim circa quā, seù materialis, ob quam incurritur censura, vt supra dictum fuit, est culpa mortalis; ergo vbi ratione necessitatis, quis excusatur à culpa mortali, excusatur etiam ab incurrenda censuram, ob dictam culpam latā. Cōfirmatur, nam quando quis habet iustam & rationabilem causam nō seruandi legem, aut pręceptum, in quo imponitur censura, excusatur ex capite necessitatis ab illius obligatione, ergo etiam ab illius pœna, quæ est cē sura. Maior probatur, quia leges humanę debent esse accomodatæ hominum fragilita-
452 ti, & per consequens non possunt obligare, nisi quatenus humana fragilitas potest illas seruare, & sic absque tanto rigore, dispendio, & periculo, vndè hoc casu inter-

terpretari debemus mētē legislatoris fuisse, quod noluerit obligare, cū neq; potuisset, vt supponim⁹ ex materia de legibus pro nūc videre *Vasq. 1. 2. disp. 161. c. 2. n. 11. & dicta à nobis sup. p. 1. Recoll. 7. à n. 161.* vbi habes plures casus similis necessitatis, quæ excuset à mortali. Hæc conclusio tribui potest *Nau. cap. 27. num. 9.* vbi subdit hanc regulam esse plenam consolationis, *Filliucius supra num. 270. Megalius etiam supra num. 74.* & cæteri communiter.

453 Ex capite nullitatis, posse aliquem excusari etiam à censura in iure lata, quando ipsum ius est nullum, puta, quia actu dictum ius non obligat probat *Suarez tom. 5. disp. 4. sect. 6. n. 2. & seq.* vbi late declarat, quo modo lex, & ius actu desinat obligare, & summant *Filliucius tract. 11. a nu. 27.*

De absolutione à censura de iure, in communi.

EX quo enim censura in iure posita, potest esse vel Summo Pontifici; vel Episcopo, vel nemini reseruata, vt infrà cùm *de censuris in particulari*, ad quem locum pertinet etiam agere de absolutione cēsuræ, quæ est reseruata, & quæ non est reseruata; ideò hic tantum agimus de absolutione ipsius censuræ in communi.

An censura necessariò tolli nequeat, nisi per absolutionem.

454 PRima conclusio: Censura propriè, & perfectè non tollitur, nisi per legitimā absolutionem. Conclusio est certa, & communis, vt post *Suarez, & ConinK dixi supra 1. par. Recoll. 5. num. 45.* quibus illic allegatis addo *Layman lib. 1. tract. 5. par. 1. tract. 5. par. 1. c. 7. in principio, & Filiuceium tract. 11. n. 279.* vbi testatur hanc conclusionem esse de fide, ex verbis illis Christi Domini. *Quæcumq; ligaueris, vel solueris, &c.* Qui benè inferunt, vt etiam ego ibi subdidi, censuram non tolli per hoc, quòd censuratus desinat esse sub potestate censurantis, vt v. g. si superior, qui censuram tulit, vel ipse mortuus, contra quem fuit lata, moriatur, vel ipse superior amiserit aliò modo iurisdictionem, aut ipse censuratus aliò se transferat, item neque per emendationem ipsius censurati, seu recessum à contumacia, vt si parti, ob cuius læsionem lata fuit, integrè fuerit satisfactum, vel paritum monitioni, quia sicut ad infligendam censuram, non sufficit voluntas partis læsæ, sed opus est authoritate iuris, vel iudicis, ita eadem est necessaria, vt ipsa tollatur.

455 Hæc enim sunt certa; dubium duntaxat versatur, quando censura non fertur absolutè, sed sub conditione, *nisi*, vel *donec resipiscas, satisfacies, & simil.* vt per *Suarez infra cit.* idē dubium erit, si fuerit dictum *quousque* solueris, satisfeceris, &c. nam aliqui authores de omni censura affirmant, illam dicta conditione, latam semper egere absolutione. Alij generaliter etiam loquendo docent, sequuta satisfactione, ipsam cessare absque aliqua absolutione. Et tandem cæteri magis communiter distinguunt inter excommunicationem, & alias duas species censuræ, nempè suspensionem, & interdictum; primo casu asserunt necessariam esse absolutionm, non autem secundo casu, vt post *Couarru.* refert *Suarez t. 5. disp. 7. sect. 1. à nu. 11.* Qui author, si rectè legatur, *ibid. disp. 19. sect. 1. à nu. 3. & clarius disp. 29. sect. 2. num. 14. & disp. 38. sect. 1. à num. 3.* adhæret huic tertiæ sententiæ, & si nō simpliciter id neget de suspensione, & interdicto, vt negauit *Nau. cap. 26. num. 265. ad fin.* & ante eum *Siluester, infra citato loco*, sed tantum, vbi istæ censuræ feruntur ob puram pœnam, quia putat, quòd quando reperiuntur illo modo latæ ob contumaciam, sicut fertur excommunicatio, adhuc esse necessariā absolutionem.

456 Secūda conclusio: Suspēsio, & interdictū, vt suprà dixi, latæ, sequuta satisfactione, &c. cessant absq; alia absolutione; ita *Siluester verbo interdictum 3. num. 13. Nau. suprac. nu. 165. Couarr. & alii communiter, vt percipitur ex Suarez suprac. disp. 7. sect. 1. num. 11. & 12.* testatur de communi, loquendo de suspensione post *Nauarr. Auila p. 3. disp. 7. dub. 1. conclus. 1.* vbi habet hæc verba. *Quando suspensio imposita fuit ad certum tēpus v. g. per mensem, vel sub conditione, donec satisfeceris, adueniente termino, vel facta satisfactione, cessat sine noua absolutione*, vbi allegat *Angelū, Siluestrum, D. Antoninū, & Henriquez*, in quo concordat *Layman lib. 1. tract. 5. cap. 4. nu. 1.* latius, & plures allegando, testatur de communi *Sayrus lib. 4 de censuris cap. 17. num. 2. & 3* vbi *num. 4.* idē post eosdem authores dicit de interdicto, & ampliat, vt *Auila loc. suprac.* siuè à iure siuè ab homine sint dictæ cēsuræ impositæ, item quòd neque sit necessaria declaratio iudicis, quod etiam dixit *Layman loco supra proximè citato*, cuius tamen contrarium videtur firmare *glos. in clem. 1. vers. donec de decimis, ibi, satisfeceriderem*, quòd sufficiat declaratio iudicis *super satisfactione, sine alia absolutione*, sed glossa supponit, esse dubium de satisfactione, vt patet paulò ante, ibi, *quia de satisfactione dubitari potest.* ideò eadē *glossa in cap. non est nobis, vers. donec, extra de sponsalibus* simpliciter docet, tempore elapso non esse necessariam absolutionem pro interdicto illo modo, lato. Confirmatur ex Pontificali Romano Clementis VIII. cum de ordine suspensionis circa principium.

457 Ampliatur ex *Auila*, *loco supracitato*, esse

esse veram hanc nostram conclusionem, siuè lata sit eo modo censura pro delicto præterito, siuè pro futuro, seu pro contumacia, vel vt clarius loquar, siuè sit lata, vt pura pœna, siue vt censura, & sequuntur *Layman etiam sup. cap. 4. nu. 1.* ibi, *Si ob delictum præteritum imposita est ad certum tempus v.g. ad triennium, vel sub conditione, donec restituas, elapso tempore, vel impleta conditione, per se ipsam cessat, &c. Hurtado de suspensione difficultate 12. & de interdicto difficult. 16. num. 47.* qui testatur: ità contrà nonnullos, conuenire communiter Doctores fatetur hanc opinionem esse communiorem *Alterius disp. 8. de suspensione cap. 2. vers. secundo ad propositam, & disp. 11. de interdicto c. 1. vers. remanet*, & si ipse sequatur opinionem contrariã, itẽ *Suarez duobus posterioribus locis supracitatis*, qui docet quòd quãdo dictæ duæ censuræ feruntur ob contumaciam, & sic non in puram vindictã, sed vt censuræ, expresſè sub hoc modo, & cõditione *donec*, vel *quousq; satisfeceris*, vel *vsq; ad satisfactionem*: esse necessariam absolutionem, & si non sit necessaria, quando tantum feruntur ad certum tempus pro delicto præterito v.g. ad triennium, hanc ampliationem esse probabilem, & si contrarium asserat esse verius, testatur *Filliucetus loquendo de suspensione tract. 17. num. 71. & tract. 18. num. 115.* loquendo de interdicto, dixi, *expressè sub hoc modo, & cõditione, &c.* quia nõ assentior *Sayro, & aliis ab eo relatis lib. 4. de censuris cap. 17. num. 8.* qui generaliter docent, suspensionem
458 propter contumaciam latam, per se ipsam cessare, si reus à contumacia recessit, & nulla opus esse absolutione, vt benè post *Suarez Layman loco supracit.* & latius *Alterius citata disput. 8. de suspensione cap. 2. vers. 1. si loquamur*, cùm hoc casu non habeat locum regula illa; taciti, & expressi eadem est virtus, sed potius alia regula, quòd absolutè loquens, absolutè sit intelligendus, & per consequens cùm censura, vt censura ob contumaciam absolutè lata, indigeat absolutione, etiam cessante contumacia, ita etiam suspensio, & interdictum sic absolutè lata.

Limita tamen conclusionem secundum omnes Doctores supracitatos, quando sensus verborum esset, vt non antea absoluatur suspensio, vel interdictum, nisi præcedat absolutio, vt infra in limitatione ad proximam conclusionem.

459 Tertia conclusio: excommunicatio sub eadem conditione lata *donec* vel *quousque restituas, satisfacias, &c.* secundum tutam opinionem, sequuta satisfactione, vel solutione cessat absque aliqua absolutione dicit hanc nostram conclusionem probabiliorem post *Couarr. Auila par. 2. cap. 7. disp. 2. dub. 7. vers. conclusio.* Dicit veriorem, *Conink disp. 14. de excommunicatione num. 219. Vasqu. de excommunicatione dub. 18.* illam docere communiter DD. asserit *Hurtado disp. 14. de excommunicatione nu. 3.* Probatur à pari de suspensione, & interdicto, etiam latis ob contumaciã, sicut fertur ipsa excommunicatio, vnde hãc opinionem sequendo, euadimus difficultatem assignandi rationem differentiæ inter dictas duas species censuræ, & excommunicationem, quarè illæ eo modo latæ, cessent sequuta satisfactione, non autem excommunicatio, circa quam valde insudant authores contrarij, vt est videre, apud *Suarez, & Alterium locis citatis supra*, huic etiam nostræ cõclusioni videtur se subscribere *Layman lib. 1. tract. 5. par. 1. cap. 7. num. 1. vers. denique, & si obijcias*, dum docet, non repugnare, quòd cẽ-
460 sura validè feratur sub hac conditione, vt duret, donec in contumacia perseueratur, & vt cum primũ à cõtumacia recessũ fuerit, vel satisfactum, ipso facto liber, quis, & absolutus existat, qua ratione, hanc probant conclusionem *Couarr. Auila ConinK. & Vasquez*, quod scilicèt eo modo excommunicandi, implicitè detur absolutio sequuta satisfactione, seu dictum modum excommunicandi idem significare, ac si diceretur explicitè: te excommunico propter talem offensam in bonis, vel persona; & rursus te absoluo statim atque satisfeceris, & per consequens talis excommunicatio secundum dictos authores non tollitur absque absolutione, vt aliqui obijciunt, sed hæc ratio non placet *Hurtado loco suprac.*
461 quia vult cessare dictã excõmunicationẽ, nõ ex voluntate iudicis positiua eã auferendi, sed ex defectu voluntatis eam prolongandi post illum terminum, seu satisfactionem, quia absque voluntate excommunicantis nequit prolongari, quæ ratio mihi videtur verosimilior Certum autem est, tunc continere absolutionem explicitè quando vteretur excommunicans his verbis, *ex quo satisfeceris* absolutus sit, vt per *Suarez*, *& alios supracitatos Authores, qui Suarez disp. 19. sect. 3. nu. 9.* hunc modum excommunicandi tribuit S. Pontifici duntaxat.

Dixi secundum tutam opinionem, quia communis, & tutior in praxi opinio est, quòd sit opus absolutione, vt testatur *Reginaldus lib. 9. praxis fori pænitentialis num. 64. ad finẽ*, cùm sit sensus illius modi, vt ante illam satisfactionem, non possit tolli, sed benè post illã impletam, & excommunicatio regulariter non tollitur nisi per absolutionem, vt per *Filliuccium tract. 11. nu. 276. vers. neque est necessaria, & tract. 12. nu. 129. ad finem.* de communi testatur idem *Couarr.* qui nostram docuit conclusionem, & refert, & probat *Alterius lib. 4. de excommunicatione disput. 1. c. 1. vers. hanc opinionem*, & confirmari potest ex Põtificali Romano loco suprac. vbi tantũ fit mentio de suspensione, & interdicto. Amplia-

462 pliatur conclusio siue sit censura lata à Summo Pontifice, vt per Authores supracitatos, siuè ab interioribus Prælatis, contrà *Siluestrum*.

463 Et limitatur quando excommunicatio ferretur hoc modo, *Petrus sit excommunicatus ob furtum*, vel aliud crimen, *& non liberetur donec satisfecerit*, quia hoc casu conueniūt Anthores supracitati, post satisfactionem esse necessariam absolutionem cùm hæc verba dirigantur ad iudicem, qui debeat eum liberare, scilicèt absoluere post satisfactionē, ita *Suar. disp. 8. sect. 1. n. 13. Reginal. sup. & alij.*

464 Quæres an si lex, seu ius, in quo fertur cēsura contrà aliquod crimen cōmittentē, abrogetur per æqualem potestatem habentem, is qui ante abrogationem dictum crimen cōmisit, remaneat absolutus à dicta censura, vel egeat adhuc absolutione? Respondet *Alterius, lib. 4. de excommunicat. disp. 1. cap. 1. in princ.* Hunc egere absolutione, quia abrogatio ad excommunicationem præteritam non trahitur, sed benè ad futuram iuxta regulam,

465 quod lex respicit futurum, non præteritum tempus *cap. 2. & finali de const. l. leges & constitutiones C. de legibus*. Adde tamen, nisi dicta lex abrogans, declararet etiā nullam dictam legem antiquam, in qua imposita erat pœna censuræ, quia tunc talis lex extenditur ad præterita, vt per *Canonistas in d. c. fin.* & tradit latè *Suarez lib. 1. de legibus cap. 14. num. 2.* & in terminis nostris loquendo *t. 5. disp. 19. sect. 1. nu. 9.* vbi benè declarat, dictum modum reuocationis prioris legis, vt censura ex vi illius incursa ablata cēseatur esse cū irritatur p nouā legem quidquid ex alia lege sequutū fuit. Quod etsi cōcedat S. Pontifici tñ *n.* 10. subdit, quòd si ab inferioribus vsurparetur, licèt malè facerent, factum tamen teneret, concordāt, *Alterius* supra *vers. eodem modo*, & *Filliuc.*

466 *tract. 12. nu. 231. & seq.* Quando autem reuocatio censuræ facta fuit per vim, & metum quòd nullam afferat excusationem, sicut absolutio ab ea, eodem modo extorta, nullum operatur effectum, post *Basilium Pontium notat Diana p. 3. tract. 5. resol. 115. ad finem.*

Quis possit à censura absolui.

467 PRima conclusio. Absoluendus à censura debet esse subditus, & per consequēs distinctus ab ipso absoluēte. Probatur à pari ex his, quæ infrà dicentur, cū de censuris ab homine, sicuti enim ibi probamus, non posse ferri censuram, nisi in subditum, & per consequens in personam distinctam ab eo, qui illā fert, ita neque potest dari absolutio, nisi subdito, qui necessario supponitur, esse personā distinctam ab ipso absoluente. Consequentia probatur ex verbis *D. Ambrosii* relati in *canone verbum Dei de pænitentia distinct. 1.* ibi, *Dominus par ius, & soluendi voluit, & ligandi, qui vtrumque pari conditione permisit.* Ex quibus patet, hæc duo esse corollatiua, quorum

468 vt vulgatum est proloquium, eadem debeat esse dispositio *l. 1. vbi Bartolus C. de cupressis lib. 10. Abbas in c. quia clerici nu. 7. de iure patronatus.* Conclusio hæc, post alios antiquiores ponitur à *Suarez tom. 5. disp. 7. sect. 7. nu. 2.* Dicit esse certam, *Filliuccius tract. 11. nn. 323.* & probant alij communiter. Non obstat, quòd mortuus debeat absolui à censura, quā in vita contraxit, qui non videtur, quòd sit subditus, vt latè explicaui supra *par. 2. Recoll. 8. à num. 16.* Quia respondetur, mortuum

469 posse dici quodammodo subditum ecclesiæ, quò ad aliquem finem, pro quo absoluitur, nempè vt Ecclesiastica possit frui sepultura, ita *Filliuccius supra*, agit etiam de hac

470 re *Megalius par. 3. lib. 1. cap. 9.* Nota tamen, quòd cùm distinctio personalis in absolutione à censuris requiratur tantum iure humano, non repugnat, Papam posse seipsum ab illis absoluere, secus tamen est in alijs Prælatis, quia ipsi non possunt solo signo declarare absque verbis, quem esse absolutum à censuris, sicut potest Summus Pontifex, vnde quia non est improbabile, suspensionis, interdicti, ac irregularitatis ablationem non egere verbis, probabile etiam est, posse dictos Prælatos seipsos ab istis censuris, ac irregularitate liberare, vt nouissimè ostendit *Bossius de iubileo sect. 1. c. 10. §. 9. n. 199.* Et si fateatur contrariā sententiam esse communem.

471 Secunda conclusio: Absens potest absolui à censuris: Probatur eadem ratione, de qua supra, aliquis etiam absens potest excommunicari, ergo etiam ab excommunicatione, vel alia censura absolui. Confirmatur à *Tusco lit. A. conclus. 39. nu. 6.* nam absolutio est priuilegium, quod benè confertur absenti. Hæc cōclusio est communis, vt præter *Coriolanum*, quem citauimus ad hoc, supra *par. 1. Recoll. 3 num. 112.* testātur *Reginaldus lib. 9. praxis nu. 39. Alterius lib. 5. disp. 6. cap. 1. in principio.* & *post Suarez suprà*, *Filliuccius tract. 11. num. 323.* Nec obstat, quòd de contumacia deposita non potèst constare, quando quis est absēs, quia supponimus ab absente peti absolutionem, quod sufficit ad indicandam contumaciam depositam, vel etiam si non fuit petita, ex quo hæc absolutio potest etiam dari inuiso, vt infrà *conclus. proxima*, negamus esse necessarium, quod constet superiori de contumacia deposita, ad effectum absolutionis maximè in foro externo, de quo loquuntur dicti authores.

472 Tribus modis posse dari absolutionem à censuris absenti, notant communiter Doctores, vt per authores supracitatos, scilicèt verbo, literis, & mediante procuratore, & si non de-

desint, qui negent, aliquos ex illis, nempè per litteras, & per procuratorem, vt per *Sayrum lib. 2. de censuris num. 12. & 13.* Sed quidquid sit de absolutione mediante persona procuratoris, qui nomine censurati recipiat absolutionem, quæ pertinet ad forum externum, & sic non facit ad nostrum propositum, vt be
471 nè aduertit *Reginaldus supra num. 40.* Absolutio ista per litteras est in vsu ecclesiæ, nō solum, per litteras, in quibus committitur facultas absoluendi præsentem, alicui Sacerdoti, maximè quando dicta absolutio delegatur coniuncta cum sacramento pœnitentiæ, vt quotidie videmus fieri a S. Pænitentiaria, & pōt hoc modo vti quilibet Prælatus, ita absoluēdo à censuris sibi reseruatis, quia vt ait *Sotus*, & prosequūtur *Sayrus, Reginald. & Auila locis supracitatis*, est mos Ecclesiæ per litteras committere Sacerdoti, vt ab excommunicatione absoluat. Sed etiam sine commissione, scil. simpliciter absoluendo à censuris, vt fit etiā quotidie in rescriptis S. Pontificis, & litteris collatiuis beneficiorum, vbi apponuntur illa verba; *Teque absoluentes, à quibusuis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, &c* de quibus *supra egi à num. 57.* & in terminis notat *Filiuccius citato num. 324.* Et absolutio absenti solo verbo potest dari non solum secundum omnes à S. Pontifice, qui vt post alios antiquiores, notant *Reginaldus,*
472 *Alterius, & Sayrus locis supracitatis*, si intra cubiculum suum, diceret, ego absoluo omnes excommunicatos totius mundi, intēdens hoc ipsum, quod dicit, omnes essent absoluti & fierent participes suffragiorū Ecclesiæ, & ab alijs Prælatis inferioribus respectu censurarum sibi reseruatarum, & suorum suditorum, vnde *Auila loco supracitato vers. 1. sequitur*, subdit, quod rectè faciunt Prælati qui dum in Capitulis generalibus dant generalem absolutionem à censuris, solent eam extendere ad absentes. Sed etiam à quolibet confessario, quod accidere potest, quā
473 do v.g. ex in consideratione, aut obliuione nō absol uerat pænitentem à censuris, quia si aliàs non potest habere pænitentem præsentem, poterit illū absoluere in absētia, ita post *Paludanum, & Nau. Alterius lib. 4. disp. 6. consl. 1. vers. postremò eadem conclus. ad finem*, idem est quando confessarius absoluit ab aliqua
474 censura à qua nō poterat, quia erat reseruata: nam obtenta facultate, si aliter non potest haberi pænitens, & moneri de errore, poterit eum absoluere absentem, vt post *Nau. cap. 26. nu. 14.* habet *Auila par. 2. cap. 7. disp. 2. dub. 1. vers. 2. sequitur, & Bonac. disp. 1. q. 3. p. 4. nu. 4.* Qui contra ipsum Nauar. docent, secus dicendum de absolutione à casu reseruato, de qua re infrà nos suo loco, cùm *de officio & potestate confessarij circà penitentes habentes casus reseruatos*. videte pro nunc *Vegam in summa de absolutione casu 17. Layman lib. 1. tr. 5. c. 6. nu. 7.*

Sed hac occasione non prætereunda decisio casus, qui nuper accidit in facto, de quodam Confessario, qui ex obliuione absoluit quendam ab excommunicatione S. P. reseruata in Bulla cænæ, & cùm pœnitentem illū non posset amplius reperire, & de errore mo-
475 nere, iuxtà ea, quæ aliàs dixi *supra Recoll. 3. num. 115.* & prosequitur post illa ædita *Diana par. 2. tract. 15. seu primo miscellaneo resol. 60.* Aduenietē promulgatione iubilei, quesiuit, an virtute illius, ipsum pęnitentem posset absoluere absentem, & ignorantem, quæquidē decisio pendet ab alia, quam tetigit *Additionator meus tract. de iubileo extraordinario n. 18. in editione Neapolitana*, an scilicet absolutio vi iubilei possit impendi à censuris, quæ vt ibi firmaui, dari potest etiam extra Sacramentum pęnitentiæ, possit quoque concedi à Cō-
476 fessario, alicui absenti? Et dixi, pro decisione esse distinguendum, aut ipse confessarius scit, dictum pænitentem consequi præsentē iubileum, vel id ignorat; primo casu, ipse pænitens nulla indiget absolutione ex eo, quòd
477 dictæ censuræ tamquam oblitæ tempore iubilei iam fuerat sublatæ per generalem absolutionem datam, hæc enim est differentia inter peccata oblita, & censuras, oblitas in ordine ad absolutionem: nam peccata oblita nō tolluntur per se, & directè per absolutionem sacramentalem, sed per accidens, virtute sacramenti, & ideo semper remanet obligatio, cùm ad memoriam redierint, illa confitendi. censura verò per verba illa, *inquantum possum, & indiges*, tolluntur per se, & directè, & proinde cùm ad memoriam redierint, non est necessaria noua absolutio, *Alterius lib. 4. disp. 4. c. 2.* à sed quolibet confessario possūnt absolui, iuxta ea, quæ ibid. dixi *n. 200.* & prosequitur nouissimè *Bossius de iubileo sect. 1. casu 28. n. 2. & 5.* & sic quando *Diana tr. 11. res. 19. & Santofausto lib. 4. de iub. q. 127.* asserūt, p absolutionē datā tempore iubilei tolli reseruationem oblitorum, intelligunt de peccatis reseruatis, non de censuris, cùm in illis tollatur tantum reseruatio, in istis verò non tantum reseruatio, sed etiam ipsamet censura, Nec est ingredus scrupulus an Confessarius tunc habuerit intentionem ab omnibus absoluere, cùm talis debeat semper præsumi, scilicèt vtendi cum pænitente facultate, & priuilegio cōcesso in Bulla, Sicuti neq; alius scrupulus subsistit, an obliuio fuerit culpabilis, vel inculpabilis, vt per *Ledesma p. 1. summa Hispana tit. de la dexcōmunione c. 8. vers. à cerca d'esto*, Aut ignorat hunc confessum esse ad
478 finem lucrandi iubileum, & non poterit eū absoluere absentem, cùm hæc facultas concedatur in ordine ad consequutionem iubilei, & erga eum, qui ad hunc effectum confi-

I tetur

tetur, vt dixi *in eod. meo tract.* & nemo est, qui hoc neget. Quod voluit significare meus *Additionator. loco supra citato*, dum negat absenti posse impendi absolutionem virtute iubilei à censuris, non alia ratione, quàm *quòd in pænitente requiratur propositum acquirendi iubileum, & præstatio operum*, & sic quia
479 hoc casu absolutio à censuris non pendet à sola volũtate ipsius absoluẽtis, qua rõne è cõtrario absens, et inuitus absolui põt regulari censuris, vt per DD. supracitatos, sed ex ista particulari dispositione penitentis, cui datur in Bulla iubilei facultas eligendi confessarium, à quo valeat absolui a reseruatis, & ideò danda est præsenti. Nec obstat contrariũ defendere *Egidium Trullench apud nostrum Dianam par. 4. suarum resolut. moral. tract. 2. resol. 103. seu vltima dicti tractatus*, loquens in
480 terminis Bullæ Cruciatæ (& si subdat, *hoc non expedire, communiter fieri ob reuerentiã censuræ, & ad vitanda scandala, nisi in casu aliquo raro, vt si valdè expediret excommunicato absolutio, & non facilè, & sine scandalo adire possit confessarium, nam in tali casu licebit absoluere eum per litteras, aut per nũcið*) quia est casus diuersus à nostro, illo n. casu: *Trullench*
481 præsupponit, pænitentẽ, & si absentem, non tamen esse ignorantem talis absolutionis, vt præsupponit casus noster, & in quibus terminis loquitur noster *Additionator*. Posito enim quòd quis elegerat aliquem in confessarium ad finem Bullæ, siuè iubilei, siuè Cruciatæ, sicut in illis requiritur, non est improbabile, stante opinione probabili etiam, quòd absolutio à censuris, virtute earum Bullarum
482 possit dari ex tra Sacramentum, vt de Bulla iubilei probaui *loco supracitato*, & de Bulla cruciatæ probat *Diana par. 1. tract. 11. de Bulla cruciatę resol. 25.* vrgente aliqua causa rationabili, absentem, ab illis absoluere, & tãto
483 magis dispensare ab irregularitate, vel ab impedimento impediente debiti petitionem, vt prosequitur ibid. *Diana*, & dixi *supra num. 50. & 51.*

484 Quæres primo, quare absolutio à censuris dari possit absenti, non autem absolutio à peccatis, de qua egi supra 1. *par. recoll. 3. à nu. 102.* Respondet *Alterius lib. 4. disp. 6. cap. 1. vers. Ratio autem*, differentię rationem esse, quia forma absolutionis à peccatis tanquam instituta à Christo debet dirigi ad personam præsentem, *Absoluo te*, quod non est necessariũ in absolutione à censuris, quæ non habet ex institutione Christi certam formam, sed ad earũ absolutionẽ, vt infra dicetur, sufficiũt quælibet verba declarantia volũtatem ipsius, qui potest, & vult ab eis liberare, & absoluere; Aliam rationem affert *Petrus Ledesma in sua summa par. 1. de la Descommunion c. 8. vers. ala terzera duda*, quod scilicèt absolutio à peccatis pertinet ad iudicium fori interioris, quod nõ põt fieri nisi in præsentia. Absolutio verò à censuris spectat ad iudicium fori exterioris; quod potest exerceri in absentia, sed non placet, cùm adhuc quæri potest, quare iudicium primo casu debet fieri in præsentia non autem secundo casu.

485 Quæres secundo, an semper, & omni casu, absolutio à censuris non solum possit dari validè abseti, sed etiã licitè, idest sine culpa? Aliqui enim authores generaliter, & indistinctè docent, posse absolui absentem à censuris ita *Auila loco supracitato pro conclusione, Bonacina disput. 1. q. 3. p. 4. num. 4.* Alij quòd præsentia hoc casu nõ est ita necessaria ad valorẽ ipsius absolutionis, sed benè ad licitum vsum: ita *Filiuccius ibidem citatus*, vbi habet hæc verba, *non est danda absolutio absenti, nisi quando aliter fieri non potest* fauet *glosa in cap. de manifesta 2. q. 1. verbo indicauit*, ibi, *non est absoluendus, si tamen taliter absoluitur, tenet absolutio*, sed clarius loqui videntur *Siluester absolutio 3. num. 9. Sayrus lib. 2. de cẽsuris c. 21. sub num. 13. Alterius lib. 4. disp. 6. cap. 1. vers. de secunda parte, & Reginaldus lib. 9. nu. 40.* Qui iustã causã requirunt, vt quis licitè absolui, vel absoluere possit, nempè absq; peccato, eo tñ casu scil. quando absolutio impartitur per procuratorem, vbi quod talis procurator debet habere speciale mandatum, nec hoc casu in absolutione sint necessariæ cæremoniæ requisitæ in *cap. à nobis extra de sententia excommunicationis*. Nota quia isti loquuntur in
486 terminis absolutionis quo ad forum externum concedendæ à superiore, vt patet ex his, quæ subdit *Filiuccius loco supracitato*, ibi, *primò enim curandum est, vt accedat ad locum absoluentis, secundò si non potest, mittenda est facultas, vt aliquis præsens illum absoluat. tertiò si nullus adesset in eo loco, mittenda est facultas ad aliquem vicinioris loci; Denique si aliter non potest, & aliòqui dignus esset, potest absolui in absentia*. Quo verò ad absolutionem con-
487 cedendam à confessario, ego puto necessariam esse causam iustam, vt pœnitentem absoluere possit in absentia à censuris, & maximè ab excommunicatione, nempè quod non possit illum habere præsentem, saltem absque scandalo, vt dixi supra *nu. 473. & 474* qua deficiente, & si absolutio valeret, vt supra dictum est, tamen peccaret ipse confessarius.

488 Quæres tertio, quando iste talis esset absolutus, statim, quãdo Prælatus illum absoluit, vel postea quando ipse venit in notitiam dictæ absolutionis? Respondent communiter Doctores hunc talem, non remanere absolutum, nisi post habitam notitiam ipsius absolutionis, nisi aliter constet de mente absoluentis: ita *Siluester Reginaldus, Filiuccius locis supracit. & Trullench apud Dianam citata p. 4. tract. 2. resol. 103.*

Sed

489 Sed quid si nullo modo possit cõstare de intentione prælati absoluentis? Respondet *Alterius cit. lib. 4. disput. 6. vers. Quarè supponendum est!* Simpliciter, & regulariter absolutionem operari effectum suum erga absentē, vt fiat particeps suffragiorum ecclesiæ, non autem, vt sine peccato possit se ingerere rebus sacris ante notitiam, vel quòd alij, si ipse erat *Denunciatus*, aut publicus clerici percussor, possint licitè cum eo communicare.

490 Ex quo sequitur, quid dicendum sit, si notitia dictæ excommunicationis perueniat ad ipsum excommunicatum iam mortuum, vel mortuo, eo qui absolutionem impenderat, an iterum absoluendus.

Primo. n. casu inquit *Sayr. cit. c. 21. nu. 12. ad finem*, esset talis iterum absoluendus, quia mens iudicis, & legis, est ligare, & soluere à die notitiæ, non autem secundo casu. Respõsio ista *Sayri*, quò ad primam partem non placet per ea, quæ dixi supra ex *Alterio*, dictā absolutionem quando aliter non constat de mente absoluentis, statim operari effectum suum, & si quò ad euitandam culpam in gerendo se pro non excommunicato, sit opus notitia, qua notitia adueniente, sicut quis potest absque culpa communicare, nulla præmissa noua absolutione: ita etiam potest, si ipse iam reperiatur mortuus, sepeliri absque noua absolutione. Adde quod *Rota apud Gonzales in regulā 8. Cācellaria §. 2. n. 114.* tenuit, absolutionem à censuris prodesse ignoranti quamuis scientiam illius non habuerit, etiam quò ad forum exterius, vnde dixit, quòd valida fuerat collatio facta à capitulo suspenso, & absoluto in curia, tempore quo idem capitulum, notitiam illius absolutionis nondū habuit, & refert noster *Naldus in summa verbo absolutio à censuris nu. 16.*

491 Secunda conclusio: inuitus validè absolui potest per Superiorem à censuris, non solum ab homine, sed etiam à iure latis. Est communior, & probabilior opinio, vt testatur *Alterius lib. 4. disput. 6. cap. 2. vers. communior.* Qui hoc probat ratione *Diu. Thomæ*, nempè quia sicut censura fertur contra inuitum, cū sit pœna, de cuius rõne sicuti est, vt inferatur cõtra volūtatē, sicēt tolli, & absolui ab ea possit inuitus; ex qua ratione patet, quare à peccatis non potest quis absolui inuitus, cùm. n. de rõne peccati est, quòd sit volūtarium, neq; quis põt ab eis nisi volens absolui, de communi testatur *Auila cit. p. 2. cap. 7. disp. 2. dub. 2. Vasquez de excommunicatione num. 14. dub. 8. Suarez t. 5. disp. 7. sect. 7. Sayrus lib. 2. cap. 21. n. 5. Megalius 3. par. lib. 1. cap. 9. num. 7. Filliuce. n. 325. Laym lib. 1. tr. 5. p. 2. c. 6. n. 9. vers. dico 6.*

492 Dixi primò, *validè*, quia aliquando illicitè confertur, idest cum peccato, & si absolutio teneat, quod vt egregiè declarat *Alterius supra vers. qua verò*, potest contingere, non solum eo casu, quo quis tātum est inuitus ex eo, quia non vult petendo absolutionem se subijcere alicui iudici, vel quia delictum fuit trāsiens, & non habuit tractū successiuū, sed etiam vbi esset talis inuitus, quia perseuerat in contumacia, nam etiam hoc casu valida erit absolutio, sed peccabit iudex absoluens, non solum, vbi præberetur ex tali absolutione scandalum, vel occasio paruipendendi censuras, aut perseuerandi in contumacia, sed etiā

493 vbi non interueniret causa rationabilis absoluendi hunc talē, quæ maximè in hoc casu esse debet, non solum vtilitas ipsius excommunicati, cui dicta excommunicatio detrimentum affert, eò quod fiat deterior, sed etiā vtilitas aliorū, & publica, quia scilicèt necessitas incumbit communicandi cum ipso excommunicato, vt latius per *dictum authorem*, qui loquitur non tantum in terminis censurarum ab homine, sed etiam censurarū à iure, prosequitur *Reginaldus lib. 9. num. 37.* & tangunt *Sayrus sup. num. 11. Megalius n. 13. Auila, & Bonacina locis citatis*, & si nõ ità clarè, & distinctè, fauent verba *canonis. Et qui emendat 45. distinct.* quæ sunt ista, *Multa enim bona præstantur inuitis, quando eorum consulitur vtilitati, non voluntati*, subdit rationem, *quia ipsi sibi inueniuntur esse inimici*, Praxim obseruandam, breuiter ponit *Filiuccius supra num. 326.* Primo aduertat iudex ne talis absolutio vergat in cuiusq; præiudicio, secundò quòd non sequatur scandalum, vel contemptus censuræ, tertiò, vt sufficienter constet, nõ esse sperandum fructum ex tali censura. Hāc eandem praxim docet *Ricciullus lib. 4. de iure personarum cap. 68. ad finem*, qui subdit, illam deberi seruari à Prælatis, non autem à S. Põtifice, qui est supra ius positiuum, sed idem dic de Prælatis, qui ad libitum possunt tollere, vel suspendere censuras ab eis latas, *Alterius, & Megalius locis supracitatis.*

Dixi secundò, *per Superiorem*, quia hic modus absoluendi inuitum spectat ad facultatē absoluendi à censuris, quàm habent ij, qui nõ solum possunt absoluere in foro interiori, sed etiam in foro exteriori, vnde sequitur,

494 quòd confessarius, de cuius officio, & potestate hic agimus, nunquam possit absoluere à censuris inuitum, etiam quòd talis facultas absoluendi à censuris sibi concederetur per Bullam aliquam iubilei, vel alterius priuilegij, quia etsi concederemus, posse talem confessarium vti dicta facultate extra sacramen-

495 tum pænitentiæ (vt probauimus in nostro tractatu de *iubileo extraordinario num. 56.* & aiijs allegatis prosequitur *Diana p. 1. trac. 11. resolut. 25.* quibus ab eo allegatis addo *Hurtadum disp. 15. de excommunicatione num. 17. & seq.* Quidquid *Bossius de iubileo sectione 1. casu 28.* scrupulosius de hac re loquatur, quā facultatem, & competere etiam omnibus

alijs confessarijs, quibus conceditur posse ab ab illis absoluere in foro conscientiæ; dixi *supra 2.par. recoll.10. num.229.* Tamen quia per dictas facultates non conceditur, posse aliquē absoluere, *nisi quis voluntariè subijciat se, in tali foro, & velit absolui, idcirco repugnaret, quòd inuitus absolueretur*, hæc sunt verba *Alterij loco citato vers. & hæc conclusio*, estque idem cum eo, quòd dixit, *Suarez citata disp.7. sect.7.num.5.a d finem*, & prosequitur *Bonacin. disp.1.q.3.p.4.nu.3.vers.dixi si spectemus*, scilicèt, quòd habens limitatam facultatem absoluendi à censuris in ordine ad sacramētū pęnitētiæ, nō possit absoluere inuitū, quod ante hos omnes etiam dixit *Henriquez lib. 13. de excommunicatione c.29.* & sic intellige *Megal. 3.par.lib.1.cap.9. sub nu.11.* Hanc doctrinam declarat *Auila 2.par.cap.6. disp.2. dub.2.* procedere, vbi facultas præfata fuerit concessa
496 Confessario in fauorem pænitentis, vt conceditur in Bulla iubilei, & Cruciatæ, & diplomatibus sacræ pęnitentiariæ, non autem vbi dicta facultas fuit concessa in fauorem confessarij, prout ipse subdit, *est facultas, qua absoluunt ab ipsis censuris; Religiosi vigore priuilegiorum Religioni concessorum*, Quod salua pace tanti iuri, non placet, quia & si dicta priuilegia sint concessa Religioni, non tamen sequitur, quòd absolutè sint concessa in fauorem confessariorum, & sic non sint concessa ipsis confessarijs in ordine ad pœnitentes, quorum etiam fauorem, non potest negari, respicere dicta priuilegia: fauent dicta a nobis *supra par.2.recoll.10.nu.18. & prosequitur postea Diana trac.11.de Bulla cruciatæ resol.44*
497 vbi quòd adstringūtur dicti Regulares, vti dictis priuilegiis cum pænitente, quem audiunt in confessione, aliàs peccent, & saltem negari non potest, dicta priuilegia esse concessa in ordine ad sacram. pænitentiæ ideoq; non posse Religiosos illis vti, nisi velint ipsi pęnitentes absolui, vt *sup.n.495.* Quando autē *Suarez loco suprac.* ait quòd habens ordinariā iurisdictionem potest absoluere à censuris inuitū, intellige quò ad forū etiam externū; Vnde clarius post *Henriquez* loquitur *Auila loco supracitato*, ibi [sed nota, quòd conclusio intelligitur de absolutione per potestatem ordinariam, & absolutam independentem à voluntate excommunicati] ideòque Parro-
498 chus, & si habeat iurisdictionem ordinariam erga suos Parochianos, vt supra dictum fuit, & possit absoluere ab excommunicationibus nemini reseruatis, vt infra dicetur suo loco, tamen non posset absoluere ab illis inuitum, quia etiam dictam iurisdictionem habet in ordine ad Sacram. pænitentiæ, & sic dependentem à voluntate excommunicati, quando vult absolui. Nec obstat, posse etiam ab illis absoluere extra Sacram. pœnitentiæ, ex quo, vt aliàs dixi, censuræ absolutio spectata sua natura, nisi contrarium exprimatur, dari potest extra sacramentum, vnde præcedere debet etiam in confessione sacramentali absolutionem à peccatis, vt clarum est. Quia id intelligitur saltim præsupposita voluntate ipsius pænitentis., vnde *supra 1.par. recoll.7.n.131.* dixi, absolutionem à censuris dandā esse moribūdo, qui amisit loquelā, nec petijt cōfessariū, vel ostenderat signa contritionis in præsentia cōfessarij, dūmodo nō cōstet, illum omninò impænitentem in hunc statum incidisse, quod etiam post editam dictam Recol. notauit *Bossius in suis disc. mor. disscept.2. num.37. & duobus sequentibus*, vbi ꝙ talis absolutio prosit, vt possit talis sepeliri in
499 loco sacro. Quando autē administranda, & quæ sacramenta danda sint inuitis, idest frænetícis, tractat *Posseuinus in suo tract. de officio Curati c.5.à n.6.*

500 Nota, quòd per superiorem non solum hic intelligitur S. Pontifex, sed etiam quilibet Prælatus à quo fuit lata cēsura, vt benè cōtrà *Alberic.* probat *Ricciull. lib.4.de iure personarum cap.68.num.15.* vbi latè discurrit de aliis causis rationalibus, ob quas inuitus potest absolui, inter quas vna est, si talis debeat examinari in casu necessario, quia potest inuitus absolui ad testificandum, quòd etiam quis inuitus possit absolui, vt supra, quia ideo est inuitus, quia putat, sententiam censuræ esse iniustam, vel nullam, tangit *Graffius par.1. decis.lib.4.cap.17.sub nu.5.*

502 Quarta conclusio; qui dum viueret censura erat ligatus, si ante absolutionem moriatur cum signis contritionis, iam defunctus potest absolui, *cap.à nobis, el 2. de sententia excommunicationis*. Patet hæc conclusio ex dictis supra *par.2. Recoll.8.à num.16.* vbi quòd dicta absolutio deseruiet ad hoc, vt frui possit talis defunctus suffragijs Ecclesiæ, & possit eius cadauer tradi ecclesiasticæ sepulturæ, si non fuit sepultus in loco sacro, sed in
503 loco proximo cæmeterio, vel Ecclesiæ, prò ut sepeliri debet. *Bonacina disput.2. de censuris q.2.p.3.§.3. num.4. & 6. Sayrus lib.3. cap.35.n.11. late Ricciullus lib.4. de iure personarum c.60 num.24.* quidquid contrarium dicat *Graffius in appendice lib.3. cap.5. num.38.* & si de facto sit iam sepultus in Ecclesia, tunc non debet exhumari, sed sufficit si absoluatur flagellando sepulcrum, vt ibi dixi, vbi quod talis absolutio debet hoc casu dari tali defuncto ab eo, qui poterat viuum absoluere (& sic non possit dari à quolibet confessario, vel sa-
504 cerdote, vt poterat ei illa dari in articulo mortis, iuxta terminos textus in *cap. Parochianos extra de sepulturis*, de qua re egi ibidem *num.7. & seq.*) vt præter Doctores citatos, habetur per *Suarez dis.7. sect.1.n.5. Tolet. lib.1. cap.26. ad finem Auilam 2. par. cap.4. disput. vnica dub.8. conclus.5.* vbi quòd talis defunctus

ctus non potest dici absolui hoc casu directè, sed indirectè, clarius *Hurtado de censuris in communi sub num.* 28. ibi, *& consequenter per absolutionem non absoluitur directè, & in se ipso, & quia non est in se ipso ligatus, & quia non habet superiorem, à quo possit in se ipso absolui, absoluitur tamen indirectè quò ad alios fideles, vt possint eum sepelire in loco sacro, &c.*

Dixi, *cum signis contritionis, &c.* quia aliàs non debet absolui, vt per *Auilam supra, conclus.*6. & sic nota, non sufficere signa contri-
505 tionis absque absolutione, vt possit sepeliri in loco sacro, & pro eo orari publicè *glos.* 1. *in c. à nobis el 2. de sent. exc. Graffius in Appendice ad dec. li.3.c.1.n.28. Ricciul. sup. c* 65.*n*.22. qui benè subdūt, ꝙ antequā talis absoluatur debet constare Ecclesiæ de signis contritionis, cum quibus decesserat, an scilicèt fuerint sufficientia, Adde ex *Toleto citato c.16.nu.*11. quod talia signa contritionis, quæ dedit excōmunicatus ante mortem, probari possunt
506 per vnum testem fide dignum, quia nulli fit præiudicium, qui ad hoc allegat *Henricū Boich in d. cap. à nobis nu.6. & Hostiensem lib.5. summæ tit.16. accedit Vgolinus tab.1. de censur. cap.19 num.4.*

507 Monet *Suarez de censuris disp.7. sect.1.n.7* quod si excommunicatio fuerit occulta, non sit practicanda dicta absolutio, quia vel talis decessit in malo statu, & nihil proderit absolutio, vel decessit in bono statu, & illa non est necessaria, nec quò ad Deum, nec quò ad Ecclesiam, quæ iā permittit communicationē in diuinis cum eo; habent igitur locum supradicta quò ad forum externum, vbi quis fuit censuratus vitandus, seù non tolleratus, quo casu, & si talis fuerit ad instantiā partis, tñ supradictam absolutionem nō potest pars impedire, quia vult prius sibi satisfieri, cùm hæres defuncti sibi remaneat obligatus *ibid. Suarez nu.* 6.

508 De forma absolutionis defuncti, dixi *supra* 1 *par. Recoll.*5.*nu.*63.& habetur in *d. cap. à nobis*, est eadem cum absolutione viui excepto iuramento, quòd est impossibile à defuncto haberi *Auila supra*.

Quis possit absoluere à censuris in iure latis, in communi.

FVit quædam opinio *glosa in c.2. de pænit. & remission. in* 6. quòd censura iuris pos-
509 sit à quolibet Episcopo absolui, quæ non est vera, quia in iure censuræ aliquæ reseruātur ipsi conditori iuris, qui est S.P. aliquæ Episcopis, aliæ nulli reseruantur, vt post *Marianum Soccinum, notat Graffius in appendice ad suas decis. lib.3. cap.4. num.*17. Potest tamen saluari dictum ipsius glosæ hodie propter Concilium Tridentinum, intelligendo de censuris occultis, nam ab ipsis, possunt absoluere Episcopi etiam si sint S. Pontifici reseruatæ, vt latè dixi *sup. p.2. recoll. nona.*

510 Prima conclusio. Absolutio censuræ est duplex, vna pertinens ad forum externum, seu contentiosum, alia quæ pertinet ad forū internum, seu pænitentiæ: Est magna differētia inter istas absolutiones, quia prima cùm pertineat ad potestatem iurisdictionis, potest dari etiam à clerico primæ tonsuræ, qui habet iurisdictionem ferendi censuras, vt solet esse Vicarius Episcopi, secunda autem cùm pertineat ad potestatem ordinis non potest dari, nisi à Sacerdote: in præsenti loco agimus de absolutione, quò ad forum internum, quia de absolutione quò ad forum externū infra Recollectione sequenti *Graffius late supra cit. cap.8. à num.*2. vbi resoluit quæstionem illā, inter Canonistas agitatam, an absolutio à censura, maximè ab excommunicatione sit iurisdictionis, vel ordinis, concordando illos hoc modo, quòd scilicet sit tā iurisdictionis,
511 quàm ordinis, quia potest quis tantum absolui, quò ad forum externum ab eo, qui habet tantum potestatem iurisdictionis, & potest absolui etiam quò ad forum internum ab eo, qui habet potestatem iurisdictionis, & ordinis, non enim sufficit, vt quis habeat potestatem ordinis, & quod sit sacerdos, vt possit absoluere à censuris, sed potestatem iurisdictionis quoque debet habere saltem delegatam ab eo, qui habet ordinariam, & sic decla-
512 ratur regula illa, qui potest censuras ferre potest ab illis absoluere, seù vt alij dicūt, eius est soluere, cuius est ligare, intelligitur enim ꝑ se, si habet potestatē ordinis, & sit sacerdos, vel per alium, si non habeat dictam potestatem ordinis, sed sit tantum clericus, & si sit diaconus, vel subdiaconus, vel subdiaconus, ita *Graffius supracitato loco, & alÿ communiter.*

Secūda conclusio. Non solum ille qui ius condidit, potest absoluere à censuris in iure
513 latis. Sed etiam eius successor, vel superior, ita *Suarez disput.* 7. *sect.* 3. *in principio, Alterius lib.4. disput.3. cap.*1. Ex quo sequitur quia Summi Pontifices authores fuerunt cēsurarum in iure contentarum, quòd ab eis absoluit S. Pontifex, qui est eorum successor, ita etiam de censuris latis in constitutionibus Summorum Pontificum, dicendum est
514 sicut quia Episcopi, vel Archiepiscopi, & cœteri Prælati habentes Episcopalem iurisdictionem ferunt censuras per sententiam generalem, ipsi ēt, eorumq; Vicarij, cum quibus faciunt vnum tribunal, ab illis absoluūt, & eorum quoque Superiores, qui respectu omnium est S. Pontifex, respectu vero Episcoporum, est Archiepiscopus in duobus tātum casibus, nempè appellationis, vel visitationis, vt dixi supra 2.*p. rec.*9. *n.*27. vbi quādo possunt visitare Prouinciā idem dicendū est de Legatis à latere respectu Episcoporū, quia idem

idē potest Legatus præfatus omni tempore, quod potest Archiepiscopus tempore visitationis, vt dixi ibidem *vers. item concordat, &c.* Dixi respectu Episcoporum, quia respectu censurarū, quas sibi reseruat S.P. in iure, vel constitutionibus, Legatus non potest absoluere ab omnibus, sed tm̄ ab excōmunicatione canonis si quis suadente, vt infra dicetur suo loco. videte pro nunc *Graffium supra cap. 8. num. 13.*

Qualis, etiam in communi debeat esse absolutio à censuris data.

PRima conclusio, & si regulariter absolutio à censura debeat dari verbis, vel scripto, tamen, vt illa operetur effectū, non est necessaria certa, & præscripta forma verborum, sed sufficiunt quælibet verba dumodo sint prolata ad hūc finem seù cum tali intētione, & sonent liberationem à tali vinculo, *Sayrus lib. 2. cap. 16. in principio, Suarez disp. 6. sect. 9. nu. 14. Valentia t. 4. disp. 7. q. 17. p. 8. Bonacina disp. 1. de censuris q. 1. p. 5. nu. 1. & seq. Auila p. 2. c. 7. disp. 3. dub. 1. & aliis communiter.*

Hinc sequitur primo, quòd si confessarius diceret, *te absoluo*, cū intentione absoluendi à censuris, & peccatis, in rigore absolueret ab vtrisque, contra *Siluestrum*, post *Vgolinum* verius existimat *Sayrus loco supracit. num. 3.*

515 Sequitur secundo, non posse dari casum, quòd confessio sit inualida ex eo, quòd excommunicatione irretitus, fuit absolutus per illa sola verba, *Te absoluo à peccatis tuis*, nulla præmissa absolutione ab ipsa excommunicatione, & si id scienter fiat à Confessario, idest licèt sciens confessarius pœnitentem esse excommunicatum, per dicta sola verba, eum absoluat, nulla facta mentione excommunicationis. Ratio est, quia cùm absolutio à peccatis supponat absolutionē ab excōmunicatione, cēsetur per dicta verba, velle prius absoluere ab excommunicatione, & postea à peccatis, vt dixi supra *par. 1. recoll. 5. num. 19.* vbi quòd talis in dubio debeat interprætrari intentio ipsius confessarij, quando contrarium expresse non constat, cùm nemo præsumi debet, voluisse committere sacrilegium; si. n. sufficiunt illa sola nerba *Te absoluo*, cum intentione absoluendi ab vtrisque, vt dixi supra, & notant *Suarez, & Auila, infracitandis locis*, tanto magis sat erunt, cùm adduntur ista alia verba *à peccatis tuis*, quorum absolutio, vt dixi præsupponit absolutionem ab excommunicatione. Scio *Nau. in c. cautus de pænit. distinct. 6. nu. 2.* consulere, vt in casu necessitatis, puta articulo mortis proximæ, tutius

516 sit dicere *Absoluo te*, quàm addere ly *à peccatis tuis*; sed pace tanti viri, hæc sua cautela non habet fundamentum, nam cùm censura præsupponat culpam, & absolutio culpæ præsupponat absolutionem à censuris, absolutio à peccatis nominatim, non solum non tollit virtualem intentionem absoluendi à censuris, sed illam includere debet, vt supra dixi. hoc enim voluit dicere *Auila p. 2. cap. 6. disp. 3. dub. 4. in principio*, ibi, *Tertiò nota, quòd quæstio non procedit quando instat mors adeò repentina, vt non sit tempus absoluendi ab excommunicatione, tunc enim absolutio à peccatis esset valida, & fructuosa, etiam cessante ignorantia, ita communiter DD. non enim est intentio ecclesiæ, quòd iste careat beneficio ecclesiæ, sed casus hic est metaphisicus, præcipuè cùm sufficiat hoc vnum verbum, Te absoluo*, ex quibus verbis patet, quod non ex hoc, quia sufficit dictum verbum, *Te absoluo*, pro absolutione tam cēsurarum, quàm peccatorum, ideò addendo ly *à peccatis tuis*. non sit fructuosa dicta absolutio, idem in re habet *Bonacina disp. 1. q. 3. p. 5. nu. 4.* quod gauisus sum post hæc scripta, & lecta reperisse apud *Bossium de iubileo sect. 1. casu 23. nu. 19.*

517 Quæres an si confessarius absolueret dictum excommunicatum in dicto articulo, vt supra, his verbis, *absoluo te à censuris*, animo subdendi absolutionem à peccatis, tn̄ antequā illā subdat, moriatur ipse infirm⁹ erit nè absolutus à peccatis? Ratio dubitandi est, quia iam prolata fuerunt illa verba, *Te absoluo*, quæ vt supra dixi, sunt sufficientia ad absolutionem vtriusque vinculi, scilicèt censuræ, & culpæ, quando confessarius habet talem intentionē: prout hic præsupponimus, illam in hoc casu habere dictū confessariū, dū iā incepit absoluere à cēsuris, & paratus erat ꝓsequi absolutionem à peccatis. Confirmatur, quia, vt supra dixi, censura incurritur propter culpam, ergo absoluendo à censuris censetur implicitè absoluere à peccatis. His tamen non obstantibus. Respondetur ex *Suarez t. 5. disp. 10. sect. 2. sub nu. 7.* non esse ita certum, quòd absolutus à censuris, sit absolutus à peccatis, sicut est certum, quòd absolutus à peccatis sit absolutus à censuris, vnde ipse concludit, quod in isto casu, qui est metaphisicus, vt dixi supra, quia non potest dari talis necessitas, vt non suppetat tempus saltem vtendi hac forma breui, *Te absoluo à censuris, & à peccatis tuis*, tutius est, vt talis cōfessarius proferat dicta verba, *Te absoluo à peccatis tuis*, quia, vt ipse ait, *licèt infirmus moriatur antè quā proferatur illa verba, & ab omnibus peccatis tuis, absolutio sacramentalis erit valida, quòd non ita erit certum de censura, &c.* Cōfirmatur ex his, quæ docet idem *Suarez ibid. disput. 7. sect. 5. nu. 38.* dum agit de absolutione à censuris dāda in sacramento confessionis, in ordine etiā ad absolutionem peccatorum vi iubilei, quia

518 ait, *quòd si casu aliquo contingeret sacerdotē, qui ritè, & rectè cepit absoluere, perficere formā absolutionis a censura, & non vltra progredi*

ad

ad absolutionem peccatorum, vel quia repentè mortuus est, aut loquelam amisit, aut (quòd difficilius est) quia subitò mutata voluntate, noluit à peccatis absoluere: in eiusmodi casu, existimo, absolutionem à censuris ratam manere, & postea non esse aliam necessariam, & peccata illa non manere iam reseruata, sed à quocumque habente communem iurisdictionem in foro pœnitentiæ, posse absolui. Quomodo clarius potuit docere, quòd absolutio à censura non extendatur ad absolutionem à peccatis, etiam ob quæ fuerunt incursæ censuræ ipsæ, vt patet ex verbis, quæ subdit, quæ sunt ista, *Suppono enim non habuisse dicta peccata aliam reseruationem, nisi mediante illa cẽsura.* Ad rationem dubitandi respondetur, quod licèt dicta verba *Te absoluo,* prolata cum intentione absoluendi à censuris, & peccatis, operentur dictũ effectum, tamen quãdo quis progreditur absoluendo à censuris, non potest habere dictũ effectum, quia iam declarat vlterius progrediendo, velle separatim, & nominatim ab illis absoluere, & velle aliquid facere, non est facere. Ad confirmationem etiam replicatur, quòd licèt censuræ præsupponant culpam, tamen earum absolutio licita, & valida non præsupponit absolutionem à peccatis, sicut absolutio eodem modo licita, & valida à peccatis, præsupponit absolutionem à censuris,

519 vnde hoc casu militat regula illa, qui vult aliquid, censetur velle omne illud, sine quo id fieri non potest *c. preterea de officio delegati, l. illud, ff. de acquirenda hereditate,* quæ iura ad hoc allegat *Nau. c. 23. nu. 53.*

520 Sequitur tertio, quòd neque in eadem absolutione à censuris in foro conscientiæ requiritur expresio causæ ipsius censuræ, v. g. ab excommunicatione, quam incurristi ob percussionem clerici, extractionẽ à statu ecclesiastico, & simil. vt dixi loco citato *num. 49* accedunt *Suarez disput. 7. sect. 9. à num. 6. Filliuccius tract. 11. num. 319.* Quod est verum, etiam si pænitens pluribus sit irretitus censu-

521 ris, vel ob eandem, vel diuersas causas, sufficit enim, quòd absoluens nouerit censuras incursas, & velle, ac posse ab eis absoluere, *Reginaldus lib. 9. nu. 78. vers. Tertiò,* vbi subdit hæc verba. *Quamuis hæc ita sint, tamen si Confessarius habuerit intentionem absoluendi pænitentem ab omnibus excommunicationibus, quibus ipsum irretitum esse nouit (eas omnes comprehendendo illis solis verbis. Absoluo te à vinculo excommunicationis) absoluit ab omnibus, etiam si in absolutione prædicta nõ exprimat causas omnium, nec addat illa verba; toties quoties eam incurristi. Ratio est, quia cùm sola verba. Absoluo te à vinculo excommunicationis, sint forma sufficiens, cæteraque addantur non ad necessitatem, sed tantum ad maiorem declarationẽ eius, quod agitur, per ea tolli possunt omnes excommunicationes, quibus aliquis irretitus est, si cum tali intentione ab habente sufficientem iurisdictionem, proferantur.*

522 Requiritur igitur, vt confessarius habeat notitiam causarum, & velit, ac possit absoluere ab ipsis. Vndè si absoluens habet notitiam omnium causarum, & excõmunicationum, quibus ligatur ipse pænitens, & absoluit simpliciter à vinculo excõmunicationis, erit ab oĩbus absolutus, etsi ipse penitẽs ex pluribus causis, vnã tantum exprimat, nam in absolutione attẽditur mens ipsius absoluentis: sicut è contrariò si expressio est facta omnium causarum, sed absoluens se restringit ad vnam tantum, tunc absolutio proderit pro illa sola, eadem ratione, itá *Auila 2. par. c. 7. disput. 2. dub. 3. vers. tertia conclusio, & Alterius lib. 4. dispu. 5. cap. 4. vers. quod si petitio, & sequenti,* quare autem possit absolui vna excommunicatio, relicta alia, non autem possit absolui vnum peccatum mortale, absque absolutione alterius, dixi suo loco, videte pro nunc *Ledes. in sua summa tit. de la descomunion c. 8. versus finem. Qui Alterius sup. vers. Dico secundo* docet, quòd si quis absque expresione causarũ, vel saltem non omnium causarum, peteret

523 generaliter, & indistinctè absolutionem ab oĩbus excõmunicationibus, vel censuris, quibus reperitur innodatus, & Confessarius habens potestatem, ab omnibus illis etiam generaliter absoluat, valida sit absolutio, licèt peccet taliter absoluens absque notitia causarũ. præsupponit enim hic author, potuisse ipsum confessarium à penitente habere dictam notitiam causarum, & neglexisse, & propter dictam negligentiam peccare, nam etiam absolutio aliàs ad cautelam data à confessario ante absolutionem à peccatis ab omni vinculo excommunicationis, suspensionis, &c. etiã esset illicita. Addit quoque ibidem *disp. 7. c. 2. vers. Respõdeo expressionẽ,* quòd regulariter loquendo, quando ex parte superioris adest iurisdictio, & ex parte pænitentis non adest impedimentum, absolutiò censeri debeat concessa ab omni excommunicatione, nisi contrarium exprimatur, quod intelligo, non solum de excommunicationibus, & censuris

524 confessis, sed etiam de oblitis, saltem obliuione non crassa, quod non solum est verũ in absolutione data tempore iubilei, de qua supra *nu. 477.* sed etiam de absolutiona data à quolibet confessario Regulari habente facultatem circa censuras oblitas, accipe verba, *Layman lib. 1. suæ Theologiæ moralis tract. 5. p. 3. c. 6. ad finem,* ibi, *Cæterum si aliquis facultate præditus v. g. confessarius à Papa priuilegiatus indefinitè, ac generatìm absoluat pænitentem suum à vinculo excommunicationis aliisque censuris (cuiusmodi absolutio, sacramentali absolutioni ad cautelam præmitti solet) tunc credendũ est, absolutionem verè, & efficaciter conferri ab omnibus excommunicationibus, aliisque censuris, à quibus confessarius pro eo tempore, rectè, & con-*

conuenienter absoluere potest, tametsi fortè pœnitens per obliuionem non crassam, omittat confiteri peccata, quibus censura annexa sunt, vel vel etsi confiteatur, nesciat tamen modo, vel ipse, vel etiam confessarius, huiusmodi peccatis censuram adiunctam esse. Ex quo sequitur, si postea pœnitens recordatur peccati Summo Pontifici reseruati, quod apud Confessarium dicta potestate præditum bona fide confiteri intermisit, posse illud deindè cuiuis exposito sacerdoti confiteri, quippè cum Papalis reseruatio censura, ablata sit, Dixi, *habente facultatem*, quia de censuris oblitis, in quibus non habebat confessarius facultatem dixi supra *par.* 1. *recollec.* 18. *n.* 127. & tractat *Alter. cit. Disp.* 4. *c.* 3. Quod autem paulò post subdit idem *Layman, secus vero dicendum est si sint peccata specialiter reseruata Episcopo, quia Episcopi non tantum censuras, sed etiam ipsamet peccata secundum se, absolutioni suæ reseruare, & Parochis eorũq; cooperantibus denegare solent,* an sit verum, di-
525 cetur infra cũ de casibus reseruatis. De Religiosis etiam, qui in visitationibus generaliter absoluuntur à censuris, & irregularitatibus, quòd remaneant absoluti, vt supra ab oblitis, dixit *Auila p.* 2. *c.* 7. *disp.* 2. *ad finem.*

Sequitur quarto, neque esse necessariam determinationem censuræ in particulari v. g. post illa verba, *Te absoluo*, subijcere *ab excommunicatione*, si quis sit excommunicatus. *à su-*
526 *spensione*, si sit suspensus, &c. quia sufficit si ex adiunctis antecedẽtibus, vel consequentibus fiat determinatio, vt contra *Siluestrum probat Sayrus lib.* 2. *cap.* 19. *num.* 3. & prosequitur postea *Suarez. disp.* 19. *sect.* 2. *nu.* 9. *& disp.* 7. *sect.* 9. *nu.* 4. vbi benè subdit, hoc habere locũ, vbi à confessario, vel alio superiore, quis absoluatur per illa verba vsitata ex vsu Ecclesię *Te absoluo*, secus autem si per alia verba, de quibus infra, v. g. *ego tollo, vel aufero*, tũc enim quia si determinationem non subijciat, dicta verba nullum sensum faciunt, necessaria est determinatio censuræ; Intelligo ly *ex adiunctis, &c.* non solum vbi pænitens ab aliqua censura petit absolui, vt *Pilliuteius* explicat *tract.* 11. *num.* 328. sed etiam vbi Confessarius nouit, qua censura illa pęnitens sit irretitus, si
527 verò neq; ex petitione pænitẽtis, nec ex notitia confessarij colligi potest determinatio, securius putat *Suarez citata sect.* 9. *nu.* 5. addere determinationem, saltem per verba generalia, vt fit in absolutione censurarum, quæ præcedit absolutionem peccatorum cum pænitente dictam absolutionem non petente, nec de ea cogitante, *Absoluo te ab omni vinculo excommunicationis, suspensionis, & interdicti in quantum possum, & indiges,* & prosequitur *Alterius lib.* 4. *disp.* 2. *c.* 1. *vers. Respõdeo quando.*
528 Sequitur quinto, sufficere si Confessarius in absoluendo à censuris vtatur verbis sufficientibus ad indicandum illum effectum tollendi censuram siuè sit verbum, *Absoluo*, siuè *tollo*, aut *aufero*, siue *benedico*, *relaxo*, &c. cum intentione tollendi vinculum præfatum, *Nau. cap.* 26. *nu.* 1. *Siluest. Absolutio* 3. §. 2. cum aliis allegatis per *Sayrum lib.* 1. *c.* 16. *in principio*, quibus accedunt *Suarez Alterius Bonacina, Filliuccius, & alij, supracitatis locis* Scio *Sayrum loco supracitato*, quem sequitur *Duardus lib.* 3. *in Bullam cenæ* §. 2. *q.* 17. negare, sufficienter impendi absolutionem ab excommunicatione per verbum *Rebenedico*,
529 quia inquiunt ipsi, neq; rectè fertur excõmunicatio per verbum *Maledico*, sed contrarium supponunt omnes alij authores supracitati, & meritò, quia non sequitur, non ferri põt excommunicationẽ per verbum *maledico*, ergo neque aufertur per verbum *rebenedico*, sufficit enim dictum verbum significare iuxtà mentem absoluentis, prout verè significat ablationem vinculi, & reconciliationẽ respectu ecclesiæ, quod postea reperi adnotatum à *Bossio de iubileo sect.* 1. *casu* 23. *n.* 10. Qui benè *num. seq.* contra *Vgolinum*, probat, quòd etiam vbi tractatur de absolutione à censuris
530 contentis in Bulla cænæ, absolutio rectè impendatur per alia verba, quàm per illa *Te absoluo*, vt suprà, cùm non appareat aliqua ratio differentiæ inter istas censuras, & alias, quando quis habet facultatem ordinariam, vel delegatam absoluendi ab eis, Ampliat hoc dictum *Alterius citato lib.* 4. *disp.* 7. *cap.* 1. *vers. respondet Siluester*, ẽt vbi delegatur abso-
531 lutio ab ipsis cẽsuris, illis verbis, *vt absoluat seruata forma iuris*, vel *seruet iura*, nisi ẽt cõcederetur delegatio expressè sub illa cõditione, vt obseruetur forma assignata, quod cõtingit, quando dicitur *absoluatur secundum formam ecclesiæ consuetam*, nam primo camo casu, cùm de iure possit quis absoluere à censuris per verba æquipollentia, satisfacit delegationi, vt absoluat seruata forma iuris; secundo verò casu, cùm forma consueta Ec-
532 clesiæ absoluendi à censuris, sit per illa verba, *Absoluo te, &c.* vt dixi supra *par.* 1. *recoll.* 5. *nu.* 46. censetur concessa facultas absoluendi hoc modo, & non alio, & alias non seruando dictã formã inualidè talis absolueret. Nota, quòd quãdo datur absolutio per verbũ *aufe-*
533 *ro*, vel *tollo*, aut *relaxo*, est necessaria expressio personæ, & censuræ, quando autem datur per verbum *benedico*, *reconcilio*, est necessaria expressio tantum personæ, vt te *benedico*, aut *rebenedico*, *reconcilio* te ecclesiæ, videte *Suarez supra*, & *Valentiam tom.* 4. *disp.* 7. *q.* 17. *p.* 8.
534 Sequitur sexto, non peccare Confessariũ si non vtatur forma longa posita in Rituali cum cæremonijs ibi assignatis, quia, vt suprà *recoll.* 5. *nu.* 57. illam obseruare tenetur quis in absolutione quò ad forum externum, ratio est, quia dicta forma, & cæremoniæ acci-

piun-

piuntur a tex. in *c. à nobis de sent. excommunic.* qui textus loquitur de absolutione danda in foro externo: ita *Auila p. 2. c. 7. disp. 3. dub. 3.* vbi postquam paulò anteà *dub. 2. vers. circa 3.* posuisset formam consuetam absoluendi ab excommunicatione, subdit hoc loco ista verba, *Dico tamen primo quando confessor absoluit in confessione nullum peccatum committit non vtendo illa forma longa, & ceremonijs, imò idem dico quando confessor absoluit ex-*
535 *tra confessionem in foro conscientiæ tantum*, Et si subdat, *quòd si confessio fieret in loco secreto, & posset commodè seruari prædicta forma, expediret, ita fieri, vt excommunicatus concipiat timorem, & reuerentiam circa censuras*, idem paucioribus verbis, habet *Homobonus de casibus reseruatis in secunda editione par. 1. tit. de forma adhibenda in censurarum absolutione, cùm de forma ipsius absolutionis fol. mihi* 125. vbi post traditam formulam consuetam, subdit hæc verba. *Sed vt dixi hæc ab eo obseruanda sunt, qui in foro exteriori absoluere debet, vel cui à Romano Pontifice committitur absolutio in forma Ecclesiæ consueta, aliàs id non seruans, vt multi volunt, mortaliter peccat, licèt absolutio teneat, sed quod non peccet mortaliter, alijs probabilius placet, modo absit contemptus*. Ex quibus verbis patet hos loqui tùm de forma, tùm etiam de cæremonijs, & si alij authores tantum loquantur de
536 cæremonijs, nempè recitatione Psalmi, flagellatione, &c. de quibus nos supracitata *recoll. 5. à nu. 48.* nam non desunt Doctores docentes, quòd non possint omitti à Sacerdote dictæ cæremoniæ absque causa rationabili, siuè absolutio detur ab Ordinario, siuè à delegato, siuè in publica, siuè in secreta sacramētali absolutione. ita *Alterius cit. disp. 7. cap. 2. vers. hæc est integra, &c. Sayrus Nau. & Suar.* quos ad hoc allegat *Bossius infrac.* qui tuetur opinionem illorum, qui docent, has cæremonias esse seruandas necessitate præcepti tantū in absolutione publica, quò ad forum exterius, non autem quò ad forum internum, quā testatur esse probabiliorem: ita alijs citatis, *S. Henriquez, Filiuccio, Valero, & Bonacina, Bossius de iubileo sect. 1. casu 24. nu. 7.* vbi subdit, sicut & nos diximus loco supracitato *nu.*
537 *46. in fine*, Non obstare, quòd Regulares ex priuilegio habeant, non esse obligatos obseruare dictas cæremonias, quia vt aliàs etiam sæpe dictum à nobis fuit, multa priuilegia ipsis Regularibus fuerūt concessa ad tollēdos potius scrupulos, quàm ex eo, quòd illis opus haberent, & clarius loquitur, *Layman lib. 1. tract. 5. par. 2. cap. 6. num. 7. vers. dico secundo ad finem*, ibi, *in foro autem interno eiusmodi sollemnitates omitti possunt*, & citat non solum *Nau. Henriquez suprà, & ConinK*, sed etiam *Auilā*, qui, vt suprà dixi, loquitur etiam de forma, Veritas est, quòd quando confessarius vult
538 à cēsuris absoluere in sacramēto confessionis, s. simul cum peccatis, nequit absq; culpa, omittere verba illa, saltim *Absoluo te ab omni vinculo excommunicationis, &c.* vt dixi citata *Recoll. 5. num. 57. ad finem*, non credo tamen hanc culpam esse mortalem, secluso scandalo, vel contemptu, cùm omnes Doctores citati, in hoc conueniant, nempè dicta verba non esse de substantia ipsius absolutionis Excipit *Hurtado disp. 14. de excommunicatione difficultate 4. vers. conueniunt 2.* vbi omitterentur dictæ ceremoniæ in aliqua sollemni absolutione, in ecclesiæ satisfactionem facta.

Nota, quòd *Auila loco supracitato*, excipit iuramentum, quia si à iure in absolutione à censuris requiratur, vt antè quam impendatur, confessarius recipiat à pænitente iuramētum, peccaret absoluens eum, absque iuramēto, & si vis scire, quādo ius requirit dictum iu-
539 ramentum? Respondetur, illud exigere nō in delictis omnibus, sed in grauibus, & enormibus, *Layman lib. 1. tom. 5. p. 2. cap. 6.* testatur de cōmuni *Alterius cit. disp. 6. c. 2. vers. communis*, qui *ibid. vers. dubitant secundo*, subdit, debere cōiter illud requiri à viris, & secundum aliquos Doctores requirendū esse et à fœminis, & relinqui arbitrio Episcopi, si recipiēdū
540 sit à pueris; *sed Sayrus lib. 2. cap. 18. num. 3.* omninò ab hoc onere excludit pueros, & alijs citatis probat *Layman cit. c. 6. n. 8. vers. dico tertio*, vbi hoc ampliat et si dicti pueri ob delicta commissa in impubertate, postea adepta pubertate, idest post 14. annos absoluerentur, quia neque tenentur dictum iuramentum præstare, & testatur de communi. Idem *Alterius ibid. vers. tandem*, quærit vtiliter, quod non faciunt alij authores, an in absolutione impensa ab excommunicatione in foro pœ-
541 nitentiæ virtute priuilegij, aut iubilei, aut alicuius Bullæ Pontificiæ, debeat interuenire iuramentum, & respondet *non opus esse, vt ius iurādum, aut aliqua alia obligatio interueniat, Nam sacri canones exigunt iuramentum in absolutione, quæ conceditur in foro exteriori, & id ad cautelam, vt absolutus ipse, & alij suo exemplo in posterum sint obedientes, & etiam vt vi iurisiurandi possit absolutus postea facilius compelli ad ea seruanda, quæ iuramento promisit, quæ non habent locum in foro interiori pænitentiæ, ideò tunc temporis tale iuramentum non requiritur.* Hucusque ille author, quæ opinio mihi magis placet, quàm contraria probata ab *Hurtado disp. 14. de excommunicat. num. 17.* qui allegat ad hoc *Auilam, & ConinK* nihil de hoc particulari loquētes, sed tm̄ generaliter.

Qui Alterius explicat quoque, quòd tale iu-
542 ramentum debet esse, non vniuersale de parendo omnibus mandatis Ecclesiæ, sed tantum de parendo mandato Ecclesiæ circa subiectam materiam, & caussam propter quam inflicta fuit excommūnicatio, seu

K de-

de seruãdo illam legem, propter cuius transgressionem incurrerat iam excommunicationem, vel etiam de adimplenda prudenti, & iusta pœnitentia, quæ ei imponitur dum absoluitur, videte eum. Quando autem dixi, iuramentum, vt supra, requiri in absolutione excommunicationis data pro foro externo;
543 intellige ad licitum, eius vsum, quia illo prætermisso adhuc absolutio erit valida, vt per *Alterium supra, & latius per Sayrum,* qui contrà aliquos canonistas, testatur de communi. Quod limitat *Reginaldus lib. 9. nu. 63.* in casu, quòd concessa fuit talis facultas cum conditione, his verbis expressa. *dummodo absoluas in forma iuris*, vel *quod prius iuret excommunicatus de stando mandatis ecclesiæ*, tunc enim erit nulla absolutio sine iuramento impensa, secus si tantum fuit commissum *absoluere secundum formam iuris.*

Quæres an detur casus, in quo etiam absq; verbis, sed solo facto, v.g. nutu, benedictione, osculo, & sim. possit censura innodatus absolui? Respondetur dari hunc casũ, & est quãdo
544 Papa hæc exercendo erga excommunicatum, declaret etiam, se velle tali facto à censura eum liberare, ita controuersiam, quæ de ista re, antea erat inter Canonistas, dirimit Clemens Quintus in Concilio Viennensi, & refertur in *clem. fin. de sententia excommunic.* his verbis, *Si Summus Pontifex scienter etiam excommunicato participet litteris, verbo, vel osculo, seu alio quouis modo, ipsum per hoc absoluere nulla ratione censetur, nisi se velle forsitan exprimat, illum ex hoc pro absoluto haberi,* vbi *gl. lit. A. ad fin.* subdit, *sicut per participationem, non absoluit: ita per euitationem non excommunicat*, hanc decisionem habere locum ẽt quò ad alias censuras, docet *Sayrus lib. 7. c. 11. num. 2.* his verbis, *quod non solum de excommunicatione (de qua in clem. agitur) sed etiam de suspensione, & interdicto, dicendum est. Si enim Papa in Ecclesia interdicta celebret, non ideò sublatum esse interdictum, censetur,* Qui author
545 etiam simili modo dicit, quòd si Papa euitando aliquem, declaret se per talem euitationem velle eum excommunicare, suspendere, vel interdicere, quòd talis erit excommunicatus, vel suspẽsus, aut interdictus. Dixi *Quando Papa, &c.* Quia secus est de Episcopis
546 & alijs Prælatis, quauis fulgeant dignitate: nam ipsi participando cum excommunicatis à seipsis non solum non habent potestatẽ declarandi, per talem participationem velle illos absoluere, sed incurrunt excommunicatum minorem, vel maiorem, sicut alij priuati participantes, *Sayrus lib. 2. c. 13. num. 30. & 31.* Ratio est manifesta, quia solus Papa est supra ius positiuũ, quod & si non præscribat certam formam absolutionis à censuris, tamẽ præscribit, & vult, ꝙ talis absolutio detur per verba significantia, vt supra, liberationem ab illis, item quod communicans cum excommunicato incurrat minorem, vel maiorem excommunicationem, Alij verò omnes sunt subiecti ipsi iuri positiuo, & per consequens tenentur illud seruare, vt per Doctores supracitatos, accedit *Graffius in appendice ad suas decisiones lib. 3. cap. 3. num. 20. latè Suarez disp. 7. sect. 9. num. 14. Pelliuccius tract. 1. num. 321. Naldus verbo excommunicatio num. 34.* vbi clarius loquitur, quam ibidem verbo Absolutio à censuris *num. 1.* vbi simpliciter asserit, Papam posse absoluere solo animo absque verborum prolatione, Nota ex *Sayro loco vltimo citato num. 29. & Graffio loc. supra citato,* Papam vix scienter communicare cum excommunicato; nam de stylo Curiæ, tales si negotij, vel tractatus quidpiam habent cum Papa, per ipsum, vel per alios absoluuntur ad cautelam durante tractatu, & postea reducuntur in eandem sententiam, instar testium excommunicatorum, ita *Sayrus.*

547 Secunda cõclusio: Absolutio à cẽsuris dari potest validè non solum sub conditione de præsenti, & de præterito, sed etiam sub cõditione de futuro; De conditione de præsenti, & præterito inter Doctores non est difficultas, quia huiusmodi conditio non suspendit actum, & æquiualet cõditioni absolutæ, nam vel conditio posita est, & sic operatur statim effectum, vel posita non est, & non operatur dictũ effectum, sic enim absoluimus quotidie pœnitentes, *in quantum possum, & indiges.*
548 Aduerte tamen, quòd hæc conditio debet esse talis, vt posit de ea humano modo cõstare, an sit impleta, seu quòd adsit aliquod extrinsecum signum, quo possit sufficienter cognosci, an confessarius habuerit absolutã voluntatem necne, quæ absoluta voluntas est necessaria ad valorem sacramenti. Hinc si quis dicat, absoluo te ab excommunicatione, si Deus iam nouit te restiturũ, & si conditio sit de præsenti, iamq; sit posita, nihil tñ operatur, antequam restitutio fiat de facto, quia ante nõ possumus cognoscere, an cõditio sit posita, ita communiter authores.
549 De conditione de futuro contingenti est aliqua difficultas, sed communiter Doctores, eam validam iudicant, quia sicut potest ferri censura sub tali conditione, *si non satisfeceris*, ita etiam potest dari absolutio *si satisfeceris*, deinde nullum ius hoc prohibet, nec obstat, quod absolutio sacramentalis à peccatis sub ista conditione sit inualida? Nam respondetur, hoc indè procedere, quòd non sit in potestate confessarij suspendere effectũ sacramenti, cùm Sacramentorum valor non pendeat immediatè à voluntate confessarij, sed tantum quodammodo mediatè, quatenus ab eo pendet hic, & nunc, vt ponatur vera forma, & materia sacramenti cum intentione faciẽdi, quòd fecit Christus, sicut valor ab-

absolutionis à censuris pendet immediatè à voluntate absoluentis, vt valor cuiuscumq; concessionis, & contractus pendet à voluntate concedentis, vel contrahentis, vt contrà *Angelum, & Siluestrum, verbo absolutio* 3. communiter docent Doctores, vt testatur *Auila par. 2. cap. 7. disp. 3. dub. 15. conclus. 2.* probant *Couar. in cap. Alma mater par. prima §. 11. Sayr. lib. primo de censuris cap. 16. num. 17. Suarez de censuris dispu. 7. sect. 8. à num. 5. Conink disp. 14. n. 203.* imò quòd non solum ab-
550 solutio sit valida, sed etiam licita, allegans *Suarez, ConinK, & Vasquez*, nouissimè docet *Hurtado disp. 14. de excommunicatione n. 5.* Contrariũ tamẽ post *Nauar. probat Auila loco supracitato*, sed verè *Suarez, & ConinK*, tantum docent, quòd & si hic modus absoluendi non sit per se malus, tamen regulariter sit illicitus, ita *Suarez*, quẽ summat *Filiucc. tract. 11. n. 310. ad finem.* subdit tamen ConinK ex causa rationabili posse dictum modum fieri licitum, si v. g. *Reus non posset, nisi post aliquot dies satisfacere parti læsæ, idque secretò ne seipsum infamet, & tamen deberet ire in exteram Regionem, vbi esset satisfacturus, atque ita nisi statim hoc modo daretur absolutio, deberet diu differri cum graui damno Rei.* Estque idem cum eo, quod docuit *Suarez to. 5. disp. 7. sect. 8. nu. 11.* vbi probat dictum modum re-
551 gulariter esse illicitum, sed si probabilis necessitas, vel vtilitas occurrat, non esse peccatum id facere, & prosequuntur, illo citato, *Reginaldus lib. 9. num. 51. Filliuccius tract. 11. num. 310. Megalius par. 3. lib. 1. cap. 10. num. 28.* qui subdit, hoc casu, esse rationabilem causã, *si ita daretur ad incutiendum metum ei, qui absoluitur, vel ad inducendum illum ad satisfaciendum, vel ad omittendum aliquod malum, Riectullus lib. 4. de iure personarum cap. 66. nu. 7. & 8.* qui testatur hanc opinionem esse frequentiorem, & tutiorem, *Alterius* (& si suo more, non alleget *Suarez*, à quo hausit vniuersam eius doctrinam) *lib. 4. disp. 1. c. 3. ad finem, Villalobos p. 1. sua summa tract. 16. difficultate 22.* qui tãdẽ cõcludit, opinionem *Vgolini* relatam à *Suarez supra num. 10.* docentis simpliciter, hanc absolutionem esse licitam, esse veram interueniente causa necessitatis, vnde eodem modo possem ego dicere, opinionem *Auila p. 2. c. 7 disp. 3. dub. 15.* qui simpliciter asserit, dictam absolutionem, & si validam (in quo præter paucos antiquos, cõueniunt omnes recentiores) esse tamen illicitam, esse veram seclusa causa necessitatis, quam opinionem etiam debet fateri veram *Hurtado disp. 14. de excommunicatione sub n. 5.* qui allegatis *Vasquez, Conink, & Suarez*, firmat, dictam absolutionem, non solum esse validam, sed etiam licitam, doctor enim est
552 explicandus iuxtà authoritates, quas allegat vt per *Bartolum in l. non solum liberatu. ff. de lib. legat. sed Suarez, & ConinK, vt supra* retuli, non docent simpliciter, illam esse licitam, sed tantum interueniente casu necessitatis, & *Vasquez loco ab eo citato, nempè dub. 8. de excõmunicatione num. 3.* ex eius validitate, tantum infert, quòd possit impendi, & nihil aliud particulare subdit, sicut etiam *Bonacina disp. 1. q. 3. p. 7.* ex eo quod nullo iure prohibetur, ita absolui à censuris, putat esse licitam dictam absolutionem, ergo. Hæc sunt, quæ authores, quos hucusq; legere potui de hac rescribunt, vel summando, vel extendendo doctrinam *Suarez*.

553 Nullus autem ex eis declarat, an dicta doctrina possit practicari, non solum in absolutione data pro foro externo, sed etiam in absolutione pro foro interno, nam si perpendimus verba *Suarez loco supracit.* loquitur de absolutione data à Prælato, & Iudice, & sic de absolutione pro foro externo danda, ita ẽt *Alterius, & Conink* qui loquitur de Reo, & hoc non obstante dicunt, quòd regulariter dictus modus sit illicitus, non solum quia est contra vsum Ecclesiæ, sed ẽt quia, vt ipse *Suar.* subdit, *vel is, qui absoluitur eo tẽpore, quo absoluitur dignus est absolutione, vel non; si est dignus simpliciter absoluendus est, & immeritò additur conditio suspendens conditionis effectũ, si verò non est dignus, non debet tũc absolui, &c.* Clarius *Vasquez loco supracitato.* supponit esse loquutionem de foro externo ibi, *Cùm enim ista absolutiones, & sententia sint fori exterioris, non est cur fori interioris absolutioni equipararetur in omnibus.*

Quæro igitur nouiter, an ex causa rationabili possit Confessarius licitè, & absq; peccato absoluere sub cõditione de futuro pænitentẽ
554 in foro interno à censuris, sicut Prælatus in foro externo, iuxtà præcedentem doctrinam? & respondeo distinguendo de absolutione pro foro interno, vel loquimur de ea, quæ datur à censuris, & à peccatis simul, & sic de absolutione data in Sacramento confessionis, vel de absolutione data ab eodem Confessario extra Sacramentum confessionis, de qua egimus supra *num. 482.* Primo casu, dico absolutè, nullam posse dari causam rationabilem, ob quam possit reddi licitus dictus modus absoluendi, & proindè semper peccare Confessarium illo, vt supra, vtentem, Primã partẽ, quòd nulla possit dari causa rationabilis, probo ex eadem ratione *Suarez*, vel enim Confessarius supponit pænitentem esse dispositum, quia vult satisfacere, & debet eum absoluere purè absque aliqua conditione, vel supponit eum indispositum, quia non vult satisfacere, & tùnc nullo modo debet eũ absoluere, nec purè, nec sub coditione, Secunda pars, quòd peccet Confessarius ita absoluendo, etiam probatur (quia vt innui *sup. p. 1. recollect. 4. sub num. 51.* vbi incidenter de hac

materia etiam egi) absolueret a peccatis prius quàm absolueret à censuris, cùm iste pœnitēs sic absolutus remaneret statim à peccatis liber, & tamen adhuc censuris irretitus, quia vt omnes supradicti Doctores fatentur, talis absolutio sub conditione de futuro non sortitur effectum, nisi purificata conditione Absoluere autem prius à peccatis quàm à cēsuris, quòd sit illicitum, præsupponimus, vt certum ex dictis suo loco, vbi ēt dixi quòd quādo huius defectus est conscius pœnitens, fit inualida confessio; vide te supra *par. 1. recoll. 18. de officio confessarij circa cognitionem inualiditatis confessionis, num. 65. vers. ex parte pœnitentis.* Secundo casu quando confessarius absoluit à censuris extra sacramentum; Dico, quòd intercedēte causa rationabili, de qua supra, licitè Cōfessarius absoluit absq; peccato; licèt. n. dicta absolutio etiam detur per
555 per modum dispositionis proximæ ad absolutionem à peccatis, quod significant illa verba, per quæ solet concedi talis facultas, nempè *in foro conscientiæ*, vel *in foro pœnitentiæ*; tamen vt benè *Suar. disp. 7. sect. 5. sub n. 38.* talis proximitas non debet esse physica, sed sufficit si sit moralis, item & fortius non interuenit hoc casu illud periculum absoluēdi prius à peccatis, quàm à censuris, sicut intercedit, vbi datur absolutio simul, & à censuris, & à peccatis.

556 Petes quod nam peccatum erit, si daretur absolutio, vt supra absque causa rationabili? Respōdetur esse culpam grauē, nisi excusetur ex paruitate materiæ, ita *Suar. disp. 7. sect. 8. n. 4.* vbi loquitur generaliter de absolutione imprudenter data, quia vt ipse subdit, hoc cedit in irreuerentiā rerū sacrarū, et est abusus quidam Ecclesiasticæ potestatis, et prosequitur *Megalius loco supra citato sub nu. 28.* quæ doctrina non solùm est vera respectu absolutionis extra Sacramentum data à Confessario pro foro interno, sed etiam in absolutione data à Prælato quò ad forum externum, de quo, vt supra dixi, loquitur *Suar.* de culpa, quam committeret qui sacramentaliter ita absolueret, patet supra, esse peccatum grauissimum sacrilegij, & loco supra citato dixi, scilicèt *p. p. recoll. 4. n. 51.*

557 Tertia Conclusio; Absolutio à censuris debet procedere ab intentione voluntaria, & & libera absoluendi: patet, quia actio ista absoluendi debet esse humana, vt autem sit talis, requiritur consensus, & intentio operantis libera, & voluntaria, vt clarum est, ita *Suar. supr. disp. 7. sect. 6. nu. 12. Alterius lib. 4. disp. 5. cap. 2. in princ. & alij infra citādi communiter.*

Ex hac conclusione sequitur primò, Absolutionem à censuris obtemptam per vim,
558 & metum grauem, iniuriosè incussum ab homine, esse nullam, nempè quando extorquetur per vim erit nulla ex natura sua, cùm uis tollat voluntarium simpliciter, vt patet suprac. *par. 1. recoll. 7. num. 107.* Quando verò per metum, tūc etiam erit nulla, non autē ex natura sua, quia metus nō tollit voluntarium simpliciter, sed secundùm quid, vt diximus loco supracitato, *nu. 108.* sed quia à iure talis absolutio irritatur. in *cap. vnico de his, quæ vi metusque causa fiunt in 6.* vbi etiam imponitur pœna excommunicationis non reseruatæ contra extorquentes dictam absolutionem, vt per authores infracitandos, in specie *Auilam, & nos etiam infra cùm de excommunicationibus in particulari recoll. 4. verbo Absolutionem*, Nota, corollarium istud supponere, quòd Prælatus, vel confessarius, & si absoluat ex metu, tamen ꝙ tūc habuerit intentionem absoluēdi, quia si non habuit istā intentionē, certum est, ex hoc alio capite, illam esse irritam, & nullam, vt benè *Auila par. 2. cap. 7. disput. 2. dub. 5. conclus. 1.* ibi, *Supponimus enim, quòd iudex vult absoluere.*

559 Dixi primo, *grauem*, quia metus leuis nō sufficit ad irritandam dictam absolutionem, iuxta regulam, metus leuis non habetur in consideratione, *l. nec timorem ff. de eo, quod metus causa* ita contra *Caiet. & Nau* qui existimant, dictum metum sufficere pro absolutione data in foro conscientiæ. *Suar. to. 5. disp. 23. sect. 4. num. 11. Auila loco supracitato vers. 5. potest, Alterius citato c. 2. vers. quare non probo.* Grauis autem metus est idem cum eo, quem alij vocāt cadentem in virum constantem, de quo supra egi *num. 415.* Vndè quando quis ad extorquendam dictam absolutionem minatur Prælato, vel Confessario mortem, vel graues corporis cruciatus, vel omnium bonorū expoliationem, aut maioris partis eorum, & sit talis persona, solita exequi dictas minas, si absolutio detur, erit nulla, & incurreret, extorquēs excommunicationem, de qua supra, vt in terminis notat *Bonacina de censuris in particulari disp. 2. q. 2. pun. 15. nu. 3. vers. ex quo sequitur.* testatur de communi *Toletus lib. 1. cap. 39. nu 7. ad finem*, & si ipse videatur firmare opinionem contrariam, quem in hoc sequitur *Megalius p. 3. lib. 1. cap. 9. ad finem.*

560 Dixi secundò *iniuriosè*, quia si metus fuit incussus sine iniuria, non dicetur propriè metus, & ideò non potest absolutionem præfatam irritare. Vnde vt benè *Suarez sup. subdit*, si metus vel vis consistat tantum in denegandis beneficijs, vel in pura, & iusta defensione, non sufficeret ad hunc effectum, & prosequitur *Bonacina loco supracitato num. 3.* vbi de eo, qui metum incutit repetendo suum creditum ab Episcopo.

561 Dixi tertio, *ab homine*, quia si metus incutiatur, vel à causa naturali, seu vt alij dicūt ex timore innato, & non illato, absolutio erit valida, vt per *Authores supracitatos*, vide etiā

Bo-

Bonatinam de censuris in genere dispu.1.quaest. 3.p.8.num.5.vers.dixi cadentem. Adde quòd
562 cùm homo dicatur etiam fœmina,nihil refert an masculus, vel fœmina sit, qui dictam absolutionem per metum extorqueat; sicut
563 nec refert, an sit fidelis, vel infidelis,vel sit ille,qui debet absolui,vel alia tertia persona,
564 vt per supradictos authores communiter, quod vltimũ dicit verum *Auila* etiam si ipse, qui fuit absolutus, ignorauerit illo tunc, sibi per metum ab alio incussum, fuisse impensã absolutionem.

Hoc corollarium sic declaratũ, Ampliatur primo,etiam si sententia censuræ,pro qua data fuit absolutio,vt supra per vim, vel per metum,fuerit iniusta,dummodo sit valida,prout
565 explicabimus infrà *recoll.sequenti*,ita *Suar. loco suprac.sub n.13.& Auila ver.secundo,quod. hac*. Vbi hoc dicit verum,non solum quando dicta censura est iniusta, sed valida ex parte modi procedendi, seu vt alij dicunt ex ordine, vel etiam ex animo,sed etiam quando est talis ex parte causæ, sed quia talis sententia, vt infra dicetur *Recoll.sequenti* est valida tantum quò ad forum externum,respectu cuius requiritur absolutio, ideo hæc doctrina *Auila* debet intelligi de absolutione quò ad forũ
566 externum,non autem quo ad forum internum,cùm quò ad forum internũ illa sit nulla,vndè ēt quò ad ipsum forum internum nó eget absolutione, vt *loco supracitato* latius dicetur,nec extorquens dictam absolutionem incurreret excommunicationem, de qua suprà, neq; contrarium videtur docere *Suarez disput.23.sect.4. num.12.* ibi, *nam si fuisset sententia censura nulla simpliciter, idest tam in re, quam in exteriori foro,non credo incursurum hanc excommunicationem*, quia non loquitur de absolutione, sed de reuocatione ipsius sententiæ, vt patet ex sequentibus verbis, quæ reuocatio cùm spectet ad forum externum meritò ad hoc, vt illam extorquens per vim, vel metum non incurrat censuram,debet esse nulla ipsa sententia, tam quò ad forum internum,quàm quò ad forum externum,cùm hic tractetur de absolutione extorta quò ad forũ internũ respectu cuius fori, vt dixi, ipsa sētentia est,nō solũ iniusta,sed inualida,nulla egens absolutione, si quis à confessario pro illo foro interno extorqueret per vim,& metum ipsam absolulionem; dico non incurrere dictam excommunicationem..
567 Ampliatur secundo, etiam in reuocatione ipsius censuræ per vim, vel per metum extorta,quia adhuc esset nulla,vt habetur expressè in *d.c.vnico de his, quæ vi, metusue causa fiunt*, & prosequuntur omnes authores supra citati, si enim textus id non exprexisset, reuocatio non veniret, cum valde differat reuocatio ab absolutione, vt per *Graffium in appendice ad suas. decis. cap.8. in principio*, vbi quod idem sit reuocatio,& relaxatio,*Ricciul. lib.4.c.65*.ex quo sequitur,quòd facta reuocatione per vim,&metũ, vt supra, non per hoc
568 quis liber remanet ab ipsa censura,hoc præcipuè accidere potest, vt benè *Suarez loco supra citato, & prosequitur Bonacina de censuris in communi disp.1.q.3.pun.8.ad finem*, vbi lata est sub aliqua conditione, vel nisi infra certũ terminum, &c. quia si ante dictam conditionem purificatam, vel aduentum termini, quis per vim, & metum fecit à iudice reuocare dictam sententiam censuræ, non per hoc purificata conditione, & adueniente termino, talis non erit censura irretitus. circà hanc materiam adest etiam *Decretum S. Concilij Tridentini sess.35.c.3*.ibi. *Nefas autem sit seculari cuilibet magistratui prohibere ecclesiastico iudici,ne quem excommunicet, aut mandare, vt latam excommunicationem reuocet, sub prætextu, &c.* de qua re videas *Auilam supracitato dub.5. vers. secundo quod hac excōmunicatio,Franc.Leo p.3.sui Thes.fori eccl.c.7.n.13.*

Ampliatur tertio, etiam si ita daretur abso-
569 lutio ab excommunicatione minori, ita *Suar. suprac. sub n.13.& alijs citatis prosequitur Bonac supra n.4.* qui etiam testatur de cōmuni, sed contrarium docet *Toletus supra num.7. & post Siluestr. & Tabienam*, probat *Auila loc. suprac.dub.5. ad finem*.

Hæc conclusio sit ampliata, limitatur primo à *Toleto loco supracitato*, quando quis tā-
570 tum mandauit talem extorsionem, vel illam ratam,habuit, quidquid contrarium doceant glosa, & Siluest. quia vt subdit ipse author, *quando mandans non exprimitur non comprehenditur*,quæ ratio etiam militat in ratihabitione,vt supra dixi à nu. 326.
571 Limitatur secundo in relaxatione, seu reuocatione à cessatione in diuinis per vim,& metum extortã,quia illa erit valida, nec vim & metum ad hoc inferens, erit excommunicatus: ita post *Geminianum,Auila loc. cit. dub. 5. ad finem*, ea ratione, quòd textus tantum loquatur de excommunicatione, suspensione,& interdicto,quæ ratio idem probat de irregularitatis dispensatione,& simil: quòd scilicèt, & si metu,aut vi extorta, sit valida.

Quare autem excommunicatio lata per vim, & metum si valida, non autem absolutio dicetur infra recollectione sequēti,videte pro nunc, *Alterium loco supracitato*.

Sequitur secundo, quòd absolutio à censu-
572 ris data ex falsa causa substantiali,seu vt alij dicunt per fraudem,dolum, vel errorem in re ēsētiali,sit etiam nulla,& irrita, & si enim iurisdictio non pendeat à veritate causæ,tamē ignorantia illa, quæ ex errore procedit,causat in absoluente inuoluntarium, quod sufficit ad illam absolutionem inualidandam cùm vt supra dixi,absolutiò, vt sit valida debeat esse actio humana. est communis opinio,

nio, vt testatur *Alterius loco infra proxime citando in principio capitis 3.* Probari etiam potest ex eo, quòd absolutio sit gratia, quæ vitiatur ex falsa causa expressa, *vt sup. p. 1. recoll. 11 num. 460.* probaui, ex quo infertur, nō solum esse inualidam absolutionē, quādo exprimitur falsa causa essentialis, sed etiā quādo sup-
572 primitur, veritas etiam substantialis, per allegata à *Nauarr. in summa cap. 22. nu. 8. versus finem.*

573 Dixi primo, *data*, quia præsuppono Iudicem, vel Confessarium non cognoscere falsitatem causæ; nam si cognosceret, vtique absolutio esset valida, *Alterius supracitata disput. 5. cap. 3. vers. quare si voluntas*, qui hoc probat authoritate, & ratione, authoritate scilicèt *text. in cap. venerabilibus §. sanè certum, de sententia excommunicationis in 6.* Et ratione, quia ad validitatem absolutionis sufficit si concurrant hæc duo, nempè potestas absoluentis, & eius voluntas, non negat tamen, taliter absoluentem peccare, quod maximè verum existimo, vbi ita daretur cum iniuria partis v. g. quia pænitens dicit satisfecisse, vel nō posse satisfacere, & Cōfessarius scit, illū nō satisfecisse, vel posse satisfacere, licèt. n. hoc casu absolutio esset valida, tñ peccaret dictus Cōfessarius, ita absoluendo *Auila p. 2. cap. 7. disp. 3. dub. 4. vers. 2. opinio.* Vbi hoc ampliat, etiam si iudex, & si non cognosceret falsam esse causam adductam, tamen intenderet absoluere
574 etiam eo casu, quòd dicta causa esset falsa, quòd subdit, posse præsumi ex circumstantiis particularibus. Qui *Auila* subdit rationem differentiæ, quare absolutio ex falsa causa,
575 vt supra, sit valida, non autem excommunicatio lata similiter ex falsa causa, de qua re *Alterius supracitato cap. 3.* An talis absoluēs, vt supra, etiam teneatur ad restitutionem parti lesæ. vide sup. 1. *par. recoll. 1. à nu. 100.*

Dixi secundo, *substantiali*, quia si tantum detur absolutio ex falsa causa, quæ non sit substantialis, sed vt ita dixerim, accidentalis, quia v. g. *pœnitens fingeret aliquas causas acci-*
576 *cidentales, vt magis alliciat animum iudicis, valebit absolutio*: ita *Auila supradicto dub. 4. ad finem*, sufficit enim si sit vera causa finalis, licèt non sit vera causa impulsiua, vt per *Bonacinam disput. 3. de censuris in genere q. 3. p. 8. num. 8. ad finem*, qui testatur ita *Suarez, Emanuelem Sà*, & alios, communiter docere; cau-
577 sa autem substātialis est, non solum vbi quis dicit se satisfecisse, vel non posse satisfacere, vt supra, sed etiam quaddo dicit se occidisse ob defensionem, vel quod clericus fuit aggressor, vt per *Auilam loco supracitato vers. 2. opinio, ad finem*, vel si affirmet habere propositum parendi ecclesiæ, cùm non habeat, quia hic & si exterius remaneat absolutus, tamen apud Deum, adhuc manet censura irretitus *c. officij de sententia excommunicationis in 6.* *Suarez disp. 7. sect. 7. n. 12. ad finem.* Qui idem subdit de absolutione data hæretico, qui fin-
578 gens se conuersum, petit absolutionem ab Inquisitore, qui subdit, quod si talis postea resipisceret, non per hoc potest dictum peccatum hæresis absolui à quolibet cōfessario, quia permanente eadem censura, quæ non fuit validè absoluta, perseuerat eadem reseruatio. Sed pone pœnitentem exprimere verā causam substantialem, & fingere causas accidentales, & impulsiuas ad alliciendum animum iudicis, tamen iudex, vel confessarius
579 habuit intētionē nō absoluendi, si tales causæ non essent veræ, vtrum talis remaneret validè absolutus? Dicerē, talem absolutionem esse inualidam si expresse constaret de dicta intentione absoluentis, ratione, de qua supra, quòd scilicèt hæc absolutio à censuris pendet omninò à voluntate ipsius absoluentis, in dubio autem non debet præsumi iudicem, vel confessarium habuisse dictam intentionem, cùm de iure sufficiat, vt quis exprimat causā substantialem, ad hoc, vt censeatur habere intentionem absoluendi, cui iuri in dubio quisque censetur se conformare.

580 Sequitur tertio, quòd tempore iubilei petens absolui à censuris absque animo adimplendi onera iniuncta, inualidè absoluitur, vt dixi, *in meo tract. de iubileo extraordinario n. 8. vers. ad rationem in fine*, in quo conuenire omnes testatur nouissimè *Bossius de iubileo sect. 1. casu 31. nu. 1.* fauet *Auila cit. dub. 4. vers supponendum*, vbi ponit casum de excommunicato excommunicatione reseruata S. Pōntifici, qui fingit esse in articulo mortis, & sic absol-
581 uitur ab eo, qui extra talem articulum non poterat absoluere, & dicit esse inualidam dictam absolutionem, non solum ex ignorantia ipsius confessarij, quæ causat inuoluntarium, sed etiam quia iurisdictio confessarij hoc casu, sicut in casu iubilei, pendet ex veritate ipsius causæ.

Sequitur quarto, pænitentem accedentem ad Confessarium, qui habet facultatem absoluendi à censuris v. g. tempore iubilei, &c. non remanere absolutum ab illis, quas voluntariè
582 reticet absque iusta causa, quia ab illis non intendit Confessarius absoluere, vt post *ConinK* notat *Bonacina supracit. quæst. 3. pun. 6. sub nu. 11.* & dixi cum de *iubileo extraordinario num. 200. ad finem*, vbi adduco rationem, quia & si Confessarius det absolutionem generalem, tñ censetur absoluere à bona fide, non autem malitiosè, ac voluntariè oblitis, quod postea reperi docere *Duardum nostrū lib. 3. in Bullam cenæ 54. q. 2. num. 29.* supponens, vt & ego supponebam, talem absolutionem dari non extra sacramentum, sed in sacramento confessionis, quo casu est inualida confessio, ex dictis à nobis *supra par. 1. Recoll. 18. num. 65. vers. ex par. 1. vtriusq;* & dubitatur

583 bitatur an posita opinione, quòd per inualidam confessionem factam ordinario, vel delegato per Bullam,&c.tollatur reseruatio, ac etiam censura (de qua re egi cùm *de iubileo extraordinario num.* 155. *&* 205.& post ea edita agit *Diana p.1.recol.11.de Bull.cruciata res.1.& 18.& 3.p.in additis res.*16.& prosequitur *Boss.sup.casu* 34.cẽseatur sublata cẽsura,& reseruatio,non solum respectu bona fide oblitorum, & si obliuione culpabili, sed etiam obliuione dolosa, de qua hic agimus, et dicimus, quod ex eo, quia præsumitur ab istis noluisse absoluere confessarium, quibuslibet generalibus, verbis vtatur in absolutione, non censeantur sublatæ ipsæ censuræ, ac reseruatio. Nec contrarium iure Bossius probat, *de iubileo sect.* 1. *casu* 28. *à nu.*18.*quia ibid.num.*23. concludit resolutionem,his verbis. *Quidquid autem sit de prædictis opinionibus,si absoluens Ordinarius intendisset absoluere,non obstante dolo,teneret in vtroque foro absolutio, etiam quòad dolosè tacitas,* nam supponit ipse voluntatem absoluentis, quam nec ego, nec *P. Duardus* supponimus. Hæc pro nunc sufficiant circa istam materiam præter ea quæ dixi *su prac. var.1.recoll.5. à num.*43.

584 Quia tñ fecimus supra mentionẽ de absolutione censurarum oblitarum,ac etiam de absolutione data ab ipsis cẽsuris extra sacramentum, in quibus casibus remanet obligatio pænitentibus petere absolutionem sacramentalem à peccatis, dictis censuris annexis occurrit pro coronide huius Recollectionis quæsitũ istud, An dicti pænitentes quando confitentur dicta peccata,teneatur confiteri circumstantiã censuræ? cui quæsito respõdeo verbis *Auila p.2.c.5.disp.1.dub.11. post 1.cõcl.* ibi secundo sequitur,quòd si aliquis quando cõfitetur, iã est absolutus ab excõmunicatione,non tenetur(meo iudicio) confiteri circũstantiam excommunicationis, saltem si proposuit citò exire ab excommunicatione, & loquor quando res prohibita de se erat peccatum nam aliàs non poterit explicari malitia peccati, nisi explicatur præceptum continens pænam excommunicationis.v.g. Petrus furatus est bona alicuius naufragi,& non restituit cùm posset,si ante confessionem absolutus sit ab excommunicatione in Bulla cænæ contra dictos fures lata, sufficit si dicat furatum fuisse,& nõ tenetur explicare, quòd erãt bona naufragi,quia nec mutat speciem nec aggrauat notabiliter saltem, si vt dixi citò proposuit exire ab excommunicatione .i-

RECOLLECTIO SECVNDA.

De officio,& potestate Confessarij circa pænitentes, censuris ab homine ligatos.

Quia satis varia,& diuersa sunt ea, quæ scire debet confessarius circà censuras ab homine ab his, quæ pertinent ad censuras à iure,& si DD.tractantes de censuris in communi,quos hucusque perlegi, ista cum illis confundant, rem valde gratam confessarijs facere putaui,si illa hic, ipse distinguerem,& sicut supra *recoll. praeced.* explicaueram, ea quæ præ manibus habere debeat ipse confessarius, pro pænitentibus, censuris,à iure ligatis,ita in præsenti,eadẽ methodo facili,& clara, dilucidarem ea, quæ in promptu,idem confessarius scire debeat pro pænitentibus, contrà quos lata fuit censura ab homine, vt vtrisque opportunum remedium afferre commodius,& absque magno labore queat.

Quomodo Confessarius practicare debeat authoritatem D.Gregorij, nempè sententiam pastoris, siuè iustam, siuè iniustam,esse timendam.

Referuntur hæc verba in *can.sent.11. q.3.* quæ rectè intelligi non possunt, nisi prius explicemus, quænam sententia censuræ sit iusta, & quæ iniusta. Præsupposito igitur, quòd hic D.Gregorius loquatur de sententiã censuræ lata ab homine per sentẽtiam particularem, cùm raro accidat, sententiam generalem, esse iniustam,sit.

1 Prima conclusio; sententia censuræ particularis iusta, est illa, quæ reperitur lata cum omnibus circumstantijs, & conditionibus,quæ sunt necessariæ ad illam ferendam;

2 sententia verò iniusta est illa, quæ fuit lata absque aliqua ex dictis circumstantijs,seu cõditionibus requisitis, *ita Toletus lib.5. cap.11. sub nu.2. Alterius lib.1.disput.1.cap.5. vers.4. & vltima, Auila 3.par.cap.6.disp.1. in princip.* &

& alij communiter, licèt non ita clarè. Si autem quæris, quæ nam sint circumstantiæ, &
3 conditiones præcipuæ requisitæ, ad ferendã sententiam censuræ? Respondetur breuiter, tres esse, prima, quòd feratur à legitimo iudice, secunda quod feratur ob iustam causam, nempè peccatum mortale externum consummatum. Tertia, quod seruetur ordo, quod est idem cum eo, quod ait *Nauarr. cap.27.nu.3.* Sententia censuræ iniusta est illa, quæ fertur ab eo, qui non potest, aut aliter, aut ob aliud, quàm debet. Dixi, *præcipua*, quia sunt aliæ conditiones, & circumstantiæ, quæ requiruntur tantum ad debitè ferendam censuram, quarum aliquæ debent præcedere, aliquæ comitari, aliæ subsequi dictam sententiam, de quibus per *Sayrum lib. 1. cap.12. & seqq. Filliucc. tract.11.cap.3. & 4. & alios supracitatos, & nos infrà num.7.*

5 Secunda conclusio: sententia censuræ iniusta, subdiuiditur in nullam, seu inualidam, & validam: ita DD. supracitati, & alij communiter, probant *Nauarrus, & Alterius supra,* exemplo aliarum sententiarum, quæ quotidiè feruntur in causis temporalibus, quæ etsi iniustæ; tamen aliquæ à iure iudicantur validæ, aliæ inualidæ, vt in toto titulo de *sent. & re iudicata; item C. de sententijs, & interloqutionibus omnium iudicum, & C. quando prouocare non est necesse,* & alijs similibus latè *Vantius Arimin. in suo celebri tract. de Nullitat.*

6 Censura iniusta, & inualida, seu nulla est, quando deficit aliqua circumstantia, vel conditio essẽtialis; iniusta, sed valida verò dicitur, quando deest aliquod ex requisitis, quæ non sunt essentialia, sed accidentalia, quorum ali-
7 qua præcedunt dictam sententiam, nempè rectus animus iudicis, & trina monitio: & alia, quæ comitantur ipsam sententiam, scil. quòd feratur in scriptis, & quòd in ea exprimatur causa, & alia quæ subsequuntur dictã sententiam, nempè, vt legatur, & tradatur eius copia parti petenti, &c. vt per authores supracit.

8 Tertia conclusio: quando D. Gregor. asserit, *Pastoris sententiam siuè iustam, siuè iniustam, esse timendam,* non intelligitur de iniusta inualida, seu nulla; talis n. sententia non est timenda, neque in foro conscientiæ, neque in foro externo, nisi ratione scandali vitandi. Probatur ex regula illa, quod nullum est, nullum potest producere effectum, sed effectus sententiæ censuræ sunt ligare coram Deo, & Ecclesia; ergo quando illa est nulla, neque ligat coram Deo, neque coram ecclesia: ita post *Hostiensem, Couar. Nauarr. & alios, Sayr. lib. 1. cap. 6. num. 42. & sequentibus; Tolet. cit. lib. 1. cap. 11. num. 4. ad finem. Alterius lib. 1. disput. 3. vers. huius igitur. Auila par. 2. cap. 6. disput. 1. dub. 1. in fine; Marcellus Vulpe in sua Praxi fori ecclesiastici cap. primo num. 20.* Non enim est timenda hoc casu sententia
9 Pastoris iniusta, quia non solum taliter censuratus, nequaquam priuatur suffragijs Ecclesiæ; sed nec etiam participatione sacramentorum, vsu spiritualium, & communicatione fidelium, quod est dicere, posse participare sacramenta actiuè, & passiuè, ac vti spiritualibus, & communicare cum fidelibus absque aliqua culpa, tum in occulto, tum etiam in publico, quando non adest periculum scã-
10 dali, i. cùm hæc facit corã ijs qui vel ignorãt cẽsurã cõtra eũ latã, vel certiorati sint de nullitate sententiæ, aliàs. n. peccaret, & si celebrãdo etiam cũ dicto scãdalo, non incurreret in irregularitatẽ, vt per *suprac. authores.* Hoc. n. significat, quod dixi in conclusione, *neque in foro externo, nisi ratione scandali euitandi.*

11 Quæres an dictum D. Gregorij possit aliquo modo verificari, etiam de sententia censuræ iniusta, & inualida, quod sit timẽda? Respondetur affirmatiuè. Primò, vbi adest periculum scandali, vt benè *Hurtado de censuris in communi num.* 105. Secundo quando dicta nullitas non est euidens, *Abbas in capitulo ita quorundam num. quarto de iudeis.*

12 Tertiò, quia talis nulliter excommunicatus; si in publico, cum scãdalo celebrat, potest puniri ab Ordinario. Notat *Alterius lib. 2. disp. 1. cap.4. vers.3. dubitatio.* Quod talis non
13 egeat absolutione, sed relaxatione, habetur per *Groffium in appendice ad decis. lib.3. cap.8. in principio* dixit *post Henriquez lib. 13. cap. 15. nu.4. Marcellus Vulpe in sua praxi fori ecclesi. cap. 1. num. 13. & antè eos Ioannes de Lignano tract. de cens. Ecclesiast. §.26. ad finem,* qui benè se declarat, hoc intelligi debere, vbi dicta nullitas est certa, quia si est dubia, debet petere absolutionem ad cautelam, de qua ibi agit, & nos agemus infrà suo loco.

Hæc enim quæ hucusque diximus sunt certa apud authores. Difficultas est de sententia
14 iniusta, sed valida, an scil. quoquomodo sit timenda, præcipuè in foro interno, de hoc foro enim est dubium, quia est certum ligare in foro externo; vnde titulus difficultatis est: An omnis sententia iniusta, sed valida, in omnibus casibus, in quibus supradixi, id contingere, liget in foro interno.

Conueniunt DD. primò, ligare tam in foro interno, quam externo, quoties est iniusta
15 tãtùm ex defectu rectitudinis animi iudicis, seu vt dicunt, est iniusta ex animo: Item secũdo, non ligare in foro interno, & si liget in fo-
16 ro externo, quoties est iniusta ratione falsæ causæ; & difficultas restringitur ad sententiã iniustam, sed validam ex defectu ordinis iuridici non essentialis, quia v.g. fuit lata absque
17 trinã monitione, vel absque scriptura, aut sine expressione causæ, & alijs, de quibus supra. Nam *Tolet. lib.1. summ. cap.17. num.5. in editione Veneta cum Addit. de anno 1621. apud Bertannum,* docet, quòd excepta sententia iniusta, sed valida ex animo, omnis alia sentẽtia

tentia iniusta,sed valida,non liget in foro cõscientiæ; hæc enim sunt eius verba, *Quæ verò iniusta est,sed valida,excepta ea,quæ iniusta est ex solo animo excommunicantis, apud Ecclesiã ligat,sed non apud Deum,quod est dicere,non priuat communibus, & generalibus suffragijs Ecclesiæ,sed priuat communione fidelium participatione sacramentorum, ac diuinorum officiorum auditione, &c.* huc vsque *Toletus*, cuius opinio est singularis. Vnde fit.

18 Quarta conclusio, sententia iniusta,sed valida ex defectu ordinis iuridici non essentialis, est timenda, tam in foro externo, quàm interno,quia in vtroque foro ligat. *Ita Sotus in 4.dist.22.q.7.ar.3.conclus.2 Nauar.cap.27. nu.3.Vgolinus de censuris tab.1.c.11.§.3. Alterius lib.3. disp.2.cap.1. vers.2.intelligi potest, & lib.2. disp.1.c.4. vers.2. dubitatio. Bonacina disp.1.de censuris q.1.par.10.nu.3.* Qui expressè ait,illam sententiam D.Gregorij intelligẽ-
19 dam esse de sententia, quæ fertur à Pastore non seruato iuris ordine tantum accidentali, aut de illa, quæ prouenit ex prauo affectu. Clarius *Auila p.5.cap.6.disp.1.dub.1. Miranda p.2.sui manualis Prælatorum Regularium Regularium q.35.num.14. Suarez disp.4.sect.7. sub n.41. Reginaldus lib.9.praxis sub num.104. Megalius p.3.lib.2.cap.3. num.14.* & DD. qui contrarium docent, loquuntur in sententia censuræ ex defectu causæ, *Abb.in cap.ab excommunicato nu.11.de rescriptis.* Ratio est,quia
20 quòd sit iniusta hoc modo, scilicèt, sed valida,tantum operatur,vt possit, & debeat declarari nulla,interim tamen dum non fuerit declarata nulla,sortitur suum effectum ligandi in vtroque foro, hoc enim significat,esse validam,vt benè *Reginald.supra.*

21 Ex qua conclusione sequitur primo,talem egere absolutione, intellige ab eo, qui tulit sententiam censuræ, vel ad quem fuit appellatum, vt infra, *cum de absolutione*,dicemus; vide pro nunc *Sayrum loco infra citando* intellige,etiam in foro conscientiæ, vt per *Mirandam loco suprac.*& antea dixit *Ioannes de Lignano in tract. de censur.ecclesiastica §. 26. nu.20. Qui etiam §.24.nu.4.& 9.*subdit, quòd iudex, qui tulit dictam sententiam iniustam,prçterquàm,quod incurrit pænas inflictas in *cap.sacro de sent.excom.& cap.1.eod.tit.in 6.* cogitur satisfacere ei, qui fuit ab eo iniustè, vt supra, censuratus,pro interesse passo, & addit, quòd quando talis iniustè censuratus,absoluitur in foro conscientiæ, non est opus, quod præstet satisfactionem, quæ alijs citatis prosequitur *Sayrus lib.1.de cens.cap.13.nu.13.*& nos latiùs infrà suo loco.Talis etiam iniustè excommunicatus,si non petit absolutionem, neque ap-
22 pellet,nihil ducens manere in tali excõmunicatione,peccaret mortaliter,ꝙ est verũ,nõ solum quando est iniusta, sed ẽt quando est inualida quò ad forum dumtaxat internum. *Sotus loco suprecit. conclus. 2. latius Sayrus cit.lib.1. cap.17.num.19.* Vbi *num.20.* quòd quando talis quærit remedium appellationis
23 contra dictam sententiam iniustam, nõ possit audiri, nisi faciat se absoluere ad cautelã, de qua re *Abbas in c. significauerunt num. 14. de exceptionibus*, vbi *nu.20.*secus dicit,quando dicit dictam sententiam esse nullam,idem habet in *cap. cum contingat de officio delegati.*

24 Sequitur secundo,talem iniustè,sed validè excommunicatum priuari suffragijs ecclesię, participatione sacramẽtorum,&c. de quibus infra suis locis, cùm *de censuris in specie*, tam in publico, quàm in occulto, & si hoc non vendicet sibi locum in eo, qui fuit etiam in-
25 iustè excommunicatus ex defectu causæ, puta quia est innocens, vel etiam si sit nocens, id non fuit probatum in processu, quia etsi quò ad forum externum sententia ista sit valida, tamen non priuatur suffragijs,& participatione sacramentorum, vt *infrà suo loco.* Ex quo corollario consequitur, quòd iniustè, sed validè censuratus, *vt in conclus.* celebran-
26 do,vel aliàs actus ordinis exercẽdo, incurrat irregularitatẽ,ac ipsũ effici irregularem tam quò ad forum internum,quam externum.Ita *Alterius cit. cap.5. vers.2. dubit. & Miranda supra*,& ita intellige *Sotum loc.suprac.conclus. 2.vers.2.modo.*

27 Ex dictis patet, quod nã sit officium Cõfessarij circà cẽsuras ab homine latas, Erit nẽpè primò scire casus,in quibꝰ sẽtẽtia censuræ nõ ligat neque in foro conscientiæ, neque in foro externo; Secundo quando vel ligat tantum quò ad forum externum, & non quò ad internum, ita enim addiscet,in cæteris casibus, ligare illam quo ad vtrumque forum, vt *supra dictum est*. Tertiò, in quibus casibus,& si obliget quò ad vtrumque forũ, tamẽ excusari possit pænitens ab eius censuræ incursu;& tandẽ qui possint ab istis censuris absoluere.

Quæres pro complemento huius quæsiti, an in dubio sententia censuræ sit iudicanda obligare, maximè in foro conscientiæ? Respondetur, quòd in dubio debet præsumi va-
28 lida,& iusta,& per consequens,quòd obliget in vtroque foro, quia in dubio præsumitur pro sententia iudicis, argumento *textus in l. Nesennius Apollinaris ff.de euictionibus,de Frãchis dec.148.num.9.* in terminis nostris *Marius Antoninus lib.1. variarum,resolut.71. num. 4. casu.10.*ex nostris *Suarez disp.4.sect.7. nu.42. Bonacina disp.1. q 1. pun. 10. num. 11.* Et dixi *sup. par.1.recoll.15.num.47.* quòd in tali du-
29 bio celebrans efficiatur irregularis, docet *Sayrus cit.cap.17.num.15. ad finem.* Vnde authoritas D. Gregorij à pluribus Doctoribus
30 explicatur hoc sensu, quando scilicet est dubium an sententia pastoris sit iusta, vel iniusta;tũc est timenda,vt per *Sot.loc.suprac. vers.*

31 *arguit tamen.* Dixi, *in dubio*, quia si adsunt opiniones DD. circà dictam validitatem, & per consequens non ligare, subditus non ligaretur dicta sententia, iuxta ea, quæ dixi *par. 1. recoll. 2.* & in terminis docet *Bonacina loco proximè citato*, & si ipse supponat probabiliorem opinionem esse, æ neget dictam validitatem, quod contradicit cōmuni regulæ, nempè in moralibus sufficere probabilem opinionem sequi. Ex qua doctrina colligere potest lector sensum doctrinæ, *Sot. in 4. dist. 22. q. 1. art. 3. conclus. 3. vers. secundo modo*, dum as-
32 serit, non sufficere alicui, si eius Aduocatus dicat, sententiam censuræ contra eum, non fuisse latam ex causa iusta, vt possit se gerere tanquam non censuratum, secundum quod eum allegat *Sayrus cit. cap. 17. n. 15. & Miranda loco supracitato*, Quia *Sotus* loquitur de foro exteriori, vnde videtur docere, quod sufficiat quò ad forum conscientiæ consilium suorum Aduocatorum, hæc sunt verba Soti, *& ideò licèt reus etiam consilio suorum Aduocatorum, iudicet causam non fuisse iustam, est nihilominus illi timenda, quare debet se gerere tam quam excommunicatum in foro exteriori*, quomodo potuit clarius loqui? Aduerte, *Sotum*, ibi, confundere hunc casum cum alio casu dubij, vnde quando dicit, talem celebrantem incurrere irregularitatem, & priuari suffragijs, &c. debet intelligi de eo, qui est in dubio, an sit censuratus, & adhuc manens in dubio celebrat, quia si deponit dubium, &
33 adheret consilio Aduocatorum, quòd causa ob quam fuit excommunicatus, non sit iusta; tunc etsi in foro exteriori debeat se gerere, vt excommunicatum, tamen celebrando etiā in publico non erit irregularis in foro conscientiæ, sed tantum in foro externo, nec priuatur suffragiis, vt infrà *cùm de hoc casu in particulari: nempè de inualiditate ex defectu causa*: idem dicendum à pari, quando ex consilio Aduocatorū, qui in materia censurarū sunt versati, & tantò magis ex consilio Theologorum moralium, sententia censuræ iudicetur
34 inualida, & nulla, quia tunc secluso scādalo, & contemptu ecclesiæ, posset quis se gerere quam non excommunicatum, vt infra.

Allegans censuras contrà eum latas, esse nullas, vel iniustas, debet id probare, & per
35 consequens tenetur ad exhibitionem processus, quatenus ex eo velit docere de nullitate, vel iniustitia. *Serapbinus decis. 1164. latè Sayrus l. 1. c. 16. nu. 30. ad finem.*

36 An autem idem iudex, qui protulit dictam sententiam, vel censuram, vel declaratoriam censuræ iam latæ à iure, possit cognoscere de dicta nullitate, & iniustitia, & illam reuocare, vel necessarium sit ipsi, contra quem fuit lata dicta sententia, recurrere ad iudicem superiorem, seù Metropolitanum, infra suo loco.

De primo casu, ex quo confessarius potest iudicare, quòd censura sit iniusta, & inualida, nempè ex eo, quia non sit lata à legitimo iudice.

37 GLosa in *cap. præsenti de sententia excommunicationis*, enumerat quinque casus, in quibus sententia est nulla. *Sayrus lib. 1. cap. 16* sex. *Siluester verbo excommunicatio*; quindecim. Tandem *Tusens lit. E. conclus. 432.* enumerat viginti duos casus, Nos autem hic explicare conabimur eos casus, qui sunt in praxi frequentiores, & quia secundum omnes, primus casus est, in quo sententia censuræ, est nō solum iniusta, sed inualida, quando scilicèt censuræ sententia fuit lata ab eo, qui nō erat
38 legitimus iudex eius, contrà quem reperitur lata censura, seù ab illo, qui in eum, in quem ipse, qui tulit sententiam non habet iurisdictionem, querimus.

Qui nam sit legitimus Iudex, qui possit sententiam ferre, censura.

39 PRo intelligentia huius quæsiti, sciendū DD. conuenire, primo, quod legitimus Iudex ferendi censuram sit is, qui habet iurisdictionem ecclesiasticam coerciuam, ordinariam, vel delegatam in eum, in quem vult censuram ferre. Secundo etiam conuenire,
40 quòd illi habeāt ordinariam iurisdictionem, qui illam sibi vendicat à iure, ratione proprij muneris, seù officij, veluti est Summus Pontifex respectu omnium Christianorum, Legatus, & Archiepiscopus, Patriarca, vel Primas respectu Prouinciæ, intelligo in illis duobus casibus, scilicèt tempore Visitationis, vel quando ad eos est causa deuoluta per appellationem, vt aliàs dixi, & tandem Episcopi, & Prælati alij respectu suæ Diœcesis. Quòd isti, facultate tali possint vti statim, atque sint cō-
41 firmati, & si non sint consecrati, est certum, quia consequuntur omnia, quæ pertinent ad potestatem iurisdictionis, intellige si fuit illis à S. P. per Breue concessum, vt accipiant possessionē Episcopatus, quòd rarò euenit, Frequētius. n. accidit in Archiepiscopo, qui post consecrationē, possessionem ante pallii susceptionem, adepti sunt, ipsi enim possunt excōmunicare, & alia ad iurisdictionē pertinentia peragere; videre pro nunc *Alzedum par. 1. sua praxis cap. 8. num. 59. & seq.* Delegatam verò
42 qui habent dictam iurisdictionem non à iure, neque ratione proprij muneris, sed ab iis, qui ordinariam habent iurisdictionem, nempè quando proficiscitur eorum iurisdictio à Summo Pontifice, Archiepiscopo, Episcopo:

& si

& si delegatus à Summo Pontifice dicatur habere ordinariam iurisdictionem, vt aliàs
43 dictũ fuit à nobis. Conueniũt DD. tertiò, istã esse potissimam differentiam inter illos, qui habent ordinariã iurisdictionem, vel delegatam ferendi censuram, quòd scil. qui habent ordinariam, possint illam delegare alijs, qui verò habent delegatam, nequeant illam alijs subdelegare, excepto eo, qui haberet illam à Summo Pontifice, vt latè *Alterius cit. lib. 3. disp. 7. c. 1. ad finem*, & nos supra par. 2. *Recoll. 1.* & *Recoll. 5.* Quartò etiam cõueniunt, quòd
44 quòd quando quis non est iudex legitimus i. vel non habet iurisdictionẽ, vel si habeat, illa careat super articulo, cuius occasione fertur censura, ipsam sententiam censuræ esse nullam, vt per *Sayrum lib. 1. cap. 16. num. 10.* vbi *num. sequenti.* refellit limitationem, quã aliqui adhibent in eo casu, vbi quis scienter
45 consensisset in talem iudicem. Quintò conueniunt, quod legitimus Iudex sit ille, qui nõ
46 solum est competens, vt *infrà*, sed qui qui legitimè fuit electus, & sic non est intrusus in beneficio, vel officio, à quo pendet eius iurisdictio, *Sayrus ibid. nu. 13.* vbi declarat quis
47 dicatur intrusus, de qua re nos in *nostro tract. de offic. Cappellani q. 4. praxi 5. nu. 297.* quibus illic allegatis adde *Capicium decis. 6. num. 12.*
48 optimè expplicantem, quibus modis quis dici potest intrusus, quòd in dubio quis non debeat iudicari intrusus, *Mascard. de probat. vol. 2. conclus. 936. nu. 3.* ex nostris vide *Sanch. lib. 2. opuscul. moral. cap. 2. dub. 21.* An autem vt quis possit ferre censuras, & excommunicare, sufficiat si habeat bona fide possessionẽ iurisdictionis absque proprietate, tractat *Ioa. Andreas in cap. auaritia de elec. in 6.* ad quem se remittit, *Panormitanus in cap. cum dilectus nu. 6. extra de religiosis domibus.*

His sic explicatis, deuenio ad difficultates, quæ possunt contingere, primò circà eos, qui habent ordinariam; secundò circà eos, qui habent delegatam iurisdictionem ferendi cẽsuras. Quò ad habentes ordinariam est. Prima difficultas circà Episcopos an habeant hanc
49 iurisdictionem ordinariam Ratio dubitandi est, quia si haberent dictam potestatem ordinariam ferendi censuras, illam haberent pro tota Ecclesia, hoc est falsum, nã pro tota ecclesia, vt supra diximus, habet solus Papa, & Cõciliũ generale; ergò. Antecedẽs probatur, ille, contra quem fert Episcopus censuram, maximè excommunicationis, quocumque loco, & in quocunque Archiepiscopatu reperiatur, semper est excommunicatus, & sic priuatus sacramentis Ecclesiæ, suffragiis generalibus, &c. ergo Episcopus haberet dictam potestatem ordinariam quò ad totam Ecclesiam.

50 Ob hanc rationem, *Scotus in 4. dist. 19. q. 1. ar. 3.* putat, nõ posse Episcopum iure proprio, & quasi potestate ordinaria ferre excommunicationem, quæ obliget, nõ solum suos subditos, sed fideles omnes ad vitandum excommunicatum à se, sed hoc de facto facere Episcopos ex permissione, & tanquam delegatos Summi Pontificis. Verum ab hac opinione tanquam singulari, inaudita, & minimè sacris canonibus contentanea, recedunt communiter DD. vt est videre per *Sotum in 4. dist. 21. q. 2. a. 1. Suarez tom. 5. disp. 18. sect. 1. num. 7. Alterium lib. 3. disp. 7. cap. 2.* & alios commu-
51 niter, qui docent, Episcopos, & alios Prælatos, vt supra, iure ordinario ferre censuras in suos subditos. Vndè in *can. visis 16. q. 2.* Excõmunicatio vocatur mucro Episcopi. Ad rationem *Soti* respondetur. Negando, quòd ex hoc, quia excommunicati, vel aliàs censurati ab Episcopo, sint vbique priuati, vt supra, sequatur, ergò ipsi habent iurisdictionem pro
52 pro tota Ecclesia, cùm hoc proueniat non ex eorum iurisdictione, sed ex natura ipsius excommunicationis, quæ vt dicunt DD. communiter, sequitur excommunicatum, vt lepra leprosum, & habetur in pluribus iuribus, de quibus per *Couarr. in c. alma mater p. 1. §. 3. num. 2.*

53 Secunda difficultas potest esse de alijs Prælatis inferioribus Episcopo, vt sunt Abbates exempti, Superiores Religiosorum, &c. & ratio difficultatis est, quia non solum in can. *visis supra cit.* excõmunicatio dicitur mucro Episcopi, sed etiam in *cap. corripiamur 24. q. 3* excommunicatio appellatur Episcopale iudicium; ergo ipsis Episcopis, & non alijs Prælatis inferioribus competit ordinaria iurisdictio ferendi censuras. In contrarium tamen est veritas, nam etsi isti Prælati, non vocentur Episcopi, tamen à iure conceditur eius iurisdictio Episcopalis, *Alterius cit. disp. 7. cap. 1. vers. sed vlterius*, vbi explicat, qui nam sint ipsi
54 Prælati habentes iurisdictionem episcopalẽ. Est tamen verum, quod nullus Prælatus præter Episcopum, potest excommunicare sollemniter. i. cum sollemnitate Anathematis. Ita intelligitur *Sotus de iustitia lib. 1. q. 1. ar. 3.* dum ait, excommunicandi, proprium munus esse Episcopi, *Siluester verbo excommunicatio 5. §. 5. versus finem. Auila par. 2. cap. 3. disp. 1. dub. 1. vers. sed nota*, vbi *vers. ex dictis sequitur*, loquendo de Vicarijs Supprioribus, & ministris in religionibus, post Superiorem principalem, dicit, quòd habeant absente dicto principali superiore talem iurisdictionem ordinariam ferendi censuras, de qua re nos infra latius.

55 Tertia difficultas est de Parochis, nam aliqui DD. docuerunt, posse Parochum excommunicare, seù excommunicationis sententiã ferre pro furtis, vel rebus deperditis, ac etiã pro delictis notorijs; fundantur hi authores in pluribus iuribus, vbi supponitur, non solũ

Episcopos, sed etiam presbiteros posse excommunicare, in specie habetur in *can. nemo Episcopus 2.q.1.* ibi, *nullus Episcopus, nullus presbiter excommunicet*, vbi pro presbitero, certũ est, intelligi debere Parochum, qui dicitur proprius sacerdos. Probatur etiam ratione, quia vt diximus, hæc potestas pertinet ad ordinariam iurisdictionem ecclesiasticam, & Parochus ẽt habet ordinariã iurisdictionem.

In contrarium est communis Tgeologorum, & Canonistarum sententia, de qua testantur *Alterius suprac. disp.6. cap.3. vers. Respondendum est difficultati. Auila 2. par. cap.3. disp.1. dub.2. Suarez t.5. disp.18. sect.1. sub n.3.* & alij passim. Ratio est, quia vt diximus suprà *in principio Recoll.* ad ferendam censuram, nõ solum requiritur potestas ordinaria, sed etiã quod talis potestas ordinaria debet esse coer-
56 ciua, idest quò ad forum externũ; Parochus autem, & si habeat iurisdictionẽ ordinariam ecclesiasticã, tamẽ habet illam quò ad forum internum conscientiæ, non autem quò ad forum externum, ad quem pertinet ista potestas censuras ferendi.

Quò ad potestatem delegatam ferendi censuras. Est prima difficultas, vtrum Summus
57 Pontifex possit delegare hanc potestatem feminæ, nempè ferendi sententiam censuræ contra aliquos. Certum est enim apud DD. posse hanc facultatem Summum Põtificem conferre laico, vt dixi *suprac. par. 2. Recoll. 1.* difficultas est quò ad feminam, *Armilla verbo excommunicatio num. 24.* affirmat, posse scil. Summum Põtificem de plenitudine suæ potestatis hanc facultatem ferendi censuras cõmunicare feminæ, hanc opinionem dicunt probabilem *Paludanus in 4. dist.18. q.2. ar.3. Silu. verbo suspensio q.2. & alij apud Alterium cit. disp.7. lib.3. cap.5. vers. propter hanc rationem, Sayrus, & Filliuc. quos sequitur Hurtado de censuris in communi nu.13. ad finem*, sequitur eandem hanc opinionem *Duardus noster lib.2. in Bullam cœnæ cap.1. q.2. num.32.* Hanc opinionem non esse improbabilem asserit *Bonacina disp.1. de censuris q.1. punct.2. ad fin.* Probat *Paludanus*, quia hoc cùm sit purè po-
58 sitiuum, licèt non posset Papa ordinare feminam, quod est diuinum, posset tamen, inquit ipse, conferre fæminæ, primam tonsurã, quod est humanum, sed vt quis sit capax huius potestatis sufficit si habeat primam tonsuram, vt aliàs dixi, ergo. At quia hæc opinio *Paludani* non est vera de prima tonsura, vt nouissimè per *Marchinum in suo tractatu de ordine tract.p. par 4. cap.1. nu.18.* latius *Layman lib.5. tract.9. cap.6. num.2.* ideò clarius format argumentum *Alterius supra*, Quòd femina possit excommunicare non est contra ius diuinum, sicuti quod femina possit ordinari, sed tantum est contrà ius positiuum, sed in iure positiuo Papa potest dispensare, ergò quòd non videtur negare *Suarez disp.2. sect.3. vers. addo præterea*, licet fateatur nunquã in hoc dispensatũ fuisse à Summis Pontificibus, quia non decet, nam etsi, vt ibi subdit, hoc non sit simpliciter contra ius diuinum, est tamen minus consentaneum illi. eiusdem etiã opinionis est *Layman lib.1. tract.5. par.1. c.3. nu.4.* & nos etiam post *Filiucium, & Bonacinã* sequuti illã sumus, *supra 2. p. Recoll. 1. n. 64.* Etsi contrariam opinionem doceat *Auila p.1. dub.6. & sequitur Coninck disput. 13. num.33.* ea ratione, quæ à nobis, & aliis negatur omninò, nempè quòd mulier tã de iure positiuo,
59 quàm etiam de iure diuino sit incapax, non solum potestatis ordinis, sed etiam potestatis iurisdictionis spiritualis, quæ requiritur ad ferendam censuram, cùm enim illa ordinetur ad potestatem ordinis, per consequens non potest esse illius capax, qui non etiam sit capax potestatis ordinis, imò *Conink loco suprac.* putat, quod femina sit incapax iure diuino dictæ potestatis iurisdictionis, quia potestas clauium à Christo fuit data Apostolis, eorũq; aliqua ratione, successoribus, & feminæ nullo modo possunt Apostolis succedere, hæc opinio licèt sit probabilis, tamen cõtraria est probabilior, vt dixi etiam loco supracitato,
60 vbi de Abbatissa, an possit ferre censuras cõtra suos subditos, de qua re præter à me ibi citatos, vide *Layman loco supracitato*, & adest nouissimus *Tractatus integer de iure Abatissarum Tamburrini*, correspondens alteri, quem prius edidit de iure Abbatum.

Secunda difficultas est, an ab eodem Summo Pontifice possit committi iurisdictio fe-
61 rendi censuras infideli, seu non baptizato. *Vgolinus tabul. prima de censuris c. 2. §. 9.* affirmat, Summum Pontificem id posse de plenitudine suæ potestatis. Sequitur *Sayrus lib. 1. c.5. nu. . Alterius lib.3. disp. 2. c. 6. vers. si postulet aliquis, Hurtado citat. num. 13. de censuris in communi*; fundantur præcipuè hi DD. in eodem principio, quo se fundant authores relati supra, pro opiniones, quòd possit dicta facultas committi feminæ, nempè non baptizatum seu infidelem esse incapacem dictæ potestatis de iure positiuo, in quo Papa potest dispensare.

Contrarium tamen docet *Suarez disp. 2. de censuris sect.3. sub nu. 12.* sequuntur *Duardus supra lib. primo in Bullam cœnæ quæst. 2. num. 33. Bonacina disp.1. quæst.1. pũcto secundo versic. tertia conditio*, vbi asserit, hanc esse opinionem *Henriquez*, ea ratione, quòd non baptizatus, non solum iure ecclesiastico & positiuo, sed iure etiam diuino, & naturali quodammodo, est incapax iurisdictionis ec-
62 clesiasticæ. Nec obstat quod infidelis possit validè baptizare, vt inquit *Alterius loc. suprac.* quia negatur, ex hoc inferri, esse ipsum capacem iurisdictionis Ecclesiasticæ, cum ad bapti-

ptizandum sufficiat materia, & forma, cum intentione ministri, ideoque secundum omnes, femina potest in necessitate baptizare, ad sententiam autem censuræ requiritur etiá iurisdictio ecclesiastica coerciua, vt dixi. Accedat, quòd nunquam reperitur concessum infidelibus baptizare, sed si reperitur, aliquem infidelem de facto baptizasse, aliquẽ, eo casu tantum declaratur talis quòd sit verè baptizatus, & sic habet in hoc casu locũ, regula, multa facta tenent, quæ si non essent facta non tenerent, & hoc non absque ratione, scilicèt nè quis cogeretur iterum baptizari.

Confirmatur, quia si verum esset simpliciter, infideles posse baptizare, non solum de potestate absoluta, Summus Pontifex, vt loquuntur DD. sed ẽt de ordinaria, posset concedere tam feminæ, quàm infideli potestatẽ ferendi censuras, quod negant aduersarii: Sequela patet, nam si absque dispensatione habent potestatem baptizandi, ergo tanto magis cum dispensatione cuiuslibet ordinarii; signum est igitur non sequi ex hoc, quod possit baptizare, seu vt rectius loquar, quod baptismus ab eo collatus, valeat, & teneat, ergo est etiam capax iurisdictionis Ecclesiasticæ, censuras ferendi, &c. Accedat, quod hoc ca-
63 su tractatur de inferenda pœna contra christianos, quod expressè eis prohibetur, *in cap. nulla dist. 54. & in c. & speciali de iudeis*, latè *Ricciullus de iure personarum lib. 2. cap. 22. & 23* vbi quod nequeat etiam esse arbitrer inter Christianos.

Tertia difficultas est, de clerico coniuga-
64 to, vtrum Episcopus possit delegare ei hanc facultatem censuras ferendi; dixi, *Episcopus*, quia de Summo Pontifice, quod hoc possit, nullus est qui dubitat, si enim potest illam committere laico, ergo à fortiori etiam clerico coniugato. Aliquibus videtur, id posse Episcopum, nam clericus coniugatus iam habet primam tonsuram, & gaudet priuilegio fori, & canonis, & per consequens est persona ecclesiastica, ergo etiam videtur capax iurisdictionis Ecclesiasticæ. Hac tamen ratione non obstante, contrarium docent omnes DD. in specie *Alterius lib. 3. disp. 7. cap. 6. vers. secundo, posset quis quærere*, vbi hoc ampliat etiam in eo, qui vnicã duxit, & virginem. *Auila de censuris p. 1. dub. 6. ad finem*, vbi hoc extendit, etiam si talis habeat quatuor ordines minores, ratio est, quia in *cap. primo de clerico coniugato in 6.* expressè dicitur, clericum
65 coniugatum præter canonis & fori priuilegium, in omnibus aliis, æquipararі sæcularibus, *glosa in d. c. vnico verbo cæteri* & alias dixi *sup. p. 1. huius tract. rec. 11. n. 728.* quibus illic allegatis Adde *Ricc. p. p. praxis res. 291.* vbi in specie, quod nõ gaudeat benefic. *c. Odoardus & latius de eis agimus p. 2. recoll. 1. a nu. 110.* vbi quod non possit esse Vicarius Episcopi

66 limita primo, mortua vxore, quia recuperat omnia priuilegia *Nouarius in suis singularibus conclus. 93 ad finem, Squillantes c. 6 de priuilegiis clericorum num. 17.* limita 2. vbi esset dispensatus ad retinendum beneficium, quod habeat annexam iurisdictionem quò ad forum externum etiam, quia censetur etiam dispensatus ad censuras ferendi iuxta regulam iuris, qui dat antecedens, dat & consequẽs hanc dispensationẽ non potest dare nisi Summus Pontifex *Riccius 3. parte praxis resol. 114. n. 5.* qui rectius loquitur de beneficio simplici *ibid. resol. 118.* dum contrà id quod dixit citata *resol. 114.* firmat simpliciter, non posse clericum coniugatum habere beneficium, simplex, nisi ex dispensatione eiusdem summi Pontificis.

Quarta difficultas esse potest de delegato,
67 qui noluit ostendere copiam suæ commissionis pætenti, de qua re *Nauar. cons. 9. de sententia excommunicationis Sanchez lib. 3. opusculorum moralium, capite vnico dub. 28. nu. 9. Auila de censuris parte 2. cap. 6. disp. 1 dub. 1.* non pigebit transcribere verba Sanchez pro his qui librum illum emere non possunt, sunt ista *ex dictis fit, quod si de legatus excommunicet, non obedientes sibi petentes, vt delegationis literas exhibeat, easque non exhibens, nõ tenet excommunicatio & in culpa non est alter non obediens. Sic Panorm. in d. c. cum in iure de off. delegati n. 7. & c.* Qui *Sanchez* id ampliat *n. 6.* ẽt si delegatus sit Cardinalis, & *n. 8.* probat
68 cõtra aliquos, citatum a delegato, non tene-
69 re comparere, si petiit ostendi sibi literas delegationis, & ille renuerit. Secus dicas vbi agitur de Episcopo dicẽnte sibi à D. Papa cõcessã fuisse facultatẽ absoluẽdi ab excõmunicatione ad reincidẽtiam, & tractatur de nullius præiudicio *Mar. Ant. lib. 1. var. resol. 74. n. 3.*

Quinta difficultas etiam esse potest de de-
70 legato, qui postquam fuit ei reuocata delegatio, sed antequam haberet notitiam dictæ reuocationis tulit sẽtentiã censuræ, de qua re *Auila p. 2. c. 3. disp. 1. dub. 3.* qui cõcludit, valida esse gesta per delegatũ, antequã reuocatio ad eũ perueniat, de qua re *Alter. lib. 3. dis. c. 6. ad fi.*

An meri exequtores possint excommuni-
71 care, tractat *Sanchez lib. 3. opusculorum moralium cap. vnico dub. 40.* qui concludit, opinionem probabiliorem esse, quòd dicti executores non possint, & probat ex *c. fin. de off. de legati*, vbi absolutè dicitur, hos executores nullã habere iurisdictionẽ. Restringit autẽ & optimè, quãdo in cõmisione apponeretur clausula, *contradictores cõpescendo*, vel alia similis.

Vt autem hæc iurisdictio ferendi censu-
72 ras sit acquisita per consuetudinem præscriptã, debent duo concurrere, primo quòd præscribens habeat aliquam iurisdictionem, vel præeminentiam, secundo, vt acquisierit dictam iurisdictionem nomine dictæ iurisdi-

ctio-

Episcopos, sed etiam presbiteros posse excommunicare, in specie habetur in *can. nemo Episcopus 2. q. 1.* ibi, *nullus Episcopus, nullus presbiter excommunicet,* vbi pro presbitero, certũ est, intelligi debere Parochum, qui dicitur proprius sacerdos. Probatur etiam ratione, quia vt diximus, hæc potestas pertinet ad ordinariam iurisdictionem ecclesiasticam, & Parochus ẽt habet ordinariã iurisdictionem.

In contrarium est communis Tgeologorum, & Canonistarum sententia, de qua testantur *Alterius suprac. disp. 6. cap. 3. vers. Respondendum est difficultati. Auila 2. par. cap. 3. disp. 1. dub. 2. Suarez t. 5. disp. 18. sect. 1. sub n. 3.* & alij passim. Ratio est, quia vt diximus suprà *in principio Recoll.* ad ferendam censuram, nõ solum requiritur potestas ordinaria, sed etiã quod talis potestas ordinaria debet esse coer-
56 ciua, idest quò ad forum externũ; Parochus autem, & si habeat iurisdictionẽ ordinariam ecclesiasticã, tamẽ habet illam quò ad forum internum conscientiæ, non autem quò ad forum externum, ad quem pertinet ista potestas censuras ferendi.

Quò ad potestatem delegatam ferendi censuras. Est prima difficultas, vtrum Summus
57 Pontifex posit delegare hanc potestatem feminæ, nempè ferendi sententiam censuræ contra aliquos. Certum est enim apud DD. posse hanc facultatem Summum Põtificem conferre laico, vt dixi *suprac. par. 2. Recoll. 1.* difficultas est quò ad feminam, *Armilla verbo excommunicatio num. 24.* affirmat, posse scil. Summum Põtificem de plenitudine suæ potestatis hanc facultatem ferendi censuras cõmunicare feminæ, hanc opinionem dicunt probabilem *Paludanus in 4. dist. 18. q. 2. ar. 3. Silu. verbo suspensio q. 2. & alij apud Alterium cit. disp. 7. lib. 3. cap. 5. vers. propter hanc rationem, Sayrus, & Filliuc. quos sequitur Hurtado de censuris in communi nu. 13. ad finem,* sequitur eandem hanc opinionem *Duardus noster lib. 2. in Bullam cænæ cap. 1. q. 2. num. 32.* Hanc opinionem non esse improbabilem asserit *Bonacina disp. 1. de censuris q. 1. punct. 2. ad fin.* Probat *Paludanus,* quia hoc cùm sit purè po
58 sitiuum, licèt non posset Papa ordinare feminam, quod est diuinum, posset tamen, inquit ipse, conferre fæminæ, primam tonsurã, quod est humanum, sed vt quis sit capax huius potestatis sufficit si habeat primam tonsuram, vt aliàs dixi, ergo. At quia hæc opinio *Paludani* non est vera de prima tonsura, vt nouissimè per *Marchinum in suo tractatu de ordine tract. p. par 4. cap. 1. nu. 18.* latius *Layman lib. 5. tract. 9. cap. 6. num. 2.* ideò clarius format argumentum *Alterius supra,* Quòd femina posit excommunicare non est contra ius diuinum, sicuti quod femina posit ordinari, sed tantum est contrà ius positiuum, sed in iure positiuo Papa potest dispensare, ergò quòd non videtur negare *Suarez disp. 2. sect. 3. vers. addo præterea,* licet fateatur nunquã in hoc dispensatũ fuisse à Summis Pontificibus, quia non decet, nam etsi, vt ibi subdit, hoc non sit simpliciter contra ius diuinum, est tamen minus consentaneum illi. eiusdem etiã opinionis est *Layman lib. 1. tract. 5. par. 1. c. 3. nu. 4.* & nos etiam post *Filiucium, & Bonacinã* sequuti illã sumus, *supra 2. p. Recoll. 1. n. 64.* Etsi contrariam opinionem doceat *Auila p. 1. dub. 6. & sequitur Coninck disput. 13. num. 33.* ea ratione, quæ à nobis, & aliis negatur omninò, nempè quòd mulier tã de iure positiuo,
59 quàm etiam de iure diuino sit incapax, non solum potestatis ordinis, sed etiam potestatis iurisdictionis spiritualis, quæ requiritur ad ferendam censuram, cùm enim illa ordinetur ad potestatem ordinis, per consequens non potest esse illius capax, qui non etiam sit capax potestatis ordinis, imò *Conink loco suprac.* putat, quod femina sit incapax iure diuino dictæ potestatis iurisdictionis, quia potestas clauium à Christo fuit data Apostolis, eorũq; aliqua ratione, successoribus, & feminæ nullo modo possunt Apostolis succedere, hæc opinio licèt sit probabilis, tamen cõtraria est probabilior, vt dixi etiam loco supracitato,
60 vbi de Abbatissã, an posit ferre censuras cõtra suos subditos, de qua re præter à me ibi citatos, vide *Layman loco supracitato,* & adest nouissimus *Tractatus integer de iure Abatissarum Tamburrini,* correspondens alteri, quem prius edidit de iure Abbatum.

Secunda difficultas est, an ab eodem Summo Pontifice posit committi iurisdictio ferendi censuras infideli, seu non baptizato.
61 *Vgolinus tabul. prima de censuris c. 2. §. 9.* affirmat, Summum Pontificem id posse de plenitudine suæ potestatis. Sequitur *Sayrus lib. 1. c. 5. nu. . Alterius lib. 3. disp. 2. c. 6. vers. si postulet aliquis, Hurtado citat. num. 13. de censuris in communi;* fundantur præcipuè hi DD. in eodem principio, quo se fundant authores relati supra, pro opiniones, quòd posit dicta facultas committi feminæ, nempè non baptizatum seu infidelem esse incapacem dictæ potestatis de iure positiuo, in quo Papa potest dispensare.

Contrarium tamen docet *Suarez disp. 2. de censuris sect. 3. sub nu. 12.* sequuntur *Duardus supra lib. primo in Bullam cænæ quæst. 2. num. 33. Bonacina disp. 1. quæst. 1. pũcto secundo versic. tertia conditio,* vbi asserit, hanc esse opinionem *Henriquez,* ea ratione, quòd non baptizatus, non solum iure ecclesiastico & positiuo, sed iure etiam diuino, & naturali quodammodo, est incapax iurisdictionis ec-
62 clesiasticæ. Nec obstat quod infidelis posit validè baptizare, vt inquit *Alterius loc. suprac.* quia negatur, ex hoc inferri, esse ipsum capacem iurisdictionis Ecclesiasticæ, cum ad bapti-

ptizandum sufficiat materia, & forma, cum intentione ministri, ideoque secundum omnes, femina potest in necessitate baptizare, ad sententiam autem censuræ requiritur etiã iurisdictio ecclesiastica coerciua, vt dixi. Accedat, quòd nunquam reperitur concessum infidelibus baptizare, sed si reperitur, aliquem infidelem de facto baptizasse, aliquẽ, eo casu tantum declaratur talis quòd sit verè baptizatus, & sic habet in hoc casu locũ, regula, multa facta tenent, quæ si non essent facta non tenerent, & hoc non absque ratione, scilicèt nè quis cogeretur iterum baptizari.

Confirmatur, quia si verum esset simpliciter, infideles posse baptizare, non solum de potestate absoluta, Summus Pontifex, vt loquuntur DD. sed ẽt de ordinaria, posset concedere tam feminæ, quàm infideli potestatẽ ferendi censuras, quod negant aduersarii: Sequela patet, nam si absque dispensatione habent potestatem baptizandi, ergo tanto magis cum dispensatione cuiuslibet ordinarii, signum est igitur non sequi ex hoc, quod possit baptizare, seu vt rectius loquar, quod baptismus ab eo collatus, valeat, & teneat, ergo est etiam capax iurisdictionis Ecclesiasticæ, censuras ferendi, &c. Accedat, quod hoc ca-
63 su tractatur de inferenda pœna contra christianos, quod expressè eis prohibetur, *in cap. nulla dist.* 54. *& in c. & speciali de iudeis*, latè *Ricciullus de iure personarum lib.* 2. *cap.* 22. *&* 23 vbi quod nequeat etiam esse arbiter inter Christianos.

Tertia difficultas est, de clerico coniuga-
64 to, vtrum Episcopus possit delegare ei hanc facultatem censuras ferendi; dixi, *Episcopus*, quia de Summo Pontifice, quod hoc possit, nullus est qui dubitat, si enim potest illam committere laico, ergo à fortiori etiam clerico coniugato. Aliquibus videtur, id posse Episcopum, nam clericus coniugatus iam habet primam tonsuram, & gaudet priuilegio fori, & canonis, & per consequens est persona ecclesiastica, ergo etiam videtur capax iurisdictionis Ecclesiasticæ. Hac tamen ratione non obstante, contrarium docent omnes DD. in specie *Alterius lib.* 3. *disp.* 7. *cap.* 6. *vers. secundo, posset quis querere*, vbi hoc ampliat etiam in eo, qui vnicã duxit, & virginem. *Auila de censuris p.* 1. *dub.* 6. *ad finem*, vbi hoc extendit, etiam si talis habeat quatuor ordines minores, ratio est, quia in *cap. primo de clerico coniugato in* 6. expressè dicitur, clericum
65 coniugatum præter canonis & fori priuilegium, in omnibus aliis, æquiparari sæcularibus, *glosa in d. c. vnico verbo cateri* & alias dixi *sup. p.* 1. *huius tract. rec.* 11. *n.* 728. quibus illic allegatis Adde *Ricc. p. p. praxis res.* 292. vbi in specie, quod nõ gaudeat benefic. *c. Odoardus & latius de eis agimus p.* 2. *recoll.* 1. *a nu.* 110. vbi quod non possit esse Vicarius Episcopi
66 limita primo, mortua vxore, quia recuperat omnia priuilegia *Nouarius in suis singularibus conclus.* 93 *ad finem, Squillantes c.* 6 *de priuilegiis clericorum num.* 17. limita 2. vbi esset dispensatus ad retinendum beneficium, quod habeat annexam iurisdictionem quò ad forum externum etiam, quia censetur etiam dispensatus ad censuras ferendi iuxta regulam iuris, qui dat antecedens, dat & consequẽs hanc dispensationẽ non potest dare nisi Summus Pontifex *Riccius* 3. *parte praxis resol.* 114. *n.* 5. qui rectius loquitur de beneficio simplici *ibid. resol.* 118. dum contrà id quod dixit citata *resol.* 114. firmat simpliciter, non posse clericum coniugatum habere beneficium, simplex, nisi ex dispensatione eiusdem summi Pontificis.

Quarta difficultas esse potest de delegato,
67 qui noluit ostendere copiam suæ commissionis pætenti, de qua re *Nauar. cons.* 9. *de sententia excommunicationis Sanchez lib.* 3. *opusculorum moralium, capite vnico dub.* 28. *nu.* 9. *Auila de censuris parte* 2. *cap.* 6. *disp.* 1 *dub.* 1. non pigebit transcribere verba Sanchez pro his qui librum illum emere non possunt, sunt ista *ex dictis fit, quod si de legatus excommunicet, non obedientes sibi petentes, vt delegationis literas exhibeat, easque non exhibens, nõ tenet excommunicatio & in culpa non est alter non obediens. Sic Panorm. in d. c. cum in iure de off. delegati n.* 7. *&c.* Qui *Sanchez* id ampliat *n.* 6. ẽt si delegatus sit Cardinalis, & *n.* 8. probat
68 cõtra aliquos, citatum a delegato, non tene-
69 re comparere, si petiit ostendi sibi literas delegationis, & ille renuerit. Secus dicas vbi agitur de Episcopo dicente sibi à D. Papa cõcessã fuisse facultatẽ absoluẽdi ab excõmunicatione ad reincidẽtiam, & tractatur de nullius præiudicio *Mar. Ant. lib.* 1. *var. resol.* 74. *n.* 3.

Quinta difficultas etiam esse potest de de-
70 legato, qui postquam fuit ei reuocata delegatio, sed antequam haberet notitiam dictæ reuocationis tulit sẽtentiã censuræ, de qua re *Auila p.* 2. *c.* 3. *disp.* 1. *dub.* 3. qui cõcludit, valida esse gesta per delegatũ, antequã reuocatio ad eũ pueniat, de qua re *Alter. lib.* 3. *dis. c.* 6. *ad fi.*

An meri exequtores possint excommuni-
71 care, tractat *Sanchez lib.* 3. *opusculorum moralium cap. vnico dub.* 40. qui concludit, opinionem probabiliorem esse, quòd dicti executores non possint, & probat ex *c. fin. de off. de legati*, vbi absolutè dicitur, hos executores nullã habere iurisdictionẽ, Restringit autẽ & optimè, quãdo in cõmisione apponeretur clausula, *contradictores cõpescendo*, vel alia similis.

Vt autem hæc iurisdictio ferendi censu-
72 ras sit acquisita per consuetudinem præscriptã, debent duo concurrere, primo quòd præscribens habeat aliquam iurisdictionem, vel præeminentiam, secundo, vt acquisierit dictam iurisdictionem nomine dictæ iurisdi-

ctio-

ctionis, seù præeminentiæ, & sic non priuato, & proprio nomine. *Rota in nouis sub tit. de præscriptionib. decis.* 2. Adde tertium requisitum, quod talis consuetudo præscripta sit approbata à Summo Pontifice, vel Episcopo, latè *Sayrus lib.* 1. *de censuris cap.* 6. *num.* 30. *& seq.* vbi quòd possit quis præscribere tantum facultatem excommunicandi, & non alias censuras, scil. suspensionem, vel interdictum ferendi, & vt possit quis etiam illam acquirere pro certis casibus, & non pro aliis. Vbi ēt subdit idem *Sayrus*, Parocho ex consuetudine præscripta, posse excommunicare suos subditos in quibusdam casibus, nempe pro furtis, rapinis, & huiusmodi, intellige in illis locis, vbi adesse talis consuetudo pæscripta, ne sim contrarius, his, quæ dixi *supra num.* 55.

Quomodo aūt acquiratur ex priuilegio di-
73 cta facultas explicat *Sayrus ibid. num.* 33. qui tamen non declarat, an talis iurisdictio debeat iudicari ordinaria, vel delegata, sed re vera quando non fuit concessum priuilegium a Papa, semper dicta iurisdictio iudicanda erit delegata, & sic ad illud caput pertinebit.

De secundo casu, in quo à confessario iudicari debeat iniusta & in valida sententia censuræ, nempè quia iudicis legitimi, iurisdictio est impedita.

NOn solum est inualida sentētia censuræ vbi illa lata fuit à non legitimo iudice, prout in quæsito præcedēti explicatū fuit sed ēt quādo etsi aliquis sit legitim' iudex habēs ordinariam, vel delegatam iurisdictionem erga eum, contra quem fert ipsam censuram, tamen tempore quo fert dictam sententiam,
74 eius iurisdictio est impedita, quod potest cōtingere tribus præcipuè modis, vt benè *Filliuc. tract.* 11. *de censuris num.* 4. Primus modus est, quando iudex qui fert sententiam censuræ, est ipse censura ligatus. Secundus quando ipse iudex non fuerit censura irretitus, tamen is, à quo habet ipse iurisdictionem, est censura ligatus. Tertius quando fuit ante sententiæ prolationem per partem appellatum, vel Iudex recusatus, tamquam suspectus. Dixi præcipuè, quia adsunt etiam alii casus, in quibus potest impediri talis iurisdictio ad effectum de quo querimus, vt infra.

De primo impedimento iurisdictionis ad ferendam censuram, nempè vbi iudex, qui protulit sententiam, erat ipse censura irritatus.

CErtum est apud DD. quòd quando iudex ecclesiasticus, siuè ordinarius, siue delegatus tempore, quo protulit sententiam,
75 erat denunciatus pro excommunicato, vel suspenso, aut interdicto, vel etiam erat publicus clerici percussor, sententiam censuræ ab eo latam esse nullam, & inualidam, ratio est manifesta, nam ferre talem sententiam, est actus iurisdictionis, sed denunciatus, vt supra vel notorius clerici percussor, priuatur vsu iurisdictionis, ergo. Minor est clara vt patet *ex dictis supra p.* 2. *recoll.* 1. *n.* 177. & 183. Ac supponimus ex dicendis, cùm de effectibus censuræ. Confirmatur, nam ille, qui est extra ecclesiam, non potest separare alium à corpore ipsius ecclesiæ: denunciatus autem de censura, & clerici notorius percussor, iuxta dispositionem. Conc. Costant. vt infrà *recoll. seq.* est extra Ecclesiam; ergo non potest aliū separare per sententiam censuræ ab ipsa ecclesia; fauet etiam regula illa, qui in Ecclesia delinquit, non debet Ecclesiæ priuilegio frui. Dixi, *iudex ecclesiasticus*, quia de hoc hic querimus, quid autem dicendum sit de iudice
76 seculari quò ad gesta per eum, dum est censura irretitus, videte *Alterium citato lib.* 2. *disp.* 2. *cap.* 1. vbi tractat articulum illum an electio excōmunicati ad officium seculare, cui annexa est iurisdictio, sit ipso iure irrita nec nè; & asserit, secundum probabilem opinionem, illam non esse ipso iure irritam quæ fuit opinio *Suarez*, & sequitur *Laymam lib. primo tract.* 5. *p.* 6. *cap.* 3. *num.* 14. *ad finem.* Vnde si non sit irritata, talis electio, poterit officii possessionem accipere, non autem debet illum exercere, quia hic possessionis actus spectat potius ad dignitatem quàm ad iurisdictionem vt in facto a viris doctissimis fuit conclusū. videte *ConinK disp.* 14. *num.* 104. *& Hurtadum disp.* 4. *de excom. difficult.* 2.

Difficultas est, quando non fuisset talis iu-
77 dex denunciatus de censura, vel notorius clerici percussor, sed tolleratus *Nā Glos. in summa* 24. *quæst.* 5. *& alii, vt refert. Nauar. c.* 27. *sub num.* 6. *& Toletus lib.* 1. *cap.* 7. *num.* 4 docent simpliciter, excommunicatum, non posse excommunicare; ratio huius opinionis esse potest, nam quod quis priuetur vsu talis potestatis, est quia excōmunicatus, suspensus, &c. non autem quod sit denunciatus, aut notorius clerici percussor. Conueniunt enim DD. hunc peccare mortaliter, censuras ferendo, vt infra.

Contrarium autem non solum è verius, sed commune, vt inquit *Nauarr. loco supracitato post Panormitanum in cap. ab excommunicato de rescriptis vbi, nu.* 11. de excommunicatione lata ab hæretico. Ratio est euidens; quia posito, quòd talis habeat iurisdictionem ordinariam, & delegatam, adest in eo titulus coloratus, item cùm non sit denunciata contra eum dicta censura, nec erat clerici notorius percussor, interuenit etiam communis error;

sed

78 sed quando intersunt hæc duo, nempe titulus coloratus, & communis error, gesta per aliàs inhabilem, valent, vt est certum ex dictis à nobis *supra recoll. 1. num. 76.* quibus illic allegatis addo *Sayrum lib. 2. de censuris cap. 12. nu. 71. & Dianam par. 2. tract. 2. miscellaneo resol. 45. & par. 3. tract. 4. de sacram. resol. 122.* (vbi quod tam quò ad forum internum, quā
79 quò ad forum externum sufficiat communis error absque titulo colorato, ad dandam iurisdictionem, cuius tamen cōtrarium docēt communiter Doctores supracitati, & probat *Barbosa de officio, & potestate Episcopi allegat. 25. nu. 18. ad finem*) ergo. Confirmatur, quia vt DD. asserunt hæc est differentia inter impedimentum iuris positiui, & naturalis, quando enim adest impedimentum iuris positiui, error communis, & titulus, supplent defectum iurisdictionis, vt in casu nostro; quando verò est impedimentum iuris naturalis, vel diuini, nempè quòd femina excommunicet, vt sup. dixi *sub. nu. 58.* error communis, & titulus nō supplent defectum iurisdictionis, censura autem est impedimentum iuris positiui; ergo etsi quis censura irretitus ferat sententiam censuræ, si tamen concurrat titulus, & communis error, vt diximus, accidere quoties, quis non est denunciatus de ipsa censura, vel notorius clerici percussor, suppletur in eo defectus iuridictionis. Ita præter *Nauarr. & Toletum supra. Sotus, Vgolinus, & Couarr. quos sequitur Megalius p. 3. lib. 1. cap. 2. nu. 34. Alterius lib. 2. disp. 2. cap. 2. vers. 2. & alij infra citādi.* Ad rationem in contrarium respondetur, quòd iura, & DD. præcipuè *D. Thomas*, quan-
80 do dicunt, excommunicatum non posse excommunicare, intelligunt de excommunicato publico, qui de iure antiquo erat priuatus vsu iurisdictionis, hodie autem vtimur iure nouo Concil. Cōstant. secundum quod, tantum excommunicatus, denunciatus, & notorius clerici percussor, amittit vsum talis iurisdictionis, tam quò ad forum internum, quàm externum, vt diximus supra *par. 2. recoll. 1. nu. 177.* & infrà clariùs dicetur *recoll. sequenti*, ex quibus patet, quid dicendum de merè laico, qui communiter reputatur clericus, & vt talis ab Episcopo fuit creatus suus
81 Vicarius generalis, an sententia censuræ ab eo lata sit valida nec ne? Erit enim valida, quia est defectus iuris positiui: qui suppletur vbi adest titulus coloratus, & error communis, idē dicas de excommunicato denūciato, qui reputatur communiter absolutus, de quo per *Ricciullum lib. 4. de iure personarum lib. 4. c. 116. nu. 15.*

Ad confirmationem, negatur sufficere, quòd quis sit excommunicatus, vt sit positus extra ecclesiam ad hunc finem, vt supra dixi, & latius dicetur infra *Recoll. sequenti.*

Sed hic oritur aliud dubium, pone quòd aliquis fuerit denunciatus in vno Episcopatu
82 de censura, hic autem vbi exercet officium vicariatus, vel alterius iurisdictionis ecclesiasticæ, est occulta dicta denunciatio, an ferendo sententiam censuræ iustè, & validè illam ferat? Ratio dubitādi est, quia quando quis est denunciatus, vt supra dixi, est positus extra Ecclesiam; ergo non potest eijcere alios per censuram ab ipsa Ecclesia.

Hac tamen ratione non obstante, Contrarium est verius eadem ratione, de qua supra proximè; nam quandiu est occulta, denunciatio ipsius in hoc loco (quod etiam habet
83 locum, vbi in eodem loco fuisset facta denūciatio, sed multo iam tempore antea, ita quòd nunc quando profertur sententia censuræ ab eo, non extet illius memoria.) Adest communis error, qui cum titulo colorato, quem supponimus iam habere, sufficit ad reddendā validam sententiam latam ab excommunicato, ita *ConinK disp. 14. num. 38. Alterius lib. 2. disp. 2. c. 2. vers. sed dubitari potest*, vbi hoc extendit, etiam ad eum casum, vbi talis denūciatio facta in alio loco, vel multo tempore antea, sciretur ab eo, contra quem lata fuit sententia censuræ; nam scientia vnius, vel alterius, non facit, quòd error non sit communis, & leges considerant casus non particulares, sed generales, qui *Alterius* benè subdit,
84 quod his casibus, quando scilicèt quis tempore, quo acquisiuit officium, vel delegatus fuit, iam reperitur censura irretitus, vel post obtemptum officium, incurrit excommunicationem, de qua fuit denunciatus, quæ denunciatio hic est occulta, licèt sententia censuræ ab eo lata sit valida, tamen potest retractari, & inualidari, probata dicta denunciatione in alio, vel codē loco, & ità intellige *Ricciullum cit. cap. 18. nu. 16.* Ad rationem dubitandi iam remanet responsum ex supradictis.

Secundum dubium, & fortius militat, quādo censura non esset occulta, sed publica, an eo casu, & si non fuisset secuta denunciatio, possit validè ab isto censurato, sed tollerato
85 ferri talis sententia censuræ, hic enim propriè dicitur tolleratus, nam id quod est occultum, non potest dici tolleratum, sed quod est publicum.

In hac re certum est, ante extrauagantem ad euitandam *Conc. Constant.* excommunicationem latam à tali, fuisse inualidam; difficultas est, an idem sit dicendum post dictam ex-
86 trauagantem? Nam *Suarez tom. 5. disput. 13. sect. 2. num. 15.* quem sequitur *Layman lib. 1. sua theologia moral. tract. 6. par. 2. cap. 4. num. 6.* docet, esse inualidam talem sententiam censuræ latam ab excommunicato tollerato, fundatur in ea ratione, quòd per dictam extrauagantem, vt in ipsa protestatur Concilium Constantiense, nullus fauor, aut gratia concessa

cen-

cēsetur ipsis excommunicatis, nisi quatenus cedat in gratiam,& commodum cæterorum fidelium, sed quòd sententia censuræ sit valida, est fauor ipsius censurati, nec cedit in gratiam, & fauorem cæterorum fidelium, ergò dicendum est fuisse inualidam. Hanc opinionem fuisse communem antiquorum DD. testatur *Guttierez loco citando infra*.

Contrariam tamen sententiam, quòd scil. sit valida talis censura lata à iudice publicè excommunicato, tamen tollerato,& sic non denunciato, neque notorio clerici percussore, docent *Sayrus lib.1.de censuris cap.5.n.35. Megalius p.3.lib.1.c.2.nu. 35.* fundatur enim hæc opinio in *ead.extrauag. ad euitanda.* ipsa enim, vt inquiunt supracitati DD. non intendit fauere excommunicatis, sed bono publi-
87 co, sed interest bono publico, quòd sententia à Iudice lata, sit valida,& firma, ergo. Eandem sententiam defendit *Gutierez lib.1. canonic.quæst.cap.1.nu.83.* Huic rationi respondet *Layman loco supracitato* ad bonum publicum pertinere, quòd sententia sit firma,& valida, si impedimentum est occultum, quia tunc adest communis error, non autem quādo impedimentum est publicum, & notoriū tamen fallitur salua sua pace, quia eo ipso, quod quis non est denunciatus, hodie semper verificatur, adesse communem errorem.

Tertia opinio est *Vasquez, & Auila*, quam sequitur *Conink disp. 14. num.91.* distinguens inter eum casum, vbi antequam Iudex ferret
88 sententiam censuræ, fuit à reo opposita exceptio de excommunicatione ipsius iudicis, vel non fuit opposita dicta exceptio, primo enim casu, si non obstante dicta exceptione Iudex protulit talem sententiam, tunc inquiunt supracitati *DD.* sententia est inualida; secundo verò casu, est valida. Probatur, quia quamdiu non excipitur de excommunicatione, talis censetur agnosci tamquam verus Iudex, secus verò secundo casu. huic opinioni videtur adherere, post Præpositum *Diana tom. 5. tract. 9. resolut. 109.* Hæc tamen ratio non subsistit, quia ad summum probare potest, quòd talis sententia posset inualidari, & irritari, vt supra dictum est, non autem quod ipso facto sit inualida, sicut etiā neque ipsa opinio placet, quia in hoc versatur difficultas, quod isti authores supponunt pro certo, nempè, an quādo non fuit opposita aliqua exceptio excōmunicationis, sētētia à tali excōmunicato lata sit inualida, nec ne?

Quarta sentētia est *Paludani*, quam aliqui alij sequuntur, qui distinguunt inter eum, qui fert sententiā censuræ, gratia sui, vel gratia aliorū, qn̄.n. iudex illā fert gratia sui, dicūt isti *DD.* esse inualidam dictam sententiam; quando verò gratia aliorum, tūc erit ipsa sententia valida; fundatur hæc distinctio in *eadē extrauaganti*, dum protestatur, nolle fauere in aliquo ipsis excommunicatis, sed benè fidelibus, cui fuit supra respōsum. Vnde hæc etiā distinctio est diuinatoria.

89 Vt autem inter istas opiniones aperiam meam sententiam, Dico, quod licet opinio prima *Suarez*, sit probabilis, tamen probabilior mihi semper visa fuit opinio *Sayri*, quia ideò per *Concilium Constant.* fuit declaratū requiri denunciationem de censura, vel esse aliquem notorium clerici percussorem, vt iudicari debeat quis tanquam positus extra Ecclesiam, vt significetur certus modus cognoscendi, quando aliquis sit, vel non sit extra ecclesiam, & sic vt tollantur scrupuli, & pericula, vt infra *recoll. sequēti* latius dicetur, sed etiam quando quis publicè est excommunicatus, non iudicatur ab eodem Concilio esse certè extra ecclesiam, quia etiam eo casu requirit denunciationem, &c. igitur solum & dumtaxat, quando quis fuit denunciatus, vel publicus clerici percussor, tunc actus ab eo gestus, erit inualidus, nō autem quando tantū est publicus. Confir. ex his, quæ dicunt Doctores de sacramento absolutionis ab eodē tollerato collato, quòd sit validum,
90 quia vt inquit *Hurtado disput.4. de excommunicatione difficult.4. ad finē*, eo ipso quādo Ecclesia permittit,& tollerat illum in fauorem fidelium ad aliquid agēdum, relinquit illi iurisdictionem sufficientem ad illud validè efficiendum,& dixi *sup. par.2. recoll.1. nu.181.*

91 Ex qua sententia sequitur primo, si aliquis Iudex tulit sententiam excommunicationis contra eos, qui furati sunt, si intra viginti dies non restituerint, tūc si Iudex fuerit infra dictū terminū, denūciatꝰ excōmunicatus, qui furatus fuit, non incidit in excommunicationem, quia dctā sentētia pendet à iurisdictione ipsius, qui eam tulit, sed ante quàm compleretur terminus ille, fuit priuatus iurisdi-
92 ctione, ergo. Idem dicendum de sententia generali lata simili modo, si antequam quis furetur, v. g. Iudex denunciaretur excōmunicatus, quia neq; incurritur dicta excōmunicatio, si autem fuit absolutus Iudex, & dein-
93 de compleatur terminus, vel quis furetur, certum est hunc incidere, quia per censuræ denunciationem, non cessauit iurisdictio in iudice, sed tantum fuit suspensa. Ita post *Suarez disp.2. sect.4. Vgolinum, & alios, Bonacina disp.1. de censuris q.2. p.5.*

94 Sequitur secundo, quòd si plures sint iudices delegati, qui proferant sententiam excommunicationis, si vnus eorum sit excommunicatus denunciatus, sufficit, vt sit inualida dicta excommunicationis sententia. Ratio est, quia isti non habent iurisdictionem insolidum, sed quilibet ex particulari iurisdictione iudicat, vt est textus *in c. ad probandum de sententia, & re iudicata*. Ita *Auila par.2 cap.6. disp.7. dub.3. vers. præterea*, latè declarat *Ricciulius lib.4. de iure personarum cap.18. à nu.7.*

videte

videte eum. An autem excommunicatio
95 vnius compromissarij electionis, vitiet gestũ ab omnibus. *Panorm. in cap. in causis nu. 17. de elect.* Qui *in cap. nobis fuit nu. 2. de simonia* tractat de excommunicato, qui interuenit in actibus vniuersitatis, & concludit, esse valida gesta per alios, nisi dictus excommunicatus fuit scienter admissus. De excommunicato, qui interest electioni, vide eundem in *c. messana nu. 3. de electione.* Quòd iudex irregularis possit ferre sentẽtiam censuræ validam, quia non priuat vsu exterioris iurisdictionis ecclesiasticæ, dicetur infrà *nu.* 104.

96 Sequitur tertio, quid dicendum sit, vbi iudex inciderit in heresim etiam exteriorem, si enim non fuerit etiam declaratus talis, vt supra dixi *par. 2. recoll. 1. n. 209.* & dicã ẽt *n. 104.* infra *Recoll. sequenti*, non amittit vsum iurisdictionis, & proinde eius sententia est valida, videte pro nunc *Sotum in 4. dist. 22. q. 2. ar. 2.*

De secundo impedimento iurisdictionis ad ferendam censuram, nempè quando, & si ille, qui tulit sententiam censuræ, non sit de censura denunciatus, vel notorius clerici percussor, tñ alius, à quo ipse habet iurisdictionem, est talis.

EXemplificãt communiter DD. primo in delegato simpliciter ab Episcopo, vel alio Prælato, secundo in Vicario ipsius Episcopi; si enim detur casus, quod Episcopus, vel alius Prælatus, à quo quis est delegatus generaliter, vel specialiter ad ferendam censuram, vel cuius est Vicarius, sit denunciatus
97 excommunicatus, suspensus, &c. an sententia censuræ lata à Vicario, vel ab isto delegato, eo tempore, quo Episcopus, vel Prælatus est denunciatus, sit valida nec ne? Dixi de Vicario Episcopi, quia certum est coadiutorem Episcopi, vel alios, qui habẽt iurisdictionem nõ ab Episcopo, sed à lege, semper posse excommunicare. *Ricciullus lib. 4. de iure personarum cap. 19. in princip.* vbi idem dicit de Vicegerente respectu Vicarij Vrbis, & Locumtenente, respectu Auditoris Cameræ. Circa huius casus decisionem, reperio varias opiniones, vt est videre apud *Sanchez lib. 3. de matrim. disp. 30. n. 6.* Sed opinio communis *Suarez disp. 14. sect. 1. sub nu. 2. Sayri lib. 2. c. 6. Auila p. 2. cap. 6. disp. 6. dub. 4. Hurtad. de censuris in communi num. 27. ad finem.* Distinguit inter Vicarium generalem Episcopi, & aliũ Iudicem delegatum ab Episcopo, qualis est Vicarius foraneus, vel alius eius officialis cõstitutus ad quasdam causas, vt per *Sanchez loco supra allegato*, Vicarij enim sententia cen-
98 suræ, Episcopo excommunicato, semper est nulla, siue re integra, idest siuè antequam fuerat cepta causa, & iudicium, ex quo sequitur sententia excommunicationis, v.g. antequam Vicarius citauit aliquem ad dicendum causam, quare non debeat declarari excommunicatus, fuit Episcopus denunciatus de censuris, siuè re non integra, quia v.g. fuit ceptum à Vicario iudicium, & citatus quis ad dicendum, &c. quando Episcopus fuit denunciatus excommunicatus, &c. Delegati verò sententia censuræ, non est nulla, nisi quando delegatus fuit denunciatus re integra, idest antequam delegatus inceperit iudicium, & sic antequam citauerit aliquem, &c. vt benè explicant *Sanchez, & Sayrus locis supra citatis, & Alterius lib. 3. disp. 7. cap. 3.* Item *Auila loco etiam supra citato, vers. 6. conditio*, qui intelli-
99 gere videtur, ly, re integra, quando delegatio fuit facta antequam delegans fuerit denunciatus excommunicatus, sed meo iudicio fallitur, quia hoc casu nulla trasfunderetur iurisdictio in delegatum *cap. 1. de officio Vicarii, vbi Franchus, latè Sbrozz. de officio Vicarii lib. 3. q. 17. nu. 5. vbi ad finem* idẽ dicit de Vicario Capitulii Sede Vacante, & *c. 18. à n. 8.* vbi loquitur de Subuicatio respectu Vicarii excommunicati, & prosequitur *Ricciullus lib. 4. de iure personarum cap. 19.* vbi benè distinguit plures casus in ista materia, maximè delegati.

100 Ratio discriminis, & differentiæ est, quia cum Episcopus, & Vicarius faciant idem tribunal, ideò sicut Episcopus non posset etiam re non integra, scil. cepto iudicio, vlterius procedere, postquam fuit denunciatus excõmunicatus, ita etiam eius Vicarius, Delegatus autem cùm non faciant idem tribunal cũ delegante, ideò quò ad negotia cepta, non expirat eius iurisdictio, neque morte naturali delegantis, igitur neque etiam per denunciationem eiusdem de censura. Quod autem diximus de delegato quoad delegantem, idem dicendum erit de subdelegato respectu delegati, qui fortè fuit denunciatus de censura, vt benè *Sayrus, & Alterius locis supra citatis*, & prosequitur *Megalius par. 3. lib. 1. cap. 2. ad finem*, quò loco rectius loquitur, quàm antea locutus fuit *ibidem num. 4. ad finem*, vbi etiam re non integra, censet per denunciationem censuræ in personam delegantis, cessare eius iurisdictionem, contra communem opinionem, de qua supra. Nota quod in illis casibus
101 in quibus suspenditur iurisdictio Vicarii vel Delegati per censuram superuenientem in personam Episcopi, vel Delegantis, si postea absoluatur Episcopus, vel delegans, non requiritur noua delegatio, vel commissio, sed potest procedere ex veteri. *Imola in cap. licet sub nu. 31. de officio delegati, vbi etiam Butr. num. 21.*

M De

De qua censura debeat esse quis denunciatus, ad hoc, vt tam ipse, quàm ab eo delegatus, impediatur ferre validam sententiam censuræ?

SAnchez, *Alterius, Nauarr. Toletus, Auila, Sbrozz. & aliis locis supra c.* Respondent, sufficere non solum denunciatũ esse aliquẽ, vt supra, de excommunicatione, sed etiam si de qualibet censura quis sit denunciatus, & sic quòd eundem effectum operetur denunciatio de suspensione, & interdicto, quàm de excommunicatione. Sed rectius *Megalius d. c. 2. nu. 23. ad finem, & Hurtado de censuris in communi nu. 22. ad finem*, putant, id tantum
102 esse verum de excommunicatione, & suspensione, non autem de interdicto, Nam interdictum, nec aufert iurisdictionem, nec illam suspendit, vt supponimus ex infra dicen-
103 dis suo loco. Ad id verò, quod dixi de suspẽsione, addo non intelligi debere, nisi de suspensione ab executione iurisdictionis, quia ista tollit vsum iurisdictionis, ita habetur clarè per *Glos. in cap. audiuimus, verb. quia excommunicatus 24. q. 5.* Vndè non sufficit, vt quis sit suspensus ab officio. Quando autem quis cẽseatur suspẽsus ab executione iurisdictionis infrà cùm *de suspensione.*

Ex quò sequitur, quòd si iudex ferens sententiam censuræ, vel is, à quo habet iurisdi-
104 ctionem sit irregularis etiam ex delicto, nõ per hoc impediatur eius iurisdictio, quin nõ possit ferre excommunicationem, vel aliam censurã, ratio est quia irregularitas nõ priuat vsu iurisdictionis exterioris, sed tñ vsu ordinis, *Riccar. in 4. dist. 23. ar. 4. Alter. dicta disp. 7. lib. 3. c. 4. vers. sed posset quis.* Qui benè subdit, per accidens posse esse inualidam sentẽtiam censuræ latam per irregularẽ, nempè quãdo per irregularitatem quis sit priuatus officio, vel dignitate, à qua habet iurisdictionem ferendi censuras, casus iste contingit, vbi quis dum est irregularis, recipit dictum officium, vel dignitatem, vt habetis in nostro *tract. de officio Cappellani, & latius infra cùm de irregularitate.*

105 Quæres, quale peccatum committat excommunicatus ferens sententiam censuræ contrà aliquem? Respondent communiter DD. peccare mortaliter, quia vsurpat iurisdictionem, quam non habet, in re graui, quod est peccatum graue, scil. mortale, vt habetur per *Diuum Thomam 2. 2. q. 6. ar. 6.* quod est verum, etiam si fuerit ipse excommunicatus occultus, vel tolleratus, quia dicta extrauagans nullum priuilegium confert ipsis excommunicatis, neque respectu ipsorum corrigit ius antiquum, ita N*auarr. sup. num. 7. Alterius d. c. 4. Toletus lib. 1. cap. 7. num. 5. Megalius d. c. 2. num. 43.*

De tertio impedimento iurisdictionis ad ferendam censuram, nempè appellatione interposita antè sententię prædictæ prolationem.

ETsi coniungantur communiter à DD. duo impedimenta, nempè appellatio, & recusatio Iudicis, quia ambo eodem modo suspendunt iurisdictionem iudicis, vel à quo appellatum fuit, vel qui fuit tanquam suspectus recusatus, vsquequò vel appellatio, vel recusatio non fuerit ab alio iudice superiori declarata nulla, & inanis, nam vt ait *Glos. in rub. extrà de appell. & recus. & relationibus,*
106 quando querit, cur ibi Summus Pontifex coniungat hæc tria? & respondet, quia per ista tria suspenditur eodem modo iurisdictio Iudicis, tamen vt magis distinctè, & facilius ista materia verè difficilis, & intricata resoluatur, hic agam tantum de appellatione, & in sequenti de recusatione.

Prima cõclusio: sententia censurę lata post appellationem propositam, est nulla, & inua-
107 lida respectu ipsius appellationis. Probatur hæc conclusio in pluribus iuribus, de omnibus enim tribus censuris, habetur in *cap. 1. de appellat.* ibi, *post appell. suspendit, suas ecclesias interdixit, & canonicos, si eidem tamquam priori non obediunt, excommunicatos denunciauit*, cum aliis iuribus allegatis, & ponderatis per *Sayrum lib. 1. cap. 16. nu. 14. & alios Authores infra citandos.* Ratio fundamentalis est, quia post appellationem iurisdictio suspenditur, & sic iudex absque iurisdictione profert sententiam. Pro certo supponunt *Nauarr. cap. 27. sub num. 4. Suarez, Layman, Hurtado,* aliique tractantes de hac materia. Est conclusio certissima, vt testatur *Sanchez lib. 3. opusc. moral. cap. vnico dub. 32. num. 217. Franciscus Amaya in suis obseruat. iuris lib. 2. obseruat. 15.* qui allegat Sayrũ, *Suarez, &* Auilam, *Rota Romana decis. 120. vers. in quibus apparet, in nouis, apud Ricciullum lib. 4. de iure personarum cap. 64. num. 37. Ioannes Iacobus Laurentius in suo tract. de iudice suspecto cap. 5. num. 31. Alterius lib. 3. disp. 5. cap. 1. in principio.* de communi testatur *Marcellus Vulpe in sua nouissima praxi iudiciali fori ecclesiast. c. 1. sub n. 20.* vbi refert verba Archidiaconi *in canone iure 11. q. 3.* quæ sunt ista, *quamuis sit credendum ordinario denuncianti, aliquem excommunicatum, vt hoc can. cura, & extra de tregua, & pace c. 1. si autem scias pro certo denunciatum ante excõ-*
108 *municationem appellasse, securè, & pro certo potes illi communicare extra de appell. c. dilectis in fine, nam ipse denunciatus potest se ingerere communioni, etiam in diuinis,* hæc ille, intelligas secluso scandalo, vt dixi supra, & pro-

sequitur idem *author ibidem num.* 22. Conuenire in hoc DD. testatur *Hurtado de censuris in communi nu.* 106. & quod sacerdos excommunicatus post appellationem, si celebret, nõ fiat irregularis, notat *Sanchez sup. dub.* 32. *num.* 211. *& alii communiter.*

Hæc conclusio ampliatur primo etiam si dicta censuræ sentẽtia postea lata, sit iusta,
110 quia scil. verè ipse contra quem fertur, commisit id crimen, &c. Nam quòd dicta sententia sit iusta, solum efficit, vt possit iudex appellationis, illam sententiam cõfirmare, ex actis ante appellationem, vel recusationem factis, ita *Innocentius, & Ioannes Andreas in cap.* 1. *de confirmat. vtili, vel inutili*, probat *Alexander consil.* 67. *vol.* 6. quorum opinionem alijs allegatis, communem dixit *Lancellottus de attentatis p.* 2. *c.* 6. *nu.* 65. *& accedit Farinac. infragment. par.* 2. *litera I. nu.* 813. & latius nos infrà *cùm de appellatione friuola.*

111 Ampliatur secundo, etiam si Iudex à quo, non admisisset appellationem, vel recusationem, quia appelatio, & recusatio sufficit si sit legitima, ad hoc, vt suspendat iurisdictionem iudicis à quo, ac ẽt ꝙ sit inualidum quicquid postea gessit ipse iudex, maximè in materia censurarum, in qua appellatio, ab interloquutoria suspendit dictam iurisdictionem iudicis, licèt secus sit in appellatione ab interlocutoria in alijs causis; ita *Sanchez supracitato lib.* 1. *opusculorum moral. c. vnico dub.* 32. *nu.* 218. *&* 224. Qui benè *n.* 223. ex hoc infert,
112 quòd etsi quando iudex non admittit appellationem, oporteat appellare à non admissione, aliàs appellatio maneat deserta, tamen adhuc, etsi à parte non fuerit appellatũ à non admissione appellationis, sententia cẽsuræ lata post appellationem remanet inualida, ratione de qua suprà. Idem esse quoque si appellationi fuerit renunciatum à parte
113 post DD. suprà allegatos. patet in *c. licet de sententia excommunic. in* 6. Et contra *Siluestrum post Couarr.* probat *Hurtado supra nu.* 108. qui idem dicit in casu, quo fuit terminus ad prosequendam appellationem dilatus, & concordat *Sanchez supra nu.* 221.

114 Ampliatur quarto, & si non fuerit appellans prosequutus dictam appellationem, & sic fuit deserta, ex regula, quòd ab initio est inualidum, tractu temporis non potest conualescere, quod maximè est verum in censuris, vbi non admittitur iuris ciuilis fictio. *Alterius lib.* 3. *dis.* 5. *c.* 1. *vers. vlterius.* Vbi *ad finẽ* subdit, quòd talis sententia quò ad censuras, facta appellatione non transeat in rem iudicatam, & *Sanchez nu.* 219. *& seq.* ostendit, id habere locum non solum in excommunicatione, sed etiam suspensione, & interdicto. latè de materia huius ampliationis, *Auila p.* 2. *cap.* 5. *disp.* 5. *dub.* 12. *vers. quid si appellatio*, *Hurtado nu.* 108. *ad finem, Tuscus lit. E. concl.* 451. *nu.* 4. *vbi nu.* 3. dicit, hanc ampliationem veram, siuè sententia censuræ, sit generalis, siuè particularis.

Ampliatur quinto, etiam vbi sententia lata fuit in diem, vel sub conditione v. g. *nisi*
115 *infra viginti dies solueris, vel quid aliud facias, excommunico te*, quia si is contra quem fuit lata, appellauit ante adimpletam conditionem non potest declarari, seu denunciari de illa censura, & aliàs denunciatio facta est nulla, & inualida, quod est certum apud DD. quia tũc habetur, ac si fuisset appellatum ante sententiam censuræ, cùm illa sententia non habeat vim, nisi post transactum dictum terminum quòad effectum suspensiuum, tam quò ad incursum censurarum, quàm quò ad præceptum solutionis, &c. *Alterius lib.* 3. *disp.* 5. *cap.* 3. *vers. quintò dubitatur*, *Sanchez supra num.* 256. *& nu.* 262. cumulat alios *Canonistas, Ricciullus lib.* 4. *de iure personarum cap.* 64. *nu.* 25. *& seq.* Qui *Sanchez supra, num. sequenti*, secus dicit, quando iudex dixit, *condendo te ad soluendum, quòd si non soluas infra viginti dies, excommunico te*, nam hoc casu, si appellatum fuerit infra decem dies, habet appellatio effectum suspensiuum quòad incursionem censuræ, non autem quò ad ipsũ præceptum de soluendo, quia illud transibit in rem iudicatam, ex eo, quòd dictio (nisi) sit conditionalis, *Sanchez supra num.* 257. Extendit doctrinã istam *Hurtado*, etiam quando est lata sententia sub tacita conditione v. g. soluas, aliàs sis excommunicatus. *disp. de censuris in communi*
116 *nu.* 107. Et limitant illam *glos. & DD. in c. P. & G. de officio delegati*, quando quis ab initio consenserit, vt post diei, vel conditionis aduentum posit excommunicari, vt in Beneficiario, cui fuit reseruata pensio, quia nec pendente conditione, nec ante diem, potest appellare *Couarr. in c. alma mater par.* 1. *c.* 10. *nu.* 4. *ad finem, Gutierez lib.* 1. *qq. canonicarum c.* 4. *nu.* 26. idem dicas de obligatione in forma
117 Cameræ, quia non datur ab ea appellatio quòad effectum suspensiuum, *Marius Antoninus lib.* 2. *var. resolut.* 60. *casu* 18. *vers.* 2. & in terminis excommunicationis, post *Gallesi Marcellus Vulpe in sua praxi fori ecclesiastici cap.* 21. *nu.* 40. Difficultas est inter DD. an tũc,
118 vt appellatio operetur hunc effectum, necesse sit, vt in terponatur intra decem dies, vel sufficiat si proponatur quandocumque ante euentum conditionis, & si euentus præfatus excedat dictum terminum? Duas opiniones referuntur per DD. in *cap. à nobis, el primo, de sententia excommunicationis, & cap. præter el secondo de appellationibus*, Sed magis recepta ab authoribus, est sententia, quæ docet, sat esse quod appelletur quandocumque ante lapsũ termini, quam dicit probabiliorem, & veriorem *Sanchez loco supracitato num.* 260. Qui hoc ampliat nu. 273. etiam si dictum fuerit à

119 Iudice, nisi solueris cētū &c. *Ex nunc prout ex tunc sis excommunicatus*. præter allegatos à *Sanchez* sequitur sententiam principalē *Alterius etiam loco supracit. vers. animaduertit Abbas*, vbi reddit bonam rationem ex eodem principio, de quo supra, quòd in censuris non sit locus fictioni iuris ciuilis, nempè quia licèt in alijs sententijs conditionalibus, conditio adueniens retrotrahatur ad diem promulgationis sententiæ, & ab illa die condemnatus sit reus, ac ob id terminus decem dierum ad appellandum, incipiat currere à die promulgationis sententiæ, tamen in censuris vsque ad diem, qua adimpletur conditio, non censetur lata sententia, neque illa adueniente retrotrahitur ad diem pronunciationis ipsius sententiæ. Concordat post *Couar. & Suarez, Hurtado de censuris in communi num.* 107. *& sequentibus, Praxis Archiepiscopalis Neapolitana cap.* 22. *num.* 2. *vers. declarā septimo*. Sed ratio *Alterij* si rectè pōderetur, probat, quòd
120 terminus decem dierum incipiat à die existentis conditionis, quod clarius docet *Leander Calganett. in tract. de conditionibus, & demonstrat. p.* 2. *q.* 60. *sub nu.* 3. vbi ait, *quòd à sententia excommunicationis appellatur in termino; sed à die existentis conditionis, non à die prolationis sententia, prout in alijs*, & refert *Camillus Borrellus in sua summa decis. tom.* 2. *tit.* 33. *nu.* 890. Quod autem idem omninò sit, quoties à Iudice fuit ad tempus suspensus effectus
121 interdicti, suspēsionis, & excommunicationis si hoc medio tempore fuit appellatum, s. non posse quem declarari, & denunciari, vt in ampliatione principali, probat *Sanchez loco supracitato num.* 268. *& sequentibus*, vbi refellit opiniones contrarias. Restringe tamen quando fuit relaxata excommunicationis
122 sententia causa ferendi testimonium, quia tunc si interim appelletur, non suspenditur effectus excōmunicationis *Prax. Arch. suprà*.

Ex quo sequitur, quòd si sit datus terminus
123 minor decem dierum in sententia v.g. nisi infra quinque dies, &c. hoc casu debet quis, esse sollicitus ad appellandum ante lapsum termini prædicti, & non expectare terminū decem dierum, si vult quòd nequeat iudex ipsum denunciare pro excommunicato, & multò magis, vt transacto dicto termino non incurrat censuram, vel vt clarius loquar, vt sibi proficiat appellatio, quòad effectum suspensiuum, ita enim asserunt *Sanchez loco supracitato num.* 264. *& sequentibus, & Hurtado etiā loco suprac. n.* 100. Adde quod saltē appel-
124 let à breuis termini concessione iuxta textum in *cap. præterea extra de dilationibus, cum alijs adductis per Borrellum in summa decis. t.* 2 *tit.* 33. *nu.* 106.

125 Item sequitur, quòd si infra dictum terminum moriatur Iudex, vel aliàs amotus sit ab officio, sententia lata, vt supra, non habeat effectum, v.g. fuit quis excommunicatus, *nisi infra viginti dies soluerit*, si infra dictum terminum moritur Iudex, qui tulit sententiam, quamuis in hoc casu labatur dictus terminus 20. dierū, & ille non soluit, nequaquam remanet excommunicatus. Dixi *sententiam censura*, quia secus est, vbi censura non sit lata per sententiam, sed per statutum, cōstitutionem, vel legem, vt est certum, ita *Sanchez supra num.* 281. *& seq.*

126 Si autem is, contra quem fuit lata sententia conditionalis mutauerit infra terminum præfixum, domicilium, seù forum, an incurcat post lapsum dicti termini censuram, quærit idem *Sanchez ibidem num.* 276. Et respondet, distinguendo, aut delictum habuit originem in loco primi domicilij, vel non: primo casu, non iuuat mutatio ipsius domicilij, sed bene secundo casu videte eum, de qua re videte etiam *Tuscum lit. B. conclus.* 457. *n.* 2. *Alterium lib.* 3. *dispu.* 9. *cap.* 5. *vers.* 4. *propositio, & sequenti, Dian. p.* 5. *trac.* 9. *res.* 64.

127 Ampliatur sexto, & si appellatio fuerit extraiudicialis, idest facta ante litis ingressum vt habetur expressè in *cap. cum sit Romana, & cap. dilecti el* 2. *de appellationib. Megalius p.* 3. *lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 38. *& lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 38. *& lib.* 3. *cap.* 2. *sub nu.* 4. *Marcellus Vulpe d. c.* 1. *sua praxis*. Vnde sequitur, quòd timens in-
128 iustè excommunicari à superiore, habeat promptum remedium, scil. appellare extra iudicium, vt sic suspendat iurisdictionem iudicis: Ita *Sanchez loco supracitat. n.* 226. *& aliis supracit.* in hoc enim differt appellatio extraiudicialis à iudiciali, quia illa succurrit aduersus futura grauamina, ista verò aduersus præterita, *Borrellus in summa decis. p.* 2. *tit.* 33. *nu.* 840. *& seq.* Qui casus potest contingere, vbi etiam iudex procedat extraiudicialiter.

129 Ad quem autem iudicem fiat talis appellatio extraiudicialis, vel tantum ad eum, ad quem potest recurri per viam quærelæ, vel etiam ad immediatè superiorem, *Sanchez supra num.* 17. contra aliquos, firmat, posse etiam fieri ad immediatè superiorem, nempè ab Episcopo ad Archiepiscopum; idem videtur docere *Borrell. supra n.* 861. vbi latè de ista appellatione extraiudiciali, quando autē dicta appellatio causet attentata, præter notatā à *Sanchez supra nu.* 180. *Seraph. dec.* 397. de requisitis ipsius videte *Rotam* 1. *par. diuers. decis.* 486. *in principio*.

130 Quòd appellatio facta ante citationē, sit extraiudicialis, notat *idē Sanch. ibid. n.* 178. Alias ampliationes, & in specie de illa, vt habeat locū, cōclusio, siuè sētētia lata sit ab ordinario, siue à delegato, habetis apud *Ricciul. cit. c.* 64. *à nu.* 5. De alia ampliatione, vt scil. non solum
131 cōclusio habeat locum in appellatione expressa, sed etiam tacita. *Sayrus lib.* 1. *cap.* 16. *nu.* 19. *& sequenti*, vbi benè declarat, quando quis

quis censeatur tacitè appellare, nempè vel supponendo se protectioni, non solum Papæ, sed etiam alterius superioris iudicis, vel arripiendo iter ad superiorem, exprimendo causam, & petendo apostolos antè latam excommunicationem, ꝙ aũt recursus ad Papam, à quo fuit obtẽta reuisio causæ, idem operetur
132 quàm appellatio *Serap.dec.972.n.15.* Addo aliam ampliationem, & est, nullam esse sentẽtiam latam post appellationem, etiam si non fuit facta inhibitio, pro qua adduco *dec.Fabij in nouissimis diuers.p.3.lib.3.dec.263.n.6.* ibi, *sed super negotio appellationis nõ põt procedere etiam sine inhibitione*, licèt regulariter quò ad attentata, appellatio ab interloquutoria requirat inhibitionem, vt per *Seraphi. dec.1168. num.1.* Quæ omnia procedunt non solum vbi tractatur de appellatione antè sententiã excommunicationis, sed etiam quando agitur de appellatione ante sententiam declara-
133 toriam ipsius, vt sæpe sæpius occurrit, semper enim in casibus præcedentibus, si præcedat appellatio, vel recusatio, sententia est nulla, licèt enim non detur appellatio ab exequutione iuris, seu sententiæ ipso iure promulgatæ, tamen potest dari appellatio a modo procedendi circa declarationem dictæ exequutionis, seù sententiæ, fauet *Marius Antonin. lib.1. variar. resolut.52. nu.1. & 2.*

Hæc cõclusio sic ampliata, limitatur primo in causa cõmissa cũ clausula *omni appellatio-*
134 *ne remota*, ita habetur *in c.ad præsentiam, & cap. pastoralis de appell.* post alios *Hurtado de censuris in communi sub n.116.* per dictã enim clausulam prohibetur appellatio tam quo
135 ad effectum suspensiuum, quàm deuolutiuum ad allegata per *Marium Antoninum lib. lib.1.variar.resol.81.nu.10. & seq.* Quòd dictam clausulam non possit dare Signatura iustitiæ, habes per *Rotam apud Seraph. dec.857. num.2.* Quòd appellatio remota, vel non permissa, etiam sententia iniqua transeat in rem iudicatam, dixit *Rota p.3.diuers.lib.2.decis.37 num.4.* Nota tamen, dictam clausulam operari quò ad partes ipsas in rescripto comprehensas, non autem quò ad tertium, qui sĩn cõmunem sententiam pro suo interesse poterit appellare, *Couarr. pract. qq. cap. 15. sub nu. 4.* Intellige tamen nisi aliàs etiam in illo casu à iure esset approbata appellatio; *Sanch. suprac.num.239.* Nota per hoc, quod committitur causa, omni appellatione remota, non
136 prohiberi, quin possit Iudex recusari, vt suspectus, *Sanchez loco suprac.lib.6. cap.8. dub.3. num.16.* vbi *numeris præcedentibus*, concludit,
137 Principem non posse regulariter tollere recusationem iudicis, nisi ex graui causa, de qua re *Ioannes Iacobus Laurentius de iudice suspecto cap.9. nu.10.* quomodo debeat intelligi clausula, omni recusatione remota. *Marcellus Vulpe in cit. sua praxi cap. 25. num. 11.* Quòd non detur appellatio à sententia arbitri contra recusantem iudicem, *Achilles à Graffis decis. 232. aliàs 6. de appell.* de qua re nos latè infrà quæsito sequenti.
138 Limitatur secundo in casu, quo Iudex procedit extraiudicialiter, & vt pars, ad conseruationem iurium suorum, quia tunc non non tenetur admittere recusationem, vel appellationem, sed potest se defendere gladio spirituali, & temporali *cap.dilecto de sententia excommunicationis in 6.* dat casum *Sanchez sup.nu.227.* quãdo Episcopus est in possessio-
139 ne visitandi monasterium, & monet Abbatem, vt paret se ad visitationem, quia & si Abbas respondeat, quòd monasterium sit exemptum, & offert se in continenti id probaturum coram eodem Episcopo, & videns Episcopum paratum ad excommunicandũ, appellauit ad Papam, iusta causa expressa, si Episcopus non obstante oblatione probationis, & appellatione, illũ excõmunicauit, excommunicatio erit valida, si constat Eiscopũ esse in possessione visitandi, &c. Ita *Sanchez,*
140 quod hoc casu non sit quoque necessariũ, vt dicta sententia feratur in scriptis. Notat post *Innocentiũ, Praxis Archiepiscopalis Neapolitana cit.cap.23.nu.4. ad finem.* Limita ter-
141 tio quando excessus fuit notorius, quia tũc, & si sententia sequatur ipsam appellationẽ, vel recusationem, erit valida, per text. vbi notant Doctores *in cap. cum sit Romana §.præterea de appellat. notat Geminianus in cap. solet num.12. de sent.excommunicat. Abbas in cap.si quis contra num. 11. de foro competenti, Romanus conf. 124. & alii apud Marantam in praxi iudic.p.6.vers.quandoque appellatur nu.186.in magnis, & Ioannem Iacobum Laurentium in suo tract.de iudice suspecto cap.5.num.33.* vbi quòd liceat hoc casu Episcopo cognoscere an factum sit notorium necnè, post *Felinum in cap.super literis num.20. & 32. de rescriptis,* imò etiam post *Balbum decis.41.& 238.subdit,* in cognoscendo de tali notorio, non esse necessariam citationem partis, nec iuramentũ, à testibus exigere, quia delicto notorio existente, causæ, cognitio non est necessaria, *Lapus allegat.1.num.4. vbi Mandos. in addit. verbo notorietas, Grauetta cons. 232. num. 6.* imò nec iuris ordine, nec sẽtẽtia opꝰ esse hoc casu, & defensionem etiam denegari, subdit idem *Ioannes Iacobus Laurentius in supracit. tract. de iudice suspecto cap.11.nu.7.* post alios, quos citat; estq; idem cum eo, quod dixit *Rota apud Mantic. dec. 352. n.2.* quòd hoc casu nõ
142 tenetur iudex interloqui super appellatione, vel recusatione propositis in facto notorio, sed sufficiat si de facto reiciat, procedẽdo ad vlteriora. Hæc licèt in Theorica ve-

ra sint,tamen cùm delictum nullum tam no-
143 torium possit esse, maximè commissum extra iudicium,seu absente iudice,de quo hic loquimur,quin excusationes,aut defensiones aliquas habere possit, vt post *Bossium, dixit Farinac.in sua praxi 1.par.de delictis,& pænis quæst.21.sub nu.73.*ideò,vt infra dicam, sicut cautus Aduocatus non debet pati,vt contra suum clientem, tamquam contra notoriè criminosum procedatur, vt aduertit *Cardinalis in d.c.cū sit Rom.col.3.*sed debet opponere except. & probationes,quæ excludant, vel saltē offuschent notorium, ita iudex,debet ad maiorem cautelam,probatum habere in processu ipsum notorium, vt ritè valeat repellere appellationē,vel recusationē, ꝙ intelligas de appellatione, in qua non allegatur causa
144 rationabilis, quæ notorium vulneraret,vel saltem obumbraret,vt per *Iacobum Laurentiū cit.cap.11.nu.16.* Dixi,*maximè extra iudicium commissum*,quia de eo, quod fuit commissum coram iudice, & in iudicio, quod propriè dicitur notoriū;est certum, non esse necessariū aliquē iuris ordinē,sed statim iudicē deuenire posse ad illud puniendum, & agit *Ioa.Iacobus Laurentius citato cap.11.*itē licèt *Farinac.cit.q.*
145 *21.num.88.* distinguat inter notorium facti permanentis,vel transeūtis, vt scilicèt primo casu non sit necessaria probatio, citatio, &c. secundo vero casu, illa sint necessaria, tamen contrarium dicit verum *dictus Ioannes Iacobus Laurentius cit. cap.11.nu.15.* vbi tractatur *de notorio facti extra iudicium commissi*, quòd scilicèt semper in hoc sit necessaria probatio, sed de hac materia iterum agendū infra quæsito seq. Limita 4. in excommuni-
146 catione à iure, seù per viā statuti. *Sayrus lib. 1.cap.17. num.26.* estque idem cum eo,quod probat *Borrellus 1.p.summa dec.tit.33. n.680.* à pæna legis,non dari appellationem. Limita
147 quinto in eo, qui iam confessus est crimen, ob quod excommunicatur, vel declaratur incurrisse in excommunicationem,vel aliam censuram, quia appellatio confesso denega-
148 tur,ideoq;illa nō impedit,per latè allegata à *Borrello t.1.summa decis.fol.70.nu.311.& Mario Antonino lib.1.variarum resol.52.num.16.*
149 vbi idem dicit de conuicto, estque idem cum eo, quod dixi supra *limit. 3.* quia in *cap.cum olim,de verb.significatione.* notorium, seu offensa manifesta est illa, *qua per confessionem, vel probationem, legitimè nota fuerit, aut euidentia rei, qua nulla possit tergiuersatio-*
150 *ne celari.* Vndè quia contumax habetur pro confesso,& conuicto *Farinac. de inquisit.q.11.* vbi testatur de generali consuetudine totius Italiæ,ideo neq; ipse auditur appellās *l.ex consensu §.fin.de appell. cum alijs allegatis in terminis appellat. ab excommunicat: à Mario Antonino lib.3. variar. resol.13.sub n.1.* de qua re vide: etiā *glosam fin. in clem. vnica de dolo,& contumacia.*

Secunda conclusio: appellatio ad hoc, vt nullam reddat sententiam censuræ posteà
151 latā,vt supra,debet esse legitima.Conclusio ista est certa ex terminis, & probatur in *cap. legitima & c.licet de sententia excommunicationis in 6.* Vnde remanet solum vt declaretur, qn̄ dicta appellatio iudicari debeat legitima,
152 ideò dico,quòd tunc dicitur legitima appellatio,quando ei non deest aliquid ex requisitis substantialibus, quæ præcipuè sunt sequentia. Primo, vt appelletur infrà tempus legitimum,quod est decem dierum.Secundo quòd fiat à persona legitima, nempè ab eadem parte, vel eius legitimo procuratore. Tertio vt fiat ad legitimum Iudicem,scil. qui sit superior eius, qui tulit sententiam, Quarto, quòd dicta appellatio innotescat iudici,à quo,maximè per inhibitionē. Quinto quòd fiat in scriptis, & in ea inseratur, & exprimatur causa rationabilis,de quibus latè per *Sanchez cit.lib.3.opuscul.moralium cap.32.in principio.* Quādo enim deest appellationi aliquod ex dictis requisitis, non dicitur legitima,& proinde potest Iudex, ea non obstante procedere ad prolationē sentētiæ censuræ,quia tunc erit valida. Limita tamē primo,nisi ipse
153 Iudex à quo, ēt ex ignorantia detulerit tali appellationi, quia tunc quantumcumque fuerit illegitima, modò interposita sit intra legitimum tempus, non potest amplius procedere vsquequò Iudex ad quem, non declarauerit dictam appellationem non obstare, *Sanchez supracitato num.228. & ante eum Ricciullus lib.4. de iure personarum cap.64.n.15.& seq. Hurtado supra num.109.*qui subdit hæc notabilia verba,*quia quamuis fuerit nulla appellatio, & ab ipsa appellās non eximatur, tamen eximitur ab ipso Iudice sua voluntate*
154 *illum eximente*,admissio enim appellationis in casu non admissibili nocet iudici, licèt nō noceat parti *Gabriel.cons.37.num.5.vol.1.Marius Antoninus lib.2. variar. resol.12.num.4.* Quando autem censeatur delatum appellationi *Praxis Archiepiscopalis Neap. c.16.n. 2.*
155 Limita secundo eò magis,quādo fuit inhibitū à iudice,ad quē quia inhibitio siuè fuerit appellatio valida,siue nulla,semper est timēda tam à iudice, quàm à parte,vt post *Lancellottum,& alios,habetur per Marium Antoninū lib.2.variarum resol. 10. à nu. 7. & resolut.14. num.4.* vide *infra nu.149.*Extende etiam si appellatio non fuit facta in scriptis, quia ista est sententia interlocutoria. *Achilles à Grassis decis.228.aliàs 2.de appellat.* intellige tamen cōcurrentibus alijs requisitis, de quibus infra *num.sequenti*. Extende secundo, vt hæc doctrina sit vera, siuè iudex, qui tulit sentētiam sit delegatus,siuè ordinarius,quidquid aliqui contrarium asserant, scil. habere locum tantum in delegato, inter quos *Genuensis in praxi cap.23.num.2.vers.declara quinto,*vt per

San-

Sanchez loco suprac.

Circa requisita mox enumerata, occurrit Primo, quòd quando dicimus, *appellationem*
156 *hoc casu debere fieri in scriptis*, id intelligitur, nisi fiat in præsentia Iudicis à quo, & in continenti, antequam surgat à tribunali, quia tunc sufficeret, si fiat verbo, vt benè *Sanchez loco supracitato*, nempè *lib. 3. opusculorum moralium cap. vnico dub. 32. num. 293. & seq.* vbi ponit decisionem huius casus. *Iudex ecclesiasticus protulit sententiam, vt quidam vinctus, seù carceratus restitueretur Ecclesiæ, à qua fuit extractus, hæc sententia fuit notificata Iu-*
157 *dici laico, qui dixit Notario hæc verba, scribe, quòd appello, & nihil aliud faciendo, transacti sunt dies decem, quibus transactis, Iudex Ecclesiasticus protulit sententiam excommunicationis contra Iudicem secularem, nisi restituet carceratum infrà 24. horas, à qua sententia, etsi iudex sæcularis appellasset, transactis 24. horis, nõ obstante appellatione, Iudex eccclesiasticus ipsũ excommunicauit; an hæc excommunicatio sit valida?* Et respondet *valere, quia prior sententia transiuit in rem iudicatam*, non alia ratione, quàm quòd illa appellatio non fuit valida, ex quo non erat redacta in scriptis, & licèt fuerit incontinenti, non tamen fuit in præsentia Iudicis, & antequam surgeret à Tribunali.

Secundò circa aliud requisitum, *quòd in appellatione debeat exprimi causa rationabilis*, occurrit etiã aduertere, qualiter causa rationabilis hic intelligitur pro grauamine notabili. Vnde si talis causa non adest, dicitur ap-
158 pellatio friuola, quæ non suspendit iurisdictionẽ iudicis *cap. cum appellationibus cap. non solum de appellationibus in 6. Alterius lib. 3. disput. 5. cap. 1. vers. respondet* Abbas, *Rota p. 3. diuersorum lib. 3. decis. 43. num. 2. Lancellottus latè par. 2. c. 12. lim. 6.* Ex quo sequitur, quòd si tñ quis citatur ad dicendũ causã quare nõ
159 debeat declarari excommunicatus, &c. non potest talis ab hac citatione appellare; ratio est manifesta, quia ex quo per dictam citationem, nihil aliud prætẽdit Curia, nisi velle eũ audire, & dare facultatem allegãdi, quæ vult, non dicitur quis in aliquo grauari. Ita Sanch. *d. lib. 3. opusculorum moralium c. vnico dub. 30.* & sic reperio fuisse declaratum per Sacram Congregationem *Eminentissimorum interpretũ Sacri Concilij Tridentini in Tropien. 17. Martij 1619. apud Barbosam in collectanea Bullarum, & Decretorum, verbo appella. fol. mihi 40.* his verbis, *appellatio non est admittenda à comminatione* Episcopi *facta contra incurrentes excommunicationem, vel alias censuras* Ecclesiasticas *à iure latas, ad dicendum causam quare non debeat declarari incidisse, secus si comminatio fiat contra alios delinquentes ad effectum illos excommunicandi ob aliquod delictum, vel crimen sub excommunicationis ab homine lata pena.* Contrà hanc autem citationem, seu
160 monitorium. Cõcedunt DD. quòd licèt nõ possit ab ea appellari, possint tamen opponi exceptiones, & illas reijci, vt benè subdit *Sanchez suprac. dub. 34.* à quorum exceptionum reiectione, si pars grauetur, potest appellari. Item quòd post dictã citationẽ, possit quis iudicem recusare, vt suspectum, docet idem *Sanchez ibid. lib. 6. cap. 8. dub. 3. num. 19.* vbi *numeris seq.* habetis bonam praxim recusandi Iudicem Ecclesiasticum. Adde posse etiam appellare à termino breui dato, iuxtà notata per *Borrellum in summa decis. par. 1. tit. 33. nu. 107.* de appellatione ab indebita citatione, quãdo detur, videte *Borrellum p. 1. suma dec. tit. 33. nu. 135.*
161 Dicitur etiam friuola appellatio quando causa grauaminis notoriè est falsa. Nota verba. *glosæ in clement. vnica verbo manifestè in principio de dolo, & cõtumacia*, vbi quærit quãdo sit manifestè friuola appellatio, vt dicitur in dicto textu, ita vt illi non teneatur deferre iudex à quo, & illa spreta vlterius possit procedere? & respondet, tũc hoc accidere, *quãdo nulla causa fuit ibi expressa, vel non legitima, dato, quòd esset vera, vel licèt legitima, tamẽ manifestè falsa, vel iã pronunciatũ esset, illã falsam, & non appellatum*, quòd appellatio contra iuris clari dispositionem sit friuola, & sic non admittenda à iudice, *Seraph. decis. 310. Sayr. lib. 1. de censuris cap. 16. num. 22. & nu. 27.* Vnde quando causa, quæ allegatur in appellatione, si foret probata, neque aliquid reuelaret, & non deberet legitima reputari, dicitur etiam friuola appellatio, vt benè concludit *Sanch. suprac. dub. 32. nu. 233. ad finem.* Qui benè se declarat *nu. 251.* hoc habere locum
162 quando iudex à quo non detulit appellationi, vel licèt non detulerit, fuit tamen inhibitus per iudicem, ad quem, ante lapsum termini, in quo erat incurrenda censura, quia his casibus, est certum, semper appellationem suspendere sententiam censuræ postea latam, vt etiam dixi supra *nu. 140. ad finem, & 141.* An in dubio sit deferendum appella-
163 tioni? Affirmatiuè respondent *glos. in l. restituere ff. de rei vendicat. Grauetta cons. 278. col. antepen. Alexander cons. 113. nu. 2. vol. 5. Rota in nouis. dec. 2. de dolo, & contumacia*, quæ ad hoc refert *Marius Antoninus lib. 2. variar. resolut. vltima casu 7. in principio.* in terminis quando non est manifestè friuola appellatio, sed de hoc est dubium, quod debeat admicti appellatio, *Praxis Archiepiscopalis Neapolit. cap. 56. in nouiss. nu. 9. Marcell. Vulpe in sua praxi fori ecclesiastici cap. 21. nu. 6. ad finem.*
164 Sed quid dicẽdum in hoc casu, sunt duo litigantes, vnus appellat ad Papam, alius appellat ad inferiorẽ v. g. Archiepiscopum, tacito, quòd alter appellauit ad Papam, iudex inferior id ignorãs, citat eum, qui appellauit ad Papam, qui non comparet, nec mittit re-

spon-

sponsalem, quod appellauit ad Papam, si hunc excommunicet Iudex pro contumacia, vtrum valida sit hæc excommunicatio? Respondetur affirmatiuè per *text. in cap. si duobus de appellat. notat Quaranta verbo Archiepiscopi authoritas sub nu.*13.*Sanch.sup.nu.*236. quia non sufficit appellasse ad Papam, nisi talis appellatio fuerit notificata iudici inferiori, de qua re etiam *Sayrus lib.*1. *de censuris c.* 16.*nu.*18. vbi probat, sicut *Quaranta, etiam loco supracito*, idem dicendum esse, quoties non ad Papam, sed ad alium iudicem fuit facta similis appellatio.

165 Nota, quòd quādo dicitur, omisso medio valere appellationem, intelligimus de appellatione facta ad S.Pontificem, secus si ad aliū scilicèt ad Patriarcam, si fiat appellatio ab Episcopo, omisso eius Archiepiscopo, seclusa consuetudine, vel consensu appellati, *Quaranta loco supracitato*.

Pone, quòd quis non habuit iustam causā appellandi, tamen illam bona fide putabat esse iustam causam, an si fuerit postea excommunicatus, quia iudex reputauit dictam appellationem notoriè iniustam, & friuolam, si ille talis adhuc manens in bona fide, quod sua appellatio erat iusta, & rationabilis, & sic sententiam fuisse nullā, interim celebrauerit,
166 euaserit irregularis? Aliqui putant, quòd nō erit irregularis, nisi quando declaratur postea, malè appellasse. Contrarium tamē docet Sanchez *cit.dub.*32.*n.*234. quia censura non debet manere in suspenso. *Alterius lib.*3.*disp.* 5. *cap.* 5. *vers. glosa, &c.* format hoc dubium sub alio titulo, nempè An quando iudex post probabilem appellationem profert sententiā
167 excommunicationis, reus remanebit excōmunicatus, & concludit cum *Abbate*, distinguēdo tres casus, aut notum est, & manifestū continuisse causam rationabilem, vel res est dubia primo casu remanet excommunicatus secundo verò casu secus; quod si res est dubia & sic sumus in tertio casu, author subdit hæc verba, *Tunc quantum ad nostram cognitionem validitas pendet ex futuro euentu, nempè ex declaratione iudicis, an appellatio fuerit nulla, vel valida: sed veritate inspecta, constabit excōmunicationem ab initio semper fuisse validam, vel nullam, quarè effectus excommunicationis erit suspensus, quamuis tutius sit dubitare de validitate appellationis ante declarationem c. licet de sententia excommunic. in* 6. clarius idē *eod.tit. Abbas in cap.* Pastoralis §. *verum nu.* 15. vbi quærit an gesta medio tempore valeant, & distinguit tres casus, nempè vel sunt illa gesta ratione publici officij, vel ratione suæ propriæ vtilitatis, vel concernunt pænā contēptus, vt est irregularitas, *& ista* (inquit) *non afficiunt excommunicatum, quia nō contempsit, & per consequens nō est puniendus pœna contem*
167 *ptus eod.tit.* Sed quid si eadē die lata sit sentētia censuræ, & interposita quoque appellatio nec appareat, vtra sit prior? Respondet idem *Alterius loco supracitato vers. Quòd si appellatio*, his verbis, *Supponendum est pro excommunicatione, si pars non probauerit prius appellatum fuisse*, subdit tamen, hunc talem debere absolui ad cautelam, si nolit probare ex alio capite nullitatem causæ.

Quæres ad quem iudicem debet fieri appellatio in istis causis? Certum est enim quod appellatio debet fieri à minori iudice ad minorem; Vnde quæritur, an & quando tractatur de appellatione facienda à Vicario Episcopi, vt sæpe contingit in causis censura-
168 rum, possit appellari à Vicario ad Episcopū & Respondetur distinguendo de Vicario generali, vel Vicario foraneo, primo casu non potest appellari à Vicario generali ad Episcopū, cū faciant simul vnū tribunal, & per consequens non esset appellatio à minori ad maiorem, sed ab eodem ad eundem; secundo vero casu potest appellari à Vicario foraneo ad Episcopum, quia ipse reputatur, vt delegatus, & per consequens non facit hoc modo, vnum tribunal cum Episcopo, sicut neque facit delegatus cum delegante, & ideò de illo tur appellatio ad istum, ita *Rota Romana p.*3. *diuersorum lib.*3.*decis.*1131. ibi *fuit dictum, appellationē fuisse legitimè interpositam, quia Vicarius prædictus non erat Vicarius generalis, sed foraneus positus in Episcop. suffragan. ad cognoscendum de appellatione*. agebatur ibi de
169 appellatione à Vicario deputato ab Episcopo ad certam partem prouinciæ Metropolitanæ, tantummodò ad cognoscendum de appellationibus certorum Episcopatuum suffraganeorum, & fuit dictum *per Rotam*, ab eo posse appellari ad Archiepiscopum, qui eum constituit, & si vocaretur Vicarius generalis, quia cùm ipse Archiepiscopus haberet alium Vicarium generalem in Metropoli, vbi est sedes Vicariorum, iste reputabatur tāquam Vicarius foraneus, non faciens vnum concistorium cum Episcopo. Nota circa istas delegationes factas ab Episcopis circa similes causas, quòd si Episcopos delegaret istas cau-
170 sas malitiosè in fraudem appellationis interponendæ, præter quod puniri potest per superiorem, datur remedium, vt ab isto delegato appelletur ad Summum Pontificem, ad quē, vt supra dixi, omisso medio appellari potest, ita alijs allegatis nouissimus *Marcell. Vulpe in sua Praxi fori Ecclesiastici cap.*21. *n.*28. *& duobus sequentibus* igitur appellatur à Vica-
171 rio generali Episcopi ad Metropolitanum, à Metropolitano si non habeat Patriarcam sibi superiorem, & supra dixi, appellatur ad S.Pōtificē, hoc modo vel cām introducendo in Curia, adeundò Aditorem Cameræ Apostolicæ illi præsentando copiam authenticā sententiæ diffinitiuæ, vel vt in casu præsenti, cuius

cuius grauamen, quod per diffinitiuam reparari non potest, nam aliàs non potest inhibere
172 Aditor Cameræ, Neque hoc casu potest prætendere, causam committi facere alicui Episcopo, viciniori adeundo Signaturam iustitiæ Domini Papæ, quia licèt absque copia sentētiæ committat causam per Breue, tamen opus est hoc casu, asserere fuisse diffinitiuè sententiatum, & à diffinitiua appellatum, vt per *Marcellum Vulpe suprac. cap. 21. num. 48.* quod non potest facere appellans ante sententiam censuræ.
173 Quò ad legatum, & Nuncium Apostolicū adest declaratio S. Congregationis Concilij inter alias, quas refert *Quaranta verbo Archiepiscopi authoritas, post n. 20. & postea Ricius p. 1. praxis dec. 104. & Marcellus Vulpe cit. cap. 1. ad finem.* Tertia in ordine, his verbis, *idem nec alij superiores etiam Nuncij, vel Legati de latere, specificam facultatem maiorem nō habentes, causas in curijs ordinariorum, vel aliorum inferiorum iudicum pendentes, ad se non auocent, nisi per viam legitima appellationis, ad ipsorum Tribunalium asserantur.* An autem istæ causæ possint per appellationem deferri ad eorū tribunalia consulenda est practica & consuetudo. Quando Episcopus, seu eius Vicarius
174 procedit vigore Concilii Tridentini, vt delegatus Apostolicus, vtrum appelletur ad Metropolitanum, vel ad S. Pontificem? *Quaranta loco citato nu. 18. vers. similiter.* Respondet appellari ad S. Pontificem, sed *Marcellus Vulpe cit. cap. 21. nu. 39.* ex S. Congregatione, distinguit inter casus, in quibus Episcopi antea habebant ordinariam iurisdictionem, vel non illam habebant, primo casu inquit, potest appellari ad Metropolitanum, non autem secundo casu.
175 Circa modum procedendi in recipienda appellatione ante sententiam censuræ, etiam videtur prouideri ibi in declaratione 10. his verbis. *Cum à grauamine, quòd per diffinitiuam reparari nequit, vt indebita carcerationis, vel tortura, aut excommunicationis etiam comminata appellatur, nonnisi visis actis, ex quibus euidenter appareat de grauamine, appellatio admittatur, aut inhibitio, aut prouisio aliqua concedatur,* explicat praxim istam *Quaranta ibid. sub nu. 20. vers. censura Ecclesiastica,* ibi. *si cōminatione excommunicationis fuerit appellatum coram suffraganeo, & per eum admissa (intellige per iudicem à quo, scilicèt Vicario Epi*
176 *scopi) potest statim inhibere, aut nō fuit admissa, & tunc Metropolitanus ad quem fuit appellatum, antè quam inhibeat potest mandare pro trasmissione copia actorum, vt illis visis, prouideri possit, si adest grauamen, & quod interim nihil innouetur, quibus actis visis per Metropolitanum, & constito de grauamine, potest inhibere suffraganeo, vt non procedat ad excommunicationem comminatam, & remittere causam, vt in ea procedat ad vlteriora citra excommunicationem, si verò non constat de grauamine, debet remittere causam appellat: non obstante,* huc vsque meus compater *Quaranta.*

Nota tamen doctrinam singularem *Lancellotti in suo tract. de attentatis lib. 2. cap. 12. limit. 6. à nu. 20.* quam dicit notabilem *Praxis Archiepisc. Neap. cap. 56. nu. 9. ad finem.* Quòd secundum stylum modernum Rotæ (cui pos-
177 sunt se cōformare, alia Tribunalia ecclesiastica, cū sīn quasdā faciat dictus stylus, quò ad ipsa ius, vt aliàs dixi supra *p. 1. recoll. 2. num. 74. quibus illic accedit allegatis, author praludij ad extrauagantes, versus finem)* Appellatio quantumuis friuola, si fuerit admissa à iudice
178 ad quem, & inhibitum, ligat manus iudicis à quo, & causant attentata, ita vt post inhibitionem debeāt reuocari ne iudices à quibus, sub isto clypeo, quòd appellatio sit friuola, & per consequens inhibitio sit iniusta, contendant dictas inhibitiones, qui tandem conclu dit, semper prius deberi reuocari attentata, & postea disputari de validitate appellationis, quod dicit verum ibidem *num. 44.* etiam vbi fuit appellatum in casu prohibito à iure, vel ab homine, quia si Superior admisit dictā appellationem inhibendo, irrita sunt attentata, & *nu. 25.* idem probat, vbi à iudice à quo fuit delatum dictæ appellationi friuolæ. Vndè id quod aliqui DD dicunt, quòd quāuis cognitio an appellatio sit calūniosa, vel non, spectet ad iudicē ad quem, tamen cognitio, an sit deferendū, vel non dictæ appellationi pertineat ad iudicem à quo, vt per *Praxim Archiepiscopalem Neap. supra nu. 12.* (cui fauet *Abbas in cap. vt debitus n. 30. de appel.* quādo dicit, quòd iudex à quo debet deferre appellationi, quādo dubitat, an cāa sit appellabilis.) In praxi nō correspondet, quia vt dixi, si adest inhibitio iudicis ad quem, manus ipsius iudicis à quo remanent ligatæ, siuè detulerit, siuè non detulerit appellationi, estque id, quod docet *Ioannes Iacobus Laurentius in suo tract. de*
179 *iudice suspecto cap. 14. nu. 30.* & si valdè obscurè, vbi, quod iudex ad quem cognoscit an fuerit appellatio legitima, an causa fuerit appellabilis, vel appellatum infra legitimum tempus, concordat *Marius Antoninus lib. 2. variar. res. 14. n. 4.* vbi quòd quamuis appellatio sit nulla, tñ adhuc appellatione pēdēte, nihil est innouādū. Ex qbus apparet, verū esse quod dixi supra *nu. 161.* ad hoc, vt Confessarius iudicare possit an pænitens incurrerit cēsuram post eius appellationem latam, debere .s. inspicere non solū an illi fuerit delatum ab ipso iudice, à quo, sed etiā an fuerit illi facta inhibitio à iudice ad quem, Et si *Quaranta loco à me supracitato nu.* velit, sufficere si sit
180 appellatum à grauamine irreparabili, vel comminato, cùm per illam de iure statim sint ligatæ manus iudicis, antè quam per iu-

dicem, ad quem, inhibeatur, sicuti per appellationem à diffinitiua, & dixi *supra num.* 132. intellige per illud tempus, intra quòd tenetur prosequi dictam appellationem.

De quarto impedimento iurisdictionis in iudice ad ferendam censuram, nempè quando fuit lata iudice, postquam fuit recusatus, vt suspectus.

Licèt ea quæ dicta sunt in proximo præcedenti quæsito militēt etiam in recusatio
181 ne, cùm appellatio, & recusatio æquiparentur. *c. super eo el 2. de appellat. Ozascus decis. pedamontana* 84 *num.* 12. *Ioannes Iacobus Laurentius in tract. de iudice suspecto cap.* 9. *num.* 3. *ad finem*. Vnde recepta est iuris regula, quòd in casibus, in quibus non admittitur appella-
182 tio, tanto minus non debeat admitti recusatio. *cap. cum speciali in principio vers. frustrà, & ibi Ancharanus num* 4. *de appellation. c. insuper el* 2. §. *in causis eod. tit. & ibi Decius nu.* 29. *vers. iuxtà, & 1 elin. in c.* 1. *nu* 6. *de iudicijs*. Vndè *Panormitan. in d. c. super eo.* docet, quòd appellatio, & recusatio æquiparantur in eo, quia vtrumque debet fieri ex causa rōnabili, non in alijs, vbi refert plures casus, item vt nihil nō fiat *Lancellot. de attētatis p.* 2. *c.* 6. *n.* 18. Tamē maioris claritatis, & facilitatis gratia, quibus moderni operam dare debent, vt aliàs dixi, non pigebit aliqua hic in particulari de ipsa recusatione, ad nostrum propositum pro praxi adnotare. Sit igitur.

Conclusio: sententia censuræ lata post pro-
183 positā recusationem iudicis, qui postea tulit sententiam præfatam, est nulla, & inualida. Ratio est, quia per propositionem recusationis suspēditur iurisdictio iudicis recusati, donec articulus ipse recusationis discutiatur, vel pars renuntiet dictæ recusationi, ergò cū fert sententiam ante dictam discussionem, seù reiectionem recusationis, illam fert absque iurisdictione, quæ iurisdictio requiritur de essentia ad validitatem sententiæ in iudice, vt probaui *sup. nu.* .& patet in *cap. cum speciali ad finem de appellat.* vbi loquitur S. Pontifex in terminis sententię excommunicationis ibi, *causa verò suspicionis coram ipsis infrà com-*
284 *petentē terminū non probata, sua iurisdictione anteà iudex vtatur.* ecce ꝙ non poterat iudex vti iurisdictione, clarius in *cap. quoties Episcopi* 2. *q.* 6. vbi loquendo Summus Pontifex de Episcopis, qui suspectos habent suum Metropolitanum, & suos comprouinciales subdit: *Nullus eos aut excommunicare præsumat, antequam eorum causa, Romani Pontificis authoritate finiatur.* Ita Doctores omnes allegati pro simili conclusione in materia appellationis *supra sub num.* 107. inter quos *Sayrus ibidem citatus num.* 18. *& Hurtado num.* 111. *de censuris in communi* qui istam, & nō aliā afferūt rationem, quia quòd dicitur de appellatione idem dicendum est de recusatione, quod ante eos, dixit *Geminianus cons.* 99. *ad finem prosequitur Marcellus Vulpe in sua praxi cap.* 25. *num.* 23. *ad finem*.

185 Ex qua conclusione sequitur, quòd interim, dum nō discutitur, & terminatur dictus articulus: iudex recusatus debet suspendere, & non procedere ad vlteriora *glosa in d. can. quoties Episcopi, verbo appellēt* ibi, *& quidquid fit post recusationem equè cassatur, ac si fieret*
186 *post appellationē.* Vndè si recusans fuerit postea citatus, non tenetur comparere, *Doctores in l. quia poterat ff. ad senatus consult. Trebell. Marcell. Vulpe in sua praxi iudiciali fori Ecclesiastici cap.* 25. *nu.* 23. quod est verum, & si
187 ipse iudex reijciat dictam recusationem, si pars appellauerit à dicta reiectione: ita decisū fuisse in Senatu Parisiensi, testatur *Borrellus p.* 2. *summa decis. tit.* 36. *n.* 235. ad quem autem appelletur pro tali reiectione, infra.

Ampliatur hæc conclusio primo, siuè hic
188 iudex fuerit ordinarius siuè delegatus, habetur per *glosam in cap. legitima lit. O. de appell. in* 6. *in cap. quod suspecti lit. K.* 3. *q.* 5. *Abbas in cap. cum speciali sub nu.* 10. *de appellat. Franciscus Leo in suo Thesaur. fori eccles. p.* 2. *c.* 1. *n.* 64.
189 Ampliatur secundo, etiam si iudex recusatus rectè pronunciasset, quia hoc tantum operatur, quòd iudex appellationis possit illum actum cōfirmare ex actis ante recusationem gestis, ita post *Ioannem Andream, & alios*, testatur esse opinionem communem, *Lancellottus de attentatis p.* 2. *cap.* 6. *à nu.* 65.
190 Ampliatur tertio, etiam quòd non fuerit appellatū à reiectione appellationis, quia est ipso iure nulla sentētia recusati subsequēs, vt per *Lancellottum* 2. *par. de attentatis cap.* 6. *vbi habes alias ampliationes, & nu.* 58. Restringit hanc ampliationem in Rota Romana, vbi gesta post recusationem ante appellationem habentur pro legitimis.

Limitatur primò, quando esset iudex vere
191 suspectus v. g. quia cōsāguineus, Dominus, vel vassallus aduersarij, eius aduocatus in eadem causa, inimicus, &c. de quibus per *glos. in c. causam, quæ de officio iudicis delegati*, quia si à parte nō fuerit recusatus, sententia ab eo lata est valida, *Mastrillus dec. Sicil.* 151. vbi latè de hac materia.
192 Limitatur secundo, si causa recusationis sit euidenter frustratoria, quia tunc non tenetur eam iudex admittere, sed potest illam spernere: ita post *Panorm. in d. cap. cum speciali, Marcellus Vulpe in sua praxi fori ecclesia-*
193 *stici cap.* 25. *nu.* 28. *qui nu.* 31. Limitat tertio, quādo delictum de quo agitur, sit notorium, fuisse scilicèt commissum à recusante, est textus apertus in *cap. proposuit* 24. *de appellationibus*

bus in fine, ibi, *nisi pro crimine adeò graui, & manifesto*, vbi subdit *glos.* hæc verba, *habes hic, quòd in notorijs non est locus recusationi, sicut nec appellationi*, vbi etiam quòd hic agatur de manifesto, quod etiam sit notorium, *Ioannes Iacobus Laurentius de iudice suspecto c.11. nu.11.* vbi hoc maximè verum dicit in notorio *facti permanentis, quod nulla potest tergiuersatione celari, vt quia illud pars cõfitetur, aut coram iudice pro Tribunali sedente, & in multorum præsentia successerit*, quod valde facit ad casum nostrum, maximè quando agitur de sententia declaratoria excommunicationis latæ iam à iure, vel ab homine ob delictum illud notoriè patratum, quo casu sententia non requiritur ad pœnæ impositionem, sed tantum ad eius exequutionem, vt *ibid.nu.11* subdit idem *Ioannes Iacobus Laurentius* & antea *Abbas in cit.cap.proposuit n.2. & nu.2.* vbi subdit *nu.*10. aliam limitationem de facto transeunte, & notat *Marcellus Vulpe supracit. nu.31.* Sed vide, quod dixi circa hãc materiam notorij in terminis appellationis sup à *num.* 141. quia idem dicendum de recusatione, vt dixi supra, si militat eadem ratio. Vndè id quod dixi de notorio criminoso, scilicèt nõ debere audiri, intelligi debere, vbi nulla in appellatione causa rationabilis proclamandi allegaretur, secus vbi talem adduceret causam, quæ notorium vulneraret, vel obumbraret, etiam potest habere locum in recusatione, quia si causa rationabilis adduceretur, quæ etiam vulneraret, vel obũbraret notoriũ esset admittẽda. Nota ad hoc verba *gl. in d. c. super eo el 2. § in causis lit. D.* vbi habet hæc verba, *sicut appellatio, causa probabili non expressa non admittitur, sic non expressa causa probabili recusationis, ipsa recu-*
194 *satio non admittitur*, & sic nota ꝙ in recusatione debet allegari causa specifica, *Marius Antoninus lib.1.resolut.84. in principio*, alias poterit ad vlteriora procedere ipse iudex recusatus, vt per eundem latè de hac materia, *Marcellus Vulpe citata sua praxi cap.*25.

195 Limitatur quarto in causis visitationum, quia visitans tanquam suspectus recusari non potest, maximè quãdo visitat non compilato processu, nec imponens pænam ordinariam, vt post alios *Marcellus Vulpe cit.cap.25.n.17.* vbi refert, quodam Breuæ Sanctissimi Pauli V. D. N. ad Episcopum Portugallensem, vbi de consilio Emenentiss. Cardinalium Congregationis S.Concilij, declarat, *Episcopũ vel alium, cui legitimè competit, visitantem, non posse vti suspectũ recusari, non obstantibus, & c. in contrarium facientibus*, intellige nisi modum excesserit. *Barbosa de officio, & potestate Episcopi allegatione 73. nu.38.* Vbi præter Breue supra relatum à *Vulpe* refert aliã declarationem S.Cong. in eadem materia alias limitationes vide apud *Lancellottum loco suprac.*

196 Causæ autem suspicionis multæ sunt, quæ enumerãtur per *Aufrerium in tract. de recusationibus.* Duodecim causas, refert *Ioan. Andr. in cap. legitima de appell. in* 6. Quadraginta causas, enumerat *Robertus Maranta in suo speculo aureo tit. de appellatione à nu.26. vsque ad* 77. plus dicit *Ioannes Iacobus de Laurentio in tract. de iudice suspecto c.4. sub num. 1. post glos. & Rotam Romanã*, quòd nẽpè quælibet causa sufficiat ad recusandum iudicem, intellige si sit sufficiens arbitrio boni viri, qui si malè arbitrabitur, potest appellari, ita post *Abbatem in cap. cum speciali nu.9. de appellat. Marcellus Vulpe citato cap.25. num.22.* Sed vide eundem *Panormitanum in cap. secundo requiris ad fin. eo. ti.* quia proponit hoc quæsitũ: vtrum possit appellari à sentẽtia arbitrorum circa suspicionẽ, & remittit se ad *cap. legitima de appellat. in 6. in cap. ab arbitris de offic. delegati in 6* in quo vltimo textu, clarissimè ha-
197 betur, quòd à dicta sententia arbitrorum datur appellatio, & quòd appellandum ad Papam, quod etiam dixit *glos. in c. suspitionis de offic. deleg. vers. ad quos*, Vnde à pronunciatione super competentia, vel in competentia iudicis Signatura iustitiæ committit causas appellationum. *Franciscus Leo p. 2. Thes. fori eccles. cap. 1. nu. 63. qui nu.* 67. idem asserit obseruandum, quando appellatur à reiectione appellationis. *in citato cap. legitima* tractatur de alia appellatione, scilicet à breuitate ter-
198 mini assignati per Iudicẽ recusatum, de qua re infra, idẽ dicendũ de iure ciuili, quia datur etiam hoc casu appellatio, textus est valdè notabilis, vbi *Bart. in l. finali C. de iudicijs*; & si sin Pragmaticam in Regno; contrarium sit statutum, vt est videre *pragm.11. sub tit. de suspitionibus officialium ad finem, & habetur per Vincentium de Franchis decis.* 404.

199 Quod autẽ dicit *Sbrozzius de officio Vicarij lib.1. cap.14.* scilicèt de stylo Signaturæ Vicarios non allegari suspectos, sed dari illi adiuncti, intelligitur quando recurritur immediatè ad ipsam Signaturam in prima instãtia, quia tunc causa non auocatur, sed dantur à signatura adiuncti, vt benè *Franciscus Leo suprac. nu.68.* qui subdit, quod si magna causa suspicionis vrgeret etiam à Signatura solet auocari causa ab Ordinariis, & etiam in prima instantia committere, in Rota eam, attenta quantitate causæ.

Aliquas ex dictis causis habetis per *glosam in cap. causam, quæ extra de officio iudicis delegati*, vbi in fine subdit hos duos versus. *Quatuor ista; timor, odium, dilectio, census. Sæpe solent, hominum peruertere sensus.* Adde causam
200 suspicionis esse, si iudex comminatus fuerit parti, *Abbas in cap. vt dilectus nu.32. ad finem*, quod est verum, etiam si culpa partis ipsius interuenerit, nam sufficit si adsit causa suspicionis, & nihil refert, an culpa iudicis recusati,

vel partis recusantis, *Abbas in cap. dilectus* 19. *nu.* 32. *de appellationib.* contrà *glosam ibidem*, quæ reprehenditur communiter per DD. vt per *Antonium Franciscum in addit. ad eundem Panorm. in cap. proposuit eod. titul. de appellat.*
201 item si propalauerit votum suum contra recusantem, *Maßtrill. decis. Sicil.* 151. *nu.* 41. *& Camillus de la Ratha conf.* 32. *sub num.* 1. vsque
202 ad quem gradum affinitas, vel consanguinitas faciat aliquem suspectum, *Panormit. in cap. postremò de appellat.*

Et si suspicio proponenda sit coram iudice
203 recusato, tamen causæ sunt probandæ corã Arbitris iuris, eligendis concorditer à iudice recusato, & parte recusante, vt habetur *in c. legitima de appellat. in* 6. *cum concordantibus*, sed hoc regulariter non habet locum in causis censurarum, quia cùm ipsæ causæ actitentur coram Vicario generali, vel Auditore Episcopi, seù alio ab eo delegato; causæ suspi-
204 cionis respectu istorum probari debent coram Episcopo; hæc est enim differentia inter appellationem, & recusationem, ait *Ioannes Iacobus Laurentius in tract. de iudice suspecto c.* 4. *n.* 12. quia & si non appelletur à Vicario ad Episcopum, tamen quando tractatur de recusatione Vicarij, recurritur ad Episcopum. Et ratio est, quia recusatio Vicarij respicit eius personam, non autem iurisdictionẽ, & Episcopus cum Vicario facit idẽ tribunal
205 quò ad ea, quæ respiciunt iurisdictionem, non autem quò ad ea, quæ respiciunt propriam personam, vt prosequitur *Marcellus Vulpe in sua praxi iudicialis fori ecclesiastici c.* 25. *nu.* 18. *& seq. latius Sbrozius de officio Vicarii lib.* 2. *c.* 16. vbi de Auditore Episcopi, seù eius delegato *Sanchez lib.* 6. *opuscul. c.* 8. *dub.* 3. *n.* 27. *Barbos. de pot. Epi. alleg.* 54. *n.* 153. *ad fin.*
206 Dixi regulariter, quia secus est primo, quãdo Episcopus esset à remotis, quia tũc eliguntur arbitri secundum formam iuris, & coram ipsis debet probari causa suspicionis Vicarij, vt per *Marcellum Vulve suprac. n.* 19. & prosequitur *Ioan. Iacobus Laurentius de iudice suspecto cap.* 4. *nu.* 14. Quãdo autem dicatur Episcopus esse à remotis aliàs explicaui. Notanter dixi Vicarij, quia si allegaretur suspe-
207 ctus nõ Vicarius, sed delegatus, seu auditor Episcopi, vel Vicarius foraneus, ipso Episcopo in remotis agente, causa suspicionis proponẽda esset coram Vicario Generali, sicut quando etiam in hoc casu absentiæ Episcopi. si essent duo Vicarij Generales in solidum, causa recusationis vnius ex ipsis, deberet probari coram alio, vt per *Sbrozzium cit. c.* 16. *Sanch. lib.* 6. *opusc. moral. cap.* 8. *dub.* 3. *vbi nu.* 25. Ampliat etiam si causa commissa fuit pluribus in solidum, quia nunqnam pro hac causa recurritur ad Archiepisc. vt dixi sup.
208 Secundo quando ipse Episcopus est etiam suspectus, quia hoc casu, obseruanda est forma iuris, *Marcellus Vulpe loco suprac. nu.* 14. quia licèt eo ipso, quod Episcopus est suspe-
209 ctus sit etiã suspectus Vicarius (intellige in causis, in quibus procedit nomine Episcopi, siuè vt Vicarius, & sic Ordinarius, siuè vt delegatus, quidquid contrarium firment *Sbrozzius suprac. cap.* 14. *nu.* 8. *& Marcellus Vulpe sub num.* 15. vt benè probat *Ioannes Iacobus Laurentius in suo tract. de iudice suspecto cap.* 4 *num.* 11. fauent verba *decis.* 2. 2. *par. diuersorum in fine* ibi, *vel in Vicario, ab alio, quam ab Ordinario deputato*, vbi supponitur, causam recusationis fuisse, litem, quam habebat quis cum Episcopo, & in specie, quòd suspectus in cognoscendo, sit suspectus etiam in delegando maximè, vbi suspicio esset ob inimicitiam, vel proprij interesse, probat eleganter *Camillus de la Ratha conf.* 32. Dixi in causis, in quibus ꝓcedit nomine Episcopi, quia secus esset
210 si procederet tamquam delegatus Summi Pontificis, quidquid *Ioannes Iacobus Laurentius loco supracitato* contrarium probet, ita *Sbrozius, & Barbosa suprac.*) licèt vt dixi suspecto Episcopo, sit suspectus Vicarius, vt
211 declaraui. Tamen non è contra suspecto Vicario, erit suspectus ipse Episcopus *Sbrozz. suprac.* 15. *Marcellus Vulpe num.* 16. Nota, quod idem *Ioannes Iacobus Laurentius*, qui contendit, Vicarium Episcopi, & si procedẽtẽ, vt delegatum S. P. posse recusari ex causa, qua redditur suspectus Episcopus; Tamen *ibid nu.* 10. *ad finem*, concedit, hoc non esse
212 verum in Vicario Apostolico, quia talis nõ est in aliquo subiectus Episcopo, propter quod rationabiliter possit trahi in eius sententiam, & tangit *Sbrozzius cit. cap.* 14. *nu.* 11.
213 Si tamen talis fuerit Vicarius Capituli, sede vacante quid faciendum, iam declarauit Sacr. Congregatio, vt post *Quarantam, refert Marcellus Vulpe loco supracitato nu.* 19. quod scilicèt illo recusato, Capitulum ipsum eligat arbitros ad cognoscendum de causis suspicionum, qui si iudicauerint, verè dictum Vicarium esse suspectum, seù militare causas suspicionis, Capitulum alteri committet causam, vel causas principales.
214 Quando autem fuerit Vicarius Apostolicus allegatus suspectus, vt habui in facto, etiã seruabitur forma iuris, si non fiat recursus ad Signaturam, quia Episcopus hoc casu non potest se immiscere in iurisdictionalibus. In
215 Vrbe Romæ, neque eliguntur Arbitri, sed recurritur ad Signaturam iustitiæ, *Vulpe loco supracitato num.* 21.

Quando autẽ declaratur ab Episcopo, causam suspicionis in personam Vicarij militare, seu ab eius confidenti, cui solet Episcopus delegare cognitionem huius suspictionis, vt seruatur in praxi, teste *Sbrozzio suprac. lib.* 3.
216 *cap.* 16. *n.* 8. debet Episcopus alteri causam principalem committere, vt supra dixi de Capitulo Sede vacante, secus autem in casibus

bus

bus, vbi vel Episcopus est absens à remotis, vel etiam est suspectus, quia tunc facta simili declaratione ab Arbitris iuris, causa deuoluitur ad superiorem, nempè si est Episcopus, ad Metropolitanum, estque vnus de casibus, in quibus auocatur causa et in prima instantia ab Ordinarijs locorũ, fauet textus in *cap. cum speciali* §. 1. *ad finem* ibi, *at ipsa prolata legitimè, de recusatoris assensu, persona idonea remittatur negotium, vel ad superiorem transmittat*, vbi benè *glos. cit.* 1. notat ibi esse sermonẽ de iudice ordinario, nã probato suspecto iudice delegato, delegans committit causam alteri. vide *Panormitanum in cap. secundo requiris de appell. & Sanchez loco suprac. a nu.* 34.

Circa casum, quem habui in facto, de eo, qui recusauit vicarium ante quam proferret sententiam declaratoriam excommunicationis contra ipsum, ex eo, quòd aliàs in simili
217 causa fuit per eundem, dictus Vicarius allegatus suspectus? Respondi cum alijs viris doctissimis, dictã causam tũc fuisse sufficiẽtem, quãdo in dicta simili causa fuisset iam declaratus per Arbitros iuris dictus Vicarius suspe
218 ctus, quia semel declaratus suspectus sẽper & in qualibet cãa erit suspectus, nisi illa causa nunc cessasset, secus tñ esse, vt ibi cõtingerat, si dicta suspictio aliàs allegata, fuit iudicata friuola, & illa non obstante processum ad declarationem excommunicationis, quia idem est, quòd aliquis non sit allegatus suspectus, & quòd fuerit allegatus talis, sed non probata causa suspicionis, vt sæpe fit fraudulenter, *vide Portellium in suis dubijs regularibus* §. *appellare nu.* 11. & supponitur *in pragm.* 11. *de suspicionibus officialium*, ibi, *quando vn giudice è stato rimosso, &c.*

An autem sit causa sufficiens ad Vicarium præfatum recusandum, vt suspectum, ex eo,
219 quia cõtra partẽ istam in alia causa sententiauit, à qua sententia ista pars appellauit? Pro negatiua, decidit S. P. in *cap. proposuit* 24. *de appellationibus*, nempè quòd appellatio non operetur suspicionem iudicis, nisi respectu illius causæ, in qua fuit appellatum, vt ibi *Abb. nu.* 1. quòd intelligit *glosa in cap. Pastoralis* §. *verum, verbo ad tempus de appellat.* finita dicta causa appellat: quia putat, quod durante ipsa appellatione posit pars eum recusare.

220 Requisita circa propositionem recusationis legitimæ, ad hoc, vt sententia posteà lata sit nulla, habetis in *d. dec.* 2. *par.* 2. *diuersorum*, quæ est Theat. bonorum die lun. 24. Ianuarij 1525. coram Cantuccio. Primo, quod causa proposita coram recusato sit talis, quæ si probaretur, esset legitima. Secundo, quòd sit opposita ante litem contestatam. Tertio, quod sit proposita in scriptis. Quarto, quod pro parte recusantis interueniat iuramẽtum, scilicèt non proponere dictã suspicionẽ ob calũniã, &c. de quo iuramẽto *Laur. suprac. c.* 5. *n.* 9. Quinto, quod à decreto iudicis recusati de procedendo ad vlteriora sit appellatum in scriptis, etiam si postea non fuit per recusantem prosequuta appellatio.

Quando seruatur forma iuris, quia eligun-
221 guntur Arbitri, potest iudex recusatus præfigere illis terminum, inter quem debeant terminare dictam causam suspicionis, quo elapso si non declarauerint illum suspectum, poterit ad vlteriora procedere *d. cap. legitima, & cap. suspicionis, de officio delegati, vbi glosa in verbo terminum, Franciscus Leo suprac. cit. p.* 2. *sui Thesauri fori Ecclesiastici c.* 1. *num.* 61. late *Sanch. cit. lib.* 6. *opusculorum moral. cap.* 8. *dub.* 3 *num.* 29. *qui ibid. dub.* 3. latè tractat articulum illum an Prælatus procedens contra subditum regularem possit recusari, vt suspectus.

De quibusdam alijs casibus, in quibus impeditur iurisdictio ad ferendam censuram: ita vt lata cum dictis impedimentis sit nulla, & inualida.

PRima conclusio: quando is, qui fert censuram ex infirmitate, vel alio accidenti nõ
222 habet vsum rationis, censetur impedita ad hũc effectũ eius iurisdictio, ita vt cẽsura, à tali lata, est nulla, & inualida. v. g. iudex est amẽs, furiosus, dormiens, ebrius, &c. licèt enim in his reperiatur potestas habitualis, seu in actu primo, tamen non reperitur potestas actualis, & in actu secundo, quæ necessariò requiritur ad ferendam censuram, nempè vt agat homo aduertens, & intendens eas ferre. Ita DD. cõmuniter, in specie *Suarez disp.* 2. *sect.* 4. *num.* 9. *Sayrus lib.* 2. *cap.* 16. *n.* 3. 5. *&* 6. qui etiam subdunt, quod dicta aduertentia requisita, vt supra, debet esse aliàs sufficiens ad pecc. mortale. *Hurtado de censuris in communi nu.* 23.

Secunda conclusio: quando quis fert censuram absque voluntate libera, censetur impedita eius iurisdictio, ita vt lata sit nulla, &
223 inualida. Hæc conclusio est certa, quando vi iudex cogeretur ferre cõtra aliquem censuram, nam hæc tollit simpliciter volũtariũ, vt aliàs dixi supra *par.* 1. *recoll.* 7. *num.* 114. & vbi deest voluntas, & intentio ferendi censuram, non potest esse valida, vt infrà suo loco *cum de causis excusantibus ab incursu censuræ ab homine*, fauet pro nunc *Panormitanus in cap. preterea el* 2. *num.* 13. *de appell.* vbi ait,
224 excommunicationẽ magis regulari à mente proferentis, quàm à conceptione verborũ. Hæc conclusio supponitur ab infra citandis authoribus communiter.

225 Difficultas est, quando fert quis censurã per metum, & si cadentem in constantem virum, sibi incussum, an hoc casu etiam censeatur impedita eius iurisdictio, ita quòd sen-

tea;

tentia, ita lata, sit nulla,& inualida, & licèt
226 communis opinio sit, quòd hoc casu iudicāda sit valida, etsi debeat rescindi, tum quia, tam iure naturæ, quàm positiuo, gesta per metum sunt valida, nisi in aliquo casu, contrariũ sit iure statutum *l. si mulier ff. de eo quod metus causa*, sed nullo iure est statutum, quòd talis sententia censuræ sit inualida: ergo. si alia requisita concurrunt, ex hoc capite, talis sententia non debet iudicari inualida, Tum etiam quia metus non tollit voluntarium simpliciter, & per consequens non excusat à mortali, vt diximus latè *resol. 7. supracit.* Ita *Abbas in cap. 2. num. 27. de his quæ vi, metusue causa fiunt. Suar.* qui testatur de communi, *disput. 2. sect. 5. num. 2. Egidius ConinK disp. 13. dub. 5. nu. 36. Bonatina disp. 1. de censuris q. 1. p. 11. nu. 12. Hurtado de censuris in communi num. 24.* Alterius *lib. 3 disp. 9. cap. 1. vers nihilominus*, qui respondet obiectioni de absolutione metu extorta, quæ declaratur inualida, & in *cap. vnico de his, quæ vi metusue causa fiunt in 6.* & testatur de probabiliori.

Tamen contraria opinio, quòd scil. censura per metum extorta sit nulla, & inualida,
227 est probabilis, quia velle non dicitur, qui per metum vult, cùm vbi non est arbitrium liberum, ibi non sit voluntas, per allegata à *Valenzuola cons. 74. à nu. 39. vol. 1.* vbi in spe-
228 cie, quòd non valeat id, quod fit metu Principum, in terminis illam docent *Vgolin. tab. 1. cap. 2. §. 4. Sayrus lib. 1. cap. 16. num. 9.* nouissimè sequitur *Auendanno de metu lib. 2. cap. 31. num. 171.* fatetur esse probabilem hãc sententiam *Diana t. 5. tract. 9. resolut. 69.* post hæc scripta, & lecta visus; & si præter suum institutum, contrariæ opinioni rigidiori adhereat, quibus consentiunt Doctores docentes, per metum gesta, esse ipso iure nulla, vt *Soto lib. 8. de iustitia q. 1. ar. 7. ad 3. Carbo de restitione q. 46. conclus. 3. Molina tract. 2. disp. 326.* Sed meo iudicio hic casus difficiliter cō-
229 tingere potest, quia vel statim cessãte metu potest iudex actum reuocare, vel interius nō consentire quò ad obligationem, qui animus ex circumstãtiis metus, potest præsumi, quòd ille non interuenerit, vt prosequitur *Suarez loco citato num. 6.* Aduerte quòd est opinio *Siluestr. Couarr.* & aliorum, quos sequitur *Sarmiento lib. 2. selectarum interpretationum cap. 11* (vbi latè tractat, qualis metus sufficiat ad rescindendum actum) in specie *num. 6.*
230 docēs, in foro conscientiæ sufficere ad rescindēdum actum, leuiorem metum, cadente in virum constantem, quæ doctrina si est vera, quis in cōsciētia non ligaretur censura lata ab eo, cui fuit illatus metus ille leuior, & si habuisset animum per illam ligandi, vt supra.

Tertia conclusio: dicitur impedita iurisdi-
231 ctio, quãdo à Prælato superiori, est prohibitum inferiori, ne ferat censuram contra aliquam personam, quia si ille potuit hoc prohibere, censura post dictam prohibitionem lata, erit nulla, & inualida, *Suarez supra disp. 2. sect. 6. Alterius lib. 3. disp. 4. cap. 2. vers. quæret tandem aliquis*; hoc impedimentum potest etiam reuocari ad casum nullitatis, quem vocant communiter DD. *contra tenorem priuilegiorum.* De excommunicatione lata à dele-
232 gato contra intentionem delegantis, quòd sit nulla, & inualida. *Sayrus cit. cap. 16. nu. 15.*

Aliqui inter casus, in quibus impeditur iurisdictio, vt supra, enumerant, quando in iu-
233 dice deest intentio ligandi eum, contra quē illã fert, sed hic casus potius spectare videtur ad causam excusationis ab incursu censuræ, ideò ad eum locum, hanc materiam remittimus.

De tertio casu, in quo censura sententia est nulla, scilicet quando fertur in eum, qui non est subditus.

HIc casus vt plenè, & faciliter remaneat dilucidatus, Primo explicandum est, qui namque non sint subditi, ita vt non possit contra eos Ordinarius ferre sententiam censuræ; Secundo qui nam sint subditi circa eandem materiam, eidem Ordinario, & tādem an contra omnes subditos ordinarius ipse, possit ferre sentētiã cēsuræ, Dixi, *Ordinarius*, nã hic intendo agere de Archiepiscopo,
234 vel Episc. & similes Prælatis, quia de S. P. est certũ oēs Christianos esse sibi subditos. deueniendo igitur ad primam partē casus, quæro.

Qui non sint subditi, ita vt contrà eos iudex Ecclesiasticus non possit ferre sententiam censuræ.

CErtum est apud omnes authores. Primò, quod quis quauis polleat iurisdi-
235 ctione ecclesiastica, non possit erga se ipsũ sententiam ferre censuræ; ita habetur per *gl. in can. quoties 1. q. 7. notant Panorm. Siluester, & alij, quos probat Suarez tom. 5. disp. 2. sect. 4. nu. 5.* qui fundatur in ea ratione, quòd causa moralis agit ad instar agentis naturalis, sed agens naturale, vt est certum apud philosophos, non agit in se ipsum, ergo, &c. Aliam rationem adducit, *Alterius lib. 3. de censuris disp. 10. cap. 5. vers. hoc posito*, & est, ista, potestas, ferendi censuras, vt supra dixi, spectat ad iurisdictionem externam coerciuam, sed iurisdictio externa coerciua non potest exerceri, nisi erga subditum, ergo ex defectu potestatis, non potest quis erga se ipsum ferre sentētiam censuræ, cùm idem, non sit sibi ipsi subditus

ditus, vt patet. Minor probatur ex his, quæ habentur, & docent DD. in *l. digna vox de legibus*, cùm quærunt, an Princeps ligetur suis legibus? & concludunt, non ligari vi coerciua, sed benè vi directiua, in specie de Epi-
236 scopo, quòd non possit excommunicare seipsum, nec incidat in casus sibi reseruatos. *Alzedo in praxi Episcopali cap. 5. num. 25.* & nos infrà *cum de casibus reseruatis* latè *Auila p. 2. c. 3. disp. 2. vers. sequitur secundo.*

Ampliatur hæc doctrina, vt neque possit quis ferre sententiam censuræ in suum sub-
237 ditum, quando ferret illam in propria causa, probatur, non solum ex eo quia, nemo debet in propria causa iudicare, vt habetur in *rubro, & nigro ff. nemo in sua causa iudicet*, sed etiam, quia vt quis ritè ferat sententiam, debet agere causam inter subditos, & licèt in hac causa, vnus sit subditus, tamen ipse ferens sententiam non est sibi ipsi subditus. Ita *Suarez loco supracitato*, qui benè id limitat, quā-
238 do Prælatus ferret cēsuram nō per modum Iudicii, sed per modum defensionis, seu ad conseruationem suorum iurium, & nos etiā *diximus sup. n. 129.* & infra dicem⁹ cū q̄rimus an hoc casu sit necessaria, quòd monitio præcedat, & tradit *Gregorius in can. inter querelas 23. q. 4. vbi glos.* Extende etiam in eo, qui
239 habet mādatum excommunicandi omnes habentes beneficium, & non soluunt procurationem, quia si proferret dictam sententiā excommunicationis in non soluētes, vt supra in illam nō incidit ipse delegatus, si non soluerit procurationem. Ita *Sayrus lib. 1. cap. 23. ad finem*. Limita tamen in iudice proferente
240 talem sententiam contrà eum, qui ante ipsum deliquit, seù in iudicio, quod vulgo dicitur apud practicos, fecit notorium, de quare latè *Ioannes Iacobus Laurentius tract. de iudice suspecto cap. 11.* vbi quòd iudex ecclesia-
241 sticus pro iniuria sibi notoriè illata, appellatione, seu recusatione non obstante, possit iniuriantem excommunicare, quia tunc potius, vt exequutor iuris, quàm vt iudex proce-
242 dit. Quòd etiā neque Vicarius possit esse iudex in causa sui Episcopi, nec etiam ecclesiæ sui Episcopi, probat *Sbrozzius lib. 3. de offic. Vicarij quæst. 137. vbi quæst. sequenti* quærit
243 an è contrariò Episcopus cognoscere possit de causa sui Vicarij.

244 Obijcies, potest quis sibi ipsi concedere indulgentiā, & quis consequitur indulgentiam à se concessam, faciendo opera iniuncta pro alijs ad illam consequendam, ergò etiam potest erga se ipsum ferre sententiam censuræ. Consequentia probatur, quia vtraque potestas spectat ad potestatem Ecclesiasticæ iurisdictionis. Respondetur adesse magnam dif-
245 ferentiam inter potestatem concedendi indulgentias, & censuras ferendi. Nam potestas concedendi indulgentias simpliciter spectat ad potestatestatem iurisdictionis, & sic non requirit iurisdictionem coerciuam, sicut requirit potestas ferendi censuras, quæ potestas iurisdictionis coerciuæ, vt dixi, non potest exerceri, nisi erga subitum, ita *D. Thomas in 4. dist. 18. q. 2. ar. 3. Alterius lib. 3. disp. 10. c. 5. vers. sed occurrit*. Scio, *Durandum, & Siluest. verbo indulgentia nu. 3.* docere, quòd conce-
246 dere indulgentias non sit actus iurisdictionis, sed mera dispensatio thesauri ecclesiæ pro soluendis pœnis, tamen in contrarium est communis opinio, vt supponimus ex nostro *tractatu de iubileo*, quod scil. sit actus iurisdictionis, & sic spectet ad potestatem iurisdictionis fauorabilis, non autem punitiuæ, & coerciuæ, videte *Alterium suprac. loco.*

247 Obijcies secundo, in Capitulo Prouinciali religiosorum, vel Generali, si feratursentētia excommunicationis contra religiosos, aliquid committentes, vel omittentes, certum est, illam incurrere illos religiosos, qui interfuerunt capitulo generali, si commiserint, vel omiserint id tale prohibitum, ergo potest quis ferre censuram in se ipsum. Respondetur, potestatem ferendi censuras competere illis de congregatione, vel collegio, non vt singulis, sed vt vniuersis, & sic vt personę fictæ, ideo singuli, & particulares personæ, obligātur decretis, & censuris latis in dicto collegio, & capitulo, quòd non solum est verum post Capitulum, siuè Prouinciale, siuè Generale completū; sed etiam durante ipso capitulo, vnde potest Capitulum, excommunicationem, vel aliam censuram ferre contra capitulares, qui ostendunt schædulas. Ita *Suar. cit. sect. 4. nu. 6.* tangit *Lezana par. summa qq. Regul. c. 12. sub nu. 6.*

248 Ex quibus infertur, Episcopum, & quemcunque Prælatum non incurrere excommunicationem à se latam contra furantes, luden-
249 tes, &c. si ipse furetur, vel ludat, cū in generali sermone non intelligatur persona loquētis: ita post *Hostiensem, & Felinum, Siluester excommunicatio 1. num. 8. Nau. cap. 27. num. 6. Soto in 4. dist. 22. q. 2. art. 2. Floronus de casibus reseruatis p. 1. cap. 3. §. 1. nu. 7. Alzedus in sua sua praxi Episcopali c. 5. nu. 125.* Dixi *a se latā*. Primo, quia est certum, quòd si tantum ipse
250 fuerit denunciator dictæ excommunicationis, quæ ferebatur iam per Summum Pontificem, vel Metropolitanum, illam excommunicationē ludēdo, vel furando, cū incurrere *Nau. loco suprac. Sayrus lib. 1. de censuris cap. 5 sub nu. 22. & lib. 3. clauis Regia cap. 4. num. 7. Bonacina disp. 1. q. 1. pun. 4. num. 13.* Secundò,
251 quia aliqui concedunt, talem Episcopum ludentem, vel furantem cum aliis, incurrere non solum excommunicationem minorem, sed ēt excommunicationē maiorem latam à iure contra communicantes cum excommunicato in crimine criminoso; ita de excommu-

mu-

252 municatione minori, quòd scilicèt eam in-
currat Prælatus communicando etiam cum
excommunicato à seipso *Sayrus lib. 2. de*
censuris cap. 15. *nu.* 10. testatur de communi,
Auila p. 2. cap 6. disp. 9. dub. 1. Et de excommu-
nicatione maiori ratione communicationis
in crimine criminoso *Sayrus supra citato nu.*
19. *Alterius lib. 3. disp.* 10. *cap.* 5. *vers. ad hanc*
obiectionem, in fine. Cuius opinionis veritatē,
nō curo hic via disputationis, inquirere, cū id
rarò, vel nunquam possit contingere in fa-
253 cto, tum quia ad hoc, vt Episcopus incurre-
ret dictas excommunicationes non solum
requiritur, vt qui cū eo luserit, aliàs lusisset,
per quem ludum iam incurrisset excōmuni-
tionē; sed etiam quòd de tali excommunica-
tione talis fuerit denunciatus, vt de excōmu-
nicatione minori, est certum ex *infra dicendis*
recoll sequenti, & de excommunicatione ma
iori ob communicationem in crimine cri-
minoso etiam, vt ibidē quoque probabimus,
& pro nunc videre poteritis, *Auilam 2. par. c.*
6. *disp.* 10. *dub.* 3. Tum etiam quia & si *Sayrus*
lib. 1. *Clauis Regis cap.* 4. *sub num* 67. *Alterius*
loco suprac. Graff. par. 1. *decis. lib.* 2. *cap.* 96. *n.* 15.
& noster P. Naldus verbo excommunicatio nu.
254 10. Eius sint opinionis, quòd ludentes cum
dicto Prælato, qui tulit dictam excommu-
nicationem, illam incurrant, quia vt ipsi aiūt
255 non est absurdum, quòd in actu indiuiduo,
& inseparabili vnus peccet, & alius non, vnus
puniatur, & alius non, tñ eā opinionē nunquā
mihi persuadere potui, ex eo, quia, vt post *Pa-*
normitanum, dixi *supra sub num.* 248. ad incur-
256 rendam censuram non sufficit si quis cōmit
tat id, quod prohibitū sub ea pęna reperitur,
sed ēt requiritur, quòd fuerit intentio, & volū
tas, illam ferentis, comprehendere eum in
257 dicta censura, cùm excommunicatio totū
robur suum accipiat ex voluntate excommu
nicantis *cap. cum voluntate de sententia excom-*
municationis, & notant *Sayrus lib.* 1. *de censuris*
cap. 16. *nu.* 7. *Lazarius de monitoriis sect.* 2. *q.* 2.
num 3. *Riccius p.* 1. *praxis decis.* 276. sed nullo
258 modo potest præsumi, quòd Prælatus feren
do similem excommunicationem, voluerit
comprehendere secum ludentem, quia etiā
259 nemo præsumi debet velle se inijcere in pe
riculum peccandi eo casu, in quo nullum
potest esse peccatum, ergo. Quòd Prælatus
volendo comprehendere secum ludentem,
vellet etiam se inijcere in periculum peccan-
di ob cooperationem peccati secum luden-
tis, & incurrendi excommunicationem, vel
minorē, vel ēt maioris rōne cōmunicationis
in crimine criminoso, patet ex supra relatis
opinionibus, & magis patebit infra *recoll. seq.*
Accedat quòd *Sayrus cit. lib.* 3. *clauis Regia*
cap. 4. *num.* 6. subdit, hoc debere intelligi, vbi
Episcopus simpliciter ludit, non autem quan-
do tolleret, aut effectum suæ excommunica-
260 tionis suspenderet, quod supponimus, posse
eum facere, ante quam quis incurrat excom-
municationem, sua voluntate, vt dixi, scil. de-
clarando, nolle eum in illa comprehendere,
sed eò ipso, quòd dictus Episcopus ludit cum
alio, dico ego, censeri debet, illum voluisse
tollere, & suspendere dictum effectum, seu
obligationem suæ sententiæ, ergò; quod ga-
uisus sum postea reperisse apud *Barbosam al-*
legatione 93. *de officio, & potestate Episcopi nu.*
27. qui refert *num. sequenti*. sic etiam do-
cuisse *Riccium par.* 1. *praxis res.* 162. Quod
etiam confirmare possum ex duabus doctri-
nis; prima est *Suar. lib.* 6. *de legibus cap.* *.nu.* 8.
& sequentibus, vbi supponit, vt certum, quòd
261 Episcopus possit dispēsare in lege sua etiam
synodali, de qua re *Barbosa alleg.* 34. *de potest.*
Episcopi, *Alterius lib.* 3. *disp.* 10. *cap.* 5. *vers. Ad.*
cap. Placuit in fine, Secunda est *Sayri supra c.*
262 *num.* 8. *ad finem*, vbi firmat, Episcopum con-
trahentem cum aliquo contrà suum statutū,
censere illi concedere licentiam, si igitur lu-
dens cum ipso Episcopo non incurrit censu-
ram, ergo neque ipse Episcopus incurrit ali-
quā aliā excōmunicationē ludēndo cum eo.
Nota hac occasione *S. Congreg.* declarasse
apud *Gauantum in Manuali Episcoporum ver*
bo excommunicatio num. 37. non debere Epi-
263 scopum ferre excommunicationem con-
tra ludentes, vel ludere spectantes, vndè ali-
quibus in Diœcesibus vidi impositam suspen-
sionem contrà clericos ludentes, vel ludere
spectantes.
Quòd ēt ludens cū ipso Episcopo nō incur
264 rat casum reseruatū de ludente certo ludo
infrà cum de casibus reseruatis, quidquid di-
cat *Floronus p.* 1. *c.* 3. *nu.* 1. *ad finem.*
Secundo est certum, quòd neque subditus
dicitur alteri, qui illi est equalis in iurisdi-
265 ctione, ita vt possit ab eo sententia censuræ
ligari, ratio est clara, nam ista duo sunt con-
tradictoria, quòd quis sit æqualis, & quod sit
subditus in hac materia iurisdictionis, iuxta
266 regulam vulgatam; par in parem nō habet
imperium *cap. innotuit de elect. cum concordā-*
tibus, Dixi, ab eo censura legari, quia non
prohibetur aliquis denunciare censuram cō-
267 tra equalem, ac etiam superiorem ex com-
missione illius, qui est superior respectu
vtriusque *Auila par.* 2. *cap.* 3. *disp.* 1. *dub.* 7. *cō-*
clus. 1.
Ex quo sequitur, supposito, posse Episcopū
268 constituere plures Vicarios generales, vt
per *Sbrozzium de officio Vicarij lib.* 1. *q.* 50. vbi
idem dicit de Capitulo sede vacante, & Vica-
rijs foraneis, qui ibidem *quæst.* 61. subdit, hoc
269 casu semper quēlibet ex dictis Vicariis pos-
se procedere separatim, cùm etsi sint consti-
tuti insolidum, tamē non per hoc desinant,
quin non sint Ordinarij, quod etiā declarat
cum probabiliori opinione, procedere in Vi-

carijs

cariis generalibus, vt suprà constitutis in soli-
270 lidum, non autem in Vicarijs foraneis, &
*q.*62. declarat, pluribus Vicarijs Generalibus
creatis, quis præferẽdus alteri, itẽ vnũ ex istis
Vicarijs, non posse excommunicare alium
271 Vicarium Generalem, quando ambo sunt
constituti in solidum, quia faciunt etiam
vnum tribunal, sicut faciunt cum Episcopo,
vt per eundem *Sbrozzium ibid. lib.* 3. *cap.* 16.
num. 5. vt etiam de duobus Prælatis habenti-
bus ęqualem iurisdictionem in eod. loco, do-
cet *Alterius lib.* 3. *disp.* 10. *cap.* 1. *vers. pro solu-
tione*. Dixi Generalem, quia poterit excom-
municare Vicarium foraneum, cùm sit illi
subditus idem *Sbrozzius lib.* 2. *q.* 62. *nu.* 5.

Sequitur secundo eadem ratione, quam
272 proximè tetigi, neq; Episcopum posse excõ-
municare Vicarium, vel Vicarios generales
insolidum à se constitutos, nam quò ad iuris-
dictionem, & illa, quæ ratione officij potest
exercere, non dicitur subditus Episcopo, ideò
illum non potest punire, vt latè probat idem
Sbrozz. cit. lib. 3 *q.* 57. Vndè quando Vicarius
ei non vult obedire, puta vbi Episcopus auo-
caret ab eo aliquam causam, non potest eum
excommunicare, sed benè poterit eum ob
officio amouere, cùm ad beneplacitum Epi-
scopi duret eius officium, *Barbosa de officio, &
potestate Episcopi alleg.* 54 *num.* 170. idem etiã
dicendum de Vicario Capituli sede vacante
Riccius par. 3. *praxis resol.* 527. *Barbosa citata
allegatione* 54 *nu.* 170. Subdit *Sbrozz. cit. q.* 57.
quòd tali casu, dictus Vicarius debet puniri
ab Archiepiscopo, & clarius *lib.* 2. *q.* 59. *nu.* 1.
273 *&* 6. ibi, *Vicarius quando peccaret in his, quæ
sunt iurisdictionis poterit excommunicari ab Ar
chiepiscopo*, sed hoc casu est etiam necessaria
causa rationabilis, vt infrà suo loco.

274 Dixi, quòd Vicarius generalis non possit
excommunicari ab Episcopo, vbi deliquit in
materia iurisdictionis, quia secus est si delin-
queret non vt Vicarius, sed vt persona priua-
ta, vt per *Sbrozzium lib.* 3. *q.* 57. *num.* 8. ex qua
275 doctrina infertur, dictum Vicarium inci-
dere in censuram latam ab Episcopo contrà
ludentes, vel quid simile facientes, quia hæc
pertinent ad rem priuatam, & non ad iurisdi-
ctionem, vt de casibus reseruatis, dicemus *in-
fra suo loco*. Notanter addidi ly *in rigore*, quia
forsitan ex coniecturata mente Episcopi ipse
posset non incurrere, ac etiam, quia sæpe sæ-
pius ipse Vicarius nomine Episcopi solet di-
ctas sententias generales ferre, ac constitutio-
nes synodales condere, vel ipse Episcopus
est à remotis, idest vltra montes, *Barbosa de
officio Episcopi allegat.* 54. *num.* 58. Coniectu-
ra autem magna, meo iudicio erit, quòd Vi-
carius non comprehẽdatur in dictis legibus,
si ei sit ttibuta ab Episcopo specialiter facul-
tas, absoluendi à dictis censuris, vel casibus
reseruatis ab Episcopo, & si aliqui velint, di-
ctã facultatẽ solum efficere, quòd ipse Vica-
rius, valeat absolui per confessarium à se ele-
ctum, vt infrà latius *cum de casibus reseruatis,
dicam*.

276 Sed quid de alio Episcopo commorante
in alieno Episcopatu vtrùm ratione deli-
cti, quod committit in isto Episcopatu, possit
excommunicari, vel alia censura multari ab
isto Episcopo, vel etiam ligetur illæ talis cen-
suris latis ab isto per viam constitutionis præ-
supposito, quòd verba constitutionis possint
ad ipsum Episcopum extendi, & ipse in eis cõ-
prehendi possit, vt dicam infrà sub *num.* 286.
Ratio dubitandi pro affirmatiua, quòd scil.
iste Episcopus possit censura multari, & de fa-
cto ligetur censuris latis ab Episcopo Diœce-
cesano, vel alio Prælato inferiori, est, quia li-
cèt isti sint æquales in dignitate, tamen non
non sunt æquales in iurisdictione in isto lo-
co, sed iste est subditus illi ratione delicti vn-
dè ita docuit *Abbas in cap. sanè el secundo de
off. delegati, & cap.* 1. *de raptoribus in fine*, &
probat latè *Alterius lib.* 3. *disp.* 10. *cap.* 5. *vers.* 2
dicendum est, vbi idem dicit de Archiepisco-
po, qui tamen non sit suus Metropolitanus,
esse communem hanc opinionem testatur
post alios *Ioannes Iacob. Laurentius loc. infrae.*
Contrariam opinionem in vtroque casu, pro-
bat *Megalius par.* 3. *sua instit. peregrinæ lib.* 1.
cap. 3. *nu.* 30. exemplificans in censura lata cõ-
tra clericos ludentes certo ludo, quo exẽplo
etiam vtitur *Ioannes Iacobus Laurentius, loco
infra citando*, ex eo, quòd semper ad incurrẽ-
dam excommunicationem, vel aliam censu-
ram siuè per sententiam particularem, siuè
per sententiam generalem requiratur contu
macia, & Episcopus, & si in alieno territorio
delinquens, non potest esse contumax, cum
sit exemptus à iurisdictione Episcopi. Idem
videtur docere *Suarez lib.* 3. *de legibus cap.*
33. *sub num.* 10. vbi post relatam contrariam
sententiam, subdit hæc verba. *Hoc autem pro-
cedit secundum ordinarium ius, & nisi persona
ratione talis dignitatis sit exempta, nam hac ra-
tione, vnus Episcopus non potest ab alio puniri.*
Hanc sententiam post *Riccium p.* 1. *praxis re-
sol.* 211. probat *Barbosa supracitata allegatio-
ne* 93. *num.* 28. in specie, quòd Episcopus, vel
Archiepiscopus loquens cum monialibus in
alieno Episcopatu, in quo lata est excommu-
nicatio contra alloquentes cum monialibus
non incurrat censuram, latam ibi, contrà al-
277 loquentes cum Monialibus *Graffius lib.* 2.
de quinque casibus cap. 5. *num.* 27. *Riccius p.* 2.
praxis resol. 319. qui *Graffius*, etiam loquitur
de Cardinali, sequitur etiam hãc opinionem
*Ioannes Iacobus de Laurentio in tract. de iudi-
ce suspecto c.* 4. *num.* 34. *ad finem*, *quia*, inquit,
*ex sacri Consilij Tridentini dispositione, solum
Papam de Episcoporum criminibus cognoscere,
& iudicare, vt in sess.* 24 *cap.* 5. *de reform. paulò*

O antè

antè meminimus, illa attenta, præfatis circumscriptis vbicumque, & qualitercumque delinquant Episcopi, solum Papam de illorum criminibus cognitionem habere, est omnino manifestū. quod est idem, ac si clarius diceret, ex quo sit in S. Concilio Tridèt. S. Pontifici reseruata cognitio causarum criminalium maiorum Episcoporum, & causarum criminalium minorum cognitio ibid. reseruetur Cōc. Prouinciali (de qua re vide *Barbosam alleg.* 112.) ipsi sunt exempti ab Ordinarijs locorum, & per consequens non fiunt subditi ratione delicti, quod habere locum etiam in Episcopis titu-
277 laribus, non dubito, nam & ipsi eodem mopo sunt exempti, & immediatè S. P. subiecti, cùm verè sint Episcopi, vt latè probat *Alzedus in sua Praxi Episcopali p.* 1. *c.* 3. *nu* 47. *& p.* 2. *c.* 1. *nu.* 4. His tamen non obstantibus maximè respectu secundæ partis quæsiti, an scilicèt aliquis Episcopus ligetur censuris latis in eo Episcopatu, vbi reperitur habere domicilium, quò ad forum exterius. Contrarium reperio nuper declaratum à S. Congregatio-
278 ne Concilij in illa Barensi 20. Maij 1627. quam refert *Nouarius in sua summa Bullar. cùm de clausura. & accessu Regular: & c. post* 10. his verbis, *Perillustris, ac Reuerendissime Domine, vti frater. Nomine amplitudinis tuæ petitum fuit ab Illustrissimis Patribus, Concilij Tridentini decreta interpretantibus, declarari an Prior Ecclesiæ Collegiatæ, &c. quamuis Episcopus, possit pro tuitione iurisdictionis Archiepiscopalis, in casibus à S. Rota Romana Auditorio resolutis seruatis seruandis excommunicari, & an eidem Priori permissum sit ad Monasterium Monialium istius Ciuitatis accedere, absq; amplitudinis tuæ licentia, & absque eo, quòd incurrat in cēsuras in edicto desuper publicato cōtentas. Sacra Congregatio licèt censeret, Amplitudini tuæ licere Dominum Priorem Barensē, excommunicare authoritate tua ordinaria, illumque edicto contrauenientem pœnis in eo cōtentis subiacere, attamen tutius esse putauit, etiam Sanctissimo Domino Nostro annuente, vt Amplitudo tua tamquam sedis Apistolicæ delegata contra dictum Priorem in casibus supra expressis procedas, &c.* De Episcopis, qui renun-
279 ciauerunt loco, & dignitati, licèt in rigore sint subditi Episcopi, vbi habent domiciliū, sicuti alij Ecclesiastici *c. ad supplicationem extra de renunciatione,* non tamen potest Episcopus Diocesanus eum deponere ob memoriā pristinæ dignitatis, *Sayrus lib.* 5. *de censuris c.* 26. *sub nu.* 19. de istorum materia vide *Alzedū supra cap.* 5. *num.* 11. *& seq.* Nota hac occasione aliam declarationem relatam à *Barbosa in collect. Bullar. & decretorum verbo subcollecto*
280 *rum*, quæ cantat, vt sequitur *Subcollector est exemptus a iurisdictione Ordinarij, tamen si loquatur cum monialibus absque licentia, potest excommunicari. Item potest Ordinarius de eius delicto notorio capi facere informationem, ad effectum transmittendi illam suis superioribus in Hypporegien.* 13. *Maij* 1628.

Tertio est magis certum, quòd maior in iurisdictione non est subditus habenti minorem iurisdictionem, nam iurisdictio descendit, & non ascendit *cap. debitum de baptismo,* Ex quo sequitur primo, Papam non
281 posse ligari censuris, quia nullum in terris habet superiorem *cap. nemo, cap. aliorum hominum cap. cuncta per mundum* 9. *q.* 3. & absolutè est supra Concil. ita vt neque illius sententiæ coerciuæ se possit subijcere, quod do-
282 gma tanquam de fide, optimè defendit *Bellarm. lib.* 2. *de concilijs à cap.* 14 nec obstat communis opinio, quæ docet, Papam ob peccatū hæresis posse deponi, nam respondetur id nō esse intelligēdum in sensu composito, quasi
283 quòd Papa remanens Papa possit à Concilio iudicari, sed benè in sensu diuiso, idest, quòd ille, qui erat Pontifex, à Deo tamen priuatus per manifestam heresim, per Conciliū depositus à Pontificatu declaretur, vt ex sententia omnium Patrum, docet idem *Bellarm. lib.* 2. *de Romano Pontifice c.* 30.

284 Amplia vt nec Papa possit alteri committere facultatem, vt ipsum excommunicet, sicuti enim nemo potest seipsum excommunicare, ita tanto magis Papa, *Auila de censuris par.* 2. *cap.* 3. *disp.* 2. *dub.* 7. *vers. ex dictis sequitur.*

285 Sequitur secundo, quòd Archiepiscopus Metropolitanus, in sui suffraganei Diœcesi delinquens, non potest ab ipso Episcopo suffraganeo puniri, ita *Baldus post Innocentium in c. cum inferior de maioritate, & obedientia,* cum alijs allegatis per *Ioannem Iacobum Laurentiam tract. de iudice suspecto cap.* 4. *num.* 34. *in principio*, & per consequens si ludat ibi, aut loquatur cum monialibus non incurrit censuras latas contra clericos certo ludo ludentes, vel loquentes cum monialibus, ita contra *Archidiaconum*, *Alterius lib.* 3. *disp.* 10. *cap.* 5. *vers. hoc posito*, vocans opinionem *Archidiaconi* falsam, *Graffius cit. lib.* 2. *de casibus reseruatis cap.* 5. *nu.* 27. quia quando in sui suffraganei Diœcesi deliquit, infra terminos suæ iurisdictionis censetur delinquere.

Aduerte circa ea, quæ dixi supra, circa illā quæstionem, an Episcopus, qui reperitur in alieno Episcopatu incurrat censuras ibi latas per constitutiones &c. Primò quòd ad hoc, vt Episcopus, vel Archiepiscopus in illis comprehendatur, debent esse verba cōstitutionis
286 apta eum comprehendere, vnde non sufficeret si constitutio loqueretur de clericis simpliciter, nam licèt priuilegium concessum clericis comprehendat omnes cuiuscumque dignitatis sint, aut ordinis, & etiam Episcopos, quia dictum verbum deriuatur à verbo greco *cleros*, quod significant electum ad Dei ser-

287 seruitium, tamen stricta significatione, & in materia odiosa non comprehenditur appellatione clericorum ipse Episcopus, nec existens in dignitate, nec etiam Canonicus Ecclesiæ Cathedralis, quia in eis est qualitas nõ reperta in alijs *Abb. in rub. de vita, & hon. cler. & in c. si quis de cohabitat. cler. & mulierũ*, idẽ dicerẽ si cõstitutio loqueretur de sacerdote, vt exẽplificat *Alterius ci. c. 5. vers. & dictũ est*, quia Episcopus nõ dicitur sacerdos simpliciter, sed summus sacerdos, vt probat *Alzed. in sua praxi Episcopali lib. 1. cap. 9. num. 7.* qui cùm etiam ibi *cap. prae. num.* 42. probet, Episcopatum iure diuino maiorem esse præsbiteratu, sequitur, quòd assertio vera sit, & si
288 constitutio cantaret, de nullo presbitero. vnde constitutio debet loqui magis generaliter, ad hoc, vt illi comprehendantur, nempè addẽdo hæc alia verba, *quauis dignitate fulgeant*, vel similia. Secundò aduerte, quòd
289 Episcopi, & Archiepiscopi, item etiã Cardinales licèt secundum communem sententiam, ligentur excommunicatione generaliter lata in iure, non tamen ligantur suspensione, vel interdicto eodem modo generaliter in iure, seù per constitutiones Pontificias, latis. *cap. quia periculosum, vbi glosa de sententia excommunicationis in 6. Alterius lib. 3. disp. 10. cap. 5. vers. sed quæri potest, Vgolinus tab. 1. de censuris cap. 17. §. 6. nu. 10. & 12. Salas de legibus disp. 11. sess. 14. Auila par. 2. cap. 5. disp. 3. dub. 1. & p. 3. disp. 4. dub. 2. & par. 5. disp. 1. dub. 6. & disp. 9 dub. etiam 6. post Nau. cap. 27. num. 161. cum alijs allegatis per* Barbosam *de off. & potest. Episcopi alleg.* 111. *in principio*, vbi ponit per extensum omnes suspensiones iuris, quas incurrere possunt ipsi Episcopi, vel Archiepiscopi. Affert rationem differentiæ, *Alter. loc. suprac.* quare ad excõmunicationẽ Summus Pontifex noluit hoc priuilegium
290 extendi, vt ostenderet, inquit ipse, grauitatem excommunicationis, quæ non fertur à iure, vel ab homine, nisi pro summo delicto, aduersus quod nemo mereatur se tueri clipeo alicuius priuilegij; ex qua rõne, ne quæso colligas, quòd dicta opinio communis, habeat locum nõ solum in excommunicatione à iure, sed etiam ab homine per sententiam generalem, licèt non sit lata per S. Pontificẽ
291 quia non esset consonũ dictis à nobis *sup. n.* 286. hoc. n. casu excõmunicationis ab hoïne, putamus, esse necessaria verba apta cõprehẽdere dictas personas, quæ vtique non sunt necessaria in constitutione Sum. Pontificis, & iure à SS. Põtificibus, procedente. An autem par à pari, & superior ab inferiori possit, ita se subijcere, vt ille istum possit censuris multare tangit *Reginaldus lib. 9. num.* 144 *ad finem*, qui respondet affirmatiuè, excipit tamen non solum Papam, sed etiam alios, qui sunt exempti non ratione personæ, sed status, vt ibi per eũ.

Qui sint subditi, contrà quos possit iudex ecclesiasticus ferre sententiam censuræ.

CVm in superiori quæsito conclusum fuit, neque seipsum, neque equalem, aut superiorem esse subditum, in quem possit iudex Ecclesiasticus ferre sententiam censuræ, sequitur, quòd subditi ad hunc effectũ sint omnes inferiores, qui vt etiam dixi eodẽ loco, possunt esse inferiores, vel ratione iurisdictionis, quia v. g. habent minorem iurisdictionem respectu alterius, vel ratione subiectionis simpliciter. Et quoniam inferiores ratione iurisdictionis dicuntur Suffraganei respectu Metropolitani, vt habetur in *can. inferior dist.* 21. vbi quòd suffraganei nõ possint deponere suum Patriarcham. ideo quæro.

Quinam sint subditi respectu Metropolitani, vt ab eo possint censuris affici.

IN hac materia est prima difficultas, vtrum censura lata ab Archiepiscopo, vel
292 alio Metropolitano comprehendat suffraganeos, idest subditos Episcoporum suffraganeorum, vel tantum Diæcesanos suos? *Geminianus in cap. Romana de sententia excommunicationis in 6. & Couarr. in cap. alma* §. 10. *n.* 3. vbi testatur de communi. Respondent, distinguendo hoc modo, vel excommunicatio fertur per statutum, & comprehendit etiam suffraganeos, vel fertur per sententiam, & cõprehendit tãtum Diæcesanos. Contrarium autem, quòd vtroque modo lata censura nõ comprehendat suffraganeos, nisi statutum fuerit factum in Concilio Prouinciali, nam Archiepiscopus non habet iurisdictionem ordinariam in suffraganeos, nisi in casibus à iure expressis *cap. 1. de foro competenti in 6. vt per Quarantam verbo Archiepiscopi authoritas num.* 10. Adde vel similibus *Praxis Archiep. Neap. cap. 71. num.* 6. hoc esse periculosum asserere, post alios dixit *Barbosa par. 1. de pot. Episc. tit. 4. nu.* 2. qui benè post *Scacciam*, concludit, hodie nõ habere iurisdictionem erga ipsos, exceptis causis appellat: nisi etiam accedat consensus Episcoporum suffraganeorũ, & in terminis notat *Auila par. 2. cap. 3. disp. 2. dub.* 6. sic etiam intellige *Reginaldum lib. 9. suæ Praxis nu. 143. ad finem* quando ait, quòd Metropolitanus nequit excõmunicare subditos suffraganei sui, quia in illos, exceptis quibusdam casibus, nullam habet potestatem, *concordat Megalius 3. p. lib. 1. c. 3. nu.* 20.

Secunda difficultas est, an Archiepiscopus vel eius Vicarius habeat iurisdictionem, in
293 Vicarios, & officiales Episcoporum suffraganeorum, ita vt posit contra eos ferre sententiam censuræ? *Sbrozzius lib. 3. de officio Vicarij quæstione* 59. *numero quinto* Barbosa

*bosa sup.n.*19. Resp. præfatos in Vicariū suffraganei, posse exercere ecclesiasticam censurā, quādo peccaret in his, quæ sunt iurisdictionis, dāt exemplum, quando Vicarius impediret causam appellationis ad ipsum Archiepiscopum delatam, vel vteretur iurisdictione Episcopi excommunicatr, aut nō seruaret sedis Apostolicæ priuilegia, vel esset criminosus, & incorrigibilis. Adde si proferat sententiam per gratiam, vel sordes, si excommunicet sine scriptis, & absque trina monitione *Praxis Archiepisc. Neap. cap.*71.*nu.*2. Qui *Sbrozzius sup.nu.*1. *vers. & ideò.* expresè docet *ex text. in cap. Romana* §. *fin. & ibi DD. de foro competenti in* 6. non posse Archiepisco-
294 pum in illū exercere censuram, eo quia vocatus, quærelantibus coram se, respondere recuset, de qua re habetis declarationem, quam post *Campanilem retuli supra par.* 2. *recoll.*4.*nu.*15 quòd scilicèt Archiepiscopus nō possit suspendere Episcopum suffraganem, nec citare eius Vicarium ad personaliter cō parendum, at enim declarare excommunicatum, & clarius apud *Barbosam de officio, & potestate Episcopi alleg.*54.*nu.*183. in vltima
295 impresione habetis, quòd Metropolitanus potest multare Vicarium suffraganei censuris, ex eo, quod noluerit admittere appellationem ad eum legitimè factā, vel aliàs spreuerit eius iurisdictionem, non autem ob præiudicium illatum parti.

Tertia difficultas est, an ipse Archiepisco-
296 pus posit censuram ferre contra ipsum Episcopum suffraganeum? *Auila loco suprac. cap* 4. *disput. vnica dub.*9. respondet huic quæsito distinguendo, vel quærimus an Archiepiscopus possit excommunicare Episcopum pro crimine commisso, & non potest, quia vt supra dictum fuit, causæ criminales Episcoporum grauiores cognoscuntur à S. P. & leuiores à Concilio Prouinciali, & per consequens, dum Archiepiscopus non potest cognoscere de criminibus Episcopi, à fortiori non potest eum pro aliquo crimine, censura illum multare; vel quærimus vtrum possit Archiepiscopus per modum præcepti, Episcopū censuris punire, quando præcipit, vel prohibet, quod à iure, dicto Archiepiscopo cōceditur, & hoc modo potest Archiepiscopus, vt
297 supra, Episcopum excommunicare, suspendere, & interdicere, obseruando formam *c.*2. *de off. delegati in* 6. nempè primo prohibendo ingressum Ecclesiæ, vel interdicendo ei sacerdotale ministerium, deindè suspendendo ab officio, & vltimo loco excommunicando, vt post *Genuensem notat Barbosa suprac. n.*15. qui subdit ex eod. *Genuensi*, primò quòd talis forma debeat obseruari, etiam si Episcopus non sit consecratus, & tandem, quòd hæc forma non est de substantia. Vndè si Episcopus, illa non seruata, excōmunicaretur de facto, erit validè excommunicatus, qui *Barbosa aliis allegatis subdit num.* 2. quòd quando dicitur,
298 hodie Archiepiscopū posse cognoscere de causa ciuili Episcoporum cum suis subditis, intelligi debeat, vbi subditus conueniret Episcopum coram Archiepiscopo, secus si Episcopus conueniret suum subditum, quia non decet, vt conueniat eum coram Archiepiscopo, cùm Archiepiscopus licèt sit iudex omnium Episcoporum suæ prouinciæ in causis ciuilibus, tamen non est iudex subditorum Episcopi, ideoq; hoc casu debēt eligi arbitri iuris, & à sententia arbitrorum appellatur ad Papam. Quod Archiepiscopns ex se posit, vt
299 supra, excōmunicare suos suffraganeos, qui in Cōcilio Prouinciali, volūt vsurpare iurisdictionem ipsius, *Auila loco suprac. in fine disput.* vide etiam *Megalium sup. nu.*17.

300 Quarta difficultas, est de Vicario Archiepiscopi, vtrum ei liceat censuras ferre contra Episcopum suffraganeum, vel eius Vicarium, & quò ad primam partem de Episcopo. Respondetur, Vicarium Archiepiscopi id posse, in casibus in quibus potest Archiepiscopus censuras ferre contra Episcopum, sed absente Archiepiscopo à Prouincia non autem eo præsente, nisi Episcopus non esset cōsecratus, quia tunc, etiam Archiepiscopo præsente, posset eum excommunicare, ita aliis citatis, *Barbosa loco supracitato nu.*15. *latè Sbrozzius cit. lib.* 2. *de off. Vicarij cap.* 58. qui benè subdit *nu* 8. quòd si de facto Vicarius Archiepiscopi suspenderet, interdiceret, vel excommunicaret Episcopum suffraganeum (intellige, vel præsente Archiepiscopo in Prouincia, vel in casibus in quibus non debet) validam esse sententiam, licèt ueniret ipse Vicarius puniēdus, Ratio est, vt benè *Alterius lib.* 3. *disp.* 2. *cap.*1. *vers. quærit glosa fol. mihi* 330. quia de iure Vicarius Archiepiscopi licèt sit minor episcopo, ordine, tamē maior est iurisdictione, ratione Archiepiscopi, cuius vices gerit, vbi idem dicit de Vicario Capituli sede vacante. Contrarium dicas de Vicario
301 Episcopi si excommunicet Vicarium Archiepiscopi, vt contingit in facto de quodam Vicario, qui cùm fuisset excommunicatus à Vicario Archiepiscopi, ex eo quòd impediebat eius iurisdictionem, ipse Vicarius Episcopi præsumpsit excommunicare ipsum Vicarium Archiepiscopi ex eo, quod iniustè ipsum excommunicauerit, nam talis excommunicatio fuit declarata nulla, & fuit punitus dictus Vicarius, ratio est, quia inferior nequit ligare Superiorem, vt habetur in *can. inferior* 55. *cum seq. dist.* 21. *& cap. cum inferior de maior. & obed.*

An autem Archiepiscopus possit habere Vicariū in Diœcesi suffraganeorum pro recipiendis appellationibus? respondet *Quaranta verbo Archiepiscopi authoritas sub num.* 16.

ne-

302 negatiuè, nisi id habeat ex consuetudine, & probatur in *cap. 1. de offitio ordinarij in 6.* prosequitur *Sanchez lib. 3. opuscul. moral. c. vnico dub. 29.* vbi quòd talis consuetudo sit in Archiepiscopatu Compostellano; nam eius Archiepiscopus tenet Vicarium foraneum in Diæcesi Salmatina, qui cognoscit de causis suffraganeorum suorum, in casibus appellationis, vel alijs sibi cōpetentibus, de quare habetis *decis. Rota Romanæ*, quam retuli supra sub *nu. 168. & seq.* Non negant dicti Authores, vt etiam percipitur ex *d. textu c. 1.* posse
303 Archiepiscopū delegare causas, sibi per appellationem deuolutas, alicui personæ ecclesiasticæ existenti in Diæcesi suffraganei, alia circa hanc materiā videte apud *Quarantam, Genuensem, Megal.* & *Barbosam locis supracit.*

Qui sint subditi respectu Diæcesani, vt possint ab eo censuris ligari.

304 HIc pro Diæcesano intelligo non solū Episcopum, qui in odiosis propriè dicitur diæcesanus, seù venit eius appellatione, sed etiam alios Prælatos seculares habentes Episcopalem iurisdictionem ad ferendas censuras respectu suorum subditorum, qui reperiuntur in eorum territorio, fauet *Panormitanus in cap. Ioannes ex. de testam.* vbi pro materia fauorabili, vult, intelligi debere, quando magis pōderatur iurisdictio quàm officium, vt in casu nostro. Hoc posito respondetur
305 quæsito, quòd quinq; modis potest esse quis subditus Episcopo, vel alio Prælato ad effectū de quo supra.

Primo ratione domicilij vndè diæcesanus alicuius propriè dicitur, qui in Diæcesi illius habitat, *glosa in cap. statutum §. cum verò in fine magnæ notulæ, de rescriptis in 6. Ioannes Montaigne in tract. de parlamentis 2. par. vers. secundo fuit stabilitas sub num. 5.* Secundo ratione delicti. Tertio ratione cōtractus. Quarto ratione rei sitæ. Quinto ratione originis, ita *Megalius par. 3. sua instit. peregrina lib. 1. c. 3. à num. 9. Reginaldus lib. 9. sua praxis fori pænitentialis nu. 144.* qui addit sextum modum, nempè ratione voluntatis se subijciendi alterius iurisdictioni, de quo feci supra mentionē *num. 290.* Addere possum, etiam septimum modum, & est ratione Beneficij, sed iste comprehenditur sub quarto modo supra relato, scilicèt ratione rei sitæ.

Omnes hi modi, si rectè ponderentur, reduci possunt ad secundum modum subiectionis videlicèt ratione delicti, quia talis mo
306 dus subiectionis in criminibus puniēdis potentior est cæteris alijs modis subiectionis, vt inquit *Farinaccius par. 1. praxis q. 7. in princ.* & censura nō fertur, nisi pro crimine aliquo, seu culpa, quod vt latius, & clarius, pateat, nā materia ista est valde ardua, & difficilis, ob varios modos loquendi doctorum, vt inquit *Parisius cons. 199. vol. 4. & refert Altertus lib. 3. de censuris disp. 9. cap. 5. vers. redditur igitur.* Quæro inprimis.

An quis ligetur censuris latis à suo Diæcesano ratione delicti commissi extra illius Territorium.

QVia tribus modis possunt ferri censuræ ab homine, nempè per statutum, per sententiam generalem, & tandem per sentētiam particularem, sit.

Prima conclusio: subditus vt supra delinquens extra territorum sui Diæcesani non incurrit censuram latam per statutum ab eo-
307 dem suo Episcopo, contrà committentem, vel omittentem aliquid. Exemplum, hic Arimini est lata in synodo suspensio contra clericos ludentes aleis, vel taxillis, si clericus, qui iam est subditus non solum ratione originis, sed etiam domicilij Episcopo Ariminensi ludat Cæsenæ, vel alia in Diæcesi, vbi non sit eodem modo facta talis ludi prohibitio, non erit suspensus: ità *Couarr. in cap. alma mater §. 10. nu. 3. Paludan. in 4. dist. 18. q. 2. circa secundum prosequitur Sotus ibid. dist. 22. q. 2. art. 1. Suarez tom. 6. disp. 5. sect. 4. num. 4. Reginaldus lib. 9. praxis num. 147.* testantur de communi *Auila p. 2. c. 3. disp. 2. dub. 2. conclus. 1. ConinK disp. 14. dub. 7. Filliuccius tract. 11. num. 148.* conuenire in hoc omnes DD. testatur *Hurtado de censuris in communi num. 32.* supponit pro certo *Layman lib. 1. tract. 5. par. 1. cap. 4. nu. 6.* vbi agit de differentia illa inter statutū, & sententiam generalem, quòd scilicèt illud respiciat territorium, illique cohereat, ista vero personas subiectas. Probatur hæc conclusio in *cap. vt animarum 2. de constitut. in 6.* vbi habetur, per statutum Episcopi, quo excommunicatur omnes, qui furtum fecerint, non ligari subditos ipsius, committentes furtum in alia Diæcesi, subiicit quoque ibidem S. P. rationem, desumptam ex regula illa, à iurecōsulto edocta in *l. finali ff. de iurisdictione omniū iudicū*, quòd scilicèt dicenti ius, extra territoriū impunè nō paretur. Qui authores ampliāt
308 conclusionem, primo etiam si suus Episcopus intenderat per suum statutum ligare subditum delinquentem extra territorium; Cōtra *Bartolum cum alijs*, qui illum sequuntur, & docet expressè *Nauarr. cap. 27. num. 273.* Ratio est conuincens, quia *in dicto cap. 2.* non dicitur, tale statutum non ligare ex defectu voluntatis, sed ex defectu potestatis, & iurisdictionis, hoc enim significat ratio, quam ibi assignat Summus Pontifex (quia ius dicenti extra territorium impunè non paretur.) Accedit *Squillantes c. 2. de priuilegijs clericorum num. 63.* Ampliatur secundo conclusio etiam si expresserit hoc in statuto Episcopus, scilicèt

309 cêt, se intendere, quòd comprehendantur, delictum prohibitum committentes, extra diœcesim; Ita *Auila loco supracitato vers.2.notatur*, & si identificet istam ampliationem cũ præcedenti, *Altertus lib.3. disp.3.cap.1. vers. tertia propositio*, quidquid *Castrus Palaus* contrarium nitatur probare *tract.3. disp.1. n. 18.& sequentibus,& refert Diana par.3. tract. 6.resolut.78.* Qui tamen *Castrus Palaus n.* 20. fatetur, nostram extẽsionem esse communẽ. Ampliat tertio idem *Auila loco supracitato*,
310 etiã si dictum statutum ratificaretur ab Episcopo loci, ac si latum in proprio territorio, quòd scil. tales clerici Ariminenses incurrãt dictam suspensionem, si ibi ipse non ferat eandem censuram pro omnibus clericis in communi.

Secunda conclusio: talis subditus delinquens extra territorium, neque incurrit excommunicationem latam à suo Episcopo
311 per sententiam generalem. Hæc ampliatio est contra *Sayrum lib.1. cap.7. nu. 18. Suarez disp.5. sect.3. nu.15. Vgolinum tab.1. c.9. §.3. n. 4.* quos sequitur *Layman cum aliis apud Dianam loc. infracit.* quibus ab eo allegatis addo *Alterium loco infracit. vers. quinta propositio, Bonacinam disput.1. q.1. par.11. num.14.* Qui docent, subditum extra territorium ligari per sententiam generalem sui Episcopi, tum ex *text. in cap. a nobis el primo de sententia excommunicationis*, vbi dicitur, per sententiam, quisquis furtum fecerit, sit excõmunicatus, ligari omnes subditos indistinctè, tum etiam ex differentia, quam communiter DD. afferunt inter sententiam, & statutum, quòd scil. sententia respiciat personam, vnde vbicumque sit, semper est subdita, quando alibi non acquisiuit domicilium, & sic per mutationem domicilij non desinat esse subdita; statutum verò respiciat territorium. Addit *Suarez* aliã rationem, quia putat, quòd hic non sit subditus legibus illius Episcopi, vbi nunc reperitur, cùm supponatur, vt supra, ibi non contraxisse domicilium, nec quasi, quæ ratio non subsistit, vt infra. Nostra autem conclusio videtur probabilior, non ligari subditum extra territorium, etiam quando sit lata censura
312 per sententiam generalem, quia Summus Pontifex in citato *cap.2. de constit.* quando dixit, statuto Episcopi excommunicantis fures, non ligari eos, qui extra diœcesim furantur, non reddit eam rationem, quòd statutum, nõ respicit personas, sed territorium, sed aliam nempè, quia ius dicenti, extra territorium impunè, non paretur, quod etiam habetur in *l. l fin. ff. de iurisd. omnium iudicum*, ergo, ex eo textu probatur, subditos extra territorium non ligari censura Episcopi, tam si illa sit lata per statutum, quàm per sententiam generalẽ. Consequentia probatur, primo ex communi sententia, quòd censura per statutum, & per
313 generalem sententiam, pari passu ambulẽt. Secundo ex verbis illis positis in *d. c.2. ius dicenti*, quæ non significant tantum ferre statutum, sed vti iurisdictione, vt dixi *supra p.1. huius tract. in præfat. nu.10.* & sic idem est dixisse Summum Pontif. extra territorium, ius
314 dicenti impunè non est parendum, quàm iurisdictionem Episcopi, extrà territorium non se extendere, si ergò non se extendit iurisdictio Episcopi extra territorium, sequitur quòd extrà territorium, sui subditi non possint ligari, nec per statutum, nec per sententiã generalem Episcopi, quia deest fundamentũ iurisditionis, quam ponderationem post hæc lecta, & scripta, gauisus sum, reperisse apud *Hurtadum infra citandum*. Qui ex illa infert, quòd Episcopus habeat iurisdictionem in personas ratione territorii, quando in eo habent domicilium, vel quasi domicilium. Confirmatur, quia ly *ius dicenti*, magis propriè intelligi debet de sentẽtia, quàm de statuto; ergo per illum textum potius deciditur, quòd subditus extra territorium non ligetur censura lata per sententiam, quàm per statutum; Probo assumptum per textum apertum in *cap. forus extra de verborum significatione*.
315 vbi habetis hæc verba, *Iudex dicitur quasi ius dicens*, sed ad iudicem magis propriè spectat sententiam ferre, quam statutum, & legem, ergò saltem ratio dicti textus in *cap.2.* est vniuersalis, tam quò ad statutum, quàm quò ad sententiam generalem. Hæc nostra conclusio potest tribui *Couarr. in cap. alma mater par.1. q.12. nu. 3.* & eam docent apertè *Siluest. ex comm.2. n.10. vers. in 3. Henriqu. lib. 13. cap.26. ar.1. Auila 2. par. cap.3. disp.2. dub. 2.* qui testatur de communi, *Salas de legibus disp.14. sect.7. num.9. Conink disp.13. num.55. Hurtado de censuris in communi num.74.* Idem docere videtur *Megalius par. 3. lib. 1. cap.3. num.73.& sequentibus*, vbi generaliter probat, subditum vt supra declarauimus, extra territorium non ligari censuris latis ab Episcopo, non distinguendo de statuto, & sententia. Ita etiam sentit *Reginaldus loco supracitato n. 146 ad finem* dicit hanc opinionem probabilem, *Diana par.3. tract.6. resol.24.* qui pro hac opinione refert *Sayrum* sibi contrarium *lib.1. c.6 num.3.* & confirmat *par.5. tract.9. resolut. 37.* vbi pro hac opinione refert etiam *Præpositũ in 3. par. q.1. de censuris in communi dub.5. n.31* Ad text. in *cap. à nobis*, remanet iam responsũ per supradicta, quãdo enim dicit, sententiam non ligare, nisi subditos, cùm aliud non exprimat, debet intelligi de subditis ratione territorij, & ideò puto, idem probare hunc textum, quod probat textus in *d. cap.2.* vt benè
316 *ConiuK disp. 13. num.55. De monitorijs* ad reuelandum (quæ non sunt statuta, sed senten
317 tiæ generales, vt per *Praxim Archiepiscopalem Neapolitanam cap.1. not. 12.* quòd non ligent

gent subditum delinquentem extra territorium. *Lazarius de monitorijs sect.4.q.17.n.67.* clarius *Praxis Archiepiscopalis ibidem cap. 2. nu.7.& 11.*

318 Tertia conclusio: non potest Diœcesanus contra suum subditum ob delictum commissum extra territorium sententiam particularem censuræ ferre: eadem ratione, quia dictus textus *in cap. secundo de constit.* determinat, censuram latam à suo Episcopo, nō incurrere, subditum extra territorium delinquentem, Nam pro iusdicente, debet intelligi, vt supra dixi, iudex, cuius proprium est ferre censuram tam per sententiam generalem, quam particularem, ita DD. supracit. in specie *Auila*, qui exemplificat in Episcopo excommunicante aliquem, qui in alieno territorio, talem furtum fecit, nisi restituat, sequitur, loquendo de præcepto speciali, & generali, *Diana t.5.tract.9.resol.32. in principio,* postea visus vbi clarius loquitur de sententia particulari, quā loquutus fuit *3.p.tr.5. res.74.* vbi loquitur de sententia simpliciter. Ex qua ampliatione infert *ConinK loco suprac.* cōtrà *Suarez, & sequaces,* inter quos *Alterius lib.3. disput.9 cap 6.vers alia tamen est ratio.* Non

319 posse Episcopum præcipere clerico peregrinaturo sub pœna suspensionis, ne in alia diœcesi, quam petit, v.g. ludat, arma gestet, vel quòd ibi sacrum faciat quotidie; ita quòd in Diœcesi, ad quam se transfert, ludendo, &c. incurrat dictam censuram, sequitur *Diana loco supracitato, nempè tertia par. tract.5.resol. 74.vers.dico igitur;quidquid t.5. tract 9.res.32. vers.notandum,* contrarium videatur docere, dum ait, quòd sententia siue generalis siuè particularis lata pro futuris culpis, vt supra, directè propter bonum ipsius subditi, ligat etiam extra territorium, & dat exemplū de Episcopo qui præcipiat sub censura alicui particulari subdito, aut omnibus generaliter, vt ieiunent v.g. sexta feria, vel abstineant ab exercitio alicuius operis, quia etiā exempla, quæ affert ipsemet citata *resol.74.* respiciunt bonum ipsius subditi, nempè ne ludat, ne arma prohibita asportet, ne sacrum quotidie faciat, &c.

320 Sequitur secundò, quòd neque hoc casu dari possit præuentio; quia ista præsupponit citationem præcedentē, quam nō potest Prælatus regulariter facere in alieno territorio, & si de facto fiat, non tenetur reus illi parere, cū citatio sit actus iurisdictionis, quā non pōt. Episcopus exercere in territorio alterius Episcopi, non alia ratione, quàm ex eo, quòd ius dicenti extra territorium, impune potest quis non parere, vt supra dictum est, videte *Megalium 3 par.lib.1 cap.3. nu.53.* qui loquitur in terminis fortioribus, de quibus nos infra. scilicèt de citatione ob delictum commissum in territorio proprio, & prosequitur latè nouissime *Diana t.5.tr.9.res.34.* Qui *Megal.* benè respondet doctrinæ aduersariorum, quod sci licèt, & si territoria Episcoporum inter se sint distincta ideòque nuncupentur Diœceses, tamen omnia subsunt vni superiori, nempè Summo Pontifici quo casu vnus iudex potest citare in territorio alterius, clarius *Auila citata par.2. c.3.disp.2.dub 2. vers.4. conclusio,* vbi habet hæc verba (Subditus, qui deliquit in alieno territorio, & exulit ibi, quamuis cōueniatur coram Prælato sui domicilij nō potest citari, si diœceses distinctæ sint) & nota, nō facere mentionem doctissimum *Auilam* de consensu adhibendo, ab isto alio Episcopo loci delicti, sicut loquitur *Megal.* loco suprac. & prosequuntur alij loquentes in casu citationis ab Episcopo loci delicti commissi erga subditum, qui nùnc reperitur extra territorium, quia eo casu cum tractetur de præuentione, non est credibile, Episcopum loci delicti posse consentire dictæ citationi, vel posse recipere commissionem illum citandi, vt infrà suo loco, qui *Auil. conclus.5. seq.* probat contra *Geminianum*, quòd & si quis ratione contractus in vno loco, possit citari in alio loco, tamen non possit excommunicari ex eadem causa contractus, nàm excommunicatio secum trahit exequutionem, & sicut iudex non potest facere exequutionē actualem extra suum territorium, ita neque potest excommunicare.

Ex quo patet quomodo sit verum id, quod asserit *Reginaldus lib 9.praxis nu. 158. ad fin.* quòd scilicèt, vbi agitur de sententia speciali pro culpa præterita contra aliquem, nominatim lata, possit Episcopus subditum apud se accusatum de dicta culpa, quam extra territorium commisit, compellere ad comparendum coram se, sique nolit obedire, poterit, inquit ipse, etiam extra territorium existentem excommunicare ratione inobedientiæ, quæ censetur committi in territorio, quam doctrinam excipit à *Siluestro verbo excommunicatio 2. nu.10.* qui præsupponit præcedere citationem, quam ipse putat posse fieri in territorio alieno, vt infra, vbi reijcimus.

Quando committens crimen aliquod in loco exempto, dicatur illud committere extrà territorium Diœcesani.

IN hac re est certum, dici delinquere extrà territorium sui Diœcesani eū, qui reperi-

321 tur in loco exempto, tàm ratione personarum, quàm loci, idest quòd in eo loco superior habeat iurisdictionem, quòad omnes ibi delinquentes, quia tùnc licèt sit talis locus exemptus in Diœcesi, non est tamen de Diœcesi, vt benè *Ricc.p.4. decis.Curiæ Archiepiscopalis decis.227.num.1. & habetis optimam decisionem Rotæ Romanæ apud Tambur. de iure* Ab-

*Abbatum tom.*1.*disp.*15.*q.*9. iste locus, est Mutinæ Abbatia Nonantulæ, Panormi S. Cataldi, Luccæ S. Iuliani, de qua habetis *decis. apud Manticam decis.*361.*& seq.* & in Archiepiscopatu Taurinensi, Abbatia S. Michaelis de Clusa, circa quam habes plura, apud *Bellett. p.*1.*disquis. cleric. tit. iurisdictionis Abbatia, etc. fol. mihi*451.*in ultima impressione*, & sim. Difficultas igitur restringitur ad loca exempta tantùm ratione personarum, & sic ad Mona-
323 steria quælibet Regularium masculorum, vel mulierum; An iuxtà casum propositum, ludentes v.g. clerici in dicto loco, incurrant suspensionem. Communis .n. opinio negat, hęc Monasteria etiam Monachorum, quibus præsunt Abbates, posse dici esse extra territorium, & per consequens docet, quòd ibi ludentes, blasphemantes hereticaliter, non ieiunantes, aut alio quouis modo trasgredientes præceptum Episcopi sub pœna censuræ latũ, incurrãt dictam censuram, ita *Ancharanus in cap. postulasti num.*44.*&* 45. *de foro competenti*, qui fuit author huius distinctionis *D. Antoninus* 3.*par. summa tit.*24. *cap.*25. §.1. *Suarez disp.*5.*sect.*4. *num.*5. *Azor. par.*1.*lib.*6. *cap.*25. *quæsito* 4. *Salas de legibus disp.*14.*num.*84. *Conink de censuris disput.*12.*nu.*63. *Alterius lib.*3.*disp.*9.*cap.*5.*vers. hoc autem est intelligẽdum*; *Hurt. de censuris in cõi n.*33. *Pilluc. tr.*11.*nu.*149. *Castr. Palaus par.*3. *tr.*3.*disput.*1.*pun.*24. §.5. *ad fin.* qui etiam testatur de communi, Ratio est, quia dictus locus est exemptus tantum ratione personarum, nempè Monachorum, vel Regularium ibi commorantium, non autem ratione loci. Quod patet ex eo, nam Abbas, vel Prior non potest punire, nisi Monachos, aut Regulares delinquentes in Monasterio, non autem clericos, vel alios sæculares, Vndè si neque possent tales puniri ab Episcopis, ista talia delicta remanerent impunita, contrà omnia iura, ita *ConinK supra.*

Non desunt tamen DD. qui contrarium doceãt, nempè, quòd siuè locus sit exemptus ratione personarum, siue loci, & sic nõ habẽs territoriũ respectu cuius dicit ius quò ad oẽs ibi delinquẽtes prout sũt Monasteria regulariũ masculorũ, vel fæminarũ, quæ sũt exẽpta à iurisdictione Episcopi, sẽper in eo loco cõtraueniens statuto Episcopi, siue cum censura, siuè absque censura, non peccet, neque illã censuram incurrat, cui opinioni libenter, vt benigoiori adhæreo, quia non tantum personæ regularium sunt exemptæ à iurisdictione Episcoporum, sed etiam monasteria eorum sunt exempta ab ea, in hoc sensu, quòd ab Episcopo non potest in eis contentiosa iurisdictio exerceri, ergà suos subditos, vt præsupponit *Barbosa de off. & potest. Episcopi alleg.* 80.*nu.*7.& clarius applicat *Tamburinus de iure Abbatum tom.*1.*disput.*25. *quæs.*14. non alia ratione, quàm quòd locus exemptus, & locus extra diæcesim iudicantur à pari quòad iurisdictionem ibi exercendam, seu ad ibi sedendum pro tribunali ab Episcopo, vt habet *Dominicus à Sancto Geminiano in cap. cum Episcopus de off. Ordinarij in* 6. *& colligitur ex eodem cap. cum Episcopus, & ex clementina Archiep. de priuilegiis*, vbi quòd non potest Epi-
324 scopus excommunicare suum subditum delinquentem contra suum statutum extra suam Diæcesim, ergo neque suus subditus in loco exempto (quale est omne Monasterium Regularium, vt supra) faciendo cõtra statutum Episcopi põt incurrere excommunicationem in eo statuto latam, quòd etiam
225 Episcopus, & si possit in Ecclesiis, & monasterijs Regularium, vti Pontificialibus, quando ibi celebrat, non possit tamen ibi exercere Pontificalia, nempè conferre ordines, consecrare calices; &c. imò neque ordinare processionem absq; licentia Superioris, quia ibi nõ habet iurisdictionem. Habetur per eundem *Tamburrinum ibidem q.*15. Per quam rationẽ remanet responsum fundamento contrario. Ad confirmationem *Conink.* Respondetur, quòd cùm hic non agatur de punitione delicti, sed tantum de incursu censuræ, maximè impositæ pro re indifferenti, & ex se non intrinsecè mala, non sequitur id quod ipse infert, nempè delicta remanere impunita. An
326 autem Episcopus pro dicto ludo in dicto monasterio, possit alijs pænis clericum punire, pendet à resolutione alterius dubij, vtrum scilicèt Episcopus, possit etiam excommunicare subditum, qui deliquit extra territoriũ, cùm reuertitur in própriam Diæcesim, de
327 qua nos infra. Hanc nostram opinionẽ post *Siluestrum, docet Auila par.*2. *cap.*3. *disput.*2. *dub.*7. qui indistinctè loquitur de delinquẽte in loco exẽpto intrà territoriũ Episcopi, clarius post *Vgolinum Bonacina disp.*1. *q.*1. *p.* 11. *num.*8. *Megalius par.*3.*lib.*1.*cap.*3.*num.*36.*post aliquos canonistas*, quos allegat, etsi affirmet,
328 posse Episcopum punire suum subditum delinquentem in loco exempto, licèt tunc cum delinquat, non incurrat pænam statuti vniuersalis: cum hac opinione videtur residere *Squillantes de priuilegijs clericorum c.* 2. *nu.*68. iuxta regulam, quòd Doctor recitans plures opiniones, videtur residere in vltima, & *Reginaldus etiam lib.*6.*sub num.*54. vbi etiã loquitur simpliciter de loco exempto, nulla facta distinctione, de qua supra, sicut etiam loquitur *Sayrus lib.*1.*cap.*7.*num.*9.& tandem *Diana par.*3.*tract.*5.*resolut.*14.*vers. dico igitur ad finem*, & nouissimè post *Grassium*, *& Capuccinum*, *Marcellus Vulpe in sua praxi Episcop. cap.*1. *nu.*33. quo allegato cum quodam *Theophilo Rainaldo* id confirmat *Diana to.* 5. *tract.*9.*resol.*36.*ad finem*, vbi ex *Præposito* dicit hanc opinionem esse probabilem, & iterum tertiò *ibid. resol.*66. vbi hanc sententiam dicit,

nos

nos posse tutò sequi in praxi.

Dixi *contentiosam iurisdictionem*, quia non prohibetur Episcopus in loco exempto quo-
329 modolibet exercere iurisdictionem voluntariam, idest causas, quæ non requirunt causę cognitionem, vel strepitum fori, ex quo *Paludanus in 4. dist. 19. art. 3. q. 2.* habet, quòd
330 Episcopus, seu curatus, si inueniat suũ subditum extra suam diæcesim volentem sibi confiteri, potest audire eius confessionem, absoluere, & pœnitentiam iniungere, vt alibi dictum est à nobis, quibus illic allegatis in terminis Episcopi, Addo *Alzedum par. 1. sua praxis Episcopalis cap. 13. à num. 94.* aliàs si vult cõtentiosam exercere iurisdictionem in loco exempto, vel extra diæcesim, non potest, &c. veluti excõmunicare, quod qualiter procedat *infra nu. 401.* Idem dicas de absolutione ab ea, quia extra territorium Episco-
331 pus potest suum subditum absoluere extraiudicialiter, non tamen iudicialiter absque licentia Superioris, *Auila loco supracitato.*

An possit Diæcesanus punire, & quomodo suum subditum reuertentem in eius diæcesim, pro delicto commisso extra territorium, vel in loco exempto.

RESpondeo distinguendo, vel loquimur de delicto, quod sit contra legem naturalem, vel diuinam, vt est furtum, homicidium, &c. vel tantum contra prohibitionem factam à iure positiuo, seu suo Prælato, vt supra de ludo, &c. primo casu, quando reuerti-
332 tur si ibi conueniatur, Episcopus potest illum de nouo excommunicare, nisi satisfecerit, secus verò secundo casu, ita *Abbas in cap. 1. de raptoribus à num. 7. Siluester, Sotus, & Henriquez, quos sequitur Auila par. 2. cap. 3. disp. 2. dub. 2. conclus. 6. Suarez lib. 3. de legibus cap. 32 num. 5. Salas de legib. disp. 14. sect. 5. num. 74. Alterius lib. 3. disp. 9. cap. 5. vers. verum Sayrus lib. 1. cap. 6. num. 42. vbi num. 44.* ponit casum, in quo ligatur subditus delinquens extra territorium statuto sui Episcopi, nempè si statu-
333 tum, vel sententia cãtaret hoc modo; *Quicumque furtum fecerit, vbicumque illud fecerit, nisi infra mensem à die commissi criminis cõpareat coram nobis sit excommunicatus,* quia talis, & sinò ligetur rõne furti, ligatur tñ non cõparendo. q̃ ẽt dixit *Silue. excom. 2. n. 8.* licèt *Castrus Palaus* aliter distinguat *cit. §. 5. nu. 18.* Rõ est, nam quando delictũ est contra ius naturale requirẽs satisfactionem licèt illud fuit commissum extra territorium, tamen delinquens, & res circa quam deliquit, nunc reperitur intra territorium, quod sufficit, vt possit quis conueniri in hoc territorio, & puniri, & sic nostra responsio non solum procedit,
334 vbi tale delictum sit prohibitũ à Diæcesano per statutum, vel sententiam (vt exemplificat *Sayrus cit. n. 42.* qui etiam præsupponit,
335 Diæcesanum per dictum statutum, vel sententiam, posse excommunicare subditos vbicumque furtum cõmittentes, quod etiam admittit *Castrus Palaus cit. §. 5. num. 21.*) Sed etiam vbi non reperiatur expresè prohibitũ, vt benè *Auila loco supracitato*, loquens generaliter. Et est text. *in l. 1. C vbi de criminibus agi oporteat*, vbi habetur, quòd tribus in locis
336 posit delinquens puniri, primo in loco delicti, secundo in loco vbi lis fuit contestata; tertio in loco domicilij, latè *Boerius dec. 270. vbi nu. 4.* concludit, vt supra innui, quòd hoc casu, non potest procedere Iudex originis, aut domicilij ex officio, seu per viam inquisitio-
337 nis, sed tantum per viam accusationis, videte eum, qui *dec. 218.* docet, quando etiam pro delicto alibi commisso, potest quis puniri in loco, in quo non habet domicilium, sed tantum ibi est per transitum, nempè quando secum habet rem furatam. Secundo autem casu quando reuertitur, non potest talis à suo Episcopo puniri, quia tale factũ licèt in hoc loco sit delictum, tamen in eo loco, vbi illud peregit, non erat delictum. Addit *Reginald. loco sup. cit. lib. 9. num. 148.* prosequitur *Layman lib. 1. tr. 5. c. 4. sub nu 7.* quòd Episcopus
338 subditum apud se accusatum de crimine, quod extra territorium commisit, potest cõpellere ad comparẽdum coram se; sique nolit obedire, posit ipsum etiam existentem extra territorium excommunicare, saltem ratione inobedientiæ, quæ censetur committi in territorio, vbi obedire tenetur, quod non habet fundamentum, vt patet ex supradictis, *n. 320.* & notat *Auila par. 2. cap. 3. disp 2. dub. 2. vers. 3 concl. ad fin.* qui ait, quod Episcopus non potest compellere subditum, vt compareat pro delicto commisso extra territorium, nisi quando ille aliàs tenebatur comparere ratione officij, vel vtilitatis, aut necessitatis Diæcesis, & ego adderem, etiam quando hoc modo fuisset cõceptum statutũ, vt supra dixi ex supra, nisi alij cõtradicerẽt, vt per *Lay. loco citato nu. 6.* Ex quibus patet quomodo intelligendus *Basilius Pontius relatus à Diana par. 3. tract. 5. resol. 74. ad finem.* putans, pro delicto extra territorium commisso, posse Episcopum punire suum subditum, si ad suã Diæcesim redeat. Quid autem de Monitorijs
339 ad reuelandum, an sub excommunicatione reuelare teneatur is, qui erat absens, quando illa fuit lata, & pòstea dũ reuertitur, id sciat; *Lazarius sect. 2. de monitorijs q. 6. Vulpe in sua praxi fori Ecclesiastici cap. 2. num. 13.* concludunt, ad hoc non teneri si reuertatur transacto termino, nisi se absentasset post monitionem. Vndè videtur è contrà velle, quòd si reuertatur intra terminum, teneatur talis
340 reuelare, vt exprese probat *Hurtado de censuris in communi num. 39.* Sed contrarium do-

P cet

cet *Auila cit. par. 1. cap. 3. disp. 2. dub. 3. conclus. 3.* alios antiquiores allegans, ea rõne, de qua infra *sub nu. 346.* qui idẽ asserit, si dicta persona erat in eadem Diœcesi, nõ tamẽ facta subdita ratione personæ v. g. quia nõdum acquisiuit ibi domiciliũ, quod postea reperi obseruare, vt singularem doctrinam, *Diana to. 5. tract. 9. res. 36. ad finem*. Quod autem his, qui contrauenit statuto, vel sententię generali suæ diœcesis, extra territorium, vel in loco exempto, quando in eam reuertitur, non debeat puniri pœna statuti, sed iuris communis, patet ex supradictis, & notat nouissimè *Ciarlin. in suis controuersiis c. 61. à n. 23.*

An, Ordinarius, seu Diœcesanus possit ferre sententiam censuræ contra suum subditum, qui & si deliquit in eius Territorio, tamen nunc reperitur extra illud.

QVia sententia censuræ contrà subditum absentem, potest duplici ex causa ferri: primò pro delicto commisso extra ipsam diœcesim, secundò pro delicto commisso intra illam, cùm iam in præcedenti declarauerim, quæ spectant ad primã partem de eo, qui commisit delictum extra diœcesim, nunc agam de eo, qui dum esset intra territorium deliquit, & si nunc extra illud reperiatur.

Est certum apud DD. validissimam esse sen-
341 tentiam censuræ latam contrà subditum absentem, qui deliquit dum esset præsens in diœcesi. Probatur *in c. 2. de constitutionibus* à cõtrario sensu, quod argumẽtũ est fortissimũ in iure, ibi n. dicitur, quod non potest excõmunicari, qui deliquit extra territoriũ, ergo qui deliquit intrà territoriũ, licèt nũc reperiatur absens, potest excommunicari. Confirmatur, quia aliàs de facili posset quis deludere iurisditionem sui Episcopi. Ita *Sotus, Sliuester, & Armilla*, quos refert, & sequitur *Auila p. 2. c. 3. disp. 2. dub. 2. concl. 2.* sequitur nouissimè post hęc scripta, & Typis pręparata, *Diana t. 5. trac. 9. resolut. 32. vers. notandum 2.* Quidquid ibidẽ *resol. 34. vers. respondetur*, videatur approbare sententiam contrariam *Basilij Pontij de Leone lib. 5. de matrim. cap. 7. §. 2. num. 20.* sicut etiam antea fecerat *par. 3. tract 5. resolut. 74. ad fin.* qui *Basilius* expressè negat, posse Episcopum ferre sententiam censuræ contrà existentem
342 in alieno territorio, etiam pro delicto commisso in territorio quam sententiam vtpotè contrariam expresis iuribus, consuetudini, rationi, & communi opinioni DD. reijcit *Castrus Palaus t. 1. tract. 3. disp. 1. puncto 24. §. 5. nu. 13.* quia, vt pluribus citatis, subditi stæ author, quibus ego addo *Reginaldum libro 9. num. 147.* Vt subditus extra territorium non
343 posit ligari censuris, debet ipse, & res circa quam operatur, & operatio ipsa, extrà territorium esse. Et si aliquod ex his intra territorium existit (vt est in casu nostro, vbi adest operatio in territorio) ligari potest legibus territorij. Quæ ratio probat, hoc esse verum non solum in ligamine, vt ita dixerim, per sententiam censuræ particularem, vt scilicèt possit excommunicari suspẽdi &c. qui commisit delictum in territorio sui Diœcesani, & postea, se in aliam diœcesim transtulit, sed etiam in ligamine per sentẽtiam generalem, vel statutum, quia si in territorio commisit quis id, quod per dictam sententiam, vel statutũ prohibetur, etiã si sub conditione si infra mensem v. g. non satisfecerit, vel se emendauerit, & pendente dicto termino, vel conditione, alibi se transferat, elapso termino, & purificata conditione, & si extra territorium,
344 vbi lata fuit dicta sentẽtia, vel statutum, tamen ipse ligabitur dicta censura, ita *Azor. Siluester, Angelus, & Salas, quos refert, & sequitur Castrus Palaus supra num. 15. Filiucius tract. 11. nu. 76.* licèt in hoc sit differentia, quando per statutum, vel per sententiam fuisset facta talis prohibitio, quia primo casu
345 si ille, qui commisit delictum in territorio, ita aliò se transferat, vt mutet domicilium, non ligabitur adueniente conditione, vel termino completo, secus secundo casu, quando lata est per sententiam siuè generalem, siuè particularem, quia tunc nihil iuuat mutatio domicilij, vt per *Alterium lib. 3. de censuris disp. 9. cap. 10. vers. prima propositio vsque ad vers. 4. propositio conclusiuè*. Rationem differentiæ, in medium affert *Sanch. lib. 3. opuscul. moral. c. vnico dub. 32. nu. 180. ad finem*, quia in legibus, conditio nunquam retrotrahitur, sicut retrotrahitur in sententiis.

346 Ex qua doctrina, sequitur primo, quid dicendum sit de Monitorijs ad reuelandum, quæ vt dixi sunt sententiæ generales, & conditionales, latæ, vt non statim, sed transacto certo termino, incurratur excommunicatio, si enim quis fuit præsens tempore publicationis dicti monitorij, & si intra terminum discesserit, mutaueritque domicilium, non per hoc deobligatur ab onere reuelandi, si sciebat id, quod iubebatur in monitorio, & sic, quòd eo termino elapso, si non reuelauerit, incurret excommunicationem, *Praxis Archiepiscopalis Neapolitana cap. 2. num. 11. ad finem, Lazarius de monitorijs sect. 4. q. 17. Marcellus Vulpe in sua praxi iudiciali fori ecclesiastici cap. 2. nu. 13.* idem dicit *Hurtado de censuris in communi num. 39.* in casu, quo post publicatum monitorium, ciuis alterius Diœcesis perueniat in locum illum, & ibi acquisiuit domicilium, intrà terminum appositum in monitorio, si sciret id, quod iubetur reuelari, sed contrarium docet *Sayrus lib. 1. de censuris cap. 7. sub num. 221.* & clarius post *Petrum de Corneyo, Diana tom. 5. tract. 9. resol. 36.* ea ratione, quòd sententia obligat subdi-

tos præsentes, vndè si antequam monitoriũ
publicaretur, fuisset facta dicta mutatio do-
micilij à tali absente, neque teneretur reue-
lare, cessante fraude, licèt sciat id, quod præ-
cipitur reuelari in dicto monitorio, vt per
*Praxim Archiepiscopalem, & Marcellum Vul-
pe supracitatis locis, Suarez t.5. disp.5. sec.5. nu.
5. & 6.* vide etiam suprà *n.339.*

347 Sequitur secundo, quòd si Episcopus præ-
cipit sub pœna excommunicationis alicui
subdito præsenti, vt infra decem dies satisfa-
ciat, aliàs sit excommunicatus, si talis infra
dictum terminum in aliam se transferat diæ-
cesim, elapso termino incidit in excommu-
nicationẽ, *Abbas in c. proposuisti nu.10. de foro
cõpetenti, Suarez. t.5. disp.5. sec.5. n.10.* Qui ait,
in hoc nullam esse differentiam inter censu-
ram per sententiam generalem, & specialem
*Alterius supracit. vers. 4. propositio, Bonacina
disp.1. q.1. Puncto 11. num.18. Squillantes c. 2.
de priuilegiis clericorum nu. 69.* vbi dat exem-
plum de Episcopo Arian. qui fert excommu-
nicationem contrà Seium sibi subditum, qui
commisit furtum, nisi intra duos menses re-
stituat, inquit enim, quòd Seius ligatur excõ-
municatione non restituendo intra duos mẽ-
ses, quamuis nondum elapsis dictis duobus
mensibus mutet domicilium, quia, & si per
mutationẽ domicilij desinat, esse subditũ Epi-
scopo Arianen. ratione domicilij, remanet
tamen subditus ratione delicti, quod suffi-
cit hoc casu, vt præter *Sayrum Suarez, & Vgo
linum ab eo citatos,* dixit etiam *Alterius suprac.
vers. quarta propositio.*

348 Sequitur tertio, quòd nõ solum, quando sen-
tentia generalis est lata pro culpa præterita
afficit subditũ, qui discessit à territorio, post-
quam intrà eum deliquit, vt præsupponit
Reginaldus lib.9. num. 148. vbi dat exemplum,
de Episcopo excommunicante omnes, qui
sacrilegium commiserunt, & subdit; *tunc li-
gare subditum etiam existentem extra territo-
rium, si intra territorium (non item extra) sa-
crilegium commisit,* sed etiam si lata esset pro
culpa futura, vt benè *Squillantes loco supra-
citato num.* 74. vbi dat exemplum de Archie-
piscopo Salernitano, qui censuram tulit con-
tra fures, qui Salerni furati fuerint, nisi resti-
tuant, & concludit eam censuram ligare non
restituentes, quamuis se recipiant in aliam
Diæcesim, nam hæc cẽsura fertur per modũ
sententiæ in personas subiectas saltem ratio-
ne delicti, & allegat *Suarez, Filliucium, & Bo
nacinam locis supracit.*

Sequitur tandem, posse Diæcesanum in
casu, quòd dictus eius subditus commisit in
Diæcesi aliquod peccatũ, quod habet tractũ
349 successiuum, vt v.g. quia aliquis est læsus, &
si nunc reperiatur extra ipsius territorium,
ipsum compellere, vt parti læsæ satisfaciat,
& nolentem excommunicare, quia, vt benè
inquit *ConinK disp.14. de censuris num.62. ad
finem,* hic talis vsquequò non satisfacit dictæ
parti læsæ, pergit cõtinuò peccare in Diæcesi;
item quando quis cõmisit crimen, quod vel
iure communi, aut municipali habet annexã
excõmunicationẽ, siuè ferendæ, siuè latæ sen
tentiæ; pôt ẽt contrà eum ferri dictam excom
municationem, aut declarare incidisse in
illam, vt loquuntur alij Doctores, qui suppo-
nunt, posse hunc talem excommunicari, etsi
extrà territorium excommunicantis nunc
reperiatur, contrà *Basilium Pontium supra
num.* 342. à me relatum. Dixi, *excommunicari,*
quia concedunt, hoc non habere locum in
alijs duabus speciebus censuris, scilicèt suspẽ-
350 sione, & interdicto, cùm excommunicatio
afficiat animam directè, & per consequens
nõ violat territorium alienum, suspẽsio, verò
interdictum, afficiunt de se corpus, ideo vio-
lant territorium, vt est videre apud *Panormi-
tanum in cap. fin. n.42. de foro competenti.* Sed
nunc quæro.

Quomodo in Praxi, Diæcesanus possit ferre sententiam particularẽ censuræ contrà suum subditum, qui & si deliquit in sua Diæcesi, tamen nunc reperitur extrà illam.

Respondetur, hoc posse contingere duo-
bus modis. Primò quando antequam
dictus excommunicandus exierit à Diæcesi,
fuerit iam citatus à suo Diæcesano *ad dicen-
dum causam quare, &c.* vel *ad informandum
addita aliqua pœna, exempli gratia, compareat
sub pœna ducatorum centum, locis pijs appli-
canda, & in subsidium excommunicationis,* hoc
enim casu, quia per citationem inchoatur iu-
351 dicium; vnde dicitur fundamentũ iudicij,
Mantica decis. 204. *nu.* 8. & per eam inducitur
præuentio *l. si quis postea, cum concordantibus
ff. de iudiciis, cap. gratum de officio delegati,* de
qua re latè *Oliua, & Campanilis, in primo
Ritu Curiæ Archiepiscop. Neapolit. num.8. &
22.* imòquia per eam, dicitur ab ipso reo con-
tracta in dicto loco contumacia, est certum
352 posse Diæcesanum procedere ad vlteriora
(faciendo alias monitiones, vel citationes, cũ
sufficiat, quẽ esse semel citatũ, maximè si fuit
in persona, vt per *Praxim Neapolitanã Genuen
sis cap.24. num.12. Marcellum Vulpe cap.1. sua
praxis nu.40. Coccin. decis.216. num.23.*) & sen-
tentiam ferre, ac censuris delinquentem li-
gare, quod admittit communis opinio Do-
ctorum in casu fortiori, nempè quando quis
sit subditus tãtũ ratione delicti, & aliàs sit ex-
terus, & forensis, vt per *Megalium par.3. lib.1.
cap.3. num.50. Conink sup. num.17. Auilam p.2.
cap.3. disp.2. dub.3. concl.2.* ergò tanto magis
in casu nostro, vbi quis non solum est subdi-
tus ratione delicti, sed ẽt ratione domicilij.

Secundò potest hic casus contingere, vbi talis reus statim post patratum crimen, & sic antè quam fuerit præuentus per citationem, & in hoc loco inchoatum cum eo iudiciũ, fugerit extra Diæcesim, quo casu inquit *Siluester verbo excommunicatio 2.nu.10.potest citari, & excommunicari, etiam extra territorium existens, secundum Panormitanum, qui etiam dicit, quòd eum subditus ratione domicilij est absens, citari potest per iudicem domicilij quò ad omnes effectus, & citatio decernitur facta in proprio territorio, licèt Nuncius exequatur extra.* hucusque *Siluester*, qui dicta verba transcripsit à *Panormitano in c fin.nu.41. de foro competenti*, vbi subdit rationem, *quia*, inquit, *illa exequutio nuncij, non est actus iudicialis, & ideo potest exerceri extra territorium*, ex quibus verbis patet *Panormitanum, & Siluestrũ* eius
353 esse opinionis, quòd subditus citari possit ex territorium irrequisito Episcopo territorij, vbi reperitur, & dictam citationem sufficere ad hoc, vt talis possit à suo Episcopo excommunicari. Quæ opinio neque in rigore iuris, neque in praxi procedere potest. Non in rigore iuris, quia citatio cùm sit fundamẽtum iudicij, vt sup. dixi, est actus iurisdictionis contentiosæ, & per consequens non potest exerceri in alieno territorio, inconsulto proprio iudice loci, *Clementina Pastoralis de re iudicata*, cum aliis allegatis *per Franciscum Marcum decis. Delfin.* 1159. & latè per *Ricc. in collect. decis. collect.* 1105. cum alijs allegatis per *Nouarium par. 2. suarum practicarum forensium quæst. q.18.nu.3.* & in terminis nostris probat, post hæc scripta, & lecta, *Diana tom.5. tract.9. resol. 34.* vnde *Rota apud Seraphinum dec.1018. ad finem*, dixit, quòd citatio ex defe-
354 ctu iurisdictionis sit nulla, quod fit clarum, quia talis citatus extra territorium citantis, si non adsit consensus iudicis territorij, non tenetur comparere. *Praxis Archiepiscopalis Neap. cap.32. nu.2.*

Non in praxi, quia quotidie videmus expediri similes citationes pro existẽte in alieno territorio cum verbis illis, *Hortantes Illustriss. & Reuerendiss. DD. Ordinarios locorum pro exhibitione brachii &c. offerentes nos ad similia &c.* cum mentione informationis captę de delicto, *Clarus* §. *fin. quæst.31. num.1.* vbi quòd tam quando citatio fit in longinquas,
355 quàm in propinquas partes, requiratur in citatione expressio causæ, *& nu.7.* quòd non sit necessarium in citatione inserere tenorem inquisitionis, prout de carceratione in simili casu, habetur per *Praxim Archiepiscopalem Neap. cap. 32.* Praxim circa hanc materiam docent *Conink Auila, & P. Megalius, vbi sup.* loquentes in eodem casu, de quo supra, scilicèt in iudice tantum ratione delicti, vt nem-
356 pè iudex delicti faciat eum citare ab Episcopo loci vbi moratur, vt compareat coram suo Episcopo quo nõ cõparẽte, possit ab eod. suo Episcopo excõmunicari, q Et subdũt, ad hoc teneri Episcopũ loci, & *Hurtado de censuris in communi n.35.* addit, quòd iudex delicti absque ista citatione, vel cum citatione facta absq; consensu Episcopi loci, etiã in casu vbi ipse iniustè denegaret illam, nõ possit valdè ipsum reum excommunicare. Praxim istam ante hos omnes, posuit *Sayrus lib.1. de censuris c.6.nu.43.* ibi, *Praxis tamen in huiusmodi euentu est, vt iudex loci delicti, iudicem loci delicti requirat, vt eum citet, vel remictat, id quod requisitus facere tenetur. Quòd si citatus per iudicem, vbi degit comparere recuset, per iudicem delicti, excommunicari potest, & alius processus fieri cõtra personam, in quantum status causa patitur, quia iam constitutus est in contumacia per citationem iudicis, vbi degit.* hucusque *Sayrus*. Sed verè hæc praxis nõ reperio generaliter ꝓcedere, quia pro citãdo aliquẽ extra ritorium, rogatur Officialis illius loci, tãtum
357 vt præstet brachium, & sic citatio fit nomine ipsius iudicis delicti, non autem iudicis loci, vt per *Riccium in collectanea decis. collectanea 2105. Clarum loco supracitato nu. 19.* clarius *Campanilis in Ritu 1. Curia Archiepiscopalis Neapolitana sub num. 21.* vbi reijcit dictam sententiã *Panormitani, & Siluestri*, vt ipse ait, *tũ ex generali consuetudine, qua nullus iudex citat degentem extra suum territorium, secundum quam, quotidie seruari testatur Iacobus de de Belui sio, quem allegat, & sequitur Clarus* §. *fi.q.31.n.18. tum etiam ex iuris dispositione, id constituente: sententia namque prolata contrà citatum, dum erat extra territorium citantis nulla est per clementinam pastoralis de sententia, & re iudicata, ex quibus communis enata est decisio in iure communi, & mos vbique inoleuit, quòd litera citatoria dirigantur Iudici loci, vbi exequutio illarum fieri debet, vt suum præstet assensum, & Bracchium concedat, aut illuc mittitur Nuntius cum prædictis litteris, vt impetret licentiam à iudice illius territorij* Hucusq; *Campanilis*, qui hoc limitat in *delegato Papæ*,
358 cui nullibi prohibetur citationem suam exequi; sed hãc limitationẽ idemet reprobat in *Diuersorio iuris canonici, rub.11. cap.13 nu. 327.* An autem valeat citatio facta die feriato pro non feriato, vel è contra; *videte Riccium in præfato ritu primo.* quomodo Ordinarius teneatur exequi sentẽtiam Delegati Apostolici *Praxis Archiepiscopalis suprac.cap.32.*

Nota, quòd ex eo, quia sæpe sæpius in simili materia absentatio excommunicandi à propria diæcesi, est in fraudem, & sic malitiosa, ad hoc vt non citetur ipse personaliter, ideo Episcopus domicilij non habet hanc obligationem eum citandi extra territorium personaliter; sed sufficit, si non reperiatur excommunicandus in loco domicilij, siuè intra, siuè extra territorium existat, eum citare

do-

359 domi suæ solitæ habitationis. Hanc esse cõsuetudinem cõtra *Innoc. & alios testatur Clarus supracitata quæst. 31. num. 16. vbi additio citat Alexandrum cons. 59. nu. 14. volum. 2. & sequitur* Zerola, de licentia visus, *in sua praxi Episcopali verbo excommunicatio §. excommunicationis causa formalis, & Villaut in sua praxi criminali canonica lib. 1. cap. 4. conclus. 3. in fine*, qui subdit rationem *ne deludantur iudicia, & vt sit locus punitionis delinquentium, quoniam aliàs essent peioris conditionis fugitiui, quàm non astutè fugientes, ne ad eos perueniat citatio. Qui ibidem conclusio 7.* videtur etiam asserere, esse consuetudinem, quòd non requiratur inquisitio diligens facienda à nuntio de persona citanda, sed sufficiat, quod Nũtius de directo vadat ad domũ, & ibi relinquat citationis copiã, vel dico ego affigat illam ad valuas Ecclesiæ maioris, vt in alio casu non
360 tuti accessus ad locũ, vbi talis citandus moratur, prout plerumque accidit in hoc casu censurarum, habetur per *Seraphin. dec. 1296.* ibi, *& quod tollit difficultatem, citatio fuit in domo solita habitationis exequuta, cum dimissione copia, & ad valuas Ecclesia Cathedralis, quod potuit fieri, stante quòd non patuit tutus accessus, vt testatur Notarius in dicta exequutione, quòd etiam probatur ex contumacia partis. molestijs, & impedimentis illatis ne extraheretur Concordia inter Episcopum, & Capitulum*, & sic seruatur in Curia Archiepiscopali Neapolitana, etiam si persona excommunicanda sit in Ciuitate, vt patet ex *Ritu ipsius Curia* 17. His verbis. *Item si citatus per Nuntium semel personaliter, aut bis in domos, potest excommunicari si non compareat, ac contra eum procedi ad alia iuris remedia.* vbi *Hieronymus Campanilis n. 6.* subdit, quòd conclusio illa communis, nempè non esse aliquem excommunicandum, nisi personaliter fuerit citatus, non habeat locum vbi talis fraude, & malitia se absentasset, quod satis iudicat, per dictum ritum non esse cõcessum alternatiuè citare personaliter, vel domo bis: ita quod detur ipsi iudici electio, iuxta *regulam*, quod in alternatiuis datur ele
361 ctio, seu quod sufficiat, si vnũ verificetur *c. inter cateras vbi Glosa de rescriptis*, sed in eo casu, quod tñ non potest quis citari personaliter facta perquisitione per *Nuncium in Regno, & in Hispania* p Notariũ (ibi. n. de stylo Notarij
362 exequũtur citationes, vt per *Coccin. dec. 404 n. 3. & decis. 475. n. 7.* sufficiat citare domi quod ẽt seruari debet de iure, ex quo in l. scire ẽt oportet §. qui autem ff. de excusatione tutorũ habeantur illa verba in faciem, vel ad domum, *vt per Ricciump. 1. collectan. decis. collect. 213. & par. 6. collect. 2104. ibi intellige Nuntium debere perastutè perquirere citandum, vt possit illum de facie ad faciem, & personaliter citare, & si postquam adhibuerit omnē posse, & diligentiam, non reperierit, poterit illum citare domi, Mobedanus decis. 165. Crescentius decis. 7. titulo de dolo, & contumacia.* In quibus *collectaneis* supracitatis, habetis p *Ricc.* in qua domo debeat fieri dicta citatio, quõ Nuntius in relatione debeat dicere, hoc casu se fecisse suas diligentias ad citandum personaliter, & quia non inuenit, citasse domi, & alia requisita ipsius citationis domi factæ, quæ omnia confessarius debet scire ad iudicandum an excommunicatio lata contra suũ pænitentem sit valida nec nè. *Dixi*, de iure, *quia secundum pragmaticam* in Regno non est necessarius dictus ordo, vt per *Riccium par. 6. collect. decis. collect. 2299. & Campanilem in dicto ritu 17. a nu. 2.*

Sed an etiam hoc casu, vbi tractatur de citando subditum, non solum ratione delicti, vt supra, sed ẽt domicilii, aliquando ommissa citatione personali, & domi, talis possit citari
363 per edictum, *Nouairus parte secunda pract. qq. forensium, quæst. 18.* Respondet quòd quando adesset impedimentum citandi tam personaliter, quàm domi suæ, esset sufficiens ad excommunicandum, citatio per edictum. Loquitur. n. in casu, quo Præses Salerni fuit iam hoc modo citatus ad dicendum causam, quare, &c. à Curia Archiepiscopali eiusdem Ciuitatis, sub prætestu, quòd eiusdem Præsidi mãdato, fuisset extracti ab Ecclesia quidã rei, & probat, excommunicationem latam esse nullam, ex eo quia citatio fundabatur in præsumptionibus, & coniecturis, ac fama de dicto mandato, non autem super legitimis, & validis probationibus, atque etiam quia fuerat facta citatio per edictum, quæ non sufficit, quando potuit fieri domi, vbi debet fieri dicta citatio, quando reus se abscondit, vel impedit, quo minus personaliter citetur. Nec iuuare quod Cursores asseruerũt, nõ au disse citare dictum Præsidem, quia Curia debebat capere informationem de dicto impedimento, vel esse tantæ potentiæ, vt illos, qui ad citandum eum irent, maltractaret verbis, verberibus, vel aliis, vt per eum. Hoc tamen non obstante. Dico etiam seclusis *Ritu* prædicto, vel alio statuto, Curiæ Episcopalis (quod
363 bene, potest inducere modum citandi, etiã præter ius *Bal. in l. 1. post num. 7. (quomodo, & quando iudex, Archar. in cap. 1. de constit.)* verificato vno ex duobus, scilicet
364 quòd quis latitet, vel impediat citationem ad se peruenire, aut quod locus vbi citari debet, tutò adiri non possit, sufficere si fiat citatio per edictum, vt *per Manticam decis. 232. num. 6.* & si enim citatus per edictum dicatur contumax fictus. *Caputaquen. decis. 118. p. p. Verall. etiam decis. 118.* tamen quando non potest citari, nec personaliter, nec domi, maximè vbi nuntii timent vt supra, se male tractari, &c. sufficit dicta citatio per edi

ctum

ctum, vt possit quis excommunicari: ita *Campanilis in supradicto ritu* 17. *num.* 7. *vbi habet haec verba, Quò verò ad citatum per dictum vtrum liceat excommunicare; tamen si videatur Rota dubitare in adducta decisione prima de feriis circa finem, nihilhominus affirmatiuè concludit Additio ad decisionem Rotae* 79. *si committatur, siuè* 9. *de rescriptis in nouis, per text in c. nemo Episcopum* 11. *quaestione tertia & Bellam. decis.* 188. *seu prima de dolo, & con-*
366 *tumacia:* Hic modus seruatur, in priuatione beneficii ob non residentiam, quando abest beneficiarius, quae priuatio supponit declarationem incursus censurarum, vt per *Seraphinum dec.* 17. de qua re etiam agit *ibid. decis.* 1346. & licèt id, non habeat locum, quãdo certò sciretur locus vbi moratur beneficiarius, *secũdũ Rotam apud Mantic. decis.* 12. *Barbosam de potestate Episcopi allegatione* 13. *num.* 149. tamen loquendo circa propositum nostrum, vel citandus verè est absens a diaecesi, & tũc licet sciretur talis locus; si tamẽ non esset tutus, vt suprà, vel esset valdè à remotis vt *per Riccium collect.* 828. posset fieri citatio per edictum, vel non est absens, sed presens in diaecesi, ac etiam ciuitate, & tunc si latitet dolo, & fraude, nè personaliter citetur; dicas quòd põt ad libitum citari, vel domi vel per aedictũ; cũ quãdo citatur domi, & dimittitur copia, vel affigitur in domo, vel in valuis Ecclesiae, sit prorsus idem, quàm citatio per edictum, fauet *Praxis Archiepiscopalis Neap. c.* 24 *n.* 12. ibi, *nisi excommunicandus dolo latitet, &c. vel alio modo absentia sit malitiosa, quia tũc sufficit citatio ad domũ, vel per edictũ.* vbi tñ dictũ Edictum debeat affigi, qũo fieri etiam debeat affixio, & relatio dictae affixionis vide *Ricc. collect. dec. coll.* 117. *&* 828. Vtatur meo consilio iudex cautela, quam vidi ab aliquibus practicis obseruari. Citet per edictum, vt compareat, vel satisfaciat, &c. sub poena aliqua pecuniaria, & in subsidium excommunicationis, quoniam sic procedit magis de plano citatio ipsa per edictum; nam ob inobedientiam poterit eum declararare excommunicatum.

Ex dictis, patet, quid agendum, quando Epi-
367 scopus loci renuerit praestare bracchium ad effectum, de quo suprà, tunc enim iudicari debet iste casus, ac si ad dictum locum non pateret tutus accessus, vel quòd latitet ipse reus, ne personaliter citetur, & per consequẽs potest citari domi, vel per edictum, vti dixi supra; quibus illic allegatis *addo Andream Gaill. lib.* 1. *suar. obseruat. practicar. obseruat.* 57. vbi refert alios casus, in quibus fieri potest haec citatio per edictum, & in specie *num.* 2. occasione *clem. causam de elect.* vbi dicitur, quòd citatio per edictum possit fieri contra eos, quorum domicilia, siuè loca nõ possint tutò, libereque adiri, subdit haec verba, *Et hoc plerumque accidere solet, quando citatur aliqua*
367 *insignis Republica, vel Dominus potens, quia plerumque non patet tutus accessus, potissimùm si ex causa odiosa citatio procedat.* Vbi etiam, quòd inter casus, in quibus potest quis citari per edictum est quando persona, vel est vagabunda, vel sit incerta; vnde ad propositum nostrum, potest inferri, quòd quando perso-
368 na, quae crimen commisit est incerta, possit fieri citatio generalis per edictum, & postea ferri excommunicatio, &c. de quibus etiam per *Riccium, Clarum, & alios, supracitatis locis* quomodo possit procedi, quando fit citatio per edictum, vide *Oliuam in ritu* 1. *Curiae Archiepiscopalis Neapolitanae sub num.* 10.

An sufficiat, quod in aliquo loco sit inchoatum delictum, ad hoc, vt Episcopus illius loci possit pro eo ferre censuram, vel vt quis incurrat censuram latam ibi per statutum, vel generalem sententiam.

QVò ad primã partem, An Episcopus possit ferre excõmunicationem, aliamue censuram contra eum, qui etsi inchoauerit
369 delictum in sua diaecesi, tamen alibi illud consumauit? Respondetur affirmatiuè, ex doctrina generali, quam tradit *Farinaccius p.* 1. *praxis q.* 7. *a num.* 44. quòd in hoc casu, quando in vno loco est inchoatum delictum, & alibi consumatum, vterque Iudex sit competens ad illud puniendum, cùm vtrique Iudici censeatur facta iniuria. Quam etiam sequuntur Theologi in materia de legibus, vt est videre apud *Castram Palaum t.* 1. *trac.* 3 *disp.* 1. *puncto* 24. §. 5. *à nu.* 26. vbi secernendo certa ab incertis. Asserit, esse certum, primò apud authores, quòd talis inchoans, possit puniri, à iudice loci, vbi fuit consumatum delictum. Item esse certum secundo, quòd vbi talis, qui inchoauit delictum in vno loco, habeat ibi domicilium, possit puniri à iudice, vbi inchoauit dictum delictum, & sic à Iudice sui domicilij. Et difficultatem versari solũ
370 eo casu, vbi delinquens non babeat domicilium, vbi inchoauit delictum, an Iudex illius loci possit punire, etiam eius consumationem, quae fuit facta in alio territorio, & sub alio Iudice? Circa quam difficultatem, postquam refert rationes pro vtraque parte; Concludit pro affirmatiua, quam testatur esse communem sententiam DD. scilicèt posse dictum Iudicem loci, vbi fuit inchoatum delictum punire, etiam non sibi subditum ratione domicilij, pro delicti ipsius consummatione, non alia ratione, quàm ex eo, quòd vt dixi supra ex *Farinacc.* scilicèt ex consuetudine iure gentiũ introducta, ad hoc nè delicta remaneant impunita, vtrique Iudici, nempè inchoati, & perfecti delicti, delinquentem effici subditum, *iuxta text. in l.* 1. C. *vbi de criminibus agi oporteat.* ibi, *commissa, aut inchoata;* sed

sed intellige,hoc esse verum, vbi dictus Iu-
371 dex inchoati delicti præuenerit Iudicem consumati delicti, iuxtà ea, quæ docet idem *Farinaccius loco supracitato a nu.* 52. vbi quòd in casibus, in quibus plures Iudices de eodē delicto inquirere possunt, fiat locus preuentioni,ac istam præuentionem non induci per solam informationem captam de delicto cōmisso,sed per citationem validam,vt ibidem *Farinacius a nu.* 56. & loquendo de præuentione in causis mixti fori inter Iudicem laicum,& Ecclesiasticum,tradit *Bellettus in sua disquisit. clericali par.* 1. *tit.de fauore cleric. reali* §.4.*nu.*2.qualis autē sit citatio valida, patet ex supradictis à nobis *n.* 351. *& seqq.* Ex quibus patet resolutio, pro casibus, qui possunt occurrere in hac materia censurarū, si enim quis rapuit hic Arimini virginem,& Cæsenæ v.g.illam stuprauit,poterit Episcopus Ariminensis post captam informationem, si præuenit citando, dictum raptorem pro dicto stupro,illum excommunicare,nisi satisfaciat, siuè raptor sit eius subditus ratione domicilij siue nō. Idem dixi in facto de eo,qui hinc in-
372 sequutus fuit clericum, vt occideret, sed percussit postea extra territorium. Nam Episcopus Ariminensis etiam poterit illum declarare excommunicatum, si præuenit.*Layman lib.*1.*tract.*5.*par.*1.*cap.*4.*num.*6. *vers.corolarium ad finem.*ibi, *ex quo infert Suarez disp.*5.*sect.*5.*num.*9. *si quis delictum v g homicidium statuto Diœcesis sua sub censura prohibitum, incohauit intra* Diœcesim *hominem persequendo, aut vulnerando;consumauit autem extra Diœcesim , eum occidendo, non incurrere censuram in homicidas latam,licet aliter puniri possit ab vtroque iudice, tum delicti incohoati, tū consumati.*Dixi suprà, *citando ipsum* intellige domi saltem, si est talis subditus, non solum delicti,sed etiam domicilij, vel per edictum si non fuerit talis; nisi tantummodo ratione delicti inchoati; iuxtà ea, quæ de citatione dixi suprà, *n.*354. vide etiam infrà.

Quod autem dixit *Nauarr. c.*27.*nu.*6. Beneficiarium absentem posse ab Episcopo beneficij excommunicari ob non residentiam, quia,vt ipse ait, licèt talis consumauerit delictum non residentiæ extra Diœcesim, tamen illud inceperat intra illam, & si verū sit quò ad id, vt possit excommunicari ab Episcopo beneficij,& omnes Doctores communiter id concedunt; tamen non est verum ob eam rationem: quia ibi fuit delictum inchoatum; sed vel ratione rei sitæ,vt inquit *Siluester ver-*
373 *bo excommunicatio* 2.*sub nu.*8.nam ratio sortiendi forum ex causa rei sitæ, pari passu ambulat cum ratione sortiendi illud ex causa delicti, vel contractus, vt probatur in *c. fin. de foro competenti*, & notat *Megalius par.* 3. *lib.*1.*cap.*3.*nu.*62.*ad finem*, vel & clarius,quia tale delictum non residentiæ,non solum inchoatur;sed etiam consumatur in loco beneficij per actum illum negatiuum in damnum ecclesiæ, & ouium sibi commendatarum, vt per *ContinK disp.* 13.*de censuris nu.*62. vbi testatur de communi *Alterius lib.*3.*disp.*9. *c.*5. *vers.sed hac responsio. Bonacina disp.*1.*de censuris q.*1.*p.*11.*nu.*7.*Castrus Palaus tom.*1.*tract.*3 *disp.*1.*p.*24.§.5.*num.*34. *Squillantes de priuilegijs clericorum c.*2.*nu.*65.ante hos omnes *Sayrus lib.*1.*cap.*6.*nu.*41. *Suarez disp.*7.*sect.*4.*n.*8. *contra Vgolinum*, qui probat, hoc licere Episcopo in hoc casu, quia etsi delictum non
374 residentiæ consumetur in alieno territorio, contumacia tamen fuit inchoata in proprio territorio, *ista sunt verba Suarez. in dicto enim exemplo, quod prohibetur est omissio residentiæ,hac autem ommissio in illa ecclesia cōsumatur, vbi residendum erat ex obligatione.* Idem dicendum erit de clericis absentibus, qui vocantur à suo Episcopo, vt intersint sy-
375 nodo, ita *Siluester loco supracitato in tertio casu, Auila* 2 *par.c.*3. *disp.*2. *vers.secunda conclusio. Bonacina loco supracitato*, quibus ab eo allegatis, addo *Reginaldum lib.* 9. *num.* 147. *Squillantes c.* 2. *de priuilegiis clericorum n.* 64. Qui ex suprà citatis authoribus, idem probāt de extrahentibus; puta, quia ab aliquo Episcopo feratur excommunicatio contra illos,
376 qui extraxerint certum quid à territorio, nam licèt extractio terminetur extra territorium,tamen in rigore tale delictum, etiam consumatur in territorio, ex quo extrahitur illud,de qua re *Filliuccius tract.*11.*num.*151. *ad finem*,& patet ad sensum,quia quando cōcipitur extractio, necessariò etiam concipimus, quòd fiat, seù consumetur in alio territorio, *Castrus* Palaus *citato p.*24.§.5. *num.*16. Ad hoc caput etiam reuocat *Hurtado de censuris in communi nu.*34.*ad finem.* Si quis furatus
377 fuit in suo Episcopatu, & in alieno existens non satisfacit, vt suprà dixi, cum quibus omnibus supradictis, concordat, *alijs allegatis Diana* postea visus *tom.* 5. *tract.* 9. *resolut.* 33. *vers. nec valet dicere.*

Quò ad secundam partem quæsiti,an scilicèt sufficiat, vt quis tantum inchoauerit delictū in vno loco,ad incurrēdas censuras latas per statutum, vel sententiam generalem,
378 etsi in alio territorio illud consumauerit, & perfecerit? *Castrus* Palaus *loco supra citato num.*24.refert duas opiniones,Prima est *Vgolini de censuris tab.* 1. *cap.*9.§.2. *ad finem*, qui docet, sufficere inchoare delictum, vt ratione illius,subditus sit aliquis iudici illius loci, vbi fuit inchoatum, quam opinionem videtur antea docuisse *Siluestrum,excommunicatio* 2.*nu.*8.& si *Castrus Palaus supra.* eum alleget pro contraria sententia, vt patet ibi, *quartus casus,quando factum est principiatum in territorio, licèt alibi sit completum, & facit quod notat Ioannes Andreas de saggittante in loco nō*

exem-

ex'pto, cum ipse sit exemptus, vt efficiatur subditus vtriusque iudicis. Ex quibus vltimis verbis, apparet ratio, in qua fundatur hæc opinio, nempè in doctrina, de qua supra in principio quæsiti, scilicèt hoc casu, vtrumque iudicem esse competentem ad illud delictum puniendum. Secunda opinio est *Suarez citata sect. 4. numero* 8. *&* 9. *& lib. 3. de legibus cap. 32. nu.* 5. *&* 6. *Salas disp. 14. sect. 5. nu.* 71. cui opinioni, se subscribit *Castrus Palaus loco supra citato*, quibus ego addo *Alterium libro 3. disp. 9. c. 5 vers. sed hæc responsio, & Layman loco supra cit. sub num.* 372. qui docent, hunc non incurrere censuras latas loco inchoati delicti; sed benè latas in loco in quo fuit illud consumatum. Pro resolutione, huius difficultatis, ego distin
379 guerem. Aut. n. loquimur de illis delictis in quibus inchoatio includit etiam consumationem delicti; vel loquimur de illis delictis vbi inchoatio, & consumatio ipsorum, omninò sunt inter se separata, & distincta; primo enim casu est vera prima opinio affirmatiua, in secũdo aũt casu est vera opinio secunda negatiua; fauet huic meæ distinctioni, ratio pro sua opinione adducta per *Suarez citato nu.* 9. & prosequitur *loco supra citato Alterius.* per quam respondetur rationi primæ opinionis, scilicèt hoc casu, vtrumque iudicem esse competentem, ipsa enim doctrina habet
380 locum in punitione ipsius delicti, quia vt dixi, per iudicẽ inchoati delicti põt præueniri iudex delicti cõsumati, nõ aũt in censuris per statutũ vel sententiam generalem incurrẽdis, quia vt dixi *recollect. praced.* & latius infra dicã ad censuras vt supra incurrendas, requiritur contumacia non incohata tantum; sed perfecta, & cõsumata, sed sic est, dico ego, quòd in delicti primi generis, adest perfecta, & completa contumacia statim in ipsa inchoatione, non autem in secundis delictis; ergo primo tantum casu, inchoans ligatur censuris latis per statutum, vel sententiam generalem in loco inchoacionis, non autem secu ndo casu.

Vnde patet, esse magnam differentiam in-
381 ter casum vbi tractatur, an quis incurrat cẽsuram impositam per statutum, vel sententiã generalem, & casum vbi agitur de imponenda censurã per sentẽtiam particularem, quia primo casu, debet constitui quis in perfecta, & consumata cõtumacia, vt dixi, in ipsa perpetratione delicti, secũdo verò casu sufficit si cõstituatur in ea contumacia per citationem iudicis præuenientis, vt supra, ob delictum inchoatum, & sic rectè sequitur, quis non incurreret ob talem inchoationem censuram latam per statutum, vel sententiam generalẽ. ergo neque contra eum potest ferre iudex sẽtentiam particularem censuræ, non autem e cõtrà, potest quis puniri à iudice inchoati delicti; ergo, & incurrit censuras latas in eo loco per statutum, vel sententiam generalem, & sic intellige etiam Rotam Romanam apud *Seraphinum d* 1018. *in fine* quando dixit, *à pari procedere, forum sortiri & statutis ligati.* Hac opinione sic dilucidata, venio ad corollaria, quæ inferuntur pro praxi, tam ex prima, quã ex secunda parte nostræ distinctionis.

Ex prima enim parte, sequitur. Primo quòd si extaret statutum, vel sententia generalis imponens censuram contra beneficiarios nõ residentes; nisi intra tot tempus &c. vel contra extrahentes aliquid à territorio, vel contra clericos, &c. non accedentes ad Synodum, & si isti tales non residentes, vel non venientes ad synodum morentur extrà territorium statuentis, vel etiam extractionem consumẽt extra dictum territorum, tamẽ incurrunt dictam censuram; hoc enim docent Doctores *suprac. n.* 373. qui quando quærunt de istis casibus, supponunt, posse hos tales non solum excommunicari per sententiam particularem, sed etiam per statutum, vt potest accidere in primo, & tertio casu, & per sententiam generalem, vt contingere solet in secundo casu, ea ratione, quia his casibus inchoatio includit consumationem delicti, & sic in ipsa incohatione, adest perfecta contumacia. Sequitur secundò iuxtà communẽ sententiam, quam nouissimè prosequitur post hæc scripta, *Diana t. 5. tract. 9. resol* 34. *&* 36. *vers. sed obiter*, quòd si quis vulneraret aliquem letaliter in diæcesi vbi esset statutum prohibens homicidium sub pœna excom-
382 municationis, incurreret dictam excommunicationem, licet ille vulneratus moreretur in alia diæcesi, quia vt inquit *Suarez* per vulnus lethale, non solum delictum dici potest inchoatum; sed etiam completum quò ad actum externum, & causam, licèt vt incurratur, excommunicatio, debeat vltimus effectus mortis expectari, quod est idẽ cũ eo, vt supra dixi, illã incohationẽ per vulnus lethale includere ipsũ homicidiũ, &c. Ita probabilius existimat *Suarez tom. 5. disp. 5. sect. 4. nu.* 20. *Alterius supracitato lib. 3. disp 9. cap. 5. vers. respondeo negando. Salas disp. 63 sect. 5. nu.* 73. *Bonacina disp. prima de censuris quæstione prima p.* 11. *in* 12. *ad finem*, qui idem dicit de censura lata contra occidentes in Ecclesia, quòd scilicèt illam incurrat vulnerans aliquem lætaliter in Ecclesia, & si talis vulneratus moriatur extra illam *Filiuccius libro* 11. *nu.* 151.

Dixi secundum opinionem communem, quia vt ipsemet *Suarez*, fatetur, *loco supra cit.* res est dubia, & quidem vt verum fatear, ratio *Suarez* meum non implet animum, scilicèt per vulnus letale, homicidium consumari,
383 quò ad *actũ externũ*: nam ponamus quòd miraculosè iste talis vulnerãs cõualescere, tcertè, ille vulnerãs non incurreret excõmunicationem; ergo signum est, non esse consumatum homicidium per actum illum externum vulne-

neris; fauet P. *Duardus lib. 2. in Bulla Cenæ*
can.15. q.16.n.26. vbi docet, quòd licèt per
Gregoriū xjv. in sua constitutione priuetur
384 immunitate Ecclesiastica committens ho-
micidia, vel mutilationes in Ecclesijs, eorūq;
cemeterijs, tamen non priuari dicta immuni-
tate eū, qui tantū læthaliter vulnerauit aliquē
in Ecclesia; si postea mortuus est extra Eccle-
siam; fateor tamen opinionem *Suarez* esse
probabilem in praxi.

Sequitur tertio ex *Suarez citata sect.4. ad*
finem & Alterio citato c.5. vers. alia tamen ratio
erit. Episcopum posse prohibere Sacerdoti
subdito, ne egrediatur à diæcesi, vel quòd
egressus, in aliena diæcesi, ne sacrum faciat, vel
quid simile, imponendo illi aliquod genus
censuræ, vt suspensionis ipso facto, quam vt
inherentem personæ incurrat, celebrando in
alio territorio, quod dicit verum *Conink. disp.*
13.n.61. quādò Episcopus haberet prohibendi
causā, ne subditus diœcesim egrederetur, & pͣ-
ciperet ne egrediatur sub pœna suspensionis
à celebrādo sacrum, vel ratione alicuius mu-
neris; tunc etiam egressus, maneret adhuc
subditus Episcopo.

Ex secunda parte distinctionis sequitur pri-
mò, ꝙ loquens cum monialibus exemptis, vel
385 earum monasterium intrans, non incurrit
excommunicationem latam ab Episcopo cō-
trà ingredientes, & loquentes cum moniali-
bus. *Auila par.2.c.3.disp.2.dub.5.vers. ex dictis*
sequitur; Siluester, Armilla, Sayrus, & Henri-
quez, quòs sequitur *Fagundez lib.1. in primū*
præceptum Ecclesiæ cap.7. n.9. ad finem Idem
de statuto contra ingredientes dicta monaste-
ria, docet *Altertus lib.3.disp.9.c.5. vers. ex his &*
inferri potest, Layman lib.1. tract.4.c.11.num.
5. vers. idem, Suarez. sicut de loquentibus, scri-
bit etiam *Bonacina disp.1. de censuris quæst.1.*
p.11.nu.9. ratione de qua supra, quia licèt in
his casibus delictum inchoëtur in territorio
Episcopi; cōsumatur tamen in loco exempto.

Limitāt hoc *Auila, & Bonac. locis supracita-*
386 *tis.* vbi excōmūnicatio lata esset contra acce
dentes, seu euntes ad monasteria monialium,
quia hoc casu, delictum non tantum inchoa-
retur, sed etiam consumaretur in territorio
Episcopi, quam opinionem sequitur *Diana t.*
5 tr.9. resol.71. Sed contrariū est verius, neque
hoc casu incurri dictam excommunicatio-
nem, ita post *Henriquez, & Sayrum, docet Fa-*
gundez loco supracitato, quam opinionem, al-
legatis *Siluestro, Rosella, Roando à valle,* &
Campanile, sequitur *Barbosa de potestate Epi-*
scopi alleg.102.n.73. quando expresè non est
vetitus accessus vel aditio, vt ita dixerim, ad
monasteria etiam exempta, vt infra *n. sequen.*
quod etiam videtur probare *Baribla* licèt du-
bitanter, *apud Dianam loco supracitato.*

387 Quæ doctrina suprapositi corollarij, limita
tur secundo, vbi expressè fieret mentio in sta-
388 tuto Episcopi de monasterijs exemptis: ita
præter Rolandum à Valle, & Cāpanilem supra-
citatos, Genuensis, & Azorius, quos refert, &
sequitur *Homobonus de casibus reseruatis, par.*
2. cas.5. vers.4. comprehensio fol. mihi 380. in
secunda editione, vnde cum Neapolitana
Synodus cantet his verbis. *Itē scōmunichiamo*
ogn'huomo, che presumesse andare alli monaste-
rij delle monache, anco esente, meritò *Riccius 1.*
parte praxis decis.647. docet, huiusmodi ex-
communicationem comprehendere etiam
loquentes cum monialibus exemptis, quod
etiā dixit *Graffius de quinq; casibus lib.2. cap.*
1.n.2. ad finem, qui præsupponit, tunc non
fuisse factam explicationem istam de exem-
ptis. Ibi, *secundo vt moniales non sint exem-*
ptæ, nisi in reseruatione adderentur hæc verba;
alli monasterij de monache, anco esente, & hoc
concludit ratio, quam contra doctrinam no-
stri Corollarij adducit nouissimè *Nouar. Ca-*
nonicus in Summa Bullarij tit. de clausura à n.
13. nempè Episcopum ex *Sacro Concilio Tri-*
388 *dentino sess.25.c.2.* posse tanquam delegatū
Sedis Apostolicæ se intromittere in monaste-
rijs exemptis pro eorū clausuræ conseruatio-
ne, quam omni dubio procul percutit ni-
mius virorum accessus, & collocutio cum
ipsis monialibus, & ideo inquit ipse, sufficit
ꝙ prohibeat alloquutionem, vel introitū, vt
censeatur illam prohibitionem extendere ad
exemptas. Quia id tantum probat, quòd ex-
presè posit Episcopus, se declarare, velle ex-
tendere suam prohibitionem, etiam quò ad
monasteria exempta, nā in dubio Episcopus
389 non videtur, in rigore procedere vt delega-
tus; sed vt ordinarius, vnde constituendo Vi-
carium generalem, videtur ea solum ei com-
mittere, quæ sunt ordinariæ iurisdictionis, nō
autē delegatæ. *Sbrozzius lib.2. de officio Vicarij.*
c.135.n.3. hoc enim voluit significare, *Homo-*
bonus loco supra citato quando probat nostrā
limitationem, argumento *Sacri Concilij, &*
Bulla Gregorij XV. de exemptorum priuilegijs
vbi habetur, moniales exemptas, quò
ad clausuram, Episcopo, Apostolica autho-
390 ritate subijci. An autē passim Episcopi pos-
sint dictā prohibitionē extendere ad exēpta
monasteria? Respōderi, potest negatiuè, ex
his, quæ notat *Layman lib.1. tract.4.c.11.n.5.*
ad finem. dum asserit, quòd valeat tale statutū
quando Episcopus in vtilitatem subditorum,
adeoquè ex causa pertinente ad Ecclesiam,
cui Clerici subiiciuntur, expresè prohibet,
ne quis monasterium exemptū ingrediatur.
Idem videtur docere *Castrus Palaus t.1.tr.3.*
disp.1.pun.24.§.5.n.17. vbi etiam loquitur de
statuto Episcopi, ne vllus Clericus, sine spe-
ciali licentia sui Episcopi sub pœna excom-
municationis, ad monasteria monialium exē-
pta accedat, ac colloquatur, & concludit, ligā
ri excommunicatione Clericos eò acceden-

Q tes

tes. Sed in contrarium est praxis, quia indiffe-
391 renter prohibetur dictus accessus ad monasteria exempta, tàm pro Clericis, quàm pro laicis, vt *in Synodo Neapolitana* apud *Riccium*
392 *loco supracitato*, vnde debet intelligi corũ doctrina in casu, quo tantum prohibetur ingressus, vel alloquutio clericorũ cum dictis monialibus; quia tũc licèt delictũ nõ inchoetur in loco Episcopi, tamen id potest contra suos subditos ratione decentiæ, Clericali ordini debitæ, hoc modo Episcopus statuere, fauet *Barbosa loco supra citato n. 74.*

Quale autem Monasterium monialium
393 exemptum debeat esse illud, ad quod non extendatur statutũ simpliciter prohibens accẽsũ ad monasteria monialiũ, patet ex dictis supra n. 321. quibus illic allegatis, *addo Laym. cit. cap. 11. n. 5.* in specie, quòd eo ipso dictum monasterium est subiectũ Regularibus, hoc casu, dicatur exemptum, dixit *Barbosa citata allegatione 102. n. 73. clarius Graffius citat. lib. 2. de quinque casibus, casu 1. n. 16.* vbi comprehendi docet, sub casu ibi reseruato simpliciter, eos, qui loquuntur cum moniali exempta ab Episcopo, ac immediatè subiecta sedi Apostolicę, sine licentia Episcopi, vel sui Vicarii; non autem eos, qui alloquuntur cum his, quæ subditæ sunt aliis Prælatis aliorum ordinum, quasi dicat, quia ad ipsos Superio-
394 res Regulares pertinet dare licentiam alloquendi cum dictis monialibus sibi subiectis, ideo non comprehenduntur. Sed quid in casu, quo ex consuetudine ab vtroque superiore licentia alloquendi cum exemptis petatur, quæ vbi viget, est obseruanda, vt *per Barbosam supracit. n. 76. Hemobonum loco supracitato, vers. hanc vero licentiam?* Dicerẽ adhuc tale monasterium dici exemptum ad effectũ, de quo supra, sumus enim in pœnis, in quibus stricta fieri debet interpretatio, nec facienda est extensio de vno casu ad alium. Adde quod hic agitur etiam de consuetudi-
395 ne exorbitante à iure communi, quæ tanquam stricti iuris proprios terminos non debet excedere *cap. quò ad translationem vbi Abbas in vltimo notabili de officio delegati*, & per consequens sicut non extenditur de loco ad locum, nec de persona, in personam, ita neque extenditur de casu ad casum, per allegata *à Rolando à Valle cons. 69. n. 30.* Posita tamen hac prohibitione facta ab Episcopo circa accessum etiam ad exempta, quærit *Silu. excom. 2. n. 14.* pro loquendo cũ dictis monialibus, à quo sit petenda licentia, & respondet, quòd sit petenda ab Episcopo, sed in hoc consulenda est consuetudo.

Sequitur secundo, quòd si extaret statutũ censuram imponens contra committentes
396 stuprum, non incurreret illam, qui extrahit de dictó loco virginem, si in alia diœcesi, vel territorio illam strupauerit, ita *Suarez citata sect. 4. n. 7. Bonacina citat. p. 11. nu. 10. Castr. Palaus cit. §. 5. nu. 24. Diana 3. par. tract. 6. resol. 28. ad fine. & iterum p. 5 tract. 9. resol. 33. in principio, & resol. 36. vers. sed aliter*, vbi allegat *Corneyo*, quia vt dixi, hoc casu in loco vbi rapuit quis puellam, non dicitur quis contrahere perfectam contumaciam.

Sequitur tertio, stante excommunicatione contra occidentem in Ecclesia, si quis existẽs
397 in Ecclesia, iaceret sagittam, vel exploderet scoplum, occidendo hominem extra Ecclesiam, non incurreret dictam excommunicationem. *Suarez disp. 5. sect. 4. n. 9.* qui etiam è
398 contrario docet, quòd si quis extra Ecclesiam existens, iaceret sagittam, vel exploderet scoplum cõtra existentem in Ecclesia, incurrat dictam excommunicationem, concordãt *Castrus Palaus supra n. 13. ad finem Alterius supracit. vers. sed hac responsio Bonacina supra cit. n. 11. & Diana loco vltimo citato*; eadẽ ratione, quia primo casu homicidium consumatur extra Ecclesiam, secundo verò casu intra Ecclesiam.

An autem vtroque casu talis gaudeat im-
399 munitate *Duardus lib. 2. in Bulla Cœna can. 15. q. 16. num. 23. Diana 1. par. tract. 1. resol. 9. & Ciarlinus in suis controuersijs c. 12. nu. 44.* vbi contra *Bonacinam.* probat post plures authores, neutro casu talem gaudere immunitate, vbi *n. 15. & c. 14. & 15.* à quo iudice sit delinquẽs præter homicidã, vel mutilantẽ in eccle
400 sia puniẽdus, latè *Riccius decis. 497.* De mandante in ecclesia homicidium, vt committatur extra illam, an gaudeat etiam immunitate *Diana par. 1. tract. 1. resolut. 10* de qua re ad propositum nostrum, scilicèt an quis in loco mandati possit de homicidio puniri, vel vbi fuit commissum homicidium, *Castrus Palus cit. §. 5. sub num. 28.*

An Episcopus existens extra diœcesim, possit ferre sententiam censuræ contra suum subditum existentem in proprio territorio.

HVic quæsito diuersimodè respondent authores, aliqui enim negatiuè illud
401 resoluunt, s. non posse Episcopum existẽtem extra territorium ferre dictã sñtiam excommunicationis, & si addant aliquas limitationes: ita *Siluester verbo absolutio 1. sub num. 11.* ibi *Panor. dicit mentem Glosæ esse, quòd excommunicare non potest, aut exequi, quæ requirunt causæ cognitionem.* Item *Nauarrus c. 27. n. 6. in principio.* ibi *nec Episcopus extra suum Episcopatum, potest excommunicare, suos etiam subditos.* clarius, & latius *Auila p. 2. c. 3. disp. 2. dub. 1. Alterius lib. 7. disp. 9. cap. 5. ad finem* qui ait, hoc ipsi Episcopo non prohiberi iure naturali, vel diuino, sed tantum iure positiuo ecclesiastico in *c. Episcopum 9. q. 2.* ita etiam *Sayrus lib. 1. c. 6. n. 45.* Alij vero distinguunt,

vel

vel ad ferendam sententiam requiritur causæ cognitio, vel non requiritur; primo casu procedit opinio negatiua, non autem 2. casu. Ita *Reginaldus lib. 9. sua praxi n. 155. ad finem* ibi *respondent, tum posse, tum non posse excommunicare, posse quidem cum vsu iurisdictionis voluntaria, seu cum res adeò est manifesta, vt nullam requirat causa cognitionem, & disceptationem: non posse verò cùm vsu iurisdictionis contentiosa, causaque cognitione, &c.*

Hanc opinionē cōfirmare videtur *Sayrus loc. supra cit. c. 14. sub n. 16.* vbi ponit aliquos casus in quibus validè in alieno territorio excōicatio ferri possit, quorū primus est, inquit ipse, quando fert illam Iudex absque causæ cognitione, & pro Tribunali non sedens. Itē etiam hoc idem præsupponit *Barbosa de officio, & potestate Episcopi allegat. 16. n. 18.* qui ita asserit. *Episcopus extra suam diacesim iurisdictionem contentiosam exercere potest, quando causa cognitio* (fortasse voluit dicere, causæ cognitio) *non vertitur, vel quando effectus confertur in suam diacesim*, allegans *Gratianum in in suis disceptat forensibus c. 127. n. 8.*

Pro quarum responsionum concordia, ac etiam declaratione. Notandum est, Conuenire authores, quòd etiam quando ad ferendā censuram requiritur causæ cognitio, seù vsus 14 contentiosæ iurisdictionis, possit Episcopus illam ferre in aliquibus casibus extra suam diæcesim, & suū territoriū, siue reperiatur in eodem loco vbi reperitur ipse Episc. ipsmet, excommunicandus, siuè non, sed absens, Pri-
402 mus casus est quando interueniret consensus Episcopi territorii, vbi quis vult exercere dictam contentiosam iurisdictionem, ita *Siluester, & Barbosa locis supracitatis*; qui etiam subdunt, hoc casu, esse etiam necessarium, quòd consentiant partes, quæ inuitæ, etiam à proprio Episcopo, non possunt trahi extra territorium, prosequitur *Layman lib. 1. tract. 4. c. 5.* sed sic est, dico ego, quod nunquam, aut rarò pars solet consentire, quòd possit excōmunicari, ergo hic casus est fictitius. Secundus casus est, quando iste Episcopus vi fuisset
403 expulsus à sua diæcesi, tunc enim in loco viciniori, petita, & si nō obtēta licētia Episcopi territorii, poterit ibi exercere contentiosam iurisdictionem erga suos subditos, vt supra, iuxta *Clem. quamuis de foro competenti*, & habetur *per Siluestrum, & Reginaldum locis supra citatis, & Barbosam allegat. 80. num. 10. Sbrozziū de officio Vicarÿ lib. 2. q. 395. n. 2.* Tertius casus est, quando id haberet talis Episco-
404 pus ex consuetudine, vel præscriptione, intellige vt absque licentia proprii Episcopi, possit ibi exercere dictam iurisdictionem erga suos subditos; ita *Sayrus cit. c. 14. n. 6. vers. nonus est*, idem à pari dicendum esse existimo quoties ex priuilegio Summi Pontificis hoc haberet aliquis Episcopus, patet ex iuribus,
405 quæ probant, consuetudinem, & priuilegiū à pari procedere, vt videre poteritis apud *Rolandum à Valle consi. 3. n. 116. vol. 1.* Conueniūt Secundò in eo, q̄ Episcopus possit extra suā
406 diæcesim ferre sententiam censuræ pro facto notorio, seu offensa manifesta sibi facta, contra suum subditum etiam seclusis casibus, de quibus supra proximè: ita DD. omnes supracitati communiter, quibus addo *Layman lib. 1. tract. 5. c. 4. n. 8, Zerolam, de licētia visum, in sua praxi v. excommunicatio §. excommunicationis causa efficiens vers. 3. similiter.* Non alia ratione, quàm quòd ad illam, isto casu ferendā non requiritur causæ cognitio, quicquid contrarium docere videatur *Præpositus in 3. par. D. Thomæ p. 1. de censuris in communi n. 34.* ea ratione, quod ipsum ferre sententiā,
407 sit actus iurisdictionis contentiosæ, quam exercere prohibetur quiuis iudex in alieno territorio *c. nouit de officio delegati l. 2. ff. de officio Proconsulis*, sed fallitur sua pace, confūdēdo iurisdictionē contentiosā cū iurisdictione quò ad forū externū; cū ipsa iurisdictio quò ad forū externū prò ferenda sentētia censuræ possit exerceri contentiosè, & non contentiosè, vt benè indicat *Siluester verbo absolutio 1. n. 11. ad finem* ibi *si autem velit contentiosè procedere, non valeret processus.* eccè quòd supponit, posse ferri ab Episcopo sententiam censuræ (quod spectat ad potestatem, quò ad forum externum vt dixi supra) extra territorium, quando non contentiosè proceditur, quod est idem, quàm vt ipsa iurisdictio, quò ad forū, externū possit quis vti cōtentiosè, & non contentiosè, vt infra latius patebit.

Vnde, ni fallor, difficultas circa hoc quæsitum restringitur in hoc, an præter illum casum de facto notorio, seù manifesta offensa,
409 dari possit alius casus, & quis nam sit ille, in quo valida sit censuræ sententia lata ab Episcopo extrà territorium, seclusis licentia Ordinarii loci, vel consuetudine aut priuilegio, & expulsione, vt supra. Nam plerique ex citatis Doctoribus loquuntur, ac si non possit dari alius casus, ita .n. *Siluester Reginaldus Layman, & Zerola, locis supracitatis*, Alii verò *vt Sayrus præcipuè cap. 14. n. 6. & Barbosa cit. allegatione 6. num. 18.* videntur loqui magis generaliter, vnde etiam non videntur excludere, quin non possit dari alius casus.

Circà quam difficultatē sic declaratam, cōclusiuè procedendo. Dico quòd dari potest
410 iste alius casus, & est quotiescumque talis Episcopus existens extra diæcesim, fert dictā sententiam cōtra suū subditum existentē in dicta sua diæcesi *vt in titulo quæsiti* hoc modo, nempè formādo in diæcesi processū per suum Vicarium, ibique examinando testes, ac citando reum & extra illam tantū ferre sententiam, quia hoc casu non potest propriè dici, quòd exerceat contentiosam iurisdictionem in alieno territorio, sed benè

voluntariā:ita *Layman loco supracitato*, vbi docet expressè, quòd per sententiam solam non
411 videtur quis inuadere, nec perturbare territorium alienum; sed per formationem processus, in qua interuenire solet partium contentio, ex qua contentione, ista iurisdictio vocatur contentiosa, vt etiam dixit *idem Layman eodem lib.* 1. *tract.* 4. *c.* 5. *n.* 3. Accipite verba *Layman loco primo citato* ibi, *sed vera cau-*
412 *sa cur in aliena diaecesi, Episcopus sententiam censurae ferre nequeat, ea sola est, ne alienū territorium inuadere, atque violare videatur, qua ratione cessante, nihil omninò obstat, quo minus Episcopus, aliusq; Superior in alieno territorio iurisdictionem in suum exerceat*, quaeris quam iurisdictionem possit hoc casu exercere? ecce quod subdit. *seu eum ijs dispensando, aliamque voluntariam iurisdictionem exercendo*, Petes forsan quousque se extendat ista voluntaria iurisdictio? respōdet quoq. his verbis. *ijs imperando sub poena censura ipso facto ac sine alia sententia incurrenda, siuè particularem sententiā in eos pronūciādo, ob delictum notoriū, quod nullam causa cognitionem postulet*, & sic patet quomodo intelligi debeant verba *Barbosa cit. num.* 18. supra relata. *Episcopus potest extra suam diaecesim, iurisdictionem contentiosam exercere quando causa commissio non vertitur, vel quando effectus confertur in suam diaecesim*, accipit enim ly, contentiosam iurisdictionem pro ea, quae exercetur in inuitū, quę propriè, & praecisè non est iurisdictio contentiosa, vt egregiè *Castrus Palaus tom.* 1. *tract.* 3. *disp.* 1. *puncto* 24 §. 5. *n.* 22. ibi *Quo circa dicendum est, contentiosam iurisdictionem non esse, qua redditur in inuitū praecisè; sed qua indiget testibus, citatione, aut alia iuris sollemnitate, & Sayrus supracit. nu.* 6. *vers.* 7. *est.* subdit hoc etiam posse fieri, s. ferri excōmunicationem ab Episcopo extra territorium *quando quis semel causam excommunicationis nouit in suo territorio, quia potest postea in alieno territorio eam ferre*, quòd confirmatur ex doctrina cōmuni, quam post alios tradit *Sbrozius de offi-*
413 *cio Vicarij lib.* 5. *q.* 39. scilicèt posse Episcopū ad libitum auocare causam, vel causas à suo Vicario, ergo nihil repugnat quod etiam si reperiatur ipse Episcopus extra territorium, possit ferre sententiam censurae, postquam aliquis fuit citatus, & contra eum formatus processus à Vicario suo. item quod ad validitatē censurae, vt infra dicetur, sufficiat si sententia fiat in scriptis cum insertione causae, & copia
414 ipsius tradatur parti, nec est necesse vt iudex sedeat pro Tribunali, vnde benè *Siluester loco supra citato ad finem*, vbi concedit, in notoriis posse Episcopum extra territorium excōmunicare, subdit *quod tamē non intelligo, quò ad excommunicationem sollemnem, quia talis fieri non potest nisi vsurpando iurisdictionē alienam.* Nota id quod dicit *Layman loco supraci-*
415 *tato* de praecepto sub poena excommunicationis ipso facto incurrendae, ab Epō extra suū territorium, de qua re etiam egit *Castrus Palaus supracit. n.* 22. q̄a intelligi potest non solū quòad subditos existentes in proprio territorio, sed etiam existentes extra territorium in praesentia tamen ipsius Episcopi. idem dicendum esse de absolutione, quae requirit causae cognitionem, habetur per *Siluestrum cit. verbo, absolutio numero* 11.

Exteri, seu forenses, an sint subditi Episcopo loci, vbi reperiuntur quòad censuras, ex eo tantum, quia sint subditi ratione delicti.

Pro complemēto materiae, remanet difficultas de forēsibus, an ipsi sint subditi superioribus loci, vbi reperiuntur absq; eo, ꝙ eius loci sint originarii, vel habeant ibi beneficia aut acquisierint domicilia vel quasi, sed animo redeundi quàm primum ad locum vbi habent domicilium, ità quod possint in isto loco excommunicari per sententiam particularem, vel comprehendantur in excommunicatione ibidem lata per statutum, aut generalem sententiam.

Conueniunt Doctores primò de vagis, seu
416 vagabundis, esse subditos Episcopo loci vbi reperiuntur, & quod non solum possint excommunicari ab eo, pro delicto ibi
417 commisso, sed etiam de delicto alibi patrato. *Glosa communiter recepta in l.* 1. *C. vbi de crimine agi oporteat*, Adde tamen, quod si à iudice delicti petatur, debet ad eum remitti, vt contrà *Farinaccum*, probat *Castrus Palaus t.* 1. *tract.* 3. *disp.* 1. *punct.* 24. §. 4. *num.* 5. & sic intellige *Marium Antoninum lib.* 3. *variarum, resol.* 16. *n.* 9. quando dicit, quod vbilibet possit vagabundus citari, & puniri, tutius tamen est quod iudex delicti praeueniat citando eū per edictum *vt supra n.* 363. si nō citauit personaliter antequā exiret de dicto loco delicti, quo casu est certū posse procedere ad vlteriora vt dicā infra. Itē q̄d ligētur cēsuris ibid.
418 latis, siue per statutū siuè per sētētiā generalē, hi. n. cū nullibi domiciliū, & parochiā habeant, sortiuntur diaecesim, in qua pro tempore reperiuntur: ita loquendo de dispensatione à iuramentis, & à votis, dixit *Lessius lib.* 2. *de iust. cap.* 40. *num.* 103. *ad finem, Castrus Palaus t.* 1. *p tract.* 3. *disp.* 6. *p.* 7. §. 2. & loquendo de ab-
419 solutione ab excommunicatione, *Filliucius tract.* 11. *de cēsur. n.* 24 sicut de absolut. à casibus reseruatis, loquitur *Barbosa de potestate Episcopi allegat.* 52. *n.* 16. & in terminis nostris loquendo dicit; *Hurt. de censuris in communi difficultate* 9. *ad finem.* Et si non desint authores, quos refert, & sequitur *Diana* 1. *p. tract. de legibus resol.* 16. qui quòad obligationem obseruandi leges loci vbi reperiuntur, equi-
420 parent vagos, peregrinis. Cuius cōtrarium probat

probat *Castrus Palaus tit. p. 4. n. 3.* Quia dantur etiam alia delicta, quæ possunt vbique puniri, vt est assassiniũ, *cap. 1. de homicidijs in 6. Farinace. in praxi q. 1. num. 10.* item etiam delictum proditorium *Baiardus ad Clarum § fin. q. 38. n. 55. Plotus cons. crim. diuers. 111.* de quo vltimo vide *Farinac. sup. n. 18. limit. 11. unde*
421 ad propositũ nostrũ sequitur, q̃ qui cõmisit dictum assassinium, vel delictum proditoriũ erga clericum, possit à quolibet Episcopo declarari, excommunicationẽ incidisse *canonis si quis suadente*, de alio casu furis scilicet, q̃ vbi inuenitur cum re furata possit puniri, & si aliàs non sit subditus, neque ratione originis, neque domicilij aut delicti, secundũ opinionem *Bartoli*, latè per *Ciarlinum in suis controuers. forensibus c. 19.*

Secundò conueniunt etiam, quòd Episcopus possit excommunicare forensem, de quo
422 supra in titulo quæsiti per sententiam particularem, pro delicto, quod commisit in suo territorio, hic enim efficitur subditus ratione delicti, quod sufficit vt possit excommunicari, *cap. finali de foro competenti*; idest si Bononiensis commisit furtum, vel homicidium hic Arimini, vbi reperitur per transitum, potest ab Episcopo Ariminensi ei præcipi, quòd satisfaciat sub pœna excommunicationis, q̃ præceptũ ei intimatum, dum adhuc ibi existeret, si non obseruet, & si postea discedat, potest ab Episcopo Ariminensi excommunicari, (iuxta supra à nobis dicta *n. 363.*) propter contumaciã, & habetur in specie per *Layman qui alios citat, lib. 1. tract. 5. c. 4. n. 7. ad finem*, & in terminis loquitur *Siluest. verb. excom. 2. n. 10. in 1. par. & alij, quos citaui loc. cit. sup.* & latè probat *Marius Antoninus lib. 3. variar. resol. 13.* vbi quòd talis debet opponere declinatoriam fori coram eo iudice, qui eum citauit, & non coram eo vbi nunc reperitur, ac etiã quòd talis iudex loci vbi repetitur, non possit declarare nullam excommuninationem latam à iudice ratione delicti. Dixi (ei intimatum dum adhuc ibi existeret) quia si antequam fuerit citatus, discessisset, & sic cum eo nõ fuisset per citationem ceptum iudicium, non poterit Episcopus Ariminensis eum excommunicare, sed benè curare, vt ad eius requisitionẽ, citetur per edictũ tanq̃ existens in incerto loco, vt sup. dictũ est loc. cit. & sic hoc casu, nulla est differentia inter talem forensem, vel subditum ratione domicilij. *Auila parte 2. cap. 3. disp. 2 dubio 3. in fine secunda conclusionis. Reginaldus lib. 9. sub num. 153. Hurtado supradicta diffic. 9.* testatur de communi. *Conink disp. 13. nu. 65.* qui bene subdit, hanc doctrinam potius ex praxi, quàm ex aliquo iure pendere. Nota tamen quòd etsi regulariter subditus iudicetur is, domicilij ratione qui in eo loco vbi comisit delicta, habitauit per decem annos, vel ibi domũ emit, *l. 2. C. de incolis lib. 10. l. non vtique, & l. domicilium ff. ad municip.* & forensis per cõsequẽs dicetur is, qui in dicto loco non habitauit per decem annos, vel domum non emit, & si ibi assiduè sit conuersatus, v. g. vt scolaris, mercator, famulus, & similis persona vt in simili latè tradit *Rolandus à Valle cons. 59. num. 53. vol. 3. Bursatus cons. 225. num. 42. lib. 2. Carpanus ad statuta Mediol. c. 311. n. 15. & seq.* tñ quo ad propositũ nostrũ, vt nõ dicatur forẽsis sufficit si habeat ibi domũ dictus scolaris, famulus, vel mercator ad hoc, vt possit ibi citari domi suæ solitæ habitationis, vel per edictum vt dixi supra, & vidi practicatum, ideoq; supra in principio quæsiti feci mentionem non solũ de domicilio, sed etiam de quasi domicilio.

Conueniunt tertiò, idem dicendum esse
423 de sentẽtia generali pro peccato præterito, v. g. forensis vt supra hic Arimini commisit magnum furtum, Episcopus excommunicat omnes, qui tale furtum fecerunt, nisi restituant, tunc talis forensis si reperiatur tempore, quo fertur hic Arimini talis sententia, ligatur tali excommunicatione; secus si non reperiatur ibi tẽpore quo fertur dicta excommunicatio, ipse enim sicuti præsens, vel absẽs tamen præuentus citatione, potuit ab Episcopo excommunicari, non autem omnino absens, ita in casu nostro sufficit si fuit præsens tempore, quo fuit lata excommunicatio ad illam incurrendam, & sufficit si dicto tempore sit absens, vt illam non incurrat. Secunda pars ponitur expressè à *Conink disp. 13. nu. 60. Auil. supracit. vers. 3. conclus. Alterio lib. 3. disp. 9. c. 1. vers. sed quæret aliquis.* Primâ verò partẽ innuit *Hurtado de censuris in cõi nu. 36. vers. conueniunt 2.* clarius videtur docere illam *Reginald. lib. 9. sub num. 153.* ibi *nam non subditus est*, & excipitur à ratione, qua probat *Alterius* secundam partẽ, nempè quòd
424 vt quis acquirat forũ ratione delicti, oporteat vt in fieri, & cõseruari, maneat in territorio. & sic non requiritur quòd alia ratione sit subditus ad incurrendam excommunicationem, quando is qui delinquit in alieno territorio, ibi reperitur tempore quo, vel præuenitur per citationem, vel fertur excommunicatio generalis p̃ crimine cõmisso. Qui hinc infert, quòd si feratur hic Arimini excommu-
425 nicatio contra eos, qui sciunt furtum commissum vel quid simile, si non reuelant; forensis ibi adueniens, si sit conscius furis, vel alterius, non ligatur dicta excommunicatione, nõ solum quia aduenit, post excõmunicationem latam (in quo concordant Doctores supradicti, qui addunt, hoc esse verum, etiam si talis forensis ibi adueniat animo permanendi per maiorem partem anni, vel etiam in perpetuum, & sic ibi acquirat domicilium) sed etiam si reperiatur ibi tempore, quo fertur sententia, per modum tantum transitus,

absq;

absque acquisitione saltim quasi domicilij, vt mercatores scolares,&c. ita *Auila loco sup. ad finem 3.conclus. & vers.circa corollarium*, ratio differentiæ inter præcedentem casum & præsentē est, quia primo casu, quis efficitur subditus ratione delicti, secundo casu, cùm non adsit delictum,nullo modo est subditus,& per consequens,eum non potest cōprehendere sententia,quæ fertur contra aliqua ratione subditum.

Difficultas igitur prima versatur, vbi talis excōicatio fertur per sententiam generalem
426 pro peccato futuro, seu vt alij dicunt,non requirente satisfactionem peccati commissi vt v.g. contra eos, qui furabuntur, occident &c.an hoc casu forenses ligentur dicta excōmunicatione,furando,vel occidendo.Pro cuius solutione sit.

Prima conclusio: forensis, seù alienigena vt supra,non ligatur censuris latis per sententiā
427 generalem latam pro peccato futuro à superiore loci, in quo reperitur.Probatur in *c.à nobis el primo de sententia excommunicationis*,vbi cum quæsitum fuerit,*vtrum siquis ita pronuntiauerit; quisquis furtum fecerit, excommunicatus sit, hac generalis clausula quòad ipsius excommonicantis subditos referatur,an generaliter extendatur ad omnes, qui non sunt de iurisdictione ipsius? & respondet Summus Pontifex,quòd hac sententia non nisi subditi obligentur*. Confirmatur ratione,de qua supra sæpius,quòd scilicet censura lata per modum sententię generalis ligat personas, quæ de se sunt subditæ,quod non verificatur in forensibus, & exteris.

Dices,est factus subditus ratione delicti,ergo tanquam subditus hac ratione,ligatur sententia illius superioris,cuius factus est subditus. Respondetur,hanc rationem tantum cō-
428 cludere,quòd iste possit à tali superiori citatione præueniri & si contumax sit,excommunicari, quando delictum est contra ius naturale, vel diuinum,aut contra bonū Reipublicæ,in quo omnes conueniunt,vt dixi supra *sub num.35*; non autem vt eò ipso, quòd contrauenit, sit contumax, & peccet contra præceptum sui superioris ecclesiastici, quod requiritur vt supra dixi,ad incurrendam censuram: *Ita Conink supra num.18. Hurtado n. 37.Layman lib.1.tract.1 p.1.c.4. nu.1. Reginal. lib.9.sub n.153. Bonacina disp.1. de censuris p. 1.n.19. Auila par.2.cap.3.disp.2.dub.3.concl.2.* quem supra citauimus *n.340*.in terminis monitorii,& sequitur *Diana parte 3.tract.5. resol. 77.& tom. 5. tract. 9.res.36. ad finem.* Est hæc nostra conclusio contra *Glosam in dicto cap. à nobis,verbo non nisi subditi, & Rodriquez quos sequitur Lazarius de monitorijs sect.4.q.19. ad finē, itē Suar.& Basilium Pontium,apud Dianā loco primo citato*; hanc dicit esse probabilem opinionem *Castrus Palaus to.1.tract.3.disp.1. p.24.§.3.sub num.15.*& si fateatur nostram cōclusionem esse secundum sententiam communem.*Dixi latam à superiore loci,vbi reperitur*,quia secus erit,si sit lata à *Papa*, vel eius delegato,vt indicant verba *dicti textus in cap. à nobis*,quæ subsequuntur,ibi. *Nisi forte plus contulerit maior,& largior authoritas delegantis*;ampliationes,& limitationes habetis infra post conclusionem sequentem.

Secunda difficultas est de censuris latis per statutum, an illis ligentur forenses vt supra. Quia *Abbas in cap. à nobis de sent. excom.n.7.* & si putet, forenses non ligari prædictis censuris latis per sententiam generalem; concludit tamen ligari censuris latis per statutum, ex eo,quòd sententia respiciat subditos,statutum verò territoriū,quē sequuntur *Vgolinus tabul. p.c 9.§.2.n. 4. Suarez disp.5.sec.5.n.22. & to. 1.de Relig.lib.2.c.14.Auila supra versic. 4.conclus. Reginaldus lib.9.n.150. Filliuccius tract.11.cap.5.ad finem,Castrus Palaus loco supra citato,Ciarlinus loquens generaliter in suis controuersiis forensibus c.65.n.115.* addens,nisi escusetur ex ignorantia maximè circa res de iure communi non punibiles,Quibus tamen non obstantibus sit.

Secunda conclusio, forenses non ligantur
429 censuris latis per statutum à superiore loci vbi reperiuntur. Probatur eadem ratione, qua fuit probata prima cōclusio,scilicèt quòd ad hoc vt quis ligetur censuris ob peccata futura siuè per sententiam generalem, siuè per statutum requiritur, vt sit subditus superiori, qui tulit censuram, forensis autem contrauenìens statuto,vel sententię superioris loci,vbi reperitur,nō est illi subditus,ergo nō incurrit dictas censuras. Dices cum *Vgolino* & aliis aduersariis, quos sequitur *Castrus Palaus t.1. tract.3.disp.1. P.24.§.3. sub.num.11.& nu.15.* quòd, & si iste aliàs non sit subditus, tamen fiat talis ratione delicti, nam respondetur vt per *Layman loco supracitato*, id negando, quia quis non potest dici deliquisse contra statutum alicuius statuentis, nisi sit prius effectus subditus ipsi statuenti, sed forensis, vt p̄supponimus iā nō est effectus subditus ipsi statuēti, ergo non potuit incurrere censuras ab eo latas vt supra,& tantū ratione delicti fit subditus ad hoc, vt talis per Episcopum loci presēs possit citari, atque adsatisfaciendū cēsuris cōpelli,vt sup.dixi, & dicā etiam infrà *n.439.Ita Conink,Layman,Hurtado, & Diana*
430 *loc. sup. citatis*.fauent etiā Doctores,qui docent; peregrinum non adstringi peculiaribus legibus loci transitus, vel hospitij ad breue tempus; nisi vi directiua, scilicèt ad euitandum scandalum,quorum catalogum, habetis *apud Sanchez lib.3.de matrim. disp.18.n. 6.& in summa morali libro 1.cap.12.nu.28.& Dianam 1.par.tract. de legibus resol.15.* fateor tamen contrariam opinionem esse probabilem

lem, non solum ob authoritatem doctorum, qui ean docent in terminis, & in communi loquendo de legibus, *quibus addo Castrum Palaum loco supra citat.* sed et quia probabile etiã est, peregrinum, seu forensem, vt supra, fieri subditũ ratione delicti, & proinde obligari legibus loci per quem transit etiam ad modicum tempus, ac obligatos esse viatores, ac sunt incolæ illius loci, & adstringi legibus municipalibus, si instet tempus adimplendi illas. *Ita Suarez, Salas, & Basilius Pontius, quos refert, & sequitur Castrus Palaus loco supra citato num.* 12.

Ampliatur hæc conclusio, vt sit vera, etiam
431 si talis forensis fit conscius dicti statuti, vel sententiæ generalis, & cum scandalo, illud non seruet, quia, *vt inquit Glosa marginalis in dicto cap. à nobis post Hostiensem*, non sequitur, si obligati sunt ad culpam, ergò etiam ad pœnam, quam an incurrant, arbitrandum est ex mora, quam traxit in eo loco, *ita Glosa citata.*

Limitatur primò *à Sanchez, & aliis apud Castrum Palaum loco supra citato num.* 6. quando ista lex loci transitus, vel sententia etiã obli-
432 get simul in loco domicilij, ex quo talis discessit; sed contrarium docet *Ioannes Sancius in select. disp.* 14. *nu.* 31. *ad finem* apud eundem *Castrũ Pal. supra, & infert Diana loco infracit.*

Lmitatur secundò vbi tales leges loci trã-
433 situs, sint iuris communis, & vbique obligantes, licèt in loco sui domicilii, ex contraria cõsuetudine non seruentur v.g Castellanus nõ potest Lusitaniæ vesci intestinis animalium, nec Mediolanensis illis quatuor diebus primis Quadragesimæ, hic Neapoli comedere cibos vetitos. sed etiam in hoc non desunt Doctores contrarium docentes, nempe *Sanchez lib.* 3 *de matrim. disp.* 18. *& alij apud eundem Castrum Palaum loco supra citato n.* 8. *ad finem. & Dianã p.p. tr. x. resolut.* 15.

Limitat tertiò *idem Castrus Palaus nu.* 7.
434 post alios, quando illæ leges latæ fuerunt in bonum illius loci, qui etiam nu. 14. probat, posse hoc casu legem ferri pro solis forensibus, vt ferre arma, loqui cum monialibus, sed contrarium docent alij Doctores pro nostra conclusione allegati, loquentes generaliter, tales scilicet non adstringi peculiaribus legibus loci transitus.

Nota tamen quòd in foro externo tales nõ
435 debent declarari excommunicati, quia in eis præsumi potest ignarantia, vt post *Genuensem in sua praxi Archiepiscopalis Neapolitana cap.* 24. *num.* 15. dixi supra *recollect. præcedenti vbi de ignorantia excusante à censurarum incursu.*

Tertia difficultas, an forenses, qui post statutum, vel sententiam generalem pro peccato futuro, fiunt subditi, obligentur censuris in dicto statuto, vel generali sententia latis; nam Doctores licèt conueniant in eo casu, quo
436 censura fertur per statutum, nempè hoc casu comprehendi subditos futuros, discrepant in casu, vbi fertur censura per sententiam generalem, seu edictum. *Panorm. Silu. Tabiena, Vgolinus, & Henriquez,* quos sequitur *Sayrus lib.* 1. *c.* 7. *num.* 22. *& Auila p.* 2. *c.* 3. *disp.* 2. *dub.* 2. *conclus.* 2. docent, sententiã non comprehẽdere futuros subditos, quia sententia sumit vires in continenti. Hoc tñ non obstante sit.
437 Tertia conclusio; forenses, qui efficiuntur subditi, vt supra, pòst censuram latam per sententiam generalem, obligantur dictis censuris. Ita *Suarez disp.* 5. *sect.* 5. *Conink disp.* 3. *n.* 59. *Hurtado loco supra citat. n.* 39. *vers. obseruãdum.* Ratio est, quia sicut statuti obligatio durat post eius publicationem: ita etiam durat obligatio sententiæ generalis quatenus lator eius viuit, & fungitur eo officio; & id quod dicitur, sententiam sumere vires in continenti, procedit propriè in sententia particulari, non autem generali, quæ equiparatur censuræ latæ à iure.

Hæc conclusio habet locum in sententia pro delicto futuro, non autem præterito, seù in satisfactionẽ delicti commissi, in quo casu forsan loquuntur *Sayrus, & Auila locis supra citatis*, cùm exemplificent eorum doctrinam in excõicatione lata ad reuelandum bona, & scripturas, quandoquidem dicta sententia generalis pro delicto præterito, magis affinis est sentẽtia particulari, quæ statim vires assumit, & nos diximus *supra n.* indicat hãc declarationẽ *Genuensis in sua praxi Archiepisc. Neap. c.* 2. *n.* 12. Ex qua declaratione infertur,
438 validè ferri sententiam generalem censuræ pro futuris culpis, ab homine *Couarr. in c. Alma Mater* 1. *p.* §. 10. *num.* 3. quidquid dubium faciat *tex. in c. Romana de sent. excom. in* 6. dũmodo fiat ex rationabili causa puta, qa in vrbe vel Prouincia tale peccatũ sit frequẽtissimũ. Vnde in praxi ad iudicandum an in tali sententia comprehendantur subditi futuri, inspicienda sunt verba ipsius sententiæ, & causa, de qua re *Siluester, excõ.* 2. *n.* 1. *Alterius lib. disp. cap. vers. Suarez disp* 3. *sect.* 4. *num.* 6. *Sayrus lib.* 1. *cap,* 7. *num.* 21. *ad finem Layman loco supra citato*, vbi resoluit hũc casum. Or-
439 dinarius cuiusdam loci cùm intellexisset in sua Diæcesi aliquod crimen patrari, decretum ad Ecclesiæ valuas affixit, vt quicumque tale facinus, in posterum cõmittere præsumpserit, ipso iure excommunicatus sit. Postea verò cum cognouisset hominem aduenam id commisisse, ipsum publicè excommunicatum denuntiari iussit, & cõcludit, Ordinarium non rectè processisse, quia decretum illud tantum ad subditos se extendebat, & aduena priusquam deliquisset non erat subditus, quarè cùm tantum ratione delicti sit effectus subditus, exinde solum sequebatur, potuisse

tuisse citari dum in territorio manebat, atque ad satisfactionem compelli, & tunc demum, si contumax esset, excommunicari; si autem abierit à Diœcesi antequam citaretur, quid faciendum sit, non aperit ipse author sed *Megalius p.3.lib.1.cap.5.num.53.* videtur asserere quod tunc non possit citari ab ipso iudice delicti, nec per edictum, quod est verissimum, & idem dicit *Siluester verbo excommunicatio 2.sub num.* 10. loquendo de excommunicatione pro culpa præterita & subdito, qui antequam citaretur, ita aliò se transtulit, vt etiã mutauerit domiciliũ, quod etiam dixit *Suar. loco supra citato.*

Quæres, quando debeat effici quis subdi-
440 tus, ad hoc vt comprehendatur in statuto, vel sententia generali antea latæ pro delicto futuro? Respõdetur, quòd licèt aliqui requirant, vt quis fiat subditus ratione domicilij, tñ rectius alij, quòd sufficiat si fiat subditus ratione quasi domicilij nempe habeat animum habitandi ibi per maiorem partem anni, qualiter sunt scolares, mercatores, curiales, &c. *Auila, & Layman locis supra citatis.*

An omnes subditi possint censura multari.

Conclusio: nõ omnes, qui sunt subditi, possunt ab habente potestatẽ censuras ferendi,
441 censuris multari; probatio huius conclusionis, patebit ex enumeratione eorum, qui non possunt excommunicari, etsi sint subditi.
442 Primò enim infideles, scilicèt non baptizati, & si sint subditi, no tñ possũt censuris multari, habetur in *audiuimus* 24.*q.*2. vbi *Turrecrem. n.*4. *D. Anton.*3.*par tit.*24.§.75. *Abbas in cap. ab excommunicato* 41.*n.*9 *de rescriptis*, & omnes qui tractant hanc materiam communiter, quia vt quis possit excommunicari, non solum requiritur, quod sit subditus ratione originis, vel domicilij, aut delicti, Episcopo, sed etiam quòd sit subditus iurisdictioni Ecclesiasticę, sed infideles nõ subijciũtur iurisdictioni ecclesiasticæ, ergo: ita *Felin. in c.*1. *n.*41. *de constit.* quia sunt incapaces talis pœnæ, cùm non possint priuari perticipatione sacramentorum, ad quã nunquã fuerunt admissi, nec admitti potuerunt, vt colligitur, *ex tex. c.*
443 *veniens de presbitero non baptizato, Silu. excom.* 1.§.7. *& Soto in* 4. *dist.*22.*q.*2.*a.* 2. possunt tamen indirectè priuari contubernio fidelium, interdicendo scilicet fidelibus, ne cũ illis conuersentur, vt per DD. citatos & latè *Sayr.lib.*1.*c.*8 *n.*6.& *Laym.lib.* 1.*tr.*5.*c.*4.*n.*1.
444 vbi idẽ dicunt de Cathecuminis, quia licèt aliquo modo sint subditi Ecclesiæ, tamen adhuc in Ecclesiam per baptismi iannam nõ sunt ingressi, vt certum est ex *Conc.Trid.sess.* 14.*c.*2 latè *Ricciullus lib.*3. *de iure personarũ cap.*4. *à num.*6.. Quod Ecclesia in neminẽ iudicium exerceat, qui prius non fuerit baptizatus. *Nau.c.*27.*n.*15. *Auila* 1..2.*c.*4. *disp. unica dub.*2. *Filliuce.tract.*11.*n.*177. Qui ex hoc in-
445 fert, primo hæreticos, schismaticos, apostatas à fide, posse censuris affici, secundò infideles vt supra non incurrere censuras latas a iure, & sic si percutiant clericum, non incurrere excom municationem canonis tertiò quòd & si sint notorij, clerici percussores, non tamen tenemur eos euitare.

Secundò pueri infantes, furiosi, amentes, cùm vsu rationis careant, & doli, ac contumaciæ incapaces sint, vllo modo possunt censura multari, & aliàs sententia censuræ contra eos lata, vtpotè continens intollerabilem errorẽ, nulla est, & inualida, *Sayrus loco supra c.nu.*2. quæ doctrina extenditur ad excommunicationem à iure, nam illam pueri, amentes, & furiosi non incurrunt, *Abbas cit.c.ab excom. sub n* 9. *de rescriptis*, vnde si clericum percusserint, non incurrunt excommunicationem canonis, vt ibid. notat idem *Sayrus*, & de duo-
446 bus clericis primæ tonsuræ, pueris, inuicem se percutientibus & si eliciant sanguinem in parua quãtitate è naribus, regulariter, q̃ nõ incurraut dictam excommunicationem, neque sint vitandi, ob dubium an peccauerint mortaliter. *Auila p.*2.*c.*5. *disp.*3. *dub.*13. *in* 3. *casu*, & tanto magis non debent declarari excommunicati, & si in excommunicationẽ iuris inciderint. Hoc autẽ est certũ ante vsũ rationis, sed an hoc etiam sit verum post vsum rationis vsque ad pubertatẽ. Respondeo in hac difficul. esse etiã, certum, quod si censuræ ab homine latæ sint, tales illis nõ adstringi, quia
447 vt subddit *Sayr. loco supra n.*4. & latius *Castrus Palaus t.*1. *tract.*3.*disp.*1.*punt.*24.*9.*2.*n.* 16. (vbi etiam reperies, quid dicẽdum de incursu in casus reseruatos) quia nec de iure citari possunt ad se defendendum, vel ad agendum, qui benè declarat, impuberem dici aliquẽ vsq; ad ann. quatuordecim, quidquid dicat *Hurtado de censuris in commun. num.*30. *ob textum apertum in cap.*1. *& cap. referente de delictis puero r.* Difficultas est de censuris à iure, sed placet opinio *Castri Palai sup.num.* 9. quod neque illas, quis ante pubertatem incurrat excepto si fuerit excommunic *canonis, si quis suadente, ob textus id* clarè decidentes, addo quòd etiam pro talis excommunicationis absolutione, non debet remitti ad Sedem Apostolicam & si illã petat post pubertatem, si ante illã incurrat *Ioannes de liganno tract. de censura eccles.*§.26.*n.*10. Videte etiã *Filliucium supra num.*13. *Dianam p.*3. *tract.*6. *resol.*88. *& p.*5.*tr.*9. *resol.*46. *& p.*4. *tract.*3.*re-*
448 *solut.*67. vbi an incurrat ante pubertatẽ ẽt irregularitatem ex delicto. In specie de excommunicatione lata contra non confitentes
449 in Pascate quòd non compræhendantur impuberes idem *Diana p.*4.*tract.*4.*resol.*207. de qua egi *sup.par.*1.*recoll.*18.*n.*7. vbi eorum opinioni me subscribo, quæ vult, sufficere ad hoc annũ duodecimũ incõpletũ. An pueri nõ

dum

dum habentes vsum rationis, includantur in in-
450 terdicto ad effectum, vt eo tempore, possint sepeliri in loco sacro, *infra cùm de interdicto*, videte pro nunc *Auilam par.* 5. *disp.* 5. *dub.* 5. Amens,
451 vel ebrius pro crimine commisso ante ebrietatē, potest excommunicari, præter DD. citatos *Filliucius supra nu.* 132. *& seq. Layman lib.* 1. *trac.* 5. *c.* 4. *num.* 3. *post Suarez disp.* 5. *sect.* 1. *num* 20. vbi dat exemplum de eo, qui ante furorem mandatum dedit percutiendi clericum, qui fuit percussus postea, quando mādans in furorē lapsus est.

Tertiò vniuersitas, communitas, vel collegium non pōt excōmunicari ab homine *Nau. c.* 27. *n.* 13. intellige si immediatè ead. sententia feratur in vni-
452 uersitate, & collegium, quia tunc erit inualida, & & nulla, secus si sigillatim contra singulos de vniuersitate, & collegio, etiam si omnes de communitate excommunicarētur, *Auila p.* 2. *c.* 4. *disp. vnica dub.* 5. *in* 3. *conclus. & dub.* 6. *Reginal. lib.* 9. *n.* 179. *Conink disp.* 13. *nu.* 48. *Hurtado de excommunicat. disp.* 12. *nu.* 7. ratio assignatur in *c. Romana* §. *in vniuersitatem de sententia excomm. in* 6. quòd scilicet aliàs innocentes possent sub hac censura comprehendi, & per consequens talis sententia contineret intolerabilem errorem; Intellige secundò, quādo excommunicarentur pro crimine communi, secus si pro diuersis criminibus, *Hurtado loco supracitato*. Dixi ab homine quia possunt declarari excommunicati omnes de communitate, s. incurrisse excōmunicationem iuri annexam, vt per eundem *Hurtadum loco supracitato*,
453 quod autem dicunt DD. contra *Ledesmam, apud apud Sayrum lib.* 1. *cap.* 8. *nu.* 16. Summum Pontificem posse ferre excommunicationem aduersus vniuersitatem, quia non subijcitur iuri positiuo; procedit, vbi præcedente examine constaret, omnes, & singulos de vniuersitate, esse delinquentes, quo casu, subdit, *Auila supra dub.* 6. *conclus.* 3. Si proferetur ab alio Prælato, neque esset inualida, licèt esset illicita, quod vltimum non placet, quia in illo textu non solum simpliciter prohibetur talis sententia; sed etiam irritatur, & annullatur, hoc enim significant illa verba, quæ ibidem leguntur (*pœnitus probibemus:*) ita *Dominicus de Sancto Gemin. in d.* §. *in vniuersitatem ante finē*, quando autem Papa excommunicaret Vniuersi-
454 tatem, & si aliud non exprimeret, non intelligitur excommunicare nisi delinquentes, *Sayrus supra sub num.* 116. vbi hoc dicit esse probabile.

Nota supradicta procedere quò ad sententiam particularem, quia sententia generalis, vel statutū contra illos de collegio, vel vniuersitate, aliquid facientes, vel ommittentes facere, nō pōut dici lata contra vniuersitatem, sed contrà singulos delinquentes. *Auila loco suprac. vers.* 4. *conclusio*, & ideo si totum collegium id faceret, vel committeret; incurrerent omnes in excommunicationem. *Reginaldus loco suprac.* Hac occasione quæri potest quomodo intellgi debeat illa excommunicatio lata à S. Pontifice pro certo Monasterio contrà
455 eos, qui cōmodauerint exteris, bona Sacristiæ addicta, an si totum Capitulum Monasterij, seu oēs de Capitulo, alicui cōmodauerit dicta bona, incurreret oēs illi de capitulo dictā excōmunicationem. Cui quęsito respondi in facto, quòd si dicta excōmunicatio fuit lata ad instātiam eiusdem capituli, nullus ex eis, illam incurreret, cū secūdum eorum intentionem debeat ligare, scil. quando capitulum non iudicabit esse expediens illa bona cōmodare, secus si ad instantiā Prælati superioris, vel eius, qui donauit dicta bona Monasterio, tunc omnes illi de capitulo consentientes dictæ cōmodationi, vt ita dixerim, incurrerent.
456 Limita conclusionē nō procedere quò ad suspensionem, & interdictū, cùm istæ censuræ possint ferri contra communitatē, & quando feruntur ob culpam Gubernatoris, etiam innocentes essent suspēsi, & interdicti, vt infra suis locis. Videte pro nunc *Auilā p.* 3. *de suspens. disp.* 3. *dub.* 2. *Tertia &* 4. *conclus.*
457 Quartò Mortuus non potest excommunicari, quia ecclesiæ collata fuit potestas ligandi, & soluendi super terram, mortui autem non non dicuntur esse super terram, sed extra terrā. *Alfonsus à Castro lib.* 2. *de iusta hæreticorum punitione cap.* 19. *& alij supracitati* communiter, potest benè declarari defunctus excom-
458 municatus, eo quòd crimen viuens commisisset, cui de iure adest excommunicatio ipso facto, pro illo tunc, annexa, vt habet *Alfonsus, loco citato*, maximè ad finem, vt eius cadauer careat sepultura, vel ne pro eo oretur, &c. quod quod est verum etiam si ipse mortuus sit cum signis contritionis. *Auila citata disput. vnica dub.* 8. *Suarez disp.* 5. *sect.* 1. *Filliucius supra num.* 223. *Sayrus lib.* 1. *c.* 8. *nu.* 8. *Layman, & Conink locis suprac.* Dixi ipsofacto pro illo
459 tunc, quia si quis mandauit percuti clericum, vel venenum ei præbuit, & antequam clericus erit verberatus, vel mortuus, ipse ab hac vita discedat, non potest sequuta percussione, vel vel morte clerici, excommunicari, vt dixi supra *recoll.* 1. *num.* 146. & 339. sicut etiam quando aliquis sub pena excommunicationis ipso facto
460 iussus est aliquid facere intra certum terminum, si ante terminum completum, vita functus sit, neque adueniente die termini, potest declarari excommunicatus, quia isto tunc quòd verè incurri potest excommunicatio, est incapax illam incurrendi, cùm effectus sit alterius fori. *Sayrus, & Filliucius locis supracitatis*. Quomodo autem excommunicatus in articulo mortis, vel post mortem, absoluendus sit, aliàs à nobis dictum fuit supra *par.* 1. *recoll.* 5. *nu.* 63.
461 Quintò, Rex, Imperator, alijque Principes absoluti licèt de iure antiquo poterant excommunciari ab Epo, secundum tamen ius nouum, non possunt excommunicari nisi à Summo Pōtifice, hoc ius nouū, esse priuilegium, vel consuetudinem, asserit *Filliuc. supra num.* 134. *ad finem, & Auila putat loco suprac. dub.* 4. *concl.* 2. esse communem DD. sententiam, quòd autem

nō possit esse validū priuilegiū, vt quis nequeat
462 à Romano Pontifice, excommunicari, post *Vgolinum*, probat *Reginaldus lib.9. num.144.*
463 Idem dicendum de Cardinalibus, ipsi enim non possunt excommunicari, nisi a S. P. *Sayrus cit. cap.8. num.23.* vbi querit, etiam an ipsi incidant excommunicationem latam generaliter à iure, & concludit affirmatiuè, vbicumque eorum expressa non sit facta exceptio; qui etiam subdit *num.25.* Cardinales iam non Episcopos, non incurrere suspensionem, vel interdictum, sicut Episcopos, nisi eorum sit facta expressa mentio. Idem dicendum de Regibus, Imperatoribus, ac alijs Principibus absolutis, cum enim ipsi possint excommunicari à Papa, in-
464 currunt censuras à iure latas, quia istæ censuræ sunt latæ à Summis Pontificibus, non tamen debent declarari tales nominatim; nisi à Papa videre *Dianā p.3. tr.1. res.9.* vbi etiā agit de Prorege.

465 Sexto exempti à iurisdictione Episcopi, & si sint subditi ipsius rōne domicilij, originis, vel beneficij, non possunt ab eo censuris multari, & aliàs latæ sunt ipso iure nullæ *cap. cum cappella & c. quanto de priuilegiis, cum aliis allegatis à Sayro lib.1. c.16. n.17.* Sed quia inter exēptos primum locum obtinent Regulares, quæro.

An Regulares sint subditi Diœcesano, ita vt ab eo possint censuris multari.

466 CONclusio: Regulares Religionum approbatarum non sunt subditi Diœcesano, ita vt ab eo possint excommunicari, suspendi, vel interdici: Probatur quia reperiuntur non solū in iure, sed etiam in diuersis Constit. Summorum Pontificum, exempti à iurisdictione ipsorum Diœcesanorum, De iure, patet dicta exemptio in *cap 1. de priuilegijs in 6. Constitutiones Summorum Pontificum habentur in compendiis Priuilegiorum Mendicantiū, Sancta Maria Fulsensis, nostra Religionis, & caterarum similium, verbo exemptio, & verbo excommunicatio, & nouissimè refert* Lezzana *part.1. c. 11. nu.13. ad finem; Nam vt dixi, supracitata par.2. recoll.10. in principio.* Omnes Religiones approbatæ hodie communicant inter se omnia priuilegia.

Ex qua conclusione sequitur, quòd excommunicatio, vel alia censura lata à Diæcesano contra Regulares exemptos, vt supra sit nulla,
467 tanquam lata absque iurisdictione. *Auila p.2. c.6. disp.1. dub.1. Sanchez lib. 6. opusculorum moralium cap.9. dub.1. n. 28. Vgolinus de censuris tab. 1. cap.2. §.12. num.4. cum aliis, quos refert, & sequitur Megalius parte tertia lib. 1. c.3. n.39. ad fin.*

Ampliatur primo, vt neque ipsi Regulares, vt supra, incurrant excommunicationes, vel
468 alias censuras ab eo latas, per statutum, vel per sententiam generalem, ita Doctores, qui
469 docent, leges latas per Episcopos, seù constitutiones synodales, aut prouinciales Episcoporum non obligare Regulares, nisi ex decentia, seu ratione scandali euitandi, & sic etiam, nec ad illas teneri vi directiua, seu ratione cōformitatis cum alijs, quos probant *Suarez de legibus lib.4. c.20. num. 11. Salas de legibus tract. 14. sect.4. num.43. Portellius dub. regul. verbo lex num.1. Basilius Pontius de matrim. lib.1. cap.7. numero 31. Zanardus in suo directorio Theologorum, & confessariorum parte secunda, pracepto 4. cap.12. in fine. Castrus Palaus to.1. tract. 3. disput.1. p.24. §. 6. ad finem Riccius 3. parte praxis resol.379. & alij*, quos sequitur *Diana p.p. tract.10. de legibus resolut. 11. Contra Vasquez, Sanchez, & alios* ab eodē relatos, quibus accedit *Lezzana prima parte sua summa, qq. Regul. c. 11. n 13.* in terminis nostris *docent doctores*, quos retuli *supra p. p.*
470 *recoll. 5. nu.33.* vbi de suspensione lata in aliquibus Constit. Synodalibus contra Confessarios non obseruantes quosdam ritus in confessionibus audiendis, & *2. par. recoll.1 num. 241.* vbi de suspensione lata eodem modo contra
471 toties non accedentes ad lectionem casuum conscientiæ, quibus accedit *Fagundez lib. 1. in primum praceptum Ecclesia cap.7. num.10. ad finem*, vbi quòd Regulares non incidant in excommunicationem latam ab Epi-
472 scopo contra alloquentes cum monialibus, de qua re etiam *Diana par.3. tract.2. resolut. 48. vers. nota 8.* & iterum *ibid. resolut. 103.* adest declaratio *S. Congreg. apud Quarantam verb. Monasteria Monialium fol. mihi 350 Barbosam alleg. 102. nu.73* Quid autem possunt Episcopi cum Regularibus hodie circa hanc ma-
473 teriam loquutionis Regularium cum monialibus post Constitutionem Gregorij XV. de de exemptorum priuilegijs, vide supra *par. 2. recoll. 11. num.200.* & post ea ædita, tractat etiā *Nouarius in summa Bullarij, cum de exemptorum priuilegijs.* clarius hæc ampliatio ponitur *à Pasecio in sua Praxi nouissima par. 2. cap. 3. q.6. nu.59. ibi. licèt Regulares exempti, ab Episcopo excommunicari non possint, nec ligentur statuto Episcopi, excommunicationem annexam trahente.* Ex quibus resoluitur dubium nuper propositū de Regulari quodā, qui lacerauit, vel deturpauit cedulones affixos per Episcopū. An incurrat excommunicationē ibi appositā, per illa verba, *Lacerantes, deturpantes, &c.* & dixi in rigore, illum non incidisse in excommunicationem, cum sit generaliter lata, nec expressè ēt ad Regulares extēsa ex supradictis; sed benè puniri posse dictū Regularē ab ipso Episcopo, quia potest Episcopus, & eius Vicarius punire etiam exemptos turbantes eius iurisdictionem, vt notant DD. communiter in *cap.1. ext. de offic. delegati*, quos enumerat, & sequitur *Farinacius in praxi criminali quast.114. nu. 67. & cons. 134.* vbi hoc extendit, etiam si istæ personæ exēptæ essent personæ publicæ habentes, dignitatē

&

& iurisdictionem: ratione enim offensæ iurisdictionis, qui aliàs non erat iudex, efficitur iudex ad notata per *Fraxim Archiepiscopalem Neap. cap. 11.* vbi de offendentibus Cursores Curiæ ecclesiasticæ; in terminis lacerantium, & deturpantium edulones, vt supra, loquendo de exemptis *Bellettus in disquisitione clericali p. 1. tit. de fauo: clericorum reali §. 5. nu. 25. & nouissimus, Ciarlinus in suis disceptat. forensibus c. 48. nu. 8* vide ēt *Iulij Cart. dec. 75. à n. 18.*

474 Ampliatur secundo, vt neque à Legatis à latere possint dicti Regulares censuris multari. *Rodriguez p. 1. summa cap. 74. n. 4. casu primo*; intellige, vt per *Villalobos t. 1. summa tract. 16. difficult. 5. num. 13. vbi sic ait: si el Legado à latere puntera alguna descommunione comune aunque sea Paulina, nō liga los Religiosos, si no es, que se declare en ella, como concedio Nicolao V.* vnde quod cōcludit *Sanchez lib. 6. opuscul. moral. cap. 9. dub. 1. nu. 19.* scilicèt Legatum à latere habere iurisdictionem in exemptos, procedit quando specialiter ferret censuras contra eos, in terminis *Nouar. in sua Lucerna Regularium verbo excommunicare nu. 7. & 8.*

Ampliatur tertio, vt neque ipsi Regulares volentes possint se subijcere Episcopis vel Legatis in hac materia, cùm ipsi non possint renuntiare huic priuilegio, quod est concessum Religioni, nisi præcedente licentia Summi Pontificis, vt declarauit Sacra Congregatio apud *Coebier. de iurisdictione in exemptos p. 2. q. 7. in principio, de qua re etiam agit Diana p. 3. trac. 2. resolut. 134.*

475 Ampliatur quarto, vt nomine Regul. non solum veniant Moniales, ipsis Regularibus subiectæ, quæ gaudent eisdem priuilegijs, vt dixi supra *par. 2. recoll. 11. num. 191.* sed etiam ve-
476 niant famuli ipsorum, seù sibi seruientes; nam ex *Concilio Tridentino sess. 24. c. 11. eximuntur à iurisdictione Ordinariorum*, licèt ibi hoc restringatur ad familiares actu seruientes ipsis Religiosis, ac sub eorum obedientia existentes, & etiam intra septa, ac domos religiosorum commorantes: ita *Ioannes Cruz lib. 2. de statu Religionis cap. 5. dub. 4. conclus. 1.* latius declarat nouissimus *Lezzana par. 2. sua summa qq. Regul. cap. 16. nu. 14.* in terminis nostris loquendo, quòd famuli, vt supra non possint excommunicari, vel interdici ab Episcopo, præter *Villalobos loco supracitato, post alios Portellius in suis dubijs regularibus verbo famuli. nu. 4.* vbi *nu. sequenti* idem asserit, fuisse con-
477 cessum pro familiaribus militum Sancti Ioannis Hierosolimitani, intellige de famulis seruiētibus, eorum Monasterijs, & Ecclesijs, non autē singulis militibus, de qua re vide *Riccium par. 2. praxis resol. 41. nu. 3. Lezzana*, tamen loco *supracitato n. 23.* iuxtà limitationem *Leonis X.* restringit hoc priuilegium pro familiaribus, nisi causam dederint excommunicationi, vel interdicto, aut dantibus, auxiliū, cōsiliū, & fauorē pstiterint, aut nisi specialiter excōmunicari, vel interdici cōtingerint, quod intelligunt alij Authores supracitati, quando adest speciale mandatum Papæ, hoc enim habetur in concessione Alexandri VI. Item regularium appellatione
478 hoc casu veniunt etiam Milites Sancti Ioannis Hierosolymitani, vt patet ex proximè allegatis, & habetur in spetie per *Mirandam par. 2. sui manualis Prælatorum Regular. q. 35. art. 11.* de alijs Militibus aliorum ordinum militariū; quinam ex eis habeant priuilegium exemptionis à iurisdictione Ordinariorum. Vidde *Lazzanam citata par. 2. cap. 5. nu. 18. & sequen. & Nouarium in lucerna Regular. verbo milites*, qui in specie asserunt id de Militibus Sancti Stephani Florentiæ, & Sancti Lazari Sabaudiæ, vbi de alijs militibus Sancti Iacobi de Spata, Calatrauæ, & Alcantaræ tantū dicunt gaudere fori, ac Canonis priuilegio. Venire etiam nomine regularium Nouitios dum manent in re-
479 ligione, & si ipsi neq. etiam à Prælato regulari nequeant excommunicari, probat *Sanchez lib. 6. opusculorum moral. cap. 9. dub. 1. num. 31. & 38. vt latius infra suo loco.*

Veniunt etiam secundū omnes non solum
480 Conuersi, sed etiā Oblati, & Donati, si emiserint in ea Religione tria vota, vel volūt emittere illa, quia mutato habitu maneāt in Monasterio tanquam Nouitij; Nam omnes isti gaudent priuilegijs Religiosorum, & sunt verè Religiosi, *Lezzana t. 1. c. 30. nu. 18. quicquid dicat Graff. p. 1. decis. lib. 3. c. 5. nu. 88.*

Difficultas esse pōt de alijs Oblatis, & Donatis, qui bona sua obtulerunt Religioni, & ibi, vel alibi, etiam matrimonio coniuncti, manent mutato habitu, non tamen professionem emittunt aliquo tēpore, an gaudeant priuilegijs Religiosorum? Nam *Lezzana t. 2. cap. 8. sub n. 31.* distinguit, vel isti seruant conditiones à Sacra Congregatione Cōcilij, pro illis nupèr assignatas, quas ipse post *Barbosam in collect. Bull. & Decretorum*, refert *ibi nu. 8.* quas etiam habetis per *Dianam t. 5. ad fin: tit. Declarationes &c. n. 47.* Vel non seruant dictas conditiones; primo casu gaudent priuilegiis Religiosorū, licèt non sint verè Religiosi, non autē secundo casu, nam & si cōditiones, vt ipse aduertit, emanatæ sint ad finē declarandi, quando tales potiantur priuilegijs fori, & immunitatis à secularibus exactionibus, ille tñ habent locum in alijs priuilegijs, Religioni cōcessis, vndè patet, quomodò hodiè intelligendus sit. *Baiardus ad Clarū §. fin. q. 35 n. 20.* vbi querit, de quo foro sint isti Oblati. *Adde Sacram Congregationem Conc. vt per Dianā loco supra cit.* interrogatā, an iurisdictio, quæ vigore *Conc. Tri.* competit Ordinariis in oblatos carētes qualitatibus ibi expressis, intelligatur tributa Ordinario cumulatiuè cū Superioribus Religionis? Respōdisse affirmatiuè, & q eadē Iurisdictio vt supra tributa Ordinario intelligatur pro causis criminalibus tantùm, non au-

autem ciuilibus.

481 Tertiarij Sancti Francisci, an etiam veniant appellatione Regulariū, ita vt gaudeant priuilegio fori, & Canonis, olim fuit magna dissentio inter Doctores, vt est videre apud *Carolum de Grassis tract. de effect. clericatus effect. 1. nu. 93* sed hodiè est certū, illos non gaudere dictis priuilegijs, nisi collegialiter viuant in domib' Religiosis, sub regimine, vel obedientia Episcopi, aut suorum Superiorum, emissis tribus votis essentialibus, ità non solum respondit Sacra Congregatio in vna Anconitan. apud *Carolum de Grassis sup.* sed iterū de anno 1618. & referūt *Nouarius, & Ciarlinus locis infra citandis*, qui *Ciarlinus* post hæc iàm concinnata visus, latè tractat de hac materia, quibus ab eo allegatis addo *Riccium par. 1. praxis deci. 88. & Squillant. de priuilegijs cleric. c. 6. n. 33. & c. 7. n. 42.*

482 De mulieribus Bizzochis, quas vocant sorores Tertij Ordinis, quæ habitant in eorum domibus, & emiserunt votum castitatis simplex, ibique virginalem, vel cęlibem vitam, habitu mutato seruant, dicas non solum gaudere priuilegio fori, *vt in Constitutione Leonis X.* Declaratoria alterius Gonstit. eiusdem S. Pontificis *Incipiēte in Sacro Lateranensi* Concilio, *Apud Quarantam verbo priuilegia Regular. fol. mihi* 405. ibi *ita vt mulieres virginalem, aut cælibem vitam simpliciter vouentes, & in Consanguineorum, & Affinium suorum, aut proprijs domibus, vel seorsum habitantes, priuilegijs, & immunitatis prædictis* (nempè quibus Fratres Tertij Ordinis) *in omnibus, & super omnia frui, & gaudere debeant, non obstantibus &c.* ac etiam priuilegio Canonis, vt probant *Riccius part. 2. decis.* 88. *& Squillantes c. 6. de priuilegijs clericorum num. 33.* sed etiam

483 sunt exemptæ à iurisdictione Ordinariorum *vt declarauit Sacra Congregatio Sacri Concil. anno* 1618. *sub Paulo V. S.* P. ferè eisdē verbis, quibus Leo supra. ibi, *Quinimò huiusmodi mulieres, si vitam virginalem, aut cælibem simpliciter expresseq. vouerint, & in Consanguineorum, & Affinium suorum, aut proprijs domibus, vel seorsum habitantes supradictis priuilegijs Ordinis, cuius Tertia Regula habitum deferunt, exemptionemque ab Ordinarij iurisdictione frui debent, quemadmodum idem Leo postea declarauit cōst. edita &c.* referūt *Fratr. Nouarij vnus in Sum. Bullar. recentionū, verb. Tertiarij, & alius in Lucerna Regul. eodē verbo. & Ciarlinus in suis controuersijs forens. c.* 18. qui refert alias declarationes *nu.* 18. in quibus Sacra Congregatio declarauit, has Tertiarias esse subiectas Ordinario, à Superioribus Regularium non posse molestari, & iterum, quòd subiaceant Parocho in cuius Parochia degent, & si delinquerint, puniri debere ab Ordinario, quæ declarationes cessant. stante dicta declaratione de anno 1618. vbi illis datur exemptio à iurisdictione Ordinarij. Aduerte tamen quod eadem *S. Congreg.* in specie cōcedit facultatem Ordinarijs ferendi censuras contra

484 præfatas Bizzocaras, quando scilicèt nollent obseruare modum circà habitum ibi præfixum nempè non deferendi velum, quod vocant *sottogola*, & etiam *patientiam*, hanc declarationē refert idem *Nouarius in supr allegata Lucerna Regul. verbo Tertiarij nu.* 5. *Ciarlinus in suis controuersijs forens. cap. 18. à nu. 21 De mulie-*

485 *ribus* quæ in Conseruatorio viuunt cum habitu religioso vt Romæ sunt illæ Turris speculi, de quibus *Nauar. cons. 6. & 7. de stat. Monach.* id tantò magis affirmandum, si etiam collegialitèr viuant sub gubernio regularium, sed secùs est de his quæ ibidem absque habitu sunt, de quibus *Praxis Archiepiscopalis cap.* 55. vide *etiam Sanch. lib. 6. summa cap. 15. num. 14. & Mirandā de sacris Monialibus q. 1. ar. 3. & 4.*

Hæc conclusio sic ampliata, limitatur in casibus, in quibus expressè in *Sacro Concil. vel in Constit. Summorum Pontificum* datur hæc

486 facultas ipsi Episcopo. Casus huiusmodi pro *Conc. Trid.* tres sunt. Primus est, quando Nouitijs abeuntibus ante professionem, Regulares nollent restituere omnia, quæ sua erant, vt habetur *sess. 25. cap. 18. de reformat.* ibi, *quod vt rectè fiat, Episcopus etiam per censuras Ecclesiasticas, si opus fuerit compellat.* Secundus vbi tractatur de restituenda, vel conseruanda clausura sāctimonialium. ibid. *sess. 25. cap. 5.* ibi *inobedientes, atque contradicentes per censuras Ecclesiasticas &c.* Tertius quando tractatur de osseruandis circà locum, vel alia, in Missarum celebratione, ibidē *sess. 22.* ad finem in decreto de obseruandis, vel euitandis in celebratione Missæ. *Addit Riccius 2. part. Praxis resol.* 210. *& 4. parte resol.* 379. ideō posse facere Episcopum, in casu, quòd Regulares nollent obseruare in suis Ecclesijs dies festos, quos Episcopus in sua Diœcesi seruandos statuit, *& Rodriquez, apud Lezzanam part. 1. cap. 11. num.* 11. quando Superiores nō facerent legere Sacram Scripturam in Monasterio, cui obligationi satisfaciunt hodiè vbi facerent legere Theologiā Scholasticam, vel Moralem. Sed si hoc volūt dicti Authores ex eo, quia in dictis decretis constituitur Episcopus Sed. Apostolicæ Delegatus, hoc non sufficit, nam etiam in Decreto supra relato *de obseruandis, vel euitandis in Missa celebratione, cōstituitur Episcopus Delegatus Sedis Apostolica*, & tamen explicatur etiam, quòd possit eo casu censuris, & alijs pœ-

487 nis contrà Regulares procedere. *Adde ex Decreto Vrbani Octaui circà venerationem eorum, qui cū martyrii, aut sanctitatis fama sunt mortui. die 13. Martij 1625. apud Tamburrinum de iure Abb. t. 1. disp. 15. q. 7. sub num.* 53. *fol. mihi* 181. dari facultatem Episcopis, Regulares contrauenientes dicto Decreto, suspendere à diuinis. Sed nunc quæres,

An

An in illis casibus, in quibus vi Concilij Tridentini, Regulares possunt compelli per Episcopum Diœcesanum, concedatur vt etiam censuris possint ad hæc obseruanda, adstringi.

HAnc difficultatem in hunc locum remisi, *supra par. 2. recoll. 2. num. 298. ad finem* vbi aliquos ex istis casibus, in quibus datur facultas Episcopo Diœcesano compellendi Regulares, enumeraui, de quibus etiam latius *agit Riccius par. 1. praxis decis. 654. Parisius lib. 3. de resignat. benefic. quæst. 11. Portellius verb. Episcopus. Lezzana part. 1. cap. 9. ad finem, & cap. 11. à nu. Sanchez in Opusculis moralib. lib. 6. cap. 9. dub. 2. Barbosa de potestate Episcopi allegat. 105. in num. 13. & Vulpe in sua praxi iudiciali fori Eccles. cap. 42.* Quæritur igitur an
488 ex eo, quia Episcopus possit vi Conc. Tridentini compellere Regulares in prædictis casibus v.g. vt publicent censuras, ac dies festos in eorũ Ecclesijs, vel vt intersint processionibus (qui nõ habent priuilegium non accedendi ad illas, pro vt sunt ferè omnes clerici Regulares, qui hoc priuilegium communicant, à nostra Religione, vel fuit illis concessum ad instar ipsius, cui primò fuit id concessum) vel vt non admittant exteros ad celebrandũ in eorum Ecclesijs &c. Episcopus possit ad id compellere illos sub censuris? Hæc difficultas latè examinatur per *Sanchez lib. 7. de matrim disp. 22. a nu. 22.* qui refert duas sententias sibi contrarias. Primam *Salzedi.* quam defendunt *Riccius, & Genuensis quos refert, & sequitur Barbosa de officio, & potestate Episcopi allegatione* 105. *nu.* 15. *par.* 3 in casu processionum, & sic declarasse *Sacram Congregationem*, testatur post *Franciscum Leonem, Maceratensis var. resol. lib. 1. resolut. 112. casu 35. ad finem*. Hæc opinio affirmat, Episcopum posse his casibus vti etiam censuris in compellendo Regulares. Secundam negatiuam, quam probat idem *Sanchez loco supracitato num. 23. & confirmat lib. 6. summa cap. 1. nu. 14. ad qua loca, etiam se remittit, in Opusculis moralibus, supracitato cap. 9. dub. 2. nu 14. Tamburinus Scortia, & alij, quos sequitur Diana par. 3. tract. 2. resol. 76. Portellius in suis dub. Regularibus verbo Episcopus n. 5. Quaranta, Gambarus, & Henriquez, quos refert, & sequitur Lezzana part. 1. sua summa quæstio. Regul. cap. 11. nu. 14. Accedit Nouarius in sua Lucerna Regularium verbo excommunicare nu. 5.* & si anteà *nu. 1.* dixerat, Sacrã Congregationẽ de anno 1633. in vna *Nibien. 7. Februar.* declarasse, quòd *Regulares* possint per Episcopos locorum excommunicari in casibus, in quibus ei subsunt. *Marcellus Vulpe in sua praxi iudiciali fori Ecclesiastici cap. 42. num. 26.* vbi respondet ad obiectionem, quæ fieri potest. ex *Conc. Trid. sess. 25. cap. vltimo de Regularibus.* quatenus mandat, obseruari omnia decreta, de Regularibus, non obstantibus priuilegijs, & deputat Episcopos executores. Probatur à *Sãchez loco supracitato* hæc opinio, cui etiã ego adhæreo, quia stare possunt hęc duo, quòd Episcopus possit compellere ipsos *Regulares*, & hoc possit alijs pœnis comminatis, & non censuris; ergo non per hoc, quia datur illi facultas compellendi *Regulares* ad id faciendum, censetur concessum, vt possit compellere per cen-
489 suras, lex enim noua simpliciter loquens accipit determinationem à lege veteri. *l. sestũdum ff. qui satisdare cogantur. auth. offeratur C. de litis contestatione, sed Concilium Tridentinum* est lex noua respectu *cap. 1. de priuilegijs in 6.* in quo disponitur, non posse *Regulares* excommunicari, suspendi, vel interdici ab Episcopo; ergo quando *Sacrum Concilium* dicit simpliciter, quòd potest Episcopus illos compellere vt suprà, debet ab isto textu recipere determinationem, & per consequens intelligi debet de compulsione cum alijs pœnis, non autem cum censuris; Confirmatur, quia quando voluit Sacrum Concilium quòd *Regulares* possint ab Episcopo compelli hoc speciali modo, scilicèt per censuras, expressit, vt in casibus suprà relatis, ergo signum est tantum in illis, non autem in alijs tribuere Episcopo talem authoritatem. & sic intrat regula illa, quòd expressum facit
490 cessare tacitum. *l. fin. C. de pactis conuentis.* quem tex. ad hoc allegat *Euerardus in suis locis topicis, in loco à simili*.

An Episcopus possit denunciare excommunicatum Regularem ob crimen, cui a iure, vel Apostolicis Constitutionibus est annexa excommunicatio, ab eo commissum, vt a fidelibus vitetur.

HOc quæsitum tangit remissiuè *Quaranta in summa Bullarij verbo Monasteria Monialium vers. hic tangenda veniunt fol. mihi* 350. vbi allegat Authores, qui affirmatiuè concludunt, posse scilicèt Episcopum eos denun-
491 ciare ad effectum, de quo supra; quam opinionem docuit etiam *Riccius par. 1. praxis decis. 654. nu. 3.* ita seruari in *Curia Archiepiscopali Neapol. testatur Genuensis in sua praxi cap. 57. in prima impressione. Nouarius in sua Lucerna Regul. §. excommunicare n. 6.* Sed lõgè probabilior est opinio negatiua, quam docuit *Nauar. cons. 2. de sententia excommunicationis,* & alij penès ipsum, Probãt ex modernis *Portellius ver. Episcopus nu. 9.* ibi *si Monacus percutiat clericum extra Conuentum, non potest Episcopus ipsum declarare excommunicatum, nec carcerare, coget autem superiorem, vt delinquentem puniat. Diana part. 3. tract. 2. resol. 35. allegatis alijs pro, & contra, suo more Lezzana par. 1. cap. 11. nu. 15. & clarius Marcellus Vulpe in sua praxi iudiciali fori Ecclesiastici cap. 42. nu. 25.* Ea ratione, quia non potest denũtiari quis excommunicatus, vt supra, nisi declaretur in illam incidisse, quæ declaratio

tio non potest fieri ab Episcopo, ex quo illa, quę requiruntur ad declarationem non possunt exerceri absque iurisdictione, & Regulares sunt exempti à iurisdictione Episcoporum vt dixi supra. Nec doctrina *Felini*, quam refert *Pasecius, apud Dianam loco supracitato,* quòd hoc casu Regularis possit citari ab Episcopo, & declarari, excommunicationem incurrisse, ad finem illum denuntiandi, ob regulā, concesso principali, cēseri quoque concessū accessorium, habet fundamentum, quia illud ad summum procedit quando adesset textus Canonicus expressus, vel Constitutio Summi Pontificis tribuens hanc facultatem Episcopo, quod non est in casu nostro, in quo tantum per argumentum deducunt, id Doctores docentes eam opinionem, quod non sufficit pro derogatione priuilegiorum, ad notata per *Felinum in cap. Nonnulli de rescriptis Suarez de legibus lib. 8. cap. 38. nu. 3. & cap. 14. nu. 8. Salas de legibus disp. 17. sect. 14 nu. 72. Bonac. eodem tract. disp. 1. quæst. 3. puncto* 8. *§.* 3. *nu.* 14. *Tamburinus t. 1. de iure Abb. disp. 16. q. 10. nu. 3.*

Ampliat *Lezzana loco supracitato.* etiam si tale crimen habens excommunicationem an-
492 nexam, fuerit quoque notoriè commissum à Regulari, allegans *Nau. loc supracitato,* & adducens paritatem rationis. Contrarium *autem docent, præter Vgolin. & Barbosam, quos refert, & sequitur Diana loco supracitato, Tamburinus t. 1. disp. 15. de iure Abb. quæst. 7. num.* 38. *Sanchez lib. 6. opuscul. moral. cap. 9. dub. 1. nu.* 29 qui hoc extendit etiam in eo casu, quòd talis Regularis delictum præfatum commisisset intrà claustra, & sic in loco exempto, quòd non est verum, vt patet ex declaratione infrà mox referenda, Nec obstat, quòd in notorijs cū non requiratur cognitio iudicialis, nec etiam sit necessaria citatio; & sic cesset, ratio, quæ militat in casu conclusionis principalis. Quia
493 etiam in notorijs tutius semper *vt ait Praxis Archiepiscopalis Neap. Genuens. c. 24. sub nu. 16. in principio,* quòd declaratio excommunicationis fiat parte citata ad dicendum causam quare non debeat declarari excommunicatus, quia vt ipse subdit, multa dicuntur notoria, quæ non sunt *& dixi supra n.* 142. fauet etiam *Alphonsus Villaut in sua practica Canonica lib. 3. tract. de modo procedendi in notorijs cap. vnico conclusione* 4. qui asserit, quòd *in criminibus notorijs ex consuetudine hodie obseruatur in practica, vt omninò requiratur sententia declaratoria, illud fuisse notorium crimen, & condemnatoria sententia contra criminosum talem; necnon & necessariò requiritur, vt cognoscatur, & declaretur per Iudicem, citato ipso reo ad hoc, vt possit dici delictum notorium, quod excusationem non habet.* Item immediatè subdit ista alia verba. *Hæc conclusio probatur practica ipsa Curiarum vtriusq. fori,* nec non authoritate *Iulij Clari lib. 5. §. fi. q. 9. n. 4. vers. quæro nunquid in notorijs.* id autem quod refertur. f. Sacram Cōgregationē de anno 1633. apud *Barbosam in collectanea Bullarum, & decretorum verbo Regulares, & Episcopus* de-
494 clarasse pro opinione contra nostram ampliationem, quæ cantat, vt sequitur. *Episcopi possunt declarare excommunicatos Regulares ob delictum notoriè extrà claustra commissum vt ab alijs euitentur,* ego etiam concessi antequam viderem dictam declarationem, supra *par. 2. recoll. 11. num.* 19 vbi quòd hoc casu, absolui talis debeat à suo superiore Regulari satisfacta parte, quibus illic allegatis Addo *Portellium post Rodriquez verbo Prælati potestas ad absoluendum nu.* 25. & perconsequens Episcopum habita fide à superiori de tali absolutione debere cedulones amnouere, sed hic casus spectat ad aliū casum, de quo infrà *num.* 496. *ad finem*, qui raro occurrit ob prudentiam Dominorum Episcoporum. Quomodò autem pro eodem delicto notoriè commisso extrà claustra, & in flaganti reperto ipse
495 Regularis ab Episcopo possit detineri in carceribus; declarauit *eadem Sacra Congregatio Concilij his verbis. Quando extrà claustra Regularis delinquit notoriè, dubitatum fuit an detinēdus sit in carceribus Episcopi, donec processus in Curia Episcopali conficiatur, eoque compilato, instante superiore, remittendus sit vnà cum processu puniendus, an potius non expectata compilatione processus, statim remittendus sit ad Superiorem vnà cum his probationibus, quæ habentur? Sacra* Congregatio Respondit, *statim, remittendum esse, etiam posito quod Superior nullam instantiam faceret.* hanc declarationem refert *Marcellus Vulpe in sua praxi cap. 42. num. 23.* qui subdit ex *Genuensi* quod si Episcopus *differret capere informationem, et Regularem petentem remitti, vt ipsum carceribus vexaret, non euitaret excommunicationem.* fauet etiam huic doctrinæ *Sanchez lib. 6. opusc. moral c. 9. dub. 1. nu. 30.*

Nota, hæc procedere in Regulari, qui etsi
496 degit intrà claustra, tamen deliquit extrà claustra, quia si etiam degeret extrà claustra, si deliquerit tūm notoriè, tùm nō notoriè potest puniri ab Ordinario tanquam Sedis Apostolicæ delegato, vt habetur in *Concilio Tridentino sess. 6. cap. 3. de reformatione, Quaranta verbo exemptio vers. visitare punire, Duardus lib. 1. in Bullam Cœnæ cap. 1. quæst. 4. num. 129. ad finem, Barbos. de off. & potest. Episcopi allegat.* 105. *nu.* 14. videte *nouissimum* Ciarlinum *in suis controuers. forens. cap.* 50. vbi de quodam regulari reperto cum cōcubina qui etiam erat Superior monasterij, de quo malè, sua pace, dicit detinendum esse, donec Prouincialis de hoc ab Ordinario certiorato, declararet cui sit consignandū, quia iuxtà declarationē supra relatā sufficit instantia ipsius carcerati. Secundum quod *Concilium* quando Regularis degit in Monasterio, si extrà claustra notoriè delinquat

non

non potest puniri ab Ordinario; sed benè Episcopo instante, à suo superiore puniēdus est intra tempus ab eodem Ordinario præfigendum, qui superior, eundem Ordinarium de punitione certiorem reddere debet, vt *habetur ibidem sess. 25. cap. 14. de reformat. de quare* adest Constit. *Clementis VIII. incip. suscepti muneris 18. Martij* 1596. vbi de remedio, quo potest vti Episcopus, quando Superior in aliū locum delinquentem remiserit, & pœna, quam potest imponere ipsi Superiori, & tractant latè *Vulpe cit. cap. 42. à nu. 21. Lezzana cap. 16. num. 26. Tamburinus cap. 1. de iure Abbatum disp. 15. quæst. 7. in principio, & Sanchez in opusculis moralibus lib. 6. c. 9. dub. 2. vbi etiam num. 4. docet,* quod ad effectum de quo supra, degere
497 intrà claustra dicitur is, qui manet extra, sed cum licentia Superioris, vbi de Regulari curam animarum exercente extrà Monasterium, vel eo qui existit in aliqua domo ad erectionem Monasterij destinata, circà quem vltimum casum *refert Vulpe loco citato declarationem Sacræ Congregationis Concilij.* Quomodò autem
498 Regulares se defendere debeant, quando Ordinarius extrà casus permissos, vel in illis excedendo, procederet. Latè *Sanchez loco citato dub. 4. & 5.* quem omninò ad hoc videatis, quia clarius & maiori cum fundamento loquitur, quàm *Tamburinus cit. disput. 15. quæst. 6.* Sed his absolutus, vlterius quæro.

Qui Superiores Regulares habeant facultatem censuras ferendi in suos subditos.

VT Regularibus, inter quos licèt indignè adscribor, circa hanc materiam consulā, hic distinctè de iuridictione Superiorum, ergà ipsos in ferendis censuris, agere decreui, in qua re, prius quæ certa sunt proponam, & deindè, quę incerta nostro modo resoluam.

499 Primò certum est, Generales, & Prouinciales, similesque supremos Prælatos, quouis nomine nuncupentur, posse ergà suos subditos ferre censuras: isti enim secundum omnes habent iurisdictionem ordinariam in vtroque foro: scilicèt Generalis quò ad omnes de Religione, & Prouinciales, quò ad illos de sua quaq; Prouincia, vt dixi supra *par. 2. recoll. 4. à n. 28.* & si ibi loquar in terminis absolutionis, & sic fori interni. Tamen quòd etiam habeant iurisdictionem quò ad forum externū, seu vt alij dicunt coerciuam, patet ex eo, quia fuerunt exempti regulares à iurisdictione Episcoporū, quò ad vtrumque forum, exceptis quibusdam casibus, de quibus mētionem feci sup. *à n. 486.* & latè prosequuntur *Tamburrinus in suo trac. de iure Abbat. t. 1. disp. 15. dub. 6. Marcellus Vulpe in sua praxi iudiciali fori ecclesiastici c.*
500 *42.* vbi *n. 1.* affert causam dictæ exeptionis, ex *text. in cap. nimis graue de excessu Prælatorum, & clem. vnica, eodem titulo.* scilicèt quia dicti regulares malè tractabātur ab Episcopis. Positā enim dicta exemptione, necesse erat, vt iurisdictio Episcopalis circa ipsos regulares, alijs tribueretur, seù quòd alij Prælati succederent in locum Episcoporum, sed tales Prælati non possunt esse alij, nisi Generales, vel Prouinciales, vt supra, ergo ipsi habent eandem iurisdictionem ordinariam, non solum quò ad forū internū: sed etiā quò ad forū externū ad coercenda crimina & delicta ab eis patrata, nō solū contrà constitutiones, & regulas; sed etiam cōtra legem diuinam, vel Ecclesiasticam; vt aliis allegatis habetur per *Sigismundum à Bononia tract. de elect. dubio 124.* qui *dubio 51.* declarat, quomodo sit verum id, quod dixit *Rodriquez,*
501 Prælatos regulares, nedum posse in suos subditos (si non essent prohibiti) quidquid possunt Episcopi in suos, sed etiam quidquid potest Papa in vniuersa Ecclesia Dei, *Tamburrinus de iure Abb. t. 1. disp. 3. q. 2. Pierinus in suo Prælato Regulari q. 3. c. 4.* citans alios, latè suo more, *Suar. t. 2. de religione tract. 8. lib. 2. cap. 1. Portellius, verbo Prælati iurisdictio pro foro*
502 *externo,* qui *n. 5.* explicat, quomodo habeant dicti Prelati maiorem iurisdictionem quàm Episcopi, & dixi *sup. par. 2. recoll. 10. in principio.*
503 Quæres quo iure præfati habeant dictam iurisdictionem? Respondeo cum *Rodriquez t. 2. qq. regular. q. 59. art. 1.* illam habere tam ex iure communi, quàm ex priuilegijs diuersorum Summorum Pontificum, latè *Suar. sub num 8.* vbi dicit falsam, & nouam esse opinionem eorum, qui dixerunt, istam iurisdictionem habere dictos Prælatos de iure diuino, ac etiā probat, illam iurisdictionem neque quò ad omnes Religiones ortum habere, ex iure communi: vt putat *Pierinus loco suprac. num. 3.* Ex eo autem, quòd aliquæ Religiones habeant, hanc iurisdictionem ex priuilegijs Summorum Pōtificum, non desinit, quin possit esse ordinaria, & delegabilis, ratione de qua infra *conclus. 1. ampliat. 1. videte Rodriquez t. 1. q. 17. ar. 6. & q. 22. art. 11. Portellium verbo Prælatus sub nu. 2.*
504 Secundò est certum, Capitula Generalia, & Prouincialia habere eandem iurisdictionem, quia possunt statuta facere, illorūq; obseruantiam sub pæna censurę latæ sententię, vel ferendæ, præcipiendo, vt post *Suarez, Aulam Pilliuetum, Sayrum, & alios, habetur per Pierinum loco supracitato nu. 4.* & patet ex his quę supra dixi de Concilijs Generalibus, & Prouincialibus, quòd autem propriè condere statuta spe-
505 ctet ad Capitulū Generale, quod est superius ipso Generali, & Capitulū Prouinciale, quod est superius ipso Prouinciali, & ei reseruetur hæc potestas, quæ à iuristis, dicitur iurisdictio meri, & mixti imperij, habet *Suar. suprac. c. 8. c. 4. & seq.* Vbi *n. 9.* agit de Capitulo ante electionem Generalis, vel Prouincialis. Si ergò Generalis, & Prouincialis est inferior ipso Capitulo, vt di-

xit, *Suar. supracit. loco, & prosequitur Sigismundus à Bononia dub.* 10. *num*, 9. *& dub.* 103. *num* 6. Quid mirum, si etiam Capitulum eandē habeat iurisdictionem pro ferendis censuris. Nota casum, in quo potest plus Capitulum, de
506 quo supra, quàm Generalis, vel Prouinlis ex *Decreto Clem. VIII. de reseruat. casuum inter Regulares*. Nam ipse Generalis, vel Prouincialis non potest reseruare aliquem casum præter vndecim in dicto Decreto præscriptos sine dicto Capitulo, & secundum aliquos, nec ferre censuram cum ipsius reseruatione, vt videre est supra *par.* 2. *recoll.* 11. *à nu.* 124 & infra latius dicetur *cùm de casibus reseruatis*. Dixi, *Capitulum Generale, vel Prouinciale*, quia certum est, hoc nō posse capitulum locale domus, cùm iurisdictio ordinaria, vt supra, apud ipsum non resideat, ita *Pierinus cit. nu.* 4. *citans alios*.
507 Quarè aūt capitulum possit excommunicare alios, ipsum autem nō possit ab alio excōmunicari, vt dixi sup. *n.* 451. Patet nam excōmunicando, vtitur iurisdictione tamquam persona ficta considerata, quando verò excōmunicatur, quia tractatur de culpa requisita ad eam incurrendam, non potest considerari, vt persona vnica ficta, sed debent considerari singulæ personæ, vt culpabiles.
508 Prima igitur difficultas est, de Prælatis localibus principalibus, vt sunt Abbates, Præpositi, Guardiani, Correctores, Priores, & similes, vtrū etiam ipsi habeant iurisdictionem pro ferendis censuris iure communi inspecto contra suos subditos? Ratio dubitandi pro negatiua, est, quòd isti Prælati respectu Prælatorum supremorum, de quibus suprà, reputantur vt Parochi respectu Episcoporum, qui Parrochi tantū habent iurisdictionem pro foro interno, non autem pro foro externo, qualis requiritur ad ferendas censuras: ita videtur velle, *Miranda t.* 2. *sui Manualis Prælatorum Regularium q.* 35. *art.* 8. *conclus.* 3. dum hanc iurisdictionem tātum tribuat Generalibus, & Prouincialibus, nullam faciendo mentionem de istis localibus Prælatis; Clarius *Sigismundus à Bononia tract. de elect. dub.* 122 qui asserit, hanc iurisdictionē
509 tantum habere dictos Prælatos respectu fori interni, idest præcipiendi aliquod sub pęna excommunicationis, vel suspensionis, non autem respectu fori externi: idest ferendi sententiam censuræ iudicialiter, & hanc opinionem asserit, sequutam fuisse *Rotam Romanam decis.* 15. *nu.* 13. 1. *par. recent.*

Dixi iure communi inspecto, quia si per Cōstitutiones, & Regulas aliquarum Religionum à Summo Pontifice confirmatas, illis expressè ipsa facultas cōcederetur; certum est illā consequi, prout in pluribus Religionibus obseruat idem *Sigismundus loco supracitato num.* 6. His tamen non obstantibus, sit,
510 Prima conclusio: Prælati locales Regularium possunt contra suos subditos, iure communi inspecto, censuras ferre, ita *Nauar. Solus, Henriquez, Emanuel Sa, Toletus, Sayrus, Auila, & Fagūdez*, quos refert, & sequitur *Pierin*, *quæst. primo sui Prælati Regularis cap.* 4. *n.* 72, *& 76. & q.* 3. *cap.* 4. *n.* 5. *Portellius in suis dubijs regularibus, verbo Abbas, Prior & c. in add. n.* 2. vbi habet hæc verba. *Vnusquisque istorum potest suis subditis imponere veram censuram, & ex consequenti, qui censuras prædictas violauerit, manebit irregularis*. Ante hos omnes, id docuerunt *Rodriquez tom.* 1. *q.* 17. *art.* 4. *& t.* 2. *q.* 59. *art.* 1. *Suarez to.* 4. *de Religione tract.* 8. *lib.* 2. *cap.* 2. *nu.* 10. *&* 15. *item cap.* 9. *nu.* 6. prosequuntur *Tamburrinus de iure, Abb. disp.* 3. *q.* 2. *& Lezzana par.* 1. *sua summa qq. Regular. c.* 18. *nu.* 22. *in principio*, & sic est communis sententia, Quæ probatur ex eo, quòd sīt omnes, isti Su
511 periores sūt propriè, & verè Prælati, & habēt subditos pleno iure sibi subiectos in prima instantia cāarū priuatiuè, quò ad alios superiores Prælatos extra tēpus visitationis, vt infra *vers. Dixi per Regulam, & Constitut.* Quod fit clarum ex *Declaratione S. Congregationis Episcoporum, & Regularium* editam de anno 1587. & referunt *Quaranta verbo Monasteria, & Conuentus, Portellius verb. appellare num.* 3. *Lezzana p.* 1. *c.* 9. *nu.* 4. *& Marcellus Vulpe in sua praxi fori ecclesiastici cap.* 22. *num.* 9. quæ
512 dat modum appellandi inter Regulares, & præcipit, quòd appellatio fiat à Superiori locali ad Prouincialem, à Prouinciali ad Generalem, & à Generali ad Protectorem, & à Protectore ad S. Congregationem. Præsupposito. n. quòd appellatio inter dictos Regulares, non detur à
513 correctione pro inobseruantijs Regularibus, sed in aliis causis grauibus, in quibus ipsis potest inferri grauamen, in specie *Quarāta loco supra c. Marcell. Vulpe suprac. n.* 5 *& Portellius verbo appellare nu.* 1. (Qui *nu.* 3. subdit per dictū modum nō prohiberi pro causis grauibus, Regularem, omissis medijs statim ad Papam,
514 seu Nuncium Apostolicum appellare, & dicit, quòd ita praxis seruat, quæ maximè, quò ad Nunciū, procedit in Hispania sua patria, alijsq; locis valde remotis ab Vrbe. Videte *Lezzanam supracit. nu.* 6. *&* 7.) Sequitur Sacram Congregationem præsupponere pro certo, tales superiores locales habere iurisdictionem quò ad forum externum. Hęc conclusio sit probata. Ampliatur primo, vt talis facultas in dictis Præ
515 latis localibus sit ordinaria, & sic delegabilis: ita *Pierinus loco suprac. & Lezzana, alios citās par.* 2. *q.* 13. *num.* 37. *in principio*. præter alios quos citaui supra par. 2. *recoll.* 4. *nu.* 31. *& seq.* iurisdictio namque ex priuilegio Principis cōpetens non personæ, sed dignitati, vel officio, est ordinaria, & non delegata. *cap. finali, vbi Bald. & Imola, de officio Ordinarij cum aliis allegatis per Sanchez de matrimonio lib.* 2. *disp.* 40. *n.* 14. & in terminis applicat *Sigismundus à Bononia dub.* 121. *ad finem*, & de nostris Præpositis

sitis loquendo, *Peregrinus ad nostras Constit. 3. par. c. 9. in princip.*

516 Ampliatur secundo, vt id sit verum etiam in Vicarijs, qui paruo alicui Conuentui præsunt, quiue ponuntur in donibus magnis loco superioris defuncti, vel priuati, aut absentis, immediatè subalternati Generali, vel Prouinciali, quia etiam isti habent ordinariam iurisdictionem in vtroque foro ergà suos subditos, & possunt per consequens contrà illos censuras ferre *Suarez t. 4. de Religione tract. 8. lib. 2. cap. 22. num. 5. Miranda t. 2. quæst. 20. art. 1. conclus. 1.*
517 *Pierinus cit. q. 1. cap. 4. nu. 74. Peregrinus suprac. §. 10. fol. 378. Portellius verb. Vicarius,* vbi quod isti, sint verè Prælati, & possint benedicere paramenta, quę ex priuilegio possunt Pręlati, Regulares benedicere, fauet *Lezzana p. 1. cap. 18. num. 3.* vbi quod priuilegia concessa Pręlatis, extenduntur ad istos Vicarios.

Limita vbi per Regulam, vel constitutiones ipsa facultas quò ad hoc fuerit talibus Prælatis restricta, & sic illis prohibitum ferre censuras. Vndè inquit *Aula par. 2. cap 3. disp. 1.*
518 *dub. primo.* in quibusdam Religionibus istos Prælatos non excommunicare: sed tantũ Prouinciales, & ita intellige *Portellium verbo Pręlati iurisdictio nu. 6.* dum ait, hos Pręlatos de iure quò ad forum internum habere eandem iurisdictionem, quam habent Prouinciales, quò verò ad forum externum, minorem, iuxtà statuta Religionis, & clarius *Pierinus loco suprac. n. 78.* vbi loquendo de correctione fratruum in criminalibus, subdit, in hoc inspiciendas esse singulorum ordinum Constitutiones, & sic declarat *decis. Rota* adductam à *Sigismundo à Bononia, supra n. 509.* pro ratione dubitandi, & in terminis nostris, pressius *ibid. q. 3. c. 4. sub nu. 5.* Vbi subdit, falli *llamas*, dum ait, quòd Guardiani Minorum, & aliarum Religionum, inferiores Pręlati, per eorum statuta priuẽtur facultate excommunicandi, & solis Prouincialibus hanc facultatem concedi.

Dixi, *per Regulam & Constitutiones*, quia
519 Generalis, vel Prouincialis nequit restringere dictam iurisdicrionem inferiorum Pręlatorum sibi à iure communi, vel priuilegijs Summorum Pontificum, concessam, *Rodriquez suprac. quæst. 27. art. 7. Miranda & alij, quos probat* Pierinus *suprac. nu. 79.* contra *Suarez & Casarubium*, ibi ab eo relatos, *Portellius verbo Prælati potestas ad dispensandum in*
520 *addit. num. 8.* vbi, quòd sicut Archiepiscopus non potest restringere iurisdictionem Episcopi in procedendo, vel sententiam ferendo in aliquo casu, cùm ex Conc. Tridentino omnes causæ in prima instantia debeant expediri coram Ordinario loci, & declarauit S. Congregatio apud Quarantam verbo Archiepiscopi authoritas, *Ricc. p. 1. decis. 504. Marcellum Vulpe in sua praxi fori Ecclesiastici c. 21. ad fin.* ita nec Generalis, vel Prouincialis potest restringere iurisdictionem Prælati localis, vide *eundem ibidem verbo Prælatus quò ad iurisdictionem in foro externo nu. 19.* vbi quòd peccent dicti
521 Superiores supremi, si absque iusta causa restringunt Prælatis localibus dictã iurisdictionem etiam quò ad alia. Notanter dixi, *Generalis, vel Prouincialis*, quia secus est de Capitulo
522 Generali, vel Prouinciali: nam ipsum potest restringere dictam facultatem, sicut etiam potest restringere facultatem eiusdem Generalis, vel Prouincialis, *Rodriquez cit. q. 17. art. 5.* & dixi supra *num.* 505. in specie, quòd Generalis, vel Prouincialis nequeat eximere subditum
523 ab obedientia sui Superioris localis, habetur in *cap frater 16. q. 1. & post Silu. & Rodriquez notat Sãcto Fausto de tribus votis lib. 6. q 146.*

Secunda difficultas est de Vicarijs horum superiorum localium, seu Subprioribus apud Dominicanos, & Ministris in Societate Iesu, & sic non subalternatis immediatè, sed mediatè Generali, vel Prouinciali, Vndè differũt à Vicariis de quibus *supra nu. 516.* Circa cuius resolutionem, loquendo seclusis Constitutionibus, & Regulis cuiuscumque Religionis, quæ in hac materia potissimè sunt attendẽdæ, vt dixi *suprac. par. 2. recoll. 4. sub nu. 36.* sit

524 Secunda conclusio: iure communi attento Vicarij superiorum localium, ipsis Superioribus præsentibus non habent facultatem ferendi censuram in suos subditos; sed benè ipsis per notabile tempus absentibus: Suadetur hæc conclusio, ex conuenientia, quòd scilicet non debeat remanere Conuentus absque Prælato, qui habeat iurisdictionem ad regendum suos subditos in vtroque foro; ergo eo ipso, quòd abest principalis Prælatus, per notabile tẽpus, vt supra; hic Vicarius, illã debet iurisdictionẽ acquirere, *Miranda suprac q. 20. art. 1. concl. 2. & 3. Sigismundus à Bononia dub. 77. num. 6.* vbi citat *Suarez, Pierinus citata q. 3. cap. 4. sub nu. 6.* qui citat *Fagundez lib. 8. in secundum præceptum Ecclesiæ cap. 4. nu. 5. Diana* citans alios *p. 3. tract. 2. res. 28* qui loquitur de absolu-
525 tione à reseruatis, *Layman lib. 1. tract. 4. c. 7. n. 20.* vbi illis expressè videtur tribuere iurisdictionem ordinariam, quando tale munus est institutum ab ipsa Religione, vt sit in adiutorium principali superiori, siuè simul eligatur à
526 principali Superiori, siuè non; sed vel à Generali, vel à Prouinciali: vel à solo Cõuentu, vt infrà *Ampliat. 1.* & prosequitur *Molina t. 5. disp. 10. ad finem*, ab eodem allegatus; & ita intelligendus *Aula p. 2. c. 3. disp. 2. dub. 1. vers. ex dictis sequitur.* quãdo sic asserit. *Vicarij domus, Superiores, & ministri in Societate, qui nõ habẽt absolutam gubernationem domus, sed sunt veluti adiutores Prælatorũ, non possunt excõicare; nisi vacãte sede principalis Prælati.* Nouissimè *Lezzana par. 2. c. 13. nu. 41.* vbi, ꝙ seclusis statutis Religionũ, possunt ea facere in casibus occurrẽtibus, quæ ipsi Priores, Guardiani, &c.

si essent præsentes, facere possent. *Portellius verbo Prælati potestas in addit. nu. 2.*

527 Dixi, *pernotabile tempus*, quia non sufficit absentia superioris per vnum diem duntaxat, vt præsupponit *Diana loco suprac.* allegans inter alios *Pierinum*, qui in terminis nostris de excommunicatione ferenda, contrarium docet *supracitata q. 3 sui Prælati Regularis c. 4. nu. 6.* vbi concludit, hoc non posse facere dictũ Vicarium, *nisi reuersurus sit post aliquot dies, in quibus possit dari casus, in quo talis potestas sit necessaria*. Adde quòd nec reuera dicetur, hoc casu absens superior Principalis, qui in eadem Ciuitate, vel quoq. in hortis, vel aliàs intrà terminos suæ iurisdictionis, maneat, etiam si per plures dies, *Sigismundus à Bononia supracitato dub. 77. ad finem, Peregrinus ad nostras constitutiones 3. par. cap. 9. lit. F. vers. absente Præposito fol. 356.* & si non ita clarè, quia hoc casu potest, & debet certiorari dictus superior, cùm tractetur de censura ferenda, quę non debet, ferri nisi præuia magna, & matura consideratione. Vnde doctrina de absentia per

528 vnum potest intelligi debet pro absolutione à reseruatis. quia potest occurrere casus, quòd subditus intra illum diem debeat celebrare, vel ire dormitum velit, peracta pœnitencia sui peccati, & si vltima hæc causa n on sit sufficiens ad obtinenda absolutionem indirectam à non habente iurisdictionẽ circa reseruata, vt bene *Diana t. 5. tract. 3. resol. 8.* & nota quòd supposito, Vicariũ vt suprà habere ordinariam iurisdictionem, potest etiam alteri committere, ac delegare dictam absolutionem, vt expresse docet *Portellius supra, post Sanch. verbo Prelatus sub num. 2. & iterũ post Emanuelem Sà verbo delegare n. 1.* ibi, *itemque Vicarius Prioris, seu Guardiani absentis*; sed de hac re infra *Ampliatione 3. & 4.*

529 Ampliatur conclusio. Primo etiam quòd talis Vicarius non sit electus à Capitulo, sufficit enim quod sit electus per modum præscriptum à Constitutionibus, vel Regula, vt supra *nu. 516.* Tunc enim consequitur iurisdictionem ordinariam absente Superiore à dictis Constit. & Regula in vtroq; foro, quæ non cessat morte, vel ammotione superioris immediati, vt per *Molinam loco supracitato, fauet etiam Portellius infrà proximè cit. nu. 3.*

530 Ampliatur secundo, etiam in eo, qui non habet titulum Vicarij, sed ratione anzianitatis, absente, vt supra diximus, Superiore remanet Superior, *Vega in sua summa Hyspana par. 1. tit. de la dexcommunion casu 8. Peregrinus noster loco supracitato 9. 11. fol. 378.* vbi hoc ex-

531 tendit, etiam si talis careret voce passiua; si tñ id sibi concederetur per Constitutiones, & Regulas suæ Religionis, à Summo Pontifice approbatas, fauent concessiones Summorum Põtificum, quas refert *Miranda par. 2. sui Manualis Prælat. Regular. q. 41. art. 2. ad finem*, in quibus inter Superiores, quibus conceditur fa-

532 cultas benedicendi paramenta, &c. includuntur non solum Vicarij in absentia Guardianorum, Priorum, &c. sed etiam alij quicunque habentes principale regimen cuiuscunque Monasterij, de qua re vide *Suarez tom. 4. de Religione lib. 2. cap. 22. nu. 1. 2. 3. & 5.*

533 Ampliatur tertio, vt iurisdictio dicti Vicarij, vel Anziani quò ad istum effectum, etiam sit ordinaria: ita post *Sanchez, Portellius verbo Prælati potestas ad dispensandum in addit. nu. 2. ad finem*, Supposito enim, vt supra dixi *nu. 526. & 529.* tales Vicarios creari per modum præscriptum à Constitutionibus Religionis, per quas constitutiones, ipsi constituũtur coadiutores Superiorum, quãdo sunt præsẽtes, quando verò ipsi sunt absentes, in suum locum successores, & ex eo, quia habent iurisdictionẽ ordinariam, sequitur iuxta *text. in c. fin. de offic. ordinarij*, quòd poterunt delegare, vt dixi supra, & sic intellige *Peregrinum loco supra citato*, dum vocat eos *quasi Ordinarios*.

534 Ampliatur quarto, vt stante dicta absentia, ipsi Vicarij sint verè Prælati, cùm ad ipsos spectet vniuersa Conuentus gubernatio, vt post alios, *Sanchez lib. 4. summæ c. 33. num. 16.* vbi ẽt quod possint subditorum confessiones audire, & alijs audiendas committere, *Azor. & alij, quos sequitur Sancto Fausto lib. 2. de tribus votis q. 154. Suarez tom. 4. de religione lib. 7. cap. 22.* item à reseruatis absoluere, vt dixi supra *n. 525. & 526. & infra latius dicã Recoll. 7.* Vnde quando *Portellius verbo Prælatus nu. 1.* asserit, illos non esse veros Prælatos, nec etiã habere iurisdictionem ordinariã, neque gaudere priuilegijs concessis Prælatis, nisi quando priuilegia illos etiam exprimant; intelligi necesse erit de ipsis, quando sunt Superiores præsentes, & colligitur etiam ex *Sanchez, & Suarez locis proximè citatis*.

Limitatur vbi à Regula, vel constitutionibus essent prohibiti dicti Vicarij, vti tali iurisdictione ad ferendas censuras, quia in hac re, ipsæ Regulæ, & Constitutiones sunt in primis attendendæ, vt supra dixi, & habetur per *Lezzanam, ac Portellium locis citatis*.

Tertia difficultas est de Visitatoribus; Certũ est enim, posse illos ferre censuras, & facere ordinationes etiam in scriptis cum pœna excommunicationis contra transgressores, quæ ordi-

535 nationes durant, donec per alium suum æqualem, vel superiorem reuocentur, vt post *Sotum, & Auilam, habetur per Pierinum in suo Prælato Regulari q. 3. c. 3. nu. 6. ad finem* & dixi supra *recoll. præcedenti à nu. 186.* vbi quęro an ordinationes visitatorum sint statuta, vel sententiæ generales. Ratio est manifesta, quia scilicèt eorum iurisdictio versatur præcipuè quò ad forum externum, nempè ad excessus inquirendos, & inquisitos corrigendos, castigãdos, & emendandos, ac obseruantiam obligationum

tionum iuxra, cuiuscumque *Religionis* statuta, et *Regulas*, vbi viget conseruandam, & vbi deficit, in statum pristinum restituendam. *Barbosa de officio, & potest. Episcopi allegatione* 73. *numero primo Peregrinus ad nostras constit. in Appendice in principio.* Quòd etiam possint mandare dicti Visitatores singu-
536 lis in virtute sanctæ obedientiæ, ac etiam sub excommunicationis pæna, vt omni mendacio, ambinguitate, & tergiuersatione, veritatem dicant, circa ea, quæ interrogabuntur, docet *Lucas Antoninus Resta in suo directorio visitatorum par.* 1. *c.* 88. vbi quod interrogati tenentur tali casu veritatem aperire, dum legitimè interrogantur, sequitur *Peregrinus supra. lit. F.*
537 *sub nu.* 1. *fol.* 404. *A*dde tale præceptum habere locum iuramenti. quidquid contrarium dixerit *Rodriquez tom.* 2. *q.* 13. *a.* 8. *& q.* 120. *art.* 3. vt benè *Miranda, quem sequitur Portellius verbo correctio fraterna nu.* 12. Qui etiam subdit, *Rodriquez* se retractasse *in summa t.* 4. *Addit. c.* 153. *conclus.* 7. Quod seruari in dicta Religione Carmelitana testatur *Lezzana p.* 1. *cap.* 22. *nu.* 2. *ad medium* Qui benè paulò antea aduerterat, in visitationibus non requiri peti-
538 tionem iuramenti à Religiosis, saltem de iure communi (quicquid sit de statutis particularibus *R*eligionum) quia inquisitio, quę fit in visitatione nō est perfectum iudicium, sed præparatio ad inquisitionem particularem, quæ perfectum iudicium continet.

539 Dixi, *singulis* quia sacra Congregatio apud *Barbosam citata allegatione* 73. *num.* 29. declarauit, *non licere Episcopo visitationem aggredienti, proponere edicta, quibus subditi iubeantur crimina detegere, maximè proposita pœna excommunicationis*, quam etiam retuli *supra. recoll. praeced. nu.* 188. Vndè nec id de-
540 bent facere visitatores Regularium. Qui eò magis debent euitare occasionem illaqueandi, scrupulis, conscientias Religiosorum. Sed dato, quòd possit fieri tale præceptum, & fiat de facto, non tenetur quis manifestare delicta secreta, quæ probari non possunt. *Sanchez lib.* 6. *opuscul. moral. c.* 2. *dub.* 14. *sub num.* 10. in specie, quòd visitator peccet, si iuramtntum petat de
541 manifestandis sibi delictis, nisi expresè excipiat secreta, habetur in *c. qualiter el primo de accusat. & post Nau. notat. Sanchez supracit. dub.* 26. *nu.* 1. *ad finem.* de qua re etiam *Lezzana p.* 1. *c.* 4. *nu.* 23. Quanto etiam tempore vim habeant dicta ędicta visitatorum ad denunciandum, quærit idem *Sanchez ibidem supracitato dub.* 26. *numero* 1. *ad finem.* & respondet, durare quandiù visitatio populi durat, & finita visitatione populi; cessare obligationem ædicti, & dixi loco citato.

542 Difficultas igitur restringitur in hoc an prædicta iurisdictio Visitatorum Regularium, qui eliguntur à Capitulis generalibus sit ordinaria, vel delegata? Dixi à *Capitulis generali-*
543 *bus*, quia de alijs, qui à Generali eliguntur, vt in Ordine Minorum, & in alijs ordinibus, etiam à Prouinciali, & mittuntur ad visitandam aliquam Prouinciam; est certum, habere delegatam iurisdictionem cùm illa proficiscatur ab homine, & eius morte expiret, vt per *Suarez tom.* 4. *de Religione tract.* 8. *lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 6. *Portellium verbo Prælati potestas ad dispēsandum nu.* 5. *&* 21. Vbi quòd etiam si Gene-
544 ralis, dictis Commissarijs, quos eligit ad visitandas Prouincias, det plenitudinem potestatis, nō per hoc essent delegati ad vniuersitatem causarum, & per consequens non possent sub delegare, cuius tamē cōtrarium docet *Rodriq. & sequitur Lezzana supracitato num.* 31. intellige; nisi sit electa industria personæ, idest sint iussi personaliter accedere ad visitandum, quia
545 non possent hoc casu delegare visitationem alicuius Monasterii, vt per *Rodriq. loc. suprac.* Subdidi, *Commissarijs, quos eligit ad visitandas Prouincias*, ad differentiam aliorum Commissariorum, qui eliguntur in Ordine Minorum, nempè quando Generalis est vltra montes, eligit Commissarium Cismontanum in Curia, & quādo, est Generalis Cismontanus, eligit Commissarium vltramōtanū in Hispania, non vt visitet, sed vt sit suprà Prouinciales, qui Commis-
546 sarij. ideò absque dubio habent iurisdictionē ordinariam, vt per *Suarez, & Portellium locis supracitatis, Lezzanam cap.* 13. *nu.* 28 *R*atio dubitandi, quòd .s. Visitatores habeant ordinariā iurisdictionem est, quia ipsi Visitatores in dictis Religionibus eliguntur loco Prouincialium, sed Prouinciales habent ordinariam iurisdictionem; ergo. ita enim videtur innuere, *Franciscus Leo in suo Thesauro fori ecclesiastici c.* 15. *de visitatione nu.* 31. ibi *Visitatores Regulares à Capitulis Generalibus electi, eandem habent authoritatem in sua Congregationis Monasteria ac Regulares in eis commorantes, quam alij Præsides &c.* Hoc tamen non obstantę, sit.

547 Tertia conclusio: Visitatores electi à Capitulis generalibus in illis Religionibus, vbi non sunt Prouinciales, habent iurisdictionem delegatam, ita *Rodriquez & Bertu, quos retuli supra par.* 2. *recoll.* 4. *nu.* 37. quibus accedit *Suarez suprac. n.* 1. vbi loquitur de Visitatoribus in Religione Carthusianorum, qui neque habēt Prouinciales, & eliguntur in Capitulo generali, vt sit etiam in nostra Religione, & ait, illos non esse ordinarios Prælatos, item *Rodriq. t.* 2. *qq. Regul. q.* 25. *art.* 3. *ad finem*, loquens de Visitatoribus in ordine Cisterciensi, vbi neque etiā sunt Prouinciales, & dicit hęc verba. *Nam visitatores habentes iurisdictionem delegatam fulminant, & efficiunt processum ad quorum exequutionem, pænam excommunicationis imponunt, & habent durante visitatione locum Prelatorum, & ea finita habent titulum visitatorum Generalium, & vt tales, & si non sint Abbates, & Procuratores, vadunt ad Capitulū,*

S 2 vnde

vnde meritò in nostra Congregatione, per Decretum, quod refert *Peregrinus in Appendice ad commentaria ad nostras constitutiones, Tit: Aduertenda a visitatoribus nostra Congregationi nu.* 14. fuit declaratum, quòd Visitatores, quamuis visitationis tempore à casibus Præpositis, reseruatis facultatem absoluendi habeant,
548 hanc tamen nemini, ipsi impertiri possint, & in alio Decreto, expressè fuit dictum, *Visitatorem nostros etiam extra visitationis tempus, es-*
549 *se ordinarios iudices in secūdis causis, ad quos datur appellatio à definitiua sententia Prapositi; item quòd in primis causis detur præuentio, non tamen ferant sententiam diffinitiuam absque Præposito præuento, modo semper adsit vnus ex Assessoribus assignatis.* Nisi enim per dictum decretum fuisset eis tributa dicta iurisdictio ordinaria, nō poterat dari, ad eos appellatio à sententia Præpositi, & sic quò ad hoc equiparātur Prouincialibus. Hac occasione non desinam transcribere hic verba, *Rodriquez t.* 2. *qq. Regular. q.* 4. *art.* 2. vbi quærit, vtrum omnes possint esse Visitatores Prouinciarum, *& ad finem articuli*, loquendo cum his, qui Visitatores eligunt, ait, *Vnde videant, & attentè attendant*
550 *Generales ordinum, quos mittant visitatores, an sint habiles ad huiusmodi ministerium exercendum. Non enim possunt instituere illos, qui in causis Regularibus ignari reputantur, cùm possunt suspicari, quòd per ignorātiam, aliqua, qua non decent, sint facturi, & sic in nostra sacra Religione ordinatur, vt non prouideantur, nisi illi, qui fuerunt aliquando Patres Prouinciales, aut Diffinitores, in Praxi causarum Regularium versati.* Vtinam in omnibus alijs Religionibus ita ordinaretur, & quod plus est, obseruaretur.

De loco, ad quem extenditur iurisdictio Superiorum Regularium, vt possint censuris multare suos subditos.

IN hac difficultate reperio tres opiniones Prima, quæ est communis, & docet, præfatos superiores habere potestatem ferendi censuras in suos subditos, vbi vis terrarum delinquāt, & reperiantur, ita *Siluester excommunic.*
551 2. *nu.* 15. Qui ait quòd totus mundus sit eorū territorium, *Suarez tom.* 5. *disp.* 5. *sect.* 7. *nu.* 18. *Vgolinus tab.* 1. *de censuris cap.* 24. *nu.* 6. *ConinK disp.* 13. *nu.* 62. *Pierinus in suo Pralato Regulari q.* 3. *s.* 4. *nu.* 7. *Layman lib.* 1. *tract.* 4. *cap.* 11. *num.* 2. *Alterius lib.* 3. *disp.* 9. *c.* 5. *vers. hinc inferri potest, Lezzana par.* 1. *cap.* 4. *nu.* 37. *Megalius par.* 3. *lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 37. Ratio huius sententiæ fundatur in differentia, inter clericum, vel alium respectu Episcopi, & Regularem respectu sui superioris: nam Episcopo clericus est subiect⁹ ratione territorij, Superiori verò, Regularis est subditus ratione personæ ex obedientiæ voto, vnde sicut filius, & seruus, quibus assimilatur Regularis, vbique à suo patre, vel domino capi, & corrigi potest, inquit *ConinK supra*. ita Regularis vbiuis reperiatur, ligatur præcepto, & censura lata contra eum à suo Superiore, fauet *Nau. cons.* 33. *de sent. excomm.* vbi post *Baldum*, probat, Prælatum Re-
552 gularem capere posse suum subditum fugitiuum vbicumque eum reperiat propria authoritate, etiam sine imploratione brachij secularis. Secunda opinio, est *Miranda*, malè sua pace à *Pierino* pro prima opinione allegatus *t.* 2. *sui manualis Pralatorum Regularium q.* 35. *ar.* 8. *sub conclus.* 3. Qui expressè, & clarè docet, *quod Ministri Generales, & Prouinciales de iure communi, & speciali excōmunicare possunt sibi subditos, sed non nisi in suis locis, seù proprijs territorijs, eo modo, quo & Episcopi.* Hæc sunt eius verba; Putat enim, Regulares intra limites suarum Religionum, proprium habere territoriū.
553 quia infert, quod Prouinciales habeant limitatam iurisdictionem intra suam Prouinciam, & proindè nequeant si subditus extra illam reperiatur, eum excommunicare. Tertia opinio est *Hurtadi de censuris in communi sub nu.* 33. qui primam opinionem communem suprà relatam, dicit, se *intelligere de censuris annexis statuto totius Religionis, & pracepto Generalis. Quo verò ad Prouinciales, & superiores immediatos domorum, standum esse legibus, & cōsuetudinibus Religionum.* Hæc sunt eius verba.

Conclusio: omnes istæ tres opiniones si rectè explicentur, in suo sensu sunt veræ; intelligendo illas de Prouincialibus, vel Superioribus localibus, quia de Generalibus, & statutis generalib. totius Religionis, non est difficultas, vt benè *Hurt. sup.* obligare vbique. Patet cōcl. ex explicatione ipsarū opin. quæ ni fallor pēdet à loco, vbi reperitur ipse Regularis, vel n. subditus Regularis delinquit in aliquo monasterio, seù intra claustra, vel extra claustra. Primo enim casu, procedit hæc tertia opinio *Hurtad.* nam præsupposito, quòd regulares non sint in monasterio, vel Prouincia, in qua delinquunt assi-
554 gnati, et sic maneant hospites, tunc enim si delinquant contra legem positam à suo Prouinciali, vel suo Prælato locali sub pęna excommunicationis, standum esset legibus, & consuetudinibus Religionis, quibus deficientibus esset vera secunda opinio *Miranda*, quia DD. etsi nō cōcordent in illa quæstione, vtrum, quis extrà suam patriam existens, quando ibi reperitur vt hospes, absque contractione domicilij (sicut non potest contrahere illud Regularis in alio monasterio, si non est ibi assignatus) teneatur ad obseruantiam legum suæ patriæ, vt in casibus ieiunii, vel diei fæstui, tamen communior opinio est, non teneri ad dictam obseruantiam, *vt testatur Layman lib.* 1. *tract.* 4. *c.* 11. *n.* 2. præter alios, quos citat, vocando hanc opinionem probabilem *Diana* post hæc scripta visus *p.* 1. *tract.* 10. *de legibus resol.* 14. & dixi sup. n. 307. fauēt, quę ēt de incursione in casus reseruatos

cos

ctos in suo monasterio, & eorum absolutione, quoàd dictos hospites regulares in loco hospitij, dixi supra *par.2.resol.11. à num.78.* quia vt ibidem dixi post *Suarez t.4. de Religione tract. 8. lib.2.c.8 à n.21.* probabilius est, ipsos obligari specialibus preceptis eius Prouinciæ, & Cõuentus, bi reperiũtur, quod postea allegatis *Rodriquez, & Miranda, sequitur Lezzena p.1. c.4. n 22.* & latè agit *Diana loco suprac. res.15.*

Si verò reperiatur extra Monasterium, seù extrà claustra; tunc est vera prima communis opinio, quod scilicèt talis non solum à Generali, sed etiam à Prouinciali extrà Prouinciam, & Superiore locali, possit vbique excommuni-
555 cari, quod probant exempla de filio, & seruo, item corollarium, quod infert *Pierin. loco suprac.* Religiosũ nẽpè delinquentẽ non gaudere immunitate Ecclesiæ, ac quòd dixit *Nau.* posse scilicèt Superiorem, suum subditum fugitiuum vbique capere, & clarè indicat *Megalius loco suprac* dũ probat, quòd regularis extrà monasterium, delictum committens ab Abbate prohibitum sub censura, incurrat ipsam, ex *Concil. Trid. sess.25, cap.14. de regularibus* vbi est sermo de delicto commisso extrà claustrum, & dixi suprà *nu.495. & seq.* Hoc ẽt suadet rõ prò ea opinione adducta, nempè, quòd regularis ratione obedientiæ, vbiq; terrarum ratione personæ maneat subditus suo superiori, vnde *Layman loco citato* benè dixit; *Pralati ordinum regularium, quibus iurisdictio competit, non ratione territorij, sed per se ratione personalis obligationis, & obedientia voto, eos tum praeceptis, ac sententijs, statutis vbique terrarum existentes obligare possunt; quin etiam eosdem in alieno territorio citare, excommunicare, & fugitiuos propria authoritate capere.* Quis enim, ex his verbis non eliciat, hic sermouem esse de Religioso existente extra monasterij alicuius districtum, cùm aliàs non dici possit, esse in alieno territorio.

Nouitij an dicantur subditi Prelatis Regularibus, vt possint contra eos ferre sententiam censura.

Quia certum est professos esse subditos ad hunc effectũ, quærimus de alijs, & primò
556 de Nouitijs, in qua re conueniunt DD. primò Nouitios esse personas ecclesiasticas, & per cõsequens esse subditas Iudici Ecclesiastico, vt per *Grassium cons. 8 nu.8. sub tit. de voto, & alios, quos refert & sequitur Barbosa de officio, & potestate Episcopi allegatione 12. n.37.* & tantũ controuertitur, vtrum ab Episcopo, vel à Superiore Regulari, ipse possit excommunicari, vel alia censura multari. Conueniunt secundò, hãc difficultatem versari in eo casu, quo nouitius
557 velit perseuerare in Religione, quia si vult ab ea discedere, & transire ad statum simpliciter secularem, neque ab Episcopo, nec à superiore regulari potest censuris ligari; quidquid sit de ea quæstione, à quo nempè Iudice sit puniẽdus pro delictis commissis, tẽpore nouitiatus, contra Dei precepta, vt homicidio, furto, &c. quia de delictis contra regulam, certum est puniri eũ posse à superiore regulari, de qua re aliqua dixi supra, *par.2 recollect.11. n.37.* quibus illic allegatis addo *Dianam*, post ea edita visus *p.3. tract.1. resol 33. & 34.* referens suo more auctores prò & contrà, accedũt etiã *Guttierez lib. practicar. quaestionum, q.4. & S. Fausto lib.5. de tribus votis quaest.213. Layman sup. c.7. §.7.* Conueniunt tertiò DD. communiter, quòd sicut Nouitius nõ incurrit secundùm pro-
558 babiliorem, & communiorem opinionem, casus reseruatos à Superiore Regulari, vt dixi *supra recoll.11. à n. 139.* Quibus illic allegatis, addo alios citatos per *Dianam nostrum par.1. tract. de paupertate religiosa resol. 77. & p.3. tract.2. resol.40. & par.4. tract.4 resol.5. vers. his tamẽ non obstantibus ad finem. Riccium p.4. Praxis resol.241. n.4.* vbi ait, opinionem contrariam esse contrà communem. Ita nec incur-
559 rit censuras, quæ pro religionis bono regimine, delinquentibus imponuntur, vbi superior non declararet, se velle nouitios comprehendere, ita *Azorius par.1. lib.12. cap.2. q.12. Henriquez de indulgentijs lib.7. c.22. n.7.* quos refert, & sequitur *Bartolomeus de S. Fausto de tribus votis lib.5. q 203 & seq. ante eum Grassius loco suprac. & cons.22. sub. n.25. de sentẽtia*
560 *excommunicationis*, ex hoc inferens, loquẽtem cum nouitia, non incurrere excommunicationem latam contra loquentem cum monialibus, & nouissimè alijs pluribus citatis *Marchinus de Sacramento Ordinis tract. 1. p.6. nu. 10* & si subdat, opinionem contrariam esse satis probabilem, in terminis *Vechius dub. 27. in frac. ad finem.* Difficultas igitur sistit in eo, vtrum possint à Superiore Regulai Nouitij ex-
561 pressè censuris multari, nempè an vbi se declarat superior velle eos includere in censuris ab eo latis, illas incurrant Nouitij, ac etiam contra eos particularem sententiam ferre v.g. excommunicationis. In qua difficultate sic declarata, reperio tres opiniones diuersas. Prima est *Henriquez, apud Sanchez lib.6 summa c.10 n.17. in principio,* qui docet, non posse Nouitiũ excommunicari à superiore regulari, sed benè ab Episcopo, hanc opinionem quòad primam partem, quòd scilicèt nouitij nequeant à Prelato regulari excommunicari sequitur, testando de veriori, & si nullum authorem citet. *S Faust. de tribus votis lib.5. q.205.* Secunda opinio est innominatorum apud *S. Fausto loc. suprac. Salas & Vasquez apud Vecchium in sua praxi prò nouitiis disp 9. dub.27. nu.3.* Qui docent posse excommunicari nouitios à Prelatis regularibus, huic opinioni videtur se subscribere *Lezana par.1. c.22. n.21. ad finem* dum docet, posse superiores præcipere aliquid nouitijs sub pœna excommunicationis, etsi alleget *Sanchez*

qui

quid non dicit, sed vt infrà mox subdam, Tertia opinio est *Sanchez loco suprac.* qui docet simpliciter non posse superiorem regularem ferre sententiam excommunicationis contrà nouitium, sed benè in certis casibus, & idem docet *Suarez to. 4. de religione tract. 8. lib. 2. c. 8. nu. 17. & sequitur Vecchius loco supracit.* casus quos excipit *Sanch. loc. suprac.* sūt duo. Primus
562 est, quando pænā aliquam Prælatus regularis imponit nouitio ratione delicti à se commissi, quia inquit Sanchez, poterit eam ipse Prælatus, illi sub pœna excommunicationis præcipere vt dictam pœnam subeat, seù exequatur. Secundus casus est, secundum istum auctorem, quando nouitius committeret aliquod crimen, prò quo à iure esset imposita pæna censuræ ferendæ, quia tunc posset Prælatus regularis probato crimine, ferre contra eum sententiam cēsuræ ipso facto incurrendæ. Casus quos excipit Suarez. sunt omnes, qui nō habent respectū ad professionem Religiosam. v.g. quādo legitimè interrogatur in casu occurrenti Nouitius, vel quādo tractatur de cauenda aliquam occasionem peccati, vel restituendum ablatum & similia, quæ ad ordinariam Episcoporum iurisdictionē pertinent, & non possunt ab Episcopis exerceri circa Nouitios exemptarum Religionum, quod est idem cum eo, quòd dicit *Vecchius supra.* his ferè verbis, *in illis dūtaxat casibus posse superiorem suo praecepto, seu censura obligare Nouitium, in quibus tractatur de bono regimine politico, tam Religionis, quàm nouitij & non spectant ad praecepta Regulæ, aut statutorum, obseruanda, ad quæ solummodo professi tenentur,* & si displiceat exemplū, quod subdit de Generali, vel Prouinciali in alicuius Monasterij visitatione præcipiente sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, vt transgressiones graues contra Dei præcepta Regulam, vel alia huiusmodi denuncient, quia vt supra dixi *nu.* 539. Sacra Congregatio declarauit, talia præcepta generalia nō esse facienda ab Episcopis, ergò tanto magis neque à Superioribus Regularibus aggredientibus visitationem, estque casus diuersus ab eo, quem ponit. Suarez ibi, *In casu occurrenti ad dicendam veritatem* idem etiam voluit *Pierinus in suo Prælato Regulari q. 3. cap. 1. num.* 120. & si alijs verbis, dum ait, *quòd Prælatus potest Nouitijs præcipere sub censurisque illis posset præcipere proprius Parochus, & Episcopus, et quæ sunt necessaria pro experimento, ad quod est ingressus, quia hoc non fundatur in voto obedientia, sed in iurisdictione ecclesiastica per Summum Pontificem, Prælatis concessa, & in pacto virtualiter inito cum Religione, in primo sui*
563 *ingressu.* Inter has opiniones probabilior omni dubio procul mihi videtur prima, quæ negat simpliciter hanc potestatem ipsis Prælatis Regularibus respectu Nouitiorum, quia etiā alias mihi visa fuit probabilior opinio, quòd dictus superior nequeat reseruare casus respectu nouitiorum quantumuis illos intendat in ipsis comprehendere, non alia ratione, quàm quòd ipse superior nō habeat iurisdictionem absolutam in Nouitios, sed limitatam quò ad munus probationis, ad quod munus non est necessaria ista potestas reseruandi casus respectu ipsorum, quæ ratio eò magis militat in censuris, quia vt benè innuit *Sanchez supra*. censura ab homine non incurritur, nisi ob contumaciā, vt aliàs dixi, & inobedientiam, quæ inobedientia, & contumacia non potest reperiri in nouitio, qui non tenetur obedire. Vnde miror quomodo tantus vir, posteà, nulla in medium allata diuersitatis ratione, concedat, in aliquibus casibus posse Superiorem Regularem excommunicare Nouitium, cùm etiam in istis casibus sit necessaria ad incurrendam illam, contumacia, & inobedientia Nec valet dicere cum *Suarez, Vecchio, & Pierino*, quòd in his casibus, superior Regularis succedit loco Episcopi, nam præter quam quod sit contra principium positum ab eodem *Suarez eodem loco*, vbi cōcedit, dictum Superiorem non habere in Nouitios neque potestatem dominatiuam, neque iurisdictionem; hoc à nobis negatur, nam vt supra dixi, Superior in Nouitium habet iurisdictionem limitatam quò ad munus probationis, ad quod munus non pertinet censuras ferre, maxime excommunicationem, quæ debet esse vltima pæna quæ ex Sac. Concilio Tridentino irrogetur, & in his casibus pōt superior alio modo procedere, nempè per pænitentiarum minas, ac etiā eiectionis à Religione, item & si concederemus succedere loco Episcopi, quò ad impositionem alterius pænæ, ratione delicti à Nouitio commissi, vt supra dixi, neque ex hoc inferri posset, quòd etiam posset excommunicare, vel præcipere illi aliquid sub pæna excōmunicationis, ex quo nō est verè subdit', vt inquit *Bariola apud Dianam t. 4. tract. 4. resolut. 5. vers. his non ob-*
564 *stantibus*, neq. est propriè, & verè Religiosus, vt ait *Graffius locis supracitatis*, vnde ei non potest conferri beneficium regulare, sed benè seculare, vt per *Garsiam par. 7. de beneficijs c. 10. n. 4. & 5. Riccium p. 4. praxis resol.* 247. & per consequens non potest esse inobediens, vel cōtumax, vnde sicut *Lezzana supra.* postquam dixit, posse Prælatum præcipere aliquod Nouitio sub pæna excommunicationis, subdit, quòd id *nisi rarò admitteret, vel concederet*, ità ego dico, nunquam hoc esse practicandum.

565 Quæres primo, an sit verum, quod dixit *Henriquez supra allegatus*, quod scilicet possit Nouitius excommunicari ab Episcopo? Respondetur distinguendo, vel loquimur de delictis cōmissis tēpore nouitiatus, vel de delictis comissis antequā Nouitius ingressus fuit Religionē, vel saltē habentibus tractū successiuū à tēpore ante Nouitiatū. Primo casu non est vera opinio *Henriquez*, nisi Nouitius postquam cōmisisset delictum tempore nouitiatus dimisisset

set habitum, iuxtà opinionem quam refert, & sequitur *Diana supra c. resol.34.* vel delicta com misisset extra claustra, *Riccius par.4. praxis resol.238.* in fauorabilibus enim nouitij veniunt appellatione Religiosorum, & Religiosi; vt supra dictum fuit, non possunt censuris multari ab Episcopis in casibus sibi non concessis, quibus illic allegatis accedit *Nouar. in sua lucerna Regularium, verbo excommunicare*. Nec ex eo quòd neq. possint excômunicari pro his delictis à Superiore Regulari vt dixi *sup.n.478.* sequitur, quod possint excômunicari ab Episcopo, vt in simili dicimus de reseruatione casuũ *cit. par.2. recollectione 11.nu.137.* in specie, quod Nouitii non innodentur censuris Episcopalibus vide *Ricc.4.par.praxis res.345. n.5.* Sicut neque aliquid refert, quòd Nouitius efficia-
566 tus subditus Episcopo monasterij Nouitiatus quò ad dimissorias pro ordinibus minoribus, vt per *Barbosam de officio, & potestate Episcopi allegatione 4.n.62.* (intellige) seclusis priuilegijs, quibus circa istam materiam gaudent, eorum Religiones, vt per *Suarez tom.3.de Religione lib.5 cap.16 nu.16.* vbi quòd tali priuilegio gaudeant Religiones communicantes priuilegia suę Societatis, & prosequitur *Nouarius supra c. verbo dimissoria ad finem*; de qua re latè *Marchinus de sacramento Ordinis tract. 1. par.6.cap.4. à num.*10. Dixi. *Episcopo monasterij Nouitiatus*, contra aliquos, qui volebant, hoc
567 spectare ad Episcopum originis, vel ad vtrũque, vt per *Naldum verbo Nouitius num.7.* Dixi, pro Ordinibus minoribus, quia Nouitij
568 nequeũt recipere ordines Maiores, ex prohibitione facta à *Pio V. in Bulla incip. Romanus Pontifex sacrorum*, vt per *Marchin. supra. nu.6. & latius tract 2.par.6.cap.5.num.2.* vnde esset hoc casu necessaria licentia Summi Pontificis, seu breue particulare ipsius. Quia nõ implicat, quod quis sit subiectus in vno, & non in alio, & subiectio, pro dimissoriis ad ordines minores, est valde diuersa à subiectione requisita ad censuras ferendas, quæ (iuxtà supradicta) requirunt inobedientiam. & contumaciam, & à diuersis non fit illatio, vulgaris iuribus. Quid au-
569 tem dicendum sit de oblatis, Tertiariis, & Bizocaris, patet ex dictis supra nu.479. & seq.

De quarto casu, ob quem sententia censuræ est nulla, scilicèt quia continet errorem intollerabilem.

ITa habetur *in c. per tuas vbi glosa in v. intollerabilem de sent. excommunic in c. cum contingat de off. delegat, in cap. venerabilibus §. pen. de sent. excommunic. in 6.* cum alijs latè allegatis per *Sayrum lib.1. de censuris cap.16. n. 30. Suarez t.5. disp.4. sect.4. nu.30.* Vbi asserit, hoc constituere DD. pro primo principio in hac materia, & quod dicitur, de sententia excommunicationis, communiter intelligere eosdem DD. etiam de sentẽtia declaratoria incursus censuræ iam latæ a iure, vel ab homine per sententiam generalem, quia etiam ipsa potest continere errorem intollerabilem, vt infra.

Potest ergo esse prima difficultas in explicãdo, quomodo confessarius cognoscere possit, an
570 dicta sententia contineat dictum errorem? Pro cuius faciliori resolutione reminiscatur confessarius, quòd inter alias conditiones, quæ *in c.1. de sententia excommunicationis.* assignãtur circa sententiam censuræ particularem ferendam, vna est, quòd feratur in scriptis, & alia vt in ea exprimatur causa, vt ob quam in eum fertur dicta censura, quæ causa iusta, rationabilis, & manifesta esse debet, *c. sacro vbi glosa in ver. rationabili causa*, Panorm *num.2. vers.3. not. de sententia excommunicat. Sayrus lib. 1. c.15.n.6. Suarez disp.3. sect.13.n.5.* & alij communiter. Hoc stante, Respondeo ad difficultatem, quòd scilicèt confessarius vt cognoscat an sententia censuræ lata contra suum pœnitentem sit non solum iniusta, sed nulla ea ratione, quia continet errorem intollerabilem, consi-
571 derare debet an cã expressa in dicta sentẽtia sit justa, rationabilis, & manifesta, quia idem est dicere, quòd sentẽtia cẽsuræ contineat errorem intollerabilem, quàm, quòd reperiatur in ea expressa aliqua causa, quæ manifestè, non sit iusta, neque rationabilis, hoc n. vult dicere *Suarez supra disp.4 sect.7. nu 32.* ibi *primo excommunicando, v.g Petrum, explicando in ipsa sententia causam, vel prorsus iniquam, & irrationabilem, vt si excommunicat illum, quia missam non audit quotidie, vel saltem insufficientem manifestè, vt si excommunicet quia non audit concionem omnibus diebus festis, & tunc dicitur error intollerabilis in ipsa sententia contineri*; idemque erit si solum exprimat iudex, se suspendere clericum v. g. absque vlla causa, sed
572 tãtum voluntate sua, scilicèt quia sibi non est gratus, vel quia eum odio habet, vel quod iudex ex absoluta & libera potestate illam ferat, nulli causæ, vel rationi innixus, vt explicat. *Filliucetus tract.11. n.225.* & in his omnibus casibus est res in dubitata, talem sententiam esse nullã, tum in interiori foro vt per se clarum est, quàm in exteriori, quia ius ipsum ita disponit. Præter istas tres causas, *Sayrus supra c. c. 16. n. 32. &*
573 *c.9.n.13. eod. lib.1.* subdit alias, quæ expresse faciunt, quòd dicatur dicta sententia continere vt suprà errorem intollerabilẽ. Prima est quãdo quis excommunicatur ex eo, quia fecit, vel faciat aliquod bonum, vt v.g. si quis excommunicetur ex eo quia credit in Deum, vel quia pænitentiam agit, vel eleemosinam, aut ieiunium. Secunda si quis excommnicetur, quia non fecit, aut faciat aliquod malum, v.g. quia pro tali heretico non orat, vel quia non furatur, quia nõ est inobediens Prælato, &c. Tertia quando præ-

cipit

cipit aliquid sub excommunicatione, quod est impossibile.v.g. quando excommnnicatur infans, vel eunchus notorius, aut similis impotens, quia stuprauit virginem. Quarta si feratur ob causam friuolam, & impertinentem, puta, si excommunicetur quis, quia fortis, quia indeuotus, &c. Quinta quādo causa ibi expressa est
574 contra ius scriptū, exēpli gratia, si diceretur excōmunico te, etiam si hæc sententia sit lata post tuam appellationem legitimam, vel quia non soluis id, ad quod die feriato fuisti sententiatus, vel quia audis sermones Prædicatorum, aut Minorum in suis domibus; vel quia tēpore Pascali confessus es Regularibus, vt dixit *Laymam lib. 1 tract. 5. p. p. c. 0 n. 2. vers. secundo redditur, &c.* Aliud exemplum, post *Lapum* tradit *Tuscus cit. lit. E. concl. 452. n 8.* v.g. si esset lata contra impuberē citatum, ob contumaciā, qui non potuit citari, hic. n. dicitur error intollerabilis iuris Vide *ibidem n. 19.* pro dicto exemplo, vbi quòd siue talis error, sit expressus, siuè non, semper sit nulla sententia censuræ. Sexta, & vltima, quando excommunicatur quis ob causam notoriè iniustam, v.g. quia spoliasti Sempronium, & notorium est, quòd Sempronius fuit spoliatus ab alio, sed hic casus potius pertinet ad materiam quæsiti sequentis. Addi potest alia etiam causa, quando excommunica-
575 tio fertur pro, materia leui, tam in se, quàm respectu circumstantiarum, vt v. g. quia dixisti, verbum ociosum. *Suarez disp 4. sect 0. vers. 2. dicendum est, Hurtado relatus à nobis supra recoll. 1 sub n. 251. & Castrus Palaus t. 1. tr. 2. d. 2. p 8. sub n. 5.* ibi, *tertio non potest legislator obligare ad culpā mortalē in materia leui, quia est irrationabilis, & iniusta talis obligatio.* Vel
576 pro peccato graui, sed interno, *Suarez supra se ct. 2. vers. hac quæstio*, & tractāt latè DD. cū de culpa ob quam ferri debeat censura, & prosequutus fui suprà *recoll. 1. huius tractatus*, cùm de hac materia. Alios casus particulares, qui ad supra numeratos reducuntur, recenset idem *Sayr. supra. c. 16. nu. 36. Reginald. lib. 9. nu. 106.* quòd inspecie, vbi sunt duo Iudices,
577 qui parē haberent potestatē, & sic non subordinatā, & vterque pronunciaret, ego te excommunico, si alter te non excommunicat; hæc sententia contineat errorem intollerabilem, habetis per *Alterium lib. 3. disp. 4. cap. 2. vers. hoc autem dicunt.* Inter supracitatos casus, connumerari potest ille, de quo *Sotus lib. de tegendo secreto membro 3. quæst. 5. conclus. 4. num. 8.*
578 vbi Prælatus interrogaret aliquē de crimine secreto, de qua re *Sayrus supra cap. 17. ad finem.* De alio casu quādo iudex ita pronunciauit, *excommunico te si appellaueris ab hac sententia.* vel te *praeparaueris appellare*, quod contineat errorem intollerabilem, *Alterius sup. disp 4. c. 2. versic. Petit iterum aliquis.*

Aduertit tamen *Suarez ibid. nu. seq.* sententiam continentem errorem intollerabilem, esse nullam, quando agitur de censura propriè di-
579 cta, quæ scilicèt sit pæna, non autem vbi tractatur de censura impropriè dicta, & quæ verè non est pæna. Exemplificat in suspensione illa, quæ per se loquendo non est pæna, sed reuocatio, seu cessatio priuilegij, facultatis, vel iurisditionis, nā ista valida erit ex sola voluntate concedentis, et simpliciter ex solo odio, vel alia iniqua causa, vel insufficienti, iudex moueatur, exemplum est de Superiore Regulari, vel Episcopo suspendente aliquem suum subditum iam admissum ad confessiones, à confessioni-
580 bus in posterum audiendis absque expressione causæ particularis, sed ex causa suam mentē mouente, de qua re egi *supra par. 2. recoll. 1. num. 234.* vbi dixi non semper, quòd superior suspendit à confessionibus subditum, censeri ferre dictam suspensionem non vt censuram, sed vt reuocationem licentiæ, seu approbationis, sed eo tantū casu, quādo verbotenus illum ita suspenderet, prohibēdo ne in posterum audiat confessiones, secus autem censeri debere, quoties superior coram testibns per sententiam in scriptis, causa cognita, illam ferat, quod postea reperi dixisse, *Portellum in suis dubijs regularibus, verbo suspensio num. 9.* & si non ita clarè, sed de hac latius *infra suo loco.*

Colligit etiam *Bonacina disp 1. de censuris q. 1. p. 10. nu 10. post Suarez.* sententiam (intellige generalem) & legem præcipientem aliquid turpe aut cōtrarium communi bono, non obligare in consciētia, nec inducere censurā, quod est dicere, non solum errorem intollerabilem, seu causam iniustam, & irrationabilem reddere
581 nullam sententiam censuræ particularem, sed etiam sententiam generalem, & statutum, & legem. Aduertit tamen post *Cordubam, Reginaldus lib. 9. num. 00.* requiri ad hunc errorem intollerabilem constituendum, apertam notitiā de irrationabilitate, & iniustitia ipsius causæ, ob quam quis excommunicatur, quia si id non manifestè constaret, & si sententia esset iniusta ex parte causæ, tunc non esset nulla, vbi idem dicit de excōmunicatione lata contra aliquem ex eo, quòd non fecerit aliquid, quod ipse non poterat præstare, & sic pro re impossibili.
582 Obijcies, contra supradicta, sufficere intentionem iudicis ferentis talem sententiam continentem errorem intolerabilem, volendi ligare eum, contra quem illam fert, ergo licèt sententia contineat errorem intolerabilem, adhuc remanet quis ligatus. Probatur assumptum à pari, de Superiore absoluente aliquem ex falsa causa, quia si verè intendit absoluere, remanet quis absolutus. Respondetur, diuersam esse ra-
583 tionem de absolutione, & sententia, nam dictam absolutionem, nec ius Diuinum, nec ius humanum annullat, sicut annullat, & irritat sententiam latam vt supra: ita *Toletus lib. 1. cap. 14. circa finem. Alterius lib. 3. disput. 2. cap. 5.* & sic non sufficit, quod iudex habeat intentio-

nem.

nem ligandi, *Ioannes de lignano tract. de cenſuris. §. 3.23.n 4.ſequuntur alij.*

De caſibus in quibus & ſi ſententia non ſit nulla, tamen adhuc dubitatur inter Doctores, vtrum excuſari poſſit pænitens ab illius incurſione.

HÆ cauſæ ſunt plures, præter illas, quæ vt dixi ſupra *recoll.* 1. ſunt communes tàm pro cenſuris à iure, quàm ab homine.

De primo caſu, ſcilicèt quando ſententia eſt iniuſta ex defectu cauſæ.

EXemplificāt DD. cōiter de ſñia declaratoria excōicationis lata cōtra N. ob id, quia iuxtà allegata, & probata in proceſſu contra eum fabricato, conſtat, ipſum commiſiſſe homicidium in perſonam clerici, tamen in rei veritate talis illud non commiſit. Certum eſt n.
184 hanc ſententiam non continere errorem intollerabilem, quia in ea exprimitur cauſa rationabilis, & iuſta de iure (qui enim occidit clericum, dignus eſt, vt declaretur excommunicatus) & ſi non ſit cauſa iuſta de facto, quia verè non commiſit illud crimen. Quæritur igitur vtrum ex eo, quod tantum exprimatur in ſententia cauſa, quæ in re non ſubſiſtit ex iſto
585 capite, non ſolum ſit iniuſta, in quo conueniunt Auctores, ſed etiam ſit nulla, & inualida quò ad vtrumque forùm, iuxta ea quæ dixi *ſupra in principio recollectionis.* Dixi (iuxta allegata & probata &c.) ad differentiā caſus ſexti ſupra relati, de ſententia continente cauſam notoriè iniuſtam, quo caſu ſententia contineret intollerabilem, quia cùm acta faciāt rem notoriam, & præſupponimus, cauſam probari in actis, non poteſt talis ſententia iudicari, vt continens errorem intollerabilem, ſicut quando fertur propter cauſam iniuſtam ſecundum allegata, & probata, id eſt vel quòd non adſit vera cauſa in ſe, vel quòd licèt ſit cauſa vera in ſe, tamen nō ſit legitimè probata. *Filliuc. tract.* 11. *num.* 218. & 239 & ſic ob cauſam non ſubſiſtentē de facto, vt benè *Auila* 2 *p.c.6.diſp.*1. *dub* 3.*in principio.* In hac difficultate ſic expli-
586 cata iuriſtæ diſcordant toto cęlo à Theologis, vt inquit *Sayrus lib.*1. *c.*17.*nu.*7. nam illi, qui ſe plerumque fundant in præſumptione iuris, ſecundū quam ſufficit vt ſententia lata ſit ſecundū ordinem iuris, iuxta quē ordinē metiuntur, & iudicant validitatem alicuius ſententiæ Docent, hanc ſententiam eſſe validam, & per conſequens obligare in vtroque foro, idque confirmant aliquibus iuribus canonicis, præcipuè *tex. in cap. per tuas, §. verum in alijs, vbi gloſa verb. verum, de ſent. excomm.* vbi Summus Pontifex determinat, talem excommunicatū debere adire ſuperiorem, & petere ab eo abſolutionem, anteqnā audiatur. Si dēt petere abſolutionem, ergo ſignū eſt, illū ab excōicatione fuiſſe ligatū, iuxta ea, quæ dixi *ſupra in primo quæſito*, quod ſcilicèt hæc ſit differentia inter eum caſum, quo quis prætendit ſententiam cenſuræ eſſe iniuſtam, & alium, in quo prętenditur eſſe nullam, quia nempè primo caſu non debeat audiri niſi petat prius abſolutionem ad cautelā, ſecūdo verò caſu nō teneatur petere dictā abſolutionem, vt poſſit audiri. His iuriſtis adhærent, & aliqui Theologi, nempè *Alex de Ales, Durādus, Riccardus, Gabriel, Paludanus, Nau Henriquez, Vgolinus, Corduba, & alii apud Sayrum loco ſupracitato*, ex modernis videtur illos ſequi *Filliuc. tract.* 11. *aliàs* 1. *de cēſuris in communi n.*233. & *ſi n.*235. dicat probabilem ſententiam contrariam. His tamen non obſtantibus, ſit
587 Concluſio. Sētētia cenſuræ iniuſta rōne cauſæ, vt ſupra explicatæ, eſt ēt nulla, & inualida quòad forum conſcientię, & ſi ſit valida quòad forum externum. Hæc concluſio non ſolum eſt comunis Theologorum, ſed verior, & probabilior, teſte *Sayro loco ſupracit. num.*8.11. & 18. *ad finem*, idem in re docet *Suarez diſput.* 4. *ſect.*7.*à num.*13.& *ſeq Layman lib.*1.*tract* 5. *c.*6.*n.*3. *Auila loco ſupracit.* vbi *concl.* 1. ait, quod *quòad forum externum, talis excommunicatio nullum habet effectum, nec meretur nomen excommunicationis propriè loquendo.* quod & antea dixit *Caiet.* licèt talis modus loquendi diſpliceat *Nauar. c.*23.*n.* 3. & proba. *Megal. p* 3.*lib.*1.*c* 1. & *Miranda p.*2.*q.*35. *ar.* 14. Sed quidquid ſit de hoc modo loquendi hanc noſtrā cōcluſionē docet *Conink diſp.*13. *dub.*11. dicit probabiliorem *Bonac. diſp.*1 *q.*1. *p.*10.*n.*5. *Hurtad. de cenſ. in communi nu.*103. Dicit nouiſſimè probabilem, & ſi non neget cōtrariam opinionem nō carere probabilitate *Diana t.*5 *tract.*9. *reſolut.*27. Ratio eſt, quia ſñia eſt omnino iniuſta, & tantum iuſta quò ad præſumptionem, ergo in foro conſcientiæ non poteſt obligare. Probatur quia quòad forum conſcientiæ non debet attendi præſumptio, ſed veritas, vt dixi ſupra *p.* 1. *in præfatione*, Probatur, ſecunda pars, quòd ſit valida quò ad forum externum, quia verè quòad forum externum ipſe poterat à iudice cenſura multari, ergo quò ad ipſum forum, quatenus ipſum patitur, remanet multatus validè cenſura.

Quæres igitur ſi eſt inualida quoad forum conſcientię, & valida quoad forum externum, in quo conueniunt, & differunt à ſententia omnino nulla in vtroq foro? Reſpondet *Suar. loco ſupracit.* & proſequuntur alij communiter,
588 Cōuenire in hoc quod neutra ſñia priuet talē ſuffragijs eccleſiaſticis neq; priuet in occulto & in publico coram ſcientibus talē iniuſtitiam ratione cauſę, ſeu falſitatē cauſæ, participatione Sacramentorum, vſu ſpiritualiū, & cōione fidelium iuriſdictione, &c. ktē quòd celebrādo quis vtroq. modo cenſuratus etiam coram ignorantibus, non incurret irregularitatem, in
589 foro conſcientiæ. Differre autem in hoc, quod teneatur quis coram his, qui ſciunt con-

tra talem fuiſſe latam excommunicationem, & ignorāt cauſam eſſe falſam, ſeù ipſum nō commiſiſſe delictum, quòd probatur in proceſſu, nō ſolum abſtinere à participatione Sacramentorum, & vſu ſpiritualium, ratione ſcandali euitandi, pròut qñ ſententia eſt nulla, ſed ēt ex vi cenſuræ, ideſt rōne obediētiæ debitæ præcepto
590 Eccleſiæ, & Iudicis: vnde talis in eodem foro pro celebratione, pōt puniri, & reputabitur irregularis, quod eſt idem quàm hunc talem egere diſpenſatione, & abſolutione, quòad forum externum. Ita *Suarez ſuprà*, *Conink ſup. n.* 116 *Layman cit. c. 6. n. 3. verſ. corollarium primum, Miranda in 3. concl. & Auila p. 2. c. 6. diſp. 1. dub. 2. & 3.* Qui *Layman* addit, quòd ſi hic talis monitus non deſiſtat, poſſit denouo verè excōmunicari. Nota ꝙ licèt *Hurt. diſp. 13. de excommunic. n. 9. & latius de cenſuris n.* 104. conueniat cum ſuprac Auctoribus, hanc iniuſtitiam impedire incurſionē cenſuræ, diſcordat tamen in hoc quia putat, taliter excōicatum non teneri abſtinere à prohibitis vi cenſuræ, ſed tantū ratione ſcandali, vel ēt ratione obedientiæ, ideòque putat, talem celebrando ſiuè occultè, ſiuè publicè coram ignorantibus defectum cauſæ, non fieri irregularem, quod, ni fallor, differt ab alijs Auctoribus ſuprac. in verbis, qui prò ly *vi cenſuræ* intelligunt idem, quàm *ratione obedientiæ*, præterquam quod hoc caſu concedunt, hunc euadere irregularem quòad forum externum, ideſt vt dixi, quòad dictum forum egere diſpenſatione, aliàs abſque illa celebrādo in publico, poſſe puniri. Ampliatur primò etiā quando adſit cauſa ſed leuis. *Layman loco ſuprac. n. 2. verſ. 2. redditur*, ibi *vel ob leuē, & non commenſuratam culpa feratur*. Ampliat ſecundò *Conink nu.* 116. & 121. etiam ſi
591 iudex, vt priuatus nouerit talem nocentem, tamen in proceſſu nihil probetur de delicto, propter quod contra eum fertur cenſura, vbi declarat quomodo poſſit iudex abſque culpa, talem ſententiam ferre. Ex qua ampliatione ſequitur, quòd concluſio noſtra non ſolum procedat, quādo ſententia cenſuræ eſt lata cōtra innocentem probatum nocentem vt ſupra, ſed etiam quando eſt lata contra nocentem,
592 qui verè commiſit delictum, propter quod excommunicatur, ſuſpenditur, vel interdicitur, tamen in proceſſu non eſt probatum dictum delictum, prout probari debet, vt ritè, & rectè poſſit contra eum ferri ſententia cenſuræ. Ita DD. omnes ſupra citati, præcipuè *Miranda ad finē cōcluſ. 4. Layman ſup. n. 2. verſ. 2. redditur.* ibi, *primò ſi à parte rei cauſa, ſiue crimen ſubſiſtat, ſed non in ordine ad iudicium, quia illud nec reus confitetur, nec de eo legitimè conuincitur, irrita cenſeri debet, nihil obſtante, quòd iudex crimen occultum, priuata notitia perſpectum habeat, quandoquidem is publicam perſonam gerens, ſecundum publicam, non priuatam notitiam iudicare debet.* Limita vbi non eſt quis certus ſe eſſe innocentem, vel quòd delictum non ſit probatū in proceſſu, nā in du-
593 bio equali, ſtatur ſententiæ iudicis. *Ita Sotus in 4. diſt. 22. q. 1. a. 3. concl. 2. & dixi ſupra q. 5. & in terminis notat Mirāda loco ſuprac. num.* 15. Dixi *in dubio equali*, quia ſecus eſt quando res eſt in opinione, vt dixi *ſupra nu.* 21. vbi quòd hoc caſu pro foro conſcientię ſufficit, ſi opinio negans ſit probabilis, quidquid contrarium doceat *Villalobos apud Dianam*, poſtea viſum *p. 5. tract. 9. reſol. 29. & Auila*, *etiā videtur idem docere, apud eundem, ibidem reſol. 2.* clarius *Portellius verbo excommunicatio n.* 12 vbi quòd quando caſus eſt in opinione debet quis ſequi tutiorem, & ſe reputare excōicatū. Noſtram tamen ſententiam videntur probare *Vaſqu. & Turrianus* apud eundē *Dianā loco primo citato*, nec obſtat quòd iudex potuit iudicare ſecundum probabilem, igitur tenetur eidem iudici, excommunicatus parere, aliàs bellum, vt aiunt, eſſet ex vna parte iuſtū, & ex alia parte iniuſtum, quod eſt abſurdum, quia tale argumentum tantum probat, talem debere ſe gerere in foro exteriori (quem reſpicit primariò ſententia) tanquam excommunicatum, non autem quòd ſit excommunicatus in foro conſcientiæ, ſicut enim in alijs caſibus, de quibus ſupra, non eſt neceſſariū, vt qui in foro externo ſe gerere debet tamquam excommunicatus, remaneat excommunicatus in foro conſcientię, ita neque eſt neceſſarium in caſu iſto, &c. fauēt *Turrianus, Ioan. de la Cruz, Salonius, & alij apud eundem Dianam 3. p. tract. 5, reſol.* 104. docentes, licitam eſſe appellationē à ſententia, quam tulit iudex iuxta opinionem nō ſolum probabilem, ſed etiam probabiliorē.

An is cui delegatur, vt ſnia cenſuræ iā lata cōtra aliquem, publicet, ſeù illū denūciet & cedulones affigat, eum publicando excommunicatum; poſſit hoc facere, ſi nouit talem eſſe innocentem? Quærit *Conink ſup. n.* 26. & reſpondet, quòd ſi nullo modo poteſt hic talis delegatus mandatum excutere, poſſit etiam parere dicto mandato, quando iudex mandans, ſeù delegans debuit illam ſentētiā proferre, de qua re *Suar. diſp. 3. ſect.* 15. An excommunicatus, coram exequutore ſentētiæ, poſſit legitimas exceptio-
594 nes opponere, vt euitet grauamen iuris, vel facti, infra ſuo loco, prò nunc videte, *Panormit. in cap. quòad conſultationem num. 25. de re iudicata.*

An ex eo quia notorium eſt ſententiam cenſuræ eſſe iniuſtam, debeat iudicari nulla & inualida.

595 A*bbas in cap. ab excommunicato n. 10. de reſcriptis* dicit, quòd opinio negans talem ſententiam eſſe nullam, poſſit ſubſtentari ob reuerentiam maiorem, adhibendam excōmunicationi; ſed de iuris ſubtilitate, ipſum credere

dere, dictam sententiam esse nullam, vbi Addentes, pro hac opinione allegant *Andream Siculum consil. 38. colum. 3. volum. secundo, Felinum, & alios* hic autē casus difficiliter accidere poterit, vnde inquit *Suarez disp. 4 sect. 7. n. 3. ad fin.* hęc verba *è cōtrariò vero nō videtur dari sententiā censuræ, quæ in se valida sit, & in existimatione, seù scientia publica habeatur nulla: nam licèt contingere possit, talem sententiam apud multos errantes, aut pravè affectos, non haberi validam, cum tamen iuridicè lata esse debeat ex se, ac per se loquendo, secum affert sufficientem scientiam publicam sui valoris, & efficacitatis*. Nisi scimus, in casu vbi in sententia censuræ esset expressa causa non solum falsa, sed iniusta, quia tunc esset ipso iure nulla, vt de sententia in genere loquendo, habetur per *Vantium Ariminen. de nullit. tit. de nullit. ex defectu processu, num. 128. & seq.* vbi testatur de communi, sicuti de magis communi, etiam testatur *Alexan. consil. 123. col. 3. vers. tamen quoàd propositum lib. 1.* refert *Iacobus de Laurentio in suo tract. de iudice suspecto c. 5. n. 20.* Sed hic casus reducitur ad casum de sententia continente errorē intollerabilem. *dixi sup. n. 185.*

De secundo casu, ob quem dubitatur apud Doctores, scilicèt an excusari possit pœnitens ab incursione censuræ ab homine, ob iniustitiam illius, ex defectu monitionis.

IN hoc quæsito veniunt discutiendę duæ difficultates. Prima, est an censuræ sententia lata absque vlla monitione liget ipsum pœnitentem Secunda est, quomodo eadem sententia lata absque trina monitione, & quando liget eundem pœnitentem.

Casus primę partis quęsiti, ponitur à *Conink disp. 13. n. 77 de censuris.* constat iudici, Petrum v.g. furatum fuisse Ecclesiæ aliquam summā notabilem, an possit dictus iudex Petrum validè excommunicare, vel alia censura eum multare, absque vlla monitione præmissa? Prò cuius decisione sit.

Prima conclusio: Sententia particularis cen-
596 surę propriè dictæ, lata prò peccato præterito, quod trahitur in futurum, absque vlla monitione, est nulla, & inualida. ita *Sot. in 4. dist. 22. art. 4. concl. 4.* vbi miratur, doctissimū *Caiet.* contrariū sensisse, non modo quia nemo vnquā hoc dixit, verum quia authoritati Ecclesiæ in Euangelio concessæ, aduersari videtur; nam in Euangelio non apparet alia facultas data Ecclesiæ, vt quempiā habeat, *vt Ethnicum, & Publicanū,* q̄ tū *si eā nō audierit*; nullus autem dr̄ Ecclesiam non audire, nisi fuerit ab illa præmonitus, ergo. Hęc sunt verba *Soti,* & ꝓsequuntur *Tolet. lib. 1 c. 11. sub nu. 3. Alterius lib. 3. disp. 3. c. 4. vers. intelligēdū, Suar. disp. 3 sect. 12. n. 3. & clarius disp. 4. sect. 7. n. 2. & 3. Auila 2. p. c. 5. disp. 1. dub. 10. Conink disp. 13. de cens. n. 82. Layman lib. 1 tract. 5. c. 6. n. 4. Reginaldus lib. 29 nu. 192. Bonacina disp. 1. q. 1. punct. 9. n. 3. Hurtado de censuris in communi difficult. 20. in principio* Qui eadem ratione hoc probat, qua *Sotus suprae.* dum asserit, taliter latam censuram, esse nullam iure naturali Ecclesiastico, quia non fertur contra inobedientes Ecclesiæ, quod est contra ius, institutionem, & naturam, quam habet censura ex institutione Ecclesię. Confirmatur ex eo, quòd docent communiter Doctores, vt testatur *Suarez disp. 4. sect. 5. num. 6.* non posse scilicèt ferri censuram purè, & absolutè prò peccato præterito, absq. contumacia, alias esse inualidam probat post *Auilam, & Conink, Hurtado sup. num. 54.* estq. idem cum eo, quod dicunt Canonistæ, differre
597 scilicèt censuram à iure, & ab homine, in hoc præcipuè, quòd nempè censura à iure feratur prò crimine, censura verò ab homine ob contumaciā ita *Ioannes de Lignano tract. de cens. Eccles.* §. 12. & habetur per *Rotam Romanam decis. 2. sub. tit. de constit. nu. 9. in vltimis post decisiones antiquas*. Vnde quando *in dec. 10. de sent. excommunic. in antiquis*, dicitur, esse validam sententiā excōmunicationis latā ab Ordinario sine monitione, non est intelligēdum, absque vlla monitione (vt habent quædā summaria antiqua) sed absque monitione canonica, quæ est trina, vt habent alia summaria nouissima; nam eadem *Rota* sæpè dixit, sentē-
598 tiam sine citatione esse nullam *Coccinus dec. 414.* Vel potest dici, quòd loquatur de monitione propriè sumpta, nō aūt de impropriè sūpta, qualis est citatio vt aliàs dixi, & sic loquūtur Canonistæ, videte *Felinum in c. Parrochianos in principio de sententia excommunicationis.* Forma citationis, quando proceditur per
599 viā sententiæ, debet esse sub comminatione censuræ, vt benè *Auila, & Conink locis suprae.* quidquid contrariū, post *Couarr. & Vasquez videatur firmare. Hurtado loco supr. cit. & n. 85.* Quibus accedit *Reginaldus n. 183. ad finem* Nam contumacia debet esse ratione censuræ; & reus non dicitur contumax, nisi per talem monitionem nolit obedire; & hinc illa opinio habet originem, de qua *supra recoll. 1.* quod is,
600 qui scit legem latam sub aliqua pœna, sed nescit, cēsurā esse adiunctā, nō incidere in illā, quis violet legē, & violando peccet mortaliter. Accedit post hæc scripta *Diana tom. 3. tr. 9. resol. 55.* Notanter addidi, *quando proceditur per viam sententiæ*, quia si proceditur per viam mandati, aut præcepti; sufficit monitio inclusa in ipso præcepto, vel mandato, vt loquuntur *Suarez loco primo cit. & Reginaldus, vbi supra, & ante eos Sayrus lib. 1. de censuris c. 12. num. 28.* Vbi benè declarat, tunc dictam moni-
601 tionem contineri in præcepto, quando scilicèt fit cum causæ cognitione, & in eo inseritur

clausula iustificatiua, *si te senseris grauatum*, vel datur in eo terminus ad allegandas causas, si quas subditus habeat, ob quas non debeat tali cęsura multari, cōcordat *Megalius 3.p.lib. 1.c.5 nu.12.* Vnde colligit idē *Sayrus eodē loco*, quòd si Iudex, causa minus cognita, præcipiat alicui, vt nisi Ecclesiæ infra decem dies v.g. satisfaciat, sit excommunicatus, absque dicta clausula iustificatiua, vel termino, vt suprà, præceptum esse nullum; & per consequens nullam esse etiam excommunicationem, prosequuntur *Alterius supra c.5. vers. addi potest, & Lazarius de monitorijs sect.1.q.1.n.4.* vbi id ampliat etiam vbi dictum præceptum feratur in executionem sententiæ, vel præcepti iam lati, *Valanzuela cons.6.n.48.p.1. qui n. præcedenti asserit*, quòd fuere Doctores graues, qui voluerunt, vt etiam vbi præceptum contiuet dictam clausulam iustificatiuam, sit nullum tamquam datum inaudita parte.

Dixi in primis (*sententia particularis*) quia
602 secus est de censura lata à iure, siue communi, siue speciali, vel per sententiam generalem: nam ista feruntur pro peccatis futuris, neque aliquam monitionem prærequirunt, sed tantū promulgationem, quæ sufficit prò monitione, vt benè dixit *Sà verbo excommunicat. a nu.9.* vbi Addentes citant ad hoc *Viualdum de excōmunicat.n.115. Sayrum lib.1.c.12.n.6. & 19. Couarr. & alios*, quibus illic allegatis, addo *Auilam loco suprà c. vers. ex dictis, facilè, &c. Suar. disp.3 sect.8.n.3. Filliuciū trac.11.n.83. & seq. Layman lib.1.tract.5.c.6. sub n.5. Hurtado de censuris in cōmuni difficult.18. in principio.* Qui ex hoc colligunt, quòd vbi ex vi edicti, præcipientis sub pœna excōicationis latæ sententiæ, tenetur quis reuelare blasphemū, hæreticum, &c. eum qui illum non denunciauerit, cùm possit, absque vlla monitione incidere in dictam excommunicationem.

Dixi secundò, *censura propriè dicta*, quia secus est de censura impropriè dicta pròut est su-
603 spensio, & aliquod interdictum, quando habent rationem puræ pœnę potius, quàm censurę. Hoc enim casu validè, & licitè fertur sine præuia monitione prò peccato commisso, quia sufficit, quòd præcedat culpa, nec requiritur contumacia. latè *Suarez disp.3. sect.10. Hurtado suprà n.80. Filliuc. tract.11.n.89. & 190. ad fin.* Censura .n. quatenus priuat bonis spiritualibus, ferri non potest in puram pœnam, sed benè quatenus priuat bonis temporalibus, quorum priuatio affert aliquod incommodum, & præiudicat honori, vt est suspensio à beneficio, vel officio, interdictum personale speciale post *Suarez, Filliucius tract.11. num.184. Hurtado de censuris in communi n.80. Villalobos par.1. summa tract.16. difficult.6. nu.6.* exemplificaui in suspensione, & interdicto,
604 quia non solet excommunicatio ferri, nisi quatenus vt censura est, sumpta excommunicatione maiori in tota latitudine, & amplitudine suorū effectuū, vnde secus erit si in modā excommunicationis minoris ferretur *Hurtado suprà*, & post *Suar. disp.3. sect.10. notat Filliuc. tract.11. nu.89. Et ita intellige Megal.3.p.lib. 1.c.4.n.17.* qui id exemplificat etiam in excōicatione, quādo autem censeatur ferri suspensio nō vt cēsura, sed vt pęna tetigi *suprà sub n.580.*

Dixi tertiò, *prò peccato præterito, quod tamen trahitur in futurum*, Primò quia ob peccatum etiam contra legem Ecclesiasticam commissū, quod non durat, seu nullo modo extenditur in
605 futurum, sed simul, ac consumatur, omninò transeat, nulla relicta obligatione satisfaciendi respectu hominum v.g. *excommunicatur qui ex eo quod non audiuit sacrum, vel fornicatus fuit*, inualida fertur censura, tiam tunc non potest adesse contumacia, à qua immediatum ortū habet censura lata ab homine, vt suprà dixi, ita *Suarez disp.3 sect.10.n.21. Conink disp.13,*
606 *nu.83. Sayrus lib.1.c.9.n.24. & seq.* & sic explicari debent ij, qui dicunt, prò futuris culpis, ab homine debere ferri censuram, vt optimè *Couarr. in cap. Alma mater p.1. relect. §.10. num.5. ad finem, latè Suarez suprà sect.4. à n.4. Filliuc tract.11.n.185. Reginaldus lib.9.n.179.* .i. prò peccatis quę non sint purè p̄terita, nec purè futura, sed quæ & si sunt præterita, tñ durent in futurum, aliàs ferretur censura in ratione pœnæ delicti, non autem ob contumaciam, iuxtà ea, quæ proximo pręcedenti dicto, retuli, accedit post *Suarez Layman cit. cap.6. nu.6.* vbi subdit, quòd tale delictum verè præteritum neque possit prohiberi sub comminatione censuræ. Secundò quia quando fertur excommu-
607 nicatio prò peccatis futuris, nulla opus est monitione pręter eā, quæ includitur in præcepto, siuè generali, siuè speciali, vt dixi suprà, & not. *Hurtado de cēsuris in cōi n.76.* qui subdit *praxim indicti, qui dū censuras ferunt generaliter, vel specialiter mediante præcepto pro peccatis omnino, vel aliquo modo futuris, admonent addendo*, trina canonica monitione præmissa, *non esse necessariam; quamuis optimam* Hæc conclusio sic declarata, Ampliatur primò etiam in peccato quantumuis grauissimo, & enormissimo, ita *Sotus loco suprà allegato.*
608 Ampliatur secundò, vt neque Summus Pontifex possit in hoc dispensare, quia vt dixi, monitio est de essentia censuræ latæ ab homine; ita *Auila loco suprà citato. Vasq. de excommunicatione dub.12. nu.4.* fateor tamen probabilem esse opinionem contrariam, scilicèt Papā posse excommunicare absque monitione, est *Suarez*, & aliorum, quos sequitur *Bonacina suprà nu.4.*
609 Ampliatur tertiò, etiam in declaratione censuræ iam latæ à iure, vel ab homine per sententiam generalem, quia etiam necessario requiritur, quòd præcedat monitio, seù citatio cum termino, ad dicendum causam, quare

quare, & aliàs dicta declaratio esset nulla. *Felinus in cap. Parrochianos num. 1. ad finem de sententia excommunicationis, vbi addentes, Suarez supra sect. 10. Sayrus lib. 1. cap. 12. nu. 24. Hurtado supra de censur. in communi num. 78. ad finem, Megal par. 3. lib. 1. cap. 5. nu. 14. Filliucius tract. 11. nu. 90. Layman citato cap. 6. nu. 5.* qui *nu. 6.* limitat vbi crimen istud fuit, ita manifestum, quod nulla competat reo defensio, latè *Praxis Archiepisc. Neapolitana cap. 24. nu. 16.* vbi subdit aliquas declarationes, *& num 19.* refert praxim illius Curiæ circa hanc materiam. *Marius Antoninus lib. 1. var. resolut. resolut. 21. nu. 6.* vbi quòd in declaratione excommunicationis sufficit simplex citatio, absque trina monitione, *Auila de censur. part. 2. cap. 5. disp. 1. dub 5. conclus. 1. & sequitur Bonacina disp. 1. de censur. quast. 1. p. 9. nu. 7.*

610 Ampliatur quartò, etiã in fulminatione censuræ cõminata à iure, seu ferendæ sententiæ, quia in ea ēt requiritur monitio, de qua re *Sayrus, & alij Doctores sup. allegati, in specie Reginald. nu. 191. Filliucius nu 94. & Layman. cit. nu. 5. vers. dubium est*, & aliàs latè dixi, cùm de ista censura ferendæ sẽtentiæ accedit *Diana supra recoll. 1. num. 9. resol. 115. vers. non desinã. Cõtra Auilã, Sanchez, & alios.*

611 Ampliatur quintò, etiam vbi censura non fertur per modum Iudicij, sed per modum defensionis, dant exemplum de Parocho, vel Abbate nolente admittere visitationem Episcopi, qui iàm est in possessione visitandi illam Ecclesiam; nam ēt hoc casu est necessaria citatio vel monitio saltẽ sub præcepto inclusa, antequã feratur censura, *Suarez supra num. 10.* vbi benè subdit, quòd cùm huiusmodi præceptum semper imponatur sub aliquo termino peremptorio (vt si intrà illum conditio impleatur, statim ipso facto censura incurratur) oportebit terminum talem, seu tẽpus apponi, quantũ arbitrio boni viri, iuxtà negotij, & causæ qualitatem, moraliter sufficeret ad deliberãdum, & humano modo agendum. latè *Sayrus lib. 1. cap. 12. nu. 20. Hurtado supra nu. 76. Filliuccius tract. 11. num. 96. post Couarr. Vasquez, & Turrianum, Diana loco suprac. vers. sed hic cõtra Vgolinũ.*

612 Ampliatur sextò; vbi periculum est in mora; vel delictum est notoriũ, vel etiam contumacia est notoria, puta quia delictum fuit commissum in præsentia Iudicis, aut sumus in sententia lata à delegato, vel executore, & alijs casibus, in quibus licitè ommitti potest trina monitio, quos post *Felinum in cap. sacro à nu. 3. de sententia excommunicationis, & alios Canonistas, referunt Sayrus cit. cap. 22. à nu. 17. Alterius lib. 3 disp. 3. cap. 4. Reginaldus lib. 9. à num. 185. Megalius supra cap. 5.* Quia, vt benè *Suarez supra disp. 3. sect. 10.* singulos illos casus expendendo, aduertit, non per hoc sequitur, posse, nec licitè, nec validè ferri censuram, in eisdem casibus, absque vlla monitione saltem in præcepto, vel mandato contenta. Prosequuntur *Filliucius tract. 11. nu. 86. & sequenti Alterius*

613 *citato cap. 4.* in specie circa casũ notorij, *idẽ Layman supra nu. 6. ad finem*, & licèt, hoc casu nempè vbi causa pro qua quis excommunicatur est notoria (*Marius Antoninus supradicta resol. 71. nu. 9. post alios.*) velit, non requiri citationẽ, quod etiam videtur affirmare *Diana supracitata resol. 18. ad finem.* Tamen contraria opinio, de qua supra, est magis communis: *Clarus lib. 5. §. finali q. 3. num. 1.* & dixi supra quibus illic allegatis, addo *Bonacinam disp. 1. quæst. 1. p. 8. n. 20. & Valenzuelam cit cons. 6. n. 22. & Graff. cons. 8. de sent. exc.*

614 Ampliatur septimò, vt quis nequeat huic iuri renuntiare, nẽpè, quòd possit absq; aliqua monitione, censura multari, quia iuri publico nõ potest priuatus renunciare *Sayrus cit. cap. 12. nu. 31. Alterius cit. cap. 5. ad finem, & alij supra citati pro 4. ampliatione* An autem dari possit casus, in quo ex consensu ipsius excommunicati incurratur censura absque monitione, vide *Sayrum lib. 1. cap. 9. nu. 27.* De alio casu, quem ponit idem *Sayrus lib. 1. c. 12. nu. 23.* vide *Dianam supra tract. 9. resol. 19. ad finem.* ibi *censuram ferri non posse*

615 *etiam si ante monitiones, constet de contumacia rei, vt si publicè asseruerit cum iuramento, monitionibus non pariturum.*

Nota primò, ex *Auila citata disput. 1. dubio 5. vers. notandum*, quòd Iudex ommittens citationem in casibus, vbi non requiritur trina monitio, non incurret pœnas latas cõtra censuram ferentes absque canonica monitione, de quibus *in c. 1. de sententia excommunicationis in 6.* quia pœnæ nõ sunt ampliãdæ; quid autem de Prælatis regularibus excommunicationem ferentibus contra suos subditos absque dicta canonica monitione *infrà à nu. 641.*

Nota secundò, ad valorem cẽsuræ requiri, vt talis citatio perueniat ad notitiam rei. *Hurtado de censur. in cõi nu. 8.* ex quo tñ non sequitur, debere illã semper esse personalẽ, ibi *nisi malitiosè abscõdatur, quia tunc sufficit si fiat in domo, vel alio loco, vnde præsumatur, quod ad eius notitiam deuenerit, dummodò tamen perueniat, aliàs non erit inobediẽs ipsi Iudici. Layman lib. 1. tract. 5. cap. 6. nu. 4. vers. his addendum est* ibi *debet autem hæc tamen monitio ad reum, &c. nisi malitiosè latitet tunc enim sufficit citationem cum cõminatione, fieri ad eius domum, Ecclesiæ valuas, aliumque locum publicum, sin autem per contumaciam non comparet, etiam absens excommunicari potest*, & latè dixi supra nu. 360. quibus illic allegatis, adde *Marium Antoninum lib. 1. variarum, quæst. 71. num. 7.* qui probat, quòd

quan-

quando agitur de sententia declaratoria excommunicationis iam latè à iure, nõ requiratur, vt quis citetur personaliter, sed sufficiat si citetur in domo solitę habitationis. *idem dixi Lauretus in suis controuers q.* 8. In specie, quòd requiratur vt monitio pro excommunicatione fiat coram personis, quibus possit illa iuridicè probari, habetur in *d. cap. sacro*, & prosequitur, *Hurtado ibidem nu.* 83. Addo, quod non creditur Iudici attestanti, se præmisisse monitionem. *Roderic. Suarez allegat.* 3. *sub nu.* 8.

Quæres autem, an censura lata, vt supra, sine aliqua monitione sit inualida in vtroque foro, vel tantum in foro conscientiæ *Fillucius citato tract.* 11. *num.* 190. *& seq.* putat, tan-
616 tum esse inualidam in foro conscientiæ, esse autem validam quò ad forum externũ, ex quo sequeretur, idem dicendum hoc casu, quod dictum fuit suprà de casu, quo est inualida sententia censuræ lata contra innocentem, quia, vt inquit ipse, ita nõ datur, occasio contemnendi censuras, & Superiores Ecclesiasticos; Hæc responsio *Fillucci* non videtur improbabilis, etsi alij Doctores loquantur absolutè de inualiditate, quo ad vtrumque forũ. Et confirmari potest ex alia doctrina, supra sæpiùs repetita, quòd quicumque excusatur à peccato contumaciæ, licèt aliàs peccet, tamen non incurrit censurã. In specie *Auila loco supracitato.* His verò non obstantibus, Doctores supracitati simpliciter docent vnanimiter, dictam sententiam esse nullam, & inualidam ratione defectus ordinis iuridici essentialis, quod significat esse nullam ipso iure, & per consequens nullũ producere effectum, nec quò ad Deum, nec quò ad Ecclesiã iuxta ea, quæ dixi in principio huius recollectionis, & prosequitur *Layman supracit. cap.* 6. *n.* 4. *in princ.*

Secũda cõclusio: sentẽtia cẽsuræ lata absq.
617 trina monitione, vel vna pro tribus, dũmodò sit lata cũ aliqua monitione, regulariter, licèt sit iniusta, tamen est valida. Prima pars conclusionis, quòd sit valida, est communis omnium Auctorum, quos supra citauimus, qui etiam reddunt rationem, quia scilicèt hoc casu, tantum adest defectus ordinis iuridici nõ essentialis; sed accidẽtalis, & læditur iustitia legalis, non aũt cõmutatiua, qui defectus nõ reddit inualidã sententiã, & si reddat iniustam, quo casu habet locum regula illa, multa facta tenent, quæ si non essent facta non tenerent, ita Doctores supracitati communiter, in specie *Layman supracitato cap.* 6. *in principio. Filliuccius tract.* 11. *nu.* 47. *Alterius lib.* 3. *disp.* 3. *cap.* 5. *in princ.* vbi, ait ita supponere cõmuniter omnes Canonistas accedunt *Diana q.* 5. *tr.* 9. *resol.* 19. *& Hurtado de censuris in communi nu.* 84.

Secunda pars, quòd regulariter id procedat, habet duos sensus. Primus est, quòd
618 dentur aliqui casus in quibus sẽtẽtia prædicta lata absq. trina monitione nõ sit iniusta sed iusta. Et casus isti hũc sẽsũ sunt, quos remissiuè retulimus conclusione præcedenti ampliatione quinta. Videte apud Auctores ibi citatos, & pro casu vbi periculum est in mora, videte præter ibi citatos *Dianam suprac. tract.* 9. *resolut.* 19. *vers. notandum est.* Secundus sensus est, quòd dentur aliqui casus, in quibus præfata sententia lata absque trina monitione, non solùm sit iniusta, sed etiam inualida, & nulla; ita Doctores supracitati communiter, etsi nõ ita clarè. Hi enim casus sunt tres, quos refero pro commodiori vtilitate legentium.

Primus casus est, de censura lata contra
619 eos, qui communicant, cum excommunicato, quem ipsemet Iudex excommunicauit. *Suarez disp.* 4. *sect.* 7. *nu.* 5. *Vasquez de excommunicat dub.* 12. *nu.* 8. *Alterius lib.* 1. *disp.* 12. *cap.* 7. *ConsK disp.* 13. *nu.* 81. *ad finem, Bonacina disp.* 1. *q.* 1. *puncto* 9. *ad finem, Reginaldus lib.* 9. *nu.* 191. qui benè aduertit, quòd si Iudex excommunicaret excommunicatione maiori communicantes cum excommunicato, non ab ipso, sed ab alio Iudice, absque canonica monitione, licèt sententia esset iniusta, per text. *in cap. statuimus de sententia excommunicationis*, etsi alia iura hanc exceptionem non faciant, testatur de communi *Megalius* 3. *par. lib.* 1 *cap.* 4. *nu.* 18. quidquid de hoc videatur dubitare, post *Couar. Tolet. lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 3. quòd hic casus solus, & singularis sit in iure expressùs, in quo excommunicatio sine canonica monitione lata, est irrita, & nulla, dixit *Alterius lib.* 3. *disp.* 3. *cap.* 5. *vers. sed quamuis*, Quod est etiam verum de om-
620 nibus censuris, vt per *Sayrum infra citandũ. Laym. lib.* 1. *tract.* 5. *c.* 6. *ad fin.* Hæc monitio debet fieri nominatim, vt per supra citatos Auctores. *Megalius supra cap.* 5. *num.* 23. & in specie est tex *in cap. constitutiones de sententia excommunicationis in* 6. vbi *glosa in verbo no-*
621 *minatim*, declarat, quando monitio dicatur fieri nominatim, fauet *Tolet. lib.* 1. *cap.* 10. *nu.* 4. vbi docet, quòd quando excommunicatio ita fertur in aliquem, vt omnes participantes cum ipso; eandem contrahant excõmunicationem maiorẽ, tunc ipsi participãtes, illam non contrahant, nisi nominatim sint admoniti. Id factum esse ad coercendam nimiam audaciam, & facilitatem, quam Iudices sumere possent in ea re, vt suæ censuræ seruentur, dixit *Sayrus lib.* 1. *cap.* 12. *nu.* 29. *Filliccius tract.* 11. *nu.* 100. vide *Praxim Archiepiscopalem Neap. cap.* 24. *num.* 11. Imò adde, hoc casu non solùm requiri ad valorem censuræ, trinam monitionem, vt supra, sed etiam alia requisita, de quibus infrà, nempè vt proferatur in scriptis, &c. *Hurtado de censuris in communi nu.* 86.

Secundus casus est de censura lata à dele-
622 gato, qui habet in mandatis, vt præmissa monitione censuras ferat, quia si absque dicta monitione cēsuram ferret, illa esset nulla, quia tunc admonitio requireretur tāquā aliquid de forma, cuius ommissio, actum vitiat, *Rodericus Suarez allegat.* 3. *num.* 8. *&* 9. vbi quomodò debeat probari dicta monitio & post *Innocentium, Gemin. & Couarr.* docet testando de cōmuni. *Auila part.* 2. *cap.* 5. *disp.* 1. *dub.* 9. *ad finem, Alterius, & Reginaldus locis supra citatis.* Vnde si id non haberet expressè in mandatis, probabile est, posse validè, etsi illicitè ferre censuras, sine dicta monitione canonica; ita *Filluccius supra nu* 106. *ad finem. Sayrus lib.* 1. *cap* 13. *num.* 26 vbi falsam dicit opinionem contrariam, quam ex modernis, videtur post *Vasquez sequi Hurtado loco supra cit. nu.* 84. *ad finem,* nostram autem sententiam docet *Suarez disput.* 3. *sect.* 12. *ad finem,* dicit communem opinionem *Alterius lib.* 3 *disp.* 3. *cap.* 5. *vers. qua conclusio.*

Tertius casus est, quando in ipsamet sen-
623 tentia censuræ exprimeretur, monitionem fuisse prætermissam, tamquam non necessariam, tunc enim esset inualida dicta sententia, tamquam continens errorem intollerabilem, ex quo de iure est necessaria monitio. *Sayrus cit. cap.* 12. *num.* 27. *Alterius lib* 3. *disp.* 3. *cap.* 5. *vers. sed quamuis sit valida,* quòd autem hæc monitio sit trina, vel vna pro tribus vbi requiritur, remittitur arbitrio Iudicis dummodò fiat cum competentibus aliquorum dierum interuallis, nisi necessitas postulet, temporum interualla moderari, vt habetur *in c. cōstitutiones de sententia excōmunicationis in* 6. notat *latè Sayrus lib.* 1. *de censuris cap.* 12. *ad finem,* & reassumit *Hurtado de censuris num.* 82. *ad finem* vbi habetis aliqua requisita huius monitionis.

De tertio casu, ob quem dubitari potest, an excusari possit pœnitens ab incursu censuræ ab homine, scilicèt ex eo, quia verba, quibus in sententia fertur censura, sunt indeterminata, & confusa.

Etsi non sit præscripta certa aliqua forma verborum, qua censura ferenda sit, tamen necessarium est, vt verba, quibus illa
624 fertur, sint sufficientia ad voluntatem Iudicis de censura ferenda ita declarandam, vt nullam repugnantiam, vel indeterminationem, aut confusionem contineant, vt benè *Suar to.* 5. *disp.* 3. *sect.* 2. *nu.* 5. & alij cōmuniter.

625 Continerent autem repugnantiā, quando in sententia diceretur, *excommunico Petrum, qui hoc fecerit, sit suspensus,* vel *ego te excommunico, vel absoluo,* aut *ego excommunico, & absoluo* circa quas formas hic non insisto, cùm sint moraliter impossibiles in praxi.

626 Continerent indeterminationem, & cōfusionem, quando in sententia diceretur, *ego profero sententiam censuræ contra talem,* vel *qui hoc fecerit, censura remaneat innodatus,* & hoc casu concludendum, dictam sententiam esse inualidam, sicut neque esset valida sententia condemnans aliquem ad pænam, in genere, non exprimendo pænam in particulari, ita *Suarez sup. & Sayrus lib.* 1. *cap.* 11. *nu.* 15. & alij communiter.

627 Continerēt indeterminationem tantum, quando essent verba illa disiunctiua, vt *excommunico, vel suspendo,* aut *suspendo te ab officio, vel à beneficio,* in quo casu, etsi *Vgolinus, & Nauar.* putent, talem sententiam esse inualidam, nullamque vim habere, quod etiam docent *Hēriquez lib.* 13. *cap.* 3. *num.* 4. *in Comento lit. B. Vega in speculo Curatorū p.* 2 §. 12. *nu.* 200. tamen *Suarez supra sect.* 2. *nu.* 15. *& sequ.* probat, esse validam, quia etsi sint verba indeterminata, tamen est determinata intentio Iudicis, vt illa pars, quam reus ex istis voluerit eligere, effectum habeat, sicut quando datur a confessario pænitentia, vel sententia à Iudice, de hoc, vel illo adimplendo; sequitur *Filluccius tract.* 11. *num.* 58. *Bonacina disp.* 1. *q* 1. *p.* 7. *nu.* 4. *Hurtado de suspensione difficultate* 4. *nu.* 11. *& si fateatur, opinionem contrariam esse communem.* hanc opinionem dicit probabilem *Alterius lib.* 3. *disp.* 9. *cap.* 3. *vers. Dico* 5. vbi *in fine* benè admonet, dictam formam esse omninò euitandam, & quòd peccaret grauiter Iudex, illam vsurpando, probat alijs allegatis pro, & contra *Diana to.* 5 *tract.* 9. *resol.* 63. *& tract.* 10. *resolut.* 13.

Quæres, quid si reus neutram partem ve-
628 lit eligere? Respondetur vtrique pænæ subiacere, hæc enim videtur intentio Iudicis, vt si nolit alterutrum eligere, vtrique subiaceat ex regulis iuris, vt per supradictos Authores.

Ad hoc caput, etiam pertinet illud aliud dubium de sententia incerta, v. g. quando Iudex dicit *excommunico, suspendo, vel interdico vnum* non nominando eum proprio nomine, vel aliàs addendo circunstantias, ex quibus certò cognosci possit, quemnam intendat excommunicare ex illis, qui talem furtum fecerunt; præsupposito enim, quòd plures furtum fecerunt, & alia ratione non apparcat, quis nam esset, quem voluit Iudex
629 cēsura multare, nulla esset dicta sententia incerta, & nullus ex illis censurā præfatā incurreret, ex regula, quòd incertitudo vitiet sententiam *l. pen. cum ibi notatis C. de sentent. quæ sine certa quantitate, Ioannes de Lignano tract. de censura ecclesiastica* §. 24. *nu.* 6. *&* 10. *Sayrus latè lib.* 1. *c.* 8. *num.* 17. vbi contrariam opinionem, *Lapi* nempè, hoc casu; omnes, qui furtum fecerunt, incurrere dictam censuram

furam; dicit falsam, & conuincit exemplo Sacerdotis habentis coràm se octo hostias præsentes, & intenderet consecrare vnam, vel plures ex eis, non determinando illas, quo casu nulla esset consecrata ex eis, vt certum est ex materia de Eucharistia.

De quarto casu, in quo dubitari potest, an excusari possit pœnitens ab incursu censuræ ab homine, nempè, Appellatione proposita post latam sententiam censuræ.

PRo intelligentia dicẽdorum, præmittendum, quod sententia censuræ potest ferri dupliciter, primo ferendo cẽsuram ipsam de nouo, secundo declarando aliquem incurrisse censuram latam, seù vt dixit *Suarez disp.3.sect.15. nu.2.* vel sententia censuræ est executiua, vel declaratiua. Item quòd dicta sententia, qua fertur censura, potest ferri dupliciter, purè, & sub conditione; purè dicitur lata, quotiescunque Iudex profert simpliciter & absolutè contra aliquem, censuram; sub conditione verò, quando non absolutè, sed nisi, v.g. intra tot dies tale quid fecerit, de qua cùm iam egimus *supra a num. 115.* hic tantum agemus de sententia cẽsuræ, vel declaratoria purè lata. His positis, sit.

Prima conclusio; Appellatio interposita à
630 sentẽtia, per quã fertur cẽsura de nouo; seù quæ est exequutiua *vt vocat Suarez*, nõ excusat ab incursione ipsius, etsi deuoluat causã ad Iudicem appellationis. Est textus apertus *in cap. 15. cui de sententia excommunicationis in 6.* qui loquitur de excommunicatione, & suspẽsione, sicut de interdicto, loquitur tex. *in cap. quoniam de appellationibus*, alia iura alegant Doctores infra citandi, & præcipuè *Alterius lib.3. disp.5. cap. 1. vers. si verè, & vers.4. dubitatur. Riccius par.1. praxis decis. 463. in impressione Neapolitana. Sanchez lib. 3. opuscul. moral. cap. vnico dub 32. num.244. qui num.seq.* ampliat, vt etiam non obstante
631 tali appellatione possit Iudex priuare excommunicatum fructibus beneficij, & distributiònibus quotidianis, donec absoluatur. & limitat, vbi illa purè lata non fuit; sed sub conditione, v.g. si infra viginti dies non solueris, quia pẽdẽte cõditione põt appellari, & suspendi, vt supra dixi cit.nu.115. & notat *Frãciscus Amaya in suis obseruat. iuris lib.2.c. 15.* An aũt d. iudex possit illũ denũciare pro excõmunicato, infra. Est certa cõclusio, quid quid *Accursius* contrarium doceat in *l. finali §. constringat C. si a non competenti iudice*, quẽ communiter Doctores omnes reiiciant, & testatur *Amaya loco supracitato* vndè benè ait *Hurtado de censuris in communi nu.* 100. in hoc omnes Doctores conuenire. Et difficultas restringitur in explicanda ratione,
632 quare in alijs materijs, appellatio post sententiam, non solũ deuoluat iurisdictionem sed etiam suspendat ipsam sententiam, seù effectum ipsius; in censuris verò tantum deuoluat iurisdictonem, & non suspendat.

Glosa in cap. ad reprimendam, de officio ordinarij vers. suspendatur, vult, rationem esse illam, quam tradit Summus Põtifex in *cap. pastoralis §. verum de appellat.* nempè quia sententia cẽsuræ trahit secum executionem, cum hac ratione transit. *Sanchez supracitato lib.3. opusculorum moral. cap. vnico dub.32.n. 240 ad finem Aula par.2. cap.3. disp.5. dub.11 conclus 1.* & latè confirmat nouissimè *Franciscus Amaya Hyspanus in suis obseruationibus iuris lib.2. cap.15.* qui exemplificat hanc rationem, exemplo vulnerati, vulnus enim, inquit ipse, postquam fuit alicui illatum, etsi alius adueniat, vt illum defendat, nõ tamen per hoc potest facere, quin vulnus illi non sit illatum, ita censura, statim quòd lata fuit, dicitur trahere secum executionem, quia statim separat eum ab ecclesia, & priuat bonis spiritualibus, & ideò etiam si vult quis se defendere per appellationem, non per hoc potest facere, quin non sit separatus, & priuatus, vt supra.

Hæc ratio non placet *Panormitano, & alijs Doctoribus in d. §. verum* ideòque nituntur alias rationes reddere, & *Panorm.* solus, loco supracitato, refert duodecim rationes, vt est videre per *Alterium lib. 3. de censuris disp.5. cap.2. vers. sed quæri potest vsque ad fin:*
633 Ego autem non nego optimam esse rationionem illam, quòd censuræ trahant secum executionem; sed dico asignandã esse aliam rationem, quare sententia cẽsuræ trahat secum exequutionem, & non aliæ sententiæ; hanc autem aliam rationem, puto esse illam quam supra asignaui, cùm agerem, de diuisione censuræ in ferendæ, vel latæ sententiæ *recoll. præcedenti à nu.69.* Vbi quæro an detur censura latæ sententiæ, id est quæ statim liget absque alia declaratione; & dixi, dari ex eo, quòd censuræ, vt dicitur in deffinitione, sunt pœnæ spirituales, & priuant bonis spiritualibus. Probo nunc, quòd ex eo, quia censuræ sint pænæ spirituales, & priuent bonis spiritualibus, eorum sententia trahat secum illarum executionẽ, & per consequens non suspendatur per appellationem, quia cùm censuræ sint pœnæ spirituales, & priuent bonis spiritualibus, sunt actus potesta-
634 tis spiritualis clauiũ, quæ potestas clauium habet hoc peculiare, vt eius actus non possit suspendi, sed benè postquam exijt ad actum, nempè fuit lata dicta sententia, debeat quis à censura in ea sententia lata, absolui, patet ex metaphora ipsa clauium, sicut .n. clauis, vel claudit, vel aperit, nec habet inter hæc duo aliquod mediũ: ita hęc potestas, vel claudit per sententiam ligando, vel aperit me-

media absolutione, & non datur in ea aliquod medium, nempè vt possit effectus censuræ suspendi. Tangit hanc rationem acutissimè vt solet *Illustrissimus Ricciullus p.4. de iure personarum cap.64.num.3.* qui ex hoc, quòd vis censurarum procedat ex potestate clauium, magis quàm ex iustitia causæ, docet, sequi, quòd cẽsura, & eius executio perficiantur eodẽ instanti, licèt vtatur eodem ferè exemplo, quo postea vtitur *Amaya supra* hæc sunt verba *Ricciull. In qua re inter multas rationes, ea mihi videtur probabilior, quòd cùm vis excommunicationis procedat ex clauiũ potestate, magis quam ex iustitia causa, excõmunicatio, & executio perficiuntur in eodẽ instanti, non secus, ac fulminis ictus, qui vno eodẽq; momento, quo creatur infligit vulnus, quo quidem vulnere illato, sicut non est in potestate vulnerati, illud sanare, nisi adhibita manu medici, ita non est in potestate excommunicati, diluere excommunicationem, nisi adhibita absolutione.*

Ex qua doctrina, inferunt Doctores, præcipuè *Alterius supra vers. sed contra hanc doctrinam*, & latius, & clarius *Sanchez lib.3. opusculorum moralium cap. vnico dub.32. nu.246.*

635 Primò, quòd sententia depositionis, vel degradationis suspenditur per appellationem sequentem, quia depositio, & degradatio nõ sunt propriè censuræ. Secundò, positam conclusionem habere locum non solum in excõmunicatione, sed etiam in suspensione, &
636 interdicto, quando sunt circà mera spiritualia, nàm tunc suspensio, & interdictum etiam pertinent ad potestatem spiritualem clauium, ideoque non suspenduntur per appellationem. Ita *Alterius dicta disp.5. cap.1. vers.4. dubitatur. Ricciullus supra nu.4. Sanchez citato nu.246.* Qui benè *supracitato num. 253.* subdit, suspensionem à pontificalibus,
637 vel ab vsu pallij, suspendi per appellationem, quia hæc suspensio pendet plus à iurisdictione, quàm à potestate clauium, idemq;
638 dicit de suspensione à voce actiua, & passiua; à collatione, vel à possessione beneficij.
639 Deniq; ipse *Sanchez* concludit idẽ etiã de suspensione à beneficio, quicquid alij putent contrariũ, & probatur in *cap.15. cui de sententia excommunicationis in 6.* vbi tantum dicitur, non suspendi sententiam suspensionis ab officio, & ingressu ecclesiæ per appellationẽ, & inclusio vnius, est exclusio alterius. item quia suspensio à beneficio dicit suspensionẽ à perceptione fructuum ipsius, & per consequens non pendet merè à potestate clauium; concordant *Alterius supra vers. sed quid dicendum. ConinK disp.15.nu.29. Auila par.3. disp.3. dub.4. conclus.1. Hurtado de censuris in cõmuni n.100. Gartarius supra c. dec.34*

Quæres, an ex eo, quòd dicitur in *d. cap. is cui.* per appellationem non suspendi sententiam suspensionis ab officio, id sit verũ tan-
640 tum, quando dicta suspensio fertur ob contumaciam, vel quòd etiam verificetur, quando ipsa incurritur ex delicto, & sic est purè pęna, dupliciter. n. põt ferri suspensio; Primo ob contumaciam, v.g. quando Iudex iubet aliquid fieri sub pęna suspensionis latæ sententiæ. Item ob delictum, vt si Iudex damnet clericũ pęna suspensionis; Conueniunt enim Authores, nõ suspẽdi dictã sententiã, quãdo fertur ob cõtumaciam, discordãt aũt eo casu quando fertur ratione delicti, & sicut pura pęna. Nam aliqui putant per appellationem, neque hoc casu suspendi, quia in dicto *cap. is cui.* simpliciter dicitur, suspensionem ab officio non suspendi per appellationem subsequentem; ergo intelligi debet, aiunt ipsi, simpliciter, & sic in vtroque casu. Sed contrariũ docet post *Panormitanum, & Gregorium Lopez, Sanchez loco suprac. nu.251.* quòd scilicèt suspendatur talis suspensio, quæ non est propriè censura; sed pura pęna per appellationẽ. Ratio sumitur ex eodem principio, quando enim fertur suspensio in pęnam delicti, ipsa suspensio non est medicina, sed pęna, & sic plus pendet à potestate iurisdictionis, quam clauium; fauet *Praxis Archiepiscopalis Neapolitana cap.23. nu.2. ad finem*, clarius *Turrianus* qui testatur, quòd hæc opinio sit probabilis *lib.4. disp.42. dub.2. sequitur Faber in 4. distin.25. quæst.1. disput.6 cap.1. num.47.*

Sequitur secundo, ratio decisionis Sacri Regij Consilij Neapolitani apud *Vincentium de Franchis decis.202.* vbi supponitur, per decretum Curiæ Archiepiscopalis Neapolitanæ, fuisse quendã habilitatum à iuramento
641 præstito in quodam contractu, à quo decreto, etsi pars aduersa appellationem proposuerit in eadem *Curia Archiepiscopali*, tamen pendente appellatione, alia pars procedebat in Sacro Cõsilio pro rescissione illius contractus; dubitatum enim fuit, an stante dicta appellatione, posset procedere dictum Consilium? & decisum fuit pro affirmatiua, quia tractabatur de iuramẽto, quod est quid spirituale, pertinens eius relaxatio ad potestatem clauium, & propterea appellationem ab eius habilitatione non suspendere dictam habilitationem. Refert *Riccius part.1. praxis decis.336. in impressione Neapolitana.*

642 Quid si sit dubium an appellatio præcesserit sententiam censuræ, vel post illam fuerit interposita? Respondetur, præsumendum fuisse interpositam post sententiam, & per consequens non suspendere dictam sententiam; est communis opinio de qua testatur *Sayrus lib.1. cap.16. nu.30. Rota Romana apud Lancellottum de attentatis par.2. c.2. ampliat. 2. num.13.* vnde qui allegat, illam præcessisse, debet id probare *Bonacina de censuris disput. 1. quæst. 2. pun.2. nu.5. Alterius lib.3. disp.3. cap.1. vers. quod si appellatio*, qui benè declarat, quòd talis probando, præcessisse appel-

lationem, non absoluitur ad cautelam, sicut quando est dubium an præcesserit, est necessaria dicta absolutio.

Pro complemento materię huius conclusionis, quæres an appellatio ista posit impe-
643 dire saltem denunciationem ipsius, v. g. fuit quis excommunicatus, vtrum talis excommunicatus appellando infrà terminum, possit impedire, quin denuncietur publicè excommunicatus, idest contra eum affigantur cedulones, iuxtà praxim, de qua per *Alterinũ lib. 3. disput. 5. cap. 5. vers. 4. dubitari potest*, & nos *infra recoll. sequen.* ita vt si de facto denuncietur, talis denunciatio sit nulla, & fideles non teneantur eum euitare.

Concordant enim Doctores, hoc casu impediri posse dictam denunciationem per appellationem, primò quando Iudex à quo, vel detulit appellationi, vel ei fuit inhibitum
644 à Iudice ad quem, iuxtà ea, quæ dixi *supra cum de appellatione interposita ante sententiã latam num.* 178. & in terminis habetur post *Lancellottum de Attentatis par. 2. cap. 12. limit. 21. num. 34. & Macerat. var. resolut. cap. 112. casu 74. per Ricciullum lib. 4. de iure personarum cap. 64. nu. 17.* quid autem si à Iudice ad quem fuit delatum dictę appellationi, tantũ, habetis per *Lancellottum supra num.* 30. Difficultas tantum restringitur, vbi non est notorium esse friuolam dictam appellationẽ, & per Iudicem à quo non est delatum dictæ appellationi, neque facta inhibitio à Iudice ad quem; in qua difficultate.

Antonius de Butrio, Imola, & alÿ, quos sequitur Nauar. in cap. cum contingat de rescriptis, remed. 6. Henriquez, & Lancellottus, quos refert, & probat Sanchez cit. lib. 3. Cõsiliorum, seu opusculorum moralium cap. unico dub. 33.
645 *& dub. 32. num.* 286. docent per solam appellationem, non solum deuolui causam ad iudicem appellationis, sed etiam suspendi iurisdictionem iudicis à quo, vt non possit contra appellantem cedulones affigere; fundatur hæc opinio in verbis textus *in cap. pastoralis §. verum de appellationibus*, vbi ideò asseritur, per appellationẽ non impediri denunciationem excommunicationis, quia per illam ipse excommunicatus amplius nõ ligatur, eo quod iam reperitur ligatus; modo *Nauarrus* arguit hoc pacto, hodie post *extrauagantem ad euitanda*. excommunicatus plus ligatur post denunciationem, & affixionem cedulonum, quàm antea erat ligatus, quia antea non erat euitandus à fidelibus, sicuti post dictam affixionem cedulonum est euitandus, ergò dicta denunciatio post appellationem nõ officit vt supra; fauet huic opinioni, *Rota*, quæ aliàs tenuit, esse attentatam denunciationem pendente tantum appellatione, vt refert *Manius Antoninus lib. 1. variar. resol. 112. casu 74. vers. ulterius*,

Contrarium tamen defendit *Alterius lib. 3. de censuris disp. 5. cap. 1. vers. 3. dubitari potest & cap. 3. vers. qua doctrina Nauar.* & antea docuit *Genuensis noster in sua praxi Archiepiscopali Neapolitana cap. 23. sub num. 2. vers. declara. 2. Suarez disput. 3. sect. 15. ad finem. Marcellus Vulpe cit. cap. 1. praxis nu. 24. Hurtado de censuris in commune num.* 110. ibi hoc limitat in suspensione à beneficio, & alijs distinctis ab officio, & ingressu ecclesiæ, quæ limitatio procedit ex alia ratione, quã innuimus supra *n.* 635. hãc opinionẽ videtur sequi *Layman lib. 1. tract. 5. cap. 6. nu. 2. vers. verum* ibi *quare talis non obstante appellatione denunciari potest* Excipit tamen casum vbi appellatum esset à sententia iudicis delegati, & Ordinarius appellationem admisisset, quia hoc casu videtur Ordinarius iurisdictionem reuocare à delegato.

Et ratio est, quia quando Doctores citati, ex eo, quòd dicit textus, appellationem non impedire denunciationem, quia per eã amplius non ligatur excommunicatus; deducũt, quòd vbi amplius ligaretur excommunicatus per denunciationem, tunc appellatio suspenderet sententiã excommunicationis, vel declarationis, id intelligunt de maiori liga-
646 mine, quoad ipsum excommunicatum, vt v. g. excommunicatio contra incendiarium rerum ecclesiasticarũ ante denunciationem est reseruata Episcopo; post denunciationem verò Summo Pontifici; non autem de maiori ligamine quoad alios, prout est maius ligamen, quod injicitur per *extrauagantem ad euitanda*, per quam tantum prohibentur fideles, post denunciationem cum ipsis excommunicatis communicare. Hanc opinionem defendunt *Ricciullus lib. 4. cap. 64. nu.* 10 & hoc voluit etiam *Lancellottus part. 2. cap. 12. limitat. 21. risolut. 23.* etsi *Sanchez loco supracitato* referat eum pro contraria sentẽtia, vt benè eum allegant, & sequũtur *Sigismun. scn. in tract. de appellat. quæst. 18. limit. 21. & Lauretus in suis controuers. inter Regulares, & Episcopos q. 12. f. mihi. 327.* Qui *Lãcellott. apud Ricciullum sup. n.* 9. ẽt subdit, per dictã appellationẽ nõ impediri aggrauationem, & reaggrauationem, sequitur eandem sententiam, *Capella Tolosana dec.* 100. Quæ addit limitationem, nempè, quoties sententia censuræ lata fuit contra ignorantem, quam etiam docet post alios *Ricciullus supra num. 23. & 24.* qui supponit, hoc casu esse etiam nullam censuram, sed intellige quando potest ipsa ignorantia excusare à censura, iuxtà ea, quæ dixi supra *recoll.* 1. Ita *Suarez disput. 3. sect. 15. num.* 19. tunc enim à die notitiæ impedit de-
647 nunciationem, & suspendit. *Genuensis in praxi Archiepisc. Neapolitana c. 23. nu. 2. vers. declara 4. Lãcellottus supracit. limit. 21. à n. 24.*

Secunda conclusio, quando iudex nõ confert de nouo censuram, sed tantum declarat,
648 aliquem illam incurrisse iam, tunc appellatio

latio subsequens dictam sententiam suspendit ipsam, non solum quoàd effectum deuolutiuum, prout in casu primæ conclusionis; sed etiam quoàd effectum suspensiuum, ita *Glosa in cap. cupientes §. quod si per viginti, verbo priuatus, de electione in 6.* quam dicit receptam. *Auila de censuris par. 2. cap. 7. disp. 5. dub. 11. conclus. 2.* vbi allegat *Angelum, verbo appellatio §. 8. Nauarr. cons. 12. & 20. num. 1. de sententia excommunicationis,* latè *Suarez to. 5. disp. 3. sect. 6. nu. 6. sect. 25. nu. 20. Hurtado de censuris in communi num. 111. Lancellottus supradicta limit. 21. num. 26. Sanchez supracit. lib. 3. opusc. moralium cap. 1. dub. 32. num. 246. Bonacina disp. 1. q. 2. pun. 2. nu. 6.* Hæc enim sententia, qua declaratur aliquem incidisse in excommunicationem, non trahit secum executionẽm, inquit *Hurtado supra, & Genuensis in sua praxi Archiepiscopali Neapolitana cap. 23. in principio Felin. ante hos omnes, in cap. parochianos num. 4. de sententia excom. municationis.* Ratio est, quia potuit iudex errare in declaratione, v. g. declarat aliquem incidisse in excommunicationem ob violatam immunitatem ecclesiasticam, quia extraxit ab ecclesia reum, potuit se decipere in hoc iudex, & per consequens appellando quis ab ea sententia, & offerendo probare se non violasse dictam immunitatem sententia suspenditur, nam vt benè *Suarez loco 2. supràciato,* per talem sententiã directè iudex declarat, hũc esse reũ criminis, per ꝙ cõtraxit censunm à iure latum, ideòq. appellatio, vt potè drectè à declaratione criminis, in qua potuit errare iudex, retinet suos ordinarios effectus, nempè suspensiuũ, & deuolutiuum, & licèt non possit quis appellare à pęna, amen potest appellare à sententia iudicis, quæ declarat, aliquem incidisse in pęnam, vnde in his terminis loqui, necesse est explicare *Layman lib. 2. tract. 5. par. 2. cap. 4. num. 1. vers. quare,* dum ait. *licet appellatio, ipsam excõmunicationis sentẽtiã absolutè latã suspẽdere non possit, nihilominus suspendit effectum denunciationis, vt appellans pendente appellatione vitandus non sit.* aliàs sibi contradiceret cũ supradictis *ibid. par. 1. cap 6. nu. 2. §. verũ,* & latius prosequũtur *Ricciullus lib. 4. de iure personarum cap. 64. num. 30. & seqq. Marius Antoninus lib. 1. var. resolut. cap. 75. nu. 11. Marcellus Vulpe in sua nouissima praxi fori ecclesiastici cap. 1. nu. 25.* vbi *num. sequenti post Felinum, & alios,* dicit, hoc esse notandũ in praxi, *Sanchez lib. 3. opuscul. moral. c. vnico dub. 32. num. 243.* Adest decisio Rotæ apud *Achill. de Graffis 370. alias 4. de sentẽtia excommunicationis.* confirmata apud *Puteum lib. 3. decis. 171.* & nouissimè apud *Coccinum dec. 144. ad fin.* latè *Iul. Cartar. dec. 34. & 60. n. 21*

Ampliatur primò cõclusio vt sit vera, nõ solũ ꝗdo dicta sententia est declaratoria cen-
684 suræ latæ à iure; sed etiam si fuerit declaratoria censuræ latè ab homine, vt v. g. si quis fuit declaratus ab Episcopo excommunicatus ob contrauentionem præcepti sibi iniũcti sub pena excommunicationis, vt benè exemplificat *Genuensis loco supracit.* & prosequuntur omnes ferè *DD. citati, & si Suarez loco secundo citato n. 21.* restringat hãc ampliationem in illa declaratione, qua præcipitur aliquis denunciari excommunicatus ab eodem iudice, iuxtà sententiam contrà eum latam, quòd pertinet ad aliam materiam, vt de se patet, & infrà dicemus. Fauet huic ampliationi, Rota Romana apud *Achillem de Graffis supra n. 7.* ibi *secus autem in sententia declaratoria incursus censurarum, vel propter sententiam excommunicationis latam à lege, vel incursum censurarum, propter inobedientiam literarum Apostolicarum, quia tunc prædicta sententia habet annexum factum, super quo potuit decipi iudex, ideo requiruntur tres sententiæ, vt appellatio non suspendat.*

Ex qua conclusione cum ampliatione sequitur, quòd pendente dicta appellatione
649 à declaratoria vt suprà, nõ possunt contrà talem affigi cędulones. Ita supponunt omnes Doctores supracitati, dum docent, proficere dictam appellationem ad vtrumque effectum deuolutiuum, & suspensiuum, expressè *Suarez cit. sect. 15. n. 20.* ibi, *& ideo post talem sententiam, facilius potest impediri per appellationem, quia talis sententia nec excommunicat, nec directè declarat illum excommunicatum, sed reum criminis, &c.* imò *Sanchez supracitato lib. 3. opuscul. moral. c. vnico dub. 31. n. 43. ad finem,* arguit à fortiori, si .n. appellatio à sententia excommunicationis, impedit, secundum aliquos, denuciationem, ergò multò magis à sententia declaratoria ipsius; clarius *Praxis Archiepiscopalis Neapolitana suprac. c. 23. in principio. Vulpe cit c. 1. n. 26.* ibi *adeò appellatio a declaratoria excõmunicationis impedit denũciationẽ vt nõ possit affigi cedulones, nisi post decẽ dies a die latæ sententiæ, Iul. Clar. loc. suprac.* & per consequens
650 eius gesta interim valent tamquam à tollerato, quòd etiam aduertit, *Bonacina loco*
651 *supracit. vers. Hinc vlterius,* Si autem de facto affigerẽtur cedulones, & sic fuerit talis denunciatus, debent amoueri dicti cædulones, & reuocari dicta denuntiatio, ita supponit, *Genuensis loco supracit.* datur
652 tamen hoc casu absolutio ad beneplacitum, vt Rota apud *Achillem suprà n. 9.* ibi, *& propterea in vna Cerudensi fructuum in absentia reuocaui publicationẽ, & absolui ad beneplacitum,* prosequitur *Ricciullus supra c. 64. n. 32. ad finem,* interim aũt, an debeat euitari, patet ex supradictis *sub nu. 648.* vbi ex *Hurtado* dixi, hanc sententiam non trahere secum executionem, nisi post decem dies, in quibus

quibus potest appellari, intellige quoàd effectũ euitationis, si de facto affigerẽtur post appellationem cędulones, & hoc est, quòd dixit *Layman relatus ibid.* ibi *suspendit nihilhominus effectum denunciationis*, & ante eum *Auila supracit. conclusione 2.* ibi. *vnde talis denunciatus, non est euitandus post appellationem* idest à declaratione, citans *Nauarr. consil. 12. & 20. de sent. excommunic.* neq. ipse tenetur alios euitare *Cartar. sup. n. 22.* Ampliatur secũndò conclusio, etiam si fuerit deserta appellatio vt dixi supra n. 214. & in terminis notat *Marius Antoninus lib. 1. variar. resol. 112. casu 74.* vbi habes alias ampliationes. requiritur enim sentẽtia super desertione dictæ appellationis, antequam affigantur cedulones. fauet *Riccius p. 1. praxis dec. 506. in aditione Neapolitana, qui decis. 599.* declarat, ad quem iudicem pertineat declarare appellationem desertam, scilicèt ad iudicem superiorem, si coram eo fuit introducta appellatio, aliàs spectat ad iudicem à quo.

Limitatur primo cõclusio, vbi factũ, pròquo
653 declaratur, quis incidisse censuram, est notorium v.g. percussisse clericum extraxisse reum ab Ecclesia, non soluisse debitum iussum solui sub pena censuræ latæ sententiæ, nam hoc casu, neque à declaratoria datur appellatio ad effectum suspensiuum *c. peruenit de appellat.* stante n. notorio cessat ratio conclusionis, quòd iudex, potuit decipi, ergò deficere debet dispositio, *praxis Archiepiscopalis Neapolitana suprà, declaratione 1. Alter. lib. 3 disp. 5. c. 3. vers. 4. dubitari potest*, hoc innuit Rota apud *Coccinam decis. 44. ad finem* ibi, *quia ipsi loquuntur, stantibus difficultatibus, ex facto pendentibus, Marius Antoninus lib. 1. variar. resol. 71. ad finem*, ibi *tum quia cũ hic ageretur de notorio spolio, & vsurpatione, potest non obstante appellat. fieri excommunicationis publicatio, tàm in Ecclesijs, quàm alibi per Cedulonũ affixionẽ, Abbas* &c. prosequuntur *Ricciull n. 33. Vulpen. 6. ad fin. Cartar. n. 23.* qui subdit, ꝙ pars est citanda ad videndum factum esse notorium, cõtra aliquos, qui volebat, in notorijs, posse procedi sine citatione, quia multa videntũr notoria, quæ verè non sunt, qui etiam vltra progreditur subdens, quòd hoc casu à sen-
654 tentia iudicis declarãtis factum notorium possit appellari; nam iudex etiam in hoc potuit decipi, allegans *Nauar. Cons. 5. de sent. ex comm.* quod etiam indicant *Layman suprac. versic. quarè ad fin. & Auila suprac. conclus. 2.* qui omnes docent, quòd licèt à facto notorio non appelletur, tamen à sententia declarante factum notorium detur appellatio; & prosequitur *Diana*, dum hæc sub prælo essent, visus *p. 5. tract. 9 resol. 30.* intellige, nisi vtatur iudex cautela, quam tradit *Grammaticus dec. 65. n. 12.* ibi *vnde inoleuit cautela, vt iudex pronunciet factum, de quo agitur esse notorium*, clarius *Baiardus ad Clarum lib. 5. §. final. q. 9. n. 9.* Qui primò ex *Lancellotto*, dicit, quòd iudex à quo non poterit deuenire ad
655 executionem in notorijs, si a iudice ad quem fuerit inhibitum. Secundò subdit, quòd in delicto notorio iudex potest denegare appellationem, & suam exequi sententiam, ante tamen inhibitionem iudicis ad quẽ, dummodo appareat in sententia, quòd iudex condemnauit reum vti de notorio crimine, secus autem si simpliciter condẽnauit, vt quemlibet criminosum, nàm tunc
656 teneretur appellationem admittere, debet ergò iudex in capienda informatione, probare excessum fuisse publicum, manifestũ, vel notorium, vel fuisse factum ita notoriũ, quòd nulla tergiuersatione possit celari, nec aliquo suffragio iuuari, nẽpè factum in pręsentia plurium personarum, id spectantium, ac videntium, ex quorum testimonio, id sit factum publicum, & manifestum vt dixi *suprà n. 143. & infra etiã recoll. seq. cũ de notorio Clerici percussore, dicetur. Adde in terminis nostris, Alphonsum Villaut in pract. criminali lib. 3. tract. de modo procedendi in notorijs, conclus. 2.* vbi quòd debet iudex super notorio informationem capere. Non autem per hoc, quòd non sit capta informatio, si verè factum fuit notorium, sententia est inalida *Afflict. decis. 178. n. 7. vbi Vrsillus Seraph. decis. 393. n. 14.* quem etiam vide *dec. 366.* vt addiscas, quòd delictum namque sit notorium, imò dico, quòd factum potest esse ita notorium, vt iudex possit procedere ad declarationem sine aliqua solem-
657 nitate, & etiam sine citatione, vt præter DD. citatos supra *n. 141.* habetur *per Vrsill. loco supracit. Layman lib. 1. tract. 5. c. 6. n. 5. vers. nihilhominus ad finem & Franciscũ Leonem in suo thesauro fori Ecclesiastici p. nu. 110. & 112.* qui loquitur in notorio per propriam Rei confessionem, & si qualificatè, quo casu potest talis confessio pro parte acceptari, & pro parte impugnari, & de notorijs in generali, idem repetit *ibidem num. 162.* loquendo de incursu in censuras Bullæ cœnæ. Istos autem Auctores docentes, a facto notorio non esse opus citatione, intellige deberi pro actu prolationis sententiæ, nõ autẽ pro actu discussionis super notorietate facti, probat *Iacobus Laurentius de iudice suspecto c. 11. sub n. 1. ad finem.* Vt igitur possit iudex Ecclesiasticus à quo, denegare appellationẽ, & hoc non obstante affigere cedulones, debet esse excessus manifestè notorius vt suprà, aliàs si est dubium factum, &
658 possit pars contrariũ probare, non potest negari appellatio, fauet *Auila loco supracit.* ibi *Ego appello allegans, quòd ego non feci id, propter quod erat imposita excommunicatio, vel quod factum est dubium*, & antea dixit *Filiums*

linus in cap.2.n.6. vers. & ideo dixit, de sponsalibus, ibi tamen quando declaratur, quem incurrisse excommunicationem latam ab homine, vel a iure, & sic est dubium factum propter quod incurrisse dicitur excommunicationem, poterit appellari &c. quem videas omnino ad supradictam doctrinam de citatione à n.4. Limitatur secundò quando est sententia declarato-
659 ria censurarum latarum à non paritione rei iudicatæ, tũc.n.quia declaratoria est pars exequutionis rei iudicatæ, sicut ab ipsa executione non datur appellatio, ita etiã à dictis censuris, Ita post Geminianum, Ruinum Lancellott. & Rotam Romanam, Ricciullus supradicto cap. 64. num. 35. Cartar. loco primo supracitato.
Imò nota, quòd quando censuræ feruntur
660 in subsidium tunc appellando quis à paritione, expirant censuræ, vide Seraphinum decis.1296. n. 2.

Limitatur tertiò in declaratoria censurarũ latarum contrà obligatum in forma Cameræ, quia tunc non est propriè sententia declaratoria, sed magis denunciatio, vt post Gallesium, Marchesanum, & Cassadorum, notat idẽ Ricciull. supra n.36. quòd inhibitio emanata vigore appellationis interpositæ à declaratione facta vigore obligationis, vt sup. nõ afficiat, quia habetur vt calumniosa, Lancellott. p.2. de attentatis c.20. lim.7. ad fin. Cartar. sup. n.25.

Limitatur quartò, quando fertur dicta de-
661 claratoria contrà eos, qui citati, fuerunt effecti, veri contumaces; nam contumax non appellat l.1 c. quorum appellatio non recipiatur, in terminis Marius Antoninus lib.1. var. resol.71. n.12. vbi idẽ dicit de eo, qui opponit de nullitate eiusdem sententiæ, nam si fuit contumax, non auditur ibid. n.6. idem dicas de conuicto, vel confesso, Lancellottus supra cap.12. ampliat.4. n.14. fol. mihi 248.

Limitatur quintò si fuit commissa causa de-
662 legationis cùm clausula, appellatione remota vt supra diximus quæsito præcedenti, fauet Paaxi Archiep. Neapolitana c.23.n.

Limitatur sextò in appellatione à sententia
663 denunciationis. Animaduertendum DD. cõfundere hæc duo, declarare, & denunciare, loquendo secundum iura antiqua, secundum quę denunciatus dicebatur ille, qui nominatim erat declaratus incidisse excommunicationem, & euitandus vt patet in cap. peruenit el 1. de appellatio: cum concordant. tamen verè denunciatio hodie differt à declaratione, nam hodie etiã declaratus aliquis per iudicem si non est denũciatus non debet euitari vt infra recoll. sequ. Videte prò nunc Alter. lib.3. disp.5. c.3. vers.3. dubitatur. Hoc posito, limitationis huius sensus
664 potest esse primò, vbi non solum quis fuit declaratus, excommunicationem incidisse, sed etiam præceptum vt talis denuncietur excommunicatus per cedulones, vel in Ecclesia secundum morem regionis, verum à tali præcepto possit appellari, & talis appellatio efficiat, ut sequuta affixione cedulonũ, & hoc casu, quod talis debeat nõ euitari docet Alt. sup. ver.4. dubitari potest, ibi, quando verò fauet Layman suprac. loco, Secundus sensus, vtrum post affixos cedulones possit quis appellare à dicta denunciantione, & respõdetur negatiuè vt per Alter sup. & alios licet.n appellatio præcedens affixionẽ illam impediat; si tñ sũt iã affixi, nihil prodest.

Limitatur septimò in præcepto facto alicui; vt soluat sub pena excommunicationis, quãdo potest appellare à dicto præcepto, Castellinus de elect. c.12. n.37. vers. quibus. estq. idem cũ eo quod post Seraphin. dixi supra lim.2. ad finem.

Hac occasione quæro an ab edicto, seu sententia generali Episcopi prohibente, vel iubente aliquid sub pena excommunicationis ipso
665 facto posit appellari; ita quòd ipsa appellatione pendente, dictum edictum, vel sententia generalis nullũ possit operari effectum? Ratio dubitandi est, quia Couarr. in regula possessor p.2. §.4. sub n.7. & Rota diuersorum decis. 41. num.13. & seq. p.2. in nouissimis, docere videntur, quòd à statuto iniquo, vel aliàs inualido detur appellatio & Decianus tract. criminali lib. 2. c.38. n.10. expressè probat, statuti vires suspendi per appellationẽ, si igitur hoc procedit in statuto, ergo à pari in edicto, & sententia generali, iuxtà suprà dicta in recoll.1. Hoc tamen non obstante in contrarium est opinio probabilior, & magis à Doctoribus recepta., quia vt supra dixi, à pena legis non datur appellatio sicut datur à declaratoria incursus ipsius pænę. cap. cupientes §. quod si, verbo priuatos de elect. in 6. quæ sententia est communiter approbata vt latè per Gabriel. in suis communibus conclus. tit. de regulis iuris conclus.3. num.58. item quia appellatio non habet locum, nisi vbi interuenit grauamen, sed per edictum, vel sententiam generalem, sicuti per legem, & statutum non infertur grauamen aliquod quãdo enim lex est iã facta, non debemus de ea, sed secundum eam iudicare, vt habetur in c. in istis dist.4. & c. dilectissimi 18. q.2. qua iura ad hoc allegat Andreas de Ysernia in tit. de probita alienat. feudi per Lothar. vers. itaque, ad finem in vsibus feudor. quod est dicere per legem, cui tenentur omnes obedire, nemo aliquo modo censetur grauari. Bald. in c. ad nostram col.2. de appell. cum alijs, quos nouissimè visus, probat, & allegat Iulius Cartarius in suis decis. criminalibus Curia Archiep. Mediolan. decis.9. a num.19. qui loquitur de appellatione prætensa Cleri Mediolan. contrà edictum circa asportationem armorum à Clericis, sub pæna excommunicationis.

De

De quinto casu, in quo dubitari potest, an excusari possit pænitens ab incursu censurarū ab homine, scilicèt vbi talis, & si non appellauit, tamen dixit sententiam censurarum latã contra se, esse nullam.

HVius casus decisio habetur in *cap. solet, seu 2. de sent. excomm. in 6.* vbi habetur secundum *glos. ibidem*, quòd qui prætendit ex-
666 communicationem contrà se latam, esse nullam ex aliqua rationabili causa, si non petat absolutionem ad cautelam, sed petat admitti approbandam excommunicationem esse nullã, pendente probatione nullitatis (intellige infra terminum pręfixum sibi à iudice) est vitandus in iudicialibus, nẽpè vt actor contrà tertiũ, non autem in extra iudicialibus, vel etiam in iudicialibus, vt reus, quæ nam sint extraiudicialia, explicat tex. ad finem ibi *extra iudicium verò in officijs, postulationibus, & electionibus, & alijs legitimis actibus.* vbi subdit *glosa in verbo in officijs* hæc verba, *publicis, vel diuinis, vnde ex quo de nullitate confidit* (sic enim legendum arbitror) *securè celebrat vt prius*, quod probat, argumento tex. *in cap. ad præsentiam & cap. dilectus de appellat.* quod est idem quàm, quòd extrà iudicium talis in omnibus actibus, vt prius indistinctè admittatur, nec vllo modo vitandus sit, vt ait *Naldus noster in sua summa verbo suspensio num. 16. in editione Bononien. de anno* 1618. & loquendo, *ibid gl.* 1. de postulatione, & electione subdit *sed si postea apparebit, excommunicatum esse, non valebit electio de ipso, facta.*

667 Sed hac occasione, quæres coram quo iudice proponendæ sint nullitates sententiæ censurę? & quia dupliciter possunt proponi nullitates contrà aliquam sententiam, nempè simul cum appellatione, prò ut communiter fieri solet, teste *Marcello Vulpe in sua praxi fori Ecclesiastici, c. 24. in principio*, & separatim absque appellatione Quæsitum redditur dubium in secũdo casu, quia primo casu, cùm appellatio fiat ad superiorem iudicem Ecclesiasticum, certum est, tunc etiam nullitates coram ipso esse proponendas, iuxta regulam, accessorium sequitur naturam principalis, & si eo casu dubitent Doctores, vtrum deserta appellatione, adhuc duret instantia nullitatum, de qua re *Lancellottus de attentatis p. 2. c. 17. n.* Dixi *Ecclesiasticum*, quia ad eum pertinet declarare excommunicationem iniustam, vel inualidam, vt latè probat contra *Pertram, Barbosa in praxi exigendi pensiones q. 8. à n. 13.* vide ẽt *Dianam p. 4. tract. 1. resol. 98* Et supponãdo, vt supra sæpiꝰ dictũ fuit, sententiam censuræ maximè declaratoria esse sententiã interloquutoriã. Respondetur cum *Vantio de nullitatibus tit. 3. coram quo possit, debeat proponi nullitas à num. 2. & clarius Mysingerius centuria 5. obseru. 92.* has nullitates esse proponendas coram eodem iudice, *in omnibus etenim*, vt ait *Vantius suprà, præterquam in sententijs diffinitiuis potest, & debet tam delegatus, quàm ordinarius iudex iterum facere, quod minus ritè fecit*, in terminis nostris loquendo *Felinus in cap. sacro sub n. 1. de sent. excommunicat. & post Panormitanum in eodem cap. sacro n. 5. Sanchez lib. 3. opusculorum moralium dub. 32. n. 237. vbi* subdit hæc verba. *Sicut iudex potest reuocare sen-*
668 *tentiã interloquutoriam malè datam, non verò diffinitiuam, ita potest suam excommunicationem iniustè latam reuocare, non obstante cõtradictione partis*, clarius *Zerola, de licentia visus in sua praxi Episcopali verbo excommunicatio §. excommunicationis causa formalis vers. 2. dubium est. Nec Marius Antoninus lib. 1. variar. resol. 72. nu. 3. & 5.* aduersatur huic communi sententiæ quia loquitur non de reuocatione, sed suspensione excommunicationis, de qua nos infra suo loco, sicuti ratio ab ipso adducta, quòd .s. in casu, vbi agitur de declaratione excommunicationis iam latæ à iure, Vicarius Episcopi habeatur, vt nudus minister, qui postquam functus est officio declarandi &c. non potest amplius se intromittere, facit ad rem. Primo, nã quando agimus de reuocatione interloquutorię, nõ est faciẽda aliqua differẽtia inter Ordinarium, & delegatum seb benè quando agimus de reuocatione diffinitiuæ, & dato quòd esset differentia, Vicarius esset eo casu delegatus Papæ, & ad Vniuersitatẽ causarũ, quibus in casibꝰ delegatus habetur vt ordinarius, vt aliàs dixi, fauet *Marcellus Vulpe citato cap. 24. suæ praxis n. 12.* qui auctor benè *ibidem n. 10.* asserit, esse in arbitrio grauati, quando agitur de sententia diffinitiua proponere nullitatem vel coram iudice eodem vel coram superiori, & ita intelligendi *Gaduppus in praxi S. Consilij p. 3. c. 7. nu. 8. Gaill. obseruat.* 127. Ex quibus patet, quomodo etiam procedat id, quod dixit *Guido Papa decis. 346. n. 67. & sequitur Vincentius de Anna in suis iugularibus lit. A. n. 33.* quòd ab interloquutoria appellans, non dicit de nullitate coram iudice, ad quem; procedit enim in eo casu, quod ipsa nullitas non fuit expressa in appellatione saltẽ per modum iniustitiæ *Vantius supra sub n. 4. Misyngerius allegata obseruatione 92. num. 4. ad finem.*

Petes enim, an vbi fuit duntaxat dictum de nullitate contra sententiam censuræ, pendente
970 hoc iudicio, ipse iudex à quo, possit contra reum affigere cedulones, seù ipsum denunciare, dixi *duntaxat, &c.* quia si fuit appelatum etiam vt suprà, & inhibitum à iudice ad quem, certum esset, hoc non posse iudicem à quo cùm per inhibitionem sint eius manus ligatæ, vt aliàs dixi supra, cùm de appellatione, & notat in

tat in terminis nullitatis *Lãcellottus supracitato c.17. n.70.* vbi hoc dixit verum etiam vbi tractatur de nullitate proposita coram iudice superiori, quoties id sit in arbitrio grauati *ibid. n.66.* & habetur etiam per *Andream Gaill. obseruat.127 sub nu.10.* Respondetur, impedire instantiam nullitatis sententiæ dictam denunciationem, quia denunciatio nil aliud intendit, quàm quòd talis censuratus debeat vitari, & talis non est euitandus, vt dixi *in principio quæsiti.* Præterquam quòd, vt dixi suprà post *Marium Antoninum lib.1. variar. resol.112. n.su 74. ad fin.* licèt denunciatio esset de consecutiuis ad censuras, tamen Rota tenuit esse
671 attentatam pẽdẽte appellatione tantum, & propositio nullitatum eque facit attentata sicut appellatio, maximè quando nullitates opponuntur non principaliter, sed incidenter, & per modum exceptionis incontinenti probandæ (vt infrà) prout in casu nostro, *Lancellottus suprac. cap.17. n.10. & 13.* vbi quòd tali casu habeat effectum suspensiuum. Quòd is contra quem fuit lata sententia censuræ, & non appellauit infra decem dies, etiam possit adire superiorem per viam querelæ, de qua re latè *Ricciullus lib.4. cap.63. nu.9. & sequ. Sanches lib.3. Opusculorum Moralium, c. vnico, dub.32. tit.289. & seq.* Qui *n. praced.* huic dat aliud remedium, nempè vt petat ab excommunicante absolutionem, quam si illi neget, appellet ab hoc grauamine, adde, quòd hoc casu etiam ratione iniquitatis sẽtẽtiæ, pôt quis principaliter intentare nullitatem per supplicem libellum, vt per *Gall. lib.1. obseruat.172. ad finem.*

Hæc supradicta & si procedant in theorica,
672 tamen in praxi raò occurrunt, tùm quia sæpè nullitates contra similem sententiam, proponuntur per calumniam ad retardandam dictam denunciationem declaratoriæ excommunicationis prò manifesta offensa, & facto noto-
673 rio (& sic non sũt nullitates substantiales v.g. defectus iurisdictionis, aut causæ veræ, citationis, aut notoriæ iniustitiæ vt per *Lancellottum loco supra citato num.106. & 115. Marcellum Vulpe cit. cap.24. nu.19. Riccium collect. dec. 1480.* vbi *collect.1880.* declarat, quæ nam dicatur notoria iniustitia) & iudex procedendo ad affixionem cedulonum, censetur dictas nullitates friuolas reicere, vt dixi suprà, cum de appellatione, & recusatione *Lancellottus suprà nu. 130.* fauet etiam *Rota apud eundem ibi n.47.* cessat autem præsumptio calumniæ, & malitiæ, quando nullitates constarent ex eisdem et actis, & sic incontinenti probari possunt, vt per *Lancellottum supra n.64. & 136.* Tum etiam
674 quia in praxi, Curia Romana cùm contrà censuras opponitur de nullitate, non solet cognoscere de ipsa, & si prætendatur quòd sit nulla ex capite erroris intollerabilis, sed benè solet impendere absolutionem ad cautelam iuxta formã supradicti *c. solet. & c. venerabilis §. quoque, de sententia excõmunicationis in 6.* fauet *Ricciullus lib.4. de iure personarum c. 67. n.35.* ibi *nisi versemur in censuris latis extrà curiam, quia cùm prò eis non vigeat tanta præsumptio validitatis, soleatq. committi causa appellationis, & nullitatis, Curia experta quòd processus in partibus facti, vt plurimum laborant vitio nullitatis, consueuit sinè alia informatione, dare absolutionem ad cautelam cum reincidentia ad certum tempus, vel ad beneplacitum* vbi allegat Rotam apud *Cesarem de Graffis decis.1. de sentent. excomm. &c.* & ego addo *Manticam dec.237. ad finem,* Dixit optimè *extrà curiam &c.* quia censuræ latæ in Curia nõ solent reuocari, nisi causa cognita & parito iudicato, vt per *Seraph. decis.419.* vbi quòd non quodlibet mandatum est sufficiẽs ad opponendum de nullitate censurarum, id autem quod obseruare debeat quilibet iudex, ad quem fuit appellatum, declarauit *Sacra Congregatio super negocijs Episcoporũ præfecta, inter alias declarationes latas ab ipsa, ad tollendas ambiquitates, & controuersias, quæ inter appellationum, & prioris instantia iudices, &c.* refertq. *Quaranta, Riccius, & Vulpe, relati supra n.143.* ibi *censura ecclesiastica in appellantem prolata relaxari, aut nulla declarari per iudicẽ appellationis non possit, nisi auditis partibus, & causa cognita, tuncque si constiterit, eam iustam esse, ad iudicem, qui excommunicauit appellans remittendus est, vt ab ipso iuxta sacros canones beneficium absolutionis, si humiliter petierit, debitamque emendationem præstiterit, obtineat. Si verò iniustam esse clarè appareat, superior absoluiionem impediat, &c.* Sed quia fecimus suprà mentionem de suspensione censurę, quæro.

An Iudex, qui tulit ipsam sententiam censuræ, & reus illam iam incurrerat, possit eius effectum suspendere ad tempus.

Hic est distinguendum inter sententiã
675 declaratoriam censuræ iam latæ à iure, vel ab homine contrà aliquid facientes, & censuram nouam, vt ita dixerim, si enim loquimur de sententia declaratoria, cuius absolutio præcipuè reseruatur superiori, simpliciter negat *Marius Antoninus lib.1. variarum resol.72. a n.3.* sed contrarium asserit *Genuensis in praxi Neapol. c.23. in 2. editione n.6.* hæc formalia verba [Fuit dubitatũ in curia, an sentẽtia declaratoria excommunicationis incursæ, poterit suspendi ad tempus, & fuit dictum, quòd sic, & bis obseruatũ esse *Imola, & Francho in c. dilectis filijs de appellat.*] *Lauret. sup f.328.* Quomodo autem intelligendus sit idem *Marius Antoninus suprà,* quando ait, quòd & si Vicarius non possit suspendere sententiam declaratoriam, possit tamẽ ab ea talem absoluere, patebit infra cũ

de

de absolutione ob impedimentum adeundi Summum Pontificem, vel cũ reincidentia

Si verò loquimur de censura noua ab eodem Vicario lata? Respondet *Marius Antoninus suprà* quòd accipiendo suspensionẽ prout quid omninò distinctum ab absolutione ad reincidentiam (de qua infrà suo loco) ita vt remaneat excommunicatio ipsa, secundum propriam, & formalem rationem, & tantum tollatur effectus ipsius ad tem-
976 pus; non possit iudex inferior illam suspẽdere, & concordat Praxis Archiepiscopalis Neapolitana loco supracitato, limita tamen in interdicto vt per *Marium Antoninum loco supracit.* Dixi, *iudex inferior*, quia potest id Sũmus Pontifex dispensando, vt v.g talis excommunicatus exercere valeat actum ordinis aut prohibita aliqua per censuram, quia est suprà ius positiuum, à quo iure inducta est talis prohibitio, vt latè per *Filliucium tr.11.nu.213.& seq.*

Notanter autem addidi in titulo quæsiti illa verba, *& reus illam incurrerat*, quia potest quilibet Prælatus suspendere effectum censuræ à se latæ respectu alicuius, antequam talis illam incurrat, idest antequam efficiat id, quod per censuram est prohibitum, declarando non esse suæ intentionis, talem, illa cẽsura velle cõprehendere, vt dixi *suprà n.260.*

De sexta causa excusationis ab incursu censuræ ab homine, scilicet impotentia.

977 IMpotentia sumi potest dupliciter, primò generaliter, & secundò specialiter, generaliter enim sumpta, comprehendit casus ignorantiæ, metus, ac vis, de quibus suprà recoll.1. specialiter verò accipitur prò impedimento alio ad exequendum id, quod sub pœna censuræ præcipitur, differt autem impotentia primò, & secundò modo accepta, nam primo modo vt significat uim, & metum, excusare solet actum positiuum contrà censuram gestum, vg. adolere incensum idolo; in excommunicatione, vel tempore interdicto celebrare, vt loco supra citato explicatum fuit, secundo verò modo, de quo hic agimus, excusat actum negatiuum; vndè communiter authores exemplificant in excommunicatione, vel alia censura lata contrà non restituentes, non comparentes, non reuelantes, & sim. Et respondẽt, eos, qui non
678 possunt, non solum physicè sed etiam moraliter non restituere, non comparere, non reuelare, excusari ab incurrenda cẽsura, prò impotentia physica intelligendo, quando quis non potest simpliciter, prò impotentia morali, quando & si quis potest illa exequi, tamen non sinè magno detrimento, aut incommodo in vita, fama, vel honore, vel in bonis, vt latè explicaui *suprà p.1. recoll.26. à n.298.* iunctis iis, quæ etiam dixi *recollect.22. à n.34.* ad quem locum remicto lectorem, qui præter auctores ibi allegatos, percurrere poterit *Aulã p.2.c.5. disp.5. Marcellum Vulpe in sua praxi iudiciali fori Ecclesiastici c.2.* Ratio quare impotentia excuset ab incursu cẽ-
679 surarum, vt loco primo citato dixi, est, quia ad incurrendam censuram requiritur contumacia, & contumax non potest dici, qui iusta ex causa impeditus est, parere iudici *can. vnum orarium §. alias ea demũ 25. dist.* latè *glosa & DD. in l.1. §. finali ff. si quis ius dicenti non obtẽperauerit* quorum aliqui cum *glosa citata*, volunt, ad excusandum aliquem à contumacia, sufficere causam iniustam, idest quòd iniustè talis ab aliquo impediatur (vt loquar in terminis nostris) efficere id, quod ei præcipitur sub pena censuræ, intellige siue à iure, siue ab homine vide *Farinac. in praxi criminali tit. de inquisitione q.11. n.51.* & in specie, quòd etiam excusetur quis à contumacia, quando facto superioris impeditus est dixit, *Rolandus à Valle cons.47.n.26. & seq. vol.1.* intellige, nisi ipse esset in causa, vt impediretur à superiore, quia tunc non à superiore, sed à se ipso diceretur impediri, & regula est, quòd dolus nemini debet patrocinari. Idem impedimentum tunc demũ excusat, cùm probatur, ipsum fuisse causam non præstandi, vel faciendi illud, quod quis facere, vel præstare tenebatur, *Felinus in cap. ex transmissa n.7. de præscriptionibus* intellige secundò, vbi quis dicto mandato superioris tenetur obedire, puta quando superior sit solitus seuire in eos, qui suis præceptis non
680 obtemperant, quia hoc casu iniustum mandatum Principis, & Magistratus inducit metum. *Rolandus à Valle conf.27. lib.3. cum alijs allegatis per Mascardum de probat. conclus.198. post n.8.* & sic intellige, dum hæc iam sub prælo essent, visum *Iulium Cartarium in suis decisionibus criminalibus decis.72. n.96. & 103. ac sequentibus*, vbi loquitur de casu, in quo excommunicatus, qui procurauit sibi iuberi à Senatu Mediolanen. vt comparere possit in curia Archiepiscopali, tantumodo ad proponendam declinatoriã fori, & nullitatem processus, qui ẽt generaliter de causa iniusta excusante à dolo, & pœna agit *decis.1. à n.37.*

Sed an Iudex Ecclesiasticus, cui non latet reum non posse præstare id quod ei præcipit
681 sub pena excommunicationis, peccet? Patet ex his, quæ Doctores docent cùm tractãt articulum illum de iudice qui priuatim nouit aliquem innocentem, qui tamẽ publicè probatur nocens, & à parte vrgetur, vt eum excõmunicet, ad quid nẽpè dictus iudex teneatur, quando non potest vllo modo efficere, vt veritas elucescat, aut iudiciũ declinare, de qua re nos suprà *n.591.* diffusiuè, & allegatis

gatis, addo *ConinK disp.13.de censuris dub.13. ubi nu.122. ac sequentibus*, videtur eum iudicē
683 excusare à culpa, & peccato, ea præcipua rōne, quòd tunc intelligat excommunicare eum quò ad forum internum, posito, quòd vera sint, quæ fuerunt probata, &c. Accedat pro casu nostro, quòd & si, vt retuli *supracitata recoll.26.nu.*307.sit probabilis opinio, impotentē infra terminum, quo iubetur restituere, comparere, reuelare, efficere, præstare, &c. qui deinde fit potens, non incurrere dictam excommunicationem, quam sententiam præter ibi allegatos probat post ea edita *Marcellus Vulpe cap. 2. sua praxis iudicialis fori ecclesiastici nu.*12.tamen contraria opinio est probabilior, vt dixi *ibidem num.* 108. De impotentia ad producendas scripturas iussas per monitorium produci, *Lazzarius sect. 3. quæst.1. & latè nos inter consultationes morales.*

De septima causæ excusationis ab incursu censuræ ab homine, sempè consensu eius, in cuius fauorem lata fuit censura.

HÆc causa duplicem potest habere sensū, Primus est, quòd nō incurrat censurā ad
684 instantiam partis latā, is quem noluit pars à principio in illa comprehendere, de quo iam dixi *supra par. 1. recoll.22. nu.*45. vnde vt ibidem subdidi ex *Lazzario de monitorijs sect. 3. quæst.* 8 Obtento monitorio generali contra eos qui furati sibi fuerūt certa bona, nō includi in eo, nēq; comprehēdi censentur obtinentis ip-
685 sius filij, vxor, vel similes personæ, ad quas verisimilier non præsumitur, illam voluisse extendi vbi quod agendum, quando nullus excipitur in monitorio. licèt enim totum robur censuræ pendeat ex voluntate iudicis illam ferentis, vt dixi *supra nu.*256. tamen quia officium iudicis requisiti, non excedit intentionem requirentis, cū iudex excōmunicet ad instantiā partis, non censetur velle excommunicare, nisi quos ipsa pars veli. *Toletus lib.1. cap.10. num.7. cum alijs allegatis per Lazzarium loco supracitato sect. 2. q.2.n.3 & 4.* quod esse verū non solum in excōmunicatione, sed etiam in alijs censuris, rectè adnotauit *Megalius 3. par. sua instit. peregrinæ lib.1.c.3. nu.*80. Hinc infert *Fernandez in suo examine par. 2. cap.9. § 9. num.2.* quòd si pars velit non incurrere excommunicationem debitorem simpliciter, & absolutè excommunicatū si non soluat intra certūtempus, non incurrere, si antè dictū tēpus nō soluat. Secūdus sensus, de quo hic agendum, est, vbi pars procurauit sententiam censuræ ferri contra aliquē, vel aliquos, vt v. g. intra certum terminum sibi soluere, vel reuelare debeant aliquid, aut comparere sub pœna excommunicationis, vel alterius censuræ ipso facto incurrēdæ, & sic à principio intendēdo illum, vel illos comprehendere, vtrum si postea, intra terminum, non remittat debitum, (quo casu certum est, talem non incurrere dictā censuram cùm remissione eius, quod debetur omnis tollatur obligatio, sicut ipsa solutione, vulgat. iuribus, *Lazzarius de monitorijs sect. 1.*
686 *q.20.nu.7.ad finem*) sed tantum proroget terminum præfixum à iudice, putà quia iubebatur talis intra decem dies, sub dictæ censuræ pœna soluere, & pars cum ipso debitore conueniat, vt sibi soluat intra viginti dies, an hac conuentione non obstante, debitor transactis decem diebus termini præfixi à iudice, statim incurrat dictam excommunicationem, vel potius excusetur a dictæ excommunicationis incursu, ob cōsensum partis, vel prorogationem à parte ipsa concessam. Dixi, *Prorogando sententiam censuræ, &c.* quia hæc causa, vt etiam sequens non habet locum in sententia censuræ iam latæ à iure, vel Const. SS.Pontificū ipso facto, vt est certū Pro cuius quæsiti sic explicati resolutione, sit

Prima conclusio: Consensus illius in cuius gratia lata est censura, sufficit, vt is contra quem fuit lata, non incurrat illam in termino præscripto à iudice, absque alio iudicis consensu: ita *Abbas & Decius in cap. preterea de appellat. Angelus excommunicatio num.20. Toletus lib. 1.cap 10.num.6. Sayrus lib.1. cap.11. num.20. Filliuccius tract.11. nu.8.* qui testatur de probabiliori *Lazzarius de monitorijs sect. 1. q. 20. nu.6. ad finem*, *Bonacina disput.1. de censuris q.2.p.4. Suarez tom.5. disput.3. sect.6. num.8. Henriquez lib.13. cap. 2. Hurtado de censuris in communi num.*113. Probatur eadem ratione, de qua supra, quòd scilicet iudex ecclesiasticus non vult illum contra quem fert excommunicationem amplius obligare, quàm velit creditor, ergo deobligatio ipsius debitoris magis pēdet ex consensu ipsius creditoris, quàm ipsius iudicis, iuxtà regulam illam propter vnumquodque tale, & illud magis, *auth. multo magis C. de sacrosanctis Ecclesijs c. cum in cunctis de elect.* cùm enim iudex præcipit alicui, vt intra decem dies soluat suo creditori, &c. sub pœna excommunicationis, supponit; in illo die decimò, quòd debitor teneatur ad soluēdū debitum, sed facta sibi prorogatione termini à creditore, talis dicto die decimo nō est debitor, ergo cessat ligare eum excommunicatio dicto die, etiam absque nouo consensu iudicis.

Obijcies pro *Vgolino tab. 1. de censuris c.2. §.6 nu.5. Siluestro excommunicatio 2.nu.1. casu 13. & Nau. cap.27. summę nu. 25.* quos sequitur *Naldus verbo excommunicatio num.12. in impressione Bonon. de anno* 1618. docentibus, non sufficere consensum partis, sed etiam requiri consensum iudicis, & sic contrariā sententiam. Verba censuræ debent operari, quod sonant, sed sonant excommunicationem debere incurrere debitorem, si trāsacto illo decimo die non soluat, ergò cùm transacto dicto die solutio nō sit facta, incurritur ab eo excommunicatio. Respondeo verba censuræ non operari simpliciter

X citer

citer, quod sonant, sed quod sonant iuxta superioris voluntatem; At vt dixi superioris voluntas non est, nisi ꝙ ligetur debitor iuxta
687 mentē creditoris, ergo. Obijcies secundò, suspendere sententiam censuræ est actus iurisdictionis, sed creditor non habet iurisdictionē ad id requisitam, igitur. Respōdeo distinguendo de suspēsione, quæ fit directè, & potestatiuè, stante materia in eodem vigore, & de suspensione, quæ fit per subtractionē materię; primo casu suspensio censuræ est actus iurisdictionis, de qua supra egi à *num. 675.* non autem secundo casu, quo potiùs est actus dominij circa id, propter quod aliquis excōmunicatur; cùm igitur creditor habeat dominium circà id, propter quod debitor excōmunicatur, iure poterit priusquā suus debitor incidat in excommunicationē, suspendere ipsam, illi terminum prorogando, sicut posset simpliciter illum liberare, debitum eidem remittendo. Et sic nota pro praxi, conclusionem nostram locum sibi vendicare cùm censura adequatè lata est in fauorem personæ, quæ habet dominium totale ip-
688 sius debiti, non autem vbi tantum haberet dominium partiale, quod exemplificat, *Suarez disp. 3. sect. 6. n. 10.* in eo casu, quo in ferēda censura, iudex nō solum spectauit bonum creditoris, sed etiam bonum commune, & per cōsequens, & si creditor cederet iuri suo, adhuc tamen remaneret ratio boni communis, videte eum; sic enim possumus dicere nos de Procuratore, & similibus.

Secunda conclusio: Elapso termino prorogato à parte, in cuius gratia lata fuit excōmunicatio, si debitor nō soluat ipsi parti pro-
689 roganti, absque noua sententia, incurrit ipse in excommunicationem. Ista conclusio est ampliatio præcedētis, quia plures Doctores, & si concedant, hunc debitorē non incurrere excōmunicationē transacto termino præfixo à iudice, etiam sine ipsius iudicis cōsensu, tamen negant, ipsum debitorem elapso termino prorogato à creditore dūtaxat, absque consensu iudicis incurrere ipsam excōmunicationem, ita enim docuerunt *Siluest. Henriquez, & Lazarius, supra,* pro præcedenti conclusione citati. Nostra autem conclusio probatur à *Suarez supracitato nu. 11. Filliuccio supracit. nu. 82. qui etiam testatur de probabiliori,* sicut etiam testatur *Fernandez in suo examine Theologiæ moralis p. 2. c. 9. §. 9. ad finem, & Hurtado etiam supracit. nu. 114.* hanc opinionem esse probabilem, & tenendam, fatetur *Lazarius loco supracit.* qui pro hac opinione citat *Toletum, Vgolinum, Sayrum, & Speculum communium opinionū quæst. 493.* Probatur, quia quādo apponitur terminus in simili materia, ille non est ad finendam, sed ad differendam tantum satisfactionem, estque idem cum eo, quod asserunt iuristæ *in l sed, & si. ff. de precario,* prorogationem termini factā, eundē terminū esse censeri, quia sub ea conditione fieri putatur.

Ad obiectionem, quę fieri potest pro Aduersarijs; si talis tenetur die decimo v. g. soluere, & creditor prorogat solutionem vsque ad diem vigesimum, transacto die decimo non incurrit ille censuram ex voluntate creditoris: ergo neque elapso die vigesimo. Cōsequens probatur, quia voluntas iudicis, non est pro die vigesimo, sed pro die decimo? Remanet iam responsum per supradicta. Negando, non esse voluntatem iudicis pro die vigesimo eum ligare, cùm eius voluntas, vt dixi, reguletur iuxta voluntatē creditoris, in cuius gratia tulit sententiam cēsuræ. Vndè egregiè *Hurtado loco suprac. subdit quòd sensus similis præcepti iudicis sit. Præcipimus tibi vt infrà v. g. decē dies, soluas sub pœna censuræ; ita vt si intrà illum solueris, quamuis in fine non vt oles præceptum meum, nec incurras censuram, benè tamen si vltra distuleris solutionē* addēdo, meo iudicio, pro maiori claritate ex supradictis, hæc alia verba, *iuxta voluntatē eius, in cuius gratia, facio tibi hoc præceptū,* nā termino prorogato elapso, incurritur ipsa censura absque nouo consensu iudicis, non quia pars differat directè præceptum, & lationem censuræ, sed indirectè differendo & suspendendo obligationem ipsius debitoris, sibi soluendi, cui obligationi iudex præcipit satisfieri à debitore, vt ipsemet *Author* prosequitur. Limitat tamen hanc sententiam *Reginaldus lib. 9. praxis num. 105. ad finem,* & optimè, vbi certò constet, iudicem
* non habuisse dictam mentem, quia tunc debitor non incurrit dictam excommunicationem, neque in termino à iudice præfixo, neque in termino prorogato à parte, in dubio autem præsumitur tantummodò id, quod dixi, intentionē scilicèt iudicis esse cōformem voluntati partis, in cuius fauorem præcipit, vt supra.

Hinc deducitur fundamentum doctrinæ illius, quam post *Suarez.* ponunt *Filliuccius tract. 14 num. 21. Reginaldus lib. 13. sua praxis num. 283. & Alterius lib. 3. de censuris disp. 1. c. 7. vers. dubitatur,* nempè obligatos in for-
690 ma Cameræ certo tempore soluere pensionem v. g. vel tertias, aut summam aliam pecuniæ (quæ obligatio continet pœnam excommunicationis ipso facto contra dicto tempore non soluentes, vt supra, vel aliàs promissum sub ea obligatione non adimplentes) non incurrere dictam excommunicationem, nisi à creditore, vel pensionario fuerint interpellati, per quam interpellationem se declaret dictus creditor, vel pensionarius, velle, ita obligatos eam incurrere, fundatur enim in ea ratione, quòd scilicèt quoties creditor, vel pensionarius, &c. sciens

&

& potens debitũ, vel pensionem petere, non petit, cẽseatur terminum illum prorogare.

691 Ampliat primo hanc conclusionem *Sanchez lib. 5. summa moralis cap. 55. nu. 6.* in iuramento, quia si aliquis iurauit soluere debitũ certo die, ac ei postea terminus prorogetur à creditore, nõ per hoc desineret debitor sub vinculo iuramenti teneri soluere in termino prorogato, quod nõ solũ intelligitur de prorogatione expressè facta à creditore, sed etiã de tacita, scilicèt vbi potest interpellare debitorem, & non interpellat, prout explicaui supra *p. 1. recoll. 26. n. 17.*

Ampliat secundo, *Villalobos in summa p. 1. tract. 1. difficult. 23. num. 4.* in eo qui iam contraxit excommunicationem, à qua tamẽ ex consensu partis, fuit à iudice absolutus ad

692 reincidẽtiam v. g. pro quindecim diebus, quòd scilicèt antè quam compleatur ille terminus, pars illum possit prorogare, ita quod elapso termino prorogato, si nõ soluerit, eodem modo reincidat in excommunicationẽ absque alio facto iudicis, videte eum. hæc ampliatio habet locum etiam in eo casu, vbi talis fuisse declaratus tantum incurrisse censuram latam à iure, quia sufficit, quod prorogatio sit facta post dictam absolutionem.

Ampliat tertio *Lazzarius cit. q. 20. num. 6.* in excommunicatione comminata per mo-

693 nitoria, quia si pars concedit dilationem illi, qui debet reuelare, vel restituere, iuxtà tenorẽ ipsius monitorij, priusquã incurrat in excõmunicationem in eo latam, non incidit in illam, termino monitorij elapso, sed benè termino dilationis, seu prorogationis elapso. An autẽ ex partium cõsensu possit minui, aut prorogari terminus datus ad appellandum, vide *Sanchez lib. 3. opusculorum moral. l. 1. dub. 32. n. 75. & 78.*

De octaua causa excusationis ab incursu censuræ scilicèt, intentione iudicis ferentis illam.

CVm enim, vt supra in principio quæsiti præcedentis innui, totum robur censuræ pendeat ex intentione ipsius Iudicis, qui illam fert, sequitur necessariò, quòd sicut illius intentio est causa, aliquem ligandi censura ab eo lata, quem voluit illum cõprehendere (existente causa iusta) ita etiam possit esse causa, aliquem excusandi quan-

694 do constat noluisse eum comprehendere, *Philippus probus in addit. ad Ioannem monachum in c. 2, de const. in 6. nu. 35. & seq. Nau. cap. 27. num. 14. Suarez tom. 5. disput. 2. sect. 4. Sayrus lib. 1. de censuris cap. 16. num. 7.* ibi, *ideò quando iudex generaliter excommunicat non reuelantes, vel eos, qui fecerunt aliquid, si intẽdit aliquos eximere, nõ ligaret ur excõmunicatione. Megalius p. 3. lib. 1. cap. 3. n. 72.* vbi optimum simile subdit de effectu sacramẽtorum, qui non sequitur etiam posita materia, & idoneo ministro, nisi etiam adsit intentio ipsius ministri; ita in casu nostro, nõ sufficit, quòd iudex quis sit ecclesiasticus habẽs iurisdictionẽ in hunc subditũ, vel hos subditos, & ipsi subditi sciant id, quod denunciari mandatur sub pęna excommunicationis, vel etiam fecerint id, quod sub eadem pæna, illis facere prohibetur; nisi adsit intentio ipsius Iudicis, illos non eximendi, &c. latè *Lazzarius de monitorijs sect. 1. q. 20. num. 50.* qui ait, *quòd iudex regulariter non intẽdit ligare eos, quos si cogitasset, exciperet, vt vxorem filium aut fratrẽ, nec quem iusta causa excusat &c.*

695 Qui in specie *sect. 2. q. 2. n. 2.* Quærit an Ordinarius vbi ei expedire videbitur, principalem, vel alios ab obligatione propalationis eximere possit illos eximere, nõ solũ q̃do ipsæ concedit monitoriũ, sed etiã q̃do cõceditur à S. Pontifice, cuius exequutio ipsi Ordinario est commissa? Et respondet affirmatiuè ob clausulam illam in ipsis monitorijs Papalibus apponi solitam (*pro rei, loci, temporis, & personæ qualitatibus, vobis pro vestra conscientia, videbitur expedire,* nota quia hoc casu, non ad sui libitum conceditur eximere, sed quãdo iusta causa subest eum eximendi, & sic quæ non respiciat suã personã, sed causam ipsam, ob quam monitorium à S. Pontifice concessum fuit. Vndè si sciunt, habent, &c. quòd in dicto monitorio reuelari, vel restitui mandatur, non debent censeri exempti Si autem quis fraudulenter, seù subreptitiè à Sede Apostolica impetraret

696 monitorium, asserens, sibi sublata fuisse bona ascendentia ad summam quinquaginta ducatorũ (quod quidẽ nõ cõcederetur illi; nisi pro tali sũma) si re vera bona sibi sublata non ascendant ad dictam summam, nullus teneretur reuelare, nec sub excommunicationis pæna restituere, vt post *Genuensem* notat *Lazzarius suprac. q. 20. nu. 1. ad finem.* Estque id quod asserunt Doctores commu-

697 niter, nullam reddi sententiam censuræ ex defectu iudicis non intendentis ligare, quod non solum intelligi debet, vbi iudex fingit tãtum se excommunicare, animum autem eam ferẽdi non habeat, vt ait *Sayrus cit. n. 7. in principio, & Reginaldus lib. 9. num. 105.* Vt v. g. si tantũ iudex intenderet per illam terrere, & non ligare, nullum ligaret, post *Panormit. in c. ex parte n. 7. de officio ordinarij, notat Fernãdez i suo examine Theologię moralis p. 2. c. 9. §. 9. in principio, sed etiã in casu de quo supra.* ex quo autẽ intẽtio ipsius iudicis sẽper pſumitur talis, qualis de iure esse debet, vt post *Iasonẽ, & Rodriquez, notat Lazzarius suprac. quæst. 20. num. 4. ad finem,* & de iure

698 intentio iudicis, nisi aliundè contrarium constet, præsumi debet, quod sit conformis verbis sententiæ, in dubio non debet præsu-

mi ferre illam ad terrendum, sed ad infligẽ-
dã censurã, & dixi sup. *p.* 1. *recol.* 15. nu. 44.
Adde, quòd vt aliàs dixi, Iudices ecclesia-
699 stici non debent fulminari cẽsuras, maxi-
mè excõmunicationis ad terrẽdum, quia sic
possunt esse causa, vt per conscientiam erro-
neã, aliqui putent se incidere in excõmuni-
cationẽ, vel esse excõmunicatos, qui licèt eo
casu in illã nõ incidãt ratione dictæ cõsciẽ-
tiæ erroneæ, tamẽ mortaliter peccarent, vt
notat *Alphonsus à Castro lib.* 1. *de lege pænali
cap.* 5. *documento* 4. *Graffius libro* 5. *consil. cõs.
9. de sent. excommunicationis*, sufficit tamen
si dicta mens constet ex coniecturis, *l. impe-
rator ff. de legatis* 1. *l. cum auus ff. de condit. &
demonstrat.* in terminis nostris post *Sayrum*,
Lazzarius supra c. q. 20. *nu.* 10. *ad finem.* Quod
autem Regulares non teneantur reuelare vi
700 monitorij Episcopalis, id non est, quia cen-
seantur ex intentione Episcopi nõ compre-
hensi in illo, sed quia de iure sunt exempti à
iurisdictione ipsius Episcopi, vnde secus est
si monitoriũ sit Papale, qa tũc regulares etiã
obligarẽtur reuelare, &c. vt dixi supra, & illic
allegatis, addo in terminis *Graffium cons.* 2.
ad finem de sent. excommunic.

*De nona causa, ob quam dubitari potest, an quis
excusetur ab incursu censuræ, scilicèt
vbi præceptum sub illa pæna
impositum non fuit
acceptatum.*

CAsus pro censura ab homine per sen-
tentiam generalem (quia pro censura
per sententiam, vel præceptum particulare,
ista causa non deseruit) ponitur *à Graffio cõ-
sil.* 4. *de sententia excommunicationis.* Et est de
quodã Prẹlato, qui aliquibus suis subditis fe-
cit multa præcepta sub pẹna excommunica-
tionis latæ sententiæ, qui subditi cùm semel
& iterum rogare fecerunt Prælatum, vt di-
cta præcepta tolleret, Prẹlato non acquiescẽ-
te, ad eius aures peruenire fecerunt, quòd
nullatenus poterãt, neque volebant illa ob-
seruare, & hac occasione proponit hanc dif-
ficultatem, an subditi præfati excusentur à
contrauentione dictorum præceptorum,
quia sciente Prælato, dicta præcepta non ac-
701 ceptauerunt? Et respondet cum distinctio-
ne, aut non acceptatio prædicta præcessit
sciente, & tollerante Prælato, aut sciente tan
tum, non tamen tollerante; Primo casu excu
sat dicta non acceptatio ab incursu censuræ;
non autem secundo casu, quia vt ipse opti-
mè subdit, tollerantia Prælati circa ea, quæ
à principio communiter non recipiuntur,
excusat à peccato, & sic non sufficit ipsius
Prælati sola scientia non acceptationis; si
eam, quoque scienter non tollerant, alio-
quin, vt ipse subdit, esset in potestate subdi-
torum, se à superiorũ subiectione eximere,
& eisdem resistere, contrà dictum *Apostoli ad
Romanos* 13. *qui potestati resistit, Dei ordina-
tioni resistit*, sed *Graffius* hic loqtur de obser
uatione, secũdũ opinionẽ eorum, qui docẽt,
tunc nõ obseruantiã ipsius legis à principio,
(quæ significat non acceptationem, cùm
enim rarò, vel numquam hęc acceptatio,
vel non acceptatio fiat à populo simul con-
gregato, nulla datur acceptatio, vel non
acceptatio, præter eius obseruãtiam, vel trãs-
gresionẽ) excusare ab obseruatione, quãdo
adest tacitus cõsensus ipsius superioris circa
dictam inobseruantiam, nempè quia scit, &
tollerat non puniendo transgressores, hi sũt
Siluester verbo lex q. 6. *vers.* 4. *&c. Regin. l.* 16
n. 62. Cuius tamen contrarium, scilicèt etiã
702 ignorante superiore, posse induci dictam
non acceptationem, sufficientem ad impe-
diendam legis obligationem, dicit multo
probabilius, imò certum alijs allegatis *Ca-
strus Palaus t.* 1. *tract.* 3. *disp.* 1. *p.* 14. *nu.* 10. Et si
vt idem *author. ibid.* subdit, *in fine citati num.*
10. sit differentia inter casum vbi prætendi
703 tur impedimentum obligationis legis, vel
sententię generalis (quæ in hoc ęquiparan-
tur) vbi concurrit circa non acceptationem
cõsensus tacitus ipsius superioris, vel vbi in-
teruenit illius ignorantia, nã primo casu bre-
uissimo tẽpore, vno, vel alio actu tolerato à
maiore parte populi, lex cessabit. Secũdo ve-
rò casu, nẽpè quãdo supior ignorat nõ acce-
ptationem, & si secundum aliquos requi-
ratur, vt per decennium sit præscripta inob-
seruantia, tamen ipse *Castrus Palau*, *cum
Suarez lib.* 4. *de legibus c.* 16. *nu.* 12. Existimat
sufficere minus tempus, qui *Suarez ibidẽ*, si
benè legatur licèt *in principio*, dicat esse nõ
solum probabilem, sed in conscientia, & pra
xi securam sententiam *Felini*, *& Henrici*,
qui nihil distingunt inter casum scientię, vel
ignorantiæ superioris, sed simpliciter docẽt,
ad hanc non acceptationem non requiri cer
tum tempus, sed solum repugnantiam per
actus contrarios in numero sufficienti pru-
dẽtũ arbitrio, tamẽ posteà in fine *eiusdẽ n.* 10.
subdit hæc verba. *Nihilominus vt consequen-
ter loquamur aliqua differentia adhibenda est
inter casus scientia, vel ignorantia Principis.
Nam quando Princeps à principio scit repu-
gnantiam, & non obseruantiam subditorum, &
dissimulat; statim post nonnullos actus contra-
rios toleratos, censetur prudenter reuocata lex.
At verò quando Princeps ignorat, oportet, vt
longior sit consuetudo, &c. vt iam prudenter
iudicetur, non esse vtilem tali oppido, & ideò
iustè præsumatur à Pontifice, vel Principe re-
uocata*, idemque est, ac si dixisset, secundo
casu ignorantiæ procedere opinionem *Fe-
lini, & Henrici*, scilicèt non requiri certum
tempus, nec etiam sufficere duos, vel tres

actus

actus, sicut in casu scietiæ; sed desiderari plures actus arbitrio prudentum, quod procedit meo iudicio in foro cōscientiæ, quia in foro
704 externo requiritur, quòd decem annni saltem effluxerint à die legis latæ, in quibus moribus vtentiū non fuerit approbata *Rota Romana apud Caputaquensem decis.204.nu.3. & alij apud nouissimum Iulium Cartarium decis.criminali Curia Archiepiscopalis Mediolanens.46.nu.71.* vbi post *Alex.* testatur de magis communi, loquendo de constitutione Greg. XIV. de immunitate. Adde etiā requiri decēniū inspecta ignorātia ipsius legis, vel sententia, sic intellige *Villalobos p. 1.summa tr.2.dist.16.n.3.* ibi, *La ley queno esta recevida por ignorancia, tābien dexa de obligar, como se fuera por cierta sciencia, porque esta tal ley no està confirmada con el vso,* allegans Nauar. *cons.1.de constit.num.26. & Azor.p.1.lib.5.c.4. q.3.* Sed quæres an primi transgressores & sic
705 non acceptantes in principio leges, seu sententias generales, peccent contra legem, ac sententiam, & per consequens incurrāt censuram in eaimpositam? *Bonacina de legibus disp.1. q.1.p.4.nu.39.* distinguit, vel superior intendit obligare suos subditos independenter ab acceptatione populi, vel dependenter, primo casu peccant primi transgressores nō autem secundo casu hæc distinctio, vt verū fatear non mihi placet, quia difficiliter quis scire potest vtrum in lege ferenda superior subintelligat illam conditionem, si fuerit acceptata, prçterquam quòd plures doctores
706 doceat, legem maximè canonicam obligare regulariter independenter à populi acceptatione, vt est vide apud *Castrum Palaū supra c.p.13. à nu.3.* Qui *nu.6.in fine*, pro resolutione huius quæsiti, subdit hæc verba. *An verò primi transgressores, culpa rei fuerint decidendum iuxtà dicta, si probabiliter præsumpserint, ignorasse Pontificem difficultatem legis, vel consuetudinem in contrarium, quā si sciret, non fore laturum legem, à culpa excusantur, secus verò si hanc præsumptionem probabilem non habuerunt*; & licèt ibi non declaret, an hçc distinctio æquè procedat, vbi adest scientia talis inobseruantiç in superiore, ac ignorantia, tamen *nu.10.ad finem* id videtur explicare ibi, *Quo circa mihi non probatur, quod dicit Azor. & Nauarr. primos transgressores non peccare, si transgressionem sciat legislator, & non puniat, quia ad hoc, vt sciat transgressionem legislator, supponitur transgressionem esse. Ergo, ex scientia subsequentes honestari transgressio non potest.* Clarius autem procedendo, distinguerem circà huius quæsiti resolutionem plures casus, Primus casus est, vbi Cōmunitas ex rationabili causa supplica
707 uit superiorem pro reuocatione legis? (licèt enim à lege non detur propriè appellatio *l.si res. ff.de appellat.recipiendis, vel nō recipiendis, & dixi supra nu.665.* datur tamen supplicatio, vt supponunt Doctores infracitandi) quia tūc interim suspenditur eius obligatio, per consequens non peccabunt trāsgressores? ita *Bonacina Salon. Salas, Castro, & Rodriquez apud Castrum Palaum loco suprac.num.14.* vbi fatetur, hanc opinionem esse probabilem, & si putet, cōtrariam opinionem *Suarez* probabiliorē supponit pro certo *Villalobos p.1.summa tract.2.diff.16.nu.4. & 6.* cum alijs allegatis per *Dianam p.2.trac. 10.res.6.* vbi quòd si S. Pontifex audita communitatis supplicatione, taceat, & non respōdeat dictæ supplicationi, præsumatur legem reuocare, nisi ex cōiecturis, colligeretur clarè, taciturnitatem Pontificis non dirigi ad reuocandam legem; sed potius ad pertrahendos subditos benigno, & suaui modo ergà eius obseruantiam, quod etiam dixit *Castrus Palaus cit.pun.13. ad finem, Layman cit.cap.3. num.7.* vbi supponit dictam supplicationem fieri ad iudicem superiorem, sed non per hoc prohibemur supplicare eundem, maximè si fuerit supremus Princeps, *Castrus Palaus*, suprà: certum autem est, quòd vbi post supplicationē punit superior transgressores, non censeatur illam reuocare.

Secundus casus est, quando ante supplicationem fit transgressio, & tunc vel procedit
708 ex iusta causa, puta quia arbitratur illam legem esse iniustam, vel nimis grauem, aut consuetudini contrariam, vel absque iusta causa, sed tantum; vt non sentiat subiectionē vel grauamen; primo casu, excusantur transgressores à peccato, non autem secundo casu: nam primo casu probabiliter possunt prçsumere, legislatorem aut ignorare difficultatem, aut legem apposuisse, intentione potius experiendi, quid circa illam sententia subditi, quàm eos obligandi, nō aūtē secūdo casu, vt percipi potest ex eodem *Castro Palao sup.n.12.ad finem, & n.13. vers. ad secūdū Villalobos p.1.summa tr.2.difficult.16.num.5.* qui subdit, *que seria causa razonable, quando viessen, que sus mayores, o la mayor parte dellos no la guardan, ò la comiençan aguardar, &c.* quòd intellige, vt infrà.

Tertius casus est, quando maior pars resi-
709 stit legi, illam non obseruando, & tunc distinguendum est, vt supra, aut superior resistentiam sciat, & conuiueat non puniendo, vel dictam resistentiam ignorat, aut denique scit, & ad legis obseruationem compellit puniendo transgressores; primo casu excusantur reliqui, seu particulares personç, ab obseruantia, quia adest opinio probabilis in eis de voluntate Superioris, quòd nolit per dictam legem obligare subditos, vt per eundem *Castrum Palaum sup.nu.12.* sicut etiam secundo casu idem dicendum esset, vt arbitratur, *Layman cit.lib.1.trac.4.cap.3.vers. Tertium*

tium

tium si lex, verbis infrà referendis. Tertio tandem casu, non excusantur reliqui de minore parte communitatis. Verba *Layman* sūt ista. *Si lex in Prouincijs, vel Diœcesibus promulgata sit, refert vtrum legislator, populi repugnantiam sciat, & conniueat, an verò ignoret; an denique sciat, & ad legis obseruationem per exequutores compellat? Primo casu censetur legem reuocare, tamquam subditis difficilē & incommodam, secundo casu, legis obligatio durat donec legitimæ præscriptionis tempus decurrat. Arbitror tamen, si tu legem promulgatā recipere paratus sis, & data occasione etiam obserues, sed alij plerique è communitate non recipiant, neque recepturi existimentur, per Epykeiam excusatum te fore à legis obligatione etiam antè expletū tempus præscriptionis. Tertio casu, singuli eam obseruare tenentur, si iusta sit, etiam si maior communitatis pars resistat, quia ratio naturalis postulat, vt in schismate, & dissensione, quodlibet mēbrum, sui capitis potius, quàm reliquorum membrorum ductum, atque imperium sequatur.* Maior autem pars communitatis metienda est, non à toto Regno, vel Prouincia, pro qua fertur lex, vel sententia generalis, sed ex communitate particulari, quæ per se capax est legis. Vnde inquit *Layman loco supracitato num. 5. oportet quemlibet conformari cum ea communitate, cui ipse proxima pars est, quare si lex in alijs Regnis, Prouincijs, vel Diœcesibus recepta sit, eius obligatione non adstringeris*, Clarius loquitur, *Castrus Palaus cit. p. 15. sub nu. 5. post Bonacinam, & alios ab eo allegatos*, ibi, *quò circa si Rex, aut Pontifex legem ferat pro tota Ecclesia, aut Regno, & aliqua Ciuitas, seù maior pars illius, vel ex ignorantia, vel ex scientia legem non obseruet, reliqui de illius ciuitate excusantur à culpa, quia in illa ciuitate recepta nō est, et si in omnibus alijs partibus lex obliget, quia recepta fuit.* Quando autem dicit iste au-
710 thor, *aliqua Ciuitas*, non intelligas secundū vsum italicum, tantum de ea, quæ habet Episcopum, quia etiam verè Ciuitas est, quæ habet officiales defensores cum iurisdictione, licèt non habeat Episcopum, *Bartolus in extrauag. qui sint rebelles in verbo Lombardia nu. 6. vers. sed quid dicas*, videte eum. Castra autem, & oppida ciuitatis, sicut obligantur statuta ciuitatis suæ, *Paulus de Castro cons. 171. visa, & ponderata lib. 1. in principio*, ita circa acceptationem, vel nō acceptationem legis, vel sententiæ generalis regulari debēt iuxtà maiorem partem respectu eiusdem Ciuitatis, in terminis, *Suarez lib. 1. de legibus cap. 6. sub nu. 19.* vbi quærit quænam sit communitas, quæ capax sit propriè legis, ibi, *Potest enim in alijs communitatibus esse latitudo, & licèt singulæ, per se spectatæ, perfectæ sint, tamen illa, quæ est pars alterius sub hac ratione imperfecta est; non absolutè, sed comparatè, & respectiuè.* Quòd autem fieri possit, vt lex
711 secūdum vnam sui partem, vel secundum vnum genus hominum in vsu posita sit, seu acceptata, secundū alterā verò non sit, vt v.g. si soli clerici, & non laici, vel vt soli Regulares, non autem seculares, leges seruent, supponunt omnes supracitati authores, *& in specie Layman cit. lib. 1. tr. 4. ca. 3. sub n. 1.* Qui *ibid. n. sequenti*, supponit etiā pro certo, quòd
712 etsi in dubio, an lex recepta sit, nec nè, præsumi debeat, ꝙ sit acceptata, *Azorius p. 1. l. 2. c. 19.* tamē ex eo, quòd hoc casu simus in materia odiosa, nempè vbi agitur, an hæc, vel illa lex, excōmunicationem, suspēsionē, interdictū, irregularitatēq. imponēs, sit vsu recepta, asserit, in foro conscientiæ, posse eam partem amplecti, quæ negat dictam legem vsu esse receptam, idemque iuris esse, subdens, si inter Doctores sint probabiles sententiæ, quibusdam affirmantibus, eam esse vsu receptam, alijs è contra negantibus. hāc opinionē dicit probabilem, *Diana t. 1. tr. 10. resoll. 3.* Qui ex hoc infert, quid dicendum sit *de constitutione Clem. VIII. de munerum largitione*, de qua supra *par. 1. resoll. 11. nu. 281. & de extrauag. ambitiosa*, circa quæ, est dubiū inter authores, an sint receptæ, maximè quò ad pœnas ibi impositas, quia eodem modo
713 dicendū, prout dixi supra. Primam opinionem affirmantem procedere quo ad forum externum, non autem quò ad forum internum. Vnde *Layman sup.* post quam illam docuisset, asserēdo, *in dubio num. ex recepta sit nec ne, pro ipsa præsumendum est*, rectè subdit *loco supracit.* ista verba, *vt qui eam in fauorem sua causæ allegat, intentionem fundatam habeat, onusque probādi in aduersarium rejciat, qui legem receptam negat*, allegans *Rodriquez*, & benè confirmat *Iulius Cartarius suprac. decis. 46. nu. 67. post Seraphinum decis. 153. & alios* loquens in terminis *Constit. Greg. XIV. de immunitate*, & ego addo *decis. 775. p. 1. di-*
714 *uers. in nouissimis* Sed quid si lata sit aliqua lex, vel sētētia vt supra, ac instet tēpus obseruationis illius, in quo tamen tēpore, neque à populo est approbata, neque reprobata, si de facto illam non obserues, an peccas, *Castrus Palaus suprac. nu. 3. ad finem* respondet affirmatiuè, quia tunc tantum esse potest dubiū, ān sit recipienda vel non, quod non excusat in foro cōscientiæ, nisi in casu, quòd lex valdè difficilis sit, aut grauis, prout dixi supra. Sed id intellige, vt per *Villalobos* relatum
715 supra sub *numer.* 708. quando foret absque rationabili causa, clarius *Layman cit. c. 3. nu. 3.* vbi loquendo de lege Pontificia promulgata in Curia, non autem in distantibus Prouincijs, subdit, quò ad praxim, se arbitrari *damnandos non esse, neque puniendos singulos è communitate; si legem Pontificiam in sua Diœcesi, neque promulgatam, neque vsu receptam,*

ipsi quoque non obseruent. Primò quia contraria non paucorum DD. sententia est, quòd non minus ad Pontificiam, quàm ad Imperatoriam legem opus sit promulgatio in Prouincijs. Secùdò quia præsumendum est, mentem legislatoris esse, vt lex præscripta in Diœcesi non promulgata à Diœcesano vno, altero, vel paucis obseruetur, si maior pars communitatis non recepit, neque breui tempore receptura, vel obseruatura existimetur, etenim lex cùm sit commune mandatum, communiter obseruari oportet.

Quid autem obseruandum sit, quando est dubium an lex, vel sententia sit vsu recepta, necne, vide *infra, num.* 721.

De vltima causa, de qua dubitari potest, an excuset à censura incursu, scilicèt consuetudine.

Potest enim lex, vel sentētia generalis imponens pœnam censuræ à principio acceptari, & per aliquod tempus obseruari, & per consequens pro eo tempore ligare subditos, legem vel sententiam ferentis. Tamen postea contraria consuetudine abrogari, & per consequens deobligari subditos ab eius obseruantia hæc enim est vis consuetudinis,
716 quòd præualeat aduersus legem humanā, *l. consuetud. C. quæ sit longa consuetudo*, conditiones autem requisitæ ad hoc, vt consuetudo contraria legem vincat, habentur in *c. finali extra de consuetudine*, nempe quòd illa sit rationabilis, & etiam legitimè præscripta, p̄ter istas nihil aliud requiritur, vt benè *glos. in d. c. finali ad finem*, & post alios, notat *Layman lib. .tract. 4. c. 24. nu. 4.* Nec enim ex eo, quia consuetudo est contra legem, vt supra,
717 iudicanda est irrationabilis, patet nam aliàs non diceretur legem vincere, *stat enim optimè consuetudinem contrà legem incipere, & procedere irrationabiliter: at si multo tempore perseueret, reddi rationabilem, quia iam est rationi consonum, & Reipublicæ expediens, ne culpa vltra progrediatur, neue ciues ad obseruātiam rei difficilis, tanto tempore adstringantur* ita post *Suarez lib. 7. de legibus cap. 18. & Bonacinam explicat Castrus Palaus t. 1. tract. 3. disp. 3. p. 2. §. 1. nu* 3. Sed amplius desideratur, vt dici possit irrationabilis, nempè quòd etiā aduerset iuri diuino, aut naturali, vel à iure canonico reprobetur, vel peccandi licentiā occasionem præbeat, vel alia ratione communi vtilitati perniciosa sit, vt post alios, subdit, *Layman loco supracitato vers. circa primū borum*, de qua re latius ex iuristis, *Iulius Cartarius decis. Curiæ Archiepiscopalis Mediolan. 46. à nu. 3.* vbi de consuetudine contra immunitatē ecclesiasticā, his. n. casib⁹ potius corruptela nuncupari debet *cap. cum venerabili, & cap. finali vbi glosa ex. de consuetud. c. 1. eod. tit. in 6.* Quando in lege apponitur illa clausula, *non obstante quacunque consuetudine*, vtrum censeatur derogatum cōsuetudini præteritæ tantum, siuè sit immemorialis, siuè non, vel etiam futuræ, videte. *Sanch. de matrim. lib. 7. disput. 4. Villalobos p. 1. summa tr. 2. difficult. 39. n. 8. Layman loco supracit. nu.* 7. ꝙ in dubio cōsuetudo antiqua, præsumatur rationabilis habetur in *l. 2. vbi Bartolus C. quæ sit longa consuetudo*, vbi hoc explicat, in casu, vbi non constat de eius iniustitia, & dixit *D. Thomas p. 2. q. 7. art. 3. prosequitur Villalobos loco suprac diff. 38. nu. 9. ad finem.*

Circa secundā conditionē, scilicèt præscriptionem, ipsius cōsuetudinis contra legem, & si cōmunis opinio, doceat, aduersus iura ecclesiastica, ordinarium præscriptionis tem-
719 pus esse quadraginta annorum, vt post alios testatur. *Layman loco suprac. num.* 6. *ad finem*, tamen contraria opinio, quòd sufficiat tempus decem annorum tantum; probatur ab authoribus non spernendæ doctrinæ, nempè *a Lessio lib. 2. de iustitia cap. 5. num. 45. Azor. p. 1. lib. 1. c. 18. q. 6. Emanuele Sà uerbo consuetudo nu 6.* & nouissimè confirmat. *Castrus Palaus t. 1. tract. 3. disp. 3. p. 2. §. 2. n. 9.* ea ratione, quia consuetudo abrogans legem ecclesiasticam, non potest dici consuetudo contra Ecclesiam, & consequenter requirens spatium quadraginta annorum, vt putant aduersarij, cùm vt supra dixi, licèt talis consuetudo à principio dici possit contra ipsam Ecclesiā, quæ legem tulit, tamen vbi est rationabilis, & multo tēpore perseuerat, est pro Ecclesia ipsa, quæ censetur illi consentire, ne culpa vltra progrediatur, neue ciues ad obseruationem rei tam difficilis, tanto tempore adstringantur, vnde talis consuetudo potest dici contra ecclesiam, & pro ipsa ecclesia, quæ nō indiget præscriptione 40. annorum, sed tantum decem annorum, vt tradit. Rota in nouissimis recollectis per *Farinac. par. 2. decis.* 375. *num.* 8. allegatam per *Castrum Palaum loco supracitato.* Quòd autem iste consensus Ecclesiæ præsumi debeat, patet ex notatis *à Sanchez libr. 7. de matrimonio disput. 4. nu.* 11. & notat *Villalobos citato tract. 2. diffic. 38. nu. 6. & 7.* Sed hæc procedunt, quò ad forum externum, quò verò ad forum internū,
720 vt quis non censeatur peccare contra legē, sufficit, quòd talis putet, agendo cōtra ipsam legem, non peccare, vt benè concludit post *Sotum, Villalobos loco citato num.* 12. *versus finem.* ibi. *Y contentame mucho lo que dize Soto que entonces se entēdera, que la costumbre esta legitimamente prescrita, y tiene fuerza de ley quando los del pueblo piensan, que hazer contra ella es pecado: y no ay que aueriguar mas de tiempo para el fuero de la conciencia, &c.*

721 In dubio autem, an ex consuetudine lex censurā imponens sit abrogata nec nè, quia lex possidet, hoc casu iudicandum fore non esse

esse abrogatam, vt post *Sanchez, & Salas*, pro certo supponit *Castrus Palaus t.1. disput. 3. p.11. nu.6. ad finem*, secus autem dicas, si res est sub opinione, & si contraria sit probabilior, vt in casu fortiori, nempè dubij similis circa acceptationem legis, docet *Sanchez lib.1. summæ c.9. nu.35.* qui existimat, quòd in casu dubij negatiui, idest vbi quis neutri parti assentitur iudicādū sit pro tutiori, & sequor supra *par. 1. recoll. 15. num. 35.* Contrarium tamē, vt valde probabile, nouissimè docet *Castrus Palaus loco suprac. p.4.* & si fatetur, opinionem *Sanchez*, esse probabiliorem, *sequitur Diana par. 2. tract. 3. res. 14.*

De pœna suspensionis, quam incurrit iudex, qui sententiam censuræ tulit absque trina monitione, aut non in scriptis, vel sine causæ expressione.

His enim casibus, vt supra dixi, *num. 7.* sententia censuræ licèt sit iniusta, sed valida, & per consequens in vtroque foro
722 liget, tamen iudex peccat mortaliter, quia violat legem in re graui, & ob talem violationem punitur pœna graui, scilicèt suspensionis ipso facto ab ingressu ecclesiæ per mē sem, vt de iudice absque trina monitione censuras ferente; habetur in *C. sacro de sententia excommunicationis*, & de iudice pariter proferente dictam sententiam absque scriptura, vel non expressā causa in sententia, & non tradente exemplum, seu copiam censurato, habetur *in c. cum medicinalis de sententia excommunicat. in 6.* de quibus conditionibus, latè *Sayrus lib.1. c.23. Altertus lib.3. disp. 3. cap.5. & disp.4. cap.2. Bonacina disput. 1. q.1. pun.8.* Item cùm peccatum istud sit iniusti-
723 tiæ, talis iudex est condemnandus ad expēsas, & interesse, parti læsæ resarcienda præter alias pænas arbitrarias, quas potest illi superior imponere, vt etiam tetigi supra *sub nu.21.* & nemo est, qui id neget.

Circa dictam pœnam suspensionis, seù potius interdicti, scire debet confessarius, primò illam incurri ipso facto, vt loco supracitato
724 innui; secundo quòd idem est, esse quem suspensum ab ingressu ecclesiæ per mēsem, quàm quòd sit priuatus per integrum mensem celebrandi diuina officia in ea, & si celebraret, quòd efficiatur irregularis, præter Doctores supracitatos, *Castellinus de elect. c.12. n.3. ad 2.* cū hac differentia, quòd scil. censuram ferens absque trina monitione, sit
725 irregularis celebrando in Ecclesia, non aūt celebrādo in oratorio, vel domo priuata quia in *d. c. sacro*, tantum imponitur contra eum suspensio ab ingressu ecclesiæ; censurā verò ferens absque scriptura, vel causæ expressione, vel non cocedendo copiam, &c. vbique celebret, incurrit irregularitatem, quia in *c. cū medicinalis*, imponitur aduersus eum non solum suspēsio ab ingressu Ecclesiæ, sed etiam à diuinis officijs, vt benè *Alterius, aduertit supracitato lib.3. disput.4. cap.3.*
726 *vers. dicendum est*, vbi quòd vtraque suspēsio sit reseruata S.P. & quòd dicta suspensio per appellationem nō suspendatur, & quòd licet transacto mense illa cesset, nec opus sit absolutione, *can. si qui sunt 81. dist.* tamen si intra mensem moriatur, talis non posset sepeliri in loco sacro, nisi antea interdictum fuerit relaxatum; mensis iste debet computari ab hora commissi delicti vsque ad horā proportionalem, in qua finitur mensis. *Portellius verb. suprac. nu.12* intellige trigesimæ diei, *Suarez t.5. disp. 29. sect. . nu.5.*

Ampliatur primo supradicta, etiam si
728 censura non habuit effectum, v.g. quia antequā aduenirct dies termini assignati, reus appellauit, aut paruit; hæc sententia est probabilior, & verior, vt per *Alterium loco supracitato vers. quarto dubitari potest*, & si fateatur, contrariam opinionem *Lapi*, esse probabilem.

Ampliatur secundò, quòd ad incurrēdum dictum interdictum, vel suspensionem sufficiat si iudex vnam ex dictis conditionibus
729 negligat, & si alias obseruet *Alterius* supra *vers. quinto dubitari potest*.

Ampliatur tertio, à quocumque iudice, siue ordinario, siuè delegato feratur censura, sine præfata forma, *Sayrus nu. 14.*

Limitatur conclusio quò ad eam partem de monitione, in casibus, de quibus supra, cum de secunda causa *conclus. 1. Ampliat. 5.* remissiuè, nempè quando periculum est in mora, quando factum est notorium &c.

Limitatur secundò, si bona fide, & non au
730 su temerario omitteretur dicta forma; Ita *Bonacina supracitato vers. 4. eximi possunt. sequitur Portellius verbo excommunicare nu.1.* quidquid contrarium doceat. *Alterius supra vers. 2. dubitari potest.* Qui putat, tunc dictam formā ausu temerario duntaxat non committi, quando periculum esset in mora, vt dixi limitatione præcedenti, *Megalius lib.1. c.5. n.27. & sequenti*, addit, hanc bonam fidem posse euenire, quando non habet Prælatus commoditatem scribendi.

Limitatur tertio in denūciantibus aliquē excommunicatum, *Bonacin. supra, Sayrus sup. c.12. nu.22.*

732 Limitatur quarto in censura lata per viā statuti, quia non requiritur scriptura, neque causæ expressio *Sayrus suprac. num.17.* Intellige nisi contrarium sit sancitum in Regulis Religionis, prout in Regula minorum hoc esse prohibitum testatur *Portellius verbo excommunicare nu. 1.* vnde inquit, quod si Guardianus pro suo bi ēnio iubeat sub excommunicatione, ne quis ingrediatur talem domum

733 domum, vel quid aliud, oretenus, & sine scriptis, dicit, quòd dictum statutum non esset validum, & Superior, seu Guardianus incurreret suspensionem per mēsem, quòd vltimū nō est verū, cū pœnæ sint restringēdæ, vt per *Graffiū conſ.4.de ſent.excomm* ibi *ſi tamē ſent.excōm.ferret in genere cōtra incertam perſonam abſque ſcriptura, non eſſet ſuſpenſus.*

Limita 5. in eo, qui tantū fert sententiam declaratoriam excommunicationis iam incursæ, *Graffius conſ.8. num.6. de ſententia excommunicationis, omninò videndus.*

Limitatur 6. in simplici pcepto sub cēsuræ pæna, *vt per DD. ſuprac.* Circa iudices Ecclesiasticos, qui incurrūt dictā pœnā, certum est
734 nō incurrere Episcopos, & tāto magis Archiepiscopos, vel Patriarchas, aut Primates, quia vt tales incurrant dictam pęnam, debet de eis fieri specialis mentio, quæ in his iuribus non reperitur facta, vnde dicendum est, illam incurrere Prelatos inferiores Episcopis. *Alterius cit. diſp.4. cap.2. verſ. vt autem clarius, Layman lib.1. tract.5. par.1. cap.6. n.1. ad finem*, & alij nommuniter, vt sunt Abbates sæculares, vel alij, quocumque vocentur nomine, habentes in territorio iurisdictionē quasi Episcopale, Vicarij generales Episcoporum, & similes, Quid dicendum de Cardinalibus non Episcopis dixi *ſup. num.463.* Sed præcipua difficultas in hac materia est.

An Prelati Regulares, ſi cenſuras ferunt in ſuos ſubditos, non obſeruando ſupradictam formam ad vnguem, incurrant dictam ſuſpenſionem, vel interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ.

PRæsupposito, posse dictos Prælatos non solum Generales, & Prouinciales, sed etiam locales, Visitatores, &c. sententiam censuræ in suos subditos ferre, ex supradictis à *num.* 449. Quæro hic, An isti excommu-
735 nicationē, vel suspēsionē aut interdictū ferendo contra aliquem ex suis subditis absq; trina monitione, vel absque scriptura, aut sine causę expressione, incidant in dictam pœnam interdicti ab ingressu Ecclesiæ per mēsem. Vtrū autem ferendo superiores præfati excommunicationē, possint illam sibi reseruare infra suo loco cum de casibus reseruatis, præter ea, quæ dixi supra *par.2. recoll. 11. num.*167. & 170.

Tres opiniones reperio in hac difficultate primam negatiuam, quæ est *Lapi, Pelin*, & aliorum, quam sequuntur *Toletus lib.1. c.10 nu.6. Duardus lib.1. in bullam cænæ cap.1 q.4. nu.8. Miranda par.2. q.35. ar.9. Sigiſmundus à Bonon. ad fin. dubij* 122. Qui de electione mouentur ex eo, q in foro contentioso Prælati regulares non teneātur seruare iuris ordinē sicut iudices alij ecclesiastici. Secūdam opinionē affirmatiuā, q teneantur dicti Prælati obseruare dictam formam, post alios dicit probabiliorem, *Alterius cit. diſput.4. cap.3. verſ. dubitant aliqui, & docent, Praxis Archiepiſcopalis c.25. & Bonacina ſup. verſ. quinto eximuntur*, qui refert pro hac opinione *Nauarr. & Vgolinum*, qui benè excipit casū, in quo adesset priuilegium in contrarium, sicut *Sayrus lib.1. de cenſuris cap.13. num.15.* excipit alium casum, vbi scilicèt à Regula, seu Constitutionibus Religionis confirmatis à S. Pontifice, esset tradita alia forma, quia illa esset obseruanda & alij apud *Dianam tom.5. tract.9. reſolu.20. ad finem*, excipiūt tertium casum scilicèt consuetudinis Religionis legitimè præscriptæ, quia aliàs non prævaleret contra ius.

Tertia opinio est, *Sayri loco citato nu.* 21.
736 vbi distinguit hoc modo, *vel à iure ipſo facto, aut ab aliqua conſtitutione Regulari fertur excommunicatio aliqua pro aliquo facto, dicto, aut alia tranſgreſſione, & tunc poterit Prælatus Regularis pro obſeruantia regulari, ſibi ſubditum Monachum excommunicare, nō obſeruata forma dicti cap. ſacro, & d. cap. cum medicinalis, nec incurrit pœnas ibi cōtra trāſgreſſores latas, vel Prælatus vellet ex nouo mādato excommunicare aliquem ſubditum ſuū, vltrà expreſſè contenta, tum in regula, tum in obſeruantijs regularibus, & crederem, tunc teneri Prælatum ad iuris, ordinem ſeruandum, cùm conſtitutiones illæ c. ſacro, & c. cum medicinalis generales ſint quò ad quoſcumque excommunicantes, alioquin pænas ibi poſitas incurret. ita Sayrus loco ſupracit.* etsi *c. ſequenti num.*13. simpliciter videatur docere secundam opinionem. Huic distinctioni *Sayri* simpliciter sumptæ de præceptis sub pæna excommunicationis pro eo, quod continetur in regula ordinis, ac concernit regularem obseruantiam, vel pro eo, quod ibi non cōtineatur neq. concernat obseruantiam Regularem, adheret *Corneyo, apud Dianam ſuprac. reſolut.* 20.

Aliam distinctionem in medium affert noster *Megalius par.3. ſuæ inſtitutionis peregrinæ lib.1. c.5. nu.*20. loquendo de scriptura,
737 aut loquimur de præcepto sub pæna excōmunicationis ipso facto, & tunc inquit ipse, est vera opinio prima, quòd non teneatur Prælatus Regularis obseruare dictam formam, scilicèt quòd feratur, in scriptis; vel loquimur de excommunicatione actu ferendam per sententiā contra cōtumaces, & tūc subdit ipse, obseruare tenetur dictam formā, &c. hæc distinctio quò ad primū caput, non habet difficultatem, cùm præceptum obe-
738 dientiæ, ac etiam sub pęna excommunicationis non requirat, secundum omnes dictā formam, maximè apud Regulares, nec dicta forma in dictis iuribus traditur pro simili

præcepto, quò ad secūdā partē verò *Megal.* se subscribit secūdæ opinioni, quæ affirmat, teneri Prælatū regularem, quādo fert sentētiam censuræ, obseruare dictam formam, aliàs nō solùm peccare, vt obiter dixit *Lezzana par.* 1. *c.* 18. *num.* 22. (ibi) *quamuis Prælatus peccet, ponendo excommunicationem non seruata iuris forma, scilicèt quòd præcedat trina monitio, quòd fiat in scriptis, & non de feriato, tamen valida erit, dummodo præcedat aliqua monitio, quia ita interpretatur consuetudo legem canonicam*, sed incurrere etiā pænas in dictis iuribus impositas, vt per *Sayrū & alios citatos pro eadem secunda sententia*, quæ est communis, & si prima opinio etiam sit probabilis, ab istis pænis in foro conscientiæ excusans, vt notat *Megalius loco supra citat.*

Quæres an circa hanc materiam, ipsi Regulares habeant aliquod priuilegium. Respondetur, me tantum reperire ipsos habere
739 priuilegium, vt non teneatur ferre sententiam excommunicationis in scriptis, hoc priuilegium concessit Leo X. vt per *Portellium in suis dubijs regularibus verbo excommunicare nu.* 1. *ad fin. & nostrum P. Peregrinum in Compendio nostrorum priuilegiorum tit. excommunicatio* §. 1. facit etiam de eo mentionem, *Villalobos p.* 1. *summa tract.* 16. *difficult.* 7. *vbi nu.* 5. explicat, id habere locum in ferenda censurā particularem, non autem in ferenda cēsurā p modū statuti pro oībus de Prouincia, vel cōuētu post *Rodriq. & Portel.* & dixi *sup. n.* 733. Vndè ego idem dicerem de sentētia generali, *Auila par.* 1. *cap.* 5. *disput.* 1. *dub.* 8 vbi habet hæc verba, *Quamuis Prælati mendicantes habeant priuilegium, vt possint ferre excommunicationem sine scriptis, sed solo ver-*
740 *bo, vt habetur in compendio Minorum verbo excommunicatio* §. 7. *tamen non habent priuilegium ad omittendam canonicam monitionem*, vnde aliter explicandus est *Megalius loco supracitato*, dum exemplificat difficultatem de excommunicatione, in illa forma, quòd redigatur in scriptis, quia cum adsit supradictum priuilegium, superior excommunicando absque scriptura, neque peccat, neq; incurrit aliquam pęnam, cùm vtatur priuilegio, & sibi contradicit, *Portellius verbo suspensio num.* 9. *vers. quod vero* ibi, *& Prælatus ponens censuram suspensionis, excommunicationis, vel aliam, absque scripto, manet suspensus, & si durauerit in illa suspensione per mensem, & officia diuina fuerit exequutus, manet irregularis*, quia vt supra dixi, idemmet *verbo excommunicare nu.* 1. refert priuilegium in cōtrariū pro excōmunicatione; & saltē eius doctrina potest intelligi de suspensione, cùm priuilegium loquatur de excommunicatione, & simus in priuilegio, quod derogat iuri
741 communi, quo casu strictè est interpretandum *cap. porrò cap. sanè de priuilegijs, & docent Innocentius, & Abb. in cap. quod dilectio de consanguinitate, & affinitate, Siluester verbo priuilegium q.* 3. *Nau. cap.* 12. *num.* 79. *Sanchez lib.* 8. *de matrimonio disp.* 1. *num.* 1. & hoc forsan voluit dicere *Portellius in fine d. nu.* 9. ibi. *Sed Doctores strictius loquuntur de suspensione, & in illa non admittuntur excusationem si feratur absque scripto*: Intellige quādo fertur dicta suspensio, vt censura, non autem, vt simplex prohibitio, & vt pœna, inter quos duos modos est magna differentia, vt dixi *supra par.* 2. *recoll.* 10. *nu.* 15. *& cum de iubileo nu.* 33. *in additione Neapolitana*, quibus illic allegatis, addo *Graffium cons.* 1. *& cons.* 4. *sub tit. de pænit. & remissionibus, & alios infra proximè citandos.* Si autem
742 uis scire quando superior Regularis prohibitionem similem ab audiendis confessionibus, intelligatur ferre in ratione censuræ, vel in ratione pænæ. In facto dixi, quòd quando fertur iuridicè ipsa suspensio, tunc cēseatur lata in ratione censuræ, & per consequens non solum contrauenienspeccabit mortaliter, & posset puniri, sed etiam confessio ipsi facta erit inualida, tanquam facta ab eo, qui non habet iurisdictionem, ac etiā efficitur irregularis, iuxta ea, quæ infra dicemus, cū de irregularitate. Quādo verò fertur non iuridicè, seu vt aiunt, extraiudicialiter, tunc censeri debet lata in ratione pænę: ita *Miranda p.* 1. *sui manual. prælatorum regul. q.* 45. *ar.* 13. eisdem ferè verbis, quibus antea vsus fuit, *Rodriquez tom.* 1. *qq. regular. q.* 60. *art.* 2. & prosequitur *Ioannes Cruz lib.* 2. *de statu Religionis, & priuilegijs ipsius cap.* 6. *dub.* 2. *conclus.* 2. ibi, *ergò Religiosi non faciunt confessionem validam contra prohibitionem iuridicam suorum Prælatorum. Dixi si iuridicè: nam si per prohibitionem extraiudicialem interdicatur Religiosus à suo superiore, ne audiat confessiones, peccabit, tamen confessiones erunt validæ*, Sed rursus quæri poterit, an eò
743 ipso, quòd in scriptis fuit facta dicta prohibitio, censeri debeat suspensio in ratione censurę? *Portellius* videtur affirmare, *supracitato verbo suspensio num.* 9. ibi, *suspensio fieri debet in scriptis; aliàs non obligat, & ponens illam, peccat mortaliter. Quod si dicat Prælatus verbotenus alicui Religioso, ne ministret sacramenta, vel tale, aut tale sacramentum, talis prohibitio non est suspensio, neque censura, & contra faciens peccabit mortaliter, sed non erit irregularis.* Sed iuxtà ea, quæ dixi *supra num.* 410. *& seq.* hoc non sufficit, quia etiam appellatio, quæ fit in scriptis, potest esse esse extraiudicialiter facta, quando scilicèt nullum præcedit iudicium, vnde cum iudicium, exordium sumat à citatione, vt aliàs etiam supra dictum fuit, dicerem quod regulariter dicta prohibitio iudicari possit lata

in

in vim simplicis prohibitionis, & sic in ratione pœnæ, maximè pro delictò præterito, qñõ nulla interuenit monitio, aut citatio, vt optimè *Villalobos 1.par.summa tr.18.diffic.1. nu.2.*ibi. *Ay grãde differentia de ponerse la suspension de la vna manera, ò de la otra, porque quando se pone por via de censura es menester, que proceda monicion, y quando se pone per via de pena, no*. Dixi, *pro peccato præterito*, quia secus est si per viam præcepti censura imponeretur à Prælato, *Miranda p.2.sui manual. q.35.ar.9.* quod intelligas, siuè præceptū sit de contentis in Regula, siuè de non contentis in ipsa, nec contrarium dixit *Sayrus lib.1. cap.12.n.21.* qui loquitur in casu diuerso, vt *infrà sub nu.756.* Addit *Ioannes Cruz loco supracitato*, quòd præsupposita legitima approbatione, *in Religione benè, & suauiter omnia disponentibus, non potest quis priuari*
744 *officio Prædicatoris, vel Confessoris, nisi per sententiam latam in conuictum: nam priuatio ista inter pænas grauiores computatur, ergò per simplicem Prælati prohibitionem non manet Religiosus dictis officiis priuatus.* Quod etiam videtur asserere *Tamburinus de iure Abbatum t.2.disp.6.dub.15 nu.3.* Quibus se opponit. *Bossius de triplici Iubilei gratia, &c. sec.2. casu 2.§.5.n.184.* qui ait, quòd nisi aliud habeatur in constitutionibus Religionis, probabilius, & verius sit, sufficere reprobationē extraiudicialem ob causam etiam occultā, neque exigi reprobationem iuridicam, sed immeritò quidem, nam si impugnat ipsum *Ioannem Cruz* ex eo, quia dicit, in dictis Religionibus non posse fieri hanc prohibitionem, nisi iuridicè, &c. vel intelligere debet ly *non possit*, in suo rigoroso significatu, prout importat necessitatem, & tunc forsitan *Ioannes Cruz*. præsupponit in dictis Religionibus, hoc caueri per Constitutiones ipsarū Religionum, quo casu id concedit etiam *Bossius*, vt patet ex ipsius verbis, ibi, *nisi aliud habeatur in Constitutionibus Religionis*: Vel idem verbum, *non possit*, intelligit impropriè prout significat idem, quàm *non solet* (quod est verisimilius) nam aliàs non subiungisset illa alia verba, *ergo per simplicem Prælati prohibitionem, Religiosus non manet dictis officiis priuatus*, & tunc horum verborum sensus non potest esse alius, nisi quòd si de facto in dictis Religionibus, benè ac suauiter omnia disponētibus, vbi nō solet fieri talis prohibitio, nisi iuridicè Religiosus, qui fuerit extraiudicialiter prohibitus, vt supra, non maneret omninò priuatus dictis officiis, ita vt confessio illi facta v.g. esset inualida, sed benè, quòd peccaret illam audiendo, & posset puniri, quod neque negat *idem Bossius ibidē num. 185. cum Layman lib. 4. tract.6. cap.10. num.19. vers.ex quo, Rodriquez, & Miranda locis supracitatis, & Fagundez lib.7. in secundū præceptum eccles. cap. 2. num. 32.* Quatenus autem, ait *idem Bossius*, reliquos Doctores (scilicèt ab eo citatos) præter *Ioannem Cruz, & Tamburin.* docere absolutè, Prælatos Regulares, posse ob causam etiam occultam reprobare Religiosos subditos iam approbatos, neque dictos Authores exigere reprobationem iuridicā, & sententiam latam in conuictum; Ex doctoribus, quos ipse allegat, reperio dumtaxat, *Fagundez loco supracitato*, cuius verba ipse transcripsit, *ibidem nu. 187.* dicere, quòd Prælatus Regularis, idest Generalis, & Prouincialis *possit ob causam, et occultā reprobare suos subditos, iam approbatos: ità vt deinceps, nec idonei habeantur, nec valida sint confessiones ab illis exceptæ*, itē etiam *Laymā loco etiam supracitato*, asserere, quòd Prælati, Regularibus suis semel approbatis, & expositis, iuridictionem ob causam etiam non notoriam auferre possint. Ac vtrumque subiungere, vt ipsemet *Bossius* transcripsit *ibid.nu.182.* quòd ad hoc, vt confessio facta ab ipso sic prohibitio, vt supra, sit inualida, necesse sit vt id exprimat Prælatus; vel ex circumstantiis, & causa, ob quam facta fuit dicta prohibitio, præsumi debeat, & sic patet, vim facere ipsos authores in expressione talis inualiditatis, non autem, an dicta prohibitio fuerit iuridica, vel non. Alios verò omnes, ab eis allegatos authores, reperio transire cum distinctione, de qua supra. Vnde iu-
745 xtà vulgatum proloquium, quòd Doctor explicandus sit iuxtà authoritates, quas allegat. *Bartol. in l. non solum liberatum ff. de lib. legatis.* debēt & ipsi intelligi, vt neq. recedāt à dicta distinctione, ꝙ maximè suaderi pōt ex eo ꝙ post *Laym.* probat idē *Bossius cit. n.183. ad finem* ibi, *si talis suspensio publicè notoria nō sit, absolutiones, quæ à semel legitima authoritate, exposito, conferuntur, validas esse*, Quæ doctrina supponit suspensionem illam latā fuisse in ratione censuræ (& per consequens, quòd fuerit iuridicè lata) vt patet ex verbis *Rodriquez supracitato art. 2* à quo dictam doctrinam, hausit *Miranda*, ac etiam hoc modo illam explicant *Layman, & Bossius locis citatis.* Accipe verba, *Rodriqu.* clarissima. *Sic videtur sentire Silu. simul cum Panorm. vbi ait, quòd si suspensio, & priuatio sint notoria, vel si præcessit superioris inhibitio, scilicèt iudicialis, confessiones factæ à sic notoriè suspēso, vel à priuato, vel iudicialiter inhibito eas facere. non tenerent.* Quasi dicat, hoc casu confessio potest esse nulla ex duplici capite, vel quia suspensio, & prohibitio extraiudicialis sit notoria, & sic cōfitendo quis cū tali scienter, cooperatur illius peccato mortali, ideòque desinit esse bene dispositus, vel quia fuit dicta suspensio, & prohibitio iudicialis, & hoc casu, cùm habeat rationem cēsuræ, confessio est inualida ex defectu ipsius

confessarij; Vnde quando hoc resciuerit ipse pœnitens, tenetur illā cōfessionem reiterare, vt infra *recoll sequen*.& hoc, ni fallor, sat est ad ostendendum, quòd ad finē, vt confessio
746 fit inualida ex parte confessarij, facta à religioso prohibito per suum superiorem, ne audiat deinceps cōfessiones, ad quas ipse fuit iam approbbatus, non sufficiat, quælibet prohibitio facta à superiore, nisi facta fuerit iuridicè, & in ratione censuræ, vt etiam dixi suprà *p.2.recoll.10.n.15.& seq.*

Nec obstat, quòd Religiosus iurisdictionē
747 ad audiendas confessiones recipiat à S.P. mediante suo Prælato, vt aliàs dixi *2.p. recoll.1.n.238.* Ergo etiam superior potest illi prohibere absolutè, ne audiat confessiones, & declarare, quòd confessiones in posterū illi faciendæ, sint inualidæ; Quia respondetur, distinguendo antecedens, vel loquimur de iurisdictione ad audiendas confessiones, & absoluendum, vt alij Sacerdotes seculares recipiunt ab Episcopo, & nego illā recipere immediatè à suo Prælato, quia illam recipit ab Episcopo; vel loquimur de iurisdictione prò certis casibus Religioni, ex priuilegio concessis, & in hoc sensu, est verum antecedens, vt cōmuniter docent Doctores, in illa quæstione, an religiosus Sacerdos si fuit approbatus ad audiendas confessiones ab Episcopo in aliqua Diœcesi, inscio vel inuito Prælato Ordinis, validè absoluat, necne seclusa acceptatione in illa Religione *Bulla Iulij III.* de qua egi *Sup. recoll.10.n.14.* vbi quòd talis approbatio sit valida prò secularibus, & ea, quæ non conceduntur ex priuilegijs, quidquid *Fagunez cit. lib.7.in 2.præcept.Eccles.c.2.n.33.* putet, dictā approbationem esse nullius momenti, quā meam sententiam, neque negat *Bossius loco supracit.n.189.& 191. ad finem* vbi loquitur de electione talis confessarij facta per bullā Iubilei, vel cruciatæ, ac etiā præter ab eodē citatos, docent plures, apud *Dianā p.1. tract. 11.de bulla Cruc.resol.13. Lezzan.p.1.sum qq.*
748 *regul.cap.19.nu.12.* Hoc peccatum huius prohibiti simpliciter cōfessiones audire, vel à suo superiore non exposito, si de facto illas audiat, & absoluat, esse mortale, dixi *loco supracitato.* quia est contra votum obedientiæ in re graui, imò esse sacrilegium, & depositione dignum, dicit *Lezzana cit.cap.19. num.4.*& sic nihil refert, quòd cōstitutiones Religionis non obligent ad culpam mortalem, vt est nostra Religio, quæ non obligant neque ad culpam venialem, quia hoc intelligitur in materijs, quæ non concernunt tria vota, quidquid aliqui apud *Dianā cit.resoll.17. vers. restat igitur. contra Peregrinum* docere videantur. Quòd autem excusetur quis à tali peccato, si eligatur virtute alicuius bullæ; probari potest, ex ijs, quæ discurrit idem *Dian. p.3. tract.2. de dub. regul. resol.93.* Ex dictis sequitur, nullo modo posse substineri id, quod dixit *fagundez sup.*& probat *Bossius supracit. num.181.* superiorē
749 ob causam occultam, posse ita prohibere suis Religiosis audire confessiones, vt deinceps, nec idonei habeantur, nec validæ sint confessiones ab illis exceptæ, si enim vt supra diximus, per solam prohibitionem in vim censuræ, & sic iuridicè factam à superiore, confessio inde facta redditur nulla, ac etiam iuridicè dicitur facta talis prohibitio quando præcedit causæ cognitio, monitio & sententia, ergo id non potest euenire, nisi causa sit manifesta, vt de per se patet, vnde in facto cuiusdam Religiosi, qui à suo superiore Prouinciali per sententiam, absque tamen monitione fuit suspensus à confessionibus audiendis, non alia causa speciali expres-
750 sa; sed communi, illis verbis, *ex causa, & causis meam mentem mouentibus*, dixi, non fuisse illā suspensionē ex se sufficientem ad irritandas confessiones, indè ab eodem Religioso exceptas, quod iudicaui, non solum ex eo, quia non præcessit monitio, seu citatio, quæ est fundamentum iudicij, vt aliàs dixi; sed etiam quia & si in criminalibus *secundum magis communem opinionem DD.* sufficiat ad ualiditatem sententiæ, expressio causæ prædictæ generalis, nempè *visis actis, vel ex causa nostram mentem mouente*, vt per Andream *Gall. lib.2. de pace publica c.6.n. 18.* maximè quando tractatur, de augenda, vel minuenda, pœnam iuris, & ordinariam, vt per *Farinaccium in praxi q.17. de delictis & pœnis tamē n.65.* In sententia tū excōmunicationis, vel alterius cēsuræ est exprimenda causa specialis, vt patet ex *cap.1. vbi glosa in verbo causam, de sententia excommunicationis in 6.*& hoc est quod dixit *Felinus in c. sacro sub num.1.de sent.excomm. cum alijs allegatis per Toletum lib.1.summæ cap.10.num 6.* non
751 sufficere pro ferenda censura, causam esse notam iudici dumtaxat, & ratio est, quia ad imponendam aliquam pœnam grauem, vt est ista pœna censuræ, non est sufficiens probatio, & attētatio superioris, vt in simili, post *Rotam Romanam, & alios bene probat Sigismundus à Bononia de electione & potestate Prælatorum Regularium dub.95.n.8.& sequ.* qui *num.10.* egregiè subdit, *quòd licèt Regulares facilius & liberius priuentur, quàm clerici seculares, etiā in puniendis eorum delictis*
752 *possit procedi de plano, & absque strepitu, ac figura iudicij, postpositis rimulis, ac apicibus, iuris. Attamen non per hoc eorum Prælati in cognoscendis delictis grauibus suorum subditorum, quæ aliqua tergiuersatione celari possunt, possunt omittere ea, quæ sunt de substantia, & essentia iudicij, & quæ conducunt ad veritatem eruendam, vt citatio, rei interrogatio, ac defensio.* Vnde etiam in eodem casu, di-

dixi,potuisse talem Religiosum,sic eo inaudito, ac non citato, ac etiam sine causa speciali expressa in sententia,condemnatum vt
753 supra; appellare tamquam à sententia iniusta,imponente pœnam grauē,ac irrogante grauem iniuriam,in fama, honore, & reputatione, & quod sufficiens causa grauaminis fuerit,quòd non sit in sententia expressa causa specialis,& proindè dicta appellatione pendente suspenderetur dicta sententia priuationis, quia non fuit censura, & sic est casus diuersus ab eo, quem supponit *Iulius Cartar. decis.34.Curia Archiepiscopalis Mediolanen.*vt latè probaui in cōsultatione pro hoc facto, quibus ibi à me allegatis accedit *Lezzna* 1. 1.*sua summa qq. regular.cap.9.n.7.* vbi quòd sententia censuræ absque expressione causæ,& si non contineat errorem intollerabilem,& per consequens non sit nulla; tamen quòd si appellabitur, & coram iudice ad quem,probabitur defectus causæ, declarabitur nulla. Quod autem ab actu extraiudiciali detur appellatio, est certum, vide *Cappell.Telosan.decis.*341.*n.*5. Nec superior, qui tulit dictam sententiam potest se
754 tueri, vt ibi dixi,verbis *S.Conc.Trid sess.* 14.*cap.*1. *de reformatione*, ibi, *cui ascensus ad sacros ordines à suo Prælato, ex quacunque causa,etiā ob occultum crimen quomodolibet extraiudicialiter fuerit interdictum*; *aut qui a suis ordinibus, seu gradibus, & dignitatibus Ecclesiasticis suspensus.* Quem locum *Nau. cons.*42.*de temporibus ordinationum, & Sayrus in floribus*, asserunt debere intelligi de Prælatis Regularibus,non autem de Episcopis,quia salua alia declaratione Eminentissimorū interpretum eiusdem Concilij,doctrinaliter loquendo,ly *ob occultum crimen*, & *extraiudicialiter* nullo pacto videntur posse referri nisi ad primam partem, iuxtà casum suum,vbi tractatur de pęna negatiua,nempè impediendi aliquem ne ascendat ad sacros ordines, & sic non debet extendi ad secundam partem, vbi de suspensione ab ordinibus susceptis vel gradibus &c. quod suadetur primò ex diuersitate inter primum casum, & secundum, nam in primo agitur de pæna negatiua vt dixi in secundo de pœna positiua,quæ sunt inter se diuersissima,& ex diuersis,vt est regula vulgata, non fit illatio
755 in specie, quòd quando causæ sunt separatæ vt est in casu nostro, qualitas adiecta in vna parte, non censeatur repetita in alia parte, dixit *Rota apud Seraphimum decis.*120. *num.*3. secundò quia sunt diuersi perijodi,& recti per diuersa verba, imò expressè distin-
756 cta,vt patet ibi. *Aut quia suis est,&c.* Nā ly *aut*,sicut etiā *vel*,est, dictio disiunctiua,quæ sēper solet poni nisi inter diuersa,secundum suum proprium significatum *l. ex toto* §.1.*ff. de legatis* 1.*l. ille, aut ille ff. de legatis* 3. *cum alijs allegatis per Angelum Gratum in suo tract.de dictionibus, dictione* 22.vbi *n.*2.quòd non solum disiungat sensum, & verba; sed etiam quòd talis sit naturæ,vt etiam disiunctiuè omnia verificentur. Addo quod neq. ex eo quia Prælatus Regularis possit corrigere subditum,non obseruando iuris ordinem,vt dixi supra; ideò etiam non teneatur, quando vult ferre censuram ad obseruantiā *d.c.*1.*& c.sacro*,nisi aliūdè id habeat sua Religio ex priuilegio,cōstitutione,vel cōsuetudine,vt sup.quoq.dixi,& notat *Sayr. lib.*1.*c.*
756 12.*n.*21.contra aliquos,& si quādo agitur de declaratione tantum *censura iam lata a constitutione Religionis,non teneatur præmittere trinam monitionem*, & hoc est quod dicit *Sayrus supra n.seq.* Adde ex *Graffiis consilijs supracitatis*,alium casum, in quo prohibitio audiendi confessiones facta à superiore,non reddit inualidam confessionem, ipsi prohibito factam, scilicèt quando prohibitio non fuit totalis, sed partialis,exemplum commune est de approbato, cui à suo superiore regulari, limitatur ipsa approbatio quò ad
757 masculos tantum, & prohibetur audire feminas, de qua re egi *in tract. de iubileo p.*2. *n.*24. *& sup.p.*2. *recoll.*6.*n.*106. *& recoll.*10. *sub.num.*14. Accedit alijs allegatis *Diana p.*1. *tract.*11.*de bulla Cruciata resol.*13.*& p.*3.*tr.* 2.*de dubijs regularibus resol.*93.hanc opinionem non solum esse probabilem,sed etiam communem (& si contrariam, quando ex ligitima causa fuit facta ista limitatio ab Episcopo(asserat esse probabiliorem) loquendo in eisdem terminis, de talis confessarii electione vi alicuius Bullæ, dixit *Bossius loco supracit.* §. 10. ex qua limitatione patet, salua pace sua,*Cartarij in suis dec.criminalibus Curia Archiepiscopalis Mediol.decis.*34.malè damnasse de irregularitate Regularem degentem extra claustrum de licentia superioris sui,ob eius crimina ab Archiepiscopo Mediolan. interdictus,ne missam celebraret in Ecclesijs,quæ à clericis sæcularibus regūtur,quia dū poterat in Ecclesijs Regularium missam celebrare, erat suspensio partialis, & per cōsequens nullo modo habebat rationē censuræ, cuius vigore quis potest cōtrahere
758 irregularitatem absq. requisitis,de quibus suprà sed circa pænas impositas cōtra superiores Regulares ferētes cēsuras absq; dictis requisitis pōt quæri,primò an habeant locū in Prælato ferente suspensionem à cōfessionibus audiendis in ratione censurę? Respondeo,Doctores communiter docere, dictas pænas non solum locum sibi vendicare in iudice ferente excommunicationis censurā absque dictis requisitis, sed etiam inferente censuras alias, nempè suspensionem, & interdictum:ita supponit præter alios. *Sayrus lib.*4.*de censuris cap.*13.*n.*2. Sed cōtraria opinio, quòd tantum habeant locum in iudice

ce ferente censuram excommunicationis, non est improbabilis,& alijs allegatis,probat *Bonacina de censuris in particulari disp.3.q.5. p.1.§.1.num.1.* nota tamen quòd *Sayrus loco suprac.* & si defendat primam opinionem, tamen loquédo de ferente suspēsionem,subdit,quòd vt iudex Ecclesiasticus, (intellige præter Episcopum, qui ad incurrendam suspensionem eget speciali expressione,quæ in dictis iuribus non reperitur facta) sine dictis requisitis, suspendens aliquem,incurrat dictas pænas;requiratur quod suspēdat ab eo,
759 quod competit ipsi suspenso, iure ipsius suspensi,non autem ipsius suspendentis,vnde quia vt supra probauimus, statim quòd religiosus est approbatus ab Episcopo,regulariter iure suo audit confessiones, vt ibi explicaui,superior suspēdens illum absque dictis requisitis (seclusis priuilegijs, si quæ habet sua Religio,vel constitutionibus a Sum. Pontifice confirmatis, vel consuetudine talis religionis, si legitimè fuerit præscripta circa hoc particulare) incurreret dictas pænas, quòd autem vi priuilegiorum non habeant vt possint censuras ferre absque monitione, dixi supra n. post *Auilam* cui addo *Mirandam loco infrà citãdo ad finem, & Bonacinam etiam loco supra proximè citato num.8.ad finem, & Dianam par.5.tract.9.resol.29.* sicut id non habere etiam quò ad causæ expressionem, *ex Concilio Tridentino*, probaui, *supra num.753.* Quòd si absque aliqua monitione ferretur,esset non solum iniusta, sed nulla, in terminis notat *Miranda loco suprà citato ad finem*,præter alios à nobis supracitatos suo loco.

Quæri etiā potest secundò, an relaxatio, tio interdicti infra dictum mensem sit re-
760 seruata S. Pontifici nec ne? Respondet *Bonacina loco proximè citato pun. 1. ad finem.* ipsam relaxationem esse reseruatam Sūmo Pontifici, quam resolutionem intellige, prout declarat *Sayrus etiam loco supracitato*, quando sententia censuræ habuit executionē,aliàs à quolibet cōfessario posset relaxari, ita enim percipitur ex verbis iuriū citatorū.

Quia verò asserit *Portellius in suis dubijs regularibus v. excommunicare num.5.* Præla-
761 tos Regulares posse in die fæsto, & de nocte excommunicare suos subditos, quæro etiam an id sit priuilegium particulare? & respondeo negatiuè, quia si à quolibet iudice ecclesiastico id fieret, erit talis sententia valida, ita *Federicus de Senis conf. 11. Franciscus Marcus decis. delfin. 690. & Fagundez lib.1.in 2.praecpt. Ecclesiae cap 12. nu. 15.* intellige quò ad actum ferendi sententiā dumtaxat, quia (de die festo loquendo vel feriato ad honorem Dei, prò vt loquuntur citati Auctores) si ad eam ferendam requireretur causæ cognititio, scilicèt citatio,&c. non posset fieri dicto tempore, cùm illa expressè prohibeantur dicto tempore. *Sayr. lib.1.de censuris cap.14.num.3. Sanchez lib.5. opusc.moral.c.2. dub.27.n.6.* quòd est verum, etiam si fiat citatio in illo die,pro alio die nō fæstiuo, *Marius Antoninus variar. resol. lib. 3.reso.46.* & sic declara *Lezzanam,quando p. 1.cap.18.sub.n.22.* asserit, Prælatum peccare non solum quando ponit excommunicationem absque trina monitione, & non in scriptis, sed etiā si id faceret diebus feriatis. vndè benè *Mirāda par.2.q.35.ar.9.in princ.* admictit hoc in eo casu, quando Prælatus Regularis dictam sentenentiam fert absque causæ cognitione,vt suprà.Qui *Sanchez ibid. num. praecedenti*, asserit, *non esse prohibitas sententias excommunicationis, quas Praelati eod.die fasto, vel feriato, ferunt, inhibendo ne aliquid fiat,quia hoc non est procedere, aut iu-*
762 *dicare; sed quasi legem ferre.* Hinc inferens *ob trestentem scandalosè in Ecclesia, & post monitionem non desistentem, posse die festo excommunicari*,quia cum notoria sit contumacia,non est opus causæ cognitione, & antea dixit *Miranda loco supracit.* Quòd eodem
763 die festo,vel feriato possit fieri denuntiatio excommunicationis post *Dominic. Francum in cap. felicis de pœn. in 6. notat Lauretus de Franchis in suis controuersijs inter Regulares,& Episcopos q.9.fol.mihi 322.& post Mar. Antoninum*,Barbosa *de potestate Episcopi allegat.96.num.43.* vbi etiam de publicatione monitorialiū ad reuelandum. De sentētia lata de nocte a quolibet iudice, quòd per hoc non sit inualida, dixit *Sayrus loco supra citato num.9.* quidquid sit de alijs sententijs. *Miranda loco supra citato.* Quomodo, &
764 quādo in die festo possit ferri sententia heresis. *Mar. Antoninus cit resol.49. lib.3.* Circa id quod *Lezzana loco supracit.* dixit,peccare Prælatum absq. trina monitione ferentem sententiam excommunicationis (quod etiā intellige de ferente alias censuras, secundū eorum rationem,de qua supra *n.758.& Portellius expressè verbo suspensio nu.9.* idem ait dē ferente absque causæ expressione;Certū est apud omnes DD. quòd tale peccatum sit mortale, vt patet *ex verbis dicti cap.1. in fine de sententia excōmunicationis in 6.& cap. sacro eodem tit. extra Miranda loco supracit. conclus.2. vbi quòd ignorātia ab eo peccato non excuset*, quinimò excommunicans iniustè, quod sacrilegium cōmittat,habetur *in can. in perpetuū 24.q.3.* rōnem subdit *ibid. Archidiaconus*,quia violat sacrum corpus Ecclesiæ, à quo euellit membrū suū iniustè, quod crimen est de positione dignum *c. Apostolus 81.*
765 *dist.* Item quod teneatur actione iniuriarū dixit *Glosa in d.c. in perpetuum* & notat *Lauretus de Franchis in suis controuersijs inter Regulares & Episcopos q.10.fol. mihi 325.*

De

De Absolutione à censuris ab homine.

QVando pænitens non excusatur ab incursu censurarum ab homine, ex causis proximè recensitis, regulariter eget absolutione vt constat ex dictis *supra recoll. praecedenti à nu.*454. quibus illic authoribus allegatis, addo *Ricciullum lib.* 4. *de iure personarum c* 65. qui istam regulam probat ex illa
766 Regula *tex. in c.* 1. *extr. de regulis iuris* omnis res per quascunque causas nascitur, per easdem dissolui debet; sed censura nascitur ex actu iurisdictionis ecclesiasticæ, ac potestatis clauium, ergo per similem actum dissolui debet; qui actus similis, alius non est; quàm absolutio collata ab habente iurisdictionem ecclesiasticam, & potestate clauium, subditq: bonas ampliationes, de quibus egi, & ego loco supracitato. Cũ autem, vt aliàs etiam dixi, censuræ ab homine possunt esse latæ per sententiam generalem, v.g. contra eos, qui furati sunt, vel furabuntur, & per sententiam particularem, nẽpè contra personã aliquam v.g. contra Petrum, eò quia furatus est, & non vult satisfacere. Quæro in primis

Quis absoluere possit à censuris ab homine per sententiam generalem.

EX quo censura lata per sententiam generalem; sicut lata à iure, aliquando per ferẽtem illam, sibi, vel alteri reseruatur, illis verbis v.g. *à qua nullus absoluat, &c.* vel *cuius absolutionem nobis reseruamus &c.* aliquando verò nulla fit per eũ mẽtio reseruationis, duplicem etiam partem habere potest hoc quæsitum. Circa primam partem conueniunt Doctores, quod scilicèt quando
767 fuit per illam ferentem reseruata censura, non possit absolui ab alio, quàm ab eo, qui ipsam tulit, vel eius superiore, aut successore *Bonac. disp.* 1. *de censuris quaest.* 3. *pun.* 1. *num.* 1. *Layman lib.* 1 *tract.* 5. *cap.* 7. *assert.* 4. Quis aũt dicatur hoc casu superior, vel successor explicant *Sayrus lib.* 1. *cap.* 10. *Suar disp.* 7. *sect.* 2. *Reginald. lib.* 9. *a n.* 30 *Layman lib.* 1 *tract.* 5. *c.* 7. *n.* 2. & *Bonacina loco supracit.* Casus autem, in quibus aliquoties ille, qui tulit censuram non possit ab ea absoluere, & si illam absolutionem sibi reseruauerit, sunt ijdem, quos enumerant Doctores loquendo de cẽsura lata per sententiam particularem, quia eo casu statim censetur illa reseruata ipsi iudici, qui illam tulit. Quò ad casum, in quo Episcopus, ferendo censuram illi absolutionem reseruauit S. Pontifici, an per
768 hoc censeatur prohibitus Metropolitanus, in casibus in quibus potest iudicare subditum sui suffraganei (de quibus *supra secunda par. recol.* 4, *n.* 9. quibus illic allegatis addo *Auilam loco infra proximè citando, dub.* 10. *Layman lib.* 1. *tract.* 5. *cap.* 7. *num.* 2. *Bonacinã loco supracitato*) impendere absolutionem etiam ab hac censura? licèt affirmet *Campanilis in suo diuersorio iuris canonici rubr.* 11. *c.* 15. *num.* 132. Tamen probabilior mihi semper visa fuit, opinio quæ negat, impediri per hoc Metropolitanum. ex regula
769 illa vulgata, nemo priuari debet iure suo absq. facto proprio *l. qui Romae §. Flauius ff. de verbor. obligationibus l. fin. ff. de pactis, cum alijs allegatis per Rolandum à Valle cons.* 32. *num.* 64. *vol.* 4. ac & si quis possit ius suum, deterius constituere *l. pactum ff. de pactis,* ta-
770 men nunquam iuri tertij, neque Princeps, censetur derogare, ad allegata per *Rotam Romanam apud Seraphinum decis.* 351. *n.* 7. quod postea reperi probare *Nouarium in suis qq forensibus p.* 1. *q:* 66. *per totam, & sequitur Diana p.* 3. *tract.* 4. *resolut.* 153. quod verum dicas à paritate rationis si, etiam de reseruatione facta ab inferioribus Prælatis, respectu ipsius Episcopi, iuxta notata *per Auilam p.* 2. *cap.* 7. *disp.* 1. *dub.* 11. Circa secundam partem, quãdo præfata censura per sententiam genera-
771 lem non reseruata, discordant inter se Doctores; nam *Caietanus, Vasquez,* & alij, quos sequitur *Suarez disp.* 7. *de censuris sect.* 2. *a num.* 10. *quem summat Filliucius tract.* 11. *à num.* 296. *& latius, & si suo more Suarez non citet, Alterius lib.* 4. *de censuris disp.* 2. *cap.* 4. pro certo supponunt, quòd quando talis sententia est lata pro delicto præterito, non possit absolui nisi ab eo, qui eam tulit, vel à successore, aut eius superiore, cùm hoc casu nullo modo possit dicta sententia, secundũ eos, equiparari censuræ à iure non reseruatæ, ex quo ius, seù lex non respicit præterita, sed futura, quando verò reperitur lata pro delicto futuro, & si fateantur, non esse improbabilem opinionem, quæ docet, posse absolui non solũ ab eo, qui eam tulit, &c. sed etiam à quocũq. exposito vt infra, tamẽ defendunt tãquã in rigore veriorem, & tutiorem, opinionem contrariam, non posse scilicèt absolui, nisi ab eo, qui illam tulit, vel à superiore ipsius, aut successore, inter istos authores, etiam connumerare possumus *Villalobos p.* 1. *summae tract.* 17. *difficul.* 17. *num.* 12. *& seq. & si* loquatur de sententia vt suprà lata pro delictis futuris. Alij verò, quos sequutus fui *sup. recoll. precedenti n.* 232. & nunc apertius probo, simpliciter docet, posse absoluere à censura non solũ eum, qui illam tulit, &c.
772 quòd est certum, sed etiam quemlibet confessarium expositum ad audiendas confessiones, & per consequens, qui potest absoluere à mortalibus. Ita post *Nau. Couarr. & alios, Sayrus lib.* 2. *cap.* 20. *sub num.* 2. *Auila de censuris p.* 2. *cap.* 7. *disp.* 1. *dub.* 8. qui ait, ita communiter docere magistros. *Reginaldus lib.*

lib.9.num.30. Conink disp.14.n.217. qui subdit; ita ferè communiter docere auctores, *Layman lib.1.tract.5.cap.7.n.4. vers. quarta Assertio*; qui testatur, hanc esse probabilem opinionem, & in praxi tutam, quòd neque negat *Suarez loco supracitato num.23. ad finē Megalius 3.p. sua institutionis peregrina lib. 1. cap.7.num.45. Bonacina disp. 1 de censuris quast.3.p.1.n.5.* & si malè pro hac opinione, citet *Vasquez*, nouissimè *Hurtado de censuris in communi n.21.* qui testatur de communi P. *Ledesma p.1. sua summa Hyspana tit. de la Descomunion cap.8. vers. Digo lo cerceero.* præter *Marium Antoninum lib.1. variarum resol.112.casu 37. & Lazarium de monitorijs sect.3.q.13.num.1.& 2.* à me citatos supracitato *num. 232. recollect. praecedentis*, qui loquuntur in terminis monitorij, quod vt certum est, non solùm ferri solet prò peccatis futuris; scilicèt contra eos, *qui non reuelauerint &c.* sed etiam prò peccatis præteritis, *qui malè retinuerunt bona, scripturas, & similia aliena*, & testantur de veriori, & receptiori. Probatur hæc sententia tum ex eo, quia, vt aliàs dixi *ead. recoll. praeced. num.113.* censura lata per sententiam generalem ab homine, pari ferè passu ambulat cum censura lata à iure, & vt infra suo loco dicetur, à censuris à iure non reseruatis, quilibet confessarius absoluere potest: Tum etiam ex regula *cap. nuper de sent. excomm.* nempè, quòd vbi
773 ferens censuram non reseruat sibi illius absolutionem, censeatur cuicunque illam committere, qui potest absoluere à mortalibus, & tandem ex *textu in cap. ex frequentibus. ex de institutionibus*, vbi cùm fuisset per Episcopos suffraganeos Archiepiscopi Canturiensis expositum S. Pontifici, per ipsum Archiepiscopum fuisse latam excommunicationem contra clericos, qui *Ecclesiastica beneficia sine licentia Episcopi Diœcesis, vel Officialium ipsorum, occupata detinerent: vel de cætero occupare præsumpserit*, ac petitum, an absolutio à tali excommunicatione posset impendi non solum ab Archiepiscopo præfato; sed etiam à Suffraganeis. Respondet S. Pontifex, quòd præmissa satisfactione, absolutio possit impendi etiam à Suffraganeis, modo arguit, & optimè *Ledesma loco supracitato*, quomodo se habet Episcopus Suffraganeus respectu Archiepiscopi, se habet, etiam Parrochus, & quilibet Cōfessarius expositus respectu Episcopi, sed ibi S. Pontifex declarat, suffraganeum posse absoluere à censura lata per sententiam generalem ab Archiepiscopo non reseruata tàm pro culpa præterita, quàm pro futura, ergò simul declarare videtur, quòd ab eadem censura lata ab Episcopo, possit absoluere Parrochus, vel quilibet expositus. Maior probatur, quia si non posset Episcopus suffraganeus, eo casu absoluere, esset ex eo, quòd est inferior ipsi Archiepisc. sed hæc ratio militat etiam in Parrocho, & quocūque exposito. Ergò si illa non obstat Episcopo respectu Archiepiscopi, neq. obstabit Parrocho, & exposito, respectu Episcopi, vel alterius, qui illam sententiam tulit. Ad rationem, quæ adduci potest prò sententia contraria,
774 nempè quòd eius sit soluere, cuius est, & ligare, *Can. verbum de pænit. dist.1. l. qui condēnat ff. de re iudicata.* Respōdetur primò, id referri debere ad potestatē ligādi, & soluēdi .s. qui habet potestatē ecclesiasticā, solū pōt absoluere à cēsura, quia eadē potestas requiritur ad ligandū media ipsa cēsura. Secundò, & fortius, illa regula procedit quò ad absolutionē pro foro externo, nō autē prò foro interno, quia primo casu, si alius absolueret, q̄ qui ligauit turbaretur tribunal iudicis, qui eā tulit, q̄ non fit, vbi absolutio datur pro foro interno, quo casu sufficit si possit quis absoluere à peccato mortali, cui est annexa ipsa censura nō reseruata, & sic locū sibi vēdicat hoc casu, regula illa *cap. nuper de sententia excommunicationis* supra relata, vt nēpè quando censuram ferens, illam non sibi reseruat, cēseatur ipsius absolutionem cuicumque exposito committere.

Hæc opinio sic probata; Ampliatur primò etiam si dicta sententia generalis fuerit
775 ita absque reseruatione lata à Summo Pontifice, quia etiam id verum esse probabimus infra, de censuris latis à iure sine reseruatione, quæ adhuc à SS. Pontific. manāt, itē supponunt *Marius Antonin. & Lazzarius locis supracit.* qui loquuntur de monitorio Papali, & expressè de sententia generali sic à S. Pontifice lata, notant *Auila, & Hurtado locis supracitatis.* Ex quo sequitur à fortiori, hanc opinionem etiam habere locum vbi
776 talis censura lata ab inferiori confirmata fuisset à Papa, vt probatur ex eodem textu *in dicto cap. ex frequentibus*, vbi S. Pontifex confirmat dictā excōmunicationē per sententiā generalē latam vt suprà ab Archiepiscopo Cantuariensi, & tamen declarat, quòd ab eius inferioribus, nēpè suffraganeis Episcopis, possit absolui, ac contra aliquos notant Doctores supracitati communiter, qui idem dicunt de statuto Episcopi confirmato à S. Pontifice, fauet regula illa vulgata, qui confirmat nihil de nouo dat, *l. more, vbi Iason num.26. ff. de iurisdictione omnium iudicū.* Qui ex hac ratione probat, quòd nō per hoc, quòd excommunicatio lata ab Episcopo, fuit confirmata à Papa, ideò illa non poterit absolui ab ipso Episcopo, & refert *Iabus Laur. in tr. de iudice suspecto c.4. sub n. 9. & Megal. sup. n.50.* quidquid contrariū dicat *Villalobos p.1. sua sum. trac.16. diffic.18. n.2.* quòd .s. superior confirmādo censuram inferioris

rioris illa sibi reseruare censeatur. *Reginaldus cit. lib.9. num.32. vers. cæterorum*, vbi quod similis confirmatio tunc de nouo addat reseruationem Pontificiam, quando facta esset ex certa scientia de sententia particulari, non autem de sententia generali, qui benè subdit, explicando, quando ad hũc effectum, censeatur dicta confirmatio facta ex certa scientia, nempè quando fuit facta præmissa causæ cognitione, &c.

777 Ampliatur secundò, in censura, simili modo lata per Visitatorem in visitatione: ita post *Henriquez Auila in fine dicti dubij 8. Ledesma loco supracit. vers. Digo lo quarto.*

778 Ampliatur tertiò, etiam in censura lata vt suprà sub conditione de futuro v.g. *nisi infrà decem dies satisfeceris, &c.* quidquid *Alterius loco citato in fine capitis.* contrariũ doceat, sed nil mirum, cùm eius sit opinionis, quòd scilicèt quando talis sententia fertur prò culpis futuris, non possit absolui, nisi ab eo, qui illam tulit, vel eius superiore, aut successore, cuius contrarium suprà cum alijs auctoribus, probaui.

779 Ampliatur quartò, vt non solum quicunque confessarius expositus, & approbatus in ea Diæcesi, vbi lata fuit dicta censura possit ab ea absoluere, sed etiam quilibet alius confessarius alterius Diæcesis, in quam innodatus tali censura, se transtulit, & ibi confiteatur, posse eodem modo ab ea absoluere, *Conink suprà nu.258 Layman num.4. ad finem Vega p.1. sua summa tit. de la Absolution cap.19. casu 5. & 6. Bonacina loco suprac.* & alij, & fatentur eam probabilẽ *Suarez sup. & Alterius cit. disp.2. cap.5. vers. ad primam dubitationem*, & si loquantur de Episcopo alterius Diæcesis. Quod autem dicti authores ex hac ampliatione, subinferunt, ingredien-

780 tem Religionem posse absolui à præfata censura per Prælatum Religionis, quam ingreditur, vi priuilegiorum, concessorum per varios SS. Pontifices, quæ priuilegia similem facultatem tribuunt dicto Prælato non solum infrà annum probationis, sed etiam ante ingressum Religionis, *vt per Sayrum lib.2. c.20. n.6.* quomodo sit verum, infrà declarabo *quæsito sequenti.*

Amplia quintò supradictã cõclus. etiã in censura per sententiã generalem latã à superiore regulari, quia si prælatus, qui illam posuit sibi non reseruauit, possunt ab ea absoluere confessores Ordinarij ipsorum. *Portellius in suis dubijs regularibus verb. excõmunicatio num. 21.*

781 Limitatur primò, vbi id esset prohibitum ab Episcopo, scilicèt absoluere à tali censura non reseruata, quia hoc est idem, quàm sibi illam reseruare *Sayrus lib. 2. de censuris cap.10. num.8.* vt Mediolani, Confessarijs esse prohibitum absoluere à censuris non reseruatis, nisi habeant specialem, facultatem testatur *Bonacina loco suprac. num.* Sed nota, talem prohibitionem comprehendere Confessarios illius Diæcesis, vbi reperitur facta talis prohibitio, quia in alia Diæcesi, iuxtà *Ampliationem quartam.* Mediolanensis v.g. posset absolui à quolibet Confessario, cùm præfata prohibitio, vt dixi, non posit plus operari, quàm reseruatio ipsarum cen-

782 surarum, & à censuris reseruatis per sententiam generalem non reseruatis in vna Diæcesi, potest quis alibi, vbi non sunt reseruatæ, à quolibet Confessario absolui, sicut de casibus reseruatis, dicetur suo loco infrà, & in terminis notat *Conink supra num. 258. vers. imò & si.*

783 Limitatur secundò per *Reginaldum cit. lib.9. Praxis num.30. ad finem*, quando probabiliter præsumi posit, non esse intentionem ferentis censuram, vt ab alio, quàm ab ipso, vel eius successore, aut superiore illius absolutio concedatur, quia vt ipse subdit, cessat hoc casu ratio *citati cap. nuper*, quæ est ne authoritas iudicis veniat in contemptum, aut ipse, fine sibi proposito frustetur, sed casus huius limitationis rarò euenire potest, nam licèt taciti, & expresi ead. sit virtus *l. cum quid ff. si certum petatur*; ta-

784 men quando tacens, potest actum impugnando impedire, & non impedit, in dubio censetur consentire, *l. sæpè ff. de re iudicata*: ita dico ego, cùm iudex ferendo censuram posit illam reseruare, & non reseruauit, difficiliter potest præsumi, quòd illam sibi voluerit reseruare, & non potius cuilibet alteri Confessario, ipsius absolutionẽ committere.

785 Limitatur tertiò per *Marium Antoninum lib.1. var. resolut.112. casu 37.* si talis censura non reseruata per sententiam generalem irretitus, fuisset posteà per sententiam particularem nominatim declaratus talis, quia hoc casu non potest absolui nisi per Papam, si excommunicatio, seu censura fuit eo modo lata à Papa vt est excõmunicatio lata in monitorio Papali, de qno ibi loquitur iste auctor. Hanc limitationem non solum non approbat *Lazzarius cit. q.13. ad finem*, sed ait, se non censere illam probabilem. Tamen si id intelligit, vt hoc casu etiam posit absolui dictus excommunicatus nominatim ab Episcopo, seù eius Vicario, qui est mixtus executor, vt aliàs dixi, non autem quod posit absolui à quolibet Confessario iuxtà nostram conclusionem, sic contradicit *Mario Antonino*, quatenus dicit iste author, eo casu non posse absolui talem excommunicatum nominatim nisi à Papa.

Z Quis

Quis absoluere possit à censura lata vb homine per sententiam particularem in foro exteriori.

CONclusio communis est, quòd regulariter ab ea absoluere debeat is, qui eã
786 tulit, vel eius successor, aut superior, eo enim ipso, quòd fertur censura contra personam nominatim, habetur ac si foret expressè reseruata, & per consequens prohibitum inferiori ab ea absoluere, ne perturbetur ordo iudicij, vt post alios, notat *Bonacina disp.1.q.3. pun.1. num.5. vers. Dixi per sententiam*, & probatur *in cap. Pastoralis §. praeterea ex. de officio ordinarij cum concordantibus ibi allegatis in glosa*, estquè idẽ cum eo, quod dicit *P. Ledesma p.1 summa, tit. de la descomunion cap.8. versiculo, Digo lo quinto*, quòd scilicèt pertineat ad bonam gubernationem Ecclesiæ, *Reginaldus lib. 9. num. 23 Portellius in suis dubijs regularibus ver. excommunicatio n.21.* vbi hoc applicat ad Religiosos; dicit hoc esse certum, & ab omnibus probatum, *Alterius lib.4. disp. 2.c.2. in principio*, ita communiter docere authores dicunt *Auila p.2.cap.7.disp.1.dub.9.in principio, ConincK disp.14.num.218. Megalius p.3. lib.1.cap.7.sub.num.48.* qui loquitur non solum de excommunicatione, sed etiam de suspens. & interdicto; de communi testatur expressè *Filliucius tract.11. num. 297* Conuenire in hoc omnes authores, asserunt, *Vasquez to.4. in 3.par. D. Thomæ cùm de excommunicatione dub.19. sub num.7. Hurtado de excommunicat. disp.15. num.61.* supponit pro certo *Layman lib.1.tract.5.cap.7.num.2.* Esse hanc regulam generalem inter authores in ista materia, ait *Sayrus loco infra proximè citando num.7.* & sic declarandus est *Fagundez lib.1. in primum præceptũ Eccles. cap.3. sub num.3.* simpliciter docens, quod excommunicatio lata per Episcopum absq. reseruatione, possit à quolibet confessario absolui. Quando autem dixi, *is, qui eam tulit,*
787 *&c.* intellige vel per ipsummet, vel alium cui ipse id cõmiserit, siuè sit ordinarius, siuè delegatus cum potestate subdelegandi, iuxtà regulam, ea nostra facimus, quibus nostram impartimur authoritatem, item qui per aliũ facit, per se ipsum facere videtur; vulgatis iuribus: ita enim Doctores omnes supracitati, & alij pœnes eosdem, & cæteros infrà citandos, vnde rectè *Layman ad finem citati num..2.* rationem resolutionis de, qua sup. declarans, subdit, *quia iudicialis causa per rei citationem coram proprio iudice cepta est, ergò si alius iudex quicunque (præter superiorem successorem, & delegatum) se intromictat, & reum absoluere tentet, manifestò eius iurisdictionem violat, & inturbat.* Hæc conclusio ampliatur primò, siuè qui eam tulit, vel successor, aut superior, sit homo singularis, siuè Concilium Generale, siuè Prouinciale, siuè Synodale diœcesana, siuè Collegium, aut Capitulum Ecclesiæ Cathredalis. *Sayrus*, innumeros pænè citans authores. *lib.2. de censuris cap. 23. num. 1.* qui subdit, id habere locum æquè de alijs censuris, ac de excom-
788 municatione. Papæ autem quòad istam potestatem regulariter non succedit Collegiũ Cardinaliũ, sed Summus Pænitẽtiarius, seù ab eo delegatus vt dixi supra p. 2. recoll. 7 n.3. vbi allego *Graff, in add. ad 1.p.dec.li.1. c.13.ad n.9.n.5.* qui postquã dixit, quòd officium pœnitentiarij non expirat morte Papæ, subdit hæc formalia verba. *Cardinales verò de iure non possunt se intromittere in casibus reseruatis sede vacante. Clem. ne Romani de elect.* quòd non solum intellige quòad forum conscientiæ, sed etiã quòad forum externum, vt tetigi *loco suprac. num.5.* confirmatur ex eadem Clem. ne Romani ibi *irritũ, & inane decernentes quidquid potestatis, & iurisdictionis ad Romanum, dum viuit, Pontificẽ pertinẽtis, nisi quatenus in constitutione prædicta (nempè cap. vbi periculum de elect. in 6.)* vbi Cardinalibus tantũ tunc cõceduntur quæ ad electionẽ Pontificis, & ad defensionem Ecclesiæ, & ad obuiandũ imminentibus periculis spectant, ad quæ tãtum prò casu graui potest reduci potestas absoluendi à censuris, vide *Lauorium in suis varijs lucubrationibus titulo 3. numer. 27. & sequent.* & sic intellige Auilam, Henriquez, & Suarez apud *Bon. disp.1.q.3. pun. 1.n. 4.* vt benè *Alter. cit. lib. disp.2. cap.2. vers. & seruata*, vbi idẽ dicit quòad ferendã censurã.

Ampliatur secundò, & si talis censura in-
789 nodatus in aliam Diæcesim se transtulerit, quia tunc non potest absolui nisi ab eo, qui contrà illum sententiam censuræ tulit, hæc enim est differentia inter censuram, latam per sententiam generalem etiam reseruatam, ac per sententiam particularem & ratio differentię est, ne perturbetur aliena iurisdictio *Suarez disp.7.sect.2.n.19. Conink disp.14.n.258.* & ante eos *Sayrus loco suprac. num.4.* vbi extendit hanc ampliationem etiã in eo casu, quòd talis cẽsuratus p sent. particularẽ fuerat effectus subditus iudici, q tulit cẽsurã ratione delicti dũtaxat, & sic ratione domicilij & c. alteri esset subditus, qa adhuc quando redit in patriam non, potest ab illo absolui, sed tãtũ ab eodẽ iudice, qui tulit dictam sententiam censuræ, prosequitur *Alterius supracit. lib.4 disp.2.c.5. vers. ad primam dubitationem, & seq.* nec contrarium dixit *Faber apud Dian. cit. tr.9. resol 9.* Restringit autem hanc apliationem *Auila par.2. cap.7. disp.3. dub.10. conclus.3.* si talis esset in loco
790 distanti, vbi ignoratur, talem esse comodo cen-

censuratus, quia inquit, quòd hoc casu poterit absolui in foro conscientiæ per priuilegia Mendicantium, vel Bullam Cruciatæ, sed hoc casu magis putarē, vt benè *Alterius sup.* q̄ à quolibet cōfessario possit absolui, iuxtà doctrinā de absolutione exterorū à censuris, & casibus reseruatis in vno loco, nō autē reseruatis in loco vbi quis cōfitetur, de qua re prò nunc vide *Layman cit c.7. sub n.4. & Auilā p.2.c.7. disp.1. dub.13.* intellige, præmissa cautione, satisfactionis, si illā in re nequit præmittere, vndè id, quod *Laym.* subdit *in fine eiusdem num.2. quòd talis si paratus sit satisfacere, sed longissimè distet ab authore, cui absolutio reseruatur, potest interdum ab inferiori absolui, præstita cautione, quòd quàm primum poterit, conspectui eius, ad quem iure ordinario absolutio spectat, se præsentare velit,* habet locum, ni fallor, non solum pro foro interno, vt vult *Auila loco suprac. conclus.14.* sed etiā in absolutione data prò foro externo à iudice, & sic in casu, vbi talis cēsura, est nota in eo loco distāti vbi petit quis absolui, nā in eo casu habet locū absolutio ratione impedimenti, seù ad recidentiam, non autē in absolutione, data vi Bullarum, vt aliàs dixi, & dicam etiam infrà, & hoc voluit *Vasq. de excommun. dub.2. n.5.* dū ait, quòd qui mutauit domicilium possit absolui à sententia hominis, satisfacta parte.

Ampliatur tertiò, vt procedat non solum quando is qui tulit dictam sententiam fuisset iudex ordinarius, sed etiam si fuisset de-
791 legatus, vel sub delegatus, ita idem *Sayrus loco supracit. num.7.* quam ampliationem ipsemet restringit *nu.9.* Primò in delegato Papæ, qui excommunicauit aliquem, ob quòd sententiæ suæ obedire contempserit, quia ipse delegatus non poterit illum absoluere post annum elapsumà die latæ sententiæ diffinitiuæ, & sic non à die latæ censuræ, sed hoc casu venit absoluendus à Sede Apostol. quòd asserit esse verū ibi ad finē in quolibet alio delegato habente facultatem exequendi suam sententiā. Secundò *ibid.n.13.* in eo, cui tantum exequutio simplex excommunicandi aliquem in particulari sine causæ cognitione, commissa fuit, quia tunc nullo tempore potest eum absoluere, ex quo & merus, & nudus minister ad censuram ferendam tantum, vnde fines mandati, non potest excedere absoluendo, & testatur de communi, declarans tunc commissionem præfatam censeri factam absque causæ cognitione, quando constat Papam, vel alium quemcumque iudicem legitimū (vt per *Conink infràcit.*) iam negotium diffinisse, seù cognouisse de causa; Has restrictiones prosequuntur cōmuniter alij Doctores supracitati prò conclusione, & præcipuè *Auila 2.p.c.7. disp.1. dub.9. vers.3. & quartus casus est Conink cit. disp.14. n.256. vers. Primus, & sextus casus est. Reginaldus lib.9. n.31. in principio & n.33. Alterius suprac. c.1. ad finē Suarez disp.7. sect.2. num.8. Layman cit. nu.2. in principio, & ad finem, Megalius cit. cap.7. sub num 49. & alij communiter.*

Amplia quartò, vt procedat etiam in casu, quo conceditur alicui facultas absoluendi ab omnibus cēsuris à iure, vel ab homine
792 vt conceditur per Bullam Cruciatæ, & priuilegia Regularium, etiam respectu sæcularium, vt per *Ioannem Cruz lib.2. de statu Religionis, & priuilegijs ipsius cap.7. conclus.1.* quia adhuc non posset talis vi eiusdem facultatis absoluere à censura lata contrà aliquem nominatim, vel declaratum, aut denunciatum de censura iuridicè. Eadem ratione, de qua sup. quòd cùm iam sit deducta in iudicio, debet censeri Summum Pontificem dicta priuilegia voluisse concedere cum tali restrictione, ne perturbaretur ordo iudicij, & per consequens vt conseruetur ordo Hierarchicus Ecclesiæ: ita *Vasquez t.4. in 3. par. D. Thomæ cùm de excommunicatione dub.20. num.8. sequitur Hurtado de excommunicatione disp.15. nu.61.* Qui benè declarat, hoc non habere locum in eo casu, vbi contra aliquem fuisset lata censura prò peccato futuro, nisi postea fuerit etiam declaratum, talem commisisse dictum peccatum, & censuram incurrisse. Hæc ampliatio est certa in terminis, de quibus loquimur hic, scilicèt in absolutione concedenda directè prò foro externo, & sic intellige Doctores allegatos per *Dianam par.1. tract.11. de Bulla Cruc. resol. 26.* Dixi *directè*, quia secundum aliquorum opinionem, aliquando absolutio data vi dictæ Bullæ, aut priuilegiorum prò foro interno, indirectè prodest etiā prò foro externo, de qua infrà suo loco. Non feci su-
793 prà mentionē de Bulla Iubilei, quia in illa cùm hodie soleant apponi illa verba. *Neque etiam ijs, qui à nobis, & Sede Apostolica, vel ab aliquo Prælato, seù iudice Ecclesiastico excommunicati, suspensi, interdicti, seù aliàs in sententias, & censuras incidisse, declarati, vel publicè denunciati fuerint, nisi infrà tempus celebrationis huiusmodi iubilei satisfecerint, aut cum partibus concordauerint, nullo modo suffragari posse; aut debere &c.* & sic in ipsis verbis præcedit oratio negatiua ibi. *Neque etiam ijs &c.* & postea sequitur dictio illa *nisi, &c.* quod perindè est ac si concederetur per Summum Pontificem expresè Confessarijs, facultas absoluendi à censuris ab homine per sententiam particularem, vt sup. præcedente satisfactione partis, intra tempus Iubilei, vt in simili, ait *Seraphinus decis.343.*
794 *num.3.* nam dictio *nisi* posita post orationem negatiuam, affirmat, sicuti posita post orationem affirmatiuam, negat, latè *Antonius*

niūs *Angelus Gratus de Dictionibus, dictione* 137. sed quando conceditur facultas absoluendi, cum ista clausula de satisfactione partis, censetur concessa facultas absoluendi etiam quòad forum externum, ergò de primo ad vltimum, in Bulla iubilei videtur expresśè concessa facultas absoluendi censuras, vt suprà quòad forum externum. Minor probatur ex dictis *in meo tract. de iubileo num.60. in editione Neapolitana*, quibus illic allegatis, addo *Guttierez lib.1. Canonicarum qq.c.2.* s. ex regula illa, cessante ratione, &c. Nā ratio quare non censetur concessa dicta facultas quòad forum externum prò dictis censuris ex Bulla Cruciatæ, & Priuilegijs Mendicantium, vt suprà dixi, est nè perturbaretur ordo iudicij excommunicantis, sed
795 quando conceditur absolutio parte satisfacta non perturbatur ordo iudicij neq. Tribunal iudicantis, cùm vt suprà dixi *sub n.* 685. iudex censetur in ferendo censuras similes, se conformari intentioni partis, ad cuius petitionem, & in cuius fauorem illas tulit, ergo. Confirmatur ex opinione eorum authorum, qui loquendo de Bulla Cruciatæ & priuilegijs Regularium, vbi non adsit ista clausula, *parte satisfacta*, docent, quòd si de facto detur absolutio, partis satisfactione præcedente, dicta absolutio non solum prodesset prò foro interno, sed etiā prò foro externo, *vt infrà suo loco*. (An autem adsit priuilegium Regularibus concessum cum dicta clausula, vide *infrà n.* 57.) hoc non alia ratione, nisi ex tacita voluntate S. Pontificis, ergo, dico ego quando S. Pontifex exprimit dictam clausulam, vt in Bulla iubilei, expresśè censetur concedere, quòd talis absolutio prosit quò ad forum externum, & sic patet esse differentiā inter Bullam Cruciatæ ac priuilegia Mendicantium, & Bullā iubilei, quidquid aliqui, omnia prædicta simul confundant. Nota Rotam Romanam in Oxomen Canonicatus 2. Martij 1612. coram Merlino, tenuisse, quòd licèt absolutio vi Bullæ Cruciatæ (sic etiam dicas de alijs) non suffragetur in foro exteriori, suffragatur tamen ad effectum validitatis impetrationis beneficij Ecclesiastici, refert *Barbosa de officio Parrochi .c 19. num.34.*

Ampliatur quintò etiam in ingrediente Religionem, huius ampliationis materiam ex professo tractat post alios *Bartolomeus de Vecchis in sua Praxi pro Nouitijs disp.9. dub.9.* qui tandem *n.6.* concludit in rigore,
796 Nouitios non posse absolui à talibus censuris quò ad forum externum, ratione de qua *supra in præcedenti ampliatione*, quòd scilicèt absolutio, vi priuilegiorum collata, non extendatur ad forum contentiosum, ideoq. viam regiam, & planam esse remictere eum ad iudicem, quatenus de licentia eius absoluatur, imò si causa Nouitij deducta sit ad forum contentiosum, & adhuc pendeat lis, ipsum nō posse recipi, quòd confirmat *Layman cit. cap. vltimo num.4.* vbi ponit hunc casum, simul cum casu ampliationis secundæ, & latius *Alterius lib.4. disp. 2. cap.5.* qui tangit rationē optimā quòd .s. priuilegia in contrarium, regulariter intelligantur de censuris, vel per sententiam generalem, vel prò casibus occultis. Notanter dixit, *non debere recipi*, quæ verba denotant decentiā, nō necessitatē præcisā, sicut denotasset, si dixisset, *nō posse recipi* nā *Bulla Sixti V. de criminosis, aut suspectis de crimine in Religionem non recipiendis*, non comprehendit eos qui solum coram iudice Ecclesiastico inquisitus esset, vt idemmet *author* adnotauit *ibid. disp.2. dub.12. num.3. ad finem*, & sic patet, quomodo intelligēdus sit *Sayr. lib.2. de censuris cap.20. num.6.* cum alijs per eum allegatis, quando probat contra *Vgolinum*, ingredientem Religionem non
797 solum durante tempore probationis, sed etiam ante eius ingressum, posse absolui à dictis censuris ab homine per sententiam particularem per Prælatum ordinis, intelligi enim debet de absolutione quò ad forū internum, de qua re agit *Bartolomeus de Vecchis cit. disp.9. dub.1.* vbi *dub.2.* idem dicit de Nouitijs, quos certò constat à Religione eggressuros. Ac de absolutione à casibus reseruatis Episcopo, nō obstante *decreto Clem. VIII. agit dub.7.* qdquid aliqui dubitēt circa hoc an possit Nouitius absolui à censuris, quos sequitur *Ricc. p.4. Prax. resol.253. & dub.25.* subdit, ꝙ eggrediētes dicti Nouitij à Religione, (etiā habitu Religionis nō induto dummodo accesserint, receperintq. bona fide absolutionem, vi priuilegij *Sixti IV.* &c. eodem vero proposito habitum inducdi, ac suo tempore professionem emittendi.)
798 non reincidant in dictas censuras, neque irregularitates, à quibus vt supra fuerunt absoluti, vel dispensati, & dixi *supra 2. par. resoll.11. n.188. & duobus sequentibus iuncto num.203.* latè *Suarez t.4. de Religione lib.2. c. 24. à nu.5. Pierinus to.1. priuilegiorum Minimorum in const. Iulij II. §.9. & reassumit* nouissimè *Lezana p. 1. sua summe qq. Regul. cap 24. nu.8. Villalobos tract.17. diffic.19. n. 4. Diana tom.3. tract. 2. resol. 44.* contra alios, qui docent hos reincidere, in censuras ante, nō autē post ingresśū incursas, inter quos est *Portell. verbo Nouitij absolutio n. 32.* vbi quòd noua sibi videtur opinio quorundā antiquorū, quos ex modernis sequitur *Ricc. 4. p. praxis resol.258.* scilicèt quòd percutiens Nouitius, Monacum, aut Clericum, & absolutus vi priuilegiorum, si eggrediatur, reincidat in excommunicationem predictā, & ideò debeat absolui ab Episcopo.

Am-

Ampliatur sextò etiã si is,qui tulit censu-
799 ram, non sit sacerdos, est hæc ampliatio
contrà *Angelum*, & *Armilllam*, qui vole-
bant, quòd qui non est sacerdos non possit
quò ad vtrumq. forum absoluere quod est
falsum,vt benè *Auila citato dub.9.vers.sextũ
casum*, quia & si non possit absoluere à cul-
pa,cui annexa ẽ cẽsura, nõ per hoc sequitur
nõ posse absoluere à censura quò ad forum
externum,ita vt non opus habeat absolutio-
ne quò ad dictum forum ab ipsa censura.Sed
tũ à culpa, ꝓsequitur *Conink loc.suprac.n.*
Amplia septimò vt neq. de consensu par-
tis ad cuius instantiam fuit quis censuratus
possit ab alio absolui, quàm ab eo qui illam
tulit, ratio est quia consensus partis non
potest dare iurisdictionem, quæ requiritur
ad absoluendum *Alterius sup.lib.4. disp.2.c.
5.dub.3.*
Hæc conclusio sic ampliata, limitatur
primò in illis casibus,in quibus DD. suprà ci
800 tati communiter docent, eum qui tulit
censuram, vel eius successorem, non posse
ab ea absoluere, & sic in eis fallere regulam
illam, vulgatam, eius est absouere, cuius est
ligare, istos casus aliqui ex supracitatis au-
thoribus, volunt esse quinque,alij sex,& alij
aliquos alios addunt, vt in specie est videre
apud *Sayrum loco supracit. à num.8.* Tamen
meo iudicio omnes illi possunt reduci ad
vnum caput,nempè vbi iurisdictio,qua quis
tulit dictam censuram in eo non duret, sed
impedita iam sit. Non durat autem iurisdi-
ctio in delegato regulariler in duobus casi-
bus, de quibus *suprà in restrictionibus Am-
pliationis tertia* impeditur etiã tàm in ordi-
nario, q̃ in delegato. Primo, vbi superior
eius, id sibi prohibuit,vt de facto, in *tua nos
de sententia excommunicationis* prohibetur
ei,qui excommunicauit aliquem tamquam
incendiarium Ecclesiæ, vel rei religiosæ,
postquam illum denunciauit quoque ex-
communicatum, vt per Doctores supracita-
tos, qui ex hoc colligunt, non esse in iure
positam excommunicationem contrà di-
ctos incendiarios ipso facto. Secundò per
censuram, de qua non sit tolleratus. Tertiò
801 vbi tacitè etiam fuit illi prohibitum à su-
periore, quòd communiter exemplificant
in eo casu,quòd Summus Pontifex,vel alius
superior dictam censuram per sententiam
particularem contrà aliquem nominatim
latã ab inferiori, cõfirmauerit ex certa scien
tia,seu perfecta causæ cognitione, quòd cõ-
tingit, vt ipsi authores subdunt, quando in
confirmatione inseritur tenor ipsius censu-
ræ confirmatæ, ex regula de qua suprà, ea
nostra facimus,quibus nostram impartimur
authoritatem. Dixi *per sententiam particula-
rem contrà aliquem nominatim*, quia secus
esset si censura lata esset per senteutiam ge-
neralem &c. cùm à tali censura immediatè
lata etiam à Papa, quilibet confessarius ab-
soluere possit vt dixi *quæsito præcedenti*, &
notat in terminis *Vasqu.dub.19.n.11.& Auil.
supracit.dub.9.vers. quintus casus* Vndè cõ-
firmatio non potest circa eam addere re-
seruationem, sicut neq.addit quando con-
firmatur censura lata per statutum,& prose-
quitur post *Reginaldum* loquendo de cen-
sura lata à Prælato locali, confirmata per
Prouincialem,vel Generalẽ, *Portellius vers.
excommunicatio ad finem*,& sic intellige *Ia-
cobũ Laurentiũ de iudice suspecto c.4. sub nu.*
9.qui simpliciter docet post. *Iasonem.* excõ-
municationem latam ab Episcopo, & con-
firmatam à Papa ad huc remanere Episcopo
reseruatam,de censura lata in Synodo,quòd
etiam si fuit confirmata à S.Pontifice,possit
ab ea absoluere Episcopus, *Vasq. supracit.
dub.19.de excomm num.9.*
Limitatur secundò in Religiosis profes-
802 sis, prò cẽsuris latis ab aliquo Prælato sæ-
culari contrà aliquem particularem, incur-
sis tamen post professiouẽ emissã, *ita Suarez
to.4. de Religione lib.2.cap.25.num.5.* vbi sub-
dit,hanc doctrinam procedere etiam si quis
nominatim de dicta censura fuerit denũcia-
tus. Qui *num.6.* exemplificat in casibus, in
quibus contingat Religiosum excommu-
municari ab Episcopo, vel alio iudice Ec-
clesiastico in casu aliquo sibi cõmisso, quia
poterit nihilominus absolui à suo Prælato
locali, dummodo præcedat satisfactio, non
solum respectu partis læsæ (vt ipsemet *au-
thor subdit num.7.*) si qua fuerit; sed etiam
respectu iudicis,qui eum excommunicauit,
suspendit &c. si enim de satisfactione,& ab-
solutione obtenta à suo superiore locali cõ-
stat Episcopo,vel Legato,aut iudici,non po-
test, nec debet amplius dictus Regularis
molestari, ita *Suarez citato loco.* summat &
si non ita clarè,& completè *Lezzana p.1.sua
summa qq.regul.cap.18. num.37.* & allegato
Rodriquez *to.1. qq.regul. q.36. art 6.* clarius
dixit *Portellius in suis dubijs regularibus ver
bo Prælati potestas ad absoluendum num.25.* his
verbis. *Possunt Prælati Regulares absoluere
suos, si sint excommunicati nominatim in foro
externo, satisfacta prius parte.* Sed aduerte.
quòd hæc limitatio procedit tantum in ca-
sibus,in quibus supponitur, quòd Regularis
803 incurrerit censuram impositam à iure,vel
ꝑconstit. Pontificias.& ab Eiscopo,vel Lega
to,aut iudice ecclesiastico fuit declaratus,&
denunciatus talis, tunc enim facultas absol-
uendi spectat ad superiorem suum satisfacta
parte, & tantũ debet de absolutione taliter
data, certiorare Prælatum,quieum declara-
uit,vt etiam dixi *sup.num.494.* & secus est in
excommunicatione noua (vt ita dixerim)
lata ab Episcopo, vel alio Prælato vt supra
in

in casibus, quibus permictitur contra Regulares ferre censuras, vt Episcopo à S. Concil. Trident. conceditur in aliquibus casibus de quibus *sup. num.*486. nam hoc casu absolutio saltem quòad forum externum est dāda ab eo, qui contrà Regulares censuram tulit, cùm enim Episcopo, vel alteri Prælato cōceditur, posse ligare Regularem, censetur etiam concessum, saltem vt dixi, quòad forum externum, talem Regularem, ab alio non posse absolui, quàm ab eodem, iuxta regulā quod correlatiuorum ead. debet esse dispositio, ita idem *Suarez loco sup. cap.* 20.*num.*4.& *prosequutus fui suprà par.*2.*recoll.*11.*num.*203. Dixi, saltem quòad forum externum, quia priuilegia concessa Prælatis Regularibus relata à *Suarez loco primo citato, & alijs*, (absoluendi vt sup. loquuntur *de censuris ab homine in genere, vel in specie promulgatis, aut promulgandis*, vt loquitur Eugenius quartus. Vel *à quibuslibet excommunicationis, interdicti, alijsque ecclesiasticis censuris à iure, vel ab homine quomodolibet latis & promulgatis*, ac etiā indulget Paulus Tertius) debent aliquid operari, non possunt autem operari circa absolutionem impartiendam in istis casibus quòad forum externū, vt supra probatum est, ergò debent operari quòad forum internum, maximè quòd talis absolutio, non videtur turbare iurisdictionem ipsius, qui tulit dictam censuram, vnde tale priuilegium hoc casu non cedit in præiudicium tertij, & si non negem iuxtà ea, quæ suprà dixi *à num.*749. ob aliud priui-
804 legium, quòd refert *Suarez loco primo citato num.*7. vbi fit mentio de satisfactione partis, si de facto superior absolueret in foro conscientiæ in his etiā casibus, aliquem regularē, tamen præmissa satisfactione partis, quòd dicta absolutio prodesset quoq. quòad forum externum, vt ibi explicaui, fateor tamen hunc casum raró accidere posse, cùm casus, prò quibus conceditur facultas a S. Concilio &c. censuras ferendi in Regulares, de quibus suprà nu 488. concernant satisfactionem præstandam ipsimet, qui tulit sententiam censuræ, & per consequens, vt possit quis ritè absolui, debet ab eo petere absolutionem, vel impetrare, quòd suo superiori facultatem concedat absoluendi, vt docet Praxis.

Quæres an ad hoc vt lata censeatur cen-
805 sura per sententiam particularem nominatim contrà Regulares, sufficiat ad effectū, de quo suprà, si in sententia sit facta mentio Regularium in genere, vel requiratur vt nominatæ in ea sint personæ ipsæ in particulari, nempè N Religiosus talis monasterij, &c. Huic quæsito responderem, opus esse vt sint nominatæ ipsæ personæ in parriculari, tùm quia *Suar. citato to.*4. *de Religione lib.*2.*c.*29. *num.*5. docet, non sufficere nominationem talis, vel talis Religionis, vel monasterij, & omnium Religiosorum eius, sed esse necessariam expressam nominationem singularum personarum Regularium, & hunc sensum esse magis consentaneum verbis priuilegij concessi *à Nicolao IV*. quæ sunt ista, vt refert idem author. *Nicolaus IV. noluit, fratres ligari aliqua sententia excommunicationis, suspensionis, & interdicti hominis, nisi nominatim fieret mentio ipsorum; nec sufficere; si diceret in sententia generali, vt perinde valeant, ac si essent nominati expressè*. Tum etiā quia sic etiam saluatur priuilegium concessum à Gregorio XIV. Clericis ministrantibus infirmis *absoluendi à censuris, & pœnis à iure, vel ab homine*, in quo excipitur casus, vbi dictæ censuræ latæ sunt ab homine cōtra aliquem nominatim. ibi, *non tamen nominatim quomodolibet latis*. Confirmatur ratione, quia quando lata esset censura contra Regulares in genere, vel etiam contra Regulares talis Monasterij, potius iudicanda esset per sententiam generalem, quàm per sententiam specialem, quæ etiam ferri potest prò culpa præterita, vt aliàs dixi, *suprà recoll. praced. num.*2 8. quibus illic allegatis accedit *Layman lib.*1.*tract* 5.*p.*1. *cap.*2. *vers. censura &c.* à qua censura per sententiam generalem, si non est reseruata, quilibet cōfessarius potest absoluere, vt suo loco dictū fuit. Priuilegium Nicolai IV. vel secundum alios Nicolai V. loquitur de legato à latere, ita enim allegatur à *Villal. p.*1.*sua summa tr.* 16.*diffic.*5 *ad finem*, estque idem cum eo, quod dixi *suprà num.*474.*ad finem*, & prosequitur *Portellius in suis dubijs Regularibus verb. excommunicatio in addit. n.*1. quòd scili-
806 cet quando Legatus à latere fulminat cēsuras in communi, non ligat Religiosos nisi exprimantur, quòd non habent locum hodie, cùm postea per alios Summos Pontifices concessum fuit Regularibus simpliciter, quòd à nemine possint excommunicari, suspendi, vel interdici, & aliàs irritum, & inane decernitur, vt in specie, concessit *Paulus V.* sanctiss. memoriæ, Congregationi S. Mariæ Fuliensis, vt habetur *in eorum priuilegiorum compendio tit. excommunicatio* §.4. *& refert noster P. Peregrinus in compendio priuilegiorum nostræ Congregationis eod. tit.* §.2. item per Paulum III. quòd sint exempti à iurisdictione quorumcumq. Legatorū etiā à latere, vt refert id *Peregrinus sup. tit. exemptio* §.2. sed quidquid sit de hoc, cùm essem in Romandiola, & Bononia, vidi, quòd inter alias facultates expressè conceditur Eminentissimis Legatis à latere, facultas in Regulares, vndè cessat omnis difficultas, nec mirum si isto casu possit censuras ferre Legatus contrà Regulares, nam etiam Episcopus id posset,

set, à S.P. vt per *Portellium ver. Episcopus. sub* Priuilegium istud extendi ad familiares
807 ipsorum Regularium, præter notata in *compendio priuilegiorum Mendicantium, & aliarum Religionum, verbo familiares, & Lezzanam p.2. sua summa qq. regular. cap.* 16. notat *Villalobos suprac. diff.* 5. *ad finem* ibi *el Obispo no puede descomulgar, ni poner entredicho à los criados de los frailes, mentre estan en su seruicio sin especial mandado del Romano Pontifice, y aunque lo hagan, no hazen nada, para vn priuilegio de Alessandro IV. &c.* Ac
808 etiam extendi ad Clericos Ecclesiæ suorũ Monasteriorum, cõcessit Benedictus, apud *Ioannem Cruz de statu Religionis, & priuilegijs ipsius lib.* 1. *cap.* 6. *dub* 5. *conclus.* 2. Hinc benè in declaratione S. Congreg. quam retuli *sup. p.* 2. *recoll.* 11. *num.* 203. *ad finem*, vbi loquendo de Episcopis, non simpliciter dicitur, quòd *Regulares adeuntes monasteria Monialium sine licentia Episcopi, incidant in pœnam excommunicationis, quam Episcopus suo edicto proposuit*, sed cum restrictione, & limitatione, *nisi Regulares illi haberent ex priuilegio, quòd non possint excommunicari, quia tunc deberent puniri à suis superioribus alia pœna*, quo priuilegio exemptionis gaudent omnes Regulares ratione communicationis, quia omnes ferè sunt exempti à iurisdictione Episcoporum. (Dixi ferè quia adsunt aliquæ Religiones, quæ ex sua regula subduntur Episcopo vt inter alias est Religio Clericorũ Boni Iesus in Ciuitate Rauennæ, de qua facit mentionẽ Azorius to. 1. li. 13. cap. 11. quæ est subiecta Archiepiscopo dictæ Ciuitatis) præter allegatos suprà n. 566. vide *Layman lib.* 1. *tract.* 4. *cap.* 7. §. 8. *num.* 29. *ad finem*, vbi postquam *num. præcedenti* præmisisset distinctionẽ de Regularibus exemptis, & non exemptis, & explicasset, quam iurisdictionem haberent su-
809 periores Religionum nõn exemptarum in suos subditos, subdit hæc verba. *Profectò constat, Episcopis in Germania, maiorem potestatem competere in monasteria ordinum Mendicantium, quàm in Italia, & Hispania, vbi fermè ab omni Episcoporum iurisdictione exẽpta sunt*, vnde non solum quando simpliciter censura fertur ab Episcopo, Regulares nõ cõprehenduntur, sed etiam si exprimerẽtur in casibus tamen, in quibus id dicto Episcopo non est expresse concessum, ratione de qua *suprà n.* 467.

An autem id, quod dicitur de Regularibus habentibus priuilegiũ vt sup. & loquentibus cùm Monialibus, stante dicta excommunicatione Episcopali contrà alloquentes cùm ipsis, quòd scilicèt eos non includat ipsa excommunicatio, etiam si ipsi in
810 ea exprimantur, habeat locum etiam hodie post constitut. Gregorij XV. de exemptorum priuilegijs, de qua feci mentionem, *cit. recoll.* 11. *n.* 206. Patet ex dictis à nobis suprà *à num.* 488. vbi de illo articulo, an ex eo, quòd Regulares possint ab Episcopo coerceri, & puniri tamquam Sedis Apostolicæ delegato, posit Episcopus per cẽsuras cõtrà eos procedere vbi inter alios allegaui *Portellium verbo Episcopus num.* 5. vbi *ad finem* non solum ait declarationem Sacræ Congregationis (ab aduersarijs allatã, quòd Regueares non accedentes ad processiones possint censura multari ab Episcopo) deberi ostendi authenticè, quòd vera sit, sed etiam subdit, *non sibi placere, quòd ait Rodriquez. scilicèt vt quando Episcopus iuxta Concilium Tridentinum, potest punire Monachũ*
811 *notoriè delinquentem extra claustra, non puniente Prælato, possit tunc Episcopus punire censuris talem Monachum, quia Concil. ibi non concedit, quòd puniat per censuras, & potest punire aliter.* Quidquid *Lauretus de Franchis in suis controuersijs inter Episcopos, Regulares q.* 6. *fol. mihi* 314. contrarium asserat, vbi plures alios casus refert similes, in quibus, & si Episcopus posit punire Regulares vt suprà exemptos, non tamen potest contrà eos procedere per censuras, sicut etiam videtur loqui *Nouarius Canonicus in sua summa Bullarum cùm de processionibus* iuxtà sententiam, de qua suprà, quam benè confirmat *Ioannes Maria Nouarius eius frater in Lucerna Regularium ver. excommunicare num.* 5. & 6. ibi à me allegatus. Sed ad particularia descendendo, quoniam absolutio à censura potest dari simpliciter, ad cautelam, & cum reincidentia, seu sub conditione, vt benè *Ricciullus lib.* 4. *de iure personarum cap.* 66. *in principio*, quæro imprimis

A quo Iudice absoluendus sit, quòad forum externum is, qui appellauit à sententia censura contra eum, lata.

HVic quæsito respondet Innocentius IV. relatus in *cap. venerabilibus* §. *sanè de sentent. excommunicationis in* 6. his ver-
812 bis. *sanè si certum est excommunicationis sententiam esse iustam, velut cùm propter manifestum excessum, est in aliquem promulgata, superior iudex, nisi periculum sit in mora, excõmunicatũ ad excõmunicatorẽ prorsus remittere debet nec debet eum absolnere, nisi excõmunicator requisitus, malitiosè illi absolutionis beficiũ deneget exibere; Si verò cõstet huiusmodi tentiã esse iniustam, nequaquam remittendus est ad suum excommunicatorem excommunicatus, sed sinè difficultate aliqua, mox absolui.* Ita debere obseruare Archiepiscopum respectu appellat à sententia Episcopi, declarauit S. Congregatio vt *sup. num.* 674. & de petente absolui ab Auditore Rotæ in 2. instan-

stantia. *Rota in Antiquis decis.24. de sentent. excom.* Ex quibus verbis patet, quòad primā partem, constitui regulam cùm limitationibus vt scilicèt, vbi excommunicationis sententia, ex actis, superiori constat, quòd sit iusta, excommunicatū esse remictendū prò absolutione ad excommunicatorem nec posse superiorem illum hoc casu absoluere; nisi in duobus casibus, nempè vel vbi periculum est in mora, vel vbi iàm dictus excommunicatus fuit remissus, sed excommunicator malitiosè differt, vel renuit, illū absoluere, item quòad secundam partem, quòd quando constat, sententiam præfatam fuisse iniustam debere absolui ab ipso superiore iudice, non autem remictendum esse ad excommunicatorem. Nota primò in dicto textu fieri mentionem *de superiore iudice.* quia habet locum dicta dispositio, tàm si dictus superior iudex aditur per viam appellationis, quàm si per viam quærelæ, sufficit enim, si iudex respectu modi, quo aditur, sit competens, quis autem sit iudex competens respectu appellationis, vel per viam quærelæ tàm vbi lata est sententia ab ordinario, quàm vbi lata esset à delegato, habetis latè apud *Sanchez lib.3. opusculorū moral.c.vnico du.35.& Sbozz.infrà cit.loco* De casu in quo ordinarius loci, vbi fuerūt affixi cedulones, an possit declarare nullā excōmunicationem latam à delegato, excedente fines mandati. *Graffius to.2. tit.de sent. excom. cons.7.diff.2.* Nota secundò, ꝙ & si in dicto textu reperiatur illud verbum, *debet*, non ta-
813 men per hoc sequitur, vt absolutio data contrà formam *dicti textus* sit inualida, sed sequitur, quòd sit illicita dumtaxat, vt se explicat idem Summus Pontifex *in fine dicti §. vers. vbi autem* & subdit etiam *glosa ibid. vers. nec debet,* & latius declarat *Sanchez loco suprae. num.17. & 18.* Nota tertiò, quòd in dicto textu fit mentio tantū de sententia cē-
814 suræ iniusta, quia vbi est nulla dicta sententia, is contrà quem fuit illa lata, non eget absolutione, ad hoc vt audiatur in iudicio appellationis, vel per viam quærelæ, vt præter allegata *sup.n.13. habet Puteus decis.96. li. 2.* ibi *& ideò si excommunicatus non vult dicere de nullitate, sed petere absolutionem ad cautelā, potest, &c.* ex quibus verbis patet suppone re Rotam, quòd dicēs de nullitate, nō egeat absolutione, & clarius post *Abb. in cap. per tuas num. 3. Sbrozzius lib. 2. de offic. Vicarij q.178. nu.11.* ibi intellige vt ad cautelam, excommunicatus nulliter, absolui debeat, de necessitate autem auditur excommunicatus nulliter, non petita absolutione, regulariter tamen si nullitas non est euidens, superior iudex debet absoluere ad cautelam vt infrà cùm de hac absolutione. Ex eo quia in citato, *vers. vbi autem* generaliter dicitur, quòd absolutio, vel relaxatio excommunicationis, & si iniuste collata à iudice competente, vt suprà, teneat, quia tunc est potius dicta iniustitia contrà ius ligatoris, quàm contrà ius Pontificium; Sequitur, quòd si dicta absolutio illicitè conferatur de facto, parte
815 etiam non citata, sit valida. Ricciullus alios citans libro 4. de iure personarum cap.70. num.12. *Sanchez lib. 3. opusculorum moralium cap. vnico dub. 31.* qui idem præsupponunt in eo casu, quòd esset collata non satisfacta parte, & ad finem, hanc esse differentiam, subdit, inter absolutionem & reuocationem censuræ, quòd .s. absolutio nō citata parte teneat, non autem reuocatio ipsius, & sic intellige *Ricciullum loco suprac. num.10. ad finem*, vbi ex eo probat, quòd iudex à quo possit sine citatione partis, absoluere excommunicatum à se, quia etiam potest reuocare dictam sententiam excommunicationis. Adde tamen ꝙ ex eo, quia illicitè datur absolutio non citata, vel satisfacta parte, ab ea possit pars appellare. *Bellamera decis.736. apud Riccium in collect. decis. collect.2237. Ricciullus loco suprac. num.20.*
816 Non tamen per dictam appellationem suspenditur absolutio, sicut non suspenditur censura, quod est verum etiam si appellatio præcederet dictam absolutionem vt infrà *n. 824.* ita habetur *in c. qua fronte de appell.* vbi Doctores præcipuè *Abbas, & Franchus, Marcellus Vulpe cap. 1. sua praxis ad finem Ricciullus de iure personarum capit. 64. num.6. & 7. latè Lancellottus de attentatis 2. p.c.12. limit.23.* qui refert Rotam Romanm in Calagur. seù Oueten. prætensarum pensionum. cùm congregatio, & reformatores Cisterc. fuissent prius excommunicati, & deindè per Auditorem Cameræ absoluti, & aduersarius ab huiusmodi sententia appellasset, prætendens per Congregationem non fuisse præstitam cautionem de qua in dicta sententia, cedulones affixisset, & prò parte Cōgregationis instaretur prò remotione dictorum cædulonum, & tabellarum; coram Reumano 29. Nomemb.1554. fuit resolutū prò Congregatione, ex qua decisione excipitur alia ampliatio, scilicèt etiam si absolutio fuerit data non obseruata forma sententiæ, & si secus dicendum quando in absolutione impensa ex hominis delegatione non obseruaretur certa forma absoluendi in dicta delegatatione contenta *Ricciullus sup. num.16.* vbi *n.8.* extendit etiam si dicta forma sit ead. cùm forma iuris, & *nu.17.* limitat quando talis delegatio facta fuisset à iudice ordinario in casibus &c. Tandem aduertendum, quòd & si Doctores citati loquantur in excommunicatione circa supradicta, tamen idem dicendum est de alijs censuris vt per *Lancellottum citat. limitat.23. à nu.10.*

Dixi

Dixi quòd regulariter absolutio non citata parte sit illicita, quia in duobus casibus esset licita, nempè vel quando periculum est in mora, vel quando non fertur ad instantiam partis, sed officio iudicis, vt per *Sanchez loco supracit.* Addit *Marius Antoninus* alium casum *lib.1.variar.resol.24.num.7.* quando datur còntumaci, de quo etiam *Ricciullus loco supracit.* qui idem dicit, quoties absolutio datur ab eodem excommunicatore, quòd iudex .s. non requiratur citatio, cùm præsumatur iam de facto imformatus, sed hoc casu, sicut in alijs, licèt talis absolutio non sit illicita, in eo sensu, quòd non peccet ita absoluens, tamen potest ab ea appellari, vt suprà. Quid autem obseruandum sit quòad absolutionem ad cautelam, vel ad reincidentiam; infrà suis quibusuis locis. Sed hac occasione quæres, an eo casu, quo iudex superior declarat iustam sententiam latam ab inferiori, & sic confirmat eius sententiam, sicut debet remittere reum, vt absoluatur ab ipso inferiori, ita etiam inferiori compepetat, casu, quo dictus reus non petit absolu-
817 tionem, affigere cædulones; ratio dubitandi est, quia quando iudex appellationis expressè priorem sententiam confirmat, ad ipsum pertinet mandare ipsam sententiam exequutioni, secundùm *Bartolum in l.eos, qui, §.1. in fine C. de appellat. cùm alijs allegatis per Mysingerium centuria 5. suarum singular. obseruationum, obseruat.94.* affiixio cædulonum, & denunciatio censuræ pertinet ad exequutiouem sententiæ censuræ, igitur. Hoc nō obstāte contrariū in hoc casu mihi videtur verius, ob textum suprà relatū dū enim ibi iubet S. Pontifex, quòd hoc casu talis iudex superior remittere debeat excōmunicatum ad excommunicarorem prò absolutione, videtur concedere ipsi excommunicatori, vt illum denunciet, seù affigat cedulones, si tamen de facto iudex appellatiouis affigeret cædulones, an validè iudicari debeant affixi, ad effectum suum sortiendum; non est apud me certum, cùm valdè diuersa sit denunciatio ab absolutione; ablutio enim trahit secum exequutionem sicut excommuuicatio, vndè non suspenditur per appellationem, vt dixi suprà *n. 674.* fauet *Rota in nouis decis.7. de sent.excomm.* dicens, absolutionem, & excommunicationem pari passu ambulare, refert *Riccius in collect. decis. collect.2237.vers. animaduertas.* Sed quæro adhuc.

An pendente apppellatione, iudex à quo possit absoluere eum, contrà quem tulit sententiam censura.

RESpondent Doctores communiter affirmatiuè, quia per appellationem, vel aditionē superiotis per viā appellationis, vel quærelæ, iudex à quo nō ammittit iuris-
818 dictionē, sed tantū illa suspenditur quòad ea, quæ sunt contrà appellantem, non autē respectu eorum, quæ sunt in fauorem ipsius appellantis, maximè si tendant ad faciliorē exitum appellationis, vt est aasolutio à censuris, ita *Abbas in cap.per tuas de sentent. excommunicat. Lancell. par.2. de attentatis cap.12.lim.4.& lim.16.num.2.* In hoc conuenire omnes, & esse communem sententiam, testatur, & latè probat *Alterius lib.4.disp.2.c.5. vers.4. dubitari potest, Suarez disp.7.sect.2.n.32.Bonacina disp.1.q.3.p.1.n.8.ante hos omnes Sayrus lib.2. de censuris cap.20. n.3.* vbi hoc extendit, siuè à iudice ordinatio fuerit admissa appellatio, siuè non, & si secus dicat eo casu, quòd hic esset iudex delegatus, qui dictam appellationem admisisset, quia tunc remanet priuatus iurisdictione, & concordat *Sanchez sup.dub.35.ad finem*, & *Marius Antoninus loco suprac. allegat.2. num.9.* ibi *quòd verum est, & si fuisset appellatum, & procedit in iudice delegato, qui non detulisset appellationi*, non tamen tangunt hi autho-
819 res casum, vbi etiam præcessit inhibitio iudicis ad quem, quia forsan hunc casum prò magis certo reputarunt, quàm casum de admissione illius ab ipsomet iudice à quo: nā inhibitio nō magis quàm admissio appellationis ligat manus iudicis à quo, quò ad ea, quæ sunt contrà appellantem &c. vt suprà dixi, & quando appellans petit à iudice à quo absolutionem, videtur saltem prò hac parte renunciare appellationi. Ampliatur secundò, quòd sit valida absolutio data vt suprà etiam si aduersarius per appellatio-
820 nem nisus fuit impedire dictam absolutionem; casus potest esse, vbi talis contrà quem ad instantiam partis fuit lata sententia appellauerat, deinde ab eodem iudice, à quo peteret humiliter absolutionem, quem iudex intendat etiam non satisfacta parte absoluere, & antequam absoluatur, aduersarius ab hoc grauamine legitimè appellet nam pendente appellatione, iudex, à quo potest absolutionem impartiri, & talis absolutio valet, & si illicita, vt habetur in cit. cap. qua fronte vbi *Francus*, & prosequitur *Lancellot.cit.limit.23. num.3.* ad quem se remictit *Mar. Antoninus lib.1.variar. resol.72. num.10.* ibi, *sed si dominus agens prò sacristia protestaretur, quòd non concedatur absolutio, nisi reintegrata Ecclesia, & parito iudicato, aliàs appellaret ad Sanctissimum, & interim &c. An possit dictus Vicarius absoluere videnda sunt, &c.* clarius *Bellectus tit. de fauore Cleric. canonis §.5. n.42.* Ita decisum fuisse in Curia Archiepiscopali Neapolitana testatur *Riccius par.1. praxis decis.513. in impressione Neapolitana.* Vndè quod dixit

Marius Antoninus lib.1. var.resolut. num.7. absolutionē contumaci posse dari, non citata parte, nisi per partem fuisset facta protestatio, quòd nihil fieret, nisi ipso citato, & audito, non debet intelligi, quod aliàs sit inualida dicta absolutio, hoc non obstāte collata, sed quòd ab ea tamquam iniusta possit appellari, vt *sup.* dixi *num.670.* Limitat hanc doctrinam *Lancellottus loco supra proximè citato num.8. & 9.* Primò quando præcedente legitima appellatione, fuisset quis excommunicatus, & sic nulliter, ac vellet hanc ex-
821 communicationem reuocari, petendo se absolui, & denunciari non ligatum, cuius absolutionis cognitio non posset fieri, nisi cognito de iniustitia causæ principalis, non enim (subdit ipse) talis absolutio dari tunc potest. Secundò, quando illi appellationi fuisset renunciatum, & peteretur huiusmodi absolutio, remedio attentatorum, quasi ista absolutio sit reuocatio actus excommunicationis post, & contrà legitimam appellationem latæ, allegans *Egidium decis. 679.* quæ duæ limitationes inter se non videntur differre, nisi in verbis, idem enim est, quòd cognitio absolutionis non possit fieri, nisi cognito de iustitia causæ principalis, quàm ꝙ absolutio petatur remedio attentatorum, & sic videtur loqui *ibid.lim.4.n.28.* & si .n. corā iudice à quo possint opponi nullitates sententiæ vt aliàs dixi *suprà à n.667.* non tamen hoc procedit vbi iam fuit appellatum; & appellationi delatum, & adhuc penderet causa appellationis, sed nota, quia si dumtaxat fuit ab excommunicato appellatum, & nullitates in ea appellatione deductæ saltem per viam iniustitiæ, vel grauaminis, non est improbabile, non obstante appellatione, posse iudicem, à quo cognoscere
822 de nullitate, maximè si sumus in appellatione à sententia declaratoria censuræ, quæ vt sæpè dixi nō est sententia diffinitiua, sed interloqutoria, sicut est etiam interloquutoria, quando fertur in contumacia, vt per *Marium Antoninum lib.3.var.resol.13.n.17. & lib. 1.resol. 112. casu 41.* quia per simplicem appellationem, nullitas non deuoluitur, sed grauamen expressum duntaxat, vt per *Vantiū, & Missynsenriū citatos à me suprad. 669.ad finem.* Ex quibus patet, quomodo intelligenda sit regula, quam post *Dominicum de Sancto Geminiano & Francum in cap. solet de sent.excomm.in 6.* tradit *Grassius tom.2.consil.tit.de sent.excomm.cons.7.difficul.2.in principio.* scilicèt quòd ad eum pertinet pronunciare excommunicationem nullam, ad quē pertinet absolutio.

Limita tertiò, vt procedat in eo casu, quòd absolutio talis excommunicationis sit reseruata Pontifici, vt accidere potest in de declaratoria, incursus in excommunicationem *canonis si quis suadente, &c.* Quia tunc non potest absolui simpliciter à iudice, qui eam tulit, & licèt vt loco sup.cit. dixi, possit ipse iudex reuocare dictam sententiam, non tamen potest absoluere, *Ricciullus lib.4.cap. 70.n.14.iuncto n.18.* de iure personarū, & hoc voluit *Mar. Antoninus ibi à me citatus nempè li.1.resol.72.n.8.* in illis verbis *Aut prætenditur quòd D. Vicarius possit absoluere ab excommunicatione Episcopali, ab ipso lata contrà dictum, &c. ex qua in processu, & fuit resolutum affirmatiuè, &c.* Dixi *simpliciter*, quia de absolutione, vel ad cautelam, vel ad reincidentiam, aut ratione impedimenti, cōtrarium dicendū erit, vt infrà suis locis. Declarā tamen conclusionē, vt si dicta absolutio daretur, non citata parte, quòd esset valida. *Ricciullus lib.4.cap.70.n.10.ad finem.*

Quadā alia notatu digna circa hanc materiā.

VI facultatis concessæ prò absoluendis à cēsura aliquos principales, ꝙ nō possit
823 absolui socij, & complices, probat *Marius Antoninus lib.3. variar. resol.15. n.3.* Quòd talis absolutio quoad forum externum pos-
824 sit dari mediante persona procuratoris, qui nomine censurati recipiat illam, dixi *suprà retoll.præcedenti n.46 ad finem*, intellige tamen iusta causa interueniente; cùm regulariter requiratur ad talem absolutionē præsentia personalis argumento cap. quanto, 2.quæst.5. ita post *Innocentium in c. considerès de sent. excomm. & alios Lauretus de Franchis in suis controuers. inter Episcopos, & Regulares q.17. fol. mihi 332. adde etiam Panormitanum in cap. intelleximus num. 10. de iudicijs.* Sed nota, hanc iustam causam requiri ad licitam absolutionem, quia & si daretur absque dicta causa, esset valida, vt dixi *loco suprac.num.485.* vbi, quòd talis procurator debet ad hoc habere speciale mandatum, nec eo casu requirūtur cæremoniæ, aliàs prò dicta absolutione requisitæ à iure, ita obseruare Sacrum Palatium, scilicèt absoluere absentes à curia per procuratorem
825 habentem speciale mandatum testatur *Rota decis.25 de sent. excommunicat. in antiquis*, quòd procedit etiam in Priore petente absolutionem prò suis Monachis *Rota ib. decis.23.* quia vt, ibi habetur absolutio non datur, nisi petenti, & contrito, vide tamen *decis.36. de procuratoribus in nouis*, vbi declarat, hoc habere locum duntaxat in petitione absolutionis ad cautelam, non autem in petitione absolutionis simplicis, & sic apertè dixit *Grassius in appendice ad decis. lib.3.c.19.num.36. & Praxis Archiepiscopalis Neap.cap.5.nu.12.* Quòd autem mandatum habens ad petendam absolutionem, non possit dicere de nullitate censurarum, dixit *Rota apud Seraph.dec.419.* vbi autē alicui fuit commissum à superiore, vt contra aliquem

quem, sententiam censuræ ferat, possit etiã ab ea absoluere, patet ex dictis suprà n.791, iunctis alijs, quæ dixi n. 776. vbi ꝙ Vicarius Episcopi, cui fuerunt directæ litteræ monitoriales Papales, possit absoluere ab excõmunicatione, & contrauenientes, & si nominatim excõmunicatos, infrà tñ annum à die fulminatæ excommunicationis, quia quòad ipsas litteras monitoriales, Vicarius præfatus est delegatus vti mixtus exequutor vndè malè, sua pace. *Marius Antoninus lib. 1. variar. resol.* 112. *casu* 37. contrarium simpliciter dixit, vt benè obseruauit *Lazzar. de monitorijs sect.* 4. *q.* 13. *ad finẽ*, qui in hoc casu loqui iudicare debemus, quãdo subdit, se dictam limitationem *Marij Antonini*, non censere probabilem, vt ibi dixi, vide *Rendin. in suo promptuario comun. opin. tit.* 41. *n.* 2.

Quærit etiam *Allerius lib.* 4. *disp.* 2. *cap.* 5. *vers. tertia potest esse dubitatio.* An sicut su-
826 prà dixi, ex consensu partis possit prorogari terminus ad incurrendam censuram, etiam possit prorogari iurisdictio ad absoluendum ab illa iam incursa, & sic an excõmunicatus ad instantiam partis ab vno Prælato, possit validè ex consensu partis ab alio Prælato absolui, & respondet negatiuè, quia ad absoluendũ requiritur iurisdictio, quã iurisdictionẽ non põt cõsensus partis tribuere, sed benè merã, & simplicẽ cognitionẽ, vt fit quãdo ex consensu vtriusq. partis eligitur arbiter. *Barbosa de offic. & potestate Episcopi allegat.* 126. *n.* 22. tractat latè quæstionẽ illã
827 an negligẽte Episcopo præstare absolutionem ab excommunicatione à se lata in eũ, qui petit ex iusta causa absolui, deuoluatur ad Archiepiscopum facultas illum absoluendi, ex isto capite negligentiæ; & concludit, prò negatiua: nam potestas absoluendi deuolui potest ad Archiepiscopum, vel per viã appellationis vel quærelæ, in vno casu tãtum, scilicèt quando causa iniustitiæ versatur inter subditum excommunicatum, & Episcopum, vel eius Vicarium excommunicantem, vt dixi *sup.* cum quibus concordat *Cappella Tolosana q.* 299. *num.* 5. ibi *ex quo sequitur quòd post decem dies, non potest excommunicatus querelare apud eum iudicẽ, qui non potest adiri, nisi per viam appellationis, &c.* quòd etiã docet *Sanchez lib.* 3. *opuscul. moral. cap. vnico, dub.* 31. qui non solum admittit dictum casum, sed etiam istum ca-
828 sum negligentiæ, ac etiam casum, quando sententia præfata, esset notoriè iniusta, quẽ vltimum casum quoque admittit *Sbrozzius lib.* 2. *de off. Vicarij*, loquens in terminis absolutionis. *cap.* 178. qui & si non faciat mentionem istius casus negligentiæ, tamen addit alium casum, ad quem potest ille reduci, scilicèt quãdo periculum est in mora. Nota tamen *Sanchez loco supracit.* fateri, his casibus, non debere iudicem superiorem nempè Archiepiscopum statim absoluere, sed monere prius Episcopum, vt absoluat, & ipso renuente, tunc absoluat, & sic intelligas *Sbozzium loco suprac. n.* 10. quando subdit, *nam in omnibus casibus prædictis, potest excommunicatus adire Episcopum, vel eius officialem per viam quarela. & tunc absolui debet ante causa cognitionem, recepta prius ab eo idonea cautione. de stando, & parendo mandatis, &c.* Licèt Archiepiscopus, dum visitat diæceses suffraganeorum, quòd hodie ex Concil. Trid. non potest facere nisi ex causa probata in Concil. Prouinciali, vt dixi sup. par. 2. recoll. n. possit quòad forum cõscientiæ, tàm per se, quàm per alios absoluere subditos Episcopi suffraganei à censuris Episcopo reseruatis, tamen non potest id exequi quòad forum externum, nisi ad ipsũ sit deuoluta iurisdistio, vt sup. ita *Barbosa loco suprac. tit.* 4. *n.* 48. *& seq.* Nota, quòd in casibus, in quibus Archiepiscopus non habens iurisdictionẽ in subditos suffraganeos absolueret, absolutio est inualida, ex dictis suprà *num.* 769. *vers. cap.* 70. *nu.* 14. *& accedit Megal. cit. cap.* 7. A censuris latis per Concilium
829 prouinciale per modũ statuti, possunt absoluere etiam suffraganei, vbi non fuerunt reseruatæ ipsi Archiepiscopo, *Abbas in cap. graue nimis num.* 13. *de præbendis*, præter alios quos citat, & sequitur *Graffiius in appendice ad suas decis. lib.* 3. *cap.* 8. *num.* 9. *ad finem, Sbrozzius de officio Vicarij lib.* 3. *cap.* 174. *n.* 13. cuius ratio cõcludit, quòd his casibus nõ solum Suffraganeus, sed etiam quilibet confessarius possit ab eis absoluere, iuxta regulam de censuris latis per sententiam generalẽ, vel statutum absque aliqua reseruatione, *Megalius par.* 3. *sua institut. peregrina lib.* 1. *cap.* 7. *num.* 30. *&* 31. quod procedit eam, si dictum Concliliũ fuerit confirmatum à Papa, quia confirmatio censuræ latæ per statutum, si illa non est reseruata, non facit eam reseruatam, quiquid sit de confirmatione censuræ latæ per sententiam particularem, vt per *Megal. loco citato, & Layman lib.* 1. *cap.* 7. *num.* 24. de quo vltimo, vide sup. In absolutione autem ab excommunicatione, quòd possit iudex ecclesiasticus impo-
830 nere pœnam pecuniariam ipsi absoluendo, patet ex citato *cap. venerabilibus* § *deniq. de sentent excommun. in* 6. vbi habetur, quòd Archiepiscopus in casibus, in quibus excõmunicare potest, potest etiam si consuetudo adest, pœnas pecuniarias exigere, *vbi glosa verbo innodare* subdit hæc verba. *Ante ergò quàm excommuuicet, prò satisfactione dicti, in absolutione, vel post pœnam pecuniariã imponere poterit*, vbi *Ioan. Andr. in add.* habet ista alia verba. *Pænam pecuniariam imponere post absolutionem, est honestius, quàm id facere*

nere in absolutione, nec obstat decret. ad aures de simonia, & vide quodibi dixi, verbo contrarium, &c. illam autē pęnā nō potest sibi, vel Cameræ, aut etiam prò salario Vicarij, aut fabrica Ecclesiæ Catedralis, aut Palatij Episcopalis, retinere, sed pijs alijs locis, ibi existentibus, applicare, ex *Concil, Trid. sess.* 25. §. *in causis*, latè *Barbosa de officio, & potestate Episcopi allegat.* 107. *num.* 19. *Marcellus Vulpe cap.6. sua praxis iudicialis fori Ecclesiastici, num.2. & sequent.* & ita intellige *Bellectum in sua disquisit. clericali de fauore clericorum reali* §. 5. *n.* 96. simpliciter asserentē, quòd *in absolutione ab excommunicatione, possit imponere pœnam pecuniariam in pios vsus conuertendam.* Qui *ibid. num. praeed.* post alios, pro-
831 bat, valere statutū Episcopi, quòd excommunicatus perseuerans in excommunicatione, soluat quolibet mense, certæ pecuniæ summam, donec petat absolutionem, fauet id, quòd dixit *Vulpe loco suprac.* quòd ab Episcopis non ita passim pœna pecuniaria imponenda sit, sed benè quando ipsi viderint, alias pœnas paruipendi, & pecuniariam timeri, de qua re habes optimū exēplū apud *Ioa. Segurā in suo direct. iudicū, c.* 13. *nu.* 28.

Quærit *Sbrozzius de officio Vicarij lib.* 2. *c.*
832 174. An Vicarius possit absque speciali delegatione absoluere excommunicatum ab Episcopo. Et concludit prò affirmatiua, respondendo contrarijs, *vbi quæst. sequ.* quòd Vicarius Episcopi possit absoluere excommunicatum à delegato ipsius Episcopi. Qui *ibid. q.* 177. & si dicat è contrario, excommunicatum à Vicario posse absolui ab Episcopo, limitat tñ eo casu, ꝙ lata esset à Vicario tamquam delegato, & si sub nomine dignitatis, intellige à S. Pontifice, vel alio Episcopo.

833 A censuris latis ab Auditore Cameræ, absoluit ipse Auditor, vt supponitur *per Rotam, apud Seraph decis.* 1239. ibi, *postremò cùm non adesset in partibus aliquis, qui posset absoluere à censuris hic latis ab Auditore Cameræ, frustratoriꝫ erat, &c.* intellige quando non fuit satisfacta pars, ad cuius instantiam fuit excommunicatus ab ipso Auditore Cameræ. *Nouarius qq. forens. p.* 1. *q.* 33. qui loquitur de declarato excommunicato ab Auditore Cameræ, ob non solutionē pensionis, & post Rotam Romanam, concludit, mittentem litteras cambij, quæ habeant effectum, posse absolui in vtroque foro ab Episcopo, & prosequitur *Bellettus par.* 1. *sua disquis. clericalis tit. de fauore cleric. canone* §. 5. *n.* 44. quòd hoc casu debeāt remoueri cœdulones. *Ricc.* 4. *p. prax. in prax. cœdul. resol.* 15.

Quando, & quomodo danda sit absolutio simplex excōmunicato à iudice appellationis.

RESolutio huius quęsiti pendet ex intellectu duorum §§. *cap. venerabilibus de sentent. excommun. in* 6. nempè *citati* §. *sanè*, vbj habetur, quòd quando constat ipsi iudici appellationis, sententiam huiusmodi esse iniustam, debeat mox excommunicatum absoluere, absque quòd illum remittat ad excommunicatorem, & § *porrò*, vbi idem Summus Pontifex asserit, quòd iudex appellationis, antequam causam audire incipiat, debeat absoluere excommunicatū appellantem, nisi ex aduerso opponatur, fuisse excommunicatum prò manifesta offensa, vel contumacia, quo casu non debet absolui, nisi præmissa reali satisfactione. Valdè enim diuersa sunt hæc, quòd ipse iudex *absoluat quando constat sibi de iniustitia sententiæ*, & quòd *antequam incipiat audire, absoluat.* Quomodo igitur cōcordabūtur? Respōdeo, concordiam pendere ex distinctione, Præmisso enim, quòd absolutio simplex habeat locum vbi pars, contra quam fuit lata censuræ sententia, prætendat esse iniustam, cùm eo casu, quo prætendit, illam sententiam esse nullam, nequaquam intret absolutio simplex, sed ad cautelam, vt dixi suprà, & latius infrà dicendum erit, suo loco. Distinguendū est igitur primò de absolutio-
834 ne simplici, quæ dari pōt duobus modis, primò præstita cautione de stādo iuri, & parendo mandatis, &c. Secundò absque dicta cautione, sed absolutè, quā vocat *Graff. in append. ad lib.* 3. *c.* 8 *n.* 4. relaxationē appellationis, de qua relaxatione censurarū facta cum causæ cognitione, quòd habeat vim diffinitiuæ, & totum negotium per eam sopiri, dixit *Rota, apud Puteum decis.* 123. *libro* 2. item secundò distinguendum est etiam inter casum, vbi in principio secundæ instantiæ, constat iudici, de iustitia, vel iniustitia sententiæ, a qua fuit appellatum, vel id nō sibi constat, sed sit dubium, vtrū fuerit iusta, vel iniusta. His positis, patet concordia in eod. §. *sanè ad finem*, vbi distinguuntur hi tres casus, & in duobus primis casibus, scilicèt quando constat sententiam censuræ esse iustam, vel iniustam, absolutè dicitur, quòd absoluatur appellans à iudice à quo, vel ad quem, in tertio verò casu, vbi dubitatur, vtrum iusta sit, vel iniusta, non absolutè dicit Summus Pontifex, quòd iudex appellationis absoluat, sed subdit, *superior* (idest iudex ad quem, seù Archiepiscopus, vt dicitur in *dicto* §. *porrò*) *nisi excommunicatori deferat, relaxare iuxtà formam Ecclesiæ, potest illam.* quæ verba sunt similia verbis *dicti* §. *porrò*, ibi *iuxtà Ecclesiæ formam debet absoluere*, quæ verba sonant idem, quàm quòd absoluat pręstita cautione de stando iuri, & parendo mandatis, &c. vt patet *in c. ex tenore eod. tit. extrà*, vbi *glosa post formatio-*
835 *nem casus*, subdit. *hic est forma Ecclesiæ secundum quam, &c.* vbi & si sit sermo de absolu-

solutione ab excommunicatione *canonis*, *si quis suadente*, tamen extenditur ad absolutionem omnium excommunicationum, *in c. cùm desideres eod. illo tit.* qui tex. allegatur à *glosa in cit. §. porrò, verbo formam*, imò etiam ad absolutionem suspẽsionis, & relaxationẽ interdicti, quãdo à principio petitur ab eo, ob cuius culpã fuit latũ, vt habetur per *Rotã in antiquis decis. 19. sub tit. de sent. excõmun.* vbi talẽ absolutionẽ appellat simplicẽ. Quando autẽ dicitur, hoc casu esse præmittendã cau-
836 tionẽ de stando iuri, &c. intelligitur de iuratoria, scilicèt præstito iuramento de stando iuri, ad differentiam casus, vbi opponeretur manifesta offensa, vel contumacia, quia primo casu scilicèt, quando opponitur, & probatur, talem fuisse excommunicatum prò manifesta offensa, non datur absolutio, nisi præstita reali satisfactione, & quando opponitur, & probatur manifesta contumacia, refectis expensis, ac præstita cautione de stãdo iuri, & iudicatum soluendo, ita *Ricciullus lib. 4. de iure personarum cap. 67. num. 23. & 25.* clarius *Rota decis. 2. de sententia excommunic. in nouis*. ibi *si petatur absolutio simpliciter, vel ad cautelam ab excommunicatione, quæ dicitur iniustè lata, si non opponitur, & probetur manifesta offensa absoluetur cùm iuratoria cautione de parendo iuri, & satisfaciendo de expensis, in casum, & euentum, quibus apparuerit iustè excommunicatus, secus verò si fuerit excommunicatus prò contumacia, puta quia non respondit libello, si postea venit purgaturus suam contumaciam, & petat se absolui, & pars aduersa petat, quòd ante omnia satisfaciat de expensis, factis occasione huiusmodi contumaciæ, non est absoluendus, nisi satisfecerit, vel de satisfaciendo sufficientem cautionem fideiussoriam, vel pignoratitiam dederit, &c.*

Hoc tamen non obstante, dicunt Docto-
837 res, quòd qui petit absolui, sed recusat præstare iuramentum de parendo mandatis, possit absolui, quia tale iuramentum est introductũ duntaxat ad cautelã ex cõsuetudine Ecclesiæ, ideòque nõ est de substantia absolutionis, quæ etiã sine dicto iuramento collata valet, *Ricciullus sup. cap. 69. num. 12. Bellettus cit. §. 5. num. 47.* hic tamen casus nõ potest accidere, nisi vbi iudex velit, quòd excommunicatus respondeat super eo, quòd prætendit, iniustè fuisse excommunicatum, quia ad hoc non tenetur antequam absoluatur *Rota decis. 14. de sentent. excommun. in antiquis*. Quãdo etiam dicitur, quòd hoc casu, iudex ad quẽ, debet absoluere iuxtà formã Ecclesiæ, *antequã incipiat causam audire*. Quæro an vbi talis absolutio petatur, possit
848 impendi absque alia informatione. *Rota decis. 4. sub tit de sent. excommunicat. in antiquis*, loqui videtur obscurè, quia ait, quòd *si aliquis petat absolutionem ad cautelam ab aliquo D. Auditore Sacri Palatij, ex commissione sibi specialiter facta, debet primò videre an post appellationem fuerit excommunicatus, si autem petatur absolutio simpliciter, tunc sine aliqua informatione impendebatur absolutio temporibus retroactis*, & postea subdit hæc formalia verba, *hodie verò nõ impenditur per Auditorem causæ, nisi cùm aliqua informatione facta de excommunicatione prædicta*, non declarans, de qua absolutioue intelligi debeant ista vltima verba, *sed Ricciullus cit. cap. 67. num. 34.* videtur illa accipere prò absolutione ad cautelam, dùm asserit, quòd in absolut. ad cautelam requiratur, vt præmittatur aliqualis informatio prætensæ nullitatis, allegans *dictam decis. 4.* licèt dicat *in nouis* cùm deberet dicere *in antiquis*, & *Puteum decis. 41. num. 2. lib. 1.* vbi habet hæc formalia *Rota semper solet absoluere à censuris in partibus, quando est commissa causa appellationis, & nullitatum, ad cautelam, & ita absoluerunt ad cautelam, licèt à censuris in curia non detur absolutio nisi aliter constet de nullitate*, allegans etiam *dictam decis. 4.* & si sub alio titulo, nempè *Egid. 811. in antiquis*, in quibus verbis, videntur innuere differentiã
839 qua vtitur Rota in ista absoluttone ad cautelam prò censuris latis extrà curiam, & latis in curia, de qua suprà num. mentionem feci, quòd scilicèt quando agitur de absolutione censurarũ latarũ extrà curiam. Rota sinè alia informatione impertiatur absolutionem ad cautelam cùm reincidentia ad beneplacitum absque cognitione aliqua causę, vt per *Cæsarem de Grassis decis. 1. sub tit. de sent. excommun.* quando verò agitur de absolutione censurarũ latarũ in curia, tũc vel sumus in appellatione à sententia diffinitiua. & sufficit si fit cum summaria informatione, si verò simus in appellat. ab interloquutoria, fit cùm plenaria probatione, vt prosequitur loco citato *Ricciullus n. 35. & seq.* Restat igitur, quòd ex Rota, dicta absolutio simplex, secundum formam Ecclesiæ, iuxtà verba ipsius *tex. §. porrò*, sinè aliqua informatione impendatur, vt patet in *cap. cùm contingat de officio delegati §. finali*, & summat *Lancellottus in suis instit. Canonicis li. 4. de sent. excomm. §. aliud iuris, ibi sufficit enim, quòd appellãs humiliter postulet absolui, vt hoc casu iuxtà formã Ecclesiæ absoluatur, & demum probationibus vtriusq. partis, admissis, vtrũ iustè, vel iniustè quis ligatus fuerit decernatur, &c.* intellige nisi opponatur de manifesta offẽsa, vel cõtumacia, vt in dicto *§. porrò*. Cõfirmatur, nam *Bellettus in sua disquis. cler. tit. de fauore cler. can. §. 5. n. 2. Quòad 1. casum*, quando scilicèt spectat ad iudicem appellationis absoluere appellantem, nempè vbi sibi constat sententia, à qua ap-
840 pellatum, fuisse iustam, docet post alio

ab-

absolutionem concedendam esse, antequā sibi de veritate causæ constet, præmissa tamen saltem summaria cognitione, an fuerit appellatū ex legitima causa, & vocatis partibus. Ex dictis, patet, quomodo intelligenda sit commisio facta absoluendi iuxta formā Ecclesiæ, quòad forum externum; intelligitur enim, vt præmissa cautione de stando iuri, &c. licèt si seruata illa non fuerit, adhuc valeret dicta absolutio, vt post alios notat *Megalius p. 3. lib. 1. c. 7. n.* 10. & si secus sit, vt ibi aduertit *n. praced.* si sub alia noua forma id iniungeretur, & cum dolo ommitteretur. Dixi quòad forum externum, quia quòad forum internum, quando in Breue pœnitentiariæ ponitur dicta clausula, intelligitur iuxtà rei exigentiam, nempè si opus sit satisfactione partis, quòd antequam absoluatur iuret, cùm primum poterit, se satisfacturum, sin autem, vt vtatur forma posita in *Rituali Romano iussu Pauli V. S. Pontificis editi*, & dixi suprà *p. 1. recoll. 5. à n.* 43.

De absolutione ad cautelam. Quomodo conueniat, & differat cum absolutione simplici, de qua suprà.

ISta absolutio in pluribus conuenit cùm absolutione collata, præmissa cautione de stando iuri, & parendo mandatis, quia
841 etiā in absolutione ad cautelā, quæ datur quòad forum externum, præmittitur dicta cautio, *Calderinus cons.* 25. *aliàs* 2. *de rescriptis, Cardinalis Tuscus litt. A conclus.* 48. *ad finem, &* 49. *n.* 5. vbi quòd si mandatur alicui, vt absoluat ad cautelā facta satisfactione, sufficiat, si detur cautio de parendo, &c. Item sicut petenti absolutionem, de qua suprà, potest obijci infrà octo dies, ad impediendā
842 illam, quòd fuerat excommunicatus ob manifestā offensā, vel cōtumaciā, ad hoc vt prius pareat, vel si est cōtumax, vt soluat expensas, ita etiam disponitur de petente absolutionem ad cautelā, *Tuscus cit. conclus.* 49. *num.* 8. vbi quòd dicitur excommunicatus prò manifesta offensa, quando apparet excommunicatio per sententiam, quæ transi-
843 uit in rem iudicatam (quia licèt sententia censuræ nunquam transeat in rem iudicatam, ad hoc vt post mille annos non possit retractari, tamen transit in rem iudicatam quòad alios effectus, & præcipuè, vt sententia illa censeatur iusta, *Campell. Tolosana decis.* 299. *Ricciullus de iure personarum lib.* 4. *cap.* 65. *num.* 7. *&* 8. qui author *ibid. cap.* 67. *à nu.* 44. agit de supradictis duobus cōuenientijs, & latè declarat, quæ nam iudicari debeat manifesta offensa, vel manifesta contumacia, de qua re etiā *Bellett. loco suprac. à n.* 41. Conueniunt tertiò, quia in casu non paritio-
844 nis in vtroque casu reincidit quis in eādem censuram, si fuerat lata à canone, vel à iure, si autem fuerit lata ab homine, necesse est vt reintrudatur in eadē censura ab eodem iudice, qui ab ea absoluerat, citata tamen parte, *Rota decis.* 11. *sub tit. de sent. excōmunic. in nouis*, vbi dicit hoc verū, & si iudex, qui absoluerat vel simpliciter, vel ad caute-
845 lam fuisset delegatus, & iam annus transisset à die absolutionis, quia vt benè subdit Rota, *sub conditione videtur eum absoluere, qui absoluit præmissa cautione de stando iuri, vel parendo mandatis, &c. Et per consequens delegatus non videtur functus officio suo, nisi existat conditio.* Concordat *Praxis Archiepiscopalis Neapolitana, cap.* 5. *num.* 10. *ad finem Ricciullus loco supracit. cap.* 66. *num.* 14. *& seq.* & ita intelligo *Auilam p.* 1. *cap.* 7. *disp.* 3. *dub.* 10. *ad finem, & dub.* 14. *conclus.* 1. *& Bellettū p.* 1. *disquis. cler. tit. de fauore cleric. can.* §. 5. *n.* 4. simpliciter asserentes, talē absolutū non rencidere in primam excommunicationem ipso iure; sed opus esse noua reintrusione. Circa id, quod dicitur, reintrusionem faciendam esse causa cognita, vide *Puteum decis.* 52. *lib.* 3. vbi Rota etiā fateatur hanc esse communem opinionē, tamen nō damnat contrariam sententiam. Ita resolutum in Curia Archiepiscopali Neapolitana, testatur *Riccius decis.* 101. *p.* 2. Quia inquit, talis est consuetudo ipsius Curiæ. Vndè quādo occurrit casus, recurrendū est ad consuetudinē Curiæ. Sed nota, quòd quando dicunt authores, nō esse opus reintrusione, vbi agitur de cēsura lata per canonē, vel à iure, ego intelligerē esse verum, quòad forum internū, maximè eo casu, quo potuit parere, & noluit parere, quia tunc adest cōtumacia, nàm quò ad forum externum semper est necessaria saltem declaratio, ex dicendis infrà *recollect. seq.* quòd autem declaratoria censurarum ob non paritionem, requirat iuris ministerium, idest discutere, an paruisset, vel non, & citationem, & ab ista declaratoria posse appellari, quæ appellatio suspendat, dixit *Rota apud Puteum decis.* 177. *num.* 2. *lib.* 2. An autē
846 in ista reintrusione requiratur personalis citatio ad dicendum causam quare, non debeat reintrudi, ob non paritionem, &c. vel monitio vt pareat, vel id faciat pro quo fuit aliàs excommunicatus, vel sufficiat citatio per audientiam, seù non personalis, determinauit *Rota decis.* 7. *sub tit. de sentent. excomm. in nouis*, vbi habetur, quòd quasi omnes Auditores tenuerunt, non esse necessariam monitionem personalem, præsertim si aliàs fuit personaliter citatus, & ex iusta causa excommunicatus, ac malè absolutus, prosequitur *Praxis Archiepiscopalis Neapolitana cap.* 5. *n.* 10. *Ricciullus sup. cap.* 66. *num.* 15. Qui *ibid. c.* 63. *nu.* 23. docet ex *textu in cap. quæstioni ext. de appellation.* Quòd qui obtinuit absolutionem præstito iuramento de parendo mandatis

datis, &c. si mandato recepto, vel si aliquid
846 ei, vt exequatur, mandetur; appellet, non
erit ad appellationem admittendus; sed erit
in pristinam censuram reitrudendus, donec
mandatum susceperit, vel susceptum
848 prò posse fuerit prosequutus. Si verò iudex
ad quē reuocat absolutionē excommunicationis
factam à iudice à quo, non potest rein
trudere, sed de nouo excommunicare, *Rota decis.65.de appellat.in antiquis.* Conueniunt
quartò quia vtraque absolutio dari potest tā
iudice ad quem, quàm à iudice à quo,
de prima patet in *eod.tex.§.sanè ad finem*, de
secunda scilicèt de absolutione ad cautelā
habetur per *Praxim Archiepiscopalem suprà num.8. & Ricciullum cit. cap.67. num.20.* fauet,
quòd dixi sup.num. assignari scilicèt
ab authoribus prò cautela, quando censuratus
infrà decem dies non appellauit à sententia
censuræ contrà eum latam, vt petat à
iudice, à quo, quòd eum absoluat, vel simpliciter,
vel ad cautelam, qui si illam denegat,
poterit ab hac denegatione appellare
ad superiorem immediatum, ad quem
non sibi permittitur, vt *dixi suo loco*, recurrere
per viam quærelæ, & præter à me ibi
citatos, accedit *Ricciullus sup.cap.63. nu.11. & seq.* Scio *Praxim Archiepiscopalem loco suprac.num.7.* cum alijs authoribus, velle
849 quòd absolutio ad cautelam fiat ex gratia,
& sic non compelli iudicem, ad eam cōcedendam,
sicut cōpelli potest, quando petitur
absolutio simplex, & aliàs à denegatione
ipsius appellare, vt iam dixi. Sed contrarium
arbitratur longè probabilius, *Ricciull. cit.cap.67.nu.78.* sufficit enim, quòd istæ absolutiones
petantur à iudice competenti,
vt de prima patet *ex supradictis num.* & de
absolutione ad cautelam, authores consti-
850 tuunt regulā generalē, vt nempè, qui non
possit directam absolutionē impendere, nec
potest absoluere ad cautelam, ita *Praxis Archiepiscopalis loco suprac.num.4.* quæ ex hoc
infert; quòd non potest Archiepiscopus
Neapolitanus absoluere ad cautelam à censuris
Papæ reseruatis. *Megalius par.3. lib.1. cap.7.ad finem*, qui ex eadem regula, infert,
quòd Episcopus non potest absoluere suum
subditum ratione domicilij ad cautelam,
qui iàm alteri Episcopo effectus subditus ratione
delicti ab eo fuit excommunicatus, ex
ex eo, quòd dubitetur, an eius sententia sit
valida nec ne; *Ricciullus suprac. cap.63.nu. 22 & seq.* Vbi quando iudex delegattus in
curia, vel extrà curiam absoluat ad cautelā:
Cōueniunt quintò, quòd in petitione vtriusque
absolutionis debeat exprimi causa iniu-
851 stitiæ, vel nullitatis, cùm sic possit iudex
arbitrari, an sit dubium de iniustitia, vel nullitate
Praxis Archiepiscopalis Neap.cit.cap.5. num.3. neque contrarium dicitur per *Rotam 6. de sent.excomm. in anquis.* cùm duntaxat
voluit, non deberi assignari causam. quare
sit excommunicatus, quòd est valdè diuersum
ab expressione causæ nullitatis, &c. &
sic intelligas *Ricciull.sup.num.8.* Cōueniunt
sextò quòd sicut absolutio simplex de facto
collata absque cautione, & si illicita, tamen
est valida, ita & absolutio ad cautelam
Ricciullus suprac.c.67. n.48. Differt autē absolutio
ista ad cautelam ab absolutione
752 simplici, non solum accidentaliter, vt
dixit *Alterius lib.4. de censuris disp.1. cap.4. in principio.* quia vt tetigi suprà sæpius, simplex
absolutio cum cautione datur vbi dubitatur
de iniustitia sententiæ, absolutio
verò ad cautelam, vbi dubitatur de eius nullitate,
sed etiam essentialiter. *Lancellottus in de sent. excommunicat. §. multum etiam. Rota decisione 56. num. 4. apud primum volumen Consiliorum Farinacc.* Vndè hæc abhæc
absolutio ad cautelam dicitur extraordinaria.
Ricciullus sup.cap.67.num.34. qui ad
hoc citat etiā decisiones relatas *sup.sub nu. 606.Reginaldus libro 9.numero 90.* vbi patet,
differentia alia, quòd scilicèt absolutio
simplex cùm cautione concedatur absque
informatione, non autem absolutio ad cautelam,
prò qua obtinenda regulariter debet
præcedere saltem semiplena probatio causæ
nullitatis *Laurent. de Franchis in suis controuers. inter Episcopos, & Regulares, q. 16. fol.mihi 331.* quo casu debet citari pars, vt determinatum
fuisse in vrbe, testatur, *Praxis Archiepiscopalis Neap.cit.cap.5.num.5.* & si
subdat, contrarium obseruari in dicta curia,
& alijs curijs, nec mirum, quia *n 6. ad finem*
& asserit, in Praxi seruari, quòd absque semiplena
probatione nullitatis; debeat quis absolui
ad cautelam, vide *Ricecciullum sup. n.43. Riccium in collectan. decis. collectanea 2237.* vbi ait, talem absolutionem impartiri
etiam parte non vocata, quando datur præmissa
cautione, de qua suprà, sicut etiam
alia differentia fit manifesta ex decis. relata
sup. sub. *n.780.* quòd scilicèt ad petendā simplicem
absolutionem, non requiratur speciale
mandatum, sicut requiritur ad petendam
absolutionem ad cautelam.

De *Absolutione ad cautelam in particulari.*

QVoniam suprà dixi, quòd absolutio ad
cautelam datur, vbi sententia censuræ
dubitatur, an sit nulla, & ad illam conferendam
debere præcedere aliquam informationem;
sequitur vt ad particularia descendendo,
explicem hìc primò. An ob dubium
cuiuslibet nullitatis sententiæ censuræ, sit locus
absolutioni ad cautelam, & secundò.
Qualis probatio ipsius nullitatis requiratur.
Circa primam partem huius quæsiti. *Rota Romana inter decisiones Fastoli, causa 16.dub. 36.* videtur tenuisse, quòd istæ absolutioni
853 non sit locus, nisi vbi sententia est nulla
ratio-

ratione erroris intollerabilis patentis in ipsa sententia, vel vbi post appellationem legitimam, & ex causa legitima interpositam, fuit lata sententia censuræ, nàm de his duobus casibus fit mentio in *cap. cum contingat de off. delegati, in cap. per tuas de sent. excommun. extrà*. ibi *in istis duobus casibus, &c. cap. solet & c. venerabilibus*, §. *potest, & fin. de sentent. excomm. in 6*. vbi agitur de ista absolutione ad cautelam. Contrarium autem supponit prò certo *Praxis Archiepiscopalis Neapolitana cap. 5. num. 2*. ibi. *Absolutio ad cautelam nō est concedenda, quando excommunicatio fuit iniusta, neque quando iusta, sed solum quando dicitur nulla, ex quauis causa nullitatis, etiam exemptionis, & est aliquod dubium de nullitate, &c.* & latius alijs allegatis, probat *Ricciullus lib. 4. de iure personarum cap. 67. num. 7*. Ac percipi potest ex ead. *Rota vbi sup.* quia non obstante, quòd videatur tenere, ex supradictis duobus casibus nullitatis, concedi absolutionem ad cautelam, tamen ibi reicit alias nullitates oppositas contra sententiam censuræ, de qua ibi agitur.

Quòad secundam partem quæsiti, nempè qualis probatio nullitatis requiratur ad obtinendam hanc absolutionem? Dico quòd in §. *finali suprac.* vbi fit mētio probationis
854 requisitæ quando opponitur nullitas ob causam appellationis præcedentis ipsam sententiam; habentur hæc verba. *Similiter si aliquis proponat, se ante diffinitiuam sententiam in iudicio, vel extrà, post appellationem ex causa legitima interpositam, vinculo excommunicationis astrictum, potest Archiepiscopus postquam sibi de hoc constiterit, etiam priusquam incipiat de veritate causa appellationis cognoscere, absolutionis, illi beneficium ad cautelam, iuxta forman Ecclesia impertiri.* Ex quibus verbis patet, duo teneri probare excōmunicatū petentē hoc casu absolutionem ad cautelam, primò quòd præcesserit appellatio ipsam sententiam censuræ, secūdò quòd dicta appellatio fuit legitima, ita *Rota Romana decis. 8. de sent. excommun. in nouis*, vbi ad finem habet hæc verba. *Oportet petentem absolutionem probare duo: scilicèt se ex causa legitima appellare, & post appellationē huiusmodi, in eum sententiam excommunicationis esse prolatam, & licèt in casu proposito constaret de appellatione legitima, & excommunicatione per suam confessionem, & instrumento denunciationis, tamen per hoc non costaret, ipsam excommunicationis sententiam, post huiusmodi appellationem promulgatam.* Nota quòd quādo dicitur in *dicto §. finali*, debere petentem dictam absolutionem, probare *appellationē; ex causa legitima fuisse interpositam*, vt etiam loquitur *Rota verbis suprà relatis*, idem est ac si diceret, quòd appellatum fuerit ex causa probabili: ita ead. *Rota apud Bellameram decis. 91. ad finem*, ibi *modò vbi petitur absolutio ratione appellationis; lex vult, quòd constet de duobus; videlicèt quòd appellatio fuerit ex causa probabili. &c.* Quò autē ad istā probabilitatem, seù legitimitatem appellatio-
855 nis, nota quòd nō debet esse respectu causæ principalis, idest an percusserit, vel non percusserit clericum &c. nam aliàs non subiungisset textus illa alia verba, *etiam priusquam incipiat de veritate causa appellationis cognoscere*, vbi benè *glosa verbo priusquam*. subdit. *Plus ergò potestatis habent in hac absolutione ad cautelam, quàm in inhibitione, quā facere non possunt, nisi prius incipiant cognoscere de veritate causa appellationis interposita, ante diffinitiuam, &c.* Sed sufficit vt tantum consideretur respectu ipsius appellationis, idest quòd simus in casu appellabili prout declaraui suprà cū de ista causa nullitatis nempè quòd factū, prò quo fuit contrà talem, post appellationem lata sententia cēsuræ, non erat notorium, & simil. & ita intellige *Ricciullum cit. cap. 67. sub num. 19*. vbi præsupponit, idem esse causam appellabilē, & legitimam, & eam tunc dicit deesse, quandò scilicèt sumus in casu, in quo appellatio non admittitur, vnde ad hoc caput legitimitatis, seù probabilitatis appellationis, reducitur etiam, quòd appellatio fuerit interposiita intrà tempus decem dierum à cōminatione censuræ, vt percipitur ex *decis. 5. de sentent. excommunicat. in nouis*, vbi determinauit, *adherentes appellationi interposita per aliquem prò se, vel sibi adherentibus ante sententiā excommunicationis per Ordinariū prolatam; si petant absolui ad cautelam, non esse aliquatenus absoluendos, nisi constet, eos infrà tempus debitum adhesisse appellationi prædicta, ipsamq. adhesionem debito tempore Ordinario intimasse, quia aliàs huiusmodi adhesio, sicut nec appellatio eos non defendit, nec effectum excommunicationis sententia impedit.* Quod autem tertiò non liceat appellare à sententia censuræ (intellige qui non habet interesse) habetur per *Cappellam Tolosanam decis. 299. num. 6*. sicuti etiam ad idem caput reducitur, vbi appellatio, maximè ab interloquutoria non fuit in scriptis redacta iuxtà ea, quæ *dixi loco citato*, quibus adde *Riccium p. 1. Praxis decis. 580*. vbi quòd non sit necessarium, in ea apponere clausulam, *in his scriptis*. Id quod dicit *Praxis Archiepiscopalis Neapolitana cap. 5. n. 6. ad finem*. vnum testē satis esse ad probandā appellationē legitimā, quando iam probatum est sufficienter appellationē præcessisse sententiā censuræ, quomodo intelligi debeat, patebit ex infradicēdis. Quid autē si appellatio non fuerit le-
856 gitima, sed à iudice à quo, illi delatum fuit, vel à iudice ad quem inhibitum; non reperio dubitatum in his terminis ab authoribus,

bus, an habeat locum hoc casu absolutio ad cautelam. Sed ex dictis eod. loco suprà cit. cùm pateat, quando in his casibus deuoluatur causa ad iudicem superiorem, quia etiam in dictis casibus præsumitur legitima.

Putarem, hoc sufficere ad impertiendam hanc absolutionem per ipsum iudicem, vel à quo, vel ad quem, & si tutius hoc casu esset eum simpliciter absoluere iuxtà formam Ecclesiæ, præmissa cautione.

Circà secundum, quòd appellans debet probare appellationem præcessisse sententiam censuræ, certum est, hanc probationē incumbere ipsi excommunicato, quia in dubio presumitur prò sententia. *Rota decis. 19. de appellat. in antiquis*, difficultas est, an requiratur huius rei plena probatio, vel non.

857 *Bellamera decis. 91.* loquens de *excommunicato dicente coram Auditore Rotę, habente potestatem eum absoluendi ad cautelam, se excommunicatum, quia non paruit monitioni post appellationem interpositam, prò eo quòd recusabatur dari copiam monitionis, & producat appellationem, sed non doceat excommunicationem sequutam, nisi præsumptiuè, & per vnum testem etiam non plenè probantem*, subdit, quòd *ipse salua reuerentia, putat non esse talem absoluendum ad cautelam, nam vbi textus requirit probationem, ipse intelligit de plena.* Contrarium tamen videtur probari per eandem *Rotam decis. 8. de sent. excommunic. in nouis*, vbi quod sufficiat denunciatio, imò etiam sua propria confessio. *Ricciullus* verò *cit. cap. 67. à num. 36.* distinctionis fœdere cōcordat has decisiones, vt scilicèt quando versamur in appellatione à sententia diffinitiua, procedat decis. Bellameræ, quando verò tractatur de appellatione ab interlocutoria prout est declaratoria excommunicationis, vel etiam lata ob contumaciam, vt aliàs dixi, tunc non sufficiat vnicus testis, neque iuramentum proprium, aut instrumentum denunciationis, & seù summaria probatio; sed requiratur probatio plenaria. *Praxis autem Archiepiscopalis Neapolitana cit. cap. 1. n. 6.* simpliciter asserit, quòd *quando prætenditur nullitas propter appellationem, quæ præcessit excommunicationem, est probanda appellatio ante excommunicationem non vnius testimonio, nisi eo casu, quo iudex excommunicator dicat, se non credere, appellationem præcessisse excommunicationē, sed esse paratum dare absolutionem, si ita sit, quòd post appellationē fuerit lata excommunicatio, & deinde per vnū testem satis erit probare appellationem legitimam.* Non sufficere hoc casu probare quòd

858 eod. die lata sit sententia, qua fuit appellatum, nisi etiam probetur præcessisse appellationem. *Rota apud Bellameram loco suprac. post glosam in dicto §. fin. vers. postquam*, quia in dubio præsumitur præcessisse sententiā, idem etiā obseruandum esse, si appareat, eodem momento fuisse latam sententiam, & etiam appellatum, notat *Rendina in suo prōptuario receptarum sententiarum tit. 41. n. 14.* Quia suprà dixi, quòd etiam postquam quis renunciauit appellationi si sit lata sententia censuræ, ipsa sententia sit nulla; sequitur

859 quòd vbi renuuciatum fuit appellationi, adhuc posset esse locus absolutioni ad cautelam, ita in specie. *Rota Romana apud Crescentium decis. 686. apud Riccium in collect. decis. collect. 2237. vers. & absolutio ad cautelam, Ricciullus suprac. cap. 67. nu. 31. ad fin.*

860 Adde quòd si exemptus post appellationem ab Episcopo interpositam, excommunicatus fuerit & ad cautelam absolutio petierit. Rota absolutionem impertiri illi non solet, nisi etiam aliqualiter de exemptione doceat *Rota decis. 6. de sent. excommunicat. in nouis.*

Item in §. potest eiusd. cap. venerabilibus de sent. excommun. in 6. vbi fit mentio probationis requisitæ, quando à censurato oppo-

861 nitur contrà sententiā, nullitas ex causa erroris intolletabilis ad obtinendam istam, absolutionem, sicut etiam in *cap. per tuas eod. tit. extra*, aliud non requiritur, nisi quòd error præfatus sit in sententia, *patenter expressus, & glosa in dicto §. sanè versiculo, sed ponamus*, dicit hæc verba *sed ponamus, quòd excommunicatus dixit Archiepiscopo*, quòd sententia excommunicationis à suo suffraganeo lata, est nulla, quia continet errorem intollerabilem, vt si dicat excōmunicator, quia talis noluit talem occidere, vel dedit elæmosinam tali pauperi, eum excommunicamus; excommunicator verò asserit, excommunicationem esse iustam, vtrum Archiepiscopus statim debeat excommunicatum absoluere priusquam sibi constet de nullitate sententiæ? Respondet, quòd non, sed eum absoluere potest ad cautelam.

De alijs verò casibus nullitatis, non reperitur in iure aliquid singulare, vnde in istis habet locum, quòd suprà dixi n. esse necessariam aliquam summariam, seù semiplenam probationem ipsius nullitatis, fauet *Rota decis. 7. de sententia excommunicationis in antiquis*, ibi *vbi Episcopus excommunicat, & est in possessione excommunicandi, vt quia excommunicat subiectum, nisi probetur exem-*

862 *ptio, excommunicatus, pendente lite non debet absolui*, quæ subdit, secus esse, si verteretur in dubium possessio ipsius Episcopi, quia tunc *nisi Episcopus probaret se esse in possessione, præstaretur ipsa absolutio ad cautelam.* Sic etiam vbi prætenditur nulla excōmunicatio lata contrà participantes cum communicatis in loquutione, salutatione,

863 & similibus; canonica monitione prætermissa. Quo casu est nulla ipso iure, vt post

Sa-

Sacram Congregationem, habetur per *Ricciullum cit. cap. 67. n. 33.* sufficit si ex actis appareat, non præcessisse monitionem canonicam ad hoc vt ex hoc capite possit impertiri ipsa absolutio ad cautelam. An autẽ idem dicendũ de sententia censuræ lata à
864 delegato sine canonica monitione, quòd scilicet sit nulla ipso iure; vide per *Rotam decis.* 10. *&* 23 *de sententia excommunicationis in antiquis*, vbi in vltima decis. postquam probat Rota, quòd sit ipso iure nulla, subdit collector, *sed contrarium credo.* Sic etiam dicas quãdo est nulla, quia nulla præcessit monitio vt supra suo loco dixi. Nota tamen ꝙ Praxis Archiepiscopalis Neapolitana *tit. cap. 5. num. 6. postquam ex Rota, & alijs* dixerat, *quòd petens absolutionem ad cautelam debeat summariè, & semiplenè probare nullitatem excommunicationis de quacunque nullitate tractetur, etiam exemptionis.* Subdit *ad finem numeri*, ista alia verba, vt suprà etiam dixi, *Nihilominus in praxi seruatur, quòd absque aliqua semiplena probatione nullitatis, fit ab-absolutio ad cautelam.* Vndè Praxis contraria tantum restringitur ad Rotam Romanam, & vbi illa seruatur, quam fateor esse magis conformem verbis *tex. in cap. solet, ac etiam cap. per tuas infrà mox referendis.*

Sed an pendente probatione nullitatis,
865 vel quòad effectum absolutionis ad cautelam, vel reuocationis sententiæ, talis excommunicatus, sit, & quomodo euitandus, quæritur in *in cap. solet de sentent. excommun. in* 6. Et respondet Summus Pontifex his verbis, *in secunda verò quæstione statuimus, vt is qui ad probandum admittitur, pendente probationis articulo in cæteris, quę vt actor in iudicijs attentauerit, interim euitetur. Extrà iudicium verò in officijs, & postulationibus, & electionibus, ac alijs legitimis actibus nihilominus admittatur.* Dixi *vel reuocationis sententia*, prò casu, vbi talis tantum petijt declarari nullã dictã sententiã censuræ, & nõ petijt absolutionẽ, iuxtà ea, quæ suprà dixi, & est textus in dicto *cap. per tuas extr. de sent. excõm.* ibi *in quibus casibus ad probationem eorum, etiamsi absolutionem non petat, debet admitti. Sed donec de ipsis constiterit, in alijs seruari debet, quamquam Apostolica sedes, tales etiam consueuerit absoluere ad cautelam*, in quibus verbis fundatur stilus Romanę Curiæ nunquam declarandi sententiam censuræ latã in partibus nullam, sed absoluendi ad cautelam, vt dixi suprà. & notat etiam *Riccius in collectanea decis. collect. 2237. vers. semper Rota*, quamuis à censuris in curia latis, absolutio non detur; nisi aliter de nullitate constet, vt post *Puteum decis. 41. lib. 1. ait Ricc. loco supracit. & Marius Antoninus lib. 1. var. resol. 72. ad finem*, sicuti quando sunt incursæ ob non paritionem mandati, non absoluũtur, nisi parito iudicato, vt aliàs dixi, circà quam materiam, quia nouissimè emanauit optima decisio in Rota Lun. 21. Maij 1638. coram Royas, illam refero in fine huius quæsiti. Quando verò de nullitate non constat aliquo modo, & non est locus absolutionis ad cautelam, tunc est denun-
866 ciandus, & contrà eum affigendi cedulones, nisi petat absolui, offerendo satisfactionem actualẽ, quia tũc non debent affigi dicti cędulones. Dixi, offerendo satisfactionem actualem, quia si tantum offert de futuro satisfacere, possent affigi cædulones, donec actualiter satisfaciat, quod obseruare Curiã Archiepiscopalem Neapolitanam in casibus exemplaribus, & magni momenti ad aliorum terrorem, ac etiam ipsius excommunicati maiorem confusionem, ad hoc vt abstineat in futurum à simili excessu, *post Praxim Archiepiscopalem*, testatur *Riccius 4. par. praxis in praxi cędulonum resol. 18.* allegans *textum in Clem. 1. §. & quia, de pęnis.* Qui *loco supracit. resol. 19.* concludit, quòd & si de rigore prò affixione cædulonum
867 non sit necessaria citatio partis, tamen in Curia Neapolitana, expediri citationem ad videndum se excommunicari, & affigi cædulones, quæ citatio sufficit si fiat domi, si latitet reus, vt aliàs dixi. Quid autem agendum sit quando iam affixi sunt cędulones prò censura, cuius absolutio spectat ad Summum Pontificem, & pars petit coram Ordinario, qui affixit cædulones, illos amoueri, *Idem Riccius ibid. resol.* 17. dicit, quòd passim in Curijs, & Tribunalibus Ecclesiasticis hoc casu solet mandari, quòd remoueantur cædulones; censurato concedendo terminum vnius, vel duorum mensium iuxtà facti qualitatem ad procurandam absolutionem, dummodo domi se contineat, & pręstet cautionem, quo elapso, nisi cum effectu præsentetur absolutio, iterum de nouo affigantur cædulones, intellige, qñ hoc casu nõ sit locus absolutioni ratione impedimenti, vel ad reincidentiam, vt infrà suis locis dicetur. Dixi coram Ordinario, quia ex supradictis patet, quid obseruet Auditor Rotæ, vel Cameræ Apostolicæ prò censuris latis in partibus, vel in Curia.

Dantur alij casus, in quibus datur absolutio ad cautelam, idest quando non est certum, an aliquis incurrerit excommunicationem, vel aliam censuram latam à iure, vel ab homine. De censura lata à iure, habetis exemplum apud *Marium Antoninum lib. 3. variar. resol. 18. ad finem.* Qui loquitur de excommunicatione *canonis si quis suadente*, de qua est dubium, an quis illam incurrerit, necnè. In specie, quòd quando adest in excommunicatione canonis dubium iuris, posit cadere absolutio ad cautelam, dixit

Rota

Rota decis.56.apud primum volumen consilio-
868 *rum Farinacc.* & si non declaret, à quo possit dari hoc casu talis absolutio, tamen semper intelligitur, quòd non possit dari ab alio, quàm ab eo, qui potest simpliciter absoluere, iuxtà regulam de qua sup. De censura ab homine ponit exemplum *Ricc. p. 4. praxis in praxi cadulonum resol.* 23. vbi postquam egerit de incursu excommunicationis ob lacerationem, vel deturpationē cæ-
869 dulonum, & à quo in dubio præsumatur facta, quærit vtrum dictam excommunicationem incurrat, qui id egerit calore iracundiæ, & respondet, hoc casu, tutius esse petere absolutionem ad cautelam. Alius casus ponitur à *Rendina in suo promptuario receptarū sententiarum tit.* 41. *num.* 4. vbi quærit an qui iustè impeditus comparere non potuit, & ob
870 contumaciam fuit excommunicatus, cōstito de impedimento, indigeat absolutione. Et post relatas duas opiniones contrarias DD. concludit, quòd licèt de rigore, & subtilitate iuris, talis non egeat absolutione, tamen ad hoc vt censura habeatur in maiori reuerentia, & magis timeatur, debeat absolui ad cautelam. Quando petitur talis absolutio ad cautelam, quòd non censeatur confessum delictum, habetur per R*otam decis.* 56. *suprac. nu.* 1. vbi *num.* 4. quòd non sit absolutio ad cautelam. quando absoluitur quis in forma Ecclesiæ consueta. Interdictum autem vtrum relxari etiam possit ad
871 cautelā, vide *decis. Rota* 9. *de sent. excōmun. in nouis. Genuens. in sua praxi Archiepiscopali cap.* 5. *n.* 1. Quòd talis absolutio ad cautelam quoàd forum externum fiat sine
872 aliqua sollemnitate, notant addentes ad Bellam. cit. dec. 91. qui allegant *Hostiensem in c. venientes*, §. *vltimo de testibus*, vbi quoq. reperies, quòd potest fieri etiam diebus feriatis. Quando autem talis absolutio com-
873 mittitur confessario prò vtroque foro, debet absolui coram Notario, & testibus, vel saltem coram testibus, vt absolutus possit dictā absolutionem probare, inquit *Nauarr. cap.* 27. *num.* 277. Sed rectius alij dicunt, sufficere fidem confessarij, vt dixi, cùm de absolutione vi Bullæ iubilei, quibus illic allegatis, addo *Mascardum de probationibus conclus.* 12. Quando autem talis commissio fit cum clausula *satisfacta parte*, quid debeat obseruare delegatus, infrà suo loco.

Decisio suprà mentionata 31. *Maij* 1638. *coram Royas.*

V*Acante officio Priorissæ in Monasterio de Sixera Ordinis Hierosolymitani, per obitum D. Filippa de Azlor, fuit electa D. Isabella de Pomar à maiori parte Monialium del Sguart, ad quas vt asseritur, ius eligendi Priorissam spectat, tàm ex constitutionibus Conuentus, à Celestino III. confirmatis, quàm ex consuetudine spatio annorum 300. continuata. A maiori autem parte Monialium Monasterij electa fuit D. Francisca de Molner, ad quas de iure communi, talis electio pertinet, vt firmauit Rota coram me in hac die 2. Iunij, & die 5. Decembris 1636. Quibus in decisionibus, disputato dubio super manutentione, eidem D. Franciscæ eam concessit, prò qua etiam declaratoriam, & reaggrauatoriam relaxauit contrà dictam Isabellam ob non paritionem mandati Rotalis sub diebus* 8. *Iunij, &* 18. *Octobris 1637. Rebus sic stantibus D. Francisca diem clausit extremum, & D. Isabella ob recursus factos, & non partionem mandati Rotalis, petijt absolui à censuris incursis. Et proposito dubio, an esset absoluenda? Domini affirmatiuè responderunt, quia constat de plena paritione, & obedientia debita, purgando contumaciam. cap. qua fronte extrà de appellat. cap. solet de sent. excommunic. in 6. Rota decis. 247. num. 1. par. 3. & decis. 649. in fine p. 4. recent. & in Arborea. cap. 7. Iunij 1633. coram* R. P. *D. meo Merlino. Quantum attinet ad recursus habitos, fuit paritum iuxtà formam Breuis per procuratorem ad hoc specialiter deputatum, vt docet glossa in verbo vel pacisci in cap. qui ad agendum 4. de procuratoribus in 6. cap. quod de his in fine de sent. excommunicat. Sayrus de censuris lib. 2. cap. 21. num. 14. quòd sufficit vt absolutio concedatur. dicto cap. solet, & fuit dictum coram me in hac causa die 13. Octobris 1636. Quo verò ad censuras relaxatas ob non paritionem mandati Rotalis de manutenendo* Franciscam,
874 *satis constat de paritione, ex quo D. Isabella per procuratorem ad hoc specialiter deputatū, præstat omnimodam patientiam prò illius exequutione cum cessatione à quibuscunque impedimentis, ex parte sua, præstitis. Rota decis. 319. p. 2. & decis. 614. à num. 2. p. 3. recent. Caualer. decis. 364. num. 2. & 3. & coram Buratt. decis. 17. & ibi addent. Nec obstat, quòd huiusmodi paritio non fuerit facta viuente dicta Francisca Moliner, & sic illa videatur frustratoria, cum non superfit persona, cuius fauore præstanda sit ista patientia prò manutentione; Nam cum D. Isabella vigore dicti mandati Rotalis solum teneatur pati, vt Francisca possit recuperare suam anteriorem possessionem, respectu possessionis corporalis, videtur dicendum, quòd illa hodie pareat eidem mandato, dum declarat se præstare patientiam prò exequutione mandati Rotalis, & renuciare quibuscunque impedimentis præstitis, cùm enim hodie non possit dictum mandatum exequutionem habere in personam Franciscæ propter illius obitum. Ideò Dominis visum fuit, sufficere dictam dedeclarationem, & renunciationem, vt firmatū fuit in supradictis decisionibus corā Caualerio,*

& Buratto; cùm ex ea satis constet de eiusdem animo parendi mandato Rotali, & sic dixerūt, dandam esse absolutionem D. Isabella, facta tamen obligatione de parendo mandatis Ecclesiæ, ad tex. in cap. cùm desideres, vbi glosa verbo nisi forma Ecclesiæ de sentent. excommun. notat Lapus allegat. 70. num. 6. & ibi Mandos. in addit. lit. D. & ita resolutum. D. Isabella tantum informante.

De absolutione ad reincidentiam in cōmuni.

ISta absolutio ad reincidentiā in genere, ait *Auila 2. p. cap. 7. disp. 3. dub. 14. in principio*, ita describi potest, est absolutio à cen-
875 sura, data ad certum tempus tantum, vel ad certum actum, quo tempore transacto, vel actu peracto, statim absque noua sententia, absolutus incidit in priorem censuram, sed quia vt infrà patebit, non est certum, an talis absolutus reincidat in priorem censuram. vel in nouam, rectius *Reginaldus lib. 9. num. 54.* & *Episcopus Ricciullus lib. 4. de iure personarum cap. 66. num. 9.* dum asserunt, quòd absolutio ad reincidentiam propriè dicitur illa, quæ non tollit perpetuò censuram, sed benè *ita vt sit reddditura post* certum tempus. Ex quibus verbis patet differētia, non solum inter istam absolutionem, & absolutionem simplicem, sed etiam absolutionem iuxtà formam Ecclesiæ, vel ad cautelam, cùm per istam absoluatur quis à censura, & si non dubitetur de eius iniustitia, vel validitate, tamen cum illa limitatione quòad certum actum, vel certum tempus, differt etiam ab absolutione sub conditione quia ista absolutio ad reincidentiam statim sortitur suum effectum, quòd non contingit in absolutione sub conditione, quæ non sortitur effectum, nisi purificata conditione, vt suo loco dictum fuit. Quare autem posśit dari absolutio ad reincidētiā à cēsuirs, nō autē à peccatis, dixi *sup. p. 1. recoll. 3. n. 30.*

Circa hanc materiam conueniunt *DD.* Primò, posse dari hanc absolutionem, nempè ad actum, quo deducto in effectum, vel ad tempus, quo finito, is iterum reincidat in priorem censuram, testatur de communi post *Couarruuiā Reginaldus sup. n. 54. Lauretus de Franchis in suis cōtrouers. inter Episcopos, & Regulares quæst. 14. fol. mihi 329.* Cōueniunt secundò illā posse dari à iudice
876 habente iurisdictionem ecclesiasticam, quòad forum externum, ex quo sequitur primò, quòd regulariter nō pōt dari a cōfessario etiā virtute cuiuscunque priuilegij, vel bullæ, nisi in priuilegio, vel bulla, sit expressè illi tributa talis facultas à S. Pontifice, vel de consensu iudicis. Secundò vt nedum impendi posśit ab eodē confessario de cōsensu partis solius. Ratio est manifesta, quia cùm vi huius absolutionis, quis elapso tempore debeat reincidere in eandem censur absq. noua sententia, vt infrà requiritur ad eam impertiendā eadem iurisdictio, scilicèt ecclesiastica quòad forum externum, quæ est necessaria ad illam ferendam, sed confessarius, neque pars habet ex se hanc iurisdictionē, ergò, ita *Auila loco suprac. conclus. 2. & Suarez tom. 5. disp. 7. sect. 8. nu. 23. & 24.* vbi non docet contrarium quòad cōfessarios electos virtute alicuius Bullæ, quia tantū asserit, vt infrà latius, q; quia in Bulla sēper datur facultas absoluendi ab istis cēsuris cùm clausula *satisfacta parte* (idem dicas de alia clausula, *si pars consenserit*, vt per *Guttierez allegat. 9.* & interdum *contingit, ob impotentiam pænitentis, satisfactionem ipsam non præcedere, sed solam cautionem eius, ideò tunc absolutio talis, solum est ad reincidentiam, quia si persona sic absoluta, habita posśibilitate, non satisfaciat, iterum incidet, vt declararunt Pius V. Gregorius XIII. & Sixtus V. in varijs Bullis iubilei, & referunt moderni authores, & est valdè consentaneum iuri communi, in cap. eos qui, §. idem statuimus de sentent. excommunicat. in 6.* Hactenus *Suarez.* Non autem quòd virtute ipsius Bullæ posśit confessarius absoluere sub cōditione de futuro, v. g. absoluo te, si infrà tale tempus satisfeceris, &c. aliàs reincidas, vt post alios dixi *cùm de iubileo nu. 8.* quo pacto intelligitur propositio suprà à nobis posita, scilicet non posse dari absolutionem
877 ad reincidentiam à confessario virtute Bullæ electo, aut priuilegij, nisi in Bulla, vel priuilegio illa expresśè concessa sit, & prosequuntur S. *Fausto de iubileo lib. 4. q. 103. Bossius de triplici iubilei gratia sect. 1. casu 31. sub num. 4.* & loquendo de *Bulla Cruciata* notat *Villalobos p. 1. summa, tract. 16. diff. 23. n. 2.* Quidquid *Rodriquez p. 1. summa c. 84.* postquā posuerit dictā propositionē prò regula, dicat ista verba. *Verdad es, que aunque no de licencia vn iubileo para ello; opinion es de hombres doctos, que puede absoluer de la descumunion ad reincidentiam en tiempo de iubileo, para que se pueda ganar, y esto nel fuero de la conciencia, dando o fianza, o prenda, o iurando que luego se pueda, ha da satisfazer a la parte.* Quia vel ipse supponit, non dari à Bulla, vel priuilegio facultatem absoluendi ab istis censuris ab homine cōtra aliquem nominatim latis, vel supponit dari dictam facultatē, primò casu, verū est quòd cū ab eis non posśit Episcopus absoluere simpliciter neq. posśit absoluere ad reincidentiā, iuxtà regulam suprà traditā in materia de absolutione ad cautelam, quæ à pari procedit in hac absolutione ad reincidentiam, non autē è contrario, .s. qui potest absoluere simpliciter etiā posśit absoluere ad reincidentiā vt infrà, vel supponit dari dictam facultatem, &

tunc

tunc vel supponit dari cùm dicta clausula *satisfacta parte*, & hoc casu quãdo nõ potest pœnitens satisfacere in totum, neque in partem, potest confessarius ab eo exigere cautionem saltem iuratoriam, sinon potest præstare pignoratitiã, vel fideiussoriam, & sic eum absoluere absolutè, & si secundũ *Suar. suprà relatum*; si per accidens neglexerit satis facere, reincidat in censuram, si tandem supponit dari talem facultatem ipsi confessario, sed absque clausula illa *satisfacta parte*, & tunc secundum opinionem, quam tuetur *Graffius apud S. Faustò lib. 4. de iubileo quæst. 10. ad finem*, scilicèt in similibus concessionibus subintelligi hanc clausulã, & si in eis non fiat mentio ipsius, & tetigi suprà nu. 795. Idem dicendum esset, quàm in præcedenti casu, secundum verò opinionem contrariam, de qua *S. Fausto loco supracit.* contrarium omninò affirmandum. Qua occasione, nota, quòd id, dixi sup. neque ex
878 consensu partis solius posse à confessario absq. consensu iudicis impendi absolutionẽ ad reincidentiã, intelligitur etiã stante Bulla, quæ concedat confessarijs facultatem absoluendi satisfacta parte. *Villalobos loco supracit. nu. 3.* vbi benè hoc explicat, quòd intelligatur, hoc casu non posse confessarium ex consensu partis tantũ absoluere prò 15. diebus, vel simili tempore, & antea dixit, & si non ita clarè *Rodriquez supracit. p. 1. summæ cap. 84. nu. 3.* & si inter istos authores sit discordia, in eo, an talis absolutus sic prò quindecim diebus virtute Bullæ, & cum cõ-
879 sensu partis, remaneat adsolutus in totũ, necnè, nã *Rodriquez ibid. n. 4.* id negat *contrà Guttierez, alleg. 9. & Nau.* & è contrà affirmat *Villalobos cit. num. 3.* vbi habet hæc verba. *y assi quando la parte concede que le absoluan por tanto tiempo, es necessario, nueua censura, para voluerle a descomulgar, y quando concede que absueluan desta manera, es necessario declararselo, porque no se engañe, que se supiesse, que era absolution in totũ non lo concederia.* Quæ opinio mihi magis placet, ex eo quòd cùm ad absoluendum in totum virtute Bullæ, sufficiat satisfactio partis, sufficit etiã si ipsa pars consentiat quòd absoluatur, tali modo ad hoc vt illi cẽseatur satisfactũ, & valida sit absolutio, nec quidquam obstat, quòd consensus illius fuerit limitatus, & limitata causa limitatũ producat effectũ. Nã
880 vt est regula vulgata, vtile per inutile, non vitiatur *l. certi conditio, §. quoniam, vbi glosa ff. si certum petatur l. 1. §. penul. ff. de verb. obligationibus.* Hanc opinionem etiam docet *Auila loco suprac. vers. primo sequitur*, qui *vers. sequ.* etiã subdit, ꝙ confessarius debeat partẽ admonere, nõ declarat autem, quale peccatũ cõmittat cõfessarius talis non admonẽdo partem, vt suprà, sed tantũ dicit, quòd faciat contrà intentionem partis, ex quo facilè desumi potest, quòd ad iudicandum quale peccatum committat confessarius hoc casu, recurrendũ sit non solũ ad grauitatem damni, quod infertur parti, sedetiã ad aduertentiam, & culpam, ac dolũ ipsius cõfessarij.

Conueniunt tertiò Doctores, quòd per se
881 loquendo, & ordinariè, ille iudex possit absoluere ad reincidentiam, qui censuram tulit, vel eius superior, aut successor, ita *Suarez cit. disp. 7. sect. 8. n. 24. Alterius lib. 4. disp. 10. c. 5. vers. sequitur secundò*, qui *Suar.* meritò addit ly, *per se loquẽdo, & ordinariè*, nã aliquando etiam inferior hanc absolutionẽ dare potest, vt in articulo mortis, iuxtà ea, quæ dixi *suprà p. 2. recoll. 8.* vel in casu quo quis est impeditus adire S. Pontificẽ prò censura sibi reseruata, vt infrà proximè dicetur, aut quando est necessaria similis absolutio ad ferendum testimonium, quo casu quilibet iudex ecclesiasticus, qui est competens respectu causæ, circa quam quis debet ferre testimonium, potest illum ad hũc effectum absoluere, cum reincidentia, *cap. veniens el 2. ex. de testibus Couarr. in cap. Alma mater p. 1. §. 11. n. 6. Suarez cit. sect. 8. sub num. 20.* referens *Vgolinum* dicentem, hoc esse priuilegium particulare introductum, vt lites facilius expediantur, & ideò non extendendum ad collationẽ beneficij, & alios actus. Vndè *Lauretus de Franchis in suis controuersijs inter Episcopos, & Regulares q. 14. fol. mihi 329.* quando dicit, quòd pendente causæ cognitione, si esset magnũ Fætum, & cẽsuratus, vellet viuere more Christianorum, vel quærere testes, aut scripturas prò sui defensione, solet dari absolutio ista, intellige id fieri posse ab eo, qui dictã censurã tulit, non autem à confessario, vel inferiori iudice. Addo quartum casum, quando scilicèt adest consensus partis, hoc sensu quòd
882 etiam in tali casu possit inferior iudex hoc modo absoluere ad certum tempus, quo casu, est certum, postea partem posse prorogare dictum terminum datũ à iudice, & sic non reincidere talem absolutum, nisi completo termino prorogato à parte, vt dixi sup. *n. 686.* & concordat *Villalob. p. 1. tr. 16. diffic. 23. num. 4. & seq.* quòd autem ait *Hurtado disp. 15. de excommunicatione sub n. 14.*
883 quòd qui potest absolutè absoluere potest etiam ad reincidentiam, & hoc docere, subdit *Suarez contra Auilam*. Præterquam quòd *Suarez* si rectè legatur *cit. sect. 8. num. 25.* & prosequitur *Alter. loc. suprac.* id asserit de censuris à iure non reseruatis tantum, hoc etiã pẽdet à resolutione difficultatis, de qua infrà, vtrũ absolutus ad reincidentiam, quando reincidit, illa censura, in quam reincidat, sit prima numero cẽsura lata ab eo, qui illã tulit, vel sit noua censura lata ab eo qui

cum

cum absoluerat. Confirmatur ex his, quæ dixi *supra num.* 850. de absolutione ad cautelam, ex quibus sequitur, quomodo intelligendus sit *Lauretus de Franchis quæst.* 14. *infracit.* quando affirmat, Episcopum posse absoluere Regularem excommunicatum ad reincidentiam, scilicèt in casibus, quòd ab eo possit excommunicari, &c. vt suo loco dictũ est. Ex quo etiã sequitur, vt qui põt absoluere in totum, si absoluat ad reincidẽtiam, eius absolutio teneat in totum, quia & si actus agentium non operentur vltrà intentionẽ agẽtis, *l. non omnis ff. si certũ petatur* hoc tamen intelligitur quando dictus actus iuxtà eius intentionem, gestus, potest esse validus, aliàs succedit alia regula, quòd quis præsumitur voluisse facere potius actum validũ, quàm inualidũ, fauet quod dixi sup. nu. 779. de ita absoluente ex cõsensu partis.

Conueniunt Doctores quartò, quòd ad hoc vt censeatur quis absolutus, non simpliciter, sed ad reincidentiam, debeat hoc exprimere ipse absoluens, nam sicut in dubio verba simpliciter sunt intelligenda, & non secundum quid *l. legatum ff. de legatis* 3. *ita etiam absolutio*: ita *Auila loco supracit.* Qui *ad finem citati dubij* 14. subdit, quòd sufficiat si ab eo, qui censura est irretitus, expressè pe-
884 tatur, vt absoluatur ad reincidentiam, & iudex respondeat, *ego te absoluo*, intendens absoluere ad reincidentiam, ad hoc vt talis, absolutus cẽseatur ad reincidentiam. Quod vltimũ dictũ *Auila*, cũ fundetur in intentione ipsius absoluentis, quæ non est certa, sed præsumpta ex eo, quòd responsio reguletur ab interrogatione, secundùm quam intelligi debet. *cap. inter dilectos de fide instrumentorũ, l. si defensor §. qui interrogatus, ff. de interdict. cum alijs allegatis per Bartolum in l. si quis intentione ambigua ff. de iudicijs*, ego intelligerem, nisi contrarium aliundè ex alia coniectura, posset absolutus ipse, percipere, scilicèt iudicem, simpliciter illum absoluisse.

Difficultas igitur restringitur ab authoribus in eo, an ita absolutus ad reincidentiam ab eo, qui poterat hoc modo absoluere; reincidat in illam transacto tempore, & non adimpleto eo, quod adimplere debebat, absque noua culpa, quòd est idẽ quàm, an talis reincidẽtia sit in eandẽ censurã numero, vel eandem tantum specie, & sic hæc sit noua censura, quam incurrit ob culpam, quam committit in non adimplendo, eo quod infrà terminum, prò quo fuit absolutus, non adimpleuit. Dixi *transacto tempore, & non adimpleto, &c.* quia quando dicta absolutio
885 datur prò certo tempore v.g. ad tres dies, vel quindecim dies absq. vlla alia conditione adimplenda infrà dictum tempus; conueniunt Doctores omnes supracitati, & infracitandi, absolutum reincidere absque noua culpa, & per consequens in eandem numero censuram, qui idem dicunt, quando quis ita absoluitur, tamen ad aliquos certos effectus, v.g. vt excommunicatus possit testimonium ferre, sibi conferri beneficium, &c. quia cum his casibus ex intentione absoluẽtis non datur ista absolutio vt perpetua, sed vt limitata prò certo tẽpore, & certo effectu, non est propria absolutio, sed potius quædã dispensatio, ita *Egid. Conink disp.* 14. *de censuris nu.* 215. *Layman lib.* 1. *tract.* 5. *p.* 1. *cap.* 7. *sub num.* 8. sed rectius *Alterius sup rac. cap.* 5. *vers. sed insurgit*, dixit non posse dici dispensationem, sed suspẽsionẽ ꝑ dicto tempore, vel actu, iuxtà *decis. Putei* 79. *lib.* 3. quo modo loquendi etiam vtitur *Hurtado disp.* 14. *de excommunicatione sub n* 9. In qua difficultate sic explicata, conueniunt Doctores requiri nouam culpam ad reincidendum in censuram, quando non solum datur ad certum tempus, & sub conditione, sed etiam in conditione, vel explicitè additur, vt quòd illam adimplere debeat quamprimũ, cũ cõ-
886 modè possit, vel id tacitè subintelligatur, vt in simili absolutione data prò articulo mortis, vel ratione impedimenti adeundi S. Pontificem, vel alium, ad quem spectat eiusdẽ censuræ absolutio, cùm enim hoc casu quis non reincidat, nisi quando commodè potuit adire superiorem, vel ab eo petere facultatẽ, quod supponit nouũ peccatũ mortale contrà dictum præceptũ. Clarè patet ad ipsam reincidentiam requiri nouam culpã, ita communiter omnes authores fateri, testãtur *Conink loco supracit vers. secundò potest ad finem*, & *Hurtado cit. disp* 14. *nu.* 10. & *Bonacina disp.* 1. *de censuris q.* 3. *p.* 3. *num.* 16. Et discordant tantum eo casu, quo datur talis absolutio ad certum tempus, sub conditione tamen aliquid faciendi intrà illud, quo transacto, & non impleta conditione, rursus incidat in excommunicationem, vel aliam
887 censurã, v.g. qñ dicitur *Absoluo te ab excõmunicatione, &c. ad* 15. *dies, ita vt si intrà eos, nõ soluas, vel non satisfacias, reincidas in eã*, vel quod est idẽ, *absoluo te ab excommunicatione; ita tamen vt nisi intrà quindecim dies nõ solueris, vel satisfeceris, reincidas in eam*, & quæritur an hoc casu & si transacto illo termino, non potuit taliter absolutus soluere, satisfacere, se presentare coram iudice, impeditus iustã ex causa, & absque sua culpa, adhuc reincidat in censuram; Nam *Suarez citata disp.* 7. *sect.* 8. *num.* 23. *Filliucius tract.* 11. *cap.* 10. *q.* 4. *Alterius cit. c.* 5. *ad finem*, aliqui etiã numerant inter citatos *Bonacinam disp.* 1. *de censuris q.* 3. *p.* 3. *n.* 11. qui tamen in codice meo clarè id nõ dicit, quia & si cõfundat primũ casũ, de quo sup. *n.* 116. cũ isto, tñ prò sua opinione citat *Auil. & Henr.* qui docent con-

cõtrariam sententiã) *& Hurtado cit. disp. 14. de excommunicatione num. 12.* putant ad talẽ reincidentiam non requiri nouam culpam eo quòd per dictam absolutionem tantum fuit suspensa censura pro dicto tempore sub ea conditione, quo tempore cessante, & cõditione non adimpleta, dicunt ipsi, statim talis absq. alia culpa noua reincidit in eandem censuram numero, qua erat antea irretitus. Cõtrariũ autẽ, & ni fallor probabilius est ꝙ docent *Nau. cap. 27. num. 277. Henriquez lib. 13. cap. 29. Auila p. 2. cap. 7. disp. 3. dub. 14. vers. petis.* Qui refert etiam pro hac sententia *Cordubã, Rodriquez, & Bannes,* item *Egidius Conink disp. 14. de censuris n. 216.* qui hanc opinionem dicit, longè veriorem *Reginald. lib. 9. num. 54. Layman lib. 1. tract. 5. p. 1. cap. 7. ad finem,* vbi tangit rationem conuincentem aduersarios, qui concedunt esse necessariam nouam culpam, vbi expressè, & tacitè datur ista absolutio ad reincidentiã, cũ conditione, vt quàm primũ censuratus si cõmodè adimpleat, & negant, quando datur cum conditione, quam nisi absolutus intrà præfixum tempus adimpleuerit, illo transacto reincidat, cùm hi casus in re non differant, quia etiam hoc vltimo casu, subintelligi debeat ly *si commodè poterit,* vt benè tangit *Villalob.* verbis infrà referendis. Hæc autem sunt verba *Layman. Secundò datur absolutio, eaq. propriè dicta ad reincidentiã cũ certa conditione, quam nisi absolutus, intra præfixũ tempus, vel quàm primũ cõmodè potest adimpleat, v. g. Ordinario se sistat, aut parti læsæ realiter satisfaciat, in eandem, vel potius simile censurã denuo incidat. Dixi (vel potius similem) Nam si propriè loquendum sit, censura illa, in quam quis reincidit, non est eadem numero cum illa, quæ per veram absolutionem prius sublata fuerat, quamuis similis equiualens, vt moraliter ead. iudicetur, sicut annotauit Sanchez lib. 2. moral. cap. 13. num. 23. quamobrem nouum etiam contumacia peccatum requirit, nouam itẽ iudicis, aut legislatoris sententiam latam, nisi tale quid absolutus præstiterit, ad quod iure obligatur Quare si idipsum absque sua culpa intermiserit, aut distulerit, re ipsa in excommunicationem non incidit Auila, &c.* Dicit hanc opinionem probabilem, eodem modo sicut contrariam *Villalobos p. 1. summa tric. 16. difficult. 23. num. 6.* Qui respondet difficultati, his verbis, *Suarez dize que le parece que si, que para esto no es menester culpa de nueuo, ni nueua contumacia. Como quando se haze la absolucione para algun atto, porque a quella moralmente ablando, es la mesma, y haunque esta sẽtencia es probable, me parece, que tãbien lo es la contraria, y que aqui no es la mesma, como en este otro caso, que a quel termino se le da para que satisfaga, y no pudiendo hazerlo, no esta obligado a esso.*

Stante ista sententia, sequitur primò, quòd talis absolutio, ad reincidentiam, censuram iam incursam simpliciter tollit, & absoluẽs
888 nouam imponat sub conditione, &c. vt indicat *Layman* verbis suprà relatis ibi *Nouam item iudicis, aut legislatoris sententiam latam, &c.* & supponunt alij docentes non incurri eandem numero censuram, sed benè eandem in specie, quæ est ratio, quare nemo possit hoc modo absoluere, nisi qui habent etiam iurisdictionem, censuram illam a qua absoluit, ferendi. Quid quid cõtrarium dicat *Hurtado loco supracit. num. 14.* qui hanc reincidentiam putat non fieri ab absoluente, sed tantum à primo excommunicante, & proinde ꝙ qui põt simpliciter à dicta censura absoluere, possit etiã absoluere ad reincidentiam, vt suprà dixi. Si enim requiritur noua culpa ad reincidendum, & sic noua contumacia ergo etiam requiritur noua sententia, quæ cum absolutione feratur, vt benè *Conink loco supracit. n. 217.* An autẽ hinc subinferatur quod dicit *Auila cit. dub. 14. vers. 3. requiritur,* nempè quòd qui potest aliàs excommunicare, si per aliquod priuilegium absoluat ab aliqua excommunicatione reseruata Papæ, tunc taliter abso-
889 lutus si reincidat cum noua culpa, non reincidet in excommunicationem reseruatam Papæ, sed ipsi absoluenti, dans exemplũ de Episcopo, vel eius Vicario generali, vi Bullæ Cruciatæ. (Sic etiam dici potest de Bulla Iubilæi) absoluente ab excommunicatione ob percussionem clerici ad reincidentiam, nisi satisfecerit intrà certum tempus. Apud me nõ est omnino certũ, quia cũ hoc casu non absoluat vt Episcopus, seu Vicarius generalis, sed vt delegatus S. Pontificis, sic etiam ita absoluendo nomine ipsis S. Pontificis videtur nouam imponere excommunicationem, & sicut non est absurdum quòd quis eam ferendo ex se, censurã possit alteri illam reseruare, vt dixi suprà, ita erit valdè conforme rationi, quod quando Episcopus, vel Vicarius imponit nouam excommunicationem absoluendo ad reincidentiã censuram reseruatam S. Pontifici, illam ponat tanquam eidem reseruatam, præterquam, quòd non potest Episcopus facere, quòd excommunicatio ob clerici percussionem de iure reseruatam S. Pontifici, sit illi non reseruata, & si illi detur arbitrium iudicandi, quando sit atrox, vel non, & sic possit ipse ab ea absoluere, vel non, sed remittendus ad Summum Pontificem, vt suo loco dicetur. Quòd enim quando à *S.* Pontifice est concessa Episcopo facultas absoluendi ad reincidentiã in casu sibi reseruato, in casu reincidentiæ, remaneat ille casus etiã Papalis, supponit prò certo *Marius Antoninus lib. 1. variar. cap. 74.* & tantum quærit an dicta concessio expirauerit in prima absolutione, sic data, vel etiam morte Papæ

concedentis, & an credendum sit Episcopo attestanti, habere hanc facultatem a Summo Pontifice.

Sequitur secundò, iuxtà hanc sententiam, excommunicatum, qui non soluit debitũ, & absolutus fuit ad reincidentiam à iudice, quoquo modo ex duobus suprà explicatis, nempè vel *vsquequo commodè poterit*, vel *nisi*
890 *infrà mensem, &c.* si pars consentiat prorogando terminum, non solum talem non peccare non soluendo, sed etiam neq. reincidere in excommunicationem, cùm vt supdixi, hæc reincidentia non potest fieri absq. noua culpa. quidquid cõtrarium dicat *Hurtado loco supracit. num.* 15.

Sequitur tertiò, *ex eodem Conink cit. num.* 217. Quòd & si Summus Pontifex de abso-
891 luta potestate possit ita aliquem liberare ab excommunicatione, vt nisi intrà mensem satisfecerit, iterum incipiat ea ligari sine vllo peccato nouo, non poterit tamen hoc Episcopus, vel alius inferior Prælatus, ratio est manifesta, quia solus Summus Põtifex potest suspendere excommunicationẽ, non autem alij inferiores Prælati.

Sed an id quod dicitur suprà, scilicèt ad reincidendum in censuram requiri nouam culpam; procedat solumodo quoad forum externum. Respondetur procedere quoad forum internum tantum, ita *Auila loco supracit*, vndè si sciatur talem, fuisse absolutum per mensem, & quòd ob impotentiam, transacto mense non satisfecerit, teneatur coram ijs, qui nesciunt id contingisse, se gerere tanquam excommunicatum, etiam si denuò nõ fuissent affixi cædulones, estq; id, quod dixit *Lauret. de Franc. in suis controuersijs inter Episcopos, & Regulares q.* 15. *fol. mihi* 330. ad hoc vt taliter absolutus reniucidat, non esse necessariam neque declaratoriam, neque monitionem, quæ & si vera sint in Thearica, tamen in praxi crederem præfatum non teneri se gerere prò excommunicato, donec iterum affigantur cædulones, maximè quando excommunicatio, à qua fuit ita absolutus, fnit lata ad instantiam partis, cùm interim possit præsumere partem consentire in prorogatione ipsius termini, iuxtà ea, quæ dixi *sup. n.* 690.

De Absolutione ad reincidentia in particulari, scilicèt ratione impedimenti.

Est prima difficultas, an publicè ligatus quacunque censura reseruata, & legitimè impeditus, ne Papam adeat prò absolutione, possit à suo Episcopo absolui. Dixi primò, *publicè ligatus*, quia hæc absolutio propriè pertinet ad forũ externum, *Megalius par.* 3. *lib.* 1. *c.* 7. *n.* 18. sicut quando est occulta censura, Episcopus potest ab ea absoluere, vt *S.C.Trid. sess.* 24. *c.* 6. ꝙ spectat quoad forũ cõscientiæ. Dixi secundò à quacunq. censura, quia quod hoc casu possit absoluere Episcopus, quando agitur de excommunicatione incursa ob percussionem clerici, non est dubium apud Doctores, ob textum apertũ *cap. ea noscitur*, & *cap. quamuis ex de sententia excommunicationis*. Vnde punctus difficultatis restringitur in alijs censuris, an ab eis quando sunt publicæ, & Pontifici reseruatæ, Episcopus possit absoluere ratione impedimenti. Nam *Abbas sibi contrarius in dicto cap. quamuis Cardinalis, Ancharanus, Innocentius*, & alij Canonistæ, docent, hoc solũ concedi prò dicta excommunicatione *canonis si quis suadente*, ob frequentiam delicti.
892 Hoc tñ non obstante, sit. Cõclusio, ligatus quacunque publica censura Pontifici reseruata, si legitimè impeditus est adire Papam potest ratione impedimenti absolui ab Episcopo. Probatur primò ratione quia etiam in alijs censuris Papalibus, militat eadem ratio, ob quam conceditur respectu excommunicationis *canonis, si quis suadente*, s. quòd prò dilatione pænitentiæ immineat periculum animabus. Probatur secundò authoritate *in cap. eos qui, de sent. excommun. in* 6. vbi exprrssè supponitur, licere Episcopo sic impedito à quacunq. excõmunicatinne reseruata, siuè canonis, siuè hominis absoluere quia ibi decernitur, vt si cessante impedimẽto illo, quamprimũ non se præsentauerit Papæ, in eandem excommunicationem reincidat; Confirmatur, quia impedimentum æquiparatur articulo mortis; Hanc conclusionem per hunc textum probat *Glosa ibi Archidiaconus, & Dominicus num.* 5. *Abbas in cap. de cætero num.* 1. *de sent. excommunic. Felinus in c. quamuis in princ. eod. tit. Soccinus in cap. officij, nu.* 93. *eod. tit. Angelus absolut.* 3. *num.* 7. *Tabiena excomm.* 5. *num.* 46. *casu* 1. *Armilla ibid. num.* 39. *Nauarr. cap.* 27. *nu.* 89. *ad primum Rodriquez p.* 1. *summa cap.* 83. *Suarez tom.* 4. *disp.* 30. *sect.* 3. *nu.* 3. testatur de communi, *Layman lib.* 1. *tract.* 5. *p.* 2. *cap.* 6. *num.* 5. *ConinK disp.* 14. *n.* 241. *Hurtado de excommunic. disp.* 15. *num.* 10. non solum esse communem, sed etiam probabiliorem, testatur *Floronus de casibus reseruatis, Pauentia p.* 1. *cas.* 57. *sub num.* 2. in specie de absolutione incursa ob publicum duellum, post alios *Squillantes de priuilegijs clericorũ n.* 177. *Megalius p.* 3. *lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 16. & alij magis communiter, & si *Megalius* dubitet de nostra sententia, quia putat in eodem tex. esse sermonem de absolutione excommunicationis ob percussionem clerici, sicut dubitat quoque *Sanchez lib.* 2. *moral. c.* 13. *n.* 17. *& seq.* quod antea etiã putauerat *Vgolinus de censuris reseruatis p.* 3. *vers. nisi in mortis articulo*, accedit nostræ conclusioni *Duard. lib.* 3. *in Bullam Cenæ cap.* 2. *num.* 4.

Am-

Ampliatur conclusio primò, etiã ad absolutionem casuum contentor in Bulla Cenæ, contra *Siluestr. & Cordub.* docent *Vgolinus, & Duard. locis supracit. Alterius lib. 5. disp. 22. cap. 2. Sanchez lib. 2. summæ moralis c. 13. nu. 36. Coriolanus, & alij apud Bonac. t. 3. disp. 1. q. 22. p. 2. num. 22.* & si ipse probabiliorẽ dicat contrariam sententiam esse, quomodo loquendi, patet, nostram ampliationem habere prò probabili.

Ampliatur secundò etiam ad absolutionem hæresis, quia & si regulariter illa ita restrictissimè sit reseruata, vt nunquã cẽseatur comprehensa in generali concessione facultatis absoluendi, vt *per Sot. in 4. dist. 22. q. 2. art. 3. in fine, Sanch. lib. 2. summæ c. 13. in fine, Vgolinus, & Duardus sup.* hæc tamen regula procedit cùm conceditur facultas absoluta absoluendi simpliciter, non verò vbi conceditur facultas absoluendi ad reincidentiã, vt hoc casu, quo absolutus tenetur se præsentare qñ cõmodè potuerit, Pontifici; aliàs reincidit in eandem excommunicationem. vt dixi sup. Probatur assumptum, quia in cõ-
893 cessiione facta per *S. Concil. Trid.* Omnibus Sacerdotibus in articulo mortis non exprimitur casus hæresis, & tamen non est, qui neget, ibi comprehendi, cum sit concessio facultatis absoluendi ad reincidentiam; si Si igitur allata ratio in alijs reseruatis, militat, etiam in absolutione ab heresi, scilicèt periculum animarum, &c. Ergo debet eadẽ esse dispositio ita *Duard. quẽ allegauit tr.* de iubilæo *p. 2. sub n. 43.* latius egi sup. p. 2. huius tr. recoll. 4. n. 54. Nota ꝙ *Sanchez p. 2. summæ moral. c. 13. ad finẽ*, qui negat hãc authoritatẽ Episcopo, subdit nullũ superesse remedium impedito hoc casu, nisi vt ad inquisitores cõfugiat vel ad S. Põtificẽ. An autẽ inquisitores habeãt hanc facultatẽ dixi *sup. p. 2. recol. 9. n. 46* & dicã etiã infrà, videte *Bonac. t. 3. disp. 3. q. 22. p. 2. Dian. p. 1. tr. 5. & p. 4. tr. 4. recol. 242.*

Ampliatur tertiò, etiam vbi expressè re-
894 seruatio fiat, tãtũ excepto articulo mortis, quia hunc casum DD. extendunt etiam ad casum nostrum impotentiæ adeundi superiorem, vt constat *ex cap. 15. qui de sent. excõmun.* & hoc non sinè ratione, quia videlicèt in longo tempore moraliter est periculum mortis, vt benè *Suarez, & alij, quos sequitur Bonacina, disp. 1. de censuris q. 3. p. 2. n. 4. vers. Additq.* contrà *Siluestrum & Cordub. quos sequi videtur Megal. p. 3. lib. 1. cap. 7. num. 22.*

Ampliatur quartò vt non solùm hoc casu possint absoluere Episcopi, vel alij Prælati habentes iurisdictionem quasi Episcopalem, sed etiam eorum Vicarij generales, vt etiam per *supracit. authores*, quòd est verum, vt ibid. docent *citati DD.* quando in eorum Vicariorum cõmissione, est expressa aliqua facultas requirens specia-le mandatum cum clausula, & omnia faciendi, quæ per nos possumus, &c. *Megal. in specie dicto cap. 7. num. 18. in fine. Duardus lib. 3. in Bulla §. 2. q. 17. Bonac. tom. 3. disp. 1. q. 22. p. 2. num. 25.* qui probabiliter putat ibi *vers. quòd verò* Vicariũ generalẽ id etiã posse ex vi cõmissionis generalis. Hæc conclusio sic
895 ampliata limitatur, vbi impediti, Papã adire, nequeant etiam adire proprium Prælatum, vel eius Vicarium, Generalem, quia nõ possunt absolui à proprio sacerdote, seù parrocho, quia hoc eis non licet: ratio est manifesta, nã Sacri Canones, & Conc. Trid. hanc facultatem soli Episcopo tribuunt, ad quos si facilis non sit aditus, est omninò per accidens, *cap. de cætero, & c. quamuis de sent. excomm.*, id enim quod est per accidens non habetur in consideratione, *Glosa in l. si pecuniam, verbo steterit ff. de cond. causa data, & non sequuta.* Confirmatur, quia inferiores Sacerdotes nihil possunt extrà articulum mortis, maximè pro casibus reseruatis in de-
896 creto *Clementis VIII.* de quibus propriè est sermo in dicto Decreto, non autem de Episcpois, & Prælatis vt aliàs dictum est. Hanc limitationem videtur docere *Glosa in d. cap. de cætero, verbo licet, vbi Abbas num. 1. Mar. Socc. in cap. officij num. 29. & 92. de sent. excomm. Nauarr. cap. 27. num. 89. ad septimum Cordub. q. 18. summæ Syrus lib. 3. cap. 28. num. 37 Vgolinus de censuris reseruatis p. 3. cap. 2. §. 4. vers. verum, Reginaldus lib. 9. praxis num 2. in fine, Duardus lib. 3. in bulla cænæ §. 2. q. 8. num. 53. Molina tract. 3. disp. 64. num. 6 Sanchez lib. 2. summa cap. 13. in fine*, & sic
897 est communis opinio. Contraria autem sententia non est omninò improbabilis, quam docet *Glosa finalis in cap. nuper de sent. excomm. & sequuntur ibi Innoc. & Abbas nu. 6. Angelus verbo absolutio 3. num. 17. Siluest. excommunicatio* 8. *Et Henriquez lib. 6. c. 10. num. 1. & 4. Suarez tom. 4. disp. 30. sect. 2 nu. 8. ver. & ideo addidi, Hieronymus Llamas par. 4. sua summa cap. 1. §. 1. & 2.* fauet *Rodriq. 1. par. summa c. 83. conclus. 10. Adamus Tannerus tom. 4. disp. 69. dub. 6. n. 22.* & *Dian. t. 5. tract. 14. resol. 58.* Qui etiã docent, ꝙ deficiẽte Parrocho, hoc casu possit absoluere quilibet cõfessarius expositus, quæ opinio potest defendẽdi, nõ obstante decreto Clem. VIII. in quo se fundat *Duardus loco suprac.* vbi putat, limitationem esse veram inspecto iure communi, & tantum obstare dictum De-
898 cretum. Nam respondetur primò, dictũ decretum non loqui de omnibus censuris, sed de quibusdam tantum, nempè quoad casus bullæ cenæ, clarè, vel dubiè ibidem contentos, & casus Episcopis reseruatos, & alijs, prout dicit *Bonac. dicto puncto 2. n. 4. in*
899 *fine.* Secundò, & fortius respondetur, ibi prohibitionẽ esse positam, non respectu pro-

priorum sacerdotum, sed confessariorum illorum, siuè sint sæculares, vel regulares, qui prætextu priuilegiorum à Summis Pōtificibus concessorum, absoluere prætendunt, quorum appellatione non veniunt Parrochi, qui à iure communi ordinariam habent facultatem circà proprios subditos, & cum tale decretū, seù prohibitio sit quòad certas personas, non est extendendum ad alias, maximè diuersi generis, prout sunt priuilegiati, qui delegatam habent iurisdictionem, & non ordinariā sicut Parrochi.

Quæres primò, an si hoc casu, quis possit
900 scribere, vel nuntium mittere ad Summū Pontificem, ad hoc teneatur, & interim non posit absolui à suo Episcopo, prout suprà. Plerique Doctores respondent affirmatiuè, hoc scilicèt casu posse etiam absolui à suo Episcopo, asserendo prò regula, quòd is, qui non potest ire, neque teneatur scribere, vel mittere, ita *Nauarr. cap. 27. num. 9. Vgolinus, Enriquez, & Sairus, quos probant Sanchez dicto cap. 16. num. 14. Auila de censuris p. 2. c. 7. disp. 1. dub. 6. vers. 2. nota Megalius cit. cap. 7. num. 21. in fine. Duardus lib. 3. in bulla cena §. 2. q. 8. num. 2. Barbos. de offic. & potest. Episcopi allegat 41. num. 7. Hurtado disp. 15. de de excommun. num.* 10. sufficit enim si personaliter non possit ire, ita *Bonacina disp. 2. de censuris in particulari q. 3. p. 6. §. 5. n. 10 ad finē, Diana p. 4. suarum resolut. moral. tr. 4. resolut. 58. Vega p. 1. summa tit. de la absolucion casu* 58. Quæ sententia, & si vera sit in theorica, tamen contrarium obseruatur in praxi, maximè cum non vrgeat etiam aliqua causa, quæ constituat periculum in mora, ratione Eucharistiæ sumendæ, vel missā celebrandi, officium exercendi, &c. Videmus enim semper, occurrente simili casu, scribi Prælato, vel Pœnitentiariæ, & ab eis facultatem expectare. Ratio huius praxis, secundum me est, quia semper quando quis absoluitur ad reincidentiā, pròut datur absolutio ratione impedimenti nō perpetui, absoluendus vbi cōmodè poterit adire habentē facultatē super censurā, à qua sic fuit absolutus, etiam tenetur per se, vel per aliū, nempè confessarium, vel per scripturam petere absolutionem simplicem, & absolutā, ideò tutius est, ne multiplicentur entia sinè necessitate, vt nunc compareat, vel scribat; tangit post *Sanchez*, & si loquatur in alio casu, scilicèt absolutionis in articulo mortis, *Bonacina disp. 1. de censuris q. 3. puncto 3. n. 5.* & in proprijs terminis loquendo *ibidem puncto 2. num.* 4. ibi *ego verò, existimo non esse credibile, Papam velle ab Episcopo absolutionem impendi, quando patet recursus ad Sedem Apostolicam.*

Quæres secundò, an omninò verum sit, quòd dictum est ab aliquibus, nempè vt quando non potest adiri Papa, sit adeundus Legatus Summi Pontificis à latere, & non Episcopus, Affirmat *Nau. loc. supracit.*
901 *ad* 4 qui idem videtur asserere de Nuncio Apostolico, *cons. 45. de sent. excomm.* Sed hoc vltimū non est verum, nisi intelligatur de Nuncio cum potestate Legati à latere, qualis hodie est Nuncius Apostolicus Hispaniæ, Galliæ, & simil. Eiusdem opinionis affirmatiuæ sunt, *Corduba, & Suarez, quos sequitur Conink disp. 14. num.* 242. qui testatur de probabiliori. Accedunt *Bonacina dicto puncto 2. num.* 4. Sed & contrarium nō puto omnino improbabile, quod docet alij, quia in iure id non reperitur, *Naldus verbo legatus n. 1. post Gambarū ab eo cit.* & si in aliquibus censuris tribuat talem facultatem ipsi Legato. *Homob. de casibus reseruatis p. 1. tit. de absolut. casuum reseruatorum obseruat. 6. casu 2. vers. limitari.* Qui putat, Legatis
902 non esse concessam facultatē in simili materia, nisi tantum absoluendi ab excommunicatione lata, *in canone, si quis suadente,* vnde si aliunde non habeat dictam facultatem specialem expressam in suis priuilegiis, non potest id præstare: ita *Sayrus de censuris cap. 19. num. 10. Duardus loc. suprac. n. 36. Megal. 3. par. lib. 1. cap. 7. num. 4. Vgolinus de censuris reseruatis par. 2. vers. aut, & §. 2. num. 3. & post Henriquez docet Auila p. 2. cap. 7. disp. 1 dub. 6.* Testatur hanc opinionem esse probabilem, & si fateatur contrariam tutionem, *Layman cit. cap. 6. num. 6. vers. contrarium ad finem,* qui subdit ex *Nau. lib. 1. consil. 1. q. 14 de constitut.* quòd in hoc spectanda est consuetudo locorum, nam Episcopi in regionibus Romæ remotioribus, in quibus nullus adest Legatus Sedis Apostolicæ, præscripsisse possunt absoluendi à quibusdam casibus freqenter contingentibus, v.g. notoria clerici percussione, hæresis, &c. sine onere, quod imponi debeat comparendi coram Romano Pontifice, vel eius delegato. *Hurtado loc. suprac. n.* 11. non solum est huius opinionis, sed etiam subdit, contrarium, dici absque fundamento, cum in dicto *c. quamuis*, sit tantum sermo de Pontifice.

Dixi *nisi aliunde habeat specialem facultatē,* nam tunc certum est, posse, non vti Legatū, sed vti delegatum, absoluere; an autem habeat talem concessionem, standum est suo dicto, vt per *Nauar. dicto cons.* 45. hoc enim casu non agitur de preiudicio alterius. Vide etiā *Marium Antoninum lib. 1. resol.* 74.

Sed an hoc casu, si reperiatur aliquis ha-
903 bens ex priuilegio facultatem absoluendi à censuris reseruatis, teneatur ne censuratus ipsum priuilegiatum adire, vel potest immediatè ad Episcopum recurrere? *Bonac. post* Nauar. *Cordubam, & Conink locis supracitatis,* videtur docere, quòd talis non possi

possi

possit adire priuilegiatum, equiparando hoc casu priuilegiatum, & Legatum, sed debeat recurrere ad Episcopum; Idem docet *Megal. p.3. lib.1. cap.7. n.19.* omnesq. alij supracitati prosequūtur cōmuniter, scilicèt *Auila, Duardus, & Filliucius*, & quidem conclusio procedit absque difficultate in his priuilegiatis, qui habent priuilegium absoluendi à censuris priuatiuè quòad Episcopos, quales sunt Regulares, qui à quibusdam censuris Summo Pontifici reseruatis, possunt absoluere à quibus nō possunt Episcopi iuxta ea, quæ dicta sunt suprà, *in 2.p. tr. recoll.* 10. Et fallit in his, qui habēt talē facultatē, nō priuatiuè, sed cōmulatiuè quòad Episcopos, quia tūc cēsurati nō tenerētur eos adire, sed eorū arbitrio remittitur, si velint eos adire, vel Episcopū; intellige quando habent facultatē expressam circà omnes censuras Summo Pontifici reseruatas, etiam quòad forum externum, de quo hic loquimur, vel in illa particulari censura, qua pœnitens est alligatus,
904 & sic est diuersa ratio de dispēsatione votorum, quia cum hæc facultas reperiatur concessa respectu eorum votorum, in quibus Episcopi possunt dispensare, vel ea commutare, non censetur Regularibus concessa commutare reseruata Sum. Pont. quæ possunt etiam Episcopi commutare ratione solius impedimenti, vt dixi, *cum de iubilao p.2.* est etiam alia differentia hoc casu quādo quis absoluitur ab Episcopo, vel à priuilegiatis, quia Episcopi absoluent ad reincidentiam, & sic transacto impedimento absolutus tenetur iterum à superiori petere absolutionem; priuilegiati verò absoluunt absolutè, absque hoc onere, sicut de absolutione data prò articulo mortis, dictum est suo loco, esse consilium prò his, qui habent censuras, potius confiteri Regularibus priuilegiatis. Sed audias *Layman ad finem numeri 6. supracit. post Nauar. cons. 11. de priuilegijs in 2. editione*, quòd *licèt occurrentibus, his casibus, tutius sit vt Episcopi ad alios priuilegiatos, puta Regulares Mēdicātes, eiusmodi excōmunicatos mittant pro absolutione, tamen difficilè id videri potest aliquibus, si in huiusmodi frequentibus casibus proprios subditos ad alios è diœcesi, vel extrà remittere debeant; tāquā qui maiores ipsi absoluendi facultatē habeant* præsupponit in hoc casu Episcopū nō solū per se, sed per aliū, posse dare hāc absolutionem, vt expressè docet *Bonac. 3. disp. 2. q.3. §. fin. nu.20.* absolutus autem à Regularibus priuilegiatis, vt delegatis ab Episcopo, nisi etiā absoluant isti vi suorū priuilegiorum, non remaneret deobligatus à comparitione coram Summo Pontifice.

Quæres tertiò quando quis dicatur impe-
905 ditus, vt possit absolui ab Episcopo. Resp. id euenire, quoties impedimentū est iustum, & legitimum, quòd cùm à lege non sit expressū difinitio remittitur arbitrio Episcopi, vel Vicarij generalis, vel alterius docti viri, vt benè *Megal. loco supracit. num. 21. in principio*, si autem vis scire casus particulares, dicas, idem esse in hac materia iustum, & legitimum impedimentum, quod iudicatur in absolutione excommunicati ob clerici percussionem, de qua in propria recollectione infrà agemus, vide prò nunc loquentem in terminis nostris. *Hurtado de excommunicatione disp. 15. num. 10. & Floronum de casibus reseruatis Fauen. p.1. cap. 4. §.7.* qui applicat & explicat dicta impedimenta prò casu nostro, sed breuiter *Bonacina tom 3. disp. 1. q.41. q.22. p.2. num. 23.* hoc casu impedimentum legitimum adesse quoties absolutè, aut sinè graui suo, vel aliorum damno, seù periculo, Romam adire non potest, & probabiliter timet, huiusmodi impedimentū diuturnum fore, allegans bonos authores.

Quæres quartò, an respectu censurarum
906 reseruatarū, Episcopis etiam liceat Parrochis, vel alijs, qui Parrochi locum tenent absoluere impeditos, adire ipsos Episcopos, vel eorum Vicarios generales, aut potestatē ab ipsis habentes; *Enriquez lib. 13. cap. 27. n. 4. & Llamas p.1. summa c.1. §. 2.* probabiliter affirmāt, quia viget eadē ratio, quæ in reseruatione facta Summ. Pont. Contrarium tamen docent *Suarez. & alij suprac.* conciliarem autem has duas opiniones, hac distinctione, vel loquimur de absolutione quòad forum conscientiæ, vel quòad forū fori primo casu procedit prima opinio, non autem secundo casu, & sic intelligas *Rodriquez p.1. summa, vbi c.83. conclus.3.* dum docent quòd qn̄ *lo nominatim descomulgados estuuiere en alguna parte tan appartados, que moralmēte hablando por entonces no pueden recurrir a aquellos, a los quales pertenece segun derecho la absolucion, pueden ser absueltos da los confessores, teniendo autoritad para absoluer de semeiantes descomuniones*, quòd probat primò, *porche en este caso se presume, que los iuzes y las partes lo approuan*, & postea confirmat ex doctrina suprà à nobis tradita, quòd scilicèt impeditus ādire Summum Pontificem, potest eodem modo ad reincidentiam absolui ab Episcopo à qualibet excommunicatione; *& concl seq.* post *Nau.* docet, quòd *el descomulgado por el maestro scuola de Salamāca por razon de algunas deudas, se no puede cōparecer dētro del termino prefisso, por estar muy lexo, el remedio que tiene, es accuder al Obispo, o su Vicario, que le absolua, paraque no muera descomulgado, promettiendo &c.* Qnem Rodriquez sequitur, & transcribit *Vega p.1. sua summa tit. de la absolucion casu 37.* ex eo n. quòd primo casu loquatur de confessario habente authoritatem, & secundo casu de

Episcopo, necesse est illum explicare, vt primo casu loquatur de absolutione quoad forum conscientiæ, secundo verò casu, de absolutione quoàd forum externū. Ex qua doctrina etiam infertur, quòd sicut Episcopus absoluit impeditos adire Summū Pontificem, cui est reseruata censura, ita possit absoluere impeditos adire alium Episcopū, cui sit reseruata cēsura, *Nau. cons. 49. de sent. excom.* & alij quos citaui suprà.

907 Tandem, quòd Episcopus, si incidat in cēsuras, & casus Summ. Pont. reseruatos, ac etiam impeditus sit adire Summum Pontificem, possit Vicario generali, vel alteri cōmittere, vt se ipsum absoluat, dixit noster *Duardus dicto lib. 3. in Bullam cenæ* §. 2. q. 9. *in fine*, vbi hoc verum putat cum limitatione, nisi esset denunciatus excommunicatus ob publicam clerici percussionem, quia tunc cùm non sit toleratus, esset à iurisdictione suspensus, & propterea non posset alteri cōmittere dictam facultatē exercendi iurisdictionē, vel administrandi sacram pœnitentiæ *Bonacina disp. 2. de censuris q. 2. p. 5. n. 5.* & infrà latius *recoll. seq.*

Modum, quem seruare debet Episcopus in absolutione hoc casu danda, inuenitur in supracitatis iuribus, nempè vt quādo impedimentū non est perpetuū, promittant,

908 ita absoluti, ꝙ cessāte dicto impedimēto, se quā primū procuraturos ab eo, cui cēsura est reseruata absolutionē, & sic absoluuntur ad reincidentiā, eo modo, quo *quæsito proximo præcedenti* explicatū fuit. Inter impeditos perpetuò, esse pueros, concedunt omnes authores & notat *Floronus cit.* §. 7. n. 7. qui subdit *n.* 8. quòd ita absolutus ob morbum perpetuum, & incurabilem, si postea miraculosè conualescat, non teneatur Romā petere, & notat *Bonac. disp. 2. de censuris in specie q. 3. p. 6.* §. 1. *n.* 17. loquendo in terminis excōmunicationis canonis, si quis suadente. &c.

De absolutione à censuris ab homine quòad forum conscientiæ.

SVprà *p. 2. huius nostri tractatus recoll. 9. ad fin.*, latè explicaui quid significetur

909 per clausulam illam, *vt absoluas quòad forum conscientiæ*, & de eiusdem effectu, sicut etiam egi in *tract. de iubileo p. 2. num. 56. in editione Neapolitana*, & postea reperi confirmata, quæ ibi dixi; per *Ricciullum lib. 4. de iure personarum cap. 68. & Bossium de triplici iubilæi gratia sect. 1. casu 24. & 27.* quæ ideo hoc non repeto, sed iuxtà distinctionem, de qua suprà sæpius, de censura lata ab homine, quæ potest esse, vel per sententiam generalem, vel per sententiam particularem, siuè imponentem de nouo censuram, siuè declarantem iam, aliquem incursum in censuram aliàs à iure, vel constitutionibus latam; procedendo; Quæro in primis.

Quis absoluat in foro conscientiæ à censuris reseruatis per sententiam generalem eos, qui in alia diæcesi, illam contraxerunt.

QVia *suprà à num. 766.* generaliter loquendo, dixi, ab his censuris, posse absoluere, vel eum, qui illas tulit, vel ipsius superior, aut successor, nec explicaui an id sit verum etiam eo casu, quo is, qui illas incurrerat, confiteretur extrà diæcesim, vbi crimen commisit, & sub dictis censuris prohibitum, quòd propriè spectat ad forum conscientiæ, ideò formaui hic tale quæsitū, Cui repeno, Doctores communiter respondere, talem extrà articulum mortis, nō posse absolui, nisi ab Episcopo, qui tulit censuram, ita post *Nauar. Megal. p. 3. lib. 1. cap. 7. num. 17.* vt alij, quos loco citato allegaui, loquentes generaliter de censura lata per sententiam generalem, non faciendo distinctionem, an sit reseruata, vel non, quibus fauet *Caiet. verbo absolutio ab excommunicat.* §. 2. *Vasquez de excommun. dub. 20. num. 10. & Layman lib. 1. tract. 5. cap. 7. num. 4. ad finem.* Hanc esse communem opinionem, alios referendo authores, testatur *Floronus de casibus reseruatis Fauentiæ p. 1. cap. 4.* §. 14. *vers. si sibi reseruauit*, qui tamen illam sententiam limitant, vbi talis censuratus à remotis ageret, aut valdè distaret ab illo Episcopo, vel etiam aliàs propter difficultatem itineris, nō potest illum adire (vnde à pari idem dicerent, quoties alio legitimo impedimento, de quo suprà, esset impeditus illum adire.) Eādem sententiam docet *Suarez tom. 5. disp. 7. sect. 2. num. 16.* loquens in casu fortiori, scilicèt quando tempore, quo erat in alie-

910 no Episcopatu, incurrerat excommunicationem per statutum reseruatam, & deinde rediit in propriā diæcesim vbi cōfitetur de, quo casu etiā agit *Floronus loco suprac. Reginald. lib. 9. n. 42. Alter. lib. 4. disp. 3. cap. 5. vers. eodē modo dubitari potest, & Bonacina disp. 1. q. 3. p. 3. num. 6.* & si explicare nitatur *Suarez*, quòd loquatur de sententia particulari. At contraria opinio est longè verior, s. quòd si ista censura est reseruata, vbi quis cōfitetur non possit absolui, nisi ab habente facultatē circa reseruata, si verò non sit reseruata in eo loco, possit absolui à quolibet confessario, à pari, ex eo quod communiter dicunt Doctores de absolutione exterorum à casibus reseruatis, vt infra suo loco, cessat enim in casu sententiæ generalis, vel statuti perturbatio tribunalis iudicis, quæ militat in casu censuræ per sententiam particularem; fauet *Conink disp. 14. n. 258.* ibi *imò, & si excommuni-*

municatio, quam talis incurrisset in diaecesi Mechliniensi, esset reseruata Episcopo, non esset reseruata in diaecesi Antuerpiensi, posset talis domum reuersus à suo pastore, &c. Ex eo autẽ quòd dicat hic author, à suo pastore non in-
911 telligas, quòd solum ab Episcopo possit absolui, vt putarunt aliqui, ex eo quia arbitrantur, hanc facultatem habere Episcopũ vi *Concilij Tridentini sess. 24. cap. 6.* vbi datur ei facultas absoluendi à casibus occultis, etiam reseruatis Sedi Apostolicæ, ponderãdo ly *etiam*, quod significat, illi tribui facultatem quoque circa casus, & censuras reseruatas Episcopis alijs, &c. Ita *Bonacina disp. 1. de censuris q. 3. p. 2. sub num. 6.* quem etiam allegato *Campanili, sequitur Squillantei cap. 4. de priuilegijs clericorum sub num. 175. vers. postea tamen &c.* quod mihi, salua eorum pace, non placet, tùm quia si id esset verum in censuris, etiam esset verum in casibus reseruatis, propter illa alia verba *in quibuscunque casibus*, & tamen est certum quòd de casibus reseruatis sit distinguendum, an vbi cõfitetur talis, dicti casus sint reseruati, vel non, vt sup. tùm quoque quia dictio illa *etiam* implicat casum magis dubitabilem, & per consequens S. Concilium habuit prò certo, quòd Episcopi possent absoluere à casibus, vel censuris, alijs Episcopis reseruatis, & tantũ habuit prò dubio, de cẽsuris S. Pontifici reseruatis, si id erat certũ, ergo id erat, quia de iure dictis Episcopis tribuebatur talis facultas, ergo iam non concessit ipsum Concilium illis talem facultatem &c. quòd forsitan voluit dicere. *Alterius lib. 4. disp. 2. c. 5, vers. ad primam dubitationem*, dum hoc, scilicèt quòd Episcopi absoluant à censuris, alteri Episcopo reseruatis per sententiam generalem, tribuit consuetudini. Aduertendũ, quòd *Bonacina cit. num. 6.* ac etiam alij Doctores, & si loquãtur in casu, quo talis censuratus mutauit domicilium, vel reuertatur in locum sui domicilij, tamen idem dicendum est etiam in casu vbi quoque non mu-
912 tauit domicilium, & sufficit si reperiatur extrà diæcesim citrà fraudem, quæ fraus nõ est præsumenda *Graffius de quinque casibus regula 13. num. 58. Floronus eod. tract. p. 1. c. 2. versiculo quamobrem eum vers. seq.* vbi loquitur de absolutione à censura lata à iure, quæ est affinis huic latæ per sententiam generalem, vt sæpius dixi. Ad euitandum omnem scrupulum, consulerẽ, vt talis externus confiteatur Regulari eius Ordinis, qui cõmunicet priuilegijs mendicantium, & aliarum Religionum recentiorum, quales sunt
913 hodie ferè omnes Regulares, quia inter alia priuilegia, habent vt possint audire omnes ex quocunque loco ad ipsos confluentes, & eos absoluere &c. vt dixi *suprà p. 2. recoll. 10. n. 102.* vide *Squill. sup. c. 1. n. 99. & seq.*

Quis absoluat à censuris ab homine per sententiam particularem, quòad forum conscientiæ.

CVm de iure cõmuni absolutio ab istis censuris spectet ad eum, qui illas tulit, vel eius superiorem, aut successorem, vt dixi suprà à num. Certum est, ad eosdem id pertinere, tam quòad forum externum, quàm internum, & sic conscientiæ, in hoc sensu, quòd absolutus à tali, non solum pro externo foro remaneat absolutus à vinculo censuræ, sed etiam quòad forum conscientiæ, & si in eo remaneat culpa, ob quam incurrerat ipsam censuram, absoluenda in sacramento confessionis, in quo sensu DD.
914 omnes docent, quòd absolutio à censuris in foro conscientiæ, potest dari à iudice etiã in minoribus ordinibus, vel prima tõsura cõstituto, & post *Diuum Thomam, & S. Antoninum, & Glosam in cap. canonica, verbo presbiter de sent. excommunicat. notat Ricciullus lib. 4. de iure personarum cap. 68. num. 4.* Necesse est, vt hic inquiramus de eis, qui pos-
915 sunt ab illis absoluere de iure speciali. Isti autem non possunt esse alij, nisi qui habent hanc facultatem, vel ab ipsa Ecclesia, vel ab ipso Summo Pontifice; illi, qui hoc habent ab Ecclesia, sunt omnes Sacerdotes in articulo mortis, de qua re latè egi *suprà p. 1. recoll. 8* quæ concessio est vniuersalis quòad omnes censuras, sed ad reincidentiam, si egrotus conualuerit, vt ibi explicaui, & latius prosequitur *Diana tom. 5. tract. 7. recoll 57. & sequentibus.* Hi verò, qui
916 id habent à summo Pontifice, vel illam obtinent ex priuilegio vt habent Regulares circà non omnes, sed aliquas censuras, tam erga seculares, quàm ipsosmet Regulares, de quibus egi *ead. p. 2. recoll. 10. & 11.* aut obtinent vi alicuius Bullæ nempè cruciatæ, vt latè post *Rodriquez, Emanuelem à Costa*, & alios commentantes dictam Bullam, habetis per *Dianam p. 1. suarum resolutionum moralium tract. de Bulla cruciata, & sæpè in alijs suis partibus, & tractatibus*, vel Bullæ iubilei, quam materiam habetis breuiter à me explicatam in *meo tractatu de officio, & potestate confessarij tempore iubilei*, vel tandem ex delegatione particulari, vt fit quando peti-
917 tur à sacra Pœnitentiaria, quæ *in casibus, in quibus censura est publica, prout est quando fuit lata per sententiam particularem*, solet Breue absolutionis dirigere, non magistro in Theologia, siuè Decretorum Doctori ex approbatis ex Ordinario, & per pœnitentem eligendo, vt fit quando ipsæ censuræ consurgunt ex peccatis occultis; Sed Ordinario impetrantis, qui absoluat, veris existentibus narratis, quòd significat, vt debeat summa-

riè,

riè, & extra iudicialiter illa inuestigare, vt post *Sanch. & Emanuel Sà, indicat Ricc. tit. n. 8 n. 2.* vide *Nau. cons. 47. de sent. excom. ad finem.* & sæpius expertu sũ in praxi; ex quo Ordinarij plures, post dictã summariã informationẽ de veritate narratorũ, mihi cõmiserunt, vt eosdem impetrantes, eorum nomine absoluerem in forma consueta, faciendo fidẽ de dictæ absolutionis, quod non potest fieri, quãdo absolutio conceditur pro solo foro conscientiæ, & pro censuris consurgentibus ex peccatis occultis, & dirigitur Breue magistro in Theologia, &c. Sed statim laceratur Breue, *Nau. cons. vlt. de test.* & meritò, quia qñ dirigitur Ordinario nominatur persona quæ petit absolutionem, qñ verò dirigitur confessario, nõnominatur persona, sed tantũ significatur per N. vide *Auilam p. 2. cap. 7. disp. 3. dub. 12. vers. 2. opinio ad finē*, vbi quòd consimilis absolutio petenda est à Dataria, vbi est necessaria aliqua compositio pecuniaria.

De absolutione non præmissa satisfactione partis.

PRò intelligentia tituli. Notandum, quòd licèt in rigore satisfactio differat à restitutione, vt per *Lessium lib. 2. de iustitia c. 7. num. 18. & alijs*, vbi in specie, quòd omnis satisfactio sit restitutio, non autem è contrà,
918 tamen hic nomine satisfactionis, intelligitur restitutio honoris, famæ, pecuniæ, &c. *Suarez disp. 7 de censuris sect. 5. num. 47.* vbi hoc benè probat ex *Concil. Trid. sess. 25. cap. 12. de reformat.* ibi *nisi plena restitutione sequuta*, prosequitur *Bonacina disp. 1. q. 3. p. 9.*
919 *in principio.* Nomine verò partis, non intelligitur superior, sed alia persona distincta, quæ fuit læsa, siuè illa pars sit persona publica, siuè priuata, vt benè addit *Auila p. 2. cap. 7. disp. 3. dub. 7. in principió*, qui ex hoc deducit. Primò quòd nomine partis non intelligatur iudex, cui ipso iure applicatur pęna pecuniaria, quia iudex non est pars, sed tertia persona inter partes, item neque tabellio *Vasquez de excommunicatione dub. 10. num. 5. vers. vltimo notandum*, & ego addo neq. fiscus vt per *Grassium p. 1. decis. lib. 4. cap. 15. sub n. 7.* quia vt prosequitur idem *Auilà*, illa, quæ debentur istis personis, non pertinent ad satisfactionem partis, sed ad pœnam delinquentis, ad quam nemo tenetur ante condemnationem, qui etiam subdit contra
920 *Sotum*, quòd condemnatus per iudicem ad aliquam pœnam, cui etiam ipse reus cõsensit, virtute bullæ potest absolui ab excommunicatione, antequam illam soluat, nisi lata fuerit excommunicatio ob id, quia non soluit eam. Deducit secundò, quòd simoniacus potest absolui antequam restituat pretium, quia excommunicatio hoc casu non est imposita directè propter iniu-
921 riam partis. Deducit tertiò, quòd excommunicatus ex eo quia non manifestauit, vel ex eo quia non reuelauit, vel denunciauit tale delictum absolui potest ante denunciationem, si habeat propositum denunciãdi, &c. nisi simus in rebus grauibus, & præcipuè in denunciationibus faciendis inquisitoribus sanctæ fidei, in quibus casibus, & si pęnitens adhuc non incurrisset excommunicationem non debet absolui antequam denunciet vt etiam dixi *suprà 1. p. recoll. 22.*
Deduci potest quartò, quando Ecclesia
922 veniat hic nomine partis, quando scilicèt ipsa fuit læsa, tunc enim illi satisfaciendum, intellige Rectori Ecclesiæ, quæ fuit læsa, sicut iniuriam illatam monacho, Abbas, & superior illam remittit, etiam inuito monacho, vide *Sanchez lib. 6. summa cap. 12. n. 5. Bossium de triplici iubilei gratia sect. 1. casu 21. num. 26.* vbi de satisfactione requisita pro eo, qui percussit monachum, vel clericũ, & vidi in praxi seruari à Sacra Pęnitentiaria, in quibusdã delictis, in quibus Ecclesia fuit læsa, & ita intellige *Layman lib. 1. tract. 5. p. 3. cap. 7. num. 7. ad finem*, & sic hoc casu distinguitur Ecclesia à superiore, & iudice ecclesiastico, cui vt inquit *Suarez loco suprà cit.* eo ipso censetur satisfactum, quando præstatur cautio, saltem iuratoria, parendi mandatis Ecclesiæ &c. de qua re nos *suprà à num. 512. & seq.* ex quo subinfert *Layman loco suprac.* quòd *priuilegiatus confessarius, sine consensu ordinarij, absoluere facile non debet à censuris notorijs, si ea ad forum iudiciale deducta sunt, vel probabiliter deducenda putantur, quia absolutio danda non est priusquã parti læsæ sit satisfactum, & consequenter, si Ecclesia, aut status clericalis, v.g. notoria clerici percussione, læsus fuit, priusquam Ecclesiæ satisfactum sit, propterea quòd reus postquam absolutione à censura, v.g. excommunicationis, reipsa consequutus fuit, non ita efficaciter ad præstandam satisfactionem, siuè emendationem vrgeri debet.* intellige, nisi reus esset in loco distanti, vbi ignota esset eius excommunicatio, aut nisi pars omninò consentiret in eius absolutionem, aut hic & nunc incumberet aliqua necessitas ita absoluendi, ita post *Hẽriquez, Conink cit. disp. 14. num. 207.* & prosequitur *Bossius de triplici iubilei gratia, sect. 1. casu 21. num. 46. & seq.* His prænotatis, sit.
Prima conclusio: cùm pœnitens dubitat, an
923 teneatur ad satisfactionem, absolui licitè potest, si det cautionem in casu, quòd de illa fiet certus. Ratio est, quia nemo cogendus est realiter alicui satisfacere, antequam constet eum debere, quod est verum etiam vbi à Summ. Pont. vel alio superiore concessum sit expressum absoluere, nisi *satisfacta parte*,

quia

quia intelligi debet de satisfactione debiti certi, vt constat in *cap.1. de verb. significat. & notat Conink disp.14. sub num 205. cum alijs, quos refert, & sequitur Bonac. cit. p.9. n.9.* addo *Alter. lib.4. disp.4. c.4. dubit.4. vers. Animaduertendum*. Amplia vt sit vera conclusio etiam vbi non est dubium propriè dictum, sed tantū probabilitas, ꝙ contingit vbi pę-
924 nitens habet prò se opinionem probabilē, quòd non teneatur aliquid satisfacere parti. *Turrianus de censuris lib.2. disp.24. dub. vltimo, quem sequitur Diana to.5. tract.9. resol. 11. versus finem*, vbi subdit, se olim per Bullā cruciatæ absoluisse in foro conscientiæ quēdam nominatim denunciatum, non satisfacta parte, quia eius Aduocati aiebant, in fauorem excommunicati adesse probabiles rationes prò lite, de qua tunc agebatur, & reuera dicta excommunicatio erat nulla, quia lata post appellationem, quòd est idem cum eo, quod dixi *suprà num.33* loquendo de cōsilio Aduocatorum, quidquid contrarium doceat *Auila apud eundem Dianam ibid. resol.72.* Præsupponit enim *Diana noster*, vt dixi, *cum de iubileo, & aliàs ipsemet prosequitur*
925 *p.1. de Bulla cruciata resolut. 26.* quòd quando quis est nominatim excommunicatus, & denunciatus, possit validè absolui prò foro conscientiæ vi Bullæ cruciatæ, *parte satisfacta*, vbi est necessaria vt per *Nau. cons.47. de sent. excom. & alios* cōmuniter, & si aliquādo nō expediat dare talē absolutionē, vt sup. dixi *sub n.922.* & hoc credo forsan voluisse dicere *Vasq. de excom. dub.20. n.8.* dum ait, quòd ab excommunicatione delata in iudicio, & à iudice publicè lata, non possint absoluere priuilegiati, vel vi Bullæ cruciatę.

Sed quid si semper maneat dubius pœni-
926 tens, an debeat aliquid satisfacere in foro conscientiæ? Respondetur, quòd si sit purum dubium in materia iustitiæ, nihil tenebitur satisfacere, cū tunc melior sit conditio possidentis, si autem non sit purum, sed inclinet pœnitens potius in partem affirmatiuam, quàm negatiuam, debet satisfacere secundum rationem dubij, arbitrio confessarij, latè *Suarez cit. disp.7. sect.5. num.45.* qui dicit, in hoc casu dubij, obseruandas esse regulas generales de conscientia dubia, & dixi *sup. p.1. recoll. 17.* videte etiam *Turrianum loco suprà proximè citato.*

Sed quia fieri potest, quòd in foro exter-
927 no debitū sit dubiū ex defectu plenæ probationis tamen nō sit certū secundū conscientiā pęnitentis, hoc casu confessarius, qui absoluit in foro conscientiæ, non potest absoluere, nisi præmissa satisfactione partis eo modo, quo se nō præiudicet in foro exteriori *Auila loco suprac. dub.5.* vbi habes optimā praxim circa hoc particulare, sicut è contra, quando in foro externo est certum debitū, in foro autem interno est dubium, debet cōfessarius stare dicto pœnitentis, quod dubiū contingere posse in pęnitente, etiam quoad forum internum, contrà *Nau.* probat *Alter. sup. vers. vera sunt.*

Secunda conclusio, cū constat pęnitentē
928 debere satisfacere, & etiā ꝙ pōt præstare realē satisfactionē Cōfessarius nō potest eū absoluere, nisi prius realiter satisfaciat parti lesæ, vel cū ea se transigat. Probatur *in c.2. de sent. excomm. Conink disp.14 n.6. Sayr lib.2. c.18. ad finē Alter. lib.4. disp.4. c.4 dub.4.* vbi testatur, in hoc omnes conuenire; testatur de communi, *Auila cit. disp.3. dub.5. conclus.1. vers. ex hac conclusione sequitur primò, vbi*
929 *vers. sequuti* subdit, *quòd si non totum potest restituere sed partem, non potest absolui, nisi realiter prius partē restituat*, vt dixi, *cū de iubil. o n.50. ad finē*, & de reliquo prouideat, *vt infrà cōclus. seq.* prosequitur *Bonac. sup. n.6.*

Limita, nisi stet per partem, quòd non
930 vult satisfactionē acceptare, congruentem, vt magis vexet excōmunicatū, quia tunc pōt absolui pręmissa cautione, vt infrà. *Caiet. V. absolutio §.4. Praxis Archiep. Neap. c.23. n.6. Medina in summa lib. 2. cap. 12. Henriq. Auila, & alij apud Bonacinam loc. supracit. Rodriquez to.1. qq. regul. q.61. art.8.*

Dicitur autem realiter satisfacere damnū pecunia extimabile, qui pecuniam, aut rem equiualentē deposuit apud confessariū aut fidelem internuncium vel campsorē, *Auila loco suprac. dub.5. vers. tertio casu, Alterius loco suprac. vers. tandē*, vbi ꝙ ex hoc debitor liberetur, ne soluat lucrū cessans, aut censū

Tertia conclusio, qn̄ cōstat pœnitentē debere satisfacere, sed tamen nō potest actuali-
931 ter satisfacere, potest absolui præstita cautione, etiam vbi datur facultas cū clausula *satisfacta parte*, ita *Auila loco sopracit.* referens alios, *Bartolomeus de Vecchis in sua praxi pro nouitijs disp.9. dub.10. num.3. contrà Gutierez.*, testatur de communi *Filliuc. tract. 11. n.295. Laym. & Hurt. locis supracit.* non solū esse communē, sed probabiliorē sententiam cotrà *Sotum* probat *Alterius loc. suprac. vers. Ita sensit Sotus.* Quando autem quis dicatur potens, vel impotens ad satisfaciendū, patet ex dictis à nobis *sup. p.1. recoll. 26.* impotentia .n. quæ excusat à restitutione, excusat etiam hic à reali, ac actuali satisfactione, vnde aduertendum à confessario, an pars lesa, sit in equali necessitaie, quia tali casu melior erit cōditio ipsius *Conink disp.14. n.208. Auila loc suprac. vers.1. quòd quando, & sequ.*

Qualis namque debeat esse ista cautio,
932 quam debet præstare talis impotens antequam absoluatur in foro conscientiæ, & si Doctores dicant generaliter loquendo, debere præstare pignoratitiam si potest, si non potest, fideiussoriam, & si hanc nequit quoq.

præ-

præstare; sufficere iuratoriam, ita *Auila loco cit. sup. Bonacina num.* 5. & alij communiter. Sed *Layman cit. cap. 6. sub num* 8. *vers. dico quarto. ad finem.* declarat, supradicta procedere spectato foro externo, *in foro autem interno spectata qualitate personæ, simplex promissio, seu fidei interpositio, instar iuramenti esse posse*, hæc sunt verba ipsius *Layman.* Quòd procedit etiam, si fuisset talis excommunicatus ob offensam publicam, & notoriam, vt alijs allegatis prosequitur *Bossius de triplici iubilei gratia sect. 1. casu 21. num. 44.* Amplia hoc, quod dixi, scilicèt impotentē satisfacere, posse absolui vt suprà, procedere non solum in ordinario iudice, vel delegato simpliciter, quod est certum ex infrà dicēdis.

933 Sed etiam in delegato cùm hac clausula, *præmissa satisfactione partis*, vel *si parti satisfecerit*, cùm enim hoc casu sit expressio eius, quòd tacitè de iure inest, eius expressio, nihil operatur, pręter id, quod requiritur de iure cōmuni, quo inspecto ante absolutionē præmittenda est satisfactio realis quādo quis est potens, quando verò nō est potens, sufficit cautio, ergò, ita post *Medinam, Polanchum, & multos viros doctissimos consultos, Auila suprac. disp. 3. dub. 8. Suarez disp. 7. sect. 5. à n. 4. Bonacina sup. p 9. n. 4. Hurtado disp. 14. n. 20.* Difficultas solum restinguitur, vbi cùm cēsuratus poterat satisfacere, vel cautionem vt suprà præstare, & tamen neutra præmissa absoluitur, vtrū talis absolutio sit valida, nec ne? Certū est enim Confessariū peccare mor-

934 taliter, quia cùm possit proximi damnum impedire, non impediuit, quòd peccatum esse non solum contrà charitatem, sed etiā contrà iustitiam, post *Caiet. Medinam, & Herriq. Auila 5. dub. 5. conclus. 2. Hurtado sup.* qui expresse dicunt, quòd sic absoluens teneatur restituere parti dānā inde sequuta, quòd an sit verum in simplici confessario, vide *sup. p. 1. recoll. 1. ad finem*. Prò cuius difficultatis resolutione sit.

Quarta conclusio. Absolutio vt supra præuia satisfactione, vel cautione data à iu-

935 dice ordinario, vel etiam delegato sine limitatione satisfactionis dandæ parti, est valida: De absolutione data ab Ordinario, est cō munis omnium Doctorum opinio, & probatur in *cap. 7. venerabilibus §. sanè de sent. excommicat. in 6.* quem textum in simili ponderaui sup. nu. 813. testatur *Auila suprac. disput. 3. dub 9.*

De delegato, est contrà *Grassium p. 1. li. 4. decis. cap. 6. num. 6.* qui vult quod semper est necessaria satisfactio, quòd sēper in delegatione subintelligitur vt quis nō absoluatur, nisi præmissa satisfactione, quòd præter quā gratis asseritur, etiam si esset id verum, non tamen inde sequitur, quòd vi delegationis, absolutio sine dicta satisfactione data, sit in-

ualida, *Suar. cit disp. 7. sect. 5. n. 42.* quē cum *Duard.* sequor *cū de iubileo sub nu. 50. Hurt. infrac. Auila suprac. dub. 4. 2. conclus. ad finē.* Idē dicendū de Regularibus, quibus cōceditur facultas absoluendi à censuris reseruatis Summo Pontifici, *Auila sup. dub. 8.*

Quinta cōclusio. Absolutio data vt sup. à

936 delegato cū simplici limitatione satisfactionis partis etiā erit valida: Exēplificatur quòad nostrū propositū in facultate cōcessa cōfessarijs virtute Bullæ iubilei, vel cruciatæ cum ista clausula *satisfacta parte*, vel *si pars consenserit*, quia vt dixi cùm de iubileo, per dicta verba non irritatur factū contrarium, nec limitatur eius iurisdictio, sed tantū admonetur delegatus seù confessarius de forma iuris seruanda, vt licitè impendatur absolutio: ita præter allegatos loco supracitato, *Sanchez lib. 2. de matrimonio disp. 1. & lib. 3. disp. 33. Auila sup. dub. 9. vers. 2. conclusio* vbi refert *Couarr.* non solum testantem de cōmuni, sed etiam extendentem hanc conclusionem, etiā si in delegatione dicatur, ꝙ *nullatenus detur absolutio, nisi parte satisfacta*, & expressè docet *Conink disp. 14. n. 209.* dicit cōclusionē valdè probabilē *Laym. lib. 1. tr. 5. p. 2. c. 6. n. 8. ad finē. Hurtado disp. 14. de excom. n. 22.* de probabiliori testatur *Bonac. cit. p. 9. n. 3. vers. alij verò*, & prosequitur alios authores referēdo, noster *Diana post hac scripta t. 5. tract 9. resol. 12.* Contrà *Caiet. Armill. Suarez, Egidium, Gonink, Sayrum, & Filliuc. tract. 11. nu. 22.* qui tamen *fatentur, nostram conclusionem esse probabilem.*

Dixi *cùm simplici limitatione satisfactionis.* Quia secus erit cum in delegatione, vel pri-

937 uilegio illa prærequireretur tāquā *cōditio necessaria*, vt v g. si dicatur vt delegatus, vel confessarius *absoluere non possit*, vel *absolutio aliter dari nō possit*, vel *absolui non possit quis*, vel *absolutio nullius sit roboris, vel momenti, nisi prius pars sit satisfacta, &c.* per ista enim verba videtur concedens priuilegium, vel delegationem expressè irritare absolutionē aliàs datā eius vigore, tàm à delegato, quā ab ordinario, vt per *Auilam cit. dub. 9. conclus. 2. vers limitanda est tamen*, clarius *Bonacina sup. vers. respondeo Filliuccius cit. num. 295 ad finem Alterius, & alij supracit.*

Addidi, illa alia verba, *de forma iuris seruanda*, quia si ei, qui aliàs non habet potestatē absoluēdi à censuris, committeretur ta-

938 lis facultas, præscripta noua forma, quæ non habetur in iure v.g. vt obliget excommunicatum ad dandam eleemosinam, &c. etiam absolutio aliàs data erit inualida *Auila supracit. dub. 9. vers. 1. conclusio ad finem*, vbi testatur, in hoc conuenire omnes Doctores.

939 Hęc cōclusio sit explicata. Limitatur quò ad censuras oblitas, quādo vi Bullæ poterit absol-

940 abſolui, ſed *parte ſatisfacta* ab illis nō rema nebit liber, ſicuti remāſiſſet ſi illa potuiſsēt abſolui ſimpliciter abſq. dicta conditione, ea ratione, quòd ſemper in confeſſario præ ſumi debeat intentio, quòd noluerit peccare mortaliter, ſicut feciſſet, ſi eum abſque dicta ſatisfactione, vel cautione abſoluiſſet: ita poſt *Bonacinam*, adnotaui *in tr. de iubileo num.* 200. qui teſtatur de probabiliori. Vndè præſupponit, contrarium eſſe probabilem, vt expresſè fatetur *Auila ab eo citatus*, quam opinionem ego probarem, maximè in caſu, quo erat impotens tunc pęnitens ad ſatisfaciendum, vt percipio ex *Villalob. par.* 1. *ſumma tract.* 16. *diff.* 10. *n.* 5. *ad finem* loquendo in ſimili de eo, qui abſoluit pœnitentem à cenſuris (intellige vi priuilegii, vel Bullæ) abſque quòd declaret in ſpecie cauſas, ob quas illas incurrerat, quia ſubdit, *aunque ſaria muy mal, el ehe aſſi le abſoluieſſe, que para azerlo prudentemente ha da ſaber ſi tiene ſatisfecha la parte, mas ſe aſſi le abſoluieſſe, teniendo el penitente ſatisfecha la parte, ò non hauiendo neceſſidad de ſatisfazerla, quedaria abſuelto.* Ratio mihi videtur, quia ſi talis pænitens hoc caſu, etiam ſi tempore confeſſionis factæ vi Bullæ, memor fuiſſet dictæ cenſuræ, & illam confesſus, debebat eū confeſſarius abſoluere præſtita cautione, ſeù facta ei promiſſione de ſatisfaciendo, quando fieret potens, vt dixi ſuprà, ſed hæc promiſsio ſubintelligitur, nā aliàs non fuiſſet diſpoſitus pænitens, ergò.

Sed an qui impotens tempore confeſſionis, & abſolutus præſtita cautione vt ſuprà; ſi poſtea fiat potens, & negligat ſatisfacere,
941 reincidat in cenſuram. *Auila ſupracit p.* 2. *cap.* 7 *diſp.* 3. *dub.* 10. *ad finem, & Layman lib.* 1. *tract. p.* 2. *cap.* 6. *ſub verſ. dico inſuper Reginald. lib.* 9. *n.* 66. *poſt Couarr. & Vgolin.* docent ſimpliciter, hunc non reincidere in cenſuram. Sed benè poſſe de nouo contrà eum ferri cenſuram. Contrarium tamen docet *Suarez ſuprac. ſect.* 8. *nu* 24. *ad finem poſt Vgolinum de cenſuris tab.* 1. *cap.* 10. *§.* 4. *nu.* 5. ſequitur *Villalobos p.* 1 *ſumma tract.* 16. *difficultate* 20. *num.* 10. *ad finem*, qui aſſerunt: ita declaraſſe plures Summos Pontifices nempè Pium V Gregoriū XIII. & Sixtū V hæc ſunt verba Villalobos, *Haſe de aduertir, que la abſolucion, que en eſto caſo ſe haze, es ad reincidentiam, porque ſe deſpues pudiendo no ſatisfece, buelue a reincidir ne la cenſura come coſta de algunas declaraciones &c.* eandē ſententiam videtur ſequi *Præpoſitus apud Dianam t.* 5. *tract.* 9. *reſol.* 11. *ad finem*, qui tamen fatetur, multos contrarium docere, *Boſſius verò de triplici iubilei gratia, ſect.* 1. *caſu* 21. *à num.* 82. diſtinguit, aut data fuit ab habente poteſtatem ordinariam, & non reincidit, vel à delegato vi alicuius Bullæ, vt iubilei, vel Cruciatæ, & hoc caſu refert duas opiniones, primā *Boſtoni Conradi, Homoboni, Gauanti, & Valeri*, docentiū ſimpliciter, talē reincidere, fundati in declarationibus Summorum Pontificum de quibus ſuprà; Secundam *Henriq. & Eman. Sà* qui docēt, quòd talis ſic abſolutus, & poſtea factus potens non ſatisfaciens, non reincidat quoàd forum interius, ſed quoàd forum exterius, quæ diſtinctio, vt ex verbis *Emanuelis Sà* ab eo citati, elicitur, eſt eadem cū alia, quam aliqui tradunt, aut nempè cenſura iſta, à qua talis fuit ſic abſolutus, eſt occulta, aut manifeſta, primo caſu reincidit, ſecundo verò caſu non reincidit quoad forum interius, ſed benè quoàd forum exterius, ſi autem vis ſcire quomodo
942 nempè quis reincidat quoàd forum exterius, non autem quoàd forum interius, neceſsè eſt dicere cū *Vaſquez de excōmunicatione dub.* 20. *ſub n.* 3. & ſi ſupponat vt ſupponit etiā *Emanuel Sà*, ꝙ talis fuerit abſolutus ad reincidentiam, ꝙ ego ſuprà omninò negaui, qui ſubdit hæc verba. *Notandum tamen eſt, quòd qui ſic abſoluitur* (ideſt cùm cautione ad reincidentiam) *in foro pænitentia à Sacerdote ratione priuilegij, in foro interiori, & conſcientia manet abſolutus, tamen exterius ratione ſcandali, debet ſe habere vt excommunicatum, donec de abſolutione innoteſcat*, ergò verum eſt, non ſolum in caſu, quo data fuit abſolutio ab Ordinario habentę iuriſdictionē quoàd forū externū, ſed etiā qñ cōfeſſario vi Bullę, ꝙ talis abſolutus nō reincidat, ſed benè poſſit de nouo excōmunicari, vt inquiūt *Auila, Laym. & Regin. locis ſupracit.* & quòd inquiunt ſupradicti Authores, exterius debere talem abſolutū, ſe habere vt excommunicatū, intellige etiā prò eo caſu, vbi tantum data fuit abſolutio quoàd forū concientiæ. Tandē notandum; quòd quamuis *Rota apud Molinam tract.* 3. *diſp.* 42. *num.* 9. velit, iniuriam paſſum in cor
943 pore, ſi intrà annum non intentet actionem iniuriarum, poſſe iniuriantem abſque ſatisfactione abſolui, quia cenſetur ei renūciaſſe, tamen id crederē procedere quoàd forum externum, & ideò in conſcientia nō poſſe practicari dictam doctrinam, quia potuit voluiſſe expectare tēpus abſolutionis. vide *deciſ.* 2. *de iniurijs, & dāno dato. in nouis.* Confirmatur, quia etiam tranſacto anno, & ſemper poteſt quis actionem iniuriarum proponere per modum exceptionis, licèt non poſſit illam proponere per viam actionis, & demum id intelligi etiam poteſt de actione criminali ad vindictam, non autē de actione ciuili prò intereſſe, quod quis ſemper tenetur reſtituere, quando adeſt mala fides.

Absolutio à censuris ab homine per sententiam particularem data vi priuilegij, vel Bulla prò foro conscientia an prosit quòad forum externum.

DIxi, *prò foro conscientiæ*, quia si in priuilegio, vel Bulla expreisè concede-
944 retur facultas prò vtroque foro, certum est, absolutionem prò foro externo prodesse, quæsitum igitur versatur, vbi conceditur ibi hæc facultas expresè quòad forum conscientiæ, vel in ordine ad confessionem sacramentalem, *Altertus lib.4. disp. 4.c.4.in principio*, *Layman lib.1.tract.5.p.2. c.7.nu.6.* vbi quòd & si facultas simpliciter concessa absoluendi à censuris, in dubio debeat intelligi prò vtroque foro; tamen ex circũstantijs, & materia subiecta, capi posse, non fuisse mentem Summi Pontificis, præiudicium afferre foro externo, exemplificãdo in facultate concessa in Bullis iubilei, & cruciatæ. His positis. Respondetur quæsito, quòd duobus modis possumus querere, an absolutio vt suprà data, quòad forũ conscientiæ, prosit prò foro externo, primò quòd eo ipso quãdo quis fuit absolutus prò foro conscientiæ, possit publicè se gerere prò non excommunicato, vel & secundò quòd vbi faciat absolutus vt suprà constare in foro externo dictam absolutionem datã prò foro cõscientiæ, iudex teneatur illã acceptare, & per consequens vltrà non procedere in causa, vel amonere cedulones, si reperiantur iã affixi contrà dictũ absolutũ.

Quòad primum, respondetur, quòd ab-
945 solutus vt suprà non potest se gerere prò non excommnnicato in foro externo, seù publicè, nisi dicta absolutio fuerit acceptata. vt dixi cũ de iubileo *p.2.n.61.* quibus illic allegatis. Adde *Filliuciũ, Altertum, & Layman locis supracitatis, qui Layman ex Auila, & Henriq.* habet hæc verba. *cit.cap.7.n 7. qui in foro cõscientiæ per Bullã, iubileũ, aut priuilegium ab excõmunicatione v.g. absolutus fuit, is in facie Ecclesiæ, si excõmunicatio eius notoria fuit, perindè à sacris, & alijs rebus, quæ excõmunicato interdicuntur abstinere debet, ac si absolutus non esset quandiù de eius legitima absolutione non constat, quare si interea publicè celebrare præsumat, ab ecclesiastico iudice, perindè ac irregularis, puniri poterit, quamuis, si velit iudex, &c.* Quòd dicitur *de celebrãte*, idẽ dicas de laico sumente Eucharistiam, vel aliàs se immiscente in diuinis publicè licèt enim absolutio quòad forum concientiæ operatur vt absolutus posit accipere Sacramenta, vt post *Nauarr. cons.47. num.3. de sent. excomm.* dixi *supradicto tract. de iubileo.* intelligitur tñ de secreta receptione, & quia circa hanc materiã scripsi in quodã notabili casu, non desinam, id hic subijcere.

Consultatio.

QVòd N. Sacerdos ex eo, quia vi iubilei his diebus cõcessi per Sanctissimũ D. N. Vrbanum VIII. absoluerat mulierẽ quandam denunciatam à Curia Archiepiscopali Consentina, prò excommunicata, ratione cõcubinatus; ritè suum munus exercuerit; Patet ex amplissima facultate tributa in Bulla ipsius iubilei; cuicunque confessario approbato, absoluendi à quibuscunq. peccatis, & censuris tàm Ordinarijs locorũ, quàm Sedi Apostolicæ reseruatis, excepta
946 hæresi. Ergò licèt hic casus concubinatus, fuerit reseruatus Illustrissimo Archiepiscopo, poterat ab eo absolui, quod est verum, etiam si in Bulla non fuissent expressa dicta verba (Ordinarijs locorum) quia qui concedit id, quod est maius, censetur concedere etiam id, quod est minus, maximè vbi militat eadem ratio, vt est in casu nostro. Ista est communis consuetudo, & praxis, vt dixi post *Cappeauile, in meo tract. de iubileo extraordinario num.38. ad finem iuxtà editionem Neapolitanam*, & postea prosequuti sunt *Layman lib.1.tr.5 p.2.cap.7. sub num.5. Bartolomeus de S. Fausto lib. 4. de indulgentijs, & iubileo, q.100. Antoninus Diana p. 3. suarum resolutionum moralium tract.4. resol.* 149. vbi hoc extendunt etiam ad casus, & censuras reseruatas per dictos Ordinarios post publicationem iubilei, cùm nunquam inferiori concedatur restringere facultatẽ datam à superiore, & antea etiam dixi *eodẽ tract. suprac. nu.35.* Et quòd hoc casu nulla sit neçessaria licentia Ordinarij prò absolutione dictorum casuum, & censurarum, ibidem annotaui *n.34.* vbi allego *Reginaldũ lib.8. praxis fori pænitentialis n.55. & seq Floronũ de casibus reseruatis, Fauent. p.1.c.4.§.8. n.7. & Viuald. in candel. aur. c. de absol. à n.26.*

Nec obstat, quòd præter reseruationem, adsit denunciatio publica contrà dictam
947 mulierem de excommunicatione per cedulones. Quia nec etiã prò hoc casu deest facultas cõfessario in supradicta Bullla, ibi, *neque etiam*, supple intendimus, *easdem præsentes ijs, qui à nobis, & Apostolica Sede, vel ab aliquo Prelato, seù iudice ecclesiastico excommunicati, suspensi, interdicti, seù aliàs in sententias & censuras incidisse declarati, vel publicè denunciati fuerint; nisi infra tempus celebrationis huiusmodi iubilei satisfecerint, aut cum partibus concordauerint, vllo modo suffragàri posse, & deberè.* Dictio enim, *nisi*, præcedente illa negatiua, *Nec*, &c. includit, & affirmat in non exceptis. *Rota Romana apud Caualerium decis.77. num.1.* vnde idem est, ac si dixisset S. Pontifex, quòd quando adest satisfa-

tisfa-

tisfactio partis, vel ipsa fuerit concordata, vel non est ipsa necessaria, posit Confessarius absoluere, etiam ab istis censuris contrà aliquem nominatim latis, & de quibus fuerunt pænitentes publicè denunciati, *ita Graffius, & Duardus, quos refero, & sequor eodem meo tract. sub nu.* 48. & prosequitur, postea *S. Fausto eod. lib.*4.*q.*102. non tamen ita clarè

948 Sed in casu nostro vel non est necessaria satisfactio, cùm per crimen concubinatus tantum quis peccet in corpus suũ, & nõ per hoc cessat, quin censeatur eadem concessa facultas; dispositio enim conditionalis, quãdo casu, vel impotentia non potest impleri, remanet pura *l. cum ita datur libertas cum ibi notatis ff. de conditionibus, & demonstrat. l.*1.*ff. de condit. instit. in specie Villalobos p.*1. *summa tract.*16.*difficult* 20. ibi *si la descomunion es de tal manera, que no pide satisfacion de parte, no es necessaria, y anzi puede absoluerse sin ella.* Accedat id quod docet *Sãchez lib.*3.*de matrim. disp.*33.*num.* 3. & prosequuntur alij, quos refert, & sequitur *Diana p.*1.*resolut. moral. resol.*22.*sub tract. de Bulla cruciata*, nempè quòd dicta verba *nisi satisfecerint, &c.* non inducant nouam conditionem, & formam: sed exprimant formam, & conditionem de iure requisitam in simili absolutione prò censura contracta ob crimen, per quod fuit alicui damnum illatum siuè in bonis, siuè in honore, siuè in vita, &c. vt patet in *canone siquis suadente diabolo* 17. *q.*5.*cap.*2.*de sentent. excommun. in* 6. *cum alijs concordantibus allegatis per Sayrum lib.*2. *de censuris lib.*2. *cap.*18. *num.*10. *Egid. Conink disp.*14. *num.* 205. & sic est expresio eius, quod tacitè inest, quæ nihil operatur *l. cum quid, ff. si certum petatur*, si igitur nihil operatur, sequitur quòd verè dicta facultas non sit conditionalis, & per consequens militet etiam in casu, vbi illa non est necessaria.

Vel si est necessaria in præsenti casu satisfactio partis, nunquam prò parte potest intelligi iudex excommunicans, quia iudex semper distinquitur à partibus litigantibus *Henriquez lib.*13. *de excommunicatione cap.* 28.*nu.* 1. *Antoninus Diana præcitata resolut.* 22 cum alijs allegatis sup. & est idẽ cùm eo, quod dixit *Graffius p.*1.*suarum decis. lib.*4.*c.* 13.*sub num.*7. quod appellatione partis non venit fiscus, sed benè potest intelligi vt idem *Henriquez loco præallegato*, Respublica si

949 ob eius iniuriam notoriam lata est excõmunicatio in hoc sensu, vt cesset scandalũ notoriæ offensæ per satisfactionem, quæ satisfactio in casu nostro iam præcesserat, vt præsupponitur in facto, cùm dicta mulier non solum per aliquod tempus ante confessionem, quod erat sufficiens; sed per aliquos menses prius, fuit separata à viro, cùm quo erat suspitio concubinatus, quòd sufficit in hoc casu, vt dicatur cessare scandalum, secundum Summistas verbo *concubinatus*, & alios communiter, qui tractant hanc materiam, de qua etiam egi in *tract. de officio, & potestate Confessarij p.*1.*recollect.*20.*num.*58. & per consequens, vt possit absolui absque alia licentia Iudicis excommunicantis, vt in simili de absolutione data virtute Bullæ cruciatæ, habetur per *Rodriq. videndum, in Bulla cruciata* §.9. *n.*56. Confirmatur, quia vt omnes Doctores docent, teste *Conink disp.* 14.*de censuris num.*209.*vers. Hæc in re*, tunc illicitè absoluit Confessarius tales nominatim excommunicatos, quando id facit non satisfacta parte, quæ facilè poterat satisfieri At in casu nostro, vel non erat necessaria talis satisfactio, vel iam remanebat satisfacta per cessationem scandali, igitur iste Confessarius illicitè non absoluit, & per consequẽs non potest molestari.

Nec etiam ex quo idem Sacerdos com-

950 nicauit postea dictam mulierem inter alias, in aliquo deliquit, quia si eam potuit absoluere ad finem lucrandi iubilæum, poterat etiam communicare, vt valeret perficere opera requisita ad illud lucrandum, & tunc rogare prò necessitatibus Christianitati, cui enim conceditur aliquid, censetur concessum omne, quod ad eius efficaciam opus est, argumento *tex. in l.*2.*ff. de iurisd. omnium iudicum cap. sanè de off. delegati.* Et licèt sciam, Doctores, hoc intelligere verum, quoties talis absolutus sumit Eucha-

951 ristiam secretè, ita enim permictitur receptio aliorum Sacramentorum absoluto in foro interno *Nau. cons.*47.*de sent. excom. Rodriq. & Diana locis suprac. Filliuc. tract.*10. *num.*291.& alij communiter. Tamen id habet locum vbi est periculum scandali vt percipitur ex *Rodriquez citato* §.9. *num.*55. vbi loquitur de eo, qui fuit absolutus antequam pars fuerit satisfacta, sed ob legitimam caussam, & clarius *Henriquez lib.*8. *de sacr. cap.* 60.*num.*4. ibi *nominatim excommunicatus potest satisfacta parte absolui per Bullam cruciata, quòd prò occulto foro conscientiæ, prodest & si ita absolutus petat communionem in loco, vbi cessat omninò periculum scandali, licebit ministrare*, refert *Diana citato tract. de Bulla cruciata resol.*26. in casu autem nostro fuit petita in sacello semoto ab Ecclesia, vt supponitur in facto, in quo aderant ad summũ decem personæ, qui numerus in magno oppido, vt est Paula, non facit rem publicam, *Fagundez lib.*8.*in secundum præceptum Eccle*

952 *siæ cap.*8.*num.*24. Cessabat etiam periculũ scandali, quia vel illud considerare volumus respectu concubinatus, & iam cessauit per separationem, vt suprà, vel ratione excommunicationis, de qua erat denunciata, & cùm aduersarij fateantur, fuisse dictam

mulierem confessam, & absolutam à præfato Sacerdote, etiam astantes hoc debebant scire, & cùm instaret tempus iubilei, etiam poterant præsupponere, virtute illius potuisse absolui, & fuisse absolutam, & per consequens legitimè sumere Sacram. Eucharistię, quod sufficit vt dicatur cessare scandalum, vt tãgit *Bonac. disp.* 1. *de censuris q.* 3. *pun. vltimo n.* 4. ibi *nisi etiam publicè constet ipsum fuisse absolutum, hoc autem constare potest dũ scitur pœnitentem confessum fuisse tempore iubilei, tunc enim cùm cesset scandali periculum, &c.* Quòd enim dictæ personæ præsentes scandalum aliquod minimè de hac re reciperent, patet ab effectu, quia aliàs discessissent ab eo loco, ne communicarent in diuinis cùm ea, quam iam putabant excommunicatam, hoc non fecerunt, igitur putabant illam potuisse absolui, & esse verè absolutã, & sic respectu ipsorum non interuenit scãdalum aliquod, fauet post hæc scripta *Bossius de triplici iubilei, &c. sect.* 1. *casu* 27. *ad finẽ*, vbi post *Valer. & Nau.* quòd licet hoc tẽpore huic absoluto publica cõmunio, quia hoc tẽpore cessat scãdalũ. ratione de qua sup.

953 Addo, q̃ nec reprehẽdẽdus foret Sacerdos, qui sciebat eã esse absolutã, & putabat potuisse absoluere, si eam, inter alias communicauit, quia vt docet *Nau. cit. cons.* 47. *n.* 3. *de sent. excommun.* & alij communiter. Iste. n.

954 effectus absolutionis datæ prò foro interno. vt qui sunt de illa certi, non teneãtur illam euitare, ita in humanis sicut in diuinis, & dixi *p.* 2. *mei tract. de officio, & potestate cõfessarij, recoll.* 9. *n.* & cũ *de iubileo sub n.* 60. fauent verba *Auila p.* 2. *cap.* 7. *disp.* 3. *dub.* 12. *vers. ex dictis ad finẽ* ibi *Parrochus autem præcipuè debet attẽdere ad forũ conscientiæ. & ideo quando admissione sic absoluti ad diuina, sequetur scandalum, non debet illum admittere, at qui verò si cesset scandalum, poterit si velit illũ admittere, sed non tenetur*, vbi paulò ante dixerat, quòd circa pœnas imponendas illi, qui sic absolutus se immiscet diuinis, iudex potest acceptare dictam absolutionẽ repellẽdo fiscalem accusantem illum, quòd se immiscuit diuinis, & prosequitur *Layman lib.* 1. *tr.* 5. *c.* 7. *n.* 7. *ad finẽ.* Et hæc, &c. Quid autem facere debet talis absolutus, vt publicè valeat sacramenta percipere, habes infrà.

Quoàd secundam partem. An excommunicatus per sententiam particularem, absolutus vi iubilei, vel cruciatæ, vbi hoc facit constare iudici, qui eum excommunicauit,

955 teneatur ipse iudex illam acceptare, & vltrà non procedere in causa, ac etiam amouere cedulones, si reperiantur iam affixi cõtrà dictum absolutum? Videtur dicendum, quòd ad hoc non teneatur iudex. Nã *Egid. Conink, post Auilam disp.* 14. *num.* 22. & alios communiter, docet, quòd non obstanre tali absolutione iudex possit contrà reum procedere, ac si non esset absolutus, quia aliàs dicta absolutio non valeret tantùm prò foro conscientiæ, sed etiam in foro externo, idem videtur asserere *Layman cit. c.* 7. *num.* 7. vbi loquendo de excommunicatione notoria, subdit. *quamuis hic cautius agendum est, præsertim si causa ad forum iudiciale deducta fuerit, tunc enim absolutio, & celebratio cedit aliquo modo in præiudicium fori externi, vt proinde iudex talem absolutionem non admittere cogatur*, & ante hos omnes *Sayrus lib.* 2. *de censuris cap.* 20. *num.* 31. ibi *in foro enim exteriori talis excommunicatus denunciatus sicut non absolutus habendus erit, ita vitandus, absolutio enim fori pænitentialis non impedit processum in foro exteriori*, & post alia subdit, *si tamen iudex esset benignus, posset decenter eam Bullæ absolutionem, prò foro etiam exteriori acceptare*, additq. præter supradicta *Bartolomeus de Vecchis, vbi loquitur de simili absolutione data vi priuilegiorũ, Regularibus concessorum satisfacta parte, in praxi prò admittendis nouitijs disp.* 9. *dub.* 9. *n.* 4. quòd *iudex iuxtà casus qualitatem, potest vel absolutionem admittere, vel potius dissimulare*, quã casus qualitatem, ille metitur iuxtà præiudicium magnum, vel paruum, quod ex dicta absolutione potest imminere iudici, qui excommunicauit, seù eius Tribunali

Prò certa autẽ, & noua resolutione huius

956 quæsiti, puto esse distinquẽdos duos casus; primus est vbi lis adhuc nõ est finita, secundus est vbi lis est iam finita. Doctrina relata suprà, quòd in voluntate iudicis excommunicantis sit acceptare absolutionem datam in foro conscientiæ virtute Bullæ, vel iubilei, aut alterius priuilegij Mendicantium, procedit in primo casu, quando iam lis non est finita, vt patet in verbis *Sayri* suprà relatis ibi *non impedit processum fori externi*, & habet *etiam Alterius lib.* 4. *disp.* 4. *in fine primæ dubitationis*, & clarius dixit *Hurtado de excommunicatione disp.* 14. *num.* 23. *& seq.* Vbi hoc ampliat, quamuis reus sit in loco, in quo excommunicatio, & lis sit ignota, vel consentiat pars, aut tandem vrgeat aliqua notabilis necessitas, cuius contrarium docere videtur *Auila par.* 2. *cap.* 7 *disp.* 3. *dub.* 10. *conclus. tertia.* Idem à fortiori dicendum est, & facilius contingere potest,

957 quando negotiũ non fuit adhuc deductũ ad forũ contentiosum, tẽpore, quo talis fuit absolutus; quia si producat suã absolutionẽ iã per prius obtemptam in foro conscientiæ, erit etiam in voluntate iudicis illam acceptare, vel procedere in negotio, illum puniendo, vt per *glosam, & ibi DD. in cap. de his de accusationibus. Penia p.* 2. *Directorij inquisitorum*, vbi de tali absolutione data hæretico, *comment.* 25. *vers. Rursus, Praxis Archiepiscopa-*

scopalis Neap. cap. 26. Riccius p. 1. praxis decis. 461. Ricciullus lib. 4. de iure personarum c. 68. num. 12. vsque ad 16. inclusiuè, qui omnes concludunt, quòd scilicèt talis absolutus possit accusari, & puniri, tamen quòd mitius, & benignius faciet iudex, si illum non inquietet in foro exteriori, nisi pars institerit, quod accidere potest, quando fuit absolutus nō præmissa satisfactione. Secundo verò casu,
958 qn̄ scilicèt lis est finita, quia v.g. fuit denūciatus iam per cedulones. (Quidquid *Hurtado loco suprac. velit id contingere, quando excommunicatio lata est prò peccato futuro, & non fuit declaratus, & lis cessauit*, quòd implicat, cùm Doctores loquantur de nominatim excommunicato, de quo loquendo, non video quomodo circa eum possit lis cessare, nisi quando vel est declaratus talis, vel denunciatus nominatim, ex eo quia percussit clericum, vel aliud crimen commisit, cui de iure est annexa censura ipso facto incurrenda, vt exemplificāt *Auila 2. p. cap. 7. disp. 3. dub 12 vers. verū, & Emanuel à Costa apud Dianam p. 1. resol. 26. de Bulla cruciatæ*; siuè
959 quando ratione debiti ad instantiā creditoris fuit denunciatus excommunicatus, vt subdit *Bartolomeus de vecchis in sua praxi prò Nouitijs disp. 9 dub. 9. num. 5. ad finem*, & tunc si talis absolutus fuit à confessario virtute Bullæ, aut iubilei, aut priuilegij Regularium, de quo loquitur *Nau. cons. 23. de penit. & remiss. aliàs 47. de sent. excommun.* satisfacta parte, & hoc fecerit constare iudici, qui eum denunciauit excommunicatum, petendo humiliter ab eo, amplius non molestari, & mandari, quòd amoueantur cæ-
960 dulones, iudex tenetur non solum de benignitate, sed etiā de rigore ad declarandā dictam absolutionem validam, seu talem non egere noua absolutione, & per consequens ad eum non molestandum, & mandandum, quòd amoueantur cædulones, si indè Tribunali ipsiu aliud *magnū præiudiciū* nō oritur. Ita vidi practicari in curia Archiepiscopali Capuæ dum ibi in Ecclesia Metropolitana exercerē munus legendi lectionem Theologalem prò Canonico impedito, & esset Vicarius Reuerendiss. Mutius Vespasianus, cùm n. à quodā suffraganeo dictæ Metropolis reperiretur per cædulones denunciatus quidam excommunicatus prò simili materia, & interim accideret publicatio iubilei à S.D.N. Vrbano VIII. prorogato de tribus in tribus mensibus, & talis excommunicatus durante dicto tempore, satisfacta parte, obtinuisset absolutionem à Confessario virtute dicti iubilei, ac demum comparuisset coram dicto suffraganeo cùm testimonio præfatæ absolutionis, & satisfactionis petēdo vt suprà, quod ammouerentur cedulones, & ab eodē id negatū, de qua denegatione testimoniū exhi
961 buisset, & ab illa, vt grauatus appellasset ad Metropolitanū. Quia in dicta curia Archiepiscopali per dictum Reuer. Vicarium, fuit rescriptum suffraganeo, seu eius Vicario sub pænis, &c. quòd compareat ad dicendas causas, quare denegauit dictam remotionem cædulonum, & aliàs appellantem non molestare, & amouere cædulones &c. Quæ praxis non solum fundatur in doctrina, de qua sup. per *Auilam, & Bartolomeum de Vecchis*. scilicèt hoc casu, quando lis est finita, quòd absolutio data prò foro consciētiæ prosit quòad forum externum, sed etiā in ratione, quam innuunt Doctores supracitati, quia tunc ex *hac absolutione regulariter, nullum præiudicium fit iudici, nec sua iurisdictioni exteriori, quòd inconueniens intendit Summus Pontifex euitare.* Hæc sunt verba
962 *Auila*. Quando enim lis est finita, per affixionem cædulonum, non intendit aliud iudex, nisi vt censuratus satisfaciat parti, & prò absolutione adeat eum, qui potest ab ea absoluere, totum hoc adimpletur per absolutionem obtemptam vt suprà; igitur nullum præiudiciū, infertur ipsi iudici excōmunicanti. Quando dicit Auila *Pontifex* intellige Gregorium XIII. in declaratione iubilei ab eodem emanati de anno 1572. & refert *Pensa loco suprac.* ibi *nisi satisfecerint his propter quæ, censura huiusmodi latæ fuerint*
963 *vllatenus suffragari* quæ verba indicāt suffragari in foro exteriori, quando fuerunt absoluti præmissa satisfactione, vt dixi sup. Quando dicit *suffragari* intellige ad euitandas pænas ob celebrationem &c. antequam fuit declaratum à iudice, nō egere noua absolutione, si iudex voluerit, vt sup. ac etiā ad eiusdem petitionem cum exibitione absolutionis, & satisfactionis declarare eum debeat de rigore benè absolutum vt suprà, quidquid *Vulpe in sua praxi c. 1. n. 31.* etiam in isto casu vbi lis est finita, putat hoc posse iudicē facere ex benignitate, & præter ea, quæ dixi *cùm de iubileo nu. 61. ad finem*, videtur hoc clarè innuere *Alter. lib. 4. disp. 4. c. 4. ad finem primæ dubitationis*, qui postquam dixisset, quòd *talis absolutio prodest solum in foro interiori*, & *non impedit processum fori exterioris*, subdit ad nostrum propositum, *nisi probauerit excommunicatus coram iudice seruatis seruandis, & satisfecisse sicut tenebatur,*
964 *& absolutionem obtinuisse, & vtrumq. per sententiam iudicis declaratū fuerit*, & ante eū *Suar. disp. 7. sect. 5 n. 29. Filliu. tr. 10. n. 293.* & sic intelliges nouissimū *Bossiū de triplici bilei gratia, &c. sect. 1. casu 25. ad finem*, qui iuxta supradicta, concludit, quòd *denunciatus ab auditore Cameræ, vel quocunque alio iudice ecclesiastico ad instantiam partis, si se componat cùm ea non solum poterit cum eius consensu absolui à confessario virtute Bullæ Cruciatæ, iubilei, vel priuilegij, quoad forum con-*

conscientiæ, sed etiam huiusmodi absolutio operabit quòad forum exterius, & sic non indiget noua absolutione iudicis excommunicantis, neque ab eodem iudice poterit inquietari, quãdo per legitimum testimonium constabit illi de satisfactione, & absolutione, scilicèt, quòd iudex non poterit eum molestare, sed debeat declarare illum iam ritè, & rectè absolutũ, & mandare vt amoueantur cedulones, vt dixi suprà. Dixi notanter suprà *aliquod magnum praiudicium*, quia proximè dicta habent locum etiam vbi ex simili absolutione aliquod parum præiudicium iudici oriatur, vt post *Rodriquez, & Mirandam*, notat *Bartolomeus de Vecchis loco suprac. ad finem numeri*, & prosequitur etiam *Bossius cit. casu 25. n. 5. ad finem.* quòd parum præiudicium erit, ni fallor, quòd ritè absoluatur à Confessario, vt suprà antequam certioretur de eo iudex, non autem vt non sit necessaria dicta declaratio iudicis excommunicantis, seu declarantis, &c. hoc enim concludit ratio adducta per dictos Authores, ꝙ
965 nempè S. Pontifex possit in fauorẽ animarum, & piæ causæ concedere priuilegium cùm paruo præiudicio alterius. Ex dictis patet quomodo declarandi sunt Authores docentes in genere, absolutionem datam prò foro conscientiæ, non prodesse, vel prodesse quòad forũ externũ, Itẽ quomodo etiã intelligẽdus *Sayr. lib. 2. de censuris c. 20. n. 3.* ibi in principio, quòd *in foro exteriori talis excommunicatus denunciatus, sicut non absolutus habendus erit, ita vitandus, quousque à suo excõmunicatore absolutus sit, vel ab alio, qui eum in foro exteriori, causa cognita in forma iudicij, absoluere possit.* intelligitur enim de absolutione data prò foro conscientiæ, antequam lis sit finita, vt percipitur ex ratione, qua id probat, nempè quia id cederet in præiudicium, & contemptum iudicis excommunicantis, quòd præiudicium, vt dixi, cessat quando lis est finita, ac etiam ex eo, quod etiam subdit, ibi *si tamen iudex esset benignus, posset decenter eam Bulla absolutionem pro foro etiam exteriori acceptare.* Vel si velimus intelligere prò casu vbi lis iam est finita, debet intelligi de declaratione facienda ab excommunicatore, quod absolutio vt sup. prò foro conscientiæ, quia data seruatis seruandis, prosit illi quòad forum exterius, vt sup. etiã dixi, nullo autẽ modo põt intelligi, vt sic absolutus indigeat noua absolutione vt possit cũ illis, qui id non ignorant, cõmunicare *Bonacina disp. 1. q. 3. p. vltimo nu. 3.*

Hæc quæ dixi suprà, an habeant locum, non solum in Bulla iubilei, sed etiam in alijs bullis, vel priuilegijs, vbi non sit mentio de satisfactione partis præmittenda, dixi suprà *à num. 792.* vbi licèt subdidi, quòd absolutio data virtute iubilei, in quo reperitur clausula *satisfacta parte*, directè prosit quòad forum externum, & indirectè in alijs Bullis, & priuilegijs vbi nõ adest dicta clausula, sed absolutio verè datur satisfacta parte, tũ iuxtà supradicta, quando iam lis est finita, semper tenetur iudex, sibi constito de satisfactione, & absolutione, declarare comparentẽ benè absolutum, & amplius eum non inquietare.

Nota tandem, Authores supracitatos, cũ docent, lite finita teneri iudicem regulariter approbare absolutionem datam prò foro cõscientiæ, vt suprà declaraui, id explicare in censura lata à iure, vel ad instantiam partis, quia si esset lata prò offensa illata ipsi iudici,
966 & sic esset noua ob non paritionẽ, &c. tũc cùm lis non dicitur finita, nisi fuit paritum, non prodest absolutio quòad forum externũ. Nota, quòd *Rota Rom. in Nouissimis p. 3.*
967 *li. 3. dec. 113.* dixit absolutionẽ datã à Mẽdicantibus virtute suorũ priuilegiorũ monialibus sibi subiectis, prodesse quòad forũ externũ, & idẽ videtur tenuisse *Rotã eandẽ apud Puteum lib. 1. decis. 95. in 1. impressione. Alterius loco suprac.* citat alias decisiones simul cum istis ad probandũ, quòd absolutio data prò foro conscientiæ, non prosit. Sed illas reperire nequiui.

De probatione absolutionis obtempta prò foro conscientia, ad finem, vt prodesse possit prò foro externo.

SVpposito prò certo, ex materia de sigillo confessionis, licere confessario ex
968 licentia, & consensu pænitentis facere fidẽ de absolutione ei impensa à censuris, & casibus reseruatis, cui Confessario credatur de dicta licentia in huiusmodi casu, cùm tractetur de fauore ipsius pænitentis, & in terminis, notat *Suarez t. 5. disp. 7. sect. 5. sub num. 26. Graffius in addit. ad p. 1. decis. lib. 1. c. 26. n. 26.* Apud Doctores reperio controuersum, vtrum sit credendum in foro externo, fidei factæ, vt suprà, à Confessario, nam *Penna 2. p. Directorij inquisitorum, comment. 25. vers. Veruntamen.* voluit, per Conclium Narbanense fuisse definitam hanc controuersiam pro negatiua, scilicèt hoc casu non esse credendum Confessario, sequitur ferè ijsdem verbis, & si eum non alleget, *Graffius p. 1. decis. lib 4. cap. 15. num. 20.* & si fateantur, quandoque Confessorem posse esse ita spectatæ virtutis, & probitatis, vt dictum eius multum
969 tum prosit ad minuendam pænam, clarius *Guttierez lib. 1. qq. canonic. c. 2. num. 17.* docet non esse credendum Confessario asserenti aliquem ab excommunicatione absoluisse, refert *Fagundez loco infracit. vers. ead. quæstio est admedium.* his accedit *Diaz in sua practica criminali canonica cap. 34. vers. excusabitur tamen clericus*, dum asserit, non sufficere dictum, seù testimonium Confessarij,

sarij. Contrariam tamen sententiam, scilicèt hoc casu credendũ esse Confessario, nouissimè post plures authores dicit cõmuniorẽ, & probabiliorem. *Bossius de triplici iubilei gratia, &c. sect. 1. casu 26. n. 4.* quibus ab eo allegatis addo *Bartol. de Vecchis in sua praxi pro Nouitij disp. 9. dub. 11. n. 4.* Vbi hãc opinionẽ dicit cõmuniter receptã, & *Fagundez lib. 6. in secundum praeceptum eccles. cap. 1. n. 11. in principio* Qui benè respondet ad *Concil. Narbonense*, quòd illud fuit Prouinciale non Generale, item intelligi deberi de fide adhibenda Confessario prò absolutione Rei à pœnis temporalibus, non autẽ prò absolutione ab excommunicatione, & censuris.

Vt tamen vera resolutio huius quæsiti elucescat, & simul aliquid noui hic reperiatur à lectore. Dico, esse distinquendos diuersos casus. Primus casus est, vbi à iudi-
970 ce committitur Confessario facultas absoluendi aliquem in specie à censura prò vtroque foro, & de hóc casu loquitur *Nau. cap. 27. n. 42. & cons. 3. de testibus*, quòd & si hoc casu, *qui ostenderet commissionem, vt absolueretur, & diceret se absolutum à Porrocho, præsumeretur absolutus cum solo testimonio Parrochi, & etiam sine eo, saltim si esset* (intellige absoluens, *vir timens Deum, & ingrediebatur, & admittebatur ad diuina officia, tamẽ vtilius puto fore, vt iudex si ei vacaret, absolueret, & daret litteras absolutorias, & cùm de more cõmittit, excommunicatus debet dare operam, vt coram Notario, & testibus absoluatur à Parroco, quo cùm oportuerit, possit probare absolutionem, quia semel excommunicatus semper præsumitur talis*, hæc sunt verba *Nau. in summa*, & si trasposita, vt facilius ab omnibus capiatur suus sensus, qui in *Consilo* supradicto id magis declarat loquendo de absolutione data à Confessario virtute Breuis Pœ-
971 nitentiariæ, antequã per Pium V. restringeretur eius facultas ad solũ forũ conscientiæ, indicando modum, quomodo id fiet, nẽpè, *quòd Confessarius coram Notario, & testibus tradat absoluto schedulam clausam, & signatam dicendo, quòd ipse absoluit illum confessum eo modo, & de eo, quod continetur in ea, Notarius autem in dorso eius scribat, quòd tali anno, & mense, & die rogatus fuit coram talibus testibus, à tali Confessario; & absoluto vt eiusdem rei fidem faceret, & poneret suum signum publicum, &c.* quòd longè cautius esse subdit, quàm id, *vidit ab alio consultum vt videlicèt Notarius duceretur ad Confessarium, qui coram eo, & testibus absolueret, vel quòd Confessarius faciat fidem per suam schedulam tantum.*

Secundus casus est, quando datur absolutio non ex commissione speciali iudicis, sed
972 generali, vel ratione priuilegij, vt habẽt Regulares, vel ratione Bullæ cruciatæ, aut iubilei, qui est casus noster, & tunc (quia absolutio à censuris, & si secundũ vnã opinionem, quàm aliàs sequuti sumus, potest dari extrà sacramentũ, tamen quia est concessa prò foro cõscientię, ac etiã opinio tutior est, vt ibi dixi, ꝙ detur in ordine ad confessio sacramentalẽ, cù aliàs quis non potest lucrari iubileum, ad quem finem conceditur dicta facultas, & dari per consequens debet absolutio. *Homob. de casibus reseruatis p. 1. cũ de absolut. casuum reseruat. casu 2. obseru. 4. ad finem.*) Subdistinguendum est, vel quærimus vtrum hoc casu credi debeat ipsi Confessario, vel quærimus, an debeat credi fidei, seù scripturæ, per quã Confessarius testatur absoluisse, &c. primo casu, omninò dicendum
973 est, debere credi ipsi Confessario, vt probatur in c. *sicut nobis de sent excomm.* si .n. supponimus, dictã absolutionẽ fuisse impensã pro foro conscientię vi priuilegiorum a Mendicantibus, vel Bullæ, aut iubilei, siuè fuit data in sacramento, siuè in ordine ad dictum sacramentum, negare nemo potest, quòd
974 simus in occultis, & quæ nõ sunt in præiudicium alterius, (cùm iam præsupponimus ex supradictis litem esse finitam, & præmissam satisfactionem saltem in voto, quando non potest fieri actualiter) debet credi ipsi soli *Graffius cons. 3. diff. 2. ad finem de homicidio t. 1. Reginaldus lib. 9 n. 83.* & saltem sumus in his, quæ sunt difficilis probationis, quo ca-
975 su, probatio, quę aliàs esset minus sufficiẽs, sat erit. *cap. veniens el 2. de testibus, l. non omnes §. à Barbaris de re militari*, quæ iura ad hoc allegat *Rota p. 3. nouissim. lib. 3. decis. 620.* & clarius id decidisse Rotã, habetur *ibid. decis 573.* his verbis, *Petrus autem clarè ostendebat se satisfecisse illi debito, & propterea probabat se fuisse absolutũ in partibus à quodam Prasbitero vigore Bullæ cruciatę, nunc dubitaui, an hac absolutio fidem faceret in praiudicium aliorum expectantium, cùm videretur esse schedula priuata, quæ potuisset hoc anno componi, & apponi datam ante vacationem benefitij: Verum Rota contrarium probauit, concludendo, quòd si absolutio fuit facta per modum impositionis in foro pænitentiali, tunc fidem faciat, & in terminis Consil. Calderin. 2. de testibus. Et ratio est quia res est difficilis probationis, & creditur illi attestationi præsertim, quia concurrunt multa verisimilia. Primò, quia parti erat iam satisfactum, secundò concessa in actu, quo volebat celebrare, & postea celebrauit Tertiò hæc non est scriptura merè priuata, sed facta ab officiali ad id deputato super re, quæ spectat ad officium suum, & est scriptura saltèm iusta, cui in hac re standũ videtur.* Ex quibus verbis, iunctis alijs verbis alterius *decis. suprà allegata 620.* vbi fuit dubitatum, *an absolutiones, quarum copia datur, dicantur facta in foro pænitentiali, it aut suffragen-*

fragentur Petro, iuxta Consil. Calderin. 2. de testibus, placuit Dominis nō suffragari, & inter cætera ob id, quòd is, qui absoluit Petrum, non deponit se absoluisse à peccatis, sed à panis, & censuris item, quia Calderinus loquitur quādo quis fuit absolutus per viam confessionis, vbi aliter non potest constare de absolutione,
976 *&c.* Vndè fit cautus pœnitēs vt curet absolui in sacramento confessionis, & hoc vt Cōfessarius possit facere fidē de absolutione ei præstita in dicto sacramēto, vt illi credatur. Quod autem habetur in proxima *cit. decis.* 620. *vt is, qui absoluit debet esse persona probata vt erat Pænitentiarius Sedis Apostolicæ, de quo Calderinus, qui præstiterat iuramentum de bene exercendo officium suum, ad quod non admittuntur nisi probata persona.* Non accipiendum puto prò limitatione doctrinæ à nobis traditæ, scilicèt dictum Confessarij
977 probare, vt suprà, absolutionē datam, si sit pænitentiarius, vt *Bossius loco suprac. n.* 3. videtur accipere, allegando *Mascardum t.* 1. *de probationibus conclus.* 12. quia si rectè legatur *Mascardus* prò Pænitentiario intelligit quemlibet, qui habet authoritatem absoluendi à censura, qua pænitens est irretitus, & nūc de ea exquiritur in foro externo sicut etiam intelligi debet *Calderinus*, vt patet in verbis *decis.* 573 *suprà relatis, ibi à quodam Præsbitero vigore Bulla cruciata.*

Secundò verò casu, si quærimus, an credi
978 debeat scripturæ ipsius Confessarij, vt sup. in qua testatur, absoluisse talem à censura in sacramento confessionis, seù foro pænitentiali, & tunc dico, quòd hoc casu non sufficit ad probandam hanc absolutionem sola scriptura Confessarij, quia si Confessarius non est præsens, vel est mortuus, probandū est, quòd dicta scriptura fuerit facta à cōfessario, vel per comparationem litterarum, vel per testes, qui viderunt illam scribere, aut cognoscant manum ipsius Confessarij, in hunc sensum *Suarez*, intorquet *Nau. cons. suprac.*, ibi *ex quasent. Nauarri constat testimonium esse sufficiens. & alia testimonia, solum requiri ab ipso, vt iuridicè constet, illud esse testimonium talis Confessarij*, & hoc voluit dicere *Sayrus lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 21. quòd absolutio probari debet instrumēto authentico absolutionis, Dixi, *intorquet &c.* Quia vt dixi suprà, *Nau.* vtroque loco loquitur de absolutione data à Confessario ex cōmissione iudicis, vel alterius prò foro etiam externo, sicut eum benè allegāt *Sayrus loco suprac. & Alterius lib.* 4. *disp.* 4. *cap.* 4. *vers. Nauarr. in manuali* quidquid id non obseruent *Rodriquez, Miranda, & Vega locis supracit.* hoc idē quod dixi, videtur clarè innuere *Suarez loco supracit.* dum subdit formam illam traditā à *Nauarro*, & si optimam, *tamen non videri ita necessariam, quin si alia via constet, illam esse confessarij subscriptionem, eandem habiui authoritatem.* Si autem Confessarius est vi-
979 uus, & præsens, satis erit, quòd personaliter coram iudice testificetur, illam esse suam scripturam, & vera esse contenta in illa, ac etiam, quòd multò magis sufficeret hoc casu, si idem Confessarius absque præsentatione alicuius scripturæ à se factæ, testificaretur dictā absolutionem, vt dixit *Felinus in cap. testimonium nu.* 35. *de testibus*, sequitur *Suar. loco etiam suprac.* & resolutum fuisse à *Rota decis.* 14. *alias* 163. *coram Crescentio* testatur *Bartolomeus de Vecchis in sua praxi prò No-*
960 *uitijs disp.* 9. *dub.* 11. *ad finem.* An autē vtroque casu possit peti, quòd iuret Confessarius, sunt opiniones hinc inde, vndè *Graffius in Addítamentis ad suas decis. p.* 1. *lib.* 1. *cap.* 26. *n.* 26. *n.* 15. & si opinionem negatiuam dicat equiorem, tamen affirmatiuam fatetur iustionem, quia vt idem *Graffius dixit cons.* 3. *difficult.* 2. *ad finem sub tit. de pænit. & remiss.* in his, quę non sunt in præiudicium alterius, licèt credatur vni testi, tamen iste vnicus testis debet esse iuratus, accedat, quòd vt ipsemet ait. *loco primo citato* post *Felinum in d. cap. testimonium.* Quamuis Confessarius in foro interiori vicem Dei gerat; in foro tamen exteriori, cùm admittatur vt testis, illi non creditur nisi iurato, & ita expresśè docet *Suarez cit. num.* 26. & supponit *Rota suprac. decis.* 620. Adde quòd vbi Confessarius scripto, vel dicto testificatur vt suprà, debet significare de quo anno, die, vel mense, aliàs non concluderet vt per *Rotam loco supracit. decis.* 1112. *&* 1114. verbis infrà referendis.
981 Quæres, an alia via possit probari dicta absolutio, quàm testimonio Confessarij? Respondeo ex *Suar. loco citato nu.* 21. *quem summat Filiuc. tract.* 11. *num.* 293. affirmatiuè, scilicèt probando, ipsum confessum tempore iubilei, vel potestatem habenti absoluendi ex aliquo priuilegio. Vndè id, quòd dicunt *Sayrus cit. cap.* 19. *sub n.* 21. *& Alter. lib.* 4. *disp.* 6. *c.* 5. nempè dictā absolutionem posse probari *testibus ad minus duobus, vel*
982 *vnico teste cum iuramento ipsius absoluti*, telligi debet, vel vt proximè dixi, de probatione, quòd sit confessus tempore iubilei, aut habenti potestatem, vel de absolutione prò foro externo cùm ceremonijs, publicè data, non autem de absolutione data in ordine ad Sacramentum Confessionis, quo casu & si testes possent deponere vidisse aliquē genuflexum ante Confessarium, item Confessarium signa fecisse, quæ solent fieri, quādo dari solet absolutio, tamen quia hæc possunt percipi per sensum visus, testes non possunt deponere, quòd pœnitens fuit confessus tale peccatum, & quòd verè quādo in fine Cōfessarius eū benedixit, pronūciauit formā absolutionis, ga quādoq. vt aliàs dixi, ratione

ratione non detegendi secretum confessionis fiat benedictio cũ Pater noster, ei qui est incapax absolutionis, non possunt testes deponere etiam de auditu, proût hic requiritur, fauet *Bossius in sua practica criminali tit. de oppositione contra testes num.* 47. vbi quòd
983 testis non probet, si dicat vidisse, ea quæ in gustu, vel auditu consistunt, quæ faciũt ad id, quòd nuper fuit controuersum, vtrum denunciatio contrà Confessarium sollicitantem in cõfessione; ab alia persona debeat
984 fieri, quàm ab ipsa sollicitata, ob gestus obseruatos inter Confessarium, & ipsam personam, quæ confitetur; si enim testis videret inter personã genuflexã in confessionario, & Confessariũ sibi sedentẽ obscenos actus, (qui tergauersari nullatenus possent tãquã differẽtes, vt v.g. risus, manuũ tactus, &c.) interuenire, vtique ad denũciandũ teneretur, maximè hodie propter Bullam Gregorij XV. vbi comprehenditur casus, in quo fingitur confessio, & licèt sit dubium apud Doctores, an Confessarius si tantum consentiat sollicitationi præcedenti à pænitente, sit ab ipsa pęnitente denunciandus, vi supradictæ Bullæ Gregorij XV. vt per *Dianam p.* 1. *tr.* 4. *resol.* 11. *& p.* 4. *tr.* 5. *resolut.* 42. tamen difficultatis ratio cessat in casu, quãdo ab alia persona esset facienda denunciatio. An autem ad hanc denunciationem faciendam teneatur
985 is, qui hoc audiuit à fæmina siuè hic talis fide dignus, siuè non, videte *Dianam t.* 4. *tr.* 5. *resol.* 28. *vbi ad finem* refellit *Homobonum in consult. t. p. resp.* 51. qui simpliciter asserit, ad denunciationem faciendam non teneri, nisi fæminam sollicitatam. Nota, quòd cùm de iure testis deponens de tractatu, non probet consumationem actus. *Baldus in cap. fin. num.* 8. *de iuramento calumniæ, cum alijs allegat. per Andream Gaill. lib.* 1. *obseruat.* 111. *n.* 11. in casu, de quo suprà *Suarez*, non sufficeret si testis deponeret, talem confessum fuisse tempore iubilei, vel habenti authoritatem
986 circà illam censuram, nisi etiã deponeret de his actibus, ex quibus præsupponi potest, iam fuisse talem absolutum, vt patet in verbis illis *decis.* suprà relatis. ibi. *concessa in actu quo volebat celebrare, & postea celebrauit*, quia vt dixi potuit confiteri, sed non absolui. Quòd etiam non sufficeret si testes deponãt quòd singulo anno solent Fratres, vel Moniales in festiuitatibus sollemnibus, absolui à censuris ad hoc, vt censeantur absolutæ à censuris, in quas, in foro interno probantur incurrisse, habetur in *supracit. decisionibus Rota Romana* 1112. *&* 1114.

Vt autem suffragetur dicta absolutio quoàd forum externum, ad effectum, de quo suprà, non solum requiritur, quòd constet iudici, excommunicatum fuisse absolutum
987 sed etiã quòd satisfecerit parti lesæ, ideoq. *Rota Romana suprac. decis.* 573. *lib.* 3. *p.* 3. *nouissimor.* in principio præmisit hæc verba. *Constabat enim in actis apud Auditorem Cameræ ex causa cuiusdam fideiussionis excommunicatum, Petrus autem clarè ostendebat, se satisfecisse illi debito, & propterea probabat, se absolutum fuisse in partibus.* (Intellige non solũ iuxtà ea, quæ suprà dixi *n.* 833. ab Episcopo, sed etiã ab habente aliunde facultatẽ virtu-
988 te iubilei, cruciatæ, vel priuilegiorũ Religionis iuxtà opinionem valdè probabilem, *quòd quando excommunicatio solum est lata præcisè in commodum partis lesa v.g. propter debita non soluta, aut furtum commissum, tunc si pars fateatur sibi omnino satisfactum esse, aut cõsẽsisse in omnimodã rei absolutionẽ datã virtute eiusmodi Bullarum, valere in vtroque foro*, ita *Conink disp.* 14. *n.* 249. qui subdit, *se credere omnes tres sententias*. circà dubium illud, an absolutio data vigore iubilei, vel priuilegi j, valeat etiam prò foro externo; *hoc modo posse conciliari, si doctorum mens magis spectatur, quàm rigorosus verborum sensus*, quòd ergò *cit. nu.* 833. dixi de Episcopo procedit, vbi cedulones essent iam affixi, quia tunc Episcopus constito sibi de satisfactione, & absolutione debet declarare talem benè absolutum, & iubere, vt amoueantur cædulones, vt dixi suprà.) De qua satisfactione
989 debet constare in actis curiæ, nec sufficit, quòd Cõfessarius, in schedula absolutionis, fidem faciat, illam præcessisse, vt post *Medinam* videtur velle *Rodriquez t.* 1. *summa cap.* 83. *conclus.* 8. ibi *tenga vna cedola de su Confessor, la qual de fe, como està absuelto, y satisfecha la parte*, & prosequitur eisdem verbis suo more *Vega p.* 1. *summa cap.* 19. *de la absolucion casu* 12. Ità percipitur ex verbis *Suarez loco suprac. num.* 29. ibi *dummodo satisfactio, quæ necessaria fuerit publicè, etiam sit exhibita, quamdiù enim hoc non fit, non potest Ecclesia constare, hominem recessisse à sua contumacia, & ad obedientiam Ecclesiæ rediffe*, & sum mat *Filliucius tr.* 11. *n.* 293. Constare autẽ
990 potest de satisfactione in actis curiæ, vel per confessionem ipsius partis lesæ, vel per testes *Graffius in additam ad p.* 1. *decis. lib.* 1. *cap.* 26. *sub num.* 12. ibi *Confessor potest deponere in iudicio de certo crimine sibi confesso, quòd ille tale crimen sibi confessus fuit, & pænitentiam ab eo suscepit. Exterior verò satisfactio probatur adimpleta, per familiares, & alios, qui viderunt*, & infrà paulo post subdit. *Dicere emendationem probari per Sacerdotem, est dictum ineptum*, sic ego dico in casu nostro, dicere quòd satisfactio partis probetur per dictum Confessarij, est dictum ineptum, fauet notabile dictum *Baldi cons.* 30. *incip. casus est quidam ad finem lib.* 4. quòd in foro conscientiæ standum est veritati, in foro verò iudicis oportet seruare scripturas, refert *Graffius cons.*

conf.1.sub num.32. de pænit. & remiss. to.1.

Hæc probatio satisfactionis per testes, est necessaria non solum in casu, quo ipsa fuit facta,& pars ipsa illam negat, vt est casus, quē ponit *Conink disp.14. n.248.* Sed etiam quādo parti lesæ fuit oblata congrua satisfactio, & illam noluit acceptare, quia hoc casu, non solum talis potest absolui à Confessario, vt suprà, in foro conscientiæ, tàm vbi lis non est finita, quàm vbi lis est finita, vt per *Aulā p. 2.cap.7.disp.3.dub.10.vers.ex dictis cùm alijs, quos citat, & sequitur Bonac.disp.1.q.3.p.9.n.*
991 *8.* Sed etiā vbi hoc iuridicè probauerit .s. obtulisse, satisfactionē debitā, &c. absolutio debet prodesse etiam quoàd forum externum, modo, quo suprà explicaui, scilicèt vt declaretur à iudice talis benè absolutus, & mandetur amoueri cædulones, vt clarè percipitur ex verbis *Genuensis in sua praxi Curia Archiepiscopalis Neapolitanæ cap. 24. in secunda editione n.6.* ibi *nolit ei reconciliari, an possit absolui? Videtur, quòd satisfactio ita sit intelligenda, vt sequatur pax. Contrariū seruatum fuit in Curia Archiepiscopali Neap. cùm per laicum non steterit, imò peccat clericus non ostendendo signa dilectionis particularis, & non gratè recipiendo petentem sibi veniā, & etiam hoc casu potest compelli ad ostendendam pacem, signis particularibus, aliàs excommunicari, &c.* vbi *n.4.* habetis quæ sit congrua satisfactio in simili casu. Item etiam (ex quo cōfirmatur proxima doctrina) quā-
992 do quis est impotens ad satisfaciendum, quia si per testes hoc constat iudici, debet etiam declarare illum benè absolutum, estque id, quòd dicunt Doctores, hoc nempè casu impotentiæ posse absolui in vtroque foro, etiam inuita parte, ita *Miranda in suo Manuali Prælat. Regular. p.2. q.35. art.22. post primam conclusionem*, clarius *Conink disp.14. n.206.* qui bonam subdit rationem (concludentem etiam prò præcedenti casu) *quia*, inquit, *contrà mentem Ecclesiæ; & rationem censuræ est, vt reus cessante iam contumacia, paratus ad omnem satisfactionem, quam exibere potest, non absoluatur*, & prosequitur *Layman lib.1.tract.5.p.2. c.6.n.8.vers Dico 4. ad finem.* Qui *Conink ibid.num.247.* declarat, quomodo dicta absolutio data ab habente facultatē cū clausula satisfacta parte, etiā prodesse possit prò foro externo, iuxtà ea, quæ dixi suprà, dū subdit ista verba. *Et confirmatur quia vt talis possit legitimè absolui in foro externo, nō sufficit, eum esse impotentem satisfacere parti, nisi hoc iuridicè constet, quòd fieri nequit, nisi authoritate iudicis fori externi*, clarius *Villalobos p.1. sua summa tr.16. difficult. 20.* his verbis, *Mas si està obligado à satisfacer, y no puede, en el fuero exterior si lo probasse, estaria obligado el Iuez à absoluerle.* citans *Conarr. Rotam Rumanam, & Henriquez.* Ex eo autem, quòd ipse subdit, *y si el iuez fuesse tan rigido que no lo quisiesse hazer, en tal caso no lo deue hazer el confessor*, crederem, nolle negare huic appellationē ad iudicem superiorem cùm hic adsit grauamen, vel etiā quòd Confessarius ex necessitate & non tātum ex decentia, vt dixi suprà, huiusmodi excōmunicatū debeat absoluere, antequam declaretur impotens ab ipso iudice. Sed hoc dixit forsam ad ostendendum, quòd Confessarius tali casu, debet credere ipsi pænitēti.

Quòd autem asserit *Suarez prò conclusione citatus cùm alijs*, Confessario credendum in huiusmodi materia, si fuerit spectatæ vir-
993 tutis, ac probitatis, nescio quomodo possit esse necessarium in casu nostro, in quo tantū inspiciendum, est an habuerit Confessarius absoluendi facultatē à tali censura, ꝙ vt dixi suprà voluit significare *Calderin. & sequitur Mascardus*, quando talem Confessarium, vocant Pænitentiarium, cuius appellatione venit Confessarius approbatus habens authoritatem, fauet *Clem.1.§.sanè de stat. Monach.* & *Grassius t.2.consil 3.diff.2. ad finē sub tit. de homicidio*, vbi quando loquitur de attestatione Confessarij de innocentia pænitentis, qui in foro externo molestatur, vtitur nomine Confessarij, quando vero loquitur de attestatione circà absolutionem ab aliqua cēsura, nominat eum pænitentiarium. Confirmatur, quia bonitas, & probitas sunt circūstantiæ, quæ attendi debent, vbi agitur de probatione præsumptiua, vt ita dixerim, non autem de plena probatione, qualis est, quæ fit de absolutione per Confessarium, vt suprà, cui credi debet propter facti qualitatem, quia nempè dicta absolutio data fuit in foro penitentiali, quam nemo alius potest sufficienter, & plenè probare, nisi ipse Confessarius, & quia cùm præsupponatur iam esse satisfactam partem, & litem esse finitam, de nullius agitur præiudicio, vt per *Grassiū loco suprac.*
994 Confessio facta in foro animæ, quòd non debeat nocere in foro contentioso v.g. quando offensus confitetur, & remittit iniuriā, nam ex hoc nō censeri debeat remisisse eprosequutionem iuris sui in iudicio sed tantū odiū, & rancorē, habetis p *Cardinalem Tuscum litt.C.conclus.687.*

Formula attestationis Confessarij de absolutione ab ipso impensa à censura, ad hoc vt prosit quoàd forum externum.

995 EGo infrascriptus Cōfessarius approbatus in hac Diæcesi N. fidē facio quibuslibet, & quomodolibet hanc inspecturis qualiter die, Mensis, Anni, quo durabat tempus iubilei emanati à S.D.N. Vrbano VIII. & publicati in hac Ciuitate, ministraui Sacramentum pænitentiæ N. absoluendo illum iuxtà facultatem, in Bulla præfati

iubilei mihi concessam, & signanter ab ommunicatione incursa ob percussion N. Clerici, in cuius veritatis testimoni, hanc, mea manu scripsi, & subscripsi, Ecclesia S.N. à die, mense, & anno de quis suprà. Ita ego N.

x ista formula potest addiscere Confessas formulam prò absolutione vigore Bul. Cruciatæ, vel alterius priuilegij, quòd facienda mentio censuræ particularis, de a quis molestatur in foro exteriori, perci tū ex Doctoribus relatis suprà, qui dicūt onfessarium non posse facere hanc fidem si ex consensu, & licentia pænitentis, quis accedit *Bonatina disp. 1. q. 3. p. 9. n.* Tū am *ex Rota* Rom. *3. p. lib.* 3. nouissimarum cis. 1114 *supracit. ad finem* ibi *vlterius dicent Domini, quòd & si testes essent contestes per absolutione à suspensionibus, quòd tamen n concluderent in casu nostro, quia non dint, quòd absoluerint à suspensione contracta ropter receptionem Beatricis &c.* Curabit utem pænitens absolutus, quòd dicta fides uthēticetur à Notario, & testibus, affirmātius, quòd fuit scripta à Cōfessario, vt suprà.

Occasione cōstitutionis *Clem. VIII. quino Idus Februarij* 1592. *quæ incipit litium dispendijs*, relatæ à Compatre meo *Quaranta verbo nullitas*, quæ ampliando constitutionē Pij *IV*. cauet, vt in quacunque causa, & intantia ecclesiastica profana, ciuili, & criminali, aut mista iudicari possit, ac definiri qui-

7 buscunque nullitatibus, non obstantibus præter tres, videlicèt iurisdictionis mandati, & citationis, quas explicat *Marcellus Vulpe in sua praxi fori ecclesiastici cap. 24. à nu.* 15. vbi quòd exindè in rescriptis Apostolicis, solet apponi illa clausula *videlicèt nullitatis etiam ex tribus.* Fuit quæsitum, vtrum dicta constitutio haberet locum in causis censurarum, ita vt non possit prætendere persona, quæ fuit excōmunicata, & obtinuit dictū rescriptū reuocationē sentētię, vel absolutionē ad cautelā, nisi dicat sententiā censurę nullā ex capite illarū triū nullitatū duntaxat, & respondi non habere locum in dictis causis censurarum, cum in iure sint expressæ causæ, ob quas sententia illarum, sit nulla, & ob quarum nullitatum dubium, debeat impertiri absolutio ad cautelam, eò magis, quod talis absolutio non impedit, quod intenditur per dictā constitutionem, sed magis facilitat expeditionem causæ, cum per eam habilitetur excommunicatus ad procurandā expeditionē causæ, & hoc est, quòd dixit *Ro*

998 *ta decis. 9. de sent. excomm. in nouis*, quòd *relaxatio, siuè absolutio ad cautelam fit in dubio propter periculum communionis, & læsionis iustitiæ.* Circa materiam dictæ constitutionis vide *Riccium 2. p. praxis resolut. 426. & p. 4. resol. 30. & seq.*

An liceat pretium dare quando superior iniustè me excommunicauit, suspendit, vel interdixit, vt absoluat.

RESpondet *Sanchez lib. 2. opusculorum moralium c. 3. dub. 9.* his verbis. *Verius est non licere, quando excommunicatio, suspensio, &c. est iusta, vel dubia, quia in dubio præsumendum est prò iudice excommunicante. At verò quando has censuras, constat esse iniustas, verius est absolutè (idest si non incurram graue damnum, si statim non absoluar) licere pre-*

999 *tio redimere vexationē. Ratio, quia habeo ius in re scilicèt participatione Sacramentorum, & communione fidelium, qua per iniustitiam priuor, & licèt alter peccet peccato simoniæ recipiendo pretium prò hac absolutione; ego tamen vtor iure meo*, & ante eū dixerunt *Glosa, & Vinius d. 73. apud Ricciull. lib. 4. de iure personarum cap. 1. num.* 19. Sed maior difficultas esse videtur, num etiam idem sit dicendum quando iusta fuit excommunicatio, sed iu-

1000 dex iniustè differt absolutionē, an etiā liceat dare pecuniam absq. simoniæ labe? Negat *Sanchez loco suprac.* ibi, *si tamen excommunicatio iusta sit, licèt superior iniustè differat absolutionem, non licet dare pretium vt absoluat, quia tunc excommunicatus non habet ius in re, cùm iustè priuatus sit Sacramentorum participatione, & communione fidelium, sed habet ius ad rem.* Quæ opinio fuit *Innocentij, & Vgolini*, apud *Bonacinam opusculo de simonia q. 4. §. 16. n. 3.* Qui meritò contrariam opinionē defendit, post *glosā in c. dilectus el primo de simonia Reduanum, & Suarez*, quia vt ipse subdit, pecunia non datur tunc prò actu spirituali, seù ipsa absolutione, sed prò remouēdo impedimēto, & auferēdo prauo affectu, seù iniusta vexatione, & tandē cōcludit resolutionē, his verbis. *In praxi tamen ad vitandū simoniæ, vel peccati suspicionem, id faciendum non est, nisi pænitens graue alioquin damnum incurreret ob denegatam sibi absolutionem, ita Panormitanus in cap. ad aures de simonia, Suar. lib. 4. de simonia cap. 19. num. 8.* quòd hic Auctor præsupponat, iustè latam fuisse sententiā censuræ, patet ex præcedenti corolario, vbi generaliter statuit, absolutionem censurarum esse materiam simonię, vtpotè actū iurisdictionis Ecclesiasticæ fori interni, sicuti sententia censuræ, est actus iurisdictionis ecclesiasticæ fori externi, vt etiam præsupponit *ibid. §. seq.*

RECOLLECTIO TERTIA.

De Officio, & Potestate Confessarij circa pœnitentes excommunicatione maiori ligatos.

Cognitis à Confessario ijs, quæ pertinent ad censuras in genere, tàm à iure, quàm ab homine, quibus reperitur irretitus pænitens, scire quoque necessariò debet ea, quæ spectant ad quamlibet censuram in specie, & quæ non potuerunt explicari cùm de illis in genere ageremus, ideóq. proponitur hæc recollectio de excommunicatione, quæ est prima, & præcipua species censuræ.

Quid sit, & quotuplex Excommunicatio?

1
Rima Conclusio. Excommunicatio est *censura ecclesiastica priuans directè communione fidelium*. Ita *D. Antoninus 3. p. summæ, tit. 24. in prologo, Gabriel in 4. dist. 18. q. 2. art. 1. Sotus ibid. dist. 22. q. 1. art. p. Couarr. & alij* communiter, licèt aliqui in verbis discrepent. Dicitur (*censura ecclesiastica*) loco generis, quia, vt dixi, excommunicatio est species censuræ. Dicitur (*Priuans directè à communione fidelium*) loco differentiæ inter excõmunicationem, & alias duas species censuræ, nam licèt interdictum, & suspensio priuent communione aliquorum bonorum spiritualium, tamen illa non priuant directè, & formaliter, quatenus est communicatio cum fidelibus; sed vel quatenus est potestas ecclesiastica, vt suspensio, vel quatenus est officium diuinũ, vt interdictum, sola enim excommunicatio priuat dicta communione cum fidelibus, quatenus est communicatio cum fidelibus, vt latè dixi suprà *recollect. 1. num. 24.*

Secunda conclusio: excõmunicatio pro-
2 priè diuiditur in maiorem, & minorem. Dixi (*Propriè*) primò, quoniã cùm sit proprium ipsius priuare communione cum fidelibus, etiã propria debet, illa dici eius diuisio, quę fit ratione boni, quo priuat, ideoq. maior excommunicatio est illa, quæ priuat absolutè omni cõmunione cum fidelibus. Minor verò, quæ tantùm priuat participatione passiua Sacramentorum; vt docent omnes DD. & habetur expresse in *c. penultimo de sent. excommun.* Secundò, quia excõmunicatio ratione causæ efficientis, formalis, & materialis, eodẽ modo diuiditur, quo cẽsura, nẽpè à iure, & ab homine; latæ, & ferẽdæ sententiæ, in generalem, & particularẽ; iustam, & iniustam, de quibus suprà *citata recollect. 1.*

Ex his duabus conclusionibus, colligitur
3 primò. Quæ nam sit ethimologia huius vocabuli *excommunicatio*. Deriuatur enim à duobus particulis, nempè *extrà*, & *communio*, seù *communicatio*. Vndè idem est dicere excommunicationem, quàm *extrà communionem*, seù *communicationem*; nam per eam vt suprà dixi priuatur homo communione fidelium, ideóq. alio vocabulo, dicitur *Anathema* græcè, quòd latinè sonat (*separationem*) de qua dixi suprà *recollectione 1. nu. 30.* Ita enim est propria, & connaturalis excommunicationi, separatio ab aliorum communione, vt ab ea nomen sibi comparauerit, ait *D. Thomas in 4. dist. 18. q. 2. art. 4.* quem ad hoc refert *Alterius lib. 1. de censuris disp. 9. c. 1. vers. imo adeò, Layman lib. 1. tr. 5. p. 2. c. 7.* latè, & *Hurtado de excõmunicatione disp. 1. n. 7.*

Colligitur secundò, Definitionem suprà traditã esse communem, tàm maiori, quàm minori excommunicationi, cùm definiatur per communionis priuationem simpliciter, quæ cõpetit vtrique, vt patet ex suprad. *conclus. 2.* & notat *Suarez disp. 8 sect. 1. n. 6.* & sic quando *D. Thom. in addit. ad 3. p. q. 21. art. 1.*
4 *& alij* definiunt excommunicationem, quòd sit *separatio à communione Ecclesiæ, quoad fructum, & suffragia generalia*; non definiũt illam in communi, quòd hic ego feci, sed tantùm intendunt definire excommunicationẽ maiorẽ, vt bene *Auila de censuris p. 2. c. 1. disp. 1. vers. his positis.* Aduerte tamen ex
5 *Maiori in 4. dist. 18. q. 1.* Diuisionẽ præfatam excommunicationis in maiorem, & minorem, esse diuisionem Analogi in analogata, quoniam non equè primò prædicatur de vtraque, sed primariò de maiori, & secundariò de minori, quæ est ratio, quare doceãt omnes: & habetur etiam in *cit. cap. penult. de sent. excommun.* quòd nomine excommunica-

nicationis simpliciter prolato, siuè in canone, siuè in sententia hominis, si aliud non exprimatur, vel aliud non constet de mente ferentis excommunicationem, intelligatur de
6 excõmunicatione maiori; cùm ipsa priuet absolutè omni cõmunione, nil igitur mirũ, si tale vocabulum primariò illam significet, estquè idem cùm eo, quod asserit *Toletus li. 1. cap. 6. ad finem*, vbi hoc probat ea ratione, quòd excommunicatio maior est simpliciter excommunicatio: Minor verò secundũ quid, & verba, vt ipse subdit, absolutè prolata sumuntur in sua significatione simpliciter, *l. non aliter ff. de legatis* 3. latè *Alterius lib. 1. de censuris disp. 2. cap. 2.* vbi habes responsiones ad argumentum desumptum ex regula illa, quòd in pœnis debeat fieri benigna interpretatio.

Colligitur tertiò, quale nam sit præci-
7 puum munus, seù officium Confessarij circà hanc materiam. Cum enim ex supradictis constet, principium constitutiuum excommunicationis, (vt ita dixerim) esse priuare à communione fidelium, sequitur in primis, etiam Confessarium scire debere ea, quæ concernunt talem priuationem communionis tàm respectu excommunicati cũ alijs, quàm respectu aliorum cùm ipso excommunicato, quæ duo hic breuiter, & faciliter explicare conabor. Et quòad primũ, ordinatim procedendo, quæro.

De communione actiua fidelium, qua priuatur ipse excommunicatus, in communi.

CIrcà hanc materiam, primò quæri potest, de qua communione intelligi debeat, dum dicitur in definitione, quòd sit *censura ecclesiastica, priuans directè communione fidelium?* Prò responsione, notandum ex *D. Bonau. in 4. dist. 18. p. 2. q. 1. Gabriele ibid. q. 2. art. 1. Caietano t. 1. opusculorum, tr. 19. q. 1. Nauarr. c. 7. num. 17. & alijs, quos sequitur Auila p. 2. cap. 6. disp. 3. in principio, Layman lib. 1. tr. 5. p. 2. cap. 1. num. 2.* Dari tri-
8 plicem communionem fidelium, primam purè interiorem, secundam purè exteriorẽ, tertiam mixtam ex vtraque. Purè exterior est, qua fideles inter se communicant in cõuictu politico, nempè societate, colloquio, & commercio. Purè interior est, qua iusti fideles communicant inter se in fide, & charitate. Mixta verò ex vtraque est, qua iusti, etiam si peccatores, communicant inter se in Sacramentis, suffragijs, &c. Hoc posito, sit.

Prima conclusio: Quando dicitur in conclusione, quòd excommunicatio priuet communione fidelium, non debet intelligi de communione purè interiori, sed de purè exteriori, & mixta. Ratio quare excommu-
9 nicatus non priuatur communione in fide, & charitate, est illa, quam tangit *D. Thomas in 4. dist. 18. q. 1. art. 1. quæstiuncula 2. ad primum*, quòd scilicèt virtutes internæ, & spirituales non possunt à nolentibus amitti, item etiam probari potest; nam per fidem, & charitatem vniuntur fideles inter se, & Christo, tanquam capiti, ergò non solum est contrà rationem pænæ medicinalis, qualis est excommunicatio, sed etiam suprà vires Ecclesiæ, priuarẽ fideles tali communione. Consequentia patet, quoniam Ecclesia nihil potest ad destructionem, sed tantũ ad edificationem. Ex hac ratione, sequitur probatio secundæ partis conclusionis, quòd scilicèt debeat intelligi de secunda, & tertia, quia hæ duæ communiones pendent ex voluntate Ecclesiæ, & in eas ipsa potest ius, & potestatẽ habere, vt benè *Suarez disp. 8. sect. 1. sub num. 7.* & prosequuntur cõmuniter Doctores omnes supracitati. Quæri potest secundò, à quo iure inducta sit talis priuatio communionis in pœnam excommunicationis, prò cuius quæsiti resolutione, sit.

Secunda coclusio: Hæc priuatio commu-
10 nionis, tàm in humanis, quàm in diuinis cùm fidelibus, quæ fit per excommunicationem, inducta est de iure positiuo. Probatur ex his, quæ dixi *sup. recoll. p. nu. 14.* Nempè quòd & si potestas ferendi censuras, & sic excommunicandi sit de iure diuino, tamen institutio ipsarum sit de iure positiuo. Si igitur excommunicatio est instituta, de iure positiuo, ergò etiam cõmunionis priuatio, quæ consequitur excommunicationem, iuxtà regulam vulgatam. Qui dat esse, dat etiam, ꝙ consequitur ad esse. Ita *Alterius lib. 1. de censuris, disp. 3. c. 2. vers. respondendum est difficultati. Suarez t. 5. disp. 2. sect. 1. assert. 4. Auila p. 2. cap. 3. disp. 1. dub. 2. Conink disp. 14. nouissimè Hurtado de excommunicatione disp. 2. dub. 2.* contrà *Couarr. & Vasquez apud eundẽ Hurtado*, qui & si concedant, cõmunicationem in humanis, excommunicato esse prohibitam de iure positiuo, docent tamen, communionem in diuinis esse prohibitam illi de iure diuino, per illa verba Christi (*sit tibi tanquã ethnicus, & publicanus*) quia putant, per ista verba, esse prohibitam communicationem cùm excommunicato in illis, quæ sunt propria Christianorum, quæ vtiq. sunt diuina, sed facilè ruit fundamentum istud, ex dictis aliàs, quòd scilicèt in dictis verbis, non sit lata excommunicatio à Christo, sed datum tantum consilium fugiendi consortium eorum, qui sunt Ecclesiæ inobedientes, sicut etiam intelligenda sunt alia verba *D. Pauli ad Titum 3.* (*Hereticum post vnam, & alteram correctionem deuita*) & *Ioannis Epistola 2.* etiam de heretico, loquentis, ibi, (*Nolite eum domi recipere, nec aue ei dixeritis*) vt per *Hurtadum loco suprac.* qui benè hoc confir-

confirmat, ex eo, quòd videmus, per *extravagantem ad euitanda*, Ecclesiam concedere communicationem etiam in Sacramentis, & in alijs diuinis cùm excommunicato non denuntiato, vel non publico clerici percussore, quòd vtique non potuisset Ecclesia facere, si dicta communicatio esset prohibita de iure diuino, quòd mutari non potest ab ipsa Ecclesia, vt notum est.

11 Ex hac conclusione sequitur, Papam posse super hac priuatione communicationis dispensare in partem, vel in totum, quia ipse est super ius positiuum, vt est certum ex dictis *recoll. praced. n.* 676. quibus illic allegatis, addo *Bellet. de fauore cleric. can.* §. 5. *n.* 220

Quæri potest tertiò, sub qua culpa excõmunicatio priuet pœnitentem excommunicatum communicatione fidelium? Præsupposito enim, quòd validè, & iustè sit excommunicatus (aliàs si nulliter fuit excommunicatus, vt suprà dixi *recoll.* 2. *num.* 8. talis in foro conscientiæ non esset excõmunicatus, & per consequens non peccat ex se cõ-
12 municando cum alijs. Dixi *ex se*, quia potest peccare ratione scandali, vt patet ex dictis, *ead. recoll. praecedenti n.* 11. quòd verũ est etiam vbi sententia esset iniusta ex defectu causæ, vt *ibid.* prosequor *nu.* 45. quibus illic allegatis, accedunt alij authores, apud *Dianã* post illa impressa visus *t.* 5. *tr.* 9. *resol.* 26. & 27. An idem dicendũ sit in casu dubij, vel probabilitatis dictæ nullitatis, patet ex dictis *ibid. num.* 28. & *seq.* & *etiam num.* 593. vbi ꝙ & si in casu dubij, talis debeat se exercere tãquam excommunicatum, cum in dubio præsumatur prò sententia, & sic est casus diuersus ab eo, an in dubio quis iudicare debeat se excommunicatũ nec ne. Tñ in casu probabilitatis, & si in foro exteriori reputari se debeat excommunicatum cum his, qui ignorant probabilitatem nullitatis, vel iniustitiæ, vt sup. sententiæ contrà eum latæ, tñ in foro interno non habet hanc obligationẽ, quòd est idem cùm eo, quòd dixi suprà, posse esse peccatum tantum ratione scandali, cui autem dicto debeat stare pænitens de tali, nullitatis, vel iniustitiæ iudicio, subdidi *locis supracitatis*, cùm quibus videtur conuenire *Diana ibid. resol.* 26. *ad finem*, & *etiam resol.* 11. & *si resol.* 29. & 72. non ita clarè loquatur.) Primò certum est, excommunicatũ talem, communicando cùm fidelibus, & si non sit tolleratus, peccare, alioquin talis priuatio esset frustatoria, vt omnes Doctores concludunt. Certum etiam est secundò, tale
13 peccatum esse sacrilegium, & si talis communicatio sit in humanis, quoniam ei talis communicatio est prohibita in odium ipsius, tamquam indigni communicatione membrorum Ecclesiæ. *Hurtado disp.* 9. *de excommun. num.* 3. Et tandem tertiò est quoque certum, quòd vbi talis communicatio
14 est in diuinis, sit peccatum mortale de suo genere, in hoc enim omnes Doctores conueniunt, teste *Auila* 2. *p. cap.* 6. *disp.* 8. *dub.* 3. *conclus.* 1. Ratio est manifesta, quia diuinorũ prohibitorum tractatio, est materia grauis. v. g. recipere, vel administrare Sacramenta, recitare sollemniter diuinum officium, audire missam &c. ergò excommunicatus in istis se immiscendo, grauem iniuriam infert ipsis diuinis, & per consequens erit peccatũ mortale. *Alterius lib.* 1. *disp.* 6. *cap.* 3. licèt alia ratione id probet, nempè quòd talis sit materia grauis, eò quia directè, & per se primò prohibetur talis communicatio in diuinis ipsi excommunicato, quam rationem & si reijciat *Conink disp.* 14. *num.* 140. tamen illam rationem, esse *D. Thoma*, testatur *Reginald. lib.* 32. *n.* 55. *ad finẽ* qui *n.* 54. hoc ampliat, etiã ad excommunicatum occultum, cui ampliationi, sicut cùm communi, libenter me subscribo, ita mihi displicet alia ampliatio,
15 quam ibi subdit de excommunicato tantum per famam, cùm excommunicatus toleratus, de quo hic est sermo, tantum teneatur abstinere à communione fideliũ in foro conscientiæ; quando scit esse se excommunicatum, vndè si ipse non est conscius excommunicationis, non debet hanc pænã luere in foro conscientiæ, nàm dicta pæna, ob delictum à se commissum, vt ipsemet *Reginaldus ibid.* fatetur, multatur. Forus. n. conscientiæ, vt aliàs dixi *suprà p.* 1. *in præfatione* est tribunal veritatis, & per consequẽs ab ipsa veritate, non autem à fama, quæ ab ipsa veritate sæpè est aliena, debet regulari.

Dixi (ex suo genere) quia *in specie* ra-
17 tione paruitatis materiæ excusatur à mortali, v. g. vt exemplificant Doctores si assisteret in Ecclesia dum publicè, & sollemniter cantatur vnus psalmus, vel dum celebratur parua pars missæ *Auila p.* 2. *cap.* 6. *disp.* 8. *dub.* 3. *in principio. Hurtado disp.* 9. *de excommun. sub n.* 7. Quomodo autem debeat iudicare Confessarius in hac re, adesse paruam, vel magnam materiam, latè explicat *Conink disp.* 14. *num.* 144. in specie quòd parua pars missæ, sit à principio vsque ad epistolam, declarat *Bonacina disp.* 2. *p.* 2. *p.* 3. §. 1. *num.* 5. Quomodo ratione necessitatis excusari possit totaliter à culpa, infrà suo loco.

Dixi, *quæ publicè, & sollemniter &c.* quia si
18 tantũ priuatim recitaret in Ecclesia, vel cũ alio alternatim, nõ peccaret, nisi venialiter, cũ id nõ contineat grauẽ repugnantiã contrà finem legis, vt per *Suarez disp.* 12. *sect.* 2 *num.* 18. *Reginald. lib.* 32. *n.* 23. *Egidium Conink disp.* 14. *num.* 146. dicit hanc opinionem probabiliorem *Auila p.* 2. *cap.* 6. *disp.* 8. *dub.* 4. *conclus.* 2. testatur de communi. *Hurtado disput.* 9. *de excommunicat. n.* 8. *cùm alijs, quos nouis.*

uissimè refert, & sequitur Diana t.5. tr.9. fol.89. & si citet Nauarr. prò opinione, id nullā culpā cōtineat, quòd nō dicit cla , est tamen contrà Sotum, & alios apud vilam suprà, docentes, id esse peccatum ortale. Sicuti etiam secundum opinionem ommunem, de qua testatur Layman lib.1. e theologia moralis tr.5.p.2. cap.2. num.6. l finem, cuius opinionis quoque est Regi ldus loco suprac. etiam peccaret venialiter quando recitat officium, & est Diaconus, el Sacerdos, dicat Dominus vobiscum, & nō omine exaudi orationem meam, imò in casu, uo solus diceret nullo modo peccaret, u tla cùm Nau. in summa Hispana, & alijs octis viris cit.p.2.c.6.disp.4. dub.6. conclus.3. uam opinionem videtur etiam sequi Hurtdo de excommunicat.disp.5.n.3.ad finem, ex uibus ipse infert, sicut etiam Auila loco prio cit. nunquā incurrere irregularitatē, quæ alē supponit, peccatū mortale, quando cōrahitur ex delicto, quidquid aliqui contraium putarunt, apud Dianam p.4.tract.2. reol.94. Ex quibus patet quomodo intelligenlus Sanchez in opusculis moralibus lib.7. cap. 2.dub.54. vbi simpliciter docet, excommuicatum non posse cum alijs dicere officiū, ne : quando illud recitat, posse dicere Dominus vobiscum.

His præsuppositis, remanet difficultas prò communicatione in humanis, nempè in cōsortio, & commercio, &c. An etiam sit prohibita sub mortali, vel sub veniali, vt est videre apud Auilam, & Hurtadum locis suprac. qui ad hoc referunt duas opiniones sibi cōtrarias, primā scilicèt aliquorū Thomistarū, docentium, esse prohibitam hanc, etiam sub peccato mortali, & secundam Caietani, Conarr. Henriq. & aliorum, qui probant, istam communionem tantū prohiberi sub peccato veniali. Prò cuius difficultatis resolutione, sit.

Tertia conclusio: Excommunicatus tol-
o leratus regulariter communicando in humanis ad huc Ecclesiasticis, nempè collatione, & receptione beneficij, & in exercitio iurisdictionis etiam ecclesiasticæ, ac in contractibus, peccat tantum venialiter. Ita Hurtado suprac. disp.9.n.8. qui testatur de communi, testatur de probabiliori Auila suprac. disp.8.dub.3.vers.secunda opinio &c. testatur etiam de communi Filliucius tract.12.de cēsuris in particulari num.196. Bonac.disp.2.q. 2.p.3.§.1 n.3.& Layman loco suprac. cap.3.n. Ratio, qua probatur ab Auila Hurtado, & alijs, quos ipsi allegant, est quòd ista communicatio in humanis vt suprà, non est per se primò, & directè prohibita excommunicatis, non placet tamen hæc ratio ConinK loco suprac.n.149.& ideo probat, hoc alio argumento, quoniam, inquit, talis communicatio parum repugnat rationibus, ob quas prohibetur excommunicato simpliciter communicatio cum fidelibus, quæ ni fallor, tantum verbis differt à prima, & communi, cū idem ferè sit, non esse directè, & per se primò probibitam hanc communicationē in humanis excommunicato, quàm illam parum repugnare rationibus, &c. seù fini excommunicationis, cùm ideò parum repugnet, &c. quia per excommunicationem prohibetur, per se primò, & directè communicatio in diuinis, & secundariò, ac indirectè cōmunicatio in humanis, vt optimè Suarez disp.15.sect.2. n.2. quem summat Filliucius suprac.num.196.ad finē, & prosequitur Layman loco citato cap.3. num.3. Hæc conclusio sic explicata, non solū est contrà Raymund. apud Hurtado. contendentem peccare hoc casu mortaliter, sed est etiam partim contrà ConinK loco suprac. vt infrà num.23. vt iufrà. Ampliatur primò hæc conclusio, etiam in excommunicato denunciato, seù non tolle-
21 rato, quia communicando in humanis cū fidelibus non peccat nisi venialiter; Filliuc. tract.13. seù 3.de censuris in particulari num. 96. Auilà, & alij Doctores supracitati communiter. Qui Filliucius benè hoc probat ex regula illa correlatiuorum eadem est disciplina, nam etiam alij fideles communicādo cum ipso excommunicato euitando, in istis humanis, peccant tantum venialiter, vt per Layman loco suprac it. & si fatendum est, tale peccatum veniale grauius esse respectu ipsius excommunicati, quàm aliorum cum ipso conuersantium, vt post Nauarr. habet Reginald.sup.lib.32.num.55. Quæ ampliatio
22 restringitur in actibus iudiciarijs, gestis à tali denunciato; cùm enim tali casu sint inualidi dicti actus, adest hoc casu circumstantia iniustitiæ, quæ constituit peccatum mortale de suo genere, ac etiam obligat ad restitutionem, vbi illi actus iterum essent reficiendi, vt per Doctores supracitatos. Ex quibus magis clarè Auila citato vers. 2. conclus. ad finem, & Hurtado cit.disp.9.n.8. Scio hoc casu, Egidium, ConinK disp.14.n.148. etiam condemnare excommunicatum tolleratum excercentem iudiciū seculare ecclesiastiū, vel eligentem, vel conferentem beneficia, &c. proprio motu, non coactum, de peccato mortali, etiam si dicti actus sint validi, quia
23 inquit, & si tales actus sint validi, tñ talis facit contrà Ecclesiæ prohibitionem, vsurpādo iurisdictionem alterius, quæ est materia grauis, & si secus sit de alijs iudicialibus actibus v.g. aduocati, actoris, procuratoris, vel testis, quam opinionem dicit probabiliorē, & tutiorem, Bonac.disp.3.de censuris, q.2.p.7. n.3. sed magis placet opinio prima, quia in tantum vsurpatio iurisdictionis alterius est peccatum mortale, quatenus ex tali vsurpatione

tione sequitur peccatum iniustitiæ, & etiã est materia grauis, quòd vtrique cessat, cùm actus sit validus. Hanc opinionem esse probabilem, fatetur *Lessius*. contrarium docens, maximè quando talis exerceret iudicium ecclesiasticum *lib. 2. cap. 29. n. 59.* & prosequitur *Layman suprac. cap. 3. n. 2. ad finem*, vndè de non tollerato tantùm intelligendum est, quòd ipse *ConinK subdit num.* 154. peccare duplici peccato exercendo dictos actus, vnũ scilicèt iniustitiæ, quòd est mortale, & alterum contrà prohibitionem Ecclesiæ, quòd est veniale, vt benè *Auila supracitato vers. secundò sequitur.*

Ampliatur secundò, etiã in excommunicato ab homine, vt benè contrà *Archidiaconum*, probat *ConinK loco supracit. n.* 141.

Ampliatur tertiò, etiam si sæpè excom-
24 muuicatus communicet in supradictis cũ fidelibus, quia adhuc non erit peccatum mortale per se loquendo. Probatur ex dictis à nobis *sup. p. 1. recollect. 8. num. 333.* quòd scilicèt actus replicati semper sint eiusdem speciei, cuius est primus, & per consequens eiusdem deformitatis, & malitiæ, ergo nisi per replicationem transeant actus in aliam speciem, id quod de se est veniale, nõ potest fieri mortale. Ita in terminis nostris *Auila loco supracit. vers. ex dictis primò sequitur* quidquid cõtrariũ videatur asserere *Filliuc. tract. 13. de censuris in particulari num. 92. ad finem*, qui tamen declarari potest vt infrà, *in secunda limitatione*. Hæc conclusio sic ampliata.

Limitatur primò, ab eodẽ *Auila eod. vers. secunda conclusio ad finem*, quando ex hoc se-
25 queretur scandalum graue, sed hoc rarò euenire respectu aliorum, qui communicãt cùm excommunicato tollerato, ait *Hurtado suprac. disp. 9. sub. nu. 9.* Ergò, dico ego, tantò magis idem dicendum erit de excommunicato ipso communicante cùm alijs, vt magis patebit suo loco infrà cùm de communicatione aliorum cum ipso excommunicato vitando.

Limitatur secundò vbi contemptus in-
26 teruenerit. Ita *Auila, Hurtado, & alij supracitati* communiter. Qui *Auila* se explicat. *vers. aduertendũ*, quòd hic contẽptus debet esse formalis, nempè quòd communicet cõtemnendo potestatem Ecclesiæ in ferendis censuris, vel prohibitionem Ecclesiæ prohibentis excommunicato talem communionem, quibus casibus semper committitur peccatum mortale, quòd rarò etiam accidit. Ex quo sequitur, vt idem Auctor aduertit, quòd iste contemptus non consistit in consuetudine, & frequentia communicandi, vt nonnulli falsò putant. cùm possit contingere, quòd aliquis excommunicatus cõmunicet frequenter cùm fidelibus, in rebus humanis ex sola delectatione, vel fragilitate: quæ omnia benè confirmant ampliationem secundam suprà à nobis positam. Si autem quis communicaret non ex contẽptu censuræ, vel ecclesiasticæ potestatis, sed tantùm præcepti, tunc, vt egregiè, ibi subdit *Auila*, vt committatur peccatum mortale, debet intercedere grauitas materiæ, vndè excommunicatus communicans ex dicti præcepti contemptu in re minima, paratus abstinere in rebus maioribus, vt in casu nostro est communicatio in diuinis prohibitis, excusaretur à mortali.

Quærendum nunc esset de pænis, quas
27 incurrunt excommunicati etiam tolerati, communicando cùm fidelibus; Sed quia pœna, maximè irregularitatis, tantum imponitur prò administratione Sacramentorum, & pæna suspensionis prò receptione dumtaxat Sacramenti Ordinis, ideò ad eum locũ remittimus resolutionem huius quæsiti infrà, vbi de admiuistratione Sacramentorum vel receptione agemus. Excommunicatus
28 Clericus, quòd non sit priuatus priuilegijs clericalibus, & immunitatibus ecclesiasticis quandiù manet excommunicatus latè probat *Alterius lib. 2. de censuris, disp. 1. cap. 6. per totum.*

An excommunicatus tolleratus, ex quo ab alijs prouocatur ad communicandum tàm in humanis, quàm in diuinis, excusetur à culpa, de qua suprà.

CONueniunt primò Authores, peccare venialiter excommunicatum communicantẽ cùm fidelibus in humanis, & mortaliter in diuinis prohibitis, vt patet ex supradictis, quod tantùm intelligunt DD. cõmu-
29 niter, quãdo ex se excõmunicatus incipit, se ingerendo ad cõmunicandũ extrà casus necessitatis; ita *Hurtado disp. 2. de excomm. n.* 14. vbi hoc ampliat, etiã si fideles acquiescãt dictæ communicationi, quia non per hoc excusatur ipse excommunicatus à peccato vt suprà. Ratio est, quia *extrauagans ad euitanda.* nullo modo suffragatur ipsis excommunicatis, sed benè alijs, & sic potest ipse excommunicatus peccare communicando cùm alijs, & isti alij possunt non peccare acquiescendo dictę communicationi. *Reginald. suprac. lib. 32. sub. num. 55.*

Dixi primò (*cum alijs fidelibus*) quia certum est, nullum peccatum committere cõ-
30 mnnicando cùm infidelibus, seù non baptizatis, nam excommunicatus ideò priuatur communione, quia separatur à corpore Christi, quòd est Ecclesia: At infideles sunt extrà Ecclesiam *Reginaldus lib. 32. num. 16. Alterius lib. 1. disp. 9. cap. 1. vers. 3. potest excom-*

cōmunicatus, Vgolinus, & Suarez, quos refert, & sequitur tanquam certum Bonacina disp. 2. de censuris q. 2. p. 3. §. 1. num. 3.

Dixi secundò (extra casus necessitatis) quia neque culpam aliquam committit ipse excommunicatus, se ingerendo ad communi-
31 candum in casu necessitatis, siuè spiritualis, scilicèt vt procuret suam absolutionē apud superiorem, siuè corporalis, nempè causa famis, cùm non habeat, vnde viuat, ita vt ab alijs petere, & recipere debeat victum; aut ægrotatur, & indiget medicinis, & medico: aut quando vocatus est in ius, & respondere cogitur. Reginaldus supracit. num. 56. Alterius suprac. disp. 2. cap. 1. vers. potest vti, qui ad hoc caput reuocat communicationem cùm ijs, quorum communicationem vix vitare potest dictus excommunicatus, sicuti sunt vxor, filij, famuli, alijque de familia, allegans textum in cap. quoniam multos, q. 3. & c. inter alia de sentent. excommun.

Cōueniunt secundò, etiā Authores, quòd quotiescunq. excommunicatus excusatur à peccato ratione communicationis in Sa-
32 cramentis maximè, excusetur & à pœna illi annexa, nempè ab irregularitate, nam talis irregularitas est ex delicto, ad quam contrahendam requiritur mortale peccatum, vt suprà dictum fuit Recollect. 1. & latiùs infrà dicetur, cùm de officio, & potestate Confessarij circa pænitētes irregulares, in specie Auila suprac. disp. 8. dub. 2. vers. ex dictis. Vbi testatur de communi, & extendit etiam ad eum casum, in quo aliter peccaret mortaliter ea ratione, quòd alia via accederet indignè, & restringit in casu, quo minister, quando ministrauit facilè potuit tūc absolui, & noluit, nàm tunc incurrit irregularitatem. Addidi (Tunc) quia si prò tunc non potuit absolui, non incurrit irregularitatem, quāuis antea fuerit negligens in procuranda absolutione, hæc sunt ferè verba Auila loco suprac.

Prima difficultas igitur restringitur in eo casu. Quòd excommunicatus tolleratus nō ex se incipit, vel ingerit ad communicandū, sed ab alijs fidelibus prouocatus, & inuitatus, communicat cùm ipsis, nulla vrgente causa necessitatis, an excusetur à culpa veniali, si sumus in humanis, & mortali si sumus in diuinis? Prò cuius resolutione loquēdo de prima parte difficultatis, scilicèt cōmunicatione in humanis. sit.

Prima conclusio. Excommunicatus tol-
33 leratus, inuitatus ad communicandum in humanis, acquiescendo communicationi, nullum peccatum committit. Probatur hoc pacto, per extrauagantem ad euitanda; conceditur fidelibus omnibus simpliciter communicare cùm excommunicato tollerato, sed si talis excommunicatus inuitatus, & uocatus à fidelibus nequiret absque culpa acquiescere communicationi, dictum priuilegium concessum fidelibus esset frustratorium, quia nequiret reduci ad praxim, ergò vt possit practicari dictum priuileglū, prout decet, debemns fateri, talem excommunicatum non committere aliquod peccatum, quando non ex se incipit, aut ingerit; sed inuitatur, & prouocatur ab alijs ad communicandum. Minor, quòd aliàs non posset reduci ad praxim tale priuilegium, probatur ex regula illa, quòd posse non dicimus id, quòd cum peccato possumus, cap. faciat 22. q. 1. l. filius ff. de conditionibus, & demonstrationibus: Sed si peccaret excommunicatus acquiescendo, vt suprà, fideles non possent reducere ad praxim suum priuilegium absque peccato, ergò est idè, quā ꝙ non possent vti ipso priuilegio. Ita Victoria, & Ledesma, apud Auilam p. 2. c. 6. disp. 6. dub. 10. vers. prima opinio, & seq. vbi contrà alios fatetur, hāc opinionem esse probabilem, & securam in praxi, & si ipse substineat communem sententiam, quam dicit, communiter tenere discipulos D. Thomæ. Et post Sanchez, probat Bonacina de censuris, q. 2. p. 3. §. 1. num. 1. ad finem. Ad rationes in contrarium, respōdetur, concedendo, ex hoc sequi dictam extrauagantem fauere excommunicato indirectè;
34 Sed hoc nihil officit, nam sæpè ex alterius persona consequitur aliquis, quod ex sua consequi nequit l. is, qui duos ff. de liberatione legata c. autoritate §. finali de preb. in 6. cū alijs allegatis per Andreā Gaill. lib. 2. obseruauat. 68. num. 6. Et sic non mirum si priuilegium directè concessum in dicta extrauagante, alijs fidelibus indirectè, & consequutiuè, vt etiam fatetur idem Auila sup. disp. 8. dub. 2. ad primum, & Layiman lib. 2. tract. 5. p. 2. cap. 4. sub. num. 6. extendatur ad ipsum excommunicatum tolleratum, in fauorem cōmunem fidelium, nè scilicèt frustentur priuilegio, sibi ab eadem extrauagante concesso, quod vtique frustaretur, si ipsi non omninò liberè, & non absque scrupulo aliquo peccati cooperationis, vt benè inquit Hurtado disp. 2. de excommunicatione sub num. 14. possent cū excommunicato tollerato communicare.

Secunda difficultas est. An idem sit dicendum, vbi talis excommunicatus tolleratus inuitatur, & prouocatur circa diuina. An etiam posit absque peccato acquiescere dictæ inuitationi, & prouocationi, v. g. ministrare Sacramentum pænitentiæ, de hoc .n. præcipua est difficultas. Ratio dubitandi est, quia aliqui putant simpliciter, fideles non posse inuitare dictum excommunicatum ad ista. Et alij licèt concedant, pænitentem posse ad hoc inuitare Parrochum, negant tamen de alio Sacerdote, maximè non parato. Et demum Suarez tom. 5. disp. 11. sect. 4.

*num.*10. *Auila p.*2.*cap.*6.*disp.*6.*dub.*2.*& Conink disp.*13.*dub.*2. (qui circa hanc difficultatem refert quinq. opiniones.) loquentes de non Parrocho, docent non licere pænitenti prouocare Confessarium ad eum absoluendum, nisi interueniat aliqua necessitas, vel saltem maior vtilitas ipsius pænitentis, qui inter alia exempla, dāt exemplum in eo casu, quòd minister excōmunicatus sit vir prudens, & doctus, cuius directione, pænitens indigeat ad pacem, & securitatem suæ conscientiæ. Sit tamen.

Secunda conclusio. Sacerdos excommunicatus
35 tus tolleratus, etiam nulla existente necessitate, vel vtilitate pænitentis licitè ex se potest inuitatus Sacramentum pænitentiæ ministrare siuè sit Parrochus, siuè non: Et hic, siuè sit paratus, siuè non paratus. Hęc conclusio, est *Victoria, Ledesma, Soti, & aliorum, quos sequitur Sanchez lib.*7.*de matrim.disp.*9.*n.*6.*& seq. Bonac. loco supracitato, præsupponit Filliuc. tract.*13. *de censuris cap.*3. *&* 4. *& Hurtado disp.*2. *de excomm. num.*112. fatetur esse probabilem hanc nostrā cōclusionē, *Auila loco suprac.* & *Layman* etiā *loc. supracitato num.*5. *ad finem*, & si fateatur, opinionem *Suarez.* & aliorum, esse communē; subdit tamen, non esse improbabilē hanc nostram conclusionē, scilicèt talem nunquam peccare ex vi censuræ, nisi quando se ingerit in prędictis. Ratio sumitur ex eadem *extrauagante ad euitanda*; Vbi simpliciter, & absque vlla restrictione conceditur, licitè posse fideles communicare cum ipso excommunicato tollerato etiam in Sacramentis, & quibuscunq; diuinis, & nos habemus regulam, quòd lex simpliciter loquens, debet simpliciter intelligi. Et aliam, quòd vbi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus. Si igitur licitè fideles possunt excommunicatum præfatum prouocare ad communicandum; igitur etiam licitè potest dictus excōmunicatus acquiescere dictæ prouocationi, administrando fidelibus Sacramentum pænitentiæ, quòd petunt, iuxta ea, quæ dixi suprà accedit *Fagund.lib.*2.*in* 1.*prac.Eccl.c.*5.*nu.*19.

Dixi, *Ex se*, seù vt alij dicunt *ex vi censuræ*, quia certum est, per accidens posse illicitè ab eo administrari, ac etiam peti à pænitente vt sibi ministretur à tali excommunicato dictum Sacramentū, illicitè autē administratur, quādo
36 minister perseueraret in peccato mortali, ob quod contraxit censuram, & antequam ministret, saltem non contereretur de dicto peccato, si non potest ab eo sacramentaliter absolui. Illicitè verò petitur à pænitente, quando ipse est conscius talis perseuerantiæ, & hoc non obstāte; absque necessitate aliqua, petit à dicto excōmunicato ministrationem Sacramenti, nam tale peccatum reddit ministrum iure diuino indignum, cui, nec derogare potuit, nec derogauit dicta extrauagans, vt patet ibi, *(Nemo prætextu censuræ abstinere teneatur, &c.)* quapropter vel ipse pænitens ignorat, talem Sacerdotem esse excommunicatum; & tunc Sacerdos, si posset se excusare, remittendo pænitentem ad alium Confessariū, tamen etiā si præmissa contritione, audiret confessionem, & absolueret, licitè ministraret, sicut pænitens, secundum omnes Doctores etiam licitè peteret dictum Sacramentum. Sin verò hoc sciret pænitens, vt præsupponunt Doctores, & hoc casu distinquēdum est, vel ipsi constat moraliter, huiusmodi excommunicatum esse cōtritum, & si non dum absolutum, & tunc licitè ab eo petit dictum Sacramentum, etiam absque aliqua necessitate, vel vtilitate secundum nostram conclusionem, si verò scit non esse contritum, tunc cessante necessitate, & vtilitate, non posset licitè petere, nec potest Confessarius licitè illud ministrare. *Concilium enim Constansiense* per dicta verba *prætextu censuræ*, tollit tantū impedimentum censuræ, non autem impedimentum peccati; Et ita
37 iudicio meo, conciliarē Suarez cū Auctoribus nostræ conclusionis, dicendo, *Suarez* docere, esse illicitum pænitenti absque necessitate, vel vtilitate magna, vt suprà, petere Sacramentum pænitentiæ sibi ministrari à Sacerdote excommunicato, quantum ex vi peccati mortalis, per quod Sacerdos ille contraxit censuram, & in quo perseuerare, sciat pænitens. Auctores verò nostræ conclusionis, id docere esse licitū pænitenti, etiā absq. necessitate, & vtilitate, quātum ex vi censurę, vt expresse dicit *Laym. loco suprac.*

Quæres. An hæc conclusio habeat locum
38 etiam in celebratione Missæ, vt scilicèt licitè possit quis à Sacerdote excommunicato tollerato petere quòd Missam celebret, & ipse, & si contritus licitè possit eam, ad petitionem fidelium, celebrare absque peccato, & incursione irregularitatis? Respondetur, ꝙ *Sotus lib.*9.*de iustitia, & iure q.*8.*art.*1.*ad primum.* Et si admittat in hoc casu, vbi prouocetur, posse excommunicatum Sacerdotem licitè administrare Sacramentum pænitentiæ, negat tamen posse celebrare Missam. Quam opinionem sequuntur *Auila citata disp.*6.*dub.*2.*vers. ad secundum*, & *Conink loco suprac.* Cum restrictione, nisi adsit necessitas communicandi infirmum, & necesse sit celebrare ob consecrationem Eucharistiæ. Qui afferunt, differentiæ rationem inter alia Sacramenta, & celebrationem Missæ, tùm quia Missæ celebratio habet singularem excellentiā, & per consequens requirit maiorem reuerentiam, tum quia illa non est ita necessaria fidelibus, sicut est Sacramentorum collatio. Sed contrariā sentētiā docet *Suar. to,* 5.*disp.*11 *sect.*4.*n.*15. quā dicit veriorē, & probabiliorē *Fagundez suprac.n.*19. nō peccare scilicèt eū, qui Sacerdotē excommunicatum vt supra tolleratū inducit ad sacrificandum, quando moraliter indiget illo sacrificio, vel popter obligationem festi occurrentis, vel propter moralem aliquam necessitatem communicandi; & per consequens neque ipsum Sacerdotem in bonum fidelium sacrifi-

erificando, hæc sunt ferè verba ipsius *Suarez citato nu.13.* & clarius *n.16. ad finem,* vbi resoluit rationem differentiæ allatam inter celebrationem & Sacramentorum aliorum collationem, & *n.18. post Nau.* declarat, suam doctrinam procedere, tàm in Parrocho, quàm in alio quocunque Sacerdote, quando occurrit similis necessitas. Cuius opinio mihi placet, ob verba dictæ extrauagantis generalia, ibi, *vel alijs quibuscunq diuinis,* &c. sub quibus (nemo dubitare potest) includi etiam Missæ celebrationem. Quidquid *Alterius lib. 1. de censuris disp 6. cap. 8. ad finem* Non existimet in casu, quo vrgeat tantum obligatio audiendi sacrum die festo, ne populus transgrediatur præceptum, posse licitè excommunicatum Sacerdotem ante absolutionem celebrare, maximè si non sit Parochus, quia secundum ipsum, requiritur alia causa, nempè probabile periculum infamiæ, vel scandali. Supponere videtur primã sententiam *Suar.* quam & nos sequimur. *Layman loco supracit.* quia post relatam opinionem *Auilæ, & Coninck*, quòd scilicèt non possit Sacerdos excommunicatus tolleratus absque graui causa celebrare, neq. fideles ab eo petere, vt celebret, subdit non esse improbabile, & c. vt *sup. dixi nu. 35.* Itẽ *Hurtado disp. 2. de excommun. n. 16.* cum ibi doceat, excommunicatum tolleratum, qui non prouocatus à fidelibus, celebrat sacrum vt illud fideles, audiant fieri irregularem. Ergò quando prouocatus ab ipsis fidelibus, & sic in bonum fidelium celebrat non peccat, nec fit irregularis. Sed an dicatur hoc casu Sacerdos le-
39 gitimè prouocatus ex eo, quia recepit stipendium pro Missa celebranda, vel habet beneficium, seu cappellaniam requirentem dictam celebrationem. Respondet negatiuè *Suarez supra. sect. 4. num. 17.* de qua re aliàs dixi suo loco *in tract. de officio Cappellani.*

Petes. An potest dari casus, in quo Sacerdos vt suprà excommunicatus, prouocatus, & inuitatus, administrando Sacramenta, vel celebrando Missam peccet adhuc, & incurrat irregularitatem? Respondent *Auila, Bonacina, & Hurtado locis citatis,* dari hunc casum. & esse, quan-
40 do potuit post prouocationem absolui ab excommunicatione, & per se stetit quin absolueretur, quia tunc facit contrà præceptum Ecclesiæ de premittenda absolutione excommunicationis, ex quo potuit illud obseruare, & non obseruauit. Fauor enim cõcessus in extrauagãte ad euitanda. fidelibus communicandi cum excommunicatis tolleratis, non operatur, quin & ipsi excommunicati, quando per ipsos stat, quin absoluantur, non peccent, ac incurrant irregularitatem, acquiescendo dictæ communicationi, & sic intellige regulam illam, quam affert *Suarez cit. sect. 4. ad finem.* Quod scilicèt tunc Sacerdos excommunicatus tolleratus nõ incurrat irregularitatem ministrando Sacramenta, & celebrando, quando hoc licitè faciat ex vi fauoris concessi fidelibus in dicta extrauaganti, sed vbi per se stat quin absoluatur, &c. non licitè, sed illicitè id facit ex vi dicti fauoris, sicut illicitè etiam facit quando perseuerando in peccato, ob quòd incurrerat excommunicationem, administraret Sacramenta, vel celebraret, ergò.

Petes secundò. An dari possit casus, in quo non solum possit excommunicatus vt suprà licitè administrare Sacramenta prouocatus, vel
41 alia facere, sed etiam ad id sit obligatus? *Laym. cit. c. 4. n. 6.* respõdere videtur, posse dari hũc casũ, quãdo scilicèt ipse ad hoc tenetur ex officio, dat exemplum de parochianis petentibus à Parrocho administrationem Sacramentorum, modo per eum non steterit quo minus, si id fieri posit ab excommunicatione antea vt sup. nõ absoluatur, & idem dicit de iudice, à quo petunt subditi, quod sibi ministret iustitiã.

Tertia difficultas est; vtrũ is, qui dubius est, se esse excommunicatũ facta debita diligentia, peccet cõmunicando cũ alijs, & sic, an teneatur abstinere ab ista cõmunicatione, tàm in humanis, quàm in diuinis? *Sanchez lib. 1. summæ moralis cap. 10. num. 50.* refert varias opiniones, quarum duæ sunt principales. Prima, quæ licèt affirmet, hunc talem in dubio iuris posse se gerere tamquam non excommunicatum, tamen hoc negat quando sumus in dubio facti, vnde sciens esse latam excommunicationem contrà percussores Clericorum, si facta debita diligentia, est dubius, an talis sit clericus, quod est dubium facti, negat hæc opinio, posse hunc talem se gerere tamquam non excommunicatum, docetq. teneri abstinere à communicatione, fundatur hæc opinio in ea regula, quòd in dubio facti extrà materiam iustitiæ, semper sit sequenda opinio tutior, sed tutior opinio in casu nostro est, quòd quis se abstineat à tali communicatione, igitur, ita *Sayrus, & Azorius apud Sanchez suprà, accedit Molina t. 4. tract. 3. disp. 6. num. 6.* & alij apud infracitandos. Secunda opinio est, affirmans simpliciter, talem dubium de sua excommunicatione, siuè dubium sit iuris, siuè facti, non esse obligatum abstinere à communicatione, & sic semper posse se gerere, ac si nõ esset excommunicatus. Prò qua sit.

41 Tertia conclusio. dubitans se esse excommunicatum, vt suprà, tàm in dubio iuris, quàm in dubio facti, non peccat se ingerendo ad communicandum cùm alijs, ratio huius conclusionis est ista, (qua etiam resoluitur fundamentum contrarium) quòd scilicèt regula illa, in dubio facti, extrà materiam iustitiæ tutior opinio est eligenda, habeat locum quando nulla potest considerari possessio ex parte opinionis minus tutæ, non autem quando ex parte opinionis, & si minus tutæ, adest possessio, quoniam tunc cessat ista regula, & subintrat alia regula, in dubio potior est conditio posidentis, siuè iustè, siuè iniustè, quæ ponitur à iure consulto in *l. iusta, ff.*

viti possidentis, ita *Sanchez sup. num.* 11. Sed in Casu nostro, & si simus extrà materiam iustitiæ, tamen est possessio apud dubitantem communicandi cum fidelibus, igitur, non solum vbi est dubium iuris, in quo Doctores conueniunt, sed etiam vbi est dubium facti, potest quis se gerere, ac si non esset excommunicatus, & continuare in sua possessione communicandi cũ alijs fidelibus; Docent hanc nostram conclusionem, præter *Sanchez ibid num.* 55. quem citauimus, & sequuti sumus *suprad. p.* 1. *huius tractatus recoll.* 17. *num.* 42. *Bonacina, disp.* 2. in *Decalogum q.* 4. *p.* 7. *num.* 15. *& sequen. & disp.* 2. *de censuris q* 2. *p.* 6. §. 2. *nu* 49. *Laynan lib.* 1. *sua Theologia moralis, tract* 5. *cap.* 5. § 4. *num.* 38. & nouissimè *Diana p.* 4. *suarum resolutionũ moralium tract.* 3. *resol* 3. *& iterum ibid. resol.* 66. vbi post *Corneyo* docet, dubitantem se esse excommunicatum, posse audire Missam.

Quando autem manens ita dubius de sua
43 excommunicatione celebrans, aut administrans, incurrat irregularitatem, declarat *Altertus lib.* 2. *disp.* 1. *cap.* 3. qui concludit *vers. ex his duabus opinionibus*, quòd qui percussit Titium clericum, quem putabat laicum & hæc ignorantia licèt facti (de qua vt suprà, est dubium adud Doctores) fuit inculpabilis; si persistens in hoc dubio celebret, vel ministret alia Sacramenta, non euadat irregularis.

Quæres tandem, an excommunicatus tol-
44 leratus communicando cum alio excommunicato similiter tollerato peccet, & si nõ fuerit ad talem communicationem prouocatus? *glosa in cap. deuotum* 27. *q.* 1. videtur excusare à peccato talem communicationẽ, argumento à pari de infidelibus, potest enim absque peccato communicare cùm infidelibus, vt suprà dictum fuit, ergo, etiam cùm excommunicatis, paritas accipitur, nam sicut cum infidelibus, potest absque peccato excommunicatus communicare ex eo, quòd ipsi sint extrà Ecclesiam, ita videtur posse etiam absque culpa communicare cũ excommunicatis, quoniam ipsi etiam sunt præcisi ab Ecclesia. Contrarium tamen est verum, ita *Alterius de censuris lib.* 1. *disp.* 9. *cap.* 1. *vers. nec excommunicatus, Reginaldus lib.* 32. *praxis pænitentialis cap.* 10. *num.* 50. *ad finem*, testatur de communi *Suarez disp.* 15. *de censuris sect.* 1. *ad finem.* Ratio sumitur ex *textu in cap. excommunicatos, cum duobus sequentibus de sent. excommn.* vbi simpliciter prohibetur dictis excommunicatis communicare cùm fidelibus, sed per excommunicationem, quis non desinit, quin non sit fidelis, ergò, & sic respondetur rationi prò *glosa* aductæ, licèt enim excommunicati sint
45 præcisi ab Ecclesia, non tamen per hoc equiparare eos debemus infidelibus, tùm quia infideles nunquam sunt ingressi Ecclesiam sicut ingressi sunt ipsi Christiani excommunicati p baptismũ, qui imprimit characterẽ indelebilem, vt per *Reginaldum sup.* tùm etiã quòd infideles sunt quòad omnia extrà Ecclesiam; excommunicati verò tantum sunt præcisi ab Ecclesia quòad ea, quæ sunt com commodi, & sic, quòad fauorabilia, non autem quòad ea quæ sunt oneris, & obligationis, & sic quòad odiosa, vt egregiè *Suarez loco suprac.*

Excommunicatus qua Sacramenta validè, vel inualidè, licitè, vel illicitè recipere possit, & præcipuè de Sacramento Pœnitentia.

Est certum apud Doctores. Primò, excommunicatum, siuè tolleratum, siuè
46 non tolleratum, priuatum esse participatione passiua Sacramentorum, & per consequens regulariter peccare mortaliter peccato sacrilegij, quodlibet Sacramentum suscipiendo, ita *D Thom. in* 4. *dist.* 18. *q.* 2. *art.* 4. *quæstiuncula* 3. *Gabriel Sotus, & alij* communiter, vt refert, & testatur *Suar. disp.* 10. *sect.* 1. *num.* 1. *&* 2. in hoc conuenire omnnes Doctores, asserit *Alterius libro primo disp.* 6. *cap.* 3. qui id probat sigillatim de omnibus Sacramentis, de communi testatur *Reginaldus lib.* 32. *nu.* 1. Prima pars, quòd sit facta prohibitio, probatur *in c. cũ illorũ, & in cap. si quem de sent. excomm.* cum concordantibus, sed prohibitio ista est de re graui, igitur, contraueniens peccat mortaliter, vt supponimus ex materia de legibus; Secunda pars, quòd tale peccatum reducatur ad speciem sacrilegij, præter dicta *sup. num.* 14. probatur; nam cum prohibitio ista sit circà materiam Sacramentorum, contraueniens tali prohibitioni infert iniuriam Sacramentis quæ iniuria pertinet ad sacrilegij crimen, quòd etiã est verum, vbi quis tantum reperitur inoda-
47 tus excommunicatione minori quia effectus ipsius est etiam priuare participatione passiua Sacramentorũ *&* aduertit *Alterius loco suprac. in principio capitis*; est tantum differentia inter innodatum maiori, vel minori excommunicatione, suscipientem Sacramẽta, quia maiori excommunicatione ligatus suscipiendo Sacramentum Ordinis remanet suspensus à susceptis Ordinibus, vt infrà latius dicetur suo loco, non autem ligatus minori excommunicatione, qui licèt peccet, tamen suscipiẽdo Sacramentũ prædictũ, nõ incurrit in aliquam pœnam, vt habet idem *Alter. loco cit. vers. probatur* 2. Dixi in princ.
48 *regulariter*, quia excommunicatus excusatur à tali peccato ob ignorantiam inuincibilem, vel probabilem, aut inaduertentiam naturalem tàm facti, quàm iuris, ac etiam si hoc faceret ad euitandum graue detrimentum, quòd ex non suscipiendo Sacramenta in vr-

in vrgenti necessitate ipsi, vel in uita, vel in di tijs, aut etiã ob non scandalizandum actiuè, vbi sua excommunicatio est occulta, vt per *Sotum, & Nauarr. apud Filliucium t. 1. tract. 12. num. 65.* & post *Vgolinum, Reginaldus supracit. lib. 32. num. 2.* quòd secundùm nostram sententiam procedit in susceptione omnium Sacramentorum, quidquid *Hurtado disp. 4. de excommunicatione num. 19. & num. 28.* id dicat verum in aliorum Sacramentorum susceptione, præter Sacramentum pænitentiæ.

Secundò est certum, Sacramenta Confirmationis, Ordinis, Matrimonij, Eucharistiæ, & extremæ Vnctionis recepta ab excommunicato, & si cum peccato, de quo suprà, siuè sit ipse tolleratus, siuè non tolleratus, esse
49 valida, ita, vt ob istam rationem non debeant reiterari, quia excommunicatio nihil detrahit de his, quæ necessaria sunt ad essentiam ipsorum Sacramentorum ex Christi institutione, quæ sunt tria, materia, forma, & intentio ministri, ita *Couarr. in cap. alma mater p. 1. §. 6. n. 3. & 6. Sayr. lib. 2. c. 1. Auila p. 2. c. 6. disp. 3. dub. 4. in princip. Reginald. lib. 32. n. 4.* & alij cõmuniter; inter hæc nõ connumeratur Sacramentum Baptismi, quia cùm nemo excommunicari possit, nisi sit baptizatus, frustrà quæreretur an Baptismus receptus ab excommunicato sit validus, vt benè *Alterius lib. 1. disp. 6. cap. 5. in princ. Hurtado disp. 4. num. 22. de excomm.* Dixi *esse valida, ita vt ob istam rationem non debeant reite-*
50 *rari*, quia an sint valida hoc alio sensu, vt postea peccet, & alias pænas incurrat, exercendo se in vsu illorum, quod contingere potest in Sacramento Ordinis, & Sacramento matrimonij, non pertinet ad hunc locum. videte prò nunc *Alterium sup. citata disp. 6. cap. 5. vers. quæret aliquis*. Difficultas igitur restringitur ad solum Sacramentum pænitentiæ.

An excommunicatus siuè tolleratus, siuè non tolleratus (quia in hoc nulla est differentia inter vnum casum, & alium, *Conink disp. 14. n. 22.*) validè recipiat Sacramentum pænitētiæ, siuè absoluatur à peccatis priusquã explicitè, vel implicitè absoluatur ab excõmunicatione, siuè vbi pœnitēs est in mala quã in bona fide Dixi, *absoluatur explicitè, vel im-*
51 *plicitè*, quia vt quis absolutus remaneat à cēsuris sufficit hoc vnũ verbum (te absoluo) cũ intentione absoluendi ab excommunicatione, vt per *Auilam loco suprac.* & etiam dixi suprà recollectione præcedenti num. 514. ambiguitas. n. illius dubij verbi *Absoluo* determinatur per intentionem absoluentis, *vt loco citato dixi*, maximè quando pænitens confitetur casum, cui censura est annexa, vel etiam si non confiteatur, Confessarius proferendo ista verba sola, intendat ab vtrisq. absoluere, nam dicta verba, vel dicta absolutio sufficiunt de rigore, vt per *Conink disp. 14. num. 31.*

Ratio difficultatis est, quòd hoc casu videtur deficere aliquid, quòd est de substantia huius Sacramenti, nempè capacitas, vt talis excommunicatus possit absolui à peccatis priusquam absoluatur ab ipsa excommunicatione, quæ capacitas pertinet ad materiam proximam ipsius Sacramenti. Hoc tamen non obstante, sit.

Prima conclusio: Absolutio data pænitē-
52 ti excommunicato à peccatis, qui scit se esse excommunicatum, & similiter esse peccatũ petere illam antequam absoluatur ab excõmunicatione, est inualida, secluso casu necessitatis.

Hæc conclusio, procedit vbi Confessarius à quo petitur absolutio a peccatis, non habeat facultatem absoluendi ab excommunicatione, puta, quia ipsa est reseruata, *vt infrà n. 67.* Hoc præsupposito, probatur prima pars, esse scilicèt inualidam dictam absolutionē, quia vel talis scienter reticet peccatũ, cui est annexa excommunicatio, vel confitetur dictum peccatum, vtroque casu adest defectus circà substantiam Sacramenti: Ergò; Minor probatur, si talis pænitens reticet in ea confessione peccatum, est clarum, confessionem non esse integram, si verò illud confitetur, & scit non posse absolui ab excommunicatione annexa, quia forsitan Cõfessarius nescit esse illi adiunctam excommunicationem, & etiam neque est integra confessio quia tacet sciente circumstantiã necessariò confitendam circa iurisdictionē Cõfessarij, & per consequens sēper est indispositus pænitens, & dispositio ipsius est substantiale requisitũ ad validitatē ipsius Sacramenti, ita *post Nau. & Caiet. Reginald. lib. 6. sua praxis n. 172.* vbi hoc ampliat etiã ad talē excommunicatum debentem scire, se in eo statu non posse absolui à Confessario, cui se subijcit. In hac prima parte concordat *Hurtado disp. 4. de excommun. sub nu. 26.* dum ait, esse certum, quòd si suscipiens illud non excusetur à peccato mortali, quod ex vi excõmunicationis committit suscipiendo illud vti nullum & testatur *Bonacina disp. 2. q. 2. p. 1. num. 3. de communi.*

Secũda pars, quòd existente causa necessitatis possit esse valida, probatur ex regula illa trita, & vulgata quòd necessitas nõ habet le-
53 gem *cap. 2. de obseruat. ieiuniorum*, & facit licitum quod alias de iure est illicitum *c. quod non est licitum de reg. iur. in 6.* nam quæ ex necessitate fiunt non dicuntur fieri in fraudē. *Gozzadinus cons. 87. num. 1. cum alijs allegatis ad hoc, per Ricciũ in adition. ad Tiraquellũ de priuilegijs pia causa priuilegio 102. ad finē*, Confirmatur, quia licèt excommunicatio ali-

aliquando possit indirectè impedire valorẽ absolutionis, ratione culpæ in recipiendo hoc Sacramentum, cuius participatione passiua est priuatus, *Filliucius tract.* 12. *num.* 58. nunquā autem eam formaliter, & directè impedit, vnde quando excusatur à culpa ex aliqua causa legitima, & validè, licitè illud recipit *Angel. confessio* 5. *num.* 10. *Caiet. verb. absolutionis impedimēta*, *Vittoria de excom. n.* 3. *Nau. ad c. fratres nu.* 45. *& in summa cap.* 9. *n.* 3. *Auila p.* 2. *num.* 6. *disp.* 3. *dub.* 4. *Filliuc. cit. tract.* 12. *num.* 59.

Hæc conclusio, vt suprà, præter Doctores mox citatos, ponitur ab *Alter. lib.* 1. *disp.* 6. *c.* 5. *vers.* 1. *propositio*, *Bonac. disp.* 2. *de censuris q.* 2. *p.* 2. §. 1. *n.* 4. *Laym. lib.* 1. *tr.* 5. *p.* 2. *c.* 2. *sub num.* 1. idem in re, post alios concludit *Diana p.* 5. *tr.* 9. *resol.* 53. *& resol.* 82.

Ex prima parte conclusionis, sequitur, excōmunicatū, vt suprà, siuè tolleratū, siuè nō tolleratū, itē etiā excommunicatū excōmunicatione minori, qui eodem modo, quàm excommunicatus maiori excommunicatione, est priuatus communicatione passiua Sacramentorum, scienter vt suprà, recipiendo quodlibet Sacramentum, peccare regulariter mortaliter, quia facit contrà prohibitionem Ecclesiæ in re graui, & sic inualidè recipit hoc Sacramentum, quia verò ab excommunicatione minori potest
54 quilibet Confessarius absoluere, imò secūdum etiam alios, etiā quilibet Sacerdos, & in forma absolutionis præmittitur absolutio excommunicationis, in quantum possum, & indiges, & etiam si non præmitteretur, eo ipso, quod Sacerdos absoluit à peccatis, si non habet contrariam voluntatem, absoluere etiam censetur ab excommunicatione, vt suprà dictum fuit, ideò tàm conclusio, quàm corollarium rarò potest habere locū in hoc casu, scilicèt quòad excommunicatum minori excommunicatione prò validitate, vel culpa in recipiendo Sacramentū pænitentiæ, nisi illam, seù culpam ei annexā malitiosè taceat, intendendo absolutionē peccatorum obtinere antequam absoluatur à minori excommunicatione, *Bonacina de censuris disp.* 2. *q.* 3. *num.* 3.

Sequitur secundò, quòd prædicta proce-
55 dant, quamuis excommunicatio sit iniusta, modo tamen valida, quia natura excommunicationis est priuare passiua participatione Sacramentorum: ita, vt nulla detur excommunicatio, quæ non priuet tali participatione. *Siluester excommunicatio* 3. *num* 12. *Reginaldus. lib.* 32. *n.* 2. vndè, & si in conscientia talis non sit excommunicatus, tamen prò participatione Sacramentorum debet obtinere absolutionem in foro fori, aliàs quilibet iudicare posset, se esse iniustè excommunicatum, & per consequens cum contemptu Ecclesiæ excommunicantis, petere absolutionem excommunicationis, idemq. dico quamuis non stet per excommunicatum quò minus absoluatur, vt sæpè accidit in eo, qui commisit crimen, cui est annexa excommunicatio, & reperitur contritus de peccato, *Reginaldus loco citato* item quantumuis sit occulta dicta excommunicatio non enim per hoc potest à quolibet Confessario absolui, nisi prius à iudice competenti absoluatur ab excommunicatione, cōmuniter DD. omnes supracitati, & infrà citādi, exemplū de homicida contrito, qui ad huc remanet obnoxius pænæ iuris, donec à Principe remictattur, *Adrianus in* 4. *de cōfessione q.*
59 14. §. *si petas*, secus autē erit, si fuerit iniusta ex eo, quòd ipse sit innocens coram Deo de crimine, propter quod fuit excomm. licèt. n. in facie Ecclesiæ sit reus, tamen secluso scandalo, talis non est priuatus participatione Sacramentorū, cū hoc casu sit inualida, quòad forū conscientiæ, *Caiet.* 2. *secunda, q.* 90. *art.* 4. *cum alijs allegatis suprà recollect. præced. num.* 587.

Ex secunda parte conclusionis, sequitur,
57 quòd casus necessitatis, ex quo potest excōmunicatus absolui à peccatis priusquā absoluatur ab excommunicatione, interueniat, quotiescunque non habet hic, & nunc copiam eius, cui est reseruata ipsa censura, & ex alia parte adest periculum manifestum scandali, vel infamiæ, vel mortis, si talis non celebret, vel communicaret, hunc enim, si habet alia mortalia hoc casu Confessarius potest absoluere à peccatis priusquam absoluat ab excommunicatione, & absolutio est valida remanente obligatione petendæ absolutionis postea ab excommunicatione, ita *Suarez, Conink, & alij, quos refert, & sequitur Laym. lib.* 5. *sua Theologia moralis tr.* 6. *cap.* 12. *sub num.* 10. *Bonac. cit.* §. 1. *n.* 4. *Reginaldus lib.* 32. *sub. num.* 1. cum alijs, quos suprà retuli contrà *Hortadum sup. sub n.* 48. ratio est manifesta, nam quòd priuetur excōmunicatus participatione passiua Sacramētorum, est præceptum iuris positiui, cui debet præferri præceptum iuris naturalis, quod præcipit conseruationem famæ, vitæ, &c. fauet *Missale Romanum nouum in rubrica de defectibus, &c.* vbi habetur, quòd si quis ingnorans se esse excommunicatum celebret, & in altari recordatur excommunicationis, possit missam explere, ne gignat scandalum, vel se prodat. si enim potest missam explere, ergo eam etiam omninò celebrare, & similiter potest communicare, quando vrget idē periculum scandali, vel infamiæ, & eò magis quando vrget periculum mortis, iuxtà regulam vulgatam, quòd vbi militat eadem ratio debet dari idem ius. Et cùm excusatio à peccato sit etiam excusatio à pæna, quæ supponit

ponit peccatum, neque talis celebrando incurrit irregularitatem, vt dixi suprà nu. 31.

Dixi *si habet alia mortalia*, quia si non ha-
58 beret illa, poterit sinè confessione celebrare, & communicare præmissa tamen contritione illius peccati mortalis, cui annexa est excōmunicatio, tunc enim habetur, ac si nō haberet copiam Confessarij, & ita procedit, id, quod dicit *Reginaldus lib. 32. num. 1. vers. aduerte*, qui ait, hoc casu licere post cōtritionem, *communicare, & celebrare, & si admoneat ne in re tanti momenti, talis sibi blandiatur.* itē quæ docet *Alterius lib. 1. de censuris disp. 6. cap. 8. versic. an occurrente necessitate*, vbi hoc extendit ad casum necessitatis etiā respéctu proximi v.g. si non esset particula consecrata prò communnicando infirmū, & restringit vbi tantum vrgeat necessitas populi, audiendi missam in die festo, maximè si talis Sacerdos non sit Parochus, cum hoc casu nullum sit periculum animæ ipsius proximi, ex quo quando deest copia celebrantis non peccat populus, missam non audiendo in dictis diebus festis.

Nota, non deesse aliquos Authores docē-
59 tes, etiam hoc casu, in quo talis habet alia peccata mortalia, non tenere prœmittere confessionem, vt possit communicari, vel celebrare, si non potest etiam absolui ab excommunicatione; item alios defendere, quòd lato, & concesso, talem esse obligatum confiteri alia peccata, à quibus directè tunc absoluatur, & indirectè ab excommunicatione, non teneri tamen confiteri illud peccatum propter quòd est excommunicatus, vt est videre apud *Dianam p. 5. suar. resol. moral. tract. 4. resolut.* 100. quas opiniones, & si sint probabiles, nostra tamen, quòd si habet alia mortalia, teneatur tunc præmittere confessionem omnium peccatorum, est communis, de qua post alios testatur *Laym. suprac. num. 11. & Alterius citato cap. 5. vers. bis modi probari potest.*

Secunda conclusio: absolutio data pæni-
60 tenti excommunicato ignoranti probabiliter, aut non aduertenti, se esse excommunicatum, vel si sciat se excommunicatum, tamen ignorat, non esse licitum excommunicato confiteri sua peccata, non obtenta absolutione ab excommunicatione (seù vt alij dicunt, pænitente in bona fide existente) est valida, ita *Nau. cap. 9. n. 3. Suarez disp. 10. sect. 3. Toletus, & Conink, quos sequitur Layman suprac. cap. 2. n. 1. & cap. 12. num. 20.* contra *Finellium*, testatur de probabiliori, *Auila p. 2. cap. 6. disp. 3. dub. 4. Alterius citato cap. 5. vers. secunda propositio, Comitulus lib. 6. responsor. moral. q. 26. Reginaldus lib. 6. n. 172. vers. tertia propositio, Diana locis suprac. prò prima conclus. Bonac. disp. 2. q. p. 1. §. 1. n. 1.* Ratio est, quia quoties excommunicatus accedit cum supradicta ignorantia, accedit dispositus ad Sacramentum, ergò si adsunt reliqua necessaria ad conficiendum Sacramentum, vt suppono adesse, valida est absolutio, probatur consequens, nam vt conficiatur Sacramentum, sufficit si adsit materia, forma, & intentio ministri.

Est contrà *Siluestrum Maiorem, & alios*, quos citant Authores nostræ conclusionis, item contrà *Vasquez*, quem ex modernis sequitur *Hurtado disp. 4. de excommun. sub nu. 2.* Ac etiam contrà *Sotum* qui, & si concedat, hoc esse verum in excommunicatione minori, negat autem de excōmunicatione maiori. Hæc opinio præsupponit primò, posse Ecclesiam irritare tale Sacramentum, & de facto irritasse, probant quòd potuit irritare, exemplo matrimonij quod cōtrahitur cum certis impedimentis ab Ecclesia statutis, quibus casibus, non solū peccat quis illud contrahendo, sed etiam matrimonium, est irritum, & nullum. Probant etiam irritasse de facto, ex eo quod Ecclesia prohibeat excommunicato recipere Sacramenta.

Sed eorū pace, neutrū potest subsistere; primo .n. negatur posse Ecclesiā irritare illud,
61 quia natura, & virtus Sacramentorum dependet à Christi institutione, circà quæ nō potest aliquid Ecclesia innouare. Ad simile de matrimonio respōdetur, illud irritari quatenus habet non solum esse Sacramentū, sed etiam quatenus est contractus ciuilis, vt suo loco infrà dicetur.

Secundò, negatur irritasse, ex quo prohibeat suscipi ab excommunicato, nàm hæc duo sunt valdè diuersa, quòd aliquid sit illicitum, & quòd sit inualidum, & à diuersis non fit illatio. Confirmatur exemplo omnium aliorum Sacramentorum, quia ipsa ex eo, quòd illicitè recipiuntur ab excommunicato, non per hoc sunt inualida, ergo neq. hoc Sacramentum pœnitentiæ. Hoc esse verū. Primò nō solū vbi id ignorat ipse penitēs, scilicèt se excommunicatum, sed etiam vbi
62 id ignoret Confessarius, scilicèt peccato cōfesso adesse annexam censuram, dixi *p. 1. recoll. 1. n. 33. & 34.* itē etiā Secūdò in eo casu, quo pænitens sciret, & fateretur se excommunicatum, errore tamen iusto, siuè facti siuè iuris, putaret se posse à Confessario suo absolui, quia si ab eo absoluatur prius à peccatis, quam ab excommunicatione erit verè absolutus à peccatis, ita post *Nau. Reginaldus. sup. vers. 4. propositio*, itē & Tertiò si pęnitens fateretur censuram, & Confessarius obliuisceretur ab illa absoluere, vt per *Mosteosum apud Dianam cit. p. 5. tract. 9. resol. 13. ad finem.*

Hinc autē insurgunt aliquæ difficultates; Prima est, an habeat loc hæc doctrina, vbi
63 quis est excommunicatus non tolleratus, scili-

scilicet denunciatus. Negant aliqui, ita enim videtur velle *Hurtado loco supracitato*, qui supponit, excommunicatum, de quo loquitur, sit ille, de quo Christus præcipit ꝙ sit nobis tāquā *ethnicus, & publicanus*, qui vtique hodie, nō est nisi excommunicatus denunciatus, per hæc enim verba, inquit, subtrahitur excommunicatus à iurisdictione Ecclesiæ, sed vt quis possit absolui, est necessaria iurisdictio in subditum ergo, &c. item etiam quia subdit, sacramentum pænitentiæ validè suscipi à tollerato quando illud illicitè mortaliter ex obiecto suscipit; si aliàs à tali culpa excusetur ignorātia, aut inaduertentia inuincibili; quia minister potest illud licitè tollerato cōferre, ac proindè validè, quod indicare videtur clarè, quòd quādo nō est tolleratus, tunc si illud illicitè mortaliter, suscipiat, etiam si aliàs excusetur ignorantia, &c. inualidè illud suscipiat.

Contrarium tñ cōmuniter docent alij DD. præsertim *Alterius suprac. vers. obiciant aliqui*, qui respondet fundamento aduersariorum, primò negando, per hæc verba subtrahi excommunicatum à iurisdictione, sed tñ à communione politica, & consortio. Secundò concesso, Christum loqui ibi de iurisdictione, tamen id haberet locum in priuatione actiua iurisdictionis, non passiua, ridiculum enim est asserere, Parrochum carere iurisdictione erga excommunicatum, cùm nemo iure suo priuetur, absque facto propio, vulgatis iuribus.

Secunda difficultas, an hoc procedat tam in
64 excommunicatione non reseruata, quam in reseruata (intelligo pro reseruata, illam à qua confessarius talis non potest absoluere) quia aliqui, quos tacito nomine refert *Alterius d. c. 1. vers. & intelligenda est hæc propositio*; & si affirment valere dictam absolutionem quando excommunicatio non est reseruata, negant autem quando est reseruata.

Sed contrarium est verius, vt per *Alterium supra*, & latius ibidem *vers. bis modis probari potest*, & clarius *vers. quare quòad hanc difficultatem*, qui benè subdit, hanc dumtaxat differentiam esse hoc casu inter excommunicationem non reseruatam, & reseruatā, quia si nō est reseruata, iam illa remanet absoluta, ita vt deinceps possit illud peccatum excommunicationi annexum, ēt si illud iam confessus fuit: cōfiteri cuilibet confessario exposito, maximè quando tractatur de reseruatione respectu S.P. quia secus dicunt aliqui de excommunicatione reseruata Episcopis, cùm Episcpi non tantum cēsuras, sed etiam ipsamet peccata sibi reseruare solent: ita *Layman lib 1. tr. 5. par. 2. c. 6. ad finem*. de qua re infra suo loco. Si verò est reseruata tenetur iterum confiteri illud peccatum cum excommunicatione, habenti iurisdictionem, de qua re etiam egi *supra par. 1. recoll. 5. nu. 57.* vbi reperietis bonam doctrinam, *ConinK circa istam materiam*. Si vero habeat reseruata, & nō reseruata, tunc ab vna excōmunicatione poterit quis absolui alia remanēte, vt est certum, per *tex. in cap. cum pro causa de sententia excommunicationi Layman loco supracitato.*

65 Tertia difficultas est, quādo dicta ignorātia est culpabilis mortaliter, non tamen grassa, & affectata. An eodē modo sit valida absolutio? Respondetur, quòd secundū Doctores, qui tenent sacramentum informe, de quibus nos latè supra *par. 1. huius tract. recoll. 12. à num. 128.* ex capite talis ignorantiæ, etiam hoc casu fatendū est, cōfessionem esse validam, sed informem, ita *Caiet. supra Armilla verbo absolutio 3. Nau. c. 9. num. 2. Auila supra, Alterius lib. 1. disput. 6. cap. 8. vers. 3. præpositio.* Est contra *Sotum in 4. d. 22. q. 1. art. 2. ad finem*, vbi docet, excommunicatum recipientem sacramentum pænitentiæ cū ignorantia culpabili excommunicationis, non recipere sacramentum, quia inquit potest ecclesia reddere talem inhabilem, quod fundamentum iam resolutū fuit suprà, quia hoc est quod quæritur, an reddiderit Ecclesia, nullam talem confessionem; hanc opinionem post *Suarez, Henriquez, Vgolinum, & Sayrum* probat *Bonacina dispnt. 2. q. 2. p. 1. §. 1. nu. 3. ad finem*, qui subdit *Nauarr. & Auilā*, absque sufficienti fundamento existimare, hoc casu, recipi ab excommunicato tale sacramentum informe.

Quarta difficultas, pone quòd pænitēs id igno
66 ret, tamen Confessarius scit pænitētē esse excōmunicatum, an possit absque peccato administrare illi sacramentum pænitentiæ? Rebondet negatiue *Bonacina de censuris disput. 2. quæst. 2. p. 2. nu. 4.* & patet ex dictis cum de inualiditate confessionis *p. 1. recoll. 18.*

Quinta difficultas de eo, qui in præcedenti confessione siuè culpabiliter, siue incupabiliter, prout suprà declaratū est in hac 2. conclus.
67 oblitus fuit confiteri crimen, cui erat annexa excommunicatio, & nunc vult confiteri an debeat repetere illam confessionem tamquam inualidam ex eo, quia fuit absolutus à peccatis, antequam absolueretur ab excōmunicatone? Præsupponitur enim, illum Confessarium non habuisse facultatem absoluendi dictam censuram reseruatam, sicut habet iste, cui nunc confitetur, quia si ille habuit facultatem, iam remansit absolutus ab excommunicatione per absolutionem generalem, ab omni vinculo excommunicationis in quantum possum, & indiges *Bonacina cit. §. 1. nu. 2.*

Hoc præsupposito, respondetur, non teneri reiterare confessionem, sed solum petere absolutionem ab excommunicatione; nam illa cōfessio fuit valida, vt patet per allegata à nobis conclusiōne secunda; fauet *Alterius lib. 1. disp. 6. vers. Caietan. enim, & vers. bis modis probari potest tertia propositio*, & clarè *Nau. cap. 9. nu. 3. ad finem, Reginaldus lib. 6. praxis n. 172. vers. quarta propositio*, quod est verum, etiā vbi cōfessarius absoluit pænitētem à peccatis cum intentione

non

non absoluendi à censuris *Bonacina cit. §.p. nu. 2.* ex quo patet quòd quando non interuenit ignorantia, vt in casu primæ conclusionis, vel illa est crassa, & affentata, confessio est inualida & p cõsequens est reiterãda confessio, vt suppo nunt authores supracitati, vide *Moscosum apud Dianam p.5.tr.9.resol.53.*

68 Excommunicatus vt supra etiam excommunicatione maiori, & si peccet mortaliter suscipiendo aliquod sacramentum, nullam tamen incurrit pænam ecclesiasticam, vel irregularitatem, nisi quando suscipit sacramentum ordinis, quia manet suspensus ab illius exequutione, quod non solum est verum in excommunicato ob percussionem clerici, vt videtur velle *Hurtado de excommunicatione disput.4 sub.n.10.* sed in excommunicato ob quamcumque causam *cap.1.de eo qui furtiuè ordines suscepit Reginaldus cit.num.172. vers.3.propositio ad medium, Diaz in sua practica criminali canonica cap.13.in principio.* & alij communiter.

Absolutio sacramentalis data à confessario excommunicato an iudicanda sit valida.

VT quæsitū istud perfectè resoluatur; Primo quæremus de absolutione data à Cõfessario excommunicato tollerato, & deinde de eadem absolutione data ab excommunicato non tollerato, hic enim agimus de excommunicato excommunicatione maiori, quia excom municatione minori innodatus, non solum validè absoluit, sed tantum peccat venialiter etiā quãdo absoluit à cẽsuris in Sacramento confessionis, est communis opinio contra *Siluestrum, & Durandum*, vt testatur *Vega p.1.summæ c.19. de absolut. casu 54.* quia ipse tantum priuatur participatione passiua sacramentorum, vt dixi supra.

Circa primam partem quæsiti de excommunicato tollerato, certum est primo, quòd quando excommunicatio ipsius Confessarij est om-

69 ninò occulta, sit valida absolutio, quod est verum, non solum inspecto iure nouo post Concilium Constansiense; sed etiam inspecto iure antiquo antè dictum Concilium, quia ad supplendam iurisdictionem, quæ suspendebatur pe excommunicationem, semper fuit sufficiẽs titulus coloratus, & communis error, ita *Auila par.cap.6.disputatione 3.dubio 2.conclus.1.clarius Alterius lib.1.disput. 8. cap. 8. in principio*, qui enè probat *versic.sed contra,& seq.* dictum

70 communem errorem, & titulum coloratum nõ solum supplere iurisdictionem quòad temporalia, sed etiam quoad spiritualia, item *vers.rursus*. Contra *Couarr. & aliquos Canonistas*, non solum oc esse verum, quando absolutio datur à Parocho, sed etiam quando datur à quolibet Confesario habente delegatã iurisdictionem, ac testatur de probabiliori, ac communi.

Difficultas igitur est, vbi licèt talis Sacerdos non sit denunciatus, vel publicus percussor clerici, & sic tolleratus, tamen pœnitens scit Confessarium commisisse crimen, pro quò incurrerat excommunicationem à iure, vel ab homine, an etiam hoc casu sit valida absolutio data à Confessario sic excommunicato: ita vt non teneatur pœnitens reiterare dictam confessionem? Nam *Paludanus, & Siluester, apud Alterium lib.1 disp.8.cap 8. vers.sed restat adhuc.* Videntur docere, hoc casu esse inualidam vi excommunicationis, & probari potest ratione, quam in simili refert, post alios idem, *Alterius ibidem disputatione 6.cap.2.vers.3.quoniam*, nempè quia tunc valet absolutio data ab excommunicato, quando concurrit error communis cũ titulo colorato; sed hoc casu cùm pœnitens scit, confessariũ esse excommunicatum, videtur cessare error communis ergo; Minor probatur ex

71 regula illa, quòd veritas præualet errori *c.consuetudo dist. 8.* Si igitur supponimus hunc scire, ergo cessat error, &c. Hac tamen ratione non obstante, sit.

Prima conclusio: attento iure nouo *Concilij Constantiensis relati in extrauagant.ad euitanda*, absolutio data à Sacerdote excommunicato tollerato pænitẽti conscio excommunicationis ipsius Sacerdotis, ex se, est valida, ita *Alterius loco primo citato versic. Sed hæc sententia Auil. supracitata disputatione 3.dubio 2.conclus. 3.* qui testatur de cõmuni, *Portell. verbo excõmunicatio num 6.Ledesma apud Dianam par.3.trac.4. resol. 59.Sanchez lib.3. de matrimonio disput. 22.n.32.*

Probatur conclusio ex verbis ipsius *extrauagantis ad euitanda*, ex quibus apparet, quòd excommunicatus Sacerdos habeat veram iurisdictionem ad absoluendum extra duos casus ibi expressos, nẽpè denunciationis, vel publicæ percussionis clericorum, si habet iurisdictionẽ, ergo validum est Sacramentum. Maior patet, quia in *dicta extrauagante*, ad tollendam scandala, absolutè indulgetur, huiusmodi excommunicatum non esse vitandum etiam in participatione sacramentorum, quod est idem, quàm, quòd habeat veram iurisdictionem ad illa conferenda: Consequentia patet, nam vt ex ratione dubitandi elicitur, ex eo potest oriri dubium de validitate absolutionis, quia aduersarij putant, non habere iurisdictionem, & sic responderi poterit pro nunc ad rationem dubitandi, negando, hoc casu conferi validam absolutionem ratione communis erroris. Sed benè ratione dispositionis *Concilij Constantiẽsis* quod absolutè declarat, hoc casu habere Cõfessarium veram iurisdictionem, aliam responsionem ad dictam rationem habetis infra *num. sequenti*.

Dixi primo in Conclusione, *attento iure nouo Concilij*, quia attento iure antiquo ante dictũ Concilium, aliqui concedunt, absolutionem præfatam fuisse inualidam, *Auila loco suprac. vers.2.conclus.* quia vt inquit *Alterius cit. cap.2.*

ad finem, ante dictum Concilium, nullus excommunicatus erat tolleratus, sed ego dicerem, saluo meliori iudicio, hoc non esse verum, etiam, concesso, quòd ante dictum Concilium nullus excommunicatus fuisset tolleratus, quia non per hoc, quod pænitens hoc sciat, desinit, si alij id ignorant adesse errorem communem, vt per *Alterium disp.6.citata cap.2.vers.qua verò prò secunda opinione*, quòd sufficiebat ante Concilium ad tribuendam iurisdictionem, quę est ratio, qua probari potest id, quod asserit, neminē citando, *Dian.q.3.tract.4.resol.122. ad finem*;
74 nempè, quòd si pænitens sciat, priuatum esse Confessarium iurisdictione, licèt ipse Confessarius, & cōmuniter populus id ignoret, poterit ipse pænitens ab illo validè absolui, quia post *Basilium Pontium*, *& Sancium ibidem ab eo allegatum*, *& p.2.tr.2. miscellaneo resol.*45. putat, ad tribuendam iurisdictionem, sufficere communem errorē, etiam absque titulo colorato.

Dixi secundò. *Si pænitente confitio*, quia si ipse hoc ignoret, certum est, esse vaildam dictam absolutionem, vt per *Nau. cap.9. nu.9. Bonacinam loco infrà proximè citando nu.*4.& alios communiter.

Dixi tertiò, *ex se*, esse validam absolutionem præfatam, quia posset esse dicta absolutio inualida ex alio capite, quàm excommunicationis, ratione scilicèt indispositionis, ipsius pænitentis ad recipiendam dictā absolutionē, à tali Confessario. *Auila sup. Hurtado disp.4. de excomm. n.* 39. Quod tamen non contingit quoties pænitens absq. alia necessitate, vel vtilitate, sciens talem Confessariū esse excōmunicatū confiteretur ei, vt putat *Alterius suprac.disp.8.c.8.vers.sententiam Paludani*, quod non placet, ex quo *sup. sequenti* sumus, opinionem contrà *Suarez*. absolutè docentem, quòd talis excommunicatus tolleratus, si inuitatus, & prouocatus, absolueret, neq peccaret ipse, neq. pænitens, siuè sit Parrochus, siuè nō, siuè paratus, siuè nō, quibus ibi citatis, accedit *Fagūdez lib.2.in primū præceptum Eccles. cap.5. nu.*111. loquens generaliter de petitione Sacramentorum ab istis, etiam si præsentes sint alij Sacerdotes non excommunicati, in terminis *Bonacina post Enriquez, & Sayrum, disp.2.q.2. punct.2.*
76 *§.3.n.*3. qui asserit, Sacramentū pænitentiæ administratum à Sacerdote excommunicato tollerato validum esse, non tantum ex parte iurisdictionis, cùm Sacerdos tolleratus non priuetur iurisdictione, sed etiā ex parte pænitentis, cùm pænites non peccet communicando cum excommunicato tollerato, & *n.*4. hoc dicit verum, siuè talis sit proprius Parrochus, siue sit Saderdos alius.......

Dicendum est igitur, tunc intercedere peccatū mortale respectu pænitentis, quòd inualidet confessionem, quando ipse putat non posse confiteri illi absque culpa mortali, v.g. quia scit illū non esse contritū, vt benè *Nau.cap.9.num.*10. licèt postea subdat, quòd tunc talis inductio, & persuasio sit peccatū mortale, quando fit absque vlla necessitate, vel debito, quia tunc non adest bona fides, quæ bona fides in pænitente requiritur, vt excusetur à tali peccato mortali, quod habet locum etiam si ex alio capite Confessor sit malus, nempè concubinarius, & hoc sit notum pænitenti, vide allegata per *Dianam p.3.tract.4. resol.*59. vbi quòd talis tantum possit peccare venialiter, quando Confessarius est paratus excipere confessiones. vide etiā *Bonacinam disp.2.q.2.p.1.§.3.n.5.& 6.*

Hæc conclusio sic declarata. Ampliatur primò, habere locū & si Sacerdos existat publicè excōmunicatus, dummodo tamen sit
78 tolleratus, idest non sit denunciatus, vel notorius clerici percussor, ratione de qua supra, quòd scilicèt post *Concil. Constantiens.* talis non priuetur iurisdictione absoluendi, vt etiam dixi *sup.p.2.recoll.1. num.*88. necque per consequens hodie reputatur valida dicta absolutio ratione communis erroris, sicut ante dictā extrauag. reputabatur absolutio data ab excommunicato omninò occulto, *Auila loco sup.*

Ampliatur secundò, etiā in casu quo ipse Confessarius peccaret administrando Sacramentum pænitentiæ, vt per *Hurtadum disp. 4.de excommun.in fine*, quia iam habet iurisdictionē sufficientē ipse Secerdos excōmunicatus ad istud Sacramentum validum efficiendum, & pęnitens, vt supponitur, non ponit obijcem, quia accedit cū bona fides

Ampliatur tertiò, etiam secluso casu ne-
80 cessitatis, quia cùm adest necessitas, maximè articuli, vel periculi mortis, non est credendum, Ecclesiam voluisse priuare fideles Sacramento hoc, in tali necessitate, vt patet ex *Concilio Tridentino sess.* 12. c. 7. *de Sacramentis. Auila suprac. conclus.*3.

Ampliatur quartò, vt possit talis absoluere etiam ab excommunicatione pœnitentem *post Sanchez lib.3.de matrimonio disp.* [illegible] *n.34.ad mediū, Portellius, verb.excōmunicationis n.6.ad fin. Rodriq.t.1.qq.regul.q.2.ar* 2.

Ampliatur quintò, etiam si talis Confes-
81 sarius fuit à iudice nominatim excommunicātus præter Doctores allegatos *sup.p. recoll.*1. *num.* 179. accedunt *Conink di*[illegible]*14. num.*10. *Alter.lib.*1.*disp.6. cap.*2. sufficit nō sit denunciatus per cædulones vt in[illegible]

Quòad secundā partē pręsupposito quòd ex *extrauagante ad euitanda sæpius cita*[illegible], excōmunicatus nō tolleratus sit, vel qui publicè fuit denūciatus, vel percussor publicus Clerici, est certum in hac materia, Sacramenta Baptismi, Confirmationis, Matrimonij, Ordinis,

nis, Eucharistiæ, & Extremæ vnctionis validè conferri à ministro excommunicato non tollerato, vt ex *D. Thoma, & Nau. testatur, Auila citata, disp. 3. dub. 1. in 1. conclus.*

Tantum remanet difficultas in Sacramēto pænitentiæ administrato à Sacerdote excommunicato extrà casum extremæ necessitatis, nempè articuli, vel periculi mortis, an sit validum nec ne?

Dixi extrà casum necessitatis, quia *à Concilio Tridentino* data est facultas omnibus Sacerdotibus absoluere à quibuscunque casibus in eo articulo, vel periculo mortis, vt latè dixi *1. p. huius tract. recoll. 8.* vbi etiā quādo hereticus damnatus de he heresi, validè etiam in hoc articulo absoluat, quam opinionem post *Concil. Trident.* dicit probabiliorem *Auil. supracit. dub. 1. vers. 4. conclus.*

82 Quòd etiam hoc casu, non peccet non tolleratus ministrando dictum Sacramentum, *Auila sup. dub. 2. vers. 3. conclusio Bonacina disp. 2 q. 2. p 2. §. 4 num. 7. Layman lib. 1. tract. 5. p. 2. cap. 2. n. 5. in principio. Diana t. 5. tr. 9. resol. 83.* vbi post *Corneyo.* ꝙ non excuset ab ista invaliditate necessitas, vis, & metus, vbi reperies etiā, quādo peccet, vel nō, ministrando alia Sacramenta in hoc articulo mortis.

Conclusio: Absolutio data à Confessario excommunicato non tollerato extrà casum necessitatis, vt suprà, etiā ignotāti dictā excōmunicationem, seù Confessariū esse excommunicatum nō tolleratū, est inualida, ideoq.

83 habita notitia de dicta excommunicatione, pænitens tenetur reiterare illā confessionē.

Est propositio communis Theologorum, vt testatur *Alterius lib. 1. disp. 8. cap. 7. vers. quare ommissis.* omnes DD. eam docent, vt testatur *Auila citata disp. 3. dub. 1. vers. sit tertia conclusio, Suarez, Henriquez, Sayrus, & Vgolinus, quos refert & sequitur Bonacina suprat. §. 4. sub. n. 3. Layman lib. 1. tr. 5. p. 2. c. 2. n. 5. vers. veruntamen.* Ratio est manifesta, nā ad valorem huius Sacramenti est necessaria iurisdictio in Confessario, vt est certum ex *c. omnis vtriusq. sexus de pænitentijs, & remiss. & Concilio Florentino in Decreto vnionis, & Trident. sess. 14. cap. 7.* Sed Sacerdos ex eo, ꝙ sit excommunicatus non tolleratus, est priuatus tali iurisdictione, vt patet ex cap. *ad proband. de sent. ex re iudicata, & c. Romana de of. Vicarij, ergò.*

Obijcies primò. Valet matrimonium cōtractum coram Parrocho excommunicato, ergo etiam Sacramentum pænitentiæ. Consequentia probatur, quoniam actus assistendi matrimonio nō est actus Ordinis, sed actus iurisdictionis, nā assistit, vt Parrochus est. Si igitur non priuatur iurisdictione Parrochus vt assistat matrimonio, neque Confessarius, vt absoluat. Respondetur negando actum assistendi matrimonio in Parrocho esse

84 actum iurisdictionis, vel ordinis, quia tantum est actus corporalis præsentiæ dans authoritatem, patet, quoniam actus iurisdictionis, & ordinis factus ab inuito, & contrariā habēte intentionem, est inualidus, & tamen videmus, quòd præsentia Parrochi inuiti, ac contrariam intentionem habentis, sufficit ad valorem matrimonij, vt benè *Alterius sup. disp. 8. cap 7.* quidquid *Auila sup. versic. sit secunda cauclusio*, defendat, ad matrimonij valorem non sufficere dictam præsentiam.

Obijcies secundò, Ecclesia non potest mutare essentialia Sacramentorum, ergò, neq. priuare Confessarium iurisdictione ad absoluendum ex eo, quòd sit excommunicatus. Consequentia probatur, nàm iurisdictio in Confessario, vt suprà etiam dictum fuit, est de substantia Sacramenti pænitentiæ ex institutione Christi, ergò sicut Ecclesia non potest facere, quòd hæc iurisdictio non sit de substantia dicti Sacramenti, neque potest illam auferre habenti dictam iurisdictionē. Sed respondetur faciliter, quòd Ecclesia

85 priuando aliquem Sacerdotem præfata iurisdictione ad absoluendum, non mutat aliquid, quod sit de substantia Sacramenti, sed tantum facit, quòd deficiat in ministro aliquid, quod requiritur ex institutione Christi ad validè conficiendum dictum Sacramentum, quod est valdè diuersum à mutatione eius, quod est de substantia, & à diuersis non fit illatio, vt sæpè dictum fuit.

Dixi in conclusione, *etiam ignoranti*, quia dato, quòd Confessarius sit denunciatus, vel publicus Clerici percussor in eo loco, vbi

86 talis cōfitetur, & si hoc ignoret pænitēs etiā inuincibiliter, tenetur cùm id rescierit reiterare confessionem tali Confessario factam, nàm Ecclesia supplet iurisdictionē, vbi adest error cōmunis, non autem vbi est error particularis, hæc tamen est differentia inter illū scienter cōfitentē, & ignoranter, quia primo casu, quando reiteratur confessio, debet pænitens exprimere peccatū illud etiam, quod comisit communicando in diuinis cum excommunicato, quod peccatum non tenetur confiteri ignorans, cùm illud non comiserit, ita *Bonacina disp. 2. q. 2. p. 2. §. 4 n. 2. & 3.*

Duę difficultates solū remanent nūc explicandæ. Prima est, ponamus, quòd aliquis Sacerdos in Hispania sit denunciatus excōmunicatus, vel publicus Clerici percussor. tamen hic, quia ignoratur tale impedimentum, obtinet beneficium Parrochiale, vel est approbatus ad confessiones audiendas, vtrū oonfessiones hic Neapoli sibi factæ sint inualidæ, & an reiterandæ, cùm postea notum fit tale impedimentum. *Palatios apud Auil. infracitandum.* docet, absolutionem datam à tali excommunicato esse inualidam, fundatur forsan in ea ratione, quā adduxi prò ratione

tione dubitandi *suprac.par.2.recoll.1.sub n.182.* quòd scilicèt excommunicatus in vna Ecclesia sit excommunicatus vbique locorum *cap. iure 11.quæst.3.* quem textum ad hoc allegat *Toletus lib.1.cap.11.sub nu. 1.* hac tamen ratione non obstante, sit.

87 Tertia cõclusio: Sacerdos excommunicatus non tolleratus in vno loco, in alio loco cum sufficienti licentia audiens confessiones, vbi communiter ignoratur, quòd sit excommunicatus non tolleratus, validè absoluit, & proindè non tenetur pęnitens cum id scierit reiterare confessionem. Præter *Sanchez Naldum, & Reginaldum, quos citaui*, testando de veriori, *loco supracitato*, accedunt *Auila citato dub. 1. vers. hinc sequitur, Filliuccius tractat. 12. de censuris in particulari num:78. Hurtado* qui testatur de communi *dispu.4.de excommunic.num.31.Portellius verbo excommunicatio sub num. 5 post alios communiter.* Qui ponunt casum in terminis de religioso Apostata. Hoc ẽt voluit dicere *Laymã lib.1.tract.5.par.2. c.2.nu.5.ad finem*, vbi limitat nostram cõclusionem, *quãdo publicus error facti cum titulo præsumpto interueniat.* Ratio est, quia Concilium Constantiense quando declarat, in his duobus casibus, excommunicatum esse vitandum, & sic non posse fideles cum eo communicare in sacramentorum administratione, non excludere censetur casum, vbi circa denũciationem, vel notitiam percussionis clerici concurreret error communis; sed de iure, error communis cum titulo colorato dant iurisdictionem ad absoluendum, quæ ad validam huius sacrã administrationẽ, vt est certũ, ergò, & si quis sit denũciatus, vel publicus clerici percussor, si hic, & nunc adsit error communis, & habeat titulũ, vt supra, quia est approbatus, &c. non impedit quin Confessarius validè non absoluat. Maior probatur ex regula illa, quòd casus ommissus censetur relictus dispositioni iuris cõmunis, item quod lex noua quãdo aliquid non exprimit, declaratur per legem veterem, *l. præcipimus C. de appellationibus.* Minor quod de iure communi, communis error det iurisdictionẽ probatur in *l.Barbarius de officio Præsidis*, applicãt hũc tex. ad casũ nostrũ *Caiet. & Nauar. apud Auilã sup.* Cõfirmatur ex eo quod in dicta extrauagante, Ecclesia voluit prospicere saluti fidelium ad euitandos scrupulos &c. ideoque dedit iurisdictionem excommunicato, quando non est denunciatus non alia ratione quam quia poterat esse dubium, ergo quando statuit, in duobus istis casibus, excommunicatum non habere iurisdictionẽ, intelligendũ est ẽt vbi hoc est certum, & non vbi penitus ignoratur, ne excommunicatus puniretur cum tanto detrimento fidelium, vt inquit *Auila loco supracit. vers.2.nam.*

88 Ad rationem in contrarium faciliter respondetur, quòd excommunicatus in vna Ecclesia sit excommunicatus vbique locorum, vbi talis excommunicatio, seu denũciatio communiter scitur, non autem vbi communiter ignoratur, vt in casu nostro, maxime post *extrauagantem*, vt dixi *suprac.nu.182.post Bonacinam.*

89 Sed ponamus quòd denunciatus alibi, hic communiter ignoretur, sed tantum is qui vult illi confiteri, hoc sciat, an sit valida absolutio ei data. Respondet *Reginaldus lib.1. num.117.* vt retuli *suprac.par.2.recoll.1.n.182.vers.verior.* esse validam dictam confessionem. Primò si bona fide ab eo petat absolutionem, credens licere tali confiteri, secundò quando hic est suus Parrochus, & alium habere nequit, vt supra dixi de sacerdote excommunicato tollerato; sicut enim, eo casu potest esse inualida confessio ei facta ratione in dispositionis pœnitentis, quãdo mala fide accedit ad talem confessarium, ita etiam dicit *Reginaldus loco suprac.* potest esse inualida in casu isto, non autem ratione carentiæ iurisdictionis, videte *Conink disp.14.nu 15.*

Secunda difficultas, vtrum sit valida confessio peccatorum venialium, vel aliàs ritè confessorum facta ipsi excommunicato non tollerato? Ratio dubitandi est, quia pro absolutione venialium non est necessaria iurisdictio ab Ecclesia, quoniam secundũ plures authores, ab istis absoluit quilibet Sacerdos ita *Caietan. tom 2.opusculorum tract.septimo.* sit tamen.

90 Quarta conclusio: absolutio data à confessario excommunicato non tollerato, etiã à peccatis venialibus, vel aliàs ritè confessis, est inualida sicut data à mortalibus. hæc conclusio ponitur ab *Auila suprac.par.2.cap.6. disp.3. dub.1. vers. sit tertia conclusio*, qui illam probat ex eo, quòd ad absoluendum à venialibus etiam requiratur iurisdictio, & hæc iurisdictio etiam simplici sacerdoti datur ab Ecclesia, & per cõsequens põt d.iurisdictio ab Ecclesia tolli vel ligari, q ẽt latè probaui *suprac.p.2.huius tract.recoll.3.num.46.& 47.* Sed hic non desinam addere, quòd *Vasquez t.4.in 3.q.93.art.1. dub.6 nu.8.* contrariam defendit sententiam ex eo, quod sacerdos iure diuino habeat iurisdictionẽ, & materiam applicatam respectu venialium, quam opinionem dicit probabilem nouissimè *Diana t.5.tr.9 resol.84.*

91 Ex his patet, quare alia sacramenta administrata ab excommunicato non tollerato, sint valida, non autem hoc sacramentum pænitentiæ, ratio enim est, quia ad validitatem aliorum sacramentorum sufficit, quod interueniant illa tria substantialia ipsorum, scilicèt materia, forma, & intentio Ministri, in hoc verò sacramento requiritur iurisdictio etiã in ipso ministro, qua iurisdictione per nõ tollerantiã excommunicationis, statim quis priuatur, vnde post *Suarez, Auilam, & Conink* statuit regulam generalem *Layman loco supracitato*, quòd scilicèt quotiescumque *excommunicatus non tolleratus exercet actum prouenientem, aut pendentem à potestate iurisdictionis, irritus censendus est, puta si* Epi-

Episcopus confessarios approbet, vel ipse aut Parochus deleget alicui facultatē confessiones audiēdi. aut quoduis sacramentum administrandi, atē matrimonio assistēdi. Sin verò actus non requirat iurisdictionē, sed solū ordinis potestatē, cuiusmodi est non non tantum sacramentorum administratio, sed etiam variæ benedictiones, & consecrationes, talia valida sunt, tametsi fiant à ministro excommuni-
92 *cato*. Hucusque *Layman*, sed circa prædicta quæ dicit hic author de approbatione ad confessiones audiendas, & delegatione ad assistendum matrimonio, vel vngendi infirmum, nota contrarium docere plures authores scilicet nō esse actus iurisdictionis, vide *Fagūdez lib. 7. in 2. pc. ecclesf. c. 2. n. 44. & Dian. t. 5. tr. 9. res. 78. & seq.*

Quòd autem talis confessarius excommuni-
93 catus, vel alia censura irretitus absoluendo sacramentaliter absque necessitate, vt supra, sicut administrans, alia sacramenta, incurrat irregularitatem, infra cum de *irregularitate, verbo confessiones audiens in censura*.

De communicatione passiua prohibita Fidelibus cum excommunicatis.

CVm ex supradictis habeat confessarius quomodo, & quando peccet, ac etiā quando validè aut inualidè recipiat, aut administret sacramenta ipsismet fidelibus, pœnitens excommunicatus, rōne cōmunicationis actiuæ cū fidelib', Congruū est, vt hic explicemus ea, quæ ad munus eius spectant ergà fideles, qui fatentur communicasse cum aliquo excommunicato. Et quia in hac materia, vt infra patebit, est magna differentia inter communicantes cum excommunicatis vitandis, seu nō tolleratis, & excommunicatis non vitandis, seu tolleratis, idcirco in primis: & ante omnia quæro.

Qui nam sint excommunicati vitandi, seu non tollerati

REsolutiuè procedendo iuxta nostram methodum, sit.

94 Conclusio: Excommunicati vitandi, seu non tollerati hodiè sunt, vel ij, qui à legitimo Iudice pro talibus sunt denunciati, vel notorij percussores clericorum, ità vt nulla tergiuersatione posint celari, &c. Probatur hæc cōclusio in *extrauag. ad euitanda*. quæ extracta est *ex Cōcilio Constantiens. sub Martino V.* refert istam extrauagātem de verbo ad verbum *D. Antoninus* qui viuebat tempore *d. Conc. 3. par. sua summę tit. 25. c. 3.* à quo illam transcripserunt *Sotus in 4. distinct. 22. q. 1. art. 4. Toletus lib. 1. cap. 13. sub n. 2.* & plures alij moderni, inter quos *Auila 2. par te cap. 6. disput. 2. dub. 1.* quæ extrauag. ità communiter ab omnibus Authoribus intelligitur, & explicatur, vt infrà latiùs patebit.

95 Dixi *hodie*, quia de iure antiquo omnes excommunicati maiori excommunicatione erāt vitandi, & non tollerati, & per consequens prohibebatur fidelibus, statim, illos euitare publicè, si publicè sciebatur eorum excommunicatio, priuatim, si priuatim, excommunicatio illis nota erat, vt habetur in *cap. cum non ab homine de sententia excommunicationis in can. excommunicatos 11. q. 4. Auila & alii loc. supracit.* ex quo infertur, vt contrà *Couarr. & Vasquez*, etiam suprà (loquendo de prohibita communicatione excommunicatis cum fidelibus, dixi)
96 quòd talis communicationis prohibitio etiam quoad diuina, nō fit de iure diuino, nā ea quæ sunt iuris diuini sunt immutabilia, igitur cum videmus contra talem prohibitionem, ab Ecclesia esse factam mutationem, signum est, illam non pertinere ad ius diuinum, sed ad ius Ecclesiasticum *can. quoniam multos 15. q. 3.* ità *Suarez Conink Auila Hurtado*, alijque DD. infrà citandi communiter. latè *Episcopus Ricciullus de iure personarum lib. 4. c. 42.* vbi habes optima corollaria.

Circà hanc conclusionem, est difficultas, nam in *Concilio Basilien.* quod fuit habitum aliquibus annis post *Conc. Constantien. sub Eug. IV.* fuit propositus hic articulus, quinam excommunicati essent vitandi? & conclusum fuit vniuersaliter, tàm de excommunicatis pro percussione Clericorum, quàm pro alia causa, esse euitandos notoriè excommunicatos, qui nulla possent tergiuersatione celari, &c. Vndè per istud Conc. quod est posterius, videtur derogatum, Costantiensi, quod fuit priùs, iuxtà Reg. tex. *in l. non est nouū ff. de legib.* nempè lex posterior corrigit priorem, & per consequens in excommunicatis alia ratione, quàm ob percussionem Clerici, non requiritur, quod præcedat denunciatio. Confirmatur, quia estò esset dictū *Concilium Basiliense* posterius tamen est certius quàm *Costantiense*, cum de illo constet Authenticè in libris Concil. & de isto non constat nisi testimonio *D. Antonini*. Ob has rationes *Couar. in cap. Alma mater par. 1. §. secundo num. 9.* & ex modernioribus *Vgolin tab. 1. de censuris c. 13. §. 7.* defendunt, standum esse dispositioni *Concilij Basilien.* His tamen nō obstantibus, in contrarium est communis opinio omniū ferè Doctorum, scilicèt standum esse dispositioni *Conc. Costantien.* relatæ in dicta *extrauagan. ad euitanda*, prout illam refert *D. Antoninus*, & prò excommunicatis ex alia ratione, quam ob percuss. Clericorum, ad hoc vt fideles illos teneātur euitare, nō sufficere, si notoriè constet de eorum excommunicatione, sed etiam requiri, quòd præcesserit denunciatio, tùm quia *d. Conc. Basilien.* quòad hanc partem non fuit confirmatum à S. Pōtifice, q̄ confirmatio est necessaria ad hoc, vt
97 Conciliorum decreta obligent ad eorum obseruantiam, vt est certum, de qua re latè *Anton. de Rossell. in suo tr. de Concil.* quod aūt di-

dictum Concilium non fuerit confirmatũ, testatur *Card. de Turre Cremata in suo tract. de Ecclesia lib. 2. cap. 100.* cuius testimonio, ita fidem adhibuerunt, *Syl. & Nauar.* vt opinionem, quam anteà docuerant prò Conc. Basilien. omnino mutarent, vt per *Auilam loco supracit. vers. secunda opinio vera, & tenenda,* latè *Alterius lib. 1. de censuris disp. 6. c. 1. Layman testatur de communi alios allegans authores lib. 1. tr. 5. p. 2. c. 4. in princ.* qui benè vlterius progrediendo, asserunt quòd esto Concil. Basilens. esset confirmatum à S. Pontifice, adhuc nihil obstaret nostræ conclusioni, quia præter confirmationem, vt leges
98 obligent, requiritur acceptatio populi, vt supponimus ex materia de legibus, & nos videmus nunquam fuisse quòad hanc partem, acceptatum dictum Conc. Basilien. Sed benè Costantiense, consuetudine vsu, & praxi totius Ecclesiæ, imò orbis Christiani, fuit receptum, & acceptatum, vt præter supradictos Doctores, testatur *Fagundez lib. 2. in primum praceptum Ecclesia cap. 5. n. 4. & 8.* vniuersali consuetudine abrogatum fuisse circa hoc Concilium Basiliense, & generali applausu receptum Constantiense, testatur *Hurtado de excommunicat. disp. 2. num. 6.* quod confirmant ex eo, quia videmus in Anglia, & Germania, Catholicum versari apud Hæreticos manifestos, & cum illis in omnibus communicare absque vllo scrupulo, & reprehensione Prælatorum. Confirmatur hæc omnia, vt benè *Alterius supracit. vers. 4. si ita generaliter,* post *Suar.* quod per Côcil. Costantien. verè consulitur timoratis côscientijs, sicut è contrà per Conc. Basilien. illaqueâtur magis dictę conscientiæ, cùm sępè in dubio versetur, an crimen sit æquè publicum, & manifestum, vt possit dici notorium, quod antea dixit *Nauar. apud Marium Antoninum lib. 1. variar. resol. cap. 76. num. 14.* latè *Comitulus lib. 6. responsor. moral. q. 35.* procedere dictã extrauag. in omnib⁹ cẽsuris, ac etiã in irregularitate dixi *sup. p. 2. recoll. 1. n. 183. & seq.* & prosequũtur alij DD. suprac.

Excommunicati denunciati, qui nam censeri debeant.

QVæro, vtrum quandò *dicta extrauagans ad euitanda* in alijs excommunicatis, præter eos, qui Clericum percusserunt, requirit denunciationem, intelligat etiam comprehendere excommunicatos
99 nominatim per sententiam iudicis, Aliqui enim Doctores, nempè *Adrianus, Medina,* & alij, quos refert *Alterius cit. disp. 6. cap. 1. vers. confirmatur ex verbis sequen.* & ex recentioribus, sequitur *Vgolinus loco suprac. num. 8.* docent, non comprehendi in dicta extrauagan. & proinde esse etiã euitãdũ eũ, qui proprio nomine à iudice, licèt priuatim in domo coram testibus fuit declaratus excommunicatus, publicè quidem ab eo, qui publicè id sciret, & priuatim ab eo, qui priuatim cognouisset, iuxtà ius antiqum, de quo suprà mentionem feci sub *num. 94.* fundàtur hi authores, quia putant, in illa extrauag. esse sermonem de eis, qui generaliter ab homine, seù à iure sunt excommunicati. Isti. n. dicunt ipsi, non debent euitari, nisi nominatim denunciati sint in loco publico, ergò quòad illos, qui per sententiam nomine proprio sunt declarati excommunicati, ius antiquum remanet in suo robore, iuxtà regulam, quòd à lege antiqua non est recedendum, nisi quòad ea, quæ expresśè disposita fuerunt in posteriori. lege *pracipimus C. de appell. c. cum expediat de elect. in 6.* Confirmari potest etiam ratione, nam ideò requiritur à supradicta extrauagante denunciatiò, ad hoc vt quis sit certus de dicta excommunicatione: Sed qui scit, fuisse declaratum aliquem excommunicatum per sententiam nominatim, redditur certus de excommunicatione, ergò. Ex his, & alijs rationibus, hãc opinionẽm dicit esse satis probabilem *Alter. loco suprac. vers. ha rationes.* His tamen non obstantibus.

In contrarium est non solum opinio probabilior, vt probat *Alterius loco suprac.* Sed communis vt *Caiet. Couar. Sylu. Nau. Guttierez, citatis,* testatur *Auila cit. disp. 2. dub. 3. conclus. 2.* & addendo *Suarez & Conink,* asserit *Layman lib. 1. tr. 5. p. 2. cap. 4.* itẽ *Vasquez,* quẽ sequitur *Hurtado suprac. disp. 2. de excomm. n. 7.* Dicit quoq. hanc opinionẽ multò probabiliorem *Nugnus in p. 3. d. th. q. 64. art. 6. vers. circà secundam partem tr. & sequenti.* Quæ opinio probatur, simul resoluẽdo fundamẽtum aduersariorum, quod scilicèt, & si in principio fiat mentio in dicta extrauaganti de excommunicatis generaliter ab homine, vel à iure, tamen quia postea determinando, qui nàm excommunicati debeant euitari; subdit hæc verba, *nisi sententia fuerit à iudice promulgata, & denunciata expressè, & specialiter.* apertissimè indicat vt optimè *Alterius cit. cap. 2. vers. confirmatur. & clarius vers. quod si quis pracedentia.* non sufficere, quòd quis per sententiam nominatim sit declaratus excommunicatus, quòd significat ly *promulgatam.* Sed etiam requiri denunciationem, quod explicatur per subsequens verbũ, & *denunciatã,* sequitur *Villalob. tr. 16. diffic. 3. n. 3.* hunc esse sensum dictæ extrauagantis, secundum omnes, qui illam referunt, & si in verbis differant, dixit *Fagundez lib. 2. in primum praceptum Ecclesia cap. 5. in principio.* Confirmat *Auila cũ alijs suprac.* ex cõmuni vsu fideliũ. Vndè *Nauar. cap. 27. n. 35. vers. nota primò,* ad hoc propositum dicit *vsum Vrbis, & Orbis* habe-

habere, non vitari excommunicatos antequam specialiter declararētur, & denuncietur, & prosequitur *Sayrus lib. 2. de censuris cap. 12. sub num 16.* & tenuit *Rota p. 1. recent. decis. 34. nu. 14.* Ad id, quod dicitur, per sententiam nominatim latam, quemlibet effici certum de excommunicatione, contrà alium latam, concedimus, sed negamus hoc hodie sufficere, iuxtà *extrauag. ad euitandam*, qua inspecta non sufficit notorium iuris, quod efficit sententia; sed requiritur notorium

100 facti, quod non efficitur, nisi per denunciationem, vt benè tangit *Marius Antoninus lib. 1. variar. resol. c. 76. n. 13.* vide etiā infrà *n. 153.*

His sic declaratis, remanet, vt quæramus, quis nā dicatur in praxi excōmunicatus denūciatus. Prò cuius quæsiti resolutione, sit.

101 Conclusio: Denunciatus excommunicatus est, qui postquā fuit nominatim per sententiam à iudice competenti excommunicatus, seù declaratus excommunicatus, ab eodem iudice competenti in templo, vel in alio loco publico publicatur, vt talis, vel oretenus per Parrochos, vel per scripturam alicui loco publico affixo, iuxta morem Regionis, vt post alios authores suprà dixi *2. par. huius nostri tractatus, recoll. 1. sub num. 178.* quibus illic allegatis addo *Auilam, & Laym. locis supracit. & Hurtado disp. 2. de excomm. num. 7. Bonac. disp. 2. de censuris q. 2. puncto 1. §. 1. num. 2.* Dixi *secundum morem Regionis*, qa in aliquibus locis, mos est vt denuncietur à Parrocho in templo, dum maior ibi est cōcursus, qui mos seruandus est, vbi ille viget, & fideles tales denunciatum, euitare tenentur, quia vt inquit, & optimè *Villalobos p. 1. summa tract. 16. diff. 3. num. 3. ad finem, para esta publicacion, basta, que se haga en la manera, que communemente la suelen hazer los iuez.* Sed communis, & vsitatior modus est per scripturam loco publico affixam, quam vocant cedulones, supponunt omnes præcitati scribentes vt percipitur ex *Sayro d. cap. 12. num. 12. ad finem & lib. 1. c. 13. num. 22. Genuensi in sua praxi Archiepiscopali Neapolita-*

102 *na c. 23. & 24. Graffio de arbitrijs confessariorum lib. 1. c. 41. n. 2.* ibi *ex hoc inoleuit practica, vt excommunicati publicentur in litera grossa, & hoc ideò fit, quia non cadit ignorantia circa ea, quae publicè fiunt.* in specie, vt quis scilicèt non repelli posit à iudice, nisi probetur denunciatio excommunicationis per cædulones. *Marius Antoninus lib. 1. variar. resol. c. 76. n. 8.* qui testatur de stilo Rotæ Rom. & in

103 Concilio Prouinciali Mediolan. habetur, ꝙ excōmunicatus ab Episcopo, & denunciatus, publicetur ad valuas Cathredalis, & Parrochialis Ecclesiæ, tùm à Curatis, & Diæcesanis, qui prima saltim Dominica die cuiusq. mensis, illum populo denuncient vsque ad absolutionē, & in alio Concilio Prouinciali quòd in omni Sacristia habeatur tabella cum nominibus omnium excommunicatorum, & interdictorum. Refert *Gauantus in Manuali Episcoporum verb excommunicatio, num. 40. & 47.* qui ibidem *num. 39.* refert etiā declaratum fuisse per *S. Congregationem Episcoporum, & Regularium 14. Nouembris 1592. nullam excommnnicationem deberi ferri ab Episcopo pontificali induto, neque posse pingi excommunicatum inter Demones*, de qua re adest *constitutio Pij IV.* vt per *Zerolam in Praxi Episcopali verb. cedulones, Genuen.* latè de hac materia in *Praxi Archiepiscopali cap. 1. in prima impressione, Riccius p. 5. praxis resol. 14.* quod posit apponi imago Sāctorū, ac etiam Saluatoris in dictis cedulonibus, notat *Nouarius in Summa Bullarum, cum de cedulonibus,*

Ex quibus conclusionibus suprà positis,

105 infertur primò, quòd si video aliquem trasgredientem legem continentem pænam excommunicationis ipso facto, non per hoc illum statim euitare debeo, si non sit denunciatus, vt contrà *glos. Bernardi in cap. à nobis el primo de sententia excommunicationis*, docet post alios *Sayrus cit. cap. 12. num. 17.* asserens, glosæ opinionem esse falsam, *Nugnus loco infracitando vers. 2. notandum ad finem*, ibi *quòd etiam si superior præcipiat alicui particulari sub pæna excommunicationis ipso facto; ne faciat aliquod, & postea transgreditur tale præceptū, talis est tolleratus ab Ecclesia donec &c. Auila loco suprac. du. 3. Alter. li. 1. disp. cap. 3. in principio Portellius in suis dubijs Regularibus verb. suspensio nu. 4.* vbi habet hæc verba. *si Prælatus sit suspensus, vel excōmunicatus nō debet euitari, & ab officio cessare donec declaretur per iudicē competentem, maximè si crimen sit occultum, extrau. ad euitanda, neq. ista declaratio potest fieri absq. citatione culpati*

Infertur secundò, non teneri me euitare

106 notorium excommunicatum, nisi etiam sit denunciatus, *Graffius p. 2. decis. lib. 4. cap. 11. num. 5.* vbi de concubinario publico.

Infertur tertiò, neque teneri me euitare

107 eum, qui ore suo proprio fassus est, commisisse crimen, cui annexa sit excommunicatio, vel aliundè id sciā per testes fide dignos, vel per famam publicam; *Layman sup. n. 5. Auil. loco suprac. dub. 2. vers. ex dictis, sequent. Hurtado disp. 2. de excom. n. 6. ad finē.*

Infertur quartò, neque teneor euitare eū, qui nominatim scio fuisse declaratū excōmunicatū à iudice in domo sua, vt dixi sup.

108 sub *n. 99.* ita post *Henriq. Sayr. sup. n. 17. ad finē*, & omnes alij Doctores supracitati communiter, *Auila sup. dub. 3. vers. 3. conclusio.*

Dixi à iudice competenti, quia à nullo potest quis deunnciari excommunicatus, nisi à suo iudice competenti, aliàs non valet denunciatio, *Auila loco suprac. vers. hinc sequi-*

quitur, qui ex hoc infert, quòd si Regularis iam exemptus violet legem, etiam publicè, continenentem pęnam excommunicationis ipso facto incurrendæ, non possit declarari excommunicatus ab Episcopo, de qua re egi *sup. recoll. praecedenti. num.* 491.

Sequitur quintò, non teneri nos euitare publicos, & notorios excommunicatos, quia adhuc possunt esse tollerati, vt præter allegatos suprà *à n.*61. habetur per *Nugnũ in 3. p. D. Thoma q.64. art.6. vers. circà secundam partem tr. & q.82. art.9. Villalobos tr.17. diffic.4. n.1. ad finem*, ibi *de suerte, que no estamos obligados a euitar los publicos descomulgados sino es, que sean denunciados.* Sed hinc insurgit difficultas, ponamus quòd aliquis nõ solum per sententiam sit declaratus Hæreticus, sed etia prò tali publicè denunciatus, seù de alijs criminibus, quibus notum est, annexã illis esse excommunicationem. Quæritur vtrũ tũc censeatur etiã denuuciatus excommunicatus, ita vt fideles teneantur eum euitare, *Auila sup. cit. disp.2. dub.3. vers. sed est primò notandum.* qui negat, aliquem teneri euitare eum excommunicatum, qui tantum fuit declaratus excommunicatus per sentẽtiam nominatim; affirmat hoc casu, censeri hunc talem etiam denunciatum excommunicatum, & teneri fideles eum euitare, sic etiam ex recentioribus *Suarez, & alij, quos ego sequutus fui 2. p. huius nostri tractatus recoll.1. num.*209. quibus accedit *Bonac. de censuris disp.2. q.2. punct.1. §.1. n.2. vers. existimo*, ea ratione, quia ea, quæ tacitè insunt censentur expressa, *l. cum quid ff. si certum petatur*, quẽ textũ ad hoc allegat *Afflictus dec.3. nu.5. & Nugnus in 3. p. D. Thom. q.82. art.9.* hãc opinionẽ dicit valdè probabilẽ *Villalob. loco suprac. nu.4.* vbi subdit *y ansi se vsa en las Religiones quando declaran alguno por apostata.* Et nunc addo doctrinam *Baldi in l. fin. col. 10. de haredibus instituendis*, vt scilicèt quando expressum sequitur tacitum, tunc id tacitum expressum quoque censetur, refert *Tiraquellus in tract. de ll. connubial. glos.7. nu.*
110 179. opinio tamen contraria, quòd talis non censeatur excommunicatus, quam docet præcipuè *Couar.* est probabilis, & potest quis eam sequi, vt ibidem dixi, & præter ibi citatos prò ea, accedunt *Hurtado de excomm. disp.2. vers. addimus, &c. Megalius 3. p. lib.2. c.6. ad finem, Fagundez lib.2. in primum praeceptũ Ecclesiæ c.5. n.6.* qui sequitur hãc opinionẽ fauorabilem, & si fateatur contrariam esse cõmunẽ. Ista opinio probari potest ratione, de qua suprà meminimus, quòd scilicèt post Conc. Costantiense non sufficiat notorium iuris de excommunicatione, sed necessariũ sit notorium facti, at quòd hæreticus v.g. sit excommuuicatus, est notorium iuris, igitur non sufficit ad hunc effectum. Accedit post hæc scripta *Diana to.5. tract.9. resol.61.* Ampliat *Sanchez in sua summa lib.2. cap.9. n.4.* etiã vbi quis declararetur incurrisse omnes
111 pænas hæreticorum, vel alterius delicti, prò quò etiam sit lata excommunicatio, hãc ampliationem dicit probabilem *Fagundez lib.2. in primum praeceptum Ecclesia cap.5. n.6.* vbi latè de materia ista, & si fateatur contrariam seutentiam esse tutiorem, & probabiliorem, ratio qua redditur probabilis ista ampliatio, secundùm hunc authorem est, quia adhuc multi possunt nescire, illũ incurrisse excommunicationẽ, & sic militat ratio *extrauagantis* ad euitanda, quidquid contrarium doceat *Bonacina loco suprac.*

Denunciatio excommunicationis à quo debeat fieri, & qualiter.

Quidquid sit de acceptione huius vocabuli *Denunciationis* respectu excommunicationis, vel aliarũ censurarum de iure antiquo, vbi variè accipitur, vt præsertim in *can. debent 11. q.3. & cap. ad Apostolica de re iudicata in 6. cum concordantibus*, vbi acci-
112 pitur prò sollemnitate, & cæremonia, qua solebat fulminari ipsa cẽsura; Hodiè de iure nouo, certum est post *Concil. Constantiensi.* accipi prò promulgatione nominis excommunicati, cum causa, ob quam sit excommunicatus, facta ad finem non solum vt ipse rubore suffusus, citius resipiscat, sed etiã vt ab alijs euitetur *Praxis Archiepiscopalis Neapolitana c.23. n.2. in secunda editione*, & fit, vel mediantibus Parrochis, aut alijs Sacerdotibus inter Missarum sollemnia quãdo maior est in Ecclesia populi frequentia, vel in scriptis per schedulas, quas vocant cædulones in valuis Ecclesiæ Cathedralis, Parrochialis, aut alijs locis publicis, vbi edicta affigi solent, affixos, secundùm morem Regionis, vt dixi suprà, quibus illic allegatis addo *Alterium lib.3. de censuris disp.3. cap.3. vers. respondendum est.* Hoc posito, quòad
113 primam partem quæsiti, à quo fieri debeat denunciatio? Respondent Doctores cum distinctione, aut loquimur de denunciatione excõmunicationis nouæ, vel declarat. cẽsurę latæ iã à iure primo casu facienda est denũciatio ab eodẽ, qui sententiã protulit excõmunicationis, quod est verũ, siuè talis sit iudex ordinatius, siuè delegatus, vt per *Riccíullum loco infracit. num.6.* Secundo verò casu, vel prò iure intelligimus statutum Episcopi, & debet fieri denunciatio ab ipso Episcopo, idem dices de excommunicatione lata per sententiam generalem, vel prò iure intelligimus ius commune, aut constitutiones S. Pontificis, & tunc sufficit si fiat à iudice Ecclesiastico ergà sibi subiectũ ratione delicti, ita *Alterius loco suprac. vers. secundò dubitari potest*

potest, Ricciullus lib. 4. de iure personarum cap. 62. num. 6. & 12. ante hos omnes Sayrus lib. 1. c. 13. num. 20. & 21. de censuris, concordant Toletus lib. 1. cap. 13. nu. 3. & Fagundez lib. 2. in primum praeceptum Ecclesiae cap. 5. num. 3. Dum asserunt, dictum Abbatis, & Innocentij, apud citatos auctores, nempè denunciationē posse fieri per Ordinarium ipsius excommunicati, etiam si ipse Ordinarius illum nō excōmunicauerit, intelligi deberi de excōmunicatione lata à iure nō autē lata ab homine.

Sed ista doctrina secundū me potest habere plures sensus. Primus est, quòd hoc casu nō sit necesse, vt Pontifex denunciet excommunicatum eum, qui contrauenerit iuri communi, vel constitutionibus Pontificijs in eo, quod habet censurā annexā, ipso facto incurrendam, & hoc est certū, quia id potest alius Ordinarius, dummodo sit iste talis, illi subditus ratione delicti, & sic conueniunt cum Alterio, & Ricciullo locis supracitatis, quia ad dictum iudicem ratione delicti,
114 spectat ferre declaratoriam excommunicationis incursae à iure, & per consequens etiam denunciationem ferre, quod pertinet ad exequutionem ipsius declaratoriae. Secūdus sensus esse poterit, quòd etiā iudex, qui non declarauit, talem incurrisse dictam censuram latā à iure, modo de quo in praeced. recoll. possit aliquē denunciare pro censurato, dūmodo ab alio fuerit iā declaratus talis, & non benè procedit, quia si post declarationē ab eodē iudice ratione delicti nō fuit etiā de
115 nunciatus, alius Episcopus, vel iudex absq. requisitione illius, non poterit eum prò tali denunciare in sua Diaecesi, & sic intrat regula adducta per Toletum, & Fagundez, causa per vnum cepta, non potest absque causa, per alium perfici. Alter .n. Praelatus poterit denunciare, quando scit, à suo iudice fuisse iam denunciatum, siuè eo casu, quo fuit requisitus ab illo, siuè non, & sic intelligo Ricciullū loco suprac. n. 9. simpliciter docentē, vt etiam si requisitio non fiat, possit quilibet Ordinarius ex officio prò salute animarum, denunciare eos, quos scit esse denunciatos, DD. enim ab eo allegati loquuntur de denunciatione, prout iure antiquo significat idem, quàm declarationem excommunicationis, praeter quàm quod loquuntur non de quocunque Ordinario simpliciter, sed de Ordinario, à quo post sententiam censurae fuit appellatum, vt est videre per Innocentium ab eo allegatum in cap. pastoralis num. 1. ad finem de appellationibus; qui si rectè ponderetur, non loquitur de declaratione excommunicationis iam latae à iure, sed de sententia noua à iudice lata, dùm supponit, appellationē fuisse interpositā post sententiam, nam talis appellatio, quando est à declaratoria, suspendit illam, & impedit denunciationem, nisi notoriè constet de cōtrario, vt dixi recoll. praecedenti. confirmatur ratione, quia donec denuncietur à iudice, qui eum sententiauit, vel declarauit excommunicatum, praesupponendum, non esse obligationē denunciandi, & ob aliquas probabiles causas existimare, esse expediens, & vtile, denunciationem nō fieri. vt per DD. suprac.

Sed quia feci mentionem de requisitione, quaero vtrum Ordinarij aliarum diaecesum vbi forsan reperitur excommunicatus, requisiti ab Episcopo, (qui excōmunicauit, vel declarauit illum excommunicatum, & etiam
116 denunciauit in sua diaecesi) teneantur illos denunciare, etiam si ei constaret excommunicationem, vel declarationem ab eo iudice latā, esse ipso iure nullā, vel in iustā. Hāc quaestionem latè tractat Alterius loco citato cap. 4. vbi hac occasione agit de illa alia quaestione, vtrum non solum iudex possit iudicare secundùm allegata, & probata contrà veritatem, quam ipse nouit vt priuata persona, de qua re dixi sup. recoll. praeced. à n. 591. Sed
117 etiā exequutor, cui cōmissa est denūciatio, si verè sciat, sententiam excōmunicationis, vel declaratoriam esse iniustam, vel nullam possit excommunicatum publicè denunciare, qui suo more cum Suarez (& si nunquam illum alleget) disp. 3. sect. 5. n. 5. quatuor dictis illam resoluit. Primum dictum est quod quoties exequutori certò constat, sententiam excommunicationis esse nullam, quacunque ratione id sciat, non potest illam licitè denunciare, exemplum potest esse de eo, qui requirit, vt denunciet aliquem excōmunicatum post appellationem legitimam, aut recusationem, vel absq. aliqua citatione, in casibus, in quibus est nulla dicta sententia, vt declaraui loco supracitato, fauet Innocentius in cit. cap. pastoralis n. 2. de appellat. Secundùm dictum Alterij, est quòd quando constat sententiam esse iustam ex allegatis, & probatis, tamen iniustam ratione causae, quia ipse certò habet priuatam scientiam de illa iniustitia, posse exequutorem, imò debere superiore praecipiente, illam denunciare. Tertium dictum, quòd quando exequutor habet priuatam scientiam de iniustitia sententiae, ignorat autem, vel dubitat an sit iuxtà allegata, & probata, debeat procurare coram superiore communi, vt cogat excommunicantem, vel reuocare sententiam, vel eum eximere ab officio exequutoris, si autem nō poterit id obtinere teneatur denūciare. Quartū dictū est, quod vbi mero exequutori constet sufficienter, esse iniustam sententiam secundum allegata, & probata, & sic non solū esse iniustā quòad ordinē iudiciarium accidentalem, non potest, nec debet talem sententiam exequi denunciando &c. ex quibus patet Alterium non decidere casum nostrū in terminis, qui non est de exequutore, sed

118 de alijs Ordinarijs vbi moratur ipse excõmunicatus, de qua re, *glosa in cap. sura 11. q. 3. verbo Episcopis*, dicit hæc verba, *hic habes, quòd litteris Episcopi creditur, quãdo sunt redacta in publicam formam, & quod præsumatur pro sententia iudicis, quòd sit iusta ex animo, & ex causa*, prosequitur *Sayrus loco suprac.* adde *textum in cap. 1. de tregua, & pace*, vbi expresse habetur, quòd in hoc, Episcopi tenentur sibi mutuũ cõsiliũ, & auxiliũ præstare, & notat *ibi glosa verbo consiliũ, & Abbas ibi subdit spectare hoc ad iustitiam*, cũ vna iurisdictio debeat aliam adiuuare. Quòd verò dicti Episcopi requisiti debeat dictam denũciationẽ admittere absq. quòd cognoscant de iustitia excommunicationis, patet *ex eod. textu*, ibi *imò scriptam sententiam quisq. confirmat* vbi *glosa verbo confirmat*, subdit, *idest obseruet, & ita ipso facto confirmat, alias nec infirmare potest, cum non habeat imperiũ par in parem.* clarius *Innocentius in dicto cap. 1.* qui ly *confirmet* explicat *idest publicè denunciet*, in
119 specie, hoc debere exequi Episcopũ requisitũ nõ viso processu in facti cõtingentia respõdit *S. Congreg. super negotijs Episcoporũ, & Regulariũ 16. Nouemb. 1582. in vna Tropiem.* re-
120 fert *Ricciull. cit. c. 62. n. 11.* Pęna Episcopi nolẽtis præstare suũ cõsensũ in affixione cædulonũ, habetur in *dicto c. 1. de tregua, & pace* ibi *ordinis sui periculo subiaceat*, vbi *glosa verbo periculo.* subdit, idest excommunicationi subijciatur, sed hanc pænam non potest fulminare Episcopus requirens auxilium, ex eadẽ ratione, quòd par in parem non habet imperium, ita *Petrus de Archarano in cit. cap. 1. n. 5.* Sed eius superior nempè Archiepiscopus instante excommunicatore *Sayrus lib. 1. c. 13. num. 21. ad finem.* Sed quid si cædulones reperiantur affixi in alterius Diæcesi absque
121 requisitione, vt suprà, an operentur suum effectum, nempè vt obligent fideles ibi existentes, eum vitare. Respondeo operari suũ effectum, quia sufficit, notum esse, quòd quis sit alibi denunciatus, vt etiam extrà illum locum, & per totum mundum, quis teneatur illum euitare, vt omnes Doctores supponũt prò certò. quidquid sit de alijs actibus respicientibus iurisdictionem contentiosam, qui sunt nulli, si fiant in aliena Diæcesi, nisi illius Episcopus cõsentiat, de qua re vide *Ciarlinũ in suis controuers. c. 60.* qa verò ex tali affixione furtiua absq. requisitione, solet resultare suspicio quædã, ideò quãdo cõstaret notoriè Episcopo huius Diæcesis, sententiã fuisse nullã posset de facto, curare, vt vel remoueantur cedulones, vel declarẽtur per aliã scripturã in eodẽ loco publico affixã, nullitates dictæ sententiæ, iuxta primũ dictũ *Alterij* suprà relatũ *sub n. 117.* quia si potest licitè nõ denunciare exequutor, eò magis Episcopus, qui est iudex illius, contrà quem sunt affixi cædulones excõmunicationis nulliter latæ, & cui constat de dicta nullitate, & si n. iuridicè nõ possit declarare nulla dictam sententiam *M. Anton. lib. 3. resol. 13.* tamen potest remouere cædulones absque sui licentia affixos in sua Diæcesi, notas faciendo populo, ad sedandas conscientias suorũ subditorũ causas, ob quas prætendit pars quòd dicta denunciatio, seu affixio furtiua cædulonum nõ afficiat ipsam partem, vt & audiui aliquando practicatum.

Circà secundam partem quæsiti, qualiter debeat fieri dicta denunciatio, solùm potest dubitari, an denunciatio ista fieri possit absq.
122 noua citatione partis *Alter. cit. c. 3. vers. tertio dubitatur*, proponit hoc dubium, sed pace sua non benè resoluit, cum confundat denunciationem, & declarationem excommunicationis, vndè concludit, dictam denunciationem esse ipso iure nullam, si fiat non præmissa citatione, nisi factum sit notorium, de qua re egi suprà *recoll. praeced. n. 609.* quibus illic allegatis adde *Iuliũ Cartariũ penè innumeros citans decis. criminali Curiæ Archiepiscopalis Medaolan. 61. à num. 21.* vbi de eo, qui absque citatione fuit declaratus, & denunciatus excommunicatus ob percussionẽ Clerici. Vndè *Riccius in collect. decis. p. 4. collect. 869.* quãdo ait, quòd excõmunicatio lata absque citatione, & monitione, vel iuris ordine teneat, licèt sit iniusta, debet intelligi de citatione impropriè sumpta, scilicèt prò vt est idem cum monitione canonica, non autem de citatione propriè sumpta, vt dixi *loco citato n. 597.* *Clarius* igitur *Ricciullus cit. lib. 4. de iure personarum cap. 62. nu. 15.* Respondet quòd denuntiatio fieri etiam potest, parte non citata, refert plures Doctores, in specie *Bellamerã decis. 411.* vbi expressè dicitur, quòd denunciatio, partis vocationem non requirit, quia nõ est actus iurisdictionalis, cũ possit fieri post appellationem per iudicem à quo, intellige etiam si sententia excommunicationis non esset noua, sed declaratoria, sed super facto notorio, vt ibid. subdit *Bellamera ad finem* ibi, *quòd super notorio procedebat*, & hoc vult dicere *Ricciullus ibid. num. seq.* quando subdit, *quòd intelligendum est, dummodo non fiat post declaratoriam, à qua sit interposita appellatio, quia tunc non solũ requireret partis citationem, sed esset nulla nisi esset facta super notorio*, quasi dicat, quòd qñ
123 sumus in declaratoria, à qua datur appellatio suspensiua, si fuit per partem appellatũ, & iudex prætendit fuisse latam censuram prò facto notoro probato in processu, nec fuit inhibitum à iudice ad quem, iuxtà ea, quæ dixi *recoll. praeced. nu. 655. & seq.* debeat citare ad videndum denunciari, & contrà ipsum affigi cædulones, nõ obstante appellatione, ex quo sumus in facto notorio, sed adhuc isto casu, non puto esse necessariam in rigore

rigore dictam citationem, quia citatio non requiritur vbi citatus non potest se opponere actui, *Seraph. decis.* 104. quod est idem cum eo, quòd *eadem Rota decis.* 1. *de officio delegati nu.* 2. *in nouis*, dixit, scilicèt quòd non sit necessaria citatio eius, qui non potest contradicere, sed stante facto manifestè notorio excommunicatus non potest contradicere ipsi denuntiationi, ergò & hoc volunt *Affl. Grāmatic. Mastrillus, & alij allegati per Ricc. in collectaneis decis. p.* 6. *collect.* 2412. *vers.* 6. quòd vt possit procedi parte non citata, debet constare notoriè non competere alicui ius, aut defensionem. Prò casu, quando tractatur de denunciatione eius, qui de nouo fuit excommunicatus, non requiratur citatio, etiam si appellauerit ab ea, præterquam quod supponunt omnes Doctores; Probatur loquendo, consequenter ad ea, quę dixi sup. quòd denunciatio nēpè est exequutio quedā dictę sentētiæ excōmunicationis, vel alterius
125 censuræ, exequutio autē sententiæ potest fieri absque partis citatione, & vocatione, vt allegatis pluribus decisionibus, notat *Riccius loco suprac. versic. quarto potest fieri, &c.* quòd etiam aliquando excommunicatus comparens ante affixionem cædulonum, & petēs absolui, adhuc possint affigi cædulones, vide *praxim Archiepiscopalem cap.* 24. *n.* 1. *&* 24. Quòd Episcopus requisitus prò affixione cędulonum contrà excommunicatum, ibi cōmorantē non teneatur ante concessam licētiam affigendi, citare dictum excommunicatum, patet ex supradictis; si enim non habet cognoscere de causa, ob quam fuit excommunicatus, tantò magis non tenetur ad illum citandum, ipse enim est merus exe-
126 quutor, qui procedit sine citatione, *Ricc. suprac. collect* 2412. *vers. tamen contra.*

Quod dixi *suprà recoll. praced. n.* 817. per-
127 tinere ad iudicem à quo affigere cædulones, vbi sententia censuræ fuit confirmata à iudice ad quem fuit appellatum, intellige quando iudex à quo erat Ordinarius, quia si fuit iudex delegatus, & appellatio fuit facta ad iudicem delegantem, tunc ipse iudex delegatus deferendo appellationi, & tantò magis delegans inhibendo, ita reuocatur à delagatò iurisdictio, vt nō maneat amplius iudex *Alter. lib.* 3. *disp.* 5. *vers. quinto dubitat Abbas*, qui etiam loquendo de Ordinario à quo fuit appellatum post sententiam excommunicationis nouam, non declaratoriam, post *Panormitanum* quærit, an si iudex ad quem
128 præcipiat iudici à quo ne excommunicatum, qui appellauit, denunciet, teneatur parere, & respondet affirmatiuè, nisi esset excōmunicatus prò manifesta offensa, & præter ab eo allegatos, dixit etiam *Innocentius in c. pastoralis de appellationibus.*

Qua notitia, seù scientia denunciationis requiratur ad hoc, vt quis teneatur euitare excommunicatum denunciatum.

IN materia huius quæsiti, aliqua sunt certa, & aliqua sunt dubia. In primis certū est, non esse necessarium, quòd quis perso-
129 naliter videat denunciare aliquem pro excommunicato vel videat, & legat cædulones, ex quibus pro tali denunciatur, ita *Sayrus lib.* 2. *de censuris cap.* 12. *nu.* 22. *in principio, Auila p.* 2. *cap.* 6. *disp.* 11. *dub.* 11. *in* 2. *cōclusione*, si autem videret, & legeret, vt suprà non solum haberet scientiam, & notitiam, sed etiam euidentiam, ideò ex quo quærimus hic de certitudine morali, quæ sufficit in moralibus, circà quæ versamur. Præsupponimus igitur hunc, de quo quęrimus, qui *scientiam, vel notitiam* debeat habere talis denunciationis, non vidisse, neque legisse tales cædulones iam affixos, dixi *iam affixos*
130 quia ille, cui traditi sunt dicti cædulones, vt illos affigat, & denunciet, non tenetur vitare ante affixionem, & denunciationem, vt post *Syl. & Nau. notant omnes Doctores supracitati in pracedenti quæsito, in specie Auila suprac. disp.* 2. *dub.* 3. *vers. hinc colligo, Hurtado disp.* 2 *sub nu.* 7. *& Layman lib.* 1. *tr.* 5. *p.* 2. *c.* 4.

Secundò est certū, quòd quando ipsemet excommunicatus ore proprio extrà confes-
131 sionem fatetur se esse denunciatum, tenetur quis eum euitare, ex regula illa, quòd nulla maior probatio, quàm propria oris cōfessio *Auila loco primo citato vers.* 4. *concl. Bonac. disp.* 2. *q.* 2. *puncto* 6. *§.* 2. *n.* 43.

Tertiò est certum quoque, non teneri nos euitare eum, quem ex dicto vnius dumtaxat testis audiuimus esse dunenciatum, dictum enim vnius, est dictum nullius, vt habet vulgatum proloquium, ita supponunt omnes Doctores in modo loquendi, & indicant magis clarè *Alterius lib.* 1. *disp.* 11. *cap.* 3. *vers. non sufficit, & Sayrus cit. cap.* 12 *sub n.* 23. Dixi *non teneri*, quia si quis verè crederet dicto istius, peccaret communicando cum excommunicato, nisi prius deponeret talem conscientiam, vt infrà.

Est tamen dubium, primò de scientia ha-
132 bita à Confessario in Sacramento confessionis de dicta denunciatione, vtrum illa sufficiat ad confessarium obligandum circà euitationem vt suprà? *Riccardus enim Medina, Sotus, & partim etiam Scotus*, & si concedant, dictum Confessarium nunquam remanere obligatum euitare publicè eum, quē in confessione Sacramentali, sciuit esse denunciatum, tamen dicunt, debere eum secretò euitare, quotiescunq. id posset fieri absque periculo fractionis sigilli. In contra-

rium tamen est communis conclusio, nam Doctores, vt per *Alterij lib. 1. dis. 6 c. 2. vers. tandem, Auilã, & Bonac. locis suprac. Reginaldum lib. 31. nu.* & alios communiter, docent, non teneri Confessarium, neque in publico, neq. in secreto talem euitare, sed debere se habere vt penitus ignorātē dictæ denuntiationis, & ratio est clara, quoniam quæ scit Confessarius in tali confessionis Sacramento, non scit vt homo, sed vt Deus, & sciētia, quæ requiritur ad euitandum excommunicatũ debet esse scientia humana, vnde contrariã opinionē, quã ipse tribuit *Nauar.* dicit omninò reprobandam *Fagundez loco infrà proximè citando cap. 3. n. 10.* post *Suar. t. 4. disp. 33. sect. 6. num. 4. in editione Connibricensi.* Ampliat *Auila loco suprac.* ad omnes
133 alios, qui teneatur ad sigillum sacramentale, prout est interpres, quando confessio fuit facta per interpretem, & Doctor, quem prò maiori securitate pænitentis, Confessarius consuluerit vndè idem dicendum, secundum aliquos authores de simili viro docto consulto ab eodem excommunicato, quòd scilicèt teneatur ad sigillum, siuè dictum consilium petatur in ordine ad confessionem, siuè non, de quare vide *Fagundez lib. 6. in secundum praeceptum Ecclesiæ c. 6. à num. 21.* vbi *num. 4*, quid de laico, vel Sacerdote carente potestatē ad audiendas cōfessiones, si de facto audiant talem excommunicatum in confessione, & *n. 23.* de eo, qui casu audiuit id à pænitente dum confitebatur. Idē quoq. dicas quãdo id scit ex cōfessione alterius, quia sub sigillo cadit quælibet persona in confessione detecta, siuè ad declarandam circumstantiam necessariò aperiendam, siuè per imprudentiã pænitentis. *Reginaldus lib. 3. n. 41. & notat Diana t. 5. tr. 11. resol. 24. ad finem.* de qua re agit iterum *ibid. resolut. 38.*

Secundum dubium est de vno teste, sed fidè digno, vtrum debeamus illi credere circà hoc particulare, dant exemplum de Par-
134 rocho, vel Episcopo attestante, talem denunciatum esse. *Sayrus loco suprac. n. 20.* post *Nau. & Vgolinum.* docet, quòd si alia ex causa rationabili, nō debeamus illi credere, tunc oriatur in nobis obligatio, eum euitandi, hanc opinionem, loquendo de Parrocho docet etiam *Hurtado de excommunic. disp. 9. n. 27. ad finem.* Contrarium tamen docent *Alterius, Auila, & Bonac. locis suprac.* loquentes de Parrocho, & Episcopo, eis. f. nō teneri nos credere, nisi etiam ostendant nobis litteras excommunicatorias, quibus se subscribit *Rodericus Suarez alleg 13. sub num. 7.* & ratio est clara, quia vbi tractatur de præiudicio tertij, non tenemur credere vni testi, quouis modo sit dignus, ita *Nau. cap. 22. num. 82.* quē ad hoc allegat *Auila suprac. concl. 5.* contrà *Henriq.* Confirmatur, quia neque vni Cardinali credendum est, dicenti aliquid declarasse S. Pontificem, vbi tractatur de præiudicio tertij, vt post *Panorm.* docet *Bertus in sua praxi criminal. Regular. tit. 11. c. 3. ad finem.* licèt contrarium sit dicendum, vbi Cardinalis reperitur in Curia, ita post *Nauar. cons. 15. aliàs 6. de testibus*, & alios *Lazarius q. 10. de blasphemia num. 38. qui Nau.* & si non faciat mentionem de isto casu, pro quo eum allegat *Lazar.* tamen de eo adest *dec. Rotæ Romanæ 2, apud Puteum lib. 1.* vide alia allegata nouissimè circà hanc materiam per *Dianam t. 5. tr. 2. resol. 31.* Sed hæc nihil ad nostrum propositum, quia sunt valdè diuersa, testificari de declaratione viuæ vocis S. P. vel de eius facultatibus, & quòd aliquis sit denunciatus excommunicatus. Vndè dico, quòd si
136 Episcopus quilibet, etiam non Cardinalis testaretur se aliquem suum subditum denūciasse prò excommunicato, debeat ei credi quia testificatur de pertinentibus ad suum officiũ, vt dixi *recoll. praced. n. 973.* de Confessario circà absolutionē datã a censura, fauet *ead. Rota* apud *Bellamer. decis. 183.* quę tenuit, ꝙ Cardinali creditur in his, quæ aguntur coram eo in causis sibi commissis, & *decis. 617.* quòd Cardinali soli, contestem alium non habenti, non creditur in causis tamquam testi, præterquam quòd, ipsi loquuntur de habenda illis fide in foro fori, non autē in foro conscientiæ, respectu cuius obseruandum est quod dixi *sup. num. 131. ad finem.* & sic conciliarem opiniones in hoc contrarias.

Tertium dubium est, an sufficiat dictum
137 duorum testium attestantium de denunciatione, ad hoc vt quis teneatur aliquē euitare? *Bonacina loco suprac. sub. num. 44.* asserit, *Auilã* docere, non sufficere, duo testes at ipsum putare, quòd sufficiant. Hæc opinio *Bonacina* absque aliquo dubio est verissima, quam docèt *Nau. c. 27. n. 27. & Alter. disp. 11. suprac. c. 2. vers. sed quis scit*, & fauet commune proloquium, in ore duorum, vel trium stat omne verbum. Nec *Auila*, vt putat *Bonac.* contrarium docet, quia loquitur ibi *Auila* de fama, quæ ortum habuit à duobus, præsertim maleuolis, & parua fide dignis, quod est valdè diuersum à casu nostro, qui non est de fama, de qua agemus infrà proximè, sed de stando dicto testium, qui testificentur vidisse, & legisse cædulones.

Quartum dubium vtrum teneor euitare
138 eum, de quo est fama publica, quòd sit denunciatus. Præsupposito enim primo, vt suprà proximè dixi, neminem vidisse cædulones affixos. Item (quod in terminis aduertunt, *Paludanus apud Alterium suprac. c. 1. & clarius Reginal. lib. 32. n. 60.* famam prædictã ortum habuisse non à personis maleuolis, quæ nullius est efficaciæ, *c. in cunctis 11. q. 3.*

cum

cum alijs allegatis à Nau. consf. 76. num. 4. de simonia, sed indifferentibus, & sic sit fama le-
139 gitima. Duas reperio opiniones circa istã difficultatem. Prima opinio est *Decij in l. inter prudentiam de officio delegati*, qui docet, non sufficere famam, quia vt ipse ait, fama
140 habet vim vnius testis, prò qua re allegat §. *sæpè, octaua q. 3.* & sicut dixi suprà, non sufficit ad hoc propositum vnius dumtaxat testis dictum. Secunda opinio, quam ipsemet *Decius* fatetur esse communem, apud *Alter. lib. 1. disp. 11. cap. 1. vers. nihilhominus*, quòd scilicèt quando est fama publica, & legitima vt suprà, aliquem esse excommunicatum denunciatum, quilibet fidelis teneatur illũ euitare. Hanc docet *Nau. consil. 54. de sent. excommunicationis, Sylu. Couar. Palud. quos refert, & sequitur Auila cit. p. 2. cap. 6. disp. 11. concl. 3. Reginal. & Bonac. locis supracit.* hoc etiam voluit dicere *Villalobos p. 1. summa tr. 17. diffic. 3. num. 4. ad finem* ibi, *y de parte de los fieles basta, que llegue à su notitia por testimonios fide dignos, qual es la fama*; ex quibus verbis, nollem inferas, testimoniũ paucorũ, publicam facere famã, quia non est verum, vt benè *glosa in c. illud. vers. in hoc ext. de Clerico excõmunicato ministrante*, itẽ si tãtũ testificarẽtur audiuisse, talẽ esse denunciatum, sed benè quando quis id intelligat scire maiorem partem populi, vel vniuersitatis, &c. quòd propriè dicitur sciri per famam, *Nau. consf. 12. n. 4. de hereticis*, fauet quòd ad probandam famam sufficit si testes dicant, quod publicè dicitur, quamuis non specificent, à quibus audierint, *Caputaquens. decis. 7. par. 2. apud Ricc. collect. decis. collect. 206.* ideò istã vocat publicã amã *Hurtado disp. 9. de excommun. num. 28.* ad differentiam casus, de quo *sup. nu. 137.* Fauet etiamà simili,
141 quòd de fama absolutionis quæ sufficiat ad hoc, vt non teneamur euitare excommunicatum aliàs denunciatũ, vt notat *Hurtado supracitato num. 28.* vbi idem dicit, *quando non solum plures fide digni id prò certo affirmarẽt, sed etiam si vnus, imò etiã quando ipse, si fide dignus sit, qui fuit excommunicatus*, hæc sunt eius verba, quæ opinio semper mihi placuit, quia vt infrà dicam, *tùm de notorio*
143 *Clerici percuss.* etiã fama publica, quòd talis sit notorius Cler. percuss. sufficit, vt eum euitare teneamur, iuxtà tex. qui hodie sic intelligitur, in §. *cum desideres in secunda responsione de sent. excomm.* vbi habetur, quòd si est fama publica, quòd aliquis Clericum percusserit, non posse Episcopum, vel alios cum eo communicare, nisi se purgauerit, vel absolutionẽ ad cautelam obtinuerit. Restringe tamen vt benè *Alterius loco suprac.* scilicèt hanc opinionem esse tantùm verã, quando tractatur de cõmunione in humanis, vel Diuinis; non autem quando tractatur de cõ-
144 munione in iudicialibus, & forensibus, nam in istis, denunciatio debet probari apertissimis documentis vt habetur *in cap. 1. de except.* & præter allegatos per *Alter. sup.* vide *addentes ad Cappellam Tolosanam decis. 301.* vbi etiam agitur, quando sufficiat vel non sufficiat probare in iudicio excommunica-
145 tionem per ipsam denunciationem, nam cocludunt, sufficere quãdo agitur per viam exceptionis peremptoriæ, non autem quando agitur p̃ viã exceptionis dilatoriæ, hoc n. casu nõ sufficeret probare denunciationẽ ergà excommunicatum, quia vel potuit esse absolutus, vel iniustè excommnnicatus, de quare re loquitur *Alterius loco cit. cap. 12.* vbi sic concordat *duas decisiones Rotæ Romanæ*, quæ videntur sibi contrariæ.

Addit aliam restrictionem *Sayrus lib. 1. de censuris cap. 12. n. 22. ad finem.* quando sci-
146 licèt agitur de pœna inferenda ipsis communicantibus cum excommunicatis, vel etiam ipsis excommunicatis ob talem communicationem, tunc enim non sufficit fama de denunciatione, sed contrarium docet *Auila cit. disp. 11. vers. ex hac conclus.* estque conformius cum communi opinione, de qua suprà.

Secundum dubiũ, an qui nouit, vt supra, aliquem fuisse denunciatum prò excommunicato in aliquo loco, teneatur vbique eum
147 euitare, exemplum, dum fuissem Romæ, noui ibi esse denunciatum prò excommunicato Titium, reperio Titium hic Arimini, vbi nescitur ab alijs, talem esse denunciatũ prò excommnnicato Romæ, an debeo illum hic euitare; Quatuor opiniones refert *Alterius cit. lib. 1. disp. 11. cap. 20.* Primam *Innocentij*, simpliciter docentis, hunc euitandũ esse hic Arimini, non solum priuatim, sed etiam publicè, quam probant ex modernis, *Comitolus lib. 6. responsorum moral. q. 32. & Bonacina disp. 2. de censuris q. 2. p. 6. §. 2. n. 48.* qui pro hac opinione allegat *Vasquez*, qui *ab Hurtado, & alijs* allegatur pro quarta sententia, sed si eius verba rectè perpendantur, neutrius est opinionis vt infrà. Secundã opinionem *Sylu. verb. excommunicatio 5. §. 26.* qui distinguit, an ego possim probare, talem esse denunciatum Romæ, vel non, si primo casu, asserit esse euitandum non solũ priuatim, sed etiam publicè. Secundo casu nec publicè, nec priuatim esse euitandum. Tertiam *Couarr. in cap. Alma mater p. 1. §. 3. num. 2.* qui etsi fateatur, opinionem *Sylu.* esse valdè piam, tamen asserit, quòd etiam quando talis denunciatio non potest probari, debeat euitari priuatim, & occultè. Quartam opinionem, cui ipse adhæret, quæ docet, teneri me euitare dictum denunciatum alibi, publicè, si publicè sciatur, illum esse alibi denunciatũ, v.g. quia extat de hoc con-

contra eum fama publica, priuatim, si priuatim sciatur, à me, & alijs paucis personis, & si possim dictam denuntiationem probare in iudicio, quia hoc casu standum est iuri antiquo, cui non censetur derogatum, nisi de eo quod expresse in lege noua fuerit sancitum, iuxtà *reg. tex. in l. præcipimus C. de appel.* cum concordantibus. *In extrauag.* enim *ad euitanda*, nihil est sancitum de modo euitandi excommunicatos, sed tantum circà qualitatem ipsorũ, ergò quando denunciatio publicè scitur, debet talis publicè euitari, quando autem priuatim, maximè in alio loco, vbi quis non fuit denunciatus, priuatim, & occultè erit euitãdus, iuxtà ius antiquum. ita post *Auilam, Sanchez, & alios, Layman lib. 1. suæ Theologiæ moralis tr. 5. p. 2. cap 4. n. 3. Hurtado de excomm. disp. 9. num. 28. vers. obseruandum*, dicit hanc opinionem communẽ, *Diana nouissimè t. 5. tr. 9. resol. 34.* qui tamen fatetur opinionẽ, quòd scilicèt non teneor

148 euitare illum neq. in occultò, cui etiã me subscribo, esse probabilẽ, & hæc est opinio *Vasq.* de qua suprà feci mentionẽ, quia ipse reicit secundam opinionẽ *Siluestri* suprà relatam, hac ratione, vel in illo alio loco, nullo modo tenetur vitare, vel neq. tenetur in occulto, & licèt subdat, quòd post Concil. Constantiense non sit vitandus denunciatus, nisi publicè, non potest quis inferre, pròut supponit nostra sententia velle intelligere, quòd pro occulta euitatione standum sit iuri antiquo, cùm ipse nunquam de dicto iure mentionem faciat. Item neque, quod etiam teneatur quis eo casu illum euitare publicè, & priuatim, vt eum allegat *Bonacina*, quia inter alias rationes, quibus refellit opinionem *Siluestri*, vna est ista, quòd nẽpè ampliet decretum dicti Concilij absque fundamento. ampliationẽ istam, quis non videt, consistere, secundũ ipsũ, ꝙ qñ in hoc, vt scilicèt est publicè denũciatus, & si alibi debeat aliquãdo vi illius decreti secretò euitari. Duo corollaria colligit ex hac doctrina *Auila loco suprac.* Primũ, ꝙ si quis reperiretur in aliqua Ecclesia Missã audire, & videret intrare in Ecclesiã eum, qui scit priuatim, alibi esse denunciatũ prò excommunicato nõ teneatur exire de Ecclesia, vbi ex tali exitu, manifestaretur alijs ignorantibus, dictã denunciatio. sed tenetur tantum exire vbi absque tali periculo dictæ manifestationis, id posset efficere, quod corollariũ secundũ opinionẽ probabilem, de qua suprà cessat quòad secundam partẽ. Secundũ corollariũ, quòd si me distribuente alijs Eucharistiã, accedat ad illã etiam sumendam inter alios, talis, quem scio alibi esse denunciatum, non possum illi dictam Eucharistiam denegare. An autem, me sciente alibi N. esse dununciatum, pos-

149 sim præcipiente meo Prælato, id ignorante, coram dicto N. celebrare? Quærit *Comitolus sup. q. 31. in 1. diff.* & Respondet negatiuè, sed nil mirum cum sequatur primam opinionem, quę est directè contrà hanc aliã,

150 quã nos sequitur. Dubius de denũciatione excommunicationis alicuius personæ an teneatur illum euitare, quærit post alios *Sanch. lib. 1. summæ cap. 10. n. 69. ad finem*, & respondet non teneri illum euitare, quia cùm tractetur de iniuria alteri inferenda, est necessaria moralis certitudo, ꝙ antea dixit *Nau. c. 27. n. 27.* & sequitur *Hurtado disp. 2. de excom. n. 7. ad finem, & disp. 9. num. 26. ad finem, Reginaldus lib. 32. n. 63. & Diana p. 4. tr. 3. resol. 35. vers. notandum*, vbi citat *Filliucium tr. 13. n. 126. & iterum allegato Hurtado*, repetit *ibid. resol. 71.* Addo *Comitolum lib. 6. responsor. moral. quæst. 33.*

Notorij Clericorum Percussores, qui nam censendi.

PRò faciliori resol. huius quæsiti, resoluenda duxi duo dubia. Primũ dubium est de ratione, quare *Conc. Constantiensẽ*, vbi prò excommunicatis prò alijs causis requirit denunciationem præcedentem, ad hoc

151 vt fideles teneantur eos euitare; Prò euitandis verò excommunicatis ob percussionẽ Clericorum, non requirat dictam denunciationem, sed tantum illi sufficiat, si talis sit notorius Clerici percussor. Ratio dubitandi est, nam reperiuntur alia delicta grauiora, prò quibus imposita est excommunicatio, scilicèt hæresis, schismatis, &c. hoc crimine percussionis Clericorum, ergò si prò excommunicatis ob maiora delicta, est necessaria denunciatio, ad hoc vt euitari debeant, tantò magis debebat esse prò isto crimine, quòd non est ita graue. Hac tamen ratione dubitandi non obstante, respondet *Suarez tomo 5. disp. 8. sect. 2. n. & summat Filliucius tract. 13. seù 3. de censuris in particulari n. 66. & Fagundez lib. 2. in primum præceptum c. 5. n. 4.* qui alios allegat, rationẽ esse fauorẽ Ordinis, & status clericalis, cui fit iniuria percussione personarũ Ecclesiasticarum. Ad rationẽ dubitandi. Respondetur, quòd licèt sint alia crimina grauiora, prò quibus est imposita pœna excommunicationis, tamen dicta crimina rarò, aut nunquam committuntur notoriè sicut frequenter notoriè Clerici per-

152 cutiuntur, & quia lex non ad ea, quæ rarò, sed ad ea, quæ freqũter accidunt adaptatur, *l. nam ad ea, ff. de legibus cum concordantibus*, idcircò optima ratione in alijs criminibus, licèt grauioribus prærequiritur denunciatio, non autem in isto, licèt minus graui crimine. Quod autem dicta crimina grauiora non committantur ita notoriè, sicut committi solet istud percussionis Clericorum

sup-

suppono ex experientia, quæ est rerum magistra. Nec obstat, de hæresi loquendo, quod in Germania, alijsq; locis similibus vbi etiam reperiuntur Catholici, sint plures hæretici notorij, quia vt benè *Suarez, & Filliucius locis suprac.* Respondetur, optima ratione illos nō debere euitari, quia vix euitari ibi possūt.

Secundum dubium est, an circà hunc casum sit aliquid de nouo dispositum ab *extrauagante ad euitanda*, præter id, quod iure antiquo dispositum iam erat circà excommunicatum ob percussionem Clericor. euitandum? Ratio dubitandi est, quòd iure antiquo, vt dixi suprà, quilibet notorius excommunicatus excommunicatione maioti erat notoriè vitandus, ergò cùm in dicta *extrauagante.* dispónatur, notorium Cler. percuss. esse vitandum ante denunciationem, nihil de nouo, circà eum inductum ab ea videtur. Hac etiam ratione non obstante, respōdent communiter Doctores, esse aliquid de nouo dispositum per dicta extrauag. quoad euitationem excommunicatorum ex hac causa percuss. Clericorum, & si vultis scire quodnam sit istud nouum, subdunt ijdem Doctores, quia antiquo iure ad euitandū excommunicatum sufficiebat quòd qui ore suo id fassus fuerit, siuè iudicio, siuè extrà iudicium, vel per sententiam talis fuisset declaratus, nempè percussor Clerici, vel saltē quòd ita percusserit Clericum, vt possit talis percussio probari in iudicio, vel tandem esset fama in loco, quòd quis percussisset Clericum, quæ omnia pertinent ad notoriū iuris, quòd hodiè non sufficit ad hoc vt euitari talis debeat, vt communiter docent *Suarez, & Filliucius locis citatis, Alterius, Auila, Bonac. Layman, Reginaldus, & Hurtado locis infrà citandis.* Qui docent, quòd vigore dictæ extrauga tis requiratur, vt sit talis, notorietate facti, ita Doctores supracitati in specie *Auila p.2. cap.6. disp.2. dub.3. Layman lib.1. tr. 5. p.2. cap.4. n.2. vers.2. notandum.* Probatur ex verbis ipsius extrauagantis, quæ sunt ista, *Aut si aliquis ita notoriè sententiam canonis constiterit incidisse, quod factum non posset vlla tergiuersatione celari, nec aliquo suffragio excusari,* quòd idem est dicere, quàm requiri primò notorium facti, quod indicant verba illa, *ita quod factum nulla tergiuersatione possit celari,* vt infrà declarabitur, & secundariò notoriū iuris, quod significat illa alia verba, *nec aliquo suffragio excusari,* vndè aliqui referunt ista verba hoc modo *nec aliquo iuris suffragio excusari,* vt est videre apud *Fagundez loco infracitando.*

His duobus dubijs sic resolutis, deuenio ad resolutionem quæsiti pricipalis, quinā censendus sit notorius Clerici percussor, quē teneantur fideles vitare ante denunciationem.

Conclusio: Notorius Clerici percussor
154 ad effectum de quo suprà, est is qui testimonio de visu plurium personarum, publicè diffamatus est in eo loco, Clericum percussisse. Probatur conclusio ex responsione, quā suprà proximè attuli ad secundū dubiū ad euitandum enim excommunicatum prò percussione Clerici, requiritur notorietas facti dictæ percuss. Sed tunc interuenit talis notorietas facti, quādo percussio facta fuit corā pluribus personis, qui proprijs oculis viderunt, v.g. Titium percussisse Caiū Clericum, & ex horum testimonio, tale factum publicatum fuit ergo. ita post *Suarez, Filliucius tr.13. sect.3. de censuris, in particulari nu. 66. ad finem. Alterius lib.1. disp.6. cap.2. vers. quamobrem vt percussio*, concordant Doctores omnes, & tantum discordant in numero
155 personarum, qui debent fuisse præsentes, oculis proprijs cernentes dictam percussionē. Vndè quatuor opiniones refert *Alter. loco suprac. vers. Sed dubitant.* & si tantum tres referat *Auila p.2. cap.6. disp.2. dub.4.* Primam *Adriani in 4. cum de Eucharistia*, qui simpliciter docet, requiri numerum decem perso-
156 narum, quia decem personæ constituunt populum, *can. vnio 5. q.3.* si faciunt populū, inquit ipse, ergò tantò magis possunt facere notorium. Secundum *Sylu. verbo notorium num.4.* qui putat, sufficere numerum sex personarum, sumit enim fundamentum ab eodem *can. vnio*, vbi dicitur, decē facere populum, & arguit hoc modo, decem personæ faciunt populum; sed vbi aliquid scitur à maiori parte populi, dicitur notorium, ergò vbi aliquid scitur à sex personis, quæ constituunt maiorem partem respectu numeri denarij, etiam erit notorium. Tertiam *Paludani* apud ipsum *Alterium*, qui distinguit, vel populus, aut Oppidum, aut vicinia constat paucis personis, nempè decem, aut viginti, & tūc ad hoc, vt aliquid respectu eorum, sit notorium requiritur maior pars dicti populi, Oppidi, & viciniæ, v.g. si sunt decem, requiritur numerus sex psonarū, si viginti, vndecim psonarū, vel est magna cōmunitas, & tūc ad minimū requiritur scientia decem personarum. Quarta opinio, quę est communis, docet, quòd non possit circa hoc, certa regula assignari prò praxi; sed id remmittendum arbitrio boni viri, qui attentis circumstantijs personarum, coram quibus facta fuit percussio, loci, & temporis, iudicet hic, & nunc, quis numerus personarum sufficiat ad reddendam talem percussionem notoriam, & sic quis dicatur notorius Clerici percussor. Accedunt huic opinioni præter *Alterium, & Auilam locis supracit. Suarez cit. disp.4. sect.2. Filliuc. suprà num.66. ad finem, Hurtado disp.1. de excomm. num.9. Bonac disp.2, quæst.2. de censuris punct.1. §.1, nu.5.* Qui ex hoc inferunt. Primò

quòd

quòd pauciores testes requirantur vbi percussio fuit facta coram personis grauioribus,
157 vel in foro, vel alio loco publico, vel de die, quàm si fuit facta coram personis non ita grauibus, vel in alio loco non tàm publicè, aut de nocte, ita *Hurtado supra*. sed ante eum *Suarez loco suprac.* Secundò infert *Auila loco suprac.* descendendo ad magis particularia, quòd qui percusit Clericum coram decem, vel duodecim non erit notorius respectu magnæ Ciuitatis; benè tamen respectu Oppidi parui, & etiam in vicinia illius
158 magnæ Ciuitatis, vndè vult primò, quòd delictum commissum coram decem, non sit notorium respectu magnæ Ciuitatis, quāuis sit notorium respectu collegij, vel viciniæ, vt clarius *Bonac. loco suprac. vers. hinc sequitur.* Secundò quòd possit dari casus, vt quis debeat euitari in vicinia, & non in tota Ciuitate, vbi est dicta vicinia. Tertio infert *Graffius p. 1. decis. lib. 4. cap. 11. num. 12.* quòd
159 si quis in domo etiam magni Principis alicuius Ciuitatis, percutiat Clericum coràm sex vel septem, non erit notorius in Ciuitate si verò in foro erit notorius, & hoc voluit, meo iudicio. *Auila loco suprac. vers. hinc sequitur*, dum videtur velle, quòd sex, vel septem faciant notorium respectum Collegij, vel Conuentus Religiosorum, & sic in dictis locis, percussionem factam coram dicto numero, esse notoriam respectu ipsorum de Collegio vel de monasterio, nisi tamen magnum esset, vt subdit, monasterium, vt talis scientia non sufficeret v. g. inquit ipse, si monasterium haberet ducentos fratres. Hæc vltima opinio & si non careat probabilitate, tamen, vt verum fatear, animum meum non
160 implet, quia etiam relinquit rem istam intricatam, & indeffinitam, & sic non tollit omnino dubia, & scrupulos, quos vult, & intendit tollere *extrauagans ad euitanda*. Nàm quando dicunt authores huius sententiæ, quòd id remictatur arbitrio boni viri, vel intelligunt de iudice vt videtur intelligere *Panormitanus apud Auilam loco infracitando)* qui declaret per sententiam, talem notoriè percusisse Clericum, & tunc vel illa percusio apertè fuit iniusta, & non est necessaria declaratoria iudicis, aliàs frustrà per dictam extrauagantem, notorius percussor Clerici distinqueretur à denunciato per iudicem, vel illa percusio non fuit apertè iniusta, & tunc licèt esset necessaria dicta sententia declaratoria, vt infrà tamen non per hoc potest statui regula generalis, quòd scilicèt non dicatur notorius Clerici percussor, seù quòd quis non teneatur euitare percussorem notorium, nisi ille, vt talis fuerit, à iudice per sētentiam declaratus; Vel per *bonum virum* intelligunt eundem, qui debet eum euitare, aut alium quemlibet huius farinæ peritum, & neutro modo haberetur finis *dictæ extrauagātis*, scilicèt tollere dubiā, & scrupulos, & tradere regulam certam, quia adhuc vnus posset existimare concurrere circumstantias, quæ sufficiunt ad reddendam percussionem notoriam, & alius existimare cōtrarium Vndè putarem (præter casum vbi percusio est facta coram maiori parte Oppidi, Collegij, vel Monasterij, de quo casu nemo est, qui neget, talem percusionem esse notoriam, item quòd dicta percusio non sit apertè iniusta, & sic quòd posit aliqua tergiuersatione celari, vel aliquo iuris remedio, aut suffragio excusari) ad effectum de quo
161 suprà, vt vbi vicinia, vel Collegium, vel Oppipum est păruum, sufficiat si coram sex personis iuxtà opinionem *Syl.* sit facta percusio; si verò magna sit communitas, sufficiat si percusio fuerit facta coram decem personis; iuxtà opinionem *Adriani, & aliorū* sic enim traditur certa regula generalis, & tollū tur scrupuli, quod intendit extrauagās, vt sæpè dictum fuit, & post *Nau. cons. 4. de sententia excommunicationis*, *notat Graffius p. 1. decis. lib. 4. cap. 11. num. 9.* ita supponunt *Fagundez loco infracitando num. 14. & Layman etiā loco citando*, ante cū *Auil. loc. suprac.* qui exēplificat percusionē nō notoriā, quando fuit facta non solū corā duobus, vel tribus, sed etiā corā quatuor, vel quinq. Sed prò maiori declaratione superioris doctrinæ, q̄ro.

Quando mihi constat Titium percussisse Clericum in oppido, vel Collegio coram sex personis, vel in Ciuitate, aut magna communitate coram decem, an debeam statim illum euitare.

SVarez cit. disp. 11. sect. 1. num. 11. dicit primò, quòd ad hoc vt quis dicatur noto-
162 rius Clerici percussor, non solum requiritur, quòd percusserit coram dicto numero testium, sed etiam quòd deindè ex eorum testimonio ita factum reddatur publicum, vt nulla tergiuersatione posit celari.

Dicit secundò, quòd etiam remittatur arbitrio boni viri iudicandū; quādo ex dictorum testium testimonio, factum istud in ali-
163 quo loco euasit publicū, quia vt ipse subdit, non oportet vt res diuulgata sit, aut in tota Ciuitate, vel Oppido; Sed sufficit si in magna eius parte (prudentum arbitrio) diuulgatum sit factum. Sed contrarium dicendū videtur, quia eò ipso quòd percusio facta est coram dicto numero testium iuxtà loci magnitudinem, vel paruitatem, est percusio notoria, & per consequens quis existimandus est notorius Clerici percussor, & euitandus, & quòd eo ipso, vt quis scit, talem percusisse Clericum corā dicto numero, ac sciat etiam illum

illum esse notorium Clerici percussorem, quia notorietas pendet à numero testium, qui fuerunt præsentes non in diuulgatione facta in magna parte Ciuitatis, vel Oppidi?
164 Sicuti à simili offensio notoria dicitur, eo ipso quòd facta fuit multis præsentibus, & videntibus, vt post *Farinac. habetur per Marium Antoninum lib. 3. variar. resol.* 11. *n.* 9.

Prò huius difficultatis veritate, distinguẽdum esse putarem, vel dicta percussio fuit facta in domo, aut in alio loco priuato coram sex, aut verò in foro, vel alio loco publico, primo casu est expectanda diuulgatio iuxtà primam opinionem, secundo autem casu, statim euitandus est ab eo, qui scit id. Hoc volunt dicere Doctores, quos allegaui *sup. in 3. corollario* fauet partim *Filliucius cit. tr.* 13. *n.* 67. qui post *Suar.* quærit, an illi, qui viderũt Clerici percussorẽ, tenea percussorẽ statim vitare, antequã magis notorius fiat? Et respondet his verbis, *Si non obstante illa notitia, crimen adhuc sit occultum, tantum erit à conscijs vitandus occultè; si tñ crimen factum sit publicum, etiam publicè vitandus erit*, & postea subdit ad nostrum propositum, *quando autem vidit publicè committi delictum, non est expectanda maior publicatio, ideo statim vitandus est.*

Dixi *partim*, quia quòad id, dicit à conscijs, talẽ esse vitandũ, sequendo *Suarez cit. disput. 9. sect. 2. n.* 11. quem etiam probat *Alterius lib. 1. disp. 61. n. 2. vers. hac responsio, &c.* Qui vult, obligari eos, qui (etsi in pauciori
165 numero quam sex) interfuerunt dictæ percussioni, euitare in occulto percussorem, ex quo putat, verba dictæ extrauagan. non requirere vt delictum absolutè sit notorium, sed tãtũ, quòd notoriè cõstet illi, delinquẽtem incidisse in sententiam *can. si quis suadente*; vndè vt ipse subdit, verisimile est, integrum manere ius antiquum, quòad eos, qui viderũt dictã percussionẽ, secundũ quod ius, quando excõmunicatio maior erat nota alicui occultè, etiam quis tenebatur euitare occultè, quando verò publicè, publicè, &c. vt suprà dictum est, quã opinionẽ etiã sequitur *Villalobos p. 1. summa tract. 17. diffic. 3. n.* 5. ibi *y si succede que el delito se cõmettio delante de alguno, o algunos, mas toda via esta secreto, y no esta publicado, à quellos à quien el delito es notorio tienen obligacion de euitar el delinquente en secreto segun la mas probable opinion, que sique Suarez, mas no en publico.* Tamen in contrarium est communis opinio Doctorum nempè *Couarr. & Aragon. quos sequitur Auila loco suprac. & alij*, quos etiã probant *Bonac. disp. 2. q. 2. puncto 1. §. 1. n. 6. Layman lib. 1. tract. 5. p. 2. cap. 4. vers. secundũ notandum, Hurtado disp. 1. de excommunicatione n. 10. Fagundez lib. 1. in 1. praeceptum c. 5. num.* 14. qui communiter negant, quòd assumit *Suarez*, nempè verba dictæ extrauag. non requirere, quòd delictum istud sit absolutè notorium, & quidem meritò, quia in dicta extrauagan. simpliciter dicitur *debere constare aliquem ita notoriè in sententiã Canonis incidisse, quod factum non posset aliqua tergiuersatione celari*, verba enim simpliciter, & absolutè prolata, etiam simpliciter debent intelligi. Accedat quòd si non requireret dictum Concilium Costantiense in dicta extrauagante, quòd delictũ istud esset absolutè notorium, post illud verbum *deberet* addidisset *tibi*, vel *fideli*; Cum enim hoc potuit restringere, & non restrinxit, signum est, requirere, quòd delictũ, seù factũ istud sit absolutè notorium. Confirmatur quia sumus in pænis, vbi stricta potius, quàm larga debet fieri interpretatio.

An possit dari casus, in quo adsit notorietas facti, de qua suprà, circa percussionẽ, quia coram sex, vel decem personis fuit facta, & ad publicam communitatis notitiam deuenit N. percussisse coram decem, vel sex respectiuè, Clericum, & tamen quis non obligetur euitare notorium Clerici percussorem.

RESpondent communiter Doctores supracitati affirmatiuè, posse dari hũc casum, nempè quando & si percussio sit noto-
166 ria, tñ nõ est notoriũ, illã fuisse apertè iniustam, idest quòd per talem percussionem incurreret ille talis excommunicationem *canonis si quis suadente*, hoc. n. inquiunt Doctores, in specie *Laym. loco suprac.* significat *Concil. Constantiense in dicta extrauagante*, quando postquam dixit, *ita quod factum nulla tergiuersatione possit celari*, subdit illa alia verba, *nec aliquo suffragio excusari, ita etiam Suarez suprà, Alterius cit. cap. 2. vers. Et hac obligatio, Auila cit. disp. 2. dub. 4. vers. 3. sequitur. & disput. 11. dub. 4. conclus. 3. ad finẽ, Hurtado disp. 1. de excommunicatione sub num.* 9. qui ait *ad id duo requiri, nempè quòd percussio Clerici sit notoria. & quod ea percussio non possit apparenti aliqua ratione à percussione Clerici ex se sufficiente ad incursum excommunicationis ei annexa, excusari, quia si apparenter indicio aliquo posset percussor se excusare, dicendo, se non sciuisse, aut non aduertisse, percussum esse Clericum, aut illum percussisse in defensionẽ, aut alio modo, quo percussio nõ censeatur mortaliter sacrilega, qualis requiritur ad incursum dictæ excõmunicationis, nõ est necessariò vitandus.* Huc vsq. *Hurtado*, idem dicit *Layman loco suprac. quando non est* quoq. notorium, quòd nequaquam *ex vehementi passione ira, percussio facta sit.* & sic quando est dubium iuris, an per talem percussionẽ inciderit necnè in excõmunicationem, vitandus non est, ita etiam *Villalobos cit. diffi-*

cul.3.ad finem, ibi, *Tambien se requiere con-
forme à esta extrauagante, que non possit ali-
quo suffragio excusari, lo qual se ha da enten-
der, quando se escusa probablemente, aun se lo
niega constantemente, de suerte que considera-
das la circunstantias, y personas verisimilmen-
te, se crea que nolo hizo, o se ponga en duda, o si
dicesse, que fue propria defension, y considera-
das las circunstantias se dudasse dello, mas ha
da ser la escusa probable, que si es friuola, y que
no le deue dar credito, no excusarà*. Nec est
hoc mirum, quia etiā de iure notorietas sim
167 plex delicti non sufficit ad incurren-
dam pœnam, nisi notorietas esset talis, quæ
esset inexcusabilis, ac etiam quādo sumus in
dubio, an reo competat aliqua defensio, no-
torium non facit, quòd sinè citatione pos-
sit procedi ad condemdationem, vt in ter-
minis incursus pœnarum contrà homicidas
inflictarum per *Bullas Pij II. & V.* dicit *Ro-
ta apud Seraphinum decis. 338. nu. 10. & seq.*
quæ *Rota* in eadē causa, vt habetur *ibid. decis.*
168 *376. nu. 2.* ad probationem notorij requi-
rit, quòd factum sit coram maiori parte po-
puli, ita quòd sit inexcusabile, & *ibidem*
non habuit pro notorio ad effectum, de quo
suprà, homicidium, quod fuerat com-
missum in loco, quòd dicitur *al Pellegrino*,
in Apotheca cuiusdā Sartoris ante suū bā-
chum de die, præsentibus ibidem, pluribus
personis. Apertius *Iulius Clarus lib 5. senten-
tiarum §. finali, quæst. 19. num. 3.* vbi habet
hæc verba. *Sed aduerte, quia in hoc proposito
non sufficit, factum ipsum esse notorium, puta
quòd Seius interfecerit Caium, nisi sint etiam
notoria eius qualitates delicti, scilicèt quòd
nulla defensio, aut excusatio competat Seio,
quominus puniendus sit pœna homicidij, potest
enim esse, quòd homicidium fuerit ad sui de-
fensionem commissum, vel aliàs Caius impunè
occidi potuerit, vel huiusmodi, de quibus dixi
suprà §. homicidium*, & testatur hanc esse
communem opinionem. Nota illa verba,
vel aliàs Caius occidi impunè potuit, quia
benè potest applicari ad casum, quem
habui in facto de percusione facta à Sacer-
dote sene cuiusdam Ecclesiæ ergà quendā
puerum Clericum in minoribus eiusdem
Ecclesiæ ob mendacium, & si enim percus-
169 sio fuisset notoria, vt suprà, quia non erat
etiam notoriū, quòd prohibitum sit illi Sa-
cerdoti percutere dictum Clericum ad cor-
rectionem, non erat euitandus.

Ex suprà doctrina infert *Sayr. lib. 2. de cen-
suris c. 12. n. 18. ad finē.* Quòd ex eo, *quia hæc
duo rarò simul concurrant* (scilicèt notorietas
non solū circà percusionem, sed etiam cir-
cà apertam iniustitiam ipsius percusionis,
ob quam non possit excusari ab incursu ex-
communicationis) *ideò rarò etiam sic excō-
170 municatum ante denunciationem vitare te-
mur.* Ex quibus verbis *Sayri Stephanus Fa-
gundez lib. 2. in primum præceptum Ecclesiæ c.
5. num. 15.* occasionem sumit, vlterius pro-
grediendi, (& vt dici solet) inuentis addē-
do, asserit, quòd quandiù per iudicis senten-
tiam non constat, percussorem notorium
Clerici, aliquo iuris remedio non posse ex-
cusari, non esse euitandum, quam doctrinā
probat *Celestinus in suo compendio Theolo-
giæ moralis tract. 3. difficult. 3. apud nostrum
Dianam p. 5. tr. 9. resol. 61.* qui anteà sequēdo
eandem doctrinam, *Fagundez. p. 3. tract. 5.
resol 14.* ait consuluisse aliquos conscios per-
cusionis notoriæ, & publicæ, cuiusdam Cle-
rici, non fuisse adstrictos ad vitandum ipsum
percussorem publicum, & notorium, cui do
ctrinæ ita simpliciter sumptæ, vt verū fatear,
171 nō possū me subscribere, cū per eā nimis
indulgeatur percussoribus Clericorum, cō-
trà verba, & mentē seù finem dictæ *extraua-
gantis*, quæ nobis in hac materia debet
esse norma, & regula, vt patet ex supradictis.
Est enim contrà ipsius verba, nam ipse *Fa-
gundez* fundat dictam suam doctrinam ex
eo, quod ex vi dictæ *extrauagantis*, prò eui-
tatione percussoris Clerici, primò requira-
tur, quòd illa percussio sit notoria notorieta
te iuris, vt nullo iuris remedio possit excusa-
ri, quod notorium iuris, vt ipse subdit, dici-
tur illud, de quo constat per iuridicam sen-
tentiam latam in legitimo iudicio, & secun-
dariò, notoriū facti idest ꝙ dicta ꝑcussio nul
la tergiuersatione possit celari, ꝙ fundamē-
tum contradicit ordini verborū ipsius *ex-
272 trauagantis*, vbi primò requiritur notoriū
facti per illa verba *quod factum non possit ulla
tergiuersatione celari*, & secundariò notoriū
iuris, per illa alia verba, quæ postea subdit,
nec aliquo suffragio excusari. Vndè nescio,
qua ratione peruertat iste doctissimus au-
thor ordinem litteræ, seù scripturæ dictæ *ex-
trauagantis*, quem ordinem attendere
nos debere, præter *glosam in l. qui solutmdo
verbo capit, ff. de heredibus instituendis*, docēt
ferè omnes Doctores, vt est videre apud
*Felinam in cap. cum dilecta vers. ordo scriptu-
ræ extrà de rescriptis*, qui plura adducit, quæ
adaptari possunt casui nostro. Estque hoc
adeò verum, hoc casu, per dictam extraua-
gantem, requiri primò notorium facti, vt
*Auila post Couarruuiam p. 2. c. 6. disp. 2. dub.
4. in principio*, & probat *Layman lib. 1. tr. 5. p.
2. cap. 4. num. 2. & Hurtado disp. 2. de excom-
municatione num. 9. in principio.* concludat
quòd *licèt ante Concilium Constantiense, vt
aliquis percussor Clerici esset vitandus, suffici-
bat quod esset notorius percussor Clerici noto-
rietate iuris scilicèt per propriam confessionem
partis in iudicio, vel per sententiam iudicis. At
verò post Constantiense requiritur, quòd sit no-
torius notorietate facti, ita vt nulla possit ter-
giuer-*

giuersatione celari, hũc etiam ante denũciationem tenemur euitare. Hucusque Auila, qui postea declarat, quando quis sit talis notorietate facti, nempè quãdo percussio fuit facta coram pluri bus personis, si igitur non sufficit post Costantiense sententia Iudicis Ecclesiastici declarans, talem incurrisse excõmunicationem canonis, vt benè explicat Hurtado loco suprac. Qũo Fagũdez dicit, quod nõ tenemur illum euitare quandiù per iudicis sententiam non constat, percussorem notorium, alio iuris remedio non posse excusari.

Quòd sit dicta doctrina etiam contra mentẽ & finem Concilij Constantiensis, probatur hoc pacto, finis enim legis sumitur ex ratione ip-
173 sius legis, vnde idem est finis quàm ratio finalis quæ dicitur anima ipsius legis *Parisius cons. 78. nu. 13. volum. 1.* Sed ratio ob quam vbi in excommunicatis ex alia causa requiritur ab eodem Concilio denunciatio, & sic notorium iuris, & nõ sufficit notoriũ facti, in excõmunicatis verò ob percussionẽ clerici nõ sufficit notorium iuris, sed requiritur notorium facti, & sic non opus est denunciatione, vt supra dixi à *nu. 151. & seq.* non solum est fauor ordinis clericalis, sed etiam frequentia huius delicti; ergo non solum religionis fauore, dicta dispositio est est amplianda, & non restringenda *l. sunt persona ff. de religiosis, & sumptibus funerum*, sed etiam dicendũ est, per ipsum Concilium præsupponi, quòd frequentius ipsa duo, scilicet notorietas percussionis, & iniustitiæ ipsius percussionis simul concurrant, quàm è contra nempè rarò hæc simul concurrere, vt supponit ex *Sayro; ipse Fagundez*. Confirmatur ex regula text. in *l. nam ad ea ff. de legibus & cap. coram de offic. delegati*, quod scilicet lex non datur ad ea, quæ de raro eueniunt, sed quæ frequenter euenire soleat, nam quod rarò accidit contemnũt legislatores *l. quoniam ff. de legibus cum aliis concordantibus, de quibus per Rolandum, à Valle consil. 96. num. 26. & seq. vol. 3.* Vnde dicerem quòd
174 doctrina Fagũdez procedit, quãdo conscius, seu qui vidit percussionem iam notoriam ratione numeri personarum coram quibus fuit facta, sic & notoriam notorietate facti, probabiliter saltem dubitet, vel audiat alios fide dignos dubitare de iniustitia ipsius percussionis, seu an dictus percussor per eam inciderit in excommunicationẽ, quod non videtur negare ipsemet *Fagundez ibidem num. 14. in principio.* (Cùm correxisse se statim nunquam quis præsumatur, *l. num ad ea, iuncta glosa, verbo prorsus ad finem ff. de condi. & demonstrationibus, quem textum ad hoc allegat Rota Romana in Iannensi iuris patron. 23. Ianuarij 1612. coram Cardinali Pãphilio*) ibi, *Sed si quid ego solus vidi percussionẽ apertè iniustam.* Hoc enim casu, quandiu per iudicis sententiã nõ erit declaratũ, dictũ percussorem incurrisse excõmunicationẽ non tenemur eũ euitare, hic .n. intellectus est sm̃ literã dictæ extrauagantis, ibi, *Factum non possit vlla tergiuersatione celari, nec aliquo suffragio excusari*, nã nã dictio illa, *nec*, non solũ copulat, & cõtinuat præcedens dictum, sed etiam stat declaratiuẽ
175 ad præcedentia *l. nec quicquam ff. de offic. proconsulis cum aliis allegatis à Rolando à Valle cõs. 150. nu. 56. vol. 3.* nec deuiat à mente, & fine dictæ extrauagantis, cuius dispositio aliàs si simpliciter, & generaliter intelligereur, vt intelligit *Fagundez* quod scilicèt quãdiù per sentẽtiam, &c. redderetur elusoria, contra regulam *text. in c. si ciuitas de sent. excommun. in 6. & l. si quando ff. de leg. 1.*

Dices, si hoc casu expectanda est sententia iudicis, ergo nulla differentia est inducta per dictam extrauagantem inter excommunicatũ ex alia causa & excommunicatum ex ista causa percussionis Clericorum. Respondeo esse magnam differentiam, quia ad hoc, vt teneamur euitare excommunicatum ex alia causa, non sufficit sententia declaratoria, quòd talis inciderit excommunicationẽ, sed necessaria est denũciatio, vt dixi supra, at hoc sufficeret quãdo tractatur de excommunicatione ob percussionem, scilicèt sententia, qua declaratur aliquẽ incurrisse ex ea causa excommunicationem absque alia denunciatione, seu cedulonum affixione.

Nec etiam obstat, quòd quotidie videmus, cędulones affigi contra similes notorios percussores clericorum per iudices Ecclesiasticos, per quos cædulones; iubẽtur fideles euitare illos, quod esset superfluum, si eo ipso vbi sũt notorij, tales, essent euitandi. Quia respondetur ex regula illa textus *in cap. cum parati ext. de appellationibus*, quod scilicet nemo prohibetur plu-
176 ribus defensionibus vti, & ex eo, quòd Ecclesia cõtra notorium clerici percussorem habeat defensionem ex Concilio Constantiensi, quòd debeat à fidelibus euitari, non illi prohibetur vti ẽt cædulonib⁹, dũ igitur Ecclesiæ id nõ prohibetur, vtendo iure suo, non potest sibi præiudicare. Accedat quòd cædulones non solum affiguntur ob id vt euitetur is, contra quem illi affiguntur, sed etiam vt confundatur, & citius resipiscat satisfaciendo, & petendo absolutionem & vt innuit *Genuensis in sua praxi Archiepiscopali Neapolitana c. 24. in principio*, ibi,
177 *quia tales magis timent affixionem cædulonum propter infamiam quam ipsam excommunicationem*, & prosequitur *Riccius decis. 115. nu. 1. p. 2.* & tandem quando affiguntur cædulones contrà tales, præsupponitur rem deductam in iudicio instante parte, vel fisco, ad officiũ enim Prælatorum spectat denunciare excommunicatum, ẽt nemine requirente, & eos euitare facere donec satisfecerint, & absoluti fuerint. *Riccius loco proximè citato nu. 5.* & ideò nil mirum si procedatur via iuris. Quomodo autem iudex
178 in simili causã debeat procedere, tãgit *Fagundez loco supracitato nu. 13.* qui ait. *apud tribunalia aliquorũ iudicum Ecclesiasticorum practicari*,

vt non declaretur per sententiam, fuisse aliquem notorium clerici percussorem, nisi prius ad iudiciũ vocetur, an habeat iustam causam, qua se defendat &c. quod subdit, *ex abundanti fieri ad maiorem iustificationem iudicis, nam vbi de criminis veritate constat, non oportet reum in iudicium vocare, quia iam est notorius notorietate iuris, cum iam de crimine, & sacrilegio per legitimam testium depositionem constet*. Vult enim non esse necessariam citationem ad declarationem, de qua supra, sed quia sententia est necessaria quando sumus in dubio, an competat reo aliqua de-
179 fensio, debet præcedere citatio, vt post *Rotam dixi supra sub num*. 127. & in terminis adest *decis. eiusdem Rot. Romanæ* 504. *aliàs* 20. *de sent. excommunicationis in antiquis*, vbi habetis hæc verba. *si petatur quis declarari per Ordinarium incidisse in Canonem si quis suadente* 17. *q.4. quia percussit clericum, ad finem quòd denuncietur publicè excommunicatus, & euitetur à Christi fidelibus, non requiritur litis contestatio, licèt Ordinarius, qui est exequutor Canonis, debet parte vocata, & cum causa cognitione summariè procedere, & de hoc inquirere, &c.*

An notorius clerici percussor in vno loco, sit vitandus etiam in alio loco ab iis, qui id sciunt, & quid de dubitante, an quis sit publicus, seu notorius clerici percussor.

VIdetur prima fronte dicendum, quòd sic, argumento eorum, quæ plerique Doctores dicunt de denunciato in vno loco, vt. scilicet vbiq; ab id scientibus, vitari debeat saltẽ in occulto vt dixi *supra n.* 147. Sed contrarium pro-
180 babiliter concludit *Auila p.2.c.6.disp.11.dubio* 12. *vers. vir quidam doctus*, quem probat *Layman citat.c.4.nu.5. ad finem*, qui in medium affert differentiam inter denunciationem, & notorietatem; denunciatio enim sicut ipsa excommunicatio respicit personam, & ideò cùm aliquem scio alibi denunciatum, debeo vbique euitare; notorietas autem non respicit personam, sed locum, & per consequens notorius in vno loco, non potest dici eo ipso notorius vbique, ex qua ratione, patet hanc opinionem esse valde probabilem. Accedit nouissimè *Diana tomo* 5. *tractatu* 9. *resol.*
181 Dubius autem de notorietate talis percussionis clerici, non tenetur euitare percussorem vt etiam suprà dixi quæsito præcedenti *nu.* 150. de dubio circa denunciationem excommunicationis, & in terminis docet *Hurtado de excommunicat. disp.*11. *num.*10. non enim pro tali obligatione euitandi, sufficit dubium & si prudens, vt ipse ait, sed requiritur notitia moraliter certa, sequitur *Diana p.4. tract.3. resol.*71.

Hodiè an possint fideles communicare cum excommunicato tolerato, vt suprà, absque aliqua culpa.

EX quo hucusque explicaui, qui nam sint hodie excommunicati vitandi; priusquam vlterius procedam, aperiendum, est an cum ijs qui excommunicationem incurrisse scitur, sed non sunt denunciati, vel notorij Cle-
182 rici percussores, possint fideles communicare absque vlla culpa, ac si non essent excommunicati. Notate, quòd dixi, absque vlla culpa, quia certum est, apud omnes DD. ex hac communicatione non incurrere fideles excommunicationem minorem, ita *Auila* 2. *par.c.6.disp.6.dubio* 1. *vers.4. notandum Hurtado disp.2. de excommunicatione sub nu.*12. & alios passim; nàm hæc excommunicatio incurritur ob trãsgressionem præcepti Ecclesiastici de non communicando cum excommunicatis vitandis, & non toleratis, quales hodie, vt dixi, tãtũ sunt denunciati, & notorij clericorum percussores.
183 Circà resolutionẽ quæsiti, concordant Doctores, Primo nullam esse culpam, vbi fideles cõmunicant cum excommunicato, qui non solũ nequaquam sit vel denunciatus, vel notorius Clerici percussor, sed etiã occultus; notus tantũ ei, qui cum eo communicat, quia etiam ante Cõcilium Costantiense, non erat illicitum cum eo communicare, vt patet ex supradictis, & docent Doctores omnes communiter.

Concordant secundò, quòd vrgente aliqua necessitate, vel saltem vtilitate respectu fideliũ communicandi cum dictis excommunicatis, & si publicis, possint ipsi fideles absque vlla culpa cum eis communicare, quia talis necessitas, & vtilitas excusaret quoque dictam communicationem, quando essent excommunicati vitandi vt infrà, ergo tanto magis, quando non sunt vitandi.

Concordant tertiò, neque peccare fideles cõmunicando cum ipsis excommunicatis quãdo ipsi excommunicati ex se primo ingerunt, vel sunt parati ad communicandum v.g. deambulas in platea, accedit excommunicatus ad tecum loquendum, vel intranti tibi in Ecclesiam, sacerdos se offert missam coram te celebrare, & & si .n. rectius faceres, si recusares eius colloquium, aut celebrationem Missæ coram te, tamen si acquiescis, non peccas *Aegidius Conink disput.*14. *dub.*3. *concl.*2. *Layman citato c.4. nu.5. vers. his adde ad finem, Hurtado Bonacina, & alij communiter*.

Difficultas igitur, reducitur ad eum casum, quo excommunicatus non est occultus, sed notorius, neque dictus excommunicatus primo se ingerit neque est paratus, vtrum fideles possint, nulla vrgente necessitate, vel vtilitate
184 talis communionis, prouocare ipsum excommu-

municatum ad communicādum absque culpa veniali, quando agitur de communione in humanis, & absque culpa mortali, quando agitur de communione in diuinis prohibitis ex vi cēsuræ. Dixi primo *quando agitur de communione in humanis* quia licet ēt de hoc aliqui authores dubitant, vt est videre per *Auilam loco infra cit.* tamen *Hurtado cit. disp. 2. sub eodem numero asserit*, conuenire DD. in hoc casu, nullam esse timendam culpam. Dixi secundo *ex vi censuræ.* quia etiam cōueniunt DD. quod ex alio capite
185 possit fidelis peccare cōmunicando cum excommunicato licet tolerato, Duos casus indicat *Layman loco supra citat.* primus est qñ scio, quòd ex tali mea prouocatione ad communicandum, ipse excommunicatus fiet obstinatior in sua cōtumacia; secūdus est, quando prouocat eum ad Missam celebrādā, vel sacramētum administrādum, sciens illū perseuerare in peccato ob ꝙ incurrerat excōmunicationē, vel ob alia, non esse in statu gratiæ, addit *Suarez disp. 11. sect. 4. nu 4. ad finem*, alium casum, nempè quādo hic & nunc oriretur scandalum ex tali communicatione. Exemplum, sūt duo Sacerdotes, vnus non excommunicatus, alius qui communiter habetur pro excommunicato, petis missam ab excommunicato, & non ab alio, tunc enim ratio naturalis dictat, quod deberes potiùs à non excommunicato quàm ab excommunicato petere missam, saltem ad euitandum scandalum.

Circà istam difficultatem sic explicatam, duas reperio sententias sibi pugnantes. Prima est *Caietani verbo absolutionis impedimēta vers. ex extrauagan.* & aliorum quos ex recentioribus, probant *Auila par. 2. cap. 6. disp. 6. dub. c. 1. concl. 3. Suarez, & ConinK quos refert & sequitur Layman cit. cap 4. sub num. 2.* qui negat, hoc esse licitum fidelibus, scilicet prouocare, & inuitare excommunicatum, vt supra, ad communicandum absque necessitate, qui *Layman. citato num. ad finem*, subdit quoque, contrariam opinionem quòad prouocationem circa Sacramenti administrationem, esse improbabilem, Fundamentum huius opinionis est, quòd excōmunicatus acquiescendo tali prouocationi, & inuitationi peccet, igitur etiā ipse prouocans, Assumptum sumunt ex illis verbis *extrauagantis* quando protestatur, non intendere in aliquo velle fauere ipsis excommunicatis. Consequentia probatur ex regula de cooperante alicui in aliquo peccato, vt scilicèt peccet similiter, & ipse eodem peccato.

Secunda opinio, est *Soti, Victoriæ, Sanchez, & aliorum quos refert & sequitur Fagundez lib. 2. in primum præceptum Ecclesiæ cap. 5. num. 19.* qui testatur de veriori, & probabiliori, quibus accedit nouissime *Hurtado loco supracitato nu. 12. ad finem* fatetur esse probabilem hanc sentētiā *Auila pro contraria allegatus.* prosequitur appellando hanc opinionem probabilissimam *Bonac. disp. 2. de censuris q. 2. puncto 2. §. 3. num. 4.* nempè fidelem quemlibet posse liberè prouocare, inducere, & inuitare excommunicatos tolleratos, seu non vitandos etiam absque aliqua necessitate, vel vtilitate, siuè paratum, siuè non paratum sine scrupulo vllius culpæ, ac si non essent excommunicati. Hæc sentētia, quam ego
186 etiam sequor, fundatur in verbis dictæ *extrauagantis ad euitandam*, vbi habetur, neminem debere prætextu censuræ abstinere à communicatione excommunicatorum, qui non sunt denūciati, vel notorij percussores cleric. ēt circa diuina, & sacramentorum receptionem, & administrationem. ergo non solum quando vrget necessitas, vel excommunicatus se ingerit, vel est paratus, sed simpliciter, & absolutè fidelibus semper est licita communicatio cum ipsis excommunicatis toleratis, Consequentia patet, quia alias, vt Doctores supracitati aiunt, non esset consultum periculis, scandalis, & consciētijs timoratorum, prout dicta *extrauagans* intendit consulere. Ad rationem in contrarium negatur assumptum, nam vt supra dixi, quando talis excommunicatus est inuitatus, & prouocatus, acquiescendo non peccat. Ad confirmationem ex *extrauagante.* Replicatur, illam non intendere directè fauere ipsis excommunicatis, nempè vt possint se ingerere: sed de facto indirectè illis fauere, quatenùs respicit fauorem, & libertatem fidelium, vt ab ipsis prouocati, possint ac quiescere tali prouocationi, nam aliàs nullum esset concessum priuilegiū fidelibus per dictā extrauagantem; si liberè, & absque vllo scrupulo nequirent inducere, & prouocare excommunicatos ad cōmunicandum, vt supra dixi.

Ampliatur etiam si legitimè nō prouocaretur talis excommunicatus quando v. gratia, sacerdos à quo petitur missa, vel administratio
187 Sacramenti non sit Parrochus, ita *Fagundez, & Bonac. locis supracitatis*, qui benè id probant ex regula illa, quòd lex generaliter, & indistinctè loquens, generaliter, & indistinctè debeat intelligi, quando in casibus specialibus non est facta alia specialis prouisio *l. sticcus vbi Bart. ff. de alimentis, & cibarijs legatis*, sed dicta *extrauagans* generaliter, & indistinctè disponit, neminem debere abstinere à communicatione cum excommunicato antequam sit denunciatus vel notorius Clerici percussor, ergò generaliter, & indistinctè debet intelligi de quolibet excommunicato, siuè sit Parochus siuè nō; Est hæc ampliatio contrà aliquos DD. quos ex modernis, sequitur *Auila cit. disput. 6. dub. secundo, in secunda opinione.* Illam autem videtur etiam probare, post *Conink, Layman cit. cap. quarto, num. 5. vers. his adde, & clarius num. 6.* vbi concedit, quòd excommunicatus legitimè prouocatus ad communicandum non peccet acquiescendo communicationi, & dat exemplum de Parrocho prouocato à subditis ad administranda sacramenta, & etiam Iudi

ce, à quo sui subditi administrationem iustitiæ expostulant.

Ampliatur secundo, quòd talis Sacerdos prouocatus vt supra siuè legitimè, siuè non legitimè, tàm administrando Sacramenta, vel
188 celebrando, minimè irregularitatem contrahat *Fagundez loco suprac. nu* 22. Intellige si per se nō steterit, quin absolueretur ab excommunicatione antequam celebraret, vel sacramenta administraret *Auila, & Bonacina locis supracitatis*, *Hurtado num.* 16. & ante hos omnes *Suarez citata disput.* 11. *sectione quarta num.*18.

189 Ampliatur tertio, quòd etiam sit licitum pro excommunicatis, vt supra toleratis publicè orare, & sacrificium missæ offerre, ita *Nauarr. Henriquez, Conink, quos refert, & sequitur Layman cit. cap.*4. *nu.*70. *Hurtad. disp.*3. *de excō munic. nu.*10. & nos sequuti sumus *in nostro trac. de officio Cappellani quæst.*6. *sec.*8 fundamentalis ratio est, quòd talis oratio, & oblatio sacrificij pertineat ad communicationem externam, aliàs enim non posset prohiberi, iuxtà vulgatū proloquium, Ecclesia non iudicat de occultis, Probatur assumptum, quia excommunicatus etsi denūciatus priuatur suffragijs, non vt deseratur auxilijs spiritualibus, sed vt vidēdo se priuatum hac cōmunicatione citiùs à contumacia discedat, ergò signum est pertinere ad perfectā communicationem externam. Hanc opinionem fatetur esse probabilem, dùm asserit, contrariam esse probabiliorem, *Filliuccius tractatu* 12. *aliàs* 2. *de censuris in particulari nu* 39. & 40. *Alterius lib.*1. *disp.*5. *c.*5. *in princip.* accedit, aliis allegatis pro & cōtra, noster *Diana p.*5. *tr.*9. *res.* 74. Est hæc ampliatio contrà plurimos authores, quos ex modernis sequuntur *Suarez disp.* 9. *sect.* 2. *num.*16. & *Auila p.*2. *cap.*6. *disp.*9. *dub.*3. *Marchinus in trac. de ordine trac.*5. *p.*2. *c.* 8. *n.*20. Qui *num seq.* conatur conciliare opiniones istas contrarias. Aduersariorū aūt fundamentū ruit, iam ex ratione, pro nostra ampliatione allata.

190 Putant enim orare, & sacrificare non pertinere ad communicationem externam, quæ cōceditur à dicta extrauagante cum ipsis excommunicatis toleratis, sed benè ad communicationem internam, quia consistunt in applicatione particulari, quæ pertinet ad actum internum, & per consequens non videatur circà hoc innouare aliquid extrauagans, ius antiquum. Dixi, in applicatione particulari, quia certum est, orationes, suffragia, ac sacrificia, quæ generaliter fiunt pro fidelibus, non prodesse excommunicatis etiam toleratis, *Hurtado disp.*3. *de excommunic. n.*14. Restringit & optimè *Layman loco suprac. ad finem num.*8. vbi vel contraria extaret consuetudo, vel adesset periculum scandali.

191 Sequitur primo ex hac ampliatione, quòd si Rex vel Episcopus, qui nominari solent in can. Missæ, & si sint hi tales notorij excommunicati, dummodo non sint denunciati vel Clericorum notorii percussores, non per hoc prohiberi sacerdotem eos, vt supra, nominare: ita *Layman sup. n.*8. *vers.* 2. *probatur.*

192 Sequitur secundo, quòd si excommunicatus toleratus eleæmosinam tibi offerat, non erit tibi illicitum eam accipere, & pro illo sacrificare, vt dixi citata *sec.* 8. & notat in terminis *Layman loco supracitato vers secundo probatur ratione*, quicquid *Nau.* contrarium docere videatur, quem sequitur *Alterius cit. disp.*6. *c.*4. *vers. quare*, & nouissimè *Marchinus tract.*2. *de ordine par.*2. *cap.* 8. *ad finem.* peccaret tamen venialiter ipse excommunicatus petens pro se
193 offerri suffragia communia quia est communicatio etiam in humanis dicta petitio *Hurtado disput.*3. *de excommunicatione num.*13. intellige nisi petat, quia illa sibi putet cōferre ad sui cōuersionē, quo casu nullū peccatū cōmitteret.

194 Dixi, *publice orare, & sacrificium publicum offerre*, quia non esset illicitum priuatim orationes, & alia pia opera, quæ à fidelibus nomine proprio fiunt, applicare etiam pro excommunicato vitando, cùm hæc communicatio proueniat ex charitate, qua membra huius mistici corporis, se inuicem diligunt, quam Ecclesia nō potest tollere, est communis sententia, de qua testatur post *Suarez. Filliuccius supracit. nu.*51. *Alterius suprac. disput.*6. *cap.*9. Qui *ibidem cap.*7. concedit, dictam orationem priuatam posse
195 ministrum Ecclesiæ pro dicto excommunicato immiscere. etiam quando orat nomine Ecclesiæ publica oratione v. g. in *memento missæ*, etiam si esset talis excommunicatus non toleratus, & latius per *Filliuccium supracit. num.*51. *Hurtado disp.*3. *de excomm. num.*15. Quæres, an
196 dictæ orationes prosint dictis excommunicati, si sint in gratia & per ipsos non stet, quin absoluātur? Ratio dubitandi est, quia potest esse, quòd minister possit orare absque peccato, tamen oratio nihil illis prosit, sic ut è cōtra potest quis peccare orando, tamen oratio potest illi prodesse, vt ostendit *Alterius citata disp.*8. *c.*8. Respondetur ex his, quæ dicunt communiter DD. loquendo de excommunicatione in genere, non distinguendo inter toleratum, & non toleratam, quòd scilicet si offerat ex persona Christi Missam, vel alia suffragia, licet peccet (quod ego intelligo. etiam eo casu, quòd non esset toleratus talis excommunicatus) tamen prosint illi talia suffragia, quoad fructum qui per ea applicatur, si offerat nomine Eccles. *Suarez disp.*9. *sect.*4. *Alterius citata disp.*6. *cap* 8. *Layman lib.*1. *tract.*5. *p.*2. *c.*2. *nu.*5. quod est idē, quàm, quòd prosunt illi talia suffragia, & missa quoad fructum satisfactorium, non autem quo ad fructum impetrationis, vt benè post *Suarez*
197 *Filiuccius supra sub nu.*32. Quæ differentia autē sit inter fructū satisfactoriū & impetratoriū, patet ex dictis in nostro *tractatu de officio Cappellani*. Quòd excōmunicatus cōtritus valeat ante absolutionē acquirere Indulgentias concessas

cessas contritis, est probabilis opinio, & si cõtraria sit probabilior, vt testatur *Alterius cit. disp.6.c.6.vers.3.dubitari potest, de qua re Hurtado disp.3. de excomm. nu.12. & disp.2. n.8.*

198 Ampliatur quartò, quòd etiam talis excõmunicatus, vbi mortuus sit cum signis salutis, possit sepeliri in loco sacro, & consequenter non solum per illius sepulturam non polluatur Ecclesia, nec illum sepelientes incurrant excommunicationem latam *in Clem.1. de sepulturis*, nec si sit hæreticus, excommunicationem latam, *in cap. quicunque de hereticis in 6.* iuxtà communiorem opinionem, de qua testatur *Layman suprà, num.9.* quidquid contrarium doceat *Alterius lib.1.disp.11.cap.1.vers. sed dubium est*, sed etiam quòd neque peccent, nec etiam incurrant excommunicationem minorem:

199 ita post *Nau. & Henriq Layman loco suprac. vers. dico secundo, Hurtado sup. num.15.* qui hoc dicunt, verũ, etiam si notorium sit, talẽ, esse excõmunicatũ ob aliã causam, præter percussionem Clerici, accedunt præter suprà allegatos *Suarez, Toletus, & Guttierez*, quos sequitur nouissimè *Diana t.5.tr.3. resol.140.* vbi *resol seq.* de eo, qui post duellum superuixit saltem per vnam horam, & confessus fuit, vel ostendit signa contritionis, vide quòad principalem difficultatem eundẽ *ibid. tract.9. resol.97.* quidquid contrarium doceat *Auila citatus à Layman*, & sequitur *Alterius cit. lib.1 disp.10. cap.7. vers. quam ob rem, & alij apud Dianam loco suprac.* Ratio huius ampliationis est manifesta à contrario sensu in *cap. sacris de sepulturis*, vbi habetur, quòd quibus nõ cõmunicamus viuis, neque debemus communicare mortuis, sed istis excommunicatis toleratis communicauimus viuis, ergò etiam mortuis, militat enim eadem ratio. *Dixi toleratis*, quia id, quod dixi suprà *recollect.1. n.505.* scilicèt non sufficere hoc casu signa contri-

200 tionis, absq. absolutione, vt possit excommunicatus tradi sepulturæ Ecclesiasticæ, sed benè hæc signa proderunt, vt possit cadauer absolui ab habente facultatem, vt ibi, & postea tradi sepulturæ, &c. procedit quando talis excommunicatus esset denunciatus, vel notorius Clerici percussor *cap. à nobis, el.2. de sent. excommun* in hoc enim casu, quo non est toleratus, non sufficit quòd satisfaciat conscientiæ per signa contritionis, sed etiã satisfaciendum est Ecclesiæ, quæ eum denunciauit. Nota S. Congreg. Episcop. & Regular. in vna Nolana 19. Iunij, 1619. declarasse, quòd excommunicatus si in mortis articulo dixit hæc verba, *confessione, Madonna Santissima aiutatme*, tradi debeat Ecclesiasticæ sepulturæ, refert *Borbosa in collect. Bullar. & decretorum, verb. excommunicatus.*

Dices, si communicatio per extrauagantem ad euitanda non interdicitur cum excommunicato tolerato, ergò nihil deseruit quòd talis excommunicatus sit mortuus cũ signis pænitentiæ, vel non. Respondetur, quod signa pænitentiæ deseruiunt prò excommunicato notorio, & si tolerato, quia si sinè illis signis moreretur, non posset sepeliri, in loco sacro non ratione censuræ, sed peccati notorij, in quo mortuus est, vide *Laym. loco suprac. ad finẽ cit. nu.9.* vbi de sepultura danda, vel deneganda hæreticis mortuis in Germania.

201 Sed quid dicendum in casu contrario, vbi ministri Ecclesiæ administrant Sacramenta ipsis excommunicatis toleratis? Respondetur quòd licèt non faciant contrà prohibitionem Ecclesiæ, quia vt suprà dictũ fuit, quilibet potest cum dicto excommunicato communicare, etiam in Sacramentorum administratione; tamen quia faciunt contrà ius naturale, regulariter nõ effugiunt culpã mortalẽ, quia *Concil. Constantiense*, & sic Ecclesia, & si possit concedere cõmunionem cum excommunicatis, non tamen potest auferre obligationem, quæ prouenit ex intrinseca Sacramentorum ratione, nempè vt conferatur dignis, at excommunicatus, & si occultus, & si contritus semper est indignus, donec fuerit ab excommunicatione absolutus, cùm sit præcisus ab Ecclesia, & non potest petere Sacramenta absque peccato mortali, ergò etiam peccabit mortaliter, illi Sacramenta administrãs, ita *Suarez disp. 10. sect.2. nu.12.* qui subdit, ita intelligendos authores asserentes, etiam tunc prohibitum esse ministris Sacramentorum, dare illa excommunicatis, quos sequitur *Bonacina disp. 2. q.2. p.2. §.2. num.1. Alterius lib.1. de censuris disp.6. cap.4. vers. si verò quæratur.* Qui hoc ampliat *vers. & si dubitet Adrianus*, etiam si ex hac denegatione administrationis Sacramentorum, respectu ipsorummet, esset pe-

202 riculum scandali, quia v.g. deteriores fierent, ac magis contumaces, vel etiam quòd in hæresim incidant, esset enim hoc scandalum passiuum non actiuum, vt ante eum dixit *Suarez loco suprac. n.13.* Amplia secundò *ex Bonacina sup. n.4. ad finem*, etiam si ministraret excommunicato, vt sup. nescienti, vel non aduertenti se talem esse. *Dixi regulariter*, quia secus erit, vbi talis esset etiam occultus, vel aliàs talis excommunicatus, petẽdo dicta Sacramenta, non peccaret, puta quia petit ob necessitatem vitandæ infamiæ, vel scandali respectu aliorum, vt per *Suarez loco suprac.* & sequitur ibid. *Bonacina num.2. & 4.* qui asserit *Vasquez* in hoc non consentire *Suarez*, videte etiam *Alterium lib.1. disp.6. cap.4. ad finem.*

De

De ijs in quibus fideles prohibentur communicare cum excommunicatis vitandis.

POstquam in præcedentibus fuit declaratum, qui nam sint excommunicati vitandi,& firmatum quod cum excommunicatis non vitandis, possunt fideles ex vi censuræ libere communicare, ac si nõ essent excommunicati, sequitur vt explicemus actus particulares, in quibus fideles obligantur illos vitare, quando ipsi vel sunt denunciati, vel sunt notorij Clericorum percussores. Circà istam materiam, & si Doctores diuermodè procedāt,sit tamen. Conclusio. Actus particulares, in quibus fideles tenentur euitare excommunicatos non toleratos,reducuntur ad illa quinque capita, de quibus in illo versu satis vulgato. *Os,orare,vale,communio, mensa negatur*. Hæc conclusio indiget potius declaratione,quàm probatione, ideòque primò quæro.

De actibus particularibus, qui reducuntur ad ly *Os.*

SEx actus particulares includuntur,in ista particula,vt optimè post alios *Sayr.lib.2*
203 *de cēsuris c.13.n.2.* Primus,osculū dari excommunicato, vel illud ab excommunicato recipere, secundus oris loquutio, & omnis sermo,tertius ad eum scribere, vel ab eo litteras recipere, quartus locutio per nunciū, quintus locutio per signa, & nutus,sextus,& vltimus, munus ad eum mittere,& ab eo recipere.

204 Circà *osculum,* quia hìc,osculum intelligitur,vt est signum beneuolentiæ,vt Doctores omnes fatentur, prohibetur etiam amplexus in signum amicitiæ, ita *Nau. cap.27 num.20 Alterius lib.1.disp.10.cap.2. in principio,Auila 2.p.c.6.dub.9.disp.2.in princ.Laym. lib.1.tr.5.p.2. c.3. n.16.* idē à pari dicerem si tale signū per manuum coniunctionē ostēderetur, est .n. hoc signum etiā pacis, fauet *Reginaldus lib.32.num.68. in principio.*

Proponit *Sayrus loco suprac.*hoc quæsitū, pone quod aliquis excommunicatus osculetur Petrum non excommunicatum, & ego antea vel postea osculor Petrum eundem, an dicar communicasse in osculo cum excōmunicato. Qui respōdet, me non censeri cōmunicasse cum excommunicato, nisi ea conditione conuenissemus, ego & excommunicatus ad Petrū osculandum, sequitur *Bonacin.disp.2.quæst.2.p.6.§.2.n.20.*

205 Circà *locutionem,*omnes Doctores conueniunt primò, intelligi siuè secretè, siuè palā, cum illo loquamur, item non solum si verbis, vt suprà, sed etiam per litteras per nuncium, signa, vel nutus, secundò quod & si ab eo prouocemur ad loquendum, non tamen ei respondere liceat, nisi per illa verba, *Deus te conuertat,illuminet, & similia,*tertiò, quòd secum neque alloqui possimus, etiam si ipse excommunicatus nihil respondeat, ita *Sayrus loco suprac.* Post *Couarr.in c. Alma mater p.1.§.2.D. Antoninū, & alios.* Quartò licere ei mittere litteras, nunciū, in eo casu, quo licet cum eo loqui, hoc est ad eius conuersionem, sic etiam dicas de nutibus, & signis. Quintò quòd etiam prohibetur quis audire verba dicta ab ipso excommunicato, ita *Hurtado disp.9. de excommunicatione n.3.* Sed intellige vt per *Suarez disp.5.sect.1.sub num.20.*ibi *siuè loquendo tantum, vel aures ei prabendo,* nempè,quia sicut non licet loqui cum excommunicato,& si ipse non respondeat, vt suprà dixi,ita neque tibi licebit eum audire tecum loquentem, & si ei nihil respondeas, vt explicat *Reginaldus loco infrà citando.* Vndè dixi, quòd si audias eum loquentem cum alio, vel ex se non incurris excommunicationem minorem,tunc enim nulla adest confabulatio cum ipso excommunicato, quæ confabulatio per istam particulā prohibetur,vt ibi per *Suarez,& Reginaldum lib.32. n.68.* qui idem dicit de eo, qui dicit excommunicato, *volo tecum alloqui,*sed meritò contrarium docet *Ricciullus lib.4.de iure personarum c.48.sub n.13.* quia velle facere,non est facere, iuxtà iura, quæ allegat.

206 Circà *munerum receptionem,*& dationem, rectè enim sub particula, *Os*, munerum acceptio comprehenditur, quia cum bono sermone recipiuntur,& mittenti gratiæ referuntur, ait *Archidiaconus in cap de Eulogijs dist.18.* refert *Homobonus de casibus reseruatis p.3.cap.3.fol.481.* Non solum enim est illicitum accipere munus ab excommunicato, sed etiam ab eius familia nempè vxore, filijs, famulis, *Sylu. Henriq. & alij*, *quos sequitur,Sayrus loco suprac.*qui benè explicat, primò intelligi de munere in casu non concesso, seù vt explicat *Ricciullus lib 4. de iure personarum cap.46. n.20.*in casu non necessario,quia si est necessarium ex seruitio præstito,vel quia solitum est præstari, non erit illicitum accipere illud.

207 Secundò quando familia donat de rebus, seù bonis ipsius excommunicati, secus si donetur à familia res propria. puta quando vxor donat de paraphernalibus, seù de bonis communibus,si ipsa habeat eorum administrationem à marito, vt benè explicat *Sayrus loco suprac.* aut quando filius donat de castrensi,seù quasi, seù de peculio, cuius vsufructus sit ei remissus à patre, & famulus de sua portione,& salario. Sed in hac re, sicut certum est,non posse accipi munus à familia,

milia, quando donatur res ipsius excommunicati, siuè nomine excommunicati, siuè vtriusque: ita incertum est, quando donatur de re propria dantis, vtrum si offeratur nomine excommunicati, vel vtriusque possit recipi nomine dantis tantum, sed placet id, quod docet post *Palud. Reginal. sup. nu.* 69. *ad finem*, vbi habet hæc verba, *si quid detur amore ipsius excommunicati, quando non sit eius, posse quidem recipi, sed alio nomine, quàm ipsius excommunicati.* Item non solum nequaquam licet accipere munera ab ipso excommunicato, & eius familia vt suprà, sed
208 neque de eius domo absente dicto excōmunicato, licet accipere substētationem aliquā, aut etiā vinū ad celebrandā Missā, quod benè intelligit *Sayrus loco supracit. num. 3. ad finem*, extrà casum necessitatis, vt *infrà de causis excusantibus*, sed numquid qui recipit munus ab excommunicato possit illud retinere, seù vt melius loquar, vtrum non solum incurrat excommunicationem mi-
209 norem, sed etiam teneatur restituere muneris accepti, *Sayrus loco suprac. num. 2. post medium*, dicit hæc verba, *si verò sciens esse excommunicatum recipit munus aliquod in casu non concesso, excommunicatus est (intellige minori, excommunicatione), propter receptionem, non autem propter retentionem, nō tamen tenetur illi, qui dedit, sed inducendus est restituere, in pœnitentiam, illos in vsus pios erogare, si ad hoc induci potest, si tamen remitteret ad eum, qui dedit in detestationem excommunicationis, & in ruborem excommunicati benè faceret*, ita *Sayrus*, vndè ista restitutio non est in præcepto, & ita intelligas, *Auilam loco suprac. cap.* 6. *disp.* 11. *num.* 20. quando dicit, quòd si excommunicatus mittat munera, non possint retineri, sed vel remittantur ad eū in confusionē eius, & ruborem, vel mittantur ad eius vxorem, vel dentur pauperibus, fauet *Bonacina loco suprac.* ibi *quamuis bonum consilium sit*, & ratio est manifesta, nā restitutio tunc est in præcepto, vbi læditur iustitia commutatiua, quæ hoc casu, vt certum, est non remanet læsa. Eleemosinā ab excommunicato vitando accipere, vel dare illi, qn̄ sit licitū infrà suo loco.

De actibus particularibus, qui reducuntur ad ly orare.

Et si *Suarez disp.* 15. *sect.* 1. *num.* 2. putat actus hæc prohibitos non spectare ad
210 ciuilem communionē, sed ad spiritualē, prò qua spirituali communione intelligit communionem in diuinis, ibi *ad spiritualem superius declaratam*, mihi tamen semper placuit opinio, *Syluest. Angel. locis supracit. & Caietan summa excomm. vers. illicita*, quos & si non alleget, sequitur *Bonac. disp.* 2. *q.* 2. *p.* 2. *par.* 6. §. 2. *num.* 3. *in principio*, quòd actus prohibiti hic, pertineant ad cōmunicatorem ciuilem, scilicèt ne quis oret cum ipso excōmunicato, sicut enim per ly *os* prohibetur loqui cum excommunicato, & ly *communio.* contrahere cum excommunicato, per ly *mensa* dormire, ac comedere cū excommunicato, ita per ly *orare* prohibetur orare cū excōmunicato, *can. cū excomm.* 11. *q.* 3. quāobrē, DD postquā egerunt de prohibita communicatione in diuinis cum ipso excōmunicato, quęrūt in specie de cōmunicatione ciuili prohibita cum excommunicatis, & hoc loco referunt hunc versum, quod etiā obseruauit idem *Suarez.*

211 Hoc posito, quæro primò, qua ratione prohibeatur orare fidelis cum excommunicato? Prò intelligentia huius quæsiti, præmittendum est, orationem esse duplicem, publicam, & priuatam, oratio publica est illa, quæ dicitur à ministris Ecclesiæ, nomine etiam ipsius Ecclesiæ, priuata verò, quæ recitatur à persona priuata, tamquam priuata, ita Doctores oēs, sed clarius procedendo dicas, ꝙ sicut illę dicūtur orationes recitatæ nomine Ecclesiæ, quæ continentur in missali, vel Breuiario, & simili, ita tunc dicuntur à ministris Ecclesiæ, non solum quando solemniter cātantur, sed etiā quando dicuntur ex obligatione ordinis, sicut è contrariò, quando dictæ orationes, dicuntur tantum ex deuotione; veniunt appellatione orationis priuatæ. *Auila p.* 2. *c.* 6. *disp.* 9. *dub.* 2.

His terminis sic declaratis, sit. Conclusio responsiua ad quæsitum: fideles nequeunt
212 orare cum excommunicato, tàm oratione publica, quàm priuata, cum hac tamen differentia, quòd orans cum excommunicato oratione publica, peccat mortaliter, orans verò oratione priuata peccat tantùm venialiter, & si in ambobus casibus incurratur excommunicatio minor. Hæc conclusio supponitur ab omnibus authoribus, qui etiam id ampliant in eo casu, quo ipse excōmunicatus sit paratus orare, vel ex se ingerat cum fidelibus ad orandum, quia vt suprà dictum fuit, tunc esse paratum excommunicatum, vel quòd se ingerat excommunicatus, excusat fidelem secum communicantē, secūdum omnium sententiam, quando excommunicatus est toleratus, non autem quando non est toleratus, de quo hic agimus, *Auila cit. disp.* 9 *dub.* 7. *concl.* 1. Quoniam verò hæc conclusio habet duas partes, prima est de oratione publica, secunda de oratione priuata. Quæro primò, quando fideles dicātur communicare cum excommunicato in
213 oratione publica. In hac re certum est, communicare primò in oratione publica, quando quis audit Missam excommunicati, vel celebrat Missam coram excommunicato. Secundò quando canit in choro officium cum excommunicato, vel tempore,

quo celebrantur officia diuina in choro, existat ibi excommunicatus attendens ad dicta officia, sic etiam quando fidelis interest cum excõmunicato, quando celebrãtur diuina officia, vel in processibus, vel benedictionibus solemnibus, & aliis officijs publicis. Concordant enim Doctores, in his casibus, fideles communicare cum excommunicatis oratione publica, & sic peccare mortaliter, nisi excusẽtur ex ignorantia excommunicationis, vel ratione paruitatis materiæ, quę in materia Missæ erit *ab introitu vsque ad Euangelium*, vel ab his, quæ dicuntur post *sumptionem Corporis, & Sanguinis Christi Domini, vsque ad finem*, in materia officij erit, *vnus Psalmus. Auila loco suprac. disp. 8. dub. 3. vers. ego dico Egid. Conink disp. 16. num. 146. Layman lib. 1. tr. 5 p. 2. cap. 3. nu. 2. in princip.*

214 Primum dubium est de laicis, qui in suis cõfraternitatibus, seu oratorijs canunt officium v.g. B.M. mortuorum, lytanias, &c. an si inter illos esset aliquis excommunicatus non toleratus, qui cum illis caneret, vel assisteret illis cantantibus vt suprà, dicerentur communicare in oratione publica, & sic mortaliter peccare? *Sotus in 4. dist. 13. q. 2. art. 1. vers. ex ijs sequitur*, docet simpliciter, nequaquã præfatos posse dici cõmunicare in oratione publica, cùm ipsi sint laici, & sic nõ ministri Ecclesiæ, & per consequens neque nomine Ecclesiæ possunt orare, hæc opinio & si probabilis, tamen magis placet distinctio *Auilæ cit. cap. 6. disp. 9. dub. 2. vers. vtrum verò orationes*, vel enim loquitur de psalmis, lytanijs, &c. quas cantant inter ipsos, & vera est opinio *Soti*, aut verò loquimtur de psalmis, & lytanijs, quæ cantant processionaliter cum Cruce eleuata, & superpelliceis, & tunc talis oratio iudicari debet publica, quia habetur ac facta à ministris Ecclesiæ, & nomine Ecclesiæ.

215 Secundum dubium, vtrum audiens Missam simul cum excommunicato non tolerato, dicatur communicare cum excommunicato? *Durandus in 3. dist. 18. q. 7. num. 7.* docet, hunc non peccare mortaliter, nam putat, quòd non sit communicatio in diuinis, quia non sequitur, inquit ipse, duo communicant vni tertio, qui celebrat Missã, quod est officiũ, & oratio publica; ergò cõmunicãt inter se, sicut si duo, quorũ vnus sit excõmunicatus, alter nõ, si accipiant Eucharistiam ab eodẽ Sacerdote, nã tunc & si Sacerdos dicatur cõmunicare cum excommunicato, cui præbet communionem, alter verò, qui cum eo accipit Eucharistiam, non dicitur communicare cum illo.

In contrarium tamen est communis DD. opinio, vt testatur *Suarez disp. 12. sect. 1. n. 16. post Paludan. Caiet. Sylu. Nau. & alios*, quòd scilicèt audientes Missam eiusdẽ Sacerdotis, inter se dicantur communicare, quia iuxtà communem sensum Ecclesiæ, qui audiunt Missam eandem, simul quodammodo videtur concurrere ad offerendum sacrificium cum Sacerdote; si ergo simul offerunt, ergò inter se communicant; concordare, contrà *Durand.* omnes authores, testatur *Hurtado disp. 9. de excomm. nu. 3.* quòd opinio *Duran.* sit singularis, dixit etiam *Auila loco infracitando*, quod suspecta sibi semper fuit visa illa opinio, dixit *Fagundez præcepto 1. lib. 2. c. 5. sub. num. 17.* & si illa tribuat *Emanueli Sà*

216 Quæres an dicta communicatio sit mortalis? *Suarez loco supracitato.* negat esse mortalem, & sic putat, seclusa inductione, cooperatione, vel scandalo, peccare tantum venialiter audientẽ Missam simul cum excommunicato, nam putat, quòd hæc communicatio sit minima omnium communicationum, quæ esse possunt respectu talis rei. At meritò contrarium docent *Bonacina disp. 2. q. 2. præcepto 3. §. 2. nu. 9. ante eum Auila cit. p. 2. disp. 9. dub. 7. vers. sit prima conclusio*, & si dicat *Durandum loco cit.* duntaxat velle, quòd audiens semel Missam cum excommunicato, non censeatur communicare cũ illo, & vocat hanc opinionem *Durandi* singularẽ; si enim communicatio ista est in diuinis, ergò sufficit, vt inducatur culpa mortalis, & sic respondetur ad rõnẽ in contrariũ, cõcedimus .n. ꝙ maior cõmunicatio sit celebrare Missam coram excommunicato, vel audire Missam excommunicati, quàm simul cum excommunicato Missam audire, sed non ex hoc sequitur, ergò audire Missã simul cum excommunicato, non est cum excommunicato communicare in diuinis, paruitas enim materiæ, est considerãda respectu Missæ totius, vt suprà dictum est. non autem respectu aliarum communicationũ.

217 Tertium dubium, quandò quis dicatur audire Missam cum excommunicato, certum est apud Doctores, ad hoc non sufficere si audiat Missam, in eodem templo, sed in diuersis Cappellis. Secundò est certũ, quòd si dum quis audit Missam ingrediatur Ecclesiam excommunicatus non toleratus, non vt intersit Missæ, sed vt illuc transeat ad aliũ locum, non censeri communicare cum illo etiam si cum transit genuflectat, & breuiter oret oratione priuata *Auila loco suprac. vers. secundò nota in princ. contrà Palacios Bonac. disp. 2. p. 3. §. 1. n. 16.* difficultas igitur versatur, quando in eãdem Cappella sunt duo altaria, vel Ecclesia est ita constructa, vt quis ex vno loco possit audire diuersas Missas in diuersis altaribus, an posito casu quòd in duobus altaribus dictæ Cappellæ, vel Ecclesiæ celebrentur duæ Missæ simul, possim ego audire vnam ex dictis Missis, & si ibi existat excommunicatus, qui audiat aliam

Missam

Missam. Aliqui enim authores docent simpliciter, id me non posse, sed rectiùs distinguit, *Auila citata disp. 9. dub. 7. vers. primo quando enim ego, &c.* vel toleratus attēdit vtriq; missę, quod potest fieri, vt præsupponitur ex materia præcepti Ecclesiæ auditionis missæ, & tunc ego nō possum audire aliquā ex dictis missis, aliàs aūt dicar orare simul, & communicare cum dicto excommunicato, vel non toleratus attendit alteri missæ dumtaxat, & ego possum aliā missam audire, nec dicor communicare in oratione dicti excommunicati, ità *Auila loco supracitato*, fauet *Layman lib. 1. tract. 5. p. 2. c. 2. n. 6.* Loquendo de celebrante, an debeat desistere quando adest excommunicatus: nam subdit. *Debent tamen hæc intelligi de sacrificio missæ comparatione eius dumtaxat altaris, cui excommunicatus assistere præsumit, nā interim nihil obstat quominus in aliis altaribus missa peragatur præsentibus, ēt fidelibus, Suarez*, &c. ꝙ tantò magis verum est, quando nullis ex dictis missis attendit non toleratus, sed sit in Ecclesia aliam ob causam, vel quia aufugit à Curia seculari, vel exercet ibi artem suam, vel cum alio negotiatur vt supponunt supracit. DD. demagis communi testatur *Comitulus lib. 6. de responsorum moral. q. 31. in 2. difficultate* contrà *Hostiensem*, & alios, qui volunt, quòd ingrediente excommunicato ēt non causa orandi Ecclesiā, cæteris egrediēdum esse idem dubium potest esse de processionibus,
218 vtrum possit fidelis interesse processioni cui etiam interest excommunicatus non toleratus, quando fidelis v. g. est in principio processionis & dictus excommunicatus in fine, quia licèt aliquibus videatur, quòd vbi inter principium & finem processionis, est magna distantia, non censeatur fidelis communicare cum tali excommunicato; tamen *Auila loco supracitato vers. sit prima conclusio ad finem*, probat, semper adesse cōmunionem, dummodo sit eadem processio, licet extensa per duo milliaria. Quintū dubiū vtrùm fideles ingrediendo Ecclesiā cum excommunicato, & simul accipiendo aquam benedictam, genuflectēdo, & breuiter orando ante sanctissimum Sacramentum, censeantur communicare in oratione, vt hic prohibetur? Respondent DD. non censeri hoc casu fideles communicare in oratione, etiam si ibi etiā celebrentur diuina officia, quia excommunicato non tolera
219 to neque prohibetur ingressus in Ecclesiā, & ibi orare priuatim, dummodo non assistat diuinis officiis, illis attendendo, *Auila loco supracitato vers. 2. nota ad finem*. Nota quod dixi de aqua benedicta, quia eius sum opinionis, quā post *Suarez docet Hurtado disp. 5. de excommunicat. num. 7.* quòd scilicèt excommunicatus licitè orare potest in templo ac etiam corā altari, vel imagine, cui cōcessa est indulgētia pro orantibus corā illa; item aqua benedicta, reliquiis, & similibus rebus sacris vti, quatenus possunt ei deseruire priuatæ venerationi, deuotioni, & pie tati, non autem intentione percipiendi fructum impetrationis prouenientem ab Ecclesia, illis mediātibus, &c. Quidquid *Bonac. sup. pun. 3. §. 2 a nu. 8.* contrarium simpliciter doceat.

220 Quintū dub. quid faciēdū à fidelib⁹, si quādo celebrantur missæ, aut diuina officia adest nō toleratus assistens, attendendo ad ipsam missā vel diuina officia, vt supra iam declaraui? Respōdetur, esse monendum excommunicatū nō toleratum, vt exeat, & si monitio nō sufficit potest expelli, dūmodo fiat sine scandalo & percussione, & hoc casu licèt si excōmunicatus esset Clericus, vel Regularis per hanc vim, illi illatam, fideles non incurrerēt excommunicationē *can. si quis suadente*, quia non est ista vis iniuriosa & sic suadente diabolo, & colligitur ex *c. veniens de sententia excommunicationis, Layman suprac. lib. 1. tract. 5. par. 2. cap. 2. sub nu. 6.* & ante eum *Auila loco suprac. dub. 8.* Qui addit, posse hoc casu implorari brachium seculare, dummo
221 do euitetur effusio sanguinis, & *Bonacina cit. §. 1. num. 12.* subdit, talem excommunicatum, si monitus non exeat ab ecclesia, incurrere excommunicationem nouam maiorem S. P. reseruatam, & ante eum notauit *Suarez cit. disp. 12. sect. 1. sub num. 11.*

Si autem non possit vt supra expelli, certum est, fideles debere exire, item Ecclesiasticos, qui
222 canunt diuina officia, debere illa omittere, in quacūq; parte officiorum id cōtingat, ità DD. suprac. communiter, qui ita ēt docēt de processione. vnde *Auila loco supracit. vers. 2. conclusio*
223 *post Cordubam* refert, quòd cessauit quædam processio generalis, ob similē interessentiam excommunicati. Ità etiam de interessentibus missæ, quod omnes debeant exire; excepto ministro, qui inseruit missæ, iuxtà mox dicenda, aduertunt *Bonac. suprac. pun. 1. sub nu. 13. Layman lib. 1. tract. 5. par. 2. cap. 2. sub num. 6 ante hos omnes Suarez citata sec. 1. sub nu. 11.* Dubium est de
224 Sacerdote celebrante missam, cui assistat excommunicatus *vt supra dixi sub num. 208.* an debeat missam omittere; si iam incepit Canonē (*Te igitur*) *Sylu. excommunicatio quinto num. 3. Nauarr. cap. 27. num. 34. quos sequitur Layman libro primo tract. quinto parte secunda cap. 2. nu. 6.* docent, non debere sacerdotem omittere sacrificium, hanc opinionem dicit satis probabilem *Bonac. loco suprac. ad finem. Sotus* verò & idem *Nauarr in tractatu de oratione notab. 26. numero 58.* docent, Sacerdotem teneri ommittere sacrificium, & si inceperit dictū Canonem dummodo non peruenerit ad consecrationem, idest si nōdum peruenit ad illa verba (*Qui pridiè quam pateretur*) sequitur *Sayrus lib. 2. de censuris c. 13. sub nu. 5. Hurtado disp. 9. de excommunic. sub n. 3.* Hanc opinionem, dicit probabiliorem *Auila loco supracitato vers. 2. conclusio*, & admodum probabilem dicit *Reginaldus lib. 32. praxis sub nu. 72.* & tandem quod vtraque opinio sit probabilis, & liberum relinquatur Sacerdoti, quā

maluerit sequi, concludit, *Suarez disput.12.sect.1.nu.15. ad finem*, quicquid *Bonac.* eum alleget pro prima opinione: *R*atio potest esse, quia vtraque opinio fundatur eodem modo in præcepto diuino perfectionis sacrificij, quod debet anteponi precepto positiuo non celebrãdi coram excommunicato, & solum dubium esse potest, quãdo vrgeat obligatio respectu sacerdotis persequendi dictum sacrificium, si statim *inchoato* canone, vel ab illis verbis, *Qui pridiè quã pateretur*, ex quo aliqui putant, à canone inci-
225 pere sacrificiũ, alii ab ipsa consecratione, in quo dubio licèt vltima pars sit certa, tamen etiã pro prima parte adest magna probabilitas, cui fauet *Rubrica Missalis de defectibus in celebratione mißarũ occurrẽtibus* §. *si celebrans* vbi habetur, quòd si celebrans ante consecrationem aduertit, hostiam esse corruptam, aut non esse triticeam, remota illa hostia, aliam ponat, & canonem iterum incipiat, & prosequatur missam. Hæc sunt verba dictæ Rubricæ ideo vtraque opinio est probabilis.

Dixi, si iam incepit Canonem, quia certum est, quòd si illum non incepit, sacerdos cessare debeat à celebratione, si excommunicatus exire noluerit, etiã expulsus. *Clem. grauis de sententia excommunicationis*, si autem incepit Canonẽ
226 non tenetur cessare sacerdos, sed cũ ministro põt prosequi, aliis exeuntibus, & finito canone ac sumpto Sacramento corporis, & sanguinis, iterum monebit excommunicatum, vt exeat, & expellat, vt supra, & si adhuc nolit exire, rediens Sacerdos in Sacristiam ibi, clauso eius ostio, dicat ea quæ supersunt vsque ad finem missæ, ex *D. Anton.3.p.tit.2.cap.2. Suarez citata disp.12.sect.1.num.14. Reginal.lib.32.num.71.* & alii supracitati communiter. Quæres quam
227 pęnam incurrat sacerdos celebrans ante excommunicatum, nec illum monendo, vel expellendo, vt supra? Respondetur, tantum incurrere excommunicationem minorẽ, nec incurrere irregularitatem, vt aliqui putabant. *Suarez disp.12.sect.1.nu.10.* vide etiam *Reginaldum loco supracitato nu.72.* quando autem excommunicatus audiens missam incurrat irregularitatẽ, videatur pro nunc *Suarez loco suprac. sect. sequen.* item de Episcopo, qui facit coram se celebrare, si sit excommunicatus, vt supra *Alzedus probat late par.1. suæ praxis Episcopalis c.13.nu.27.*

Hæc quoad communicationẽ in oratione publica, nunc aliqua dicenda supersunt de oratione priuata. Quæro igitur, quando quis
228 dicatur orare oratione priuata cum excommunicato non tolerato? Respondetur, quòd tunc dicitur hoc contingere, quando cũ eo recitaret alternatim officiũ, vel Psal. pænitent., vel lytanias, Rosarium, vel quid simile, *Suarez disp.12. sect.2. num.14.* Quale autem peccatum committat recitans officium alternatim cum excommunicato non tolerato, siuè dicatur dictum officium ex obligatione, siuè ex deuotione, duas opiniones refert *Auila sup. disp.8. dub.4.* loquendo de excommunicato adhibente socium, & concludit opinionem, quòd peccet tantum venialiter, esse probabiliorem, quam etiam docent *Henriquez, Suarez, & alij, quos probat Bonac. disp.2.q.2.punc.3.§.2.n.4.* non alia ratione, q̃ quòd hæc cùm non sit cõmunicatio in diuinis publicis, & sollemnibus, sit communicatio leuis, & ideò excusetur à mortali, ex qua ratione patet, idem dicendũ esse de non excommunicato recitante cum excõmunicato, vt sup. Imò addit *Bonacina num. seq.* posse dari casum, hunc neque peccare venialiter, scilicèt quando id faciat ratione famulatus ei, cui inseruit, & antea dixit *Alterius lib.1. disp.10. cap.4. ad finem.* Vnde sequitur à fortiori, quòd non ex eo, quia
229 quis orat priuatim in ea Ecclesia, vbi etiã orat priuatim excõmunicatus, ideò dicatur cum eo orare oratione priuata, vt patet ex dictis *sup. vers. quartum dubium.* Secundò, ꝗ neque ex eo, quia quis orat extrà Ecclesiã
230 vel in Ecclesia proximè, & non multum distans ab excommunicato; ideò dicitur cum eo communicare, dant exemplum Doctores de eo, qui pulsata campana ad Aue Maria, excommunicatus genuflectat, & alij etiã genuflectant eodem loco, ac recitant Aue Maria, nam ex hac sola propinquitate loci non censetur cõmunicatio, ita *Caiet. & alij suprac.* quidquid cõtrariũ videatur docere *Nau.* Sequitur tertiò, ꝗ si Sacerdos nõ toleratus, vt sup. priuatim recitet horas Canonicas in Ecclesia, si alius Sacerdos ibi etiam recitet horas seorsum ab excõmunicato, nõ dicatur etiã cõmunicare cum excommunicato, *Auila loco suprac. Suarez disp.12. sect.2. nu.29.* quòd sit licitũ nõ solũ venerari Eucharistiã. Sed etiam comitari illã, si non recitentur psalmi, quia hic non interuenit communicatio in diuinis, *Henriq. lib.13. cap.3. n.2. Sayrus lib.2. cap.3. n.3.*

Sed quæres, vtrum excommunicatus be-
231 nedicens mensam, dicendo, *Benedicite*, si alij respondeant, *Benedicite*, vel è contra alij benedicant, & excommunicatus respondeat, dicãtur isti cõmunicasse cũ excõmunicato, ista oratione priuata? Certũ est non cõmunicare oratione publica, quia ista non est benedictio solemnis. Respondetur, censeri communicare, vndè hoc casu consulunt DD. procedendũ esse absque benedictione, idem dicas, quando excommunicatus vt suprà non toleratus cum alijs comitatur Eucharistiam cum defertur ad infirmos, si ipse cum alijs recitat Psalmos, quòd .i. tunc progrediendum est cum silentio.

Quæri potest tandem, an quando Sacerdoti necessarium sit celebrare ob diem festum, vel alia ratione, neque adsit alius minister,

nister, qui possit inseruire Missæ, nisi excõmunicatus, possit Sacerdos assumere illum
232 pro ministro ad sibi inseruiendum in Missa, *Bonacina disp.2. de censuris q.2. p.3. §.1. num.3.* generaliter loquendo de excommunicato, præsupponit, posse Sacerdotẽ illo vti pro ministro in Missa, quando alius nõ adest quia ait hoc casu, non peccare excommunicatum inseruientem Missæ, quando nullus alius adest, qui inseruiat, quia excusatur ratione necessitatis, allegat tamen *Suarez disp. 12. sect.1. num.3. & Henriquez*, qui loquuntur de excommunicato non vitando hæc sunt verba *Suarez*, *licitum videtur Sacerdoti inducere illum*, idest excommunicatum non vitandum, *vt sibi ministret, quia nõ tenetur eum vitare, & alioquin habet sufficiẽtem causam, vt ab eo petat tale ministerium*, & postea subdit, tunc ipsum excommunicatum non vitandum inductum non peccare, &c. & ita etiam eum summat *Fillincius tract.12. seu 2. de censuris n.88. ad finem.* Sed clarius procedẽdo *Alterius lib.1. de censuris disp.10. cap.2. vers. respondeo*, huic quæsito, respondet, distinguendo, *vel ille excommunicatus est denunciatus, & sic non toleratus ab Ecclesia, vel est toleratus, primo casu prohibitũ erit admittere illũ, vt inseruiat Missa, etiã quando vrget celebrandi obligatio, quia tunc temporis interdicta est illis communicatio, secũdo casu videtur permissum inducere excommunicatũ vt sibi ministret in sacrificio Missæ, quia iuxtà extrauag. ad euitanda, &c.* Sed quia necessitatis causa vrgente non prohibemur communicare cum excommunicato, etiam non tolerato, quæro nouiter an possit dari
233 talis necessitas, quæ licitũ reddat Sacerdoti inducere excommunicatum vitandum ad sibi ministrandum in Missa, quando alius non adest, vt suprà? *Turrianus lib.2. de excommunicatione disp.11. dub.1. vt refert eum noster Diana* (quia eum ad manum habere nequiui) *t.5. tract.9. resol.91.* præsupponere videtur, posse dari talem necessitatem, quia inquit, quòd *hoc casu consideranda est grauitas necessitatis.* Qui his verbis, videtur admittere opinionem, quòd celebratio
234 in casu necessitatis sine ministro non sit il licita, quã opinionẽ dicit probabiliorẽ, & veriorem *Faguudez lib.3. in primum præceptũ, cap.21. num.5.* vbi *n.seq.* quando contingat talis casus necessitatis, & pluribus alijs authoribus allegatis, nouissimè contrà *Bonacinam* confirmat *Marchinus de Sacramento Ordinis 3. p.3. cap.15.* & per consequens, hoc *tract.* duntaxat nõ adesse aliũ, qui inseruiat Missæ, non sit necessitas sufficiens. Restringitur igitur difficultas ad aliã necessitatẽ, quæ nõ sit respectu Sacerdotis, sed vel fideliũ, vel ipsius ministri. An.s. possit dari, quæ excuset ipsum Sacerdotẽ inducentẽ, & ipsum excõmunicatum non toleratum inductum ad inseruiendum Missæ. Et respectu fidelium, non reperio posse dari hanc necessitatem, argumento eorũ, quæ docent cõmuniter DD. quod
235 nempè non detur casus necessitatis, in quo à ministro excommunicato vitando, possint absque peccato suscipi Sacramenta illa, quæ nõn sunt simpliciter necessaria ad salutem, vt est matrimonium, ordo, extrema vnctio, confirmatio, & secundum aliquos, etiam Sacramentum Eucharistiæ, vt est videre apud *Alterium cit. lib.1. disp.7. cap.4. & cap.5. Nugnum t.1. in 3.p. q.64. art.6. in fine conclusionis.* Ergò tantò magis non potest dari casus, quòd fideles possint absque peccato interesse Missæ, cui inseruiat excõmunicatus vitãdus, tùm quia quando adesset necessitas communicandi infirmum, & non adesset Hostia consecrata, posset vt suprà Sacerdos absque ministro, si non adest alius, celebrare, & idẽ est non adesse, ac adesse, sed impeditũ, vt est certũ, tùm etiã quia in casu magni festi, qñ Sacerdos ob id non celebrat Missã, populus excusatur à precepto Missam audiendi, sicut quando ipse Sacerdos est ex-
236 cõmunicatus, suspẽsus, vel interdictus, nam vt inquit *Suarez t.3. in 3.p. disp.88. sect.6. ad finem*, tunc iudicandum erit, ac si nulla esset copia Sacerdotum, & tandem, quòd magis facit ad casum nostrum, quia hoc casu concurrunt duo præcepta, vnum audiendi Missam, alterum euitandi excommunicatum non toleratum, & istud præceptum artius stringit quàm illud, eò quòd respiciat bonũ excommunicati, vt hac pæna citius resipiscat, vt optimè *Azorius p.1. lib.7. cap.7. q.15.* Remanet igitur, quòd tantũ possit excogitari necessitas respectu ipsius qui inducitur ad inseruiendum Missæ, nempè necessitas coactiua, de qua re infrà cum de causis excusantibus à culpa circa communicationẽ, videte prò nunc *Auilam p.2. cap.6. disp.8. dub.5.* An autem hoc casu possit adhibere
237 Sacerdos fæminã prò ministra, patet ex his, quæ docet *Vasquez in 3.p.t.3. disp.254. art.5.* qui reprobat (& si eum nõ nominet) *Nugnũ* defendentem opinionem affirmatiuam, & prosequitur probãdo opinionem, *Vasquez*, noster *Diana p.1. suarum resolut moraliũ tr.14. resol.24. & nouissimè Marchinus loco suprac.* & hæc sufficiant prò hoc casu, qui vt inquit *Suarez cit. disp.12. sect.1. num.* fingitur & *Alterius cit. disp.10. cap.2.* quòd raro contingere potest.

Excommunicatus vt suprà, si Missæ inser-
238 uiat præter peccatũ mortale, non incidit in aliquã pænã, quia nulla hoc casu, est statuta à

iure

iure, nec valet argumentū, qui audit Missam
excommunicati vitādi alicuius, incurrit ex-
cōmunicationem minorē, ergò in eandem
incidit ipse excommunicatus, vt per *Sua-
rez, & Alterium locis proximè cit. & Bonac.
disp. 2. quæst. 2. puncto 3. § 1. num. 6.* An autem
irregularitatem incurrat, si dictæ celebra-
tioni authoritatem præberet, seù autho-
ritate sua in causa esset, vt Missa coram ipso
celebraretur, infrà cum *de irregularitate*, vbi
quòd talis etiam si sit Clericus, & inseruiat
Missæ sollemniter, idest cum cocta, non in-
currat irregularitatē. Ipse autē Sacerdos, cui
lis excommunicatus inseruit in Missa quan-
239 do illum admittit scienter & absque coa-
ctione, non solum peccat mortaliter, cum
hoc sit de diuinis prohibitis, vt suprà, & in-
currit excommunicationem minorem, sed
etiā incurrit interdictū ab ingressu Ecclesiæ,
& si intrà dictū mensē in Ecclesia Missā ce-
lebrauerit, incurret irregularitatē, vt genera-
liter loquendo de celebrante scienter corā
excommunicato, docent communiter DD.
vt per *Sayrum lib. 2. de censuris cap. 3. sub nu.
18. Suarez, Henriquez. & Vgolinum, quos re-
fert, & sequitur Bonacina disp. 2. q. 2. p. 3. § 1.
n. 10.* qui contrà *Couarr.* docent, dictam pœ-
nam interdicti nom solum incurrere Reli-
giosos, & alios exemptos, sed etiam non
exemptos. Adde quòd si talis, quo vtitur
pro ministro fuit excommunicatus à Papa
nominatim tamquam ab homine, incur-
rat etiam excommunicationem maiorem.
Dixi tamquam ab homine, quia non sufficit
si dicta excommunicatio sit contenta in iure
vel in Bulla Cænæ, vt benè *Auila p. 2. cap.
6. disp. 10. dub. 2. Bonac. cit. § 2. n. 2.* vbi quòd
hodie post Concil. Costantiense requiritur,
vt etiā sit talis denunciatus, quidquid *Hur-
tado disp. 8. de excomm. n. 14.* circà hoc non lo-
quatur clarè.

*De actibus particularibus, qui reducuntur
ad ly vale.*

Est certum primò, hic prohiberi, ne quis
salutet excommunicatum, hoc enim est
illicitum, vt colligtur ex *cap. omnis qui 24. q.
1. D. Thomas in 4. dist. 18. q. 2. art. 1. quæstiunc. 1
Siluest. excommunic. 5 num. 3.* qui etiam se de-
240 clarant hoc intelligi de salutatione hono
rifica, ad differentiam salutationis depræca-
toriæ, quā possunt omnes adhibere cū excō-
municato, dicendo, v. g. *Deus te conuertat,
aut Deus te illuminet, & similia*, nam vt benè
Suarez disp. 15. sect. 1. sub num. 3. salutatio ho-
norifica non solum est quædam alloquutio,
sed per eam significatur bona existimatio, &
interior reuerentia ergà personam salutatā;
qua existimatione, & reuerentia dignus nō
est excommunicatus non toleratus, prose-
quitur, alijs allegatis, *Bonacina disp. 2. q. 2. p.
3. § 2. num. 4.* quibus addo *Hurtadum disp. 9.
de excommunicatione sub n. 4.* qui in hoc cla-
rius loquuntur, quàm alij, quia nō solū cō-
cedunt, posse quem hoc modo deprecatorio
resalutare excommunicatum, sed etiam
præueniendo eum, dicere *Deus te conuer-
tat, &c.*

Secundò etiam est certum, quòd excusa-
241 retur quis quando aliàs timeret aliquod
magnum damnum, si dictum excommuni-
catum non salutaret, quia vt infrà cùm de
causis excusantibus, necessitas est vna ex di-
ctis causis, & si hoc casu, si posit absq. quòd
aliquid ei dicat, signis duntaxat eum saluta-
bit, ita intellige *Alterium lib. 1. disp. 10. cap. 1.*
ibi, *imò quando periculum immineret, aut dā-
num alicui, si recusaret detegere caput, aut as-
surgere excommunicato, tunc ad euitandum
huiusmodi incommodum, liceret huiusmodi obse
quia præbere excommunicato denunciato. Hac
ratione possunt subditi excusari, si sermone ex-
terno prosequantur, detegendo caput, & assur-
gendo Gubernatori excommunicato vices Regis
innocentis in Prouincia gerenti, hic enim actus
externus excusatur à culpa, quando vtile est
subditis habere iudicem beneuolum, cùm facilè
sit incidere in manus eius*, huc vsque *Alterius*
idem habet *Portellius in suis dubijs regulari-
bus verbo excommunicare n. 4.* ibi *posse me ape
rire caput, & illud inclinare leuato galero ex-
communicato denuntiato, si est Officialis Regis,
vel nobilissimus, Rodriquez in addit. ad sum.
tomo 3. cap. 110. num. 1.*

Tertiò est certum, excusari quando quis
242 inaduertenter absque plena deliberatio-
ne salutaret dictū excōmunicatū, vt plerūq.
fit, quòd & si sciam aliquem esse excommu-
nicatum vitandum, tamen illum salutem,
quia tunc non recordor esse illum excom-
municatum, *Auila p. 2. cap. 6. disp. 9. dub. 11.*
243 Quartò est etiam certum, quòd quando
est mihi necessarium illi scribere, non per
hoc erit licitum illum salutare, sed loco sa-
lutationis debeo ponere hæc verba, vel si-
milia *spirtum consilij sanitatis infundat sibi
Deus, &c. Suare, & alij suprac.* intellige, nisi
aliàs imineret graue dānū, *vt sup. n. 241.*

Dubium primum, an posit quis salutare
244 excommunicatum, etiam præuenien-
do illum in salutatione, absque voluntate
salutandi, sed ne me ostendam inurbanum?
Videtur enim quòd tali casu, quis nō incur-
rat excommunicationem minorem, cùm
non intendat iste talis verè illum salutare:
ita *Nau. & Henriquez, quos sequitur Auila
loco suprac. vers. dico tertio*, sed contrarium
docet *Suarez disp. 15. sect. 1. n. 3. sequitur Hur-
tado disp. 9. de excommunicat. sub num. 4.* ea ra-
tione, quòd licèt desit intētio salutandi, nō p
hoc illa nō est vera salutatio, & si hæc sit opi
nio pbabilior, tñ prima opinio est probabilis.
Du-

Dubium secundum, an liceat resalutare
245 verbis ipsum excommunicatum, salutantem etiam verbis? *Egidius Conink disp.14.sub num.21. post Henriq.* docent, hoc esse licitũ, quia inquit hæc est quodamodo debiti solutio sequitur *Reginaldus lib.32.num.81.* qui addit, quòd etiam liceat rescribere excommunicato scribenti, prosequitur *alijs citatis Diana t.5. tract.9. resol.116.* & si contrariũ
246 doceat *Hurtado sup.* qui malè citat ad hoc *Suar.* nihil de hoc particulari scribentẽ, & post *Sotũ* probat *Ricciullus lib.4. c.46.n.4.*

Tertium dubium, vtrum licitum sit non
247 verbis, sed signis, non solum resalutare, sed etiam salutare excommunicatum aperiendo caput, vel illud inclinando, assurgere &c. Tres opiniones reperio circà hoc dubiũ, primam *Siluestri excommunicat.5.§.3.* quã docent plures alij Doctores, & communiter *Canonista in Clem. finali de sent. excommun. & post Vasqu. & Conink* sequitur *Hurtado, disp.9. de excommun. sub num.4.* qui docent id non licere, quia hoc pertinet ad salutationem, & communicationem, & quòd vna via prohibetur, non debet altera concedi, hanc opinionem in rigore iuris esse veram, & cõmunẽ, dixit *Suar. cit. sect.1.n.3.* & si addat, posse hos excusari ob consuẽtudinem. Secunda opinio est *Nauarri cap.27.sub num.20.* sequitur *Reginaldus cit. lib.32. n.82.* hanc opionẽ dicit probabiliorem *Layman lib.1. tr.5. p.2. cap.2.sub num.16. Alterius lib.1. disp.10. cap.1.* distiuquens, aut fit cum voluntate salutandi, vel resalutandi, vel absque ista voluntate, sed tantũ ne se ostendat inurbanum; primo casu non licet, sed benè secundo casu, sequitur *Auila p.2. cap. 6. disp.9. dub.11. vers. dico primo*, cui opinioni expresse contradicit *Hurtado loco suprae. vt sup. dixi in 1. dubio.*

Tertia opinio est *Soti in 4. dist.22. q.p.4.* quæ affiirmat, hoc esse licitum, quia per hanc particulam, Ecclesia solum prohibet salutationem verbalem aut per litteras, sequitur *Angelus excommun.8.§.4. Tabiena, D. Antoninus, & alij*, quos probat *Sayrus lib.2. cap.13.nu.7.* dixit hanc opinionem receptiorem, *Ricciullus de iure personarum lib.4. cap.46. sub num.13.* qui benè hoc probat ex eo,
248 quòd hæc prohibitio habeat fundamentum in authoritate *S.Io. epist.2.cap.1.* ibi *neq. Aue ei dixeris*, quæ intelligitur propriè, & strictè, sicut facienda est interpretatio in odiosis, de salutatione verbis, aut scripto *l. dicere ff. de arbitris*, vtramque opinionem dicit probabilem nouissimè *Diana sup. resol.116. ad finem*, & videtur fateri *Layman loco suprae.* dum contrariam opinionem vocat probabiliorem, & expresse *Bonacina disp.2. q.2. p.6.§2.num.4.* & si contrariã dicat probabiliorẽ tamen vocat citatã nostrã sententiam probabilem, huic opinioni videtur adherere etiam *Suarez*, quia licèt dicat, quod in rigore id non liceat, concedit tamen in contrarium esse consuetudiuem, vnde cum hæc prohibitio sit humana, debet se conformare moribus vtentium, quæ est, vt talis salutatio fiat etiam cum motione labiorum.

De actibus particularibus, qui reducuntur ad ly communio.

IN hac particula, secundum *Caietanum* prohibetur primò communicatio in iu-
249 dicialibus, nempè iudicare, patrocinari, testificari, &c. Secundò communicatio in contractibus, nẽpè emere, vendere, donare, &c. etiã mediãte famulo excõmunicati, seclusa necessitate. Tertiò in omni alio opere, v.g. fabricare, dolare ligna, lapides, quadrare, facere iter cum eo, item siuè facta sint mala, vt furari, fornicari, &c. siuè bona, scilicèt Missã, vel concionẽ ab eo audire, cũ eo cohabitare, & vltimò dictum excommunicatum mortuum vestire, lauare, sepelire, &c. latè *Reginaldus lib.32. à num.83.*

Circà primã cõmunicationẽ in iudicialibus, quæri potest, an actus iudiciales factos ab
250 ipsis excõmunicatis vitandis, sint inualidi (loquor hic de actibus factis à iudice, quia si sint facti ab actore, aduocato, vel teste, etiã vitãdo non repulso à iudice ex officio, vel à parte p exceptionẽ sin omnes validi erũt *c. 1. de except. in 6. Layman lib.1. tr.5. p.2 cap.2. n. 14. vers. cæterum, Hurtado disp.8. de excomm. num.6.* & alij cõmuniter, loquens de actore, licèt contrariũ dicat de teste *n.11.* contrà *Egidium Conink* de qua re, vide omninò *Ricciullum lib.4. de iure personarum cap.31*
251 *& seq.* qui *c.30.* agit de gestis per Notarium seù Tabellionem vt suprà excommunicatũ, de qua re etiã *Hurtado loco suprae.* vbi cõtrà *Gonink* docet, esse nulla gesta ab eo, etiam si non repellantur à iudice) *Victoria in summa de excom. n.16.* vult actus iudicis esse validos quia in *c. excõmunicamus de hereticis* expresse specificatur hæc pæna inualiditatis actuum iudicis, ergò signum est, regulariter illos nõ esse inualidos. Contrarium tamen post *Vasquez Suarez* & alios DD. communiter, probat *Hurtado disp.8. de excommun. n.3.* etiã vbi talis excommunicatus non insorduerit iam per annum in dicta excommunicatione, & probat ex *cap. decernimus de sententia excom. municationis & c.1. de exceptionibus in 6.* Latius de hac re agit *Ricciullus lib.2. de iure personarum cap.18.* vbi constituit regulam, quòd sententia lata à iudice excommunicato nullius prorsus sit momenti cum suis amplia-
252 tionibus, & limitationibus, quod est verũ non solum de iudice ecclesiastico, sed etiam de iudice seculari. Inualiditas enim actorum fundatur in suspensione iurisdictionis per excommunicationem, proueniente

Lay-

Layman lib.1.tract.5.p.2.c.2.n.14.vbi post Suarez.
253 probabilius iudicat, electionem, seu collatio-
nē ciuilis dignitatis, cui iurisdictio annexa est,
factā in persona excōmunicati non tolerati, nō
esse ipso iure irritam, sed rescindi posse, idem
docet *CouinK, & probat Hurtado loco citato nu.*
5.vers.obseruandum,ad finem.

Et si contrariam opinionem vt communem
sequatur, & latè probet *Ricciullus loco suprac.*
c.17.à nu.6. Ex prima sententia sequitur quod
si non fuerit declarata inualida dicta electio,seu
collatio,si de facto talis excommunicatus acci-
254 piat possessionem dictæ dignitatis, adipisca-
tur iurisdictionem, licet illam non possit exer-
cere durante dicta excommunicatione. quid
sit de possess. beneficii sit capta,de qua *Suar. d.*
14.sec.2.nu.23.

Dixi *electionem siue collationem*, quia conue-
niunt Doctores non esse irritam, quando per
successionem, vel translationem, quis acquirat
iurisdictionem,vel per viam alterius cōtractus,
vt per *Ricciullum suprac.nu.18.* vbi *nu.seq.*quòd
excommunicatus possit esse arbitrator, & non
arbitrer, videte eum. Nota differentiā inter iu-
255 dicem,& Aduocatum, actorem,& similes in
hac materia: nā iudex exercendo iurisdictionē
peccat mortaliter, sed alii peccant tantū venia-
liter:ita post *ConinK & Lessium, Layman lib.1.*
tr.5.p.2.c.3. num.2. ad finem, qui etsi loquatur
de tolerato, tñ ratio ipsius, quòd vbi acta sunt
valida cōmittatur pecc.veniale,quādo verò in-
ualida mortale,concludit etiam in hoc casu de
non tolerato, vbi acta iudicis sunt inualida,re-
liquorum autem sunt valida, donec repellan-

256 Circa secundam communicationem in cō-
tractibus; certum est illicitè contrahi cum ex-
communicato, vel illi seruiente, nomine excō-
municati,vt dixi supra de muneribus,habet per
Sayrum loco infra citando n.12. ad finem,& Aui-
lā par.2.cap.6.disp.9.dub.9.vers.2.particula. Du-
bium potest esse de validitate ipsorum, nam
aliqui putarunt esse inualidos saltem respectu
ipsius excommunicati, apud *Ricciullum su-*
prà, sed contra eos est communis sententia,
vt post *Vgolinum Vasquez*, & alios, testatur *Bo-*
nacina disp. 2. quæst.2. p.6. §.2.num.5. ad finem,
prosequitur post Conink, Hurtado disp.6. de ex-
communicatione nu.5. imo id esse certum,ex cō-
muni,testatur *Sayrus lib.2.c.13.n.10.*Qui autho
257 res ex hoc inferunt,quod contrahens cum ex-
communicato agere potest ex vi contractus cō-
tra eum,non tamen sic excōmunicatus nisi pri-
us ab excommunicatione absoluatur. Probatur
in *c.Felicis §.verum de pœnis in 6.*vbi conceditur
repetitio debitorum, quæ contracta fuerunt
tempore excommunicationis, testatur hanc o-
pinionem esse verissimam, allegatis penè in-
numeris canonistis,*Ricciullus lib 4 de iure per-*
sonarum cap. 17. & latè post *Suarez, Filliuccius*
*tract.11. de censuris n.204.*vbi *numero præceden-*
258 *ti.*enumerat tres casus,in quibus possunt esse
nulli dicti contractus initi cum excommuni-
cato. Primus est quando sunt initi virtute ali-
cuius rescripti supplentis defectum, secundus
vbi fieret contractus de re facienda durante
excommunicatione, de quo casu vide *Sayrum*
loco supracitato num. 11. Tertius est si fiat a per-
sona ecclesiastica vi potestatis, quam habet ex
suo munere, vel beneficio. Hinc sequitur, quid
dicendum de testamento facto ab excommuni-
cato, de protestione matrimonio, & similibus,
vt *Ricciullum cit. c. 31.* Dixi initi cum excom-
259 municato,quia si sunt initi ante excommuni-
cationem quomodo possumus illi communica-
re, ad effectum exequutionis dictorū contra-
ctuum late *Ricciullus cit. lib.4. de iure personarū*
cap.56.

260 Quæres quare contractus initi ab excommu
nicato sint validi, actus verò iudiciales,vt suprà
sint nulli? Respondeo ex *Ricciullo cit. cap.57.*
*num.16.*rationem diuersitatis esse, quia per ex-
communic.quis priuatur iurisdictione,quæ re-
quiritur in iudice, non autem possessione,& do
minio bonorum propriorum, circa quæ ver-
santur contractus.

Circa communicationem in cohabitatione
Nota quod non licet habitare in eadem domo
cum excommunicato vitando quando est pro
261 eodem negotio at si est pro diuersis negotiis,
ità vt vnus alteri non cooperetur in eo & sic vbi
quis separatim tractat sua negotia, non pro-
hibetur dicta cohabitatio etiam in eodem cu-
biculo, seu camera. *Auila loco supracitato in*
eadē particula. Adde tamen, quod si non sit per
modum conuictus,vel contubernij, aut societa-
tis; sed tantum vt ibi quietem suam quisque
262 capiat,liceat et in eodem lecto simul dormire
quia v.g.vnus tātū lectus concederetur in diuer
sorio *Suarez disp.16.sect.1.nu.8. Bonacina disp.2.*
de censuris q.2. pu 6. §.2.nu.5.

Circa communicationem cum excommuni-
cato mortuo, præter sepulturam ipsius, de qua
egi *suprà à nu.* 198. & Aliqui canonistæ, quo-
rum auriga est *Hostiensis in c.ad hæc de priuile-*
*giis.*putarunt,vim excommunicationis non du-
rare post mortem, quia cum mortuus non sit
amplius homo,cū eo non possit etiam dari vera
communicatio. Tamen in contrarium est rece-
ptior & verissima sententia, vt late probat, &
testatur doctissimus D.meus *Ricciullus lib.4. de*
iure personarum cap. 60. in specie probatur in
cap.sacris de sepulturis,cum concordantibus,vbi
expressè habetur, quòd cui non communica-
mus viuo, neq; possumus communicare mor-
263 tuo, quod est dicere, cum excommunicato
non tolerato mortuo non posse nos communi-
care, sicut non potuissemus cum illo commu-
nicare, dum erat viuus. Vnde DD. inferunt
primò, à nobis posse eius cadauer lauari vn-
gi,neque vestri, & tanto minus aperiri, vt vn-
guentis repleatur, quia ex his inducitur com-
municatio saltem ciuilis, vt subdit idem *Ric-*
ciullus loco supracitato num. 12. Secundo, neque
illi

illi posse impendi honorem aliquem, qui in sepultura fieri solet, nempè illud cadauer cũ pompa associare, quòd intelligitur tàm de Clericis, quàm de laicis, & tanto magis si id
264 facerent Psalmos cãtando *Bonac. disp. 2. q. 2. p. 3. §. 3. n. 5.* & si discrimen erit inter ipsos quoad culpã: nã Clerici peccarent hoc casu mortaliter, quia in eis esset cõmunicatio in diuinis, laici verò tantũ peccarent venialiter quia eorum communicatio esset tantum in humanis, *Suarez t. 5. disp. 12. sect. 4. ad finem.* intellige etiam si comitentur dictum funus, vt sepeliatur extrà locum sacrum, vt supponit *Suarez loco suprac., & summat Filliuc. tract. 12. n. 111.* Nunquam autem Clerici ob hanc causam incurrunt in irregularitatem vt præter supracitatos authores, *Auila p. 7. disp. 9. sect. 2. dub. 2.* vbi *dub. 8.* quid de illis, quando sepelirent in loco interdicto.
265 Infertur tertiò. quòd si celebrãte Sacerdote afferatur in Ecclesiã cadauer excõmunicati vt suprà, statim debeat cessare *Ricciull. loco suprac. n. 13.* Sed opinio *Maioli*, quod tali casu Sacerdos posit prosequi celebrationẽ Missæ sua priuata intẽtione intẽdẽs se nolle participare cũ eo cadauere, est valdè probabilis, quia præsentia dicti cadaueris nõ est talis vt posit dici sacrũ fieri corã excõmunicato, vt accidit cũ præsens est excõmunicatus viuus,
266 & sit cecus, & surdus, vt dicunt DD. quia in eo militat finis prohibitionis, scilicèt vt rubore confusus citius inducatur ad satisfactionẽ prò excõmunicatione, ita *Henriquez lib. 13. de excommunicat. c. 7. n. 2. in Commento litt. O, Sayrus lib. 2. cap. 3. num. 21. Bonacina disp. 2. q. 2. p. 3. §. 2. n. 14.* vbi idẽ à fortiori docet de his, qui dum gestatur dictum cadauer
267 in Ecclesiã, Missæ intersunt, quòd scilicèt non teneantur deserere Missam, quòd est clarum ex dictis suprà, quòd nempè tunc cum excommunicato viuo non possit quis Missam audire, quando excommnicatus attendit missæ illi, quæ attentio non potest cadere in excommunicato mortuo, vt certum est.

Qui sint actus particulares, qui reducuntur ad ly *mensa.*

PEr istam particulam, intelligitur prohibita communicatio cibi, & potus in qua re, vt suprà dixi de dormitione (quam aliqui etiam reducunt ad hanc particulam) non tam consideranda est vnitas materialis mensæ, quàm moralis ipsius, vt benè *Reginaldus lib. 32. num. 87.* quæ vnitas moralis ipsius, stat in loco, & hora morali, quibus simul cum excõmunicato sumatur cibus, vel potus, *Auila p. 2. cap. 6. disp. 9. dub. 11. in principio, Bonac. disp. 2. q. 2. p. 6. §. 2. n. 6. Hurtado disp. 9. de excommunicat. nu. 6. Ricciull. lib. 4. de iure personarum cap. 46. num. 6.* In hac materia. Primò, est certum, quòd si inter Reli-
268 giosos, vel alumnos alicuius Collegij sit aliquis excõmunicatus, qui etiàm comedat in mensa distincta, si tamen sit eiusdem refectorij, ex eo quia adsunt ibi per modũ vnius societatis, & familiæ, cẽseantur oẽs cũ illo cõmunicare idẽ dicendũ, quando plures iuuitantur ab aliquo, quos vna mẽsa nõ capit, & aliquis in particulari mensa accumbat in eodẽ cubiculo, vel aula, ita *Sayr. cit. c. 3. n. 13.* qui hoc extendit, etiam si singulis, separatim sua portio tribuatur, sequitur *Auila cit. dub. 11. vers. secundò sequitur. Bonac. cit. n. 6.*

Secũdò è contrario est certũ, quòd quãdo
269 in diuersis domibus, quis plures inuitaret, ac in vna domo accumbat excõmunicatus, & in alia accumbas tu, quòd non censearis in eodem conuiuio comedere, & per consequens communicare cum illo, ita omnes Doctores supracitati, præcipuè *Sayrus cit. n. 13. ad finem.*

Tertiò est etiam certum, quòd quando casu, & sinè relatione vnius ad alterum, etiam in eadem mensa, quisque suis cibis excommunicatus, & non excommunicatus vtatur, non censeatur commuuicatio hic prohibita, quia non est cõmmunicatio per modũ societatis, vt requiritur, ita post *Suar. Ricciullus cit. cap. 46, n. 16, vers. prædicta limitantur,* qui id confirmat ex *Sanchez lib. 6. summa mor. cap. 31. num. 13.* vbi quòd si fidelis casu
270 reperiatur cum infideli in caupona, vel alibi, potest fidelis in eadẽ mensa suis sumptibus de proprijs cibis comedere, probat *Hurtad. cit. disp. 9. n. 6.* qui hoc cõfirmat à simili ex eo, quod dixi sup. de dormitione tali casu in eod. lecto *Auila suprac. dub. 11. vers. hinc sequitur primò, Bonacina num. 6. vers secundo cũ &c.* & si malè prò hac opinione alleget *Sayrum*, qui hoc non dicit. & sic displicet distinctio *Auila*, de mensa longioris, vel paruulæ longitudinis, quia communicatio, non consistit in distantia, qua excommunicatus comedit cum alio, sed in ratione societatis, & contubernij, quæ non reperitur in caupona, cùm quisque soluat suam portionẽ, vt dixi de dormitione, fauet *Alter. lib. 1. disp. 10. c. 1. ad finem vers. Addunt aliqui.*

Difficultas igitur restringitur, quando cõuiuium, vel refectio non solum fiat in di-
271 versis mẽsis, sed etiã in diuersis cubiculis, si excõmunicatus comedat in mensa vnius cubiculi, & tu comedas in mensa alterius cubiculi, an cẽsearis cũ illo cõmunicare, vt hic prohibetur? *Sayrus loco suprac. Auila, & Hurtado etiã locis citatis* affirmãt. Cõtrariũ autẽ docet *Suar. suprac. sect. 1. n. 7. Henriq. lib. 13. de excommun. cap. 7. in commento. litt. X.* sequitur *Ricciullus loco suprac. n. 15.* quod benè declarat *Suarez*, esse verum, *etiam si conuiui.*

uiuium fiat eodem tempore, & ex eadem causa rogati, & expensis vnius personæ, quia vt subdit, etiam hoc casu, neq. phisicè, neque moraliter potest dici, quòd adsit communio, vbi in medium affert optima exempla, qui dicit hoc in rigore esse verum, quamuis aliud securius videatur, idē docet *Bonacina suprac. num.*6. qui citat *Sayrum, & Auilam*, prò hac opinione, qui authores si rectè legantur, illā non simpliciter docent, (vt *Suarez, & alij proximè citati,* quibus accedit *Mercerus apud Dianam*, qui testatur istā opinionē esse probabilē *p.5. tr. 9. resol.* 121.) cū licèt in principio clarè dicant, id nō licere, & si in diuersis mensis, ac etiā in diuersis cubiculis, tñ postea ad finem *Sayrus* subdit, quòd opinio *Durādi* (qui secundū eundē *Sayrum*, existimat, in hoc casu, quòd sit communicatio solum cū non excommunicato, qui vtrumque inuitauit, non autem cum illo excōmunicato, etiā si comedat in eadem mensa, nisi excommunicatus ille fuisset inuitatus de consensu meo) *poterit locum habere quando mensæ in conuiuio essent valdè disiunctæ, & ob conuitatorum multitudinem, in diuersis cubiculis eiusdem domus, &c.* Qui ne sibi videatur contradicere, dū suprà affirmauit, in cubiculis cōiunctis, hic debet intelligere de cubiculis valdè disiunctis. Alio modo loquitur *Auila*, nam subdit, quòd quando propter multitudinem conuiuarum requiruntur plures mensæ, tūc etiā si comedant in alio cubiculo, inducatur participatio, *si verò vna mēsa sufficeret omnibus, & ego vt euitem excommunicatum ingredior in aliud cubiculum, vt ibi comedam, non communico in mensa, nam qui comedit solus, & segregatus à reliquis conuiuis, non dicitur interesse conuiuio,* ex quibus verbis patet, hos authores, differre ab authoribus suprac. qui simpliciter docent, hoc casu sufficere, vt quis comedat in alio cubiculo, qui per consequens generaliter sunt intelligendi, siuè tale cubiculum sit coniunctum, siuè disiunctū, vt ait *Sayr.* siuè vna mēsa sufficeret, siuè non sufficeret, vt vult *Auila*.

Quæres primò, si in aliquo conuiuio su-
272 perueniat excommunicatus nō inuitatus, & mensæ accumbat, an teneantur alij conuiuæ discedere, ne communicent cum ipso, *Durandus in 4. dist. 18. q. 1. art. 7.* negat quia vt sup. dixi, putat hoc casu nō communicare cōuiuas, cū excōmunicato, sed cū ipso, qui facit conuiuium, & si in eadem mensa comedant, fauet *tex in cap. quoniam multos 11. q. 3.* ibi *siuè alios, qui communicant cum eis qui excommunicatis communicant*, sed hæc opinio est contrà omnes Doctores, vt dixit *Sayrus loco suprac.* quia id non est communicare solum cum eo, qui facit conuiuium, sed etiam cum excommunicato, cùm simul sumant in eodem loco cibū, & potū, *Alterius lib. 1. disp. 10. cap. 1. ad finem*, vbi subdit hæc verba. *non potest quis comedere cum excommunicato etiam in conuiuio ab alio in eius domo parato, imò debet surgere à mensa, si excommunicatus accumberet, non tenetur tamen exire de domo, sed potest in alia domus parte comedere, si vterque non fuit inuitatus ad conuiuium.*

Quæres secundò, an si conueniant multi
273 pauperes in vnum locū, vt sibi aliquid distribuendum accipiant, peccent si in eorum consortio sit aliquis excommunicatus? Respondetur si simul conueniant, & simul cibum sumant in eadem mensa, peccare, secus si detur cibus vnicuique, & si in loco communi, comedendum tamen ab vnoquoque in propria domo, tunc .n. nō dicitur conuiuiū, sed eleemosina, quā licet accipere ab excommunicato, vt habetur in *cit. cap. quoniam multos* 103. 11. *q.* 3. *Auila cit. p. 2. c. 6. disp. 9. dub. 11. vers. 4 sequitur.*

274 Quæres tertiò an excommunicato non tolerato amico, liceat relinquere domum, vel clauem ipsius, vt ibi comedat, vel permittere, vt in alia mensa comedat? Respondet *Auila loco suprac. vers. vltimo dico*, quòd hoc nō liceat, nisi quis id faciat, quia timet vim sibi inferri, vel faciat causa humanitatis, quia putat eum hospitio, ac alimento indigere.

De culpa, & pæna, sub quibus prohibetur supradicta communicatio fidelibus cum excommunicato.

RESolutio huius quæsiti, quòad primam partē patet ex supradictis de cōmunicatione ipsius excōmunicati, & si tolerati cū fidelibus à *num. 12. & seq.* vbi quòd communicatio in diuinis cum excommunicato,
275 sit mortalis, in humanis verò sit venialis. Dixi, regulariter sit mortalis communicatio in diuinis, quia à tali culpa, vt ibi dixi excusatur quis ratione paruitatis materiæ, quibus ibi citatis adde *Ledesma p. 1. cap. 6. de la descomunion vers. la 4. duda.*

Restat igitur inquirere, an aliquando possint ipsi fideles communicando cum excōmunicato in humanis, peccare etiā morta-
276 liter, & respōdetur affimatiuè, quinque casus refert *Fagundez post alios lib. 2. in primum præceptū Eccles. c. 5. n. 16.* Primus est, quando interuenit in ista communicatione contemptus excommunicationis, quòd quando interueniat, aliàs declaraui *sup. num. 26.* Secun-
277 dus quando nimis frequens sit communicatio, ac etiam talis, qua animetur dictus excommunicatus ad perseuerandum in sua excommunicatione. Vel vt *post Conink, dicit Layman lib. 1. tr. 5. p. 2. cap. 3. num. 3. ad fin.* vbi *vir grauis hominem excommunicatum non toleratum in societatem suam diù admitteret, ex quo ipsius excommunicati existimatio non parum*

parum augeretur, ecclesiastica verò censura
minueretur, peccatum mortale comitti, hic
casus rarò euenit, vt notat *Hurtado sup.* ita
dico etiã de eo, ꝙ ait *Villalob.p.1.sũma tr.17.*
difficul.13. n.4. que si vno communicasse con
vno descomulgado, con animo de hazer esso de
ordinario, y siẽpre en tal caso seria peccado mor
tale: porque ya seria materia graue, y que con
tradicesse mucho a la intention de la ley, prò
qua re citat *Nau. & Suarez.* Tertius, quan-
do fit contra speciale mandatum iudicis.
Quartus qñ talis fuit excõmunicatus à Sum-
mo Pontifice vnà cum sibi communicanti-
bus. Quintus, quãdo quis cõmunicat cũ illo
in crimine criminoso, idest in eodẽ peccato
mortali ob ꝙ fuit excõmunicatus. Hos quin-
casus, ad duos tantum reducit, *Hurtado disp.*
9. difficultate 2. ad finem. scilicèt ad circum-
stantiam contemptus, sub quo, secundum
ipsum comprehenditur secundus, & quin-
tus casus, & ad circunstantiam finis intenti à
iudice ad nouiter prohibendã communica-
tionem cum ipso excommunicato, ad quẽ
reducit tertium, & quartũ. Sed reuera si de
culpa loquamur tantũ duo primi casus pos
sunt enumerari, quia alij tres pertinent ad
excommunicationem maiorem, vt infrà.

Circà secundam partem quęsiti, de pœna.
Concordant primò Doctores, cõmunicã-
tẽ tã in diuinis, ꝗ in humanis, hodie incur-
278 rere excõmunicationem minorem. Dixi
hodiè quia antiquitus incurrebatur excom-
municatio maior, vt habetur in *cap. excom-*
municatos 11.*q*.3. vbi dicitur, communicantẽ
cum excommunicato, innodari simili excõ-
municatione, *Layman loco suprac. num.* 4.
Hurtado disp.9. sub num. 20. vbi quòd istam
excommunicationem incurrat etiam ipse
excommunicator, excepto Papa, si com-
municat cum excommunicato ab ipso, de
qua re vide infrà. 1. *num.* 282. placet etiam,
quod subdit idem author, vt .s. ad hanc ex-
279 communicationẽ minoremin currendã,
requiratur, quòd talis communicatio cum
excommunicato sit culpabilis, quia & si sit
excommunicatio minor, tamen est vera pœ-
na, idest licèt dicta communicatio sit venia-
lis, vt suprà, tamen ad incurrendam excom-
municationem minorem, ob eam causam
requiritur, vt fiat ex plena aduertentia, & de
liberatione ex se sufficiente ad peccatũ mor-
tale, quia absque simili deliberatione non
datur propriè contumacia, sinè qua, nulla
incurritur censura.

Concordant secundò, aliquibus etiam ca-
sibus incurri excommuuicationem maiorẽ.
Isti casus sunt duo enumerati suprà, nem-
pè primus quando quis communicat cum
excommunicato, excommunicatione etiam
lata à Papa contra participantes, seù com-
municantes cum illo, Dixi *à Papa*, quia rarò
280 potest id occurrere in inferiori Prælato,
quia vt aduertunt Doctores, tunc talis ex-
communicatio fertur ab homine, & per cõ-
sequens debet ferri specialiter contrà cer-
tam, & determinatam personam pręcedente
monitione ne communicet, aliàs inuali-
dè, imò etiam illicitè (nisi consuetudo excu-
set à tali culpa) fertur dicta excommunica-
tio tàm contrà communicantes cum excõ-
municato ab ipso, quã ab alio, & si *Reginald.*
lib.32.n 95. contrariã doceat, de excõmuui-
cato ab alio. Itẽ .s. tali casu vbi talis excõmu
nicatio esset nulla, nõ tñ desineret quin obli
get sub mortali, vt post *Sotũ, & Nau.* probat
Hurtado loco suprac. sub n.15. & si contraria
opinio *Auilæ, & Rodriq.* etiam sit probabilis.
281 Secundus quando, cõmunicat in crimine
criminoso, idest quando quis cooperatur
per auxilium, vel consilium crimini, vel cõ-
tumaciæ, propter quam lata fuit excommu-
nicatio *cap. si concubina, cap. nuper de sent. ex-*
commun. vndè cùm hęc excommunicatio sit
lata à iure, illam incurrit, etiam ipsemet qui
excommunicationem tulit, qui ita commu
nicet, *Auila p.2. cap. 6. disp. 10. dub. 3. vers.*
3. sequitur. Quãobrẽ si lata esset excõmuni-
catio ab Episcopo, vt fertur in hac die-
cesi Arimin. suspensio contrà Clericos lu-
282 dẽtes aleis vel taxillis, & Episcopus luderet
cum Clerico, incurreret in rigore dictã ex-
communicationẽ, sicut incideret, quilibet
laicus (& etiam Religiosus, quia excom-
municatio, vt dixi est à iure) cum eodem
Clerico ludẽs. concurrentibus requisitis, de
quibus infrà vt per *Auilam, loco suprac. vers.*
vndè secundò infertur, ibi *quod laicus, & Re-*
ligiosus, qui in hac Prouincia Peruana ludit
cũ Clerico summam excedentem quinquagin-
ta aureos, incurrit excommunicationem. Sup-
ponit enim, ibi esse latam excommunicatio-
nem contrà Clericos ludentes summam ex-
cedentẽ, &c. Dixi *in rigore*, quia vt suprà di-
xi *recoll.1. num.* in praxi rarò Episcopus
ipse, qui excommunicationem præfatam
tulit, incurret dictã excõmunicationẽ luden
do vt suprà. Ad incurrendam istam excom-
283 municationẽ, Doctores enumerant plura
requisita, vt est videre apud *Auilam, & Hur*
tado locis suprac. & Bonacinam disp.2 q.2.p.
6.§.1.num.9. sed *Layman cit. cap.3. num.3. in*
principio omnia illa, his breuibus verbis cõ-
plectitur. *Requiritur ad hanc pœnam, & cen-*
suram contrahendam, vt quis scienter commu-
nicet in eo ipso crimine, propter quod alter ex-
communicationem talem incurrit ab quam non
toleratus, & vitandus existit, quasi dicat, po-
sita opinione contrà *Sotum*, quòd non suffi-
ciat hoc casu, vt is, cum quo communi-
catur in crimine, non solum incurrerat ex-
communicationem à iure, vel ab homine,
sed etiã sit de ea denũciatus, & sic vitandus,

(quod *Auila loco suprac. dub. 4. vers. dico se-*
284 *cundò* extendit ad notoriũ Clerici percussorem, scilicèt etiam hunc debere esse nominatim denunciatum, cum in *cap. nuper* vbi lata est ista excommunicatio contrà communicantem in crimine criminoso, illa feratur contrà nominatũ excommunicatum, & Concil. Constantiense, est inductum ad ampliandum, & non ad restringendum) possita igitur dicta opinione, quæ est communis vt post *Nau. Auilam. & Suarez notat Hurtado suprà.* satis erit, quòd quis sciat, talem esse denunciatum excommunicatum de crimine, in quo ipse iam cõmunicat, auxiliũ, vel consilium præbendo. Nota tamen quoad id
285 dicitur de consilio, intelligi debere, quãdo aliàs excommunicatus id non exequutus fuisset, si non habuisset illud consilium, ita *glosa in cap. nuper verb. consilium, & notat Villalobos tract. 17. difficul. 14. sub num. 6.* exemplum erit, vt non discedamus à iam suprà assignato, scit Titius, quòd Caius Clericus sit denunciatus excommunicatus, quando lusit aleis, vel taxillis, & tamen cũ eo ludit, eo modo quo nõ possit excusari ex leuitate materiæ à culpa mortali, hoc casu Titius incurrit dictam excommunicationem, à qua nõ põt absolui nisi ab eo, à quo põt absolui ille principalis, cũ quo lusit, vt habetur in *dicto c. nuper*, & notãt DD. supracitati cõmuni
286 ter, ex eo autẽ quod dixi colligitur differẽtia inter hanc excõmunicationẽ, & aliã, quæ interdũ cõtrà cõsulentẽ, vel cooperãtẽ, v.g. ad homicidiũ decernitur, nã ad incurrendã primam, necesse est, vt principalis prius illã incurrerit, & fuerit de ea denunciatus, & postea cooperetur, ad incurrendum verò secũdo casu, sufficit si cooperatio antecedat criminis consumationem, & sic principalis criminosi excommunicationem, ita post *Auilã* obseruat *Layman cit. cap. 3. in principio.* Do-
287 ctores .n. supracitati numerãt alios casus, in quibus ob cõmunciationem cum excommunicato incurritur excommunicatio maior, qui si rectè considerentur non pertinẽt ad communicationem in genere, sed ad particulares actus gestos à fidelibus ergà excõmunicatum, siuè viuum, siuè mortuum, ideò illos hic non refero, sed benè infrà *recollect. seq.* vbi enumero excommunicationes particulares siuè S. Pontifici, siuè Episcopis, siuè nulli reseruatas, quòd etiam facere videtũr *Layman cit. cap. 3.*

De causis excusantibus communicantes cum excommunicatis à culpa, & pæna, de quibus suprà.

Sicut actus, quibus prohibemur communicare cum excommunicatis comprehenduntur in illo versu, de quo suprà *n. 102.*
288 ita causæ excusãtes à culpa, & pęna, quas potest quis incurrere ob præfatam cõmunicationem, complectuntur in hoc alio versu.

Vtile, lex, humile, res ignorata, necesse.

De prima causa excusante comprehensa in particula, vtile.

Vtilitas, quæ hoc casu excusat, potest esse duplex, spiritualis, & temporalis, itẽ quia hæc causa potest considerari respectu ipsius excommunicati, & cõmunicantis cũ illo. Circa istam materiam concordant DD. quòd quis absq. vlla culpa potest communicare cum excommunicatis, in his, quæ respiciunt vtilitatem salutis spiritualis, vel temporalis ipsius excommunicati & è contrariò etiam in his, quæ respiciunt vtilitatem salutis spiritualis, vel corporalis ipsius, qui illam sperat ab ipso excommunicato, & quòad permissionem communicationis in his, quæ
289 spectant ad salutem spirituale ipsius excommunicati, adest *textus in cap cum voluntate in principio 54. de sent. excommunicationis*, vbi hæc habetis formalia verba, *cũ voluntate, & proposito distinquantur malefecia excommunicationis sententiam* (intellige minoris) *non incurrit, qui excommunicato in his, quæ ad absolutionem, vel alias ad salutem animæ pertinent, in locutione participat, licèt etiam alia verba incidenter, vt apud eum magis proficiat, interponat.*

Nota primò circà illa verba, *quæ ad absolutionem, vel alias ad salutem animæ,* quia per illa non videtur addere hic textus aliquid ad *textum in can cum excommunicato, 18. q. 11. 3.* quatenus ibi dicitur, *cum excommunicato neq. orare, neq. loqui, nisi quæ ad eundẽ excommunicationẽ pertinent, liceat.* cum idẽ sit loqui cũ eo de his, quæ ad *excommunicationẽ*, quàm quæ *ad absolutionẽ, & aliàs ad salutẽ* animæ pertinent. omnia .n. ista significãt reuocationem ad obediendum Ecclesiæ, & cessationẽ à contumacia *Reginaldus lib. 32 sub. num. 98.*

Nota secundò, quod licèt hi textus loquãtur de loqutione, tamen idem dicunt Doctores de scriptione, quòd scilicèt etiã possit quis dare illi consilia salutis in scriptis.

Nota tertiò, quòd cùm excommunicatus
290 non possit se ingerere diuinis absque damnatione animæ suæ, vt suprà dictum fuit, & si conducere ad salutem animæ eius videatur alicui, admittere eũ ad diuina, tñ nunquã erit licita talis communicatio. *Reginaldus loco suprac. num. 99. ad finem.*

Nota quartò, quòd alloqui, vel scribere de his, quæ pertinent ad salutem spiritualem
291 excommunicati, tunc excusatur à cõmunicatione prohibita, quando probabiliter speratur eius correctio, & resipiscentia, ita post *Couarr. Reginal. suprac. num. 99.* & post *Syluestrum Auila cit. disp. 11. dub. 2. vers. aduertes-*

aduertendum. Sed ne in hac re scrupulus ingeratur, puto sat esse, si dicta loquutio, vel scriptio fiat absque fraude aliqua, hoc enim significat Summus Pontifex in illis verbis *cum voluntate, & proposito distinquantur maleficia.*

Nota vltimò circà illa alia verba, *licèt etiam alia verba incidenter, vt apud eum magis proficiat, interponat*, quòd fuerunt apposita ad maiorem cautelam, cùm etiam si id non expressisset textus, subintelligeretur, iuxtà
292 regulam iuris vuulgatā concesso vno, probabiliter omnia concessa censentur, quæ ad id exequendum sunt necessaria *l. 2. ff. de iurisdictione omnium iudicium Seraph. dec. 645. num. 3.* seù vt dicit *Auila loco suprac.* conces-
293 aliquo fine, conceduntur media conducētia ad finem. Vndè is, qui vult agere cū excommunicato de rebus spectantibus ad salutem animæ suæ, non alligatur ad illa tātum verba illi dicenda, vel scribenda, quæ id concernāt, sed etiam poterit adhibere omnia, ea quæ necessaria putat ad consequendum hunc effectum suæ salutis, & sic poterit, non solum interponere aliqua verba vrbana ad captandam eius beneuolentiam. Sed etiam exibere illi aliqua signa exteriora beneuolentiæ, & amicitiæ, vt eum salutare, detegere illi caput, ac etiā si mittat ei ad hunc finem epistolam, poterit in principio epistolæ ponere solitam salutationem, ita *Reginaldus, & Auila locis suprac. Hurtado disp. 9. de excommunicatione nu. 19.* quidquid malè alleget *Auilā* prò opinione contraria *Siluestri, Bonac. sup. q. 2. p. 6. n. 10. post Suarez, & alios.*

Ex dictis infertur primò, quòd non solum
294 potest quis concionari coràm excōmunicato non tolerato, & audire concionem simul cum illo, cum illa ordinetur ad salutē animæ, ita disponitur expresè in *cap. responso 43. de sent. excommunicationis,* & prosequūtur Doctores omnes, qui hoc ampliāt etiā si initio cōcionis salutetur B. Virgo, & in fine dicantur aliquę orationes, quia hę sunt orationes priuatæ, *Auila in specie loco supracitato verbo sexta cōclus.* vbi ꝙ seclusa fraude, liceat cum excommunicato non tolerato legere partem Euangelij, vel legere partem alicuius Psalmi, quia hęc omnia diriguntur ad salulem eius spiritualem. Difficultas est, an fideles possint admittere vt excommuni-
295 catus talis cōcionetur in Ecclesia, & per cōsequens illum audire, *Auila loco suprac. vers. tertia conclusio,* concedit excummunicatum non toleratum, non peccare mortaliter prædicando, sed tantum venialiter secluso scandalo, tamen *conclus. 5.* subdit, quòd fideles non possant audire concionem non tolerati, nisi in defectu aliorum, idest nisi in casu, quòd non potest commodè audire aliam concionem ita fructuosam, sequitur *Conink disp. 14. n. 121.* sed hoc non obstante, simpliciter hoc licere fidelibus, docet *Ledesma p. 1. sua summa cap. 7. de la descomunion in 2. conclus. vers. el primer caso,* ibi *de lo qual se sique ser lecito admitir al descomulgado para que predique en la Iglesia, porque esto pertenece a la vtilidad spiritual, suya y de los demas, y aunque es verdad, que al principio dize la salutation Angelica, con los demas, y al fin por modo de oracion, pone la absolucion de los pecados venialiales deprecatoria, con todo esto es licito.* Sed quia ad hoc allegat *tex. in dicto cap. responso,* vbi est sermo tantum de excommuuicatis interuenietibus cōcioni, nō autē de excōmunicato cōcionante, nō discederē à prima opinione, quā etiā sequitur *Laym. cit. c. 2.*

An autē dicendū idē sit de lectione Theologiæ (licèt enim ista, sicut etiam concio non computetur inter officia diuina.) Dubitant Doctores? nam *Sotus* idem facit iudicium de lectione Theologiæ, quàm de concione, *Auila tamem loco suprac. conclus. 8.* & si opinionem *Soti* dicat esse probabilem, tamen probabiliorem putat esse oppositam senten-
296 tiam, scilicèt non licere legere lectionem Theologiæ coram excommunicato tolerato, vel illam audire cum illo, quia hæc lectio nō ordinatur per se ad salutem spiritua. animæ ipsius, & probat *Conink loco cit.* vndè subdit ipse *Auila*, si materia illa Theologiæ, quæ legitur, esset specialiter accomodata ad salutem spiritualem ipsius excommunicati, esset id licitum, & tandem subdit idem iudicandum de lectione Sacrorum Canonum, quam de Theologia, cum secundum *Pa-*
297 *normitanū*, scientia canonica sit pars diuinę. Non facit hic mentionem. *Auila* de audiente dictam lectionem ab excommunicato nō tolerato, sicut fecerat mentionem suprà proximè, vbi loquitur de tolerato, quia forsan hoc posset esse licitum respectu vtilitatis, vel necessitatis temporalis ipsius audientis, si nō habeat alium, qui illi legat dictam facultatē, quā postea debeat alijs legere, vt infrà, concordat cum supradictis *Hurtado cit. disp. 9. subnum. 18.* contrà *Sotum, & Sayrum.*
298 Secundò infertur, quòd potest quis suadere dicto excommunicato vt satisfaciat parti, vt procuret remissionem, & absolutionem, hoc enim est loqui circà ea, *quæ tandem excommunicationem pertinent*, vt inquit *tex. in cit. can. cum excommuuicato 18. 11. q. 3. Bonacina loco suprac. n. 11.*

Tertiò infertur licere alia consilia spiritualia illi dare immiscendo, vt dixi suprà, alia verba vrbana, & quæ apta sunt ad captandā beneuolā ipsius attentionē, *Reginal.*
299 *in specie cit. n. 98. ad finem.* intellige siuè vltrò dentur dicta consilia, siuè petantur ab eodem excommunicato petantur.

Quartò, & vltimò, esse quoque licitum Confessori audire confessionem ipsius, & si

ob

ob eius indispositionē absoluendus non sit, *Reginal. sup.* quia aliquando hac occasione potest ei præbere bonum consilium, vt benè addit *Auila in fine citati dubij* 2. vbi quòd
300 absque scrupulo posit Confessor audire confessionem excommunicati non tolerati, antequam eum absoluat ab excommunicatione, quia vt ipse ait *post Caiet. ibid. disp.* 3. *dub.* 4. *in principio*, pænitens excommunicatus non priuatur à materia Sacramenti, sed à forma? Hæc circà vtilitatem spiritualem respectu ipsius excommunicati. Nunc aliqua subijciemus circa eiusdem vtilitatem corporalem. Est .n. certū apud DD. licitum esse fidelibus dare consilium excommunicato non tolerato in vtilitatem temporalem ipsius v.g. à medico, ab aduocato *Auila supra c. disp.* 10. *dub.* 4. *vers. secunda conclusio.* Itē
301 excommunicatis accedentibus ad superiorem prò absolutione obtinenda, posse nos illum hospitari, illiq. necessaria vendere, vel dare, vt post Cardinalem de Turrecremata notat *Ricciullus lib.* 4. *de iure personarum cap.* 53. *num.* 7. item potest excommunicatus to-
302 leratus petere debitū à suo debitore absq. culpa aliqua, & licèt sit controuersia inter DD. an debitor teneatur in cōscientia excōmunicato soluere, tamen receptior opinio ē affirmatiua, quia cū obligatio soluendi debitum sit iuris naturalis, non tollitur per obligationem iuris positiui euitandi excommunicatū non toleratū, vt p *Couarr. regula peccatum p.* 1. *n.* 8. *Siluestrum, & alios* communiter, & testatur *Auila loco suprac.* latè *Lessius lib.* 2. *de iustitia c.* 16. *dub.* 9. vbi & si fateatur, nō esse improbabilem opinionē *Adriani*, & aliorum, quos ex nostris sequitur *Sairus lib.* 2. *de censuris cap.* 9 *num.* 20. & 21. & *Vgolinus tab.* 2. *cap.* 21. §. 2. *num.* 2. quòd scilicèt posit à debitore differri, solutio donec Ecclesiæ reconcilietur, tamen veriorem dicit hanc nostram sententiam, nempè vt tuta consciē-
303 tia non posit debitor differre dictam solutionem, ex hoc capite, quia excommunicatus, ex eo, quòd neque iure diuino, neque humano, debitor liberatur à tali debito. statim soluendo, qui *Auila* hoc ampliat etiam
304 ad debitum contractū ex libera, & voluntaria obligatione, v.g. ex promissione etiam non iurata. Dixi *in conscientia*, quia si petat
305 illud in iudicio, potest repelli p exceptionem excommunicationis, prout suprà dixi, generaliter loquendo de simili excommunicato, quando interuenit in iudicio tāquam actor, & notant in specie *Auila, & Les-*
306 *sius locis supracitatis*, quòd nō peccet mortaliter talis excommunicatus petendo in iudicio suum creditum, notat ex *Suarez Turrianus lib.* 2. *disp.* 14. *dub.* 3. & *Corneyo in* 3. *p. tr.* 5. *de excommun. disp.* 10. §. 9. *q.* 1. *apud Dianam t.* 5 *tract.* 9. *resol.* 110. quòd dixi de debito intellige etiam de mercede vt infrà. Interdum etiam ex *Suarez disp.* 15. *sect.* 3. *num.* 11. licitū
307 est nobis, subuenire excommunicato, ne graue damnum, aut iniuriam patiatur in corpore, aut in fama, aut in temporalibus, & prosequūtur *Ricciullus sup. c.* 55. *n.* 5. & *Hurtado suprac. disp* 9. *quæst. de excommun. sub nu.*
308 19. vnde tantò magis licet eis vendere necessaria prò victu, quia etiam hoc licet fidelibus facere cum ipsis excommunicatis *cap. quoniam multos ad finem* 11. *q.* 3. *Ricciull. sup. cap.* 53. & 55. *sub num.* 6. Item quòd licitū
309 ei sit à nobis petere eleemosinam, & illam etiam recipere à dantibus, habetur expressè ic *cit. cap. quoniam multos* 17. *q.* 3. *Ricciullus suprac. cap.* 53. *num.* 6. quod esse verum dicit *Hurtado sup.* etiam in indigentia communi, & antea dixit *Suarez sup.* & sequitur *Alter. lib.* 1. *disp.* 15. *cap.* 1. *vers. imò non solum.* sat .n. est, vt qui dat eleemosinam, det vt subueniat eius indigentiæ, quia si daret vt commodius, & securius persistat in excommunicatione, certum est, quòd peccaret grauiter cooperando eius culpæ, ob quam fuit excōmunicatus, vt per *Alterium lib.* 1. *disp.* 15. *c.* 5.
310 vbi quòd si excōmunicatus, & non excōmunicatus eadem necessitate præmatur, cæteris paribus subueniendum sit non excommunicato, dixi *cæteris paribus*, quia si esset excommuuicatus, mihi sanguine coniunctus, debeo illum præponere non excommunicato.

Ex dictis facilè quis percipere potest, in quibus casibus, cadat etiam excusatio pro-
311 pter vtilitatē corporalem respectu participantis, quia si in his casibus, vbi agitur de vtilitate propria ipsius excommunicati potest ipse communicare cum fidelibus, absque culpa; ergò tantò magis, quando tractatur de vtilitate ipsorum fidelium, etiā isti absque culpa possunt communicare cum ipso excō-
312 municato. non solum ex regula quòd correlatiuorum ead. debet esse dispositio *Bartolus in l.* 1. *C. de cupressis lib.* 10. *Abbas in cap. quia Clerici num.* 7. *de iure patronatus.* Sed etiam quia aliàs excommunicatus esset melioris conditionis, quàm non excommu-
313 nicatus contrà regulam vulgatā, quòd nemo ex delicto suo facit conditionem suam meliorem sicut è conuerso ex merito non debet quis consequi pænam, ad allegata per *glosam in can. legi, verbo deteriores* 16. *q.* 1. & est textus apertus loqueus in terminis nostris in *cap. si verè* 34. *de sent. excommunicat.* ibi *si aliter fieret, videremini vos damnum ex pænitentia, ipsi verò præmia ex contumacia, reportare.* Vndè constituitur regula à Doctori-
314 bus, ꝙ quoties excōmunicati opera nobis necessaria fuerit, & ab alio haberi nō posit, liceat nobis communicare cum excommunicato, quia extrauagans *ad euitanda* non intendit in aliquo præiudicare fidelibus, hæc autem

autem necessitas pensanda est arbitrio boni viri, vt post *Nau. & Siluest.* notat *Auila sup. dub. 4. in principio.* Hinc infertur, nobis licere ab excommunicato consiliũ, vel auxiliũ petere etiam prò alijs in re admodum graui, & necessaria, vt per *Alteriũ loco suprac. vers. extra iudicium*, vti eo prò aduocato in iudicio; & in infirmitate prò medico, vel aromatario, quando tamen non occurrat alius ita idoneus, & peritus in arte, vt ibi subdit *Alterius, & Ricciullus c. 54.* eodem modo possumus ab eo eleemòsinam petere, & accipere, si non sit alius, à quo possimus æquè commodè petere, possumus ab eo petere debitum non solum extrà iudicium, sed etiam in iudicio. *Alterius, & alij sup.* quòd secundum *Hurtado loco cit. num.* 20. fallit in Prædicatoribus, & Confessoribus, qui possunt ab excõ-
315 municato eleemosinam petere, quamuis possent aliundè æque commodè sibi prouidere, sed contrarium indicatur in *cap. cum voluntate* ab eo allegato ibi, *præsertim si aliàs nõ valeant in illo loco sustentationem habere*, secundum expositionem *Innocentij*, qui ly *præsertim* exponit *tantum*, & hoc est securius inquit *Ioan. Andreas in annot. ad ipsum text.* videte etiam *glosam in cap. inter alia 31. de sent. excommun. verb. præsertim.* idem dicitur de legato relicto ab ipso excommunicato, *Hurtado sup.* quod etiam est verũ, & si tale le-
316 gatum relinquatur cum conditione vt oretur prò ipsius amima, piè enim debet explicari tale legatum de oratione priuata, quæ licitè fieri potest prò illo, imò & si exprimeretur, vt fieret prò eo oratio publica, adhuc posset recipi legatum, cùm conditio turpis habeatur prò non apposita *Auila cit disp. 11. dub. 4. vers. ex dictis sequitur*, de qua re. *Bonac. cit. p. 6. §. 2. num. 16.* se remisit ad ea, quæ dixit suprà, cum de oratione, & applicatione Missæ prò excommuuicato vitando, *ead. q. 2. p. 1. §. 3.* vide, quæ ego dixi in meo *tr. de officio Cappellani q. 5. sect. 18. ad finem.* vbi pro-
317 pono hoc dubium, an legatum prò Missis celebrandis, debeatur vbi defunctus moritur in notòrio peccato, quia ipse mortem sibi intulit, vel in notoria excommunicatione & cum *Perez de Lara*, ibi concludo, quòd cum hoc impedimentum (nempè quòd Missæ non possint sibi prodesse) prouenerit culpa legantis, non debeat nocere Ecclesiæ, & ideò debeat dictum legatum consequi, conditionem illam celebrandi Missas prò eius anima, habendo prò non adiecta; quod est idem, quam quod dictum legatum remaneat purum apud Ecclesiam, quod his diebus in facto de quadam persona, quæ instituit Ecclesiã sibi heredem, & varia legata pia in magna quantitate reliquit, & inter alia prò Missis celebrandis, quæ postea sibi mortẽ intulit, se è loco alto præcipitãs, cõsului cõtrà quosdã, qui cõtẽdebant, dictas Ecclesias, quibus tale legatũ fuit relictum, teneri ad Missas celebrandas, quæ saltem alijs animabus erant profuturæ, quod verum esse concedebam, quando vel expresè (vt fieri solet) dicta legata fecisset prò animabus Purgatorij, vel suorum parentum, aut benefactorũ, aut saltem simpliciter concepta fuissent dicta legata prò Missis celebrandis, & non expresè pro eius anima, prout cantabant dicta
318 legata. Nec obstat, quòd quando impossibilitas implendi legatum pium, sit ad vsum, qui in se malus nõ est, sed tantũ à iure prohibitus, & si legatũ nõ efficiatur caducum, idest nõ succedat in eo heres, tamen debeat conuerti in alium vsum pium, *cap. pios de testamentis, & habetur in Concil. Trid. sess. 25. c. 8. de reformatione*, cũ alijs allegatis per *Sanch. lib. 4. opusculorum moralium cap. 2. dub. 4. n. 4.*
319 quæ potestas conuertendi in aliũ vsũ piũ hoc casu regulariter residet apud Episcopos, vt per *Sanchez loco suprac. dub. seq.* & ante eũ *doctissimus Riccius ad Tiraquellũ de priuilegijs pia causa priuil. 44.* Dixi regulariter, nam hodie circà hãc materiã Missarũ residet apud S. Congreg. Cõcil. ex Decreto de celebratione Missarũ. Quia respõdetur, hoc esse verũ, vbi dictũ legatũ posset conuerti in vsũ aliũ piũ proficuũ animę testatoris, quo casu Episcopus cõstituitur tãquã bonus vir ad arbitrandum, quòd opus sit magis proficuum animæ testatoris, ergò cùm hic cessat hæc ratio, & ab eo prouenit impedimentum debet remanere purum apud Ecclesiam, fauet quòd quando deficit condi-
320 tio potestatiua ob causam quamlibet impedientem, fauore Ecclesiæ, vel alterius piæ causæ, non per hoc deficit legatum, vt probat *Riccius apud Tiraquellum sup. priuilegio* 59.
321 An autẽ qui cepit societatẽ cũ aliquo, superueniente denunciatione, posit illã persequi, affirmatiuè respondet post *Archdiac. in cit. c. quoniã*, & alios *Ricciull. lib. 6. c. 48. n. 2.* vbi *c. 53. nu.* 4. ꝗ merces peti potest ab excõmunicato absq. incursu alicuius censuræ.

De secunda causa excusante, quæ comprehenditur sub particula Lex.

PEr istam particulam communiter intelligitur à Doctoribus *lex matrimonij*, quod est idem quàm, vt coniugibus, quos lex matrimonij sociat inter se, & quorum alter, vel ambo sint excommunicati, concedatur communicatio, vt per Auilam *loco infra proximè citando*, *Alterium sup. cap. 2. ad finem* contrà *Siluestrum*, habetur expresè *in c. multos 11. q. 3.* vbi licèt loquatur textus
322 de vxore, respectu mariti excõmunicati, tamen idem dici debet de marito respectu

vxoris

vxoris excommunicatæ, *Couarr. Angelus, & Vaſquez*, quos refert. & ſequitur, reſpondendo rationibus in contrarium *Conink diſp.* 14. *n.* 123. Ac poſt *Adrianum Nau. & Ledeſma & magiſtros communiter, probat Auila ſuprac. c.6.diſp.*11.*dub.*9. *Sanchez de matrim.diſp.*14. *n.*16. *Bonac. diſp.*2 .*p.*6.§.2.*n.*24.*Villalob.p.*1. *tr.* 17. *diffic.* 13. *n.*13. *Ledeſma p.*1. *ſumma c.* 7. *de la deſcomunion verſ. el ſecundo caſo*; vbi non ſolum teſtatur de communi, ſed etiam ſubdit, contrariam ſententiam non eſſe probabilem, hanc opinionem, eſſe veram, dicit *Layman poſt Auilam, & alios cit. cap.* 2 *ſub nu.* 16. dicit hanc opinionem receptiorem, & veriorem. *Ricciullus lib.*4. *de iure perſonarum cap.*48. *num.*22. & proſequuntur omnes alij ſupracitati, nempè *Reginaldus, Filliucius, Bonacina, Alter. & Hurtado*, ratio fundamentalis ſumitur à *Couarr.* ex dictis à nobis *in fine præcedentis quæſiti*, quòd ſcilicèt ſocius poſſit communicare cum ſocio excommunicato, ſed ita contrahitur ſocietas ab vxore cum marito, ſicut à marito cum vxore, ergò.

323 hæc autem differentia traditur ab authoribus inter caſum, vbi vxor eſt excommunicata, vel quando maritus eſt talis, quòd ſcilicèt primo caſu, maritus cum ſit caput vxoris, illam teneatur corrigere, & ad emendationẽ perducere, etiã ſi oportuerit, per denegationẽ ſocietatis, ex charitate tñ, nõ autẽ ex lege eccleſiaſtica de vitandis excõmunicatis, *Layman lib.*1.*tract.*5.*p.*2.*c.*2.*n.*16. *verſ. ſecundò excuſat, ad finem.* ad quod non tenetur vxor, at præſupponunt dicti authores, quod hoc caſu vxor non poſſit repetere dotem, *Ricciullus ſup. nũ.* 10. Extenditur hæc concluſio de vtroq. intellecta. Primò nõ ſolum quòad coniugalem actum, quo ca-

324 ſu excõmunicatus vitãdus nõ ſolũ poteſt illud reddere, ſed etiam petere, vt de communi teſtatur *Auila loco ſuprac. verſ. prima concluſio, & Sanchez ſuprac. nu.*20. vbi ampliat etiam ſi aliàs delinqueret coniux petẽdo, ſed etiam quòad omnia alia ſimpliciter ſpectantia ad communicationem ciuilem, quia etiam ſimpliciter talis communicatio conceditur *in dicto can. quoniam multos*, ita *Ricciullus, &* optimè *ſup. num.*3. hoc voluit dicere *Hurtado cit. diſp* 9. *de excomm.* ibi *non ſolũ quòad vſum coniugalẽ, & quòad obſequia ſolita, ſed etiam quòad omnia alia.* ante hos omnes *Sanchez cit. diſp.*14.*num.*4. & idem in re voluerunt dicere *Auila, & Bonacina n.*15. cum dixerunt, licere illis communicare in his, quæ pertinent ad gubernationem domus in menſa, in familiari colloquio, & in omnibus alijs. Extenditur ſecundò, vt proce-

325 dat, etiã ſi matrimoniũ ſit inualidũ, dũmodo fuerit iã contractum bona fide, *Ricciullus ſup. num.*27. *Reginaldus cit. lib.*32. *ſub. n.*100. qui benè, quando loquitur de ignorantia impedimenti, loquitur ſimpliciter his verbis *impedimentumq. adhuc ignoretur.* quia cũ hoc caſu ex ſeparatione habitationis facilè poteſt oriri ſcandalum, quòd etiam contingere poteſt, quãdo tantũ vnus ex coniugibus ignorat impedimentum dirimens v.g. inceſtus ante contractũ matrimoniũ (fauet *tex. in c. ex tenore* 14. *ex tr. qui filij ſint legitimi*, vbi quòd ad hoc vt filius ſit legitimus, ſufficiat ſi vnus coniux ignoret impedimentum, ſeu nullitatem matrimonij) licèt dicti cõtrahentes ſint cõſcij impedimẽti, poſſunt cõmunicare, vt prius excepto in reditione, & petione debiti, vt infrà ſuo loco cũ de matrimonio, ſed forſan ly *quandiù impedimentũ ignoratur à contrahentibus* refertur ad ignorantiam ſaltim vnius ex ipſis tempore contractus, vt loquuntur iura, quæ allegat ipſe *Ricciullus ſcilicèt, cap.*2. *cap. perlatum, c. peruenit, & cap. ex tenore, qui filij ſint legitimi*, hoc enim caſu militat ratio, quòd cum tale matrimonium ſit putatiuum, gaudere priuilegijs veri matrimonij debeat exceptis prohibitis, vt ſuprà.

326 Extenditur tertiò, etiam ſi coniux iam quãdo contraxit, ſciebat aliũ eſſe excõmunicatum denunciatũ, licèt .n. ſic contrahendo hic pecccauit grauiter, cõmunicando in diuinis prohibitis, .ſ. receptione Sacramentorũ, quidquid ſit de tolerato, *de quo Diana p.* 3.*tr.*4.*reſol.*268. tamen matrimoniũ inter eos cõtractũ eſt validum, vt dixi ſup. igitur ex eo oritur obligatio naturalis, &c. ita poſt *Vgolin. Sanchez ſup. num.*3. hanc opinionem eſſe probabiliorem ait *Alter. lib.*1. *diſp.*15 *cap.*2. *verſ. ſed oppoſitum* hanc opinionem eſſe valdè probabilem, & fortè veriorem, dicit *Conink diſp.*14.*n.*129. *& Villalobos tract.*13. *num.*12. probãt Reginaldus *lib.*32 *ſua. n.*110. *Bonacina, diſp.*2.*q.*2.*p.*6.§ 2. *ſub num.*18. quidquid *Suarez* contrarium defendat, quem ſequitur *Ricciullus ſup. num.*25.

Extenditur quartò, quòd teneatur coniux communicare vt ſuprà, quòd eſt dicere,

327 non tantũ eſt licita, ſed debita dicta communicatio, *Sanchez ſup. num.* 13. *cum alijs allegatis per Ricciullum cit. cap.*46. *num.*5. vndè ſi vxor diſcederet ob hanc cauſam à marito, maritus poſſet agere ſpolio ad reſtitutionem vxoris, *Ricciullus ſup. num.*17. & ſi *Sanchez loco ſuprac. num.*24. velit, hoc caſu tantum poſſe implorare auxilium iudicis, & ſibi obſtare exceptionẽ excõmunicationis.

328 Extẽditur quintò, etã ad ſponſam de præſenti, quæ in fauorabilibus venit appellatione vxoris, & ſanè licèt matrimonium nõ ſit conſũmatum à ſponſa de præſenti, tamen facta eſt cum ſponſo mutua corporum traditio, & obſtricti ſunt ad mutua obſequia. Dixi de præſenti, quia ſecus eſt in ſponſa, vel ſponſo reſpectiuè de futuro, *Sanchez citata*

diſp.

*disp.14.num.*8. sequitur *Ricciullus sup. nu.3. & seq.* quidquid *Alterius loco suprac. vers. nõ potest.* neget simpliciter, sponsam venire hic appellatione vxoris.

Extenditur quintò, & vltimò, etiam si iudex excommunicet maritum, vel vxorem,
329 & participantes cũ eo, vel ea; quia intelligitur de participantibus, qui non sunt excepti, ita post *Soccinum Vgolinum, & Sanchez. Ricciullus sup. num.32.* notat tamen *Sanchez cit. disp.14. nu.7.* posse iudicem ob viri perti-
330 naciam, interdicere vxori participationem cum viro, sed quòd talis prohibitio præterquam quòd non obliget sub pæna excommunicationis minoris, & sic ex lege de vitãdis excõmunicatis, id poterit tantum dictus iudex prohibere prò participatione in conuictu, scilicèt mensa, &c. non autem in debito coniugali, cuius obligatio pendet à iure naturali.

Hęc cõclusio sic extẽsa restringitur primò, quando ageretur de cõmunicatione in delicto, ob quòd fuit maritus denuciatus excom
331 municatus, seù vt aiunt in crimine crimiso, prout declaraui suprà. Ita Doctores omnes supracitati, incurreret hoc casu vxor excommunicationẽ maiorẽ, vt quilibet alius extraneus, vt habetur in *cap. inter alia*, vbi *glosa de sent. excommunicationis, Sanchez sup. num.*10.

Restringitur secundò, quãdo excõmuni-
332 catio esset lata in causa ipsius matrimonij, puta quando pendet lis circa validitatem ipsius, ob idq. interdictum esset coniugibus, matrimonio vti, gratia vitandi fornicationis periculum. *Sanchez sup. num.9. Ricciullus n.39. Ledesma p.1. summa c.7. de la descomunion. vers. el secondo caso ad finẽ. Laym. suprac. n.16.*

Restringitur tertiò, vbi coniuges essent per diuortium separati, quia tunc non est aliqua obligatio circa debitum reddendum, nec obsequia præstandi, *Sanchez sup. num.11. & Ricciullus n.39. Bonacina. num.23.*

Restringitur quartò ab alijs, vbi tractatur
334 de participatione in diuinis, hãc opinionẽ dicit probabiliorem *Bonacina sup. num.22.* Hanc opinionem non solum esse tutiorem, vt etiam aduersarij fatentur, sed de iure veriorem, contra *Nau. Henriq. & Sanchez*, probat *Ricciullus cit. cap.48. sub. num 37.* Vndè non ex hoc, quia vxor vult Missam audire, marito excõmunicato denunciato zelotipo, non liceret in Ecclesia cũ ea assistere, opinio autẽ cõtraria est valdè ꝓbabilis *Auil. Laym. & aliorũ, vt infrà n.374.* Sed hic casus raro occurret cùm vxor, & si tunc Missam nõ audiret ex eo; quia non potest cum marito Ecclesiam adire, non peccaret, sicut de vxo-
335 re timente rixas cũ marito, notat *Fagundez lib.2. in primum Eccles. praeceptum cap. 9. sub num.4.*

Restringitur quintò, vt conclusio intelligatur tantum, quando vnus coniux est excõmunicatus, vel vterque, vt dixi sup. & notãt omnes Doctores supracitati, non autem quando is, qui communicat cum coniuge, esset etiam excommunicatus, quia ob hanc rationem, quòd vnus coniux cum eo communicat, non licebit dicta communicatio.

Vndè infert *Sanchez loco citato num. 12.*
336 quòd viro cenante cum excommunicato, non posse vxorem eidem mensæ accumbere, & prosequitur *Ricciullus sup. cap.48. sub num.41.* qui etiam addit, quòd excommunicato petente consilium ab aduocato, licèt aduocatus illi licitè communicet, vt sup. dictum fuit, tamen vxor aduocati non potest simul cum excommunicato loqui, quia causa, quæ facit licitam communicationem cũ aduocato, restringitur ad eius personam tantum, sic dicas de vxore medici, aromatarij, & simil.

Aliqui subdunt aliam restrictionẽ, quando scilicèt alter coniux esset excommunica-
337 tus ob heresim, vel apostasiã à fide, ita post *Vgolinum, Ricciullus cit. n.43. Villalobos p.1. summa tr.17. diffic.13. num.12. ad finem.* Sed quidem valdè impropriè, tum quia ista communicatio non prohibetur catholico ratione excommunicationis, sed ratione periculi peruersionis, vt per *Sanchez lib. 10. de matrimon.6. cap.15. n.9.* vbi ex hac ratione, probat, non solum posse catholicum petere diuortium (quod non licet ob quãuis pertinaciam coniugis in excommunicatione, vt notat *idem author ibid. nu. 12.*) Sed etiam potest
338 diuertere propria authoritate, vt iã dixerat *n.10.* & si sit differentia inter casum, vbi recedit propria authoritate ante, vel post sententiã separationis, quia primo casu tenetur admittere coniugẽ hereticũ iam emendatũ, non autem secundo casu, vt per eundẽ *Sanchez num.15.* Quò verò ad id, dicit *idem San-*
339 *chez n.5.* quòd tenetur cõiux catholicus diuertere ab heretico nolenti resipiscere, præsupponit, ni fallor, adesse periculum subuersionis, quod non nego regulariter intercedere, sed si in facto non esset tale periculũ quia dictus catholicus cũ magnacura procederet, & si posset diuertere, non peccaret nõ diuertendo, fauet *Hurtado disp.11. de matrimonio num.18. vers. secundo constat ad finem* vbi ait, hoc casu, non teneri vxorẽ adhibere dictã curã, vt nõ separetur à viro, ergò qñ nõ vult ab eo separari, tenetur ad illã adhibẽdã, & confirmatur ex illa opinione, quòd vxor non teneatur denunciare maritum hereticum, de qua feci mentionem *sup. p.1. recoll. 2. num.12.* quam confirmat *Diana p.1. tr.4. de denunciat. resol.5.*

De tertia causa excusante à communicatione cum excommunicato non tolerato, comprehensa sub ly *Humile.*

PEr istam particulam denotatur, quòd illi, qui sunt subiecti excommunicato non tolerato, excusantur ab omni culpa, & pœna, quæ incurritur regulariter à com-
340 municante cū eo; isti autē subiecti qui nā sint enumerantur in *can. quoniam multos 11.q. 3.* ibi *liberos, seruos, ancillas, seù mancipia, necnon rusticos seruientes, &c.* remanet igitur vt primò inquiramus, quinam veniāt nomine *liberorum*, hoc loco. Nō enim casu credas positum fuisse, ly *liberos*, & non
341 *filios*, sed apposité, nam appellatio *liberorū* est largior, quàm filiorum *glosa finalis in l. cognoscere 56. ff. de verborum significatione*, Vnde doctissimus *Neapodanus in consuetudine Neapolit. si quis, vel si qua sub titulo de successione ab intestato nu.* 160. dixit quòd filij verbum, sit species liberorum, quasi dicat quòd verbum istud liberi habentur vt genus, & verbum filij, vt species, & patet ex eod. textu in *l. cognoscere*, vbi quòd non solum appellatione liberorum veniant filij, & filiæ, & nepotes ex eis ibi, *siuè virilis, siuè*
342 *fæminini sexus sunt, exuè fæminini sexu descēdentes*, quòd vltimum, scilicèt nepotes ex filijs venire liberorū appellatione, habetur in *l. liberorū eod. illo titulo ff. de verb. significatione*, & licèt de nepotibus ex fæminis sit aliqua difficultas in materia substitutionum cum clausula si sine liberis, tamen in casu nostro, in quo consideratur obligatio naturalis, Doctores infrà allegandi, supponunt prò certo, hos comprehendi in dicto textu nomine liberorum, estque id quod dixit *Neadanus loco suprac. in consuetudine si moriatur, num.* 98. scilicèt *quò ad ea, quæ sunt de iure natura, natos ex fæmina ex linea descendenti venire appellatione liberorum.* Neq. etiā solum legitimi, & naturales, sed etiā naturales, vt inquit *glosa in d. l. cognoscere verbo omnes*, &
343 ego addo, seù illegitimos quocūq. nomine nūcupētur, quia in omnibus illis militat etiā eadem ratio nexus naturalis, vt benè *Hurtado disp. 9. sub num.* 21. de illegitimis simpliciter facit mentionem. Item vlterius procedendo authores, in nostris terminis loquendo, supponunt, quòd licèt appellatione liberorū, nō veniant filij adoptiui in rigore, neq.
344 arrogati, nisi in casibus in iure nūcupatim, expressis, *glosa in l. si ita quis, §. fin. verbo cōsequi ff. de legatis* 2. cum alijs allegatis per *Andream Gaill. lib. 2. obseruat.* 136. *num.* 14. tamen in casu nostro ipsi veniant appellatione liberorum quandiù non sunt emancipati; ita *Bonacina disp. 2. quæst. 2. p. 6. §. 2. nu.* 29 *Hurtado loco suprac.* & post *Vgolinum* etiā docet *Reginaldus lib. 32. sub num.* 109. sequitur *Villalobos tr. 17. diffic. 13. n. 11. ad finem*, quidquid *Ricciullus lib. 4. de iure personarum cap.* 19. id simpliciter concedendo de filio arrogato per rescriptum Principis, neget de adoptiuo authoritate iudicis, si non sit nepos, vel pronepos ipsius adoptantis, quæ distinctio sanè displicet, quia per hoc, quòd adoptatus sit extraneus, si adhuc est in potestate ipsius, seù qādiū nō est emācipatus, vt dixi, semper est de familia patris, si .n. serui ac alij, vt infra, eximuntur, tantò magis hic filius apoptiuus. Item quia victricus,
345 nurus, & gener habentur etiā loco liberorum, supracitati Doctores communiter cōcedunt quoq. esse licitā eorū cōmunicationem cum priuigno, nouerca, & socero, atque socera, *Reginaldus suprac. n.* 108. *ad finem, Suarez disp.* 15. *sect.* 5. *n.* 7. *Ricciullus sup. num:* 21: *& Hurtado loco supracit.* item etiam quia tutoris, & curatoris pōstas erga pupillū, & adultum, est simillima potestati paternæ, etiam hic venit appellatione liberorum, di-
346 ctus pupillus, vel adultus respectu tutoris, vel curatoris, *Suarez cit. sect.* 5. *num.* 8. *vers. Denique, Ricciullus sup. c.* 51. *per totum.* Non autem veniunt hic liberorum appellatione
347 filij spirituales ratione collati Baptismi, vel susceptionis in Baptismo, vt post *Suarez, & Vgolinum*, hoc esse verum, testatur *Ricciullus sup. num.* 20. *Bonacina num.* 34.

Difficultas circà hāc materiā peculiaris est, an filij, vel nepotes, siuè legitimi, siuè illegi-
348 timi, vt suprà, quādo sunt emancipati à patre, possint communicare cum patre excōmunicato, vt suprà. Nam aliqui simpliciter hoc negant, ita *D. Thomas in 4. dist.* 18. *q.* 2. *art.* 4. cum alijs apud *Reginald. lib.* 31. *num.* 103. aliqui verò distingunt, aut licèt sint emancipati, tū habitant simul cū patre, & ab eo accipiunt necessaria, vel non; primo casu possunt communicare cum dicto patre excommunicato, non autem secundo casu, ita *Auila p. 2. cap. 6. disp. 11. dub. 6. in principio* huic opinioni se videtur subscribere *Ricciullus suprac. c.* 49. *n.* 10. *Suarez* autē *cit. sect.* 5 *quem sequitur Alterius cit. cap. 4. vers. sed hæc sententia, & vers. respondeo*, vbi loquitur de filio naturali emancipato, item *Bonacina suprac. nu.* 28. distingunt communicationē, & non habitationem, vt sup. aut loquimur de communicatione quoad reuerentiā, & obedientiam debitam de iure naturali à filio ipsi patri, vt assurgere corā illo, detegere caput, & similia, & in his semper licita est communicatio ipsi filio emancipato siuè non, aut loquimur de communicatione in conuictu, & societate humana, & tunc non licebit filio emancipato, nouam aut maiorē habere cum patre excommunicato, quàm anteà habebat, vndè subdit *Alterius* ex mēte

Sua-

Suarez & si eum non citet, *si prius non habitabat cum patre, non potest durante excommunicatione inchoare nouã habitationem, aut alias actiones familiares exercere. quas antea non exercebat* qui etiã ait quod prima sententia simpliciter sum-
349 pta sit improbabilis. Tandẽ alij simpliciter, & generaliter docent, emancipatũ siuè habitet in domo patris, siuè non, posse cum patre excommunicato communicare non solum in his, quæ spectant ad ius naturale, sed etiam his, quæ spectant ad conuictum humanum, tùm quia dictus *textus in cap. quoniam multos*, simpliciter, & generaliter ipsos liberos eximit ab obligatione vitandi parentes, quorum liberorũ appellatione, certum est, venire emancipatos, & verba simpliciter, & generaliter prolata, simpliciter etiã & generaliter debent intelligi, tùm etiam quia vt ipsemet *Auila* fatetur *ibid. ad finem conclusionis*, præfata communicatio in dicto textu, conceditur non solum in his, quę pertinent ad officium filiorum, & ad quæ ipsi tenentur, sed generaliter, & absolutè in omnibus ac si ipsi parentes non essent excommunicati. Hanc opinionem, post *Vgolinum*, docet *Hurtado disp. 9. de excommunicatione sub num.* 21. *Villalobos tr.* 17. *diff.* 13. *num.* 15. qui non solum dicit hanc opinionem probabilem post *Suarez*, sed etiam tutam in praxi, hanc esse communem sententiã, fatetur *Ricciullus loco suprac.* & sequitur *Reginaldus cit. lib.* 32. *num.* 109. Non feci hic men-
350 tionẽ de adoptiuis, quia adoptiui si emancipati sunt, dicunt Doctores supracitat. communiter, habentur vt omnino extranei, §. *adoptiui inst. de exheredatione liberorum*, ideòq. concludunt, non esse licitum illis communicare cum eorum parente excommunicato, ita *Vgolinus*, quem refert, & sequitur *Reginaldus sup. nu.* 109. *Hurtado, & Villalobos locis supracit.* quã doctrinam solum, pace eorũ, intelligerẽ de filio adoptiuo, qui non erat nepos, vel pronepos ipsius adoptantis, sed persona extranea, quia si erat nepos, vel pronepos, licèt sit emancipatus, tamen non debet iudicari vt penitus extraneus, & sic hoc casu habet locum distinctio suprà relata *Ricciulli* inter extraneum, vel suum adoptatum, & quòd dixi de adoptino extraneo, idem dicerem de arrogato extraneo. Fauent verba pregnantia *Villalobos loco suprac ad finem*, ibi *y tanbien se ha de ampliar a los hijos adoptiuos, saluo si estuiessen emancipados, porque en estos ya no queda la obligacion natural, que en los otros hijos*, sed sic est, quòd quando nepos, vel pronepos est adoptatus, remanet obligatio naturalis, ergò. Ex quibus patet, quomodo sit verum id, quod dicit *Alterius loco suprac. vers. respondeo*, eodem scilicèt modo iudicandũ esse de filio adoptiuo
351 emãcipato, sicut de filio naturali. Quòad illa alia verba; *seruos, ancillas, seu mancicipia, nec non rusticos seruientes*, notandum est quòd & si in rigore litteræ textus intelligi videatur (*de seruis, & ancillis*) quorũ eadẽ ẽ ratio, *l. detestatio §. serui, ff. de verb. significatione*) qui sunt in dominio domini, quod magis videtur confirmari ex illis alijs verbis *seù mancipia*,
352 accipiendo dictionem illam *seù* declaratiuè, vt scilicèt idẽ significet, quàm alia dictio *idest*, vt accipitur in *cap. 1. vbi Archidiaconus verbo seù de cognatione spirituali in l. vbi pactum. C. de trãsactionibus, cum alijs allegatis per Alexandrum cons.* 125. *num.* 2. *vol.* 7. nam mancipium dicitur quasi manu captum ab hostibus, sicut seruus dicitur à seruando, quasi seruatus, & non occisus in bello *l. mancipia, vbi Doctores C. de seruis fugitiuis l. pupillus* 239. §. *seruorum ff. de verborũ significatione*, tamen hic generaliter intelligũtur
353 serui, & ancillæ, etiã nõ existentes in dominio domini, qui & famuli dicuntur, vt per *Alciatũ in l. meorum* 91. *ff. de verborum significatione*, & sic intelligas *Archidiaconum in can. patrem* 32. *q.* 3. cum asserit. *famulum dici natum ex propria familia, siuè exortum, mancipium ex hostibus, seruum in bello captum, atque seruatum*, omnibus enim istis conceditur hic, vt possint regulariter communicare cum dominis excommunicatis non toleratis, hoc voluit dicere *Suar. t.* 5. *disp.* 15. *sect.* 5. *sub n.* 9. ibi *nec refert generatim loquendo, quo iure, vel titulo in seruitutem redacti sunt, nam causa, vel titulus seruitutis ad rem præsentem accidentarius est*, & clarius *sub num.* 11. ibi. *sic igitur sub hac exceptione comprehenduntur omnes famuli, omnesque familiares, qui quouis titulo, vel ratione alicui inseruiunt*. &
354 si inter seruos primi generis, & secũdi, sit differentia, quia serui primi generis, secundum omnes DD. tenentur cõmunicare cum suis dominis, vt sup. excõmunicatis, siuè seruitus ceperit ante, siuè post excommunicationem contractã, de famulis verò non cõcordant Doctores, quia *Nau. Sayrus, Vgolinus*, quos sequitur *Suarez loco suprac. num.* 17. *Auila, & alii*, licèt concedant, quod quñ seruitus cepit ante excõmunicationẽ (intellige denunciatam) possint continuare seruitutẽ, communicando vt suprà, tamen de illis, qui post denunciatã excõmunicationẽ inceperunt illi inseruire, distingunt, aut vbi sciebant illum excommunicatum denuciatum, absque necessitate illius seruituti se dederunt, vel ob necessitatem (quam necessitatem sufficere tã ex parte domini, quàm ex parte famuli. puta quia aliũ non inueniebat, qui illũ conduceret, *Sayr. sup. n.* 16. concordat etiã *Reginaldus sup. num.* 117.) Primò casu negant, illos frui hac exemptione, secundo verò casu affirmant. vbi *Suarez in specie loco supracit. n. seq.* conatur differentiæ rationem afferre inter illos famulos & filios, vxorẽ, &c. Alij verò Doctores vt *Egid. Conink disp.* 14. *num.* 129. *Bonacina disp.* 2. *q.* 2. *p.* 6. §. 2. *num.* 32 *Hurtado cit. disp.* 9. *sub. num.* 24. *& Turrianus lib.* 2. *de censuris disp.* 13. *dub.* 5. docent contrariam sententiam, vt probabilem ex eo, quòd *D. Gregorius in cit. canone quoniam multos.* concedat indistinctè non solum filijs, ac vxori, sed etiã

seruis, dictam exemptionem, & vbi lex non distinquit, nec nos distinquere debemus, vt est regula vulgata in iure. Imò tales famulos gaudere hac exẽptione non solum quando salario
355 conducti sunt, sed etiam si gratis seruiunt licèt id *Suarez videatur negare loco suprac. n.17. ad finem*) optima ratione docet *Reginaldus lib.32.num.112.* ibi *siuè sint famuli domestici gratis, aut pro mercede seruientes* Talem exemptionem extendi etiam ad famulos rusticos, exprimit *D. Greg.* per verba suprà relata *necnon rusticos seruientes*, prò quibus intelligũ-
356 tur, *siuè pretio conducti ad colendas terras dominorum suorum; siuè coloni partiarii, idest qui pro cultura agrorum, capiunt certam fructuum portionem*, vt subdit *Reginaldus loco suprac.* quæ omnia clarius significauit S. Pontifex in *cap. si verè de sententia excommunic.* dum eximit ab hac obligatione familiam ipsius excommnnicati, ibi *præterea si paterfamilias domus excommunicationis sententia innodatus fuerit, à participatione,*
357 *illius familia excusatur.* nam appellatio familiæ non solum comprehendit filios, & seruos *l. pronunciatio 196. ad finem ff. de verborum significatione*, & intelligitur tàm de vrbana, quã de rustica vt hr in *l. vrbana 166. eod. tit. de verb. significatione*, sed etiã nutricios, consanguineos, & similes, qui, vel quæ si à domino recederent non haberent vndè viuerent, vt explicant Doctores in dicto *cap. si verè*, & prosequuntur *Sayrus suprà num.16 ad finem, Alterius lib.1. disp.15. cap.3. verf. ead. ratio, Ricciullus suprac. cap.50. n. 6.* & alij communiter. Scio aliquos, inter quos *Suarez loco suprac. n.* differentiam facere in-
358 ter famulos vrbanos & rusticos, vt famuli qui propriè sunt famuli possint generaliter; rustici autẽ nõ possint generaliter cõmunicare cũ dominis suis excõmunicatis; sed quatenus exigit cultura. ita *Reginaldus loco suprac.* & *Bonac. & n. 31. ad finẽ, Conink disp.14. n. 132.* vbi in specie de communicat in diuinis. Sed contrariũ expressè docet *Auil. sup. du.6. ad finẽ cõclus.* his verbis, *& nota quòd prædicti filij, & famuli possunt licitè cõmunicare cum domino excõmunicato non tolerato, non solum in his, in quibus tenentur, & in pertinentibus ad suum officium sed generaliter, & absolutè in omnibus, ac si ille non esset excommunicatus, sicut diximus de viro, & vxore dub. præcedenti. ita multi magistri, imò idẽ tenẽt nonnulli magistri de seruitoribus rusticis, cõtrà Siluest. dicentẽ quòd rustici tantum possunt communicare in his, quæ pertinent ad agriculturam. tex. in can. quoniã multos, absolutè excipit hos omnes, ergò non debemus nos restringere.*

Additur in dicto *canone quoniam multos*, secundum omnes Doctores, quædam restrictio ad supradicta, in illis verbis, *& omnes alios, qui non adeò curiales sunt, vt eorum consilio scelera perpetrẽtur* ly *alios*, refert ibid. *glosa prima* ad alios familiares, quasi sint illorum species, vt ita dixerim, distincta ab vxoribus, filijs, seruis famulis, & rusticis seruientibus, vt patet ibi, *vxores, & filios, seruos, & ancillas, mancipia, rusticos, & seruientes excommunicatorum, & eorum curiales.* Sed litera ostendit contrariũ, scilicèt debere accipi ly *alios* hic, iuxtà eius significatum proprium, vt scilicèt referatur ad seruos, siuè vrbanos, siuè rusticos, vt suprà
359 de sui. n. natura, dictio ista *alius*, est relatiua, præseruatiua eiusdem qualitatis, cuius erat illud, de quo facta fuit mẽtio, ac repetitiua similium, *c fin. in principio de pactis in 6.* cum alijs allegatis *per Antonium Angelum Crasum in suo tract. de dictionibus dict. 10.* vndè secundũ istũ intellectũ post ly *& omnes alios*, debet subintelligi *similes seruientes, quòd Suar. cit. sect. 5. n. 10.* videtur etiã sentire, ibi *vltrà hos verò adduntur in eod. cap. reliqui seruientes cum limitatione vt rustici sint, vel non adeò curiales, &c.* clarius *Villalobos tract. 17. diff. 13. num. 15. ad finem*, ibi *de los subditos dize el texto citado, que han de ser tales, que no sean tan curiales, que con su consejo se cometan los delitos.* Consonat cum significatione eiusdẽ
360 verbi *curiales*, quod diuersimodè accipitur, scilicèt non solũ prò his, qui officia curiæ honesta, vel inhonesta peragũt, itẽ pro Decurionibus, ac pro officialibus, qui erant in causa sanguinis, vt per *Lucam de Penna in l. curiales, C. de prædijs curialium lib. 10.* sed etiam pro his, qui nexibus curiæ ligati adulantur Principibus, vt habet idem *Lucas de Penna in l. curiales, C. de decurionibus, eod. lib. 10.* & prosequitur *Boerius ad Ioannem Montaygne in tr. de parlamentis p.2. in principio n.7.* Et sic de primo ad vltimũ, ni fallor, idem est, quod hic dicitur, & omnes alios, *qui non adeò curiales sunt, vt eorum consilio scelera perpetrentur*, quàm quòd omnes seruientes quocunque modo seruiant domino, seu sint de familia alicuius, possint cum suo domino excommunicato tolerato cõ-
361 municare, dummodo non sint de his, qui adulentur dominũ in criminibus (quod vt benè *Suarez loco suprac.* aduertit, debet intelligi *actu, non de potestate, idest magis considerandũ est, an huiusmodi seruientes, consilium, vel auxilium dederint ad crimina perpetranda, quã quòd ingenio, & facultate polleant ad id præstandum si nunquam id præstiterint,*) & ne intelligas de omni crimine, addit *Suarez* ad quæ crimina debent isti tales de facto concurrere sua adulatione, ad hoc vt nõ gaudeãt tali exẽptione, nẽpè *propter quã excõmunicatio lata est*, quod voluit dicere ibi *glosa verbo scelera* quando subdit *idest si tales sunt, qui non seruiunt ei in crimine, in quo nec vxor, nec filius excusatur,* quorũ verborũ occasione, aliqui intelligunt de seruis, vt suprà cõmunicantibus in crimine criminoso, & quòd tunc non solum non sint exempti, sed incurrant excommunicationem maiorem, ita *Reginaldus cit. lib. 32. num.*

num. 115. ad finem, Ricciullus cit. cap. 50. n. 10. qui intellectus simpliciter sumptus, non potest placere, cùm ad incurrendam istam excommunicationem, ob communicationem in crimine criminoso plura requirantur, vt dixi suprà à *n.* quæ vtique iuxtà sonum verborũ dicti textus, nõ desiderantur ad hoc, vt quis licèt de familia, possit tñ licitè cõmunicare cum domino excommunicato non tolerato, sed sufficit, si in delictum (ob quod dominus incurrit excommunicationẽ, & sic, ante etiã denunciationẽ) cõcurrerit talis familiaris suo consilio, vel auxilio, ita *Suarez cit. num.* 10. qui, supposito excommunicationem esse latam solum contrà principaliter operantem, & per consequens, auxilium, & consilium præstantes circà illud delictum perpetrandum, non incurrant eandẽ excommunicationem, quam incurrit principalis, docet, Summũ Pontificem ex citatis verbis, voluisse declarare, ꝙ tales nõ gaudeãt priuilegio exemptionis circà communicationem, qua regulariter vt suprà fruuntur familiares, & prosequitur *Alterius* ferè iisdem verbis *cit. cap. 3. vers. Summus igitur Põtifex,* quod valdè diuersum est à communicatione in crimine criminoso, ob quam pro dicto actu duntaxat incurritur excommunicatio maior, & non inducitur priuatio communicationis in futurum prò aliis actibus, cum ex eo quod ambo similes personæ, scilicèt dominus, & seruus, pater, & filius sint excommunicati non per hoc peccant, & excommunicationem minorem incurrunt, simul communicando, vt dixi suprà de vxore, & marito *num. 322.* & in terminis, notat *Villalobos cit. diffic. 13. num. 16. ad finem, Bonacina sup. num. 39.* quorum ratio est eadem cum istis aliis subditis, vt etiam patebit ex infrà dicendis, concordat *Hurtado disp. 9. de excommunicatione sub num. 22.* ibi *dum eorum consilio, aut ope non fuerit perpetratum scelus, ob quod incursa est excommunicatio, vt constat ex dicto canone,* & sic habetis, quòd ly
362 *curiales,* vt significat familiares adulatores, seu cooperantes domino in delicto perpetrando, ob quod ipse dominus incurrit excommunicationem, non solum includere seruos, sed etiam filios, & vxorem, qui veniunt appellatione familiæ, & hoc est id, dicit glosa verbis supra relatis, *idest si tales sunt, qui non seruiunt ei in crimine, in quo nec filius, nec vxor excusatur,* quod non esset si generaliter omnes, qui in aliis peccatis perpetrandis domino cooperarentur (vt aliqui voluerunt) hic à S. P. priuilegio priuarentur, & tanto magis, nec quando talis communicatio daret causam excommunicato perseuerandi in sua contumacia, vt dixit *Reginaldus sup. num.* 110. nam si hoc rarò accidit, aut nunquam in aliis extraneis, vt dixi *sup. nu.* 277. tanto magis potest contingere in seruis, filiis, & aliis similibus personis. Tandem circà familiares sæculares, quærunt
363 Doctores, an vaxalli veniunt hic appellatione subditorum, ita vt ipsi, si non fuerunt participes in crimine, vt suprà, cum suo Barone possint cum eo in omnibus, & per ommia communicare? Respondet *Suarez sup. sect. 6.* & prosequuntur *Auila sup. dub. 9. Bonacina num. 40. Villalobos cit. diff. 13. num. 18. Ricciullus sup. cap.* 52. & alii communiter, hic, dictos vaxallos non venire appellatione subditorum, quia communicatio cum istis nõ est ita necessaria ad vitã humanã, sicut cum filiis, vxore, seruis, &c. qui DD licèt cõcedãt, tales vaxallos posse cum dictis dominis communicare in exibitione tributorum, vel seruitiorum, quæ respondent dominio feudi, quod iã ipsi Barones retinet, tamen hæc excusatio potius pertinet meo iudicio, ad particulam *vtile,* vel *necesse,* quàm ad hanc causam subiectionis, quæ complectitur familiã, cũ vaxalli non possint dici de familia Baronis, vt rectè *Hurtado sup. sub nu.* 24. Ex quo
364 principio, patet quare Religiosi possint cõmunicare cum eorum Prælato excommunicato vt sup. non autem id possunt clerici, qui non sunt de eius familia cum Episcopo etiam excommunicato, nam Religiosi sunt de familia Prælati, cui subduntur, non autẽ omnes clerici sunt de familia Episcopi Diœcesani, vndè *glosa in d. c. quoniam, verb. vxores ad finem,* loquendo de Episcopis subdit, *quòd non sunt ita adstricti Episcopo vinculo naturæ sicut filius patri, & Auila disp. 11. cit. dub. 6. vers. 3. excusantur subditi Religiosi,* vbi hoc extendit etiam ad nouitios, & *dub.* 8. vbi lo-
365 quitur de Episcopis, restringit in necessariis, quæ sunt permissa à iure communi, *Bonacina cit. §. 2. n. 26. & 36. Reginaldus sup. nu.* 113. quidquid *Suarez suprac. disp. 15 sect. 7. n.* 2. velit, non posse subditos Religiosos communicare cum superiore excommunicato non tolerato, aliter quam possunt cum subdito eiusdem domus, si esset similiter excõmunicatus, quòd probat, quia per excommunicationem remanet ipse suspensus ab officio, si igitur est suspẽsus, ergò habetur ac alius priuatus Religiosus subditus. fauet *Reginaldus sub. num.* 113. vbi quòd subditi non
366 teneantur obedire Prælato excõmunicato vt sup. in illis, quæ superioritatẽ respiciunt quod anteà dixit *Sayrus cit. cap. 13. num.* 18. hanc opinionem videtur sequi *Ricciullus cit. lib. 4. cap.* 52. vbi eodem modo iudicat de Episcopo, quã de Superiore Regular. Quia vt rectè *Auila loco suprac.* & clarius prosequitur post *Vasquez, & alios* communiter. *Hurtado suprac. disp. 9. n. 22. vers. Tandem ob subiectionẽ, licèt ex eo quòd ipsi sint suspensi à iurisdictione, non poterunt Religiosi subditi cõmuni-*

municare cum ijs, (& illi obedire) *tamquã cũ iudicibus, sed benè tamquã cum patribus familias gubernantibus domum*, & quidẽ si aliis patribus familias cõceditur, vt eius familia, ac filii præcipuè, possint in omnibus cõmunicare cũ eo, ac si nõ esset excõmunicatus, quare ergo Religiosi, qui habentur prò filiis, vel saltem sunt de familia sui Prælati, extrà actus iudiciales; non solum possunt, sed tenentur illi parere, ac obedire, & cum eis communicare, sicut diximus de seruis propriè sumptis, quibus assimilantur à iure, & à Doctoribus ipsi Religiosi respectu Prælati. *Sanchez lib.6. summa moralis cap. 13.n.6.* Vndè & si *Suar. sup. n.3* velit, quòd si
367 Prælatus sit toleratus, & si notoriè excommunicatus, licèt retineat iurisdictionem quandiu denunciatus non est, id tamen intelligi debeat de his, quę pertinẽt ad subsidiũ & subleuamen eorum, qui cum eo communicare volunt, non verò de his, quę pertinẽt ad subditorũ onus, & grauamen, ea ratione quòd per extrauag. ad euitanda, nullum priuilegiũ cõcedatur excõmunicato tolerato, nec ex ea fideles tenentur cum excõmunicato tolerato cõmunicare, sed tãtũ si velint, ꝙ possint cũ eo cõmunicare. Tñ contrariũ est probabilius, vt patet à fortiori ex dictis suprà de excommunicato non tolerato, & fauent dicta à nobis sup. *recoll.* 1.*n.*85. de pœna priuationis vocis actiuæ, & passiuè, & in terminis de excommunicationis pæna, dicit *Megalius p.3. lib.2. cap.5. nu.50.*

Resolutio aliquarum difficultatum, quæ sunt communes duobus quæsitis præcedentibus.

PRima difficultas est, an id, quod dixi de filiis, ac seruis, ac aliis familiaribus, quòd possint communicare cum patre, matre, & domino, aut domina, excommunicatis non toleratis, habeat etiam locum in ipsis paren-
368 bus, aut dominis innocentibus, quãdo filii, vel serui sunt excommunicati non tolerati, an illi etiam possint cum istis communicare? Nam aliqui negant, inter quos *glosa in cit. can. quoniam multos. verbo vxores*, vbi habet hæc verba. *Hoc tamen scias, quòd si filius est excommunicatus, vel seruus, non debet pater, vel dominus communicare cum eo*, quam *glosa* opinionem communiter esse receptam, dixit *Nauarr. apud Suarez infra citandum*, alios Doctores pro hac sententia refert *Riccull.* loquendo de filiis .*c.*49.*n.*25. Hi authores fundantur in *c. quoniam multos, & in c. inter alia*, vbi tñ fit mentio *de subditis* respectu superiorũ, & nõ è contrà, & sumus in exorbitantibus à iure, quę sũt restringẽda.

Contrariã sententiã docent alii Doctores communiter, vt testatur *Auila dub.7. vers. fit conclusio.* vndè *Suar. cit. disp.15. sect.5. sub n.* 18. post *Nau. & Adrian.* dicit, illã esse certã, *D. Thom. Paludano, Henriquez, Vgolino*, & aliis citatis, testatur de communi *Sayrus cit. cap.13. num.12. ad finem*, concordant *Reginaldus sup. num.118. Villalobos cit. diff.13. n.16 Layman*, qui testatur de probabiliori *cit. cap. 2. num.16. vers. tertio excusat*, testatur etiam de communi *Ledesma p.1. sua summa cap.7. de la descomunion vers. el terzero caso ad finẽ.* Communiter probant Doctores hanc sentẽ-
369 tiã ex regula illa, quòd in correlatiuis (quales sunt pater, & filius, dominus, & seruus,) quæ de vno disponuntur, etiam de alio disposita censentur, vbi non adest ratio specialis, ob quam dispositũ in vno, non debet censeri dispositum in alio, vt latè per *Rotam Romanam apud Seraphinum decis.* 1442. *per totã*, fauet quòd S. P. in *c. si verè de sententia excommunicationis*, vtitur verbo familiæ, quando loquitur de hac excusationis causa, & in *l. familia ff. de verborum significatione*, habe-
370 tur expressè, quòd *familia appellatione ipse Princeps familia continetur.*

Sed hinc oritur aliud dubium, & est, an dicta communicatio, vt suprà, superioris, scilicèt patris, ac domini, respectu inferiorum nempè filiorum, vel seruorum, pari passu ambulet, ita quòd sicut, suprà dixi, seruos, ac filios posse communicare cum domino, vel patre non solum quòad ea, quæ pertinẽt ad eius obligationẽ, vt filius est, &c. sed etiã
371 quòad alia, tamquã si non esset excommunicatus dictus pater, vel dominus, ita etiam pater, & dominus cum seruo, & filio? Aliqui hoc negant, docentes, quòd tantum possint hi superiores communicare cum suis subiectis in his, quæ sibi debentur ab inferioribus, & in hís, quæ tenentur ipsi præstare inferioribus, ita *Suarez sup num.19. Reginaldus sup. num.* 111. vbi contrariam opinionem vocat minus probabilem, quia inquit constat, esse prohibitum iure humano communicationem cum excommunicato non tolerato, non constat verò, tales personas excusari extrà obsequia, eod. modo sequitur etiam *Alterius cit. disp.15. cap.4. versiculo quidam tamen Doctores*, & si non tã strictè loquatur, & clarius *Riccîullus cit. cap.49. n.2.* loquens de filiis. Sed contraria sententia est magis probabilis pro omnimoda concessione communicationis, sicut probat ratio doctrinæ principalis, quæ probat, quod dispositum in *dicto can. quoniam multos, de filijs, seruis, &c.* censeatur dispositum de patre, & domino; exceptis ijs, in quibus non potest dari aliqua ratio differentiæ, prout in casu nostro, vbi non potest assignari ratio aliqua differentiæ, quare filius, & seruus possit omnimodè communicare cum patre, & domino excommunicato, & non eodem modo

pater,

pater, & dominus cum seruo, vel filio excõmunicato, ita enim supponunt, ferè omnes authores citati, simpliciter docentes, eodẽ modo licere parentibus, & dominis communicare cum filijs, & seruis excõmunicatis, sicut filii, & serui cũ ipsis, ita *Villalob. Ledes. & Layman*, quibus accedunt *Bonacina suprac. §. 2. num. 38. Hurtado cit. disp. 9. de excõmunic. num. 23.* & clarius *Auila sup. dub. 7.* vbi post relatam opinionem primam subdit. *Verum aliqui magistri dicunt, quòd sicut filij & famuli possunt liberè communicare in omnibus cum patre, & domino, ita etiam pater, & dominus possunt in omnibus communicare cũ filijs, & famulis excommunicatis, nam ius concedens hoc inferioribus respectu superiorum idem concessisse videtur superioribus respectu inferiorum, nam eadem est ratio, nempè idem animarum periculum, quòd intendit ius vitare in d. can. quoniam multos.* vbi benè explicat *D. Thomam*, pro hac opinione, quam vocat probabiliorem, & *textum in can. de filia 20. q. 1.* quòd parentibus ibi prohibeatur communicare in crimine, ob quod filia fuit excommunicata. Item respondendo tacitæ obiectioni, quæ fieri potest de differentia inter superiores, & inferiores, quòd scilicèt ad patrem, & dominum spectat curare, quòd filii, & famuli resipiscant, non è contrà. Respon-
372 det, quòd dicta obligatio superiorũ potest inducere peccatum, contrà præceptum naturale in ipsis, si dictam resipiscentiam non procurent, vbi sperant illam ex subtractione communicationis, obtinere, non autem contrà præceptum ecclesiasticum de vitandis excommunicatis, vt dixi de marito respectu vxoris, *sup. num. 323.* quòd etiam dixit *Sayrus suprac. cap. 14. num. 13.* Aduerte hic prò Regularibus, licere hanc communicationem non solum Prælato respectu subditorum excommunicatorum, sed etiam
373 magistro nouitiorũ respectu ipsorum nouitiorum, quia non solum est eorum pater spiritualis, vt per *Auilam loco suprac. ad finẽ cit. dub. 7.* Sed gubernator, in rebus temporalibus quòd non reperitur in aliis patribus spiritualibus, de quibus egi suprà *n. 347.*

Secunda difficultas est, an prædictis personis, scilicèt tàm filiis, & seruis, quàm parentibus, & dominis, sicut etiam suprà dixi de vxore ergà maritum, & marito erga vxorem, sit concessum communicare non solũ
374 in humanis, sed etiã in diuinis. Negat simpliciter *Caietanus in summa verbo excommunicatio ad finem, & Armilla eod. verbo nu. 44.* hanc opinionem, vt non solum tutiorem (quod non nego) sed de iure veriorem, probat *Ricciullus lib. 4. de iure personarum c. 45. n. 35. & c. 50. n. 11. Reginald. sup. n. 119. versic. aduerte, Sayrus cit. cap. 14. num. 16. ad finem.* Alii distingunt, loquendò de filiis, & famulis, vel loquimur de his, quæ concernunt filiationẽ, & famulatũ, seù obsequia debita à filio, & famulo parentibus, & dñis, vel quæ non concernunt dicta obsequia; primo casu potest filius, & famulus communicare in diuinis cum patre, & domino, non autem secundo casu, ita *Vgolinus tab. 21. c. 23. nu. 2. Suarez cit. sect. 5. num. 22. Alterius cit. cap. 4. vers. Bonac. suprac. §. 2. num. 37.* qui indè infe-
375 runt quòd filius, & famulus posit patrem, vel dominum euntem ad sacrum comitari, legere horas canonicas cum eo, ac celebrãti inseruire, non autem illi Sacramenta ministrare si filius sit, Sacerdos, vel etiã Parrochus sicut Capellano cõductitio, nõ licèt corã dño celebrare, prima .n. cõmunicatio cõpetit patri rationẽ cõiunctionis, vel subiectionis, nõ autem secunda. Hanc eandem sententiam sequuntur in re alii docentes simpliciter circà primum casum, licere istis personis etiam communicare in diuinis cum parentibus, & dominis, vbi idem dicunt de vxore, & marito, quod fatetur non carere probabilitate. *Reginaldus sup. num. 11. ad finem, & etiã Bonacina sup. num. 22.* quia contrariam sententiam vocat probabiliorem, & valdè placet hæc sententia *Sanchez lib. 9. de matrimonio disp. 14. n. 5. vt & Nau. cap. 27. num. 27.* quẽ sequuntur *Auila suprac. disp. 11. dub. 6. vers. verum, Conink disp. 14. n. 131. & Laym. lib. 1. tract. 5. p. 2. cap. 2. num. 16. vers. deindè.* Nam quando volunt exemplificare praxim eorum opinionis, non afferunt in medium alia exempla, quàm de comitatu ad Missã audiendã, & Sacellano legente horas canonicas cum Episcopo excommunicato, quòd est verum etiam de aliis famulis, & dominis, vt diximus *n. 228.* Ex quibus patet quomodo è contrà dominus ex eo, quòd seruus est excommuuicatus non per hoc priuatur iure suo, vt eius seruus posit eum comitari, vel suam vxorem, dum venit in Ecclesiam ad Missam, vel alia sacra audienda, & sic de patre respectu filii, & vxore respectu mariti, quando non habet, vel nolit aliũ, qui illã comitetur. An autem non solum comitari liceat dictis excommunicatis suos hæros, vel parentes non excommunicatos euntes ad
376 Ecclesiam, sed etiam ibi manere, dum etiam illi manent, non declarant Doctores, sed benè percipitur ex supradictis, *sub num. 217. ad finem*, vbi quòd non prohibeatur excommunicato manere in Ecclesia, dumodo non assistat diuinis officiis, ad illa attendendo, sed exercendo artem suam, quod particulare, optimè potest applicari ad casum nostrum cùm filius, & seruus, ac maritus associando respectiuè patrẽ, matrẽ, patronũ vel vxorẽ, exequatur quod ad suũ officiũ pertinet, & quando è contrà pater, dominus, & maritus est excommunicatus, sufficit vt seruus,

uus,filius, & vxor innocentes, quorum comitatu ad Ecclesiam vtitur dominus, vel pater, aut etiam maritus excommunicatus, sufficit,si non audiant Missam cum eo,idest eandē Missam,vt dixi sup.*n.*217.vid.*Conink.* Sed hæc rarò occurrunt,& quādo occurreret casus,tutius ꝓcedet excōmunicatus, vbi illis opus fuit comitari dominū,vel dominā, patrem,aut matrem,vel vxorem venientem in Ecclesiā, postea statim ab ea exire,ac manere extrà illā, donec tempus erit redeundi in domum, hoc autem procedere, etiam quoàd Religiosos respectu superiorum, dicit *Sayrus sup. num.*18. Nota quòd ex eo, quia authores vltimo loco relati dant exēpla de comitatu ad Ecclesiam, & associatione in recitandis horis canonicis, non excludūt aliud exemplū datū ab authoribus secūdæ opinionis, nempè ꝙ clericus cōductitius
377 possit inseruire Missæ domino, Sacerdoti excommunicato celebranti iuxtà regulam, exempla non restringunt,sed declarant,maximè quia generaliter ipsi docent, dictam opinionem de communicatione in diuinis.
378 At ex hoc nolim inferas,etiam Sacerdoti non excommunicato licere, vti Clerico cōductitio excommunicato ad sibi inseruiendum in Missa,contrà id,quod dixi sup. *num.* 232. quia est magna differentia inter primū casum,& secundum, sicuti inter assistentem Missæ excommunicati,& celebrantē coram excommunicato, & admittentem excommunicatum ad diuina,vt patet *ibid.num.*239 sicuti etiā nō puto hos authores cōtradicere secundæ sententiæ, circà ministrationem Sacramentorum, cùm eo casu cooperetur peccato sacrilegij ipsius recipientis sacram. vt patet ex dictis sup.*num.*46.

Tertia difficultas est,an possint inter se etiā
379 familiares cōmunicare eod.modo quo suprà, quando vnus eorum est excommunicatus denunciatus,v.g.frater, & soror,cum fratre excommunicato, seruus cum alio seruo excommunicato? Respondetur, supposito fratres cohabitare sicut etiam seruos, posse inuicem communicare, non vi priuilegii concessi sub ista particula *humile*, cum inter se nulla adsit subiectio,nec superioritas, sed benè ex priuilegio concesso sub particula *vtile*, vel *necesse*, quia non debent fratres cū suo damno recedere à domo paterna,nec seruus si non habet aliam conditionem cōmodā locandi suas operas,vel quia aliàs alere se non potest recedere à dño,ita *Suar.disp.* 15.*sect.*5.*n.*33.*Vgolinus loco suprac.*quem refert,& sequitur *Reginaldus num.* 119. vbi extendit, de fratribus loquendo, etia si mortuus sit pater, concordant in re *Alterius suprac.cap.*4 *vers.*6.*dubitatio,Bonacina cit.§.*2. *num.*35.*Villalobos cit.diff.*14.*num.*17. Est au-
380 tem magna differentia inter communicationem concessam per hanc particulam *humile*,& illas alias *vtile*, & *necesse*, quia primo casu conceditur cōmunicatio in omnibus, & per omnia,vt suprà declaratum fuit, maximè in humanis, aliis verò duobus casibus conceditur tantum,quantum concernit vtilitas,vel necessitas,vt benè breuiter declarauit.*Hurtado cit.disp.*9.*de excommunicat.n.*25. vbi habet hæc formalia verba, *& quamuis sint qui existiment, inferiores eiusdem familia gaudere dicta exeptione à probibitione cōmunicationis inter se, id tamen absque fundamento dicitur, nec est verum, nisi quatenus necessarium sit vt communicent cum superioribus, & superiores cum ipsis.* Hoc spectat ad seruos, & etiā fratres,subdit nūc de fratribus,& aliis habitantibus, *possunt tamen absq. alio titulo, communicare in cohabitando in eadem domo, in qua erant ante excommunicationem, quia nullus, excommunicatione cogitur proprium habitaculum deserere.*
381 Quarta,& vltima difficultas est, an si dominus sit excommunicatus cum omnibus secum participantibus, vtrum dicta excommunicatio afficiat vxorem filios, & seruos, vt suprà?& respondetur negatiuè,quia intelligi debet dicta excommunicatio lata contrà personas à iure non exceptas,sed istę personæ à iure sunt exceptæ,igitur ita post *Felinum, & Vgolinum, Ricciullus lib.*4.*de iure personarum cap.*50.*num.*5.fauet quod *dixi suprà* de monitoriis ad reuelandum *recoll.* 2. *à n.*
382 694.quomodo etiam milites possint cum duce belli communicare videte *Sayrus lib.* 2,*cap.*14.*num.*19. An procedant ista in excommunicato ad hæresim dixi *sup.n.*337.

De quarta causa excusante à communione cum excommunicato, comprehensa sub Res ignorata.

PRæsuppositis diuisionibus ignorantiæ in ignorantiam facti, & iuris in inuincibilem, & vincibilem,crassam,& affectatam, seù inculpabilem,& culpabilem, de quibus suprà *recoll.*1. *num.* 343. *&* 366. item istam ignorantiam necessariam esse circà denunciationem excommunicationis, & notorietatem percussionis Clericorum post Concil.Constat.vt benè monet *Reginaldus lib.*32 *num.*121. *ad finem*, & latè ad hoc propositū declarat *Sayrus cit.cap.* 14. *à num.* 22. fauent etiam dicta à nobis supra cum de notitia denunciationis *n.*129.Vndè subdo ego, quòd hac ratione,rarò hodie potest ex hoc capite, oriri in aliquo causa excusationis, vt autem detur certa doctrina si casus occurreret, sciendum, quòd præcipua difficultas inter Doctores est, an pro excusatione vt suprà, sufficiat in eo, qui communicat ignorantia etiam si sit culpabilis, tàm facti, quàm iuris, idest vel quòd talis sit denunciatus, vel ꝙ à iure

iure sit prohibita communicatio cum excommunicato sub pæna excommunicationis minoris, de qua & si aliqua dixi *sup. recoll. 1. num. 300.* tamen hic tanquam in proprio loco est magis discutienda. *Angelus* enim *verbo excommunicatio* negat, hanc sufficere, & vult requiri ignorantiã inculpabilẽ, hanc opinionẽ esse magis communem, testatur *Villalobos p. 1. summæ tr. 7. de la descomunione diffic. 14. nu. 22. ad finem* sequi illam videtur *Reginaldus sup. nu. 21.* dum requirit ad hoc ignorantiam probabilem minimè coniunctam cum negligentia crassa, & affectuata. *Ledesma p. 1 suæ summæ c. 7. de la descomunione, vers. al quarto caso,* qui videtur supponere, quòd ista sit ignorantia, quæ excuset à culpa, *Auila p. 2. cap. 6. disp. 11. dub. 10.* qui asserit, ignorantiam istam debere esse inuincibilem, *Bonac. disp. 2. q. 2. p. 6. §. 2. nu. 4 ad finem, & Alterius cit. disp. 15. cap. 5. in principio,* dum volũt, quòd probabilis ignorantia excuset.

Sed contrariam sententiam, nempè per quã-
383 cumque ignorantiã (modo non sit affectata) etiam culpabilem, excusari aliquem ab excommunicatione minori incurrenda ob communicationem cum excommunicato, docet expressè *Suarez tom. 5. disp. 15. sectione 3. num. 4.* ea ratione, quòd tunc nulla adest contumacia, sinè qua, vt dixi suprà, nec incurritur excommunicatio minor, item etiam quia cum culpa communicationis, sit leuis, ex quo non est nisi venialis, per quamcumque ignorantiam, vt supra, attenuatur ita, vt non videatur digna hac tali pæna, scilicèt excommunicationis minoris, prosequitur *Fillucciùs supracit. loco à me allegatus.* Confirmat optimè *Hurtado disp. 9. de excommunicatione num. 25.* qui ait, quòd communiter Doctores ad hoc exigant ignorantiam inuincibilẽ, tamen id asserere absq. efficaci fundamento, cùm non ex natura sua, ignorantia excuset ab hac communicatione, & sic ab incursu censuræ, ob illam, à iure latã, sicut excusat ab alijs censuris incurrendis, sed ex expressa declaratione S. Pontificis in dicto *can. quoniam multos.* ibi *& eos qui ignorantes excommunicatis communicant,* qui S. P. etiam ibidem subdit motiuũ dictæ expressionis, cùm in prohemio dictæ constitutionis, quòd causam finalem denotat, vt aliàs dixi, declarat se ex misericordia eximere dictas personas, *quas prius perire* (idest conscientia erronea, vt exponit *glosa*) *cernebat, partim ignorantia, partim nimia simplicitate, partim timore, partim necessitate, &c.* modo *Hurtado* arguit hoc pacto, ignorantia inuincibilis, & inculpabilis ex natura sua excusat, ergò cùm S. Pontifex hic eximit ignorantes ex misericordia, eximit eos qui tales sunt vincibiliter, & per cõsequens etiã culpabiliter; Consequentia probatur, quia vt ipse ibi expressit, causa, & motiuum misericordiæ in ipso, ad hanc ignorantiam, inter alias excusationis causas à communicatione enumerandã, non alia fuit, quàm ex eo, quia prius plures animę peribãt, sed ex ignorantia, quæ non erat culpabilis, non poterant animæ perire, vt est certũ, ergò. & tandẽ subdit, quòd ex eo, quia in dicto canone, absolutè S. Pontifex iudicet, ignorantiam vt sup. excusare, absolutè debet intelligi de quacunque ignorãtia etiã vincibili. Hæc sententia *Suarez* est secũdum expositionem, *glosæ in dicto can. quoniam multos, verb. ignorantia,* quæ exponit. *facti crassa, & supina,* & sequẽti *verb. simplicitate,* exponit *iuris errore, Layman lib. 1. tract. 5. p. 2. cap. 1. nu. 16. vers. quarto excusat.* videtur eiusdem opinionis, quia licèt excludat non solum affectatam ignorantiam. sed etiam crassam, tamen, vt aduertit *Conink disp. 13. n. 93. vers. quarta est affe-*
384 *ctata.* Doctores communiter equiparant affectatæ, illã, quæ ita crassa, & supina est, vt illa laborans, possit quodammodo dici rem scire, fauet huic sententiæ idem *Conink disp. 14. sub n. 124.* vbi dicit hæc verba. *Notãdum, sæpè contingere, ignorantiam, eo quòd aliquo modo culpabilis sit, non excusare à peccato, excusare tamen ne incurratur pæna statuta ijs, qui cum excommunicatis communicant,* se remittendo ad ea, quæ dixit loco primo à nobis, citato, vbi vt dixi, equiparat ignorantiam affectatã, crassæ, &c. Hanc opinionem *Suarez,* ego comprobarem ex eo, quòd dũ in dicto canone expresѕè eximitur ignoranter cõmunicans cum excõmunicato; per consequens hic casus sit de his, in quibus lata sit excommunicatio cõtrà scienter aliquid facientes; quo casu, certũ est apud DD. excusare ab incursu censurarum, ignorantiã crassam, seù supinam, imò secundùm aliquos Doctores, etiã affectatam, vt videre est *sup. recoll. 1. nu. 373. & seq.* quòd dixi de ignorantia. Extende etiam ad inaduertentiam, seù obliuionem naturalem, vt præter ea, quæ generaliter Doctores dicunt loquendo de censuris in communi, vt dixi suprà *recoll. 1. à n. 405.* in terminis nostris, notant omnes supracitati authores, & patet ex dictis sup. hac *ead. recoll. n. 242.* Addit tamen *Suar. cit. n. 3. ad finem,* quòd ex eo, quia hoc incertũ est, nõ sit extendendum ad aliud genus maioris excommunicationis, quàm sit hæc vulgaris, de qua hic agitur, & ad cautelam semper erit consultũ obtinere absolutionem. Non autem declarat, si consultum erit obtinere absolutionem, quando agitur de alio genere excommunicationis maioris, vel etiam quando agitur etiã de excõmunicatione minori, ego tamen illum intelligo, de primo casu, quidquid contrarium putet *Bonac.* quia de secundo casu non video, cur possit hic doctissimus author, ita trepidè docere hanc sententiam tàm optimis rationibus fundatam. Nota quòd *Suarez* quando dixit, id esse incertũ, intelligit de casu vbi ignorantia non solũ sit vincibilis, sed etiam crassa, seù supina, quia hoc casu, plures DD. docent, illam non excusare sicut affectatam, vt dixi loco supracitato, quæ opinio licèt esset vera in excommunicatione

maiori, tamen quia diuersa ratio est in ista excommunicatione minori, secus dicendum erit. Hæc,quæ diximus,habere locum etiam in com
385 municatione in diuinis, notauit *Caiet. excõmunicatio,cap.vltimo, & prosequitur Reginaldus citato num.* 121.

Secunda difficultas est de dubitante, an aliquis fuerit denunciatus,vel sit notorius Clerici percussor, & sic an teneatur illũ euitare,quæ iã remanet resoluta ex dictis *sup num.*150.quibus illic allegatis adde *Bonacinam disp.*2.*q.*2.*p.*5.*§.*2 *num.*42. vbi postquam posuit regulam negatiuã,scilicèt nos nõ teneri euitare excõmunica-
386 tũ, de quo dubitamus,an fuerit denunciatus seù vitandus,subdit aliquas exceptiones, nempè vbi immineret periculum scandali, vel faciendi actum irritum, quæ exceptiones supponunt scientiam excommunicationis, & dubiũ tantum denunciationis, vndè si dubium esset circà vtrumque, nullus erit scrupulus ingerendus,præterquàm quòd tunc quis peccaret alia ratione,non tamen incideret in excommunicationem minorem. Amplia ex *Ledesma p.*1.*summę cap.*7.*de la descomnnion, verſ. a esta duda*, vt procedat etiam in communicatione in diuinis, vnde subdit hæc verba, *que si estando vno diziendo missa, esta vno en la Iglesia, del qual se duda si esta descomulgado, nò ha de cessar de dezir missa, y lo mismo es de los diuinos officios, que se dizen solennemente en la Iglesia.* qñ quis id audiuit, vel ab ipso excommunicato,vel à Parrocho fide digno, vel per publicam famã; dixit *Hurtado disp.*9.*de excomm.n.*27. *ad finẽ.*nõ dicitur dubius. Sed iuxtà dicta à nobis *suprac. num.*134. licèt sit certa eius doctrina quòad primum, & tertium casum, ita non est quòad secundum casum, fauet priori casui: *Villalobos p.*1.*summæ tr.*17.*diff.*14.*n.*23. Addo etiã *Layman lib.*1. *tract.*5.*p.*2.*cap.*3. *num.*16. *verſ. quartò excusat,*qui subdit, quòd *quando constitit*
387 *aliquẽ in excommunicationem incidisse,in dubio præsumi non debet ob ea liberatum ad eum finem, vt cum eo communicare liceat, præsertim in rebus sacris. Sed necesse est,saltem probabilem existimationem haberi de eius absolutione.* hanc autem probabilẽ existimationem putat adesse, quãdo *talis sit vir timens Deũ, & longum tempus ab incursa excommunicatione elapsum est,* quòd dixit de excommunicatione, intellige hodie de dedenunciatione,& sic talem esse vitandum,vt benè *Hurtado loco suprac.num.*28.qui addit,*etiam sufficere, si ille, qui fuit denunciatus non sit malæ famæ,& in principio se gerebat vt excommunicatus, & nunc se gerat vt absolutus.*

De quinta, & vltima causa excusante à communicatione cum excommunicato, comprehensa sub particula Necesse.

Circà hanc particulã, pauca remanent explicanda,cùm plura ex eis, quæ hic trahi possunt, fuerunt pertractata suprà, occasione
388 alterius particulæ *vtile*,ex quo vtilitas,etiã sit quodammodo necessitas, & si ad benè esse, vel vt alij dicunt, moralis, cui valdè similis est necessitas simplex, quæ non sit extrema, quam non extremam(& sic eam,in qua non sub præcepto,sed tãtũ sub consilio, tenemur subleuare proximum indigentem)sufficere in proposito nostro ad excusandum à cõmunicatione cũ excommunicato, siuè illa sit ex parte excommunicati siuè ex parte eius, qui communicat cum eo, & siue versetur circà temporalia, siue spiritualia,(sicut diximus de vtilitate) docent Doctores omnes,in specie *Alterius lib.*1 *disp.*15. *cap.*5. *Hurtado disp.*9. *de excommunicatione à n.* 29.*Bonacina disp.*2.*de censuris q.*2.*p.*6.*§.*2.*nn.*17. vnde *Auila p.*2.*cap.*6. *disp.*11. *dub* 1. clarè concludit, contra *Siluestrum,* quòd ad licitè communicandum cum excommunicato, vt suprà, non requiratur necessitas obligans ex charita-
389 te ad dandã eleemosinam,& sic nec extrema, nec grauis, sed sufficiat necessitas communis,vt dixi loco citato,loquendo de eleemosina danda excommunicato, vel ab eo accipienda, & si, vt ibi indicaui, quando tractatur de non excommunicato in tali necessitate constituto, tunc sit licitum,illius subleuamen petere ab excommunicato non tolerato, quando non est alius,à quo possit illam æquè commodè sperari quod probaui etiã procedere in Prædicatoribus & Confessoribus, & si contrarium doceant communiter Doctores,vt præter ibi citatos,habetur per *Auilam loco cit. concluſ.*3. prosequitur *Bonacina loco suprac. num.* 19. Ex qua doctrina, pro praxi infert *Auila loco suprac.*
390 quòd si pauper non potest commodè habere substentationem nisi sedeat ad mensam simul cum non tolerato,licitè possit secum accumbere,item è contrà si in aliquo hospitio sit aliquis excõmunicatus non toleratus non infimæ classis,qui non solet iter facere pedester, possim illi
391 dare equum gratis,vel pretio;Sicut vt prosequitur *Bonacina loco supracit.* potest quis in simili casu petere equum, vel hospitium ab excommunicato *qui etiam n.*6.subdit,esse hoc casu sufficientem necessitatem pro communican
392 do cũ excõmunicato,si fieret ad pacẽ aliorũ conciliandam, vel ad scandalum vitandum. *Layman cit.lib.*1.*tract* 5.*p.*2.*cap.*2.*num.*16. *verſ.*
393 *vltimo excusat,*latè tractat de exequutione cõtractus, inito cum excõmunicato tàm ante denuntiationem, quàm post, de qua re etiam aliqua dixi suprà, videte etiam *Villalobos, & Auilam,& Ricciullum sup.cap.*57.*n.*4.*& seq.* Adde

verba

verba aurea, *Hurtado ad finem cit. disp.* 19. *de de excommunic.* & sunt ista. *Necessitas ob quā aufertur probibitio communicationis, non est scrupulosè examinanda, quia vbi examinatur necessitas, vix deficit manifesta vtilitas, quæ etiam sufficit ad excusandam dictam communicationem.* Quòd autem quando quis cogi-
394 tur per metum grauē communicare cum excommunicato, excusetur ex hoc capite necessitatis, patet ex supradictis *recoll.* 1. *n.* 413. quia præcepta humana non obligant cum tanto incommodo, vbi benè excipio casum, vbi talis metus incuteretur in contemptum fidei, & præiudicium Ecclesiæ, dant exemplū D.D. de eo, qui ob metū grauē missam celebrat coram excommunicato, quia si dictus metus non fuit incussus, vt suprà, in cōtemptum, &c. celebrans neque peccat, neq. incurrit aliquam pænam, *Auila p.* 2. *cap* 6. *disp.* 8. *ad finem vers. vltimo.* Quòd tanto ma-
395 gis est verum, quando etiā adhiberetur vis, Dat exemplum *Auila loco suprac.* de eo, qui coactè detinetur vt audiat Missam non tolerati, vel simul cum tolerato, qui tali casu, contra aliquos scrupulosos, concedit, non teneri hunc coactum claudere oculos, vel obturare aures, sed benè posse reuerenter interesse, & adorare Eucharistiam, & sic hoc casu, quod ab initio fuit necessarium, ex post facto fit voluntarium, non quòad celebrantem, sed quòad ipsum Missæ sacrificium, quod est Sanctissimum, & omni attentione, & reuerentia dignum.

De excommunicatione minori, quæ incurritur ob communicationem cum excommunicato, absque legitima causa excusationis.

396 CONclusio. Excōmunicatio minor *est cēsura ecclesiastica, priuans directè passiua Sacramentorum participatione*, dicitur *censura ecclesiastica*, pro genere, dicitur *priuans directè excommunicatum*, non solum ad differentiam indicandā, inter ipsam, & excommunicationē maiorem, sed etiā ad ostendendum eius effectum primarium, licèt enim priuet passiua electione, præsentatione, collatione beneficij ecclesiastici, atq. ecclesiasticæ dignitatis, eodem modo sub
397 peccato mortali, sicut Sacramētorū participatione, tñ hæc priuat indirectè, quatenus ordinantur dicta beneficia ad ordines suscipiendos, vel Missam celebrandam, ita *Laym. lib.* 1. *tract.* 5. *p* 2. *cap.* 3 *num.* 1. *Hurtado disp.* 16. *de excommun. n.* 6. vbi quòd dicta electio
398 præsentatio, & collatio nō sit irrita, sed irritanda, quando scienter fit. Dixi *scienter*, quia si ignoranter fuit sequuta, secundū *Hurtado suprac.* & ante docuit etiam *Auila disp.* 12. *dub.* 3. *conclus.* 4. neq. venit irritāda, licèt sin ta communem Canonistarum, quam post *Suarez, Conink, & alios*, sequitur *Layman loco suprac. vers. dubitant verò Doctores*, semper venit irritanda.

Cùm autē sit certū apud Doctores, taliter excōmunicatū, & si validè, tamen illicitè, nē-
399 pè cum peccato mortali suscipere Sacramentū absq. legitima causa, vt dixi sup. *n.* 47. & concordant *Layman. & Hurtado locis cit.* & si nō incurratur aliqua irregularitas, vt habetur expresè in *cap. vltimo de Clerico excommunicato ministrante*, & notat *Suarez disp.* 23. *sect.* 2. *num.* 3. tamen quia *Filliuccius tract.* 13. *num.* 16. docet, quòd cùm *in cap. si celebret* dicatur, tantum hunc *grauiter* peccare qui celebrat ligatus minori excōmunicatione, & hoc intelligit de alijs Sacram. magis, & minus pro excellentia maiori, vel minori ipsius Sacramenti, ex hac doctrina potest non improbabiliter inferri, quòd ta-
400 lis suscipiēdo Sacramentū matrimonij nō peccet mortaliter, sed committat peccatum veniale graue, maximè quia vt infrà cùm de matrimonio, ipsi contrahentes nō solū recipiunt, sed ministrant ipsum Sacramentum, & si contraria opinio, quòd ligatus excommunicatione minori, peccet mortaliter contrahendo matrimonium, sit communis, vt per *Sanchez lib.* 7. *de matrim. disp.* 9. *num.* 5. Est difficultas inter Doctores, an & quomo-
401 do conferendo Sacramēta ipse peccet? supracitati Doctores referunt tres opiniones primam eorum, qui volunt, peccare mortaliter ita *Siluester*, *& Armilla apud Suarez.* Secundam aliorum, qui volunt peccare venialiter, si sine iusta causa, vt sup. cōferat illa: ita ex modernis, *Auila*, *Vasquez*, *Alter. Suarez, & Conink*, quos sequitur *Layman loco suprac. num* 4. *versic. atq. hoc*, Tertiā *Nau. Henriq. Filliuc. tr.* 13. *n.* 23. sequitur *Hurtado loco suprac. n.* 4. quòd nullum peccatum contrahatur, & si alleget pro hac sententia *Suar.* qui contrarium expresè dicit *loco citato*, *.1. disp.* 23. *sect.* 2. vt patet ibi *sub n.* 12. Secūda autē sētentia, videtur mihi probabilior, quia est iuxtà verba *tex in c. vltimo de Cleric. excōmun. minstr.* Ex qua primò infert *Laym. loc. suprac.*
402 ꝙ Episcopus in minori excōmunicatione conferens Sacros Ordines, dupliciter peccet, venialiter scilicèt conferendo Ordines, & mortaliter celebrando.

Secundò, ꝙ si daretur casus, vt duo Sacerdotes sint innodati hac excōmunicatione, & velint sibi inuicem confiteri, prius debeāt se vicissim absoluere à censura (cū hæc absolutio non sit sacramentalis) & postea vnū alteri absolutionem à peccatis conferre.

Tertiò infert *Auila cit. disp.* 12. *dub.* 2. *vers.*
403 *ex prædicta*, quòd administrās Sacramentū ei, quem sciat, esse minori excommunicatione irretitum, per se loquendo, peccet mor-

taliter, quod dicit esse verũ, *Villalobos tract. 17. diff. 32. num. 7.* non vi censuræ, si non sit denunciatus, (quod nunquam accidit,) sed ratione peccati, quod commisit, vt sup. dixi, absque iusta causa conferendo Sacram.

404 Quartò infertur, ligatum hac cẽsura posse cõmunicare cũ omnibus, sicut possunt oẽs cũ illo participare, diuinis interesse, frui suffragijs Ecclesiæ, absoluere à cẽsuris, & peccatis, cæterosq. actus iurisdictionis exercere, qa de his nihil in iure pro hac excommunicatione minori, est communis sententia, vt post *Suarez cit. sect. 2. num. 4.* testatur *Filliuc. suprac. tr. 13. num. 21.*

Secunda conclusio. ab excommunicatione minori pro foro interno, secundum communem sententiam, & consuetudinem (quæ tribuit iurisdictionẽ) absoluere potest

405 quilibet Cõfess. ita testatur *Bonac. disp. 2. q. 3.* Dixi secundũ consuetudinẽ, quia iuxtà id, qpius statuit in hac materia, *in c. insuper de sẽt. excomm.* non potest absoluere ab ea, nisi pro prius Sacerdos, qui est Parrochus, vel alius de eius licentia, vt docent cõmuniter DD.

Tertia conclusio: & si probabilis sit senten-

406 illa, quòd etiã quilibet Sacerdos posit absoluere ab hac excommunicatione minori, tamen probabilior est contraria sententia, ita *Bonac. loco suprac. vers. addo probabilem, &c.* pro ꝓbabili opinione, addo præter ab eo citatos, *Hurtadum disp. 16 de excommunicatione n. 7.* vbi conatur illã confirmare optimis rationibus, & ampliat vt hoc posit, etiam si taliter excõmun habeat peccatũ mortale, & non solum extrà Sacramentum, sed etiam in Sacramento confessionis, ac etiam si fuerit excommuuicatio minor incursa ob peccatum mortale, dicit eam satis probabilem, *Ioannes de la Cruz in directorio conscie p. 2. de excommunicat. notab. 2.* sicut etiã vocat eam valdè probabilem *Villalobos loco infracitando n. 9.* qui etiã subdit, quòd potest quis illã sequi *por tenerla hombres tan doctos, mas es mejor para la prattica la cõtraria por ser mas segura.* pro probabiliori accedit *Layman loco etiam suprac. num 6. Ledesma p. 1. summæ cap. 8. de la descommunion vers. digo lo secundo.*

Dixi, pro foro interno, quia pro foro ex-

407 terno absoluit iudex ecclesiasticus, & si nõ sit Sacerdos, ita *Ledesma loco suprac. vers. digo lo terzero*, quod hoc posit etiam Parrochus non Sacerdos. dixit *Bonacina loco suprac. n. 14.* & antea dixit *Suar. apud Villalob. suprac. diffic. 32.* qui subdit, quòd ista opinio in puncto iuris sit valdè probabilis, quia iste actus absoluendi non requirit caracterem Sacerdotalem, sed in praxi sequendam esse contrariam sententiam, vt magis tutam, & iuxtà verba textus, quæ cantant de Sacerdote. Ex qua opinione; Patet, quàm probabilis sit opinio etiam *Corneyo apud Dianam nouissimè visum p. 5. tr. 9. resol. 3. ad finem.* quòd non so-

408 lum Diaconus, & Subdiaconus, sed etiam Clericus in minoribus posit absoluere ex commisione ab hac excommunicatione minori, (si intelligit de cõmisione alterius quàm habentis iurisdictionem in foro externo) de quo non dubitatur, cũ etiã posit committere Clerico in minoribus absolutionem ab excommunicatione maiori pro foro interno, simul & externo, vt aliàs fuit dictum. Et hæc de ista materia excommunicationis in communi.

RE

RECOLLECTIO QVARTA.

De Officio, & Potestate Confessarij circa excommunicationes in particulari, tàm Summo Pontifici, quàm Episcopis, ac etiam nulli reseruatas.

In hac materia, vt perspicuum est, officium ipsius Confessarij versatur in notitia dictarum excommunicationum, ideò illas in primis ordine Alphabetico ad maiorem commoditatem Lectorum, hìc enumerare volui, cum alio modo recensitę, confusionem generare, experientia docuit.

A

ABhortū procurans fœtus animati, effectu sequuto, excommunicationem incurrit, Episcopo reseruatam Greg. XIV. in sua Constitutione viij. quā refert *Quaranta verb. abbortus*, de qua nos latè infrà in sua *recol. particulari de potestate Confessarij circà pecc. abhortus.*

Absoluens Religiosus ab excommuuicatione sine facultate, vide *Religiosus.*

Absoluere præsumens sine debita facultate à casibus Bullæ cænę incurrit excommunicationem S. P. reseruatam ex decreto Clem. VIII. ista reseruatio, nō est per dictam Bullā sed per decretum Clem. VIII. vnde erit talis, tantum vbi dicta absolutio datur prætextu priuilegiorum à sede Apostolica concessorum, non autem si tantum ex malitia, vel humano respectu, aut exculpabili negligentia, ita concordat opiniones cōtrarias circà hāc reseruationem. *Bonae. de censuris in particulari disp. 1. q. 22. p. 3. n. 9.* vbi quòd præsumens absoluere à casibus non autem ab excommunicationibus Bullæ, nō incidat in excōmunicationem, & quòd ex eo, quia requiritur pæsumptio, excusetur quis, si absoluere tantum fingat, vel absoluat ob metum, vel ignorantiam crassam, vel etiam affectatam.

Absoluens à casibus contentis in decreto Clement. VIII. incurrit excommunicationem S. P. reseruatam. vid. *Filliuc. tract. 15. cum de excommunicat. in particulari num. 180. Lazarell de blasphemia q. 10. n. 45. Marcellū Vulpe cap. 35. sua praxis fori Ecclesiastici num. 13. qui subdit,* quòd vt illa incurratur, necesse est, vt prætextu priuilegiorum, ac ex præsumptione (vt suprà declaratum fuit) id fiat, vnde excusatur absoluens ex inaduertentia, vel ignorantia, sed nota quòd præsumptio debet cadere super prætextum priuilegiorum, aliàs non esset reseruata, vt præsupponit *Bonacina loco suprac.* Dubitans autem an casus, à quo absoluit, sit de contentis in dicto decreto, excusatur ab hac excōmunicatione. *Vgol. de potestate Episcopi c. 37. sub n. 3. Lazar. q. 10. de blasphemia n. 1. vbi benè limitat, vbi dubiū esset circa prætextum priuilegiorum.* quid de Bulla cænæ infrà, *Absoluens etiā, qui sine legitima facultate absoluerat à censuris Bulla cana, vel Decreti Clem. VIII. nullā incurrit censurā. si fuit Sacerdos secularis, Bonac. sup. n. 21.*

Absolutionem à censura extorquens per vim, vel metum, incurrit excommunicationem non reseruatam in *cap. vnico de his, qua vi metusue causa fiunt in 6.* latè explicat *Suar. t. 5 disp. 23. sect. 4. à num. 11. Auila p. 2. cap. 7. disp. 2. dub. 4* & præter à me dicta, *suprac. recoll. 1. n. 558. & seq.* circa declarationē talis excōmunicationis. Addendum est, quòd ad illam incurrendam non sufficit, vim, & metum incutere ad finem extorquendi absolutionem, sed necessariò, etiā requiritur absolutio, confirmat *Bonacina de censuris in particulari disp. 2. q. 25. n. 5.* vbi quod mandantes, vel cōsulentes, illam quoq. incurrant, vt xi *loco suprac. n. 570.*

Absolutus ab excommunicatione Papali in articulo mortis à non habente potestatem, si postea conualuerit, & quam citò commodè potuerit, comtempsit se præsentare corā S. P. vel ab alio, circà illā facultatē habente, incurrit excommunicationem S. Pontifici reseruatam. *cap. eos qui de sententia excomm. in 6.* de qua re latè dixi sup. *recoll. 8. à n. 54.*

Absolutus à S. P. vel legato ea conditione, vt se præsentet pro pænitentia coram suo Ordinario, contemnens id facere, cùm commodè poterit, incurrit excommunicationē Pontifici reseruatam *dicto cap. eos, qui,* latè *Bonac t. 3. disp. 2. q. 3. p. 23. vbi etiā de praced.*

Accedentes ad sepulcrum domini causa deuotionis, sinè Sedis Apostolicæ licentia excommunicationem incurrunt S. P. reseruatam,

tã, refertur à *D. Antonino 3. p. tit. 24. c. 30. in fine*, probat *Rastellius de censuris q. 9. tit. 1. n. 3. excommun. 22.*

Admittentes Clerici, ad diuina officia excommunicatos, vel interdictos nominatim à Papa, & denunciatos, incurrunt excommunicationem S. P. reseruatã, *Clem grauis de sent. excomm cap. significauit, eod. tit extrà*. de qua vide *Hurtad. disp. 9. de excomm. n. 13. n. 29. Auila p. 2. c. 6. disp. 10. du. 2. & me sup. recollec. praecedenti n. 239.*

Admittentes Religiosi alios ad diuina officia, tempore interdicti, quandò sint excommunicati, vide *Bonacinam t. 3. disp. 2. q. 4. p. 6.*

Affirmare præsumentes, quòd ordinationes factæ ab Octauiano, & Guidone schismaticis, sint validæ, & canonicæ, incurrunt excõmunicationem Episcopo reseruatam *cap. 1. de schismaticis.*

Agnus Dei benedictos, minio inficientes, & vendentes, excommunicationem incurrunt nulli reseruatam *Greg. XIII. const. 2. Quaranta verb. Agnus Dei*, & alij, quos refert, & non improbat *Barbosa de officio, & potestate Episcopi allegat. 50. num. 150.* circà hanc materiam vide *Sanchez lib. 2. summa cap. 34. & Bonacinam t. 3. disp. 2. q. 2. p. 29.*

Alchimista tradens secretum infidelibus pro cõficienda pecunia, excommunicationẽ in Bulla cænæ reseruatã incurrit, quoties damnum præuidet indè Christianis sequuturũ, *Bonac. to. 3. disp. 1. q. 8. p. 2. num. 12.*

Alienans, vel ab alienante emens bona ecclesiastica absque licentia S. P. in casibus non concessis, incurrit excommunicationem nulli reseruatam, *extrauag. ambitiosè de rebus eccles. non alienandis*; de alijs pœnis, & excusatione, videte *Riccium in praxi de alienat. resolut. 121. & seq.* quæ constitutio quòad censuras est recepta, maximè in statu ecclesiastico, vt per *Quarantam verb. alienatio*, ita declarauit *Rota, teste Riccio in praxi variarum, resolut. 271.* intellige quòad pœnas extrinsecas, secus quòad intrinsecas. item intelligitur de inferioribus Prælatis, nam Episcopi, & Abbates incurrunt suspensionem, vt dicam infrà, cum de suspensione eodem verbo, latè *per Scortiam in selectas SS. P P. constitut. epitome 42.* Quòd etiam Regulares hodie post decretum D. N. *Vrbani VIII.* alienantes absque dicta licentia, incurrant. inter alias pœnas, ipsis inflictas in dicto decreto, excommunicationem non reseruatam, notat *Nouarius in summa Bullary cum de hac alienat. ad finẽ*, de quare alibi latius Deo dante

Alienationem locorum, & Ciuitatum S. R. Ecclesiæ, quouis modo proponentes, vel insinuantes. infrà feudum, & loca.

Alumina è partibus Christianorum, ad partes infidelium asportantes, incurrunt excommunicationem reseruatam S. P. Pius IV. cõstitut. 43 de qua per Scortiam in selectas SS. P P. *const. 66. Bonac. t. 3. disp. 3. q. 3. pun. 44.*

Apostata à fide excommunicatur in Bulla cænæ canone 1 est denunciandus Sancto Inquisitionis Officio, *Bonac. post alios, disp. 2. q. 1. p. 1. n. 10.* pro foro cõscientię est necessarius error intellectus ad incurrendã hanc excommun.

Apostata à Religione, habitũ dimittens, incurrit excõmunicationẽ nulli reseruatã, *in c. 2. ne Clerici*, vndè Rota Romana supponit pro certo incurri excommunicationẽ per apostasiam à Religione, vt est videre apud *Achillem de Graffis dec. 446.* vbi tantum dubitatur, an per solam desertionem habitus, incurrat dictus apostata, præter excommunicationẽ, etiã inhabilitatẽ. Ex priuilegis tñ, qui infrà dies octo ad obedientiam non redierit, post mãdatũ cuiusuis Superioris, excõmunicationẽ incurrit S. P. reseruatã, vel suo Generali, *Clem. VII. constit. 43.* imò statim hodiè erit excommunicatus, vt sup. *Pius V. relatus à Patre Peregrino 2. p. Compendỹ verb. Apostata, §. 3.* vbi refert Gregorium XIII statuentem, tales esse veros Apostatas, etiam si prætextu indulti concessi, vel concedendi, ad sæculũ recesserint, idem habet *Sorbus verb. Apostata ab ordine, num. 21.* vbi adest clausula non obstantibus, nota *Bonacinam t. 3. disp. 2. q. 9. p. 3. nu. 4.* probare, tale priuilegium à Gregorio XIII. concessum Societati non extendi per communicationem ad alios ordines, ex prohibitione in ea constitutione facta, sed hoc non obstat, vt per *Peregrin. in compendio priuileg. v. dispẽsatio §. 3. Diana p. 3. tr. 2. resol. 81.* quæ sit differentia inter apostatã, & fugitiuum, *Sanchez p. 2. summa lib. 6. cap. 8. in 1.* vbi latè de hac materia.

Apostatas à Religione retinentes, receptantes, & occultantes. excommunicationem incurrunt S. P. reseruatam, *Paulus IV. const. 29.* videte *Patrem Peregrinum p. 1. compendỹ priuilegiorum nostræ Congregationis verb. apostata §. 1.* requiritur tñ prius monitio, & illa præcedẽte possũt quilibet Prælati Ordinis affigere cedulones, cõtrà ipsos retinentes, siuè sint laici, siuè Clerici. *Sorbus verb. apostata ab Ordine num. 7. & num. 20.* nisi sint tales retinentes, Episcopi, quia non possunt excommunicari à Prælatis Ordinum ob priuilegiũ &c. ita post alios *Lezzana loco suprac. num. 13* Concessit etiam *Clemens IV. apud Ioannem Cruz lib. 1. de statu Religionis cap. 6. dub. 3. conclus. 2.* quòd scilicèt Ordinarij locorum à Religiosis requisiti, teneantur denunciare tàm ipsum fugitiuum, quàm detinentes, excommunicatos. Quòd autem vbique, etiã in Eccles. Monast. & domibus quoq. Cardin. possit Religiosus fugitiuus à suo Prælato repeti, carcerari, &c. concessit *Eugen. IV.* vt habetur apud supracitatos, & in specie *Ioann. Cruz conclus. 3.* tanto magis in domibus

Prin-

Principum, Ducum, etiam cum imploratione bracchij sæcularis, *Lezzana loco suprac.*

Apostatas retinentes, vel admittentes ad suas Religiones, alij Regulares, quando incurrant excommunicationem, vide *Bonac. sup. num.2. Lezzanam sup. n.15. in finem.*

Appellantes, ac illis fauorem præstantes, à S. Pontifice ad futurum Concilium, excommunicati sunt in Bulla Cænæ can. 2. declarant latè *Sayrus, Suarez, Graffius, Vgolinus, Alterius, & noster Duadus* in explicatione Bullæ prædictæ. Quòd etiam appellans hoc modo in causis tēporalibus, & sic à Papa nō vt à Papa, sed vt à Principe tēporali, incurrat, docet *Bonac. t.3.disp.1.q.3.p.3.n.4.* cōtrà *Reginald.* Qui *Bonac.n.4.* secus dicit de appellāte futurū Papā, vel Concil. gener. præsens. Cōsulentes autem, & approbantes dictam appellationem, licèt non incurrant hanc excommunicationem contentam in Bulla, incurrunt tū in excōmunicationem latam à Iulio II. & Pio II. *Bonacina sup.num.* 11. vbi subdit, quòd istius absolutio potest conferri virtute priuilegiorum, quorum vi non licet absoluere à casibus Bullæ.

Appellantes ab executione litterarum Apostolicarum ad iudicem laicum, excommunicantur in Bulla Cænæ canone 13.

Appellans frater S. Francisci de obseruantia ad alia Tribunalia, contemptis Superioribus suis, excommunicationem incurrit reseruatam. *Gregorius xiij.const.34.* idem sanxit *Clem.viij.const.*119. quam habes in *appendice Bullarij noui fol.43.pro Fratib.Seruitis. Barb. de pōte Episc.alleg.50.n.*154. Quòd Cisterciēsibus, & Canonicis Regular. sit etiā prohibitū sub pæna excōmunicationis appellare ad Sedem Apostolicam. *Lezzana p.1.cap.9. n.6.* vbi quòd Sacra Congratio negotijs Episcoporum, & Regularium, &c. debeat cōputari inter Tribunalia Religionis, & sic ad eā appellans, non dicatur appellare ad Sedem Apostolicam.

Arma tenentes Monachi intra septa Monasterij absque licentia Superioris, excommunicationem incurrunt, nulli reseruatam, *Clem.ne in agro de statu Monachorum §. quia verò*, nota ly *intra septa*, quia non sufficit ad excusandū, si non teneat in suo cubiculo, si tamen teneat in locis intra fines ipsius Monasterij existentibus, vt in stabulo, cella vinaria, &c. vide *Sanchez lib. 6. summa c. 17.* Dixi, *ipsius*, quia si tenet in alio Monasterio, non incurret, vt per *Bonacinam t.3. disp. 2.q. 8.p.16.num.* vbi, quòd & si non requiratur quòd dicta arma retineantur animo aliquē offendendi, tamen necessaria sit præsumptio, & per consequens, qui venit ad Monasterium cum armis, non animo illa retinendi, vel tenet illa ex obliuione, vel ob necessariam defensionem, hanc excommunicationē non incurret, quę autē armorū appellatione cōprehendantur, *infra vers. proximo*, quòd non veniant ligna, vel lapides, & si retineantur animo aliquem offendendi, notat idem *Bonacina loco suprac.n.4.* Ista excommunicatio lata est contra Monachos non solum Benedictinos, sed omnes alios, non tamen extenditur ad alios Religiosos, & Canonicos Regulares, ita DD. communiter, vt per *Bonacinam loco cit. num.6.* Sed nota, quòd omnes Regulares generaliter tenentes, vt sup. arma prohibita in statu Mediolanensi, incurrunt excommunicationem, & alias pænas ipso facto incurrendas, ex decreto S. Congregationis Regular. ita post *Naldum Pierinum, & Barbosam de officio Parrochi c. 6.n.51. Lezzana p.1. sua summa q. regul. c.9. num.26.* qui non declarat, an dicta excommunicatio per dictū decretum sit reseruata, vel non, sed *Naldus verb. Religiosus, num.50. in editione Romana* 1635. refert dictum decretum de verbo ad verbum, in quo est reseruatio facta eidem S. Congregationi.

Arma ad Bellandum apta, deferentes ad infideles, aliosque nominis Christiani inimicos, eorumque fautores, excommunicationem incurrunt *in Bulla Cænæ* reseruatam *can.* 7. intellige tàm offensiua, quàm defensiua, post alios *Bonacina t.3. disp.1. q.8. puncto 2.num.2.* vbi quòd armorum ad vsum bellicum appellatione, veniant hastę, scopli, bombardæ, galeæ, enses, pugiones, glandes, pilæ, puluis tormentarius, sulphur, pix, salenitrū, fustes cuspide munitæ, & similia, non autē cultri, qui non sunt adeò grandes, qui possint bello deseruire, sed vel ad cibos, vel ad calamos scindendos, quòd autem dictam armorum delationem, ratam tantum habens non incurrat dictam excommunicationem, notat ibidem *Bonacina num.28.*

Arma breuioris mensuræ trium palmorum deferentes in statu ecclesiastico, secundum *Bonacinam*, incurrit excommunicationem: ita ille *t.3.disp.2.q.10 p.16.num.3.* quia in Bulla Pij V. cū vices 245. in nouo. 151. in antiquo Bullario, ampliatoria Bullæ Pij IV. vbi tantum fiebat mentio de archibusetto, post replicatas pænas excommunicationis, & suspensionis à diuinis contra officiales, & ministros dicti status, vt infra, habentur illa verba, *eos, qui sub illarum*, idest licentiarum, *clypeo, dictum genus armorum detulerint pænam præfatam omnino incursuros, illosq. irremissibiliter puniendos fore*, quæ verba, ni fallor, non possunt referri ad pænam excommunicationis, sed ad pęnam iam impositam deferētibus, quę non erat excommunicationis, sed pæna rebellionis, & lesæ maiestatis, &c. à qua non sunt immunes, & si illam deferant virtute licentiarum, sibi ab Officialibus, vt suprà concessarum, quia paria sunt, non habere

bere licentiã,& illã habere, sed inutilem, vnde meritò dicta exoommunicatio ab aliis refertur tantum respectu officialiũ status ecclesiastici, concedentiũ licentiã, ita *Filliuc. tr.14.num.176.à Barbosa allegat.*50.*n.* 140. & *Naldus in sua adnotatione ad cap. artem illã de sagittarÿs fol.mihi* 85. concedit tamen *Bonacina*.non incurrere, illa deferentes absq. licentia, vide infrà *verbo Gubernator*.

Armatorũ collectas,& caualcatas,ad vindictas priuatas in statu ecclesiastico facientes, incurrunt excommunicationem S. Pontifici reseruatam,ex *Alex.VI.& Sixto V.Barbosa cit. allegat.* 50 .*n.* 164. adest etiã *Bulla Pauli V.* quã refert *Cherub. in compend. post Bullam Sixti V.* in quibus duabus Bullis, scilicet *Sixti V. & Pauli V.* cùm non reperiatur innouata dicta Bulla *Alexandri VI.* vbi imponitur ista pæna excommunicationis,& in eis nulla, de illa pæna fiat mentio, sed imponãtur aliæ pænæ, putat probabile *Carolus Antonius Thesaurus de pænis ecclesf.p.2. verb. arma cap.*10. per nouas istas leges pænales, esse abrogatam hanc pænam excõmunicationis.

Ars magica infrà. *Diuinatio.*

Assassinium committens per alios, quamuis mors non sequatur, & etiam qui eum receperit, receptauerit aut defenderit, & si fuerit Prælatus, vel persona ecclesiastica, præter excommunicationem nulli reseruatã, incurrit depositionem à dignitate, ordine, honore, officio, aut beneficio, *cap. vnico incip. pro humano, de homicidÿs in* 6. de ea agit *Sayrus lib.3.de censuris cap.24.num.*20. *& sequentib. Filliuccius tr.*14 *num.*65. incidenter de ea facit mentionem *Conink disp.*13.*num.*76. quatenus illam statim incurrat mandans, etiam si effectus non sequatur, quòd non solum habet locum in mandante, sed etiam in recipiente, receptante,& defendente, quia omnes sunt principales *Sayrus sup.* & si quòad immunitatẽ ecclesiasticã *ex Bulla Alexandri vj.* vbi imponitur ista pæna, probabile est, ꝙ ad hoc vt illa sit priuatus, requiratur, vt sequatur aliquis actus effectui proximus, vt insultus, aut vulneratio. *Bonacina t.3.disp.2.q.3 p.6.num.6.* quibus ab eo allegatis, addo *Peregrinum in suo tract. de immunitate cap.7.nu.* 37.contra *Farinaccium eod.tract.cap.8. num.* 125.*ad finem*, inclinantem in eam sententiã quòd assassinium attentatum, non sequuta morte, gaudeat immunitate, quem videtur sequi *Layman loco infra citando*, idem obseruandum quòad pænam ordinariam imponendam, dixi *in meo tract.de officio Cappellani q.4.praxi prima à num.*161. vbi habes alia, quæ sunt necessaria ad assassinium probandum, de quibus etiam *M. Anton. lib.3. var. resol.*2.& licèt aliqui doceant, hodie non habere locum, dictam excommunicationem, cùm non reperiantur tales, qui sint natione assassini, de quibus loquitur ille textus, ita *Azorius p.3.lib.2. c.* 17. *quæsit.* quam opinionem dixit probabilem *Suarez loco infra cit.* quòd etiã videtur sequi *Laym.lib.4.tr.9.c. .3.n9.* & alij docẽtes, ꝙ nõ incurratur excõmunicatio, nisi mandatarius sit infidelis, quã docet *Suarez t.5.disp.23.sect.4. nu.46.* sequitur *Filliuccius tr.14. num.* 65. Verùm quod parum referat, an talis mandatarius, sit infidelis, vel infidelis, dummodo pro pecunia ei data, vt alia re accepta, præmio mandato, hominem interficiat, post plures Summistas, docet *Sayrus loco suprac.n.*21. testatur de cõmuni *Riccius* à me allegatus *loco suprac.nu.* 150. quòd ita sit consuetudo, quæ hoc casu attendendenda est, dixit *Franciscus de Aretio cons.*163.*n.* ita communiter DD. intelligere dictum textum, asserit noster *Peregrin. loco suprac.cap.7.num.23.Bonacina t.3. disp.2. q.4.p.16.§.9.n.2.vers 3.pro illis, vbi alios allegat.* Limita primò, quando quis mandaret tantum vulnera, nam tex. ille loquitur de homicidio,& pænæ sunt restringendæ, *Megalius p.3. lib.4. cap.2.num.* 21. *Bonacina loco sup.n.7.& si loquatur de immunitate*, sicut loquutus fuerat *disp.1. de legibus q.7. §.4.n* 2. & quoque *loquitur Riccius p.1. decis.*11. Limita secundò in eo, qui etiam pecunia mediante occidit communem inimicum, vel vbi præsente ipso mandante à socijs pecunia conductis, aliquis occiditur, quia neutro casu occiditur incautus, vt dicitur in dicto tex. ita *Bonacina loco suprac. n.* 5. vbi idem dicit de eo, qui aliquem occidit pecunia accepta pro expensis tantumodo in itinere faciendis. Limita tertiò iuxta supradicta, quando quis tantum præcibus mandantis, vel ex alio interesse, quod habet cum eo, aliquem occideret, quia vt dixi requiritur prætium, vel eius promissio prçcedẽs in notabili quãtitate, cùm aliàs parum pro nihilo reputetur, vt est videre apud eundem *Bonacinam sup.nu.* 3.vbi habes bona corollaria. Limita quartò vbi mandatur occidi non Christianus, sed infidelis, hanc esse communem opinionem testatur *Riccius p.2. praxis recol.* 27. sicut testatur alij apud *Bonac.loco suprac.n.9.* & si ipse videatur cõtrariæ opinionis. limita quintò in ipso assassino, vt ex supradictis percipitur, licèt.n.ipse cũ ipsis mãdantibus incurrat irregularitatẽ, priuetur immunitate, tñ non incurrit excommunicationem aliquam, sicut non incurrit de iure excõmunicationẽ latæ sententiæ, homicida. Dixi, de iure, quia solet imponi talis pæna ab Ordinarijs,& fieri reseruatio huius casus, de iure autẽ debet tm̃ excommunicari, vt per *Homob. de casibus reseruatis p.2.cùm de secundo casu, tit. Homicidarũ pæna.* quod dixi de irregularitate, intellige etiam si occisus esset infidelis, vt infra cum de irregularitate *cap. Clericum, §. de his Clericis*

ricis dist. 50. cap. penult. extra de homicidio, Graffius de casibus reseruatis lib. 1. ca. 14. n. 18.

Assentientes electioni, vel nominationi Gubernatoris, vel Senatoris vrbis Romæ abq. assensu S. Pontificis, excommunicationem incurrunt, S. Pontifici reseruatam, *cap. fundamenta, §. proinde de electione in 6.* in eandẽ excommunicationem incurrunt electi, si electioni consenserint, itẽ obedientes prædictis, auxilium, aut consilium præstantes. *Rassellius de censuris q 9. ar. 1. excommun. 6.*

Assistentes electioni, infra *electio.*

Astrologiæ iudiciariæ, libros, scripta, opera, &c. legẽtes,& retinẽtes, vel Geomantiæ, Hydromãtiæ, Pyromantiæ, aliarũq. huiusmodi diuinationum, vel artis magicæ, aut similis materiæ, incurrunt excomm. latæ sententiæ in indice librorum contentam, vt habetur *in Bulla Sixti V. apud Quarantam in verbo Astrologia iudiciaria, Naldum verbo Astrologus,* hanc excommunicationem contentam in indice librorum, non esse reseruatam, notat *Duardus lib. 2. in Bulla cænæ can. 1. q. 35. sub n. 23.* vbi tradit clarè, & breuiter, in quibus casibus conueniat, & differat hæc excommunicatio lata in indice librorum prohibitorũ, & excommunicatio lata in primo canone Bullæ cænæ contra legentes, retinentes, &c. libros Hereticorum, vbi lector addiscere potest, quando legentes, & retinentes præfatos libros incurrunt excommunicationem dicti canonis, & per consequens reseruatam S. Pontifici in Bulla cænæ, licèt .n. vt benè *post Suarez lib. 2. de superstitione cap. 11.* dicit *Filliucius .tr. 24. num. 75. & sequentibus,* ipsi exercentes ipsam iudiciariam Astrologiam, per dictam Bullam Sixti V. non incurrant censuram Bullæ cænæ, sed tantum subijciantur iudicio Sanctæ inquisitionis, vt infra, *Diuinatores, & Magos.* Quando tamen illam exercent, immiscẽdo peccatum. Heresis, vel superstitionis, (vt v.g. quando prædictio futurorum contingentium liberorum fundatur in astris, tanquam in causis, & prædictio certa decernitur, quasi necessitate quadam ineuitabili,) incurrunt in censurã d. Bullæ De culpa, quæ cõmittitur faciẽdo natiuitates, post alios *Bonacina disp. 2. q. 2. p. 38.* an ista culpa habeat locũ etiã in nõ certo affirmante. *Diana p. 1. tr. 1. miscell. resol. 58.* clarius *Nald. v. Astrologus n. 4.* asserit, post factum se censere, non facilè damnandum de mortali, eũ, qui sine scandalo, & periculo gignendi opiniones superstitiosas in animis audientium, talia prædiceret, tamquam leuissima quadam coniectura tantum, posse contingere. sequitur alijs allegatis *Nouarius in summa Bullarij tit. de astrologia num. 6.* Dixi *ista culpa,* nam vt expressè habetur in dicta Bulla *Sixti V.* non per hoc, quia protestatur quis, se non certò credere, quæ prædicit euentura, euitat quin possit puniri per inquisitores, *Suarez supra c. lib. 2. cap. 11. ad finem.* Dixi *censuram latæ sententiæ.* quia an incurrant excommunicationem ferendę, infra locis supracitatis, vide te *Suarez sup. lib. 2. de superstitione cap. 19. sub n. 4.* Quod dixi de censura, limita hodiè *ex constit. S. D. N. Vrbani viij. incip. inscrutabilis iudiciorum,* 10. *April.* 1631. vbi post confirmatam constitutionem Sixti V. contra astrologos. *Prohibet omnibus tàm laicis, cuiuscunque dignitatis, etiam Ducalis, quàm ecclesiasticis quibuscunque, etiam speciali nota dignis, & suprema dignitate fulgentibus; de statu Reipublicæ Christianæ, vel Sedis Apostolicæ, siuè de vita, aut morte Romani Põtificis pro tempore existentis, eiusq. consanguineorum vsque ad tertium gradum inclusiuè, Mathematicos, Ariolos, Aurispices, Vaticinatoresque nuncupatos, vel alios astrologiam iudiciariam profitentes, de cætero consulere, siuè desuper eorum iudicia, prognostica, & praecognitiones eiusmodi, etiam sibi oblatas recipere, illisque quomodolibet vti, vel illas penes se similiter, vel alicui dare, seù ostendere, necnon eisdem matematicis, qui talia iudicia, prognostica, seù prænunciationes, super præmissis, etiã si id se non certò affirmare, protestentur, fecerint, siuè à se, vel ab alijs iã facta, seù factas in posterũ penes se similiter retinuerint, vel alicui dederint, seù ostenderint, aut de eis, quouismodo verbis, aut scripto, etiam improbando tractauerint,* vbi pręter alias pęnas, vult tã ecclesiasticos, quàm sæculares, etiam Episcopos, vel maiores Prelatos, incurrere pęnam *excommunicationis maioris latæ sententiæ.* De verbo ad verbũ, refert illam *Lauretus de Franchis in suis controuersijs, inter Episcopos, & Regulares,* ex quorũ verborũ tenore, & si nulla apparet reseruatio dictæ excommunicationis, licèt illius causæ cognitionem in foro exteriori, ibi reseruet tàm in vrbe, quàm extrà vrbẽ, vt ibi est videre vbi etiã additur, vt ecclesiastici præsumentes impedire iudices prædictos circa cognitionem dictarum causarum, incurrant inter alias pænas, etiam excommunicationẽ, vt supra. Tñ post hæc scripta, dũ hæc essent sub prælo, ad meas manus casu deuenit *tractatus de pænis ecclesiasticis Caroli Antonij Thesauri,* qui *p. 2. verbo superstitio,* tractando de ista materia, *vers. nota secundo.* asserit, *quòd absolutio dictarum excommunicationum contentarum in dicta constitutione ita fuit in Breui reformationis Sacræ pænitētiariæ ab eod. D. Papa Vrbano viij. reseruata, vt neq. Sacra Pænitent. possit absoluere prædictos inquirentes per media præfata; Quò ad alios autem in ea Bulla comprehensos, non fuit reseruata absolutio in illo Breui.* Ex quibus verbis, apparet reseruatio nõ solũ respectu Pænitentiariæ, sed respectu omniũ, præter quã quòd, etiã si ibi nõ esset facta respe

ctu omnium, idem dicendum erit, quia in hac materia sufficit, quomodocunque notũ sit Confessario, quòd Superior voluerit, absolutionem alicuius casus, vel censuræ sibi reseruare, & nulla potest dari maior notitia, quã scire, ꝙ sit prohibitũ Pænitẽtiariæ à talibus excõmunicationibus absoluere, vt infra cum de casibus reseruatis, latius dicetur.

Feci mentionem supra de astrologia iudiciaria, quia de naturali, est certum, non comprehendi in dictis Bullis, vt videre est apud *Suarez, & alios supracitatos.*

Attentans, vide infra *vsurpantes, aut attentãtes.*

Auferentes quicunque de Ecclesia, vel locis sacris lapides, & alia ornamenta, & qui auferenti, seruanti, & retinenti, auxilium, vel fauorem præstiterint, incurrunt excommunicationem S. P. reseruatam, *Sixtus IV. const. 3. Barbosa de officio, & potestate Episcopi allegat. 50. num. 117.*

Auocantes per se, vel per alios authoritate publica causas spirituales, vel spiritualibus annexas iam introductas à iudicibus ecclesiasticis, vt illas tamquam iudices cognoscant & determinent, incurruut excommunicationem reseruatam S. P. latam in Bulla cœnæ *can. 14. Bonacina sup. disp. 1. q. 15. pun. 1.* vbi *n. 6.* videtur sequi eam opinionem, quòd scilicèt ad incurrendam dictam censuram, requiratur nõ solum vt fiat authoritate propria, sed etiã fiat prętextu alicuius priuilegij, cũ resoluat rationẽ allatã *à Duardo, & alijs,* contrariam sententiã sectantibus, intellige si verè dictũ priuilegiũ non habeat, quia si haberetur priuilegiũ à S. Pontifice, esset legitima causa excusationis ab incursu huiusmodi excõmunicationis, vt per eundẽ *Bon. sup. §. 1. num. 1.* vbi quòd huiusmodi priuilegio in aliquibus locis potiatur Potentiss. & Augustiss. noster Hispaniar. Rex, & nonnulli alij, in causis violentiæ arcendæ, & damni impediẽdi. Potest autẽ esse prima difficultas, an si dicta auocatio fiat ab alio iudice ecclesiastico, habeat locum hęc excõmunicatio? nam *Villalobos tr. 17. difficul. 21. num. 3.* affirmat. ibi *esta censura liga tambien a las personas ecclesiasticas, que hazen lo que en ella se probibe, que no es licito aduocar a si la causas aunque sea per via de fuerza*, sed intelligi debet, vt communiter intelligunt Doctores, quãdo ista persona ecclesiastica non fungeretur iurisdictione ecclesiastica, vt per *Duardum hic q. 4.* & alios, quorum sententiam, vt probabiliorem, sequitur *Bonacina sup. num. 5. vers. tertia sententia*, qui etiam dicit probabiliorem opinionem eorum, qui docent, hanc excommunicationem incurrere auocantes causas non à quibuslibet iudicibus ecclesiasticis, sed tantũ à iudicibus ecclesiasticis Sedis Apostolicæ, & si fateatur, esse valdè probabilem contrariam sententiam, quã defendunt addentes ad *Duardum cit. can. 14. q. 7. num. 1.* quibus accedit *Diana p. 3. tr. 1. resol. 55.* Dixi *authoritate publica*, quia priuatæ personæ id procurantes, vel alias impedientes dictos iudices ecclesiasticos, non includuntur sub hac clausula, sed in alijs vt infrà *impedientes iurisdictionem; & Procurantes.*

Azima Iudeorum comedentes sæculares, incurrunt excõmunicationẽ; Clerici verò depositionis pænam, *ex c. nullus 28. q. 1.* inquit *Nauarrus cons. 1. de iudeis num. 4.* Sed quia in dicto textu non dicitur, *sit excommunicatus*, sed tantum *excommunicetur*, non est excommunicatio latæ sententiæ, sed ferendæ.

B

Bannitos in Regno Neapolitano, ecclesiastica persona receptans, vel eis fauorem præstans, incurrit excommunicationem S. P. reseruatam. *Sixtus V. const. 7.* relata per *Quarant. verb. Banniti*, quæ non fuit reuocata, vt per *Patrem Nald. verb. Banniti n. 10.* Limita tamen, quãdo non solum cum ignorantia Banni receptarentur, sed etiã quando aliter facere quis nõ potuit, vel fuit nulliter ille Bannitus, quia tunc non incurrit talis alias pænas latas contra receptantes Bannitos, vt per *Nouarium in suis singularibus conclus. 46. n. 5.* applicant ad casum nostrum, cum alijs limitationibus, *Quaranta, & eius addentes loco suprac.* scilicet quando in extrema necessitate eos, quis adiuuaret in victu vel receptaret animo exibendi, & præsentandi Curiæ. Adde etiam si receptans sit pater, vel si filius est bannitus, & pater ipsum receptaret, nã istæ personæ regulariter excusantur saltẽ ab ordinaria pæna cõtrà receptãtes vt sup. & latè per *Andream Gaill. lib. 2. de pace publica cap. 10.* vbi non solum idem dicit in casu, quòd sit pater, vel filius illegitimus; Sed etiã si cõsanguineus, vel affinis, fauẽt quæ in terminis nostris de sorore receptãte fratrẽ bannitum, non tamquam bannitum, sed tãquã suũ consanguineũ, probat *Beia p. 1. resp. Bon. Congrgat. 2. casu 1.* Placet alia limit. quã ipse subdit, quando .s. est leuis materia, puta quando bannitũ quis repentino hospitio recipit tamquã viatorem, statim dimissurum. Quòad id, quod dixi de *auxilium, & fauori illis præstante*, nota ex eod. *Gaill. loco suprac. num. 36.* quòd bannito pecuniam, commeatum, annonam, vel arma suppeditans, vel pro eo fidem suam, interponens, auxilium, & fauorẽ pręstare dicetur, & incurrit excõm.

Bannitos homicidas Status S. Romanæ Ecclesiæ, quicunque in eodem Statu receptans, excommunicationem incurrebat, ex *const. Greg. XIII.* Sed censura prædicta fuit sublata à Sixto V. vt per *Sayrum lib. 2. de censc. 11 nu. 17. Naldum loco suprac. & Bonac. t. 3. disp. 3. q.*

2. q. vlt. n. 4. intellige de bannitis, qui non sunt assassini, quia tales bannitos receptantes incurrunt excommunicationem non reseruatam, iuxtà ea, quæ dicta sunt supra, verbo *assassinium*.

Bannitos, & homicidas Status Ecclesiæ quicũq. Baro, vel Princeps in Regno Neapolit. vel mediatè subiectus S. P. protegens, aut quouis quæsito colore auxilium, consilium, fauorem præbens, excommunicationem incurrebat, iuxtà *const. Pij V.* 27. Sed reuocata est *a Sixto V. in const. hoc nostri. qua est.* 6. §. 1. *in fine, &* §. 18. *t.* 2. *Bullarij noui fol.* 492.

Barones, & Domini Sedi Apostolicæ subiecti, frumenta, & blada, vltrà vsum suæ familiæ necessaria per annum, ementes à suis subditis, incurrunt excommunicationem nulli reseruatam, latam à *Clem. VII. const.* 5. §. 10. quã innouauit, & cõfirmauit *Pius V. const.* 19. §. 2. *Greg. XIV. const.* 50. *inter multiplices* §. 3. *fol.* 420. *col.* 2. *in* 2. *vol. Bullarij noui. Barbosa allegat.* 50. *n.* 146. sed dicta excommunicatio fuit reuocata per Sanctiss. Paulum V. qui pænas excommunicationis cõtrà extrahentes frumenta, &c. innouauit, ita *Laertius Cherubinus compilator Bullarij in supradicta const.* 50. *Gregorij XIII.*

Idem dicendum de Baronibus sic prohibentibus, & impedientibus quouis prætextu, ne à locis sibi subiectis ad vrbem Romæ afferantur frumenta, blada, &c. vt ibid. quomodo autem differat hæc constitutio à canone 8. Bullæ cænæ, contra impedientes, & prohibentes victualia, aduehentes ad Romanam Curiam, vide *Bonacinam disp.* 1. *q.* 9. *p.* 1. *n.* 12. & 13.

Barones ius sibi dicentes, contrà alium, bello, & exercitu, infra *exercitu*.

Benedicens secundis nuptijs, nullam censuram incurrit, *Bonacina t.* 3. *disp.* 3. *q.* 3. *q.* 3. *p.* 4.

Beneficiatus excommunicatus, si tẽpore excom. recipit Beneficium tenetur restituere beneficium, & fructus, alias, si post acceptionem beneficij fuit excommunicatus, tenetur restituere tantum fructus perceptos tempore, quo fuit excommunicatus, *Hostiensis de sententia excommunicationis*, §. *qui sit effectus, &c. Franciscus de Platea de restitutione*, §. 34. & 36. vide dicta *in meo tr. de officio Cappellani q.* 4. *praxi* 6. *num.* 93. & *seq.* quibus illic allegatis addo *Alterium lib.* 2. *de censuris disp.* 6. *cap.* 2. *Layman lib.* 1. *tr.* 5. *p.* 2. *cap.* 3. *num.* 1. in specie, quòd quando quis fuit etiam denunciatus, non suffragetur ei clausula illa in Bullis apponi solita, *seq. absoluentes, &c. Maceraten. lib.* 1. *variar. resol.* 24. *num.* 14.

Bequinarũ statũ fæminæ assumentes, & Religiosi illis auxiliũ præstantes, incurrunt excõmunicationem nemini reseruatam, *Barbosa cit. alleg.* 50. *in addit. ex Clem.* 1. *de Religiosis domibus, Bonacina sup. disp.* 2. *q.* 8. *p.* 4. *n.* 1.

Beneficium scienter conferens, vel ad illud præsentans, qui à collatione, & præsentatione est suspensus, incurrit excommunicationem S. Pontifici reseruatam. *Pius V. const.* 58. §. 6. *t.* 2. *Bull. noui fol.* 253. Sed loquitur cõstitutio de suspensis conferentibus, vel præsentãtibus ad beneficia, vel patronatus resignatos non seruata debita forma, de qua ibi & in constitutione 85, Gregorij XIII.

Beneficia vt obtineant, qui se pro alijs etiam in examine supponunt, vel annuas pensiones offerunt, aut pro alijs impetrant, vt ab eis aliquid assequãtur, vel pro se ipsis obtinẽt, vt alijs postea cum pensione resignent, excommunicationẽ incurrunt reseruatam S. Põtifici, ita *Paulus IV. const.* 12. *fol.* 73. *vol.* 1. *Bullarij noui.* de qua *per Filliuc. tr.* 15. *n.* 101. vbi limitat id nõ habere locũ extra Curiã Roman. & sic in obtinẽte ab alijs Ordinarijs, & ante docuit *Garsia par.* 11. *de beneficijs c.* 3. *n.* vbi addit aliã limitationem, quòd .s. quãuis dicta constitutio loquatur de obtinere procurantibus, tamen accipienda sit de ijs, qui obtinuerunt dicta beneficia post procurationem, & sic sequuto effectu, quòd est quãdo supplicatio est signata, & gratia publicata in cancellaria, concordat *Scortia in selectas SS. Pontificum constitutiones epitome* 69. & *Bonac. t.* 3. *disp.* 2. *q.* 3. *par.* 28. vbi contra aliquos, docet, dictam Bullam quòad omnia, quæ in ea continentur, esse seruanda donec constiterit, vsu non fuisse receptam quòad alias actiones, præter subiectionem pro alio in examine, vt beneficiũ impetretur, posita igitur opinione ista, si vis scire quãdo impetrans beneficiũ animo illud cõmutandi cum alio, vel renunciandi alteri, siuè gratis, siuè cum onere, peccet, vel incurrat excommunicationem, vide *Garsiam, & Bonacinam locis supracit.*

Beneficium in confidentia retinens, excommunicationẽ incurrit, S. P. reseruatã. *Pius V. const.* 109. *qua incipit Romanum, & Pius V. in const. qua incipit intollerabilis, de qua Scortia sup. epitome* 81. *Bonacina t.* 3. *disp.* 2. *q.* 3. *p.* 25. vbi quòd quatuor modis comittatur dicta cõfidentia, primò dũ recipitur beneficiũ ab altero, qui hoc ipsi resignet cum spe, & confidentia, quòd recipiens beneficium illud, postea dimittet, vel soluet fructus in fauorem resignantis, vel amici, vel alterius, quem resignãs nominauerit, etiã si dicta spes non deducatur in pactũ expressũ, dũmodo resignãs cũ hac spe, resignet, & resignatarius hãc spẽ animaduertat, etiã si ipse recipiẽs nõ habeat istũ animũ. Secundo quãdo quis cõfert alteri beneficiũ, confidens, quòd beneficiarius resignabit, beneficium, iuxta voluntatem conferentis, aut fructus, aut eorũ partem, vel pensionem tradet sibi, vel alteri. Tertiò dum quis eligit aliquem ad benefi-

 cium

cium cum spe, & fiducia explicata in secundo modo. Quarto, dum patronus, licèt laicus aliquem præsentat cum dicta confidentia. De quibus in foro conscientiæ est standum dicto pænitentis. Dixi, *retinens*, nã subiectum huius excommunicationis, sunt omnes recipientes, vel retinentes beneficia, vel pensiones cum tali confidentia, non autem dãtes, vel resignantes, aut cooperantes, vt per eundẽ *Bon. ibid. n. 3. & 11.* isti .n. afficiuntur excõmunicatione lata contrà simoniacos in beneficio, de qua infrà. Qui *Bon. nu. 8. & seq.* probat, statim incurri hãc excom. recipiẽdo, vt suprà vno ex quatuor modis benefic. aut pensionem, etiam ante captam illius possessionem, & sub *num. 12.* quòd si qui ita recipiunt, sint Cardinales, & Prælati, non afficiatur excommunicatione, sed interdicto ab ingressu Ecclesiæ reseruato, & si contrarium doceat *Barbosa allegat 50. nu. 138.* De vacatione beneficiorum illius, qui recipit in cõfidentia, vide *Barbosam allegat. 57. n. 49.* Ab hac excommunicatione nõ posse absoluere Confessarios priuilegiatos. Prohibuit *Clem. viij in decr. de quinq. casib. reser. de quo infrà.*

Beneficia obtinẽs per abusum laicæ potestatis, excommunicationem incurrit, nemini reseruatam, vt ex canonibus Apostolorum, habetur in *can. si quis el primo, 16. q. 7. vbi glosa verbo audientia*, & sic concludit *Comitolus lib. 1. resp. moral. q. 78. num. 50.* vbi quòd ita conferens, incurrat excommunicationem, reseruatam in Bulla cænæ, de qua infrà *v. usurpans*, dixi *abusu*, quia secus erit, vbi laicus haberet priuilegium Papæ conferendi beneficia, de qua re vide *Garziam p. 4. de beneficijs cap. 2. à num. 33.*

Bononię, qui aliorum scolarium hospitia, durante locatione, sine eorum consensu conducunt, vel locant, incurrunt excommunicationem, nulli reseruatam. *cap. 1. incip. ex rescripto de locat. de qua per Bonacinam* post alios *disp. 2. quæst. 2. p. 34.*

C

CAdauer exenterans, vel frustra incidens, aut aqua coquens, vt ossa in alium locũ transferat, incurrit excommunicationem S. Pontifici reseruatam *extrauag. 1. de sepulturis.* Nota in illam excõmunicationẽ non incurrere exenterantes, vt sup. vel ratione fœtoris, vel ad finem notomiæ, neque illam exenterationem mandantes, aut consulentes, post *Nau. Barb. de officio, & potestate Episcopi allegat. 50. n. 105. Bon. t. 3. disp. 2. q. 3 p. 45*

Camerales Papę, qui aliorũ suffragia, vel suam, aut aliorum sententiam in plena camera, apertam, foris patefecerint, incurrunt excõmunicationem Papalẽ, *Barbosa loco suprac. in additis fol. mibi 867.*

Cameræ Apostolicę, qui obligati sunt soluere, & non soluunt suo tempore, excommunicationem incurrunt nulli reseruatam *Paulus IV. const. 11. Greg. XIII. const. 63.* intellige nisi non soluant ex actuali impotentia vt supra dixi *recoll. præc. à n. 677.* fauet *Filliuc. cius tr. 14. n. 17.* vide etiã sup. *recoll. 2. n. 690.*

Cameræ Apostolicæ Clerici, Notarij, Officiales, &c. qui in causis ad eorum officium nõ spectantibus, se intromittere præsumunt, excommunicationem Papalem incurrunt, *Barbosa cit. allegat. 50. in addit. fol. mihi 861.*

Cameræ officiales in contractibus Cameræ quomodolibet participantes, incurrunt excomm. S. Pontif. reseruatam. *Paulus iij. const. 18. to. 1.* intelligo qñ cũ dãno ipsius Cameræ.

Cameræ prædictæ libros, vel scripturas occultantes, aut retinentes, incurrunt excommunicationem S. Pontifici reseruatam ex Iulio II. & Sixto V. *Barbosa de potestate Episcopi allegat. 50. num. 122.*

Cameræ prædictæ ministri, integra computa non reddentes, incurrunt excommunicationem S. Pontifici reseruatam. *Paulus iij. constitutione 40. tom 1. fol. 649. Barbosa alleg. 50. num. 123.* intellige præsupposita materia notabili, requisita ad incurrendam excommunicationem in simili casu, de qua egi *p. 1. recol. 10. à num. 97.* item quod non retineant titulo iustæ compensationis, *Bonacina t. 3. disp. 2. q. 2. p. 7. n. 3.*

Cappuccinos non gestare habitum, quo vsus est Sanctus Franciscus, qui asserit, excommunicationem incurrit non reseruatam latam à Paulo V. refert *Additionator ad Silu. V. Cappuccini* in vna autem Bulla, quam vidi, reperio, q̃ Paulus V. excõmunicat asserentes dictos Cappuccinos nõ esse veros filios S. Franc. Vide *Nou. in sua lucerna, hoc verbo.*

Cappuccini recipientes Fratres Minores de obseruantia sine facultate S. P. aut licentia in scriptis Prouincialis, incurrunt excomm. ex Sixto V. *Bon. to 3. disp. 2. q. 8. p. 3. n. 2.* vbi quòd eadem excõmunicatione ligentur dicti Fratres de obseruantia, quòd dicta excommunicatio non sit reseruata, notat *Bartolom. de Vecchis in sua praxi pro Nouitijs disp. 15. dub. 3. num. 5.* vbi quomodo prohibeatur ipsis Cappuccinis transitus, sed Ordinem S. Francisci de Paula, & è contrà.

Cardinales, qui Sede vacante, constitutioni de electione Romani Pontificis absque simonia facienda; contrauenire præsumunt, incurrunt excommunicationem Romano Pontifici reseruatam, quam incurrunt, etiã omnes alij ad id cooperantes, *Iulius 2. const. 3. incip. cum tàm diuino*, vide de ea *Sanchez lib. 2. opusculorum cap. 3. dub. 104. num. nu. 12.* cũ autẽ ex Bulla Gregorij XV. irrita decernãtur omnia pacta tacita, & expressa etiã iurata super electione Papæ, Sede vacante inita super electione, vel exclusione, sub pæna excommunicationis vt supra reseruatæ etiã S. Pænitentiario, procul dubio antiqua reseruatio

uatio Iulij ij. apparet hodie magis ampliata.

Cardinaliũ, qui in Cõclaui reperiũtur, vel etiã ipsius Pontificis electi domus, res, bonaq. illorũ violenter inuadẽtes, percipientes, occupantes, vel contrectãtes; item auxilium fauorẽ ad id præstantes, excõmunicationẽ incurrunt reseruatam S. Pontifici, satisfactione præcedẽte *Concil. Constant sess. 41. in cap. omnis ætas, Barbosa dicta alleg. 50. n. 108. Bon. t. 3 disp. 2. q. 3. p. 9.*

Cardinales reuelantes actum in Concistorio cõtrà Papæ præceptũ, incurrunt excomm. S. P. reseruatã, *Nauar. cap. 27. n. 110.* latè *Bon. 3. disp. 2. q. 7. p. 2.* vbi ꝙ ista excõm. lata fuit *in Conc. Later. sub Leone X.* ꝙ nõ fuit receptũ vt infrà *concionatores.* & ideò hodiè non liget.

Cardinalem iniuria afficiens, incurit excommunicationem in Bulla cænæ S. Pontifici reseruatã, can. *21.* antea aderat ista pæna lata in *c. felicis de pænis in 6.* latè *Bon. t. 3. disp. 1. q. 12.*

Celebrare facientes Domini temporales per vim, & metum, tempore interdicti generalis, incurrunt excommunicationem reseruatam S. Pontifici *Clem. grauis de sent. excõmunicat.* vbi *glosa verb. quomodolibet.* docet, comprehendi etiã illos, qui ob istã causam grauant consanguineos Sacerdotum, vel eorum bona. Sed ista excommunicatio non est reseruata, vt infrà, *v. Clerici consanguineos in fine.* Quando autem ipsi celebrantes ob vim, & metum, excusẽtur à culpa, & pænis, dixi suprà *recollect. præced.* & latius infrà cùm de interdicto, agetur.

Censuræ reuocationem, vel absolutionem, vi & metu extorquentes, incurrunt excommunicationnm nulli reseruatam, *cap. 1. de his, quæ vi, metusuè causa fiunt in 6.* circa istã nil occurrit præter dicta suprà, *absolutionem,* nisi quòd illa sit conformis dispositioni *Concil. Trid. sess. 25. cap. 3. §. nefas,* de qua per *Dianam p. 1. tract. 2. recol. 102.* Certum autẽ est illam non habere locum, quoties etiam magistratus sæculares id petãt apud iudices ecclesiasticos via iuris, causas nullitatis exponendo, iuxtà ea, quæ dixi, *recol. 2. à n. 666.*

Certiorantes infideles in damnum Christianorum, & eorũ fautores, sunt excõmunicati in Bulla cænæ *can. 7 in fine,* latè *Bonacina cit. disp. 1. q. 8. p. 2. n. 29.* qui benè explicat, quòd per ly *Christianorum,* non debet intelligi persona particularis, sed vel Regnũ, vel Prouincia, Ciuitas, aut quælibet communitas, vndè infert, certiorantem, quòd talis, Arx, vel Oppidũ non sit munitũ, ideoq. facilè capi posse, incurrere dictam excommunicationem, vbi ampliat etiam ad certiores facientes hæreticos de rebus particularibus ad Christianæ Reipublicæ, in damnum Catholicæ Religionis. Ac quoq. *num. 25.* quòd dicta excommunicatio incurratur, etiam si effectus non sequatur, dummodo sua certioratione, vel consilio influat, quia si iam infideles erant parati damnum inferre, non haberet locũ dicta excõmunicatio.

Christianus, qui alium christianum in terris infidelium habitantem, tamquam mancipiũ acceperit, vel eius bona surripuerit, incurrit excommunicationem S. Pontifici reseruatam, *Pius V. const. 16.* aliàs 14. vt per *Barbosã d. alleg. 50. n. 141. Bonac. t. 3. disp. 2. q. 3. n. 46.*

Citans tantum personam ecclesiasticam ad laicale tribunal, non comparente citato, an incurrat excommunicationem Bullæ cænæ, quærit *Bonacina t. 3. disp. 1. q. 16 p. 4. n. 18.* & contra *Filliucciũ* concludit *pro negatiua.*

Clericis iustitiam facere, negans Iudex, aut Princeps sæcularis, ter admonitus, incurrit excommunicationem nulli reseruatam, *cap. administratores 23. q. 5.* cuius verba non sunt concilij Prouincialis, neque alicuius Patris Sancti, sed Ioannis VIII. Summi Pontificis sic, post *Toletum, eam refert, Barbosa de offic. & potest. Episc. allegat. 50. num. 170. in princ.* Nota tamen *Suarez t. 5. disp. 23. sect. 1 in principio,* & si fateatur cum *glosa finali dicti textus,* istam excommunicationem ex vi dicti canonis, esse latæ sententiæ, subdit tamen in *praxi administratores sæcularis iustitiæ, non haberi pro excommunicatis in similibus casibus, donec à Prælato ecclesiastico excommunicentur. Atque ita considerato præsenti vsu Ecclesiæ, & probabili opinione Doctorum, non videtur censura hæc memoranda inter eas, quæ ipso iure latæ sunt,* ꝙ etiã voluit dicere *Tolet. lib. 1. cap. 38. nu. 1. ad finem.* quando ait. *Hæc excommunicatio ferè non est in exercitio.* Nota quòd in dicto tex. fit mentio, non de Clericis, sed de Ecclesijs, pupillis, & viduis, vndè etiam posita opinione de excommunicatione latæ sententiæ, nõ incurreretur, nisi quãdo Clerici agerent causas Ecclesiæ, vel similium personarum, sicut neque ex *Suarez supra c. num. 2.* incurret Princeps, vel iudex vt sup. quando non ex negligentia, vel pertinacia, sed ex aliquo probabili, & practico iudicio, putãs ad id nõ teneri, vel ad summũ nõ pertinere ad eum, illa nõ exequitur, de quibus in dicto textu, hanc negligentiam non solum potest accidere, quando Ecclesia, vel pupillus, ac vidua litigaret apud iudicem, puta quando Ecclesia est actrix, sed etiam vbi indiget bracchio sæculari pro exequutione sententiæ iudicis ecclesiastici, ita *Archidiaconus in dicto can. administratores,* de qua materia vide *Bonac. t. 3. disp. 1. q. 20. §. 3. praxim Archiep. Neap. c. 56. in prima editione, Riccium p. 1. praxis decis. 319. & sequentibus, in paruis,* quòd iudex sæcularis, non parens inuocationi bracchii factæ à iudice ecclesiastico in casibus, in quibus illud tenetur præstare, iuxta authores, de quibus supra, non sit excommunicatus ipso facto, sed ex-

communicandus, subdit *Bernardus Diaz in praxi criminali canonica, cap.153. num.20.* vbi etiam de pœnis non præstantium brachium inquisitoribus, de aliis autem pęnis vide *Menochium de arbitr.lib.2.cas.452.*

Clericis imponentes taleas, collectas, & Clerici soluentes, vide *p.1.recol.11.à n.714.* & infrà *Gabellas.*

Clericus vtens sortibus diuinatoriis, quòd non incurrat excommunicationem, contra aliquos, probat *Sanchez lib.2.summa cap.38. sub num.90. in principio.*

Clericus in sacris contrahendo matrimoniū incurrit excommunicationem non reseruatam, quæ potest absolui, facta separatione *Clem. vnica de consanguinitate,* intellige, nisi matrimonium fictè contrahat, quia hoc nō sufficit ad incurrendam dictam excommunicationem, *Sanchez lib. 7. de matrim. disp. 48.n.9.& 10. Suarez t.5.disp.23.sect.5.n.17.*

Clericus scienter, & spontè in diuinis participans cum excommunicato à Papa, incurrit excommunicationem S. Pontifici reseruatam, *cap.significauit de sententia excommun.* si autem fuerit ille excommunicatus ab Episcopo, incurrit Clericus excommunicationē reseruatam Episcopo, vt infra *verbo communicans,* debet autem talis excommunicatus esse denunciatus excommunicatus nominatim, vt post *Sayrum, notat Rastellius de censuris q.9.art.1.num.3 Barbosa de offic. & potest. Episcopi alleg. 50. num.88.* qui etiam addit, quòd dicta communicatio debet fieri cum scientia talis excom. & denunciationis, item quòd communicatio sit omnino voluntaria, & sic non procedens ex aliquo timore, vel alijs de causis, de quibus *sup. recoll.praced.à n.288.* itē ꝙ hæc excomm. extendātur ad participantes, si sint etiāClerici.

Clerici negotiatores non incurrunt excommunicationē latæ sententiæ. Sed benè possunt excommunicari, infrà, & dixi *sup.p.1. recoll.11.num.748.* vbi latè explico, quando dicatur Clericus negotiari, & sic amittat immunitatē à gabellis pro illis rebus, de quibus negotiatur. adde *Dian. t.3.tr.1.resol.44.*

Clerici, vel aliæ personæ ecclesiasticæ, renunciantes priuilegio fori, incurrunt excommunicationem S. Pontifici reseruatam, *cap.si diligenti, de foro competenti, Quaranta v. forū competens,* intellige tamen si sponte, quia tunc puniuntur etiam aliis pœnis, *Praxis Archiep.Neap.cap.7. in fine.* secus dixi, si traheretur ex necessitate.

Clerici consanguineos offendentes causa ipsius Clerici, vel grauātes in bonis, vel in persona, in aliquibus casibus incurrunt excommunicationem non reseruatam, *Naldus 10. excommunicatio. n.20.* qui *v. Clericus nu.18.* recēset tres casus. Primus est, vb dictæ actiones fiant ob id, quòd Clericus noluit aliquē eligere, *cap sciant cuncti de electione in 6.* quæ non est reseruata. Secundus si fierent ex eo, quòd censuram contra aliquem tulit. *in cap. quicunque de sententia excommunic. in 6.* quæ post duos menses, si non resipuerit, est reseruata S. Pontifici, vt infra *grauantes.* Tertius quando id fieret ex eo, quod Clericus noluerit celebrare in loco interdicto, vel tempore interdicti generalis, *in Clem. grauis de sent. excommun.* quæ non est reseruata. Nota, quod quando istæ actiones, etiam circa supradictos casus fierent ad iniustè impediendam iurisdictionem ecclesiasticam, includerentur in canone 16. Bullæ cœnæ, *Bonacina t.3.disp.1.q.17.p.1.num.15.* contra *Antonium à Sousa.* ob verba illa, ibi addita à recolendæ semper memoriæ S. P. *Paulo V. directè, vel indirectè carcerando, vel molestando, &c.* vndè idem erit dicendum si fierent dictæ actiones ad hoc vt ecclesiastici accederent ad suum Tribunal, vt per eundem *Bonacinam ibid.q.16.p.4.nu. 16.* intellige effectu sequuto, vt per *eundē authorem loco primo cit.n. 21.*

Cogens per metum grauem iniustè incussum, virginem, vel fœminam aliam, ingredi monasterium ad habitum suscipiendum, vel profiteri, siue auxiliū, consiliū, & fauorē ad id præstans, sequuto effectu susceptionis habitus, vel professionis, incurrit excommunicationem, nulli reseruatam, *ex Conc. Trid. sess.25 de Regularibus cap.18.* Dixi primo, *per metum grauem,* quia ad incurrendam talem excommunicationem requiritur metus, cadens in constantem virum, qui quando cōtingat, dixi *sup.p.1.recoll.7num. 123.* in specie, hoc casu non sufficere metum reuerentialem, probat *Portellius in dubijs regularibus verbo moniales in addit. num. 12.* vnde tantum qui suadet, vel etiam precibus obtinet dictū ingressū, vel professionem non incurreret dictam excōmunicationem. Dixi secundò, *iniustè incussum,* quia si iustè incuteretur, puta quando tantum id fieret iniecto metu priuationis alicuius boni, ad quod fœmina non hebeat ius, v.g. quòd non sit parens ei daturus pro dote, si vult nubere, nisi quòd de iure sibi competit, quòd non sufficiat pro nubendo pari, præter allegata à *Bon. loco infracitando,* fatet *Villalobos p.1.summa tr.17.diffic.31.nu.9. vers. el padre,* & *Portell. loco sup. num. 11.* aliud exemplū dat *Sanchez apud Portell. sup. n.4* de minante accusationē iustam, vide *Megal. 3.p.lib.4.c.6.nu.100.* Dixi tertiò, *ingredi ad habitum suscipiendum,* non solum quia hanc excommunicationem non incurrit cogens fœminā, vt supra ad votum emittendum de ingressu, & perseuerantia in Religione (in quo conueniunt omnes authores;) Sed etiā quia eius sum opinionis, quòd neque dictam excommunicationem incurrat, cogēs

dictam

dictam fœminam, etiam puberem ad ingrediendum, vt maneat ibi habitu sæculari, ad finem educationis, donec nuptui tradatur vt post *Rodriq.* & *Sanchez*, docet Bonacina *t. 3. disp. 2. q. 3. p. 2. n. 6.* contra *Filliuc. & Suar.* Sed idem *Suarez t. 3. de Religione lib. 5. cap. 9. dub. 4.* asserit, Conciliũ loquutum fuisse nõ de omni ingressu, sed de illo, qui ordinatur à parentibus ad susceptionem habitus, & sub hac conditione, ac pactione fiat, ergò hic videtur velle, tunc cogentes fæminas, incurrere excommunicationem, quando haberent animum, vt ibi inuitę suscipiant habitũ, secus autem si habeant animum, vt ibi custodiantur, vel etiam vt paulatim afficiantur, & postea si voluerint, habitum suscipiãt, vt expendit eũ *noster Diana p. 2. tr. 1. miscellaneo resol. 57.* qui dicit, hanc opinionem probabilem, & si contrariam, probabiliorem iudicet, quam etiam fateor esse magis communẽ. Ad argumentũ eiusdẽ contrariæ sentẽtiæ, sumptum ab illa dictione alternatiua *aut*, posita tàm inter ingressum, & susceptionem habitus, quàm professionem. Responderem, quòd licèt regulariter illa dictio *aut*, sit disiũctiua, tamen etiã potest stare expositiuè per allegata *ab Angelo Anton. Grato in suo tract. de dictionibus, dict. 22. ad finem*, vndè cum ingressus ad monasterium in iure, intelligatur non solum pro habitus susceptione, sed etiam pro emissione professionis, vt patet in *auth. ingressi C. de Sacrosanctis Ecclesijs*, vel saltem dubium est, an significet habitus susceptionem, vel professionem, dictum verbum ingressus, vt habetur per *glossam primam in can. quia ingredientibus 19. q. 3.* ibi *dupliciter enim potest quis intrare Religionem, vel causa probandi, vel conuertendi*, nil mirum, si primo casu stet expositiuè, & secundò disiunctiuè. Notanter addidi illa verba, *etiam puberem*, quia eo casu, quando est minor annorum 12. & sic impubes, videtur magis certum, quod nõ incurrant parentes, si cogant illam ingredi monasterium educationis causa, cùm in ea ætate subdita sit parentibus, quòad locum, vbi educare illam velint, vt probat *Suar. cit. cap. 9. num. 4.* & post *Sanchez* concedit nouissimè *Carolus Antonius thesaurus de pœnis ecclesiasticis p. 2. verb. monialis cap. 1. vers. limita primò & Portellius in suis dubijs regularibus verb. clausura, monialium num. 9.* & si postea *verb. moniales sub num. 17.* dicat, se timere, tale dubium resoluere ex eo, quod S. Concilium Tridentinum valdè generaliter loquatur contra cogentes, non solum mulierem, & viduam, sed etiam virginem, &c. in quo argumento etiam se fundat *Nau. cõs. 6. de regularibus*, vbi ponit casum de minore 12. annorum. Dixi tandem, *sequuto effectu*, quia tunc incurritur excommunicatio, idest sequuta habitus susceptione, secundum nostram sententiam, vel sequuta professione, si coactio fuit post ingressum, & habitum receptũ, & hoc tàm quòad ipsos cogentes, quàm quòad consulentes, auxilium, vel fauorem dantes, vt per *Bonac. loco sup.* accedit *Barbosa cit. alleg. 104. n. 7.* Limitat cõclusionẽ principalẽ, post *Henriq. Villalob. loco suprac.* in casibus, in quibus mulier de iure est obligata ingredi Religionẽ, nẽpè vt vtar eius verbis, *el primiero quãdo hizo voto en publico, o en secreto de Religion, y costa del; el segundo, quãdo despues de dos meses, que esta casada, no quere cõsumar el matrimonio, deliberãdo la entrada, en la Religion; el terzero, si despues de passado el quinquennio, dize que su professiion fue nulla. El quarto, quando hauiendola condennado por algun delito a carcer perpetua, le offrece el Papa, que sea Monja, y la libran, para esso effetto da la carcel; que entonces, la deuen forzar a que sea Monja, y lo mismo es de la adultera a quien se perdono la pena, en que se metesse Mõja, y ella lo acceptò; en todo estos casos, no es contra el Concilio Tridentino, forzarla à que sea monja.* Cõcordat cũ aliquibus ex istis causis, post *Suarez, & Filliucium. Bonacina loco sup.* ibi *si quis cogeret fœminam ad ingrediendum monasterium in pœnam alicuius peccati, vel ad cautionem pudicitiæ, vel alia iusta de causa à iure permissa, &c.* Estq. idem cum limitatione, quam addit *Megalius loco suprac. de Conuertitis.* Limitatur etiam ex probabili opinione apud *Bonacinam sup. num. 14.* in Imperatoribus, & Regibus, qui cùm specialiter, hic non sint comprehensi, ipsi, (& si grauiter peccarent) tamen non incurrerent excõmunicationẽ. Et tandẽ limitatur in cogẽte masculum ad intrandam Religionem, ita post *Suar. Sanch. Filliuc. Bonacina loco suprac. num. 15.* Restat tandem dubium, an qui precibus importunis, fæminam fecit Religionem ingredi, incurrat dictam excõmunicationẽ, *Megal. loco suprac. vers. caueant*, videtur affirmare, quia, inquit, preces importunæ equiparantur metui, fauet *Bartolomeus de Vecchis in sua praxi pro Nouitijs disp. 1. dub. 2. nu. 2.* qui ait, quòd *hæ preces, & persuasiones importunæ adiunctæ timori reuerentiali, aliquando incutiunt metũ grauem, quando scilicèt factæ sunt à persona, cui rogatus debet reuerentiam.* Contrariũ autem docent *Bonacina cit. p. 2. num. 4.* quando cum dictis precibus non sunt adiunctæ etiã minæ, & *Portellius cit. verb. moniales num. 12. ad finem*, ibi *imò etiam si parentes, vel alij importunis pracibus suaderent puellæ, vt ingrederetur, vel non ingrederetur, non incurrerent, quia suasio etiam importuna non est coactio.*

Sed quia non solum cogentes, & consilium, auxilium, & fauorem præstantes circa dictam coactionem in dicto decreto S.

Con-

Concilij, excommunicantur, sed etiam illi, qui *quoquomodo eidem actui, vel præsentiam, vel consensum, vel authoritatem interposuerunt.* Aduertendum est, has personas tunc incurrere dictam censuram, quando nosſent, fæminam, non sponte ingredi monasteriū, vt suprà, aliàs si id ignorant, non incurrerēt. Vndè patet, quando istam censuram incurrat Episcopus, vel Vicarius authoritatē huic actui recipiendi habitum, vel emittendi professionem, probet, & consanguinei, & alii inuitati dictis actibus publicè, & sollemniter peractis, interessentes, incurrant, vel non incurrāt dictam excommunicat. concordat *Megalius loco suprac.* Quando autem ratione metus sit inualida professio facta à moniali, dixi in *tr. de offic. Cappellani. q. 4. prax. 1 n. 75.*

Cogentes quouis modo directè, vel indirectè subditos suos, vel quoscunq. alios, quominus liberè matrimonium contrahant, excommunicationem incurrunt nemini reseruatam, ex *Conc. Trid. seſſ. 24. cap. 9. de reformatione* Barbosa *de potestate Episcopi allegat. 50. in addit. in 5. excomm. ex Concil. Trid.* qui non solum docet, dictam excommunicationem non extendi ad prohibentes matrimonium, post *Henriquez, Bonacinā, Basiliū, & Pontiū,* quam opinionem dicit probabiliorem *Bonacina suprac. disp. 2. q. 2. p. 6. num. 3.* Sed etiam quòd ad hoc, vt cogens incurrat dictam excommunicationem, sufficiat, si habeat iurisdictionem in foro externo, vnde putat, nō solum Barones, & iudices sæculares, sed etiā Episcopos, ibi comprendi post *Henriq. Sanchez, Guttierez, & Basilium Pontium* ab eo allegatos. Cuius tamen contrarium de Episcopis, & alijs habentibus iurisdictionem in foro externo, ecclesiasticam, & spiritualem, dicit non esse improbabile *Bonac. supracit. punct. 6. num. 6.* & alij, quos refert, & sequitur *Diana t. 4. tr. 4. recoll. 132.* qui non solum parentes excludit ab hac excommunicatione, sed etiam Imperatores, & Reges. Quando matrimonium ob metū contractum, sit inualidum, infrà suo loco, videte pro nunc *Dianam sup. recoll. 33.*

Collectas imponētes Clericis, vide *p. 1. nostri tr. recoll. 11. à n. 714.* & infrà gabellas, & taleas.

Commissarii alienationum rerum Ecclesiarū, quos vocant (si in euidentem) si consensū vel authoritatem præstiterint alienandi bona ecclesiastica in detrimentum Ecclesiæ, si sunt inferiores Episcopis, incurrunt excommunicationem nō reseruatam, si verò sunt Episcopi, vel superiores Episcopis, incurrūt suspensionem per annum ab exequutione officij, etiam non reseruatam. Procurantes verò dolosè, vel scienter huiusmodi alienationem, aut decretum alienationis in detrimentum Ecclesiæ, vt suprà, præter obligationem restituendi damnum datum (intelli-ge ante sententiam, quia fuit lesa per eos iustitia commutatiua) incurrunt excommunicationem S. P. reseruatam, ita *Paulus II. in sua const. 2.* quæ incipit *cum in omnibus iudicijs*, est differentia inter istam secundam excommunicationem, & primam, non solū in reseruatione, sed etiam quia illa afficit tantumodo ecclesiasticos, non Episcopos deputatos à Sede Apostolica, ista verò afficit omnes siuè sint Clerici, siuè Episcopi, siuè etiam laici, vt per *Bonacinam opusc. de alienat. bonorum ecclesiasticorum disp. 2. quæst. vnic. p. 6. & 7.* contra *Filliuc.* qui vult, istam tantum afficere laicos, vbi idem *Bonacina* probabiliter existimat tàm primo casu, quā secundo, semper requiri effectum alienationis, sequutū. Nota, authores non eod. modo loqui de istis censuris cōtrà Cōmissarios, vel Procurātes sicut de censuris, latis cōtra alienantes sine debita sollēnitate bona ecclesiastica, & locantes vltra tres annos; De quibus vt dixi sup. *Alienatio*, dubitant de earum vi, quia non solum distingunt pænas ibi contētas in extrinsecas, & intrinsecas, scilicèt censuras, & priuationem beneficiorum, ac nullitatem contractus. Sed etiam subdunt, quò ad earum obligationem, attendendam esse locorum consuetudinem, quia vt post alios inquit *Bonac. loco suprac. p. 5. n. 5.* quòad censuras, paucis in locis recepta ē, (ꝙ dixit antea *Nau.* apud *Quarant. v. alien. limitat. 21.*) vbi quòd Mediolani illa sit recepta quòad censuras, & nullitatem contractus, non autem quòad priuationem beneficii, ante sententiam iudicis, quòd regulariter obseruari debet, & si in dicta extrauag. dicatur absq. declaratione, *Quaranta verb. alienatio nu. 49.* Sed nota, hoc casu *Nauar* magis generaliter *cap. 27. n. 60* asserere, quia ait, nullibi esse receptam quòad priuationem beneficiorū, *Barbosa* etiā *in addit. ad allegat. 50. de officio, & potestate Episcopi in 2. excōmun. ex extrauag* generaliter loquitur, asserēdo *extrauag. ambitiosè, receptam esse quòad nullitatem contractus, non verò quòad excommunicationem, & alias pænas*, vide *Azorium p. 2. lib. 9. cap. 2. q. 1.* vbi post *Caiet.* quod quis debet consulere Curiam Episcopalem pro dicta praxi, nā in dubio præsumitur recepta, & latè *per Riccium p. 1. praxis decis. 95. in edit. parua*, vbi refert decis. Rotæ contra aliam *decis. Mobedani*, vbi dixerat *Rota*, probandum esse vsū dictæ extrauagantis. Sed hoc vltimum intelligo pro foro fori, hoc enim casu præsumitur in dubio vsu recepta, & de tali vsu, consulendus Episcopus, & Curia Episcop. ac etiā militat praxis, in qua se fundat *Quaranta dicto verbo alienatio lim. 21. ad finem*, quę habet ꝙ *quotidie Curia prò eius obseruantia pronūciet, & expediat S. Pontifex Breuia, si in euidentem, & ex ea manent absolutiones à censuris*

Iuris dispensationes, & habilitationes in utroque foro quoad contrauenientes, &c. quia vt egregiè *Bonacina loco suprac. num. 5. vers. neq. obstat, casus, & praxis S. Pænitentiaria*, id fit ad pacandas conscientias, nam cū expresè nō cōstet esse receptam quoad pœnas extrinsecas, scilicèt censuras, priuationē beneficij, & constet ex altera parte paucis in locis, vel nullibi esse receptam, vt ex authoribus supracitatis, dixi, quoad forum conscientiæ, non erit excommunicatus, vel priuatus. Quod autem semper præsumatur pro dicto decreto Commissarij, scilicèt alienationem esse in euidentem, &c. ideoq. contrarium esse probandum ab allegante, præter allegata *à Riccio p. 1. praxis decis. 8. Rota apud Seraph. decis. 1125. & sæpè alias*.

Communicans scienter in crimine criminoso cum eo, qui nominatim à Papa est excommunicatus, consilium, auxilium, vel fauorem ei præstando, incurrit excommunicationem reseruatam, vel non reseruatam prout infrà *vers. sequenti, cap. nuper de sent. excomm.* intellige hodiè, quando postquam fuerit nominatim excommunicatus, fuerit etiam denunciatus, vt explicaui *sup. recoll. praeced. num. 283. & seq.* vbi ex *Auila* extendo etiam ad notorium Clerici percussorem, quia etiam ipse debet esse denunciatus, quē sequitur *Bonacina*, & si eum non alleget *t. 3. disp. 2. q. 3. p. 21. num. 3. vers. secundo casu*, quid quid *Sanchez lib. 2. summa cap. 10. num. 50.* velit, requiri esse denunciatum, aut notorium Clerici percussorem.

Communicans vt suprà in crimine criminoso cū eo, qui fuit nominatim excommunicatus ab Episcopo, incurrit excommunicationem reseruatam Episcopo, intellige si excommunicatio principalis erat ipsi reseruata *d. c. nuper*, ex cuius verbis, benè subdit *Bonac. loco suprac. vers. preced.* hæc verba, *qui participat in crimine criminoso cum nominatim excōmunicato à Papa, absoluendus est à Papa, si absolutio erit illi reseruata, si verò non erit illi reseruata, absoluendus est ab Episcopo, vel eius delegato, vel etiam à quolibet Confessario, si ius canonicum spectemus. Idē cum proportione dicendum est de participatione cum excommunicato ab Episcopo, ita Nau. Suarez, Filliucc. & alii communiter.*

Compellentes Prælatos ecclesiasticos, aut personas ecclesiasticas, vt ecclesias suas, aut eorū bona immobilia, vel iura, laicis subijciant effectu subiectionis sequuto, incurrunt excommunicationem nulli reseruatam *c. Hoc consultissimo de rebus Ecclesiæ non alienandis in 6. Bonac. t. 3. disp. 2. q. 2. p. 2.* Qui subdit, ad hāc excommunicationē incurrendam, non sufficere summissionem ad breue tempus. Quando etiam tales hoc casu, incurrere in excommunicationem reseruatam in Bulla cænæ, contra vsurpantes bona Ecclesiæ, possint, infrà *vsurpantes*.

Conceptam B. Virginem sine peccato originali affirmantem, vel negantem, qui dixerit hæreticum, vel peccatum committere, vel libros id docentes, apud se tenentes; incurrunt excomm. reseruatā S. P. ita *Sixtus IV.* relatus *in extrau. graue nimis de reliquijs, & veneratione Sanctorum*, quam excommunicationem innouauit, ampliando Pius V. etiā ad eos, qui in popularibus concionibus de hoc articulo tractarent, vel vulgari sermone scriberent, aut dictarent, & si tantumodo in Academijs, vel capitulis, vbi nulla subesset occasio scandali, ibi permiserit, posse disputari. Deinde *Paulus V. in sua const. 97.* relata *in Appendice Bullarii fol. 68.* & ab alijs infracitādis, non solum extendit dictas pænas ad omnes personas, tàm sæculares, quàm regulares, etiam speciali nota dignas, sed etiam addidit, posse contra trangressores dictarum constitutionum, procedi per Episcopum, vel Inquisitores, & tandem in Decreto iussu eiusdem Pontificis, edito à S. Congreg. S. Officij die 12. Septembris 1617. quod refert *Naldus v. Mariæ Conceptio*, sub eadem excommunicatione reseruata, & aliis pænis, prohibet, vt in posterum, donec articulus huiusmodi à Sede Apostolica fuerit diffinitus, vel per Sanctitatem suam, aut Sedem Apostolicam fuerit aliter ordinatū, non audeat quis in publicis, concionibus, lectionibus, conclusionibus, & aliis quibuscunq actibus publicis, asserere, quòd B. Virgo fuerit concepta cum peccato originali, nec in publicis concionibus de hac opinione, quomodolibet, etiam impugnando, agere, vel tractare. Accessit quoque nouissimè cōstitutio Gregorij XV. prohibens sub eisdē pænis, etiam in actibus priuatis de ipsa Conceptione disceptare, scribere, aut loqui, & vt omnes officium Conceptionis celebrent, nō Santificationis, refert *Barbosa de officio, & potestate Episcopi alleg. 105. n. 59. Naldus hoc verbo*, & alii. tractat de hac censura, *Bonac. tom. 3. disp. 2. q. 3. p. 34.* vbi *num. 9. vers. secunda est.* quòd idem Greg. XV. concessit Fratribus Prædicatoribus, vt in priuatis colloquiis, ac conferentiis, inter se duntaxat, & non inter alios, possint de opinione affirmatiua differere, & tractare absque censura. *Et nu. 2. vers. illum,* ait, quòd etiam excusari possunt Scotistę, & alij Regulares, qui in suis scholis, sententiam affirmatiuam tuentur, & argumenta Thomistarum negatiua, proponunt, vt ea diluant, & soluant. Quòd Episcopi incurrant pænas prædictas, patet, ex clausulis contentis tàm in Bulla Pauli Quinti, quàm Gregorii XV. in qua item Bulla Gregorii, etiam mandatur, quòd Ordi-

Pp narij

narij locorum, quàm Inquisitores, contrauenientes seuerè puniant.

Concilii Tridentini Comentaria, Glosas, Scolia super eius interpretationem, qui præsumunt edere, sinè Apostolicæ Sedis authoritate, incurrunt excommunicationem, nulli reseruatam. *Pius IV. constit.* 73. *t.* 2. *Bull. noui, fol.* 104. Adest etiam *Bulla Pij V.* 96. latè *Sayrus lib.* 3. *cap.* 35. *num.* 21. *Filliuccius tr.* 15. *n.* 91. *Barbosa de officio, & potestate Episcopi alleg.* 50. *num.* 133. & si hanc inter excommunicationes reseruatas, S. P. enumeret, qui tamen rectè post *Reginaldū* notat, quòd non incurrat hanc excomm. qui in scholis docēdo, aliqua decreta, ipsius interpretaretur, quia non dicitur *edere*. quòd ad illā incurrendā requiritur, verbum enim istud *edere*, propriè significat in lucem mandare, & licèt *Bonac.* intelligat de impresione, idem tamen dicerem ego, si talis interpretatio non imprimeretur, sed manuscripta, diuulgaretur, nam etiam hoc significat ly *edere*, & patet ex eo, quod subdit idem *Bonacina num seq.* vbi cōcludit, non incidere in has pænas eos, qui aliquas obseruationes, aut consilia faciunt circa ea quæ in dicto Concilio cōtinentur, illaque apud se retinent, & data opportunitate vtuntur, quia vt ipse subdit, tales non dicuntur *edere*, igitur quando illas faciunt, & apud se non retinent, &c. sed diuulgant dicuntur *edere*. Glosæ autem, notationes, & interpretationes; quæ hic prohibentur, sunt illæ, in quibus verba Concilij, & sensum illius, quis certò affirmaret, ita sentiendum, secus verò erit, si circà ea suā dixerit opinionem, vt post *Suarez, Sayrum, & alios, habet Rastellius de censuris q.* 9. *excommun.* 13. estq. idem cum eo, quod dixit *Filliuccius loco suprac. ad finem*, ad euitandas istas pænas, sufficere, si talis glosator, annotator, vel interpres, post relatam suam opinionem; protestetur, illam se subiicere censuræ S. Pontificis, quia vt dixi *in tr. de offic. Cappellani q.* 8. *n.* 111. quando in aliqua constitutione prohibetur interpretatio, censeri debet prohibitio de interpretatione iudiciali, non autem de doctrinali, seù doctorali, vt optimè declarat, inter alios à me ibi citatos, *Miranda p.* 2. *sui manualis Prælatorum Regularium q.* 26. *art.* 2. *conclus.* 1. vbi habet inter alia, proposito nostro fauentia, hæc verba, *& propterea id semper obseruatum fuit, & positum in communi praxi, non obstante Bulla Pij IV. posita in fine eiusdem Concilii, quæ incipit Benedictus, qua hoc ipsum videbatur prohiberi, ac interdici: nam semper apud omnes, compertum fuit, id esse intelligendum de commentarijs, & glosis extortis, & supradicto Concilio vim, ac uiolentiam inferentibus, illiusq. mentem in aliū sensum detorquentibus, non autem de glosis, & commentariis Genuinis, & Litterariis eiusdem sententiam ad litteram, & (ut dicitur) de verbo ad verbum, exponentibus, & declarantibus*, quòd habere locum, maximè arbitror, quando nō ex professò tractatum, vel aliam scripturam, quis edit super Concilii Trid. decretis, sed per accidens in opere, de alia materia Theologica, vel casuum conscientiæ, aliquem locum, vel aliqua loca dicti Concilii interpretatur, nam prior modus interpretandi est ibi expresè prohibitus, vt per *Bonacinam sup. num.* 2. *vers. ex quæ sequitur*, vbi benè limitat, quando tantum ederentur remsiones ad Concilium præfatum. Quòd subdit *Filliuccius loco suprac.* similem excommunicationem reperiri latam contra comentantes *Clem. exiui de paradiso*, non est ita certum, primò, quia constitutio Nicolai III. loquitur de alia *Clement. Exijt, qui seminat*, secundo quia etiam quoad istā fuit sublata dicta excōmunicatio per Ioannem XXII. vt est videre apud *D. Antoninum* 3. *p. tit.* 24. *cap.* 69. quod postea reperi notatū à *Carolo Antonio Thesauro de pænis ecclesiast p.* 2. *verb. interpretari cap.* 1.

Concionatores, prophetias falsas, & ex scriptura nō desumptas, vel miracula falsa, & incerta, vel Sacrā Scripturam nō secundum sensum SS. Patruum, item tempus præfixū alicuius mali, vel aduentum Antichristi, vel iudicii prædicare audentes, aut Prelatis, vel Ecclesiæ in concionibus detrahentes, incurrunt excommunicationem S. Pontifici reseruatam. *Leo X in Concil. Lateranensi sess.* 11. *cap. ad perpetuam rei memoriam*, referunt *Barbosa de officio, & potestate Episcopi allegat.* 50. *nu.* 119. *Filliuccius tr.* 35. *nu.* 176. vbi dubitat, an dicta excommunicatio hodie vim suam habeat, quia etiam est dubium, an dictum Concilium fuerit receptum, quod antea post *Nau. & Caiet. dixit Suarez t.* 5. *disp.* 22. *sect.* 6. *num.* 8. & prosequitur *Bonacina t.* 3. *disp.* 2. *q.* 5. *p.* 2. qui benè subdit, quòd dato, dicta excōmunicatio non ligaret, tamen concionantes qui contrauenirent præfatæ dispositioni dicti Concilii, peccarent grauiter, cùm illa, quæ ibi decernuntur, teneatur ex natura sua, quilibet concionator obseruare.

Concionatores tempore Anni Sancti (quando reuocatæ sunt indulgentiæ à S. Pontifice) publicantes indulgentias plenarias, incurrunt excōm. S. P. reseruatam *Clem. VII. const.* 10. in hac tñ materia obseruanda est peculiaris Bulla suspensionis indulgentiarū cuiuslibet Anni Sancti, in simili enim Bulla anni 1625. Santiss. D. N. Vrbani VIII. de qua egi latè in meo *tract. de iubileo p.* 1. *ad finē*. dicta excommnnicatio non est reseruata, vt patet ibi *quo circa per præsentes authoritate Apostolica præcipimus, & mandamus, ne interim aliæ quàm indicti à nobis prædicti iubilei indulgentiæ, siuè publicè, siuè priuatim, quouis prætextu*

obiuis

ubiuis locorum, & gentium, sub excommunicationis, eo ipso incurrendæ, aliisque arbitrio Ordinariorum infligendis pœnis, publicentur, nunciitur, aut in vsum demandentur, ita etiam legitur in similibus bullis editis à Greg. XIII. & Sixti IV. apud *S. Fausto de iubileo ad finem libri tertii.*

Concionatores auocantes auditores à solutione decimarum, Ecclesijs debitarum, infra *Religiosi.*

Concionatores impugnantes montes Pietatis, infrà *Montes Pietatis.*

Conclauistis scribentes, aut ad eos nuncium, notam, aut signum mittentes, & ipsi Conclauistæ illa recipientes, aut è contrà ad eos, qui de foris sunt litteras, signa, & cætera supradicta extrà mittentes, incurrunt excommunicationem S. Pontifici reseruatam *Pius IV. sua const. 63. §. 20. t. 2. Bullarii fol. 93.* vbi quòd qui contrà fecerint, etiam si Cardinales sint, dictæ excommunicationi subiaceant *Bonac. to. 3. disp. 2. quæst. 2. p. 34. num. 7. vers. non tamen incurrunt*, vbi de alia excommunicatione non reseruata, lata in *cap. vbi periculū §. nulli de elect. in 6.* contra eos, qui Cardinalibus in conclaui existentibus litteras, vel nuncium mittunt, vel secretò loquuntur, quæ excōmunicatio non solū differt ab illa Pij IV. in reseruatione, & quòd in ista cōprehendūtur Cardinales in Cōclaui existentes, nō autē in illa, sed etiā quia in illa nō solū prohibitum est mittere litteras, scripta, & signa, verum etiam illa recipere, in ista verò non imponitur excommunicatio recipientibus, item in ista prohibitum est secretè loqui, in illa verò prohibitum est quidem, sed non sub censura, vt per *Bonacinam loco suprac. num. 8. vers. obseruandum, & num. seq.* Adde, ꝙ ad incurrendam istam, non requiritur, quòd scriptura, & nuncius secretò mittatur, sed tantū loquutio fiat secretò, ad incurrendam autē illā, sufficit quouis modo mittat quis nūciū aut litteras, aut cuiusuis generis scripta, siuè secretò, siuè publicè, vt per *Bon. sup. num. 4. ad finem*, intellige hodiè, quando dicta loquutio fiat absque consensu maioris partis Cardinalium existentium in Conclaui, vt in dicta Bulla Pij IV. & si olim requirebatur cō sensus omniū, nemine discrepante. Deferentes litteras, & scripta non incurrunt aliquā ex dictis excommunicationibus, licèt alias pœnas incurrant, vt infrà, *suspensio.* intellige nisi tūc etiam secretè loquantur cum dictis Cardinalibus, quia hoc casu incurrerēt excōmunicationem non reseruatam in *cap. vbi periculum*, vt per eundem *Bonac. sup. num. 12* dixi *cum Cardinalibus*, quia secretò loquentes cum famulis Cardinalium, non incurrunt excommunicationem, nisi imponendo illis, vel intendendo, vt illud referant Cardinalibus, quia tunc idē esset, ac si mitterēt nuncium, vel scripturam, qui sunt casus expressi in dictis Bullis; ita idem *Bonac. sup. n. 8.* qui subdit, secus dicendū esse, si quis loquatur secretò cū famulo Cardinalis absq. dicta impositione, vel intentione, & si fortè famulus, auditum ab eo, referat Cardinali. Ex quibus differētiis satis lector poterit percipere, quando in hac materia pœnitēs incurrat excommunicationē reseruatam, vel non reseruatā. Quòd licèt necessè sit, vt scriptura, & nuncius perueniat ad Cardinalem in casu primæ excōm. nō tñ est necessè quòd scriptura cōtineat rē pertinentē ad Pont. electionē, vel ꝙ scriptura sit lōga, vel breuis. *Bon. n. 10.*

Confessarij, qui non obligant pœnitentes ad decimas soluendas iuxtà eorum obligationes, incurrunt excommunicationem S. Pōtifici reseruatam, *Clementina Cupientes de pœnis.* vide infrà *decimas, & Religiosi.*

Confessarij prætextu priuilegiorum, quouis modo concessorum à Sixto IV. S. Pontifice, commutantes votum aliquod ex quinque reseruatis, scilicèt peregrinationis trasmarinæ, liminū SS. Apostolorum Petri, & Pauli, & S. Iacobi in Compostella, ac Religionis, & castitatis, incurrunt excommunicationē S. Pontifici reseruatam, idem *Sixtus IV. in extrauagante si Dominici la 2. de pænit. & remiss. Barbosa tit. alleg. 50 n. 144.* Vndè quia facultates nullæ Sixti IV. extant, hodie parū cōfert dicta excom. ita post *Nau. Sayr. & Suar. Sanchez lib. 4. summa moralis c. 40. n. 23.* qui benè subdit post *Sayrum*, quòd & si aliquis hodiè virtute priuilegij Sixti IV. illa commutaret, incurreret dictam excommunicationem, secus tamen erit, si in illis dispensaret, virtute etiam alicuius priuilegii, eiusdem Summi Pontificis, concessi ad dispensandum, ita ego intelligo hanc doctrinam. Adde quòd tunc commutando dicta vota, vt suprà, quis incurreret dictam excommunicationem, quando verè dicta vota sunt reseruata, secus quando non sunt reseruata, vt accidit pluribus modis, de quibus egi in *tract. de iubileo, p. 2. n. 8. & seq.* tunc .n. & si peccaret talis, commutando dicta vota, prætextu priuilegiorū, quæ sunt abrogata, tñ nō solū esset valida dicta commutatio, sed etiā neq. incurreret in dictā excōmunicationem Dixi, *esset valida*, quia si verè esset reseruatum dictum votum, commutatio esset inualida, cùm per dictam extrauagantem, sit derogatū dictis priuileg. Vide sup. *Absoluere.*

Confessionem fieri posse per nuncium, vel litteras Confessario absenti, defendens, incurrit excommunicationem S. Pontifici reseruatam, adeò vt neque possit absolui à S. Pœnit. Clemens VIII. sub die 20. Iulii 1602. apud *Quarantam v. confessio, & apud me sup. p. 1. huius tract. recoll. 6. n. 114.* sicut de eius materia *tracto ibid. recoll. 3. à nu. 102.* vbi in

specie de inualiditate absolutionis cōtrà dicti decreti definitionē, collatæ, quibus illic allegatis, addo *Fagund. lib. 2. in secundū præceptum Decalogi cap. 10. num. 4. & seq. Dianā p. 3. tr. 3. recoll. 7. & p. 5. tr. 14. resolut. 60.* vbi quòd hoc sit verum, etiam si confessio fiat per nuncium, vel epistolam, & absolutio detur in præsentia, sicut dixi *loco suprac.* in casu cōtrario, qñ fit confessio in præsentia, & si absolutio detur in absentia, de vtroq; casu *Bonac. t. 3. disp. 2 q. 3. p. 33.* nota ꝙ cū dicta opinio eo decreto nō sit dānata vt hæretica, illā defendens vt suprà, licèt sit suspectus de hæresi, non tñ incurrit pænas latas contrà hæreticos, *Comitolus lib. 1. suorum respons. moral. q.* 16. adsunt integri tract. de hac materia. *Coquetij, & Auila, quorum titulus est. Disseratationes de confessione per litteras.*

Confidentiam beneficiorum committens, seù Ecclesias, vel beneficia ecclesiastica palam, aut occultè retinens, aut recipiens in confidentia, vide suprà *Beneficium in confidentia,*

Coniurationem contrà Cardinalem scientes, si non reuelent Papæ, si in curia fuerint, aut Ordinario loci, aut viciniori Ordinario; incurrunt excommunicationem S. P. reseruatam, ex *Pio V. const. 93. incip. infelicis sæculi, Pilliuccius tr. 15. num.* 123. vbi quòd hodiè ista excommunicatio sit in Bulla cænæ, dum de ea fusius agere promisit, cum de illis excommunicationibus, *Barbosa de officio, & potestate Episcopi allegat* 50. *in addit. vers. septuagesimanona, Bon. t. 3. disp. 1. q. 12. p. 3. n. 15.*

Coniurantes in personam, & statum Papæ, incurrunt excommunicationem S. Pontifici reseruatam, ex *extrauag & si Dominici de panit. & remissionibus. Barbosa de officio, & potestate Episcopi allegat.* 50. *num* 106. Sed fallitur quidem, quia in dicta extrauagante, non reperitur lata excommunicatio, sed benè S. Pontifex ibi declarat, hunc casum esse vnum ex illis, à quo Confessarius virtute cuiusuis generalis concessionis absoluendi semel in vita, &c. non possit absoluere, & si adest ibi lata excommunicatio, est tantum contrà Confessarios, à dictis casibus, vt suprà absoluentibus. An autem tales incurrant in canonem Bullæ cænæ 17. & 20. vide expositores eiusdem Bullæ.

Consanguineos Clerici carcerantes, suprà *consanguineos.*

Conseruatores adeuntes partes prò aliis, quàm prò manifestis iniuriis, vel de his, quæ iudicialē indaginē nō requirūt, incurrūt excōm. nulli reseruatā, in *c. finali incip. hac cōstitutione de officio delegati in 6.* vbi quòd ab ea non possint absolui, nisi ei, quē sic fatigauerūt indebitè, satisfaciāt integraliter de expensis, intellige sequuto effectu, nēpè, quòd conseruator iam se intromiserit in prædictis, vt per *Bonacinam* post alios *tom. 3. disp. 2. q. 2. p. 35. n.* 3. vbi quòd per constitutionem Greg. XV. de cōseruatoribus *incipientē Sanctissimus in Christo Pater, de anno* 1621. (quā summauit *Nouarius in suis singularibus conclus.* 71. & prosequitur *Vulpe cap. 11. sua praxis, Lezzana p. 1. sua summa qq. regular. cap 3. num.* 11. & latius de ea *Nouarius in summa Bullarij titulo de conseruatoribus*) sit confirmata dicta excommunicatio. Adde, quòd cùm occasione illorum verborum dictæ constitution. Greg. ibi, *vt coram conseruatoribus Regulares conueniri quidē, aut trahi debeant, sed alios conuenire, aut trahere non possint; ita vt memorati conseruatores, in causis, in quibus Regulares, & alij, actores fuerint, nullam prorsus iurisdictionem habeant, sed in ijs tantum in quibus rei extiterint.* Dubitatum fuerit, an per illa, sublata fuerit facultas, quam habebant cōseruatores, defendendi Regulares, & alios à manifestis iniuriis, & violētiis, quæ illis de facto inferuntur, dum à suis possessionibus deiiciuntur, ac propriis bonis, vel priuilegiis vti, ac frui, impediuntur, Sacra Congregatio Concilii Trid. interpretum respondit; *eiusmodi verbis, minimè sublatam fuisse facultatem, quam habent conseruatores, defendendi Regulares à manifestis iniuriis, ac violentiis, dummodo obseruent formā præscriptam in constitutionibus Innocentij IV. & Bonifacii* VIII. *in cap. 1. & fin. de officio delegati in* 6. referunt, hāc declarationē *Nouar. in sūma Bullarii sup. n. 6. Lezzana loco suprac. & Barbosa de potest. alleg.* 106. *Episc. ad finē.* forma autē dictarū cōstitutionū est, vt cōseruatorsit in dignitate cōstitutus, electus in capitulis, &c. & ꝙ nō trahat reū extrà Diœcesim vltrà dictam, intellige si tales Religiosi non habeant super hoc speciale priuilegium, quo priuilegio fruuntur ferè omnes Religiosi ratione communicationis, vt per *Ioannem Cruz de statu Religionis, & priuilegijs ipsius lib. 2. cap. 10. dub. 3. conclus. 2.* vbi *conclus. seq.* quòd conseruator Religiosorum, quando non valet tutò accedere ad loca, vbi morantur, vt supra citandi, monendi, vel inhibendi, possint ista efficere per edicta publica, affigenda in locis publicis, & nota, quòd hoc casu, quamuis in *dicto cap. finali* pro trahentibus vltra vnam Dietam, nulla sit censura, vel pæna latæ sententiæ imposita, hodie tamen ex constitutione Gregorij, non solum pars instans, sed etiam conseruator contraueniens in ista parte, in pænas præfatas, respectiuè incurrit .s. pars instans excōmunicationem, & ipse conseruator suspensionem, vt patet ex dicta cōstitutione, & aduertit *Carolus Anton. Thesaurus de pænis ecclesiasticis p. 2. v. conseruatores, versic. nota ad finē,* qui *versic. conseruatores,* subdit, ꝙ dicta suspensio respectu conseruatorum, vi constitutionis Greg. sit, non nisi ab officio conseruatoris, & per consequens in hoc per dictam constitutionem

nem, fuisse reformatum *cit. cap. fin.* Item *ad finem*, quòd si conseruatores excedant limites suæ iurisdictionis in præiudicium iurisdictionis Diæcesani, seu Ordinarij loci, incurrant excommunicationem latam in Bulla cænæ contrà vsurpantes iurisdictionem ecclesiasticam Ordinariorum, & quòd hoc casu poterint ipsi Ordinarij ostensi, declarare ipsos conseruatores excommunicatos, sed de prima parte sui dicti, videndus est *Bonac. t.3.q.17.p.2.& 18.p.3.& 2.* qui refert aliquos docẽtes, q̃ dicta clausula, dũtaxat consulere videatur immunitati ecclesiasticæ cõtra fungentes laica potestate, & circa secundã partẽ excipe regulariter Episcopos, si fuerint cõseruatores vt dixi *sup. recoll. 2.* fauet *Barbos. loco infracitando, n.37.* & si loquatur in casu cõtrario, quando .s. cõseruator procedit cõtrà Episcopos, sed practici hoc casu semper inhibẽt parti, & non se immiscent cum Episcopis. Quatenus autem dicitur, quòd conseruator potest cognoscere de manifestis iniurijs, intelligi debet, non solum de illatis, sed etiam de inferendis *Barbos. post alios de offic. & potest. Episcop. allegat.* 106. *num.* 34. vbi ampliat, vt conseruatores præfati prò iniuriis, & violentiis probabiliter inferendis, possint occurrere etiã per generalẽ excommunicationem in eos, qui illas præsumpserint attẽtare, vel facere. Quòd cùm debitum soluere non dicatur iniuriam, & violentiã inferre, ideòq. Regulares nõ posse coram conseruatoribus conuenire suos debitores, probat idem *Barbosa loco suprac. num.* 40. de qua re *Diana p.3. tr.1. resol.20.* qui suo more refert authores prò, & contrà, quos etiam habetis apud eundem Barbosam, qui inter alios refert *Valascum* testantem, sic se vidisse practicari in conseruatoria Fratrum Prædicatorum, quæ habet amplissima verba. Ex quo verò in cõstitutione Greg. XV. decernitur, quòd conseruatores deinceps eligendi à Regularibus, sint ex nominatis pro iudicibus Synodalibus in Prouinciali, vel Diæcesana Synodo, dubitatum fuit, an hoc intelligi etiam debeat de Episcopis, nam dicta constitutio, quæ de verbo ad verbum refertur per *Barbosam ad finem dicta alleg.* 106. quando hoc sancitur, loquitur de *vel dignitate ecclesiastica praeditis, vel personatum obtinentibus, vel Ecclesiarum Cathredalium Canonicis*, quia non solum Episcopus, est dignitas, sed dignitatum culmen, & apex, *cap. innotuit de electione cap. penult. de prabendis, cum alijs allegatis per Alzedum in sua praxi Episcopali p.1. cap.11. n.1.* & saltèm cum hic simus in materia restringibili, & odiosa, non venit Episcopus appellatione dignitatis, vndè si quis dispẽsetur ad quascunque dignitates, non cẽsetur dispensatus etiam ad dignitatem Episcopalem, vt ibid subdit *Alzedo*, & clarius *Barbosa sup. allegat. 1. num.16. & 17.* quòd maximè suaderi potest in casu nostro, ex dictione illa *vel*, quæ est alternatiua, & alternatiua, licèt de sui natura solet poni inter diuersa; tamen arguit similitudinem, & conformitatem inter illa, *Cephalus consi. 126. n.5. lib.1. Rota apud Seraphinũ dec. 393. n.8.* Ergo cũ postea S. P. loquatur de personatũ habẽtibus, & Canonicatũ, necessè est, quòd prò ly *dignitate ecclesiastica praditis*, intelligat de habentibus dignitatem in cathredalibus, vel collegiatis, & intrat regula, quòd hoc casu ex sequentibus, declaretur, qualis fuit animus S. Pontificis in præcedenti §. *pauonum inst. de rerum diuisione in fine, Decius in l. petens n.11. ff. de pactis*, vnde potest eligi Episcopus cõuicinus, vel Titularis pro cõseruatore, & si nõ sit electus pro iudice in Synodo Diæces. vbi adest monasteriũ, pro vt iure antiquo inspecto poterat eligi, quod ius non fuit in hac parte abrogatũ per dictã constitutionẽ Gregorii, & ita audiui obseruatũ. Aduerte tñ, q̃ qando non fuerunt nominati in Syondo non possunt facere per se ipsos acta in ea Diæcesi, absq. licentia Diæcesani, sed debent in ea facere cũ licentia, vel mittere citationes, &c. Dixi in principio, *adeuntes*, quia ipsi cõseruatores de alijs, quàm de manifestis iniuriis, & violentiis scienter se intromictentes, vel ad alia, quæ iudicialem indaginem exigunt, suam extendentes potestatem, eo ipso incurrunt in suspensionẽ ab officio cõseruatoris vt dixi sup. p annũ, in *cit. c. fin. quidquid glosa v. officio*, subdit, *& beneficio, quòd est eius sequela.* Dixi, *partes*, quia tex. loqitur generaliter de cõseruatoribus, & si hodiè illi sint magis in vsu pro regularibus, qui cũ sint exẽpti ab Ordinariis, vt dixi *sup. recoll praced. à n.466.* SS. Pontifices illis concesserunt, vt possint sibi deputare conseruatores, qui vti iudices, Apostolicæ Sedis delegati, eorum causas agitare, & authoritate Apostolica terminare deberent, secundum eorum priuilegia, vt per supradictos authores, & præcipuè *Vulpe sup. num.1. & 2.* quæ autem sint manifestæ iniuriæ, declarat *glosa 1. in cap.1. eod. tit. de officio delegati in 6.* nempè *notoria, & ita patentia, quòd nulla probabili tergiuersatione celari possunt*, vndè subdit, quòd probationes debeat recipere conseruator, super notoria offensa, prosequitur *Nouarius in summa Bullarii loco cit. num. 6.* latius *Barbosa loco supracitato à num.28.* quia tamen pars intelligitur iuxta supradicta pro Religiosis, nota quòd & si communitas, & collegium, vt sic non excommunicetur, tamen hoc casu singuli de monasterio afficiantur excommunicatione ista, si omnes contrauenirent, & hæc sufficiunt pro nunc, nàm latius de hac materia aliàs, si Deo placuerit.

Con-

Conuenticula occulta circa res fidei, nō reuelantes, excommunicationem incurrunt, *cap. excommunicamus il 1. §. adÿcimus extrà de hereticis*, notat *Scortia in select. SS. Pont. cōstitutiones, epitome 6. Theorem 12.* ista excōmunicatio de per se non est reseruata, potest tamen esse reseruata in primo canone Bullæ cænæ, quando ista non reuelatio, simul esset credere, aut fauere hereticis, vel defendere hereticos, vt per *Azor. p. 1. lib. 8. c. 15. quæsit. 1. & vltimo.*

Cooperantes ad actionem aliquam prohibitā, vi excommunicationis, an incurrant excommunicationem, patet ex dictis *sup. resoll. 1. à num.* 126. vide infrà *sepelientes*.

D

DAntes, promittētes, vel paciscentes in Curia Rom. pro gratia, vel iustitia obtinēda, incurrunt excommunicationem reseruatā S. Pontifici, Bonifacius VIII. in extrauag. 1. de sententia excommun. illam innouauit Greg. XIII. const. 24 quam latè, & doctè comentatur *Nau.* De qua re etiā Clem. VIII. cōst. 10. §. 22. t. 3. Bullarii noui fol. 11. vbi excommunicantur, etiam tales non denunciātes, circà quam materiam nouissimè latè scripsit *Bonacina disp. 10. in Decalogum q. 2. p. 8. §. incidens.* cuius doctrinam sequor in omnibus, excepta ea, quam docet post nouissimos, scilicèt quòd materia sufficiens ad incurrendas pænas dictarū constitutionū, sit materia, quæ sufficit ad cōstituendū pecc. in furto, cuius contrarium vltrà *Menochium, Boccatium, Azzor. Molinam, & Nau.* ab eo dcitatos, qui docent, id relinquendum esse arbitrio Confessarii, inspectis circumstantiis personarum, gratiæ, &c. docet *Cantarellus lib. 2. var. quæstion. in præcepta Decalogi c. 34. num.* 149. qui testatur, prudeutum iudicio iam decisum, non incurri dictas pænas propter duos, vel tres aureos, Item à Clemente VIII. supra fuit ampliata ad gratiam, & iustitiam in quouis Tribunali, & iudicio etiā sæculari, tùm in Vrbe, tùm in toto statu ecclesiastico mediato, & immediato, refert *Naldus verbo gratia, & Bonac. t. 3. disp. 2. q. 3. p. 32* ex qua meo iudicio resoluitur illa quæstio de qua *Nau. in commentario const. Greg. XIII. n. 29. Bonac. p. 31. n. 4. Filliucc. tr. 15. n. 297. & seq.* vtrum illa excommunicatio habeat locum in gratiis, quæ obtinentur à Papa, vt dominus temporalis est, cùm enim Clem. VIII. extenderit constitutiones Bonifacii, & Gregorii extrà Curiā Rom. apud quęcunq. Tribunalia, & quoscunq. iudices, etiā laicos, in locis, vel terris temporali ditioni S. P. mediatè, vel immediatè subiectis, declarat, etiam incurrere excommunicationem dantes, vel recipientes pro gratia, vel iustitia obtinenda à Papa, vt dominus temporalis est. Circà hanc constitutionem Clementis, & si certum sit, materiam excommunicationis in ea contentæ esse actiones prohibitas in constitutionibus Bonifacii VIII. & Gregorii XIII. de quibus *Bonac sup. num.* 6. Item subiectum ipsius, seù personas, quæ subiiciuntur dictæ excommunicationi præter expressas in dictis aliis constitutionibus, esse cæteras de toto statu ecclesiastico mediato, vel immediato, & nō solum pro tribunali ecclesiastico, sed etiam sæculari, vt per *Filliucium tr. 15. sub num.* 141. tamen est difficultas an dicta excommnnicatio Clementis liget solum dantes, promittentes, recipientes, aut permittentes dari, vel recipi aliquid pertinens ad aliquam communitatem, seù Ciuitatem, aut locū status ecclesiastici, vel quòd etiam liget dantes, &c. pertinens ad personas particulares, & sic in omnibus casibus cōtentis in const. Bonifacii, & Gregorii. Circa quā difficultatem *Bonac. loco suprac. n 4. vers. neq. obstat*, fatetur probabilem esse sententiam eorum, qui docent, ligare solum dantes, &c. vt suprà aliquid pertinens ad aliquam communitatem, vt est videre apud eum, qui *puncto præced.* vbi tractat de simili excommunicatione lata à Bonifacio, & Gregorio, multos casus enumerat, in quibus non incurritur dicta excommunicatio, nempè vbi quis fictè promittit aliquid daturum pro gratia vel iustitia. Secundò vbi seriò promittit, sed alter cui fit promissio non acceptat, tertiò quando fit promissio ratione vrbanitatis, non autem animo se obligandi, quartò vbi quis dat ob meram liberalitatem, vel beneuolentiam, non solū post obtentam gratiam, vel ministratam iustitiam, (quia tunc dare aliquid titulo gratitudinis, absque præuia promissione, & pacto, non prohibetur, vt ibid. *n.* 15.) sed etiam ante obtentam gratiam, quintò qui dat ad redimēdam iniustam vexationem, quamuis sit turpitudo ex parte iudicis. vel alterius recipiētis, sextò qui dant, vel accipiunt xenia, vel sportulas, dari consuetas, modo non sit notabilis excessus, septimò qui dant, vel accipiunt tamquam stipendiū laboris, vt si quid detur aduocato, vel notario, aut procuratori, vel sollicitatori, octauò qui dant, vel accipiunt ob maiorem industriam, quam alio qui præstare tenecātur. nonò, & vltimò, quādo id, quod accipitur esset parua materia, (intellige in casibus, in quibus non committatur simonia, quia eo casu ob quamlibet materiam paruam incurritur excommunicatio, vt præsupponimus ex *resoll. de offic. & potest. Confess. circa pænitentes simonia labe infectos*, quæ materia nō est metiēda iuxta materiā, quę requiritur ad peccatū mortale furti, vt ipse *Bonac. repetit cit. p. 31. n. 13. & 1.*

& p.32.ad finem, propter illa verba in vtriſq. conſtitutionibus, *quicquam paruum, vel magnum*, ſed vel ſummã excedentẽ tres aureos vt dixi ſup.& fauent dicenda infrà *extrahētes* vel ſaltē illa remittēda ſit arbitrio Confeſſarij prudentis, ſpectata qualitate dantis,& recipiētis,gratiæ,& iuſtitiæ obtinēdæ, fauet *Nau.* qui eod. *Bon.* referēte, ſubdit, tales perſonę,& tali loco,& tēpore poſsũt eſſe dãs,& accipiēs, vt traditio vnius equi non videatur ſufficiēs ad has pænas incurrendas, & ſuprà à me allegatis. addo *Sanchez lib.3. opuſculorum moral.cap.3.dub.*100. *n.*5. & nouiſsimum *Carolum Antonium Theſaurum de pœnis eccleſiaſticis p.1.verbo ſimonia cap.*15. *verſ. limita ſecundo.* per quã ſententiã ſoluitur fundamētum *Bonac.* ſumptum à verbis illis, *quicquã paruum, vel magnum*, ſcilicèt arbitrio boni viri. In præcitatis conſtit. Bonifacij,& Greg. Additur quòd eandem excommunicationē incurrat is, qui nouit aliquod delictum cõmitti contra dictas conſtitutiones, ſi inter triduum non denunciet. Sed quòad hanc partem, illas cõſtitutiones non eſſe receptas, teſtatur *Nau.conſ.*8.*&* 52.*de ſent.excom.* quidquid illi contradicat *Scortia in ſelectas SS. PP.conſt.Theorematæ* 57. nã *Nauarro* vidētur ſe ſubſcribere *Filliuccius tr.*15. *ſub num.* 12. vbi dicit, quòd non putat illam eſſe admodum in vſu, & *Bonacina ſuprac.p.*31.*n.* 8. etiam dixit, viros grauiſsimos ſibi aſſeruiſſe, hoc parum eſſe in vſu, (in qua re forſan equiuocauerunt, qui dicere auſi ſunt, generaliter loquendo, has conſtitutiones non eſſe vſu receptas) ſed dato quòd non ſint quòad hanc partem in vſu dictæ conſtitutiones, eſt probabilis opinio, quòd illa ſolum liget exiſtentes in Curia, vt per *Filliuccium*, & latius per *Bonacinam locis ſuprac.* quòd reſtitutio hoc caſu ſit facienda pauperibus habetur in dictis conſtitutionibus.

Dantes, vel recipientes aliquid prò ingreſſu Religionis maſculorũ, incurrunt excomm. S. Pontifici reſeruatam. Vrbanus IV. in *extrauag. ſanè in vinea de ſimonia*, *Sayrus lib.3.cap.3.num.4.* vbi quòd ſicut in cæteris ſimonijs ab Eccleſia punitis, requiritur pactio, ita etiam in iſta, adeo vt dantes ſine pacto, vel accipientes, aut ob conſuetudinem, vel aliqua iura, aut ſine præſumptione, ſed bono animo, quantumcunq. intentio dantium, & accipientium eſſet peruerſa, ſi non interueniat pactio non incurratur hæc excommunicatio, quod voluit dicere poſt alios *Barboſa de officio, & poteſtate Epiſcopi alleg.*50. *n.*104. cùm enumerat iſtã excõmunicationē, ſimul cum illa, quę lata eſt contrà admittentes ſimoniam in ordine,& beneficio,& poſteà ſubdit quòd talis excommunicatio non comprehendit ſimoniacos mentales, ſed vel conuentionales, vel reales, & ſic datio nõ fiat purè ſpontè, & plena liberalitate, vt habetur in *ead. extrauag.* Quando enim dixi, pro ingreſſu *Religionis*, intellige ſequuta profeſsione, vt benè poſt *Suarez* cõtra *Filliucium* notat *Bonacina t.3.diſp.2. q.3. p.*29.*n.*11. qui ex hoc infert, *non incurri excommunicationem iſtam ſi receptio ad habitum fuit ſimoniaca, ſed profeſſio poſtea gratis conceditur, quia ſcilicèt, vel pactum retractatur, vel pecunia non recipitur, vel ſi fuit recepta reſtituitur, ſicut ex oppoſito ſi receptio ad habitum gratis facta fuit; ſed poſtea tempore profeſsionis aliquid exigitur, incurritur excommunicatio.* hæc *Bonacina*, qui rectè dicit, quòd non incurrat excommunicationem, quia incurritur crimen ſimoniæ, (& ſic nota, non ſequitur, non incurritur hæc excommunicatio, ergo neque ſimonia vt infra, cum de ſimonia, videte pro nunc *Malderum de iuſtitia, & Religione tr.*9. *cap.* 3. *dub.*7. *Layman lib.*4.*tr.* 10.*cap. vltimo de Simonia nu.*70.*in principio*, vbi quòd ſimoniacè profeſſus, nõ ſolũ validè ſit profeſſus, ſed etiã ꝙ acquirat ius ſuſtentationis, ex redditibus cõmunibus, ac ius vocis actiuę, & paſſiuæ in conuentu, & quod illa pæna impoſita in *dicta extrau.* vt expellatur a dicto monaſterio, & in alio artiori includatur, non ſit latæ, ſed ferendæ ſententiæ, clarius *Sanch. lib.*2. *opuſc.moral.c.*3.*dub.*104. *num*51. quòad ſecundum dictum, quia quò ad primum, conſentit *Nau.ibid.num.*54. An autem hæc excommunicatio habeat locũ, ſi detur, vel recipiatur pro ſubſtentatione ingrediendi, etiam ſi monaſterium ſit diues, eſt magna quæſtio inter DD. ſed affirmatiuã ſententiam poſt alios dicit probabiliorem, *Bonacina loco ſuprac.n.*4. *Sanchez ſup.dub* 23 Hæc autem excommunicatio ligat ſingulares perſonas, quia ſi contraueniet capitulũ, vel conuentus incurreret ſuſpenſionem, etiam reſeruatam S. Pontifici, vt habetur in ead. extrauagante, que non eſt ab officio, & beneficio, ſed tantum ab officio capitulari, quòd iuriſdictionem, & adminiſtrationem eccleſiaſticam requirit, hanc opinionem eſſe probabilem, teſtatur *Bonacina ſup. n.* 10. & poſt *Alterium*, *Suarez*, *& Filliuccium*, notat *Barboſa in collectanea ad dictã extrauag.* 1.*de ſimonia n.*5. Dixi *maſculorum*, quia Martinus V. ſtatuit quòd excommunicatio iſta non extenderetur ad Moniales, vt per *Sayr. lib.*3. *cap.*3.*ſub n.*4. vbi ſubdit hæc verba. *quo circa Moniales, vt ait Caiet. petentes ſolitas dari dotes, & lectiſternia, veſtes, & huiuſmodi, & inſtantes ad hoc vt parentes puellæ, faciant ſicut alij (ſiuè monaſterium egeat, ſiuè non, nõ ſũt excõmunicata, cũ nulla interueniat pactio, ſed inſtantia. & faciunt ſicut alij*, quæ non faciunt ad rem, nõ ſolũ .n. hoc caſu non incurritur excomm. quia non adeſt pactũ, ſed etiã quia fuit facta exemptio, vndè debet intelligi

telligе etiam pacto interueniente, fauet idē *Sayrus ibid.* vbi refert *Zenzelinum.* testantē, audiuisse à fide dignis, quòd *Vrbanus V.* *author dictæ extrauag.* in illa non intendebat comprehendere Moniales pauperes, quæ consueuerunt aliqua recipere vigore consuetudinis, ergo quando hoc modo excederent in eo, quod accipiunt vt suprà ex pacto vltrà substentationē, & si posſint cōmittere simoniam, non incurrunt tamen istā excōmunicationē, ita *Malderus, & Sanchez locis suprac.* quidquid contrarium asserat *Bonac. loco suprac. n. 6. verſ. existimo*, aliàs nec exceptio facta à Martino V. & concessiones factæ à varijs SS. Pontificibus, quæ referuntur in Compendijs priuilegiorum Mendicantiū *verbo Moniales*, & consuetudo etiam post dictam extrauagantem, deseruirent de vento. Dixi, *posſint committere ſimoniā*, quia sępè etiā ab ea datur excusatio, cū & id, quod excedit substētationē, recipiatur etiā intuitu illius, & sic nō recipitur vt pretium Religionis, vel professionis, quòd requiritur ad committēdam simoniā, vide *Bartolomæum de Vecchis in ſua praxi pro Nouitijs diſp. 1. dub. 3. n. 5.* vbi *ſub num. 3.* refert *Surdum conſ. 295. per totum*, post grauissimos authores, tuentem, dispositionem, in qua monasterium instituitur, ea conditione, vt teneatur recipere nonnullas puellas honestas de familia testatoris, quid de dantibus, vel recipientibus prò habitu Religiosorū militariū *Diana p. 3. tr. 2. reſol. 64.* qui post *Villalob.* ait, q rarò, & difficiliter potest cōmitti hoc casu simonia, quia quādo quis dat pecuniā, vel recipit pro ipso habitu, nō intendit emere religionē, sed honorē, vel aliū cōmodum temporale, ex illo habitu, manantem. Ab hac excommunicatione, si fuerit occulta, quòd posſit absoluere Episcopus vigore Tridentini, & Prælatus Religionis (si non est ipse complex in eo delicto) vigore concessionis Pij V. patet ex dictis *ſup. p. 2 recoll. 9.* & sic intellige *Sanchez cit lib. 2. opuſc. moral. cap. 3. dub. 14. n. 53.* & si loquatur de dispensatione, quæ pari passu ambulat cum ipsa absolutione.

Dantes, vel promittentes directè, vel indirectè aliquid nunciantibus prouisiones beneficiorū vacantiū, quibus ipsi fuerunt prouisi à Sede Apostolica, incurrūt excommunicationem S. Pontifici reseruatam, Gregorius XI. const. 4. incip. sollicitè; refert post alios *Barboſa de poteſtate Epiſcopi alleg. 50. n. 113.* *Bonacina t. 3. diſp. 2. q. 3. p. 27.* agit de ea latè, placet tamen quod dicit *Filliuccius tract. 15. num. 97.* quòd hæc excommunicatio à paucis enumeretur, quia non est iu vsu, quid quid contrarium contendat *Bonacina loco ſupracit. ad finem* se subscribit *Filliucio, Theſaurus de pœnis eccleſ. p. 2. v. nunciantibus.*

Decimas integras non soluentes Ecclesijs, quibus illæ debentur, non sunt excommunicati ipso iure, sed possunt excommunicari, ex verbis tàm *tex. in can. ſtatuimus 16. q. 1.* quā *ex S. Concilio Trid. ſeſſ. 25. cap. 12. de reformatione, Fagundez lib. 3. in quintum præceptum Eccleſiæ lib. 6. n. 3.* Cætera vide infrà *Religioſi.*

Dicentes, vel defendentes, quòd Fratres Prædicatores, & Minores, non sunt in statu perfectionis, & quòd non liceat eis eleemosinas quærere, aut prædicare, aut confessiones audire, &c. incurrunt excommunicationem S. Pontifici reseruatam. *Alexander IV. apud Barboſam citata allegatione 50. ſub num. 135.*

Disputare laicis de rebus fidei cum hæreticis, prohibetur sub pœna excommunicationis *in cap. 2. §. inhibemus de hæreticis in 6.* sed vt docet *ibi gloſa.* & habet *Sūmariū textus*, nō est hæc excommunicatio latæ sententię, sed ferendæ, quòd hoc procedat etiam in laico docto, probat ibi *ead. gloſa 1.* & confirmat *Malderus de iuſtitia, & Religione q. 10. art. 7. verſ. 2. propoſitio*, vbi habes casus, in quibus cōcedatur laicis dicta disputatio, de qua reuide notata per *Sanch. lib. 2. ſummæ moralis c. 6.* vbi declarat, pro laicis intelligi eos, qui neq prima tonsura sunt insigniti, & quòd disputare tunc aliquis dicatur, quando intendit veritatem fidei persuadere, non autem quādo tantum discurreret exercitij gratia, vel etiam ostentādi sui ingenij acuminis causa, vide *Scortiam in ſelectis SS. PP. conſt. Theoremate 31. ad finem.*

Diuinatores, incantatores, ariolì, etiā cum abusu sacramētorū, aut inuocatione demonū, secluso errore intellectus, nō incurrunt excōmunicationem latæ sententiæ, quia Bulla Ioannis XII. & Leonis X. in quibus videtur quòd excommunicatio sit latæ sententiæ, non est certum, quòd sint vsu receptæ, vt post *Azorium, Sanchez, Toletum, & Filliucc.* & alios, notat *Bonacina tom. 3. diſp. 2. q. 3. p. 38. ſub num. 1.* vbi hanc opinionem dicit probabiliorem, cōtra *Martinum del Rio, Vitualdum, & Reginaldum*, quorum sententiam dicit probabilem *Suarez* apud eundem. Accedit probabiliori sentētię *Carolus Antoninus Theſaurus de pœnis eccleſiaſticis p. 2. v. ſuperſtitio cap. 5. in principio* Qui *verſ. quarto ex Bulla*, ait, communiter concludere Doctores, ob superstitionis actus præcisè, nullā esse latæ sententiæ censuram, allegans *Silu. Leſſium, Suarez, Azor. Filliucc. Borgaſium, Bonac. & Barboſam.* Dixi *ſecluſo errore intellectus*, quia tunc est certum, incurrere non solū excōmunicationē latæ sententiæ, sed etiā reseruatam in primo canone Bullæ cænæ, vt per supracitatos authores, quando autem adsit talis error intrà *eum de ſuperſtitione ex profeſſo*, sunt tamen tales suspecti de heresi, & proinde contra eos procedunt inquisitores, maximè quotiescunq aliqua admisceant, quæ

quæ hæresim sapiunt *Barbosa de officio, & potestate Episcopi allegat.* 51. *n.* 124. quando autem censeatur admistum peccatum heresis, videte *Filliuccium tr.* 24. *n.* 196. latè *Diana p.* 4. *tr.* 7. *resolut.* 10. vbi ex professo tractat articulum illum, an sit sortilegium sapiens heresim, inuocare demonem ad tentandã mulierẽ, & de pænis superstitionis. Amplia etiã ad consulentes ipsos diuinos, incantatores, &c. de quibus *in can.* 1. *& c. aliquãti* 26. *q.* 5. *apud Bonac. sup. latius habetur per Scortiã in in selectas SS. Pontificum constitutiones Theoremate* 6. idem dic de consulentibus magos, quidquid contrarium dicat *Floronus de casibus reseruatis fauentia p.* 2. *casu* 1. §. 3. *sub num.* 9. qui tamẽ fatetur, dictos magos incurrere, allegat tamen pro sua opinione *can. si quis* 26. *q.* 5. qui secundũ supracitatos authores continet tantum excommunicationem ferendæ sententiæ, per verba illa *Anathema sit.* vide *Molfes. tr.* 11. *summa cap.* 7. *n.* 140. Magia .n. est nomen generale complectens diuinationes, & alia, quæ includũt inuocationẽ demonis, vt infra cũ de *superstitione* latius.

Diuulgantes populo facultatem casuum reseruatorum, seù eligendi Confessarium cum facultate absoluendi, aut gratias cum indulgentijs, aut priuilegium Missæ, & sepulturę tempore interdicti, aut assumẽdi duos, vel plures compatres in Baptismo, pro certa quantitate pecuniæ, incurrũt excommunicationem S. Pontifici reseruatam, & si tales essent Episcopi, aut Cardinales, incurrerent interdictum ab ingressu Ecclesiæ, & perceptione fructuum suarum Ecclesiarum, donec præuia satisfactione, à sede Apostolica absoluantur. Pius V. const. 99. incipiẽte *Quã plenum*, de qua agit latè *Bonacina to.* 3. *disp.* 2. *q.* 3. *p.* 30. Certum est, istam materiam pertinere ad simoniam, sed cùm non sit circà Ordines, neque beneficia, ideò pro ea imponuntur dictæ pænæ, quæ nõ incurruntur, si fieret diuulgatio, vel cõcessio alterius facultatis simoniacè, quàm casuũ reseruatorum (quorũ appellatione hic veniũt censuræ, cũ sit loquutio de casibus papalibus) vel indulgẽtiarũ pro certa quantitate pecuniæ, vt per *Bonacinam loco suprac. n.* 3. *&* 4. vbi *num.* 6. quòd mandantes publicari, vel concedi, vt suprà, non incurrant dictas pænas, nisi effectu sequuto, idest publicatione cum solutione pecuniæ, & *n.* 8. quòd ab hac excommunicatione sint immunes ministri Prælatorũ, aliiq. cooperantes ad huiusmodi publicationem, vel concessionem, vt autem incurrantur dictæ pænæ, sufficit alterum ex enumeratis in principio, vt patet ex forma dictæ Bullæ. Nota Pium V. Bulla 30. incip. *& si Dominici*, reuocasse omnes indulgentias, quibuscunque concessas, pro quibus consequendis, porrigendæ essent manus adiutrices. Sub qua reuocatione, certum est non comprehendi Bullam Cruciatæ, neque Bullam iubilei, pro quibus consequendis est præmittenda eleemosina.

Doctores, seù Magistri, qui Religiosum postquam dimisit habitum, præsumunt medicinam docere, aut leges, aut in scholis retinere, incurrunt excommunicationem nulli seruatam. *cap. vt periculosa ne Clerici, vel Monachi in* 6. nota primò ly *præsumentes*, quia requiritur scientia ad incurrendam istam excommunicationem, & sic excusat ignorantia etiam crassa, &c. vt aliàs dictum est, & notat *Bonac. sup. n.* 2. *vers. tertio.* Nota secũdo ly *medicinã, aut leges*, quia si docerent Theologiam, ius canonicum, aut alias facultates, nõ incurrerent. *Bonac. sup. n.* 4. *in princ.* Nota ly *postquã habitũ dimisit*, quia si habitũ nõ dimisisset, licèt Apostata ille sit, Doctor nõ incurret hanc excomm. & si posset incurrere excõmunicationẽ contra cõmunicantes in mine criminoso, quando esset denunciatus, vt dictum est suprà *recoll. praced.* & in terminis notat *Bonacina loco suprac.* qui cõcedit quoq. quòd incurrant Doctores non solũ si doceant extra scholas dictũ Religiosum, vt suprà, sed etiam, quãdo aduertentes illũ esse in scholis, dum legunt, non expellerent. Nota etiã ly *in scholis dũ legunt*, nam primò, si talis Religiosus esset in domo propinqua scholis, vbi audit dictas facultates à magistro, etsi hoc sciret magister ipse nõ incurreret, *Sanch. lib.* 6. *summa c.* 8. *n.* 95. secundò, quia si retineret illum in scholis dum non legit, neq. incurreret, vt per *Bonac. loco suprac. n* 8.

Domini temporales, Rectores, & Officiales Ciuitatis illius, in qua electio S.P. erit celebranda, qui non faciunt obseruari omnia contenta in *cap.* 3. §. *præterea de electione in* 6. circa formam Conclauis, & electionis Papæ, &c. incurrunt excommunicationem, nõ tamen reseruatam *Sayrus lib.* 3. *de censuris cap.* 34. *num.* 6. *Toletus lib.* 1. *cap.* 38. Nota tamen, quòd hodie cùm sit inducta noua forma eligendi S. Pontificem per Gregorium XV. ista est obseruanda sub pænis ab eodem latis, vt infrà *electio.*

Domini temporales, qui non curant obseruari ordinationes contra insequutores Cardinalium, vel familiarium S. Pontificis vel etiam Cardinalium, incurrunt excommunicationem S. Pontifici reseruatam in *cap. felicis de pœnis*, vbi habes alias pœnas contra insequutores Cardinalium, de quibus *Frãciscus de Platea* cum de hac excommunicatione *p.* 2. §. 33. Nota quòd & si insequentes hostiliter Cardinales, vel eo magis S. Pontificẽ incurrant excomm. eodem modo reseruatam, non tamen eam incurrunt insequentes, ac etiam offendentes familiares Papæ, vel Cardinalium, etiam si tales familia-

res sint Clerici, vel Religiosi, sed tantũ debent acriter puniri, ita vt pæna proportionetur delicto, ita *Franciscus de platea loco suprac. num. 1. ad finem*, clarius *Bonacina tom. 3. disp. 1. q. 12. p. 2. num. 12.* contrà aliquos, existimantes, hoc casu incurri excommunicationem non reseruatam, & ampliat etiam si dicta offensio familiaris, fiat intuitu, vel ob contemptum Cardinalis, vel Papæ, sequitur *Carolus Antonius Thesaurus p. 2. de pœnis ecclesiasticis, verbo maiestas læsa cap. 5.* vbi quòd neque incurrant tales excommunicationem latam in Bulla cænæ, non solũ *can. 11.* contra offendentes Cardinales, sed etiam *in canone 12.* contra offendentes eos, qui in curia pro suis negotiis morantur. Qui dicãtur familiares, *ibid. Bon. num. 13.* Nota ly *insequutores*, seù *persequutores*, quòd ille qui tantum insequitur Cardinalem vel Papã est excõm. ꝙ est speciale, nã insequẽs aliũ Cler. non tamen percutiens, non est excommunicatus; ita *Franciscus de Platea loco suprac. n. 2.*

Domini, Ecclesiæ subiecti, recipientes bannitos & homicidas status ecclesiastici, incurrũt excomm. S. P. reseruatã, vide supra *Bannitos.*

Domini temporales interdicentes verbo, vel simplici præcepto suis subditis, ne contractus, vel obsequia personis Ecclesiasticis exhibeant, incurrunt excommunicationem nulli reseruatam, latam in *cap. eos, qui, de immunitate Ecclesiastica in 6.* Dixi, *suis subditis*, quia secus est si interdicerent extraneis, dixi *verbo, vel simplici præcepto*, quia si prohiberent per statuta, ordinationes, vel decreta, incurrerent excommunicationem S. Põtifici reseruatam in Bulla cænæ, *Bonacina post alios tom. 3. disp. 2. q. 3. p. 20.* vbi inter alia, quòd ad incurrendam hanc excommunicationem, non solum requiritur vt effectus sit sequutus, sed etiam, quod dictus dominus temporalis, dictas actiones faciat vt dominus tẽporalis est, idest cùm suo subdito existente in suis terris.

Dominus temporalis non solũ cõcedẽs locũ causa duelli, sed etiã permittens, ac nõ prohi duellũ in terris suis, incurrit excommunic. ex *Concil. Trid. sess. 24. cap. 19. de reformatione*, quæ hodie est reseruata per Bullã Clem. VIII. incip. *illius vices, Bonac. tom. 3. disp. 2. q. 10. p. 13. num. 3.* item cùm in Bullis Iulij II. Leonis X. Clem. VII. Pij IV. & Concil. Trid. ac constit. Gregorij XIII. tantum esset facta mentio de dominis, Clem. VIII. extendit ad alias personas, ibi, *& non solum dominos seù etiam Magistratus, Præsides, locum tenentes aut etiam militum Duces, & Capitaneos in in castris, vel extra ea, in alieno, vel hostili solo vel cum militibus exercitus aduersariorum, Monomachiam in quocumq. casu per præsentem, vel alias cõstitutiones huiusmodi, prohibito, permittentes, vel quantum in ipsis est, non prohibentes, aut post admissum crimen, veniam & impunitatem concedentes*, & benè notat *Peregrinus de duello, q. 3. n. 11. & q. 6. num. 1. vers. 9.* vbi, quòd pro dominis temporalibus, intelligantur personæ cuiuscunque gradus, siuè Reges, siuè imperator, siuè Archiepiscopi, siuè Cardinales illi sint, ac etiam siuè masculi, siuè fæminæ, siuè sint subiecti, seù subditi S. Romanæ Ecclesiæ, siue non; item non solum quando duellum, quod permittũt per se, vel ꝑ intermedias personas, vel nõ prohibent, sit publicum, siuè priuatum, ac deniq. non solũ quando ꝑmittunt, vel nõ impediunt duellum ipsum, sed etiam quando tantum permittunt in locis suis affigi libellos prouocatorios, qui vuulgariter *cartelli* dicuntur, vel publicari publicos libellos, qui *manifesta* vulgariter nuncupari solent, ex quibus oriri solent occasiones prouocandi aliquos ad duellum, vel permiserint quascunque talium rerum factas, etiam sinè scripto, & tandem, quòd ad hoc vt incurrant dictam excommunicationem, sufficiat si præfata fiant in locis sibi subiectis, etiã si ipsi ibi nõ habitẽt, sed alibi. Ad incurrendã dictam excommunicationẽ, præfatos dominos concedentes locũ, vel permittentes, videtur nõ requiri, ꝙ effectus pugnæ, vel aliarũ actionũ, de quibus supra, sit sequutus, in suis locis, sicut dicitur de aliis cooperantibus, & concausis duelli, maximè in dicta *Bulla Clem. VIII. §. quiue aliis.* vbi loquendo generaliter de dictis concausis, qui se quomodolibet immiscuerint, &c. subdit *etiam si neq. pugna aliqua, nec certamen, aut effectus, aut accessus, aut actus ad pugnam proximus, neque expressa aut aperta prouocatio subsequuta fuerit, neque scriptiones prædictæ, quæ manifesta dicuntur in publicum prodierint, aut vtriq. intimata extiterint, si per eos non steterit, quo minus publicatio, aut denunciatio fieret, nihilominus censuris, &c.* Tamen contrarium docet *Megalius lib. 4. cap. 4. num. 14.* loquendo iuxtà verba constit. Greg. XIII. ibi *volentes locum dominos si certamen huiusmodi ex condicto permiserint, aut quantum in se fuerit non prohibuerint*, nam vt ipse subdit, non dicitur certamen permitti, nisi effectu sequuto, quod argumentum habet etiam locum inspecta cõstitutione Clem. VIII. quia vt patet in verbis suprà relatis, loquitur de ipsis Dominis, & aliis *Monomachiam in quocunque casu per præsentem, vel alias constitutiones huiusmodi, prohibito, permittentes, vel quantum in ipsis est, non prohibentes.* Quę opinio & si sit probabilis, tamen probabilior mihi videtur cõtraria in concedente, vel permittẽte, vt sup. (& si secus sit in nõ impediẽte, qui nõ incurrit, nisi quando tempus præscriptum præterit,) nam eo ipso quòd quis verbo, aut scripto, vel concedit locum, vel permittit, vt in

suis

suis locis, valeāt pugnare, aut affigi libellos, &c. vel non prohibet ista fieri, cùm possit, censetur permittere certamen, & monomachiam. Excusantur tamen supradicti communiter à Doctoribus, primò si duellum permittant in aliquo casu extraordinario, ad vitanda maiora mala, & scandala, vt si ciues sint ciuili bello pugnaturi, nisi duobus, dissentionis authoribus, duellum permittatur, quia excommunicantur tantum duellum illicitum permittentes, ita contrà *Salonium. Sanchez post alios lib. 2. sūma c. 39. n. 30. Scortia theoremate 392. Regin. li. 21 prax. n. 75. Diana p. 3. tr. 6. resol. 1. vers. Nota 2.* Dixi, *illicitum simpliciter*, quia requiritur, quòd sit licitū ex parte vtriusque duellantis, ad hoc vt dominus excusetur in concedendo locum, vel permittendo, aut non impediendo, vt supra, quando autem id accidat, vide infra *Duellum*, secundò excusantur vbi ambo duellantes essent infideles, quia excommunicantur tantum permittentes duellum inter Christianos, dixi, *quādo ambo sunt infideles*, quia si esset vnus tātū infidelis, & alius Christianus, incurreret ipse dominus, sicut incurreret ipse Christianus. *Sanchez supra n. num. 29. Bonac. tom. 3. disp. 2. q. 3. p. 48. num. 26.* quòd autem pro infideli, hic intelligatur, qui caret Baptismo, sicut pro Chistiano, qui illo est initiatus, & si sit hæreticus, supponunt Doctores, vt certū. Circa absolutionē istorum, quia in decreto Clem. VIII. *de absolutione à casibus reseruatis*, prohibitum est Confessariis priuilegiatis absoluere, *prouocantes, & pugnantes in duello in terminis Concil. Trid. & Constitutionis Greg. XIII.* potest esse difficultas, vtrum dicta prohibitio extēdatur etiam ad istos dominos, & alios permittentes, vel non impedientes, vt suprà, quæ difficultas est vniuersalis de alijs omnibus cooperatoribus, & cōcausis ipsius duelli *Peregrinus noster, in suo tract. de duello q. 38.* docet, per illa verba. *prouocantium, & pugnantium in duello, iuxtà decretum, &c.* censeri reseruatos non solum casus prouocantium, & pugnantium, sed etiam alios casus in dicto Concil. & const. Greg. XIII. comprehensos, hoc enim secundum ipsum, significat ly *iuxta Concil. Trid. & const. Greg. XIII.* quasi dicat, illa dictio *iuxta*, est relatiua ad dictas dispositiones Concil. & Greg. estq. regula vulgata, quòd relatū est in referente. *l. asse toto ff. de hered. inst. Bonac. supra c. p. 48. ad finem*, id confirmat prout *Peregrinus supra.* ex consuetudine petendi etiam ab his concausis absolutionem à S. Pænitentiaria, sed hæc opinio licèt sit tutior, tamen contraria est probabilis, sumus enim in materia in qua tractatur de reuocatione priuilegiorum, in qua materia verba accipienda sunt vt sonant, secundum eorū proprietatem, prout de ipsis priuilegijs, quæ sunt in præiudicio tertii, dicitur in *cap. porrò de priuilegiis*, & notat *Alex. cons. 86. nu. 2. vers. nec obstat lib. 1. & Rota Romana apud Seraph. decis. 605.* & saltem ex dictis verbis, est dubiū an sit reuocatum priuilegium quò ad actus accessorios, & in dubio pronunciandum est pro non reuocatione priuilegii, iuxta doctrinam *glosa 22. q. 5. in summa propè finem, quam sequitur Romanus cons. 327. in principio, & approbat Rota apud Seraph. decis. 296. n. 1.* quę *Rota apud eundem decis. 499. num. 3.* etiam dixit, quòd cùm dubitatur de reuocatione priuilegij, possessor est interim manutenendus. Adde, quòd dato, dominos terrarum, permittendo duellum, non posse absolui, tñ si duntaxat permittunt affigi libellos prouocatorios, vel publicari manifesta, & quęcunque talia facta, vt suprà, vel si ipsi non sint domini, sed magistratus, iudices, præsides, locumtenentes, vel duces, aut capitanei exercitus, item si sunt Episcopi, vel Cardinales, possunt absolui à priuilegiatis, quia hi tantum incurrunt excommunicationem latam in constit. Clementis VIII. & non latā in Concil. Trid. vel const. Greg. XIII. in quarū dispositionū terminis procedit reseruatio facta à Clem. VIII. *in decreto generali de casuū reseruatione*, vt infrà *vers. seq.* vbi de aliis casibus in quibus dicti Cōfess. possunt absoluere quando, incurritur excōmunicatio vi eiusdem constitutionis Clem. & nō vi Decreti, vel cōstitutionis Gregorii.

Dubius in fide, an incurrat excommunicationē primi canonis Bullæ cænæ, valdè controuertitur ab authoribus, vt est videre apud *Sanchez lib. 2. summa moralis cap. 7. num. 12.* qui opinionem negatiuam substinet, quam etiam vt probabilem, post alios probat *Diana p. 3. tr. 2. miscellaneo resol. 55.*

Duellum siuè publicum, siuè priuatum committentes, incurrunt excommunicationem S. P. reseruatam, ita ex Bullis Greg. XIII. & Clem. VIII. sup. *vers. praced. allegatis* tradūt omnes Doctores ibid. citati, & infrà citandi, non feci mentionem de Bulla Pij IV. neque de decreto S. Concil. Trid. ibid. etiam mentionatis, quia loquuntur tantum de duello publico, seù formato cum patrinis, sociis, præcedentibus litteris prouocatoriis, ac habita securitate locorū, ac similibus publicis conditionibus adhibitis, non autem de priuato. ꝙ sine dictis publicis cōditionibus adhibetur, & vocatur propriè diffidatio, ad ꝙ vel quam fuit extensa præfata excomm. per *Gregoriū XIII. & Clem. VIII. locis supra c.* Prò breui, & facili instructione Confessarii, vt sciat, quando nam incursa sit dicta excommunicatio à pænitente, debet prę oculis habere definitionem ipsius duelli, quæ & si secūdum nominis (quod est græcū) ethimologiam

giâ,dicatur,singularis pugna,ex condicto, vt per *Layman lib.3.tract.3.p.3.cap.5.* in principio, tamen communiter à Doctoribus in re (licèt in verbis discrepent) sic describitur, *est pugna duorum, vel plurium instituta ad ad cedem, & vulnera ex mutua, & deliberata conuentione, qua locus, & tempus designatur, absque legitima causa*. ita *Reginaldus lib.21. praxis num.73.Filliucc.tr.15 num.197. Peregrinus in suo tract.de duello in præmissis num. 2.Bonacina t.3. disp.2. q.3. p.48. in principio, Castrus Palaus t.1.de charitate tr.5.p.7.n.3.&* 18. post alios antiquiores. Dicitur *pugna* pro genere, prædicatur enim de rixa,concertatione,bello,hastiludio, &c. Dicitur secundò *duorum, vel pluriũ*,ad differentiã belli,quòd interuenit inter vnum exercitum, & alium, item quia in duello solet pugnantium ex vtraq.parte numerus constitui,vndè *Reginaldus supra.* in eius definitione, præter dicta verba *duorum,vel plurium*,addit,*ac certo numero pugnantium constituto*, quæ verba & si magis placeant,quàm alia verba addita *à Bonacina*, etiam *loco suprac.* ibi *in pari numero* (quia etiam si ex condicto fiat in numero impari, vt accidere solet, quando aliquis est strenuior ex vna parte, vel fiat *superchiaria, vt vulgo dicitur*, per hoc non desinit quin sit duellum, & quis incidat in excommunicationem, & alias pænas,) sunt tamen superflua. Dicitur tertiò *instituta ad cedem, & vulnera*, ad differentiam vel concertationis, quæ fieri solet inter mulieres euulsione capillorum, & inter homines pugnis, vel alio instrumento non periculoso, vt per *Filliucc.& Regin.loco suprac.* vel aliorũ exercitiorum militarium, quæ sunt instituta ad discendam artem militarem, vel virium conseruationem, adhibita tamen cautione,& remedio,ne mors, aut vulnera sequantur, in quibus *quantumuis aliquando mors indè sequatur*, licita sũt,vt per *Reginaldum loco suprac.* Dicitur quartò *ex mutua, & deliberata conuentione*, ad differentiam vel rixæ,quæ fit ex subita ira, seù calore iracudiæ,vel pugnæ, quæ fit ex necessaria defensione,*Filliuccius,& Reginaldus, locis supracitatis*, item *Marcellus Vulpe cap. 1. sua praxis num.*49.qui benè subdit,*quòd requiritur ipsa deliberatio,& sic animus deliberatus, appensatus,& tractatus duellandi,aliàs non dicitur duellum,sed rixa, hinc est, quòd licèt iuuenes aliquando calore iracundia,se inuitarent ad duellum,& continuò accederent ad aliquem locum electum,vt ibi dimicarent.non propterea dicitur duellum, sed pura, & mera rixa.* Vndè hic non accipitur ly *deliberata* pro eamet deliberatione, quæ requiritur ad cõmittendum peccatum mortale, sed prout significat interpositionem alicuius moræ inter conuentionem, & pugnam, vt optimè *Filiiucius loco suprac.* estque idẽ cũ eo, quòd probat latè *Peregr.noster de duello q.18.prouocationes*,scilicèt,*facientes,vel acceptantes,in rixa,& in ipso calore iracundia, non incidere in excommunicationem, & alias pænas, sequuto, effectu*,,quia vt ipse subdit,requiritur deliberatio, quæ ex interuallo temporis procedat. Dicitur *in qua locus, & tempus designatur*, quòd fateor, idem ferè significare, quàm proximè præcedentia verba, sed nec aliquis negare potest,quin illa magis declarent,cùm etiam ex mutua, & deliberata conuentione possint aliqui inter se pugnare, non tamen erit duellum, vt cùm aliquis suum inimicũ inueniẽdo, eũ aggrediatur,& illi dicat, quòd euaginet ensẽ,quia secũ vult pugnare,si euaginãdo ensẽ,&c.ille acceptet. Ac etiã è cõtrario potest designari locus,& tempus, tamen quia nõ est facta talis designatio deliberatè cũ interpositione alicuius moræ inter cõuentionẽ, & pugnam; neque erit duellum, vt cũ quis cepit rixã in Ecclesia,palatio Principis,vel alio loco periculoso sibi,eò quòd alter habet ibi amicos,vel coniunctos, aut famulos,si diceret alteri,exi indè,vt certemus, quia id potius significat reuerẽtiã, quã loco profitetur, quàm destinare locum ad liberius pugnandũ, vt eueniret,qñ cepisset rixa in platea,& ne impedirentur,aliũ locũ destinarẽt,vel ex priori inimicitia,in Ecclesia, aut palatio interueniret deliberatè mutua cõuẽtio de loco, & tẽpore pugnæ, sic intelligo *Sãch.lib.2.c.39.n.28.* qui id docet simpliciter de inuadẽte inimicũ in Ecclesia,nã sicut primo casu est continuatio rixæ, ideòq. nõ põt dici ex cõuẽtione statutus locus, vel stat utũ tempus,ita è cõtrario,secundo casu destinaretur locus,& tempus,vt egregiè *Filliuccius cit.tr. 15. n. 111.* idem etiã dicerem de exẽplo, quod dat Molina & refert *Reginaldus suprac. num. 77. ad finem* de existentibus in naui,vel in alio loco pugnæ eorũ iudicio nõ commodo, quorũ vnus alteri dicit, egrediamur in terrã, vel te expectabo in tali loco, aut quisq. nostrum eat quæsitũ ensem suũ, pugnaturi in tali loco ,sẽper .n. spectandũ est an ex iracundiæ calore facta sit talis prouocatio, & acceptatio, & sic sit rixa,vt per *Vulpẽ loco suprac.& Graff.li.1.de casibus c.7.n.28.& cons.5.de homicidio*, vbi expressè ait, nec hoc casu, incidi in excomm. const. Clem. VIII. vndè quãdo *Castrus Palaus loco suprac.n.18. ad finem.* dicit, hos incidere in Bullã Clem. VIII.intelligendus est pro similibus casibus, cessante ratione rixæ, quæ etiã durare põt p horas, *Afflict.constit.si maritus, rub.46.* Quo casu nõ est necessariũ vt tẽpus statutũ sit futurũ,& locus distans à cõuentione.sed sufficit, ꝙ sit præsens, vt per DD.suprac. qui ex hoc inferunt,incurrere hãc excõmunicationem,intellige Clem.viij.vt per *Castrũ Palaũ supra*, eũ, qui causa pugnandi diceret alteri veni ad talem locũ,te ibi expecto,vel qui ab

alio

alio iniuria affectus, videns illum ense carere, ei sic diceret, abi, affer ensem, hic te expecto vel in tali loco. *Sanchez suprac. num. 28. in principio, Filliuccius sup. nu. 112. Reginaldus cit. num. 7. ad finem.* Quòd sufficiat si tempus, & locus sint incerta, vt si quis alteri dixerit, cũ occurremus in Ciuitate, vel obuiam tibi ero, tecum pugnabo, dixit *Filliuccius sup. n. 108. ad finem, & Bonac. de censuris disp. 296. p. 1. n. 10.* Sed contrarium post *Mancinum*, docet *Diana t. 5. tr. 13. resolut. 59.* quia cùm locus, & tempus non sint certa, non potest dici significatio loci, & temporis, quia idẽ est aliquid esse incertum, vel non esse, vndè scriptura incerta, nihil probat *l. duo sunt Titij vbi DD. ff. de testamẽtaria tutela*, & qui dat in certũ, nihil tradere videtur *l. 3. §. incerta ff. de acquirẽda possessione.* Dicitur tandem *absque legitima causa*, quia dãtur casus, in quibus licitum est duellũ, qui casus possũt accidere, vel ex parte vtriusq. vel ex parte vnius tantũ, ex parte vtriusq. est legitima causa, bonum publicum, quod contingere potest in resolutione belli in duellum, & potest contingere primò, quando hostis exercitui, duellum offerat, quod potest ab aliquo acceptari, si ad auertendam ignominiam, hostium animos debilitandos, suorumq. confirmandos, necessarium videatur. Secundò vbi ad experiẽdos, ac debilitandos aduersariorum militũ animos, finemq. belli, ac victoriam facilius consequendam, opportunum mediũ Duci videatur, priuata duella suorũ militum contra hostes indicare. Tertiò si ad Reipublicè bonum, belli exitum, securitatem ab hostibus consequendam, imminente belli conflictu, magis expedire Ducibus videatur, vt totum bellum ad duellum, vel paucorum certamen reuocetur, hostiq. offeratur, vel oblatum acceptetur, in quibus semper inest tacitum pactum, vt neutrius factionis militi succumbenti, à circumstantibus succurri debeat, ita post alios *Layman cit. lib. 3. tract. 3. p. 3. cap. 1. n. 3.* An autem peccare in hoc possit Princeps, vel Dux offerẽs, vel acceptãs, si per tale duellum victoria traheretur ad statum magis dubium. videte *Castrum Palaũ de charitate tr. 5. disp. 5. p. 7. num. 15.* ex parte verò vnius est licitũ secundũ oẽs quãdo est ad defensionẽ diuini honoris vt explicat *Castrus Palaus loco suprac. n. 14.* Itẽ est licitũ ex parte prouocati, non tñ prouocantis, vbi quis alicui minatur mortem, vel fallum testimonium, aut grauem iacturam diuitiarum, nisi duellum cùm illo acceptes, & credas sine dubio, tibi illud malum inferendum esse, reculato duello, ita post *Sanchez, Valentiam, Conink, & Lessium, Castrus Palaus loco suprac.* de qua re *Layman loco suprac. num. 2.* vbi & si concedat id, ob liberandam vitam ex certo periculo, negat verò vbi tantũ tractaretur de de defensione honoris, & bonorum, sed opinio prima est probabilis, maximè de defensione bonorum, ac etiã honoris, qñ tractatur de honoribus, & muneribus publicis, vide *Dianam t. 5. tract. 13. resol. 27.* vbi latè de hoc duello purgatiuo, fauet *Castrus Palaus sup. num. 8.* vbi quòd non sit causa legitima, prouocatum excusans, si ex non acceptatione, ignauus, & timidus ob id reputaretur, ita vt nõ possit corã socijs sinè rubore cõparere, qua de re vide *Layman apud Dianam tom. 3. tr. 6. resol. 1. ad fin. & nos infrà.* De alio casu, qñ iniquè es accusatus, & condemnatus, vel credis certo te esse cõdendãdũ, & offeratur duellum ab accusatore, vel iudice, si velis à cõdẽdatione liberari, vide *Castrũ Palaum loco suprac. n. 11. & Dianã sup.* Quòd possit excusari ista excommunicatione in foro conscientiæ prouocans, quando alterum diffidat non animo pugnandi, sed tãtũmodo causa sui honoris defendendi, & si aliundè peccet, post *Filliuccium, & Floronum*, docet *Bonacina cit. p. 48. num. 14.* vbi refert *Filliuccium loco suprac. n. 113.* qui etiam probabile existimat, eod. modo non affici excommunicatione tã prouocãtẽ, q̃ acceptantẽ, si simul accedãt ad locũ absq. animo verè pugnandi, sed tantummodo inferendi aliquos ictus cũ morali securitate, quòd nullum, vlli parti damnum sequuturum sit, sed pax potius concilianda, vt fieri solet, quando ita se conuenirent, vt aliqua iniuria purgetur, & adsunt amici, qui illos post aliquos ictus statim diuident, & sequitur *Diana p. 2. tr. 2. miscellaneo resol. 55. & repetit p. 3. tr. 6. resol. 1. in princ.* Circa reseruationem dictæ excommunicationis pro foro conscientiæ, distinquendi sunt duo casus; Primus est, quando commissum fuit duellum in terminis *Concil. Trid. & constitutionis Gregorij XIII.* & tunc certum est, nequire ab eo absoluere Confessarium aliquem, vigore cuiuscunque amplissimi priuilegii, nam in istis terminis iste casus inter alios est exceptus in *decreto S. Congregationis sub Clem. XIII. de absolutione à censuris, & casibus reseruatis, apud Quarantam, Nald. & alios, verb. casus reseruati, vt per Peregrinum, & alios infracitandos communiter*, dixi *Confessarium*, quia cum respectu Confessariorum priuilegiatorum emanauerit dictum decretum, non comprehendit Episcopos, *vt per Praxim Archie. Neap. c. 18. n. 12.* vndè si casus iste erit occultus, neq. deductus in foro contentioso, ab eo potest absoluere Episcopus per se, vel per alios vigore decreti S. Concil. Trid. vt dixi *suprac. p. 2. huius tract. recoll. 9. num. 69. post Sanchez, Paulum Sqillantem, & Peregrinum*, ex quibus authoribus, si rectè perlegãtur, duntaxat *Peregrinus* clarè loquitur de absolutione huius casus in terminis *Cõcil. ac Greg. XIII. & Decreti Clem. VIII. de absolutione à censuris,*

Iuris, & casibus reseruatis, & non solum hoc casu, concedit id Episcopis, quando casus est occultus, sed etiam quando est etiam publicus, sed illo irretitus, est impeditus adire Legatum, vel S. Pontificē, de qua re *Duardus lib. 3. in Bulla cænæ* §. 2. q. 8. *num.* 18. & 39. vbi generaliter docet, impeditos absolui, posse ab Episcopis vt suprà à casibus reseruatis in decreto *Clem. VIII. & confirmato à Paulo V. de absolutione à censuris, & casibus reseruatis*, qui *ibid. q.* 11. *num.* 52. docet, per decretū præfatum Clem. VIII. non fuisse reuocatam facultatem concessam Episcopis extrà Vrbem, in Italia degentibus, sed Confessarijs deputatis ad audiendas Confessiones, in Italia commorantibus. Dixi, *ex quibus authoribus si rectè perlegantur, duntaxat Peregrinus clarè, &c.* Nā *Barbosa de offic. & potest. Episcopi allegat.* 150 *ad finem, Bonacina disp.* 2. *de censuris q.* 6. *p.* 2. *ac to.* 3. *disp. q.* 1. *p.* 48. quos refert & sequitur *Castrus Palaus tom.* 1. *de charitate tract.* 5. *p.* 7. *sub num.* 19. *Homobonus de casibus reseruatis, lib.* 1. *cū de tertio casu fol.* 287 *in magnis*, ex vna parte, videntur loqui in terminis constitutionis Clementis VIII. *incip. illius, vices* in quibus respectu omnium facta est reseruatio strictissima, excepto articulo mortis, cum clausula *non obstantibus*, per quā censet, in specie *Graff.* esse derogatū facultati concessæ Episcopo *in Concil. Trid. circa occulta tom.* 1. *consiliorum tit. de homicidio cons.* 4. *num.* 20. imò quòd magis mirandum, *lib.* 1. *de casibus reseruatis cap.* 7. *num.* 19. concedit, eum, qui transgreditur in hac materia constitutionem Clementis VIII. in actionibus non prohibitis per Concilium Tridentinum, vel constitutionem Gregorij, posse absolui à Confessariis priuilegiatis, de quare nos infrà, & negat posse absolui ab Episcopo vi concessionis Tridentini, vt sup. hanc opinionem sequi videtur *Megalius p.* 3. *lib.* 4. *cap.* 4. *nu.* 16. *ad finem*, vbi ex eo, quòd Constitutiones Gregorij XIII. & Clem. VIII. prohibentes duellū priuatum, emanauerint post Conciliū Tridentinū, infert, duellātes non posse absoluere Episcopum, etiam in casu occulto, vigore eiusdem Concilij, &c. Ex alia parte videntur loqui etiam in terminis dicti decreti Clem. VIII. (forsan equiuocando inter Bullā Clem. & Decretū eiusdē Pontificis) præcipuè *Bonacina, & Squillantes*, qui allegant *Peregrinum loco suprac.* pro eorum opinione. Sed quidquid sit, dum hoc affirmāt in terminis Bullæ Clementis VIII. ratione de qua sup. censentur concedere à fortiori in terminis Concilii Tridentini, & Gregorii XIII. à quibus casibus tantū prohibentur absoluere Confessarii priuilegiati non autem Episcopi vt suprà dictum fuit. Secundus casus est quādo commissum fuit duellum in terminis tantum constitutionis Clementis VIII. quo inspecto, cùm ex supradictis constet, non solum posse absoluere Episcopum, si casus est occultus, vel si est publicus, vbi tali censura irretitus, esset impeditus adire S. Pontificem, vt per supracitatos, & præcipuè *Sanchez, Squillantes, & Castrum Palaum*, qui addunt ab eo etiā posse absoluere Confessariū virtute Bullę Cruciatæ, de qua re *Diana p.* 5. *art.* 14. *resol.* 104. sicut est certum posse absoluere etiam virtute iubilei, vt dixi suo loco. Restat difficultas, an nō obstante reseruatione facta ibi à Clemente VIII. possint Confessarij Regulares, aliique qui habent facultatem absoluendi à casibus reseruatis Sedi Apostolicæ (exceptis censuris in Bulla cænæ) absoluere ab hoc casu? *Sanchez enim cit. lib.* 1. *summæ cap.* 39. *num.* 27. negat expressè. Sed contrarium meritò docet *Peregrinus noster cit. cap.* 37. *n.* 13. & 16. ea ratione, quòd dictus Clemens in suo decreto, de quo suprà. prohibeat priuilegiatis Confessarijs absoluere prouocantes, & pugnantes in terminis Concilij, & Greg. ergò videtur concedere illis, vt possint absoluere quando casus tantum comprehenderetur in constitutione ipsiusmet Clementis, maximè quia dicta constitutio fuerat edita decem annis antea, scilicèt anno 1592. & dictum decretū anno 1602. & sic iuxtà iuris regulas, quòd lex vetus declaratur per legem nouā item quòd exceptio ponat regulam in contrarium, sequitur, quòd per dictum decretū ipse Summus Pontifex voluit tollere derogationem Priuilegiorum factam in dicta cōstitutione, & restituere facultatem ipsis priuilegiatis circà alios casus, extrà ibi exceptos, & præcipuè circà hunc casum pugnantiū in duello extrà terminos S. Concilij Trid. & constitutionis Gregorij vt *ibid. subdit Peregrinus num.* 17. *ad finem*, ita declarasse eundem Clem. VIII. testatur *Comitulus lib.* 6. *respons. moral. q.* 17. scilicèt, *quoties nec in Trid. Concil. nec in Greg. XIII. constitutionem contra duella incitantes editam peccatum non sit, posse eum, qui in constitutionē ipsius Clem. VIII. deliquit, eaque re excommunicationem subijt, absolui ab ijs, qui iure priuilegij ante decretum*, (idem dicas de his, qui post illud decretum obtinuerunt dictum priuilegium iuxtà *Peregrinum loco suprac.*) *à Pontificiis casibus absoluere soliti erant*, hæc sunt verba ipsius *Comituli*, & probat *Reginaldus lib.* 21. *praxis c.* 7. *ad finem, Filliuccius tr.* 29. *n.* 167. qui *tract.* 15. *nu.* 106. ad hoc vt Confessarius priuilegiatus, sciat, in quibus casibus possit absoluere, assignat tres differentias inter constitutionē Gregorij, & Bullam Clementis pro duello priuato, ibi. *Primò quia in Bulla Gregorij punitur principaliter ipsa pugna in duello, secundariò cooperantes ad illud, vnde si non sequatur effectus pugna, vel accessus ad locum, vt*

pugnæ-

pugnatur, non incurritur censura, si autem sequatur accessus, & non pugna, si quidem sequuta non sit ipsorum cooperatorum, & sociorum opera non incurrunt, si aliundè, incurrunt. At in Bulla Clem. VIII. etiam principaliter punitur omnis cooperatio etiam effectu non sequuto, nec accessu. Secundò, quia in Bulla Clementis comprehenduntur plures personæ, & actiones saltem expressè, atque adeò absque dubio an incurrant nec ne, ex eo, quod non sint efficaces causæ. At in Bulla Gregorij tantum comprehenduntur committentes pugnam, concedentes, socij, & spectatores, dantes, auxilium, consilium, &c. Quare diffidantes, manifesta facientes, & alij huiusmodi nõ videntur ex vi Bullæ Greg. incurrere qñ saltẽ nõ sequitur effectus. Tertiò vi Bullæ Greg soli spectatores ex cõposito, id est ex cõuentione facta cũ duellantibus incurruut etiã si non sunt eorum socij de industria, &c. Regulam magis compendiosam tradit nouissimè *Carolus Antoninus Thesaurus de pænis ecclesiasticis verb. duellum cap.* 5. ibi *itaque hodie in Italia, priuilegia habentes præfata, non possunt absoluere principales si pugnauerint, cooperantes verò scilicèt secundariè, nõ possunt absoluere quoties principales accesserunt ad locum pugnæ, licèt ea non fuerit subsequuta, si per eos cooperatores non steterit, quò minus sequeretur, quia istis talibus casibus, & terminis incurrunt pænas ex Tridentino, & Gregorio, in aliis autem casibus, licèt illi omnes incurrant excommunicationem Papæ reseruatam in Bulla Clem. VIII. tamen non sunt per illã, neq. per illud decretum impedita eorũ priuilegia.* Quòd quando non fuit acceptatũ duellum non incurratur ex neutra parte ista excommunicatio, notat *Nouarius in summa Bullarii cùm de duello ad finem. Sed Bonacina ab eodem allegatus* (nam *Riccius* non facit mentionẽ alicuius Bullæ, vt infrà) loquitur de excomm. lata à Gregorio XIII. cõtrà nostrum *Peregrinum*, & expressè concedit, talem, qui venerat ad locum, incurrere excommunicationem, latam per constitutionem Clementis, cùm subdat, ab ea posse absoluere Cõfessarios Regulares, quod etiã post alios docuit *Diana par. 2. tract. 2. miscellaneo resol.* 55. *& p.*3 *.tr.* 6. *resol.* 1. *vers. dico octauo, Comitulus latè lib. 6. responsorum q.*18. quòd est adeò verum, vt per dictam Bullã dũtaxat prohibeatur expressè prouocatio, & contrà prouocantes infligatur excommunicatio, & nunquam in ea reperiatur facta mentio de acceptante, vndè Doctores. qui docent, quòd acceptans duellum statim incurrat dictam excommunicationem, fundantur in illis verbis generalibus. ibi *quomodolibet se immiscuerint*, ita *Filliuc. tr.* 29. *nu.* 176. *Bonacina cit. p.* 2. *num.* 10. *vers. easdem pœnas, & p.* 48. *Peregrinus q.* 21 *n.* 5. & alij. Accedat, quòd aliàs deseruiret de vẽto opinio magis communis Doctorum, quòd ad incurrendã dictã excomm. Clem. viij. sufficiat prouocatio, vel acceptatio, etiam si non sit sequuta pugna, vel accessus ad locum pugnæ, *Graffius lib.* 1. *de quinque casibus cap.* 7. *n.* 19. *Filliucc. & Bon. locis sup. proximè citatis. Filliuc. cit. tr.* 29. *n. & alii, quos sequitur Thesaurus loco supracit. ad finẽ capitis* 4. Nota quòd opinionẽ *Ricci* allegati per *Nouarium suprà* simpliciter docentis, duellantes oblato, & acceptato duello, si postea non sit sequuta pugna, nullam excommunicationẽ incurrere, ex Theologis, docere *Hurtadũ de Mendozza apud nostrum Dianam p.* 5. *tr.* 14. *resolut.* 102. qui *Diana* licèt alijs iudicandũ relinquat, an dicta opinio sit probabilis, fatetur tamen, talem opinionem *sibi magnam vim afferre, & si esset vera praxis S. Pænitentiariæ & stylus Curiæ Romanæ.* Quod dixi suprà de acceptante duellũ, .i. incurrere excõmunicationem Clementis VIII. intelligas, quando illud, quis acceptat præuijs scriptis prouocatoriis, manifestis, denunciationibus, &c. secus si simplici verbo, quia talis non contrauenit expressè, neque Concilio Tridentino, neq. cõstitutionibus SS. PP. cũ nullibi de acceptante sit expressè mẽtio, sed tãtum tacitè quatenus cooperatur ad scripta duelli, illorũ publicationẽ, denunciationẽ, &c. ergo quando simplici tantũ verbo, non non includitur. Assumptum non potest negari *à Bonacina, Peregrino, & Filliuccio locis supracit.* qui istum acceptantem comprehẽdi volunt ab illis verbis, *quomodolibet se immiscuerint, vel sub aliis verbis generalibus,* quę verba generalia semper præsupponunt, effectum pugnæ esse sequutum, quia semper ante dictum effectum sequutum, per ipsos potest stare, quin ille sequatur, quo casu personæ, & actiones ibi recensitæ non subiacent excommunicationi, fauet *Hurtado* post hæc scripta apud *Dianam tom.* 5. *tr.* 14. *resol.* 99. Ex dictis infertur, eũ qui fictè duellum acceptauit, vel ad illud prouocauit sinè animo congrediendi, sed tãtũ inanis gloriæ ostentationis, vel qualemcumq. infamiæ notam, vitandi causa, si non præcesserit aliqua scriptura, vel alia sollemnitas, neque ligari excommunicatione aliqua, quòd procedere, etiam si ad locum pugnæ descenderint, certi, pugnã fore impediendã, dixi iam sup.

Duellum committentibus cooperantes incurrunt excommunicationem S. Pontifici reseruatam, ex Pio IV. *Concilio Tridentino Gregorio XIII. & Clem. VIII. locis suprà relatis.* Huiusmodi cooperantes duplicis sunt generis, aliqui enim sunt, qui cooperãtur ad prouocationem, & acceptationem, item etiam ad pugnam isti sunt socii, patrini consilium, auxiliũ, & fauorem, vel cõmeatũ illis præstãtes, mandantes, & instigantes, vel suadentes.

nomi-

nominati etiam à Greg. XIII. isti enim & si ex Clem. VIII. incurrant in excommunicationem, etiam si principales non pugnauerint, nec accesserint ad locum destinatum. Tamen quia etiam pro istis intelligitur clausula illa. *si per eos non steterit*, non incurrunt statim, sed quando vel sequitur prouocatio, vel acceptatio, vel accessus, ad quē respectiuè per suā cooperationē influūt, vel præterit tēpus de illa faciēda præscriptū, vt infrà, ita *Bonac. sup. p.* 48. *n.* 33. *verſ. hoc posito. & seq. & ante eum Peregrinus q.* 1. *num.* 8. Vndè sequitur, ꝙ sequuta acceptatione pugnæ, cum accessū non possint tales absolui à priuilegiatis, quia tunc sunt in terminis Gregorij, sed benè non sequuto accessū quia tunc incidunt in terminis Clem.

Alij, qui cooperantur ad cartulas, declarationes, libellos prouocatorios, ex nominatis per Clem. VIII. ex istis aliqui statim incurrunt excomm. nempè affigentes, vel intimantes libellum prouocatorium, alij non incurrunt statim vt componentes libellos, declarationes, consulentes, mādantes, vt deferantur, vel duellum offeratur, sed sequuto affectu publicationis, declarationis, oblationis, &c. *vt per Bonac. to.* 3 *disp.* 3. *p.* 48. *n.* 33. & alios. Quia verò Clem. VIII. extendit Cōcil. Trid. & const. Greg. XIII. ad personas cooperantes circa cartulas, &c. illæ possunt absolui à Confessario priuilegiato, si sequuta fuit cartularū publicatio, vel p̄ eos nō stete terit. Vndè ligantur excōm. Clem. VIII. licèt ipsimet prīcipales pænitētia ducti, impedirēt id, vel ab alijs fuerit intimatio impedita, quòd si nullus impediat, nec sequatur, sed differatur publicatio, denunciatio, dicendū hos ligari, quando præterit tempus, quòd erat præscriptum, & sic licèt postea impediant, non vitabunt excōm. vt supra dixi ob verba illa, *si per eos nō steterit Peregrin. q.* 5. *n.* 13. *Bonacina n.* 33. Quòad comitātes, & adstātes. Aduerte, prædictos nō ligari, si comitentur, vel sint præsentes animo pacificandi pugiles, quia fortè alter pacem recusat, nisi descendat ad locum pugnæ, & si sint causa, vt alter ad eundem locum veniat, quia hoc est opus bonum, & hæc comitiua, & præsentia, paci fauet, & non pugnæ, *Delrius lib.* 4. *cap.* 4. *q.* 4. *sect.* 2. *ad finem Sanchez cit. c.* 39. *n.* 31. *Bonac. num.* 29. contrà *Comitulum lib.* 6. *q.* 14. *n.* 8. Secundò spectatores si ex occulto duellū aspiciant non ligantur, quia spectatores dicuntur tantum qui sua præsentia in publico spectaculum cohonestāt. *Lessius lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 83. neque casu transeuntes, si subsistunt, & duellum aspiciunt, quia hi non dicuntur spectatores ex composito, vel industria, sed casu, vt per Doctores supra. & notat *Reginaldus li.* 21. *n.* 77. *Comitulus sup. n.* 5. Tertiò comitātes, & spectantes extra casus supradictos, statim ligantur dicta *Clem.* ex. cōm. etiā si nec pugna, nec accessus ad pugnā sequatur, nisi ipsimet duellū impediāt; Accedit post hæc scripta *Hurt. apud Dian. t.* 5. *tr.* 14. *resol.* 100. vbi *resol. seq.* de cōmodante arma, vel equum amico volenti duellare.

E

Ecclesiam præsumentes non egredi, excōmunicati, vel interdicti, cùm à celebrantibus, id eis denunciatur, incurrunt excommunicationem S. P. reseruatā in *Clem. grauis de sent. excomm.* vt dixi *sup. recoll.* 3. *n.* 220. vbi præsuppono, hos tales nominatim monitos vt sup. (& sic non sufficit admonitio alterius, vt contra *Caiet.* docent communiter DD.) si non exeant, hodie incurrere hāc excomm. nō solū qn̄ publicè sunt tales, sed quādo etiā fuerunt denunciati pro talibus, vel publici Clericorum percussores, quidquid *Bonac. tom.* 3. *disp.* 3. *q.* 3. *p.* 20. *num.* 14. contrarium putet probabilius, contrà *Suar. & Filliucetum,* quem *Bonacinam* sequi videtur *Thesaurus de pœnis ecclesiasticis verb. censura verſ. requiritur.* Non video autem sufficientem rationem differentiæ, inter alios casus, vbi canones loquuntur etiam de publico excōmunicato, vel interdicto, qui interpetrantur hodie de denūciato, & istā Clemētinam, vt infrà *sepeliens.* præterquā ly *publicè in d. tex.* debet referri ad sensū, quē habebat tunc temporis, quo tēpore idē significabat esse publicè aliquē excōmunicatū, vel interdictū, quā hodie significat, aliquem esse denunciatum, *Bonacinæ* autem me subscribo, cōtra *Suar.* in eo, ꝙ nō opus sit ad incurrendum dictam excommunicationem, quòd Ecclesia illa, à qua dicti excommunicati, vel interdicti exire nolunt, sit interdicta; Quid faciendū sit quando tales etiam si Clerici, vel Religiosi sint, nollent exire ab Ecclesia, dixi *supra recoll.* 3. *n.* 221. *& seq.*

Ecclesiarum effractores, & simul expoliatores, incurrunt excommunicationem *ex cap. conquesti* 22. *de sentent. excomm.* ibi *mandamus, vt memoratos sacrilegos, excōmunicatos nuncietis,* quæ verba cum ambigua sint, probabilem opinionem, esse illam, *Vgonis,* quem citat ibi glosa. dixit *Suarez t.* 5. *disp.* 22. *sect.* 2. *nu.* 10. quòd scilicèt non contineat excommunicationem latæ sententiæ, sed ferendæ, qui tamen fatetur, in contrarium esse aliorū DD. communissimam sententiam. Qui verba supra relata explicant hoc modo, *mandamus, vt eos excommunicatos nuncietis, quia ex nūc excōmunicatos esse volumus,* patet quia postquam illos denunciauerit Episcopus. S. Pontifex vult, non posse absolui, *nisi se Apostolico conspectui repræsentent,* ergo ante denunciationem, ibi præsupponitur, dictam

ctam excommunicationem fuisse latæ sententiæ, & si nulli reseruatam, ita idem *Suar. loco suprac.* ac etiam *Filliuccio, & Toleto allegatis, Bonac. tom. 3. disp. 2. q. 3. p. 12. num. 1. & 15.* Adde *Barbosam de potest. Episc. alleg. 50. num. 88. Reginaldum lib. 19. nu. 60. Laym. lib. 4. tr. 10. c. 7. ad finem*, qui benè subdit, nisi in Prouincia sit, qui à Sede Apostolica priuilegiatus sit, vt à censuris iuris Papæ reseruatis absoluere possit, nã poterit absoluere ab illa post denunciationẽ, vnde meritò Arimini. ab Illustris. Episc. Pauonio fuit iste casus reseruatus, in illis casibus, in quib. nõ est Papalis. Qui *Bonac. n. seq.* pbat post *Filliuc. tr. 15. n. 53* ꝙ ad hoc vt talis casus sit reseruatus *S.* Pontifici, sufficiat generalis denũtiatio, qua in cõmuni, & in genere declarentur excommunicati, qui Ecclesiam fregerunt, furando, &c. quòd capere non possum, cum enim illud verbum *tex. nuncietis*, non possimus intelligere pro fulminatione excommuuicationis in exequutionem excommunicationis ferendæ, vt iam supradictum est, necessariò debet intelligi de declaratione per sententiam particularẽ, quòd Petrus ob effractionẽ, &c. iã incurrerat excõmunicationẽ in iure latã imò ꝙ post sententiã etiam sit denunciatus per cedulones, qui nõ fieri, solẽt, nisi contrà particularẽ psonã, & nominatim, vndè tũc d. excõm. est reseruata *S.* Pontifici, ita *Suarez cit. sect. 2. num. 19. ad finem Sayrus lib. 3. c. 19. num. 14.* sequitur *Carolus Antonius Thesaurus de pœnis ecclesiasticis p. 2. verb. sacrilegium cap. 3. vers. limita. 2.* Nomine autẽ Ecclesiæ comprehenditur omnis locus sacer, Episcopi authoritate erectus, vel benedictus, excepta sacristia valde ab Ecclesia seiuncta, idem dicas de cæmeterio, si est seiunctũ ab Ecclesia, oratorio priuato, aut ipsius Ecclesiæ, vel Episcopi palatio, vt per præcitatos authores. Per effractionem verò intelligitur quęcunq. violentia cum ruptura, vt si rumpas fenestras etiam vitreas, parietem, tectum, vel serraturam, aut vectem, per vim euellere facias, secus si ingeniosa claui, vel alio artificio, sine ruptura, ingrediaris, hanc esse sententiam omnium, à qua non licet recedere post *Nau.* dixit *Suarez sup. sect. 2. sub nu. 12.* & prosequuntur alij suprac. Tandẽ nomine spoliationis, intelligitur communiter omnis rapina, vel furtum graue, & sic quantitatis ascendentis ad peccatum mortale, *Suar. sup. num. 11. ad finem, Filliuc. tr. 15. n. 55. Reginaldus locò sup. vers. aduerte autem*, qui benè subdit, quòd talis materia debet esse notabilis vt cõstituat peccatũ mortale nõ furti, sed in materia sacrilegii, quæ an sit eadem, quæ iudicatur in materia iniustitiæ, non vult definire *Suarez t. 1. de Religione lib. 3. de reuerentiia locis sacris c. 5. ad finem*, sed prudentũ arbitrio id remittit, *quia* subdit, *cùm furtũ sit magis per se, ac directè volitum, quàm iniuria loci sacri, non videtur repugnare, vt aliqua materia, & modus furandi, sufficiat ad malitiam mortiferam committendam, qua in ratione irreuerentia loci sacri, vel violationis immunitatis eius non sit ita grauis offensio.* Qui etiã in hoc dubio concludit, tutius esse in furto mortali confiteri circumstantiã loci sacri, tñ de excommunicatione lata contra furantẽ in loco sacro, nihil dicit, vndè recurrendum esse censeo ad ea, quæ dixi *sup. p. 1. recoll. 10. num. 67. & sequent. cùm de excommunicationibus latis, & ferendis pro furtis.* Quòd etiã sufficiat ad incurrẽdã istã excõm. destructio quarũcumq. rerum pertinentiũ ad Ecclesiam, vt altaris, calicis, vestium, ornamẽtorũ, &c. Et si nihil secũ exportetur, habetur per *Reginald. loco sup. vers. aduerte tertiò.* Nota hæc duo simul debere concurrere .s. fractura, & spoliatio, ita vt vtrũq. sit peccatũ mortale, & ꝙ fractura ob spoliationẽ fiat, si enim quis peruersa intentione accedit frangendi, & cùm inuenerit fores Ecclesiæ, vel fenestras apertas, furatur, non incurrit, sicut si alia intentione frangeret, quàm furandi, vel destruendi, v.g. extrahendi reum, non incurrit hanc excommunicationem, vt præter authores supracit. cõmuniter, habet etiã *Lessius lib. 2. de iustitia c. 45. n. 22. v. tertiò, qui.*

Ecclesiasticus, qui alium ecclesiasticum ad forum sæculare traxerit incurrit, excommunicationem S. P. reseruatam. *Martinus V. const. 5. Barbosa de potestate Episcopi allegat. 50. n. 105.* vbi post alios subdit, hanc excommun. esse in Bulla cænæ Domini, quando sit authoritate iudiciali laica, vide *Bonacinam post alios t. 3. disp. 1. q. 16. p. 4. & sequẽt.*

Electionem Abatissæ, vel Priorissæ monialium, discordiis perturbantes, illi, qui vocati sunt ad illas, in tali electione dirigendas, incurrunt excomm. nulli reseruatã, *c. de indẽnitatibus de elect. in 6.* vbi DD. subdunt, quòd incurrant dictam excomm. non solũ Pręlati, vel ab ipsis Prælatis delegati pro interessendo electioni tamquam superiores, sed etiam alii omnes ad hoc accersiti, siuè Clerici, siuè Religiosi, siuè feminæ sint, vt eos dirigant in electione, vel per consiliũ, vel per cõcionẽ aut confessionem, *Bonac. to. 3. disp. 2. p. 5. n. 4.* ex dictis personis, qui non sunt superiores, intelligitur, quòd debeãt esse vocati ad hũc finem, & ita non sufficit ad incurrendam istam censuram, si sponte se immisceant, vt per eundem *Bonacinam loco suprac. & per Barbosam in collect. ad cit. c. de idemnitatibus §. postremo num. 20. & seq.* de requisitis obseruandis in electione Abatissæ, vide *Barbosam de officio, & potestate Episcopi allegat. 100. in addit.* vbi habes appendicem de ætate, & qualitate eligendæ in Superiorissam monialium, *Lezzanam c. 25. Nouarium in luterna*

Regular. verb. Abatissa, & verb. electio n. 7. & seq. quæ non habent locum in electione Superiorissæ congregationis fæminarum, quæ non sunt propriè Moniales, & Religiosæ, de quibus egi supra *recoll. 2. n. 485.* & in terminis huius excommunicationis notat *Bonacina loco suprac. n. 3.*

Electores Ecclesiasticos, vel electrices, eorumq. consanguineos, Ecclesias, vel bona, præsumentes per se, vel per alios grauare, ex eo quòd noluerint eligere in Ecclesijs, Monasterijs, & alijs locis eũ, prò quo rogabãtur, excommunicationem incurrunt nulli reseruatam. *cap. sciant cuncti de elect. in 6.* latè de ea tractat *post Suarez*, & alios *Bonac. t. 3. disp. 2. q. 2. p. 19.* vbi quòd non solum grauamen debet fieri hoc prætextu, sed etiã ꝙ debet esse iniustũ, & in bonis, vel in persona. Vndè qui contumeliis dictos electores afficeret, non incurreret dictam excommunicationẽ vbi etiam, quòd illa liget non solum laicos, sed etiam Clericos, Episcopos, & maiori dignitate præditos. Nota ly *per se, vel per alios*, nam includit mandantes dictum grauamen non autem consulentes. *Bonac. sup. nu. 5. ad finem.* quomodo, & qñ sit reseruata in Bulla cænæ, vide suprà *Clerici consãquineos.* Quòd nomine electionis hic veniat institutio, vel præsentatio pertinens ad personam ecclesiasticã, v. g. quòad cappellas de iure patronatus, notat post alios, *idem Bonacina loco suprac. n. 7.* vbi idem dicit de confirmatione, & postulatione, nõ puto tñ habere locũ in nominatione ad Cappellaniam non collatiuã, quia ad illam nõ datur propriè præsentatio, vt dixi in meo *tract. de officio Cappellani, q. 3.* quòd personarum ecclesiasticarum appellatione nõ veniant cõfraternitates, & sodalitia laicorum, habetur per *Bonac sup. n. 6. ad fin.* de qua re vide quæ dixi in *eod. tract. de officio Cappellani q. 4. à num. 9.* Hac occasione notandum, quòd in *Decretis generalibus aditis anno 1599. die 25. Iulij pro reformatione Regularium à Clem. VIII. confirmatis ab Vrbano VIII. 21. Septembris 1624.* relatis per extensum *à Naldo verb. Religiosus.* in specie loquendo de electionibus inter Regulares celebrandis *n. 35.* habentur hęc verba, *vt officiorum Ambitus occasio præcludatur, caueant omnes à directa, vel indirecta vocum, seù suffragiorum procuratione, tàm pro se ipsis, quàm pro alijs, tùm in capitulis, tùm in cæteris, præsertim Generalibus Capitulis, aut Congregationibus, seù alibi, quicunque secus fecerit præter alias pænas, & censuras hactenus, contra huiusmodi ambientes inflictas, quas in suo robore permanere volumus, in pænam priuationis officiorum, quæ obtinent, eo ipso incidant, & ad futura, quæcunq. pariter inhabiles habeantur. super quo cum eis dispensare à nemine possint, nisi à nobis, vel successoribus nostris, & prò qualitate culparũ grauius etiã plectantur.* Porrò *supradictas omnes pænas, ad complices, & simpliciter scientes, & non reuelantes extendimus*, refert *Sigismundus à Bononia de electione Prælatorum Regularium dub. 56. in principio Lezzana p. 1. summa qq. regular. cap. 15. n. 23.* Qui *Lezzana* licèt subdat, per hæc non tolli quominus electores possint procurare, vt electio cadat in personã dignã, & excludatur indigna, neq. excluditur tractatus inter ipsos de qualitatib. eligẽdi. Et *Sigism.* addit nõ debere intelligi de subornantibus electores, cũ sit particularis cõstitutio eiusdẽ Clem. de largitione munerum, vbi de subornatorũ pænis. Sicut ego addo neque posse intelligi de cẽsuris latis contra simoniacos, quia vt dixi *intr. de officio Cappellani q. 6. sect. 6. n. 64.* officia Regulariũ nõ subiacent excõmunicationi latæ contrà simoniacos. in beneficio Non tñ explicant, quę censurę sint istæ, in quas incurrunt Regulares cõtrauenientes dicto decreto, latæ generaliter contrà directè, vel indirectè vocem procurantem in electione inter Regulares. Dixi *generaliter loquendo*, quia pro Religionibus aliquibus particularibus extant plures cõstitutiones SS. Pontificũ id interdicentes sub pęna excõmunicationis inter alias pænas, vt infrà *verb. fauori* & quidem dicerem intelligi de pæna excõmunicationis lata in *cit. cap. sciant cuncti*, cũ ibi loquatur tex. de his, *qui Clericos, vel quaslibet alias personas ecclesiasticas, ad quos in alijs quibus ecclesijs, monasterijs, &c. spectat electio* qui tex. vt supra dixi, nõ solũ ligat laicos, sed etiã alias personas ecclesiasticas, quacunq. dignitate præditas. Quando autem ista directa, vel indirecta procuratio vocum, ac suffragiorum, subiaceat dictæ excommunicationi, putarem, arbitrandum esse ex qualitate metus, quem incutit vel infert quis ad hunc finem, ita vt in eo peccauerit mortaliter, nã etiã ambitio est pecc. mortale, cũ quis gratia eius peccat mortaliter, *Syluest. superbia n. 7.* vide *Sigismundũ cit. dub. 54* Cùm autẽ *in cit. cap. sciant cuncti* sit sermo de electione *pro Ecclesia, monasterijs, aut alijs locis pijs*; arbitror non comprehendi electiones magistri nouitiorũ, vel discreti pro capitulo generali, & similibus, quòad excommunicationem *in dicto capitulo* contentam, & si subiaceant pænis nullitatis electionis, cùm ambitio repellat quemlibet à dignitatibus, *cap. in scripturis 8. q. 1. l. fin. ff. ad legem iuliam de ambitu*, itẽ pænis priuationis officiorũ, & alijs pænis contentis in d. Decreto Clem. VIII. quòd loquitur de procuratione, &c. *tùm in capitulis locorum, tùm in cæteris, &c.* & colligi potest etiam à verbis illis, (quæ causã finalem ipsius sanctionis significat) *vt officiorum ambitus occasio præcludatur*; nam ista etiam sunt officia, & in illis cadit ambitio,

fauet

fauet *Lezzana p.1. cap.10. num.32.* vbi benè probat, *per officia, dignitates, gradus, honores, administrationes, &c. de quibus in Bullis, & decretis Pontificum, intelligi debere ea omnia, quibus propriè, & secundum communem vsum & extimationem, talia vocabula accomodantur.* Quis autem neget, Magistro Nouitiorũ & Discreto, accomodari dictũ vocabulum, officii, igitur. Ex dictis sequitur, quòd tantò magis post electionẽ illi superiores, si grauãt electores, qui noluerũt eligere vel suos consanguineos hoc intuitu, incurrant dictam excommunicationem, & cùm iam difficiliter possit accidere inter nos, grauamen in bonis, sufficit, si sit in persona, dũmodo grauamen notabile sit, & iniustũ, vt dixi suprà.

Electioni Canonicæ Romani Pontificis contradicere præsumentes, incurrunt excõmunicationem nulli reseruatam, ex Bonifacio VIII. *in c. si quis ex Sacerdotibus dist.76* quando autem tales sunt schismatici, incurrunt excommunicationem reseruatam *in 1. can. Bullæ cænæ*, vt ibi ꝑ authores, declaratur.

Eleemosinam prohibentes elargiri Fratribus Carmelitis, & Agustinianis, incurrũt excommunicationẽ, *Portellius verbo eleemosina in suis dubiis regularibus*, constitutiones Sixti IV. de hac re, refert *Sorbus in cõpendio v. eleemosina §.8.* ibi quòd *Ordinarii, seù quicunq. alii prohibentes, ne Fratribus Carmelitis eleemosinæ fiant, ipso facto sint excõmunicati, & quòd contra tales possunt protectores Ordinis Mendicantium, & Auditor Cameræ Apostolicæ, ac Inquisitores hereticæ prauitatis, sicut contra hereticos procedere*, & immediatè post §. 9. subdit, *idem Sixtus concessit hoc idem Fratribus Agustiniensibus, nisi quòd Inquisitores solum possunt procedere contra tales.* Prò Fratribus Minoribus, & Prędicatoribus, idem Sixtus vt habet *ibid.* §.7. concessit, quòd Ordinarii, eorumq. Officiales, seù Curati, qui præsumunt prohibere, ne ipsis, fideles eleemosinas erogarent, si postquam (intellige ostendendo dictam concessionẽ) desuper requisiti fuerint à dictis Fratribus, non reuocauerint dictam prohibitionem, Ordinarii eo ipso interdictum ingressus Ecclesiæ, & suspensionẽ à regimine, & administratione suarum Ecclesiarum, alii vero inferiores excommunicationis sententiam incurrant, quidquid tñ sit, an istæ concessiones quòd ad incursum excommunicationis, (quæ non est reseruata) communicentur ab aliis Regularibus, de qua re dubitanter loquitur *Lezzana p.1. cap.1. sub num.4.* vide tamen *infra, Fratres Minores. Aldanus. in compendio canonicarum resolutionum lib.3. tit.8.* §.6. testatur, sacrã Congregationẽ Episcoporum, & Regular. in Veneta 6. Ottobris 1597. declarasse, *Regulares, qui ex institutione aut facultate Sedis Apostolicæ, eleemosinas quæritare, aut aliàs mendicare possunt, non teneri petere licentiam, eleemosinas per Diœcesim petendi, cùm in erectione monasteriorum, hæc licentia eis tacitè ab Ordinariis impartita censeatur*, refert *Barbosa in collectane. ad Concil. Trid. sess.21. cap.9. num. 6.* vbi *n.4.* quòd priuilegia Mendicantium, ne prohibeantur petere eleemosinas, non sint abrogata per dictum decretum S. Concilij, de qua re agit quoque *in tract. de potest. Episcop. allegat. 109. num.7.* vbi *num.10.* refert aliam declarationem S. Congregationis Concilij, de anno 1621. quam testatur propriã, & originalem, præ manibus habuisse, & postea in Typographia Cameræ Apostolicæ, impressam vidisse, in hæc verba, *Sacra Congregatio Concilii Tridentini interpretum censuit, Fratres Ordinis Mendicantium nequaquam posse ab Episcopis prohiberi, quominus per se ipsos in Diœcesibus, vbi habent Conuentus, eleemosinas querant, sed tantum si extrà loca, vbi existant, quæritare voluerint, teneri suorum superiorum licentiam Ordinario ostendere.* Per quam declarationẽ apparet hoc casu habere locum, quòd dixit, *ibid. Barb. sup. n.8.* teneri Regulares quæstuãtes, Episcopo fidem facere per litteras authenticas de licentia, ad huiusmodi quæstuationem à suis superioribus sibi data, scilicèt quando monasterium pro quo quærunt, sit extrà Diœcesim, vel addo ego (ex illis verbis declarationis S. Congregationis *per se ipsos*) si illas quærant per laicos, ex quibus apparet, quomodo possit subsistere id, ꝙ asserit *Laurentius de Franchis in suis controuersiis inter Episcopos, & Regulares fol. mihi 39.* post *Genuen.* ꝙ omnes licentiæ Regular. subscribi debent ab Ordinario, aliàs illos posse carcerare, ad hoc vt videant, an eleemosinę, quas petunt, sint superfluæ pro illo monasterio, ꝙ etiã antequã referat vltimam declarationem, dixit *Barbosa loco suprac. de potestate Episcopi n.9.* Sed nõ placet *Lezzana loco suprac. n.5.* ibi *nõ video qualiter cõpetat Ordinariis iudicare, an eleemosinæ, quas petunt sint, vel non sint superfluæ, cũ nõ sint iudices ipsorũ*, nec mihi intelligendo de eleemosinis quæsitis pro Monasteriis Diœcesis, non autẽ extraneis. Quòd autẽ Generales, & Prouinciales Fratrum Minorũ obseruantiæ possint carcerare, & punire Fratres Conuentuales, eleemosinas petentes in locis Conuentum, domorum, & eremitoriorum Fratrum prædictorum Minorum obseruantiæ, concessit Eugenius IV. apud eundem *Sorbum loco suprac.* §.5. cætera vide infrà *Fratres.*

Episcopus se ingerens in aliena Diœcesi etiam diuersarum linguarum, & rituum, per actus siuè Ordinis, siuè iurisdictionis, incurrit excommunicationem nulli reseruatam, ex *cap. quoniam in plerisque extrà de officio Ordinarij, Sayrus lib.3. cap.32. num.3.*

Vndè illlam non incurrit, assumendo nudū nomen Episcopi eiusdem Diœcesis, sed se ingerendo vt suprà. *Bonacina tom. 3. disp. 1. q. 18. p. 2. n. 55. vbi n. 12.* explicat, quādo vsurpando iurisdictionem etiā incurrat excomm. Bullę cænæ *can. 17.* vide infrà *Grecus Episcopus.*

Ementes triticum, hordeum, legumina, & quoduis genus frugis in statu ecclesiastico, vltra vsum suum, & familiæ, vnius anni, incurrūt excommun. nulli reseruatā. Greg. XIII. in cōst. *incip. inter multiplices*, de qua feci mentionē suprà *Barones*, quòd n. sanxerūt Clem. 7. & Pius V. de Baronibus, etiam Cardinalatus dignitate, fulgentibus, oppida, terras, & villas infrà 50. miliiaria, ab vrbe possidētibus, ab eorum subditis, ne frumenta, & blada emerent, præterquam pro vsu, & necessitate victus, &c. vt ibi dixi. Greg. XIII. generaliter statuit hac constitutione pro toto statu suo, vt est videre apud *Alterium lib. 5. disp. 9. cap. 5. in principio. Hanc tamen excommunicationem fuisse sublatum per S. P. D. Vrbanum VIII. in sua Bulla 28. die 21. Octobris 1634. incip. superni numinis*, de qua infrà *extractio*, notauit *Bonac. t. 3. disp. 2. q. 3. p. 42. n. 2. & Thesaurus de pænis ecclesiasticis p. 2. verb. annona cap. 2.*

Episcopi, Fratres Mendicantes extrà casus sibi concessos carcerantes, ac perturbantes, incurrunt excommunicationem *S.* Pontifici reseruatam. Nicolaus IV. relatus à *Confectio in compendio priuileg. fol. 31.* adest etiam constitutio Clement. VIII. relata ab eod. fol. 228 vide *Paulum Fuscū de visitatione cap. 20. nu. Sorbum in compendio priuilegiorum Mendicātium v. conuenire in iudicio*, excipe prout in *Concil. Trid.* quādo agitur de delinquētibus extrà claustra, & dixi *supra recoll. 2. nu. 496.*

Episcoporum defunctorum bona inuadentes, excommunicationem non reseruatā incurrunt. Leo X. in const. incipiente, quia authore, anno 1051. de qua per *Scortiam in selectas SS. Pontificum constitutiones, epitome 2. Theoremate 4. & 5.*

Episcopos, ac alios *P*rælatos è sua Diœcesi expellentes, carcerantes, aut temerariè, & iniustè persequentes, illisque consilium, auxilium, & fauorē ferentes, incurrunt excommunicationē S. Pontifici reseruatam *Clem. si quis de pænis*, hodiè est in Bulla cænæ.

Examini se pro alio, vel aliū pro se, supponens pro consequendo beneficiū, incurrit excōm. *S.* P. reseruatā. Paulus IV. relatus sup. *Beneficium*, præter ibi citatos vide *Scortiam in selectas SS. PP. const. Theoremate 176.*

Excommunicatus ab Ordinario ex eo, ꝙ retineat litteras Apostolicas falsas, si infrà 20. dies, eas non resignet, vel scindat, incurrit excommunicationē S. Pontifici reseruatam, *cap. dura, §. adiicientes de crimine falsi*, Vbi, *in eod. tex. §. 1.* excommunicantur etiā laici existentes in Curia, litteras Apostolicas non recipientes de manibus Papæ, vel officialium ad hoc deputatorum, sed vt notat *glosa ibidem verb. subiaceat, dicta excommunicatio non est latæ sententiæ, quia non seruatur hoc, imo videmus, quòd quilibet per nuncium litteras impetrat, & hoc scit Papa, & tolerat*, videte *Alterium lib. 5. de censuris disp. 7. cap. 5 ad finem.* & infrà *falsas.*

Excommunicatus à Delegato Papæ, si infrà annum non obtinuerit absolutionem ab eodem Delegato, post annum excommunicatio S. P. est reseruata, *c. quærentis de officio Legati, Nau. cap. 7. nu. 93. Toletus lib. 1. c. 35. Suarez disp. 22. sect. 2. in principio.*

Exercitum, & bellum mouens, Baro, vel Magistratus in statu ecclesiastico contrà alium, incurrit excommunicationem *S. P.* reseruatam. Alexander VI. in sua constitutione, de qua per *Scortiam in selectas SS. Pontificum constitutiones Theoremate 61.* vbi *Theoremate 62 in fine*, firmat. hanc excommunicationem esse comprehensam §. 14. Bullæ cænę, contrà inuadentes hostiliter Ciuitates *S.* Pontificis, videte *Suarez t. 5. disp. 21. sect. 2. n. 105.*

Exigentes personæ particulares directè, vel indirectè fructus, vel distributiones, vel eorum partē, prouētura ex beneficio in primo anno ab ipsa vacatione, aut accipientes renunciationē, & cessionē huiusmodi fructuū & distributionum, vel quid aliud (etiam ex Ecclesiarum constitutionibus, & statutis, ac cōsuetudinibus, quæ omnia *S.* Pontifex abrogat, & irritat) in collatione, aliaque prouisione beneficiorum ecclesiasticorum, vel admissione ad illorū possessionem, incurrūt excommunicationem S. P. reseruatam ex Bulla Pij V. 104. Dixi, *exigentes*, quia talis cēsura non incurritur, tantum petendo aliquid vt sup. si nō sequitur cessio, vel traditio. Dixi secūdò, *personæ particulares*, nā sisūt Antistites, suspenduntur in dicta Bulla à Pontificalibus, donec præstita satisfactione, à S. Pontifice absoluantur, & si sunt Capitula, vel collegia, subiiciuntur interdicto, vt per *Bonacinam t. 3. disp. 2. q. 3. p. 26.* vbi probabiliter sustinet *n. 4.* hanc censuram habere locum in beneficiis, existentibus in Ecclesiis Metropolitanis, Cathedralibus, ac collegiatis, & non in aliis extrà illas existentibus, & *n. 5.* limitat vbi aliquid ex dicta prouisione, vt suprà, ex statutis, & constitutionibus, aut consuetudine exigeretur ad conuertendū in pios vsus.

Extrahentes a statu ecclesiastico mediato, immediato, frumentum, blada, legumina, & oleum, incurrunt excommunicationem, quam innouauit Paulus V. in sua constitutione 2. inter grauissimas curas §. 6. tomo 3. Bullarij noui *fol.* 190. qui in alia constitutione *pro peculiari*

culiari; *ibid.* relata *fol.* 192. Ampliauit etiam ad extrahentes à statu immediato ad statum mediatum, sed tantum loquitur de frumentis, bladis, & leguminibus, non autem de oleo, ac extendit etiã quòad ea, quæ in propriis bonis in statu ecclesiastico existentibus, essent recollecta. Et Greg. XV. cõscientiarũ securitati prospiciendo, nuper die 30. Iulij 1622. declarauit, de cætero non incurri excocomun. prædictã, nisi in quinque casibus, quos breuiter recollegi in summario dictæ constititutionis vulgari sermone à me edito iussu Illustriss. Pauonij Episcopi Ariminensis. Primus casus est pro subditis mediatè ipsi Ecclesiæ subditis, cæteri pro omnibus, etiã vllo modo subiectis Ecclesiæ. Hodie ex cõstit. Vrbani VIII. in cõst. sub titulo de reuocatione diuersorũ officiorum, priuilegiorũ, & exemptionũ, *incip. Superni benignitas Conditoris* 21. *Ottobris* 1621. & si sint confirmatæ dictæ aliæ constitutiones quòad alias pœnas temporales, reuocando omnes moderationes factas per alios Summos Pontifices (vndè reuocasse videtur moderationes Gregorij de quibus suprà) abstulit tamen excommunicationis pænam, *præterquam in casibus in quibus extrà statum nostrum ecclesiasticum, vel ad loca Principum, Baronum, ac aliorum, quorum dominia, in confinibus dicti status nostri Ecclesiastici existunt, extractio, mercimonij causa fiet:* hæc sunt verba const. ex quibus verbis satis liquet, quòd vi dictæ constitutionis, tantùm incurratur excommunicatio, qñ dicta extractio fit causa mercimonij, cũ verba quantumuis generalia, restringantur ad causam propter quam proferuntur, ergò in tantum permanet excommunicatio adhuc, in quantũ extractio fit extrà statũ ecclesiasticum, vel ad confinia domicellorũ causa mercimonii, vt optimè *Bonacina t.3.disp.* 2.*q.3.p.42.num.*1.& nouissimè sequitur *Carolus Antonius Thesaurus de panis ecclesiasticis p.2.verb. annona cap.4. num.7.* qui authores subdunt, hanc excõmunicationẽ ex stilo Curiæ esse reseruatã. Quæ autem quantitas requiratur ad incurrendam dictã excommuni. dixi *sup.p.1.recoll.*10.*n.*161. *& sup.recoll.*1. *nu.* 248. Quòd autẽ consulentes dictã extractionem, non incurrant istam excommunicationem. Notat *Bonacina loco suprac. num.* 9. qui supponit incurrere mandantes dictam extractionem, seu extrahere facientes.

Extahentes ab Ecclesia fideles omnes, qui ad eam confugerunt, non obtenta prius facultate Episcopi, hodie incurrunt ipso facto excommunicationem S. Pontifici reseruatam. ex Bulla Greg. XIV. 3. *incip. cum alias* apud *Quarantam verb. reuerentia diuinorum Naldũ verb. Ecclesia, & alios,* explicatur ex declaratione singulorum verborum. Dixi primò, *extrahentes.* vt indicem, ad incurrendam excommunicationem requiri, quòd qui ad Ecclesiam confugit, ibique existit *reluctans, reclamãsq. violenter abstrahatur,* sũt verba formalia *tex. in can. frater* 17.*q.*4 Vndè si reus voluntariè se offert dum capitur, nolens frui immunitate Ecclesiæ, capientes non incurrunt excommunicationem *Bonac. loco infra proximè citando num.* 22. secus est si postea ratam habuerit extractionem & sic procedit doctrina *Mastrilli, apud Nou. in summa Bullarij cùm de immunitate eccles. n.*37. sicut nec incurrũt hãc excomm si reus blanditijs, & promissionibus sine coactione è loco sacro, ad exeũdũ alliciatur, & extra eũ capiatur, si tamen ei nõ sit promissa impunitas, aut restitutio in eundem locum, quibus casibus illi fides data est seruanda, ita *Bonacina post Nauarr. Suarez. Farinacc. & alios, tom.3. disp.2. q.3.p.16.§.4. num.* 24. *præter Filliuccium Duardum, & Fagundez apud Dianam t.1.tract.1. resol.*36. Qui cõtrariam opinionẽ *Villadiego, Bobadillæ, Megalii, & Mastrilli* in fauorem Ecclesiæ, dicit, esse amplectendam. Qui auctores cùm loquantur in ministris iustitiæ, fallacibus, & blandis verbis, abducentibus dictum reum, possumus dicere, quòd prima opinio procedat, vbi ab aliis fuit reus vt suprà blanditiis extra locum sacrũ statutus, ideoq. benè subdidit *Bonacina loco supracit.* quòd is, qui fuit dolo extractus cũ promissione impunitatis, aut restitutionis in eodem loco (quam promissionem non potest facere, nisi iudex, aut minister iustitiæ) sit illi fides seruanda, alioquin grauis ei fieret iniuria. Qui & si non declaret, an tales incurrant excommuncationem eo tempore, quo fuit præscriptum ad concedendam impunitatem, vel ad restitutionẽ faciendã, tñ dicẽdũ est, illos incidere, quia aliàs dolus illis patrocinaretur, contra regulam textus in *cap. pastoralis de concessione prabenda cum concordantibus*, (quidquid *Stefanus Fagundez lib.* 4. *in secundum praceptum Ecclesia cap.4. nu.56 & 58.* dicat, quòd & si ita reum abducentes, teneantur illi fidem seruare, tamen quòd non committant sacrilegium, ex quo non extrahuntur violenter) ita expresè docet *Castr. Palaus t. 2. de reuerentia debita in locis sacris disp. vnica p.11.nu.3.ad finem, & Nouariu s sup.n.* 41. ex quo dolus causat inuoluntariũ, & per cõsequens habetur ac si vi fuisset talis extractus dũ ei nõ seruatur fides promissa. Dixi *dolo,* quia secus est si tñ blandis verbis, manu eductus extra Ecclesiam, sicut à simili licet blãdis verbis, nõ verò dolosis inducere ad testandũ *l.fin.ff.siquis aliquẽ testari prohibuerit Rota apud Seraphinum decis.* 336.*sub n.*9. Dicitur *ab Ecclesia*, quia si gaudens immunitate, extra locum sacrũ capiatur, nisi exiisset

ſet ad neceſſaria naturæ, capiens non incurrit excommunicationem *Fagundez cit. nu. 56. ad finem*, vide ad hoc *Caſtrum Palaum p. 6. num.* 14. Alium caſum ponit *Bonacina ſup. num.* 23. de eo qui in Eccleſia captus, & in carcere curiæ ſæcularis, nomine Epiſcopi detinebatur donec cognoſceretur, an reus gauderet immunitate, qui à dicto carcere aufugit abſque ſuperioris ſæcularis culpa, & poſtea iterũ fuit captus, ex quo enim hac ſecunda vice non fuit captus in loco ſacro, ad quem poterat redire, & non rediit, ꝙ nõ gaudeat dicta immunitate, & abſq. alia ſententia Epiſcopi circa primã cauſam carcerationis, poſſit procedere iudex ſecularis. Ex quo patet qd dicẽdũ in ſimili caſu de eo, qui fuit extractus abſq. licentia Epiſcopi, qui carcerẽ fregit, &. cũ bannitis in cãpanea verſatus fuit, ac denuo à curia ſeculari captus, quia cũ potuit in Eccleſia iterũ ſe recipere, & non fecit, nõ gaudet amplius dicto priuilegio, Vndè hic non habet locum id, quod dicunt DD. hoc caſu nõ ſufficere, ſi iudex ſæcularis reũ indebitè extractũ excarceret, niſi cũ reſtituat Eccleſ. vel Epiſc. Dixi *extrahẽtes*, quia debet intelligi nõ ſolũ de ſatellitibus, vel de iudice ſeculari, ſed de aliis v. g. offẽſi cõſãguineis *Genuenſis in praxi c.* 18. *n.* 6. & ſic nõ ſolũ de extrahentibus authoritate publica, ſed etiã authoritate priuata, vt occidant, vulnerẽt. *Marius Antononinus li.* 3. *var. c.* 15. Quid quid velit, quòd tales incurrant excomm. *can. definiuit* 17. *q.* 4. non autem in excõmunicationem Bullæ Gregorii, quæ ſecundũ eum ligat ſolum officiales, & miniſtros curiæ ſæcularis. Et alij hac eadẽ ratione putẽt non incurrere ipſo facto excommunicationẽ, ſed debere excommunicari, tamen quòd ligentur excommunicatione Bullæ Greg. nouiſſimè poſt *Bonac. ſup.* §. 4. *nu.* 9. probat *Carolus Antonius Theſaurus p.* 2. *de pœnis eccleſiaſticis, verb. immunitas, verſ. præſcidendo.* Eccleſiæ autem appellatione hoc caſu, quæ loca veniant, patet ex dicta conſtitutionè Gregoriana §. *hac itaque*, ibi *ab Eccleſiis, monaſteriis, ſacellis, domibus Regularibus, & ſæcularibus, locisue ſacris, & Religioſis*, vbi per ly *Eccleſiis*, non intelligitur ſolum corpus interius Eccleſiæ, prout intelligitur quãdo agitur de circumſtantia peccati venerij, ſeù pollutione Eccleſiæ, vtpote materia odioſa, & dixi *ſup. p.* 1. *recoll.* 9. *à n.* 178. ſed tota illius fabrica, vt tectũ, partes parietũ exteriores, campanile, ſacriſtia coniuncta, porticus, atrium turris, & ſimilia loca illi adiacentia, item cæmiterium, ſiuè coniunctum, ſiuè ſeparatum, item ſiuè dicta Eccleſia ſit conſecrata, vel benedicta, ſiuè non, ſiuè ibi celebrentur ſacra, ſiuè non, ſiuè ibi reſeruetur Euchariſtia, ſiuè non perfectè conſtructa, & tandẽ ſiuè ſit interdicta, vel polluta, ſiuè nõ dummodo fuerit fundata authoritate Epiſcopi, & eiuſdem authoritate non ſit diruta cum hic agatur de materia fauorab. vt per Doctores omnes communiter. Qui etiam extendunt hanc appellationem Eccleſiæ ad Sacerdotem portantem Euchariſtiam, vt ſcilicèt confugiens ſub pallio, quando illam defert ad infirmum, vel ad cubiculum egrotantis, vbi ad ipſum communicandum venit Sacerdos, de qua re præter *Bonac. Caſtrum Palaum, Layman, & alios ſup.* vide *Dianam p.* 1. *tr.* 1. *reſol.* 28. vbi *p.* 4. *tr.* 1. *reſol.* 48. de cõfugiẽte ad Sãctorũ imagines, vel reliquias, quæ proceſſionaliter circunferuntur, ſed in his placet, ſtandum eſſe conſuetudini, vt per *Bonac. ſup.* §. 4. *n.* 27. *ad finem*. Per ly *ſacellis* intelligitur Oratoriũ authoritate Epiſcopi erectũ quòd in dubio præſumendũ eſt, vndè excluditur Oratoriũ priuatum, quòd in domo priuata habetur etiam ſi ibi miſſa celebretur. Pel ly *domibus Regularibus* intelligitur monaſterium tàm Regularium, quàm Monialium, ſecundùm totum illud, quod ſeptum eſt, ſcilicèt clauſtrum, dormitorium, hortus, viridarium. Per ly *domibus ſæcularibũ*, intelligitur non ſolum palatium Epiſcopi, maximè intra quadraginta paſſus ab Eccleſia matrice, nam de exiſtente extrà dictos paſſus, & ſi ſit probabiliſſima opinio affirmatiua, quam probat *Nouar. in bullar. cum de immunitate num.* 10. Tamen in contrarium eſt communis ſententia, quæ tamen concedit, quòd ſi in eo, hoc caſu ſit Oratorium, in quo celebretur miſſa, dictum Oratorium, (in quo differt ab Oratorio domus alterius, priuat vt dixi ſuprà) quòad eius ambitum, fruatur dicta immunitate, vt per Doctores ſupracitatos, qui idem dicunt de palatio Cardinalium, ſed etiam domus Parrochorum, vel Canonicorum coniunctæ ipſi Eccleſiæ intra 30. reſpectu Parrochorum, & 40. paſſus reſpectu Canonicorum, quòd an, & quando procedat, quãdo in ea habitent laici, videte *Peregrinum ſup. cap.* 4. *num.* 26. & 27. qui nõ contradicit *Bonacinæ* (vt ipſe putat) *ſupra c. c.* 4. *nu.* 7. Dixi *Parrochorum, vel Canonicorum*, (quorũ appellatione intelligo Rectores ipſarum Eccleſiarum) quia ſuppono dictas domos eſſe ipſarum Eccleſiarum, & ſic non ſufficere ſi ſint laicorum, vel particularium Clericorum, quia aliàs non poſſunt dici, eſſe in circuitu Eccleſiæ per 30. vel 40. paſſus, vt benè ponderauit *Caſtrus Palaus t.* 2. *de reuerentia debita diuinis locis diſp.* 11. *p.* 6. *ſub num.* 12. de campana Eccleſiæ ab ea tamen diſtante intra 50. paſſus, quæ ſolet deſeruire pro ſeruitio Eccleſiæ, adeſt declaratio S. Congregationis apud *Barboſam in collectan. Bullar. & decretorum verb. Eccleſia. Diana tom.* 4. *tract.* 1. *reſolut.* 108. De domo intus porticum Eccleſiæ datã in emphiteoſim ab ipſa Eccleſia laico, quòd non gaudeat dicta immunitate, poſt

alios

alios. *Nouarius ſup. num.* 25. Per ly *locis ſacris, & Religioſis* intelligunt etiam communiter Doctores, hoſpitale, ſeminarium, & alia loca authoritate Epiſcopi erecta, ſecundũ totũ illud, quo ſepta ſunt, vt dicitur de monaſterio, vt in ſpecie de furno ſeminarij, poſt *Genuenſem, habetur per Peregrinum loco ſuprac. num. & Bonac. ſup. n.* Item quoq. domus confraternitatum ſæcularium puellarum, etiam, ſeù conſeruatoria, quando ſunt affixa alicui Eccleſiæ, vt per *Peregrinum ſup. cap. 4. num.* 68. *ad finem.* Dixi tertiò *fideles omnes,* quia infideles, ſcilicèt iudæi, pagani &c. non gaudent dicta immunitate, excepto vnico caſu, ſi v.g. Eccleſiã confugientes Baptiſmũ non ſimulatè petere videantur, ita *Layman loco ſuprac. num.* 12. *Caſtrus Palaus etiam ſuprà p.* 7. *num.* 7. qui ſic conatur contrarias opiniones cõcordare, de quibus per *Scortiam Theoremate* 59. ſubdidi ly *omnes*, quia dummodo ſit fidelis, & ſi excommunicatus ſit, vel interdictus, & delictum, de quo inquiritur, non ſit de exceptis in dicta Bulla, ſẽper gaudet quis dicta immunitate, & per conſequens, illum extrahens incurrit excommunicationem, de qua ſupra, vt per ſupradictos authores, qui excipiunt tantum hereticum, quòd intelligitur quòad ipſum crimen hereſis, quia in alijs criminibus ab hereſi, ſecundum probabilem ſententiam, gaudet, præter allegatos, ita *Diana ſup. recoll.* 31. *Caſtrus Palaus ſuprac. p.* 7. *num.* 4. quid autem de Clericis, & Religioſis, an gaudeant dicta immunitate reſpectu iudicum eccleſiaſticorum in criminibus non exceptis, & ſi ſit inter Doctores controuerſia, tamen probabilior opinio eſt negatiua, quia aliàs immunitas eccleſiaſtica præiudicaret iuriſdictioni eccleſiaſticæ, quòd non eſt aſſerendum, ita *Layman ſuprac. num.* 11. *Bonac. num.* 5. *Caſtrus Palaus num.* 16. quòd procedere, etiam ſi Clericus, vel Religioſus confugeret ad Eccleſiã exemptã, probat. *Ricc. deciſ.* 326. *p.* 3. Sed prò affirmatiua fuit p̃ *S.* Cõgreg. reſolutũ, vt refert *Diana p.* 3. *tr.* 1. *reſol.* 3. vide *Ciarlinũ in cõtrouerſ. c.* 10. *n.* 19. de laico extrahẽte Clericũ vt præſentet Epiſcopo, an incurrat dictã excomm. fuit declaratũ, quòd ſic, quia ipſe non potuit illum extrahere, nec Epiſcopus iuxtà declarationẽ, de qua *Diana* ſuprà, quã etiã refert *Barboſa in collectan. Bullarũ, v. Clericus & immunitas. Nouar. in ſum. Bullarij de immunit. n.* 1. *ad finẽ.* Quòd autem ſeruus, ſeù mancipiũ à domino iniuſtè aufugiens, non gaudeat immunitate, ſed dño ſit reſtituendus, obtempta ab eo ſecuritate, illum non offendendi, habetur in *cap. nullus Clericorũ* 17. *q.* 4. notat poſt alios *Bonac. ſuprac.* §. 4. *n.* 7. *ad finem,* idem dicendũ de filijs familias confugientibus ad Eccleſiã, ne à parentibus, in quorum poteſtate sũt, corrigantur, *Riccius deciſ.* 141. *p.* 1. *Nouar. ſup. n.* 83. & tandem ita practicatur in militibus, qui ob id duntaxat in Eccleſia, ſe recipiunt, vt Regi, à quo ſtipendiũ acceperunt, non ſeruiant. Dixi quartò, *qui ad Eccleſiam confugerunt,* vt ſignificaretur, nõ ſolũ gaudere dicta immunitate, eos, qui ſe p̃ cãa criminali in ea recipiũt ſed etiã qui pro cauſa ciuili, vt sũt ære alieno grauati, ac etiã publico debito obſtricti, etiã ſi ſint ſuſpecti de fuga, vel cũ magno Reip. detrimento decoxerunt, de quibus fit expreſſa mentio in Bulla Gregorij, ibi *aut fraudulentis decoctoribus,* & probant *Bonacina cit. p.* 16. §. 5. *n.* 8. *Caſtrus Palaus cit. diſp.* 15. *p.* 8. *& Peregrin. c.* 12. *n.* 11. hoc pertinere ad crimen ſacrilegii, docet *Fagundez lib.* 4. *in ſecũdum præceptum Eccleſ. cap.* 4. *n.* 53. in hoc ſpectandam eſſe conſuetudinem, concludit *Layman ſuprac. cap.* 3. *num. ad finem*; poſt *Megalium, & alios* teſtatur de communi *Nouarius in ſumma Bullarij loco ſuprac. num.* 12. *&* 28. *vbi n. ſeq.* ampliat etiam ad debitorem Eccleſiæ, *alios citans*: ita deciſum Romæ in S. Cardinalium Congreg. *alijs citatis. Diana p.* 1. *tract.* 1. *reſolut.* 32. Sed poſito quòd hæc doctrina prò fraudulentibus dococtoribus ſit vera, quòad perſonas, contra *Boerium deciſ.* 215. & alios, de quibus per authores ſupracitatos; non eſt tamen vera quòad bona, ſi illa abſcondant in Eccleſia; quia poteſt illis expoliari per eum, qui ad hoc poteſtatem haberet ex licentia Epiſcopi, vel eius officialis, vt creditoribus reddãtur, ita *Peregrin. noſter ſuprac. tract. de immunitate eccleſiaſtica cap.* 13. *num.* 7. & ita intelligo Doctores, quos citat *Caſtrus Palaus ſup. cit. p.* 8. *num.* 8. *num.* 6. qui docent, quòd opinio negatiua *procedat, quando fugiunt ad Eccleſiam, cum ſuis bonis, vel illa abſconderent, ſecus ſi ſolum fugerent, vt perſonam ſaluent,* & clarè excipitur ex *Bonac. loc. ſuprac.* §. 3. *ſub n.* 5. vbi docet, prohibitũ eſſe exiſtẽtẽ in loco ſacro priuare bonis, quæ iuſtè poſſidet, vndè idẽ dicerẽ de furibus, qui furati ſunt aliquid extrà Eccleſiam, quia poſſunt expoliari maiori ratione dictis bonis, quæ ſunt eadem met, & in quibus habet dominus hypotecã ſpecialẽ, iuxta terminos *tex. in l. ineiuile de rei vendicatione,* & clarius docet *Suar. à Pellegrino allegatus t.* 1. *de Relig. lib.* 3. *de reuerentia debita locis ſacris cap.* 12. *num.* vbi de eo, qui fugit ad Eccleſiam cum muliere rapta, &c. Dixi, *qui furati ſunt extra Eccleſiam,* quia, & ſi DD. ſupracitati non conueniant in hoc, an furantes in Eccleſia, gaudeant immunitate, tamen pro negatiua declarauit S. Congregatio de anno 1631. apud *Barboſam in collect. Bullar. & decretorum verb. immunitas.* Item pro confugientibus ad Eccleſiã, intelliguntur qui iã ad ipſius ſcalarũ aſcenſum peruenerũt, vel ſi clauſã ianuam ipſius in-

ue-

ueniunt, ansā ipsius, vel vectē apprehēdūt, vt per supracitatos Doctores, in specie *Castrum Palaum sup. p. 6. nu. 8. & seq. Bonac. cit. p. 16. §. 4. num. 19.* vbi *n. 20.* ampliat etiam si delinquens capiatur per eam pallii partem, vel aliquam corporis partem minus principalē, quę extra scalas, tectum, portas prominet, dixi, *partem minus principalem*, quia secus erit, si ambobus pedibus via publica existeret, & humeris solum attingeret parietē Ecclesiæ, vt per eundē, nā hodie de cōmuni cōsuetudine non seruatur immunitas per triginta passus respectu Ecclesiæ minoris, & 40. respectu Ecclesię matricis, sed benè attenditur cōsuetudo specialis, vt p supracitatos authores, quæ vera sūt etiā quòad eū, qui se in dicta loca reciperent, dū satellites ipsū insequerētur ad capiendum, vt de cōmuni, & quotidiana praxi testatur *Bonac. sup. n. 17.* vel qui iam captus fuit, & è manibus satellitum, vel etiam è carcere, aut è triremibus ad ipsa loca sacra cōuolaret, & si secus sit de eo, quē satellites extra locum sacrum ceperunt, & tantū per dictum locum sacrū adducerent ad carcerem vel supliciū, vt per supracitatos communiter. De eo, qui vicinus Ecclesiæ cū ipso satellite per vim intrat in Ecclesiam, & vt se de illius manibus eximat, illum vulnerauit, an gaudeat immunitate, vide *Dianā t. 1. tr. 1. resol. 13.* pro vtraque parte authores allegantem. Dixi quinto, *non obtenta prius facultate Episcopi*, vel (vt habetur in eadem Bulla) *eius officialis*, qui est eius Vicarius generalis, vel Vicarius capituli sede vacante, *Bonacina post alios sup. §. 12. n. 5. & 7. vers. secundum dubium, &c.* Nam hoc nō spectat ad Prælatos, Episcopis inferiores, subdit ead. Bulla, ibi *ad quos solos, & non alios, Episcopis inferiores, etiam si aliàs Ordinarij sint, aut nullius Diacesis, aut conseruatores ab hac sede specialiter, vel generaliter deputati, prædictam licentiam dandi, facultas pertineat; occurrente autē casu in loco exempto, & nullius Diacesis, tunc ad Episcopum viciniorem deuoluatur hac cognitio, & non ad alios, &c.* si autem detur casus, quòd duo Episcopi sint æqualiter vicini quòad Diæcesim, debet adiri vicinior quòad habitationem, vt per *Bonac. suprac. num. 7. vers. sed modo dubium est.* vbi *num. 11.* quòd etiam à sententia Episcopi in tali casu non detur appellatio, vbi illa lata fuit contra reum, tamen detur quando fuit lata pro reo, gaudere scilicèt immunitate, de qua re *Ciarlinus cit. c. 10 ad finem.* quòd dixi de Vicario generali intellige si Episcopus degeret in Diæcesi, & ita intellige allegata per *Nouar. suprac. num.* Et quia hanc facultatē ipsis Episcopis tribuit S.P. in casibus exceptis, dubitant DD. an in casibus non exceptis possit Episcopus hanc licentiam concedere? *Suarez loco suprac. de Religione lib. 3. de reuerentia debita, &c. cap. 13. num. 3.* eius est opinionis, quòd etiam in his casibus id eis sit licitū, accepto prius iuramento à iudice de omni pœnarum securitate, qui subdit hoc casu, iudicem teneri promissum seruare, aliàs à Prælato ecclesiastico per censuram esse ad hoc compellendum, probat *noster Peregrinus*, & sequitur *Laym. suprac. c. 14. n. 3.* Sed hoc esse verū attento iure cōmuni, nō vi Bullæ Greg. asserit *Castrus Palaus cit. disp. vnica p. 11. n. 4. & punct. 13. c. 3. nu. 2. & seq. Bonac. suprac. §. 12. num. 3.* vbi contra *Cambacurtam* probat, hoc casu Episcopum non incurrere excommunicationē si concedat dictam licentiam, vt suprà in casibus non exceptis, de qua re iterum agit *ibid. §. 14. num. 11.* Quòd Episcopi facultas sit necessaria ex dicta Bulla (& si sit notorium, quòd cōfugiens comiserit crimen exceptuatum, habetur per *Nouar. summa Bull. nu. 89. Dianā p. 1. tr. 1. resol. 14. Ciarlinum in suis controuers. ca. 10. n. 3. Genuens. cap. 18. sua praxis sub n. 6.* licèt seclusa const. Greg. ex recepta cōsuetudine cōtrarium dicat verius *Castrus Palaus sup. p. 13. nu. 4.* Quid agendum quando Episcopus culpabiliter renuit dare licentiam extrahendi in dictis casibus? *Castrus Palaus sup. num. 4. Peregrinus cap. 16. n. 27.* Casus exceptuati sunt octo, publici latrones, secūdò viarū grassatores qui itinera frequēter, vel publicas stratas obsident, ac viatores ex insidijs aggrediuntur, tertiò depopulatores agrorū, quartò qui homicidia, & mutilationes mēbrorū in ipsis Ecclesijs, earūuè cęmiterijs cōmittere non verentur, quintò qui proditoriè proximum suum occiderit, sextò assassini, septimò heretici, octauo rei læsæ maiestatis in personam Principis, de quibus latè per suprac. authores, qui subdūt nō fieri debere extēsionē ad alios casus similes, & cēseri sublatos alios casus, expressos in iure. Dixi tandē incurrūt excōm. S.P. reseruatos ex Bulla Greg. XIV. Primò, quia cū in d. Bulla habētur hæc verba, *quòd si quis quouis prætextu, quicquā præter, aut cōtra huiusmodi constit. tenorē attentare præsumpserit, declaramus ipso facto cēsuras, & pœnas easdē incurrere, quæ contra libertatis, iuris, & immunitatis ecclesiasticæ violatores, per sacros canones, & Cōciliorū generalium, nostrorumq. prædecessorum constitutiones, sunt promulgata.* Non potest dubitari, hanc excommunicationem hodie esse latæ, non ferendæ sententiæ. ita *Praxis Archiepiscopalis Neap. cit. cap. 18. sub num. 1. Peregrinus cap. 15. num. 5. in principio, contra Suarez, & alios, Castrus Palaus cit. disp. vnica p. 12. num. 3. ad finem Bonac. cit. q. 1. par. 15. ad finem.* Secundò quia & si etiam olim fuit magna dissensio inter Doctores, an ista excommunicatio, posito quòd esset latæ sententiæ, vtrum etiam illa sit reseruata. Nam *Praxis Archiepiscopalis Neapolit. cit. cap. 18.*

num.

num.12. Quazzinus de defensionibus reorũ, ubi de hac materia, defensione 1.cap.22. Bonacina disp.3.in Decalogum q.7.§.6.nu.8. Riccius in praxi variar. resol. 333. Barbosa de offiic. & potest. Episcopi alleg.7. num.52. & si antea allegat.50.num.167. illam enumeret inter reseruatas, Bellettus p.1.sua disquisit. Clericalis tit. de fauore Cleric. real.§.4. Megalius 3.p. lib.4. cap.2. Floronus de casibus reseruatis Fauentia p.1.c.11.§.4 sub num.8. ita seruari, præter *praxim Archiepiscop. loco suprac.* testatur *Graff. de quinque casibus lib.2. cap.42. num.4. & 5.* qui hoc confirmat ex eo, quòd in decreto Clem. VIII de absolut. à casibus & censuris reseruatis 26. Nouembris 1602. quando prohibetur absolutio istius casus violationis immunitatis, subdit decretum, *in terminis falicis recordationis Gregor. XIV.* ex quibus verbis, inquit ipse author, voluit significare Clemens VIII. quòd sit differentia inter violantes immunitatem ecclesiasticam, & libertatem ecclesiasticam, pro qua est lata excommunicatio reseruata S.P. in Bulla cænæ sequitur *Homobonus de casibus reseruatis p.1. cap.5. fol.50. in 2. editione.* Hi enim Doctores docent, huius excommunicationis absolutionem spectare ad Episcopum, & probat nouissimè *Diana p.1.tr.1. resolut ult.* alios citãs, quibus adde *Castrum Palaum cit. disp. unica p.12. num.7. Nouarium in summa sui Bullarij, cum de immunitate ecclesiastica num.97.* vbi *num. seq.* quòd Episcopus quando aliquem declarat ob hanc causam excommunicatum debeat declarare, quòd eius absolutionem reseruet S. Pontifici, & *n.99.* quòd Episcopo in Diæcesi morante, non possit Vicarius absoluere, qñ non fuit facta dicta declaratio reseruationis. Cõtrariã tñ sententiã latè probat *Peregrin. q.15.n.15.* vbi *n. 16. vers. pro cuius,* testatur, ita cõclusum fuisse in Prætorio S. Pænitentiariæ, annuente S.P. Paulo V. accedit *Barbosa de officio, & potest. Episcopi allegat.50.n.167.* qui etiã testatur: ita declarasse S. Congregationẽ sub die 23. Nouembris 1617. approbante Paulo V. & repetit quoque *in collect. ad Concilium Tridentinum sess.25.cap.20. ad finem,* vbi latè de materia immunitatis, hanc etiam opinionem, quòd sit hęc excommunicatio reseruata S. P. docent *Filliuc. tr. 14. num. 155. ad finem. Duardus lib.2. in Bulla cænæ can.15 q.19. preter Italiam, & Farinacc. apud Dianam loco suprac.* quibus accedunt *Thesaurus de pænis ecclesiasticis p.2. verb. immunitas cap. 1. vers. hac autem excommunicatio,* qui subdit, hoc hodie esse certum ex decreto S. Congregationis immunitatis, anno 1631. edito. & *Ciarlinus etiam in suis controuersijs cap. 10. num. 28.* qui obstupescit (vt eis vtar verbis) de opinione contraria. Vndè hanc opinionem veriorem, & receptiorẽ esse testatur. Aliqui mediam inuenerunt sententiam, quæ vult, distinquendũ esse, an loquamur in casu, quo nõ fuit facta restitutio extracti, ipsi Ecclesię, vel Episcopo, prout sufficere, notat *Castrus Palaus supra p.11. num. 13.* vel non fuit facta dicta restitutio. Primo casu, putant probabile quòd dicta excommunicatio possit absolui ab Episcopo, non autem secundo casu, ita *Bonacina t.3. disp.2. q.3. P.16. §.16. n.2.* fauet *Nouarius loco supra Bullar. ad finem.* qui etsi antea *n. 35.* docuerat absolutionẽ esse reseruatã Episcopo, tñ ibi cõcludit, in casu nõ restitutionis, cõsulendã S. Congreg. cui expressè cõtradicit *Ciarlin. loco suprac.* Sed immeritò, quia supposito, quòd talis excõmunicatio regulariter non sit reseruata in Bulla cænæ, prout volebat *Graffius* ob illa verba Bullæ Greg. *quæ contrà libertatis, &c.* quẽ & si fuũ conciuẽ Capuanũ, conuincit *Peregrin. loco suprac. & sequitur Bonac. sup. n.2. & Castrus Palaus suprac. p. 12.* Seclusis declarationibus S. Congregationis; quas nõ cõstat loqui generaliter, & ideo donec de hoc in specie nõ cõstet authenticè, illę nõ faciũt fidẽ, ita vt sifi illas debeamus iudicare vt ead. S. Cong. decreuit, nõ videtur d. opinio improbabilis: Nam decretum Clementis de absolutione à casibus reseruatis, in quo faciunt authores pro secunda opinione, magnũ fundamentũ, non probat, talem excommunicationem esse reseruatam quoad Episcopum, sed tantũ quoàd Confessarios priuilegiatos, vt aliàs dixi. Quando igitur non fuit facta restitutio sed sequuta mors rei extracti, tunc est certũ, absolutionem spectare ad S. Pontificem, maximè quando agitur de absolutione omnimoda, & non de absolutione, ratione impedimenti. de qua *sup. recoll. 2. n.892.* Ad hãc excommunicationem incurrẽdam. sufficere actum attentatum, etiã effectu non sequuto, patet in Bulla, ibi *quidquid præter, aut contra nostra constitutionis tenorem attentare præsumpserit, &c.* videte *Dianam sup. resolut. 15. & Ciarlinum sup. cap. 10. nu.43. ad finem.* intellige modo sit factus aliquis actus consumationi proximus, vt contra *Genuens.* habet *Bonac. suprac. §.14 sub n.4.* vbi quòd tractatio extrahendi non videatur sufficere, quia non est propriè, & proximè attentatio, requiritur igitur vt quis vim inferat reo vt illum extrahat extra portam Ecclesiæ, v.g. ipsum impellendo, vel pertrahendo per Ecclesiam. Item dictam excommun. incurrit non solum extrahens, sed etiam qui mandat extractionem supradictam, hanc esse probabilissimam opinionem, & si non desint contrarium sentientes, testatur *Bonacina sup. n. 5.* vbi *n.7.* quòd consulens non incurrit, intellige etiã sequuto effectu ipsius extractionis; vnde ad hoc non sufficeret si mandata-

 rius

rius attentaret, vt supra, dictam extractionē, quia ex illo verbo *attentare* Doctores probant, mandantem incurrere excommunicationem cōtrà extrahentes. Addo, quòd & si regulariter habens ratā dictā extractionē, non incurrat istam excommunicationē. Tamen vt illam incurrat iudex secularis, sufficit, si scienter detineat in carcere, vel condemnet eum, qui etiam sine suo mandato, vel à satellitibus, vel ab alijs fuit extractus ab Ecclesia, vt per Doctores supra citatos, scienter autem dicetur detinere, quādo post monitionem, statim non restituit *Bonac. & Duard. locis suprac.* & sic intellige *Dianā p.4.tr.1 resol.*102. quia tūc illū, ipse tenetur Ecclesiæ restituere. Tandē quæri pōt, an aliquid damni inferens existenti in Ecclesia, ad quam confugit, vt suprà, incurrat etiā excommunicationem, & cum sit certum, id non prohiberi expresè in dicta Bulla Greg. XIV. vt patet ibi. *capere extrahere, aut incarcerare non possint, nisi eo casu. &c.* restat vt inquiramus, an illā incurrat, ex verbis *canonis definiuit* 17. *q.*4. vbi expressè id reperitur ꝓhibitum, vt patet ibi. *aut quodcunque damni, aut nocibilitatis inferri*, sed neque ex dicto canone excommunicationem, hac ratione incurrere posse, videtur probabilius, tùm quia non est certum an in dicto canone cōtineatur excommunicatio latæ sententiæ ob illa verba ibi posita. *ecclesiastica excommunicationi subiaceat*, tùm etiā quia dato, quòd contineret excommunicationem latæ sententiæ, ille canon desumptus est ex Concilio Toletano 12. cap.9. quod non est œcumenicum, sed Prouinciale, quòd non obligat extrà suam Prouinciam. Vndè concludo, quòd quando dicta damni illatio non potest reduci ad attentationem extractionis, vt arbitror accidere, quotiescunque prohiberentur ei alimenta, aliaq. ad vitæ substentationem necessaria, tantū inferentes, vt sup. aliquid damni refugiato in Ecclesia, peccare grauiter, aliasq. pænas pro sacrilegio impositas incurrere, inter quas vna est, ꝙ possint excommunicari *can. quisquis* 17. *q.*4 non tamen incurrerent ipso facto excommunicationem. Ex quibus patet quomodo intelligendi sint DD. qui enumerando actiones in dicta Bulla Greg. ꝓhibitas, hāc inter alias interserunt, vt est videre apud *Filliuccium tract.*15. *num.* 154. *Castrum Palaum cit. disp. vnica p* 11. *n.*6. *Layman lib.*4. *tract.*9. *cap.*3. *nu.* 13. *Bonacinā t.*3. *disp.*2. *q.*3. *p.*16. §.4. *num.*5. *& sequentibus* vbi de spoliantibus dictos refugiatos armis, vel bonis, & de ligantibus illū in ipsa Ecclesia. Conueniunt autem omnes, non esse prohibitum, extra locum sacrum, custodiam apponi à iudice sæculari, vt si fortè delinquens, terminos sacros egrediatur, capi possit, de qua re ex professo egi inter meas consultationes morales, quibus illic allegatis, addo *Nouarium in summa Bullarum de immunitate num.*18, *& Dianam p.*1. *tr.* 1. *resol.*8 *ad finem.* Quòd autem minister sæcularis extrahens vi ab Ecclesia reum eo casu, quo gaudet immunitate, qui postea (licèt iuxtà allegata, & probata,) fuit suspensus, secundum probabilem opinionem, non teneatur ad restitutionem damnorum, & interesse, ex eo quòd non peccauit contrà iustitiam commutatiuā, testatur *Castrus Palaus cit. disp. vnica p.*11. *num.*14. *ad finem*, *Sanchez lib.*3. *opusculorum moralium dub.*17. Qui *ibid. dub.*32, ponit optimam praxim prò iudicibus ecclesiasticis, procedendi contra extrahentes, maximè pro locis, vbi non viget dicta Bulla Gregorij.

F.

FAlsantes, vel falsò signantes Bullas, aut litteras Apostolicas Summi Pontificis, Vicecancellarij Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, vel alterius vicem eorum gerentis, etiam si dictæ litteræ sint in forma breuis, vel supplicationis, dūmodo nō sint à Papa vt priuata persona, excommunicantur *in Bulla cœnæ can.* 6. Vnde hanc excommunicationem non incurrunt falsificantes litteras S. Pænitentiariæ, Congregationis Cardinalium, Datarij, Episcopi, Nuntij, aut etiam Legati à latere, *Toletus lib.*1. *cap.*22. *ad finem Sayrus lib.*3. *c.* 29. *num.*3. *Suarez disp.*21. *sect.*2. *nu.*3. *& alij*, quos refert, & sequitur *Bonacina t.*3. *disp.*1. *q.*7. *par.*1. *num.*2. vbi *p.*2. Materia grauis pro incurrenda hanc excommunicationem, nō est metienda ex quantitate verborum, quæ vel adduntur, vel detrahuntur, sed ex significatione sensus illorum, contra mentem S. Pontificis, quòd communiter Theologi intelligunt, vbi id contingit in parte substantiali, & si secus velint Canonistæ, *Sayrus lib.*3. *c.*10. *n.*11. *& Bonac. sup. p.*3. vbi ꝙ ad illā incurrendā sufficiat, falsificationē fuisse factā animo, illis litteris vtendi, ac illa falsificatio sit perfecta, quòd accidit, vbi dictæ litteræ sunt signatæ, & sigillo, seù plumbo munitæ, & si postea illis, qs non vtatur, vel fuerint inualidę ex eo quia subreptitię iudicatæ. Mādantes autem, fauentes, ac consulentes dictā falsificationem; & si non incurrant dictam excommunicationem, incurrunt tamen aliam, contra eos, qui per se, vel per alios falsitatis vitium exercent, cū fautoribus, & defensoribus, latam *in cap. ad falsariorum de crimine falsi*, quæ non est reseruata, nisi ratione satisfactionis prærequisitæ, quā etiā incurrūt vtentes dictis litteris falsis, si ipsi illas nō falsificauerint, vt habet *idem author ibid. nu.* 7. *& 8. & Barbosa allegat.* 50. *num.* 84. sicuti etiam illas retinentes incurrunt excommunicationem *S.* Pontifici reseruatam, latam

in *c.*

in *c. dura §. adijcientes de crimine falsi*, vbi ab Episcopo fuisset lata excommunicatio generaliter contrà illas retinentes, si infrà 20. dies, computandos à die, qua quis cognoscit litteras Apostolicas (quæ iam non euanuerant, vel ad vsum ibi expressum deseruire possunt) falsas, apud se habere, vt per eundẽ *Bonacinam ibid. q. 3. p. 4.*

Familiares Cardinalium, vel Papæ offendendentes, sup. *Domini.*

Fæminæ ingredientes monasteria Regulariũ, infra *mulieres.*

Fauorem extra Religionem procurantes Fratres S. Francisci de obseruantia, vt inter eos superior, quis fiat, incurrunt excommunicationem S. Pontifici reseruatam. Pius V. constitut. 118. tom. 2. Bullarij *fol. 340. §. 4. & 5.* vbi excommunicantur subornantes etiam pro tali effectu, hanc eandem excommunicationem tulit pro Fratribus S. Augustini Paulus V. sua constitutione 48. contra Superiores, ex talibus fauoribus, cõcedentes gratiam, dignitatẽ, gradũ, &c. sed non est reseruata, & pro Monachis Oliuetanis simpliciter cõtra procurantes officia, dignitates cum fauoribus extrà Religionem, vide aliam cõstitutionem eiusdem, idem de Monachis S. Bernardi Congregationis Cistercienſis Paulus V. constit. 29. sed non est reseruata, idem de Ordine Prædicatorum Pius V. & demum Clemens VIII. *Barbosa de officio, & potestate Episcopi allegat.* 50. *n.* 164. quæ constitutiones sunt ab eodem ordine acceptatæ, *Rodriq. to. 2. quæst. Regul. q. 16. art. 2.* idem sanxit de Cruciferis cum pæna excommunicationis non reseruatæ, idem Clem. VIII. apud *Barbosam loco suprac. in addit. num.* Nota, quòd non incidit procurans dictum fauorem per litteras, si eas nõ præsenter, vel aliàs illis minimè vtatur *Nauar. cons. 7. de constit. aliàs* 20. *de sententia excommunicationis*, de alijs Religionibus latè *Lezzana p. 1. cap. 10. num. 17. & Sigismundus à Bononia de elect. Prelatorum dub. 56. num. 8.* vbi *num.* 10. quòd dicta pæna non extendatur ad alias Religiones, pro quibus non est nominatim id prohibitum.

Fautores hęreticorum excommunicantur in Bulla cænæ canone 1.

Feudum, vel locum immediatè ad Romanam Ecclesiam pertinentem, etiam per deuolutionem, de eo, qui in feudum denuò dandũ aliquo modo egerit, vel alienauerit, incurrit excommunicationem S. Pontifici reseruatã Pius V. constitutione 35. Gregor. XIII. constitut. 3. incip. inter cætera, cui constitutioni Ferrariã subiecit Clemens VIII. const. 52. de hac materia latè *Bonac. opusc. de alienatione bonorum ecclesiasticorum p. 8. seù vltimo, & t. 3. disp. 2. q. 1. p. 41.* fuit confirmata dicta cõstit. Pij V. cum alijs ab Vrbano VIII. in constit. *incip. Sacrosancto Apostolatus ministerij, prid. Kal. Ottobris* 1623. qui etiã per aliam suam const. *incip. humanæ salutis author Kal. Nouembris* 1625. sub pæna interdicti ab ingressu Ecclesiæ respectu eorum, qui Pontificali, vel Abbatiali eminent dignitate, ac si per sex menses immediatè sequentes, in interdicto prædicto perseuerauerint, suspẽsionis à regimine, & administratione Eccles. vel Monast. quibus pręsident. Respectu verò capitulorũ, conuentuũ &c. sub pæna interdicti à diuinis, & respectu singularũ personarũ ac inferiorum Prælatorum, Comendatariũ &c. sub pæna, excommun. latæ sent. interdixit, dictas personas, etiã si Cardinales, &c. de nouo infeudare iurisdictiones tẽporales per lineã finitã, vel alias ob causas ad dictas Ecclesias particulares deuolutas, de qua suo loco Deo dante, pro nunc videre poteritis *Thesaur. de pænis ecclesiasticis p. 2. v. alienatio c. 5.*

Fidei professione non facta, si Rectores studiorum, vel alij facultatem doctorandi habentes, inferiores Prælati, ad cathredas, vel gradus, alios peruenire patiuntur, incurrunt excommunicationem, nulli reseruatam. Pius IV. const. 112. *incip. in sacrosancta apud Quarantam v. professio fidei.* Nota quòd in dicta constitutione duo iubentur. Primum est, quòd Doctores, & professores cuiuscunque facultatis faciant professionem fidei in manibus Ordinarij, secundò, quòd Rectores, seù superiores studiorum, ac vniuersitatum, & alij facultatem doctorandi habentes, non patiantur aliquem ad cathedras (hoc respicit superiores Vniuersitatum, & studiorum) vel ad gradus (hoc respicit alios habentes facultatem doctorandi) peruenire, non facta professione fidei, excommunicatio autem de qua sup. non ligat in primo casu, sed in secundo casu, ita *Sorbus in compendio priuilegiorum Mendicantium, verb. professio fidei ad finem, Sanchez lib. 2. summa cap. 5. n. 4.* estq. verior opinio, vt testatur *Scort. in select. SS. Pontificum constit. Theoremate* 206. & sequitur nouissimè contrà *Rodriquez, & Filliuccium* (qui putant, quòd Doctores, & professores, cuiuscunq. facultatis non facientes professionẽ fidei, incidant in dictã excomm. quòd etiam videtur velle *Barbosa de offic. & potest. Episc. allegat.* 50. *num.* 253. *in addit.* quia post relatam istam excommunicat. vt supra ego retuli, subdit hæc verba, & alia non seruant, quæ seruare tenentur, iuxtà formam traditam in eadem constitutione) *Bonacina t. 3. disp. 2. q. 1. p. 14. n. 4* in primo. n. casu adest tantum pœna, quòd irritus sit gradus, & pro motio, vt patet ibi, *Ac quascunq. receptiones &c.* Dixi *inferiores Prælati*, quia Antistites, seù Episcopi, &c. afficiuntur interdicto ab ingressu Ecclesiæ. Ex dictis patet, Regulares lectores philosophiæ, & S. Theologiæ non incurrere dictam excommunicationẽ.

Sed tantum Prælatos Regulares, illos absq dicta professione promouentes, si in dicta Religione, Bulla præfata Pij IV. sit recepta, aliàs non: ita intellige *Portelliū, & Rodriquez apud nostrum Dianam p.2. tr.2. resol.78. ad finem*. Quòd autem vbiq. tam prò sæcularibus, quàm prò Regularibus dicta censura non sit in vsu, habetur per *Scortiam, & Bonac. locis suprac. ad fin.* An autē posito, quòd sit in vsu, ad excusandum dictū promotorē, sufficiat, si sciat, in alia actione, promotum emisisse professionem fidei. Respondere affirmatiuè, vide *Azorium t.2. lib.7. cap.4. ad finem. & Sigismundum à Bononia de electione dub.5. n.4.* vbi ita refert declaratum ā S. Congreg. in casu simili professionis fidei emittēdæ à beneficiatis vi Conc. Trid.

Filius, parentibus indigentibus ingrediens Religionē, anathematizatur à Concil. Cangrensi relato in *c.1. dist.30.* ꝙ fuit approbatū à Leone IV. S. P. in *c. de libellis dist.20.* verba dicti Cōcilij sunt ista, *si qui filij, parentes, maximè fideles, deseruerint occasione Dei cultus, &c. anathema sint*, ex quibus patet, non esse excommunicationē latæ, sed ferendæ sentētiæ, vt ibi *glosa* 1. aduertit, ibi debent anathematizari. & sic intellige *Megalium p.2. sua instit. peregrina lib.1. cap.1. n.10.* de hac materia scripsi latè inter *meas consultationes morales*.

Fratres Minores obseruantiæ, impedientes circa petitionem eleemosinarum, alij Fratres, vel Minores conuentuales, vel Mendicantes per se, vel per alios, incurrunt excommunicationem nulli reseruatam; Iulius II. apud *Sorbum in compendio priuilegiorum Mendicantium, verb. eleemosina* §. 12. vbi §. 6. refert, Calistum III. districtè prohibuisse sub excōmunicationis pæna, ne Fratres Minores de obseruantia, sub nomine Fratrum conuentualium eiusdem Ordinis, nec Conuentuales sub nomine Fratrum de obseruantia, aut sub nomine locorum eorundem, quæstuare, seù eleemosinas petere præsumant.

Fratres Minores, qui tēpore interdicti recipiūt ad diuina officia fratres, vel sorores tertii ordinis, incurrunt excommunicationem S. P. reseruatam *Clem. cupientes de pænis*, satisfactione præmissa, absolui potest hæc excōmunicatio ab Episcopo, *Barbosa de offic. & potest. Episc. alleg.50. n.102.* & sic est nulli reseruata, latè *Bonac. t.3. disp.2. q.9. p.6.* vbi ꝙ Nouitii dictorū Fratrū, si admittant tertiarios, vel alii Religiosi communicantes eorum priuilegia, non incurrant dictam excommunicationem, cùm simus in odiosis, quinam sint isti Fratres tertij Ordinis, seù tertiarii, & qui posint illos recipere, vide *Lezzanā p.2. c.14.*

Fratres S. Augustini, prætextu etiam arctioris Ordinis, ad alium Ordinem transeuntes absque licentia Prioris Generalis, incurrunt excōm. S. P. reseruatam, Paulus IV. const. 29.

Fratres Heremitani Cōgr. S. August. Lōbardiæ, qui neglexerint obedire constitutioni de exemptione Monialium eiusdē Ordinis, incurrurnt excommunicationem S. P. reseruatam Greg XIII. const. 17. *incip. pro nostri* Qui idem sanxit in alia constitutione pro Monachis Cisterciensibus in const. *incip. vniuersi*, refert *Barbosa alleg.50. num.155. & seq.*

Fratres de obseruantia *S.* Francisci, qui contēptis ordinationibus Superiorum suorum, recurrunt ad Tribunalia secularia, seù eorum Curias, incurrunt excommunicat. non reseruatam Gregor. XIII. apud *Barbosam sup. nu. 154. Bonac. t.3. disp.1. q.13. p.3. num.3.* similis excommunicatio fertur à Clem. VIII. contra Carmelitas apud eundem *Barbosam sup. num.166.* intellige pro casibus, in quibus nō incurritur excommunicatio *Bulla cana can. 16. vt per Bonac. loco suprac.* vide *Mendicātes.*

Fraticellorū habitū assumētes absq. S. P. licētia, excommun. incurrunt S. P. reseruatā, Paulus II. in extrauagant. S. Romanæ Ecclesiæ.

Frumentum vide sup. Baro, & extractio.

G

GAbellas nouas, vel pedagia noua imponentes, aut augentes, aut exigi mandantes, illi, qui eas imponere nō possunt, vel extrà casus permissos, sine licentia S. P excommunicantur in Bulla cænæ canone 5. vbi post alios *Bonacina t.3. disp.1. q.6.*

Gabellam, pedagium, collectā, vel quodcumq. vectigal à Regularibus, vel Monialibus cuiuscunq. Ordinis exigens, incurrit excommun. nulli reseruatam, Pius V. constitutione 11. qui etiā loquitur de his, qui ab istis prò Aquæductibus, & Fluminibus, aliquid impensæ, vel contributionis accipiunt. Itē pro quibuscunq. qui ab eis vectigal, quòd vocāt *denariolo*, prò singulis libris carnis exigunt. Itē de his, qui eosdē Religiosos, eorumq. bona scienter, exemptos, & immunes ab omnibus, & singulis exactionibus, non dimittunt. Hanc const. Pii V. refert de verbo ad verbū, *Sorbus in compendio priuilegiorum Mendicātium ad finem, vbi de exemptionibus ab exactionibus.* Qui subdit, *quòd licèt priuilegia concessa à Pio V. Ordinibus Mendicantium, per Gregorium XIII. in extrauag. in tanta, fuerūt reuocata, & quoad alia priuilegia, olim dictis Ordinibus concessa à Romanis Pontificibus, ea, reducta fuerint ad eum statum, in quo erant ante Concil. Trident. exceptis illis, quæ apertè dicto Cōcilio aduersarētur; tamen nulla ex parte, hoc priuilegium fuit sublatum*, quòd etiam post *Quarantam, & Flauium Cherubinum* aduertit *Lezzana par. 1. summę qq. regular cap.3. num.14.* & nouissimè *Carolus Antonius Thesaurus de pænis ecclesiasticis verb. immunitas cap.5.* vbi quòd talis excommunicatio sit reseruata ex vi Bullæ cænæ, quòd qualiter procedat, vbi exigitur à sponte dantibus, vide infra.

Gabel-

Gabellas exigentes siuè per se, siuè per alium, pro personis, vel rebus, quæ nō negotiationis causa deferūtur à personis ecclesiasticis, vbi in impositione talis oneris non est facta expressa mentio de ipsis ecclesiasticis, eorumque bonis, incurrunt excommunicationem non reseruatam, facta prius restitutione, *ex cap. quamquam de censibus in 6.* vbi & si fiat mētio de pedagijs quindagijs, &c. & ita referatur *à Filliucc. tr. 14. n. 59. & Barbosa de offic. & potestate Episcopi allegat. 50. n. 222 in addit.* in quo textu S. Pontifex pro communitatibus, si id delictum commiserint, loco excomm. voluit, ꝙ incurrant sententiā interdicti, à quo non prius relaxationem obtineāt, quàm simili modo restituant, & satisfaciant *Molina t. 3. disp. 70. n. 3.* Tamen vt benè subdit idē *Molina loco suprac.* nomine *pedagij & cet. in d. textu expressorum, intelliguntur quæcunq. portoria, ac vectigalia, siue accipiantur pro personis, siuè prò rebus mari, aut terra asportatis, aut extractis*, indeq. infert, *nō solū eos, qui ab ecclesiasticis exigunt tributa pro rebus ipsorum, mari, aut terra (non negotiationis causa) asportatis, vel extractis incidere in excommunicationem, sed etiam, qui exigunt alcaualas, sisas, tàm lusitanas, quàm huius Regni*, vndè non incongruè hanc excommun. locaui sub hoc verbo *Gabellas*, quòd est nomen generale, comprehendens omne genus exactionis, *Suarez disp. 21. sect. 2. n. 2.* ꝙ etiā obseruauit *Bellectus in sua disp. Clericali p. 1. tit. de exemptione Clericorum, & eorū bon. à muneribus publicis §. 6. n. 1. ad mediū* ibi *quòd si publicani gabellam indebitam exegerint à Clericis, sunt excommunicati, & ad restitutionem rei accepta tenentur, c. quamquā, &c.* Imò aliqui probabiliter asserunt, hunc textum procedere etiam in omni munere publico, quòd laicis, à superioribus sæcularibus imponi solet, siuè reali, siuè mixto, vt sunt taliæ, taxæ, collectæ, &c. licèt *Caiet. in summa v. excōmunicatio c. 4.* cōferendo hunc textum cum duobus aliis, nempè *cap. non minus de immunitate Ecclesiæ, & cap. aduersus eod. tit. extra.* vbi fertur eadem excommunicatio non reseruata, vt suprà, subdat, differentiam esse inter onera sub forma pedagiorum, seù gabellarum, & onera, quæ sub forma talliarum, seù taxarum, imponuntur, seù exiguntur à Clericis, quia in primo casu imponitur excommunicatio ipso facto vt habes in præcedenti cap. (subintellige quamquam, &c.) in secundo autem casu nō incurritur excommunicatio, nisi præcedat legitima monitio, vt hic habetur, *(scilicèt c. non minus, &c. aduersus.* cuius opinionem dicit probabiliorem *thesaurus p. 2. de pœnis ecclesiast. verb. immunitas c. vers. ampliatur*, qui tamen fatetur, primam sententiam esse magis communem. Dixi, *vbi in impositione talis oneris non est facta mentio expressa de ipsis ecclesiasticis*, quia hoc tantum casu habet locum talis excommunicatio non reseruata, cū aliàs si fuisset de eis facta mentio, tūc tales exigentes incurrerent excōmunicationem *Bullæ cænæ c. 18.* de qua infrà *verbo imponentes*, vt post *Duardum* contrà *Alteriū* dixi *sup. p. 1. recoll. 11. num. 705.* & aliis citatis probat *Bonacina t. 3. disp. 1. q. 19. p. 1. n. 6. ad finem Squillantes cap. 8. de priuilegiis Clericorum num. 4.* scio nouissimum *Thesaurum loco suprac. ad finem capitis.* sequi opinionem *Alterii*, concedentis, huiusmodi exactores, etiā hoc casu, qn̄ nō est facta expressa mētio de ecclesiasticis in impositione gabellæ, incurrere in dictum can. 18. Bullæ cænę, quam sententiam ego probabilem censeo, vbi, & si non fuisset facta mentio de ecclesiasticis, tamen ex consensu, & voluntate imponētis, exactores, dictas gabellas indiscriminatim exigerent tàm à Clericis, quàm à laicis, cùm etiam hoc casu illam incurret ipse imponēs ergò à pari ipse quoque exigens; ex illis principiis, quòd taciti, & expressi ead. sit virtus, & fraus nemini debeat patrocinari. Habet igitur locum excommunicatio ista *c. quamquam*, quando imponens nullam incurrerat censuram, nec respectu expressionis, nec intentionis comprehendendi in dicta impositione Clericos, hoc enim mihi significant illa verba dicti textus, *exigat, vel extorqueat*, ex quibus verbis DD. suprac. communiter etiā colligunt, à dicta censura, excusari gabellarios gabellā accipientes à sponte dantibus quòd non potest contingere, meo iudicio, in solutione integræ quantitatis, sed partis, non ratione gabellæ, sed vt vulgo dicitur *per māgia*, quòd ni fallor voluit dicere *Caiet. sup. cap. 39. ad finem* ibi *& quia exigere importat tat coactionem, ideò si nullo modo cogit, non incurrit, sed satis cogit, qui Clericum requirit non rogando, sed vt à debitore petendò, vt soluat, iubendo, vt sistantur res, &c. sicut à laicis*, & postea subdit. *Rarus est enim, aut nullus, qui sponte soluat.* An ex eo, quòd *in tit. c. non minus adsunt* illa verba, *& pauperum vsibus deputatis*, incurrant excommunicationē exigentes dictas gabellas à locis piis, etiam laicalibus? negatiuè respondet nouissimè post alios *Thesaurus sup. cap. 6.* Supra dicta an habeat locum in bonis patrimonialibus Clericorū, & alia prò hac materia, vide *sup. recol. 11.* Vbi ꝙ Clerici cōiugati hoc casu non veniāt appellatione personarū ecclesiasticarū.

Gabellas, & alia onera, absque S. P. consensu, sponte soluentes Clerici, vel personæ ecclesiasticæ, etiā vbi in impositione illarū, vt suprà dictū est, reperitur facta expressa mentio de ipsis, nō incurrunt excōmunicationē latam in *cap. Clericis de immunitate Ecclesiæ in 6.* vbi non solū contra exigentes, sed etiā con-

contrà Clericos sponte soluentes, fertur excommunicatio reseruata, nam eius censura fuit totaliter reuocata per Clementinam primã eod. titulo, & eius dispositio redacta ad ius antiquũ, vt per *Caietanum cit. c. 40. ad finẽ. Molinã cit. disp. 670. n. 3. vers. hoc loco*, & sic intellige *Barbosam de potestate Episcopi allegat. 50. num. 92. & Bellettũ in sua disquisit. clericali, tit de fauore Clericorum, & bonorum eorũ à muneribus publicis* §. 2. *num. 13* (licèt dictam correctionem tribuat Benedicto XI. *in extrau. vnica eod. illo titulo*, quæ fuit edita ante dictã Clement. & p eã fuit derogata, vt per *Thesaur. suprat. c. 4. vers. hanc const.*) qui docent censuras latas in *d. cap. Clericis* fuisse restrictas tantummodo quoad exigentes, & ad exigendum dantes auxilium, &c. sed quò ad soluentes, aut recipiẽtes à sponte dãtibus, deinceps vsq. adhuc censuras illas sibi locum vendicare. Neq. etiã incurrũt excõmunic. latam in Bulla cænæ *cap.* 18. Patet nam ibi tantummodo innouantur iura prædicta, quatenus illæ latæ sunt contra onera imponentes, eaque imposita exigentes, etiã à sponte dantibus, vt supra declarauimus, *vt per Marcellum Vulpe suprac. cap. 17. n. 20. Bonac. t. 3. d. 1. q. 19 §. 3. ad fin.* præter *Suarez, Reginaldum, & alios*, quos refert, & sequitur nouissimè *Thesaur. loco suprat. vers. Additum ad finem*. quidquid contrarium probet *Marchinus in suo bello diuino p. 4. c. 3. num. 31. & seq.* qui simpliciter affirmat, ecclesiasticas personas, vt sup. sponte soluentes incurrere excommunicationem Bullæ cænæ. Ex nostra sententia sequitur, quòd Clerici soluentes, & consentientes, vt supra, antequam consulant S. Pontificẽ, tantũ peccent trãsgrediẽdo dispositionẽ *d. c. aduersus*, vt post *Nau.* subdit *Marcellus Vulpe loco suprat.* circà id, ꝙ dixi absq. censura reseruata S. P. vide *Dianã p. 5. tr. 1. resol. 15.*

Gratis litteras Apostolicas expedientes ex eo, quòd se fingant vel familiares, vel nepotes Cardinalium, aut alia causa exemptos, incurrunt excommunicationem S. Pontifici reseruatam, *Leo X. const. 27. tom. 1. Bullarij fol. fol. 520. Barbosa de potestate Episcopi allegat. 50 n. 118. Thesaur. de pœnis ecclesiasticis p. 2. v. gratia cap. 8. §. 4.* vbi quòd ille, pro quo fuerunt impetratæ tales litteræ, si fuit fraudis ignarus, fruatur beneficio regulæ triennalis.

Grauantes in persona, vel bonis, vel tribuentes facultatẽ grauãdi, vel exequentes illã contrà eos, qui cẽsuras ferũt, vel cõsanguineos eorũ ex causa ipsius cẽsuræ latæ, vel ferendæ, incurrunt censuram S. Pontifici reseruatam, quoties per duos menses in illa perseuerauerint. *cap. quicunq. 11. de sent. excomm. in 6.* Nomine grauaminis, certum est intelligi hic nocumentum iniustum, non autem quòd non est debitum, vt si denegentur commoda, & dona gratuita, etiam solita. *Caiet. excommunic. c. 33. Nau. c. 27. num. 99.* sicut nomine censuræ intelligitur, qñ illa est valida, nã sententia nulla non est sententia *Suarez disp. 22. sect. 3 num.* Item non solum ab hac excommunicatione, secundùm omnes Doctores, immunis est ratum habens dictum grauamen, vel facultatem grauandi, sed etiam secundùm probabilẽ sententiã, mandans dictũ grauamen, vel exequutionem *Bonac. t. 3. disp. 2. q. 3. p. 15. n. 6. & 7.* Nota quòd si grauamen est contra personas, dantes licentiam grauãdi, incurrunt hãc excommunicationẽ statim sequuto effectu, nisi re integra, licentia fuit reuocata. At verò, si licẽtia reuocata, dãnũ inferatur, qui dedit licẽtiam, excomm. non incurrit, sicut vbi tãtũ sit intentatũ dãmnũ, & grauamen, & re ipsa nõ sit sequutũ, neq. dãs licentiã, neq. exequutor ligatur, quia excommunicatio non incurritur, nisi actus fuerit in sua specie consumatus; Si autem grauamen fiat in bonis, non incurritur excommunicatio statim sequuto effectu, sed expectantur octo dies, intra quos si fiat completa compensatio damni, tàm principalis, quàm exequutor, excommun. euadunt, vt constat ex *suprac. tex.* quem ita intelligunt *glosa ibi vers. re integra, & Caiet. loco suprat. cum alijs allegatis per Bonacinam sup. num. 2. vers. ex dictis*, quando tales incidant in Bullam cænæ, dixi supra *v. Clerici consanguineos*, vbi qui veniunt nomine consanquineorum.

Grecus Episcopus non obediens Episcopo Latino, per quem fuit deputatus in Ciuitate, vbi sunt Greci, & Latini, incurrit excommunicationem nulli reseruatam, *cap. quoniã plerisq. de officio Ordinarÿ*, vbi quòd si in vna Ciuitate sint plures populi diuersarum linguarum, eo casu Episcopus possit cõstituere vnum Pontificem Catholicũ sibi Vicariũ, qui illis suæ linquę, sñ ritũ eorũ, diuina celebret officia, & ecclesiastica ministret Sacramenta, instruendo eos verbo pariter, & exẽplo, qui per omnia debet obedire Episcopo cum constituenti, aliàs incidit in excõmunicationem, vbi glosa exemplificat in Grecis, & Latinis, qui sub vna fide habent diuersos ritus, qa hoc nõ habet locũ vbi sint ritus cõtrarij fidei, ita *Franciscus de platea eũ de excõm. p. 1. §. 2.* vbi quòd licèt de iure non possit Episcopus alium Episcopum sibi Vicariũ constituere, tamen hic permittatur dispensatiuè propter necessitatem, & alijs allegatis, sequitur *Sbrozzius de officio Vicarii lib. 1. q. 44.* vbi dicit mirum sibi videri contrarium quòd dicunt alij, sed forsan illi intelligunt de Episcopis gubernantibus, nam de Episcopis Titularibus non implicat, quòd assumantur pro Vicariis, vt sæpè assumuntur, maximè à Cardinalibus simul & Episcopis. Quòd autem Greci inter Latinos existentes sint subiecti visitationi, & correctioni Ordina-

dinariorum, statuit Innocentius IV. apud *Quarantam verb. Grecorũ ritus fol. mihi* 266.

Glosas, vide sup. *Concilij Tridentini commentaria.*

Gubernatores locorum status ecclesiastici, exceptis Legatis à latere, licentiam ferendi arma tribus palmis breuiora, etiam ad breuissimum tempus concedentes, incurrunt suspensionem à diuinis, & excommunicationem nulli reseruatam, *Pius V. const.* 145. *t.* 2. *Bullarij noui fol.* 358. *Barbosa citata allgeg.* 50. *num.* 140. & si illam referat inter reseruatas S. Pontifici, sicut etiam facit *Bonacina sup. q.* 2. *p.* 16. Sed verè non est talis, vt apparet ex verbis dictæ constitutionis. vndè meritò inter nõ seruatas, illã refert *Pilliuccius tr.* 14 *n.* 176. & probat *Comitolus lib.* 6. *respons. q.* 12. & nouissimè accedit *Thesaurus de panis ecclesiasticis p.* 2. *v. arma cap.* 9. *ad finem*, vbi subdit, quòd hæc Bulla, seù prohibitio hodie abijt in desuetudinem, cùm pugiones in statu Ecclesiæ communiter bipalmares ferantur, & sic non excludit, quòd sit in vsu pro archibusettis, prout vidi obseruari per 14. annos, quibus mansi Rauennæ, Rimini, & Bononiæ, mensurã autem horum palmorum intellige de sola canna, non autem etiã cũ, capsa, vt notat *Cherubin. in Bulla Pij IV. cum vices* 49. *Scholio* 2. quia verò in dicta cõstitutione adsunt illa verba *concedere audiãt vel præsumant*, certum est, ignorantiam, à dictis pœnis excusare, vt aliàs sæpè dictum fuit, & notat in terminis *Bonacina loco suprac. n.* 2.

Gubernatores status Ecclesiastici, bannitum, vel reum capitalem aliquem remittentes, vel saluum conductum ei facientes, etiã ad vnum diem, vel ad vnam noctem, sinè licentia Papę, incurrũt excommunicationẽ S.P. reseruatam, ita ex Pio V. const. 19. illam refert *Barbosa suprac. allegat* 51. *num.* 143. hanc excommunicationem non credo esse eandem cum ea, quam refert *Pilliucc. tr.* 15. *nu.* 206. *ad finem ex eod. Pio V. const.* 13. *incip. ex superna*, contra Legatos, & gubernatores fauentes, vel defendentes bannitos, & homicidas, quam subdit sublatam fuisse à Sixto V. sed illam esse candem, de qua suprà *verb. bannitos.*

Gubernatores, Rectores alijq. officiales status Ecclesiæ immediatè subiecti, pœnas, multas pecuniarias, & confiscationes impositas, tàm à iure communi, quàm municipali, vel per decreta ipsorumet gubernatorũ, &c. (si alicui per dictum ius, vel decretum non sint applicatæ) alteri, quàm Cameræ Apostolicæ applicantes, incurrunt excommunicationem, seù suspensionem, ita Pius IV. in Bulla 43. incipient. *Decet Romanum Pontificem*, & declarat *Bonacina to.* 3. *disp.* 2. *q.* 3. *p.* 13. *ad finem*; Sed nota, quòd ex eo, quia dictæ duæ censuræ sub disiunctione ibi ferantur, probabiliter docet *Bonacina sup.* nullã incurri contrà *Pilliuccium*, qui vult excommunicationem incurri à laicis, suspensionem verò à Clericis, de qua re, quid secundum nostrã doctrinam dicendũ, vide *sup. recoll.* 2. *n.* 627. *& seq.* vbi ꝙ hoc casu qñ reus neutrã vult eligere, vtrãq. incurrat, nec placet, quòd aliqui volunt, scilicèt nullam incurri antè declarationem iudicis, vt per *Vgolinum tab.* 1. *cap.* 20. §. 39. quia præsupponimus, dictas cẽsuras esse latæ sententiæ, non autem ferendæ, quòd autem dictam excommunicationẽ nõ incurrat Officialis, iniustè nõ condendans reum ad dictas pœnas, & confiscationes applicandas Cameræ, suppono pro certo, ex verbo illo *applicare*, ꝙ præsupponit condendationem præcessisse. An autem teneatur dictus iudex ad ipsius condendationem, dixi suo loco, videte prò nunc *Dianam nostrum p.* 3. *tr.* 5. *resol.* 52. *ad finem*, vbi reperies authores prò, & contrà, cætera infrà *officialis.*

H

HEretici cuiusuis sectæ, receptatores, fautores, defensores, incurrunt excommunicationem Bullæ cœnæ *can.* 1. intellige primo de hereticis, qui signo aliquo externo suam heresim manifestauerũt, ita *Barbosa de officio, & potestate Episcopi allegat.* 40. *in princ.* intellige secundò quando quis receptat, vel fauet illi, vt hæreticus est, secus si vt amicus, vt consanguineus est, vt dixi in explicatione dictæ Bullæ, & quòd hæc sit communis opinio, præter ibi allegatos, testatur *Miranda in suo manuali Prælatorum in tract. de monialibus q.* 3. *art.* 70. *in fine*, *Sanchez lib.* 2 *summa c.* 10. *num.* 4. *Rastellius de censuris sup. q.* 1. *Scortia in selectas S. P. constitutiones theoremate* 27. declarãtes, quinã sint credentes, qui fautores, receptatores & defensores hæreticorũ. per quod signũ externũ hæreticus internus incurrat excommunic. & quo iure illam incurrat, dixi sup. *recoll.* 1. *num.* 276.

Hæreticorum libros, hæresim continentes, vel de Religione ex professo tractantes, scienter legentes, retinentes, imprimentes, & defendentes incurrunt excommunicationem S. Pontifici reseruatam in eod. canone 1. Bullæ cœnæ Dixi primò *Hæreticorum*, quia si dicti libri hæresim continentes, non sint authoris hæretici, sed vel Catholici, vel etiã infidelis, illos legentes, &c. nõ incurrunt aliquã censuram ante prohibitionem illorum, sed sub reatu peccati mortalis, tenentur dictos libros deferre ad Inquisitores, vt expurgentur, *Layman lib.* 2. *tr.* 1. *c.* 1. *num.* 2. *in princip. & n.* 8. *vers. inter has*, *Bonacina tom.* 3. *disp.* 1. *q.* 2. *p.* 4. *num.* 1. *&* 3. *Castrus Palaus loco infracit.* §. 2. *n.* 2. à quo peccato an sit immunis, si illos ipse expurget, vel alteri Theologo tradat illos

los expurgandos, vel comburat, patet ex his, quæ discurrunt Doctores allegati per *Dianam p 1.tr.11.resol.37.* quibus ab eo allegatis adde *Castrum Palaum t.1. tr.4. de infidelitate disp.2.p.10.§.1.n.7.vers.neq.valet,& §.2.num.12.* loquentes de libris hæreticorum, vbi quærunt, an talis incurrat eo casu censuram, saltem in indice latam, quæ non est reseruata, vt est certũ. Sicuti quoq. legẽtes libros authoris catholici, vel infidelis continentes tantũ materiã contra bonos mores, vt v.g. obscœnitates, &c. etiam post prohibitionẽ simplicẽ factam à S. Congreg. indicis vel ab inquisitore particulari illius loci, vbi illos, quis legit, nullam incurret censuram, sed tantum peccat mort. ex eod. indice. Dixi *libros*, quorum appellatione non solum veniunt Typis impressi, sed & manuscripti, dummodo sint plura folia simul vnita, *Vgolinus, Duardus*, & alij, *in explicatione huius canonis*, item prohemiũ illorũ, epistola ad lectorem, & index. *Laym.sup. n.5.* & alij supracitati. Et si non veniant secundùm communem sententiam libri catholicorum continentes argumenta hæreticorũ, quos impugnant, sicut etiã glosæ, annotationes hæreticorum in librũ catholici, vel infidelis authoris, nisi tales ita essent copiosæ, vt censeatur potius ex eis liber constare, quàm textus ita *Suarez*, quem alijs allegatis sequitur *Layman suprac. n. 2. Castrus Palaus sup. n. 1.p.2. & Portell.n.4.* & sic intellige *P.Dianã p.1.tr. 11.resol.32.& p.5.tr.13.resol.16.* neq. etiam secundùm probabilem sententiam comprehenditur epistola, concio, vel oratio, aut aliqua alia breuis scriptura hæretici, vt per *Layman supra n.2. vers. sed dubium, Castrum Palaum n.5.* præter *Bonacinam sup.v.4. n.* qui *Castrus Palaus* benè subdit, hoc vltimo casu, (& idem dicerem de præcedenti) quòd legens, & si excusetur ab excommunicatione Bullæ cœnæ, non tamen excusatur ab excõmunicatione indicis, vide *Portellium in suis dubijs regularibus verb.libri prohibiti n.11.& seq.* Dixi *hæresim continentes, vel de Religione ex professo tractantes*, quia ad hoc vt quis incurrat in excomm. Bullæ cœnę non sufficit, quòd author libri sit hæreticus (sicut sufficit ad incurrendam excommunicationem indicis, quę non est reseruata, vt suprà dixi) sed etiam est necesse, vel quòd contineat hæresim, vel tractet ex professo de Religione, quorũ primũ verificatur etiã si liber heretici, tantũ vnã heresim cõtineat, vt docent magis cõmuniter DD cõtrà *Graff.* q volebat requiri, ꝙ ex professo de heresi tractaret, *Castr. Palaus loco suprac.p.1.n.7.* hãc sententiã, verbis Bullæ, esse conformiorem, testatur *Layman loco suprac. nu.4.* & si subdat *in partibus suis septentrionalibus, Bullam non esse receptam secundum talem rigorẽ, nam sæpè plures iuridici, medici, historici, hæreticorum libri prodeunt, quibus plerumq. reperies vnam, vel plures hæreses admistas, & tamen passim in catholicis bibliotecis asseruantur*, & si non desint aliqui contrarium docẽtes, videte *Dianam suprac. tr.11.resol.31.* secundùm verò, scilicèt *de Religione, tractare ex professo*, dicitur liber, si tractet de. Scriptura sacra, de Theologia scholastica, vel morali, hoc est pe de mysterijs fidei de cultu Dei, & Sanctorum, de recta morum institutione, & de his contrarijs, hoc enim casu, si author sit hæreticus, etiam si non contineat hæresim, legens, retinens, defendens incurrit excommunicationem Bullæ cęnæ, vt per supracitatos authores. Dixi *scienter*, quia licèt ad hanc cẽsuram incurrendam non requiratur praua intentio legentis, seù affectus hæresis concipiendę, & sic sufficiat sola curiositas, tamen ignorantia quãuis crassa, excusat, vt in simili dictũ est sup. & in terminis notat *Laym.sup. n.4.vers. tertia conditio.* Dixi *legentes, retinentes, imprimẽtes, & defendentes*, quia istæ quatuor actiones prohibentur in dicto can. Bullæ, & si in indice tãtũ prohibeãtur duæ primę, .s. lectio, & retentio vt per *Filliuccium tr.16. num.63.* & alios, quæ duæ actiones maximè, scilicèt, legere, & retinere ad hoc, vt subiiciantur excommunicationi tàm Bullę, quàm indicis, supponunt notabilitatem materiæ, vel temporis, de qua rè pręter dicta suprà *recoll. p.n.* legantur *Portellius suprac.v. libri prohibiti, Castrus Palaus sup.§.2.n.6.& 10. Layman sup.cap.15.nu.5. & 7. Diana p.1.tr.11.resol.3. & p.5.tr.5.resol.42.& 43.* Superest circà hanc materiam difficultas de audiente legere aliquem librũ hæretici, tàm in terminis Bullę, quàm indicis, vtrum incurrat excommunicationem. Concordant Doctores magis cõmuniter, contrà *Suar.* talẽ nõ incurrere quando ipse audiens, non consuluit, suasit, vel mandauit lectionem, vel tantum consuluit, suasit, mandauit, aut etiam ad hoc traderet librum prohibitum, non tñ ad hoc, vt ipse de ore eius audiret legentem, & discordant in casu contrario, quando.s. dedit librũ mandauit, consuluit, vt ipse de ore eius audiret legentẽ? *Sanchez* expressè docet, neq. hoc casu, talem incurrere, sequitur alijs allegatis *Castr. Palaus suprac.§.2.n. 4. præter alios allegatos per Dianam p.1. tract.11. resol.33.* tamen *Layman* post *Sayrum, Graffium, & alios*, contrarium docet, quia hoc casu habet locum regula, qui per alium facit, per se ipsum facere videtur. Quoniam verò legere, & non intelligere, vt habet vulgatum proloquium, est negligere, ad incurrendam dictam censurã, requiritur, ꝙ legens intelligat quæ legit, vel audit, vt sup. legere, *Layman sup.num.6.* & contrà *Bonacinam*, testatur de communi *Castrus Palaus suprac.§.2.n.2.* & contra *Megalium*

gelium, alijs allegatis, Diana suprac. tr. 11. resol. 36. quod est verum, etiã si quis tantũ visu, & mente percurrat dictos libros, & si verbis non proferat rem lectam, vt per *Castrum Palaum loco supra proximè cit. ad fin.* Neque excusetur quis si legat, vel retineat dictos libros, ad errores confutandos, sine periculo peruersionis, sed incurrit dictam excomm. contrà aliquos iuristas, probat *Castrus Palaus suprac. §. 2. num. 9.* limitat *Layman cit. c. 15. num. 6.* post *Becranum* in Prouincijs, & locis, in quibus, vt ipse ait, *librorum hæreticorum non tanta seueritate prohibitio censeatur, quia ad confines hæreticos conuincendos necessariũ putatur, eorum libros legisse*, de qua re etiã *Diana cit. tr. 11. resol. 35.* De licentia præfatos libros legẽdi pter notata à *Barbosa alleg. 90. & Diana p. 4. t. 8. res. 99. & seq.* Addo q̃ qñ eius phibitio subiacet Bullę cænæ, spectat solùm ad S.P. vel cui à S.P. id est ex priuilegio concessũ, qñ verò subiacet eius prohibitio indici, pot Episcopus, vel inquisitor, vt p *Castrũ Palaũ loco suprac. §. 3.* Adest tamen hodie const. Greg. XV. *incip. Apostolatus officiũ apud Nald. verb. liber;* p quã fuerunt reuocatæ licẽtiæ *legendi, & habẽdi libros quoscunque ob hæresim, vel falsi dogmatis suspicionem, vel alias quomodolibet prohibitos*, cuius occasione, vt refert idem *Naldus* S. Congregatio S. Officij declarauit, Episcopos, & Inquisitores, non habere authoritatem concedendi facultatem legendi, aut tenendi libros Hæresiarcarum, aut hæreticorum, qui ex professo tractent de Religione, nec alios, qui ad præscriptum indicis, omninò damnati sunt, & prohibiti. Possent tamen eos iidem superiores retinere ad effectum iudicandi, an possint aliquã recipere correctionem, vel aliàs sint ignibus tradendi, quò autem ad libros vulgari sermone conscriptos, continentes controuersias inter catholicos, & hæreticos nostri temporis facienda erit relatio authorum ipsorummet, aut librorum, ac eorum, qui requirunt licẽtias legendi, expectando concessionem ab vrbe, hucusq. *Naldus* ex S. Congreg. Nota illa verba, *qui ad præscriptum indicis omninò damnati sunt, & prohibiti*, quia per ea, non videtur adepta eis facultas circa libros per ipsũ indicẽ tantũ suspensos, donec expurgentur qa posset forsan cõcedi licẽtia ab Episcopo, Inquisitoribus circà illos viris doctis. Adest etiam alia constitutio Vrbani VIII. incip. eod. modo *Apostolatus officium 2. Iulij 1631* in qua, referẽte eod. *Nald. loco suprac. n. 12. & Nouario in summa Bullarij cum de libris prohibitis*, reuocauit, ac annullauit omnes, & quascunq. licentias legendi, & habendi libros, quacunque ratione, etiam astrologiæ iudiciariæ, prohibitos, quibuscunq. personis, etiam speciali nota dignis, non tamen à Sanctitate sua concessos, easq. deinceps cõcedi noluit, nisi in Congreg. Gener. coram Sanctitate sua, singulis hebdomadis celebrari solita, nec non ad triennium duraturas, ac locorum Ordinarijs, seù inquisitoribus, exhibendas, aliàs voluit esse nullas, vt in ead. cõstit. quam de verbo ad verbum refert *Laurelus de Franchis in suis controuersijs inter Episcopos, & Regulares fol. 294.* An autẽ per istas constitutiones, nequeant deinceps Generales Religionum communicantes priuilegia Ordinis Prædicatorum, & Heremitarũ, & Societ. Iesu, concedere suis subditis licẽtiã legendi libros hæreticos, ad illos impugnandos, de quibus per *Peregrinum in compendio priuilegiorum nostræ Congregationis, Diana loco suprac. & Portell. §. libri prohibiti* Tangit *Lezzana p. sua summa n. 96.* qui contra *Pierinum* docet, non solum per dictas constitutiones esse reuocatas licentias particulares, sed etiam priuilegia concessa Regularibus Prælatis, cõcedendi dictas licentias. Hæreticum, vel aliter de hæresi suspectum, non denunciantes Episcopo, vel Inquisitori, tanquam fautores hæreticorum incurrunt excommunicationem latam in primo canone Bullæ cænæ, ita noster *Duard. ibi q. 3. num. 19.* vbi hoc dicit verum, quamuis hæreticus fuerit occultus, & prosequuntur ibi *Addētes*, sed audiamus *Castrum Palaum t. 1. de hæresi, & Apostasia à fide, tract. 4. disp. 2. p. 4. num. 21.* qui ait, *primam pœnam* contrà omittentes denuuciationem, cùm ad illam quis tenetur) *esse excommunicationem, quæ non est secundùm ius commune ipso facto lata, sed ferenda: nam extrauagans Gregor. IX. quam adducit Pegna comment. 2. ad c. qui alios vers. diximus fol. 89. solum dicit, si quis hæreticos scierit &c. studeat indicare confessori suo, vel alii, per quem credat, ad notitiam sui Prælati peruenire. alioquin excommunicationis sententia percellatur. quæ verba indicant sententiam ferendam, non latam. At ex edictis S. Officii, nemini est dubium, in excommunicationem ipso facto restrictam incidere, sic omittentem, neque ab ea absolui potest, donec denunciet. Hæc iste author.* Vndè patet, quid iuris sit, qñ talis omissio non potest reduci ad caput defensionis hæretici, vel vbi in loco nõ sit promulgatum edictum Inquisitionis, quia non adsunt inquisitores, vt in Germania, exemplificat *Layman lib. 2. tr. 1. cap. 15. n. 2. vers. præterea*, & probabilius existimat post *Suarez, & Santarellum, Bonacina in opusculo de onere, & obligatione denunciandi, &c. disp. 6. p. 2. num. 12.* vbi benè explicat sensum germanum Decreti Sacræ Congregationis Cardinalium editi, die 3. Ianuarij 1623. vbi Sacra Congregatio sub pęna excommunicationis, præcipit, hæreticos, seù suspectos quomodolibet de hæresi, intra certum tempus propalari Inquisitoribus, vel locorum Ordinariis,

de quo decreto post *Pirrinū* facit mentionē *Lezzana p.1.c.18.n.18.* Casus autē particulares, in quibus tenetur quis ad denunciandū, cum eorū praxi, habes *sup.p.1. recoll.22.a n.12.* quibus illic allegatis, addo nunc *Castrum Palaum, & Bonac. locis suprac.* Quia nō solū Superiores vt infrà; sed alij subditi Regulares etiā tenētur vt sup. denūciare, circa hoc nota Decretum Pii V. de anno 1567. quòd post *Peirinum*, refert *Lezzana cit. num.18. ad finem*, prohibens, ne subditi, qui prò tempore ad officiū S. Inquisitionis recurrerunt, vel in eo testimonium tulerunt veritatis, inconsultis DD. Cardinalibus S. Inquisitionis, à suis Superioribus possint per quinquēniū à die recursus molestari, vel inquietari, & sic sēper practicatū vidi, & præcipuè annis elapsis in casu, quo quidā subditus recurrerat ad S. Inquisionē cōtrà quendā Superiorem localē: nā cùm postea voluisset superior maior illum in aliumlocum demandare, ab Eminentiss. Cardinalibus S. Inquisitionis fuit id inhibitum, quia causa, prò qua recurrerat, erat iusta.

Hæresis causas, qui non est Episcopus Diœcesanus, vel Inquisitor, quocunq. modo cognoscere prohibetur, sub excommunicationis pœna, quæ & si non sit reseruata à Bonifacio VIII. *in cap. vt inquisitionis de hæreticis in 6.* est tamen reseruata à Iulio III. sua constit.12 quæ est prima inter alias, ex decreto Vrbani VIII. de quibus Superiores Regularium tenentur (curando vt singulis annis feria 6. post octauam Assumptionis B. M. dictum decretum legatur in publico refectorio, aut capitulo) suos subditos commonere, in qua constitutione, secularibus potestatibus, *præcipitur ne Diœcesanos Episcopos, & Inquisitores ipsos in suo inquisitionis negotio vllo modo impediant, seù perturbent, neq. se in hæresiis crimine cognoscendo, vel iudicando, quouis etiā assistentiæ, & fauoris colore, causa, vel occasione; (nisi quatenus ab ipsis diœcesanis Episcopis, aut Inquisitoribus, spontanea, & libera eorum voluntate fuerint requisiti) se ingerant*, & cōtrà eos, qui dicto præcepto non paruerint, quiue scienter in prædictis consilium, auxilium, & fauorem, dederint, quacunque præfulgerint dignitate, fertur excommunicatio maior, à qua ab alio, *etiam prætextu, quarumcunque facultatum, concessionum, & gratiarum, etiam confessionalium nuncupatarum, à Sede Apostolica emanatarum, vel in posterum emanandarum*, præterquam à S. Pontifice, possit absolui, quę procedunt etiam vbi agitur de Apostasia à fide, quæ non differt specie ab hæresi, ac quoque vbi tractatur tantū de quæstione facti *Diana p.4.tr.1.resol.12.& 58.* De quibus autē emergentibus, & dependētibus, possint ijdē Inquisitores cognoscere, vel non, occasione hæresis, videte *Dianā loco suprac.resol.80.* & quia inter alia in dicto *cap. vt inquisitionis*, agitur de traditione carcerati in carceribus secularibus, si requiratur ab Inquisitoribus prò causa hæresis. Nota quòd damnatus ad mortem à iudice sæculari, si cùm alias nunquam antea fuisset de hæresi suspectus, dicat aliquid hæreticum, non est per hoc tradendus Inquisitoribus, quia præsumitur id dicere differendi causa, suam mortem, *Royas singular.7. Diana sup.resol.104.ad finem.* Cùm igitur tantum per dictū tex. & Const. tribuatur facultas cognoscendi de crim. hæresis Episcopis Diœcesanis, & Inquisitoribus, non solū prohibentur iudices sæculares, de eo crimine cognoscere, vtpotè de crimine merè ecclesiastico, & si eiusdē punitio, post cognitā causā, ad ipsos pertineat, vt latè per *Clarū, & ibi addentes §. hæresis n.4. Scortiā in selectas Summorū Pontificum cōstit. theorem 34.* Sed etiam excluduntur Prælati Regulares si hoc olim nō habuissent ex cōcessione SS. Pontificū, respectu suorū subditorū, prout priusomninò fuerunt exēpti ab Inquisitoribus Fratres Minores à Clem. VII. & postea à Pio IV. fuit cōcessa dictis Prælatis facultas, illos cognoscendi in casu præuentionis, notat *Lezzana p.1.cap.18.num.18.* & ante eum habetur per *Cæsarabiam in compendio priuilegiorum Mendicantium, verbo Inquisitores hæreticæ prauitatis §.8.* Vbi *Cappuccinus*, aduertit, tale priuilegium non fuisse per S.Concil.Trid. reuocatum. Vndè miror, quomodo dictam constitutionem Pij IV. cum alia Pauli III. in sensu contrario, alleget *Castrus Palaus t.1. de modo iudiciali procedendi in causis fidei tract.4. disp.8. p.12. n.5.* Dixi *olim habuissent*, quia tali facultate hodie non fruuntur ex constitut. Pauli V. *incip. Romanus Kalendis Septembris 1606.* de qua faciunt mentionem *Lezzana, & Castrus Palaus locis suprac.* vbi sub pœna excōmunicationis S. Pontifici reseruatæ, inter alias pœnas, dictis Prælatis prohibetur cognoscere suos subditos in causis hæresis, & alijs spectantibus ad S. Officium, vt per *Barbosam de officio, & potestate Episcopi allegat. 50 n.168.* & legitur in ea constitutione, quā de verbo ad verbum referunt. *Naldus verb. hæresis n.22. Diana p.4. ad finem, & alij.* Cùm autem dicta constitutio loquatur de hæresi, & casibus spectantibus ad S. Officium, patet quando possint procedere dicti Prælati cōtrà Confessarios suos subditos denunciatos de reuelatione confessionis, qui casus vt indicaui *sup.p.1. recoll.23. num.14. vers. trigesimusquintus* tunc spectat ad S. Officium quādo, cum dicta reuelatione est coniuncta hæresis, idest error in intellectu, nempè quādo vellet quoq. defendere, esse licitā dictā reuelationem, vel aliter malè sentiret de ipso Sacramento Confessionis, alias spectat ad Ordina-

dinarium, vt præter ibi allegatos, (qui agunt de pænis, quibus debent ipsi reuelantes plecti, de qua re videetiã *Martinũ del Rio in suis disquisitionibus magicis li.6.c.1.sect.2.ad fin.*) habet *Molfesius tract.7. sua summa cap.23.n.68.& seq.* & sequitur *Diana p.4.tr.8.resol.95.* idem obseruandum esset in casu Sacerdotis celebrantis absq. legitima, & approbata necessitate, eod. die, plures missas, vel non ieiuni, vt subdidi *ibid. vers. trigesimus sextus, & tract. de officio Cappellani q.8.sect.17.* & præter ibi citatos, patet ex notatis à Praxi Archiep. Neapolita *c.65.in 2.edit.* vbi quòd Neapoli cũ pluries hic casus accidisset, per curiã Archiepisc. fuit imposita pęna triremiũ per triennium, & suspensionis a celebratione Missæ, prosequitur *Riccius p.1. Praxis decis.351. Ciarlinus in suis controuersiis cap.15.nu.67.& habetur per Molfesium tr.3.c.10.à n.42* idem dicas de Sacerdote si excipiat confessiones absq. licentia, & approbatione requisita, dixi *Sacerdote*, quia secus est in nõ Sacerdote, nam tũc casus spectat ad S. Officium, & ex constitutione Vrbani VIII. incip. *Apostolatus*, ab ipsis Inquisitoribus traditur Curiæ seculari. Circà casum sortilegii, certũ est tunc pertinere ad S. Officium, quando illud sapit hæresim manifestam, aliàs spectat eius cognitio ad Ordinarium *Clarus §. hæresis n.25. vbi Addentes*, quòd quando in praxi contingat, videte *Dianam p.4. resol.13. vbi resol.15. de sortilegis*, qui præsentia, vel præterita occulta reuelant, de qua materia agit iterũ *ibid. resol.103.107.& 112.* Nota doctrinã generalem, quòd scilicèt ad S. Officium pertineant illi casus, qui ingerunt vehementem suspicionem hæresis, ita vt nulla tergiuersatione possit dicta suspicio celari, non autem alii, ex quibus leuis potest oriri suspicio per abusum Sacramenti, hoc enim casu, si non fuerit declaratum pertinere ad S. Officium, spectant dicti casus ad Ordinarium, patet exemplo sollicitationis in confessione, ad turpia, quæ à Pio IV. pro Hyspania, & Clem. VIII. ac Greg. XV. pro omnibus regionibus fuit declarata, pertinere ad S. Officium, item de eo, qui nõ erat Præsbyter, & audiebat cõfessiones, qui non pertinebat ad S. Officium nisi post declarationem Gregorii XIII. & tamen etiam antea ipsa crimina reddebant suspectum de hæresi. Accedat, quòd cùm Inquisitores sint iudices delegati, eorum iurisdictio est stricti iuris, ideoq. non extendẽda de casu ad casum, de persona ad personã, vndè antequam Gregorius XV. non declarasset, sollicitationem pænitentis masculi, vel ad alia peccata obscena, pertinere ad S. Officium, plerique authores docebant, confessarium in dictis casibus, non esse denunciandum, vt videre est per *Dianam p.1. tr. de sollicit. resol.20.& seq. Scortiam in selectis SS. Pontificum constit. theoremate 196. & seq.* ita *Ludouicus Paramus de origine inquisitionis lib.3.q.2.num.101. & q.10.n.92.*

Homicidium simplex committens, non incurrit aliquam excommunicationem ipso facto latam, sed benè debet excommunicari, si laicus est, si verò Clericus deponi, & beneficiis priuari, vt post *Guttierez, & Diaz, Homobonus de casibus reseruatis p.2. de tertio casu reserua. qui est homicidium in principio*, vbi post *D. Antoninum* subdit, quòd licèt homicidiũ communiter reseruetur ab Ordinariis, tamen propter horrorem, & detestationem criminis, *solere aliquando homicidas ad Romanam Curiam mitti, quò à Pænitentiariis absoluantur.* Dixi *simplex*, quia homicidium Clerici, vel Religiosi subiacet excõmunicationi reseruatæ *in canone si quis suadente 17.q.4.* & homicidium Cardinalis, vel Episcopi, excommunicationi reseruatæ in Bulla cænæ *can.11.* per quam Bullam innouantur iura antiqua, nẽpè *cap. felicis de pæn. in 6.* ac const. *Pii V. incip. infelicis* [illegible], vbi est sermo de iniuria illata Cardinalibus, & *Clem. 1. de pænis*, vbi fit mentio de percussione Episcoporum, quæ excommunicatio lata in dictis iuribus, quomodo conueniat, & differat ab excommunicatione lata in Bulla cænæ, explicat post alios, noster *Duardus in explicatione dicti canonis q.1.* quòd autem vt quis incidat in excommunicationẽ Bullæ, quoàd Episcopum, requiratur, quòd fuerit iam consecratus, etiam si cõfirmatus, possesionem illius adeptus sit, contrà *Graff.* post alios, habetur per *Bonacinam t.3. disp.1. q.12.d.2.num.7.* sicut si consecratus fuit, non excusat illum occidentem, vel aliàs iniuria afficientem, si renunciauerit Episcopatui, *Duardus sup. q.8. num.5. vbi n.9.* idem dicit de Archiepiscopo, qui consecratus, non accepit pallium, & de Episcopo excommunicato, irregulari, vel degradato verbaliter. idẽ docet *Bonacina sup. num.8.* & tandem homicidium in personam accedentis ad Sedem Apostolicam, etiam subiacet excommunicationi *Bullæ cænæ cap. 9.* vbi expositores. Hæ enim circumstantiæ sunt confitendæ cum peccato homicidii, vt etiam dixi *sup. p.1. recoll.12. ad finem*, vbi de aliis circà hanc materiam.

Hostiliter insequentes Cardinales, Archiepiscopos, Episcopos, Patriarchas, Nuncios, aut Legatos Sedis Apostolicæ, incurrunt excõmunicationẽ Bullæ cænæ can.11. vbi *Duardus, & alij expositores* satis declarant, quãdo id accidat.

I

Iesuitissarum, quę sub hoc nomine mulieres, si habitant simul in collegiis, domibusque

 vbi

vbi habitabant, vel ibi cõueniant ad aliquid spirituale tractandum, habitumq. quem antea gestabat, non deponentes, vel depositum resumentes, vel alias mulieres ad illum admittentes, ac pro Religiosis se gerentes; cũ illis, qui eis auxilium, consilium, fauorem, directè, vel indirectè, aut quomodolibet præstantibus, incurrunt excõmunicationẽ, S.P. Pontifici reseruatam ex Vrbano VIII. in sua constitutione *incip. Pastoralis Romani Pontificis*, anno 1630. vbi supprimitur carũ prætensa congregatio, & relaxatis eorũ votis omnibus, de facto emissis, admonẽtur Monasterium aliquod Ordinis approbati ingredi, vt ibi latius per eam, & reassumit nouissimè *Carolus Antonius Thesaurus in sub tract. de pœnis ecclesiasticis p. 2. verb. Religiosi cap. 3. §. tertius casus.*

Illegitimos ad habitum, vel professionem pro choro, Superiores absq. scrutinio, de quo in Bulla Sixti V. *incip. cum de omnibus*, *apud Rodriquez t. 3. qq. regular. immediatè post q. 54.* recipientes incurrũt excõmunicationẽ, ꝙ scrutinium etiã requirit Greg. XIV. *in sua const. 3. incip. circumspecta de anno* 1590. apud *Rodriquez, vbi sup.* ibi *ita tamen vt cum de recipiendis quomodocunque illegitimè natis, ad habitum, & professionem quorumcunq. Ordinũ agetur, ij, ad quos huiusmodi receptio spectat, præter alia, ex quibus ex dictarum Cõstit. præcepto, circa quoscunque etiam legitimos disquirere debent, diligenter vitam eorum, & mores inquirant, & ita demum recipiant, si tamen bonam indolem, & virtutis speciem præferant, ac tot eis merita suffragentur, vt natalitũ suppleãt defectum, eorumq. receptio Religionis commodo, & vtilitati profutura videatur, &c.* Sed cũ nulla fiat in ea mentio pœnarũ, cõnstit. Sixti V. inflictarum, & declaret velle moderari d. cõst. per cõsequẽs videbatur sublata excõm. Sed Clem. VIII. in Bulla, *incip. in suprema* 83. 2. *April.* 1602. apud *Mirand. t. 1. sui man. Prælat. regul. q. 19. art. 3.* & si declaret, vt etiã fecit Greg ingressũ præfatũ valere, nec effectu suo carere, si non præcesserit dictũ Scrutiniũ, seù informatio, quia verò subdit, saluas remanere pœnas cõtrà Superiores, qui in admittendis ad habitum, vel professionem, earundem constitutionum formam non seruant, videtur hodie dicta excommunicatio vim habere, quòd videtur clarè indicare *Miranda loco suprac. conclus. 4. in princ.* ibi, *hoc est certissimum, & sinè vllo prorsus dubio, quòd hoc tempore stante prædicti Clem. constit. omnes professiones factæ ab illegitimis contra formã prædictarum constitutionum sunt veræ, ac validæ, quamuis superiores, pœnis ibi constitutis, alioquin debeant plecti, ac multari.* Vndè miror, quomodo de illa non faciat mentionẽ *Bartholomæus de Vecchis in sua praxi prò Nouitiis, disp. 5. dub. 4.* vbi agit de his constitutionibus, & duntaxat *nu. 5. ad fine* dicat. Notari verò oportet, superiores omnino debere, præfatam informationem à Sixto V. & Gregor. XIV. præfixam præmittere, priusquam Religionis ingressũ, illegitimo procreato, cõcedant. Nec obstat, quod in d. const. Clem. fiat mentio tantũ de pœnis, nõ de censuris, qa censura vt clarũ est, pœna dicitur, vt patet ex eius definitione; Accedat, quòd hoc casu ibi à Sixto, nulla alia pœna, quàm excõmunicationis, pro illegitimorum receptione, imponitur. Nota in dicta constitut. Sixti, requiri scrutiniũ circà alias qualitates, pro Nouitijs admittẽdis, nẽpè ꝙ nõ sint ęre alieno grauati, &c. vt per *Barbosã infrac.* pro quarũ informationis omissione, non imponitur dictis Prælatis, & aliis, pœna excommun. sed *priuationi vocis actiua, & passiua*, nec dum officiis, gradibus, & dignitatibus quibuscunq. per eos obtentis, & inhabilitatis ad illa in posterum obtinenda, vt in eadẽ constit. Sixti V. & refert *Bartolomeus de Vecchis loco suprac. disp. 7. dub. 5.* vbi probat, quòd non obseruantes dictã formã in receptione, tũc peccent mort. si illã putẽt esse necessariã in tali persona, secus verò si ex certa sciẽtia, vel probabilibus indiciis, iudicaret, ingressũ carere dictis impedimẽtis. Vndè ad incurrendas has pœnas requiritur copulatiuè, ꝙ dolosè scienter, & studiosè omittant Superiores dictas informationes, & quòd in recepto reperiatur de facto aliquod ex dictis impedimẽtis, & sic intellige *Rodriq. & Portell apud Dianam p. 3. tr. 2. resol. 83.* qui simpliciter docent, quòd Prælati non incurrunt dictas pœnas, si receptus absque informatione, careat impedimẽto. Addo maximè quòad forũ cõscientiæ, nam quòad forum externum semper præsumitur dolus, & hoc est quòd vult *Bartholomæus de Vecchis citatus ab eod. Diana* fauet à simili quòd cessante fraude, & dolo, nec alienans res Ecclesiæ absque forma requisita in *extrauagante ambitiosè*, incurrit pœnas ibi impositas, vt per *Iacobum Marchisellum Arimin. in suo libro recollectarum quæst.* 11. Praxim recipiendi dictam informationem, habetis apud eundem. *Bartholmaũ de Vecchis ibid. disp. 6.* sicut priuilegiũ quo communicant hodiè circa hoc omnes Regulares, ponit *Barbosa de offic. & potestate Episcopi allegat.* 101. *n.* 42. *ad finem.*

Immunitatem ecclesiasticam violantes, quando incurant excommun. patet ex dictis *sup.* verbo *Auocantes*, & verbo *Gabellas*, & *infrà* verbo *impedientes, & imponentes*, quia ipsa immunitas, vel consideratur respectu causarum ecclesiasticarum, vel ipsiusmet Ecclesiæ materialis, vel respectu personarum, & rerum ecclesiasticarum, & sic potest violans dictam immunitatem incurrere excõmunicationem extrà Bullam cœnæ, vt in casibus

sibus, de quibus suprà verbo *extrahentes*, & excommunicationem contentam in ipsa Bulla, in casibus de quibus sup. *Auocantes, Gabellas, &c.* vndè meritò Clem. VIII in decreto de absolutione à casibus, & censuris reseruatis, enumerando casus, in quibus prohibet, manus apponere Confessarios priuilegiatos, primum locum tribuit casibus contentis in Bulla cænæ clarè, vel dubiè, & secundum casui violationis immun. Ecclesiast. in terminis Greg. XIV. vbi tractatur de immunitate ipsius Ecclesiæ, vt Ecclesia materialis est.

Impedientes iniustè eos, qui victualia, vel alia necessaria ad vsum Rom. Curię, asportāt, excommunicationem incurrunt reseruatam in Bulla cænæ cap. 8. de qua feci mentionē suprà *Barones*. Dixi *iniustè*, quia ad incurrēdā dictam excommunicationē, requiritur, ꝙ dictum impedimentum, vel prohibitio, ex dolo malo proueniat, secus si bona fide, ob alias iustas, & honestas causas fiat, vt per *Duardum in eod. can. q. 2. n. 5. & q. 10. n. 15.* vbi quòd nec mandantes, nec consulentes dictum impedimentum, vel perturbationem, incurrant excommunicationem, latè *Bonacina ibid. q. 9. par. 2.* vbi an in dubio præsumi debeat, quòd iniustè sit illatum dictum impedimentum, & quæ sit iudicanda materia parua, excusans ab ista excōmnnicatione, de qua re vide *Adden. Duardi sup q. 1. litt. A.*

Impedientes cursum causarum spiritualium, vel spiritualibus annexarum, vt in prædictarum causarum cognitione, tamquam iudices se interponant, incurrunt excommunicationem S. Pontifici reseruatam in Bulla cænæ c. 14 Quæ coniungitur cū alia relata sup. *Auocantes*, vbi etiā excōmunicantur illi, qui iudiciaria laicali potestate (idest sit magistratus, vel iudex, quia non consideratur via, sed potestas iudiciaria, vt contra *Filliuce.* habet *Bonac.* & sequitur *Thesaur. verb. censura cap. 20. vers. ampliant aliqui,*) partes actrices. compellent ad reuocandum, vel reuocare faciendum citationes, inhibitiones, vel alias litteras decretas super huiusmodi causis, vbi *Bonacina q. 15. p. 2. num. 21.* notat, quòd qui cōmpellit iudicem, à quo excōmunicatio, & aliæ pænæ inflictæ sunt, vt absolutionem, impendat, & si incurrat excommunicationē, de qua sup. *Absolutionē*, quæ vendicat sibi locū in extorquente per vim, & metū etiam absolutionē ab excomm. minori, *Sayr. lib. 2. cap. 21. num. 30. ad finem*, non tamen incurrit hanc Bullæ cænæ, & quod compellens dicatur, qui ad aliquid agendū contrà suam voluntatē iniustè aliquē inducit, non autē si via iudiciaria ecclesiastica, præcibus, aut promissionibus, vel etiam pecunia, ad id faciendum, inclinet, ac etiam requiratur esse actus subsequutus (quòd nota pro intelligentia verborum S. Concilij Tridentini *sess. 25. de reformat. c. 3. in fine, ibi nefas, &c.*) habetur per *Sayrum sup. n. 32.* vbi supponit, metū incussum debere esse cadentem in constantē virum, & sic non sufficere metum leuem.

Impedientes authoritate iudiciaria laica, vt suprà, exequutionem litterarum Apostolicarum, exequutorialium, & processuum, siuè non permittendo recipi, aut publicari, vel iuxtà ipsarum tenorem, vel alia ratione exequutioni mandari, incurrunt in excommunicationem latam in *suprac. can. 14. Bulla cęnæ*, & licèt *Duardus ibi*, & alij, quos sequitur *Thesaurus sup. verb. iurisdictio c. 14. vers. aduertendum*, velint, quòd tali excommunicatione, ligentur etiam impedientes exequutionem litterarum, & decretorum aliorum iudicum ecclesiasticorum, tamen contrarium iudicat probabilius *Bonacina sup prac. q. 15. n. 23.* qui *n. seq.* subdit, ꝙ is, qui per alium impedit, seù mandat dictum impedimentum, non incurrat, nisi effectu sequuto. Apostolicarū autē litterarum appellatione, quorū Tribunalium vrbis, vel iudicum extra vrbē, scripturæ veniant, patet ex his, quæ notat idē *Bonac. loco suprac. q. 14.* vbi agit de *canone 13.* eiusdem Bullę, in quo excommunicantur illi, qui prætextu appellationis à grauamine, aut ab exequutione litterarum Apostolicarū, ad laicā potestatem recurrūt, & dictarum litterarum exequuionem impediunt, &c. An prætextu supplicationis S. Pontifici exibendæ, vel alia ex causa possit quis excusari ab hac excōmunicatione, impediendo, vt sup. vide eundem *Bonacinam sup. q. 15. p. 4. §. 2. & seq. post Filliucium tr. 16. nu. 255. & seq.* Quomodo, & quādo dicatur fieri tale impedimentum, videte eundem *Filliuccium tr. 16. sub num. 201.*

Impedientes exequutionem litterarum S. Pænitentiariæ, incurrunt excomm. S. P. reseruatā ex Iulio III. *const. 1. incip. rationi congruit*, quæ comprehendit etiam præstantes auxiliū, consilium, & fauorē, de qua *Filliuc. tr. 15. n. 100 Barbosa, & Bonac. disp. 2. p. 3. n. 19*

Impedientes authoritate publica, vel priuata, prohibendo directè, vel indirectè, in genere, vel in specie, ne quis ad Romanam Curiam prò gratijs, vel litteris impetrandis, idest ne ipsas gratias, & litteras impetret, vel impetratis vtatur, incurrunt excommunicationē eiusdem Bullæ cænæ *can. 13.* de qua re latè post alios *Bonacina sup. q. 14 p. 3.* qui *ad finem, post Reginaldum*, notat, Episcopum prohibētem, ne quis litteras Apostolicas absq. suo consensu, vel examine, exequutioni tradat, vel illis vtatur, nō incurrere hanc excōmunicationem, & si quando in dictis litteris exprimatur, vt non obstante Episcopi volūtate exequātur, ipsarum exequutionem nullo modo possit impedire, vide *Filliucium tr. 19. n. 108.*

Im-

Impedientes Prelatos, aliosque ecclesiasticos Iudices, Ordinarios, vel delegatos, ne sua iurisdictione ecclesiastica vtatur in foro exteriori, excommunicantur in *cap. quoniam de immunitat. Ecclesie*, quæ ibi nulli reseruatur, refert *Barbosa de officio, & potestate Episcopi allegat.* 50. *num.* 220. *in add.* hodie est reseruata in Bulla cænæ *can.* 16. quòad impedientes iudices ordinarios, non autem delegatos, *Bonac.t.3 disp.*1.*q.*17.*p.*1.*n.*10. qui benè se explicat *num.seqq.* id non intelligi pro his casibus, in quibus Episcopi procedunt vt delegati Sedis Apostolicæ vi Concilii Trid. quia in istis habentur vt Ordinarii, placet tamen, quòd subdit *Filliucc. tract.* 16.*n.*279. *ad finem*, quòd licèt impedientes delegatos effugerent hanc excommunicationem, non tamen effugerent aliam excommunicationem eiusdem Bullæ *can.* 14. vbi impedientes etiam Commissarios Apostolicos excommunicantur. Vt autem incurratur dicta excommunicatio, requiritur effectus sequutus, idest vt stante dicto inpedimento, iudex ecclesiasticus ab vsu suę iurisdictionis, iam cessauerit, notat *Bonacina supra num.*21. vbi *num.*7. quòd probabiliter substineri potest, non sufficere ad incurrendam dictam excommunicationem, si tale impedimentum interponatur authoritate priuata, & si hoc sufficiat ad incurrendam aliam excommunicationem *d. cap. quoniam* testatur de magis cõmuni, quòad *par.p.Thesaur.verb.censura, c.*20.*vers. An autem in hãc*, Vtrũ verò impediẽs vsum passiuũ dictę iurisdictionis, cogendo partes ad nõ vlterius procedendũ, vel cedulones lacerando? negatiuè respondet post alios nouissimè. *Carolus Antonius Thesaurus de pœnis ecclesiasticis p.*2. *verbo iurisdictio c.*5. *ad finem*, & si, vt antea dixit post *Genuensem, verb.censura c.*20.*vers. an autem.* tales lacerantes cedulones sint suspecti de hæresi tanquam malè sentientes de potestate ecclesiastica. Noctu maculãtes edictum Episcopi, quòd nõ incurrat hãc excommunicationem, notat *Bonacina supra c.q* 17.*p.*1.*nu.*8. Vbi *vers. Au autem etiam.* probabilius existimat, non incurrere istam excommunicationem, cogentes ad reuocãdam, vel absoluendam censurã latam ac etiã incursam, & si subdat, tales incurrere excommunicationem canonis præcedentis, scilicet 15. *& istiusmet canonis n.*1. sed *Bonacina*, quem ipse citat prò hac opinione *cit.p.*1.*nu.*5. docet, talem cogentẽ per vim, & metum, ligari excomm. *c. vnico de his, quæ vi metusue, &c. de qua sup. Absolutionẽ, & n.*1 *eiusdẽ canonis*, excommunicantur grauantes iudices ecclesiasticos, vel eorum cõsanguineos, & affines occasione censurarum latarum, vt dixi *sup. verbo grauantes*, & *canone præcedenti*, quem ipse etiam citat, excommunicantur trahentes, vel trahi procurantes personas ecclesiasticas ad sæculare tribunal, vndè dictus auctor debet explicari, quòd scilicèt quando coactio ad reuocandam, vel absoluendam censuram iam latam, & incursam, reduci potest ad caput grauantium, vel trahentium ad seculare tribunal, tunc subiaceat excommunicationi reseruatę in Bulla cænæ, aliàs cõtraueniẽs incurrat excomm. reseruatã *in cit. cap. vnico*, vt etiam de absolutione loquendo, antea docuerat idẽ *Bonac. citatus à me suprà, verbo impedientes cursum causarũ*, vbi explico, quãdo interueniant, vel non talis coactio, vt suprà, prohibita. Ex dictis patet resolutio ad casum de quodam magistratu sæculari, qui fecit carcerare per modicum tempus Clericum, qui ex commissione Vicarij, ei intimauit monitoriũ ad dicendum causam quare, &c. fuit enim resolutũ, non incurrisse excommunicationem contentam in isto *cap.*16. cùm iam effectus dicti impedimẽti nõ fuerit sequutus, iuxtà ea, quę dixi suprà, & tanto magis neq. contentã in *c.*13. de qua re sup. *impedientes cursum*, quæ loquitur de impediente cursum causarũ, quæ agitantur in Curia Romana, vt etiam ibi dixi, item nec etiã in *c.*19 latam, cùm ibi præsupponatur, capi personam ecclesiasticam à iudicibus se interponentibus in causis criminalibus, contrà personas ecclesiasticas, & sic præcedente inquisitione de crimine contrà dictas ecclesiasticas personas, hoc .n. significat ly *interponentes, processando, banniendo, capiendo, &c.* Ac id quoq. quòd sequitur *fine speciali, & expressa S. Pontificis licentia*, scilicèt cognoscendi de similibus causis, qua licentia concessa, sequitur, quòd possint processare, bannire, capere, &c. vt supponuut omnes Doctores, & post *Sayrum*, notat *Duardus cit. cap.*19. *quæst.*5. *ad finem, & quæst.* 6 *Bonacina ibid q.*20. *pun.*1. *num.* 11. vbi non approbat, quòd dicit *Filliuccius*, sufficere, si præcedat inquisitio, seù cognitio extraiudicialis; Incurrerat, igitur dictus magistratus ex comm. *canonis si quis suadente*, qui ligat detinentẽ Clericũ in custodia publica, vel priuata, vt infrà *recoll.seq.* videte *Marili Anton. p.*3.*var.q.*18.*n.*2. in specie ꝙ *d. can.* excomm. procedat etiam quando iudex secularis est is, qui ita detinet Clericum, notat *Bonacinam to.* 3.*disp.* 2. *q.*3.*p.*6.§.1.*nu.*9.*Thesaur. cap.*7. Vndè fuit dictum, neq. hoc casu intrare excommunicationem latam in *c. quicunq. de sent. excom.* de qua suprà *Grauantes*, quia vt ibi dixi, præsupponitur esse latã dictã excommun. quando familiaris intuitu cẽsuræ latæ, nõ ferendæ grauatur, & ita conclusũ saluo meliori iudicio. An autem quia dicta carceratio fuerat per breuissimũ tẽdus, talis magistratus absolutio, spectaret ad Episcopũ, sicut ad eũ spectat pcussio leuis, *infr. suo loco.*

Impe-

Impedientes Episcopos, vel Inquisitores, in officio Sanctæ Inquisitionis, incurrunt excõmunicationem S.P. reseruatam, Iulius III. sua const. 12, vbi idem statuit de consulentibus, auxiliantibus, & fauentibus dicto impedimento, *Scortia epitome 65. theorem. 171. Barbosa de officio, & potestate Episcopi allegat. 50. num. 121.* quòd impedimentum non solum præstatur, vbi iudex alius, quàm Episcopus vel Inquisitor velit cognoscere de causa heresis, vt sup. dixi *verb. heresis causam, &c.* sed etiam omne, & quidquid aliud agitur per ꝙ in aliquo, vel quomodolibet processus de dicto negotio hæresis coram dictis Inqusitoribus, vel Episcopis, non solũ facto, sed etiã statuto, aut ordinatione impediatur quin possit in eo procedi liberè, vel saltẽ illũ retardare põt, vt habetur *in c. statutũ el primo de hereticis in 6. & alijs, de quibus Scortia sup. theor. 171. & 172.* in specie contrà dominos temporales resistentes Episcopis, & Inquisitoribus, seu impedientes directè, vel indirectè Officiũ S. Inquisitionis lata est excõm. in *c. vt inquisitionis, de hereticis in 6.* & latè explicat *Bonac. t. 3. disp. 2. q. 10. p. 8.* contrà verò particutares ꝑsonas extat const. Pij V. 83. incip. *de protegendis*, vbi fertur excõmunicatio nõ reseruata contrà eos, qui occiderint, aut vexauerint quemlibet ex Inquisitoribus, Officialibus, ac Ministris Officij S. Inquisitionis, vel Episcoporũ hoc munus exercentium, & eũ, qui accusatorem, denunciatorem, aut testem in dicta causa, spectante ad S. Officium perterrefecerit, &c. aut eiusdem S. Inquisitionis, aut ministrorũ ædes, aliasq. res inuaserit, incenderit, &c. aut eiusdem libros, exẽplaria, litteras, & alia quæcunque scripta, cõbusserit, diripuerit, interuerterit, aut quocũque modo dispertiuerit, & qui in his consilium, auxilium, & fauorem præstiterit, aut qui contrà S. Inquisitionis Officium delinquentes, veniam petere, aut prò illis intercedere tentauerit, vt per *Barbosam loco suprac.* & latius per *Bonacinam sup. disp. 2. q. 2. p. 13.* vbi quòd auxilium, consilium, &c. in his præstantes, statim incurrant dictam excõmunicationem, etiam non sequuto effectu dictarum actionum, ex mente, & verbis dictæ constitutionis, in qua dictæ actiones prohibentur, vt principales, & non vt accessoriȩ, idem etiam Pius V. in alia constitutione 1. in ordine *incip. Sanctissimus D. noster*, sub pæna excommunicationis latæ sententiæ, & alijs pænis arbitrarijs, iniũgit omnibus magistratibus, & officialibus, vt pareant Cardinalibus Congreg. S. Inquisit in ijs, quæ ad dictũ Officium spectant, de qua *Bonacina sup. q. 10* non est tñ reseruata dicta excommunicatio, *Thesaurus de pænis ecclesiasticis p. 2. verb. inquisitio cap. 2.* vbi habes, quando in isto casu, & casibus præcedentibus, quis incurrat excommunicationem in Bulla cænæ.

Impedientes quoquo modo, sinè iusta causa, virginum, aut aliarum mulierum voluntatem, veli accipiendi, vel voti emittendi, incurrit excommunicationem nulli reseruatã, ex *Concil. Trid. sess. 25. c. 18.* ita illã refert post alios *Barbosa alleg. 50. de officio, & potestate Episcopi n. 174. vers. nona, &c.* circà quã, sicut apud Doctores infracitandos, certum est, non incurri hanc excommonicationem ab eo, qui tantũ impedit aliquã fæminã, vt in sæculo manẽs, non emittat votũ ingrediẽdi Religionẽ, neq. qui solis præcibus, at promissionibus absq. dolo, vi, ac fraude, fæminã aliquã retrahit à Relig. etiã post ingressum in illam, nàm dolus est ille, qui aufert voluntarium, cuius fit mẽtio in dicto S. Concilio, ibi *aut aliarum mulierum voluntatem*, & tandem quòd dicta excommunicatio non incurratur, nisi sequuto effectu, qui est discessus à Religione. Ita discordant in eo, an dictam excommunicationem non solum incurrat impediens fæminas, vt suprà professionem emittere vt significant verba Cõcilij. ibi *veli accipiendi, vel voti emittendi*, sed etiam qui impedit, ne aliqua fæmina in monasterium ingrediatur ad finem suscipiendi habitum, ac incipiendi nouitiatum. Nàm *Sanchez lib. 4. summæ cap. 4. num. 15.* verius existimat, hoc secundo casu, non incurri excommun. & si probabilem putet opinionẽ contrariam, quã probat *Suar.* & sequuntur post *Filliuc. Bonacina tom. 3. disp. 2. q. 2. §. 3. num. 3. Portellius verbo monialis num. 16.* vbi illam vocat securiorem, *Miranda q. 8. de monialibus art. 5. Megalius 3. p. lib. 4. cap. 6. num. 101.* & alii cõmuniter. Ratio autem, in qua se fundat, hæc sententia, est ista quòd impediẽs ingressum, cẽseatur etiã impedire professionẽ, quȩ ratio idem mihi significat, quàm regula illa, consequens qui vult, pernecesse est etiã, ꝙ velit antecedẽs, *§. illud inst. de acquirenda hereditate*, & quòd consequens, nõ potest stare sine antecedẽte *l. apud antiquos, vbi notatur C. de furtis* cum aliis allegatis per *Manticã decis. 67. ad finẽ*, vbi quòd tale argumentũ sit receptũ etiã in sententiis, quòd tñ argumẽtũ mihi videtur nõ sufficiẽs prò hoc vbi agitur de excõmunicatione, quæ est materia odiosa, cùm tractetur de ligamine animæ, in qua non fit extensio, sed verba intelgenda sunt vt iacent, fauẽt *Felin. in probemio Decretal. §. S. Gregorius num. 9. Gabriel de legibus conclus. 3. n. 8. apud Marium Antoninum lib. variar. resol. 9. num. 3. vers. quia, &c.* & in specie, quòd ex similitudine rationis, non extendatur excomm. de casu ad casum, probatur per *Barbosam allegat. 102. nu. 82.* sicut neque in ea valet extensio, & argumentũ à maioritate, vel paritate rationis *Duardus lib. 2. in Bulla cænæ cap. 7. q. 23. nu. 7. ad finem.*

estq.

estq. doctrina cõmunis cæterorũ authorũ, in hac materia, si ergò *Suar.* cũ sequacibus fatetur, *S.* Cõciliũ loqui de veli susceptione, seù professione, in qua recipi solet velũ, statibus supradictis, nõ põt extẽdi etiã ad ingressum. Si quæris, quare contrà retrahentes fæminas à Religione, non autem masculos, sit lata excõmunicatio? Responderem, quia ibid. Concilium immediatè antea, etiam similem excommunicationem tulit contrà cogentes dictas fæminas ingredi monasteria, quòd frequentius accidit, de qua suprà egi, verbo *cogentes fæminas*, & contrariorũ eadem debet esse dispositio *cap. inferior*, vbi *glosa, dist. 21. l. inter stipulantem ff. de verb. obligat.* De peccato, & restitutione aliorum retrahentium tàm fæminas, quàm masculos à Religione, videte *Lessium lib. 2. de iustitia cap. 8. dub. 3. & Molinam t. 5. tr. 4. disp. 55.* vbi *dub. 2.* postquã in principio docuerat, quòd in dubio an causa retrahendi à Religione in parentibus, & aliis, fuerit iusta, iudicandũ sit in fauorẽ Religionis. Deinde *vers. secunda verò* pars, inuehit cõtrà Officiales, *cõcedentes mandata, vt absq. rationabili causa, & insufficienter cognita, ac examinata. Religionem ingressi extrahantur, & collocentur in domo aliqua, vbi acriter eorum constantia tentetur, occasioq. grauis, quin & vehementissima eis detur retrocedendi a sancto proposito, vim iniustam Religionibus inferendo, vt ad id concedãt nouitios receptos.* Hucusq. *Molina*, qui *vers. tertia verò pars*, proponit aliquas causas iustas, ex quibus quis moueri potest ad dissuadendum dictum propositum, quas ibi videre poteritis, nam ad propositum nostrum loquendo. *Miranda cit art. 4.* arbitratur, esse causas iustas, si adsit defectus dotis, salutis, vel alterius qualitatis. vel quando puella ad id videtur minus idonea, &c.

Impedimenta matrimonij, qui scit, & non reuelat, non incurrit ex se aliquam excomm. vt post *Sanchez* dixi *sup. p. 1. recoll. 12. n. 58.*

Imperio vacante, qui siuè ecclesiasticus, siuè laicus vsurpauerit nomen, vel titulum Vicarij, aut Locumenentis Imperij, vel aliam dignitatem, seù iurisdictionem in ipso Imperio sinè licentia S. Pontificis, incurrit excommunicationem nulli reseruatam in *extrauag. Ioannis 22. si fratruum sub tit. de sede vacante*, vbi etiam excommunicantur, qui obediunt, vel obedire aliquem faciunt, dictis vsurpatoribus, & Ciuitates, ac communitates interdicuntur, *Rastellius de censuris, q. 9. art. 1. num. 7. vers. 12. est excommunicatio, Graffius p. 1. decis. lib. 4. cap. 24. nu. 6.*

Imponentes per se, vel per alios directè, vel indirectè collectas, decimas, taleas, præstantias, & alia onera Clericis, Prælatis, & aliis personis ecclesiasticis, ac eorum Ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum beneficiorum ecclesiasticorum bonis, illorumq. fructibus, redditibus, & prouentibus, absque Romani Pontificis speciali ac expressa licentia, incurrunt excommunicationem reseruatam in *can. 18.* Bullæ cœnæ. loquor hic de imponentibus, quia de exigentibus dictas gabellas, &c. iã impositas, dixi suprà *verbo exigentes.* Prò imponentibus non solum intelligi hic, dominos temporales, sed etiam ecclesiasticos, & si ecclesiastica quoque authoritate in hoc vterentur, docet, vt probabilius post *Duardum cit. can. 18. n. 18 Bonacina to. 3. disp. 1. q. 19. p. 2. num. 8.* contrà *Filliuccium tract. 16. n. 294.* quem sequitur *Rastellius q. 9. art. 1. n. 6. in secunda excomm.* Item intelligũtur successores imponentium, siuè ex testamento, siuè ab intestato, siuè singulares, siuè vniuersales, si eas non tollunt, *Bonacina sup. p. 2 num. 3.* vbi *n. 4.* de sasisfactione ab istis præstanda. Quòd autem non incurrat hanc censuram, qui potest impedire dictam impositionem & non impedit, notat *Bonacina sup. p. 1. num. 19* Item & si in Bulla fiat mentio de collectis, decimis, taleis, & præstantijs, quæ sunt onera realia, tamen ob illa verba *& alia onera*, Doctores magis communiter docent, hic prohiberi, imponi non solum onera realia, sed etia personalia, & mixta, ita post *Nau. & Suarez, noster Duardus lib. 2. c. 18. q. 2. num. 13. & 14. Filliuccius tr. 16. n. 293.* & alijs pluribus allegatis, nouissimè accedit *Thesaurus p. 2. de pænis ecclesiasticis verbo immunitas cap. 5. ad finem, uers. declarat secundo*, consentit etiam *Bonacina loco suprac. p. 1. n. 2.* & clarius *n. 7.* vbi id confirmat ex illis verbis *Bullæ*, ibi *alijsque personis ecclesiasticis, aut eorum, &c. aut ecclesiasticorum bonis*, & si *n. 3.* afferat, probabiliter sustineri posse, in hoc canone, vetitum tantum esse sub excommun. imponere onera merè realia, & mixta ex ea parte, qua realia sunt, non autẽ personalia. Qui etiã veniant, hic vel nõ veniant appellatione personarum ecclesiasticarum, iam explicaui *sup. 1. p. recoll. 11. n. 706.* quibus illic allegatis quòad Clericos non habentes requisita S. Concil. Trid. addo *Bonacinam sup. p. 3. §. 3. & 5. Barbosam allegat. 13. num. 2. Dianam p. 1. tract. 2. resol. 35. & 36. Squillantem cap. 8 de priuilegijs Clericor. n. 8 Sanch. lib. 4. consilior. c. 4. dub. 49. n. 3. Marcell. Vulpe c. 17. suæ prax. n. 6.* adest etiã declaratio S. Cõgreg. Episcoporũ, & Regul. apud *Barbosam in collectanea Bull & decretorum, verbo Clericus* quòd non possit Episcopus priuare Clericum, ex eo quòd non seruit in diuinis, hac immunitate, vel priuilegio fori. Quòad ordinatos in fraudem, addo eundẽ *Dianam resol. 43. & Vulpe loco suprac. num. 8.* quòad Tertiarios præter ibi allegatos *n. 729.* addo *Franciscum de Platea eum de excommunicat. §. 36. n. 3. Lezzanam p. 1. c. 14. n. 35. &*

Vulpe

Vulpe cit. cap. 17. *num.* 4. vbi loquitur de oblatis. Quid etiam de equitibus ordinum militarium, præter eos, qui sunt Sancti Ioannis Melitæ, (de quibus est certũ, esse exemptos) *Diana loco suprac. resol.* 49. vbi de nouitijs ipsorum ordinum, & viduis relictis ab illis. *Barbosa cit. alleg.* 13. *num.* 14. *Lezzana p.* 2. *cap.* 5. *n.* 4. vbi etiam de Monialibus dictorũ Ordinum, *Squillantes cit. cap.* 8. *num.* 15. *& seq. Sanchez sup. dub.* 58. De confraternitatibus, & alijs locis pijs laicalibus, *Barbosa sup. allegat.* 75. *num.* 34. *Thesaur. p.* 2 *de panis ecclesiasticis verbo immunitas c.* 6. qui non solum hoc casu negat comprehendi loca pia laicalia, sed etiam subdit, probabile esse, neque comprehendi in censura reseruata, lata in *c. non minus de immunitate Ecclesiæ*; de Cappella, & hospitali, *Bonac. cit. q.* 19. *p.* 3. §. 1. *n.* 11. quòad id, dixi ibid. *n.* 728. de Clericis coniugatis, nõ esse exemptos, illic allegatis adde *Bellectum p.* 1. *sua disquisitionis cit. de fauore Cleric. person.* §. 8. *n.* 11. *Squillantem c.* 7. *de priuil. Cleric. n.* 28 *ad finẽ. Sanch. sup. dub. Vulpe cap.* 40. *sua praxis n* 5. vbi quòd teneãtur subire onera sæcularia vniuersitatis, & alia obsequia instar meri laici, & sic conclusũ fuisse in Curia Archiepiscopali Neapolitana, testatur *Riccius p.* 3. *decis.* 170. Qui etiam veniant appellatione familiarium Clerici, præter dicta *ibid. n.* 717. *& seq.* vide *Vulpe cit. c.* 17. *nu.* 22. *& seq. Squillantem cit. cap.* 8. *n.* 11. in specie, quòd dicti familiares gaudeãt, etiã absente Clerico, eorum domino à Patria, *Vulpe suprac. cap.* 17 *num.* 3. Quòad id potest etiã hic queri, quę s. bona à d. personis acquisita, dici possint ecclesiastica, vt gaudeãt dicta immunitate, notaui *ibid. n.* 712. vbi de prædijs ab eo locatis, & datis colonis partiarijs, de qua re agũt *Vulpe suprac. c.* 17. *n.* 8. *Diana p.* 3 *tr.* 1. *resol.* 19. vbi *resol.* 24. agit de bonis Ecclesiæ emphiteoticis, de quibus omnibus vide *Bonac. cit.* §. 1. *n.* 8. 9. 10. *&* 20. Sicut *n.* 720. egi latè de bobis patrimonialibus, de qua re *Vulpe sup. num.* 5. *Diana p.* 1. *tract.* 2. *resol.* 39. *&* 47. *Squillant. cit. cap.* 8. *n. Bonac. cit. q.* 19. *p.* 3. 9. 1. *num.* 12. *Thesaurus cit. verbo. immunitas c.* 5. *vers. ampliatur primò hac const.* Quòad bona donata ipsi Clerico, vel ab eo empta, præter notata à me *loco suprac. à n.* 730. vide *Squillant. cit. c.* 8. *n.* 42. *Sanch. d* 57. *Vulpe cit. c.* 17. *nu.* 11. *&* 13. vbi benè distinquit de onere variabili, vel inuariabili, qui in fine dicti capitis, ponit praxim R. C. Summariæ prò rebus donatis Clerico pro titulo patrimonij, de quibus omnib. vide *Bonac. suprac. n.* 15. *& seq. Dianã p.* 1. *tr.* 2. *resolut.* 42. *&* 3. *p. tract.* 1. *resol.* 17. Quid etiã de bonis, de quibus negotiatur Clericus, vide latè *etiã loco suprac. à n.* 336. de quibus etiam agunt *Vulpe sup. n.* 16. *&* 17. *Diana suprac. resol.* 46. *Bonacina* §. 3. & alii supracitati. An etiam in aliquibus casibus licitè imponi possit gabella, vel collecta, etiã pro bonis ecclesiasticis, vide *ibid.* à me dicta *à n.* 763. de qua re etiam videre poteritis *Vulpe sup. cap.* 17. *n.* 11. *&* 12. latius *Diana resol.* 38. vbi de gabella pro reparatione pontium, &c. (Circà quam materiam vide *ibid. resol.* 75. vbi quærit, an Clerici possint cogi per sæculares iudices reparare vias ante suas domos) item *resol.* 40. vbi de gabella ob publicam aliquã necessitatem v.g. pestis, &c. Item *resol.* 88. de gabella, quæ imposita est pro manutenendo exercitum in partibus inimicorum, vt tutius confinia Regni conseruentur. in specie an ex consuetudine possit acquiri ius collectandi Clericos, *Diana p.* 4. *tr.* 1. *resol.* 101. An verò excuset ab incursu excõmunicationis imponentes gabellas, vt suprà, ex eo, quòd ad euitandas fraudes, habent animum restituendi Clericis in fine anni, quod soluerunt intuitu gabellæ impositæ, *Bonac. sup. p.* 1. *num.* 11. *Diana sup. resol* 44. qui *resol. seq.* etiam de ea quæstione, vtrum censeatur ad effectum incurrendi censuram, imposita personis ecclesiasticis, gabella, quando ob iustam, & publicam necessitatẽ, augetur pretiũ carnis, vini, olei, &c. ad hoc, vt illud plus conuertatur in leuamen illius causæ, vbi etiã *resol.* 48. agit de alia quotidiana quæstione. An Princeps laicus imponendo gabellam super aliqua re vendibili, possit imponere gabellam pro emptore, vel venditore, (idem dic de conductore) laico, præter pretium rei, soluendam pro bono, & necessitate publica, de qua re vide casum similem apud eundem *Dianam p.* 4. *tr.* 1. *resol.* 52. Quando consensus Episcopi, & Clerici sufficiat ad excusandum imponentem collectam ob publicam vtilitatem absque consensu S. P. vt habetur in dicta Bulla, vide *Bonacinam sup. p.* 3. §. 3. *n.* 18.

Imprimentes, infrà *libros*.

Incendiarii, qui scilicèt iniustè, praua voluntate, & ex proposito, res alienas incendunt, an sit ipso facto excommunicati? Est valdè dubium inter Doctores: nàm aliqui vniuersaliter negant, incendiarios incurrere excõmunicationem ipso iure, sed benè posse excommunicari, & hoc casu post latam sententiam excõmunicationis, si etiam fuerint per Ordinarium denunciati, (ad quæ, scilicèt ad excõmunicandũ, vel denũciandũ nõ tenetur Episcopus vt per DD. infracitãdos) ipsius excomm. absolutio, est reseruata S. Pontifici, ita *Caietanus verbo excommunicatio c.* 21. *Nau. Toletus, Sayrus, Suarez apud Bonac. loco infracitando*, quibus adde *Auilam p.* 2. *c.* 7. *disp.* 1. *dub.* 9. *vers. Dixi regulariter, Sotum, & Henriq.* quos refert, & sequitur *Barbosa de offic. & potest. Episc. allegat.* 50. *num.* 89. vbi incendiarios excommunicatos, & publicatos, asserit incurrere excomm. S. Pontifici

reseruatam, fundatur hæc opinio, quòd nullibi in iure reperiatur lata, talis excommunicatio, vt est videre *in cap. tua nos, ex de sententia excommunicat. in can. pessimam 23. q. 8. & concordantibus.* Alij eodem modo generaliter loquendo docent, omnes incendiarios esse excommunicatos ipso iure in dicto *cap. tua nos,* tum quia equiparantur ibi cum percussoribus Clericorum, tùm etiam quia ibi dicitur, quòd postquam fuerint per *Ecclesiã sententiam publicati, pro absolutionis beneficio ad Apostolicam Sedem sint mittendi,* ergò præsupponitur, quòd iam ipso facto sint excommunicati, aliàs non haberet locũ publicatio, vt inquit *glosa ibi v. publicati,* hãc opinionem, probabiliorem esse censet, & si fateatur, probabilem primam sententiam, *Bonacina t. 3. disp. 2. q. 3. p. 43. n. 1.* eiusdem opinionis videtur etiam *Clarus §. fin. q. 77. n. 19.* & si non ita clarè, cùm statim subdat, de incendiarijs Ecclesiarũ. Tertia opinio est, hoc casu esse distinquendum inter incendiarios Ecclesiarum, aliorumq. locorũ Religiosorũ ℘ .s. isti sint excõmunicati ipso facto. Incendiarii verò aliorum locorum, vel rerum profanarum non sint excommunicati ipso facto, sed sint excommunicandi, & tunc quando cõtrà eos lata est, excõm. & denuuciat. nõ possint absolui, nisi à solo Papa, ita *glosa tit. verbo publicati, Panormitanus, Siluester, Tabiena, Angelus, & alij apud Bonac. sup.* quibus addo post *Riccardum, & Astensem Franciscũ de Platea, cum de excommunicat. par. 2. §. 29. Graff. lib. 4. cap. 18. a num. 7. p. 1. decis. Megal. 3. p. lib. 4. cap. 6. num. 6.* Hanc sententiam probat *Suarez ex cap. conquesti de sententia excommunicationis* vbi excommunicantur ipso facto effractores Ecclesiarum, ac etiam post dictæ excommunicationis denunciationem, factã ab Ordinario, absolutio reseruatur S. P. nàm vt istæ author subdit, re uera incendiarii sunt etiam effractores, & spoliatores Ecclesiarum, probat *Lessius lib. 2. cap. 45. n. 22. & Layman lib. 4. tr. 10. cap. 7. ad finem,* hanc opinionem esse communem fatetur *Nau. apud Suarez loco suprac.* id esse iam consuetudine receptum ait *Azorius p. 1. lib. 9. cap. 26. q. 11.* testatur de magis communi *Clarus loco suprac.* vbi latè id confirmat *Baiardus nu. 22.* qui ampliat *n. 24.* etiam ad incendiarios Ecclesiarum non consecratarum, & cæmiteriorum (intellige quando intrà spatiũ priuilegiatum continentur hæc cæmiteria, vt per *Franciscum de Platea loco suprac.*) itẽ limitat quando incendiarius haberet ius incendendi, nempè propter iustum bellum, quod etiam antea dixit *Franciscus de Platea loco suprac.* Accedit post hæc scripta *Thesaurus de panis ecclesiasticis p. 2. verbo incendiarij, vers. ex his iuribus ad finem,* vbi refert *Tannerum, & Diaz* testantes de communi. Vt autẽ verum fatear, displicet ratio *Suarez,* scilicèt quòd tales dicantur effractores, &c. nam vt dixi suprà verbo *Ecclesiarũ effractores,* nõ est certum, ibi contineri excommunicationem latæ sententiæ, & datò quòd illam contineret, reuera, tàm in communi, quàm in rigoroso loquendi modo, aliud est effringere, & spoliare, aliud verò incendere, licèt damnificatio, & effectus, sit idẽ. Vnde, nisi hęc opinio esset vsu recepta, sicut de Mediolano testatur *Bonacina loco supracitato.* in primã opinionem, vt mitiorem, & benigniorem, quã vocat etiã probabilem *Bonac. sup.* inclinarẽ Nota quòd licèt hoc nomen incendiarius sit frequentatiuum, tamen ad effectum, de quo suprà, sufficit, quòd semel incenderit, vt possit excommunicari, vel sit excommunicatus, iuxtà opiniones de quibus suprà, ita *Bonacina sup. n. 4.* quòd etiam non solum qui incendit, sed etiã qui facit incendere, vel ad hoc consiliũ, vel auxilium impẽdit dicatur incendiarius, notat *Franciscus de Platea loco suprac. versiculo quaro qui dicantur, &c.* Circa reseruationem ipsius post denunciationem. Nota, non sufficere denunciationem, seù publicationem generalem, sed requiri specialem, vt in simili dixi sup. *ecclesiarum effractores,* & in terminis docet post *Caiet. Nau. & Sayrum, Barbosa cit. num. 188. ad finem, & Megalius loco suprac. n. 10.* nouissimè sequitur *Thesaur. sup. vers. Amplia 3. secundum aliquos,* qui testatur de magis communi, contrà *Suarez, & Filliuccium,* quos sequitur *Bonac. suprac. n. 6.* vndè sequitur, ℘ si in Synodo, vel tabella, tales declarãtur excõmunicati, non ideo non possunt absolui ab Episcopo, quia videmus, Episcopos solere sibi hanc cẽsuram reseruare, ergò tali casui est necessaria publicatio nominatim, ad hoc vt absolutio spectet ad S. Pontificem, quòd verum est etiam, si tantum ex consuetudine in Diæcesi, vel Prouincia approbata, tales cẽseãtur ipso iure excommunicati, quiã tũc neque est opus aliqua sententia, sed sufficit publicatio ad effectum reseruationis Papalis, *Nau. & Toletus,* quos sequitur *Megalius sup. num. 9.* Quòd autem dicit post *Sayrum, Barbosa loco suprac.* & sequitur *Thesaurus supra ampliat. 1. & 2.* quòd mulier incendiaria semel denunciata ab Ordinario, non possit absolui nisi à solo Papa, & quòd incendiarii Ecclesiarum denunciati, non possunt absolui à Legato à latere, negatur *à Laym. loco suprac.* qui dictam reseruationem S. Pontifici post denunciationem intelligit, nisi in Prouincia aliquis priuilegiatus sit, quiã censuris iuris, Papæ reseruatis absoluere possit. Accedit, ℘ Legatus a latere põt absoluere à censuris iuris secundũ opinionẽ, de qua *sup. recoll. 1. sub num. 514.* remissiuè, & data, & non concessa opinione contraria, certum est posse

se absoluere ab excommunicatione *canonis si quis suadente*, quòd sufficit hoc casu, quia in *c.tua nos*, equiparatur incendiarius percussori Clericorum, & equiparatorum; idem debet esse iudicium, quòd probat etiam de muliere, quia mulieres absoluuntur ab Episcopo ab excomm. *canonis si quis suadente c. mulieres. de sent. excōm.* quando autem tales incendiarii Ecclesiarum incidant in excommunicationem Bullæ cœnæ contrà vsurpātes bona ecclesiastica, infrà *vsurpantes*, quid debeat obseruari in huius casus absolutione. *Thesaurus loco cit. c. 2.*

Incidentes arbores Ecclesiæ, vel Monasterii, aut domos eorundem molientes, incurrunt excōmunicationem latā *in extrauagant. ambitiosæ*, de qua sup. *Alienantes*, intellige, dummodo talis incidens habeat administrationem Ecclesiæ, & sic Clericus, vel Religiosus priuatus incidens vt sup. non incurrit dictam excommunicationem, ita post alios *Bonacina in opusculo de alienatione bonorum ecclesiasticorum q. vnic. p. 5. nu. 1. vers. hac propositio ad finem.* qui *Bonacina ibid.* secundum probabilē opinionē *Filliuec.* affirmat, tales priuatos incurrere excommun. Bullæ cœnæ contrà vsurpantes bona Ecclesiæ *can. 1.* quòd mihi displicet, quia si hoc esset verū, maiori pœna plecteretur persona particularis, quàm Prælatus, ad quem propriè spectat conseruatio bonorum ecclesiasticorū, fauet communis sententia Doctorum in d. *can. 17.* Bullæ cœnæ, quòd dicta censura procedat contra vsurpantes vsurpatione propriè dicta (idest quasi ex iure, ad dictos fructus, seù prouentus, non autem contrà fures, & raptores, vt infrà verbo *vsurpantes*, quòd autē extraneus, & sic nō Prælatus, seù Beneficiatus cedens arbores, vt eas vendat, vel sibi retineat, subiaceat excommunicationi reseruatæ *in Concil. Trident. sess. 22. c. 11. de reformatione* contrà Clericos, vel laicos alicuius Ecclesiæ, vel beneficii sæcularis, aut regularis, vel Montium Pietatis, aliorumq. locorum piorum, iurisdictiones, bona, census, fructus, emolumenta, obuentiones, aut alia quæ in pauperum necessitates conuerti debent, per se, vel per alios vi, aut metu incusso, vel per suppositas personas Clericorum, vel laicorum, alioq. colore in proprios vsus conuertere, illisque vsurpare præsumētes, seù impediētes, ne ab iis, ad quos iure pertinent, percipiantur &c. vbi de aliis pœnis, contrà *Bonacinam*, post *Azorium, & Filliuc.* probat *Thesaurus de pœnis ecclesiasticis p. 2. v. vsurpatio vers. itē quòd procedat.*

Indulgentias sup. *diuulgantes.*

Ingressū virorū, ac fœminarū in Monasteriū monialiū, permittentes Superiores siuè masculi siuè fœminæ incurrunt excomm. S.P. reseruatā, qn̄ id permittunt prætextu facultatū SS. PP. ex constit. Greg. XIII. incip. *vbi gratia* apud *Quarantam verbo monasteria monialiū, & Mirandam de monialibus q. 2. art. 11.* & Pauli V. in constit. incip. *monialium statui* de qua facit mentionem *Naldus verbo clausura n. 10.* refert eius verba faciēntia ad nopropositū. *Bonac. q. 4. pun. 6. n. 14. de clausura c.* vbi non solum reuocantur faultates omnes iam concessæ ingrediendi ipsa monasteria monialium, sed etiam superioribus, & superiorissis prohibetur permittere dictū ingressum sub pœna excommunicationis, inter quas duas constitutiones, adest differentia, primò, quia illa Gregorii complectitur tàm Superiores masculos, quàm fœminas admittentes, vt suprà, ista verò Pauli tantū loquitur de superiorissis fœminis, secūdò in cōstitutione Gregorii, quò ad hanc partem de admittentibus vigore facultatum SS. Pontificum, non requirit audaciā, & præsumptionem, sicut requirit Paulus V. ex quo patet, hoc casu ignorantiam crassam excusare superiorissas fœminas, non autem superiores masculos, & sic intellige *Sanchez lib. 6. summæ cap. 16. n. 82.* qui non habuit notitiam cōstitutionis Pauli V. fauet *Bonacina loco suprac. num. 19.*

Ampliatur primò, vt etiā dicti Superiores incurrant priuationem beneficiorum, & dignitatum, ac inhabilitatē, ad illa in posterū obtinenda, vt habetur in ead. const. Greg. & refert *Sanch. supra n. 82.* qui *n. 87.* remissiuè, probat, talē priuationē non incurri ipso facto, sicuti nec inhabilitatem, sed quòd requiratur sententia iudicis declaratoria, contrà aliquos *ibid.* citatos, quibus fauet *Graffius p. 1. decis. lib. 4. cap. 23. n. 12.* idem dicas respectu cōst. Pauli V. pro priuat. officiorū, fauet *Thesaur. p. 2. de pœnis ecclesiast. v. clausura c. 5. ad finem.* vndè stante hac opinione, cessat difficultas, an si casus sit occultus, possint tales Superiores dispensari in istis pœnis ab Episcopo virtute Concilii Trident. vel à Superioribus maioribus Religionis, vi priuil. Pij V. vt per *Bonac. sup. q. 4. p. 5. n. 5.* de qua re vid. *sup. 2. recoll. 11. n. 215.* nā post declarationē iudicis, casus nō pōt esse occultus, ideoq. semper petenda est talis dispensatio à S.P.

Ampliatur secundò, etiam si cùm possint, non prohibeant d. ingrēsū, quia ad istos Suriores ex officio competit prohibere, & impedire dictum ingressum, *Sanchez ibid. num. 87.* vide *Bonac. loco suprac.*

Ampliatur tertiò, vt neque dicta excommunicatio etiam si occulta, possit absolui ab Episcopo virtute facultatis sibi tributæ à *Concilio Tridentino*, nec à Superiore vigore priuilegij concessi à Pio V. Regularibus Prę latis circa casus occultos, quia in dicta constitutione derogatur dictis concessionibus. *Sanchez ibid. num. 83.* sed contrarium post

Dianã probaui *suprae. recoll.* 11. *nu.* 257. cui opinioni accedit *Bonac. suprae. p.* 6. *ad finem.*

Dixi *Superiores*, &c. quia alii Religiosi, vel Moniales admittentes, vt suprà vigore dictarum facultatum à Summis Pontificibus cõcessarum, quæ sunt tamen abrogatæ, nullam incurrunt excommunicationem, neque priuationem, aut inhabilitatem. *Sanchez d. c.* 16. *n.* 84. Qui *n.* 85. & 86. etiam substinet, dictas pænas posse etiam incurrere omnes de capitulo, quando capitulariter congregati, suffragium dederunt pro dicto ingressu, aut non contradixerunt, quando potuerunt cõtradicere, secus si extrà capitulum consulti à Superioribus, consilium, vel assensum præstiterunt. & ita intelligendus *Miranda in suo manuali Prælatorum Regularium in tr. de monialibus q.* 2. *art.* 12. *conclus.* 3. fauet *Megalius p.* 3. *lib.* 4. *cap.* 2. *in fine*, *& Diana tr.* 1. *miscell. resol.* 33. qui allegat *Barbosam alleg.* 102. *n.* 33 *de offic. & potest. Episc.* Quid disposuerit circa hoc Vrbanus VIII. infrà.

Contraria opinio, quòd etiã incurrant singulares Religiosi, vel Moniales has pænas, post *Suar. & Azor.* docet *Scortia in selectas SS. Pontificum constitutiones theorem.* 336. qui testatur, hanc opinionem esse amplectendã vt tutiorem, probat *Bonacina de clausura q.* 4 *p.* 6. *nu.* 16. vbi latè de hac materia, & post *Filliuce.* sequitur *Thesaur. infrae. ad finẽ.* Non autẽ incurrũt fæminæ sæculares ibi existẽtes causa educationis, si introducũt *P. Megal sup.*

Dixi *virtute facultatũ, &c.* quia si permittũt, vel admittunt ingressũ nõ virtute dictarũ facultatũ SS. P P. dicti Superiores, aut Moniales, sm̃ cõmunẽ opinionẽ non solũ nõ incurrunt dictam excommunicationem reseruatam, sed nec aliam non reseruatam latam in S. Concilio Tridentino *sess.* 25. *cap.* 1. cùm ibi nulla fiat mentio de introducentibus, sed tãtũ de intrantibus, *Diana sup. recoll.* 34. Itẽ neq. incurrunt aliã excomm. latã cõtrà eos, qui communicant cum excõmunicato in crimine criminoso, quia vt aliàs sępè dixi, ad illam incurrendam requiritur, quòd excommunicatus, cum quo quis communicat, sit denunciatus. *Sanchez sup. num.* 81. intellige dummodo etiam qui ingreditur, ingrediatur nõ virtute dictarum facultatum, quia si quis ingrederetur vigore facultatum, & Superior admitteret, vel permitteret non innixus dictis facultatibus, tam dictus Superior, vel Superiorissa, quàm ingrediens, incurrerent dictam excommunicationem, vt aduertit *Sanchez ibid. sub num.* 80. & probat aliis allegatis *Bonacina loco suprae.*

Sed quidquid sit de opinione *Sanchez, Bonacina, & aliorum* ab eis allegatorum, in hoc secundo dicto. Contrariũ, quòd. s. admittentes, etiam non virtute facultatum, incurrant has pænas, testatur praxis, & stilus Curiæ, & Pænitentiarię Romanæ, & etiam itadeclaratum fuisse, testatur *Scortia in selecta Summorum Pontificum constitutiones theoremate* 335. quæ mihi videntur valde verisimilia ex eo, quòd *Bonacina d. q.* 4. *p.* 1. *num.* 4. *post Filliuce.* de eadem praxi testatur, loquendo de ingredientibus etiam non prætextu facultatum, correlatiuorum enim eadẽ debet esse dispositio, de eadem praxi testatur nouissimè *Thesaurus de pænis ecclesiasticis p.* 3. *v. clausura cap* 5. *vers. aduertendum p.*

Ingressum in monasterium monialium vt suprà prætextu licentiarũ Episcoporũ, vel aliorũ Prælatorũ, quæ veræ nõ sunt, vel si veræ, sint tñ pro casibus necessariis, & ipsi, vel ipsæ permittunt, vel admittunt extra casus necessitatis; Moniales permittentes, seu etiã nõ impedientes, si ex officio ad illas pertineat impedire, vt sunt non solũ Abbatissa, Vicaria, sed etiã quę curã ostii gerunt, ex eadem const. Greg. XIII. in secuda parte ibi *quin etiã &c.* incurrunt excommunicationem reseruatam. *Graffius p.* 1. *decis. lib.* 1. *cap* 23. *n.* 8. *Riccius in praxi fori ecclesiastici resolut.* 544. *num. Naldus verbo Monialis n.* 10. *Vgolin. de officio, & potestate Episcopi cap.* 21. *§.* 3. *n.* 1. *Barbosa eod. tract. alleg.* 50. *n.* 151. *Miranda in manuali Prælatorum regularium tr. de sacris Monialibus q.* 2. *art.* 10. *ante conclusionem primam*, clarius *Sanchez lib.* 6. *sua summa cap.* 16. *num.* 91. *&* 93. *Bonacina cit. p.* 6. *n.* 20. *& seq.*

Extenditur primò hæc doctrina, vt non tantum dictæ Moniales, siuè Superiorissæ locum teneant, siuè, non, incurrant dictam excommunicationem, sed etiam alias pęnas, de quibus suprà *ampliat.* 2. cum hac tamen differentia, quòd scilicèt hoc casu non solũ excuset ab excommunicatione, & aliis pænis ignorantia probabilis, sed etiam crassa dummodo non sit temeritas, quia ad illas incurrendas requiritur præsumptio, propter verbũ *præsumãt* positum in hac secunda parte const. Gregor. *Sanchez sup. nu.* 92. *Vgolinus loco suprà num.* 80. *Bonacina suprae. p.* 6. *n.* 29. vbi contrà *Sanchez* probat non excusare bonam fidem.

Extenditur secundò, etiam si Moniales non permittant, vel admittant ingressum directè, sed tãtũ indirectè, mãdantes, vel consulentes dictum ingressum, dummodo id mãdent, vel consulent ipsi ingressuro, quia si mandarẽt, vel cõsulent alteri, vt postea ingredi faciat, non incurrunt, nisi habeant officium propter quòd impedire debeãt dictum ingressum, vt si sit Abbatissa, vel Vicaria, aut Ostiaria, ita *Sanchez sup. n.* 94. vide *Bonacinam sup. n.* 26. *& seq.*

Extenditur tertio etiam si introducant mulieres, & fæminas, vt est verior opinio, teste *Bonac. loco supra n.* 22. ac hodiè est certa ex verbis constit. Pauli V. de qua suprà, vt per *Scortiam in selectas const. SS. Pontificum theoremate*

remate 335. *& seq.* Bonac. *sup.n.*22. *ad finem.*

Restringitur tamen eadem doctrina primo, in casu, quòd tantùm Moniales alloquerentur, vel comitarentur dictam personam ingressam iam illicitè, vt suprà, scilicèt vi facultatum, vel licentiarũ, etiam si sit causa vt diutius talis ibi moraretur, quia id nõ est verè admittere, vel permittere ingressũ, *Sanchez sup. n.*95. dicit probabile *Bonac. d. p.* 6. *in fine.*

Restringitur primò in Superiore, vel alio subdito masculo admittente permittente, vt sup. Nã dicta constitutio Greg. in supradicta secunda parte incip. ab illis verbis, *quinimò* quæ refert *Bonac. suprà n.*9. loquitur de moniali. ibi, *neuè monales sub eisdem panis, illos aliter admittere præsumant*, quarum appellatione, & si veniant earum Superiorissæ fœminæ, non tamen veniunt Superiores, vel etiã subditi masculi, vt probat *ibid. Bonacina num.*21. *&* 22. *ad finem.*

Restringitur tertiò in Prælatis, vel alijs concedentibus licentiam ingrediendi in dicta monasteria absque iusta causa, quia & si quodammodo videantur dictum ingressũ permittere, tamen non ligantur dicta excõmun. quia vt mox dixi, illa excõmunicatio est tantùm imposita pro Monialibus, non autem pro Superioribus masculis. *Sanchez vbi suprà num.*92. *Vgolinus de officio, & potestate Episcopi cap.*21. §.3. *n.*8.

Restringitur quartò, in Monialibus admittentibus paruulos non capaces vsu rationis, quia hoc casu, ipsæ licèt peccent, non tamen incurrunt hanc excommunicationem. *Vgolinus sup. num.*3. latè post alios *Bonacina tract. de clausura q.*4 *p.*1. *n.*5. vbi *n.*8. subdit, in dubio non præsumi vsum rationis in paruulo nisi in septennio, intellige expleto, vt dixi cùm de matrimonio. Contrarium autem scilicèt, tales moniales ipsos infantes introducentes, incurrere in excommunicationem, vt suprà contentam in constitut. Gregorij, defendit *Comitulus lib.*6. *respons. q.*22. qui testatur ita declaratũ à Card. Santaseuer. Sũmo Pænitent. & Clem. VIII. & sequitur *Scortia in selectas const. SS. Põtific. theoremate* 236. *in fine.* sed primã opinionẽ probat latè *Suar. t.*4. *de Religione lib.*1. *cap.*10. vbi affert rationem differentiæ inter hunc casum, & alium de introducentibus adultos perpetuò amentes. Quid dicendum de monialibus introducentibus viros ad malum finem, infra *Monialium monasteria.*

Ingressum mulierum in monasteria Regularium permittentes, aut illas introducentes, Superiores, virtute facultatum reuocatarum, incurrunt excommunicationem S. P. reseruatam, ex constitutione Greg. XIII. de qua sup. *Sanchez lib.*6. *summa cap.*17. *num.*3. *Cruz de statu Religionis lib.*1. *cap.*5. *dub.*1. *in prima conclus.* Quòd etiam subditi incurrant dictam excommun. post *Suar. & Azor.* cõtrà alios docentes tantũ incurrere suspensionẽ à diuinis, iuxtà cõstitut. Pij V. hi sunt *Sanch. Sayrus, Suarez, Fillius.* & alij quos refert, & sequitur *Thesaur. v. clausura c.*3. & ante eum *Scort. in selectas Sum. Pontificum constitutiones theoremate* 336. de qua re etiam agit *Bonac. q.*3. *de clausura par.*8. Non feci in princ. cõclusions imentionẽ de constit. Pij V. quia in ea nõ adest excomm sed suspensio à diuinis, quam etiam incurrunt tàm Superiores q̃ subditi si mulieres introducant cum aliis pænis de quibus infrà *ampliat.*1. vide *Suar. sup. cap.*7. *n.*4. *Sanchez sup. num.*35. *& seq.*

Ampliatur conclusio, primò, vt etiam eo casu Superiores prædicti incurrant priuationem beneficiorum, & officiorum, ac inhabilitatem ad illa obtinenda in futurum. *Sanch. ibid. n.*38. intellige, vt suprà dictum est ex magis probabili opinione, quòd hæ pænæ nõ incurrãtur, nisi post sententiã iudicis. *Bonac. supra c. n.*2. *ad finẽ. Lezzana p.*1. *c.*10. *n.*13. *&* 29. præter dicta suprà *recoll.*1. *nu.*83. & si cõtrariũ de inhabilitate post alios defẽdat *Thesaur. cit. v. clausura c.*3. *vers. qua res.*

Ampliatur secundò, etiam si introducãtur puellæ dumodò sint capaces vsus rationis, vel quoq. si introducentur adultæ fatuæ vel amentes, quia incurrent excommunicationem, & easdem pænas, fauet *Sanchez dicto cap.*17. *num.*4. *Lezzana sup. num.*10.

Ampliatur tertiò, etiam si ipsæ mulieres introductæ sint fundatrices monasterij illius, quòd ingrediuntur, nisi aliter in eorũrum regula sit expressum, ita post *Rodriquez Sanchez dicto cap.*17. *num.*7. vndè firmat, per dictam constitutionem Greg. XIII. non fuisse derogatum Regulæ Fratruum minimorum, concedentis, vt fęminæ ex stirpe Regia, & fundatrices quęcunque Ordinis, possint decenter comitatæ, ingredi eorum monasteria. *Lezzana supà n.*10. *Suarez t.*4. *de Relig. lib.*1. *cap.*7. *num.*6. *Bonacina sup. p.*2. *n.*3.

Hæc conclusio sit ampliata, limitatur primò. Si fuerint Reginæ, Imperatrices, vel earum filiæ, quia harum priuilegia non fuerũt reuocata. *Sanchez d. c.*17. *n.*5. vbi docet, hoc casu non debere ingredi cum omnibus fæminis, quę eas comitari solent, sed cum paucis, ac ex illis, senioribus, ac bonæ famæ. *Lezzana, & Suar. locis supra c. Bonac. sup. n.*5.

Limitatur secundò, quando introducerẽtur mulieres, vt suprà ex inaduertentia, vel etiam ignorantia, dummodo illa non sit crassa, vel supina, iuxtà regulam vniuersalẽ, in materia de censuris, de qua suprà *recoll.*1. *n.* Dixi dummodo non sit crassa, vel supina, quia in dicta constitutione quòad hanc partem non adest verbum requirens præsumptionẽ, vt notat *Sanchez d. cap.*17. *n.*35. *Bonacina cit. p.*3. *nu.*2. *vers hinc*, qui ait, adesse dictũ verbũ in const. Pij V. vndè quòad pænas

nas ibi contentas, scilicèt suspensionē à diuinis,&c. excusaret ignorātia crassa, & antea dixit *Sanch.sup.n.36.* sequitur *Thesaur.cit.c.3*

Limitatur tertiò, in admittentibus, non inherendo facultatibus, sed alio bono fine, vt .s. medicinæ, *Sanch.d.li.1.c.1.n.30.& seq. Bonac.sup.q.5.p.4.n.4.* vbi hac occasione ait, q strictior sit clausura monialiū, q Regulariū, sequitur *Lezzana sup.num.10. ad finem.*

Limitatur quartò in omnibus illis casibus quibus ex declaratione Pij V. licitum est fœminis ingredi claustra monasterij,&c. refert dictam declarationē de verbo ad verbum. *Quaranta.v. Monasteria, & conuentus Regularium virorum*, & explicat post Sorbum, *& Rodriq. Sanchez d. c.17.à n.22.& seq.* quē ad hoc omninò videas.cum *Bonac.sup. nu. 54.*

Ingressum mulierum in monasteria, & domos Regularium masculorum permittentes, vel illos admittentes, alio prætextu quàm facultatum, non incurrunt excommunicationem, sed tantum suspensionem à diuinis, priuationem officiorum, & inhabilitatem ad illa, ex constitut. Pij V. *Graff. p.1. decis.lib.4.cap.23. n.11.* vbi testatur de praxi *Sanchez d.lib.6.summa cap. 17. n.35. Ioannes Cruz de statu Religionis li.1,c.1.dub.7.conclus. 1.* vbi declarat quæ sint hæc officia, & quid intelligatur nomine monasterii,& Regular. à quo possint absolui à dictis pœnis, & inhabilitatibus, de quibus etiā *Bonac.d.tr.de clausura q.1.p.5.in fine,* vbi concludit posse absolui à Superioribus & sic intelligas *Bertum in sua praxi criminali Regulariū tit.4.cap.15.§. 10.n.5.q.10.* Contrariam sententiam, scilicèt huiusmodi Regulares affici excommunicatione Gregorij XIII. dicit probabilem *Filliuec.apud* Bonac.*sup.n.2.ad finem,* quem ipse reicit, sed hāc opinionem docet *Suarez sup. num. 9. & Lezzana num. 9.* qui testatur, illā in praxi esse receptā,& sequitur *Thesaur.c.3.* Quid autē si esset facta introductio ad malū finē, an incurrat excōm. *Filliuce.* putat, adesse hoc casu pœnā excommnicat. reseruatam Pœnitentiariis S. Petri refert *Bonacina dicto pun.3.n.3.* non probando, neq. improbando. & addit *Thesaurus suprac.c.3.ad finem,* quid S. Pœnitentiaria solet hoc casu decernere.

Limitatur primò meo iudicio in Clericis, aut sæcularibus, vel Regularibus alterius Ordinis introducētibus dictas mulieres in monasterium vt sup. eadem ratione, qua suprà probaui secundā limitationē conclusionis præcedentis, ipsi enim non incurrunt aliquā censurā, vt dictū fuit in facto de quibusdam sæcularibus, qui dum morarentur in quodam monasterio introduxerunt quasdam mulieres ad malum finem.

Limitatur secūdò, si mulier nō habet sex annos completos, post *Rodriq.* notat *Ioanne Cruz de statu Religionis lib.1.cap.5. dub.1. in fine secunda conclus. Lezzana loco suprac. in 2. ampliat.* in facto autem proposito, de eo Superiore, qui inaduertēter permisit aliquas mulieres honestas alienigenas dormire intra cappellam sitam in claustro, putans hoc non esse prohibitum, cùm mulieres possent illuc ingredi ad sacrum audiendum. Dixi, quòad forum externum incurrisse dictas pœnas, quia & si licitum sit admittere mulieres ibi ad diuina, non licet sinere ibi, illis peractis, morari per longum tempus. *Sāchez dicto cap.17., num.* expresè docet *Ioānes Cruz de statu Religionis, & priuilegijs ipsius lib.1.cap.5. conclus.3. not.2.*

Iniuriæ vlciscendæ causa, qui in domum suam armatos receptauerint, aut aluerint, vel hominum turbam, eo nomine excitauerint in statu ecclesiastico, incurrunt excom. S.P. reseruatā vide sup. *Armatorū collectas,* nō verò quòad forū internū, vt patet ex *limit.2.*

Inquisitionis sanctæ fidei ministri, gratia, amore, quæstu, alioque pacto ducti, negligētes in hæreticis inquirendis, vel falsò heresim ex odio imponentes, incurrunt excommunicationem S. Pontifici reseruatā *Clem. 1.§.verum de hereticis,* secùs est de Episcopis, si vt Inquisitores id facerent, quia tantum incurrerent suspensionem per triennium, quæ suspēsio licèt hic nō reseruetur, tamen cùm sit ad certum tempus, infra dictū triennium de iure communi est reseruata S. Pontifici, *Bonacina t.3.disp.2.q.7.p.5.num.7.* latè per *Barbosam in suo tract. de officio, & potestate Episcopi alleg. 50. num. 95.* vbi subdit, quòd tria copulatiuè requirantur ad hoc, vt dicti ministri incurrant talem excommunicationem, primò quòd faciant contrà iustitiam, secundò quòd scienter id faciant, tertiò quòd faciant amore, vel odio, & sic vt idē *Bonac.* subdit *loco suprac.nu. 2.* secus est, si omittant non solum iustè, & bona fide, sed etiā ex metu, vel timore alicuius mali. Quomodo hoc casu prohibeatur actus internus odij, vel amoris, vide sup. *recoll.1.n.272.& Bonac.loco suprac.Thesaur.hoc verbo c.5 ad fin.*

Inquisitores, qui prætextu Sancti Officii, pecunias illicitis modis extorquent, incurrunt excommunicationem reseruatam ante satisfactionem, non autem postquam illa iam fuit præstita, *Clem.2.de hareticis,* ita *Barbosa alleg.50.num.228.in addit.* latè de ca tractat *Sanchez lib.2.summæ moralis cap. 20. Bonacina* prosequitur *tom.3.disp.2.q.10.p.10.* Nota, quòd & si in dicto textu fiat mentio Cōmissariorum Inquisitorum, non per hoc excluduntur ipsi Inquisitores secundū communē opinionē, de qua testatur *Sanch. loco suprac.n.8.& Bonac.* licèt cōtrariū sit de Episcopis,& capitulis episcopalib. sede vacante, qui hic nō veniūt appellatione Cōmissariorū Episcoporum, Capitulorū,&c. sed benè pro

Com-

Commissariis Episcoporũ & Capitulorũ, veniunt, Episcoporum, & suorũ Capitulorum sede vacante Vicarii, siuè generales, siuè speciales ad negotia Sancti Officii, & quia tantum de Episcopis, & Inquisitoribus fit mentio, non solum, non subiacent huic excommunicationi Prælati inferiores Episcopis, habẽtes iurisdictionẽ quasi Episcopalẽ, sed nec etiã eorũ Vicarij, vel Cõmissarii, aut Capitulorũ ipsorum vacantiũ, vt per *Sanchez loco suprac. num.4. & 6. Campanilem in suo diuersorio iuris canonici rub.12. cap.13. n.146.* & sic intelligas *Thesaurum p.2. de panis ecclesiasti- verbo inquisitor cap. 4. vers. amplia ad finem.* nam author debet intelligi iuxtà authoritates, quas allegat. Ex eo, quia prohibetur hic, extorquere illicitis modis pecuniam Inquisitionis prætextu, cõcludũt DD. omnes apud supracitatos, hic prohiberi crimen concussionis sub prætextu officii Inquisitionis, & per consequens non incurri excommunicationẽ à præfatis, si aliquid accipiatur à sponte dante, & si animaduertãt dari intuitu Sancti Officii, & ad redimendam iniustam vexationem, quando dicta iniusta vexatio non est illata ad hunc finem extorquendi pecuniam, neq, etiã si per vim, & ab inuito accipiatur aliquid tanquã pretiũ sui laboris, vel hac occasione talis recuperet pecuniã aliàs mutuo datam, vel alio titulo iusto sibi debitam, quã aliter recuperare non sperat, & tantò magis ille, qui etiam hac occasione extorquet non pecuniam, sed mutuationẽ, vel alium contractum onerosum, dummodo primo casu habuerit animum restituendi mutuum, & secundo casu, non peccet in dicto contractu contrà iustitiam vt post *Sanchez Bonac. supra n.2. & 4.* Nota ꝙ in Hispania Inquisitores, & alii ministri S. Officij prohibentur non solum accipere munera, sed etiam exculenta, & poculenta, sub pæna excommun. latæ ab Inquisitore generali cum aliis pænis, & hoc procedit etiam si prædicta acciperentur, ab alijs officialibus eiusdem Tribunalis, imò minister eiusdẽ inquisitionis, cũ sciuerit, aliũ ministrũ donum accepisse, tenetur sub eisdem pænis, illum Inquisitori reuelare. Tamen regulariter in aliis locis, *& si inquisitores melius facerent, si aliquid non acciperent, neque a reis quòd est valde suspectum, neque à consanguineis, vel amicis reorum, quòd est maximè reprehendendum*, vt ait *Penia in directorio Inquisitorũ commentario* 153. nõ autẽ est illicitum illis, accipere xenia vltrò oblata, non tamen à litigãtibus, vt habet *Eymericus ibid. quæst.* 104. vide infrà *Munera.*

Inquisitores prætextu officij inquisitionis, bona Ecclesiæ scienter attentantes applicare Fisco, etiam ecclesiastico ob delictum Clericorum, incurrunt excommunicationem, contentam in *eadem Clem. 2. de hæreticis*, ideoque circà subiectum seù personas, quę illam incurrere possunt, nihil differt hæc excommunicatio ab illa, & si differat circà materiam, & etiam circa reseruationem, cùm ista non sit reseruata etiam ante satisfactionẽ, quia illa satisfactio ibi nõ prærequiritur *Sanchez sup num.21. Bonacina num.9. vers. Dixi.* Dum autem loquitur tex. de bonis Ecclesiarum simpliciter, intelligi debent tàm stabilia, quàm mobilia, & tàm Ecclesiarum sæculariũ, quæ possident ipsæ Ecclesiæ, vel Rectores, ac Beneficiati illarũ, quàm Ecclesiarum Regularium, idest vel monasteriorũ, vel professorũ in ipsis monamonasteriis capacibus, vt per *Sanch. loco suprac. n.13. & 14.* Vtrũ autẽ ad incurrendã dictã excommunicationẽ necesse sit, quòd dicta bona applicentur Fisco, vel sufficiat, si applicetur ipsismet Inquisitoribus, vel aliis, non concordant Doctores, *Suarez* negat, quem sequitur *Bonacina loco suprac. n.4. ad finem.* Affirmat verò *Sayrus lib.3. c.34. n.26.* & sequitur *Sanchez loco suprac. n.17.* quæ secũda opinio, licèt sit probabilis, prima videtur probabilior, cui fauet *Eymericus in directorio Inquisitorũ q.103.* & sequitur *ibi Penia commentario* 152. dum tractat articulum illũ, an possit Inquisitor imponere pænas pecuniarias applicandas sibi, vel aliis. An sit imposita hæc pęna cõfiscationis bonorũ, hęreticis, & quæ bona illorũ confiscata censeantur, & quomodo, vide latè per *Castrum Palaum tom.1. tract.4. de panis temporalibus hæreticorum disp.5. per totum.* Cætera, vide sup. *Hæresis.*

Insordescentes per annum in excommunicatione lata per Delegatum Papæ, non possunt amplius absolui ab ipso Delegato, sed dicta excommunicatio remanet S. Pontifici reseruata *cap. quarenti, de officio delegati, Nau. Suar. Filliucc. Sayrus*, quos sequitur *Bonacina t.3. disp.2. q.3. pun.22.* ex quorum doctrina, nota, quòd & si ad alium effectum insordescens, dicatur tantùm ille, qui animo pertinaci, & indurato in contemptum clauium perseuerat in excõmunicatione, & nõ qui fuit impeditus petere absolutionẽ, aut illã obtinere, vel per se nõ steterit. Vndè, põt elapso anno dictũ legitimũ impedimentũ allegare, vel aliàs ostendere suam innocentiã, latè *Ricciull. li.4. c.7. & 8.* adest *decis. Rot. Rom. apud Seraph. dec.* 1285. vbi benè declarat quãdo talis potest declarari priuatus suis beneficiis. Tamen in casu nostro, sufficit, quòd transegerit annus ad hoc, vt excõm. sit reseruat, S.P. quia ista non est propria reseruatio, sed impropria, ex quo cõsequitur cessationẽ iurisdictionis Delegati circà illã, vt per supracitatos authores. Quando autem istæ insordescens, vt suprà, reddatur suspectus de hæresi,

hæresi, ita vt contrà eum possit procedere Officiū S.Inquisitionis, vel habendus sit vt hæreticus, præter notata à *Diana p.4.tr.7.resol.18.* vide *Thesaur. de pœnis eccles. p.3. v. insordescentia, & Castrum Palaū sup. disp.4.p.2.*

Interdictum ab Apostolica Sede promulgatum violantes, incurrunt excommunicationem S. Pontifici reseruatam *extrau. & si Dominici de pœnitentia, & remissione*, sed vt aliàs dixi, in dicta extrauag. non fertur excōmunicatio, sed potius reseruantur aliqui casus S.P. & latè ad propositum nostrum explicat *Bonacina post alios t.3. disp.2.q.2.p.20. num. 21.*

Interdictum non seruari, imò transgredi, procurantes domini temporales, puta quia cogunt celebrare in loco interdicto, &c. incurrunt excommunicationem S. Pontifici reseruatam, *Clem. grauis de sent. excommunicationis, Barbosa de officio, & potestate Episcopi alleg.50.num.101. aliàs 106. & 134.* & feci de ea mentionem sup. *verb. celebrare*, & latè *explicat Bonacina suprac.p.20.*

Iudex fingens casum, vt possit ad fœminam se transferre, causa testimonii excipiendi, incurrit excommunicationem nulli reserseruatam, *ex cap. mulieres de iudicijs in 6.* in quo textu, cùm dicta excommunicatio feratur generaliter contrà configentes casum, vel fraudem cōmittentes, vt iudex personaliter, &c. & ita referat talem excommun. post alios *Barbosa de offic. & potestate Episc. alleg.50.n.218. in addit.* includitur etiam ipse iudex configens vt sup. iuxtà regulam propter vnum quodq. tale, & illud magis; ita post *Suarez, & Filliucc. Bonacina tom.3. disp. quæst.2.p.36.n.7.* Dixi, *ipse iudex cōfingēs*, quia secus est, si tantùm sit conscius fictionis, & fraudis alterius, à quo sinit decipi dictam fœminam; est communis opinio, vt post *Nau. & alios* testatur *Bonac. sup. nu.9.* Adde quòd idem dicendum est de fœmina, si sit illa, quę casum cōfingit, vt ibi probat post *Suarez, & Filiuccium, Bonacina nu.6.* vbi *num.1.* quòd ad incurrendam dictam excommunicationem requiratur effectus sequutus, scilicèt accessus iudicis ad dictam fœminam præcedente fictione casus, vel fraude, sub colore etiā examinandi illā tamquā testem, & si ad hoc non sit necesse, quòd etiam illam interroget, seù examinet, & *n.4.* quòd hæc excōmunicatio sit lata contrà iudices, non solū ecclesiasticos, sed etiā laicos. Adde etiam nō solum in statu ecclesiastico, sed vbiq. vt post *Suar. & Clarum* habet *Thesaurus p.2. de pœnis ecclesiasticis, verbo testimonium c.1. ad finem.*

Iudex laicus requisitus præstare brachium Inquisitori, vel Episcopo in causa hæreticæ prauitatis, si id negligat facere, incurrit excommunicationem nulli reseruatam, sed si in ea per annum perseueraret, tamquam hæreticus esset cōdēnandus, *cap. vt inquisitionis de hæreticis in 6.* adest etiam const. Pij V. incip. *Sanctissimus Dominus, prima in ordine apud Cherubin*, vbi excōmunicatio etiā nulli reseruata fertur contrà magistratus omnes, & Officiales, Baricellos, & alios ministros fori sæcularis, vbique locorum Christianæ Reipublicæ, si non obediant Cardinalibus Inquisitoribus generalibus in his, quæ pertinent ad S. officium, de qua *Thesaurus verbo inquisitio cap.1. §. 2.* vbi quòd in illa non includantur domini temporales, scilicèt Principes, & Barones. Nota quòd sæcularis brachiū suū iudici eccles. denegans in alijs casibus, non est excōmunicatus ipso iure, sed ex communicandus, vt post *Menochium, & Sayrum, habet Riccius p.1. praxis, in notabilibus pro materia implorationis brachij num.2. post decis. 330. impressionis Neapolit.* & clarius per *Thesaurum sup. verb. iudex cap. 1. ad finem, Bonacinam tom.3. disp.1. quæst.20.p.3. §. 1.* & dixi suprà *Clericis iustitiam, &c. ad finem.*

Iudices, qui reos ab eod. Episcopo, vel Inquisitore, traditos tamquā à curia sęculari propter crimen, quod ad dictū officiū spectat, puniēdos, si statim nō recipiant, & erga illos pęnā mortis nō exequantur, appellatione qualibet nō obstante, incurrunt excomm. nulli reseruatā vt habetur in eod. *c. vt inquisitionis de hæreticis in 6.* de qua re *Bonac. to.3. disp.2. q.10.p.8.num.3. Castrus Palaus t.1.tr.4.disp.8.pun.14.* qui benè subdit, *ibi ad finem*, iudices prefatos, recusantes exequi sententiam ab inquisitoribus latā, vel requisiti, omittentes auxilium præstare in hæreticis puniendis, reddi suspectos fautoriæ, & proindè contrà ipsos tamquam fautores hæreticorum, posse ab ijsdem Inquisitoribus procedi, vide etiā *Dianā p.1.tr.2.resol.134. & p.4.tr.1.resol.59.*

Iudicis Ordinarij sęcularis, munus exercentes Clerici in sacris, post trinam monitionem, excommun. nulli reseruatam incurrunt *cap. Clericis ex. ne Clerici, vel Monachi*, ibi *Vicecomitis, aut Præpositi sæcularis*, ita lalè *Sayrus lib.3.cap.32.n.6. Suar. disp.23. sect.3.n.22.* qui benè subdunt, non prohiberi, præfatos esse Consiliarios Principū, vel iudices in causa ciuili, delegata sibi semel, vel iterum. Per hoc autē non prohibetur Clericus in sacris habere officium sæculare annexum suæ dignitati, dummodo illud non per se, sed per alium exerceat, vt habet *Franciscus de Platea cum de excommunicat. §.7. n.3. & Suar. sup.* quomodo possit esse consilij, vt vulgo dicitur, di guerra, *Aula p.7.disp.6.sect.3.post 3. cōclus.* Acta dictorū Cleric. in sacris, facta cōtra dispositionem dicti textus, quòd sint valida, maximè antequam fuerint denunciatus excommunicati, patet ex dictis sup. *recoll. 2. à num.75.* in terminis notat *Thesaurus p.2. de*

pœnis

pœnis ecclesiasticis, verbo iudex cap. 2. vers. nota quintò.

Iudex cogens soluere vsuras in foro exteriori promissas, vel non faciens restituete ab vsurariis dictas vsuras (intellige instante parte) incurrit excommun. nulli reseruatam. *Clem. vnica, in primo responso, de vsuris*, fallit tamen nisi fuerunt dictæ vsuræ promissæ cum iuramēto, quia tunc iudex poterit illos, ante obtētā relaxationē ipsius ab Ordinario, cogere ad seruandū iuramentū absq. metu dictæ excōm. vt post *Nau.* docet *Megal. p. 2. lib. 2. c. 28. num. 52. Rebell. par. 2. lib. 1. cap. 8. n. 6. ex capitulo debitores de iure iurando.* Qui *Megalius* tamen limitat, secundam partem de coactio ne ad restituendas vsuras, quòad Iudeos quia si ibi tolerantur, non fit talis coactio, secus erit de Christianis inter se, quia tūc debet fieri talis coactio ad restituēdas vsuras, vt sup. putat enim hic author, quòd cùm hic textus genaraliter loquatur, comprehendat vsurarios tàm Christianos, quàm Iudeos, cuiùs tamen contrarium, scilicèt de Iudeis, docent aliqui authores, inter quos *Gaspar Thesaur. in consilio apud decis. Pedamentan. sui patris* 57. & si eius ratio mihi displiceat, videas de hac re alium *Thesaurum de pœnis ecclesiasticis par. 2. verbo vsura cap. 6. vers. ampliant multi.*

Iurare faciens obseruantiam statutorum iniquorum vide infrà *obseruantiam.*

L

LAcerans, aut deturpans edictum Episcopi in loco publico affixum, quamquam grauiter peccet, incurratq. varias pænas, de quibus per authores allegatos à me suprà *recoll. 2. num. 473. ad finem.* & etiam excommunicationem, vbi fuit addita clausula, *lacerantes, &c.* vt ibi dixi, non tamen incurrunt excommunicationem, latam in Bulla cænæ, contrà impedientes iurisdictionem ecclesiasticam, vt post *Graffium, & Duardum* notat *Bonacina tom. 3. disp. 1. q. 17. p. 1. n. 8.*

Laici, qui de bonis ecclesiasticis, legitima alienatione, vel submissione sibi facta plus aliqd vsurpāt, præter id, quod ipsis, ex natura cōtractus, vel ex conuentione debetur, incurrunt excōmunicationē nulli reseruatā, si post legitimam monitionem ab vsurpatione non destiterint *c. hoc consultissimo de rebus eccles. non alienandis in 6. Bonacina tom. 3. disp. 2. q. 2. pun. 20. num. 6.* vbi quòd requiratur trina monitio.

Legatos, & Nuntios Apostolicos impedientes recipi, & exequi id, ad quod missi sunt, ac ad id auxiliū, & fauorē pręstantes, excōmunicationem incurrunt nulli reseruatam *extrauag. super gentis de consuetudine.*

Legentes scripta occasione duelli facta, ex vi lectionis, non ligantur excommunicatione, de qua suprà verbo *duellum*, nisi coram multis legant ante duellum, intentione, ea diuulgandi, aut denunciandi, lectio enim sola non prohibetur, *Comitulus lib. 6. suorum respons. q. 14. n. 8.*

Libellos famosos, vel aliam scripturam conficientes contrà statum Ordinis Prædicatorum, vel Franciscanorum, incurrunt excōmunicationem S. Pontifici reseruatam, Leo X. Pius V. & Gregor. XIII. apud *Silu. excom. 7. num. 45.* Alexander IV. in const. incip. *ex alto*, quæ concessio cùm sit priuilegium, *Bonacina de restit. disp. 2. q. 4. p. 9. sub n. 9.* putat, extendi dictam excommunicationem ad alios Religiosos, qui communicant priuilegia Prædicatorum, & Minorum, & latius *tom. 3. disp. 2. quæst. 3. pun. 36.* quòd si esset verum, etiam impugnantes institutum aliarum Religionum particularium, incurrerent excommunicationem latam contrà impugnantes instit. Societatis Iesu, de qua per eundem *Bonacinam eod. loco tom. 3. pun. 35.* vbi hoc non dixit, sed benè probat quòd facientes libellos famosos contrà dictū institutū, incurrant eandem excommun. Dixi *contrà statum Ordinis, &c.* quia illam non incurreret conficiens libellos contrà Fratres particulares, *Bonac. post alios loco suprac.* quæ scripturę veniant appellatione libelli famosi hoc loco, vide quæ notat *Graffius lib. 4. de casibus reseruatis c. 19. n.* vide etiam pro casu simili reseruato in aliqua Religione *Portellium. verbo libelli.*

Libellos famosos conficientes contrà S. Pontificem, aut aliquem Cardinalem, incurrunt excommunicationem: ita ex Pio V. post *Salonium* refert *Bonac. loco suprac. de restit.* sed *cit. p. 36. nu. 8.* se retractat, ex eo, quòd Pius V. & alij Pontifices in hac re non imposuerunt censuras, sed alias pænas temporales.

Libellos famosos componentes, scribentes, affigentes contra quamlibet personam, præter eas, de quibus conclusione præcedenti, non incurrunt excommunicationem ipso facto, sed sunt excommunicādi *cap. in alterius 5. q. 1.* cū concordantibus relatis per *Bonacinam locis suprac.* vbi benè declarat, quomodo intelligi debeat casus reseruatus cum censura de conficientibus libellum famosum, aut illum edentem, vel diuulgantem prout pluribus in locis reperitur sic reseruatus.

Libertatem ecclesiasticam violantes sunt excommunicati in Bulla cænæ *can. 15.* quæ & si sæpius accipiatur pro immunitate, & è contra immunitas pro libertate, vndè *Couarr. teste Duardo lib. 2. in Bulla cænæ can. 15. q. 15* definit dictā immunitatē, ꝙ sit libertas ecclesiastica, &c. tñ differunt inter se secundū nostrūmodū intelligendi, nō prout putat *Graff. citatus à me sup. v. extrahentes ad finem,*

quem sequi videtur *Bonacina tom. 3. disp. 2. q. 2. pun. 16. §. 1. ad finem*, vt scilicet significet exemptionem ipsarum Ecclesiarum, libertas verò exemptionem personarum ecclesiasticarum, vel alijs modis, de quibus per *Peregrinum in suo tract. de immunitate ecclesiastica cap. 1. n. 5.* sed potius, si aliqua est differentia, vt dixi quoad nostrum modum intelligendi, erit ista, nempè quòd libertas respiciat statuta, ordinationes, &c. huiusmodi, contrà Ecclesias, personas ecclesiasticas, vel eorum bona, immunitas autem respiciat factum tàm contrà Ecclesias, vt suprà *extrahentes* quàm contra personas, eorumq. bona, vt suprà verbo *gabellas*, qꝫ optimè indicauit *Alterius lib. 5. de censuris disp. 16. vers. fecerint, ordinauerint*, qui occasione ipsius *canonis 15. Bulla*, vbi tractando de statutis, ordinationibus, &c. vtitur verbo *libertatis*, & non immunitatis, subdit hæc veraa. *Quare qui libertatem ecclesiasticam ledunt facto ipso, non ratione statutorum non comprehenduntur sub censura huius can. vt si quis extorqueret gabellam à Clerico, vel secularis iudex traheret personam ecclesiasticã ad suum tribunal, & similibus casibus.* Nec obstat, quòd in constit. Gregorij XIV. fiat mentio non solũ immunitatis, sed etiam libertatis, quia ibi accipitur libertas impropriè, & non propriè.

Libros hæreticorum legentes, imprimentes, retinentes, sunt excommunicati in Bulla cænæ, vt sup. verbo *hæreticorum libros*, tamen possunt absolui virtute iubilei, vt dixi suo loco, & etiam virtute Bullæ cruciatæ, *Portellius in suis dubijs regularibus, verbo libri prohibiti n. 14.* vbi quòd etiã ab Episcopis, si casus est occultus, idem dic de Regularibus, *Castrus Palaust. 1. tr. 4. disp. 4. p. 3. §. 3.* Sed an hodie cesset d. facultas absoluẽdi, ob prohibitionẽ cõcedendi licentiã ipsis Episc. & Prælatis factã, de qua sup. *Hæreticorũ libros*, & responsũ fuit negatiuè cũ simus in odiosis, in quibus non fit extensio de casu ad casũ. Episcopi, vel alii Prælati vtrũ legentes illos absq. licentia incurrãt? negat *Portellius n. 6.* qui id concedit tantum Inquisitoribus, & eorum deputatis de qua re *Diana p. 1. tr. 8. resol. 46.* vide suprà *Hæreticorum libros*.

Libros artis magicæ, geomantiæ, &c. legentes retinentes, &c. in quibus continentur superstitiones, sortilegia, &c. non incurrunt supradictam excommunicationẽ Bullæ cænæ sed tantum excommunicationem nulli reseruatam, in indice librorum prohibitorum à Pio V. latam, ita *Vualdus in expositione primi casus Bullæ num. 13.* latius probat *Pater Duardus ibid. q. 35. num. 4.* vbi & de libris astrologiæ, *Bonacina t. 3. disp. 1. quæst. 2. pun. 4.* vbi probabile putat, quòd in dubio non debet iudicari, auctorem dictorum lilibrorũ artis magicæ habuisse errorem in intellectu, & per cõsequens esse librũ hæretici & sic legentẽ hoc casu incurrere excommunicationẽ dicti indicis, non autẽ Bullæ, vide tamen *Layman lib. 2. tract. 1. cap. 15. n. 2. vers. tertiò libri omnes*, vbi excusat etiam ab hac censura legentes libros magicos.

Libros imprimẽtes sine nomine authoris, aut absq. quòd reuideantur ab Inquisitore, vel etiã Ordinario, aut quando ab eis non fuit data facultas imprimẽdi, incurrunt excõm. nulli reseruatã, Leo X. const. 10. in Concilio Lateranense sess. 10. quæ fuit innouata in indice librorum prohibitorum regula 10. & *in Concil. Trid. sess. 4. sub finem*, latè *Bonacina t. 3. disp. 2. q. 2. p. 16.* Nota quòd in *regul. 10.* indicis eidẽ excõmunicationi, subiiciuntur diuulgantes libros manuscriptos, nisi prius fuerint, vt sup. examinati, & approbati, circà quod particulare fuit declaratum à S. Congregat. non comprehendi lectiones, vel conciones, aut tractatus etiam pernicentes ad deuotionẽ, quæ priuata diuulgatione publicantur, & sic nõ in fraudẽ impressionis, sic intelligo dictam declarationem allatam à *Rodriq. t. 1. q. 104. art. 1. ad fin.* & per *Filliuc. tr. 14. num. 83. post Suar.*

Libros Regulariũ imprimẽtes absq. appobatione Superioris Religionis, vel eius cui à Superiore id fuerit Delegatum, incurrunt excommunicationem, præter alias pænas, nulli reseruatam *à Concil. Trid. sess. 4. in decreto de editione sacrorũ librorũ*. vbi etiã includuntur imprimi facientes, & vendentes, ac retinentes, sed loquitur Concil. de libris, qui de rebus sacris agũt, quidquid antea de omnibus libris generaliter ageret Concil. Later. sub Leone X. quòd vt dixi non est receptum, vide *Bonacinam t. 3. disp. 2. q. 2. p. 36.*

Libros, & monumenta quæcunque ex bibliotecis Ordinis Fratrum Carmelitanorum ammouentes, excommunicationem incurrũt, S. Pontifici reseruatam, Clem. VIII. refert *Barbosa cit. alleg. 50. num. 162.* secundùm doctrinam *Bonac. de qua infrà libellos famosos* etiam hanc excommunicationem incurrerent ammouentes libros ex bibliotecis aliorum Ordinum, quia eodem modo videtur priuilegium Religionis sed non credo. Nota, quòd Sanctiss. N. Vrbanus VIII. in const. incip. *Sanctissimus*, sanciuit, ne quis degens, in statu ecclesiastico mediato, vel immediato, de cætero [illegible]sit libros a se imprimẽdos, alio in loco extra dictum statum, imprimi, facere, nisi cum expressa licẽtia Eminentiss. Cardinalis Vicarij, & Magistri Sacri Palatij, si fuerint in Vrbe, vel Ordinarij, & Inquisitoris loci, si fuerint extrà Vrbem, nõ tamen cõtrà transgressores imponitur aliqua censura, sed ipso facto declarãtur d. libri prohibiti cũ autẽ loquatur de degentibus, non habet locũ in eo, qui per transitũ, vel causa alicuius nego-

negotij breuis, in dicto statu reperitur, vt alias dixi cùm iubileo anni sancti,& notat in terminis *Thesaurus verbo libros c.3.ad fin.*

Ligna ex pinetis quatuor Abbatiarum Rauennæ quomodolibet incidentes,incurrunt excommunicationem S. Pontifici reseruatam Sixtus V.in sua const.particulari.Adsunt tamen literæ Congreg. sub Clem. VIII. quę conseruãtur in Curia Archiepiscopaii eiusdem Ciuitatis, vbi conceditur facultas absoluendi à dicta excõmunicatione Archiepiscopo,& eius Vicario generali. Dixi *quatuor Abbatiarum*, quia illæ exprimuntur in dicta constitutione Sixti V. ex quo à doctis viris,fuit resolutum in Congregatione habita, circà dubia magis frequentia super hanc materiam, quòd incidentes ligna pineti communitatis Ceruiæ nõ incurrant excõm.

Dixi etiam quomodolibet,quia etiam incidentes pinos aridos,vel alias arbores ibidẽ existentes, non tamen prostratos, incurrunt dictam excommunicationem,vt patet ex literis S.Congregationis sub die 13.Iulij 1606. item quia incurrunt etiam incidentes spinos iuniperos ibidem existentes.

Non pigebit referre alias resolutiones desuper hanc materiã, quæ etiã ad similes possunt non parũ prodesse.sicut mihi profuerũt, dũ per aliquos annos ibi cõfessiones audiui.

Primum dubium,est, an pauperes,quãdo in pineto incidunt ligna virida(pro conseruatione tamen pinorum, non necessaria) excusentur à dicta excõmunicatione,quãdo id faciunt pro substentatione sui, & familiæ, & responsum fuit, excusari tantum quando sunt in extrema, vel quasi extrema necessitate,cui aliter subuenire non potuerunt.

Secundum dubium,vtrum paruitas materiæ in incisione lignorum,ad conseruationẽ pinorũ nõ spectantiũ,etiã vbi quis scit,vel scire debet similẽ incisionẽ paruã aliorũ multorũ,quibus tamen nullo modo cõsensit,excuset ab excommunicatione, & responsum fuit, excusare secundũ probabilẽ opinionẽ. de qua *sup.p.1.recoll.*10.n.45.

Tertium dubium est, vtrum qui sępius incidit baculum, siue ramusculum, animo incidendi quoties opus habuerit pro portãdis, siuè ligandis fascibus eorum lignorum, qui possuut absq. vllo scrupulo asportari,sit excommunicatus, & fuit responsum, talem esse censendum excommunicatum.

Quartum dubium: vtrum personæ nullã habentes licentiam à Monachis, seù Abbatijs, incidentes dumos in vertice, ex qua incisione, inferiores rami facilius dilatantur, & paruæ pinus melius conseruantur,sint excõmunicati, & responsum fuit affirmatiuè.

Quintum dubium.vtrum operarij conducti pro distillanda pice in dictis pinetis, si in eruendis pinorum radicibus, dumos, & iuniperos, eos impedientes, incidant, sint excommunicati, & responsum fuit, non esse excommunicatos, si omni diligentia adhibita, eos tantum incidãt, qui eos impediunt.

Sextum dubium: vtrum piscatores, dum ligna sicca commodè habere non possunt, ligna virida incidunt, vt à frigore se tueãtur, è mari madefacti exeuntes, ab excõmunicatione, sint excusati, & responsum fuit prout in primo casu.

Septimum dubium. vtrum recidiui, qui sæpius promiserunt desistere ab incisione prohibita, & iterum relabuntur, sint absoluendi, & resolutum fuit agendum esse cum his, sicuti cum alijs recidiuis.

Octauum dubium: vtrum Peregrini incidentes ramusculos, vt eos secum, nouitatis causa afferant in patriam,incidant in excommunicationem,quando ipsam excommun. in genere sciunt, licèt de actu dubitent, & resolutum fuit,non incidere, si dubium practicè deposuerint.

Nonum dubium: vtrum transeuntes cũ curribus per pinetum, dum à via ordinaria discedunt, sint excommunicati, si roueres, iuniperos, & alia huiusmodi frangant, vel dissipent,aut incidant,quia fortè ipsos currus transire impediunt, & responsum fuit non esse excommunicatos, si ex causa honesta à via ordinaria discesserunt, & debitam diligentiam abhibuerunt.

Decimum dubium, vtrum venatores, & pastores, ac mulieres colligentes labruscas, incidant in excommnnicationem, si casu aliquo ligna frangant,vel etiam dedita opera incidant ea,quæ sua munera,eis licita, impediunt,& responsum fuit, non incidere, si debitam diligentiam abhibuerint.

Litigantes in foro ecclesiastico impedientes, sup.*impedientes cursum*,&*impedientes Prelatos.*

Loca, & Ciuitates S.Romanæ Ecclesiæ, suprà *Feudum.*

Litteras Papæ antè coronationem expeditas, tamquam irritas impugnare,ex eo quòd Papa ante coronationem,non habeat authoritatem pontificiam, præsumentes, incurrunt excommunicationem nulli reseruatam,*extrauag.vltima de sentent.excomm.Nauar.cap.27.num.147.Suar. disp.23.sect.6 n.2. Sayrus lib.3.cap.35.num.19.Pilliuccius tr.14. nu.78.* vbi benè subdit, quòd licèt in dicta extrau. sit verbum illud *confectas*, quòd videtur referri ad litteras iam in præteritum per eundem Papam Clementem, authorem dictæ extrauagantis, expeditas, tamen illam sanctionem esse etiam respectu aliorum Pontificum in futurum, nàm verba intelligenda sunt eo respectu,quo referuntur, & ampliãtur,& restringuntur secundùm causam finalem ob quam proferuntur,vt per *Rotam Romanam apud Seraph.decis.*559.*num.*2. sed ratio

tio finalis dictæ *extrauagantis*, scilicèt quia Papa eo ipso, quòd à Cardinalibus est electus, habet à Christo immediatè supremã iurisdictionẽ, neq, ad hoc indiget confirmatione, vel alia sollemnitate, vt patet ibi in textu, militat in omnibus SS. Pontificibus, ergò. alias rationes, vide apud *Bonacinam t.3. disp. 2.q.2.p.11.num.5.* posset etiam taliter in pugnans incurrere excommunicationem Bullæ cænæ *c.14.* quando nempè etiam per talẽ impugnationem impediret exequutionem dictarum litterarum, iuxtà ea, quæ dixi sup. *impedientes authoritate, &c.* quia verè tales, vt patet ex supradictis, sunt litteræ Apostolicę, quòd postea reperi etiam aduertisse *Thesaur.p.2.pe panis ecclesiasticis verbo Papa c.1.*

Locantes, aut alio titulo concedentes, vel concedere permittẽtes domos, aut loca, alienigenis manifestè vsurã exercentibus, ad hũc finẽ fęnus exercẽdi, nisi infrà tres mẽses, à die, qua nouerũt, manifestè vsuras exercere, eos expellunt, si sunt ecclesiastici Episcopis inferiores, incurrunt excõmunicationem nulli reseruatam, si sunt Episcopi, vel Superiores Prælati incurrunt suspensionem, si vero Vniuersitates, vel Collegia ecclesiastica, incurrunt interdictum *cap.1. de vsuris in 6.* quando quis dicatur manifestè vsuram exercere, vide *Menochium de arbitrarijs casu 235.* latè de materia, & subiecto huius excommunicationis, *Bonacina post alios tom.3. disp.2. q.4.n. 9.* vbi quòad hoc, vt quis dicatur alienigena, ad hũc effectũ, necesse sit, vt talis sit natus, vel oriundus loci, dominij, vbi habitare intendit, & sic non sufficit si sit effectus ciuis per decennalẽ habitationẽ, vel priuilegiũ (vt ego intelligo) dicti loci. An autẽ necesse sit, quòd talis sit Christianus, ad hoc sub dictis pœnis, debeat expelli, vel sufficiat si sit iudeus, aut alius infidelis, *Bonacina loco suprac. nu.2.* videtur affirmare. *Ricciullus verò lib.2. de iure personarum cap.16.* disputando ad partes articulum, distinquit de locis, in quibus Iudei ex specifica Principis permissione recepti sunt, & alijs partibus, vbi non sunt recepti, primo casu, docet, non habere locum dispositionem dicti *c.1.* sed benè secundo cacasu. Contraria autem sententia omninò negans, incurrere excommunicationẽ suspensionem, vel interdictum, personas, vel vniuersitates ecclesiasticas concedentes locum, vel permittentes concedi Iudeis alienigenis vsurariis manifestis, docent plures DD. apud *Barbosam in collect. ad cit cap.1.* & post alios non solum dicit communem, & consuetudine receptam, sed etiam sic declaratũ per Eugenium IV. testatur nouissimè *Thesaurus verbo vsura cap.7. ad finem.*

Ludos taurorum, vel aliarum ferarum cum periculo vitæ alicuius, Principes, aut Rectores locorum permittentes in terris suis, incurrunt excommunicationem latæ sententiæ, nulli reseruatam. Sicut tàm Regulares cuiuscunq. Ordinis, etiam militaris, quàm Clerici beneficiati, vel in sacris, huiusmodi ludis interessentes, sunt excõmunicandi, ita Pius V. const.67. incip. *de salute gregis*, de qua post alios *Barbosa de potestate Episcopi allegat.50. num.260. in addit.* qui subdit, quòd Gregor. XIII. de *anno 1575.* reuocauit pœnas, & censuras latas à Pio V. pro Regnis Hispaniarum, quòad laicos (nempè Principes, & Rectores permittentes, ac ipsos congredientes cũ ipsis feris) ac etiã quòad Clericos, ac Religiosos militares, si nõ sint in sacris constituti, dummodo dicti ludi non fiant diebus festis, & Clemens VIII. in sua const. quam de verbo ad verbum refert *Rodriquez t.3.qq. regul.q. 68.ar.1.* sustulit pro eisdẽ Regnis Hispaniæ, censuras, & alias pœnas pro Principibus cũ cõditionibus, de quibus sup. addita alia, scilicèt dũmodo dicti ludi exerceãtur absq. periculo vitæ alicuius, ac prohibitionẽ pro ecclesiasticis restrinxit tantũ ad Regulares cuiuscunq. Ordinis, de qua constitutione faciunt mentionem. *Addentes ad Quarantam verbo torneamenta ad finem. Naldus in suis qq. practicis ad cap Clerici, ne Clerici, vel Monachi, Sanchez opusc. moral. lib.1. c.8. dub.31. Scortia theoremate 244.* nouissimè *Lezzana p.1.c. 10.n.7. & Thesaur.2.p. de panis ecclesiasticis verbo ludos.* Vnde miror quomodo *Bonacina tom.3. disp.2. q.4. p.8.* neget dictam const. Clementis à tot authoribus nõ solum mentionatã, sed etiã eius verba transcribentibus. Nota, *Auilàm de censuris p.2.c.5. disp.1. dub.4.* & si non faciat mentionẽ Bullæ Clem. VIII. quæ forsitan ad eius notitiã non deuenerat, probare Religiosos absq. in Hispania scãdalo interessentes dictis ludis, non peccare mortaliter, & aliquando nec venialiter, licèt contrarium doceat *Scortia sup. theoremate 246.* quem sequitur *Lezzana loco supracitato.* apud quem *Auilam, & Sanchez locis suprac.* videre alios casus, in quibus hodiè ibid. Regulares excusantur à dicta culpa, vel nõ, quę possũt deseruire pro omnibus in locis extrà Hispaniam, in quibus viget Bulla Pii V.

M

Matrimonium scienter ineuntes cum his impedimentis dirimentibus, scilicèt cõsaguinitatis, affinitatis, voti sollemnis castitatis, & Ordinis sacri, incurrunt excõmunicationem nulli reseruatam *in Clem. vnica de consanguinitate, & affinitate*, de qua re latè *Sanchez lib.7. de matrimonio disp. 48.* qui distinquit impedimentum voti sollemnis in duos casus, vbi scilicèt quis contrahit scienter cũ moniali professa, & vbi Religiosus professus, matrimonium cum aliqua init. Nota ly *scienter*

ter appositum in dicto textu, quod significat, ignorantiam iuris, vel facti, ac etiam pænæ, excusare ab incursu huius excommunicationis, vt patet ex dictis sup. *recol.* 1. *à nu.* 371. & notat *Bonacina* post alios *to.* 3. *disp.* 2. *p.* 7. *nu.* 16. *& seq.* vbi latè de explicatione huius excommunicationis, quæ incurritur vbi matrimonium est ratum, licèt non consumatum, nec includit mandantes, fauentes, aut consulentes dictum matrimonium, nec etiã Parochum assistentem illi, vt contrà aliquos habetis per eundem *Bonaçinam loco supracit. ad finem*, quando autem dixi *voti sollemnis castitatis*, volui excludere ab hac excommunicatione, Religiosos illos militares, qui nõ integrè castitatẽ vouunt, vt vouẽt Equites D. Ioãnis, qui sunt Religiosi, saltẽ largo modo; sed tantum limitatum (vt vxorem non ducant, nisi vnicã, & virginẽ vel cũ licentia magni magistri) qui non incurrunt hanc excõmunicationem, si de facto contrahant absq; dicta licentia, quia tales Equites nec large, nec stricto modo sunt Religiosi, vt dixit, *Rota apud Seraph. decis.* 121. Imò vt benè *Suarez tom.* 4. *de Religione lib.* 1. *de varietate Religiosorum in communi cap.* 4. *num.* 18. dictum votum castitatis in eis, non potest dici sollemne, ideoq. eorum matrimonia contracta, sunt valida, matrimonia verò Equitum S. Ioannis sunt inualida, de qua re vide *Dianam tom.* 3. *tract.* 2. *resol.* 30. *Lezanam p* 2. *cap.* 10. *nu.* 7. *&* 8. accedit *Thesaur. verb. matrimonium cap.* 4. *vers. nota* 3. *& seq.* quando etiam dixi, dictam excommunicationem, esse nulli reseruatam, intellige, si nõ fuerint denunciati tales, quia tunc ab ea absoluit Episcopus, quæ absolutio semper danda erit post separationẽ, aliàs quis non est capax illius, ob occasionem proximã.

Matrimonium contrahens cum aliquo impedimento dirimente, vltrà casus proximè enumeratos, non incurrit excommunicationem dictæ *Clementina*, ita post *Suarez, Sanchez, & alios, Bonacina cit. p.* 7. *nu.* 20. & si existimet, contrahentem cum consanguinea infideli, incurrere hanc censuram, non quatenus contrahit cũ infideli, sed quatenus contrahit in casibus prohibitis in dicta *Clement.*

Matrimonia clandestina contracta ante *Conc. Trident.* & per consequens, hodie ẽt in locis vbi non est receptũ Concilium, qui asserunt esse, & fuisse inualida, incurrit excommunicationem nulli reseruatam *ex Concil. Trid. sess.* 24. *cap.* 1. *de reformatione*, vbi etiam similis excommun. fertur cõtra eum, qui assereret, matrimonium contractum à filijsfamilias inconsulto patre, esse nullum, latẽ *Bonacina tom.* 3. *disp.* 2. *q.* 2. *p.* 8.

Matrimonium, inter aliquos contrahi, impedientes, an incurrant excommunicationem, de qua suprà *cogentes*, non est certum apud Doctores. Nam *Sanchez lib.* 4. *de matrim. disp.* 22. *num.* 9. *cum alijs*, affirmat, ex eo, quòd dicta excommunicatio sit lata à S. Concilio in fauorem libertatis matrimonij, cui libertati non solum aduersatur coactio ad contrahendum, sed etiam impedimentum, ne contrahatur. Negat verò, probabiliter post *Suarez, Henriquez, & alios, Bonacina to.* 3. *disp.* 2. *q.* 2. *p.* 6. *n.* 3. ex regula illa sæpius repetita, quòd in simili materia non fit extensio de casu ad casum, nec habet locum argumentum à pari, vel maiori ratione, sequitur post *Pontium de Leone, & alios Barbosa de officio, & potestate Episcopi allegat.* 50. *num.* 244. *in addit.* Limitat tamen *Bonacina de matrim. q.* 3. *p.* 8 *nu* 34. & sequitur *Thesaurus verb. matrim. cap.* 7. nisi id impedimentum apponeretur ad hoc, vt talis sic impeditus contrahat cum alia determinata persona, quia hoc esset cogere ad cõtrahendum, cum istã. Non declarant autem Autores, an illa excommunicatio contra cogentes, vt sup. incurratur statim, vel requiratur, vt effectus, scilicèt matrimonij, sequatur, vnde videntur supponere, statim cogendo directè, vel indirectè, illam incurri, sed cum ibi coactio prohibeatur ad finem contrahendi matrimonium, crederem, dictam excommunicationem non incurri, nisi effectu sequuto, etiam si tale matrimonium sit inualidum ratione metus, & coactionis, vt infrà suo loco, *cum de matrimonio*, explicabo.

Mediatores in simonia circà beneficium, vel ordinem, incurrunt excommunicationem S. Pontifici reseruatam, *extrauag. cum detestabile de simonia, Suar. tom.* 5. *disput.* 22. *sect.* 5. *nu.* 22. *Rastellius de censuris q.* 9. *art.* 1. *num.* 30. *excommunic.* 14. Quòd intercessores non incurrunt hanc excõmunicationem, vide in Addit. ad fol. 391.

Medicinæ, vel iuri ciuili operam dantes Clerici, vel Religiosi, infra verbo *studijs*.

Minis afficientes per se, vel alios, eos, qui in Romana Curia litigant, occasione eiusdem litis, siuè illorum Aduocatos, Procuratores, Iudices, ac ipsos, inuadentes, verberantes, seù occidentes, incurrunt excommunicationem S. Pontifici reseruatam, Alexander VI. const. 11. vbi excõmunicantur eodem pacto, dictas personas receptantes, aut fauore adiuuantes, hodie est in Bulla Cęn can. 12. vbi latè *Bonac.*

Ministri Officij Pænitentiariæ aliquid, etiam sponte oblatum, siue pro expeditionis celeritate, siue pro alio extraordinario labore percipientes, incurrunt excommunicationem S. Pontifici reseruatam. Pius V. constit. 83. t. 3. Bullar. fol. 182. horum Ministrorum nomine, nõ veniunt Pęnitentiarius maior, neq. Pænitentiarij minores & tantò magis sollicitatores, vulgò speditionieri. *Thes. v. munera c.* 2

Ministrum S. Officij, Aduocatũ, Procuratorem, accusatorem, denunciatorem, testem, vel alium in causa fidei, perterrefaciens, verberans, &c. incurrit excommunicationem S. Pontifici reseruatam. Pius V. constitut. 38.

Iulius

Iulius III. const. 12. vide supra *Inquisitores.*

Miracula falsa, vel incerta in sermonibus, vel concionibus euulgantes, incurrunt excommunicationem S. Pontifici reseruatā Leo X. in Concilio Lateranensi sess. 4. vide suprà *Concionatores.*

Missam inceptam Sacerdos relinquens, quòd non sit excōmunicatus post *Nau: Rodriq. to. 3. qq. regul. q. 4. art. 4.* videte infrà *recol. 6. n. 838.*

Monasteria noua erigentes Religiosi ad habitandum, vel antiqua alienantes, vel mutantes absq. speciali S.P. licentia, incurrunt excom. nulli reseruatam. Bonifacius VIII. *in cap. cum ex eo de excessibus Prælatorum, & Clementina cupientes de pœnis*, latè *Bonacin. t. 3. disp. 2. q. 8. p. 2.* vbi quòd dictā excōmunicationem olim non incurrebant Mendicantes, quia reperiebantur cōcessa priuilegia pluribus Religionibus pro erigendis nouis monasterijs, contrà dispositionem supradictorum iurium. Sed Clem. VIII. in quibusdam litteris in forma Breuis (relatis, per *Baldum v. monasterium*, & per *Lauretum de Frāch. in suis controu. fol. 103.*) reuocauit omnia dicta priuilegia, & sub eadē pœna excōmunicationis, contrauenientibus præscripsit formam obseruandam in erectione nouorum monasteriorum, vt scilicet deinceps non recipiantur absque licentia Episcopi, vt statuitur in Sacro Concilio Tridentino. Item quòd Ordinarij nō cōcedant dictam licentiam, nisi vocatis Superioribus, vel procuratoribus aliorum Religiosorum ibi existentium, & causa cognita, sibi constito, quòd Regulares de nouo introducendi, sustentari valeant ibi, sine aliorum Regularium, ibi iam existentium, detrimento. Hanc ordinationem Clem. VIII. innouauit Greg. XV. in decreto de sub die 17. Augusti 1622. incip. *cum aliàs*, &c. apud *Lauretum de Franchis loco suprac. fol. 100.* vbi declarat, quorum Cōuentuum Priores, seù Procuratores vocandi ab Episcopo, scilicèt per *quatuor millia passuum, circumuicinis locis*, &c, ac quales hoc casu debeant esse Conuentus de nouo erigendi, scilicet vt saltem duodecim Fratres, aut Monachi, seù Religiosi in eis inhabitare, ac ex redditibus, & eleemosinis sustentari valeant, quæ const. sunt confirmatæ ab Vrbano VIII. cum alijs pœnis, vide *Lezanam p. 1. c. 9. nu. 34. & seq.* vbi quòd non dicatur acquiri nouus conuentus ad hunc effectum, quando fit mutatio in eadem Ciuitate, vel Oppido, & in specie, quòd neq. requiratur tali casu, licentia Episcopi ob priuilegium concessum Regularibus circa mutationem præfatam, probat, alijs doctus, mihi doctissimus *Diana p. 3. tr. 2. resol. 136.* Ac licet contrarium doceat *Lauretus de Franchis in suis controuersijs inter Episcopos, & Regulares cum de suprac. const.* Clem. VIII. *ad primum dubium*, & prosequatur *Thesaurus 2. p. de pœnis Ecclesiasticis v. Religiosi cap. 1. vers. Aduerte.* Tamen ex eo quia tantum hoc casu requirūt hi DD. licentiam Episcopi, (cuius appellatione non venit Vicarius Generalis, nisi habeat specialem facultatem, vt declarâsse S. Congregationem, testatur *Nouarius in sua Lucerna Regularium, vers. monasteria, num. 2.*) nec faciunt mentionem de alijs Religiosis audiendis, & quòd in hac re Episcopus sit iudex, vt infra, coguntur fateri, quòd hic sumus extrà casum constit. Clem. Gregorij, & Vrbani, quibus reuocantur priuilegia, & licentiæ concessæ erigendi, &c. absq. consensu Episcopi, si igitur non sumus in casu istarum Constitutionum, ergò viget adhuc priuilegium adductum *à Diana loco suprac.* concedens in specie dictam mutationem absque licentia Episcopi: Concordant autem supracitati authores, non esse necessariam dictam licentiam in ampliatione monasterij, neque in acquisitione de nouo alicuius hospitij, ita *Lauretus loco suprac. ad 2. & 3. & Thesaur. loc. suprac.* addit etiā locū recreationis causa, q̄ doctrinā de hospitio, & loco recreationis, intelligerem, vbi nō esset Ecclesia adiuncta, in qua possint administrari Sacramēta, aliàs aperiretur via fraudibus, & sic audiui semper obseruatū. Nota illa verba constit. Gregorij, *vel aliàs Ordinarijs locorum constiterit, &c.* nam ex eis, non obscurè desumitur, constitui Episcopum iudicem, ad quem spectet huius causæ cognitio, nam iudicis proprium est partes audire, & postea ad sententiam deuenire, *can. iudicantem 30. q. 5. vbi glosa prima*, & per consequens, non solum, nequire Episcopum concedere licentiam construendi noua monasteria, absq. causæ cognitione, vt probat *Lauretus loc. suprac. ad 4.* sed etiā nequire absque dicta causæ cognitione, repellere Regulares petentes dicta noua monasteria erigere, argumento à contrario sensu, quòd in iure est fortissimum. Item quòd sufficiat si Episcopus iudicet, nouum monasterium nequaquā futurū fore in detrimētum aliorū Religiosorū ibi existentium, vt possit concedere dictā licentiā, non obstante, quòd Regulares alij se opponant, ita intellige *Nouarium loco suprac. num. 3.* quòd confirmatur ex dictione illa *vel*, quæ significat requiri, non concursum omniū, sed alterius ex requisitis tātum, *cap. in alternatiuis de reg. iur.* & ita audiui fuisse declaratū in casu occurrenti. Quòd à dicta sententia Episcopi detur appellatio, præsuppono vt certum, cum id expresè sācitum reperiatur in dictis constitutionibus.

Monetam Regis Franciæ falsificantes in præiudicium eius Regni, excommunicantur in *extrauag. vnica Ioannis XXII. de crimine falsi.* hanc excommunicationem *Filliuc. tr. 15. nu. 70.* putat, hodie non habere locum, quia illa

lata

lata fuit contrà falsantes monetā Regis Caroli, aut illo dominante, & si secus alii arbitrentur, vt est videre apud *Bonac. t.3. disp.2. q.3. pun 8.* quibus modis falsificari dicatur moneta pro casu isto, si foret reseruatus, latè *Barb. potest. Episc. sup. alleg.* 51. *n.* 53. Regulares, & ecclesiastici monetam hodie falsantes, aut tondentes traduntur Brachio sæculari, ex const. Vrbani VIII. incip. *in suprema*, de qua re suo loco.

Moniales extrà casus concessos clausuram exeuntes, item qui exeundi facultatem concedunt, comitantes eas, & recipientes, incurrunt excommunicationem S. Pontifici reseruatam Pius V. const. 8. habetur in Bullario nouo fol. 184. refert *Miranda in suo manuali Prælat. Regul. q.3. art.7.* & alii infrà allegandi, casus concessi regulariter sunt tres, nempè Epidemiæ, lepræ, & incendii, & magis cōmuniter infracit. Doctores concludūt, prædictam concessionem extendi ad alios similes, inquibus eadem, vel vrgentior est ratio, vt per *Sanchez lib. 6. summa c.15. n.37. & sequentibus*, quo loco explicat, qui sint casus similes, vbi sub *n.*31. benè concludit, nec in *cap. periculoso de statu Regularium in* 6. nec in motu proprio Pii V. edito anno 1569. incip. *Decori*, vbi ponuntur dicti casus, dari facultatem Episcopis declarādi, quæ sint legitima causa exeundi, sed tantū determinādi, an ea morbi causa, vel incendium, aut aliud quid simile, sint vera, itaut non possit monialis ibi commorari sine manifesto periculo. De qua re, loquendo de tempore pestis, latè *Marchinus in suo bello diuino p.6. c.4.* vbi de moniali omnino incorrigibili, an possit eiici, & de aliis causis, in quibus Episcopus potest concedere moniali licentiam egrediendi, de qua re latè *Bonacima de clausura quæst.1. p.4.* iustè concedi potest licentia ab Episcopo egrediendi ex causa infirmitatis quæ non potest curari, nisi monialis eggrediatur, vtpost alios est videre apud *Dianam p.1. tr.2. resol.*105. quòd licèt sit verumde iure tamende facto petitur licentia à *S.* Congreg. & sic vidi obseruatum Arimini in facto cuiusdam monialis energumeneæ. fauet declaratio S. Congreg. apud *Naldum v. monia. n.16. ad finē.* vide *Gāuant. in manuali eod. verb.*

Quòd autem dixi de commitantibus, & receptantibus, intelligit *Sanchez sup. nu.*72. vbi tales fuerunt causa egressus monialis, vel saltim, vt perseueret extrà claustrum, secus si comitentur, tantùm, vt eius honori, & honestati cōsulant. Itē *Mirāda sup.* excusat eos, qui comitantur, vel receptant ex compassione naturali in extrema, vel graui necessitate, exortando illam, vt reuertatur in monasteriū, vbi allegat *Rodriq.* estq. sm communē opinionē de receptantibus hereticos, non vt hereticos, sed vt amicos, vel cōsanquineos, ꝙ s. nō incurrant excōm. latā cōtrā receptātes hæreticos, de qua re *Marchinus in suo bello diuino p.6. c.4. nu.5.* in terminis *Bonac. q.1. de clausura p.4. n.5.* ex quibus patet, nulli dubiū esse, ꝙ incurrerat excomm. de qua suprà in cōclusione, qui monialē iam ex desperatione egressam reperiens, ad malum finem cōmitatus fuit eam, ac domi retinuit, vt cū ea, copulam haberet.

Conclusio principalis. Ampliatur primò, etiam si taliter egressa monialis, pænitentia ducta, reuertatur post modicum tempus intrà clausuram, quia cùm iam ex violatione clausuræ contraxerit excommunicationem, semper illa remanet ligata, donec absoluantur, vt aliàs dixi sup, *recoll.* 1. *n.*454.

Ampliatur secundò, etiam si egrediatur, vt intret aliud claustrum aliarum monialium, casus euenit in quadam Ciuitate Lōbardiæ, vbi erant contigua duo monasteria monialium, ex quibus aliquæ inter se amicitias contraxerunt, & fosso pariete, de vno monasterio in aliud transibant, quæsitum fuit an tales incurrerant hanc excōmunicationem, & responsum fuit affirmatiuè, quia quisque sub hac censura, tenetur non violare propriam clausuram, vndè, & si aliam intret clausuram, tamen violat suam clausurā proprij monasterii, quæ clausura est locus. qui ianua clausa continetur, ad quem aliis non patet accessus, *Sanchez libro 6. summa c.* 15. *num.6. in fine.* qui *n.*40. hac ratione, docet, non esse licitum etiam ex causa infirmitatis concedere licentiam moniali exeundi, vt ad aliud monasterium etiam eiusdem Ordinis, causa salubrioris aeris, vel maioris commoditatis, & sic reperi retulisse post hæc scripta & lecta, *Marchinus in suo bello diuino par.6. cap.4. num.*32.

Ampliatur tertiò etiam ad egredientes in domos contiguas, intrà quas conuersæ professæ, destinatæ eleæmosinis colligendis, habitant, quia hæ nō sunt partes monasterij, ita quòd sint intrà clausurā. *Sanch. sup. n.*9.

Ampliatur quartò, etiam ad egredientes in Ecclesiam, vbi sæculares ad diuina officia accedere solent, item ad egredientes *ad claudendum* vlteriorem ianuam, qua solet patere aditus, secularibus venientibus ad Rotā, vel ad cratem, quia ista loca sunt extrà clausuram, vt declarauit Greg. XIII. in suo motu proprio incip. *Deo sacris virginibus*, & refert *Sanchez sup. num.*68. vndè firmat ipse, quòd monialis egrediens dictam primam portam quauis ratione, etiam si vlteriorē non transgrediatur, dicatur transgredi clausuram, & incurrat excommunicationem prædictam.

Ampliatur quintò, vt talis monialis violans clausurā, & Prælatus dans licentiam, nō solū incurrat excommunicationē prædictā, sed etiam priuationem dignitatum, & offi-

cio-

ficiorum obtentorum, & inhabilitatē ad ea obtinenda in futurum, ita Pius V. & declarat *Sanchez d.cap.15 num.65.* qui benè ibidē subdit, quòd tales pænæ priuatiuæ, non incurrantur antè declarationem Iudicis, est probabilis opinio, *Thesaur.p.1.c.28.* qui contrariam dicit communem, quam sequitur *Bonac.q.3.de clausura p.4.ad finem.*

Hæc conclusio sic ampliata limitatur primò, in modico monialis egressu ex clausura, quæ limitatio est indubitata, nam quælibet excommunicatio censetur lata prò materia graui, & ab ea censetur excepta materia leuis, & modica vt aliàs dixi. Difficultas est in determinando, quis egressus sit modicus, *Graff..p.1.decis.lib.4.cap.23.n.25.* putat id esse, quando per duos solos pedes exeat monialis, qui idem dixit *tract.de quinq. casibus lib.2. cap.5.num.39.& 45.* *Sanchez verò lib.6.summa cap.15. num.7.* putat, quòd tunc sit dicendus modicus egressus, quando est totum corpus extrà clausuram idest extrà ostium clausuræ, sed quidem puto conciliari posse has duas opiniones, quòd illa *Graffij* intelligatur quando monialis egreditur per duos pedes, animo retrogrediendi, & sic non trāsgrediendi clausurā, quia tunc illa dicitur parua materia. Opinio verò *Sanch.* procedat quando monialis progreditur animo transgrediendi clausuram, quia tunc statim transacto ostio, incurrit excommunicationem, & ideò & si pænitentia ducta retrogrediatur incontinenti, remanet semper censuris innodata, videte *Bonacinam de clausura q.1.p.4.num.2.& p.8. n.7.* vbi contrà *Graffium, & Naldum* docet, quòd licèt *monialis sub ostio clausura existit vno pede extrà ianuam extenso, & alio intra ianuam retento, non violet clausuram, & idem dici possit de moniali intrà Rotam existente, tamen secus sit, vbi monialis vtroque pede egressa est, etiam si ad vnum, vel duos palmos tantùm è ianua eggressa sit*, sed opinio prima est probabilis, vndè eam sequi videtur *Diana p.3.tr.2.resol.52.ad finem.Gauant.sup.n.67.* Certū autē est apud omnes DD. leuitatē materiæ hic non cōsiderari respectu temporis, quia exiens ad quodcumq. breue tempus, semper incurrit, notat in specie *Vgolinus de officio, & potestate Episcopi cap.21.§.2.n.2.in princ.*

Limita secundò in monialibus ascendentibus suprà tecti tegulas, si intrà eam partem quæ ad monasterium pertinent, contineatur tectum, quia tunc non dicuntur clausuram excedere, sed ascendere supra clausuram *Sanchez dicto cap.15. num.7.Gauan.sup.n.16.*

Limitatur tertiò, vt & si dictæ moniales transgredientes clausuram, incurrant dictas pænas, tamen non incurrant casum reseruatum Clementis VIII. contrà violantes clausuram monialium ad malum finem, quia talis reseruatio respicit solum ingredientes dicta monasteria, non autem moniales egredientes etiam ad malum finem, ita præsupponitur *à Graffio sup. cap.5. num.7. & 11. Vgolino de officio, & potestate Episcopi cap.21.§.3.num.9. vers. Addo.* vndè Confessarius approbatus simpliciter pro monialibus, iuxtà const. Gregorij XV. incip. *inscrutabilis*, si ex priuilegio habeat facultatem absolueudi à censuris S. Pontifici reseruatis, potest absoluere tales moniales, etiam si casus non sit occultus, quòd postea reperi etiam notatum *à Thesauro p.1. de pænis ecclesiasticis c.8.vers. absoluere*, qp extendit *Bonacina de clausura q.1.p.5. n.4.* & si dictum crimen sit deductum ad forū externū, quia adhuc dicti priuilegiati possent illas absoluere in foro cōscientiæ, quòd intellige iuxtà ea, quæ dixi *sup.recoll.3.* à quibus autē tales possint dispēsari in pænis priuationis, & inhabilitatis *Bonac. ibid. n.5.*

Limitatur quartò, vbi talis transgresio fiat ex pura inaduertentia, seù incogitantia inuincibili, quia talis non est actus humanus & sicut si dormiens, vel ebria, talis existeret, excusaretur, ita in isto casu, quem habui in facto de quibusdam monialibus, quæ ascenderunt currum, existentem in antiporta monasterii, vt per dictam antiportam suprà dictum currum ambularent, nam casu à vento aperta fuit ianua, & boues extrà monasterium currum duxerunt, hic enim casus successit ex pura inaduertentia, nulla præuia malita, ideo dictum fuit, excusatas fuisse dimoniales sic ductas ext. clausurā à censuris.

Limitatur primò, quando graue periculū esset in mora, vt non possit expectari licentia Superioris egrediendi, vt in graui, & subito incendio, terremotu, ruina, & simil. vt per *Sanchez cit.cap.15.nu.70.* quo casu neq. incurrerent aliquam censuram illas comitantes, vel receptantes, videte *Bonacinam suprac. quæst. 1. quæst. 4. num. 5.* vbi quòd tenetur tamen dicta monialis, quæ vrgente necesitate, egressa fuit non obtenta licentia Superioris distantis, vt suprà, certiorare Superiorem de dicto egressu, vt iudicet, an causa egressus fuit legitima, & etiā an duret causa necesitatis ad hoc, vt teneatur reingredi clausuram, *Bonac. suprac. q.1.p.8.* Qui *ibid.p.4.n.3.* post *Sanch.* docet monialē, quæ iusta ex causa egressa fuit, non incurrere hanc censurā, si dicta causa cessante statim nō reingrediatur, cū simus in materia odiosa, in qua nō est faciēda extētio, licèt cōtrariū post *Llamas*, dicat *Nald.v.clausura n.5.*

Monialium monasterja ingredientes prætextu facultatum cuiuslibet conditionis, & sexus, sint, licèt olim incurrebant excommunicationem non reseruatam in *S. Concil. Trid.* hodiè non est dubium, incurrere reseruatam S.P. ex const. Gregorii XIII. incip. *vbi gratia*, &

& Pii V. incip. *monialium statui*, de quibus feci mentionem sup. *ingressum*, *Sanchez lib* 6. *sua summa moralis c*. 16. *n*. 72. *&* 77. *in princ*. vbi *num*.73. firmat, id esse verum, tàm de licentiis ante dictã const. Greg. ab aliis SS.PP. q̃ ab Episcopis, concessis, sequitur innumeris aliis allegatis *Bonacina de clausura q*. 5. *p*. 8. *n*. 7. Ampliatur primò, conclusio etiã quoad ingredientes eadem monasteria ex facultate Episcopi, vel alterius Superioris, cuius est, licentiam ingrediendi concedere, si tamen ingrediatur, necessitatibus non vrgentibus. *Sanchez sup. num*. 72. *&* 90. *Riccius in praxi Regularium resolut*. 544. *nu*. 4. *Barbosa de officio,& potest. Episcopi alleg*. 50. *n*. 151. *Graff. de* 5. *casibus lib*. 2. *cap*. 5. *num*. 40. Vnde si fuit concessa licentia alicui ex causa vrgenti ab Episcopo, si illa postea cesset, & talis ingrediatur, incurritur ead. excommunicatio; secus si quando fuit concessa licentia, tunc nõ vrgebat necessitas, sed nunc qñ ingreditur, vrget: ita *Sanchez d. c*. 16. *sub n*. 90. qui tñ hoc casu defendit, hunc incurrere excommunicationem nulli reseruatam, latam in Trid. quia licentia fuit irrita non existente causa vrgente, concordat *Bonacina q*. 4. *p*. 4. *nu*. 9.

Limitatur tñ primò, vbi & si quis habeat licentiam, & facultatem, ingreditur tamen non innixus illi, sed quasi prorsus carens dicta facultate, ita *Sanch. sup. num*. 8. sequitur *Bonac. sup. p*. 5. *n*. 5. Limitatur secundò, si quis ingrediatur ignorando, hanc reuocationem licentiarum, & sic cum ignorantia etiam crassa, & affectata, dummodo non sit temeritas; ratio est, quia in dicta constitutione Gregorii adest illud verbum, *audeant*, vndè præsumptio est necessaria, vt sæpius dixi, & in terminis notat *Sanchez dicto cap*. 16. *n*. 82. *Miranda in suo manuali pralat. regul. cum de monialibus quæst*. 2. *art*. 12. *conclus*. 1. *Bonacina sup. num*. 6. & sic sufficit bona fides. Limitatur tertiò in ingrediente prætextu facultatis inualidæ, quo casu tãtũ incurritur excõm. *Trident. ibid. Bonac. n*. 6. Quòd ab hac excõmunicatione, etiam si sit occulta, non possit Episcopus absoluere, cùm in dicta constitutione Greg. XIII. sit derogatum facultati huic, ex Concil. Trid. competenti Episcopis in casibus occultis: docet *Riccius in praxi p*. 1. *resolut*. 544. *nu*. 5 fauet *Barbosa de offic. & potest. Episc. alleg*. 39. *nu*. 45. *& alleg*. 103. Contrariã tñ opinionem post alios probat *Bonac. suprac. p*. 5. *Thesau. v. clausura c*. 4. & loquendo etiã in casu, quo subsequutũ sit stuprum *Diana. par*. 2. *tr*. 2. *miscell. resol*. 35.

Monialiũ monasteria ingrediẽtes nõ prætextu facultatum, sed absq. licentia Superiorum, quando non fuit dictus ingressus ad malum finem (de qua re infrà.) an incurrant excommunicationem S. P. reseruatam, vel non reseruatã, est difficultas, apud DD. *Sanchez sup. n*. 76. refert duas sententias, prima est, quòd incurrant excommunicationem S.P. reseruatã à Greg. *Nau. Villag. Beja. Azor. & Zecchij*, item refert, *Nau*. testari, quòd sic declarauerit Pius V. & *Villag*. asserentẽ, sic declarasse. Greg. XIII. ac tandẽ *Zecchiũ* eundẽ, istã appellantem tutiorem opinionem: huic opinioni accedere videntur *Miranda loco suprac. conclus*. 3. *Grassius de* 5. *casibus lib*. 2. *cap*. 5. *sub. nu*. 38. *& Homob. tract*. 5. *sui examinis q*. 6. vbi hanc opinionem dicit consuetudine confirmatã, de qua etiã, ac de tutiori, testatur post *Filliucc. Bonac. q*. 4. *de clausura p*. 5. *n*. 4. *in fine*. de stilo Curiæ testatur *Thesaurus verbo clausura cap*. 4. *vers. ita secundum, & vers. aduertendũ*. Secũda opinio est *Suar. Zerola, Philiarchi, Sayri, & Rodriq*. cui accedit ipse *Sanchez num*. 29. quòd scilicèt non incurratur dicta excommunicatio reseruata, sed tãtum non reseruata; lata in S. Concil. Trid. vbi post *Rodriq*. testatur, istam fuisse sententiam multorum Doctorum Salmanticorũ, & ita fuisse obseruatum, & ita refert declaratũ à S. Cõgreg. *Megalius p*. 3. *li*. 4. *n*. 15. *in fine*, sequitur *Diana, alijs allegatis, p*. 2. *tr*. 1. *miscell. resol*. 32. ita decisum refert *Beya p*. 1. *respons. Bonon. Congr*. 10. *casu* 3. latè confirmat *Campanilis rubr*. 12. *c*. 16. *nu*. 24. omninò videndus, quia loquitur etiam in casu, quod per accidens, talis rẽ habuisset ibi cũ moniali Dixi *per accidens*, quia si ex cõdicto intraret ad malum finem, certũ esset, quòd sit casus reseruatus, vt infrà *conclus. seq*. Hæc opinio & si sit probabilis, tamen hodie crederem, non posse Confessarium tutò illam sequi ex stylo de quo suprà, quẽ confirmat Vrbanus VIII. nunc diuina gratia Summus Pontifex in quodam breui indulgentiarum initio sui Pontificatus promulgato anno 1623. vbi expressè supponit sibi reseruatã esse absolutionẽ huius casus, ꝙ sufficit, vt reseruatus cẽseatur casus, maximè in futurum, non credo tñ ideò adesse censurã, habes verba Vrbani relata *inf. cõcl. seq*. Quòd autẽ *Ricc*. putat in *praxi fori ecclesiastici resol*. 544. esse reseruatã dictã excommunicationem pro ingredientibus monasteria S. Dominici, & S. Francisci, non autem aliorum Ordinum, non est verũ hodiè, post const. Greg. & Pij V.

Ampliatur hæc conclusio, primò quòd procedat, tã si fæmina, quàm masculus sit, qui ingrediatur, vt patet *in d. textu Concilij & const. Greg. & Pij V. Riccius d. resol*. 544. *n*. 4. & alij cõmuniter, quòd est certũ etiã si dictæ fæminæ sint fundatrices monasterij, *Portell. verbo clausura monialium in addit. num*. 5. Restringe vbi ingrederetur femina absque licentia, sed causa iusta, puta animo habitus Regularis assumẽdi, & profitẽdi, excusatur. n. hoc casu ex bono fine, ne. s. impediatur ingressus à parentibus, fauet *Sanch. d. c*. 16.

num.74. sequitur *Bonacina de clausura quæst. 4.p.1.n.3.* Ampliatur secundò etiam in Cardinalibus, nisi monialium Prelati Ordinis ipsi sint; nàm etiam egent licentia pro causis necessarijs, & exprimuntur in Bulla Greg. *Miranda in suo manuali Prælat. Regular. cum dictis monialibus q. 2 art. 13. in conclusione.* Ampliatur tertiò etiam in eo, qui habuit licentiam pro casibus necessarijs,& ingrediatur absq. necessitate, vt suprà conclusione præcedenti ampliatione quarta, accedit *Megal. p.3. lib.4. cap.3. n.10.* vbi refert constitutionem Gregorij XIII. idem dic de habēte licentiā subreptitiā *Sanch. d. cap.160. num.73.*

Limitatur tamen primò, quando fuerit modicus ingressus: An autē sit modicus ingressus, quando quis ingrederetur per duos pedes clausuram, vt putauit *Graffius*, vel quando quis haberet partem corporis intrà & partem extrà clausuram, vel tantum esset in ostio: vt docet *Sanch. d.c.16.n.70.* dixi sup. Limitatur secundò, vbi quis ingreditur ex causa iusta,& cum licentia, finito tamen negotio, non statim egrediatur, sed ibi moram trahit,& si diutinam, ac etiā si mala intentione, vt benè *Sanch. sup. n.69.* quidquid in hoc magis scrupulosè loquatur *Miranda d. q.2. art. 20.* & maximè omnium *Naldus v. monialis num.15.* Limitatur tertiò, in causis necessarijs incendij, inundationis, &c. vbi moraliter non suppetit tempus petendi licentiam, vt communiter omnes Doctores admittunt, idem etiam erit, si quis insecutus ab inimicis, ingrederetur monasterium ad saluandā vitā. *Graffius d. quinq. casib. lib.1.c.5.n. 49.* negat autem *Sanchez* de eo, qui insecutus est à Curia *d. cap.16. num.57.& seq.* Limitatur quartò in eo, qui ingreditur ex causa iusta,& cum licentia,& solum progrediatur vltrà, percurrendo officinas,& alia loca monasterij *Rodriq. tom.3. quæstionum Regular. q.6. art.2.* fauet *Sanchez sup. n.69. in principio.* Limitatur quintò, quando quis ingrederetur ex ignorantia, dummodo non sit temeritas, *Vulpe c.4. praxis n.9.* quia in *dicta constitutione* requiritur audacia,& presumptio. vndè *Miranda d. art. 12. conclus. 12.* excusat eum, qui putat esse causam iustam, habens in corde, quod si sciret non esse iustā, nequaquā ingrederetur; fauet *Graffius sup. num 29.* vbi ponit casum. Limitatur sextò, in pueris, & puellis, non habentibus vsum rationis, vel in adultis amentibus, ipsi enim nō sunt capaces peccati, nec censuris, *Sanchez dicto cap.16. num.6.* & duobus sequentibus, quòd est certū. An autem incurrāt excommunicationē moniales introducētes,& vide sup. verbo *ingressum in monasteria monialiū permittentes*, quibus illic allegatis pro negatiua, adde *Megal. p.3. cap.2. num.12. in fine*, & alios, quos refert, & sequitur, contrà *Naldum,& Homobonum, Bonacina sup. nu.5.* de communiori opinione, post *Dianam, Loyman*,& alios, testatur *Thesaurus cit. ca.4. vers. incurrunt autem, ad fin.* Limitatur septimò, in moniali alterius Ordinis, & habitus extrà suū monasterium, existente *Bonac. sup. p.4. n. 3.* qui secus dicit de moniali eiusdē Ordinis & habitus, contrà *Sanchez infrà allegandū conclus. seq. in 3 difficult.* vbi videas de hac re. de facto autem sēper sequitur licentia S. P. *Diana p.3.t.2. res.99.* Limitat octauò, *Portell. v. clausura monialium in addit. n.1.* vbi quis ingrederetur monasteriū monialium Ordinis militaris, quæ promittunt castitatem cōiugalē tantum, quia hæ non sunt Religiosæ absolutè,& simpliciter, quarū monasteriorū ingressus non prohibetur à Concil. Trid. Pio V.& Greg. XIII.& si probet, ob prohibitionē Regulæ; Minoritas, illa intrando, peccare mortaliter, fauet huic limitationi, quæ dixi suprà de conseruatorijs, & monasterijs Turris speculorū Romę,& Matris Vrsulę Neap. Limitaur tandē in ingredientibus cū licentia, sed non in scriptis, vt post alios habetur per *Dianam cap.3. tract.2. resol.129.* quem sequitur *Thesaurus cit. cap.4.* contrà *Sanchez, Suarez*, & alios. An possit absolui dicta excommunicatio ab Episcopo si sit occulta, patet ex supradictis *conclus. præced.*

Monialium monasteria ingredientes ad malū finē (libidinis scilicèt, vt explicāt DD. infracitandi) incurrunt excommunicationem S. P. reseruatā, patet in decreto Clementis VIII. edito anno 1602. vbi inter alios casus, à quibus prohibentur absoluere Confessarij priuilegiati: vnus est iste, violationis clausuræ Moniali ū ad malum finem, per quod decretum, præsupponitur, talem excommunicationem esse S.P. reseruatam, vt suo loco dictum est: in specie notat *Graffius lib.1. de 5. casibus cap.5. num.7. in fine* qui *n. 17.* firmat, quòd nec ab ea possit absoluere Episcopus etiā si casus sit occultus, concordat *Bonac. q. 4. de clausura p.8.* Contrarium tamen docet *Diana p.2. tr.2. miscellaneo resol.35.* sequitur *Thesaurus cit. cap.4.* quòd sit clarū ex dictis suprà, sæpè quòd ipsum decretum Clem. nō deroget potestati Episcoporum, sed tantum Confessariorum, ergò tantò magis id potest Confessarius virtute Cruciatæ, & tempore iubilei. Limitat verò *Zerola in sua praxi episcopali*, qñ quis ingreditur ex causa iusta, & cū legitima licētia, si postea cū moniali intrà monasterium rem habeat, quam limitationem non impugnat *Sanchez lib.6. sua summa cap.16. num.69. in fine*, & post *Nau. in quodam consilio edito super hoc casu*, probat *Gāpanilis rubr.12.c.16.n.24.& Diana p.3. tr.2. res. 67.* Cōtrariū tamen vt probabilissimū docet *Bonac. q.4. p.4. ad finem.* quòd hic talis afficiatur excommunicatione S. Pontifici reser-

seruata, & *Merolla apud Dianam sup.* Ego autem dicerem cum Authoribus primæ opinionis non incurrere talem censuram, sed benè casum reseruatum Summo Pontifici, ita enim mihi probat constitut. Clementis VIII. 24. Decembris 1604. quam habetis apud *Quarantam verbo confraternitates*, vbi declarando, quid intelligatur pro casu violationis clausuræ monialium, à quo inter alios, Confessarij priuilegiati prohibentur absoluere in alio decreto eiusdem Pontificis de *absolut. à casib. reser.* subdit hæc verba, *videlicèt* (*sinè necessaria, & vrgenti causa, ac sinè superioris licentia, vel etiā si causa, & licentia abutentes, prædicta monasteria ingressi fuerint*) & confirmatur ex indulgentia plenaria concessa ab Vrbano VIII. S. P. quem diù seruet Deus incolumem, in principio sui Pontificatus, data Romę die 23. Octobris 1623. vbi prohibet ne Confessarij absoluant casum violationis clausuræ monialium, declarādo hoc modo, vt habetur in summario vulgari eiusdem indulgentiæ, *cioè quando alcuno senza necessaria, & vrgente causa, e senza licenza de superiori, ouero cō abuso di essa, fosse entrato dentro a monasterij*: Ecce clarè, quòd mens S. Pontificis est, declarare, quòd hic casus sit S. P. reseruatus, quòd vt dixi suprà *cōclus. præced.* sufficit, & sic intellige *Lazarium de blasfemia quæstione* 10. *num.* 31. *ad finem*, qui reprehendit *Graffium* docentem, hoc casu excommunicationem incurri.

Sed prima difficultas est. An moniales ipsę introducentes homines ad malum finem, & non prætextu facultatum abrogatarum, nec licentiarum à Prælatis pro casibus necessarijs, & iustis causis, concessarum, incurrant aliquam excommunicationem. *Graffius de 5. casibus lib.* 1. *c.* 5. *num.* 50. videtur annuere, cùm asserat, moniales introducentes adultos furiosos, incurrere excomm. latam in *Concil. Trid.* quæ quidem non requirit prætextū facultatum, quod etiam videtur docuisse *Sanchez cit. cap.* 16. *nu.* 8. ergò præsupponit, esse excommunicationē contrà moniales introducentes etiam non prætextu facultatum, vel licentiarum. Sed quidē contrariū est verius scilicèt, quòd hoc casu nulla incurratur excōmunicatio, vt dixi *sup. v. ingressum.* & *Graff.* sua pace fallitur, quia in *Concil. Trid.* non imponitur excommunicatio contra moniales admittentes, sed tātum contra ingredientes, vt est videre *sess.* 25. *cap.* 5. & ita postea reperi ponderatum dictū casum, *à Diana* post *Barbosam, p. 2. tract.* 16. *aliàs* 2. *miscellaneo resolutione* 34. vndè in rigore non incurrit excommunicationem, licèt maiorem committat culpam, ita *Miranda q. 2. de monialibus, art.* 10. *conclus.* 1. Dixi *in rigore*, quia contrarium seruatur in praxi, vt post *Scortiam*, dixi sup. *verb. ingressum in monasterijs monialium, vers. sed quidquid.*

Secūda difficultas, an ignorātia talis cōstit. & si non supina, nec crassa, excuset in hoc casu ingredientem ad malum finem ab ipsa censura. Aliqui opinantur, non excusare, *apud Mirandam dicta quæst.* 2. *art.* 12. *conclus.* 2. expresśius *Graffius de 5. casibus lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 21. Sed hi DD. forsan eius sunt opinionis, quòd ad incurrendam censuram sit sufficiens scire, factum esse prohibitum, & sic esse malum, quæ opinio & si sit probabilis, tamen ex eo quia contraria opinio, quòd etiā sit necessaria scientia prohibitionis iuris positiui, ac etiam censuræ, est quoq. probabilis, vt sup. *recoll.* 3. *n.* 354. ideò potest talis ignorantia excusare contrauenientem secundùm hanc sententiam, in quam videtur inclinare *Miranda suprà.* An idem sit de reseruatione, vide *loco suprà num.* 401.

Tertia difficultas, an idē sit in alia moniali alterius monasterii, ingrediēte ad malū finē aliud monasterium, vt in casu, de quo sup. *Moniales ampliatione* 2. in quo ingressus erat ad malum finem, & cū fuisset quæsitū an illa incurreret in istum casum, ita quòd non posset absolui, nisi à S. P. fuit per viros doctisśimos resolutū pro affirmatiua sētētia, quia non solū masculi, sed etiā fœminæ violant clausuram monialium intrando indebitè, vt suprà dixi, quod est verum, non solum in fœminis sæcularibus, sed etiam in monialibus saltem alterius Ordinis, & habitus, ac quoque eiusdem Ordinis, iuxtà *Sanchez infracit.* quòd & si non subsisteret, neq. posset effugere aliam censuram, etiam reseruatā contra moniales, extrà casus sibi concessos, clausurā exeūtes, de qua infrà, fauet *Sanchez lib. 6. sua summa c.* 16. *n.* 10. vbi quærit, an moniali iter agenti, aut legitimè extra monasterium existenti, interdictus sit ingressus in aliud monasterium eiusdem, vel diuersi Ordinis, vbi non solum semper requirit licentiam Prælati, vel saltē Abbatissæ, sed etiam putat, hāc licētiā nō posse concedi moniali, vbi solum gratia animi recreandi, vel aliquam amicam inuisendi gratia, vellet ingredi, ergò à fortiori est ei interdictus ingressus ad malū finē, & quando absq. illa ex legitima causa suum monasterium egrederetur. Quid autem hoc casu intelligatur appellatione monasterii. Respondetur, intelligi monasteria, vbi sunt moniales professæ quatuor votorum, nempè paupertatis, castitatis, obedientiæ, & clausuræ, ita omnes communiter docent, vndè alia loca vbi mulieres etiam gestantes habitum religiosū, & cōmu-

niter viuunt, vt sunt Conseruatoria, de quibus *praxis Archiep. Neap. cap. 55. vel Turris speculorum in vrbe, Nauar. cons. 7. & 8. de statu monachorum*, non includuntur, quia ipsæ non habent clausuram, nec ad eam astringuntur, vt per author. allegatos & si sint subiectę Episcopis, vt per *praxim Archiep. loco citato* Neq. monasteria monialium Ordinũ militariũ, vbi promittũt paupertatē, obedientiã, & castitate coniugalē, vt dixi suprà. Secundò Intelligitur hoc casu totum monasterium incipiēdo à ianua inclusiuè, sicut. n. dixi sup. respectu monialis frangentis clausurã, excũdo, ita dicendum erit de extranea frangente, ingrediendo, contrariorũ enim ead. debet esse dispositio. *Sanchez d. cap.* 16. *num.* 11. latius *Grassius de 5. casibus lib.* 1. *cap.* 5. vbi etiã explicat, quòd ingressus dici debeat ad malum finem, non solum si fuerit ad tangendum, osculandum, habendam copulam, sed etiam ad loquendum turpia, vel morosam delectationem capiendam, etiam sine relatione ad copulam carnalem, vt ibidem *n.* 9. qui *nu.* 54. docet id esse verum, etiam si non fuerit sequuta copula, sed tantum delectatio tactus.

Monialium monasteria ingredientes Superiores ipsarum, etiam si sint Cardinales, siuè Regulares absq. causa necessaria, prima vice incurrunt interdictũ ab ingressu Ecclesiæ, secunda vice suspensionē à munere Pōtificali, & à diuinis, tertia vice excommunicationē, Gregorius XIII. in supracitata constit. 26. incip *in dubijs, quæ emergunt*, refert illam *Barbosa de offic. & potest. Episc. alleg.* 102. *nu.* 43. *Sayrus lib.* 3. *cap.* 31. *num.* 15. quæ excommunicatio est nulli reseruata, *Nau. de Regularibus num.* 26. *not.* 4. *Filliuc. tract.* 15. *num.* 118. *Sanch. lib.* 6. *sua summa cap.* 16. *n.* 98. vbi quòd sub dicta excommunicatione non includãtur Vicarij Generales ipsorum Episcoporum, neque Prælati, Episcopis inferiores, si ipsi tunc curam gerunt monasterii alicuius monialium, & prosequitur *Bonacina de clausura quæst.* 4. *pun.* 5. *n.* 11. licèt isti non euaderent aliam excōmunicationem contra ingredientes absque licentia ex causa non necessaria, secundùm opinionem, de qua sup. Prælati Regulares præter excommunicationem incurrunt priuationem omnis officii, & ministerii. Circà autē vtrosq. Superiores, potest dubitari primò, quæ nã causa censeri debeat necessaria ad hunc effectũ, cui satisfit per regulam generalem, quam in hac materia ingressus, vel concessionis licentiæ ingrediendi in dicta monasteria monialiũ, afferunt Doctores communiter, quòd scilicèt dicta causa nõ requiratur, quòd *sit logica, & phisica, & sic extrema, sed sufficit si sit moralis tantũ*, hæc sunt verba *Hieron. Campanilis in suo diuersorio iuris canonici rub.* 12. *c.* 16. *sub num.* 25. qui citat *Rodriq.* prosequitur in terminis ferè huius nostræ conclusionis, post *Mirandam, Barbosa sup. num.* 48. vbi quando causa visitationis, vel electionis Abbatissæ sit iusta pro dictis Superioribus ad ingrediēdum, de quo secundo casu fuit declaratum à S. Congreg. non licere ingredi causa recipiendi vota monialium egrotantium, refert *Naldus verb. monialis num.* 16. intellige vltã casũ, de quo ibi *Barbosa*, in quo aliàs prudēter iudicetur, nõ posse canonicè fieri dictam electionem ob inquietudinem monialium, & suspicionē subornationis, nisi ipsis intrãtibus. Et in specie, quòd nec consecratio ipsarum monialium, neque Sacramenti Confirmationis collatio, sint causæ necessariæ prò Episcopis, ingrediendi dicta monasteria, notat idem *Barbosa sup. alleg.* 27. *n.* 56. Potest dubitari secundò, an ex eo, quòd in dicta cōstitutione Gregorii, dicatur, quòd quando vrget casus necessarius ingrediendi pro dictis Superioribus, *id faciant à paucis, ijsq. senioribus, ac Religiosis personis, comitati.* An incurrant dictas pænas, si soli ingrediantur, vel etiam si ducant secũ personas non religiosas, nec senes, cuidubio *Sanch. loco suprac. n.* 90. Respondet negatiuè, cùm dictæ pænæ duntaxat imponantur contrà ingredientes in casibus non necessariis, prosequitur *Bonacina sup. n.* 12. qui tñ non tangunt, an ipsi, qui cum dictis Prælatis ingrediuntur hoc modo, contrà formam concessionis, incurrant, quia præsupponunt, hunc ingredi hoc casu cum licentia Prælati, & comitatum ipsius esse causam vrgentem, quibus duobus concurrentibus, certum est, euadere ingredientes, non solum censuram dictæ constitutionis Gregorii, sed etiam Tridentini quòd procedere volunt aliqui, quos suprà retuli, etiam si sequatur ex tali ingressu aliquis effectus malus in specie luxuriæ, vt dixi ibid. Quo verò ad Regulares, est dubiũ primũ, vtrũ dictas pænas priuationis officii, & ministerii, incurrant statim, vel tertia tantũ vice, qñ ab eis incurritur excomm. in quo dubio, *Bonac. loc. suprac.* putat probabilē opinionē *Llamas* ꝙ illas non incurrat, nisi tertia vice, cũ in pænis mitior pars accipienda sit. Secũdum dubium, vtrum istæ pænæ priuationis, ista tertia vice incurrantur in foro consciētiæ ante sententiam iudicis, *Sanchez sup. nu.* 98. *ad finem*, contra *Sorbum* respondet negatiuè, affirmãs requiri sententiã iudicis, prosequitur *Thesaurus verbo clausura cap.* 6. *vers. nota*, vbi etiam, quòd hæc talis priuatio non sit perpetua, neque incurratur inhabilitas ad similia. Tertium dubium, à quo possint absolui dicti Superiores Regulares, qui incurrerunt in dictas pænas, (de his loquor, quia de excommunicatione, certum est, esse nulli reseruatum, ideòq. à quolibet

bet Confessario posse absolui *Bonac. sup. n.* 13. intellige nisi de illa fuerint denunciati excommunicati, quia tunc censetur reseruata dicta excommunicatio ipsi denuncianti, vel cui ipse illã reseruauerit, iuxtà ea, quæ dixi sup. *recoll.* 2.) Dico igitur, quòd prò his pænis, quia vt dixi est opinio, quòd non incurrantur, nisi post sententiam, secundũ eã, antè sentẽt. nõ opus esse aliqua dispẽsatione, post verò sententiam, absolutio spectat ad eum, qui protulit dictam sententiam, vel alteri, cui ipse dictam dispẽsationem reseruauit, vt sup. Quartũ esse potest dubium, quid veniat appellatione officii, & administrationis, (& præsupposito pro certo, intelligi de offic. & administrat. iurisdictione cõinnctis) Queroan intelligatur de offic. & administrat. ergà moniales, vel etiã ergà alios Regulares, v. g. si talis sit Visitator non solum monialiũ, sed Regularium sui Ordinis, vel non solum sit Ordinarius monasterii monialium, sed Quardianus Conuentus Fratruum, & quia hoc non explicauit Gregorius XIII. iuxtà regulam, quòd in dubiis sit accipiendũ, quòd minus est, item, quòd puniri omnes debent in eo, in quo peccarunt *auth. omnes peregrini C. communia de successionibus*, putarem, intelligi de officio, & administratione circà ipsas moniales tantum, sicut etiam quando ibi dicitur de Episcopis contrauenientibus, quòd secunda vice incurrant suspensionem à munere Pontificali, intelligunt communiter Doctores supracitati, de exercitio Pontificalium, non autem de iurisdictione. Confessarii autem monialium non veniunt appellatione Superiorũ, vt est certũ. Vndè licèt ipsi nõ incurrant hanc excõmunicationẽ. Tamen si ipsi intrant in casibus non necessariis, subsunt pænis latis, contra eos, qui obtenta licẽtia à Superiore ingrediendi, intrãt cessante iã causa ingrediẽdi, de quibus *Sanb. cit. c.* 16. *n.* 73. *ad finem. & n.* 90. *& Bonacina sup. p.* 5. *n.* 10. in quibus casibus Cõfessario, liceat ingredi, videte *Sanchez sup. n.* 44. *& seq. Barbosam cit. allegat.* 102. *n.* 49. *Portell. v. clausura monialiũ. & Gauant. eod. verbo.*

Monialibus suo Ordini subditis, litteras scribentes Eremitani S. Augustini Congreg. Lõdiæ, vel aliquo modo contrauenientes constitutioni circa dictas moniales editæ, incurrũnt excommunicationem S. Pontifici reseruatam. Gregorius XIII. in const. 62. incip. *pro nostri*, de qua faciunt mentionem *Sanch. lib.* 6. *summa in cap.* 16. *num.* 117. *Barbosa de offic. & potest. Episc. allegal.* 102. *n.* *Bonac. de clausura q.* 3. *p.* 2. *nu.* 5. qui omnes concludunt, ad incurrendam dictam excommunicationem requiri, quòd literæ illæ perueniant ad moniales, quòd etiam verum est, quando similis casus reseruaretur in aliqua Diæcesi, vt per *Floronum de casibus reseruatis Fauentiæ p.* 1. *cap.* 1. *num.* 34. istam excommunicationem obligare dictos Fratres tantũ, non alios Religiosos, post *Nau.* notat *Lezzana p.* 1. *cap.* 25. *num.* 37. vbi post alios supracitatos, de pænis Religiosorum sinè licentia loquentiũ cum monialibus, & à quo sit danda dicta licentia.

Monialiũ visitatores, impediẽtes, inf. *Visitatores*.

Montes Pietatis in concionibus, vel disputationibus, verbis, aut scriptis audentets impugnaret, illisq. detrahere, incurrunt excommun. nulli reseruatam, Leo X. constitut. 11. incip. *inter multiplices* §. 1. Bullarii noui fol. 483. refert *Scortia in selectas SS. PP. Bullas epitome* 55. *Barbosa de officio, & potestate Episcopi alleg.* 50. *num.* 248. *Bonacina tom.* 3. *disp.* 2. *q.* 4. *p.* 4. *n.* 2. vbi contra *Fillluce.* probabilius putat, quòd dictam excommunicationẽ non solũ incurrãt Religiosi, aliæq. personæ ecclesiasticæ, sed etiã laici. Nota quia & si dicta cõstitutio sit edita à Leone X. in Concil. Lateran. quod Concilium vt sup. alias dictum fuit, nõ fuit secundum aliquos receptum, tamen vt benè *Lessius lib.* 2. *de iustitia cap.* 20. *n.* 142. in dicto Concilio fuit definitum, dictos montes esse licitos contra aliquos, qui contrarium putabãt, vt autẽ definitio alicuius veritatis rata sit, non eget receptione populorum, sicut legum obligatio, clarius *Molina tom.* 2. *disp.* 323. *n.* 2. *Megalius* 2. 2. *lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 41. *Rebell. p.* 2. *lib.* 8. *q.* 13. *n.* 3. *Turrianus de iustitia disp.* 61. *dub.* 12. qui sub *num.* 3. asserit, affirmãtes ex capite vsurariæ prauitatis, dictos mõtes esse illicitos, sentire contrà declarationẽ S. P. & *n.* 6. contrà *Sotũ* docet, præsentẽ controuersiam pertinere ad definitionem fidei, quòd etiam dixit *Azor. p.* 3. *li.* 5. *cap.* 8. *vers. secundò obijcies*, quia cùm ad fidem pertineat, vtrum vsura sit licita, nec nè, poterit etiam Ecclesia statuere, quòd aliquis contractus particularis sit vsurarius, vel non, & illud, ꝙ Ecclesia in hoc statuerit, erit de fide, seù veritas catholica, videte *Albertinum in suo tractatu de agnoscendis assertionibus catholicis, & hereticis q.* 5. *num.* 12. vbi quòd Apostolicæ Sedis iudicium in his, quæ fidei sunt, errare nõ potest, & notat in terminis, *Scortia loco suprac. theoremate* 153. ex quibus infert nouissimus *Thesaur. p.* 2. *de pænis ecclesiasticis verb. montes c.* 1. quòd si quis obstinatè cũ errore intellectus impugnaret vt suprà dictos montes, existimans hanc definitionem non esse veram, seù tenendam, aut aliàs, externo signo, hunc suum errorem proderet, incurret vtiq. in excommunicationem latam contrà hæreticos in *can.* 1. *Bullæ cænæ.*

Montium Pietatis, status ecclesiastici Præsidentes, protectores & officiales omnes, quacunq. dignitate fulgentes etiam Cardinalatus; de pecuniis ad dictos montes quomodolibet spectantes, in alios, quàm in pauperum vsus dispo-

disponere, etiam ad breue tẽpus restituẽdis, præter modũ, & formam in erectione dictorum montium præscriptum, absque Sedis Apostolicæ licentia, præsumentes, incurrunt excommunicationem S. Pontifici reseruatã. ex Paulo V. in sua const. 82. quæ incipit *onerosa pastoralis*, de anno 1615. vbi *Cherubin.* notat, intelligi de pecunia numerata tãtum, ad mutuandum pauperibus destinata, cùm enim pecuniæ appellatio possit accipi largissimè, largè, & strictè *l. 3. §. creditum, vbi glosa verbo pecunia, ff. si certum petatur, petatur*, hic accipiẽda est strictè, quia sumus in materia pænali; tùm etiam quia hæc solet in montibus esse pre manibus, facit de hac excomm. mentionẽ *Barbosa de offic. & potest. Episc. alleg.* 50. *n.* 169. *Naldus in suis qq. practicis ad cap. si quis propter de furtis.* Hoc loco pro statu ecclesiastico intelligi debere de statu immediato, apud me, non est dubium, cùm Summus Pontifex vbi vult includere statum mediatè subiectum, id explicat, vt patet sup. *extrahentes frumentum, &c.* Extat alia excõm. generaliter pro omnibus locis, quæ etiam ante restitutionem, est S. Pontifici reseruata, contra præsumentes in proprios vsus, quacunq. arte, vel quouis quæsito colore cõuertere, vel vsurpare bona dictorũ montiũ, lata à S. *Concil. Trid. sess. 2. de reformatione cap.* 15. de qua infra *vsurpare*, facit de ea mentionem ad propositum nostrum, post alios, *Scortia cit. theoremate* 253. differentia inter istam excommunicationem, & illam desumitur ex verbis diuersis positis in isto loco Concilii, quæ sunt *in proprios vsus conuertere, & vsurpare*, & in illa constitutione, vbi adest verbum illud *disponere*, vndè in facto dictum fuit, non incidere, Præsidentes dictorum montium extrà statum ecclesiasticum, sed benè intra d. statũ, mutuantes absq. detrimento montis, vel pauperũ, aliquã pecunię sũmã, pręter modũ cõsuetũ. Dixi, absque detrimẽto montis, vel pauperũ, nã primo casu esset vsurpare, & secundo casu esset impedire, *ne ab iis, ad quos de iure pertinet bona montis, percipiantur*, quòd sub eadem excommunicatione prohibetur expresè in citato loco Concilii. Incidèrent tñ si dictã pecuniam montis occupatam haberent in suis negotis, similiter etiã absq. damno montis, ac pauperum, quia v. g. per hoc non desinuat petentibus mutuare, iuxtà modum erectionis, nàm & si aliàs hoc sit licitũ, vt loquẽdo de thesaurarijs, & negot. gestoribus, seù ministris pecuniæ alterius, dixi sup. *p. 1. recoll.* 11. *n.* 74. *Diana* psequitur *p. 1. tr. 8. resol.* 32. *& Ricc. collect.* 2040. tñ hic prohibetur expresè, ne in suos vsus conuertant bona, &c. Alia differẽtia potest etiã afferri, quòd s. in ista excommunicatione sit sermo de bonis, &c. ibi autem depecunia, quę vt supra dixi, eo loco, stricto vocabulo accipitur.

Mulieres etiam, Comitissæ, Marchionissæ, Ducissæ, &c. habentes priuilegium Sedis Apostolicæ ingrediendi monasteria monialium, de consensu expresso monialium, ad hoc, vt intrantes non incurrant censuras, debent habere dictum consensum monialium, non seorsim, sed capitulariter, per secreta suffragia maioris partis ipsarũ, ita Vrbanus VIII. in quodam motu proprio edito 27. Octobris 1624. incip. *Sacrosanctum*, refert *Bonac. q. 4. de clausura* §. 5. *n.* 8. *Lezzana cap.* 25. *nu. n.* 33. adde, quòd Paulus V. in sua Bulla incip. *facultatum*, declarauit, quòd vbi talibus mulieribus facultas ingrediendi monasteria conceditur pro certis vicibus, v. g. *bis*, dicta particula, *bis*, vel similis intelligi debeat collectiuè, de omnibus monasteris concessis, non autem distributiuè, seù de singulis, & dictæ mulieres aliter dictas licentias interpretantes, aut illis vtentes, seù abutentes, inincurrant ipso facto pænas in Concil. Trid. & const. Apostolicæ inflictas contrà intrantes sinè licentia refert *Thesaurus p. 2. de pænis ecclesiasticis, verbo clausura cap. 4. ad finem, & Lezzana loco suprac.*

Mulieres nuptæ, vel viduæ, mortis timore à parentibus, sibi inferendæ, ob suspitionem læsionis in honore, de facto in aliquòd monasterium monialium se recipientes, non excusantur ab incursu excommunicationis in Concilio Tridentino impositæ, de qua sup. contra ingredientes sine licentia, Si enim in dictã excomm. incidunt ingredientes sinè liẽtia in causis etiã necessariis pro monasterio, vt per *Barbos. de offic. & potest. Episc. alleg.* 102. *nu.* 38. ergò tantò magis erit illicitum ingredi, ex causa necessaria respectu ingredientis, vndè vidi quasdam matronas, curantes sub alio colore, sibi aperiri portas, ac ex dicto timore ingressas monialiũ monasteria, absolutas ab Episcopis, & si durante dicto timore ibi toleratæ fuerint, iuxtà declarationem, quam refert *Campanilis in suo diuersorio iuris canonici rubr.* 12. *c.* 16. *sub num.* 30. ibi, *quòd si mulier coniugata sit in monasterio monialium, & consistit, quòd si inde exierit, versaretur in periculo mortis, in monasterio relinqui debet, etiam sine ancillis &c.* An autem hoc casu possit dictis personis ob imminentem periculum, vt sup. Episcopus in dicto casu concedere licentiam, vel si tale monasterium sit exemptum ab Episcopo, & subiectum Regularibus, Superior Regularis, cum consensu monialium, afferuntur hinc indè variæ declarationes pro affirmatiua refert declaratum *Canpanilis cit. num.* 31. ibi *Mulier, quæ venit in suspicionem marito, & ob hoc timet, ne ab eo sibi aliqua inferatur, debet permitti, vt possit monasterium ingredi monialium, si modo constitutio-*

nes

nes monasterij non repugnant, & accedat consensus Abatissa, & monialium, & ministri Prouincialis, aut alterius earum superioris, & ingrediatur sine ancillis, &c. quam etiam refert & si nō ita integrè *Barbos. allegat.* 102. *sub nu.* 66. & iterum *Campanilis ibid. num.* 31. subdit hæc alia verba, *Respectu verò mulierum coniugatarum, si ius commune attendimus, ab Episcopo procul dubio concedenda est, si eas veluti adulteras, viri respuerint, quòd idem post Concil. existimat Nau. subnectens, satis esse etiā concessam à superiore Regulari, quoties agetur de monasteriis exemptis ab Episcopis, & eisdem Regularibus suppositis, cons.* 5. *n.* 2. *de diuortiis*, vbi *additio subiungit, à Sacra Congregatione emanasse quandam formulam, secundū quā recipienda sunt huiusmodi mulieres in monasterijs, quare si casus occurrerit ad illam traditā formulam, recurrendū esset*, quòd etiā ex *Zerola* refert, & si pro alio casu, nempè quando vxor timet viri sæuitiam, *Sanchez lib* 6. *summa moralis cap.* 16. *n* 64. *ad finem*, & tandē *Campanilis* concludit subdens. *Admoneo tamen prudentissimos Episcopos à prædictis cauere, nisi in casibus vrgentibus, repentinis, & valdè periculosis*, ex quibus patet, hunc in praxi exercitatum, & doctissimum authorē, in his casibus vrgētibus, nō denegari dictam potestatem ipsis Episcopis, vel aliis superioribus, & meritò, quia etiam in impedimentis dirimentibus, in quibus solus Papa dispensat de iure ordinario, si casus sit vrgēs repentinus, & periculosus, nec suppetat tempus adeundi S. Pontificem, potest secundùm aliquos Episcopus dispensare *vt infra cum de matrimonio*, & fauet, quòd necessitatis ratione multa conceduntur, quæ aliàs non possunt concedi, & fortius huic casui nostro, declaratio, quam post *Azorium*, refert *Sanchez loco suprac.* quòd scilicèt mulier nupta ad monasterium confugiens, timore viri suspicantis, eam esse adulteram, possit recipi, de qua re *Lezzana p.* 1. *cap.* 25. *num.* 28. dixit, in hoc seruandā consuetudinē præscriptā, quibus hucusque adductis, non obstat declaratio adducta à *Portellio, apud Dianam p.* 3. *tr.* 2 *resol.* 130. quia non loquitur in hoc casu, sed in alio, quando scilicèt mulier nupta, causa litium matrimonialium adulteriorum, ac dissentionum inter viros, & vxores apud monasteria sequestraretur, cùm in his casibus supponatur, adesse tempus petendi licentiam à Sede Apostolica, in quo casu nemo est, qui neget, quòd ad dictā Sedem sit recurrendū vt per *Cāpanil. & Barbos. locis suprac.* in casu autē meo, præsppono nō adesse tale tempus, & sic patet, non esse declarationes contrarias, vt putat *Portell. loco citato a Diana*, Quòd si fortè matrona præfata pregnans monasteriū vt sup. ingressa fuit, & tēpore partus indigeat obstetrice, erit causa iusta ad cōcedendum dictæ obstetrici licentiam, *Portellius v. clausura monialium n.* 18.

Mulieres cuiusuis dignitatis, monasteria, & domos Regularium ingredi præsumentes, tàm prætextu facultatum reuocatarum, quàm si nè tali prætextu, incurrunt excommunicationem S. Pontifici reseruatam, ex Pio V. in constit. quæ incipit *docet Romanum Pontificem*, quam habes in Bullario nouo post constit. vigesimam eiusdem Pontificis, fol. 199. t. 2. *Quarant. verbo monasteria, & conuentus*, vbi se declarat d. S. P. ita se intellexisse in alio motu pprio, & exprimit ibi casus, in quibus licitum sit mulieribus ingredi claustrum Regularium, ita *Sanchez lib.* 6. *summa cap.* 16. *n.* 79. *& cap.* 17. *num.* 33. *Ioannes Cruz de statu Religionis lib.* 1. *cap.* 5. *dub.* 1. *conclus.* 2. *Scortia in selectas SS. Pontificum constitutiones theoremate* 235. *Bonac. q.* 5. *de clausura p* 3. *n.* 1. vbi post *Filliucc.* testatur *de praxi S. Pœnitentiariæ*, *Lezzana p.* 1. *c.* 10. *num.* 9. vbi de eadē praxi testatur, ac etiā subdit, *propter hanc constit. Pij V. Suarez to.* 4. *de Religione tr.* 8. *lib.* 1. *cap.* 7. *n.* 9. *retractare, quòd alibi dixerat, scilicèt in const. Pij V solum prohiberi ingressum mulierum in monasteria virorum, prætextu facultatum obtēptarum*, testatur quoq; de magis communi, & praxi recepta etiā extrà curiam, nouissimè *Thesaurus p.* 2. *de pœnis ecclesiasticis v. clausura cap.* 2. *ad finem.* & si alleget pro contraria opinione *Suarez loco supracitato de Religione* qui *Suar.* & si *in principio* illam opinionem sequatur, tamen *in fine*, docet contrarium, retractando quod aliàs docuerat, vt benè *Lezzana loco suprac.* ita etiam *Filliucc.* ab eo allegatus pro eadem opinione contraria *tr.* 15. *n.* 119. ibi *ad finē*, loquitur pro nostra sentētia, & testatur de praxi S. Pœnitentiariæ prout eū rectè allegauit *Bonac.* suprà relatus Et nota, quòd & si *Layman lib.* 4. *tr.* 5. *cap.* 11. *num.* 4. dicat, opinionem contrariam probabilem, ac non esse certum, talem ingressum prohiberi sub peccato mortali, & excomunicatione; tamen ex ipsius verborū serie, patet, non habuisse notitiā cōstit. Pij V. incip. *Decet, &c.* de qua sup. & sic sistit in prima doctrina *Suarez cùm de censuris*, ostendens, non legisse eundem *Suar.* se retractātē *t.* 4. *de Religione*, vt sup. retuli, sicut etiam se declarat *Rodriq. in explicatione motus proprii Pij V. confirmati à Greg. XIII. post explicationem Bullæ cruciatæ num.* 9. vbi probat latè hanc nostram sententiam, & respondet contrarijs, accedit *Diana p.* 4. *tr.* 4. *resol.* 179. Ampliatur etiam ad puellas, licèt nō sint matrimonio habiles, dummodo habeāt vsum rationis, ita contrà *Llamas*, & alios, habetur per *Bonacinam sup. q.* 5. *p.* 3. *num.* 2. & sic sufficit, quòd dicta puella sit sex annorum,

vt post

vt post *Sorbum*, expressè docet, *Campanilis cit. rub.* 12. *cap.* 16. *n.* 34. sed hoc casu, & si certum sit, quòd Regularis admittens dictas puellas incurrat dictã excommunicationẽ, vt dixi sup. verb. *ingressum ampliat.* 2. tamen non est certum de ipsis puellis, quia est opinio valdè probabilis, quòd ante nonum annum cum dimidio, fœmina, & ante decimum annum cum dimidio, masculus, (quibus tẽporibus dicũtur proximi infantiæ, nõ incurrant censuram à iure, vt præter allegatos à me *sup. recoll.* 2. *n.* 447. testatur esse probabilẽ sentẽtiã *Sà* apud *Laym. li.* 1. *tr.* 4. *c.* 10. *n.* 5. ꝙ his tẽporibus sint infantiæ proximi, & non in decennio, vt dixit *Sà* apud *Laym. loco suprac.* habetur *in §. pupillus. vbi glosa verbo infantiæ proximus inst. de inutilibus stipulationibus*, & notat idẽ *Laym. li.* 3. *tr.* 4. *cap.* 9. *sub num.* 5. Nec est hoc nouum, quòd permittẽs ingressum incurrat censuram, & ingrediens ab illa sit immunis, quia etiam secundum aliquos ex S. Congreg. monialis admittens pueros sex annorũ, incurri excommunicationem, vt sup. dixi verbo *ingressum in monasterium el* 3. quibus illic allegatis addo *Lezzanam cap.* 25. *n.* 24. *post Gauantum ab eo allegatum*, & de moniali admittente amentem, est certum, vt dixi *ibid. vers. secundò ampliatur* 2. & loquendo, in terminis de Regularibus admittentibus fœminas fatuas, dixi sup. fateor tamen opinionem contrariam esse communem, cui accedit alios allegando *Thesaurus p.* 1. *de pœnis ecclesiasticis cap.* 17. *vers. limita.* 3. Ampliatur secundò, & si istæ fœminæ sint Comitissæ, vel alio titulo decoratæ, ac dominium illius loci habentes, vel etiam fundatrices monasterij, nisi id exprimatur in regula, iuxtà ea, quæ dixi sup. *loco citato proximè, ampliat.* 3. & limitatur prout dictam conclusionẽ vt sup. declaratã, limitaui. Primò in Reginis, Imperatricibus, & earũ filiabus, quia vt inquit *Laym. loco suprac. n.* 5. nullibi harum ingressus prohibetur, sicut prohibetur ingressus Comitissarum, fundatriciũ, &c. in d. const. Pij V. intellige cũ eorum comitatu. Limitatur secundò, vbi ex gnorantia etiam crassa, fœminæ aliç ingrederentur, quia tantũ vt dixi, excommunicantur, quæ audent ingredi, *Sanchez cit. cap.* 16. *nu.* 82. *Rodriq. in exposit. d. motus proprij post Bullã cruciatæ sub. n.* 5. & habetur etiã in Bulla Greg. *Thesaur. sup.* §. 2. Limitatur tertiò, quando necessitas infirmitatis ipsorum Regularium aliud postularet, vt etiam dixi *loco suprac.* post *Sanchez Bonacinam, & alios.* qui exemplificant in casu, quòd Religiosus indiget lacte mulieris, vel reuocatione ossiũ cruris, vel bracchii confractorum, in qua re mulier sit perita, & Religiosus nõ possit, cõmodè à claustro propter supradicta, extrahi. Limita quartò in casibus permissis ingrediẽdi clanstra Regulariũ, ratione f. processionis, Missæ audiendæ, &c. iuxtà concessionem Pij V. quæ & si fuit facta viuæ vocis oraculo tamen de ea authẽticã attestationẽ exhibuit Cardinalis Alexander Cribellius apud *Quarantam verbo monasteria, & conuentus, Sorbum in compendio priulegiorum mendicantiũ verbo ingredi ad finem, & Bonac. q.* 5. *de clausura p.* 4. *sub num.* 6. tractat etiam de ea, præter *Rodriq tom.* 3. *qq. regularium, quàm in explicatione, illius motus proprij*, *Sanchez lib.* 6. *summæ cap.* 17. *num.* 22. *Portellins verbo clausura monacorum nu.* 5. *Campanilis cit. cap.* 16. *sub num.* 37. *Lezzana cap.* 10. *num.* 12. dixi *concessionem*, quia illa fuit declaratio generalis pro omnibus Regularium monasterijs, vt patet ex eius verbis, & saltem illa fruuntur oẽs Regulares ratione generalis cõmunicat. *Lezzana cit. cap.* 10. *num.* 12. intellige si illi non censeatur derogatũ ꝑ regulã, vel statutũ Religionis particularis, quibus dictus ingressus omninò prohibeatur, ex notatis *à Sanch. cit. cap.* 17. *num.* 32. Nota *Marcellum Vulpi in sua praxi cap.* 4. referre *sub n.* 7. Declarationem S. Cõgreg. Rituũ in qua respondit, *non licere mulieribus comitari processiones per claustra Regularium sine expressa licentia Sedis Apostolicæ.* Sed petitio facta S. Cõgreg. vt ibid. est videre, fundatur in consuetudine, & non in cõcessione, de qua suprà, ideò non obstat dicta declaratio, vt praxis ipsa, & auctoritas Auctorum nouissimorum ostendunt. Quid intelligatur ibi pro officijs diuinis, vide Doctores supracitatos. Quòd faciẽdo Prælatus processionẽ extraordinariã, ad finẽ vt ingrediantur fœminæ, ipsæ nõ incurrant excommunicationẽ, & si ita ingrediantur, postquam id nouerint, *Bonac. cit. q.* 5. *p.* 4 *num.* 14. vbi *num.* 16. excusat etiam d. fœminas, quæ licitè, & bono fine ingressæ sũt, si postea ad vlteriora monasterii loca progrediantur, quòd est verum etiam si ibi cõmitterẽt peccatum aliquod inhonestum, ita *Cappuccinus in compendio priuileg. mendicantium; verbo ingredi monasteria sub num.* 7. & *Clarius Campanilis cit. rub.* 12. *c.* 16. *sub n.* 37. *Rodriq. in expositione motus proprij Pii V. post Bullam cruciatæ num.* 17. qui id docent, tàm eo casu, quo absq. animo vlterius progrediẽdi vel peccatũ aliquod inhonestũ ibi cõmittẽdi, ingressę fuerũt, quã absq. dicto animo, & si in primo casu expressè contradicat *Bonac. sup. p.* 4. *ad finem*, & secundo casu, opinionẽ contrariã dicat idẽ auth. esse probabilẽ, & immeritò quidẽ cum excommunicatio imponatur pro actu externo, non autem interno, & hic actus externus est permissus. Dixi *fœminæ* ꝗ Superiores, ac alii Regulares ad vlteria monasterii ad malũ finẽ admittentes fœminas iã licitè ingressas, incurrũt, *Cãpan. & Bonac. locis suprac.* qui loquitur etiam de supra-

prædictis tantū comitatibus dictas mulieres, iam ingressas in dictis locis, circà quòd, non desinas legere *Portellium loco suprac. sub n. 3.* vbi videtur se retractare, de eo, quòd antea docuerat de monacho, (& idem dicit de moniali respectu monasterii monialiū) qui cū fœmina illicitè ingressa, quam ex officio, nullo modo tenebatur impedire, alloquitur, illā comitatur, vel ad cibū, & potū inuitat, illū incurrere, ergo à fortiori in hoc casu vbi licitè ingressa fuit fœmina, dictus monacus non incurret. Qui *Portellius loco suprac. n. 6. vers. scio, &c.* probat contrà *Rodriquez, & Sanchez.* neque Prælatum indicentem processionē extraordinariam, vt eius occasione prædictæ fœminæ ingrediantur monasteria, incurrere excommunicationem, & pœnas de quibus sup. & si peccet abutendo sua potestate, & sequitur post *Coriolan. Bonacina suprac. p. 4. num. 14.* Limitatur quintò in monasteriis, quæ sūt in fieri, & vbi Religiosi habitant, potius vt vacēt fabricæ, q̄ pro regulari obseruantia sectanda, *Sanch. sup. n. 10. & 20.* & alii supracitati auctores, qui idem asserunt de domibus, seù infirmariis in Ciuitate positis, quæ nec Ecclesiā, nec Conuentū habēt cōiuncta, & sic loquitur *Laym. cit. c. 12 n. 5.* vbi reperies quæ loca monasterii Regularium sint sub clausura, & in specie de sacristia, hortis, &c. Ab hac autem excommunicatione, quando illam incurrunt fœminæ ingredientes in monasteria Religiosorum, cùm sit S.P. reseruata, vt omnes Doctores simul concordant, potest absoluere nō solum ipse S.P. sed etiam possunt illi, qui habent ab ipso S.P. facultatem, vel priuilegium absoluendi à casibus sibi, vel Apostolicæ Sedis reseruatis, veluti sunt Episcopi, quando casus est occultus vi Concil. Trid. itē de iure, quādo adest impedimentū adeundi S. Pontificē vt quando mulieres sunt pauperes. *Marcell. Vulpe c. 4. sua praxis num. 3.* Regulares ferè omnes ab Ordinario approbati, ex priuileg. vt dixi suprà *p. 2 recoll. 10. n. 150.* Et alii etiā Confessarii sæculares tempore iubilei, illas tamen fœminas quę confitentur in ordine ad lucrandum iubileum, vel in locis, vbi conceditur Bulla cruciatæ, quia possunt absoluere fœminas habentes dictam Bullam semel in vita, & semel in articulo mortis per *Rodriq in expositione motus proprij Pij V. quam impressit post explicat. Bulla cruciata num. 33. Sanchez lib. 6. summæ moralis cap. 17. num. 41. in principio,* concordat ante hos omnes, *Cappucinus in compendio priuilegiorum Mendicantium verbo ingredi monasteria, &c. ad finem, Bonacina, remissiuè cit. p. 4. num. 3.* & si generaliter loquantur de absolutione tàm ipsarum mulierū ingredientium, quàm Regularium introducentium, de quo secundo casu egi *sup. p. 2. recoll. 11. n. 214.* vbi de opinione *Filliucc.* quòd ab excommunicatione (intellige posita opinione, quòd illam incurrant dicti Regulares tā superiores, quàm subditi, de qua suprà *verb. ingressum mulierum in monasteria Regulariū*) dicti Regulares non absoluantur, nisi à Pœnitentiariis S. Petri, vbi etiam de absolutione à suspensione à diuinis, & aliis pœnis, de qua re etiā *Sanch. & Bonac. locis supracitatis.* qui concedunt dictam facultatem superioribus suis circà Regulares introducētes etiā si dicta suspensio sit deducta ad forum contentiosum, & prosequitur *Diana post Merollam tom. 3. tract. 2. resol. 66.* pro superioribus autem an & quādo intelligātur non solū Prouinciales, sed quilibet superior localis absente Prouinciali, videte suprà *recoll. 2. n. 28.* Quæ huc vsq. dicta sunt de absolutione excommunicationis mulierum ingredientium in monasteria Regularium, sunt vera etiam vbi talis ingressus fuisset ad malum finem, quia hic casus non comprehenditur à Clemente VIII. in suo Decreto de absolutione à casibus, & censuris reseruatis, cùm ibi tantum excipiatur respectu Confessariorum priuilegiatorum, casus violationis clausuræ monialium, & hoc agitur de violatione clausuræ non monialium, sed monachorum, seù Regularium, quæ inter se sunt diuersa, & per consequens maximè in hac materia odiosa, nō pōt de vno ad alium casum fieri illatio, supponūt *Graffius lib. 1. de casibus reseruatis c. 5. Bonacina q. 1. de clausura p. 5. n. 4. ad finem.*

Munera accipientes Officiales Pœnitentiariæ etiam in minima quantitate, & sponte oblata à partibus, siuè pro expeditionis accelerationе, siuè pro alio extraordinario labore, incurrunt excommunicationem S. Pontifici reseruatam, & priuationem officiorū, ac inhabilitatem ad illa, & infamiam iuris, Pius V. Bulla 83. incip. *in omnibus*, & Bulla 84. incip. *in earū rerū* vbi sub ead. pœna etiā illis prohibetur, ne permittant aliquid vt suprà, capere à suis famulis, aliisque personis, quarum appellatione non veniunt sollicitatores, seù procuratores, vel vt vulgò vocant *speditionieri*, nàm tales non prohibentur accipere à suis principalibus stipendiū sui laboris, vt praxis ostendit, quòd maximè verum est, qñ tales non essent famuli officialium ipsius pœnitentiariæ, & cum dictis officialibus communicarent dictum stipendiū, an autem incurrant dictæ personę prohibitæ, accipientes aliquid à partibus post expeditionem nulla antecedente conuentione, vide quæ dixi suprà *verbo dantes*, & in terminis postea reperi docere *Thesaurum de pœnis ecclesiasticis p. 2.* verbo *munera cap. 2.*

Munera, & largitiones, facere, vel recipere prę sumentes, Communitates status ecclesiastici

stici,seù earūdem.Communitatum magistratus,officiales, aut singulares personæ de rebus, & bonis communis massæ, vel etiam ex pecuniis particularium per viam collectæ,in commune congestis,Legato, vel officiali, seù alteri personæ, etiā Cardinalatus, vel Episcopatus honore fulgenti, vel eorum consanguineis,affinibus, & familiaribus,pro gratia,vel iustitia,pro se, vel aliis obtinenda, incurrunt excommunicationem S.Pontifici reseruatam, ex Clem. VIII. in sua Bulla 10. pro bono regimine,&c.incip. *Supernū* §.22 de qua facit mentionem *Filliucc. tr.15.num.* 141.*vers.decimo quinto Bonac.t.3.disp.2.q.3.p.* 21. *& Thesaurus* nouissimè *p.2. v. munera c.* vij.& tetigi ego ipse sup.verbo *dantes,& promittentes.*vbi dixi,quòd extensio facta à Clemente VIII.constit.Bonifacii,& Greg.*de datis, & promissis*, extrà Vrbem pro toto statu ecclesiastico,intelligatur de bonis communitatis, vt hic datis, & receptis, vide ad hoc *Gratianum descept.forens. lib.2. cap.42.*Sicuti enim dixi *loco suprac.* licitum esse eo casu, pro gratia,& iustitia donare,& recipere esculenta, & poculenta, ita hoc etiā casu id erit licitū,ita DD.suprac.Censetur autē datū pro gratia, & iustitia,quando datur aliquid dictis personis, intentione obligandi illos pro tali gratia,vel iustitia, vt percipitur ex ead. Bulla.

Munera accipientes præter esculenta, & poculenta, officiales omnes, status ecclesiastici, quauis fulgeant dignitate, exceptis Cardinalibus, iurisdictionem exercentes in eo loco, & ab eo,in quem illam exercent, ac illa tradentes, incurrunt excommunicationem S. Pontifici reseruatam, ex Paulo II.in sua cōstit.3.quæ incipit *Munera*,de qua *Barbosa de offic.& potest.Episc.alleg.50.n.116. Filliucc. tract.15.num.206.vers. quarta est, Bonacina tom.3.dis.2.q.7.p.8.*Pro officialibus habentibus,&c.intelliguntur de habentibus iurisdictionem temporalem in dicto statu, hoc n. significant verba Bullæ ibi,*Rectorem,Gubernatorem,suorumq. officialium,vel Legatorum à latere ad regimen,& gubernationem Prouinciarum,Ciuitatum, ac Terrarum Romanæ Ecclesiæ,&c.*quorum appellatione veniunt Cōsultores,& assessores, vt notat *Cherubin.ibid. schol.2.* Quoad iudices habentes iurisdictionem spiritualem, adest alia prohibitio in *cap. statutum §. insuper de rescriptis in 6.* & si ista, & illa differat, primò, quia illa est tàm pro Ordinariis,quàm pro Delegatis, ista tantum pro iudicibus delegatis, secūdò, quia illa prohibitio est sub pœna excommunicationis, & restitutionis, ista verò sub pœna restitutionis accepti tantùm, nulla tamen eis remissione profutura,℘ intelligitur nisi facta restitutione eis redonetur.Scio hāc secundam prohibitionem, aliquos authores extendere etiam ad delegatos Ordinariorū, imò etiam ad ipsos Ordinarios ecclesiasticos,ita *Sayrus lib.12. clauis regiæ cap. 13.n.* 13.sed textus in *cap.ab omni ex.de vita, & honestate Clericorū*,in quo ipsi fundātur(præter quàm loquitur de delegato etiam Apostolico,)ibi non est sermo de muneribus, sed de pacto circa quotā litis,& licèt ratio dicti textus,quā subdit S.Pontifex *ad finē*.ibi, *cum nec iustum iudicium iudici vendere liceat, & venales sententiæ ab ipsis sæcularibus legibus prohibeantur*,sit generalis pro omnibus iudicibus,tamen ex ea duntaxat colligi potest,id ex natura rei prohiberi, cùm nemo pro eo, quòd ex iustitia exequi tenetur, pōt aliquid recipere in pretium, videte *Molinam t.1. de iustitia disp.83.vers.pro secundo*,qui *ibid.disp. seq.vers. Siluester.*negat istis iudicibus ecclesiasticis delegatis ab Ordinariis, ac ipsis Ordinariis,esculenta, & poculenta, ex eo quòd Ordinarij habeant salariū publicū,vel beneficiū sufficiēs, & dicta esculēta,& poculenta permittuntur delegatis S. Pontificis in *d.cap. statutum*, qui dictum salarium publicum non habent, & concedit illis sportulas, vbi adest talis consuetudo,quòd etiam dixit *Sayrus loc.suprac.at Molina suprac.disp.84.vers. Audio*,& in terminis notat *Thesaurus verbo Munera cap.6.* Circà esculenta,& poculenta,quæ cōceduntur dictis Delegatis Apostolicis, & omnibus aliis iudicibus, quando sūt liberaliter oblata, scilicèt nulla præcedēte petitione expressa, vel tacita, vt ait *glosa in d. c.statutū.* Notāt cōmuniter authores, vt videre apud *Sanchez lib.3. opusculorum moralium cap. vnico dub.p.2. & 3.Ioachin.Mysenger.centuria 2.obseruat.65. Malderum de iustitia,& Religione tr.6.cap.1.dub.27.vers.3. permittitur*,℘ & si dicatur in dicto textu, debere esse,quæ paucis diebus cōsumi possunt, tamen eius quātitas remittatur arbitrio boni viri, cōsiderata qualitate iudicis recipiētis,& personæ largientis, *Molina suprac.disp. 84. in princ.Sanch.sup. dub.2. n. Malderus etiam loco suprac.* vbi quòd pro poculentis intelligitur vinum in amphoris, non in doliis. Im ambobus autē casibus supradictis,ex quo imponitur exprefsè restitutionis onus, quod est signum, reddi iudices incapaces dictorum munerum, vt dicit *Molina loco suprac.vers.iudices*, quòd est idem quàm,vt nō transferatur in eos dominium ipsorum munerum,certum est hanc restitutionem debitam esse ante omnem sententiam iudicis, vt patet ex materia de restitutione, & agit latè *Molina loco supracit. disputat.* 88.& notat in terminis nostris, loquendo *Rebellius par. 2. de obligat. iustitiæ lib. 18. quæst. vltima n. Layman.lib.3.tr.4.p.3.cap.4.num.* 10.*Bonacina sup. p.8.n.8.* Qui *nu.seq.* subdit, dictā restitutionem integri dupli, faciendam esse pauperibus contrà *Filliucc.* docentem, partem

partẽ receptã, esse restituẽdã danti, aliã partẽ verò pauperibus, quas opiniones concordarẽ hoc modo, scilicèt ꝙ opinio *Bonacina*, sit vera, qñ dans munera, dedit in casibus, in quibus erat illi prohibitum, nempè illicitè, opinio verò *Filliuc.* sit vera, quando dicta munerà dantur licitè, scilicèt ad redimendam iniustam vexationem, &c. de qua re videte *Molinã loco suprac. t. 5. disp. 88. & seq.* de aliquibus casibus practicis, in quibus est licitũ iudici accipere munera, videte *Dianam p. 3. tr. 5. resol. 45. & 55. tr. 6. resol. 4.* Quantum autem debeat excedere præter esculenta, & poculenta, munus ad hoc, vt in casu nostro principali, quis incurrat excommunicationẽ. *Bonacina loco suprac. n. 8.* se remittit de hoc ad regulas generales de causis excusantibus à mortali, & à simili ex dictis, *de datis, & promissis* in quibus ego non consentio, vt lector videre potest suprà *Dantes, &c.* vbi probo, requiri summam excedentẽ tres aureos, & sic non sufficere materiam requisitam pro peccato mortali furti, vt putat ipse *Bonacina.* De visitatoribus, quæ munera possint accipere, habemus *tex. in cap. 1. §. probibitiones, & c. exigit de censibus in 6.* innouatum per *Concil. Trid. sess. 24. de reformat. c. 3.* vbi quòd in visitatione nihil muneris accipere possit Episcopus, nec quisq. suorum, sub pæna maledictionis, & interdicti ingressus Ecclesiæ. Inferior verò, Episcopo suspensionis ab officio, & beneficio, ac restituendi duplum infrà mensem, & post mensem, non obstante remissione partium, *Barbosa de offic. & potest. Episc. alleg. 73. n. 44.* Alimentari autem debet cũ sua moderata familia à Rectore illius Ecclesiæ, quam visitat, quòd an verum sit etiam, quando post visitationẽ possit se recipere in domum suam? *Barbosa loco suprac. n. 46.* negat cum *Genuens.* contrà alios, & si concedat, quòd possit recipere procurationem (ex locis in quibus ei debetur,) & si in domum suam reuertatur, quia in Concil. Trid. liberum est visitatis, redimere pecunia procurationem, secundùm existimationem procurationis, aliàs in victualibus præstari solitæ, quod intellige, vt per *Hieronymum Campanilem in suo diuersorio iuris canonici Rub. 12. cap. 16. nu. 106.* qui docet, dictos visitatos non per hoc, quòd vno anno pecunia redemerint procurationẽ, nõ posse quolib. anno variare, itẽ id quòd dicit *Gratian. discept. forens. c. 57. n. 19.* nõ licere durãte visitatione munera recipere etiã esculenta, & poculenta, ad propriam deferenda domũ, esse intelligendũ nõ solum in casu, quo alimẽta recipit visitator, sed etiã in casu, quo illa alimenta, pecunia fuerunt redẽpta. Quòd vtiq. obseruaretur ab omnibus, videte etiam *Molinam loco suprac. disp. 83. Sanchez lib. 2. opusculorum c. 3. dub. 18.* Conseruatores etiam prohibentur accipere munera, sunt. n. Delegati à sede Apostolica, vndè subiiciuntur *d. cap. statutum §. insuper* à Bonifac. VIII. *in cap. fin. de offic. & potest. iudicis delegati in 6.* & confirmatur à Greg. XV. in sua const. de qua latè sup. *v. Conseruatores.*

N

Narrans sollicitator, vel curialis falsum in petitione dispensationis pro impedimento aliquo matrimonii contra intentionem partis, incurrit excommunicationem *Sanchez lib. 8. de matrim. disp. 21. num. 58.* quẽ videatis.

Naufragantium Christianorum bona diripientes, vel in eisdem nauibus naufragatis, vel in mari, vel in littore, excommunicationem hodiè incurrunt reseruatam in Bulla cænæ, *can. 4.* Dixi primò *Naufragantium*, quia qui surripiunt ante naufragiũ, vel in ipsa trepidatione naufragii d. bona, nõ incurrũt, *Bonac. 3. disp. 1. q. 5. p. 1. n. 6.* Adde naufragantium bona, non solum dici ex naui iactata fluctibus maris, sed etiam ex naui, quæ ab hostibus bõbardis disrupta fuit, vel incendio cõbusta, ita cõtrà *Filliuc.* docet *Bonac. loc suprac. n. 8. vers. secus dicendũ*, sicut etiã dicũtur bona illa, quæ gratia leuãdę nauis in tempestate vel incendio, proiciũtur in mari, & ipsamet nauis si capiatur exonerata, vel eius aliquod instrumentũ, v.g. remi, anchoræ, &c. vt per *DD. supracitatos.* Dixi secundò *Christianorũ* quia si sunt naues infidelium, imò etiam hæreticorum, (qui in fauorabilibus non veniunt appellatione Christianorum) non incurritur excommunicatio, *Duardus lib. 2. can. 4. q. 3. n. 6.* Qui idẽ cẽset, vbi naues sint Piratarum Christianorum, nisi ipsa bona, quæ surripiuntur, essent eadem numero, quæ iniustè à Christianis per ipsos piratas ablata fuerunt, & sequitur aliis allegatis *Bonacina sup. p. 3. n. 1.* qui *nu. 4.* reiicit opinionẽ eorum, qui docent, quòd quando naues infidelium, vel hæreticorum essent assicuratæ à Christianis, vendicaret sibi locũ hæc excõmunicatio. Dixi tertiò in *eisdem nauibus, vel in mari, aut in littore*, quia surripientes illa, vel extrà littus maris, vel in flumine, nec incurrerent dictã excommunicationẽ, quia tũc censentur tanquam derelicta, quo casu nec intrat dicta excommunicatio. *Bonacina post alios sup. p. 4. n. 6. & 7.* An autẽ qui naufragantium in flumine bona eripuit, incidat in aliam excommunicationem latãm in *cap. excommunican. de raptoribus* (nam certum est non incurrere istam Bullæ) & si aliqui affirment; Cõtrarium tamen est verius *Thesaurus p. 2. de pænis eccles. v. Naufragantium, vers. aduerte etiam.* Dixi tandem, *diripientes*, quia hæc excommunicatio non extenditur ad consulentes, suadentes, auxilium, vel fa-

uorem præstantes, modo contactu phisico, non cooperentur in rapiendo dicta bona, itẽ quia ad incurrendam dictam excommun. sufficit iniusta acceptio absque animo restituendi vero domino, & si posteà facti pænitens, restituat statim, qñ verò quis retinet diutius differendo restitutionem, incurrit aliam excommunicationem latam in dicto *cap. excommunicationi*, quæ non est reseruata ita *Suar. Filliucc. Duardus, & Alterius*, quos refert, & sequitur *Bonac. cit. p. 2. num. 3.* addo *Sayrum*, quem sequitur *Sfortia in selectas SS. Pontificũ, const. theorem. 6.* Quæ autẽ quãtitas bonorum subreptorum, requiratur ad incurrendam vtramque excommunnicationem, patet ex dictis *p. 1. recoll. 10. num. 97. & hac ead. recoll. vers. extrahentes frumentũ*, vbi ꝙ requiratur sũma duorũ aureorũ, quã opinionẽ in nostris terminis, dicit probabilẽ *Bonac. t. 3. disp. 1. q. 5. pun. 4. n. 3. ad finem*, qui pro hac opinione, præter *Duardum, & Quarantam*, allegat *Sayrum, & Filliucc.* quomodo id sit verũ, etiam vbi multi ad prædam dictorum bonorum concurrunt, ita vt singuli dictam quantitatem, vel maiorem non surripiant, dixi *loco cit. n.* 109.

Notarius conficiens instrumentum vsurariũ, vel aliud instrumentum, in quo ledatur ecclesiastica libertas, incurrit excommunicationem nulli reseruatam *Clem. 1. de vsuris c. nouerit, & cap. grauem de sent. excomm. Nau. cap. 25. num. 4. Suarez tom. 5. disp. 23. sect. 3. excomm. 9. Sayrus lib. 3. de censuris cap. 19. nu. 8. Toletus lib. 5. cap. 6. num. 7. & seq.* Secundo casu, non incurritur excommunicatio Bullæ cænæ *c. 15.* quia illa loquitur de facientibus statuta ordinationes, &c. in quiqus leditur deprimitur, aut aliàs quouis modo, restringitur libertas ecclesiast. vbi noster *P. Duard. q. 22.* probabiliter, contra aliquos, probat, illã nõ incurri à scriptoribus talium statutorum, ordinationum, &c.

Notarius, seù scriba se interponens in causa criminali cõtra personas ecclesiasticas, quãdo incurrat excommunicationem canonis 19. Bullæ cænæ, vide eius expositores.

Notarius, seù minister Episcopi accipiens, & tradẽs illi aliquid pro litteris dimissoriis, vel pro sigillo, ante consecutionem ordinũ, vel post, ex prauio tamen pacto, an incurrat excommnnicationem latam contra simoniaeos in ordine, nõ est certũ apud Doctores, vt est videre apud *Bonacinam tom. 3. disp. 2. q. 3. pun. 24. num. 15.* vbi refert *Suarez, & Lessium*, negantes, *& Vgolinum. Alterium, Salzedum, ac Henriq.* affirmantes, quorum opinionẽ, dicit ipse probabilẽ, & repetit in *opusculo de simonia, q. 8. n. 15.* ex quo modo loquendi, & præcipuè *d. loco de simonia q. 4. 6. 5 ad finem.* videtur supponere, ꝙ opinio contraria sit probabilior. Nota quòd ex *Concil. Trident. sess. 21. c. 1.* pro singulis dimissoriis, aut testimonialibus, ad ordines suscipiendos, vel susceptos, statuitur, vt vbi non viget consuetudo contraria laudabilis (scilicèt nihil accipiendi) possint Notarii, vel ministri, quibus nullum est constitutum salarium, accipere decimam partem tantum aurei, ex qua acceptione, nullam indè partem emolumenti, Episcopus habeat; de sigillo autem dictarum dimissoriarum, vel testimonialium, decernit, vt nihil accipiatur ab Episcopo, vel eius ministris, neque sponte oblatum, reassumit, *Gauantus in suo manuali Episcoporum verbo ordo in genere nu. 16. & duobus sequentibus*, de qua re, vide omninò *Sanchez lib. 2. opusculorum moral. cap. 3. dub. 20.* quia concludit, quòd licèt Notarii Episcoporum pro aliis scripturis ad ordines, vt pro informatione de vita, & moribus, pretium recipere possint, tamen pro dimissoriis, & sigillo ordinũ, si aliqd recipiãt, nõ seruatis cõditionibus Concilii, vt suprà, committant simoniã probibitã de iure ecclesiastico, & per consequens incurrant excommun. vt subdit *ibid. dub. 104. num. 21.* Addit etiam *cit. dub. 20. num. 4.* supposita tali consuetudine, vt Notarii capiant stipendium, (vt sup. decimæ partis vnius aurei) pro dimissoriis, excusari Prælatos, etiam diuites non soluentes, ad hoc stipendium Notariis Et *n. 5.* quòd si post susceptum ordinem, & traditas dictas litteras testimoniales, ordinatus spontè sciẽs nõ plus debere, nec exactus à Notario, aliqd offerat nõ peccet Notarius recipiendo, &c. vndè ly *spontè oblatum*, Concilii decreti, de quo sup. intelligitur .i. ante ordinationẽ, saltẽ conuentione, & si de hoc dubitent aliqui apud *Barbosam alleg. 7. num. 28* Pro praxi nota, quòd quando idemmet Notarius etiam apponit sigillum, non potest plus accipere, tàm pro dimissoriis, quàm sigillo, dicta decima parte aurei, qñ autẽ sigillũ apponit Secretarius Episcopi, tũc vel d. decima pars debet diuidi inter eos, vel si consuetudo est, ꝙ Notarius, vel magister actorum, seù vt vocãt hic Arimini cancellarius, recipiat dictam decimam partem; Secretarius non potest recipere aliquid, quia quando S. Concilium loquitur de Episcopis, & aliis ordinum collatoribus, ac eorum ministris, quorum nomine (vt notat *Sanchez loco suprac. dub. 19. num. 32.*) non venit Notarius, iubet, vt nihil ꝓ litteris dimissoriis, nec pro sigillo, quouis prætextu accipiatur, Secretarius neq. aliquid põt accipere pro cera, & sigillatione, prout cõceditur aliis iudicibus ecclesiasticis, & notat *Sanch. loco supracit. dub. 21. n. 3.* fauet declaratio S. Congregationis relata à *Prospero de Augustino in add. ad Quarantã v. simonia, non posse* scilicèt *Cancellariũ pro expeditione litterarum collationis beneficiorum, vel pro deputa-*

putatione Vicariorum in illis, accipere suam mercedem, nisi suo labori conuenientem, qui tamen scriptura, sigillo, & ceris computatis, vnum aureum non excedat, dummodo ipsis cancellariis, salarium vllum pro officio exercendo constitutum non sit, & ex pecunia, quam acceperint, nihil prorsus emolumenti, collatores, aliquo modo directè, vel indirectè accipiant, &c. vbi etiã refert *Consiliũ Nau. 7. de simonia*, in quo probat, non potuisse tuta conscieutia Secretarium Cardinalis, consuetudine non obstante, percipere scuta duo, vnum scilicèt pro subscriptione, & registratura Bullæ promissionis beneficii ecclesiastici, & alterum pro impresione, seù appensione sigilli, nullum alium laborem, in ea substinendo, ad quæ omnia, & alia, propter quę Cãcellarius põt accipere, vel nõ accipere aliquid, *vide Barbos. in collect. ad tit. c. 1. sess. 21 Cõcil. Trid.*

Nuncius, aut Legatus Apostolicus, ab Imperatoribus, Regibus, Reginis, Ducibus, &c. durante nunciatura, aut legatione, ex quauis causa, ad quos missus fuit, fauores cõmendationes oretenus, siuè per litteras pro se, aut consanguineis suis, dignitatis, aut gradus alicuius obtinendi causa, apud S. P. directè, vel indirectè procurare præsumens, incurrit excommunicationem, non reseruatam, prętter alias pænas. Pius V. cõst. 90. incip. *& si Romanum Pontificem, Barbosa de offic. & potest. Epi scopi alleg. 50. n. Scortia in select. SS. Pontifici const. epitome* 567. *Bonac. t. 3. disp. 2. q. 6. art. 3.* qui notat, quòd cũ in ea const. fiat mentio de Reginis tñ, nõ incidat Nuncius, vt supra, dictos fauores impetrans ab Imperatrice, vel Ducissa, &c. itẽ quia loquitur de Imperatoribus, Regibus, Ducibus, &c. neq. incurrat, procurando, dictos fauores ab eorum filiis, ad regimen, non dum promotis, neque hic includi Nuncios missos ad Rempublicam, quæ nullum habet Ducem, aut Principem, sed regitur per magistratum, item quia prohibẽtur dictos fauores pro se, vel cõsanguineis procurare, non incurrãt, illos procurando pro amicis, vel affinibus, sicut ex eo, quod talis probibitio sit pro fauoribus apud S. Pontificem, non incurrere procurantem illos apud aliquem Principem, etiam ecclesiasticum, & tandem, quia ad incurrendam talem excommunicationem, requiritur præ sumptio, quælibet ignorantia, dummodo nõ sit coniuncta cũ ingenti temeritate, ab ea excuset, & ꝙ tãtò magis excusetur, qñ sciret sponte propria Principe suo per litteras, aut alio modo sibi, aut suis consanguineis procurari gradum, aut dignitatem, apud S. P. si non contradiceret, nàm licèt per dictã constitutionẽ sibi ꝓhibeatur vti dictis fauoribus, etiã sponte oblatis, tñ non obligatur ad illos impediendos, si ipse nullo modo illos procurauerit. Hęc omnia ex *Bonac. loc. suprac.* qui etiam notat, quòd Nuncii missi à Cardinalibus, sede vacante, hic non includantur. Quia verò in Bulla est sermo de Nũciis, vel legatis missis, nõ extẽditur ad legatos natos, vel à latere qui, distinguũtur inter se, vt est videre *sup. par. 2. recoll. 4. n. 6.* habetur etiã per *Scortiã loco suprac theorem.* 211. ꝙ intelligo etiam de Legatis à latere, qui mittuntur ad Imperatores, & Reges pro pace cõcilianda, qui solẽt esse Cardinales, si. n. isti pręsumerẽt fauoribus Principum, ad quos mittuntur, procurare apud Summum Pontificem, dignitatem aliquam, intellige Episcopatum, &c. de quibus per *Scortiam loco suprac. theoremate* 212. non incurrent (ni fallor) hanc excommunicationem, seclusa opinione illa, de qua suprà egi, quòd Cardinales non cõprehendantur in constit. Pontificia, generaliter imponente censuras, & pænas, quia vt dixi, est hic sermo de Legatis missis, non autem de legatis de latere, & si non sufficeret si dicti Nuncij habeant facultatem legati à latere, quia hæc facultas nõ facit, quin non dicantur legati missi, & dicta facultas respicit iurisdictionem, & non dignitatem ita intelligas *Layman lib. 1. tract. 4. cap. 7. num. 22.*

Nuncios, vel Legatos Apostolicos ad quascũque partes, missos à Sede Apostolica, non recipere, vel vt suum officiũ, ne exequantur, impedire præsumentes, incurrunt excommunicationem non reseruatam, ex *extrau. Ioannis 22. super gentes, seù vnica de consuetudine*, vbi Regna, Terræ, & loca quælibet subiecta Dominis, vt sup. impedientibus, subiiciuntur interdicto, donec domini in contumacia perstiterint, *Toletus lib. 1. cap. 26. nu. 8. Alterius lib. 5. disp. 12. cap. 8. vers. extat quoq.* qui authores ex eo, ꝙ qui impedit, non eijcit, & si è contrario, qui eiicit, impediat, inferunt, Nuncios, &c impedientes tantũ, & nõ eiicientes, incurrere hanc excommunic. non autem *can. 11. Bulla cana* contrà eiicientes Episcopos, Nuncios, &c. idem dicit *Bonacina to. 3. disp. 2. q. 12. p. 1. num. 7. & seq.* de non recipiente, seù non admittente dictos Nuncios, quòd scilicèt non sit idem, non admittere, & eiicere. An autem reduci posit ad *can. 16.* eiusdem Bullæ, de quo *sup. impedientes Prælatos, &c.* non tangunt authores citati; sed tunc, iuxtà ea, quæ dixi *loco suprac.* inquirendum esset id, in quo impediantur ipsi Nuncii, si enim impediuntur exequi aliquod negotium extraordinariũ, taliter impedientes non subiacẽt d. canoni, si verò impediũtur exequi iurisdict. ordinariã quàm iàm admissi exercent in aliqua causa particulari, vel in genere in causis sibi de iure, vel ex delegatione S. P. cõpetentibus, & subiacent dicto canoni. Sic intelligas velim, *Suar. tom. 5. disp. 23. sect. 6. num. 4.* vbi post relatam

latam hanc excommunicationem, vt suprà ego retuli, subdit, quòd contineatur in Bulla, vide nouissimu m *Thesaur.p.2.v.Legati.*

O

OBlationes Ecclesiæ factas intrà Ecclesiã, laici auferentes, incurrunt excommunicationem, nulli reseruatam *in can.finali* 10. *q.*1.*Barbosa de offic. & potest. Episc.alleg.* 50. *sub num.* 170. *& alij infracit.* & si enim *Filliuc.tr.*14.*num.*48. dicat, quòd à paucis ista excommunicatio numeretur, *fortè, quia non sit in vsu, vel quia possit existimari, esse tantum ferendam, non latam,* tamen contrariam opinionem dicit probabiliorem *Bonacina t.* 3.*disp.*2.*q.*2.*p.*1.*n.*2. ex quo modo loquendi elici potest, quòd opinio *Filliucc.* sit probabilis, sicut probabilem esse opinionem illã, dixi *sup.recoll.*1.*num.*16. quòd quando dicitur in canone, *sit excommunicatus, vel anathema,* significet sententiam ferendam, non latam. Dixi *Oblationes,* quia de istis in citato canone fit mentio, vndè si eleemosinas laicus auferret de Ecclesia, non esset excõmunicatus, constituunt enim Doctores differentiam inter eleemosinam, & oblationem, eò quòd illa fiat in occulto, & ista in publico, vndè subdunt ab excommunicatis posse recipi eleemosinam, & decimam, non autem oblationem, & mortuaria, *Ioannes de* Lignano *in tract. de censura ecclesiastica* §.27. *num.*6. *t.*9.*Tract. & Maluetius tr. de oblationibus p.*2 *num.*3. idem docens, subdit, quòd quamuis eleemosina fiat in publico, per hoc non mutatur genus eleemosinæ, est igitur oblatio propriè illa. quam faciunt fideles ad altare, vel manum Sacerdotis, vt per *Troilum Maluetium loco suprac. sub num.*1. non nego tamen, à Doctoribus plerumq. accipi eleemosinam pro oblatione, maximè cùm loquuntur de oblationibus factis imagini intrà Parochiam existenti, de qua per *Maluetium loco suprac. & per praxim Archiepiscopalem Neapolitanam cep.* 58. *in* 2. *edit.* latius per *Bellettum in sua disquisit. clericali, tit. de bonis cleric.* §.3. *in princ.* tamen quando sumus in materia pænali, puto accipienda esse verba in propria significatione, vt aliàs dictũ fuit, & sic patet, quòd accipiens pecuniam à cippo, vel capsula Ecclesię, non incurrit hanc excommunicationem. sed benè incurrere illum, qui vota argentea, fruges, vel aliàs oblata altari, vel pecuniã ibid. datã Sacerdoti, nomine Ecclesiæ, secus si tantũ pro Missis, &c. Dixi secundò *intra Ecclesiã,* quia si d. oblationes, quis auferat extrà Ecclesiã, neque incurritur dicta excommunicatio, *Bonac. loco suprac.* qui *n.*4. etiam subdit, non sufficere ad hoc conatum, sed requiri effectũm ablationis sequutum, intellige contrectationis ipsius rei extra Ecclesiam, & docet quoq. *num. seq.* ꝑ ex eo, quia specialiter dicta excommunicatio est contrà sęculares, ecclesiastici si auferant, vt suprà dictas oblationes intrà Ecclesiam, illam non incurrant. Nota quòd in *Concil. Trid. sess.* 22. *cap.* 11. fertur excommunicatio reseruata S.P. etiam post factam restitutionẽ, contrà Clericos, vel laicos, quacunque dignitate, &c. qui vi, aut metu per se, vel per alium, seù quacunque arte, aut quæsito colore, bona, fructus, census, emolumenta, ac quascunq. obuentiones in proprios vsus conuertere, illosq. vsurpare præsumpserint. Item in *Bulla cænæ can.*17. fertur excommunicatio contra vsurpantes iurisdictiones, seù fructus, redditus, & prouentus ad Sedem Apostolicam, & quascunque ecclesiasticas personas, ratione Ecclesiarum, monasteriorũ, vel beneficiorũ pertinẽtes. Vndè põt dubitari, an tã nomine *emolumentorũ, & quarumcunq. obuentionum,* de quibus fit mentio in decreto Concilij, quàm appellatione *prouentuũ* de quibus loquitur canon Bullæ, veniant oblationes, & per consequens, quando illas auferens, incidat in excomm. non reseruatam, latam in *dicto can. hanc consuetudinẽ,* & quando in reseruatam in *cit. decreto S. Cõcilij,* à qua possunt absoluere Confessarij priuilegiati. & tandem quando incurrant in excommunicatiouem Bullæ, à qua non possunt absoluere ipsi Confessarii priuilegiati. Circà primum dubium, videtur prima fronte dicendum, in verbis tàm Concilij, quàm Bullæ contineri oblationes, quia illæ veniunt appellatione prouentuum, vt expressè dixit *Filiucciuctus tr.*16. *num.*220. & tantò magis nomine emolumentorum, ac obuentionum, quæ verba significant quamlibet vtilitatem. Contrarium tamen mihi videtur verius ex eo, quòd licèt oblationes possint comprehendi sub dictis verbis, tamen id erit largissimo sumpto vocabulo, & quando agimus de censuris, accipienda est stricta interpretatio, vt sæpè fuit dictũ, itẽ quia vbi habemus censuram specialiter loquentẽ de oblationibus, non debemus recurrere ad generalem, vbi de illis non fit mentio, iuxtà regulam vulgatam, specialitas derogat generalitati. Ad secundum dubium, respondetur, quòd dato, ac non concesso, ibi contineri, qui simpliciter aufert dictas oblationes, siuè intrà Ecclesiam, siuè extrà, vt fur, & latro, dummodo sciat esse Ecclesiæ, incideret tàm Clericus, quàm laicus in dictam excomm. Concilii duntaxat, quæ & si sit reseruata, potest tamen absolui à Confessariis priuilegiatis, *Villalob.p.*1.*tr.*17.*difficul.*21.*n.*8.*ad fin.* maximè si nõ est Prelatus, vel beneficiarius, sed extraneus, & dixi sup. *incidentes arbores,* quibus illic allegatis, accedit *Barbosa in collect.*

lib. ad Concil. loco suprac. nam ad incurrendam excommunicationem Bullæ, requiritur vsurpatio propriè sumpta, idest authoritatiuè facta, vt habetis apud nostrum *Duardum lib. 2. Bulla cana cap. 13. q. 2. num. 2. & seq.* vbi latè de conuenientiis, & differentiis inter dictam excommunicationem Concil. Trid. & Bullæ.

Oblationes alterius Ecclesiæ accipientes, vt alteri Ecclesiæ dent, absque consensu Episcopi, vel alterius, ad quem in hac re consentire, spectat, incurrunt excommunicationem non reseruatam ex *cap. in canonibus 16. q. 1.* refert *Megalius 3. p. lib. 4. cap. 6. num. 116.* si vultis scire, cuius Ecclesiæ sint oblationes, videte *Praxim Archiep. Neap. & Bellettum locis supracitatis.*

Oblationes debitas non soluentes, non incurrunt excomm. ipso iure, sed possunt excõmunicari, ita *Azor. t. 1. li. 2. c. 38. q. 16. ex can. qui oblationes 13. q. 11.* vbi habetur. *Qui oblationes defunctorum, aut negant Ecclesiis, aut difficulter reddunt, tamquam egentium necatores excommunicentur, & c. seq. qui oblationes defunctorum retinent, & Ecclesiis reddere demorantur, vt infideles ab Ecclesia sunt abiiciendi, & ibid. can. Clerici. Clerici, vel saeculares, qui oblationes parentum, aut donatas, aut testamẽto relictas, restituere persistiterint, aut ipsi, quòd donauerint Ecclesiis, vel monasteriis crediderint auferendum, sicut Sancta Synodus constituit, velut necatores pauperum, quousq; reddãt, ab Ecclesiis excluduntur.* Dixi *debitas*, quia de istis loquuntur iura prædicta, non autem de voluntariis, ita subdit *Azorius loco suprac.* qui *ibid. quæst. 12.* tractat articulum illum, de quo latè inter meas consultat. morales in illa S. Laudecij, Diœc. Arimin. An vbi oblationes de more, & cõsuetudine soluuntur, sint iudicandæ voluntariæ, vel necessariæ, concluditque prout ego ibi cum probabiliori, cẽseri debere necessarias, prosequitur præter ibi allegata *Bellettus loco infrac. n. 22.* vbi ꝙ quis ad hãc cõsuetudinẽ obseruandã possit cogi officio iudicis. Igitur tales nõ soluentes dictas oblationes debitas, iàm necessarias, ex quo nõ sint ipso facto excõmunicati, nõ põt Parrochus propria authoritate, illis denegare Sacramenta, & alia spiritualia, sed recurrere debet ad superiorem, nempè Ordinarium, ad hoc vt tales, si moniti, contumaces, extiterint, excommunicet *Bellettus p. 1. tit. de bonis Clericorum §. 3. nu. 14.* vbi idem dicit de Parrochiano non soluente decimas, vt habui in facto, de qua re agit *Campanilis in suo diuersorio iuris canonici, Rub. 12. c. 13. num. 155.* vbi concedit, quòd quando notorium sit, aliquem renuere solutionem decimarum, non debeat absolui à Confessario.

Obsidentes vias, & adorientes Romipetas, illisque pecuniam, vestes, & alia surripientes, incurrunt excommunicationem latam in *can. 10.* Bullæ cænæ, ita communiter authores comentantes dictum canonem, teste *Bonacina tom. 3. disp. 1. q. 11. p. 1. num. 8.*

Occidentes, vel mutilantes, aut offendentes accedentes, vel recedentes à Romana Curia, quando incurrãt excommunicationem, vide Doctores in Bulla cænæ, *can. 9. & can. 12.*

Occupantes in totum, vel in parte Ciuitates, vel loca Ecclesiæ Romanæ, incurrunt excommunicationem latam in *Bulla cana can. 20.* vbi expositores, & *Scortia theor. 72.* Adest etiam excommunicatio S. Pontifici reseruata contra occupantes bona, census, terras, & debita Cameræ Apostolicæ, à Paulo IV. lata in const. 11. aliàs 25. incip. *incumbentia*, de qua *Scortia epitome 68.*

Occupantes bona Fratruum Mendicantium, vel eorum personas, loca, conuentus, & possessiones perturbantes, incurrunt excommunicationem S. Pontifici reseruatam. Clem. IV. & Bonifacius IX. apud *Confettum in cõpendio priuilegiorũ Mẽdicantiũ fol. 14. & 22.*

Occupantes, & non impendentes ad vsum destinatum pecuniam datam à fidelibus, pro eleemosina, & substentatione Fratribus discalceatis, qui mittuntur ad procurandam conuersionem infidelium, incurrunt excõmunicationem S. Pontifici reseruatam. Paulus V. in sua constitutione edita die 15. Decembris, 1607.

Offendentes Cardinalem, *supra Cardinalem*, quòd habeãt dictæ pœnæ locum in offendẽtibus Papã, videte *Sanchez lib. 2 summa, c. 28. n. 20. & Duardum lib. 2. Bulla cana can. 11. q. 10.* vbi de offendentibus familiares Cardinalium, & Papæ.

Officiales, & alii Magistratus sæculares, qui ab Episcopis requisiti, ei non præbent eorũ auxilium ad restituendam, vel conseruandam clausuram monialium, & ad pœnis compescendos inobedientes, & contradicentes dictæ clausuræ, incurrunt excommunicationem, nulli reseruatam, *ex Concil. Trid. sess. 25. de Regularibus cap. 5. Barbosa de officio, & potestate Episcopi allegat. 50. in addit. cum de excommunic. ex Concil. Trid. vers. sexta, Campanilis rub. 12. cap. 13. nu. 84. & seq. Sanch. lib. 6. summa cap. 15. num. 22. Bonacina de clausura q. 1. p. 3.* vbi quòd magistratus appellatione, hic non veniant Principes, (& sic dicas de aliis Dominis) & quòd si isti magistratus essent ecclesiastici, sæcularem iurisdictionem exercentes, etiam sub dicta excommunicatione comprehendantur.

Ordinem, seu Religionẽ nouam instituentes absque S. Pontificis speciali licentia, licèt peccent, & grauiter puniendi sint, quia id prohibetur expressè à Concil. Lateran. & Lugudunen. vt per *Layman lib. 4. tr. 5. cap. 1. n. 3.* & meritò, quia nouitates regulariter sũt suspe-

suspectæ *cap. cum consuetudinis, ext. de consuetudine* (quale autem peccatum sit nouitatum inuentio, habetis apud *Tolet. de septem peccatis mortalibus c.* 13.) Nõ tamen incurrũt excommunicationem, vt probat *Suar. disp.* 23. *sect.* 4. *num.* 20. *& sect* 6. *ad finem*, contrà *Silu. Angelum, & Nau.* sequitur *Suar.* post *Filliuccium, Bonacina t.* 3. *disp.* 2. *q.* 2. *p.* 27. *n.* 2. Adde, quòd neque aliquam censuram incurrant profitentes dictã Religionẽ, neq. ad illam admittentes, hæ enim actiones sunt prohibitæ sub excommunicatione pro Religionibus cassatis, & prohibitis, vt Fracicellorum, Bequinarum, &c. de quibus suprà feci mentionem suis locis, post *Bonacinam loco suprac. & puncto praced.* An pæna profitentis (si ita dicere fas est) in d. nouo ordine, sinè approbatione, erit quòd valeat professio in vim voti simplicis Religionis in genere, videtur respondere affirmatiuè *Suarez to.* 3. *de Religione lib.* 7. *cap.* 2. *n.* 3. intellige tñ cum limitatione, de qua *per Sanchez lib.* 5. *summa cap.* 4. *num.* 87. *&* 105. vnde benè *Lessius lib.* 2. *de iust. cap.* 41. *num.* 14. asserit, talem profitentem in dicto Ordine non approbato non obligatũ iri tribus votis, quia non intenderat, se obligare ad dicta vota, nisi in illo Ordine, & iuxta illius Ordinis regulam. Alias autem Congregationes non sub titulo status Religiosi, sed causa pietatis, seù deuotionis Christianæ, nihil prohibet institui, etiam non requisita Episcopi licentia vt post *Siluestrum, Mirandam*, & alios, notat *Layman loco supracitato.*

P

PAlatij Apostolici, bona diripientes, vel illorum detentores, si sunt Episcopi, vel alia maiore dignitate ecclesiastica, etiã Cardinalitia fulgentes, incurrũt interdictũ ab ingressu Ecclesiæ, & si intrà 14. dies nõ obediunt, suspenduntur à regimine Ecclesiarum, &c. Reliqui autem incurrunt excommunicationem S. Pontifici reseruatam cum aliis pænis, vt habetur ex Pio IV. in sua *const.* 4. *tom.* 2. *Bullarij noui fol.* 5. facit de ea mentionem *Sfortia in selectis SS. Pontificum constit. theoremate* 175. *vers. Direptores.*

Papæ electionis formam, declaratam in const. Gregor. XV. incip. *Aeterni Patris*, quam perpetuò futuris temporibus seruandam esse, sanciuit Vrbanus VIII. per suam constitut. incip. *Ad Romani Pontificis*, vt scilicèt celebranda sit clauso conclaui cum scrutinio per vota secreta, & accessu, schedularũ suffragia, duarum ex tribus partibus Cardinaliũ in conclaui præsentium, in scrutinio, & accessu, electi tamen suffragio non computato, vel per viam compromissi, ab omnibus Cardinalibus, similiter in conclaui præsentibus, nemine discrepante inibi, ita vt nemo se ipsum elegerit, vel per quasi inspirationẽ, nullo præcedente de persona speciali tractatu, omnium pariter Cardinalium præsentium in conclaui, communiter, nemine discrepante, per verbum eligo, intelligibili voce prolatum, aut scripto, si voce non potuerit: cum aliis ibi contentis (vt habetis in dicta constitut. relata per *Iulium Lauorium in suis varijs lucubrationibus tit.* 4. *cap.* 10. reassumit breuiter omnes actiones ibi prohibitas, *Bonacina t.* 3. 3. *disp.* 2. *q.* 7. *p.* 1. *num.* 6.) non seruantes præter inualiditatem electionis, & alias pænas, tàm ipse electus scienter electioni consentiens, quàm eligentes, eiusque fautores, incurrunt excommunicationem reseruatam, à qua extrà articulum mortis, nec Summus Penitentiarius absoluere potest, vnde infert *Bonacina loco suprac. n.* 7. *& seq.* Episcopos non posse absoluere ab ea, si delictum sit occultum, nec Religiosos priuilegiatos, & licèt ibi se remictat pro absolutione vi Bullæ Cruciatæ, tamen in loco, vbi se remittit, affirmat, loquendo de censuris contentis in Bulla cænę, quo modo loquendi supponit, hanc censuram, iudicandam esse, vt vnam ex contentis in d. Bulla, vt patet ibi, *sententiam excommunicationis, & anathema, aliasque censuras, & pænas inuasoribus Sedis Apostolica a sacris canonibus, & constitutionibus Apostolicis impositas, pariter ipso facto incurrant.* Cũ igitur ex dicta Bulla cruciatę detur Confessariis facultas absoluendi à casibus Bullæ cænæ, excepta hæresi, semel in vita, & semel in morte, concessa etiam censetur facultas circà hunc casum, idem dicendũ à pari de Bulla iubilei, ibi. n. similiter cõceditur facultas circà censuras Bullæ cænæ, excepta heresi, quia igitur istæ concessiones omnes, manant à S. Pontifice, & sunt de cõtentis in Bulla cænæ, excepta hæresi (ac ista excommunicatio non pertineat ad heresim, sed ad schisma: nàm schismatici, sunt inuasores Sedis Apostolicæ, & per exceptionem casus heresis non censetur exceptus casus schismæ, vt post *Sanchez*, dixi *par secunda de iubileo num.* 47. & me citato prosequitur *Bossius de iubileo sect.* 1. *casu* 8. *num.* 4. & *Diana pun.* 1. *tract.* 11. *de Bulla cruciata resol.* 29.) verificatur, quòd præcipitur in dicta constitutione, quòd *à nullo, nec etiam à maiori Panitentiario, cuiuscunque facultatis vigore, praterquam à Romano Pontifice, nisi in mortis articulo, absolui possit.* Nec est mirum si exprimat Summum Pænitentiarium, qui maximè Sede vacante absoluit à cẽsuris Bullæ cænæ iuxtà ea, quæ dixi *sup. p.* 2. *recoll.* 7. *in principio*, quia cũ ipse sit Cardinalis, & reperiatur in conclaui, noluit S. P. quòd haberent circà illam censuram authoritatem talẽ pro eo tempore, non tamen per hoc, concedendo deinceps facultatem circa casus Bullæ cænæ, voluit,

luit, quòd hic casus cēseatur exclusus. Quòd Legatus à latere non possit absoluere à censuris Bullæ cœnæ, & per consequens neque ab ista excommunicatione, patet ex allegatis per *Bonacinam sup. disp. 1. q. 22. p. 2. num. 4.* Item ibidem, ead. excommunicatione multantur omnes, & singuli S.R.E. Cardinales, contrà ibid. contenta, vel eorum aliquid, statuere, disponere, vel ordinare, seù in aliquo còrrigere, alterare, seù aliquo modo facere, tractare, moliri, vel attentare præsumētes, cū his tñ differentiis, quarū prima est, nā quòad primū caput, talis excommunicatio non ligat, nisi sequuto effectu electionis inualidæ, quò verò ad secundū, etiā nō sequuto effectu, patet, quia primo casu fertur excommunicatio contra electum, eligentes, eiusque fautores, &c. secundo casu excommunicantur molientes, & attentantes aliquid contra ibi contenta. Secunda differentia est, quia ad incurrendā primo casu excōmunicationem, non requiritur præsumptio, sed benè in secundo casu, quia prima excommunicatio respicit formam substantialem, de qua suprà, ista verò formam accidentalē, quæ consistit in aliis expresis in dicto casu. Dubitari tñ potest, an illa excommunicatio eodem modo censeatur reseruata, sicuti prima. Ratio dubitandi est, quia in ista secunda parte simpliciter leguntur verba illa, *Sub ead. excommunicationis pœna, ipso facto incurrenda*, & cùm simus in materia odiosa ly *eadem* non est necesse, quòd significet idemptitatem in omnibus, & per omnia, cū præcedenti, argumento notatorū p *Abbatem in cap. Rodulphus de rescriptis, & Alex. cons. 248. num. 10. vol. 6.* Confirmatur quia primo casu, qui contrauenit in substantialibus, sequuta electione, potest dici inuasor Sedis Apostolicæ, non autem secundo casu, contraueniens in accidentalibus, & nō sequuta aliqua electione. Contrariū tamen post hæc scripta videtur supponere, vt certū *Thesaurus p. 2. de pœnis ecclesiasticis verbo Conclaue cap. 5.* Et quoniam in dicta constit. non solum irritantur pacta, & iuramenta, facta à Cardinalibus de includendis, vel excludendis circa Papatum, verum etiā prohibetur, ne frangenti fidem, eo casu possit exprobari de violata fide, vel perfidia, *Sopranus* putauit, talem exprobantem, includi in eadem excommunicatione, sed rectius, *Bonacina loco supracitato vers. 19.* contrarium probat.

Papæ nomen vsurpans quis ex eo, quòd à tertia parte, vel à paucioribus, quàm à duobus Cardinaliū partibus, sit electus, incurrit excomm. *ex c. licet de electione*, vbi extenditur d. excommunicatio, etiam ad eos, qui illum receperint. *D. Anton. Nau. Filliuce, & alij.* quos refert, & sequitur *Barbosa de offic. & potest. Episcopi alleg. 50. num. 202. in addit.* qui hanc excommunicationem numerat inter non reseruatas, & verè non reseruatur expresè in *cit. cap. licet*, tamen quia vt inquit *Suarez tom. 5. disp. 23. sect. 3. num. 2. hoc crimen est propriissimè, & rigorosè schisma.* certum est, hodiè esse reseruatā dictā excommunicationē in Bulla cænæ. Dixi *hodiè*, quia non solum in iure communi non reperitur reseruata excommunicatio contra schismaticos, vt putat *Nau. cap. 23 summa num 117. vers. octaua*, sed nec est certum, vtrum omnes schismatici sint excommunicati ipso iure, vt per *Sanchez loco suprac. num. 1. ad finem, & Bonacinam tom. 3. disp. 1. quæst. 2. par. 5. num. 10. in principio*, ideoque circa huius casus absolutionem, nihil occurrit, præter ea quæ dixi conclusione proximè præcedenti,

Papatum ambientes cum tractatu viuente Papa, atque inconsulto, incurrit, præter alias pænas, excommunicationem S.P. reseruatā, Paulus IV. sua const. 16. incip. *Cum secundum* vbi extendit dictas pænas ad dantes auxiliū, consilium, operā, fauorem, quouis modo, directè, vel indirectè, &c. *Barbosa de offic. & potest. Episcopi alleg. 50. num. 126. Scortia in selectas SS. Pontificum const. epitome 70. theoremate 180.* latius, & clarius *Bonacina tom. 3. disp. 2. q. 3. p. 1.* Dixi *Papatum ambientes cum tractatu*, quia ad incurrendam istam excōmunicationem, non sufficit sola ambitio, quæ solet de sua natura existere in interno. Vndè *à D. Thoma, & alijs* definitur, quòd sit inordinata cupiditas honoris, & dignitatis, nisi exeat ad actum externum per tractatum. Qui tractatus ad incurrendam dictam excommunicationem, requiritur, vt sit pactionalis, seù vt Cardinales aliqui, sibi inuicem promittant, vel fidem dent, quòd talem eligant, vel si Cardinales non sint, cōuenticulas faciant, tractantes quomodo possint Cardinales inducere ad hunc eligendū, & per consequens non sufficeret tractatus constitutiuus, interrogando v. g. quis esset aptus, vel etiam affirmando, talem esse aptū, sicut etiā si dictus tractatus tantū esset de exclusione alicuius Papatu, non subiiceretur huic excommunicationi, quæ respicit tractatum inclusiuum, in quo adest periculum captandæ mortis S. Pontificis, ad quod periculum euitandum, emanauit ista constitutio, quæ innouat constitutionem *Symmachi in p. Synodo Romana, relatam in can. si quis Papa 79. dist.* Quòad actus accessorios, scilicèt consilium dantes, &c. tunc ex dicta const. huic excommunicationi subiiciuntur, si per se, vel per aliòs quàm primum poterunt, nō reuelauerint, vndè nō incurrunt dictā excōmunicationem, etiam sequta actione principali dicti tractatus, nisi quoq. transegerit

tempus, intrà quòd commodè potuerunt S. Pōtifici, vel alteri eius ministro id reuelare, & non reuelauerunt, vt in simili dixi suprà *Duellum*, & in specie notat *Bonacina loco suprac. num. 6.* Adde, quòd si in prędicto tractatu, interueniret promissio alicuius rei temporalis, tunc incurreretur etiam excōmunicatio lata contrà simoniacos in beneficijs, vndè notabis differentiam inter excōmunicationem latam contra ambientes Papatum ante mortem Papæ, & post mortem ipsius: Nam ad incurrendam illam, non requiritur, quòd in dicto tract. interueniat simonia, sed benè ad incurrendam istam, sede vacante, *vt* dixi *sup. Cardinales*, quibus illic allegatis adde *Bonacinam sup. num. 4. Thesaurum verbo ambitus cap. 3. & Barbosam alleg. 50. num. 127.* & sic intellige *Nauarr. cons. 17. de sent. excomm.* qui sua pace, fallitur, dum subdit, hoc casu incurri etiam ab his excommunicationem latam contra dantes, & promittētes in curia pro gratia, &c. quia præter quam Papatus non est gratia, vel iustitia: dicta excommunicatio lata est contra dantes, & promittentes, pro gratia, & iustitia proficiscente à Sede Apostolica, qualis non est Collegium Cardinalium, à quo proficiscitur Papatus. Tandem in eadem constit. excommunicantur illi, qui ausu temerario illam, vel aliquid eius, tanquam iniustam, illicitam, iniquam, vllo vnquam tempore asseruerint, etiam si Cardinalitia, Regia, Imperiali excellentia fulgeāt. Circa reseruationē huius excommnnicationis. Nota S. P. N. Vrbanum VIII. in Breui reformationis S. Pœnitentiariæ anno 1634. 27. Septembris. inhibuisse maiori Pœnitentiario, & aliis officialibus illius, ne absoluant à prædictis, ita nouissimè aduertit *Thesaurus p. 2. de pænis ecclesiasticis verbo ambitus cap. 2. vers. denique*, Qui & si nō declaret vtrum dicta prohibitio sit pro excommunicatione lata, tàm pro ambientibus cū tractatu, & pro auxilium, consilium, &c. illis dantibus (de quibus non dubito) quàm etiā pro excommun. contrà impugnantes dictam Bullam, tamen puto, illam cōprehendere etiā hunc secundum casum, quia contra tales, in eadem constitutione præcipitur, inquiri tanquam contra schismaticos, & hæreticos, quod nō dixit de aliis primis casibus, ergò signum est, hoc ab eod. S. P. existimari maius crimen, quàm tractatus, &c.

Pensiones debito tempore, Titularis non soluens pensionario, non incurrit excommunicationem statim transacto terminò, sed postquā Pēsionarius declarauerit velle beneficiatū illā incurrere, vt dixi *sup. recoll. 1. nu. 165. & 133.* vbi idem probo de excommunicatione, quæ incurritur ex qualibet obligatione camerali, quòd est verum, & si fuerit expressè dictum in reseruatione ipsius, quòd Titularis, vel eius successores, in terminis assignatis, vel saltem intrà triginta dies immediatè sequentes, pensionem prædictam cum effectu, si nō persoluerit, ipsi excommunicationem incurrant, vt post *Paris. Gonzalez Garziam, & Rotam* nouissimè aduertit *Ciarlin. in suis controuersiis c. 35. n. 11.* itē quòd d. declaratio nō efficiat, vt præfata excommunicatio intelligatur per retrotractionem, cōtracta à titulari tempore moræ, vt contrà *Nau. & Lessium*, probat *Bonacina t. 3. disp. 2. q. 1. pun. vnico n. 12.* qui *Bonacina ibidem num. praecedenti, & clarius Ciarlinus n. 16.* & ante omnes *Garf. sup. p. 1. c. 5. n. 582.* explicant, qualis debeat esse dicta declaratio mentis pensionarii, s. per intimationē declaratoriæ ipsius excommunicationis factæ iudice, vel affixionē cedulonum, quam declarationem potest facere non solum Auditor Cameræ, & Ordinarius, vbi situm est beneficium grauatum pensione, vel vbi titularis reperitur, sed quilibet Canonicus cathedralis Ecclesiæ, vel alius in dignitate ecclesiastica constitutus in dictis locis, omnes enim isti sunt exequutores, vt p *Garsiam loco suprac. à num. 530.* vbi ponit practicam seruandam, quando exequutiuè agitur ad solutionem pensionis coram exequutore, vigore litterarum exequutoriarum, seù clausulæ, *cæterum processus fulminatus, &c.* hoc est quòd dicit *Franciscus Leo in suo thesauro fori ecclesiastici p. 2. cap. 7. num. 60.* ibi *Regulariter exequutio litterarum reseruationis pensionum committitur locorum Ordinarijs, & alijs in dignitate ecclesiastica constitutis, & si pensionarius litteras reseruationis præsentaret alteri, quàm eisdem pro exequutoribus nominatis, cuiuscunq. qualitatis, & conditionis, etiam si Legati, vel Nuncij Apostolici forent, defectu iurisdictionis, eorum sententia vitio, nullitatis subÿacerent, quia in prima instantia nullam habent iurisdictionem, nec vigore delegationis, quæ facta in vnam personam, in aliam sine delegatione transferri non potest.* Apud quem authorē reperies aliquas exceptiones, quæ opponi possūt à titulari. In specie, de eo, quòd facere debet pēsionarius, qn̄ talis titularis est impotens ad soluendā dictā pensionem, vel id, in quo se obligauit in forma cameræ, cū renūciatione *c. Odoard. Bonac. loco suprac. n. 12. vers. obÿcies secundò.* Adde, quòd neque sufficit ad incurrendam dictam excommunicationem, si talis declaratio fiat à iudice ad instantiam procuratoris, non habentis speciale mandatum, vel heredis pensionarij vt post alios habet *Castrus Palaus t. 2. tr. 16. disp. 1. p. 11. §. 7.* vbi quòd hæc declaratio excommunicationis fieri possit, etiam antequàm excutiantur bona titularis, quia illa non est lata in subsidium, vt aliqui putant.

An

An autem excuset à dicta excommunicatione, si litteræ reseruationis non sint expeditæ, licèt titularis consenserit ipsi pensioni, vel si expeditæ, nō tñ fuerunt intimatæ ipsi titulari, vide *Marium Anton. var. resol. lib. 1. resol. vlt. casu* 56. *&* 65. vbi an requiratur etiam probatio supraui... ipsius pensionarij. Circa absolutionē dictæ excommunicationis in foro exteriori, etiam post solutionem pensionis, certum est, debere impartiri ab eodem exequutore, à quo fuit facta declaratio illius, vel affixi cædulones, infrà annum, iuxtà ea, quæ dixi supra, *excommunicatus*, & *insordescentes*, vbi quòd post annū à die declarationis, remanet S. Pōtifici reseruata, in foro autem interno possunt Confessarii Regulares semper, vt patet ex priuilegio relato *sup. par. 2. recoll. 10. n.* 124. quòd scilicèt dicti Confessarii possint in foro conscientiæ post satisfactionem absoluere nominatim excommunicatos.

Percussores Clericorum infrà *recoll. sequenti.*

Peregrinantes ad Domini nostri sepulcrum deuotionis causa, absq. S. P. licentia expressa: incurrūt excōm. S. P. reseruatam, ex libro Pænitentiariæ S. Pontificis, in quo istam excōmunicationem se vidisse, refert *D. Antoninus* apud *Barbosam de offic. & potest. Episc. alleg.* 50. *num.* 192. *in addit.* idem ex *Archidiacono.* scilicèt se vidisse in dicto libro præfatam excommunicationem, refert *Siluester excommunicat. 7. n.* 91. *Franciscus* autē *de Platea cum de excommun.* 1. §. 4. *num.* 21. citat dictum librum sub alio titulo, scilicèt in libro Pænitentiariæ Sūmi Pænitentiarij, & subdit, ꝙ tales possunt absolui à Summo Pænitentiario. *Suarez disp. 22. sect. 6. sub num.* 9. & si non audeat dicere, talem excommunicationem esse derogatam per contrariam consuetudinem, vt non obliget scientes dictam prohibitionem, tamen ex eo quia communiter ignoratur, subdit; quòd excusentur dictam peregrinationem, absque dicta licentia perficientes. Nō enim sufficere ad excommunicationem incurrendam, quòd quis inchoet dictam peregrinationem, nisi perficiat deueniendo ad Sanctū Sepulcrū, probat *Bonacina tom. 3. disp. 2. q. 3. p. 39. num.* 3. nàm dicta excommunicatio loquitur de accedente ad Sanctum Sepulcrum sine licentia, credo tamen, sufficere hoc casu si deueniat ad Terram Sanctā, militat enim ratio finalis S. P. in huiusmodi prohibitione .I. periculū peruersionis, cū illa loca sint infideliū, fauet *Franciscus de Platea loco cit.* qui refert, quòd sit contrà euntes ad Terram Sanctam, & videtur etiam innuere *Suarez cit. num.* 9. ibi. *supposita ergò illa lege, solum est aduertendum, etiam solam loqui de his, qui Religionis causa Hierusalem, ad loca sancta visenda incedunt, vndè qui negotiationis causa illuc progrederetur, & postea ex deuotione ad Sepulcrum accederet, non ageret contrà hanc legem*, de qua re *Bonacina loco suprac. sub num.* 4 ex quibus patet, quòd vouens dictam peregrinationem, & si tunc putabat, illam posse perficere absque licentia, non per hoc, cùm id resciérit, remanebit solutus à voto, sed tenetur petere dictam licentiā, *Suar. & Bonac. locis citatis*, talis enim error nō est circà substantialē circunstantiā, vt esset v.g. quādo putaret Hyerosolimā, &c. posse adire absq. nauigatione, quo casu, votū non obligaret, vt per *Sanchez lib. 4. summa c. 2. num.* 11. sed circa circunstantiam accidentalem, qualis est petere dictam licentiam à Summo Pontifice. Pro peregrinis autem, *qui Apostolorum limina, & aliorum Sanctorū oratoria visitantibus, si quis illos offendere, seù rebus, quas ferūt, spoliare præsūpserit. Calistus S. P.* iubet, quòd cōmunione careat christiana, donec satisfecerit *in can. si quis Romipetas* 24. *q.* 3. circà quæ verba, duo occurrūt dubia. Primū est an illa verba, *& aliorū Sāctorū oratoria visitantes*, intelligantur de *oratorijs* existētibus in vrbe Romæ, vel etiā de alibi existētibus. Secundū an illa verba. *cōmunione careat christiana*, significent lata, vel ferendā sententiam excommunicationis. Quò ad primum respondeo, intelligi non solum de visitantibus oratoria in vrbe Romæ existentia, sed etiam in alijs locis, hoc enim mihi significant veba illius canonis, *si quis Romipetas, & peregrinos*, pro ly *Romipetas* intelligo visitantes oratoria vrbis, pro *peregrinis* intelligo visitanres oratoria alibi existentia, quòd magis patet ex *can. illi, qui, eadem causa, & quæstione*, vbi generaliter S. P. loquitur de offendentibus quoscunq. peregrinos. Quòad secundum, dico, cōmuniter Doctores explicare dicta verba, hoc loco continere non sententiam latæ, sed ferendæ, ita *Turrecremate, Archidiaconus, & alij in d. tex. Angelus Armilla, & Siluester verbo Peregrinus*, vndè antè quàm in Bulla cænæ contra offendentes eos, qui causa deuotionis Romam veniunt, seù Romipetas, ferretur excōmunicatio ipso iure, ipsa non aderat. Dixi *contra offendentes eos, qui causa deuotionis Romam, &c.* quia de istis fit expressa mentio, in dicto textu, & alius tex. de alijs peregrinis loquens, scilicèt *can. illi, qui*; expressè statuit, illos offendentes, subdendos esse excommunicationi. Confirmatur resolutio vtriusq. dubij ex summario ipsius *cap. si quis; Romipetas*, vbi legis hæc verba. *communione priuetur*, ecce quòd non fertur in eo excommunicatio latæ sententiæ) *qui Romipetas, vel peregrinos, vel mercatores molestare præsumunt*, ecce quòd ibi nō solū de molestantibus peregrinos pro visitandis Ecclesijs vrbis Romæ, sed etiā de molestātibus, & offendentibus omnes alios peregrinos, qui

ad alia loca sancta, & religiosa visitanda accedunt, vndè *Bonacina t.3.disp.1.q.11.p.3.* agens de præfata excõmunicatione contrà offendentes Romipetas. *n.6.* quando docet, peregrinos ad S. Iacobum Compostellam, vel ad S. D.N. Sepulcrum, aut Aedem Lauretanam, offendẽtes, non incurrere excomm. Bullæ cænæ, non subdit, eos incurrere aliã excommunicationem.

Piratæ, seù latrones discurrentes mare Pontificium à monte Argentario, vsq. ad Terracinam, & omnes eorum fautores, & receptatores, incurrunt excommunicationem reseruatam in Bulla cænæ *can.3.* cuius excommunicationis explicationem vide apud cõmentatores eiusdem canonis.

Poculum sterilitatis præbentes, olim incurrebant excõm.S.P. reseruatã ex Bulla Sixti V. incip. *effrenatam*, hodie tñ nullã incurrũt excommunicationem, ex eo quòd dicta Bulla Sixti V. fuit redacta ad terminos iuris communis, quando fætus non est animatus, vt in casu nostro, per Greg. XIV. vt infra cùm de Abortu.

Præcones, & alij ministri inferiores, qui de mãdato, publicant statutum contrà libertatem ecclesiasticam, secundùm probabilem opinionem *Suarez, & Duardi*, non incurrunt excommunicationem contentam in Bulla cænæ, *Bonacina tom.3.disp.1.quæst.16.sect.2. pun.1.num.8.*

Prædicens ex astris futuros effectus contingentes. sup. *Astrologiam.*

Prælati, idest Episcopi, eisque maiores accedẽtes ad Curiam Romanam latenter, & indè recedentes absque licentia Papæ, eoq. non viso, incurrunt excommunicationẽ S.P. reseruatã, *extrauag. vt Prælatorũ, & extr. & si deceat de maioritate, & obedientia*, vbi extenditur ad eos, qui tales scienter receptauerint, nisi confestim Romano Pontifici, illorum aduentum manifestent, antequam eos receperint, *Barbosa de offic. & potest. Episc. alleg. 50.num.73. Sayrus lib.3. cap.32. num.23. Bonacina tom.3.disp.2.q.6.p.4. num.3.* vbi quòd ad incurrendam istam excommunicationẽ, per ipsos Episcopos, & Prælatos, illa duo cõcurrere debent copulatiuè, scilicèt accessus latens cum recessu absq. licentia, & per consequens Prælatus accedens latenter, non illam incurrit, donec recedat ab vrbe absque dicta licentia, & si secus sit in eo, qui dictum Prælatum receptauit, quia iste statim incurrit, illum latenter aduenientem recipiendo, antequam id S. Pontifici notificet.

Prælati ecclesiastici, authoritate ecclesiastica imponentes onera ecclesiasticis, vel ipsorum bonis, sine licentia S. Pontificis, iuxtà probabiliorem opinionem, incurrunt excõmunicationem Bullæ cænæ. *Bonacina to.3. disp.3.q.19. p.2. n.8.*

Prohibentes Domini temporales, quo minus excommunicatus, vel interdictus exeat de Ecclesia eo tempore, quo ibi officia diuina celebrantur, & eis à celebrantibus denunciatum fuit, vt ab Ecclesia exeat (iuxtà ea, quæ dixi, suprà *Ecclesiam*:) incurrunt excommunicationem S. Pontifici reseruatã, *Clem. grauis de sent.excommun. Rastellius q.9.de censuris art.1 num.3. excommun.11.* non autem incurrũt dictam excommunicationem, nisi id faciant tamquam domini; videte *Bonac.t. disp.2.q.3.p.20.num.17.*

Prouisus de beneficio, vel traslatus, si prouisionis, vel translationis nunciatori, aliquid dederit, promiserit, vel promissum soluerit, incurrit excommunicationem S. Pontifici reseruatam Gregor. XI. const.4. *Graff.p.1.decis. lib.4. cap.23.* vide suprà *Nunciantibus.*

Prouisus Episcopo inferior in curia de beneficio Parochiali, vel Vicaria perpetua vacata per obitum, cum iuramento se trasferendi in suam residentiam intrà certum tempus, si dictũ iuramentũ nõ obseruet, sed illud beneficiũ resignet in fauorẽ alterius, incurrit excommunicationem S. Pontifici reseruatam. Pius IV. constit.83. incip. *inter multiplices*, vbi etiam excommunicatur ille, ad cuius fauorem dictum beneficium resignatur, aut dimittitur, & qui ad id consilium, auxilium, & fauorem directè, vel indirectè præstiterit. *Sayrus lib. 3. de censuris cap. 31. num.5. Barbosa cit. alleg.50.nu.132. Pillinec. tract.15. nu.267.* Nota tamen quòd *Vgolinus in tract. de offic. & potest Episcopi cap.15.§.3. num.1. ad finem.* asserere videtur, istam constitutionem non esse receptam, sed contrarium supponit *Garsias p. 11. de beneficijs c.3. num.19.* vbi quòd dictum iuramentum cõprehendat simplicem dimissionem, & tantò magis permutationem saltem cum beneficio, cum simili residentia, & clarius *ibid. nu. 45.* post *Parts.* ait, quòd hodiè in curia non admittuntur absolutè, & indistinctè resignationes Parochialium, aut aliorum beneficiorum personalem residentiam, requirentium, præsertim cum pensione; Sed Dataria vult, quòd exprimatur per quantum tempus resignans, illud possederit, & si tempus est breue, reijcit dictam resignationem.

R

RApiens mulierem dissentientem, vel si ipsa consentiet, resistentibus parentibus, incurrit excommunicationem nulli reseruatam, *ex Concil. Trid. sess.24. cap.6. de reformat. Bonac. tom.3. disp.2.q.2.p.9.* vbi docet, dictam excommunicationem incurri etiam si fæmina, rapta fuerit causa libidinis, & non matrimonij contrahendi, sed contrarium est magis receptum, vt est videre apud authores alle-

allegatos per *Barbosam in collectanea ad d.c. 6. Concilij num. 2.* Consentiunt autem omnes supracitati, istam esse excommunicationem non reseruatam. *Barbosa de offic. & potest. Episcopi alleg.* 50. *num.* 243. *in add.* vbi alios allegat. Dixi *contradicentibus parentibus*, quia quando voluntariè fœmina abducitur, & si precibus, & blanditiis, non sufficit ad incurrēdam dictam excommunicationem, quòd parentes id ignorent, sed opus est vt sciant, & contradicant, vt per *Bonacinam loco suprac. num. 3. ad finem.* sed de hac re latius infrà cū de matrimonio, quòd autem raptor vt sup. gaudeat immunitate Ecclesiæ, notat *Bonac. t. 3. disp. 2. q. 3. p. 16. §. 5. num.* 4.

Ratam habentes simoniam in ordine, vel beneficio, v.g. post receptum ordinem, vel beneficium, approbantes, traditionem pecuniæ, factam ab alijs v.g. parentibus, vel amicis ad hunc finē, ipsis insciis, nō incurrūt excommun. contrà simoniacos, vt infrà, ita post *Nau. Henriq. Suar. Lessium*, & alios, *Bonacina tom. 3. disp. 2. q. 3. p. 24. num:* 13. ratio est conuincens, nàm excommunicatio fertur contra committentes simoniam in ordine, vel beneficio, qui autem ratam habet simoniam, non potest dici illam committere, cùm ratihabitio sit posterior facto. Nec obstat, quòd ratihabitio equiparetur mandato, quia id est verum in casibus expressis, non autem in casibus non expressis, vt dixi *sup. recoll. 1. num. 289.* vbi habes, quando etiā in casibus expressis ratum habens crimen, nō incurrat censurā. Qui *Bonac. n. seq.* hoc dicit verū, non solū vbi simpliciter quis ratā habet dictam simoniam approbando, sed etiam vbi ratam habet facto scilicèt soluendo pecuniam illi tertiò, quàm ipse, licèt eo inscio, soluerat, cotrà *Nau.* de qua re iterum *Bonacina tr. de simonia q. 7.* §. 2. vbi quando, talis non teneatur, & quomodo dictum beneficium resignare.

Rebaptizare præsumentes iam baptizatum, incurrunt excommunicationem non reseruatam, ita *Lancellottus in suis inst. canonicis lib. 2. tit. de Baptismo, & eius effectu, § illi quoque* per textum *in cap. finali eod. tit. extra.* & prosequitur, aliis allegatis *Campanilis in suo diuersorio iuris canonici Rubr. 1. num.* 30. hanc autem excommunicationem apud alios authores non reperio, imò cùm tractent de culpa, & pœnis, quas incurrit rebaptizans, de hac pœna excommunicationis non faciunt mentionem, vt est videre apud *Filliucc. tr. 2. nu. 981. & tr. 20. n. 163*, & alios DD. qui tantum concludunt, talē euadere irregularem, maximè quando non fit talis rebaptizatio sub cōditione, vt per *Conink disp. 18. n. 38. & seq.* & fortè quia in d. tex. *in cap. finali*, fertur dicta excommunicatio contra Grecos rebaptizantes Latinos, & sic non est generalis, vel quia illa verba textus præfati, ibi *excommunicationis mucrone persussus*, *&c.* intelligunt de excommunicatione ferendæ, non autem latæ sententiæ.

Receptatores eorum, qui commiserunt crimen aliquod, propter quod imposita est excommunicatio, non incurrunt ex se excommunicationem, nisi eam ipsi, inter causas secundarias reperiantur in dicta excommunicatione comprehensi, & tunc illam non incurrunt, nisi eos recipiant, tanquam taliter criminosos, non autem si tanquam amicos, consanguineos, &c. vide suprà *Heretici cuiusuis secta.* Dixi *inter causas secundarias*, quia aliquādo solent comprehendi vt causæ principales, quo casu incurrūt, etiā nō sequuto effectu, vt suis quibusq. locis, fuit dictū sup.

Recurrens à iudicibus ecclesiasticis ad iudices laicos, quomodo, & quando sit excommunicatus, præter dicta à me in *tr. de officio Capellani q. 4. praxi 4. num.* 43. vide *Bonac. tom. 3. disp. 1. q. 17. p. 1. num. 17. & sequentibus.*

Religiosi absque speciali licentia Parochi præsumentes administrare Sacramentum extremę vnctionis, vel Eucharistiæ laicis, vel clericis, incurrunt excommunicationem S. Pontifici reseruatam, *Clement. Religiosi, seu 1. de priuilegijs*, de qua per *Barbosam de offic. & potest. Episc. allegat. 50. num. 96. & seq. Megalium p. 3. lib. 4. cap. num. 62. Bonac. tom. 3. disp. 2. q. 9. p.* 5. Pro *Religiosis* intelliguntur Religionis approbatæ, qui non sunt Parochi, *Facund. lib. 3. in pracept. 3. c. 2. n.* 14. quo casu sufficit, secundùm *P. Duard. li. 3. in Bulla cana §. 3. q. 1. nu.* 7. (loquendo in terminis *dicta Clem.* & si pro alio casu absolutionis, de quo infrà) si sint nouitij, ex eo quia cùm fruātur priuilegiis, debeāt etiā substinere onera; iuxtà vulgatum proloquium, qui sentit commodum, debet sentire & incommodū. Sed contrarium puto etiam probabile, nàm Nouitij licèt quòad fauores, veniunt appellatione Religiosorū, nō tamen quòad odia, vt est cōmunis opinio, de qua testatur *Bartolom. de Vecchis in sua praxi pro Nouitijs disp. 9. dub.* 26. quia non est verè. & perfectus Religiosus vt pluribus *idem author* probat, *ibid. disp. 11. dub.* 10. Quòd contrà Sacerdotes sæculares dicta Sacram. ministrantes, vt sup. tantum sit imposita à iure irregularitatis pœna. notat *Laym. li. 5. tr. 4. c. 7. n. 3.* Pro *licētia speciali*, intelligitur nō solū licētia ꝑ his duobus Sacrā. generaliter concessā ipsis Religiosis, vel illis quibus dicta Sacramenta sunt ministranda, (nàm cuilibet ex ipsis concedatur dicta licētia, nō potest dici, Religiosum administare dicta Sacramenta absque licentia, quòd illis prohibetur sub excōmonicatione,) sed etiā licētia cōcessa ad exercendū animarū curā, vel ad omnia Sacramenta ministranda, secundùm opinionem probabilem *Caietani*; vt te-

vt testatur *Bonacina sup. num. 6. ad finem.* contrà *Suarez*. adde, quòd sufficiat, si is, cui sunt administranda dicta Sacramenta, dicat Religioso, habere talem licentiam à Parocho, vt habet *glosa ibid. verbo aut habita,* & prosequitur *Franciscus de Platea de excommunic.2. §.19. num 1.* Pro Parocho, qui debeat dare dictã licentiam, intelligitur Parochus, & si non sit Sacerdos, ac Vicarius gerens curam pro Parocho, vel etiam Diæcesanus, vt habetur per *glosam in dicta Clem. verbo præsbiteri,* nempè Episcopus, qui est Parochus Parochorum, & prosequuntur *Franciscus de Platea, & Bonacina locis supracitatis.* De Vicario Generali, fauet post *Sanchez, Barbosa suprac. n.99. ad finem Fagundez cit.c.10.n.14. ad finem.* Dũ prohibetur Religiosis tantũ sub pæna excõmunicationis ministrare hæc duo Sacramenta, si alia ministrarent, quæ spectent ad Parochũ & si malè facerent, & peccarent: non tamen incurrerent excommunicationem. *Bonacina suprac. num.11.* & de Sacramento Baptismi habet *Franciscus de Platea sup.num.8. Lezzana p.2. cap.4.num. 31.* vbi quòd neque possint esse patrini, seù leuare aliquẽ de Fonte, iuxtà tex in *can.non liceat de consecrat.dist.4.* intellige absq. licẽtia superioris. De matrim. quod post Concil. Trid. nõ incurrãt excõm. istã, illi assistẽdo absq. d. licẽtia, sed q̃ tã ipsi Religiosi, quàm etiã Clerici, seù Sacerdotes sæculares incurrãt tantũ suspensionẽ, est plurimorum authorum, apud *Barbosam sup. allegat. 32. num. 192.* cui accedit *Lezzana loco suprac. &* licèt *Portellius n.15.* contrariam sectetur opinionem, tamen pro nostra sententia, respondisse S.Congreg. testatur nouissimè post *Bonac. Thesaurus p.2. de panis ecclesiasticis verbo matrimonium 2.vers. Aduerte quòd, ad finem.* Dicitur tandem *Clericis, & laicis*, quia secus est si ministrarẽt d. Sacramẽta aliis Religiosis, nõ solũ eiusdẽ, sed etiã alterius Ordinis sine licentia sui Prælati, ita post *Caietanũ, & alios Bonacina loco suprac. Sanchez, & Miranda,* quos sequitur *Barbosa citata allegat.50.sub num.98. Portellius verbo Sacramentorum administratio, & Fagundez cit.cap.2.num.14.* Conueniunt autem Doctores, ob verba ipsius Clem. ibi *præsumant,* excusari Religiosos ministrãtes Eucharistiam, seù Viaticũ, vel extremã vntionẽ, nõ solũ ex ignorantia huius excommunicationis, vel ex bona fide, credentes, Parochum id ratum habiturum, sed etiam quando necessitas talis immineret, quòd infirmus aliàs absque talibus Sacramentis decedere posse timeretur, expectãdo Parochũ, quod est verũ, nõ tãtũ sicut dixi, qñ Religiosus præsumat Parochũ esse id ratum habiturum, sed etiam si dictus Parochus esset inuitus irrationabiliter, ita intelligo *Bonacinam loco suprac.nu.3. & 4. Barbosam cit. alleg.50.p.96. Reginaldum lib.18.praxis num. 407.* clarius *Layman lib.5. tract.4.cap.7.sub num.2.* quẽ videas. Aliquas concessiones particulares factas Regularibus à variis SS. Pontificibus pro omnibus, &, à Legatis pro Hispania circà hanc materiã ponunt *Barbosa loco suprac. Lezzana p.1.c.2. num.1. Fagundez prac.3. eccles.lib 3.c.2.n.20. Ioannes Cruz lib. 2. de statu Religionis c. 5. dub.3.ad finem* iunctis his, quæ subdit *ibid.c. 6.dub.5.ad finem.* qui refert concessiones, vt scilicet possint Religiosi tàm in suis Ecclesijs, quam extrà, & in suis Ecclesijs tàm per se ipsos, quàm per Sacerdotes sæculares quoties opus est, ministrare Eucharistiam *Portell.v.sacram.administratio, & Peregrinus p.1. compendij priuilegiorum nostræ Congregationis verbo communicare §.3.* vbi refert priuilegium concessum nostræ Congregationi à Pio IV. *Ministrandi Sacramentum Eucharistiæ etiam pro Viatico constitutis in articulo mortis, & Sacramentum extremæ vnctionis mercennariis, famulis, operariis, & seruis nostræ Congregationis, ac quibusuis hospitibus, etiam sæcularibus, & extraneis, quos in locis, vel habitationibus Congregationis nostræ tunc reperiri, contingent, & in mortis articulo, & quoties de illo dubitare contigerit, licentia Diæcesanorum locorum, & Parochorum, etiam minimè obtempta, nec petita,* & pro aliis, infirmis extra nostras domos in dicto articulo constitutis, in casu quòd nõ daretur spatium petendi licentiam, quòd etiã possint ministrare dicta Sacramemta, nulla quoq. petita, nec concessa licentia, & *Portellius loco suprac.in addit.* refert concessionem nostri *Pauli IV.* factam Minimis, ministrãdi Eucharistiam omni tempore, tàm infirmis, quàm sanis, prætérquã in die *Paschæ*, ex qua infert, posse Religiosos illã ministrare in articulo mortis, etiã per modum viatici. Quòad familiares infirmatos in nostris domibus Religionis, quòd eis possint ministrari Sacramenta, ac etiã ibid. sepeliri, vide *Lezzanã p.1. cap.21.sub num.9.* præter *Portellium sup. n.1.* qui id affirmat etiam si dicti familiares fuerint coniugati, & per consequens nocte solebant se in domum vxoris recipere, & licèt sup. *p.2.recoll.10.n.50.* dubitauerim an dicta priuilegia sint reuocata, & prosequitur *Diana,* me citato, *par.3.num.2.recoll.12. ad fin.* Tamen nunc pro certo habeo, illa priuilegia non fuisse reuocata, nam in constit. de qua ibi, tantũ est sermo de sæcularibus, qui nõ sunt exempti à iurisdictione Parochorũ, quales nõ sunt isti, de quibus sup. quando manent in domibus Regularium, fauent DD. de quibus sup. *recoll.2.* qui docent, ludentes in domibus Regularium ludis prohibitis ab Episcopo sub pæna excommunicationis, non incurrere excõm. vnde id vidi

etiam

etiam poſt dictã conſtitutionẽ id practicatũ.

Religioſi vt ſup. nõ Parochi miniſtrantes Euchariſtiam in die Paſchę abſque licentia Parochi, incurrunt excommunicationem latam in *cit. Clem.* 1. quia id eis ibid. prohibetur ſimpliciter, & per conceſsiones, de quibus ſup. illi eſt derogatũ prò Sacramento Euchariſtiæ, excepto die Paſchatis, ergò pro hoc caſu viget excommunicatio lata in illa, exceptio .n. ſicut declarat regulam, in quibus terminis debeat intelligi *l. nam quòd §. fin. ff. de peculio legato*: ita declarat priuilegiũ, in quibus caſibus deroget iuri cõmuni. *Scortia theor.* 101. Hãc cõcluſionẽ, & ſi clarè nõ indicent alij DD. ſupracitati, tñ illã ſupponunt, qui ſubdunt, illa die eſse licitum miniſtrare dictũ Sacramentũ, non ſolũ ex expreſſa, ſed etiã ex tacita, ſeù præsũpta licentia Parochi. ſ. qa Religioſus credit Parochũ ami cũ hoc velle (intellige amicũ, vel Religioſo miniſtranti, vel ſumenti ab eo dictum Sacramentum, ita poſt *Suarez* notat *Portelius loco ſuprac. num.* 7. *Laym. lib.* 4. *ſua Theologia moralis tr.* 4. *cap.* 4. *verſ. quòad praxim*, vbi id verum exiſtimat, etiam pro his, qui ſæpè in anno communicantes, extrà ſuſpicionem eſſe ſolent, quòd non adimpleant præceptũ communionis annualis, quia vt ſubdit hic author, ſi circa hos exiſtimaretur quoq. cõtràriam eſſe voluntatem Parochi, & ſic cõtentum illum non eſſe, Religioſi debent illos ad Parochiam mittere communicaturos. Vndè quando *Fagundez cit. cap.* 2. *n.* 21. docet, hoc caſu non eſſe licitum Religioſis miniſtrare Euchariſtiam, ex eo quia Parochus eſt abſens, vel iniuſtè inuitus, ſicut illis, id eſt licitum in articulo mortis, (pro quo adeſt ad tollendos ſcrupulos, priuilegium Sixti IV. apud *Lezzanam p.* 1. *c.* 21. *ſub n.* 10. vide etiam *Megalium p.* 3. *lib.* 4. *cap.* 6. *n.* 62. *&* 64.) intellige quòad primum caſum abſentiæ, vbi non poſſit præſumi, vt ſuprà eius conſenſus interpetratiuus. Diſcordant tamen DD. in duobus. Primò an concluſio principalis ſit vera, etiã vbi ſcit Religioſus, q̃ qui communicat dicta die Paſcatis, in ſuis Eccleſiis, iam ſatisfecerit præcepto in hebdomada ſancta, iuxta declarationem Eugenij IV. apud *Gauantum in ſuo manuali Epiſc. Euchariſtia n.* 22. vel poſtea ſit ſatisfacturus. iuxtà conſtitutiones ſynodales illius Diæceſis, vt per *Scortiã loco ſuprac. theoremate* 101. Et ſecundò an hoc ſit verum non ſolum de Parochianis, ideſt de illis, qui verè ſunt ſubditi Parocho, ratione habitationis, ſed etiam de vagis, & paregrinis, vt eſt videre per ſupracitatos, quorum magis communis opinio in ambobus caſibus, eſt in fauorem Religioſorum, tamen pro primo caſu, refert contrarium declaratum à S. Congregatione, *Gauantus ſup. num.* 23. vndè, vt ſubdit *Lezzana loc. ſuprac. ſub num.* 8. cautè in hoc procedẽdum à Religioſis, qui *ibid. num.* 10. *ad finem ex eod. Gauant.* refert idem declaratum pro famulis ſæcularibus ipſorum Religioſorũ, & ſi in monaſterio degentibus, pro communione ſcilicèt in die Paſcatis mittendos eſſe ad Parrochiam, de qua re iterum. *p* 2. *c.* 16. & de Tertiariis duntaxat, feminis idem refert declaratũ *t.* 14. vbi de illorũ ſepultura. & ſi contrarium poſt *Bonneinam de Sacramentis diſp.* 4. *quæſt.* 4. *pun.* 2. *verſ. item.* putet *Mancinus, loco infraacitando verſiculo* 1. *in dicta Sacra Congregatione*. An autem incurrat Religioſus dicta die. vel in articulo mortis, quando adeſt tempus pro acceſſu Parochi, fictè conferendo Euchariſtiam. ideſt Hoſtiam non conſecraram? *Suarez* reſpondet negatiuè cum aliis aurhoribus, & ſi contrarium putet probabilius *Bonacina loco ſuprac. n.* 26. idẽ docẽs de extrema vnctione. Tãdẽ *Mancin. in ſua pract. viſitandi infirmos pract.* 8. *dub.* 9. *verſ. fuit etiam* refert interrogatam S. Congregationem, an communicatus in Eccleſia Regularium infra tempus Paſchale (excepto die Paſchæ, vt ſup.) animo ſatisfaciendi Eccleſiæ præcepto, verè ſatisfecerit præcepto, ita vt talis non teneatur amplius communicare in propria parochia. Reſpondiſſe, *non ſatisfacere præcepto, quia in c. omnis. vtriuſque ſexus*, præcipitur à Parrocho Euchariſtiã ſumi. Quia autẽ dictis Religioſiis prohibitum eſt miniſtrare Euchariſtiam in eorum Eccleſiis tantum in die Paſcatis, abſque licentia expreſſa, & tacita parochi. (in qua re tenentur credere, cõmunicaturo, qui dicit ſe habere dictã licẽtiã) nõ tñ per hoc tenẽtur ipſi interrogare cõmunicantes ibi infra d. tẽpus paſcale, vtrũ ſatisfecerint præcepto in parrochia, vt per *Mancinum loco ſuprac. verſ. & nota.*

Religioſi, qui abſoluere præſumunt ab excommun. à iure, vel cõſtitutionibus ſynodalibus, Prouincialibus, à quibus non poſſunt extrà articulum mortis, incurrunt excommunicationem S. Pontifici reſeruatam ex ead. *Clem. Religioſi, ſeù primo de priuilegijs.* Pro *Religioſis* intelligit *Duardus loco cit. ſup. concluſ. praced.* non ſolum habentes curam, ſed etiã Nouitios, quẽ & ſi ſequor quòad primũ (licèt ſecus ſit quando agitur de prohibitione facta in eod. textu, Religioſis, miniſtrandi Sacramentum Euchariſtiæ, & Extremæ vnctionis, vt dixi ſup. *concluſ. praced.* Nec mirum, cùm conceſſa cura animarum, concedatur iuriſdictio miniſtrandi Sacramenta, & abſoluendi à non reſeruatis, non autem à reſeruatis, vt infrà *cũ de caſibus reſeruatis*, circà quas excommunicationes eſt iſta prohibitio, vt mox dicetur.) Tamen contrarium exiſtimo probabile, quòad ſecundum caſũ

de

de Nouitio, vt ibi dixi. Addo comprehendi Clericos ordinum militarium, nàm isti sub communibus legibus aliorum Regularium comprehenduntur, vt post *Rodriquez* dixit *Lezzana p.2.cap.5.num.19.ad finem.* Pro *absolutione* intelligitur, siuè impendatur in Sacramento Confessionis siuè extrà Sacramẽtum iuxtà ea, quę dixi *sup.p.2.recollect.10.n.* imò *Bonac. loco suprac.* idẽ asserit de absolutione fictè data. Per ly *excommunicatos à iure, vel constitutionibus synodalibus, aut prouincialibus*, sicut intelligitur de excommun. maiori, ita excluduntur primò, excommunicationes ab homine, vt per *glosam ibi*, intellige per sententiam generalem, vt *Bonac. tom.3.disp.2.q.9.p.5.num.17. vers. secus, Lezzanã cap. 19.num.43.* Secundò etiam obsoluentes à suspensione, & interdicto, similiter reseruatis, vt contrà *glosam*, testando de ferè communi, probat *Bonac.sup.n.17.* item & tertiò absoluentes ab excommunicationibus, vt dixi, non reseruatis, cùm ab eis non solum Religiosi, sed quilibet Confessarius sæcularis approbatus potest absoluere, vt dixi *sup.recoll.1.num.* & supponunt DD. supracitati, in specie *Bonacina sup.n.12.* debet igitur absoluere ab illis reseruatis à iure, in quibus vi specialis concessionis, vel priuilegiorũ suo Ordini cõcessorũ, nequeũt d. Religiosi absoluere, vt incurrat, qui casus quales sint, patet ex dictis sup. verbo *absoluentes*, sicut è contrariò, excommunicationes, in quibus vi priuilegiorum possunt absoluere Religiosi, habetis *sup.2.p.recoll.10 à num.* Et tandem excluditur, vbi dicta absolutio daretur à Religiosis dictis excommunicatis, non ab excõmunicationibus, sed à peccatis, propter quę excõmunicati fuerũt, licèt peccarẽt, id faciẽdo, & absolutio sic data scienter esset inualida, vt dixi suprà *recoll.1. n.* sequitur *Duard.suprac.li.3. in Bulla cænæ num.7.* Nota quòd Religiosi, vt sup. *absoluentes à censuris à iure*, à quibus fortè secundũ eorum priuilegia nõ possunt, incurrunt excommunicationem, si absoluant tàm sæculares, quàm Religiosos eiusdem, vel alterius Ordinis, vt habetur per glosam in dicta *Clementina verbo quemquã*, & prosequitur *Frãciscus de platea excomm.2.§. 20. nu.6.* An autem dicti Religiosi hodie absoluentes ab excommunicationibus contentis in Bulla cęnæ, vel in decreto Clementis VIII. quæ sint etiam à iure, non solum incurrant excõm. de qua supra *absoluentes*, sed etiam istam excommunicationem, patet ex dictis suprà suo loco. quibus illic allegatis, addo *Thesau. v.censura c.14.vers. Aduerte ad finem.*

Religiosi concedere præsumentes indulgentiam plenariam suis pænitentibus, incurrunt excõm. S. Pontifici reseruatam, *ex ead. Clem. 1. de priuilegijs.* Hoc enim significat prohibitio illis facta *absoluendi à pæna, & à culpa*, ita *Siluester excommunicatio 7.num.41. Suar. disp.2.sect.4.num.19. Alterius lib.5. disp.22.c. 3.vers.5.nota n. Pillucc. tr.15.num. 189.* quos sequitur *Bonacin à suprac.p.5.num.23.* qui benè *n.seq.vers.tertium*, post *Suar* ex eo, quòd in concessione indulgentiæ plenariæ, duntaxat SS. Pontifices soleant vti dictis verbis à culpa & pæna vt dixi *cũ de iubileo p.1. nu. 11.& sequentibus*, infert, Religiosũ falsò conferentem indulgentiam non plenariam, sed partialem certorum annorum, non incurrere excommunicationẽ, itẽ ex eo, quia dicta forma loquendi non importat aliquid præter indulgentiam plenariã, vt putauit *Caiet.* (qui vult, importare etiam absolutionem sacramentalem, seù vt explicat *Valentia* à me relatus *loco suprac.* facultatem eligendi confessarium, à quo absoluatur à culpa, nàm indulgentia supponit remissionem culpæ obtẽpta per Sacramentũ pęnitentię, vt ibi latè explicaui,) infert, ad incurrendam hanc excommunicationem, non requiri, quòd Religiosus prius audiat confessionem, & absoluat à culpa, & postea concedat pænitenti indulgentiam plenariam, & concordat *Duard. lib.3. in Bulla cænæ §.3. q.1. num. 7. ad finem.* prosequitur *Bonacina loco citato num.24.* qui *n.seq.* conclusionem principalem extendit, etiã si Religiosus fictè, seù non animo dictã indulgentiam conferendi, illam cõcederet, quia cum nunquam talis concessio facta ab isto Religioso huius indulgentiæ possit aliquem effectum habere ex defectu potestatis, hic intendit prohibere S.P. illum actũ externum vsurpatiuum iurisdictionis Papalis, ad quem solum spectat concedere indulgentiã plenariam. Sed hic insurgit difficultas, quã nouissimè tangit *Thesaurus verbo indulgentia cap.1.* An talis Religiosus non solum incurrat dictam excomm. in casibus supradictis, sed etiam excommunicationem latam in Bulla cęnæ can.17. contra vsurpantes iurisdictonem Sedis Apostolicæ, quę vendicat sibi locum etiam in vsurpante iurisdictionẽ spiritualem, sed meritò ipse auctor concludit pro negatiua, quia in Bulla cęnæ prohibetur vsurpatio iurisdictionis Sedis Apostolicæ ordinarię, non autem delegatę, qualis est ista, qua videtur vti Religiosus in supradictis casibus. Nota quòd in dicta Clementina præcipitur, vt contrauenientes Religiosi in dictis casibus, publicè debeãt denunciari excommunicati ab Ordinariis, quousque eis constet de absolutione illis collata à suis superioribus, ex quo confirmantur quę dixi *sup. recoll.2. n.491.*

Religiosi, qui ad partes trasmarinas infidelium transire præsumunt, absque superioris sui expressa licentia, sibi per ipsius litteras patentes concessa, incurrunt excommunicatio-

tio-

tionem S. Pontifici reseruatam, *extrauag. ad nostrum de regularibus, & transeuntibus, &c.* *Scortia in selectas SS. Pontificum constitut. epitome 22. cum theoremate seq.* 64. qui benè sic intelligit dictam extrauag. loquentem de partibus transmarinis, vbi pauci sunt fideles & in specie, quòd non incurrant dictam excommunicationem Religiosi transeuntes ad partes trasmarinas, vbi sit multitudo, seù maior pars fideliũ: notat *Bonacina in opusculo de clausura q.2.p.4.n.4.* prosequitur *Lezzana p.1. summa qq. regular. cap.9. num.32.* Eadem excommunicatio ibid. fertur contra Superiores concedentes dictam licentiam Religioso sui Ordinis, quẽ scit esse inespertum, & illiteratum, seù non aptum ad ipsis infidelibus resistendum, & fidelibus auxilium præbendum. *Bonacina loco suprac. n.5.* *Lezzana sup. cap.18 num.99.* Quia verò hæc prohibitio cantat de Religiosis transeuntibus ad partes transmarinas infidelium, sequitur, quòd si se transferrent ad partes infidelium, non autem trasmarinas, vel ad partes transmarinas, vbi sint heretici duntaxat, non haberet locum dicta excommunicatio, cùm dicta extrauag. loquatur de partibus transmarinis, & infidelium, quales nõn sunt propriè, & stricto vocabulo, (vt fieri debet interpretatio in materia censurarum) heretici, ad notata per nostrum *Duardum lib. 2. in Bulla cœna can.1.q.21.n.5.* An autem se trãsferentes ad partes hereticorum, incurrant aliam excommunicationem, patet ex dictis sup. *Apostata à Religione*, si enim est verè apostata, idest discessit animo non redeundi amplius ad suã Religionem, quomodo hoc casu sæpius solet accidere, erit excõmunicatus, sin autẽ tantũ est fugitiuus, idest discessit animo redeundi, non erit excommunicatus, vt per *Sanchez*, ibi à me citatum, & prosequitur *Bonac. de clausura q.9. pun.11. p.6.* & *Lezzana p.1. c.16. n.7.* Praxis autem Religionum est absoluere ab excommunicatione, oẽs discedẽtes absq licentia, siuè dimiserint, vel nõ dimiserint habitũ, nõ solũ ex Cõstitutionibus, ꝓ vt loquitur *Lezzan sup.* *Sorbus ad Cæsarub v. apostata*, sed etiam quia in foro externo præsumitur discessisse absq. intentione redeundi. Prò *superiore Ordinis* qui debet dare dictam licentiam, intelligas superiorem generalem, qui in ipso Ordine, nullum aliũ recognoscat superiorem, vndè talis transeundo ad dictas psrtes, non indiget dicta licentia. *Bonacina loco suprac. num.8.* In ead. *extrauag. ad finem.* præcipit Summus Pontifex in virtute sanctæ obedientiæ Prælatis, ne Religiosos, vt suprà, accedentes ad præfatas partes absque licentia requisita, in suis Diœcesibus admittant ad prædicationẽ vel diuinorum celebrationem, (& tantò magis addo ego, ad audiendas confessiones) imò vt ab eis tales tãquã apostatæ puniãtur. Vndè Prælati contrauenire præsumentes, tantum peccarent mortaliter, non autem incurrerent excommunicationem. Pro superioribus autem regularibus, recipientibus Religiosos incognitos itinerantes absque licentia, seù obedientia, aut litteris commendatitiis superioris monasterii, in quo degũt, adest constitutio Sixti V. incip. *in omnibus* §. 7. & alia incip. *Ad Romanum* §.19. in qua illis imponitur pœna priuationis vocis actiuæ, ac passiuè, officiorum, gradum, & dignitatum, ac perpetuam inhabilitatem ad illa, & contrà Religiosos, huiusmodi commendatitiis carentes, vt supra incognitos, præcipitur Ordinariis locorũ, vt procedant contrà eos tãquã contra suspectos delictorũ, detinendo eos in carcere, donec certa de eis notitia habeatur, de qua re *Rodriq. t.1. qq. regular. q.30 art.7.* qui *ibid. q.6. art.10. ad fin.* asserit, quòd *si talis constitutio non seruatur à maiori parte superiorum alicuius Religionis, non est cur alij superiores faciant conscientiam de ipsius transgressione.*

Religiosi ad Indos oriẽtales, vel occidentales missi pro fidei ꝓpagatione, se nõ rectà ad ea loca trãsferẽtes ad quæ à suis superioribus mittũtur, vel quouis prætextu absq. superiorũ licentia, (cessante legitimo impedimẽto) in itinere morantes, vel ad alia loca, eis non destinata declinantes, incurrunt excomm. nulli reseruatam, Paulus V. sua constit. 56. incip. *Accepimus* de qua per *Scortiam in selectas SS. Pontificum const. epitome 65.* cũ n. dicta cõstitutio loquatur de missis ad Indos non extenditur ad missos ad alias partes infideliũ vel schismaticorum, licèt ob eundem finem, fidem propagandi. De alia excomm. contrà eosdem, qui ex insulis philippinis, ad alias Indiarũ partes trãseunt, vide *Barbos. sup. n.165.*

Religiosi non habentes beneficium, vel administrationem, qui decimas, vel noualia aliis Ecclesiis debitas, sibi appropriare, aut quouis colore vsurpare præsumunt, vel prohibent, aut non permittunt, illa solui dictis Ecclesiis ex animalibus suorum familiarium, vel pastorum, vel ex aliis animalibus, quæ suis permiscentur, vel ex illis, quæ in dictarũ Ecclesiarum fraudem emerunt, aut de terris, quas aliis tradunt excolendas, si intra mensem postquam ab eis, quorum interest, fuerunt requisiti, non destiterint, aut post duos menses post dictam requisitionem Ecclesiis damnificatis nõ satisfecerint, inspecta *Clem. Religiosi de decimis*, incurrunt excommunicationem, quæ post satisfactionem præstitam, nulli est reseruata, ita *Nau. cap.27. n. 198.* *Bonacina tom.3. disp.2. quæst.8. par.12.* *Toletus lib.1. cap.40. n.5.* *Barbosa*, qui alios citat *alleg.50. n.222. in addit.* *Lezzana c.9. nu. 33.* hanc excõm. incurrere non solum Religiosos masculos, sed etiam fœminas, patet ex

 vulga-

vulgato proloquio, masculinum concipere fœmininum, & in terminis notăt *Nauarrus, & Sayrus suprà*, & ante eos *Franciscus de Platea excommun.* 2. §. 14. *n.* 2. qui benè subdunt; quòd ex eo quia tex. loquitur de decimis, & noualibus debitis Ecclesijs, non incurrent dicti Religiosi, si dictas actiones facerent circà decimas debitas priuatis personis ratione feudi antiqui, vel priuilegii (quando & quomodo procedat, habetur per Rotam apud *Seraph. pluribus in locis, & præcipuè decis.* 1102. *Mantiam decis.* 189. item ob id, quòd fertur contrà Religiosos, *præsumentes illas sibi appropriare, vel vsurpare*; illā non incurrant ex non solutione absq. dolo post dictam requisitionem, qui dolus accidit, quando scirent, illas debere soluere, & sic à dicta solutione non excusari ratione priuilegii, vel antiquæ consuetudinis, & tamen dicerēt, non esse debitas, vt ea ratione eas retineant, & quia quòad alias duas actiones, .f. prohibitionem, aut non permissionem soluendi, non requiritur ibi præsumptio, sufficit prohibitio, & non permissio ad incurrendam excommun. præfatam, ita *Suarez to.* 5. *disp.* 31. *sect.* 6. *sub num.* 9. *& Alterius de suspēs. disp.* 17. *cap.* 2. *vers.* 5. Qui extendit dispositionem huius Clementinæ, etiam ad Religiosos militares, qui verè sunt Religiosi, quales autē sint, tales, qui verè sunt Religiosi, dixi sup.) sequitur *Bonacina cit. p.* 12. *sub n.* 8. & sic intelligendus idē *Bonat. to.* 3. *disp.* 3. *q.* 8. *vers. limita tertiò vsque ad finem.* Dixi, *familiarū, &c.* quia secus est de animalibus Donatorū, seū Oblatorum, qui verè Religioni se, & sua obtulerunt, vt habetur in *ead. Clem.* qui gaudent priuilegiis Religiosorum, vt per *Lezzanam post alios p.* 2. *c.* 8. qualiter autem Religiosi sint exempti per priuilegia à decimis, videte *Ioannem Cruz lib.* 2 *de statu Religionis cap.* 9. *dub.* 7. vbi quod per Greg. XIII. sit expressè derogatum *cap. nuper de decimis.* de qua re *Fagnadez lib.* 2. *in* 5. *prae. eccles. c.* 4. *n.* 3. vbi quòd d. priuil. p Paulū V. fuit ablatū pro Regno Lusitaniæ, quod nō fuit ponderatum in Rota apud *Coccinum decis.* 279. vbi refertur solum priuilegium concessum ab aliis SS. PP. Fratribus de Guadalupe. Emptores fructuum collectorum in prædiis excultis per Religiosos, quòd teneantur soluere decimam, *Seraphinus decis.* 827. Dixi *non habentes beneficium, vel administrationem*, quia Religiosi habentes beneficium, vel administrationem, appropriando, vel vsurpando, vel non permittendo, aut prohibendo personis ibi expressis, solutionem decimarum, si requisiti, vt sup. non destiterint intrà mensem, vel non satisfecerint Ecclesiis damnificatis intra duos menses, non incurrent excomm. sed tantū sunt suspensi ab officiis, beneficiis, & administrationibus suis, vt habetur *in dicta Clem.* Nota q *Toletus loco suprac.* defendit, dictā suspensionē contrahere Religiosum, non solum quando habet beneficium regulare, vel administrationem bonorum Religionis, sed etiam quando habet beneficium sæculare, sed contrarium docēt *Suarez, Vaz. & alii*, quos probat *Bonac. loco prae. num.* 2. scilicēt illam incurrere tantum Religiosum habentem beneficium regulare, vel administrationem bonorum Religionis, non autem translatum ad Ecclesiam sæcularem. Quærit *glosa in dicta Clementina*, quomodo intelligatur illa suspensio ab officiis, an .f. de officiis diuinis, vel aliis, & licet ipsa non determinet, tñ *Franciscus de Platea suprac. num.* 4. *ad finem.* post alios, concludit intelligi de suspensione ab officiis temporalibus, quæ habent aliquando Religiosi, vt sunt procuratoris, & castaldionatus, &c. nō autem de diuinis, & quod si talis Religiosus non habet officia temporalia, sed tantum diuina, quia esset v. g. sacerdos, &c. subdit idē author, q ab illis esset suspensus, vt vitetur maior pæna excommunicationis, sequitur *Alter. suprac. vers. sed primò quæritur.* Quod autem à tali suspensione non intelligatur quis absolutus statim præstita satisfactione, sed requiratur declaratio iudicis, notăt *Sayr. & Alterius locis suprac.* & prosequitur *Bonacina cit. p.* 12. *n.* 11. Qui etiam ibid. *num.* 5. contra *Suar. Alterium*, & alios, admonet post *Sayrum*, id quod suprà dixi, ne requisitione præuia ad incurrendam excommunicationem, vel suspensionem, intelligi debere, pro illis duabus actionibus, scilicet prohibitione, (intellige verbis facta, scilicēt dicendo, decimas non deberi) vel non permissione facto aliquo, nempè metu, vel alia ratione, tunc enim si post mensem non destiterint à prohibitione, vel nō permissione, incurrerēt, non autem pro aliis duabus actionibus scilicēt appropriatione, vel vsurpatione, quia tunc ad incurrendas dictas censuras, sufficit si post duos menses non satisfecerint. *Thesaurus p* 2. *de pœnis ecclesiasticis, verbo Decimæ cap.* 1. *ad finem.* putat hodie excomm. de qua suprà, esse reseruatam, tūm ex *Concil. Trid. sess.* 22. *cap.* 11. tum etiam *ex Bulla cœnæ can.* 17. sed contrarium mihi verius videtur, iuxta ea, quæ à simili dixi sup. *verbo oblationes Ecclesiis debitas*, quæ veritas satis patet ex eo quòd suprac. Doctores agentes de hac excōmunicatione, nō faciunt alquā mentionē de hac reseruatione. An autem alii vsurpantes decimas incurrant excommunicationē Bullæ cœnæ, quæ loquitur de vsurpantibus *fructus, iurisdictiones, prouentus, ac redditus. Et Concilij Trid.* quod loquitur de *quibuscunque obuentionibus*; nullus ex Doctoribus qui commentantur canonem citatum Bullæ, qui etiam agant de præfato decreto Concilii

cium determinat expressè, noster *Duardus* duntaxat, *ibid. q. 4. num. 7.* ait quòd *prouentus aliquando dicuntur spiritualium redditus, vt quarta decimarum, oblationum, & similium, &* *Filliuc. tract.* 16. *n.* 12. dicit quòd *nomen prouentus generale est ad omnes obuentiones, & emolumenta, decimas, oblationes, & eleemosynas fidelium*, ex quibus forsan motus *Thesaurus loco suprac. cap.* 2. asserit, quoscunque vsurpantes decimas ecclesiasticas, ad quascunque ecclesiasticas personas pertinentes, ratione Ecclesiarum, & beneficiorum, incurrere excommunicationem & Pontifici reseruatam in Bulla cænæ, & quoscunque, qui decimas Ecclesiæ alicuius, aut beneficii, aut loci pii, in proprios vsus conuertere, illasque vsurpare præsumpserit, seu impedire, ne alii, ad quos de iure pertinent, percipiantur, incurrere excommunicationem & Pontifici reseruatam in *Sacro Concil. Trid. loco citato.* Cæterum mihi videtur, decimas non comprehendi in canone Bullæ, in quo agitur de prouentibus debitis ratione Ecclesiæ, beneficii (prout non comprehendũtur vsurpantes alia iura, ibi non expressa, vt rectè aduertit *Filliuc. tr.* 16. *n.* 316. Sed benè forsan in citato decreto Concilii, in quo fit mentio de emolumentis, & quibuscunque obuentionibus, quæ in ministrorum, ac pauperum necessitates conuerti debent, quales sunt decimæ, quæ in noua lege dantur Clericis, non solum propter sui sustentationem, sed etiã vt ex eis *subueniant pauperibus*, vt habet *D. Thom.* 2.2. *q.* 87. *ar.* 3. *ad primũ*, & declarat *Malder. de iust. & relig. tr.* 10. *cap.* 4. *dubio* 3. *princ.* At contrarium est verius, fauet *Moneta in suo tr. de decimis c.* 8. *quæst.* 5. vbi probat, nullibi reperiri latã excõm. ipso facto contra nõ soluentes decimas, sed tñ debere excommunicari, potest tamen illi denegari sepultura ecclesiastica, vt per *Monetam loco suprac.* nõ tñ alia Sacramenta, vt dixi sup. *oblationes.*

Religiosi, qui aliqua verba, vt audientes à decimarum, Ecclesiis debitarum solutione, detrahant, in sermonibus suis, vel alibi, proferre præsumunt, incurrunt excommunicationem nulli reseruatam. *Clem. cupientes de pœnis. Barbosa post Silu. Couarr. & Lauorium de offic. & potest. Episc. alleg.* 50. *num.* 23. *in addit.* ex cuius textus verbis, patet, non incurri excommunicationem, retrahendo à dicta decimarum solutione scriptis, aut etiã quãdo id fiat verbis, non tñ corã pluribus, sed cũ aliquo particulari, neque quando verba, etiã in concionibus, vel coram pluribus proferuntur, sed non animo retrahendi illos à dicta solutione, quo casu cessat præsumptio requisita. Prò decimis autẽ Ecclesiis debitis, & sic excludantur decimæ debitæ priuatis personis, vt in simili dixi *conclus. præcedenti*, tñ intelliguntur illæ, quæ debentur ministris ex iustitia, ita post alios *Bonacina t.* 3. *disp.* 2. *q.* 8. *p.* 13. *n.* 1. *& seq.* qui *num* 8. post *Suarez* contra *Filliuc.* probat, hanc excommun. incurri etiam effectu retractionis non sequuto.

Religiosi, qui admoniti à Rectoribus Ecclesiarum, suis pænitentibus non faciunt consciẽtiam in confessionibus de decimis ipsis Rectoribus soluendis, si scienter neglexerint id facere, incurrunt suspensionem ab officio prædicationis; quòd si non purgata ipsa negligentia, idest iterum non facta consciẽtia dictis pænitentibus, quando commodè potuerunt iudicio prudentis viri, (qua durãte, durat suspensio) prædicare præsumpserint, incurrunt excommunicationem nulli reseruatam, *cit. Clem. cupientes de pæn.* & habetur per Doctores citatos. Ex eo autem, q̃ tali casu Religiosi suspenduntur ab officio prædicationis, non sequitur, quòd dicta suspensio, & excommunicatio feratur contrà concionatores omittentes, similiter à Rectoribus requisiti, certis diebus auditores monere de decimis soluendis, quia in d. Clem. hoc casu solum præcipitur Prælatis dictorũ Religiosorũ concionatorũ, vt eos puniãt, ita contra aliquos, *Altorius cit. c.* 2. *vers. deinde* vbi reddit bonam rationem, quare tales Confessarii non à confessionibus audiendis, sed ab officio prædicationis, ibi suspendatur, & sic intelligatis *Bonac. cit. p.* 13. *n.* 12. *ad fin.*

Religiosi violantes interdictum locale generale, impositum authoritate Sedis Apostolicæ, vel ab Ordinariis locorum, vel cessationẽ à diuinis generalem impositam à Concilio prouinciali, quæ seruantur ab Ecclesia cathedrali, vel vbi illa nõ est, à Matrice Ecclesia, aut Parochiali, etiam si illud interdictum fortè sit inualidum, incurrunt excommunicationẽ nulli reseruatam, *Clem. prima de sent. excõmun. Toletus lib.* 1. *summa c.* 40. *n.* 14. qui benè subdit, quòd vbi non est Cathedralis, neq. Ecclesia matrix, sed sunt plures Parochiales æquales, ad hoc vt Religiosi incurrant dictam excommunicationem, necessè sit, quòd omnes illæ Ecclesiæ Parochiales seruent dictũ interdictũ, vel cessationẽ à diuinis, & prosequũtur *Sayr. li.* 3. *c.* 33. *n.* 4. & alii Doctores supracitati. Quia verò violatio interdicti localis hodiè post *cap. Alma mater*, versatur circà duos effectus illius, principales, qui sunt, quòd in eo loco diuina officia, & missæ possint tñ celebrari secretò ianuis clausis, & submissa voce, & ad illa nullus laicus admittatur, nisi priuilegium habeat, quærit *Bonacina t.* 3. *de censuris disp.* 2. *q.* 8. *p.* 14. *num.* 11. cũ priuilegia plura reperiantur concessa ipsis Regularibus, post dictam *Clement.* tã pro interdicto, quàm pro cessatione à diuinis, de quibus per *Ioannem Cruz lib.* 2. *cap.* 7. *de statu Religionis dub.* 2. vbi illis conceditur, dicto tempore, sollemniter, aliqui-

bus diebus celebrare diuina, ianuis apertis, campanis pulsatis, excommunicatis tantum exclusis, vt infra *eum de interdicto*. an dicta priuilegia sint in suo robore, non obstante *Concil.Trid.sess.25.cap.12.de regularibus*, vbi iubet, publicari, & seruari à Regularibus interdicta posita à Sede Apostolica, vel ab Ordinariis? Et respondet, sibi probabiliorē sententiā videri, illa reuocata nō esse, quæ respōsio cōfirmatur *à Lezz. post alios p.2.c.21.n.19.& 20.* qñ ratione vis, vel metus excusari possint d. Religiosi, patet ex *recoll.1.n.413. & seq.*

Religiosi accedentes ad curias Principum sæcularium, etiā licentia obtenta à suo Prælato vt damnum aliquod alicui Prælato suæ Religionis, aut monasterio inferant, incurrunt excōm. nulli reseruatā. *Clement.ne in agro de statu Monacorum, Barbosa alleg.50. de potest. Episc. n.222. excōm.4. ex Clement. in addit.* vbi benè aduertit, hanc excommunicationē incurrere tantum Monachos, & Canonicos Regulares, non autem alios Religiosos (intellige Mendicantes, vel Mendicantibus adiunctos, & Clericos Regulares) prosequitur latè explicando istam materiam, *Bonacina de clausura q.2.p.5.* qui contra *Suarez.* putat probabilius, primò quòd nomine Monachorum intelligantur non solum nigri, sed etiā albi, secundò dictos Monachos, vel Canonicos Regulares accedentes bono animo ad præfatas curias, non incurrere dictam excommunicationem, si ibi existentes concipiant animum nocendi suis Prælatis, vel monasteriis, & prosequitur *Lezzana p.1.cap.9.n.33.* Dixi *ibi existentes*, quia sufficit ad incursum illius, vt ingrediatur curiam cum dicto animo, tunc enim dicitur sequutus hoc casu effectus, licèt non sit sequutum damnum, vt per *Sayrum lib.3.cap.33. sub num.57. Bonacinam sup. nu.5.* Vide *Salas de legibus disp.9. sect.1.num.10. & seq.* vbi contrà *Vasq.* defendit sententiā communē, nō requiri. s. vt dicta intentio mala exeat in aliquem actum externum *Thesaurus* concordat *verb. curia cap. 10. ad fin.* qui omnes subdunt, Monasterii nomine non venire priuatum Religiosum, cùm damnum vnius non sit damnum monasterii, nec etiam incurrere dictam excommunicationem, accedentes animo nocendi Prælatis alterius Religionis, vel alteri monasterio, etiam eiusdem Religionis. Nota quòd aliqui intelligunt hanc excomm. ferri etiam pro illis Monachis, & Canonicis Regularibus, qui habent administrationem, ita .n. *Lezzana, & Bonac. loco suprac.* Sed contrariū docēt *Barbosa, & Sayrus suprac. n.27.* qui pro habente administratione intelligit illum, qui habet administrationem fructuum temporalium, non spiritualium, quidquid contrariū post *Suarez* velit *Bonac. sup. n.13.*

Religiosi, vel Religiosæ, qui, vel quæ recipiunt aliquid à Nouitiis, dum sunt in probatione, vel à parentibus, aut à propinquis, & curatoribus suis, excepto victu, & vestitu, incurrunt excommunicationem nulli reseruatam. *Concil.Trid.sess.25.de regul.cap.16. Barbosa alleg. 50. nu.246.* de qua re præter *Mirandam citatū à Barbosa*, vide *Sanchez lib.7. summa cap. 5.num.21. Bartolomeum de Vecchis in sua praxi pro Nouitijs disp.8.dub.7.à num.11. & Lezzanam p.1.cap. 24. à num.35.* qui communiter concludunt, per hoc non prohiberi, Religiosos accipere, & Nouitios, ac parentes, vel alios de bonis Nouitii (pro ambobus enim fertur dicta excommunicatio) dare monasterio eleemosinas, vel facere illi donationes, quæ attentis facultatibus Nouitii, sint modicæ, nec illa, quæ de more dantur in ingressu, vel pro monasterio, vel pro singulis Religiosis, aut in susceptione habitus, & sic subdit *Vecchis sup.* debent intelligi *Azor. & Garsias* simpliciter loquētes de eleemosinis, nec etiā, vt probat *Lezzana ibid. ad fin.* inde prohibetur Religiosis quin possint accipere mutuò pecuniā firma cautione à Nouitio, vel eius parentibus (intellige de pecunia Nouitii, qa tales si de suis bonis donarent quālibet magnam quantitatem, licèt intuitu nouitij, nec ipsi incurrerent dictā excommunic. nec Religosi, vt declarauit Sacra Congreg. *apud Vecchis loco suprac. n.14.*) quòd dicitur *excepto victu, & vestitu*, intelligitur si iam Nouitius illa iā præstiterit monasterio, quia si non dedit aliquid hoc intuitu, nec promiserat, vt per *Lezzanam infrac. num.3.* quando exit à Religione, non tenentur ad illa soluenda, etiam si ministeria ipsius non fuerint equiualentia dictis alimentis, vt post alios habet *Lezzana cit. cap.24. num. n.3.* qui subdit ex *Sanchez.* non per hoc in conscientia excusari à restitutione illorum, Nouitium, qui praua intentione, & animo decipiendi Religionem, in illam ingressus fuit animo .s. recedendi, cùm ex fraude, & sua malitia, nemo debeat reportare commodum. Nota secundò loqui Concil. de donatione inter viuos, nō autē causa mortis, puta si tempore nouitiatus moreretur, *Portellius loco infracitato n.42.* item nec de donatione facta à Nouitio ante ingrēsū, quæ valeret, ita *Portellius*, qui post *Quarantam* refert, ita declaratum à Sacra. Congregatione, *verbo Nouitij donationes num. 41. Vecchis sup. dub.8. ad finem*, de qua re latius *inter meas consultationes morales.*

Religiosi Mendicantes transeuntes ad non mendicantes, vide infrà *Transeuntes*. Sunt aliæ excommunicationes contrà Religiosos, quorum aliquæ vel tactæ sunt suprà, vel parum deseruiunt pro Confessarijs, qui vult illas percurrere, adeat *Mirandā p.2. sui man. Prælat. Regul. q.35. art.18. Barbos. alleg.50. in addit. Filliuc. Bonac. & alios authores suprac.*

Reli-

Reliquias per se, vel per alios, etiã in minima particula extrahentes ex Cœmeterijs Griptis, vel Catacumbis intrà, vel extrà Vrbẽ, aut ad id fauorem, vel auxilium præstantes, incurcurrunt excommunicationem S. Pontifici reseruatam, quæ extenditur etiam ad recipiẽtes scienter d. reliquias illicitè vt sup. extractas, & intrare præsumentes dictas Griptas cæmeteria, ac catacumbas, quapropter reuocantur licentiæ in scriptis concessæ, & concedendæ, ac irritæ declarantur, & præter dictã pœnam excommunicationis, pro sæcularibus additur pœna triremium, cum alijs arbitrio Vicarij Vrbis, & pro Regularibus vltrà dictas pœnas, priuatio vocis actiuæ, & passiuæ, & inhabilitas ad dignitates, & gubernationes suæ Religionis, à quibus non possint dispensari, neq. rehabilitari, nisi à Sũmo Pontifice: ita habetur in *edicto ab Eminentissimo quondam Cardinali Millino Vicario Vrbis, de mandato Summi Pontificis Pauli Quinti, edito die* 24. *Augusti*. 1613. cuius verba habetis apud *Bonac. tom.* 3. *disp.* 2. *q* 3. *p.* 13. qui benè probat, tale edictum fuisse promulgatum per modum legis, & per consequens ob mortem S. Pontificis Pauli V. & Cardinalis Millini, non amisisse vires obligandi, & quòd illud liget non solum commorantes Romæ, sed etiam exteros Romã venientes, licèt breui recessurós, qui extraherent, vel reciperent ibi dictas reliquias, cũ delinquant erga rem existentem in loco legislatoris, iuxtà ea, quæ dixi *sup. recoll.* 2. *num.* vndè infertur, quod recipientes dictas reliquias extrà Vrbem, & eius suburbia, seù loca subiecta in spiritualibus Vicario Papæ, scientes fuisse illicitè, vt sup. extractas, non incurrere dictas pœnas. An autem Cardinales hoc edicto comprehendantur, quærit idem *Bonacina*, sed non resoluit, mihi autẽ videtur ex eo, quòd præter excommunicationem, ibi latam, violatores dicti edicti subiiciantur pœnis triremium, & alijs arbitrio Vicarij Vrbis, non comprehendi, vna enim pars legis aliã declarat. fauet *Bonac. ibid q.* 3. *p.* 31. *num.* 16. *ad finem*, vbi quòd probabiliter substineri potest, Cardinales nõ ligari legibus humanis pœnalibus, nisi exprimantur. Supradicta excommunicatio extensa fuit in alio edicto ab eodem Cardinali Vicario de mãdato eiusdem S. Pontificis de anno 1614. 16. Maij. ad Rectores, vel alios, qui curam habent dictarum Griptarum, Ecclesiarum, &c. permittentes dictam extractionem, vel illi consentientes, ac etiam ibi prohibetur Notariis, & aliis quibuscunque etiam Regularibus (intellige in Vrbe) fidem publicam, vel priuatam facere, absque licentia Vicarii, eiusdem Vrbis circà approbationem dictarum reliquiarum, vt sup. extractarum, sed in hoc casu non imponitur excommunicatio, sed imponũtur priuatio officii, & aliæ pœnæ, vt *ibid. per Bonac.* & prosequitur post hæc scripta nouissimè *Thesaurus p.* 2. *de pœnis eccles. verbo Reliquiæ c.* 1. Qui post *Sanchez*, & *Bonacinam in decalogo*, subdit, contrà furantes reliquias de locis sacris, sinè effractionẽ (vt sup. *Ecclesiarum effractores*,) extrà Vrbẽ Romam, & suburbia, vt sup. nullam reperiri latam censuram, aut aliam pœnam latæ sententiæ, quibus ab eo citatis, addo *Castrum Palaum tom.* 2. *tract.* 8. *de adoratione*, & *sacrificio disp.* 1. *p.* 6. *n.* 21. contrà *Azor.* putantem his furibus impositam esse excommunicationem minorem. Hoc tamen furtum factũ fidelibus illas retinentibus, contineret speciem sacrilegii, *Sanchez lib.* 2. *summa moralis cap.* 43. *num.* 23. vbi quòd paruitas materiæ ad excusandũ ab hoc sacrilegio mortali, non sit metienda ex quantitate earum ablata, sed ex earũ dignitate, & existimatione. Contingit enim, vt benè subdit *Castrus Palaus loco suprac. num.* 19. aliquando minimam quantitatẽ, apud dominum, magni existimari, tùm propter Sancti dignitatem, tùm propter raritatem, prosequitur *Diana p.* 5. *tr.* 5. *resol.* 35. qui indè de more, resoluit, furantem minimam partem ligni S. Crucis committere sacrilegium mortale. Quòd etiam ab hoc furto non excuset concessio facta ab ipsarum reliquiarum custode, nisi etiam illi sit commissa illarum administratio, post *Azor.* & *Sanchez* notat *Castrus Palaus loco suprac.* imò *Praxis Archiep. Neap. cap.* 57. *in* 2. *edit.* quem sequitur *Thesaur. loco suprac.* §. 1. *ad finem.* & latius habetur per *Riccium p.* 1. *praxis decis.* 63. Reliquiarum alienatio subiicitur hodie excommunicationi, & pœnis *extrauag. ambitiosæ*, q̃ significat, p̃ Episcopũ, vel alium Prælatum, habentem illarum reliquiarum administrationem, non posse alienari absque Sedis Apostolicæ assensu, cuius alienationis vocabulo, venit donatio, permutatio, &c. Nã ipsæ reliquiæ vendi nõ possunt absq. simonia, vt præsuppono ex d. materia, videte *Marcell. Vulpe c.* 6. *sua praxis n.* 5. vbi idẽ dicit de manna fluẽte ex corporibus Sanctorũ. Sed nota quòd contrà dictã *Prax.* est opinio probabilis, .s. dictam extrauagantẽ nõ comprehendere alienationẽ reliquiarum, cùm in ea S. Pontifex videatur prouidisse solum circà bona temporalia, quæ sunt prætio extimabilia, &c. vt testatur *Bonacina opusculo de alienat. bonorum eccles. q. vnica* §. 2. *n.* 31. *ad fin.* De simonia, quæ in ipsarũ ostensione potest accidere, vide *Castrum Palaum suprac. p.* 6. *num.* 17. & *seq.* Nota quòd *Barbos. de officio*, & *potestate Episc. alleg.* 50. *n.* 158. & *Castrus Palaus loco suprac. n.* 21. referunt excõm. latam à Greg. XIII. in sua cõst. incip. *Pontificia sollicitudinis*, contrà eos, qui sinè expressa licentia S. Pontificis,

in

in Prouinciam Mediolan. sacras reliquias asportant, qui item ab vna Ecclesia ad aliam transtulerint, & qui aliquam earũ particulã cõcesserint, vel donauerint, & qui itẽ acceperint. Tamen *Thesaur. loco suprà ad finẽ* ait, se in nullo Bullario reperisse dictam Bullã, ideoq. putare, fuisse aliquod edictum temporale, tamen *Gauantus in manuali Episcoporum verbo Reliquiæ num. 36.* alio modo refert dictam excommunicationem, scilicèt quòd in Prouincia Mediolanensi extractio reliquiarum sit prohibita à Greg. XIII. & moderata postea à Sixto V. vt sufficiat licentia Episcopi, & non Papæ, allegans S. Cõgreg. Episcoporum 16. Febr. 1588. & videtur magis verisimile, quod S. Pontifex prohibuerit extractionẽ illarum à d. Prouincia, in alia loca, quàm de aliis locis in eam Prouinciã, & quod dicitur de translatione ab vno loco in alium, idem *Gauantus ibid. num. seq.* tribuit Concil. Prouinciali Mediolanensi 4. nõ Bullæ, scilicèt ne fiat absq. Episcopi licentia.

Remigantes Christiani in triremibus Turcarum, quando incurrant excommunicationẽ latã in c. Bullæ cœnæ. Dixi *sup. recoll 1. n. 429*

Represalias, vel pignorationes concedere, aut extendere præsumentes, Superiores habentes temporalem iurisdictionem contrà personas ecclesiasticas, aut ipsorum bona, nisi intrà mensem à die concessionis, vel extensionis, dictam præsumptionem reuocauerint, incurrunt excommunicationẽ nulli reseruatam, sicut personæ inferiores, & communitates, incurrunt interdictum, similiter non reseruatum, *cap. vnico de iniurijs in 6.* de qua per *Bonacinam post alios t. 3. disp. 2. q. 2. p. 22.* & prosequitur aliis allegatis *Thesaur. loco infracitando*, vbi probabiliorem opinionem existimant, docentem, talem excommunicationem, vt dixi, semper incurri post mensem à die concessionis, siue res sit integra, seù non sit adhuc deuentum ad exequutionem, nempè capturam personæ, vel bonorum, siuè non integra, idest iam sit facta captura, vt suprà. Represaliæ propriè dicuntur, quando quis pro alio grauatur, v. g. fuit illatum dãnũ ab vna persona, & quis retinet equiualentem summam ab alia persona, vel alia persona fuit carcerata, & ob eam causam alia persona etiam carceratur, quòd etiã incurratur excõm. quando damnũ, ob quod represaliȩ cõceduntur, fuit datũ quoq. à persona eccles. *Thesaur. p. 2. de pœnis ecclesiast. post alios v. represaliæ c. 1. vers. Amplia*, & si contrariũ dicat decisum, *Guido Papa quæst. 34.* vbi addentes præsupponunt pro certo, quòd cõmittentes illas cõtrà Clericos pro debitis Vniuersitatis incurrãt dictas pœnas. Quod etiã procedit, quãdo id fieret ob denegatã iustitiã, quo casu cõcedebãtur antiquitus represaliæ de iure cõmuni, vide *Andreã Gaill. tr. de pignorationibus ob seruat. 1. n. 5.* vbi habes, qũo differant pignorationes, & represaliæ, ac in *tr. de Arrestis post suas obseruationes cap. 9. n. 13. & Mynsingerium cent. 6. obseruat prima*, vbi reperies, quibus casibus concedi possint represaliæ in bonis singulorũ ciuium sæculariũ pro debito vniuersitatis. Vnde rectè dixi, hanc excõmm. incurrisse Thesaurarium Calabriæ citrà, qui scienter exequi mandauit in quibusdam animalibus Clericorum pro fiscalibus vniuersitatis Bisiniani, ob quam causam fuit ab eodem Episcopo declaratus excommunicatus per cædulones, & non incurrisse excommu. aliquam contentam in Bulla cœnæ *can. 18.* contrà exigentes collectas, decimas, de qua sup. *Gabellas*, vel aliam *can. 19.* contra vsurpantes, vel sequestrantes iurisdictiones, fructus, &c. de qua infrà *vsurpantes*, vt aliqui prætendebant, quia neq. tale onus impositũ est Clericis, & ecclesiasticis personis, vt requiritur primo casu, iuxtà ea, quæ dixi *loco citato*, neque ista animalia spectabant ad dictos Clericos ratione Ecclesiæ, vel beneficij, sed erant patrimonialia, ergo sumus in represaliis prohibitis in *cit. c. vnic.* quæ, vt dixi, propriè sunt, vbi persona ecclesiastica grauatur pro alia persona tàm ecclesiastica, quàm sæculari est tamen verum, quòd quando dicitur esse dictam excommunicationem non reseruatam etiam post mensem, vt sup. ego intelligo, si facta fuit restitutio ipsis personis ecclesiasticis, & illis fuit satisfactum, aliàs non posse absolui à quolibet Confessario, à simili de absolutione excommunicationis *cap. quamquam de censibus*, vbi similiter fertur excommunicatio contra exigentes, & extorquentes pedagia, & alia tributa ab ecclesiasticis. Dixi, *scienter*, quia cùm ad incurrendã istam excommunicationem requiratur præsumptio, ignorantia excusat ab illius incursu. Dixi, *mandauit exequi, &c.* quia si hoc ipse non mandauit, sed tantum commissarius id fecit, sciẽs dicta animalia esse Clericorũ, ipse tantum incurrerat dictam excommunicationem. In dicto facto tamen, quia Thesaurarius fuit monitus pro restitutione animaliũ, producendo probationes, quòd dicta animalia essent Clericorũ, & non paruit restituendo, ideò ritè fuit declaratus excommunicatus, & à me post restitutionem ex commissione ipsius Episcopi absolutus, quidquid sit de foro interno, ob id, quòd similes fraudes, scilicèt bona esse laicorũ, & tamen possideri nomine Clericorum, sint in Regno frequẽtes.

Resignantes beneficium sub confidentia simoniaca, non incurrunt excommunicationem latam contra committentes simoniam confidentialem, sed tantum recipientes dicta beneficia sub dicta confidentia, ita post *Nau. Azor. Suar. & Filliuc. Bonac. t. 3. disp. 2. q. 3. p. 8. num. 25. & de simonia q. 7. par. 5. num. 3.*

latius

latius. Quòd talis resignatio sit inualida, & per consequens, per illam non vacet beneficium, post alios notat *Sanchez opusc. moral. lib. 2. cap. 3. dub. 118. num. 5.*

Resignationem beneficiorum, aut officiorum admittentes, aut illa conferentes Episcopi, aliiq. collatores, contrà formam constitutionis Pij V. 58. quæ incipit *Quanta Ecclesia Dei*, incurrunt suspensionem à collatione beneficiorum, & officiorum, electione, præsentatione, confirmatione, & institutione, ac si violare præsumpserint dictā suspensionē, incurrunt excommunicationem S. Pontifici reseruatam, dumodo sint personæ particulares: nam Capitula, & Cōuentus incurrunt suspensionem à diuinis similiter reseruatā, vt habetur in ead. constit. de qua constitutione, seù conditionibus ab ea requisitis pro admittendis resignantiones, & conferendis beneficia resignata ab Ordinariis, videte post *Parisium, per Prosperū de Augustino ad Quarantā v. beneficiorū resignationes*, breuiter reassumit *Genuens in sua praxi Archiep. Neapol. cap. 54. in secunda editione à num. 1.* qui benè *num. 4.* subdit, quòd non seruans omnes dictas conditiones Episcopus, vel alius collator, seù extrà casus ibi enumeratos, admittens resignationē, aut conferens beneficium resignatum, non semper incurrat dictā suspensionē, (& per consequens addo ego, quia nō pōt transgredi suspensionē, neque incurrit excommunicationem, de qua suprà.) & si resignatio sit nulla, sed tantum quando beneficium resignatum ex dictis causis, ab eis confertur consanguineis, affinibus, aut familiaribus ipsius collatoris, vel resignātis, & si per fallacem circuitum multiplicatarum in extraneum collationē, prosequitur *Bonac. tom. 3. disp. 2. q. 7. p. 4. n. 1. & 4. Barbosa de offic. & potest. Episc. alleg. 69. n. 49.* hanc esse non solum magis communem, sed etiam veriorē sententiam, testatur *Thesaurus verbo Resignatio cap. 2. versiculo limitat 3.* & si non desint Doctores affirmantes, quòad hanc partem, scilicèt quòd conferendo Episcopus, vel alius collator dicta beneficia resignata suis, aut resignantium consanguineis, &c. incurrat dictas pœnas, non sit dicta constitutio recepta. ita suspicatur *Sanchez lib. 2. opusculorum cap. 3. dub. 36. num. 19.* præsupponit *Castrus Palaus tom. 2. tr. 13. disp. 6. p. 3 §. 1. num. 7. ad finem.* qui forsitan intelligit de Hispania, vt loquitur *Barbosa loco suprac. ad finem.* ab eo allegatus, sed ambo fundantur in *Garzia p. 11. de beneficijs cap. 3. num. 270.* qui *nu. seq.* refert, contrarium fuisse tentum in Rota Romana, quòd scilicèt præsumatur etiam prò Ciuitatibus Hispaniæ, esse in vsu dictam constit. donec non fuerit probatum contrarium, nec sufficere supplicationem à lege, & constitutione generali, donec superueniat iussio, ad suspendendam exequutionem dictæ legis, vel constitutionis. An autē Cardinales incurrant dictas pœnas, quærit *Bonac. loco suprac. n. 6.* qui vtramq. opinionē putat probabilē. vide tū sup. *Reliquias* Hoc autē est certū nō habere dictas cēsuras locū in beneficiis de iure patronatus laicorum, quia si renunciarentur nō interueniente aliqua ex dictis causis, possent conferri cōsanguineis &c. vt declarauit Greg. XIII. & post *Quarant.* notat *Valpe c. 48. sua praxis n. 37.* Nota, quòd *Sanchez loco suprac. n. 18. ad fin.* supponit (præsupposita, quòd dicta constit. sit in vsu) etiam recipientes dicta beneficia, seù illi, quibus beneficia resignata conferuntur (si sunt consanguinei, &c. collatoris, vel resignantis) incurrere suspensionem, & per consequens violando illam, incurrere excōmunicationem. hanc opinionem sequi videtur *Thesaurus sup. vers. limitant aliqui.* Nota quoq. quòd licèt ignorantia huius constitutionis excuset ab incurrenda excommunicatione, vbi tractatur de violatione ipsius suspensionis, ex quo requiritur præsūptio, tamen non excusat à suspensione incurrenda, ex quo non requiritur ab eodem Pio V. eo casu presumptio, vndè illā incurrit collator ignorās, ita *Prosper. ex August. in add. ad Quarantam verbo Beneficiorum resignationes ad finem. versic. & si ingnorantes*, & alij quos sequitur *Barbosa suprac. num. 49. ad finem*, quòd intellige pro foro externo: nàm quòad forum internum, quando ignorantia esset absq. culpa, vtique excusaret, iuxtà ea, dixi sup. *recoll. 1. n. 363.* & in terminis notat *Nau. cons. 9. de denunciatione*, vbi idem docet de prouiso ignoranter, ac de eod. collatore, subdit etiā, ꝙ collator nō vitet dictā pœnā, si malè prouisus post acceptam possessionē beneficii, nō collati rectè, resignet. Præsupponit autē, ꝙ nulla ignorantia excuset à nullitate ipsius collationis, & meritò, quia adest in dicto motu clausula irritans, *Parisius de resignatione lib. 1. q. 6. num. 230. Azor. p. 2. lib. 7. cap. 19. quæsit. 5. vers. quæres. Barbosa loco suprac. Thesaur. sup. vers. limita 3.* Qui subdit quòd dicta ignorantia posit iuuare etiam quòad forum externum, quando scilicèt Episcopus conferret beneficium consanguineo resignantis, ignorans, esse consanguineum, allegans *Burattum decis. 162. nu. 6. ex eo* autem quòd sit nulla collatio, sequitur, quòd etiam resignatio sit nulla per consequens, ipse resignas non perdit beneficiū. nisi resignatio fuerit etiam simoniaca, fauet *Rota in nouissimis p. 3. lib. 2. decis. 140.* vbi præsupponitur, fuisse datum mandatum ad resignandum in manibus Vicarij, in fauorem certæ personæ in mandato nominatæ (quod prohibetur per Bullā Pij V. vt patet ex sup.) & tamen dictum fuit, quòd talis resignatio

& si

& si non valeret, tamen nō esset simoniaca, ideóq. ius remāsisse penes resignantem, cùm posset Ordinarius cuicunq. illud conferre, ad hoc autē vt sit simoniaca dicta resignatio, necesse est, vt interueniat pactū, seù cōuentio, tacita, vel expressa inter resignantē collatorē de conferendo tali personæ, vt post plures authores, habet *Garsias suprac. num.166. & seq.* vide *Sanchez lib.2.cap.3.opusculorum moral.c.3.dub. n.23.* vbi firmat, non esse illicitum post resignationem, si resignans nominet collatori successorem, non deducendo in pactū, vt ipsi detur, sed tantū significando collatori, si velit, vt det ipsi, de quibus vide *Bonacinam de simonia q.4 §.14. à nu.5. & nouissimum Thesaurum loco suprac.* Quòd ex eo quia facta resignatione in manibus inferioris S. Pontificis habentis facultatem acceptandi resignationem, statim fuit facta collatio vni ex familiaribus resignantis, non dicatur resignatio simoniaca, *Rota in nouissimis p.3. lib.2. decis.247. & lib.3.decis. 293.* Quòd dictæ censuræ, & aliæ penæ nō habeant locū in permutatione beneficii, probat *Castrus Palaus tom.2.tr.13.disp.6.p.2. §.1. ad finem.* qui tractat de materia dictæ constit. Pii V. De excóm cōra fictè resignātes, vel pmanentes beneficia, vide *Filliucc.tr.14.nu.118.& seq.*

Reuocationem excommunicationis suspensionis, & interdicti vi, ac metu graui extorquentes: præter illam censuram, à qua, vt præsuppono, per talem reuocationem, vel absolutionem vi, & metu extortam non liberatur, incurrunt excommunicationem nulli reseruatam, *cap.vnico de his, quæ vi, metusuè causa fiunt*, circà quam idem prorsus dicendum est, quod dixi suprà, *verbo absolutionem* (& *recoll.1.num.507. & seq.* vbi habes, quando metus sit grauis) scilicèt illam non incurri, nisi sequuto effectu reuocationis censuræ, quæ sit valida, licèt iniusta, secus si sit iniusta simul, & inualida, siuè illa, quæ reuocatur sit sententia censuræ à iudice de nouo lata, siuè tantum declaratoria censuræ latæ iàm à iure, nec secundum probabiliorem opinionem, sub ea comprehendi consulentes, & ratam habentes dictam extorsionem, de quibus omnibus, habetur per *Bonacinam ibi à me citatū t.3.disp.2.q.2.p.15.per totum.* vbi etiam licèt illius sit opinionis, quòd nomine excommunicationis in dicto textu, comprehendatur excommunicatio minor, tamen contraria opinio, quæ id negat *Silu. Filliucc. & Reginald.* ab eodēmet allegatorū, est valdè probabilis. Nihil autem refert si is, qui vim, vel metum, vt sup. intulit iudici ad reuocandum, vel Confessario ad dandam absolutionem vt suprà, sit ille, contrà quē fuit lata censura, seù censuratus, vel alius, vt per *Villalobos p.1.sua summa tr.17.difficul.29. num.7.ad finem.* Quis iudex possit reuocare sententiam censuræ patet ex dictis à me *sup. recoll.2.num 667.& seq.* quibus illic allegatis adde *Rotam Romanam apud Puteum decis. 388. lib.2.* vbi habetis, quando sententia excommunicationis sit diffinitiua, vel interlocutoria, & quòd tunc ab eodem potest reuocari, quando illa fuit interloquutoria, quādo verò fuit diffinitiua, quòd non possit reuocari, nisi in gradu appellationis, *Rota* item *dec. 16. sub num. 3. de re iudicata in nouis.* dixit, quòd iudex siuè ordinarius, siuè delegatus potest reuocare sententiam interloquutoriam, quod maximè verū est in delegato ad vniuersitatem causarum, *Rice.p.1. praxis dec.620.in paruis.* Quòd iudex, qui fuit interloquutus, possit etiam ex nouis actis sententiā reuocare, habetur per *Addētes ad decis.2. sub num. 5. de appellationibus in nouis.* Item quòd licèt à Vicario Generali ad Episcopū non appelletur, possit tamen Episcopus cognoscere de nullitate sententiæ interloquutoriæ Vicarii, ac etiam illam reuocare, sicut potest ipse Vicarius, notat *Sbozzius de officio Vicarij lib 3.q.10.& seq.* quòd etiam à Vicario ad Episcopum appelletur ab interloquutoria, tenuit *Rota apud addentes ad decis.5.de officio Vicarij in nouis.*

Romanam Ecclesiam, non esse caput omniū Ecclesiarum contumaciter asserentes, incurrunt excommunicationem nulli reseruatā, *cap. nullitas dist. 19.* refert post alios *Barbosa de offic. & potest. Episc. allegat.50. n.299. in addit.* qui benè subdit, quòd si tales etiam haberent de hac re errorem in intellectu, id firmiter, & veraciter credendo, essent heretici, & per consequens incurrerent excōmunicationem primi canonis Bullę cęnæ. De primatu Ecclesiæ, præter eos qui peculiarē tractatum de eo instituerunt, tractant *Azor. p.2.li.4.c.51.& Suar.ad Regē Anglicū li.3.c.8.*

Ritus in sollemni Sacramentorum administratione adhiberi solitos, siquis dixerit, aut cōtemni, aut sinè peccato omitti prò libito, aut in alios, per quemcunq. pastorem mutari posse. An excommun. nulli reseruatam ipso facto incurrat, vel possit excommunicari, pendet ab illa difficultate, de qua suprà *Recoll.1.num.161.* nàm *Concil.Trid sess.7.c.3. de Sacram.in communi*, de quo feci mentionem *sup.par.1.recoll.5. in princ.* hoc prohibet, illis verbis *Anathema sit.* Hoc est certum, quòd supradicta aduertenter, & pertinaciter contrà hanc Ecclesiæ definitionem proferēs, incurrat excommunicationem latam *in can.1. Bullæ cenæ*, contrà hereticos, quia in professione fidei inter alia, tenemur profiteri dictos ritus S. Romanæ Ecclesiæ, vt est videre apud *Quarantam verbo fidei professio*, quòd sit de fide, esse præceptum de seruandis ritibus non solum essentialibus, institutis à Christo, sed etiam accidentalibus inductis ab Ecclesia, post *Filliucc*, dixi suprà.

recoll.

recoll. 5. num. 6. fauet nouissimè *Thesaurus p. 2. de panis eccles. verbo Ritus cap. 1.*

Romanæ Ecclesiæ terras, loca, & iura immediatè, vel mediatè subiecta, sub quocunque titulo, vel colore, per se, seù p alios, directè, vel indirectè inuadentes, occupantes, vel destruentes; incurrunt excommunicationem S. Pontifici reseruatam in Bulla cænæ *can.* 20. vbi illa extẽditur ad adherẽtes fautores, seù defensores, ac contrauenientibus auxilium, & fauorem quomodolibet præstantes; vt ibi est videre per expositores, & præcipuè per *Duardum*, qui *ibid. q.* 10. concludit, hanc censuram incurrere perturbantes, & vsurpantes iurisdictionem Ecclesiæ temporalẽ, non autem spiritualem, sequitur, testando de communi. *Bonac. t. 3. disp. 1. q. 21. p. 1. n. 5.* Ex quo patet, quomodo sit verùm id, quod asserit *Coksert, apud Thesaurum sup. verbo Romana Ecclesia, ad finem.* Comprehendi scilicet hac excommunicatione Ordinarium, & alium iudicem ecclesiasticum vsurpantem iurisdictionem in exemptos; itemq. contineri etiam ipsos exemptos consentientes tali vsurpationi.

Romæ offendentes aliquem vindictæ studio, & ibi arma ad hoc, aut armatos congregantes, incurrunt excommunicationem nulli reseruatam Pius V. in sua const. quæ incip. *infelicis*, ita illã refert *Graffius p. 1. decis. lib. 4. cap. 23. num. 22.* prosequitur *Barbosa de officio, & potest. Episc. alleg. 50 num. 257. in addit.* allegans etiam *Filliuce. tr. 14. nu. 97. vers. septima*, qui tamen eam omnino negat, dum subdit, quòd Pius V. tantum in dicta const. reuocat pænas contra offendentes Cardinales, fauent pro hac sententia dicta à nobis sup. *Armatos.*

Romipetas, qui offendunt, vide sup. *Obsidentes, & Peregrinos.*

S

SAcerdotes, recipientes præfecturas sæculares, seù officia habentia adnexam iurisdictionem temporalem Principis sæcularis, incurrunt excommunicationem nulli reseruatam. *c. Clericis ext. ne Clerici, vel Monachi*, intellige si postquam canonicè moniti fuerunt nõ desisterint, latè *Filliuce. tr. 14. n. 105. & seq.* licèt alij hãc excommunicationẽ contrà Clericos tãtũ referant, vt *Barbosa sup. prae. alleg. 50. num. 206. in addit.* habet locum etiam in Religiosis, vide *Praxim Archiepiscopalẽ Neap. c. 3. in 2. edit. n. 20.* vbi quòd nõ possunt Clerici exercere officium maioris domus alicuius Principis. Sed hæc omnia intelliguntur absq. licentia Ordinarii, quoad hæc officia administrationis, vt dictum fuit per *Rotam Romanam in illa Ariminensi administrationis hereditatis de Gambalunga.*

Sacramentum confessionis, vel communiois, annuæ omittentes, non incurrunt excomm. vt putauit *Carrerius*, quem sequitur *Menochius de præsumptionibus lib. 6. præsumpt. 6.* sed tãtũ interdictum ab ingressu Ecclesię, & priuationẽ ecclesiasticę sepulturæ non latæ sent. sed ferẽdę tantũ, vt latè probat *Fagund. li. 1. in secundum præceptum Ecclesiæ c. 4. n. 2* prosequitur *Layman lib. 3. suæ theologiæ moralis tr. 5. cap. 12.* accedit nouissimè *Thesaur. verbo Sacramentum cap. 2. per totum.* Quo tẽpore debeat quis confiteri, vel communionem sumere, vt satisfaciat dicto præcepto, & per quam confessionem, vel communionẽ quis dicto præcepto satisfaciat, dixi latè sup. *p. 1. recoll. 18. à num. 20.* Dixi de iure, nam dictę pænę sũt illæ, quæ reperiuntur in *c. omnis vtriusq. sexus de panit. & remiss.* At in pluribus Diæcesibus contra transgressores imponitur pæna excommun. vt *loco suprac.* dixi.

Sacramentum confessionis à conscio peccati mortalis, nõ pręmittendũ esse ante sũptionẽ Eucharistiæ, dum adest copia Confessarii, docentes, vel pertinaciter asserentes, seù etiam publicè disputando, defendere præsumentes, incurrunt excommunicationem nulli reseruatam ex *Concil. Trident. sess. 13. can. 11.* de qua relatè per *Filliuce. tr. 4. à num. 210. & tr. 14. num. 84.* quia tamen plures DD. docent, quòd hæc sententia, scilicèt præmittendam esse confessionem, data copia Confessarii à conscio peccati mortalis, ante sumptionẽ Eucharistiæ, sit de fide; vt est videre per *Fagundez lib. 3. in 3. præceptum cap. 8. nu. 2, ad finem*, aliquis possit inferre, quòd docẽtes contrariũ, vt sup. incurrent excõmunicationem primi canonis Bullæ cænæ, contra hereticos. Sed nota, quòd præsuppositum non est certum, vndè *Filliuce. supra c. num. 84.* expressè ait, quòd qui hodiè defenderet opinionem *Caietani*, dicentis, præceptum de sumenda Eucharistia post confessionem nõ esse diuinum, & si temerarius esset, non tamen esset erroneus in fide, vt aliqui voluerunt, scilicèt *Canus Catherinus, & Sixtus Senensis*, & tamen *Caiet.* non solum negat, de hac re non extare præceptum diuinum, sed neque positiuum, vt est videre in eius *summa verbo communio in principio*, & sic eum refert *Laym. lib. 5. tr. 4. cap. 6. num. 5. vers. secundum*, qui *Laym. cum Conink & aliis* docet, non esse hoc præceptum diuinum, sed Apostolicum, fauet quia cum *Concil. loco sup. in superioribus canonibus* dicat *Anathema*, quod explicat *Nau. cap. 22. num. 10. hereticum*, hoc *can. 11.* dicit excommunicatus. sit Vndè meritò *Bonacina to. 3. disp. 2. q. 2. p. 14.* tractans de hac excommunicatione, non tangit hãc difficultatem, præsupponens, hanc excommunicationem, non esse reseruatam, qui non solum concludit, accedentes post pecc. mortale ad Eucharistiã absq. confessione, & si id faciat, credens, solam contritionẽ sufficere,

cere, non incurrere hanc excomm. sed quòd nec etiã incurrãt priuatim tantum disputantes, nisi id taliter disputando, etiam pertinaciter dictam falsam doctrinam asserant.

Sacrilegium quodcunque committentes, non incurrunt excommunicationem ipso facto, nisi in casibus de iure expressis, vt suprà *Ecclesiarum effractores*; *Extrahentes*, *Incendiarij*, *Oblationes*, *&c.* ita aduertit *Moneta in suo tract. de decimis cap. 8. quæsit. 5. concl. 1. ad fin.*

Sal exterum, in ciuitates, oppida, & loca, Sedi Apostolicæ, mediatè, vel immediatè ad mercandum importantes, incurrunt excommunicationem nulli reseruatam, Greg. XIII. const. 12. incip. *ex incumbentis*, ita cantat dicta const. licèt *Barbosa de offic. & potest. Episc. alleg. 50. nu.* 152 illam referat simpliciter cõtrà asportantes, & subdat, excludi ab ea in foro conscientiæ, non autem in foro externo, viatores; qui aut munditiæ gratia, aut gustus causa, ad vsum itineris modicum sal, & in parua quantitate asportant, quæ difficultas cessat pro vtroq foro, dũ in dicta constitutione continetur prohibitio tãtũ mercãdi sal, vt sup. *Thesaurus verbo sal, cap.* 1. asserit, quòd dicta constitutio fuit reuocata per Clem. VIII. quoad pænam excommunicationis, sua const. 49. incip. *frumenti*. Et nota, quòd licèt per Paulum V. Gregor. XV & Vrbanũ VIII. d. const. Greg. XIII. fuerit cõfirmata, etiam quoad censuras, tamen dicti SS. Pontifices restrinxerũt dictas censuras ad extrahentes frumenta, blada, &c. de quibus suprà *Extrahentes frumentum*: & in eis nunquam est facta mentio, nec salis, nec importantium alia pertinentia ad grasciam, in dictum statum ecclesiasticum, & semper loquuntur de extrahentibus; Vndè cùm Clemens VIII. *vbi sup.* expressè quò ad importantes sal mercimonii causa, confirmauit omnes alias pænas impositas, excepta excommunicationis sententia ad medelam inuenta, concludendum est, illam non fuisse per dictos SS. Pontifices successores in dictis constitutionibus, dictã pænam excommunicationis innouatam, & per consequens hodiè non incurri illam, sed benè alias pænas vt ibi ab ipsis importantibus sal in dictum statum.

Sancti Petri fabricę Collegium, seù deputatos molestare præsumentes occasione officii dictæ fabricæ, incurrunt excõmunicationẽ, & suspensionẽ à diuinis. Pius V. in sua extrau. incip. *exigit*, edita anno 1570. & refertur in in nouo Bullario post Bullam 98. Est verũ quòd *Fillitucius tr. 14 n. 97. vers. quinta*, eius opinionis est, quòd d. excommunicatio lata fuerit ad tempus, & per consequens hodiè non habeat vim, hanc opinionem licèt existimet probabilem, *Bonac. tom. 3. disp. 2. q. 2. p. 25.* tamen contrariam putat probabiliorẽ, qui refert verba dictæ *extrau.* ex quibus patet, subiectum ipsius excommunicationis esse quoscunque locorum, ordinarios etiã S. Romanæ Ecclesiæ Cardinales, & alias personas quauis authoritate fungentes. in quibus casibus se possint intromittere officiales d. Fabricæ. vide in *tr. de offic. Cappellani q. 5. n. 185.*

Sanguinem Christi in triduo suę Passionis à Diuinitate diuisum, vel non diuisum prędicantes, vel disputantes, aut suadentes, esse hereticum, vel peccatum alias credere, incurrunt excommunicationem S. P. reseruatam, Pius II. constit. sua 11. t. 1. Bullarij noui fol. 326. de qua excomm. videtur dubitare *Silu. in sua Rosa aurea tr. 3. de qq. super Euangelia q. 31. vers. est tamen hic notandum*, non solum quia, vt ibi subdit, nullus eorũ, qui numerãt excommunicationes latas post Sextum, & Clementinas, facit mentionem de ista, sed etiam quia illi, qui ipsam referunt, dicunt, Pium II. tulisse hanc excommunicationem, donec articulus per ipsum esset definitus, & tñ iam definitus erat per suum prædecessorem Clem. VI. Sed *Vasquez tom. 1. in 3. p. disp. 36. cap. 4. & duobus sequentibus*, probat, non fuisse definitum dictũ articulum per Clem. VI. videte eum.

Schismatici, idest qui nolunt obedire vero S. Pontifici, vel volunt aliam sibi constituere Ecclesiam sub diuersis ritibus, sunt excommunicati in Bulla cænæ *can. 1. ad finem.* De horum materia præter comentãtes dictum can. Bullæ, vide doctissimum *Ricciullum li. 9. de iure personarum per totum*, & per me sup. *Papa nomen.*

Scholas pias erigere, aut inscribere, præter Clericos Regulares huius instituti, vel eorum habitum gestare præsumentes, incurrunt excomm. ipso facto, Vrbanus VIII. in const. incip. *ad vberiores* 7. Augusti 1630. apud *Glianes in sua summa censurarum, hoc verbo*, qui non explicat an sit reseruata, vel non, vndè legenda sunt verba d. constit. quam non reperio inter Bullas recentiores.

Scripturas, vel libros Cameræ Apostolicæ detinentes, & non reuelantes, incurrunt excõmunicationem S. Pontifici reseruatam, præter ea, quæ circà hanc excomm. dixi sup. *Camera prædicta libros.* videte *Bonac. t. 3. disp. 2. q. 3. p. 11.* vbi istam excommun. tribuit Pio V. & Sixto V. & probabilius censet, illam fuisse tẽporalẽ, & per cõsequens hodie non ligare.

Secreta in perniciem Christianæ Reipublicę infidelibus reuelare, vide sup. *Certiorantes.*

Secreta Concistorij reuelantes sup. *Cardinales.*

Sepelientes in loco sacro publicè interdictos, aut nominatim excommunicatos, aut manifestos vsurarios incurrunt excommunicationem nulli reseruatam. *Clem. p. de sepulturis Barbosa de offic. & potest. Episc. alleg. 50. num. 230. in addit. Fillinec. tr. 14. num. 71.* reassu-

mendo

rhendo breuiter materiam iſtam. Dico, quòd ad incurrendam hanc excommunicationem requiratur primò præſumptio temeraria (hoc enim ſignificant illa verba *ſcienter præſumpſerint*) vndè ignorantia facti, vel iuris, quæ non ſit affectata excuſat ab ea. Secundò vt talis interdictus, vel excommunicatus, cuius cadauer ſepelitur, ſit euitandus, ideſt denunciatus, vel publicus Clerici percuſſor, ita in ſpecie *Pillincc ſupra.* Tertiò vt ſepultura ei detur in loco ſacro, ideſt in Eccleſia, vel Cæmeterio, hæc enim ſunt loca eccleſiaſtica ratione ſepulturæ, *cap. ſacris de ſepulturis*, *Layman lib. 3. tract. 5. cap. 12.* neque oportet, quòd Eccleſia, vel cæmeterium ſint conſecrata, ſed ſufficit, ſi ſit ſolũ locus deſtinatus ſepulturę fideliũ, vel in quo conſuetũ ſit ibi miſsã celebrari, ita poſt *Suarez*, *Hurtado ſuprà num.* 8. & latius habetur per *Ricciullum lib. 4. de iure perſonarum cap.* 60. Qui benè ſubdit. *num.* 24 ſufficere, hos ſepeliri in loco prophano, & ſi contiguo Eccleſiæ, vel cæmeterio, vt etiam dixi ſuprà *recoll. 1. num.* 206. contrà aliquos, qui dicunt, incurrere eos, qui excommunicatum nõ toleratũ cũ pompa ſepeliunt etiã in loco omnino prophano, quos habetis apud DD. infracitandos. Quartò requiritur vt proprijs manibus excommunicatus ſepeliatur, quia ſic ſolum propriè dicitur ſepeliri, & verba pænam importantia, in ſenſu rigoroſo accipienda ſunt, *Caiet. v. excommunicatio cap.* 46. *Henriq. lib. 13. c. 43. n. 3. Auila 2. p. cap. 6. diſp. 10. dub. 6. Bonacina diſp. 2. de cenſuris q. 2. p. 3. num.* 8. contra quoſdam citatos *à Silu. excommun. 11. num.* 70. volentes, quotquot funus comitantur, vel ſepeliri permittunt, cùm impedire teneãtur, incurrere, ſed hi verè nõ ſepeliunt, ſicut neq. qui foſsã aperiunt, nec qui cadauer ferunt vſque ad cæmeterium, item contrà *Suarez, & Conink* quos ſequitur *Theſaurus hic.* Nec qui ſepulturã procurant, ſeù illã mandantes, vt poſt *Auilam, & Hurtado ſup.* probant, idẽ *Bonac. tom. 3. diſp. 2. q. 2. p. 31. Hurtado de excomm. diſp. 5. num. 11. & ſeq. Duardus lib. 2. in Bullam cænæ c. 1. q 54. ſub n.* 7. vbi expreſsè ait, quòd neque fodientes, neque fabricantes, vel aperientes ſepulturam, neque Clerici, aut alij miniſtri Eccleſiarum, in quarum cæmeterijs ſepeliuntur, qui non prohibent, ſed patiuntur, dictam ſepulturã fieri, itẽ nec deferentes cereos, crucem, &c. incurrant. An autem hi tales incurrant excommunicationem minorem, quia participant cum excommunicato, vide ſup. *recoll. praeced.* vbi reſpondeo negatiuè, quia minor excõmunicatio in d. noſtro tex. videtur cõmutata in excommunicationem maiorem, & pænæ ſunt reſtringendæ; *Suar. diſp. 12. de cenſuris ſect. 4. nu.* 15. contrà *Auilam ſupra c. diſp. 4. dub.* 8. tantò magis non incurrunt aliquam irregularitatem, vt contra *Maiolum lib. 2. de irregular. num* 5. qui id aſſerit, ſinè ratione, & textu, probat *Sayrus lib. 2. de cenſuris cap. 3. nu.* 21. Quòd autem dixi ſuprà, procedere hanc excommunicationem, quoties quis ſepeliret excommunicatum, vel interdictum denunciatum, ſeù vitandum, intellige quando non fuit abſolutus in articulo mortis iuxtà tex. in *c. Parochiano ex. de ſepulturis*, vbi habetis, hoc caſu non ſolũ tali debere concedi ſepulturam cum pompa in loco ſacro, ſed etiã Viaticum, ac extremã vnctionem, atq. ipsũ fieri participem Eccleſiæ ſuffragijs, vt ibi per *gloſam, & DD.* & dixi ſup. *recoll. 1. num.* 504. vel non fuit abſolutus ad hunc effectum poſt mortem, iuxtà *tex. in cap. à nobis el 2. de ſent. excõm.* .ſ. conſtito Ordinario, ꝙ talis in articulo mortis oſtẽderit ſignũ contritionis, ſecundum communem praxim, vel etiã quòd non ſit mortuus in ſtatu peccati mortalis, vt per *Antonium Fernandez apud Dianam p. 5. tr. 9. reſol.* 24. de qua re egi ſup. *recoll. 3. num.* 200. vbi de declaratione S. Congreg. in illa Nolana, quæ vt poſtea vidi illam manuſcriptam, erat de quodam excommunicato, qui dum interficiebatur ab inimicis, dixit, *confeſſione, confeſſione, Madonna ſantiſſima*, qui fuerat ſepultus extrà ſacrum, nàm eius conſanguinei cùm recurriſſent ad Sacram Congregationem, ac ead. S. Congregatio, ſuper pænitentię huiuſmodi ſignis, per Epiſcopũ informari voluiſſet. Et Epiſcopus retuliſſet, quòd præfatus excõmunicatus in mortis articulo dixit dicta verba, &c. Hancq. depoſitionem per inhoneſtas mulieres, cum quibus idẽ excommunicatus, &c. facta fuiſſe. S. Gongreg. præfatum cadauer eccleſiaſticæ ſepulturæ tradi mãdauit, & quia illa ſimpliciter loquebatur de excõmunicato, dixi forſan illũ fuiſſe excõmunicatũ notoriũ, nõ autẽ denunciatũ, prout in alia declaratione de anno 1592. apud *Gauantũ infra in addit.* ideòq. nõ fieri ibi mẽtionẽ de præuia abſolutione antequã ſepeliretur, & à quo d. abſolutio erat dãda: ſed quia reperio apud *Gauant. in man. Epiſcoporũ v. ſepultura, n.* 16. eandẽ S. Congreg antea de anno 1583. declaraſſe, *excõmunicatum etiã denunciatum, qui dedit ſigna pænitentię in articulo mortis, eſſe ſepeliendum in Eccleſia*, nec etiam ſit ibi mentio de abſolutione aliqua; vt verũ fatear, non poſsum mihi perſuadere S. Congregationem ſequi opinionem *Paludani* docentis, quòd excommunicatio tollatur morte illius, qui moritur in charitate, vel aliorum, quòd abſolutio data poſt mortem non ſit propriè abſolutio, ſed declaratio, quòd talis in gratia deceſsit, & per conſequens potius reſpiciat viuentes, quibus datur licentia, vt eum poſsint abſque incurſu cenſuræ, illum ſepelire in loco ſacro,

cro, vt per *Rodriq. p.1. in Bullam cruciatæ in addit. ad* §.1.*sub.n.*11.& latius p Episcopum *Ricciullum lib.4. de iure personarum c.65 .nu.* 13.qui subdit, has opiniones esse contrarias cõmuni praxi Ecclesiæ, quæ est vt non sepeliatur huiusmodi, qui mortuus absoluitur, antequam absoluatur ab excommunicatione ab eo, qui eum poterat viuum absoluere, etiam si cum signis contritionis mortuus fuerat, vt habetur in *d. cap. á nobis*, & notat ibi *Ricciullus*, & ante eũ dixit *Toletus lib.*1.*c.* 16.*n.*12. vndè debet S.Cong. præsupponere, ꝙ pręcederat absolutio data ab Ordinario loci, quæ hoc casu sufficeret, cuicũq. foret illa reseruata. Quòd publicus vsurarius ad effectũ de quo sup. dicatur is, qui nõ occultè vsuras exercet, nec vertatur in dubium, an talis sit nec nè; sed cõmuniter habeatur pro vsurario, etiam quòd non sit pro tali denunciatus, cum Concil. Constantiense, tñ loquatur de cẽsuratis, dixit *Filliuc. loc. suprac.* & ante eũ *Nau. c.*27.*n.*137. sed cõtrariũ.s. debere esse denunciatũ, post *Suar. & Lessiũ*, probat *Laym. lib.3 tr.4 cap.16. ad finem*, & sequitur *Thesaurus suprac. verbo sepultura cap.*5. Circà reseruationem talis excommunicationis, nota, illam esse reseruatam, prius quàm ad arbitrium Diæcesani Episcopi, eis, quibus iniuria est irrogata, non fuerit satisfactũ, vt habetur in eod. nostro textu, vndè absolutio aliàs data, est nulla, vt patet ibi, *nullatenus, &c. Nau. c.27 summa nu.*137. *ad finem. Suarez disp.*12. *sect.4.num.*8. Tandem nota, quòd attestanti, se absoluisse publicum excommunicatum, vel inerdictum in articulo mortis, credendum esse. *Campanilis in suo diuersorio iuris canonici Rub.* 11. *cap.*32.*nu.*14. vbi loquitur de eodem Sacerdote, qui eum sepeliuit, ad finẽ, vt excusaretur à pæna nostræ Clementinæ, & hoc casu puto esse verum, quòd dicit, suo credendum esse iuramento.

Sepelire præsumentes in loco sacro hereticos, aut eorum fautores, receptatores, &c. publica sententia denunciatos, incurrunt excommunicationem, à qua nequeunt absolui, nisi proprijs manibus publicè extumulent hereticum, & inde illum eijciant *cap.2. de hereticis in* 6. *Toletus lib.*1.*cap.*39. *num.*16. Hæc excommunicatio (præter hoc vltimum de extumulatione, ac etiam quòd pars illa loci, in qua sepultus fuit hereticus, inhabilitatur, vt in ea amplius nequeant sepeliri fideles, & per consequens nequeat reconciliari.) eod. modo amplianda, & restringenda est, sicut præcedens, ita *Hurtado suprac. disp.5. de excommunicat. ad finem.* in specie quòd ad hunc effectum hereticus, vel eius fautor, &c. sepultus debeat esse denunciatus, *Bonac.t.3.disp.*2 *q.*2.*p.*21. & nõ absolutus in articulo mortis, vt suprà, ita *Toletus cit. cap.*16. *ad finem.* Adde, quòd hoc casu, quando excommunicatus, interdictus, vel hereticus non fuit denunciatus, & moritur absq. signis pænitentiæ, si de facto fuit sepultus in Ecclesia, non per hoc Ecclesia debet iudicari polluta, & per consequens, quòd indigeat reconciliatione, sed sat sit, si exhumetur, quãdo eius ossa ab alijs cæterorũ fideliũ discerni possũt, vt notat *Layman lib.3. tr.5. c.*12. *vers. porro.* Ex cuius doctrina. *Ciarlinus in suis controuersijs c.26. ad finem.* benè resoluit, Ecclesiam, in qua fuit sepultus mortuus in duello, absq. dictis signis, nõ fuisse pollutã. Dixi *absq. signis pænitentia*, qa hæc sat erunt, vt valeat sepeliri in loco sacro, vt dixi sup. fauet *Laym. loco suprac.* paulò ante *d. vers. porrò.* vbi de eo, qui orauit anteq̃ moreretur, subditq. hæc signa pęnitẽtiæ requiri certiora in criminibus specialiter exceptis, qñ .s. expressè á iure est imposita hæc pæna priuationis sepulturę ecclesiasticę.

Sepelire præsumentes in loco sacro tempore interdicti (in casibus non concessis) defunctorum corpora: incurrunt excommunicationem nulli reseruatam *Clem.* 1. *de sepulturis*, de qua sup *conclus. antepracedẽti.* Nota ꝙ pro interdicto, hic nõ solũ intelligitur locale, siuè generale, siuè speciale, sed etiã personale generale: de qua re vide *ConinK disp.* 17.*de interdicto n.*56. vbi ex hac *Clem.* docet vt certũ, psonas nominatim interdictas, & si Clerici sint, non posse sepeliri in loco sacro & quærit, vtrum persona generaliter solum interdicta, quæ interdicto causam non dedit, possit sepeliri in loco sacro, non interdicto, & post *Suarez* concludit, saltem post Concil. Constantiense, licere tales sepelire, modo illa communitas, cuius est pars, non sit denunciata, secus si sit denunciata, vide tamen *Corneyo apud Dianam p.5. tr.*10. *resol.* 66. qui videtur docere, non sufficere denunciationem generalem totius populi, cùm sit remota respectu cuiusuis in particulari, & refert *Fabrum, & alios* cõtrà *Suarez* docẽtes, licitam esse sepulturã ecclesiasticã in interdicto personali generali, quando non est denunciata tota communitas, secus si denunciata: Et quòd sufficiat denunciatio generalis, docet *Layman lib.5. tr.5. p.*1. *cap.*2. Dixi *generale*, quia de interdicto speciali, v.g. quãdo quis interdicitur ab ingressu Ecclesiæ, est certũ, ꝙ si moriatur impenitens, non possit in loco sacro sepeliri, *cap. is, cui de sent. excõmunicat. in* 6. Dicitur *in casibus non concessis*, nàm Clerici, & alij priuilegiati, qui non sũt specialiter interdicti, & interdictum seruauerunt, non solum secundùm ius antiquum possunt in cæmiterio sacro, quamuis in interdicto, sepeliri (quòd non pauci extendunt ad cæmeterium, etiam exterius templi) sinè campanarum pulsatione, & cum silentio, sed post ius nouum, *c. Alma mater*, quamuis sit interdictum locale generale; pos-

possunt etiam sepeliri, cum sollemnitate, & intra templum cum moderationibus, ibi præscriptis, & in festiuitatibus quibusdam, etiam absque dictis moderationibus, vt per *Filliuc. tract. 14. num. 71. vers. notanda 2. & per Hurtadum diss. 9. de interdicto*, *Layman sup. num. 3. ad finem*, & latius per *ConinK disp. 17. num. 52.* vbi quòd hic non veniant appellatione Clericorũ, Clerici coniugati, & si secundum probabilem opinionem, isti veniant quòad alia concessa in *d. cap. Alma mater*, si habeant conditiones *S. Concil. Trid.* sed non mirum, quia ipse, eius opinionis est, quòd concessio diuinorum officiorum non extendatur ad ecclesiasticam sepulturam, cuius contrarium est probabile, vt infrà proximè dicam. Quòd dixi *de priuilegiatis*, intelligo quoq. de his laicis, qui habẽt priuilegiũ assistendi diuinis officijs, nulla facta mentione sepulturæ sacræ, ac etiam de quibuslibet aliis, qui sepeliendi sunt illis diebus festiuis, in quibus per *cit. cap. Alma mater* suspenditur interdictum quòad officia diuina celebranda apertis Ecclesijs, vt sup. cùm sepultura habeat connexum officium diuinum, & cõnexorũ debet esse ead. dispositio, ac idem iudicium *c. traslato, vbi glosa verbo quòd de vno, ex. de const. cum alijs allegatis per Gaill. lib. 1. de pace publica cap. 6. num. 5.* maximè quia hoc casu, officium diuinum est principale negotium, quando sepultura fit in loco ecclesiastico, cùm in loco sacro illa nõ fiat sinè diuino officio proprio, ergò cõcesso principali, scilicèt interesse diuinis officiis in Ecclesia, cẽsetur etiã cõcessũ, vt ibid. cũ diuinis officijs sepeliri posit, ꝙ est connexum dictis diuinis officijs, ita post *Calderinũ, Angelum, & Nau. c. 27. n. 281. ad finẽ*, qui hãc opinionem tamquam fouorabiliorem, seruandam esse, testatur, & post *Sotum Henriq. & alios*, sequitur *Auila p. 5. disp. 4. sect. 7. dub. 4. Megalius 3. p. lib. 6. cap. 2. num. 4.* cum alijs, quos nouissimè refert, & sequitur noster *Diana p. 5. tr. 10. resol. 67.* qui testaturpost *Tãnerum* de probabili, quibus ab eo citatis addo *Bonac. t. 3. disp. 2. q. 2. p. 31. n. 3.* qui testatur de cõmuni cõtra *Suar. ConinK, Hurtado, Alteriũ, & alios apud ipsum Dianam*, quibus accedit *Villalobos p. 1. summa tr 19. diff. 8. n. 4.* ex eo quia priuatio officiorum diuinorum, & sepulturæ sint effectus distincti ipsius interdicti, quod concedo, & nego, quòd ex hoc sequatur, concessionem diuinorum officiorum, non cõprehẽdere etiam concessionem sepulturæ ecclesiasticæ requirentis diuinum officium. Religiosi, alijque exempti contrauenientes dictæ Clem. subiacent eius pænis, vide *Lezzanam p. 1. cap. 9. num. 24.*

Sepultura Sanctorũ, vide sup. *Reliquias*, quòd verò corpora Sanctorum perpetuæ sepulturæ tradita, & sic non ratione depositi, absque rationabili causa de vno loco in alium locũ transferre absque licentia, nullus præsumat, præcipit simpliciter absque alicuius pænæ, aut censuræ latæ sententiæ impositione, præter culpã mortalem, Concil. Moguntinense relatum *in can. Corpora Sanctorum de consecratione dist. 1. vbi glosa*, & prosequitur materiam *Genuen in sua praxi Archiep. Neap. c. 37. in 2. editione*, vbi subdit, idem obseruandũ de corporibus aliorũ defunctorũ, quæ fuerũt tradita perpetuæ sepulturæ, quòd .s. non sint transferẽda de loco ad locum sinè licentia Superioris, & ex iusta causa ruinę, vel alia, imò in *Rituali Rom. de exequijs*, expressè habetur, nullũ cadauer perpetuę sepulturæ traditũ, ex alia cuiusuis Ordinis Ecclesia, asportari licere, nisi dę licentia Ordinarii, refert *Gauantus in manuali Episcoporm verbo sepultura n. 26.* Circà quã materiã Regulares prò sepultis in eorũ Ecclesijs habent aliqua priuilegia, de quibus per *Dianã p. 3. tr. 2. resol. 120*

Sepulturam eligere, vel vt electam in eorum Ecclesijs, non mutare, iuramento, voto, vel promissione inducentes, siuè Clerici sæculares, siuè Religiosi, incurrunt excommunicationem S. Pontifici reseruatam, *Clem. cupientes, § sanè de pænis Tolet. li. 1. sũma c. 37. vers. quarta, Nau. c. 27. n. 103. Barbosa de off. & potest. Episc. alleg. 50. nu. 100.* Qui subdunt cõmuniter, illã nõ incurrere Religiosos, vel Clericos vnius Ecclesiæ inducentes, vt sup. aliquem eligere sepulturam in alia Ecclesia. Nota ex *Francisco de platea excomm. 1. §. 2.* post *Petrum de Anchavano*, quòd ad hoc, vt quis incurrat dictam excommunicationem requiratur, vt inductus, ita ligetur voto, iuramento, aut promissione, vt ei non liceat variare, & pænitere, & hoc est, quod vult dicere *Toletus sup. simpliciter enim inducere vt eligat non satis est.* Nec obstat, quòd talis sic inductus, (secus si ex se iurauit, vouit, &c. vide *Hostiẽsem in summa de sepulturis, §. an liciti*) sẽper põt variare, & pænitere, nõ solum quia tale votũ, iuram. & ꝓmissio quodamodo est cõtrà bonos mores, & per cõsequẽs nõ obligat, sed etiã qa irritatur S.P. in *c. 1. vt animarũ de sepulturis in 6.* vbi reperietis alias pænas inflictas cõtra dictos Clericos, vel Religiosos sic inducentes. Nã respõdetur, sufficere, ꝙ actus ex se sit inuariabilis, licèt per accidens posit variari; lex. n. respicit actum ex se, non autem per accidens. Vndè sequitur primò, quòd tunc dicetur ad finem contrahendi dictam excommunicationem, effectus sequutus, quando sequitur votum, iuramentum, & promissio, & si postea non succedat sepultura illius in loco, vbi fuit inductus, ita *Nau.* & alij, quorum opinionem probabilem esse fatetur *Suarez tom. 5. disp. 21. sect. 5. num. 25.* Sequitur secundò, ꝙ inducens aliquem ad eligendã sepulturam, in testam. codicillis, & simili scriptura, quæ potest mutari, non incur-

currat dictam excommunicationem. Quòd autem non solum bona fides, sed etiã huius prohibitionis ignorantia etiã culpabilis, dũmodo affectata non sit, excuset à dicta excomm. patet ex verbis Clem. ibi *temerarios violatores*, & notat cõtrà *Nau. Suar. sup. n. 16.*

Sequestrantes iudices temporales, iurisdictiones, fructus, redditus, vel prouentus ad Papã, Sedem Apostolicam, vel quascunque ecclesiasticas personas pertinentes ratione Ecclesiarum, monasteriorum, & aliorum beneficiorum ecclesiasticorum: incurrunt excõm. latã in *can. 17. Bulla cænæ*, vt ibi per authores illam comentantes, explicatur.

Sequestrum factum ab Ordinario circà beneficium post latam sententiam in Curia Romana contrà possessorem beneficij, qui per triennium beneficium non possedit, impedire præsumentes, & fructus d. beneficii sic sequestrati occupare similiter præsumẽtes: incurrunt excomm. quæ nulli est reseruata, post præstitam satisfactionem, idest post remotum impedimentum, vel restitutionem fructuum occupatorum. *Clem. vnica de sequestratione possessionum, & fructuum*; huius excommunicationis vsus (inquit post *Caiet. Nau. Sayrum, & Suarez, Filliuc. tr. 14. n. 60.*) hodie est rarus, quia hodie similis sequestratio non fit per Ordinarium, sed per Auditorem Rotæ, Papæ authoritate, vndè contrauniens incurrit hoc casu excommunicationem latam ab Auditore, quæ est ab homine, & non istã à iure, quæ loquitur de sequestratione facta ab Ordinario, sequitur *Bonac. t. 3. disp. 2. q. 2. p. 20. in principio*, vide tamen *Gonzalez super regulam Cancell. §. 7. prohem. à num. 50.* qui ait, quòd *stylus, & praxis curia habet, vt mandatum detur ab Auditore Rota, qui sententiam tulit, diacesano, quatenus sequestret beneficium huiusmodi, iuxtà determinationem dicta Clem.* & infrà *num. 52.* post *Vitalinum* asserit, quòd dictus stylus non sit cõtrà dictam Clementinam, quæ cùm dicat *per loci Ordinarium*, intelligi debet, recepto prius mandato de sequestrando, vndè supponit etiam incurri hoc casu excommunicationẽ latã à iure *in d. Clem.* fauet Rota apud *Cassadorum decis. 7. n. 9. eum de regula Cancell. quòd commissiones causarum, &c.* ibi *coram me dubitatum fuit, vtrum deberet concedi sequestrum, vt in Clem. vnica de sequestr. possess. & fructuũ vel negari*, & clarius *d. 5. sub tit. de sequestrat. & fructuũ, &c. ad finem*, vbi præsupponit, violantem tale sequestrum, contrauenire dictæ Clementinæ, & ab ead. puniri, & non ab Auditore Rotæ, ibi *non debet quis propria temeritate violare, ex quo violat possessionem, qua est facti, & factum, at præsumptum, & contemptũ punit Clem. sicut factum ipsum.*

Seruituti subiiciens Christianũ repertũ in terris Turcarũ quoquo modo captũ, velcius bona decipiens, aut eũ ad remigandum etiam data mercede compellens, vel his taleam imponens, incurrit excommunicationem S. P. reseruatã. Pius V cõst. 14. incip. *licèt omnibus Barbosa cit. alleg. 50. nu. 141. Scortia epitome 21. Filliuc. tr. 15. num. 121.* qui contrà aliquos asserit, dictam excommunicationem hodiè etiã vim obtinere. Sed opinio cõtraria, quòd scilicèt dicta Bulla fuerit edita occasione federis inter Christianos, cõtrà Turcas, opera ipsius Sanctissimi Pontificis, initi, quo fœdere vt fine cessante, cessauit eius dispositio est probabilis, vt fatetur *Bonac. t. 3. disp. 2. q. 3. pun. 46.* cui accedit post *Cherubin. Thesaur. hoc verbo c. 1. De iure ciuili*, talis incurrit crimen plagii, *ff. ad legẽ fabiã de plagijs.*

Simoniam in ordine, beneficio, vel Religionis ingressu committentes, incurrunt excõmunicationem S. Pontifici reseruatam, vt aliàs probaui *in tr. de officio Cappelani q. 6. sect. 8.* contrà *Sotum* docentem, simoniacũ in omni materia, incurrere excommunicationem ipso facto, & contrà alios defendentes, simoniacos in beneficio incurrere excommunicationem, simoniacos verò in ordine non incurrere excommunic. sed suspensionem, quibus illic allegatis, addo *Bonac. de simonia q. 7. §. 2. n. 5.* qui testatur de ꝓbabiliori, & *Scortiã in selectas SS. Pontificum const. theor. 84.* qui testatur de communi, vbi benè subdit, dictã excomm. cum alijs pænis contrà dictos simoniacos, latis, locũ habere, quando simonia vtrinq. cõpleta est, idest cũ aliquid tẽporale, ac spirituale datũ, & receptum sit, & sic est simonia realis, non autem quando tantum, vel est mentalis, vel etiam conuentionalis, prosequitur *Campanilis in suo diuersorio iuris canonici rub. 11. c. 27 num. 61. & seq.* vbi *n. 68. post Vgolinum*, probat, quòd etiã si casus iste esset occultus, non possit absolui ab Episcopo vi facultatis sibi tributæ à Conc. Trid. quã opinionẽ sequitur *Bonac. de simonia, sup. §. 7.* sed cõtrariũ docet *Barbosa sup. alleg. 39. n. 44.* supponit pro certo *Thesaur. p. 2 de pænis ecclesiasticis verb. simonia c. 2. § 8. vers. quintò* qui subdit, quòd Religiosi priuilegiati habeant potestatem etiam ab ea absoluendi in Vrbe Romæ, & extrà Italiam, non autem in Italia extrà Vrbem, ex decreto Clem. VIII. & quòd S. Pænitent. hodie ab illa possit absoluere, qñ est casus publicus, etiam post breue reformationis d. Pænitent. Supracitati DD. loquuntur de simonia in ordine, vel beneficio, inspectis cõstitutionibus Pauli II. & Pij, & Sixti V. nõ autem de simonia in ingressu Religionis, de qua in *extrau. 1. ex de simonia*, & dixi sup. *Dãtes*, vbi ꝙ Prelatus possit absoluere suos subditos ab illa, si nõ sit particeps in illa simonia qñ casus est occultus, quibus illic allegatis addo *Thesaur. loco suprac. c. 10. § 1. ad fin.* Quia d. Prælati à Pio V. habẽt eãdẽ authoritatem circà casus occultos, ergà suos subdi-

subditos Regulares, quā habet Episcopus vigore Concil. Trid. circà eosdē casus occultos ergà suos subditos sæculares, imò dico, quòd hoc casu potest quilibet Confessarius deputatus in ipso Conuentu, ex quo decretum Clem. VIII. loquatur de Confessariis priuilegiatis, respectu pænitentium sæcularium, non autem regularium, vt dixi *sup. p. 2 recoll. 11. nu. 185.* Circa scientes simoniacos, vel mediatores, & non reuelantes, vide infrà *conclus. seq. ad finem.* An ab hac excomm. excuset paruitas materiæ, patet ex dictis *suprà p. 1. recoll 7. num. 33.*

Simonia confidentiali, beneficia recipere præsumentes particulares personæ, incurrunt excomm. S.P. reseruatam, sicut Cardinales, Episcopi, & Prælati incurrunt interdictum ab ingressu Ecclesiæ, similiter S. Pontifici reseruatum, ex Pio IV. sua const. 85. incip. *ad Romanum decet,* & Pio V. const. 8. incip. *intolerabilis.* à qua Religiosi in Italia extrà Vrbē non possunt absoluere ex decreto Clem. VIII. de absolut. à casibus reseruatis. Dixi *recipere præsumētes,* quia nō incidunt in illā cōplices, neque ipse conferens, vel resignans beneficium in confidentia, neque is, cui deindè ob pactum confidentiale ceditur beneficium, vel eius fructus, isti .n. incurrunt excommunicationē, *extrauag. 1. de simonia,* quæ vt dixi sup. *conclus. praeced.* incurritur qn̄ est completa ex vtraque parte, præter *Sanchez cit.* suprà *Resignantes beneficium,* prosequuntur *Filliuccius tract. 41. num. 16. Layman lib. 4. tr. vlt. c. 10. num. 78. Bonacina de simonia q. 7. §. 1. num. 11.* contrà *Quarantam, & Nau.* Ex quo sequitur, quòd recipiens beneficium in confidentia, duplicem excommunicationē contraheret, nēpè istā latā à dictis SS. Pontificibus, statim accepto beneficio in confidentia, non sequuto adhuc effectu prætenso, scilicèt translatione beneficii, vel fructuum, imò secundum *Bonacinam loco suprac. num. 9.* statim post receptionē beneficij, ante captam illius pacificam possessionem, ac aliā latā in dicta extrauag. quādo fit translatio beneficij, vel fructuum, nā tunc effectus ex vtraque parte completur, vt benè indicat *Bonacina cit. §. 1. num. 8. vers. ex quo patet, & §. 2. num. 7. Layman sup. vers. limita, & Thesaurus cap. 3.* Dixi *Beneficium,* quia eius sum opinionis, quòd excomm. ista cum aliis pænis non habeat locum in recipiente per confidentiam pensionem: aliud est enim, ꝙ confidentia committatur ineundo pactum de pensione, & fructibus super beneficiū receptū, retrocedendis, vel trasferendis, de qua pēsione loquūtur dictæ const. & aliud quòd quis cōmittat confidentiā in pēsione, recipiendo illā à pensionario, cum pacto, illam retrocedendi, vel transferendi, &c. vt benè *Garzias p. 1. de beneficijs cap. 5. n. 57. & 62. & alijs allegatis,* sequitur *Thesaurus sup. ad finē.* quidquid contrariū doceat *Bonac. cit. §. 1. num. 10.* Præceptum reuelandi omnes simoniacos, ꝙ imponitur in dicta Bulla Pij V. non obligat extrà Curiā, ita post *Nau. Suarez, & alios, Scortia vbi sup. theorem 87.* dixi *praeceptum,* quia non adest pæna excommunicationis, sed culpa peccati mortalis, a quo quis tamquam indispositus non potest absolui, nisi reuelet. Sed quòd nec sit vsu receptā d. Bulla, etiam quoad Curiales, est valdè probabile, vide *Bonacinam de simonia q. 7. §. 2. nu. 16. ad finem, Sanchez lib. 2. opusc. moral. cap. 7. dub. 14. num. 4.* concordat *Thesaurus v. simonia cap. 2. §. 10.*

Simoniæ mediatores incurrunt excommunicationem, S. Pontifici reseruatam, *extrauag. 2. de simonia, Sanchez li. 2. opusculorū moraliū cap. 3. dub. 104. num. 6.* qui subdit, quòd si prædicta *extrauagans* non excommunicaret expressè illos, non comprehenderentur, ex regula communi, in materia de censuris, ꝙ latæ in aliquid facientes, non comprehendant mediatores, consulendo, &c. ideòq. cōcludit, dictos mediatores incurrere excōmunicationem, & nō alias pænas contrà simoniacos latas, & cōtrà *Quarantam* probat *Thesaurus cit. c. 3. vers. limita secundò,* intellige de mediatoribus in simonia reali, non autē confidentiali, quia in extrauag. Pij IV. & Pij V. non exprimuntur, vt dixi sup. & subdit *loco suprac. idem Sanchez.* Tenētur tamen mediatores, quidquid hac occasione receperūt restituere ante omnē iudicis sententiā, vt latius dicā infrà cum *de simonia,* videte pro nūc *Bonac. suprac. q. 7. p. 3. difficult. 2.* vbi quòd tales etiā in subsidium teneatur restituere fructus beneficii perceptos à beneficiario, de qua re *Sanch. cit. li. 2. opusc. moral. c. 3. dub. 117.* ex quo *ibid. dub. 113.* percipere etiam lector potest, cui debeat dictus mediator facere dictam restitutionem.

Sollicitantes in confessione, vel propè actum confessionis, aut eius prætextu, vel in loco cōfessionis destinato, simulando cōfessionē iux. const. Greg. XV. nō reuelātes, licèt nullā incurrāt cēsurā, tū non possunt absolui, nisi prius illos reuelent *Filiucc. tr. 15. n. 196. ad fin. Bonac. opusculo de onere, & obligatione denūciādi, &c. pun. 3. n. 10.* limitationes, & ampliationes habetis *sup. p. 1. recoll. 22. n. 26.* de quibus etiā agit post alios *Bossius in appen. de sollicitantibus post tr. de iubileo dub. 22. & 29.* Certū est, dictam conclusionē quoad primā partem de censura, non habere locum in locis, vbi inquisitores faciunt edicta, vbi obligant sub pæna excommunicationis reseruatæ reuelationem huius, & aliorum similiū casuum, vt *loco cit.* dixi, itē nec in Superiore Religiosorum, vt dixi quoque sup. *Hæresis causam, &c.* Quò verò ad secundam partem, de

de nō concedenda absolutione, &c neque habet locum, vbi redditur ex aliqua rationabili, impossibilis dicta denunciatio ante absolutionem, & vrget necessitas absoluendi quia v.g. aliàs si non communicaret cū aliis, sequeretur scandalum, vt dixi *locò suprac. n.* 27. quo casu sufficeret id, quod post alios notat *Diana p. 1. tr. 4. de denunciationibus resol.* 27. scilicèt propositum pœnitentis, seù promissio denunciandi, quòd militat etiā, quādo non potest tunc committere Confessario dictam denunciationem, vt ex litteris S. Congreg. de quibus *loco suprac.* feci mentionem, & referunt *Azugna in initio tractatus de hac materia, & Bariola in suis floribus ad fin.* Quòad id, quod post editam dictam nostram primam partem, *Lezzana Romæ Typis impressus p. 1 suæ summæ qq. regul. c. 19. num. 34. Fagundez in 2. præc. eccles. lib. 5. c. 4. num. 16.* vbi de nō infamato, *& Portell. v. sollicitare, n. 18. & 20.* dixerūt .f. vt antequā fiat d. denūciatio, debeat præcedere correptio fraterna, vide *Dianam p. 4. tr. 5. resol. 24.* Vbi *resol.* 51. de eo, qui iam punitus fuit, & abiurauit de sollicitatione alterius, quòd non debeat denunciari de alia sollicitatione ante dictam punitionem, & abiurationem sed benè, si postea sollicitauit, & sequitur *Bossius cit. appendice dub. 27.* Quæ personæ teneantur ad talē denunciationem faciendam, vide sup. *recoll. 2. q. 8.* quibus illic allegatis pro casu de his, qui id audierunt à persona sollicitata, adde *Bossium supra dub. 25.* Quòd dicta denunciatio sit facienda tàm in casu vbi fæmina est sollicitata ad actus venereos, quàm vbi masculus similiter fuit sollicitatus *Bossius loc. suprac. dub. 4. Castrus Palaus t. 1. tr. 4. de Confessario sollic. disp. 9. p. 2.* vbi ait, ꝓ certo tenēdū esse, inquisitores Hispanos ex vi Breuis Pij VI. & Clem. VIII. (nā de cōst. Greg. XV. est certū vt dixi sup. *Heresis causā*) cognoscere posse de sollicitātibus fęminas, & viros ad turpes actus, teneriq. sic sollicitatos denunciare sollicitātes. An Confessarius sollicitans fęminā, vel masculū ad actus solū venialiter inhonestos, sit etiam denunciandus sub peccapeccato mortali, affirmat post *Bossium, & Trimarchum, noster Diana p 5. tract. 5. resol.* 9. quia dato, quòd detur paruitas materiæ in materia luxuriæ, quòd non est verum, vt dixi sup. *p. 1. recoll 7. n. 31.* Tamen adhuc ratione irreuerentiæ Sacramēti pænitentiæ, quæ dictam culpā venialē informat, efficeretur materia grauis, & mortalis contra Religionē sed videte *Castrū Palaū loc. suprac.* qui cōtrà *Io. Sanchez, & Scortiam* concludit, non videri improbabile, si Sacerdos, pænitentē actibus aliàs honestis tangat, qui ex circumstantiis solum peccata venialia sint, & ipse pænitens intelligat, Sacerdotem nullo modo habere animum vlterius progrediendi, neque ipse expertus fuit periculum consentiendi in graue crimen, nō cōmitti peccatū graue cōtra religionē, sicut neque cōtra castitatē, neque fore denunciandum sub graui culpa, secus si ex circumstantiis colligeretur animus Sacerdotis vlterius progrediendi, cùm tunc non sit amplius peccatum veniale, respectu Confessarii, sed mortale in ratione finis venerei. Ex quo in facto dixi (saluo meliori iudicio) non eodem modo iudicari deberi blanditias, seu tactus faciei, seù manuum, sollicitatione n ad turpia, ad finem de quo supra, quando habētur cum masculo maximè puero pænitente (& si semper id fieri in actu, vel propè actum confessionis, sit magna imprudentia) vel cum fæmina, quia primo casu illi actus non arguunt animum Confessarii vlterius progrediendi, sed potius affectū erga illius ætatē, secundū cōsuetudinē, sicut arguunt, qn habentur cum fæminis adultis.

Sortilegium committentes, non incurrunt excommunicationem, nisi habeant adiunctū errorem in intellectu, quia tunc incurrunt excommunicationem primi canonis, Bullæ cænæ, vt dixi sup. *Diuinatores.* vbi iam dixi, ob nullum superstitionis actum, de iure impositam esse excommunicationē latæ sententiæ, vnde rectè *Filliuccius tr. 14. num. 97.* excommunicationes, contra sortilegia, & incantationes cum inuocatione dæmonis, ac contra incantatores, adoratores dæmonis, & facientes rem magicam, refert ex *Viualdo* inter illas, quæ nulli reseruantur, & non sūt ita certæ, & per cōseqēs etiā ita intelligendus est *Barbosa de officio, & potest. Episcopi alleg. 50. n.* illas referens simpliciter ex *Filliuccio.* Sortilegi autē qui sint, patet ex *can. sortileg. 26 q. 1* latè *Campanilis in suo diuersorio Rub. 11. cap. 26. à num. 95.* vbi benè declarat, quòd potest dari sortilegium (idem dicas de aliis superstitionis speciebus, de quibus infrà cùm *de officio, & potestate Confessarij circa superstitiosos pænitentes*) sapiens manifestam hæresim, & tamen illam exercens, non sit hæreticus, & hoc sensu benè ab Ordinariis reseruari sortilegium, quòd sapit manifestam hæresim, Ex hoc autem vt ipse subdit, non sequitur, verum non esse, quòd dixi sup. *Hæresis causas*, dicti sortilegii, quod sapit manifestam heresim cognitionē .f. spectare ad Sanctum Officium, quia factum suaptè natura malum, præsumitur mala intentione factum, *l. 1. C. ad l. Corneliam de sicarijs. c. 1.* vbi *glosa finalis extrà de presumptionibus*, nihil mirum igitur, si quando ista sapiunt manifestam hæresim, præsumatur in foro externo qs hæreticus, & per consequens subiiciatur iudicio S. Officij, vide eundem *Campanilem ibid. Rub. 12. cap. 13. sub num. 147.* qui probat *Zecchium* docentem, quod quisque debeat reuelare quemcumque sortilegum

quam-

quamuis eius sortilegia non videantur continere hæresim, quia *Martinus de Rio*, etiam dixit, vix contingere posse, vt sacrilegi ipsi, & malefici, hæresim non habeant adiunctam, quæ contradicunt de brocca ijs, quæ *alio loco supra*. dixit idem *Campanilis*, & docent communiter alii Doctores, scilicet sortilegium, & alias superstitionis species, tunc pertinere ad S. Officium, & per consequens conscium esse obligatum ad reuelandum, quando sapiunt manifestam hæresim. quod supponit. dari sortilegium non sapiens manifestã hæresim, neq. pertinẽs priuatiuè ad S. Officiũ, sed etiã ad Ordinariũ, &c. vt infra. Sortilegia, & maleficia quando sapiant manifestam heresim, vide *Grillandum de sortilegijs q*. 10. *& Riccium p. 1. praxis decis* 672. *sub num*. 1. vbi quòd illa sint, quando miscentur Sacramẽta, vel sacramentalia, nã tunc interrogãdus talis est ab inquisitoribus, quid sẽtiat de his, vel inuocetur demon per verba deprecatiua, vt precor, oro, obsecro, intellige etiã in his, quę potest facere Demon, vt tentare ad peccata, scire præterita &c. de quibus per per eundẽ *Riccium in collect. decis*. 1378. ita *Marcellus Vulpe c*. 37. *sua praxis n* 9. vbi etiã benè declarat id, ꝙ dicitur de mixtione sacramentaliũ nempè olei sancti, candelæ benedictæ, &c. intelligi debere vbi inuocatur Demon in his, quæ facere non potest, secus si inuocetur in his, quæ facere põt, quo casu tantũ esset hereticale, qñ misceretur Eucharistia, & loquendo *n. seq*. de sortilegijs cũ orationibus, nominibus incognitis, vel characteribus, &c. subdit esse punibilia, nempè ꝑ Ordinariũ, vel Inquisitorẽ, vel ꝑ sæcularẽ, à quibus accumulatiuè ex Pio V. sortilegiũ puniri põt, qñ nõ est hereticale, vt per *Manriq. in suis qq. mor. p*. 1. *q*. 38. *a*. 1. vbi *q*. 45. agit de d. delicti ꝓbatione, & pœna, ac quãdo sit adhibẽda tortura, de qua etiã agit *Ricc. p*. 1. *praxis dec*. 673. ex his potest Cõfessarius addiscere, quãdo debeat pænitentẽ, quæ procurauit d. sortilegia, cogere ad denunciandũ, vel nõ. s. qñ iuxta suprad. sortileg. est hereticale.

Sorte nẽ fiat electio circà officia, vel beneficia ecclesiastica prohibetur *in c. vlt. de sortilegijs*, nõ tñ sub al. cuius cẽsurę pena, sed tantũ illa irrita declaratur, de qua re vide *Duard. li*. 2. *in Bulla cænæ c*. 1. *q*. 22. *& Add. littera E*.

Spolians pecuniis proficiscentem Romam cũ victualibus, non incurrit excommunicationem Bullæ cænæ *can*. 8. modò non expolietur victualibus *Bonacina tom*. 3. *disp*. 1. *q*. 9. *p*. 2. *num*. 10. sicut spolians Romipetam ab aliis occisum, non incurrit excommunicationem latam in eadem Bulla cænæ *can*. 10. contra offendentes Romipetas, vide eundem *Bonacinam ibid. q*. 11. *p*. 1. *num*. 11.

Spolium, quod Cameræ Apostolicæ competit, Ecclesiæ vacantis, vel beneficiati mortui, defraudantes, si hoc faciant prætextũ priuilegii, vel consuetudinis, incurrunt excõmmunicationem S. Pontifici reseruatam in *Concil. Trid. sess*. 22. *cap*. 11. *de reformatione*, si per vsurpationem authoritatiuè, tamquam quòd bona illa ad se pertineant, incurrunt excõm. S. P. reseruatam in Bulla cænæ *can*. 17. *vt per Duardum* ibi *q*. 12. si autẽ furtiuè quis aliquid ad illud pertinens occuparet, & si inueniatur contra Clericos id exequẽtes lata suspensio, tamen non reperitur aliqua excõmnicatio latæ sententiæ, *Alterius disp*. 12. *de suspensione cap*. 3. *ad finem*. solet tamen à Commissariis spolii promulgari excommunicatio latæ sententiæ contrà tales non restituentes, vel non reuelantes, quæ excommunicaio regulatur iuxtà alias excõmmunicationes latas contrà non restituentes furtum, ac non reuelantes, de quibus egi *sup. p*. 1. *recoll*. 10. *a num*. 97. post *Lazarium in suo tract. de monitorijs*, qui ibid. *sect*. 4. *q*. 13. *&* 14. tractat de his, ad quos pertinet absolutio contrauenientium dictis monitoriis, tàm Papalibus, quàm Episcopalibus, de qua re agit etiam *Filliuccius tr*. 14. *cap*. 2. *& Marcellus Vulpe cap*. 2. *sua praxis num*. 21. vbi quòd talis excommunicatio contenta in monitorio Papali, nõ sit reseruata, ac dato quòd esset S. P. reseruata, facta restitutione, vel reuelatione, poterit talis absolui etiã à Regularibus Confessariis, cõcordat idẽ *Lazarius suprac. q*. 14. *n*. 17. & in terminis edicti Inquisitorũ, loquitur *Portell. v. sollicitare n*. 24. post alios notat *Bossius in append. de sollicitantibus n*. 106. nàm Confessarii Regulares possunt absoluere ab omnibus casibus, & censuris etiam Sedi Apostolicæ reseruatis, exceptis reseruatis in Bulla cænæ, & in Italia extrà Vrbem, exceptis casibus cõtentis in Decreto Clem. VIII. Nõ facta autem restitutione, vel reuelatione pertinet excõmunicationis pro spolio absolutio, ad eũ, qui illã tulit, seù Nunciũ Apostolicũ, cuius nomine fertur dicta excomm.

Sponsalia absque causa legitima explere recusans, potest cogi à iudice ecclesiastico per censuras, postquam fuit monitus ad implendam fidem, nisi attentis circunstantiis, prudenter arbitretur iudex, ex talibus nuptiis inuitis posse timeri scandala, dissentiones, & infelices exitus, *Filliuccius post alios tr*. 10. *n*. 262. vide etiam *Sanchez lib*. 1 *de matrimonio disp*. 29. Nec per hoc dictus iudex incurrit excommunicationem, de qua suprà *Cogentes quouis modo*, quæ non habet locum hoc casu, vt communiter docent Authores.

Sponsiones, seù excommissas facientes super vita vel morte Papæ, vel promotione Cardinalium, ac proxenetę mediatores, & qui ex hoc aliquid perceperint, incurrunt excommunicationem S. Pontifici reseruatam à Greg. XIV. in sua Bulla 4. incip. *cogit nos*

præter irritationẽ omniũ promissionũ, etiã iuramento vallatarum, ac inhabilitatem ad acquirendum dominium pecuniarum, ex tali causa solutarum, vel remissarum, &c. & personæ ecclesiasticæ, priuationem beneficiorum in vtroque foro, vt latius patet in dicta Bulla, de qua latè *Sfortia in selectas SS. Pontificum const. theorem.* 484. qui asserit, dictã constitutionem differre à const. Pij IV. incip. *in eligendis.* ratione nõ solũ censuræ hic appositæ, sed etiam quia illa prohibitio erat tantum pro vrbe, hæc autem pro quibusuis Christiani orbis terris, & locis, & ꝙ etiam excommunicationi huic, subiiciantur quicunque etiam Regali, & imperiali authoritate fulgentes, qui in suis terris, id fieri tacitè, vel expresse permiserint, item consiliarii, magistratus, &c. qui assensum, cõsilium, auxilium, & fauorem præstiterint. An autem hæc Bulla sit vsu recepta cum tanto rigore, noluit definire, *Bonatina t.3. disp.2.q.3.p.2, in princ.* sed subdit, ꝙ in hoc quisque potest praxim consulere, & quòd *Azorius* quando negat, illam esse vsu receptam, non loquatur de hac Bulla, sed de Bulla Pij IV. quia de ista Gregorii non habuit notitiam vt dixit *Sortia loco suprac. ad finem.* Quando autem sponsiones circà aliã materiam sint licitæ, vel non, vide *Sanch. in opusculis moralibus li.1.c.8.dub.13. 16. & 32.*

Sudij iuris ciuilis, vel medicinæ, operam dantes Religiosi in locis vbi non est eorum Cõuentus, & sic necesse est pernoctare extrà claustra, nisi intra duorum mensium spatiũ, à die, quòad hunc effectum, exierũt ex claustris, illuc non redierint, incurrunt excõmunicationem nulli reseruatam, *cap. super specula ne Clerici, vel Monachi*, ita illam refert nouissimè post alios *Lezzana p.1. cap.9. n.3.* quidquid *Filliuccius tr. 14. num.128.* putet, esse locum dictæ excommunicationi, quando vacarent dictis studiis extra claustra, etiã si habitẽt in claustris, *Bonatina* latè *in opusc. de clausura q.2.p.7.* Qui tñ omnes concordãt in hoc, quod non incurrat hanc excommunicationem Religiosus vacans studiis legũ, quatenus conducunt ad studia canonum, & Theologiæ, etiã si extrà claustra degeret de licentia superiorũ, quã tñ licentiã dare superiores nõ possũt pro studiis medicinæ, nã ex quo in *Clem.2. ne Clerici, vel Monachi in 6.* excommunicantur ipso facto Religiosi accedentes ad quæuis studia litterarum, etiã licita ipsis Religiosis extrà claustra, absq. superiorum licentia, censetur concessa illis, facultas tribuendi hanc licentiam pro studiis licitis, qualia sunt etiam studia iuris ciuilis, quatenus illa verè cõducũt ad pleniorẽ canonũ, & Theologiæ moralis intelligẽtiã, saltẽ in foro cõscientię, nõ autẽ ꝓ studiis medicinę, quæ sũt omninò illicita Religiosis propter periculum irregularitatis, vt præsupponō ex dicta materia, infrà suo loco, concordat cum his omnibus *Thesaurus p.2. de peni' ecclesiasticis verbo studia cap. 1. & 2.* quid de Doctoribus legentibus dictas scientias Religiosis. sup. *Doctores*.

Studijs iuris ciuilis, aut medicinæ operam dantes Presbyteri, vel etiam Clerici habentes dignitates, vel etiam personatus extrà eorum domos, in publicis scholis non habentibus priuilegium in contrarium & si in eorum patria, vel domicilio, nisi à prædictis studijs infrà spatium duorum mensium à die, quo supradictis studijs operam dare ceperunt, non destiterint: incurrunt excommunicationem nulli reseruatãm ex *eod. cap. super specula, ex. ne Clerici, vel Monachi*, vbi habetis aliàs pœnas, cõtrà p̃fatos. Ex quibus patet, ꝙ si d. Clerici tantũ sint beneficiati, non autẽ habẽt dignitatẽ, vel personatũ, vel si ista habẽt, aut priuatim illis vacãt, vel in scholis publicis illarũ vniuersitatũ, quæ habẽt priuilegia in cõtrariũ, aut nõ per duos mẽses cõtinuos in scholis publicis dictis scientijs operã nauerint, aut tãdẽ doceant alios dictas scientias, vel in ipsis doctorentur, nõ incurrerẽt dictã excõmunicationẽ, vt latè post alios per *Barbosam in collectanea ad cit. cap. super specula à num.3.* vnde tantò magis non est prohibitũ neq. d. Clericis, aut Sacerdotibus, ac Religiosis aliquoties adire studia publica d. sciẽtiarũ, honorandi causa amicum lectorẽ.

Studiorum Rectores, vel alij, &c. perturbantes Fratres Mendicantes in cursu studiorum sibi licitorum, & p̃uia licentia superiorum, incurrunt excommunicationem S. Pontifici reseruatam, Alexander IV. relatus in *Cronica S. Dominici p.1. lib.2. c.2.*

Successores in officio eorũ, qui indebitas imposuerũt gabellas, intra mensẽ nõ satisfaciẽtes damnificatis, incurrunt excommunicationem non reseruatam *cap. aduersus de immunitate Ecclesiæ*, vide post alios *Bonacinam tom.3. disp.1. q.19. p.4.* vbi de satisfactione ista præstanda, & an dicta excommunicatio hodie sit innouata in Bulla cenæ.

Superstitiosi vide supra *Diuinatores, & Sortilegium.*

Suspensus etiam Episcopus à collatione, vel etiam patronus tàm ecclesiasticus, quàm laicus à præsentatione, beneficium conferens vel ad illud aliquem instituens, aut præsentans: incurrit excommunicationem S. Pontifici reseruatam. Pius V. const. 58. incip. *quanta Ecclesia Dei*, ita *Barbosa de officio, & potestate Episcopi allegat. 50. num. 146.* Sed ista est eadem cum ea, de qua suprà *Resignationem.* & sic non est lata propter quamlibet suspensionẽ à collatione, vel præsentatione, sed ob particularem suspensionem latam in ea constitutione, ob non seruatam formam resignationis ibidem præceptam, vt

Fil-

Filliuccius tract. 15. num. 198. & 201.

T

TAbellarios impedientes, ne litteras Romã deferant, non incurrunt excommunicationem *can.8.* Bullæ cænæ contrà eos, qui impediunt aduehentes victualia, & alia necessaria ad Romanam Curiam, ita *Bonacina t.3. disp.1.q.9.p.1.n.*10. vbi limitat, nisi inter præfatas litteras, sint etiã chirographa, quibus pecunia ad Curiã cambitur, nã sicut impediens pecuniã, adstrigitur dicta excomm. ita etiã, & impediens dicta chirographa, qbus pecunia Romã trãsfertur, sed hoc intelligerem, quando dictæ litteræ impedirentur hac intentione intercipiendi dicta chirographa pecuniæ, quæ verè sit curialium, secus si alia intentionẽ.

Taleas, vide suprà *Gabellas.* Hic adde, quòd ibi fuit prætermissum de his, qui & si non negent verbis franchitiam personis ecclesiasticis, denegant tamen facto, requirendo ab eis quasdam circunstantias, & conditiones, vel inconsuetas, vel valdè ipsis personis ecclesiasticis onerosas, an incurrant excommunicationem, *cap. quamquam de censibus in 6.* quę vt *loco cit.* dixi, & si loquatur de pedagijs, extenditur tñ ad omnes singulares personas, (sicut ad cõmunitates, ac vniuersitates extenditur interdictũ) quasuis exigentes ab illis gabellas, etiam à sponte soluentibus, si illas exigant tãquã debitas, vt ibi explicaui, nõ impositas etiã pro personis ecclesiasticis, quæ post satisfactionem non est reseruata, & præter ibi citatos, habetur per *Bonacinam t.3 disp.2.q.2 p.21.* vbi nõ solum excõmunicãtur exigẽtes, sed etiã extorquẽtes dictas gabellas. circa istos habemus *glosam notabilẽ in Clem. præsenti, verbo non negotiandi eod. tit.* in qua Clemẽs V. in confirmationẽ, & exequutionem censurarum latarum in *d. cap quamquam,* præcipit vt Diœcesani locorum, postquàm sciuerint, aliquos in excommunicationem, & interdictum incidisse ob transgressionem *dicti capituli quamquam.* omninò publicent, vel publicari faciant censuras contra prędictos, latas. Hæc sunt verba, *glosa. Si autem inter leuatorem pedagij, & delatorem sit quæstio, vt quia ille negat, eum Clericum, vel dicit, res deferri negotiationis causa, vel res illius non esse, graue esset semper iudicem adire pro fide huius rei recipienda, vndè videtur committendum iuramento deferentis, vel suorũ nũciorũ, si personarũ qualitas nõ dissuadeat, vel nisi de contrario fides haberetur in promptu, quoad personam videtur sufficere si sit in habitu, & tonsura clericali, &c.* prosequitur aliis citatis *Bonacina tom.3. disp.31.q. 19.p.3.§.3.num.* 10. qui *num. seq.* subdit, pro decisione dubij, debere adiri iudicem ecclesiasticum. Si autem personæ ecclesiasticæ ad euitandas moras, & contentiones, eligerent, soluere gabellas, vel pecuniam dare contra exemptionem, sibi debitam, nõ per hoc, qui recipit dictam pecuniam, sciens illum esse Clericum exemptum, non incurreret dictam excommunicationem, ex quo inuitus, & non sponte censeatur soluisse, vt dixi *loco citato*, & in puncto post *Suarez Quarantã, & Bonacinam.* notat *Squillantes cap.8. de priuilegijs Clericorum n.5. ad fin.* Nota, quòd reperitur differentia inter excommunicationẽ latam in *cap. quamquam*, & in Bulla cænę *can.*18 nam ibi non excommunicantur expressè exigentes etiam à spontè dantibus, sicut in canone Bullæ, vndè quando sumus in terminis *c. quamquam*, scilicèt vbi gabella nõ est imposita, etiam pro Clericis, Cõfessarius exquirere debet ab exactore, an persona ecclesiastica inuita, vel sponte soluerit, nàm primò casu incurrit, excõm. *d. c. quãquã*, non aut secundo casu, & quando esset impposita gabella etiã ꝑ personis ecclesiast. & sic essemus in terminis d. can. 18. Bullæ cænæ, est necessaria inquisitio, vtrum s. exactor receperit datũ tãquã debitũ, vel nõ, ideòq. obseruãda regula à me tradita *loco suprà c.* nẽpè qñ integra gabella, vel paulominus soluitur, tunc censeatur ab inuito, & tamquam debitum solutum, secus quando aliquid parum, quo casu censetur solutum spontè, & non tanquam debitum, sed vt vulgò dicitur *per mangia.* Nota, ignorantiam, vel prohibitionis, vel pænæ in foro conscientiæ excusare ab incursu istius excommunicationis, patet ex dictis suprà *Recollectione* 1. loquendo generaliter de ignorantia excusante à censuris, & in terminis notat *Bonacina disp.1.q. 19.p.4. ad finem,* qui *ibid. p.4. num.*12. docet, exigentem paruam quantitatem, neque incurrere dictam excommunicationem, nisi deuenerit ad notabilẽ quantitatẽ requisitam ad peccatũ mortale, & si à principio recipiẽdo hanc paruã quantitatẽ, habuisset intẽtionẽ recipiendi ab alijs maiorẽ quantitatẽ, cui doctrinæ libenter me subscribo, præter eam partem, in qua supponit, incurri excommunicationem, statim quòd talis deueniet ad peccatum mortale furti, iuxtà ea, quæ dixi suprà *Extrahentes. Naufragantium bona*; & alibi sæpius. Nota tertiò, *Filliuccium tract. 61. num. 113. & seq.* asserere, non esse certũ, quòd exactores si plus exigant, quàm important gabellæ, & si iustæ, vel de facto exigant gabellas nunquam alias impositas, an incurrant excommunicationẽ *canonis* 5. Bullę cænæ contra eos, *qui noua pedagia, seu gabellas in terris suis, præterquam in casibus sibi à iure, seu ex speciali Sedis Apostolicæ permissi, imponunt, vel augent, vel imponi, aut augeri prohibita, exigunt,* & clarius *Bonacina t.3. disp. 1.*

q.6.num.14.& 15, vtrumq; negat, nempè primum vt certum, & secundum probabiliter, cùm vtroque casu tales potius dicantur cõmittere furtum, & rapinam, quam gabellã exigere, ex qua ratione sequitur, quòd nec dicto modo exigentes à personis ecclesiasticis incurrant excommunicationem eiusdem Bullæ in *can.* 18. vbi est sermo de oneribus impositis, ac nec etiam excommunicationem *cap. quamquam*, cum neque ibi feratur pro furto, vel rapina facta ecclesiasticis, sed pro exactione impositionum. Nota quartò differẽtiã inter dictũ *can.5.& 18.* quia ibi prohibetur impositio, & exactio pedagiorũ, seù gabellarũ, hic verò ꝓhibetur exactio etiam talearũ, & collectarũ, vndè potest dari casus, quòd iustè imponãtur, & exigãtur absque licentia Summi Pontificis respectu sæcularium collectæ, taxæ, & taleæ, non autem respectu ecclesiasticorũ, ꝙ an etiam sit verũ qñ ista imponũtur prò necessitatibus cõmunibus, tã sæculariũ, q̃ ecclesiast. vide *Sanch. li.2. opusc. moral. c.4. dub.55.* vbi *dub. seq.* ꝙ obligatio, de qua sup. Episcoporũ, *denunciãdi excommunicatos, vel interdictos contrauenientes d.c. quãquã*, sit sub mortali, ac ꝙ teneãtur illos denũciare, etiã nõ cõquerẽtibus d. personis ecclesiasticis, partibus tñ auditis, idest præuia citatione illarũ, etiã si factũ sit notoriũ. Circa id, quod dixi *loco suprac. ad fin.* de Clericis coniugatis, non gaudere priuilegio immunitatis à gabellis collectis, & alijs obsequijs, & muneribus vniuersitatis, & latius probaui *sup. hac ead. 3. p. recoll.* num. Nota *Manriquez in suis quæstionibus moralibus p.2.q.68.* impingere nostro *Diana p. 1. suarum resol. moral. tract. 2. resol. 35.* opinionem contrariam, quem contra suum institutum, in hoc sequitur contrà *Guttierez*. Sed inaduertenter quidem, & absq. aliquo fundamento; Inaduertenter, quia *Diana* nunquam hoc dixit, & in eo loco tractat de Clericis in minoribus, à quibus non licet arguere ad Clericos coniugatos, cùm ipsi Clerici in minoribus, etiam prima tonsura, obseruantes dispositionem Concil. Trid. integrè, & plenè gaudent priuilegio clericali, sicuti Clerici in sacris constituti *cap. cum non ab homine de iudicijs, & concordantibus*, de quibus per *Dianam p.4. tr.4. resol.* 10. & latius *resol.* 10. & Clerici coniugati, exceptis duobus priuilegijs nempè canonis, & fori, (quoad causas criminales secundũ cõmunẽ opinionem, de qua *sup. p.2. recoll. 1. nu. 111.* quibus illic allegatis accedit *Riccius p.2. praxis, recoll. 224.* cui opinioni fauet *Rota Rom. in illa ferrar. pensionis 20. Martij 1627. corã Virili apud Viuianum de iure patron. decis.96.* vel etiam in ciuilibus secũdũ alios Doctores, quos refert, & sequitur *Diana p.1. tract.2. resol.* 50. & repetit *p.4. tr.1. resol.78.* de qua re maximè pro hoc nostro Regno, videatis *Barrellũ ad Bellugã in speculo Principum rub.11. Barbosam in collect. bullarum, & decretorum, verbo Clericus, & in collect. ad Concil. Trid. sess.25. c.6. de reformat. n.49.* in qua re apud *Nouariũ in suis singularibus conclus.93* (repe- ries errorẽ, forsan Typographi) reputatur vt laicus, vt dixi *loco primo citato*, quibus illic allegatis accedit *Riccius p.1. praxis decis.192* qui testatur de cõmuni. Qui *p.4. eiusdẽ prax. resol.224.* idem à fortiori docet de Clericis saluaticis ex qua ratione patet defectus fundamenti ipsius *Manriquez*, quòd tales, & si non sint merè personæ ecclesiasticæ, sunt tamen sufficienter personæ ecclesiasticæ, quia sunt sufficienter personæ ecclesiasticæ, quò ad duo priuilegia tantũ, nõ autẽ quoad alia priuilegia. *Sanch. li.7. de matr. disp.46. n.12.*

Taleas imponentes Clericis, alijsq. personis ecclesiasticis (in alio sensu) nẽpè vel capiendo dictas personas, petendo aliquam summã pecuniæ pro illarũ redẽptione, vel cõminãdo illis incendium, aut aliam stragem in bonis vel personis illarum, vel suorum consanguineorum vt sæpè accidit, non incurrunt excommunic. Bullæ cœnæ *can.* 18. contra imponentes dictis personis *collectas, decimas, taleas, præstantias, &c.* verbum enim in medio positum, debet ab extremis recipere interpretationem *l.3.§ filius ff. de liberis, & posthumis l. si seruus plurium §. fin. ff. de legatis 1. Seraph. dec.840. num.9.* cùm igitur *decima, & collecta, ac præstantia*, ibi significent onera, quæ tamquam debita exiguntur ob publicam vtilitatem, vel necessitatem, ergò etiam *talea* eodem modo debent hic interpretari, ita post *Vgolinum, Duardus lib. 2. in Bulla cœnæ can. 18. quæst. vlt. num. 15.* prosequitur *Bonacina suprac. disp. 1. de censuris in particulari quæst. 19. pun. 1. num. 13.*

Transeuntes Mendicantes ad ordines monasticos (exceptis Chartusianis) absque speciali licentia Summi Pontificis, incurrunt excõmunicationem S. Pontifici reseruatã. Martinus V. *in extrauag. viam ambitiosæ de Regularibus, & transeuntibus*, vbi quòd eadem excommunicatione feriantur Superiores Ordinum monasteriorum, tales mendicantes in sua Religione recipientes. Non desunt tamen Doctores, qui velint, hanc excõmunicationem, non esse vsu receptam, quò ad licentiam S. Pontificis, vel saltem intelligi de transitu ad laxiorem absque iusta causa, quòd est probabile, vt dixi *sup. p.2. recoll. 11. nu.182.* nec negat *Bonacina tom.3. disp.2. q.9. p.1.* cõcludẽs, quòd hodie Generalis, vel Prouincialis concedat dictã licentiã etiã ad equalẽ, vel etiã laxiorẽ iusta de causa, nõ solũ ex priuilegio, ꝙ retuli *loc. suprac.* sed etiã de iure, & præter Doctores citatos, habet *Lezana p.1. c.22. n.11.* ac prosequitur *Thesaurus*

saurus p. 2. de pœnis ecclesiasticis v. religio cap. 4. §. 3. vbi etiam allegat Laymàn, quidquid Portellius verbo Religionis transitus n. 14. asserat, nullum Prælatum Papa inferiorem, posse, etiam ex iusta causa licentiam concedere pro laxiori, fauent allegati p Nouar. in lucerna v. trāseuntes n. 5. & secundū primam opinionē vidi practicari, etiam post decretū Congreg. Vrbani VIII. quod retuli cit. resol. 11. num. 288. & supponit Lezzana loco suprac. num. 15. vbi refert ead. verba dicti decreti, & postea subdit, illa vendicare sibi locum in casu quoque vbi Religiosus transiret ad æquè strictam, vel laxiorem Quòd pro transitu ad strictiorem sufficiat licentia Prælati localis, dixit probabile Lezzana sup. num. 10. & si alleget Rodriquez, qui contrarium concludit loco ab eo cit. & ante Lezzanā id etiā docuit Azorius apud Portell. loco suprac. n. 4. qui dicit, in hoc standū esse cōsuetudini Religionis, sicut dico ego, illi quoq. standū esse pro transitu ad æqualem, vel strictiorem, an spectet ad Generalem, vel Prouincialem, aut alium Prælatum. Quòd hodie vigore priuilegiorum non liceat ad arctiorem transire solum petita licentia, & si non obtenta, dixi loco suprac. nu. 280. ad finem, quibus illic allegatis, addo Lezzanam sup. n. 4. Portellium sup. num. 10. & seq. Bonac. sup. p. 2. sub num. 4. Certum autem est, peccare mortaliter Prælatū iniustè denegantē licentiam ad arctiorem, quia in c. licet de Regularibus, dicitur, quòd ad illam concedendam, tenetur Prælatus. Quando autem est dubium, vtrum Religio, ad quam petitur transitus sit strictior, tunc neq. est standum dicto petentis, neque Prælati, sed alterius, ita post Azorium, Portellius sup. n. 13. nota, quòd & si in d. extrau. expressè dicatur, Summum Pœnitentiarium nō posse concedere licentiam Mendicantibus, &c. transeundi, tamen postea per nouas cōcessiones, id potest, & ita vidi pluribus fuisse etiā ad laxiorē cōcessas licentias per Illustrissimū Coccinum Regentem S. Pœnitētiariæ, & postea reperi testatū apud Thesaurum loco suprac. Limita supradicta, in Monialibus, quæ etiā si transeant ad arctiorem, indigent S. Pontificis licentia Port. sup. num. 8. Nouar. sup. Ex supradictis patet, ad euadendam excōmunicationē de qua suprà quòd transiens Religiosus ex Mendicantibus (quales autē isti sint videte Azor. p. 1. li. 24. cap. 12. quæst. 22. & Lezzanum par. 2. cap. 1.) ad Religionem æqualem, vel laxiorem sufficere pro foro externo, ac etiam interno solā licētiā Superioris Generalis, vel Prouincialis, iuxtà cōsuetudinē Religionis, dixi pro foro externo, ac etiā interno, qa si iusta causa in rei veritate deesset, peccaret solū mortaliter, & sic intelligitur tex. in c. licet de Regular. & sumat Portell. sup. n. 6. qn verò sine aliqua licentia transiret, licèt aliqui existiment, talē incurrere excommunicationem, de qua sup. Apostatas, contrarium tamen, quòd non sit talis verus Apostata. post Lessium, notat Lezzana sup. num. 22. Thesaurus cit. cap. 4. §. 3. An eiecti à Religione Mendicantium etiā egeat dicta licentia? Concordare videtur duas opiniones contrarias circa hanc rem. Bonacina suprac. p. 1. c. 22. n. 9. distinguēdo de eiecto in perpetuum, vel ad tempus, quæ distinctio displicet: nā eiectio regulariter fit in perpetuum, & in praxi vidi hos, ex quib hodie post constit. Vrbani VIII. de Apostatis, & eiectis, sint suspēsi, recipi cum sola licentia Regentis Pœnitentiariæ. De Apostatis, maximè existentibus in partibus longinquis, ita vt nō cōcedatur illis accessus ad loca suæ Religionis, & sic ad Superiores concedit Rodriq. t. 3. q. 52. art. 14. transitū absq. licētiā & sequitur Portelius sup. n. 17. Alias excomm. pro particularibus Religionibus circa hanc materiā vide apud Bonacinam loco suprac. p. 2. & Nouar. in suā lucerna Regular. v. Transeuntes, vbi etiā de eorū successione, & professione.

Tractans de bonis Sedi Apostolicæ infeudādis, vide supra Feudum.

V

VAcantis Ecclesiæ fructus, vide supra Spolium, & intrà Vsurpantes.

Vacantium Ecclesiarum (ex priuilegio vel cōsuetudine) aliquid ex fructibus primi, vel vlterius anni, accipientes, singulares personæ, incurrunt excommunicationem S. Pontifici reseruatam, Episcopi verò contrauenientes, incurrunt suspensionem Pontificalis officij, eod. modo S. P. reseruatā, etiā post satisfactionē, & Communitates incurrūt interdictū similiter reseruatum. Pius V. constit. 104. incip. Durum. Nau. cap. 27. num. 130. & 44. Sayrus lib. 3. de censuris cap. 31. num. 14. Qui post Philarchum notat, per hanc constitutionē non præiudicari Fabricæ, Sacristiæ, & aliis piis locis, & operibus, nec etiam capitulis, mensis, aut personis, quibus fructus beneficiorum vacantium, ante collationem, seu possessionis apprehensionem, ex statuto, consuetudine, vel priuilegio sunt applicari, sicut quod per illā ex parte non derogetur extrauag. vnic. ne Sede vacante, maximè quia hodie Episcopi non incurrunt interdictum ab ingressu Ecclesiæ, sed suspenduntur inra Pontificalibus, innuit Thesaurus v. vacantia. c. 5.

Violantes immunitatem ecclesiasticam, vide supra Extrahentes, & quia viarum grassatores, inter alios expressos in Bulla Greg. XIV. non gaudent immunitate Ecclesiæ. Nota, quòd non sufficiebat S. Pontifici exprimere publicos latrones, sed etiam subiecit de viarum grassatoribus, de quibus antea reperiebatur quoq. facta metio in c. inter alia de immunit. Ecclesiæ, nā vt benè post alios subdit

Farinaccius in apppendice de immunitate nu. 162. & clarius *Bonacina tom. 3. disp. 2. quaest. 3. p. 16 §. 6. num. 3.* Grassatores viarum à latronibus in hoc differunt, quòd latro dicitur, qui vias extrà vrbem obsidet, vulgo istos vocamus *Forasciti, latri di campagna*, grassator verò, qui vias in vrbe obsidet, & sæpius hoc crimen committũt, vulgo vocantur *Cappiatori*. Prosequitur *Castrus Palaus tom. 2. tr. 11. de reuerentia debita locis sacris disp. vnica p. 9. n. 2. & 6.* qui indicat, communẽ opin. esse quòd talis dicatur, qui furatur in viis publicis, & frequentatis, & quòd vt talis priuetur dicta immunitate, prius cõstare debeat iudici de ista frequentatione, & postea talem declarare ipsũ parte citata, ita post *Decian. & Farinac.* notat *Castrus Palaus cit. n. 2. ad fin.* Fuit nuper dubitatũ, an isti tales ex alia causa priuentur dicta immunitate, quia v.g. dum in Ecclesia pro aliis delictis refugiati existebant, quibusdam vicibus, aliquando propè Ecclesiam, aliquando longè ab illa, in viis publicis ciuitatis, transeuntes expoliabant, & non definiendo pro nunc quæstionem illam, an delinquentes propè Ecclesiam spe immunitatis, recipiendo se postea in Ecclesia cum armis, & rebus furatis, priuentur dicta immunitate, de qua per *Bonac. sup. §. 7. n. 12. Dianã p. 1. tr. 1. resol. 3. Manriq. p. 2. suarũ qq. mor. q. 121.* Pro casu isto vide *Farinacciũ loco suprac. n. 245.* qui pro immunitate respondere videtur, cuius tamen contrariũ clarius loquendo in terminis nostris, docet *Cardinalis Tuscus littera E conclus. 11. n. 25.* vbi habet hæc verba *Ex præmissis crederẽ, quòd si quis sub isto clypeo committit delicta, vt confugiat ad Ecclesiam, & posset constare, non deberet gaudere priuilegio immunitatis, quia aliàs præberet immunitas incentiuum ad delinquendum, prout faciunt aliqui, qui in Ecclesia se retrahunt, & indè exeunt certis horis ad delinquendum, nam si postquam sunt in Ecclesia tuti, exeuntes delinquunt, debent expelli, sicuti habens saluum conductum, perdit illum si delinquat sub saluo conducto, sed tamen spectat hæc cognitio ad iudicem ecclesiasticum, & fortè Bulla Greg. XIV. patitur hanc interpretationẽ à iure communi, remitto tamen me ad decisionẽ S. D. N. Papæ, & S. Matris Ecclesiæ semper.* Hucusque doctissimus Cardinalis.

Violantes clausuram Monialium, vide suprà *Moniales, & Monialium monasteria.* Nota quòd nuper interrogatus fui, an quia in decreto Clementis VIII. de absolutione à casibus reseruatis, inter alios casus, quorum absolutio interdicitur Confessariis priuilegiatis, inseritur casus violationis clausuræ Monialiũ ad malũ finẽ, dicta violatio inducatur per quemlibet ingressum, etiam absque vi, & violentia, prout videtur supponere ipsummet verbum *violatio, argumento tex. in l. sepulcri 8. ff. de sepulcro violato.* item ex eo, quòd ibid. excipitur etiam casus violationis immunitatis ecclesiast. quæ vt dixi sup. *extrahentes* requirit vim, ac violentiã. Cui quæsito respõdi, ꝙ & si prima significatione ly *violare* propriè dicatur de virgine, cui vi pudicitia eripitur, tñ sæpius vsurpatur pro nõ obseruãtia, seu fractione, quæ fit absque vi, vndè nõ obseruantes, & frangentes canones, violatores canonum dicuntur, *cap. violatores 25. q. 1.* sic etiã dicimus violare secretũ, violare inter dictũ, violare pacem, & sic accipitur in casu nostro, vbi idem significat violatio clausuræ Monialiũ, quã illã non obseruare scienter, & dolosè ingrediẽdo, fauet *Graffius de quinque casibus cap. 5. num. 1. ad finem.* Adde quòd violantes clausuram cum effractione Ecclesiæ, vel alterius loci sacri eiusdem monasterij, non incurrerent aliã excommunicationem, de qua suprà *Ecclesiarum effractores*, quia illa habet locum tantum eo casu, quo fit effractio ad finem furandi, vel destruendi bona Ecclesiæ, &c. vt ibi explicaui.

Visitatores Monialium impedientes in eorum officio, si postquã ab eisdẽ visitatoribus post impedimẽtum huiusmodi fuerint canonicè moniti, nõ destiterint, incurrunt excomm. nulli reseruatã. *Clem. attẽdẽtes de statu monachorum.* vbi extenditur ad impedientes etiã visitationẽ vt sup. *Canonicarum sæcularium*, quæ viuũt vt Canonici sæculares, quas hodiè nõ video esse in vsu, ita post alios per *Bonac. t. 3. disp. 2. q. 2. pun. 4.* sed contraria opinio .f. sufficere vnam monitionem, est magis communis, vt testatur *Thesaurus hoc verbo, vers. nota 2.* Quærit etiam *glosa ibid.* an sufficiat monitio generalis, scilicèt quòd nullus impediat nostram visitationem, &c. vel potius requiratur particularis, scilicèt monemus te N. ne impedias officium nostrum, sed non determinat. *Franciscus* autem *de Platea excommunic. 2. §. 43. n. 2.* & post *Nau. & Filliuc.* pbãt *Bonac. loco suprac. n. 5.* requiri specialem. Quia verò visitare põt quis Moniales tãquã Ordinarius, & etiam tamquam Delegatus. Primo enim casu est Episcopus respectu Monialiũ sibi subditarũ, secũdo casu est idẽ Episcopus respectu exẽptarũ, vt post alios declarat *Bonac. loco suprac. nu. 1.* hic infert *Thesaurus loco suprac. vers. nota.* quòd quãdo impeditur is, qui visitat potestate ordinaria, tunc incurratur excommunicatio Bullæ cœnæ *can. 16.* de qua suprà *impedientes Prælatos*, sed vt ibid. dixi post eundem *Thesaurum* testantẽ de magis cõmuni, illa excõm. habet locũ qñ impedimẽtũ, interponitur authoritate publica, vbi etiã dixi, quòd requiratur ꝯtus impedimẽti sequutus. Certum est autẽ incurri dictam excommunic. Bullæ ab impediente tàm Ordinarios, quàm Delegatos in dicta visitatione, in terminis, de quibus suprà *recurrens*, præterquam vt etiam

dixi

dixi *cit. conclus. Impedientes Prelatos.* Episcopi procedentes vi Concil. Trid. sicut procedunt in visitatione exemptarũ ratione clausuræ, potius iudicandi sunt Ordinarij, quàm delegati. Nota tamen, quòd prædicta visitatio si non fiat per Episcopos, sed per alios ab ipsis Episcopis deputatos, si tales sunt electi cum generalitate causarum reputantur quasi Ordinarij, sin verò secus, iudicandi sunt Delegati. *cap. cum causam verb. Delegatus in fine de appellat. Menoch. de arbitr. q. 57. nu. 31. Vantius de nullitate tit. coram quo nullitates, &c. num. 7.* quos refert, & sequitur nouissimè *Manriq. p. 1. suarum qq. moral. q. 1. num. 9.* qui supponit, ꝙ Vicarius Generalis visitando, dicatur visitare potestate ordinaria. Quomodo & quādo d. Visitatores debeāt ingredi dicta monasteria, vide sup. *Monialium monasteria Superiores*, quibus illic allegatis addo *Thesaurum loco suprac. vers. nota 4.* qui *ad finem dicti cap.* subdit, quòd licèt Episcopi ex Concil. Trid. possint ingredi monasteria exempta pro visitāda clausura, tamen id est verũ qñ scirēt illā fuisse violatā, & prius monito Prælato ordinario ipsarũ exemptarũ, & hoc est, ꝙ post *CoKier* dicit *Lezzana c. 25. n. 49* ꝙ Episcopus potest ab ipsis Monialibus exemptis disquirere ea, quæ ipsam clausuram concernunt in colloquutorio, ad crates, vel ad fenestram, quia prius debet ei constare de violatione, & postea ingredi. fauet etiā *Barbosa* apud *Gauantũ in suo manuali Episcoporũ verbo Monialium n. 59.* aliàs, n. ingrederetur absque causa necessaria, & sine licentia, prout requiritur ad euitādas cēsuras, de qbus *cit. conclus. monasteria Monialium*, & post eundē *Barbos.* indicat idē *Gauāt. sup. n. 4.* vbi reperietis alias declarationes circà hanc materiā.

Vltimas volūtates pias exequi differentes absq. rationabili causa, de iure, & si non incurrant excommunicationem latæ sententiæ, sunt tamen excommunicandi, *can. qui oblationes defunctorum el 2.* vbi *glosa p. 13. q. 2. Sanchez lib. 4. opusculorum moralium cap. 1. dub. 53. n. 6. ad finem, Ioannes Baptista de Thoro in summa priuilegiorum pia causa, priuileg. 148.* qui subdit, *hac praxi communiter vti Tribunal Reuerendæ Fabricæ contra similes heredes differentes oblationes, & legata pia soluere, & adimplere, sub pœna excommunicationis, imò contrà omnes impedientes exactionem legatorũ piorum d. pœna tenentur, ex Bulla Pij V. in Catechismo lib. 3. c. 3. n. 153.* hactenus *Thorus*, & forsan ista Bulla Pij V. quàm refert ex Catechismo (quem librum ad manus non habeo) est ead. de qua suprà feci mentionem, *Fabrica S. Petri.* Quando autem heres dicatur differre exequi legata pia, patet ex dictis *de officio Cappellani q. 3. sect. 6.* vbi quòd quādo à testatore nō est appositũ tempus pro dicta solutione, (quò casu transacto dicto tempore, semper dicitur negligens) talis erit censendus heres post sex menses, iuxtà *tex. in §. fin autēm Auth. de ecclesiast. titulis.* Et si quòad alia legata, detur annus, iuxtà *tex. in §. illud Auth. de heredibus, & falcidia, Valenzuola cons. 35. n. 19. Thorus loc. infracitando.* ꝙ declarat *Graffius de quinq. casibus lib. 2. c. 26. n. 48.* à die mortis, aditæ hereditatis, & sciētiæ, sed an etiā nō adita hereditate, vide in eodē *tract. de officio Cappellani q. 5. sect. 25.* quòd exequutio relictorum ad pias causas differri non debeat durante tempore inuentarij cōficiēdi ab herede, post *Balb. decis. 402.* & alios habetur per *Thorum supra priuilegio 18. post medium.* Dixi *heres*, quia exequutor habet aliud semestre, postquā fit ei facultas, suum exequendi officium, vt per *Thorum loco suprac. priuil. 18. ad mediũ*, qui subdit, nunquā heredē posse dici negligentem, si non fuerit requisitus, ad quod allegat *Stephanum Gratianum c. 22. suarum disceptationum forensiũ, n. 45. & seq.* quod hodiè cessat in praxi, quò ad Tribunal Reuerendæ Fabricæ, quæ post annũ procedit ex officio circà exequutionē horũ legatorum, etiam si nunquam legatarij institerunt, vt per nostrum *Molfesium p. 2. summa tr. 13. c. 5. n. 14.* ꝙ est verum etiā quòad Episcopum, vbi præuenit dictam Fabricam, maximè quò ad futuram solutionem legati, quia quòad præterita, de illis post annum babet quintum, & post trienniũ habet medietatem dicta Fabrica à die mortis, iuxtà declarationes relatas per *Quarantam verbo Fabrica S. Petri.* Et forsan ita procedit dubiũ de iurisdictione priuatiua dictæ Fabricæ quò ad Episcopos, quam tangit, & non decidit *Molfesius supracitato num. 203.* vbi de concordia inter inuictissimnm nostrum Regem & S. Pontificem pro Regno Neapolitano circà hanc materiam. Dixi *de iure*, quia in pluribus Diœcesibus reperitur Synodalis excommunicatio ipso iure lata contrà non soluentes legata pia, vt per *Graffium loco suprac. n. 17.* quo casu vt post *Nau. c. 25. summa Hispana num. 65.* asserit *Sanchez cit. dub. 53. num. 7. qui illam excommunicationem incurrerat, si absoluatur* (intellige, quia & si antea potuit adimplere, tñ nunc nō potest antequā absoluatur) *& iterum cum possit non impleat, reincidit.* An valeat conditio posita in legato pio, quòd nec Episcopus, nec Fabrica possit se intromittere, vide *Molfes. loco suprac. num. 205.* vbi quòd & si testator possit dicere, quòd si Episcopus, vel Fabrica manus apponeret, non sit legatum pium, & habeatur ac si non non esset relictum, tamen non possit iubere, quòd sit legatum pium, & habeatur tamquā relictum, & tamen non posset se in illo intromittere Episcopus, vel Fabrica, sequitur *Thorus sup. priuilegio 139.* vide tñ dicta à me in cod. *tr. de officio Cap-*

pellani

pellant q.5. num.209. vide *Barbosam apud Alzedum in praxi p.2.cap.2.nu.53.* Quod si Episcopus sit negligens in dicta exequutione, Metropolitanus possit ipse exequi voluntates subditorum sui suffraganei, probat *Sanchez lib.4.opuscul cap.1.dub.54. num.23.* vide circà alias pęnas heredum, vel exequutorũ, qui negligũt exequi dicta legata *Thesaur.p.2. de pænis ecclesiasticis v.testamenta cap. 1.*

Vota reseruata commutantes. suprà *Confessarij prætextu,&c.*

Vsuras quicunque domini, aut officiales, qualibet potestate præditi, fouentes: incurrũt excommunicationem nulli reseruatam *Clem. 1. de vsuris*, subiectum huius excõm. iã patet esse Dominos,& Officiales. Actiones, quibus quis dicatur fouere vsuras, etiã exprimũtur in tex. Prima est facere statuta de soluendis vsuris, vel illis nõ restituendis, cũ repetũtur; Secunda, scribere præfata statuta; Tertia huiusmodi statuta dictare; Quarta iudicare, seù sententiam ferre, vt soluantur vsuræ, vel vt non restituantur plenè, & liberè, cùm iam solutæ repetuntur (de qua egi, suprà *Iudex*) Quinta seruare huiusmodi statuta,& consuetudines vim statuti habentes, etiam si dicta statuta fuerunt edita, vel consuetudines introductæ post dictam Clementinam, intellige officiales, potestates, iudices, qui, vt dixi, sunt subiectum illius excommunicationis. Enumerari etiam solet sexta actio, quæ consistit in omissione, scilicèt non delere dicta statuta de libris communitatum intra tres menses, quòad eos qui potestatem habent delendi. Sed ex quo in dicto textu non præcipitur dicta deletio dictorum statutorum simpliciter, sed tantum statutorum: *hactenus* editorũ probabilis eorũ sentẽtia videtur, qui dictã actionẽ asserrũt, hodie nõ habere locũ, quòad statuta edita post dictam Clemẽtinã: ita contrà *Suarez, & Filliuccium*, *Bonacina tom 3.disp.2.q.10.p.15.nu.7.* Qui benè firmat ibid. *n.*10. quãlibet supradictarũ quinq. actionũ cũ pręsũptione, sufficere ex se ad incurrẽdam excomm. sicut aliæ actiones, & si tendentes quoque ad fomentum vsurarum, tamen ibi non expressæ, non sufficiunt. Ex quo sequitur, quòd iudex ferens sententiam in fauorem vsurarij, incurrat hanc excommunicationem, vt dixi suprà *iudex cogens soluere*, etiam si hoc faciat ex propria voluntate, nullo existente statuto, vel consuetudine, vt post *Suarez* notat *Filliuccius tr.14.nu. 171.* an ista procedant vbi statutum foret de soluendis vsuris, non à Christianis, sed a Iudeis, vel ab eis illas non repetendis, tetigi *loco supracitato.*

Vsurpare præsumentes per se, vel per alios quocunque modo alicuius ecclesiastici beneficij, monasterij, alteriusq. loci pij iurisdictionem, bona, census, aut iura, fructus, emolumẽta, aut obuentiones, quæ in pauperũ necessitates conuerti debent, incurrunt excommunicationem S. Pontifici reseruatam etiam post restitutionem factam Ecclesiæ, aut administratori, seù beneficiato. *S Concil. Trid.sess 22. cap.11. de reformatione*, de ista excommunicatione feci mentionem suprà *incidentes,& oblationes*, vbi etiã de alia simili excommunicatione lata in Bulla cænæ *can.* 15. contra vsurpantes iurisdictiones, seù fructus, redditus, & prouentus ad Sedem Apostolicam, & quascunq. ecclesiasticas personas, ratione Ecclesiarum, monasteriorum, ac beneficiorum, pertinentes, quo in loco remissiuè reperietis quomodo, & differant & cõueniãt dictæ duę excommunicationes, quibus illic allegatis, addo nunc *Bonacinam t.3.disp.1.q.18.p.4.* Qui pšupponit pro certo, in terminis Tridentini, non requiri vsurpationem propriè dictam, sed sufficere quamliber iniustam occupationem dictorum bonorum, cum scientia, quòd sint Ecclesiæ, monasterij, &c. sicut requiritur in terminis canonis Bullæ cænæ, vt ibi dixi, & contrà aliquos prosequitur *Thesaurus verbo vsurpatio cap.* 1. Extenditur in dicto loco S, Concil. eadem excommunicatio ad Clericos consentientes dictæ vsurpationi, quòd intellige quòad censurã, si id fiat etiã per actionẽ negatiuã, qñ scilicèt nõ impedirẽt, cùm impedire possent, quòd & si aliqui explicent generaliter de omnibus, tam qui ex iustitia, quam qui ex charitate sub pæna impedire tenentur, tamen contraria opinio, quòd solum procedat vbi quis ex officio, & sic ex iustitia tenebatur quis impedire, est probabilior, ex infradicendis cum de non impediẽtibus percussionem Clericorum, & in terminis notat *Thesaurus suprac. vers. nota tertiò*, extenditur etiam ad impedientes, ne præfata bona percipiantur ab ijs, ad quos pertinẽt vt per *Bonacinam suprac. p.4. num.*8. qui ex hoc infert, sequestrantem dicta bona, incurrere dictam excommunic. ex eo, quòd qui sequestrat, impediat, & *Genuensis in suis practicabilibus q.* 156. *num.* 3. docet, in hanc excommunicationem incurrere beneficiatũ, vel Prælatum, sinè causa legitima, repudiãtem legatum, vel hereditatem, Ecclesiæ suæ delatam, & sequitur *Thesaurus sup vers. item procedit.* Quando autem in dicta excommunicatione Concilij comprehendantur vsurpantes distributiones quotidianas, patrimonialia bona Clerici, vel ad eum pertinentia ratione capellaniæ non collatinæ, vide *Duardum in d.can.17.q.4.num.2. & q.5.n.5. & q.6. nu.7. & Bonacinam cit. q.18. p.2. per totum.* Licet accipientes, vt supradicta bona, &c. ratione iustæ compensationis, non incurrant neque excommunicationem Bullæ, de qua loquitur *Bonacina sup.p.3.num.6.* neque

neque Concilii (addo ego) cùm vtrobique prohibeatur occupatio dictorũ bonorũ iniusta, nõ tamen per hoc quis poterit id facere authoritate publica, iuxtà ea, quæ dixi suprà *Represalias, Duardus loco suorac. q. 5. num.* & prosequitur alios citans, prò, & cõtrà *Diana p. 4. tract. 1. resol. 77.*

Vsurpantes custodiam, siuè guardiam, vel titulũ aduocationis, seù defensionis Ecclesiæ, alteriusq. loci ecclesiastici vacãtis, illiusq. bona simul præsumentes occupare, incurrunt excommun. nulli reseruatam, *cap. generali de electione in 6.* Nota quia hæc duo requiruntur copulatiuè ad excommunicationem præfatam incurrendam, scilicèt vsurpatio vnius ex titulis supradictis, & quòd occasione illius occupẽtur bona Ecclesiæ, vel loci pij, ac ecclesiastici, est cõmunis opinio, vt testatur *Toletus lib. 1. c. 39. n. 4. ad finem.* vbi benè exemplificat casum huius excommunicationis, (licèt in textu citato exprimatur per tot verba, tamen quia omnia significant idem quàm custodiam) nempè illam incurrere eos, qui absque licentia S. Pontificis, vel ratione consuetudinis antiquæ à quadraginta annis vltrà. (adde tertiũ casũ, scilicèt quando fundans, & dotans Ecclesiã de Diæcesani consensu, statuit, vt fructus ipsius Ecclesiæ cùm vacabit, possit facere suos vt per *Franciscum de Platea loco nsracitando num.* 5. qui ad hoc citat *cap. eleuterius 18. q. 3 cap. præterea, & cap. à nobis de iure patr.*) dicũt ad ipsos pertinere Ecclesiam vacantem custodire, donec in ea sit prouisum de Prælato, & de facto ipsam custodiam suscipiunt percipiendo fructus illius, tamquam ad se pertinentes de iure, latè *Sayrus lib. 3. cap. 34. num. 10. Suarez disp. 23. sect. 4. num. 6. Filliucc. tract. 14. num. 56.* vndè benè fuit dictum sup. *Spolium.* contrà simpliciter occupantes fructus Ecclesiæ vacantis, qui hodiè spectant ad Cameram, in iure non reperiri excommunicationem latæ sententiæ. Extenditur hæc excomm. in d. textu etiã ad Clericos, & Monachos, ac personas earũdẽ Ecclesiarũ, seù locorum, hæc fieri procurantes, ideoq. quærit post *glosam Franciscus de Platea excomm. 2. §. 21. n. 4.* qñ dicatur, d. personas hoc procurasse, & respondet, fortè occasione discordiæ inter ipsos suscitatæ, & dicuntur procurare opere, cõsilio, persuasione, & cooperatione. Imò tenentur etiam Clerici impedire se opponendo, dùm poterunt, quando vident, bona Ecclesiæ vsurpari, implorando bracchium sæculare, vt post eandem *glosam.* prosequitur idem *Franciscus de Platea loco suprac.* non autem impediendo, minimè incurrunt hanc excommunicationem, sed priuationem, seù inhibitionem à fructuum perceptione, seù prouentuum earundem Ecclesiarum, seù locorum, de qua re, præter *Franciscum de Platea loco suprac.* vide *Suar. suprac. sect. 4. num. 7. in fine.* vbi non solum docet, talẽ prohibitionẽ, &c. non esse suspẽsionem, sed etiam quòd Clerici nõ teneantur per se exequi dictam pœnam, sed requiri declaratoriã iudicis, quãuis *Bonac. t. 3. disp. 2. q. 2. p. 23.* existimet cũ *glosa,* illos ad hoc teneri sub pecc. mortali, ratione præcepti iniũcti per illa verba, *districtius inhibemus abstinere à d. perceptione fructuũ,* & antea innuerat *Frãcisc. de Platea loco suprac. num. 5.* vbi post *Archidiac.* subdit, quòd neque possint dicti Clerici ex dictis fructibus percipere victum, & vestitum. Tandem quæro, an ista excommunicatio, non solum quòad occupantes, sed etiam quòad non impedientes, hodie sit reseruata in Bulla cænæ c. 17. vel saltem in *Concil. Trid. sess. 22. c. 11* de quibus sup. *conclus. præced.* Respõdet *Thesaur. p. 2 de pœnis ecclesiast. v. vacantium c. 1.* supponẽs imprimis pro certo, talẽ incurrere excõmunicationem Concilij, & postea sequendo opinionem, quam testatur esse communem, eorũ, qui docent, dictum canonem Bullæ cænæ habere locum etiam in vsurpantibus Ecclesias ipsas vacantes, vel bona Ecclesiarum vacantium (quam opinionẽ præter ab eo citatos, probat *Bonac. t. 1. disp. 1. q. 18. p. 2. n. 18. & 31. cũ sequent. & Scortia theor 426.*) subdit *ad fin. vers. Itẽ occupãtes, quòd quòad fructus, & bona, quæ vacãte beneficio capit Camera Apost. nõ potest esse dubium, quin sit locus d. c. 17. Bullæ cænæ,* & demum *cap. 6. ad finem,* asserit, quòd *occupans bona Ecclesiæ vacantis, vel defuncti beneficiati ad Cameram pertinentia, cõtrà ius spolij, si prætextu priuilegij, aut alterius facultatis, iniustè id faciat, incurrat excommunicationem latam in Trid. & Bulla cænæ, sin autem furtiuè occupet, nullam incurrat, &c.* vt etiam dixi sup. *Spolium.* Clarius autem procedendo, & loquendo consequenter, ac distinctè. Dicerẽ, saluo meliori iudicio, quòd aut sumus in casu, quo quis vsurpat eàm custodiam, quàm fructus ipsius Ecclesiæ vacantis, quibus duobus simul concurrentibus, vt dixi suprà, vendicat sibi locũ. *suprac. cap. generali,* & hoc casu non cẽserẽ illam complecti neque Concil. Trident. neque Bullã cænæ, quia vtrobiq. de ipsis Ecclesijs, seù beneficiis dũtaxat, nõ autẽ de fructibus Ecclesiarũ vacantium, legitur facta expressa mentio, & sic militat ratio de qua suprà *oblationes,* quòd scilicèt vbi sumus in censuris, facienda sit stricta interpretatio, nec illæ extendendæ de casu ad casum, & maximè vbi illa expresè lata est in vno loco pro vno casu absque reseruatione, non debemus illam extendere ad alium casum, qui tacitè potest contineri in alio loco cum reseruatione. Vel sumus in vsurpatione, huius tituli custodiæ Ecclesiæ, vel beneficii, absque per-

ceptione fructuum illius, vel è contrà in vsurpatione fructuum Ecclesiæ, vel beneficii absque titulo (ista enim posse separari inter se, patet ex *glosa d. cap. generali*, vbi quærit de illo, qui iusto titulo, vel antiqua consuetudine debet habere custodiam vacantis Ecclesiæ, monasterii, hospitalis, vel alterius loci pii, an vacante Ecclesia, sibi lucrifaciat fructus? Et respondet, quòd non, sed tantum subdit, quòd habebit moderata cibaria, sequitur *Franciscus de Platea loco suprac. n. 6.*) & hoc casu intrant opiniones contrariæ, de quibus sup. an in illis locis *Concilij*, vel *Bulla* comprehendantur ipsæ Ecclesiæ, & beneficia, vel eorum fructus Sede vacante, quę cùm ambo habeant bonos authores, (opinionem namque negatiuam docēt *Caiet. &* *Tolet.* apud præcitatos) etiam vtraque opinio est probabilis, & data opinione affirmatiua, quæ est magis recepta, ad incurrendam excommunicationem Bullæ cænæ requireretur secundum omnes, quòd dicta vsurpatio authoritatiuè fiat, occupando illa, vti ad se de iure pertinentia, quòd etiam aliqui authores affirmant quoq. probabiliter, quādo tractatur de incursu excommunicationis latę in Concil. Trid. vt dixi suprà, fauet *Scortia in selectis S.S. Pontificum const. theor.* 426. qui eodem modo loquitur hoc casu de excommun. Bullę, & Concilii, (& si erret, asserendo, excommunicationem Concilii, nō esse reseruatam) & forsan hoc idē voluit dicere *Thesaur. loco vltimo citato*, ibi *si pratextu priuilegij, aut alterius facultatis, iniustè id faciat, incurrit excomm. latam à Trid. & in Bulla cœna.* corrigens id, quòd antea dixit *loco primo citato*, indistinctè loquendo, *quòd quò ad bona, quæ vacante beneficio, capit Camera Apostolica ratione spolij, non potest esse dubium, quin sit locus excommunicationi d. c. 17. Bullæ, &c.* Licèt autem fructus, vacante Ecclesia inferior, percipiat Camera, tñ custodia ipsius Ecclesiæ vacantis, ille habebit, qui habet ius instituendi, qui est Episcopus, vt per *Barbosam de officio, & potestate Episcopi allegatione 72. à num. 16.* sicut custodiam cathedralis habet capitulum. *Abbas in cap. Bona memoria de appellat.*

RECOLLECTIO QVINTA.

De officio, & potestate Confessarij circa pęnitentes, qui in excommunicationem *Canonis si quis suadente Diabolo* 17. q. 4. incurrerunt.

Est tam ampla materia istius excommunicationis, vt egeat particulari loco, distincto ab alijs censuris, ita enim Doctores de ea tractantes obseruant, vt est videre apud omnes, qui agunt de censuris, & quia quæ ordinatim tractantur facilius capiuntur, ac tenacius memoria retinentur, ex quo hic excommunicantur percutientes Clericum, vel Monachū. Quęro in primis.

Clerici, & Monaci nomine, qui veniant in hoc textu.

1 QVòad primā partem, sit. Prima Conclusio: Clerici nomine hic non solum comprehenditur qui sacris est insignitus ordinibus, itē etiam minoribus, sed quoque qui tantum prima tonsura est initiatus. *Glosa in c. cum contingat de atate, & qualitate ordinandorum cum concordantibus, Auila post alios p. 2. c. 5. disp. 3. dub. 11. verf. secūda conclusio, Marius Antonius lib. 3. variar. resol. 2. nu. 3.* testatur de communi *Molina t. 4. disp. 50. n. 3.* ante cū *Sayrus lib. 3. de censuris cap. 26. num. 4.* Qui *ibid. num.* 5. benè limitat, quando vel talis ordinatus non erat baptizatus, quia tunc non recipit characterem, vel fuit ordinatus

2 coactione absoluta, vel etiam conditionali, nisi postea expresse, vel tacitè ratificet susceptionem ordinis, & prosequitur, aliis authoribus allegatis *Bonacina tom. 3. disp. 2. q. 3 p. 6. sect. 3. num. 1. ad finem, & Squillantes c. 6. de priuilegijs Clericorum à num. 6.* Ampliat tñ *Sayrus ibid. sub n. 5.* in ordinato per saltū,

3 & idem dico ego de ordinato, vel ab alieno Episcopo absq. dimissorijs, vel cum dimissoriis falsis, nam tales verè recipiunt ordinem, & si maneant suspensi ab illius executione, vt præsupponunt pro certo *Barbosa*

bosa de officio, & potestate Episcopi allegat. 5. *num.* 18. *Duardus lib.* 2. *in Bullam cang can.* 15. *q.* 3. *Squillantes remissiuè cap.* 6. *de priuilegiis Clericorum num.* 9. & tantum disputant de priuilegio fori, de quo magis apud Doctores erat difficultas, antequã emanasset declaratio à S.P.D.N. Vrbano VIII. pro negatiua, quam refert idem *Squillantes sup. cap.* 7. *sub num.* 29. Expressè quòd tales gaudeant priuilegio canonis, dixit *Marchinus de ordine tr.* 2. *p.* 1. *diffic.* 11. *c.* 15. & si alleget *Mart. & Duardum*, qui *Duard. in summario dicti numeri* facit mentionẽ priuilegii canonis, non autẽ in corpore. Tamẽ rationes, quibus ipse probat, competere dictum priuilegium fori, tanto magis fauent pro priuilegio canonis, maximè quòd Clerici non solum suspensi, sed etiam excommunicati, interdicti, & degradati verbaliter gaudẽt hoc priuilegio, vt infrà. Vndè miror, quomodo *Bonacina t.* 3. *disp.* 2. *q.* 3. *p.* 6. *p.* 3. *sub. num.* 7. neget hoc priuilegium ordinato ab alieno Episcopo, vt sup. dum ipsemet *ibid. disp.* 1. *q.* 16. *p.* 3. *sub num.* 5. concedat eidẽ, ac etiã ordinato ab Episcopo excõmunicato, suspenso, vel deposito, (idem dic de ordinato ante legitimã ætatẽ) priuilegiũ fori. ꝙ difficulter amittitur, vt infrà. Secus autẽ dicit *Megal.* de seruo ordinato absq. licẽtia domini *p.* 3. *lib* 4. *c.* 1. *n.* 38. Ampliant secundò, communiter Doctores, in Clerico coniugato, nàm talis fruitur priuilegio fori, & canonis, vt aliàs sæpè dictum fuit, & si inter
4 ipsos tantum controuertatur, vtrum ad hoc sufficiat, quòd obseruet illas duas conditiones *cap. vnic. de Cleric. coniug. in* 6. scilicèt vnicam, & virginem susceperit, & habitum, & tonsuram gestet, vel etiam sit necessaria tertia conditio addita *à S. Concil. Trid sess.* 23. *cap.* 6. *de reformationè*, vt nempè sit quoque de mandato Episcopi adscriptus seruitio alicuius Ecclesiæ? Nam *Toletus lib.* 1. *cap.* 32. *num.* 8. *Sayrus sup. nu.* 4. *Sanch. lib.* 7. *de matr. disp.* 46. *n.* 2. post *Farinacc. & alios Gratianus t.* 1. *suarum descept. forens. cap.* 190. *Duardus lib.* 2. *cap.* 15. *q.* 3. *num.* 5. *Conink disp.* 14. *num.* 158. *Layman lib.* 1. *tr.* 5. *p.* 2. *cap.* 5. *n.* 3. *vers. secunda*. *Squillantes cit. cap.* 6. *de priuilegijs Clericorum num.* 16. *Bellettus p.* 1. *sua disquisit. clericalis titulo de disciplina clericali* §. 1. *num.* 37. affirmant. Et alij nempè *Molina t.* 4. *disp.* 54. *num* 9 *Lessius lib.* 2. *cap.* 33. *dub.* 3. *in principio. Bonacina cit. sect.* 3. *nu.* 14. & clarius *Auila loco suprac.* Negant, docentes dictam conditionem esse additam à Trident. ratione priuilegii fori, de quo ibi est sermo, & proinde, ꝙ illius dispositio minimè extendenda sit ad hoc priuilegium canonis, quæ est ratio valdè probabilis, fauet huic opinioni *Marius Antoninus lib.* 3. *var. resol.* 48. *num.*
5 44. vbi negat dictum seruitium esse necessariũ, qñ adsunt reliquæ cõditiones, etiã quò ad priuilegiũ fori. Adde dummodo nõ exerceat artem vilem, vel officium clericali sta-
6 tui nõ corespondentem, veluti tabernarii, macellarii, &c. *Clem.* 1. *de vita, & honest. Clericorum, Sayrus*, & alii *sup.* intellige si ter admonitus nõ destiterit *Molina suprac. disp.* 54. *n.* 3. *Bonac. sup. sect.* 4. *n.* 12. secus autẽ est si tan
7 tũ negotiationẽ illicitã exerceat, quę nõ dedecere videtur ita Clerico coniugato, sicut nõ coniugato, *Duard, loco suprac. n.* 4. *Laym. lib.* 4. *tom.* 9. *nap.* 7. *num.* 4. Quòd in coniugato hæc requisita debeant cõcurrere copulatiuè, probãt, post alios *Ciarlinus c.* 53. *nu.* 11. &
8 *Gratianus loco suprac.* & supponit *Marchinus de ordine tr.* 2. *par.* 1. *cap.* 15. *difficult.* 10. & si contrarium doceat *ibid. difficult* 4. & partim etiam *diffic.* 6. de Clerico non coniugato, & & ante eum *Marius Antoninus lib.* 3. *resol.* 48. *num.* 10. An verò ad euadendam dictã ex-
9 communicationẽ, sufficiat si tempore, quo percutitur talis Clericus coniugatus non deferat tonsuram, vel habeat vestes clericales (idest secundũ consuetudinẽ loci *Sanch. sup. disp.* 46. *& Auila loco suprac. post conclus.* 2. *Layman sup & Ciarl. num.* 17.) non reperio tactum à Doctoribus, & si ex ijs, quæ docent in terminis priuilegii fori, possimus id faciliter decidere, quòd scilicèt non excuset, vbi talis antea solebat illum gestare, nec putet ipse percutiens, illum dimisisse, dictum Clericum coniugatum animo ipsum non amplius resumendi *Ciarlinus suprà num.* 16. Nota differentiam inter Clericos coniugatos, & non coniugatos circà hoc particulare, nàm de Clerico non coniugato non ita de facili præsumi debet, quòd dimiserit habitum sicut de Clerico cõiugato, imò cùm in dicto loco S. Concilij, (quo inspecto non est amplius necessaria monitio) sit sermo de priuilegio fori, & non canonis, quòad priuationem huius priuilegij canonis, propter dimissionem habitus, & tonsuræ, in Clericis non coniugatis posset dici, quòd sit necessaria
10 monitio iuxta ius commune saltem generaralis in synodo, quòd secus est in Clericis cõiugatis, pro quibus non est necessaria aliqua *Marius Antoninus cit. lib.* 3. *resol.* 48. *à num.* 6. *& Marchinus sup. diffic.* 5. *& diffic.* 8. & sequitur *Auila suprac. disp.* 3. *dub.* 11. *conclus.* 3. Vnde quod ait *Sanchez sup. nu.* 8. Pium IV. in quadam Bulla ad euitandas fraudes, declarasse pro priuatione fori, necesse sit, quòd per sex menses ante delictum, quis non detulerit habitum, & tonsuram, procedit in Clericis non coniugatis, non autem in Clericis coniugatis. Præterquam datur casus, in quo Clericus non coniugatus gaudeat priuilegio canonis, & fori, non incedendo in habitu, & tonsura, neque inseruiẽdo Ecclesiæ, si sit beneficiatus, cuius bene-

ficij non est capax ipse Clericus coniugatus absque dispensatione S. Pontificis, quo casu si haberet dictam dispensationem, crederē, quòd eo modo gauderet, secus autem si
11 haberet cum dicta dispensatione S. Pontificis, tantum pensionem, quia si non incederet in habitu, & tonsura, non gauderet dictis priuilegijs, vt habui in facto, quia nec pensionarius non coniugatus gaudet dictis priuilegiis, si non incedat in habitu, & tonsura, vt contrà aliquos clarè habetur per *Bonac. cit tom. 3. disp. 1. q. 16. p. 6. num. 23.* vbi refert, ita declarasse S. Congreg. fauet decisio *Rota Romana in illa ferrariens pensionis corã virili, qua est 96. apud Viuiani praxim de iure patron.* vbi quòd similis dispensatio prosit tantum quòad retentionē pensionis, & *Layman lib. 1. tract. 5. cap. 3. n. 1. ad finem*, videte *Riccium p. 1. praxis decis. 302. num. 4.* vbi refert *decis. S. Congreg.* per hæc verba. *Cui reseruata est pensio, vt Clerico, si non incedat in habitu, & tonsura, non gaudet priuilegio fori*, de qua re etiā agit *p. 2. praxis resol. 151.* Dicta
12 pensio hoc casu deseruiet pro seruitio Ecclesiæ, supposita opinione, quòd illud requiratur, ita declarauit Sacra Congregatio apud *Barbosam alleg. 57. num. 151.* refert *Marchinus sup. diffic. 2. ad finem.* Ex dictis sequitur, contra *Ambrosinum cap. 22. de immunitate Ecclesiastica num. 6. & Decianum tr. crimin. lib. 4. cap. 8. num. 17.* Eum, qui adhuc
13 non est initiatus prima tonsura, & si habitu clericali incedat inseruiendo Ecclesiæ animo ascendendi ad statum clericalem, non gaudere dictis priuilegiis fori, & canonis, vt post *Panorm.* docet *Reginaldus li. 1. sua praxis num. 213. ad fin. iuncto lib. 3. num. 354. & seq.* & post *Bonacinam* prosequuntur *Addentes ad Duardum cit. q. 3. lit. A*, & de Clericis
14 saluaticis, quòd non gaudeant priuilegio canonis, declarauit S. Congreg. desuper istos edita 10. Kalendas Iunii 1623. apud *Riccium 4. p. praxis*, vbi agit de hac materia latè, à *resol. 480. & Barbosam in collect. ad Concil. Trid. sess. 24. cap. 6. de reformatione num. 45.*

Secunda conclusio, Monachi appellatione non solum venit quiuis Regularis approbatæ Religionis, vbi emittitur professio sollēnis, & si nullo initiatus ordine, vel prima tōsura, sed etiā Religionis approbatæ, in qua tantū viuant Religiosi sub obedientia Præ-
15 lati licèt nō emittāt d. professionē, *Molina cit. disp. 50. n. 4. vers. Hoc eod. priuilegio.* Item nō solū masculus Religiosus, sed etiā fæmina monialis, eodē modo Religionis approbatę, vbi emittatur, vel nō emittatur professio, dūmodo ibi collegialiter viuant sub obedientia, vt infrà. Item non solum Ordinis claustralis, sed etiam militaris, etiam si non
16 sint Clerici, quòd est certum de Equitibus S. Ioannis Hyerosolomitani, quos vocant Melitenses, vt post *Bellettum*, dixi suprà *p. 2. recoll. 1. n. 103.* Addo nunc *Molinam suprac. disp. 50.* qui ait, de hoc non esse dubitandū, præterquàm enim, quòd isti profitentur tria vota substantialia Religionis, & præcipuè votum castitatis simpliciter, prout alii Religiosi claustrales, habemus de his tex. apertū in *cap. canonica de sent. excomm.* vbi S. Pontifex concedit facultatem, vt Prior, qui toti Conuentui præest possit absoluere, si sit sacerdos, Fratres sibi subiectos ab excommun. huius canonis, qn̄ percussio non est enormis, vbi *Glosa verbo Fratribus* subdit, idem *de Abbate*, & de iure communi Abbas, seù Superior Regularis non absoluit suos subdi-
17 tos, nisi quando inter se sibi inuicem percusserunt, non autem quando Clericum, *cap. cum illorum eod. illo tit.* vbi talis percussio reseruatur Papę, & in *c. Religioso eod. tit. in 6.* vbi ad euitandā euagationē conceditur absolutio Episcopis, & secundum priuilegia conceditur Prælatis, vt dixi sup. *recoll. 11. n. 196.* ergò præsupponitur, percussionem ipsorum Equitū subiacere huic excommunicationi (nec enim præsumendum est, hāc facultatē dicto Priori concessā, tantū fuisse quando ipsi Equites percussissent Clericos eiusdem Ordinis militaris, cùm lex adaptatur ad ea, quæ frequenter, & non ad quę raró accidere solent. *l. nō ad ea ff. de legibus,*) *Toletus, & Garsias*, quos sequitur *Squillantes c. 6. de priuilegijs Clericorum n. 37. Villalobos tr. 17. diffic. 22. num. 15. par. 1.* Et *Duardus lib. 2. in Bulla cœna, can. 15. q. 5. ad finem*, vbi post *Franciscum de Ponte cons. 14.* probat, q̄ sint verè Religiosi, & gaudeant omnibus priuilegijs Clericorum, & Religiosorum, & post alios nouissimè prosequitur *Nouarius in sua lucerna Regularium verb. Milites in principio.* Quòd ita sint veri Religiosi, vt ha-
18 bentes vota Religionis, satisfaciāt sumendo habitum dictę militiæ, probat contra aliquos *Diana p. 2. tract. 16. resol. 38.* & si secus sit in claustrali, qui habet licentiam ad ingrediēdam quamcunq. Religionem, quia non cēsetur licentiatus, etiam quòad istam, vt declarauit S. Congreg. apud *Quarantam verbo Monasteriū, & Cōuent.* itē etiā quia per ipsius
19 militiæ vota certè dirimitur matrimonium postea contractū, idē *Diana p. 3. tr. 2. resol. 30. vers. quinto notandum.* Difficultas est de aliis Equitibus aliorum Ordinum militarium, nempè D. Iacobi Alcantarę, Calatrauæ, &c. cùm plures Doctores velint, hos non esse verè Religiosos, quia non emittunt omnia tria vota substantialia simpliciter. Vn-
20 dè sunt capaces beneficiorum sæculariū simplicium, & curatorum, *Garsias de benef. p. 1. tom. 4. num. 24. in addit. Barbosa de offic. & potest. Episc. alleg. 57. num. 174. & in collect. ad Concil. Trid. sess. 13. cap. 10. num. 4.*

de re;

de reformat. itẽ etiã pensionum, sic fuisse decisum, refert idem *Barbosa ad Concil. Trid. tit. sess.* 15. *de reformat. cap.* 11. *n.* 9. non autem
21 milites Hyrosolimitani, ideo per ꝓfessionẽ in alijs militijs non vacant beneficia, & pensiones sæculares, sicut per professionem in militia S. Ioannis, vt dixi *in tract. de officio Capellani q.* 4. *praxi* 1. *nu.* 69. quidquid istos illis equales in hoc, arbitretur *Lezzana p.* 2. *cap.* 5. *num.* 42. & pro nostra sententia vidi
22 quandã decis. Rotæ in vna Capuana. Itẽ votũ Religionis Hyerosolimitani non dispensatur ab Episcopo, & Regularibus, & alijs tẽpore iubilei, sicut dispensari ab eis põt votũ alterius Ordinis militaris, vt dixi cum *de iubileo p.* 2. *n.* & me citato, sequitur *Bossius de iubileo sect.* 2. *casu* 19. *n.* 10. ideoq. illos nõ gaudere hoc priuilegio canoni, præter alios, ꝓ cer
23 to supponit *Villalob. loco suprac.* His nõ obstantibus, ꝙ isti milites gaudeant post innumeros, probat *Garsias p.* 1. *c.* 4. *de benefic.* ex eo, quòd dato, & non concesso, non sint tales verè Religiosi, tamen sunt personæ ecclesiasticæ, quòd sufficit vt possint gaudere dicto priuilegio, post *Nau. & Vgolinum* loquẽdo etiam de militibus Christi, de Auijs Montesæ, & alijs, probat *Duardus loco suprac. n.* 9. & de Equitibus S. Lazari in Sabaudia, & S. Stephani, Florẽtiæ loquendo, post *Bonacinã, & Nau.* probat *Squillantes cit. cap.* 6. *num.* 38. & 40. quibus addo *Marium Antoninum lib.* 1. *var. resol.* 112. *casu* 63. diffusè id probãs de militibus S Stephani, & generaliter loquendo probat allis allegatis *Diana p.* 1. *tr.* 2. *resol.* 72. *& iterum p.* 5. *tract.* 13. *resol.* 44. vbi non solũ testatur de cõmuni, sed etiã quòd contraria opinio sit prorsus refellẽda, latè *Portellius v. manus violenta n.* 7. *Lezzana par.* 2. *sua summa cap.* 5. *num.* 38. *Bonacina tom.* 3. *disp.* 2. *quæst.* 3. *pun.* 6. nec negare videtur *Manriq. p.* 2. *q.* 108. *sub n.* 8. in hoc sequendo *Dianã* vt eum impugnet in eo, ꝙ dixit aliàs *p.* 3. *tract.* 2 *resol.* 64. vbi existimat, opinionem
24 *Azorij*, quòd sit peccatum simoniæ dare aliquid Titio, vt aliquem faciat suscipere habitum Equitum D. Iacobi, Alcantaræ, Calatrauæ, &c. procedere quando Titius daret dictam pecuniam tamquam pretium dicti habitus, secus si daret gratis in remunerationem laborum, etiam si dicta pecunia excederet mensuram illorum, de qua re infra Deo dante, cùm de simonia. Prò huius diffi-
25 cultatis resolutione placet sentẽtia *Molina tom.* 4. *de iustitia disp.* 50. *n.* 5. *ad finem.* qui & si fateatur, hos alios ordines militares in principio ipsorum, habuisse hoc canonis priuilegium, quia communiter viuebant (& si quidam eorum, solum castitatem coniugalem profitebantur) ac etiã ob priuilegiorũ cõmunicationẽ Religionum, quarum regulas profitentur. *Cæterum hodie cùm à multis annis, eiusmodi commendatarij in Congregatione non viuant, dispensataque habeant maxima ex parte vota castitatis, ac paupertatis, neq. viuant, nisi vt merè sæculares, nullum ferè exercitium obedientia habentes, intuendum arbitror, quò ad priuilegia clericalia, seù ecclesiastica, attinet, ad consuetudinem, illique erit standum,* vbi subdit in Lusitaniæ, & Castellæ Regnis, vigere consuetudinem in contrariũ nẽpè ꝙ non gaudeant isti Equites d. priuilegio canonis. Nota quòd *Molina* loquitur de *commendatarijs*, in quibus maior potest esse difficultas, ex quo cùm commendæ sint beneficia ecclesiastica, illi videãtur magis personæ ecclesiasticæ iuxtà notata per *Duard. supra. q.* 5. *ad fin.* attingit hoc idẽ *Bonac. suprac. n.* 9. ibi, *nisi fortè ibi contraria consuetudo fuerit abrogatũ, in aliquibus. n. Regnis vsu receptum est, vt Equites nonullarũ Religionũ non fruantur priuilegio canonis* (quidquid sit de consuetudine in cõtrarium circa priuilegiũ fori, de qua testatur *Megal. p.* 3. *li.* 5. *c.* 10. *n.* 27.) Qui *Bonac.* & si subdat illa verba, *an autẽ illa consuetudo contra libertatẽ huiusmod personarũ legitima sit, patet ex his, quæ dixi in Bulla cœnæ.* Tñ quia eo in loco tractat de cõsuetudine cõtra libertatẽ ecclesiasticã, quæ
26 est de iure diuino, non potest illa doctrina applicari casui nostro, cùm nulla censura sit de iure diuino, vt sæpius dictum fuit, nec etiam contra hæreticos, neque dicta priuilegia istis cõpetũt de iure diuino, cũ nõ sint verè Religiosi, vt declarauit *Rota Romana apud Seraph. decis.* 587. imò neque simpliciter personæ ecclesiasticæ, sed tantum secudũ quid, vt per *Molin. locis suprac.* cũ igitur tantum illis hoc competat ex declaratione S.P. quæ habet vim legis, potius recurrendũ ad aliã doctrinã, de qua sup. *recoll.* 2. *à n.* 716. vbi de consuetudine excusante à pœna excõmunicationis, vel alterius censuræ, vbi in specie, quòd ad hoc sit sufficiens præsciptio decennalis, & non requiratur quadragenalis, vt putat *Molina loco suprac.* & ꝙ in dubio negatiuo, probabiliter possit quis iudicare d. cẽsuras cõsuetudine fuisse abrogatas.
27 Veniunt tertiò Nouilij, ac Nouitię Religionum, vt sup. expresè probatur *cap. Religioso de sent. excomm. in* 6. ita *Suarez, Sayrus,* & alij communiter, testatur de communi *Portell. in suis dubijs regularibus v. manus violenta num.* 5. *Lezzana p.* 1. *cap.* 24. *num.* 4. *Bartolomeus de Vecchis in praxi nouitiorum disp.* 10. *dub.* 10. & post *Sanch. lib.* 5. *summa c.* 5. 4. *num.* 24. ampliat *Bonacina t.* 3. *disp.* 2. *q.* 3. *p.* 6. *sect.* 3. *sub num.* 7. etiam si admissus fuerit
28 Nouitius ad Religionẽ ante annos pubertatis (sequitur *Peregr. ad nostras const. p.* 2. *c.* 5. §. 6.) & limitat quotiescunq. ingressus dicti Nouitij non solum ob ætatem infantilem, & sic quando ingressus est irritus de iure

turali

turali, sed etiã qñ ob quãcumq. aliã causam, de iure positiuo esset d. ingressus inualidus, quę limitatio confirmari potest ex eo, ꝙ post alios notat *Bartolomeus de Vecchis loco suprac. disp. 14. dub. 2. num.* 10. quòd scilicèt in-
24 ualidè professus nõ gaudeat priuilegijs Religionis, hanc limitationem quoad secundã partem de inualiditate ingressus de iure positiuo, non approbarem, nam ex eo quia ingressus eorum fuit inualidus, non per hoc non viuit intra claustra, sub obediẽtia Prælati, & habitu non sæculari, in ordine ad vitã Religiosã, quòd sufficit, vt valeat quis gaudere priuilegio canonis, & si non sit neque nouitius, neque conuersus, sed tantum persona Deo dicata, ita notabilitèr *Portellius suprac. verb. manus violenta num.* 6. Ex quo inferri potest, quid dicendum de Religione, vbi ante annum probationis, experiuntur, ingressi per aliquod tempus, habitum induti, & si aliqualiter distincto ab habitu nouitiorum, vt est in nostra Religione, respectu Clericorum, ac etiam laicorum, quo tem-
25 pore vocantur hospites, ipsi enim etiã gaudent dicto priuilegio, sicut nouitij, & si non sint tales, & sic non solum veniunt appellatione nouitiorum ad effectum, vt possint ordinari prima tonsura sicut nouitij, vt adnotauit *Peregrinus ad dictas constitutiones p. 1. cap. 4. litt. A* §. 4. de qua materia ordinationis nouitiorum, vide *Vecchis suprac. disp. 1. dub. 8. & Lezzanam p. 1. cap. 24. nu.* 6. sed in omnibus alijs, ratione, de qua suprà. Hoc esse verum etiam in nouitijs ordinum militariũ, post alios notauit *Diana loco suprac. p.* & repetit *p. 5. tr. 13. resol.* 44. ac sequitur *Lezzana q. 2. c. 5. n. 38. ad fin.* quòd intellige maxi-
26 mè de nouitijs militiæ Hierosolymitanæ, nõ solũ ex eo, quia de professis in ea, est certũ, gaudere d. priuilegio, sed etiã quia d. militia hodie cõprehenditur sub decreto Concil. Trid. de anno probationis, vt declarauit S. Congregatio 3. Iunij 1599. relata per *Bartolomeum de Vecchis in sua praxi pro nouitijs disp. 11. dub. 2. n. 4. ad finem.* ꝙ non est de alijs militibus, seù ordinibus militaribus, vbi eodem tempore, quo conceditur habitus, potest dari professio, & sic hodie procedit *decis. Rota apud Seraph.* 121. vbi tractatur de militia S. Stephani Florentiæ, fauet eadem *Rota apud eundem Seraph. decis. 549. ad finem.* vbi
27 præsupponit, nouitios militiæ Calatrauæ, nõ esse exẽptos, & si fundetur in eo, quod dicti nouitij non teneantur obseruare regulam, quæ ratio militat in nouitijs etiam Religionum claustralium, de quibus loquitur *Siluester ab ead. Rota* ibi allegatus, & tamen isti gaudent priuilegijs Religiosorum, etiam in materia exemptionis, vt latè post alios *Squillantes cap. 8. de priuilegijs Clericorum n.* 14. & de nouitijs, Calatrauæ, aliorũq. ordinũ militarium, inspecie loquitur *Diana parte 1. tract. 2. resol. 49. ad finem.* Nota *Megalium cit. p. 3. lib. 3. cap 10. num. 27.* post *Martam, & Bobadillam.* generaliter docere, nouitios ordinum militarium gaudere exemptione, & hoc priuilegio, vt explicat *cap. seq. n. 40.* si actu seruiant, vel viuãt in Conuẽtu. Quartò veniunt Conuersi, & Cõuersæ seù vt vulgò vocant laici Religiosorum, de quibus sup. communiter viuentium, quòd
28 est verum non solum vbi tales professionẽ emiserunt in ea Religione, vbi emittitur professio, de quibus est certum, quòd sint verè Religiosi, *can. vt lex 27. q. 1.* ac etiam si nouitij sint, vel hospites, vt suprà, cùm sint personæ ecclesiasticæ, sicut nouitij Clerici. Sed etiam conuersi, qui vulgò in quibusdã Religionibus vocari solent pænitentes, donati, seù oblati, commissi, & tertiarij, isti .n. omnes quando viuunt cum Religiosis, habitu mutato, & si non emittant aliquo tempore professionem solemnem, gaudent dicto priuilegio, nam etiam sunt personæ ecclesiasticæ, vnde commissis S. Benedicti loquendo, docet *Graffiius cons. 3. de sent. excommun.* latè *Siluester v. Ecclesia 1. sub num. 6. Lym. lib. 1. tr. 5. p. 2. c. 5. & Lezzana p. 2. c. 8. num.* 6. quòd vltimum intellige, tàm eo casu, quod isti se obtulerunt, vel seruiant mutato habitu, manentes ibi, Regularibus, qui professionẽ emittunt, quã alijs, qui nõ emittunt professionem, vt sunt laici, donati, &c. Præsbiterorum communiter viuentiũ, v.g. Orarij S. Philippi Nerei, Piorũ operariorum, &c. in eis. n. verificatur doctrina *Molina t. 4. disp. 50. num. 4. vers. de illis ad finem*, de quibus videte *glosam in cap. non dubium de sent. excomm.* ibi *siuè in Ecclesia sæculari, siuè regulari, & Riccium in praxi variar. resol.* 419. in editione veneta. Dixi *viuunt cũ Religiosis habitu mutato*, quia si tantum esset donatus, & oblatus vi donationis factæ tàm suæ personæ, quàm suorum bonorum monasterio, absque habitus mutatione, idest manendo cum habitu sæculari in monasterio, vel si talis esset habitu mutato, & non viueret cum Religiosis, sed in sua domo, non gauderet dicto priuilegio, cùm istæ duæ cõ-
29 ditiones tàm mutationis habitus, quàm habitationis cũipsis Religiosis, copulatiuè ad hoc cõcurrere debeãt, *Duard. sup. q. 8.* q̃d dsit de priuilegio fori, & immunitatis à gabellis, respectu cuius an sufficiat, si qs se, & oĩa bona obtulerit cũ habitus mutatione, vide declarationes S. Congreg. de quibus feci mẽtionem *suprà recoll. 2. sub num.* 480. & præter ibi citatos, habentur etiã dictæ declarationes per *Nouar. in sua lucerna Regularium v. oblati*, & sic intellige *Mirandam tom. 1. sui manualis Prælatorum Regularium q. 29. art.* 4. *& alios* non ita clarè loquentes.

dent

Quinto loco quædã aliæ personæ appellatione Monachorum numerantur, qui gaudent etiam dicto priuilegio canonis, nempè Fratres Tertij Ordinis (quos aliqui confundunt cum Tertiarijs, qui viuunt cum claustralibus, qui & si non emittant vota sollemnia, neq; professionem, tñ iudicãtur vt Religiosi, de quibus debent intelligi *Duardus lib. 2. Bulla cana cap. 15. q. 3. nu. 3. & Conink disp. 14. n. 164.* & alij simpliciter illis tribuentes hoc priuilegium.) Secundò Sorores etiã Tertij Ordinis. Tertiò Eremitæ. Quartò Hospitalarij. Qui oẽs non gaudent d. priuilegio simpliciter, sed cum aliquibus cõditionibus Fratres .n. Tertij Ordinis si collegialiter viuant, gaudent etiam hoc priuilegio, nõ autẽ si in domibus propriis segregatim habitẽt, vt dixi sup. *recoll. 2. n. 481*, quibus i llic allegatis addo *Bonac. t. 3. disp. 4. q. 3. p. 6. sect. 3. n. 14. Lezzanam p. 2. c. 14. n. 36. Megalium 3. p. lib. 4. cap. 1. nu. 4. ad finem, Addentes ad Duardum, loco suprac. Ricium in sua praxi decis. 567. Ciarlinum in suis controuers. cap. 18. n. 6. Layman lib. 1. tr. 5. p. 2. cap. 5. n. 4.* post alios cõmu-
31 niter. Sorores Tertij Ordinis gaudent, etiã si habitent in eorum, vel parentũ domibus, quando habeant conditiones, de quibus sup. *recoll. 2. num. 482. quidquid addentes ad Duardum*, & alij, eodem modo iudicent de Fratribus, quàm de Sororibus Tertij Ordinis, ita præter Doctores, quos ibi citaui, habetur per *Thorum in compendio decis. v. Moniales tertiaria, Tamburrinũ de iure Abbatissarum disp. 17. dub. 6.* & hoc est, quod voluit dicere *Molin. t. 4. disp. 50. n. 4. ibi ita idem est dicendũ de quocũq; alio, vel alia*, & postea subdit *quales aliqua fæmina sunt in hoc regno sub habitu D. Francisci, clarè Lezzana loco cit. n. 39. Diana p. 1. tr. 2. resol. 84. Squillan. n. 33.* Ere-
32 mitæ nõ solũ gaudent hoc priuilegio quãdo viuunt in communi sub aliquo Prælato ecclesiastico ex tacita, vel expressa Pontificis authoritate, de quibus non est difficultas apud DD. quibus accedit *Bossius de iubileo sect. 2. casu 22. n. 60.* sed etiã qñ non viuunt in communi, sed seorsim cum habitu religioso, alicui sacro loco seruientes sub obedientia Episcopi, vel alterius Prælati, ita post *Alterium, Bonacina suprac. sect. 3. nu. 10. vers. ex quo vlterius*, clarius *Squillantes cit. cap. 6. de priuilegijs Clericorum num. 34. Lezzana post Nau. Suar. & Layman. p. 2. sua summa qq. regul. num. 6.* quidquid *Lauretus de Franchis in suis controuersiis inter Episcopos, & Regulares q. 41. fol. mihi 355.* putet, contra communem opinionem, non esse necessariũ, quòd Eremita sit sub obedientia alicuius superioris, vt gaudeat priuilegiis Ecclesiæ. Tandem Hospitalarij etiam non Regulares, qui pro fessionẽ nõ emittunt (de quibus vide *Lezza-*
33 *nam p. 2. cap. 6.*) seu qui hospitalis curam gerunt, tunc gaudent hoc priuilegio, quando vel mutato habitu, vel portando aliquod signum, promiserunt castitatem in manibus Episcopi, saltẽ vt mortua vxore, quam habẽt, aliã nõ ducẽt, renũciãdo bonis suis, ita *Auila loco suprac.* sequitur *Squillantes cit. c. 6. n. 35. Duard lib. 2. in Bulla cana can 15. q. 7. n. 9.* vbi requirit, quòd tale hospitale sit constructum authoritate Episcopi, ac etiam ꝙ bona sua, talis obtulerit dicto hospitali in perpetuũ, & sic habeatur tamquã oblatus, quia vt supra dixi, oblati hoc modo sui, & bonorum suorum tàm Ecclesiarũ Regulariũ, quã etiã Ecclesiarũ sæculariũ, si ibi maneant mutato habitu, gaudent hoc priuilegio, & sic intelligo, quod docet *Bonacina loco suprac.* illos scilicèt, qui assumpto monachali habitu abhibentur ad obsequia, & seruitia monialium (vel vt ego addo, etiam
34 Regularium) ad petendam pro ipsis eleemosinam, gaudere hoc priuilegio, & sequitur *Squillantes sup. n. 29.* vndè benè *Grassius p. 1. de decis. lib. 2. cap. 49. nu. 31.* hoc priuilegium extendit ad omnes, qui modo supra explicato, ad quemlibet alium vsum piũ sũt deputati, idẽ dic de mulieribus, quæ
35 assumpto habitu regulari viuunt in cõmuni sub aliqua Superiorissa, cui promittunt saltẽ obedientiam, ex licentia tacita, vel expressa Episcopi, vt Pisis sunt moniales S. Claræ, Mediolani S. Catherinæ, & S. Sophiæ, de quibus per *Bossium de iubileo sect. 4. cas. 22. 22. num, & seq.* Romæ Turris speculorum, Neapoli Sororis Vrsulæ, & aliæ similes, *Squillantes sup. nu. 27.*

Tertia conclusio: Religiosi professi gaudent dicto priuilegio, etiã quòd maneãt extra claustra sine Superioris licẽtia, vel quo-
36 que si sint apostatæ, notant *Siluester v. Ecclesia 1. n. 6. vers. tertium, ad finem, & Reginaldus lib. 1. sua praxis fori pænitentialis num. 214. ad finem.* sicut si sint nouitij, & iam egrediãtur ante professionem, non gauderent, vt per *Reginald. loco suprac. in principio*, secus au-
37 tẽ dicas, si nouitij manerẽt extra conuentũ cum habitu, & licentia superioris, quia cùm ex hoc nõ interrumpatur nouitiatus, adhuc essent nouitius, vt latè post alios habetur per *Bartolomeum de Vecchis sup. disp. 11. dub. 3. n. 10.* vbi id extendit etiam si illicitè, & absque iusta causa, fuit dicto nouitio à superiore cõcessa præfata licentia. Quando autem dixi quod apostata à Religione, cum iam sit professus, semper retineat priuilegium canonis, intelligitur non solum si retineat habitum vel suæ Religionis, vel saltem clericalem,
38 sed etiam si dimiserit habitum suæ Religionis, & ecclesiasticũ, & percutiẽs sciat ẽsse apostatam, ponit casum *Rodriq. p. 1. summa c. 80. num. 16. ad finem.* ibi *verdad es, que los capitanes, que traben en su esercito un Religioso apostata sebo soldado, azotandole, quedan exe-*

mul-

mulgados, porque aun gozan del priuilegio del fuero, por lo qual tienen obligacion de le entregar à su Prelado, porque le corrija. Sed ex quo Clerici, & si dimittant habitum, & tonsu-
39 ram, & fiant milites, non per hoc perdunt priuilegium, nisi post trinam monitionem, arma militaria non deposuerunt, *c. audientia 25. de sent. excom. & sic nõ sufficeret si esset tantũ adscriptus militiæ. Squillant. n. 32.* Quæro, an hoc sit verum de Clericis, tàm ordinũ
40 minorum, quàm maiorũ? *Rodriq. enim loco suprac.* simpliciter asserit, Clericos effectos milites, statim amittere hoc priuilegium. Sed rectius *Suarez*, quem sequitur *Reginaldus lib. 1. num. 235.* generaliter loquendo de amissione huius priuilegij ob non delationem habitus, & tonsuræ ab eo, qui non habet beneficium, distinguit inter Clericos prima tonsura, vel ordinibus minoribus initiatos, & in sacris constitutos. *Quòd scilicet illi omninò deferentes habitum, & tonsuram clericalem, ita vt non semel, aut iterum, sed continuata consuetudine, illis non vtantur, amittant istud priuilegium, quandiù perseuerant in tali statu; hi verò non amittant, idem facientes, donec per suum Prælatum admoniti se incorrigibiles ostendant, iuxta ante dicta.* intellige post trinam monitionem, ita *Reginaldus*, quidquid sit de priuilegio fori, quo statim priuantur Clerici in minoribus effecti milites, sicut amittunt pensionẽ, & tantò magis beneficium. *Thesaurus verbo apostata cap. 4. n. 5. Ciarlinus in suis controuersijs cap. 36.* vbi *n. 4v.* quòd post Concil. tales relinquendo habitum, etiam sine trina monitione priuentur priuilegio fori. & sic intellige de alijs casibus, vbi à iure exigitur, quòd pro amissione huius priuilegii, præcedat trina monitio. Nam adest casus, vbi sinè trina admonitione amittũt etiã Clerici in sacris apostatæ, dictũ priuilegium canonis (quidquid sit de priuilegio fori, de qua re vide cõgerentẽ authores ad saturitatem, *Dianam p. 1. tr. 4. resol.*
41 *120*) nempè qñ se immiscẽt enormitatibus, *c. cum non ab homine cap. perpendimus de sent. excommunicationis*, non allego textum in *c. 1. de apostatis*, quia ibi solũ dicitur quòd nõ debeat talis, per Episcopum, censuris ecclesiasticis adiuuari, eius remissionem procurando, non autem, quòd priuetur priuilegio canonis, ita *Layman lib. 1. tr. 5. p. 2. c. 5. num. 3. vers. quarto Clerici Squillantes cap. 6. de priuil. Clericorum. n. 12.* & sic fallitur *Bonacina tom. 3. disp. 2. q. 3. p. 6. sect. 4. num. 11.* vbi equiperat casum de Clerico milite, & se immiscẽte in enormitatibus, nàm primo casu, est necessaria monitio, non autem secundo casu. *Graffius p. 1. lib. 2. c. 49. nu. 38.* vbi quòd omnes concedant hoc de priuilegio cano-
42 nis. Certũ autem est ꝙ quis dicatur se enormibus immiscere, quando nõ solũ armis acceptis, se ditionẽ in populo, & iniustũ bellũ gerit, iuxtà casũ tex. in *dicto c. perpendimus.* Sed etiã vbi atrociter quis publicè delinquit prout faciunt publici latrones armati, assassini, & alii, qui crimina cum seuitia, & graui proximi iniuria contra iustitiam, ac Reipublicæ pacem committunt, vt per *Reginald. sup. num. 234. ad finem.* vnde quando *Bonacina sup. nu. 11.* exemplificat in grassatoribus, videtur id intelligere iuxtà ea, quæ dixi *sup. Violantes immunit.* & sic ꝙ non eo ipso, quis arma gestet in campanea, etiã sinè habitu, & tonsura, amittat dictum priuilegiũ (nam hoc casu requiritur trina monitio, vt dixi suprà.) Sed qñ in viis publicis armatus incedẽs, maximè extrà vrbẽ, cõmittit sæpius latrocinia, vel homicidia spoliando viatores, & alia similia vt est casus *decis. de Frach. 463.* & refert *Cartarius in decis. Curiæ Archiep. Mediolan. 1. nu. 225.* Nota, quòd *Sayrus lib. 3. de censuris c. 27. sub num. 8.* putat, talem amittere dictum priuilegium canonis, siuè dictis enormitati-
43 bus se immisceat cũ habitu, siuè sinè habitu. Contrarium tamen, quòd ista duo simul requirantur, .s. se immiscere in enormitatibus, & habitũ dimittere, supponunt oẽs suprac. DD. & probat *Megal. 3. p. li. 4. c. 2. n. 30.* ac videtur magis conforme *textui in cit. c. cũ nõ ab homine.* Quæres an hoc ꝙ dicitur de istã cõditione ad hoc requisita, scilicèt habitus, sit verum non solum in Clericis in minoribus, sed etiã quãdo essent in sacris, qui se immisceat in enormibus, vt sup. Dicerem saluo meliori iudicio, intelligi de Clericis in minoribus tantum, & patet, quia in *cap. d. perpendimus*, vbi est sermo de Sacerdote punito à iudice seculari, non fit mentio de dimissione habitus, & *in c. cũ ab homine*, vbi loquitur textus de Clericorũ, & Presbyterorũ occisoribus, licèt fiat mẽtio, *de dimisso habitu*, tũ id potest referri ad occisorẽ Clericorũ, cõfirmatur ex eo, ꝙ dixi de Religioso professo apostata, qui pari passu ambulat cum Clericis, qui sunt in sacris, vt per *Layman lib. 4. tr. 9. cap. 7. num. 5.* An autẽ possit dari casus, in quo etiã Clericus in sacris, qui cũ habitu, & tonsura vt sup. se immisceat in enormitatibus aliquando amittãt hoc priuilegiũ cano-
44 nis? Saluo iudicio meliori, crederẽ dari casũ qñ .s. fuit monitus à desistendo ab exercitio enormitatum, & non paruit, ex quo tunc reddatur incorrigibilis, quòd sufficit ad hũc effectũ, vt infra. *quæsit. seq.* Ex quibus patet quomodo intelligendi sunt authores, qui dicũt, ꝙ diffidati, & banniti, qui possunt occidi impunè, nõ gaudeant priuilegio huius canonis, pro qua re allegatur *à Graff. loc. suprac. Franchus in c. 1. nu. 5. de homicidio in 6.* videte *Cartarium in suprac. decis. 1. Curia Archiep. Mediolan. num. 38. & 126. cum sequentibus*, qui tractat articulũ in terminis huius priuilegii,
45 an sit licitũ occidere Clericum bannitum.

Quarta

Quarta conclusio: Supracitatæ personæ, &
45 si excommunicati, suspensi, interdicti, irregulares, vel etiam depositi verbaliter, gaudēt hoc priuilegio, ita *Graffius cit. p.1. lib.2. c.49. num 30. Bonacina*, qui alios allegat *t.3. disp.2. q.3. p.6. sect.3. n.4. & 5.* testatur de communi. *Squillantes cap. 6. de priuilegijs Clericorū num.13.* Hæc conclusio, quoad primam partem de censuratis, extenditur etiam ad denunciatos, & vitandos, vt præter citatos sup. *p.2. recoll.1. num.25.* accedit *Bonacina loc. cit. pro conclusione.* Et quò ad aliam partem de
46 deposito, vel degradato, vt alij vocant, verbaliter, restringitur, dummodo non sit incorrigibilis. *Auila cit. disp.3. dub.13. casu 9. Sayrus lib.3. cap.27. num.30. ad finem*, ante hos omnes *Nau. cap.27. num.81. vers. decima*, quidquid eum alleget *Megalius 3.p. lib.4.c.1. nu.36.* pro opinione, quòd depositus verbaliter non amittat hoc priuilegium, quæ opinio non est *Nau.* sed *glosa in can. dictum verbo singulariter 81. dist.* præterquā φ, talis depositio, licèt priuet in perpetuum beneficio, & officio ecclesiastico, non tamen priuat priuilegio fori, & canonis, vt apparet ex eius forma, tradita in *cap. veritatis ad finem de dolo, & contumacia*, & post alios habetur per *Laym. lib.1. tr.5. p.3. c.6. n.5.* vbi quomodo
47 talis depositio differat à suspensione. Incorrigibilis autem, talis depositus censeri debet ad hunc effectum, secundum *Reginaldum lib.1. sua praxis n.237. & alios*, qui postea fuit excommunicatus, & anathematizatus iuxtà textum in *cap. eum non ab homine de iudicijs.* Addit *Toletus lib.1. cap.33. num. 10.* quòd depositi gaudent dicto priuilegio, etiam si sint incorrigibiles ex iteratione delicti, nisi
48 ter moniti non desistant; imò opus esse sententia declaratoria huius incorrigibilitatis, probant aliqui Doctores, quos retuli *sup p.2. recoll.1. num.206.* quibus accedūt *Villalobos p.1. tr.17. diffic.22. sub num.14. Laym. lib.1. tr.5. p.3. q.6. num.* Sed ibi contrariam sententiam probaui, quam sententiam, *Layman loco suprac.* non videtur omninò improbare, videte *Cartarili decis.66. num.63. & 107. & infrà num. 84.*

Quinta conclusio: Ex eo, quòd Clerici in
49 sacris, vel Religiosi professi contrahant matrimonium, non per hoc amittunt hoc priuilegium, patet, quia per dictum ordinem sacrum, vel professionem irritatur matrimonium, & non è contrà matrimonium irritat dictum ordinem, vel professionem, si ergò nullum est matrimonium, nullum potest producere effectum, ita post alios, *Bonacina cit. sect.3. n.6.* qui *ibid. sect.4. n.24.* hoc dicit verum, & si per contractū matrimonij efficiātur bigami, intellige etiā bigamia verà. Sed
50 quid si tales contrahant ex dispensatione S. Pontificis, an tunc post contractū matrimonium, gaudeant dicto priuilegio? *Sanchez lib.8. de matrim. disp.8. num.11.* loquendo generaliter de amissione priuilegiorum clericalium, non solum docet, quòd post contractum matrimonium, tales non gaudeant dictis priuilegijs, sed etiam quòd neque antea, scilicèt vbi post obtentam dispensationem, antequam contrahant, mutarent habitum de clericali, vel Religioso in sæcularem, ad finem vtendi dicta dispensatione, & contrahendi matrimonium, in qua secunda parte, meritò discrepat, loquendo in terminis nostris, & priuilegio fori, *Squillantes cap. 6. de priuilegijs Clericorum num.20. & cap.7. num.39.* & nota, quòd licèt isti authores supponant, in istis dispensatis, habitus mutationem, vt suprà, non per hoc, velim inferas, quòd tales si vnicam, & virginē ducerent, ac habitū, ac tonsuram clericalem gestarent, non amitterent dictum priuilegium, saltem canonis, & fori, prout dixi suprà de Clericis coniugatis: Nàm est val-
51 dè diuersa ratio de illis, & istis, in illis enim, cùm ordinibus sacris sint insigniti, vel professi in Religione approbata, non est necessarius habitus, nec tōsura, ad hoc vt priuilegijs clericalibus, sicut in initiatis minoribus ordinibus, habitus, & tonsura sunt necessaria, ad hoc vt possint frui priuilegio canonis, & fori, ergo istis, & non illis proficit gestatio habitus, & tonsuræ.

Sexta conclusio: Personæ de quibus sup.
52 gaudent hoc priuilegio, licèt consentiant iniuriosæ percussioni sibi factæ, ita habetur in *c. contingit el primo de sent. excomm.* vbi est sermo de cōsensu, rōne satisfactionis iniuriæ ab eo priusillatæ. Cōfirmatur ratione, istud enim priuilegium non est priuilegium personæ, sed ordinis clericalis, vt habetur in dicto textu, & nemo potest facto suo, alteri præiudicare, ita *Toletus*, qui testatur de cōmuni *lib.1. summa cap.35 num.1. Caiet. Sayrus Suarez, Auila, Conink, & Filliuccius*, quos refert, & sequitur *Bonacina suprac. sect.3. nu.5. Layman lib.1. tr.5. p.2. c.5. num.5. ad finem.* quibus addo *Graffium p.1 decis. lib.2. cap.49. num.6.* vbi quòd & si dictæ personæ possint, postquam fuerunt percussi remittere priua-
53 tā iniuriam, tamen ex ratione, de qua sup. nō possint renunciare huic priuilegio, sicut nec alteri priuilegio concesso in fauorem ipsius ordinis. Dixi *iniuriosæ*, quia secus est si pcussio fuit iocosa, vt infrà, & in terminis notat *Toletus sup. cap.32. sub n.4.* idem dicas, si faciat se ab alio flagellari ob pænitentiā, *Conink, & alij sup.* Quòd autē Clericus cō-
54 sentiēs dictæ percussioni, nō sit excōmunicatus, sed tantum possit excōmunicari, probant Doctores supracitati communiter, ex verbis ipsiusmet *tex. in d.c. contingit.*

Septima cōcl. Personæ, de quibus sup. gau
55 dēt hoc priuilegio, nō solū viui, sed etiā mor

tui. Ratio est, quia mortuo adhuc infertur iniuria, sed in canone habetur ratio iniuriæ factæ Clerico, vel Monacho, &c. ergò: ita post *Felinum, & Decianum, Baiardus ad Clarum* §.*fin.q.*10.*n.*16.*Toletus lib.*1.*c.*32 *n.*15.*Villalobos p.*1.*summa tr.*17. *diffic.*22. *ad fin. Bellett. de fauore cler.c.*1*n.*§ 1.*n.*12.*Carol. de Graffis de effectibus clericatus, effectu* 9.*n.* 140. *Squiliantes cap.* 6. *de priuilegijs Clericorum num.*36. *Naldus verbo sepultura sub.nu.* 5. *Thesaurus p.*2. *de pœnis ecclesiasticis verbo iniuria cap.*2. *vers. ampliatur* 2. Contrariam autē sententiā, præter *Decium, apud Naldum sup. & Henriq.* apud *Thesaurum, etiā sup.* Probat *Graff. cons.* 7. *de sententia excommunicationis num.*9.*vol* 1. non ea ratione, quia Clericus mortuus non habeat ordines, nam etiā nouitius, & conuersus non habent ordinē, & tamen gaudent dicto priuilegio canonis, sed quia cadauer non est homo, quasi dicat, qui non habet ordinem, ex eo potest gaudere hoc priuilegio, quia est persona ecclesiastica, sed homo, & non cadauer, potest esse
56 persona ecclesiastica, quia viuus. & non mortuus, est de iurisdictione Ecclesiæ, vt patet ex his quæ dixi supra de absolutione excommunicati mortui, & notat *Graffius loc. cit.n.*4. ergò. Ex qua ratione hęc opinio redditur valdè probabilis, nam quando dicitur ab aduersarijs, ꝙ mortuo etiā fiat iniuria, conceditur totum, negatur autem, quòd dicta iniuria fiat personæ ecclesiasticæ, prout requiritur ad incurrendam hanc excommunicationem. Adde, quòd ex eo, quia talis iniuria nō fit personæ ecclesiasticæ, nec habēti ordinē, quia character imprimitur in anima, ex tali percussione nō infertur iniuria statui ecclesiastico, quòd etiā requiritur ad effectū incidendi, in hanc excommunicationem.

Clerici, & Monachi quando hoc priuilegium amittant, ita vt illos percutientes, ex hoc capite, non incurrant excommunicationem.

QVæro hic tantum de *Clericis, & Monachis*, quia de his est maior difficultas, cùm aliæ personæ, quæ strictè (vt ita dixerim) tales nō sint, sed largè tantū personæ ecclesiasticæ, vt nouitij, conuersi professionē
57 non emittentes, ac oblati, & similes, ob desertionem nouitiatus, Religionis, vel habitus, statim amittunt dictum priuilegium, sicut etiam sup. dixi de Clericis coniugatis. Hoc posito. Aliqui in primis inter eos, qui amittunt hoc priuilegium, enumerant eum, qui recepit ordinem antequam baptizatus fuisset, cùm enim talis non recipiat characterem, non gaudet hoc priuilegio, quæ ratio probat, quòd ille nunquam dictū
58 priuilegium adeptus fuit, vndè cùm priuatio non fit, vbi non est habitus *l.decem, ff. de verborum obligationibus*, impropriè dicitur, quòd talis amittat dictum priuilegium, idē
59 dicerem de ordinato, vi absoluta; nam etiā inualidè ordinatur, *Conink disp.*64.*art.*8.*nu.* 98.*& duobus sequentibus*, secus tamen est de ordinatis ante vsum rationis, vel in dementia, aut vi conditionali seu per metū, quia hi accipiunt characterem, & si volunt, possunt ratificare dictum ordinem receptum, perseuerando in statu ecclesiastico, ideòq. eligēdo transitum ad sæcularem statum, potest dici, quòd amittant hoc priuilegium. Alij enu-
60 merant etiam casum de bigamo, qui est superfluus, quia ad hoc, vt Clericus in minoribus (in quo procedit doctrina) coniugatus gaudeat hoc priuilegio, præter habitum, & tōsurā, requiritur ꝙ duxerit vnicā, & virginē. Primò igitur amittunt istud priuilegiū, degradati realiter, vel vt aliqui dicūt actuali-
61 ter, aut sollemniter, idest adhibitis ceremonijs, quæ habentur in *cap. degradatio in fin. de pœnis in* 6. cū moderatione *decreti Conc. Trid. sess.* 13. *de reform. cap.*4. de qua re egi *sup.p.*2.*recoll.*1.*nu.*191. idest quando induti vestibus, sicut in officio esset, illis exuuntur vt habet ibi *glosa, v. priuilegio clericali, Sayrus libro* 3.*cap.*27.*num.*30. *Reginaldus lib.* 1 *num.*237. *Molina disp.*54.*num.*10. *Graffius p.* 1.*decis.lib.*2. *cap.*49. *num.*31. *Bellettus tit. de fauore personali* §.10. & sic quando traditur curiæ sæculari, de qua degradatione est sermo in dicto *cap. degradatio*, ita *Siluester excommunicatio* 5.*num.*4.*ad finem.* & sic intelligendi sunt Doctores, loquentes simpliciter de degradato, vt *Auila p.*2.*cap.*5.*disp.*3.*dub.* 11.*in* 9.*casu. ConinK disp.*64.*num.*162.*ad fin. Squillantes cap.*6.*de priuilegijs Clericorum. & Villalobos p.*1.*summa tr.*17.*diffic.*22.*sub n.* 14. Est contra aliquos, vt per *glosā, Molin. & Squill. locis suprac.* quos ex modernis videtur sequi *Rodriq.t.*1.*summa cap.*80 *num.*16. sed vt rectè *glosa sup.* Aduersarii explicandi
62 sunt de degradatis verbaliter, de quibus in principio loquitur textus in *d.cap.degradatio*, quam degradationē, vocat *Layman lib.* 1 *tr.*5.*p.*3.*c.*5.*n* 4. sententionalē, & alii preparatoriā, quia est sententia preparatoria ad degradationem, qua declaratur, ꝙ talis debeat priuari omni priuilegio clericali, sed hoc intellige qñ dicta sententia fertur contra præsentem carceratum, secus si contra absentē
63 qui cùm non comprehendi potest à iudice ecclesiastico, sine degradatione, per sententiam priuatur omni priuilegio, tradendo illum curiæ seculari, vt per *Molinam suprac. n.*10.*ad finem. Laym. lib.*1.*tr.*5.*p.*2.*cap.*5.*n.*3. *vers. sed quid* ibi *per sententiam degradationis realem, vel fictam, qua in absentem ferri solet, &c.* Quo casu non solum amitteret talis pri-
64 uilegium canonis, vt posit à ministris iustitiæ capi, incarcerari, ac pœna corporali multari,

tari, & sic iustè percuti, sed etiam quòd alij iniustè illũ percutientes, nõ incurrant excõmunicationem, secundum me, non habet difficultatem, aliàs enim talis diceretur priuatus priuilegio fori, & non priuilegio clericali, quòd complectitur tàm priuilegium fori, quàm canonis, & per consequens illo amisso, amittitur, & illud, quod continetur sub priuilegio fori, vt ait *ConinK cit. disp. 64. n. 163. ad fin.* de qua re infra *n. 87.* latius, fauet *Layman loco proximè citando n. 3. ad fin.* loquens de degradato, vbi testatur de communi, vndè potest inferri, quid dicendum de

65 de occidẽte Clericũ bannitũ a iudice ecclesiastico, vt infrà *n. seq.* quia etiã qui illum iniustè, ex odio occideret, euaderet hanc excommunicationem, quidquid sit de quæstione illa, an occidens talem Clericum bannitum à iudice ecclesiastico, includatur in statuto Principis sæcularis, permittente, quòd banniti possint occidi impunè, quam tangit *Iulius Cartarius in decis. Curia Archiepiscopalis Mediolan. dec. 1. num. 215. ad finem.* quæ iudicio meo, esset vtilior, si ageretur de

66 statuto à dicto Principe edito, quo promitteretur præmiũ occidenti bannitum, vtrum illud lucraretur occidens Clericũ bannitum à iudice ecclesiastico (ꝙ nõ põt practicari directè, cũ iudex ecclesiasticus non imponat pœnã sanguinis, sed indirectè, qñ non potest Clericũ cõprehendere, priuando eũ priuilegiis clericalibus, & tradendo illũ curiæ sæculari, vt sup. *n. 63.*) quia hoc sufficit, nec opus est vt includatur, nisi forsan intelligant DD.

67 citati ab ipso *Cartario* de bãnito impropriè, de Clerico scilicèt, qui armatus, cum socijs incedit per vias publicas committendo furta, rapinas, & homicidia, de quo ipse post *Vincentium de Franchis decis. 463.* ibi fecerat mentionem, qui ex alio capite hoc priuilegium canonis amittit, ex quo dicitur hoc casu se immiscere in enormibus, in quo sensu *Graff. p. 1. decis. lib. 2. c. 49. n. 38.* dixit post *Franchum in cap. 1. n. 5. de homicidio in 6.* publicũ latronem diffidatum, seu foriudicatũ non gaudere hoc priuilegio canonis.

Secunda conclusio. Amittunt istud priui-

68 legium, heretici, ita *Innocentius in c. si verò de sent. excommunicationis*, quem sequitur *Felinus ibid* (& si ob errorem typographi nõ clarè) & post *Emanuelem Sa, & Carolum de Graffis.* Probat, loquendo de heretico, & schismatico *Squillantes cit. c. 6. de priuilegijs Clericorum num. 15.* Idem addo ego de apostata à fide, quia vt inquit *Auila p. 3. disp.*

69 *4. dub. 2. conclus. 2.* quòad mores attinet, idẽ iudicium est de apostata, quàm de heretico, supponitur enim, tàm apostasiam, quàm schisma, in tali persona, habere coniunctam heresim, quia hereticus, vt rectè probat *Ricciullus lib. 5. de iure personarum cap. 20. n. 33.*

70 priuatur omnibus, & quibuscunque priuilegijs, siuè illa competebant sibi intuitu Religionis, vel Reipublicæ, siue contemplatione personæ. Est hæc conclusio expressè contrà *Rodriq. cit. p. 1. summa cap. 80. num. 16.* vbi affirmat, non solum degradatum, sed etiam hæreticum, & apostatam à Religione, retinere hoc priuilegium canonis, forsan ex eo, quòd non videatur aliqua ratio differentiæ

71 inter hæreticum, ac excommunicatum, & tamen excommunicatus, vt dixi suprà, non amittit hoc priuilegium, ꝙ vt credo fuit in causa, vt Præceptor *Felini*, referente eod. *Felino, quoties legebat hoc dictum Innocentij, reputabat illud pro singulari.* Sed vel *Rodriq.* præsupponit, nostrã conclusionẽ procedere in heretico declarato per sententiam, & ratio diuersitatis, satis est manifesta, quia cum per sentẽtiã declaretur hæreticus simul etiã declaratur priuatus omnibus priuilegijs ecclesiasticis, vt .n. reus criminis maiestatis humanæ declaratur priuatus priuilegiis sibi cõcessis à Principe, nempè feudis, &c. ita hereticus, qui est reus læsæ maiestatis Diuinæ, declaratur quoq. priuatus priuilegijs ecclesiasticis, *argumẽto tex. in c. sicut el primo, & c. seq. ad fin. extra de hereticis.* Vel præsupponit, non præcessisse sententiam, sed percutienti constare, talem esse hæreticum, vt si quis occideret Sacerdotem inimicum quem insequitur vsque ad partes Turcarum, vbi talis apostatauit à fide, vel vsque ad partes hæreticorum, vbi profitetur aliquam heresim, & tũc etiam ratio diuersitatis inter excommunicatum, & hereticum est clara, quòd scilicèt excommunicatus, licèt sit extrà Ecclesiam, sicut hereticus, *vt per Ricciullum locis suprà*, tamen cùm excommunicatus adhuc retineat fidem, quam iàm amisit hereticus; excommunicatus non desinit per excommunicationem esse personam ecclesiasticã (quod sufficit vt quis fruatur hoc priuilegio) sicut desinit esse talem, hæreticus, qui fidem non habet, fauet quod post alios dixi sup. *recoll. 4. v. Naufragiũ*, scilicèt hæreticos

72 in fauorabilibus (prout est in casu nostro) nõ venire appellatione Christianorum, quibus illic allegatis, accedit *nouissimè Thesaurus de pænis ecclesiasticis p. 2. verb. Naufragiũ vers. limita quòd.* Si non venit appellatione Christianorum, ergò tanto magis non potest venire appellatione Ecclesiasticorum. Confirmatur, nam vt etiã ibidẽ *v. extrahentes*, dixi, communis opinio, se habet, quòd hæretici, etiam excepta causa hæresis, non gaudeant immunitate Ecclesiæ, & data opinione contraria, quam dicit probabiliorem *Bonacina tom. 3. disp. 2. q. 3. p. 6. §. 10. num. 2.* neque obstaret huic nostrę sententiæ, cùm ibi tractetur de fauore non solum hæretici, sed ipsiusmet Ecclesiæ.

Tertia conclusio: Amittũt hoc priuilegiũ

73 centes vitium nephandum, ex const. Pij V, vbi inter alias pœnas, quæ ibi, talibus infliguntur, vna est priuatio priuilegij clericalis, apud *Sayrum lib. 5. de censuris c. 22. n. 21.* intellige de agentibus, non autem patientibus, qui cùm potius dicantur molles, quàm sodomitæ, nō cōprehenduntur in casu reseruato, & pœnis d. const. vt dixi suprà *p. 1. recoll. 9. n. 216. ad fin.* sequitur *Diana*, & si trepidàter *p. tr. 3. miscell. resol. 64.* & *Marchin.* intrepidè *de ordine tr. 1. p. 8. c. 4. n. 29.* quæ omnia sūt vera, etiam quoad forum conscientiæ, post sententiā declaratoriā criminis, vt habetur p *Dianā sup. resol. 67. & Marchinū ibid. n. 22.* Extende, & si esset notoriè talis, argumento eorū, quæ allegat *Diana p. 1. tr. 2. res. 11. ad fin.*

Quarta Conclusio: Amittunt hoc priui-
74 legium, committentes crimen assassinij, ita *Molina t. 4. disp. 14. num. 10. ad finem.* Ratio est, quia ex *cap. vnico de homicidio in 6.* possunt hi tales absque actuali, & sollemni degradatione, per iudicem laicum puniri, *Sayrus sup. cap. 5. num. 3. vers. sed quid si Clericus*, ergo amittunt hoc priuilegium, clarius *Grassius supra cit. n. 38. versus finem.* & si subdat, quòd ad hoc, vt non requiratur degradatio actualis, necesse sit, quòd assassinium comittatur ministerio infideliū, prout loquitur *tex. in d. c. primo.* quòd non est certū, cùm hodiè dictus textus, communi obseruantia, habeat locum, etiam vbi dictum assassiniū
75 non committitur opera infidelium, vt dixi suprà *recoll. 4. v. assassinium*, quibus illic allegatis, addo *Thesaurum de pœnis ecclesiasticis p. 2. v. assassiniū c. 1. vers. vnde*, qui testatur de communi, post *Farinaccium.* Benè verū est, quòd ex eo quia in dicto textu est sermo de mandante homicidiū, & recipientibus mādatarios, non autē de mandatario, ideò sicut mādatarius non incurrit excommunicationē ipso iure, de qua ibi. *vt loco suprac.* dixi sed debet excōmunicari, ita etiā alias pœnas nō incurrit ipso facto. Adde quòd etiam istæ aliæ pœnæ in dicto textu latæ, contra ipsum mandantē, & recipientes mandatarios, inter quas vna est depositio ab ordine, & sic priuatio omnis priuilegij clericalis, indigeat de-
76 claratione ipsius criminis, tàm in foro fori, (quo inspecto loquitur *Gramaticus cons. 1. in materia foriudicationis n. 55. & 60. post decis. eiusdem auctoris*, vbi loquitur de casu, cuiusdam Clerici citati à iudice seculari, ad allegandam causā, quare nō debeat procedi ad sententiā foriudicationis contra ipsum, ex causa contumaciæ, super inquisitione homicidij, & assassinij, &c.) quā in foro conscientiæ, latè post alios *Thesaurus loco suprac.* ergò tanto magis, quando agitur de mandatario, qui propriè dicitur assassinus, ad quem, vt dixi, extenduntur dictæ pœnæ à Doctoribus, & per consequens debent respectu ipsius, regulari dictæ pœnæ, iuxtà modum, quo illas incurrit mandans, de quo agitur directè *in d. textu.* Extende vt sit vera, etiam si talis esset notoriè, vt dixi supra de sodomita, & probat *Diana loco ibi citato*, qui & si loquatur in casu priuilegij fori, tamen idem dicendum de priuilegio canonis, iuxtà regulam, quam post *Suarez* probat *Layman lib. 4. tr. 9. cap. 7. sub num. 1.* quòd gaudens priuilegio canonis gaudeat priuilegio fori, & vice versa, de qua infra. A quo autem iudice fieri debeat dicta declaratoria, videte *Squillant. c. 7. n. 112. de priuilegijs Clericorū.* Nota q *Reginaldus cit. lib. 1. n. 234. vers. Aduerte* relatus *sup.* videtur reducere hūc casū ad casū, se immiscētis in enormibus, cùm sit valde diuersus, quia pro casu
77 isto assassinij, nec Doctores, neq. tex. *cit. c. 1.* requirunt ad effectum amissionis huius priuilegij canonis, frequētatio similis criminis, sicut requirūt in eo, qui se immiscuit in enormibus, vt dixi supra. Item pro crimine assassinij requirunt declaratoriam, qua non opus est in immiscente se in enormibus.

Quinta cōclusio: amittitur hoc priuilegiū p exercitiū artis ignominiosæ, vel indecētis statui clericali. Ars ignominiosa est officiū ioculatorū, istrionū, & mimorū. Ars indecēs est tabernarij, macellarij, ac carnificis. Exer-
78 cens Clericus per annū artē ignominiosam sinè trina monitione Episcopi, & ante annū post trinam monitionē Episcopi, non resipiscens, remanet priuatus priuilegio clericali *c. vnico de vita, & honestate Cleric. Sanchez lib. 1. opuscul. moral. cap. 8. dub. 33. num. 5.* vbi *n. 6.* quòd talis annus debeat esse continuus, & non sufficiant menses interpolati diuersorū annorū, qui simul iuncti faciant annū. Et *nu. 7.* quòd secundum probabilem opinionē aliquorū, id procedat nō solū in Clericis ordinum minorū, sed etiā maiorū, quā sententiā probāt, post *glosam in d. c. vnico Reginaldus lib. 1. n. 223. Laym. lib. 1. tr. 5. p. 2. c. 5. n. 4. vers. sexto, &c. & Thesaur. v. Ars n. 3.* Cle-
79 ricus autē exercens artē indecentē, vt suprà, etiā amittit hoc priuilegiū. *Clem. vnica eod. illo tit. de vita, & honestate Clericorum*, vbi S. P. facit differentiam inter Clericos coniugatos, & cælibes. Quòd primi .f. amittant priuilegiū istud, & si habitum retineant, vbi ter moniti non destiterint. Secundi verò, si habitum retineant, non amittant hoc, vel simile priuilegium circa personas, sed tantum circa res, pro quibus debent soluere tributa, & vectigalia; ita *Layman loco suprac. vers. quinto Clerici, latius, Reginaldus lib. 1. n. 236.* vbi benè post *glosā*, aduertit, q vterq. debet dictum officium exercere *publicè, & personaliter*, & sic non sufficiat vnum sinè alio, est autē verū, quòd d. pœna nō extenditur ad alia officia, & si sordida, præter ex-

presla

pressa, vt notat *glosa ibid.* & post *Ocianum* dixit *Squillantes sup. cap.7. num.32. vers. de Clerico.* Nota quòd ex quo de secundo artis genere, tex. *in d. Clem. vnica*, faciat differentiam inter Clericum coniugatum, & non coniugatum, & inter non coniugatos gestãtes, vel non gestantes habitum, quæ differentia non inuenitur inducta in *cit. cap. vnico* pro primo genere artis Mimicæ, signum est, primam partem huius conclusionis procedere indistinctè, fauet *Bonacina supra c.p. 6. sect.4. num.13.* vbi post *Sayrum, Nau. & Molinam*, ait, percutientẽ Clericum, qui post trinam monitionem non desistit ab arte mimica publicè exercenda, vel à ferendis armis, non incurrere excommunicationẽ, & si dictus Clericus gestet habitum clericalem, aut percutiens sciat, illum esse Clericum, imò addo ego, sicut illa prima pars procedit etiam in Clericis in sacris, ita etiam hæc secunda pars, vndè non solum Clericus in sacris, vel beneficiatus, aut Religiosus exercentes officium, quod statui est indecens, tamquam illicita negotia exercentes, sunt suspendendi, & excõmunicandi, vt dixi sup. *p.1 recoll.11.n.746.* quibus illic allegatis accedit *Bellettus p.2. de pœnis clericorum §.10. num.2.* sed etiam si ter moniti non desistant, priuãtur priuilegio exemptionis in bonis, non autem canonis, & fori · ita *Siluester verbo Clericus quæst.3. ad finem.* Ex quo patet, non esse certum id, quod dixerunt *Toletus lib.1. c. 34. vers. septimus, & c. Sayrus lib.3. cap.27. n.9. Layman lib. citr. 5. vers. quarto, & c. & alij,* ¶

80 Clerici etiam in sacris, exercentes negotia sæcularia, nempè mercaturam, procurationem, & administrationem personarum sæcularium, si post trinam monitionem non desistant, priuentur hoc priuilegio, quod dicit verum *Thesaurus p.2. de pœnis eccles. p.2. v. Negotium num.3.* siuè incedant in habitu, & tonsura, siuè non: Nàm vt dixi, verius est, hoc casu, tantum amitti priuilegium quòad bona, non autem quòad personam, ita post *Suarez, Filliuccius tract.15. num.12. ConinK disp.64. nu.161. ad fin.* Qui habet hæc verba *Quidam putant, cap. vltimo de vita, & honestate Clericorum, idem statui de Clericis immiscentibus se negotijs sæcularibus, sed falluntur, nàm hic tantum agitur de amissione priuilegij, quòad res Clericorum, non autem quòad personas,* sequitur *Megal p.3. lib.4. c.2. n.34. ad finẽ.* vbi etiam subdit, *in hoc falli Toletum,* hanc opinionem dicit probabiliorem *Bonacina t. 3. disp.2. q.3. p.6. sect.4. num.14.* Et quia in *dicta Clementina,* adsunt illa verba *Quandiù præmissis institerit,* infert *glosa ibid.* quòd Clericus non coniugatus dicta officia exercens sine habitu, & tonsura, à tali officio desistẽs,

81 si habitum, & tonsuram, quæ deseruit, reassumat, gaudeat priuilegio clericali canonis, & fori. *Reginald. sup. n.236. ad fin.* prout etiã de Clerico milite habetur, per *Iulium Cartarum decis.17. num.13.* item à fortiori de omni alio Clerico in minoribus, qui dimisit habitum, & tonsuram, si iterum illum reassumat, quòd procedit etiam si per Constitut. synodales prohibitum sit Clericis, qui aliàs di-

82 miserunt habitum clericalem amplius illũ reassumere absq. licentia Ordinarij, quia si de facto quis illũ reassumeret absq. dicta licentia, gauderet quoq. hoc priuilegio, vt decisũ refert post *Ricc. Squill. cit. c.6. n.19. Diana p.4. tr.1. resol.18. ad fin. & Vulpe c.41. n.11.* Secus putarẽ in casu *c. vnico de vita, & honestate Clericorum,* quia qui illas artes ignominiosas exercent, etiam cum habitu, priuantur dicto priuilegio clericali, vt suprà dixi, & notat post alios *Bonacina cit. sect.4. num.13.*

83 est autem verum, quòd isti post vitæ emendationem, possunt per Episcopi dispensationem recuperare istud priuilegium clericale. *Sanchez lib.1. opusculorum moralium c.8. dub.33. num.7. Diaz in praxi cap 68. n.3.* quos nouissimè sequitur *Thesaurus verbo Artem ludricam, ad finem.*

Ex quo autem suprà enumeraui aliquos casus, in quibus à iure Clerici, & Monachi priuantur priuilegio clericali, vbi post trinã monitionem ab actibus prohibitis non destiterint. Quæro in primis, an in dictis casibus, statim post dictã trinam monitionem intelligantur tales priuati dicto priuilegio, vel

84 opus sit sentẽtia declaratoria, videtur enim quòd statim remaneant priuati, quia si post trinã monitionẽ tales nõ se emendauerunt, statim euadunt incorrigibiles. Contrariũ autem est probabile, quòd scilicèt sit necessaria sententia declaratoria iudicis, talis incorrigibilitatis, quia cũ priuatio priuilegij clericalis, sit pœna, quæ non incurritur ipso facto, nisi in iure clarè exprimatur, in dubio potius ferendæ, quàm latæ sententiæ, præsumatur, ita post *Suarez, Squillantes cap.6. de priuilegijs Clericorum num.11.* & sic incorrigibilis hic non accipitur eodem modo, quo suprà dixi de deposito verbaliter, qui non amittit hoc priuilegium, nisi etiam sit postea incorrigibilis, licèt eo casu, si quis postquam fuit depositus est incorrigibilis ob reiterationem delicti, vel fugæ, aut se occultando, vt pænitentiam non exequatur, possit etiam absque ordine tradidito *in cap. cum non ab homine de sententia excommunic.* declarari per sententiamiam priuatus omni priuilegio clericali, vt cõtrà authores alllegatos *consl.1. sup. n.47. Auila p.4. disp. vnic. dub.1. con. vers. & quidem,* quòd contingere potest, quando vel crimem non est degradatione actuali, seù traditione curiæ sæculari dignũ. vel quando delinquẽs Clericus est absens, & non potest comprehendi à iudice ec-

cle-

clesiastico, vt dixi *suprà n.* Ex quibus patet quomodo sit verum id quòd aliqui DD. dicẽt nũquã .s. remanere priuatos Clericos, &c. hoc priuilegio, nisi post degradationem actualẽ, vt per *ConinK disp. 14. n. 160.* Quando
86 autem quis dicatur incorrigibilis ad finẽ degradationis actualis, vide *Cartarium decis. curia Archiep. Mediolan. 66. num. 6. & 10.*

Quæro secundò, ex eo quia in aliquibus casibus, de quibus suprà, iura allegata loquantur de punitione talis incorrigibilis, & sic de priuatione priuilegii fori. An priuatus
87 priuilegio fori, intelligatur etiam priuatus priuilegio canonis? *Panormitanus in cap. 1. de apostatis*, quem sequitur *Siluester excomm. 6. num. 4.* cum aliis, quos probat *Bellettus p. 1. suæ disquisitionis clericalis tit. de fauore clericorum canonis §. 2. ad fin.* quibus accedit etiã *Diana p. 3. tr. 1. resol. 82. ad finem.* affirmare videtur, quia docet, quòd difficilius amittatur priuilegiũ fori, quàm canonis, & affert optimam rationem, quia nempè priuilegium canonis est de iure positiuo, priuilegium autem fori est de iure diuino, si autem difficilius tollitur priuilegium fori, quàm canonis, igitur qñ ius priuat Clericum priuilegio fori, censetur etiã priuare illum priuilegio ca
88 nonis, sicut in eo, ꝙ maius est, semper inest ꝙ est minus: ita qui amittit priuilegiũ fori, quod maius, censetur etiam amittere priuilegium canonis, quod est minus. *Auila* verò *p. 2. c. 5. disp. 3. dub. 11. conclus. 3. ad finem.* negat, hanc esse regulam generalem vt .s. amisso priuilegio fori amittatur priuilegium canonis, sed habere locum in casibus tñ à iure expressis, quia & si priuilegium fori difficilius amittatur, tamen non per hoc non sunt inter se diuersa, & separabilia, fauet declaratio Sacræ Congreg. de qua testatur *Antonius Cardinalis Carrafa, eiusdem S. Congreg. tunc Præses* apud *Comitolum li. 6. responsorum moralium q. 20.* quòd scilicèt ex eo, quod *S. Concil. Trident. sess. 21. de reform. cap. 6.* Clericos in minoribus non beneficiatos, non incedentes in habitu, & tonsura, nec deseruiẽtes Ecclesiæ, priuat priuilegio fori, non per hoc intelligatur, priuare eos priuilegio etiam canonis; seù
89 vt alii dicunt, Clerici in minoribus non obseruantes conditiones Concilii, & si amittant priuilegium fori, non amittunt priuilegium canonis, hanc opinionem latè probant *Auila sup. Molina t. 4. disp. 54. n. 9. Barbòsa de off. & potest. Episc. allegat. 12. n. 32. Marchinus de ordine tr. 2. p. 1. c. 15. difficult. 8. Squillantes cap. 6. num. 11. ad finem.* & sequitur *Layman lib. 1. tr. 5. p. 2. cap. 5. nu. 3. vers. tertio probabiliter* ibi nihilominus contrarium (quidquid *Diana infra ac. resol. 82.* referat illum pro contraria sententia) *Riccius p. 1. praxis decis. 607. in paruis*, vbi pro hac opinione non solum refert *Gratian. Gonzalez, & Rodriquez*, sed etiam Sacræ Congregationis declarationem, imò subdit quoque, *Alexandrum de Neuo, & Triuisanum*, docere, facilius amitti priuilegium fori, quàm priuilegiũ canonis, testatur de veriori *Thesaurus v. Apostata*, vbi idem dicit de priuilegio exemptionis bonorum, ibid. *vers. contraria tamen sententia*, post *Dianam p. 1. tr. 2. resol. 36.* accedit *Bonacina tom. 3. disp. 2. q. 3. p. 6. sect. 4. num. 9. ad fin.* Contra *Bannes, Suarez, Filliuccium, & ConinK* docentes, quòd sicut hoc casu priuatur quis priuilegio fori, ita etiã priuetur priuetur priuilegio canonis, inter quos, *ConinK* testatur de veriori, ex eo, quòd *Concil.* citet *cap. vnic. de Cleric. coniug. in 6.* vbi est sermo etiam de priuilegio canonis, ac etiam quia difficilius amittitur priuilegium fori, quàm canonis, & proindè ex amissione illius inferri amissionem istius, quod reputatur vt pars respectu totius, quos sequitur *Diana suprac. resolut. 82.* ex eodem principio, quòd difficilius amittatur priuilegium fori, quàm canonis, qui tamen *p. 1. tr. 2. resol. 34. ad finem*, simpliciter docuit contrarium, post *Gonzalez, & Bellettum*, & subdit, cautè legendos esse *Auendagnum, & Menochium*, docentes, eum qui percussit Clericum repertum in habitu laicali, non incurrere in excommunicationem, ex quibus patet, vtrãq; sententiã esse probabilem, non solum scilicèt in hoc casu particulari Clericorum non obseruantiũ conditiones Concilij, sed etiã in aliis casibus, in quibus priuatur Clericus priuilegio fori, & dubitatur an etiã priuatus censeatur priuilegio canonis, & si negatiua sit magis communis, generaliter loquendo, vtrũ .s. eo ipso, quo quis sit priuatus priuilegio fori, sit etiã priuatus priuilegio canonis. An autẽ
90 è contrà qui amittit aliqua ex causa priuilegium canonis censeatur etiam amittere priuilegiũ fori? tangit *Squillantes c. 7. n 25.* & respõdet negatiuè, & si Doctores, quos allegãt, loquantur in casu contrario, de quo suprà, sed pro eius opinione facit, quòd dixi suprà de immiscente se in enormitatibus, in quo omnes Doctores concordant, amitti priuilegium canonis, & dubitant an etiam amittatur priuilegium fori. Nota, suprà relatam quæstionem, de Clerico non obseruante conditiones Cõcilii, aliquos Doctores confundere cum alia de Clerico, qui habitum, & tonsuram dimisit, de qua suprà *n. 39.*
91 cùm meo iudicio, sit ab illa satis diuersa, nã hoc casu prò nõ obseruãte conditiones, &c. præsupponatur, deferre Clericum habitum, & tantum carere tonsura, vel si istam etiam deferat, non esse adscriptum Ecclesiæ, aut non habere beneficium, vel pensionem, in illa verò præsupponitur, quòd non habeat beneficium, & incedat vt laicus, & ideò in

isto casu, queritur, an amittat priuilegium canonis, sicut amittit fori priuilegiũ, in hoc verò casu, an vt amittat hoc priuilegium canonis, quando non constat de eius mente deserendi statũ clericalem, requiratur trina monitio, vt loquuntur Doctores, ibi à me citati, ex quibus sequitur etiã quid dicendũ in casu decreti *Concil. Trid. sess. 4. de refor. cap.* 10. vbi disponitur, quòd Clerici non arctati occasione beneficij recepti, vel reci-
92 piendi ordinati cum dimissorijs Capituli sede vacante, *nullo priuilegio clericali, praesertim in criminalibus gaudeant*, q.s. censeantur priuati hoc priuilegio canonis, ita vt illos percutientes, non incurrant excommunicationem, cùm enim ibi ly *praesertim*, subsequa
93 tur *nullo*, quę est vniuersalis negatiua *l. si seruitus, ff. de seruitutibus Vrban. prædiorum*, quē ad hoc allegat *Isernia in cap.* 1. *§. praeterea in princip. de capitulis Corradi in vsibus feudorum. Rota apud Serap. decis.* 843. *num.* 4. & postea exprimatur priuatio priuilegij in criminalibus, præsupponitur priuatio huius priuilegij, tamquam casus magis dubitabilis
94 quòd significat ex se dictio *praesertim*, sicut de simili dictione *maximè*, notat *Decius in l. qui se patris num.* 10. *C. vndè liberi, & Guttierez canonic. qq quaest.* 2. *ad fin.* Et sic casus est magis clarus. Adde, quòd ly *gaudeat* est verbum futuri temporis, & per consequens denotat, quòd hoc casu tales non sint priuati dictis priuilegiis ipso iure, sed requiratur sententia declaratoria, ita post *Nau. & Sanchez, Barbosa in collectan. ad Concil. Trid. cit. cap.* 10. *num.* 25. confirmat *Marchinus de ordine tr.* 1. *par.* 6. *cap.* 3. *num.* 13. ex const. D.N. Vrbani VIII. S. Pontificis *aduersus malè promotos*, quòd satis cõprobat doctrinã sup. *n.* 3. traditã, ordinatũ s. ab alieno Episcopo absq. dimissoriis proprii ordinarii, vel cum falsis, vel ab Episcopo excommunicato, &c. aut
95 etiam per simoniam non priuari hoc priuilegio, quibus illic allegatis addo *Riccium p.* 1. *praxis decis.* 297. *in editione Neap.* quia vbi hoc voluit S. Pontifex, vel Concilium, id expræsfit. Ex supradictis collige, quòd aliquando in iure, vel in Concilio Tridentino, aut Summorum Pontificum constitutionibus priuantur ecclesiastici priuilegio clericali, vt est in casu *c. vnici de vita, & honestate Clericorum in* 6. itẽ in *c. degradatio, de poenis in* 6. vel priuantur expresse priuilegio canonis, vt in terminis *cap. perpendimus de sent. excõmunicat.* item de Clerico in minoribus, relinquente habitum, & tonsuram, ac incedente vt laico, & in his casibus, percutiẽtes eos siuè
96 iustè, idest tamquam ministri iustitiæ, iuxtà mensuram delicti, siuè iniustè ex odio particulari, sunt immunes ab hac excommunicatione, vel tantum cõceditur vt possint pu
97 niri à iudice sæculari, & sic priuantur priuilegio fori, vt in casu incorrigibilis, vel Clerici in minoribus non obseruantis copulatiuè conditiones S. Concil. Trid. & tunc illi DD qui defendũt, illos amittere priuilegiũ etiã canonis, per consequens volũt, quẽlibet siuè iustè, siuè iniustè illum percutientẽ, euadere hanc excommunicationem, alii è contrà, qui docent non amittere priuilegiũ canonis, volunt etiã percutiẽtes illũ iniustè, incurrere, vt in specie de incorrigibili, in terminis *cap. cùm non ab homine de iudiciis.* probat *Suarez t.* 5. *disp.* 22. *sect.* 1. *num.* 10. & allegato etiam *Riccio*, sequitur *Squillantes c.* 6. *de priuilegiis Clericorum nu.* 11. *vers. imò.* Sed contrarium supponit *Auila p.* 4. *disp. vnica dub.* 9. *conclus.* 1. dum quærit, vtrum omnes percutientes Clericum, vel Religiosum dã-
98 natum ad triremes, sint immunes ab hac excommunicatione, (circa quem articulum *Grassius cit. c.* 49. *num.* 38. *ad finem*, simpliciter asserit, illos non incurrere, *& Rodriquez* è contrà *in summa cap* 80. *num.* 16. affirmat, nisi id faciant ratione correctionis, seù officii) & respondet, quòd ministri triremium v.g. *comite, sottocomite, capitanio*, si illũ percutiant, sicut alios remigantes propter pertinentia ad suum officium, non incurrant, *si verò rissando cum illo, percutiant eum qui neque est degradatus realiter, neque incorrigibilis, incurrant in excommunicationem canonis*, ex quibus verbis patet, eius esse opinionis, quòd incorrigibilis amittat omninò priuilegium canonis, contrà id, quòd docet *Suarez sup.* & quidem vnusquisq. eorum cõtrà propria principia, nàm *Auila*, vt sup. retuli, probat, quòd amittentes priuilegium fori, (generaliter loquendo) non amittãt priuilegium canonis, & *Suarez loco suprac nu.* 13. *ad finem.* affirmat, faciliùs amitti priuilegiũ canonis, tamquam inferioris rationis, priuilegio fori, & alibi quoq. vt dixi etiã sup. q. cui competit priuilegium canonis, competat priuilegium fori, & vice versa.

Quæ personæ percutientes Clericum, vel Monachum, comprehendantur sub illo relatiuo, si quis, *posito in* canone.

99 PRima Conclusio: Quæcunque persona baptizata, siuè vir, siuè femina, dummodo habeat iudicium rationis ab peccandum mortaliter, percutiendo Clericum, vel Monachum, incurrit excommunicationem nostri canonis. ita Doctores supracitati, & infra citãdi communiter, & probatur in *cap. Mulieres de sent. excommunic.* & patet ex cõmuni proloquio, quòd masculinum concipit fœmininũ. *Bellett. tit. de fauore cleric. can. n.* 23.
100 Ampliatur conclusio, primò in pueris ante pubertatẽ, quia & si hac ætate percutient mediocriter, vel grauiter Clericos non obli-

sed accessoria actio, propter quam excommunicatio, de qua agitur incurratur, & per consequens mandans, auxilians, consulens, excitans, fauens, &c. non incurrit, nisi sequuto effectu ipsius percussionis, vt notant communiter supracitati authores, & de mãdãte loquendo. Ampliant etiã in eo, qui licèt nõ
110 mandauit expressè, mãdauit tamen tacitè *Molina sup. disp.* 52. *n.* 2. v.g. dicens suis, se velle vlcisci, vel desiderare vindictam de iniuria sibi illata à tali Clerico, animo, eos ad id prouocandi, & præuidens, vel præuidere debens, sequuturũ effectum, *Graff. cit. cap.* 49. *num.* 19. *Suarez sup. n.* 15. *ad finem Auila de censuris p.* 2. *cap.* 5. *disp.* 3. *ad finem. Squillantes sup. n* 62. *Conink qui testatur de communi sup.*
111 *sub num.* 172. qui casus differt à casu ratihabitionis, de quo infrà. Vniuersitas, vel collegium mandans dictam percussionem quo modo possit in dictã excommunicationem incurrere, patet ex supradictis *recoll.* 2. *n.* 452. & notat in terminis *Bonacina suprac. p.* 6. *sect.* 2. *nu.* 4. Circà istam materiam horum cooperatorum. Prima difficultas potest occurrere de mandante, & consulente, qui effi-
112 caciter reuocauerunt mandatũ, vel consilium ante sequutum effectum, an dicta reuocatio sufficiat ad eos immunes reddendos ab hac excommunicatione, vt suprà, nõ obstante, ꝙ sequatur effectus, de qua iã egi suprà *recoll. p à nu.* 336. *&* 338. vbi cum probabili opinione, dixi, etiã quòd quando innotuit reuocatio, non solum hoc casu euadat hanc excommunicationem mandans quòd est certum, sed etiam consulens, quòd est dubium, vt est videre præcipuè apud *Conink cit. disp.* 14. *à num.* 176. qui circà id refert quatuor opiniones, quibus illic allegatis prò mea opinione, accedit confirmando, ꝙ alias docuit. *Diana p.* 5. *tr.* 9. *resol.* 58. vbi idem dicit de irregularitate, & restituendi obligatione, de qua re ex professo agit *p.* 4. *tr.* 2. *recoll.* 14. *&* 15. Secunda difficultas etiã esse potest de eo, qui licèt actu non reuocauerit mandatum, vel consilium, tamen tempore, quo se-
113 quitur effectus, reperitur cõtritus, vel mortuus. An his non obstantibus, etiam incurrat dictam excommunicationem, de qua etiam egi *sup. recoll.* 1. *à num.* 136. *vsq. ad n.* 148. *inclusiuè.* vbi loquendo non solum de contrito, sed etiam confesso, probaui, in neutro casu incurri censuram. Cuius tamen contrarium quòad primam partem (nàm in secunda parte omnes concordant) docet *Molina cit. disp.* 52. *n.* 3. & post *Lessium, Reginaldum, & alios* probat *Bonacina t.* 3. *disp.* 2. *q.* 3. *p.* 6. *sect.* 1. §. 2. *nu.* 5. ea ratione, quòd ad incurrendas censuras, sufficiat peccatum mortale sub censura prohibitũ, fuisse comissum, licèt nõ cõmittatur, quando incurritur censura, quæ ratio iam remanet resoluta ex dictis *loco su-*
114 *prac.* Nec miraberis, quòd mandatarius, & consultus incurrat, non autem mandans, & consulens, quia etiam quando quis tantum mandat iniuriam verbalem, si ipse mandatarius excedat percutiendo, non incurrit mandans, sed mandatarius *Squillantes cit. c.* 6. *n.* 64. sicut è contrario, si mandans sciat percutiendũ esse Clericum, quod ignorat mandatarius, ipse mandans incurrit, non autem mandatarius, *Bonacina cit.* §. 2. *n.* 6. Tertia difficultas est, an ad hoc, vt non impediens dictam percussionem cùm possit impedire, incurrat dictam excommunicationẽ, necesse sit nõ solũ, ꝙ teneatur ad id ex officio, quòd est certum apud omnes Doctores infracitãdos, sed etiam quando solum tenebatur ex
115 charitate, si nõ ex timore, vel negligentia, (in quo etiam omnes concordant, vt testatur *Siluester excommunicat.* 6. *num.* 5. *vers. quinto.*) Sed ex dolo, non impedierit, incurrat? In qua difficultate, & si communis opinio sit affirmatiua, vt per *Suarez disp.* 22. *sect.* 1. *nu.* 56. ac tutior *Reginaldus lib.* 1. *num.* 22. *Sayrus lib.* 3. *cap.* 26. *n.* 24. *Toletus lib.* 1. *cap. ad finem Megalius p.* 3. *lib.* 4. *cap.* 1. *n.* 7. *Bellettus, & alii*, quos sequitur *Squillantes, cit. cap.* 6. *n.* 67. Tamen contraria opinio negatiua, quòd scilicèt quando quis non tenetur ex officio: sed tãtũ ex charitate impedire, licet peccauerit in omissione d. impedimẽti, vel quia cũ cõmodè id facere potuit non fecit, vel quia dolosè, aut etiã propter odiũ, & prauũ effectum desinerat impedire percussionem, non incurrat excommunicationem, probant *Nau. Philiarchus, ConinK, Reginald. Henriquez, Molina, & Auila*, quos sequitur *Bonacina cit.* §. 2. *num.* 7. quibus addo *Graffium p.* 1 *decis.* 2. *cap.* 41. *num.* 20. *& Layman lib.* 1. *tr.* 5. *p.* 2. *cap.* 50. *sub n.* 6. qui testatur de probabiliori, atque hæc fuit opinio *glosæ in d. cap. quanta, v. interpretans*, quæ ni fallor, tangit rationem conuincentem, ibi, *non credo, quòd sim excõmunicatus, si non prohibeo illum, licèt aliàs fortè peccem, quia ipsũ, non defendo cùm possim, pæna enim non debet amplius egredi, quàm delictum reperiatur*; & postea magis declarando illa verba posita in dicto textu *qui cùm possint*, inquit, debere intelligi *de his, qui ratione potestatis, quam habent in illos, ad hos tenentur*, & vlterius procedendo, subdit, *aliàs consentire videntur, & præstare authoritatem, si vident illum, & non prohibent*, quasi dicat, hìc excommunicantur qui non impediendo sunt causa (vt ita dixerim) moralis dictæ percussionis, sed causa autem moralis sunt, qui ex officio tenebantur impedire, si non impediant, non autẽ qui tantũ ex charitate, ergò. Confirmatur ex illis alijs verbis, quibus concludit *glosa* dictã interpretationẽ, ibi, *Nullus est excõmunicatus ex facto alterius, nisi participãdo, vel*

nisi mandatum, vel authoritatem præstiterit, &c. Restringerē tamen hanc opinionem in in vno casu, quando scilicèt talis, qui non tenetur ex officio, sciret nomine suo, talem fieri percussionem, iuxtà ea, quæ dixi *sup. recoll.1.num.291.* eo enim casu non impediendo, incurreret excommunicationem, ex eo quòd etiam illi consentire censeretur, & sic ad illam concurrere vt causa moralis, sicut qui tenetur ex officio, qdquid sit de irregularitate, prò qua re, vide *Dianā p 4.tr.2.resol. 7.8.&9.* Quarta difficultas, est de ratā habentibus dictam percussionē, ad hoc enim, vt ex
117 hac causa, quis incidat in excōmunicationem, tria requiruntur, primò vt percussio fuerit facta, nomine ipsius, secundò vt ista ratihabitio fiat per aliquem actum externū vt latè declaraui *sup.recoll.1. num.288. & sequentibus*, tertiò quòd tempore, quo sequitur percussio, ille cuius nomine fit, potuerit eam mandare, quia si eo tempore non haberet vsum rationis nòn incurreret. Aliqui pu
118 tant, hoc esse verū, etiam si talis tunc dormiebat, quòd non placet, quia talis expergefactus à somno poterat mādare, vt benè post *Molinam, habetur per Bonacinam t.3. disp.2. q.3.p.6.sect.1.§.2.n.11. latè Reginaldus lib.1. nu.218. Megalius cit.cap.1.n.7.& Toletus lib. 1.cap.82 num.18.* Ex quibus apparet, non esse verum id, quod post aliquos Canonistas, dixit *Bellettus p.1.tit. de fauore Clericorum canonis §.1.num.7. ad finem.* vt scilicèt quandò
119 nō per exteriora signa, sed tantum in corde quis ratā habuerit dictam percussionem, maneat ligatus quòad Deum, non tamen quòad Ecclesiam militantem, nàm iuxtà supradicta, nullo modo talis manet excommunicatus, cùm actus merè internus, nō subiaceat potestati Ecclesiæ. *Auila q.2.c. 5.disp 6.dub.9.vers.3.requiritur.* Adde quòd isto casu semper agitur de ligamine, quòad Deum, quia in foro exteriori difficiliter poterit talis declarari excommunicatus, cùm
120 etiā in foro fori, ratihabitio nō inducitur, nisi necessariò inferatur, *Bartolus in l. Paulus respondit, ff.rem ratam haberi*, cum alijs allegatis per *Chartariū decis. curia Archiepisc. Mediolan.32.num.29.* & factum, ex quo necessariò infertur ipsa ratihabitio, in casu nostro, nullo modo interuenire præsumitur, & sic differt hic casus à casu mādati, consilij, cōsensus, &c. estq. id, quòd post alios docet *Marius Antoninus lib.2.var.resol. resol.60. casu 2.*
121 *ad finē.* quòd ad hoc, vt dicatur inducta ratificatio, debet allegans probare quòd ratificans sciret factum, de cuius ratificatione agebatur, & notat etiam *Chartarius sup.num. 34.* fauet *Suarez tom.5.disp.44.sect.3.n.30.* vbi postquàm probauit, ob ratihabitionem mu-
122 tilationis, vel homicidij, nunquam incurri irregularitatem (quòd docent magis communiter Doctores vt late per *Dianam p.4.tr. 2.resol.13.*) subdit, supradicta intelligēda pro foro interiori, quia in foro exteriori, qui hęc ageret, præsumeretur mādasse delictum. Nota ex *Toleto loco supracitato.* quòd si quis
123 diceret, doleo quòd percussio sit facta nomine meo, sed gaudeo, quòd sit facta, talis nō censebitur ratam habere dictam percussionem, & per consequens non incurret excommunic. Rectè dixit, *sed gaudeo*, quia secus est si ratam haberet, vt loco suprà cit. explicatū fuit, dictam percussionem, cùm nihil referat, an primò doleat de facto, & deinde illud ratum habeat, sed sufficit, quòd ratam habeat percussionem, vt incurrat hanc excommunicationem, iuxtà textum in *d.c. cum quis de sent.excomm.in 6.* Vndè excom-
124 municatio ista contrahitur non à puncto, quo ab exequutore fuit commissum id delictum, sed ex puncto, quo illam exequutionē ratā quis habuit, cùm tunc ipse cōmittat culpam requisitam ad contrahendam istam pœnam. *Molina cit. disp.52.sub num.4. vers. obserua tamen.* & sic licèt retrotrahatur ratihabitio, non tamen retrotrahitur excommunicatio *Auila suprac.dub.9. ad finem.* An in casu, vbi quis percussit Clericum, inuincibi-
125 liter ignorās esse talē, si postea re cognita, illam percussionem ratam haberet, incurrat hanc excommunicationem. infrà suo loco, pro nunc videte *Suarez t.5.disp.44.sect.3.n. 29.ad finem.* qui negatiuè respondet in casu simili.

Tertia cōclusio: Clericus, vel Monachus
126 ex, ira iniuriosè, & grauiter se ipsum percutiēs, incurrit, secundū communē opinionē, hanc excommunicationem. *Nauarr.& alij*, quos sequitur *Auila p.2 cap.5.disp.3.dub.12. conclus.2.vers.secundò sequitur, Sayrus lib.3. c.26.n.20. Suarez disp.22.sect.1.n.58.* testatur de communi *Megalius p.3. lib.4. ad finem. Thesaurus v.iniuria c.2. ampl.3. Squillantes cit.cap.6.n.71. Graffius lib.1. de casibus reseruatis cap.8.n.46.* & si putet, talem non includi in decreto Clem. VIII. *de absolut. à cas. reseru. &c. Bellettus tit. de fauore clericorum canonis §.1.à num.14. Marcellus Vulpe cap.1 sua praxis num. 34. Reginaldus, & ConinK*, quos refert, & sequitur *Bonacina t.3.disp. 2.q.3.p 6.sect.2. num.7.* Dixi primò *ex ira, iniuriosè*, quia supracitati authores concedunt, non incurri excōmunicationē, quādo dicta percussio sui ipsius, non esset ex desperatione, vel tedio vitæ, & sic vt inquit *ConinK disp.14. num.170.* ob vindictam humanam, sed tantum, vel ob mortem parentum, vel aliū vehementē dolorem, aut ob peccatorū pænitentiam, vel suæ carnis mortificationem, quis se percuteret. Dixi secundò, *& grauiter*, nàm pręsupponunt etiam ijdem Doctores, dictam percussionem attingere graui-

grauitatem peccati mortalis, iuxtà dicenda infra suo loco. Dixi tertiò *secundum communem opinionem* quia in contrarium, est probabilis opinio, quam sequitur *Toletus lib. 5. cap. 8. n. 9.* mutando opinionē, quam ante docuerat *lib. 1. cap. 35. num. 9.* latè probat post *Baldum, Imolam, Arcbidiaconum, & Probum, Naldus v. Clericus nu.* 19. prosequuntur *Ioannes Faber in §. iuris pracepta inst. de iust. & iure, apud Manriquez loco infrac. nu.* 5. qui hac occasione, non veretur carpere *Guttierez*, cui secundum esse in scribēdo, in *præfatione 1. partis*; se iactat, & *Mantua dialogo 25. apud Thesaurum loco suprac. Barbosa, & Turrianus*, quos refert, & sequitur *Diana p. 3. tract. 5. resol. 81. & p. 5. tr. 1. resol. 84. ad fin.* illā esse probabilē, fatetur *Thesaur. loco suprac. ad fin.* & si ad hoc alleget *Suarez loco suprac.* qui in meo codice, loquitur de opinione cōtraria, sed forsan voluit allegare *Turrian.* qui testatur, hanc opinionem, multos putare probabilem, quam ipsemet *Turrianus* vocat probabiliorem, & non *Diana*, prout sua solita animositate ergà hunc famigeratissimū authorem; eiusdem forsan famigerationis emulator, falsò illi tribuit. *Michaelferro, Manriquez p. 2. suarum quæstionum moralium q. 47.* qui & si *n. 6.* dicat, quòd ista opinio ex dictis per eundē, remaneat exanita, & *ad fin. quæstionis*, quòd non sit vera, nec practicabilis, tamen fundamenta, quæ adducit pro prima opinione, eadē omninò sunt cum adductis communiter à Doctoribus, pro ea citatis (nempè quòd hoc casu, & si non inueniatur persona distincta, scilicèt percutiens, & percussus, adsit tñ agens, & patiens, itē ꝙ licèt ipsimet patienti, tamquam volenti, nō inferatur iniuria, tamen illam patiatur ordo clericalis, quæ omnia fuerunt benè considerata ab authoribus, quos sequitur *Diana*, ac ab eis resoluta, & exinanita, vndè tātū, argumentū illud, ipse *Manriquez* addere videtur, & est *Dianam* frequentius approbare infirmiores opiniones, quòd argumentum generaliter loquēdo, nihil afficere illū pōt, quia illud non solū nō negat ipse *Diana*, sed in frōte suorū voluminū,glorianter profitetur, se vt plurimū benignè resoluere casus conscientiæ, quòd in singulis suis resolutionibus, non ex sua, sed aliorum selectorum auctorum, cum communi plausu, exequitur. Nec etiam specialiter loquendo de hac resolutione, nā vt dixi, *sup. p. 1. recoll. 2.* iñ mo-
127 ralibus sufficit ꝙ opinio sit probabilis, vt quis tutò illā sequi possit, & si alia sit probabilior, ac etiam cōmunior, & quòd talis sit opinio, quandò ita appellatur ab authore aliquo, maximè qui rationes hinc indè expendit, cùm igitur *à Turriano* authore doctissimo, expensis rationibus pro vtraque parte, non solum dicatur, multos putare hanc opinionē probabilem, & ipse appellet probabiliorem, ac etiam *Barbosa* resoluendo rationes in contrarium adductas, illam probet, & *Alter. apud Dianā, loco vlt. cit.* dicat eā probabilē, nescio quomodo *Manriq.* possit asserere, carpendo *Dianā*, quòd ista opinio sit infirmior. Ex quibus patet, esse quoque valdè probabilia corollaria, quæ exindè infert *Diana*,
128 nempè non solum Monialem abortum potione sibi procurantem, non incurrere hanc excommunicationem, vt ante docuerat *Auila p. 2. cap. 5. disp. 3. dub. 12. §. quintò sequitur.* quòd non negat *Manriquez*, sed etiam quādo illā procuraret venæ abscisione, ꝙ etiā antea dixit, præter *Auilā, Molina* apud eundē *Dianā*, & ante *Auilā, & Molinā*, de vtroq. casu loquendo, docuit *Sayrus lib. 3. cap. 26. nu. 17.* post *Caiet. & Angel.* ex eo, quòd talis violentia non sit iniuriosa, neque statui ecclesiastico, neque sibi, sed serui duntaxat, sequitur *Bonac. sup. sect. 1. §. 1. n. 6. ad finem. Rodriq. p. 1. summa cap. 8. nu. 13. in fine.* quidquid de more, absq. particulari alia ratione, cōtra-
129 dicat *Manriquez*. Item quòd Cardinalis se ipsum percutiens, non incurrat excommunicationem latam in Bulla cænæ contra percutiētes Cardinales, quòd antea dixit *Duardus in eod. can. Bulla*, & si contradicat *Bonacina ibid.* quem sequitur *Manriq.* cum quo tantum consentio in eo, quòd cōtrà *Gram. & Rebuffum loco suprac. nu. 4.* subdit, scilicèt in *cap. si non licet 23. q. 3.* nullā excommunicationem ferri contrà eum, qui se ipsum percutit, vel mortem infert. An autem dicta monialis potionem sumens ad abortiendū incurrat excommunicationē latam à Sixto V. in sua constitut. moderata quòad reseruationem à Greg. infra *cùm de officio confessarij circa pœnitentes, quæ abortum procurauerūt.*

Manuum violentarum appellatione, quæ actiones circà propositum nostrum, continentur.

LIcèt enim vulgò dicitur, subijci excommunicationi huius canonis percussionem factam Clerico, vel Monacho, tamen præter percussionem, aliæ etiam actiones continentur sub illis verbis canonis. *Manus violentas iniecerint*, quæ hoc in loco explicandæ sunt, pro qua re, sit.

Prima conclusio: Non solum percutiens manibus Clericum, incidit in hanc excom-
130 mun. sed etiā pedibus, bracchijs, vel alia parte corporis, est communis DD. opinio, vt allegatis antiquis testatur *Sayr. lib. 3. de cēsuris c. 26. n. 11. Reginald. lib. 1. n. 205. & Molina t. 4. disp. 51. sub nu. 1.* ac allegatis recentioribus *Bonac. suprac. §. 1. n. 3.* cùm .n. violentia, ac iniuria potest etiā inferri his alijs membris, sequitur, ꝙ ibi facta sit mentio *manuū*, quia sūt mēbra aptiora, & frequētiora ad percutiē-

 dum

dũ,non autem vt excludantur aliæ partes
corporis,si per eas fiat violentia,vel iniuria.

Ampliatur,vt procedat & si pcussionõ fiat
immediatè per manus, vel alias partes cor-
poris,sed mediatè, scilicèt gladio,fuste, lapi-
de, &c. *Suar. disp.22.sect.1. n.28.Conink disp.*
14.n.165. Molina & alij,*locis suprac.* Ex qua
ampliatione sequitur quid dicendũ ad casũ,
quem habui de facto, cuiusdam,qui vt Cle-
ricum suum aduersarium in quadam lite
transeuntem,paruipenderet, alium laicum,
qui inter ipsum, & dictum Clericũ in loco
131 angusto repericbatur,ita irruit in Clericũ,
vt Clericũ, & si leuiter, cõprimeret ad parie
tẽ,quo casu vt dixi,& si nõ iucurrerat ille lai
cus,qui proximè Clericũ cõprexerat,tamen
incurrerat ille alius, qui ipsum laicum ir-
ruerat in Clericũ.Quæ ampliatio extenditur
ad quodcũq. instrumentũ,quo violentia in-
fertur corpori ipsius Clerici, quo fit vt sub-
dit *Molina cit.num.1.vt non solum is, qui ba-*
culo,ense,aut lapide percutit gaudentem eo pri-
uilegio,eam excommunicationem incurrat, sed
132 *etiam is,qui venenũ illi proprinat, vel ad cũ*
mittit,vt illũ interficiat, eo ipso, quòd re ipsa
noceat,aut ille illud sumat.& ꝓsequitur *Beya,*
Capeauill.Suar.Pilliucc. & Megal. quos re-
fert, & sequitur *Bellett.de fauore Clericorum*
canonis §.1.*ad fin. Homobon. de casibus reser-*
uatis p.2.cũ de 3.casu comprehensione 4. & alij
cõmuniter,cõtrà *Auilã* apud *Bonac. loco su-*
prac. qui putat post *Emanuelẽ Sa, & DD.ac*
magistros Salmanticę,quòd nõ incurrat qui occi
dit veneno in cibo,& potu,quia non infert vim
personæ,sed naturæ,sed tantum,quando per vim
faceret sumi venenum,citatur etiam à *Mega-*
lio, & Homobono pro hac opinioue *Rodriq.*
p.1.summæ cap. 80. qui in nouiter impressis,
nihil de hoc dicit. Ex verbis *Molinæ*,quẽ se-
quuntur *Suar. & Pilliucc.* patet ꝙ hoc casu
133 incurrat propinãs, non solum quando re
ipsa noceat, venenum,si sit datũ ad tempus,
sed etiam quando illud sumit Clericus, sed
meritò contrarium docet *Bonacina loco su-*
*prac.*hanc scilicèt excommunicationem nõ
incurri antequam operari incipiat venenum
propinatum, licèt non sit expectanda ad hoc
mors,sicut expectãda erit respectu irregulari
tatis,& sic intellige *Homob.loco suprac.* Vndè
hoc habere locũ arbitror, etiã in maleficio
134 facto ipsi Clerico, siuè sit amatorium, si-
uè veneficũ,ex quo & si non moriatur ipse
Clericus,tñ debilitatur, & annihilatur quo-
tidie, nam etiam tales applicãtes maleficiũ,
cõprehendũtur sub casu reseruato homici-
dij,vt per *Grassium lib.1. de casibus reseruatis*
*cap.14.num.34.*ex cuius doctrina,& aliorum
circa hunc casum reseruatum de homici-
dio, sequitur quid dicendum de excom-
municatione lata *can.* 11. Bullæ cænæ con-
trà interficientes,mutilantes,vulnerãtes,&c.
Cardinales,Archiepiscopos,Episcopos, Le-
gatos,Nuncios,&c. An quibus casibus pro-
135 pinans venenum, vel maleficiũ applicans
personæ ecclesiasticæ, incurrit excommu-
nicationem S.P. reseruatam extrà Bullam,
si idem faciat cum Cardinali, Archiepi-
scopo,&c. incurrat quoque excomm.reser-
uatam in dicta Bulla, vt videtur suppone-
re *Bonac.t.3.disp.1.q.12.p.3. num.3.*Qui vult
scire differentias, & conuenientias inter
excommunicationem huius *can. si quis sua-*
dente, & canonis 11. Bullæ, legat *Duardum*
*lib.2.in Bulla cænæ cap.*11.*q.*1.

Secunda conclusio: violentæ manuum
iniectionis appellatione, in hoc canone, nõ
solũ cõprehẽditur actio facta cũ aliqua par-
te corporis,vt sup.in Clerici personã, quæ in
136 rigore sit violẽta, sed etiã quę illius perso
nę est tantũ iniuriosa:ita *Auila cit.disp.3.dub.*
12 concl 2. & sic vt notat *Caiet.excommun. c.*
10.not.3. Violentia hoc in loco plus denotat,
quã significat,nã licèt significet,quòd fit in inui-
tũ, intelligimus tñ in hoc etiã iniuriosã manũ.
Exempla communia sunt,de iniuriosè spuẽ-
te in eũ, vel in illũ aquã turbidã infundẽte,
vel puluere, aut aliquo alio modo illũ de-
turpante, vt per supracitatos Doctores cõ-
muniter. Vndè à simili idẽ dici põt de aufe
rẽte à Clerico, vel Monacho biretũ, vel ve-
stẽ,vt cogatur cum irrisione,vel in domo se
cõtinere, vel sinè ipsis èxire,argumento no-
137 tatorũ per *Suarez cit.sect.1.sub n.*32.itẽ de
appendente aliquid retrò in suis vestibus,
causa illudendi, vel vt ab alijs illuderetur,
hæc.n. omnia sunt iniuriosa personæ,& sta-
tui clericali. Amplia primò etiam si d. actio
138 nõ sit circà personã,sed tãtũ circa res adhe
rentes personæ ipsius,nã vt inquit post alios,
Sayrus sup.cap.26.sub n. 14. fit iniuria perso-
næ etiam mediantibus rebus adherentibus
personæ. *Grassius cons.* 1. *difficult.1.sub n.9.*
*de sent.excomm.tom.2.*vbi post alios, ait,quòd
ad incurrendam hanc excommunicationem,ni-
hil refert, an quis tangat personam Clerici,
vel rem adherentem,si hoc facit violenter, vel
iniuriosè, vel temerariè. Exempla cõmunia,
præter suprà à me relata, quæ etiam spectãt
ad materiam huius ampliationis,sunt qñ of-
fenderetur Clericus vigil.in vestibus,quibus
est vestitus, vt in pallio, vel pileo,cingulo,&
similibus, item etiam in equo, cui insidet
Clericus,vel in rebus alijs, quæ manibus te-
net ipse Clericus, vt latè per DD.supracit.
communiter, quibus accedit *Chartarius de-*
*cis.crimin.Curiæ Archiep.Mediolan.decis.*24.
139 vbi de eripiente per vim ex manibus Paro
chi claues Ecclesiæ,*& decis.*55.vbi occasio-
140 ne casus ibi ꝓpositi de laico,qui veste,Cle-
ricum equo insidentem apprehendit, & ex
equo deijcere nixus fuit, an inciderit in hãc
excommunicationem, firmando regulam,
quòd

quòd excommunicationem huius canonis, incurrerat, violentiā inferēdo rebus, Clerico adherentibus, etiam absq. lesione personæ illius, infert post alios, quòd incurrat. Primò detinens Clericū per vestē, seù trahens illū
141 per partē mantelli, vel detinens per caputium, vel corrigiā, aut trahens per vestem apprehensam. Secundò, scindens, aut lacerans vestes, vel illis aliam violentiā inferēs, quòd subdit esse verū, vt dixi sup. dūmodo Clericus, id sentiat, secus autē si dormiat dū scindantur, & lacerantur vestes. Tertiò apprehendens per iniuriam habenas, & frenum equi, cui Clericus insidet. Quartò, frangens cingulum ephipij, equo impositi, in quo Clericus insidebat, aut extrahēs frēnū equi, vt Clericus super eo incedens, cadat. Quintò eripiens violenter equū de Clerici manibus, vel quācumq. aliā rem, quòd ampliant Doctores apud *Sayrum loco suprac. num.* 4. etiam si talis sit dominus dictæ rei, sed Clerico illā commodauerat ad certum tempus, quòd adhuc non sit completum. Sextò, occidens equum, aut iumentum, vel aliam violentiā ergà eum inferens, dum in eo insidet persona ecclesiastica, videte eum. De eo, qui fuit causa, vt Clericus ab equo se præcipitaret, fugiendi causa ab hoste, est *textus in cap. si Clericus de sent. excōm. in* 6. & agit *Graff. p.* 1. *decis. lib.* 2. *cap.* 49. *num.* 12. quòd est verum, vt benè aduertit *Molina disp.* 51. *n.* 1. *ad finē.* quando insequutio hostis verè fuit causa illius præcipitationis, vel casus, secus si prudētis arbitrio, non potuit esse talis, vndè si tantum fugiendo caderet, & vlneraretur, non incurreret insequens, vt post alios, cōtrà *Angelum*, probat *Auila supracit. conclusione* 2. *ad finem.* Dixi *actio in personam Clerici*, quia
142 iniuria est duplex, personalis, & verbalis, vt per *Clarum* §. *iniuria num.* 1. ad hoc autem vt subiaceat huic excommunicationi, non solū non sufficit verbalis, *Felinus in cap. nuper num.* 13. *de sent. excomm.* Doctores communiter, in *c. si quis suadente diabolo de pænit. dist.* 1. *Graff. cit. c.* 49. *n.* 16. sed neq. personalis
143 per actū proximū dūtaxat ipsę percussioni, vt v. g. eleuando manū, vel baculum, lapidē, vel ensem, minando percussionē, licèt etiā his casibus in foro fori detur actio iniuriarū, *Guido Papa dec.* 12. *Viuius decis.* 161. *in princ. Baiardus ad Clarum sup. num.* 1. isto enim modo infertur potius metus, quàm uis. *Felinus cit. cap. nuper n.* 7. vbi *nu.* 12. quòd insultans Clericum, & non percutiens, non incurrat hanc excommunicationem, & de explodente scopium, vel sagittam in ipsum animo illum occidendi, si non tangit personā, vel res sibi adherentes, *Graffius cit. cap.* 49. *n.* 16. necesse est igitur, vt attingat physicè, aliquo modo ipsam personam, limitat post
144 alios *Bonacina cit. sect.* 1. §. 1. *num.* 12. quā ex terrore talis moreretur. Aliud exemplū de eo, qui fecit foucam, vel eo modo viam, per quā Clericus debet transire, disposuit, vt laberetur, & damnū patiatur, ꝙ incurrat excōm. *Filliuc. tr.* 15. *nu.* 20. De rustico, qui baculo minatus fuit Sacerdotem Religiosū,
145 ergà eius oculos illū inuehens, & tangens, nō tñ percutiens, animo exasperato, dicens, nisi esses Religiosus, oculū sibi eruerē. *Graff. cons.* 1. *de sent. excomm. p.* 2. probat, in hanc, excōmunicationem illū incidisse in vtroq. foro, si habuit animum iniuriandi, vel saltem in foro externo, si non habuit hunc animum illum iniuriandi, quam limitationem videtur ipsemet reiicere *p.* 1. *decis. lib.* 2. *cap.* 49. *num.* 17. vbi docet, quòd *capiens Clericum*
146 *per capillos, aut vestes*, dicēdo, nisi esses Religiosus cæderem te, incidat in hunc canonem, & postea subdit hæc verba; quamuis *Astensis cit. q.* 25. dicat, quòd si animo iniuriandi, vel per contemptum hoc faciat iratus, incidat, &c. Ex illis verbis *capiens per capillos, aut vestes* fuit dictum, quòd is, qui ma-
147 nū admouens circà pectus Religiosi, & tunicā eius cōprimendo, dixerat; nisi esset Religiosus, &c. incidisset in dictam excommunicationē, fauet *Reginaldcit. lib.* 1. *n.* 111. *ad fin.* Nota, quòd debet inferri non solū vis, sed iniuria rebus adherentibus ipsius Clerici, ad hoc vt incurratur ista excōm. vndè qui clā
148 pecuniā ex Clerici etiā expergefacti marsupio furatur, aut palliū, quo ille est amictus, qui præscindit illi marsupium, aut cingulum, quo est præcinctus, non incidit in excōmunicationem, nàm vt benè *Molina suprac. disp.* 11. *num.* 2. *excommunicatio imposita est pro manuum iniectione suadente diabolo, hoc est quæ sit culpa lethali, non quidem quatenus est contra septimum decalogi præceptum; non furaberis, sed contra quintum, non occides, saltem ratione contumeliæ, ac ignominiæ. Auila cit. disp.* 3. *dub.* 12. *conclus.* 2. *vers. sextò sequitur* & alij communiter. Item necesse est, quòd dictæ res adhereant ipsi Clerico, quia secus est si ab eo sunt separatæ, vndè qui manus violentas iniicit in equum, aut in mulum
149 eius, qñ eis non insideret, neq. illos manu teneret Clericus esto id fieret animo iniuria afficiēdi personā gaudētē hoc priuilegio, aut in pileū, vel pallium eiusdem, quæ ab eo essent separata, esto crederet illi adherere, seù percutere eum, qui eis esset indutus, vt per *Molinam sup. sub n.* 1. idem de furante vestes in lecto iacētis Clerici, sinè directa, intētione eū ibi cōcludendi, vel vt aliàs cedat in eius ignominiam, & contumeliam, vt dixi *sup. n.* 136. notat post *Auilam Suar. & alios. Layman lib.* 1. *tr.* 5. *p.* 2. *cap.* 5. *sub n.* 5.

Amplia secundò, vt sit vera conclusio, etiam si tantum Clericus, vel alia persona ecclesiastica à laico, vel alio etiam ecclesia-

stico

150 stico iniustè detineretur in vinculis, vel in
custodia, sinè aliqua corporali lesione, habetur expressè *in cap. nuper ex. de sent. excom.*
vbi expressè S.P. loquitur tā de custodia publica, quàm priuata. Addit *Abbas antiquus ibid.* siuè custodia sit muro, siuè carceribus, siuè magna turba, siuè alio quouis modo, vt
151 ire non possit. Dixi *iniustè*, quia etiā respectu iudicis sæcularis, adsunt aliquæ causæ iustæ, ex quibus potest detinere dictum Clericū, & si ad modicū tempus, vel quia videt eum paratum ad iniuriam alterius, & non adest tempus adeundi suū Prælatū, vel quia reperitur in fragāti crimine, vel etiā pro debitis ciuilibus, si est suspectus de fuga, vt post alios, latè per *Bellett. tit. de fauore Cleric. canonis § 2. à n. 24. Graff lib. 4. decis. 1. p. c. 18. n. 150. & seq. Dianā p 4. tr. 1. resol. 85. & p. 5. tr. 5. resol. 21.* Ad hoc caput reducitur, quando
152 quis obsideret Clericū in aliqua domo, vel alio loco, ad finē illū capiēdi, vel impediēdi eggressū ipsius à dicto loco, vel impellendi ad egrediendū cum dedecore. *Sayrus in d. c. 26. n. 13. ad finem.* vbi declarat, quòd talis obsessio debet esse principaliter respectu ipsius Clerici. Sed hæc fuit opinio *D. Antonini*, quę non ita simpliciter recipitur *à Suarez disp. 22. sect. 1. num. 30.* sed tantum in casu, quòd dicta obsessio esset iniusta respectu ipsius personæ ecclesiasticæ. Quoniā autem iniuria etiā
153 infertur facto, v.g. qñ apponuntur cornua, vel fit deturpatio, vulgò *magriata*, vel aliud infamatiuum in domo alterius, vt per *Baiardum ad Clarum loco suprac.* fuit dubitatū, an si hæc fierent in domo Clerici, vel alio loco, vbi ille manet, animo illum infamandi, incurratur hæc excommunicatio? Et responsum fuit pro negatiua, quia hæc infamatoria quando fiunt circà immediatè adherētia personæ ipsius Clerici subiacerent huic excommunicationi, non autem quando circà domum eius, quo casu tantum incurri potest excommunicatio ex capite carcerationis, & custodiæ, vt in dicto *cap. nuper*, non autem ex cap. iniuriæ circà rem suæ personæ adherentem vt dixi suprà. fauet *Innocentius in c. nuper de sent. excomm.* vbi quòd si quis obsi-
154 det Clericum domi, vel in castro, vt non possit abire, incurrat hanc excommunicationem; secus si id faciat, vt Clericus ignominia, & dedecore afficiatur, non alia ratione, quàm ex eo, quia tunc non infertur violentia personæ, nec rebus inhærentibus ipsi, refert, & sequitur *Duard. lib. 2. in Bulla cana can. 10. q. 1.* vbi idem probat contrà *Alterium*
155 de obsidente Cardinalem, duntaxat hoc fine, vt verecundiam illi inferat, quòd scilicèt non incurrat excommunicationem latam in dicto *can. Bulla* contrà capientes, carcerātes, detinentes, vel hostiliter insequentes Cardinales, Archiepiscopos, Episcopos, Nuncios, & Legatos Sedis Apostolicæ, cuius *Duardi.* opinioni, accedunt *Bonacina, & Filliuccius locis citatis ibi ab eius Addentibus q. 4.* Qui casus est diuersus à casu, de quo *Siluester excomm 6. n. 5.* eius, qui Clericū in domo mulieris existentē, obsidēt, vel claudūt, vt exire non possit, sinè magno pudore, vt est videre apud *Suarez cit. sect. 1. num. 29 & 30.* vbi agit de vtroque casu, & si non approbet simpliciter opinionem *Innocentij.* Quæ opinio & si non esset vera, adhuc nihil refragaretur casui nostro, in quo non agitur de ignominia redundante proximè circà personam, sed valdè remotè, prout est illa conspurcatio domus, vel appositio cornuo-
156 rum in ea, vndè nec vis illata domui, comprehenditur in nostro canone, vt in specie notat *Suarez sup. n. 23.* & clarius *Nau. cons. 31 de sent. excomm.* vbi de insultu, & vi illatis domui Episcopi, vel Cardinalis, quòd non subiaceat excommunicationi. Confirmatur, quia vt suprà dixi, iniuria personalis, & realis scilicèt rei adherētis personę ecclesiasticæ subijcitur huic excommunic. non autē, quæ est aliquo facto illata domui, vndè sicut affigens aliquem libellum infamatorium domui Clerici, non incurret hanc excomm. *Graff sup. n. 12.* ita nec apponens cornua ipsi, vel domum conspurcans, incidet. videte *Bonac. t. 3. disp. 2. q. 3. p. 6. sect. 1. § 1. n. 10.*

Sed quid si non carceretur, vel obsidea-
157 tur, sed tantū præcipiatur Clerico sub aliqua pæna pecuniaria, ne discedat à Palatio, vel alio loco, ipsi præscripto? *Graff. cit. c. 49. sub n. 13. & ante eū Siluest. sup. n. 12. Nau. cons. 32. de sent. excomm.* docere videntur, talē pręcipientem vt suprà incurrere, quia ille locus præscriptus habetur loco carceris. Contrarium autem est verius, quòd post *Caiet.* probat *Sayrus cit. cap. 26. num. 6. ad finem.* vbi etiam de præcipiente exilium. Ea ratione, quia hic nulla vis exterioris manus (quæ est necessaria ad incurrendam excommunicationem istam) sed sola vis præcepti, interuenit, quæ nullo modo manuum iniectionis appellatione continetur, & prosequuntur *Reginaldus lib. 1. num. 207. Molina cit. disp. 51. n. 1. ad medium, Suarez cit. sect. 1. num. 31. ad fin. & Bonacina suprac. §. 1. n. 11.* Qui omnes idē docent à contrario sensu de eo, qui per me-
158 tum verbalem duntaxat, absque aliqua violenta extractione, cogeret personam ecclesiasticam exire de aliquo loco, quibus accedit etiam *Sayrus loco suprac. num. 20.* Ex quibus sequitur, quid dicendum de latronibus, & bannitis, qui detinent personam ecclesiasticam ad finem, vt se redimat, soluendo eis certam summam pecuniæ, aliàs minando eis mortem. *Sayrus cit. cap. 26. sub num. 5.* hos tales excusat ab ista excommunicatione, vbi
159 nō interuenirer detentio dicti Clerici, vel

tantum obsessio domus Clerici, aut alterius consanguinei ipsius Clerici, vbi non est Clericus, ergò secus putare censetur, vbi adesset detentio Clerici, ad finem, de quo sup. clarius tamen loquitur *Suarez cit sect. 1. n. 30. ad finem.* ibi *sicut qui violenter detinet Clericum, solum vt vestibus, aut pecunia eum spoliet absque aliquo nocumento corporis, bene censuram incurret*, fauet *Reginaldus cit. n. 207. ad finem.* vbi quòd is, qui dicit Clerico *sequere me, alioquin ego te interficio*, incurrat hanc excommun. Quòd detinentes Clericum, vel vt malū, ꝙ volebat exequi, non exequatur, vel alio bono fine, non incurrāt est certum, *Sayrus lib. 3. c. 27. num. 37. Squillantes cit. c. 6. n. 93.* Quādo autem ob carcerationem personæ ecclesiasticæ ordinatam ad
160 pænam illi inferendam, vel actū iudicialē ergà eum exercendum, incurratur excommunicatio lata in Bulla cænæ, videte suprà *recoll. 4. v. impedientes auctoritate publica, & priuata, ad finem, & Nauarr. sup. cons. 32. de sent. excomm.* vbi de iudice carcerante Clericum ad finem illum examinandi, vt principalem quò ad se, & testem, quòad alios. Quomodo etiam differat excommunicatio
161 lata in *can. si quis suadente*, ab ea, quæ est *in d. c. 10. Bulla cœnæ.* cōtrà vulnerātes, percutientes, &c. Cardinales, Archiepiscopos, Episcopos, Nuncios, & Legatos Sedis Apost. videte ibi authores, & præsertim *Duard. & Bonac.* qui authores, ex eo, ꝙ latius pateat *manus violentas iniicere*, quā *vulnerare, percutere, &c.* inferunt, lacerantem vestes Cardinalis, &c. vel illas vi ab ipsis auferenrem, vel in eorum faciem conspuentem, aut eos puluere aspergentem, vel aquàm in illos infundentem, iniuriandi eos causa, non incurrere excommunicationem Bullæ, sed huius nostri canonis; vndè idem dixi à pari de eripiente cum violentia aliquid de manibus eorum, vel frenum, aut habenas equi, cui insident, detinentibus, & alijs similibus, quæ non veniunt nomine verberationis, aut percussionis.

Qualis esse debeat violenta manuum iniectio in Clericum, vel in Monachum, ad hoc, vt subiaceat huic excommunicationi.

PRima conclusio: Actiones suprà enumeratæ (quæ manuum violentarum iniectionis appellatione continentur) tunc subijciuntur huic excommunicationi, quā-
162 do sunt culpabiles mortaliter, non solum ratione actus interni, sed etiā ratione actus externi. Hæc conclusio quòad primam partem est certa ex supradictis de censuris in genere *recoll. 1. nu. 236.* quòd scilicèt cùm excommunicatio sit pæna grauis, requiratur etiam culpa grauis ad illam incurrendā, idest mortalis, & in terminis post *Caiet. Nau. & Couarr.* notat *Rodriq. p. 1. summa cap. 80. num. 7.* ibi *Si el poner las manos en el Clerigo fuere tan leue, que solamente llegue a peccado venial, non ay descomunion, porque ella pressuppone mortal peccado*, ac idem vbi desinit esse peccatum mortale ob inaduertentiam perfectam, asserit *Villalobos p. 1. tr. 17. diffic. 21. num. 3.* Secunda pars, quòd non sufficiat si dicta culpa sit mortalis ratione actus
163 interni, scilicèt animi, graue nocumentū inferendi, vt infrà, sed requiratur, quòd tale vulnus, vel nocumentum sit graue, etiam quòad actum externum; non est ita certa, ex verbis nostri textus, ibi *suadente diabolo*, quæ videntur referri ad actum internum potius, quàm ad actum externum; Vndè *Molina t. 4. disp. 51. sub n. 6.* dixit hæc uerba, *quando actus interior, quo manus violenta iniicitur, est culpa lethalis, incurri hanc excommunicationem, & si exteriori actu, modica, ac leuis violentia inferatur*, & si pauló post, fateatur, contrarium non carere probabilitate. His tamen non obstantibus, nostra conclusio, etiam quòad hanc partem est verior: nā vt dixi *suprà c. recoll. 1. num. 323.* excommunicatio & si liget quòad forum etiam internum; tamen est pæna pertinens ad potestatē ecclesiasticam quòad forum externum, & per consequens cùm ecclesiastica potestas non iudicet de merè internis, non potest quis ea ligari quoque quòad forum internum, nisi per actum, qui etiam quoad forum externum, & sic quatenus potest Ecclesiæ constare; sit mortalis, ita præter *Rodriquez sup. n. 8. Henriquez, Sanchez, Suarez, Reginaldū, ConinK, & Portellium*, quos *loco cit. n. 324.* allegaui. probant *Guttierez lib. 1. can. 99. c. 5. nu. 15. Bonacina tom. 3. disp. 2. q. 3. p. 6. sect. 1. §. 1. n. 4. & seq. Diana tom. 5. tr. 5. resol. 65. & tr. 9. resol. 41. & Layman lib. 1. tr. 5. p. 2. 2 cap. 5. n. 5. post principium*, qui benè declarat, per illa verba. *suadente diabolo, manus vio-*
164 *lentas, &c.* posita in nostro textu, *vtrumq. requiri ad excommunicationem huius canonis contrahendam, & vt animi affectus, seu internum ledendi, mortale peccatum sit, & externa iniusta violentia grauis sit, vel in corporis, vel saltem honoris lesione: sin verò intentio ledendi, mortalis quidem sit, sed lesio exigua, non contrahitur excommunicatio, quia verba legis pænalis intelligenda sunt cum effectu.* Nota illa verba, *vel in corporis, vel saltem honoris lesione*, quæ significant id, quod pluribus verbis, ex plicat *Suarez cit. disp. 22. sect. 1. num. 24. & sequentibus, vsq. ad num. 28. exclusiuè.* nempè actionem violentam externam imperatam ex animo mortali, vt suprà attingentem personam ecclesiasticam, vel res sibi adherentes, iudicari mortalē, vel venialē, non solū ex gra-

grauitate, vel leuitate lesionis corporalis, seù nocumenti corporis, quia v.g. vuulnus inflixisti, vel & si animo eruendi oculum, vel occidendi, vix ecclesiasticum attigisti, sed etiā
165 ex grauitate, vel leuitate lesionis honoris, seù inhonorationis secundùm moralē existimationē, vt dixi suprà, de spuente in faciem Clerici honorati, percutiēte uirga, vel puluere eum aspergente, vel aquā in eum infundente, & similibus, ac prosequūtur *Filliuc. tract.15.num.17.ad finem. Reginaldus lib.1.n. 211. Squillantes cap.6. de priuilegijs Clericorum num.54.* Et hoc est quòd dixit *ConinK disp.14.num.168.* quòd *hec percussio debet esse peccatum mortale ratione iniuria extersus illata.* qui non potest excludere casum de lesione corporis, quo casu, vt inquit *Suarez loco suprac. sub num.24. propriissimè committitur grauis iniuria hic prohibita, & ideò nulla ratio dubitandi sit, quin incurratur hac censura*, sic dicas de lesione, quæ tantum est circà immunitatē personæ ipsius Clerici, quia detinetur, obsidetur, carceratur cōtrà, ius vt sup.n.157.& notant supracitati authores cōmuniter. Et tandē idē dici pōt de eo ꝙ dicit *Caiet.cit.cap.10.notab.4.* & prosequitur latè *Molina d.disp.55.n.5.& sequētibus*, ad hoc, vt incurratur hæc excommun. requiri, ꝙ manus iniectio sit lethalis, vel ex se, seu natura sua, vel ex dispositione iuris, ut infrà. Quomodo autē intelligatur ly *secundū moralē existimationem*, non conueniunt Doctores, nàm *Caiet. excommunicatio cap.10.not.6.ad mediū*, quem præter *Auilam, & Emanuelē Sá.* apud *Bonacinam loco infrà proximè cit.* sequitur *Villalobos p.1.summa tr.17. difficult.2. nu.3.* expresse docet, quòd *quando manus violenta,*
166 *si esset in laicum, non constitueret peccatum mortale, propter hoc, quod est in Clericum, non subiacet huic excommunicationi*, hæc sunt verba *Caietani*. Cuius regulā, negat *Suarez cit. sect.1.num.27.* esse simpliciter veram, nàm propter circunstantiam personæ Clerici, fieri pōt, vt actio circà ipsū sit peccatū mortale, quæ circà laicū nō est, & è contrà, vndè concludit, dictam regulam intelligendā esse cū proportione, scilicèt quòd quandiu manet intrà latitudinē leuis iniuriæ, quæ prudentū arbitrio, nō sufficiat ad hanc censurā, nō incurratur excōm. Estq. idē, ni fallor, cū eo, ꝙ post *ConinK, & Molin.* asserit *Bonac. suprac. p.6.sect.1.§.1.nu.14.* illam nempè iniectionē manus violentæ, quæ seclusa excōmunicatione, arbitrio boni viri, esset sufficiens ad peccatum mortale, eandem esse sufficientē ad incurrendam istam excommunicationē, quod etiam dixit *Rodriquez p.1.summa cap. 80.n.8.* vbi postquam posuit conclusionē, de qua sup. subdit, *y qual sea la percussion leue, se dexa al arbitrio de prudente baron*, & si (male, sua pace, de hoc genere leuitatis, quæ excusat à peccato mortali, & sic etiā ab excommunicatione, transeat ad aliud genus leuitatis, de qua infrà suo loco, quæ non excusat neque à peccato mortali, neque ab excommunicatione, sed præsupposito, quòd incursa sit excommunicatio, quæritur, an sit S. Pōtifici reseruata, vel non) subdat, hunc prudentem virum esse Episcopum, vel Confessarium, habentē facultatē, &c. quia quoad
167 genus huius leuitatis, quæ excusat à mortali, sufficit arbitrium Confessarij in foro conscientiæ, qui potest absoluere à mortali, ad quem pertinet iudicare, vtrum peccatum sibi confessum sit mortale, vel veniale, iuxtà ea, quæ dixi p.1.recoll.1. ita intelligo *Molinam, ad finem.disp.53.* qui asserit, *quòd in du-*
168 *bio an violenta aliqua manus in ecclesiastico, sit culpa lethalis, periudè se debeat quis habere, qui ita in eum manus iniecit, ac si esset excommunicatus, tametsi tunc necesse non sit in pænitentię foro absoluere illum peculiari forma excommunicatorum à iure statuta, vt ea excommunicati, maiori excommunicatione absoluantur, sed satis sit eum absoluere; generali absolutione à peccatis, & excommunicatione*, dixi in foro conscientiæ, quia secus est in foro externo, vt per *Sayrum lib.28.num.29.* Ex quibus patet, quòd si percussio leuis sit in ta
169 bella reseruata Ordinario hæc reseruatio, non extendatur ad hunc casum, vbi quis dubitat, vtrum in illa peccauerit mortaliter, sicut à simili de voto dubio, probat post alios *Diana p.4.tr.2.resolut.11.11. ad finem.* item
170 quòd neque stante hoc dubio, tales possint dici notorij percussores Clericorum, & per consequens vitandi, dixit *Auila p.2. cap.5.disp.3. dub.13. casu 3.*

Ex hac conclusione sit declarata. Sequitur primò, quòd percutiens Clericum sinè
171 animo grauiter iniuriandi ipsum Clericū & sic absq. odio mortali, non incurrit excōmunicationem, ita *Rodriq.p.1.summa cap 80 n.7.ad finem.* quòd intelligitur etiam si iniuria externa sit grauis, *Molina cit.disp.51.n.6. ad finem.* qui adducit exemplum *Nauarri*, de illo, qui bono zelo, vt auerteret Episcopum, arroganter alloquentem cum magno Magistro Melitensi, apprehendit à tergò ex posteriore parte Almucij, &c. & prosequitur eisdem ferè verbis *Layman cit. cap.5. sub num.6.* ibi *& vice versa licèt exterior lesio grauis sit, si tamen intentio ledendi à peccato mortali excusari possit, excommunicatio non incurritur, ratio est, &c.* Secūdò sequitur, ꝙ
172 hic animus iniuriādi debet etiā aliquo signo exteriori cōstare, adhoc, vt actio externa grauis, subiaceat excōmunicationi, *Conink disp.54.num.108.* quia si ioco sequuta est virga, v.g. percussio. &c. nō subiacet huic excōmunicationi. *cap.1. vbi glosa v. Clerici de sententia excommunicationis.* qui textus & si loqua-

quatur de Clericis, etiam plenæ ætatis, se inuicem ita percutientibus. DD. tamen intelligunt etiã si laicus simili modo ecclesiasticũ percutiat. Itẽ, *estò aliquid ira, appetitusq. aliquis vindictæ interueniat, modo attenta qualitate percussionis, attentisq. alijs circunstantijs concurrentibus, non interueniat culpa lethalis, ita Molina suprac. disp.* 51. *n.* 7. & hoc est, quod vult dicere *Villalobos suprac. diff.* 21. *n.* 3. ibi *el primiero es, quando se esta burlando aunque aya sido algo demasiado*, *& Bonacina cit. p.* 6. *sect.* 4. *num.* 3. *vers. Addo*, vbi subdit, secus esse, qñ actio per iocũ inchoatur, & mutatur in sacrilegiũ mortale per indignationem, & per aduertentiam, ꝙ intelligi debet quando etiam indignatio mortalis, ex circũstantiis etiam in exteriori appareat. Vndè in casu de percutiente Clericum, animo quidẽ
173 malo, & vindictæ, tñ in externo, se habẽte, vt ludens, & iocosè, & vt vlgò dicitur, *per burla*, fuit dictum, illum non incurrisse excommunicationem, quia illa iniectio manus, & sic actus exterior, vt subiiciatur excõmunicationi, debet esse malus, & mortalis, non solum per relationem ad actum internum, sed etiam secundum ipsius actus externi quantitatem, vt in simili de actu externo requisito ad incurrendam excommunicationem latam contrà hæreticos, dixit *Sanchez lib.* 2. *summa moralis cap.* 8. *num.* 7. vndè inter alios casus, in quibus proferens heresim internam, non incurrit excommunicationem præfatam, vnus est si quis iocosè tãtum, & nõ asserriuè eam proferret, si alioqui esset homo, de quo, heresis præsumi non possit, vt post *Vittoriam, & Simancas, notat Diana p.* 4. *tr.* 4. *resol.* 240. *vers. tertius casus, &c.* & ratio est euidẽs, quia actio ista externa vt facta est ioco, in exteriori non potest iudicari moralis, fauent infrà dicẽda de excedentibus in correctione, vel defensione, & si admixto mortali odio, nàm sufficit quod correctio, & defensio illa externa de iure sit licita, vt excusetur ab excomm. quidquid sit de odio, quod latet in corde.

Secunda conclusio: Actiones violentæ, factæ in personam Ecclesiasticam, ad hoc, vt subijciantur excommunicationi huius canonis, non sufficit, si sint voluntariæ, & mortales, tã ratione actus interni, quã externi, vt in *conclus. praced.* Sed quoq. requiritur,
174 quòd sint tales, etiam in ratione sacrilegij. Hæc conclusio præsupponitur ab omnibus authoribus supracitatis, & habetur in textu eiusdem canonis ibi, *si quis suadente diabolo huius sacrilegij reatum incurrerit, quòd in Clericum, &c.* vndè Doctores ibi communiter asserunt, materiam dicti canonis esse sacrilegium, quo manus violenta in Clericum, vel Monachũ inijcitur, ita *Caiet. excommunicat. c.* 10. ponitur in specie hæc conclusio à *Layman cit. n.* 5. *in principio*, est tñ verum, quòd supracitati Doctores non explicant clarè, in quo consistat hæc ratio sacrilegij, in ista manus iniectione, vndè aliqui cẽsent, quòd tũc non sit sacrilega dicta manus iniectio, quando excusatur ab incursu excommunicationis, quòd non est verum, quia potest esse tũc aliquando dicta manus iniectio sacrilega mortalis, non autem subiici excommunicationi huic, licèt enim talis iniuria Clerici nõ foret sacrilegiũ, nisi specialiter esset prohibita in *nostro canone* intuitu Religionis, secundũ communem opinionem, de qua testatur *Suar. t.* 1. *de Relig. lib.* 3 *de sacrileg. c.* 2. *n.* 4. nõ tamen per hoc, hæc malitia sacrilegij oritur ab excommunicatione lata in *eod. can.* sed ex prohibitione, quæ ibi prior est, quàm excommunicatio, vt benè subdit *Suarez ibid. n.* 5.. Alij putant, tunc non esse sacrilegium, quando in ea quis peccauit tantum venialiter, quasi non detur paruitas materiæ, etiam in peccato sacrilegij, contrà id, quod dixi *sup. p.* 1. *recoll.* 9. *n.* 205. vbi loquor in fortioribus terminis, scilicèt sacrilegij in materia venerea, & generaliter loquendo de sacrilegij culpa in omnibus suis speciebus, ait *Suarez suprac. lib.* 3. *de sacril. c.* 7. *n.* 2. vndè fit.

Tertia conclusio: actiones supradictæ fa-
175 ctæ in personam ecclesiasticam cum ignorantia. quòd illa sit talis, non sunt sacrilegæ, & per consequens ex defectu huius malitię, non subijciuntur excommunicationi huius canonis. Hæc conclusio probatur: nàm malitia sacrilegij oritur ex obiecto, intuitu Religionis prohibito, sed qualitas personæ ecclesiasticæ, circà quam versatur ipsa actio sacrilega, se habet vt obiectum proximum huius speciei sacrilegij, ergò si aliquis ignorans dictam qualitatem, infert iniuriam personę ecclesiasticæ, non dicitur sacrilegus & per consequens iuxtà ea, quę dixi *conclus. praced.* non incurrit hanc excommunicationem. Nota quòd ponitur ista conclusio, per negationem, quia & si dentur aliqui casus, in quibus dicta manus iniectio sit sacrilega, non tamen subijciatur huic excommunicationi, vt dixi *conclus. praced.* tamen non datur casus, in quo non sit sacrilega dicta manus iniectio, & subiaceat eidem excommunicationi. Hæc conclusio sic declarata, est certa, & communis apud omnes DD. supracitatos, qui docent, percutientem Clericum, quem ignorauit, talem esse, non innodari hac excommunicatione, quia illa non est imposita pro quauis mortali culpa, sed pro ea, quæ admixtum habet voluntarium sacrilegium in personam Clerici, quòd non contingit in eo, qui probabiliter ignorat, Clericum esset illum, quem percutit, ita *Suarez cit. sect.* 1. *n.* 51. *Reginaldus lib.* 1. *nu.* 23. cum alijs, quos refert, & sequitur *Squillantes cit. cap.* 6. *n.* 76. Qui explicant, quòd duobus

78 modis potest contingere dicta ignorantia, vel quia dicta persona, cui manus violenta injicitur, ita incedat absq. habitu, & tonsura, vt appareat laicus, aliàs de qualitate eius omninò ignarus ipse, qui Clericum percussit, aut iniuriam intulit, de quo est casus in *cap. si verò 2. de sent. excomm.* vel licèt habeat vestem, & tonsuram, tamen inuenit eum noctu, vel in loco tenebroso, & obscuro, ibiq. eum percutiat, non aduertens esse Clericũ, &c. *Sayrus lib. 3. cap. 27. num. 2. & 3. Auila p. 2. cap. 5. disp. 3. dub. 13. vers. quartus casus*, cũ alijs allegatis per *Chartarium decis. 56. n. 24. & seq. Curia Archiep. Mediolan.* vbi latè probat hanc nostram conclusionem. *Bonacina cit. p. 6. sect. 4. n. 2.* & alij communiter. Quod extenditur quoque ad casum, vbi percutiens
179 dabat operam rei illicitæ, vt etiam dixi *suprac. recoll. 1. num. 362.* quibus illic allegatis accedunt *Reginaldus sup. & Chartarius n. 19.* qui benè subdit rationem, quòd scilicèt ad incurrendam hanc excommunicationẽ non sufficiat lata culpa, quæ potest interuenire in eo, qui dabat operam rei illicitæ, sed requiratur dolus. Dixi *cum ignorantia* absolutè, quia secundum aliquos non sufficit
180 ignorantia vincibilis, seù culpabilis mortaliter, veluti si vidit tonsuram, & tamen non putabat esse Clericum, vt explicat *Sayrus cit. cap. 27. num. 3.* ita *Reginaldus suprac. nu. 223. ad finem.* præter alios allegatos *sup. recoll. 1. n. 369. & seq.* vbi contrariam opinionẽ substinui vt probabilẽ, ac etiã subdidi *n. 371.* id esse verũ, & si d. ignorãtia esset crassa, vel supina, quibus illic allegatis, prò opinione negatiua, accedit *Villalobos par. 1. sum. tr. 17. diffic. 22. n. 3.* ibi *Mas bastaria para estos si lo hiziesse per culpa lata, ò ignorantia crassa como tienen. Couarr. y Thomas Sanchez con otros, porque a quella palabra suadente diabolo, sola excusa la percussion licita; Aunq. Abad, Alexandro de Neuo, y Siluestro dizen, que no se escusa el que ignora, que es Clerigo con ignorantia crassa, y culpa lata,* idem esse de igno-
182 rãtia affectata, patet ex dictis *sup. recoll. 1. n. 375.* quidquid in hoc impugnet *Dianã ibi à nobis allegatũ,* suo more absq. alio nouo fundamento, *Manriquez p. 2. suarũ qq. moral. q. 80.* quàm ꝙ affectata ignorantia equipararetur scientiæ, quę ratio iã resoluta, remanet ex dictis *loco suprac.* vbi inuenietis aliam ampliationem de ignorantia concomitante, nẽpè quãdo, & si quis ignoret, percutiẽdũ esse Clericum, tamen ad huc percuteret, si sciret esse Clericum, de qua etiã *Squillantes cit. c. 6. de priuilegiis Clericorum num. 75. Molina t. 4. disp. 53. n. 2.* Subdidi quoque illa alia uerba, *quòd illa sit talis,* quia si ignorantia foret circà hunc canonem, seù pænam excommunicationis, excusaretur ex alio capite ab illius incursu, de quo *suprac. recoll. 1. num. 350.* quibus illic allegatis, addo *Chartarium decis. 70. Curia Archiep. Mediolan. num. 15. & 92.* qui loquitur in casu, de excommunicatione per speciale alicuius Diæcesis statutum, uel constitutionem, inflictam ob crimen, alioquin de iure diuino, uel humano ꝓhibito, & post alios testatur, esse opinionẽ nõ solũ cõmunẽ & magis communem, sed etiam quòd ab ea non sit recedendum, dictam excommunicationem non ligare eos, qui pænalem illam constitut. ignorauerunt.

Ex his infertur primò, quid dicendum de eo, qui uolens percutere Franciscum Clericum, percutit Petrum, quem etiam sciebat
184 esse Clericum, quia ut dixi *sup. recoll. 1. n. 34.* quando hæc percusio non accidit ex errore, subiacet huic excommunicationi, ex quo n. tunc ignorantia non fit circà circunstantiam clericatus, sicut non excusat à sacrilegio, ita neque excusat etiam ab hac excommunicatione, ut ait *Molina ibi à me citatus.* Dixi, *quem etiam sciebat esse Clericum,* nàm si ignorabat inuincibiliter Petrũ esse Clericum, quia u.g. erat in habitu laicali, in quo, & Franciscus eo tempore, uel loco solebat incedere, non incurreret, cùm hoc casu ignorantia sit cirà circumstantiam clericatus, ut subdit *Molina suprac. n. 3.*

Infertur secundò, quid dicendum de eo, qui uolens percutere Franciscum Clericũ,
185 percutit Petrũ laicum, ꝙ s. non incurrat hanc excommunicationem, ex quo licèt animus fuerit sacrilegus, tamen actus axternus, qui iudicatur ab ecclesia, non est talis, ita *Suarez suprac. disp. 22. sect. 1. num. 43. Filliuce. tract. 15. num. 27. Molina loco suprac. sub. n. 3.* qui testatur de communi *Squillantes cap. 6. de priuilegijs Clericorum num. 76. Bellettus tit. de disciplina clericali §. 2. num. 15.* contrà *Sayrum lib. 3. cap. 27. num. 5. & seq.*

Infertur tertiò, quid dicendum de eo, qui
186 uoluit percutere Petrũ laicum, & percusit Franciscum Clericum, quia neq. incidit in excommunicationem: nàm ut dixi, requiritur simul, ut tàm animus internus, quã actus externus sint sacrilegi, ut per *Suar. Filliuce. Squill. locis suprac.* qui post *Couarr.* testatur de cõmuni. De eo etiã, qui percusit aliquẽ quem credebat Clricũ, vel Monachũ, quia v.g. habebat tonsuram, vel gestabat habitũ, si reuera ille talis non erat, non incurratur excommunicatio, patet ex his, quæ dixi sup.
187 quòd scilicèt cõscientia erronea potest esse causa peccati, non autẽ censuræ, & notat *Megal. p. 3. lib. 4. c. 1. n. 19. Auila c. 5. disp. 3. ad fin.*

Infertur quartò, nec incurrere eũ, qui per incõsiderationẽ, incogitãtiã, vel inaduerten-
188 tiam naturalẽ, Clericum percusserit, nàm ista æquiparantur ignorantiæ, vt per *Portellium v. excommunicare n. 9.* & dixi *suprac. recoll. 1. num. 407. & seq.* loquendo generaliter de censuris, vbi quòd sufficiat, si dicta inad-

uer-

uertentia excuset à mortali, vt excuset etiā à censuris, & præcipuè ab excommunicatione, sicut etiam dicitur de ignorantia, & sic loquuntur *Villalobos suprac. n.3. ConinK supracit. disp. 14. n. 190. Filliucc. d. tract. 15. num. 26. Layman cit. lib. 1. tract. 5. p.2. cap.5. num. 8. vers. altera excusatio, & Bonacina suprac. sect. 4. num. 3. vers. Addo.* Exemplificans in eo,
189 qui ob conuitiū ioco, vel seriò sibi à Clerico illatum, ex subito motu, absque plena aduertentia, Clericum percutit, vel impellit, saltē vt dixi, non plenè aduertendo ad pænam excommunicationis, quę ex tali percussione potest contrahi, & sic non solū id accidere pōt in pueris Clericis rixātibus elicientibus è naribus vel à capite sanguinē, vt post *Sotū* exēplificant *Conink, Filliuc. & Laym. locis supracit.* & dixi *sup. recoll. 1. n. 446. &*
190 *hac ead. recoll. n. 102.* sed etiā in adultis, vt post alios dixit *Auila p.2. c.5. disp.3. dub.13. casu 3.* qui refert ex *Nau.* casū de canonico, qui iratus ob quædam contenta in schedula, quam legebat, alium Canonicum petentem, vt sibi faceret copiam, eam legendi, repulit à se, qui casus, ni fallor, potius pertinent ad aliam causam excusantem à mortali, & per cōsequens ab excōmunicatione, scilicèt leuitatis materię, de qua sup. nàm hæc iniuria inter pueros, vel etiā adultos familiares non reputatur grauis, attingens peccatū mortale, vt dixi sup. *n. 162.* vel saltēquia est dubiū, vtrū, peccauerint mortaliter necnè, vt dixi *sup. recoll. 2. num. 446.* fauet *Suarez tom. 1. de Relig. lib. 3. de sacrilegio cap. 7. n. 2.* vbi quòd sacrile-
191 giū potest esse veniale, tùm ex leuitate materiæ, tùm etiam ex inaduertentia, que licèt non sit omninò voluntaria ratione negligētiæ, reddit tamen actum non plenè deliberatum. An autem etiam id possit euenire ratione necessitatis infrà suo loco. Quòd post *Alensem*, dicit *Graffius p.1. decis. lib. 2. c. 49. nu. 36.* de illo, qui à Clerico ludente secum, grauiter percussus, & propter hoc motus, si-
192 nè deliberatione, iratus incontinēti repercutit eum grauiter, animo vindicandi se, hoc non facturus, si plenè deliberasset, quòd scilicet incidat in hanc excommunicationem, (præter quàm sibimet contradicit cum his, quæ suprà proximè dixit, de repercutiente, vel percutiente, quamuis animo turbato tàm extrà, quàm intrà ludum, & infrà de Sacerdote, qui puerum Clericum importunè cum eo ludentem percussit iratus.) dum præsupponit indeliberationem, & quòd aliàs talis non ita percussisset, si plenè deliberasset, interuenit inaduertentia,
193 vel circà censuram, vel circà iniuriā, quæ inaduertētia excusat, vt dixi, vel quia tantū adest peccatū veniale, secundū cōmunē sententiā, vel quia nullū cōmittatur peccatū ex imperfectione deliberationis, & aduertentię, secundum *Sanctum in selectis disp. 18. & seq.*

Infertur quintò, neque incurrere excom-
194 municationem istā, percutientē casu fortuito, ita *Villalobos cit. diffic. 22. num. 3. vers. De lo qual, ad finem, Chariarius cit. decis. 56. n. 3. Megalius p. 3. lib. 4. c. 1. num. 14. vers. secundo,* fauet regula, quòd casus fortuitos, nemo præstare cogatur, cùm illos, nullum hominum consilium præuidere possit, vt inquit textus in *l. 2. §. si eo tempore ff. de administr. rerum ad ciuit pertinentium, & in c. fin. extra de homicidio,* vbi *glosa finalis* dicit, quòd casus fortuiti non imputantur alicui, nisi culpa sua quis in eos incidat, de qua rē videte *Andreā Gaill. l. 2. pract. obseruat. obseruat. 22. n. 7.* qūo probetur, *Alexāder cons. 50. lib. 1.*

De ignorantia, vel inaduertentia, in foro conscientiæ, stare debet Confessarius dicto
195 pænitentis, vt est clarū, in foro autē fori, & externo, debet illa probari iuramēto ipsius *c. si verò 2. de sent. excomm.* ibi *vel si hoc dubium fuerit,* intellige, apud forum externum, *propria manu duntaxat præstiterit iuramentum, quòd eum esse Clericum ignorasset,* vbi *glosa v. propria manu* subdit *soli sacramento creditur, quando de conscientia alicuius dubitatur, vel quæritur,* si autē iurare recusabit, debet haberi pro excommunicato, vt ibi in eod. tex. subdit S. Pontifex, vbi *glosa verbo noluerit,* subdit. *Hoc ipso quòd iurare non vult, præsumptio est contrà eum, in tantum, quòd tamquam excommunicatus vitabitur. Sayrus cit. cap. 27. sub. num. 2. Bellettus p. 1. disquisitionis clericalis tit. de disciplina clericali §. 2. sub num. 14.* Hi DD. licèt loquantur in ignorantia; idem tamen debet dici de inaduertentia, vt lo-
196 quendo de delicto cōmisso calore iracundiæ incontinenti, quando non adest præsumptio contra ipsum reum, notat *Baiardus ad Clarum §. fin. q. 60. sub num. 36.* Quando autē talis percussio facta in ebrietate, somno, &c. subiaceat huic excommunicationi patet ex dictis *sup. p. 1. recoll. 7. num. 103.* quibus illic allegatis addo *Auilam p. 1. dub. 11. conclus. 1.*
197 Quarta conclusio: vna actione simul, percutiens duos, tres, vel plures personas gaudentes hoc priuilegio, secundum satis probabilem opinionem, vnam tantum excommunicationem incurrit, ita post *Megalium* dixi *sup. p. 1. recoll. 15. sub. n. 79. &* postea allegato *Suarez, & Corneyo* confirmat *Diana p. 5. tract. 9. resol. 59.* quibus addo *Bonacinam disp. 1. de censuris in genere q. 1. p. 5. n. 7.* qui id probat ea ratione, quia hoc casu vna tātū est transgressio contrà idem præceptum *Non occides*, & per consequens talis committit vnum peccatum, ergò vnam tantum etiam incurrit censuram, ac respondet contrarijs.

Dixi *vna actione simul,* quia secus est in percutiēte plures Clericos non vna actione, sed
198 successiuè, nàm licèt quando actio est vna & si circà plures personas, vt in casu conclu-

sionis, vnitas desumatur ex unitate transgressionis, tamen quando actio fit successiuè, vnitas, & multiplicitas peccatorum desumitur ex vnitate, & multiplicitate subiectorum, & personarum, & sic nihil refert continuatio tẽporis, ita *Bonacina loco suprac. q. 2. Alter. Corneyo*, & alij communiter, vt per *Dianam loco suprà citato resol.* 60. Ex qua ratione patet, quare S. Pontifex in *cap. cum pro causa de sent. excomm.* respondit, quòd N. ob verberationem Clerici factam in dor
199 mitorio, & continuatã per claustrum, vnicam tantũ contraxerit excommunicationẽ, ratione percussionis, quia cùm fuit vna persona percussa, omnes etiam illæ verberationes continuatæ, reputantur vna, ex quo tñ efficiunt vnũ peccatũ magis graue, vt de eo, qui alterũ ter lancea, vno iracundiæ impetu vulnerauit, docet *Vasquez t. 4. de pænit. q 91. art. 1. dub. 4.* apud *Sanctum in selectis disp. 6. n. 1. ad finem. & Castrum Palaum tom. 1. tract. 2. disp. 3 p. 3. n. 5.* vbi etiã refert alios authores, inter quos *Ioannem Andream*, quem antea retulit *Siluester excom. 6. sub n.* 8. affirmantẽ,
200 eum, qui ter pugione Clericum percussit continuatis vulneribus, vnam tantum excõmunicationem contraxisse, quæ est communis opinio, vt testatur. *Bellett. p. 1. disquisitionis clericalis tit. de fauore Cleric. can.* §. 1. *num.* 47. vbi benè subdit, secus esse si pluri-
201 bus vicibus, ex interuallo eundẽ percuteret Clericũ, nã eo casu propter interruptionẽ, nõ est amplius vna trãsgressio, sed sũt plures trãsgressiones. *Bonac. loco suprac. n. 3. & 5.*

Dixi, *secundum satis probabilem opinionẽ*, quia contraria opinio in eo casu, vbi vno
202 ictu, quis percutit plures Clericos, quòd incurrat tot excommunicationes, quot fuerũt Clerici percussi, est non solum securior, & in praxi sequenda, vt asserit *Suarez t. 5. disp. 5. sect. 3. n. 12.* ac fatetur etiam *Bonacina loco suprac. num. 7. vers. dixi probabiliter*, & præter ab eo citatos, accedit *Squillantes cap. 6. de priuilegijs Clericorum n. 2. ad finem.* sed etiam probabilior, quia probabilior quoque vocatur à *Filliuccio tr. 21. n. 331. ad finem.* (Ad quem locum se remittit loquendo de censuris in genere *tr. 11. n. 144. ad fin.*) opinio, ꝙ tot
203 sint peccata, quot personæ, quibus iniuria infertur, de qua re præter à me citatos *supra allegato num.* 79. accedit *Castrus Palaus to. 1. tr. 2. disp 3. p. 3. n. 8.* Nota tamen, quòd ad hoc vt multiplicentur peccata ex multiplicatione personarum, quibus infertur iniuria, ipse *Filliuccius* requirit, quòd talis intendat, habeatque intentionem occidendi dicto ictu tres, v. g. vndè videtur concedere, quòd si id casu accidat, v. g. vbi volens quis vno ictu sclopi occidere dũtaxat Titium, ex diuersis pilis ignitis, si duo, vel tres essent occisi, quòd ipse non intenderat, neque in se, neque in causa, tunc esse vnum peccatũ: In omni tamen ea opinione, qui vno ictu simul
204 percussit plures, non satisfacit, dicendo in confessione, se commisisse vnum homicidium, vel semel percussisse, quia hæc non est circunstantia tantummodo aggrauans, sed aliquid se tenens ex parte obiecti, & constituens actum in suo esse indiuiduali, & per consequens, exprimendus est numerus personarum percussarum, vt cognoscatur substantia actus, iuxtà ea, quæ dixi *sup. p. 1. recoll. 79.* & in terminis notat *Bonac. suprac. p. 5. n. 7 vers. obÿcies* 5. imò si percussi fuerũt eod. ictu
205 simul Clerici, & sæculares, id quoq. sit exprimendũ, dixit *Fagundez lib. 3. in secundũ præceptum c. 5. n. 9.* Quòd si talis, numerum personarũ vt sup. nõ expresserit, adhuc rema
206 neat absolutus ab omnibus dictis excõm. ex dictis *sup. recoll. 1. n. 270.* & DD. in *c. cum prò causa de sent. excomm. vbi gloss. fin.* sufficit .n. ꝙ expresserit causã, & si non expresserit numerum personarum. Qui *Bonac. ibid. n. 8. & sequenti*, & si concedat, post *Suarez, Sayrus*, & alios, percutientẽ Clericũ, qui simul
207 est Subdiaconus, Diaconus, & Sacerdos, cõtrahere vnã tãtũ censurã, ex eo, ꝙ cõmittat vnum peccatũ formaliter contrà reuerentiã debitã statui clericali, quæ reuerentia essentialiter spectat ad trãsgressionem huius canonis, non autem reuerentia ordinis, quo aliquis est initiatus, quæ accidentaliter se habent ad transgressionem huius canonis, & non est circumstantia, quæ mutat speciem.
208 Subdit tamen, quòd percutiens Monachũ, qui sit etiam ordine aliquo initiatus, contrahat duas censuras, ex quo in eo concurrũt duæ circumstantiæ mutantes speciem, cùm alia reuerentia debeatur illi, vt Religioso, alia vt Clerico, ergò licèt hic sit vnicus actus materialiter physicè, & entitatiuè, sunt tamẽ duæ trãsgressiones, & peccata, & per consequẽs etiã duæ cõtrahuntur cẽsuræ, prosequitur *Diana p. 5. tr. 9. resol. 60. vers. secundò plures.* allegato quoque *Corneyo*. Vndè secundũ hos authores, qui Sacerdotem sæcularẽ percussit, sufficit, si dicat in confessione, etiã in opinione quòd circumstantiæ aggrauantes sint necessariò confitendæ, vt per *Fagund. sup. nu. 3.* quòd percussit Clericũ; qñ autem percussit Monachum aliquo ordine, etiam prima tonsura, initiatum, requiritur, vt exprimat se percussisse Religiosum habẽtem ordinem. Quæ secunda pars videtur habere difficultatem, ni fallor, nàm plures Doctores, quos sequutus fui *sup. p. 1. recoll. 9. nu. 157.* & testatur de probabili *Diana p. 1. tract. 7. de circunstantijs resolut. 3.* docent, mulie-
209 rem, (vel etiam masculum) committentẽ peccatum sacrilegij contrà sextum præceptum cum Religioso Sacerdote, satisfaciat exprimẽdo in confessione alterum ex ipsis,

nempè

nempè quòd peccauerit cum constituto in sacris, vel cum Religioso professo, ea ratione, quòd vtrumque votum scilicèt Religionis, & ordinis sacri, ad eandem Religionis virtutem pertineat, & per consequens non differre vnum ab altero specie substantiali, sed accidentali tantum, vt per *Sanchez, & alios*, quos refert, & sequitur *Marchinus de ordine tract. 2. p. 6. difficult. 7. ad finem.* ita dico ego, licèt percutiens Monachum ordinatū, vnum peccatum committat contrà reuerentiam debitam contrà statum Religiosi, & aliud contrà reuerentiam debitā statui Clericali, tñ istę duæ reuerentiæ pertinent ad eādē virtutem Religionis, ergò vna reuerentia nō differt ab alia specie, sed ad summū est circūstantia aggrauās notabiliter, vt videtur asserere *Fagundez lib. 4. in secundum praeceptum Ecclesiæ cap. 3. num. 5. ad finem.* ibi *quàmuis votum sacrorum ordinum non addat etiam distinctam speciē malitiam suprà votum professionis. addit tamen circumstantiam notabiliter agrauantem ratione consecrationis ad officia, & ministeria diuina, ad quæ Clerici per sacros ordines deputantur.* quòd est idem quam quòd consecratio Clerici differat à consecratione Monachi, non specie, vt præsupponunt Doctores allegati à *Bonacina, &*
210 *Diana*, sed tantum sit circunstantia notabiliter aggrauans intrà eandem speciem, & per consequens, secundum opinionem eorum, qui docent, has circunstantias non esse necessariò confitendas, ista circunstantia, non erit necessariò exprimenda. Quòd percus-
211 sio Clerici, aut Religiosi sit sacrilegium cōtrà virtutem Religionis, contrà *Vasquez*, probat *Suarez tom. 1. de Religione lib. 3. de sacrilegio cap. 6. à num. 4.* Nota hac occasione, quòd *Nugnus in addit. ad 3. p. D. Thomæ q. 9. art. 2. par. 1. dub. 3. conclus. 5.* docet, initiatum sacris, si occidat, vel ascindat membrum alterius, vel notabiliter percutiat vsque ad effusionem sanguinis, teneri explicare, se
212 esse initiatum sacris, quia hoc maximè repugnat proprio statui, propter irregularitatem annexam, & subdit, se credere probabiliter, quòd Sacerdos teneatur explicare, se esse Sacerdotem, quia effusio sanguinis maximè repugnat sacerdotio, quę omnia secundum me, sunt potius scrupulosa, quàm probabilia, si enim talis sciret, ex tali homicidio, vel mutilatione oriri irregularitatem, nec de hoc dubitet, nescio quomodo posit obligari ex se, secluso scandalo, vel ratione assassinij, aut alterius similis adiuncti etiam secundū opinionem de circunstantijs notabiliter aggrauantibus necessariò cōfitendis, ad dictā circunstantiā explicandā in
213 cōnfessione, cū neq. omnia peccata Sacerdotis, vel Clerici in sacris, sint sacrilegia ex circunstantia personæ, præter peccata contrà sextum præceptum, vt communiter negatur ab authoribus, videte *Suarez citato lib. 3. de sacrilegio cap. 3. num. 9. ad finem, & num. 11.*

De causis, ex quibus liceat absque incursu huius excommunicationis, manus violentas injcere in gaudentes hoc priuilegio.

214 PLures causas in mediū afferunt Doctores, in quibus percutiens Clericū non incurrit excommunicationem. *Abbas Antiquus in cap. cum voluntate 54. de sent. excommunicat.* decem casus, sub illis versibus comprehendit.

Bis quinque accipiunt causæ de canone lata.
Aetas, officium, scala, ludus, pellare vim vi;
Ordinis ignarus, soror, vxor, filia, mater.

Item etiam *Paludanus in 4. dist. 18. q. 5. art. 1.* quos complectitur his alijs versibus.

Officium, seclusq. doctorq. propinquus,
Affectus, dominus, ius & correptio, ludus.
Quisquis sit exēptus, si sit moderamine rectus.

Siluester excom. 6. num. 6. & Sayrus lib. 3. cap. 27. referunt 14. causas. Auila p. 2. cap. 5. disp. 3. dub. 13. vsq. ad fin. ponit 18. casus, & *Nau. c. 27. à n* 80. refert 28. causas, & sic de alijs. Qui
215 casus omnes, si rectè cōsiderentur, vel excusant ab incurrenda hanc excommunicationem, ex eo, quia Clerici, aliæq. personæ percussæ amiserunt priuilegium huius canonis, vel quia in tali percussione non interuenit peccatum mortale sacrilegij, vel quòd hoc sit licitum aliquibus personis, cùm igitur ex hucusq. dictis remaneat explicatum, qñ quis actiones, vt suprà explicatas, exercēs, non incurrat excōmunicationē ex eo, quia percussus amisit priuilegium huius canonis, vel quia percutiens non peccauit mortaliter, restat, vt in præsenti declarētur aliæ causæ, quæ se tenent ex parte personarum, quibus absque metu huius excommunicationis, licet dictas actiones exercere ergà ꝑsonas ecclesiasticas. Præsupposito igitur, ꝙ personis, id possit licitum esse tribus ex causis. Primò ratione officii propriè sumpti, secundò ratione correctionis; tertiò ratione defensionis, vel necessitatis. Quæro primò.

Quando, & quomodo ratione officij propriè sumpti, liceat manus violentas inijcere in personas ecclesiasticas.

PRò declaratione tituli quæsiti, est notādum, quòd in *c. cum voluntate 54. §. fin. extrà de sent. excommun.* vbi expressè S. Pontifex ait, quòd ratione officii, quis percutiēs Clericum, non incurrat excommunicationem, ibi *qui verò ratione officii, quod in Eccle-*
216 *sia habent, &c.* ly *Officiū* accipitur prout acci-

cipi

cipi solet, apud Canonistas pro administratione rerum ecclesiasticarum, sine prærogatiua in choro. *Felinus in Rubrica ex. de officio iudicis delegati sub num.* 3. quo sensu equiparatur officium dignitati, & personatui *cap. 1. de consuetudine in 6. Tuscus lit. O, conclus.* 92. imò prælatiæ, siuè prælaturæ, vt habetur in cit. §. *qui verò, & in c. ex tenore* 10. *eod. tit.* & in varijs illis titulis iuris canonici, *de officio Archidiaconi, Archipresbiteri, Primicerij, Sacrista, &c.* At quia hæc acceptio pertinet ad materiam quæsiti sequentis, vbi de personis, quibus licita est talis percusio ratione correctionis, ideò hic quæro quando, & quo modo ratione *officii propriè sumpti, &c.* idest prout ly *officiũ* significat exercitiũ iurisdictionis ordinariæ, vel delegatæ, quòad forũ externum, vt etiã accipitur in *Rubrica de officio iudicis delegati, & in tit. de officio iudicis ordinarii.* Declarato sic titulo quæsiti; quòad eius primam partem, sit.

217 Prima cõclusio: iudex ecclesiasticus, iuxtà mensuram delicti commissi, potest absque metu huius excommunicationis aliquas actiones, quæ manuum iniectionis appellatione continentur, exercere in personam ecclesiasticam sibi subditam. Hæc conclusio probatur primò, quia ex eo, quod quis est iudex, potest de crimine inquirere, & punire suos subditos, *cap. primò de officio iudicis delegati.* Secundò magis in specie probatur ex *c. Vniuersitatis* 24. *de sentent. excõmunicationis*, vbi S.P. supponit, quòd Abbas possit Monachum delinquentem per se, vel per alium verberare, & in *cap. vt fama eod. illo tit.* vbi etiam supponitur, quòd Prælatus posit carceribus mancipare Clericos delinquentes nõ solum, ad, custodiam, sed etiã ad pœnam. Ponit hanc cõclusionẽ, magis clarè *Nau. c.* 27. *n.* 85. *ad finem vers.* 24. prosequũtur *Auila p.* 2. *c.* 5. *disp.* 3. *dub.* 12. *conclus.* 2. *vers.* 3. *Filliuc. n.* 23. *Reginal. n.* 226. & alij cõmuniter.

Dixi primò, *iuxtà mensurã delicti*, quia iu-
218 dex excedẽdo, si excessus est notabilis, idest attingens culpam mortalem, non euaderet excommunicationem istam, vt infrà, *quæsito seq.* hoc enim est commune axioma in materia correctionis, & supponunt in terminis nostris loquẽdo *Nau. Auila,* & alij *locis cit.*
219 qui *Nau.* declarat, quòd tunc nõ interuenit excessus, quãdo iudex imponit pœnã, probabili suo iudicio iustã, seù vt subdit *Auila,* quando non puniret contrà ius, quòd est verum, etiam quando à iure non esset imposita certa pœna pro illo delicto, sed arbitrio
220 iudicis illa fuerit remissa, quia sẽper pœna non debet esse maior quàm culpa, *c. quæsiuit de his, quæ fiunt à maiore parte capituli, l. sancimus C. de pœnis,* ꝙ hoc casu non solũ possit reus appellare, & à iudice appellationis reduci dictus excessus, vt per *Chartarium decis. Curia Archiep. Mediolan.* 23. *num.* 29. sed etiã
221 veniat dictus iudex excedẽs, puniẽdus, dixit in simili *Siluester excomm.* 6. *n.* 6. *vers. undecima,* sed non seruatur in praxi. Dixi *in personam sibi subditam,* quia licèt adesset iusta cau-
222 sa, scilicèt delictum, si non esset quis subditus, iudex illi imponendo aliquam pœnam corporalem, quæ manus iniectionis appellatione cõtinetur, vt infrà, neq. euaderet dictam excommunicationem, vt infrà etiã cũ de correctione dicã, & supponunt *Nau. Auila,* & alij *locis suprà cit.* Quãdo autẽ & si Clericus mereatur pœnam, de qua suprà, iustè impositã à suo iudice, ex eo tñ, quia fuit
223 imposita ex ira, & odio mortali, ipse iudex incurrat hanc excommunicationem, infrà *quæsito sequenti.* hæc omnia .n. sunt cõmunia cũ materia correctionis. Id autẽ quòd in specie spectat ad materiã huius quæsiti est, explicatio illarũ actionũ, quæ veniũt appellatione manuũ iniectionis, & possunt exerceri à iudice ratione officij ergà personam eccle-
224 siasticã, seù quæ sint pœnæ corporales, siuè corporis afflictiuæ, vt ita dixerim, quæ istis personis ecclesiasticis, à iudice etiam ecclesiastico possunt imponi absq. metu huius excmm. de quibus Doctores, quãdo enumerant pœnas canonicas, vt latè per *Felinum in cap. qualiter el* 2. *num.* 6. *de appellat. & Alciatum in sua practica sub tit. de accusationibus,* vbi enumerat octo genera pœnarum canonicarũ, ex quibus duæ tãtũ faciũt ad propositum nostrum, scilicèt *intrusio. & carceratio* quæ duę pœnæ cõparantur carceri, seù vinculis, estque idẽ cùm eo, quòd habetur *cit. c. quamuis de pœnis in* 6. quòd scilicèt de iure canonico, (quidquid sit de iure ciuili, de qua re videte *Farinacc.* post alios *p.* 1. *praxis tit. de delictis, & pœnis q.* 19. *n.* 31.) carcer nõ so-
225 lũ est ad custodiam, sed etiã ad pœnã, vndè põt, ipso iure canonico attento, absq. aliqua difficultate imponi pœna perpetui carceris, quæ non solum est corporalis, sed capitalis, vt per *Farinacc. loco suprà c. ad fin.* vbi quòd hanc pœnam non possit iudex ecclesiastisticus imponere laico pro delicto ecclesiaco, & antea dixit *Clarus lib.* 5. §. *fin. q.* 70. *n.* 4. *ad fin.* & prosequitur ibi *Baiardus num.* 11. Quatenus verò dicit *Alciatus intrusio, & carceratio.* prò intrusione, intelligit pœnã intrusionis, seù detrusionis in monasterium, de qua fit mentio in *cit. cap. vt fama,* & sæpè in
226 alijs in iuribus canonicis, quæ pœna hodiè nõ est in vsu, vt post *Diaz* testatur *Clarus suprà cit. q.* 70. *n.* 6. prosequitur *Chartarius sup. decis.* 86. *nu.* 123. vbi idem dicit de pœna perpetui carceris, in specie, quòd Episcopus iniustè carcerans Clericum, sit excommunica-
227 tus, & tantò magis illũ carcerantes si excedãt, puta qñ Clericus quietè se duci permittit, & hoc non obstante, ducentes eum non

resi-

resistentem, calce, pugno, vel alio modo percutiunt, habetur in *cap. si Clericos 15. de sent. excomm. in 6. vbi glosa v. excedatur*, subdit, ꝙ & si per laicum non debeat verberari persona ecclesiastica, tamen possit per eum capi de mandato iudicis ecclesiastici. Iudex autē ecclesiasticus non debet esse promptus ad
228 carcerandū personas ecclesiasticas. *Genuensis in praxi cap. 28. in principio*, vbi ponit praxim *Curiæ Archiep. Neap.* in procedendo circà carcerationem dictarum personarum, ac etiā declarat, quomodo intelligatur id, quòd dicitur in dicto *cap. si Clericos*, quòd si Clericus carceratus præstat cautionem de stando iuri, debeat à carceribus relaxari, nisi excessus enormitas, aut alia causa rationabitis, suaserit detinendū esse, de quibus latè ex nostris *Molina t. 4. disp. 56. quæsit. 1.* post *Sil-*
229 *uestr. sup.* In dubio autē carceratio præsumitur iusta *M. Antonin. lib. 1. var. resol. 102. sub num. 10. Chartarius decis. Cur. Archiep. Mediol. 66. num. 21.* Quòd iudices, ecclesiastici, reos in illos carceres detrudentes, in qui-
230 bus ob aeris defectum moriantur, sint irregulares, post alios notat *Farinaccius cit. num. 31. ad medium.* Ad eruendam veritatem, vel etiam in subsidium potest etiam iudex ec-
231 clesiasticus, torquere, seù torturam inferre personæ ecclesiasticæ absq. pæna excommunicationis, vt ex vsu, & praxi cōmuni tra-
232 dunt Doctores infracitandi, intellige etiā per ministrum laicum, quando per Clericum idoneè id fieri non possit latè, per DD. in *c. vniuersitatis de sent. excom. in 6. Siluest. suprac. vers. vndecimo ad mediū.* imò ex cōsuetudine id hodiè esse introductū, post *Clarū, & Nau.* testatur *Molina sup. disp. 51. n. 51. ad mediū*, intellige eod. modo, nisi excedatur in ea, vt per *Marcellū vulpe in sua praxi c. 46. n. 10. & seq.* vbi quòd ad iustitiam, vt sup. talis
233 torturę, debent cōcurrere indicia grauiora illis, quæ sufficerent ad torquendum laicū, propter præsumptionem bonitatis, in ipsis personis, quòd etiam dixit *Chartarius decis. 88. num. 52.* & ante hos omnes noster *Genuensis in sua praxi cap. 56. num. 13.* qui discordat cum *Vulpe* in eo, quod dicit, præter
234 indicia grauiora requiri etiam diffamationem personæ ecclesiasticæ, quòd testatur *Genuensis loco suprac.* nō esse in vsu. Cōueniunt autē omnes, ꝙ dicta tortura non debeat esse ita seuera in personis ecclesiasticis, sicut in laicis, & *Genuensis* subdit, quod Curia Archiepiscopalis Neap. Clericis infert tormentum funis absque paruis funiculis, & quādo
235 delictū est atrox, solet mandare, quassari funem, vel affici aliquibus tractibus chordę, aut appendi aliquod onus in pedibus, abhorrendo noua genera tormentorum. Nota, ꝙ ex illa verba, *& quando delictum est atrox*, nollem inferas, quòd etiam in leuibus delictis adhibenda sit tortura Clericis, quia in contrarium est magis communis opinio, à qua non est recedendum vt testatur *Chartarius sup. decis. 94. n. 55. & 56.* vbi *n. seq.* benè
236 subdit, ꝙ grauitas, & leuitas delicti desumitur à grauitate, & leuitate pænæ à iure impositæ, que autem pęnæ sint impositæ de iure singulis delictis. latè *Bellettus in 2. par te sua disquisitionis clericalis, vbi agit de pœnis Clericorum*, & latius *Thesaurus de pænis ecclesiasticis p. 2. Portell. vers. pæna.* Adde quòd pænæ ferè omnes de iure canonico sunt arbitrariæ *Chartarius sup. decis. 28. num. 32.*

Sunt etiam aliæ pænæ corporales, quæ possunt imponi Clerico, vel alteri personę ecclesiasticæ. Prima est exilium, ita ex verio-
237 ri opinione, post innumeros, ostendit *Chartarius sup. decis. 20. num. 166. & decis. 89. num. 21.* vbi tractat an d. pæna posit imponi etiā laicis prò delictis spectantibus ad forum ec-
238 clesiasticum, idē dicas de pæna relegationis, vt supponit *Marcellus Vulpe cap. 46. sua praxis num. 9.* & vbi quòd licèt de iure non posit fieri relegatio, nisi in loca subdita ipsi releganti, nihilhominus contrarium seruetur de generali consuetudine. Quando relegatio, & quomodo sit grauior pæna exilio, explicat *Chartarius decis. Curia Archiep. Mediolan. 30. à num. 24.*
239 Secunda pæna, est triremium, quæ etiam in Clericis est in vsu, præsertim in Italia *Clarus cit. q. 70. n. 5.* Vbi quòd & si in Sacerdotibus displiceat *Diaz*, tamen eius opinio sibi placeret, si non ita creuissent crimina Clericorum, debet tamen imponi, vt ipsemet aduertit *in fine dicti numeri*, vbi nulla videtur alia spes correctionis, prosequitur *Farinacc. suprac. q. 19. n. 14.* vbi ampliat, vt non solum posit imponi dicta pæna ad tempus, sed etiā
240 in perpetuū, sequitur *Marcell. vulpe cit. c. 46. sua praxis n. 6 ad finem*, debet tamen præ-
241 cedere depositio verbalis, vt per *Flaminiū Chartarium in consilio decisiuo* apud *decis. 66. Curia Archiep. Mediolan. Iulii Chartarij nu. 124.* quę fit per expoliationē habitus, vt ibid. *Chartar. n. 53.* & sic intelligas quod ait post *Nau. Farinacc. suprac. n. 14.* & post *Penā in direct. inquisitorū. Lezana p. 1. sum. qq. regular. c. 16. nu. 32.* quod tales sint degradandi, & patet quia subdit dictus *Lezana*, quòd ministri triremium verberantes Religiosos, ad eas damnatos, si modum non excedant, vel non verberent ex odio, & malignitate, aut tempus condendationis non sit completū (quòd intellige vt sup. explicaui *n. 98.*) non incurrant excommunicationem, quòd procedit in depositis verbaliter, qui non amittunt priuilegium istud, nisi sint incorrigibiles, vt *supracit. loco*, explicaui, non autem in degradatis actualiter, qui amittunt dictū priuilegiū omninò, vt etiam suo loco dixi,

Qui

Qui *Chartar.* subdit *n.38.* ꝗ pœna carceris, vel detrusionis in monasterium hodie cesset ex eo, quòd vsus inualuit, vt Clerici com-
242 mittentes homicidiũ ex dolo, transmittãtur ad triremes, vel ad tempus, vel in perpetuum, secundum qualitatem delicti, & idem supponit de Regularibus, cùm in, ea *decis.* agat de homicidio commisso à Regulari in personam sui superioris, & concludit, fuisse decisum per Congregationem dictæ Curię, talem non esse tradendum Curiæ sæculari, sed ad remigandum in perpetuum, & declarandum excommunicatum, & irregularem.
243 Quòd pro sacrilegio possit imponi pœna triremium maximè si fuit iteratũ, idẽ *Flaminius Chartarius* probat *loco suprac. n.124.* qui idem videtur supponere *ibid. n.60* de crimi-
244 ne sodomiæ, sicut de crimine falsi, etiã iterato, dixit *decis. 11. num. 13.* quòd quando pœna est iudici arbitraria, possit iudex imponere pœnã triremiũ, habet idẽ *decis. 23 sub. n. 12.* post *Cordubam*, & alios, & tandẽ *Lezzana ibid.* subdit notanter, ꝗ dicti dãnati ad trire
245 mes redeũtes ad Religiones, & si secundũ *Rodriquez, & Toletum*, non possint admitti ad altare sine dispensatione, quia sunt infames infamia iuris, tamẽ sibi probabile esse, quòd Prælati Regulares possint circà dictũ impedimentum dispensare; monet autem, vt dicti Superiores cautè in tali dispensatione, quòad forum exterius procedant, maxi-
246 mè quando obstaret in contrariũ scãdalũ, de qua re egi sup. *p.2. recoll. 11. n. 245. & seq.* quibus illic allegatis accedit *Sigismundus à Bononia in tract. de elect. & potest. Prælatorũ Regularium dub.* 87. vbi quòd per Superiores, intelligũtur Generales, & Prouinciales. Hodiè extat constitutio D.N. Vrbani VIII. per quam Regulares, & Clerici sæculares non
247 damnantur ad triremes, sed in ergastulo eiusdem S.P. iussu extructi, includi debent, ita allegatur *à Iulio Chartario cit. decis. 60. sub num.* 38. quàm cõst. non potui hucusq. illam ad manus habere, tamen nõ credo, quòd loquatur de Clericis sæcularibus simpliciter sed de constitutis in sacris.

Tertia pœna est, de qua fit mentio in *cap.*
248 *vniuersitatis ex. de sent. excõm* nẽpè verberũ, seù verberationis, quæ nõ imponitur prò leuibus delictis. *can cũ beatus 45. dist.* vbi dicitur ꝗ Præbiteri, Abbates, & Leuitę, nullis debent verberibus subiacere, exceptis grauioribus culpis, itẽ intelligi debet de verberatione priuata intrà carcerem, vel intrà Ecclesiam, non autem publica, vt latè per *praxim Archiep. Neap. cap. 74. in 2. editione.* vndè licèt pę
249 na fustigationis etiam in Clericorum personis, sit à sacris canonibus recepta, vt ait *Diaz in practica criminali canon. cap.* 125. tamen non est in vsu apud iudices, vt per *Clarum suprac. q. 70. nu. 2. Marcellum Vulpe loco cit. n. 7.* nã vt ait *Genuensis loco etiã suprac. & c. 30. n. 7.* cedit in dedecus totius ordinis clericalis, vbi *ad finẽ dicti cap. 74.* quòd neq.
250 Clerico imponi debeat pœnitẽtia publica cum ignominia, cad. ratione, tantò magis neque debet imponi pœna mitræ, gabiæ, berlinæ, &c. vt per *Clarum loco suprac. num. 7. & Farinacc. cit. q. 19. num. 31. ad finem.* Adde, ꝗ quando indicitur pœna verberationis priuatæ, quæ solet hodiè seruari apud Regulares, vt infrà, non debet esse dicta verbera-
251 tio crudelis, sed moderata, quia in *c. præterea ex. de Clerico percussore*, Episcopus, qui fecit quandam fœminam crudeliter verberare, suspenditur per duos menses à celebratione missarum, ergò tantò magis si ita fecerit verberare Clericum, vel Religiosum, non solũ peccabit mortaliter, sed debet puniri, & sic intellige *Clarũ, & Vulpe* allegantes dictum textũ pro fustigatione publica; quòd dixi de fustigatione, & verberatione publica,
252 habet locum etiã in pœna funis, seù ictuũ, quæ vulgò dicitur tratti di corda publica, de qua per *Clarum sup. nu. 3. & Farinacc. n. 30.* nam & si quando pro delicto commisso in carceribus imponitur, infertur Clericis priuatim, *Genuensis sup. cap. 30. n. 8.*
253 Pœnam mortis non imponit iudex ecclesiasticus, sed quando delictũ, illam meretur, tunc degradatus actualiter, traditur curiæ sæculari, vt suprà dixi, delicta autem, pro quibus debet quis tradi curię sęculari sunt hęresis, falsitas litterarum Apostolicarum, & conspiratio in proprium Episcopum item alia crimina grauissima, quando etiam accedit incorrigibilitas, vt per Flaminium *Cartarium loco suprac. n. 56. & 57.* sed circà falsantẽ, &c. hodiè non est in vsu *Portell. pæna n. 9.*

Hac occasione quæres, an Episcopus pos-
254 sit facere gratiã de pęnis impositis à Vicario in sententia à se lata. *Genuensis in praxi c. 49.* non solum videtur hoc concedere in omnibus delictis, vbi Vicarius in sententia apponit clausulam illam, *salua moderatione, ac commutatione Illustriss.* sed etiam vbi non fuit apposita in sententia dicta clausula vt patet in fine additionis, & clarius *Marcell. Vulpe suprac. cap. 46. sua praxis ad finem, &* latius *cap. 44. num. 26.* vbi hoc dicit, verum esse, non solum de consuetudine, sed etiam de iure, & extendit etiam ad Capitulum se-
255 de vacante pro pœnis impositis à Vicario Episcopi defuncti. An & quomodo possit fa
256 cere gratiã, etiã non habita pace offensi de potestate absoluta; vt Princeps, videte *Farinacc. de inquisitione q. 6. à num. 15. Guazzinũ de tregua, & pace p. 1. q. 38. num. 31.* & licèt Vicarius non possit commutare pœnas cor-
257 porales in pecuniarias, *Barbosa de off. & potest. Episcopi alleg. 54. num.* 120. id tamen nõ negatur Episcopis, qui possunt imponere pęnas pecuniarias, illas autem debent appli-

care

care alicui loco pio, vt per *Barbosam sup. allegat.* 107. *num.* 19. *Vulpe cit. cap.* 46. *n.* 1. & 2. Quoad secundam partem quæsiti, sit.

Secunda conclusio: Iudex ecclesiasticus habens potestatem ad pœnam corporalem, exequutioni mandandam in ecclesiasticũ sibi subditum, qui deliquit, vt suprà, si non sit Episcopus, debet per se ipsum illam exe-
258 qui, vel si necessitas postulat, per aliã personam ecclesiasticam, non autem per laicũ, aliàs tàm ipse, quàm exequutor incidunt in hanc excommunicationem. Ita ponit hanc conclusionem *Molina tom.* 4. *disp.* 51. *sub nu.* 5. qui testatur de communi, allegat tamen textum *in cap. vniuersitatis de sent. excomm.* in quo est sermo de verberatione, seù percussione tantum, vndè rectius *Layman lib.* 1. *tract.* 5. *p.* 2. *cap.* 5. *num.* 9. *vers. porrò* hanc conclusionem refert loquendo tantum de percussione, & patet ex dictis sup. scilicèt *num.* 227. vbi quòd possit carceratio fieri ad instantiam iudicis ecclesiastici per laicum (sicut
259 potest idem iudex ecclesiasticus arrestare in carceribus sæcularibus carceratum pro causa pendente in suo foro. *Genuensis post Cardinalem Tuscum, & alios in praxi cap.* 28. *num.* 14.) item *num.* 232. quòd possit inferre etiàm per laicum torturam, & tandem, *num.* 241. quòd possint condendare ad triremes, puniendos ibi per ministros sæculares. Vndè difficultas, vt dixi, reducitur ad verberationem. Hoc præsupposito, declaratur cõclusio. Dixi enim primò, *nisi sit Episcopus* Primò, quia hic non loquor de Prælatis Regularibus, de quibus infrà. Secundò, quia Episcopus ob præminentiam suæ dignitatis non debet aliquem verberare suis manibus, nisi quando non adesset alius Clericus, per quẽ id exequi posset. *can. nõ liceat dist.* 86. *vbi glosa.* & prosequuntur ibi Doctores, ac *Sayrus lib.* 27. *num.* 12. & sic habetis differrentiã inter Episcopum, & alios Prælatos, nàm Prælati alij, debent per se ipsos verberare suos subditos, & si necessitas postulet, possunt per alium Clericum, aliàs ambo incidunt in excomm. vt dixi *in conclus.* Episcopi verò non debent per se verberare Clericos nisi quando non esset alius Clericus, &c. si
260 tamen percuteret Episcopus proprijs manibus, vbi adesset alius Clericus, non incideret in excommunicationem. *Filliuc. tr.* 15. *num.* 23. *ad finem. Megalius p.* 3. *lib.* 4. *c.* 1. *num.* 16. & alij communiter. idẽ dico de aliis Prælatis, quando per alios verberant, cùm possint id facere per se ipsos, vt infrà. id ergò tantum continget, vt notat *glosa in d. can. nõ liceat*, quãdo verberarent per laicum, in quo casu conueniunt Episcopi cum alijs Prælatis, prosequitur *Molina loco suprac.* vbi testatur de communi, qui subdit, hoc, quod dicitur non posse tàm Episcopos, quàm alios Prælatos verberare personas ecclesiasticas
261 per laicum, intelligi debere de percussione priuata intra claustra Ecclesiæ, vbi antiquitus Clerici olim more Religiosorum viuere solebant, vndè nos Clerici Regulares originem traximus, & per consequens si ob qualitatem delicti percuti publicè deberet Clericus, v.g. quia deberet fustigari (quod vt dixi suprà, non est in vsu) subdit *Molina*, per laicum ministrum debere fieri dictam percussionem. *Quoniam exequutio illius omninò dedeceret personam ecclesiasticam.* Et si id, quod postea immediatè subijcit, quòd scilicèt *hodiè consuetudo habere videtur, vt per laicum fiat, quando S. Pontifex aliquem ecclesiasticum morte plecti iubet, aut flagellari publicè*, non faciat ad rem, ex quo valdè diuersa ratio sit de S. Pontifice, qui non subiacet huic excommunicationi; & alijs Prælatis, qui huic excõmunicationi subijciuntur. vndè Doctores, & præcipuè *Reginaldus lib.* 1. *num.* 220. limitat conclusionem nostram, vbi in contrariũ extaret priuilegium S. Pontificis, sicut ampliat etiam in casu, quòd ipse percussus per laicum, consentiret tali percussioni, quia non tractatur, vt aliàs dixi, de priuilegio particulari suæ personæ, sed generali totius ordinis clericalis. Pro completa huius conclusionis declaratione restat, vt inquiratur. Primò vtrum illa procedat in
262 omnibus Prælatis, & iudicibus ecclesiasticis inferioribus Episcòpo, vt scilicèt nisi necessitas aliud postulet, teneantur per se percutere, saltem sub culpa mortali personam ecclesiasticam, quando talis percussio erit necessaria pro punitione delicti ab eod. ecclesiastico commisso? *Villalobos p.* 1. *summa tr.* 17. *diff.* 22. *num.* 9. tangit hanc difficultatẽ, & respõdet post *Suar.* non procedere in omnibus, quia nullibi hoc est in vsu, & illã formã positã fuisse prò Prælatis Regularibus, *Paraque no hauiẽdo necessidad d'otra cosa, azoten por se mismo a los subditos*, concordat *Filliuccius tr.* 15 *num.* 23. *ad finem.* ibi *si sit inferior idem dicendum, quòd de superiore Religioso, quamuis ex consuetudine etiam soleant per alios, & probabile est, non esse contrà vllum canonem, vt aduertit Suarez*, estque idem cum eo, quod subdit *Villalobos* eiusdem Suarez doctrinam prosequendo, iuxtà ea, quæ dixi sup. *y añade mas, que los Prelados de las Religiones no estan obligados a esso con tanto rigor, que pequen mortalmente, y queden descomulgados si hazen lo contrario, porque aquel defecto no es substancial, sino accidental, y no es la materia graue, &c.* Secundo inquiro, an circà hanc
263 materiam, Regulares habeant aliquod priuilegium? & respondeo adesse concessionem Leonis X. & Alexandri VI. factam Fratribus Minoribus, & per communicationem, omnibus Regularibus communicantibus dictorum Fratruum priuilegia, (quales

hodiè sunt ferè omnes, vt dixi sup. *parte secunda recoll.* 10. *n.*1. *&* 2. & in terminis notat *Molina t.*4. *disp.*51. *num.*5. *versus finem.*) vt possint id exequi per alios Religiosos suos subditos, siuè Clericos, siuè Conuersos, vt per *Filliuc. suprae. num.*23. & ita refert dictũ priuilegium *Layman loco suprae.* & sic cessat difficultas, quam mouet *Silu. excomm.*6. *nu.* 6. *vers. vndecima ad medium.* vtrum Monachus possit verberari per Conuersum, qui tũ cõcedit, per dictum tex. *in c. vniuersitatis*, nõ esse licitũ verberare conuersũ per laicum. Si autẽ quæres, an Episcopus possit verbera-
264 re per conuersum Regularem, suũ subditum Clericum sæcularem in sacris; Respondeo, quòd secundum *Siluest.* suprà, videtur, quòd hoc non possit, sed contrariũ cõmuniter supponunt alij Doctores, qui tantũ requirunt, quòd non percutiat per laicum, sed per personam ecclesiasticam, & sic illud priuilegium Regularium, sicut aliqua alia priuilegia, potius fuit concessũ ad tollendos scrupulos, & licèt *Molina* nõ explicet an talis cõuersus debeat esse professus, tñ quia pręsupponit, ꝙ sit Religiosus subditus, qualis est quoq. non professus, puto ad eũ extendi dictum priuilegium, cùm etiam nouitius sit persona Religiosa, & ecclesiastica. Tertiò inquiro, an etiam detur casus, in quo licitũ sit Prælatis, ac iudicibus ecclesiasticis, & si Regularibus percutere suos subditos ratione punitionis, & correctionis priuatæ per laicũ (nàm de publica est certũ ex supradictis, quæ habent locum etiam in Prælatis Regularibus, quod non negare videtur *Molina loco suprae.* & clarius explicat *disp.* 56. *nu.*8.) Respondetur, omnes conuenire in hoc, licere scilicèt quando adest consuetudo, & si discordent in alio, nempè an hoc casu tantum Prælati, & iudices vt supra, stante dicta consuetudine, excusentur ab excommunicatione solũ, vel etiã excusentur à peccato,
265 quia *Nau.* quẽ sequitur *Reginaldus lib.*1. *num.*120. *& Villalobos sup. num. num.*8. *ad fin.* licèt excusent illos hoc casu à censura, non excusant à peccato. Sed contrarium, & meritò docent *Suarez, Auila, & ConinK*, quos sequitur *Layman loco suprae.* Vbi testatur adesse talẽ consuetudinem in Gallijs, alijsq. locis, & clarius *Bonacina to.*3. *disp.*2. *q.*3. *p.*6. *sect.*4. *num.*5. ibi *dixi de rigore iuris, quia si respicimus consuetudinem videtur permissum superioribus, quòd percutiant per alios Clericos, aut etiam laicos, potuit enim hac introduci, eo quòd consentaneum sit honestati, ne Clerici, vel Monachi tale vile munus per se ipsis exerceant*, allegans præter supracitatos *P. Nau. & Filliuc.* quæ ratio militat etiã in Regularibus, vndè benè *Nau. cons.*42. *alias* 28. *de*
266 *sent. excomm.* dictam consuetudinem pro Clericis sæcularibus, extendit ad Regulares, quidquid *Molina loco suprae.* dicta extẽsio displiceat, ex eo quia cum dicta correctio fiat intrà claustra, ideoq. non sit credẽdum, introductã ibi esse: talem cõsuetudinẽ nàm cùm ipse *Nau.* præsupponat, in dicto *consilio*, verberationem factam fuisse per quendam familiarem, & domesticum monasterij, (vt fatetur idem *Molina*, qui concordat cum *Nau.* in eo, quòd dictus Prælatus, qui per talem laicum verberauit suum sub-
267 ditum bona fide, credendo id sibi licere, non incurrerit excommunicationem) nihil repugnat etiam pro verberatione facienda intra septa monasterij, fuisse introductã talẽ cõsuetudinẽ pro laico familiari. Nota *Villalobos cit. n.*9. *ad finem.* asserere, quòd in sua Religione Minorum obseruantium, *de ordinario los Prelados mandan a los vicarios, ò otros sacerdotes, hazer esto*, & sic non solum testatur in sua Religione nõ esse consuetudinem percutiendi per laicum, vt sup. sed neq. per conuersos, vel nouitios, quæ cõsuetudo an possit operari contrà priuilegiũ, patet ex materia de priuilegijs, hoc tantum scio, quòd *Portellius eiusdem Religionis, in suis dubijs regularibus verbo correctio nu.*47.
268 docet, Regulares posse torqueri per laicũ, vbi desunt Religiosi, qui id benè possint, ac velint, neque facit aliquam mentionem de consuetudine sui Ordinis in contrarium, & verum est, hanc materiam percussionis, pari passu ambulare cum tortura, ita loquuntur Doctores supracitati, & fatetur idem *Villalobos ibid. num.*8. Accedat quòd *Auila p.*2. *c.* 5. *disp.*3. *dub.*12. *ad finem primi casus.* clarè do-
269 cet, Prælatum alicuius Religionis per se, vel per alium Religiosum verberantẽ subditum, delinquentẽ contrà consuetudinem, vel constitutionem Religionis, prohibentẽ ne illum percutiat, non incurrere hanc excommunicat. quia non agit contrà ius cõmune. Quando & quomodo torquendi sunt Regulares, explicat latè *Portellius sup. verb. tortura*, & reassumit *Lezzana p.*1. *cap.*18. *nu.* 17. *& cap.*27. *num.*16. *& seq.* Quòd Religiosus nobilis possit torqueri vt ignobilis, & si vbi traditur curiæ sæculari sit puniendus, vt nobilis, notat idem *Portellius sup. verbo Religiosus n.*11. qui *v. Prelatus n.*10. asserit, quòd Prælati Regulares possunt prò culpis eijcere, dare exilium, & mittere ad triremes,
270 non autẽ tradere bracchio sæculari absq. licẽtia Papæ. Tandẽ quæritur, an id quòd dixi suprà, Prælatum percutientem per laicũ Clericum, vel Regularem, seclusa consuetudine, incurrere hanc excommunicationẽ, habeat locum etiam si dictus Clericus, vel
271 Regularis, non sit in sacris constitutus. Et respondeo negatiuè? ita ex *Molina, Layman loco suprae. ad finem.* vbi non solum asserit, posse Prělatum Regularem per laicũ percutere

tere nouitios, sed etiam generaliter loquendo, subdit hæc verba. *Sicuti hoc ipsum ead. ratione de Clericis minoribus, quòd per laicos*
272 *corrigi possunt, tradit Molina, &c.*

Quibus, & quando liceat ratione correctionis percutere personas ecclesiasticas.

Sex personas, quibus ratione correctionis licet personas ecclesiasticas percutere, enumerat *glosa in cap. cum voluntate §. fin. verbo de familia de sent. excomm.* quarũ primæ sunt, qui habent officium in Ecclesia, idest vt explicat *Toletus lib. 1. cap. 34. n. 2.* qui curã in Ecclesia habent eiiciendi turbantia officiũ diuinũ. Secundę seniores alij Clerici respectu iuniorũ. Tertiæ Prȩlati respectu suorũ subditorũ. Quartæ magistri respectu discipulorum. Quintæ domini respectu illorum Clericorum, qui sunt de eorũ familia. Sextæ propinqui, vt parentes, vel alij, sub quorum cura sunt ipsi Clerici. Circà has personas, notãda primò sunt aliqua specialia prò singulis, & deindè alia generalia prò oĩbus.

Speciale est quòad primum genus personarum, quòd titulo officij, seù habentium officium in Ecclesia expellendi ab Ecclesia
273 turbantes officium diuinum, vt explicant omnes, veniunt non solum Præfecti, Sacristæ, Ostiarij, & similes, sed etiam omnes alij, & si non habeant officium, vel prælationem super eum, quem eiciunt, *cap. veniēs,* vbi *Panormitanus de sent. excomm. Reginald. cit. lib. 1. praxis num.* 232. quòd est verum nõ solum, quando talis Clericus, qui eijcitur,
274 est excõmunicatus vitandus, qui eo ipso sua prȩsentia turbat officia, de qua re sup. dixi *recoll. 2. n.* 220. sed qñ quolibet alio modo turbat officia diuina, itẽ quatenus dixi hoc licere alijs Clericis, videntur includi etiam non Sacerdotes, licèt in d. tex. fiat mentio de
275 Sacerdote. Imò includũtur etiã Sȩculares, quibus ad hunc finem, nè turbentur officia, etiã si non sint vel magister, vel propinquus, licebit absque excommunicationis incursu, Clericum percutere, sicut enim laici quoque ratione officij arcendi turbam, vt sunt littores, ostiarij, vulgò *alabardieri* siuè in Ecclesia, siuè extrà Ecclesiã nõ ex proposito, sed si casualiter ad illũ finẽ accidat dicta percussio, nõ incidũt, vt infrà cũ de absolutione ab hac excommunicat. dicetur, (videte pro nunc *Sayrum cap. 27. num. 16. Auila cit. disp. 3. dub. 13. casu 3.* qui communiter, reducunt hunc casum ad casum fortuitũ) ac etiã si laicus esset sacrista, &c. vt in Oratorijs, & Confraternitatibus, ita & alij sæculares percutientes ad finẽ vt sup. nõ incurrunt, quia talis percussio nõ est suadente diabolo, ita *Molina t. 4. disp. 56. n. 7. Bonac. cit. sect. 4. n. 4. vers. hinc colligi, &c. ad fin.* Quòad secũdũ genus personarũ, scilicèt seniorum respectu aliorum inferiorũ Clericorũ, potest quæri quando istis fas sit percutere Clericos inferiores, nàm aliqui censere videntur, illis hoc permitti etiam in casu, quo tales perturbant officia diuina, qđ si esset verum, *glosa* malè enumerasset casũ istũ vt diuersũ à primo. Dico igitur, senioribus Clericis, id fieri licitũ
276 simpliciter ratione correctionis, vel quia ipsi inferiores deficiunt in seruitiò Ecclesiæ, vel chori, vel quia ipsis senioribus non obtemperent in his, quæ sibi ratione seruitij Ecclesię mandantur, vel etiã quia illis honorẽ, ac respectum debitum denegent, hoc enim significant Doctores cùm dicunt, hos seniores Clericos posse zelo deuotionis percutere Clericum inferiorem, vt per *Silu. excomm. 6. n. 6. vers. 12. & Reginaldum cit. lib. 1. num. 229. ad finem.* quando asserit, quòd finis talis percussionis debet esse emendatio, & *Molina loc. suprac.* vbi hoc tribuit etiã laicis senioribus. Titulo aũt *prælationis* includũtur Prælati habentes iurisdictionẽ quòad forũ externum, non solum quando procedunt vt iudices, iuxtà ea, quæ dixi *quæsit. præced.* sed
277 etiam quando procedunt corrigendo, vt patres, vt suppono ex materia de correctione fraterna. Propinquorũ appellatione hic venit non solum pater, vel auus percutiens filium, aut nepotem in sua potestate existentem, ac etiam mater, aut auia, sed etiam frater, patruus, &c. nàm etiã isti quãdo percutiunt eorum fratrem, vel nepotem corre-
278 ctionis causa, nõ incurrunt. Eod. modo prò domino intelligitur quilibet pater familias, respectu eorũ, qui sunt de sua familia, & sic non est opus, quòd talis sit seruus; Et tandẽ prò magistro intelligitur, tàm eo casu, quòd sit Clericus, quàm quòd sit laicus. *Bonacina tom. 3. disp. 2. q. 3. p. 6. sect. 4. num. 4. vers. Hinc colligi potest ad finem.* & tàm per se ipsum, quàm per alium etiam laicum. *Filliuccius tract. 15. num. 6.* Adde ex *Siluestro excomm. 6. num. 6. vers. octauo,* quem sequuntur alij omnes communiter, idem dicendum de submagistro, licèt percusserit contrà prohibitionem magistri principalis, quia per hanc prohibitionem non potest illi auferre ius corrigendi, quos docet. Hæc spectant ad specialia circà hanc materiam. Nunc deueniẽdo ad generalia. Est primum dubium, vtrũ personis suprà enumeratis, concedatur percutere causa correctionis, non solum Clericos constitutos in minoribus, sed etiam in
279 maioribus, & sic sacris ordinibus. Et secernendo certa ab incertis. Conueniunt imprimis Doctores, id concedi Prælatis secundũ omnium sententiam, ac etiam magistris, secundum magis communem opinionem, ita *Siluester loco suprac. Nau. Suarez,* & alii cõmuniter, vt testatur *Layman lib. 1. tr. 5. par. 2. cap. 5.*

cap.5.num.9.verf.Quinta Prælatus, Megalius p.3.lib.4.cap.1.num.15. in principio, Pilliuti. loco infracit. Conueniunt secundò è contrariò, id negari illis, quibus ratione officii, ꝙ habent in Ecclesia prò turbantibus officia diuina, (excipio nisi talis turbatio accideret ratione excõmunicationis,quia aliquis & si in sacris, excommunicatus tñ vitandus,vbi monitus nollet recedere ab Ecclesia tempore,quo ibi celebrantur diuina,poterit vi expelli,prout *sup.recoll.2.*explicaui,& si hic casus,ni fallor, nullatenus pertineat ad hoc caput correctionis,sed potius ad caput defensionis,& si Doctores supracitati illum inserant, valdè tñ impropriè hoc in loco.) Item illis, quibus id conceditur ratione quòd sũt seniores Clerici,aut domini,vel propinqui, est videre apud *Toletum lib.1.cap.34. num.3.*
280 *& 4.præter alios supracit.* & tantũ discordant in eo. An patri concedatur necne,sicut magistro, aut Prælato,quibus pater equiparatur,etiã ratione correctionis percutere filiũ in sacris constitutũ absq. metu excõmunicationis,de qua re post alios antiquiores,ex professo agit *Laym.loco suprac.* qui cõcludit, quòd & si opinio, quæ affirmat, id concedi patri, sit probabilis, tamen opinionem contrariam, quæ id negat patri, sibi magis placere, quam post *Molinam* vocat communiorem, cui opinioni negatiuæ accedit *Villalobos p.1.summa tr.17.difficult. 22.n.5.* sicut opinioni affirmatiuæ benigniori, post alios, se subscribit *Bonacina loco supracit.* quã *Auila p.2.cap.5.disp.3.dub.13. in principio.* vocat probabiliorem. Dixi, *pater,* quia sicut arbitror, id habere locum etiam in auo, si talis filius est in eius potestate, vt præsuppono esse in potestate patris, nec ab ea liberari ob sacrum ordinem, vt notat, præter supracitatos *Graffius cit.c.49. num.41.*
281 Ita certum est, id non concedi, non solũ aliis propinquis,sed nec matri,cùm non habeat illos in potestate, & in eis maior indecentiæ ratio cernitur,quàm in patre,& auo. Aduertit autem *ConinK disp.14.n.192. vers. Addunt Suarez.* postquam probauit opinionem benigniorem. *in hac re, rationẽ suadere,vt hæ castigationes,* scilicèt Clericorum in sacris, ratione correctionis à patre, &c. *cum maxima circumspectione fiant, vt quantum fieri potest, dignitati personæ consulatur.* Nota *Megalium sup. num.15.* eius esse opinionis, quòd licèt ex concessione *tex.in c. cum voluntate §.fin. de sent. excommun.* non concedatur dictis sex generibus personarum, causa correctionis percutere in sacris constitutos,non tamen per hoc illũ, ad quẽ hæc correctio pertinet, si percutiat causa
282 correctionis, incurrere hãc excõmunicationẽ, cùm in nostro canone ad contrahendam dictam excommunicationem requiratur, quòd percussio fiat suadente diabolo, & sic cum dolo, qui non interuenit, quando percussio simpliciter fit causa correctionis,& hanc sententiam subdit tenere *Ioannem de Lignano in d.cap.cum voluntate,* quæ ratio an possit subsistineri, patebit ex infra dicendis. *num.294.*

Secundum dubium,qualis debeat esse dicta percussio, seù an ex eo,quia huic causæ correctionis reperiatur in percutiente, vt sup.admixsta ira, vel odium mortale internum, incurrat quis hanc excõmunicationẽ. Aliqui enim Doctores videntur simpliciter affirmare: ita *Caiet. excommun. c. 10. not. 6.* qui ait, quòd sacrilega efficeretur horum actio, si ex odio, & iniquitate dictæ personæ,Clericos eosdem verberarẽt,idem asserit *Sayrus lib.3.cap.27.num 11.ad finem.* Et clarius *Tabiena excommunic.5.sub num.7.* docens, incidere corrigentem non solum si principaliter moueatur ex odio, & vindicta sed etiam si secundariò, inter eos annumero etiam *Toletum lib.1. summa cap. 34. num.4. in 3. dubio.* dum subdit, dictas personas percutientes, etiamprætertextu correctionis, sed non ob correctionem, sed ex odio,vel vindicta, aut alia mala intentione, contrahere hanc excommunicationem, & hanc testatur esse communem sententiam, quã eisdem ferè verbis, prosequitur *Megal. p.3.lib.4.cap.1.num.14.versus finem.* quia idẽ est dicere, quòd prætextu correctionis, sed non ob correctionẽ percutiant, quàm quòd nõ principaliter ex odio moueãtur.Sed cõtrarium est verius, vndè sit.

Prima cõclusio: sup. enumeratæ personæ pcutientes causa disciplinę,vel correctionis
283 principaliter,& secundariò ex ira,& odio, non incurrunt excomm.ita *Nau.cap.27.nu. 82.Silu.excomm.6. nu.6.vers.octauò, Auila p. 2.cap.5.disp.3.dub.13.casu 1.in principio. Reginaldus lib.1.num.220.Bonacina loco infrac.* Dixi *ex ira, & odio,* quia certum est, quòd qñ tantũ percutiunt aliquantulũ ira commoti, non incurrant, *cap. veniens vbi Archidiac. not.1. de sent. excomm.* vndè conclusio nostra habet locum etiam in casu, quòd sit ira vehemens.Hæc conclusio sic declarata, probatur ex regula illa, quòd non attenditur id, quòd venit accessoriè, sed quòd fit principaliter.*l.si quis nec causam. ff.si certum petatur cum concordantibus.* Adde ꝙ *Molina tom.4.disp.56.num.6.* videtur excusare dictas
284 personas, etiam si principaliter percutiãt ex odio, ista enim sunt eius verba, *In punitione enim licita alioquin,ac iusta, quæ eis ex officio incumbit. eam infligere, qui illa punit, esto peccatũ mortale odij immisceatur malitia eius,qui iustè,ac licitè ex officio illam alioquin infligit,non video interuenire culpam sacrilegij, ob quam solam, ea excommunicatio est statuta,*

tuta, & hāc esse suā opinionē patet, quia istā suam sententiam statuit contrà *Siluestrum, & Nau.* quorū opinionem vocat duram, & falsam, qui *Nau. & Siluest.* expressè docent nostram conclusionem, vndè patet, malè allegari hunc auctorem cum alijs suprà allegatis, *à Bonacina tom. 3. disp. 2. q. 3. p. 6. sect. 4. n. 4. vers. Dixi modo, &c.* pro doctrina nostrę conclusionis. Sed quidquid sit de hoc, certum est, quòd ad hoc vt dicta percusio ex-
285 cusetur, debeat fieri tempore, quo percussus merebatur correctionem, veluti si est magister tempore quo illum docebat, vel monebat, aut si est pater, vel senior tēpore, quo ei proteruè respondebat, vel renuebat monitionē, hoc .n. sufficeret, vt quis excusetur ab incursu huius excommunicationis, cùm potius causa facti, quàm factū ipsū considerare debeamus. *c. cum dilecti de accusat. l. verum ff. de furtis.* iuxtà casum notabilem, in quo consulit *Graff. cons. 11. de sent. excomm. tom. 2.* vbi loquitur de pręceptore, qui etiā erat Parochus, pugnis, & virga pluries percutiente subdiaconum scholarem, non desistentem à responsionibus, vt sup. ac continuante percussiones etiam in Ecclesia, ad quē locū fugerat, omninò videndus, quæ cōsonāt cū *Silu. loco suprac. vers. vndecimo in principio.* ibi *Dicit tamen Monaldus, quòd non oportet Prælatum de correctione cogitare, sed sufficit habere causam, vndè percutere ex correctione, est percutere culpa digna correctione*, & si postea subdat illa alia verba *quæ sententia, & si sit benigna, tamen tutius est secundum eundem, vt saltem habitu cogitet de correctione, idest eam intendat habitu, quia inquit, & si moueatur ex ira non incidet, sed longè melius est, vt differat donec ira quiescat.* non .n. tenemur sequi, quòd tutius, vel quod melius est, sed sufficit si sequamur id, quod est tutum, vel bonum, cùm nemo teneatur ad id, quòd perfectius, sed tantum ad perfectum, vt latè dixi sup. *p. 1. recoll. 2. nu. 91.*
286 quod autem in dubio non censeatur dicta percusio facta principaliter ex odio, & ira, probat *Graffius suprac. cons. 11. num. 6.*

Tertium dubium est, quanta debeat esse dicta percusio, seù an ex eo, quòd personæ suprà enumeratæ excederent in modo percusionis, incidant in hanc excommunicationem? Ratio dubitandi pro affirmatiua, quòd incurrerent, sumitur ex *glosa in cap. vniuersitatis verbo fieri debeat, de sent. excōm.* quæ docet, quòd tantum leuis, & moderata castigatio est permissa dictis personis, & habetur expressè in *cap. cum voluntate §. fin. eod. tit.* ibi *subditos, vel scholares leuiter percusserint, excommunicationis sententiam non incurrunt.* ergò à cōtrario sēsu, si excesserint percusio erit grauis, & per consequens incurrerent dictæ personæ excommunicationem, fauet regula illa, quòd limitata causa, limitatū debeat producere effectum, sed in dicto textu limitatur qualis debeat esse dicta correctio, ergò quando adest excessus, incurritur hęc excommunicatio, ita *Ioannes de Lignano*, quem sequitur *D. Antoninus apud Tabienam excomm. 5. num. 6. ad fin.* quē sequi videtur *Villalobos p. 1. summa tract. 17. diff. 22. num. 5. ad finem.* Hac tamen ratione non obstante, contrariū est verius. Vndè sit

Secunda conclusio: non ex quolibet ex-
287 cessu in modo percusionis, ratione correctionis, sed tantum ex notabili excessu attingente culpam mortalem, incurritur excommunicatio, ita *Siluest. excomm. 6. vers. octauo ad fin.* qui sic concordat opinionem *glosæ*, de qua sup. cum opinione alterius *glosæ in cap. cum voluntate eod. tit.* verba *Siluestri* sunt ista. *Sed cōcordo, quia per excessum, non incidunt, cùm non semper possunt* (intellige, dictæ personæ corrigētes) *verbera suspendere in statera*, sed per *magnum* (sic .n. debet legi id, ꝙ errore typographi dicitur ibi ꝑ *manum*) *arbitrio boni viri*, ita etiā loquitur *Tabiena loco supracitato*, clarius *Molina tom. 4. disp. 56. n. 9. & Bonacina sup. sect. 4. num. 4. in principio.* Ratio huius conclusionis patet, nā & si concedatur leuis, moderata castigatio, non per hoc est limitata, itaut etiā excessus leuitas, sicut alterius materiæ pręceptæ, non excuset à mortali, &
288 sic nota, quòd nō solū iste excessus pōt excusari à peccato mortali ratione indeliberationis, in quibus terminis loquitur *Silu. sup.* ibi *cum non semper possunt suspendere verbera in statera*, & ante eum *d. glosa finalis in cap. cum voluntate*, ibi *licèt fortuito casu excedant.* sed etiam ratione leuitatis in ratione dāni externi (non .n. hic pōt cōsiderari ratio iniuriæ) vnde benè *Tabiena loco etiam suprac. num. 7. ad finem.* disiunctiuè requirit prò excusatione ab hac excommunicatione, quòd dictus excessus *sit paruus, vel indeliberatus*, ex quo faciliter colligitur, quando etiam dictus excessus non excuset, quando scilicèt est grauis in ratione dāni corporalis vt sup. ac etiam deliberatus, idest adsit dolus, sinè quo non incurritur hęc excomm. cùm requiratur vt percusio fiat suadente diabolo, vt omnes Doctores notant, *Marius Antoninus lib. 3. variar. resolut. 11. n. 3.* & pręcipuè *Siluest. sup. vers. 12.* vbi subdit sicut di-
289 xi *suprà nu. 179.* quòd non sufficiat lata culpa, exemplificans in eo, qui *stantem in gradu, leui impulsu grauiter præcipitaret, & si stultum sit hoc non prauidisse*, & sic non sufficit vnum sinè alio, iuxtà ea, quæ dixi *dub. præced.*

Quæres pro praxi, quando talis excessus
290 iudicandus erit grauis attingens ad culpam lethalem, vt loquuntur supracitati Doctores.

ctores. Respondet *Tabiena loco suprae. n.7. ad finem.* & clarius *Layman lib.1.tr.5.p.2.c.5. num.8. ad finem.* id iudicare debere Confessarium ex qualitate culpæ, & personæ tùm percutientis, tū percussæ; & benè: nā etiā ex istis circunstantiis desumitur, quando malū, quòd infertur per castigationem, principaliter processerit ex odio, vel ex causa disciplinæ, & correctionis, seù vt loquitur *glosa fin. in d cap. cum voluntate*, & prosequuntur *Toletus suprae. dub.2. & Megalius num. 14. ad finem*, quando adsit dolus necne. Adderem, quòd aliquando etiam præter ista, considerandum sit tempus, quo talis persona subdita percutitur, item modus percutiendi, exēplum optimum habemus in casu, de quo cōsuluit *Graff. loco supra. cons.6.* de quodā præceptore, qui Clericū suū scholarē percussit, quem incurrisse hanc excommunic. ostendit. Primò, quia illum non verberauit animo docendi, sed ex odio, vindicta, vel alia causa non iusta, cùm nec eo tempore illum docebat, neq. monebat, quo casu, vt in *praeced. dub.* dixi, non censetur dicta percussio facta intuitu disciplinæ, secundò ex genere instrumēti, quo vsus fuit dictus prçceptor in illum castigando, quia non ferula, vel molli cingulo, sed baculo verberauit, & tandē ex parte corporis percussa, non enim percussit manum dando palmatam, vel spatulas, aut aliam partem, in qua solent præceptores percutere, sed caput, & faciem. Qui etiam subdit circà id, quòd dixi de persona percussa, aliquando leuē percussionem esse iudi-
291 cādā grauē ex qualitate personę percussæ, scilicèt quando esset facta in personam pueri, qui non esset robustus, sed tener, vel infirmus. Ita addo ego, quando sumus in casibus, in quibus permissa est dicta percusio, etiam respectu constitutorum in sacris, nā etiam leuis percusio respectu constitutorū in minoribus, censeri potest grauis respectu constitutorum in sacris, hoc enim mihi significant illa verba *Layman loco suprae. alioquin si percusio valde indecens sit, aut excessus, &c.* & clariùs *Molina suprae. disp.56. nu. 7. ad finem.* qui post *Sotum.* concedit magistro, tantum ferula percutere discipulum in sacris constitutū, & si velit ꝙ talis magister non solum non sit laicus, sed etiam quòd sit superior in ordine, & per consequens si v.g. esset Subdiaconus nō posit verberare Diaconum, si Diaconus nequeat percutere Sacerdotem scholarem, quem sequi videtur *Layman loco suprae. num.9. vers. ad fundamentum.* Cuius tñ contrariū probaui sup. nec mirum si isti autores hoc doceant, cùm hoc negēt, consequenter loquendo, de patre, cuius etiam contrarium substinui suprà.

Quartum dubium est, an dictæ personæ
292 posint per alios percutere sibi subditos correctionis causa, v.g. magistri, patres, &c. Negat *Toletus cit. c.34. dub.4.* nō solū quādo id fieret per alios laicos, sed etiā si per Clericos. Sed cōtrariū probat latè *Molina cit. disp. 56. n.8.* vbi docet, non solū hoc posse exequi dictas personas per Clericos, sed etiam per laicos, quod quidem limitauerim quando personæ corrigēdæ essent in sacris, quia hoc prohibetur ipsis Prælatis, ac iudicibus ecclesiasticis, vt *quaesito praeced.* dictū est, & fauet idē *Molina loco suprae. litt. C.* sit amen de facto etiam ipsos cōstitutos in sacris per alios correctionis causa verberauerint, non incurrent ex comm. verberātes neq. principales, vt subdit *Molina.* Qui nō solū hoc dicit de ma-
293 gistro, patre, & dño, sed etiā, ꝙ Clerici *Seniores posint dicere alicui laico, vt percutiat puerū, aut adolescentem in minoribus constitutum, qui diuinū officium perturbēt* (vel vt cōsequēter loquar, iuxtà supradicta, sibi resistāt, aut nō obediat in rebus cōcernentibus seruitiū Ecclesię, vel proteruè respōdeāt) *& neq. praecipientes, neque exequentes excommunicationē incurrant,* non ea ratione, quam affert *Megalius*, & retuli *suprà num. 280. ad finem.* Quia iura, quæ exprimunt, ac declarant licitum esse magistris, & alijs similibus, punire gratia disciplinæ eiusmodi ecclesiasticos,
294 non id explicant quasi nouum ius condendo, nouamq. ad id efficiendo concessionem, & quasi id antea fuisset comprehensū *canone si quis suadente diabolo*, sed per epicheiam explicant, ac declarant, id nunquam fuisse prohibitum, neque comprehensum eo canone, in quo intentio non fuit decentē, ac necessariā manuū iniectionē, disciplinę ac bonorū morū causa cōprehendere. Hæc sunt verba *Molinæ.* Sed quia vt ait *Layman lib.1. tract.5. par.2. c.5. n.9. vers. ad fundamētum, si pater filiū, vel magister laicus discipulū in sacris constitutum correctionis causa percutiat, facilius à peccato mortali, & consequenter à censura excommunicationis excusatur, praeterea, quòd ius aliquod correctionis ille habens, difficile interdum se cohibet, quin grauiter, aut sapius delinquentem, etiam verbere castiget, ipsaque circumstantia superioritatis, deformitatem non parum imminuit.*

Defensionis, ac necessitatis ratione quando, & quomodo excusetur quis ab excommunicatione, manus violentas in Clericum iniiciendo.

CONclusio; manus violentas inijciens in Clericum, vel alium gaudentem hoc priuilegio canonis, ob iustam defensionem siuè personæ, siuè honoris, siuè bonorum suorum, non incurrit hanc excommunicationem, habetur expressè in *c. si verò el 1. & cap. in tenore de sent. excomm.* Est communis, vt te-

vt testatur *Chartarius decis. 3. Curia Archiep. Mediolan. num. 7.* Ratio est manifesta, quia non ex sola manuum violentarum iniectione in Clericum, &c. incurritur hæc excommunic. nisi etiã fuerit facta suadente dia bolo, & cum dolo, qualis non est, quæ fit se defendendo, seù vim repellendo, cùm id
295 sit cuiq. licitũ de iure diuino naturali, ciuili, & canonico, vt dixi sup. *recoll. 2. n. 314.* & in terminis, antiquioribus allegatis *Sayr. lib. cap. 27. num. 17.* & allegatis recentioribus *Bonacina tom. 3. disp. 2. q. 3. p. 6. sect. 4. nu. 1.* Ampliatur hæc conclusio, vt procedat non solum quando percussio fit in defensionem suæ personæ, vel sui honoris, ac suorum bonorum, sed etiam alterius proximi, ita loquitur *Molina tom. 4. disp. 15. in princ. Laym. lib. 1 tr. 5. p. 2. c. 5. n. 8 vers. tertia. &c.* & sic nõ solũ alterius, qui sit propinquus, vel seruus, per quos fit alicui, iniuria, ita ait *Butr. in d. c. si ve-*
296 *rò* latè *Sayr. loco cit. & Chartar. sup. decis. 45.* sed etiã extraneus modo d. pcussio fiat ad purã innocẽtis defensionẽ, ita *Auila, & Bonac. sup.* qa vt ait *Conink disp. 14. n. 193. ad fin.* quilibet licitè repellit vim innocenti illatam. Ampliatur secundo, vt quòd dixi de defensione erga iniuriam illatam suæ personæ, vel rebus suis, procedat etiam si potuit fugere, & sic euitare percussionem Clerici, &c. dum-
297 modo fuga fuisset illi ignominiosa, post alios *Sayrus sup. num. 21.* qui cum *Caiet.* subdit, non per hoc licere alicui acceptare duellum oblatum a Clerico. quia hoc casu defensio non est necessaria, sicut est necessaria primo casu, in quo periclitatur eius honor, & fama, quorum defensio etiam licita. *Filliucc. tract. 15. num. 22. Reginald. lib. 1. n. 224. Auila supra casu 11. Laym. lib. 3. tr. 3. p. 3. c. 3.* qui testatur de cõmuni, quidqd sit de irregularitate quæ hoc casu cõtrahitur, vt p *Auilam. sup.* Ampliatur tertiò, etiã eo casu, quòd quis non est inuasus in persona, vel rebus à
298 Clerico, sed ab alio, à quo nõ potest se liberare, nisi vim inferendo Clerico, exemplum commune est, de fugiente persequentem, qui Clerico obuiam sibi facto, vi auferat ensem, vel eum ab equo descendere facit, vt se defẽdere, vel euadere posit itẽ occidẽte mediatorẽ. *Diana p. 5. tr. 4. res. 34.* præter *suprac.* Limitatur tamen conclusio, qñ alio modo posset quis defendere ius suum, vel bona sua, exemplum ponit circà primam partem post *Nau. Molina cit. disp. 55. num. 3. ad finem.*
299 de illo Regulari, qui cũ posset à superiore præsente obtinere, vt sibi ab alijs detur sibi locus suus sedendi, vi illos de illo loco deturbauit. Exemplum circà secundã partẽ bonorum, ponunt communiter Doctores, qui docent, nõ licere Clericũ percutere, vel illi
300 vim inferre ob defensionẽ rerum suarum, quando Clericus rem ab alio iniustè ablatã, in locum destinatum detulit, ac in pacifica eius possessione existit, modò per viã iudicii illam recuperare posit. *Sayrus nu. 18. ad fin. Auila loco suprac. vers. duodecimus casus*, qui
301 ad hoc caput reducit alium casum, de creditore detinente Clericũ debitorẽ fugientẽ, vel fugã parantem, vt illũ Prælato suo præsentet, de quo *Graffius p. 1. decis. lib. 2. c. 49. n. 48. Molina, & Layman sup. Filliucc. sup. num. 22.* vbi benè subdit, q ad hoc vt possit quis manus violẽtas in Clericũ iniicere ob bona, quæ abstulit, d. bona debẽt esse alicuius valo
302 ris, & propter quæ meritò posit percussionẽ aliquã inferre, quæ sufficiat ad illũ sistẽdũ, ne fugiat. videte *Dian. cit. tr. 4. resol. 18.*

Limitatur secundò, quando illa defensio esset sinè moderamine inculpatæ tutelæ, vt
303 autẽ adsit d. moderamen, tria debent concurrere, vt per *glosam magistralẽ in l. 1. verb. moderatione C. unde vi*, primò vt fiat in continenti, secundò paribus armis, tertiò animo defendendi non autẽ offendendi, quòd tertium requisitum coincidit cum primo, quia eo ipso, quòd sequitur percussio in continenti, postquam quis fuit aggressus, in foro fori semper percussio præsumitur facta ad sui defensionem, & non ad vindictã. perlatè allegata *ab Andrea Gaill. lib. 2. pract.*
304 *obseruat. obser. 110. num. 11. & lib. 1. de pace publica cap. 16.* vbi de Sacerdote celebrante Missam, quòd posit aggressorem occidere, & postea Missam perficere, & quòd autem dicenti se percussisse ad defensionẽ, incumbat onus id probandi. Itẽ quæ debeat quis potissimum articulare, & probare pro homicidio commisso ad defensionẽ, ac demũ quis ad hunc effectũ dicatur aggressor vel aggressus, quę etiã explicat *Chartar. decis. 3. suprac.* vbi refert congregationẽ consultationis causarũ Archiepiscopatus Mediol. declarasse maritũ, qui postquã Clericũ in domo existẽtẽ aspexisset cũ pbabili suspicione mali cũ eius vxore, obuiã dicto Clerico iuit gladio euaginato, & dictum Clericum fugientẽ, & si cum pistolesio in manibus portãtem, insequendo, vulnerauerit; incurrisse excõm. nã vt etiã *n. 27.* ipse subdit, si aggres-
305 sor illato vulnere aufugiat, & percussus aggressus, illum fugientem occidat, ad nenecessariam sui defensionem occidisse non præsumitur, sed ad vindictam, quando timere non poterat à fugiente vlterius percuti, & magis in specie *num. 28.* quòd si Clericus percutit laicum, amplius nõ percussurus, & hoc laico constet, vt est quando iam fugerat Clericus, laicum, repercutiendo dictum Clericum; incidere in hanc excommunicationem fauent dicta à me *suprac. recoll. 7. n. 228.* hoc enim significat, quòd post *Siluest.* ait *Reginaldus dub. 1. num. 224. vers. ex quo sod. Silu. eam percussionẽ* (defensiuam) *debere fieri, cũ instat aduersarij violẽtia*, siuè vt loquitur

S. P. in

306 *S.P.in d.c.si verò,in continenti, non autem cùm ea cessauit*, clarius habetur per *Sayrum suprac.cap.27.sub nu.18.* Quando non constat, quis fuit aggressor, quid faciendum videte *sup.n.105.* Dixi *quãdo iam fugerat*,quia suppono, aliquod interuallum intercedere post fugã, & sic quòd ex maturo consilio,& deliberatè nõ se defendẽdo,sed ad vindictã d. fugientẽ vulnerauerit;cũ secus sit, si qñ fugã caperet,iræ impetu commotus absque deliberatione illum vulnerasset, honorem suũ defendendo, quòd est idem cum limitatione, quàm ad supradictam doctrinam, tradit *Nau.cap.15.num.3.ad finem.* quando scilicèt affectus iniuria magnam sui honoris iacturã
307 faceret,si fugientem non persequeretur,& cum tantum percuteret,quantum ad sui honoris defensionem opus esset, ex quo talis percussio,& si non esset pro defensione personæ,esset pro defensione honoris,quo casu latius accipitur ly *incontinenti*,prout loquendo de defensione bonorum, dicit *Gaill. loco suprac it.*quibus bonis satis præstat honor, & nota,quòd *Nau.*non solum loquitur de eo, qui post fustem,vel alapã impactam aufugit, in quo casu loquitur *Lessius,& alij apud Dianam p.1.tr.15.resol.15. & p.5.tr.4.resol.4.* sed etiã de eo,qui post vultus,vt loquitur *Philippus Fabrus* relatus à *Diana cit.tr.4.resol.11.ad finem. & Layman lib.3.tr.3.p.3.c.3.n.3.ad fin.* fauet axioma commune in hac materia, sicut etiam in materia correctionis,de qua supra,quòd percussiones correctiuæ, & defen-
308 siuæ, & si modicum excessiuæ sint, non tamen subiaceant huic excommunicationi. *Cotet.excommun. c.10.not.6.Sayrus cit.c.27.n.34.* & in terminis nostris loquendo, præter *Sayrum sup.num.20.* quòd modicus excessus inculpatæ tutelæ excuset ab hac excommunicatione,post alios,notat *Chartarius sup decis.3. num.8.* idest cum culpa solum veniali, vt explicat *Molina cit.disp.55. nu.2.* Certũ est .n. moderamen inculpatæ tutelæ,nõ versari tantum circà modum, & causam, sed etiam circà tẽpus,vt per *DD suprac.& Gaill. lib 1. de pace publica cap. 16. num.17.* ac per consequens modicitas tẽporis etiã excusat, & si dictus excessus modicus sit ex proposito,& deliberatione, quidquid dicat *Chartarius loco suprac.*quia dictum propositum,vel deliberatio,seù animus non defendendi, sed vindicandi,& sic actus internus,licèt sit mortalis, nõ per hoc excessus externus,si est tãtũ venialis,incurritur excommun.ad quam incurrendam,etiam in foro conscientiæ,(nàm quòad forum externum, certum est hoc casu non incurri excommunicationem,cùm dolus,qui est necessarius ad illam incurren-
309 dã,præsumatur in foro externo in faciẽte rem prohibitam, non autem in faciente rẽ licitam,sicut est iste modicus excessus. *Marius Antoninus lib.1.variarum resol.73.n.8.*) requiritur simul peccatũ mortale internũ,& externum, vt dixi sup. *n.273.* vndè quando alii DD. requirunt ad hoc notabilem excessum, idest attingentem ad culpam mortalem, vt dixi sup. *quæsit.præced.* loquendo de percussione, ratione correctionis, & in terminis nostris asserit *Layman cit.n.9.*intelligũt de excessu externo, fauet *Anton. de Sousa in bulla cænæ disp.64.n.4.* docens, interficientẽ
310 Cardinalẽ ad sui defensionem cum moderamine inculpatæ tutelæ (quòd etiam interuenit,quando adest modicus excessus,vt dixi, cùm ictus non dentur ad mensuram, & parum pro nihilo reputetur)& si ex cõcepto odio occidàt, non incurrere excommunicationem *can.11.Bullæ cænæ*, & per consequẽs neque huius canonis, cùm eisdem causis, in quibus canones excusant ab excommunicatione percutientes Clericos,excusentur percutientes Cardinales, & vt latè per *Duardũ lib.2.can.11.q.11.*non alia ratione, quàm ꝙ defensio illa externa est licita,odium autem quod est peccatum mortale, latet in corde. Et quia quòad defensionem personæ, ly *incontinenti* intelligitur tẽpus, in quo impẽdit prouocato discrimen vitæ, vt notat præter *Reginald.sup. Andrea Gaill.lib.1.de pace publica c.16.sub n.17.*vbi quòd quòad defensionẽ rerũ,ly *incõtinenti* dicatur post cõuocationẽ
311 amicorũ. Sequitur ꝙ timẽs probabiliter à Clerico interfici,vel mutilari, excusetur ab excommunicatione, si ipsum prius mutilauerit, vel occiderit *Duardus loco suprac. n.5.* sed hoc intellige qñ nõ poterit alia via euadere mortem. *Layman cit.cap.3. num.1. Molina t.4.disp.12.num.3.* sequitur *Diana p.5.tr.4.resol.5.* vbi de marito paratũ habente venenũ,aut gladiũ,ad occidendam vxorẽ,& è cõuerso, de mandante sicario, vel seruo,vt me occidat,ac de eo,qui vadit,vt soluat,& irritet canẽ contra me & *resol.7.*vbi de euntibus ad testificandũ,vel accusandũ,& de accedẽte,vt scoplum displodat ad me occidendum, aut me cõclusũ,& obsessũ habẽte ad me interficiendũ.Quòad secundã circustantiã *de paribus armis.*Communiter docent Doctores, ꝙ qui inuaditur sinè armis, regulariter non de-
312 beat armis resistere.*Sayrus cit.cap. 27.sub num.18.*& habetur *in l.1.vbi glosa,& Doctores C. vnde vi*, rectè *Sayrus* dixit *regulariter*, quia limitatur vbi quis iacturã honoris, vel famæ pateretur,nisi iniuriã verbis sibi irrogatã, facto nõ propulsaret, vt per *Nau.cit. cap.15.nu.3. versus finem.* qui benè hoc probat ex eo, quòd quis possit occidere inuadentem sua bona, quando aliter non potest illa recuperare,vt sup.ergò tãto magis inuadẽtem honorem,qui præstat bonis fortunæ, quòd intellige, nisi fuerit excessus notabilis, vt suprà,fauet casus, de quo *Marius Antoninus lib. 3. variarum resol.11.*vbi probat, incur-

currisse excommunicationem quendam no-
bilem Papiensem, qui cuidam Sacerdoti se-
cum altercanti, & dicenti, se esse nobiliorem
313 ipso, dictum Sacerdotem percussit pugno
cum aliqua effusione sanguinis ex ipsius Sa-
cerdotis ore, et potissimum ratione, quòd
absque eo, quod venisset ad dictam percus-
sionem, poterat hanc iniuriam repellere cū
mentita, & sic verbis, eodem modo proce-
dit Nau. c. 27. n. 85. idē affirmans, de nobili
314 quadam moniali ex eo, quia cuidam
ecclesiastico, sibi lasciuum verbum dicenti,
alapam impegit. nam etiam Molina disp. 55.
num. 41. Aula, Suarez, ConinK, quos sequitur
Laym. cit. vers. tertia, &c. qui testatur de com-
muni, docēt quòd licèt mulier, vel masculus
excōmunicationē non incurrat, si Clericum
315 pudicitiam ipso facto tentantem, percu-
tiat, secus tū esse, si eam Clericus solis verbis
aggrediatur, quia tunc sufficit illū verbis re-
pellere, nisi ita valdè molestus sit, vt mulier,
vel puer aliter se ab eo liberare non possit,
quā fuste, aut verbere. Nō desunt etiā Docto
res, qui docent, licere armis se defendere cō-
316 tra inermem contumeliosum, quando ali-
ter contumelia tolli non potest, nisi vulne-
rando, vel etiam interficiendo, vt innui sup.
p. 1. recoll. 7. n. 230. tamen vt ibi dixi post Les-
sium, Molfes. & Azor. qui loquitur in specie
de cōtumelia, quę aliter refelli nō possit ver
bis, & signis, quibus authoribus à me ibi alle
gatis accedunt Hurtado de Mendozza, Petrus
Binsfeldius, & Filliuc. quos sequitur Diana
suprac. tract. 4 resol. 12. & 13. contra Ioan.
de Escobar, Henric. Stroversdof. Baldellum, &
P. Nau. Quæres autem an hoc sit verum nō
solum quando ab inermi infertur iniuria ver
317 bis, sed etiam quando infertur facto, nem-
pè fuste, vel alapa. respondeo quòd ex eo,
quia Nau. loco suprac. & alij, quos refert, &
sequitur Lessius lib. 2. de iust. cap. 9 n. 77. & alijs
pluribus suo more citatis, probat Diana su-
prac. tract. 4. resolut. 4. docent, fas esse occi-
dere inuasorem, qui fustem, & alapam niti-
tur impingere, vbi quis aliter talē ignominiā
vitare nequit, colligi, hoc esse verum, etiam
si inuasor sit inermis, quia si cum armis pos-
sum defendere me ab inermi auferente bo-
na, quando aliter, &c. quantò magis eodem
modo possum defendere honorem, secus
dicas vbi non adest talis ignominia, vndè
Chartarius loco suprac. decis. 45. refert decla-
ratum, incurrisse excōmunicationem quē-
318 dam Canonicum, qui vt patrem vidit à
quodam Præposito pugnis, & alapis cædi,
dictum Præpositum, grandi pessulo lin-
gneo grauiter percussit in capite. Alium
casum circa hanc materiam, notat Nau. loco
cit. post glosam in d. l. 1. quando scilicèt pugio,
seu vt habet glosa pugnus; inuadentis esset
ita parum, vel minus fortis, quā ensis, seu gla-
dius inuasi, q tūc possit quis ense se defēdere
contrà pugnū, vel pugionem, fauet Salicetus
in d. l. 1. vbi quod nō est necessariū vt defen
sio fiat cum paritate armorum, quòd in casu
nostro est verum, quādo etiā cum disparitate
armorum interuenit moderamen inculpa-
tæ tutelæ, fauet Abbas, quem sequitur Laym.
319 lib. 3. tract. 3. p. 3. cap. 3. nu. 1. vers. porrò do-
cens, quòd prudentis viri arbitrio relinqua-
tur, in quo consistat dictum moderamen,
seù quando in eo censeatur factus excessus
grauis ad finem incurrendi hanc excommu
nicationem, & postea subdit hæc verba, Si
videlicet aliquis consideratis circunstantijs lo-
ci, temporis, personarum, &c. contra aggressorē,
vel insidiatorem modo faciliore, benigniore de-
fendere, se non posse rationabiliter existimat,
quā ita ipsi resistendo præueniendo, &c. vnde pa
tet, quando insultas baculo, possit se ense
defendere, & similiter, vel etiam si contra
eū, qui volebat mihi dare vnā maxillatā ma-
nu vacua, vulgò dicitur schiaffo, an possim
me gladio defendere etiā occidendo, itē qd
dicendum, quādo pugno percussus, haberet
arma ad latus, de quibus latè per Carrer. in
sua practica criminali tit. de homicidio vers.
Circa quartum in principio, vbi etiam de de-
bili insultato à robusto, sene insultato à iuue
ne, &c de quibus etiam per Clarum §. homi-
cidium num. 34. ad finem vbi addentes, praci-
pue Batardus num. 110. & seq. apud quem
Carrerium vers. circa tertiū inuenies aliquas
limitationes, & præsertim num. 7. de se de-
320 fendente contrà officialem suum officium
exequentem, de qua re habetis in terminis
huius nostræ excommunicat. consilium
Graffij 3. sub tit. de sent. excommunicationis
vol. 2. vbi probat, incurrisse excommunica-
tionem quendam filium, qui cùm vidisset
patrem maletractari à Nuncio Curiæ Ar-
chiepiscopalis pro exactione cuiusdam pæ-
næ, & ad sui petitonem, noluisset illum di-
mittere, manu Nūciū repulit. & postea cū di
ctus Nuncius gladio euaginato tres ictus cō-
trà filium emisisset, ipse filius in illum manū
iniecit propè guttur, illumq. fecit parum re-
trocedere. Dixi Clericum; quia si non habe-
ret talis Nuncius saltem primā tonsurā, licèt
deferret habitum, non incurreret, illum per-
cutiens excommunicationem. M. Antoni-
nus lib. 3. variar. resol. 16. num. 23. & in specie
321 de nuncijs, seù cursoribus, fauet quòd dixi
sup. n. 14. de Diaconis saluaticis, qui deseruire
solēt pro dicto officio cursorū, vt per Noua
rium in summa Bullar. cùm de Diaconis salua-
ticis n. 5. in Curia autē Archiep. Neap. curso-
res sunt Clerici, vt testatur Genuensis in praxi
cap. 40. in 2. edit. Qui c. 11. & Chart. decis. 96.
tractant de laicis offendētibus cursores, nām
ipsi si non sint initiati saltem prima tonsura,
non gaudent priuilegio huius canonis, vt

per eundem *Nau. ibid. num.* 13. ex eo, quod priuilegium canonis datur ratione ordinis clericalis, vel status regularis, & non alia ex causa. vt per *M. Ant. loco cit.* & dixi sup. *n.* 13.

322 Secunda conclusio: Percutiens personam Ecclesiasticam incontinenti inuentam turpiter cum matre, filia, sorore, aut vxore, non incidit in excommunicationem. Probatur expressè in *cap. si verò el primo, de sent. excõmunic.* quem ita explicant *Auila p.* 2. *c.* 5. *dip.* 3. *dub.* 13. *casu* 16. *Villalobos p.* 1. *summa tr.* 17 *diffic.* 12. *num.* 6. *Squillantes de priuil. Cleric.* alios citans *num.* 81. & communiter Doctores prosequuntur, vt testantur *Molina tom.* 4. *disp.* 55. *num.* 5. clarius *ibid. disp.* 7. *num.* 2. *Bonacina tom.* 3. *disp.* 2. *q.* 3. *p* 6. *sect.* 4. *nu.* 6. & *Chartar. decis.* 3. *Curia Archiep. Mediolan.* Circà primã particulã, *percutiens.* Dubitatur primò à Doctoribus, an conclusio sit vera, etiã in casu, quo nõ solũ maritus, pater, filius, aut

323 frater tantum percusserit, sed etiam occiderit, vel mutilauerit d. personã turpiter vt sup. inuentã cũ vxore, matre, filia, vel vxore. Nàm *Fortunius* apud *Nau. loco infracitando* absolutè asserit, dictas personas interficiẽtes, vel mutilantes incurrere, quam opinionem partim sequitur *Couarr.* & probat *Graffius parti, decis. lib.* 2. *cap.* 49. *num.* 45. *ad finem.* qui cẽset, percutientem tantum ex deliberatione non incurrere, sed benè occidentem, vel mutilantem ex deliberatione, ea ratione, quòd Ecclesia hoc casu, non præsumit, percussionem factam esse suadente diabolo, sed ex vehementi passione, & dolore, quem difficile existimat, posse hominẽ tũc tẽperare. *Siluester* autem *verbo communicatio, num.* 6. *e. Angelus ibid. Nau. c.* 27. *n.* 84. *versic. vigesimo, & Reginaldus lib.* 1. *n.* 205. quos sequitur *Villalobos loco cit.* testans de communi, distinguunt vtrũ non solũ incontinenti, sed etiã animo deliberato, vel non animo deliberato, seù subita passione occidant, vel mutilẽt, primo casu affirmãt, incurrere dictos interficientes, vel mutilantes excommunicationem, non autẽ secundò casu. Et tandẽ *Molina suprac. disp.* 55. *ad finem,* & clarius *disp.* 7. *num.* 2. *vers. ad primum, ad finem,* simpliciter docet, contrà supradictos auctores, modo dicta mutilatio fiat incontinenti, vt infrà explicabitur, illam non subiacere excommunicationi, etiam si illa sequatur ex maturo iudicio, & non ex subita passione, ac perturbatione, ex regula illa, quod lex generaliter loquẽs, generaliter debet intelligi, & vbi lex nõ distinguit, nec nos debemus distinguere, sed *tex. in d. cap. si verò,* generaliter loquitur de manuum violentarum iniectione, cuius appellatione venit etiam interfectio, & mutilatio, & excludit tantũ casũ, vbi dicta percussio fiat ex interuallo, ac præsupponit iustum dolorem, excludere dolum, seù diaboli suasionem, igitur generaliter debemus id intelligere absque vlla distinctione inter percussionem, & mutilationem, ac interfectionem, & vtrum ista interfectio acciderit ex deliberatione, vel non, sequitur *Molinam, Bonac. loco suprac.* & confirmatur ex his, quæ docent communiter Doctores, nempè maritũ, idẽ dicas de patre, fratre, &c. qui de indu

324 stria abscondit se domi (modo id dolosè non faciat ita cõueniendo cũ vxore vt dolo, vocet Clericum ad adulterium) expectans Clericum, vt eum in flagranti occidat, non incurrere in excommunicationem, quia adhuc dicitur occidere incontinenti Clericũ turpiter agentem cum sua vxore, ita *Nau. Molina, Auila, & Conink,* quos vt refert, & sequuntur *Bonacina suprac. num.* 6. *vers. binc sequitur, Graffius sup. num.* 45. & alij, quos probat *Chartarius decis. Curia Archiep. Mediolan.* 3. *num.* 5. *Layman lib.* 1. *tract.* 5. *p.* 2. *c.*

325 5. *n.* 8. *vers. quarta* cũ alleget *Nau. cons.* 25. *de sentent. excomm.* pro eius doctrina, & si ex eius modo loquendi videatur contrarium docere, iuxtà commune proloquiũ, author debet intelligi secundum authoritates, quas allegat, *Bart. in l. non solum liber ff. de liber. legata.* cũ concordantibus sed hoc casũ probio interuenit consilium maturum, & deliberatio, ergò, &c.

Per secundam particulam *incontinenti,*

326 significatur, quòd talis percussio, interfectio, vel mutilatio debeat fieri statim, & quasi in ipsa repertione vt ait *ConinK disp.* 14. *sub n.* 55. seù vt clarius *Molina suprac. disp.* 55. *sub num.* 6. *quando ecclesiasticus illo modo inuenitur cum illa fœmina, vel quando illum eo modo inuentum insequitur, quousq. ab insequutione desistat.* fauet etiã *Carrer. in sua pract. criminali tit. de homicidio in excusat num.* 18. hoc enim casu militat ratio de difficultate cõpescendi dolorem, & passionem, quæ facilius ex internallo temperari possunt. Quando autem auctores dicunt, hic ly *incontinenti* significare quòd non intercedat interuallũ, debet intelligi de interuallo à tempore, quo Clericus turpiter inuenitur cũ vxore, filia, sorore, vnde sufficeret si quis reperiret Cleri

327 cũ turpiter agentẽ, & nõ statim, sed cõuocatis amicis pro eius maiori tuitione, vel armis acceptis, quibus carebat, redeat, & inueniẽdo etiã d. Clericũ eodem in loco, vt supradictũ est, incontinenti percuteret, & occideret, cũ vt dixi ly *incontinenti* hic significet prò repertione in actu turpi, vt infrà declarabitur, ac etiã patet ex his, quę dixi sup. de viro, vel alio vt sup. se abscondẽte. Circa id, quod dixi cõuocatis amicis, vide *infrà n.* 347. vbi etiã vtrũ dictæ personæ possint alteri mandare talem percussionem, absq. eo, quod ambo incidãt in excommunicationem.

Circà tertiam particulam *turpiter agentem*, conueniunt *Doctores supra*, *& infra citandi*, quòd ad excusationem incursus huius excommunicationis, non requiratur,
328 vt Clericus reperiatur in actu copulæ, sed sufficiat, si inueniatur in quolibet actu turp, veluti osculis, amplexibus, vel alijs signis propinquis opus nepharij, explendi vel expleti, ita *Reginaldus cit. n.* 225. nec cōtradicit *Chartarius cit. decis.* 3. *n.* 22. vbi pro actu propinquo exēplificat, post *Marianū Soccinū* de eo, qui sibi extraxerat femoralia, idē à fortiori dicerē si inueniat ambo nudos, vel in lecto
329 iacētes, imò etiā satis est, vt solus cū sola reperiatur in loco suspecto, accedētibus etiam alijs circūstantijs, suspicionē mouentibus: ita *citatis Silu. Nau. Suarez. & Conik* notat *Layman citato vers. quarta*, sequitur *Bonacina sup. n.* 8. *Molina cit. disp.* 55. *num.* 6. *testatur de cōmuni Villalobos eod. num.* 6. quidquid *Chartarius sup. sub num.* 18. neget, sufficere si talis Clericus reperiatur solus cum sola fœmina in loco suspecto, subditque opinionem istā *Nau.* non esse tutam, quia dum illam docēt tot viri doctissimi, non potest esse non tuta, vt patet ex dictis *sup. p.* 1. *recoll.* 2. Discordāt autē vbi tm̄ inueniatur Clericus domi cū fi-
330 lia, sorore, matre, vel vxore fabulando, & nec aliquid turpiter agendo, nec in loco suspecto. *Siluester* putat nō incurrere maritū, &c. si Clericum ibi inueniat postquam ter fuit ab eo monitus, ne in domum suam accedat, & ne loquatur cū sua vxore, & quòd etiā hoc casu potest eum impunè occidere, de iure, vt per *Carrerium sup. & Molinam disp.* 99. *n.* 5. Cui opinioni contradicit *Nau. cit. c.* 27. *n.* 84. quem sequitur *Auila sup. n.* 17. dicens, hūc tātū posse detinere maritū per 24. horas, vt præsentet Prælato suo, non autē interficere, vel percutere, *ConinK autem sup. n.* 196. *ad finem.* se subscribit opinioni Siluestri, quia inquit, in *d. cap. si verò*, non magis conceditur detentio, quàm verberatio, & testatur post *Siluest.* hanc opinionem non esse improbabilem, sequitur ambos *Bonac. sup vers. Addit Siluester.* Ex quibus patet fundamētum quoque *Chartarij*, de quo suprà, ruere.

Per quartam particulā *cum matre, filia, sorore, & vxore*, excluduntur reliqui consan-
331 guinei, vel affines, extra hunc primum gradum, ita habetur expressè in *d. c. si verò*, ac per Doctores supracitatos communiter, & si per filiam, & sororem, intelligatur etiam filia, & soror, & mater naturalis, non autem adoptata, vt post *Siluestr. & Nau.* notat *Reginald. cit. num.* 225. *ad finem.* quidquid sit de iure ciuili, de quo vide apud *Molinam eod. tom.* 4. *disp.* 99. *num.* 7. *&* 8. vbi quòd dicto iure, tantū patri, & marito cōcedatur ius interficiendi adulterū, vnde hic casus de fratre, & filio, est additus à iure canonico, sicut per vxorē, sponsa de præsenti intelligitur, nō autē de futuro, vt post alios DD. habet *ConinK supra c. n.* 196. & de omnibus notant *Molina, & Bonac. locis supra c.* in specie, quòd pro vxore non intelligatur concubina, habetur per *Squillantes cap.* 6. *de priuilegijs Clericorū num.* 86. Dixi tandem, *non incidit in excommunicationem*, quia certum est, talem pec-
332 care mortaliter, vt per supracitatos authores communiter, & præter ipsos videndus est *Diana p.* 3. *tract.* 4. *resol.* 127. vbi opinionē contrariam, scilicèt non peccare maritū occidentem vxorem in adulterio deprehensā, testatur post alios, esse improbabilem, & falsā. Adde *Laym. lib.* 3. *tr.* 3. *p.* 3. *c.* 5. *n.* 6. *§.* collige, qui *post Molin.* docet, maritū vt suprà nō
333 teneri restituere damnum sequutum ex morte occisi adulteri, vel adulteræ ante sententiam iudicis, sed vide eundem *Dianam p.* 5. *tract.* 4. *resol.* 44. vbi latè tractat an excedendo quis moderamen iustæ defensionis, teneatur ad restitutionē, & *ibid. res.* 47. an adulter, qui occidit maritū, repertū cū vxore cū moderamine, &c. teneatur ad restitutionē. Quādo etiā d. maritus hoc casu lucretur dotē, vel ei succedat *Carrer. loc. supra c. n.* 25. *& seq.* quæ oīa possūt adaptari ad alios, de quibus sup.

Sed hac occasione, quæro de casu non tacto adhuc ab authoribus, pone quòd aliquis
334 extraneus, vel propinquus consulat patri, fratri, vel marito occisionem Clerici, vt sup. in flagranti reperiēdi, an sequuto homicidio in personam ipsius Clerici, talis consulens iuxtà ea, quę dixi *sup. à num.* 108. incidat in excōm. & respōdeo negatiuè, quia iste consulit, id est dicto patri, fratri, filio, vel marito permissum est respectu pænæ excōmunicat. sed consulens vt dixi suprà, *loco cit.* incurrit hanc excōmunicationē non vt causa principalis, sed vt accessoria, ergò. Consequentia probatur ex regula illa trita, accessorium sequitur naturā principalis, *c. cum principalis, ff. de regulis iuris cap, accessorium eod. tit. in* 6. *vbi DD.* huic opinioni fauet *Molina tom.* 4. *disp.* 99. *num.* 17. *ad finem.* vbi tales persuadentes marito, vel patri interfectionē adulteri, &c. excusāt à pęnis, sicut ipsos patrē, & maritū. An autē euaderent irregulares, tàm ipsi, q̄ prīcipales si occiderēt, vel mutilarēt, infrà suo loco. Iā quòd hic incidit sermo de cōcausis percussionis Clericorum, non desinā inserere aliqua spectātia ad istā materiā, quæ suo loco ex errore typographi fuerūt pretermissa. Quæro igitur primò de resolutione difficultatis, nuper à quodam viro ingenioso, mihi præpositæ, an scilicèt posito, quòd aliquis no
335 toriè consuluit, vel mandauit, aut ratam habuit, vel non impediuit percussionē Clerici, iuxtà ea, quæ suo loco dixi, erit euitandus, sicut ipse notorius percussor? Cui respōdi negatiuè, non solum, quia sicut consulens

 sulens

sulens,mandans, &c. non incurrissent hanc excommunicationem, ex dispositione *canonis si quis suadente.* nisi SS.Pontifices per iura specialia id expressissent, vt dixi suprà, ita etiam, dùm Concil. Const. duntaxat iubet, euitare nos debere, notorios percussores, in eius dispositione, non includuntur consulens,mandans,&c.eadem ratione,quòd in odiosis verba sunt, & strictè ad litterã intelligenda,per allegata à *Mario Antonino lib.1. varar.resol.69.nu.2.*Sed etiam quià istæ causæ, tunc incurrunt, quando efficaciter influunt in effectum, & ideo licèt possit esse notorium consilium, mandatũ, ratihabitio, &c.nõ potest tamen esse notorius ipse influxus efficax, qui est causa immediata incursus in ipsam excommunicationẽ, & per consequens,nisi præcedentibus legitima probatione. & alijs de quibus *sup. recoll.3.* denuncientur dictæ concausæ nominatim, non sunt euitãdi,& sic nõ sufficit vt denũcientur mandantes, vel consulentes, vel ratum habentes in confuso,& per consequens, si ita fuissent denuciati,nõ sunt inclusi in clausula
336 illa apponi solita in iubileis vniuersalibus, ibi *Neq.etiam ijs,qui à nobis,& Apostolica Sede,vel ab aliquo Prælato,seù iudice Ecclesiastico,excommunicati,suspensi,interdicti,seù alias in sententias, & censuras, incidisse, declarati, vel publicè denunciati fuerint, nisi infra tempus celebrationis huiusmodi iubilei satisfecerint,aut cum partibus concordauerint,vllo mo*
337 *do suffragari posse, aut debere.* nàm declaratio, & denunciatio propriè intelligitur quando fit nominatim, vt dixi suprà *recoll. 3.n.*101. quòd est idem, quã quòd persona nominetur per nomen, & per cognomen, patriam, vel alia signa, per quę illa reddatur certa, vt patet ex praxi, quòdautẽ intelligatur dicta *clausula iubilei.* pro denũciatis
338 per cæduloncs?est verior,& cõmunior opinio.teste *Sayro lib.2. de censuris cap.20. num. 29. & alijs citatis*, prosequitur *Bossius de iubileo sect.1. casu 5.* Quæro secundò àn patri, filio, fratri, vel marito iã volenti interficere Clericum, vt sup. inflagranti reperiendũ,liceat alicui absque incursu excommunic. quando alia via non potest illum auuertere, ab hac intentione interficiendi dictum Clericum,consulere percussionem tantum, vel mutilationem? & respondeo affimatiuè, quia ex communi opinione Doctorum, licet absque aliqua culpa, consulere minus
339 malum, quòd sit pars formaliter, vel virtualiter contenta in malo maiori, quòd quis iàm paratus erat perpetrari,nec alia via ab ipso,vt dixi,abduci potuit,sed vulnus,percussio,ac mutilatio est pars contenta in homicidio,ergo.ita *Layman lib.2.suæ theolog.moralis tr.3.cap.13.num.7.Castro Palaus t.1.tr. 6.de charitate p.6.*qui alios citant.Dixi, *quòd sit pars, &c.*quia in hoc concordant omnes authores,& si discordent in eo casu, quando malum minus non sit pars dicti mali maioris v.g. consulere fornicationem volenti cõmittere peccatum cõtra naturam;consulere adulterium volenti occidere vxorem, vt alteri nubat,& affirmatiuã opinionẽ sequutus fui *sup.p.1.recoll.9.ad fin.* cui fauent DD. docentes, simpliciter ꝙ liceat consulere minus malum, &c. de qua per *Dianam p.3.tr.5.resol.37.* in terminis quòd consulens vt suprà, percussionem Clerici ei, qui illum volebat occidere, non incidat in excommunicatio-
340 nem neque irregularitatem,notat *Sayrus lib.7.de censuris cap.3.num.13.*qui post relatos pro hac doctrina plures auctores,subdit, de hac re, nullam esse apud authores difficultatem,accedit pro prima parte.s. excommunicationis *Diana p.5.tract.9.resol.17.* & pro secunda parte de irregularitate; idem *Diana p.5.tract.9.resol.18. ad finem.* testatur de communi *Hurtado disp.1. de irregularitate n.21.ad fin.*de qua re latè *Suarez tom.3. disp.45.sect.3.n.2.*Quæro tertiò,an supposito ꝙ hæ personæ.s. pater,frater, filius, vel maritus non posint per alios percutere,vel interficere Clericum inflagranti repertum cũ sua sorore,matre,vel vxore, vt contra *Carrerium relatum sup.n.* docet *Molina t.4.disp.99 n.17.*vbi post *Couar.*testatur de cõmuni, qui allegat etiã *Clarum*; *& Antonium Gomesium*, Vnde tali casu tàm mandans,quàm mandatarius inciderẽt in excomm.vt probat ratio, quàm attingit *Molina* ibi *quoniam ius illud vindictam sumendi impunè de aliquo per se ipsum,& nõ publica authoritate est, exorbitãs, valdèq. extraordinariè concessum. censendũq. proindè esse persona, quòd alteri mandari, ac delegari non possit, vt illuc venire,ac loco mandatarij exequatur.*& alia ratio, quã in mediũ affert peracutè *Augustinus noster Ariminēsis*
341 *ad Angelum in tract de maleficijs,titulo che hai adulterato, la mia donna, vers. An patri num.*24. quòd scilicèt Ecclesia præsupponat,dictum dolorem,& passionem,d.personas non posse temperare, & ideò percutiant, quæ omnia cessant, quando interuenit tempus mandandi, & exequendi, & cessante causa,vt est regula vulgata,cessat effectus, verba *Augustini* loquẽtis de punitionis talis delicti aduersus *Angelum*, qui docet contrariũ,hæc sunt. *Pro nunc considero, quòd cùm in l. quòd ait lex ff. de adulteriis, lex ipsa ponderat, quòd si pater durante eadem ira interficiat adulterum, & adulteram, non incidit in aliquam pænam,mihi videtur, quòd si pater alteri mandaret,quasi impossibile esse,quòd dispositio illius legis verificari posset, quia pater credens fore, quòd ille mandatarius adimpleuisset voluntatem suam, interficiendo filiam suam, ira cessasset, & sic pater incideret in l.*

tertia,

certi, de sicariis. Quæ ambo rationes benè quadrant textui in d.cap si verò, qui loquitur de excommun. vt patet ex supradictis. Quæro quartò an adiuuantes, seù associantes dictum patrem, filium, fratrem, vel maritum in tali percussione incidant in excommunicationem. Ratio dubitandi est, quia tales associantes dicuntur auxiliatores percussionis Clericorum, qui incurrunt eandem excommunicationem, quam incurrit percussor, vt dixi sup. num. 108. & adest decisio Curiæ Archiep. Mediolan. in terminis apud Char-
342 tarium 83. vbi eum, qui armatus associauit dolosè, & consultò illum, qui Clericum percussit, assistendo cum armis, dum ille dictum Clericum vulnerabat, & si ipse nihil egerit, nec arma apposuerit, probat, incurrisse excommunicationem tamquam quòd opem, & auxilium prestauerit dicto percussori, dixi dolosè, & consultò, quia præsupponebatur ibi, quòd associans erat conscius de ista percussione facienda à suo socio, & sic præcesserit tractatus inter ipsos, quo casu ex dicta associatione, aggressor Clerici factus est audacior, & aggressus timidior, vt per eũdem authorem ibid. num. 9. vndè secus dicẽdum, si non erat talis associans conscius dictæ percussionis faciendæ in personã Clerici, vt habui in facto cuiusdam, qui rogatus ab amico, vt acciperet baculum, & secum pergeret, qui pergit ad percutiendum quẽdam Clericum. tunc enim cùm dictus socius ipse, nihil aliud egerit, nisi quòd associauit percussorem, quem credebat procedere ex
343 intentione percutiendi alium sæcularem, vel adulterandi, &c. vtique nec illa associatio, & per consequens nec percussio facta per principalem, respectu istius, fuit sacrilega, prout debet esse ad hoc incurratur hæc excommunicatio, vt patet ex his, quæ docet Suarez tom. 4. disp. 44. sect. 3. ad finem, & disp. 55. sect. 3. in principio. loquendo de irregularitate, orta ex homicidio sequuto, vt suprà, per similẽ associationem, qui docet, dictum associantem hoc casu incurrere irregularitatem non ex homicidio voluntario, quia illi non fuit voluntarium dictum homicidium, sed tantum ex homicidio casuali, modo arguo sic, si tali nõ fuit voluntariũ homicidiũ, quia associauit illũ principalẽ credendo, nolle occidere, etiam huic neque fuit voluntarium sacrilegium, quia ignorabat velle percutere Clericum. Nec potest obijci quòd qñ talis cognouerat, suum principalem velle percutere Clericum, tenebatur illum deserere. Quia respondetur, negando, hoc sufficere ad incurrendam dictam excommunicationem, nisi etiam ex officio teneatur fugiẽdo, vel alio modo impedire dictam percussionem, & per consequens non impediendo incurrere posse excommunicationẽ. Itẽ ꝙ fallat doctrina adducta in princ. huius quęsiti in casu, de quo quærimus, clarè docere videtur Molina cit. disp. 99. n. 17. per hæc verba Consentiunt tres DD. citati cũ communi Doctorum sententia, quam referunt, quando maritus, aut pater impunè interficiunt adulteros, impunè quoque ipsos adiuuantes ad exequutio-
344 nem eius interfectionis cooperari ad eandem interfectionem, modo præcisè cooperatores sint ad eam patris, aut mariti vindictam, & non suum proprium odium aliundè conceptum, ea interfectione, & cooperatione expleant. Qui licèt non loquatur iuxtà terminos, d. c. si verò, & sic incursus excommunicationis, de quo loquutus fuit sup. disp. 56. tamen ratio, quam subdit, benè id probat etiam prò pęna excõmunicationis. ibi, quoniam eo ipso, quòd iura patri, & marito (supple filio, & fratri) concedunt interficere adulteros aliquos, illis censentur concedere aliorum cooperationem, ad eam exequutionem, quam doctrinam ampliat, siuè dicti cooperatores accedant iussi, vel rogati, aut mercede conducti, siuè etiam quòd ipsimet ad id se obtulerunt gratis. Fauet, quòd communiter docent Doctores, loquendo de eo, qui habet ius defensionis contrà aggressorẽ, vel raptorem mutilandi, vel occidẽdi, prout habere dictum ius, personas suprà enumeratas aggressas in honore, superius probatũ est, quòd scilicèt alijs quoq. licitũ
345 sit vim passo assistere, & auxilium ferre, vt per Layman lib. 3. tr. 3. p. 3. cap. 3. nu. 5. Nota tandem, quòd de iure ciuili, vt maritus, vel pater occidens adulterum, non veniat puniendus, requiruntur aliquæ circumstantiæ de quibus per Carrerium loco suprac. & ex nostratibus, reassumit Molina suprac. disp. 99. quæ non sunt necessariæ ad vitandam hanc excommunicationem, cùm in d. cap. si vero, solũ requiratur quòd in continenti quando reperitur Clericus turpiter agens cum sorore, matre, filia, vel vxore, percutiatur. Adde quòd Graffius de quinque casibus lib. 1. cap. 8. n. 32. docet, patrem percutientẽ Clericũ, quẽ
346 reperit cõtra naturam agentem cum filio, item etiam mutilantem, vel occidentem, nõ incurrere excomm. extendendo dispositionẽ d. c. si verò ad istũ etiã ad casum, quæ opinio ex rationis identitate sumpta nõ placet, cũ illa nõ habeat locũ in ista materia pœnali, maximè ꝙ ratio nõ est expressa in d. c. si verò. itẽ qa nõ est per oĩa in vtraq. par ratio, vnde erit tantũ vera in eo casu, quo illa percussio, sequitur ratione correctionis, vel aliàs ex subita passione, & sic nõ suadẽte diabolo. An
347 autẽ incidant dictæ personæ casũ reseruatũ homicidij? nõ conueniunt DD. nã Graffius sup. negat, affirmat verò Fleron. de casibus reseruatis. Fauentia p. 2. casu 4. §. 3. num. 6. vers. excusat tamen. cui cõsentire videtur Homob. de casibus reseru. Bonon. p. 2. casu 3. comprehensione 7. in magnis. vtraq. opinio est probabilis.

Quis

Quis absoluat ab excommunicatione huius canonis.

ET si inspecta dispositione huius *canonis* à qualibet percussione Clerici, vel Monachi, suadente diabolo facta, solummodo S. Pontifex absoluere possit, & non alius, ipso inferior, vt patet ex verbis ipsiusmet canonis ibi. *& nullus Episcoporum illum præsumat absoluere, nisi mortis vrgente periculo, donec Apostolico conspectui præsentetur, & eius mandatum suscipiat.* Tamen iam concessum fuit fuit per Clementem III. S. Pontificem in *c. peruenit 17. extrà de sent. excomm.* Episcopo
348 posse absoluere in casu, quo dicta percussio non esset neque enormis, neque mediocris, sed tantum leuis, item quòd arbitrari possit ipse Episcopus, quando percussio sit leuis, itaut ab eo possit absolui, vel enormis, pro qua regulariter debeat percussorem remittere ad S. Pontificem, vbi latè *glosa* contra *Alanum.* probat, hanc decretalem non continere specialem indulgentiam factam Episcopo illi, ad quē dirigitur dicta decretalis, sed generalem concessionem pro omnibus Episcopis. Vndè meritò *Clem. VIII. sanctissima memoria, in suo decreto de absolut. à casibus reseruatis sub die 26. Nouembris 1602* quando loquitur de isto casu, prohibendo, quòd possit absolui à Confessarijs priuilegiatis sub pœna excommunicationis S.P. reseruatæ, de qua sup. *recoll. 4. verbo absolutio à*
349 *casibus*, dixit. *inijcientem manus violentas in Clericos, iuxtà can. si quis suadente, ac iuris dispositionem*, vt significet reseruationem illius casus; nō solū respectu exequutoris d. percussionis, ac etiam aliorum cooperantiū, seù qui illius percussionis concausæ extiterunt, vt videtur, d. vltima verba, *iuxtà iuris dispositionē*, interpretari *Graff. lib. 1. de 5. casibus c. 8. n. 14.* sed etiā vt significet meo iudicio, reseruationem tàm quòad S. Pontificem, quàm quòad Episcopum, quia vt subdit *Graff. ibid. num. 44.* per dictum decretum non derogatur authoritati Episcoporum in casibus, in quibus antea poterant ab ista excommunicatione absoluere. Vndè vt benè aduerti *sup. par 2. recoll. 10. num. 125.* licèt Regulares
350 virtute suorum priuilegiorum, de absoluendis ab omnibus censuris, etiam Papæ, extrà tamen Bullam cœnæ, reseruatis, pòterant olim absoluere percussores Clericorum, nō solū qn percussio esset leuis, vt Episcopus, & loquitur *Rodriq. p. 1. qq. regular. q. 61. art. 8.* ibi à me allegatus, sed etiam quando erat grauis, vel mediocris, vt loquitur *Ioannes Cruz lib. 2. de statu Religionis, & priuilegijs, ipsius cap. 7. dub. 1. per totum.* Hodiè tamen ob præfatum *Decretum Clem. VIII.* non possūt absoluere, non solum quando dicta percussio est grauis, vel enormis, sed neq. quādo est leuis, nisi habeant facultatem circa casus Episcopo reseruatos, alias incurrunt excommun. de qua sup. de qua re *Lazar. q. 10. de blasphemia nu. 36. & Graff. cons. 1. diffic. 2. de sent. excōm. p. 2.* Ad copietā igitur materiā absolutionis ab hac excōmunicatione habendam; Primo inquirendum, an extrauagans illa,
351 quæ incipit *Perlectis* relata *a Quaranta v. absolutio, Megal. p. 3. lib. 4. cap. 1. num. 10. Molina t. 4. disp. 57.* circa declarationē, quæ percussio sit enormis, mediocris, vel leuis, sit in hoc adamussim atendēda. Secundò inquirēdū est, quæ percussio in praxi sit iudicanda enormis, quæ mediocris, & quę leuis. Tertiò quibus in casib. & vbi est percussio enormis, vel mediocris, possit Episcopus absoluere, vt à leui, & qui veniant appellatione Episcopi.

Quòad primum dubium, respondeo cum *Suarez t. 5. disp. 22. sect. 1. n.* quem summat
352 *Filliuc. tract. 15. nu. 45.* dictam extrauagātem, authoritatem non habere, quia incerti authoris est. (*Couarr.* enim tribuit illam *Ioanni 22. Nau. cap. 27. n. 92.* Pio II. quòd neque potest esse verū vt ostendit *Molina cit. disp. 57. n. 1. vers. præmittenda.*) nec in iure continetur, vndè colligūt, nihil certius inferri posse ex dicta extrauag. cò quòd in fine illius cō-
353 cluditur, quòd. s. arbitrio prudentis relinquatur iudicare, quæ nā sit enormis, & quæ mediocris, & quæ leuis, qui prudens vir, quò ad forum exterius est Episcopus, vel iudex, pro foro verò interiori Confessarius, & quilibet doctus in hac materia, nàm hoc magis pendet ex scientia, & doctrina, quàm ex iurisdictione, ita *Suarez, & Filliuc. sup.* præter alios, quos refert, & sequitur *Marius Antoninus lib. 3. var. resol. 11. n. 14.* & si iste loquatur de Confessario habente facultatem absoluendi? vt etiam loquuntur *Silu. absol. 4. n. 2. & Rodriquez par. 1. summa cap. 80. num. 2. & Layman lib. 1. tract. 5. p. 2. cap. 59. num. 9. ad fin.* Vndè quādo *Bellettus in p. 1. sua disquisitionis clericalis. tit. de fauore cleric. canonis, post alios num. 25.* quem sequitur *Barbosa de offic. & potest. Episc. alleg. 41. n. 2.* & dixit *Rota Romana decis. 280. apud secundum volumen Consil. Farinace.* dicit, q iudicio, & arbitrio Episcopi relinquitur, &c. loquuntur de declaratione quòad forū fori authenticè faciēda, sicut quando agitur de percussione facta in personam Religiosi, vel à Religioso per-
354 tinet ad Abbatem, seù Superiorem Regularem. *Graffius cons. 8. num. 3. de sent. excomm. tom. 2.* Caueant autem ne contra canones iudicent mediocrem, vel leuem, quæ est enormis, vt habetur per *Abb. in c. cū illorum n. 9. de sent. excōm* nā præter pecc. mort. poterit ab
355 eo arbitrio appellari per eū, cuius interest post *Marianum Socinum* notat *Graffius cit. cons. 8. n. 5.* & per consequens absolutio etiā erit nulla, & absoluēs incurret excōmunicationem

tionem in decreto Clem VIII. suprà relato
356 contentā, vndè in dubio probabili, *vtrū percussio sit leuis, vel grauis* est iudicanda grauis, ne præbeatur occasio faciliter ledendi ecclesiasticos, & ad tollendum periculum, *Marius Antoninus cit. resoll.* 11. *nu.* 15. *Graff. sup. cons.* 3. *diffic.* 2. *num.* 9. & alij supracitati.
357 Adde quod quando declaratur percussio grauis, vel leuis respectu ipsius percussoris, intelligitur, ita etiam declaratum respectu mandantis, & consulentis, &c. nàm istæ sunt causæ accessoriæ, quæ sequūtur naturā principalis. *Chartarius decis.* 17. *n.* 42.

Regula generalis pro arbitrando, quando percussio Clerici sit iudicanda enormis, mediocris, vel leuis.

358 PRæsupposito pro certo, quòd percussio enormis sit homicidiū, mēbri cuiuslibet mutilatio, vel debilitatio, itē vuulnus non solum letale, sed etiam graue ex graui ictu gladij, vel fustis, vel alterius rei, quæ armorum nomine comprehendatur, *l.* 2. §. *armis ff de vi, & vi armata*, siuè ratione ipsius, quia indiget opera boni chirurgi, siuè ratione partis corporis, quando v.g. in facie, vel oculo fuit Clericus vulneratus, ex quo relicta cicatrix, vt omnes DD. concedunt, & est videre apud *Pasecium p.* 2. *suæ praxis cap.* 2. *vers cōceditur, Graffium infrac. cons.* 8. *n.* 13. *& Pistucc. tr.* 15. *n.* 44.
359 Sequitur, quòd indigemus regula aliqua pro alijs percussionibus præter supradictas, qua vti possit ille, qui debet arbitrari an percusio hic, & nunc illata Clerico, &c. sit enormis. In primis aliqui dant istam regulam, vt
360 scilicèt ad constituendā percusionē enormem duo requirantur. Primò grauis ictus secundò magna effusio sanguinis, non tamen proueniens ex loco, vbi de facili exire solet, nēpè ex naribus, ita illam refert *Graff. t.* 2. *cons.* 8. *n.* 12. *de sent. exc.* quę regula nō placet
361 quia etiam grauis ictus absq. effusione magna sanguinis, sufficit, vt percusio dicatur enormis. v.g. quando fuit peruentum ad magnum liuorem, vel fracturam ossium sinè sanguinis effusione, vt fatetur idem *Graffius loco suprac. num.* 13. & clarius *Bonac. t.* 3. *disp.* 2. *q.* 3. *p.* 6. *sect.* 5. *n.* 8. *vers. grauis percussio*, itē
362 potest esse ictus leuis absque effusione sanguinis, & tamen irrogans magnam iniuriā, vt per alapam, virgā, &c. quæ tamen iudicari debet percusio enormis, vt infrà.

Secundā regulā ponit *glosa. in d. c. illorum v. mutilationē*, vbi *Panor.* & sequitur *Barbosa suprac. alleg.* 41. *n.* 5. fatetur, illam esse communiorem, & securiorem in conscientia, *Sayrus loco suprac.* & clarius *Marius Antoninus resol.* 11. *& Graffius cit. cons.* 3. *difficult.* 2. *n.* 11. quòd scilicèt satis sit ad iudicandam per-
363 cusionem enormem si sit scandalosa, seù facta notoriè in loco publico, nempè platea, Ecclesia. &c.

Tertiam regulam videtur in medium afferre post *Lapum, Nau. cap.* 27. *summæ num.* 92. qui directè contra glosam *loco suprac.* as-
364 serit, non sufficere notorietatē, nisi etiam percusio in se sit notabilis, & pariat magnum scandalum, hanc regulam videtur approbare *Riccius in praxi p.* 1. *decis.* 461. *in paruis, & resol.* 436. *in magnis*, dicit satis probabilem *Sayrus c.* 28. *n.* 8. sequitur *Genuensis in praxi c.* 81. *ad fin.* 2. *edit.* Quæ etiā displicet quia vt ait *Mar. Antoninus loco suprac. num.*
365 11. quādo est percusio notabilis, hoc sufficit ad hoc vt dicatur enormis, absq. eo ꝙ fuerit in loco publico, & eo ipso est notoria, est scādalosa. Saluo igitur meliori iudicio, dicerē, ꝙ pēsa grauitate vulneris, vt dixi in præsupposito, ex qua licèt etiā inferatur iniuria, tamen non datur pro ea actio iniuriarum, sed actio peculiaris, vt benè *Molina tom.* 4.
366 *disp.* 40. *nu.* 2. *ad finem.* Regulam sumendā esse à grauitate, vel mediocritate, aut leuitate iniuriæ, quæ infertur per talem percusionem, si enim infertur iniuria grauis, erit existimanda enormis, si mediocris, iudicanda etiā percusio mediocris, si leuis iniuria, leuis etiā arbitrari debet ipsa percusio, hanc regulam fundo in supradictis *num.* 136. vbi quòd ad incurrendam hanc excommunicationem non sufficit actio violenta facta in personam Clerici, nisi dicta actio simul sit iniuriosa, quòd est idem, quàm quòd violenta manus, tunc non subijciatur excommunicationi, quando non etiam est iniuriosa,
367 sed sic est quòd exceptio firmat regulā in contrarium, §. *vt autem in auth. de non alienandis &c.* ergò hęc erit regula ad dignoscendum, quando manus violenta in Clericum erit enormis, &c. grauitas, vel leuitas, aut mediocritas ipsius iniuriæ Accedat, quòod ex hac regula conciliantur omnes aliæ regulę suprà relatę, præcipua secunda, & tertia, quæ magis spectant ad materiam, & vbi potest esse dubium de grauitate, nàm ex norietate, & scandalo, resultat maior iniuria, item ad hoc deseruiūt alię circūstantię, quæ afferūtur à DD. *non solū ex percussione, lesioneue,* vt ait *Layman lib.* 1. *tr.* 5. *p.* 2. *c.* 5. *n.* 9. *ad finem. sed personarum percutientis, ac percussi, loci, temporis, ac sequuti scādali.* Nota illa verba *non solū ex percussione, lesioneue*, quia indicant, quòd quando percusio, vel lesio, seù nocumentū illatū per percusionē sunt grauia absque dubio interuenit percussio enormis, & quia dubiū est dūtaxàt, quādo illa
368 nō sūt grauia, ꝙ tūc cōsideratis istis circūstātijs, debeat qs iudicare an accrescat iiuria, ita ut cēseatur grauis, vel mediocris, ita post *Nau* obseruat *Molin. cit. disp.* 53. *n.* 3. nā circūstātię istæ sunt cōiecturæ, quibus nō indigemus in claris, sed indubijs, & ideo quales esse debeāt illæ, hoc est ꝙ remittitur arbitrio prudentis,

sin-

sin *Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt.* 122. Qui sēper vtitur hoc vocabulo iniuriæ, quia secundum iuristas ex eisdem circunstantiis, iniuria redditur grauis, sicut ex paruo defectu illarum, mediocris, & ex magno defectu, redditur leuis. *cap. Prætor* §. *atrocem. vbi DD. ff. de iniuriis* §. *atrox instit. eod. tit. cum concordantibus*, que non solum habent locum respectu iniuriæ personalis, ob quam incurritur pæna excommunicationis, quando facta
369 est in Clericū, sed etiam respectu iniuriæ verbalis, ad pænam iniuriarum infligendam arbitrio iudicis, vt per *Chartarium post alios decis. 37. & 63. Curiæ Archiep. Mediolan.* Vnū tantum adderem, & est quòd dictum arbitrium de istis cicunstanriis debet fieri iuxta
370 cōmunē existimationem, qua similis percusio facta à tali persona, vel tali personæ, in tali parte corporis, tali loco, vel tali tempore sit magis, vel miuus iniuriosa, ideo *Grassius cit. cons. 3. diff. 2. num.* 11. dixit opinionem communiorem, & tutiorem in conscientia esse contrà *Nau.* quòd satis sit, vt percusio sit scandalosa. Hoc etiā significat *Molina disp. 38. sub n. 2. ibi, Item quando ex se esset valde ignominiosa, &c.* ignominia enim habet respectum ad communem existimationem *l. 2. vbi DD. ff. de his, qui notantur infamia.* Et nota, quòd in foro fori quando agitur ciuiliter, exstimatio iniuriæ fit per ipsū
371 iniuriatum, dicendo illam existimo centū aureos, salua legitima iudicis taxatione, de qua re *Iulius Clarus* §. *iniuria n. 6.* & latius *Molina cit. disp. 40. n. 8.* in foro autē ecclesiast. & conscientiæ, vbi agitur de absolutione ab excommunicatione, quia nō agitur ciuiliter, sed potius vt aliàs dixi, criminaliter, attenditur existimatio communis, & in terminis no
372 stris, à quo iudice debet extimari iniuria facta Clerico, habetis per *Genuensem in praxi cap. 24. num. 5. & Charturium decis. Curiæ Archiep. Mediolan. 60. & 72.*

Expenduntur verba extrauag. Perlectis, circa descriptionem percussionis leuis.

CErtum est, vt *sup. num. 166. & seq.* innui, & notant cōmuniter Doctores sup. & infracitandi, quòd leuis percusio, hoc in loco non accipitur, pro ea quæ non peruenit ad pecc. mortale, & sic quæ ex hoc capite excusetur ab excommunicatione, sed pro
373 ea, quæ licèt perueniat ad peccatū mortale, tàm respectu actus interni, & externi simul, vt explicaui *sup. num. 165.* & in terminis notat *Rodriquez p. 1. summa c. 30. num. 8.* tamen respectu aliarum percusionum grauiorum, quæ etiam sunt peccata mortalia, & subijciuntur excōmunicationi, illa nec enormis, nec mediocris sit. Huiusmodi autem leuis percussio facta vt supra malo
374 animo describitur in extrau. *Perlectis*, de quā suprà feci mentionē *n. 352.* vbi de eius valore, per hæc formalia verba. *Respondemus, percussionem leuem esse pugni, palmæ manus, pedis, digiti, aut baculi, aut lapidis, quæ nullam maculam, neque sugillationem carnium relinquit neque abscindit membrum, sine effractione dentium, sine euulsione multorum capillorum, sine effusione multi sanguinis.* ac ne ex hoc, quia dixit *sine effusione multi sanguinis*, quis putaret, quòd semper quādo
375 adest d. effusio multi sanguinis, desinat esse percusio illa leuis, subdit declarando, quòd non desinat esse talis, vbi dicta multi sanguinis effusio prouenit ex percusione facta pugno, vel vngue, ibi *Nolumus autem dicere, quòd huiusmodi leuis percussio, vel pugni, vel vnguis fiat atrox ob multi sanguinis effusionem*, & rectè quidem: nàm per pugnum, & vnguem, si effunditur multitudo sanguinis, non est ratione percusionis, quòd scilicet per seipsa inferat nocumentū graue vel grauem iniuriam, quæ requiruntur, vt suprà dixi, ad efficiendam percusionē enormem, sed per accidens, quia fit in loco, vbi facilè fluit sanguis, hoc est in naso, vel in venula aliqua, & vt aliàs dixi, lex non respicit id, quod fit per accidens, sed ꝙ per se. nō facit mētionē de pcusione facta cū lapide, quia illa, coniūcta cū multa effusione sanguinis, est enormis. *Nau. cons. 43. de sent. excōm.*

Ex primis verbis, sequitur à fortiori, leuē vt suprà esse existimandam percusionem, qū quis animo mortali iniuriandi, Clericū
376 vel Monachū accipiat per vestes, vel habenas equi, auferat illi biretum à capite, aut spuat, aquam in eum infundat, vi à manu eius, aliquid eripiat, & alia, de quibus suprà à *num. 136.* ita *Hostiensis in summa tit. de sent. excomunicationis*, §. *sed & dicunt aliqui col. 3.* vbi habet hæc verba. *Leuissima verò potest dici, si quis ponat leuiter manus super Clericum malo animo, vel accipiat eum per vestes, vel per habenas, vel etiam per biretum, vel manum, vel brachium, & ipsum leuiter trahat, dicendo, quòd si non esset ob reuerentiam clericalem, & metum canon. si quis suadente, vsque ad fastes Theutonicorum verberaret eum, vel faceret verberare* (& si postea subdat, *quid ergo si laicus erat is, qui hoc fecit?* & respondet, *non est iudicanda leuissima, sed leuis, quantumcunque modica fuerit in hoc casu, etiam citrà manuum iniectionem, Clericum inuitum detineat, quantumcunque nobilis sit, & delicatus.* intelligēdo pro leui percusione illā, quam vocant alii omnes, *mediocrem*, & pro leuissima, quam appellant leuem) ꝙ nō est verū, vt ex infradicendis, cū explicabitur circūstātia personę patebit, pro nunc allego *Sayr. lib. 3. de censuris cap. 28. num 5.* vbi post *Alensem, & Siluestrum* simpliciter docet, esse *leuem percussionem, quando quis leuiter, & malo ani-*

lo animo manum ponat super Clerico, vel accipiat eum per vestes, vel per habenas, aut eum trahat. nec facit differentiam, an percutiens fuerit persona ecclesiastica, vel non, sed tātū subdit, hoc intelligi debere, *si is qui talia infert, sit superior, aut par, aut quasi par in mundana reputatione,* sequitur *Riccius p. 1. praxis decis. 461. alias resol. 436. in magnis.*

Sed circà eadem verba, occurrit difficultas, quomodo intelligendum sit id, quòd dicitur, *Palmæ manus* percusionem esse leuem, cùm enim paulò antea expresserit pugnum, necesse est, quòd hic intelligat pro percussione facta manu aperta, quæro igitur

377 an sēper percusio facta manu aperta, sit leuis? *Genuensis in sua praxi cap. 81. ad fin.* asserit, quòd licèt percusio cum alapa, de iure sit grauissima, & atrocissima, tamen in dicta extrauag. ideò iudicatur leuis, quia ab illa excōm. ex cōsuetudine absoluūt Episcopi, subijciens, hanc consuetudinem, præsumendum est, introductam fuisse accedente etiam scientia S. Pontificis, & approbatione, propter dictam extrauag. vbi percusio non dicitur atrox sine sanguinis effusione, vel liuore, nisi personæ dignitas aliud suadefet. hæc *Genuensis.* fauet huic opinioni *Lapus alleg. 76.* quem præter *Nau. cap. 27. n. 92. & Genuens. sup. sub n. 1.* sequūtur *Felinus, Decius,* & alij, quos refert, & probat *Graffius cons. 8. n. 16. sub tit. de sent. excomm. t. 2.* qui testatur, conclusionem *Lapi,* scilicèt percusionem manu vacua sine effusione sanguinis, dici leuē, esse ab omnibus receptam, & approbatam, ideòque capellanum, qui colaphum dedit in Ecclesia cuidā Canonico, potuisse absolui ab Episcopo, idē scilicèt quòd colaphus sit leuis percusio, etiā docere videtur *Guttierez lib. 1 canonic. qq cap. num.*

*S*ed contrariū, quòd quando in d. extrau. percusio facta palma manus inter leues iniurias computatur, non intelligi debeat, si percusio extensa palma manus, sit facta

378 in facie, itaut alapæ rationem habeat, docet *Molina tom. 4. disp. 57. sub. num. 2.* ad medium, clarius *Rodriq. p. 1 summæ cap. 80. n. 8.* vbi scripsit hæc verba. *y notese que aunque Nauarro affirme, que dar vn bosseton publicamente à vn canonico de vna Iglesia catedral es lesion leue, y que el Obispo puede absoluer de essa descomunion, cōforme lo dicho, à mi siempre me hà parecido lo cōtrario, por la graue injuria, quese haze cō esto a la persona ecclesiastica, ne ayuda Nauarro la extrauagāte de Iuan 22. que dize ser lesion leue el golpe, que se da cō la palma de la mano, porque esto se entiende, que procede quando se da el golpe, no en la cara, sino en otra parte del cuerpo, principalmente en el caso que pone Nau. que es hauiendo dado el capellano, al canonigo el bofeton publicamēte en la Iglesia, en qual, las circunstācias de las personas y lugar hazen la lesion enorme.* Vt autē consequēter loquar, iuxtà regulā supra traditā, quòd consideranda sit iniuria, quæ communi existimatione oritur ex percussione, an sit grauis, vel leuis. Dico, percussionem etiā factam manu vacua, posse iudicari leuem, & grauem, iuxtà minorem, vel maiorem iniuriam, quę per eam infertur, & quia etiam

379 quando taliter quis in facie percutitur, nō solet esse tā iniuriosa, vbi illa sit facta secreto, quā vbi ante aliquas personas, vel in loco publico, itē si sit puer, vel valdè inferior percussus ipso percutiente, vt infrà dicetur. ideò etiā hoc casu intrat arbitriū Episcopi, vel alterius prudentis, vt suprà dictū fuit, imò addo, quòd etiam quando euenit dicta percussio inter duos Clericos, vt est casus *Lapi,* tūc etiam minuitur grauitas iniuriæ, respectu percusionis laici, & Clerici, eò maximè, quia erant eiusdem Ecclesiæ, & sic aderat inter eos familiaritas, quæ parit cōtemptū, & sæpè est causa rixæ, vt benè *Graff. sup.*

Secunda difficultas est, an etiā percussio

380 facta baculo, sine sugillatione, sit leuis, vt præsupponitur in dicta extrauaganti, & videntur admittere authores sequentes ipsam? Respondeo, quòd *Hostiensis loco supracitato,* simpliciter asserit, percusionem factam fustibus esse grauem. ibi *Sed quam dices grauem, vel enormem iniuriam? Respondeo si oculis percutiatur, si quis vulneretur, si fustibus cadatur.* idem habet *Filliuccius tract. 15. num. 43. ad finem.* ibi *nam flagellare Clericum, fuste percutere, &c. percussio est enormis, &c.* concordat cum *Hostiensi, & Filliuccio, Genuensis in sua praxi c. 24. n. 7.* vbi testatur, quòd in Curia Archiep. Neap. fuit iudicata grauis percusio facta cū baculo quinque, vel sex vicibus, licèt non adfuerit sugillatio carnis, vel vulnus, & sequitur *Riccius p. 1. praxis decis. 461. sub num. 3. in paruis, & 436. in magnis.* Concordarem tamen (iuxtà meam regulam suprà positam & sīn ea, quæ dixi proximè sup. de percussione facta manu vacua) has opiniones, vt scilicèt extrauagans loquatur de percusione facta baculo, quę potius sit dolorosa, quā iniuriosa, opinio autē *Hostiensis, & Genuen.* sit vera vbi non fuit tā dolorosa, quā iniuriosa. fauet *textus in l. lex cornelia, vbi notant DD. de iniuriis,* vbi fit differentia inter verberationem, & pulsationem, quòd verberatio sit cum dolore, pulsatio sine dolore, sed cum ignominia, quòd forsitan significare voluit *Molina suprac. disp. 57. sub num. 2.* ibi *itē quādo percussio ex se esset valdè ignominiosa, iniuria (nisi ex qualitate personæ percussæ valdè extenuaretur, vt si esset puer nullius nobilitatis, ac dignitatis) esset admodū grauis, ac atrox, esto sanguis non effunderetur, & esto corporis lesio esset modica,* dat exempla ad propositum

situm nostrum, subdens, *vt si adolescens extimationis, aut homo maioris ætatis fustibus, aut alapa percuteretur: itaut grauiter, aut admodum censeretur iniuria affectus*, & prosequens quod suprà retuli *vers. sed cõtrarium*, scilicèt quòd quãdo in dicta extrau. percussio palmæ inter leues iniurias computatur, non intelligitur si percussio extensa palma sit facta in facie: ita vt alapæ rationem habeat; subiicit immediatè ista alia verba. *idẽ dic de percussione baculo, quod in ead. extrau. inter leues iniurias computatur si rationem habeat*, de dar de palos, *quod Hispanicè appellamus*. Nota quæso illa verba. *itaut alapa rationem habeat*, quibus correspondeat illa alia, *si rationem habeat de dar de palos, quod*
381 *Hispanicè, &c.* quia mihi clarè significant, posse esse dictas percussiones magis, & minus iniuriosas respectu finis ipsius percutiẽtis, nempè vel tantũ percutiendi, vt quando fit in occulto, vel illũ iniuriandi, vt qñ ex cõdicto fit in publico, in quo sensu procedit opino cõtrà *Nauarr.* ꝙ ex notorietate loci percussio reputatur grauis, scilicèt quando dicta leuis percussio est talis, quæ sit magis iniuriosa facta in platea, vel in alio loco publico, quã facta in secreto, vt est ista facta per alapam, baculũ, vel virgã, imò ita dicendũ esset de pcussione facta etiã pugnis, & calcibus, nõ obstãte quòd post *Cardinalẽ, Genuẽs. cit c. 81. Ricc. cit. decis. 461. Graffius cit. cons. 8. & Cartarius decis. 63.* referunt, leuẽ scilicèt fuisse percussionẽ factã pugnis, & calcibus inter duos Clericos in platea publica, nã talis percussio nõ existimatur grauis nõ solũ qa inter Clericos, sed etiã quia inter inuicẽ pcutiẽtes, quę ratio cessat, qñ d. percussio in platea pugnis, & calcibus esset facta à laico in Clericũ, etiã quatuor ordinũ, vt benè concludit *Comitolus lib. 6. suorum respons. moral. q. 20.* & si hoc casu cõtraria opinio sit quoq. probabilis, cũ ut sup. dixi satis quoq. probabilis sit opinio illa *Nauarri*, iniuriam. s. factã in loco publico, tunc esse grauem, & enormẽ, qñ etiã cõcurrũt notabilitas percussionis in se ipsa, & magnum scandalũ, vndè in terminis huius casus, illã sequitur tãquã benigniorem *Diana p. 2. tr. 2. miscellaneo resol. 23.*
383 Sed quid si laicus prouocatus à Clerico cum mentita, vel aliis uerbis iniuriosis, ipse Clericũ incontinenti colapho, vel fuste, aut calcibus in loco publico percutiat? Supposito. n. ꝙ excesserit in se defendẽdo, quia & si etiã in foro conscientiæ liceat verbalẽ iniuriã verbis retũdere, nõ tñ licet facto, vt post *Sotũ* ait *Baiard. ad Clarum §. fin. v. iniuria à n. 69.* vbi benè explicat, qũo hoc procedat, clarius *Mysingerius cent. 5. obseruat. 17.* Respondeo quòd hoc casu, & si prouocatio nõ excuset ab excommunicatione ob dictum excessum, tamen excusat à grauitate percussionis, & quòd non reputetur dicta percussio grauis, si fuit facta incontinenti post prouocationem, quia etiam licèt in delictis prouocatio nõ excuset, tñ sẽper prouocatus mitius punitur, *Bossius tit. de iniurijs num. 6. Clarus lib. 5. §. iniuria num. 14.* vbi *Baiardus n. 64.* subdit, ꝙ prouocatus verbis iniuriosis, põt dare alapã, nã si licet hominem prò defensione honoris sui interficere, multo magis, &c. & in terminis nostris hoc videtur docere *Genuensis cit. cap. 81. praxis sub num. 3.* ibi *pariter si aliquis à presbitero prouocatus illum leuiter repercutiat, nullum, aut modicũ scandalum oriri solet, &c.* Confirmatur, quia ratio quare mitius punitur, est, nã pręsumitur quòd talis percutiat potius animo se defendẽdi ab iniuria, quàm iniuriandi, & per consequens hæc opinio procedit etiam secundũ opinionem *Nau.* quam ipse *Genuens.* sequitur, qui requirit in percussione notoria, notabilem percussionem in se ipsa cum magno scandalo. Quòd etiam ad percussionem constituendam grauem, vel mediocrem nõ sit necessaria multa effusio sanguinis, patet nõ solũ ex ead. extrau. sed etiã ex eo, ꝙ potest interuenire homicidium absque aliqua effusione sanguinis nẽpè per venenum, vel strangulationem, *Regin. lib. 1. num. 240.*

Tertia difficultas. Quomodo ex dictis uerbis extrau. inferatur, quæ sit grauis, uel mediocris percussio? Respondet *Graffius de quinque casibus lib. 1. cap. 8. n. 12. quòd ex dictis verbis, potest etiam dignosci, quando sit enormis, vt quãdo maculam, vel sugillationem*
384 *carnis, aut si cicatricem relinquit (quod saluo semper meliori iudicio, intelligerem, vt non faciat lesionem enormem, sugillatio facta tempore percussionis, quia sic ex pugno, & alapa, posset fieri, sed quando Clerico sanato, sugillatio illa remaneat, nisi ex percussione fuerit magnus liuor) vel quando percussio fieret cum effractione multorum dentium, siuè auulsione multorum capillorum, siuè effusione multi sanguinis, sed non ex nare*, quibus fauet *Lazarius de blasfemia q. 10. num. 36.* vbi iudicat percussionẽ grauem, & enormẽ, quę publicè fuit facta cũ crepida in facie, non mediocri relicta sugillatione, & liuore, qui per mensem euidenter apparuit, secus autem erit de scorticatura, seu leuissima scissura, quę non dicitur vulnus, sed vulnusculũ, de qua per *Genuensem cit. cap. 81. num. 2.* adde nisi sit in facie, vt infrà suo locò. Vndè cũ mediocris sit illa, quę est media inter leuẽ, & enormẽ, rectè *Molina suprac. disp. 57. n. 3.* quem ferè eisdem verbis, sequitur *Bonac. tom. 3. disp. 2. q. 3. p. 6. sect. 5. nu. 8. vers. mediocris*, asserit, quòd mediocris diceretur illa, qua dens extrahitur, vel capillorum copia esset auulsa, vel sugillatio ex percussione esset relicta, aut ex vulnere, copia sanguinis esset effusa, non cũ

ad

ad modum graui lesione, aut cum admodū graui iniuria, debet tamen hęc omnia considerare Episcopus, vel superior Religiosorū, aut Confessarius, quia eorū arbitriū habet locum in dubijs, non autem in claris, & sic in his, quæ disponit *dicta extrauagans*, vt asserit *Grassius de quinque casibus lib. 1. cap. 8. nu. 13. & Molina suprac. disp. 57. num. 2. ad finem.* qui subdit, quòd *si ex aliquo textu constaret, iniuriam aliquam esse grauem, seù atrocem, aut id absq. aliquo dubio ex ipsa rei natura es-*
385 *set perspicuum, tunc standum non esset iudicio Episcopi, vel alterius similis, qui contrariū iudicaret, neque esset valida absolutio facta ab eo de ea excommunicatione, si solum habebat facultatem absoluendi ab excommunicatione in cursa, ob leuem manus iniectionis iniuriam.* Ex
486 istis patet qn etiā carceratio, & detentio iniusta Clerici habeat rationē pcussionis enormis, vt benè *Filliuccius tr. 15. num. 43. ad fin.* ibi *cum magno dolore, & contumacia includere in deterrimo carcere, & longo tempore, percussio esset enormis*, quod est verum quando ista non solum esset iniusta, respectu iurisdictionis in personam Ecclesiasticam, sed etiam quando, respectu causæ esset iniusta, & si ab eo, qui habet iurisdictionem in eū, vt infrà.

De circumstantijs in particulari, ex quibus percussio leuis, euadere potest grauis.

POstquam in *suprac. extrau. Perlectis* declaratur, quæ percussio sit leuis ex se, & per consequens, vt sup. dixi, quę è contrario sit mediocris, & enormis, nēpè ꝙ leuis sit *facta pugno, &c. quæ nullā maculā, vel sugillationē carniū relinquit*, &c. vt retuli *n. 374.* subijcitur. *Ad iudicādū tn̄. quæ lesio sit leuis, mediocris, & enormis, volumus non solum perpendi factū, sed etiam qualitatem eius, & modum percutiendi, & ledendi, cum omnibus circumstantijs, loci, personæ, & alijs*, quòd est idem, quàm si dixisset, non per hoc, quia dictum est, *percussionem factam pugno, &c. sine sugillatione, &c.* esse leuem per se (& sic spectato ipso facto, quæ est prima, & principalis circumstantia, quæ debet existimari in aliqua iniuria, vt habetur expresse *in §. atrox, & alijs iuribus* su-
387 prà allegatis) semper eadem percussio *facta pugno &c. sine sugillatione, &c.* erit leuis, sed potest esse etiā mediocris, ac enormis ex alijs circumstantijs, factum ipsum aggrauantibus, scilicèt *loci, personæ &c.* sicut è contrariò, facta *pugno, &c. cum sugillatione, &c.* quæ est mediocris, vel enormis secundùm quantitatem, & qualitatem sugillationis, &c. non semper erit talis, sed ex eisdem circumstantijs minuentibus *loci, personæ, &c.* potest euadere leuis, vt benè attingit, & si non ità clarè *Reginaldus lib. 1. num. 241. vers. Aduerte autem.* Et quia Episcopus, & Superior Regularium, non solū ex dicta extrauagante, vt dixi sup. sed etiā de iure cōmuni omnes iudices cōstituuntur in hoc arbitri, in *tit. l. prætor §. atrocē ff. de iniurijs, & §. atrox instit. eod. tit.* latè *Menoch. de arbitrijs centuria 3. casu 263.* vbi,
388 istis circumstantijs inspectis, iudicis arbitrio remittitur extimatio iniuriæ, & pro ea imponere pęnam arbitrariam. *Chartarius decis. 63. num. 17. Curiæ Archiep. Mediolan.* ꝙ arbitriū, quia uersatur circà illarū circumstātiarū iudiciū, quando scilicèt aggrauent, vel minuant dictam percussionem, ideò hìc de illis ad saturitatem agere, decreui.

Prima circumstantia, quæ in *dicta extrau.* mentionatur, est *loci.* quòd etiam fit in *cit. §. atrox*, vbi exemplificatur in iniuria alicui irrogata in theatro, foro, vel in conspectu Pretoris, sicut communiter, post *Panorm. & Siluestrum*, exemplificant Theologi loquendo in terminis nostris, in percussione facta in
389 platea, vel in Ecclesia, vel in cæmeterio, vel in claustro, vel corā Prelato, ac iudice, vt per *Reginaldum loco suprac. vers. quòd verò*, vel etiā vt addunt alij, corā Sanctiss. Sacram. tamquam coram ipso Rege Regum, & Domino dominantium, intellige tamen *Theatrum, forum, plateam, Ecclesiam, aut claustrum.* hìc non accipi, vt talia loca publica sunt, sed quatenus ibi accidit dicta percussio coram multis personis, quę ibi adesse solent & ex quibus actiones factæ in dictis locis efficiuntur notorię, sicut enim non loca santificant homines, sed homines loca. *can non loca dist. 40.* ita non loca ipsa faciunt rem publicam, sed multitudo hominum, quę solet adesse in dictis locis. *Chartar. cit. decis. 63. nu.*
390 *25.* idē dic de percussione facta corā Prætore, vt dicitur in *d. §. atrox, vel corā Prælato, &c.* quia ibi etiā semper adsunt multi. *Graff. cons. 8. n. 8. de sent. excomm. t. 2.* vbi idē asserit sub *n. 17.* de percussione facta ante Sanctiss. Sacram. ideoq. hac ratione non est semper enormis, vt in casu *Genuen. in praxi c. 24. n. 7.* vbi fuit declarata enormis percussio facta pugnis absque sugillatione, & sanguinis effu-
391 sione, non solum quia coram Sanctiss. sed etiam, quia illud tunc deferebat Cardinalis Gesualdus Archiepiscopus, in publica processione repositionis eiusdem Sanctiss. in Ecclesia cathedrali, in qua fuit habita oratio quadraginta horarum, & sic aderat multitudo hominum, & mulierum. Vndè meritò ab authoribus coniungitur hæc circumstātia loci cum circumstantia temporis, quia
392 etiā hæc circumstantja tūc aggrauat, quādo adest tunc temporis multitudo gentium, vt est in die fæsto Corporis Christi, de quo facit mentionem *Grassius loco suprac. cons. 3. difficult. 2. num. 8. & cons. 8. num. 11.* in die Veneris sancti, vel die Dominico, de quibus idē *Graff. loc. suprac. vbi etiā n. 24.* de tēpore sollēnis supplicationis, vel alio sollemniori fæ-

 sto

sto, vt exemplificat *Reginaldus loco suprac. vers. ex circumstantia*, hoc totum voluit significare *Molina cit. disp. 57. sub num. 2.* ibi *interdum ex parte loci, & temporis censetur iniuria grauis, & enormis, vt si in platea, theatro, aut alio loco ad modum publico, percussio fiat, vel tempore, quo conueniunt in loco vbi percussio fit.* Ex quibus patet, notorietatem ratione loci, vel temporis, vt sup. declaratum fuit, esse circumstantiam, ob quam percussio leuis possit iudicari grauis, non eodem
393 modo, sicut iudicari solet notorietas ad effectũ, vt quis dicatur notorius Clerici percussor, & debeat euitari, quod accidit quando fuit facta percussio coram sex, vel decem, quorum testimonio fuit apud maiorem partem oppidi, &c. diuulgata, iuxtà ea, quæ dixi sup. *recoll. 3. à n. 114.* quia alias non daretur percussio notoria in hoc sensu leuis, & per consequens Episcopus non posset absoluere ab aliqua percussione, quæ sunt falsa, vt patet, sed diuerso modo, nempè quando percussio fuit facta coram multitudine hominum in dicto loco, vel tempore conuenientium, ita quòd statim dicta percussio ipsi multitudini, sit dicta percussio notoria, non ex auditu, sed ex visu. Sed quorsum hæc? si
394 secundũ opinionem *Nau* & sequaciũ, de qua suprà *n. 364.* ex sola notorietate, non potest leuis percussio iudicari, quòd sit grauis? *M. Megalius p. 3. suarum instit. peregrinæ lib. 4 cap. 1. num. 11. vers. similiter, ad finem.* Respondet, *Nauarri* sententiã procedere, non quãdo leuis Clerici percussio fuit notoria ex circumstantia loci, vt declaratũ est, sed quãdo fuit notoria in se, quomodo quis dicitur notorius Clerici percussor, scilicet quãdo accidit coram sex, vel decem personis respectiuè, vt *loco suprac.* & postea ex horum testimonio effecta notoria apud reliquos de oppido, vicinia, &c. Huic intellectui fauet *Marius Antoninus lib. 3. variarum resol. 11. num. 17.* vbi probat, percussionem Clerici, de qua ibi agit, non fuisse notoriam, quia non solum non fuit facta in platea, sed in porticu plateæ, sed etiam quia coram duobus (subdens ad nostrum propositum) *quòd ad iudicandum notorium requiruntur ad minus testes septem*, quòd non est verum respectu notorij, de quo querimus ob circumstantiam loci, vt patet ex supradictis, sed de alio notorio. Addo pace horũ auctorum, hũc intellectũ cõtradicere verbis ipsius *Nau.* ibi *& idem asserit Siluester verbo absol. 4. in princ. de ea, quæ infertur in foro, vel audientia publica coram iudice, aut in Ecclesia, aut in dormitorio; non id credimus esse verum, nisi quando percussio est in se notabilis, & gignit magnũ scandalũ* hæc *Nau.* scandalũ .n. magnũ, præsupponit magnã publicitatẽ. Respõderẽ igitur primò,
395 dictã opinionẽ *Nau.* implicare contradictionem, quia vt *suprà num. 165.* dixi, quando est notabilis percussio in se, hoc sufficit ad iudicandum illam grauem. *vulneris magnitudo atrocitatem facit*, ait *Paulus iurisconsultus in l. vulneris ff. de iniurijs.* & idem est quòd gignat magnum scandalum, quàm
396 quòd sit facta corã multitudine, nã peccatũ publicũ habet malitiã generalem scandali, vt post alios notat *Castrus Palaus t. 1. tract. 6. de charitate disp. 6. p. 4.* idòq. *glosa in d. cap. cum illorum v. mutilationem*, quã impugnat *Nauarr.* hanc rationem reddit, quare Abbas non possit absoluere, quando excessus est notorius, nempè *propter scandalum, & Graffius cons. 8. num. 9. ad finem.* dicit quòd *iniuria si notoria ergò scandalosa, cùm scandalum oriatur ex notitia populi.* Secundò respõderẽ, opinionẽ *Nau.* plures negare, & licèt ijdẽ fateãtur illam esse probabilem, contrariam tamen vocant communiorem, & securiorem in conscientia, vt dixi sup. *n. 363.* & præter ibi à me allegatos, accedit *Reginaldus lib. 1. num. 240. ad finem, & Rodriquez par. 1. summæ cap. 80. n. 8.* vbi in specie reprobat decisionẽ *Nau.* circà casum de cappellano, qui dedit alapã Canonico in Ecclesia corã multitudine personarũ, ex eo quia vt ibi subdit *las circunstãtias de la personas, y lugar hazen la lision enorme.* Tertiò & tandem, quòd forsan *Nau.* voluit dicere, quòd ex sola notorietate percus-
397 sionis, quia facta in loco publico, nõ debeat iudicari enormis ipsa percussio, sed benè cũ illa, coniunctam esse debere, etiam proportionatam iniuriam (vt loquar secundum regulam generalem à me suprà traditam) quæ possit reddere enormem ipsam percussionẽ, nam etiam certum est, quòd percussio facta in publico loco, potest esse magis, & minus iniuriosa, est .n. magis iniuriosa, quãdo fit alapa, virga, calcibus, quàm vbi fit pugno: quando fit ex condicto, quàm vbi in rixa: quando à non prouocato, quàm à prouocato: quando inter Clericos, quàm inter laicum, & Clericũ, & alijs similibus iniuriã minuẽtibus, vel augentibus, vt dixi sup. *n.* quorũ iudiciũ relictũ est arbitrio prudentis, qui vt dixi debet iudicare, an dicta percussio tali modo sequuta, secundum communẽ existimationem, sit magis iniuriosa, vel minus iniuriosa, & per consequens enormis, mediocris, vel
398 leuis, quæ cõmunis existimatio, si est notoria, non eget probatione, sicut à simili de communi vsu loquendi, post *Decium, habetur per Manticam decis. 59. nu. 9.* Confirmari possunt supradicta ex eo, quod ait *Genuensis Nau.* opinionis assecla, reddendo rationem quare alapa à cappellano inflicta Canonico in Ecclesia, non fuerit iudicata enormis, sed leuis, ratione inquit ipse, minoris scandali, nunc peto ab hoc authore doctissimo, & alijs, qui eum in hoc sequuntur, quid intel-

ligant pro minori scandalo? Et quidē nō possunt intelligere minorē publicationē, quæ vt dixi habet malitiam generalem scandali, ergò debent intelligere prò minori scandalo, minorem iniuriam illatam Cononico ex
399 alia ratione, nàm etiam scandalū mixtum est, quādo datur scandalizato, occasio peccandi per infamationem, detractionem, &c. vt dixi suprà *p. 1. recoll. 14. num. 73.* si igitur ratione minoris iniuriæ factę in loco publico, secundùm hos auctores, dicitur percussio leuis, & contrariorum eadem est ratio, ergò etiā ratione maioris iniuriæ, percussio leuis facta in loco publico debet iudicari grauis. DD. aliqui hic quoq; tractāt de
400 circūstātia loci vulneris, veluti si in oculo percussio facta fuerit, quo casu dicitur atrox iniuria à Iurecōsulto in dicta *l. vulneris ff. de iniurijs.* & idem etiā dicunt Doctores quando esset in facie, ita *Nau. cit. num. 92. Sayrus lib. 3. cap. 28. num. 6. Squillantes cap. 6. de priuilegijs Clericorum n. 101.* quòd est verum (secluso casu, vbi alicui personę graui impingitur alapa in facie, vt dicam suo loco) vbi remanet in facie, vel oculo per aliquos dies liuor, aut sugillatio, nàm tunc secundū qualitatem sugillationis, & liuoris extimanda erit mediocris, nunquam tamen meo iudicio, enormis, nisi loquamur de vulnere in dictis locis, vt loquitur *tex. in d. l. vulneris.*

Secunda circumstantia, de qua fit mentio in dicta extrau. sequendo ordinē *cit. §. atrox est persona, si est magister, iudex, pater, patronus, aut dignitas, percussus iniustè à subdito, aut se viliori, quia ex hoc interdū censentur graues iniuriæ, quæ sunt leues, aut mediocres* huc vsq. extrauagans, licèt *in cap. eum illorū de sent. excomm.* sit tantū sermo de percutiente Episcopum, vel alium suum Prælatum, vt ibi exponit *glosa in verbo Abbatem.* Aduertunt tamen post *Suarez, Reginaldus suprac. num. 240. vers. porro, Bonac. suprac. sect. 5. vers. grauis ad finem.* & alij, vt etiam suprà proximè
401 dixi de notorietate; non per hoc ex sola dignitate personæ, debere iudicari semper enormem iniuriam, quod mihi significat illa dictio *interdum*; quia tàm parua potest esse dicta percussio facta in dictos superiores, quæ & si habita ratione actus interni simul & externi, (vt suprà dixi *n. 171.* vbi de illo, qui bono zelo apprehendit Episcopum à tergò ex posteriori parte almucij,) attingat culpam mortalem, & per consequens subiaceat excommunicationi, tamen etiā sit leuis exempli gratia, si manu tantum repelleret, vel traheret per vestes, seclusa .n. alia circūstantia aggrauante, in his, & similibus casibus, vt patet, semper percussio ex se est leuis. Adderem ego etiam alium casum, quando scilicèt hæc percussio sequeretur ad defensionem iustam sui, maximè vbi dictus magister, iudex, pater, vel Prælatus excederet, in exequutione suæ superioritatis, &
402 officij, quia hoc casu licet officiali resistere, vt in casu, in quo cōsuluit *Graffijs suprac. cons. 3. de sent. excomm. vol. 2.* vbi excusat, vt aliàs dixi, ab enormi, & mediocri percussione filiū, qui ob defensionē patris, quē videbat malè tractari à cursore Curiæ Archiep. excedente in exequutione sui officij, ipsum cursorē nō solum manu repulit, sed etiā illi manū in platea publica iniecit propè guttur ꝙ significat extrau. ibi *percussus iniustè.* Nota quòd criminalistæ faciunt differētiā inter
403 casū vbi officialis percussus est intuitu officij, vel ob inimicitiā, vel ob causā particularē extrà rationē officij, vt per *Graff. cit. cons. 3. diff. 2. num. 7. & p. 1. decis. lib. 2. cap. 49. n. 55.* qui refert vtrobique doctrinam *Andreæ de Isernia in tit. quæ sint regalia in verbo, & bona committentiū,* vbi docet, quòd qn̄ quis offendit consiliarium Regis propter particulares inimicitias non sit crimen læsæ maiestatis, circà quod particulare, ni fallor, memini me legisse apud *Afflictum eodem in loco*, ꝙ contrarium fuit obseruatum in causa ipsius *Andreæ de Ysernia*, qui cùm fuisset interfectùs ob particulares inimicitias, fuit contrà eius opinionem decisum, quòd etiam esset crimen læsæ maiestatis, sed non habet locū in casu nostro. Cū autē textus, vt p *Graff. sup. in d. cap. illorum*, loquatur de Episcopo, vel Prælato proprio, vt ibi expónit *glosa, & extrauag.* de subdito percutiente, &c. non sem
404 per tamen vbi adest aliqua superioritas in dignitate, qn̄ percussio est inter Clericos, percussio leuis iudicari debet grauis, & si in loco publico, vt patet secundum *Nauarrum,* & alios, in exemplo de cappellano, qui manu vacùa percussit canonicum collegiatæ in Ec
405 clesia, nàm quidquid sit vtrū canonici etiā collegiatæ habeant dignitatem saltem secundum latam interpretationem, sicut canonici cathedralis, de qua re videte *Barbos. de offic. & pot. Episc. alleg. 106. n. 12 post Ricc. p. 1. praxis decis. 637* negari tñ nō potest, quin habeant maiorē dignitatē, quòd cappellani eiusdem Ecclesiæ, vt per *Seraph. decis. 1223.* Quādo pcussio facta eidē personę alia rōne sit grauis post *Caiet.* exēplū affert *Molina cit. disp. 57. n. 2 post medium, & latius Chartarius*
406 *cit. decis. 63. nu. 33.* de percutiente Sacerdotem vestibus sacris indutum, (idem dic de Diacono, vel subdiacono) ad diuina celebranda, vel dum illa celebrat, quo casu habet locum doctrina *Reginaldi cit. num 240. vers. aduerte.* in hac re, non esse necessarium ad grauem iniuriam, vt lesio exterior Clerici, sit grauis in ordine ad ipsum percussum,
407 si sit grauis in ordine ad statū clericalē, quę doctrina ab ipsis adaptatur huic casui, & nō de quo ibi *Reginal.* nēpè de iniuria, quę fit spuēdo in Clericū, quæ seclusa alia circūstātia,

tiæ personæ, nõ est grauis, vt dixi sup. Nota ly *à subdito, vel viliori* quia mihi significat, quando percussor non est subditus, necesse sit, vt sit multò vilior ipso percusso, ad efficiendam percussionem grauem, quæ aliàs
408 esset leuis, nã ratione etiã qualitatis psonæ ex se, seclusa aliqua superioritate efficitur grauis ipsa iniuria, & percussio, vt patet ex his, quæ suprà dixi, de alapa, vel verbere, quæ respectu pueri nullius nobilitatis, vel dignitatis est leuis percussio, respectu verò adolescẽtis alicuius ęstimationis, vel hominis maioris ætatis (seù vt ait *Bonac. cit. sect. 5. n. 8. ad finem.* quando personæ graui impingitur alapa in facie) existimatur grauis, quia tunc est magis iniuriosa, & ignominiosa offensa, quàm alio modo irrogatam.

Non solum ex his causis, ratione personæ percutientis efficitur percussio grauis, sed etiam secundũ *Molinam loco suprac.* qñ Re-
409 ligiosus, Clericum sæcularem percutiet in publico, vel etiam vnus Religiosus extrà claustrum, aut in claustro in conspectu sæcularium, percuteret alium Religiosum, modò in vtroque euentu, percussio si alicuius momenti, & si secus sit, si intrà claustrũ inter solos Religiosos, unus Religiosus percuteret alterum, leui percussione, (quis autẽ possit absoluere Religiosũ, infrà suo loco.) quæ doctrina fundatur in maiori, vel minori scandalo, quòd ut dixi, dependet à maiori, uel minori publicitate, ac maiori, uel minori iniuria, ideòq. nõ põt dari certa regula, sed totum remittitur arbitrio boni uiri, respectu qualitatis personę percussę, & percutientis, vndè etiam ut suprà tetigi, contra *Hostien-*
410 *sẽ*, & si facilius excusari possit percussio inter Clericos ab enormitate, quando aliàs percussio est leuis, vt sup. non tamen semper quando est facta à laico in Clericum, similis percussio leuis, seclusis alijs circumstantijs, erit reputanda grauis, vt ipsa praxis ostendit, maxime quando non cedit in iniuriam ordinis, & status clericalis, vt est in alio casu, in quo ratione personæ pcutientis, percussio leuis, euadit grauis, secundũ DD. cõmuniter,
411 scilicèt quãdo laicus minister publicus, au thoritatiuè ecclesiasticum percutiat, vel per quodcũq. tempus in carcere detineat, in illis casibus, in quibus ergà eum non habet iurisdictionem, ita *Squillantes* post *Sayrum c. 6. de priuilegiis Clericorum num. 101. Molina suprac. disp. 57. num. 2. ad medium, & alij,* quos sequitur *Bonacina cit. num. 8. ad finem.* Tandem aduertendum, quòd & si vnaquæq. ex dictis circumstantijs, sufficiat ad hoc, vt enormem reddat percussionẽ aliàs leuem, tantò magis habebit hunc effectum, quando plures ex ipsis concurrerent, sic non solum loci, & temporis, sed personæ, &c. *Chartarius supracitata decis. 63. ad finem.*

Episcopi, in quibus casibus absoluere possunt à percussione Clericorum enormi, vel mediocri.

IN hac materia certum est primò, quòd Episcopus potest absoluere ab excõmunicatione, incursa ob percussionẽ enormẽ, vel mediocrem, & sic S. Pontifici reseruata, quando dicta absolutio delegatur ipsi Epi-
412 scopo, quo casu ipse Episcopus potest dictã absolutionem subdelegare, vt sæpius in praxi vidi obseruatum, & ita fuisse conclusum in facto per Curiam Archiepiscopalem Neapol. testatur *Riccius p. 3. decis. 319. per textum in cap. quoniam §. cæterum de offic. delegati,* & probat *Squillantes cap. 2. de priuilegijs Clericorum num. 49. ad finem.*

Secundò est certum, quòd Episcopus possit etiam absoluere, quando casus erit occultus, vigore facultatis, sibi tributæ à *Concil. Trid. Trid. sess. 14. c. 6.* vt tetigi post *Floron. sup. p. 2. recoll. 8. n. 65.* cui accedunt *Grassius de casibus reseruatis lib. 1. c 8. nu. 44. Molina, Reginaldus, ContinK. Suarez, & Barbosa,* quos refert, & sequitur *Bonacina cit. sect. 5. num. 19.* vbi q hoc possit Episcopus non solũ per se, sed etiam per alium, nam vt etiam dixi sup. post eundem *Grassium*, & alios, Decretum Clem. VIII. non derogat authoritati Episco-
413 porũ, estq. autem percussio occulta, cùm nõ fuerit deducta ad forum contentiosum, idest vbi persona, quæ petit absolutionẽ nõ fuerit accusata, nec contrà eã processũ non solum ad citationẽ, sed neq. etiã ad exminationem testium, &c. vt dixi *sup. p. 2. recoll. 8. num. 43. & seq.* quibus illic allegatis, addo *Floronum de casibus reseruatis Fauentiæ p. 1. cap. 4. §. 21.* vbi in specie *num. 2. vers. quare in occulto,* dicit, quòd quandiù delictum, vt sup. nõ fuit deductum ad forum contentiosum, & saltem vnico teste probetur, si aliàs non sit factum famosum, potest Episcopus absoluere, allegans *Finellium.* Addo *Molinam sup. disp. 64. num. 8.* ibi *neque sit deductum in in forum contentiosum, neque periculum sit, quòd deducetur ob defectum probationis,* & confirmatur, quia inter casus, in quibus cõceditur Episcopo absoluere etiã ab enormi, & comprehenduntur in illis versibus, *Regula, mors, &c.* vnus est, quando tantũ de aliquo est fama, q Clericũ verberauerit cõprehẽsus, sub ly *dubius.* Idem à fortiori dicendũ esse de mandante, consulente, ratã habente, &c. qui vt dixi sup. *n. 335.* solent esse magis occulti, notat *Molina suprac. tom. 4. disp. 64. n. 9.*

Tertiò est certum, non solum Episcopũ, sed etiã quemlibet Sacerdotẽ posse absoluere à percussione enormi, vel mediocri,
414 etiã publica, in artiiculo, vel periculo mortis, nõ solũ ex concessione *Concil. Trid. sess. 14. cap. 7.* sed etiam ex speciali, eiusdem no-

stri

stri *cān. si quis suadente*, ita Doctores omnes præcitati,& in specie *Molina sup. disp.63*.vbi quòd hoc casu si non possit haberi copia S. Pontificis,vel Legati,aut alterius,qui ab ipso habeat faculatem absoluendi,extrà illud periculum,necesse nō *esse recurrere pro absolutione, aut facultate ad absoluendum ab eo casu ad Episcopum,etsi præsto esset, sed posse tunc absoluere ita constitutum in eo mortis articulo, quemcumque alium, extrà mortis articulum legitimum confessarium.* Cuius tamen contrarium, non solum valdè probabile, prout asserit *Layman lib.1.tract.5.p.2.cap.6. num.5.* sed longè probabilius mihi videtur, ex ead. ratione *Molina*, quòd scilicèt extrà mortis articulum, huius casus specialis cōmissio,facta est Episcopis in casu impedimēti adeūdi Papā,quia etiā impeditus dicitur existēs in articulo mortis, itē *Molina* si vult fundare suā sententiā in facultate omnibus Sacerdotibus pro hoc tēpore à S.Concil.Trid.cōcessa, fateri debet,posse hūc absolui non solū,vt ipse ait,*per quēcumq. Confessariū legitimū extrà dictum articulum mortis*, sed etiam per quēlibet Sacerdotem, vt innui *sup. p.2. recoll.8. sub n.42.* fauent verba *Layman*, contrà doctrinā *Molina* postquā statuit regulam,*Quòd casus Papalis superueniēte inpedimento adeūdi Papā fit Episcopalis* quæ sunt ista *Sed excipiunt aliqui valdè probabiliter articulum mortis in quo omnes Sacerdotes expositi, nullo obseruato ordine à casibus Papalibus, absoluendi ius habent,præterquam si in iure, specialis commissio Episcopis facta reperiatur, puta in casu percussionis Clerici,modo eo casu ad Episcopū*
415 *accessus sit*,& si etiā remaneat obligatus adire Papam,si conualuerit (prout obligatus remanet ab eo absolutus ratione impedimēti tēporanei,vt infrà,ꝙ nō est in alijs duobus casibus suprà relatis,in quibus Episcopus absoluit iure proprio.) quòd est verum etiam si ex obliuione absoluentis, vel angonia moribundi, fuit prætermissa cautio iuratoria, fauet Palat *in 4.dist 27.disp.7 apud Dianā p.5 tr.3 res.67.Duard.in B.eana li.3.§.2.q.10.n.15*

Quartò certum est, quòd seclusa delegatione,vel quòd casus sit occultus, vel quòd pænitens reperiatur in articulo, aut periculo mortis, possit Episcopus absoluere ab enormi,quando publicus percussor Clerici, (vel consulēs, aut mandans vel aliàs cooperator dictæ percussionis, vt notat *Molina*
416 *tom.4.disp.64.nu.9.*) est legitimè impeditus, ne adire possit Papam, vel absolutè si impedimentum est perpetuum,vel si impedimentum est temporale, cum promissione, impedimento cessante, Papam adeundi,vel ab eo,&alio ab ipso S. Pontifice habente facultatem,petendi absolutionē.*c. ea noscitur, c.quamuis,cum alijs concordantibus,de sent.ex comm.* ita cōmuniter DD. omnes. Quòd autem dixi de absolutione absoluta pro habēte impedimentum perpetuum, est adeò verum,vt si talis percussor Clerici fuerit abso-
417 lutus ratione infirmitatis,sinè spe recuperādi sanitatem, & postea miraculosè conualescat,neque teneretur adire Papam, vel &c. vt dixi *sup.p.2. recoll.8. num.56. & hac par.3. recoll.2. num.908.* Ex quo patet, malè sua pace *Molinam cit. disp.64. num.7.* redarguere *Siluestrum absolutio 4.sub finem.num.3.* dicē-
418 tem,hoc casu,dictum iuramentum esse superfluum,quia inquit ipse, *potest casu aliquo euenire, vt S. Pontifex,vel Legatus eò accederet,& proinde iuramentum illud non est superfluum.* cum *Siluestro* expresè consentit *Bonacina tom.3.disp.2.q.3.p.6.sect.5. num.16.* & tacitè alij DD. qui recēsendo impeditos perpetuo .f. *mulieres,senes,valetudinarios,seu*
419 *eos,qui impediti sūt mēbrorū destitutionibus* subdunt, hos posse absolui ab Episcopo satisfacta parte, absq. vlla restrictione, & obligatione comparendi, ita *Filliuc.tr.15.n.63.* & alij,qui dicunt,quòd quando impedimentum,est temporaneum, excepto impedimento pueriliis ætatis,absoluens debet reo iniungere, &c. ita *Conink disp.14.n.141.* quòd dicitur de impedimento puerilis ętatis,significat,idē quàm impubertatis,& habet locum, etiam si post pubertatem petat absolutionē vt dixi sup.& notant DD. cōmuniter, quòd etiā tales, sint potentes, & delicati, qui non possunt suscipere laborē veniēdi Romā,& si hoc casu non statim sint absoluendi, sed cōsulendus est Papa, excepto si periculū sit in mora, quo casu absoluuntur sub iuramenti cautione ad reincidentiam. *Reginald. n. 24. Filliucc. num.41. & Duardus sup. à n.6.*

420 Dixi primò *legitimè impeditus*, quia falsò existente impedimento, absolutio esset nulla *Sayrus lib. 3. de censuris cap.28. n.40.* quid autem si impedimentum sit verum, sed fuit procuratum ab excommunicato? Dixi in facto,non esse nullam absolutionem, sicut didicitur de eo, qui ponit impedimentum circà ieiunium, quod non peccet non ieiunan-
421 do, itē quia sua culpa incidens in aliquod pedimentū legitimum, est excusatus, & potest absolui ab Episcopo, vt expresè docet *Nau.cap.27.post medium num.88.* quando impedimentum affectatum non excuset à contumacia, vide optimam decisionem Curiæ Archiep.Mediol. 72.*apud Chartar.* Est verū quòd DD. & si enumerēt aliqua impedimēta,seu casus,in quibus ad hunc effectū censetur quis legitimè impeditus, de quibus infrà,
422 tā omnes,quando exponendo illos versus incipientes, *Regula, mors, &c.* veniunt ad ly *causa*, subdunt, relinqui arbitrio prudentis,& docti uiri, quodnam sit illud impedimentum legitimum, præter expressa à iure, qui doctus, & prudens vir, certum

tum est, quòd hic sit iudex, & ipsemet Episcopus, qui debet absolutionem impendere, cum hic agamus de absolutione, quòad forum externum, vt dixi sup. *recoll.2.nu.905.* sicut etiã arbitrio ipsius relinquitur determinare tempus adeundi S. Pontificem, vel petendi ab eo absolutionẽ, vt per *Sayrũ loc. suprac.* quis nã sit talis Episcopus *infr. suo loco.*

Dixi secundò, *adire possit Papam*, quia, vt *ex Laym.* dixi sup. *recoll.2.n.902.* est probabilis
423 opinio, quòd tali casu, & si possit percussor Clerici adire Legatum, aliũq. habentem à S. Pontifice speciale priuilegium absoluendi ab hac excommunic. ad hoc tamen non teneatur, sed possit immediatè Episcopum pro absolutione adire. Quæ omnia & si vera sint in theorica, tamen in praxi contrarium
424 est verius, cũ .n. tali casu suppetat tẽpus, ab Episcopo tales non absoluuntur, sed rescribitur S. Pænitentiariæ pro absolutione, vt dixi *loco suprac, num.900. ad finem*, & postea reperi testantem de praxi ista, *Thesaurum in suo tractatu de pænis ecclesiasticis p.1. cap.24. Ampliatione 3.* & si pro hac opinione præter *Bonacinam supracitato loco allegatum*, citet *Barbosum allegat.41 .num.7.* vbi contrarium docet, dùm expressè ibi asserit, *quòd iustum impedimentum habet is, qui ire non potest, licèt mittere valeat pro absolutione*, & tantum *n.31.* contrà id dixi suprà, cùm alijs, docet, ꝙ si potest talis excõmunicatus adire Legatũ, vel aliũ habẽtẽ potestatẽ, nõ possit absolui ab Episcopo, fauet praxi, de qua sup. *Genuẽs. in sua praxi Archiepiscopali Neap. cap.24.n.10. in 2 editione.* vbi quòd quando *quis est absoluendus à Papa, & petit humiliter remoueri cædulones, solet ei concedi terminus vnius, vel duorum mensium ad procurandam absolutionem, & interim remouentur cædulones, dummodo domi se contineat, & præstita cautione, quo termino elapso, si non præsentet absolutionẽ de nouo affiguntur.* Sed hoc, vt in praxi obseruaui, procedit in persona priuata, quan-
425 do autẽ est persona publica, ac in loco, qui longè abest ab Vrbe Roma, exercens munus publicum, quòd sinè detrimento proprio, vel aliorum omittere non potest, qui est vnus ex casibus, in quibus dicitur quis habere impedimentum canonicum, vt per *Filiuccium tract. 15. sub n.18. Duard. sup. q.8. num.2. Molina disp.65. n.6.* solet etiã absolui cùm cautione per dictum tempus, ad reincidentiam, & hoc modo possunt conciliari opiniones contrariæ, de quibus suprà. fauet quod dixi suprà in casu de impeditis ratione personę, scilicèt quia potentes, vel delicati, tunc.n. & si consulendus sit S. Pontifex, tamen quando periculũ est in mora, possũt præstita cautione absolui, donec S. Pontifex respondeat.

Quintò est certum, posse Episcopum absoluere certum genus personarum ab excommunicatione incursa ob percussionem mediocrem, ista facultas conceditur Episcopo absolutè, & per consequens à dictis personis non debet Episcopus exigere iuramentum, vel promissionẽ aliquã se præsentandi, quia ad hoc non tenentur, & sic ista absolutio non datur ratione impedimenti alicuius, sed ratione indulgentiæ, ita *Sayrus lib.3. de censuris cap.28. num.25. ad finem.* & alij communiter.

Primũ genus personarum, quod potest absolui ab Episcopo, etiã pro mediocri per-
426 cussione, est Clericorũ simul in aliquo collegio viuentium, ita habetur in *cap. quoniam de vita, & honestate Clericorum.* vbi expressè S. Pontifex indulget, vt Episcopus possit absoluere Clericos cõmuniter viuẽtes pro manuũ iniectione in socium, nisi fuerit atrox, & licèt ibi *glosa finalis* velit, S. Pontificem talem indulgentiã tantum concedere Regularibus, quia ipsi simul viuunt, & dormiunt. Contrariũ autẽ supponunt cõmuniter DD. omnes, qui tractant de hac materia, & in specie notant *Butrius num. 12. & Abbas* *nus num.9 in eod cap. quoniam*, qui subdunt, hoc priuilegium esse etiam Clericorũ communiter viuentium, quia communio facile solet excitare discordiam, & ideò citius succurrendum, *l. cum pater §. dulcissimus, ff. de legatis 2.* & confirmant etiã ex eo, quòd illa decretalis sit directa Episcopo, qui est superior Clericorum, & non Regularium. Vn-
427 de pro Clericis cõmuniter viuentibus, intelligi debent Clerici quicunque, qui collegialiter de redditibus communibus viuunt, & sic benè *Molina tom.4. disp.62.* exẽplificat non solum *in commorantibus in seminarijs, & in collegialibus collegiorum vniuersitatum*, sed etiã *in pueris ministrantibus in Ecclesia Cathedrali* (vel alia Ecclesia, addo ego, vt est Neap. Ecclesia D. Mariæ Annunciatę, Incurabilium, &c.) *qui ibi communiter viuunt, & substentantur de redditibus ab ea ea Ecclesia, ad id deputatis, imò etiam in Clericis, qui in domo cõmuni viuunt, sub aliquo moderatore eorum, esto ipsi ad suam substentationem contribuant, vt sunt conuictoria scolasticorũ*, vulgò dozzene, nã in omnibus istis militat ratio, de qua sup. .s. quòd maiorẽ multò occasionẽ habeant, se inuicem percutiendi, quam habeant alij, durumque esse illos remittere ad Sedem Apostolicam prò percussione, quæ non sit atrox, & enormis, sed tãtũ mediocris, intellige quãdo dicti pueri, qui percutiunt, iàm sunt puberes, quia si impuberes, possunt ab Episcopo absolui, etiam quando in tali ætate grauiter percusserant, & sic à percussione enormi, item etiam quãdo pueri, qui percutiuntur non solum gestent habitum, & tonsuram clericalem, sed etiam saltem prima tonsura sint initiati, quia

quia aliàs illos percutientes, nullam incurrunt excommunicationem, vt patet ex dictis supra, suis locis. Et nota, quòd quando in
428 tex. est sermo de socio, respectu percussoris, non opus est, quòd etiam ille sit initiatus saltem prima tonsura, cùm sufficiat, quòd simul viuant, tamquam eiusdem collegij, seminarij, vel conuictorij socius, vndè si aliqui laici conducti ibi essent ad seruitium dictorum locorũ (vt dixi in facto) & mediocriter se inuicem, vel aliquem de collegio, aut seminario, percuterent, non gauderent hoc priuilegio; nisi mutato etiam habitu ipsi deseruirent, quia sic haberentur, vt conuersi Ecclesiarum sæcularium, qui vt dixi etiam suprà, gaudent priuilegio canonis, & per cõsequens percussio facta in personam Rectoris ipsius collegij, iuxtà ea, quæ dixi suprà de circunstantia personæ, hic non includitur, quia quando percussio excedit limites percussionis leuis, ratione personæ, nunquam est mediocris, sed semper iudicanda grauis.

Secundum genus personarum, quòd potest absolui ab Episcopo à percussione me-
429 diocri, est ianitorum, seù ostiariorum alicuius potestatis, siuè ecclesiasticæ, siuè sæcularis, (vt explicant cõmuniter DD. argum. *c. solita de maioritate, & obedientia*, & in specie *Ancharanus in infrac. cap. si vero, & Alex. de Neuo in add. ad Panorm. eod. in loco lit. H*,)
430 qui prætextu sui officij custodiendi ianuã, vel alium locum, vel rem sibi commissam Clericum percutiunt, vt habetur in *cap. si verò el primo de sententia excommunicationis, in principio. Siluester absolut. 4. num. 3. casu 12.* & alij Doctores omnes, qui tractant de hac materia.

Tertium genus personarum, quod eodẽ modo potest absolui ab Episcopo à medio-
431 cri percussione, est officialium laicorum, qui turbam irruentem arcendo, Clericum percutiunt, vt habetur in suprà proximè citato *cap. si verò post principium, de sent. excomm.* vbi *glosa verbo officialis*, exponit *iudex, vel apparitor alicuius potestatis, vel Principis.* idest vt subdit *Siluester absolutio 4 num. 8. is qui reos ad iudicium cogit*, qui alio vocabulo satelles, vel littor, (seù vt Hispanè dicitur *Alguazil*, vt per *Molinam loco infracit.* Italicè *Agozino, Barricello*) appellatur. Et quia Summus Pontifex in prima parte *dicti cap. si verò*, quando loquitur de ianitore, dicit, quòd si *prætextu sui officij malignatus Clericum læserit, ab Episcopo suo potest absolui*, quòd verbum *malignatus* exponit *glosa ibid.*
432 *verbo absolui*, de eo, qui animo iniuriandi hoc fecit, seù vt explicant alij Doctores, qui ex intento, animo iniuriandi percussit: ita *Siluester loco suprac. vers. 12. casus, Sayrus lib. 3. cap. 29. num. 27. & Reginaldus lib. 1. sub num. 251.* seù vt egregiè post *Suarez*, declarat *Filliucc. tract. 15. de censuris num. 39.* quòd percutiens, non ex mala intentione, ex odio, vel malitia (vt aliqui Canonistæ dixerant) *sed si etiam dicta officia exercendo ad iram prouocati modum excederent, & voluntariè agnoscentes, Clericum percuterent.* In secunda autem parte de officiali loquens, protestatur, illi nõ concedere hoc priuilegium, *nisi fortè turbã arcendo irruentem, non ex deliberatione, sed fortuito casu Clericum lædat*, quòd vt explicat *glosa* ibi *verbo fortuito*, quia debuit præuidere an ex facto suo potuit iniuriam irrogare, seù vt subdit *Reginaldus sup. num. 248.* quòd peccauerit dictus officialis tantum *propter non adhibitam, quam debuit, & quam potuit diligentiam, in cauendo sibi ab iniuria inferenda*, estque idem cum eo dixit *Molina*
433 *t. 4. disp. 62. ad finem.* manus inaduertenter iniiceret in ecclesiasticum, cæterum non sinè culpa, quia aduertere debebat percutere ecclesiasticum. Colligitur differentia inter ianitorem, & officialem ad hoc, vt illos possit Episcopus absoluere à mediocri percus-
434 sione, huius differentiæ rationem nititur in medium afferre ex authoribus, quos huc usque legi, solus *Butrius in d. cap. si verò n. 10.* quòd scilicèt ad hoc faciendum primo casu necessitabatur ex qualitate officij, in secundo autem fortè ad hoc non necessitabatur, sed iudicio meo ratio differentiæ est, periculũ, quòd in laico potest esse vsurpandi iurisdictionem in personam ecclesiasticam, & quia in ostiario nulla est iurisdictio, in officiali verò supponitur, quòd sit iurisdictio, qua vt dixi præsupponitur, illum habere munus cogendi ad iudicium, vel vt ait *Molina loco suprac.* comprehendendi, ac puniendi tãquã potestas sæcularis. Quod clarè voluit significare *Panormitanus in cit. cap. si verò n. 3.* ibi *officialis laicus iniiciens manum in Clericum deliberatè nullo modo potest ab Episcopo absolui, quia delictum non leue, cùm non solum inferat iniuriam, imò vsurpat iurisdictionem in Clericum*, & supponunt alij Doctores præcipuè *Siluester sup. nu. 8. ad finem, & Molina cit. disp. 62. num. 2.* dum primam partem secundi responsi S. Pontificis in *d. cap. si verò §. officialis*, vbi indistinctè reseruatur eidem
435 S. Pontifici iniectio manuum facta ab officiali laico in Clericum, intelligunt, quando hoc hoc facit prætextu officij quasi persona publica, iurisdictionem vsurpãs in Clericũ, secus autem *si vt à persona priuata, & quasi arcendo Clericum à re sibi commissa vt ianitor* ita *Siluester*, & clarius *Molina*, qui loquendo de isto officiali infert, *si eam manuum violentarum iniectionem non efficeret tamquam persona publica, sed tamquam persona priuata, stomacatus tãquã priuata persona in eã personã ecclesiasticam, absolui posset ab Episcopo, si iniuria illata esset leuis.* Ex quibus etiam infer-

 tur,

tur, quòd si arcens turbam non esset apparitor, & sic minister publicus, *Agozino, o alquazile*, vt vulgo appellatur, seu tantum de-
436 putatus ad arcendā turbam, & si deliberatè percuteret Clericū, exercēdo suū officiū, posset absolui ab Episcopo, non solum vbi percussio est leuis, vt vult *Molina*, sed etiam si percussio esset mediocris, vt velle videtur *Siluester* in illis verbis suprà relatis, ibi *vt ianitor*, in fortiori casu, quando licèt quis esse minister publicus, tamen nūc percutiat vt persona priuata, & ratio est manifesta ex
437 regula illa, quòd cessante præsupposito, cessat dispositum. *glosa in l. mancipia ff. de seruis fugitiuis, quam ad hoc allegat Rota p. 1. diuers. decis. 649. nu. 2. ad finem.* sed ideò restringitur priuilegium in arcente turbam prò percussione indeliberata, & fortuita, quia præsupponitur, posse esse periculum vsurpationis iurisdictionis, ergò quando cessat dictum præsuppositum in persona priuata, & tantum deputata ad arcendam turbam, cessat etiā dispositū, & per consequens dicta restrictio, maximè quòd tunc nō videtur posse afferri aliquam rationem differentiæ inter ianitorem, & hunc officialem, nisi in nomine, quòd scilicèt ille arceat ab ingressu, vel à re, aut loco sibi commisso, hic vt viam aperiat, vel ab aliquo loco turbam arceat. Ex quibus patet, quomodo intelligendi sint illi authores, qui eod modo loquuntur de ianitore, ac de officiali, vt *Nau. cap 27. sub n. 9* ibi *ianitor, seù exequutor, aut alius minister, qui vt custodiat fores, aut cohibeat homines, manus infert Clericis absque intentione ledendi, & si non sinè culpa. & lesio est leuis, ac mediocris.* quē sequitur *Villalobos p. 1. summa tract. 17. diff. 23. num. 3.* vbi loquitur de ostiario, & subdit, illū excusari quādo percutit *haziendo suo officio sin animo de injuriar*, nàm secundum quod loquitur tex. in *d. cap. si verò*, ly *sinè intentione ledendi, & si non sinè culpa*, & ly *sin animo d'injuriar*, non habēt locū in ianitore, sed in officiali, vt supra explicaui, è contrà *Egid. ConinK d sp. 14. n. 193.* simul vtrumque etiam casum complectens, hæc verba scripta reliquit. *Sextò excusatur ostiarius, aut alius officialis, qui dum arcet turbam irruentem, Clericum fortuito casu ledit, quòd si id faceret animo maligno ex proposito scilicèt intendens Clericum verberare sinè sufficiente necessitate, videtur incurrere excommunicationem, sed soli Episcopo reseruatam, nisi grauiter percusserit*, quia vt habetur in eodem textu, & dixi supra, animus malignus admittitur pro casu de ianitore, itē sequitur, quomodo explicandi sint alii DD. qui vtrumq. nempè ianitorem, & officialem excusant, vbi percutiunt ex causa officij, ita *Bonacina t. 3. disp. 2. q. 3. p. 6. sect. 5. num. 9. ad finem.* ibi *secundus casus est de ianitore, aut officiali Principis, qui causa sui officij, vel arcenda turba, leui, aut mediocri percussione, Clericum lesit, &c.* qui allegat suo more *Nau. Suar. Reginal. & Filliucc.* qui loquūtur vt sup. retuli, quo modo loquendi vtitur etiam *Layman lib. 1. tr. 5. p. 2. cap. 6. num. 10.* & si faciat mentionem tātum de ostiario, neque hic modus loquendi displicet, ex quo, vt infrà dicetur, quando quis percutit ratione officij, cessat præsumptio doli, & per consequens rarò, aut nunquam proceditur contrà tales in forò externo. Nota ꝙ & si S. P. loquendo de officiali in secundo responso *d. c. si verò*, non excipiat percussionem grauem, vt fecit in prima parte, tamen omnes Doctores conueniunt, vt patet ex eorum verbis suprà relatis, officialem scilicèt percutientē vt suprà occasione arcendę turbæ, posse absolui ab Episcopo etiam ob mediocrem percussionem, nec est
438 qui contradicat, & meritò, quia sequentia regulantur iuxtà pręcedentia *Rota apud Seraph. dec. 806. n. 2.* maximè quòd nō pōt considerari ratio diuersa inter ianitorem, & officialem, quare ille arcens percutiendo ab ingressu possit absolui à mediocri, & non etiā iste percutiendo arcens turbam. Hac occasione, quærunt Doctores, cui incūbat onus
439 probandi, an fortuitò, vel deliberate officialis, vt suprà, percusserit arcendo turbam, ad hoc, vt declaretur excommunicatio Episcopalis, vel Papalis? *Innocentius in d. cap. si verò*, putat, incūmbere ipsi Clerico percusso, ex regula. Actore non probante, &c. Contrarium tamen probat *Panorm. ibid. num. 6.* quod scilicet onus probandi incumbat officiali prætato percutienti, quia præsumptio est contrà ipsum, placet distinctio *Alexandri de Neuo in addit. ad eundem Panormitanum lit. H*, aut exercendo officium percussit, & tūc est vera opinio *Innocentii*, nam ratione officij excusatur quis à dolo præsumpto, nisi contrarium probetur, aut percussit non exercendo suum officium, quia v.g. non aderat turba, quæ arcenda erat, & tunc est vera opinio *Panormitani*, quia tunc præsumptio est contrà ipsum.

Quintò est tadem certum, quoslibet Confessarios posse absoluere etiam ab enormi, & publica, ac quoq. vbi percussor fuerit notorius talis, vel pro tali declaratus, & denunciatus excommunicatus, parte tamen satisfacta,
440 tempore iubilei, ac etiam extrà dictum tempus, semel in vita, & semel in morte, habēs Bullam cruciatæ in illis locis, vbi illa viget. Prima pars iàm patet ex dictis à me in *tract. de iubileo p. 2. num. 48. & 60.* & prosequuntur post dictum tractatum à me editū *Bartolomeus de S. Fausto lib. 4. de indulgent. & iubileo q. 102. Bossi. de iubileo sect. 1. casu 5.*
441 Secundā partē de Bulla cruciatæ, notat in terminis *Rodriquez par. 1. summa cap. 80. &*

Vil-

Villalob.tr.17.diff.23.nu.11.licèt sit dubium apud aliquos authores, an facultas huius Bullæ, se extendat etiã vbi lis nõ sit finita maximè ad finẽ, vt dicta absolutio prosit quoad forũ externũ, vt dixi sup. recoll n.792. & latius n.953. quibus illic allegatis addo nouissimũ Manriq.p.1.suarum qq.moralium cap.18. vbi supponens, esse validam dictam absolutionẽ,quærit, an postea sic absolutus si cele-
442 brauerit,irregularitatem contraheret,qui concludit nu.8. quòd de rigore iuris, talis in foro fori contraxerit irregularitatem, nisi iudex aliud misericors obseruet,de qua re egi suprà recoll.2.à n.945. vbi inter alios, allego Dianã p.1.tr.11.resol 26 qui ad fin d. resolut. in terminis nostris loquendo,post Acostã probat contrarium,ex eo, quia absolutio virtute cruciatę à censuris latis à iure,est valida, non solum in foro interiori,sed etiam in foro exteriori, & hæc excommunicatio, quam incurrit percussor Clerici est à iure, quod confirmatur,nãm Suarez to.5.disp.7.sect.5.num. 25.quem suo more sequitur, & si eum non alleget,Alterius tom.1.lib.4.disp.4.cap 4.dub. 1. vers respondeo. expressè docet, absolutũ in foro conscientiæ,re ipsa non esse amplius excommunicatum, & ideò posse se gerere tamquam absolutum non solum in foro interno sed etiam in foro externo,si in illo foro constare potest de absolutione obtenta,& hoc tàm ad finem, vt non possit cogi ad impetrandã nouã absolutionẽ,quàm quòd excusetur à pœnis, quas Prælatus præsumere posset,illum incurrisse ob actus gestos in excommunicatione non impetrata absolutione, quidquid contrarium doceant alij Doctores, quos in terminis nostris loquendo, sequitur Molina tom.4 disp.64. nu.10 ad fin. Dixi in foro interiori, quia certum est, quòd
443 absolutus in foro conscientiæ,& si peccet publicè celebrando cum scandalo, non tamen incurrit aliquam irregularitatem; Rodriquez tom.1.qq. Regular. quæst.61.art.3. Bonacina de censuris disp.1.q.3.p.10. Ioannes Valerus in suis differentijs inter forum fori, & forum poli, differentia 2. vers.4. effectus. Ex eo autem, quod dicunt dicti authores, nisi misericors iudex, &c. sequitur esse verum, quod docet Henriquez lib.7.cap.13. §.2. in cõmento litt.V.post alios Doctores,quos citat, iudicẽ .s.posse admittere absolutionem datã prò foro conscientiæ (etiam in alijs casibus, vbi ex se non prodest pro foro externo) licèt
444 pars,vel fiscus renuat, quidquid Valerus loco suprac. impugnet hanc doctrinã tãquã falsissimam,non ea ratione,qua contrà dictũ Valerum insurgit Bossius de subtileo sect.1. casu 28.num.8.quæ non est generalis,sed ex doctrina Farinacci post alios p.1. praxis q.17. num.31. qui distinctionis federè resoluit illã satis inter Doctores controuersam quæstio-
445 nem, an in his, quæ sunt arbitraria iudici, si iudex arbitretur, detur ab eius sententia appellatio,seu an põt de hoc redargui, & distinctio est ista,quod opinio negatiua procedat in his,quæ sunt parui præiudicij, opinio verò affirmatiua, quòd in his iudex possit in hoc redargui. & sic quòd detur appellatio,procedat in his,quæ sunt magni præiudicij, sed in casu nostro (dico ego) nullũ parũ præiudiciũ fisco fieri potest, etiam vbi sumus in casu,quòd lis finita non sit,vt dixi loco supracitato,quia si adest aliquod præiudicium, illud fit iudici, vt loquuntur Doctores ibi citati, & quilibet potest cedere iuri suo.Quò verò ad partem offensam, illi non potest inferri præiudicium,nisi quando non fuit satisfacta,iuxtà ea, quæ dixi suprà recoll. 2.à num.922.& seq.& tunc quia illi fit iniuria vt per Conink, & alios, quos citat Diana p.5. tract 9. resolut. 13. habet locum, quòd dicunt Doctores, nisi pars in literit, intellige, prò satisfactione, concedo totũ:nã à principio dixi, & latius ead. recoll.2.à nu.958.quòd illa absolutio vigore iubilei, vel cruciatæ, aut alterius priuilegij in similibus casibus prodest in foro exteriori, quando fuit data, præcedente satisfactione partis, & q̃ iudex tunc debeat declarare talem benè absolutũ, quando sibi constat de satisfactione partis. Quod autem hoc sit arbitrarium ipsius iudicis, patet ex modo loquendi Doctorũ, nẽpè nisi aliud misericors, nisi aliud benignus iudex, &c. Item si videbitur ipsi iudici, quę omnia significant id remitti arbitrio iudicis, & si regulato à iure,argumento notatorum per Grassium in prohemio tract. de arbitrarijs Confessariorum num. 2. & latius per Menoch. in principio sui tract. de arbitrarijs iudicum.

De aliquibus impedimẽtis in particulari, in quibus Episcopus potest absoluere etiã ab enormi publica percussione Clerici.

Licèt suprà num.424 dixi concessionem istam absoluendi legitimè impeditos factam Episcopis à iure, in praxi non seruari, vbi suppetit tempus rescribendi S. Pœnitentiariæ,& expectandi ab ea absolutionem, ex eo tamen quia in præallegatis iuribus tribuitur hęc facultas ipsis Episcopis, & in rigore,dicta praxis hoc casu, vbi sumus in fa-
446 cultatiuis, nunquam fuit præscripta, neq. potest præscribi, vt sępè Rota Romana tenuit,loquendo de pręscriptione (cuius vim habet ipsa praxis,seu obseruantia iuxtà decis. Putei 15.lib.3.) Seraph. decis.716. num.15. & 813.ad finem. quòd maximè habet locum in casu nostro,vbi dicta facultas Episcopis competit per modum iuris, vt per eadem Rotã apud eundem decis. 323. n.2. item quia vbi verba sunt clara non attenditur obseruantia,eadem Rota apud Coccinum decis. 203.n 15. per consequens non videtur adepta fa-

cultas Episcopo, si vult quin posSit vti dicta concessione, & saltem ex quo non sufficit rescribere de hoc casu S. Pœnitentiariæ, sed necesse est, quod ipse percussor accedat personaliter ad petēdam dictā absolutionē, vel afferre,& ꝓbare aliquod impedimentū,
447 quare non possit personaliter se conferre in vrbem, vel coram legato, vt per *Duard. lib.3.in Bulla cœnæ* § 2 *quæst.*10. *num.*31. vbi hoc dicit esse speciale in excommunicatione ob percussionem Clerici, per tex. in *cap. quòd de his de sent. excommun.* & testatur de praxi Pœnitentiariꝫ *Filliucc. tract.*15. *cap.*1. *nu.* 45. Non erit inutile differere hic de his pedimentis.

Supposito igitur, quòd ab enormi percussione, ac mediocri (quando nō sunt personæ priuilegiatę, quas absoluūt Episcopi) absol-
448 uat S. Pontifex, vel eius Legatus à latere vt habetur in *cap. ad eminentiam de sentent. excommun.* Qui Legatus, vt habet ibi textus, licèt ad hoc non habeat mandatum speciale, absoluere potest ab hac excommunicatione *& hoc ex officio legationis*, vt subdit glosa ibi. *v.pro tempore*,& sic etiam illo casu, quo Papam quis adire posset, quę *glosa* declarat, id dicto Legato licere statim, *postquam egressus est vrbem, quousq reuersus est, licèt iurisdictionem non habeat, nisi in ea prouincia, quæ sibi decreta est*, ꝙ significat, Legatos pos-
449 se absoluere nō solū illos de sua prouincia, sed etiam omnes alios ad se accedentes, & non solum intrà fines suę prouincię, & durante legatione, sed etiā finita legatione vsque dum vrbē ingrediuntur, dumodo illā legationem nō finierint per reuocationem illius, factam à S. Pontifice, *Molina tom.* 4. *disp.*58 *num.*7. *Naldus verbo legatus num.*12. in quo differunt ipsi Legati à latere ab alijs Legatis nō à latere, sed missis, quibus cōmissa est aliqua ꝓuincia, qui nō possūt absoluere nisi illos, qui sunt de sua ꝓuincia,& intrà fines eiusdem prouinciæ, vt habetur in *c.penult. ex. de offic. legati*, vbi expressè subdit S.P. hāc facultatē nullo modo ratione officij cō-
450 petere Legatis Natis in sua ꝓuincia, vt sūt qui ratione suę Ecclesiæ habent hāc dignitatē, vt sunt Archiepiscopus Pisarum in Italia, Remensis in Gallia, Cantuariensis, & Eboracensis in Anglia,& alij de quibus per *Azorium p.*2.*lib.*5.*cap.*27. de isto triplici genere Legatorum agit *glosa in d.cap.pen. verbo cōmissa*, vbi cōcludit, quòd *propriè dicuntur, Legati de latere, domini. Papa, Cardinales tantū* concordant *Naldus suprac. num.*12. *Graff. in additam ad primam p. lib.*2. *cap.*49. *nu.*58. *in princ.& Molina t.*4. *disp.*58.*n.*1. vbi pro legatis missis, intelligit Nuncios Apostolicos, prout etiā loquēdo in materia impositionis pensionis in beneficijs, interpretatur *Azor. p* 2.*lib.* 8.*c.* 6.*quæsit.*3. & sic secundū hos auctores, (quidquid sit de praxi) dicti Nuncij
451 possunt iure proprio absoluere ab ista excommunicat. personas eius prouincię, cuius sunt Nuncij, & intrà ipsam prouinciā, quòd intelligo esse verum etiam quando haberent facultatem Legati à latere, quia per hoc non possent absoluere extra prouinciam, & non subditos, quia dicta facultas intelligi debet intrà suam prouinciam, & ergà subditos ipsius, & non vltrà. *Dixi ab ista excommunicatione*, quia quidquid sit, an Legati à latere possint absoluere eodem modo ab alijs excommunicat. vt dixi sup. *recoll* 2.*nu.* 902. quibus ibic allegatis, addo *Graffium de* 5.*casibus lib.*2.*cap.* 9 *nu.*32. contrà id quòd asserit in additam *ad p.*1.*lib.*2.*cap.*7. *num* 4. *Suar. tom.*5.*disp.*21 *sect.*1.*n.*60.& alij. Certum est, Nuncios Apostolicos nisi aliud habeant in facultatibus non posse absoluere ab alijs excommunicat. ex alia causa contractis, nisi ratione impedimenti, & sic ad tempus, vt per *Nau. consf.*45.*&* 49 *num.*6.*de sent. ex comm.* vbi loquitur de absolutione excommunicationis ab homine, quæ regulariter absoluitur ab ipso excommunicatore, vt loco suo fuit dictum; Quòd autem dicta facultas cō-
452 petat Legatis à latere etiā pro mutilatione,& homicidio Clerici, notat *Graffius loco suprac. num.*5. vbi *num seq.* subdit, quomodo intelligatur id, quod Doctores passim dicunt,& testatur *Naldus in addit. ad cit. n.*12. dictam scilicèt facultatem competentem Legatis à latere absoluendi excommunicatos pro iniectione manus violentæ in Cle-
453 ricos, procedere etiam in foro exteriori, quòd scilicèt intelligatur propriè de absolutione data intrà suam prouinciam, vbi exercet iurisdictionem contentiosam, non autē de data extra prouinciam vbi exercet tantum iurisdictionem voluntariā, sed ex hoc non sequitur quòd absolutio data ab ipso Legato exercendo iurisdictonem voluntariā, nō posSit prodesse etiā quòad forū externum, cùm de iure, illi concedatur absoluere etiam percussionē publicā eodem modo quo absoluere potest Papa, ad quod sufficit, si non fuerit absolutio data tantum quòad forum conscientiæ. Quòd autem dictus Legatus à latere non posSit absoluere eum,
454 qui eundem Legatum à latere, vel alium Cardinalem percussit, notat post *Alterium Naldus suprac. num.*12. sed contrarium vide apud *Graffium p.*2.*decis lib.*3.*cap.*4. *num.*10. Cùm autem hęc facultas ordinario iure, vt dixi, competat istis Legatis, non est dubium, posse hanc alijs delegare, seù per alios absoluere dictos percussores Clericorum, vt notant communiter Doctores per tex. in *cap. fin. de offic. ordinarij*, qui ead. ratione subdunt, dictam facultatem ipsorum Legatorū non cessare per mortē Papæ *c. Legatos de officio Legati in 6.* Summus etiam Pœni-

tent-

455 tentiarius, cuius iurisdictio non finitur morte Papæ. *Clem. Romani de electione* absoluit sicut ipse Papa à percussione quantumuis enormi, vt supponit *Filliucc. tract.* 16. *n.* 45. *quæsit.* 10. vbi ponit praxim, quam obseruat Pænitentiaria, in tali absolutione impartienda, & reassumit *Bonacina tom.* 3. *disp.* 2. *q.* 3. *p.* 6. *sect.* 5 *ad finem.* Circà quam praxim aduertendum, quòd antiquitus absoluebat ab hac excomm. Summus Pænitentiarius etiã quòad forum externum, viuo ipso Papa
456 sed postea Pius Quintus dictam facultatem restrinxit solum quòad forum interius. vt post *Nau.* notat *Megalius p.* 3 *lib.* 1. *c.* 7. *n.* 3. qui tñ subdit, post dictã restrictionẽ aliquando per litteras S. Pænitentiarij datã absolutionem in vtroq. foro. Dixi, *viuo Papa*, nam post mortem Papę, est certũ hoc facere posse quòad vtrumq. forum, vt supponitur in *cit. clem. ne Romani de elect.* restrictio. n. facta à Papa intelligitur eo viuente, non eo mortuo, vt dicitur de Vicario Capituli sede vacante. *Megal. sup. n.* 7. Hoc tñ est certũ, ꝙ qñ quis est declaratus excõmunicatus ob hanc casam ab Ordinario, declarãdo absolutionẽ pertinere ad S. Pontificẽ, (quo casu ipse Episcopus non potest se amplius in ea intromittere) talis debet accedere ad vrbem, si non est impeditus, & tunc absoluitur à Pænitentiaria, cum conditione, quòd pareat sententiæ Ordinarij latę, vel ferendæ, & ꝙ si parere contempserit, reincidat in eandem excommunicationem, vt testatur *Filliucc. loco suprac.* Si autem est impeditus debet afferre causam impedimenti, siuè perpetuum siuè temporale, & tũc cõmittitur absolutio eidem Ordinario, iuxtà ea, quæ dixi suprà *recoll.* 2. *sub num.* 97. Quando verò non est declaratus tunc ab ead. Pænitentiaria absoluitur, satisfacta parte in foro conscientiæ, quòd significat, vt in loco, vbi tale crimen notum est, non se habeat pro absoluto, quòd est idem, quàm vt non prosit dicta absolutio quòad forũ externum. Eodẽ etiã modo Regulares quòad forum conscientiæ posse
457 dictos percussores etiam publicos absoluere, dixit *Nau.* quem retuli *sup. p.* 2. *recoll.* 10. *num.* 14 vbi quòd hodie dicta opinio nõ practicatur in Italia ob Decretũ Clem. VIII. sed benè extrà Italiam, vt per *Portellium in dub. regul. v. casus reseruatus n.* 8. *& v. Confessarius quòad sæculares n.* 21. quẽ in terminis probat *Villalob. p.* 1 *summæ tr.* 19. *diffic.* 7. *n.* 23. *ad fin. remissiuè* & sic intelligas *Molinã suprac. disp.* 64. simpliciter id tribuens Regularibus.

Deuenio nũc ad impedimentorũ magis in praxi frequentiũ enumerationẽ, ac declarationẽ. DD. .n. magis cõmuniter omnia impe
458 dimenta complectuntur his versibus.

Regula, mors, sexus, hostis, puer, officialis,
Deliciosus, inops, eger, senesq. sodalis,
Ianitor, adstrictus, dubius, causa, leuis ictus
Debilis, absolui sine summa sede meretur.

ita *Siluest verbo absolut.* 4. *num.* 3. *Sayrus lib.* 3. *cap.* 28. à *num.* 10. *Reginaldus lib.* 1. à *num.* 242. *& Billettus p.* 1. *sua disquisitionis Clericalis tit. de fauore Clericorum canonis §.* 3. Alij vt *Filliucc.* omnes istos casus, reducit *tom.* 1. *tract.* 15. à *num.* 37. ad tria capita, quæ innuuntur in *cap. quamuis* 58. *de sent excom.* Primò scilicèt ad impedimentum corporale, sub quo reducit articulum mortis, inimicitias graues, paupertatem, egritudinem, senectutem, debilitatẽm, cecitatem, &c. secundò ad impedimentum canonicum, quo asserit, laborare seruos, & filios familias, exercentes munus publicum, & habentes aliam iustam causam arbitrio boni viri. Tertiò ad impedimentum ex iuris beneficio, quo gaudent mulieres, impuberes, officiales arcentes turbam, ostiarij, Clerici simul viuentes, Regulares, & nobiles viri, ac delicati. Alii tandem indiscriminatim illos declarant, ita *Suarez tom.* 5. *disp.* 22. *sect.* 1. *Grafsius p.* 2. *decis lib.* 3 *cap* 6. *Conink disp.* 14 *num.* 240. *&*
459 *Molina t.* 4. *disp.* 64. Ego autẽ omnia impedimenta, quæ vera sunt impedimenta, ex quibus excusatur quis adire personaliter S. Pontificem pro absolutione, & per consequens potest vel absolui ab Episcopo, vel petere per litteras dictam absolutionem à S. Pontifice, vt dixi suprà. (missos faciendo illos casus, in quibus Episcopi aliquas personas priuilegiatas absoluũt à mediocri, quos casus authores confundunt cum impedimentis, item articulum mortis, & ætatis puerilis, de quibus sup. *quæsit. præced.*) Distinguo inter expressa à iure, & non expressa à iure, item vtraque in perpetua, temporalia, & anomala.

Primum impedimentum à iure expressum, & perpetuum est *sexus.* habetur *in cap. quamuis* 58. ibi *sexus* fragilitate, quo intelliguntur mulieres *c. mulieres* 6. *& c. ea noscitur* 13. *eod. tit. de sent. excõm.* & quia absolutè dicta iura loquuntur de habentibus fragilitatem sexus, & de mulieribus, non distinquendo an sint sui, vel alieni iuris, fortes, aut debiles, viduæ, aut maritatæ, diuites, aut paupe-
460 res: ipsæ cuiusuis status sint & conditionis ab Episcopo loci possunt absolui, & quia semper in ipsis periculosũ est vagare, & virorũ cętibus se immiscere, d. absolutio datur simpliciter ab eod. Episcopo, & nõ ad reincidentiam. *Nau. cap.* 27. *num* 88. *Angelus excõmunicatio* 5. §. 13. *Sayrus lib.* 3. *cap.* 28. *nu.* 18. *cum alijs*, quos refert, & sequitur *Barbosa de officio. & potestate Episcopi allegat* 41. *nu.* 30. *Suarez tom.* 5. *disp.* 22. *sect.* 1. à *num.* 67. & Doctores communiter *in dicto cap. mulieres*, vt per *Graffium p.* 2. *decis. lib.* 3. *cap.* 6. *num.* 20. *& duobus sequentibus.* vbi quòd consuetudo

vni-

vniuersalis approbat hanc expositionẽ, quòd Episcopi, omnes fœminas absoluunt etiam ab enormi læsione, quæ consuetudo hanc dare potuit iurisdictionem ipsis Episcopis. Quòd multò magis dicendum est de mo-
461 nialibus non solũ vt mulieres sunt, prout dixit *glosa finalis in cap. de monialibus 33. eod. tit. de sentent. excomm.* qua ratione continentur, & à fortiori mulieres existentes in conseruatorijs, non obligatas ad aliquam clausuram, sed etiam quia profitentur perpetuã clausurã, vt notant Doctores ibi communiter. Aduertite, *glosam ibid* asserere, quod Episcopus in cuius diœcesi est monasterium absoluit moniales, vt Delegatus Papæ, quòd non est verum hodiè, ex quo sublata etiam fuerunt ex littera d. tex. illa verba (vt authoritate nostra) vndè absoluit suo iure, vt benè admonet *Ioannes Andreas in d. cap. de monialibus*, ex quo etiam sequitur, quomodo sit verum aliud dictum ipsiusmet *glosæ*, quòd scilicèt Episcopus *absoluit moniales omnes tàm exemptas, quàm non exemptas*, quã ibi sequitur *Panorm. num. 5. Silu. absolut. 5. dub. 4* & alij, quos probat *Barbosa sup. num. 10.* quia vt notat *Reginald. lib. 1. n. 246. ad finem, post Angelum.* accipi debet, vbi aliter in
462 priuilegijs, seù exẽptionibus nõ caueatur, nẽpè vt non nisi per aliquem eiusdẽ ordinis absoluantur, prout Generalibus, & Prouincialibus, & istis mortuis, vel amotis eorum Vicarijs & Confessarijs ab istis deputatis concessũ est, posse absoluere moniales, earũq. nouitias sibi subditas ab omnibus peccatis, & cẽsuris, à quibus possunt absoluere suos Religiosos, vt post *Ioannẽ Cruz lib. 1. c. 6. dub. 13. conclus.* 4. dixi suprà *p. 2. recoll. 11. nu. 191.* Vndè citati authores possunt explicari hoc modo, quòd Episcopi non priuatiuè, sed cumulatiuè, prout dixi *suprac p. 2. recoll. 9. num. 76.* possint absoluere dictas moniales, quia Prælati Regulares possunt omnia cum suis subditis etiam monialibus, quæ potest Episcopus cum suis diœcesanis. ita *Portellius v. Prælati potestas ad absoluendũ n. 21 ad finem.*

Secundum impedimentum à iure expressum iuxtà ordinem *cit. cap. ea noscitur, & in cap. quod de his eod. tit.* est senectus, quæ etiã excusat à voto peregrinationis, *cap. magnæ ibi. verum ætatis, &c. de voto. & voti redemptione*; & nota quòd cõcordant DD. Primò,
463 hoc impedimentum esse perpetuum, vt per *Sayrum cit. cap. 28. nu. 25. ad finem.* & meritò, quia senectus ipsa morbus est insanabilis, vt dixit *Seneca*, & refert inter alia notabilia circà hanc materiam *Ludouicus Gomesius in regulis cancellariæ de infirmis resignãtibus q. 7. in principio*, & latius habetur per *Paleottum in tract. de senectute, & Monteleonem in tr. de priuilegijs senectutis*, quidquid *Graffius p. 2. lib. 3. cap. 6. num. 27.* dicat, quòd eò quia senex potest inuenire Legatum per locum suum transeuntem, vel Papa potest transferri ad locum suum, hoc impedimentum non sit perpetuum, sed anomalum, nã hæc ratio corruit ex dictis *sup. num. 418.* & ex regula quòd lex respicit, quę frequenter, & non quæ rarò accidunt. Secundò etiam concordant, quòd arbitrio Episcopi remittatur, quis hoc casu dicatur senex, ita *Sayrus cit. num. 25 Barbosa cit. alleg. 41. nu. 28* seù vt dicit *Siluester absolutio 4. n. 3. vers. Decimus, quando ratione ætatis periculosè tale iter aggrederetur*, & prosequitur *Reginaldus suprac. lib. 1. num. 250 ad finem.* Sed ego semper defendi, hoc procedere de constitutis in anno 50. vsq; ad 70. & ꝙ post annũ 70. (cùm quis tunc propriè dicatur non solũ
464 senex, sed senio confectus, vt post quandam glosam, dicit *Siluest. loco suprac.* seù vt alijs allegatis *Grammaticus decis. 34. sub n. 5.* quòd scilicèt post 70. annos quis nõ dicatur senex, sed decrepitus & clarius *Natta cons. 559. n. 5.* ibi *qui septuaginta annos cucurrit dicitur esse in senio, & decrepita ætate, quæ est omnium aliorum ætatum terminus.* allegans *glosam in prohemio in 6. verbo præfectus, Archid. & Ioannem Andream in cap. 1. verbo senio de Cler. ægrot. in 6. Cinum in l. senium Cod. qui testamenta facere possunt, & alios.*) non sit opus aliquo arbitrio Episcopi, vt in casu & an senex possit carcerari pro debitis, cuius opinio ꝙ hodiè non seruetur, dixit *Ozasius decis. pedam. 123.* loquendo, dixit *Panormitanus in cap. quoniam frequenter sub num. 18.* vbi refert varias opiniones circà hoc, quis dicatur senex, *de litis contestatione*, ibi *ego puto quòd in septuagenariis, & suprà debet seruari dispositio huius cap. quia à 70. annis incipit senium & aliorum ætatum terminus, & sic cum valdè propriè in tali ætate dicantur senes, seruari debet disp. cap. nec in illa ætate, & suprà relinquam arbitrio iudicis, quia satis hoc est expressum, & quantumcunque quis sit benè complexionatus, timere debet abindè mortem*, hucusque *Panormitanus*, cuius verba benè possunt adaptari casui nostro cũ in *cit. cap. ea noscitur*, fiat mentio de senibus, & in *cap. quamuis* de senili ætate imminente, & in *cap. quod de his*, de senectute tanta granatis, & etiã quia omnes DD. supracitati cõmuniter docent, senes excusari, vt suprà, etiã si sint fortes, & robusti, quòd non potest dici
465 de senibus impropriè dictis ante dictam ætatem, & sic intelligo alios Doctores, qui coniungunt simul verba *d. cap. ea noscitur*, senes, & valetudinarij, ita *Silu. suprac. vers. Decimus*, quasi dicant, quòd quando quis nõ attingit septuagesimum annũ, tunc sola ætas non excusat, nisi etiam sit simul valetudinarius, & quoniam vt intrà dicetur, relinquitur arbitrio Episcopi, quis valetudinarius

rius reddatur impotens ad iter agendum, ideò etiam subdunt, remitti arbitrio Episcopi à 50. ad 70. annū, quis dicatur senex, hàc opinionem post hæc scripta, & lecta, reperi docere *Bossium in suo tract. de iubilei triplici gratia sect. 4. casu 22. num. 110.* vbi etiā pro-
466 bat, quòd talis senex veniat appellatione infirmorū in diplomate Vrbani VIII. iubilei pro personis impeditis anno sancto 1625. Romā adire. Contrà id, quod ego probaui *p. 1 de iubileo nu. 172.* sed si benè considerentur verba à me ibi posita, vbi tantum dico, quòd *licèt senectus sit species infirmitatis* (& per cōsequens senes venire appellatione infirmorum, & nititur ibi falsas probare *Bossius d. n. 97* quòd neq. est certum, quia vt post *Felinū*, ait *Graffius lib. 2 de arbitrarijs Confessariorum cap. 27. num. 13.* dictum *Abbatis*, quod
467 statutum loquens de infirmis, habeat locum in senibus est valdè dubitabile.) *tamen non per hoc senes dicantur propriè infirmi, itaut ob istam solam causam* veniant in dicto diplomate appellatione infirmorum, idē significant cum verbis ipsius *Bossij ibid. n. 130.* vbi probat opinionē affirmatiuā, per quæ concludit, in *dicto diplomate contineri graui senio confectos, qui ob ingrauescentem ætatem non sunt habiles ad suscipiendum longum iter absque euidenti, & probabili periculo vitæ, vel damni notabilis vitæ corporalis*, nā senex, tunc, vt patet, nō ob solā senectutē excusatur, sed ob aliā causam *inhabilitatis &c.* ac qua ratione dicitur non solum senex, sed etiam infirmus diuturnus, vt dicitur in dicto diplomate, seu vt alij dicunt valetudinarius, prout fatetur idemmet *Bossius eodē loco ad finem.* ibi *demum tunc senex dicitur infirmus, valetudinarioque equiparatur, quādo illi negotio, de quo agitur, non plus superesse potest, vel est equè impotens, & inhabilis, ac valetudinarius ipse.* allegans *Menoch. monetā, & Parisiū*, fauet *Rota in nouiss. p. 3. lib. 3. decis. 271. nu. 7.* vbi quòd senes nisi sint valetudinarij, non dicantur impediti, neque de iure, neque de facto: refert *Riccius in collectan. decis. collect. 1862.* item eadem *Rota decis. 9. sub tit. de iudicijs in nouis.* vbi quòd senes robusti, ac potentes ad laborandum, &
468 iteragendū non excusantur à personali comparitione, quia hæc duo coniunctim requiruntur, quòd sint senes, & valetudinarij, &c. vbi loquitur *Rota de octogenarijs.* Neque id facit cōtrà casū nostrū concludentē, quòd senes septuagenarij etiam fortes, & robusti excusentur à comparitione coram S. Pontifice pro absolutione ab excommunicatione, vt suprà, quia senex non habet pri-
469 uilegium, nisi in casibus in iure expressis vt probat *Ozascus in cit. decis. pedam. 123.* & refert *Riccius loco suprac.* cùm igitur in iure non sit expressus casus comparendi in iudicio, sicut est expressus casus comparendi pro absolutione, nihil mirum si eo casu requiratur quòd simul sit valetudinarius, & nō sufficiat senectus, si aliàs quis sit fortis, & potens, non autem isto casu, idemque potest dici de casu iubilei, septuagenarij robusti, & potentes non dicuntur impediti ad finē lucrandi illud, non adeundo Romam, sed benè ad comparendum personaliter pro absolutione ab excommunicatione incursa ob percussionem Clerici, vel aliam ob causam iuxtà opinionem communē, de qua sup. *recoll. 2. n. 892.* quia in dicto diplomate declarātur impediti, infirmi diuturni, in cit. autem iuribus, vbi de comparitione pro absolutione exprimuntur tamquam impediti, non solum infirmi, sed etiam senes, ex qua ratione, in rigore videtur verior opinio, quòd senes sexagenarij robusti, & pollentes viri-
470 bus non excusentur à præcepto ieiunij, secus autem septuagenarij, qui simpliciter excusantur, etiam si polleāt viribus, quam docent *Fagundez lib. 2. in secundum præceptum Ecclesiæ lib. 1. cap. 8. num. 10 & seq. Filliuc. tract. 26. num. 112.* vbi post *Lessium* testatur de valde probabili, & cōmuni, & alij, ac ita debet intelligi *Layman lib. 4. tr. 8. c. 3.* & si nō ita clarè loquatur, confundendo *n. 1.* senes septuagenarios cum sexagenarijs, *& num. 2.* concludendo de sexagenarijs, & optima ratione, quia de iure non est expressus casus aliquis, in quo excusetur quis à ieiunio, sed Doctores omnes post *D. Thom.* asserūt, excusare iustam causam, quam esse dicunt primò impotentiam, secundò necessitatem, tertiò maius bonum, vt per *Nau. loco infrac.* & senectus reducitur ad causam impotentiæ. Dixi *senes*, quia hoc est verum tàm de masculis, quàm de fœminis, quidquid ali-
471 qui in fœminis requirant tantam annum quinquagesimum, quæ opinio non solum est improbabilis, sed etiam non tuta, vt per *Laym. loco supracit. vers. illud verò.* Dixi *præcepto ieiunij*, quia secus est in ieiunio debito ex voto, vt per eundē *Layman ibid. vers. seq.* vbi contrariam opinionem *Sanchez* ostendit esse improbabilem. Dixi tandem *in rigore*, quia opinio contraria, quòd sexagenarij simpliciter excusentur, non solum est cōmunis, vt testatur *Nau. cap. 21 summæ nu. 16.* sed pro ea declarasse Pium V. viua voce, ac etiam in Bulla cruciatæ ab eo concessa, post *Llamas*, testatur *Graff. li. 2. de arbitrarijs Cōfessariorum cap. 27. num. 12.* & si subdat, hoc intelligi regulariter, & docent alij authores quos refert, & probat *Diana par. 1 tract. 9. de ieiunio resolut. 20. & p. 5. tract. 14. resol. 82.* vbi ex *Naldo, & Sancio in selectis* addit, suf-
472 ficere dictum annum 60 inceptum, & nō completum, vt latius dicam infrà cum de officio, & potestate Confessarij circà pænit. obligatos ad ieiunium.

Ter-

Tertium impedimentum est valetudo, seu membrorum destitutio, ita hoc impedimentum refertur in *d. cap. ea noscitur* ibi *valetudinarij, seu membrorum destitutionibus impediti*, quod impedimentum *glosa ibidem. verbo valetudinarij* censet, esse idem cum impedimento infirmatis, de quo in *citatis. cap. quod de his, & cap. quamuis* ibi *aut infirmitate*, nam docet, non esse tale impedimentum perpetuum, vt patet ibi, *ita quòd si conualuerint, sedem Apostolicam visitabunt, mandatum Apostolicum recepturi*, placet quòd dicit *Siluest. absolutio 4. n. 3 vers. decimus, post glosā p. in l. si pater familias ff. de adoptionibus*, scilicèt valetudinarium dici à valetudine, quæ dif-
473 fert à morbo, quia valetudo perpetua, est, morbus temporalis, quòd est idem, vt ipse subdit, quàm dicere, valetudinem esse morbum incurabilem, qui intellectus satis confirmatur ex verbis subsequentibus, in d. tex. *seu membrorū destitutionibus impediti*, nàm ly
474 *seù* vel potest stare expositiuè, & declaratiuè, vel etiā si staret alternatiuè, & disiunctiuè, inter diuersa, tñ arguit similitudinē, vt per *Rotā apud Seraph. decis. 393. n. 8. & 9.* sed certum est destitutionem membrorum esse impedimentum perpetuum, ergò in *d. cap. ea noscitur* ly *valetudinarij* nō significat idē, quod in alijs iuribus citatis significat ly *infirmitate, &c.* sed significat infirmitatem non solum prout est impedimentum temporale, sed etiam valetudinem, quæ est impedimentum perpetuum, quod fit manifestum ex versibus suprà relatis, vbi nono loco ponitur *eger*, & decimo septimo loco *debilis*. Denotando primò per ly *eger*, infirmita-
475 tem tàm eo casu, quo est impedimentum perpetuum, & sic sit idem quod valetudo, quàm eo casu, quo est impedimentum temporale, quod voluit significare *Siluester loco suprac. vers. Nonus*, vbi hoc verbum exemplificat tàm *in infirmo incurabiliter.* (qui vt suprà dixi dicitur propriè valetudinarius, & habens impedimentum infirmitatis perpetuū, (& supponit *Filliucc. relatus à me sup. n. 419.* & ante eum *Siluester supracit. n. 3. vers. sciendum est 3.*) quā *in infirmo periculosè, vel laborante morbo longo, licèt temporali*, qui per consequens habet impedimentum temporale, quem sequuntur *Nau Sayrus, & Reginaldus locis supracitatis*, quod etiam præsupponunt *Grassius suprac. par 2. decis. lib. 3. c. 6. n. 25. & Barbosa suprac. allegat. 41. nu. 25. & seq.* dum simul loquuntur de infirmis, & valetudinarijs, & si postea dicti autho-
576 res in exemplificando dictas infirmitates non distinguant, quæ inducant impedimentum perpetuū, & quę temporale, nàm *Siluester* facit mentionem de podagra, vel febre quartana. *Nau. Molina, & Barbosa* addunt etiam tertianam, quę non citò, ac leuiter transiret *Reginaldus* addit febrem hecticam, cui concordat *Grassius loco suprac.* ibi *vt quia sunt tisici*, & tamen quartana, & tertiana inducunt tantum impedimentum temporale, febris hectica, & tisica impedimentum perpetuum, podagra verò aliquādo potest esse perpetuum impedimentum, & aliquādo tēporale, qñ certo tēpore vexar tātū per aliquos dies, vel quando est continua, ac frequens, idem dic de chiragra Inter valetudinarios, seù habentes impedimentum perpetuum non solum possunt connumerari paralitici, apopletici, epiletici, ac menteca pti. & si cum lucidis interuallis, qui sunt morbi frequenter vsque ad mortem comitantes, & sic incurabiles, de quibus vide, & si ad aliud propositum *Bossium de triplici iubilei gratia sect. 4. casu 22. à num. 89.* (quòd morbus paralisiæ, seù apoplesiæ, specie distinguatur à morbo caduco, & comitiali, cō trà id asserit *Bossius, dixit Rota apud Manticam decis. 122. num. 5.*) sed etiam prauo corporis affectu sæpè malè valentes, & per consequens qui nō possunt absque periculo, vel vitæ, vel alterius grauis damni corporalis peregrinationem arripere in locū, vbi adest Curia Romana, vel Legatus Apostolicus.

Denotando secundò per ly *debilis*, mem-
477 bris destitutum, quem Doctores (prout *Panorm. & Butrius in d. cap. ea noscitur*, interpretantur quoq. illa verba tex. *membrorū destitutionibus impediti*, idest cæcus, claudus, & alij multifariam impediti membris, vt inquit *Siluester sup. vers. decimus septimus*, & prosequuntur *Sayrus Reginaldus*, & alii cōmuniter, quod autem dicitur de claudo explicat *Molina suprac. disp. 64. num. 1. ad finem* nisi soleat incedere eques, habeatque vndè eques accedat ad vrbem, vel ad legatum, & *Reginaldus sup.* limitat in parū claudicante sicut id dicitur de cæco, limitat in eo, qui caret vno tantū oculo. Ex quibus patet in d. versibus distingui *debilem*, seu destitutum membris, ab *agro*, seù infirmo, quia istud impedimentum ægritudinis non est semper perpetuum, vt dixi, sicut est perpetuum impedimentum debilitatis, seù destitutionis membrorum, vt præter *Silu. & Filliucc. suprac.* notat *Reginal. suprac. n. 225. ad fin.* Addo ego prò praxi aliam differentiam & est, quòd ad hoc vt ægritudo, infirmitas, vt suprà, seù valetudo sit impedimentum perpetuum, vel temporale, aut anomalum debet hoc constare per testimonium medicorum, & hoc casu verificatur dictum *Menochij, & aliorum*, quos sequitur *Barbosa loco suprac.* infirmi, & valetudinarii dicuntur ex consilio & medicorum, secus autem est in membris destitutis, cùm corū impedimētū sit patens, ideòq. inter hos non numeraui paraliticos, apopleticos, & epilecticos, sed inter infir-

mos

mos, & valetudinarios, quia & si in eis per tales morbos membra corripiantur, ac inutilia reddantur, tamen non ita illis destituũtur, vt sit ita patens dicta destitutio, sicut in
478 cęcis, claudis, &c. qui non habent opus aliqua fide medici, ad hoc vt possint absolui ab Episcopo, tãquã perpetuò impediti, res enim, quę percipitur per sensum corporeũ ipsius iudicis, non eget probatione, cùm etiã probatio omnis vincatur, si aspectus contrariũ testificetur. *l. minor 25. annor. ff. de minoribus, cum alijs allegatis per Rotam apud Mãticam decis. 79. n. 4.* Ex quibus omnibus sequitur à contrario sensu, quod argum. est firmissimum in iure, quòd quando infirmitas non est neque incurabilis, neque longa, sed iudicio medici breuis, sine tamen periculo mortis, non possit quis absolui ab hac excõmunicatione ab Episcopo, vt sup. ratione impedimenti, estò occurrat tẽpus implendi Ecclesiæ pręceptum de confitendo semel in
479 anno, sic clarè percipitur ex verbis *Molina supr ac. disp. 64. in principio*, vbi postquam asserit, *ob morbum, qui licèt periculosus, non sit, pro tunc tamen impedit accedere ad potestatem habentem absoluendi ab ea excommunicatione, tunc is esto enormiter violenter manus violentas in ecclesiasticum iniecerit, si tamen vel occurrat tempus implendi Ecclesiæ praeceptum de confitendo semel in anno, vel cõfiteri ex deuotione velit, ac absolui ab excommunicatione*, statim subdit, *dum ita morbo laborat qui non citò transit, vt esset podagra, quartana febris, vel tertiana, qua non citò vel leuiter transiret, aut alius similis morbus, absolui potest ab Episcopo*. Dixi *iudicio medici*, quia habito illius testimonio, arbitrarium est ipsi iudici, secundum subiectam mate-
480 riam, quod nam sit longum tempus, *glosa in l. prima C. de aqua pluuia arcenda, cum alijs allegatis per Cardinalem Tuscum litt. T. conclus. 37. num. 12.* & ita intelligendũ quod aiunt Doctores, quos sequitur *Viuianus in praxi iuris patron. lib. 15. cap. 3. num. 88.* remitti arbitrio iudicis, quis dicatur infirmus, scilicèt iudex debet prius requirere medici iudiciũ, & illo habito arbitrari, an talis secũdùm subiectam materiam dici possit infirmus.

Quartum impedimentum est *subiectio*, quod impedimentum inuenitur in his, qui non sunt sui iuris, & habetur in *c. mulieres, &c. c. quãuis de sent. excõm.* & sic non solũ d. impedim. intelligi debet de seruis Christianis, de quibus expressè sancitum reperitur *in c. relatum 37. eod. illo tit.* sed etiã de alijs, cùm enim in *d. cap. mulieres, & cap. quamuis*, simpliciter, & absolutè personę, quę non sunt sui iuris declarentur ad hunc effectum impeditæ, simpliciter, & absolutè omnes censeri debent impeditæ, quę alieni sunt iuris.

quales autem sint istæ personę, hic à me prò viribus explicabũtur & quia Doctores omnes concordant de eorum numero esse seruos, vt dixi, quæro primò de ipsis, & supponẽdo pro certo, hoc loco pro seruis, intelligi
481 eos, qui propriè sunt serui, dicti à seruãdo, & non à seruiendo, vt post *Isidorũ* aduertit *glosa in §. serui autem inst. de iure personarũ.* quia in bello seruari, nec occidi solent, qui etiam mancipia dicti sunt, eò quòd ab hostibus manũ capiantur, vt habetur in *cit. §. serui autem*, non autẽ eos, qui impropriè serui sunt qui rectius famuli dicuntur: item dictos seruos posse absolui ab Episcopo, quando pręter seruitutem ipsi habent aliud impedimentum ex suprà enumeratis, & infrà explicãdis, propter quod alij absolui possũt, vt aduertit *Molina suprac. disp. 64. n. 2. versus finem.* Exquirendum est, quando ipsi serui gaudeãt hoc priuilegio ratione seruitutis? In qua re duo sunt certa, primum quòd vbi
482 dominus aliquo modo ex sup. *à nu. 108.* explicatis modis concurrerit in percussionẽ Clerici factam à suo seruo & percussio fuerit enormis, vel etiam mediocris, seruus ipse sicut nec dominus, frui non potest hoc priuilegio, patet in *cit. cap. relatum*, ibi *aut ipsi domini propter hoc sine sua culpa, &c.* vbi *glosa verfic. sine culpa ad finem*, subdit *aliàs si essent domini in culpa, tam ipsi quàm serui, sunt excommunicati, quia si mã lassent, &c.* idest vt ait *Graffius p. 2. lib. 3. cap. 6. n. 16.* vterque ad Sedẽ Apostolicã esset mittendus. Quòd *Molina loco suprac.* & si loquatur in graui, & atroci iniuria (quòd an sit verum, patebit ex infra dicendis) & ampliat, etiam si Sedes Apostolica, vel Legatus multum distet. Secundò est certum, quòd quando ipsi serui *nimis sint ab Apostolica Sede remoti*, & percussio mediocris est, in duobus casibus pro illius absolutione non sint mittendi ad Apostolicã Sedẽ, sed ab Episcopo absolui possint
483 Primus est quando Clericũ percussissent, *in fraudem, vt se subtrahant ab obsequio dominorum*, vt subdit *Siluester ituri Romã*, & prosequitur *Reginaldus sup.* & ibi cõsequi libertatem à Capitolio, iuxtà eius priuilegia, vel vt sic habeat cõmoditatẽ aufugiendi. Secundum est, *quando ipsi domino propter hoc sinè culpa sua graue damnũ inferretur*, carẽdo seruitio propter absentiam dicti serui, vt explicant Doctores quòd damnum, quando fit ex hac causa graue, vel leue, arbitrabitur. bonus vir, vt notat *Archidiaconus in d. cap. relatũ n. 4.* qui subdit, in hoc illũ considerari debere conditionem domini, qui propter paupertatem, vel infirmitatem fortè nõ potest seruo, vno die carere, & sic dictum damnum potest cõtingere etiam vbi Sedes Apostolica, vel Legatus non multum distaret, vt præter *Archidiaconum suprà*, notat *Butrius*

Nnn *ibid.*

ibid.num.6. & Graffius loco suprac. num. 18. Dubium tamen est inter authores, an in istis duobus casibus Episcopo concedatur, non solum absoluere dictos seruos à mediocri,
484 vt dixi, sed etiam ab enormi. Nàm *Panormitanus in d.cap.relatum num. ad finem* expressè docet, *quòd vbi iniuria illa per seruum est enormis, nullo casu potest absolui ab inferiori à Papa*, idem videtur docere *Arcbid. sup. num.* 6. sed contrarium videtur magis conforme verbis tex. *d. cap. relatum*, vbi S. Pontifex, primò generaliter præcipit, seruos pro violenta manus percussione in Clericũ, mitti Romam, deinde excipit illos duos casus, ergo isti duo casus censentur excepti, vbi percussio non solum fuit mediocris, sed etiã vbi fuit enormis. Consequentia probatur per tex. in *l.iam hoc iure ff. de vulgari, & pupillari*, vbi habetur secundum *Rotã apud Seraphin.decis.*980.*num.*7. quòd exceptio di-
485 citur de regula, nàm aliàs determinatio esset difformis; sed regula in illo textu de seruo mittẽdo Romã prò manuũ iniectione non põt esse de percussione leui, cũ propter eã ille non venit mittendus Romã, vt patet ex supradictis *n.* 348. imò secundũ *Siluestrũ loco infrac.* neque pro mediocri *per tex.in d. cap.mulieres*, ergò est de enormi tantum, vel de mediocri, & enormi, si regula est de enormi, ergò etiam illi duo casus excepti procedunt in enormi, & per cõsequẽs in illis duobus casibus, serui prò enormi non sunt mittendi Romam, ita videtur sentire *Butrius in dicto cap.relatum num.*4. quando asserit, *nota casus, in quibus pro manuum iniectione non transmittuntur ad Sedem Apostolicam. &c.* Hanc opinionem dicit veriorem, *Silu. absolutio 4.num.9. ad medium*, idem docere videtur *Reginaldus cit.lib.* 1. *n.* 254. *ad finẽ*, dum asserit statui *in d. cap.relatum, seruos mittendos esse ad Sedem Apostolicam pro absolutione ab hac excommunicat.(nisi fortè hac incursa fuerit pro iniuria leui) exceptis duobus casibus*, sequitur *Molin.suprac.disp.*64.*sub n.*2.& si nõ ita clarè, & voluũt alij DD. omnes, qui post firmatam Regulam, quòd ab enormi absoluat Papa, vel Legatus, subdunt, illius limitationes iuxtà versus suprà relatos, in quibus ponitur casus decimus tertius, ibi *Ad strictus* quẽ declarant de seruo in illis duobus casibus exceptis vt suprà, *in d. c. relatũ*. Nec obstat illa verba eiusdẽ tex. *dũmodo non sit tã grauis, & enormis excessus, vt propter vitandum scandalum, & tollendum exemplũ, huiusmodi serui ad seruum seruorum Dei venire debeant absoluendi*, quia dicta verba non significant, dictos seruos simpliciter debere mitti pro enormi, sed ob scandalnm datum, quæ duo inter se non solum sunt separabilia, sed diuersa, & à separatis, & diuersis nõ fit illatio, quòd causa missionis in dictis duobus casibus exceptis, sit scandalum, & non enormitas, patet ex dictione illa *vt*, quę
486 dictio, quando apponitur in vim causæ, quæ sit apta ad producendum suum causatum, prout ponitur hoc in loco, ob illa verba sequentia, *propter vitandum scandalum*, importat causam finalem, vt per *Antonium Angelum Gratum de dictionibus, dictione* 298.*ad finem*. quod voluit dicere *Silu.loco suprac.* ibi *quòd etiam tex. apertè innuit, tùm quia dicit, tàm grauis, tùm quia rationem missionis non assignat enormitatẽ, sed scandalũ*, ad hoc autẽ, vt in ipsis casibus teneatur seruus adire Sedem Apostolicam, dictæ duæ conditiones enormitatis, & scandali debent copulatiuè concurrere, ita *Suarez disp.*22. *sect.* 1. *num.* 86. *Alterius*. & alij.

Secundum genus subiectorm, seù eorum qui sunt in potestate alterius, vel alieni iuris, sunt *filij familias*, vt patet *instit. de his, qui sunt sui, vel alieni iuris, iuncto tit. seq. de patria potestate*, & præsupposito cum cõmuni sentẽtia, quę docet, ipsos filios fam. posse absolui ab Episcopo pro violenta manuũ iniectione etiã enormi facta quoq. tẽpore pu-
487 bertatis, *contrà glosam in d.cap.mulieres verbo sui iuris*, quã sequi vidẽtur *Innocentius*, & alij, & ratio est manifesta, nàm etiam filius familias pubes non est sui iuris, vt est certũ *ex toto titulo quibus modis ius patriæ potestatis soluitur*. quod sufficit ad hoc vt gaudeat hoc priuilegio, vt habetur in *cit.c.mulieres*. Cõfirmatur quia iã *sup.in c.*1. idẽ S. P. loquutus erat de impubere, ergò cùm in *d. c. mulieres* loquatur de his, qui sunt alieni iuris, extendit dictum priuilegium etiam ad puberes, quãdo tamen essent sub potestate parentum, & sic alieni iuris, quòd est certum etiam in ca-
488 su, vbi filius talis familias habitaret seorsum à patre, vel haberet quid expenderet, ita contrà *Ioannem Andream*, quem sequitur *Arcbid.& cõtrà Diuũ Antoninũ*. docet *Panormit.in d.cap. mulieres num.* 5. & probat *Angelus excomm.* 5. *num.*54. *Siluest. absolutio* 4. *sub num.*9. & alij omnes, qui ad hoc tantum requirunt, quòd sint tales filij sub potestate parentum, ita *Auila p.*2.*cap.*7. *disp.*1. *dub.*6. *concl.*3. *Barbosa suprac.alleg.*41.*n.*29. & *Bonac. cit.p.*5.*n.*14. Quia verò ex vna parte in *cit.c. mulieres*, vbi est sermo de his, qui sunt alieni iuris; simpliciter illos ab Episcopo absoluẽdos esse dicitur, imo postquam loquutus fuerat S.P. de mulieribus, quæ sẽper absoluuntur ab Episcopo prò enormi, ex alia autẽ parte in *d.c.relatũ*, vbi est sermo de seruis, qui etiã sũt alieni iuris sicut filij fam. dicitur, illos esse absoluẽdos ab enormi, nisi in duobus casibus, de quibus suprà. Dubiũ est apud DD. an ipsi filij familias veniant absoluendi simpliciter ab Episcopo non solum quoties memediocriter, de qua re non videtur dubitan-

tandũ etiã extrà illos duos casus *d. c. relatũ* cũ aliàs in *c. mulieres*, nihil concederetur iis, qui sunt alieni iuris, quatenus tales sũt, ex quo pro iniuria leui, omnes possint absolui ab Episcopo, ergò saltẽ idẽ supponũt in iniuria mediocri. *Angelus excomm. 5. casu 1. n. 54. Reginaldus loco infracit.*) sed etiam quando enormiter Clericum percutiunt, vel tã-
490 tum in illis duobus casibus, in quibus pos sunt absolui ipsi serui, scilicèt quando adire non possunt curiam, vel Legatum sinè præiudicio, vel displicentia patris, vt loquuntur *Angelus, Reginaldus, & Siluester locis suprac.* Nam *Panormitanus in d. cap. mulieres n. 5. ad finem.* idem putat dicendum esse de filio, quod in seruo ex benigna interpretatione, vndè quia in *d. cap. relatum*, vt suprà dixi, docet, *quòd vbi iniuria illa per seruum esset enormis, nullo casu possit absolui ab inferiori à Papa, & quod tantum pro mediocri possit absolui pro casibus ibi expressis*, videtur esse eius opinionis, quòd similiter filius familias non possit vllo casu absolui ab enormi. Secunda opinio est *Reginaldi*, qui absolutè docet *suprac. lib. 1. n. 252.* filiũ famil. nõ solũ posse absolui à mediocri, sed etiã ab enormi, *argumẽto quod ius non distinquat, nec vtaur restrictione in ea re quoad seruos in c. relatũ*, hęc sũt verba huius authoris. Tertia opinio, & magis recepta ab auctoribus, est *Caiet. excõm. c. 10. versus fin. & Angeli loco suprac.* docentium simpliciter illũ posse absolui per Episcopũ, nisi excessus sit ita grauis, & enormis, vt aduitandum scandalum aliorum, debeat Sedẽ Apostolicam adire, seù vt alij explicant, ꝙ possit absolui etiam ab enormi in casibus, in quibus suprà dixi, posse absolui seruos, ita clarius loquendo, subdit *Molina cit. disp. 64. num. 4.* ibi *quare necesse est, vt multum à Sede Apostolica ipsiusq. Legato, distent, & vt pater non sit in causa, &c. itemque vt discessus talis redundet in notabile detrimentum patris, atq. vt iniuria talis manuum iniectionis, non sit admodum enormis, quæ scandalum generet.* & quoniam non interuenit tale detrimentum, quando vel pater consentit tali peregrinationi, vel ipse filius fuerit emancipatus ideò videtur tale impedimentum non esse
491 perpetuum, sed temporale, & per consequens absolutionẽ dandã esse filio familias, sicut etiã seruo ad reincidentiam, ita *Reginaldus loco suprac. ad finem. & Molina suprà sub num. 7.* sed saluo meliori iudicio dicerẽ, quòd hoc, quod dicitur de cõsensu, & emãcipatione *á Nau. cit. cap. 27. num. 88. & alijs*, intelligi debeat, quando contingit ante absolutionẽ, nam in *d. c. relatum* expressè subiicitur, quòd in d. duobus casibus poterit Episcopus cõmutare seruo peregrinationẽ, & in cõpensationem laboris, quẽ in itinere substineret, in aliam, non quidem in pecuniã, vel eleemosinas, cùm proprio careant, sed in aliam, nempè ieiuniũ, orationẽ, & disciplinas, quæ non multũ dominis præiudicẽt, si igitur commutatio subrogatur loco ipsius laboris, quem in itinere substineret, signum est, quòd amplius nõ tenẽtur ad ipsum iter, aliàs quis teneretur bis ad dictũ iter, contrà regulam tex. *in l. nauis onustæ §. cum autem initus ff. ad legem rodiam de iactu*, quòd nemo debet duplici onere grauari, & tex. *in c. at si Clerici §. 2. de iudicijs*, quòd duplici pæna non debet quis puniri. Consequentia patet ex alia regula, quòd subrogatum sortitur naturam eius, cui subrogatur *l. filia sua §. Titia ff. de conditionibus, & demonstrationibus.* Vndè videmus quòd talis commutatio, quidquid post *Panorm.* dicat *Molina cit. disp. 64. sub num. 2.* non fiat vbi datur absolutio ad reincidentiam (cũ tunc exigatur iuramẽtũ, vt cessante impedimẽto, &c.) sed cũ datur absolutio absolutè. Cõfirmatur quia *in c. mulieres* etiã simpliciter dicitur, ꝙ hi, qui non sunt sui iuris absolui possint ab Episcopo. Quod autẽ addit *Angelus sup. n. 56.*
492 iuuenẽ, siuè sit non sui iuris, siuè sit sui iuris, siuè diues siuè non, posse absolui ab Episcopo pro manuum iniectione in personã ecclesiasticam, quia eorum itinerario est periculosa, non est vniuersaliter verum, sed tãtum in casu, vbi Episcopus arbitrabitur, in tali iuuene itinerationem fore periculosam, vt per *Siluest absolutio 4. n. 4. vers. 5. ad finẽ. Suar. cit. sect. 1. n. 67. Bonac. de censuris disp. 2 q. 3 p. 6. sect. 5. num. 12.* vbi etiã requirit (iuxtà ea, quæ dixi *sup. n.* quòd neq. hoc casu pateat quoq. aditus ad Sedem Apost. saltẽ per litteras.) *& Reginald. cit. lib 1. n. 243. ad finẽ.* Vbi quòd cessante d. periculo teneatur accedere, & sic hic est casus diuersus à casibus impuberis, aut puberis. sed filij familias.

Quærit *Glosa in d. c. relatum verbo in vtro-*
493 *libet casu.* An maritus connumerandus sit inter eos, qui non sunt sui iuris, itaut saltem si in fraudem vxoris (vt dicitur de seruo, & filio familias respectu domini, vel patris,) percusserit mediocriter, vel enormiter personam ecclesiasticam, possit absolui ab Episcopo? Et respondet negatiuè, quam opinionẽ post *Panorm. & Siluest. sup. n. 9. & 10. ad fin.* probat *Reginaldus sup. n. 213. & Graff. cit. c. 6. n. 19.* testatur de cõmuni *Molina sup. n. 3.* quidquid *Angel. post Hostiens.* contrariũ doceat apud *Silu. sup.* & ratio est manifesta, tũ quia maritus nõ est sub potestate vxoris, sed potius vxor sub potestate viri, vt habetur
494 *Gen. 2.* tũ etiã qa vt inquit *Reginal. sup.* priuilegiũ, quod habet vim ex sola volũtate cõcedẽtis nõ recipit extẽsionẽ ex idẽptitate rationis sed quòd seruus, & filius familias in fraudem domini, vel patris, percutiens personã ecclesiasticam possit absolui ab Episcopo, est.

est priuilegium domini, & patris, vt supponit *Siluester cit. num.9. ad medium.* ibi *ratio huius priuilegij est ius alienum, idest ius paternum, &c.* ac prosequitur *Reginaldus loco suprac.* ergò licèt maritus in fraudem vxoris percusserit grauiter, vel mediocriter Clericũ, non potest ad eum extendi dictum priuile-
495 gium. An autẽ, ex alio capite, quia verbi gratia, vxor est iuuenis, nec adest aliqua consanguinea, cui illam maritus custoditã relinquat, vel aliàs ipsius pudicitia ex mariti absentia periclitaretur, excusetur maritus? pertinet ad aliud impedimentum generale, quod vocant canonicũ, vel legitimũ, impedimẽtũ arbitrio Episcopi, contentũ in sup. relatis versibus sub ly *causa.* & ibi notant DD. communiter, vt infrà videbitur. Negari tamen non potest, ad hoc caput *adstrictorum* reduci posse carceratos per lõgũ tempus, dãnatos ad triremes, ac etiam tantò magis relegatos, & exules, eademque ratione venire etiam bannitos, seù diffidatos, quia etiam isti omnes non possunt, sinè euidenti periculo vitę, Vrbem Romæ, vel Legatũ adire, item equiparantur constitutis in periculo mortis, & dixi *sup. 2.p. resoll.3. num.43. & resoll.8. num.13.* vbi etiam de damnatis ad triremes, quibus assentitur, & si me non alleget, sed authores à me citatos *Diana p. 5. tract.3. resolut.62. & 64.* & latius habetur per *Bossium de iubileo sect.4. casu 22. §.6.*

Quartum impedimentum in iure expressum, etiam temporale, vt notat *Nau. cons.43.*
496 *de sent. excommun.* est paupertas, & inopia, quæ non sinit aliquem posse ad Sedẽ Apostolicam ire, vel ad Legatum, sic concordat *glosa in cap. ea noscitur, verbo pauperes de sent. excommun.* ipsum textum, vbi simpliciter statuitur, quòd omnes, qui non sunt senes, aut valetudinarij, vel membrorum destitutionibus impediti, siuè diuites, siuè pauperes, debeant pro absolutione ab hac excommunicatione, adire Sedem Apostolicam, vel Legatum, cũ alijs textibus, in *cap. quod de his, &c. quamuis, eod. illo titulo,* vbi expressè inter alios casus, in quibus ratione impedimenti adeundi dictam sedem Apostolicam, pro absolutione huius excommunicationis, enumeratur paupertas, & inopia, quod est idem, ac si diceremus, quod sola paupertas non est impedimentum legitimum pro casu nostro, sed quando illa impedit ne ad Vrbem, vel Legatum quis accedere posit, quod potest contingere non solum in eo, qui si vellet ire deberet mendicare sibi victum in itinere, non solitus aliàs mendicare, vt per *Nau. loco suprac. Sayrum cap.28. num. 23.* & alios communiter, ac etiã in eo, qui & si sit solitus mendicare, tamen ex eleemosinis mendicatis alit suam familiam, vel in itinere mendicare id, quod põt, non sufficeret sibi ad victum, vt per *Graffium lib.1. decis. cap.6. nu. 28 ad finem, Molinam cit. disp. 64. & Reginaldum lib.1. n.250.* vbi idẽ dixit de exercente aliquod artificium, quod non potest exerceri eundo, vel ex illo alit suam familiam; sed etiam in eo, qui attenta sua conditione non haberet vnde efficere commodè posset sumptus necessarios ad accedendum ad eum, qui potestatem ad ipsum absoluendum habet: ita *Barbosa cit. alleg.41. num.24.* quibus ab eo allegatis addo *Molinam suprac. disp.64. vers. item idem est de paupere*, nàm paupertas consideranda est secundum qualitatem personarum, vbi ius non exprimit, quis intelligatur pro paupere, vt post *Bald.* dixit *Graffius de arbitrarijs confess. lib. 2. cap.*
497 *51. num.11.* istis enim casibus, tales possunt absolui ab Episcopo (cuius arbitrio remittitur iudicare, qui nàm hoc casu sit pauper vt per *Sayrum, & Barbosam locis suprac.*) etiã pro graui iniuria ad reincidentiam, donec venerit in pinguiorem fortunam, ita vt valeant commodè accedere, &c. ita *Ioannes Andreas, & Panormitanus in cit. cap. ea noscitur, Nau. cap.27 summa nu.88. Angelus excomm:5. num 51. Siluester absolutio 4. num.3. & n.8.* quibus accedit *Bonac. supracit. infra citanda sect. 5. n. 15.* qui omnes concludunt, hunc pauperem non dici hoc casu impedi-
498 tum, quando mendicando ostiatim victũ sibi soli quærere soleat, & aliàs cùm sanus sit, eundo, eodem modo sibi posset prouidere de victu, & sic intelligo *Alterium* apud *Duardum lib. 3. in Bulla cana §.2. q.8. n.25.*

Sextum impedimentum etiam temporale expressum in iure, est inimicitia capitalis, vt habetur in *cit. cap. quamuis, & clarius in cap. de cætero eodem tit.* & concordat cum alijs iuribus, quæ canonizantur per *Rotam decis.12. sub titulo de dolo, & contumacia, in nouis.* vbi quod inimicitia capitalis excusat à
499 personali comparitione. Quando igitur propter hanc inimicitiam excommunicato prò graui (vel mediocri, si non sit persona priuilegiata) iniuria, immineret periculũ graue in persona, vel bonis, sumendo tale iter, potest absolui ab Episcopo tamquam impeditus pro illo tunc, vt post alios habetur per *Bonacinam tom.3. disp.2. q.3. p.6. sect.5 num.10.* Quòd est verum etiam si inimicitia non esset particularis, sed generalis, quia v.g: vel inter Principẽ excommunicati, & loca, vbi ille esset trãsiturus, vt p *Molin. citata disp. 64. sub num.6.* quod intellige nisi posit haberi saluus conductus, vt per *Rotam suprac. decis.13.* vel ratione fidei, quia deberet transire per loca hæreticorum *Suarez disp.22. sect.1. num.65.* sicuti etiam censebitur impeditus, si latronum excursiones, aut graues pestilentiæ seuiant in locis, per quæ iter faciendum erit, *Reginaldus cit. lib.1. num.247.* & de

omni-

omnibus supradictis. *Alterius lib.5. disp. 22. cap.2. vers. de hac dubit. ad fin.* Ampliant primò communiter Doctores supracitati, etiã si dictam inimicitiam priuatam contraxerit excommunicatus sua culpa, quam limitationem videtur intelligere *Graffius loco suprac. num.32.* quando dicta culpa non fuit ordinata ad illud, *cap. statutum §. si verò, vbi glosa vers. si non audens de rescriptis in 6.* sed id verum dicerem in vno casu tantum, quando scilicèt sua culpa perseueraret dictus excommunicatus in dicta inimicitia, quia alter quidem vellet ei reconciliare, sed ipse nolit, nàm tunc vt benè obseruat *Reginaldus suprac. num.247.* si volens fouere dictas inimicitias, gauderet hoc priuilegio, malitia sua ei prodesset, quod non est de intentione iuris, si autẽ ad hunc finẽ cõtracta esset dicta inimicitia, sed verè ex dicta inimicitia immineret sibi periculum, de quo suprà, nec per eum staret reconciliatio, tunc & si peccauerit, cùm hoc intenderit à principio, tamen remanet excusatus ab eundo, vt di-
500 citur de assumente laborem, etiam inhonestum, vt nõ ieiunet, vel sumẽte nociua, vt infirmetur, & posta nõ ieiunet, quia si ex his verè euadit impotens ad ieiunandum, licèt peccauerit hoc intendendo, postea non peccat edendo carnes, quidquid sit an illud peccatum sit contrà præceptum ieiunij, vel non, de qua re infrà *cum de officio, & potestate Confessarij circà pœnitentes obligatos ieiunare.* videte pro nunc *Sanchez lib. 5. opusculorum moralium cap.1. dub.7. sub num.13.* Amplia secundò, vt habeat locum nostra conclusio etiam vbi dicta inimicitia sit tan-
501 tum prẹsumpta, argumento notatorũ per *Baiardum ad Clarum §. fin. q.24. num.27. & 42.* quia ad hoc vt censeatur probata inimicitia, sufficit si constat de causa, & suspicione in genere, vt post *Felinum, & Decium, habet Bossius in sua practica criminali tit. de mandato ad homicidium num.38.* quòd est verum licèt odium exterius non ostendatur, vt post *Grammaticum, dixit Baiardus sup. q.61. n.115.* & prosequitur *Ciarlinus in suis controuersiis cap.10. num.116. ad finem.* Amplia tertiò etiã si talis inimicus sit de recenti reconciliatus
502 vt per *Baiardum suprac. num. 27.* cui concordat *Rodriq. tom. qq. regular. q.15. art. 2. ad finem. vers. aduertendum.* quòd maximè existimo verum, vbi ipse excommunicatus fuit offensor, & reconciliatus offensus, & sic concordarem ipsum *Baiardum* cum alijs Doctoribus, simpliciter docentibus, inimicum reconciliatum non esse amplius inimicum, de quibus per *Ciarlinum loco supracit. n.110.* signa autem recõciliationis ponit *Viuius decis.330.* & aliqua ex illis etiam habetis apud *Baiardum suprac. q.21. num.116. & 118.* vbi in specie, quando cautio præstita ab inimico de non offendendo, & receptio sacramenti pænitentiæ, & Eucharistiæ sint suffi-
503 cientia signa reconciliationis, itaut tollãt suspicionis inditium, qui tandem cõcludit, in hoc non posse dari certam regulam, sed totum remitti arbitrio iudicis, quod etiam dixit *Rodriquez loco suprac.* quæ autem sit inimicitia capitalis, vel non, patet ex his, quę notat *Gigas in tract. de crimine lasæ maiestatis lib.2. q.2. per totũ,* & prosequũtur *Menoch. de præs. lib.3. præs.37. & Farinac. p.1. praxis q. 49.* & ex nostratib⁹ *Rodriq. cit. ar.2. per tot.* qui enumerat 18. causas, ob quas hac ratione testis redditur suspectus, apud quos reperietis plures, & varias causas dictæ inimicitiæ capitalis, quæ & si omnes non sint sufficien-
504 tes pro excusatione, ad hoc ne quis teneatur ire ad Sedem Apostolicã, vel Legatum pro absolutione huius excommunicationis, plures tamen ex eis sunt ad propositum nostrum, vndè *Barbosa suprac. allegat. 41. á nu. 6.* loquẽdo in terminis nostris, notat aliquas causas, scilicèt litis omnium, vel maioris partir bonorũ, vel super quẹstione status, accusationis criminalis, & iniuriarum, quæ duæ vltimæ causæ non sunt intelligendæ ita simpliciter, sed quando accusatio, vel sit de crimine capitali, vel ꝙ ex eo probato, oriatur infamia, vt per *Menoch. sup num.18. & Farinac. num.24.* item quando verba iniuriosa sunt grauia contrà alium prolata, qui curet valdè de similibus verbis, vt per supracitatos authores. Addi posũt etiam aliæ causæ maiores istis, scilicèt quando intercesserunt, vel percussiones, aut attentatio homicidij, & nõ solũ in persona propria inimici, sed etiam alicuius sui proximi consanguinei, item quãdo interuenit adulteriũ cũ vxore inimici, vel alterius suæ consanguineæ, de quibus vt dixi, nec potest dari certa regula, sed remittitur arbitrio Episcopi, qui hic & nunc ex tali causa inimicitiæ, secundum qualitatem personarum arbitrabitur, an excommunicato imminere posśit periculum graue, itinerando vrbem versus, vel ad alium locum, vbi adest Legatus pro obtinenda absolutione ab hac excommunicatione, nàm etiam *Gramaticus cons.57 criminali n.9. & Menoch. de arbitrarijs q.110. num. 3:* quos refert, & sequitur *Viuius. dec.435. nu.*
505 22. docent, relinqui arbitrio iudicis, quæ inimicitia sit capitalis, vel non, seù quæ inimicitia sit parua, vel magna, vt loquitur *Baiardus suprac. q.24. n.35.* quia idem est inimicitiam esse capitalem, vel magnã, quàm quòd excommunicato ex ea immineat periculũ in capite, vel magnum, fauent ẽt Doctores, quando explicant, quæ pæna dicatur capitalis. videte *Clarũ suprac. §. finali. q.47. in principio.* & in terminis nostris loquendo generaliter, quòd de ista excusatione

an

an iste possit sine periculo Romam adire, necne, stabitur arbitrio boni viri; dixit *Siluester absolut.4.num.3.vers.quartus*, & sequitur *Reginaldus loco suprac.* Dixi, *secundum qualitatem personarum*, quia vt opimè ait *Rodriq. loco suprac. sæpè contigit vt illa causa, quę sufficiens est ad producendum inimicitiam capitalē inter aliquos, in alijs non sufficiat. contra verò sunt multi ita suaptè natura ingenio iniqui, & maleuoli, vt leui causa concipiunt in animo iras aduersus alios, &c.* Notet Episcopus, quando se informat de inimicitia allegata per excommunicatum, vt suprà, quòd non sufficit si ille à quo se informat, simpliciter dicat, talem habere inimicitiā cum tali, per quam iudicio, quòd itinerando, potest sibi imminere periculum, sed debet reddere ra-
506 tionem sui dicti, licèt non fuerit de illa interrogatus, ita de teste deponente de causa inimicitiæ censuit *Rota apud Manticam decis.112. num.7.*

Septimum impedimentum expressum à iure, est magna potentia, & complexio delicata, ita habetur in *cap. mulieres 6. de sent. excommunicat.* de quo feci mentionem sup. *n.*419. vbi suppono cum alijs authoribus communiter, hoc esse impedimentum per-
507 petuū nā & si vt ibi dixi, tales non sint absoluendi (nisi periculū sit in mora) antequā *status personæ prius, & veritas negotij sit intimata Romano Pōtifici, & secundū eius consiliū tales de eorum scelere corrigantur*, tamen nō tenentur istæ personæ magnæ potentiæ, & delicati aliquo tempore adire S. Pontificem sed solum ipsum consulere per se ipsum, vel per Episcopū, à quo debēt absolui, & sic tātū eius cōsilio se subiacere, ita præter authores citatos habetur per *Siluester: absolutio 4. nu. 9. Suarez tom.5. disp.22. sect.1. num.80. Alterium cit. disp.22. c.2. vers. est quoq. & vers. Respondeo priuilegium. ac Duardū lib.3. in Bullam cœnæ §.2.q.10.num.10. & seq.* Vbi hoc ampliat, vt etiam dixi suprà, licèt hi potentes, & delicati post acceptam absolutionem
508 ab Episcopo cum consilio Papę, miraculosè euaderent robusti, & fortes, vel in dicta absolutione fuisset illis iniūctū expressè sub iuramento, quòd tali casu obligati remaneant adire S.P. hoc enim significant verba suprà relata, ipsius tex. *quòd status personæ prius, & veritas negotij est intimanda S. Pontifici*, non vt S. Pontifex decernat, an tales mittendi sint Romæ, vt videtur voluisse *Angel. excomm.5.num.51.* sed vt subdit tex. *vt secundum consilium eius, tales sint de commisso scelere corrigendi*, idest vt explicat *Butrius in dicto cap. mulieres num.2. ad finem quòd redimat laborem, & expensas* quòd est idem cū eo, ait *Suarez sup. num.* 84. ibi *quamquam expectanda sit prius forma a S. Pontifice* supple, qua absolui debeāt ab Episcopo. Nota

glosam in cap. mulieres verbo laborem, quam probāt *Butrius ibid. Nau. cap.27. num.*88. *ad finem Graff. cit. cap.6. num.29. & Sayrus supra num.22.* docere, ad Episcopum remitti
509 iudicium, an excōmunicatus habeat illas conditiones magnæ potentiæ, & deliciositatis, quòd *Suarez cit. sect.1 num.*80. quem suo more transcripsit *Alterius cit. vers. est quoque* & prosequitur *Reginaldus lib.1. num.* 249. non putat necessarium, *quia potest*, vt ipse subdit, *id per euidentiam facti constare, nec in dicto tex. committitur Episcopo, vt iudicet, an persona sit magnæ potentiæ, & delicata; sed supposita conditione talis personæ, respondetur quid agendum, nimirum consulendum esse S. Pontificem*, ideòque concludit, quòd quando res esset dubia, sufficeret arbitrium cuislibet prudentis viri, nec in re discordat *Filliuc. tr.* 15. *num.*4. dum asserit, quòd *quamuis iudicium de conditione personæ propriè pertineat ad Episcopum, non est tamen, quòd etiam quiuis prudens, & doctus dare non possit, & satis sit.* Nàm quidquid sit in speculatiua, quando etiam per se ipsos d. personæ consulunt S.P. sēper à Pænitentiaria. Episcopo rescribitur vt absoluat, veris existentibus narratis, & hoc sensu ipse Episcopus propriè iudicat de conditione personę. Quę doctrina vt ad praxim deduci possit, imprimis, meo iudicio declarare opus est, an hæ duæ cōditiones magnæ potentiæ, & delicatæ complexionis debeant
510 concurrere simul in persona absoluenda, vel sufficiant separatim, & diuisim? quòd hucusque non inuenio ab authoribus, saltē clarè explicatum. *Reginaldus* enim *loco suprà* supponere videtur, sufficere si aliquis sit vel magnæ potentiæ, vel delicatus, ibi, *& idem statuitur de his, qui sunt magnæ potentiæ* & antè eum *Sayrus cit. cap.18. num.22.* ibi *nobiles, & magnæ potentiæ viri, & viri delicati.* Alij autem Doctores ferè omnes debent contrarium supponere, dum loquuntur iuxtà tenorem verborum ipsius tex. in *d. cap. mulieres*, scilicèt excusari eos, *qui magnæ potentiæ sunt, & ita delicati, quòd laborem veniendi, &c.* quæ verba (ob illam dictionē *Ita*, coniunctam cum copulatiua, *&* quæ venit declaratiuè, & restrictiuè ad præcedentiam, vt post alios habetur loquendo de di-
511 ctione *itaque*, quæ idem significat, quàm *& ita* per *Gratum in tract. de dictionibus dict.* 109. & latius per *Barbosam eod. tr. dict.* 181.) sonant, illas duas conditiones requiri copulatiuè, ita *Graffius, Suarez, Filliuccius, Alterius. Duardus, & Molina locis supracitatis.* Clarius id docere videtur *Siluester absolut.4. num.* vbi illam reddit rationem, quare non possit Episcopus statim has personas significatas in versibus sup. relatis sub vnico illo *v. deliciosus*, absoluere, stante quòd hoc impedimentum, vt suprà dixi, est perpetuum. *Quia* inquit

inquit ipse. *magnis personis, magnus Pralatus conuenienter facit mandata, cùm illa interdum modico labore, possint Ecclesiæ prodesse multũ.* Ecce quòd iste doctissimus author præsupponit, hic non esse sermonem de quolibet delicatæ complexionis, nec de quolibet potente, sed de potente, qui sit etiam delicatæ complexionis. Confirmari potest hæc sententia ex dictis versibus communiter receptis, vbi istæ duæ conditiones complectuntur eodem illo verbo *Deliciosus,* quod decla
508 rat ly *delicati* potius denominari, à delicijs, (quę vt inquit *Ioannes Chrisostomus homil. 39. in primam ad Chorinth. apud Fernandez c. 29. in Genesim sect. 2. num.* 14. *Neque animæ tantum, sed etiam ipsi corpori hostes sunt deliciæ. nam pro robusto fit imbecillius, pro firmo mollius, pro salubri valetudinarium*) quàm à
509 teneritudine complexionis, quæ simpliciter sumpta reducitur ad illam particulam dictorum versuum, ibi *eger*, sicut etiam ly
510 *potentes,* qui communiter explicantur ab authoribus pro dominis terrarum, simpliciter sumpti absque delicata complexione, reducuntur ad aliam particulam, ibi, *causa,* quæ denotat impedimentum quodlibet, canonicum, vt in puncto adnotauit *Siluester sup. num. 3. vers. quintusdecimus* ibi *quidam dicunt, dominos magna potentia, & delicatos esse priuilegiatos, non solum ratione teneritudinis, & deliciositatis sed etiam quia suas terras plerumque deserere non possunt,* de qua re supra *n.* 425.

Quòad id dixi suprà, hos potentes, & ita delicatos, si *periculum sit in mora posse absolui ab Episcopo sub iuratoria cautione de cõsulendo Summum Pontificem, & parendo mãdatis eius,* quod est dictum *glosæ in dicto cap. mulieres verbo laborem, &c.* Aduertendum,
511 hoc casu absolutionem ab Episcopo non dari ex priuilegio speciali dicti *cap. mulieres,* sed ex priuilegio iuris communis, quo quilibet excommunicatus excommunicatione Summo Pontifici reseruata, potest absolui ab Episcopo, quando periculum est in mora: ita *Suarez, Altertus, Reginaldus, & Duardus locis suprac.* Qui subdunt, his casibus pe-
512 riculum esse in mora, non solum quando ob periculum mortis, vel alterius damni notabilis, non datur tempus adeundi S. Pontificem, aut illi scribendi, quidquid *Layman lib. 1. tract. 5. p. 2. cap. num. ad finem.* intelligat tantum de periculo mortis, sed etiam quando tantũ intercederet notabilis, & extraordinaria mora pro expectanda absolutione, vel responso (in casu nostro) à S. Pontifice, uè ob longitudinem itineris, vel periculum illius, aut ob alia necessaria negotia peragẽda, siuè aliam similem causam, & meritò tùm quia lex adaptatur ad ordinaria, vtpotè quæ frequenter accidunt, & non ad extraordinaria, quæ de rarò eueniunt, *l. nam ad ea ff. de legibus cum concordantibus allegatis per Rolandum cons. 96. à num. 36. vol. 3.* tum etiã loquendo in puncto, quia mora ordinaria censetur iam à reseruante præuisa, vt per *Suarez, & alios supracit.* communiter, qui etiam docent, remitti arbitrio prudentis viri, quæ nam mora ad hoc iudicari debeat extraordinaria, vel ordinaria, vndè si ex tali mora extraordinaria periculum esset in mo
513 ra tantum ratione damni, quod resultat in anima, quia v.g. perseuerat talis in statu peccati m. aliàs nõ perseueraturus, & p cõsequens relicturus occasionem peccati, vel quia indè sequitur contemptus ipsius excõmunicationis, ex publica communicatione fidelium cum ipso, vt habui in facto, poterit Episcopus illum ab excommunic. nostri canonis, secundum omnes, absoluere, vt suprà, sicut respectu etiam aliarum excommunicationum, dixi *sup. recoll. 2. n. 392.* excepta
514 excommun. contracta ratione violationis immunitatis ecclesiasticæ, pro qua necessariò antè omnem absolutionem est rescribendum S. Congregationi, etiam si talis, quę violauit dictam immunitatem sit mulier, vt seruari vidi in praxi, & reprehensum ab ead. Congregat. quendam Vicariũ Apostolicum, qui contrariũ seruauit, violatorẽ ipsius absoluẽdo ad reincidentiam, ratione impedimenti legitimi, vt sup. Aliqui Doctores, inter quos *Layman sup.* loquendo de impeditis ex alia causa, quàm solius magnæ potentiæ, & delicatæ complexionis, faciunt
515 mẽtionẽ de periculo infamiæ, & scandali, sed immeritò, cùm hæc absolutio spectet ad forum externum, quo casu cessat dictum periculum, & tantum vrget, & habet locum, quando dicta excommunicatio est occulta, quia v.g. si nõ communicaret tempore, quo viget præceptum cum alijs sodalibus, resultaret infamia, vel scandalum, dixi *solius magnæ potentiæ, & delicatæ complexionis,* quia si
516 cum illo concurreret aliud impedimentũ ex suprà, vel infrà relatis, tunc tales non essent peioris conditionis aliorum similiter impeditorum, vt docent Doctores supracit.

Quia autem vt ait Imperator *in l. 2. §. sed quia diuinæ C. de veteri iure enucleando,* natura quotidie nouas formas edere deproperat, & proindè omnes casus non possunt legibus exprẽssè comprehendi, ideòque
517 quando emergit casus nouus, ille ad ipsius legis regulas, coniecturas, & imitationẽ debet definiri, nàm etiam quos casus nectit paritas, equitas, & identitas rationis, non sunt, quòad iuris dispositionem separandi *l. illud ff. ad l. aquiliam,* ita in casu nostro, si alia causa in excommunicato aderit, præter suprà expressas, qua impediretur adire Sũmum Pontificem, etiam posset absolui ab Epi-

Episcopo, vt apertè habetur in *d.cap.quòd de his* 26. ibi *vel ab hoc, alio impedimento canonico retrahatur, & in cit.cap.quamuis* 58. ibi *siuè quolibet impedimento canonico retrahatur, quo minus Romanum Pontificem possit adire*, & continetur iuxtà communem sensum Doctorum, in illis versibus, sub particula, *causa*, ac in specie *Siluestri absolutio 4.num,3.ver. quintus decimus*, qui etiã post *Panormitanum in d.cap.quòd de his*, dicit, hic ly *canonicum* significare idem, quàm legiti-
518 mum, idest vt declarat *Suarez dicta sect.1. num.68.* non quia hoc impedimentum debeat esse expressum in aliquo canone, sed quia sufficit si sit arbitrio boni viri iustũ, & rationabile (in qua iustitia, & ratione fundãtur canones, & leges.) Dat aliqua exẽpla *Suarez*, quem sequitur suo more *Alterius cit. disp.22.c.2. vers. iudicare verò*, .s. subuenire parenti grauiter indigenti, alere vxorẽ, vel filios, exercere aliquod munus publicũ, ad ꝙ ex officio teneatur, quodq. sine graui, vel cõmuni, vel priuato dãno desererenon põt, ac illud, quod dicit *Suarez*, de offiicio intelligit *Molina suprae. disput. 64. num.6. ad finem.* non solum de officio ecclesiastico,
519 sed etiam de sæculari. *Reginaldus* etiam *lib.1.sub num.54.* dat exempla de damnatis ad carcerem, vel exilium perpetuum, vel valdè longum, ac de infirmitate diuturna, qui omnes casus, vt patet, comprehenduntur in alijs impedimentis suprà explicatis. Placet regula *Siluester loco suprae.* quòd tũc scilicèt impedimentũ aliquod præter enu-
520 merata censeri debeat canonicum, & legitimum in proposito nostro, quando boni viri arbitrio, est æquale, vel maius aliquo expresso in iure. Restat pro complemento huis materiæ, inquirere, quomodo verũ sit id, quod asserit *Nau.c.27. summa num 90.* vbi
521 quærit, quanti temporis debeat esse impedimentum, (intellige temporale,) ad hoc vt quis ratione ipsius posit absolui ab Episcopo, vt suprà, ad reincidentiam. Et respondet duobus dictis. Primum est, non esse habendam rationem appulsus, sed discessus, quia vt ipse subdit, alioqui omnes Hispani haberet impedimentũ duorum, vel trium mensium. Secundum dictum est; sufficere impedimentum tanti temporis, quantum est necessarium, è discessũ ad appulsum. hæc *Nau.* cuius doctrinã reassumendo *Syarus cit. cap. 28.num.40. & clarius Reginaldus cit. lib.1.n. 256.* subdit *vt ob impedimentum temporaneũ possit quis absolui ab Episcopo, sufficere, vt ipsum sit tanti temporis, quantum necessarium est à discessu ad appulsum, idest quantum ponendum est in peragendo itinere, quo ille distat à Papa, aut ab alio, à quo Papæ authoritate, absoluendus est.* Dico igitur primò, ex hoc saltem non colligi claré, hos Doctores do-
522 cere cũ *Nau.* hunc absolui non posse, q̃ statim arripiet iter, quasi quòd tũc nõ egeat absolutione, eò ꝙ per itineris arreptionem constituarur sub protectione S. Pontificis, quia etiam in itinere possunt occurrere pericula, & ideò cùm militet eadem ratio, potest absolui, *fauet Henriquez lib.6. cap.10. n. 1. lib.6. in commento.* Dico secundò, quòd
523 quando talis non potest proficisci statim, tunc ad hoc, vt posit absolui ratione impedimenti, requiritur, vt impedimentum duret ad minus tanto tempore, quantum est necessarium in itinere vsque ad Vrbem, vel Legatum, & per consequens si excommunicatus est in Hispania, si statim arripit iter Romam versus, ad hoc vt absoluatur, non solũ potest ratione duorum, vel trium mensium, ꝙ in itinere opus habet, absolui ab Episcopo, sed etiam quando ex aliquo ex suprà dictis impedimentis non potest intrà bimestre, vel trimestre proficisci. Dixi *ad minus*
524 *duret tanto tempore, &c.* quia ex hoc non aufertur authoritas Episcopo absoluendi pro maiori tempore, quando impedimentum esse magis diuturnum, vel saltem probabiliter extimaretur magis duraturum, q̃ sit tempus consumandum in itinere, vt patet ex dictis suprà *nu.479. & sub n. 521.* quia hoc totũ remittitur arbitrio ipsius, vt habetur per *Sayrum cit.n.40.ad fin.* qui postquã refert dictũ *Arebid.* circà id tempus, ꝙ scilicèt iudex illud arbitrabitur consideratis omnibus circumstantijs, dando etiam vnam diẽ pro hebdomada, prò quiete, & mensem ad præparandum se, & viginti dies ad expectãdum, subdit *non posse in hac dari certam regulam, sed iudex benignè arbitrari debet, & sufficit, quòd non sit in negligentia, & fraude*, & sic vidi seruari in praxi, vt scilicèt detur absolutio sic impeditis pro tempore, quo probabiliter existimatur duraturum impedimentum, & postea quando volunt discedere, illis prorogatur dictum terminum.

Quando autem taliter absolutus transacto tempore, prò quo fuit absolutus, si non discesit, vel obtinuit per alium absolutio-
525 nẽ, reincidat in excommunicationem, declaraui *sup.recoll.1.à num.886.* quibus accedit *Sayrus cit.n.40.* vbi loquendo in terminis nostris, subdit non solum, quòd in foro conscientię, ad hoc, vt quis reincidat, necesse sit, vt mora sit culpabilis, sed etiam quòd pro foro externo, iudex eum in hoc casu non denunciabit, nisi prius eo vocato vt sciat sũmariè de negligẽtia in mora, in qua re vt ipse ait verbis suprà relatis *n.praeced.ad finem.* debet ipse iudex benignè arbitrio suo vti, quòd procedit etiam in absoluto in articulo mortis ab excommunicatione publica, vt per *Duardum lib. 3. in Bulla cenæ §.2.*
526 *q.3.n.11.* & dixi sup. *recoll.8.à n.55.* Quòd talis

talis absolutus ad reincidentiam, donec declaretur reincidisse in excommunicationē, sit capax, vt possit consequi beneficia noua, ac fructus beneficiorū antea obtentorum, facere suos. *Campanilis rub.* 11. *c.* 15. *nu.* 72. *& sequent.*

Quis Episcopus, & quos subditos absoluat tales impeditos.

PRima conclusio; Hic Episcopus debet esse Diœcesanus, idest Diæcesim habēs.
527 Patet in *cit. cap. mulieres*, ibi *ab Episcopo Diæcesano absolui possunt, & in cit. cap. de catero*, ibi licet *Diæcesano Episcopo*, ex qua conclusione sequitur, vt benè notat post *Suarez, Duardus lib.* 3. *in Bulla cana* §. 2. *q.* 10. *n.* 54. quòd hæc potestas non competat Episcopo
528 Titulari, quia ipse non habet subditos, & tamen hæc potestas debet exerceri ergà subditos, vt patet in *c. de Monialibus de sent. excommunicationis*, ibi, *vt per Episcopum in cuius Diæcesi monasteria fuerunt, absoluun-*
529 *tur*, idē dicas de Episcopo, qui renunciauit episcopatui, quod dixi de Titulari. *Barbosa de offic. & potest. Episcopi tit.* 1 *c.* 1 *n.* 23.

Secunda conclusio: Episcopus Diæcesanus, vt sup. ad hoc, vt possit absoluere suos subditos impeditos ab hac excommunicatione non est necesse, vt sit consecratus, sed
530 sufficit si sit electus, & cōfirmatus; Nā Episcopus electus, & cōfirmatus, habet potestatē iurisdictionis, vt dixi *sup. p.* 2. *recoll.* 9. *n.* 7. loquendo in casu fortiori, de potestate Episcopi circà casus occultos, in quibus conceditur facultas ipsi Episcopo absoluendi quòad forum conscientiæ, & si absolutio possit conferri extrà sacram. pœnitentiæ, quòd non est in casu nostro, vbi sumus in absolut. quæ datur quòad forum externum, & si etiam illi prosit quòad forum conscientiæ, quantum spectat ad censuram, non autem quòad peccatum, vt dixi suprà *recoll.* 2. *n.* 414. ideoque etiam potest dari ab Episcopo, vt suprà,
531 non sacerdote, vt per *Duardum cit.* §. 2. *q.* 10. *num.* 47. *&* 50. vbi *n.* 49. quòd talis absolutio possit dari in absentia, siuè Episcopus sit in Diæcesi, & subditus extrà, siuè è contrà. Habet autem hanc iurisdictionis potestatem in actu secundo Episcopus electus, & confirmatus, sicut etiam consecratus, quando ei dantur sui subditi, scilicèt post
532 traditionem possessionis, vt post *Rodriq.* benè notat *Alzedo in sua praxi Episcopali p.* 1. *c.* 3. *n.* 59. quam possessionē non potest adipisci sinè litteris Sedis Apostolicæ, electionē, & confirmationē, vel consecrationē etiam continentibus *Vgolinus de offic. & potestate Episcopi cap.* 2. §. 1. *Barbosa sup. cap.* 4. *num.* 9. vbi id limitat in Cardinalibus. Quòd autem licèt hic sit sermo de Episcopo, idem tamen dicendum sit de Archiepiscopo, Patriarcha, & Primate, quòad subditos suæ Diœcesis, patet nàm quilibet istorum respectu suæ Diœcesis, dicitur Episcopus, sicut Papa etiam dicitur Episcopus totius orbis, vt præter à me dicta *suprac. recoll* 6. *n.* 6. videre poteritis apud *Alzedum sup. cap.* 8. vbi in spe-
533 cie *num.* 22. quòd in Ecclesia, Episcopatus sit dignior alijs ordinibus, quia Christus fuit Episcopus, iuxtà illud Pauli, *Christus assistens Pontifex, &c.*

Tertia conclusio: subditorum (qui possunt absolui tamquam impediti ab Episcopo Diæcesano) nomine, non solum veniunt
534 subditi ratione domicilij, sed etiam ratione quasi domicilij, quales sunt scolares, mercatores, alijque per aliquod tempus habitantes ibi cum animo redeundi ad patriā, imò etiam ratione vagationis, ita in terminis nostris loquendo, nouissimè *Thesaurus p.* 1. *de pænis ecclesiasticis cap.* 20. *differentia* 10. & si ad hoc alleget *Nau cons.* 6. *num.* 6. *de sent. excommunicationis*, qui id non dicit in meo codice, neque ibi, neque alibi, & latius *Bossius disceptatione* 1. *de iurisd. Episcopi absoluendi impeditos, &c. num.* 50. qui addit, hoc
535 esse verū, etiā in subdito ratione solius peperegrinationis, ead. ratione, qua sup. probaui idem pro absolutione impēdenda ab Episcopo vi Concil. Trid ab occultis (quicquid sit de dispensatione ab eisdem *p.* 2. *recoll.* 9. *num.* 81.) quia scilicèt hæc subiectio sufficit pro receptione sacram. Pænitentiæ, & Euristiæ, quæ receptio prærequirit absolutionē
536 à cēsuris; Vndè cū cōcesso fine, censeātur concessā etiam omnia tendētia ad finem. *c. quoniam de sent. excomm. in* 6. *cū alijs allegatis per Ricciull. lib.* 4. *de iure person. c.* 55. *in princ.* sequitur ꝙ ead. subiectio sufficiat pro absolutione à censuris. Quę ratio, ex quo tm̄ cōcludit pro absolutione in foro conscientiæ, nō non videtur, quòd possit habere locum in absolutione, de qua hic loquimur (saltem quando datur pro foro externo, & sic pro censura iàm nota in loco, in quo petit quis talem absolutionem ab Episcopo, cuius postea effectus fuit subditus, vel ratione domicilij, vel quasi, aut vagationis, vel peregrinationis pro censura, de qua ab Episcopo alterius Diæcesis fuit denunciatus) nisi in vno
537 casu tantū nēpè qñ talis locus vbi nunc reperitur excōmunicatus, esset valdè distans à Diœcesi, in qua fuit declaratus, & denūciatus excommunicatus, vt dixi sup. *recoll.* 2. *n* 790. *ad finem.* Nec obstat, quòd ibi sit sermo de excommunicatione noua, cùm præsupponatur, per sententiam particularem remanere ipsam censuram reseruatam Episcopo illam ferenti, non autem de declaratoria censuræ iā latæ à iure, & reseruata S. Pōtifici, pro vt est casus, de quo agimus. Quia respon-

detur, idem dicendum esse in hoc casu declaratoriæ, quando non tractatur de absolutione ad reincidentiam ratione impedimēti, vt innui *suprae. recoll. 2. n.822.* & sic iste
538 est vnus casus, in quo qui non potest absoluere absolutè, potest absoluere ratione ne impedimenti, quia etiam hoc casu, licèt talis non possit eū de nouo excōmunicare, potest tamen eum de nouo declarare excōmunicatum, & affigere contrà eum cædulones propter dictam percussionem in sua Diæcesi sequutam, iuxtà ea, quæ dixi *eadem recoll. 2. n.288.* & sic procedit praxis, & meritò, quia aliàs sequeretur perturbatio iurisdictionis, si ab alio Episcopo non superiore in iurisdictione absolueretur declaratus, & in alia Diæcesi denunciatus excommunicatus, istius Diæcesis Episcopo inscio. Dixi
539 *nō superiore in iurisdictione*, quia Archiepiscopus (idē dico de Patriarcha, & Primate) cùm superior sit subditorum sui suffraganei Episcopi, potest dictos subditos absoluere in duobus casibus, vel in casu appellationis, de quo dixi suprà *eadem recoll. 2. num. 812.* vel tempore visitationis, vt patet ex dictis suprà *p. 2. recoll. 9. num. 17.* & in terminis notat noster *Duardus lib. 3. in Bulla cana §. 2. q. 10. n.*
540 12. qui subdit, dictos suffraganeos Episcopos posse absolui ab eorū Archiep. etiā extrà tēpus visitationis, quia vt ipse subdit, & si Episcopi in alijs casibus, vbi censuras incurrun', possint per Confessarios à se electos absolui, hoc tamen nō habet locū, vbi ipsi sunt notorij Clerici percussores, vel denunciati excommunicati (prout supponitur in casu nostro) nàm vt dixi *supraeit. recoll. 2. num. 907. & p. 2. recoll. 9. n. 85.* vbi *num. 87.* idem dico de Episcopis titularibus, &c. non pos-
541 sunt delegare alteri hanc facultatem, quę pertinet ad potestatem, iurisdictionis cuius vsu sunt priuati excommunicati, non tolerati, imò cùm per supradictā tolerationem in censura, etiam suspendatur eorum de-
542 legatio antea ab eis, facta, iuxtà ea, quæ dixi *sup. recoll. 2. à num. 100. & p. 2. recoll 5. num. 86.* neque possunt absolui ab eis, quibus generaliter antea concesserant posse impendere talem absolutionem Sed contrarium quòd nō sint priuati facultate eligendi Cōfessarium pro absolutione in foro cōscientię, & tali casu d. Confessariū absoluere authoritate sibi nō ab ipso eligente, sed à iure, vel à S.P. commissa, est verius, vt infrà *n. 592.*

Quando appellatione subditorū Episcopi
543 veniant Regulares, dixi *suprae. p. 2. recoll. 9. à n. 76.* quibus ibi dictis concordant *Squill. cap. 4. de priuilegijs Clericorum nu. 172. Lezzana p. 1. sua summa qq. regular. cap. 11. nu. 6. Portellius in suis dubijs regularibus, verbo Episcopus in additt. num. 2. & 4.* vbi idem dicit esse obseruandum in monialibus exemptis ab Episcopo, & subditas ipsis Regularibus, quòd intelligo in casu, quo ipsæ moniales gaudent priuilegijs eorundem Regularium, à quibus reguntur, vt aliàs dixi sup. Quomodo autem procedat id, quod dicit *Portellius loco suprae. n. 3.* Prælatum Regularem egentem hac absolutione, posse illam petere ab Episcopo, patebit ex infrà dicendis *ad finem quæsiti sequentis*, cùm de absolutione ipsorū Regularium ab hac excōmun.

Episcopi nomine, cui conceditur dicta facultas absoluendi subditos impeditos adire Curiam, vel Legatum pro absolutione ab hac excommunicatione, qui nam veniant.

544 Certum est, Episcopi nomine hic venire Archiepiscopos, Patriarchas, & primates, quoàd suos Diæcesanos, & etiā quò ad subditos suorum suffraganeorum, in casibus, de quibus mox *supra n. 539.* hoc enim nomen *Episcopus*, cùm sit nomen nō solum dignitatis, sed dignitatum culminis, & apicis, perlatè allegata ab *Alzedo in sua praxi episcop. p. 1. cap. 12 in principio*, vndè vt dixi *p. 2. recoll. 9. num. 6.* Papa non dedignatur vocare se Episcopum, non mirum, quòd de illo, non autem de Archièpiscopo, Patriarcha, vel Primate in citatis iuribus facta sit mentio.

Certum est secundò, venire delegatum ab eodem Episcopo, Archiepiscopo, Patriarcha, aut Primate, hæc enim auctoritas absoluendi impeditos, cùm sit annexa dignitati, & officio, est ordinaria, vt in terminis dixit *Duardus supra e. §. 2. q 9 n. 7. 8. & 15. ac Reginaldus cit. lib. 1. num. 258.* & per consequens delegabilis vt dixi sup. *p. 2. recoll. 5. num. 46.*
545 in terminis quòd talis absolutio sit delegabilis, post alios dixit *Sbrozzius de offic. Vicarij lib. 2. q. 180. sub. num. 2.* vbi quod nō solum potest committi Vicario, sed etiā alijs, & hoc est, quod dixit *Silu. absolut. 4 num. 5. ad finem.* quòd scilicèt tales impeditos possit absoluere simplex Sacerdos, de mandato Episcopi, & si inter Doctores controuertatur. Primo, an in Vicarium Generalem Episcopi maximè non à remotis existentis, transeat dicta facultas absque speciali mandato. Secundò, an ab Episcopo potest fieri dicta delegatio, nō solū quādo specialiter, & actu casus occurrerit, sed etiam generaliter pro omnibus casibus supradictis. Et tertiò an ha-
546 bens ab Episcopo facultatē absoluendi à censuris sibi reseruatis, possit absoluere dictos impeditos. De prima difficultate agit *Sbrozzius cit. q. 180.* qui simpliciter negat, extrà casū articuli mortis transire in Vicariū Gener., Episcopi facultatē absoluēdi eū, qui incidat in *can. si quis suadēte*, in illis casibus, in quibus ex officio competit Episcopo absolu-

solutio, præstita satisfactione, quem sequitur Barbosa alleg. 41. ad finem. & latius per Duardum cit. q. 9. loquentem in casu fortiori, scilicèt absolutionis impeditorum ab excommunicatione Bullę cęnę, vbi num. 13. opnionem affirmantem, transire dictam facultatem in Vicarium Generalem, vi generalis commissionis, non solum dicit, non esse improbabilem, sed ostendit esse probabiliorem; etiam si in eius commissione non fuerit ei concessum exercere aliquem actum, qui requirat speciale mandatum, cum clausula, & omnia faciendi quæ per nos possumus, quo casu certum est transire etiam hanc facultatem, quem sequitur Bonac. in eisdem terminis loquens tom. 3. disp 1. q. 21. p. 2. nu. 24. versic quod Vicarius Generalis, &c. Dixi maximè non à remotis existente ipso Episcopo, quia eo casu conueniunt omnes, tunc censetđ d. facultatē collatam ipsi Vicario, vt sufficienter cēseatur consultū necessitati suarū ouium, & notat idem Duardus sup. num. 16. fauet ratio adducta per Doctores, quòd Vicarius habet iurisdictionem ordinariam, facitque vnum tribunal cùm Episcopo, vndè cū hæc absolutio spectet sępius ad forum externum, dici debet transire in eum hanc facultatem, vi generalis commissionis vicariatus.

De secunda difficultate agit Bonatina in terminis nostris tom. 3. disp. 2. q. 3. p. 6. sect. 5. n. 20. consequenter loquendo iuxtà ea, quę de absolutione ab excommunicatione Bullæ cenæ, ergà impeditos, dixit cit. p. 2. n. 24. vers. specialis delegatio. vbi concludit, non solum
547 posse Episcopum hanc facultatem delegare in casu particulari (vt voluit Henriq. ab eo citatus, cui accedit Graffius de quinque casibus lib. 1. cap. 8. num. 43. sed etiam generaliter delegare alicui Vicario ad id deputato, prout etiam præsupponit Duardus cit. q. 9. num 8. & Barbosa loco suprac. quòd est idem quàm si diceremus, non solum posse Episcopum delegare in hac materia nudum mysterium, vel vnamtantum causam, sed etiam vniuersitatē causarum.

Tertiam difficultatem tangit Graffius loco suprac. vbi distinquit inter potestatem competentem Episcopo, circà leuem percussionem, ac circà casus ratione impedimenti, vel qualitatis personarum. Primò casu inquit, per facultatem generalem absol-
548 uendi à censuris comprehenditur etiam absolutio illius excommunicationis, non autem in secundo casu, sed quia eam rationem adducit pro hac secunda parte distinctionis, quòd Episcopus non possit generaliter committere alicui in dictis casibus, facultatem absoluendi, sed tantum quando casus occurrerit, quę ratio corruit ex opinione contraria, quam num. praeed. retuli, & ita in puncto tenet Bossius suprac. disceptat. 1. de hac materia absolutionis impeditorum, n. 54. ad finem. meo iudicio circà hanc difficultatem distinguerē de persona, cui facta est delegatio generalis, si .n. est Vicarius, vel alius iudex, tunc censetur etiam concessa hęc facultas, secus autē qn̄ delegatio est facta alicui Confessario, eadem ratione, de qua suprà, quòd hęc absolutio spectet ad forum externū, & licèt etiam potest dari pro foro conscientię, hoc tamen non est licitum alijs habentibus generalem tantum delegationem circà censuras, quia ea, quæ speciali nota digna sūt. nō veniūt in generali cōcess.

His præmissis, est primum dubium, de
549 Pręlatis inferioribus Episcopis, habētibus Diæcesim, & territorium, vtrum possint absoluere suos subditos impeditos. Siluester absolut. 4. num. 5. videtur negare simpliciter, posse dictos inferiores Prælatos absoluere ab hac excommunicatione canonis, quia S. P. in suprac. cap. peruenit, hanc facultatē committit Episcopo, & hanc dicit esse cōmuniorem opinionem. Sequitur Siluestrū, Molina tom. 4 disp. 59 num. 2. qui testatur de communi. Sed contrarium est verius, ex quo prædicta potestas spectat ad iurisdictionem, ac dicti Prælati habeant iurisdictionē episcopalē vel quasi & p̄ cōsequēs potestatē ordinariā in sua veluti Diæcesi, ac in ea Tribunal constituunt, exercentq. iura episcopalia, ita in terminis nostris loquendo Graffius p. 2. decis. lib. 3. cap. 6. num. 36. Duardus suprac. q. 8. num. 52. & 55. & post Henriq. Bossius suprac. disceptatione 1. num 42. qui benè subdit, nec Siluestrum velle contrarium, cùm loquatur de Archidiacono, & Archipræsbytero Cathredalis, & sic Pręlatis non habentibus territorium veluti Diæcesim separatam ab Episcopo, fauent Doctores, quos retuli sup p. 2. recoll. 9. num. 12. prò opinione, quòd isti Prælati possint absoluere ab occultis, vi facultatis concessæ Episcopis à S. Concilio Tridentino, vbi num. seq. notanter addo, à quo erit danda talis absolutio, supposita prò vera opinione negatiua. Quòd hanc fa-
550 cultatem tales Prælati possint alijs delegare, sicut suprà dixi, posse Episcopos, supponit ratio adducta prò Episcopis, nempè hanc potestatem esse delegabilem per Ordinarium Sbrozius de officio Vicarij lib. 2. q. 181. num. 2. sed isti sunt Ordinarij, ergò, ita Reginaldus lib. 1. praxis num. 8. qui loquitur de Prælato Regularium exemptorum, qui seclusis priuilegijs particularibus, habent dictam facultatem respectu suorum subditorum, quia etiam habent territorium, quæ non est pars Diæcesis Episcopi, sed est veluti propria Diæcesis, sicut alij Pręlati, de quibus suprà, vt per Bossium loco suprac. num. 49. & Graffium suprac. n. 36. Confirmatur, ex cò, quòd

Ooo 2

quòd docent alij Doctores, & precipuè *Mo-*
551 *lina suprac. n. 2.* de Vicario Generali Episcopi, posse scilicèt absoluere dictos impeditos, non solum per se ipsum, sed etiam per alios, concedendo illis facultatem eos absoluendi sicut Episcopus, non alia ratione, quàm ex eo quia est Ordinarius, ergò idem dicendum est de istis Prelatis, iuxtà regulā vulgatam, *l. illud. ff. ad legem aquiliam.* quòd vbi militat eadem ratio, debet dari idem ius.

Secundum dubium est de Capitulo, sede episcopali vacante: Nàm *Molina supracit. disput. 59. nu. 2. ad finem.* supponit prò certo illi non competere hanc facultatem, non alia ratione, quàm à simili de eo, quod antea docuit de Prelatis Episcopo inferioribus. Sed alij Doctores sicut contrarium docent de ipsis Prelatis, ita etiam docent de ipso Capitulo, *vt per Duardum, & Bossium locis suprac.* & congruit ratio, quia vt suprà dixi, hæc facultas pertinet ad iurisdictionem ordinariam Episcopi, vel saltem delegatā à
552 iure, Episcopo ratione dignitatis, in qua iurisdictione certum est succedere Capitulum ipsi Episcopo. *Quarāta in summa Bullar. verbo Capitulum sede vacante in principio, quē alijs citatis,* probat *Campanilis in suo diuersorio iuris canonici rub. 12. cap. 13. num. 75.* nec deest authoritas, nam *in cap. vnico de maioritate, & obedientia in 6.* expresè conceditur Capitulo sede episcopali vacante, absoluendi facultas ab excommunicationis sententia, siuè iuris, siuè hominis, sicut poterat Episcopus, nisi ei (scilicèt *Capitulo,* vt ibi exponit *glosa*) fuerit à Sede Apostolica interdicta potestas, sed sic est, quòd Episcopus poterat hos impeditos absoluere, nec reperitur dicta facultas alicubi à Sede Apostolica interdicta ipsi Capitulo, ergò, & sic intelligas *glosam ibid. verbo iuris.* quando asserit, quod Capitulum sede vacante poterit absoluere à qualibet excommunicatione iuris, nisi sit S. Pontifici reseruata, quia tex. non dicit hoc, sed ꝙ nō posit absoluere, nisi Capitulo reperiatur hoc prohibitum à Sede Apostolica. Præterquā quòd, licèt absolutio percusionis grauis sit reseruata S. Pontifici, non tamen est illi reseruata absolutio impeditorum, vt suprà declaraui. Vndè
553 hec potestas transit in Vicarium Capituli sede vacante absque speciali delegatione, vt dixi suprà de Vicario Episcopi, & Vicarius predictus potest illam delegare alijs, sicut potest Vicarius Episcopi, in quo differt à potestate, quæ competit Episcopis circà censuras occultas *vi S. Concil. Trid. sess. 24. cap. 6.* quæ non transit in Vicarium absque speciali delegatione, ob verba illa dicti *cap. per se ipsos, vel Vicariū specialiter deputandum,* ideò nec Vicarius pōt alijs delegare, nisi nudū ministerium circà occulta, iuxtà ea, quæ dixi *sup. p. 2. recoll. 9. num. 11. 137. & 139.* & concordat *Vulpe postea impressus in sua praxi iudicialis fori ecclesiastici cap. 44. num. 9. ad finem,*
554 vbi habetis differentias inter Vicariū Episcopi, & Vicarium capituli sede vacante, quia licèt Capitulū sede vacāte posit plus, quàm Vicarius Episcopi, vt post Rebuffum dixit *Graffius consl. 1. diff. 2. num. 8. de elect. vol. 2.* & ideò Capitulum non dicitur Vicarius, sed successor Episcopi mortui. *Sbrozius lib. 1. de off. Vicarij quæst. 5. nu. 4. & 9.* Tamen potest plus Vicarius Episcopi, quàm Vicarius Capitularis. Dixi *sede episcopali vacante,*
555 quia secus est in Capitulis aliarum Ecclesiarum inferiorum Episcopis, quę non succedunt in iurisdictione Prelatis ipsarum sed tunc recurrendū est ad superiores ipsorū pro absolutione, vt latè per *Felinum in cap. bis, qua num. 2. ex. de maioritate, & obedientia,* quem probat *Petrus à Biaxio in tract. de elect. cap. 5. 3. partis num. 2.* quòd secundùm me, voluit *Graff. loco proximè citato sub n. 8.*

Tertium dubium potest esse de Pœnitētiarijs in Eccles. Cathredalibus, constitutis ex prescripto Concilij Tridentini, de quibus egi suprà *p. 2. recoll. 5. num. 61. & recoll. 7. à num. 20.* Nàm vt ibi innui, etiam est dubium inter Doctores, an quoad casus, & cēsuras reseruatas, à quibus posunt absoluere Episcopi, ipsi Pœnitentiarij sint Ordinarij, vel delegati, & consequenter posint ab eis absoluere, etiam si Episcopi expresè, ipsis facultatem circà dictos casus, vel censuras reseruatas, non concesserint, vbi *num. 27.* probo opinionem negatiuam scilicèt, quòd licet ipsi Pœnitentiarij habeant ordinariam iurisdictionem ad confesiones audiendas, tamen quoad casus, & censuras reserua-
556 tas, habeant tantum delegatam, & sic facultatem absoluendi ab eis, non transire in illos absque speciali concesione Episcoporum, quibus illic à me allegatis accedunt *Vulpe in cit. praxi cap. 35. num. 15. Gauantus in suo manuali Episcoporum verbo Pænitentiarius num. 22. & Riccius p. 1. praxis decis. 572.* vbi refert ita declarasse Sacram Congregetionem, his verbis. *Pænitentiarius non potest absoluere quenquam in casibus, quos Episcopus sibi expresè reseruauerit; nisi metipse Episcopus hanc illi speciatim dederit authoritatem,* quam declarationem antea retulit *Garzia p. 5. de beneficiis cap. 4. num. 115.* quā sententiam etiam tenuit nouisimè Rota Rom. in Neap. Pænitentiariæ corā Merlino 5. Iunij 1637. eādē sētētiā cōfirmo hic de nouo, quidquid aliqui authores, quos ibi citaui, cum alijs quos nouisimè sequitur *Bossius in practiata disceptatione 1. de absolut. impeditorum num. 50. & duobus sequentibus.* contrarium doceant, nempè dato, & non concesso, quòd ex primaria institutione ipso-

ipsorum, & attento Decreto S. Concil. Trid. non habeant ipsi Pœnitentiarij iurisdictionem in foro conscientiæ circa casus, & censuras reseruatas Episcopis, illam tñ eos ha-
557 bere ex vsu, & cõsuetudine, & proinde posse ab eis absoluere absque speciali delegatione, sicut Episcopos (qui *Bosius* loquitur in puncto de absolutione impeditorum) nisi aliàs, dum dicti casus, & censuræ sunt Episcopis concessæ à S. Pontifice, non sit expressum, vt in generali concessione facta ab Episcopis, illæ nõ censeantur cõprehẽsæ, sed opus sit speciali delegatione. Qui *Bosi.* ex aliquibus auctoribus *n.* 55. & 56. subdit d. Pœnitẽtiarios eam facultatem, quã habent, vt suprà, non solum posse delegare quoad nudum ministerium contrà *Barbosam*, *Gauantum*, *Ioannem Valerum*, *Capeauill.* & *Pasetium*, qui negant hoc, sed etiam pos-
558 se delegare tamquã Ordinarios, qui Ordinarij possunt delegare non solum nudum ministerium, sed propriam iurisdictionem *l. cognitio §. cum propriam, ff. de officio eius, cui mandata est iurisdictio*. Cui doctrinæ nõ possum me subscribere, tùm quia consuetudo non sic de facili præsumitur, sed ab allegantibus ipsam, debet probari *cap. finali ex de consuetudine, cum alijs allegatis, per Rotam p. 2. recent. dec.* 112, *num.* 1. & ad proban-
559 dã ipsam non sufficit dictum Doctorum, vt eam probant dicti authores, vt per candẽ Rotam apud *Seraph. decis.* 1349. vbi quòd ita seruat ipsa Rota, & latè probat *Cartar. decis. Curiæ Archiep. Mediolan.* 46. *num.* 27. vbi *num* 29. ꝙ dato, credi debeat Doctori testãti de cõsuetudine, id tñ intelligi debet pro locis, in quibus Doctor, vel DD. qui de eã testantur, versati fuerunt, non pro omnibus locis, & sic de consuetudine vniuersali, & ego testari possũ, in pluribus ciuitatibus Italiæ me vidisse contrarium seruari, nẽpè non solum expressè dari dictam facultatem Pœnitentiarijs, sed illam concedi ab Episcopis pro quibusdam casibus, & non prò alijs, vndè cũ consuetudo vniuersalis non sit vniformis, sed difformis, attendendum est ius commune, *Rota, & alij apud Sperellum decis. fori ecclesiast.* 91. *num* 78. *& sequentib.* Tum etiam quia concesso, vt sup. quòd hoc nõ habeãt Pœnitentiarij ex d. Concil. Trid. hoc depẽdet à voluntate ipsorum Episcoporum, & per
560 cõsequens sumus in facultatiuis, in quibus non inducitur consuetudo liberæ voluntatis restrictiua per actus liberæ electionis, quidquid secus dicendum esset, si ipsis renuctantibus Episcopi acquieuissent, per tradita ab eod. *Sperello sup. decis.* 67. *num.* 45. ex quo sequitur, quòd licèt vigeret ista consuetudo in aliqua Cathedrali, non hoc per Pœnitentiarius illius circà d. casus, vel censuras reseruatas haberet ordinariam iurisdictionem sed tantũ delegatam, cùm tunc non proficiscatur dicta iurisdictio à Concilio Trid. & sic à iure, sed ex tacita delegatione Episcopi, qui habet ordinariam iurisdictionem circa reseruata, à cuius voluntate dependet in fieri, & conseruari dicta facultas, iuxta ea, quæ dixi *sup. recoll.* 5. *n.* 2. *& seq.* Nec habet locũ hoc casu id, quod dicitur de delegatione facta ratione officij, quia id procedit, quãdo talis delegatio est facta à iure, non autem à tacita delegatione Prælatorũ, vndè quia talis consuetudo consistit in hoc, ꝙ sicut Episcopus posset hoc expressè sibi concedere, ita & tacitè permittendo cẽseatur cõcedere vt in simili dicit *Panorm. in cit c. contingat n.* 16. *de foro compet.* ibi *quod spectat non ad ordinariam, sed ad delegatam iurisdictionem*, &
561 sic consuetudo non semper ordinariã, sed aliquando etiam delegatam iurisdictionem tribuit, prout est radix, à qua ipsa proficiscitur, qñ. n. cõsuetudo est circà iurisdictionẽ iure, tribuit iurisdictionẽ ordinariã, quando verò est circà iurisdictionem ab homine, vt est in casu nostro, tunc tribuit iurisdictionẽ delegatam, quòd voluit in re *Homobonus de casibus reseruatis p.* 1. *de absolut. casuum reseruat. vers. Pænitentiariorum facultas*; nã post quam dixerat, quòd ex cõmuni, & recepta vbique Episcoporum consuetudine, Pœnitentiarij absoluant à casibus, & censuris, à quibus possunt absoluere Episcopi; Subdit, posse dictos Pœnitentiarios delegare alijs propriam facultatem in casu particulari, cũ in facto consuluntur, quòd idem significat, quàm quòd non possint subdelegare, nisi nudum ministerium, quòd clarè significat, hanc potestatem inductam ex consuetudine non esse ordinariam cùm illam habens, potest delegare vniuersitatem causarum, sed delegatam, vt clariùs explicat *Bosius citata disceptatione* 1. *num.* 57. vbi concedit dictis Pœnitentiarijs, tamen si facultas absoluendi à reseruatis, non illis competat ex vi officij vniti prebendę; sed solum per *Episcopi delegationem, siuè expressè verbis declaratam, siuè tacita ex vsu recepto, & Episcoporum consuetudine, posse absolutionem casus particularis in facto occurrentis, seù nudum ministerium alteri committere.* Et si ambo hi auctores id probent ex eo, quòd talis Pœnitentiarius sit delegatus ad vniuersitatem causarũ à Principe inferiori, qui licèt non possit vniuersalem iurisdictionem transferre, potest tamen causam particularem delegare, quæ ratio probat, ipsos Pœnitentiarios non solum posse subdelegare nudum ministerium, vt ipsi concludunt, sed vnam vel aliũ casum absoluendum, vt in casu Parrochi,
562 cui ab Episcopo cõcessa fuit facultas absoluendi à reseruatis Parochianos. Post *Nau.* & *alios*, docuit *Floron. p.* 1. *de casibus reseru. Fauentiæ*

uentia cap.4.§.4.num.9.vers. quare si Episcopus (qui tamen loquendo de Pęnitentiarijs, *ibid.§.23. ad finem*, cum *Homobono*, tenet, posse delegare in aliquo casu particulari.) Nã etiam Doctores communiter docent, delegatum ad vniuersitatem causarum posse vnam, vel alteram causam subdelegare, vt per *Sanchez lib.3. de matrim. disp.31. num.3. Molinam tom.5.disp.15.num.4.* Ratio igitur,
563 qua probatur, Pęnitentiarios,(ac alios delegatos ab Episcopo ad absoluendum in casibus reseruatis, qui in hoc non habent minus iuris, quàm Pęnitentiarij, vt probant rationes, de quibus infrà, & supponũt *Homob. loco suprac.vers.seq.fol. mihi 78.in 2. edit. & Beya loco infrac.ad fin.*) nõ posse delegare nisi nudũ ministeriũ, est vel quia licèt sint delegati ad vniuersitatem causarum, tamen in hoc est electa industria personæ, vt dixi *sup. p.2.recoll.5.num.66. & recoll.7. num. 33.* vbi loquor in puncto de Pænitentiarijs, & absolutione horum impeditorum. Vel quia Pænitentiarius est delegatus ab ordinario, qui delegatus potest subdelegare nudum ministerium. *Nau. cap.27. num. 45. Graff. lib.3. de casibus reseruatis c.10. ad fin. Genuens. in praxi Archiep. Neap.c 70.n.7.in 2.edit.* Quã rõnẽ sequi videtur *Ricc.p.1 praxis dec. 221.* Vel & tãdẽ, quę ratio mihi videtur magis vera, qa Pænitentiarius, vel alius delegatus ad absoluẽdũ à casibus,& cẽsuris reseruatis, est delegatus ad nudũ ministerium, vt habetur expressè in *c fin.§.fin. de offic. iudicis delegati*, vbi idem dicitur de delegatione facta dispẽsandi in irregularitate, votis, &c. & tangit *Riccius loco suprac. num.2.* nam licèt is, cui cõmittitur nudum ministerium, non possit illud alteri delegare, vt habetur in eod. tex.
564 tamen hoc fallit, quando nudũ ministerium esset parui momenti, quia vt post *Romanum & alios, dixit Felinus in eod. §.fin. nu.9.* & sequitur *Genuensis sup.num.6.* pro dicto nudo ministerio minimo non censetur electa industria personæ, & per consequens non censetur prohibitum illud subdelegari. Quod autem nudum ministeriũ, de quo tractatur, vt subdelegari possit à Pęnitentiario, vel alio delegato ab Episcopo ad absoluendum à casibus, & censuris reseruatis sit parui momenti, patet ex his quæ dixi *supracit. p.2. recoll.5. num. 204. & prosequitur Floronus de casibus reseruatis p.1.c.4.§.4.nu. 9.vers. sublimitatur ad fin.* Vbi ostendi hãc subdelegationem nudi ministerij consistere
565 in facultate tantum exercendi actum absolutionis de mãdato ipsius delegãtis, à quo etiam imponi potest certa pænitentia, aut remitti ad arbitrium subdelegati pro casu in facto occurrenti, ac manifestato ipsi deleganti cum suis circunstantijs ab eo, qui petit dictam subdelegationem. Vtrum autem hoc habeat locum etiam in Regula-
566 ribus, qui ex priuilegio S. Pontificis possunt absoluere à censuris Papalibus, dispensare in irregularitatibus, vel votis. Tangit *Molina tom.5.disp.18.ad finem.* qui respondet negatiuè, nam per dicta priuilegia tantum illis conceditur nudum ministerium, (adderem ego absque vlla iurisdictione, & sic diuersum ab eo, quod conceditur ab Episcopo Pænitẽtiario, vel alteri delegato.) Vndè licèt Regulares Confessarij ex priuilegio possint absoluere à pluribus excomm. S. P. reseruatis, de quibus suprà egi *p.2.recoll.10. n.128.& sequẽtibus*, non possunt tamen subdelegare alijs nudum ministerium circà absolutionem illarum. Dixi *Confessarij*, quia secus est, quando dicta priuilegia annectuntur muneri, seù delegatur dicta facultas alicui ratione muneris, & officij, quod habet, vndè facultas, quam habent Prælati Regu-
567 lares absoluendi suos subditos ab excommunicationibus, irregularitatibus &c. potest ab eis delegari, vt per eundem *Molinam loco suprac.nu.1. ad fin.* fauet *Floronus cit.§.4. n.6.* loquẽs de Archidiacono Bononien. habente ex priuilegio facultatem absoluendi à quibusdam censuris, quod autem Pænitentiarijs non competat ratione officii absoluere à reseruatis, probat idem *Floronus ibid.§. 23.num.25.vers.ego verò.*

An autem dicti Pænitentiarij possint subdelegare dictum nudum ministerium ad absoluendum se ipsos, si inciderunt in casus
568 vel censuras reseruatas. Respondeo, quòd nõ possunt iuxtà ea, quæ dixi *sup.p.2 recoll.5. n.130.* quibus illic allegatis accedit *Beya p.4. responsorum casuum conscientiæ Bonon. casu 5.* vbi loquitur de Parocho habente à Superiore auctoritatem absoluendi sibi subditos à casibus eidem Superiori reseruatis, & probat, non posse ea vti ergà se, absque speciali licentia, quia esset absoluere se ipsum. Cui contradicit *Layman cùm de sacram. pænit. c. 10.nu.16.* ex eo quòd Parochus cùm habeat ordinariam iurisdictionẽ in suos parochianos, iurisdictio delegata circà casus reseruatos ratione officij in eo efficiatur ordinaria. Quæ ratio militat etiam in Pęnitentiario, qui habet quoque vt suprà dixi iurisdictionem ordinariam ad audiendas confessiones & absoluendum à peccatis mortalibus, & tñ non competit ei ratione officij absoluere à reseruatis vt probaui suprà. Alia quoq. ratio *Layman* ex eo, quod Parochus possit eligere Confessarium, negatur, iuxtà ea, quæ dixi *sup.p.2. recoll.6. num.4.* Rectè dixit *Beya. absq speciali licentia.* Nã Pænitẽtiarius vel Parochus aut quilibet alius, qui nõ solũ haberet facultatem à Superiore absoluendi
569 à dictis casibus, & censuris, sed etiam subdelegandi alijs dictam facultatem, posset il-

lam

Iam subdelegare ad absoluendum se ipsum, quia hoc casu subdelegatus absolueret nomine delegantis, & ab eo censeretur habere iurisdictionem, non autem ab ipso subdelegante, & sic non militaret ratio de absolutione sui ipsius, quidquid *Floron. suprac. §.4. num.9. vers.2. limitatur*, quod postea reperi probatum à *Barbosa de officio, & potestate Episcopi allegat.52. num. 11. ad finem.* contrarium docere videatur, ex quo patet, tantò
570 magis Vicarium generalem Episcopi, qui & si non possit absoluere à reseruatis Episcopo absque speciali commissione (maximè quando Episcopus non est à remotis, vt supra dixi) & in terminis notat *Sbrozius de offic.o Vicarij lib.2.q.19.* cum alijs ab eo allegatis, tñ facta sibi ab Episcopo cõcessione illorũ, põt illos, alijs delegare, quia in illis efficitur Ordinarius, vel quia saltim est delegatus ad vniuersitatem causarũ, vt post *Graffiũ* dixit *Floronus cit. §.4. num 9. vers. quare Episcopus, in fine*, & sic cum nunquam in eis sit tantũ delegatus, quò ad nudũ ministerium, delegando dictam facultatem non potest dici, quòd absoluat semetipsum, sed quòd absoluatur potestate à iure sibi data, vel ab eod. Episcopo tacitè (vt inquit *Barbosa loco suprocit.*) subdelegãdi. Cõfirmatur nam vt
571 dixi *ead.p.2.recoll.6. num.21.* Vicarius tãquam Prælatus habet priuilegium, vt possit eligere Confessarium, quòd sufficit, vt potestas, quę transfertur in Confessarium electum, non sit ab ipsomet eligente, sed à iure, concedente dictum priuilegium eligendi, &c. Hanc opinionem probat *Diana p.3.tr. 4.resol.142.* vbi me citato *ad finem*, concludit, quòd subditus petens à Prelato omnẽ
572 eius authoritatem prò vna persona, illa vice absoluenda, possit vti dicta authoritate prò se ipso, cũrando vt ab aliquo Cõfessario absoluatur à casibus reseruatis, quibus e t irretitus. Verba decis. Neap. Pænitẽtiariæ sup. mẽtionatæ *sub n.558.* sunt ista, *Imò opportuna omnino fuit Pænitentiariæ erectio, quia Pænitentiarius ad formam Concilij electus non habet ex sola vi sui officij facultatem absoluendi à casibus reseruatis, nisi sibi fuerit specialiter commissa, vt consulit Nauar. cons.50. de pænit. & post alios Barbosa de Canon. & dignit. cap. 26.nu.12. Pænitentiarij autem isti per Eminentiss. Cardin. Archiepiscopum deputati, signanter habent iurisdictionem absoluendi à casibus reseruatis. Neque potest conqueri R. Canonicus Pænitentiarius, & Capitulũ de huiusmodi Pænitentiariæ erectione, dũ non indè grauatur vllo onere Ecclesia, & Ordinarius prouidet de proprio, & in adiutorium DD. Canonicorum. &c.*
573 Quartum dubium est de Parocho, an possit ab hac excommunicatione absoluere, extra articulum mortis eos, qui impediti sunt, non solum adire S. Pontificem, vel Legatũ, sed etiã Episcopũ pro absolutione ipsius, vel si prẹsto est Episcopus, illos tñ iniustè absoluere recuset? Nam *Siluester absol.4. n. 5. ad finem.* quem sequitur *Duardus lib.3. in Bulla cænæ §.2.q.8. num.13. vers. quod verũ.* Putat, hoc casu vbi talis absolutio non potest peti ab Episcopo, quòd possit dari à proprio Sacerdote, qui est Parochus, ex illis verbis tex. *in cap. nuper. de sent. excommunic.* ibi *conceditur indulgendo, vt præstita iuxtà formam Ecclesiæ cautione, quòd excommunicantis mandato parebit, à suo absoluatur Episcopo, vel proprio sacerdote.* Addit *Duardus*, quòd Parochus id possit extrà Italiam, quia patat per
574 decretũ Clementis VIII. *de absolutione à casibus reseruatis*, in Italia extrà vrbem, sublatam fuisse omnibus sacerdotibus facultatem absoluendi, etiam impeditos à reseruatis, inter quæ reseruata, est casus percussionis Clericorum, & si *Sanchez lib.2. summa cap.13.n.36.* doceat, exceptũ esse in d. Decreto hũc casum impedimẽti, vndè id nõ placet *Bossio sup. n. 65.* tũ quia decretũ præfatũ loquitur de absolutione prætextu priuilegij, & in casu nostro Parochus absoluit potestate data à iure tanquã ordinarius, tũ etiã quia in d. Decreto agitur de absolutione directa, & nõ ad reincidentiã, vt in casu nostro. Alij vt *Alterius lib. 1. de censuris disp.6. c.8. vers. fundamentum, & lib.5. disp 2. c.2. col.16 fol. mihi 774. vers. respondeo*, post alios, (quo-
575 rũ opinionem dicit probabilẽ sub correctione.) *Bossius suprac. discept. 1.n 71.* & dixi *sup. recoll.2.n.897.* cõcedũt hãc facultatẽ nõ solũ proprio Sacerdoti, seù Parocho, sed etiã quibuslibet Confessarijs expositis promiscuè, quòd etiam voluit *Suarez tom.4. de Religione lib.2. cap.23.num.5.* à quibus dissidet. *Tannerus apud Dianam p.5.tr.9.resol.6. vers. nec desinam*, qui hãc facultatem tribuit Confessario exposito, deficiente Parocho. Tertiò tandem cæteri Doctores generaliter hoc
576 tantum concedunt Episcopo: ita *Sanchez lib.2. summa cap. 13 ad finem.* ibi, *Atque in hoc casu impedimenti eam absolutionem concedunt tex. & Doctores citati, non cuicumque Confessario, sed Episcopo.* Clarius hoc videtur docere *Sayrus lib.3. de censuris cap.28. n.37.* ibi *sed neque extrà mortis articulum sic impeditus, à sacerdote absolui potest, si eum legatus Nuncius, vel Episcopus absoluere recuset*, ergò tantò magis, si ad ipsos reddatur difficilis accessus. Nota, quia hic author non loquitur de simplici sacerdote, prout *Nau.* ab eo citatus, & ante eũ *glosa in d. c. nuper* sed de sacerdote absolutè, vt ni fallor, excludat tàm Parochum, quàm expositum. Et tenendo
577 hanc opinionem non solum tutiorem, & securiorẽ, ac Concil. Trid. & Decreto Clem. VIII magis conformem, vt testatur *Bossius suprac.*

*suprac. num.*71. Sed etiã tãquã certam, tùm quia iura suprà allegata *num.* 527. hanc absolutionem tantum reseruant Episcopo, tũ etiam quia vt sæpè dixi, hæc absolutio spectat ad forum externum, in quo foro non habent iurisdictionem sacerdotes alij præter Episcopum,& alios,de quibus suprà. Nõ obstat primò textus *in cap. eos, qui de sentent. excõmunicat. in* 6. vbi S. Pontifex supponere videtur,quòd impediti à quolibet sacerdote possint absolui ad reincidentiam, cùm simpliciter ait,*ab alio absoluuntur.* Nàm cùm ly *alius,alij* habeat qualitatem respectiuam, vt per *Seraph. decis.*716.*num.*1.& supra idem S. Pontifex fecerat mentionem non solum de impeditis,sed etiam de constitutis in articulo mortis,optima ratione non fecit mentionem de Episcopo,sed dixit *ab alio absoluun-*
578 *tur*,vtendo præfata dictione respectiua, tã ad casum impedimenti, in quo Episcopus absoluit, quàm ad casum articuli mortis, in quo absoluit non solum Parochus, & expositus, sed etiam simplex sacerdos. Secundò nec obstat *tex. in cap. nuper eod. tit. de sent. excomm. extrà.* vbi expresse S. Pontifex loquitur de absolutione impeditorum, & tamen illam videtur concedere non solum Episcopo,sed etiam proprio sacerdoti. Quia dictus tex. non loquitur de absolutione excommunicationis principaliter pro manuũ violenta iniectione in Clericos, sed tantum de absolutione excommunicatorum, pro communicatione in crimine criminoso, & licèt communicans in crimine criminoso, incurrat non solum excommunicationem maiorem,sicut ipsi principales excommunicati,sed etiam eod modo reseruatam,vt ibi notant Doctores per illum tex. tamen ad
579 euitandam repugnantiã cum alijs iuribus suprà allegatis quæ generaliter concedunt hanc absolutionem excommunicatorum pro violenta manuum iniectione in Clericos respectu impeditorum, Episcopo, hæc dispositio specialis respectu communicantium cum excommunicato in crimine cri-
580 minoso, non debet derogare dictæ generalitati, nisi in suo casu particulari de absolutione communicantium in crimine criminoso,quando sunt impediti, &c.argumẽ- to *tex. cum ibi notatis à Bart. in l. quæsitum* §. *si quis fundum ff. de fundo instructo, instrumentoque legato.* Vel iuxtà regulam illam quòd quando iura videntur sibi contraria, & possumus aliqua ratione illa concordare, ad id prompti esse debeamus, *l. vnica C. de de inofficiosis dotibus, glosa in c. cũ consuetudinis ex. de consuetudine.* Respõdeo secũdò,ꝙ
581 ex quo proprius sacerdos non solũ dicitur Parochus, sed etiã delegatus ab ipso Episcopo ad absoluendum ab istis reseruatis,vt per *Nicolaum Ploue in tract. de sacram. cap.* 10.4.*p. num.*2. *vol.*8. *tract.* vbi habetis alios modos, quibus accipitur ly *proprius sacerdos*, item etiam Vicarius Episcopi, vel alius Prælatus habens iurisdictionem Episcopalem, vt per *Sbrozziũ de officio Vicarij q.*14. *post Panorm. in c. omnis vtriusque n.*12 *de pænit. & remiss.* ad hoc vt *tex. in d. c. nuper*, non sit cõtrarius alijs iuribus, quæ loquuntur de Episcopis ly *proprius sacerdos*,potius debet explicari pro Vicario Episcopi, vel eiusdẽ Episcopi delegato ꝙ pro Parocho, vel Cõfessario exposito, aut simplici sacerdote,vt faciunt aduersarij. An autẽ quãdo casus est reseruatus Episcopo, & illius copia non possit haberi, tunc possit absolui à Parocho, dixi *supra citata recoll.* 2.*n.* 906.

Quis absoluat Religiosos ab hac excommunicatione.

TAndem nomine Episcopi, veniũt secũdũ plures authores pro casu nostro absolutionis impeditorũ, Prælati Regularium exemptorum, sed quia hoc præsupponit, vel aliquam percussionem factam à Regu-
582 lari exempto,esse reseruatã S. Pontifici, & quòd impeditus adire S. Pontificem, possit absolui à Prælato suo, vel quòd & si aliqua percussio non sit reseruata S. Pontifici,sit tamen reseruata superiori mediato, ad quem cũ nõ sit facilis accessus,possit absolui ab alio superiore immediato. Ideò in primis explicandum est,vtrum aliquãdo à Regulari exẽpto incurratur excommunic. huius *canonis* reseruata S. Pontifici, vel non. Secundò an quando est reseruata superiori mediato,possit absoluere superior immediatus suum subditum vtsup. excommunicatum ratione impedimenti.

Dixi factam à Regulari exempto, vt includam nõ solum percussionẽ factam ab eo
583 ergà aliquem Regularem eiusdẽ Ordinis, vel etiam alterius Ordinis intra, vel extrà claustra, sed etiam factam ab eodem ergà Clericum sæcularem, vel Regularem non exemptum, sed subditum Episcopo, iuxtà ea,quæ dixi *sup. p.* 2. *recoll.* 11. *num.* 196. *& seq. vsque ad num.* 203. *exclusiuè*, quibus per me ibi citatis accedũt *Reginaldus lib.* 1. *num.* 243. *&* 245. *Suarez tom.* 5. *disp.* 22. *sect.* 1. *à nu.* 72. *Bonacina tom.* 3. *disp.* 2. *q.* 3. *p.* 6. *sect.* 5. *vers. maior difficultas. & Molina tom.* 4. *disp.* 60. vbi quod appellatione Regularium veniãt hoc casu non solũ nouitij, qui post ingressũ, Clericum,vel Monachum percusserint,sed etiã eos, qui ante ingressum percusserunt, & si excipiat pro vtroque casu percussionem grauem, & postea sibi contradicens,subdat, quòd egrediens talis Religionem si non se præsentet S. Pontifici reincidat, nam hæc obligatio se præsentandi est pro percussione

grauí

graui, vnde melius loquitur ipse *Molina in fine dictæ disputationis*, vbi obseruat, id quod sup. dixit, procedere de iure communi, non autem secundũ priuilegia, quibus gaudent hodie omnes Regulares exempti, quibus inspectis superiores habent facultatem etiã quando percussio est enormis, & ita loquitur *Grassius p.2. decis. lib.3. cap.6. n.37. & seq.*
584 vbi asserit tantũ reincidere nouitios egressos, quãdo fraudulenter ingressi fuerũt, ità vt aliàs nõ intrasset Religionẽ, nisi vt absoluti, postea egrederentur; quã opinionẽ esse verã vi priuilegiorum, probat latè *Bartolom. de Vecchis in sua praxi nouitiorum disp.9. dub. 25.* allegans *Bonacinam de legibus disp.4. q.2. p.7. §.4. num.28.* qui testatur ita esse vsu receptum, sequitur *Diana p.3. tract.2. de dubiis regularibus resol. 44.* tangit *Lezana p.1. cap. 24. num.9.* & se remittit ad *Suarez tom.4. de Religione lib.2. cap.24. n.5. & Pierinum tom. 1. priuileg. minimor. in const.2. Iulij II.* accedit etiam *Portellius in dubijs regularibus verbo Prælatus num. 32. ad finem, vbi num. seq.* idem dicit de absolutione Monialium, & Nouitiarum ipsarum, & seruitricum, quod autem dixi de Nouitijs egredientibus Religionem, habet locum etiam in non postea
585 intrantibus Religionem qui hoc intuitu etiam fuerunt absoluti, *Rodriquez tom.1. qq. regul. q.20. art.11. ad finem.* qui subdit, quòd tales, si absoluti fuerunt virtute priuilegij Clem. IIII. tunc reincidant, estque idem cũ priuilegio, ꝙ refert *Lezzana loco suprac. n.8.* in dubio autem censentur absoluti omni meliori modo, & sic virtute aliorum priuilegiorum, secundùm quæ non datur reincidentia, dummodo non fuerit dicta absolutio fraudulenter extorta, actus enim si non
586 valet vt agitur, valet vt valere potest. *Rota decis.3. num.2. de confessis in antiquioribus Bisignetti*, & sic censentur tales absolui virtute priuilegij Pauli III. quod refert *Rodriq. sup.* per quod conceditur Confessarijs Regularibus approbatis ab Ordinario, absoluere ad eos vndecũq. accedentes, *Ab omnibus, & singulis peccatis, criminibus, excessibus & delictis quantumcunque grauibus, & enormibus, etiam Sedi Apostolicæ reseruatis, & à quibuscunque ex ipsis casibus, resultantibus sẽtentijs, censuris, & pænis ecclesiasticis, exceptis contentis in Bulla cœnæ, potestatem absoluendi, &c.* qui *Rodriq.* etiam ibi notat, quòd *virtute huius priuilegij possunt intrantes Religionem absolui ab excommunicatione, vel suspen-*
587 *sione à iudice particulariter in eos promulgata.* Quòd etiã prò supradictis nõ procedat moderatio Decreti Clementis VIII. de absolutione à casibus reseruatis. Videte *Vecchis sup. disp.11. per totam.*

Venio nunc ad resolutionem primi dubij, & dico, quòd circà hanc materiam extãt varia priuilegia. Primum est Innocentij IV. relatum à *Cæsarubio in compend. priuil. Mendicantium verb. Absolutio ordinaria, quò ad*
588 *fratres §.1.* vbi conceditur *Generali, & Prouincialibus, Ministris, vt eos ex fratribus suis, qui pro violenta iniectione manuum inter se ipsos, incurrerint excõmunicationis vinculum, aut in id ante susceptum habitum inciderint, vel aliàs sunt excommunicati, valeant absolui, nisi adeò graues, & enormes sint excessus, quòd meritò sint ad Sedem Apostolicã destinandi.* Secundũ priuilegiũ est pinguius ꝙ refertur ab *eod. ibid. §.31. & Confecto fol. mihi 26.* qui refert totã Bullã, estq. Bonifacii IX. nempè *quòd Magister Ordinis Prædicatorum, & Priores, aut eorum Vicarij, eorum subditos fratres, & sorores, qui forsan manus violentas in alios quoscunque Clericos, etiam vsque ad sanguinis effusionem, & enormem lesionem iniecerint, dummodo lesio huiusmodi adeò enormis non existat, quòd propterea meritò foret Sedes Apostolica consulenda, quoties expedierit absoluere, & cum eis super irregularitate, si quam huiusmodi sententijs ligati, celebrando diuina, vel miscendo se illis, &c.* ex quibus verbis *dummodo lesio huiusmodi, &c.* videtur quòd aliquando detur casus in quo Regulares pro percussione, &c. indigeãt absolutione S. Pontificis, & quòd illam nõ possint ipsis concedere eorũ superiores. Vnde inquirẽdũ qui nã sit iste casus.

Ideò primò quæri potest de ipso Supe-
589 riore percutiente alium Regularem, vel etiam clericum sæcularem, vtrum hæc talis percussio *sit adeò enormis, vt propterea veniat Sedes Apostolica consulenda,* hoc dubiũ resoluit, *Suarez tom.5. disp.22. sect.1. n.79.* quem sequitur *Regin lib.1. num.244. ad finẽ,* vbi ait, talem superiorem esse absoluendum à suo superiore Regulari, si illum habeat, sin autem ab Episcopo, quia subdit ipse, percussio illa de se non est enormis, & ideò reseruata S. Pontifici, sed clarius idem *Suarez tom.4. de Religione lib.2. de obligationibus religiosorum cap.23. num.7.* vbi asserit, talem percussionem non pertinere ad Episcopũ, sed posse dictum Prælatum (si contrarium non sit statutum in Religione) eligere confessarium, per quẽ poterit absolui, ꝙ antea vt certũ docuit *Cappucc. ad Cæsarub. in compendio priuilegiorum Mendicantium v. absolutio ordinaria quòad fratres vers. sed si succederet.* Qui excitat hac occasione difficultatem. An si in vno monasterio reperiantur
590 tantum duo Sacerdotes, quorum alius sit superior, alter subditus, & isti se inuicẽ percutiant, an eo casu mutuò possint se absoluere, *Cæsarub. loco suprac.* affirmat, ex eo, ꝙ regula illa, excommunicatus maiori excommunicatione, non potest alium excommunicatum eadem maiori excommunicatione, absoluere, intelligitur de iure ordina-

 rio,

rio., & ideò post *Tabienam*, quem ibi citat, putat quòd in hac necessitate quę legem nō habet potest excōmunicatus aliū excōmunicatum absoluere. Hanc opinionem sequitur *Rodriquez tom. 1. qq. regul. q. 20. art. ad fin. & Pierinus de Prælato regulari q. 1. c. 4. n. 28. ad fin.* sed rectius *Suar. loco etiā suprac. n. 10. & seq.* docet, hanc opinionem habere locū quando dicta percussio non esset notoria, secus si esset notoria, tunc n. priuantur ambo vsu iurisdictionis, vt etiā dixi *sup. p. 2. recoll. 1 n. 592. & hac ead. 3. p. recoll. 3. n. 83.* ideòq. subdit hoc casu, oportere, superiorēeligere confessariū sæcularē, vel alterius ordinis, à quo absoluatur ipse prius ab illa excommunicatione, & postquam ipse fuit absolutus absoluat subditum, quia cùm facultas eligendi
591 confessarium non sit actus iurisdictionis, dictus superior non priuatur illa, & dum ipse habet facultatem hanc, eligendi à iure, vel per priuilegia, iurisdictio ipsum absoluendi nō proficiscitur, ab eo, sed à iure, vel S.P. qui cōcesserunt illi talē facultatē eligēdi cōfess. vt dixi sup. 571. fauent *Henriq. lib. 14. c. 18. in finem. conuenti Bonac. remissiuè de censuris disp. 1. q. 3. p. 4. num. 2. & Pierinus sup.* qui *n. 86.* supponit, talem Prælatum ob dictam
592 percussionē, & si notoriā non esse priuatum, statim officio, & per consequens posse tēporariā, & politicā administrationē domus exercēdo, cū subditis priuatim cōmunicare, & si ipse loquatur de percussione leui, tamen idē dicendū de graui, qū crimini aliàs non est etiam annexa pæna priuationis officij ipso facto, vt declaraui *suprà recoll. 1. num. 85. & seq.* & ideò *Auila p. 2. c. 6. disp. 11. dub. 6. ad finem.* ab eo allegatus, loquitur generaliter de superioribus excommunicatis non toleratis. Sed quid si non sit in eo loco copia sacerdotis sæcularis, vel alterius Ordinis? Respondet *Suarez loco suprac. ad finem capitis*, in eo casu non fieri licitam absolutionem mutuam inter ipsos extrà articulum mortis, sed tantum ita se possit habere quilibet eorum, ac si esset solus, &
593 non haberet copiam confessarij, quod est dicere, tunc ratione scandali euitandi in populo, vel infamiæ, non solum personarum, sed Religionis, & aliarum causarum, de quibus *sup. recoll. 3. n. 48.* posse illos celebrare, & celebrando non incurrere irregularitatem, vt aliàs fuit declaratū *sup. eadē recoll. 3. n. 57. & 58.* quibus illic allegatis accedit *Philippus Faber apud Dianā p. 5. tr. 9. resol. 96. ad finem.*

Secundò etiā quæri potest de subdito, suū
594 superiorem percutiente. an talis percussio sit adeò enormis, vt propterea veniat Sedes Apostolica consulenda, *Grassius enim p. 2. decis. lib. 3. cap. 6. num. 38. & Reginaldus suprac. lib. 1. n. 244.* docent, *pro tali absolutione esse recurrendum ad S. Pontificem, quia percussio est enormis ex circunstantia persona, secus si percutiat Prælatū nō suū, nisi sit Episcopus* hæc sunt verba *Reginaldi*, sed vt benè *Suarez to. 5. disp. 22. sect. 1. n. 79. ad fin.* à quo hausit dictam doctrinam *Reginaldus*, hoc procedit secundum ius commune, *in dicto cap. cū illorum vers. eorum Prælatos*, sed aliud est secundùm specialia priuilegia, maximè Mendicantium, quòd autem secundū supradicta priuilegia, non excludantur subditi percutientes Prælatum suum, patet primò, quia per ea conceditur facultas absoluendi ab enormi, qualis efficitur ratione personæ, percussio superioris, vt dixi sup. & sic cōceditur d. percussionē reddi enormē, negatur verò ꝙ efficiatur adeò enormis, &c. quæ duo inter se differūt. Accedat ꝙ nec ex eo quia superior fuit percussus, desinit ipse habere facultatē absoluendi suū percussorē, vt loquuntur Doctores iā relati pro resolutione proximi præcedentis dubij, qui supponunt, vt certum, subditum percutientem superiorem posse ab eodem superiore absol-
595 ui. Adde quòd adsunt aliæ concessiones generales factæ Benedictinis pro absolutione ipsorum ab omnibus censuris, cum clausula contraria *etiā si talia forent, propter quæ Sedes Apostolica esset consulenda* vt habetur in *compendio priuilegiorum Societatis Iesus verbo absolutio §. 10. apud Suarez tom. 4. de Religione lib. 2. de obligationibus Religiosorū cap. 20. ad finem.* quæ concessiones referuntur à *Rodriq. tom. 1. qq. Regul. q 20. art. 13.* vbi ex *compendio priuilegiorum Cistert. tit. absolutio §. 1.* subdit, *Nam hi SS. Pontifices concedunt Abbati Generali d. Ordinis, & per consequens alijs quibus ipsi duxerint committendum, vt semel in vita*, (sed vt aduertit *ibid. Rodriq.* per Clem. IV. hoc priuilegium non semel in vita, sed quoties expedire videbitur, cōceditur dictis Prælatis, & eorum Vicarijs,) *Possint absoluere suos subditos, à quibusuis excōmunicationis, suspensionis, & interdicti, censuris, alijsque sententijs, & pœnis à iure, vel ab homine Apostolica, vel Sedis Apostolica Legatorum, Delegatorum, vel Subdelegatorum ordinaria, vel quauis alia authoritate, Prouincialis, vel synodalis constitutionis, & Regularium dicti Ordinis institutorum in genere, vel in specie promulgatis, vel promulgandis. Atque etiam à quibuscunque irregularitatibus, & inhabilitatibus, etiam ante ingressum, vel post ex graui culpa contractis, vel contrahendis, etiam si talia forent, propter quæ ad Sedē Apostolicam, vel quemcunque alium, specialis habendus esset accessus.* Ex quibus verbis desumerem, Prælatos vt infrà, posse absoluere ab excommunicatione, etiam si ex percussione
596 fuerit sequuta mutilatio membrorum, vel homicidium, si enim conceditur ipsis dispensare, *in quibuscunque irregularitatibus,*

& in-

& inhabilitatibus, & si talia forent, propter quæ ad Sedem Apostolicam, &c. Ergò etiam ab irregularitate ex mutilatione membrorū & homicidio, prout magis expressè concessit Martinus V. apud *Cæsarubium v. absolutio ordinaria quòad fratres num. 39.* & si sit oraculum viuæ vocis, quòd si non adsunt nouæ confirmationes hodiè non attenditur si igitur potest dispensare ab his irregularitatibus, ergò tantò magis poterint absoluere ab excommunicatione contracta ex mutilatione, vel homicidio clerici, vel monialis, cùm fauorabilior sit absolutio ab excommunicatione, quæ prærequiritur ad absolutionem peccatorum, quàm dispensatio irregularitatis, quæ non impedit dictam absolutionem, vndè licèt concessa facultate absoluendi ab aliqua excommunicatione, non censeatur concessa dispensatio irregularitatis ortæ occasione delicti ob quod quis incurrerat excommunicationem (quidquid sit de irregularitate orta ex violatione eiusdē excomm. de qua sup. *p. 2. recoll. 10. n. 60.* dixi post *Solonium* illam censeri concessam.) Tamen concessa dispensatione irregularitatis, post concessionem facultatis absoluendi, censetur concessa facultas absoluendi ab excommunicatione ob quam incurritur irregularitas ex delicto. Quòd autē grauiter percutiens superiorē, nō debeat
597 eijci à Religione contrà *Rodriq.* docet *Portellius v. manus violenta in addit. num. 1.* latè *Suarez tom. 4. de Relig. lib. 2. cap. 4.* quòd maximè est verum, vbi non concurrit incorrigibilitas, *Suar. sup. lib. 3. c. 4. & Miranda t. 1. sui manualis q. 52. art. 2. conclus. 3.* vbi quòd pro homicidio simili à Regulari commisso, etiā in superiorē quis nō debeat regulariter tradi curię sæculari, sed ꝙ debeat dānari pęna carceris, vel triremiū in perpetuū, de qua re habetis *decis. Curia Archiep. Mediolan. Iulij Chartarij 66. à num. 33.* Restingitur igitur difficultas ad percussionem factam à Regulari in personam Episcopi, vtrum ab
598 ea posit absoluere Superior, vel spectet absolutio ad S. Pontificem, nam *Graffius, & Reginaldus sup.* expressè negānt hanc facultem ipsi superiori, & illam supponunt esse reseruatam S. Pontifici. Quia verò percussio Episcopi est reseruata *in Bulla cænæ can. 10.* illius difficultatis resolutio pendet ab alia quæstione, de qua egi *sup. p. 2. recoll. 11. num. 208.* vtrum scilicèt Prælati Regulares possint hodiè absoluere suos subditos etiam à
599 censuris contentis in Bulla cænæ, iuxtà concessionem Sixti IV. vbi generaliter cōcedit, posse dictos Prælatos absoluere dictos suos subditos ab omnibus censuris, exceptis censuris latis contrà hæreticos relapsos schismaticos, litteras Apostolicas falsificantes, & prohibita ad infideles deferentes, quæ quatuor excommunicationes exceptæ cùm contineantur in Bulla cænæ, aliæ ibidem contentæ censeri debent concessæ, iuxtà regulam iuris, quòd exceptio firmat regulam in non exceptis, ex qua ratione Prælatos Re
600 gulares posse absoluere suos subditos à casibus Bullæ cænæ, exceptis dictis quatuor casibus docuerunt *Rodriquez to. 1. qq. regul. q. 20. art. 12. & Suarez tom. 4. de Religione lib. 2. de obligationibus Religiosorum inter se cap. 21.* vbi *num. 8. ad finem*, concludit *esse probabile, priuilegia Religiosorum in hac parte nunquam fuisse reuocata per Bullam cænæ, incertum tamen, & ideo prudenter Societas declarationem, vel renouationem obtinuit à Greg. XIII. iam verò per posteriores Bullas dubium sublatum est*, fauet huic opinioni *Portellius verbo Abbas, Prior, &c. num. 10.* vbi quòd priuilegia Religiosorum in foro conscientiæ non tollantur per reuocationē generalem Bullæ cænæ quòad casus in illa contentos si sint occulti excepta hæresi. Sed contraria opinio est longè magis recepta, vt præter *Ioannem Cruz. Graffium, Bartolomeū de Vecchis, Sigismundum à Bononia* (qui in specie impugnat *Suarez* (*de Elect. & Prælatorum potestate dub. 69. ad finem, & Tamburinum* ibi citatos, cum alijs, quos ipsi citant, docet nouissimè *Lezzana p. 1. c. 18. n. 38.* Ac dicti auctores loquuntur tā de casibus, Bullę
601 cænæ occultis, quam publicis, & si fundentur præcipuè in reuocatione facta quolibet anno in noua publicatione Bullæ circà quod fundamentum vide quæ dixi *sup. p. 2. recoll. 10. num. 145.* Supposita igitur hac opinione. Respōdetur ad primū quæsitū, de quo sup. An .I. Prælati Regulares veniant pro absolut. impeditorū appellatione Episcoporū, prout concedit *Siluester absolutio 4. n. 5.* & si id neget alijs Prælatis inferioribus Episcopo. Dico Regularē, qui percussit Episcopum, vel Cardinalem, & indiget absolutione Pontificia, si aliqua ex causis, de qui-
602 bus sup. repetitur impeditus, posse absolui à suo Prælato ad reincidentiam, si est impedimentum temporale, vel simpliciter si est impedimentum perpetuum, à quo autem superiore sit absoluendus patebit ex resolutione secundi quæsiti. Quòd autem Regularis prædictus non posit eodem modo ab-
603 solui ab Episcopo absque licētia sui superioris, etiam in casu, quo in Religione non adesset apud aliquem superiorem facultas absoluendi pro illo casu, dixi *sup p. 2. recoll. 9. num. 78. & sequentibus*, vbi de absolutione casuum contentorum in Bulla cænæ, & si occultorum, à quibùs non possunt absoluere ipsi Prælati Regulares suos subditos, vt per authores citatos sup. *nu. 600.* & si quòad secundum casum, quando nempè nō adest facultas absoluendi in Religione, videatur

contradicere *Lezzana p.1. cap.11. num.6.* ex eo,quod tali casu Religiosus vtatur suo iure & in re conducente ad salutem animæ suæ, allegans *Suarez tom. 4. de Religione lib.2 de obligat. Religiosorum inter se, c.23.n.3.* vbi & si hanc opinionem vocet probabilem, tamen, *in fine numeri*, ni fallor, contrarium concludit,iuxtà id,quod dixi *loco citato*,quibus illic allegatis, accedunt *Molina disp. 61. Portellius verbo Episcopus num.4.in addit. & Bonac.tom.3.disp.2.q.3.P.6.sect.5 num.10.* Priuilegium, quod conceditur Regularibus, posse se subijcere Episcopo pro absolutione, &c. cum licentia tamem superiorum, refert *Corduba in prima annot. ad Casarub. in compendio priuilegiorum mendicant.verbo absolutio ordinaria, quòad fratres.*

Quòad secundum quæsitum, de superiore ad quem in Religione spectet absolutio ab ista excommunicatione ratione impedimenti. Respondet *Bossius loco suprac. n.48.* spectare ad Generales, & Prouinciales, sed ratio adducta per ipsum auctorem *cit. num. 43.* quando subdit *cùm habeant iurisdictionem quasi Episcopalem in suos subditos Regulares exemptos.& etiam proprium territorium, quòd non est pars Diœcesis distincta à Diœcesi Episcopi.* concludit etiã pro omnibus
604 Prælatis localibus,& sic inferioribus,ipso Generali, vel Prouinciali, vt latè ostendit *Suarez tom 4.de Religione lib. 2. de Religiosis quatenus Prælati sunt cap.2.* & si vt ipse subdit *ibid.à num. 17.* negari non possit, quin Generalis habeat magis proprie iurisdictionem Episcopalem Prouinciali, & Prouincialis, Guardiano, &c ac etiam innuit *ibid.cap.22.sub num.1.* vbi etiam dicit, loquẽdo in materia absolutionis,parũ hoc referre, dũmodo hic habeat eam iurisdictionẽ, quę sufficit vt sit verè, & simpliciter Prælatus,ex quo patet, quomodo intelligendum sit id, quod dicit *Capuccinus ad Casarubium in cõpendio priuilegiorum Mendicantium tit. Prælati*,quòd scilicèt huiusmodi Prælati exempti,qui habent iurisdictionem Episcopalem possint exercere in suos subditos, quæ Episcopi in suos,allegans *Nau.cons.14. de priuilegiis* Imò licèt esset verũ, quòd appellatione Episcopi in Decreto S. Concilii Trid. circà absolutionem, & dispensationem ab occultis,veniant tantũ Generales,& Prouinciales, vt ipse *Bossius* asserit in loco, ad quẽ se remittit *tr. de triplici iubilei gratia sect. 1. casu 10.§.10.num.220.* vbi etiam neque lo-
605 quitur simpliciter, sed vtitur dictione *saltem*,quæ est implicatiua, & nõ limitatiua. *Rota apud Seraph. decis.787.num.8.* Nihil tamen includeret pró casu nostro, cùm hic quærimus vtrũ dicti Prælati inferiores veniãt appellatione Episcopi,cui cõceditur in *supracitatis c. ea noscitur, c. mulieres c. quòd de his,& simil.* absolutio impeditorum, sed an veniant nomine Prælatorum Regulariũ quibus de iure cõmuni *c. cũ illorum §. quid si claustrales ad finem.* conceditur absoluere suos subditos Regulares à leui percussione, seu vt vtar verbis tex. *nisi excessus ipsorum extiterit difficilis,& enormis. vtpotè si ad mutilationem membri, vel effusionem sanguinis est processum,&c.* quòd sufficeret pro nostro intento;nam etiam Episcopus quia absoluit à leui, potest absoluere à graui impeditos, quòd autem sub Prælatorum nomine, etiã si in singulari,sit ipsum vocabulum expressũ,veniant Prælati locales,& aliquando etiã Vicarij eorum,seu ministri, seu subpriores, habetur per *Suarez suprac. tom.4. de Religione lib.2.de Religiosis quatenus Prælati sunt cap.22.* & ita loquitur *Bonacina tom.3.disp. 2.q.3.p.6.sect.5.num.5* vbi quòd dicti Prælati locales etiam possint id alijs committere, eodem modo loquitur *Graffius lib. 3. p.2. decis. cap.6. num. 39.* dum hanc facultatem tribuit Abbati, qui in sua Religione est Prælatus localis, clarius *Molina disp.60.& Reginald. lib.1.nu 242.* qui tantum requirit quod talis superior sit canonicè electus.

Dixi *ad summum*, quia seclusis priuilegijs generalibus, quibus varijs Religionibus conceditur superioribus facultas absoluendi suos subditos à censuris S. Pontifici
606 reseruatis, sub diuersis nominibus, nàm aliqua conceduntur Generali, & ab eis deputatis, ita Sixtus IV. & Eugenius IV. Carmelitis,ac Gregorius XIIII. Clericis ministrantibus infirmis,ac Gregorius XIII. Societati Iesus, alia Generali Minorum, Prouinciali,ministro,& Vicarijs,ac etiam custodibus in Prouincijs, & custodiis sibi commissis: ita Clemens IV. apud *Casarubium in compendio priuilegiorum Mendicantium verbo absolutio quòad fratres ordinaria §.7.* vbi quòd dicta potestas fuit extensa in ma i magno Ordinis Prædicatorum ad Priores conuentuales, & vices eorum gerentes, & quòd licèt per Bullam auream fuerit restricta præfata auctoritas ad Generales,& eorum Vicarios, & ad illos quibus ipsi ducerent id committendũ duntaxat;tamen postea per quoddam Breue fuit concessum prædictis Prędicatoribus, quòd possint absoluere, & dispensare iuxtà concessionem,quam habebant ante dictam restrictionem, & licèt *Corduba* ibi *in annotatione ad §.7.* videatur id restringere quòad Priores,& Vicarios domorum obseruantię Regni Hispanię,& Lombardię, tamen sua pace non potest subsistere, cùm per alias Bullas & indulta, quę concedunt communicationem priuilegiorum,factum sit vt ferè nullũ
607 sit priuilegium vni domui, vel Prouincię, aut nationi concessum, quo non poerint

terint alij Conuentus, Prouinciæ, & nationes gaudere, vt per *Suar. cit. c. 22. n. 3. ad mediũ*, & sic intelligendus *Sigismundus à Bononia in suo tr. de elect. & potest. Pralat. Regul. dub. 69.* qui refert dictum priuilegium Clem. IV. generaliter pro omnibus Prælatis, non solum maioribus, & eorum Vicarijs, sed etiam inferioribus, eorumque Vicarijs, maximè qui per electionem instituuntur. Aliud priuilegium magis amplum etiam prò visitatoribus, & confessarijs deputatis ad fratrum confessiones audiendas, refert *P. Peregrinus tit. absolut. quoad fratres* §. 1. ex Paulo III. Societati Iesus, quod libẽter legerẽ, saltẽ apud *cõpend. priuilegiorũ eiusd. Societatis* Pretermissis. n. istis priuilegijs, sub quibus cer

608 tũ est cõtineri hanc facultatẽ circà omnes casus huius *nostri canonis si quis suadente*, vt asserit *Suarez suprac. lib. 2. c. 21. n. 6.* Adest Priuilegium Bonifacij IX. suprà relatũ, loquens de absolutione excommunicationis ob manus violentæ iniectionem in personã ecclesiasticam, (quicquid sit de alio priuilegio concesso ab Eugenio IV. quod sonat de Generalibus, & Prouincialibus ministris Ordinis Minorum) quòd cantat nõ solũ de Magistro Ordinis Prædicatorum, sed etiam de Prioribus, & eorum Vicarijs. Ex quibus verbis remanet solutum nostrum quesitum principale, quòd .s. vbi percussio facta à Regulari esset reseruata S. Pontifici, vt in casu percussionis sequutæ in personam Episcopi, dixi suprà, tunc quilibet superior etiam localis possit absoluere suum subditum impeditum adire ipsum S. Pontificem, nisi sit ipsis prohibitum à Superioribus maioribus absoluere à præsenti excommunicatione,

609 prout posse id illis prohiberi à superioribus maioribus, probat *Suarez suprac. c. 22. n. 14.* & antea docuit *Casarubius cit. verbo Absolutio ordinaria quòad fratres* §. 7. *vers. aduertendũ ad finem.* Et licèt *Corduba ibi. in annot. ad* §. 7. *vers. itẽ ibid.* dicat, quod nisi ad hoc habeatur authoritas Papæ id fieri non posit, præsupponatque capitula, & superiores regulariter non habere dictam auctoritatẽ id prohibbẽdi, tñ *Suar. loco suprac. n. 15.* Probat, sẽper manere in Prælato maiori dictam facultatem, & à fortiori in Capitulo Generali, vel Prouinciali secundum modum peculiarem gubernationis cuiusque Religionis, ob præsumptam voluntatem S. Pontificis, maximè post Decretum Clem. VIII. de casuũ reseruatione pro Regularibus, in quo datur facultas Capitulo generali, vel prouinciali reseruandi quoscunq. alios casus vltrà vndecim ibi ab eodem S. Pontifice enumeratos. Addo pro casu nostro, ꝙ cum in eodem Decreto inter vndecim casus, qui possunt reseruari ab omnibus su-

610 perioribus Regularim, vnus sit *Occisio, aut mutilatio, seù grauis percussio cuiuscunq. personæ*; Supremus superior reseruando sibi hunc casum pro tota Religione, si est Generalis, vel pro Prouincia, si est Prouincialis, prohibere post absolutionem ipsius casus Prælatis inferioribus se conformando cum dicto Decreto. Quòd in Religione Capuccinorũ, superioribus localibus sit artata auctoritas, vel à Capitulis, vel à superiorioribus maioribus, vel consuetudine, itaut Quardiani, alijque superiores locales, maiori facultate in absoluendo, dispensandoque non gaudeant, quàm à suis superioribus maioribus concessa sit, testatur *Bartolameus de Vecchis in sua Praxi pro nouitijs disp. 9. dub. 7. n. 3.* in quo casu, scilicèt vbi esset prohibitum Prælatis localibus absoluere ab hac excommunicatione, arbitror non contineri in ea

611 prohibione casum de absolutione ob impedimentũ adeundi superiorem maiorem, apud quẽ residet potestas absoluendi eũ, cũ id illi cõpetat vt Prelatus est, vndè etiã apud Capuccinos licèt d. superiorib⁹ localibus sit prohibitũ absoluere vt sup. intelligitur illa probitio de absolutione absoluta, & nõ de absolutione ratione impedimenti, maximè propter sacramentorũ vsũ, saltẽ ex tacita voluntate ipsius prohibentis. Et quia feci suprà mẽtionẽ de priuilegijs Regulariũ circà absolutionem à censuris, quòad alios Regulares, non reticeam nostrum *P. Peregninum in compendio priuilegiorum nostra congregationis verbo absolutio quòad fratres* §. 1. post relatum priuilegium generale pro Præpositis & qui eorum locum tenent, visitatoribus, & confessarijs deputatis ad audiendas confessiones nostrorum fratruum, absoluendi à quibusuis peccatis, & censuris etiam Sedi Apostolicæ reseruatis (exceptis contentis in Bulla cenæ, & casibus à superioribus reseruatis) de quo sup. *sub num.* 607. referre in scholio, viuæ vocis oraculo fuisse declaratũ Patri nostro Generali, per Decretum S. Cõgregationis de absolutione à casibus reseruatis publicatum Romæ 9. mensis Ianuarij 1601. non fuisse sublata priuilegia quòad

612 absolutiones Regularium, sed sæculariũ tantum, quod oraculum viuę vocis, cùm nõ contineat aliquam gratiam, priuilegium, & indultum, sed declarationem, & explicationem dicti decreti, non remanet annullatum per constitutiones Gregorij XV. & nostri Sanctiss. Vrbani annullantes oracula viuæ vocis, vt patet ex eisdem constitutionibus ibi *omnia, & singula priuilegia, facultates,*

613 *licentia, & gratia quacunque, viua vocis oraculo concessa*, vt benè obseruat *Lezzana p. 1. cap. 3. num. 21.* accedat quòd illa neque fuit declaratio S. Pontificis, sed congregationis Cardinalium super negotijs Episcoporum, & Regularium, à qua emanauit dictum

ctum decretum, cuius proprium est declare sua decreta tàm in scriptis, quàm viua voce.

Præsupposito tādē pro certo, quòd Clericus sæcularis, vel laicus percutiēs Religiosū exemptū, veniat absoluendus nō à superiore Religiosi percusi, sed ab Episcopo, vt dixi *cit. p. 2. recoll. 11. num. 201.* & quòd superior non solùm posit absoluere professos se inuicem percutientes, sed etiam nouitios; vt suprà dictū fuit. Quæro quid si nouitius
614 percussit professum, vel alium nouitium, & post ea statim egressus, habitū dimisit, an possit absolui à Prælato adhuc pro dicta percussione? Ratio dubitandi pro affirmatiua, est quòd percussio facta fuit dum erat nouitius, & sic subditus ratione delicti dicto superiori, ergo semper remanet illi subditus pro dicto delicto. & per cōsequens licèt si nō sit hodie ei subditus, pōt absolui à superiore, vel ab eo commutti dicta absolutio alteri, etiam si dicta percussio fuerit enormis, prout suprà fuit declaratum. Contrariū autem dixi, hoc casu esse concludendum, quia quidquid sit de illa quæstione an talis
615 manens in Religione possit puniri à Prælato Regulari; (quam tractat *Bartolomeus de Vecchis in sua praxi pro nouitijs disp. 11. dub. 11.* vbi & si probabilem dicat opinionem *Suarez*, & aliorum docentium affirmatiuā sententiam, etiā in casu quòd nouitius non consentiat, quam opinionem præter à me allegatos *sup. recoll. 2. n. 557.* sequitur vt verior ē *Lauretus de Franchis in suis controuers. q. 46 fol. 360. & Portellius verbo Prælatus num. 9.* tamen opinionem negatiuam, quòd nisi nouitius consentiat, non possit superior illū punire, testatur esse communē.) Certum est,
616 quòd si nouitius post patratū delictū egrediatur à Religione, illam deserens, dictum delictum pertineat ad iudicem sæcularem, si nouitius non erat saltem prima tonsura insignitus, aliàs ad iudicem ecclesiasticum quamuis delictum fuit perpetratum in Religione, quia eo casu non habetur pro Religioso, vt allegatis *Stephano Lamberteng. & Faricacc.* notat *Bartolomeus de Vecchis in sua praxi pro nouitijs disp. 11. dub. 11. ad finē. &* Sperellus *dec. 16. n. 16.* & hoc est ꝙ dixit *Portellius verbo Prælatus n. 9. quòd iudex sæcularis non potest punire nouitium manentem cum habitu* (intellige in Religione, quia sufficit ad amittendum hoc priuilegiū, si egrediatur à Religione, & si maneat cum habitu & hoc casu habet locum vulgatum proloquium, habitus non facit monachum) ergò è contrario si egressus fuit à Religione pōt ab eo puniri, clarius *Molina disp. 49. ad finē.* ibi *quòd si ille egrediatur nouitiatum vt integrū est nouitio egredi, aut Prælatus illum tanquam Religione indignum, è nouitiatu, vt par est, eiceret, tunc eum eo ipso ad illud tribunal pertineat, vel sæculare si non est initiatus ordinibus, vel ecclesiasticum si ordinibus sit insignitus, vtique tunc puniretur à iudice ordinario vel sæculari, vel ecclesiastico, &c.* Ac licèt ipse *Molina* limitet d. doctrinā in casu, quo fuit talis nouitius pro d. delicto præuētus à superiore per citationem, &c. subdit tamen postea *ad finem vers. vnde si delinquat* hæc verba, *Quando autem Prælatus iurisdi-*
617 *ctionē illam præuenisset, posset, ac deberet nō curare de tali iurisdictione præuenta, sed illum relinquere puniendum iudicibus Tribunalis, ad quod pertinere inciperet*, si igitur id delictū, in hoc casu egressus, non pertinet ad superiorē Regularē, ergò neq. absolutio. Nota illa verba *Molina cum eo ipso ad illud tribunal, &c.* & illa alia *posset, ac deberet*, per quæ significat, esse differentiam inter casum, in quo sæcularis, vel Clericus, & si se aliò transferat post commissum delictum remaneat, tamen subditus iudici sæculari, vel Episcopo, & casum nostrum de nouitio post delictum patratum, Religionem deserente, nā primo casu transferendo se delinquens in alium locum, non pertinet eo ipso ad tribunal illius loci, in quem se transfert, sed adhuc ratione delicti remanet subditus illi primo iudici. Secundo verò casu, ipso facto, quo mutat statū Religionis, nō remanet amplius subditus Prælato Regulari, sed pertinet ad tribunal sæculare, vel episcopale, vt suprà. Ratio differentiæ, meo iudicio, alia non est, nisi quòd in tantum nouitius est
618 subditus Prælato Regulari quatenus manet in Religione, & quòd iurisdictio Prælati Regularis, nō solum pro foro externo, sed etiam pro foro interno, durat pro tempore, quo actu est in nouitiatu, vndè licèt in eo statu si incidisset in casus reseruatos Episcopo, poterat absolui absq. licētia Episcopi in Religione, vt aliàs dixi, tñ postquā egressus fuit non potest ab illis absolui, nisi ab habente facultatem ab ipso Episcopo. Quid obseruandum in delicto commisso in clericatu, an de illo cognoscat iudex ecclesiasticus etiā post desertionem illius status, vide præter citatos per *Dianā p. 1. tr. 1. resol. 118. Riccīū p. 1. praxis decis. 590.*

Nota ex *Portellio in suis dubijs regularibus verbo manus violenta num. 12. vers. vltimo.* ꝙ qñ leuis, aut vehemens esset tm̄ suspicio, quòd vnus Religiosus percussit alium Religiosum, ille contrà quem est suspicio, non
619 debet absolui in publico ad cautelam, cū verberatione solita, quia licèt ista absolutio in parte sit beneficium, tamen est etiam pænalis propter verbera, & supponit factum quòd non est probatum, confirmat ex practica tribunalis S. Officij, quæ habet quòd non absoluantur publicè ab excommunicatio-

tione annexa hæresi, nisi tantum violenter
620 suspecti de hæresi, quæ autem sit suspicio leuis, vehemens, & violenta, vide apud *Castrum Palaum tom.1. tract.4. de pœnis temporalibus hæreticorum disp.7.p.1.*

De satisfactione requisita ab eo, qui Clericum, vel Monachum percussit.

PRæter ea, quæ dixi, generaliter loquendo de satisfactione requisita pro absolutione excommunicationis, sup. *recoll. 2. à n.918.* vbi præcipuè de validitate absolutionis impensæ, absque præuia satisfactione, tã à confessario, quàm à iudice ordinario, vel delegato, de qua re, præter ibi citatos, latè tractat. *Bossius tract. de triplici iubilei gratia sect.1. casu 21.§.6. Graffius tom.2. consil. consil. 1. difficult.3. de sent. excomm. & de arbitrarijs confessariorum lib.2. cap.65. num.8.* vbi in specie post
621 *Hostiensem* ait, satisfactionem non esse de substantia formæ absolutionis. sit.

Prima conclusio: non debet quis absolui ab excommunic. ob violentæ manus iniectionem in personam ecclesiasticam, nisi prius à percutiente, sit personæ percussæ satisfactum. Habetur *in cap. Parochianos, & c. ea noscitur de sententia excommunicationis*; est communis, & certa apud Doctores, qui ex hoc inferunt, quòd satisfactio
622 debeat præcedere absolutionem, ita *Graffius loco suprac. de arbitrarijs confessariorum num.4. vers. debet* quia licèt vt sup. innui, absolutio aliàs impensa sit valida, est tamen illicita, vt *loco suprac.* dixi & prosequitur *Bossium Graffio locis suprac.* An autem talis absoluens præter peccatũ mortale, ꝙ cõmittit, vt expresse docet *Graffius suprac. difficult.*
623 *3. in princ.* teneatur ad aliquã restitutionẽ; dixi *loco suprac. n.934.*

Ampliatur primò vt procedat non solũ vbi percussio fuit enormis, sed etiam vbi me-
624 diocris, vel leuis: nam satisfactio est pro iniuria illata ex ipsa percussione, quę iniuria infertur tàm in percussione enormi, quàm non enormi, & licèt maior inferatur iniuria per non enormem, quàm per non enormẽ, tamen magis, & minus non variat speciem.

Ampliatur secundò, vt non solum illa præmittenda sit in absolutione data quòad forum externum, sed etiam in ea quæ datur
625 pro foro conscientiæ tantũ, de qua videtur loqui textus *in dicto cap. Porrò.* ibi *& ducti pœnitentia non conuicti, sed priuatim, &c.* qua occasione subdit glosa prima. *quia fortè fuit occulta offensa*, & postea subdit, *& hic est argumentum, quod non valet pœnitentia sinè satisfactione.* quòd vltimum, ne videatur contrarium doctrinæ suprà traditæ de validitate absolutionis, absque præuia satisfactione præstita; intelligendum est de absolutione in foro sacramẽtali, & sic de satisfactione quatenus est pars sacramenti pœ-
626 nitentiæ, quo casu satisfactio est pars sacram. essentialis, non in re, sed in voto, quia sufficit, quòd pœnitens habeat propositum satisfaciendi quàm primum poterit, vt dixi *sup. p.1. recoll.25. num.5.* quòd maximè obseruandum in casu nostro, quãdo pœnitens (cui dicto debet stare confessarius in hoc foro) dicit non potuisse, nec posse illam anteà præmittere, in quo differt à casu, vbi datur absolutio publica pro foro externo, quia
627 & si absoluẽdus sit impotens, tñ nõ debet absolui, nisi prius vel ipsa pars consentiat, vel ꝙ ea citata, probata iã sit iudicialiter eius impotentia, vt dixi *cit. recoll.2. n.* & prosequitur alijs citatis *Bossius cit. casu 21. num. q.* & sic procedit dictum *ConinK disp.14. n.206.* ꝙ hoc casu *potest quis in vtroq. foro absolui inuita parte, imò ad hoc potest iudex compelli*

Ampliatur tertiò, quòd sit vera non solũ in absolutione absoluta, etiã sed in absolu-
628 tione ratione impedimenti, maximè temporalis, ita habetur in *d. c. ea noscitur*, & post *Caiet. Silu. & Nau.* notat *Reginald. lib.1. praxis nu.259.* qui addit, hoc casu prętet dictam satisfactionem, exigendum esse iuramentũ, quod cessante impedimento, quo detinetur ipse excommunicatus se præsentabit Apostolicæ Sedi, mandatis ipsius, pariturus, vt habetur in *cap. de cætero de sent. excomm.* quod iu-
629 ramentum, differt à iuramento, quod recipitur in absolutione absoluta, data ex delegatione S. Pontificis vel ab ipso ordinario de parendo mandato ipsius absoluentis, seu Ecclesiæ (quòd est idem) & alio iuramento, ne de cætero in personam ecclesiasticam, manus inijciat violentas, iuxtà tex. *in cap. ex tenore ex. de sent. excomm.* de quibus egi *suprà recoll. 1 à n. 539.* cùm primum iuramentum exigatur ab omnibus personis, in absolutione tàm priuata, quòad forum conscientiæ, quàm publica quòad forum externum, secundum autem iuramentum exigitur non ab omnibus, sed à certis personis, & tantũ in absolutione publica pro foro externo, vt dixi *loco suprac.* & prosequitur *Boss. citato casu 22.* & si omnia ista iuram. cõueniũt in eo, ꝙ nullũ eorũ sit de substãtia absolutionis, sicut dixi de satisfactione. Quidquid post *Hostiens. Graff. loc suprac. de arbitrarijs confessariorũ*, dicat, docens, quòd licèt absolutio data sinè præmissa satisfactione sit valida, tamen si ommittatur iuramẽ-
630 tum, absolutio sit nulla quòad Ecclesiam militantem, sed salua sua pace hoc dictum *Hostiensis*, non est verum vt benè notat *Siluester absolutio 3. num. 3.* & contrarium communiter tenetur, vt dixi *cit. recoll.1. num.543. & etiam recoll.2. num.837.* & pro-

prosequitur etiam *Bossius sup. n.* 13. & si con-
traueniens primò iuramento, non adeun-
do, cessante impedimento, S. Pontificem rein
cidat in excommunicationem iuxtà ea, quæ
dixi *num.* 525. quidquid contrarium videa-
tur dicere *glosa in d. cap. de cætero verbo su-*
scepturus, cuiusdoctrina vendicat sibi locũ in
absolutione data ob impedimẽtũ perpetuũ,
vel quando Episcopus absoluit authoritate
propria à leui, vel occulta percussione, aut
quando alius confessarius absolueret ex pri-
uilegio, quale plerumque dari solet in iubi-
leis, ac in Bulla cruciatæ, vt aduertit *Regi-*
naldus cit. num. 259. *ad finem.*

Ampliatur quartò, etiam si Clericus, vel
631 alia persona ecclesiastica, & sic non lai-
cus, fuit percussor, cùm enim hoc casu, etiã
incurratur excomm. ob iniuriã illatã, vt dixi
sup. etiã debet excõmunicatus præmittere sa
tisfactionẽ, ex regula vulgata, vbi militat eadẽ
ratio, debet dari idẽ ius *l. illud ff. ad legẽ aqui-*
liam cum concordantibus, & sic supponunt
omnes authores, generaliter docentes, per-
cussorem ante absolutionem, debere percus-
so satisfacere.

Ampliatur quinto etiam vbi laicus, & Cle
632 ricus se inuicẽ percutiunt, nec cõstat ipsũ
laicum fuisse aggressum, vel saltem nescitur
quis eorum fuerit aggressor, quibus casibus
dictus laicus incurrit excommunicationẽ,
estque casus *decis. curiæ Archiepiscopalis Me*
diolan. Chartarii 76. & per consequens etiam
tenetur ad præstandam satisfactionẽ, si vult
absolutionem obtinere, maximè pro foro
externo, nam de hac re in foro conscientiæ,
quis fuerit aggressor necnè, & vtrũ pro re-
percussione teneatur ad d. satisfactionẽ, stãdũ
dicto pænitentis. Dixi, *nec cõstat, ipsum laicũ*
633 *fuisse aggressum, vel saltẽ, &c* quia si Cleri-
ricus fuit aggressor, rarò laicus in foro exte-
riori tenetur satisfacere, cùm præsumatur
repercussisse ad sui defensionem, & sic ipse
dici potest author, & causa sui damni, vndè
meritò, & si regulariter offensus in consciẽ-
tia, non teneatur facere pacem in scriptis of-
634 fensori, vt latè explicaui *sup. p.* 1. *recoll.* 24.
n. 85. & sequentibus, tamen vnus ex casibus,
in quibus fallit hæc regula, est, quando (vt
vtar verbis *Comituli lib.* 4. *responsorum mo-*
ralium, q. 32. *n.* 17. ibi à me citati) *iniuriæ prin*
ceps fuit is, qui periit, aut grauiter offensus
est. quod est idẽ quàm vbi fuit ipse prouo-
cator offendẽtis, & tãtũ in foro cõsciẽtię, qui
repercusſit nõ seruato moderamine inculpa
tæ tutelæ, sicut incurrit excõm. vt declaraui
suprà à num. 295. (quibus illic allegatis addo
Pierinum in suo Prælato Regulari q. 3. *c.* 2. *n.*
60. vbi post *Riccium p.* 1. *praxis decis.* 466. ait
quòd non sit declarandus excommunicatus
laicus, qui prouocatus percusſit Clericum,
supponens, iniuriam, qua laicus fuit prouo
635 catus, fuisse verbalẽ, dum ampliat, etiam
quãdo prouocatio fuit pro iniuria illata nõ
sibi, sed suis familiaribus, & consanguineis,
ac etiam post *Bartolum cons.* 22. non fuisse
excommunicatum monachum, qui alte-
rum monachum sibi iniuriantem percussit,
& ipse addit, quòd quidã Prælatus, qui percus
sit Monachũ in publica communitate, qui
eum vocauerat ebrium, non incurrerat ex-
communicationem, quæ intellige iuxtà ea,
quæ dixi *suprà nu.* 319.) ita teneretur etiã
in foro cõscientiæ ad exibendã aliquã satisfa
ctionẽ. Dixi, *aliquã satisfactionẽ*, quia si dictus
laicus notabiliter excesſit modũ inculpatæ
tutelæ, & si incurrat istã excommunicatio-
nem, vt *loco suprac. nu.* 303. declaraui, tamen
quia omnes Doctores cõueniunt, talem mi-
tius puniri de vulnere, homicidio, &c. & sic
non pæna ordinaria, sed extraordinaria, vt
latè post alios, habetur per *Andreã Gaill. lib.*
2. *obseruat.* 100. *num.* 11. *& obseruat.* 110. *n.* 15.
636 ita etiam non tenetur ad præstandam
tam rigorosam satisfactionem, sicut si non
fuisset prouocatus, nam satisfactio debet fie-
ri competẽter iuxtà mensuram iniurię *can.*
si illic 23. *q.* 4. qui tex. allegatur ad hoc per
Baiardum ac Clarum lib. 5. §. *fin. q.* 58. *num.* 65.
& certum est, quòd ideò mitius punitur
prouocatus, quia eius repercussio fuit cum
minori iniuria. Sed quid si duo Clerici, vel
637 alię personę ecclesiasticę se inuicem per-
cusserũt? Quia vt dixi *sup. num.* 105. quando
constant quis eorum fuit prouocator ille
debet declarari excommunicatus, qñ verò
id ignoratur neuter declarãdus est excõmu
nicatus, sed vterq. debet puniri, & absolui,
consequenter dicerẽ, primo casu esse neces-
sariam præuiam satisfactionem, non autem
secundo casu, in quo intrat regula illa, paria
delicta, mutua compensatione tolluntur.

Ampliatur sextò etiam in absolutione,
938 quæ datur vigore iubilei, vel alterius pri-
legij, quia semper, vel expressè in d. priuile-
gijs inseritur clausula illa, *satisfacta parte*, vel
subintelligi debet, vt dixi, cũ *de iubileo n.*
in edit. Neap. & prosequitur *Boss. de triplici*
iubilei gratia, sect. 1. *casu* 21. *num.* 69. *& seq.*
Hæc conclusio sic ampliata. Limitatur in ca
su, quem suprà innui, scilicèt impotentiæ
tunc enim in foro conscientiæ, & in foro
externo vt sup. dixi *num.* 626. potest dari ab-
solutio præmissa cautione satisfaciendi cum
commodè potuerit, vt declaraui *sup. recoll.*
639 2. *nu.* 931. *& seq.* quæ cautio neque est de
substantia absolutionis, sicut dixi sup. de ip-
sa satisfactione, & iuramẽto, vndè imminẽte
morte excõmunicati, ita vt nullo modo pos
sit satisfacere, cũ solo proposito satisfacien
di, potest absolui, cùm imposſibiliũ nulla sit
obligatio, *Graffius lib.* 2. *de arbitrariis confes-*
sariorum cap. 65. *num.* 10. *ad finem.* tunc autẽ
dici-

dicitur quis impotens ad satisfaciendum, quando commodè non potest satisfacere. *Grassius cit. cap. 65. num. 11.* vbi subdit exemplum, quando v.g. oporteret rem vilius vendere, modò non sit hæc dilatio cum magno damno alieno, idest quòd pars læsa sit in æquali necessitate, vt dixi *loco suprac.* idem dicas in casu, quod longè abesset dictus excommunicatus, à loco vbi est Clericus percussus, fauet *Conink disp. 14. de censuris n. 208. vers. idē dicendū.* præter allegata *infra n. 661.*

Limitatur secundò in casu, quo percussor offerat satisfactionem, & persona ecclesiastica percussa nollet eam acceptare, quia tunc poterit absolui, vt dixi suprà *recoll. 2. n. 930.* & præter ibi allegatos, in terminis nostris loquendo, notat *Grassius consil. 1. diff. 3. num. 7. de sent. excommunic. tom. 2.* qui subdit, Clericum peccare, non ostendendo signa dilectionis particularis, & non gratè recipiēdo petentem sibi veniam, imò videri, posse
640 dictum Clericum compelli per pœnas spirituales ad faciendam pacem, quod repetit *lib. 2. de arbitrarijs confessariorum cap. 65. n. 12.* intellige qñ ipsa satisfactio oblata sit æquiualens, seù congrua, vt loquitur tex in *d. cap. Parochianos*, & dixi *loco suprac.* quòd tamen remittitur arbitrio iudicis, vel confessarij, argumento notatorum per *Graff. loc. suprac. n. 9.* Limitatur tertiò in absolutione ad cautelā. *Rota dec. 36. de procurat. in nouis.*

Sed quia hinc quæri potest quid intelligatur pro ista satisfactione requisita ad dictam absolutionem ab hac excommun. sit.

Secunda conclusio: Non solum pro sa-
641 tisfactione præstanda personæ ecclesiasticæ percussæ intelligitur petitio veniæ, & satisfactio pecuniaria pro damnis, expensis, & interesse, sed etiam satisfactio pecuniaria p extimat. iniuriæ. Prima pars est certa, quia d. satisfactio debetur clericatus dignitati. Secunda pars, est etiā certa ex regula, qui causā damni dat, damnum dedisse videtur *l. qui occidit ff. ad legem Aquiliam.* Tertia pars & si habeat aliquos contradictores innominatos *apud Praxim Archiepiscop. Neap. cap. 24. sub num. 4. in 2. edit.* tamen communiter illam sequuntur Doctores, vt præter eandem *Praxim*, quæ refert *Panormitanum*, testantem de veriori, videre est apud *Siluestrum absol. 3. num. 9. Grassium p. 1. decis. lib. 2. cap. 49. num. 61. & cit. consil. 1. difficult. 3. n. 6 & de quinq. casibus lib. 1. num. 49. Sayrum lib. 2. de censuris c. 8. nu. 3. & Squillantes c. 6. de priuil. clericorum n. 11.* Hanc opinionē nō solum esse veriorem, & probabiliorem, sed certā, testatur nouissimè *Bossius de triplici iubilei gratia sect. 1. casu 21. §. 2. n. 15.* & si ostēdat, opinionem contrariam esse probabilē. Præter authoritates, & rationes, quibus Doctores supracitati, probant hanc opinionem, cōuincitur ex differentia inter satisfactionē dānorū, &c. ac extimationē iniuriæ, nā vt inquit *Graff. lib. 2. de arbitrariis confessariorū c. 65. n. 3.* satisfactio .n. damnorū, &c. versatur circà expensas in medicos, medicinas, quas percussus fecit ob causam dictæ percussionis, item circà damnum, quod ex hac causa substinuit, & lucrum, quod sibi ex hac causa cessauit ex eius artificio, satisfactio verò iniuriæ versatur circà id, quod vltrà dicta damna, expensas, & interesse, ipse offensus vellet potius tantū de suo perdidisse, quàm pati hanc iniuriam, vt per Doctores supracitatos, vt innui sup. *n. 371.* de iure autem clericus potest agere non solum ciuiliter, sed
642 etiam criminaliter pro iniuria sibi illata contrà laicū, & etiam corā iudice laico, cum protestatione citrà pœnam sanguinis *c. Prælatis de homicidio in 6. Genuensis in sua praxi Archiepiscopali cap. 35. in 2. edit.* & si per Cōcilium Prouinciale Neap. sub titulo de vita, & honestate clericorum *cap. 21.* prohibeantur clerici dictæ prouinciæ, id facere absque licentia in scriptis, vt per eundē *Genuensem loco suprac. & Grassium cit. consilio 1. difficult. 3. num. 4. ad finem de sent. excomm. tom. 2.* quòd sufficit ad probandum, nō facere clericos cōtrà dignitatē clericatus (vt putant aduersarij) si petāt extimationē iniuriæ. Primā partē cōclusionis de petitione veniæ, limitat *Graff. loco cit. de quinq. casibus.* Primò, si Prælatus fuit is, qui debet absolui, ex eo, quòd excesserit in correctione, & ego addo idē de patre, *ex Siluestro verbo contumelia num. 3.* Secundò quādo persona percussa esset valdè inferioris gradus ipso percutiente, vndè ait *item plebeius, qui non debet à persona illustri tantam humiliationē exigere,* allegat tñ *Siluestrum loco citato.* qui loquitur de Prælato, & patre familias, est benè verùm, quòd *in fine numeri* videtur circà modum petitionis veniæ per se, vel per alium, se prosternendo plus, & minus, concludere, quòd non possit dari certa regula, sed id remittendum sit arbitrio boni viri, quod clarius habetur per eūdē *Graff. lib. 2. de arbitrarijs confessariorum c.*
643 *65. n. 9.* & fauet, quòd licèt clericatus nobilitet, & tribuat magnā nobilitatē, vt per *Genuensem in sua praxi Archiep. Neap. c. 74. n. 2.* tñ ipsemet etiā *ibid. c. 30.* nō negat adesse debere aliquā differentiā inter nobiles, nobilitate gentilitia, & ignobiles, cū tractat de pœnis, ipsis clericis imponendis.

Tertiò limitat, quando alia esset necessaria compensatio, quòd secundùm me significat, & si ipse clarè id non explicet, vbi clericus vellet extimationē iniuriæ, vt tunc non teneatur offendens veniam petere, fauet *Neuizanus in sua silua nupt. lib. 4. sub n. 29.* vbi quòd sicut liberalitas reddit aliquē nobilē: ita auaritia reddat aliquē ignobilem.

Hac occasione, *glosa in d. c. Parochianos v.*

Qqq *satis-*

satisfaciant, quæ præsupponit prò certo, deberi personę ecclesiasticę istam satisfactionem pecuniariam pro iniuria. Quęrit primò, cui debeatur dicta satisfactio, & secundò coram quo iudice extimabitur dicta iniuria,& circà primam respondet,quòd si monachus, vel conuersus, qui proprium non habet, est is,qui fuit percussus, hæc satisfactio dabitur monasterio, quia quidquid acquirit monachus, &c. Si verò clericus sæcularis, debet dari, & ei, qui læsus est. Circà secundum respondet, quòd quando quærela excommunicationis defertur ad ecclesiasticum iudicem, tunc extimabitur iniuria coram ipso, quia aliter non absoluitur,si verò clericus simpliciter vult conqueri de iniuria sibi irrogata, satis videtur, quòd debeat sequi forum rei.hæc glosa.Prò quorum maiori declaratione,sit.

Tertia conclusio; Acceptæ iniuriæ per monachū,(idē dicas de moniali, vel alio religioso ꝓfesso)satisfactio præstanda est ab iniuriante,non monacho, sed Abbati.Ratio est: quia ipsæ iniurię nō est dominus monachus, cùm ipse habeatur pro mortuo mundo,neq; habeat velle,nec nolle,sed Abbas,sicuti neque est dominus iniuriæ sibi factæ filius familias,sed pater,nec seruus,sed dominus,nō vxor, sed maritus *D. Anton.in secunda p.summe tit.*8. *cap.*3. §.6. *cum multis alijs*, quos sequitur *Comitolus lib.*4.*responsorum moralium q.*32. *num.*13. *vers. Adde*.in terminis nostris loquendo,testatur *de praxi pænitentiariæ.Pilliuccius tract.*15.*num.*45.*vers. Decimo quarto ad finem*.sequitur *Bonacina tom.*3. *disp.*2.*q.*3. *pun.*6.*sect.*5. *nu.*24. vndè vt absolutio impetrari possit ab eo,qui iniuriam religioso cōtulit,nō monacho, sed Abbati satisfaciēdū, inquit *Sanchez lib.*6. *summa moralis cap.*12. *num.*8. Ex qua conclusione,sequitur primò, quòd monachus non potest agere pro iniuria sibi illata,nec illam remittere, sed Abbas, nisi ex licentia expressa ipsius Abbatis, vel tacita,quæ cōtingere potest in praxi, vel qñ ipse Abbas lōgè abest à monasterio, nec procuratorem reliquit, vel quādo de licētia superioris sit in scholis, vt per *Sanchez loco suprac. num.*5. *&* 7. quibus ab eo citatis, accedit *Graffius cit. conf.*1. *difficult.* 3. *num.*2. quòd est verū, etiā vbi Religiosus fuerit in-
646 terfectus, haberetque patrem, filium,&c. vt per *Lauretum de Franchis in suis controuersiis inter Episcopos, & Regulares quæst.*55. *fol.*375. qui loquitur non solum de satisfactione ratione iniuriæ, sed etiā de pœna,quę vi statuti applicari debeat heredibus interfecti, & ampliat etiam in monacho Religionis incapacis bonoru●,& religioso Societatis Iesus,post sola biennij vota, & si post *Farinacc.p.*1.*praxis q.*13. *de accusat. num.*29. *vers.sed certè* admittat casum, in quo etiam
647 requirenda sit pax à consanguineis ipsius religiosi interfecti,quando scilicèt pax esset necessaria vigore statuti minuentis pænam propter pacem,quod fundatum est in quiete Reipublicæ, vt pace inita, extinguantur inimicitiæ, tunc enim quia & si monasterium remittat, non cessat consanguineorū voluntas vindictæ sumendæ, & sic neque inimicitia,inquit ipse, præter pacē monasterij, requiritur etiam pax consanguineorum.

Sequitur secundò,quòd Abbas possit in-
648 uito monacho eam iniuriam remittere, quia cùm nullam actionem habeat monachus, sed superior, neque etiam requiritur consensus monachi, ita post *Ascanium Clementinū,& Nau.* cōtrà *Farinac.Sanchez loc. suprac.n.*6. & tātò magis id poterit eo ignorāte *Squillantes c.*6.*de priuilegijs clericorum num.*113.*Bossius de triplici iubilei gratia sect.* 1.*casu* 21.*num.*31.qui *ibid. num.*26. loquitur de satisfactione pecuniaria, sicut loquitur etiā *Lauretus de Franchis loco suprac.* ex quo modo loquendi, forsan aliquis posset intelligere, quòd hoc habeat locum in satisfactione tantū pecuniaria ratione damnorū, aut extimationis iniuriæ, non tamen peti-
649 tionis veniæ,& per cōsequens ꝙ nō sufficiat veniā petere ab Abbate, sed necesse sit petere illā etiā à monacho.Sed contrariū est verius,vt habetur in *c.Parochianos*,& alijs iuribus, quibus simpliciter est sermo de satisfactione, quę nō solū includit satisfactionē pecuniariā, sed etiā petitionis veniæ, ꝑut explicāt cōmuniter ibi DD.& dixi sup.& tñ *glosa in d.c. Parochianos*, & alij authores supracitati, quando quęrunt,cui debeat præstari dicta satisfactio,quando iniuria illata fuit religioso, simpliciter, & absolutè respondent, debere illam præstare offensorem non monacho,sed Abbati,& regula est trita, & vulgata, quòd verba simpliciter, & absolutè prolata, etiā simpliciter,& absolutè debeant intelligi; Accedat quod dum idem *Bossius* concedit,posse Prælatum inuito ipso monacho remittere, debet etiam concedere, quòd venia neque sit petenda ab ipso monacho in rigore,& si ad benè esse,id deberet curare Prælatus, vt scilicèt offensus non solum petat veniam ab ipso superiore,sed etiā ab ipso religioso percusso, & hoc videtur expressè docere *Graffius cit. conf.*1. *difficult.* 3.*n.*1.*verbis infrà mox referendis n. sequenti.*

Quæres,an præsupposito, quòd ipse reli-
650 giosus percussus tantum remittat, & satisfactionem recepisse fateatur, ac non longè absit superior,neq.ipse sit in studiis,vt sup. possit ipse percussor absolui? Tangit hunc casum ex Doctoribus præcitatis *Graffius dicta diff.*3.*num.*1.vbi asserit,quòd quando iniuria nō deuenit in notitiam superioris, sufficiat petitio veniæ facta ipsi religioso percusso,

cusso, *si autem deuenerit offensa in notitiam superioris ipsius monasterij, etiã ab ipso est petenda venia.* Vndè si bona fide, credens confessarius, quòd sufficiat remissio facta ab ipmonacho percusso, absolueret, non peccabit. Dixi *confessarius, &c. non peccabit*, quia vt patet ex supradictis, absolutio semper est valida. Accedat quòd ex hac absolutione non tollitur, quin superior monasterij non possit agere contrà percussorem pro iniuria illata monasterio: ita intelligo verba subsequentia eiusdem *Graffij*, vbi loquitur de monacho percusso remittẽte cum licentia, & subdit, quòd *prodest illa remissio quoàd actionem sibi competentem, non autem quòad illam, quæ competit monasterio, quæ non potest remitti, nisi á monasterio*, si autem monachus recepit satisfactionem, quæ versa est vtilitatem monasterij, censetur ratificata à superiore, vt per *Bosilum loco suprac.*

651 Quæres secundò, cui superiori debeatur satisfactio? Respondetur, deberi superiori domus, seù conuentus vbi talis est percussus à laico? Quòd intelligatur de superiore locali, patet ex modo loquendi authorum suprà relatorum, qui loquuntur de Abbate, & superiore, qualis est superior localis, *Sigismundus à Bononia de electione, & potestate Prælatorum regular. dub.*114. Quòd etiam verificetur de superiore illius domus, vel cõuentus loci, vbi religiosus accepit iniuriã, patet etiam ex modo loquendi eorundem Doctorum, qui supponunt, iniuriam fieri monasterio, & quidem pro monasterio, intelligi debet domus, vel conuentus illius loci, &c. etiam si ipse religiosus percussus, ibi sit

652 hospes, quia hospites ferè in omnibus Religionibus sunt subditi illis superioribus, in quorum conuentibus degunt, & tenentur seruare consuetudinem, & mores conuentus, vbi sunt hospites, vt dixi *supra 1.p. recoll.*11. *num.* 103. accedit *Pterinus in suo Prælato regulari q.*1.*cap.*8.*num.*20. *&* 21. Si autem in eo loco non est conuentus sui Ordinis, tunc distinguerem, vel longè abest conuentus, vbi est assignatus, & sufficit eius remissio, qui percussus fuit ex tacita licentia, vt dixi *sup.* si autẽ nõ longè abest, ab illo superiore, vel à viciniori põt peti satisfactio. Quòd autẽ hoc possit efficere superior absq. cõsen-

653 su capituli ipsius conuentus, colligi potest ex eo, quòd DD. loquuntur tãtum de superiore, itẽ etiam ex comparatione serui, vel filij familias percussi, cum ipso religioso subdito, & in specie, quòd facta remissione à patre, alij filij non possint agere, dixit *Baiardus ad Clarum suprac. q.*58. *num.*35. Contrarium autem, quòd sit necessarius consensus capituli, supponit *Abbas in cap. cum desideres num.*7. *de sent. excommunicat.* vbi quòd & si Prælatus solus possit repudiare legatum relictum, monasterio, nõ possit tamen remittere iniuriam sine consensu capituli, & expresè docet *Carauita Ritu M. C. V.*275.*num.*35. Dicerem, quòd prima opinio est vera, quando percussio est leuis, vel occulta, secunda verò quando est grauis, ac etiã scandalosa, quia tunc propriè videtur ꝙ inferatur iniuria tali monasterio, & ideo requirit cõsẽsus ipsius capituli. Quid si superior

654 monasterij fuerit pcussus, nũ possit ipse remittere, vel requiratur remissio facienda à Generali Ordinis? Respõdi, posse ipsũ remittere ex regula generali, quòd quidquid põt superior localis ergà subditos suos, possit erga suam personã. In casu tamen occurrenti de quodam superiore cuiusdam monasterij, qui colaphis fuit percussus à quodam laico in eod. suo monasterio coram pluribus ex fratribus eiusdem monasterij, ex causa spectante ad eius officium, qui percussor per cædulones fuit declaratus excommunicatus, excomm. S. P. reseruata, iuxtà ea, quę dixi *sup. n.*408. ex quo nõ solum ratione superioritatis, sed etiam loci, & causę fuit offensum totum monasterium, dixi faciẽdã esse remissionẽ ab ipso monasterio, seù Patribus capitularibus ipsius conuentus. Non nego tamen, quòd hoc casu sufficiens fuisset remissio facta à Patre Generali (qui etiam potest illam sibi reseruare) sicut sufficeret pro percussione cuiuslibet religiosi particularis, ex regula illa, quam tradit *Suarez tom.*4. *de Religione lib.*2. *de religiosis, quatenus Prælati sunt cap.* 15. *num.*16. quòd potestas

655 concessa Prælato locali, & sic inferiori, eo ipso censetur concessa Prælato superiori, nisi contrarium sit expressum.

Signanter, conclusionem formaui de religioso professo, quia licèt Doctores criminalistæ, quando tractant de iniuria facta No-

656 uitio, communiter doceant, non spectare ad monasterium facere pacem, sed ad ipsum Nouitium, vt per *Clarum §. fin. q.*58. *ad finem.* (qui testatur, per Senatũ Mediolan. ita fuisse declaratum, in approbatione gratiæ cuiusdã nobilis, qui vulnerauerat coquum monasterij Carmelitanorum, quæ fuit admissa, cum remissione illius tantum, & dictum, non requiri consensum Prioris, nec monasterij; cõperto quod non erat professus, & prosequũtur alijs citatis, scilicèt *Farinacc. Plaza, Kislerio, & Ceuallos, Lauretus de Fãchis in suis cõtrouersiis inter Episcopos, & Regulares q.*51. *fol. mihi* 371. *& Bartolomeus de vecchis in sua praxi Nouitiorum disp.* 11. *dub.* 18. qui authores etiam subdunt, in casu quòd Nouitius fuisset interfectus, ius accusandi, & pacis ineundæ, ac compositionis accipiendæ, spectare ad illos, ad quos pertineret, si nouitius fuisset sæcularis, nã ingres-

657 sus in Religionẽ, donec profitetur, nõ habetur pro ingresso, *Chartarius decis.*54. *Caria*

Archiep. Mediolan. num.6. sed habetur pro sæculari, vt dixit *Rota apud Manticam decis. 265.num.3.*) Tamen vbi tractatur de satisfactione, de qua hic, requisita pro absolutione ab excommunicatione huius canonis, arbitror (supposito quòd nouitius offensus perseueret in Religione) illam quoque debere peti à superiore monasterij, cui etiã est illata iniuria per dictam percussionem, non
658 minus, quàm si fuisset percussus professus, & hoc casu verificatur id, quod dicit post *Bostium, Clarus cit. q.58.nu.71.* quod remittere, & consecutio satisfactionis differant, nàm & si nouitio cõpetat ius accusandi, & remittendi, tamen non solum ipsi, sed etiam suo Abbati competit consequutio satisfactionis, ac etiam id, quod aliqui Doctores, de quibus infrà, asserunt, per remissionem scilicèt factam à clerico, non remitti iniuriã facta Ecclesiæ. Quærit idem *Lauretus*
659 *de Franchis loco suprac.* An patre, aut filio religiosi professi interfectis, competat religioso, vel monasterio ius accusandi, vel pacis ineundæ, aut prætium ratione pacis ab interfectoribus accipere? Et respondet post *Farinacc.* negatiue, non religioso, quia est mortuus mundo; non monasterio, quia nõ est illata ipsi iniuria aliqua, ob quam competat ius accusandi, &c. Secus autem *ibid. q. 54.* contra *Farinuac.* dicit obseruandum, si ante ingressum eius, parentes fuerunt interfecti, vbi Religio est capax bonorũ, sed pace sua, eadẽ ratio, quæ militat in casu præcedẽti, militat etiam hoc casu. Vndè meritò idẽ post alios concludit *Bartolom de Vecchis cit. dub.13.num.76.* vt scilicèt si ipse non fecit pacem dum erat nouitius, nec ipse, nec monasterium possit agere, & per consequens, neque satisfactionem prætendere, sed spectare totum ad interfecti proximos, & illis, non superstitibus ad monasterium, ex quo modo loquendi, patet, *Farinacc.* loqui non solum in casu, quo talis religio non sit capax bonorum, vt velle videtur *Lauretus de Franchis sup.* sed etiam vbi Religio sit capax. Ad rationem, quã ipse *Lauretus* adducit pro hac sua opinione, per professionem scilicèt Religiosum transferre in monasterium actiones, & iura, quę habebat ante illã. Respondetur, distinguendo de actionibus, & iuribus, si loquimur de actionibus, & iuribus circà bona, vel successiones, & concedo, vel loquimur de actionibus, & iuribus, pro iniurijs illatis, & nego. Ratio differentiæ est manifesta, quia illa prima non censentur per professionem extincta, ex quo Religio est capax, sicut illa secunda cẽsentur extincta, ex quo qui profitetur facit opus magnæ pfectionis, & pinde nõ cẽsetur etiã actiones iniuriarũ trãsmittere, & sic hęc doctrina pro
660 cedit etiã pro iniuria accepta ab ipso professo ante Religionis ingressũ, vt ipse *Lauretus* loquitur *loco vltimo cit.* remissio .n. iniuriæ probatur etiã signis, vt infrà, sed quod maius signum? professionis, nàm perfectio religiosa, ad quã tendit ipsa professio, nil aliud est, nisi perfectio charitatis vt dixit post *Caietan. D.Thomas 2.2. q.184. ar.1.* & refert *Miranda tom.1. sui manualis Prælatorùm Regular. q.1. art.3. ante primam conclusionem.* Quòd in his duobus casibus, Religiosi, solis biennij votis adstricti, in Societate Iesus, id ius retineant, sicut alia iura, & bona, notat idem *Lauretus de Franchis suprac. q.54. ad finem.* Si fuit in-
661 terfectus religiosus professus habẽs filios, vel alios consanguineos, an etiam ad eos spectet cum monasterio facere pacem, videte *Clarum, & ibi Baiardum suprac. q.58. nu. 29.* Quid in casu contrario, quòd Religionẽ
662 ingressurus debeat clerico satisfacere pro iniuria sibi illata, (quòd contingere potest vbi vi priuilegiorum tales, & si nominatim sint excommunicati, vel denunciati absoluuntur in foro conscientiæ, de qua re egi sup. suo loco, post eundem *de vecchis ibid. dub.9.* Respõdeo iuxtà ea, quę dixi sup. quòd regulariter debet præcedere satisfactio, nisi casus contingeret, quòd Iesus in partes remotissimas migrasset, quo casu iuramentũ sufficeret satisfaciendi, cùm locus acciderit opportunus, ideq. obseruãdũ quoque in casu, quo offẽsus satisfactionẽ cõpetentẽ renuat, vt vexet excõmunicatũ ita *Vecchis sup. dub. 10. ad fin.* post *Rodriq. t.1. qq. regul. q.61. art.8.*
663 Clericus autẽ, vel religiosus ppter offẽsã factam laico, quod non debeat illi genuflectere, nec recanere palinodiam, cùm ista nõ possint fieri sine iniuria status clericalis, sed benè possit satisfacere, petendo veniam. *Genuensis in praxi Archiepiscopali Neap. cap.30. nu.4. & 7. Riccius p.2. decis.103. & Squillantes cap.6. de priuilegijs clericorum num.31.* Circa secundam partem primi quæsiti eiusdem glosæ, cui scilicèt sit præstanda satisfactio, quando fuit percussus clericus sæcularis, sit.

Quarta conclusio: quando percussus fuit clericus sæcularis, satisfactio, de qua hic loquimur, præmittẽda ante absolutionẽ, suffi-
664 cit si præstetur ipsi clerico: hæc cõclusio potest tribui *glosa in d. c. Parochianos verbo satisfaciant*, vbi post quam dixerat, quòd quando fuit monachus percussus, satisfactio dabeat præstari monasterio, subdit hæc verba. *Clerico autem sæculari, debet dari, qui læsus est,* sequitur *Butrius ibi num.8.* qui benè, & si breuibus verbis docet, quòd hoc casu non habet locum doctrina, quam post alios tradit *Abbas in eod. cap. Parochianos,* (nempè ex
665 iniuria facta clerico oriri duas actiones, vnam competentem ipsi clerico, aliam cõpetentem Ecclesiæ, in qua intitulatus est, etiã

si in

si in eiusdē Ecclesię contēptū fuisset iniuria irrogata, & per consequens quòd remissio facta à clerico non præiudicet Ecclesiæ, & è contrario remissio facta ab Ecclesia non præiudicet ipsi clerico, quam prosequitur *Carauita Rit. M.C.V. 275. num. 35.* vbi declarat differētiam inter clericū, & monachū percussos) statim subdit, quòd Ecclesia non potest remittere iniuriam, quòad pænam *canonis si quis suadente diabolo, &c.* sed benè quòad actionem iniuriarum, si igitur Ecclesia non potest remittere quòad pænam canonis, sequitur, quòd solus clericus illam potest remittere, & per consequens sufficit satisfactio illi præstita. Accedat quòd etiam illud dicitur de iniuriarum actione competente hoc casu Ecclesiæ, vt suprà neque est certū apud Doctores, maximè in eo casu, quod iniuria non est facta in contemptum Ecclesiæ, vt per *Graffium cons. 1. diffic. 3. num. de sentent. excommunicationis*, & ante eum per *Siluestrum absolut. 3. ad fin.* & saltē procedit (vt vtar verbis *Hostiensis in summa de sent. excommun. vers. Tertium etiam requiritur post medium*) *de rigore, quòd tamen hodiè*
666 *ex tali iniuria agat Episcopus, & Ecclesia, vix videmus, sed Ecclesia generali semper intelligitur fieri iniuria, cui satisfaciendum est per reconciliationem sollemnem*, fauet *Genuensis in praxi Archiep. Neap. cap. 24.* vbi loquens de satisfactione ista requisita ad absolutionem ab hac excommunicatione, simpliciter asserit, illam faciendam esse clerico percusso, nullam faciendo mentionem de ecclesia, sic etiam loquitur *Sqillantes cit. c. 6. de priuilegijs clericorum num. 111.* & ita millies vidi practicatum. Vndè hodiè d. iniuria facta Ecclesiæ est in causa, vt iudex pos-
667 sit cōtrà percussotē procedere ex officio, criminaliter agendo pro iniuria, nō autē ciuiliter ad illius extimationem. *Chartarius decis. 69. ad finem.*

Sed pone, quòd clericus percussus habeat
668 patrem, vtrum sit necessaria etiam patris satisfactio pro absolutione? dico quod non, quia & si ipsi patri cōpetat hoc casu actio iniuriarum secundū opinionem, quòd clericatus non eximat à patria potestate, vt in terminis docet *Asibat in cit cap. cùm desideres num. 5. ad finem de sent. excomm.* tamen non ex eo, quòd ei competat dicta actio, etiā pro absolutione requiritur eius consensus, vt dixi sup. de Ecclesia. Dixi *percussus*, quia si fuit clericus interfectus, & si in mortis articulo
669 remisisset, quæ remissio nō sufficit, vt valeat curia componere, quasi censeatur pars concordata, vt per *Carauitam cit. rit. 275. num. 10.* ita non sufficeret ad obtinendam absolutionē in foro externo, sed esset ad hunc effectū præstāda satisfactio patri ipsius clerici, vel cōsāguineis, quę tñ differret à satisfactione pręstādą ipsi clerico offenso, in hoc, quia nō tenetur percussor illis petere veniā, & sic hodiè nō est in vsu dispositio Conc. Triburicensis, relata in *c. presbiteri de pænis, & can. omnes presbiteri 17. q. 4.* vt scilicèt compositio præsbiteri interfecti pertineat partim ad Ecclesiam, & partim distribuatur inter pauperes, sicut in desuetudinē abijsse pænas pecuniarias, & pænitentiales, in sacris canonibus aduersus offendentes Episcopum, præsbyterum, diaconum, sub-
670 diaconū, & clericū, & hodiè sacrilegij pænas, in mero iudicis arbitrio residere, testatur *Decianus lib. 6. tr. crim. c. 33 n. 42.* apud *Gbartar. dec. 72. Curia Archiep. Mediol. num. 24.* Quòad fin quæsitū propositum *à glosa* corā quo iudice instituenda sit dicta iniuria, sit.

Quinta conclusio: Coram iudice non solum ecclesiastico, sed etiā corā iudice laico potest extimari iniuria irrogata clerico per percussionem sibi factam à laico. Patet quia vterque iudex procedere potest in hoc sacrilegi crimine, nempè respectu cēsurarum, solus iudex ecclesiasticus, respectu pęnę sanguinis solus iudex sęcularis, & respectu aliarū pęnarū temporaliū per vtrūq. ita quòd in
671 his vltimis datur locus præuentioni. Hæc est vera, & practicata cōclusio, vt nouissimè testatur *Ciarlinus in suis controuersijs forensium iudiciorum cap. 4. num. 3. & seq.* de qua re latè tractat *Iulius Chartarius decis. 31. num 10. & decis. 72. curia Archiepiscopalis Mediolan. sub num. 21. & seq.* vbi de pæna, quam potest imponere iudex ecclesiasticus laico, quando in dicto crimine pręuenerit, & *Sperellus decis. 4.* qui *decis. 3. num. 21.* simpliciter asserit, quòd in hoc delicto sit locus præuentioni, ac *Vulpe in sua praxi cap. 43. num. 30.* qui negat, hoc casu habere locum præuentionem, sed quod veritas sit, vtrumque iudicem posse procedere, scilicèt laicum, quòad pænas temporales, & ecclesiasticum quòad pænas ecclesiasticas. Ve-
672 ram autem praxim declarat, iuxtà *glosam* de qua sup. *Genuensis cit. cap. 24. num. 5.* his verbis. *Aut agitur ad pænam ratione sacrilegij, & potest agi coram ecclesiastico, aut ad satisfactionē iniuriarū, & interesse, & tunc, aut per modum actionis, & coram iudice sæculari, quia actor sequitur forum rei, aut per modum exceptionis, puta, quia laicus petit absolui, & clericus opponit de satisfactione, & tunc corā iudice ecclesiast. qui non absoluet, nisi satisfecerit*, qui etiam subdit, ꝙ licèt actio iniuriarū duret anno, tñ per viā exceptionis sit perpetua, & sic quandocūq. laicus petit absolui, clericus pōt excipere. vt sup. *recoll. 2. n. 943.*

Ex eo autem, quod dixi, iudicem ecclesiasticum solum esse iudicem quòad pænas spirituales, scilicèt excomm. sequitur, quòd vbi iudex sæcularis præuenenerit, quòad
673 alias pænas, non impeditur, quin iudex eccle-

ecclesiasticus possit declarare ipsum percussorem excommunicatum. *Franciscus Marcus decis. 595. aliàs 804. num. 3. & seq.* cum alijs, quos refert, & sequitur *Chartarius sup. prac. decis. 72. num. 9. & num. 39.* vbi quòd
674 hoc casu fallit regula illa, processus iudicis præuenientis, silere facit processum iudicis præuenti, licèt vt ibidem aduertit idem *Chartarius num. 3.* quando præuentio sit per carcerationem ipsius percussoris, & hoc constat per legitimam probationem, debeat iudex ecclesiasticus supersedere cir-
675 ca dictā declarationem, ex quo tunc legitimè dicatur impeditus. Quid si fuerit sæcularis percussor, relaxatus è carceribus sub fideiussione de se prę sentādo in fortijs curię? Respōdet *M. Anton. lib. 3. variar. resol. 34.* quod hoc casu non impeditur iudex eccle-
676 siasticus, quin possit trāsmittere præceptū. Quando autē inducatur præuētio hoc casu *Chartarius sup. decis. 31.* An præuentio contrà mandantem, extendatur etiam quòad mandatarium. *Ciarlinus suprac. c. 4.* An autē iudex præuentus possit multatū iam, iterum multare. *Sperellus decis. 92.*

Quomodo iudex ecclesiasticus procedere debeat in declarando percussorem clerici, aut monachi, incurrisse excommunicationem huius canonis.

VT confessarius iudicet, an pænitens declaratus excommunicatus ob percussionem clerici, debeat se gerere vt talis, & ab alijs debeat euitari, opus est vt præter ea, quæ fusius dixi suprà *recoll. 2.* loquendo generaliter de validitate, & inualiditate declaratoriæ excommunicationis, sciat modū à iudice ecclesiastico in specie obseruandū in dicta declaratione, inuenire enim doctri-
677 nā in terminis, multum prodest in practica, estque doctissimorum Doctorum, sicut per regulas generales respondere, est Doctoris positiui, & pauperis, vt post *Felinū*, dixit *Gomesius in regula Cancell. de non tollendo iure quæsito. q. 16. ad fin.* Dico igitur, modum prædictum obseruandū tradi peroptimè à Rota Romana *decis. 3. de litis contestat. in nouis*, vbi habentur hæc formalia
678 verba, *si petatur quis per ordinariū declarari incidisse in canonem si quis suadente 17. q. 4. quia percussit clericū ad finē, quòd denūciaretur publicè excōmunicatus, & euitaretur à Christi fidelibus, non requiritur litis contestatio, quia licèt ordinarius, qui est exequutor canonis, debeat parte vocata, & cum causæ cognitione summariè procedere, & de hoc inquirere, vt legitur, & notatur, de cens. c. præsenti, & de pænis cap. 1. super vers. commodè, tamen quia hic nihil petitur adiudicari, vel auferri, tum etiā quia petitur exequutio sententiæ iam latæ per canonem, tùm etiam propter periculum animæ scilicèt communionis, &c.* idem per eandem *Rotam* fuit dictum *dec. 20. de sent. excomm. in antiquis*, quam retuli *sup. recoll. 3. num. 117.* itaut videatur quod sit eadē decisio. Nota primò verba illa, *si petatur quis per Ordinarium declarari incidisse in canonem, &c.* quia intelligitur de Ordinario iudice, ratione delicti, vt explicaui suprà *recoll. 2. num. 349.* vbi trado praxim, quomodo feratur dicta declaratoria in eum, qui post percussionem clerici in aliam se transtulit diœcesim, & si loquor de sententia excommunicationis tamen idem est dicendum de sententia declaratoria ipsius, vt patet ex dictis, etiā sup. *recoll. 3. n. 114.* Quòd autem ratio loci delicti pręferatur alteri originis, & domicilij, post alios notat *M. Antoninus lib. 3. resolut. 39.* quid si iudex rōne delicti fuit negligēs. *ibid. res. 8. n. 5.*

Nota secundò illa alia verba, *ad finem, vt denunciaretur publicè excommunicatus, & euitaretur à Christi fidelibus.* Rota videtur loqui inspecto tēpore, quo non vigebat determinatio Concil. Constant. sub Martino V. nam etiam ante Martinum V. qui fuit creatus de anno 1417. erat Rota Romana, vt pa-
679 tet ex reformatione ipsius, facta per Ioannē XXII. qui fuit creatus de anno 1316. præter alias mutationes, de quibus per *Gomes. in prælud. ad regulas Cancellariæ* itē qā *d. d. dec.* allegātur *à Batrio in c. veniēs de accusat.* qui secundùm *Azoriū p. 1. instit. moral. lib. 2. c. 4.* vbi enumerat authores *prima 2. 3. & 4.* Classis Theologos, Canonicos, & ciuiles, fuit de anno 1408. & sufficit ad hoc, quòd in dictis decisionibus non fiat mentio dicti Concilij, imò dato, & non concesso, illas emanasse post dictum Conciliū, adhuc explicari possunt *d. d. decis.* iuxtà ea, quę dixi sup. *recoll. 3. n. 176. & seq.* vbi declaraui, quomodo hodiè post d. Conciliū etiā sit necessariū, vt notorij clericorum percussores declarentur ta-
680 les per sententiam, excommun. .s. incurrisse, & contra eos affigantur cædulones, adhoc vt fideles teneantur illos euitare, quibus illic allegatis, adde doctrinam magistralem *Petri de Ancharano in cap. conquestus. 3. de sent. excomm.* quòd scilicèt excommunicatus à iure debeat publicè declarari talis, vt sic efficiatur notorius, ne super ipso euitando, possit ignorantia allegari.

Nota tertiò illa alia verba, *non requiritur litis contestatio.* in quo .n. consistat litis contestatio, maximè in criminalibus, tàm vbi reus citatus comparet, quàm vbi non comparet, explicat *Riccius in collectanea decis. p. 6. collect. 2301. vers. tamen. 1. opinio,* vbi repe-
681 rietis casus, in quibus illa non requiritur, inter quos *vers. nec etiam* enumerat casum nostrum, quando petitur, aliquem declarari incidisse in pænam excommunicationis

latæ

latę sententiæ ob violentam manuum iniectionem in clericum, allegans *Rotam cit. dec. 3. aliàs 54 de lite non contestata, & Bellamerā decis.* 361. qui *Bellam.* non loquitur in specie de ista excōmunicatione canonis nostri, sed generaliter de declaratione sententiæ excōcommunicationis latę à canone, etiam cùm implorando iudicis officium, proceditur de parte contrà certam partem præsentem ad denunciationem, & euitationem, &c. & Rota tenuit, quòd non requiratur litis contestatio, quidquid ipse cum alio Auditore cōtrariū putabant verius, vt patet ibi, *sed d. Ro. & ego contrà, &c.* ratio conuincens est, quia
682 tractatur de exequutione sententiæ, seù pænæ iā latæ à iure, in qua exequutione, non est necessaria contestatio litis, vt per eundē *Bellameram decis.* 197. *ad finem*, vbi de causa cessionis bonorum, & clarius per *Capellam Tolosanam decis.* 441. vbi agitur de declaratione priuationis beneficij iam incursæ à iure, quam decisionem confirmat ibi *Aufrerius in addit. cum decisione Rotæ suprà relata 3 aliàs* 54. loquente de declaratione excommunicationis. Ratio .n. dictæ rationis, meo iudicio, est, nam quando tractatur de exequutione, seù declaratione pænæ latæ à iure,
683 causa est summaria, & in causis summarijs non est necessaria litis contestatio, vt habetur in relatis *decisionibus* ibi *quia vbi proceditur summariè, nulla requiritur litis cōtestatio,* & ibi *quia hic proceditur summariè, & nulla fit litis contestatio.*

Nota quartò illa alia verba, *quia licèt Ordinarius, qui est exequutor canonis debeat parte vocata, & cum causæ cognitione summariè procedere, & de hoc inquirere, tamen, &c.* ex quibus colligitur, quòd licèt pro declaratione vt sup. non sit necessaria monitio canonica, nempè triplex, vel vna pro tribus, tamen omninò requiritur citatio, quia in summarijs non debet omitti citatio, *clem. sapè* §. *non sic, de verborum significatione, cum alijs allegatis per Chartarium cit. decis.* 61. *n.* 47. item quia vbi requiritur causæ cognitio, requiritur etiam citatio. *Gamma decis. lusitana* 60. *allegatus per Ricciū in collect. decis. p.* 6. *collect.* 2412. *vers.* 7. *requiritur.* hæc autē citatio debet esse ad dicendum causam, quare non debeat declarari, &c. vt dixi sup. *recoll.* 2. *n.* 209. quibus illic allegatis addo *Iulium Clarum lib.* 5. §. *fin. q.* 31. *num.* 3. qui testatur de communi, *Iulium Chartarium decis. Curiæ Archiep. Mediolan.* 61. *num* 37 *& num* 22. vbi post quam hanc sententiam rationibus, & authoritatibus latè probat, subdit, *hanc opinionem esse communiter à Doctoribus approbatam, & in consulendo, & in iudicando omninò amplectendam, quidquid in contrarium perperam dixerint pauci quidem alij. &c.* ac *Riccium in collectan. decis. p.* 4. *collect.* 869. Acceddit etiam nouissimè, & doctissimè *Sperellus decis.* 48. *fori ecclesiastici num.* 54. *& seq. inclusiuè*, & si loquatur de declaratoria excommunicationis latæ à iure, contrà violantes immunitatem ecclesiasticam. Ratio autem quare non requiritur in declaratoria excommunic. latæ à iure, vel constiutione, &c. monitio est, *quia scilicèt ipsū ius, & consti-*
684 *tutio, & sim. in qua fertur excommunic. est illa, quæ monet subditos, ne probibitum crimen committant, item quia monitio fit propter emendationem, vel nouam contumaciam expectandam, quibus non est opus pro declaratione censuræ iam latæ à iure,* sufficit autē vnica citatio *propter iudiciarium ordinem seruandum in formando processu pro iustificatione facti* vt post alios notāt *Chartarius, & Sperell. locis suprac.* An autem necessē sit, quòd talis
685 citatio sit personalis, patet ex dictis suprà *recoll.* 2. *num.* 615. *vers. nota secundò*, cū quibus concordat *Sperellus suprac. decis* 48. *n.* 3. *& sequentibus*, vbi quòd de tali citatione statur dicto nuncij, seù cursoris, cùm deponit illa, quæ ad eius officium pertinēt, de qua re vide *Marcellum Vulpe in sua praxi cap.* 29. *num.* 5. vbi reperietis, quomodo admittatur contrà dictā nuncij relationem, probatio in contrariū. Sicut apud eundē *Sperellum n.* 52. *& seq.* habetis, quando etiam possit dictus iudex ecclesiasticus declarare aliquē in excommunicationē incidisse absq. citatione, de qua re etiā aliqua dixi *sup. ead. recoll.* 2. *n.* 571. Et nota quòd licèt aliqui inter istos casus enumerent casum, vbi dicta percussio fuit notoria: itaut etiam sit notorium non
686 posse competere reo aliquam iustam excusationem, vt post *Grammaticum, Afflictū, Mastrillum, & Rotam Romanam* notat *Riccius in collectanea decis p.* 6. *collect.* 2412. *vers. sextò etiā sequitur* & in terminis declarationis excommunicationis, dixit *Oliua ad ritū 3. curiæ Archiep. Neap. n.* 3. *post mediū fol.* 4. in quo ritu expressè sancitur, *quòd præmittatur citatio partis ad allegandā causam rationabilē quare declarari non debeat incidisse in pænam, excommunicationis synodalis, vel iuris communis,* tamen ex quoiste casus fit valdè difficilis, cùm hoc sit notorium facti transeuntis, quod non sufficit allegari, sed debet probari, vt post *Farinacc.* dixi sup. *recoll.* 2. *sub n.* 145. & cōfirmari pōt ex Rota, apud *Seraph. decis.* 393 *n.* 14. vbi quòd iudex nō potest cōdēnare aliquē de homicidio (quod est facti transeuntis) vti notorium, iuxtà Bullā Pij II. confirmatam à Pio V. nisi probata qualitate notorietatis, & quòd nō statim ex probatione delicti sequatur probatio notorij. Quidquid sit de notorio facti permanētis, de quo, & si *Iacobus à Laurētio* ibi à me allegatus, dicat, etiam esse probandū, contrà *Farinacc.* tamen *Farinacc.* sententiā sequuntur plures, apud

apud *Sperellum decis.* 48. *num.* 45. & de hoc notorio facti trãseuntis, intelligitur id, quod post *Abb. Rolandum, & alios,* dicit *Giarlinus in suis controuersiis cap.* 30. *num.* 15. multa dici notoria, quæ non sunt, & in terminis nostris percussionis clericorum loquendo, confirmat *Genuensis in sua praxi Archiepiscopali Neap. cap.* 24. *n.* 16. ibi *tutius est semper citare, quia plura dicuntur notoria, quæ nõ sũt,* & prosequitur *Chartarius decis.* 61. *curiæ Archiep. Mediolan. sub num.* 22. *ad medium, & Marcellus Vulpe cap* 1. *sua praxis sub n.* 26. vbi videtur innuere etiam, quòd quando factũm illud esset notorium, vt suprà, tunc pars sit citanda ad videndum factum esse notorium, & quòd à sententia iudicis declarantis factum esse notorium, posit appellari, circà quod particulare habetis suprà *recoll.* 2. *num.* 655. cautelam obseruandam à iudice. Nota hac occasione, quòd licèt excommunicatio lata sine citatione, & absque iuris ordine sit valida, & si iniusta (maximè quando est lata ab Ordinario, vt post Rotã, notat *Oliua suprac. ritu* 3. *num.* 5.) Tamen
687 sententia declaratoria excommunicationis latæ iã à iure, vel constitutione, &c. si nõ præcesserit citatio partis, est nulla, vt dixi suprà *recoll.* 3. *num.* quibus illic allegatis, addo *Oliuam loco suprac. num.* 6. vbi hanc dicit esse regulam veram, *Chartarium cit. decis.* 61. *num* 23. *&* 24. vbi quòd talis citatio debet esse saltem ad effectum discussionis negotij, & causæ, propter quam deuenitur ad ipsam declarationem, *Sperellum, qui alios citat, suprac. decis.* 48. *num.* 56. *& Riccium suprac. collectanea* 869. An autem sententia ista declaratoria nulla ex defectu citationis, vt suprà transeat in rem iudicatam, si v.g nõ prosequitur reus appellationem, &c. tractat
688 *Chartarius suprac. dec.* 62. qui resoluit pro negatiua, *& num.* 4. *&* 5. idem probat in casibus, quòd dicta sententia ex alijs causis fuisset nulla, vel etiam tantum notoriè iniusta, & *num.* 8. benè ostendit, quomodo ex actis constare posit de ipsa notoria iniustitia.

Sed an ipse citatus vt suprà ad dicendum causam quare, &c. teneatur comparere personaliter, vel sufficiat si compareat per pro-
689 curatorem. *Farinacc. de varijs, ac diuersis qq. q.* 99. *num.* 208. *post Zabarellam in cap. veniens num.* 9. *de accusat.* expressè docet, quòd quando agitur de pœna excommunicationis, potest procurator interuenire, & si allegет id ad textum *in c. intelleximus de iudicijs* (quia *Zabarellam* non potui videre) qui textus lòquitur de alio casu, nempè quando pro excommunicato posit comparere procurator in alia causa, quàm pro excommunicatione, sequitur *Zabarellam, & Farinaccium* in terminis nostris loquens. *Marius Antoninus lib.* 3. *var. resol.* 3. *num.* 3. vbi declarat, id procedere, quando agitur tantum de pœna excommunicationis, non autẽ quando simul ageretur etiam de pœna capitali, vt in casu, de quo ibi agit, nempè de clerico, qui alium clericum percussit in capite, & licèt percussio fuisset facta cũ malleo, quo luditur ad Trucchum, tamen ex dicta percussione sequuta fuit mors. Ex quo infero quòd
690 ad nostrum propositum, quare in causa excommunicationis, seù vbi quis citatur ad dicendum causam quare, &c. admitti debeat procurator, quia pœna excommunicationis non est pœna capitalis, cùm æquipararetur relegationi ad tẽpus, vt per *glosam finalem in c. pastoralis post principium ex. de appellation.* quam probat *Felinus in cap. qualiter el* 2. *in* §. *licèt autem num.* 28. *vers. tertia species, ex. de accusat.* (vbi *num.* 51. benè explicat quomodo intelligatur *tex. in can. corripiamur* 24. *q.* 3. vbi dicitur, quòd nulla sit maior pœna, excommunicatione, & *Innocentius in dicto cap. qualiter,* qui post enumeratas pœnas capitales, & non capitales de iure ciuili, & pœnas, quę de iure canonico istis correspondent, subdit, quòd excommunicatio sit maior omnibus pœnis, & tandem alij quoq. Doctores, quos retulit idẽ *Felinus ibid. num.* 26. *ad finem.* qui asserunt, aliquando penã excomm. imponi deiure canonico, vbi de iure ciuili imponitur pœna capitalis.) Et tamen omnes DD. quando firmant regulam, quòd in criminalibus non admittitur procurator, declarant, id intelligi debere
691 vbi crimen est capitale, seù vltrà relegationẽ vt per Doctores cõmuniter in *c. veniens extrà de accusat. Andream Gaill. lib.* 1. *de pace publica cap.* 9. *Clarum lib.* 5. §. *fin. q.* 32. *num.* 5. qui testatur de communi, ac illam seruari de cõsuetudine. *Farinacc. cit. q.* 99. *nu.* 66. *& Ricciũ in collect. decis. collect.* 856. 1033. 2211. *&* 2289. Accedat, quòd etiã dato, & non cõcesso, quòd excommunicatio esset pœna capitalis, vel æquipararetur illi, adhuc non semper esset verum, quòd in illa nõ admitti debeat procurator, ex quo Doctores citati adducunt plures casus, in quibus etiam quando agitur de delictis capitalibus, admitti debeat procurator, inter quos vnus est, qñ delictũ pro quo citatur quis, est tale, ꝙ de eo põt
692 absens cõdẽnari absque litis cõtestatione, qui casus etiam si habeat in alijs pęnis difficultatem, vt videre est apud *Clarum suprac. num.* 11. *& Farinacc. num.* 74. *&* 22. *& seq.* tamen dicta difficultas habet locum in illis pœnis, quæ licèt imponi possunt absenti, tñ non possunt exequi in ipso absente, at vbi sumus in pœnis, quæ non solũ possunt absenti imponi, sed etiã exequi ab absente, vt est pęna excommunicationis, non est dubium aliquod, vt per *Butrium in dicto cap. veniens sub num.* 13. vbi loquitur de pęna priuatio-

nis

nis dignitatis, vel amotionis ab ordine, &
Abbas in cap. veritatis num.6. ex. de dolo, &
contumacia. adest *decis.37. de procurat. in nouis.*
quia aliàs sententia redderetur elusoria, &
quòd reus vt ita dixerim redderetur secu-
rus in casu sententiæ absolutionis, non au-
tem sic iudex in casu sententiæ condemna-
tionis. Concordant *Clarus sup. nu.3. & Fari-*
nacc. num.72. qui hoc dicunt verum, nõ tan-
tum quando talis venit ad allegandam cau-
sam absentiæ ipsius citati, & hoc non ne-
gat, in terminis nostris loquendo, *Marius*
Antoninus loco suprac. num. 1. & si *num.5.*
dicat, hoc casu esse necessarium iuramentũ
693 calumniæ, ex quo semper præsumitur di-
cta allegatio absentiæ calũniosa, maximè qñ
absentia contingit post delictum, & ideo
non sufficiat illam allegare, sed saltem sum-
mariè est illa probanda, vt per *Ricciũ sup. col-*
lect.1035. ad fin. de quo iuramẽto nõ faciũt
mẽtionem DD. *in d.c. veniens*, sed simpliciter
docent, nõ solũ procuratorẽ, itẽ patrẽ pro fi-
lio, & filiũ pro patre, & alios cõiũctos pro suis
coniunctis, sed quemlibet admitti etiam in
causis capitalibus ad allegandas dictas cau-
sas absentiæ, etiã sine mandato. quia si tale
iuramẽtũ calũniæ illud nõ petatur processus
nõ est nullus *Gail. lib.2. obseruat.46. num.19.*
Rota dec.2. de iuramento calumniæ in antiquis.
Sed etiam quando venit ad allegandam
694 carcerationem, seù quòd citatus vt suprà,
reperiatur carceratus, vt præter Doctores su
pracitatos, supponitur in terminis nostris lo-
quendo *à Chartario decis.72. curia Archiepi-*
scop. Mediol. itẽ qñ aliter dictus citatus est
impeditus, vel ratione infirmitatis, vel rõne
inimicitiarũ, & simil. de quibus videre per
ipsos, nã hoc nõ pertinet ad meũ institutũ,
item etiam quando venit opponendo exce-
695 ptiones declinatorias, vel dilatorias, vt
v.g. quòd delictum non fuit commissum in
territorio citati vel aliàs sit exemptus dictus
citatus à iurisdictione citantis, ita per eosdẽ
supracitatos, præcipuè *Farinacc. suprac. q.*
99. n.219. & ante eũ docuit *Carauita Ritu 169*
per totũ & tandẽ in casu, in quo venit non
vt pcurator, sed vt defensor, & instructor, seù
696 excusator innocentiæ ipsius citati, vt post
multa concludit *Farinacc. suprac. q.99. num.*
238. ibi *quòd attinet ad præfatam, dicas sic, aut*
iste defensor, & instructor innocentiæ vult in
actis comparere, inducendo, & examinando te-
stes, fiscum, & accusatorem citando, & alia si-
milia faciendo, & tunc sine dubio non admitti-
tur, & apud nos esset fatuus iudex, qui talia
permitteret. Si verò idem defensor solum com-
paret in actis, & in iudicio, & multò magis ad
aures iudicis, allegando citati innocentiam, vt
puta, Aduertatis iudex, quòd citatus non com-
misit delictum, de quo inquiritur, quia facti
veritas habet se hoc, & hoc modo, desuperque
testes nominat, & inducat, qui petat per iudi-
cem ex eius officio examinari. Certè non video
causam, propter quam iste allegans rei inno-
centiam non debeat audiri, cùm vt dixi suprà
num.232. etiam nemine instante, iudex tenetur
hoc facere, cessante fraudis suspicione, & hoc
apud me nullam habet difficultatem tam
in iure, quàm in practica, & sic in terminis
nostris seruari, supponit *Sperellus decis. fori*
eccles.45. in principio, ibi *cùm genitor ipsius*
excusatorio nomine cõparuisset, prætendissetq.
illum nullo modo posse, nec debere declarari
excommunicatum, & ex aduerso fiscus insta-
ret, &c. nec refragatur, quòd loquatur de
genitore cõparente, nam pro defensore, ex-
cusatore, & instructore innocentiæ, ex eo
quia admitti debeat sine mandato, & sine
satisdatione de iudicio sisti, &c. quælibet per-
697 sona est habilis, etiam quòd de iure non
possit esse procurator, *Farinacc. cit. q.99. nu.*
233. & duobus sequentibus, vndè in nostris
terminis loquendo *Chartarius dec 72. Curia*
Archiepiscopalis Mediolan. in principio. dicit
hæc verba, *comparauit defensor, allegauitq.*
Prætorem Varisij prauenisse, ac testimonium
tabellionis scriptis exaratum exhibuit, & *nu.*
9. iterum. *post latam sententiam denuò com-*
paruerunt coram nobis defensores illius laici,
& consortum, excipientes in causa, & ab vlte-
riori processu, & molestia desistendũ esse. Quod
698 dicitur autẽ sinè mãdato, in practica nõ ad-
mittitur, nisi pro allegãdo causas absentiæ, &
licèt in rigore idem procederet etiam quã-
do allegarentur aliæ causæ impedimenti, vt
de impedimento carcerationis ipsius citati,
habetur per *Rotam decis.15. sub tit. de procu-*
rator. in nouis, in praxi tñ etiã hoc casu requi
ritur sufficiens mandatum *Rota decis. 10. de*
dolo, & contumacia in antiquis. quale sit hoc
sufficiens mandatum, habetur per eandem
Rotam decis.24. de procuratoribus in nouis, vbi
quòd *procurator in causa criminali pro per-*
sonaliter citato ad agendum, & defendendum,
potest causas rationabiles absentia, & impedi-
mentorum, quare venire non potuit personali-
ter, allegare, licèt ad excusandum, vel excusa-
tiones proponendas non fuerit expressè & per-
sonaliter constitutus. Ad allegandas autem
causas innocentiæ, per consequens requiri-
tur magis speciale mandatum. In hoc verò
conueniunt citati personaliter, & non per-
sonaliter, qa ambo cõstituẽdo post citationẽ
699 procuratorẽ, cũ cẽseãtur habere notitiã ci-
tationis, ideòq. cõsequenter si eorũ procura-
tores in termino sibi dato, nõ probãt causas
nõ cõparitionis personalis suorũ principaliũ,
vel innocẽtiæ, proceditur cõtrà eos ad excõ-
municationis declarationem, tamquam cõ-
700 trà veros contumaces, qui nõ possunt ap-
pellare, vt dixi supra *recoll.2. num.661.* qui-
bus illic allegatis, accedit *Rota decis. 11. de*

dolo, & contumacia, in nouis, latius *Chartarius supra decis.79. num.*10.*&* 11. vbi refert declarationem S.Congregationis super Episcoporum negotijs, annuente Clem. VIII. S. P. quòd scilicèt *appellatio interposita etiam à diffinitiua contra verum contumacem prolata, non sit recipienda, neque inhibitionem, aut aliam quamuis prouisionem esse concedendam, quandiù appellans in vera perstiterit contumacia.* Nota primò ly *etiam diffinitiua*, quia
701 includit declaratoriã excommunicationis latam in contumacia, quæ non est diffinitiua, sed interlocutoria, vt per *M. Anton. lib.*3. *var. resol.*13.*num.*17. sed in hoc seruanda est praxis Tribunalis, vndè *Genuensis in sua praxi Archiepiscopali Neap. cap.* 24. *num.*19. *in* 2.*edit.* in dicta curia, seruari testatur, quòd qñ
702 quis non comparet post citationem ad dicendum causam, quare nõ debeat declarari in excommunicationẽ incurrisse, vt scilicèt nõ excommunicetur tamquam contumax, sed contrà eum proceditur ad diffinitiuam sententiam, & declaratur excommunicatus ex causa, ob quam fuit principaliter citatus, quòd etiam obseruari in alijs curijs, patet ex *Bellecto in sua disquisitione clericali de fauore cleric. can.* §.5. *n.*27. & si in alijs tribunalibus vt testatur *Manriq. p.*1. *summa qq. vicarialiũ q.*18. tantum quando dicti sacrilegi capturantur, & super dicto sacrilegio volunt audiri, declaratoria refertur ad sententiam diffinitiuam, quando verò latent, & non possunt capturari, constito summariè de sacrilegio, declarantur excommunicati tanmquam notorij percussores, &c. Nota secundò ly *verũ contumacem*, quia si tantum erit contumax
703 prçsũptus, seù fictus, qualis est, qui fuit citatus domi, vel per edictum, nec aliquando comparuit personaliter, post sententiam poterit appellare intrà decem dies à die scientię, vt per *Rotam decis.*2. *&* 16. *de dolo, contumacia in nouis*, intellige nisi constiterit, ꝙ fraude impediuit ne ad eũ perueniret citatio personalis, & ideo fuit necessaria citatio domi, vel per edictum, quia cùm fraus nemini debeat patrocinari, hoc casu habendus etiam erit vt verus contumax, vt per *Rotam decis.*11. *ad finem de dolo, & contumacia in nouis.* Quando contumax possit dicere, & quomodo de nullitate, vide *Bellectũ sup. n.*31. quomodo purgetur cõtumacia, vide eũdẽ *Bellettum suprà e. n.*31. Quòad id dixi de allegationecausæ absentię, aduerte, per capitulũ Regni *post cõmissũ* sancitũ esse, nõ esse
704 admittendam absentiã, qñ inquisitus fuisset visus die delicti, vel per diem ante, de quare vide *de Franchis decis.* 327. *&* 589. quòd & si seruetur etiam in tribunalibus ecclesiasticis Regni pro alijs causis criminalibus, non tamen seruatur in casu nostro, vnde quando comparet aliquis pro clerici percussore, allegans eius absentiam, datur ei terminis ad denũciandũ principali.

Nota DD. afferre casũ practicabilẽ, in quo de iure absq. difficultate admittitur procura
705 ad excuãsdũ, & c. qñ .s. percussor est persona illustris: nã tali conceditur in causis iniuriarũ (qualis est ista) per procuratorẽ se defẽdere, *l. fin. C. de iniurijs Rota decis.* 37. *sub num.*3. *de procuratoribus in nouis. Carautta ritu M. C. Vicaria* 168. quod priuilegium personarum illustrium, alij Doctores extendunt ad alias causas criminales, etiam capitales *Gall. lib.* 1. *de pace publica obseruat.*9.*num. Farinacc. plures alios, suo more congerens cit. q.*99. *de varijs, & diuersis quæstionibus n.*115. vbi *n. seq.* declarat, quæ nam sint hæ personæ illustres. At in casu nostro, vbi tractatur quòd dictę personæ illustres sint citatæ ad dicendũ causam, quare non debeant declarari incurrisse in excommunicationẽ canonis siquis suadente, vel alterius canonis, vel constitutionis, ex eo quòd cõpareant per procuratorem ab eis constitutum, vt suprà, allegando causas suæ innocentiæ, non per hoc si illæ causæ non subsistant, & ipsi non compareant personaliter, ita quòd possint examinari ad eruendã veritatẽ, non proceditur cõtrà illas sicut cõtrà alias personas ad excõm. & per cõsequẽs habẽtur vt veri cõtumaces.

Quod autem ex causa rationabili, per pro-
706 curatorem possit peti absolutio ab excommunicatione, præter allegatos sup. *recoll.* 1. notat *Ioannes de lignano tr. de ecclesiast. censura* §.26. *n.*14. sic seruari in curia testatur *Petrus de Ancharano in c. eos, qui ad finẽ vbi etiã Archidiaconus num.*1. *vers. præsentare, de sententia excommunicationis*, *Duardus lib* 3. *in Bulla cœna* §.2.*q.*3. *num.*7. & alij communiter, vnde libenter legerem *Franciscũ Marcum decis.*930. *relatum à Riccio in collectan. decis. p.*1. *collect.* 122. *ad finem.* id negantem in terminis huius nostræ excommunicationis Quando autem sumus in petitione ab-
707 solutionis ad cautelam *Rota decis.*36. *nu.*4. *de procurat. in nouis.* tenuit, quòd procurator habere debeat speciale mandatũ, & non sufficiat generale, vel aliàs à iurę præsũptũ, veluti habet Canonicus pro alio Canonico, vel Prior pro suis subditis. *Ricciull. lib.*4. *iure personarum cap.*67.*num.*41. debet igitur constare de mandato ad petendam absolutionem, vt absens possit absolui: ita ex eadẽ *decis.*38. dixit *Rota apud Manticam decis.*197. *n.*3. Habens autẽ mãdatum petendi absolu-
708 tionẽ à censuris, quòd non possit illas impugnare, tenuit Rota apud *Seraph. decis.*45. *ad fin.* vbi de mandato requisito ad opponendum de nullitate censurarum, & sic intelligas *Ricciullum loco proximo cit. n.*42. dũ asserit, sufficere mandatum generale ad dicendum de nullitate excommunicationis. Petens autem absolutionem ad cautelam

non

non per hoc fatetur se excommunicatum sicut petens absolutionem simplicem. *Petrus de Ancharano in cap. ad præsentiam num. 2. de appellat. & Praxis Archiep. c. 24. n. 23.*

Remanet pro complemento huius materiæ, citationis scilicèt prærequisitæ ad declarationē, quòd aliquis inciderit in hanc, vel aliam excommunicationem à iure, vel constitutione synodali, vel Pontificia; inqui-
709 rere an à dicta citatione possit quis appellare? Dixi *prærequisita ad declarationem, &c.* quia de citatione, seu monitione ad videndū cōtrà eum ferri excommunicationem, certū est, posse ab ea appellari, primò quia aliàs frustratoria esset dispositio iuris, & doctrina communis Doctorum, quòd scilicèt sententia excommunicationis lata post appellationem sit nulla, de qua re egi suprà *recoll. 2. à num. 107.* & hoc sensu procedit declaratio relata *ibid. num. 175.* vbi est sermo de appellatione à comminatione excommunicationis, quæ comminatio non potest intelligi de citatione ob declarationem, quòd quis inciderit in excomm. à iure, &c. latā vt patet ex terminis, sed de citatione ob ferendam denouo excommunicationem. Dubium est igitur de citatione ob declarationem, de qua hic. Tractat hunc articulum ad partes. *Hieronimus Campanilis in suo diuersorio iuris canonici Rub. 11. cap. 15. nu. 61.* qui contrà *Saynum lib. 1. c. 16. n. 26. & alios*, docentes, regulam illam de appellatione àntecedente, quæ impedit validitatem sententiæ censuræ subsequentis, procedere tantum in excommunicatione lata ab homine, non autem in lata à iure; Concludit cum *Alterio lib. 3. disp. 5. c. 3. vers. quartò dubitari potest*, distinguendo inter casum, vbi notoriè constat, citatum incidisse in excommunicationem ob transgressionem legis, illam ferentis, & casum vbi est dubium, vtrum in eam reus inciderit. Primo casu asserit, non esse deferendum appellationi, quòd dicit verum *n. 62.* siuè dicta notorietas sit facti (prout requiritur, iuxtà ea, quæ dixi *sup. recoll. 3. à num. 153.* ad hoc vt quis sit notorius clerici percussor, & debeat ab alijs euitari.) Siuè notorietas sit iuris. (Intellige prout dixi *sup. num. 683.* vbi nempè est notorium, parti nullam competere defensionem, nam hoc casu, aliqui vt ibi dixi, putant, non esse necessariam citationem, quibus illic allegatis, accedit *Aufrerius ad Capellam Tholosanam cit. decis. 441.* Secundo verò casu, ait esse deferendum dictæ appellationi. Quòd hodiè an sit verum patet ex dictis *sup. recoll. 2. n. 159.* vbi inter alia retuli declarationem S. Congregationis circà hanc materiā, quibus illic allegatis accedut pōderata per *Sperellum decis. 48. nu. 39 & 41* loquentē in terminis declarat. excommun. latæ contrà violantes immunitatem ecclesiasticam, vbi *num. 42.* refert aliam declarationem pro sua materia.

Reliquum est, vt aliqua dicamus circà alia verba suprà relatarum decisionum, ibi *& cum causæ cognitione summariè procedere.* sicut etiam ly *cum causæ cognitione* significat vt seruetur ordo iudiciarius, & procedatur
710 ordinariè: ita ly *summariè*, restringit, vt sufficiat tantum si obseruetur ordo iudiciarius substantialis, nec sint necessariæ aliquæ sollemnitates ipsius iudicij, vt per *Barbos. in suo tractatu de clausulis, clausula 176. num. 20.* qui *num. seq.* subdit, per dictam clausulam non auferri probationes necessarias, neque iuramentum calumniæ, clarius quòd facultas procedendi *summariè* remoueat sollemnitates, non qualitates probationū, quin nō debeant esse plenæ, dixit Rota apud *Garsiā de benef. p. 6. cap. 3. num. 66. ad finem.* neque etiam per dictam clausulā sublata est defensio, vndè possunt per eū fieri oppositiones, & debet dari ei copia, &c. vt per *Barbosā cit. n. 20.* si reus post receptas probationes. Et spōtè cōpareat, vel comprehendatur ante sententiam, & sic non sit contumax, ac delictū neget, testes recepti eo minimè vocato, repetendi sunt eo citato, vel cum eo confrontādi, alioquin nullam fidem faciunt, vt in puncto. *Chartarius sup. decis. 62. n. 18.* vbi *n. 14. & sequentibus* benè declarat, quòd aliæ
711 probationes sint necessariæ ad hoc, vt quis possit declarari incidisse in excommunicationem huius canonis, quando ipse percussor clerici citatus est contumax, & qn̄ non est cōtumax. Primo casu quādo est cōtumax, sat erunt, inquit ipse, indicia sufficiētia ad illi trasmittendā inquisitionem, idest quæ non solum sufficiunt ad inquirendum, sed etiam quæ requiruntur ad eum citandum (quæ debent esse indicia grauia, vt per *Clarum lib. 5. sententiarum § fin. q. 20. num. 3.* vbi *Baiardus lit. O*, qui subdit quòd remittitur iudicis arbitrio, quando sint dicta indicia talia. (An autem talia sint dictum socij criminis, vel dictum percussi, & alia similia, vide eundem *Clarum loco suprac.* & alios criminalistas, quia non pertinet ad meum institutum) si autem non est contumax, & tunc non potest declarari, nisi vel sit confessus,
712 (quā confessionē in criminalibus non inducit cōtumacia absque euidentissimis probationibus, vt per *Marium Antoninum lib.*
713 *3. variar. resol. 28. num. 18.*) vel conuictus, quòd accidit non solum quando duo testes de crimine immediatè deponunt de visu, vel de auditu secundum qualitatem criminis, vt habetur per eundem *Chartariū ibid. decis. 12. num. 3.* quòd procedit etiam si dicti testes non sint omni exceptione maiores, vbi tamen alijs probationibus eorum dicta adminiculantur, veluti fama publica, confessio-

fessione extraiudiciali, & similibus, etiam per testes singulares, vt in puncto habetur per eundem *Chartarium decis*.60. sed etiam
714 quando cōuincitur dictus percussor indicijs indubitatis, vt per *Barbosam de appellat. verborum appellat*.62.*n*.3.ipsis enim, non minus quis cōuincitur, quàm testibus. *l. fin. C. de probationibus, cũ alijs allegatis per Barbos. sup.& Ciarlinũ in suis controuersijs. cap*.12.*n*.12.*& seq*. vbi ampliat, & si quis conuincatur vnico indicio indubitato, & *num*.10. declarat, quodnam dicatur tale indicium indubitatum, seù violenta præsumptio, quod autẽ remittatur arbitrio iudicis, quando præsumptiones sint violentæ, & sint sufficienter probatæ, post *Farinace.tom*.5.*praxis q*.86 *num*.91. & alios criminalistas, in terminis nostris loquendo, notat *Manriquez p*.1.*suarum qq.Vicarialiũ q*.18. qui asserit, sufficiẽtes fuisse ad declarandum, quendam incidisse in hanc excommunicationem, aliquas violentas pręsumptiones, nẽpè quòd duo testes deponerent, offendentẽ cum ense in manu ab offenso surrexisse, & fugisse, quorum etiã vnus addidit, cũ ense sãguine intinto, & insuper quòd offensus nõ potuit sibi ipsi easdẽ percussiones facere, imò quod earum expẽsas offendens soluerat. Subditq. ex eo quia *Farinaccius vbi sup.n*.100. docet, ꝙ quando delictum punitur ex presumptionibus quãtumcunque violentis seù ex indicijs indu-
715 bitatis, quæ vt dixi sunt synonima, mitior pęna imponi debeat, & sic nõ veniat puniẽdũ tale delictum pæna ordinaria, sed extraordinaria (& latius habetur per *Ciarlinũ loco su prac.num*.19.*& sequentibus*, qui loquitur in terminis probationis delicti exceptuati ad finem, vt quis non possit frui immunitate ecclesiastica) ꝙ ipse, in praxi licèt ex dictis indicijs indubitatis, seù præsũptibus violentis, declarauerit quendã in excõm. nostri canonis incidisse, tñ ꝙ imposuit illi tãtũ pænã pecuniariã, & quod soluat expensas, abstinendo à pæna exilij, &c. quòd puto verum etiam si ex dictis indicijs, seù præsumptionibus indubitatis, possit quis puniri pæna corporali citrà mortem, vt per authores citatos à *Ciarlino loco suprac*. quia tunc respectu delicti capitalis, pæna corporalis dicitur extraordinaria, cùm in casu nostro esset ordinaria. Quòd ad imponendam pænã censu-
716 rarum non requirantur probationes, quæ necessariæ sunt ad imponendam pænam ordinariam, patet ex his, quæ scripta reliquit. *Praxis Archiepiscopalis Neap. cap*.24. *num*.18. vbi quòd licèt in criminalibus, probationes imperfectæ non coniungantur ad imponendam pænam ordinariam delicti, tamen ad imponendam pænam censurarum, seù ad probandum, quem incurrisse in censuram, coniungantur, & sic fama cum argumentis, ad hoc sufficere, ex quo ruit ratio, qua *Riccius par*.3. *decis*.87. *apud Sperellum*
718 *decis*.48.*n*.24. probat, censuras infligi non posse ex indicijs indubitatis, quia coniunctio præsumptionum ad faciendum indicium indubitatum, sufficit ad imponendum pænam extraordinariam, & non ordinariam. *Chartarius decis*.10.*num*.8. sicut etiã *Nouar*. ab eodem *Sperello ibid.num* 23. citatus, docens, censuras infligi non posse ex præsũptibus, intelligendus est de præsumptionibus, quæ nõ sunt violentæ vt suprà. Adde ꝙ & si excommunicatio contrà percussorẽ clerici,
719 ex vna parte sit pæna ordinaria, ex quo imposita à iure, *Chartar.dec*.50.*n*.7. tñ qa nõ est terminus pænę d.criminis cũ possint imponi aliæ pęnę, vt dixi sup.& notat *Chartar.dec*.72 *n*.38. ipsa excõm. ex alia parte, est quodãmodo illius pęna extraordinaria. De probatione
720 ꝓpinationis veneni clerico, vel monacho factæ, ad finem declarationis vt suprà, vide *Sperellum decis*.20.*in principio*, vbi circà articulum de quo egi suprà *n*.133. an hoc casu incurratur excommunicatio statim, quòd propinatur venenum, vel quando incipit operari (quam opinionem ego ibi sequor) vel sequuta morte, relatis variis opinionibus, sequitur primam, nempè incurri statim illo propinato.

Facta supradicta declaratione, si reus appellauerit ab ea, infrà tempus legitimum, illa
721 appellatione pendente, non solũ ipse ab aliis euitari non debet, nec ipse alios tenetur euitare, sed neq. pōt denunciari, seù cõtrà eũ non possũt affigi cędulones, vt latè dixi sup. *recoll*.2.*à num*.647. quòd est verum non solũ in declaratoria excommunicationis, sed etiã suspensionis, & interdicti, vt præter authores *loco suprac*. à me allegatos, habetur per *Chartarium decis*.34.*num*.27. qui in terminis nostris loquendo, latè cõfirmat dictã doctrinam communem, subditque in *fine decisionis*, quòd cùm is, contrà quem fuit lata dicta sententia declaratoria, post appellatio-
722 nẽ petierit ex carcere relaxari appellatione pendente, visum fuit, eum dimitti, data prius cautione de pæna pecuniaria sibi imposita persoluenda in casu succumbentiæ, & de se repræsentando toties, quoties fuisset requisitus. An autem dicta appellatio etiam suspendat declarationem excommunicationis contrà immunitatem Ecclesiæ, refert declaratum *Sperellus cit. decis*. 48. *num*. 42. Quomodo intelligatur id, quod cõmuniter
723 Doctores asserunt, confessum, & conuictũ non posse appellare, videre *Riccium in collect.decis. collect*. 621. *&* 947. sicut declaraui sup.*recoll*.2.*n*.550.*&* 661. quomodo intelligatur simile proloquium de contumace, quòd neque audiatur appellans.

Si verò non appellauit, petere debet absolutio-

lutionem ab eodem iudice, si percussio fuit leuis, vel à S. Pontifice si fuit grauis, iuxtà ea, quæ dixi suprà. Præsuppono enim in ca-
724 dē sententia declaratoria, fuisse etiam declaratum, an inciderit in excommunicationem canonis S. Pontifici reseruatam, vel nō, vt vidi practicatum, & sic in cædulonibus denunciari excommunicatum excommunicatione S. Pontifici reseruatam, vel non. Et si contrarium supponat modus loquendi *Chartarij decis. 60. num.* & *decis. 72. sub num. 9.* & clarius *Manriquez*, qui expressè asserit, quòd hoc casu, in quo reus non appellauit, petere debet absolutionem coram iudice, qui viso an percussio fuerit grauis, vel leuis, tunc vbi iudicauerit fuisse leuē percussionem, ipse absoluit, parito prius iudicato, sin autē iudicauerit illam grauem, remittit eum ad S. P. vel alium habentē facultatē, & ponit ibi formulam talium decretorum.

Nota pro coronide huius recollectionis. Primò, *Suarez tom. 1. de Religione lib. 3. de sacrilegio cap. 6. sub num. 2.* post *Caiet.* docere, quòd licèt inferre manus violentas aliquo
725 ex modis sup. explicatis in Eucharistiam grauius sacrilegiū sit, quàm omne aliud quod committitur contrà personas sacras, ideoq. grauius puniatur, in hanc tamen excomm. nō incurrat simile facinus, quia nomine clerici nō venit Christus, sed minister huius Ecclesiæ militantis, vnde patet quomodo interpretādæ authoritates, nēpè in *c. nulli in fine 3. quæstione 1.* vbi dicitur, Saluatorem nostrū crucifigere, qui vim, & iniuriam clericis inferre præsumpserit, & *Zacch. relatus in cap. accusatio 2. quæst. 7. qui vos tangit, tangit pupillam oculi mei*, & alibi *nolite tangere Christos meos.*

Secundò quòd & si in rigore S. Ponti-
727 fex, saltē cum Cardinalibus posset tollere huius canonis priuilegium clericis, alijsque personis ecclesiasticis, cùm sit iuris positiui, suprà quod ius, est ipse Papa, vt sæpè dictum fuit, tamen nullo modo expediens esset, quòd dicto priuilegio in totum derogaret, vndè si id faceret, non esset sinè peccato, vt post *Geminianū*, & alios, nouissimè adnotauit *Sperellus decis. 45. n. 48. & sequentibus*, vbi tractat, vtrum excommunicatio huius ca-
728 nonis sit reputanda vt odiosa, & sic restringenda, vel vt fauorabilis, & per consequens extendenda, & concludit, quòd neque respectu percutientium sit reputanda odiosa, quia & si sit pæna, est tamen pæna medicinalis, à qua de facili, quando talis vult satisfacere, potest obtinerē absolutionem.

RECOLLECTIO VI.

De Officio, & Potestate Confessarij circa penitentes suspensionis censura adstrictos.

Sequentes recollectiones de suspensione, interdicto, & irregularitate breuiori compendio percurram, cùm plura ad ipsas pertinentia, in præcedentibus remaneant iā explicata, quò ad præsentem igitur, præsupposita defintione, & diuisionibus ipsius suspensionis, in primis ordine alphabetico, referam suspensiones latas in iure, vel à S. Concilio aut extrauagantibus; secundò de culpa requisita ad illas incurrendas, tertiò explicabo effectus ipsarū suspensionum, & tandem agam de earum absolutione, suspensione, & ablatione.

De nomine suspensionis, & eius definitione, ac diuisionibus.

1 Præmitto, suspensionem latè acceptam significare separationē ab exercitio cuiuscunque potestatis ecclesiasticæ, vel sæcularis ad certū tēpus, vndè Doctores cōmuniter asserūt, & videmus in praxi,
2 quod Officialis inquisitus, vel accusatus de delicto tali, ob quod venit priuādus officio, pendente inquisitione, vel accusatione sit ab officio suspēdendus *Capella Tolosana dec. 371. vbi Aufrerius, cum alijs allegatis à Baiardo ad Clarū lib. 5. sententiarū § fin. q. 16. n. 4. & seq.*
3 Suspensionē verò strictè acceptā, significare quamlibet prohibitionem, potestatis ecclesiasticæ, vel spiritualis impositā siuè ab eo, qui censurā ferre non potest, siuè ab eo, qui censuram ferre potest, & sic siuè imponatur in ratione pænæ tantum, siuè etiā in ratione censuræ, exemplum primæ partis est, quando confessarius, vel Abatissa iusta de causa prohi-

prohibent personæ ecclesiasticæ celebrationem, exempla secundæ partis habetis in *Clem. cupientes de pænis*, vbi est sermo de suspensione ab officio prædicationis, cuius occasione *glosa ibi verb. suspensi*, refert plures modos suspensionum, quæ habētur in iure,
4 idem dic de suspensione ab audiendis confessionibus, de qua sicut de suspensione ab officio prædicationis, vide *Sayrum lib. 4. cap. 2. num. 14. & cap. 3. nu. 5. & Chartarium decis. 12. n. 40. 46. &* 50. Suspensionē tandem strictissimè sumptā, esse illā quæ imponitur nō solum à potestatē habente, censuram ferendi, iuxtà ea, quæ dixi sup. *recoll. 2. à n.* 39. sed
5 etiā quę imponitur in ratione cēsuræ. Differentię autē inter isto modo acceptā suspēsionem, & alio modo pręcedenti, sunt tres pręcipuè. Prima est, quòd ex transgresione istius, & non illius, contrahitur irregularitas, quæ incurritur ob violationem censuræ.

Secunda quòd illa semper cessat elapso tempore, pro quo fuit imposita, vel purificata conditio, sub qua fuit lata; ista verò non cessat, neque tollitur, nisi per absolutionem obtentam ab habente facultatem, vt infrà. Tertia nā quando suspensio imponitur in purā pęnā delicti, nō est necessaria monitio canonica, sed sufficit citatio, qn verò fertur in ratione cēsurę est necessaria monitio, aliàs iudex maneret suspensus. Si autem
6 quæris, quomodo cognosci posit quando suspensio lata sit ratione pænæ, vel in ratione censuræ. Respondeo, quòd quando est lata pro delicto præterito, & ad certum tempus tunc censetur lata in ratione pænæ, quādo verò est inflicta propter contumaciam absque asignatione temporis, & tūnc censeri debet lata in ratione censuræ, ita post *Suarez, Auilā*, & alios *Layman lib. 1. tract. 5. p. 3. cap. 4. num. 1. & 2. & clarius Hurtado de suspensione difficult. 3. &* 11. His præmissis, sit.
7 Prima conclusio: Suspensio est censura ecclesiastica, qua personæ ecclesiasticæ prohibetur exercitium sui ordinis, vel beneficij ecclesiastici. Dicitur *censura ecclesiastica*, pro genere, in quo conuenit cum excommunicatione, & interdicto, dicitur *persona ecclesiastica* ad differentiam excommunicationis, & interdicti, quæ licèt sint etiam censuræ ecclesiasticæ, tn̄ non solū ecclesiastici, sed etiam laici illis subijciuntur. Dicitur *exercitium officij, vel beneficij ecclesiastici*, ad differentiam excommunicationis minoris, quæ priuat tātum susceptione sacramentorū, & electione pasiua. Item etiā ab irregularitate, quę non solum impedit vsum, sed receptionem quoq. ordinis. Ac à degradatione, quæ priuat non solum officio, & beneficio, sed etiam priuilegio clericali. Ita in re DD. oēs, & si in verbis discrepent, in specie cōcordat cū definitione relata à *Claro tit. §. fin. q.* 75 dū asserit, quòd suspensio sit quędā cēsura ecclesiastica, propter quam Clerico interdicitur officiū, seù beneficium, vel administratio, seù exequutio ordinis & iurisdictionis.

Secunda conclusio: Pręter diuisiones suspensionis à iure, vel ab homine itē maioris, & minoris, de quibus sup. *recoll.* 1. Di-
8 uiditur in eam, quę est ab officio, & quę est à beneficio, & quę tandē est ab vtroq. quarū quęlibet etiā subdiuiditur in totalē priuātē omni exercitio ordinis, & fructu beneficij, & partialē, quę est ab aliquo actu ordinis (v.g. celebrādi, aut ab aliquo officio,) vel actu iudictionis, veluti eligendi, cōferendi beneficiū, aut partis fructuum beneficij, vt per *Laym. loco suprae. n.* 2. itē & tandē in tēporalē & absolutam, tēporalis est illa, quę fertur pro
9 certo mense, quo casu nota, quod suspensus per mensem non est necesse vt ita maneat per 30. dies, si mensis v.g. cōstat ex diebus 28. vt Februarius; sed quota die cepit suspensio mensis præcedentis, tota die completa sequenti finitur, sicut suspensus per annum
10 indeterminatè licitè potest exercere officium, à quo fuit suspensus in vltima die anni bisextilis, & sic annus erit 365. diebus, secus si fuerit suspensus determinatè per illum annum bisextilem, veluti si iudex dixerit, suspendo te per annum proximè sequentē, quo casu annus cōputabitur 366. diebus cōpletis, ita *Auila p. 3. disp. 1. dub. 2.* & nota quòd in hoc non habet locū regula illa,
11 dies termini non computatur in termino, cùm simus in his, quæ secum trahunt exequutionē. *Bonac.* latè post alios *disp. 3. de censuris q. 6. p. 3. num. 1. & seq.* Absoluta est quādo suspenditur quis vt suprà, sine præfinitione tēporis, licèt .n. in rigore ista suspēsio sine præfinitione temporis, dici posit perpetua, argumento notatorum *per glosam in l. fine*
12 *præfinito ff. de pænis*, tn̄ ex quo id nō potest esse de ratione suspensionis, de qua loquimur, quia in hoc differt à degradatione, & depositione, quia ista priuāt vniuersaliter officio, & beneficio in perpetuum sine spe restitutionis, ita quòd solus Papa posit restituere degradatum, depositū, ideò suspensio, vt sup. intelligitur durare, vel ad beneplacitū, vel durāte ipsius suspēsi inobediētia, & cōtumacia, & ipsa cesāte posse tolli per absolutionē, instar aliarū censurarū quę licèt sint pęnę, tn̄ sunt medicinales. *Megalius p. 3. lib. 5. c. 2. n.* 1. sicut de suspensione lata ob cōtmaciam *ad tempus* absq. alia determinatione, aduertit *Nald. v. suspensio n.* 16. A quo autē posit tolli, infrà suo loco. Quid autem si fuerit quis su-
13 spensus *ad beneplacitū*, tūc si id fuerit factū à Vicario Episcopi, & dictum *ad beneplacitū ordinarij*, vt in casu *decisionis* 50. *Chartarij*, vel vt vidi hodiè practicari, *ad beneplacitum Illustrissimi, vel Curia*, certum est, non expira-

re

re morte ipsius Episcopi præsentis, vel trãslatione in aliam Ecclesiam, quia semper Episcopus successor, est Illustriss. estque Ordinarius, & sic quia reseruatio dicti beneplaciti facta est dignitati, item quia dicta reseruatio non est facta per ipsum, cuius debet esse beneplacitum, sed per tertiã personã, ideò non expirat, vndè secus erit, quando fuerit dictũ, ad beneplacitum nostrum, quia tunc expirat per mortem, &c. ipsius, qui tulit sententiam, perlatè notata *à Chartario decis. 5. ferè per totam.* Qui *decis. 50. n. 13.* testatur, in causa appellationis in d. curia Metropolitana Mediol. in causa cuiusdã suspensionis collatæ ad beneplacitũ Ordinarij, fuisse decisum, quòd scilicèt durare debuisset tandiù, quandiù ipsi
14 Ordinario placuerit, tamen non fuisse protendendam vltrà certum tempus delicto satis congruũ, refertq. *Sayrum lib. 4. de censuris cap. 8. num. 17.* admonentem, Prælatos non debere diutius protendere istas suspensiones, eorum voluntati relictas, præsertim ex odio, ad assumendam vindictam, sed debere in hoc prudenter se gerere, & tandiù personam ecclesiasticam suspensam detinere, quandiù ad eius correctionem, expedire iudicauerit, cùm censuræ non sint gladius ad iniuriam priuatam vlciscendam, sed benè gladius medicinalis, vt ibi latius per *Sayrũ.* Hac occasione nota, quòd suspensionẽ vnius mensis, vel anni incurrens, si prò diuerso, vel etiam eodem crimine, intrà illum annũ,
15 vel mensem incurrerit aliam suspensionem similiter per annũ, vel mensẽ, tẽpus secundæ suspensionis, statim incipit currere, & sic nõ à die, qua cõpletur prima. *Nald. suspens. n. 12.*

Tertia conclusio; suspensio simpliciter contrà aliquem lata per illa verba, exempli
16 gratia, *Suspendimus N.* nisi ratione adiunctorum, scilicèt personarum, circunstantiarũ, & aliorum simil. tamquam res odiosa, ad certam speciem determinetur, quousque aliud à facultatem habente fuerit declaratum, intelligitur de suspensione tàm ab officio, quàm ab beneficio simul. Patet quia nõ est maior ratio, cur ad vnũ magis, quàm ad aliud limitetur, ergò in tota sua amplitudine accipi debet, ita DD. communiter. Cõcordat *extrauag. Diuina de priuil. & per illũ tex.* notat *Silu. suspensio §. 5. Tolet. lib. 1. c. 43. n. 5. Suar. disp. 15. sect. 2. Sayrus,* qui testatur de communi *lib. 4. cap. 4. num. 2. Layman lib. 1. tr. 5. §. 3. cap. 1. sub num. 2. Auila sub. dub. 1. conclus. 2. & Bonacina disp. 3. q. 5. p. 2. nu. 1.* quòd nota pro intelligentia *Decreti S. Concilij Tridentini sess. 25. de reformat. cap. 14.* vbi ita suspensio fertur contrà Episcopum concubinatum, qui à Concil. Prouincial. monitus, se non emendauit. *Conink disp. 15. num. 4.* quicquid *Megal. p. 3. lib. 5. cap. 1. sub n. 7.* velit, intelligi debere de suspensiione ab ordine tantum, & antè eum voluit *Graffius cons. 10. diff. 2. n. 1. de sent. excomm. tom. 2.* quæ sententia nullum habet fundamentum, vt testatur *Sayrus loco suprac.* vbi etiam tamquam incertam reiicit aliam opinionem docentem, quod d. modus loquẽdi nõ suspẽdat nec ab ordine, neq. beneficio, & per consequens à nulla re.

Suspensiones à iure, vel constitutionibus S. S. Pontificum, vsque ad præsens lata, ordine Alphabetico.

A

17 Abbas, aliusq. Prælatus quilibet, habens facultatem conferendi quatuor ordines, cum prima tonsura, ordines præfatos, vel primam tonsuram, scienter conferens non subdito, incurrit suspensionem à collatione ordinum per annum. *cap. eos, qui de temporibus ordinat. in 6.* vbi *glosa verbo eos, qui.* subdit hæc verba, *Loquitur generaliter, vt comprehendat, quibus competit ordinare,* ita (contrà *Sayrum. & Alterium* existimantes hoc casu incurri suspensionẽ ab officio, & beneficio, iuxtà *decr. S. Concil. Trid. sess. 23. cap. 10.* quibus accedit *Naldus verbo Abbas num. 3.*) *Bonacina tom. 3. disp. 3. q. 8. p. 3. num. 2.* accedit nouissimè *Thesaurus* (& si non citet *Bonacinam*) *p. 2. de pænis ecclesiasticis verbo Ordo cap. 21. num. 1* item contra *Sanchez lib. 7. consil. moral. cap. 1. dub. 19. num. 20.* apud *Dianã par. 4. tr. 4. resol. 197.* existimantem, priuilegium Abbatum conferendi primam tonsuram, & ordines minores non suis subditis, nõ fuisse reuocatũ *a cit. c. 10. Concilij Trid.* nouissimè pbat *Marchinus de sacram. ordinis tr. 1.*
18 *p. 2. c. 0. n. 9.* Intelligitur tñ cõclusio nostra, primò si id faceret absq. dimissorijs ppriorũ Ordinariorũ Regulariũ, si fuerint Regulares, vel Episcoporum si fuerint sæculares ordinandi; ita *Bonacina loco suprac. num. 3.* cum hac opinione videtur transire *Barbosa in collectanea ad Concil. Trid. sess. 23. cap. 10. num. 7.* & si *allegat. 3. de offic. & potest. Episc. num. 11. & sequentibus.* nõ solum neget, ex *decis. Rotæ* apud *Seraph. 685.* posse Abbates vt sup. ordinare sæculares cũ dimissorijs suorũ Episcoporũ, sed etiã dubitet, an posit ordinare Regulares non suos subditos cum dimissorijs suorum Prælatorum Regularium, quibus non obstantibus primam opinionem sequuntur *Layman lib. 5. tract. 9. cap. 9. num. 2. & Gauantus in Manuali Episcoporum v. Abbas num. 34.* qui inter alia refert ad hoc *concil. 4. Prouinciale Mediolan.* quod fuit sub S.
19 Carolo Borromeo Archiepiscopo, cuius authoritas magnificienda est in materia eorũ, quæ in S. Concilio Tridentino fuerunt sancita, vtpote qui eiusdem decretorum fuit primus, & exactissimus exequutor, ideòq. apud

me-

me,cõfirmatur,ꝙ sit vera declaratio S.Cong. Eminentissimorum S.Concilij interpretum, relata pro nostra sententia á *Mosconio de maiestate Ecclesiæ militant.c.9. vers. quo verò ad Ordines, Vgolino de potestate Episcopi cap. 26.§.19. numero 3. Compendio Mendicantium, & Quaranta apud Marchinum de sacramento Ordinis tract. 1. par. 2. cap. 10. sub n.15.* eiusdem opinionis sectatorem, qui benè respondet decisioni Rotæ suprà allegatæ. Secundò intelligitur, nisi dictus Abbas ha-
20 beret propriam Diæcesim, & in sæculares sibi subditos iurisdictionem Episcopalẽ priuatiuè quoad Episcopum, quia tunc eodem modo posset dictos subditos sæculares ordinare dicta prima tonsura, & quatuor ordinibus minoribus. *Graffius par.1. decis. lib. 3. cap. 5. num. 156. ad finem, Sanchez lib.7.consiliorum moralium cap.1.dub. 29.nu.5. & 14.* sequitur *Thesaurus cit.cap.22.ad finem vers. Aduerte 3.Sic declaratum fuisse à S. Congreg.* anno 1599. post *Molfes.* testatur *Marchinus sup.num.16.* ex quo percipi potest, hoc habere locum, non solum in Abbate Ordinum Monachalium, sed etiam in Abbate sæculari habente dictos subditos. Quod extendo ex *Sanchez loco suprac. num.* 18. etiam in eo casu, quòd Abbas vt suprà, sit electus, & cõ-
21 firmatus Episcopus,nõ tamen consecratus, quia si per Breue accepit possessionem episcopatus, vt dixi suprà suo loco, vel sit datus coadiutor Ecclesiæ Cathredalis vacantis, poterit ordinare vt suprà subditos dicti eius episcopatus, sicut subditos suę Abbatiæ.
22 Tres conditiones requirunt Doctores in Abbatibus, vt possint conferre ordines, de quibus suprà. Primò quòd sit Sacerdos, secundò quòd sit benedictus, tertiò quòd habeat priuilegiũ exercendi pontificalia,scilicèt ferendi mitram, anulum, & baculum pastoralem. *Sanchez supracitato dub.*19. *num.*5. vbi id, quod dicit, debere esse benedictum, vt possit conferre dictos ordines, limitat, ni-
23 si Episcopus, ad quem pertinet dicta benedictio, qui est Episcopus intra cuius Dięcesim existit Abbatia, qui etiam nihil recipere debet pro hac benedictione, *Barbosa allegat. 27.n.51.& seq.*)tertiò requisitus, differat dictam benedictionem,sicut idẽ *Barbosa in collect.ad d.c.10.Concilij n.9.*limitat secundò,quãdo tractatur de collatione dictorũ
24 ordinum ergà suos subditos,quòd tunc scilicèt non requiratur, vt præcedat benedictio ita enim fuisse declaratum testatur post *Selliũ* ab eo allegatũ,& cõfirmari potest ex modo loquendi, quo vtitur *Gauantus sup.num.* 34.dũ asserit,ꝙ Abbas potest conferre primã tonsuram,& ordines minores non suis subditis,si ille sit benedictus, & à suo Episcopo, &c Vndè declaratio S.Cõgregationis relata à *Marchino loco suprac.num.17.* quæ declarat,tonsuratos ab Abbate nõ benedicto, vel
25 nõ habente hanc facultatem ex priuilegio Sedis Apost. debere iterũ tonsurari, quò ad primã partẽ,intelligi debet,si nõ subditi fuerunt, à nõ benedicto tonsurati. Quòad illud aliud requisitũ, ꝙ habeat ius baculi, mitrę,
26 & anuli, hoc neq.videtur sufficere in Abbate sæculari, & si habeat Dięcesim, nisi specialiter sit illi concessũ à Sede Apost. quia hoc nõ habent Abbates de iure comuni, sed ex particularibus priuilegijs, vt post alios dicit *Alzed.in sua praxi episcop.p.2.c.5.n.77.& seq.* vbi latè de priuilegijs alijs cõcessis Abbatibus monachalibus.& patet in Archipresbitero Carpen.qui habet dięcesim,separatã,& in subditos iurisdictionẽ episcopalẽ,vsũ mitræ, baculi, &c. & tamen fuit illi inhibitũ per S. Congreg. quòd non conferret dictã primã tõsurã, & quatuor ordines,etiã suis subditis, donec,&c.vt testatur *Ciarlinus in suis controuersijs cap.*47. Quia autem in dicto *cap.* 10. *Concilij Tridentini*, Dicitur, Abbates, aliosq. Prælatos non posse conferre primam tonsuram,& alios ordines cuiquam,qui Regularis subditus non sit.Dubitant Doctores, vtrum pro subdito d. Prælato Regulari,possit intel-
27 ligi etiã nouitius? Et cõmunis, & receptior sẽtẽtia est negatiua, vt patet ex numero authorũ,quos pro ea refert *Barbosa in collect.ad d.c.10.Concil.Trid.n.3.* quibus addo *Thesaurum cit.cap.21.ad finem. Gauantum sup. num. 33.& Bonacinam cit.p.3.ad finẽ*, (qui volunt, hoc casu incurri ab Abbate dictam suspensionem per annum à collatione ordinum) & tantum pro affirmatiua, & quòd non incurrat suspensionẽ licèt peccet, refert *Suar. t.4. de Religione tract.8.lib.2. cap.19. num.12.* dicit probabilẽ *Alter.disp.1.c.1.* sequitur *Sanchez suprac.dub.*19.*n.*15. qui tñ subdit, quòd licèt id possit, tamen non expediat ante professionẽ,&c. An talis suspensio sit à colla-
28 tione illius ordinis tãtũ, quẽ cõtulit Abbas non subdito absque licentia,vt suprà, vel à collatione omnium ordinum, & an etiam illam incurrat per solam collationem primę tonsuræ,*infra Episcopus*, sunt enim hæc communia cum illa materia. Quęrit etiam *Sanchez loco suprac.num.* 16. Circà Ordines collatos ab Abbate his,quibus non potest illos conferre, an non solum sit illicita, sed
29 etiã inualida dicta collatio, & firmat,tantũ esse illicitam, non autem inualidam, quam sententiam contrà *Suarez*, probat *Marchinus loco suprac. num.* 17. sequitur allegans *Sayrum*, & testando de communi. *Thesaur. loco suprac.vers.Aduerte* 2. Quòd Abbas conferre teneatur dictos ordines in sua Ecclesia,
30 quia extrà illam non potest vti pontificalibus, est textus in *cap. quoniam 69.dist.* ita *Gauantus verbo Abbas num.* 19. post *Tamburrinum, & Barbosa ad d c.10. Concilij sect.6. c.5. n.22.* vbi id dicit verum, etiã si adsit licentia

data

data ab Episcopo loci, secus tñ dicas si inuitatus fuerit ad aliud monasteriũ exemptum, *Sayr. lib. 4. c. 13. n. 5. Graff. par. 1. lib. 3. c. 5. n. 137* si tamen cõferret ordines extra suã Ecclesiã, & sic in Ecclesia aliena licèt absque licentia Episcopi loci, (& si illa non suffragaretur, vt dixi suprà) tamen ordo est validus. *Sanchez suprac. n. 17.* qui tñ non declarat, an hoc casu
31 Abbas incurreret suspensionẽ ab vsu Pontificaliũ, sicut incurreret Episcopus, ordines conferendo extrà suam Diœcesim, sine licẽtia proprij Ordinarij, & quidem videtur affirmatiuè respondendum, nam & si suspensio non incurratur, nisi in casibus à iure expressis, *Auila p. 3. disp. 5. dub. 1. in 2. opinione*, sufficit tamen, quòd sit expressa pro Episcopo, vt extendi posit ad Abbatem, probatur quia potestas ordinandi concessa Abbatibus priuilegiatis est ad instar potestatis episcopalis, & ita postea reperi docere *Thesaur. p. 2. de panis ecclesf. v. ordo c. 16. n. 5. & v. Episcopus c. 4 ad fin.* fauet declaratio S. Congreg. quã post *Suar.* refert *Marchinus suprac. c. 10. n. 15.* vbi
32 quòd tonsuratus non subditus, ab Abbate benedicto, maneat suspensus, & indigeat dispensatione, & tamen hæc suspensio non reperitur in iure lata contrà ordinatos ab Abbate, sed tãtũ ab Episcopo, vt infrà *Ordinatus.* Ex quibus patet quando etiam Abbas incurrat suspensionem per annum ab exercitio Pontificalium, & ordinati ab eo, perpetuam suspensionem latã à Santiss. D. N. Vr-
33 no VIII. in sua constitutione aduersus malè ordinantes, & malè ordinatos, & si in ea non fiat mentio de Abbatibus, sed tantum de Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis in Italia existentibus, cauenda est enim interpretatio per quam fieret fraus legi, cùm fraus
34 nemini debeat patrocinari. Quando verò Cõfirmationis Sacramentũ absque speciali priuilegio Abbas cõferret, vel alia sacramẽtalia, vbi intrat vnctio sacra, vel cõferret ordines maiores, tũc nõ incurreret suspẽsionẽ, sed irregularitatẽ, tamquam vsurpãs actũ ordinis, quẽ nõ habet. vt p *Thesaur. suprac. c. 4.*
Abbas, aliusque Prælatus quantumuis exemptus intrà fines alicuius Diœcesis existens etiã si dicatur nullius Diœcesis, litte-
35 ras, dimissorias subditis clericis sæcularibus, vt ab alijs ordinentur, concedens, incurrit suspensionem ab officio, & beneficio per annum, nõ obstantibus priuilegijs, præscriptionibus, & consuetudinibus immemorabilibus. S. Concil. Trident. *sess. 23. cap. 10.* ita *Bonacina tom. 3. disp. 3. q. 8. p. 3. in principio*, *Clarius Marchinus sup. p. 6. cap. 3. num. 21.* qui valdè miratur, nonnullos neothoricos oppositũ sine fundamẽto scripsisse, quos neothoricos dicit haberi apud *Dianam p. 3. tr. 2. resol. 95.* fauet pro eius opinione *Barbosa in collect. ad cit. cap. 10. Concil. Trid. num. 12.* vbi sic ait decisum in vna Theatina 10. Septembris 1621. & si idem *Barbosa in tract. de offic. & potestate Episcopi allegat. 7. n. 8.* contrariũ docuisset. Præter tamen authores, quos idem *Diana* refert pro opinione, quòd Abbas, ac quilibet Prælatus habens propriam Diœcesim cum iurisdictione episcopali priuatiuè quòad Episcopũ, cũ iure visitãdi, & cõgregãdi synodũ, possit cõcedere dimissorias, ex quo istis Abbatibus habentibus qualiates, de quibus sup. de iure cõmuni sit cõcessa d. facultas,
36 & per Concilium nõ sit derogatũ iuri communi, sed tantũ priuilegijs, pręscriptionibus, &c. existimat *Sanchez lib. 7. consil. moral. c. 1. dub. 21. num. 6.* qui testatur plures Abbates, vt suprà, de facto hodie dare dictas dimissorias, & à multis Episcopis admitti, sequitur *Thesaurus p. 2. de panis ecclesf. verbo Ordo cap. 10. ad finem. & Ciarlinus* loquens de Archipresbytero Carpensi *in suis controuers. c. 46.* vbi probat, quòd dato, & nõ cõcesso, Abbatẽ non possedare dimissorias, tamen ad ipsum
37 pertinere commendatitias, seù testimoniales de vita, & moribus facere pro suis subditis ordinandis ex priuilegio Apostolico, vt posint ordinari à quocũque Antistite, & non ab Episcopo viciniori, & si ad eũ pertineat ordinatio (loquitur enim in casu, ꝙ ab alio Episcopo sit supradictus subditus Abbatis ordinandus, quia Episcopus vicinior ordinat subditos dictorum Abbatum nullius, sine cõsensu, & litteris testimonialibus eorundem Abbatum, vt post alios refert decisum *Barbosa in collect. ad cit. cap. 10. Concilij num. 11.*) nam vt inquit ipse *Ciarlinus.* dictus Episcopus vicinior nõ ordinabat subditos Abbatis, vt Ordinarius, sed tantum vt delegatus, ergò cum ipse non ordinabat dictũ subditum, dimissorię ad alium Episcopum, erãt expediẽdæ ab Abbate, qui erat ordinarius. Hęc dicta sint vt habeantur opiniones hinc inde, quia
38 in praxi quando hoc contrauertitur, in primis verba priuilegij, & indulti sunt expendenda, & deinde attẽdenda cõsuetudo, quæ declarat ipsa verba priuilegij *Seraph. decis. 585. n. 5.* Nota ex *Bonac. cit. p. 3.* quòd si Prela-
39 tus daret dimissorias subditis pro recipienda prima tonsura, non incurreret suspensionem ab officio, & beneficio, sed benè si daret dictas dimissorias ordinato cum prima tonsura, pro alijs ordinibus, quia primo casu non dat dimissorias clericis sæcularibus, vt loquitur *Concil. Trid. cit. c. 10.* sed meris sæcularibus. Secundo verò casu dat dimissorias clericis sæcularibus, & sic verificantur verba dicti decreti, & per consequens verificari debet etiam eius dispositio. Quòd autem Abbas vt suprà, quando concedit dimissorias subditis, in quibus habet iurisdictionẽ episcopa-
40 lẽ, posit etiã cũ ipsis dispẽsare in interstitijs, probat *Sanchez cit. lib. 7. consil. moral. cap. 1. dub. 54. num. 73.* vbi etiam testatur de praxi

Abbas (& Prior non habens Abbatem supra se) monachorum nigrorum, sotulares non corrigiatos, & altos, aut caputia non
41 fissa, portare præsumens, aut venationi, vel aucupationi clamorosæ, aut aliàs cum canibus, aut auibus, ex proposito interessens, incurrit suspensionē à collatione beneficiorū Alij verò monachi vt suprà nigri, si habent administrationem, incurrunt suspensionem à dicta administratione, si verò nullam habent administrationē, euadunt inhabiles in futurū ad administrationē & ecclesiasticum beneficium obtinenda, *Clem. 1. incip. Ne in agro, §. si quis, de statu monachorū.* Hæc suspēsio quoad duas actiones *in d. §.* prohibitas, scilicèt delationem habitus prohibiti, & interessentiam venationi, aut aucupationi clamorosæ, in omnibus est eadem, nempè quòd illam non incurrant, nisi monachi nigri, scilicèt Benedictini gestantes habitum nigrum superiorem, & inferiorem, vt benè cōtrà aliquos, *Bonacina loco infrà proximè citando p. 3. num. 13.* quare autem id disponatur de istis monachis nigris Benedictinis, & non alijs, notat post alios *Alterius tom. 2. disp. 17. de susp. cap. 1. vers. 2. suspen.* qui *vers. Nau.* sequi videtur opinionem, quòd licet prima pars de habitu liget tantum monachos, secunda tamen pars de venatione liget etiam
42 Canonicos Regu. Cuius cōtrariū est verius. *Sayrus lib. 4. c. 13. n. 6. Filliuc. tr. 17. nu. 170.* Itē ꝙ requiratur ad vtraq. suspēsionē incurrēdā culpa mortalis; id. n. significat ly *præsūpsērint*, & ly *ex proposito*, & sic excusari ab ea pōt quis, nō solū ex leuitate materię, sed etiā tēporis, vt per *Bonac. loco infra citādo.* Itē ꝙ vtroq. casu collatio beneficiorum deuoluatur ad Priorem claustralem cū consilio, & assensu conuentus, vel maioris partis, & tandē ꝙ durante tēpore, pro quo est lata ipsa suspensio, non possit illa absolui, nisi à Papa. Et solū prima differt à secunda, quòd illa suspensio sit per annum, ista per biennium. Adde quòd
43 & si inhabilitas pro monachis simplicibus ad administrationem, & beneficia, indefinitè in dicto tex. feratur, tamen non durat, nisi per tempus, quo durat suspensio ibidem lata, scilicèt primo casu per annum, secundo per biennium. ita *Cardinalis Zabbarella in d. §. si quis num. 5.* qui *num. 3.* docet, quòd taliter suspensus si celebret, vel conferat, licèt peccet, vt etiam notat *Alterius sup. vers. sed vnum,* non tamen efficiatur irregularis, imò addo ego ex *Bonacina tom. 3. disp. 3. q. 8. p. 14. num. 8.* dicta collatio est valida, vbi talis suspensus non fuit denunciatus. Dicta autē suspēsio à collatione beneficij, vt ait *Zabbarella suprac. quæsito 1.* est quædā subtractio fructuū temporalium beneficij pro parte; ideoque taliter suspensus non solum potest percipe-
44 re alios fructus beneficij, sed etiam recipere alia beneficia, suspensio verò ab administratione, est subtractio non omnium fructuum temporalium, sed tantum eorū fructuum, qui competunt suspenso ratione administrationis, vt contrà *Zabbarellam, & Al-*
45 *sterium,* docet *Bonacina loco suprac. n. 5.* Quòd si venatio fiat sine canibus, aut aucupatio sine Auibus, sed cum retibus, & laqueis, aut præsentia fuit casualis, non sit locus huic pœnæ post *glos. sit Sayrus sup. n. 8.*

Abbatissa non certiorans Episcopum ante mensem de professione nouitiæ, est suspensa ab officio ad arbitrium Episcopi. *Concil. Trid. sess. 25. cap. 17. de regularibus.* Hæc suspensio in rigore non est censura, sed mera
46 pæna, nam subiectum suspensionis, vt patet ex definitione ipsius, est persona ecclesiastica, non largo sumpto vocabulo, quatenus gaudere possit priuilegio *canonis si quis suadente;* de quo suprà *recoll. praced.* sed stricto modo, quatenus scilicèt habeat officiū, vel beneficiū, ecclesiast. ꝙ nō pōt quis habere, nisi initiatus saltē sit prima tōsura. *Sayrus lib. 4. cap. 1. num. 16. & Filliuc. tract. 17. num. 4.* qui post *Vgolinum* testatur de cōmuni, prima autem tonsura, fæmina est incapax de iure diuino, sicut quolibet alio ordine, vt dixi suprà *recoll. 2. num. 57.* quibus illic allegatis, accedit *Sanchez lib. 7. opuscul. moral. cap. 1. dub. 30. ad fin.* Si igitur est pæna, sequitur, ꝙ non incurratur etiā in foro conscientiæ, nisi post declarationem iudicis, vt de pæna priuationis officij pro superioribus masculis, dixi suprà *recoll. 1. à num. 75.* vbi non solum probaui, hoc casu dictum superiorem non teneri
47 deserere officium ante dictam declarationem, sed etiam, quòd ex hoc subditi non possint se subtrahere ab eius obedientia, quā sententiam fatetur esse communem, post illa typis exarata visus. *Thesaurus p. 1. de pænis ecclesiasticis cap. 28. quæsito tertio?* ex eo, quòd ante declarationem ipse superior retinet possessionem, & dominium vtile, item quia lex humana non censetur obligare cum tāto rigore, saltem nisi exprimat, *vt in conscientia antè omnem sententiam declaratoriam officiū, gradum, &c. dimittere teneatur,* cū talis pæna exigat factum hominis ad sui exequutionē, & si subdat *Thesaur.*, mediā sententiā distinguētē inter casū publicū, & occultū, in praxi receptam, præcipuè ex stylo Curiæ (qui stylus, non video, quomodo hoc casu possit habere locū, cùm ille respiciat declarationē, iudicis, potius igitur attēdere debemus stylū Religionum, in quibus semper vidi seruari, quòd expectetur declaratio, & interim subditos obedientiam præstare dicto superiori, maximè circà ea, quæ non concernunt recursum, & probationem coram iudice competenti, pro dicta declaratione, & sic intelligo, quæ idem *Thesaurus* dixit *loco suprac. c. 7. vers. sed tertia sententia.* Nec obstat, quòd idē

auctor

auctor *p. secunda verbo monialis c.2. ad finē.* loquendo de hac suspensione, lata contrà di-
48 ctam Abbatissam, concludit, talem suspensionem obligare in conscientia ante declaratoriam, tùm quia hæc pæna est valde similis suspensionis censuræ, cùm officiū Abbatissæ sit suo modo ecclesiasticum, tum etiā quia Tridentinum eā refert per modū suspēsionis, quæ nō indiget facto hominis: Nam salua sua pace, nihil refert, quòd hęc pæna sit valdè similis suspensionis censuræ, si etiā nō sit censura, tū quia sumus in odiosis, quæ sunt restringenda, & sic hoc casu habet locū id, ꝙ dicit *Menoch. de arbitrar. casu 238. sub num.6.* quod non semper est tutum argumētū de similibus ad similia, tùm etiam, quia om-
49 ne simile non est idem, vndè similis patri, non est pater, *l. quòd nerua ff. depositi, quem textum ad hoc allegat Isernia in c.1. num.81. ad finem, quæ sint regalia, in vsibus feudorum.* Si igitur dicta suspensio nō est censura, estq. tantum priuatio ad tempus, quæ etiā quādo est de officio ecclesiastico in masculo, requirit, vt dixi, declaratoria, ergò eo magis in
50 fæmina. Probatur? quia in ea officiū prædictū nō est certū an sit ecclesiasticū, cū nō habeat coniunctam iurisdictionem spiritualem (quàm habent Prælati ecclesiastici) & est certū, in Abbatissa tantū esse potestatem dominatiuā, aut vt vocāt, domesticā, & politicā in personas ecclesiasticas sibi subditas, qualē habet mater familias in filios, & magistratus ciuilis in ciues, vt præter à me dicta *sup. p.2. recoll.1. num.82. & seqq.* habetur per *Sanchez lib.6. summæ moralis cap.1. nu.17. & 21.* Fauet *Portell. v. Abatissa num.1.* vbi expresè dicit, Abbatissam carere potestate ecclesiastica, à qua potestate debet recipere nomen, officiū.

Administrationem, infrà *Episcopi.*

51 Alienare præsumentes Episcopi, vel Abbates bona Ecclesiarum, aliorumque locorum piorum, absque assensu S. Pontificis, incurrunt interdictum ab ingressu Ecclesiæ, & si intrà sex menses non resipuerint, ipsis elapsis, incurrunt suspensionem à regimine, & administratione suæ Ecclesiæ, vel monasterij, cui præsidēt in temporalibus, & spiritualibus, nulli reseruatam. *extrau. ambitiosæ de rebus Ecclesiæ non alienandis*, vbi alij Prælati inferiores Ecclesiarum, & Monasteriorum, ipso facto priuantur officijs, & beneficijs ecclesiasticis. Ista enim est vera su-
52 spensio, sed non ab officio, seù ab ordine, & diuinis, vt benè *Archidiaconus notat in cap.2. de solutionibus*, vbi subdit rationem, quia inquit ipse, administratio spiritualium est diuersa ab officio, & diuinis, ex quo sequitur, contrà *Hostiensem*, quòd taliter suspensus ab administratione, etiam in spiritualibus, se immiscens diuinis, vel celebrans non incurrat irregularitatem, ita post *Ioannem Andream.* habetur per *Archidiaconum Panormit. & Butrium in dicto cap.2.* & alijs citatis, prosequitur *Sayrus lib.4. cap.7. num.6.* vbi hoc ampliat, contrà *Viualdum.* etiā si similiter suspensus celebraret sollemniter. Et si scire vultis, quid significet talis suspensio ab administratione in spiritualibus? Respondet *Sayrus loco supra c.* significare prohibitionem potestatis disponendi de illis rebus spiritualibus, quæ in administrando alijs, posita sunt; siuè spectent ad ordinem, siuè iurisdictionem, vnde subdit ipse, *Taliter suspensus, nec potest administrare sacramenta, nec conferre beneficia, aut alia similia facere,* sequitur *Pilliuccius tract.17. num.32.* vbi quòd
53 suspensio ab administratione in temporalibus, hoc loco, nō solū significet priuationē fructuum dictæ Ecclesiæ, vt suprà dixi *verbo Abbatissa,* sed etiam potestatem agendi in iudicio, & extrà iudicium super iuribus, & possessionibus rerū, quas ratione Ecclesiæ, quis administrat. Talis suspensio, vt dixi, nō est reseruata sicut nec excōm. lata in *ead. extrau.* de qua egi sup. *recoll.4. verbo Alienantes,* hoc supponit *Quaranta suprac. verbo alienatio rerum Ecclesiæ num. 49.* dum post recensitas dictas pænas, subdit, quòd absolutio illa-
54 rum non sit reseruata, quòd tale interdictū & suspensio habeant locum in Cardinalibus, Episcopis, vel Abbatibus, probat *Bonac. opusculo de alienat. bonorum ecclesiast. p.5. n.6.* Quæres an Episcopus, & Abbas vt suprà prę ter interdictum, & suspensionem, vt suprà incurrat etiam excommunicationem non reseruatam, latam in *cit. extrau. Ambitiosæ?* Ratio dubitandi est quia in ea, primò fertur excommunicatio tàm contra alienantes, quàm eos qui alienatas res, & bona ecclesiastica receperit, & deinde veniendo ad particularia, cōtrà eos, qui Pōtificali, aut Abbatiali præfulgent dignitate, fertur pęna interdicti, & suspēsionis, & cōtrà inferiores imponitur pæna priuationis beneficiorum, modò arguo sic, si Episcopi, Abbates, & alij inferiores Prælati non incurrerent excommunicationem, excommunicatio esset elusoria pro alienantibus, hoc dicere est absurdum, ergò. Minor probatur; nam qui alienat, debet habere ius in re ipsa alienata, sed vel Episcopus, vel Abbas, vel inferior Prælatus, sūt illi, qui habent ius alienandi; ergò (vndè in-
55 fero, quòd non habens aliquod ius in bonis Ecclesiæ, seù dominium vtile si alienet nullam incurrat pęnā, nam hoc casu habet locum regula illa, ꝙ pæna non committatur in alienatione nulla, de qua per *Nouarium in summa Bullarum recent. cum de alienat. bonorum Regularium num.23.*) Contrarium tamen, quòd scilicèt Episcopus, vel Abbas
56 nō incurrat excommunicationem præfatā, videtur expresè docere *Quaranta verbo*

alienatio num 49. vbi tantum asserit, vltrà excommunicationem quòad beneficiatos, sit priuatio ipso facto beneficij, nec id dicit de Episcopo, vel Abbate; eodem modo prorsus loquuntur *Castrus Palaus tom. 2. tract. 12. de reuerentia, &c. p. 15. e6. ad fin. Barbosa. de officio, & potest. Episcopi allegat.* 111. *n.* 36. & pręsuponit *Filliuccius*, qui *tract.* 14. *num.* 114. excommunicationem prædictam enumerat inter illas, quæ feruntur generaliter contra clericos, & postea *tract* 17. *num.* 150. istã suspensionẽ intersérit inter illas, quę sũt contra Episcopos, & alios Antistites, clarius hoc velle videtur *Bonacina opusculo de alienat. bonorum ecclesiasticorum p.* 1. ibi. *imò alienans si non fuerit Episcopus, vel Abbas, ligatur excommunicatione, nec non priuatur beneficijs, officiis, &c.* Alij auctores non loquuntur clare, sed enumerant dictas pænas, prout in dicta extrau. ita *Rodoanus in tract. de rebus eccles. non alienandis q.* 76. *num.* 33. *Riccius p.* 1. *praxis decis.* 178. *Franciscus Leo in praxi fori ecclesiastici p.* 1. *cap.* 15. *Rodriquez tom.* 1. *qq. regul. q.* 27. *art.* 9. *Lezzana p.* 1. *tom.* 10. *in princip.* Et tantum *Nauar. cons.* 3. *de rebus eccles. non alienandis* præsupponit pro certo, Episcopum incurrere excommunicationem, quem sequitur nouissimè *Thesaurus verbo alienatio cap.* 6. qui testatur ita DD. communitèr docere, forsan enumerando DD. quos suprà retuli, recensere pænas dictæ extrauagantis in confuso, de quibus non est habẽda tanta ratio, sicut de authoribus sup. allegatis, qui loquuntur magis clarè, & ita intelligũt
57 verba extrau. An verò Episcopi, & Abbates incurrant aliam excommunicationem S. Põtifici reseruatam *in Concil. Trid. sess.* 22. *cap.* 11. de qua egi supra *recollect.* 4. *verbo incidentes, & verbo vsurpare præsumentes*, vide declarationem, quam refert *Franciscus Leo in Thesauro fori Ecclesiastici p.* 1. *cap.* 15. *num.* 13. vbi quòd tali excommunicationi subijciantur locantes ad longum tempus, permutantes, alienantes, & recipientes bona ecclesiastica, sinè assensu Apostolico, de quá declaratione & si dubitet *Sopranus apud Filliuccium tract.* 44. *cap* 6, *num.* 3. *vers. Dico* 2. illa tamen non displicet *Bonacina in opusculo de alienat. bonorum ecclesiast. p.* 5. *num.* 3. quam opinionem sequi etiam videtur *Thesaurus verbo alienatio vers.* 1. *Nota.* Quæ tamen nunquam mihi placuit, non solum ratione, de qua per *Filliuccium sup.* nempè quòd tales alienantes valde impropriè dicantur vsurpatores bonorũ ecclesiasticorũ, de quibus loquitur Cõcil. & maximè quia sumus in materia pænali, in qua non fit extensio, &c. sed etiã quia in Cõstit. Põtif. & Decretis post dictũ Cõcil. editis de hac materia, nõ fit mentio Concilij, sed tantũ Paulinæ, vt nouissimè patet in verbis decreti Vrbani VIII. de alienatione bonorũ Regul. ad finem huius conclusionis relatis. Suppono enim ex
58 dictis suprà *recoll.* 2. *num.* 189. Episcopum incurrere excommunicationẽ generaliter à iure latam, & si non incurrat suspensionem, vel interdictum, si ex pręcissè de eo non fiat mentio. Quia verò in d. *extrauag.* dicitur, Episcopum, vel Abbatem suspẽdi *à regimine, & administrat. &c. Ecclesiæ, cui præsidet*, non sequitur, quòd si habeat plures Ecclesias, ab administratione omnium aliarum cẽseatur
59 suspensus, sed quòd tantũ suspensus euadat ab administratione illius Ecclesiæ, cuius bona contra formam ipsius extrau. alienauit, vt clarè percipitur ex verbis subsequentibus ipsius textus, vbi agit de pænis alijs respectu inferiorum Prælatorum, qui non habent Ecclesiæ administrationẽ. ibi, *quorũ beneficiorum alienarunt bona, duntaxat.* Quòad tẽpus, in quo contrahuntur dictæ censuræ, posito quòd dicta extrauagans quòad ipsas, sit recepta in eo loco: (nam regulariter, quòad
60 eas, & pęnã priuationis, nullibi est recepta, vt dixi *sup. recoll.* 4. *verbo commissarij*, & illic allegatis accedit *Castro Palaus t.* 2. *tr.* 12. *de reuerẽtia, &c. p.* 14. *n.* 2. *& p.* 15. *ad fin.* vnde ab allegante dictam vsus receptionem, debet illa probari, vt dixi *loco cit. & præter ibi citatos, habetur per Ciarlinum in suis controuers. cap.* 105. *num.* 111. *& seq.*) *Bonacina opusculo de alienatione bonorum ecclesiasticorum p.* 5. *n.* 2. & si probet opinionem, quòd statim incurratur perfecto contractu, fatetur tamen contrariam opinionem *Couarr. Iasonis, & aliorum*, scilicet illas non contrahi, nisi post rei traditionem, esse probabilem, quę in praxi est vera, & si in contractu fuisset apposita illa clausula *saluo assensu Apostolico, & non aliter, nec alio modo*, vt refert fuisse declaratum à S. Pontifice Clem. VIII. *Genuensis in sua praxi Archiepiscopali Neap. cap.* 45. *in* 2. *edit.* & alijs allegatis prosequitur *Bonacina tom.* 3. *disp.* 2. *quæst.* 4. *p.* 11. *num.* 11. *& Ciarlinus*
61 *sup. cap.* 106. *ãn.* 21. (vbi reperietis cautelam euadendi hoc casu dictas censuras, & pęnas, nempe vt instrumento addatur, quòd interim donec fuerit impetratus dictus assensus res sic alienata, intelligatur locata, & conducta, pro eodem canone, & pretio: de qua re videte *Riccium par.* 1. *praxis dec.* 127.) quã sententiam etiam tenuit *Rota apud Seraph. decis.* 805. *& Riccius suprà decis.* 25. & aliàs sæpius. Ac consuluit *Diana par.* 1. *tract.* 8. *de contractibus resol.* 77. & si antea dixerit sibi placere opinionem *Reginaldi, & Filliuc.* ab eo citatorũ, ipsos Rectores s. alienantes, nullam incurrisse censuram, & pęnam ob id, quod & si dictus contractus fuisset nullus ex defectu sollemnitatis, non tamen erat nullus ex defectu causę, quia dicti Rectores per talem alienationem fecerunt conditio-

nem

nem Ecclesię meliorem, quę opinio neque mihi displicet,nam in *dicta extrauagante* cõtra transgressores,imponũtur simul tres pęnæ,nẽpè censurę,priuatio,& nullitas contractus,ergo qñ cõtractus non est nullus in foro conscientię,neq. incurritur suspensio,nec priuatio. Consequentia,patet ex regula illa, quòd connexorum idem est iudicium, *cap. translato vbi glosa verbo quòd de vno, de const.cum aliis cumulatis per Andr.Gaill.lib.1. de pace publica cap.6.num.5.*& in specie quòd qñ nullus est talis cõtractus,tũc incurrantur cẽsuræ,& pænæ,sicut de cõtrahente nulliter matrimoniũ, notat *Reginal.lib.30.tr.3.n.69. ad fin.*Quòd autem cõtractus alienationis rei
62 ecclesiasticæ, vbi claudicat tñ rõne defectus sollemnitatis sit validus,non solum in foro conscientiæ, ex quo sufficiat ad actus validitatẽ, pro dicto foro, q̃ seruetur ius naturale, maximè quando sollemnitates inductæ à iure positiuo, fundantur in præsumptione fraudis, & deceptionis, vt in casu nostro, præter *Silu.Angel.Azor.Reginald.& Rodriq. relatos à Diana loco suprac. & Bonac. suprac.* p.4.*n.*14.allegatis *Guttierez,Parladoro, Nau. & aliis.* pbat *Riccius sup.dec.7.n.4. Portell. v. alien.nu.2.& Manriquez p.2.qq.moral.q* 105 *num.*39.*&* 40.(impugnando *Dianam loco suprac.resol.*75.*& tract. de legibus resol.*28. cir-
63 ca aliam opinionem,scilicet de herede instituto in testamento minus sollemni, quod nõ teneatur in conscientia soluere legata nõ pia,neque facere compositionẽ, iuxtà quantitatem dubij, ac etiam, quòd is, cui in dicto testamento fuit aliquid legatum, non possit vti occulta compensatione) & si contrarium putet probabilius *Castrus Palaus to. 2.tract.de reuerentia,&c.p.*15.§.6.*num.*5.quã opinionem, etiã probat *Bonacina sup. n.* 14.
64 Sedetiã in foro externo, qñ vult Ecclesia (ad quam duntaxat,& non ad eum,qui cum ipsa,vt sup.cõtraxit, cõpetit ius rescindendi d.cõtractũ, *Ricc.sup.n.5.Seraph.dec.256.n.21.* intelligẽdo pro Eccesia, nõ solũ successorẽ in beneficio,sed etiã ipsũmet beneficiatũ,qui põt hoc casu contrauenire facto suo,vt post alios nouissimè habetur per *Ciarlinũ in suis controu cap.8.nu.9. & seq.ac Sperellum decis. 74.num.34. & seq.* quibus accedit *Sopranus apud Pitiuccium num.10.vers.dico tertiò)* & si Ecclesia quando nõ vult ab eo contractu discedere, debeat procurare,expensis tamen emptoris, assensum Apostolicum, vt patet ex *decis.Vincentij de Franchis* 35. vbi fuit datus terminus trium mensium beneficiato ad obtinendum dictum assensum, & quia non potuit illum obtinere,fuit dictum licere emptori recedere à dicto contractu, restituendo rem emptam beneficiato, licèt inuito, sicut è contrario *Rota in nouissimis p. 5.lib.2. decis.* 225. *& lib.3. decis.* 261. tenuit,
65 quòd successor in beneficio possit reuocare alienationem factam à prædecessore,in qua adhuc nõ fuit impetratus assensus Apostolicus non obstante, quòd dictus emptor obtinuerit à S. Pontifice, vt constito, quòd alienatio fuerit in vtilitatem Ecclesiæ, confirmaretur, ex eo quia iam fuit ius acquisitũ dicto beneficiato ex non impetratione assensus, cui iuri quæsito non derogat S. Pontifex, licèt mandauerit confirmari vt suprà contractum,quæ ratio militat etiam in eodẽ Rectore alienante, & ideo etiam ipse donec fuerit expeditus assensus,semper potest reuocere alienationem, & pænitere, quidquid contrarium dicat *Genuensis in praxi cap.* 89. *n.*4.ita fuit decisũ per Rotã apud *Farinacc. decis.*206.& aliàs,vt per *Gratian. t.3.discep. forens.c.*514.*a n.*7. secus si fuerit expeditus assensus, licèt adhuc nõ fuerit factũ decretũ à commissario,vt post Rotam habet *Genuẽsis suprà num.*3. Nota hac occasione, quòd diuersimodè nullitas contractus alienationis rerum ecclesiasticarum decernitur in *d. extrauagante ambitiosæ*, & in decreto S. Congregationis Concilii,iussu.Sanctiss.D.N.Vrbani VIII.circa prohibitionem alienationis bonorum Regularium, nam in *dicta extrau.* dicitur simpliciter *alienatio hypoteca, locatio, conductio, & infeudatio huiusmodi, nullius sit roboris,& momenti*, in dicto autem Decreto, dicitur. *Alienationes verò, & pacta,census,hypotecas,locationes,conductiones,& concessiones quascunque, contra huiusmodi prohibitionem faciendas,Sanctitatis suæ authoritate,ipso iure nullas, atque irritas decreuit.* ideoque probabilis illa opinio,de qua suprà,circà validitatẽ
66 contractus, claudicantis tantum ratione defectus sollẽnitatis,etiã in foro conscientiæ ex parte vtriusque,nullo modo potest procedere in contractu inito circa bona Regulariũ,post dictum decretũ, quia tunc irritatio nõ est pæna, & propterà absq. alia sententia, & declaratione, semper contractus est irritus, & per consequens, qui contraxit cum Regularibus, etiam patiente, & volente Prælato, non solum non facit fructus suos, sed etiam si fuerit in mora,tenetur ad damna, hac occasione Monasterio obuenta, vt post *Bonacinã & alios* notat *Lezzana p.1.cap.* 10. Nota secundò pro dilucidatione eius, quod post *Nauar.*dixi sup.*recoll.4. verbo alienans ad finem.* nempè Regulares hodie post decretum suprà relatum, incurrere præter
67 alias pænas etiã excõmunicationẽ reseruatam,quòd intelligitur de Prælatis localibus vel aliis habentibus administrationem, qui non præfulgent Pontificali, vel Abbatiali dignitate,quia illi vt dixi sup.*n.*56. vnà cum aliis pænis incurrunt excommunicationem non autẽ isti, qui vt ibi dixi, incurrunt tãtũ interdictum,& elapsis sex mensibus suspensionem ab administratione,&c. nam in eod.

de-

decreto non imponitur expressè dicta excommunicatio, sed tantum relatiuè per confirmationem pænarum impositarum in *extrauag. ambitiosæ*, ibi *pænis nihilhominus Apostolicarum constitut. præsertim fel. mem. Pauli II. quæ incipit Ambitiosæ.in suo robore permansuris* & vi dictæ extrauag. *Ambitiosæ*, vt dixi, dicti Abbates non incurrunt excommunicationem, sed interdictum, & suspensionem, quòd etiam, & si non ita clarè, videtur innuere *Lezzana loco suprà c. num.* 1. Nota tertiò ex eo, quia in *dicta extrau.* innouantur, & confirmantur aliæ constitutiones iam editæ circà hanc materiam, ibi *Prædecessorũ nostrorũ constit. prohibitionibus, & decretis alijs super hoc editis, quæ tenore præsentium innouamus, in suo nihilhominus robore permansuris*, & in præfato decreto eodem modo, vt suprà retuli, dicitur *Pænis nihilhominus Apostolicarum constit. & præsertim fel. recor. Pauli II. in suo robore permansuris*. Dato, & nõ cõcesso vt infrà *n.* 80. hodie vigere pænam suspensionis latam in *Clement.* 1. *de*
68 *rebus Ecclesiæ nõ alienãdis.* cõtrà Religiosos, habentes administrationem bonorum monasterij, vel Ecclesiæ, concedentes ad vitam, vel ad longum tempus, (scilicet vltrà triennium) redditus, vel possessiones eiusdẽ monasterij, vel Ecclesiæ, cui præsidẽt, nisi ob necessitatẽ, aut vtilitatẽ monasterij, & cũ consensu conuentus, & Prælati, si dictum monasterium, vel Ecclesia non habeat conuentũ. Potest dubitari, an dicta suspensio ab officio
69 sit eadem cum suspensione ab administratione in temporalibus, & spiritualibus, sicut imponitur in *extrau. ambitiosæ*, vel sit
70 suspensio ab ordine? (est enim magna differentia inter has suspensiones, quia si est primo modo, illam transgrediens non incurrit irregularitatem, celebrando missam, vel se immiscendo diuinis, vt dixi suprà, si autẽ est ab ordine non potest celebrare, neque diuinis se immiscere, absque quo non incurrat irregularitatem) *Glosa in d. Clem. lit. S*, se remittit ad id, quod dixit infrà *Clem.* 1. *de decimis*, quo loco, neque resoluit dubium. *Cardinalis Zabarella* vtroque loco suprà allegato, videtur inclinare in opinionem mitiorẽ de suspẽsione ab officio diuino tantum. Cõtrarium tamen videtur supponere *Silu. Angelus. Nau.* & alij apud *Sayrum lib.* 4. *de censur s cap.* 13. *num.* 11. quibus accedũt *Filliuc. tract.* 17. *num.* 167. *& Conink disp.* 15. *num.* 53. Qui tantũ asserũt, esse regulares suspensos ab officio, *Sayrus ibid. cap.* 5. *num.* 2. *& seq.* pro certo supponit, quòd suspensio ab officio suspendat ab omnibus prorsus officijs, quæ competunt, vel ratione ordinis, vel ratione iurisdictionis, vel administrationis, & tantũ dubitat *ibid. num.* 13. an etiam includat suspẽsionem à beneficio, circà quod dubium refert, quinq. contrarias opiniones, & tandẽ concludit, & probat, quòd d. suspensio non
71 includat suspensionem à beneficio, concordat in omnibus *Suarez to.* 5. *disp.* 26. *sect.* 1. *num.* 3. *cum sequentibus, & sect.* 3. qui in terminis huius *Clem.* loquendo. *disp.* 31. *sect.* 6. *n.* 8. expressè censet, dictam suspensionem non esse limitandam ad officium, de quo est ibi sermo, sed esse simpliciter intelligendam, idem tenet *Alterius disp.* 17. *de suspensione c.* 1. *in quinta suspens. vers. respondet Cardinalis,*
72 vbi quod hæc suspensio non sit reseruata, nec obliget Religiosos, qui ex consuetudine antiqua legitimè præscripta, ius habent concedendi possessiones ad vitam, vel vltrà triennium. Ac Religiosos, qui concedunt colono, seù partiario prædium vltrà triennium, & quod liget etiam fæminas Religiosas, fauet pro doctrina principali *Rodoanus in suo tract. de rebus Ecclesiæ non alienandis quæst.* 76. *num.* 27. vbi quòd taliter suspensus, si celebret, incurrat irregularitatem. Accedit etiam *Thesaurus p.* 2. *de pœnis ecclesiasticis verbo alienatio cap.* 5. vbi aduertit, hanc suspensionem non esse sublatam per *extrauag. ambitiosæ*, quia illa loquitur de casu par-
73 ticulari, & lex posterior loquens generaliter, non derogat legi antiquæ, loquenti in casu particulari, & sic subdit, supponere *Suarez, Conink, & Filliuccium*, qui vt videre poteritis apud ipsos in fonte. *locis ab eo citatis*, nihil aliud faciunt, nisi referre istam suspensionem inter alias latas contrà Religiosos, sicut efficiunt alij authores eundem ordinem obseruantes: Non declarat tamen hic auctor, qui nam sit iste casus particularis, (de quo loquatur hic noster tex.) diuersus à casibus, de quibus in d. extrau. nam extrauagans complectitur tam clericos sæculares, quàm Religiosos, vt est certum apud omnes DD. itẽ loquitur generaliter nõ solũ de alienatione, sed etiã in specie de locatione, & est quoq. certũ, intelligi de locatione ad longũ tẽpus, .s. vltrà triennium, de qua, vt dixi suprà loquitur d. Clement. vt per *Quarantã v. alienatio limit.* 1. *Ricciũ p.* 1. *praxis. dec.* 116. & alios cõmuniter, adestq. decisio Rotę, itẽ etiã Sacri Concilij Neap. apud *Praxim Archiepiscop. cap.* 61. *in* 2. *edit. num.* 13. *& seq.* vbi deciditur,
74 dictam locationem factam vltrà triennium esse nullã, etiã pro triennio, prosequitur *Ricc. p.* 1. *praxis decis.* 117 *&* 121. (qui *dec.* 115. secus dicit in concessione ad emphiteusim, solita fieri ad tres generationes, si v.g. fieret vltrà ipsas tres, & *decis.* 112. declarat, quomodo successor teneatur stare locationi bonorũ Ecclesiæ factæ per prędecessorem) quod est verum etiam quando adderetur, quòd tot sint
75 locationes, quot triennia, vt fuit decisum per Rotam Romanam in vna Rauennat. & si in ea causa scripsissem pro opinione contra-

traria pro Passolinis: ita ex nostratibus *Molina tom.2.disp.466. ad finem.* & alij, quos sequitur *Castrus Palaus tom.2. tract.12. de reuerentia, &c.p.14. num.3.* qui contrà *Molinã*
78 idem docet, quando locatio ante secundũ annum renouaretur pro alio triennio, etiam cum variatione pretij. Et tantò magis idem dicendum de locatione ad vitam ipsius locantis, vel conducentis, quòd est certum de simili locatione facta bonorum Ecclesiæ, de qua loquitur dicta *Clementina*, & probabilius loquendo de locatione fructuum, siuè commoditatum pertinentium ad beneficiatum, vt videre est *apud Riccium p.1. praxis decis. 14.* qui refert *decis. Rotæ, & per Castrum Palaum loco suprac. num.12.* ratio est, quam tangit *Molina t.2. disp.467.* qui & si in illo articulo, an locatio facta vltrà triennium absque assensu sit nulla in totum nec ne, sequatur opinionem de validitate locationis pro primo triennio, tamen agendo de ista locatione ad vitam, concludit, illam esse inualidam etiam pro triennio, quia hoc casu non potest tẽpus vtile separari à tempore inutili, & per consequens, non potest sibi vendicare locũ regula illa vtile per inutile nõ vitiatur, quòd est verum etiam si verisimili coniectura putari possit, talem dantem, vel recipientem
79 ad vitam, non esse vltra triennium victurũ, vt per *Castrum Palaum loco suprac. sup. nu.1.* & clarius habetur per *Riccium p.1. praxis decis.118.* vbi refert *decis. Triuisani*, in eo casu, quod locatio bonorum ecclesiast. fuit facta
80 de bienio in biennium vsquequò conductor vixerit. Et tandem quòd locatio ad longum tempus, vel ad vitam, easdem sollemnitates requirat sicuti alienatio, post *Paponium*, notat *Riccius in p.1. praxis in notab. post decis.123. vers. locatio ad longum tempus.* Ex quibus omnibus patet, casũ d. clemẽtinæ, non esse diuersum à casu ipsius extrauag. & & per cõsequens cessare ratione *Thesauri* de lege noua nõ corrigente legẽ veterẽ loquẽtẽ in casu particulari, de qua idẽ auctor etiã agit *p.1. c.12.* vnde cessare quoq. debet eius doctrina fauet; *Rodriq. t.1. qq. regul q.27. art.9* vbi facit mẽtionẽ huius clemẽt. & suspẽsionis in ea impositę, & postea subdit, per Paulinã fuisse impositas pęnas grauiores, quas enumerat, nullã faciendo mẽtionẽ d. suspensionis, prout etiam obseruant Doctores alii, quos sup. retuli, & præcipuè nouissimus *Lezanaa in summa qq. Regular. cap.10. in principio, & Portellius v. alienatio, in addit. n.2.* qui dicit, quòd pænæ pro Prælato Regulari indebitè alienãte bona Ecclesiæ, sunt excommunicatio, & alienationis annullatio, & licèt subdat, *quòd insuper deiiciatur ab honore, idest maneat suspensus.* mouetur tamen non ex d. clementina, sed ex *can. Episcoporum 17.q.4.* vbi non reperitur d. canon, sed benè *in can. nulli*, fit mentio de tali amissione honoris, sed vt ibi est videre in *in addit. lit. Y.* illa verba, *honore amisso*, absunt ab omnibus *edit. Concil. v. Cartagin. & duobus vaticanis exẽplaribus*, & *Iuone*, insuper citat *Portellius* ad hoc, *Rodriquez loco suprac.* qui nullam facit mentionẽ dictæ suspensionis, & saltẽ, ex quo Doctores asserunt, non esse receptas pænas dictæ extrauag. quæ est recentior, quantò magis potest dici, nec esse quoq. receptã hãc pænam suspensionis huius Clement. quæ est
81 antiquior. An autẽ dare mãdatũ alicui pro lõgo tẽpore, vt possit locare, tñ ad modicũ tempus, nempè ad triennium in triennium sit licitum, contrà aliquos, post *Molinam*, affirmat *Castrus Palaus loco suprac. num.9.*

Alienis debitis Ecclesiã sibi commissam
82 grauare præsumens persona ecclesiastica Episcopo inferior, incurrit suspensionem ab administratione temporalium, & spiritualium (quid importet hęc suspensio, dixi sup. n.) non reseruatã, parte satisfacta tamen *cap.2. aliàs si quorundam ext. de solut.* de qua latè *Alterius disp.12. Bonacina tom.3. disput.3. q.4. p.14. & nouissimus Thesaurus p.2. de pænis ecclesiasticis verbo obligans*, vbi benè declarãt, quòd tunc pro alienis debitis, Rector, & beneficiatus, commendatarius, vel etiam habens Ecclesiã, sibi cõmissam tãtũ per procurationem, vt post alios explicat *Thesaurus loco suprac.* dicatur grauare ecclesiam sibi cõmissam, & incidat in hanc suspensionem quando nòn pro necessitate, vel vtilitate Ecclesię, & sui ipsius necessaria substentatione, sed aliorũ v.g. cõsanguineorũ suorũ, vel amicorũ, bona d. Ecclesię obligaret, etiã mutuo, vel fideiussione. Non tamen tangunt Do-
83 ctores præcitati, an per Paulinam sit correctus hic textus, ita vt eius pæna hodiè cũ pænis ibi impositis sit cõmutata, prout dubitaui in casu proximæ præcedentis conclusionis. Ratio dubitandi est in promptu, nam in dicta Paulina non solum prohibetur alienatio, cuius nomine venit quælibet obligatio, sed in specie prohibetur hypotheca bonorũ ecclesiasticorũ, ꝙ verbũ *Hypotheca.* & si presse sumptum significet obligationem rei immobilis, in quo differt à pignore, quod dicitur à pugno, & sic denotat obligationem rei mobilis. *glosa in cap. nulli de rebus ecclesiæ non alien.* tamen certum est in dicta Paulina ly *hypotheca*, vtramq. obligationem comprehendere, & rei immobilis. & mobilis pretiosæ, & quæ seruando seruari potest, vt etiam sumitur in titulo, *C. qui potiores in pignore habeantur*, & notat in terminis *Molina tom.2. disp.464. num.3.* iunctis his, quæ postea idem auctor dixit *ibid. disp.468 num.16.* Cum igitur in dicta Paulina simpliciter prohibeatur obligatio bonorum Ecclesiæ, tantò magis censetur prohibita obli-

gatio

gatio prædicta pro alienis debitis, quod sit in hoc nostro *cap.2.* sub pæna suspensionis vt suprà. Hoc tamen non obstante, dico, hāc prohibitionē & si illa in aliquibus cōueniat
84 cum prohibitione facta in dicta Paulina, scilicèt in nullitate obligationis prædictæ, ꝙ maximè est verū in casu huius tex. respectu obligationis ipsius Ecclesiæ, quę tātū tenetur satisfacere quòad id, quod versū fuit in vtilitatē ipsius, *Bonacina suprac. p.14. num.2.* (vbi sub *num.1.* remissiuè habetis, ad quem pertineat soluere bebita contracta à beneficiatis) itē in obligatione reddendi Ecclesiā indemnem, in præsumption e, & temeritate, quæ requiritur in obligante, vt sup. ad incurrendas pænas, & tādē quòd debeat esse obligatio, seù hypotheca specialis, nec sufficiat generalis, vt dicitur in *d. cap. nulli.* & simil. Tamen differre, præcipuè quia ad incurrendas
85 pænas Paulinæ requiritur effectus cōsumatus per traditionem rei, ad incurrendam autem hanc pęnam suspensionis, (dato quòd illa hodiè sit in suo robore, quòd non credo, ratione de qua suprà *num.81.*) sufficeret actus attentatus, nempè obligatio ipsa, aut concessio facultatis, facta alicui de obliganda ipsam Ecclesiam, vel traditio chartæ sigillo Ecclesiæ, obsignatæ, in qua detur facultas ibi obligandi Ecclesiam, vt habetur in dicto tex. Ex quo obiter nota circà id dixit *Rota apud Seraph. in decis.180.* quòd scili-
86 licèt in constitutione procuratoris ad alienandum, requiratur eadem sollemnitas, quæ requiritur ad alienandum, intelligi prout in casu illius *decis.* scilicèt sollemnitatis respicientis consensum superioris illius Ecclesiæ, cuius bona mandantur alienari per cōstitutionem procuratoris, non autem de solemnitate assensus Apostolici, qui sufficit, si expediatur per dictum procuratorem. Adde *Riccium p.1. praxis decis.57. in impress. prima Neap.* docere quòd procurator alienās rem Ecclesiæ reseruato assensu Apostolico, si dederit possessionem ante illius assensus impetrationem, non per hoc principalis incurrat censuras, & licèt loquatur in procuratore alienante cum generali mandato *cum libera, &c.* tamen necesse est, vt pręsupponat, dictum mandatum nō esse generale ad alienanda quæcumque bona, cùm illud non sufficiat in casu nostro, sed requiritur indiuiduale mandatum ad allienandum tale prædium, vt aduertit *idem author ibid. decis.* 55. Vnde quando jn ipso speciali mandato, expresè non dicitur, quòd valeat rem tradere, etiā ante impetratū assensū, principalis nō incurrit d. cēsuras, quia semper intelligi
87 debet mandatum datum ad omne id, sine quo ille actus explicati non potest, *l.2. ff. de iurisdictione omnium iudicum, cum alijs adductis per Rotam apu d Seraph. decis.*1096. *nu.*2. & maximè quando tractatur, quòd dominus incidat in pænas, cùm in mandato generaliter dato ad aliquid faciendum, nunquam cēseatur data facultas faciendi principalem
88 incidere in pænas, *Rota apud eundem Seraphinum decis.*969. *nu.*6. igitur hoc casu ipse procurator incideret in pænas. Nota quòd *Bonac. suprac. p.14. sub n.1. vers.2. ad finem.* postquam refert doctrinam *glosæ*, dicentis, non affici suspensione hac, beneficiarium mutuo accipientē, vel fideiiubentē nomine Ecclesię, ad sui necessariā substentationē, cū tali casu non diceretur obligare Ecclesiam pro alienis debitis, sed proprijs, & ad Eccle-
89 siam spectantibus. Subdit, *caueat tamen Ecclesiæ custos, ne in hac parte alias constitutiones transgrediatur.* ꝙ dictū si velimus intelligere de cōstit. Paulinę, nō pōt interpretari de trāsgresione ipsius, ratione defectus dūtaxat sollēnitatis ab ea reqsitę, nāposito, ꝙ hic adsit causa legitima, & sufficiens, prout est pietas,
90 qualis secūdū cōmunē sententiā DD. adest vbi agitur de subueniēdo nō solū extremis, sed etiā grauibus proximorū necessitatibus, non solum eorum, qui sint de eadem Ecclesia, sed etiam qui sint de alijs, vt post *glosam in sūma 13. q.2.* ab omnibus authoribus in hac materia, receptā, refert *Molina suprà c. disp.* 468. *cōclus.2. & Ciarlin. c.18. n.26.* nō incurrūtur eiusdē Paulinæ pænæ ob defectū tantū sollēnitatis, vt dixi sup. *n. 62.* Ex eo autē q̄a feci suprà mētionē de mutuo, vel fideiussione nominæ Ecclesiæ facta ꝑ cōsāguineis, potest dubitari an alienatio facta à Rectore
91 de rebus Ecclesiæ suo cōsanguineo, hac causa præcisa, rescindi debeat, ideòque volui hic adnotare, quòd hoc dubium fuit excitatum à Rota Romana, & tentum pro negatiua, vt est videre apud *Seraph. decis.*1124. *num.6.* & alijs citatis, & adductis, prosequitur *Riccius p.*
92 *1. praxis decis.*16. Mutuans autē Beneficiatus pecuniā Ecclesiæ, extrà casum pietatis, non dicitur grauare Ecclesiā alienis debitis, sed potius alienare pecuniam Ecclesiæ, & per consequens non subiacet pænis huius nostri tex. sed Paulinæ (vbi illę sunt receptę) quando dicta pecunia venire pōt appellatione rei immobilis, veluti qn̄ est fructifera, in montibus, vel censibus collocata, vel etiā secundū probabiliorem opinionem, quando prouēta est de venditione rerum immobiliū cum obligatione reinuestiendi in alia stabilia, vt post *Riccium, & alios, habetur per Bonacinam in opusculo de alienat. bonorum ecclesiast. p.9. num.3.* vbi idem dicit de pecunia monasterio
93 tradita pro dote monialis, ipsa enim cùm de sui natura reinuestienda sit in stabilia, ideo licèt sine assensu posit insumi in emēdis dictis stabilibus, vel etiam construenda, aut reficienda domo, vel Ecclesia necessaria Adde vel simpliciter redimere cēsū, quo monasteriū erat grauatū: nam redemptio licèt sit spe-

species alienationis, est tamen alienatio necessaria, quia est solutio prioris contractus, ideo potest fieri absque sollemnitate, vt post Rotam, habetur per *Duardum tom. 2. de censibus p. 5. q. 15. num. 3.* qui loquitur in minore, à quo valet argumentum ad Ecclesiam, *Bueraraus in suis locis Argum. loco 31. & Barbosa eod. tract. loco 73.* non tñ pōt dari mutuo absq. assensu. Dixi *simpliciter*, quia secus est si fiat pro cōstitutione alterius, & si minoris. Dixi *cū obligatione reinuestiendi* quia ad hoc nō sufficit, esse illam pecuniam redactam ex venditione immobilium, vt dicit esse magis communem opinionem, & sic bis decisum *Genuensis in praxi cap. 61. nu. 8. & seq.*

94 Apostata à Religione, in apostasia sacrum ordinem recipiens, incurrit suspensionem S. Pontifici reseruatā, etiam postquā reuersus fuit in Religionem, & Abbati per pœnitentiā reconciliatus. *cap. consultationi ex. de apostatis*, de qua re *Sanchez lib. 6 summa moralis c. 8. à num. 24. Suarez tom. 4. de Religione lib. 3. cap. 1. num. 29. Fagundez lib. 8. in secundum praeceptum Ecclesiæ cap. 6. num. 18. & Bonacina t. 3. disp. 3. q. 8. p. 11. & de clausura q. 3. p. 11. §. 4* Qui pro *apostata, & tēpore apostasiæ*, intel-

95 ligūt, eū, qui habitu mutato, in alio habitu, qui non sit religiosus, manet iu sęculo, & per consequens docent, eum, qui animo deserendi Religionem, nec tamen habitum dimittens, vel etiam alterius Religionis habitū induens, & si absq. debita licentia, animo tñ illam, etiam laxiorem, ingrediendi, ordinem sacrū suscipit, non incurrere hanc suspensionem ipso iure, testantur de probabili *Fagundez, & Bonac. locis suprac.* Qñ quis dicatur apostata, vide latè per *Ricciull. lib. 8. de iure personarū per totū, Bellett. p. 2. §. 23. à n. 7.* Dixi *ordinē sacrū suscipiens*, quia si talis etiā habito dimissò, ordines minores susciperet, nō incurreret aliquam suspensionem, ratione Apostasię pręcisè, ita post *Suarez, Sāchez, Alterium, Santarellum, & alios Bonacina tom. 3. disp. 3. q. 11. p. 11. num. 4. & repetit in opusculo de clausura q. 2. p. 11. §. 4. sub num. 5.*

96 vbi quòd Bulla Pauli IV. suspendens apostatas à cuiusuis ordinis exequutione, omni gradu, &c. sit per Pium V. redacta ad terminos iuris cōmunis, hāc etiā opinionē sequi videtur *Lezzana sup. sub n. 12.* vbi tantū facit mentionem de suspensione ordinis sacri. Dixi *ratione apostasiæ præcisè*, quia ratione excommunicationis, in quam inciderat ob apostasiam, etiam inspecto iure cōmuni, iuxtà opinionem, quam sequutus fui *sup. recoll. 4. verbo Apostata à Religione* (quidquid contrarium doceant plures Doctores, apud *Bonacinam loco vltimo citato*, & latè est videre apud *Sanchez lib. 6. summa moralis cap. 8. num. 11. & Lezzanam p. 1. cap. 16. num. 11. & 12.* quòd scilicèt nulla excom-

97 municatio sit à iure communi, contra dictos apostatas lata, sed tātū per priuilegia Religionum. Nam opinionem nostram, post *Lessium, Siluestrum, Caiet. & Sà*, sequūtur *Fagundez loco suprac. n. 16. ad finem. & Thesaur. v. Apostata cap. 2. §. 1* quę est vera, etiam si habitus dimissio fuerit cum animo illū reassumendi, ita procedit *decis. Achill. ibi allegata*, vt per *Riccitullum lib. 8. de iure personarum cap. 1. ad finem.* ac etiam procedit in casu nostro pro incursu suspensionis. Certū est, esse suspensum, & hoc est, quòd disponitur in *c. cum illos de sententia excomm.* & ita loquitur *Suarez cum alijs allegatis*, pro contraria sententia, scilicèt talem apostatam suscipientē minores ordines, incurrere etiam suspensionē, de qua sup. *Thesaurus par. 2. de pœnis ecclesiast. verbo Apostata cap. 2. num. 3.* Sicuti ex alio capite etiam esse potest suspēsus, quia nēpè ordinatus sine dimissorijs sui Ordinarij, vel cū dimissorijs falsis, vt infrà suo loco dicetur. Ista suspensio est *ab ordinis suscepti administratione*, & sic poterit ministrare in alijs ordinibus, susceptis ante apostasiā præfatam. Dixi *ante apostasiam, &c.* quia per dictam suspensionem prohibetur ad supe-

99 riores ordines ascendere non præcedente S.P. dispensatione, quæ sufficit, si talis dispēsatio sit, vt possit in ordine suscepto in apostasia ministrare, *Sanchez suprac. c. 8. n. 22. cum duobus sequentibus*, & *Bonacina loco suprac. n. 10. & 11.* qui subdit, hoc maximè procedere in opinione eorum, qui docent, prohibitionem ministrandi in ordine suscepto, tēpore apostasiæ, potius esse suspensionem, quàm irregularitatem.

B

100 Benedicens secūdas nuptias Sacerdos, non est ipso iure suspensus ab officio, & beneficio, sed suspendendus, vel alia pœna arbitraria ab Episcopo multandus, ita communiter intelligunt Doctores *tex. in c. 1. de secundis nuptijs*, vbi imponitur dicta suspēsio, vt refert *Bonacina tom. 3. disp. 3. q. 3. p. 5. ad finem.* testatur de communi post *Menoch. Genuensis in praxi cap. 60. ad finem.* vbi habetis ꝙ licèt de iure, non sint benedicendæ nuptiæ, quando vnus ex coniugibus sit viduus, & benedictus, siue sit vir, siue fœmina. *cap. vir autē eod. illo tit.* tñ hodie de cōsuetudine, (quę vbi viget facit cessare d. pœnā. *Bellett. p. 2. §. 34. n. 1. ad fin.*) quādo viduus & si iterū benedictus, ducit virginem, benedicuntur nuptiæ. Dixi *fuerit iterum benedictus*, quia si

101 ambo essent vidui, tamen nunquam benedicti, iterum erunt benedicendi, vt ibi per eundē *Genuensem*, & prosequitur *Thesaurus p. 2. de pœnis eccles. v. Matrimonium cap. 2.* inter alios allegans *Augustinū Barbosam in collect. ad d. c. primum.* Qui tamen *in tract. de officio Parochi cap. 21. ad finem.* videtur tenere

contrariam sententiam, quòd dictus Sacerdos incurrat præfatam suspensionem. Cætera vide infrà *Parochus, & Sacerdos.*

102 Beneficia reseruata, seù affecta Sedi Apostolicæ, Episcopo, & Archiepiscopo præcipitur, & inhibetur, ne quouis prætextu, causa, aut quæsito colore, alicui conferre, seù de illis prouidere, aut in illis, seù eorum possessione, sese intromittere audeant, vel præsumant sub suspensionis à diuinis, & interdicti ab ingressu Ecclesiæ. Alijs verò inferioribus, sub excommunicationis, & alijs arbitrio Sedis Apostolicæ. Et quòad omnes, sub priuationis facultatis conferēdi beneficia in eorū mēsibus pro tēpore vacātia, pœnis. Ità per Piū IV. & Pium V. apud *Quarant. v. beneficiorū reseruatio* penes quem in edit. veneta apud *Iunctas* de anno 1619. habetis cōstitutiones ipsas per extensum. Hęc autē suspensio, quòd non sit latæ sententiæ, sed ferendæ, patet ex regula tradita, *sup. recoll.* 1. *num.* 157. Quale autem beneficium dicatur reseruatum, & affectum explicaui breuiter *in meo tract. de officio Cappellani q.* 3. *à num.* 104.

Beneficiorum resignationes, vide suprà *recoll.* 4. *verbo resignationem beneficiorum.*

Beneficiorum collatio, vel receptio per abusum laicæ potestatis, infrà *Eligere.*

Bonorum ecclesiasticorum alienatio, vel locatio, supra *Alienantes.*

C

Capitulum Sede vacante, intra annum à die vacationis, concedens dimissorias ad ordines, alijs, quàm arctatis ratione beneficij recepti, vel recipiendi, nō incurrit

103 suspensionem, sed interdictū ecclesiasticum, vt habetur in *S. Concil. Trid. sess.* 7. *cap.* 10 *de reformat. Toletus lib.* 1. *sua summa cap.* 50. *vers. secunda est.* & alij communiter. Quando dixi *Capitulum sede vacante*, intelligitur tam per obitum Episcopi, quàm per eius translationem ad aliam Ecclesiam, vel re-

104 nunciationem, quo casu currit tempus dicto capitulo ad creandum Vicarium 8. dierum à die scientiæ renunciationis, vel translationis, vt declarat *Quaranta verbo Capitulū sede vacante num.* 3. *ver. Terminum.* Intellige secundò etiam, quòd dictum capitulum haberet territorium separatum, & distinctum & exemptum ob immemorabilem possessionem, & sint iudices ordinarij, ità post *Quarant. & Riccitū, Barbosa ad cit. c.* 10. *Concil. nu.* 17. qui tamen *ibid. sess.* 23. *cap.* 10. *num.* 16. refert *Gratianum, Campanilem, & se ipsum cùm de offic. & potestate Episcopi alleg.* 7. *num.* 8. tenere, quod non intret dispositio huius de-

105 creti cōtra Capitulum Ordinarium priuatiuè quòad Episcopū, iusq. habens visitandi, & cōgregandi synodū, quia tale Capitulū sicut Abbates, de quibus ego *sup. n.* 36. habentes easdem qualitates, posset ex se concedere dimissorias quòad sibi, hac ratione subditos. Tertiò neque ad euitandum dictum interdictū suffragari capitulo præfato, quod vi iuris cōmunis, vel priuilegij, aut consuetudinis dictas dimissorias concedat, vnde habet locum dicta pœna, vbi est receptum dictum Concil. vbi verò non est receptum, potest concedere dictas dimissorias tàm infra annum, quàm post, cùm hoc illi concedatur per ius commune in *cap. nullus §. Episcopo de temporibus ordinat. in* 6. Quando dicitur *intra annum à die vacationis, &c.* sequitur,

106 quòd post annum possit dictas dimissorias concedere etiam non arctatis, quæ prosint etiam finita capituli authoritate: ita post alios *Barbosa supra. sect.* 7. *c.* 10. *n.* 12. Qui idē habet *in collectanea Bullarum, & decretorum verbo Capitulum sede vacante num.* 5. *& si n. seq.* referat contrariam declarationē, tū sicut *Garzia* ibi *cit.* testatur, illa non seruatur in Regno Castellæ, & *Barbosa* idē dicit de Regno Portugalliæ, idē dico ego, nūquā me vidisse illā seruari in Italia, & quod ita se habeat praxis, testatur *Sanch. lib.* 7. *consil. mor. c.* 1. *dub.* 20. *n.* 37. Quòd post annum spectet ad Vicarium Capitularem, non autem ad capitulum dare dictas dimissorias, refert resolutum in S. Congreg. *Barbosa loco proxim. cit. n.* 13. quod intellige vt infrà. Itē quia dicitur *concedere dimissorias*, non per hoc excluditur, quin possit concedere commendatitias, seù litteras testimoniales de vita, & moribus ijs, qui habēt diploma Pontificium ad recipiendos ordines à quocunq. Antistite, vel ab aliquo Antistite particulari, illæ enim differunt à dimissorijs, vt post alios notat *Bonac. t.* 3. *disp.* 3. *p.* 1. *p.* 11. *ad fin. & Barbosa loco primo cit. n.* 2.

108 quæ cōmendatitiæ sunt necessariæ, aliàs incurret tàm Ordinans, quàm ordinatus suspensionem, vt per *Bonacinam loco suprac. n.* 22. & dicā infrà *ordinans. & ordinatus.* Itē quod nō prohibetur Capitulo hoc anno dare licētiā extero Episcopo exercēdi Pontificalia in eius Diœcesi, vt ordinet exteros habentes litteras Episcoporū suorū, non autē subditos vacantis sedis, *Barbosa ead. sess.* 7. *cap.* 10. *num.* 5. vbi ad hoc allegat inter alioss *Quarantam sup. q.* 11. qui post *Henriquez* aduertit, id intelligi debere de subditis vacantis sedis, sæcularibus, & sic nō includuntur Regulares,

109 vt volebat *Vasquez apud eundem Barbos. ibid. n.* 3. & malè quidē, cùm Regulares non egeāt dimissorijs Episcopi, & examinari debeat ab ordinante, & ab eo dispensari in interstitijs ad relationē superioris, idē *Barbosa cit. sess.* 23. *cap.* 10. *n.* 13. *Lezzana c.* 14. *n.* 12. *& Sanchez sup. num.* 44. idem dicerem de subditis dictæ Ecclesiæ vacantis habentibus diploma pontificium, vel dimissorias Episcopi

iam

iam mortui, aut translati, &c. quæ non expi-
110 rant per mortem, vel renunciationem, aut translationem, vt per *Quarantam suprà quæsito* 10. *vers. secundò dubitatur*, & alij cōmuniter, & sic intellige *Marchinum suprà n.* 16. *Quin.* 10. notat contrà quosdam, posse Episcopum, vel Vicarium habentem facultatē ab Episcopo concedendi dimissorias, illas dare etiam pro omnibus ordinibus, & sic nō
111 esse necesse, vt pro quolibet ordine detur dimissoria particularis, vt aliqui putabant, & si debeat in dictis dimissorijs exprimi, qui ordines sint conferendi, quia cōcedendo, recipi ordines minores, vel ordines absolutè, nō comprehenduntur ordines sacri, vt post *Salzedum, & Rebuffum*, notat *Santhez lib. 6. consil. moral. cap. 1. dub. 10. num. 9.* vnde sufficiunt d. dimissoriæ ad hoc vt mortuo Episcopo, aut Vicario, quis etiam possit ordines illos suscipere. Quòd etiam dicitur *ad ordines*, intellige etiam minores ordines, nam etiam recipientes illos cū dictis dimissorijs multātur in *eadem sess. 7. cap. 10.* de qua pœna egi sup. *recoll. praeced. nu. 92.*) ita *Sanch. sup. n. 26.* imò etiam si ad primam tonsurā, *Quaranta suprà. quæsit. 20. vers. secundo amplia.* refert decisū *Garsias p. 5. de benefic. cap. 7. num. 94. & Barbosa sup. num. 2.* vbi in specie, quòd possit
112 dare dimissorias pro prima tōsura sæculari præsentato à patrono laico ad beneficium ecclesiasticū. Qui dicantur arctati ratione beneficij recepti, vel recipiendi, quibus dictum Capitulum licitè potest concedere dimissorias, habetis apud eundem *Barbosam suprà c. cap. 10. sess. 7. num. 2. & n. 18. cū sequent.*
113 vbi quòd capitulū possit dictis arctatis cōcedere dictas dimissorias, etiam si ordinandi, illas possint obtinere ab alio Episcopo, cui sunt fortè subditi, vel ratione originis, aut domicilij, vel beneficij. Tale autem *interdictum* est personale particulare absolutè latum, & licèt sit latæ sententiæ, tamen non
114 est reseruatum, ideòque potest absolui à quolibet confessario, iuxtà regulas generales infrà tradendas, cùm de absolutione suspensionis, pro nunc videte *ConinK disp. 17. de censuris num. 72.* Ad dictum interdictum incurrendum non est necesse, quòd qui dimissorias recipit ab eodem Capitulo, illis
115 vtatur, sed sufficit, si ab eo sint expeditæ, & ordinādo cōcessæ, nā tūc quoad cōcedentē actus fuit perfectus, refert decisū *Garsias in add. ad cit. c. 7. n. 92.* confirmat *Barbosa loco supr. cc. sup. num. 22.* Hæc sunt clara. Dubium versatur in eo, quòd in eod. *S. Concil. Trident. sess. 23. cap. 10. ad finem.* imponitur pœna suspensionis ab officio, & beneficio per annū *alijs quibusuis in iurisdictione Episcopi, loco Capituli sede vacante succedentibus*, qui concedūt infrà dictum tempus easdem dimisso-
116 rias nō arctatis, vt sup. An scilicèt Vicarius capitularis concedens dictas dimissorias incurrat interdictū, vel suspensionem. *Marchinus tract. 1. de ordine p. 6. cap. 3. num. 14.* putat, dictum Vicarium incurrere suspensionē. Contrarium autem, testatur fuisse decisum per Rotam in Burgen. Canon. 17. Ottobris, & 18. Nouembris 1586. coram *Giptio Barbosa ad cit. sess. 7. cap. 10. num. 21.* vbi subdit ex Rota ibidem, quòd dato, dictus Vicarius
117 incurrisset suspensionē, tamen aliæ dimissoriæ datæ post annum, essent validæ, si nō fuit declaratus suspensus, & sic fuerit tantū occultus, idē dicas de Vicario capitulari crea-
118 to nō à Capitulo, sed à Metropolitano, vel Episcopo antiquiore, ob negligentiam Capituli, iuxtà aliud decretum eiusdem Concilij *sess. 24. cap. 16.* quòd scilicèt incurrat non suspensionem, sed interdictū, ratio est, quia licèt hoc casu non eligatur à Capitulo, tū eligitur ab illo alio, loco Capituli, & est Vicarius capitularis. Vndè si Vicarius ille constitutus à Metropolitano, vel Episcopo antiquiore moriatur, vel renunciauerit, integrū est Capitulo, creare infrà alios 8. dies Vicariū capitularē. *Quaranta sup. vers. quarto, & c. Gauantus eod. verbo num. 22. & alij.* Sed quid si fuit dictus Vicarius datus à S. Pontifice, & sit
119 Vicarius Apostolicus, vt accidere solet ob discordiam Canonicorum. tangit hanc difficultatem *Thesaurus p. 2. de pœnis ecclesiasticis verbo ordo cap. 19. vers. amplia 2.* qui asserere videtur, posse dictum Vicarium Apostolicum tàm intrà, quàm vltrà annum dare dimissorias, nisi ei sit restricta facultas in litteris suæ commissionis. Nàm regulariter Vicarij Apostolici dati ob inhabilitatem
120 Episcoporū, concedunt dimissorias, vt post *Mandosium, habetur per Sbrozium lib. 2. de officio Vicarij cap. 41. num. 7.* vbi *num. 5.* post eundem *Mandosium, & Panuin.* asserit, potestatem Capituli sede vacante, concedendi dimissorias infrà dictum annum pro arctatis,
121 transire ad Vicariū capitularem, etiam sinè speciali concessione, vel concessione aliquorum casuum specialium cum clausula generali. Quòd intelligendum erit, quando id specialiter non reseruatur ab ipso Capitulo, vt scilicèt non concedantur dictæ dimissoriæ etiam in casibus à S. Concilio concessis, absque expresso consensu capitulariter habitò, vt fieri solet, & patet ex formula deputationis Vicarij capitularis apposita à *Quaranta loco suprà c. ad fin.* & refert etiā *Barbosa de officio, & potestate Episcopi allegat. 54. sub num. 159.* vbi subdit optimas adnotationes ad ipsius formulæ declarationē, & secundū hāc formulā possūt procedere declarationes, aliquādo loquētes de Capitulo, & aliquādo de Vicario, qui Vicarius, si illas cōcederet
122 cū cōsēsu Capituli in casibus à S. Cōcil. nō cōcessis, tā Vicarius, quā Capitulū incurrerēt

pœnâ interdicti, iuxtà ea, quę dixi sup. *n.* 103. An autem etiam secundùm eandem formulam, intelligi debeât declarationes, quas refert *Barbosa in collect. Bullar. & Decretorum verbo cap. sede vacante num. 13. & ad Concil. Trid. sess. 7. cap.* 10. *num.* 15. quòd scilicèt Capitulum cathedralis, non autem eius Vicarius, in casibus, in quibus eidem, sede episcopali vacante, licet per hoc decretum, dimissorias concedere, possit etiam ex causis in

123 Concilio expressis, ordinum interstitia remittere, videtur dubium, cùm idem *Quaranta*, qui ponit hanc formulam *loco suprac. quæsito* 10. *vers. & refertur*, testatur S. Congregationem declarasse, facultatem remittendi interstitia Episcopo competentem ex causis, &c. transire in Vicarium, quando ex decretis eiusdem Concilij potest concedere licentiam ordinandi, quam declarationem refert etiam *Riccius p.* 1. *praxis decis.* 715. Ita etiam potest dubitari de alia declaratione relata *à Barbosa ad cit. cap.* 10. *sess.* 7. *num.* 13. vbi in vna Neapolitana fuit declaratum à S. Congreg. Episcoporū. *Dare dimissorias post annum, pertinere ad Vicarium capitularem, & non ad Capitulum.* quia si illa esset vera, posset intelligi de cōcessione illarum, etiā infrà annū, cū nō appareat sufficiens ratio differētiæ inter vnū, & aliū casū. Patet etiā quomodo intelligēdus idē *Barbosa de offic. & potest. Episcopi allegat.* 110. *num.* 6. quem sequitur *Gauantus sup. n.* 28. *& Bonarina tom.* 3. *disp.* 3. *q.* 1. *p.* 4. §. 2. *num.* 5. qui dicunt, quòd Capitulum, seù Vicarius possit concedere dictas dimissorias. Nota quòd posita dicta formula & si prohibeatur Vicarius dare ex se dimis-

124 sorias, tamen dare posset commendatitias, quia vt dixi sup. differunt à dimissorijs, & ideò ab vno ad aliud non fieri debet illatio. Circà quam materiam concessionis cōmendatitiarū. Nota, quòd *Barbosa ad Concil. Trid. sess.* 7. *c.* 10. *num.* 5. vbi loquitur generaliter de facultate ipsius capituli, dandi huiusmodi litteras commendatitias, sicuti etiam fecerat *in tract. de officio, & potestate Episcopi allegat.* 7. *num.* 16. inter alios citat *Monetam in tract. de commutatione vltimarum voluntatum*, referentem, modernum Curiæ stylū habere, vt sede vacante, ipsæ quoque litteræ testimo-

125 niales, seù commendatitię dentur ab Ordinario viciniore. Quòd non asserit ita simpliciter *Moneta*, vt eum refert *Marchinus in tract. de ordine tr.* 1. *p.* 6. *c.* 3. *num.* 18. *ad finem.* (nam illum videre in fonte non potui) qui subdit, hoc intelligere dictum *Monetam*, hoc modò, nempè, quòd Episcopus vicinior non solus illas det, sed simul cum Vicario capitulari, vel habitis ab eodem informationibus de vita, & moribus ordinandi; nam secus non poterit aliqua ratione Episcopus vicinior, de subdito non suo, rectum ferre testimonium; hęc *Marchinus* ex eod. *Moneta*, ex quibus apparet, non posse fidem præstari dicto auctori de dicto stylo, testanti; quia si verè extaret stylus præfatus, non esset opus eius intelligentia, & declaratione, quæ nihil aliud facit, nisi multiplicare entia sine necessitate, & vulgatum est proloquium illud, frustrà fiunt per plura, quæ possunt fieri per pauciora, si enim non potest Episcopus vicinior concedere, secundum ipsum *Monetam* d. cōmendatitias absq; informatione Vicarij capitularis, quare ipse Vicarius solus nō poterit illas dare? cū, vt sup. dixi, illæ valdè differant à dimissorijs, quas prohibetur infrà d. annū ipse Vicarius cōcedere. Concludendū est igitur cū communi sententia, id pertinere ad Vicarium capitularem, sed pone, quòd subditus Ecclesiæ vacantis habens diploma Pontificium, quo ei conceditur facultas, vt possit ordinari ab Episcopo viciniori, & illo impedito à quocunque Antistite, &c. (non cum illis verbis. *cum approbatione ordinarij* vt loquuntur Doctores supracitati (quo casu, est apud me certum, requiri commendatitias ipsius Vicarij capitularis, quia ipse dicitur Ordinarius, vt post alios notat *Marchinus loco supracit. sub n.* 18. sed cum istis alijs verbis. *constito illi prius per legitimas probationes, de vita, & moribus, &c.* vt solet fieri iuxtà diploma relatum per *Ciarlinum in suis controuersiis cap.* 45. in simili casu sedis vacā-

116 tis,) ordinetur ab ipso Episcopo viciniore, quæro, an eo casu sint necessariæ commendatitiæ Vicarij capitularis, ita vt aliàs tàm Episcopus ordinans, quàm ordinatus incurrant, maximè in foro externo (quia in foro conscientiæ possunt excusari à bona fide, credētes, illas non esse necessarias, vt patet ex regulis generalibus) suspensionem, de qua infrà, *ordinans, & ordinatus.* *Ciarlinus loco suprac.* præsupponit esse necessarias, quia saluare nititur à d. suspensione ordinatū, & ordinantē, ex eo, ꝙ probat, sufficiētes hoc casu fuisse cōmēdatitias Abbatis exempti, cuius erat subditus ordinatus, & si eius ordinatio spectaret ad Episcopum sedis vacantis ex delegatione S. Pontificis vt dixi sup. *n.* 36. & ita nuper cùm casus contingeret in quodā Tropeien. ordinato cum supradicto diploma ab Episcopo viciniori *Niroter.* absq. litteris cōmendatitijs Vicarij capitularis Tropeien. fuit ab vrbe rescriptum, concedendo facultatem, vt dictus Episcopus possit à dicta suspensione absolui per confessarium ab ipso eligendū, cui resolutioni non acquieuit tunc ipse Episcopus, vtpotè doctrina, sicut etiā moribus, satis conspicuus, prætendens, quòd stante d. clausula *constito per legitimas probationes*, sufficeret, quòd ipse receperit dictas probationes aliūdè, quàm à Vicario capitulari, præcipuè ob vicinitatem maximā inter vnam, & aliam

Dia-

Diœcesim, quid enim proindè conclusum fuit, huc vsque percipere nequiui.

Capitula, Conuentus, & collegia recipiẽtia, & obedientia Prælatis promotis à Sede Apostolica, aut ab ea recipientibus munus confirmationis, vel consecrationis, aut bene-
127 dictionis, qui sine litteris Apostolicis, administrationẽ bonorũ ecclesiasticorũ receperunt, suspensionẽ incurrunt à beneficijs, reseruatam S. Pontifici. *extrau. iniunctæ de elect.* & latè habetur per *Suarez disp. 27. sect. 1. Pilliuc. tr. 17. n. 16.* & alios infracitandos communiter. Talis suspensio certum est ex supradictis, quòd importat suspensionẽ à fructuũ beneficiorum perceptione, & dubium est de
128 quibus beneficiorum fructuũ perceptione sint suspensi, an à fructibus beneficiorũ quæ possidẽt capitulariter, vel aliorum suorum beneficiorum, quæ quisque particulariter possidet? *Suar. disp. 31. sect. 5. n. 23.* se remittit ad ea, quæ supra dixit, tradens generalem doctrinam, qui *disp. 28. sect. 4. num. 3.* clarè censet, suspendi illos tantum à beneficijs, quæ capitulariter possident, vt eum benè citat *Bonacina tom. 3. disp. 3. q. 4. p. 10. n. 4.* Qui tñ cõtrariũ putat probabilius, scilicèt suspendi simpliciter singulas personas ipsius capituli, vel conuentus à perceptione suorũ beneficiorum, quia in dicta extrau. non solũ suspenduntur hoc modo capitula, & conuẽtus, sed etiam singulares personæ, vt patet ibi *& alij quicunque, &c.* quòd neque potest ipse *Suarez* negare, per ea, quæ *loco suprac. n. 6.* dixit, ꝙ s. vbi suspensio fertur in omnes delinquentes, siue communitatis sint, siue particulares personę, tunc etiam singulares personæ suspendantur: Sed hic oritur alia difficultas, à quibus beneficijs tales singulares personæ sint suspensæ, an ab omnibus benefi-
129 cijs, quæ possidẽt tã in ea Ecclesia capitulari, vel monasterio, aut cõuẽtu regulari, quàm etiam quæ possident extrà Ecclesiam? hanc difficultatem tangit *Suarez sup. disp. 27. sect. 1. num. 12. & seq.* & concludit, suspendi tantũ à perceptione fructuum illorum beneficiorum, quæ habent in illa Ecclesia, vel monasterio, ex eo, quia causa suspensionis ad illã specialem Ecclesiã pertinet, cõfirmatur, quia suspensio in eodem textu lata contrà Episcopos (de qua *num. seq.*) est ab administratione earundem Ecclesiarum, quarum administrationem susceperunt absque litteris, & vt aliàs dixi, vna pars constitutionis, alteram declarare debet. & sic dictam doctrinam *Suarez*, applicat casui nostro, *Thesaurus verbo*
130 *gratia cap. 2. vers. aduerte 3.* Prælati autem ipsi, qui dictam administrationem accipiunt bonorum Ecclesiæ absq. dictis litteris Apostolicis, in re etiam incurrunt suspensionem ab administratione prædicta *&c.* Dixi, *in re,* quia vt benè aduertit *Suar. cit. disp. 31. sect. 5. num. 23.* quamuis Pontifex in dicta extrauagantię nõ vtatur verbo suspensionis, tñ in re imponit suspensionẽ per eius effectus, quia dũ irritat omnia gesta per tales Prælatos in huiusmodi regimine, cõsequẽter illos priuat dictę administrationis prouentibus, & sic est suspensio ab administratione fructuũ earundem Ecclesiarum, & prosequuntur *Filliuc. Bonacina & Thesaur. locis suprac.* præter alios antiquiores, quos ipsi referũt. Quãdo dicitur sine *litteris apostolicis*, intellige nisi vigo-
131 re breuis apostolici d. administrationẽ accipiant, per ꝙ solet concedi exercere, quæ sũt iurisdictionis, nõ ordinis, dũmodo faciat litteras expediri, intra certũ tẽpus, vt per *Thesaurũ loco suprac. vers. aduerte 4.* Ista extrau. cũ loquatur *de Episcopis & alijs Prælatis, superioribus, necnon Abbatibus, Prioribus, & cæteris, monasteriorum regimina, &c.* sequitur, pœnas ibi impositas non habere locum in aliis
132 beneficiis sæcularibus pręter Episcopatũ, Archiepiscopatum, vel Patriarchatũ, ideoq. *Alterius disp. 17. de suspens. cap. 1 illam ponit inter suspensiones contra Religiosos, & eorum capitula, & conuentus latas,* contrà verò vtẽtes gratia beneficiorum sęcularium inferiorum episcopatu, non expeditis litteris, prę-
133 textu mandati de adipiscendo, & officiales concedentes dicta mandata, litteris non expeditis, adsunt alię pęnę latę in Bulla Pauli III incip. *Cum nobis,* qui S. Pontifex in alia constitutione incip. *Sanctissimus,* alias pęnas infligit cõtrà vtentes dicta gratia extra prętextũ mandati de adipiscenda, quę omnia fuerunt innouata per Iuliũ III. & Pium IV. Summos Pontifices in constitut. relatis, per *Quarantam verbo Beneficiorum possessio,* in editione veneta 1619. omnino videndum in hac materia, qui inter alia refert, ꝙ d. Prælati
134 in Regno Neap. ad hoc vt faciant fructus suos, vltra litteras Apostolicas, requiritur, ꝙ possessionẽ recipiant de manu Nuncij Apostolici, ob Breue Pij V. ibid relatum, ratio est, quia beneficio vacante succedit Camera in fructibus, ideò Nuncius præfatus, qui prò Camera colligit dictos fructus, debet certiorari, adhoc vt Camera desinat percipere fructus, *& ad finẽ*, post Rotã Rom. habetis, vtrũ supradicta habeãt locũ in beneficiis de iure patron. Cętera videte apud nouissimum *Thesaurum loco suprac. c. 3. 4. & 5.* vbi reperietis optimas declarationes pro praxi, & in specie *cit. c. 2. ad finẽ* contrà *Barbosam,* conclu-
135 dit, alias pœnas *d. extrau. iniunctæ* non obligare in foro conscientiæ ante declarationem iudicis, quia non priuant iure perfectè quæsito, *& vers.* Aduerte 2. quòd nõ habeãt locum in Cardinalibus. Quid autem si dictæ particulares personæ, vel Prælati, nihil aliud habeant, nisi fructus beneficii, à quo suspendũtur, an & quę alimẽta illis debeãt præstari

ex di-

ex dictis fructibus? videte *glosam in dicta extrauagant verbo suspensi.* Nota quòd eadem pœna priuationis fructuum imponitur, Archiepiscopis, & alijs huiusmodi, discedentibus à Sede Apostolica absque litteris tradi-
136 tionis pallij, quæ pœna eos ligat, donec dictas litteras obtinuerint *can. 1. dist. 100.* vbi quòd pallium à supradictis debet peti intrà tres menses à die consecrationis; & si vltrà tres menses distulerint illud petere, priuētur Ecclesia, nam pallium non datur nisi petenti, vt habetur *in can. 2. ead. dist.* in qua per totum agitur de hac materia. Id autem quòd dixi de piuatione fructuum pro discedentibus absque litteris traditionis pallij, in praxi sufficit, si petatur ab Archiepiscopo pallium intra dictum tempus, & discedat ab vrbe cū breui adipiscēdi possessionē, vt fructus possit percipere, & exercere ea, quæ sunt iurisdictionis (quæ enumerantur *à Venero c. 9. infra citando n. 9.* sicut *n. 10.* enumerat quę nō pōt facere ante acceptionē pallij, & dixi sup. *recoll. 1. n. 159.*) Quando autē Episcopus vnius
137 Diæcesis, creatur Archiepiscopus alterius, tempus triū mensiū petendi dictū palliū incipere debet à die Bullarū expeditionis pro Archiepiscopatu, idē obseruandū, si Archiepiscopus transferatur ad aliū Archiepiscopatū *Venero loco infracitādo. c. 5. n. 26.* quo casu debet petere etiā palliū, & si in vita dūtaxat vtatur vno pallio, & tātū qñ moritur, sepelitur cū duplici pallio, posito secūdo suprà pri-
138 mo sicut etiā quādo Archiepiscopus trāsfertur ad episcopatum, non potest vti pallio, sed in eius sepultura ponitur pallium super caput eius, cum sua casula, vt per *Hieronymū Venero in suo examine Episcoporum lib. 4. cap. 9. num. 11. Sanchez lib. 7. opuscul. moral. cap. 1. dub. 16. nu. 12.* vbi latè de hac materia, de qua etiam *Alzedus in sua praxi episcopali p. 1. c. 13. à n. 71. & Marchin. de ordine tr. 4. c. 9.*
139 Capitula, & conuentus, recipere pręsumentes aliquid ex pacto in receptione personarum vtriusque sexus ad Religionem, incurrunt suspensionem S. Pontifici reseruatā *extrauag. sanè de simonia.* Hæc autem suspensio sic absolutè lata, quid hoc casu significet dixi suprà *recoll. 4. verbo dantes, vel recipientes.* occasione excommunicationis latæ in eodem textu, contrà singulares personas, idē crimen committentes, & quoniam alia excommunicatio reperitur lata in Concilio Tridentino, contrà easdem singulares personas pro simili materia, de qua suprà *eadem recoll. 4. verbo Religiosi, vel Religiosa*, non actum hucusque agere arbitratus sum, si hic differentias nonnullas, atque etiam conuenientias inter vtramq. excommunicationē subiicerem. Prima igitur differentia est circa mareriā, quia ad incurrendam excommunicationem *extrauagantis sanè.* necesse est vt id, quod datur, vel recipitur, detur, vel recipiatur ex pacto, & sic intercedat simonia externa, vt patet ex verbis ipsius extrauag. & Rubrica, sub qua illa collocatur, quæ declarat nigrum. Dixi *simonia externa*, quia non sufficeret ad incurrendam hanc excommu-
140 nicationē, simonia mentalis, nempè quòd animus dantis, vel recipientis, sit dandi, vel recipiendi, vt admittatur quis ad Religionē, nisi etiam dictus animus suus recipienti aperiatur, hoc enim significat prohibitio facta in dicta extrauag. de receptiòne, vel datione ex pacto, vt præter *Suarez, Alterium*, & alios, quos allegaui *suprà c. verbo Dantes, & recipientes*, notat *Bonacina tom. 3. disp. 2 q. 3 p. 29. n. 3.* & repetit *opusculo de simonia q. 8. §. 4. num. 3.* Ad incurrendam verò excommunicationē Concilij, non opus est, vt præcedat pactum, vel simonia, sed sufficit, si id, quod datur, vel recipitur à nouitijs, seù eius parentibus, vel curatoribus, licèt spontè, & liberaliter, possit tñ esse in causa, quòd nouitius, vel nouitia discedere hac occasione liberè nequeat, eò, quòd maiorem partem substantiæ suæ monasterium possideat, nec facile si ille discesserit, eā recuperare possit, vt idem Concil. loquitur. Secunda differentia est, quia excommunicat. præfatæ *extrau.* non incur-
141 ritur, nisi post sequutam professionem, ideoque vt *supracitato verbo Dantes, & recipientes* dixi, & si hæc excommnnicatio non incurratur, nisi interueniat simonia, tñ non semper qñ in hac materia committitur peccatum simoniæ externæ, incurritur hæc excommunicatio, nec contrarium docet *Bonacina opusculo supracit. de simonia num. 11.* vt eum citat *Thesaurus p. 2. de pœnis ecclesiasticis cap. 20. vers. amplia*, cùm non solum dicat, hanc nostram doctrinam probabilem, contrà *Filliuccium.* sed pro ea, præter *Suar.* allegat *Reginaldum lib. 23. num. 173. & Sopranum apud Filliuccium tract. 45. de simonia cap. 13. q. 4. nu. 13.* quibus addi etiam possunt *Barbosa. & Layman*, ad hoc citati ab eodem *Thesauro*, qui illos allegat pro opinione, quòd talis excommunicatio non incurratur si detur aliquid vt suprà pro admissione ad
142 habitum, vel ad tale monasterium, sed tantum quando datur pro admissione ad professionem. Excommunicatio autem Concilij incurritur statim atque aliquid recipitur, vt supra, & sic semper ante professionem, vt habetur in dicto decreto Concilij, quod loquitur de datione, & receptione facta in ingressu, vel post ingressum Religionis tempore probationis, vt communiter supponūt Doctores supracitati, vnde patet, quòd saltē quoad pœnam excommunicationis incurrendam, non subiacet dicto decreto, donatio
143 similis factā ante ingresū, etiā cōtēplatione ingressus, quidquid sit de ipsius donationis, validitate, & obligatione restituēdi accepta à

mona-

monasterio in eodem Decreto Concilij apposita, de qua re latè inter meas consultationes morales. videte pro nunc *Bartolomeū de Vecchis in sua praxi Nouitiorum disp.* 8. *dub.*8.*num.*4.*Lezzanam par.*1. *cap.*24. *num.*34. *Portellium in suis dubijs regularibus, verbo Nouitij donationes in principio. Barbosam in suis decis.iuris post tract. de pensionibus voto* 4. *& Dianā p.*3. *tr.*2. *resol.*55. Tertia differentia est, quòd excommunicatio dictæ extrauagantis absque aliquo dubio, est latæ sētentię,
144 excōmunicatio verò Concilij, ex quo imponitur per illa verba *præcipit sub anathematis pæna.* plures Doctores volunt, quòd non sit latæ, sed ferendæ, ita post *Sanchez, & Suarez.* probat *Thesaurus loco citato* contra *Mirandā, Valascū. & Rodriq.* Ac primæ sētētiæ accedunt *Bonacina sup.n.*6. *& Lezzana cit. c.* 24.*num.*22. Conueniunt tamen dictæ excōmunicationes. Primò, quòd sicut non incurritur excommunicatio extrauagantis secūdū probabiliorem opinionem, de qua testatur *Bonacina locis supracitatis num.*4. *vers. secunda sententia.* quando datio, vel receptio
145 fuit pro substentatione ingredientis, etiam si monasterium sit locuples, sequitur *Diana p.*1.*tract.*2. *resol.*100. quòd procedit etiam si in hoc adsit excessus, vt dixi *cit. verbo Dantes & recipientes*, intellige etiam in casu, quo præcedat pactum: nam quotiescunq. licitū est accipere aliquid pro ingressu Religionis, licitum etiam est facere pactum de illo, vt post *Suarez* aduertit *Lezzana sup. cap.*25.*nu.* 5.*ad finem.* idē etiā de ingressu virorum dicit *Thesaurus suprac.cap.*24.*vers.limita* 4. Ita nec incurritur excommunicatio Concilij recipiendo, vel dando aliquid pro substentatione ipsius ingressi tempore nouitiatus, prout supponitur in *Decreto Concilij suprac.* & notat *Lezzana loco suprac.sub n.*39. latè *Vecchis loco suprac.* qui n.12. notat in specie, quòd non sit
146 cōtra regulā Minorū inducere nouitiū vt sibi prouideat de vestitu, caligis, femoralibus, breuiario, & sim. nec id aduersari regulę ipsorū. Secundò cōueniūt, quia cū in vtroq. loco sit sermo de datione, & receptione ab ingredientibus Religionem, ipsis Religiosis, sequitur, quòd si ab eisdem Religiosis tradatur aliquid ipsi volenti ingredi, ad hoc vt ingrediatur, vel alteri, qui curet, ipsum ingredi, neutra excommunicatio incurratur, fauet post *Suarez, & Pillucium. Bonacina locis suprac.* & si possit in tali datione committi simonia, quando interuenit pactum, *Lessius lib.*2.*de iust. cap.*35. *num.*66. *Azor.t.*1. *lib.*12.*cap.*1. *quæsito* 2. *Reginaldus lib.*18.*praxis num.*374. *Lezzana p.*1.*cap.*24. *sub num.*39. latè *Bartolomeus de Vecchis in praxi pro nouitijs admittendis disp.*1. *dub.*2. vbi testatur de cōmuni, à qua non recedendum, & benè declarat, quomodo intelligi debeant *Sanchez & Lessius* docentes, licere talem dationem etiam cum pacto, dummodo non sit in pretiū huius Religionis ingressus, quod accidit, vbi pactū est tale, quod nō inducit obligationē, quale est, vt ibi subdit idem author. donatio,
147 vel promissio facta à parentibus, filio, seù filiæ, quatenus inclinet animum ad Religionem. Item solutio facta à Religione pos-
148 sidente bona in communi, debitorū eius, cui præcluditur Religionis ingressus, ex eo, quòd sit ære alieno grauatus, præfata tamen conditione inter ipsum, & Religionem intercedente, vt Religio soluat, & ipse statum Religionis suscipiat, & tandem alimentorū
149 præstatio in studio facta à Religione, ad hunc finem, vt ipse ingrediatur Religionem vel restituat dicta alimēta, seù expensas. Nota quòd *Bonacina locis suprac. sub.n.*4. *vers. secundò intelligenda est.* docet, contrà *Sotum, & Mirandam*, non committi à monialibus peccatum simoniæ, quoties pecunia, & si non recipiatur pro substentatione, recipi-
150 tur tamen ex eo, quia talis non est tā claro sanguine nata, vel quia est aliqua infamię, labe, vel deformitate, aliove defectu notata, & ex opposito, aliam formosam, vel nobilem, aut arte musica peritam, admittant, vt suā amplitudinē, & magnificentiā clariorē reddant, & pecuniam inde acquirant, quia illud temporale non traditur, vel accipitur tamquam prętiū rei spiritualis, sed vt cōditio alliciens, & attrahens ad recipiendam vnam potius, quàm aliam, quæ ratio militat etiam in Religione masculorum. Nota secundò, quòd dato non incurratur excommunicatio Concilij, quoties à nouitio, vel eius pa-
151 rentibus datur pecunia mutuo, vel alio contractu, mediante firma cautione, monasterio, vt per *Bonacinam locis suprac. num.*7. *Lezzanam cit.c.*24. *sub num* 35. *& alios apud Dianam p.*3.*tract.*2. *resol.* 100. & si ipse contrarium, contra suum institutum sequi videatur, certū tamen apud me est, quòd incurratur excommunicatio extrauagantis, si quis
152 v.g. admittatur ad professionē cum pacto mutuandi, vel cōtrahendi, &c. quia hoc casu simonia cōmittitur, cū sit pactū de re prętio extimabili, iuxtà ea, quæ notant communiter Doctores, qui id docent etiam in casu, quòd obligatio anthidoralis circa huiusmodi rē prętio extimabilē, dūtaxat deduceretur in pactū, vt videre est apud *Bonacinam suprac.opusc. de simonia q.*6.*p.*1. *ad fin.* ergò hoc sufficit etiam ad incurrendam hanc excommunicationem, & patet ex generalitate, qua loquitur *cit. extrau. sanè.* §. loquēs non solum de accipiente ex pacto pecuniam, sed etiam de accipiente cibaria, iocalia, aut alia etiam pertinentia ad pium vsum, vt dixi sup. Ex quo etiam fit manifestum, non excusare ab hac excommunicatione incurrēda, materiæ

riæ paruitatem, nam etiam dictæ materiæ
152 paruitas non excusat à peccato mortali in simonia, vt dixi sup. *p.1. recoll.7. n.36.* & aliis citatis, prosequitur *P. Pasqualigus decis.* 480. *num.2.* qui benè *decis.* 479. hoc dicit verum contrà *Merollam*, etiam in simonia, quæ est de iure ecclesiastico positiuo. Secus tamen dicas de pacto inito inter moniales, & nouitiæ parentes, de certa tantum pecunia annuatim soluenda, donec monasterio dos vt suprà ab eis soluatur, vt per *Bonacinam locis suprae. ad finem*, & post *Rodriq.* se retractantem *in Addit. ad summam tom.3. cap.444. num 8. Mirandam, & Hieronymum Rodriquez*, sequitur *Diana p.3. tract.2. resol.97.* Nota tertiò, quòd & si dispositio d. extrauag. non habeat locum in Religiosis or
153 dinum militarium, quando pecunia datur tantum, vel vt facilius impetretur eius habitus receptio, vel vt emat honorem illum prætio extimabilem, quem confert illorum ordinum habitus, non autem, vt prætium dicti habitus, vt etiam dixi sup. *resol.5. num. 24. & recoll.4. verbo Dantes, & recipientes.* quibus ibi citatis præter *Thesaurum loco infra proximè cit.* accedit *Lezzana p.2. c.5. n.16.* Ac licèt auctores ibi à me citati non loquantur de militibus Hierosolymitanis, & il-
154 los expressè excludat *Thesaurus p.2. de pœnis ecclesiasticis verbo simonia c.20. vers. limite 2.* Ex eo autẽ quia rationes (de quibus sup. percutiant excusationem ab incurrenda d. excommunicationem, non ea ratione, quòd non sint verè Religiosi, sed quia vbi datur pecunia modo, de quo sup. non committatur simonia, sine qua non potest incurri excommunicatio dictæ extrauag.) militant etiã in ordine dictę militiæ Hierosolymitanæ, videtur, quòd idem dicendum sit de ipso ordine. Tamen in militibus Hierosolymitanis, habet locum dispositio dicti decreti S. Concilij, exceptis ijs, quę de more dari solẽt in ingressu, vi eiusdem Religionis stabilimẽtorum, confirmatorũ à SS. Pontificibus, non solum ex declaratione S. Congregationis relata *à Barbosa in collectan. bullar. & decretorũ verbo Milites S. Ioannis, versic. comprehenduntur*, vbi refert declaratũ. quòd d. milites cõ-
155 prehẽdantur in decretis Concil. Trid. vbi de eis, nõ fit expressa mentio, nisi specialibus priuilegiis post Concilium muniantur, de qua declaratione dubitat *Lezzana p.2. cap.5. sub num.17.* vbi refert aliquos casus, in quibus declaratum est, illos comprehendi, vel non comprehendi tàm in decretis S. Concil. Trid. quàm in Constitutionibus SS. Pontificum. Sed etiam quia in ipsis militat idem periculum impedimenti libertatis discedendi ab illa Religione, eòquod totam, vel maiorẽ partẽ substantię suę, Religio possideat, nec facilè si discesserint, id recuperare possint; fauet quia ipsi comprehenduntur in *decreto Concil. Trident. sess.25. cap.15. de regularibus* cir-
156 ca professionem emittendam ante 16. annũ & non nisi post annum probationis expletũ ex eorum peculiari statuto. *Barbosa suprà* (Quidquid sit de alijs militibus, *vt per Lezzanã cit. c.5. sub n.17.* itẽ cõprehẽdũtur in decreto eiusdẽ Concilij *sess.25. c.19.* vbi agitur
157 de Regularibus prętendentibus, se per metũ, aut vim ingressos Religionẽ, vt per *Barbosam loco cit. vers. Vndè sub decreto, & Lezzanam sub. num.19.* Quę omnia arguunt, requiri in illis, quãdo sũt nouitij, vt possint liberè dictam Religionem deserere, & vxorem ducere, quę libertas interuenit in aliis militiis absque eo, quòd deserat quis, ipsam Religionem.

Capitula, conuentus, collegia, & singulares personę, quę defuncto Prelato Ecclesię
158 cathedralis, regularis, vel collegiatę, bona ab ipso Prelato relicta, vel vacationis tempore obuenientia, in graue damnum ipsius Ecclesię, occupare, inter se diuidere, subripere, dilapidare, vel dissipare pręsumentes, incurrunt suspensionem ab officio, & quibuscũq. beneficiis. Habetur in *c. quia sæpè de electione in 6.* ita refertur *à Sayro lib.4. cap.13. num. 24. citans alios antiquiores.* Et quoniam cir-
159 cà eandẽ ferè materiã, extat alia suspensio lata in *cap. præsenti, seù fin. de officio Ordinarij in 6.* in qua decretali expressè protestatur S. Pontifex, se nolle derogare *d. c quia sæpè.* facilè ni fallor omnia ad eandẽ materiã pertinentia explicata remanebunt, si primò conuenientias, & deinde differentias inter vtrãq. suspensionẽ, pro viribus explicauerim Cõueniunt enim primò, in pręsumptione requisita ad vtramque suspensionem incurrendã, vt patet in eiusdem iuribus, vnde etiam ab vtraque excusabit ignorantia, iuxtà ea, quæ aliàs sæpè dixi. Secundò quia vtraque ligat donec plenè fiat restitutio Ecclesiæ, vel successori, & consequenter facta dicta restitu-
160 tione integrali, cessat dicta suspensio, nec opus est aliqua absolutione, vt est communis opinio, de qua post *Vgolinum.* testatur *Thesaurus verbo vacans cap.3. vers. Nota 2.* Ante autem satisfactionem, si factum est publicum, non absoluitur, nisi à Papa, si verò occultum, potest absolui ab Episcopo, *Bonacina tom.3. disp.3. q.4. p.15. num.11.* Si quæris quando censeri debeat facta integralis restitutio? Respõdet post *glosam, & alios Thesaur. sup. vers. Nota 3.* id cẽseri, qñ fuit facta vsq. ad ouum sed rectius meo iudicio *Bonacina*
161 *sup. n.12.* docet, sufficere si fiat ita, vt nõ deficiat quantitas sufficiens ad mortale peccatum, estque iuxtà ea, quæ dixi sup. *p.1. recoll. 10 num.91.* Dubitant autem Doctores, an
162 sufficiat. quòd Prælatus condonet, vel remittat dictam obligationem, ad finem, vt

cesset

esset dicta suspensio? *Alterius lib.* 12. *de susp. cap.* 3. *vers. quærunt etiam Doctores.* absolutè negat, ex eo, quòd hæc sit pœna iuris, quæ nō possit relaxari, nisi ab eam imponente. *Thesaurus* verò *sup. vers. Nota* 3. *ad finem*, asserit, putare verum, quòd sufficiat, si is, ad quem pertinet, remittat, citans ad hoc *Vgolinum*, additque, etiam sufficere si fidem habuisset de futura restitutione, dilatione cōcessa. Nō declarat autem ad quem id pertineat. *Bonacina* autē *loco suprac. nu.* 14. (& si ad hoc malè alleget *Alterium*) distinquit, an Prælatus habeat hanc facultatem remittendi, &c. vel non habeat, primo casu, subdit ipse, potest cōdonare, nō autem secundo casu.
163 Hæ duæ opiniones sup. relatæ licèt supponāt contrà *Alter.* hanc non esse pœnam iuris: nam quando restitutio imponitur per viam pœnæ, solet expresè prohiberi condonatio, prout in casibus, de quibus per *Lessium lib.* 2. *de iust. cap.* 16. *num.* 37. *& sequent.* tamen ad huc relinquunt in dubio, ad quem scilicèt de iure communi, pertineat dicta cōdonatio; est enim certum, condenationem esse faciendam ab eis, qui possunt id facere, ad hoc vt liberetur ipse debitor, vt per *Lessiū loco suprac. num.* 6. Crederem (vt dicam quid sentio) dictos auctores loqui hoc modo, quià talis restitutio aliquando facienda est Ecclesiæ, aliquando successoribus in beneficio, vt loquūtur, DD. supracitati. Dixi *de iure cōmuni*, quia vigore constit. SS. Pontificum. in pluribus Regionibus pertinent dicta bona ad Cameram Apostolicam, vt infrà. Qñ igitur Doctores supracitati communiter docent, non
164 sufficere cautionem idoneam, ad hoc vt cessent dictæ suspensiones, intelligi debent in eo casu, quòd ille, ad quem pertinet, non consentiat receptioni dictæ cautionis, secus si consentiat, quia si potest condonare, & fidem habere de futura solutione, dilatione concessa, tantò magis potest recipere dictam cautionem, vt patet ex terminis. Cōueniunt tertiò in eo, quòd vtrāq. suspensionem violantes per celebrationem missæ, vel exerci-
165 tiū alterius actus ordinis, incurrunt irregularitatem, cùm dicta suspensio, & si lata *donec restituerint, &c.* sit vera suspensio ac lata simpliciter, vel ad certum tempus, ista est probabilior opinio, vt testatur cōtrà aliquos. *Alterius cit. cap.* 2. *vers. ad hanc dubitationem*, sequitur *Bonacina suprac. p.* 15. *num.* 8. An autem etiam ambo suspensiones tantum sint à
166 beneficijs, quæ possident contrauenientes, in Ecclesia, cuius bona occuparunt, non cōueniunt Doctores. *Thesaurus supra. num.* 1. affirmat, & testatur hanc esse communem opinionē. Contrariū tñ puto probabilius cū *Bonacina suprac. p.* 15. *num.* 9. quòd scilicèt suspensio *cap. quia sæpè* sit etiā à beneficijs, quę possidet quis extrà dictam Ecclesiam, ex verbis illis generalibus, *à beneficijs quibuscunque*, & suspēsio *c. præsenti* simpliciter sit à be-
167 neficio; verborū .n. significatio est attendēda, maximè vbi non constat de contraria mente loquentis. *l.* 1. *§. igitur in re dubia ff. de exercit. act. l. non aliter ff. de legatis* 3. & verba generalia omnes casus comprehendunt, licèt maior ratio sit in vno, quàm in alio *l.* 1. *§. quòd autem ff de Aleatoribus. l.* 1. *§. generaliter ff. de legatis præstandis.* Ex quo sequitur alia conuenientia, & est, quod licèt suspensio in *dicto cap. quia sæpè*, primariò ponatur contrà Capitulum; tamen illam incurrunt
168 personæ etiā particulares, & ideò *à glosa* 1. *d. c. Megalio p.* 3. *lib.* 4. *c.* 5. *n.* 13. *Viualdo de suspens. n.* 44. *Bonac. suprac. p.* 15. *& alijs.* refertur suspensio cōtrà occupātes bona, &c. qui *Bonac. ibid. n.* 5. subdit, quòd si omnes Canonici vel capitulares contrauenirēt, omnes essent suspensi, & conducendi essent alij clerici, qui vicem eorum supplerent. Quartò conueniunt, quòd neutra habeat locū in bonis
169 communibus Prælato, & Capitulo: *Bonacina suprac. p.* 15. *num.* 1. *ad finem.* Differunt autem primò quòad materiam, nam suspensio *dicti cap. quia sæpè* fertur contra occupantes bona relicta à Prælatis (intellige quæ fuerunt acquisita intuitu Ecclesiæ, non autem quæ ratione patrimoni, vel aliundè, vt infra) vel vacationis tempore obuenientia, suspensio verò *d. cap. præsenti* fertur contrà occupantes bona in ipsis Ecclesijs inuenta, siue vacationis tempore obuenientia, quę in vtilitatē Rectorū defunctorū expendi, vel futuris successoribus reseruari debent. Secundò differunt, quia illa prima suspensio fertur contrà occupantes, inter se diuidentes, &c. Ista autem secunda contra occupantes, & in proprium vsum conuertentes dicta bona; quæ autem veniāt appellatione istorum bonorum, explicat Bonacina *loco suprac. sub. n.* 3. qui vult, com-
170 prehendi etiā bona prouenientia ex iurisdictione, & sigillo curiæ ecclesiasticę, vel sæcularis, per *Clem. statutū de electione*, intellige exceptis illis, quæ spectāt ad Capitulū, & Vicarium capitularem. Tertiò differunt in subiecto ipsarum, quia subiectum suspensionis *d. cap. quia sæpè*, sunt singulares personę capituli, conuentus, vel collegij, & sic excluduntur clerici extranei, qui non sunt de Capitulo, &c. vt post *glosam in eod. cap. verbo earundem*, docent communiter Doctores. Subiectum verò suspensionis, *cit. cap. præsenti*, sunt omnes ecclesiasticæ personæ, Episcopis inferiores. Item primam suspénsionem non
171 incurrunt Episcopi cum ibi expresè non specificentur, incurrunt tamen suspensionē vi *d. cap. præsenti*, non ab ordine, vel beneficio, sed ab ingressu Ecclesiæ, quā alij vocant interdictum. Item quia in *cap. quia sæpè.* est sermo de Ecclesijs cathedralibus, Regu-

laribus,& Collegiatis autē in d. c. præsenti S. P.
loquitur de omnibus beneficijs, vt per Thesau. loco suprac. c. 3. vers. nota 4. Quartò differunt, q in dicto cap. quia sæpè, derogatur omnibus priuilegijs, & consuetudinibus; in dicto verò c. præsenti nō derogatur priuilegijs,
172 & præscriptionibus. Nūc restat inquirere, an in locis, vbi Ci nera Ap. lolica capit bona tā cathedralium, &c. quàm inferiorum beneficiorum, vt sup. (iuxtà constit. SS. Pontif. relatas à Quaranta verbo spolia clericorum, & latius per Redoanū in fine sui tractatus de spolijs, & Sopranū apud Filliucc. tr. 43. c. 7. n. 7.) procedāt etiā istæ suspēsiones? Nā Quaranta sup. in princ. vers. quòd cōstitutio expresse ait, quòd in locis, in quibus collectores Cameræ Apostolicæ esse cōsueuerūt, limitatur dispositio huiusmodi cap. fin. & c. quia sæpè, & Clement. statutum de elect. & c. cum vos de officio Ordinary, quia fructus pendentes, & maturati, & à solo minimè separati, & non dū exacti à die vacationis vsque ad diem apprehensionis possessionis per nouū beneficiatum, non reseruantur successoribus, sed spectant ad Cameram Apostolicam, idem dixit Re lo inus sup. q. 1. num. 48. vers. & ad cōtraria, iun lo n. 20. vers. & videtur (& si ibi decipiatur, dū putat quòd in d. iuribus impōnatur pœna excommunicationis) vbi latè
173 ostendit, quomodo potuit Summus Pontifex dictum ius quæsitum successoribus in beneficio, tollere. Clarius Thesaurus sup. cap. 6. ad finem. asserit, occupantes bona Ecclesiæ vacantis, vel defuncti beneficiati ad Cameram pertinentia, contra ius spolij (nō prætextu priuilegij, vel consuetudinis, aut per vsurpationem authoritatiuè factam, vt dixi suprà recoll. 4. verbo spolium) sed tantum
174 furtiuè, nullam à iure communi censurā incurrere, secundum probabiliorē opinionē, sed tantum incurri posse excommunicationē ab homine, à commissariis s. spolij latam, allegat ad hoc semetipsum infrà verbo vsurpatio, vbi non reperio verbum aliquod circa hoc particulare (sed eod. verbo vacantium c. 4. ad finem. expresse ait, quòd cit. c. quia sæpè & cap. fin. non procedunt hodiè in beneficiis, & bonis, seù fructibus spolio Cameræ Apostolicæ subiectis, quia hæc iura solum loquuntur de illis fructibus, & bonis, quæ ad eandem Ecclesiam pertinent iure spolij, vel successori in eod. benefic.) item allegat Marium, Alterium disp. 12. de susp. c. 30. ad fin. qui (vt dixi suprac. recoll. 4. v. spolium, supponit vt certum, dictos occupantes incurrere suspensiones, de quibus in dicto cap. quia sæpè, & c. fin. & qu erit, an incurrant etiam excommunicationem à iure latæ sententiæ, præter illā, quæ de facto hodiè fertur per cōmissarios ipsius Cameræ, vt dixi suprà citato verbo spolium. Hanc etiam opinionem, nullā s. esse impositam censuram ipso facto icurrendam contra iniustè detinentes, nec restituentes spolia ecclesiastica, docet etiam Sopranus apud Filliuccium cit. tr. 43. num. 39. dū asserit, illos non incurrere aliquam excōmunicationem latæ sententiæ, sed benè esse excōmunicandos. Cōtrariū tñ, q hodiè sint
175 in suo robore dictæ suspēsiones, clarè dixit Redoanus suprac. tract. de spolijs q. 17. num. 48. & sic suadet ratio, nam Camera Apostoli hoc casu subrogatur ipsi Ecclesiæ, & successori, quibus de iure communi debebantur dicta bona, vt per Sopranum suprac. cap. 6. n. 7. ergò præter excommunicationem latam à commissarijs Cameræ, prædictæ personæ ecclesiasticæ (de quibus loquūtur citata iura in c. quia sæpè, & c. fin.) in rigore incurrūt suspensionem, à qua sicut ab excommunicatione in partibus, in quibus Camera facit spolium, (de quibus videte Sopranum sup. c. 7. n. 23. & seq.) vt quis absoluatur debet se cum Camera cōponere, quia aliàs Sacra Pænit. nō solet manus apponere, nisi prædictæ Cameræ preiudiciū sarciatur, vt testatur Sopranus sup. c. 8. n. 15. qui in seq. subdit, quòd retinens dicta
176 bona in locis, vbi Camera Apostolica non facit spoliū, nō est tutus, si se cū Camera cōponat, nisi casus distinctè proponatur, & à S. Pontifice præbeatur assensus, nam de iure spectant successoribus in beneficio. Et quia spolium à Camera Apostolica non solum fit de fructibus Ecclesiæ vacantis, de iure, &
177 de facto, & bonis relictis à defuncto Prelato, intellige acquisitis intuitu Ecclesię, nō autē sui patrimonij, de quibus latè per Sopranū apud Filliuccium tr. 43. de statu clericorum c. 3. 4. & 5. quòd procedit etiam si fuerunt illa beneficia simplicia, vt per Seraph. decis. 594. n. 7. & seq. vel pēsiones dummodo excedant summā ducatorum 30. de Camera, sicut declarat Sopranus loco suprac. cap. 4. num. 20. & seq. (Dixi notanter vacantis, de iure, & de facto, quia quando vacat de iure, puta quando collatio fuit nulla ex aliquo defectu oc-
178 culto, tunc fructus interim percepti vsque ad reualidationē tituli, non spectant ad spolium, vt inquit Sopranus apud Filliucc. tr. 43. cap. 8. n. 18. sed de illis poterit componere S. Pænitētiarius. Qui in hoc videtur magis cōsequenter loqui, quàm Emanuel Sa verbo Beneficium num. 21. citans Nau. de spolijs clericorum §. 12. num. 4. vbi quòd quando titulus reualidatur huic tali, possit retinere fructus malè perceptos, nam ipsi de iure pertinent ad successorē in beneficio, & ideò cùm ipse sit successor, ad ipsūmet videātur etiā d. fructus pertinere. Quia nō est verū, q dicti fructus debeantur successori, vt supponit Emanuel Sa. Nam vel sumus in foro conscientiæ, de quo hic est sermo, dum supponitur, defectū collationis esse occultū, & debentur Eccle-

siæ,

siæ, vel toti collegio, si sunt distributiones quotidianę, aut si non adest Ecclesia, vel collegium, debent distribui inter pauperes, vt benè *Filliuce. loc. suprait.* vel sumus in foro externo, & debentur Cameræ Apostolicæ, ex *constit.* 100. *Sixti V. §.* 13. apud *Thesaurũ loco cit. cap.* 6. *verf. limita, ad finem.* Sed etiam
179 bona acquisita à clericis, vel Regularibus per illicitam negotiationem, ex cõst. Pij IV. & alijs, de quibus *Quaranta verbo spolia clericorum fol.* 610. *in edit. Veneta apud Iunctas de anno* 1619. latè per *Redoanum in suo tr. de spoliis q.* 2. *&* q. 8. n. 81. & ex nostratibus *Suar. tom.* 1. *de Relig. tract.* 8. *lib.* 3. *c.* 2. *& Filliuccius loco suprac. n.* 22. *& seq.* prẹter ea, quę recollegi sup. *p.* 1. *recoll.* 11. *à n.* 737. ꝙ autem dixi de Re
180 gularibus, intellige exceptis militibus Hierosolomitanis *Lezzana p.* 1. *summa qq. regul. cap.* 10. *num.* 5. Item tertiò bona à clericis relicta illegitimis ex Bulla Pij V. de qua per eundem *Quarantam verbo illegitimi*, vbi habetis optimam Annotat & additionem, ꝙ dicta constitutio non sit trahenda ad alios casus ibi non expressos, dixit *Rota apud Seraph. decis.* 1358, *num.* 4 agit etiam de hac materia *Sperellus decis.* 73. *à num.* 9. Quartò quoque, bona Regularium extrà claustra degẽtium, & decedentium, qui non habuerunt licentiã testandi, vel si illam habuerũt, ea vti nequiuerunt, adest Bulla 43. Greg. XIII. quã refert *Scortia in selectis SS. Pontificum const. epithome* 128. & prosequitur eius explicationem *theoremate* 340. *&* 341. agit etiam *Lezzana par.* 1. *cap.* 16. *num.* 31. *vbi num.* 20. *&* 21. de bonis apostatarum, & fugitiuorum, sicut de bonis eiectorum, agit *Bonacina opusculo de clausura q.* 2. *§.* 7. *ad finem.* qui *in opusculo de largitione munerum punct.* 2. *num.* 10. supponit, post *Molinã, Sanchez, Valerũ, & Les-*
181 *siũ*, eiectos in vita habere liberã administrationẽ bonorũ, quæ acquirũt, & proinde illos non comprehendi in Bulla de largit. munerũ Clem. VIII. nec teneri ad restitutionẽ eorum, quæ expẽdũt in vsus illicitos. An autem veniat appellatione eiecti, in simili ma-
182 teria monialis professa eiecta, ex quo proru pit in sexũ masculinũ? Affirmat *Portellius in dubiis regular. verbo professio hermaphroditi sub nu.* 9. Sed contrarium puto probabilius, quia etiam est magis probabile, quòd professio ipsius ob hanc causã irritetur, sicut irrita-
183 tur matrimoniũ, si vxor similiter euaderet masculus, ex quo deficit essentia matrimonij, quæ est coniugium, idest ad naturalem vitæ, & officiorum in diuerso sexu, societas, & alijs rationibus, de quibus per *Thesaurum p.* 2. *de pœnis ecclesiasticis, verbo Religiosi cap.* 12 *ad finem.* & si fateatur S. Pęnitentiariam in opinionum varietate circa haac controuersiam, tutius cẽsuisse, nihil decernere. Quintò bona etiã Beneficiatorũ, qui cùm sint obligati ad residentiam, extrà eam decedun ex const. Pij IV. incip. *de salute gregis*, qu am refert *Quaranta verbo residentia ad fin.* vbi id disponitur etiam in casu, quòd talis habuerit facultatem testandi, & disponendi, illaque vsus fuisset. An autẽ pœnæ dictæ Bullæ, & aliarũ cõstit. de hac materia editarum, incurrantur etiam ab eo, qui propè Diœce-
184 sim, vel Parochiam moratur, v. g. per vnũ milliare? Quęrit, & negat nouissimè *P. Pasqualigus noster decis.* 465. sed contrarium latius probo inter meas consultationes morales, & postea reperi clarè docere *Thesaurum loco suprac. verbo residentia cap.* 1. *ad finem.* Ita etiam credo excusare à dictis pœnis, saltem in foro conscientiæ, si aliquibus diebus vltrà tres menses abfuerit Episcopus, aut Canonicus, & vltrà duos menses Parochus, vt loquitur *Bonacina in opusculo de onere, & obligatione beneficiatorum, pun.* 4. *ad finem.* nẽpè quindecim diebus, vt exemplificat *Vincentius Vinyals in Apologia pro necessaria Parochorum residentia num.* 47. & hoc ratione paruitatis materiæ, quidquid *Pasqualigus suprà decis.* 473. velit, non debere hunc excessum esse vltrà tres dies, ex quo putat, non posse vltrà tres mẽses dari hoc casu paruitatẽ
185 materiæ, sed benè tempus præfatum accipiendum esse non mathematicè, sed moraliter. At certè si illa verba Concilij, *Sacrosancta Synodus vult, illud absentia spatium singulis annis, siuè continuum, siuè interruptum, extrà prædictas causas, non debere nullo pacto duos, aut tres menses ad summum excedere.* excludunt paruitatem materiæ, excludunt etiã moralitatem, & saltem non potest secundũ me, assignari ratio, quare tres dies moraliter non excedant, & excedant dies quinque, vel sex vsque ad 15. dies, nisi quia est parua materia, respectu nouem mensium, vt latius habetis Deo dante *loco suprac.* Quintò, & vltimò, etiam à Camera fit spolium de fructibus beneficiorum vacantium à beneficiario
186 defuncto inexactis, quòd & si olim non erat ita certũ, ex quo dubitabatur, an Bulla Iulii III. circà hanc materiam esset recepta necnè, vt latè per *Redoanum de spolijs q.* 5. *Barbosã de officio, & potestate Episcopi alleg.* 117. *à num.* 8. *Riccium in collect. decis. collect.* 1749. *& Sperellum decis.* 82. Hodiè tamen est certum ex const. nouissima Sanctiss. D. N. Vrbani Papę VIII. octuagesima in ordine, *to.* 4. Bullarii, in qua non solum approbat, confirmat, & innouat dictam constitutionẽ Iulii III. sed etiam declarat, nunquã mentis, & intẽtionis Sedis Apostolicę fuisse, minusq. de cætero fore, per quamcumq. concessio-
187 nem, indultum, seu facultatem testandi, ac disponendi, aut ab intestato succedendi, &c. const. dicti Iulii III. quòad fructus inexactos, etiam si affictus, & emolumenta,

quæcunquæ inexacta huiusmodi, deberentur ratione fructuum recollectorum, inhorreo reconditorum, ac etiam consumptorũ, derogare, vt ibi latius est videre. Quid si dicti fructus fuerunt destinati in vrbe, vbi non sit spolium? videre *Seraph. decis. 592.* Ad quẽ
188 autem spectat soluere debita beneficiarij defuncti, an ad Camerã, aut ad successorẽ in dicto beneficio. an potius ad heredẽ? tractãt Doctores, post *glosam in tit. cap. præsenti, alias fin. de officio ordinarij.* prosequitur *Sopranus apud Filliuccium tract. 43, cap. 6. num. 11. & tribus sequentibus,* adest quoque *decis. Rotæ 41. sub tit. de probationibus in antiquis.*

Celebrare diuina, vel illa celebrare facere præsumentes, extrà casus à iure cõcessos, in
189 locis à iure, vel ab homine interdictis, siuè sæculares, siuè Regulares, incurrunt suspensionem ab ingressu Ecclesiæ, donec ad arbitrium Ordinarii, qui tulit interdictum competenter satisfecerint. c. *Episcoporũ de priuil. in 6.* & si ante satisfactionem sit reseruata d. suspensio, S. Pontifici, post satisfactionem autẽ præstitã, statim remanebit quis absolutus, nec aliqua indigebit absolutione. *Bonacina tom. 3. disp. 3. q. 3. p. 1. ad finem.* Et quia ad hoc, vt incurratur talis suspensio requiritur, quod locus sit nominatim declaratus interdictus: nam vt suo loco dixi. *extrauagans ad euitanda.* habet locum non solùm in excommunicatione, sed etiã in suspensione; & interdicto, & in terminis post *Suarez* notant *Bonac. loco suprac. num. 4.* (vbi benè subdit, quòd tũc
190 locus sufficienter censetur denunciatus interdictus, quando superior generaliter interdicit aliquam ciuitatem, vel Diæcesim & si non sint in specie nominata loca, ad ipsam pertinentia) & *Thesaurus p. 2. de pœnis ecclesiasticis verbo censura cap. 14. uers. declara 5.* Sequitur, quòd quando latum est à iure, satisfactio sit præstanda ad arbitrium Ordinarii declarantis, & denunciantis, vt supra dictum locum interdictum. Dicitur primò *celebrare diuina*, idest quæ fiunt à persona ecclesiastica nomine Ecclesię, & vt ministro publico, & ordinato, nõ verò, quę ab eo fiunt priuato modo, quo etiã à laicis fieri possunt, & solent, vt infrà latius suo loco. Dicitur *præsumentes*, nam ad talem suspensionem incurrendam requiritur scientia, & dolus; *Bonacina suprac. num. 1. ad finem.* & sic excusat non solum ignorantia, sed etiam metus,
191 & si leuis, secundum probabilem opinionem, vt in terminis dixit *Thesaur. loc. suprac. c. 7. vers. limita 3.* Quando dicitur *extrà casus à iure concessos*, intelligi debet de casibus iure nouo in *cap. Alma mater de sententia excommunicationis in 6.* concessis, de quibus infrà suo loco, item quoq. de priuilegiis post *tit. cap. Episcoporum*, etiam extra corpus iuris concessis, cùm per dictum textum, tantum derogetur priuilegiis antea concessis, *Thesaurus suprac. cap. 14. vers. declara 2.* id autem quòd subdidi, *in locis à iure, vel ab homine interdictis*, probabilius censet *Suarez t. 5. disp. 37. sect. 1. sub num. 5* intelligi debere, de locis
192 generaliter, non autẽ specialiter interdictis, quem sequitur *Filliuccius tract. 18. num. 147.* Pro sæcularibus (idest clericis) & Regularibus (tãm clericis, quàm Religiosis aliis) communis opinio, de qua testatur *Nau. cap. 27. num. 157. vers. vndecim.* item magis communis, vt testatur *Thesaurus cit. cap. 7. vers.*
193 *limita primò*, se habet, intelligi de exemptis a iurisdictione Ordinarii per priuilegia Sedis Apostolicę, ob illa verba ipsius nostri textus, ibi *ne aliqui sæculares, vel Regulares, quantumcumque exemptionis, seù libertatis Sedis Apostolicæ priuilegijs communiti, cuiuscũq. ordinis*, &c. Contrà *glosam*, *Barbos. & Sayr., apud Thesaur. loc. suprac.* quibus addo post *Conink*, *Hurtadũ de interdicto sub n. 36.* Volentes, particulam illã, *quantumcunq. &c.* esse ampliatiuam, etiam ad non exemptos, & non priuilegiatos, & non restrictiuã tantum ad illos. hanc opinionem sequitur etiam *Bonacina loco suprac. num. 1. vers. Ampliatur.* sed allegat pro ea *Suarez, & Filliuc.* qui docent primam opinionem communẽ Certum autem est, non comprehendi in dicta prohibitione Episcopos, ratione de qua sup. *n. 58.* & in specie post *Franchum* notat *Thesaurus suprac. cap. 14. vers. declara tertiò.* Tandem dixi, *incurrunt suspensionem ab ingressu Ecclesiæ*, nam & si in dicto textu non fiat mentio suspensionis, sed interdicti ab ingressu Ecclesię, & *Suarez disp. 31. sect. 2. n. 4.* expresse dicat, istam non esse propriam suspensionem, quę solis clericis conueniat, sed species interdicti, cõmunis omnibus etiã laicis *& Alterius disp. 11. de suspensione c. 1. ad finẽ* cõcludat, *nullũ ius apparere, ex quo inferri possit, incurri suspensionem ipso facto per eum qui in loco interdicto celebrauerit, vt suspensio*
194 *est censura distincta ab irregularitate.* Et Doctores supracitati magis communiter doceant, hunc incurrere irregularitatem, per tex. *in cap. is qui de sententia excommunicationis in 6.* vt est videre apud *Auilã p. 7. disp. 9. sect. 2. dub. 8. & Hurtadũ de interdicto n. 35.* quia tñ vt dixit *Anchar. in c. 1. de sent. excom. in 6. n. 2.* homo magis propriè suspẽditur, & locus interdicitur, ideò magis cõmuniter DD. supracitati vocant hanc pęnam, suspensionẽ.
195 Celebrãtes in Ecclesiis publicè polluta, eãdem suspensionem, de qua suprà, ex eodem *cap. Episcoporum*; ipso iure incurrere, post *Lupum*, docet *Siluester v. consecratio 2. ad fin.* qui etiam subdit, quòd cum tali suspensione celebrans, fiat irregularis, probant *Viualdus de interdicto num. 85. Graffius p. 1. decis. lib. 2. cap. 48. num. 28. & alijs citatis* sequitur

quitur *Azorius p.1.lib.10.cap.26. quæstio 16.* vbi mouet dubium, de quo suprà, an id intelligatur de exemptis, vel etiam de non exemptis, contrà *Hostiensem*, qui volebat, quòd talis tantum celebrando in loco interdicto, esset irregularis. Tamen quòd talis neque
196 irregularitatẽ incurrat, neque in suspensionem ab ingressu Ecclesiæ, docent post alios *Auila p 5.disp.7.dub.3.conclus.3.Filliuc. tract.5.n.117. Barbosa de offic. & potest. Episcopi alleg.28 num.54.* post *Henriquez, Vgolinum, Mirandam, Alter. & alios*, qui illã afferunt huius veritatis rationem, nempe quòd pollutio Ecclesiæ non sit censura, de qua loquitur tex. ab aduersariis adductus in *c.is qui de sent.excõm in 6.* pro cuius violatione incurritur irregularitas. Neq. interdictũ, pro quo imponitur suspensio ab ingressu Ecclesię, in *d.c.Episcoporũ*, & post *Fagund. lib.3 in primũ præceptum Ecclesiæ cap.14. num.5. & Suarez tom.3. disp.81. sect.4. vers. sed quæres*, illam probat *Thesaurus p.2. de pœnis ecclesiast. verbo sacrilegium cap.5. in principio*, qui testatur de communi quòad hanc partem de suspensione, refertque *Sayrum* appellantem contrariã sententiã, falsã, sicut quòad primã partẽ de irregularitate, testatur etiã de communi *Auila loc. suprac.* Restat igitur, quod tũc talis celebratio scienter facta ante recõciliationẽ sinè dispensatione, sit tantum peccatũ mortale, vt concludunt DD. supracitati cõmuniter, quibus addo *Venerum in examine Episcop.lib.5.c.36.num.12.* Hanc dispensatio-
197 nem facit Episcopus, vel Vicarius, Episcopo absente, qui tamen nõ debent illam cõcedere absque vrgenti necessitate *Barbosa, & Filliuc. eius locis suprac.* Facta hac concessione, & celebrata vna missa, an sit necessaria alia reconciliatio? Nõ reperio clarè explicatum à Doctoribus. Qui tantum quærunt de eo casu, quòd bona fide antè publicationem dictæ pollutionis, sit ibi celebrata missa, an si postea publicetur, sit necessaria
198 reconciliatio, in quo quæsito, licèt *Alph. à Castro de lege pœnali lib.2.c. vlti. post tertiã conclusionem*, neget, esse necessariã aliã recõciliationem, quia vt ipse subdit, præsentia corporis Christi reputanda est pro sufficiẽti reconciliatione, quam opinionem dicit probabilem *Auila loco suprac. ad finem primæ conclusionis. & Diana par.2. tract. 14. resol. 50. de celebratione missæ*, addit, ꝙ etiam sit dicta opinio tuta in praxi, idem inferens de celebratione facta in patena, & calice non consecratis, aut vestimentis non dũ benedictis. Tamen hanc opinionem dicit falsam *Laym. lib.5. tract. de sacrificio missæ cap.5. num.13.* qui præter *Portellium, & Fagundez citatos. Diana*, probat opinionem affirmantem, esse necessariam adhuc reconciliationem, & nouissimè istam opinionem non solum dicit verã, sed testatur ita vidisse seruatũ Romæ *Thesaurus loco suprac. vers. Aduerte etiam*, qui subdit, etiam data, non concessa prima opinione de Ecclesia polluta, adhuc esse improbabilẽ, & reijciendã, (vt ante dixerat *Fa-*
199 *gundez*, opinionẽ de calice, vel patena nõ consecrata, & vestimentis non benedictis, cũ non valeat, argumẽtũ de Ecclesia, quę iã præsupponitur consecrata, ad res, quæ nunquã fuerunt consecratæ, aut benedictę Tamen ex quo ratio, qua ipsi auctores probant dictã sententiam, quòd scilicèt reconciliatio pendeat ex certa verborum forma, & sollemnitate ab Ecclesia instituta, cũ militet etiam in casu, quo Episcopus dispensat, vt sup. videtur, quòd in eo sit dandum idem ius, maximè quia etiam omnes Doctores communiter Summo Pontifici duntaxàt concedunt, ꝙ possit per dispensationem, suo solo verbo reconciliare Ecclesiam pollutam, absque exteriori ceremonia consueta, vt per *Thesaur. loco suprac. ad finem.* & hoc volunt significare authores, quando dicunt, quòd quando Episcopus longe abest, ex iusta causa concedere potest, vt in ea celebretur ante reconciliationem, ita *Barbosa loco suprac. num.61.*
200 vbi *n.64.* agit de priuilegio Regularium in hac materia, de quo præter ab eo citatos, vide *Auilam suprac. conclus.3 ad finem.* Quòd autem moderatio *cap.alma mater*, de qua suprà, non habeat locum in Ecclesia polluta, docent *Sayrus, Filliuc. & alii DD. suprac.*

Censurę sententiam ferens iudex Ecclesiasticus absque monitione, coram testibus idoneis, itaut si opus fuerit, illa possit probari, aut non in scriptis, vel absque causæ expressione, vel si requisitus, non dat copiã ipsius sententiæ intrà mensem ei, contra quem illa fuit lata; incurrit suspensionem per mensem ab ingressu Ecclesiæ. vt in iuribus, de quibus suprà *recoll.2.à num 722.* vbi latè de hac materia, vbi *à n.735.* habetis quoq. an d. suspensio habeat locum in Prælatis Regularibus, eodem modo censuras ferentibus. Et quia in moralibus nihil dictum, cui aliquid non possit addi dicendũ. Addo hic declarationes aliquas circà dicta *loc. suprac.* Et inprimis qñ dixi generaliter, ꝙ ferens sententiã censuræ sinè dictis circumstantijs, incurrit suspensionem vt sup. Declaro, id communiter procedere de alijs circũstantijs, sup. relatis præter circumstantiam monitionis, quia plures auctores docent, quòd non præmittens monitionem, tantum incurrat dictam suspensionem, quando fert sententiam excommunicationis, vt loquitur *tex. in cap sacro de sententia excommunicationis*, non autem quando sic ferret sententiam suspen-
201 sionis, vel interdicti, ita post alios *Siluester suspens.§.6.& 14. Nau cap.21.n.156.vers. 5.& 6. Vinaldus de suspens.num.70.& 71. Tolletus lib.1.cap.29.vers.7.& 8. Conink disp. 13 n.80.*

n.80. & 85. qui ideò separatim enumerãt suspẽsionẽ *d. c. sacro, & c. 1. de sententia excõmunicat. in 6. Sayr.* etiã hoc expresse videtur asserere *lib. 4. c. 2. n. 17.* vbi loquẽdo de excõmun. interdicti, & suspensionis sentẽtia, subdit, incurri supradictũ interdictũ, nõ autẽ qñ loquitur de omissione alterius solẽnitatis, nẽpè monitionis, clarius id aduertit *Suar. disp. 37. sect. 1. num. 3.* ibi *in hoc etiam differt à præcedente, quia non extenditur ad alias censuras, seù ad iudices omittentes huiusmodi monitionem in quibuscunque censuris ferendis, sed in sola excommunicatione, quia de illa solum loquitur textus, &c.* prosequuntur *Bonatina tom. 3. disp. 3. quæst. 5. §. 1. num. 2.* (in quo sensu eum allego sup. *recoll. 2. sub num. 758.* vbi illã opinionem dico, non esse improbabilem) & *Thesaurus p. 2. de pœnis ecclesiasticis, verbo censura cap. 1. vers. declara 2.* hoc idem videtur dicere *Butrius in dicto cap. sacro num. 26.* qui & si distinguat, an feratur suspensio, & interdictũ in fraudẽ huius cõstitutionis, an nõ, & primò casu ait, quòd habeat locum decretalis, secundo verò casu, quòd non habeat locum pœna respectu suspensionis ab ingressu Ecclesiæ, sed pœna respectu interesse; Tamen subdit hæc verba, *hodiè tene quòd habetur in cap. 1. de sent. excommunicationis in 6.* vbi expresse est sermo tàm de excommunicatione, quàm de suspensione, & interdicto, & tamen non fit mentio de monitione. Quidquid contrarium videatur velle *Felinus in d. cap. sacro sub num.* loquens tãtum de excomm. & suspensione, quem sequitur *Henriquez lib. 13. cap. 39. num. 4. & Alterius de suspens. disp. 14. c. 1. in principio.* Qui *Felinus* ad hoc allegat tex. in *cap. reprehensibilis de appellationibus,* vbi tantum statuitur *vt nec Prælati, nisi canonica admonitione præmissa, suspensionis, vel excommunicationis sententiam proferant in subditos, nisi fortè talis sit culpa, quæ in suo genere* (idest ipso facto, vt exponit *glosa littera G*) *suspensionis, vel excommunicationis pœnam inducat.* Quòd ab auctoribus primæ sententiæ, non negatur, esse scilicèt necessarium, quòd præcedat monitio ad iustè proferendam sententiaam, non solum excommunicationis, sed etiam suspensionis, & interdicti, quando hæ aliæ duæ censuræ feruntur in ratione censuræ, seù ob contumaciam, non autem quando fertitur in ratione puræ pœnæ, seù ob delictum vt dixi sup. *recoll. 2. num. 603.* quibus illic allegatis accedit *Sayrus lib. 4. cap. 2. num. 14.* vbi testatur de communiori Canonistarum, qui & si ibi loquatur tantũ de suspensione, tamen idem de interdicto dixit *lib. 1. cap. 12. num. 5. ad finem.* & de omnibus loquitur *Conink disp. 13. de censuris num. 82.* & tantum negatur ab eis, quòd ob omissionem monitionis in ferenda suspensionis, vel iter-

202 licèt necessarium (see above)

dicti sententia, incurratur suspensio ab ingressu Ecclesiæ per mensem, de qua suprà Dixi, *ad iustè proferendam sententiam, &c.* quia vt dixi sup. *recoll. 2. num. 617.* sententia censuræ lata sine trina monitione, dummodo sit lata cum aliqua monitione, licèt

203 sit iniusta, regulaliter tamen est valida, quibus ibi allegatis addo *Campanilem in suo diuers. iuris canonici Rub. 11. cap. 15. num. 83.* post *Alterium.* Nec obstant verba tex. *in dicto cap. sacro,* ibi *etiam si iustè fuerit excommunic.* quia ex illis non excipitur, quòd simpliciter sit iusta, vt videtur asserere *Bonac. sup. p. 1. §. 1. vers. Ampliatur.* sed tñ posse esse iustã ex aliquibus causis, vt per *Campanilẽ loco suprac.* vel & melius dico cum *glosa* ibidem *verbo iusta fuerit,* illa verba denotare, quòd talis sententia possit esse iusta ex causa, quia verè reus cõmiserat crimen cẽsura dignũ, tñ non per hoc etiam erit iusta ex ordine, sed potius ex hoc capite, quando non fuit præmissa monitio, erit iniusta, aliàs neque iudex multandus, neq. ad interesse condẽdãdus, vt habetur in dicto tex. & notant ibidẽ Doctores communiter. Dixi *quando suspensio vel interdictum feruntur in ratione censuræ* quia hæc est differentia inter excõmunic. & has alias duas censuras, quòd excommu-

204 nicatio semper feratur in ratione censuræ; interdictum autem, & suspensio possint ferri non vt censuræ, sed vt puræ pœnæ & ad vindictam, vt dixi *suprac. n. 603.* Vndè vt aduertit *Hurtado de censuris in communi num. 81. ibi à me allegatus,* suspensio, & interdictum quando feruntur vt censuræ, licitè, & validè possunt ferri, ob causam minus grauem, ac quando feruntur in puram pœnã, quia primo casu exigunt auferri, posita emẽdatione, non verò secundo casu, quo tantũ auferuntur media gratia, & dispensatione, quæ nequit licitè fieri, nisi existente causa rationabili Circà primam ampliationem *cit. recoll. 2. num. 278.* traditam, quòd scilicèt dicta suspensio incurratur à iudice, etiam vbi

205 censura ab eo lata non habuit effectum adde *Genuensem in praxi Archiepiscop. Neap. cap. 25. num. 3. in 2. edit.* vocantem eã opinionem tutiorem, & *Bonacinam cit. p. 1. §. 2. num. 16.* vbi *num. præced.* idem dicit, quando ipsa censura esset inualida. Contrariam autem sententiã, eo s. casu non incurri à iudice dictam suspensionem, quam vt *loco cit.* dixi, *Alterius* fatetur esse probabilem, latè confirmant *Grassius cons. 4. num. 18. vsq. ad 23. de sent. excomm. & Manriq. p. 1. suarum qq. vicarialium q. 10. num. 8.* vbi contrariam opinionem dicit non esse veram, & ex hoc infert, non incurri dictam suspensionem à iudice

206 ferente censuram ad terrorem absque dictis sollemnitatibus, in dubio autem, vt aliàs dixi, non debet præsumi censura lata ad terrorem

rorem ob periculum illaqueandi animas, vt per *Graff. sup. cons. 9. n. 5.* (Qui *cons. 12. num. 8.* benè subdit, standum esse dicto iudicis declarantis, se non habuisse animum per dictā censuram ligandi, &c.) imò quòd dictæ sollemnitates *d. c. 1.* vendicent sibi locum in
206 censura purè, non autem sub conditione lata, probat *Sperellus cum eodem Lapo decis. 39 num. 35. & sequentibus.* Dixi *sollemnitates d. c. 1.* quia certum est, sollemnitatem *cap. sacro.* scilicèt monitionem, non esse necessariam in dicta censura lata sub conditione, vt per *Hurtadum de censuris in cōmuni difficult. 18. in principio.* Circà secundā ampliationem traditam *suprac. recoll 2. num. 29.* quam admittit etiā *Archidiaconus in c. 1. n. 12. ad fin. de sententia excommunicationis in 6. & post Alter.* sequitur *Bonac. t. 3. disp. 3. q. 5. p. 1. §. 2. n. 13.* illam extendit *Manriquez par. 1. suarum quæstionum vicarialiū q. 10. n. 3.* etiā vbi iudex omitteret vnā ex tribus monitionibus, quæ extēsio cùm procedat vbi tres monitiones fiūt seiunctim, nō autē qñ fit vna prò tribus,
207 meritò hic examinare debeo, an iudex ad sui arbitriū possit vti d. forma. s. vna pro tribus monitionibus. Et certè per textū *in c. constit. de sent. excom. in 6.* videtur remissū arbitrio iudicis, vt patet ex dictione *siue.* quæ est disiunctiua, & alternatiua, & regula est, in disiunctiuis, & alternatiuis, posse quē eligere vnū, vel alterū ad sui arbitrium. & sic in terminis nostris videtur docere *Butrius in dicto c. sacro sub num. 20.* & clarius *Graffius cons. 4 sub n. 13. vol. 2.* & hoc fortè voluit dicere idem *Manriquez ibid. n. 2.* quando subdit, in praxi receptum esse, nunquā fieri tres monitiones, sed vnam pro tribus, cùm ipse non posit attestari nisi de praxi, & vsu illorum locorum, vbi fuit versatus, *& Campanilis loco suprac. sub num. 82.* expressè dicit, hoc non debere fieri, nisi ex aliqua causa, & *Vulpe in sua praxi iudiciali fori ecclesiastici c. 1. n. 10.* subdit, nisi necessitas aliud exposcat, qui am[bo] fuerunt etiā in praxi versati, & cū non possint hoc dicere, fundati in finalibus verbis tex. ibi *nisi facti necessitas aliter ea suaserit moderanda*, quia illa non referuntur ad monitionē vnā pro trina, sed ad eos casus, in
208 quibus potest ferri sententia cēsuræ absq. aliqua monitione, vt clarè colligitur ex *glossa ibid. verbo necessitas*, & prosequuntur Doctores, & præcipuè *Felinus* qui enumerant dictos casus, quos etiā habetis apud *Dianam p. 5. tract. 9. resol. 19.* sicut alios casus, in qui-
209 bus possint quoq. omitti aliæ sollēnitates, præter eos, quos enumeraui *recoll. 2.* habetis apud *Manriquez loco suprac. Riccium in collect. decis. collect. 754. & Sperellum decis. 39 ad fin.* necesse est, vt citati authores dicta verba referant ad praxim, & suorū Tribunaliū stylum. fauet ratio, quam in medium affert *Campanilis loco suprac. post Sotum* nempè *vt reus, si non alia causa, saltem huiusmodi monitione ter iterata, incentiuum habeat se se compungendi*, quæ longè magis est conformis qualitati cēsuræ, quæ est, q̄ sit pœna medicinalis, quàm ratio adducta à *Manriq.* pro suo dicto, *quòd si tres monitiones decernerentur, esset nimis grauare partes, & iustitiæ complementum, prolixa mora administrare*, nam
210 de ratione medicinę propriū est, molesta, & laboriosa medicamenta, ac interdū etiam ignem, & ferrum adhibere, vt sanitatem, bonamque valetudinem, vl præsentē tueatur vel absentem reuocet. Quòd etiam confirmat id, quod subdit idem *Cāpanilis, post Altariū, & alios Canonistas* ibidē *n. 84* sententiā
211 .s. excōm. debere seiunctim & separatim ferri à monitione, nec posse concurrere cū illa. Quidquid cōtrariū dicat obseruari *Māriq. cit. n. 22.* & si vbi iudex de facto etiā sine necessitate præmitteret vnam pro tribus, & simul etiā cēsurā, nō incurrat d. suspēsionem Dicit etiam *Manriquez ibid. num. 7.* nullo citato a[u]thore, per vsum nēpè, & consuetudi-
212 nem contrariam, tolli posse omnes sollemnitates. *dicti cap. sacro, & cap. 1.* quòd licèt posit generaliter verificari in sollemnitatibus, *cap. 1.* vt in specie de sollemnitate scripturæ, habetur latè per *Sperellum cit. decis. 30.* tamen ita dici non potest de sollemnitate *d. cap sacro*, scilicèt monitione,
213 saltem vt includit citationem, non solum quia censura vt censura pro delicto pręterito, fertur ob contumaciam, & quis non potest esse contumax, nisi moneatur, vt sæpe dictum fuit *cit. recoll. 2.* sed etiā quia citatio
214 est de iure diuino, vt post ferè innumeros, probat *Chartarius decis. Curiæ Archiep. Me-*
215 *diolan. 69 nu. 6.* & consuetudo non potest tollere ea, quæ sunt iuris diuini, vt per eundem *Chartarium sup. decis. 46. num. 35. & seq.* Accedat nā vt *suprac. recoll. 2. nu. 608.* dixi,
216 non solum S. P. non potest dispensare, vt censura feratur absque aliqua monitione, cū illa sit non solum de iure diuino, sed etiam
217 de iure naturali, ex quo spectat ad defensionem (ob quam rationem. *Chartarius suprac decis. 61. à num. 8. vsque ad 13. exclusiuè*, probat, non posse tolli per statutum, neq. per Principē etiā de potestate absoluta in causis similibus criminalibus, sed etiā quòd quis non posit citationi renunciare, sed quòd nō
218 potest pactū, neque consuetudo. *Euerard. loco 89. de pacto ad legem statutam, & consuetudinē*, ergò citatio neq. pōt tolli per consuetudinē. Circà limitationem secundā *eodem loco* positam *sub num. 730.* si bona fide, & nō temerè, vt dicitur in *dicto cap. 1.* iudex non seruet dictas sollemnitates. Nota, quod *Sperellus cit. decis. 39. num. 24. & seq.* probat, excusatum fuisse in foro fori à dicta suspensione

219 sione Vicarium, qui iudicialiter iurauit,
in prolatione sententiæ, non venisse ibi in
mentem, dispositionem d.c.1.non solũ, quia
naturalis obliuio,ac inconsideratio excusat
ab incurrenda censura, vt dixi sup. recoll.1.
sed etiam ex eo, quia ad incurrendam hanc
suspensionem requiritur, vt dictę sollemni-
tates omittantur ex dolo, & temeritate, &
sic cum certa scientia, & directa voluntate;
vel ex tanta negligentia, quæ illi moraliter
equipolleat, quia in d.cap.1. requiritur in d.
iudice temeritas.Ex quo Sperell.colligit igno
220 rantiã scilicèt iuris, posse excusare dictum
iudicem,quod etiam docet Bonacina cit.p.1.
§.2. quidquid contrarium probet Manriq.
cit q.10.num.10.Nota,quòd in cap.sacro, & si
non requiratur temeritas, requiritur tamen
præsumptio, quæ in hoc non differt à teme-
221 ritate, vt de eo quòd ausu temerario fieri
prohibetur, patet ex dictis sup.recoll.1.á n.
371.& seq.vbi habetis,quæ ignorantia excu-
set à censura incurrenda, quando imponi-
tur contrà aliquid facere præsumentes, vel
ausu temerario aliquid facientes. id tamen
hic aduertendo,quod & si ibi accipio teme-
ritatem, prout idem sit cum dolo, tamen vt
dicit Farinacc.p.1.praxis q.90.num.68.teme-
ritas secundum veriorem opinionem, com-
mittitur sine dolo. In terminis dicti cap sacro
quòd ignorantia excuset, notat Graffius p.1.
lib.4.decis.cap.3.n.20.vers.Nec eos.Circà quar
tam limitationem de censura lata per viam
statuti, ibi allegatis, addo Bonacinam suprac.
p.1.§.1.n.2.vers.dixi in limit.vbi loquitur in
terminis c.sacro, & §.2.n.4. vbi loquitur de
sollẽnitatibus cap.1. & præcipuè scripturæ,
quòd etiam intelligit de censura lata per edi
222 ctum,& per legem, sicut etiam loquitur
Sperellus cit. decis. 39. num. 47. & Genuen-
sis in praxi cap.25.nu.4.vbi loquitur de man-
dato generali, & dat exemplum de Vicario
Episcopi præcipiente sub pæna excommu-
nicationis,vel suspensionis,aut interdicti, vt
omnes clerici veniant ad processionem. Tra
ctat etiã Bonac.cit.§.2.n.8.an quando censurę
sententia fertur generaliter contrà personã
223 incertam, etiam sit in scriptis proferenda
& cũ causæ expressione,aliàs incurrat iudex
dictam suspensionem, & affirmat cotrà Al-
terium,& Suar. sed horum opinio est magis
conformis textui in d.cap.1. vt ibi aduertit
Archidiaconus sub num.9. Circà limitationẽ
224 quintã de iudice ferente sententiam decla-
ratoriam censuræ, alijs ibi allegatis, accedit
Bonacina suprac §.2. num.3. vbi num.seq. se
declarat,hoc intelligi de monitione propriè
accepta, non autem de citatione, iuxta ea,
quæ dixi supra recollect. praecd.num. 883.
& prosequitur Thesaurus p.2. de pœnis eccles.
v.censura c.1.vers declaro 5. Circà sextam li-
225 mitationem de præcepto sub pæna censu-
ræ maioris latæ sententiæ, licèt ei contradi-
cat Genuensis in cit. cap.25. num.2. vbi dicit
hoc communiter docere DD.in d.cap.1.Ta-
men illam docent Graffius cit.cons.4.num.15
& 16.Suarez, Layman, & Sanchez. quos re-
fert,& sequitur Thesaurus suprac.vers.decla-
ra 5.Dixi censura maioris, quia dictæ sollem-
226 nitates nõ habent locum in excõmunica-
tione minori,vt per Bonacinam suprac.§.2.n.
3.Dixi latæ sententiæ,quia neq. habet in præ-
cepto sub pæna excõmunicationis ferendæ
227 sententiæ (quale intelligitur,quotiescun-
que fit simpliciter sub pæna excommunica-
tionis suspensionis,aut interdicti, vt dixi su-
prà recoll. 1. & hoc voluit dicere Sperellus
cit.decis.39.ad finem.quando limitat tex.in d.
cap.1.& cap.sacro, in monitione aliquid fa-
ciendi sub pæna excommunicationis, cla-
rius Manriquez cit. q.10. num.9. qui hanc
opinionem sequitur tamquam magis proba-
bilem,& litteræ,ac menti S. Pontificis magis
aptã.Circà id q ibid. subdidi,dictam suspen-
sionem non incurri ab Episcopis, & eis su-
perioribus Prælatis non obseruantibus di-
ctas sollemnitates in ferenda censura.Nota
Graffium p.1.decis.lib.4. cap.3. num.19. & 20.
limitare hanc doctrinam ad Episcopos con-
secratos tantum,& sic docet, quòd si sint tã-
228 tum electi,& confirmati, si non obserua-
rent dictas sollemnitates, quòd incurrerẽt su
spẽsionẽ,secus de Archiepiscopis nõ palliatis,
quia licèt ante acceptũ palliũ,neq. Archiepi-
scopũ se appellare potest,c.nisi de authorit. &
vsu pallij, tñ si est consecratus est verè talis,
ideoq. illum offendens incurrit excomm.
Bullæ cœnæ, Alzedus p.1.sua praxis c.3. n.67.
& si contrariũ dicendum existimet,vt etiã ibi
229 tetigi,de Cardinalibus non Episcopis, qui-
plus alijs, ex maiori vicinitate cum Papa,
sunt priuilegiati. Circà sollemnitatem scri-
pturæ,nota, quòd Bonacina suprac.§.1.num.
2.ad finem.post Suarez docet, incurrere di-
ctam suspensionem iudicem, qui prolata
230 cẽsura sine scriptura,& si eã postea in scri-
ptum redigit,& ideò docet, promulgationẽ
cẽsuræ esse faciendam ex scripto. Cuius con
trarium latè probat Sperellus suprac.decis.39.
& ante eum Graffius cons.4. sub num.17. de
sent.excommunicationis vol.2. Tandem circà
id,quod dixi ead.recoll. 2. num.274. de suspẽ-
231 sione ab audiendis confessionibus sæcula-
rium facta à superiore Regularium ergà suũ
subditum, qui iam approbatus fuit ab Epi-
scopo, vt nẽpè qñ illa fertur tãquã censura;
debeant de iure cõmuni obseruari sollẽni-
tates,de quibus sup.ex quo dicta facultas au-
diẽdi cõfessiones sæculariũ nõ pendet ab ip-
so superiore,reperi postea,docere Bonac.loco
suprac.p.1.§.2.n.14.ad fin.& Bellett.p.2.§.30.
qdquid contrariũ præter Alter.ibi cit. à Bo-
nac.antea docuerat Sayr.lib.4.de censuris c.2.
ad

ad finem. Quomodo autem ignorantia iuris
232 possit Regulares excusare, vide *Graff. su-
prae. p. 1. decis. lib. 4. cap. 3. n. 22.* vbi quòd ipsos
excuset ignorantia iuris, vt milites, rusticos,
mulieres, & personas publicę conuersatio-
nis ignaras, de qua re præter *Sayr.* ab eo cita-
tum, videte *Panormit. in cap. ex multa num. 2.
ex. de voto, & voti redemptione.*

233 Clericus blasphemans D.N. Iesũ Christũ,
vel B. Virginem eius Matrẽ, non est suspẽsus
ipso iure, sed suspendendus: nam pro prima
vice fructibus vnius anni omnium, & quo-
rumcunque beneficiorum priuandus, pro se-
cunda vice priuandus beneficijs ipsis, & pro
tertia, etiã dignitatibus, ac deponendus, & in
exilium mittendus, quòd si nullum obtinue-
rit beneficium, pæna pecuniaria, vel carce-
ris pro prima vice puniẽdus, pro secũda car-
ceribus mãcipãdus, pro tertia verbaliter de-
gradãdus, & ad triremes mittẽdus. Qui reli-
234 quos Sãctos blasphemauerit, pro qualitate
blasphemiæ, atque personæ, arbitrio iudicis
puniẽdus, ex constitutione Pij V. incip. *Cum
primum Apostolatus. §. ad abolendum*, apud
Quarantã verbo blasphemia, vbi bona. Addit
D. Prosperi de Augustino latè agit *Lazzar. de
blasphemia q. 5. n. 32. Scortia in select. SS Pon
tificum constit. epitome 90. §. 10. & Theoremate
222.* (vbi latè ostendit, quæ nã sit blasphemia
hæreticalis, quæ includitur in bulla cænę pu
niẽda ab inquisitoribus etiã pro prima vice,
de qua rectiã *Graffius lib. 1. de quinq. casibus c.
10. n. 24. & Diana p. 4. tract. 7. recoll. 8.*) nouis-
simè de hac materia tractat *Bellect. p. 2. sua dis
quisitionis clericalis §. 1.* qui *n. 12. cum Azorio
& Suarez* contra *Lazzarium & Comitolũ*, vi-
detur in ea opinione residere, quod dictæ
235 cõstitutiones non sint in vsu receptę. Cuius
tamen contrarium patet ex his, quæ habet
*Genuensis in sua praxi Archiep. Neap. cap. 64.
in 2. edit.* vbi præsupponens, dictam Bullam
esse vsu receptam, quęrit an clericus tunc in-
quisitus, quòd pluries blasphemauerit Deũ
& B. Virginem, deberet condemnari statim
ad triremes, vel tantum puniendus pæna pe-
cuniaria, vel corporali, prout prima vice præ
cipitur fieri in dicta Bulla, & subdit fuisse in-
tellecta dicta verba pro prima vice punitio-
nis, non blasphemiæ, & ideò per quinquen-
nium fuisse dictum clericum exulatum à
236 ciuitate, ꝙ blasphemia, tunc sit hæretica-
lis, quando est directè, vel indirectè contrà
articulos fidei, habetur *in Directorio inquisi-
torum p. 2. q. 41. refert M. Vulpe in sua praxi
fori ecclesiastici cap. 7. num. 47.*

Clericus in sacris cõtrahẽs matrim. ꝙ nõ
sit suspensus sicut quilibet clericus publicus
criminosus vt volebat *Hostiẽs. in c. sanè sacer-
dotes n. 2. vers. ex indulgẽtia de clerico cõiugato
cũ alijs*, sed tantũ sit irregularis post cõsum-
mationem matrimonij, probat *Sanchez lib.
7. de matrim. disp. 85. num. 3. iuncto num. 5.* vbi
vult, talem irregularitatem, etiam eo casu,
quod ducat vnicam, & virginem, (si antea
vxorem non habuerat) esse ex bigamia, nẽ-
pè similitudinaria, quòd negãt alij auctores,
quos sequitur *Layman lib. 1. tract. 5. p. 5. de ir-
regul. c. 6. nu. 5. vers. Dico 2.* vbi idem docet de
Religioso professo, qui hoc casu pari passu
ambulat cum clerico in sacris, & si *Hurtado
disp. 2. de irregul. num. 47.* id neget de cle-
rico in sacris, & affirmet de Religioso pro
fesso, quem sequitur *Diana p. 4. tract. 2. resol.
39.* Qui *Layman* & si non explicet, ex quo ca-
237 pite tales sint irregulares, sed tantũ ex eo
probet, talem irregularitatem non esse ex
bigamia, quia illa ab Episcopo respectu cle-
rici, & à superiore exempto, respectu Reli-
giosi post pænitentiam, & vitæ emendatio-
nem, potest dispensari. Tamen necesse est, fa-
teatur, esse ex delicto sacrilegij, prout docẽt
authores citati à *Sanchez suprae. disp. 85 n. 10.*
intellige præter excommunicationem, de
qua egi sup *recoll. 4. verbo matrimonium scię-
238 ter, &c.* Dixi *in sacris*, quia clerici in mino-
ribus eodem modo, si antea vxorem non
habuerant, & ducant virginem, non solum
non incurrunt aliquam irregularitatem, aut
censuram, sed neque peccant venialiter, si-
cut peccarent, ducendo absque iusta causa
viduam, vel corruptam, quo etiam casu, effi-
cerentur inhabiles ad exercitium illorum
ordinum, & alia, de quibus latè per eun-
dem *Sanchez eod. lib. 7. disp. 31.* quomodo sint
de heresi suspecti dicti clerici in sacris, vel
Religiosi professi contrahentes matrimoniũ
& qua pæna puniendi sint à S. Inquisitione,
videte apud *Dianam tom. 4 tract. 7. resol. 5.*

Clerici in sacris, deserentes statum cleri-
calẽ, incedendo sine habitu, & tonsura. Itẽ
clerici in minoribus beneficiati, vel pensio-
nem obtinentes, vltra ducatorum 60. de ca-
mera, idem faciẽtes, simul intendentes be-
neficium, & pensionem retinere: incurrunt
239 crimen apostasiæ ab ordine, quæ apostasia
non habet coniunctam aliquam censuram
vt de apostata à Religione dixi *suprae. recoll.
4. verbo Apostata à Religione* (vbi probaui, ꝙ
de iure communi, incurrat excommunica
tionem, si habitum dimiserit, quod non ne-
gat Bonacina *de clausura q. 2. p. 11. §. 4. in prin
cipio*, & si dicat, eum, dictam excommunica-
tionem non incurrere ex apostasia præcisè,
clarius nouissimè *Thesaur. p. 2. de pænis eccles.
verbo apostata c. 2. §. 1.* Addẽs, quòd incurrat
etiam suspensionem perpetuam ab omni or-
dinis ecclesiastici exequutione, ex motu pro-
prio nostri Pauli IV. incip. *Postquam diuina*,
cõfirmato à Pio V. allegãs *Sanch. lib. 6. sum-
me morali c. 8. n 30.* qui latè probat, neq. mo-
tũ propriũ Pauli IV. nec cõfirmationẽ Pij V.
esse vsu recepta) ideòq. si sũt in sacris tantũ
peccãt mortaliter, & puniri possunt vt apo-

statæ, nisi aliqua rationabili causa excusen-
tur, de quibus vide *Sperellum decis. 66. & Bar*
bos. alleg. 9. n. 11. & 13. si verò habēt beneficia,
240 vel pēsiones, nō solū peccāt, vt sup. sed etiā
incurrunt pœnam priuationis beneficiorū, &
extinctionis pensionum ex Bulla Sixti V. nō
ipso iure, vt videntur sonare verba S. Ponti-
ficis, sed saltē pro foro conscientiæ loquēdo,
post declarationem iudicis, vt relatis autho-
ribus pro, & cōtrà cōcludit *Scortia in selectas*
SS. Pontificum constitutiones Theorem. 382. vbi
quòd hæc opinio sit magis conformis con-
suetudini, quam etiam dicit veriorem alle-
gato *Garzia p. 11. cap. 10. num. 9. Thesaurus su-*
prà c. 4. §. 5. ad finē. Dixi *saltē pro foro conscien*
tiæ, quia quoàd forum fori requiritur mo-
nitio, & cōtumacia, & sic procedunt autho-
res citati *à Castro Palao tom. 2. tract. 13. disp. 1.*
p. 11. §. 10. n. 10. Videte *Sperellū suprac. decis.*
66. vbi quòd datum fuit mandatum de ma-
nutenendo beneficiato, cuius beneficium
241 fuit impetratum à S. P. per publicam dela-
tionem habitus sæcularis, ex eo quòd dictus
beneficiatus non fuit citatus, vbi tū non de-
clarat, an hoc casu dictus beneficiatus reassu-
mendo habitum post citationem, vt præ-
supponunt Doctores allegati à *Castro Palao.*
debeat amplius molestari in beneficij posses-
sione, quia iam fuit impetratum ob illā cau-
sam non delationis habitus à S. Pontifice, &
242 sic dicta monitio, & cōtumacia procedit in
priuatione facienda ab ordinario, quo casu,
sicut dicitur de priuilegio fori ab eod. *Spe-*
rello ibid. decis. 26. num, 18. facto contrario, sci-
licèt reassumptione habitus, purgari potest
cōtumacia, vndè secus est de pensione, quia
quis non priuatur per dictam non delatio-
243 nem habitus pēsione, sed declaratur iā illa
extincta in fauorem Titularis, & per conse-
quens semel extincta non potest amplius re-
uiuiscere in præiudiciū tertij, vt benè *Ciarli-*
nus in suis controuersijs cap. 36. nu. 51. vers. &
reassumptis.

Commissarij alienationum bonorum ec-
clesiasticorū, vide *sup. recoll. 4. hoc eodem verbo.*

Compromissarij capitulorum sede vacā-
te, ad eligendum nouum Episcopum, & in
dignitate maiorem; eligentes ad dignitatem
præfatam indignum: incurrunt suspensionē
per triennium à beneficijs *c. si compromissa-*
rius de electione in 6. & quia licèt hodie re-
gulariter electio Episcopi non pertineat, vt
olim vsque ad Bonifacium IV. & Clem. VI.
ad Capitulum, seù Canonicos. sed ad S. Pon-
244 tificem. Tamen in Germania dicta con-
suetudo eligendi Episcopum per Capitulū,
& Canonicos mediante electione canonica,
hodiè etiam seruatur, vt per *Barbos. p. 1. de*
off. & potest. Episc. tit. 1. cap. 3. n. 27. quidquid
Viuald. de suspensione n. 67. putet simpliciter,
hodiè derogatū esse huic textui. Nō erit extrà
propositū, circà hāc suspensionem aliqua ab
authoribus certa, recolligere, & dubia breui-
ter resoluere. Quæ omnia, ni fallor, facili ne-
gotio consequi posse arbitror, si nostri textus
suspensionē, cū simili lata in *c. cum in cunctis*
§. clerici eod. titulo extrà generaliter latam
contra eligentes etiā Episcopum indignum
annectā. Certū est .n. Primò vtraq. spensionē
esse latæ sentētiæ à perceptione fructuum be
neficiorum per dictum triennium, item non
omnium beneficiorum, quæ possident dicti
cōpromissarij, & eligētes, sed tantū eorū, quę
possident iu Ecclesia, cui per eorum electio-
nem præiudicium intulerunt. Secundò est
certum, illam non incurri, nisi actus sit perfe-
ctus, non per solum suffragium, quia tunc
perficitur tantum peccatū mortale, sed per
245 sequutā electionē indigni. *Toletus lib. 1.*
cap. 49 sub num. 6. Sayrus lib. 4. cap. 15. num.
11. Megalius p. 3. lib. 1. cap. 4. num. 12. Layman
loco infracit. q. 64. & Villalobos loco infracit.
Tertiò quod eodem modo iudicatur indi-
gnitas electi Episcopi pro vtraque suspen-
sione incurrenda, scilicèt ratione natalium,
ætatis, scientiæ, & morū, vt per Doctores cō-
muniter, & dixi in *tr. de officio cappellani q. 4.*
praxi 6. à num. 88. quidquid *Layman quæst.*
62. infrac. velit, extendendam esse hanc pænā,
246 & si aliam ob causam, indignus eligeretur,
v.g. si eligeretur, qui sacrū ordinē nō suscepit:
nam semper datur tempus, intra quod susci-
pi debet dictus ordo sacer, ita post *Suarez Fil*
liuccius tract. 17. num. 111. ad finem, & Villalo-
bos p. 1. summa tract. 18. diff. 7. num. 10. ad finē.
Dixi *Episcopi* nam *Sayrus lib. 4. cap. 15. n. 11.*
qui eius est opinionis, quòd suspensionē *c. cū*
in cunctis, incurrant eligentes indignum, etiā
ad prælaturā inferiorē Episcopatu, videtur
etiā velle, tales eligendo indignum ratione
247 natalium ad has inferiores dignitates non
incurrere hanc suspensionem, sicut eligen-
do ad Episcopatum. Quartò, quòd neutram
incurrat Episcopus, cùm de eo non sit in di-
cto *cap. cum in cunctis*, facta expressa mentio
imò expressè exclusus *in d. cap. si compromis-*
sarius, intellige vt sup. explicaui *sup. hac eadē*
248 *recollect. nu.* 228. Episcopi enim, si confir-
marent dictam electionem, tantum priuan-
tur pro ea vice iure conferendi beneficium,
de qua re videte *Sanchez loco infrac. num. 22.*
& alios infracitādos. Quintò neque habet lo-
cū d. suspensio, sicut nec aliæ pænæ in Cardina
249 libus eligentibus Papam, *Sayrus, & Viual-*
dus locis cit. & alij infracitandi communiter.
Sextò, vtroq. iure, electio est nulla, & pote-
stas eligendi reuertitur ad Capitulum, vel
superiorem. Quid si tres sunt compromissa-
rij, & duo tantum elegerunt indignum, vnus
250 autem suffragatus fuit digno, vtrum rema-
neat apud ipsum vnum ius eligendi? Respō-
detur, quòd reuertitur hoc casu ad Capitu-
lum

lum,& non ad illum vnum compromissariũ: ita contrà *Panormitanum, Layman in suis qq. canonicis de electione Prælatorum ecclesiasticorum q.2.* Septimò quòd dictum triennium statim incipiat post delictum commissum,vt latè declarat *Sanchez lib.2.opuscul.moral.c.1. dub.6.num.21.* & tandem quòd vtraque suspensio durante triennio, sit S. Pontifici reseruata, elapso autem triennio cesset. Hæc sunt certa apud authores. Quæ verò controuertuntur inter ipsos, sunt. Primò an ad incurrendam vtramque suspensionem requi-
251 ratur, vt electio fiat scienter de indigno? *Bonacina tom.3.disp.3.q.4.p.3.* duas refert opiniones,primam affirmatiuam requiri, quòd fiat scienter vt suprà, quam dicit probabilẽ, hanc probant *Sanchez loco suprac. num.17. Layman in suis qq. canonicis de Prælatorum ecclesiasticorum electione q.62. & Villalobos p.1.tract.18.difficult.7.num.9.* Secundam negantẽ,quam nõ solũ ipse *Bonac.* sequitur post *Suarez, & Alterium.* sed etiã illã vocat cõmuniorẽ, .s.nõ requiri quòd sciẽter eligatur indignus, sed sufficere si ex negligentia culpabili (intellige vt post *Suarez* explicat *Filliuccius tract.17.sub nu.10.* mortaliter) eligatur talis indignus,& hæc mihi videtur magis conformis verbis *dicti cap. si compromissarius* (qui tex. vt infra dicam,cum sit posterior *cit. c. cũ in cunctis,* illũ declarat) vbi loquendo de nullitate ipsius electionis, priuatione facultatis eligendi pro illa vice pro dictis cõpromissarijs, & quòd electio reuertatur ad Capitulum,expressè dicitur,id procedere,*siuè scienter,siue ignoranter,* &c. ergo etiam ad incurrendã pænã suspensionis, sufficit siuè scienter, siue ignoranter fiat. Confirmatur, quia qñ idẽ tex. loquitur de cõpromittentibus,ratam habentibus dictam electionem indigni, expressit, quòd illi incurrant pænam (an tantum priuationis facultate eligendi vel etiam suspensionis, infrà explicabitur) quãdo scienter ratam illam habuerint, ergò non exprimendo id, quando loquitur de compromissarijs, videtur residere in primo dicto,de scienter,vel ignoranter eligentibus. Accedat, vt benè ponderat *Bonacina loco suprac.* quod ad ipsos compromissarios spectat inquirere de sufficientia, & habilitate ipsius eligendi,vt patet ex ipsomet textu, ibi *vt pæna suum authorem teneat,* ergo nil mirum, si contrà ipsos rigidius procedatur, quàm cõtrà ipsos compromittentes.Secundum quod controuertitur inter DD. est. An compro-
252 mittentes, scienter ratam habentes dictã electionem indigni,incurrant eandem pænã suspensionis per triennium. Idem *Bonacina loco suprac.num.5.* refert duas opiniones,primam affirmatiuam, quam tribuit *glosa in d. cap. si compromissarius, & Alterio,* hanc opinionẽ etiam sequitur *Layman suprac. q.62.* dũ asserit, tàm priuatione facultatis ea vice eligendi, q̃ suspensione per trienniũ puniri nõ solũ eligentes Episcopũ indignum, sed
253 etiam postulantes ipsum, nam postulatio fit à compromittentibus, non à compromissarijs, & dum postulant indignum, videntur electionem factam per compromissarios ratam habere. Eandem sententiam probat *Megalius suprac. num.12.* & allegatis *Toleto & Sayro,* dicit esse communem, *Thesaurus p.2. de pænis ecclesiasticis verbo electio cap.3.n.3.§.2.ad finem.* Secundam verò negantem cui ipse adhæret post *Suarez disp.31.sect.3.num.9.* qui ait, hanc sententiam sibi probari; quia mitior est, & satis conformis verbis tex.& rationi,sequitur *Filliuccius tract.17. num.110. ad finẽ.*& illi accedit *Villalobos par.1. summa tract.18.diff.7.nu.10.* & si loquatur de confirmantibus, item etiam *Sayrus lib.4.cap.15.nu.11.* qui loquitur de compromittentibus, qui consenserunt electioni.Quapropter non dubito,hanc opinionem esse probabilem. Tertium, quod inter authores controuertitur, est,an dicta suspensio afficiat eligentes indignum non solum ad episcopatum, sed etiam
254 ad dignitatẽ inferiorem episcopatu, hæc controuersia non est inspectis verbis textus *in cap.si compromissarius,* quia certum est, ex verbis ipsius, eius dispositionem non extẽdi ad aliam electionem,quàm Episcoporum, vt patet,ibi *huiusmodi pæna in aliorum, quàm Episcoporũ,& Superiorum ipsorũ electionibus, cùm peccatur in ipsis,non vendicat sibi locũ.* & ita loquitur *Bonacina loco suprac.num.1.* Est igitur controuersia, respectu verborum tex. *in d.c. cum in cunctis §.clerici,* quibus inspectis,aliqui Doctores referunt suspensionem ibi positam, non solum pro eligentibus ad Episcopatum, sed etiam ad alia beneficia habentia curam animarum,ita *Toletus*(vt reticeam alios antiquiores) *lib.1. cap 49. num.6. Suarez tom.5.disp.31.sect.3. num.10. Filliucc. tract.17.num.111.Egid. ConinK disp.15.n.44. Megalius lib.5 c.4.num.1.Villalobos p.1.summe tract.18.diff.7.num.9.* & in hac opinione videtur residere *Sanchez lib.2.opuscul.moral. c.1.dub.6.n.25.ad finem.*& si à *Thesauro infra citãdo loco,* allegetur pro contraria sententia. Alij verò referunt dictam suspensionem latam contra eligentes indignum ad episcopatum tantum,ita *Viualdus de suspensione nu.66.Nau.cap.27.num.155. Henriquez lib.13.c.39.§.2.*& plures Canonistę,quos refert,& sequitur *Thesaurus p.2.de pænis ecclesiasticis, v. electio cap.3.§.1.vers. Nota 2.* vbi vocat hanc opinionem communem, huic opinioni accedit *Layman in suis quæstionibus canonicis de de Prælatorum ecclesiasticorum electione q.63.* qui vult, pænam suspensionis incurri ab his, qui eliguut ad episcopatum tàm ex dicto *c. si compromissarius.* quàm ex *c.cum in cunctis.*

Ex alijs tamen iuribus, satis colligi, eligentes indignum etiam ad inferiores dignitates, &
255 prælaturas incurrere pęnā priuationis pro vna vice eligendi, quā pænā, illi possunt, ad quos pertinet, condonare, admittendo eos, vt per *Laym. loco suprac. q.67.* & hoc modo possunt intelligi authores, qui dicunt, hanc censuram non ligare, nisi eligentes Episcopum indignum, vt ait *Sayrus lib.4. cap.15.n. 11.vers.primò,& tertiò.* De dicta pęna priuationis pro ea vice eligendi, videte *Sanchez sup. num.22. & Layman q.64.* quòd talis pæna priuationis habeat locum non solum in pa-
256 trono ecclesiastico præsentante indignū, sed etiam in patrono laico, dixi in meo *tract. de officio cappellani q.4.praxi 6.nu.87.* quibus illic allegatis pro contraria opinione, quòd scilicet ipse patronus laicus non incurrat dictam pænā; videte *Sanchez supra n.23.& seq.*
257 Conceptionis B. Virginis disputationem in popularibus concionibus, vel vbicunque promiscua virorum, ac mulierum multitudo conuenire solet, affirmando alterutram sententiam, contrariamq. refellens, & impugnans, clericus, in sacris cōstitutus, vel religiosus. Itē de ipsa quæstione scribens, vel dictans vulgari sermone, cuiuscuis pietatis, vel necessitatis pretextu, incurrit suspensionem S. Pontifici reseruatam. *Ex constit.* 116. Pij V. incip. *super specula*, apud *Quarantam hoc eodem verbo, & Scortiam epitome* 111. ita omnes, qui tractant de suspensionibus in particulari. Circà quā materiā quęro nouiter, an suspensionē istā incurrāt ipsi clerici in sacris,
258 alias actiones circà hanc materiam exercentes, prohibitas in Bullis, & Decretis Pauli V. & Greg. XV. de quibus sup. *recoll.4. hoc eodem verbo?* Et Respondeo affirmatiuè quia & si ibi adiungantur pro dictis actionibus aliæ pęnæ, tamen semper in omnibus illis confirmantur, & innouantur censuræ & pęnæ, in alijs constitutionibus, antea de hac re editis, & contrauenientes expresse subijciūtur censuris, & pænis contentis in dictis cōstitutionibus, vt est videre in illis, apud *Lezanam p.1.cap.20. num 11. Scortiam in selectis SS Pontificum constit.theoremate 199. Lauretti de Franchis in suis controuersijs inter Episcopos, & Regulares fol. mihi 193. & Bonacinam tom.3.disp.3.q 6 p 4* qui *ibid disp.2. q.1.p.34.* clarè supponit, incurri suspensionem, & *n. 11.* declarat, quid significat dicta suspensio à
259 diuinis. Nota quòd & si Episcopi vi Bullę Pij V. nō incurrant dictā suspensionē, iuxtà doctrinam generalem traditam sup. tamen vi constitutionis Pauli V. vbi adest clausula illa, *etiam speciali, seu indiuiduali nota dignus* illā incurrunt. *Thesaurus de pœnis ecclesiasticis verbo Conceptio* §.3. vbi benè declarat, quòd id dicitur *de scribente., vel dictante vulgari sermone, &c.* intelligi debeat ad affectum editionis publicæ, vel in publica schola

Quæro secūdò etiā nouiter, an dicti Clerici in sacris præter suspensionē, incurrant quoq.
260 excommunicationē latā à Sisto IV. de qua in *citata recoll.4.* & respondetur etiam affirmatiuè, loquēdo de actionibus prohibitis in dicta const. Pij V. ita *Scortia suprac. theorem. 299. vers. quò ad pœnas.* ibi *præter excommunicationem reseruatam positam in extrauag. Sisti IV. quam confirmat Pius V. tres peculiares pœnas statuit in transgressores ipso facto, absque alia declaratione incurrendas, nempe suspensionem à diuinis, cùm sunt in sacris, deinde priuationem cuiusuis gradus, & dignitatis, & administrationis, si qua funguntur.* quidquid cōtrariū videatur docere *Pilliuccius tract.15. num.92.ad finem* ibi *à Pio V. super specula*, vbi alia prohibentur *sed non sub excommunicatione, &c.* quem sequitur *Bonacina suprac.p.34. num.8.* Nam in dicta constitutione Pij V. expresse, præterquam quod innouatur statutū, à Sixto V. ac illud de verbo ad verbum, si ibi insertum esset, habens. Expresse ait, velle singula, quæ à Sixto statuta fuerant, etiam quantum ad alias pænas, innouare. Quæro tertiò, vtrum exercentes actiones prohibitas in constitutionibus Pauli V. & Gregorij XV. incidant etiā in excommunicationā latam à
261 Sixto IV. de qua *suprac. loco? Bonacina cit. num.8.* clarè asserit, præter actiones in præfata extrauag. sub excommunicatione prohibitas, quòd nonnullæ aliæ à subsequentibus Pontificibus interdictæ fuerunt, non quidē sub pæna excommunicationis, sed sub censura suspensionis à diuinis, & alijs pænis, sed nescio qua ratione cū neq. in constit. & decreto Pauli V. quæ habetis apud *Campanilem Rub.12. cap.13. & seq.* neque in constitutione Gregorij XV. quam habetis apud *Bonac. cit.p.4. & Lauret. de Franchis, & alijs cit. suprà* fiat mentio suspensionis, sed tantum approbantur, & cōfirmantur constitutiones tam Sisti, quàm *Pij V.*

Concubinarius, vel fornicarius, aut adul-
261 ter clericus in sacris, quod hodie, sicut de iure antiquo, absq. aliqua monitione, sit ipso iure suspensus ab officio, & beneficio: ita quòd si celebret, incurrat irregularitatem, post alios, esse communem opinionem, testatur *Comitolus lib.1. suorum respons. moral q. 57.num.3.ad finem*, vbi *num 2.* etiam subdit, collationem huic factam esse nullam, testatur etiam de communi *Toletus lib.1. cap.48.* vbi habetis differentiam inter fornicarium, & concubinarium, & quando tales dicantur notorij, vel non, de quibus etiā latè *Farinacc. p.2.praxis q.138.* vbi *n.57.* testatur supradictā opinionē esse magis receptam; Imò ita declarasse Sacram Congregationem Cōcilij post *Garz. Bellett. & alios*, refert *Barbos. in collect. bullarum, & decretorum, hoc verbo, & in collect. ad Concil. Trid sess.25.cap.14. n.18.* Illam

post

post Tridentinum vigere: nec contraria con suetudine fuisse abrogatam, dixit post alios *Marchinus tract. de ordine tract. 1. par. 8. n. 13* qui *nu. 13.* dicit, singularem esse opinionem *Suarez*, quòd de iure antiquo non fuisset ta lis ipso iure suspensus, sed suspēdendus. Cō-
263 trarium tamen, quòd hodiè (quidquid sit de iure antiquo) talis non sit ipso iure suspē-sus, ex eo quia *Concil. Trident. sess. 25. cap. 14.* aliis pœnis illum, post monitiones, multari præcipit, nullam faciendo mentionem de hac pœna suspensionis, post *Sotum, Medinā, & Suarez* probat *Filliuccius tract. 17. num. 124.* dicitur hæc opinio probabilior *à Bonacina tom. 3. disp. 3. q. 7. p. 4.* de communi testatur *Layman lib. 5. tract 9. cap. 11. ad finem.* sicut quòd hodie sit magis communis, testatur nouissimè *Thesaurus p. 2. de pænis ecclesiasticis verbo concubinatus* §. 2. quòd dictum ius antiquum hodiè non sit amplius in vsu, sed per contrariam consuetudinem abrogatum, post *Sayrum, & alios, dixi sup. p. 2. recoll. 1. num. 229.* quibus accedunt *Vulpe in sua praxi iudiciali fori ecclesiastici cap. 29. num. 13* vbi latè de hac materia, & alij allegati *à Marchino loco suprac. n. 8.* quos refert, & sequitur *Diana p. 4 tract. 2. resol. 92. & p. 5. tract. 10. resol 49.* Vndè cùm vtraque opinio à Doctoribus vocetur communis, & magis communis, & ab aliquibus negetur, dictam suspensionē esse vsu abrogatam, & ab aliis è contrà affirmatur illam esse vsu abrogatā, animus meus maneret anceps, nisi plures Doctores essent, qui testantur, dictam suspensionem vsu abrogatam esse, quàm qui dicant illam non esse abrogatam, item nisi *Riccius in collect. in. decis. coll. ct. 859.* referat, ita declaratū à S. Cong. Et tādē quòd *Filliucc. & Thesaurus*, qui in Pænitentiaria Romana fuerunt versati, his nouissimis temporibus testentur de communi, & magis communi, quibus magis fides adhibenda, quàm aliis in d. Pœnitentiaria minimè versatis. Nā data & nō cōcessa prima opinione, licèt talis suspensus, nō indigeat pro d. suspēsione Pænitētiaria, quia pōt absolui ab Episcopo, vel illa post pænitētiā, cessat, tū irregularitas resultans, ex eo, ꝙ quis celebrauit in dicta suspēsione, secundū
264 veriorem opinionē, est Papalis. ita per supracitatos authores, & præcipue *Marchinum num. 19. & seq.* Notanter dixi *irregularitas resultans, &c.* quia in ea sum opinione, quòd talis cōcubinarius, vel fornicarius, vel adul-
265 ter notorius, non incurrat aliam irregularitatem, ratione infamiæ, seù enormitatis, & notorietatis delicti, vt putat post *Cosmū Philiarchum, Sayrus lib. 7. cap. 12. num. 21.* intellige, per quam post peractam pœnitentiam, impediatur ad superiores ordines ascendere, absque dispensatione, quia ex infamia facti cōsurgēte ex delicto, etiā depositione digno, nō oritur irregularitas propriè, & simpliciter dicta, vt infrà cùm de irregularitate, videte pro nunc, præter authores supracitatos. *Layman lib. 1. tract 5. p. 5. de irregularitate cap. 4. num. 10. & seq.* Dixi *ad superiores ordines ascēdere*, tùm quia de hoc est difficultas, verum egeat talis suspensus eo casu dispensatione,
266 non autem pro celebratione, & exercitio actuū ordinis, vt per *Sayrum loco supracit.* & sic eo casu habet locū regula, multa iā facta tenent, quæ si non essent facta, non tenerent. Tum etiam quia ipso perseuerante in dicto peccato notorio, secundum omnes est irregularis, ad illos suscipiendos, vt in specie notat *Auila p. 7. disp. 4. dub. 5. vers. 2. cōclusio.* ꝙ intelligendum est de irregularitate etiam nō
267 propriè, & simpliciter dicta, sed impropriè dicta, quatenus scilicèt significat impedimentum ad dictos ordines suscipiendos, non quatenus ordines sunt, prout efficit irregularitas, & notat *Auila par. 1. dub. 5. in fine.* sed quatenus illorum susceptio à tali persona gignit scandalum, quod non potest tolli, nisi per vitę emendationem, etiam publicā, interposito aliquo temporis spatio. Dixi in principio *clericus*, quia de regulari, non di-
268 cunt Doctores quòd hoc casu si suspensus, & si tale crimen magis puniatur in ipso, quàm in clerico, quia in clerico illud delictum non est depositione dignum, *Genuensis in praxi c. 31. ad finē.* sicut in Regulari, *Bellettus par. 2. suæ disquisitionis clericalis de pænis clericorum* §. 3. *ad finem.* vbi de aliis pœnis, hanc ob causam ipsi Regulari imponendis, de quibus etiam agit *Lezzana p. 1. c. 5. ad finem* Quando autem Regularis repertus
269 cum concubina, vel fornicaria extrà clastra, veniat puniendus ab Episcopo, vel à suo superiore Regulari, videte *Carlinum in suis controuersiis forens. iudic. c. 50.* vbi de iudice ac de pœnis cōcubinæ regular. sicut de concubinis clericorum latè tractat *Sperellus decis. 19.* Secūdò quia Episcopus concubina-
270 rius, si à synodo Prouinciali admonitus nō resipuerit, ipso facto suspensionem ab officio & beneficio incurrit, ita habetur *in Concil. Trident. sess. 25. cap. 14. de reform. suo. allegato.* vbi etiam subdit, quòd si post monitionem *perseuerent, etiam ad S. Romanum Pontificem, ab eadem synodo deferantur, qui pro qualitate culpæ, etiam per priuationem, si opus fuerit, in eos animaduertat*, & post alios habetur per *Bonac. t. 3. disp. 1. q. 7. p. 4. n. 4.* vbi *n. 5.* post *Suarez* notat, sufficere vnicam monitionem à dicta synodo factā Episcopo ad incurrēdā d. suspensionem absque alia sententia, in quo differt Episcopus à clerico, qui vt incurrat pœnas Concil. debet ter moneri specialiter, & ferri contra eum sententia, aliàs non teneretur in conscientia subire dictas pænas, *Garsias p. 11. de benefic. cap. 16. Riccius p. 1. pra-*

xis.

*xis decis.*301.*in prima impressione, vbi latè de hac materia, & Bonac.sup.* Qui subdit *n.*6.ꝙ ad eundē effectū, tunc non diceretur d. Episco-
271 pus nō se emēdare, quādo post monitionē, carnaliter dictam concubinam cognosceret vel secundū *Suar. & Alter.* quibus accedunt *Reginaldus lib.*32. *praxis p.*2. *num.*66. *vers. item ex Concil. & Filliuc. tract.*17. *num.*138. nisi statim,& absque morali dilatione tollat occasionē delicti, & scandali, quod vltimū mihi magis arridet ex eo,quia dicta suspensio non imponitur à Concilio propter simplicem incontinentiā, sed propter scandalū ex familiaritate, & consuetudine mulierum inhonestarum,vt fatetur idem *Bonacina*(loquens de clericis) *ibid.num.*2.*ad finem.*quòd est idem, quàm quòd decretum S. Concilij non procedat in simplici incontinentia absque qualitate concubinatus, prout ex S.Congreg. refert *Garsias p.*11. *de beneficijs cap.*10. *num.*186. (vbi latè de hac materia, & præcipuè inuehit contrà Episcopos, qui non exequūtur pœnas Cōcilij contrà dictos cōcubinarios,&c.pròut præcipit Pius V.in sua constitut.5. sed sæpè illos puniunt pœna pecuniaria, itaut dicti concubinarij,illis deseruiāt pro annuo censu, videte tamen *Riccium in collect. decis. collect.* 857. vbi refert,declaratū à S.Congreg. clericum concubinarium pu-
272 niri posse pœna pecuniaria) & meritò quia in dicto concubinatu,idemmet Concil. præcipuè ponderat dictum scandalum,vt patet ibi,*satisque res ipsa communi fidelium omnium offensione, summoque clericalis militia dedecore testatur.* quæ verba tanquam in prohemio ipsius decreti posita,benè indicāt, hanc esse rationem finalem ipsius decreti in omnibus eius partibus, & tandem idem *Bonacina loco supracit.num.*4.*vers.hinc colligit,* benè declarat *Alterium*,quem sequitur *Diana par.*5.*tract.*10. *resol.*49. *ad medium.* docē-
273 tem, quòd qui recipit ordines ab Episcopo notorio concubinario, vel fornicario, vel adultero post dictā monitionē,licèt recipiat dictum ordinem,non tamen recipiat illius ordinis exequutionem,quia vt ipse subdit, id intelligendum est, quādo fuit etiā dictus Episcopus pro tali denunciatus,iuxtà ea, quę latiùs infra dicā *verbo ordinatus ab Episcopo excōmunicato,suspenso,&c.* Dixi *in sacris constitutus*,quia *Siluester, Nau. Maiolus, & alij antiquiores*, extendebant dictam suspē-
274 sionem etiam ad clericos constitutos in minoribus, quos authores ex modernis sequitur *Marchinus cit.tract.*1.*p.*8. *cap.*3. *n.*18. tamen contrariam opinionem sequuntur magis communiter moderni, vt est videre apud *Bonacinam suprac.t.*4.*num.*1. quòd alicubi imponatur pœna suspensionis a diuinis contra clericos retinentes domi mulieres absque licentia Ordinarij. *Chartarius decis. Curia Archiepiscop. Mediolan.*50. *num.*9.

Confessiones audiens,præsbiteratus ordine insignitus, sine potestate iurisdictionis,sibi ab ordinario illorum fidelium, quos absoluere præsumit, dicit *Bellettus p.*2. *sua disquisit. clericalis* §.30.*in principio.* quòd a superioribus est suspendendus ab audiendis confessionibus, atque alia pœna arbitraria puniendus, allegat tamen ad hoc *tex. in cap. placuit de pænit.dist.*6.vbi habetur,ꝙ audiens subditū alterius sacerdotis sine eius cōsensu,*gradus sui periculo subiacebit*, quæ verba *Rodriq.t.*2.*qq.regul.q.*37.*art.*1.*vers.restat,* explicat quòd cōtineāt suspensionē nō latę,sed ferendæ sentētiæ,ibi *posuit se periculo suspensionis à gradu sacerdotij,quem receperat*,& postea declarat, qualis sit iste gradus a quo suspendendus sit, subdens, *saltem à gradu, &*
275 *potestate,& iurisdictione habituali, quam in sacerdotio recepit, itaut nunquam dicta potestas,& iurisdictio habitualis in actum redigatur,actualem iurisdictionem recipiendo ad confessiones auriculares audiendas,nisi ipse tantā egerit pænitentiam,vt ad ipsum gradum restitui mereatur*, quòd suspensio longè minor
276 sit depositione, qua dignum est hoc crimen, asserit *Lezana p.*1. *summæ cap.*19.*num.*41.(allegans *Nau.in d.cad.placuit*, qui aliud non dicit,nisi quòd talis sit castigandus, vt benè eum citat cum alijs *Thesaurus p.*2. *de pænis ecclesiasticis verbo absolut. cap.*2. *dub.*2. *ad finem prima responsionis*, quòd minor sit suspensio,ipsa depositione, patet nam depositio,licèt ęquè priuet legitima exequutione officiorum, vel beneficiorum, sicut suspensio, tamen illa priuat sine spe restitutionis, ista verò cū spe restitutionis, *Sayrus lib.*5.*c.*20. *n.*63.& in puncto *Chartarius decis. criminali Curia Archiepiscopalis Mediolan.*50. *num* 3.Quòd etiam talis sacerdos non incur-
277 rat excommunicationem Bullæ cænæ,vel Concil. Trid.contra vsurpantes iurisdictionem pertinentem ad personas ecclesiasticas ratione beneficiorum,seù Ecclesiarū eorundem,&c.de qua supra *recollect.*4.*verbo vsurpantes*,notat in terminis *Thesaurus sup. in* 2. *responsione.* ex eo, quòd talis iurisdictio audiendi confessiones sit extraordinaria, ad nullū determinarè pertinēs priuatiuè quòad alios, de qua nō loquitur *Concil.* neq. *Bulla cana.* Vbi *dub.*3. subdit quòd & si talis non
278 incurrat irregularitatem,ex quo non vsurpet actū ordinis quem non habet, sed quem habet habitu, licèt non actu, vt explicaui *sup.p.*2. *recoll.*4. *num.*41. *& seq.* tamen quod condemnatus hoc iudicio, erit ipso iure infamis,& consequenter irregularis, de qua re infrà cum de irregularitate:Quòd non incur
279 rat crimen hereticæ prauitatis, & sic sit puniendus ab inquisitoribus. docēt *Nouar.loco infrac.n.*6.*& Bellettus loco suprac.in princ.*qui supponit *n.*2. dictam pœnam non habere locum

cum in Regulari audiente confessiones sæcularium cum approbatione Episcopi duntaxat, & absque expositione sui superioris, *Bellettus sup.* qui etiam sequitur opinionē illorum, qui volunt, quòd talis validè absoluat, contra *Sotum, & Graffium, quos ex neotericis* sequitur *Marchinus de ordine tract. 1. p. 5. cap. 5. num. 7.* Dixi *presbiteratus ordine insi-*
280 *gnitus*, quia si illo non fuerit insignitus, tunc non solum erit irregularis, sed ab inquisitoribus sanctæ fidei, vel locorū ordinariis à foro ecclesiastico, & ab ordinibus ecclesiasticis, si quos habuerint, abijciūtur etiā si ætate fuerint minores annis 25. dummodo vigesimum ætatis annum compleuerint, & ritè degradati, Curiæ sæculari traduntur, ex constit. Clem. VIII. & Vrbani VIII. apud *Nouar. in summa Bullar. tit. de sacerdote non ordinato ministrante, & c. Naldo, & alijs.*

Confessio facta etiam sacerdoti non habenti iurisdictionem, regulariter est inualida
281 quia vt dixi sup. *p. 2. recoll. 1. num. 61.* ratio iudicij necessariò postulat, vt feratur in subditum, ita præter authores ibi citatos, *& etiā ibid. recoll. 5. quæsito vltimo, vbi ago de pœnis sacerdotis absoluentis sine potestate iurisdictionis, saltē delegata*, testatur, esse certū, *Thesaur loco supracit.* Dixi *regulariter*, quia dantur aliqui casus, in quibus simplex sacerdos non approbatus ab ordinario, licitè, & validè audire potest cōfessiones, de quibus egi *suprac. p. 2. recoll. 3 à n. 43.* vbi habetis, cum qua iurisdictione tales in istis casibus absoluant, & quando error communis iuuet ad hoc, vt sit valida dicta confessio.

Confessarij Regulares scienter non faciētes conscientiam pœnitentibus de decimis soluendis, vide *sup. recoll 4. verbo Religiosi, qui admoniti*, quibus illic allegatis accedunt *Lezzana p. 1. cap. 9. num. 26. & Thesaurus verbo Decima cap. 3.* qui non faciunt mentionē
282 monitionis Rectorum prærequisitæ ad incurrendam dictam suspensionem, sequentes forsan opinionem *Caietan. & Nau.* cuius tamen contrarium ibi cum *Bonacina*, & aliis ab eo citatis, sequor.

Consecrationis munus, Ecclesiis Cathedralibus præfecti, etiā S. Romanæ Ecclesiæ Cardinales, intrà tres menses à die confirmationis, non recipientes, non incurrunt suspēsionem, sed tantum tenentur ad fructuum ipsarum Ecclesiarum perceptorum restitutionem, & si intra totidem menses id facere neglesserint, priuantur ipso iure dictis Ecclesijs. ita habetur *in Concil. Trid. sess. 23. cap. 2. de reformat.* de qua materia, præter *Barbosam in collect. ad dictum locum Concilij*, latè tractat *Sanchez lib. 7. Consil. moral. cap. 1. dub. 15. num. 13.* vbi non solum probat, impedimentum necessarium v. g. infirmitatis, vel hostiū. &c, excusare; sed etiam dari posse causam iu-
283 stam, vt Episcopus confirmatus nunquam cōsecretur v. g. si post confirmationem vitietur corpore, ita vt nunquam debeat consecrari, & tū eo casu administrabit ea, quę sunt iurisdictionis, & ea, quæ sunt ordinis supplebūtur per aliū Episcopū. Dū enim in textu tales obligantur ad restitutionē fructuum, præsupponitur, post confirmationem adeptos fuisse possessionem Episcopatus cum breui Apostolico *Barbosa p. 1. tit. 4. n. 9.* (ante enim confirmationē, cū non possit quis dici Prælatus, neque potest administrare, *Alzedus in sua praxi episcopali c. 3. n. 50. & seq.*) vnde aliàs nullā pœnā incurrit. *Venerus loc. infrac. n. 15.* Quod dixi *à die confirmationis*. explicat *Henriq. lib. 10. c. 25. ad finē.* sibi notæ, idest à die collationis sibi factæ, expeditis, ac receptis, Bullis, & in cōmento *litt. S, ad finē.* subdit, *oportet Episcopū habere notitiam de confirmatione, aliàs Episcopus Indiæ, longè distans, non posset intra dictos menses à die confirmationis ignota, consecrari*, ex quibus patet, supponere, quòd talis quando confirmatur sit absens à Curia (quia hodie solum Papa confirmat Episcopos *Alzedus sup. n. 65.* qui etiā post *Rodriquez, & Barbosam.* notat *ibid. n. 88.* quòd adueniente confirmatione, seu testimonio authentico, ex quo constat, confirmationem factam in Romana Curia translationis alicuius Episcopi in aliam Ecclesiam,
284 statim cessare iurisdictionē ipsius in primo Episcopatu, quamuis non sit adepta possessio secundi Episcopatus, & ex tunc currat tempus octo dierū Capitulo, eligendi Vicarium; fructus autē percipere, donec apprehenderit possessionē secundi episcopatus, quia tunc vacāt eius beneficia. *Venerus in examine Episcoporū lib. 4. c. 4. n. 13. Alzedus p. 1. sua praxis*
284 *c. 3. n. 77.* Ista cōfirmatio fit eo modo, quo dicit *Barbosa p. 1. de potest. Episcopi tit. 1. c. 5. n. 3.* quādo post præconizationē in concistorio, altera die in eodem concistorio, fabricato prius processu super vita, & moribus promouendi, expeditur cedula, quam in vrbe vocant concistorialem, quæ habet vim supplicationis in Dataria expeditę, super qua litteræ apostolicæ expediuntur sub plumbo; & si est præsens, post dictas litteras, ipsemet Papa personaliter vespere eiusdem diei, ipsum confirmatū induit Rocchetto. Nota quod electus Episcopus intrà tres menses,
286 post consensum, electioni præstitum, debet petere confirmationem à S. Pontifice, aliàs perdit ius, quod ex dicta electione acquisierat *cap. quam sit de electione in 6. Alzedus cit. cap. 3. num. 53.* intellige vt supra, nisi legitimo fuit impedimento detentus, *Barbosa cit. p. p. de potest. Episcopi tit. 1. cap. 3.* qui docet, hoc casu ad euitandam hanc pœnam, sufficere, si amicus, etiam sine mandato, intrà dictum tempus petat dictam confirmationem

nem, quòd procedit maximè in Episcopatibus, qui spectant ad liberam prouisionem S. Pontificis, nam in Episcopatibus, in quibus habent ex priuilegio eiusdem Sedis Apo-
287 stolicæ nominationē, Domini temporales, trimestre intra quod tenentur nominati petere cōfirmationē, incipit à die, quo dicti Episcopi nominati proponuntur S. Pontifici cū exhibitione cædulæ, ita *Barbosa suprà tit. 1. cap. 5. num. 22.* Et iam quòd sum in ista materia confirmationis, & consecrationis Episcopi. De Regulari facto Episcopo, quæro, quomodo sit verum id, quod dicit *Alzedus in sua praxi episcopali p. 1. cap. 3. nu. 38.* quādo ait, quòd *quidquid acquirit antequam ad episcopatum promoueatur, vt habitum, libros, & alia, licèt pertineant ad monasterium, nisi superior dispenset, quòd eis vtatur vsque ad certum tempus, sub excommunicationis pæna, ex Alexandro IV. & Clem. IV. Tamen de consuetudine receptum est, quòd per tempus vitæ Episcopi, libris, ac etiam alijs rebus anteà acquisitis, vtatur de licentia Generalis suæ Religionis, qui ferè semper eam concedet, & postea mortuo Episcopo ad Religionem redeunt, facto computo ex inuentario tempore promotionis facto, & a promoto subscripto.* Quòad primum de excommunicatione. Dico non fuisse latam excom-
288 municationem, sed benè suspensionem à Clemente IV. ab exequutione Pontificalis ministerij contrà Fratres Ordinis Prædicatorum promotos, vel assumptos ad Episcopatum, vel alias prælaturas, si prius recipiant munus consecrationis, quàm resignent ordini, libros, & alia, quæ habent tēpore suæ promotionis, & per Alexādrum IV. præcipitur dumtaxat in virtute S. obedientiæ Fratribus minoribus promotis, vel promouēdis ad dignitates episcopales, vel aliàs, vt libros, & alia quę p ipsos promotionis suę tēpore, habuisse, vel habere cōstiterit, sublata qualibet dilatione, resignēt Generali, vel prouincialibus ministris, nisi forsitan prædicti ordinis Prælati, vsum huiusmodi rerum, illis ad tempus cōcesserint de gratia speciali, ita refert *Rodriq. tom. 2. qq. regular. q. 58. art. 6.* & concordat cū *Confecto fol. 15.* vbi refert concessionē Clementis IV. pro Prædicatoribus, cùm declaratione, quòd nō cōprehendantur quaterni sermonū, vel aliarum rerum notabilium suo labore congesta, & *Casarub. verbo Episcopus* vbi refert dictam concessionem pro Fratribus Minoribus, & sic non dubito, quòd dicta suspensio non extendatur, neque ad Fratres Minores, neque ad alios Religiosos, vt videtur loqui *Ioannes Cruz lib. 1. de statu Religionis, & priuilegijs ipsius cap. 7. dub. 3. conclus.*
289 *7.* nam pænæ, & censuræ latæ pro vno ordine Mendicantium, non communicātur alteri ordini etiam Mendicantium, & tantò magis alijs ordinibus. Ex regula odia sunt restringenda, vt aliàs dixi, & ibi citatis, postea accedit *Lezzana p. 2. summæ qq. regular. cap. 1. sub num. 52.* Vndè optimè dictam suspensionem refert tantum pro Fratribus Prędicatoribus, *Barbosa p. 1. de officio, & potestate Episcopi tit. 1. cap. 4. num. 15. ad finem.* Quòad secundū, quatenus à Clemēte IV. obligantur Episcopi præfati resignare dicta bona ante consecrationem, & ab Alexandro IV. ante promotionem, dubitari potest à quo tempore desinat talis Episcopus acquirere monasterio, & sic incipiat acquirere suæ Ecclesiæ
290 bona ab eo acquisita, etiam proprio, ac particulari titulo (iuxtà sententiam, quam verissimam appellat *Sanchez lib. 6. summæ moralis, cap. 6. num. 8.*) quòd talis Regularis ob
291 adeptionem episcopatus non absoluatur à voto paupertatis, & per consequens non acquirat dominium dictorum bonorum, vbi loquitur de hereditate paterna, sed tantum vsum, & administrationem, de qua re præter allegatos *sup. p. 1. recoll. 1. num. 178. Barbosa de de potestate Episcopi allegat. 114. num. 19. & & 28.* vbi *n. 29. ex eod. Sanchez lib. 7. cap. 32. n. 62. & seq.* subdit quòd etiā Episcopus assumptus ex ordine minorum, recuperet ius succedendi parentibus, eo modo, quo suprà, & prosequitur alijs allegatis *Alzedus. p. 1. sua praxis episcopalis cap. 13. num 5.* quibus accedit nouissimè *noster Pater Pasqualigus decis. 228.* intellige, quando parentes moriuntur postquam iste talis fuit creatus Episcopus, vt aliàs dictū fuit) circa hoc dubiū *Sanch. lib. 1. c. 32. nu. 65.* refert tres opiniones, primā quòd hoc accidat tēpore, quo accipit possessionē sui episcopatus, secundam quòd id debeat
292 intelligi de tēpore consecrationis, & tertiā, quā sequitur, incipere illū acquirere Ecclesię post cōfirmationē (& si tūc nō accipiat possessionē Ecclesiæ, vt volebat prima opinio, quia cùm post confirmationem Episcopus, vt dixi sup. possit exercere ea, quæ sunt iurisdictionis, etiam concedi solebat adeptio possessionis) fauet pro hac sententia *Alzedus p. 1. sua praxis episcopalis c. 5. nu. 75.* vbi post
293 *Suarez* ait, quòd Episcopus Regularis post cōfirmationē eximatur ab obseruantia Regulari, huic opinioni se subscribit, & illam latè probat *Pasqual. decis. 132.* Qui tñ *decis. sequenti*, id limitat in bonis sibi donatis in-
294 tuitu episcopatus, nā probat desinere illa acquirere monasterio, statim post electionē, seù nominationē ad ipsum, & sic ante confirmationem, de quibus & si tunc possit liberé disponere, tamen ex quo illa adhuc maneant sub dominio donantis, Episcopus iste, de illis disponat ex facultate donātis, iuxtà facultatē sibi factā, & pinde quidquid conuertit in proprios vsus, maneat etiam in dominio donantis, *quousque Episcopus nominatus possit ipsi acquirere, tunc enim transit*

sit in dominium ipsius(declara, idest Ecclesiæ,
ne contrariari sibi videatur cũ his, quæ dixit
*suprac. decis.*28.) quæ limitatio si esset vera,
sequeretur,idem dicendum fore de sibi do-
uatis ante electionem,vel nominationem ad
episcopatum, & sic sufficere, quòd donatio
sit de rebus, *quæ sint propriè dignitatis episco-
palis,aut excedant, vsus consuetos regularium,
vel si sint res communes, quæ deseruire possunt
pro vsibus monasterij*(*vt est pecunia*)*adsint pro
babiles cõiectura, quòd donatio nõ fiat intuitu
monasterij,aut persona, quia regularis sit,sed
quia*,spẽ habet in eo,ꝙ sibi ab aliquo magna
te,procuratur eius promotio ad talem digni-
tatem, nam fundamentum principale dictę
doctrinæ non est. quia ad episcopatum no-
minatus sit: ita vt non fieret, nisi ad episco-
patum non esset nominatus, sed quia dona-
tio non fit intuitu monasterij, sed intuitu
episcopatus, & quia dominiũ remanet apud
donantẽ,quæ rationes militant etiã vbi adsit
295 dicta spes probabilis,dictũ episcopatũ adi-
piscẽdi,quòd esset viã nouã aperire Religio-
sis, periculo deludendi paupertatis votum,
illa autem ratiò, quòd in Episcopo electo di-
sponente circà vsum donationis, præsuma-
tur licentia superioris, tamquam ea, quæ nõ
posset, nisi irrationabiliter negari, procedit
296 quando disponeret in ijs, quæ deseruiunt
ad vsum ipsius Religiosi, nam illis non po-
test vti absq. d. licẽtia superioris expressa,vel
tacita,vt latè dixi *sup.p.*1.*recoll.*11.*nu.*197.*&
seq.* non autem quando disponeret in vsum
aliorum,iuxtà mentem donantis, cùm tunc
Religiosus non exerceat actum aliquem
dominij,& proprietatis,vt probat *Sanchez su-
prac.lib.*7.*cap.*30.*num.*4. quem sequitur *Dia-
na p.*1.*tract.*6.*de voto paupertatis resol.*29.qui
297 licèt loquatur in accipiente pecuniã,ad ef-
fectum elargiendi eleemosinam, tamen ra-
tio illa, quòd non distribuat nomine pro-
prio, sed alieno, est generalis ad omnem di-
stributionem. Ex eadem doctrina tradita à
Pasqualigo,sequeretur etiã,quòd si moriatur
298 dictus Episcopus electus post confirma-
tionem,ante possessionẽ adeptã episcopatus,
succederet in dictis bonis Camera,quia illud
tempus, confirmationis ipse assignat pro ac-
quisitione dominij in fauorem Ecclesiæ. At
certum est, quòd & si Camera faciat spoliũ
de Regularibus Episcopis titularibus,vt per
*Sanchez suprac.cap.*32.*nu.*68.*& Barbosam cit.
allegat.*114.*n.*31. quos alijs allegatis,sequitur
*Pasqualigus decis.*130. vbi idẽ quoq. affirmat
de eo Regulari Episcopo, qui iã renuncia-
uit Episcopatui, tamen id non facit Camera
299 nisi postquã talis Episcopus fuit consecra-
tus, & hoc siuè degat,quando moritur, intra
claustra, siue extrà illa, quia facit Camera
spolium de eo,vt Episcopus est, non autem
vt Regularis est degens extrà claustra. Item
quoque sequeretur, quòd moriente dicto
300 electo, ante confirmationẽ;in dictis bonis
concessis in vsum suũ, non succederet neq.
monasterium, neq. Camera, sed restitui de-
beant donantibus, & tantum monasterium
in illis succederet ex voluntate tacita donã-
tis,illa non repetentis, quæ omnia indigent
maiori declaratione, quàm nũc patitur no-
strum institutum,

Conseruatores se intromittentes in alijs,
quàm manifestis iniuriis, & molestiis illa-
tis, &c. sunt suspensi ab officio conseruato-
ris per annum, ita fuit correctus tex. *in c.
hac constitutione* §.*ne autem,de officio delegati
in* 6.vbi secundum communem sententiã,
fertur suspensio non solum ab officio con-
seruatoris; sed etiam ab officio clericali, &
beneficio, per Decretum Greg.XV. de con-
seruatoribus,de quo post alios, dixi suprà *re-
coll.*4.*hoc eod.verbo*, vbi latè de hac materia.

D

Decimas, Ecclesiis sæcularibus spectan-
tes,Religiosi quicunque, vsurpare,ap-
propriare,retinere,vel vt soluantur,prohibe-
re præsumentes, vide sup. *recoll.*4. *hoc eodem
verbo, & v. Religiosi beneficium non habentes.*

Dimissorias concedens capitulum sede
vacante sup. *Capitulũ sede vacante.*

Duellũ committentes clericos, siue illud
alteri offerant, siuè oblatum suscipiant, su-
spensionem ipso facto incurrere, docent *Sil-
uester verbo suspensio q.*6.*vers. vndecimo An-
gelus ibid.num.*12.*& Tabiena num.*7.per tex.
in *cap.*1.*de clerico pugnante in duello.* At ve-
rius est, dictum clericum non esse suspen-
sum,sed suspendendum: ita post *Nau. Hen-
riquez.Salzedum, & Rodriquez*, *Sanchez lib.
2.summa moralis cap.*39. *num.*18. vbi & si cũ
Suarez subdat, non satis esse prouocationem
ad duellum,illiusq.acceptationem, vt cleri-
301 cus hic,suspendendus sit, nisi pugna sequa
tur, tamen docet, posse suspendi etiam si ex
necessitate acceptet dictum duellum, qui-
bus accedit *Belettus p.* 2. *sua disquisitionis
clericalis* §.48. *in principio*, testatur de com-
muni *Thesaurus p.*2. *verbo duellum cap.*1. *in
principio.* Ab ista suspẽsione postea lata, pos-
se dispensare ipsum Episcopum illam feren-
tem,si ex eo non fuit sequuta mors,vel mẽ-
bri mutilatio,supponit *Sanchez vbi supra,&
clarius docet Rodriq.in summa cap* 73. *ad finẽ.*
alias pænas, quas ipso facto incurrunt duel-
lantes, vel ipsis duellantibus auxilium, &c.
ferentes,tum clerici, tum laici, habetis suprà
*recoll.*4.*hoc eod.verbo.*

E

Electi à Religione tamquam verè incor-
corrigibiles,quandiù manẽt extra Re-
ligio-

ligionem, hodiè sunt suspensi ab exercitio ordinum, à qua suspensione non possunt dispensari, nisi à S. Pontifice. ità habetur in decreto S. Congregationis Concilij, iussu Santiss. D.N. Vrbani VIII. edito die 21. Septembris 1624. quod refertur *à Nouario Canonico in sua summa Bullar. veterum, & recent. tit. de apostatis, & eiectis*, & si .n. in prima parte d. constitutionis fiat mentio de apostatis, tamen contra eos non fertur suspensio, sed tantum statuitur, vt tales siuè habitum regularem deferant, siuè non, possint ab Episcopo loci vbi degunt carcerari, ac superioribus Regularibus consignari, vt eos puniant, quia iam supponitur illos incurrisse excõmunicationem, vel ex iure communi, si habitum dimiserunt, vel ex constit. SS. Pontifi cum, vt dixi *sup. recoll. 4. verbo Apostata*, & si habitũ etiã non dimiserunt. Ac etiã suspẽsionẽ, de qua sup. hac eadẽ *recoll. n. 239*. Quia
302 tate, eiecti. nõ impediti aliqua irregularitate vel simili impedimẽto, si erant sacerdotes poterãt (secũdũ aliquos, nã cõtrariũ declarauit S. Cõg. vt in *fr. n. 323*.) celebrare, & si diaconi, vel subdiaconi cãtare Epistolã, vel Euãgeliũ, etiã nõ adito Episcopo originis, vel loci, se corrigendo, dixit *Portellius verbo eijcere ab ordine in additione num. 6.* imò etiam promoueri ad sacros ordines, si illos non habebant, vt habetur per *Rodriq. tom. 1. qq. regular. q. 30. art. 24.* & supponit *Graffius cons. 3. n. 15. de regular. tom. 1.* vbi quòd dimissoriæ illi dandæ sint, non à superiore, sed ab Episcopo proprio, & si non poterant audire confessiones, prædicare, &c. vt concessit Innoc. IV. apud *Casarub. vers. eiicere*, ideò dixi quòd hodiè sint suspensi vi dicti Decreti. Quo attento, nullus potest eiici à Religione nisi sit verè incorrigibilis Per quod decretum reuocantur in hoc, non solum statuta, & contutiones etiam S. Pontifice confirmata, (secundum quorum tenorem loquitur *Sanchez lib. 6. summa moralis c. 9. num. 5.*) sed etiã
303 priuilegia aliàs cõcessa aliquibus Religionibus principaliter, aliisq. per communicationem, de quibus per *Portellium loco suprac.* perque antea poterãt eiicere Religiosos ob certa crimina; ita *Bonacina quæst. 2. de clausura p. 12. §. 1. num. 6. ad finem, & n. 8.* ac *Lezzana p. 1. cap. 23. nu. 4.* Quòd ex dicto decreto abrogẽtur statuta, & cõstitut. Religionũ, à S. Pontifice confirmata, clarè patet. ibi, *sublatis in hac parte statutis, constitutionibus, &c.* abrogatio autem priuilegiorum vbi etiã in dicto decreto fiat, infrà patebit *num. 306.* Verè autem incorrigibilis hodiè non solum (vt dicitur in eod. decreto) est iudicandus ille, in quo concurrunt ea omnia, quæ ad hoc ex iuris dispositione requiruntur, sed etiam. quòd vnius anni spatio, in ieiunio, & pænitentia probetur in carceribus, & elapso anno adhuc animo indurato, in sua pertinẽ-
304 tia perseueret. De iure autem vt aliquis sit verè incorrigibilis, requiritur. Primò, ꝙ commiserit delicta grauia, quia nõ pro quolibet crimine est quis à Religione eijciendus, ita percipitur ex *cap. fin. §. porrò de statu monachorum*, ibi *iuxtà modum culpa*, vbi *glosa* subdit, *in quo maior fuerit culpa, maior exerceatur vindicta, ne pœna amplius extendatur, quàm delictum*, quæ autem sint ista delicta
305 grauia, iam declararunt SS. Pontifices Pius V. & Sixtus V. nempè esse illa, in quibus de iure communi imponitur pæna mortis, aut perpetui carceris, aut triremium, siuè in perpetuũ, siuè ad tẽpus, & alia delicta grauissima inobediẽtiæ, &c. vt refert *Cappuccinus ad Casarub. v. eijcere. quidquid Graffius cons. 5. num. 16. de regularibus vol. 2.* hanc declarationem, seù priuilegium tribuat Sixto IV. & Pio IV. Priuilegium autem præfatum Pij V. est idẽ cum eo, quod referunt *Rodriq. tom. 1. qq. regul. q. 30. art. 15. & 18. Miranda tom. 1. q. 52. art. 1. conclus. 2. & Bonacina q. 2. de clausura p. 12. §. 1. num. 8.* nempè concessum principaliter Ordini S. Hieronymi in Hispanijs, & per communicationem alijs Religionibus participantibus priuilegia dicti Ordinis, quales sunt hodiè omnes Religiones approbatæ, vt aliàs dictum fuit. Dixi *declarationem, seù priuilegium*, quia si dicta concessio accipiatur vt declaratio criminum grauium, quæ quis patrando, ac in illis perseuerando, absq. resipiscentia, reddatur incorrigibilis; certum est, illi non derogari per præsens decretum, tum quia declaratio nihil de nouo concedit, tũ etiam quia talis declaratio est conformis dispositioni. *tex. in cap. cum non ab homine de iudicijs*, ibi *siuè in furto, siuè homicidio, siuè periurio, &c.* sicut etiam *Rodriquez cit. art 18. & seq.* loquitur de homicidio, furto, & crimine nefando, & quærit quando ista crimina sint sufficientia ad declarandum aliquem incorrigibilem. Si verò accipiatur vt priuile-
306 giũ, quo indulgeatur, vt pro aliquo ex dictis criminibus grauibus, semel cõmisso, vel de quo semel fuit quis processatus, cõuictus, & punitus, & si nõ ostenderit signa emendationis, non acceptando pænitentiã, vel fugiẽdo à loco sibi pro pænitentia assignato, possit eiici à Religione, vt incorrigibilis. Et dico. quòd dicto priuilegio sit derogatum per præsens decretum, & sic debet intelligi *Bonacina loco suprac.* quem sequitur *Lezzana cit. cap. 23. num. 4.* cùm docet, per hoc decretum esse reuocata etiam priuilegia, &c. quia & si in dicto decreto, non fiat mentio priuilegiorum, tamen sancitur in eo, quòd non possit eiici, nisi qui verè sit incorrigibilis ex iuris dispositione, &c. qualis est non solum qui commisit aliquod graue delictum, quòd est primum requisitum incorrigibilitatis, sed

etiam

etiam, qui non semel illud perpetratum fuit, vt subdit *Panormitanus in dicto cap. cum non ab homine n. 6. ibi & nota benè, quòd prò simplici homicidio, vel furto non traditur clericus statim Curiæ sæculari.* (intellige siue idem,
307 siuè equale, vel grauius, ita *Sanch. lib. 7. summa cap. 9. nu. 4.* & si alijs, quos sequitur, contrà *Sanchez, Bellettus p. 2. §. 25.* sufficiat, si delicta etiam sint minus grauia, istud .n. est secundum requisitum, licèt *Sayrus lib. 5. de censuris cap. 22. num. 37.* & *Lezzana sup. n. 12.* illud assignent pro primo requisito, imò opus est, quòd pluries fuerit de dictis criminibus conuictus, & condemnatus, quòd est tertium requisitum. ita *Rodriquez cit. art. 15.* post *Salzedum, Miranda loco suprac. conclus. 2. Portellius clarius verbo eijcere ab ordine num. 1. vers. secundò nota. & Bellettus loco suprac. sub num. 12.* vbi subdit *quòd si hæc non intercedant* (idest quòd fuerit per legitimas probationes conuictus, & confessus, & iuridicè condemnatus) *& si fuerit monitus, & castigatus, & ipse omninò deneget, neque probationibus conuinci posset, potius superior reprehendendus foret, cum illo iniustè egisse, quàm ipsum esse incorrigibilem. quem non constat comisisse, quæ emendare, & corrigere iubetur.* Nota Doctores
308 præcitatos, circà vices, quibus debeat talis, esse punitus, antequam declaretur incorrigibilis, non concordare, *Bellettus tantum* dicit quòd non sufficiat si fuerit seriò admonitus Religiosus priuatim, & publicè, sed etiã debet esse punitus *D. Bonauent. apud Casarub. in compendio priuilegiorum Mendicantium verbo eiicere ab ordine vers. præfata, Mirãda, & Portellius locis citatis,* dicunt, quòd ter debeat fuisse punitus, cum quibus cõcordant. *Sanchez, Nouarius, Lezzana, Sayrus,* & alij, qui dicunt, quòd debeat esse ter monitus, & quia *Portell.* in hoc clarius loquitur, nõ desinam referre eius verba, quæ sunt ista. *Hinc colligo, non sufficere, quòd Religiosus committat tria crimina atrocia ex vna quasi vice morali, vnum post aliud. vel simul, vt dicatur in-*
309 *corrigibilis, si non sit ter punitus cum distinctis interuallis, & distinctis punitionibus, sed opus est, vt per interualla fiant crimina, & cuilibet statim adhibeatur punitio, & nihilominus non resipiscat, aliàs non dicetur incorrigibilis, quia pertinacia propriè consistit in resistentia per distinctas obiurgationes, &c.* & licèt hi DD. loquantur secundum *D. Bonauenturam loco suprac.* qui non loquitur inspecto iure communi, sed secundum regulam Minorũ, quam ipse ibi explicat, tamen de iure communi etiam requiritur, quòd ter sit punitus, hoc sensu, quòd si post secundam punitionem committat idem delictum, (aut equale, vel grauius, secundùm *Sanchez,* vel etiam minus graue, secundum alios, vt sup. dixi) de quo etiam conuincatur, & condendetur, & tamen nec sit spes resipiscentiæ, & emendæ, possit declarari incorrigibilis, &
310 sic non est expectandũ quartum delictum ita excipitur clarè *ex d. cap. cum non ab homine,* vbi loquendo de clerico incorrigibili, dicitur, quòd primò deponatur, secundò excommunicetur, & tertiò anathematizetur, super quæ verba *Panormitanus num. 28.* ait, *Tertius gradus est, quia si adhuc post excommunicationem non resipiscat, debet anathematizari, & si vult redire, & pænitentiam agere adhuc remanet sub protectione Ecclesiæ, sed si contemnit omnes istos tres gradus pænæ, comprimitur per iudicem sæcularẽ, oportet ergò, quòd incorrigibilitas eliciatur non ex simplici iteratione delicti, sed præcedente isto triplici pænæ gradu per iudicem ecclesiasticum.* sic intellige *Rodriq. in principio d. art. 15.* dum post *Salzedum* videtur asserere, quòd de iure communi debeat esse saltem bis punitus. Ex dictis colligitur, quòd si Religiosus bis perpetra-
311 uit aliquod crimen, sed ab vno prius fuit absolutus, non potest post tertium declarari incorrigibilis, ita Episcopus *Riccius p. 4. decis. 102.* quem sequitur *Nouarius in suis singularibus conclus. 81. num. 3.* Quartum requisitũ patet ex dictis, nempè quòd post tertiam pu-
312 nitionem non se corrigat, quòd contigere potest, non solum perseuerando in perpetrandis grauibus criminibus, sed etiam non acceptando pęnitentiam, vel deserendo per fugam, locum sibi pro d. pęnitẽtia assignatũ, vt per supracitatos authores communiter, & si in verbis differant, *vocabulum enim istud incorrigibilis* (vt inquit *Portellius loco suprac. ad finem*) *non denotat continuationem ad crimina, sed respectum ad correctionem, & punitionem ter contemptam.* Sed ex quo *Rodriquez cit. art 15. Mirãda, & Portellius locis citatis.* post *Siluestrum verbo Abbas num. 6.*
313 distinguãt incorrigibilitatem in eam, quæ est de iure, & quæ est de facto, subiciiẽtes, ꝙ incorrigibilis de iure sit ille, de quo hucusq. loquuti sumus, incorrigibilis autem de facto sit is, qui licèt conuictus, & punitus non fuit commisit tamen aliqua licèt non grauia delicta, de quibus spectata delinquẽtis natura, moribus, ac conditionibus ipsius, non speratur emendatio. Quæro, an talis incorri-
314 gibilis de facto, & non de iure posit hodiè, stante dicto decreto, eijci à Religione? Ratio dubitandi est, quia in dicto decreto expressè dicitur, quòd non eijciatur deinceps, nisi verè incorrigibilis, & declarat, illum esse talẽ, in quo concurrunt, quæ ad hoc requiruntur ex iuris dispositione, &c. Ergò videtur tantũ sub hoc decreto comprehensus incorrigibilis de iure, non autem incorrigibilis de facto. Huic quæsito responderem, salno meliori iudicio, in rigore per dicta verba non excludi à præfato decreto, incorrigi-

bilitē de facto, tùm quia illa verba ex iuris dispositione, sunt posita ibi ad excludenda statuta,& constitututiones particulares Religionum, vt patet ibi, *sublatis in hac parte statutis,&c.* tùm etiam quia talis incorrigibilitas, licèt dicatur de facto, non per hoc nō est secundum iuris dispositionem, à qua recipit suas conditiones,& circunstantias, & in qua habet fundamentum, vt dicitur de ignorantia iuris & facti, infamia iuris, & facti,& simil. patet in *d. cap. fin. §. porrò*, ibi, *quos inuenerint contumaces, & rebelles*, quæ verba idem significant, quàm perseuerantiam cum ostinatione in patrandis criminibus. Item quia *Rodriquez, Miranda, & Portellius locis citatis*, probant, dictam incorrigibilitatem esse sufficientem in eorum ordine, ad eijciēdum,& si in eorum regula expresśe requiratur incorrigibilitas prout de iure; Dixi *in rigore*, quia si cū taliter incorrigibili posset ob-
315 seruari aliud requisitū dicti decreti, scilicèt probationis in carcere per annū in ieiunio,& abstinentia, posset eijci. Secus si non posset obseruari dictum requisitum, vt est in casu *Rodriquez*, de eo Religioso, qui existens in Religione, falsa testimonia in rebus grauibus cōtra viros graues affirmare,& discordias inter fratres suscitare cum seditionibus, solebat,& quando superiores illum punire aggressi sunt, arripuit fugam, & manens per longum tempus in apostasia, grauia delicta in sæculo committebat, talis enim hodiè nō posset eijci, non quia ter minimè fuit punitus, &c. sed quia non fuit per annum probatus in carcere, ideòque in facto, in casu simili, vidi dispensatum à S. Pontifice, seù Sacra Congregatione, quòd non obstante dicta apostasia,& sic quòd talis sit absens, nec possit probari per annum in carcere, liceat superiori, illum declarare incorrigibilem, intellige quando iste talis, aufugit etiam à carcere ante tertiam punitionem, & ita intelligo, quòd ait *Portellius loco suprà c. num. 4. ad finem. Hyperbole est, quòd dicunt aliqui, mona-*
316 *chum fugientē à carcere reputari incorrigibilem, hoc falsum est, neque adeò grauis culpa est sola fuga à carcere, vt faciat plusquam vnam apostasiam*, quia si aufugit post tertiam punitionem, etiam infrà annum dictę probationis, posset declarari incorrigibilis, vt benè aduertit *Bellettus p. 2. disquisitionis clericalis §. 25. n. 13.* Sequitur ergò, ꝙ si daretur casus de incorrigibili de facto, qui etiā posset ꝓbari
317 per annū, posset eijci,& si talis pænitentias sibi iniunctas promptus esset exequi, non tū se corrigere à defectu graui scandaloso, tàm respectu fratruum, quàm sæculariū, de quo pluries fuit correctus,& carceratus, quia talis
318 promptitudo exequendi pænitentiam, tantum excusat ab incorrigibilitate de iure quatenus est signum resipiscentiæ, & emendationis, ergò cùm non adsit spes emendationis, illa prōptitudo nihil iuuat, imò ostendit maiorem obstinationem, propriū enim obstinatorum hoc est, libenter pati omne malū, dūmodo de obstinatione sua victoriā reportēt, istud .n. significant verba *Siluestri v. Abbas n. 6.* ibi *Dicit tamen D. Thom. quòd expelli nō debet quis quādiù vult corrigi, quòd intelligo, nisi incorrigibilitas præsumatur de facto propter conditionē viri, &c.* probat *Rodriq. cit. art. 55. ad finem.* cum alijs authoribus supracitatis, vt latius habetis inter meas consultationes morales in casu cuiusdā religiosi sa-
319 cerdotis, qui obstinatè per plures, & plures annos, licèt pluries, carceratus varijsq. pænitentis punitus, noluit alicui neq. intrà, neque extrà suam Religionem, iuxtà liberā facultatem sibi datam à superioribus cōfiteri vanis,& friuolis causis per eum adductis, qui Religiosus aliàs erat mente sanus, & in morali Theologia versatus. Circà dictū
320 annū probationis in carcere, vidi practicatum, quòd incipiat ab eo tempore, quo ipse delinquens protestatur velle illum annū peragere, & si non sit sequuta sententia cōdemnationis tertiæ,& sic sufficere, quòd præcesserit secunda punitio, & postea aliud crimen commiserit pro quo iterum sit carceribus mancipatus. Est tamen hodiè necessaria sententia eiectionis, quia in hoc decreto præcipitur, quòd Generalis *illicò expulsio-*
321 *nis sententiam ordinario notificare teneatur.* Dixi hodiè, quia ante decretum, id non erat certum, vt est videre apud *Farinacc. p. 1. praxis tom. 1. q. 8. num. 49.* & *Nouarium Canonicā in summa Bullar. cùm de apostatis, & eiectis*
322 *nu. 21.* Circà sex Patres, qui cum Generali debent dictam sententiam ferre, fuit declaratum à S. Congregatione, quòd illorū electio spectet ad Capitulū, quādo in Capitulo ferenda foret sententia, vel in loco vbi regulariter morari solet Pater Generalis, quando verò ab eodem Generali fertur dicta sententię extrà dictum locum in alia Prouincia, vt contingere solet tēpore visitationis, quòd sufficiat si illos eligat ibi Generalis, refert dictam declarationem, *Lezzana cit. cap. 23. nu. 5.* Quòd in hoc decreto comprehendantur
323 Regulares masculi, non autem moniales, quæ nunquam propter incorrigibilitatem sunt eijciendæ simpliciter à monasterio, sed nisi ibi puniantur, posśint tūc ad aliud monasteriū transferri, notat *Nouar. in suis singularibus conclus. 83. ad fin.* rationē diuersitatis red- *Bonac. cit. p. 12.* Accedit declarat. S. Congreg. die 27. Maij 1603. his verbis. *Moniales incorrigibiles, non possunt eijci, neque transferri, inconsulta sede Apostolica.* excipe casum, de quo *suprà num. 181.* de moniali, quæ prorupit in sexum masculinum. Hęc suspensio, quandiù eiecti isti manent extrà Religionē

est

est reseruata S. Pontifici, nec potest Ordinarius dictam suspensionem relaxare, vel moderari, vt habetur expresè in dicto decreto, quòd etiam anteà fuisse à S. Congregatione Concilij declaratum in vna, vlixbon. 16. Ianuarij 1596. refert *Barbosa in collect. bullar. & decretorum, verbo eiectus*. Vndè sequitur, quòd redeundo ad eandem Rèligionem, vel
324 aliã intrando, cesset dicta suspensio, vt per *Bonac. suprac. q. 2. de clausura p. 12. §. 6. num. 3.* An autem prima Religio teneatur, & cogi possit tales eiectos, plenè correctos, & peten-
325 tes admitti, recipere? non est certũ apud DD. *Lezzana cit. t. 23. num. 9.* affirmat, & præter *Nau. & Molinam*, quos citat pro sua sententia, refert ita declaratum fuisse à S. Congregatione, subditque *post declarationem, in hoc non posse admitti aliquam excusationem, cũ per eã innouetur c. fin. de Regularibus*. Contrarium tamen, quòd docent *Cordubz*, *Lessius, & Sanchez* citati ab eodem *Lezzana*. dicit probabilius *Bellettus cit. §. 25. num. 24. ad finem*. Vtrum verò tali casu, quando non admittitur à prima Religione, possit transire
326 ad aliam etiam laxiorem, absq. licentia superioris dictę primæ Religionis? Affirmatiuã sententiam probat *Bonacina cit. p. 12. §. 4. in princ.* & ita limita *Lezzanam loco suprac. nu. 10.* docentẽ simpliciter, eiectũ non posse ad ad aliam, siuè equalem, siuè laxiorem transire sine licentia superiorũ suæ Religionis, cui opinioni accedit etiam *Bellettus loco suprac. num. 21.* vbi subdit, quòd si dicti eiecti non admitterentur à Religione prima, nec aliam inuenlant, in qua recipiantur, manerẽt
327 tuti in conscientia. Contrarium tamen docet *Bonacina cit. §. 4. propositione 2.* dum asserit, dictum Religiosum eiectum non teneri aliam Religionem ingredi, si prior Religio nolit illum admittere, nisi fortè eiectus fuerit ab ea, hac conditione, vt ad aliam transiret. Quòd verò addit *Sotus*, hunc tali casu, nõ solũ manere tuta cõsciẽtia in sæculo, sed etiã
328 esse absolutũ à votis obedientię, & paupertatis, non autem à voto castitatis, dicit *Bellettus loco suprac. num. 20.* quòd potest habere hunc sensum, vt eo casu, votum obedientiæ commutetur cum obedientia, quam debet Ordinario, cui subijcitur, & paupertatis, in in eam, quæ seruari potest in illo statu, sed hæc etiam vera sunt, quando dictus eiectus non emendatus fuit, neque petierit iterum admitti ad primam Religionem, ideòq. cum cummuni DD, dicendum, dictum eiectum
329 nunquam esse absolutum à votis, semperq. teneri ad vota Religionis substantialia, non autẽ alias Regulares obseruãtias, vt per *Bonacina cit. p. 12. §. 3. & Lezzanam cit. c. 23. n. 12.*
330 *& seq.* vbi latè declarant, qualẽ administrationem habeant dicti eiecti circa bona, quæ tempore, quo manent in sæculo, acquirunt, & si in hoc, non eodem modo loquantur isti duo authores, licèt citent eosdem authores, nam] *Bonacina* simpliciter docet, dictos eie-
331 ctos aliquid expendentes etiã ad actus turpes, & inhonestos, non peccare contra votum paupertatis, nec accipientes ab eis teneri ob d. causam acceptũ, restituere. *Lezzana* verò concedit, posse res minoris momenti expendere, & donare absque eo, quod accipientes teneantur ad restitutionem, non autem posse facere expensas magnas, & superfluas nec donationes illicitas, aut rerum magni ponderis, & aliàs accipientes ab eis, teneri ad restitutionem. Sed *Molina*, *Lessius, & Sanchez* allegati ab vtrisque loquuntur in sensu *Bonacina*, & ratio eorum ita concludit, quòd nẽpè licèt talis eiectus non sit verè dominus bonorũ, nec possit quicquã tamquã propriũ sibi acquirere, perindè tñ se habeat, ac si verè dominus esset, transcribam hic formalia verba *Molina disp. 176. num. 5.* ibi. hac de causa existimo, si quid cum meretricibus insumat, aut alia ratione peruersè donet, & expendat, factum tenere, neque plus accipientes teneri restituere, quàm si ille Religiosus non esset, sed verus dominus, qui *disp. 520. num. 1. ad finem.* idem dicit loquendo de ipso eiecto ludente, sicut etiam loquitur *Salas de ludo dub. 21. num. 5.* idem habet *Lessius loco citato à Bonacina, & Lezzana*, additque hoc esse magis vsu receptum, & si fateatur contrariã opinionẽ esse probabilem, idẽ iudicandum fore de Regulari Episcopo, expressè
332 docet *Bonac. loco à me suprac. hac ead. recoll. n. 181.* latè *Alzed. p. 1. c. 5. n. 93.* Nota pro casu, quem habui in facto, de quodam eiecto, qui acquisierat notabilem quantitatem pecuniæ, qua emerat cẽsus, an in eius vita à Camera Apostolica poterat aliquid prætendi circà proprietatẽ ipsorũ cẽsuũ? Dixi in eius vita, quia certũ est, post mortẽ illos pertinere ad Camerã ipsã, vt dixi suprà. *Lezzana cit. c. 23. num. 113.* videtur asserere, quòd dominium dictorũ censuũ, ante eius obitum, sit apud Religionem à qua eiectus fuit, cùm dicat, illos esse administratores bonorum, quę acquirunt nomine Religionis, quòd clarius antea dixit *Bonac. cit. p. 12. de clausura §. 7. n. 2.* ibi *sicut etiam probabile est, ad illam* (scilicèt Religionẽ) *pertinere dominium bonorum, dum Religiosus viuit, etiam si in sæculo degat, vt docet prima sententia.* ratio est, quia si reuerteretur, ad illã pertinerẽt d. bona, si verò ad aliã trãsiret ad istã, vt per eundẽ *Bonac. ibid. n. 3.* Contrariũ autem docet *Sanch. lib. 7. summa c. 33. num. 38.* ibi *sic acquisita à Religioso hoc, iustè eiecto, pertinent ad ipsum, quoad vsumfructum, at verò quoad ius administrationis ad Pontificem, qui est supremus Princeps, vel ad Episcopum, in cuius diœcesi est, & proinde in eius cura, & potestate viuit, & ideò eo Religioso defuncto*

*functio,ille vsus consolidatur cum iure administrationis, & plenè ea bona pertinent ad Pontificem,&c.*allegans *Sayrum,& Azor.* Videte eundem *Sanchez ibid n.9.* qui doctrinā, quā *Bonacina loco suprac.* docet de eiecto, ipse probat non de eiecto, sed de apostata,& fugitiuo. Eiectos præfatos ex dispositione dicti decreti,si in ordinibus etiam minoribus cō-
334 stituti sunt,teneri incedere in habitu clericali,declarauit S.Congregatio Concil. in Pisana 1. Aprilis 1628. apud *Barbosam in collect.Bullar.& decret.verbo eiectus.*

Electionem per calumniam impugnantes clerici beneficiarij, idest opponendo aliquid in personā electi,vel prouisi,aut postulati, culpabiliter deficientes in plena probatione, incurrunt suspensionem per trienniū à beneficijs *cap statuimus, & cap. si compromissarius de elect.in 6.*latè *Bonacina post alios tom.3.disp.3.q 4.p.9.* vbi sub *n.3.* post *Ioann. Andr.Suarez, Alter.& Filliuc.*probat, dictā suspensionē nō incurri ratione cuiuslibet beneficij, ad quod quis fuit electus,postulatus,
335 vel de eo prouisus,sed tantum dignitatum personatuum, & canonicatuum, episcopatuum,& dignitatum episcopatu superiorum, ideòq. concludit,opponentē,vt suprà,in personam Parochi electi, vel promoti, non incurrere hanc suspensionem, si postea deficit in probatione. Quando dicitur *impugnans* excluditur ille, qui tantum appellauit ab ipsa electione *Bonac.sup.num.6.* dicitur *culpabiliter*, quia si absque culpa deficiat quis in d. probatione,idest nō ex culpa sua,sed aliorum,qui veritatem nolūt testificari,vel quia electus falsò se ostendit innocentem ab omnibus crimininibns, pro quibus impugnatur eius electio, saltem in foro conscientiæ, non incurritur ista suspensio,vt post *Suarez, & Filliuc.*subdit *Bonacina ibid.n.7.ad finem.* qui benè *n.5.* declarat, sufficere ad euitandā hanc suspensionem in eo,qui plura crimina obiecit electo,postulato, &c. si plenè probet vnum ex his, intellige si sit illud sufficiens ad inualidandam electionem.Quando dicitur *à beneficijs*, intellige, quæ possidet in illa Ecclesia, ad quam impugnatus,electus, vel postulatus fuerat, ità glosa in *d.cap. si compromissarius*,quæ subdit,quòd si talis non habeat beneficia in dicta Ecclesia debet puniri pœna arbitraria,intellige, præter expensas, in quibus semper venit condemnandus *Bernardus Diaz cap.68.praxis num.3.& 4.*& post *Suarez,ac Filliuc.*prosequitur *Bonacina suprà n 8.*Qui *n.seq.*subdit quòd si talis suspensione illa contracta,intra trienniū immiscet se in dictis beneficiis,adhoc vt remaneat priuatus dictis beneficiis absque spe illa iterum obtinendi,necesse est, quòd præcedat citatio dicti beneficiati, & sententia declaratoria, quidquid *Alterius* velit, posse dictum beneficium statim conferri.

Electores pro cathedralibus,vel Regularibus Ecclesiis (quorum Prelatorum confirmatio spectat ad Sedem Apostolicam ob immediatam subiectionem, vel deuolutam appellationem) qui electionem præsentare culpabiliter omittunt electo,infrà octo dies, postquam electo commodè præsentare potuerunt, suspensionem incurrunt ab omnibus beneficiis, quæ obtinent in Ecclesia, de cuius electione agitur, & si interim in illis se ingerunt ipso iure, perpetuò illis priuātur *cap.cupientes de electione in 6.Bonacina tom.3 disp.3.q.4.p.8.* vbi quòd suspensio incipere debet post dictos octo dies, & quod talis su-
336 spensus non per hoc impeditur, electionē Episcopi facere, si suspensione durante iterū sedes vacet. & quòd ad hoc vt quis non incurrat in foro externo in dictam suspensionem,debeat probare, se in culpa non fuisse, seù electionem commodè presentare non potuisse.

Eligere clerici, aliæque personæ ecclesiasticæ præsumentes ad beneficia cum abusu laicæ potestatis, ac tali electioni consentientes,non incurrunt suspensionem ipso iure, sed sunt suspendendi ab officiis, & beneficiis, ac potestate eligendi per triennium, *cap.quisquis de electione.* ita communiter docere Doctores,testatur *Bonacina tom.3.disp.3. q.4.p.5.num.3.* & si videatur assentiri *Suarez* qui docet,electores ipso facto remanere priuatos potestate eligendi quòad illum actum & sic suspensionem in hac parte esse ipso iu-
337 re latam,sed contrariū videtur sequi *Layman de electione q 34.* vbi simpliciter docet, hanc priuationem non esse latæ sententiæ, sed ferendæ. Eligere autem cum abusu potestatis laicę tunc accidit, quando in illa laici, qui ex priuilegio S. Pontificis, vel saltem ex immemorabili consuetudine cum fama cōstanti priuilegii,nō habent ius authoritatiuè interessendi electioni, spontè à clericis ita admittuntur, secus si per vim, & metum, vt subdit *glosa in cit.cap. quisque, verbo abusum,*prosequitur Bonacina *loco suprac.num.* quod dixi de consuetudine vide *Layman in suis qq. canonicis de Prælatorum ecclesiasticorum electione,q.20.*vbi *q.22.*firmat,valere con-
338 suetudinē, quòd potestas sæcularis intersit in electione ad hoc, vt sua authoritate,& presentia ab omni tumultu, & impressione laicorum,ipsam electionem defendat,modo tractatui ipsius electionis vnà cum ecclesiasticis non se immisceat,& liberū illis relinquat arbitriū,& clarius *q.24.* ad finē, vbi declarat qñ sit nulla,vel annullāda talis electio.
339 Nota,ꝙ & si officia Regulariū non veniāt appellatione beneficii,vt post *Sanchez lib.2. opuscul.moral.c.2.dub.44.n.4.* dixi *in meo tr. de officio Cappellani q 6.sect.6.nu.59.*tamen si electio

electio inter eos fiat cum eodem abusu, præter eius nullitatẽ, metus.n.excludit voluntatem liberam, sine qua non est electio, *c.cũ locum de sponsalibus circa finem.* Ac vt dixit *Panormitanus in cap. licèt de electione*, eligere est vnum ex pluribus voluntate capere, de qua re & si olim fuerit dissentio inter canonistas, an huiusmodi casu, electio sit ipso iure nulla, vel potius veniat irritanda, hodie tamen est certum, quòd sit ipso iure nulla ex Concil. Constant. sess. 29. fauet *Lezzana p.1.c.15.n.10.* cũ igitur istę pænæ sint ferẽdæ sententię, nihil impedit, quin possint ferri cõtrà Regulares, si aliæ pænæ nõ sũt statutæ in cõst.
340
Sed an ex eo quia irrita sit electio, teneatur in
341 foro conscientiæ electus cõsentiens d. electioni, dimittere officium, vel beneficium sic acceptum? Ratio dubitandi, est, quòd talis sit pæna, quæ non incurritur, nisi post sententiam iudicis, vt dixi suprà *recoll.1.* Hac ratione non obstante, dicendum est, teneri talem dimittere dictum beneficium, vel officium, quia talis irritatio hoc casu non est pæna, ex quo prouenit non ratione defectus requisiti à iure positiuo, sed naturali, quod poscit, vt electio fiat liberè, ita intellige *Thesaur. p. 2. de pænis ecclesiast. verbo beneficium ca.8.n.5.* quando dicit, talem prouisum teneri dimittere. fauet *Layman loco suprac. q.59.* qui ponit alios casus, in quibus in foro conscientiæ etiã sit irrita electio. Certum autem est, hũc scienter acceptantẽ dictũ beneficium, vel officium cum dicto defectu, incurrere vitiũ intrusionis, quo redditur inhabilis ad illud
342 beneficiũ, vel officiũ obtinẽdũ absq. dispẽsatione, quã dispẽsat. dicit *glosa in d. c. quisquis v. fiat*, potest dare Episcopus, & sequuntur *Laym. & Thesaur. locis suprac.* testatur de communi *Comitolus lib.1. respons. moral. q.78. n.4.* quod vltimum intelligendum est, iuxtà doctrinam *Sanchez lib.8. de matrim. disp.7.n.12.*

Episcopi, Archiepiscopi, Patriarchæ, Ab-
343 bates, Priores, aliique Prælati à Sede Apostolica promoti, aut ab ea recipientes munus cõfirmationis, cõsecrationis, vel benedictionis, administrationẽ bonorũ illarũ Ecclesiarũ accipiẽtes, litteris Apostolicis, non expeditis; incurrunt suspensionem ab earundẽ Ecclesiarũ fructuũ perceptione, vide sup à *n.130.*

Episcopi accipientes consecrationem episcopalem ante 30 annos completos, non incurrunt suspensionem aliquam sicuti ordinati ante legitimam ætatem. Nam Episcopatus strictè loquendo (vt fieri debet in pænalibus) non est ordo. ita Bo*nacina t.3. disp. 3. q.1. p.5. ad finem.* Barbosa *ad Concil. Trid. sess.7. cap.1.* Dixi recipientes consecrationẽ,
344 quia tunc requiritur dicta ætas cõpleta in Episcopo, *Alzedus v.1. sua praxis episcopalis cap.4. num.17.* Dixi completos, quia licèt in cæteris dignitatibus, legitimum annum attingere sufficit, in episcopali tamen præcisè requiritur, vt trigesimũ annũ habeat perfectũ *Alzedus sup. cap.3.n.22. & Barb.n.4.*

Episcopi, aliique Præsules, etiam si Cardi-
345 nales sint, diuulgantes indulgentias, vel facultatem circà casus reseruatos soluentibus certã pecuniæ summã, incurrunt suspẽsionẽ, seù interdictũ ab ingressu Ecclesiæ, & à perceptione fructuũ, reseruatã S. Põtifici, à quà nõ possunt absolui, nisi prę stita satisfactione, vt ex Pio V. retuli sup. *recoll.4. v. Diuulgãtes.*

Episcopi permittentes vsurarios manifestos alienigenas exercere vsuras in suis terris, incurrunt suspensionem, donec illos expellant. Circà quam suspensionem præter dicta sup. *recoll.4. verbo locantes.* Adde, quòd
346 dicta suspẽsio sit ab officio, & beneficio ita post *Sayrum, Suarez, Alterium, & Filliuciũ, Bonac. tom.3. disp.3. q.6. p.5.* Item quòd incurritur dicta suspensio, & si fuit facta locatio, nõ quidẽ eo fine fęnerãdi, sed solũ ex fine, & causa iusta percipiendi vtilitatem ex ipsa locatione, vt per *Barbosam de officio, & potestate Episcopi allegat.111. n.27.* vbi contrà *Nau.* post *Rebell. Sanch. & alios*, docet, non solũ in foro cõscientiæ, sed etiã quòad forũ externũ,
347 licere, hoc fine, (vt dicitur etiã de meretricibus) ex causa iusta locare domos vsurarijs manifestis, nõ autẽ alienigenis, sed indigenis.

Episcopus accipiens aliquid in visitatione, vide infra *Visitatores.*

348 Episcopus, qui post Concilium Prouinciale, intra sex menses non conuocat Clerũ, vt illi referat gesta in d. Cõcil. licèt olim erat suspensus ab officio per duos menses ex *cap. decernimus 18. dist. ad finem.* nam & si ibi dicatur, quòd talis sit excõmunicatus ad duos
349 mẽses, sumitur tñ ibi excõmunicatio pro suspensione. *Barbosa de officio, & potestate Episcopi allegat.111. n.21. Bonac. de censur. in genere disp.3. q.6. p 5. n.28.* & si *t.3. de censuris in particulari disp.3. q.5. p.6.* dicat esse probabile, illam esse excommunicationem propriè acceptã, quãuis ad tempus, & sic quòd elapsis dictis duobus mensibus indigeat absolutione. Concordant autem omnes, dictam suspẽsionem non esse in vsu, etiã in Hispania, vbi hoc decretum editum fuit in Concil. Tole-
350 tano. Nota, quòd decreta Cõcilij Prouincialis non sunt publicanda inconsulto Romano Pontifice, ita Sixtus V. de anno 1584. apud *Quarantam verbo Concilium Prouinciale*, vbi habes tractatum integrum de hac materia, agit etiam *Gauantus in man. Episcoporum hoc verbo.* secus est de synodo diœcesa-
351 na, non enim obligatur Episcopus ante synodi publicationem, mittere decreta ipsius ad vrbem, sicut de Prouinciali, ita ex Sacra Congreg. post *Quarantam, Barbosa de officio, & potestate Episcopi allegat. q.3. n.26.* & post *Pasceriũ, Gauant. sup. v. synodus diœcesana n.66.*

Episcopus, Archiepiscopus, Patriarcha, etiam

etiam si Cardinalatus honore præfulgeat, per se, vel per alium (si legitimè sit impeditus) intrà ibi præfinitum tempus, Beatissima Apo-
352 stolorũ Petri, & Pauli limina, non visitans, incurrit suspensionem ab administratione temporalium, & spiritualiũ, ab ingressu Ecclesiæ, & perceptione fructuum S. Pontifici reseruatam, etiam si postea resipuerit, & ad limina se contulerit, ex Sixto V. Bulla 15. incip. *Romanus Pōtifex*, quã habetis apud *Quarantam verbo Apostolorum limina, & Bonac. to. 3. disp. 3. q. 5. p. 7.* quã sũmat *Barbosa de officio, & potestate Episcopi. alleg.* 111. *nu.* 41. Tempus, quo debet Episcopus visitare dicta limina, si sit Italus, est post triennium, si vltramontanus post quadriennium, quinquẽnium, ac decennium. Itali dicuntur omnes nes Episcopi etiam Siciliæ, Sardiniæ, Corsicæ Dalmatiæ, & Græciæ, quæ è regione ipsius Italiæ, & Siciliç oris sunt, sicut Vltramontani dicuntur alij, vt habetur in dicta constit. *Venerus in examine Episcoporũ lib. 4. c. 8. n.* 22. dicit, quòd pro omnibus Episcopis, & Ar-
353 chiepiscopis Indiç oriẽtalis, vel occidẽtalis, Patriarca Indiarum reddit rationẽ, ne Ecclesiç destituantur tam longo tempore solatio pastoris, & dicti Episcopi tam periculoso, & longo itinere grauentur, hæc tamen debet esse particularis concessio, nam in dicta Bulla, isti obligantur decimo, quoque anno, vt patet ibi. *Asiatici verò, &c.* Dictum autem
354 tempus incipit à tẽpore, quo prædecessor Romæ fuit, vel per procuratorem visitauit dicta limina, & consequenter non est computandum à die, qua quis ad episcopatum promotus fuit, vt dixit *Gauantus in manuali Episcoporum verbo limina. num.* 5. sed compu tandum est tempus prędecessoris, vt habetur in ead. Bulla, & aduertit *Bonacina sup. num.* 5. Procurator mittendus, stante impedimento Episcopi, vel ratione negotiorum, aut infirmitatis, senectutis belli, pestis, paupertatis, & simil. vt per *Venerum loco suprac. n.* 18. dictũ
355 impedimentũ debet legitimè probare coram primo Diacono Cardinali, vt habetur ibid. & summat *Gauant. sup. n.* 5. debet etiã habere speciale mandatum, & debet esse de
356 gremio capitulorũ Episcopi, aut in dignitate constitutus, seù personatum habens, & his deficientibus, sit sacerdos diæcesanus, & clero deficiente, potest esse etiam Regularis spectatę probitatis, & Religionis, vt habetur in eadem Bulla vide tamen super ista, declarationes congregationis recollectas per *Barbosam v. limina Apostolorũ*, vbi in specie
357 quòd talis procurator, si manet iã in curia, non admittatur, item quòd cum ab Archiepiscopo Elboren. fuisset missus præsbiter diçcesanus non existens de Capitulo cathedralis, neq. in dignitate constitutus pro hac vice fuit admissus ex gratia, admonens S. Cõgreg. per collectorẽ Portugallic. de hoc alios Episcopos, &c. & quòd licèt S. Congregatio fecerit gratiam admittendo quendam Regularem ab Episcopo Canarien. transmissum, & benè informatum ex eo, quod ex publica fide constitit, propter itineris longitudinem & ob pericula, in quę incurrerunt aliàs trãsmissi sacerdotes sæculares (qui à Turcis captiui facti fuerũt,) nullus inueniretur, qui mitti velit, tamen quòd in Visen. 13. Nouẽbris 1627. noluit S. Congregatio admittere
358 Regularem suum familiarẽ, missum ab illo Episcopo, etiam si alium non iuuenisse diceret, & iste iam esset in Vrbe. Quid debeat facere iste procurator in vrbe, habetur per *Venerum loco suprac. à num.* 17.

Episcopus non excommunicans incendiarios, quando debet illos excommunicare, vel illos absoluens ante factam restitutionem damni, præstitumque iuramentum, amplius hujusmodi facinus non patrandi, incurrit suspensionem per annum ab officio episcopali, præter obligationẽ restituendi damnum prouentum ex incendio, *cap. pessimam* 23. *q.* 8. Nota quòd in dicto tex. etiã obligatur sub eadẽ pęna Episcopus imponere
359 d. incendiarijs pænitentiã permanendi per annum in seruitio Dei Hierosolimis, aut in Hispania, ita *Sayrus lib.* 4. *cap.* 12. *nu.* 44. *Megalius p.* 3. *lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 81. *Alterius tract.* 2. *de suspensione disp.* 16. *cap.* 3. *ad finem. Filliuc. tract.* 27. *num.* 159. *Barbosa de officio, & potest. Episcopi allegat.* 111. *num.* 23. cum alijs antiquioribus, quos sequitur *Bonacina tom.* 3. *disp.* 3. *q.* 5. *p.* 9. vnde nescio quo fundamento innixus, aut authoritate *Thesaurus p.* 2. *de pænis ecclesiasticis verbo incendiar. cap.* 2. dicat, verius esse, dictum textum non continere censuram, sed simplex præceptum, imò hodiè istum tex. non esse vsu receptum, quia pænitentia, de qua ibi (scilicèt seruitium per annum Hierosolymis, vel in Hispania) imponenda, nõ est in vsu, nàm diuersum est, quòd dicta pænitentia non sit in vsu recepta, & quòd textus non sit vsu receptus, quia pænitentia quòd non sit vsu recepta, significat, ibi illam non esse positam taxatiuè, sed exẽplificatiuè, vt probabiliter subdit *Bonac. loco suprac.* Ex hac autem limitatione pęnitentiæ,
360 nõ potest desumi, hunc casũ incẽdiarii esse reseruatũ de iure, vt probat *Floronus de casibus reseruatis p.* 1. *cap.* 2. §. 1. *num.* 5. vbi subdit post *Nau. & Suar.* dictum casum esse tantum reseruatũ ex consuetudine citans *Capesuill.* qui asserit, hunc vnicũ casum duntaxat, reseruatum esse ex consuetudine.

Episcopus negligens in procedendo con-
361 trà simoniacos, suspenditur ab officio per duos menses *cap. quidquid* 1. *q.* 1. vbi ponitur vocabulum excommunicatio pro suspensione, sicuti in alio casu, de quo sup. *n.* 349. ita post alios *Sayrus lib.* 4. *cap.* 12. *num.* 45. *Alterius*

rius disp.16.de susp.cap.3. ad finem, & alii cõ-
361 muniter,intellige de simoniacis in sacramentis,vel ordinibus, non autem in beneficiis,aut Religionis ingressu, idem *Bonacina tom.3.disp 3.q.5.p.11. Barbosa suprac. allegat.* 111.*num.*22,qui post *Alterium loco suprac.*dicit,esse probabile, hic nomine excommunicationis, intelligi separationem à sacramentorum perceptione per dictos duos menses.

Episcopus, aliusque Prælatus Episcopo superior ex odio,gratia,amore, vel lucro, aut commodo temporali, omittens procedere
363 contrà suspectos,vel diffamatos de heresi, aut temerè vexans aliquem, imponendo illi notam, vel suspicionem hereticæ prauitatis,vel impedimenti ab eo illati, in officio inquisitionis, incurrit suspensionẽ per triennium ab officiis, sicut alii inferiores, incurcurrunt excommunicationem, de qua egi *suprac. lata recoll.4. verbo Inquisitionis.*& præter ibi citatos videre *Barbosam cit. alleg.*111. *num.*30.

Episcopus, beneficia, præsertim curata conferens personis indignis, quæ in lo-
364 co residere,& per se ipsas curam exercere non possunt,incurrit suspensionem à collatione beneficiorum *cap. quia nonnulli de clericis non residentibus*,quæ suspensio hodie non est latæ,sed ferendæ sententiæ,vt ex Cõcilio Tridentino *sess.7.de reformat.c.3.* deducit *Reginaldus lib.32. praxis tract.2. num 62.* vbi quòd etiam dicta collatio non sit ipso iure irrita,sed irritanda.

Episcopus exercens pontificalia in aliena diæcesi,absque licentia Ordinarij ipsius loci, suspenditur à Pontificalibus. *Concil. Trid.*
365 *sess.6.c.5.de reformat.*Pontificalium nomine(præter collationem ordinum,de qua infrà *ordinans*, vbi alias suspensiones contra Episcopos,ratione malæ ordinationis,recenseo) veniunt omnes actiones.quæ ab Episcopo, fiunt cum ornamentis proprijs ordinis episcopalis.ista enim ornamenta, quæ sibi vt Pontifici conceduntur, vocantur Pontificalia,quæ sunt,mitra,chirotecæ,baculum,dalmaticæ,& sandalia. Notàter dixi *ornamentis proprijs ordinis episcopalis*, vt distinquerem
366 ipsa,à vestibus proprijs Episcoporũ,non ratione ordinis, sed dignitatis,quæ sũt rochet-
tũ cũ mantelette,mozzecta, galerus cũ cordulis,& floccis viridibus, & sericis, anulus gemmatus, & cappa longa, quibus potest vti extrà diæcesim sine licentia Ordinarij, vt per *Alzed. p.1.sua praxis Episcopalis c.5.n.* 68. vbi post *Cãpanil Rub.9.c.5.* etiã subdit,
367 q; ibi posśit facere sibi deferre caudã à Cappellano,cùm ista omnia non pertineãt ad superioritatem, sed ad dignitatem, & licèt ista intelligantur ab eodem *Alzedo*, & si dictus Episcopus sit in præsentia cuiusuis magni principis secularis, tũ quoq. in sua diæcesi
368 deponit mozzettã corã Cardinalibus, etiã non Legatis, & coram suo Archiepiscopo. *Gauantus in manuali Episcoporum, verbo Episcopus n.4. & 5.* sicut ibidẽ,præsente Legato de latere, non potest populum benedicere, nec vti cruce,mozzetta,& rochetto discoperto, vt ex S. Congregatione, refert *Barbosa in collect. bullarum verbo Episcopus*,vbi quòd in
369 aliena diæcesi, nõ põt sibi paluinar, & pãnũ violacei coloris sternere neq. deosculatio textus Euangelij illi cõpetat.Quæ nã sint actiones quę nõ posśũt exerceri cũ ornamẽtis propriis ordinis episcopalis in aliena diæcesi absq.expressa licentia Ordinarii,nõ reperio clarè hucusq.explicatũ.Nã *Barbosa allegat.6.à num.5. Bonacina tom.3. disp.3. q.2. p.* 12. *Riccius par.1.praxis decis.*467. & alij antiquiores,& si forment hoc quæsitum, quæ actiones veniãt appellatione Pontificalium, id quærunt non ad indicandas actiones probitas exercere in aliena diæcesi,sed prohibitas Episcopo, qui iam reperitur suspensus à Pontificalibus, & dicunt, quòd suspensus à
370 Pontificalibus prohibetur nõ solũ ab ordinum collatione,frontis chrismatione, Basilicarum,& virginum consecratione,sed etiã à missæ celebratione, cum mitra, & baculo: ita *Barbosa loco suprac.* idem dicit *Bonacina* de benedictionibus calicis,vel corporaliũ,ibi *Hinc sequitur, &c.* & tantò magis debent hoc dicere de benedictione campanarum. Quæro igitur an oẽs easdẽ actiones exercendo Episcopus in aliena diæcesi,incurrat suspẽsionẽ,de qua sup. Affirmare videtur *Thesaur. p.2. de panis ecclesiasticis v. Episcopus c.4.n.3. vers.Nota*, vbi dictas actiones omnes,simpliciter asserit, venire appellatione Pontificalium. (& tantum dubium proponit de colla-
371 tione primæ tonsuræ,an etiã veniat nomine pontificalium, affirmatiuam opinionem dicens esse cõmunẽ, & negatiuam improbabilẽ. Huic opinioni oẽs Doctores debẽt se
372 subscribere,& si in casu celebrationis cum mitra,& baculo,quòd sit licita Episcopo extrà diæcesim,etiã absque licentia, dixit *glosa* post *Hostiensem in Clement. Archiepiscopò v. etiam celebrare,de priuilegijs*, ac sequitur *Barbos.p.1.de officio,& potestate Episcopi tit.3.c.1. num.23. ad finem. & allegat.*80. *nu.*4. Tamen contrarium est verius, vt per *Gauantum in*
373 *man.Episcop.verbo Episcopus n.*128.*& Cãpanil sup.n.*4.Dicitur autẽ Episcopus esse extra diæcesim,quãdo etiã reperitur in loco exẽpto(non suæ diæcesis,nàm in eo certum est posse exercere pontificalia,absque aliqua licentia. fauet declaratio S.Congregationis in Ferrar.20. Iulii 1600. relata à *Barbosa in collectanea bullarum,& decretorum verbo pontificalia*, vbi, quòd de iure posśit Episcopus in locis exemptis suæ diæcesis,pontificaliter ce-

lebrare, ita *Thesaurus cit. verbo Episcopus.c. 5.in principio*) sed quando reperitur in loco exempto alterius diæcesis, tunc enim ibi ad exercenda pontificalia neq; sufficeret licẽtia Prælati inferioris d. loci exẽpti, sed requiritur licẽtia Episcopi, intrà cuius diæcesim, est ille locus exemptus *Barbosa alleg.6.n.12. Megal. p.3.lib 5.c.4.nu.67.* vbi refert declaratione S. Congregationis, idem dicas de loco exempto *nullius*, scilicét vt non posfit ibi exercere pontificalia absq. licentia Prælati ipsius loci exempti, aliàs incurrat suspensionẽ. *Megal. loco suprac.* & sic intelligas *Thesaurum loco suprac. vers. ex his apparet*, vbi simpliciter asserit ex *Cochier*. Episcopum exercentem epi
374 scopalia in loco exẽpto *nullius*, incurrere suspensionem, nam licet hic nõ sit necessaria licentia Episcopi, est tamen necessaria licentia Ordinarij dicti loci, vt optimè *Megalius loco suprac.* & hoc intelligitur etiam in eo Episcopo, qui ratione vicinioritatis, vel priuilegij præscripti, in hoc loco exempto *nullius*, habet iurisdictionem quòad visitationem, & licentiam circà causam extractionis reorum de loco sacro, vt per *Thesaurum supra*. Quòd autem Episcopus vt su-
375 prà vicinior dum visitat dictum locum exemptum *nullius*, possit per illa loca cõtigua suæ diæcesi iteragendo, populũ benedicere, & mozzettã deferre, habetur per *Barbosam suprac. alleg.6.n.11.* refert declaratum à *S. Cõgreg. Bonac. suprac p.12.nu.7* (quòd tantò
376 magis dicendum est de Archiepiscopo in locis exemptis intra suam Prouinciam, in quibus potest omni tempore ante se libere, portare crucem, benedicere populum, audire publicè, vel priuatim diuina officia, & in pontificalibus celebrare, & coram se facere celebrari, sine tamen pontificalibus, ex citata *Clementina Archiepiscopo*, & notat *Quaranta verbo Archiepiscopi authoritas, authorit.32.ad finem.* vbi *authorit.30.* quòd non posfit ibi ordinare, chrismare, degradare, & similia, de quibus suprà. *Quis hoc casu dicatur Ordinarius*, qui potest dare licentiã Episcopo alieno exercendi pontificalia in locis non exẽptis (de exẽptis .n. iã suprà dixi) quærit *Bonac. loco suprac. n.4.* qui respondet, hãc
377 licentiã posse concedere Episcopũ, & Capitulum sede vacante, non autem Vicarium Generalem, sequitur *Gauantus loco etiam suprac. num.7. & 8.* qui *num.4.* post *Barbosam suprac. allegat.111.num.9.* dicit, hanc suspen-
378 sionem esse reseruatã *S.P.* Cuius cõtrariũ videtur docere *Bonacina suprac. p.12.* sub *n.3. ad finem.* dicens, esse tantũ Episcopo reseruatam quæ opinio si est vera, posset Episcopus absolui per suum confessarium. Quæ-
379 runt etiam Doctores, vtrũ si inaduertenter Episcopus dicta põtificalia exerceret in aliena diæcesi, incurreret dictam suspensionem? *Barbosa suprac. allegat.111.n.8.* post praxim *episcopalẽ, & Franciscum Leonẽ.* respõdet affirmatiuè, illũ incurrere etiã ita benedicendo calices, vel corporalia. Cõtrariũ tamen docet *Suarez disp.28 sect.4. num.7.* quem sequitur *Gauantus sup. num.3.* quòd puto certũ quoad forum conscientię, iuxtà ea, quæ dixi suprà *recoll.1.* cùm de causis excusantibus ab incursu censurarum. An autem Episcopus sic suspensus, si celebret (intellige in pontificalibus, quia taliter suspensus potest missam priuatam celebrare, & alia facere, sine ornamẽtis pontificalibus, quæ ratione sacerdotalis officij, sibi cõpetũt, vt baptizare, absoluere, pęnitentias dare, &c. vt per supracitatos autho-
380 res cõmuniter) *infr. cum de irregularitate*, videte pro nnnc *Sayrum lib.4. cap.16. nu.16.* vbi docet, Episcopum suspensum, sollemniter benedicentem populum per illa verba *Sit nomen Domini benedictũ*, &c. incurrere ir
381 regularitatem. Potest etiã quæri, an Abbas habens ex priuilegio vsum pontificalium, illa exercens extrà suam dięcesim, incurrat suspensionem, de qua sup. Respondeo, quòd incurrat, iuxtà ea, quæ dixi sup *verbo Abbas num.* & postea reperi in terminis docere *Thesaur. suprac. c.4. ad finẽ.* Dixi *in aliena diæcesi*, quia si Episcopus in propria diæcesi
382 exerceret pontificalia ergà personas sibi nõ subditas, & sic alterius diæcesis (citrà collationem ordinum minorum, vel maiorum sine dimissorijs, &c.) non incurreret aliquã censuram, vt loquendo de sacramento confirmationis, notat *Viualdus cùm de hoc sacramento num.30*, & post *Genuensem, & Barbosã, contrà Bartolomæum de Angelis, & Bonacinam* probat *Diana noster par.3. tract.14. recoll.24. vers. Adde, &c.* & prosequitur alijs antiquioribus citatis *Thesaurus p.2. de panis eccles. v. Episcopus cap 4. vers. nota secundò.* Peccaret tamen absque dubio tunc Episcopus, vt notant supracitati authores, à quo peccato tñ excusaretur in casu, quem ponit *Diana loco suprac.* si habens v.g. dimissorias sui Episcopi
383 pro suscipiẽdis ordinibus, nõ esset cõfirmatus, quia & si (vt dictus author subdit) non peccaret Episcopus conferens ordinem non confirmato, neque ipse suscipiens ordinem, licèt sciat se non esse confirmatum, tamen cùm regulariter debeat præcedere confirmationis sacramentum, sacramentum ordinis, tacitè censetur data licentia ab Episcopo ordinantis, vt illum confirmet, si non est cõfirmatus.: ità post *Zambranum, Layman, & Fagundez. Diana loco suprac.* Notanter addidi illa verba *Citrà collationem ordinum minorũ, &c.* nam sicut potest Episcopus absque licentia in aliena diæcesi conferre primã ton-
384 suram, vt dixi suprà *n.371.* ita etiã posset Episcopus absq. incursu suspensionis ab omniũ ordinũ collatione, illam conferre in sua

diæ

diœcesi, subdito alieno, absque aliqua licentia, seù dimissoria Episcopi ipsius tōsurati: ita *Villalobos p.1.summæ tract.18.difficult.7.n.17. Riccius in addit. ad inst. canon Lancellott. lib. 1.tit.25.vers. pari ratione apud Dianam p.3.tr. 4.resol.194.* qui stante Cōcil. Trid. meritò du
385 bitat de hac doctrina. De pœnis illorū, qui initiati fuerunt prima tonsura ab alieno Episcopo sine dimissorijs, vide *Bonac.t.3.disp.3.q. 1.12.n.20.& seq.* & quæ dixi *sup. recoll. praeced.*

Episcopus titularis ordinans quēcunque, etiam prætextu familiaritatis, sine dimissoria proprij Ordinarij, & sine licentia, Ordinarij loci, vbi vult exercere pōtificalia, suspēditur à pōtificalibus per annū. *Concil. Trid. sess. 14. c.2. de reformatione, Barbosa de officio, & potestate Episcopi allegat.6. n.1. & allegat.111. n. 14.* vbi quòd talis suspensio sit reseruata S.P. Nota, quòd in *d.c.* Concilij expressè prohibetur ne d. Episcopus etiā cōferre possit primā tonsuram absque dictis licentijs. Quæ conclusio ampliatur *à Barbosa cit.n.14. ad finem.*
386 etiam si ipse Episcopus Titularis sit parochus, quia neque in propria parochia potest exercere pontificalia absque licentia Ordinarii, idem dicas de Episcopo, qui renunciauit episcopatui, i.dest loco, tum quia talis, remanet tamquam titularis, ideò rogatus ab Ordinariis potest pontificalia exercere, ac rogantis subditos ordinare, vt habetur in *d.c.1. de ordinato ab Episcopo, qui renunciauit episcopatui, Sayrus loc. infra citando n.7. ad finem.* ergo quando non rogatur, incurrit suspensionem. De Episcopo autem, qui renuncia-
387 uit etiā dignitati, si confert ordines minores cum dictis licentiis, videtur docere *Sayrus lib 4.cap.17.sub num.7.* quòd non incurrat aliquam censuram, & si peccet, & generaliter loquendo de eod. Episcopo conferēte ordines cum licentia Ordinarii loci, & clerici ordinandi. prosequitur *Thesaur. verbo ordo. cap.18. ad finem.* Rectius verò *Bonac. t.3.disp.3.q.1.p.5.n.20.* vbi quòd præfatus Episcopus cōferendo ordines minores ex vi *d.c. 1.* non incurrat dictam suspensionem latam contrà ordinatos ab ipsis in *eod. cap.1.* igitur supponit, ex vi aliorum canonum, posse incurrere suspensionem, quando scilicèt vel sine licentia Ordinarii loci exercet pontificalia, vel ordinat aliquem sine dimissorijs sui Ordinarij, ita hi authores, quibus accedit *Marchinus de ordine tract.1.par.2. cap.10.* qui supponit *ex d.cap.1.* posse dictum Episcopū, qui renunciauit dignitati conferre ordines minores de licentia, &c. sed vt verum fatear, huc vsq. non intelligo, quomodo huic, qui renunciauit dignitati, possit suffragari licentia Ordinarii loci, vel exercendi pontificalia, vel ordinandi subditum suum ex quo enim renunciatio dignitatis, est renunciatio vsus ordinis episcopalis acceptata à S. Pontifice, non videtur, quòd possit concedi dictu vsus iterum, nisi ab eod. Pontifice. Dixi *suspensionem*, certum est enim non incurrere irregularitatem, quia non vsurpat actum ordinis Episcopalis, quem non habet, sed quē habet, nam character episcopalis non amittitur ab eo neq. per renunciationē dignitati, vt per *Bonacinam suprac.p.3.n n.8.* vbi quòd ideò ordinatus à tali Episcopo validè sit ornatus.

Episcopus consecrationem recipiens ab Episcopo excommunicato suspenso, interdicto, irregulari, simoniaco, vel heretico vitando: incurrit suspensionem ab exequutione ordinis episcopalis, quę non potest dispesari, nisi à S. Pontifice. fundatur hęc suspensio in *c.1.* & pluribus aliis sequentibus nona *q.1.* vbi patet, Episcopum euitandum ob dictas censuras, & irregularitatem, esse priuatum exequutione sui ordinis, ergò neque qui ab illo ordinatur, vel consecratur potest recipere exequutionem ordinis, vel consecrationis, *Bonac. tom.3.disp.3.q.1.p.10.nu.6.* vbi post *D Anton. Maiolum, Alter. Suarez, Sayrū, & Filliuce.* Ampliat etiam in casu quòd talis ordinatus, vel consecratus ignorauerit, dictū Episcopum esse excommunicatum suspensum, &c. vitandum. Contrariū tamen, quòd
388 tales ignorātèr ordinati (& per cōsequens consecrati) non incurrant veram suspensionem, quam violando, incurrant irregularitatē, & si peccent, ante dispensationem, actus dicti ordinis exercendo, tamquam probabile docet *Conink disp.15. de censuris num.34. ad finem.* ac probat *Thesaurus verbo ordo cap. 24. vers. limita.* hanc opinionem videtur sequi *Marchinus de ordine tract.1.par.2. cap.18. num. 20.* quia requirit ad incursum huius suspensionis, scientiam in ordinato, vel consecrato, & si alleget *Sayrum, & Suarez*, qui à *Bonacina* citantur pro contraria sententia. Alias suspensiones cotrà Episcopos, pręter eas, quæ concernunt culpam eorum in collatione sacramenti ordinis, videte apud *Filliucium tract. 17. à n 152. & Barbosam de officio, & potestate Episcopi allegat.111.*

Excommunicatos non toleratos ad diuina officia, vel sacramenta ecclesiastica, aut
389 ad ecclesiasticā sepulturam admittere præsumentes clerici, aut Regulares quantumcūq: exēpti (præter excōmunicationē, quā incurrunt qn̄ talis nominatim excōmunicatus fuit à Papa, de qua sup. *recoll.4. v. admittentes*, ac excommunicationem minorem, de qua egi suprà *recoll.3. num.278.*) incurrunt interdictum, seù suspensionem ab ingressu Ecclesiæ, donec ad arbitrium eius, cuius sententiā contēpserūt, satisfaciant, *cap. Episcoporum de priuilegijs in 6.* de qua suspensione *Suarez to. 5.disp.31.sect. num.5. Bonacina de censuris in genere disp.5.q.6.p.5. num.19.* Præter ea, quę

circà hãc suspensionẽ dixi supracitata *recoll. 3.n.249. Thesaur.v.censura c.7. §.2.* ampliat
390 suspensionẽ istam,etiam ad priuatim recitantem domi horas cum excommunicato, allegans *Sayrum* qui *loco* ab eo *cit. lib.2.c.15. num 21.vers. quintum.* loquitur non generaliter de quolibet excommunicato,sed de excommunicato à Papa ad finem incurrendi excommunicationem maiorem, nec de recitante priuatim sed tantum de recitante, vel in Ecclesia,vel extrà ,& sic potest intelligere de recitatione publica, vt percipitur ex verbis sequẽtibus, vbi supponit,quod d.recitatio sit mortalis. At ex eod. *Sayro lib.2.c.15. n.22.* cuius opinionẽ sequuti sumus *recoll.3. n.208.* recitatio priuata cũ dictis excõmunicatis,non est nisi venialis, & sic nota, quòd licèt potest quis ob talem recitationem pri-
391 uatã incurrere excommunicationem minorem,vt dixi *loco suprac. n.212.* non tamen incurrit hanc suspensionẽ,quia suspensio est lata in *dicto c. Episcoporum* per modũ censuræ maioris, quo casu ad illam incurrendam requiritur culpa mortalis, vt dixi *sup. recoll. 1 num.244.*& sic debẽt intelligi authores citati à *Thesauro loco suprac.* quando docent, hanc suspensionem cõcurrere cum excommunicatione minori, vel maiori, nempè supposita culpa requisita pro dicta excommunicatione maiori. Dixi in principio *admittere præsumentes*, non solum ad excludendum eos, qui admittunt ignoranter, vel
392 etiam per metum, licèt leuem,quẽ in foro cõscientiæ hoc casu sufficere,nõ negat *Nau. cap.27.num.93.vers.declara,&c* (& si *Caietanus* velit excusare in vtroque foro) & post *Suarez* probat *Thesaur.loco suprac.vers.limita 3.* sed etiã ad excludendum eos clericos,
393 vel Religiosos,qui non admittunt dictos excommunicatos, tanquam ministri Ecclesiæ, sed tantum tamquam priuatæ personæ, simul cum dictis excommunicatis assistendo diuinis, intellige tñ vt explicaui *suprac. recollect.3.nu.213. & seq* quando peccarent mortaliter,ita cum illo assistendo, cùm semper sit diuersum assistere, & admittere, ac à diuersis(maximè in pęnalibus,vt in casu nostro) nõ fit illatio, vulgatis iuribus.

F

394 FAmiliaritatẽ habentes cum hæreticis, clerici incurrunt suspensionẽ ab officio, donec canonicè purgent dictam familiaritatem. *cap. inter sollicitudines extrà de purgatione canonica*, de qua per *Eymericum in directorio inquisitorum p.2. c.14.* vbi *Penna* quęrit *in cõmentar.* quare talis post purgationem canonicam, etiam cogitur abiurare dictam familiaritatem,& *Litt.G.* quid sit faciẽdum in casu,quo deficiat in purgatione, latè post alios de hac materia *Farinaccius tr. de hæresi q.182.n.167.* vbi post *Roias* subdit,quòd
395 talis etiam incurrat excommunicationẽ, sed si loquitur de excommunicatione *c.1. Bulla cænæ*, illa non incurritur, nisi ratione fautoriæ, vt etiã indicat ipsemet *Farinac. loco suprac. n.166.* quę excõm. nõ incurritur nisi fauor sit ex causa hæresis, scilicèt quatenus hæretici sunt,seù redundet in hęresis fauorẽ & non ex alia causa, vt communiter docent Doctores in *d.cap.1. Bullæ, Sanchez lib.2. summæ moral. cap.10.num.5.*& prosequitur *Fari-*
396 *naccius suprac. q.182.n.162.* Suspicio autem consurgens ex dicta familiaritate, purgatur ex qualitate personę conuersantis, veluti ex eius Religione,grauitate, & circũstantia locorũ,vt latè *Menoch. de præsumptionibus, præsumpt.6.num.17.* sed an ad incurrendam dictam suspensionem requiratur, quòd hæretici, cum quibus clericus conuersatur fami-
397 liariter,sint denũciati? *Sanchez lib.2. summa moralis cap.9. num.6.* loquendo de excommunicatione, quæ incurritur ratione defensionis,fautoriæ,&c. erga hereticos,cõtra *Vgolinum* probat,non esse necessariam denuciationem, quia illa non prohibetur vt communicatio cũ hæretico,quatenus excõmunicatus est (in quibus terminis loquitur extrauagans ad euitanda) sed solũ ea ratione, qua hereticus,est ob periculũ infectionis,vel scãdalũ, &c. & per consequens sufficit si dictus clericus sciat,talẽ,cum quo conuersatur,esse hereticum, ita *Sanch. loco suprac.* cuius doctrina benè applicari etiam potest ad suspẽsionem, quam vt dixi clericus familiariter conuersans cum hereticis, vt suprà explicaui, pręter excommunicationem latam contra fautores, vel defensores hereticorũ (quę duo per omnia exequãtur, vt ait *Simanchas de catholicis constitut.tit.15.nu.11.*) incurrunt hanc suspẽsionẽ. Licèt n. familiaritas cũ iu-
398 deis etiã sit nobis prohibita *c.ad hæc de iudeis*,nõ tñ adest pæna suspẽsionis: differentiæ ratio inter familiaritatem cum iudeis, & hereticis, habetis apud *Riccullũ lib.2. de iure personarum c.38.* Qui *c.41.n.16.* notat quòd familiaritas contrahitur, maximè in conuiuijs cum dictis personis.

Fratres Pręedicatores perturbantes officiũ inquisitionis,quod exercetur per Fratres minores, & è contrà Fratres minores perturbãtes Fratres prædicatores officium inquisitionis exercentes, incurrunt suspensionem ab exequutione sacrorum ordinum, quousque à Papa absoluantur,vel ab eo inquisitore, cuius officium fuit perturbatum Clemens IV.in sua const.incip. *Paupertatis altissima*, refert post alios *Sayrus lib.4.cap.13.nu. 11.* Hic non est sermo de perturbatione in inquirẽdo vnus contra aliũ,quia cùm par in
399 parẽ nõ habeat authoritatẽ,inquisitor vnus non potest procedere contra alium inquisitorem suspectum de hęresi, vt post alios notat *Diana p.4.tract.8.resol.* vbi idem dicit de Epi-

Episcopo, quòd scilicèt non possit procedere contrà inquisitorem similiter suspectum, quia inquisitores in Italia puniuntur per inquisitorem generalem Vrbis,in Hispania verò ab inquisitore maiori, vt per *Peniam in Directorio inquisitor. par. 3. comment. 61. ad finem. vers. quòd si quæras*; sed est sermo de perturbatione circa cognitionē causarū subditorum cuiuslibet ex ipsis,cùm habeant diæceses,seù prouincias distinctas, & sic intrat articulus ille, de quo idem *Penia loco suprac.*
400 *commentario* 95. an inquisitores procedant cōtra eum, cui datus est inquisitor specialis.

H

Habitum deferentes Religiosi, vel clerici. supra. *Apostata, & Clerici.*

Histrionis artem, exercens clericus per annum, ipso iure,si verò breuiori tempore, & tertiò moniti non resipuerint,sunt à diuinis suspensi, ita interpretantur Doctores cōmuniter textum *in cap. 1. de vita, & honestate clericorum*, loquentem de amissione priuilegij clericalis, de qua amissione, dixi *sup. recoll. praeced. num.* 78. ita *Bellettus par. 2 sua disquisitionis clericalis* §. 17. *nu.* 4. Nota quòd in *cit. cap.* 1. fit mentio de clericis, qui faciunt se ioculatores, seù goliardos, aut bufones, qui aliàs vocantur histriones, ita *Ioannes Andreas* ibi *in addit. ad glosam.*

Homicidium qualificatum committens clericus beneficiatus,non solum ipso iure est suspensus à beneficijs, sed illa amittit ipso iure, præter pænam depositionis à dignitate,honore,ordine, & officio, *cap. in quibusdā de pænis*, post alios *Bellettus suprac. p. 2. §. 23. n.*
401 4. vbi quòd homicidiū qualificatū sit assassinium, vel parricidium, aut fratricidium, aut homicidium factum in personam Cardinalis,aut Episcopi,& tantò magis Papæ. Adde etiam homicidium ex abortu, vel in odiū sanctæ fidei. *Thesaurus p. 2. de pænis ecclesiasticis, verbo Homicidium cap. 1. §. 4.* idem non solum de interficiente per se ipsum, sed de mandante etiam,& interfici faciente,& præstante auxilium, vel consilium ad dicta homicidia; probat *Bellettus loco suprac.* vbi idē quoq. dicendū,subdit de mutilante,&c. Dixi in primis *qualificatum*, quia si illud non est qualificatum, dictus homicida non incurrit dictam priuationem beneficiorum, vel depositionem à dignitate,honore, ordine,& officio,ipso iure,vt per Doctores supra citatos. Dixi secundò *beneficiarios*,quia si ante collationem beneficij commisit homi-
402 cidiū collatio ipsi facta, est ipso iure nulla ratione irregularitatis, vt post alios habetur pe *Sanchez lib. 2. opuscul. moral. cap. 2. dub. 14. num. 2.* vbi *num.* 5. ait,sibi valdè dubium esse, imò credere minus verū, quòd ait *Corduba*, ex stilo .S. curiæ,dum confertur beneficiū,S. Pontificem dispensare in tali irregularitate,

403 Quando clericus ob homicidiū debeat degradari,& tradi iudici sæculari, dixi *suprac. recoll. praeced. num.* & prosequitur *Bellettus cit. §. 24. n. 5. & seq.* quid si fuit talis ordinatus in titulum beneficiorum,quæ habat ipse homicida. *Squillantes de priuilegijs clericorum cap. 4. num. 113 ad finem.* post *Ricciump. 1. decis.* 185. refert resolutum in curia Archiepi-
404 scopali Neapolitana,quòd si talis nō haberet aliud, vnde se alimentari possit, non sit priuandus dictis beneficijs, quod intelligo pro quantitate quæ sufficiat ad alimementa.

I

405 Indigno cōferens beneficiū Episcopus, vel alius Prælatus,non incurrit suspennem à conferendis beneficijs, nec est ipso iure suspensus, etiam si beneficia habeant curam animarum, quia in *Concil. Trid. sess. 7. c. 7. de reformat.* tantū dicitur, quòd talis nouerit,se incursurum pænam tex. *in cap. graue nimis de prabendis*(nec additur ipso facto, vel ipso iure) sed in dicto *c.* 1. non reperitur suspensio ipso iure lata, & in *cap. cum in cunctis* non est sermo de collatione beneficij, sed de confirmante electum ad Episcopatū, quo casu priuatur Episcopus potestate cōferēdi beneficia in illa Ecclesia, vt per *Sanchez lib. 2. opuscul. moral. cap. 1. dub. 6. ad finem.* Et *in c. nihil 44. dist.* est etiam ibi sermo de confirmante electum ad beneficium curatum, qui suspēditur à potestate cōfirmandi primū successorem, & perceptione proprij beneficij vsquequo restitutus fuit, vt per Barbosam *alleg.* 111. *n.* 26. Certissimū autē est,Episcopū peccare mortaliter. vt per *Sanch. lib. 2 opusc. moral. cap. 1. dub. 2. num.* 12. Adde quòd neq. Episcopus ordinans indignum ad gradum sacerdotii, à collatione ordinis sacerdotalis ipso iure est suspēsus, sed debet suspendi: ita probabiliter contra *Sayrū, & Alter.* post *Suar. Bonac. t. 3. disp. 3. q. 2. p. 2.* vide sup. *Episcopus.*

Illiterato conferens primam tonsuram, incurrit suspensionem per annum à collatione primę tonsuræ. *cap. nullus de temporibus ordinationum, Barbosa suprac. alleg.* 111. *num.* 6. vbi post *Emanuelem Sà, & Bonacinam* asserit,dictam suspensionem non esse in vsu, nota tamen *Bonacinam tom. 3. disp 3. q. 2. p. 4.* nō videri stare in sentētia, quā antea docuit, *loc. cit. à Barbos.* ideòq. circa hoc vltimū, meo
406 iudicio,distinguendū est de illiterato, vel enim quis est omninò illiteratus, quia v.g. nescit penitus legere, & scribere, ac fidei rudimēta,vt præscribit S. Concil. Trid. vel scit,sed non benè legere, & scribere, & fidei rudimenta,primo casu incurreret suspensionem, non autem secundo casu, vndè quia nunquam accidere solet, vt omninò illiteratus ordinetur, & si sæpè illiterati secundo modo

modo, ideò Doctores dicunt, quòd non sit in vsu talis suspensio. Nota *Sanchez lib.7.opusculorum moral.cap.vnico dub.45. nu.11.* pro-
407 bare, quòd si quis nesciat legere latinè, sed tātū hispanicè in Hispania, vel italicè in Italia, satisfiat Concilio Tridentino, sicut quòd etiam sufficiat si sciat aliquo modo legere & si non benè sciat legere, nam etiam *Nau.* quem ipse *ibid.* citat, dicit. *vbique gentium, Episcopos ordinare prima tonsura scientes aliquantulum legere*, quòd maximè posset practicari in puero, qui & si modicam scientiam
408 habeat, tamen ob bonā indolē, potest sperari futurus profectus, secus autē est de adulto, qui illiteratus etiā secūdo modo prima tōsura initiari vellet, de quo tū nulla est spes profectus, vt possit ascendere ad ordines sacros, & suspicio adsit, velle d. prima tonsura initiari ad hoc vt immunitatibus perfruatur.

Interdictum locale violantes clerici, aut Religiosi per actum ordinis, incurrunt suspensionem ab oficio, & benefico *cap fin, initio.tanta.ext.de excessibus Prælatorum, Sayrus lib.5.cap.14 num.12* qui alios refert antiquiores. Sed vt benè *Suarez disp.31.sect 2.n.2.* hæc suspensio vt patet ex verbis dicti textus, ibi *omnes autem, qui prefatum interdictum damnabiliter violarunt, suspendas authoritate apostolica ab officio, & beneficio.* non est latæ, sed ferendæ sententiæ, idem probans, excipi ex alijs iuribus, & sequitur *Filliucius tract.17.n.98.* Qui tamen *Suarez ibidem* videtur velle,
409 quòd suspēsio à iurisdictione in *d tex.* supposita, sit ipso iure lata, quam suspensionem à iurisdictione idē *Suar. disp.34. sect.4. n.16. ad mediū.* vult, esse suspensionē ab officio, & non à beneficio, ideóq. *Bonacina de censuris in communi disp 5.p.6.n.4 & Layman.lib.1.tr.5.p.5.cap.3.vers.tertia.* dicunt, tales clericos, vel Religiosos incurrere suspensionem ab officio tantum. Sed contrarium, quòd neq.
410 hæc suspēsio à iurisdictione, quæ fundatur in officio, sit latæ sententię, probat *Sayrus loco suprac.* & *Contnk disp.15.num.71.* malè allegatus pro sua sententia à *Bonac.* Ad incurrēdam dictam suspensionē requiritur, quòd ipsa violatio fiat per exercitium ordinis sacri, nam exercitium minorum ordinū, quia hodie vsu receptum est, illos exerceri etiā à laicis, non est sufficiens ad peccatum mortale, vt dicit *Bonacina suprac.num.4. ad finem* quòd peccatum mortale requiritur ad incurrendam dictam suspensionem, vt per *Suarez cit num.16. ad finem.* vbi loquitur de alijs pœnis, quæ præter irregularitatem, de qua suo loco, incurruntur ob dictam violationem per actum ordininis sacri. Adde quòd etiam requiritur, quòd talis locus sit nominatim interdictus ex extrauag. ad euitanda, vt dixi suo loco. Quòd etiam clerici, & Religiosi præsumentes celebrare diuina in loco interdicto, vt suprà, vel coram interdicto nō toleratis, incurrant suspensionem, seù interdictum ab ingressu Ecclesiæ donec satisfecerint ei, cuius sententiam violauerunt, dixi suprà *excommunicatos*, sicuti Religiosi ob hanc causam quòd etiam incurrant excommunicationem, patet ex dictis *sup. resoll.4. verbo Religiosi.*

Iudex ecclesiasticus ordinarius, vel delegatus, non Episcopus, odio, amore, vel timore, vel muneribus iniuriam contrà iustitiam in iudicio inferens vni ex partibus litigantibus, incurrit suspensionem per annum ab exequutione officii. *cap. cum eterni, seù primo de sent.excommunicat.in 6.* ita *Sayrus*, referens alios antiquiores *lib.4.cap.16.num.3. Reginaldus lib.31.tract.2.num.67.vers.præterea.*
411 vbi refert ex *Nau.* quinq. requisita ad incurrendam dictam suspensionem, *Bonacina de censuris in genere disp.3.q 6.p.5. nu.38.* Ex eo autem, quia subdit S. Pontifex, in d tex. quòd si *suspensione durante, damnabiliter se ingesserit diuinis, irregularitatis vinculo se inuoluet*, rectè infert *Suarez disp.31.sect.3.num.*
412 16. quòd dicta suspensio non solum sit ab officio iudicandi, sed & ab officio diuino, & sic tam à iurisdictione, quàm ab ordine, prosequitur *Filliucius tract. 17. num. 117.* vbi summans *Suarez loco suprac.* subdit, ad incurrendam dictam suspensionem, nō sufficere iudicare contra iustitiam, si etiam nō iudicet contra conscientiam, vt verbi g. si putans ferre iustam sententiam, tulit tamen iniustam, & sic nota, quòd conscientia hic
413 accipitur non pro priuata scientia, sed pro scientia secundum allegata, & probata, vt per *glosam primam ad finem d.c.1.* Nec è contrà si iudicet tātū cōtrà cōscientiā v.g. quia ex ignorantia putat sententiam ferre iniustam, quæ reuera iniusta non est. Item quòd ex eo, quia dicta suspensio fertur contrà iudices ordinarios, vel delegatos, illam non incurrat arbiter, vel merus exequutor. Adde incurrere d. suspensionē, iudicem nō solum quando fert sententiam diffinitiuam contrà iustitiam, & conscientiam vt suprà, sed etiam
414 quando ita fert sententiam interloquutoriā, vel aliud grauamen infert parti per aliū actum iudicialem, vt patet *in d.c.1.* ibi *vt in causarum processibus* (vbi *glosa litt. K,* citat tex. in *cap. quoniam contra falsam, extra de probationibus*, vbi enumerantur acta, ex quibus constare solent processus, .s. *citationes, dilationes, renunciationes, exceptiones, petitiones, &c.* itē clarius id patet infrà, ibi *quicquam fecerit.* In quolibet .n. ex istis actibus iudicialibus, iniustè vt suprà, se gerendo iudex, vel ex odio, vel ex fauore, aut ex timore, vel prēmij expectatione, quæ quatuor (vt ibi subdit *glosa finalis*) sunt quæ peruertunt iudiciū, incurrit hanc suspensionem. Sed pone, quod ex istis

istis causis, iudex grauauit partem non in
415 faciendo, sed tantũ in ommittendo, seu ne gligendo, incurritne hanc suspensionem? *Glosa prima in d. cap. 1.* respondet, quòd licèt hoc casu teneretur iudex ad interesse partis, non tamen incurreret suspensionem, quia sumus in pænalibus, in quibus verba accipienda sunt, vt sonant. Quòd hæc suspensio non sit à beneficio post *Farinacc. & Barbosam*, notat *Thesaurus p. 2. de pœnis ecclesiasticis verbo munera cap. 5.*

L

Latrocinia publica clericus assuetus cõmittere, in eisq. captus, & conuictus, est suspendendus à diuinis, & priuandus beneficiis *cap. presbiter* vbi *glosa v. captus 81. dist. Diaz practic. crim. q. 3.* imò Innoc. III. statuit *in cap. tuæ de pœnis*, dictos clericos in dictis latrociniis, vel aliis magnis sceleribus deprehensos, à suis ordinibus degradandos, & in arctis monasteriis, ad pænitentiam peragendam detrudẽdos fore, videte *Bellettum p. 2. sua disquisit. clericalis* §. 41. vbi quòd hodiè
416 Religiosi ob d. latrocinia, nõ possint eiici à Religione, nisi etiã sint incorrigibiles de facto, intellige iuxtà ea, quæ dixi suprà *v. electi* & in puncto notat *Chartarius post decis. Curiæ Archiepiscopalis Mediolan. 66. nu. 63. 107. & 120. cum sequentibus.*

Leno publicus, clericus non est suspensus ipso iure, fauent quæ dixi suprà. *Concubinarius*, licèt enim lenocinium maius sit delictum, quàm adulterium. *Bartolus in l. Athletas* §. *lenocinium ff. de his, qui notantur infamia*, cũ aliis cumulatis per *Graff. lib. 2 de casibus reseruatis c. 16. n. 15.* tamen de iure canonico non reperitur lata cõtra ipsũ, pæna specialis, vndè eos debere puniri pæna arbitraria, concludit *Bellett. suprac. p. 2. §. 9 n. 2.* vbi *n. 6.* ꝑ lenones in prostituẽdis virginibus, aut masculis plectũtur pæna supplicij, in statu ecclesiastico, ex cõstit. nostri Pauli IV 18. incipien. *S. Dominus noster*, & Sixti V. 46 incip. *ad cõpescendã.*

Libros tractatus, vel compositiones ex professo, vel incidenter, &c. de materia diuinorum auxiliorum, in lucem edentes sine expressa licentia Congregationis S. Officij, priuantur dignitatibus, officijs, voce actiua, & passiua, facultate concionandi, publicè docendi, & legendi. Paulus V. & Vrbanus VIII. apud *Lezzanam cap. 10. num. 24.*

Ludens aleis, vel taxillis publicè, & frequenter, clericus in sacris, aut beneficiatus, licèt *in authentico de sanctissimis Episcopis* §. *interdicimus collat. 9.* dicatur, nõ solum de ipsis ludentibus, sed etiam de ipsorum clericorum ludentiũ participãtibus, aut spectatoribus, *tribus annis à venerabili mysterio prohiberi, & in monasterium includi*, vbi glosa subdit, non esse prohibitum clericis, aut Religiosis ludere ad scacchos, de qua re videte *Clarum, & ibi Baiardum* §. *ludus.* Tamen de iure canonico, (à quo est reprobata dicta pæna iuris ciuilis, vt post *Menochium* dixit *Farinaccius q. 709. num. 44. de variis, & diuersis criminibus*, & patet in *Concil. Trid. sess. 25. c. 1. de reformat. ad fin.*, vbi dicitur, in hoc seruari debere iura per SS. Põtifices, & cõcilia edita, vt refert *Nau. in summa cap. 20 sub n. 9.*) *in c. 1. incip. Episcopus 35. q. 1.* si post monitionẽ talis clericus nõ corrigatur, deponẽdus est, & excõmunicandus. *Siluester verbo ludus num. 10.* idem habet *glosa in cap. clerici, verbo ad aleas, de vita, & honestate clericorum.* Quòd dicitur *deponendus*, intelligit post alios *Naldus verbo ludus num. 4.* ab officio, & beneficio, vndè si non fuerit in sacris, non debet promoueri, & si non habet beneficium, ab illo obtinendo repellendus est tãquã irregularis ex infamia, ita post *Maioliũ de irregularitate lib. 3. c. 1. n. 7. Thesaurus p. 2. de pœnis ecclesiasticis verbo ludus c. 4 §. 2. vers. hinc sequitur ad finem.* vbi etiam tractat arti-
417 culũ illum, an collatio beneficij, facta clerico lusori vt sup. sit ipso iure nulla, vel dũtaxat irritanda, & concludit, vtramque opinionem esse probabilem, citans *decis. Rotæ diuers. 426.* Verior tñ opinio est, quòd hodiè clericus lusor vt suprà, siuè beneficiatus siuè non, sit pæna arbitraria puniendus *Farinacc. q. 109. num. 45. de variis, & diuersis criminibus*, *Bellettus p. 2. sua disquisit. clericalis* §. 16. *num. 2.* & ita concludit *Thesaurus cit. c. 4. ad fin.* intellige attentis circũstantiis personæ ludentis, cõsuetudinis ludẽdi, quantitatis expositę ludo, personarũ, cũ quibus ludit, scandali, &c. vt per *Bellettum loco suprac.* Dixi *in sacris, vel beneficiati*, quia de aliis, perindè censendum est, ac de laicis, vt loquendo de peccato, quòd committunt dicti clerici ludentes, dixit *Nau. cit. cap. 9. & aliis citatis*, prosequitur *Sanchez lib. 1. opusculorum moral. cap. 8. dub. 28. nu. 8.* vbi latè explicat quale peccatum committant clerici, Antistites, & Religiosi ludentes dictis ludis prohibitis.
418 Quòd autẽ & si lucrantes ab ipsis clericis, si habuerunt lucratum, tuta conscientia possint illud retinere, nisi fraus, dolus, aut violentia intercesserit in ludendo (quòd est verum etiam si illa pecunia lucrata esset ex fructibus beneficii ecclesiastici, secundum probabilẽ opinionem, de qua testatur *Thesaurus loco suprac.* §. 2. *vers. si autem.* licèt fateatur in cõtrariũ esse cõmunẽ. sententiã) Tũ
419 à clericis possit solutũ repeti, probat post *glosam in dicto c. clerici, & alios, Bellettus loco suprac. num. 5. & Sanchez sup. dub. 1 nu. 8.* qui testatur de communi, & sic tantò magis, si adhuc clericus non soluerat, non tenetur soluere amissũ, & lucrans non habet actio

nem

nem ad illum compellendum *l. aleatores C. de Religiosis. & sumpt. funerum Farinacc. cit. q.* 109. *num.* 176. de qua re etiam *Comitulus lib.* 3. *suorum responsorum moralium q.* 10. An autem non repetendo ob aliquam causam iustam, vel non sibi ministrata iustitia à iu-
420 dice, ipse clericus possit vti clandestina cõpensatione? dicas, quòd non: ita cõtrà *Adrianum* post alios, quos citat *Sanchez suprà dub.* 2, *ad finem*. Dixi *publicè, ac frequenter, &c.*
421 quia non est illicitum clericis recreationis causa, vel aliquando de parua quantitate pecuniæ, & tantò magis gratis ludere, etiã dictis ludis prohibitis, tunc enim, vt dicunt Doctores supracitati communiter, excusatur à peccato mortali, & per consequens, etiam à pęna, &c.

M

MAtrimonio iũgere, aut illud benedicere audens sacerdos tã sęcularis, quàm Regularis absq. licentia Parochi, vel ordinarij, est suspensus donec absoluatur ab Ordinario. *Cõcil. Trid. sess.* 24. *c.* 1. *de reform.* hęc suspẽsio ita simpliciter lata, probabiliter cũ *Suarez, & Pilliuccio*, potest dici, quòd sit tantum ab officio sacerdotali, & sic non sit ab officio, & beneficio (vt aliqui Doctores opinati sunt, quos sequitur nouissimè *Thesaur. de panis ecclesiasticis verbo matrimon. cap.* 1. *ad finem.* qui etiam vocat hanc opinionẽ probabiliorem) ita *Bonacina to.* 3. *disp.* 3. *q.* 3. *p.* 5. *n.* 7. & si *Thesaurus* illum citet pro sua sententia, ista suspensio incurritur, etiam si fuerit talis assistens, vel benedicens, Paro-
422 chus, si ambo sponsi sint alterius Parochię, vt habetur in dicto loco Cõcil. & prosequũtur DD. communiter apud *Sanchez lib.* 3. *de matr. disp.* 49. *n.* 3. Dixi *si ambo sponsi, &c.* quia ad euadendam hanc suspensionẽ, sufficit si vnus ex ipsis, siuè vir, siue fęmina sit subditus Parocho assistenti, vel benedicenti; ita declarasse S. Congregationem, post alios testatur *Bonac. loco suprac. n.* 2. estq. contra *Pontium* qui aduersus *Sanch.* docet, solum hoc
423 posse Parochum fæminæ, non autẽ viri in parochia ipsius fæminę (nã si cõtraheretur in parochia ipsius viri, ad cuius domũ se trastulit mulier, non est difficultas) pro qua opinione adducitur alia declaratio S. Congreg. quam & si *Bonacina loco suprac.* dicit hactenus, se non vidisse tamen præter DD. ab eo citatos, illã refert nouissimè *Marcell. Vulpe in sua praxi iudiciali fori ecclesiastici cap.* 15. *num.* 16. *ad finem.* ibi. *Quando contrahentes sunt diuersarum parochiarum, sufficit Parochus mulieris, qui intersit matrimonio*, sed iam eadem S. Congregatio ab ista declaratione recessit, vt refert *Barbosa in tract. de officio Parochi cap.* 21. *num.* 4. *& in collect. Bullarum & decretorum verbo matrim.* quæ vltima declaratio sic cantat, *Matrimonium contractũ in parochia habitationis vxoris coram Parocho viri, & è conuerso, validum est* (ex qua declaratione confirmatur opinio *Sanchez*, quẽ post *Layman, & Villalobos* contrà *Pontium*, probat *Diana tom.* 3. *tract.* 4. *resol.* 232. & latius *Bellettus sup.* §. 32. *n.* 5. quòd .s. non so-
425 lũ dictus Parochus minimè debeat puniri vt volebat *Diaz*, sed quòd neque peccet cõtrà *Henriquez, & Pontium* apud *Dianam* qui dicit vtramq. opinionem probabilem) si ergò est validum matrimonium, talis igitur Parochus nõ potest dici, quòd astitisset spõsis alterius parochiæ, prout requiritur ad incurrendam suspensionẽ, de qua suprà. Consequentia patet, quia in eod. S. Concilio irri-
426 tatur matrimoniũ contractum corã sacerdote alieno, ita vt nõ opus sit nisi sola declaratione, quod sit irritum, vt declaranit S. Cõgregatio, referente, post *Paseeiũ, Barbosa loco suprac.* Sed quia proprius Parochus ad hũc finem dicitur, quòd sit ille, in cuius parochia habitant dicti sponsi, vt post *Nau.* dicit *Vulpe loco suprac.* ac ita declarasse S. Congreg. testatur *Riccius p.* 1. *praxis decis.* 244. *n.*
427 1. *ad fin.* Quęri potest qualis habitatio spõsi requiratur ad constituendum, aliquẽ subditum alteri Parocho, ita vt Parochus assistendo matrimonio, vel benedicendo nuptias non incurrat suspensionem? *Emmanuel Sà, & Pontius* apud *Dianam loco suprac. resol.* 231. videntur velle, quòd sufficiat qualibet modica habitatio, qui *Diana* cõtrariã tñ opinionẽ sequi videtur, & si loquatur in casu, quo sponsi haberẽt principale domiciliũ in ciuitate, & aliquo tempore manerent in rure, sed prima opinio *Emmanuelis Sà, & & Pontij* si rectè declaretur, est vera: distinquendum, est igitur, vt benè indicat *Riccius loco suprac. nu.* 2. aut loquimur de modica habitatione in aliena parochia, per quam non acquiritur domicilium, vel quasi domiciliũ in ea, vel de modica habitatione, per quam acquiritur domicilium, vel quasi in aliena parochia. Primò casu, (qui accidit, quando quis se transfert in alienam parochiam, animo statim reuertendi ad primam parochiã, vt est casus de eo, qui habẽs princi-
428 pale domiciliũ in ciuitate, reperitur in rure, nõ animo cõtrahẽdi ibi domiciliũ, sed reuertendi ad primam parochiã) non efficitur subditus illius Parochi, vt sæpè fuit decisum per Rotam, teste *Riccio loco suprac.* & declarauit S. Congregatio apud *Barbosam de officio Parochi cap.* 21. *num.* 37. *& in collect. Bullarum, & decretorum v. matrimoniũ.* Secundo verò casu (qui accidit, prout exẽplificat *Sanchez lib.* 3. *de matrim. disp.* 23. *num.* 15. quẽ
429 sequitur *Vulpe suprac. n.* 16. *ad fin.* in muliere, quæ antequam contrahat matrimonium disce-

discedit à domo sua, & se transfert ad domũ cõsanguinei, vel affinis, ac statim celebratur matrimonium, quòd scilicèt hoc casu proprius Parochus, sit Parochus domus illius consanguinei, vel affinis, non autẽ Parochus domus suæ primę habitationis, quia se transferẽdo ad hanc parochiã, statim desinit esse parochiana illius, à cuius parochia discessit, & nouam parochiam acquirit. Item de ca-
430 su duorũ alienigenarum, & si paruo tempore in parochia habitantium, qui tamen sunt cogniti, quòd non sint comprehensi inter vagabundos, nam vt declarauit S. Congreg. Concil. 21. Martij 1602. teste *Barbosa locis suprac.* proprius eorũ Parochus esse intelligitur ille, in cuius parochia contrahentes habitant tempore, quo matrimonium contrahitur. Quæres an semper quando
431 quis habet animum reuertendi in primam parochiam, dicatur subditus dictæ parochię ad hunc effectum? Respondeo in duobus casibus, dictam regulam fallere, primus casus est, quando contraxit in hac parochia quasi domicilium, vt sunt scholares, mercatores, &c. fauet declaratio S. Congreg. quã post *Garziam*, refert *Barbosa locis suprac.* ibi, *matrimonium contractum coram Parocho illius loci, vbi quis moratur tamquam prætor, iudex, seù medicus temporalis, validũ est.* Item alia relata ab eod. *Barbosa* ibi *matrimonium contractum post quartũ habitationis mensem à muliere coram Parocho oppidi, ad quod à ciuitate, in qua habitabat, ad scandala submouenda, iussu Principis sæcularis, translata fuit, sub præcepto illinc non discedendi, donec aliud statutum esset, est validum* allegans *Decianũ, Federicum de Senis, & alios citatos à Sanchez lib. 3. de matrimonio disp. 23. q. 1. & 3.* Secundus casus est, quando id fieret ex eo, quòd
432 in propria Parochia nõ possit liberè contrahi dictum matrimonium, exemplum habetis in declaratione S. Congregationis Cõcil. in illa Senen. 17. Maij 1600. apud eundem *Barbosam locis supracitatis*, his verbis, *Matrimonium cuiusdam iuuenis cum meretrice contractum, qui dubitauerunt, illud in propria ciuitate contrahere, adhibendo Concilij Tridentini sollemnitates, eò quod iuuenis parentes, eis impedimento de facili futuri erant, & propterea Romam venerunt, & coram testibus, & Parocho, in parochia, in qua aliquantulum permorati erant, matrimonium contraxerunt per verba de præsenti, fuit validum iudicatum.* Quòd autem dicti sponsi non solũ quãdo Romæ cõtraxerũt, habuerint animũ nõ ibi manẽdi, sed reuertendi ad primã parochiã, sed etiã de facto ad illã iã reuersi, post cõtractum matrimoniũ, fuerunt; patet ex titulo declarationis, quòd est non, Romana, sed Senensis. Clarius hæc limitatio patet ex illa declaratione 7. Februarij 1602. apud eũdem *Barbosam suprà*, vbi quòd *matrimonium celebratum extrà locum habitationis, & in loco, vbi publicatũ nõ erat concilium absq. illius sollemnitatibus, fit validum, si recessus à loco habitationis fuit factus ad euitanda impedimenta, puta inimicitias, & obstacula parentum.* Ex quibus patet an sit falsa opinio *Triuisani*, vt asserit *Riccius cit. decis. 244. ad finem.* dum do-
433 cet, non posse contrahi matrimonium in præsentia Parochi mulieris, si in parochia viri, per annum habitauit vti amasia, in domo eiusdem amasij, nam si dicta mulier habuit animum reuertendi in suam domum, & de facto reuersa fuit ad eam, dum contrahit, non est falsa, sed verissima, si autẽ deficit d. animus reuertẽdi in primã suã domũ, & cõtraxit in domo viri, & quidẽ est falsa, vt optimè dicit doctissimus *Riccius.* Ex quo autẽ S. Concilium loquitur de sacerdote sæculari, vel Regulari, ac Parocho, di-
434 cta suspensio nõ ligat Diaconũ, vel Subdiaconum assistentem, vel benedicentem sponsos, de quibus suprà, nisi etiam sit Parochus, qui potest validè assistere matrimonio, etiã si non sit sacerdos, vt ex S. Cõgreg. docet *Garsias p. 9. de beneficijs cap. 2. n. 295.* & post alios habetur per *Bonacinam cit. p. 5. nu. 3. & Thesaurum sup. c. 1. vers. aduerte secundò.* Item quia loquitur de assistente, & benedicente, non incurreret dans licentiam duntaxat assistendi, vel benedicendi sponsos non subditos, ex doctrina tradita suprà *recoll. 2.* quòd censura lata contrà facientes non ligat mandantes, &c. ita in puncto post *Sanchez, & Alter. idẽ Bonac. sup. n. 4.* Quò ad id dicitur in eod. Cõcil. *absq. licentia Parochi vel Ordinarij.* quia ly *vel, stat* alternatiuè, sequitur, alterius licẽtiã sufficere; Et in specie, ꝙ matrimoniũ cõtractũ corã Parocho alieno de licẽtia Episcopi sit validũ, quãuis
435 Episcopus intẽtionẽ habuisset, tale matrimoniũ, non alteri, quàm proprio Parocho cõmittendi, declarauit S. Cõgregatio Cõcilij in Salen. apud *Barbosam loco suprac. coll. lect. bullarum, & decretorum*, nota illa verba *quamuis Episcopus intentionem haberet*, quia præsupponitur, dictam licentiam non fuisse extortam per dolum, seù mendacia versantia circà causam finalem, quo casu esset inualidum matrimonium, *Bonacina loco suprac. num. 5.* Qui quatenus *ibid.* subdit, sacerdotem, qui sine licentia valida, matrimonio assistit, vel illud benedicit, suspẽsionẽ incurrerere, intelligẽdus est, vbi ipse sacerdos inualiditatis causas nouit, secus si ignoret, vt v. g. si vnus ex contrahentibus illi assereret, se habuisse licentiã à Parocho, vel ab Episcopo,
436 si reuera nõ esset cõcessa d. licẽtia, licèt in hoc casu dictũ matrimoniũ esset inualidũ, vt declarauit S. Congregatio 7. Septembris 1620. apud *Barbosam loco suprac.* tamen ipse

non incurreret suspensionem, nam Concilium vt dixi in conclusione, requirit audaciam in dicto sacerdote, quæ non interuenit vbi reperitur ignorantia etiam crassa, & supina, vt habet idem *Bonacina loco suprac. n. 1. vers. limitatur hæc propositio.* Pro *Ordinario*, cui S. Concilium reseruat absolutionẽ

437 huius suspensionis; intelligitur non solum Episcopus, sed etiam Vicarius Generalis ipsius Episcopi, ac etiam Capituli sede vacante. *Barbosa de officio. & potestate Episcopi alleg. 32. num. 21.* cum aliis, quos refert, & sequitur *Bonacina suprac. nu. 8.* Nota in *Clem. 1. de priuilegijs*, ferri excommunicationem

438 contrà Religiosos præsumentes sollemnizare matrimonia absque speciali licentia Parochi, quæ tamen hodiè non habet vim, (ideòque de illa non feci mentionem *suprà recoll. 4.* cũ de aliis excõmunicationibus) & hoc non solum, eò quia illa tanquam pæna seuerior sit abrogata per hanc suspensionem (quæ est pæna mitior) impositam per legẽ nouam pro eod. delicto, vt probant *Suarez, Sayrus, Rebell. Henriq. & alij*, quos referũt, & sequũtur *Bonac. suprac. p. 5. n. 6. & Tesaur. cit. c. 1. vers. Aduerte. & Diana loc. infrac.* qui testatur quoque, ita declarasse S. Congregationem Concil. Sed etiam quia in dicta Clement. S. Pontifex loquitur de sollemnizatione nuptiarum, ante Concilium Trident. sufficiente, absque præsentia Parochi, & testium, ad validitatem matrimonii, vt per Doctores supracitatos; vndè cùm hodiè per dictum Concilium Trident. sit inducta noua forma, & sollẽnitas requisita ad matrimonii validitatẽ, & ab eomet imposita supradicta suspensio generaliter contrà coniungentes matrimonio, vel benedicentes vt sup. nõ potest dicta excomm. extendi ad hũc casũ, de quo nõ loquitur Cõcil. ideòq. nõ ligat in locis, vbi receptũ est d. Cõcil. Sed benè incurreret d. excõmunicationẽ Religiosus, meo iudicio, in dictis locis assistendo matrimo-

439 nio clandestino, quia hoc casu nõ est lata per dictum Conciliumnec in *cap. cum inhibito, de clandestina desponsatione*, suspensio latæ, sed tantum ferendæ sententiæ ab officio per trienniũ, contrà cõtemnentem prohibere matrimonia clandestina, & contrà clericos etiam Regulares, præsumentes illis interesse *Bonac. suprac. p. 5. n. 9. & Bellett. cit. §. 32. n. 2. Hurtado* apud *Dianã t. 5. tr. 10. resol. 33.* vbi ꝙ d. suspẽnsio triẽnalis iã cessauit.

Matrimonio scienter coniungens Paro-

440 chus sponsos existẽtes in gradu prohibito, non est suspensus ipso iure, sed suspendendus, & aliis grauioribus pænis multandus, cùm ipse magis delinquat, quàm ipsimet contrahentes, ita intelligo *Bellettum cit. §. 32. num. 6.* dum ait, non solum dictum Parochum incidere in pænam suspensionis, sed etiam, &c. quia fundat dictam suspensionem *in cit. cap. inhibito §. fin. de clandest. desponsat.* vbi, vt dixi *conclus. praeced. ad fin.* non fertur suspensio ipso iure, sed tantum comminatoria.

Missam celebrare, vel celebrari facere vespertino tempore, virtute licentiarum, ac facultatum eatenus concessarũ, vel alio quocumque prætextu, prohibetur à Pio V. in sua constitutione, incip. *Sanctissimus in Christo* apud *Quarantam verbo Missa*, in virtute sanctæ obedientiæ, & sub indignationis suæ, ac perpetuæ suspensionis à diuinis, pæna, quæ verba quòd nõ contineant suspensionẽ latæ, sed ferendæ sententiç patet ex dictis su-

441 prà *recoll. 1. nu. 157.* Celebrans autem missam aliis horis, quàm debitis (non autem vespertinis) idest antè diem, vel post meridiẽ, iuxta ea, quæ dixi *in tract. de officio Cappellani q. 8. sect. 17.* nõ incurrit censurã aliquã. *Bellettus p. 2. sua disquisit. clericalis §. 28. sub n. 21.* vbi quòd talis sacerdos non solum peccet, sed etiam possit puniri ab Episcopo, quãdo nempè absque causa iusta notabiliter anteuerteret, vel postponeret dictam horam debitã. Dixi *notabiliter*, quia aliàs excusaretur à culpa. Quomodo metiẽda sit notabilitas ista, dixi *loco suprac.* & sic intelligas etiã *Bellettum sup.* quando inter causas iustas anteuertendi, vel postponendi horam debitã, enumerat consuetudinem scitam, & toleratam, nam consuetudo tunc esset sufficiens ad excusandũ, qñ scilicèt nõ multũ excederet spatiũ vnius cũ dimidio horæ ante diẽ, vel post meridiẽ, de qua re videre etiã *Marchinum de ordine tract. 3. p. 3. cap. 3. per totum.*

442 Missam celebrans sacerdos exterus absq. licentia Ordinarij diæcesis, in qua celebrat, secundum quod præsupponit *Riccius in collectan. decisionum collect. 2258.* est suspensus ipso iure, vbi quòd sic pluries fuit resolutũ in Curia Archiepiscopali Neapolitana, sed loquendo de iure communi, ac etiã de iure Concilii Tridentini, non adest dicta suspensio: *Barbosa alleg. 21. n. 3.* sicut nec illũ incurrere irregularitatem, dicit *Reginaldus lib. 29. n. 42.* nam *in cap. tua de Clericis peregrinis*, tantum statuitur, quòd clericus peregrinus nõ debeat admitti ad celebrãdũ in publico, nisi cõstet de eius ordinatione, vel per litteras sui Episcopi, vel per testes (per quos vt subdunt ibid. Doctores, potest etiam probari amissio dictarum litterarum) & in *Concil. Trid. sess. 22. in decreto de obseruandis in celebratione missa*, habetur, quòd singuli Episcopi in suis diæcesibus interdicant, ne cui vago, & ignoto sacerdoti missas celebrari liceat, *& sess. 23. cap. 16.* quòd nullus clericus admittatur ab vllo Episcopo sinè commendatitiis sui Ordinarii ad diuina celebranda, & sacramenta administrãda. Vndè si ita fuit resolutum in dicta Curia, est ex eo, quòd

quòd in synodo diæcesana Neapolitana est imposita dicta suspensio, de qua incidenter facit mentionem post *Afflictum. idē Riccius p.1. decis.* 150. *ad finem.* & quoniam in quibusdā constit. Synodalibus Neapol. in lucem editis de anno 1542. simul cum Ritibus dictæ curiæ, comētatis ab *Oliua.* reperio pro hoc casu, contrà dictos clericos latā esse excommunicationem, necesse est, quòd in aliis synodis posterioribus, dicta excommunicatio sit commutata in suspensionem. An autem dicta suspensio incurratur à sacerdote extero celebrante in Ecclesia Regularium, patet ex dictis *sup. resoll.2. nu.*233. S. tñ Congreg. declarauit, posse Episcopum
444 prohibere ne exteri sacerdotes celebrent in Eccles. Regul. vt refert *Ricc. p.1. praxis dec.* 748. *cū alijs allegatis à Barb. suprac. alleg.* 21. Ab incurrenda d. suspensionem, excusat, ꝙ celebratio fiat occultè, ac causa deuotionis, & nō ob stipendium, quia in *d. c. tua,* & prosequitur post *Siluestr. & alios, Fuscus de visitatione lib.2. cap.*12. *num.*10. dicitur, quòd hoc modò possit admitti ab Episcopo sacerdos, cuius ordinatio illi non cōstat. nisi per eius dictū, ita supponit post *Nau. Sayrus in floribus lib.3. tit* 23. *cōsil.*5. *& Barb. cit. alleg.* 21. *n.*3. dū cōcedit, posse celebrare, cessante scādalo, quòd maximè verū dicerē vbi bis, vel ter id accideret, aut ex necessitate parādi sibi victum diurnum.

N

445 NOuitium, aut Religiosum alium nō professum, ordinans Episcopus ordinibus sacris, absque titulo sufficienti: incurrit suspensionem S. Pontifici reseruatam per annum à collatione illorum ordinum, quos dicto non professo contulit, ita Pius V. in sua constit.75. incip. *Romanus Pontifex apud Quarantam verbo ordo. vers. secunda constitutio.* Dixi *nouitium, aut Religiosum, &c.* quia dicta constitutio loquitur de ijs Religiosis, qui intrà claustra monasterij, seù domorum, more Regularium in communi viuunt, qui nunquam, seù non nisi ad certum tempus professionem emittunt. Nouitius
446 autē, seù alius Religiosus non professus sine titulo ordinatus: incurrit suspensionem ab eorundem ordinum exequutione, quam suspensionē postea violando per dictorū ordinum exercitium, non solum efficitur irregularis, sed etiam priuatur priuilegijs, immunitatibus, & alijs gratijs, occasione dictorum ordinum sibi concessis, & venit multādus alijs pœnis in decreto S. Concilij Trid. contrà ordinatos absque titulo, latis. Ita idē Pius V. in eadem const. Agunt de istis suspēsionibus, post alios antiquiores *Megalius p.3 sua instit. peregrina lib.5. cap.4. num.*861 *Bonacina de censuris in genere disp.5 p.5. num.7. & de censuris in particulari disp.3. q.2. p.10. & q.1. p.8. Thesaurus verbo ordo c.11. & Marchinus tr. de ordine tr.2. p.6. c.5.* Qui authores cōueniunt. Primò, quòd dictæ suspētiones nō vendicent sibi locum in Religiosis Societatis Iesus, ante professionem sollemnem, post tamen emissa vota simplicia, quę emittere solent elapso biennio, ab ingressu in dictam Societatem, ex concessione particulari Gregorij XIII. in sua bulla, edita di e vltimā Febr. 1573. Secundò etiam conueniunt, vendicare quoque locum dictas suspensiones in casu, quo Religiosus emisit iam professionem, sed inualidam, ita ex S. Congreg. refert *Garsias p.2. de beneficijs cap.5. num.*12. intellige si hoc sciat certè, vel saltē dubitet de d. inualiditate, vt ex *Rota* notat *Thesaur. sup.* nā si postea reperiatur nulla, atq. ideò Religionē deserat, incurrit dictā suspēsionē, & si ministrat, incurrit etiā irregularitatē cū alijs pœnis, de quibus suprà. Vndè meritò
447 Mediolani, à Regularibus antequā ordinētur ordine subdiaconatus, exigitur iuramētum, quo Regulares confitentur, se spontè sollemnem professionem emisisse, vel nunc ratam, & firmam habere, quòd quidem iuramentum propria ordinandi manu firmatum, in Archiepiscopali Archiuio seruatur, vt post *Gauantum, & Dianam,* refert *Marchinus loco suprac. nu.*3. Nota, quòd & si Doctores supracitati, hoc casu de sciente, vel dubitante circà inualiditatem professionis, loquātur de ipso ordinato, tamen idem dicendum est de ipso ordinante sciente, vel dubitante de inualiditate professionis ab ipso ordinando emissæ, quia incurreret etiā suspensionem per annum, vt sup. ex eo quia in dicta Bulla Pij V. eod. modo est sermo de ordinante, ac de ordinato, & parificati in vno censentur parificati in alijs ex ead. causa, manantibus, licèt hoc casu excusaretur à dicta suspensione Episcopus, vtendo cautela Archiepiscopatus Mediolan. de qua sup. Sicut
448 excusaretur ipse ordinatus, vt post *Sanch.* aduertit *Thesaurus loco suprac. num.3. vers. limita* 2. si propter iustam causam, superioribus volentibus eum promouere, non fuit ausus detegere nullitatem, vel dubiū suæ professionis, ratione scandali, aut damni grauis sibi imminentis, ob quæ non potuit effugere dictam ordinationem, quæ excusatio militat etiam quando iuramentum præfatum præstitisset, absque tamen animo, per illud ratam habēdi professionem, sed dictum scādalum, aut graue damnum duntaxat euitandi. Vt autem ista materia plenè remaneat hic explicata. Nota quòd sicut nouitius, vel
449 non professus, statim incurrit dictā suspensionem, & si perseueret in Religione, vt patet ex illis verbis *ipso iure, &c.* ita etiam Episcopus ordinans incurrit statim suam quoq. suspensionem, & sic licèt dicta constitutio emanauerit ob inconueniens illud, quod

plerumque euenire solet, vt sic promoti à claustro indè exeuntes, & per sæculum vagantes, cogantur, vel mendicare, vel sordidũ quæstum exercere cum ipsorum dedecore, ac ordinis vilipendio, & fidelium scandalo, tamen ad ipsas suspensiones incurrendas nõ expectandũ est hoc inconueniens, sed statim illæ incurrũtur, & tãtũ respectu ordinati expectãdus est eggressus à Religione, qñ ordi-
450 nes fuerunt collati, professo, sed nulliter: ratio differentię inter primũ casũ, & secũdũ, est manifesta, quòd scilicèt primo casu non fuit vllo modo emissum votum paupertatis, in cuius titulo debet ordinari Regularis, sicut fuit emisũ secundo casu, & licèt nulliter sit emissum, tamen cùm in hoc ipse solus habeat culpam, non Religio, ipse etiam solus quando scilicèt reperitur extrà Religionem, debet pænam luere. Non tangunt Doctores supracitati, an Episcopus dicto nouitio, vel
451 nõ professo, vel nulliter professo, egrediẽti à Religione teneatur prouidere de alimentis, si aliundè non habeat? & quidem licèt Pius V. ibi extendat decretum Concil. Trident. quòd loquitur de clericis, ad Regulares, vt suprà non professos, per quod Concilium renouantur pænæ antiquorum canonum, in quibus obligatur Episcopus prouidere ei, quem scienter ordinat sine titulo sufficienti, tñ d. extensio quòad pænas *Cõcil.* vt patet ex verbis d. cõstitutionis, respicit potius ordinatos, quàm ordinantes, quia istis tantũ imponit pænam suspensionis per annum, & sic potest dici, quòd hoc casu, d. obligatio Episcopi prouidendi ordinato inducta per antiquos canones, sit immutata per dictum Põtificem, in præfatam suspensionem. Quid autem obseruandum sit cum Religiosis So-
452 cietatis Iesus ordinatis post tria vota simplicia, iã declarauit Sixtus V. nempè *quòd cũ post sacerdotium exire non possint, nisi à superioribus eijciãtur, prouideatur illis de redditu quadraginta aureorum annuorum de bonis Religionis, quò verò ad alios, qui arbitrio suo abire volũt, possunt; ne illis detur occasio exeũdi, vt fruantur illo redditu: vocentur prius, & intelligãtur, qua alia via prospici possit, deindè maturè deliberandũ.* refert *Molfesius tract. 2. sua summa cap. 15. ad finem.* hic secundus casus rarò contingit in dicta Societate, cùm ipsi ordinentur ferè eod. tempore omnibus ordinibus sacris. Quid autem obseruandum cũ eo nouitio, vel nõ professo, vt suprà ordi-
453 nato tantũ ordine subdiaconatus, vel diaconatus, si eggressus à Religione, suscipere velit sacerdotiũ. patet ex terminis, debet .n. primò obtinere dispensationem à suspensione contracta, & postea procurare titulum sufficientem. Dixi in principio, *ordinibus sacris*, quia nouitii, & non professi non prohibentur initiari ordinibus minoribus, vt post alios contrà *Azorium*, notat *Marchinus tr. 1. de ordine p. 6. cap. 4. num. 8.* & tantum est inter Doctores difficultas. Primò, ad quem
454 spectet de iure communi, dare dimissorias nouitio ad dictos ordines minores recipiendos, ad Prælatum Regularem, vel ad Episcopum? Et secũdò ad quẽ Episcopũ id spectet, originis nempè, vel monasterii, quòd incolit dictus nouitius tempore probationis, vt est videre post alios apud eundem *Marchinum suprac. loco à n. 10.* Qui circa primã difficultatẽ cõcludit, de iure cõmuni nõ spectare ad superiorẽ Regularẽ, & si ipse superior sit illius Religionis, quæ potiatur priuilegio mittendi suos subditos, ad quoscunque Antistites pro ordinatione, eadẽ ratione, de qua *sup. n. 27.* quòd licèt superior ex priuilegio habeat facultatem conferendi primam tonsuram, & ordines minores suis subditis, non possit illos conferre nouitiis, quia non sunt sui subditi (intellige sinè dimissoriis Episcopi, de qua re mox infrà, quia sic etiã potest ordinare clericos sæculares non suos subditos, & Regulares cum dimissoriis suorum Prælatorum.) Dixi *de iure communi*, quia per priuilegium concessum Societati Iesus principaliter, & per communicationem aliis Religionibus communicantibus dictæ Societatis priuilegia, potest superior dare dictas dimissorias etiam nouitio, vt per *Marchinũ loco suprac. num. 16.* Qui secundam difficultatem resoluit cũ ea opinione, quæ docet, id
455 spectare ad Episcopum diœcesis monasterii nouitiatus, ad quem etiam spectat illum ordinare, ex quo enim ingreditur Religionẽ animo ibi perpetuò manendi, transtulit etiã suum domicilium in eum locũ, vbi Religio illum asignat de familia, & per consequens iudicari debet incola illius loci, vbi iam manet de familia, præter citatos *à Marchino*, probat post *Campanilem rub. 9. cap. 3. n. 3. & alios Barbosa de officio, & potestate Episcopi allegat. 4. num. 62.* testatur esse probabiliorem sententiam, post *Sanchez, Sperellus decis. 16. num. 36.*

O

OBlationes accipiens clericus ab vsurariis manifestis, suspenditur ab officii sui exequutione, donec ad arbitrium Episcopi satisfaciat *cap. quia in omnibus de vsuris*, vbi eadem suspensio fertur contrà tradentem sepulturæ ecclesiasticæ dictos vsurarios manifestos, de qua infrà *Sepelientes.* Oblationũ
456 nomine, quæ veniant, patet ex dictis suprà *recoll. 4. verbo oblat. Ecclesia*, quæ ibi dicta, cõcordant cum *Bonacina tom. 3. disp. 3. q. 3. p. 6. n. 7.* vbi quòd oblationum nomine, intelligatur id, quod offertur Deo in recognitionem diuinæ eccellentiæ, non autem traditum mini-

ministris ecclesiasticis, ad ipsorum substentationem, vel in stipendium, vel tanquam aliquod debitum (intellige siue intrà missarum sollemnia fiant, siuè extrà.) Sicut pro
457 vsurariis manifestis; vt dixi *ead. recoll. 4. v. sepelientes, versus finem*, accipi debent qui pro dicto crimine sunt denuciati, quā opinionem prçter ibi citatos sequitur tanquam probabilē *Bonac. t. 3. disp. 2. q. 2. p. 3 1. n. 7.* ad quem locū se remittit *cit. p. 6. n. 2.* loquendo de hac suspensione & si *Thesaur. sup. v. vsura cap. 4. ad finem.* (recedendo ab eo, quod docuerat loco à me allegato *in dicta recoll. 4. verbo sepelientes*) dicat opinionem contrariam esse probabiliorem, *& cap. 1. eod. verbo ad finem vers. igitur*, vocet eam communiorem, vbi tamen concedit, requiri declaratoriam de notorietate prædicta, quando ratio notorij posset esse dubia. Concordant autē *Bonacina, & Thesaurus*, hanc suspensionem non incurrere clericum recipientem dictas oblationes ab vsurario vt suprà, qui pænitentiā egit, vel restituēdo, vel cautione ab ipso præstita de satisfaciendo. Tandem nota non deesse Doctores, qui doceant, hanc suspensionem non incurri ipso facto, sed ad illam incurrendam requiri, quòd præcesserit monitio, vt videre est apud *Thesaurum cit. c. 4. vers. amplia 2.* qui videtur, horum Doctorū sententiæ tanquam benigniori adherere. Dum enim dicitur in dicto textu, non posse
458 absolui clericū ab hac suspensione, donec ad arbitrium Episcopi satisfaciat. Sequitur quòd ante dictam satisfactionem, iuxta dictum arbitrium, sit S. Pontifici reseruata, ita *Bonacina suprac. p 6. num. 6.* vbi subdir, quòd talis accipiens oblationes à dictis vsurarijs,
459 non teneatur illas in conscientia restituere ante sententiam, si vsurarius erat earum dominus, secus si non erat earum dominus: cuius sententia quoàd primam partem non habet difficultatem, vt suppono *ex tract. de vsuris.* Nec obstat, quòd oblationes de licitè acquisitis, neq. possint accipi ab excōmunicato, &c. vt dixi suo loco, & notat *Henric. Botch. in cap. cum voluntate num. 12. & seq. de sententia excommunicationis.* quia est diuersa ratio, illa enim acceptio prohibetur, ratione communicationis, quæ vbi non interuenit necessitas, vel alia causa excusans, semper est prohibita, ista autem acceptio est prohibita ratione rei iniustè acquisitæ, vt benè *Layman lib. 4. tract. 6. cap. 7. num. 6. & 8.* igitur cessante causa prohibitionis, cessat etiam prohibitio. Neq. difficultas est quoàd secūdā partē, vbi vsurarius earū nō est dominus, quia tūc neq. pōt trāsferre illarū dominiū in Ecclesiam, Ex quibus patet, *Bonac.* nō docere simpliciter, dictā obligationē restituēdi non esse latç sentētiæ, vt eū reijciendo, citat
460 *Thesaur. v. vsura c. 4. in 1. ampliat.* Sed cui nam debet clericus restituere d. oblationes acceptas (& sic dicas de accepto ob sepulturā &c.) Respōdet *glosa finalis in d. c. quia in omnibus* nō debere fieri d. restitutionē Episcopo, sed ipsi dāti, qui tenetur id restituere his, à quibus vsuras extorsit. Et sic nota obligationem restituendi esse distinctam à satisfactione (ad quam tenetur recipiens ab vsurarijs) ex causis vt suprà, ad arbitrium Ordinarij, quia restitutio debet fieri parti; satisfatio verò, quæ fit per pænitentiā, debet præstari ipsi Episcopo, ideòque *in cap. Episcoporum de priuilegijs in 6.* vbi est sermo de admittētibus ad diuina excommunicatos, interdictos, &c. vt dixi sup. *n.* 389. quia ibi non adest obligatio restituendi, ideò tātum dicitur, suspendi dictos admittentes ab ingressu Ecclesiæ, *donec ad arbitrium eius, cuius sententiam contempserunt, satisfaciant.*

Occupantes bona Ecclesiarum vacantiū, vide suprà *Capitula.*

Ordinans non subditum minoribus, aut maioribus ordinibus absque dimissorijs proprii Ordinarij, incurrit suspensionem per annum à collatione ordinum. *cap. 2. incip.*
461 *eos, qui, extrà de temporibus ordinat. in 6.* hęc suspensio non est tantum à collatione ordinis, quem confert dicto non subdito, sed à collatione omniū ordinum, ita post *glosam in d. cap. 2. Suarez Alterium*, & alios probat *Bonacina tom. 3. disp. 3. q. 2. p. 7. num. 4.* Contrà alios docentes, incurrere suspensionem talium ordinum, quos contulit, quam opinionem ex neothericis sequitur *Alzedo in sua praxi episcopali p. 2. cap. 5. 17.* vbi allegat plures Doctores, qui tamen generaliter docent, esse dictum ordinantem suspensum à collatione ordinum, eandem sententiam probat nouissimè *Marchinus de ordine tract. 1, p. 5. cap. 10. num. 3.* vndè non condemnarem eos, qui illam in praxi sequerentur, & si primam opinionem, dicat esse communem *Thesaur. p. 2. de pænis ecclesiasticis verbo ordo cap. 16. §. 5.* Dixi *minoribus, vel maioribus ordinibus*, quia alienum subditum, vt suprà ordinans
462 tantū prima tonsura, est duntaxat suspensus à collatione primæ tonsurę per annum. *Bonacina suprac. pun. 7. num. 2.* cum quo concordant expressè *Thesaurus suprac. num. 5.* itē etiā eiusdā opinionis est *Marchinus suprac. cap. 10. num. 8. iuncto n. 4.* contrà authores volentes, hoc casu nullam incurrere Episcopum suspensionem, quā opinionem docet *Toletus lib. 1. c. 49. vers. secunda. Gordonus p. 2. lib. 7. q. 15. num. 48.* Contrà quam opinionem verè obstat Concil. Trident. *locis citatis à Diana, p. 3. tract. 4. resol. 194.* ex quibus asserit, sibi magis placere opinionem docentē, tali casu Episcopus incurrere suspensionē nō solū à collatione primę tōsurę, sed omniū ordinū, & nō cōtrà hoc particulare,

nempè

nempè quòd tantum incurrat suspensionē à collatione primæ tonsuræ, ex regula, quòd specialitas derogat generalitati, nam *in cap. fin. de temporibus ordinat. in 6.* specialiter hoc casu imponitur Episcopo suspēsio à collatione primæ tonsuræ, & in S. Concil. generaliter fertur suspensio contrà Episcopū conferentem ordines, & sufficit, quòd non sit certum, quòd prima tonsura sit ordo, ad hoc, vt dictæ specialitati non censeatur derogatum per hanc generalitatem Concilij. Cōfirmatur ex *l. siccibus, vbi Bart. ff. de alimentis, & cibarijs legatis*, vbi quòd lex generaliter lo-
463 quēs, generaliter debeat intelligi, quādo in casibus specialibus non est facta alia specialis prouisio, sic dico in casu nostro, Concilium generaliter loquitur de conferente ordines, ergò debet generaliter intelligi quòad alios ordines, non autem quòad primā tonsuram; in qua est facta specialis prouisio, præterquā quod non desunt Doctores, qui volunt Tridentinum non procedere contrà promotos in minoribus, vt est videre apud *Thesaurum cit. cap. 16. §. 3. vers. aduertendum secundò.* Hæc conclusio sic declarata. Ampliatur primò vt procedat etiam in alijs Prælatis inferioribus Episcopo, habentibus tñ priuilegiū cōferendi ordines minores, quia si ordinarent subditum alienum absque dimissorijs incurrerent istam suspensionem, ita in puncto *glossa prima in d. cap. eos, qui*, ibi *generaliter loquitur, vt comprehendat, quibus competit ordinare. Bonacina tom 3. disp. 3. q. 3. p. 11. num. 4. Thesaur. cit vers. An verò.* Ampliatur secūdò in Episcopo ordinante sine commendatitijs prout dixi supra *verbo Capitulum sede vacante num.* 108. quibus illic allegatis accedit *Bonacina cit. p. 11. n. 22.* Ampliatur tertiò, etiam si dictus Episcopus ordinaret talem subditū
464 alienum, præsupponendo ratihabitionem sui Ordinarij, quia vt inquit *Lopez* apud *Quarantam loco infrac. & Sanchez lib. 7. opuscul. moral. c. vnico dub. 20. nu. 15.* hinc præstaretur ansa, sub hoc prętextu passim ordinādi alienos subditos, ex quo sequerētur infinita dāna. itē patet ex *Concil. Trid. sess. 14. c. 2. de reformat.* vbi dicitur, non posse alienum subditum absque sui Prælati expresso consensu, vel litteris dimissorijs ordinari *Bonacina tom. 3. disp. 3. q. 1. p. 11. num. 14. & disp. 6. de sacram. q. vnic. p. 4. n. 28.* Cōtraria autē opinio nō est improbabilis prọ foro interno, vt testatur *Diana p. 3. tr. 4. res. 191. ad fin.* & ratio est, quia saltē hoc casu cessat pręsumptio requisita *in dicto c. eos.* adestque saltē bona fides excusans vi Cōcil. Trid. Nota d. verba Cōcil. *sine expresso cōsensu.* Nā ex eis infertur, nō re-
465 quiri in rigore, quòd dicta licētia sit in scriptis, quando tractatur de ordinatione itali, vndè sufficeret, si dicto Episcopo constaret dicta licentia de auditu ab ipso Ordinario concedente, vel per testes. sequitur *Thesaurus cit. vers. Aduertendū est.* Ampliatur quartò. & si dictus Episcopus esset Cardinalis, ita post *Rotam par. 1. diuers. de 731.* notat *Bellettus par. 2. sua disquisitionis §. 27. num. 4.* Ampliatur quintò etiam in ordinante
466 Regularem absq. dimissoriis suorum superiorum. *Quaranta verbo ordo vers. quibus sic specialiter.* latius *Thesaurus verbo ordo cap. 27.* quidquid *Barbosa de officio, & potestate Episcopi allegat. 8. num. 16.* velit quòd licèt sic ordinatus Regularis incurrat suspēsionem, tñ Episcopus ordinans incurrat tātū suspensionem à communione aliorū Episcoporum. Ampliatur sextò, etiam si persona ordinata esset persona cognita Episcopo alieno ordinanti, & sic ab eo sciantur benè qualitates ordinandi, nam consensus expressus Episcopi proprij, vel dimissoriæ requiruntur pro forma, & quando est data forma semper, & omninò est seruanda. *Quaranta loco suprac. vers. Amplia.* Ampliatur septimò, quòd pœna suspēsionis, de qua suprà nō tollatur per superuenientem ratihabitionē, præsuppono .n. fuisse ordinatū aliquē absq. spe ratihabitionis, quia de ordinatione facta cum dicta spe, dixi sup. *Ampliat. 3.* ita *Quarāta suprac. Amplia ad finem.* vbi & si subdat *non per hoc negare, quin supradicta ratihabitio, non operabitur aliqua*, allegans *Nau.* &
467 alios, qui volūt, quòd ratihabitio operetur absolutionem à dicta suspensione respectu ordinati (nam eius suspensio est reseruata in Concil. Trid. ad arbitrium Ordinarii, *Bonacina suprac. p. 11. n. 28.*) qñ per d. ratihabitionē intēderet Episcopus ab ea etiā absoluere: ita *Sanchez suprac. cap vnico dub. 28. n. 8.* vbi hoc dicit valdè probabile, (quiquid contrarium dixerat sup. *eod. cap. dub. 20. num. 17.* vbi supponit, esse necessarias litteras Papæ, *perinde habere.*) sequitur *Thesaurus suprac c. 16. n. 3. vers. ex quo decreto.* Dixi *ordinati*, quia DD. nō loquūtur de absolutione suspensio-
468 nis cōtractæ ab ipso Episcopo ordināte, nā cōtrà eū simpliciter est lata suspēsio p annū, quæ licèt non sit reseruata exprefsè, tamen cùm sit ad certum tempus, intelligitur intrà illum annum reseruata S. Pontifici, & quòd elapso anno illa cesset, vt aliàs dictum *fuit*, videte ad hoc *Tolet. lib. 1. c. 47. n. 2. vers. dico secundò.* Ampliatur octauò si fuerunt datæ dictæ dimissoriæ ab Episcopo, sed postea
469 reuocatæ, quia re integra potest illas reuocare *Sanchez suprac. dub. 20. num. 18.* Ampliatur nonò quādo dimissoriæ fuerūt datæ ab illo, qui non poterat illas dare, si hoc etiam sciat Episcopus ordinans, v. g. quia
470 datæ fuerunt à Vicario Generali nō habēte speciale mādatū, vel nō existente Episcopo in remotis, *Sanch. cit. dub. 20. n. 40. Bonac. sup. p. 11. n. 23.* Ampliatur decimò, vbi concessæ sunt dimissoriæ speciales, vt à tali Episcopo ordi-

ordinari possint, quia si ab alio ordinarentur perinde esset, ac si ordinarentur absque dimissorijs. *Sanchez suprac. dub.* 20. *num.* 6. vbi habetis duos alios casus similes, videte eum. Hæc conclusio sic ampliata. Limitatur pri-
471 mò vbi Episcopus probabiliter ignorabat, clericum ordinatum esse alterius diæcesis, vt puta quia parentes eius dixerunt esse de ipsius diæcesi, vel communiter pro tali habebatur. *Riccius p.* 1. *praxis decis.* 297. cum alijs, quos refert, & sequitur *Barbosa de officio, & potestate Episcopi allegat.* 5. *nu.* 1. quia vt inquit idem *Barbosa ibid. num.* 1. ex quo in *cap. eos, qui*, ad incurrendam talem suspēsionem requiritur, quòd Episcopus *scienter, seù ex ignorantia affectata, vel quocunque alio figmento quæsito præsumpserit*, quæ verba singula benè ponderat *glosa ibid.* vbi in specie *verbo figmento*, habet alia exempla
472 de quibus *Marchinus cap.* 10. *n.* 5. supponit excusare hoc casu ignorantiā crassam, & supinam. Et si ex eo quia *in dicto cap.* 23. *Concil. Trid.* non adest illud verbum *præsumpserit*, dicat *Thesaurus suprac. cap.* 16. §. 7. quòd ad suspensionem incurrendam, sufficiat ignorātia crassa, & supina; intellige dummodo sit culpabilis mortaliter, quia hæc suspensio est lata per modum censuræ maioris. *Bonac. cit. p.* 11. *n.* 15. qua opinione data, & nō cōcessa, cōtrariū esset dicēdū quoad ipsū ordinatū, nō ex vi Trid. sed ex vi const. Pij II relatæ à *Quaranta loco suprac. in princ.* nō *ex v. præsumpserit*, quia verè illud refertur ad irregularitatem, in quo conuenio cum *Bonacina sup. num.* 16. sed ex illis alijs verbis antea positis, *nos eorundem temeritatem tali castigatione reprimentes, vt alijs. &c.* ex quibus iuxtà ea, quæ alias dixi suprà *recoll.* 1. non solum à suspen sione, & irregularitate, excusat ignorantia iuris, & pœnæ, inuincibilis, vt concedunt omnes, sed etiam crassa, & supina, vt benè *Auila p.* 3. *disp.* 5. *dub.* 7. *vers. pro intelligentia.* Sed vt verum fatear, non video quo-
473 modo hodiè post Concil. Trid. possit attēdi const. Pij II. quæ fuit ante dictum Concil. & non etiam dispositio *tex. in cap. eos, qui*, qui similiter fuit ante dictum Concil. & per consequens, vel dicendum est per Concil. non fuisse derogatum *d. cap. eos, qui*, & const. Pij II. sed per illud confirmari dispositū in ipsis, & requiritur præsumptio tā respectu Episcopi ordinantis, quàm etiā (secundū nostrā pōderationē d. const. Pij II.) ordinati, vel quod standum sit verbis Concilij, tamquā nouæ dispositioni, & tunc nō requiritur præsumptio, & sufficit ignorantia crassa, vel supina culpabilis, vt suprà. Nota, quòd *Comitulus lib.* 6. *responsorum moralium q.* 46. vult, quòd suffi-
474 ciat scientia in Episcopo, ad hoc vt ordinatus incurrat dictam suspensionem, & per cōsequens secundùm ipsum, idem dicendum est, quando ordinatus scit defectum, & Episcopus ignorat, quòd non est verum, quia peccatum vnius non potest causare scientiam, quæ requiritur in alio, & ob quam cōmittit quis culpam, quæ est necessaria ad incurrendam talem suspensionem. Quomodo
475 pro foro externo probari possit ab Episcopo eius ignorantia ad finem, vt excusetur ab hac suspensione, *videte glosam in d. c. eos, qui, v. scienter, & seq.* Limitatur secundò vbi Episcopus proprius est publicè suspensus ob crimen ordinādi alienum subditum, hoc enim casu, vt habetur in eod. *cap. eos, qui*, licitum est, non omni Episcopo, sed Episcopo viciniori ordinare subditum dicti Episcopi absq. eius dimissorijs, & hoc vt subdit *glosa ibi. p. v. taliter*, vt dictus Episcopus puniatur in eo, quo deliquit, & sic hic est casus specialis. Cōceditur autē id Episcopo viciniori, quia per eū melius fieri potest scrutiniū de vita, & moribus ordinandi, quàm per remotū, præsupponitur enim, quòd dictam ordinationem faciat in sua diæcesi, vel saltem det dimissorias, in quibus faciat fidem de vita, & moribus ipsius ordinandi. *Sanchez lib.* 7. *opusculorum moraliū c. vnico dub.* 20. *n.* 19. vbi post *Toletum sup. vers. Tertia.* aduertit, quòd hoc casu, solū clericis permittitur, à dicto Epi-
476 scopo viciniori ordinari posse, nō autē laicis, quia non subest tanta necessitas, vt laicus ordinetur, quanta, vt clericus ascendat ad maiores ordines (quòd significat laicos qui volunt tonsurari, debere expectare, donec Episcopus sit absolutus à dicta suspensione) item subdit contrà quosdā, quòd & si in d. textu sit sermo de Episcopo, tamen idē sit in Archiepiscopo si ipse sit vicinior. Dixi *publicè suspensus*, quia ad hoc vt possit Episcopus vicinior vti dicta facultate, debet suspēsio alterius Episcopi esse manifesta per euidētiā facti, vel ex sentētiā Metropolitani, ita post alios *Bonacina t.* 3. *disp.* 3. *q.* 3. *p.* 1. §. 11. *n.* 6. quòd est idē quàm quòd sit notoria notorietate facti, vel iuris, vt ait *Sanch. loco suprac. n.* 19. *in principio*, & sic nota, non intrare
477 hoc casu dispositionem *extrauagantis ad euitanda*, quia non tractatur de euitatione ipsius Episcopi suspensi, sed de pœna, quam incurrit iuxtà dispositionem dicti textus in *cap. eos, qui*. Limitatur tertiò in casu, quo ordinaret subditum alienum, qui tamen per triennium in seruitijs, seù obsequiis Episcopi ordinantis moratus fuit, quia illum potest ordinare absq. dimissorijs sui Episcopi, ita habetur in Concil. Trid. *sess.* 23. *c.* 9. *de reform.* de qua re post alios *Bonac. loco cit. n.* 11. *Marchinus tract.* 1. *de ordine p.* 5. *cap.* 9. *Sanchez suprac. it. dub.* 20. *nu.* 20. *& Alzedus in sua praxi episcopali par.* 2. *cap.* 5. *num.* 32. Qui conueniunt, Primò in hoc, quòd & si dictum triennium debeat esse completum, & sic non sufficiat quòd tertius annus sit ceptus, tamen sufficiat, si principium dictæ seruitutis, vel obsequij inceperit antequam Episcopus fuisset

fuisset creatus,& sic declarasse S. Congregationem,post alios testantur *Bonacina sup.n.9 & Marchinus num.13.* Secundò, quòd non sufficiat ad hoc,quòd quis in obsequijs Episcopi manserit, & eius sumptibus alimentatus fuit,si etiam præsens dictis obsequijs non vacauerit, & sic non sufficiat si ita seruierit absens,qui inferunt hoc, ex ratione, ob quā Cōciliū moueri potuit ad cōcedēdā hāc facultatē ipsi Episcopo, quia nēpè per tanti tēporis experientiā cognoscere potuit vitā, & mores sui familiaris. Tertiò etiā conueniunt quod dictum trienniū debeat esse continuū. Quartò, & vltimò conueniunt, intelligi de Episcopo diœcesim habente, non autem de Episcopo titulari,vt etiā expresse habetur in *Concil. Tridentino sess.14. cap.2. de reformatione.* Quarè prima difficultas est,an necesse sit, quòd præter obsequium præsentiale (vt ita dixerim) cum alimentis præstitis, sit etiam necesse, quòd in domo Episcopi permanserit per dictum triennium, & licèt aliqui affirmauerint,tamen optimè *Sanchez supra c.dub 20.num.23.* probat, id non esse necessariū,ex quo Conciliū nō loquitur de do-
478 mestico,sed de familiari triēnali,qui dicitur talis, qui siuè domi, siuè extrà,est in obsequio alicuius, eiusque expensis alitur, idē videtur velle *Bonacina supra c. num.7. vers. prima conditio.* vbi firmat, non esse familiarem ad hunc effectum, ille, qui Episcopo in alia ciuitate, seù loco distante inseruit,licèt eius sumptibus viuat, ergò à cōtrario sensu,qui in eadē ciuitate, & si nō domi præsentialiter ei seruit,dicēdus erit familiaris, eodē etiā modo loquitur *Marchinus loco supra c. num.4.* Secunda difficultas esse potest an diceretur triennio continuò vacasse obsequio Episcopi præsentialiter,qui aliquādo, pro suis negotijs abfuit? Hāc difficultatē resoluit *glosa in cap. finali de verborum significatione in 6.* vbi ait, quòd ly *continuè* intelligi debet morali modo vt aqua, & seruitus dicitur continua, & *verbo suis*, dicit, quòd non sumitur ità strictè, quin etiam pro suis abesse non posit, quæ *glosa* loquitur de domestico, cuius vox strictior est, quàm familiaris, vt ait *Abbas in cap. litteris num.6. de testibus.* & patet ex eo,quod aliàs dixi,de nouitio,qui modico tempore abest à loco nouitiatus cū habitu,& licentia superioris, quòd non per hoc diceretur annum probationis interrumpere. & ita concludit *Riccius par. 1.praxis decis.308 ad finem.* Maior difficultas est,quomodo ad hoc vt Episcopus dictū suū familiarem posit ordinare, necesse sit, vt etiam illi conferat statim beneficium, vt dicitur in dicto *c.9.Concilij,* ibi *nisi per triennium secū fuerit cōmoratus,& beneficiū statim quacunque fraude cessante, re ipsa illi conferat.* Ratio dubitandi est, quia Episcopus conferendo alicui baneficium, mox ille talis efficitur subditus suus ratione bebeficij, & per consequens potest ab eo statim ordinari,etiam quòd non sit suus familiaris, vel si familiaris erit, & si illi seruitiū non præstitit per triennium, vt suprà, vt benè *Sanchez supra c. dub.20.num.25. Diana p.4.tract.4.re. fol.145.ad finem,& Marchinus supra c.cap.9.n.8.* si igitur potest statim illum ordinare,quādo ei contulit iam beneficium, quæ erit ista facultas cōncessa Episcopo à Trident. ergà suum familiarem triennalem,si cogitur cōferre statim illi beneficiū? Dicerē,quòd facultas consistit in hoc, quòd post dictum triennium possit illum ordinare prima tonsura ad finem, vt fiat capax beneficii acqirendi, vndè sicut Episcopi non possunt ini-
479 tiare prima tonsura subditum alienum, cui volunt conferre beneficium, secundum veriorem opinionem, cùm talis tunc non sit illius subiectus, quæ subiectio requiritur in ordinato respectu ordinantis, & non sufficit subiectio futura, ex quo nō sit de his, quæ possunt retrotrahi, vt præter ea, quæ dixi in *tr.de officio Cappellani q.4. praxi 8.n.5.* testatur post *glosam in tit.cap.eos,qui,v.figmēto, Franchum in cap. cum nullus de temporibus ordinat.in 6.Riccium resol.262. Barbosam allegat.3.num. 17. & Quarantam verbo ordo, vers.circa secundam. Marchinus de ordine tr. 1.p.5.c.8. num.9.* & si non in totum videatur reprobare opinionem contrariam, dū subdit, *si quis autem priorem sententiam tueri vellet,&c.* fauent huic opinioni Doctores, qui docent, non esse necessariū, ꝙ Episco-
480 pus ante collationem ordinis conferat beneficiū familiari, sed sufficiat si statim post ordinationē hoc faciat,vt idē *Marchinus* subdit (licèt non benè ad propositum, pro quo hoc dicit)& clarius *ibid.cap.9, nu.8.* concludit,post *Molfesium nostrum,* ly *statim,* nō debere excedere decem dies, & *Barbosa de officio. & potestate Episcopi allegat.5. num.12.* qui post *Vgolinum*, & alios concludit, sufficere ad effectum,de quo suprà,si paulò post Episcopus beneficium illi conferat,subdens hęc verba, *si enim ante conferret, ratione beneficij potestatem haberet, & non ratione triēnij.* pręterео *Vasquez p.3.tomo.3.disp.243.* qui dictum verbum statim interpretatur prò *quamprimum* beneficium vacauerit,&c. Cōfirmatur ex declarationibus S. Congregat. quas post *Garsiā,& Riccium,* referūt *Marchinus supra c. cap.9.num.7. & Barbosa in collect.bullarum,& decretorum verbo familiaris.* quòd scilicèt aliqui Episcopi non satisfecerint menti dicti decreti Concilij, qui decimo, aut etiā sexto mense post ordinationē, contulerunt beneficia suis familiaribus triēnalibus,ergò signum est *S.*Congregationem præsupponere potuisse illis conferre dicta beneficia post ordinationem, non autem

tanto

tanto tempore postea, item confirmatur ex declaratione S.Congregationis, apud *Rotam decis.731.p.1.nouissimarum*, & alios Doctores supracitatos, quòd vigore Trid. Concilij dicti beneficij collatio debeat fieri ab Episcopo, non solum quando ordinat dictum fa-
481 miliarem ordinibus sacris, sed etiam ordinibus minoribus, & prima tonsura, quæ met *Rota decisione suprac.* & si cotra omnes Doctores supracitatos, *ibid.nu.*11. supponit, dictam collationem beneficij debere præcedere ordinationem, quam opinionem sequi videtur *Riccius p.1. praxis decis.*307. licèt in fine fateatur, ly *statim*, includere biduum, &c. sicut etiam *Alzedas p.2. sua praxis episcopalis c.5.num.*32. quando dicit, quòd tenetur Episcopus dum ordinat conferre beneficium dicto familiari, itàut ordinatio concurrat cum collatione beneficij, qui allegat S.Congregationem apud dictam *decis. Rota* in qua non fit mentio alterius declarationis, quàm illius, de qua supra, quòd scilicèt obligatio prædicta, beneficij conferendi non solum sit pro ordinibus maioribus, sed etiam pro minoribus. Quærunt Doctores præcitati, an Episcopus possit ordinare dictum fami-
482 liarem ad titulum patrimonij, vel pensionis, sine dimissoriis sui Episcopi? Et respondent, hoc ei fieri licitum, quando adest vtilitas, vel necessitas suæ Ecclesiæ, ita post alios *Barbosa cit.alleg.5.num.*13. *Garsias p.12. de beneficijs cap.5.num.*82. & *Bonacina suprac. p.12.num.*11. vbi expressè docet, hoc casu non teneri beneficium illi conferre, quia inquit ipse, Concilium obligat Episcopum ad conferendum beneficium ad hoc, vt cessante familiaritate, habeat vndè se alere possit, & non cogatur cum dedecore ordinis, victum mendicare, &c. Contrarium tamen docet *Marchinus suprac. c.9. num.*15. quia inquit, patrimonium, & pensio non causant subiectionem, vt quis possit ordinari, & sic supponit, non sufficere triennalem familiaritatem ad contrahendam subiectionem Episcopo alieno, ad finē vt ab eo possit ordinari, sed ad hoc *requiri, vt illi conferat beneficiū intra decem dies, quia ratione pensionis, vel patrimonij, nemo efficitur alieno Episcopo subditus, & ad collationem ordinū tam actiuā, quàm passiuā, requiritur subiectio ordinādi.* Sed licèt non sit verum id, quòd dicit *Bonac.* requiri collationem beneficij huic familiari, facien-
483 dā ad effectū, vt sustentetur absq. dedecore ordinis, cū hæc ratio vigeret in ordinandis ordinibus maioribus, & tamen collatio beneficij à Cōcilio pro familiari, requiritur etiā pro minoribus ordinibus, ac prima tonsura, vt dixi suprà, & confirmat *Barbosa cit. alleg. 5.num.*11. Item Sacra Congregatio declarauit, Episcopum non posse ordinare familiarem, si non conferat beneficium, etiam si
484 ille habeat beneficium in alia diœcesi, vt refert *Barbosa in collect. bullarum, & decretorum, verbo familiaris ad finem.* tùm etiam quia ex eius doctrina sequeretur, quòd sola familiaritas triennalis tribueret subiectionē sufficientem ad ordines conferendos, & recipiendos, quòd non est verum, quia eadem S.Congregatio, & Doctores supracitati, & si concedant, quòd Episcopus talem familiarem possit ordinare, non solum per se, sed
485 etiam per alium, & sic quòd possit ei dare dimissorias, quādo ipse est impeditus. *Ricc.p.1.praxis decis.*309. *Marchinus suprac.cap.9.n.num.*10. (intellige cum probatione familiaritatis iuxtà ea, quę tradit *Barbosa cit.alleg.5.n.*10.) Negāt tamen, posse illū in irregularitate ex defectu natalium, ac etiā interstitijs
486 ante collationem beneficij, dispēsare, sed benè post dictam collationem, quia tunc est suus subditus, vt per *Barbosam cit.allegat.5.num.*14. quòd significat expressè, non effectum fuisse subditum per familiaritatem triennalem præcisè, & speciale priuilegiū ordinandi illum ante collationem beneficij, cōsistere in hoc, vt id possit cū familiari, licèt non sit factus suus subditus, sed quia vult facere eū subditū ratione beneficij. Tamen ex his non sequitur, quòd etiam non possint saluari declarationes S. Cōgregationis, nēpè quòd Episcopus possit ordinare suū familiarem triennalem titulo patrimonij, vel pensionis eo modo, quo loquuntur, scilicèt dumodo id fiat ob vtilitatem, vel necessitatem Ecclesiæ, & describatur seruitio Ecclesiæ, pro cuius vtilitate, vel necessitate fuit ordinatus, nam hoc casu fit subditus
487 ipsi Episcopo ratione domicilij, quæ subiectio, cùm sit sufficiens ad conferendos, & recipiendos ordines, ac subiectio ratione beneficij, vt est certum, satisfit per eā menti ipsius Cōcilij, quæ vt dixi, est vt ordinatio ista, fiat sub spe proximę futuræ subiectionis, & si non adsit subiectio in re, in quo cōsistit priuilegiū cōcessū Episcopis, & familiaribus Episcoporum. Nec obstat, quòd in eo fit in specie mentio de collatione beneficij. Nam respondeo, quòd ideò fuit necessaria declaratio Congregationis, quæ interpretatur nō solum verba dicti Concilij, sed mentem ipsius. Quòd autem per dictam descriptionē seruitio Ecclesiæ, efficiatur quis subditus Episcopo ratione domicilij, patet ex terminis, cū ex ipsa descriptione, talis testetur animū suū ibi perpetuò manendi, quòd sufficit ad effectum, de quo agimus ad constituendum quem subditum ratione domicilij, vt concedit etiam ipse *Marchinus suprac.p.5.cap.7. num.5. & seq.* quòd satis confirmatur ex *Concilio Trid. sess.23. c.16.* vbi adscriptus Ecclesiæ, pro cuius necessitate, vel vtilitate est ordinatus, nō potest inconsulto Episcopo

illius Ecclesiæ, dictam Ecclesiam deserere, aliàs sacrorum exercitio interdicendus, refert post *Quarantam Pasecium, & alios, idē Marchinus cit. cap. 7. num.* 14. Sed quid si ordinetur familiaris, de quo suprà, non titulo patrimonij, sed sub spe statim beneficij collationis, & Episcopus statim postea non con-
488 ferat beneficium? *Bonacina suprà cit. p.* 11. *num* 12. post *Alterium* respondet, dictum ordinatum non incurrere suspensionem, quia sufficit, quòd bona fide sit ordinatus, & loquitur non solum in casu, quo Episcopus interim, verbi gratia, intra decē dies, vt exemplificaui suprà, sed etiam quando id procedat ex negligentia Episcopi. nam vtroq. casu non adest culpa ipsius ordinantis. Non autē quærit de Episcopo, si per eum stetit, quòd statim non prouideat dictum ordinatum de beneficio, quia certum est illum incurrere suspensionem, vt patet ex declarationibus suprà relatis *num.* 480. Adde, quòd ex eo, quia in supracitato decreto Concilij, simpliciter dicitur, debere Episcopum statim conferre beneficium familiari triennali, quem ordinat, & ex alia parte, vt dixi sup. id, nō est statutum ad finem, vt familiaris cessante familiaritate non egeat, sed tantum vt fiat ei subditus; Sequitur, sufficere ad hoc, vt verbis Cōcilij sit satisfactum, si Episcopus conferat
489 beneficium tenue, idest redditus excedentis ducatos septem, nam vt dixi in *tract. de officio cappellani q.* 3. *sub num.* 70. illud sufficit ad reddendum quem subditum ratione beneficii, & sic vt possit ordinari ab Episcopo dicti beneficii, quibus ibi allegatis, addo *Campanilem rub.* 9. *c.* 8. *n.* 12. vbi & si referat declarationem S. Congregationis Concilii ad Card. Acquauiuā Archiepiscopū Neap. promotum scilicèt ab alieno Episcopo ex
490 causa beneficii tenuissimi, fuisse malè promotū, ipsumq. propterea suspensum ab exequutione, atq. ordinatorē a collatione, ordinū per annū. Concludit tamen, beneficium tenuissimum, esse illud, quod ducatos septē non attingit, subditque se ordinasse quendā familiarem suum Neapol. & si non triennalem, possidentē in sua diœcesi Laquedonēsi beneficium ducatorum tresdecim, & granorum duodecim cum dimidio, quia etiam probauit habere patrimonium, quòd sufficiebat simul cum dicto beneficio, à quo *Campanili*, aliis allegatis, non dissentiunt *Marchinus suprac. p.* 5. *cap.* 8. *num.* 4. & *Nouarius in summa bullar. veterum, & recent. cum de ordinatis ab alieno Episcopo num.* 5. vbi subdit, litteras Pauli V. quas in contrarium refert *Riccius p.* 3. *decis.* 77. pro Clericis Neapolitanis, non fuisse per Cardinalem Carrafam, tūc Archiepiscopū Neap. publicatas, & proinde hodiè non ligare, sed si istæ litteræ sint eædem cum declaratione, quam refert *Campanilis loco suprac.* non declarat, & si alleget dictum auctorem, crederem tamen esse diuersas, cùm illas declarationes, asserat *Campanilis* fuisse directas ad Cardinalem Acquauiuam, & *Nouar.* præsupponit, litteras fuisse directas ad Cardinalem Carrafam. Ad propositū igitur nostrū redeūdo, distinctè loquendo, dico, quòd ad hoc vt Episcopus possit ordinare familiarem suum triennalē prima tonsura, vel quatuor ordinibus mi-
491 noribus, sufficiat iuxtà supradicta, si conferat beneficium excedens summam septem ducatorum, si autem velit illum ordinare ordine subdiaconatus, dictus familiaris prèter dictum beneficium debet habere etiam patrimonium, aut pensionem, quòd simul cum dicto beneficio sufficiat, sicut dixi, sufficere patrimoniū, vel pensionem, simul cū adscriptione seruitio Ecclesiæ, ad cuius vtilitatem, vel necessitatem fuit ordinatus. Fa-
492 miliarium Episcopi nomine non solum venire consanguineos ipsius, qui expensis ipsius viuunt vt suprà, sed etiam famulos ipsorum consanguineorum, si & ipsi viuunt expensis Episcopi, fuit in facto obseruatū, nā etiā famuli familiariū, vt sup. Episcopi expēsis viuentium, fruuntur d. priuilegio, & post alios adnotauit *Sanchez lib.* 7. *consil. moral. c. primo dub.* 2. *num.* 24. sequuntur *Diana p.* 4. *tr.* 4. *resol.* 144. & *Marchinus suprac. c.* 8. *ad*
493 *finē*, qui post alios, dicit *Magistrum actorū curiæ episcopalis* etiam uenire ad hunc effectum appellatione familiarium, sed *Barbosa* ab eo allegatus, id non simpliciter affirmat, & *Marius Antoninus, ac Gratianus*, & si dicant, eum esse familiarē, tamen nō loquūtur de hoc casu particulari, vt possit tamquam talis ordinari, & si hoc esset verum, idem dicendum esset de scribis ipsius magistri actorū, de cursoribus, &c. ideò nō placet
494 Ordinans Vltramontanum absque litteris dimissorijs suorum Ordinariorum subscriptis, & recognitis à Nunciis, vel Collectoribus apostolicis, in illis partibus commorantibus, & examinatione, recognitione, ac probatione subscriptionum dictorum Nunciorum, seù Collectorū, facta à Vicario Vrbis, suspenditur per annum ab exercitio Pontificalium; sicut ordinatus incurrit perpetuā suspensionem absque spe obtinendę dispensationis à Sede Apostolica; ita S. D. N. Vrbanus VIII. in sua Bulla incip. *secretis æterna prouidentia*, quam referunt *Marchinus suprà p.* 5. *c.* 11. & *Lauretus de Franchis in suis controuersiis inter Episcopos Regulares fol. mihi* 231. Sed quia *Clemēs IV. in c.* 1. *de temporibus ordinationum in* 6. etiam prohibet, vt nullus Episcoporum Italiæ de cætero, aliquē Vltramontanum clericum ordinare præsumat, nisi habeat licentiam ab ipso Summo Pontifice, vel ab Episcopo, de cuius diæcesi

traxit

traxit originem, vel in cuius diœcesi benefi-
cium existit; habeat patentes litteras, quia in
ista nostra Bulla requiritur, vt dictæ litteræ
patentes Ordinariorũ, etiã sint recognitæ, vt
suprà. Secundò, quia & si ibi imponatur ead.
pœna suspensionis incurrendæ, &c. à sic ordi
natis: tamen contrà illos ordinare præsumẽ-
tes, non fertur suspensio aliqua, prout in di-
cta Bulla, sed tantum dicitur, quòd *pœniten-
tia condigna puniri debeant.* Declarantur etiã
in dicta Bulla; quinam sint Vltramontani:
ibi: *Hispanos Lusitanos, Gallos, aliosque quos-
cumque Vltramontanos, & ex quibusuis* (sic
enim habetur in Bulla, vt referũt *Lauret. de
Franchis sup. ac Bonatina tom. 3. disp. 3. q. 2.
p. 7. ad finem.* & non *quibuscunque*, vt refert
Marchinus loco suprac.) *locis extrà Italiã orivn-*
495 *dos*, vndè hic *Italia* debet magis largè ac-
cipi, quàm in *Decreto Clem. VIII. de absolut.
à casibus reseruatis*, circà quod dubitant Do-
ctores, an Siciliæ, & Sardiniæ insulæ, iudicari
debeant intrà, vel extrà Italiam; cùm mare,
in quo sunt, non sit totaliter Italum, ideoq.
aliquando in quibusdam aliis constitutio-
nibus exprimitur à SS. Pontificibus ad tol-
lenda dubia; *Italia cum insulis adiacentibus*
vt est videre apud *Dianam p. 2. tract. 17. seu 3.
miscellaneo resol. 30.* ex quo enim prius faciat
mentionem de regionibus, quæ sunt Vltra-
montes, & de Vltramontanis, quando sub-
dit illa alia verba, *& quibusuis locis extrà Ita-
liam, &c.* intelligi debet, de locis Vltramon-
496 tanis. Episcoporum autem Italorum, vt
loquitur dictus *textus in cap.* 1. seu in Italia exi-
stentium, vt loquitur *Bulla*, qui prohibentur
dictos Vltramontanos ordinare, veniunt
Episcopi Siciliæ, & Sardiniæ, & tantò magis
etiam Corsicæ, non autem regionum, quæ
continentur in mediis limitibus inter Italiã,
& Vltramontanas regiones, vt post *Barbos.
in collectan. ad cit. c. 1. num. 4.* notat *Thesaurus
de pœnis ecclesiasticis p. 2. verbo ordo cap. 17.
Ampliat. prima.* Ita etiam in dicta Bulla decla
ratur, dictas suspensiones procedere etiam
in receptione ordinum minorum, & primæ
tonsuræ (& si hoc non erat ita certum inspe-
cto præfato *cap. vlt.*) ibi *non solum ad sacros,
sed neque ad minores ordines, & clericalem
characterem promouere audeant, vel præsu-
mant.* Patet igitur ex volumni *sup. num.* 465.
497 quòd licèt pro ordinatione Itali nõ requi-
ratur simpliciter licentia in scriptis, pro re-
cipiendis ordinibus ab alieno, sed sufficiat
illa viua voce concessa; tamen id non suffi-
ciat pro Vltramontano, cùm requirantur
dimissoriæ in scriptis recognitæ. Ita post *Sã-
chez & alios Thesaurus suprac. cap. 17. ad fi-
nem.* vbi quòd hic casus sit specialis. Nota
quòd quando dixi: *sufficiat illa viua voce cõ-
cessa*, intelligo sufficere concessam tàm Episco-
po, quàm ipsi ordinando, ita tñ vt possit illã
ordinandus probare per testes, quia Episco-
pus non debet stare dicto ipsius ordinãdi, cũ
non simus in foro pœnitentiæ. Vndè quia
in ordinatione Vltramõtani est impossibilis
498 licẽtia oretenus cõcessa Episcopo (nisi suus
Episcopus reperiretur in Italia, quo casu ces-
sarent dictæ const. cũ sicut & ipse Episcopus
Vltramõtanus, intellige siuè ratione origi-
nis, siuè domicilii, vel beneficii, hoc. n. signi-
ficant illa verba Bullæ, *nisi dimissoriales suorũ
Ordinariorum litteras*, cum licentia Ordi-
narii loci posset ipsos subditos ordinare; ita
posset etiam alteri Episcopo concedere licẽ-
tiam illos ordinandi) specialitas consistit in
hoc, non posse . s. ordinãdũ dictã licentiã pro-
bare per testes, vel per eosdem testes proba-
re amissionem dimissoriarum. Quòd dictæ
constitutiones non procedant in ordinatio-
ne Vltramontanorum Regularium, sed tan-
tum Clericorum sæcularium, notat *Mar-
chinus suprac. cap. 11. ad finem.* sicut etiam nõ
499 procedere cõtrà clericum sæcularem Vl-
tramontanum habentem domicilium, vel
beneficium in Italia, aduertit *Thesaurus loco
suprac. vers. limita*, & ita vidi obseruatum in
praxi, in quodam Vltramontano familiari
triennali cuiusdam Episcopi Itali, qui ab eo
fuit ordinatus iuxtà ea, quæ suprà dixi *à nu.*
477. de ordinatione dicti familiaris. In ead.
Bulla Vrbani VIII. statuitur, *Italos deinceps
clericali charactere insignitos; vel minoribus
bus ordinibus promotos ab alieno Episcopo cum
dimissoriis falsis, etiam si qualitatibus per Con-
cil. Trid. sess. 23. cap. 16. requisitis, præditi sint,
quòd sequuta iudicis declaratione, fori priuile-
gio minimè gaudeant, sed sæculari iurisdictio-
ne, vt antea, plenè in omnibus subiaceant.* De
qua sanctione feci mentionem, post *Squil-
lantes sup. recoll. 5. sub num. 3.* vbi concludo,
500 quòd & si talis priuetur priuilegio fori,
(intellige non solum in ciuilibus, sed etiam
in criminalibus, ac etiam immunitate, ab
oneribus vniuersitatis gabellis, & alijs, vt pa-
tet ex illis verbis, *vt antea plenè in omnibus
subiaceant*, & notat *Thesaurus sup. cap. 16. nu.
9. vers. nota secundò*) tamen non remaneat
502 priuatus priuilegio canonis, quòd est sem-
per coniunctũ cum charactere, qui certũ est
quòd imprimatur hoc casu, cùm factum te-
neat, & si remaneat suspensus quoad exe-
qutionem, *Sanchez lib. 7. opusculorum mo-
ralium cap. 1. dub. 10. num. 14.* qui sic debet
intelligi, quando n. seq generaliter subdit, or-
dinatum absque licentia proprij Ordinarij,
non gaudere priuilegio clericali, & *Marchi-
nus de ordine tract. 2. p. 1. cap. 15. difficult. 16.*
è contrà docens, accipiẽtẽ tonsurã ab alieno
sine dimissorijs proprij, gaudere priuilegio
fori, & canonis, contrà id, quod dicit *tract. 1.
p. 5. cap. 11.* vbi loquitur de priuilegio fori,
sicut etiam loquitur *Nouarius in summa*

Bullarum veterum, & recentiorum tit. de ordinatis extra tēpora, n. 23. vbi quòd d. priuatio
503 priuilegii clericalis nō habeat locū in ordinatis absq. litteris dimissorijs, quòd probat etiā cōtrà *Dianā Thesaur. sup. in primo notabili*, quia diuersū, & grauius crimen est falsantis dimissorias (cum adsit crimen falsi inducens in famiam, & irregularitatem, ac sit depositione dignum, in cuius depositionis locum, succedit hodie damnatio ad triremes, vt per *Thesaurum loco suprac.* quæ pæna potest irrogari ab illo Episcopo, cuius iurisdictio est offensa per fabricationem dictarum dimissoriarum falsarum, vt per *Nouar. sup. nu. 14.*) & ideo adest specialis ratio, quare ordinatus cum dimissorijs falsis, non non autem ordinatus sinè dimissorijs comprehendatur in dicta Bulla, intellige quòad addita in eadem Bulla, prout est priuatio priuilegij clericalis, quòad forum, quia ex *Sacro Concil. Trident. sess. 7. cap. 10. de reformatione*, vt aliàs dixi suo loco, tantum priuantur dicto priuilegio sic tonsurati cū dimissorijs Capituli sede vacante, & sic debent intelligi *Quaranta verbo ordo vers. secundo limita, & Marchinus suprac. c. 11. sub nu. 10.* qui simpliciter asserunt, ordinatum sine di-
504 missorijs esse priuatū priuilegio clericali, præsertim in criminalibus, in puncto, quòd tales sine dimissorijs ordinati, non priuentur priuilegio fori de iure communi, notant *Squillantes, & Nouarius locis supracit. De iure etiam Concilij Trident.* patet, nam *sess. 14. cap. 2.* vbi loquitur etiam de sic ordinatis ab
505 Episcopo Titulari, solū imponitur contrà sic ordinatos pæna suspensionis ipso iure ad arbitrium sui Prælati, & *sess. 6. cap. 5.* idem dicitur de ordinato ab Episcopo exercente pontificalia in aliena Diœcesi absque licentia Ordinarij. Quid autem dicendum de or-
506 dinatis cum dimissorijs veris, sed subreptitijs, idest ob falsam, & dolosam sugestionem factam Episcopo, *Thesaurus cit. c. 16, ad finem.* dicit, communiorē sententiā esse, quòd ob hanc causam non reddantur dictæ litteræ dimissoriales nullæ, & per consequens tales non incurrere pænas promoti sine dimissorijs, & sinè licentia proprij ordinarji, fatetur tamen contrariam opinionē esse probabilem. Quærunt etiam Doctores an ordinatus sine dimissorijs, vt suprà, sit ca-
507 pax beneficij? & *Sanchez suprac. lib. 7. opusculorum moral. c. 1. dub. 20. num. 16.* respondet negatiuè, subditq. collationem beneficij factam à S. Pontifice huic tali, esse iudicandam subreptitiam, si non est expresū in supplicatione, quòd fuerit ordinatus à nō suo, &c. *Marchinus* verò *cit. c. 11. n. 9.* docet, talem esse incapacem beneficij recipiendi, non tamen priuatum ipso iure beneficio iā obtento, fundant enim talem incapacitatē in suspensione ab vsu ordinis, quod fundamentum non est ita certum, quin non habeat suos contradictores, vt fatetur idem *Marchinus suprac. num. 10. ad finem.* Vndè
508 certius hoc dixerim de ordinato cū falsis dimissorijs, quia per Bullam S. D. N. Vrbani VIII. priuantur priuilegio fori, & eos vult subiacere sicut antea potestati sæculari, ex quibus satis clarè infertur dicta incapacitas, & priuatio ipso iure de beneficio obtempto post tonsuram sic acceptam: nā aliàs ratione beneficij, posset consequi exemptionē à foro sæculari, qua priuatur per dictā Bullam, & quòd vna via prohibetur, non censeri debet alia via permissū, vulgatis iuribus. Quæres an Episcopus possit dispensare dictum ordinatum absque licentia ab alieno,
509 ad acquirendum beneficium? Respondet *Sanchez suprac. dub. 20. num. 19.* Negatiuè, sed immeritò quidem, cùm Episcopus ex Concil. Trid. possit ad sui arbitrium non solum absoluere à suspensione, vt dixi *sup. nu. 447.* sed etiam dispensare in irregularitate contracta ob exercitium ordinis cum dicta suspensione, nàm licèt Sixtus V. absolutionem, & dispensationem istam sibi reseruasset, tamen Clemens VIII. dictā constitutionem Sixti, reduxit ad terminos sacrorum canonum, constitutionis Pij II. & Concil. Tridēt. excepto casu de ordinato simoniacè, vt est videre in ead. Bulla, vbi inseritur Bulla Sixti V. relata per *Quarantam verbo ordo.* Ac certum est, neq. per Concil. neq. per Pium II. neque de iure communi, talem absolutionem, vel dispensationem esse reseruatas, ergò neq. dispensationē pro acquirendo beneficio. Accedat quòd Paulus V. qui fuit post Clementem VIII in *Regula cancellar. 23. apud Nouarium suprac. loco sui Bullar. num. 3.* præcipit, in hoc obseruari debere constitutionem Pii II. in qua est dicta suspē-
510 sio, ac irregularitas nō est reseruata, vt patet ex eius lectura, & notat *Bonac. to. 3. disp. 3. q. 1. p. 1. n. 11.* Vnde miror quomodo ita certe idē *Boratina loco suprac. p. 11. ad finem, & Marchinus cit. c. 11 num. 5.* tribuant hanc facultatem Episcopo, tantum quando casus est occultus, cum dispositio *Trident. sess. 24. c. 6.* sit circà censuras, & irregularitates S. P. reseruatas, & qn̄ casus nō est reseruatus S. P. pōt absolui ab Episcopo tā vbi est occultus, quàm vbi est manifestus. Ratio autem, qua contrariū probat *Campanilis post Catechesim Neap. Rubr. 7. suidiuersorij c. 4. n. 2.* quòd hæc suspensio, & irregularitas ex eo quia nō sit per Pium secundū restricta ad certum tempus, sed perpetuò lata, ideòq. non possit absolutio, neque dispensatio dari, nisi à S. Pōtifice, nō est certa, & de suspēsione loquendo, patet quia qn̄ illa est lata ad certum tēpus, tūc nō potest absolui intrà illud tēpus, nisi à conditore canonis, vt dixi sup. *n. 468.*

quan-

511 quando verò imponitur absolutè absque restrictione temporis certi, tunc habet locũ doctrina, de qua suprà, quòd scilicèt vbi non est suspensio reseruata à conditore canonis, possit ab ea absoluere Episcopus, aliusque Prælatus habens iurisdictionem episcopalē, & si ex quo suspensionis absolutio non prærequiratur necessariò ad absolutionē peccatorum, non possit absoluere ab illa quilibet cōfessarius expositus, vt dicitur de excōmunicatione: ita contrà *Suarez, Fabrum, & Turrianum* post alios plures *Diana p. 5. tract. 10. resol. 23.* qui benè declarat *p. 4. tract. 4. re-*
512 *sol. 105.* id quod dicitur de confessario, nō procedere in eo, qui habet facultatem generalē circà cēsuras v.g. ratione Bullę cruciatæ, iubilei, vel priuilegiorum, quibus fruuntur Regulares, quo casu subdit possunt cōfessarij secundum probabilem sententiam etiam dispensare in irregularitate contracta ex violatione ipsius suspensionis per exercitium ordinis, & si fateatur contrariam sententiā esse communiorem, & probabiliorem, & in puncto, quòd ratio *Campanilis* procedat duntaxat quando expressè additur, *quòd perpetuò duret*, aut *quòd non relaxetur*, vel *sine spe relaxationis*, ex quo illo casu sit vera censura, & non pura pæna, probat post alios *Laymanlib. 1. sua Theologia moralis tr. 5. par. 3. cap. 3. num. 3.* Quòd autem idem dici debeat de irregularitate, licèt iure ordinario non possit, quando non est occulta, dispensari nisi à Papa, potest probari ex eo,
513 q̄ dicta irregularitas imponitur in dicta Bulla tamquam accessorium ipsius suspensionis, ergò si non est reseruata suspensio respectu Episcopi, neque etiam irregularitas, Consequentia patet ex regula satis vulgata, accessorium sequi naturam sui principalis. Confirmatur ex opinione, quam dixi probabilem supra *recoll. 1. sub num. 40. iuncto num. 53.* quòd scilicèt concessa facultate circà alicuius censuræ absolutionem, censeatur cōcessa etiam facultas dispensandi circà irregularitatem incursam ob eius transgressionem, quia hoc casu potius est pæna, quàm impedimentum ecclesiasticum, vbi refero *Coneyo apud Dianam p. 4. tr. 4. resol. 81.* loquentem de eo, qui ante ætatem ordinatus celebrauit, qui casus equiparatur casui nostro, cùm simul cum illo, & ordinato extrà tempora, coniungitur à Pio II. in sæpius supracitata Bulla, hic casus de ordinato sinè dimissorijs, ideòque si hoc est verum de confessarijs virtute concessionis generalis, (excepto iubileo vt dixi suo loco) tātò magis hoc potest dici de Episcopis, vt scilicèt concessa sibi facultate absoluendi à censuris, possint etiam dispensare in irregularitate contracta ex illarum violatione, quòd maximè affirmandum esse puto in casu nostro ex eo, quòd in eadem Bulla, simul contrà dictos ordinatos fertur suspensio, & irregularitas, quod indicat, non solum dictam irregularitatem esse accessoriam dictæ suspensioni, vt dixi (& si hoc neget generaliter loquendo de irregularitate respectu censuræ, *Suarez tom. 4. de Religione lib. 9. cap. 2.* sed es-
514 se quoq. connexã cũ ipsa suspensione, & connexorum, vt aliàs dixi, idem debet esse iudicium, fauet *Pasceus in sua praxi Episcopali p. 1. cap. 1. sub num.* 58. ibi *absque dimissorijs à non suo Diæcesano, vel extrà tempora à iure statuta, per Episcopum quoque dispensari potest c. consultationi, iuncta glosa in verbo poterit de temporibus ordinat. N iu. conf. 38. eodtit Nec Bulla Pij II. suspensionem in talibus, Papa reseruat*, hæc *Pasceus*, qui notanter vtitur verbo *dispensare*, vt significet non solum Episcopum posse absoluere à suspensione, sed etiam dispensare in irregularitate connexa dictæ suspensioni per Pium II. vt dixi suprà, vide *infra n. 556.* Aliam rationem affert ipse *Campanilis sub num. 4.* pro sua sentētia, & est, quòd moderatio Clem. VIII. constitutionis Sixti V. non se extendat ad
515 reseruationē dictæ suspensionis, eo quod sit tantum quoad pænas, & censuras, & reseruatio non est neque pæna, neque censura, nā (prætermittendo, hanc suam doctrinā esse contra omnes authores supracitatos, quibus accedit *Diana aliòs citans p. 5. tract. 10. resol. 31.* qui docent, per dictam moderationem fuisse sublatam reseruationem Sixti V. item quòd non est ità certum hanc reseruationem non esse pænam, vt infrà cùm *de casibus reseruatis*, Deo dante, videbitur) si hæc sua ratio subsisteret, neque Episcopus posset absoluere, & dispensare etiā quando casus est occultus, vt ipse doctissimus auctor supponit, cùm in dicta Bulla Sixti V. *vers. vt autem* prohibeatur expressè Episcopis absoluere, & dispensare, etiam vi *Concilij Trid. sess. 24. cap. 6.* & sic quando casus est occultus. Nec instare potest, quòd ex eo, quia per dictam moderationem, fuit const. Sixti V. redacta ad terminos Concil. Trident. ideò liceat Episcopo vigore *cit. cap. 6. eiusdem Concil.* absoluere quando casus est
516 occultus, quod etiā videtur asserere *Barbosa infracit. allegat. 8. n. 12.* Quia respōdetur, dictam instantiam posse procedere, quando moderatio reduceret dictā constitutionem Sixi V. ad terminos Concilij tantum, itē quòd in dicto Concilio nō esset caput speciale, vbi sit sermo de ordinatis absque dimissorijs. At in casu nostro, dicta moderatio non solum reducit dictam constitutionem ad terminos Concilii, sed etiam constitutionis Pij II. vbi fertur suspensio non reseruata pro suscipientibus ordines sacros sine dimissorijs, & in *Concilio Tridentino sess. 23. cap. 8.* fertur contra eosdē suspensio reseruata ad arbitrium Episcopi pro suscipientibus etiam ordines minores, vt suprà dixi, & ibi citatis accedunt *Cherubinus scholio 2. ad cit. Bull.*

Bull. Pij II. & Barbosa de offic. & potest. Episcopi alleg. 8. num. 9. (vbi *n.* 10. quòd laicus suscipiens primam tonsuram absque dimissorijs ab alieno non incurrat aliquam censuram, sed tantum veniat puniendus arbitrio Episcopi sui) Consequentia probatur primò, nā cùm facta est reductio non solum ad terminos Concilij, sed etiam constitutionis Pij II. censetur facta ad terminos eius loci Concilij, qui loquitur eodem modo cum constitutione Pij II. & non alterius loci, vbi generaliter loquitur Concilium de absolutione casuum S. Pontifici reseruatorū, ex regula tex. in *l. si idem §. fin. de iurisdictione omnium*
517 *iudicum*, vbi quòd relatio sit facienda ad proximiora. Quis enim negabit, proximiora esse illa, in quibus specialiter agitur de ordinatis sine dimissorijs, & remotiora, vbi generaliter tribuitur facultas Episcopis absoluendi ab occultis in casibus S. Pontifici reseruatis. Ex qua speciali ratione, confirmatur id, quod supra n. 503. dixi, cōtra aliquos auctores existimātes, ordinatos sine dimisso-
518 rijs esse priuatos priuilegio clericali, ex eo quod moderatio dictæ constitutionis, illam reducat ad terminos Concilij Trid. & in *eod. Concil. sess. 7. cap. 10.* ita mulctentur ordinati ordinibus minoribus, aut prima tonsura cum dimissorijs capituli sede vacante, intra primum annum, de qua re egi suprà verbo *capitulum sede vacante*, quibus suprà allegatis pro d. opinione, accedit *Cherub. loco supra cit. ad finē.* Ex quo n. habemus aliū locū Concilij, ad quem potest, & debet referri dicta moderatio, vt dixi proximè suprà, in quo specialiter agitur de ordinatis absque dimissorijs ... & non fit mentio de priuatione priuilegij huius, non debemus dictam moderationem referre ad *d. c. 7. cap. 10.* vbi loquitur de casu diuerso, scilicet ordinato cum dimissorijs capituli sede vacante, ex regula vulgata, quòd à diuersis non fit illatio. Vnde rectè contra *Campanilem Ricium, & Materat.* post *Molfes.* concludit *Nouar. in summa Bull. veterū, & recentiorum, cū de ordinatis ext. tempora num. 8.* absolutionem huius casus, vbi dimissoriæ non sunt factæ, spectare ad Episcopum, vel ad superiorem ad quem pertinebat dare dimissorias. Concedunt tamen auctores primæ opinionis, casum hoc euentu iudicari occultum, quando est occultū, quòd ordinatus fuerit absq. dimissorijs, & si d. ordinatio fuerit publica, ita *Cāpanilis loco supra c. n. 5.* qui similiter subdit, q respectu irregularitatis iudica-
519 tur casus occultus, qñ excommunicatio, suspensio, vel interdictum est occultum, celebratio verò publica, vt dixi *sup. p. cit. coll. 9. num. 31.* quibus ibi allegatis accedunt alij authores, quos refert, & sequitur *Alt. dup. 2. sua praxis episcopalis cap. 6. num. 15.* Et quia

circà hanc materiam, vidi sepè dubitatum:
An Episcopus Diœcesis vbi natus est, pater
520 ordinandi, non autem ipse ordinandus, possit tamquam Episcopus originis ipsius filii legitimi, & naturalis, & si alibi nati, vel domicilium habentis, illum ordinare absq. dimissorijs Ordinarij, vel propriæ suæ originis, aut domicilij, non desinam hic, lectoris gratia, referre declarationem S. Congregationis sepius repetitam circà hoc particulare, his verbis transcriptam *à Barbosa in collect. Bullarum, & decretorum verbo ordinari,* ibi *ordinari potest ab Episcopo originis paternæ, tametsi pater tempore natiuitatis illius filij ad aliam diœcesim transtulerit domicilium*, de qua post *Dianam* nostrū, facit mentionē post hæc scripta, *Marchinus de ordine tract. p. 5. cap. 6. num. 15.* Vbi latè tractat hunc articulum, & post relatas tres opiniones ... tandem concludit cum dicta declaratione, & cū alia declaratione recentiori, in vna Cauen. vbi fuit dictum, hanc opinionem procedere, etiam in casu, quo dictus filius non solum alibi moraretur, & ibi domiciliū
521 cōtraxisset, sed etiam ibidem primam tonsuram, minores ordines, & beneficium recepisset.

Ordinans scienter aliquem maioribus ordinibus ante legitimam ætatem, non incurrit suspensionem ipso facto à collatione
522 ordinum, sed venit suspendendus, ita *Toletus lib. 1. cap. 56. sub nu. 3.* & ante eum *Siluester verbo ordo q. 4 sub. num. 8. Maiolus, & alij*, quos sequitur *Thesaurus p. 1. de pœnis ecclesiasticis cap. 1. num. 5. vers. idem autem sentiunt*, & clarius *Barbosa de officio, & potest. Episcopi alleg. 16. n. 8. & 9.* Quidquid *Marchinus de ordine tract. par. 5. cap. 3. nu. 17.* qui & si concedat, esse dissensionem inter Doctores, an in *infra c. cap. vel non est compos* pro hoc casu imponatur suspensio latæ, vel ferendæ sententiæ: subdit tamen, hodiè esse ipso iure suspensum, & si ministret in suo ordine, fieri irregularem, inquiens, id se colligere ex const. Pij II. Alexandri VI. & Innocentij VIII. Sed Pius II. in sua const. incip. *cum ex sacrorum*, de qua supra sæpè feci mētionem, loquitur tantum de ordinato, non autem de ordinante, & Bonifacij VIII. constitutio in *cap. fin. de temp. ordinat. in 6.* tantū loquitur de conferente primam tonsuram infanti, qui est casus diuersus, vt infra cōstit. Alex. VI. non inuenire potui. Hāc eandem sententiam docuit antea *Campanilis in suo diuersorio iuris canonici Rub. 7. c. 4. n. 13. & 6.* vbi fatetur post *Tabienā, & Mēnolū* vigore *d. cap. vel non est compos*, quòd est Honorij III. dictum ordinantem esse tantum suspēdendum, & per consequens celebrando, nō incurrere irregularitatem, tamen subdit, quòd vigore const. Sixti V. cōtra male promotos

motos, de qua suprà, qui ordinaret adhuc ætatem requisitam non tangentem, esset ipso iure suspensus à collatione ordinum, quorumcunque, & ab exequutione omniũ munerum pontificalium, tùm si sacros, tùm si minores ordines conferret, sed videte eundem authorem *ibidem num.7. ad finem.* vbi mutare videtur sententiam, his verbis. *Prædicta verò tradita ob Sixti legem, corruunt hodiè propter reuocatoriam Clementis VIII. & nimirum viget suspensio, de qua in adducto cap. vel non est compos: nam Concil. nullam hòc casu apponit pœnam, neque constitutio Pij II. aduersus ita promotos tantum loquens.* Primam opinionem *Campanilis* sequitur etiã *Nouarius in Bullar. cùm de ordinatis extra tempora n.4.* & si ex errore citet constitutionẽ Clem. cùm vellet citare Bullã Sisti V. relatam à Clem. ideoque eadem ratione refellitur. Confirmatur nostra conclusio ex eo, quia authores, qui enumerant suspensiones, quas incurrunt Episcopi respectu malæ ordinationis, non enumerant hũc casum, vt videre est apud *Filliuccium lib.17. cap.8. Bonacinam tom.3. disp.3. q.2. Reginald. lib.32.tr.2.sect.1.* & alios, & tamen enumerant casum, vbi Episcopus præsumeret ordinare prima tonsura infantem, nisi ratione
524 ingressus in Religionem id fieret, tunc.n. incurreret suspensionem per annum à collatione primæ tonsuræ, ex Bonifacio VIII. in *suprac. cap. finali de temporibus ordinat.* Nec primus casus reuocari potest ad casum tex. in *can. si qui Episcopi 1.q.1.* vbi quòd Episcopus
525 ordinans indignum, incurrat suspensionem à collatione omnium ordinum, (vel tantum ordinis sacerdotalis, secundum alios) quia præterquàm quòd talis suspensio non incurritur in collatione cuiuslibet ordinis, sed tantum sacerdotalis, est quoque opinio probabilis *Suarez*, quem sequitur *Bonacina cit. q.2. p.3. num.2.* dictam suspensionem non esse latæ, sed ferendæ tãtũ sententiæ, quã sentẽtiã sequitur *Thesaur. verbo ordo cap.10.* & ita intelligendus est *Filliuccius loco suprac. num.179.* dum post *Sayrum* asserit, quòd quoties ordinatus propter malam ordinis promotionem est suspensus, tunc etiam Episcopus si scienter illum promouit, est suspensus à collatione ordinis sacerdotalis. Dixi *ordinibus maioribus*, quia
526 quoad minores ordines, & primam tonsuram, non est præscripta certa ætas, sed ad hoc vt pro eis sit legitima, sufficit si sit post septennium completum, vt per Doctores supracitatos, *& Sanchez lib.7. opuscul. moral. c.1. dub.33. & seq.* estq. verior sentententia vt testatur *Marchinus tr.1. de ordine par.5. c. 2. num. 14.* ordinatus autem ante vsum rationis recipit characterem, cùm vsus rationis non sit de necessitate sacramenti, ideoque
527 gaudet priuilegio canonis, & fori, ita post *Nau. Rodriq. p.1. summa cap.65. num.2.* De priuilegio fori, loquitur *Barbosa alleg.8. nu. 18. & Nouar. sup. num.25.*

Ordinatus autem scienter ordinibus majoribus ante legitimam ætatem, suspensus est ipso iure ab exequutione ordinis sic suscepti, & hoc nõ ex iure cõmuni, .s. *cit. c. vel non est compos, de tẽp. ordinat.* quo inspecto nõ solum est probabilissimũ, vt dicit *Bonacina loco infrac.* sed etiam est communis sententia, vt post *Nau.* testatur *Campanilis in suo diuersorio iuris canonici rubrica 7. c.4. sub n.8.* ꝙ duntaxat sit suspendendus. Sed benè inspecta Bulla Pij II. incip. *sacrorum.* suprà sæpius citata, confirmata à Clemente VIII. in moderatione cõstitut. Sixti V. & à Paulo V. *in regula Cãcell.23.* de qua suprà. ita *Campanilis cit. n.8. ad finẽ.* & citatis *D. Anton. Couarr. Nau. Diaz. Suar. & Alterio, Bonacina to. 3. disp.3. q.1. p.1. n.1. cum alijs infracit.* communiter. Dixi primò *scienter*, quia ad incur-
528 rendã hanc suspensionem requiritur temeritas, vt suprà dixi *conclus. præced. sub nu. 472.* ex illis verbis Bullæ Pij II. *Nos eorundem temeritatem, &c.* & proinde excusat ab illius incursu ignorantia crassa, & supina, quibus illic allegatis, accedit post alios *Diana p.3. tr. 4. resol.32.* quibus addo *Campanilem loco suprac. num.11.* vbi quòd requiratur contemptus. *Beyam par.1. respons. cas. conscientiæ Bonon. casu 34. vers. non quidem,* qui requirit ad hoc dolum, & sic ignorantiam affectatã, & *Nouar. in summa Bullar. cum de ordinatis ex. tempora num.20.* Quidquid contrariam sententiam *Layman, Miranda, & Bonacina,* docentium, non excusare ignorantiam quando non sit affectata, dicat veriorem, & tutiorem *Thesaurus verbo ordo cap.1. num.2. lim.3.* nàm licèt sit tutior, quia vt ait *Campanilis loco primo cit. ad fin.* licèt soleãt sæpè petere dispensationẽ à S. Pœnitentiaria isti sic ordinati, tñ id faciũt forsan ad tollẽdos scrupulos. Nã adeò est verior nostra sententia, vt pro ea Rota tenuerit, in illa Aquen 14. Maij 1607. coram Caualerio, quam refero de verbo ad verbum *in meo tract. de off. Cappellani q.4. praxi 6. num.9. & seq.* vbi expressè supponit Rota, ad incurrendã, tã istam suspẽsionẽ, quàm celebrando cũ ea, quoq. ir-
529 regularitatem, requiri, *ipsum dolosè, & in contemptum suscepisse sacros ordines, & ministrasse in ijs, non solum de iure communi, sed etiam ex ipsa constitutione Pij II.* vbi quòd dictus dolus, vel contemptus excludatur, stante attestatione matris, quæ illi asserebat habere legitimam ætatem, vt erat in casu decisionis. Vndè nõ per hoc excluditur, quòd si aliàs aliorum parentum, vel superioris testimonio, vt ait *Marchinus suprà nu.10.* vel etiã ex animi simplicitate, existimans ætatẽ legi-

legitimam,& completam attigisse,vel ignorans legem, id prohibentem sub pæna suspensionis(vt inquit *Bonacina cit.p.1.sub nu.3.* & si contrarium doceat *Quaranta verbo ordo vers.notandum fol. mihi 377.*) nō etiam excusaretur à dicta suspensione,& irregularitate, imò etiam ab excommunicatione,
530 quam Episcopi ante ordinum celebrationem, promulgare solent in eos, qui à iure prohibiti,ad suscipiendos, ordines accedere audent, ita *Beya suprac.casu 34. in principio.* prosequitur *Cāpanilis cit. n.11.* idest quando sumus in foro conscientiæ,in quo sufficit d. bona fides,vt loquūtur Doctores,quādo ve-
531 rò versamur in foro externo, debet ostēdere ordinatus, cuius assertioni ipse credidit,vel si ordinem suscepit, putans vt suprà, etiam cum ignorantia vincibili habere legitimam ætatem,debet iuramento dictam bonam suam fidem probare,iuxtà ea,quę aliàs dixi de ignorantia loquendo *sup. recoll.1.* imò cùm ad incurrendam dictam suspensionē,requiratur sciētia,& dolus,vt sup.dixi, debet fiscus probare scientiam ordinati ante legitimā ætatē, quando ordinatus allegat ignorantiam, iuxtà ea, quæ tradit *Coccinus decis.239.* & in terminis ordinati cum falsis dimissorijs, discurrit *Nouar. in summa Bullar.vet.& recent.cùm de ordinatis ex.tempora num.15.* Dixi *ordinibus maioribus*,quia sic re-
532 cipiens ordines minores, nullam incurrit suspensionem,nam const. Pij II. quæ hodiè debet attendi in ista materia, loquitur solū de suscipiente mala fide ordines maiores. *Cherubinus in scholio 2.ad dictam const. Pij II. Toletus, Suarez,& Quaranta,*quos sequūtur *Bonacina sup.num.2. Marchinus nu.9.*& *Thesaurus suprac.cap.1.num.3.*Quidquid *Campanilis in suprac.cap.4.num.9. ad finem.* contrarium defendat, innixus in cōstitutione Sixti V.quæ(vt Doctores citati prò sententia nostra,quam fatetur ibid *Campanilis* esse communem) abrogata fuit per Clem. VIII. Et nota, differre in hoc suspensionem latam contrà ordinatos sine dimissorijs,de qua cōclusione præcedenti, & ordinatos ante legitimā ætatē,nā primo casu pæna & si non incurratur à suscipiētibus ordines minores vigore const.Pij II.(vbi simul fertur cōtrà ambos)in incurritur vigore *S.Cōcil.Trid.sess.23 cap.8.* quòd tantum loquitur de ordinatis absque dimissoriis, cui vt suppono pro certo,non derogatur per regulam Cancellariæ Pauli V.supra relatam, ex quo non adsit ibi clausula,quæ sufficiat ad derogationē Concilii præfati, & indicat idē *Cāpanilis cit. n.9.* Secundo verò casu, quia suspēsio tātū incurritur,vt dixi,attēta dicta constitutione Pii II. nec de ea fit mentio in *Concil.Trid.*erit tantum pro ordinibus maioribus, & sic debet intelligi *Diana p.5.tract.10. resol.30. ad finē,* vbi postquā loquēdo tā de prima,quā de secūda suspēsione,sicut etiā de illa in ead.cōst. Pii II.lata contrà ordinatos extrà tēpora,dixerat, illā nō afficere ordinatos minoribus ordinibus, ac prima tonsura,inspectis verbis Bullæ Pij II.Subdit *sit ordinatos, tamen suspendi ex Concil.Trid.vbi sup. ab ordinū exequutione, quandiù Ordinario videbitur.* Dixi tertiò *ab exequutione ordinum*, intelligendo de ordinibus susceptis ante dictam ætatem legitimam, non autem de alijs ordinibus
533 prius ritè susceptis,ideòque qui Præsbiteratum antè legitimam ætatem suscepit, non repellitur ab exequutione Diaconatus, vel Subdiaconatus legitimo tempore suscepti, sed tātū à celebrat.miss. & audition. confessionū, sicut qui Diaconatū suscepit ante legitimam ætatem suspensus est ab officio Diaconatus, & non potest promoueri ad Sacerdotiū,ita post *Alterium,& Filliuccium, Bonacina suprac. puncto 1.num.8. per totum* vbi testatur de communi, contrà *Nauarr. Autlam,& Rodriq.* fundantes se in constitutione Sixti V.quæ vt dixi fuit moderata per Clem VIII. Dicit eā probabilem *Diana p.3. tract.4. resol.182. ad finem.* illamque postea confirmat,addendo pro hac sententia, *Scortiam p.5. tract.10. resol.35.* contra *Villalobos* quē *primo loco* citauerat pro nostra sentētia, testatur de valdè probabili *Marchinus cit.c.3.num.8.* & sequitur *Thesaurus cit.cap.1. in 1.limit.*Hæc conclusio sic declarata,amplia-
534 tur primò etiam ad Regulares, non obstantibus quibuscunq; priuilegijs, & si enim in dicta Bulla Pii II. fiat tantum mentio de clericis,tamen ex eo quòd simus in materia, quę ęquè respicit clericos,ac Religiosos,nomen clerici extenditur ad Religiosos, accedat,quòd de eis fit expressa mentio in Bulla Sixti V.quæ in hoc cùm exprimat,quòd tacitè continebatur tam in sacris canonibus, quàm in Bulla Pii II. non est reuocata. ita *Marchinus cit.c.3.n.6.& 7.*ante eū *Cāpanilis Rub.1.c.3.n.29.* & in *Cōcil.Trid sess.23.c.12.* expresè dicitur, Regulares debere habere eādē ętatē. Ampliatur secundò,vt ab hac su
535 spēsione nō excuset paruitas materię,idest defectus etiā vnius diei,vel etiā vnius horæ. pro dicta ætate legitima,scilicèt de anno 21. pro Subdiaconatu. 22.pro Diaconatu,& 24. pro Sacerdotio,completis, cùm debeat esse annus 22. 23. 25. inceptus,quia in S.Concil. Trident.expresè dicitur, quòd *nullus in posterum ad Subdiaconatus ordinem antè vigesimum secundum, ad Diaconatus ante vigesimū tertium,ad Præsbiteratus,ante vigesimum quintum suæ ætatis annū promoueatur.* quæ verba declarauit S. Congregatio, intelligi de dictis annis inceptis, & sic docent communiter Doctores,vt testatur *Villalobos p.1.summa tract.11. difficul.11. num.2. Bonacina suprac.*

prae.p.1. num.4. ad finem. & Sanchez lib.7. opuscul.moral.cap.1.dub.33. num.6.& 7. Vndè sicut defectus, non solum diei, sed horæ, non facit, quin ad hūc effectū aliquis habeat dictos annos completos, & per consequens, quòd ordinatus die vel hora ante completum annum 21. non euadat suspensionem, vt præter *Villalobos loco suprac.* loquentem de eo, qui cum vespere, vel nocte introiret
536 in 23. annū, mane eiusdem diei ordinem Diaconatus suscepit (cōtrà *Ledesmam*, ibi ab eo relatū, quę sequitur *Diana p.2.tr.2.miscellaneo resol.29.* cuius opinio non est omninò improbabilis, vt eam more suo, iudicat *Manriquez loco infrac.* nam *Marchinus sup. cap.4.n.27.* ita in hac re est anceps, vt reliquerit id aliis considerandum, & *Gratianus in discept. forensibus cap. 453. num.16.* id probat de anno probationis.) Notat *Bellettus p.2.sua disquisitionis clericalis §.27.n.7. cum aliis allegatis à Manriq. p.2. suarum qq. vicarialium q.42.* fauent quæ dixi *in meo tr. de officio Cappellani q.4. praxi 1.num.76.* lo-
537 quendo de anno probationis requisito pro professione valida emittenda, quæ pari passu ambulat cum ista materia ætatis ad ordines requisitæ, quia vtroque casu annus computatur de momēto ad momentū, ratione, de qua ibi, quidquid *Marchinus loco suprac.* de hac paritate dubitet hoc casu. Ita non est necesse, quòd per medium diem (vt loquitur *Bonacina supracit.pun.1.num.4.*) sequentes anni sint inchoati, nec quòd iam transacta sit media nox diei, qua cōplentur anni prædicti, vt loqui videtur *Sanchez suprac. dub.33. num.7.* ibi *v.g. hodie impletur ætas 24. annorum, post mediam noctem potest ordinari Sacerdos*, sed sufficit vnà hora illius diei, ad hoc vt ordinandus dici possit, quòd annum 21. v.g. expleuerit, & 22. attingat, vt bene *Manriq. cit. q.42. ad finem.* Quòd si annus sit bisextilis tunc vtraque dies cōputetur pro vna, notat *Bonac. suprac. p.1.num.5.* latius *Marchinus suprac.cap.4.num.24. & Nouar. in sūma bullar. veter. & recentiū de ordinatis ex tempora n.29.* Si quæris quomodo computanda sit dicta ętas? Respondeo, computandam esse ab hora natiuitatis,
538 non autem conceptionis, vt aliqui falsò dixerunt, ita generali vsu receptū esse, testatur *Sanchez loco suprac. n.8.* prosequitur aliis citatis, *Bonacina cit.p.1.num.6.* & sic transacta eadem horà anni 21. computando annos, vt cōstant diebus 365. pōt quis ordinari Subdiaconus, & si pro Diaconatu, & Sacerdotio, anni non ita computentur, sed ab illo sabato quatuor temporum, vel alia festiuitate, in qua fuit quis ordinatus, ad aliud simile sabatū, vel festiuitatē sequentis anni, quòd est di-
539 cere, pro Subdiaconatu attenditur annus solaris, pro aliis, sufficit annus ecclesiasticus: nam hic annus sufficit ad cursum horum interstitiorum, ita declarasse S. Congregationem, referunt *Campanilis Rub.6.cap.3. n.12. Prosper de Augustino in add. fin. ad Quarātam verbo ordo, & Marchinus cit.p.5.c.4.n.20.* apud quos alios antiquiores citatos reperietis. Conclusio ita ampliata, limitatur primò
540 in Episcopo consecrato ante ætatem legitimam (scilicèt trigesimum annum completum *Alzedus p.1. sua praxis episcopalis c.3.num.22.* quia non incurrit suspensionem, ex regula aliàs suprà tradita, quòd Episcopi
541 non incurrant suspensionē, nisi de eis fiat specialis mentio, hanc esse probabiliorem sententiam, testatur *Bonacina suprac.p.1. nu. 10.* prosequuntur post alios *Marchinus suprac. cap.3. num.13. & Thesaurus eod. cap.1.* Limitatur secundò, quòd taliter suspensus nō priuetur ipso iure fructibus beneficiorū, quæ habet, sed benè potest illis priuari: ita post aliqs *Marchinus suprac. cap.3. n.5.* quomodo fiat inhabilis ad beneficia obtinenda *Barbosa de officio, & potestate Episcopi alleg. 8.num.13.* Circà irregularitatem, supposito enim hanc suspensionem esse propriè cen-
542 surā, & non purā pænā, vt contrà aliquos probāt, *Suarez, & alij apud Thesaurum suprac limit.4.* Sequitur, quòd eius violatione, quæ fit per ministrationem ordinis suscepti ante legitimā ætatem, incurratur irregularitas. Dixi *ob administrationem, &c.* quia irregularitas hoc casu nō contrahitur ex exercitio aliorū actuum, qui nō sunt characteris, sed dignitatis sacerdotalis, vt sedere inter Sacerdotes, habere vocē, &c. *Marcb. sup. n.14.* sed tātū peccatū. *Hierony. Rodriq. resol.116.n.12.* Hoc supposito est prima difficultas. De ordinato vt sup. mala fide, si postea purgato p pęnitētiā peccato illius malę ordinationis, bona fide, credēs nō esse illicitū, ministraret
543 in ordine suscepto, an contraheret irregularitatem? Affirmat post *Fuscum, Campanilis Rub.7. cap.5.n.14.* ideoque concludit, hunc debere petere dispensationem à S. Pōtifice, quia inquit, non debebat ignorare, quòd communiter omnes sui ordinis sciunt. Cōtrarium autem præter *Nau. Salzed. Graff. & Couarr. allegatos per Campanilem*, docet *Auila apud Dianam p.5.tract.10.resol.32. ad finē.* cui opinioni etiam videtur post *Toletum*, se subscribere *Quaranta verbo ordo vers. quibus fic.* & si tantum id admittat, quando taliter ordinatus putabat id sibi licuisse, probabili ignorantia facti, secus si crassa facti ignorantia, aut ex ignorantia iuris, & hoc ex eod. *Toleto*. testatur, sequi tribunal supremi Pænitentiarii, contrà id, quod suprà dixi, scilicèt quòd hoc casu, licèt dubium sit ex verbis expressis d. constitutionis Pii II. an ad incurrendam suspensionem istam, requiratur præsumptio, tamen sit certum ad incurrendam irregularitatem, requiri præsum-

544 ptionem, quæ non adest vbi non adest ignorantia affectata, & dolus, videte infrà n. 556. Secunda difficultas est de eo, qui bona fide fuit sic ordinatus, sed posteaquã cognouisset suũ errorẽ, & sic positus iã in mala fide, celebrauit in ead. ætate illegitima, an incurrat irregularitatem? Affirmat post *Medinam, & Rodriq. sibi contrarium, Quaranta loco suprac. vers. notandum*, quòd verum dicit *Hieronym. Rodriq. in compendio qq. regul. resol. 116. num. 4.* vbi talis per iudicem ex ea causa fuit suspensus. Contrarium tamen post *Nau. Sayrum, Toletum, Vgolinum, Suarez, Garziam, & alios*, docet *Bonacina cit. tom. 3. disp. 3. q. 1. pun. 1. num 3.* vbi subdit, talem tantum hoc casu peccare mortaliter, vt etiam docet *Barbosa sup. alleg. 16. num. 21.* quòd nõ incurrat irregularitatẽ, probat ex eo, quia vt dixi etiã sup. qñ quis bona fide ita ordinatur, nõ incurrit suspensionẽ, ergò neq. qñ ministrat in dicto ordine, violat illã suspẽsionẽ, & per consequens non incurrit irregularitatẽ, quòd autem peccet mortaliter, probat ex eo, quòd faciat contrà prohibitionem Ecclesiæ in re graui, & contrà irregularitatem quæ inducitur ex defectu legitimæ ætatis, hanc esse communem opinionem, & ita practicari, testatur *Diana p. 3. tract. 4. resol. 182.* &
545 si opinionem, quòd talis neque peccet mortaliter, dicat probabilem post *Ledesmam ab eo citatum, vers. Nota etiam*, quia non reperitur talis prohibitio, neque etiam irregularitas aliqua à iure imposita contrà hunc ordinatũ ante legitimã ætatem, quòd videtur confirmare *tom. 5. tract. 10. resol. 34. vers. nota etiã.* sed dũtaxat *Cõcilium Tridentinũ loco suprac.* statuit ætatem legitimam pro quolibet ordine sacro, fauent *Filliuc. & Villalobos*, quos sequitur idem *Diana p. 4. tr. 2. resol. 55. vers. notandum*, vbi quòd ordinatus ante legitimã ętatẽ, nõ incurrat irregularitatẽ, sed tantũ suspẽsionẽ. Sed immeritò, quia sufficit si prohibeatur ordinatio ante d. ætatẽ, vt cẽseatur prohibita celebratio *Villalob. tr. 11. diff. 11. n. 7.* & communiter docent alij auctores. Vnde idem debet dici de eodem, absoluto ante complementum ætatis à dicta suspensione. quidquid contrarium in puncto dicat *Corneyo* apud *Dianam suprac. resol. 34.* Tandem hic Doctores tractant articulum illũ, an dicta irregularitas ab ordinato mala fide incurratur in ipso a-
546 ctu ordinationis, celebrando v. g. cũ Episcopo, canendo in ead. missa epistolam, vel euangelium? in quo & si *Bonacina loco suprac. num. 9. & ante eum Campanilis cit. cap. 4. num. 15. & 16.* affirment & post alios *Barbosa allegat. 16, num. 16.* addat opinionem contrariam non esse recipiendam, ea ratione, quòd tunc ordinatus faciat duplicem actionem prohibitam, vnã sub censura suspensionis, & aliam sub pæna irregularitatis. Tamen contraria opinio non solùm est probabilis, vt fatetur *Bonacina loco suprac.* sed verior, vt post *Suarez Conink. & alios plures*, testatur *Marchinus de ordine tract. 1. p. 5. cap. 3. num. 16.* vbi refert *Quarantã, & Vgolinum* testantes, hunc esse Romanæ Cancellariæ stylum, vt tales, irregulares non censeat. prosequũtur *Villalob. p. 1. tr. 18. difficult. 11. nu. 4.* qui benè ex ly *præsumpserit* positũ in dicta Bulla, arguit, quòd loquatur de exercitio ordinis moraliter distincto ab ipsa ordinatione. *Lezzana p. 1. c. 14. n. 8. Nouarius in summa Bullar. veterum, & recentioris eùm de ordinatis extr. tempora nu. 32. & Diana p. 5. tract. 10. num 37.* contra *Hurtadum* vocantẽ hãc nostrã opinionẽ, falsã. Ratio est quam tetigi *in meo tract. de officio Cappellani q. 7. sect. 8. à num. 49.* quòd tunc licèt sacerdos cõsecret cũ Episcopo, nõ tamen propriè
547 dici poterit, quòd celebrauerit missã, cùm adhuc non sit completa eius ordinatio. Ad rationem aduersariorũ, respondetur, negando, per eundem actum, & si diuersas speciè malitias continentẽ, incurri duplicem pęnã, vt patet de eo, cui sub pæna excommuni-
548 cationis latæ sententiæ, missæ celebratio interdicitur, qui prima vice celebrando, & si incurrat excommunicationem, non tamen incurrit irregularitatem, sed benè si post dictam primam missam, celebret secundam, vt aliàs dixi, & in puncto notat *Marchinus loco suprac.* Quò ad absolutionem huius suspensionis, idem dicendum est, quòd dixi suprà *n. 447. conclus. praced.* de suspensione contracta ob ordinationem absque litteris dimissorijs, cùm eodem modo de vtraque disponat Bulla Pij II. & in puncto, quòd non sit reseruata, ideòque ab ea absoluere posse Episcopum, notant *Bonacina citato num. 9. Thesaurus limit. 4. Marchinus num. 12.*
549 vbi idem dicit de superiore Regulari respectu sui subditi, de qua re latè *Portellius verbo ordinis sacri suspensio n. 14. & Hieronymus Rodriq. in compendio qq. regul. resol. 106. num. 25.* & prosequitur alijs citatis *Diana p. 5. tract. 10. resol. 31.* contrà *Guttierez, & Riccitũ*, quibus accedit *Villalobos tr. 18. diff. 11.* qui dicunt, talem, & si deuenerit ad ætatem legitimã, nõ posse absolui, nisi à S. P. quæ nostra sẽtẽtia intelligi debet absolutè, vt dixi *loco suprac. & n. 509.* siuè casus sit publicus, siuè occultus, quidquid *Corneyo apud eũdẽ Dianã loco suprac. resol. 34.* videatur id restringere, tantum vbi dictus casus est occultus, quòd etiam dicta suspensio possit absolui in foro conscientiæ à quolibet confessario vi Bullæ cruciatæ (& per consequens etiam vi iubilei, ac priuilegiorũ Religionis, vt dixi quoque suprà, de alia suspensione contrà ordinatos sinè litteris dimissorijs) notat *Corneyo apud eundem Dianam cit. resol. 34.* quamuis con-

contrarium videatur asserere *Marchinus cit. cap 3.num.6.* post Rodriq.*p.1.summa cap.165. num.3.* vbi mutat circà hoc sentẽtiã, quã tenuit in expositione Bullæ cruciatæ) & *Barbosam allegat. 16. num.14.* De irregularitate autem contracta ex exercitio ordinum, post incursam dictam suspensionem, idem dicẽdum quoq. est, quòd dixi sup.*n.*509. de irregularitate contracta ab ordinato absque litteris dimissoriis sui ordinarij, ex rationibus ibi adductis, & in puncto, quòd possit di-
551 spensari ab Episcopo docet *Henriq. apud Portellium verbo ordinis sacri suspensio n.14. vers. ego persuaderi non possum, & vers. quo verò*, qui licèt loquatur in casu, quò dicta irregularitas est occulta, & sic quoàd forum conscientiæ *vi Concilii sess.24. cap.6.* prout concedunt omnes alij Doctores supracitati, quibus addo *Barbosam alleg.59.n.41.* vbi generaliter docet, posse Episcopum dispensare ab irregularitate occulta prouenienτe ab administratione ordinum malè susceptorum, tamen *Portellius* notanter aduertit, *Concil.*
552 *Trident. non prohibere Episcopos dispensare in publicis, sed tantum in deductis ad forum contentiosum, & sic vt possit esse res publica, sed nõ deducta ad forũ contentiosum, quòd videtur innuere quòd si non sit deducta ad forum contentiosum, etiam si sit publica, posse dispensare.* Quòd autẽ queát etiã superiores locales di-
553 spensare Regulares in tali irregularitate, notat idẽ *Portell. loco suprac.* & prosequũtur *Hierony. Rodriq. in compendio qq. regul. resol. 106.n.26. Nouarius sup.n.25. & Diana p.5.tr. 10.resol.31. ad fin.* (vide infrà n.694.) quãuis *Campanilis Rub.7.cap.5.n.4. & seq.* de hoc dubitet. Dixi *de irregularitate contracta ob exercitium ordinis, &c.* quia ab irregularitate ob defectum ætatis legitimæ (vt vocat *Bonacina loco suprac.* seu impedimento canonico vt appellat *Thesaur. loco* etiã *suprac.* aut suspẽsione, vt eam nominat *Hieronymus* Rodriq. *num.14. cit. resol.*106. quo defectu durante prohibetur ipso iure, dictum ordinem exercere, vt dixi sup. talis sic illicitè ordinatus, nõ põt dispensari ab alio præterquã à S. Ponti-
554 fice, vt docent communiter Doctores, & sic declarasse S. Congregationem, refert *Bonacina suprac. p.1. ad fin.* & de communi post *Sayrum* testatur *Thesaurus sup.num.1. ad finem.* latè *Bonacina loco suprac. sub nu.12.* Adde, dispensationem præfatam S. Pontificis esse necessariam, etiam pro Regularibus, nam ij quæ habebant eorum superiores circà id priuilegia, illa hodiè non habent vim post Tridentinum, & aliàs const. SS. Põtificum, vt præter *Portellium, & Hieronymũ Rodriq. locis supracitatis*, est videre apud *Dianam p.3.tr.4.resol.59. & Lezzanam p.1.c. 14.num.1.* Rodriquez *p.p. summa cap.165. sub n.4.* & *Villalobos p.1. summa tract.11. diff.11. ad finem.* ita sæpè declarasse S. Congregatio-
555 nem, nempè nequire Prælatos Regulares suos subditos in minori ætate constitutos, contrà Trident. & sacrarum cõstitutionum SS. Pontificũ dispositionẽ, ad sacros ordines dispensare, post alios testatur *Marchinus tr. 1. de ordine p.5.c.2.num.9.* & per consequens contrariũ facientes (scilicèt sic ordinati) erũt suspensi, & si celebrauerint, euadunt irregulares. Ex quo autem hic defectus legitimæ ætatis non sit propriè irregularitas, prout illa quæ cõtrahitur ex quibusdã alijs defectibus, vel ex delicto, sed tantũ defectus cõditionis requisitæ à Cõcilio, sequitur, quòd aduenĩete legitima ætate, illa cesset, & sic si talis ordinem recepit mala fide, sciens non habere legitimam ætatem, fuit iam absolutus ab habente facultatem à dicta suspensione, ac dispensatus etiam ab irregularitate, si quam contraxit ob violationem dictæ suspensionis, vel bona fide dictum ordinem receperit: aduenieṅte legitima ætate non eget alia absolutione, vel dispensatione ad ministrandum ordines, & sic intellige Doctores supracitatos, quando quærunt, (ineptè qui-
556 dem, eorum pace) vtrũ dicta suspẽsio cesset adueniente legitima ętate, nã si fuit cõtracta suspensio ob malam fidem, quo casu per exercitium ordinis contrahitur irregularitas, vt dixi sup. nunquam potest illa cessare absq. absolutione, & dispẽsatione; quæsitũ igitur procedere debet quoàd hanc irregularitatẽ, seu defectũ, iste .n. defectus est, qui semper cessat aduenĩete legitima ætate, nec ex se eget aliqua absolutione, vel dispẽsatione. Quòd ordinatus ante legitimã ætа-
557 tem gaudeat priuilegio canonis, & fori, patet ex dictis sup.*n.*527. & accedit alijs allegatis *Thesaurus cit. cap.1.nu.4. vers. adde.*

Ordinans aliquem extra tempora legitima absque dispensatione S. Pontificis, & si peccet grauiter, tamen nullam incurrit suspensionem ipso iure, sed benè est suspendendus à potestate ordines conferendi. *Barbosa de officio, & potestate Episcopi allegat.17. num.9. Marchinus tract.1. de ordine par.7.c.5. num.16.* nec obstat constitutio Sixti V. quia illa fuit moderata per Clem. VIII. vt suprà sępius dixi, & in puncto notat *Thesaurus p.2. de panis ecclesiasticis, verbo ordo cap.11. nu.4.* Quidquid contrarium videatur asserere *Nouarius in summa Bullar. veter. & recentior. tit. de ordinatis extra tẽpora n.4.* Bulla Pij II. quæ hodiè attenditur, tam circà duos casus præcedentes, quàm circà hunc casum, vt dixi suprà, non loquitur de ordinante, sed de ordinato, ideòque licèt olim inspecto iu-
558 re communi, esset dubiũ an iste ordinatus extrà tempora, fuerit ipso iure suspensus, vel suspendendus ab exequutione ordinum, sic extrà tempora susceptorũ. Hodiè

per dictam Bullam, fit certum, esse ipso iure suspensum, vt sup. ita præter *Barbosam, Marchinum, & Thesaurum locis proximè citatis*, habetur per *Villalobos tract.* 18. *diff.* 11. *Bonacinam to.* 3. *disp.* 3. *q.* 1. *pun.* 3. *num.* 4. *& Campanilem Rub.* 6. *cap.* 3. *sub num.* 19. vbi probat, per *Concilium Trid. sess.* 23. *cap.* 8. *de reform.* nullā contrà istos infligi pœnam. Circà quā suspensionem, eadem ferè repetenda sunt, quæ dicta fuerunt de alijs duabus præcedētibus, cùm eodem contextu contrà omnes tres in ead. Bulla imponatur .s. ꝙ illa habeat locū in ordinibus maioribus, non autē minoribus, nō sit ab exequutione omniū ordinū, sed tantū ordinis, sic extrà tempora suscepti. Ad illam incurrendam requiri dolum, & proinde ab ea excusare ignorantiam cras-
559 sam, & supinā (& sit sit cum aliqua culpa. *Suarez tom.* 5. *disp.* 31. *sect.* 1. *num.* 26. vbi testatur de probabili, cum alijs, quos sequitur *Villalobos p.* 1. *tr.* 11. *diffic.* 11. *n.* 6.) Quāuis *Lezzana p.* 1. *cap.* 14. *nu.* 4. contrarium sentiat, & ante eū *Toletus loco infrac.* ibi *secus si crassa ignorantia facti, aut ignorantia iuris fuit.* Itē quòd eius absolutio nō est reseruata S. Pon-
560 tifici, vt post *Auilam, Barbosām, & Reginald. habet Thesaurus sup. num.* 2. *not.* 1. Quidquid repugnet *Campanilis loco infrac.* cuius rationibus iā sup. fuit responsum, quē *Campanilem* sequi videtur *Toletus lib.* 1. *c.* 49. *vers. quarta. & Villalobos tr.* 18. *difficult.* 11. *in principio.* qui loquutur generaliter, tàm de isto casu, quàm de alijs duobus casibus .s. ordinati absq. litteris dimissorijs, vel ante legitimā ætatē, iuxtà Bullā Sixti V. quæ vt sæpius dixi, fuit moderata, *Villalobos* etiā subdit, ꝙ si quis inuincibiliter ignorauerit hanc legem (scilicèt extrau. Sixti V.) *aunque se supiesse, que hazia mal, peca, y no queda la censura reseruada*, ꝙ puto ex errore id fuisse scriptū, quia ignorantia regulariter nō excusat à reseruatione, sed à censura, à qua excusat nō solū ignorātia inuincibilis, sed etiā vincibilis crassa, & supina, vt concedit idem auctor *ibid. n.* 2.) Sed est reseruata Episcopo, vt in puncto habet *Bonacina cit. p.* 3. *num.* 6. vbi respondet ad textum in *cap. litteras vestras de temporibus ordinat*, nā de iure communi Episcopus potest dispensare cū ordinatis extra tempora, peracta pænitentia, vt possint in susceptis ministrare *cap. consultationi extrà de temporibus ordinat*, vbi glosa finalis, soluit contraria, quòd Doctores intelligunt si dictus Episcopus non fuit particeps in culpa, vt post alios, habetur per *Thesaurum cit. cap.* 15. *n.* 1. *versic. sed postea*, quòd voluit dicere *Campanilis sup. sup. num.* 22. dum asserit, talem absolutionē, non posse dari ab Episcopo ordinante, sed à successore (quasi quòd semper expectari debeat mors, vel translatio Episcopi ordinantis) qui *Campanilis ibid.* consequenter do-
561 cet, ꝙ irregularitas contracta à tali ordinato, per exrcitiū illius ordinis antè absolutionē, nō possit dispēsari ab Episcopo, sed à S. Pontifice, quod etiam docet *Marchinus tr.* 1 *de ordine p.* 7. *c.* 5. *n.* 14. contrà id, quòd supra post alios probaui *d. n.* 510. Et tādē quòd talis sic ordinatus possit consequi fructus beneficij iā obtenti, tamen eidē nō possit conferri de nouo beneficium, de qua re in puncto *Campanilis cit. cap.* 3. *num.* 20. vbi hanc *Couarr.* sententiam dicit verissimam. Restat igitur, vt ea duntaxat sit differentia inter su-
562 spensionem latam in dicta Bulla, contrà ordinatum ante legitimam ætatem, & ordinatum absque litteris dimissorijs proprij Ordinarij, ac extra tempora, quòd scilicèt primò casu, & si quis à suspēsione absoluatur nō tā poterit exercere actū illius ordinis, nisi adueniēte legitima ætate. Secūdo autē, & tertio casu, possit quis statim post absolutionē celebrare. Dixi *absque dispensatione S. P.* quia hoc impedimentū est de iure positiuo, in quo dispēsat S. Pontifex, vt per *Cāpanilē cit. cap.* 3. *num.* 24. vbi habetis, quomodo ipse Papa possit ordinare quocunque die, ac etiā solo verbo promouere ad Sacerdotium, vel etiam episcopatum, item quibus modis dispensare soleat, vt quis per alium ordinetur extrà tempora, vbi etiam de causis, ob quas concedatur dicta dispensatio. Quòd Regulares Religionum approbatarum, quibus concessa est communicatio priuilegiorum aliarum Religionum, habeant hoc priuilegium, vt scilicèt possint dispensari ab eorum superiore Generali, ad suscipiendos di-
563 ctos ordines sacros extrà tempora (dummodo non recipiant plures eod. die) à quolibet Episcopo, post *Dianam nostrum p.* 3. *tr.* 2. *resol.* 31. *&* 112. probat nouissimè *Marchinus tract.* 1. *de ordine p.* 7. *cap.* 7. non solum ex concessione facta Societati Iesu, circà hoc particulare à Gregorio XIII. in qua licèt prohibeatur communicatio pro alijs Religionibus, tamen per alios SS. Pontifices post Gregor. XIII. fuerunt priuilegia dictæ Societatis concessa, vel communicata absque vlla limitatione, sed etiam quia idem priuilegium reperitur concessum Mendicantibus, et post Concil. Tridēt. à Clemēte VIII. confirmatum, imò ab eod. Clem. VIII. concessum Congregationi, seù ordini Sancti
564 Ioannis Euangelistæ in Portugallia, quòd sufficit ad hoc, vt S. Concilio Tridentino censeatur derogatum, vt præter citatos per eundem *Marchinum suprac. num.* 1. *habetur per Villalobos p.* 1. *tract.* 11. *cap.* 12. *ad finem.* cōtrà Pierinū, quē sequitur *Lezzana p.* 1. *c.* 14. *n.* 10. Vndè absq. scrupulo possūt Episcopi (vt vtar verbis *March. loco supracit.*) dictos Regulares, vt sup. ordinare. quia ita, addo ego, etiam in Vrbe dictum priuilegium non

semel

semel vidi illud à nostris practicatum apud
565 acta Passarini. Tempora autem statuta ab
Ecclesia pro ordinibus sacris recipiendis, sūt
sex sabata, nēpè quatuor temporum, sabatū
sanctū, & sabatum proximū Dominicæ Pas-
sionis, vt habetur in *cap. finali, vbi glosa 75.
distinct. Villalobos p. 1. summa tract. 11. c. 13.
num. 2. Sanchez lib. 7. opusculorum c. 1. dub. 11.
in principio. Bonacinā cit. p. 3. n. 1 & Thesaur.
supra cit. cap. 16. num. vers. aduertendum*, qui
vltimi Doctores, & si quoad sabatum ante
Dominicam Pasionis, & sabatum sanctum,
loquantur cum alternatiua, vel prout loqui-
tur etiam tex. *in cap. 3. de temporibus ordinat.*
non tamen intelligi debent, quòd nō posit
Episcopus, qui fecit ordinationem sabato
Dominicæ Pasionis, etiam illam facere
posit sabato sancto, cùm videamus contra-
rium in praxi obseruari. Quare in sabatis nō
autem alijs diebus, ordinationes ordinariæ
pro dictis sacris ordinibus, præscribatur, ex-
plicat post alios *Campanilis Rub. 6. cap. 2. n. 9.*
quia scilicèt sabatum significat cessationem
ab operibus, & qui ordinibus sacris initiā-
di sunt, ab omnibus sæcularibus curis cessa-
re debent. Non autem nego, quòd Domi-
566 nica sequenti post dicta sabata posit, in
casu tantum necesitatis fieri Ordinatio, nē-
pè quando Episcopus non posit sabato or-
dinare ratione infirmitatis: vel quando fuit
tanta multitudo ordinandorum, vt nō po-
tuerint omnes ordinari dicto sabato, vt per
DD. supracitatos cōmuniter, & hoc intelli-
gitur cōtinuato ieiuuio ecclesiastico sabati,
tā ab Episcopo, q̄ ab ordinandis cū Domini-
ca sequenti *can. quòd à patribus dist. 75.* tra-
dunt communiter auctores, vt per *Sanchez
cit. dub. 51. n. 4. & seq.* vbi subdit, quòd nocte
resurrectionis, vbi seruatur celebrari in di-
cta nocte, si fiat ordinatio debeat etiā con-
tinuari ieiunium, ꝙ intelligo tàm si post me-
diam noctem celebratur missa, & fiat ordi-
natio, quàm si ante mediam noctem, & sic
concordabis dictum auctorem cum *Campa-
nili loco infrac. n. 11. ad finem.* simpliciter lo-
567 quente (Sabato sancto si fiat ordinatio)
quomodo debeat ab Episcopo celebrari
missa. videte in *meo tr. de iubileo p. 3. sub n. 32.
& glosam in dicto cap. litteras, vers. perti-
nere ad finem*, & sic non sufficit continua-
568 tio ieiunij, quando non adest quoque
necesitas, vt prçter supracitatos, aduertūt
*Campanilis suprac. cap. 3. sub num. 11. & Vil-
lalobos cit. tract. 11. diffic. 11. nu. 3.* & sic in-
telligas *Bonacinam cit. p. 3. num. 1.* dum ait, nō
sibi placere, quòd alij docēt, scilicèt in duo-
bus casibus, id licere die Dominica. Primò
si ab ordinatore, & ordinandis continuetur
ieiunium, secundò si tantus adsit numerus
ordinandorum, &c. an autem in hoc dubio
iuris, quis sequendo opinionē, quòd suffi-
ceret cōtinuare ieiuniū, vt qui sic ordinare
tur, euitet suspēsionem, non declarant Do-
ctores, quia præfatū dubiū nō est probabile,
Quoniā habentes diploma Pontificū, vt pos
sint ordinari extrà tempora, id exequi de-
bent diebus Dominicis, vel saltem fæstis,
569 idest habentibus officium duplex, quāuis
feriatis; seù quòd in illis vacetur operibus
seruilibus, vt est verior opinio teste *Mar-
chino cit. p. 7. c. 6. n. 12.* (idem dico etiam de
collatione minorum ordinum, quidquid
Campanilis Rub. 6. c. 2. num. 16. putet, dictos
dies festos debere esse de præcepto, sufficit
igitur si sint dies fæsti, & sic generaliter lo-
quitur *Sanch. suprac. c. 1. dub. 52. nu. 5.* Dixi
570 minores, quia prima tōsura omni die cō-
ferri pōt, vt per DD. supracitatos.) sequitur
ꝙ si conferrētur ordines nō die Dominica,
vel fæsto, vt sup. incurreret ordinatus suspē-
sionem, quòd talis habens diploma egeat
litteris testimonialibus sui ordinarij, dixi su-
prà *n.* quibus accedit *Marchinus suprac. c.
6. num. 15.* vbi *num. seq.* subdit, hoc casu vitari
d. suspensionē, si tantum quis reciperet pri-
mam tonsuram absque dictis testimoniali-
bus, sicut dixi de litteris dimissorijs suprà
sub *n.* 516. An habēs supradictū diploma, vt
posit ordinari tribus diebus fæstiuis, si vno
571 sabato ex supradictis asignatis pro ordi-
nationibus accipiat Subdiaconatum, Do-
minica sequenti posit etiā accipere Diaco-
natum, & altera Dominica sequenti ordi-
nem Præsbyteratus. Quærit *Marchinus su-
prac. p. 7. cap. 7. num. 3. & sequentibus*, qui re-
spondet negatiuè, quia putat simpliciter, ꝙ
dies sabati quatuor temporum sit vna dies
cum mane Dominicæ sequentis, & proinde
talē recipere Subdiaconatum, & Diacona-
tum ead. die, quòd est prohibitum sub pæ-
na suspēsionis, vt infrà, & sic eodem modo,
videtur à pari id negare si sabatum, verbi
572 gratia, esset fæstū duplex, vt sup. in quo re-
ciperet talis subdiaconatum, quòd. s. non
posset die Dominico sequēti recipere Dia-
conatū, fauet *Sanchez lib. 7. opuscul. moral. c.
1. dub. 51. n. 6.* vbi habet, quòd non potest sa-
bato vnus ordo sacer conferri alicui, & die
Dominica sequenti alius ordo sacer, etiam
continuato ieiunio, ꝙ significat id prohibe-
ri quoq. nō cōtinuato ieiunio, dictio. n. *etiā*
implicat casū magis dubitabilē. At cōtrariū
probatur expresè in *cap. litteras de tempori-
bus ordinat.* vbi expresè S. Pontifex sup-
ponit, diem sabati, & mane Dominicæ se-
quentis, fictione canonica pro vna die repu-
tari, propter continuationem ieiunij, vndè à
contrario sensu, quòd est argumentum for-
tisimum in iure, quando non adest conti-
nuatio ieiunij, dies sabati non debet reputa-
ri vna dies cum Dominica, quòd sit clarum
ex verbis *glosa ibid. verbo continuationem*,
vbi

vbi habet, quòd continuatio ieiunij de duo-
bus facit vnum, & coniungit illa, & sic lo-
quuntur Doctores ab eodem. *Marchino ci-
tati*, clarius *Alzedus p. 2. sua praxis episcop.
c. 5. n. 27.* vbi quòd Episcopus non debet vno
die, vel duobus diebus, ieiunijs continuatis
ordines sacros conferre, ergò secus est si nō
continuato ieiunio, & *Pilliuec. tr. 17. sub n.*
86. expressè habet, quòd recipiens die sabati
573 Diaconatum, si postea Dominica sequē-
ti, absque continuatione ieiunij recipiat sa-
cerdotium, non incurreret suspensionem la-
tam cōtra ordinatū duobus ordinibus sacris
eod. die, sicut si fuisset cōtinuatum ieiuniū,
sed benè suspensionem latam contrà ordi-
natum extrà tempora, vndè cùm talis ha-
beat diploma, in quo dispensatur vt extrà tē-
pora possit ordinari, licitè dicitur in dictis
duobus diebus cōtinuis ordinatus, & sic ser-
uatur in praxi, vt audiui à fide dignis. Dixi *ta
lē incurrere suspensionē latā cōtrà ordinatū ex-
trà tēpora*, quia suppono, illū non incurrere
suspensionē latā contrà nō seruantes inter-
574 stitia, ex quo vel talis ordinatus est subdi-
tus ordinantis, & tunc neq. ordinans aliquā
pœnam incurrit, neq. ordinatus suspenditur,
quia censetur cum eo tacitè dispensasse, vt
post alios habetur per *Alzedū cit. c. 5. n. 25.* vel
non est subditus, & tunc quāuis non sit di-
spensatus à suo Ordinario, & si peccet mor-
taliter, non tamen incurrit aliquam suspen-
sionem. *Suarez cit. sect. 1. num. 43. Barbosa al-
legat. 18. num. 11.* cum alijs allegatis per *Bo-
nacinam cit. pun. 4.* vbi idem dicit de ordinā-
te. *Diana par. 3. tr. 2. resol. 31.* quòd est verum
etiam post const. Sixti V. *Thesaurus cit. c. 11.
ad finem. & Campanilis Rub. 6. cap. 3. num. 13.
vers. suspensionem quoq.*

Ordinans aliquem eod. die duobus ordi-
nibus sacris, incurrit suspensionem, quousq.
absolutionem obtineat à S. Pontifice, ita ha-
betur in *cap. dilectus ex. de temporibus ordi-
nationū*, quòd extenditur *in cap. litteras eod.
tit.* etiam ad ordinantem aliquem duobus
diebus, sed continuato ieiunio, quo casu di-
cti duo dies, vt dixi sup. fictione canonica
pro vna die reputantur, in quo textu non
suspenditur talis ordinans simpliciter à col-
latione ordinum, vt fit *in dicto cap. dilectus*,
sed à collatione illorum duorum ordinum
sacrorum, quos illicitè contulit. Vndè pri-
ma difficultas esse potest, circà hāc materiā,
575 an effectus suspēsionis respectu ordinātis,
sit diuersus, quando ordinat vno die vero,
& quando vno die ficto, vt suprà, scilicèt
quòd primo casu incurratur suspensio sim-
pliciter ab ordinum collatione, vt loquitur
tex. in *d. cap. dilectus.* secundo verò casu tan-
tum à collatione amborum sacrorum or-
dinum, quos contulit, vt loquitur *cit. cap. lit-
teras*, vel vtroque casu ead. suspensio incur-
tatur, vel simpliciter, vel non simpliciter?
nam *Bonacina tom. 3. disp. 3. q. 1. p. 4. §. 1. num.
4.* videtur supponere, quod semper incurra-
tur suspensio simpliciter ab ordinum col-
tione; è contrà verò *Sayrus lib. 4. cap. 12. nu.
19. Barbosa allegatione 111. nu. 12. & Thesau-
rus verbo ordo cap. 16. n. 1.* citantes alios, sup-
ponunt, vtroque casu incurri tantum ab or-
dinante suspensionem à collatione illorum
duorum ordinum, quos contulit, siuè eod.
die ficto, siuè vero, quorum opinio, vt re-
ceptior, ita etiam verior iudicari debet, ex
quo tex. *in cap. dilectus* sit posterior textu in
d. cap. litteras, & habemus regulas, quòd lex
576 noua simpliciter loquens, recipiat deter
minationem à lege veteri *l. sciendum ff. qui
satisdare cogantur, auth. offeratur C. de litis
contestatione*, item quòd lex indistinctè lo-
quens debet distingui per aliam legem, *l.
quæsitum ff. de testibus*, & tandem quod in
577 pœnis mitior lex est sequenda *l. si præ-
ses ad finem ff de pœnis* cum concordantibus
allegatis, ibi per *glosam finalem verbo mitior*.
Secunda difficultas est, an d. suspensio sit la-
tæ, vel ferendæ sentētiæ? in qua difficultate,
licèt receptior sit DD. opinio, quòd illa sit
latæ sentētiæ, *Marchinus suprac. p. 7. c. 1. n. 21.
& Campanilis sup.* tñ *Suar. t. 5. disput. 31. sect.
1. num. 40.* probat, illam non incurri ipso
578 iure, hanc opinionē non videtur omnino
respuere *Layman lib. 5. tr. 9. c. 10. n. 10.* cùm
post relatā hāc opinionē *Suarez.* subdat hęc
verba. *communiter tamen DD. tradere, saltem
ipsum illegitimè ordinatum ipso iure suspen-
sum censeri.* Quibus verbis videtur suppone-
re, eosdem DD. communiter dubitare de
ordinante, an incurrat suspensionem ipso
iure, huic sententiæ videtur adherere *The-
saur.* post alios canonistas *loco suprac. n. 1. ad
finē.* cùm istam opinionem vltimo loco re-
censeat, & illam non impugnet. fauet *Villa-
lobos p. 1. summa tract. 8. difficult. 11. n. 7.* vbi
loquendo de ipso ordinato, in quo est ma-
ior difficultas, vt patet ex modo loquendi
Layman loco suprac.) asserit, opinionem *Sua-
rez* nos posse sequi in praxi. Tertia difficul-
tas est, an Episcopus ex aliqua vrgenti causa
licitè possit cōferre eod. die duos sacros or-
nes? *Marchinus loco suprac. num. 3.* proponit
hanc difficultatem, & respondet pro nega-
tiua, s. pro qualibet causa vrgente semper
esse recurrendum ad S. Pontificē, ex tex. in
cap. dilectus, vbi expressè supponitur, non po
tuisse Metropolitanum in hoc dispensare,
& bene declarat quomodo sint intelligen-
da illa verba constit. Sixti V. *sine rationabili
causa.* Quarta esse potest difficultas, de con-
ferente eod. die ordines minores, & Subdia-
579 conatum, an incurrat pęnam aliquam,
certum est enim, non incurrere suspensio-
nē, de qua sup. data etiā, & nō concessa opi-
nione

nione rigidiori) cùm valdè differat, eod. die conferre ordines sacros, & tantum ordines minores cũ vno sacro, itẽ neq. incurrere suspensionem in *c.2. de eo, qui ordinem furtiuè suscepit*, secundum aliquos (vt infrà) latã, contra ausu temerario suscipientem eodem die. minores ordines cum Subdiaconatu, quia non semper quòd ordinatus incurrit suspensionem, etiam illã incurrit ordinãs, saltem ipso iure, vt patet ex *Layman.* & alijs Canonistis loquentibus in eod. casu, relatis per *Campanilem Rub.6. cap.3. sub n.13.* & si ipse contrariam sequatur opinionem, igitur difficultas restringitur in eo tãtũ, an illicitè,
580 & sic cũ culpa conferãtur eod. die ab Episcopo ordines minores, vel Acolytatus, tantum, cum Subdiaconatu, in qua re, distinguendus est casus, vbi viget consuetudo conferendi dictos ordines, vel ordinem cũ subdiaconatu, & vbi nõ viget dicta consuetudo, & si vtroque casu Doctores non concordant, nam primo casu *Maiolus Lopez*, & alij, apud Doctores infracitandos, putant etiã existente consuetudine, peccare Episcopum dictos ordines conferentem, imò etiam fieri irregularem, vt in specie est videre apud *Marchinum loco infrac.* ratio ipsorum est. quòd per *S. Concil. Trid. sess.23. cap.11. & 13.* dicta consuetudo sit sublata. Alij verò è
581 contrà docent, stante dicta consuetudine, licitè cõferri dictos ordines eod. die, ex quo per Concilium non fuerit sublata dicta consuetudo, ita *Campanilis cit. Rub.6. cap.3. n.19.* (& si reijciat dictum *Rebuffi, & Viualdi*, asserentium, dictam consuetudinem, ubique vigere) *Sanchez lib.7. opusculorum moraliũ cap.1. dub.53. n.7. & seq.* vbi ꝙ licèt per motũ Sixti V. videatur sublata dicta consuetudo, tñ ꝙ ille moderatus fuerit per Clem. VIII. ac demũ ita declaratũ fuisse à S. Cõgreg. testatur post *Suarez Bonacina, loquens de sic ordinato cit. p.4. §.1. n.1. vers. hoc tamen*, & alijs citatis, loquendo de ordinante. *Marchinus tract.1. de ordine p.2. cap.1. n.12.* vbi quòd in aliquibus locis Germaniæ, & Hispaniæ vigeat dicta consuetudo quibus accedit, citatis *Villalobos, Hieronym. Rodriquez, Alzedo & Velasco, Diana p.5. tr.10. resol.36. ad fin.*
582 Secundo verò casu, vbi .s. non viget dicta consuetudo, & tunc licèt communis opinio habeat, quòd illicitè Episcopus conferat Subdiaconatum cum ordinibus, vel vltimo ordine minori eod. die, tamen, vt vtar verbis *Marchini loco suprac. nu.13. non desunt graues authores, qui absolutè docent, seclusa consuetudine, nostra etiam tempestate, licere Episcopo, eidem, ead. die ex causa iusta minores omnes, & simul Subdiaconatum conferre*, citãs ad hoc *Guttierez, Vasquez, & nostrum Molfesium* (testantem, ita etiam in aliquibus locis Italiæ vidisse practicatum) ac *Dianam p.2. tract.1. miscellaneo, aliàs 16. resol.30. ad finem*

& meritò quidem cùm hic talis cotraueniat tali casu prohibitioni de seruando interstitia, in quibus iuxta *Concil. Trid. locis suprac.* idem Episcopus potest dispensare, fauet *Alzedus loco infracitando*, imò cùm illorum dispẽsatio sit commissa arbitrio Epi-
583 scopi, quælibet leuis causa reddit licitam dictam dispensationem, vt fatetur idem *Campanilis cit. c.3. n.14.* quidquid suprà *eod. loco sub num.10.* post alios dixerit, quòd & si Concilium remittat facultatem abreuiandi interstitia, non antem concedat eidem facultatem promouendi, vel dispensandi, vt promoueatur quis vna die, vltimo ordine minori, & primo maiori, seù sacro, nam sufficit, ꝙ hoc illi nõ sit expresè prohibitũ, sicut prohibetur ei, conferre duos ordines sacros eod. die. Et confirmari potest ex dicto *cap.2. de eo, qui furtiuè ordinem suscepit*, vbi punitur suscipiens minores cum Subdiaconatu eod. die, quia ausu temerario id fecit, & sic non præuia dispensatione Episcopi ex aliqua iusta causa, vt sup. & patet etiã ex titulo, sub quo situatur dictus tex. ibi *de eo, qui furtiuè*, & sic contrà ordinantis voluntatẽ, *ordinem suscepit.* Quæ opinio licèt sit vera, tamen vt benè aduertit *Molfesius tr.2. sua summa, cap.14. n.13.* tutiorem viam eli-
584 gẽdo, poterit Episcopus feria 6. ante sabatum quatuor temporum conferrre ordines minores, & Acolitatũ ordinandis ordine Subdiaconatu, & postea dictum Subdiaconatum conferre sabato sequenti, prosequitur alijs citatis *Marchinus suprac. cap.2. num. 15.* Ordines minores conferri posse de iure communi eod. die, patet in *d. cap.2.* & ibi notat *glosa.* Ex Concil. Trid. locis supracitatis,
585 etiam in minoribus conferendis sunt seruanda interstitia, non vnius anni, sicut inter Acolitatum, & subdiaconatũ, & inter alios ordines sacros, sed arbitrio Episcopi, vt per supradictos authores communiter, qui subdunt, maiorem causam requiri pro dispensatione interstitiorũ pro ordinibus maioribus, quàm pro minoribus, nam pro dispensatione in maioribus, scilicèt à minoribus ad Subdiaconatum, & à Diaconatu ad Sacerdotium, requiritur causa necessitatis, vel vtilitatis Ecclesiæ, pro dispensatione verò in minoribus, vel Subdiaconatu, ad Diaconatũ, simpliciter id remittitur arbitrio Episcopi, vt per *Bonacinam cit. p.4. §.2. n.4.* vbi quòd etiã minor causa d. necessitatis, vel vtilitatis requiratur pro dispensando aliquem ordinatũ minoribus, ad hoc vt possit ascendere ad Subdiaconatũ, quàm pro ordinãdo Diaconum in Sacerdotem, vndè *Campanilis cit. c.3. n.14. ad fin.* inquit, quòd prò dispensatione ad Subdiaconatũ, sufficiat causa vtilitatis Ecclesiæ, pro Sacerdotio verò, requiratur vtraq. .s. vtilitatis, ac necessitatis cau-

causa, de qua re *Bonacina cit. num. 4. vers. ego respondeo.* Idē etiā dicendū est de conferente eod. die primam tonsuram, & quatuor ordines minores, nam & si aliqui Doctores communiter id non concedant, nisi vbi hoc habeat consuetudo, tamen vsus obtinuit, vt possit simul prima tonsura cum ordinibus minoribus eod. die dari, vt post alios testatur *Sanch. cit. lib. 7. opuscul. moral. c. 1. dub. 53. n. 14. & prosequitur Marcb. suprac. c. 1. n. 8. & duobus sequētibus.*
586
Quòd autē eo ipso quo Episcopus ordinat aliquem subditum, vel illi concedit dimissorias, in quo scit nō iā excurrisse tēpora interstitiorū, censeatur cum illo dispensare in dictis interstitijs, secus si id ignorat, docet *Campanilis cit. cap. 3. sub num. 13 vers. sed vbicunque*, vbi testatur, quòd hæc sit vnanimis DD. respōsio, prosequitur *Bonacina suprac.* §. 2. n. 2. & sic intellige *Alzedum p. 2. sua proxis c. 5. nu. 25.* quando asserit, quòd ordinans proprium subditum, licèt interstitia non seruet, nullā pænam incurrat, neq. ordinatus suspēdatur, quia censetur cum eo tacitè dispensare, sed hoc & si procedat vbi Episcopus ipse ordinat, secus tñ est vbi cōcedit dimissorias, quia debet in eis expresse dispēsare hoc casu in interstitijs, vt declarauit S. Congreg. teste *Barbosa alleg. 18. n. 13.*
587
Quòd sup. dixi de cōsuetudine, quòd excusat etiam post Concilium in casu de minoribus collatis eodem die cum Subdiaconatu, idem dicendum de duobus ordinibus sacris eod. die vero, vel ficto, collatis, vt per *Barbosam allegat. 14. nu. 11. & ante eum* docuit *Cāpanilis cit. c. 3. n. 11.*
588

Ordinatus eod. die duobus ordinibus sacris, incurrit suspensionem ab exequutione vltimi ordinis sacri suscepti, reseruatam S. P. ita habetur in *d. cap. litteras de temporibus ordinationum*; latè *Campanilis Rub. 6. c. 3. n. 13. & Barbosa alleg. 10. nu. 11.* qui authores loquuntur tàm de ordinato, quàm de ordinante, testatur de communiori, & probabiliori sententia *Bonacina tom. 3. disp. 3. q. 1. p. 4. §. 1. n. 1.* de communi testatur *Thesaurus p. 2. de pœnis ecclesiasticis verbo ordo c. 15. n. 1.* vbi reijcere videtur sententiā *Nau. Toleti*, & aliorum docentium, talem reddi irregularē quòad omnes ordines, & declarat opinionē communem de suspensione quòad ordinē posteriorem, limitandam esse in casu, vbi Episcopus non fecisset prohibitionē sub pœna excommunicationis, ne quis accederet ad duos ordines sacros suscipiendos, quia si fecisset dictam prohibitionem, & talis contra voluntatē Episcopi, illos susciperet, esset suspensus ab vtroque ordine, per tex. in *cap. fin. de eo, qui furtiuè ordines suscepit.*
589
quòd hęc suspensio sit latæ sententiæ, nō autē ferendæ contrà *Suarez*, probat *Marchinus tract. 1. de ordine tr. 7. cap. 1. n. 2.* sed *Suarez* opinionē posse nos sequi, in praxi, dicit *Villalobos loco suprac.* quem post hæc scripta, & lecta, sequitur *Diana p. 5. tract. 10. resol. 36.* Hæc conclusio intelligenda est iuxta præcedentem, de eo etiam qui fuit ordinatus, nō solū eod. die vero, sed etiā ficto, scilicèt duobus diebus immediatis, continuato ieiunio, item non extante consuetudine, ac etiam quòd habeat locum in eo, qui eodem die recipit minores ordines, vel Acolitatum tantum cum Subdiaconatu, seclusa consuetudine, quo casu opinionem rigidiorem scilicèt in *cap. 2. de eo, qui furtiuè ordinem suscepit.* ferri hoc casu suspensionem latæ sententiæ, dicit probabilem *Suar. disp. 31. sect. 1. num. 43. vers. dubium*, & sequitur *Filliuci. tract. 17. num. 86.* sed hoc intellige, quando id fieret absque Episcopi licentia, & sic temerario, ausu vt loquitur *tex. in d. cap. 2.* & dixi sup. vt benè *Rebuffus in praxi benefic. tit. de clericis ad sacros ordines malè promotis glosa 1. nu. 18.* quamuis contradicat *Sanch. lib. 7. opuscul. cap. 1. dub. 13. n. 4.* Hoc tamen casu, an talis licèt non sit ipso iure suspensus, sit tamen ipso iure irregularis, quærunt DD. & licèt *Thesaurus suprac. cap. 15. num. 2.* simpliciter affirmet, tamen *Marchinus loco suprac. num. 16.* (vbi idem dicit de recipiente duos ordines sacros eod. die) distinguit, an cū voluntate ordinantis minores cū Subdiaconatu receperit, an verò contrà eius volūtatē, primo casu (subdit iste auctor) non erit irregularis sed benè secundo casu, de quo loquitur *tex. in c. 2. de eo, qui furtiuè ordinem suscepit.*
590
Suscipiens autem plures ordines minores eod. die contra voluntatē ordinantis, sicut non incurrit aliquam censuram, cùm nullibi illa hoc casu reperiatur lata, vt post *Sayrum, & Suarez* aduertit *Thesaurus suprac. nu. 2. in principio*, ita nec incurrit irregularitatem, quæ etiam nō incurritur, nisi in iure sit expressa, & *cit. c. 2.* loquitur tātū de recipiēte minores cū Subdiaconatu. *Marchinus sup. n. 18.* vbi benè id limitat in eo casu, quòd Episcopus id vetasset sub pæna excōmunicationis latæ sententiæ, vt dixi sup.
591
Quàre autem ordinator magis puniatur, quia contrà eum fertur suspēsio à collatione amborum ordinum sacrorum, quos contulit eodem die, ordinatus verò minus, cùm tantum incurrat suspensionē ab exequutione posterioris ordinis, explicat *Abbas in cit. cap. litteras num. 3. vers. oppono, quòd hic*, nempè quia plus delinquit ipse ordinator, quàm ordinatus. Hæc suspensio quòad ordinatum licèt regulariter sit S. Pōtifici reseruata, tamen vbi talis ingrederetur Religionē, & ibi peracta pænitentia perseueraret, poterit absolui à Prelato Religionis, vt habetur in *d. c. 2.* qui & si loquatur in casu ordinati eod. die minoribus, & Subdia-
592

diaconatu eod. die, tamen Doctores id docent simpliciter de recipiente plures ordines eod. die, vt est videre apud *Bonacinam suprac. §. 1. ad finem. & Thesaurum cit. cap. 15. n. 2. & 3.* estque casus tex. in *cap. innotuit eod. tit. de eo, qui furtiuè ordinem suscepit*, & sic cessat hic difficultas, de qua sup. an s. poterit
593 absoluere Superior tā vbi casus est occultus, seù nō deductus ad forū contentiosum, quàm vbi est publicus, id est deductus ad forū contentiosum, cùm d. tex non sit correctus per Concil. Trid. nec est mirum, quia ratione ingressus Religionis conceduntur ea, quę aliàs non concederentur. Difficultas igitur
594 habet locum, quando talis iam ingressus Religionē, illegitimè vt sup. ordinaretur, de qua præter suprà tradita, videte *Lezzanam p. 1. cap. 14. n. 21. ad finem.* qui & si fateatur, Regulares circà id habere plura priuilegia, quibus in his conceditur facultas absoluendi superioribus, ac etiam dispensandi in irregularitate contracta ob exercitium ordinū, nō legitimè susceptorū subditos suos: Stylū Curiæ tamen dicit esse in contrariū, quòd s. semper petatur dispensatio à Papa, vel per Datarium, vel per S. Pænitentiarium, & tandem an constet de hoc stylo, aliorum iudicio se remittit. Dato autē ꝙ d. priuilegiū haberent dicti Prælati, tamen certum est, non posse dispensare suos subditos, vt valeant di-
595 ctos ordines sacros eod. die suscipere, nā in *Concil. Trid. sess. 23. cap. 13. de reform.* reuocantur expressè priuilegia Religionum circà hoc particulare, & tenent omnes Doctores, vt ait *Sanchez lib. 7. opuscul. moral. c. 1. dub. 53. num. 1.* possunt etiam dicti Prælati Regulares dare dimissorias ad ordines suis
596 subditis. (quòd est verum etiam in superioribus fratrum Capellanorum militiæ, Hierosolymitanæ, *Hieron. Rodriq. loco infracit. num. 16.*) *Nau. consi. 22. de temporibus ordinat.* & declarauit S. Congreg. vt refert *Quaranta verbo ordo in fine.* & prosequuntur *Nouarius in suis singularibus conclus. 104. & Lezzana p. 1. c. 14. n. 12. iuncto n. 18.* in qua declaratione S. Congregationis refertur mo-
597 dus, & tēpus, quæ obseruare debent dicti Prælati in cōcedēdis dictis dimissorijs, ad hoc vt euitentur fraudes, nēpè vt illas dare possint ad quemcumq. alium Episcopū, tempore, quo in illa diæcesi assignationis ordinandi, non habentur ordinationes, vel sedes episcopalis vacauerit, & ideò huiusmodi causā nō habendarū ordinationū, esse ab eis exprimendam in dictis dimissorijs, dummodo ipsi Regulares non distulerint de industria concessione dimissoriarū in id tēpus, quo Episcopus diæcesanus, vel sit absens, vel nō habiturus esset ordinationes. Quare in pęnas (de quibus infrà *n. 625.* in d. declaratione impositas, incidisse superiorē, qui quendā suum subditum Regularem à diæcesano, qui ordinationes habebat, examinatum, fuit reprobatus, intrà eadem tempora ad aliam diæcesim transtulit ordinandum, post *Riccium* dixit *Nouarius loco suprac. n. 6* Sed videte *Portellū verbo ordinis sacri suspensio n. 2. ad finem.* Qui subdit, quòd hoc non videt in Hispania receptū in praxi, & Paulū III. concessisse Patribus Societatis Iesu, vt possint ordinari à quocunque Episcopo non impedito per Ecclesiam, quasi dicat iste author, quòd hoc priuilegio gaudeant hodie omnes alij Regulares propter communicationem. Sed aduertite, quòd ex eo, quia dicta declaratio fuit facta de anno 1596. & Paulus III. iam obierat, dictum priuilegium in tantum potest prodesse, quatenus fuit postea per alios Pontifices confirmatum, prout de simili priuilegio
598 concesso Fratribus Cappellanis Militiæ Hierosolymitanæ, cuius vigore, & ipsi etiam possunt ordinari sacris ordinibus extrà tempora tribus diebus fæstiuis (refert *Nouarius loco suprac. n. 4.* & repetit *in lucerna Regularium verbo ordo n. 12.* vbi confirmat id, quod probaui suprà *n 564.* circà praxim priuilegii, præcipuè à nostris, imò simile priuilegiū concessum fuit post dictam declarationem à Clem. VIII. monachis Vallisoletanis, vt possint ordinari à quolibet Episcopo cum dimissorijs tantū suorum superiorum, refert *Peregrinus p. 2. compendij nostrorum priuilegiorum* §. 1. quod priuilegium & si, con-
599 cessum ante Concil. nō sit per ipsū Concil. reuocatum, probat *Hieron. Rodriq. sup. n. cit.* Non tñ est ita certum vtrum etiam possint superiores in d. dimissorijs dispensare eosdē suos subditos in interstitijs, quia licèt aliqui doceant, id spectare ad Prælatos Regulares, qui possunt dare dimissorias, quos probat *Sanchez lib. 7. opuscul. moral. c. 1. dub. 54. n. 8.* & ante eum dicit valdè probabile *Suar. t. 4. de Relig. lib. 2. de Prælatis Relig. c. 12. n. 13.* qui vult, ad Prælatum tamquam ordinariū propriè spectare talem dispensationem, ad Episcopum verò tamquā ordinantē, tantū pertinere acceptationem talis dispensationis, & si concedat, illum non posse licitè absque rationabili causa illam acceptationem denegare. Sed contrarium communiter docēt omnes Doctores, scilicèt dispensationem
600 pertinere ad Episcopum cum attestatione superiorum, ita declaratum fuisse à S. Cōgreg. post alios referunt *Barbosa de offic. & potest. Episcopi allegat. 18. n. 12. Bonacina suprac. §. 2. ad finem.* Addentes ad *Quarantam loco suprac. Hieronymus Rodriq. loco infracit. num.* & *Lezzana cit. cap. 14. n. 15.* Attestatio superioris debet esse de causa iusta vtilitatis, vel necessitatis Ecclesiæ, iuxtà ea, quæ dixi suprà; dictæ attestationi debet stare Episcopus, nec aliàs inquirere de tali vtili-

tate, vel necessitate, *Hieronym. Rodriq. in cōpendio qq. Regularium resol.* 106. *n.* 2. Vtilitas
601 erit quando sunt pauci ministri idonei, & aliqualiter vtile, quòd aliquis ordinetur, necessitas verò erit quando desunt idonei, & non idonei, *Portellius sup. n.* 5. clarius post *Molfesium nostrum, Nouar. in suis singularibus conclus.* 78. *ad finem.* Superior in tali attestatione non debet scrupulizare, non solum vigore priuilegij, de quo sup. *num.* 536. cuius vi cū possint dispēsare suos subditos ad recipiendos dictos ordines sacros in tribus diebus festiuis continuis, conceditur etiam vt possint Religiosi ordinari, etiā ordine Presbyteratus absque vlla ordinum functione, & absque interstitiorum obseruatione, sed etiam quia adest priuilegium particulare ab eodem Greg. XIII. concessum Patribus Societatis Iesu, quòd communicant alij Regulares (quidquid contrarium dicat *Sanch. cit dub.* 54. *ad finem.*) vt per *Hieronym. Rodriq. suprac. n.* 20. & si postea *n.* 24. dicat esse à superiore expendendā causam. Sed quid si in dimissorijs, Prælatus Regularis expresse
602 non fecit dictam attestationem in casu, quo ordinandus eget dicta dispensatione, an licitè possit Episcopus dispensare? & prima facie videtur respondendum affirmatiuè ex regula, quòd concesso aliquo fine censeatur concessa omnia tendentia ad finem. Contrarium tamen videtur verius, argumento sumpto ex ratione, de qua suprà; & confirmat *Nouar. suprac. conclus.* 78. *n.* 6. quòd Episcopus in specie debet exprimere dispensationem in dimissorijs, quas dat suo subdito ordinando ab alieno, ergò à fortiori attestatio superioris est exprimenda, cùm super eā debeat fundari dispēsatio interstitiorū faciēda ab Episcopo, rogato ab ipso superiore. Nota in praxi, ꝙ sicut ex declaratione sup. relatā *n.* 597. patet, non esse in Regularibus necessariā fidem Vicarij Generalis Episcopi, quòd istis temporibus non habeantur ordinationes, sed sufficere, si de hoc testetur ipse superior in dimissorijs, ita in facto dixi sufficere si dictus superior testetur, quòd or-
603 dinandus sit iam Subdiaconus, vel Diaconus, neq. Episcopus ordinator debeat petere ab ordinando Bullas dictorum ordinum; & si tutius sit, habere ordinandos apud se bullas dictorum ordinum, ꝙ lætatus sum inuenisse postea apud *Marcb. suprac. tr.* 1. *de ordine p.* 6. *c.* 5. qui post *Abb. Mastrd. & alios,* subdit, quòd litteræ dimissoriæ Prælatorum Regul. pro suis subditis, tàm plenam fidem
604 faciunt de contentis in eis, ac si essent publica instrumenta, & proindè Episcopum ordinantem, non solum posse, sed debere illis fidem dare. Et quidem tales Episcopi cū Regularibus tantum zelantes, vel litteras illas habēt suspectas de falsò, vel non, si habent suspectas de falso, debēt omninò illas reijcere, sed si nō habēt eas suspectas, etiā illis fidem præstare debent quòad alia requisita ibi contenta, atque eisdem credere debent; dum præcedentium ordinum susceptionem plenè attestantur. Nota circà id, quod dicit *Portellius loco suprac. num.* 4. non
605 posse scilicèt Regulares recipere ordines minores (& idem dico de prima tonsura) ead. die, quia eis tantum conceditur priuilegium, vt possint ordinari in sacris, tribus diebus fæstiuis, vel feriatis, continuis, vel interpolatis, nam id intelligi debet seclusa dispensatione Episcopi, vel alterius ordinantis, aliàs Regulares essent peioris conditionis, quàm Clerici sæculares, vt in simli dicit *Bonacina loco proximè citato ad finem.* fauet *Lezzana suprac. c.* 14. *n.* 14. ibi *ad arbitrium Episcopi est hos ordines minores conferre, vel non, Regularibus.* Doctrina suprà tradita de Prælatis Regularibus, vt nō valeār dispēsare in interstitijs, limitatur, quando ipsi habent facultatem conferendi dictos ordines suis
606 subditis, quia tunc, etiā possunt dispensare in interstitijs pro eisdem ordinibus, requisitis, ita post alios *Lezzana suprac. cap.* 14. *n.* 15. *ad finem, & Barbosa alleg.* 18. *ad finem.* qui post *Mirandam* mouet dubium, an id possint efficere, non solum quando ipsi per se ordi-
607 nant suos subditos, sed etiam quando per alios, & sic dāt tantū cōmendatitias, qui & si illud non resoluat; attamen illud iā resolutū remanet pro affirmatiua, ex dictis sup. *hac resolutione verbo Abbas n.* 40. vbi quòd Abbas quando habet potestatem ordinandi suos subditos, possit dare dimissorias, & in illis dispensare dictos suos subditos in interstitijs, quibus illic allegatis, accedit *Marchinus suprac. c.* 2. *num.* 10. Tandem quæ dixi sup de duobus ordinibus sacris, eod. die, siuè vero, siuè ficto, non suscipiendis; communiter Doctores supracitati limitant in eo casu, quòd quis sacerdotium, & consecrationem
608 episcopalem, eod. vt sup. die, reciperet, quia non incurreret suspensionem, vt dixi suprà *n.* 540. de ætate. Qidquid sit de illa quęstione, an Episcopatus sit ordo, sufficit enim ad propositum nostrum, quòd Episcopatus in dictis iuribus, non annumeretur inter sacros ordines, *Suarez, Alteritus, & alij,* quos probat *Bonacina suprac. §.* 1. *n.* 3. Dixi *eod. die vero, vel ficto,* quia certum est, electū,
609 & confirmatū, qui die sabati Sacerdos factus est, die dominico sequenti posse consecrari, etiam non continuato ieiunio, et quo isto casu non requirantur interstitia, vt post alios habetur per *Alzedum in sua praxi episcopali p.* 1. *c.* 4. *n.* 10. *& per Thesaurum cit. c.* 15. *n.* 3. *vers. recipiens sacerdotium.* Dixi *die dominico sequenti,* quia in dignitatis episcopalis reuerētiam, ab Ecclesia institutum est,

tali

610 tali die, scilicèt dominico, fieri cōsecrationem episcopalem *cap. 1. dist. 75.* vbi etiā additur hora, qua fieri debet in dicta die, talis consecratio, scilicèt tertia, *& glosa ibid. verbo tertia,* subdit rationes, quia Spiritus Sanctus hora tertia descendit linguis igneis in Apostolos, quorum loco succedunt Episcopi, hora tertia Dominus crucifixus est, & illa hora Apostoli consecrauerunt Barnabam, & Paulum, sed vt dicit *ead glosa* tale tempus, & hora nō sūt de substantia, sicut etiam dicit de celebratione missæ, de quibus videte post alios, *Alzedū suprac. c. 4.* vbi an etiā consecrari possit Episcopus, qui nō sit sacerdos,

Ordinans aliquem extrà propriā diæcesim absque licentia expressa Ordinarij loci, prætextu cuiuslibet priuilegij, suspenditur à Pontificalibus ex *Concil. Trident. sess. 6. cap. 5.* vbi & si sit sermo de exercente pontificalia extrà propriam diæcesim, tamen certum est includere casum ordinationis, vt patet ibi, *& sic ordinati ab exequutione ordinum*, &
612 hoc dixi ex eo, quia aliqui authores cōfundunt istam suspensionem cum alia lata ab *eod. Concil. Trid. sess. 14. c. 2.* vbi loquitur in specie de Episcopis Titularibus ordinantibus in aliena diæcesi, etiam prætextu cuiuslibet priuilegij, contrà quos fertur suspensio ab exercitio pontificalium, non indefinitè, vt in *d. cap. 5.* sed per annum, quæ suspensio si rectè expendatur est maior, illa lata contrà Episcopos non Titulares, nàm ista, intrà annum est reseruata S. Pontifici, & si elapso anno cesset, illa verò nunquam est reseruata, & sic statim ab ea potest dictus ordinans absolui à suo Confessario, *Bonac. q. 2. p. 12. ad fin.* quicquid *Barbos. alleg. 111. n. 13.* dicat, illā esse S. P. reseruatā. Sed cū certū sit, hodie suspēsionē à pōtificalibus incurrere ordinātē, vt suprà, tā vbi ordinatus non sit suus subditus, quàm si sit suus subditus, quādo ordinat aliquem in aliena diæcesi absque licenria proprij Ordinarij (quidquid sit de iure antiquo ante Concil. Trid. quo iure inspecto, nō est certum, an suspensio lata contrà ordinantem suum subditum extrà propriā diæcesim, sit ipso iure, necnè vt est videre apud *Marchinum tr. 1. de ordine p. 5. c. 5. num. 11. & duobus sequentibus, & Bonacinam t. 3. disp. 3. q. 2. p. 12. sub nu. 1. vers. oppositum.*) Est tamen dubium, an ordinans non subditum incur-
613 rat primam, seù indefinitam, vel secundā suspensionem per annum? Ratio dubitandi sumi potest ex eo, quòd *in sess. 14. c. 2.* vbi fertur suspensio per annum, expresè agitur de ordinatione non subditi, vt patet ibi *sed alienas oues*, & infrà ibi *alterius subditū, etiam prætextu familiaritatis, &c.* Sed hoc nō obstante, dicendum est cum communi sententia, Episcopum non titularē ordinantem, tàm subditum, quàm non subditum extrà propriam diæcesim, absque licentia, vt sup. incurrere suspensionem indefinitè latam in *d. c. 5.* & sic in *cap. 2. suprac.* agi tantum de Episcopo Titulari ordināte, & ordinato ab ipso, nā vt aliàs dixi, pæna legis antiquę, nō cessat per pænam legis nouæ, quando altera est in casu speciali, quòd maximè confirmatur ex eo, quia *cit. c. 2.* fuit editum propter fraudem, quam in intellectu *d. c. 5.* adinuenrant Episcopi Titulares, & ideò nihil mirum si contrà eos ibi maior pæna imponatur, vt suprà explicaui. Quæ autem veniant appellatione Pontificalium, à quibus suspenditur ordinans, & qn̄ dicatur Episcopus esse extrà suā diæcesim, ac qui veniāt nomine ordinarij, à quo debeat habere quis licētiā ordinādi, ad hoc vt ordinans euitet hanc suspensionem, ac tandem vtrum dictam suspensionē, violans incurrat irregularitatem, declaraui sup. *v. Episcopus exercens Pontificalia.* quibus illic allegatis, accedit *Nouarius in suis singularibus conclus. 106 per totum,* vbi ampliat nostram conclusionē. Primò etiam in Archiepiscopo ordinante in dięcesi suffraganeorū, estque dicta ampliatio certa, *Bonacina tom. 3. disp. 3. q. 1. p. 12.* Secundò etiam in ordinante
614 suum subditum in aliena diæcesi prima totum tonsura, contra *Barbat. Rebuffum, Henriquez, & Bonacinam,* qui *Bonacina loco proximè à me citato n. 2.* dicit hanc opinionē nō carere probabilitate, & si fateatur rationem illam, *Henriq.* quòd scilicèt collatio primæ tonsuræ, non pertineat ad Pontificalia, cùm priuatim conferri possit in cubiculo (ob quā rationē, videntur eā opinionē sequi auctores apud *March. tr. 1. de ordine p. 5. c. 10. n. 9.*) non subsistere, quia benedictio calicis, vel corporalis fieri pōt priuatim in cubiculo, & tn̄ pertinet ad Pontificalia, alia ergo ratione dicit istā sententiā probabilē *Diana, non locis citatis à Marchino, loco suprac.* sed *par. 5. tract. 10. resol. 45.* nempè ex eo, quòd Concilium loquatur de Episcopo conferente ordines, & prima tonsura non est ordo, & ideò soleat conferri absq. exercitio Pontificalium, quæ ratio neque conuincit, nam Concilium non loquitur *cit. cap. 5.* de conferente ordines, sed de exercente Pōtificalia, & licèt prima tonsura possit conferri absque exercitio Pontificalium, tamen pertinet ad Pontificalia, ideò non discederem à prima sentētia ampliationis, verè enim primę tōsuræ collatio pertinet ad Pontificalia, quià illa regulariter non potest conferri, nisi ab habente vsum Pontificalium, & licèt per priuilegium potest talis facultas concedi non habenti vsum Pontificalium, hoc non facit ad rem, cùm lex respiciat ea, quæ frequenter, non autem quæ de raro fiunt *l. nā ad ea, ff. de legibus.* Vnde meritò *Barbosa alleg 6. n. 15.* dixit, opinionem contrariam non esse admittendam, &

Marchinus sup.n.10. testatur nostrã ampliat.
esse secundũ stylũ,& cõsuet. Nota,q̃& si *ind.*
cap.5.sess.6. Concilij Trid. quando decerni-
tur,nulli Episcopo licere cuiusuis priuilegij
prætextu pontificalia in alterius diœcesi exer-
cere, nisi de Ordinarii loci expressa licentia,
videatur etiam statui, quòd habita licen-
tia Ordinarii,non possint ordinari, nisi tantũ
personæ subiectæ eidem Ordinario, qui de-
dit licentiam,tamen S. Congregatio Conci-
lii declarauit,posse hoc casu dictum Episco-
pum ordinare nõ solum subditos proprios,
sed etiam omnes alios habentes dimissorias
suorum Ordinariorum, vt post *Molfesium*
nostrum,refert Nouarius loco suprac. n.5. vbi
testatur de praxi notoria, qui inde colligit,
ead. ratione,posse ordinare Regulares cum
dimissoriis suorũ superiorum,vt dixi sup.de
Abbate, & ꝓsequitur *Marcb.tr.1.p.5.c.10.ad*
*fin.*vbi probat,id nõ aduersari Cõcil.Trid. ex
eo quia loquitur de Episcopo ordinante
prætextu priuilegii alicuius, & ante eum
Campanilis Rubrica 9.cap.5. sub num.6. vbi
reiicit dictum intellectum, & alios in me-
dium affert, de qua re etiam *Sanchez lib.7.*
*opuscul.moral.c.1.dub.26.*vbi vult,hũc tex.in-
telligi de Episcopo exercente põtificalia cũ
licẽtia Capituli sede vacante infra annũ,idẽ
n.seq. quærit *Cãpanilis,* an Episcopus in alie
na possit ordinare illũ,qui habet dimissorias
615 sine illis verbis,*vel in aliena de licentia Or-*
dinarij loci pontificalia exercentem, & probat
contrà *Guttierez* sententiam affirmatiuam,
testaturque hoc iure omnes vti. Itemque *n.*
9. aduertit,Episcopum in aliena diœcesi or-
dines conferentem non teneri habere di-
missorias à subiectis Ordinario loci,de cuius
616 licentia ibi Pontificalia exercet, sed suffi-
ciat si illos ordinet sciente,& patiente dicto
Ordinario. Nota,singulare dictũ *Campanilis*
Rub.9.c.5. n.4. quã addere poteris ad *supra-*
cit. conclus. de Episcopo exercente Pontificalia
617 *in aliena diœcesi, &c.* s. Episcopũ haben-
tẽ licentiã non solũ ab Ordinario loci, sed
etiã à Parocho baptizãdi,vel cõiũgẽdi in ma
trimonio,posse baptizare, & cõiũgere cũ mi
ssa,ita etiã dixi in Episcopo habente licentiã
monialem induendi habitum,quod fit cum
missa. Pro clericis commorantibus in Vr-
618 be Roma,nota, quòd illis non sufficit ha-
bere dimissorias suorum ordinariorum, ad
hoc vt possint ordinari extrà vrbem præfatã,
sed etiam est illis necessaria licentia Cardi-
nalis Vicarii in scriptis post examen,&c.aliàs
dicti ordinati incurrunt suspensionẽ ab exe-
cutione ordinum S. P. reseruatã, ex edicto
publicato in ead.vrbe ab Eminẽtiss. Vicario
tũc temporis,refert *Bonacina to.3.disp.3.q.1.*
*pun.11.n.5.*Quòd edictum,cùm emanatum
sit ex speciali mandato Clem.VIII. S.Ponti-
ficis, vt asserit ibi idem Cardinalis Vicarius,
cuius assertioni est credendum,non expira-
uit per mortem d. Vicarii, vt probat *The-*
saurus p.2. de pœnis ecclesiasticis verbo ordo c.
29. ad finem, qui & si non explicet, quòd
neque etiam morte S.Pontificis Clem.VIII.
cessauerit, tñ id præsupponere videtur,cùm
de dicta suspẽsione faciat mentionem, tam-
quam de ea, quæ adhuc duret,& meritò,nã
edicta Vicariorum tunc expirant eorũ mor
620 te, quando non habent vim perpetuæ
constitutionis, quando autem fiunt ab eis ex
speciali mandato personarum potestatem
legem condendi habentium, vt est in casu
nostro, in quo dictum edictum prodiit ex
speciali mandato S. Pontificis, habent vim
constitutionis perpetuæ, vt suppono ex ma-
teria de legibus.Subiicit etiam *Thesaur.ibid.*
621 commorantes in Vrbe,dicit etiam illos,
qui non habent ibi domicilium, quod intel-
lige non de omnibus non habentibus domi-
cilium; sed tantum de non habentibus pro-
prium domicilium, quia sufficit si habeant
ibi quasi domiciliũ,ex eo quia, & si v.g. nõ
constituerint aliqui ibi perpetuò habitare,
tamen habitent ibi de facto pro maiore parte
anni ex aliqua causa, puta litis, vel studiorũ,
animo aliò se transferendi, vt aliàs declara-
ui, & nota,quia hoc est speciale ex quo tale
622 quasi domicilium, aliàs non sit sufficiens
ad hoc vt quis possit ordinari ab Episcopo
loci illius,vt dixi *cũ de iubileo n.93.*&in specie
de cõmorantibus,& habitantibus Romæ, ha-
betur *per Nouar.in suis singular. conclus.100.*
n.11.ad fin. qui ostẽdit, nõ habuisse notitiam
huius edicti. Vndè sicut is, qui Romæ repe-
ritur tantũ pro visitandis locis sanctis,vel cu-
riositatis causa, vel etiã pro negotio aliquo,
minori tempore medietatis anni duraturo,
nõ potest dici habere ibi nec domiciliũ,nec
quasi, ita nõ dicitur cõmorans,vel habitans
Romæ,sed exterus,vt dixi *loco suprac. de iubi*
leo n.109. & me citato prosequitur *Bossius de*
triplici iubilei gratia sect.4.casu 13.nu.14. &
per consequens non includitur in dicto edi-
cto. De Regularibus,quòd & si habeant pri-
uilegium,vt possint ordinari extrà tempora
à quolibet Antistite catholico cum dimisso-
riis suorum superiorum,non tamen possint
ordinari etiam in Ecclesia propria ab alie-
no Episcopo absque, licentia Ordinarii loci,
docent passim DD.vt est videre apud *Hiero-*
nimum Rodriq. in compendio qq. regularium
623 *resol.106. num.19.* aliàs ordinans incurrit
suspensionem ab exercitio Pontificalium,de
qua suprà, & ordinatus ab exequutione or-
dinum, de qua infrà; *ita Portellius in suis du*
bijs regularibus verbo ordinis sacri suspensio,
num.3. quando superiores volunt vti d. pri-
uilegio concedendi dimissorias suis subditis
pro ordinatione extrà tempora, non est ne-
624 cesse, quòd requirant Episcopũ diœcesis,

vbi assignatus est ordinandus(per quam assignationẽ cõtrahit ibi domiciliũ Regularis, vt dixi *cũ de iubileo p.1.n.110.*)pro dicta ordinatione, si dicti Regulares, ordinandi sunt extrà illius diæcesim, sed sufficit si superior dirigat dimissorias ad quẽcunq. Antistitẽ,vt sonat priuilegiũ:nàm etiã clericus sæcularis, qui habet diploma Pontificiũ generale pro ordinatione extrà tẽpora,nõ solũ nõ tenetur requirere Episcopũ,sed nec eget dimissorijs illius,sed tantum commendaujs, vt dixi suprà, & sic hoc casu non habet locum decretũ, de quo sup.n.596. quòd tãtũ procedit qñ Regulares ordinari volunt in illis temporibus, in quibus Episcopi loci, faciunt ordinationes generales,& ideò non extendendum ad casum istum, pro quo adest speciale prilegium,ita se habet praxis;preterquàm quòd est etiam opinio probabilis vt probat, & testatur *Thesaurus par.2.de pœnis ecclesiasticis c.*
625 *27. ad finem,* suspensionem latam contrà superiores Regulares non obseruantes formam dicti decreti,non esse latæ, sed tantum ferendæ sententiæ,imò quòd tempore ordinationum si Episcopus loci non faciat ordinationem, sufficiat de hac re testimonium ipsius superioris in dimissoriis, neque Regularis egeat testimonio curiæ,dixit idẽ *Marchinus tract.1. de ordine p.6. c.4.n.4.* & si subdat, non reprehendendam consuetudinem contrariam, quòd vltimum videtur de directo aduersari ijs, quæ dixit *ibid.p.6.cap.5.* vbi nõ
626 solum docet(vt retuli *sup.n.607.*)dimissorias superiorum Regularium plenã facere fidem de contentis in illis, ac si essent publica instrumenta,sed etiam post *Rodriq.*subdit, eum satis *mirari non posse rigidam nimium nonnullorum Episcoporum examinationem ergà Regulares ordinandos,non solum de scientia,sed etiam de alijs requisitis, cùm tamen in animarum salute procuranda, nullos habeant meliores, aut efficaciores coadiutores.* Et iam quod feci mentionem de examine Regularium circà scientiam, non pigebit hic adnotare, quòd vi supradicti decreti, Episcopus ordinans Regularem,illum potest examinare circà scientiam; nam & si antiquitus habebant Regulares priuilegium, quo exime-
627 bantur ab hoc examine, illud per Concil. Trident.fuit reuocatum,vt per *Portelliam loco suprac.in addit.num.1. ad finem.* Dixi, *illũ potest examinare,& c.*quia Episcopi tuta conscientia possunt de hac re stare approbationi Prælatorum ordinis, vt dixi *sup.p.1. recoll.1. num.13.*vbi etiam subdidi, non requiri tan-
628 tam scientiã in Regulari ordinando etiã pro sacerdotio, quanta in clerico sæculari, quidquid contrariũ velit *Campanlis in suo diuersorio iuris canon. rub.1.c.2.n.4.* qui hoc nõ obstãte refert aliquos auctores docẽtes, Regulares non esse examinandos de scientia,sed sufficere,si sint boni, & si illiterati, & irregulares. Istis enim Religiosis sat est si sciant benè legere,& cantare, & si in lingua latina aliqualiter deficiant, vt benè *Barbosa de off.& potest. Episcopi alleg 46.n.14.*& prosequitur *aliis citatis,contra Ledesm. Dianap.2. tr.16.aliàs 2.miscell.resol.92.& p.4.tr.2.resol. 74.& p.3.tr.2.de dubijs regular.resol.86.quem refert,& sequitur Marchinus de ordine tract. 1.p.5.cap.5.num 9.*Dixi, *etiam pro sacerdotio,*
629 quia pro ordinibus minoribus *Cõcil.Trid. sess.23.cap.11.* videtur hoc remittere arbitrio Episcopi etiam pro clericis sæcularibus, per illa verba, *nisi aliud Episcopo expedire videbitur,*quæ non magis dispensationi interstitiorum,quàm scientiæ congruunt, vt post *Pierinum,*notat *Diana loco vltimo citato*, quidquid contrarium velit *Sanchez lib.7. opusculorum moral.cap.1. dub.45. num.14.* & sic explicandus *Marchinus* non ita clarè loquens *cit.c.1.n.10. & seq.* Hac occasione nõ prætercam hic innuere resolutionem quæsiti,his diebus de quodã clerico sæculari,propositi, qui & si optimæ vitæ, tamen non benè callens linguam latinam,fuit ordinatus subdiaconus,& diaconus à prædecessore Episcopo, an scilicèt tuta cõscientia possit illũ promouere ad sacerdotium Episcopus successor, & resolutio fuit (præsupposito dictum diaconũ ex dicto defectu linguæ latinæ non esse omnino inhabilem ad manus ordinum susceptorum,& suscipiẽdi obeundum.) Quòd nõ solum possit dictus Episcopus successor illũ promouere, sed ad hoc teneatur. Prima pars resolutionis,patet,quia talis non est, nec per ius commune canonicum,neque per S.Con-
630 cilium Tridentinum suspensus, neque irregularis,vt benè probat *Cãpanlis cit.c.2.n.3. & prosequitur aliis citatis Marchinus suprac. cap.10.n.14.* Si ergò non est suspensus, neq. irregularis,ergò tuta conscientia potest illũ Episcopus promouere.Consequentia patet, quia tunc ordinat aliquem non impeditum Neque obstat, quòd & si ipse ordinatus non est suspensus,neque irregularis, tamen ipse ordinans nõ sufficienter litteratũ, peccabit, vt fatetur *Campanlis loco supracitato*, & patet *in cap.si qui Episcopi q.1.*vbi fertur contra dictum ordinantem suspensio à collatione talis ordinis immeritò collati, & si non sit certum an dicta suspensio sit latæ sententiæ vt aliàs dixi: & in terminis notat *Thesaurus verbò ordo c.9.n.3.*Quia hæc procedunt in ordinante omninò indignũ ratione literaturæ, & ego suppono,diaconum,de quo quæritur, non esse omninò indignum,& sic intelligo *Suarez disp.51. sect.1.* quando & si fateatur, talẽ nõ esse irregularẽ quòad susceptos,subdit tñ illũ esse irregularẽ quòad suscipiẽdos. *vt infrà n.637.* Secũdę partis probatio consequitur ex su pradictis, nã supposito etiã, q

per

per dictum diaconum non stat, quin acquirere possit maiorem habilitabilem in dicta lingua latina denegando illi Episcopus promotionē ad sacerdotium, ipsū puniret absq. eo quod de iure sit illi pro hac re imposita aliqua pæna, item absque sua culpa, contrà omnia iura, quæ volunt, neminem posse cōdemnari nisi vel sit in eo statu, pro quo in iure sit imposita pæna, vel quòd adsit delictū, & culpa, ad allegata in simili casu per *Sā ctarellū variar. resol. q.* 78. *n.* 10. Quòd autē per non promotionem ad sacerdotium talis punirentur, patet, nam ex eo quia reperitur Subdiaconus, & Diaconus, iā acquisiuit ius
633 ad ordinem Præsbyteratus, & priuatio cuiuslibet iuris est pæna. *Riccius p.* 2. *decis.* 25. *n.* 6. & eò grauior, quò res, qua quis priuatur, est charior. *Chartarius decis. curia Archiep. Mediolan.* 30. *num.* 32. Accedat quòd pæna priuationis nunquā incurritur, nisi expresè à iure imponatur. *glosa in c. fin. de iure patr.* quę est cōmuniter recepta, teste *Nau. cons.* 5. *de verborū significat.* igitur cū hæc pæna non promotionis ad Præsbyteratus ordinēob defectū linguæ latinæ, nō sit de iure impositæ neq. debet Episcopus illa multare d. Diaco-
634 nū. Dixi, *ob talē defectū*, quia tantū pro Sacerdotio requiritur, vt sciat quis mysteriū sacramēti, ꝙ cōficere, recipere, tractare, & ministrare debet, & sciat taliter legere, vt intelligat illud idioma, in quo est missam celebraturus. *Molfesius tract.* 2. *cap.* 13. *num.* 5. qui benè subdit, id scilicèt, quod additur in *Concil. Trid. sess.* 24. *cap.* 14. de scientia eorum, quæ necessaria sunt ad salutem, vt valeat in illis instruere populum, requiri præcipuè in Parocho, nam etiam vt dixi supra *p.* 1. *recoll.* 1. *num.* 26. non requiritur tanta scientia in Sacerdote, quanta in Parocho, & etiam *Marchinus sup. c.* 1. *n.* 12. post *Rodriquez* affirmat, quòd neque talis debet tanta scientia esse præditus, vt valeat confessiones audire, & ita intelligo eundem *Marchinum loco supracit. sub num.* 14. quando dixit, Conciliū Tridentinum nullam scientiam in eligendis ad Episcopatum, & ad Præsbyteratum defi-
635 nisse. Imò quòd sufficiat si mediocriter intelligat dictam linguam, ac etiam mediocrem habeat scientiam, vt posit ritè seruare ea, quæ spectant ad missam conficiendam, & euitare defectus occurrentes in missa, dixit *Sanchez lib.* 7. *opusculorum moralium c.* 1. *dub.* 45. *num.* 16. Qui ad finem *numeri* quærit,
636 vtrum omninò idiota, sed versatus in officio diuino (vt sacrista, vel monachus) qui potest choro inseruire, posit sacris initiari, qui licèt quæsitum non resoluat, tū remittit lectorem ad *Henriq. Rodriquez, Suarez, & Cādelabrū Sacramentorū*, ex quibus & si *Herriq. & Rodriquez* loquantur de Religioso, & *Suar. disp.* 51. *sect.* 1. vbi agit de dicta irregularitate (qui vt dixi, & si putat, illiteratum ordinatum non esse irregularem pro ordinibus susceptis, subdit tamen esse irregula-
637 rē quòad ordines suscipiendos, quòd intelligo de eo, qui omninò est talis, vt etiam aduertit *Auila p.* 3 *disp* 4. *dub.* 1. *ad finem.* non autem de eo qui benè legit missam, & si mediocriter, vt suprà, intelligat, quòd legit, &c. qui nō est omninò grāmaticę illiteratus, in qua re iuxtà opinionē, de qua sup. *n.* 629. habet locū arbitriū Episcopi) tamen nullū verbum dicit de hoc particulari, & tantum *Viualdus in candelabro aureo, cum de irregularitate ex defectu anima* §. . *num.* 95. docet,
638 *non esse iudicandum idiotam, & illiteratū illum, qui & si litteras multas non didicerit, in rebus tamen ecclesiasticis, & diuinis officiis dicendis, ita expertus est, vt quodam magno vsu omnia norit*, atque *multos sacerdotes in hoc superet, nam tales sic experti, ordinandi sunt*, vbi allegat non solum ad hoc *Panorm.* sed etiā subdit, quòd *de multis Sanctis legimus, non propter litteras (quas non habebant) fuisse ordinatos, sed propter ecclesiasticarum rerum peritiam, ac morum sanctitatem*, & *num. seq.* testatur, se vidisse in Archiepiscopatu Toletano, quendam, qui nunquam litteris latinis operam dederat, propter insignem in ecclesiasticis officijs, ministrandis, & officiandis, peritiam (erat enim insignis, diligentissimusque sacrista) fuisse ad sacros ordines admissum, subdens hæc verba. *Nec miror, nam Sacerdotes innumeros literatos inuenies, perfectum autem in caeremoniis ecclesiasticis, diuinisque officiis celebrandis expertum, vnum inter mille, experientia docet*, & licèt subdat *num.* 96. quòd potius ordinandus sit Religiosus illiteratus, quàm clericus sæcularis, non per hoc dicendū est quòd recedat à supradictis quæ sup. probauit, cùm nemo præsumatur statim se ipsū corrigere, sed potius eum loqui non de casu particulari, de quo paulò antea doctrinas, & exempla adduxit, sed generaliter iuxtà regulam, quam etiam sup. posui *n.* 628. cōtrà *Cāpanilē, & Ledesmā*

Ordinatus ab Episcopo exercente Pontificalia in aliena diæcesi sine licentia Ordinarii loci, vbi ordines conferuntur, incurrit suspensionem ab exequutione ordinum, habetur in *cit. sess.* 6. *Concilij Tridentini cap.* 5 *de reformat.* intellige vt suprà, siuè Episcopus ordinans sit proprius, siuè alienus, item excepto ordinato prima tonsura, nam neq. Episcopus, secundum magis communem sententiam, illam cōferendo, incurrit aliquā suspensionem, & ex illis verbis Concilij, *& sic ordinati*, clarè percipitur, quòd vbi Episcopus ordinans extrà diæcesim absque licentia, non incurrit suspensionem à Pontificalibus, vt suprà declaraui *cōclus. praeced.* neque illam incurrat ab exequutione ordinū ipse

ipse ordinatus, q credo esse in causa. vt DD. supracitati, de secūda suspēsione ordinati, ferè nihil dicant, cū de prima latè tractēt. Suspē-
639 sio ab exequutione primę tonsuræ, & si nō inducat irregularitatem. *Nau. cons. 26. de temporibus ordinat.* tamen operatur inhabilitatem quoad ordines alios suscipiendos, & ad beneficia acquirenda, & sic indiget absolutione, fauet *Nau. cons. 30. num. 3.* ibi *Est suspensus ad effectum, quòd non licet ei vti ordine, donec Papa, vel Episcopus suus ratificet*, si enim non licet vti ordine, ergò est inhabilis ad alios. & ad beneficia acquirenda, quæ præsupponunt liberum vsum primæ tonsuræ, vt clarius percipitur ex eod. *Nau. ibidem cons. 25 sub num. 5 Barbosa alleg. 5. sub n. 10. & Tesaur. cit. c. 16. in princ. vers. contraria.* & si loquātur de ordinato ab alieno Episcopo, qui non est suspensus ipso iure, sed suspen-
640 dendus. Ista suspensio nō est reseruata eadratione, qua sup. de ordināte, quia est indefinitè lata, *Thesaur. verb. Episcopus cap. 4. nu. 1. & Bonacina tom. 3. disp. 3. q. 1. pun. 12. ad fin.* qui subdit; quòd ideò potest absolui ab Episcopo, vel eius delegato. Nō autem declarat à quo Episcopo, crederem tamen, quòd intelligendum sit de Episcopo, cuius iurisdictio fuit ostensa, sicuti dictum fuit suprà sub *n. 518.* de ordinato ab alieno sine dimissorijs, ordinibus minoribus, vbi quòd suspensio, illa sit reseruata Episcopo, ad quem pertinebat dare dimissorias. Quia verò dicit Cōcil. talem esse suspensum ab exequutione ordinum, potest dubitari, an intelligat de
641 exequutione omnium ordinum, vel tantum ordinum susceptorū ab Episcopo exercente Pontificalia in aliena diæcesi absque licentia, sicut dubitant DD. de simili suspensione lata à Pio II. in sua Bulla *cùm ex sacrorum.* contrà ordinatos ante legitimā ætatem, aut absque litteris dimissorijs, vel extrà tempora, vndè cùm sup. *n. 519 533. & 544.* de illa, dixi intelligi debere de exequutione ordinum sic susceptorum, non autem omnium prius legitimè sibi collatorum, idem consequenter loquendo, dico etiam de ista,
642 eadē enim res, non debet diuerso iure cēseri *l. eum, qui ædes ad finem, ff. de vsucapionibus.* Et si enim suspensio lata contra ordinatos ab alieno sine dimissoriis, proprij Episcopi, in hoc conueniat cum ista suspensione, de qua hic, tamen differt tam respectu ordinātis, quàm respectu ordinati; Respectu ordinantis, quia primo casu est dubium vtrū Episcopus conferendo primam tonsuram, incurrat suspensionem, vt dixi *sup. n. 462.* Secundo verò casu, est certum incurri suspensionem, quando prima tònsura confertur cū vsu pontificalium, & si sit dubiū in casu, quo sine dicto vsu, secretè, priuatim, v. g. in cubiculo, conferatur, vt dixi etiam *sup. n. 614.* Respectu ordinati differt primò, quia de prima suspensione, est difficultas vtrum incur-
643 ratur ob susceptionem ordinum minorū, vt in specie est videre apud *Thesaurum verbo ordo cap. 16. num. 7. ad finem, & Marchinū tract. 1. de ordine par. 5. c. 11. n. 8.* de secunda autem est certum, incurri ob susceptionem ordinum minorum, & si sit dubium de prima tōsura vt dixi sup. *n. 614.* Secūdo differt, nam etiā de prima, est difficultas inter DD. vtrum sufficiat ratihabitio proprij Ordinarij pro absolutione, vt dixi etiam sup. *num. 464.* de secunda autem est certum, non sufficere
644 ratihabitionem, sed esse necessariam absolutionem cùm in *d. c. 5. sess. 6.* simpliciter tales ordinati declarentur suspensi ipso iure, & non ad arbitrium Episcopi, vt dicitur in *sess. 14. cap. 2.* de ordinatis ab alieno Episcopo absque dimissorijs, & *sess. 23. cap. 8.* de ordinatis ab Episcopo Titulari, &c. quidquid *Marchinus*, hæc tria loca Concilii confundat *tract. 1. par. 5. cap. 11. in principio.* Quando autem Episcopus ordinans in aliena diœcesi, incurrat etiam excommunicationem, videte suprà *recoll. 4. vers. Episcopus se ingerens.*

Ordinans scienter clericum sęcularem sacris ordinibus absque sufficienti titulo beneficii, vel patrimonii, hodiè absolutè loquendo, non incurrit suspensionem aliquā; sed tantum tenetur prouidere ordinato de sufficienti beneficio, & interim subministrare ei vitæ necessaria, secundum qualitatem personæ, loci consuetudinē, ac Ecclesiæ suæ redditus. *cap. cum secundum de prabendis*, & explicat *glosa insignis in cap. Episcopus verbo necessaria eod. tit. de prabendis* & si n. tex. loquatur de ordinante, intelligitur tamen de Episcopo. *Sayrus lib. 4. cap. 12. n. 21. de censuris* Dixi, *hodiè non incurrit, &c.* quia & si Sixtus V. in sua constitutione, contrà dictum ordinantem imposuit pænam suspensionis, ipso facto incurrendam à collatione quorumcunque ordinum, etiam primæ tonsurę, & ab exequtione omnium munerum Pontificalium, ac etiam pænam interdicti ab ingressu Ecclesiæ, tamen vt alias suprà dixi sæpiùs, dicta constitutio Sixti V. per Clem. VIII. in sua constitutione incip. *Romanum decet.* 40. in ordine, fuit redacta ad terminos sacrorum canonum, constit. Pii II. & Sacri Cōcilii Tridentini. Vndè cùm constitutio Pii II. non loquatur de hoc casu, neque de ordinante, & in *S. Cōcil. Trid. sess. c. 2. de reformat.* vbi est sermo de titulo, quo quis debet ordinari, innouantur tātum pænæ sacrorum canonum super his, & in sacris Canonibus nō reperiatur contra ordinantem lata aliqua suspensio, remanet probata prima pars nostræ conclusionis, scilicèt ordinantem aliquem, &c. non incurrere suspensionem aliquam. Notanter addidi illa verba, *absolutè* loquē-

do,

do, quia datur casus, præter casum, de quo *sup verbo Nouitium*, in quo potest ipse ordi-
645 nans incurrere suspensionē, & est quando inter ipsum, & ordinatum interueniret pactum, vt ordinatus nihil ab eo possit petere in defectum tituli, vt habetur in *cap. si quis ordinauerit. seù panult. extrà de simonia.* vbi suspenditur talis ordinans per trienniū à collatione ordinum, & dicta suspensio reseruatur S. Pontifici, quod intelligit *Bonacina to. 3 disp. 3. q. 1. p. 8. nu. 31.* intrà triennium, nam extrà triennium cessat; qui respondet tacitæ obiectioni, quæ potest fieri de constitutione Sixti V. suprà mentionata, vbi dicta suspensio absolutè S. Pontifici reseruatur, inquiens, quòd dicta cōstitutio fuit à Clemente VIII. redacta, vt suprà ad terminos iuris cōmunis, &c. non aduertens ad instantiam, quę potest fieri, quòd scilicèt in dicta moderatione Clem. VIII. sint relictæ in suo robore pænæ, & censuræ per dictā constitutionem inflictæ contra ordinantes, & ordinatos simoniacè, quales videntur, quòd sint isti tales, vt patet ex Rubrica, sub qua ponitur dictus *tex. in c. si quis ordinauerit*, & videntur clarè supponere *Siluestr Ordo n. 8. vers. quintum, & Sanchez lib. 7. opusculorum moralium c. 1. dub. 34.* Sed *Bonacina* forsan supponit *cit. c. pan.* non fundari im malitia simoniæ, sed tantum in tali pacto, & promissione, & per consequens, vt alij DD. loquūtur, quòd licèt dicta decre-
646 talis ponatur sub titulo de simonia, non tamen illi contraueniens, incurrat pænas latas contrà simoniacos in ordine, quia hic non datur, neque remittitur aliquid de præsenti debitū, propter ordinē, vt clarè docet *glos. loc. supracit. verbo ab exequutione*, & sequuntur *Innocentius ibid. Abbas n. 4. & Quarāta verb. ordo. vers. Erit igitur.* & id mihi pluadeo, nō
647 solum ex eo, quia ad hoc vt incurrātur pænæ simoniæ cuiuscunq. est opus, quòd promissio, & renunciatio (seclusa simonia) sit valida, vt singulariter post *Nau.* declarat *Sanchez loco suprac. cap. 3. dub. 34. ad finem.* qui & si loquatur de simonia in beneficio, tamen idem à pari dicendum de simonia in ordine, nàm hoc casu habet locum regula, quòd pæna non incurritur ex actu nullo, de qua re videete *Sperellum dec. 39. n. 40. & seq.* & dicta promissio etiam iuramento confirmata est de se inualida, non ratione simoniæ, sed vel quia contra bonos mores, vt per *glossam in cit. cap. pan. verbo promissionem*, vel quia nemo validè renunciare potest iuri publico, vt post alios habet *Sanchez loco primo citato.* Sed etiā quia simoniacus in ordine quacunque fulgeat dignitate, etiam Pontificatus, & Cardinalatus, præter infamiam, & depositionem, incurrit suspensionem perpetuam, & excōmunicationem S. Pontifici reseruatam, vt dictum fuit *sup. recoll. 4. verbo Simoniam in ordine*, & tamen *in d. c. pen.* contra Episcopum paciscéetē, vt sup. imponitur suspensio tantum, & illa etiam per triennium duntaxat, ergò signum est, quòd non sit propriè simonia, vt post alios in puncto clarius loquēdo, dixit idē *Sāch. cit. c. 3. dub. 104. n. 38.* ꝙ forsan voluit dicere *Barbosa loco suprac. alleg. 20. n. 29.* dūdixit, nō esse stricto, sed largo modo simoniā, quæ indicant, ꝙ talis ordinans, & ordinatus non incurrāt pænas, neque à iure communi, neque à Sixto V. in præcitata cōstitutione cōtra simoniacos in ordine latas, nam si pænę contrà simoniacos in ordine absolutè haberent locum in talibus impropriè, & largo modo, vtiq. illę nō restringerētur, sed extenderentur, contrà regulam vulgatam, quòd pænæ sint restringendæ, & nō extendendæ ad alium casum, etiam si ead. ratio id suadeat, *cap. pana dist. 1. Nau. cons. 42*
648 *de tēporib. ordinat.* vndè si verba regulariter debent capi propriè, & in vero significato, nō autē in improprio, & ficto. *l. non aliter ff. de legatis 3. cap. ad audientiam de decimis.* tantò magis id est verum in pænalibus. Hanc sententiam clarè post hæc scripta, allegatis *Nau. Quaranta, & alijs*, sequitur *Thesaurus p. 2. de panis ecclesiasticis verbo ordo cap. 11. num. 4. vers. Aduertendum. In d. cap. penult.* suspenditur etiā ab exequutione ordinum per triennium præsentator ad ordinem cum ta-
649 li pacto fiduciario, pro quo præsentatore licet *Ioannes Andreas ibid.* intelligat Archidiaconum, tamem alij intelligunt quemlibet beneficiatum præsentantem ad titulum suæ Ecclesiæ, vel beneficij, iuxtà *tex. in c. per tuas 37. eod. tit.* ita *Garzias p. 2. de beneficiis c. 5. num. 168. ad finem.* vndè idem dicendum est de patrono præsentante cum dicto pacto aliquem ad ordinem, ad titulum Ecclesiæ iurispatron. vt indicat *Sayrus lib. 4. sui Thesauri casuū conscientia cap. 15. n. 27.* intellige de Patrono ecclesiastico, & sic explico *Ioānē Andreā sup.* qn̄ subdit, ꝙ tex. *nō loquatur de laico, etiā præsentāte ad Ecclesiā, vel etiā de clerico.* Sicut nō extēdi ad donatorē patrimonij, cum quo ordinatus paciscitur nō petere aliquid, probat *Barbosa cit. alleg. 20. nu. 29.* Concordant authores in eo, quod dispositio *d. cap. pan. & etiam cap. per tuas*, non habeat locum in ordinante, vel præsentante, qui verè asignant patrimonium, vel conferunt beneficiū, ordinādo, cū pacto dūtaxat
650 & promissione, vel postea retrocedendi dictum patrimonium, aut beneficium, vel non petendi illius fructus, &c. licèt secundo casu de retrocesione beneficij, aut non petitionis fructum illius, fateantur, posse interuenire simoniam, sequuto adimplemento ex vtraque parte, scilicèt confidentialem, quando pactum est de retrocesione beneficii, ordinariam autem quādo solū est pactum de non petitione fructuū, vt post alios habe-

habetur per *Thesaur.loco suprac.vers.si aute & seq.* Ordinatus autẽ cũ d.pacto fiduciario, incurrit suspensionem, non triennalem, vt ordinator, vel præsentator; sed perpetuam, donec cum illo Papa dispensauerit, & si ista suspensio sit tãtũ ab ordine suscepto, vt habetur *in cit. cap. pan. & cap. per tuas*, ita omnes ferè Doctores supracitati, & infracitandi, licèt ex illis, aliqui negent, incurrere suspensionem alioquin sine titulo, vel emẽtito, ordinatum ex alijs iuribus; quidquid sit de illa quæst. an *d.cap.pan.& per tuas sint* innouata *per Concil.Trid. loco infracit. conclus.seq.* In qua *Auila p.2.disp.2.dub.5.cõclus. 1.* post *Henriq.* affirmatiuã sententiam docet. *Nau.* verò *cons.* 42. quẽ sequitur *Sanch. cit.cap.1.dub.31.sub n.*10. probabilius negat ex eo, quod ibi sit casus valde diuersus ab eo, de quo loquitur Concil. Quòd ab hac suspensione excuset in foro conscientiæ ignorantia iuris probabilis, quæ scilicèt nõ non sit crassa, & vincibilis, probat post *Suar.* & alios *Sanctarell.variar. resol.q.*49.*n.* 21. qui tex. *in d.c. per tuas* contrariũ statuẽtem, explicat de foro externo, sequitur alijs citatis *Diana p.5.tr.*10. *resol.*54. An dicta suspẽsio possit absolui Episcopo, quãdo est occulta, patet ex regulis generalibus, sicut quòd præter dictã suspensionẽ teneatur Episcopus tali ordinato prouidere, dicit *Campanilis rub.*8.*c.*5.*num.*20. Quòad secundam partem conclusionis de obligatione ordinantis, ad prouidendum ordinato. Notandũ *pro ordinante* hic intelligi non solum Episcopum per se ipsum ordinantẽ suũ subditũ, sed etiã quẽlibet dantẽ dimissorias ad ordines sacros; quia antequã illas dat, tenetur inuestigare de titulo requisito, vndè extenditur ad Capitulũ sede vacante, seù eius Vicariũ *Barbosa supra allegat.*20.*n.* 21. *Alzedus loco infracit.n.*68. itẽ etiã ad Epi-
651 scopum alienum, quãdo Episcopus proprius dedit illi licentiam generalem conferendi ordines suis subditis, nullis personis in particulari explicatis, quia tunc etiã illi censetur commissum, vt antequam ordinaret, inuestigaret de circunstantijs requisitis, & per consequens etiam de titulo Ordinãdorũm. *cap. si Episcopus de praebendis in 6.* & præter *Barbosam loco suprac.* notant *Bonacina tom.3.disp.3.q.1.p.8.n.18. Alzedus in praxi episcopali p.2. cap.5.n.70. & Sanchez lib.7. opusculorum moralium cap.1.*
652 *dub.34.num.*9. neque ista obligatio extinquitur per translationem, vel quamcunq. amotionem ab Episcopatu, aut officio, aut per mortem ordinantis vt suprà, nam vtroque casu ipse ordinans, vel eius hæredes in patrimonialibus, si habeant vndè prouideant dicto ordinato, tenentur ad id, si verò non habeant, hæc obligatio transit ad successorem in Ecclesia, siuè sit Episcopus, siue etiam Capitulum sede vacante, si tali promotioni non restitit. *Barbosa in suprac. num.23. Bonacina sup.n.29.* & si non ita clarè dum primò respondeat suũ opinionẽ, quòd teneatur successor, & postea vltimo loco refert opinionẽ, quod teneatur hęredes. *Alzed. n.68. & 69. & Sanchez.n.12.* vbi *n.seq.* quòd
653 alimentorũ appellatione hic cõprehẽdũtur cibaria, vestes, habitatio, & medicinę consideratis, vt dixi *sup.* facultatibus Ecclesiæ, qualitate personæ ordinati, & consuetudine loci. *Sanctarellus cit. quæst. 9. n. 32.* vbi probabilius putat, hoc casu non esse attendendam qualitatem ordinati, sed tantum necessitatem ne cogatur mendicare. Pro *scienter* ordinante, &c. intelligitur, qui in adhibendo diligentiam in inuestigatione tituli, fuit in culpa, ideò
654 hanc obligationem non contrahit, quando culpa fuit tantum ex parte ordinantis, qui per fraudem, & mendacia decepit dictum ordinantem *Garsias par.2. de benef. c. 3.num.32. & seq. Sanchez sup.n.7.* idẽ dico de iis, qui per mẽdacia se professos esse finxerũt, quia tunc neq. ordinãs incurrit suspẽsionẽ, neq. tenetur illos alere, iuxtà ea, quę dixi sup. *v. Nouitiũ.* & notat *Alzedus supra. c.5. n.*53. Sed quid si negligentia, &
655 culpa fuit in delegatis ab Episcopo, nempè Archidiacono, examinatore, vel Vicario, vtrum teneatur Episcopus? Respõdet *Marchinus tr.2. de ordine p.6. cap.7. num.7. vers. secundò deducitur. post glosam in cit. cap. cũ secundum, & Quarantam verbo obligatio Episcopi.* quòd tunc Archidiaconus examinator, & Vicarius erunt ad hoc principaliter obligati, & in eorum defectum, si non habent, vndè eum alere possint, teneatur Episcopus. *Pro clerico sæculari ordinato*, ergà quem contrahitur hęc obligatio, intelligitur qui non habet vndè sufficienter omnia alimẽta sibi possit subministrare. Dixi *om-*
656 *nia*, quia si habeat, sed nõ quòd sufficiat debet supplere id quod deficit *cap. suis de prebendis*, vbi *glosa vers. congruè*, & alii, quos sequitur *Sanchez supra. dub.*34. qui *dub.*32.*n.*8. hoc intelligit, vbi deficit notabilis quantitas, qualem putat esse quinque respectu 25. ducatorũ, secus si tãtũ essent v.g. duo, sequitur *Diana p.4.tr.4. resol.*42. Dicitur habere aliundè sufficientẽ substentationem secundum omnes, habens patrẽ diuitem, quia potest cogere ad sibi alimẽta præstãda, vt post *Barbos.sup.n.4. contra Parisiũ* probat *March sup.vers.quarto deducitur* Quidquid de illa quæstione, an possit quis
657 ordinari ad titulum hęreditatis paternæ, de qua per *Alzedum loco suprac.nu.*62. vbi refert opinionem affirmatiuam *Garsia cit. cap.5.num.*91. & 98. ac negatiuam *Surdi, Barbosa, & Nau.* & conatur dictas opinio-

nes concordare quadam distinctione, quæ nō facit ad rem, cùm hoc sit in quæstione, vtrum simpliciter nulla facta assignatione rei certę, in portionem filii, possit habens patrem diuitem, ordinari ad titulum hæreditatis, & licèt Concil. requirat, quòd ordinandus habeat aliquod fixum vndè viuat, & hę reditas paterna sic indefinita non sit res fixa, cū alienari, & consumi possit à patre, vt ait *Cāpanilis loco suprac.* simplicitar tamen dicēdū, sufficere, si de præsenti titulus ordinandi sit res fixa ad hoc, vt Episcopus non obligetur vt supra, vt patet de ordinato tit:
658 beneficii, vel patrimonii postea euicti, vel casu peremptis (quidquid *Campanilis cit. cap. 5. num. 17. & 18.* id simpliciter non admittat) ita *Sanchez lib. 7. opuscul. moral. c. 1. dub. 34. nu. 8. & Marchinus loco suprac. vers. Hinc deducitur primò.* vbi in specie loquitur de patrimonio euicto ob magna patris debita, & benè vterq. author declarat, authores contrarium docentes, explicandos de obligatione generali, quam habet Episcopus prouidendi omnibus pauperibus, & præcipuè constitutis in ordinibus sacris, ex quibus satis probabilis mihi videtur opinio affirmatiua *Garsia* pro vtroque cāsu. Sed an dicatur habere aliundè, vndè se
659 alat is, qui suis honestis laboribus, vt docēdo Grāmaticā, vel alio modo, potest sibi victum sibi cōparare? Affirmat *Marcb. sup. vers. 3. deducitur.* contrarium tamen videtur post *Imolam*, docere *Sanchez lib. 7. opuscul. moral. cap. 1. dub. 34. nu. 35.* & ante eum *Campanilis rub. 8 cap. 5. num. 27.* simpliciter asserētes, hanc obligatiōnē habere locum, licèt ordinatus possit ex artificio viuere, ac etiā subdunt, neque posse dictum ordinantem, petere ab ordinato, vt sibi seruiat, vel commoretur secum in domo. (Quid de donante patrim. an possit apponere pactum, quod ordinatus secum habitet, &c. infrà *suo loco.*) sed explicandus est *Sanchez* de artificio minus decēti, statui clericali. Dixi *sacris ordinibus*, tū quia pro initiādo aliquē ordinibus
660 minoribus, non est necessarius aliquis titulus, & per consequens Episcopus non tenetur eum alere, vt contrà *Panorm. & Hugonem.* docet post Nau. testantē de communi obseruantia, & alios *Sanchez suprac. cap. 1. dub. 37.* sicut etiam de recepta consuetudine, testatur post alios, *Thesaurus p. 2. de panis ecclesiast. v. ordo c. 24. n. 2. ad finē vbi citat Garsian, & Rotā diuers. p. 1. dec. 731. n. 13.* Tū etiam quia non solum tenetur Episcopus inuestigare de titulo in collatione ordinis primi sacri, seu Subdiaconatus, sed in alijs etiā, vndè si Episcopus Diaconatū cōtu
661 lerit ei, qui iā fuit ordinatus Subdiaconatus absq. titulo vero, & hoc sciat Episcopus vel saltem debebat scire, quia fuit negligēs, ac proinde in culpa circà huius rei inuestigationem, tenetur, vt suprà, ei prouidere, quia tali non sunt conferendi alij ordines. Ex quo ius commune & Concilium Trid. simpliciter prohibent ordinationem ad sacros ordines sine titulo vero: ita decisum refert post *Forn. & Bonac. Barbosa allegat. 20. n. 21.* vbi etiā allegat *Quarant. & Vgolinū*, & id confirmat *Bonac. t. 3. disp. 39. p. 8. nu. 4.* In specie de regulari sic ordinato, si professio postea fuit declarata nulla, dixi *sup. n. 457.* de qua re etiam agit *Nouar. in sua summa bullar. cū de ordinato sine titulo n. 11. & 15.* accedit quoq. *Sanchez lib. 7. consil. moral. cap. 1. dub. 42.* vbi contrà *Henriq.* probat, in hoc non posse Episcopum dispensare. Dixi *sine titulo vero*, quia secus est si fuit or-
662 dinatus Subdiaconus cum titulo vero, quòd postea alienauit, vel renunciauit, & nullum aliud beneficium, vel patrimoniū habeat, ex quo licèt dictus renuncians peccauerit, & possit ab Episcopo puniri, vt per *Sanchez suprà dub. 40.* tamen ex eo, quod renunciatio sit inualida, talis non potest dici ordinatus absq. titulo, vndè non incurrit ordinans suspensionē, vt per eundē *Sanch. suprà, Villalobos p. 1. tract. 28. cap. 10. versus finem*, & alios infracitandos *conclus. seq.* cū de ordinato absque patrimonio. Ideò autē *Sanchez loco supracit.* dixit, *& si nullū aliud beneficium, vel patrimonium habens, &c.* quia *ibid. dub. 43.* vult, dictam alienationem, &
663 renunciationem factam absque licentia Episcopi in casu, quo talis ordinatus habeat aliud patrimonium, vel acquisierit beneficiū, esse validā, prout etiā post alios docet *Molfesius in summa tract. 2. cap. 18. n. 31.* qui dicit, omnes Doctores in hac sententia conuenire, *Barbosa alleg. 19. n. 90.* qui & si fateatur, dictam opinionem esse receptam, subdit tamen contrariā validioribus fundamentis niti, & pro hac sententia citat *Quarātā, & Vgolinū*, quibus nouissimè accedit *Marchinus tract. 2. de ordine p. 6. cap. 7. sub n. 12.* Dixi tandem *clericos sæculares.* nam pro Regularibus professis in religione approbata nō est necessarius titulus patrimonii, sed ordinantur titulo paupertatis. Dixi *professis, &c.* quia de non professis, est certum, vt patet ex dictis suprà *à num. 445.* vbi sub *nu. 450.* tetigi casum de nulliter professis de quo tractat post *Bonacinam de clausura q. 2. p. 10. diffic. 5. n. 4. & Dianam p. 4. tr. 2. resol. 82. Marchinus tract. 2. p. 6. cap. 5.* qui supponit, nulliter professum peccare mortaliter, tamen euitare hanc suspensionem,
664 si verè haberet patrimonium, vel beneficium, cum vellet egredi Religionem, ex eo, quod putat, talem incurrere posse d. suspensionem, ex eo capite, quia ordinatur sine titulo, vt etiam dicit *Portellius verbo ordinis*

*dinis sacri suspēsio n.*8. ac etiam vt *Bonacina* dicit, quia ordinatur sine litteris dimissorijs proprij Prælati, & sequitur etiam *Hieronymus Rodriquez in compendio qq. Regul. resol.*106. *num.*25. Quod fundamentum, vt patet ex infradicendis *conclus. seq.* non est solidū, nā ibi ostēdimus, probabilissimā esse opinionē, ꝙ ordinatus sine titulo, vel emētito titulo (quod magis accomodatur casui nostro) non incurrat suspensionem, vbi etiā quòd neq. hoc casu incurratur suspensio ex defectu dimissoriarū, ergò si incurrit suspens. illam incurrit ex Bulla Pij V. quæ extenditur vt ex S. Congreg. dixi suprà *nu.* 446. *ad finem* ad nulliter professum, & hoc modo loquuntur *Sayrus lib.*4. *cap.*13. *num.* 14. *citatus à Portellio, & Rodriq. locis citatis* & sic confirmatur, quod ibi dixi, scilicèt in re, dictam suspensionem incipere habere suum effectum postquam fuit iudicialiter declarata nulla professio, cùm ex vna parte, videmus in praxi, dictos prætendentes talē nullitatem semper celebrare, & ex alia parte postquam iidem egrediuntur à Religione, illos nō admitti ad celebrandas missas, vt post *Riccium p.4. decis.*17. *testatur practicari in curia Archiepiscopali Neapol. Nouarius loco suprac. n.*11. & etiam non sufficere ad euitandam dictam suspensionem ipsi
665 nulliter professo, quòd egrediendo Religionem ex bonis patrimonialibus sufficiētem substentationem habeat, quia hoc iuuat, quoties suspensio incurri posset ex defectu ordinationis absque titulo, vt infrà, non autem quando incurritur ex vi specialis constitutionis, vt in casu nostro.

Ordinatus sine titulo patrimonii, beneficii, aut pensionis perpetuæ (secluso omni pacto cum Episcopo, de quo suprà) licèt de iure antiquo, scilicèt *can. neminem, & Sanctorum dist.*70. incurrebat suspensionem ipso facto. Hodiè tamen illam non incurrit, ex quo canones illi fuerunt correcti per *cap. eum secundum Apostolum de præbendis, & cap. si Episcopus eod. tit. in 6.* vbi dicta suspensio fuit mutata in obligationem Episcopi, prouidendi taliter ordinato de necessariis, vt suprà explicaui, & hæc iura nempè *cum secundum, & si Episcopus.* fuerunt à S. Concilio innouata, non autem dicti canones *neminem, & Sanctorum,* vt declarauit S. Congreg. & post *Gonzalez,* testatur *Passerius p.*1. *sua praxis episcopalis c.*1. *sub num.* 42. qui non solum refert declaratum *Concil. innouare tantum pœnas cap. cum secundū, &c.* Sed etiam *quòd ordinatus contrà formā huius decreti sine beneficio, & patrimonio, non*
666 *sit per hoc suspensus, nec aliquam pœnam incurrat; sed cogendus sit ordinarius ei prouidere, iuxtá cap. cum secundum extra de præbendis, & hic solus canon, & non alij, à Concilio, innouatus.* refert eandem declarationē *Garzias p.*2 *cap.*5. *sub num.*29. & nouissimè *Marcb. tr.*2. *de ordine p.*6. *c.*7. *diff.*6. qui post alios, latè probat hanc opinionem, quam dicit multò veriorem, respondendo contrariis, ac præcipuè constitutioni Sixti V. contrà malè promotos, & præter ab eo citatos docent *Villalobos p.*1. *summa tract* 18. *difficult.*10. *n.*1. *& Sanctarellus var. resolut. q.*49. *num.*13. Contrà alios Doctores, quos citāt *Garzias, & Marchinus locis suprac.* & præcipuè contrà *Bonacinam,* qui id confirmat *tom,*3. *disp.*3. *q.*1. *pun.*8. *num.*1. Sed quoniam dicta obligatio Episcopi videtur præsupponere eius culpam, circà defectum talis tituli. Maior difficultas est inter Docto-
667 res, an id sit verum etiā quando adest culpa ipsius ordinati, vel coniuncta cum culpa Episcopi, vel sola absque culpa Episcopi, & licèt primo casu, aliqui Doctores, quos sequuntur *Campanilis Rub.*8. *c.*5. *n.*1. *ad finem. Sanchez lib.*7. *opusculorum moralium cap.*1. *dub.*35. *nu.*12. *ac etiam Bonacina loco citato num.*3. *ad finem.* putent, declarationes, de quibus suprà, non procedere in casu, quo sit in culpa etiam ipse ordinatus, sed tūc per Concilium innouari etiā *can. neminem, & Sanctorum,* quòd mihi videtur omninò improbabile pro hoc casu, vbi etiā concurrit culpa ipsius Episcopi, sicut impossibile est, moraliter loquēdo, quòd possit interuenire ex parte Episcopi, absq. culpa ipsius ordinati, præterquā quod, vt inquit *Laym. lib.*5. *tr.*9. *c.*10. *sub n.*7. talis non potest dici ordinatus absque titulo; nam ex quo Episcopus sciens ordinat carentem titulo, non solum non potest dici decipere ordinantem, sed etiam tacitè illi prouisionem ex episcopali sua mensa promittere cēsetur, ideòq. nullo modo potest ordinatus esse suspensus, vt tanquā certum supponis *Fornarius,* quem sequitur *Sanctarellus cit. q.*49. *sub num.*14. ac etiam supponunt alii Doctores infracitandi, *casu seq.* qui docent, esse omninò inuerisimile, per Concilium Tridentinum innouari dispositionem canonum *neminem, & Sanctorum,* vtpotè iam correctam per aliam dispositionem *cit. cap. eum secundum Apostolum,* nulla facta huius rei expresione, vt in specie est videre apud *Marchinum cit. difficult.*6. *vers. at multò verius, ad finem.* Restringitur ergò diffiltas magis probabiliter ad casum, in quo adest culpa ex parte duntaxat ipsius ordinati, nā tunc non videtur Episcopus ordinans obligatus
668 ministrare ipsi ordinato necessaria, tum quia pœna præsupponit delictum, tùm etiā quia nullus debet reportare commodum ex sua culpa, & tandem quia deceptis, & nō decipientibus iura subueniunt, vt per *Cāpanil. suprac. c.*5. *n.*1. *Sāctarel. cit. q.*49. *sub. n.*24

(intellige extrà obligationem generalem, qua semper Episcopus tanquam pater pauperum tenetur subuenire indigentibus, vt dixi suprà, & in terminis notat *Sanctarellus ad fin. d. q.*) vndè posse Episcopũ, illũ suspendere, dixit *Pasceius p. 1. c. 1. sub n. 42.* Iste au-
668 tem casus potest accidere dupliciter, primò quando ordinatus per falsa instrumenta ostendit habere titulum, quem non habet, vel si vera sint instrumenta, tamen ante susceptionẽ ordinis Subdiaconatus, vel fuerũt ipso sciẽte alienata, vel retrocessa bona contenta in dictis instrumentis; Secundò qñ instrumenta sunt vera, & adsunt bona ibi promissa, tamen ordinatus per antapocam, vel alio modo, promisit, post susceptionem ordinis Subdiaconatus, retrocedere dicta bona, vel aliquid non petere ab ipsis donantibus. Et licèt aliqui confundentes dictos duos casus; simpliciter, vel affirmant, ordinatum cũ patrimonio ficto, & si absq. vlla ordinantis culpa circà ipsius fictionis inuestigationẽ, incurrere suspensionem, ita *Campanil. cit. rub. 8. c. 5. sub n. 1. ad fin. Bonac. suprac. p. 8. n. 3. & Diana p. 4. tr. 1. resol. 28.* qui malè sua pace id cõfirmãt ex Bulla Vrbani VIII. contrà Vltramontanos, & benè aduertit *Thesaur. suprac. cap. 11. ad finem. par. 2. de pænis ecclesiasticis verbo ordo cap. 11. num. 3. ad finem.* vbi hanc opinionem non solum dicit probabiliorem, & in praxi receptam ex *Reginaldo. & Filliuccio, ab eo citatis*, sed etiam testatur esse veriorem ex stylo curiæ, & Sacrę Pænitentiariæ recepta sententia. Vel negant, incurri dictam suspensionem ex ordinatione cum titulo ficto, vt per *Sanctarellum*, qui id latè probat referendo auctores, & rationes pro vtraq. opinione. *citata q. 49. à n. 14. Hurtadũ de suspensione n. 38. & Dianã p. 2. tr. 16. seu secundo miscell. resol. 5. & p. 5. tract. 10. resol. 50.*
669 Tamen alij, rectius, distinguũt dictos duos casus, & meritò, quia secundo casu promissio, & pactum de retrocedendo titulum post ordinationem, aut non petendi aliquid non habet aliquem effectum, vel quia retrocessio indè sequuta est inualida, & nulla, vel saltim, quia nõ obstante dicta retrocessione, põt adhuc ordinatus petere d. titulos donatos, ac promissos, & per consequẽs talis non potest dici ordinatus absque titulo, sicut verè dicitur ordinatus absque titulo, qui iuxtà primũ casum sup. indicatũ, fingendo habere titulum, ordinem Subdiaconatus accepit; ideòque vel de primo tantũ casu quærunt, an talis sit suspensus, ita *Villalobos loco suprac.* vel clarius loquendo, & si de primo casu, doceant, talem esse suspẽsum, ita DD. apud *Dianã p. 3. tr. 4. resol. 184.* Contrarium tamen defendunt de secundo casu: ita post alios *Bonacina suprac. p. 8. n. 8.* & si postea approbet opinionem contrariã ex constitutione Vrbani VIII. quæ vt suprà dixi, nullo modo facit ad casum nostrũ, & clarius nouissimus *Raphael Auersa q. 3. de ordine sect. 10. vers. Dubiũ, & vers. Hinc inferunt.* Vel in vtroq. casu negant simpliciter, incurri suspensionẽ, vtpotè nullibi in iure expressam, & ita post alios *Marchinus tr. 2. de ordine p. 6. cap. 7. diffic. 7.* qui præsupponit pro certo, quòd secundo casu non incurratur suspensio, & quòad primum casum id, latè probat tamquam probabilius, respondendo omnibus, quę in contrarium adduci possunt, quibus accedit *Villalobos cit. diffic. 10. num. 3. vers. al cap. per tuas, ad finem*, qui non solum testatur, hanc opinionem esse probabiliorem, sed etiam subdit, *que puede se mui bien sequir en practica.* Quorũ opinio-
670 nẽ sequẽdo, tantũ respõdere conabor declarationi S. Cong. à nemine hucusq. tactæ, quã refert *Barbosa in collectan. Bullarũ, & Decretorũ v. ordinatio, & ordinatus n. 3.* his verbis. *Ordinati sine patrimonio sunt suspensi.* In primis dico, hanc declarationẽ reddi valdè suspectã, ex quo de brocca est cõtraria alijs declarationibus, itẽ licèt esset vera, & vti vltima deberet attẽdi, tamen ex quo est valdè vniuersalis, & sic includens casũ, in quo secundum omnes, talis non incurrit suspensionem, scilicèt vbi etiam Episcopus est in culpa, videtur inuerisimilis, & per cõsequens exhibẽda erit in forma authentica, vt videri possit eius verus tenor, & interim
671 cùm suspensio nunquam incurratur, nisi clarè, & indubitatè in iure reperiatur expressa, argumento *tex. in c. 15. qui de sententia excommunicationis in 6.* stante ista suspicione, cũ reddatur dubia dicta declaratio, potest quis iuxtà alias declarationes, se non reputare suspensum, & saltem ex
672 quo declarationes S. Congregationis nõ faciunt ius, sed tantùm reddunt opinionem probabilem, & tutam, vt per *Dianam p. 1. tr. 10. de legibus resol. 29.* (me citato pro contraria sententia) potest tutò quis sequi ex his opinionibus, quam maluerit. Quòd his casibus non contrahatur suspensio ab eo, qui cum dicto patrimonio ficto, vt suprà, dictos ordines suscipit ab alieno Episcopo cũ dimissorijs proprij Ordinarij, vbi per constitutiones synodales non reperitur hoc casu imposita suspensio (vt de aliquibus diœ-
673 cesibus, & pręcipuè in mea Neapolitana, fuisse illam impositam, post *Genuensem*, testatur *Marchinus loco suprac. diff. 7. ad finẽ.*) ex eo, quòd talis hoc casu ordinatus cum dimissorijs subreptitijs, censeri debeat, ac si ordinatus sit absque dimissorijs, vt post *Suarez, & alios, putant Bonacina suprac. p. 8. num. 5. Quaranta verbo ordo* Patet ex suprà
674 à me dictis *n.* vbi quòd dimissorijs subreptitijs

ptitijs ordinatus, non solum non incurrat pœnas latas contrà ordinatos absque dimissorijs, sed neque pœnas latas contrà ordinatos cum dimissorijs falsis, & in terminis nostris loquendo docent *Villalobos loco suprac. Hurtado n.39. Diana cit. resol.* 50. & ex authoribus, qui docent, primo casu incurri suspensionem. *Raphael Auersa sup. vers. Addit Suarez.* Concordant Doctores, quòd secundo casu retrocedendo quis post ordinationem patrimonium, non incurrat suspensionem, vt per *Campanilem cit. cap.6. ad finem. & Marchinum suprac. c.7. difficult.* 8. & dubitant an quando quis promisit, siuè cum iuramento, siuè absq. iuramento, post ordinationem retrocedere donationem patrimonij factam, teneatur in conscientia il-
675 lam retrocedere? in quo dubio, & si aliqui authores defendant, talem teneri in cōscientia illam retrocedere, tamen concedunt, posse postea in foro exteriori petere rescissionem talis retrocessionis, & cum ista opinione videtur residere *Diana tom.3. tract.4. resol.* 184. Semper autem mihi placuit opinio simpliciter docens, talem non teneri in conscientia stare dictæ promissio-
676 ni, & iuramento, vt per *Bonacinam tom.3 disp.3.q.1.p.8. vers. aduerti*, ex qua sequitur, quòd neque teneatur clericus retrocedre donationem, & posse petere fructus, si illis indiget ad substentationem, quæ opinio est secundum communem modum loquendi authorum, de quibus suprà, nempè illam promissionem, & obligationem clerici non valere, neq. valoris alicuius esse retrocessionem patrimonij, & proindè posse adhuc clericū exigere annuos prouentus, & donantem teneri soluere, ex quo enim talis retrocessio post ordinationem absque licentia Episcopi, est prohbita *à Sacro Concilio Tridentino sess. 21. cap. 2. de reformat.* illa promissio fuit irrita, & per consequens nullum potest parere effectum, tàm in foro fori, quàm in foro conscientiæ, & hoc procedit etiam in permutatione tàm beneficij, quàm patrimonij, de qua re etiam *Riccius p. 1. decis.* 17. Quid de casu, quem habui de facto eius, qui patrimonium assignauit ordinato cū obligatione patris ordinati, reddendi assignantē indēnē? Dixi hunc verè esse ordinatū cū patrimonio. Quòd requiratur licētia Episcopi, qn̄ clericus habet
677 aliundè, vndè viuere possit, docent magis cōmuniter DD. vt est videre apud *Cāpanilem rub.8. cap.6. sub num.8. & Marchinū cit. cap.7. difficult.* 8. vbi similiter agunt de resignatione sinè dicta licentia, beneficij ad cuius titulum quis fuit ordinatus. Subdit quoq. *Campanilis cit. c.6.* patrē nō posse reuocare donationem factam filio in titulū patrimonii, ad suscipiendos ordines, quod dictum sic simpliciter acceptum, non habet difficultatem, cùm etiam Doctores cōmuniter doceāt, patrem posse cogi ad assi-
678 gnandum filio dictum patrimonium, sicut obligatur dotem dare filiæ volenti ingredi Monasterium, & ibi profiteri, vt per *Marchinum loco suprac. difficult.* 1. vbi *difficultate* 10. probat, in dubio dictum patrimonium computandum esse in legi-
679 timam eiusdem filii, & si contrarium doceāt *Campanilis citato cap. 6. sub num.* 11. qui author subdit, dictam assignationē patrimonii non debere fieri cum præiudicio legitimę aliorum filiorum, hoc sensu, vt penè nihil remaneat pro aliis fratribus, vt in casu ab eo posito, & si fratres alii consenserint, & ita testatur fuisse decisum in curia Archiepiscopali Neapolitana, & si contrarium perperam doceat *Marchinus loco suprac. difficult.* 3. Amplia vt dicta donatio neque possit reuocari ob ingratitudinem, tradit decisum *Riccius p.1. decis.* 11. Casum de eo, qui in assignatione patrimonii apposuit
680 conditionem, *sed manducabimus, & conuiuemus simul*, ponit *Portellius p. 3. suorum respons. casu* 14. qui concludit, non posse donatorem dictam donationem reuocare ex eo, quòd clericus ordinatus nolit secum conuiuere. Donatio patrimonii facta clerico causa suscipiendi ordines sacros, an ad
681 hæredes ipsius post eius mortem transeat, vel ad donantem reuertatur, tractat *Marchinus suprà cit. cap.7. diff.* 11. qui *diff. seq.* agit post *Dianam*, & alios de illo articulo, an patrimonium assignatum in titulum ordinati, connumeretur inter bona ecclesiastica,
682 & sit exemptum à collectis, & aliis oneribus vniuersitatis, de qua re egi *sup. p. 1. recoll.* 11. n 720. Ordinatus in titulum beneficii, si dicto beneficio postea priuetur ob debitum, debent relinqui ex eo fructus pro eius alimentis, sufficientes. *Bellettus par. 1 disquisit. cleric. tit. de clerico debitore cap. 1 num.* 13. De pœna clerici renunciantis beneficium, ad cuius titulum est ordinatus, videte *Vgolinum de potestate Episcopi cap.* 25. §. 8. *num.* 5.

Ordinans aliquem etiam prima tonsura simoniacè, hodiè incurrit suspensionē perpetuam, ac S. Pontifici reseruatam, à collatione ordinum, etiam primæ tonsuræ, & à pontificalibus, item etiam interdictum ab ingressu Ecclesiæ similiter reseruatum, ex constitutione Sixti V. *incip. Sanctum, & salutare, apud Quarantam verbo ordo*, contrà malè promotos, & promouentes, quæ vt suprà sępè dixi, & si fuerit moderata per Clement. VIII. quò ad alia ibi cōtenta, tamen quoad simoniacè ordinatos, & ordinantes fuit relicta in suo vigore, & robore. Dixi
683 *hodiè*, quia non est certum, an iure communi

muni, inspecto, talis ordinans, ac etiam ordinatus, præter excommunicationem, quam incurrit *vi extrauagantis 2. eod. tit.* (de qua egi supra *recoll 4. verbo simoniam in ordine*) sit ipso iure suspensus, nam *tex. in cap. pæn. de simonia*, quem ad hoc quidam Canonistæ allegant, loquitur in casu speciali simoniæ non propriæ dictæ, vt dixi supra *conclus. præced. n.650.* quibus illic allegatis accedunt *Sanchez lib. 2. opusculorum moralium cap. 3. dub. 104. num. 38. & Sopranus apud Filliuc. tract. 45. sub num. 12.* hanc opinionem videtur sequi *Bonacina tom. 3. disp. 3. q. 2. p. 11. n. 1. ad finem.* eo quòd illam referat vltimo loco, & si opinionem contrariam dicat esse probabilem, quam sequitur *Gordonus tom. 2. lib. 6. q. 14. cap. 5. in principio*, vbi nullam facit mentionem constit. Sixti V. Quòd or-
684 dinans non obseruans dictam suspensionem, vel interdictum, incurrat suspensionem à regimine, & administratione Ecclesiæ, & perceptione fructuũ, habetur in ead. cõst. *Bonac. de simonia q. 7. § 6. n. 4. & repetit cit. p. 11. n. 5.* vbi benè aduertit, hoc intelligi debere, qñ violatur d. suspensio, vel interdictũ, absque exercitio ordinis sacri, quia tunc incurreret quis etiã irregularitatẽ. Scio aliquos Doctores in dubium vertere, an constitu-
685 tio prædicta Sixti V. sit in vsu, vt patet ex modo loquendi *Gordoni loco suprac. q. 9. sub num. 13. & Lessij apud Bonacinam cit. op. de simonia q. 7. §. 6. n. 11.* qui meritò probat, illã esse in vsu. Istæ suspensiones à Pontificalibus, & à regimine, &c. quid importet iam declaratum fuit suis locis. Ad hanc suspensionem incurrendam, non sufficere neque mentalem, neque etiam conuentionalem simoniam, sed esse necessariã realẽ, habetur latè per *Sopranum apud Filliuccium loco suprac. num. 8. & 35.* vbi testatur de praxi Pænitentiariæ, estque id, quod dicũt alij DD. requiri simoniam ex vtraque parte completam, seù vt clariùs loquitur *Sanchez lib. 2. opusculorum moralium cap. 3 dub. 104. num. 29.* vt pretiũ, vel pretij pars, vt etiã loquitur
686 *Sopranus loco suprac.* iam solutũ sit tempore ordinationis, nec. n. ad incurrendam talem suspensionem sufficit, si sequatur solutio prætij vel, datio rei temporalis, vt per *Graffium lib. 1. de 5. casibus cap. 9. num. 28.* Dixi *hanc suspensionem*, quia certum est, per sequentem solutionem, contrahi excommunicationem, cùm enim suspensio imposita sit pro simonia in ordine, & talis solutio non retrotrahi posit ad tempus ordinationis, ideò non incurritur suspensio, & sic intellige *Sopranum vbi sup. num. 17.* Ab ista suspensione vtrum Episcopus posit absolui à confessario per ipsum electo, vbi illa est occulta, pendet ex decisione alterius difficultatis, de qua *conclus. seq.* an à suspensione, quam incurrit sic ordinatus, si est occulta, posit Episcopus absoluere; quia certum est, Episcopum circà suam personã, per dictum confessarium, posse omne id, quod potest circà suos subditos, vt dixi *p. 2. recoll. 9 num. 83.* quòd autem à dicta suspen-
687 sione excuset ordinantem, ignorantia etiam culpabilis, dummodo non sit affectata, post *Sayrum* habet *Thesaurus p. 2. de pœnis ecclesiasticis verbo ordo, cap. 9. sub n. 4.*

Ordinatus simoniacè scienter, prĉter excommunicationem, de qua egi *sup. recoll. 4 verbo simoniam in ordine*, incurrit suspensionem perpetuam ab exequutione suorum ordinum, ita habetur *in extrau. 2. de simonia* & clarius per Sixtũ V. in constitutione contra malè promotos suprà *conclus. præced. citata*, vbi declaratur, quòd etiam talis sit suspensus ab omni spe, & facultate ascendendi ad alios ordines superiores, ac etiam ad-
688 ditur reseruatio ipsius suspensionis S. Põtifici, quæ non aderat in dicta extrauag. saltem quando est publica, vide infrà *n.* In quibus concordant authores communiter, vt est videre apud *Bonacinam opusculo de simonia q. 7. §. 6. n. 11. & t. 3. disp. 3. q. 1. p. 5. n. 11. & Thesaurũ cit. c. 9. sub n. 2.* Dixi *saltem quando est publica*, quia apud me nõ est ita certũ, quòd Episcopus non posit ab ea absoluere, quando dicta suspensio esset oc-
689 culta, vigore facultatis sibi concessæ à *Concil. Trident sess. 24. cap. 6. de reformat.* vt prò certo supponunt *Sanchez lib. 2. opuscul. moral. cap. 3. dub. 20. num. 4. & 9. ad fin. Layman lib. 4. tract. 10. cap. vltimo n. 71. Lessius lib. 2. de iustitia cap. 35. num. 34. Suarez tom. 1. de relig. cap. 61. de simonia num. 6. Campanilis rub. 11. cap. 27. num. 66. Sopranus apud Filliuccium tract. 45. cap. 13. num. 38 & Graffius lib. 1. de quinq. casibus cap. 9. nu. 30.* quos sequitur *Thesaurus loco suprac. in 3. ampliat.* quod etiam videtur probare *Bonacina opusculo de simonia q. 7. §. 6. n. 11. & tom. 3. disp. 3. q. 3. puncto 5. num. etiam 11.* Quia hi omnes fundantur in constitutione Sixti V. suprà relata, in qua præsupponunt, expresè derogatum non solum iubileis, Bullæ cruciatæ, & priuilegiis Regular. & Pænitentiariorũ Vrbis, sed etiam facultati concessæ Episcopis per Concil. Trident. Vndè ipsi conce-
690 dunt, Episcopũ posse absoluere ab excõmunicatione incursa ob simoniam, quando est occulta, quia de illa non fit mentio in dicta constitutione Sixti V. item etiam à suspensione, quando est occulta secundum eos, qui volunt illam incurri ab ordinato, & ordinante simoniacè, de iure communi, præcisa præfata cõstitutione Sixti V. & negant id, inspecta, & attenta dicta constitutione Sixti V. Rationem dubitandi mihi præbet, quòd in dicta constitutio-

ne

ne Sixti V. post dictam rigorosam reseruationem factam pro alijs casibus ibi contẽtis, est sermo de ordinante, & ordinato simoniacè, vbi additur alia etiã rigurosa reseruatio, absq. tamen derogatione facultatis concessæ à Concilio Tridentino Episcopis vt patet ibi. *Cæterum si quis Antistes vel Abbas, seruatis quidem cunctis præmissis, & cæteris omnibus, quæ in ipsius tonsura, & ordinum collatione obseruari debent, personas habiles, & idoneas, sed tamen recepta ab ijs, quibus tonsuram, aut ordines conferret, pecunia, pretio, vel præmio, simoniacè in futurum insignijuerit; Volumus præter alias censuras, & pœnas contrà simoniacè ordinantes, & ordinatos, à Sacris Canonibus, & constitutionibus Apostolicis, aliàs inflictas, & irrogatas, quibus nequaquam derogare intendimus, etiam omnia, & singula supradicta, in sic promouentibus, & promotis, locum habeant. Decernentes, præsentes litteras, sub quibusuis concessionibus, facultatibus, & gratijs, etiam in casibus quibuscunque Sedi Apostolicæ quomodolibet etiam in Bulla cænæ Domini reseruatis, etiam sub nomine iubilei plenarij, vel Cruciatæ sanctæ, absoluendi facultatem, quibusuis personis generaliter, vel specialiter tribuentibus, minimè comprehendi, sed semper ab illis exceptas esse, & censeri. Sicque in præmissis vniuersis, & singulis per quoscunque iudices, & commissarios etiam causarum Palatij Apostolici, &c.* Certum est enim *ly etiam, & omnia, & singula supradicta, &c.* referri ad suspensionem, tùm quia in illa oratione sit sermo de pœnis; tùm etiam quia ex alijs verbis non potest deduci suspensio perpetua S. Pōtifici reseruata, quã omnes fatentur, contineri in dicta constitutione contrà simoniacè promotos, & promouentes. Et tandem nõ possunt referri ad reseruationem, nàm aliàs essent superflua illa alia verba *Decernentes, &c.* si igitur in illis verbis *Decernentes, &c.* adest reseruatio particularis, & non reperitur reseruatio expressa respectu Episcoporum virtute facultatis sibi tributæ à S. Concilio, sicut reperitur pro suspensione circà alia prohibita in dicta constitutione, sequitur vigere d. facultatem Episcoporũ. Confirmatur. nàm *Sopranus apud Filliucium tr. 46. num. 38.* supponit, hunc casum absolui à
691 Pænitentiaria, & tamen stando in prima reseruatione facta in dicta constitutione, prohibetur dictæ Pænitẽtiariæ talis absolutio, expressè habetur ibi, *Vt qui absolutionẽ, & dispensationem huiusmodi petent, semper quamuis delictum adhuc occultum extiterit, non per officium S. Pænitentiariæ; sed à nobis, & pro tempore existente Romano Pontifice in vtroque foro absolutionem petere teneantur, alioquin ipsæ absolutiones, etiã cum clausula, quòd præsentis constitutionis tenor, & alia prædicta habeantur pro expressis, prorsus nullæ, irritæ, & inualidæ existant, ac nemini penitus suffragentur.* Vndè miror, quomodo *Scortia in selectas SS. Pontific. constit. epitom. 147. & Theorem. 380.* agnoscens hanc distinctionẽ reseruationis, doceat, q etiam quando casus iste est occultus, absolui debeat à S. Pontifice. Adde, quòd ista secunda reseruatio particularis pro suspensione ordinãtis, vel ordinati simoniacè, probabiliter dici potest facta quòad forum externum, dum immediatè subdit S. Pontifex. ita per *commissarios, & iudices quoscunque debere iudicari.* Nec refragatur clausula *Non obstanti-*
692 *bus*, quæ subsequitur, vbi fit mentio Cõciliorum generalium, quia plures auctores docent, illam non sufficere pro derogatione Concilii Trident. vt est videre apud *Garziã de benef. p. 4. c. 5. n. 36. & 41.* qui licèt contrarium asserat, seruari in praxi, tamen id intelligendum est, vt benè *Gonzalez glosa 6. num. 20. in regul. 8. Cancellariæ*, quando aliàs appareat de intentione S. Pontificis, volentis derogare etiã Concilio Trident. at in casu nostro apparet contrarium, cùm in prima reseruatione expressè illi derogetur, non autem hac secunda reseruatione; prò hac opinione: quòd Episcopus possit absoluere etiam à suspensione ob simoniam in ordine, quando est occulta, idest nõ deducta ad forum contentiosum, reperio *Reginaldum lib. 23. nu. 185.* & quòd Episcopus possit dispensare in irregularitate occulta descendente à simonia. *Nauarr. consil. 67. de simonia.* Dixi in principio
693 *scienter*, quia si ordinatus ignorauerit inuincibiliter, vel nõ crassè, aut supinè, seù inculpabiliter (vt ait *Laym. lib. 4. tr. 10. cap. vltimo num. 7.*) dictam simoniam commissam à tertia persona in sua ordinatione, & si aliqui velint, eum remanere suspensum, sed posse absolui ab Episcopo, quando illa est occulta, & à Papa, quando est publica, & alii simpliciter, quòd tunc absoluendus sit ab Episcopo, vt per *Azorium p. 3. lib. 12. c. 22. in principio.* Tamen verius est, hoc casu, talem non egere absolutione aliqua, neq. dispensatione *ità Suarez tom. 1. de religione cap. 61. de simonia num. 6. ad finem.* cum aliis quos refert, & sequitur *Bonacina locis citatis num. 2.* & si contrariam opinionem dicat communẽ *Thesaurus cit. c. 9. vers. limita 1.* (qui *in fine d. versic.* cõfundere videtur hũc casum cum alio casu de ordinato ab ordinante ex alio capite simoniaco, de quo infrà *conclus. seq.*) *& Sanch. lib. 2. opusculorũ moral. cap. 3. dub. 104. num. 35.* quì *Bonacina nu. 3.* subdit, iuxtà ea, quæ dixi suprà *n. 586.* non sufficere ád incurrendã, secũdũ com-
694 mnem sententiam, hanc suspensionẽ, ratihabitionem ipsius ordinati post ordinationem

nē, cū sit imposita pro simonia in susceptione ordinū commissa, & quòd tunc dicatur simonia commissa ignorante ordinato,
695 quando antequam ordines quis suscipit, non aduertit simoniam ab altero commissam fuisse, occasione ordinis à se suscipiendi, aliàs si id animaduerteret, esset crassa, vel supina ignorantia, & deberet retrahere influxum simoniacum alterius, vel abstinere ab ordinis susceptione, eo modo, quo præfatæ susceptioni causam dedit, qui simoniam commisit, alioquin suspensionem incurrat. Qui *Sanchez cit. dub.* 104. *num.* 37. subdit, quòd soluens amico pecuniam, quā se inscio, pro ordine dedit, quando non complacet de simonia, nec per hoc ratam habet simoniā, sed id facit ne amicus dānū patiatur pro eo, ꝙ amicè soluit, nec peccet. agit de hac re *Diana p.* 5. *tr.* 10. *resol.* 56. An autem ad effectum incurrendi suspensionem hanc, sufficiat dare pecuniam non ordinanti, seù Antistiti, vel Abbati, vt sonant verba constitutionis suprà relata, sed inter-
696 cessori apud eundē Antistitem, vel Abbatem, non ob laborem, & industriam, quo casu certum est non incurri simoniam sed ob intercessionem quo casu committitur simonia, vt per *Azor. p.* 3. *lib.* 12. *cap.* 22. *ad fin.* (quādo verò hoc casu cōmitti potest peccatum iniustitiæ, videte *Dianam p.* 2. *tract.* 2. *miscellaneo resol* 39. *ad finem.*) Videtur affirmandum, quia talis simonia est prohibita *in d. extrauag.* 2. *de simonia*, vt probat *Nau.* contrà quendam, consulentem contrariā sententiā. *cons.* 58. *in antiquis, &* 67. *in nouis,* vbi etiā de pretio dato examinatoribus, vt eum idoneum probent, de quibus *Campanilis rub.* 11. *cap.* 27. *num.* 43. quam opinionē sequitur *Sanchez cit. dub.* 104 *num.* 21. *&* 22. qui *dub.* 26. loquendo in simili, de simonia in beneficio, licèt *n* 11. aduertat, dictam sententiam intelligendam, quando simonia dedit causam promotioni, quia scilicèt Episcopus fuit motus precibus illius, qui prætium ob preces accepit, non autē quando eius præces nihil mouerunt ad dictam promotionem. Tamen *n.* 8. probabilius putat, dictam sententiam principalem habere locum, non solum quando datur pecunia intercessori immediato, sed etiam quando
697 datur intercessori mediato, qui mouet potentem mouere eum, qui ordines conferre habet. Contrarium tamen dicendum esse arbitror, inspectis verbis suprà relatis, constitutionis Sixti V. in qua vt dixi, fertur suspensio, de qua hìc loquimur, ibi *recepta tamen ab ijs, quibus tonsuram, aut ordines conferret, pecunia, pretio, vel premio, simoniacè in futurum insigniuerit, vel promouerit,* quę sonant, simoniam cōmissam immediatè cum ipso ordinante, cū .n. simus in pænis, interpretatio stricta debet fieri. Certum est autem, dictum intercessorem, seù mediatorem non incurrere aliquam suspensionem *Sanchez suprac. dub.* 104. *num.* 6. *&* 30. *Nau. cons.* 98. *num.* 2. *& alibi. Thesaurus suprac. cap.* 9. *nu.* 2. *ad finem. Azor. p.* 3 *lib.* 12. *cap.* 21. *&* 22. *q.* 1. incurrunt tamen dicti mediatores excommunicationem tantum, vt dixi suprà *recoll.* 4. *verbo simonia mediatores. Bonacina supracit. p.* 5. *num.* 6. & sic intellige *Nouar. in summa bullar. cum de simonia n.* 9. dum ait, mediatores incurrere pænas *contentas in hac bulla*, qui licèt loquatur de constitutione Sixti V. tñ vt videre est in præced. & sequentibus numeris, semper loquitur de excommunicatione. Hæc suspensio secundum communē Doctorum sententiam, non est solum ab ordine, vel ordinibus simoniacè susceptis, sed
698 etiā ab illis, quos antea suscepit. *Cāpanilis rub.* 11. *cap.* 27. *num.* 64. testatur de communi *Layman lib.* 4. *tract.* 10. *cap. vltimo num.* 71 *& Bonacina suprac. p.* 5. *num.* 8. vbi allegat pro contraria opinione *Filliuccium*, qui & si doceat, de iure communi, talem suspensionem esse ab ordine sic suscepto, subdit tñ, quòd inspecto extrau. sit quis suspensus etiam ab alijs ordinibus, citās etiam *Suarez* qui *tom.* 1. *de Religione cap.* 61. *de simonia n.* 6. docet nostram sentētiam. Ex hoc sequitur, quomodo sit verum id, quod docent aliqui, Episcopū .s. posse dispensare, vt ordina-
699 tus aliquibus ordinibus simoniacè, alijs verò nō simoniacè, possit ministrare nō simoniacè susceptos, non autem simoniacè susceptos, aut ascendere ad superiores, ita *Reginaldus lib.* 23. *praxis num.* 185. *ad finem.* cùm enim pro omnibus ordinibus est ead. reseruatio, sicut non potest Episcopus dispensare in simoniacè, ita neque in non simoniacè susceptis, aliàs ead. res diuerso iure censeretur. ita *Sopranus apud Filliucc. cit. tr.* 45. *c.* 13 *n.* 37. Nota multum deseruire quòd aliquis sit suspensus ab vno ordine
700 tantū, vel ab omnibus, nàm primo casu pōt obtinere beneficium, & sic præsentari ad beneficium, ad quod sufficit ordo, in quo non est suspensus, secundo verò casu nullum potest obtinere beneficium, neque præsentare, vel eligi. *Mar. Antoninus lib.* 1. *var. resol.* 19. *num.* 6. Violantes dicti ordina-
701 ti præfatam suspensionem, præter irregularitatem, etiam priuantur ipso facto, si sint clerici sæculares, vel militares *quibuscunque per eos in titulum, commendam, aut aliàs obtemptis dignitatibus, officiis, beneficiis ecclesiasticis cum cura, quomodocunque qualificatis sæcularibus, vel cuiusuis ordinis, aut militia Regularibus, ac si ipsi clerici Regulares fuerint, actiua, & passiua voce. & declarātur inhabiles, &c.* vt in d. constitu-

stitutione Sixti V. §. *& nihilominus*, quæ verba, cùm contineant quid accessorium ad pœnas, absque dubio referuntur ad hanc partem, de simoniacè ordinatis, & ordinantibus, per illam clausulam *Etiã omnia & singula supradicta in sic promouentibus & promotis, locum habeant. Rota p. p. nouissimarum decis.* 246. *num.* 2. Ad incurrendas dictas pœnas, quò ad forum exter-
702 num requiritur declaratoria, vt notat *Canpanilis Rub.* 11. *c.* 27. *num.* 61. Quomodo autem intelligatur id, quòd simoniacus pendente accusatione, prohibeatur celebrare, dixi aliàs supra. Quòd autem simonia hoc casu committatur, quando datur aliquid ordinatori, vel eius ministris occasione ordinationis, quamuis spontè
703 offeratur, videtur definire *S. Concil. Tridentinum sess.* 21. *cap.* 1. *de reformat.* quæ intelligenda sunt, iuxtà doctrinas communes de simonia, quòd scilicèt non appareat alia causa, ob quam promissio, aut datio ista, intercesserit; item oblationem longo tẽpore nõ antecessisse ordinationem, vel statim subsequutã fuisse dictam ordinationem, vt latius agam in sua *recollect. particulari de Simonia.* pro nunc videte *Campanilem* (& si loquatur interminis collationis beneficij) *Rub.* 11. *cap.* 27. *num.* 21. *& sequentibus & loquendo in terminis nostris, Sanchez lib.* 2. *opusculorũ c.* 3. *dub.* 19. *& dub.* 104. *n.* 21. *ad finẽ & n.* 57. *& Villalobos tr.* 37. *diffic.* 20. *qui ad finẽ.* expresè aduertit. *que si despues de las ordines, recibiesse el Obispo algo, o su secretario sin pacto, o cõcierto, que antes huuiesse, non seria simonia.* Addo *Layman lib.* 4. *tr.* 10. *cap. vltimo num.* 8. qui etiam subdit, *Neque referre, si donum temporale offeratur, etiam simul, siue etiam ante*
704 *spirituale præstitum, idque etiam cum intentione, vt donatarius ex gratitudinis virtute, moueatur ad spirituale beneficium præstandum, sicut neque vice versa simoniacum est, conferre alicui quodcunque donum, aut beneficium spirituale, etiam cum intentione, vt alter ex gratitudine, moueatur ad remunerandum*, & licet ad finem *numeri*, fateatur, *interdum præsumptionem esse posse, affectionis simoniacæ, præsertim si munera antecedant, quamobrem talia tamquam simoniaca vere prohibentur.* non per hoc negat, quin talis in foro conscientiæ non sit, quia in isto foro non habent locum præsumptiones, fauet *Lessius lib.* 2. *de iustit. cap.* 35. *n.* 61. docens, quòd si spontè etiam liberaliter donaretur aliquid ante ordinationem, non intentione mouẽdi animum Episcopi, vel ministri, non fieret contra dictum decretum. Quod Episcopi in ordi-
705 natione possint recipere ab ordinatis cãdelas, declarauit S. Congregatio Episcoporum 2. Ianuarii 1601. apud *Gauantum in manuali Episcoporum, verbo ordo in genere, num.* 25. quæ Congregatio etiam subdidit, derogatam fuisse consuetudinem recipiẽdi ab ordinatis forcipes, pectines, & mappas, vt testatur *Nouarius Canonicus in sua summa Bullarum veter, & recentiorum, cùm de simonia num.* 8. *vers. infertur secundo*; qui subdit, præter candelas, accipi fortè posse etiam strophiola, quibus sacerdotum manus sacro oleo linitæ, vinciuntur, illaque aliquibus in locis, Magistrum cæremoniarum retinere consueuisse, & sic hoc non fundat ratione paruitatis materię, quæ non excusat à simonia, secundum, communem sententiam, quam sequutus fui *sup. p. p. recoll.* 7. *num.* 36. & in puncto illi adheret *Nouarius ibid. num.* 14. *& Sanchez cit. lib.* 2. *c.* 3. *dub.* 110. *n.* 3. & si cõtrariam opinionem dicat probabilem *Diana p.* 5. *tr.* 5. *recoll.* 2. neque ratione Ritus, prout recipiuntur candelæ, sed ratione consuetudinis, qua inspecta, contrarium dicendum esset, quando consuetudo esset offerendi vltra candelas, etiam pecuniam: nam tunc consuetudo non debet attendi *Villalobos supradicta difficult.* 20. *num.* 2. De notarijs vel alijs ministris Episcopi, an recipiendo aliquid committant simoniam, & sic subijciantur huic suspensioni, percipi potest ex his, quæ dixi supra *Recoll.*
705 4. *ver. Notarius.* De Episcopis Titularibus *Sanchez sup. c.* 19. *ad finẽ.* Quomodo probetur simonię crimen ad effectum imponẽdi pœnam ordinariã, videte *Mar. Antoninum lib.* 3. *var. resolut.* 34. *& latius per nouissimum Iuliũ Chartarium in decis. criminalibus Curiæ Archiepiscopalis Mediolan. decis.* 91. *& seq.*

Ordinatus scienter ab Antistite excommunicato, suspenso ab ordine, ac interdicto personaliter non tolerato, incurrit suspensionem ab exequutione ordinum sic susceptorum S. Pontifici reseruatam. Allegatur ad hoc *textus in cap. ab excommunicatis* 9. *quæst. prima* vbi est sermo rãtum de excommunicatis, sed Doctores id cõmuniter intelligunt etiã de suspenso, & interdicto, ac etiam extendunt ad ordinatum ab irregulari, Simoniaco, Heretico, Schismatico, Deposito, ac Degradato, vt post alios, quos refert, testatur *Bonacina tom.* 3. *disp.* 3. *quæst.* 1 *Pun.* 10. *nu.* 1. *& alijs, allegatis, sequitur nouissimus Thesaurus p.* 2. *de pœnis ecclesiasticis verbo ordo cap.* 24. *in principio*, qui etiam subdunt rationem, sumptam a regula illa, quòd nemo dat, quod non habet, sed tales non habent vsum sui ordinis, ergo neque dictum vsum possunt alijs dare. Est conclusio ista, contrà aliquos Hereticos, & alios, qui somniabantur, Episcopum excommunicatũ, hereticum, schismaticum, aut degradatũ,

non solum non conferre ordinatis ab ipso vsum, sed nec characterem,& gratiam,
707 & sic non conferre ordines validè, vt est videre apud *Marchinum tr. 1. de ordine par. 2. cap. 15. tribus sequentibus*. vbi contrarium ostendit ex scripturis, S. S. Pōtificibus,& Concilijs generalibus. Vnde quando in aliquibus canonibus *cit. 9. quæst. prima* dicitur, quòd ordinationes prædictæ nullas vires obtinent; intelligi debet, quò ad vsum, non autem quò ad characterem, ita post *Suarez, & Alterij, Bonacina suprac. pun. 10. num. 7. ad finem*, videte etiam *sup. recoll. 3. num.* 81. Dixi *scienter*, quia eorum semper mihi placuit sententia, qui docent,
708 ignorantiam ordinati circa impedimenta ordinantis, de quibus suprà, excusare ordinatum; Non ex eo, quia dicta suspensio lata sit in pænam ordinati,& non ratione defectus ipsius ordinantis, sed ex *tex. in can. ordinationes 9. q. 1.* vbi clarè decernit Vrbanus Papa, *ordinationes, quæ ab hæreticis nominatim excommunicatis, factæ sunt, irritas esse; nisi probare valuerint, se cùm ordinarentur, eos nesciisse damnatos.* ita *Marchinus loco sup. & Turrianus, quem sequitur Diana p. 5. tr. 10. resol. 39. Hurtado de susp. num. 34.* hanc sententiā dicit valde probabilem *Sanchez lib. 2. opuscul. moral. cap. 3. dub. 104. num. 46.* qui *n. seq.* id dicit verum, etiam eo casu, quo ignorantia prædicta esset culpabilis; nisi fuerit crassa, vel supina, contra aliquos, quibus adherent *Turrianus, & Diana locis supracitatis*, qui & si fateantur, ignorantiam probabilem excusare, negant tamen de culpabili, quo casu volunt, tales sic ordinatos posse dispensari ab Episcopo: ita *Thesaurus p. 2. de pænis ecclesiasticis verbo ordo c. 24. in princip.* Est ēt contra alios, quos sequitur *Bonacina cit. p. 10. num. 4.* qui affirmant simpliciter, ignorantiam hoc casu non excusare, quibus accedit *Villalobos p. p. summa tr. 18. diffic 8. num. 10. Et Barbosa alleg. 3. n. 20.* qui subdit, ignorantiam reddere duntaxat dispensationem S. Pontificis faciliorem.

709 Quid autem dicendum, quando scienter, sed ex metu cadente in constantem virum, sic aliquis esset ordinatus? *Bonacina loco suprac. num. 5.* affirmat, incurrere suspensionem supradictam, quem sequitur *Thesaurus cit. c. 24. ad finem.* in casu ignorantiæ culpabilis, vbi quòd talis possit dispensari ab Episcopo, Negant tamen probabilius *Villalobos loc. supracitato, & Sanchez clarius cit. dub. 104. num. 48.* & si eum alleget, tam primo, quàm secundo casu, *Thesaurus* prò contraria sententia, Dixi *non tolerato*, nam concordant autores supracitati, quòd si Episcopus, vel alius Antistes ordinans excommunicatus, suspensus &c, sit ab ecclesia toleratus, ab eo ordinatum, siuè ignoranter, siuè scienter, non incurrere suspensionem. Ità *Bonacina cit. p. 10. num. 2. Sanchez cit. dub. 104. n. 42. & Villalobos loco suprac.* qui fundantur in *extrauag. ad euitanda*, qua attenta, tenemur vitare tantum excommunicatos, suspensos, & interdictos denunciatos, & notorios Clerici percursores, vt suprà *recoll. 3.* explicatum fuit,& per consequens tunc, & non antea excommunicati priuantur vsu ordinis, quò ad alios. At quia non est certum, an sufficiat ad hoc, vt quis sit ex dicta extrauaganti euitandus, ob id tantum, quia fuit contra aliquem lata, & denunciata sententia declaratoria criminis, cui de iure est annexa excommunicatio, si expressè non fuerit quoq. denunciatus excommunicatus, vt patet ex his, quæ dixi *sup. p. 2. recoll. 1. n. 209. & 213. & sup. recoll. 3. num. 109. & 111.* redditur etiā incerta ampliatio nostræ conclusionis principalis, in ea parte, quæ pertinet ad ordinatum ab hære-
710 tico, scismatico,& similibus, an solū sufficiat si sit denunciatus tātū talis, vel sit necessè, ꝙ sit quoq denunciatus excōmunicatus? Autores supracitati simpliciter asserētes, ordinatū ab his nō toleratis, esse suspēsū, videntur supponere, sufficere denūciationem seu declarationē criminis heresis, schismæ, aut simoniæ, vt in specie explicat *Thesaurus cit. cap. 24. vers. dicitur.* vbi subdit, non sufficere, quem esse hereticum notorium,& si alleget *Sanchez loco infracitando.* pro contraria sententia. Et ita etiam ego conclusi *loco suprac.* Cuius tamē contrarium, præter autores ibi à mè allegatos, docet *Sanchez cit. lib. 3. opusculorum moralium cap. 2. dub. 104. num. 43.* Redditur etiā incerta eadem Ampliatio quò ad aliam
711 partem de ordinato, ab irregulari ex his, quæ dixi *sup. p. 2. recol. 1. à n. 200.* saltem loquendo de illa irregularitate, quæ non venit appellatione censuræ. Remanet igitur dicta ampliatio certa, quò ad ordinatū à degradato realiter, vel verbaliter, qualis est depositus vt explicaui supracit. *recoll. 1. à n. 185.* Ex his patet primò, quid dicēdum
712 sit de Episcopo cōsecrato ab excōmunicato, suspenso, interdicto, &c. vt supra declaraui, an .s. incurrat hanc suspensionem? Doctores enim, qui volunt, istā suspēsionē non esse censuram, & pœnam, sed defectum in ordināte, Affirmāt, etiam eo casu quo adsit ingnorantia talis defectus ex parte consecrati: ita *Bonacina sup. p. 10. num. 6.* quem sequi videtur *Thesaurus supracit. cap. 24. vers. de Episcopo* vbi tantum dubitat, à quo talis Episcopus consecratus cum ingnorātiā excommunicationis, &c. consecrantis, possit dispensari, à Metropolita-

litano nempè,vel à Papa? & concludit, quòd à Papa debeat dispensari, illi verò autem, qui docent, hanc suspensionem esse pœnam, & censuram,hoc etiam debēt negare: nam in pœnis, & censuris non fit extensio de casu,ad casum, nec ex maioritate rationis, vt sæpe fuit suprà probatum. Casuum diuersitas est clara ex opinione, de qua aliàs dixi, quòd Episcopatus non sit ordo. Sequitur secundò, quid dicendum. sit circa aliud quæsitum, quod tangit *Vil-*
713 *lalobos loco sup.num.11.ad finem.* An violans talem suspensionem, incurrat irregularitatem? Nam qui negant, istam suspensionem esse censuram,negant etiam,illam violantem incurrere irregularitatem, quæ consurgit ex violatione censuræ, & hanc opinionem post *Auilam* docet *Villalobos loco sup.* cui & ego adhereo,qui autem affirmant, hanc suspensionem non esse defectum sed censuram debent fateri, illam violantem incurrere irregularitatem, vt patet ex terminis.

Ordinatus,excommunicationis vinculo ligatus; incurrit suspensionem à susceptis. *c.cum illorum de sententia excommunicationis*, vbi quòd à tali suspensione solus Papa absoluit, nisi aliquo modo ignoranter id sit factum,vel si scienter,tamen vel talis sit Religiosus, aut religionem ingrediatur, quibus casibus. à Prælato proprio potest quis absolui, *Barbosa post alios, allegatione 50.num.21.* Et nota, quòd licèt in citato *c. cum illorum* sit sermo de excommunicato
714 ob clerici percussionem, tamen hæc cōclusio habet locum in qualibet excommunicatione, qua irretitus sit ordinatus. *Bonacina tom.3. disp.3. quæst. 1. p. 6. num. 1. vers. Ampliari.* vbi testatur, hanc opinionē esse probabilissimam; sicut de communi testatur *Thesaurus p. 2. de pœnis ecclesiasticis verbo ordo cap.4. vers. Amplia primò*, ex quorum modo loquendi, clarè præcipitur, opinionem contrariam esse probabilem. Quando dixi *ordinatus*, intelligunt magis communiter DD. non solum de promotis ad sacros ordines, sed etiam de promotis
715 ad minores,vt est videre apud *Bonacinam sup.p.6.num. 2. vers. Ampliatur 3.* qui citat *Suarez, Alteriũ & Filliuccium, & per Thesaurum cit.cap.4.vers. Ampliant etiam* qui addit *Layman, ComincK & alios*. Qui conueniunt, in eo,quòd hic non includatur initiatus prima tonsura, nec consecratus Episcopus; de quare etiam agit *Diana p.5.tr.10.resol.41.* Contrariam verò sentētia, nempè conclusionem procedere tantũ in ordinato sacris ordinibus, est probabilis, quam præter *Nauarr. Auilam Rodriques, & Emanuelē Sà allegatos* per supracitatos authores, docet etiam *Barbosa cit.* *num.21. & Diana p.5.tr.10.resolut.47. vers. sed contrariũ.* Subdidi, *excommunicationis vinculo ligatus*, quia hæc suspensio non
716 habet locum in suspensionis, vel interdicti, & tantò magis excommunicationis minoris,censuris irretito: ita *Bonac. cit.n.2. in principio*, vbi quòd contrària sententia, nullo sufficienti textu probari possit, sequitur alijs citatis *Thesaurus loco sup. ampliat.2.* qui etiam communiter docent, nō
717 sufficere ad hoc,excōmunicationē, quæ incurritur in ipso actu ordinationis, quia v.g. quis ordinatus fuit contra prohibitionem sub pœna excommunicationis ipso facto incurrenda,&c. Hoc enim mihi clarè probatur ex eo,quia in *d.tex.* fit mentio de excommunicatione ob clerici percussionem. Dixi,talem ordinatum in dicto textu suspendi *á susceptis*, tum quia eorum sequor opinionem, quòd hæc pęna non sit irregularitas, vt alij opinati sunt, sed suspēsionis censura,ex cuius violatione per exercitium ordinis prohibitum, quis contrahit irregularitatem,quæ est opinio magis cōmunis,teste *Thesauro cit.cap.5.vers.aduertendum ad finem*,tum etiam quia talis suspensio non est nisi ab exequutione ordinum in excommunicatione susceptorum,
718 & si respectu Regularium etiam in dicto *tex.* addatur etiam suspensio ab officijs. Quod crederem esse in causa, vt aliqui DD. istam suspensionem referant tantum pro Religiosis,cùm in textu sit sermo tam de clericis sęcularibus, quàm Religiosis: ita *Hurtado de suspensione num. 40. & Præpositus,apud Dianā p.5. tr. 10. resol. 18.* Dictā suspensionē ab exequutione ordinum in excommunicatione suscepto, impedire tantum ascensum ad maiores ordines, non autem exercitium inferiorum iā ritè susceptorũ, constat ex supradictis, & notat in puncto *Bonacina sup num. 5. ad finem.* Qui *num. 7.* declarat, quomodo intelligatur id,quod supra vltimo loco dixi, scilicet *solum Papam absoluere ab hac suspē-*
719 *sione; nisi aliquo modo ignoranter id sit factum*, nempè absolutionem ipsius suspensionis respectu clerici sæcularis esse reseruatam S. Pontifici, quando delictum est publicum, seù vt alias dixi, deductum ad forum contentiosum, quādo verò non est tale,tunc siuè fuerit contracta scienter, siuè ignoranter ignorantia crassa, supina vel etiam affectata, posse ab ea absoluere Episcopum. Respectu verò Regularis, esse reseruatam S. Pontifici, vbi scienter ex contemptu Ecclesiasticæ disciplinæ fuit contracta, quando verò ex inaduertentia facti, vel ignorantia iuris (intellige etiam crassa vel supina, vt explicat *Præpositus apud Dianam loco supracit.* & meritò qui-

720 dem, quia quando ignorantia esset incul-
pabilis, non esset opus absolutione vt sub-
dit. *Bonacina sup. num. 6. ad finem qui nu. 2.*
vers. limitatur 2. idem docet de sic ordina-
to ob vim, vel metum cadentem in virum
constantē) reseruatā esse suo Prælato. *Nisi*
graue fuerit, & notabile factum, & is qui fe-
cit, adultus fuerit, & discretus, vt violenter
contrà obliuionem & ignorantiam, præsu-
matur. Hæc sunt verba *tex. in d. c. cum illo-*
rum, quę continent duas limitationes circa
hanc authoritatem Prȩlati ergà suos sub-
ditos religiosos. Prima est, quòd intelligi
debeat in casu percussionis leuis, vel me-
721 diocris, non autē quando fuit enormis,
à qua de iure communi non absoluit Præ-
latus suos subditos Religiosos, quæ limi-
tatio hodie nō habet locum, ob priuilegia
concessa ipsis Prȩlatis vt dixi *sup. resoll. 5.*
num. 583. Secunda est pro casu, in quo ex
circunstantijs, in ipso excommunicato prę-
sumi potest scientia, quę limitatio neq. ha-
bet locum in foro conscientię, qui est forus
veritatis, & per consequens non procedit
per pręsumptiones. Quando dixi, *respectu*
722 *regularis,* intelligo non solum de eo, qui
post ingressum Religionis sed etiam de eo,
qui ante ingressum, incidisset in dictam su-
spensionē, vt post *Barbosam* innui in princi-
pio huius cōclusionis, & notat *Additio Io-*
annis Andreæ in d. c. cum illorum. Si Episco-
723 pus de more, dicit. Ne quis hereticus, ex-
communicatus, irregularis ad suscipiendos
ordines accedat, claraque voce declaret, se
non intendere illos ordinare, an tales he-
retici, &c. hoc non obstāte accedentes, ordi
nes recipiant? dixi supra n.   . quibus illic
allegatis adde *Marchinum tr. pri. de ordine*
p. 2. cap. 11. num. 17.

Ordinatus scienter per saltum (idest or-
dinem superiorem scienter recipiēs, omis-
so inferiori) est ipso iure suspensus, ab exe-
quutione ordinis ita suscepti, absque dis-
pensatione Episcopi antè ministrationem
in d. ordine suscepto, aut pᵗermisso, S. verò
Pōtificis, post hāc ministrationē *c. vn. de cle-*
rico per saltū promoto, Conc. Trid. sess. 23. c. 14.
ad finem de reformatione. Vbi quia dispo-
nitur, quòd cum sic promotis, *si non mini-*
strauerint, Episcopus ex legitima causa
possit dispensare. Supponitur, non solum (vt
ampliant cōmuniter DD. infracitandi) ta-
724 lē prohiberi primò ministrare in ordine
suscepto, secundò prætermissū suscipere,
& tertio ad superiorem ordinem ascende-
re: nam aliàs non esset necessaria dispensa-
tio, sed etiam quòd dicta prohibitio sit nō
ratione irregularitatis (vt aliqui Canonistæ
putauerunt) neque ratione suspensionis
ferendæ, seu requirentis declarationem (vt
aliqui etiam Theologi loquuntur) sed ra-
tione suspensionis ipso facto latæ, cum
ibi violatio talis suspensionis per ministra-
tionem in tali ordine suscepto, vel præter-
misso, reseruetur Summo Pontifici, nam
irregularitas ex violatione censuræ ipso
ipso iure latæ, regulariter est Summo Pon-
tifici reseruata: ita post alios *Barbosa de of-*
ficio, & potestate Episcopi allegatione 47.
Bonacina tom. 3. disputatione 3. q. 1. pun. 2.
num. 1. & 2. Thesaurus de pœnis ecclesiasticis
verbo ordo cap. 13. in principio, qui post *Lay-*
man, testatur dē magis cōmuni, *Hurtado de*
suspen. n. 39. vers. Sextò, Villalo 605. p. p. Sū-
ma, tr. 18. difficult. 11. n. 8 & Marchinus tr. 1.
de ord. p. 2. cap. 7. num. 8. & sequentibus. fate-
tur etiam *Diana p. 5. tr. 10. resol. 27. vers. no-*
tandum tertio; quamuis paulò antea videa-
tur sequi, iuxtà suum institutum opinio-
nem benigniorem, scilicèt hanc suspensio-
725 nē non esse latæ, sed ferendæ sententiæ,
quam dicit esse probabilem. Ex istis autho-
ribus *Barbosa Bonacina & Diana* declarant,
dictam reseruationem factam ab eodem
Concilio S. Pontifici, post ministrationē,
intelligi debere secundum dispositionem
alterius decreti eiusdem Concilij, nempè
nisi talis irregularitas fuerit occulta, seu nō
deducta ad forū cōtentiosū, quia tunc & si
scienter fuerit contracta, poterit in ea dispē
sere Episcopus. Addo ego contra *Acugna*
relatū à Diana sup. resol. 29. ad finem. dictā
726 reseruationem S. Pontifici, post ministra-
tionem, de qua supra, efficere non solum
vt taliter promotus ministrans in ordine
sic suscepto, vel prætermisso, nequeat di-
spensari ab Episcopo ad superiores ordi-
nes, sed etiam quod neque possit ab eodē
dispēsari ad ministrandum in suscepto, vel
suscipiendum ordinem prætermissum, Di-
xi *ordinatus,* absolutè quia secundum
communem DD. opinionem, hæc suspe-
ctio incurritur non solum ob omissionem
ordinis sacri inferioris, sed etiam ordinis
727 minoris; quamuis *Portellius p. 3. suorum*
responsorum moral. responso 41. num. 3. pro-
bare nitatur, probabilem esse opinionem
contrariam, quam refert, & sequitur *Dia-*
na p. 5. tr. 10. resolut. 47. qui tamen *ibid. re-*
sol. 29. supponit S. Congregationum decla-
rasse pro prima opinione, allegando ad
hoc *Riccium, & Gampanilē* & forsitan ista
declaratio est eadem cū ea, quā refert *The-*
saur. cit. c. 13. vers. Amplia his verbis *In-*
curri suspensionem à recipiente ordines
omissa prima tonsura, quia satis dicitur per
saltū promoueri, cùm à statu laicali, imme-
diatè ad ordinem clericalem transeat: ergo
a fortiori, idem dicendum est de alijs or-
728 dinibus minoribus, qui secūdum com-
muniorē opinionem teste *eod. Portellio vbi*
sup. sunt sacramenta imprimentia chara-
cterē, & prima tōsura ē cōtrà nō sit verū
ordinis sacramentum, cùm non habeat
ne-

neque materiam, neque formam, vt contrà Canonistas, docēt cōmuniter theologi, & latè post alios, notat nouissimus *Marchinus tr. 2. p. p. c. 12. ad finem*, Vndè Episcopus consecratus, omisso aliquo ordine sacro, non incurrit hanc suspensionem, secundum omnes authores, qui tractant hanc materiam, licèt non conueniant in eo; An recipiens consecrationem Episcopalem antè sacerdotium, validè illam recipiat, vt videre est apud *Marchinū loco suprac. n. 7. ad finem*. qui refert, aliquos authores substinere, posse aliquem validè consecrari in Episcopum, etiam si non sit ille sacerdos, & si hoc casu non possit episcopalem potestatem exercere, quem partim sequi videtur *Alzedus in sua Praxi Episcopali lib. 1. cap. 4. num. 4.* vbi quòd consecrari possit quis & si non sacerdos, qui exercebit omnia sicut alius Episcopus, ordinem tamen sacerdotalem quem non habet, alteri cōconferre non poterit sed contraria sententia, nempè consecrationem prædictam hoc casu non esse validam, est communis. ita *Sanchez lib. 7. opusculorum moral. cap. 1. dub. 14. num. 8.* vbi hanc opinionem dicit
729 esse comunem: nam iuxtà *D. Thomam*. character episcopalis non est diuersus a sacerdotali, sed est idem magis extensus. Docent etiam *Bonacina cit. p. 2. num. 7. & Thesaurus supracit. cap. 13. vers. limita* vbi testatur de magis communi, & sic præsupponit, primam sententiam non solum esse probabilem, sed etiam communem. Quòd Episcopus nō habēs ordinē aliū præter Sacerdotiū, possit illū alteri conferre, contrà *Homobonum* docet post nostrū *Molfis. Marchinus tr. 1. par. 1. cap. 18.* & si loquatur de defectu in Episcopo minorū rātū ordinū. Dixi *scienter* quia ad hoc vt quis incurrat hanc suspensionem, requiritur, q̄ sciens, vel
730 saltem cum ignorantia culpabili mortaliter, ordinetur sic per saltum, & sic vt subdunt authores, quando ignorantia fuit inculpabilis, vel culpabilis tantum venialiter, non per hoc quia non incurrerat suspensionem, si postea habuerit scientiam huius defectus, poterit absque culpa mortali ministrare in ordine per saltū suscepto, vel ascendere ad superiores ordines, nondum susceptis ordinibus prætermissis: ita *Bonacina post alios sup. p. 2. num. 15. cum duobus sequentibus*. Ex quo modo loquendi, inferri potest, hunc talem non prohiberi ordines prætermissos etiam absque dispensatione, suscipere, & si positus in mala fide ministrauerit, quia per istam ministrationem non incurrerat irregularitatem, quæ supponit suspensionē iā incursā; si autem positus in mala fide, absque receptione ordinum prætermissorū, ascenderet ad ordines superiores, tunc incurreret suspēsionem, & haberet locum nostra
731 conclusio. Ad incurrendam irregularitatem, de qua suprà per ministrationem in ordine suscepto per saltū, vel prætermisso, an etiam requiratur scientia, vel saltem ignorantia culpabilis, mortaliter, vel sufficiat si sit talis venialiter tantum, patet ex dictis *suprà recoll. 1. à num. 493. & 398.* vbi quòd ignorantia mortaliter culpabilis
732 quando non est crassa, vel supina, excuset ab irregularitate incurrenda, Præsuppono enim, vt ibi explicaui, ignorantiam posse esse culpabilem mortaliter & si non sit crassa, vel supina, & notat etiam *Portellius p. p. suorum responsorum moralium c. 27. sub num. 4.* vbi de modo probandi ignorātiam in foro exteriori pro excusatione à
733 pænis priuationis officiorum, &c. impositis in Constitutionibus SS. Pontificū, quē exornat *Diana p. 5. tr. 14. resol 24.* Ex quibus patet, quomodo sit verum id, quod docent *Barbosa sup. alleg. 47. num. 6. Alterius & alii*. Promotum scilicèt per saltum ministrantem cum ignorantia excusante à mortali, non posse dispensari ab Episcopo, sed debere dispensari à S. Pontifice. quem sequi videtur *Diana suprac. tr. 10. resolut. 27 finem*. dum concludit, numquam Episcopum dispensare posse, vbi talis fuit administratio, quæ irregularitatem induxerit, (quod dicitur de ignorātia culpabili, idem dicas de metu vt sup.) cuius contrarium probat, *Bonacina supracitato p. 2. num. 12. ad finem*. Ea ratione, quòd cessante culpa mortali, cesset etiam reseruatio, allegat tamen pro sua opinione præter *Nau. etiam Suarez t. 5. disp. 31. sect. 1. num. 52.* quem *Diana citat* pro sua sententia. Quòd etiam ministrans in ordine per saltum suscepto, ex eo quia suscipiendo ordines omissos, maximè minores timeat infamiam, vel
734 magnam pænam sibi imponendam à suo ordinario, si id sibi manifestauerit; excusetur ab irregularitate, & sic quòd hoc casu sufficiat dispensatio Episcopi, docet *Portellius p. 3. resp. moral. resp. 41. num. 5.* quā opinionem (quidquid sit in speculatiua) in praxi non consulerem, saltem pro tempore diuturno, in quo posset talis recurrere ad S. Pœnitentiariam pro dispensatione, fauet eiusdem Pœnitentiariæ pra-
735 xis, de qua testatur *Thesaurus cit. cap. 13. ad finem*. quæ non dispensat cum tali promoto per saltum, nisi in occultis, quando periculum esset grauium scandalorum, si non dispensaret, & tunc concedit litteras ad effectum, omissum ordinem recipiendi à quocunq. Antistite catholico, etiā extra tēpora, & non seruatis inter stitiis, & absq. dimissorijs proprij ordinarii: ita *Thesaurus*. Dixi, *idest recipiens ordinem superiorem omisso ordine superiori*, quia hanc suspen-
736 sionem non incurit ille, qui antè confir-

firmationis sacramentum, ordines, siuè minores, siuè maiores, suscipit; cùm censura non incurratur, nisi in iure sit expressa. post alios *Bonacina cit. p. 2. num. 5. vers. Dico 2.* qui tamen concedit, hunc grauiter peccare, quia *Concil. Trid. sess. 23. cap. 4.* id expressè prerequirit. Sed quòd tantum id sit peccatum veniale, post *Barbosam, ConinK, & Dianam, probat Thesaurus cit. cap. 13. limit. 2.* Si autem ordinem quis reci-
737 peret antè Baptismum, certum est, illum non incurrere suspensionem, cum Ecclesiæ censuris non sit subiectus, inualidè tamen ordinaretur & grauiter peccaret, vt per eundem *Bonacinam sup. num. 5. in princ.* Dixi, talem suspensionem esse *ab exequutione ordinis sic suscepti, & vlteriori promotione.* tum quia secundum receptam ferè ab omnibus Authoribus sententiam, talis
738 non remanet suspensus ab ordinibus ritè susceptis *Bonacina sup. pun. 2. n.* 10. quibus ab eo citatis, *addo Hurtado de suspēsione num. 39. Marchinum tr. 1. de ordine p. 2. c. 7. ad finem, & Dianam p. 5. tr. 10. resol.* 28. qui subdit, non esse audiendos *Maiolum & Nau.* contrarium docentes, tum etiam quia impedimētū ab vlteriori promotione, &
739 sic ad superiores ordines suscipiēdos, hoc casu, nō est irregularitas vt post alios habet *Diana supra c. resol. 27. in secundo notabili,* qui subdit, quòd & si irregularitas esset,
740 posset tñ illā dispensare confessarius per Bullam cruciatæ, nam etiam dictus confessarius, vt idem met author subdit *in fine dicta resolutionis*, potest tollere hanc suspensionem. Vnde idem dicendum de confessario tempore iubilei, vel Religiosis habentibus, priuilegium absoluendi a cēsuris Papalibus, iuxta ea quæ dixi suprà *recoll. 1. num.* . Dixi tandem, *Antè dispensationem Episcopi, priusquam ministrauerit in ordine sic suscepto, vel prætermisso, aut Summi Pontificis, post dictam ministrationē.*
741 vt ostenderē primò, quòd Episcopus potest cum tali dispensare ante dictam ministrationem, non solum vt ministret in ordine suscepto, sed etiam vt ordinem prætermissum, recipiat, ac quoque ad ordines superiores ascedat, non tātum quando delictum est occultum, sed etiam quando est publicum, & non solum vbi ignoranter fuit commissum sed etiam quando scienter, quia ita impliciter sibi conceditur facultas a Concilio Tridentino & solum facienda est differentia inter casum occultum, & publicum (aut etiam vbi ignoranter vel scienter, secūdum aliquos authores, de quibus supra) quando non agitur de sola suspensione, sed de irregularitate contracta ex ipsa ministratione post incursam suspensionē. Hæc enim sunt certa. Difficultas prima est, an Episcopus possit dispen-
742 sare etiam in casu, quo talis absq. dispēsatione eiusdē Episcopi ante ministrationē suscepisset ordinem prætermissum? Nam *Suar. Alter. & Barbosa, apud Bonac. infra citandum.* Negant non ex eo, quòd suscipere ordinem prætermissum verè sit ministrare in ordine per saltum suscepto, sed maximè quia talis suscipit ordinem, dum esset suspensione ligatus. Contrarium tamen concludit *Bonacina sup. p. 2. num.* 12. ea ratione, quia vt dixi supra, ligatus duntaxat excommunicatione, sic suscipiens ordinem, non autem suspensus; aut interdictus, incurrit hāc suspensionē. Vndè idē diceret de eo, qui ad superiorē ordinem ascenderet absque dispensatione Episcopi, ex paritate rationis. Quod autem hic nulla fiat mentio de exercitio ordinis prætermissi, ea est ratio, quia vt dixi supra, & latius dicam infrà *cùm de irregulari-*
743 *te*, verior & receptior est opinio, quod exercens actum ordinis, quem quis non habet, non incurrat suspensionem, sed irregularitatem, à qua licèt Episcopus dispenset pro susceptis, non tamen potest dispensare pro suscipiendis, quia hoc spectat ad S. Pontificem videte pro nunc *Bellettū p. 2. sua disquisitionis clericalis* §. 26. *num.* 2. *& Thesaurum cit. verbo. ordo c. 31. n. 1. & 2.* Restat igitur, tunc esse necessariam dispē-
744 sationē S. Pontificis in casu nostro, quādo est publicum, seù deductum ad forum contentiosum, aliquem ministrasse in ordine suscepto per saltum, quia hoc casu, ex ista causa incurritur irregularitas, non autem quando ministrauit in ordine ritè suscepto, vel absque dispensatione Episcopi, suscepit ordines prętermissos, aut similiter ad superiores ordines ascendit. Dixi, *quādo est publicū* quia vbi dicta iregularitas esset occulta seù non deducta ad forum contentiosum, tūc posset Episcopus ab ea dispensare, vt per supradictos authores, & præcipuè *Bonacinam cit. p. 2.* Qui *num.* 13. subdit, quòd dispensatus ad suscipiendum ordinem prætermissum, censeatur dispēsatus ad exercēdū ordinē per saltū susceptū, (intellige, post susceptum ordinem prætermissum) item etiam ad ascendendum ad ordinem superiorem. Et dispensatus ad exercendum ordinem per saltum acceptum, censeatur dispensatus ad suscipiendum ordinem prætermissum.

Ordines sacros scienter suscipiens vir coniugatus, extrà casus concessos (de quibus infrà in limitationibus(incurrit suspēsionem ab exequutione ordinum sic susceptorum, & ab alijs ordinibus superioribus recipiendis, & promotione ad officia, & beneficia ecclesiastica, etiam soluto matrimonio. *extrauagan. vnica, de voto, & voti redemptione* vbi DD. communiter, & si non

non desint authores, qui velint, hanc suspensionem posse communerari inter irregularitates: ita *Layman lib.5.tr.9. de ordine cap.10. num. 12. Hurtado de suspensione n.4. prater & alios citatos per Sanchez lib.7. de matrim. disp.49.n.2. ad finem.* Dixi, *ordi-*
745 *nes sacros*, quia sic suscipiens ordines minores extrà casus concessos, non solum non incurrit hanc suspensionem (in quo conueniunt authores, vt per *Bonacinam tom.3. disp.3.q.p.p.7.num.8.*) sed neque efficitur irregularis ad ordines superiores suscipiendos, soluto matrimonio, secundum veriorem opinionem, vt post *Sanchez* contrà *Sayrum. & Maiolum* testatur *Thesaurus p.2. de pænis ecclesiasticis verbo ordo cap.3 num.4. Auersa q.4. de ordine sect. 9. sub vers. Tertio si quis*, sicut quòd neque incurrat pænas Constitutionis Sixti V. ex quo fuit redacta ad terminos iuris communis, notant iidem DD. supracitati. Certum est autem, talem suscipientem dictos ordines minores, peccare mortaliter, & posse puniri grauiter, quia facit contrà prohibitionem ecclesiæ in re graui, vt supponit *glosa in c. coniugatus, lit. H. de conuersione coniugatorum.* & si ad hoc alleget *tex. in c. diuersis fallaciis, de clericis coniugatis*, qui textus id non probat, sed benè hoc probat, *tex. in cap. finali de temporibus ordinat in 6.* vbi prohibetur Episcopo conferre primã tonsurã cõiugato in quo textu DD. fundant suspensionem à collatione primæ tonsuræ per annum, contrà Episcopum,
746 ipsam primam tonsuram, conferentem coniugato, de qua post *Toletum & Nau. agit Bonacina de censuris in genere q. 6. p. 5. num. 22. & t. 3. disp. 3. q. 2. p. 5.* Circà quod nota, ibi fieri mentionem de prima tonsura, non gratia exempli vt censuit *glosa in cit. c. finali verbo duntaxat.* docens consequenter, quòd si conferret Episcopus vlteriores ordines dicto coniugato, etiam à collatione ipsorum remaneret suspensus per annum, sed ex eo quia tantum pro collatione primæ tonsuræ, ibi imponitur contra eum dicta suspensio, vt est verior opinio, teste *Thesauro cit. cap.3. ad finem.* Quod pro dictis ordinibus minoribus suscipiendis non sufficiat licẽtia Episcopi, vt aliqui voluerũt, dixit *Sanchez lib.7. disp.38. num.6.* Dixi *scienter*, quia vt legitur in citata *extrauag. vnica.* ad incurrendam hanc suspensionem, vel irregularitatem, requiritur præsumptio, quæ non solum præsupponit scientiam, sed etiam dolum seu ignorantiam affectatam, aut ingentem temeritatẽ, vt aliàs dixi supra *recoll. 1. num. 372. & sequentibus* & notat in puncto *Sanchez citata disp. 49. num. 3.* Vndè qui ex
747 ignorantia facti, verbi gratia, validitatis matrimonij, vel vitæ vxoris, aut etiam ignorantia iuris (quæ vt ibi dixi, vix dari potest in ecclesia latina) esset sic ordinatus; soluto matrimonio, absq. alia absolutione, vel dispensatione, poterit ordines sic susceptos exercere, & ad superiores ascendere, non autem constante matrimonio. *Bonacina cit. p.7. num.4. & Præpositus apud Dianam p.5. tr.10. resol. 59.* idem dico de ordinato sic per vim vel metum cadentẽ in virum constantem, quia neque in eo reperitur præsumptio. Dixi tandem, *ab exequutione ordinum sic susceptorum*, cùm non remaneat suspensus ab ordinibus susceptis ante matrimonium, saltem in hoc sensu (vt ait *Bonacina supra cit. p.7. nu.9.*) vt mortua coniuge, possit in illis ministrare, dat tamen exemplum de ordinato ante matrimonium ordine subdiaconatus, quod hodie non habet locum, cùm dictus
748 ordo dirimat matrimonium posteà contractum, nam vt dicetur *infra cum de matrim.* hodie dictus ordo est sacer, habens annexum votum continentiæ ex statuto Ecclesiæ; videte pro nunc *Bellettum p. p. sua disquisitionis clericalis tit. de disciplina clericali* §.9. *num.11. & Marchinum tract.2. de ordine p.6. cap.8. difficult.6.* Poterit igitur dari exemplum de ordinibus minoribus antè matrimonium susceptis, à quibus cũ non sit suspensus, potest rationabiliter inferri, quòd ratione ipsorum, vbi ipsis vte-
749 retur, in rigore, frui possit priuilegijs concessis clerico coniugato, quia vtile per inutile non vitiatur. Dixi *in rigore*, quia in praxi si id esset deductum in foro contioso, scilicèt post coniugium, talem fuisse ordinatum, deberet puniri & cogi ad habitum dimittendum, ita ego intelligerem *Thesaurum cit. cap.3. num.5.* & certum est, clericũ coniugatũ in tantũ gaudere fori, & canonis priuilegijs, quatenus incedit in habitu, & tonsura. Notanter addidi ly *ratione ipsorum*, quia, ratione susceptorum post coniugium (pro quibus non nego, recepisse characterẽ *Bellettus p.2.* §.10. *n.7.*) sicuti non potest illis vti, ita nec potest dici clericus coniugatus, de quo *in c. vnico de clericis coniugatis in 6.* & si duxerit Virginem, vt benè *Marcellus Vulpe in sua praxi*
750 *iudiciali fori ecclesiastici cap.40. num. 10* ita non potest gaudere priuilegijs in dicto textu, ipsi clerico coniugato concessis, nam in d. tex. est sermo de clerico ordinato ante contractum matrimonium & sic nullo modo potest extendi ad ordinatum post matrimonium, & hoc intelligo verum, etiam ante quam talis cogatur per Episcopum ad habitum clericalem admittendum, quia semper est verum, in eo non concurrere omnia requisita per dictum tex. & *S. Concil. Tridentinum sess. 23. c.6. de reformatione*, fauet *Garzias p. 2.*

de

de beneficiis cap.2.num.18.ad finem, & si non ita clarè, quamuis allegetur à *Thesauro sup. prac. num. quinto, cum Sanchez* pro contrario sensu. Hæc conclusio sic declarata, Ampliatur primo, vt procedat non solum vbi matrimonium fuit consumatum, sed etiam quando esset ratum duntaxat, vt habetur in *ead. extrauag.* non sufficiunt tamē sponsalia de futuro ad contrahēdam hanc suspensionem, sicut etiam illa non incurritur vbi matrimonium fuit contractum sed nullitér, cū paria sint aliquid non esse,
751 vel esse nullum, *c. veniēs ex. de Præsbitero baptizato, cum aliis cumulatis per Surdum cons. 3. à num. 12.* ita *Sanchez cit. lib. 4. disp. 49. de matr. num. 4. cum aliis quos sequitur Thesaurus cit. cap. 2. sub num. 3.* Ampliatur 2. vt dicta suspensio, vel irregularitas duret, etiam soluto matrim. ex parte vxoris, quia tunc est necessaria dispensatio, vt ministret in susceptis, & ascendat ad ordines superiores. *Sanchez supracitata disp. 49. num. 2.* vbi benè subdit, hoc intelligi, siue dictum matrimonium soluatur morte, siue ingressu in Religionem dictæ vxoris. Vndè idē à pari dicerē quādo dicta vxor præmittēdo votū cōtinētię daret licētiā marito ingrediēdi vir Religionē, vel id possit facere ea inuita, vt infrà. Ampliatur 3. vt talis pos-
752 sit puniri à tribunali S. officij, vt in simili dixi *in tr. de offic. Cappellani q. 4. Praxi p. n. 58. ad finē* de eo, qui constitutus in ordine sacro, ducit vxorem, quibus ibi allegatis accedunt *Bellectus p. 2. sua disquisitionis clericalis §. 10. num. 5.* idem asserens de Regulari professo. *Marchinus sup. c. 8. difficul. 11. & Diana p. 4. tr. 7. recol. 5.* vbi de modo procedendi contrà tales; à pari enim idem dicendum esse in casu nostro, arbitror, & sic fuisse obseruatum in Tribunali inquisiotinis Hispanię, postea reperi apud *Simancas in suis institutionibus chatolicis* licis *titulo 48. de matrimonio num. 14.* vbi ait, placuisse omnibus, qui de proposito dubio postulabantur, vt instar eorum, qui post sacros ordines vxorem ducunt, isti quoque punirentur: & ideò cum in facto, quæstio tractaretur, reum suspensum fuisse ab officijs & beneficijs ecclesiasticis, & præter publicam pænitentiam, quam blasphemis iniungi solet, multa pecuniaria imposita, in monasterium ad certum tempus inclusum fuisse, accedit *Farinac. de haresi q. 182. n. 87.* vbi quod talis vt hæreticus, sit puniendus, agit etiam *Cantera cap. 1. de haereticis num. 71.* Hæc conclusio sic ampliata. Limitatur primò vbi præcedit dispē
753 satio S. Pontificis, cùm enim hoc impedimentum sit de iure positiuo, suprà quod est S. Pontifex, certum est, in ipso quoque eum posse dispensare, sicut in casu contrario de eo, qui ordinibus sacris est insignitus, vel professus in Religione approbata, vt possit ducerè vxorem ex aliqua graui causa, concedunt omnes authores, apud *Bellectum cit. §. 9. de disciplina clericali n. 11. & seq.* ita in puncto *Bonacina cit. p. 8. nu. 2.* Adde quòd sicut dispensatio, vt supra præcedens dictam ordinationem operatur, vt talis non incidat in hanc suspensionem: itá quando illam subsequitur, si sit vt possit ministrare in susceptis, efficit talem etiam capacem priuilegiorum clericalium, vt de clerico in sacris ad nuptias contrahendas, dispēsato, dixi supra *recoll. 5. n. 10.* Limitatur 2. vbi ante consumationem matrimonii ipse vir ingrederetur Religionem, vel post consumationem iudicio ecclesiæ inter ipsum, & vxorem ob legitimas causas, factum sit diuortium perpetuum. Primo enim casu, etiam inuita vxore, & absque alia dispensatione potest vir ingredi Religionem; secundo verò casu, potest vel ingredi Religionem, vel etiam ordines sacros suscipere absque eo quod incurrat suspensionem & pænas de quibus supra. ita post alios *Bonacina sup. par. 7. num. 3. in primo & 4. responso, Villalobos*, qui testaturde cōmuni, *p. p. Summæ tr. 11. diffic. 19.* & post alios latius, *Auersa q. 4. de ordine sect. 9. vers. nec licet. & sect. 10. vers. postremo similiter*. Ad hoc caput reduci potest, quod dicitur de viro innocente, qui inuita vxore adultera
754 potest intrare Religionem, & profiteri, quantuncumque reclamet adultera, quia licèt doctores distinguant, vbi adulterium est publicum, vel est occultum, & primo casu, concedunt, hunc habere ad hoc licentiam à iure ingrediendi, &c. secūdo verò casu, subdāt ratione scādali, esse quòad forum externum necessariā sententiam diuortij, vt post *Sanchez, habetis per Portellium in suis dubiis Regularibus verbo Professio num. 36.* tamen in praxi, si non adest consensus coniugis, vt infra, semper debet præcedere sententia saltem declaratoria adulterii vxoris ex qua disoluitur habitatio, & ammittatur ius petādi debitū, quod sufficit ad hoc vt fas sit ingredi vt supra Religionem. Dixi *ratione Scandali*, quia cessante scandalo, poterit talis innocens ingredi absque alia sententia. nam potest in foro conscientiæ id facere, secundum omnes; videte *Villalobos tr. 15. diff. 3. & 4.* Limitatur tertiò vbi ille, qui iam consumauit matrimonium nec obtinuit diuortium, de licentia tñ vxoris ordinaretur. *cap. coniugatus ex de conuersione coniugatorum* dum enim in isto tex. & in dicta extrau. prohibetur ordinatio absq. licētia vxoris, videtur concessa, qñ adest d. licētia. Pro huius limitationis inteligētia, notādū.
755 Primò, ꝙ licētia ista vxoris debet ēe libera & spōtanea, vndè si vel metu, aut dolo, vel frau-

fraude, extorta esset, non solum non præiudicaret vxori pro reuocatione viri iam ordinati, sed neque etiam illum excusaret à supradictis pœnis, vt communiter docent Doctores post *Sanchez lib 7. disp. 49. num. 7. ad finem*, vbi concedit, sufficere, quòd dicta licentia tacitè, & implicitè detur ab ipsa vxore, & sic non opus esse, dictam licentiã esse expressam, explicatq. hanc tacitã licentiam in eo casu, quòd vxor videret virũ suũ ad ordinẽ promoueri, & potens reclamare, taceat, ac dissimulet, sciens præiudicium sibi ex tali ordinatione proueniẽs, fauet textus in *l. sæpè ff. de re iudicata. glosa in cap. is, qui de regulis iuris in 6. Crescentius decis. 2. alids 17. vt lite pendente, cum aliis allegatis per Ciarlinum in suis controuersiis cap. 44. num. 20.* vbi, quòd tacens quando repugnãdo impedire potest, videtur consentire. Ex quo autem, vt infrà proximè dicetur, non sufficit ad hoc sola licẽtia vxoris, sed est etiã necessariũ, quòd ipsa voueat continentiã, ideò contrariam sententiam amplector, ne coincidam cum opinione eorum, qui volunt, nullum votum vxoris desiderari, & aliorum, qui dictum votum requirunt in iuuene, & suspecta, non autem in sene, de quibus opinionibus *Sanchez lib. 7. disp. 29. num. 3. & 4.* Notandum secundò, cum dicta licentia requiri, quòd vxor si sit iuuenis ingrediatur monasterium, si verò sit senex, vel non suspecta, vt votum emittat cõtinentiæ. *cap. cum sis. cap. vxoratus de conuersione coniugatorum, cap. Agatosa 27. q. 2. Sanchez lib. 7. de matrimonio disp. 32. num. 15.* quòd fœmina dicatur senex, & nõ suspecta, nõ solũ sexagenaria, sed etiã quinquagenaria. docet *Sãch. loc. cit. & sequitur post nostrũ Dianã p. 4. tr. 4. resol. 73. March. de ordine tr. 2. p. 7. cap. 5. n. 13. ad finẽ.* Adde, quòd licèt non sit dicta mulier quinquagenaria, sit tamen infirmæ valetudinis, etiam sufficeret, si manendo in sæculo, votum emitteret continentiæ, quia in citatis iuribus non solum fit mentio de vxore sene, sed etiam de non suspecta de incontinentia, qualis est illa, quæ infirmæ est valetudinis, & ita vidi practicatũ de facto, in quodã diploma S. P. Sed an hęc distinctio in vxore, vtrũ sit senex, vel iuuenis habeat locũ, nõ solũ qñ vir vult in-
756 gredi Religionẽ, sed etiã qñ ipse vellet manens in sæculo, ordinibus sacris initiari, non concordant authores, vt est videre apud *Sanchez cit. disp. 39. n. 2. 5. & 6.* qui sequitur opinionẽ affirmatiuã, quã dicit probabiliorem, qui etiam subdit *n. 8.* si illi cõiuges suspecti sint, post ordinationẽ, ꝙ nullatenus permittẽdi sunt, simul cohabitare, secus si suspecti nõ sint, probat hãc opinionẽ *Conink disp. 35. de sacrã. n. 32. & post hæc scripta, sequitur Auersa cit. q. 4. de ordine sect. 10. vers. sexto vlterius.* vbi testatur de communiori. Contrariã autem sententiã, nuuquã .s. desiderari in vxore ingressũ in Religionem, sed sufficere votum continentię, siuè sit senex, siuè iuuenis, fatetur ipse *Sanchez sub n. 2.* esse probabilem, & illam postea probant *Hurtadus, de matrimonio disp. 11. nu. 29. Pontius lib. 7. de matrimonio cap. 27. num. & Diana par. 4. tract. 5. resol. 129.* Hæc opinio & si sit probabilis, tñ prima sententia nunc est cõsuetudine recepta, nẽpè vt non admittatur ad sacros ordines, nisi iuuenis vxor ingrediatur, & profiteatur Religionem, & quæ senex est, voueat continentiam, vt testatur idem *Pontius num. 7. ad*
757 *finem.* Euectus tamen ad Episcopatũ, ob decentiam status si habeat vxorẽ, & si senex illa sit, quòd debeat ingredi etiã Religionẽ, testatur de communi *Bonacina suprac. p. 5. num. 3. vers. idem dicendum*, qui secus dicit de euecto ad Cardinalatum, ex quibus patet, nullam esse differentiam inter vxorem eius, qui ingreditur Religionem, & ad alios ordines ecclesiasticos assumitur, nisi in hoc casu de euecto ad Episcopatũ. Si autẽ de facto vir, præcedente licentia vxoris, ordinaretur, ipsa vxore manente in sæculo, absque dicto voto continentiæ, non incurreret dictam suspensionem, ita idem *Sanchez cit. lib. 7. disp. 49. n. 6.* vbi testatur de veriori opinione, sequitur alijs allegatis *Bonac. suprac n. 3. in 2. & 5. responso.* In his autẽ casibus, in quibus de licentia vxoris, potest quis ordinari, vel ingredi Religionem, & si
758 requiratur, authoritas Episcopi, ad hoc vt d. ordinatio, & ingressus licitè fiat, non tñ requiritur vt validè fiat, ita post *Scotũ, & Sotum, Sanchez lib. 7. disp. 59. n. 3. & 7. & Villalobos tract. 14. diff. 7. num. 4.* ly autem *licitè*, intelligo, quòad peccatum, non autẽ quòad suspensionem contrahendam, quæ non incurritur, vt dixi in *principio conclusionis*, nisi extra casus concessos à iure, & hic est vnus de casibus, in quibus de iure cõiugatus ordinari, & ingredi põt, quãdo .s. adest licentia vxoris. Nota ꝙ & si sufficiat de iure licẽtia Episcopi, ad maiorẽ tamen cautelam, sæpè vidi recurri ad S. Pontificem, qui in hoc dispensat, committendo Episcopo dictam explorationem voluntatis vxoris, & ita vidi obseruatum à non paucis illustribus personis coniugatis, qui hisce nostris tẽporibus, meã Religionẽ ingrediẽdo, mũdo vale dixerũt. Quòd votũ requisitũ ab vxore dãte licẽtiã pro ordinatione, vel professione viri, quando ipsa potest remanere in sæculo, vt suprà explicatũ fuit, nõ suf-
759 ficiat, si sit tẽporale, donec vir est viuus, sed debeat esse perpetuũ, licèt per professionem viri, tale vxoris votum non efficiatur sollemne, & per consequens mortuo viro, si illa de facto contraheret matrimonium cum alio, illud matrimonium, &

si illicitũ,tñ erit validũ.probat *Sãch.cit.disp.* 32.*n.*8.qui nõ solũ cõsequẽter loquẽdo,cõcludit,d.vxorẽ hoc casu peccare tãtũ cõtrà votũ simplex,& subdit, id esse verũ etiã qñ tenebatur votũ emittere vxor, & illud non emisit,quia v.g.ea dissimulante vir ingressus fuit Religionẽ, sed id extendit etiam si vxor tũc ignorabat,tale sibi inferri præiudicium,sed contrarium huius extensionis,meritò probant alij, quos sequitur *Auersa sup. quæst.*4.*de ordine sect.* 10. *vers. sed & aliqui.*

760 Limitatur quartò in Græcis Oriẽtalibus, quia cùm ipsi non voueant in susceptione ordinum sacrorum, continentiam, possunt vtendo matrimonio antea contracto, ordines suscipere in sua regione, non autẽ in nostris regionibus,vbi se cõferrent,vt per *Bonac.cit.p.*7.*n.*5. *de qua re Marchinus cit.c.* 8.*difficult.*3.vbi in specie,quãdo Græci post ordines sacros susceptos,possint impunè cõiugium contrahere. Quando autem quis,vt suprà declaratum fuit,incurrisset in dictam suspensionem, & petit dispensationẽ, sciat, illam sibi non posse prodesse pro exercitio ordinum, aut ascensu ad maiores ordines, nisi soluto matrimonio, (intellige siuè per mortẽ uxoris,siuè per eius ingressũ in Religionem,siuè diuortiũ,siuè ex dispensatione S.P. quod vltimũ in praxi põt cõtingere in matrimonio rato,& nõ cõsumato, vt p *Bonac.suprac.p.*7.*n.*10.*ad finem.*)quo matrimonio dissoluto, si vult manere sic ordinatus in sæculo, debet petere dispensationem à
761 S.Pontifice,si autem velit ingredi, & de facto ingrediatur, & profiteatur aliquam Religionem approbatam,sufficit obtinere dispensationem ab Episcopo, vt patet ex ead.extrauag.& notat *Sanchez suprac. disp.* 49.*n.*8. vbi post *glosam* declarat, id intelligi debere de Episcopo Diæcesis, in qua is cõiugatus ingressus est Religionem, & quòd pro viro profitẽte Religionem, intelligatur etiam emittens vota post triennium in sua Societate. Præter suspensionẽ, & irregularitatem,coniugatus inuita vxore ordinatus, si ab vxore reuocetur, perdit ius petendi debitum,& tantum tenetur reddere, *Sanchez cit.lib.*7. *disp.*38. *num.*21. vbi *n.seq.* veriorem opinionem dicit eorum, qui docent, vxorem non teneri hoc casu redde-
762 re debitum tali viro,cum peccato petenti debitum, & si fateatur, contrariã opinionẽ esse probabilẽ; sed quia vt dixi sup. talis venit puniendus ijsdem pœnis,quas patitur ordinatus in sacris,ducens vxorem, & præter ibi citatos,prosequitur *Lopez ad Diaz in sua pract.crimin.canon. c.*84. *lit. B.* raro euenit iste casus. Ex quibus patet, quomodo verũ id,quod dicit *Thesaur.cit.c.*3. *n.*8. Episcopũ .s. posse cõpellere talẽ ad dimittẽdũ habitum, si ille scandalum vxori generet,

Ordinatus furtiuè (idest qui sinè admissione Superioris,examine,ac inquisitione,
763 se ingerit cum multitudine ordinandorum)ignorante ordinatore,ordines recipit, est suspensus ab exequutione ordinis sic suscepti, & alijs ordinibus suscipiendis.ita cõmuniter Doctores per plures *tex. sub titulo de eo,qui furtiuè ordinẽ suscepit*,in quibus supponitur, tàm ministrationem in ordine sic suscepto,ac ascensũ ad superiores ordines, illi esse illicita. Verè autẽ prima tãtũ pœna est suspensio: nã secunda, nẽpè prohibitio ascẽdẽdi ad ordines superiores,pertinet ad irregularitatẽ,vt dixi *sup. cõclus. præced.* vndè de illa tractant in materia de irregularitate *Layman lib.*1. *tr.*5.*p.*2. *c.*3. *n.*1. *& Hurtado disp.* 2. *de irregularitate num.*4. fauet etiam *Villalobos p.*1. *summa tract.* 18. *difficult.*11. *num.* 9. vbi agendo de suspensione tantum facit mentionem de prohibitione circa exequutionem ordinis. Vndè secundum hanc opinionem, violans dictam suspensionem, exercendo actus ordinis sic suscepti,incurreret irregularitatem, quã vtiq. non incurreret,si sequeremur opinionem, talem .s. non incurrere suspensionem, sed irregularitatem, quam sententiam post alios, dicit esse communem. *Carolus Ant. Thesaurus par.* 2. *de pœnis ecclesiasticis verbo ordo cap.*7.*in principio*,qui tamen videtur residere in nostra opinione, dum illam refert vltimo loco. Dixi *exercendo actus, &c.* quia secus esse si tãtũ ad superiorem ordinem ascenderet,secundùm probabiliorem opinionem, de qua testatur *Layman lib.* 1. *tract.*5. *p.c.*2.3.*n.*5. hanc sententiam probat *Vulpe in sua praxi fori ecclesiastici cap.*8. *n.* 32.Tam suspensio supradicta, quàm irregularitas pro ascẽsu ad ordines superiores,
764 est reseruata S. Pontifici in casu, quòd ante ordinationem, ab Episcopo ordinãte fuisset lata excõmunicatio ipso iure incurrẽda, cõtra sic furtiuè accedẽtes ad ordinationẽ, intellige vbi dictũ crimen fuit deductũ ad forũ contentiosũ, quia aliàs vi Cõcil. Trident. potest absolui talis ab Episcopo. *Lopez ad Diaz in sua praxi criminali c.* 25.*verbo lata excommunicatio.Villalobos, & Layman locis supracitatis*, primus loquens de suspensione,& secundus de irregularitate,imò etiam si fuerit dictum crimen publicũ,& sic ordinatus ingrederetur Religionẽ,posset peracta pænitentia absolui ab Episcopo,vel superiore illius monasterij,vt clarè habetur in *c.*2.*&* 3.*de eo, qui furtiuè ordinem suscepit*; *& notat Hurtado loco suprac.* Si verò nõ fuit ab ordinante fulminata d. excõm.absolutio põt dari ab Episcopo. vt supponũt DD.citati. Addit *Barbosa alleg.*10 *n.*2. ꝙ Episcopi melius facerent, si ab huiusmodi excõmunicationibus abstinerẽt,& alias

alias pænas comminarentur, sed si loquitur de excommun.latæ sententiæ iuxtà formulã relatã *à Sãch.lib.7.cõsil.moral.c.1.dub.28.nu.* 10. & ,pvt cõmuniter (& si cõtra aliquos)docẽt DD. debere esse, ad hoc vt istæ pænæ reseruentur S. P. iam prouisum fuit
765 per Põtificale reformatũ à Clemẽte VIII. in quo concipitur dicta excomunicatio verbis continẽtibus excõmunicationẽ ferendæ sẽtẽtiæ. Vnde sequitur, hodie posse episcopũ sẽper dispensare cũ sic ordinatis, antequã administrauerint dictũ ordinem ita susceptum, non autẽ post, quo casu ob irregularitatem contractam, secundum opinionem, quòd talis nõ sit irregularitas simpliciter, sed suspẽsio ab ordine sic suscepto, non potest absolui nisi a Papa, quando casus non est occultus, quod postea reperi aduertisse etiam *Thesaurum loco supracitato vers. aduerte secundò ad finem.* Qui ad *finẽ dicti capitis*, etiam aduertit, quòd S. Pænitẽ-
766 tentiaria, nõ absoluit à censura suspensionis, neque dispensat ab irregularitate cum furtiuè ordinatis; nisi eos per secretum examen, idoneos reperiat, vnde idem deberet obseruare Episcopus, quando ad eum spectat absolutio, ac dispensatio. Quid si Episcopus cominando excommunicationem cõtrà furtiuè, inter ordinãdos, se imiscentes, etiam protestatus fuerit, non intendere il-
767 los ordinare, an hoc non obstante recipiãt characterem, & sic vtrũ debeat iterum ordinem præfatũ recipere. Dixi suprà n. . quibus ibi citatis accedit *Thesaurus citato cap.7.sub num.*2. vbi quod S. Pænitentiaria, in tali casu, mandat, vt tales maximè ad sacerdotium promoti, (vt potè in cuius ordinis inualiditate imminet graue præiudictum, & ideò in eo sequẽda veniat tutior opinio, & si cõtraria sit speculatiuè probabilior) iterum se faciant promoueri sub cõditione. De Religioso contra expressam su
768 perioris voluntatem, vel contra regulam ordinato, quòd recipiat characterem, vt probabilius, contrà aliquos canonistas, docet *Marchinus de ordine tr. 1. par.4. cap. 5. per totum*, Secundo autem casu (qui est de admissis ad habitum pro laicis) quòd absque dispensatione S. Pontificis non possint promoueri ad ordines, etiam durante nouitiatu, ibidem *Marchinus* probat ex Bulla Leonis X. & ante eũ *Sorbus in cõpẽdio priuileg. Mendic. verbo laici fratres n.*4. adest etiã Bulla Vrbani VIII. apud *Thesaur. sup. c.*10. Quod etiã furtiuè ordinatus cẽseatur is, qui se præsentat episcopo pro alio iam examinato, & sic quasi examinatus ordinatur, *notant Hurt. & Villal. locis supracitatis.*
766 Ordinans in Regno Neapolitano sæculares, vel clericos prima tonsura, aut ordinibus minoribus, non seruatis conditionibus (præter illas requisitas à S. Concilio Tridentino) inductis per S. Congregationẽ annuente Greg. XV. S. P. sub die 10. kalendas Iulii 1623. est suspensus ipso iure a collatione ordinũ per annũ, vbi idem disponitur de dãte dimissorias; Sicut etiã contrà ipsũ ordinatum, statuitur, quòd ipso iure sit perpetuò suspensus ab executione ordinis collati, & susceptione superioris ordinis, & insuper cõdignis pęnis sit puniendus. Cõditiones requisitæ, cũ ipso decreto, reperiũtur in Bullis recentioribus *fol.* 287. & refertur *á Nouar. in summa Bullar.* & si nõ integrũ, quia reriect, vbi decretum ijsdem *Ordinariis enixè iniungit, vt decreta per sacros canones, Sacrumque Concil. Trid. & Apostolicas constitutiones quoad delationem habitus, & tonsuræ, seruitiumque Ecclesia præstandum, ita curent, per huiusmodi Clericos obseruari, & in eos, qui contrafecerint, statutis per ea, pænis animaduertere, vt ipsi nequeãt de hac negligẽtia redargui.* Conditiones in dicto Decreto requisitę sũmatim sũt istę, vt antequã fiat promotio, Parochus, seù alter de mandato Episcopi denũciet publicè in Ecclesia nomina, & desideria promouendorũ, & inquirat de ipsorum natalibus, vita, & moribus à fide dignis (quòd in praxi fit per ininquisitionem, vt vulgò dicitur *per le banche*, seù apud actuarios criminales, an reperiãtur inquisiti) qui Parochus, vel tales alius litteras testimoniales, ipsam inquisitionem factam continentes, ad ipsum Ordinarium committentem, quam primum trasmittat, vt ipse Ordinarius tàm ex his, quàm ex aliis à Tridentino Concilio sess. 23. cap.7. præscriptis, adhibitis diligentiis, sibi constet de idemptitate promouẽdorum. item quòd in litteris dimissoriis exprimatur quòd dictæ diligentiæ præcesserint, & tandem quòd dictæ litteræ dimissoriæ ad vnum tantum determinatum Ordinarium dentur, ita quòd si fuerint pluribus directæ, nullius sint momenti. Faciunt de tali decreto mentionem. *Vulpe in sua praxi fori Ecclesiastici cap.8. ad finem, & Riccius p.4. sua praxis resol.* 48. *& seq.* vbi quòd in dicto decreto non includãtur Regulares, nec etiam milites Hierosolomitani. Dum enim ordinati citrà formã dicti decreti, tantũ suspenduntur, & condignis pęnis puniendos illos esse ibi, decerna-
769 tur, non sunt priuati priuilegio fori, nã vbi voluit S. Pontifex eos priuare dicto priuilegio, scilicèt quando ordinantur cum dimissoriis falsis, id expressit Sanctissimus Vrbanus VIII. relatus *sup. n.*409. *& duobus sequentibus.* Certum enim est frui priuilegio canonis. Nõ tangunt autẽ Doctores supracitati, an hæc suspẽsio respectu ordinati, sit reseruata S. Põtifici, nec nè? Et licèt prima faciè videatur, esse illã Episcopo reser-

uatam, iuxtà regulam illam, quòd vbi non est facta reseruatio, censeatur absolutio cõmissa Episcopo, quæ habet locum secundũ omnes, etiam in suspensione, vt aliàs dictũ fuit, intelligo etiam in casu, quo esset hic casus deductus ad forum contentiosum, & publicus, quia certum est suspensionem etiam reseruatam S. Pontifici, quando est occulta, posse absolui ab Episcopo vigore facultatis S. Concil. Trid. vt per *Layman lib. 1. tract. 5. p. 1. cap. 4. ad finem. Hurtadum de susp. nu. 33.* vbi idem dicit & de Cõfessariis vi Bullæ Cruciatæ, vel priuilegiorum suæ Societatis, His tamen non obstantibus, contrarium est probabilius ex eo, quia expresè ista suspensio fertur in perpetuum, & perpetuitas suspensionis, expressa in canone, arguit reseruationem Põtificiam, nam tunc videtur habere rationẽ puræ pœnæ, & non censuræ, maximè quãdo fertur ob crimen præteritum, *qui id fecerit, &c.* vt dixi sup. *sub nu.* 512. (& si errore typographi, ly non, sit traspositum, & sic mutet sensũ à me intẽtũ,) & ita quoq. suadet ratio, dum hoc crimen non potest cõmitti, nisi etiam culpa ipsius Episcopi dantis dimissorias, imò cùm ipse Episcopus in dicto decreto puniatur, non est probabile, quòd fuerit mens S. Congregationis, absolutionẽ illi reseruare. Dixi, *respectu ordinati*, quia certũ est, respectu ordinantis esse infrà annũ reseruatam S. Pontifici, & elapso anno illam cessare absque alia absolutione iuxtà regulam generalem, quam suprà probaui. Et quia feci mentionem hic de ordinatis cum falsis dimissoriis, qui vt dixi sunt priuari priuilegio fori. Nota, quòd & si ratihabitio proprii Episcopi, hoc casu sufficiat pro absolutione prout secundum probabilem opiniònem aliquorum, dixi suprà 1 *num.* Tamen ista ratihabitio non suf-
771 ficeret in præiudicium iudicis sæcularis, vt benè *Nouar. in summa Bullarum, cum de ordinatis extrà tempora num.* 31. vbi declarat. nihil obesse, quòd in dicta Bulla ad amittẽdũ dictũ priuilegiũ, requiratur declaratoria iudicis. Contrarium autem dicendũ esset, vt habui in facto, si taliter ordinatus obtinuisset dispensationem à Summo Pontifice, nã sicut Summus Pontifex potuit illum priuare dicto priuilegio, ita etiã poterit dispensando, restituere illi idem priuilegium.

Ordinans bigamum, per Concil. A relaten *in cap. nullus 55. dist.* præcipitur, quòd ab ea die, qua ei potuerit hoc approbari, anno integro missas facere non præsumat, vnde aliqui inter suspensiones, istam prohibitionẽ enumerãt, quibus fauet *summariũ dicti tex.* ita aliis allegatis *Barbosa de officio, & potest. Episc. allegat. 3. Addit Nau. cons. 3. de bigamis.* talem esse suspensinm quoq. à collatione ordinis, quẽ cõtulit bigamo per vnum annum, sed vt benè habet *Additio*
772 *ad d. Consil. Nau. S. Congreg.* declarauit, nõ posse Episcopum ordines cõferre bigamis; si autem conferat, non incurrere aliquam pœnam ipso iure, & referunt *Campanilis in suo diuersario Rub. 11. cap. 6. num. 24. ad finẽ. & Garzias p. 7. c. 6. n. 6.* fauet *Bonacina tom. 3. disp. 3. q. 2. p. 6.* qui eius est opinionis, quòd hæc non sit suspẽsio propriè dicta, sed prohibitio, vndè certum est, peccare ordinantem, ac quoq. posse per sententiam declaratoriam suspendi, vt sup. quod procedit non solum in ordinante bigamum verum, idest qui post primam vxorẽ duxit aliã, sed in etiã ordinãte bigamũ interpretatiuũ, nẽpè qui vnã duxit vxorem, sed corruptam, intellige ab alio, non à se, vt significat *tex. allegatus*, vbi loquitur de marito viduarum & *in cap. si quis viduam 34. dist. cum aliis cõcordantibus.* idem dicunt Doctores de bigamo similitudinario, nempè qui voto sollemni astrictus, vel sacro ordine initiatus, de facto contraxit cũ duabus, vel cum vnica,
773 & corrupta. Ipse autem bigamus ordinatus, non solum caret exequutione ordinũ tãquã irregularis; sed etiam fit inhabilis ad acquirenda beneficia ecclesiastica, ac priuatur omni priuilegio clericali, & cogi potest ad nõ deferẽdum habitũ, & tonsurã, intelligendo tamẽ has duas vltimas pœnas, vt iacent, pro clericis sæcularibus, constitutis in ordinibus minoribus, nam secus est in Religiosis professis, vel constitutis in ordinibus sacris, vt latè post *Sayrum lib. 6. cap. 6. & alios, Campanilis in suo diuersorio iuris canonici. Rub. 11. cap. 6. n. 11. & duobus sequentibus.* vbi *n.* 19. declarat, bigamiũ prohiberi à susceptione quorumcunq. ordinum, etiam primæ tonsuræ. Restat vt agamus de facul-
774 tate dispẽsandi, an scilicèt Episcopus possit dispensare bigamos, vt ministrent in ordinibus minoribus illis, susceptis ante bigamiã, vel etiã vt mortua vltima vxore, possit si sint laici ascendere ad ordines minores? Dixi *minoribus ordinibus*, quia certũ est S. Põtificẽ dũtaxat dispensare pro ordinibus sacris. In hoc quæsito, licèt primo casu cõcordent Doctores, Episcopum posse dispẽsare cum bigamo, *vt in susceptis minoribus ministret, ac propterea habitum deferat, priuilegioque potiatur, si antequam contraxisset bigamiam, nullaque dispensatione, ausus fuisset ascendere ad ordines prædictos.* hæc sunt verba *Cãpanilis cit. c. 6. sub n. 29. vers. et multò magis*, qui paulò ante etiã quò ad 2. casum docuit, posse. s. Episcopũ dispensare dictum bigamũ (intellige vt suprà post mortẽ vxorum, vel vxoris corruptæ) ad ordines minores suscipiendos, maximè si adsit aliqua causa legitima, scilicèt litteraturæ, vel nobili-

bili-

bilitatis, subditque, id esse verum non tantũ de bigamo vero, vel interpretatiuo, sed etiam de similitudinario, si tantum contraxit cum vnica, & virgine, & testatur de communi contra communem, cum quo *Cãpanile* & si eũ nõ alleget, consentit, testãdo de probabiliori *Sanchez lib. 7 de matrim. disp. 86. num. 11.* vbi etia n agit de alijs casibus, in quibus potest dispensare Episcopus in hac bigamia. Hanc opinionẽ esse non solum probabiliorem, sed communẽ, testatur *Comitolus lib. 1. respons. moral. q. 106.* qui respõdet declarationi S. Cõgregationis adductę in contrarium per *Toletum*, illã. s. procedere in casu suo particulari, vbi Episcopus a collatione tõsure ad collationem benefi-
775 cij progrederetur. Quod per ingressũ Religionis absque dispensatione, non tollatur ista irregularitas communiter docẽt authores, vt per *Campanilem cit. c. 6. n. 32.* & si dissentiant in eo, an Episcopus hoc casu, ne detur Religioso occasio vagandi, possit cum eo dispensare, etiam ad sacros ordines, in qua re, more, & vsu, probatur opinio negatiua, vt per *Campanilem suprà n. 29. ad finem, & Sanchez cit. disp. 86. nu. 13.* & quod neq. possit in hoc dispensare Religiosus Prælatus, arguit *Comitolus cit. qu. 106. ad finem.* ex eò, quod priuilegia Religionibus concessa ad dispensandum in irregularitatibus, sẽper excipiãt eã, quæ manat ex homicidio voluntario, & bigamia, sed de hac re, videte quæ scripsi suprà *p. 2. recoll. 11. à n. 236.* vbi declaro, hanc exceptionem intelligi de bigamia vera, & interpretatiua non autem de similitudinaria, ꝙ nõ sit improbabilis opinio, quã ibi innui
776 *n. 237* posse superiores Regulares etiã in bigamia vera, & interpretatiua dispensare ad minores ordines, testatur *Sygismundus à Bononia de electione dub. 71. sub num 2.* vbi quod sit improbabile, posse superiorem tales bigamos dispensare, quòad dignitates, Adde idẽ dicẽdũ de Moniali bigama, quod nõ possit esse Abatissa absq. dispensatione. Ordinator autem violans dictam suspensionem, scilicèt præsumendo infrà dictum annum celebrare, subdit *Concil. in d. cap. nullus. ecclesia communione priuetur, & abomnium fratrum communione, nouerit se esse alienum*, quod exponit *glosa*, idest post excommunicationem deponatur. In eod. textu, quod dicitur de ordinante Clericũ bigamum, dicitur etiam de ordinante Clericum pœnitentem publicum, sed vt benè aduertit *Bonacina suprà c. p. 6.* ista pæ-
777 nitentia publica non est hodiè amplius in vsu, & consequenter, quòad hanc partẽ, cessat dispositio d. tex. Nota quòd ex eo quia tex. loquitur de ordinante Clericum bigamum *Bonacina loco suprà c.* infert, has pœnas non incurri ab ordinante Bigamum laicum prima tantum tonsura.

Ordinatus absq. dimissorijs proprij Episcopi, est suspensus ab exequutione ordinũ ad arbitriũ Episcopi. *Cõcil Trid. sess. 23. c. 8.* (Hæc cõclusio errore typographi fuit cõfusa sup. à *n. 467.* vbi habetis limitationes.) Dixi, *Ordinatus* simpliciter, quia & si cõmunis opinio, sit, hanc suspensionem locũ habere tam pro maioribus, quàm minoribus ordinibus sic susceptis, tamen est opinio valde probabilis, quòd procedat tantum in ordinibus sacris, quam opinionem præter alios allegatos per *Thesaurum loco a me citato supra sub num. 473.* sequitur *Barbosa de officio, & potestate Episcopi allegat. 8. nu. 11.* probabilitatem huius sententiæ sumo ex eo, quia verba constitutionis Pij II. tantum sonant de ordinibus sacris, ergò quando Concil. Trident. loquitur generaliter de tali ordinato, probabiliter intelligi debet iuxtà dispositionem præfatæ constitutionis, ex regula illa, quòd lex indistinctè lo-
778 quens, debet distingui per aliam legem *l. quæsitum ff. de testibus, c. solitè de maioritate, & obed.* itẽ quia prompti esse debemus cõcordare vnã legẽ cũ alia lege. *l. vnica C. de inofficiosis dotibus. glosa in c. cum consuetudinis de consuetudine*, quòd est verum, etiam vbi altera lex sit posterior, vt in casu nostro, per tradita à *Romano cons. 40. n. 5.* vbi quòd procedat etiam si secunda, & posterior contineat clausulam derogatoriam *Non obstantibus*, vel aliquã dictionẽ taxatiuam, & ꝓsequitur *Perez de Anniuersariis, & cappellaniis lib. 1. c. 11. nu. 46.* quod hæc suspensio sit latæ sentẽtiæ, dixit *Marchinus tr. 1. de ordine p. 5. c. 11. n. 4.* An. & quãdo per ratihabitionem proprij Episcopi censeatur absoluta, & an interim sit talis priuatus priuilegijs clericalibus, dixi loco citato, quib[9] ibi à me dictis, accedunt notata à *Barbosa loco suprà c.* Quia verò Episcopus proprius potest esse triplex, nempè originis, domicilij, & beneficij, *cap. cum nullus de temporibus ordinat. in 6.* dubitatum fuit, an ordinandus possit variare dictos Episcopos, seù an ordinatus ab Episcopo domicilij, aut cum eius
779 dimissorijs vno ordine, possit postea alio ordine, ordinari ab Episcopo originis, vel beneficij, & è cõtrà, & licèt id negẽt *Riccius Molfesius, & alij, quos sequitur Marchinus loco suprà c. 10, n. 6.* Tamen contrariũ probat *Nouarius in suis singularibus conclus. 102. n. 22.* cui opinioni fauet declaratio S. Congregationis, quam post eundem *Marchinum* refero *suprà n. 521.* item confirmatur ex eo, quòd DD. notant in *c. cùm in distribuendis, de temporibus ordinationum* quòd scilicèt ordinatus ab vno Episcopo, non prohibeatur ordinari ab alio, sed benè tantum ordinatus à Papa non possit recipere ab alio, cæteros ordines sine licentia & aliàs sit ab eod. S. Pontifice puniendus ad sui arbitrium.

Pa-

P

Parochus benedicens nuptias temporibus prohibitis, de iure communi non incurrit aliquam suspensionem, sed arbitrio Episcopiscopi potest puniri pœna graui, vt post *Sanchez, notant Molfes. tract.4. cap.11. n.10. in fine. & Bellettus p.2. sua disquisit. clericalis, cùm de pœnis Clericorum* §.32. *num.*7. vbi
780 post eundem *Sanchez* subdit, quòd tempus, quo prohibentur sollemnitates nuptiarum in Aduentu, incipiat à primis vesperis Sabbati præcedentis primam Dominicam Aduentus, quia per se officium tunc incipit, in feria verò quarta Cinerum incipiat à media nocte diei præcedentis, quia totum officium diei præcedentis etiam cũ completorio non pertinet ad diem sequẽtem; excusabitur tamen à peccato mortali, vbi id Parochus fecerit inaduertenter, vt habui in facto in quadam Ciuitate Lombardiæ.

Parochus qui omissis denuntiationibus sine licentia Ordinarij, aliquos desponsauerit, neque incurrit aliquam censuram de iure, sed arbitrio eiusdẽ Ordinarij venit puniendus: ita Sacra Congregatio *Concil. in sess.24. cap.*1. apud *Bellettum loco supra proximè citato num.*3. vbi quòd si nullum detegatur impedimentum (intellige dirimẽs) matrimonium sit validum.

Parochus coniungens proprios subditos extrà suam Parochiam siuè per se, siuè per alium a se delegatum, non solum non incurrit aliquam censuram à iure impositã, sed etiã nullo modo (cessante scandalo) peccat, & per consequens neque venit puniẽdus, vt volebat *Lopez ad Diaz in sua practica criminali canonica cap.76. vers. vndecimo*, est probabilior opinio, vt post *Sanch.* testatur *Bellettus loco suprac. n.*5. Cætera vide suprà *hac ead. recollect. verbo matrimonium.*

Patrocinando clericus in sacris, vel in minoribus, seù beneficiatus coram iudice sæculari in casibus non concessis, licèt non incurrat de iure aliquam censuram, pecca-
780 ret tamen mortaliter, si non semel, aut bis, sed sæpè, & ex proposito id faciat. *Sanchez lib.6. opusculor. moral. cap.7. dub.*3. ea ratione, quia suscipit officiũ sibi seuerè interdictum. In quibus autem casibus sit id concessum, videte *Bellettum p.1. sua disquisitionis clericalis de disciplina clericali* §.27. qui benè *ibid. n.*10. & 11. subdit, non indè prohiberi allegationes domi conficere, vel consulere in camera, nam etiam clericus potest esse consiliarius Principis, tractat etiã *Sanchez sup. dub.*2. qui vult, sacerdotibus nec coram ecclesiastico licere patrocinari; sed contrarium seruatur. Quid de Religiosis *Bellettus loco suprac. & Sanchez ibid. remissiuè* vbi etiam de Episcopis.

Peccator publicus, si fuerit Clericus, quod non sit ipso iure suspensus, probaui suprà *recoll.1. n.*219. & patet etiam suprà hac *recoll. verbo concubinarius.* Hanc esse communem opinionem, aliis allegatis, scilicèt *Couarr. Toleto, Alterio, Suarez, Auila, & Henriquez*, testatur *Bonacina tom.3. disp.3. q.7. p.*1. Contrariam esse falsam, dixit *Hurtado de suspensione sub num.*41. *Concil.* autẽ *Trid. sess.*22. *in decreto de vitandis, & obseruandis in celebrat. missarum* decernit, vt Ordinarii *neminem qui publicè, & notoriè criminosus sit, aut sancto altari ministrare, aut sacris interesse permittãt.* supponitur autem constare de crimine, quia delictum, & peccatum non præsumitur, nisi probetur, maximè in foro fori *l. merito ff. pro socio.* An autem liceat audire missam eius, qui est peccator publicus, hoc quærunt tantũ Docto-
781 res de Missa cõcubinarii publici, de quo loquitur *tex. in cap. nullis distinct.* 32. *c. si qui sunt dist.*81. & *cap. quæsitum est, de cohabitat: clericorum, & mulierum*, ob rationẽ particularem, scilicèt frequentiam tunc tẽporis huius criminis, vt per *Marchinum de ordine tr.3. p.3. cap.14. nu.*15. qui benè subdit, hanc prohibitionẽ hodiè cessare ex *extrauag. ad euitanda.* per quam fuerunt dicta iura restricta, cùm solum, nominatim excommunicatum, suspensum, & interdictum denunciatum, ac publicum clerici percussorem, euitandum sub mortali, decreuit, *Comitulus lib.1. responsorum moral.*
782 *q.17. conclus.*8. qui excipit primò, casũ vbi vir nobilis, credens, quòd declinando ab auditione talis Missæ; concubinarius resipisceret, & hoc nõ obstãte, vellet illius Missã frequentare, secundò si nulla suadente necessitate, quis dictum Sacerdotem concubinariũ induceret ad Missam celebrandã, quæ declarãda sũt, iuxtà ea, quæ dixi suprà *recoll.*3. & declarat in terminis *Fagundez lib.2. in primũ præceptũ Ecclesiæ c.5. n.46. & seq.* vbi habetis quid dicendum etiam de irregulari denunciato. *Qui etiam lib.3. in tertiũ præceptum eccles. n.*19. *ac c.*10. docet, quãdo à Sacerdote publico peccatore, possumus recipere sacramẽta, & quando etiã illa deneganda publicis peccatoribus, vbi de doctrina *Nau. c.25. n.*79. docẽris, sciẽtes, aut scire debentes dictã legẽ *Cõcil. Trid.* peccare mortaliter, Missam concubinarij audientes, Quòd clericus nõ possit donare concubinæ, sicut nõ potest quoq. sæcularis, habetur *in cap. duo sunt dist.*96. & post alios notat *Genuensis in suis practicabilibus ecclesiasticis q.*634. *sub num.*4. Peccatum publicum concubinatus an sit de iure reseruatum, habetur per *Fagundez lib.*8. *in secundum*

præ-

præceptum Ecclesiæ cap. 2. numero 4.

Periurus Clericus, id est de isto crimine conuictus, non est ipso iure suspensus, sed est suspendendus, & beneficio, si quod habet, priuandus. *cap. At si clerici, vbi Abbas n. 39. de iudiciis, c. querelam vbi DD. de iureiurando, Marius Antoninus lib. 1. variarum resol. 112. casu 75.* testatur post alios de communi *Bellettus p. 2. sua disquisitionis clericalis, de pœnis clericorum* §. 22. *n.* 11. vbi *n. seq.* à quo iudice veniat puniendus, si dictum periurium coram iudice laico commiserit, & de magis communi, contra aliquos volentes, talem clericum esse ipso iure priuatum beneficijs, testatur *Thesaurus p. 2. de pœnis ecclesiasticis, verbo periurium. versic. quinta pœna*; idem de Episcopis venientibus contrà iuramentum defendendi libertatem Ecclesiæ, quòd non sint ipso facto depositi à dignitate episcopali, sed deponendi per sententiam, post alios notat idē *Thesaurus ibid. verbo censura cap. 6. sub n. 2.* Periuro qñ non prosit absolutio à iuramento. *Marius Antoninus lib. 2. variar. resol. 17. num. 2.* vbi *n. 13.* quòd non dicitur periurus, qui ex causa non seruat iuramentum, quia requiritur dolus. *ibid. resol. 11. nu. 40. & 41.*

Permittentes, ac non se opponentes clerici, aut Religiosi, eorundem, Ecclesiarum, vsurpantibus custodiam, &c. vacantis Ec- Ecclesiæ, non incurrūt veram suspensionē, sed solum prohibentur eo tempore percipere fructus, & prouentus eiusdem Ecclesiæ, vt dixi *sup. recoll. 4. verbo vsurpantes custodiam vers. extenditur.* quibus illic allegatis accedunt *Reginaldus, Rodriq. Filliuc. & Emanuel Sà,* quos refert, & sequitur *Thesaurus p. 2. de pœnis ecclesiasticis verbo vacantium cap. 2. vers. nota 2.* Quidquid aliqui hāc prohibitionem inter suspensiones numerent, vt videre est apud *Megal. p. 3. lib. 5. cap. 4. n. 11.* Dixi clerici, vel Religiosi eorundem Ecclesiarum, quia dicta pœna procedit in ijs clericis, & Religiosis, qui tenentur ex iustitia (& sic non tantum ex charitate) impe

783 dire, & verum est, clericos, &c. eiusdē Ecclesiæ, non autem extraneos, ad hoc teneri ex iustitia, vt de famulis respectu furti ab extraneis, domino facti, est probabilior opinio, quam post *Lessium, & alios sequutus fui sup. p. 1. recoll. 26. sub num. 7.* & in terminis postea reperi, adnotasse *Thesaurum cit. cap. 2. ad finem.*

Postulantes minorem 27. annis, saltē inchoatis, ad Ecclesiam Cathedralem, vel Religiosum professum Ordinis mendicantis, ad quascunq. Ecclesias, Chatedralibus inferiores extrà suum ordinem, præter irritationem talis actus; incurrunt suspensionem per triennium à beneficijs, quæ possident in ea Ecclesia, ad quam, talem postulauerunt, & priuantur postulandi potestate, ac eligēdi pro illa vice. Et postulanti, si hāc suā postulationem in Romana curia fuerunt prosequuti, facientes illā proponi in S. Cōcistorio, scientes se non attigisse vigesimum septimum annum, euadunt inhabiles ad omnia beneficia, & dignitates ecclesiasticas vsque ad annum suæ ætatis 35. *Extrauaganti vnica, de postulatione Prælatorum.* facit de hac suspensione mentionem *Bonacina tom. 3. disp. 3. q. 4. sub num. 4. latius agit nouissimus Thesaurus p. 2. de pœnis ecclesiasticis verbo electio c. 3. n. 3.* vbi cum *Alteria* putat, veriorem intellectum dictæ extrauantis esse, vt ad Cathedralem nullus, siuè sæcularis, siuè Regularis postulari possit, qui 27. annum non attigerit. Regulares verò Mēdicantes, etiam maiores 27. annis non possint postulari ad Ecclesias, Cathedralibus inferiores extra suum Ordinem, eiusdemq. opinionis videtur esse *Layman lib. 4. tract. 2. de beneficiis cap. 12. n. 8.* vbi habetis in quibus differat, & conueniat electio, & postulatio, & latius per *Castellinum de elect. canonica cap. 1. & 2.* postulatio enim habet locum in illis electionibus, quæ egent dispensatione in defectu, aut impedimento dispensabili, ipsius postulati, vnde *DD. in Rub. de postulatione Prælatorum*, illam de-

784 scribunt, his verbis, est quædam petitio gratiæ facta superiori de promouendo aliquem ad Prælaturam, ad quam iure communi propter defectum aliquem, eligi, seù promoueri non poterat, tamen largo sumpto vocabulo, vocatur etiam Postulatio illa, quæ fit pro electionis confirmatione ab alio Prælato superiori, facienda, de qua confirmatione vide eundem *Layman in quæstionibus canonicis de Prælatorum ecclesiasticorum electione, post suam Theologiam moralem cap. 10. Sigismundum à Bonia tract. de elect. & potestate Prælatorum regular. dub. 45. & duobus sequentibus, & dub. 119.* vbi de postulatione sollemni, & non sollemni, & *Castellinum locis citatis.*

Postulantes indignū ad dignitates, ac prælaturas inferiores cathedralibus, & si non incurrant aliquam suspensionem, tamen priuantur facultate postulandi, & eligendi pro illa vice. Prima pars, quòd tales non incurrāt suspensionem, patet quia non incurrūt suspēsionē impositā *in c. cum in cunctis de electione, n. 61.* de quo textu fecimus tionem *suprà verbo indigno.* quia ibi præter priuationem facultatis ea vice eligendi, imponitur pœna suspensionis à beneficijs, quæ in eadem Ecclesia, tales obtinent, per triennium contra eligentes, aut postulantes, (vt explicat *Layman in suis quæst. canon.*

785 *de elect. n. 63.*) indignū ad Ecclesiā cathedralē, seù Episcopalē; ita habetur per eundem

dem *Layman loco suprà citato, & Sanchez citatum suprà indicato verbo indigno.* & testatur de communi, contrà *Suarez, & Bonacinam. Thesaurus p.2. de pœnis ecclesiasticis verbo electio cap.3. in principio,* qui subdit, *ibid. vers. item aduerte ad finem.* certũ esse, in non procedere contra Episcopum habentem ius eligendi, Adde excepto casu speciali *extrau. vnica, de postulatione prælatorum,* vt *per Bonacinam tom.3. disp.3. q.4. p.1. num.*4. in quo cum eo conuenimus, non autem in eo, quòd putat, in d. tex. prohiberi, vt nullus sæcularis postuletur ante vigesimum septimũ annum ad Episcopatum; & nullus Regularis Ordinis Mendicantium ad vllam Ecclesiam, inferiorem cathedrali extrà suũ ordinem, itidem ante annum 27. postuletur, quia vt dixi *conclus. præced.* alius intellectus *Alterii,* magis placet. Secunda pars, quod postulantes indignum ad beneficia inferiora, priuentur facultate pro illa vice postulandi, & eligendi, colligit *Layman loco suprac.* ex alijs iuribus nempè *cap. dudum de elect. & c. quanquam, & c. perpetua eod. tit. in 6.* item ex regula illa, quòd quis debeat puniri in eo, quod deliquit, hanc esse non solum probabilem, sed etiam communem opinionem, post alios testatur *Thesaurus suprà num.*4. Qui *cit. vers. item aduerte.* probat, hanc pœnam esse latę sententiæ, & ligare ante omnem sententiam declaratoriam. Vndè sequitur, hoc casu deuolui ad superiorem prouisionem dictarum dignitatum &c. vt per *Layman loco suprac.* Illi autem

786 dicuntur indigni pro postulatione, quorum defectus sunt indispensabiles à Prælato, apud quem fit postulatio, vt patet ex terminis, videte *Sũmistas in verbo postulatio.* Quãdo indignus aliquis iudicãdus fit, vt postuletur pro Prælatis Regularibus, qui nõ est in eadẽ Religione professus, videte *Siluestr. & Tabienã verbo postulatio.* qui dicunt, talem non posse postulari, nisi necessitate instãte, & modo in regula sit cõpetẽter instructus, quãdo autẽ quis est professus, subdit *Siluester ibid. n.3. vers. quartum.* hodie indistinctè teneri, quòd siuè in suo monasterio, siuè extrà, siuè ad Episcopalem dignitatẽ, post electionem postulabitur, quia sine superioris licentia nõ potest cõsentire. Iste autẽ superior, maximè pro Episcopatu est S. Pontifex. Quòd hodiè Regulares pro beneficiis sæcularibus obtinendis, siuè illa sint curata, siuè simplicia, egeant dispensatione pontificia, & sic postulandi sint à Papa. declarauit S. Congregatio apud *Sanchez to.2. summæ moralis lib.7. c.29. n.71.* videte *Lezanam p.1. cap.2. num.17. & c.16. nu.24.* qui *c.17. latè* tractat, à quibus obseruantiis primæ Religionis, absoluatur assumptus ad dignitatem alterius Religionis, vel dignitatem sæcularem.

Prælati ecclesiastici procurantes apud dominum temporalem, vt personæ ecclesiasticæ capiantur, ad vnum de duobus ef-

787 fectibus, nẽpè vel vt beneficia resignent, vel vt citati a Sede Apostolica, non obediant, effectu sequuto, scilicet resignatione, ne, vel impedimento accessus ad Sedem Apostolicam (quòd fit quando lapsum est tempus comparendi apud Sedem Apostolicam) incurrunt suspensionem per triennium à perceptione fructuum suorum beneficiorum, quòd est idem quàm quòd per triennium sit suspensi à beneficiis: ita habetur in *Clem. multorum de pœnis,* & explicant magis communiter DD. infracitandi. Dixi *apud Dominum temporalem,* quia eandem suspensionem incurret id procurans apud Prælatum aliquẽ habentẽ dominium temporale, & spirituale in illo loco, si hoc ab eo petat, vt dominus temporalis est; ita *Bonacina tom.3. disp.3. q.4. p.13. n.3.* vbi *nu. seq.* id dicit verum, etiam si ipse Prælatus habeat etiam dominium temporale in illo loco, & procuret ecclesiasticam personam capi à suis ministris ad effectus, de quibus suprà, dummodo apud ipsos ministros hoc procuret tanquam dominus temporalis. Dicta autem carceratio, vt subiaceat huic suspensioni, debet esse facta ex publica authoritate, non autem audacia priuatata, vt benè post *Vitalinum,* aduertit *Thesaur. p.2. de pœnis ecclesiasticis, verbo electio c.3. in fine. 1. notab.* Ex quo sequitur, quòd si Prælatus talem personam caperet per se, & si ad hos effectus, non tamen incurreret suspensionem, vt per *Bonac. loco supra cit. num.7. vers. secunda est.* qui *num.*11. probat contra *Sanchez, Nau. & alios,* dictam suspensionem esse latæ sententiæ, & non ferendæ sententiæ, & *n.9.* post *Suarez, Alterium, & Filliuccium,* quòd hic nomine Prælatorum veniãt Episcopi, sequitur *Thesaurus cit. cap.5. ad finem,* qualiter autem procurans dictam carcerationem, illa iam sequuta, præter dictam suspensionem, incurrat excommunicationem. *can. si quis suad.* patet ex dictis *sup. recoll.* 5. Contrà alios ecclesiasticos non Prælatos idẽ procurãtes, in *ead. Clemẽtina* est imposita pœna priuationis beneficiorũ, perpetua, vt per supracitatos authores, vbi de nullitate talis resignationis

788 sic extortæ, & si aliàs resignatio per metũ, etiam cadentem in constantem virum extorta, regulariter non sit nulla ipso iure, sed annullanda per iudicem, vt est magis communis, & verior opinio, de qua post *Parisium de resignatione lib.13. q.2. n.8.* testatur *Thesaurus cit. c.3. in secunda notabili.*

Professionem Nouitij recipere præsumentes Religiosi mendicantes infrà annum probationis, seù illo non dum expleto, inspecto

ſpecto iure communi, certum eſt, quòd incurrant ſuſpenſionem à receptione aliarũ profeſſionum in ead. Religione, vt patet in *cap. non ſolum*, vbi illa fertur tantũ pro fratribus Minoribus, & Prædicatoribus. *& cap. conſtitutionem de Regularibus in* 6. vbi dicta ſuſpenſio extenditur à Bonifacio VIII. ad aliorum Mendicantium ordines, & declaratur expreſsè, *in aliis Religionibus, profeſſionem expreſſam, vel tacitam fieri poſſe licitè infrà annum*. latè *Bonacina tom.* 3. *diſp.* 3. *q.* 8. *p.* 2. vbi benè declarat *à n.* 12. pro *Religioſis*, hic intelligere nos debere Prælatum, & ſingulares perſonas ſuffragantes in capitulo in fauorẽ dictæ receptionis, & pro *Mendicantibus*, non ſolũ eos ordines, qui tales erãt tempore, quo Bonifacius edidit dictam ſententiam, ſed etiam alios poſtea inſtitutos, & approbatos tamquam tales (quod eſt
789 dicere, non ſolum eſſe Prædicatores Minores Aguſtinianos, & Carmelitas, qui de iure ſunt Mendicantes. *cap. Religionum* §. *ſanè de Religioſis domibus in* 6. ſed alij etiã, qui poſtea declarati ſunt tales à S.S. Põtificibus in confirmationibus eorum conſtitutionũ, & Regularũ, quales fuerũt inter alios à Pio V. S. Põtifice declarati Seruitæ, Minimi, Ieſuati Sancti Hieronymi, & Ieſuitæ, vt poſt *Azorium*, *notat Lezana p.* 2. *cap.* 1 *n.* 1. *ad fin.* vbi latè de iſta materia Mendicantium, tales etiam eſſe Carmelitas diſcalceatos, declarauit Clem. VIII. apud *Barboſam in collectan. Bullarũ, & Decretorum v. Mendicantes*, vbi per extenſum de illis Religionibus, quæ participant priuilegia Mendicantium. Et tãdẽ nõ ſolũ Religioſos Mendicãtes maſculos, ſedetiam fœminas dictorum Ordinum. Et loquendo de Ieſuitis, ipſe *Bonacina loco ſupracit. num.* 3. & ſi probabilem putet, dictam ſuſpenſionem incurrere Patres, ſeù Generales Societatis Ieſus admittentes ad profeſſionem non ſolum ſollemnem, verũ etiam ad vota ſimplicia Nouitium ante completum annum, ſubdit tamen, contrarium non carere probabilitate, ſed non recedendum puto à prima ſententia, quia ipſi Ieſuitæ comprehenduntur. *in cap.* 15. *ſeſſ.* 25. *Concil. Trid.* vt poſt *Sanchez* habetur per *Lezanam p.* 1. *cap.* 2. *ſub n.* 10. Limitat *Bonac.* ſimpliciter noſtram concluſionem in Equitibus Sancti Iacobi, Sancti Ioannis Alcantaræ, & Calatrauæ, *nam iſti* (vt vtar verbis illius) *ſtatim elapſo* 13. *anno, & ante nouitiatus annum, profeſſionem emittunt, neque hoc reprobatur à Concilio Trident. vt Sacra Cardinalium Congregatio declarauit, teſtibus Azorio lib.* 13. *cap.* 4. *quæſt.* 2. *P. Marſilla & aliis, quibus adhæret Sanchez lib.* 5. *operis moralis cap.* 4. *n.* 17. hucuſque *Bonacina*: Quę limitatio præterquam quòd eſt extra rem, nec ad propoſitũ noſtrũ, nã ſicut nõ eſt certũ, an omnes equites ab eo recẽſiti ſint verè Religioſi, vt per *Lezanã loco ſuprac. c.* 5. *n.* 5. *&* 6 (Dixi, *ab eo recenſiti*, quia milites Sancti Mauritij, & S. Stephani, qui tantum duo vota emiſerunt, vt eſt compertũ apud omnes, non ſunt veri Religioſi, vt per *Lezanam loco ſuprac.*) ita certum eſt non eſſe
790 Mendicantes, cùm pertineant potius ad ordines monachales. Fallitur ſua pace cum *Sanchez*, dum Equites etiam Hieroſolymitanos, aſſerat, declaraſſe S. Congregationem non comprehendi *in cap.* 15. *Concil. Trid. ſeſſ.* 25. *de Regularibus*. ſicut etiam falluntur alij plures auctores apud *Sperellum deciſ.* 21 *num.* 49. quia hæc declaratio fuit facta pro ordinibus militaribus generaliter, antequã ipſa Congregatio informata eſſet de ſtabilimento huius militiæ, *cit. cap.* 15. *Tridentini*, inhærente, & ideo melius informata, de illis in particulari declarauit, illos comprehendi in *d. cap.* 15. ex eorum nouo ſtatuto, vt per *Barboſam de offic. & poteſtate Epiſcopi allegat.* 100. *n.* 5. *cũ duobus ſequẽtibus, & in collectanea Bullarum, & decretorum verbo milites Regulares n.* 4. iuncto *v. Milites Hieroſolymitani. &* Lezanam *t.* 2. *cap.* 5. *n.* 17. *& clarius per Sperellum loco ſuprac.* qui citat *Rotam deciſ.* 779. *ante n.* 11. *p.* 3. *recentiorum* facientem mentionem de dicto ſtabilimento, inhærente Concil. Trident. & *n.* 50 concludit, quod *cum hodiè priuilegia huius militiæ ſint redacta ad formam Concil. Trid. vtique in d. Concilij Trid. decreto (& ſic etiã ſecluſo ſtabilimento) comprehendutur ſecundum Genuenſem in praxi cap.* 21. *in addit. n.* 12. *in fine*, quẽ ſequitur *Gratian. t.* 2. *diſcept. forenſ. c.* 363. *n.* 27. Hæc *Sperell.* fauet *Portell. verbo profeſſio n.* 19. *verſ. at iuxtà probabiliorem*. vbi poſt *Sanchez* ait, *Trident.* non obligare in Religionibus militaribus, excepto D. Ioannis, confirmatur, nã S. Congreg. etiã declarauit, d. milites Hieroſolymitanos comprehendi in *cap.* 19. *eiuſdem ſeſſ. Concil. Trid.* circa annullationẽ profeſs. ratione vis, vel metus. *Lezan. p.* 2. *c.* 5. *n.* 19. Ex quibus patet quomodo intelligẽdus ſit *Sãch.* allegatus *à Bonac. loc. ſuprac.* dũ hanc limitationẽ ponit non ſimpliciter, prout eam refert *Bonacina*, ſed *ſecluſo peculiari ſtatuto*, ſi quod habent; ex quibus probaui, illos etiã comprehendi in decreto *eiuſdem ſeſſ.* 25. *cap.* 16. vbi agitur de ſollemnitatibus requiſitis pro re-
791 nunciatione facienda à nouitijs, ſcilicèt vt fiat ante duos menſes proximos profeſſioni, & cum licentia Epiſcopi, vel Vicarij, cum enim iſtud *cap.* 16. veniat continuatiuè ad *cit. cap.* 15. immediatè præcedens, vt per *Fariſium de reſign. lib.* 6. *cap.* 2. *num.* 117. & *Menoch. in addit. ad lib.* 2. *de Arbitrarijs caſu* 136. qui hoc benè probant ex illa dictione, *quoq;* poſita in principio huius *c.* 16.

sumatum matrimonium, & sic seruatur in praxi, vndè sępè vidi expedita breuia pro dicti anni abbreuiatione in supradictis casibus, quæ nota, quia si vera est prima opinio à nobis suprà relata, de suspensione incurrenda à Religiosis ordinum Mendicantium recipientibus nouitium ante expletum annum, quam videtur sequi præter supracitatos *Portellius verbo suspensio n.3. in 4. suspensione cōtrà Prælatos*, illam incurrerent etiam in his casibus.

R

RApinæ Ecclesiarum, clerici consentientes, incurrunt suspensionem ab ordinis exequutione. *cap. super eo de raptoribus*, hos etiā incurrere excommunicationem latam in *Concil. Trid. de qua sup. recoll. 4. verbo vsurpantes.* subdit *Bonacina loco infrac. n.9.* In hoc *eod. tex.* fertur ead. quoque suspensio contrà eosdem clericos, oblationes, vel eleemosinas accipientes a raptore, vel violatore publico Ecclesiarum, qui in vita non restituit, nec in morte, cùm potuisset cauere de ista restitutione, noluit cauere, de qua per *Bonacinam tom.3. disp.3. q.4. p.6. n.7.* Nota modū loquendi dicti textus, quando agit de participante tali rapinæ, vel accipiente oblationes. ibi. *Ordinis sui damnum irrecuperabiliter patiantur, ac beneficio careant*, quæ verba non continent suspensionem, neque priuationē latæ sententiæ, sed ferendæ, vt per *Bernard. Diaz in sua pract. cap. 109. in nouiss. n.2.* & sequitur *Thesaurus verbo incediar. cap.2. ad finem.* eiusdem sententiæ est *Bellettus p.2 sua disquisit. cleric. §.41. n.1.* loquēdo de participante, quia licèt ly *careant* significet sententiam latam, tamen illa alia verba præcedentia (quæ declarant sequentia) *ordinis sui damnum patiātur.* continent sententiam ferendam, quidquid *Portellius verbo suspensio*
797 *n.3. & Bonacina loco suprac.* hāc inter alias suspensiones latas ipso iure contrà Religiosos, annumerent. Subdit autem *Bonac. ibid.* intelligi dictum textum de raptore Ecclesiæ nominatim declarato, seù denunciato iuxtà *extrau. ad euitanda.* Huic tamen, *qui Presbyterorum, in vita, vel in morte pænitentias dare, aut sepulturæ interesse, vel eorum eleemosinas accipere, attentauerint, seù huiusmodi rapinæ, participes inuenti fuerint*, possunt declarari suspēsi, & depositi, & tūc quādo declarātur tales, dispensatio spectat ad S. Pontificē, hoc mihi significat, ly *irrecuperabiliter.* videte *Diaz loco suprac.* Idem disponitur in dicto textu de manifestis violatoribus Ecclesiarum, non declarant autem supracitati authores, an ibi sumantur pro eod. quòd significat ly *raptores*, vel quid diuersum. Nam violatio Ecclesiæ, sæpè accipi solet pro violatione immunitatis ipsius, sed vt nigrum congruat rubro, dicendum est, significare violationē circa bona, nō autē circa immunitatem ecclesiasticam, cuius violatores sunt excommunicati, vt dixi *suprà recoll.4. verbo extrahentes.*

Religiosi accipientes aliquid pro receptione in Religionem, videte suprà *Accipientes.*

Religiosi tàm superiores, quàm subditi introducentes in eorū monasteria mulieres etiā nō virtute alicuius facultatis Papalis reuocatæ, incurrunt suspensionem à diuinis. ex Pio V. vt dixi suprà *recoll.4. verbo ingressum mulierum, &c. in principio.* vbi quòd non incur-
798 rant hoc casu excommunicationem latā à Gregorio XIII. quòd etiam suppono *p.2. recoll.11. num.214.* vbi ago de facultate superioris, absoluendi Regulares suos subditos à dicta suspensione, non solum quando casus est occultus, in quo concordant omnes, sed etiam vbi est publicus. quibus ibi allegatis, addo *Portellium in suis dubijs Regularibus verbo clausura monachorum sub num.1.* vbi refert opinionem *Suarez* docentis, tales Religiosos subditos, vel Prælatos non incur-
799 rere neque excommunicationem, neque suspensionem, nisi per statutum Religionis, prædictæ pænæ etiā sint impositæ, subditq. quòd licèt opinio *Rodriquez* contraria, sit securior; tamen hæc opinio *Suarez* sit probabilis, & per consequens liberū sit cuilibet, sequi vtrāq. opinionē, nec scrupulum ingerere posse, volenti amplecti opinionem *Suarez*, declarationes aliquas in contrariū adductas (intellige vnā relatā *à Quaranta v. monasteria, & conuentus fol. mihi* 300. & aliā *à Cōfectio in collectan. litterar. Apostolicarū inter constitutiones Pij V. const.6.* apud *Sanch. lib.6 sum. moralis c.16. n.79. & c.17. n.22.* qa nō sūt authenticæ, sequitur *Diana p.4. resol. 179. tr.4.* sed & si displiceat hæc opinio *Portellij* ex quo vt certū est, nō solū est indecēs, sed seuerissimè vltioni subdendum crimen (vt vtar verbis D. Gregorij relatis à *Gratiano in can. peruenit 18. q.2.*) introducere mulieres in monasterium Regularium, non tamen recedo à sententia *Sanchez, & aliorū* quam *loco supracitato* sequutus fui, hoc scilicèt casu, incurri tantum suspensionem à diuinis, non autem excommunicationem, & in hoc sensu mutauit sententiam *Suarez*, vt fatetur *Lezana eod. loco* à me allegatus, dū asserit, illam mutasse propter constitutionē (voluit dicere *Declarationem*) Pij V. quæ declaratio est (vt patet ex eius verbis relatis à *Quarāta loco suprac.*) prò constitutione eiusdem Pij V. quæ loquitur de suspensione, nec facit mentionem de simili declaratione Gregorij XIII. loquente de excommunicatione, vt faciunt *Ioannes Cruz lib.1. cap.5. de statu Religionis dub.1. conclus.2. & Sfortia in*

selectas SS. Pontificū theoremate 235. *&* 335. sed quidquid sit de hoc, id est certum, requiri in dictis superioribus, & subditis præsum-
802 ptionem ad incurrēdas dictas pænas, ideò que ab eis excusare ignorantiam, quæ non sit affectata, inaduertentiam, aut obliuionē, vt aduertit *Scortia loco suprac. ad finem.* vbi idem dicit de mulieribus ingredientibus in dicta monasteria, item quia etiam data opinione, scilicèt ipsos Regulares scienter introducentes mulieres incurrere excommu-
801 nicationē Greg. XIII. adhuc superior potest ab ea absoluere suos subditos, ita loquuntur *Suarez, Cruz, & alij à me citati in supra allegata p. 2. recoll.* 11. *n.* 214. contrà *Filliucc.* asserentem, non posse dictos Regulares absolui nisi à Pœnitentiarijs S. Petri, & præter ibi à me dicta, fauet priuilegium concessum ab Eugenio IV. & Sixto IV. Generali, vel ab eò deputatis, absoluendi facultatē eis tribuēs, in confessionibus audiendis, qualē minores Pænitētiarii Papæ in Romana curia præsentes, ex officio exercebant, & habebant, & per consequens cùm possint Pænitentiarij Summi Pontificis (secundum *Filliuccium*) qui sunt Pænitentiarii minores Romanæ curiæ, vt dixi *p. 2. recoll.* 7. ab his censuris absoluere, possunt etiam ipsi deputati à Generali, videte *Lezanam p.* 1. *cap.* 18. *n.* 33. *et seq.* vbi refert priuilegium concessum ab eod. Sixto IV. quod est mare magnum ordinis Prædicatorum, in quo confirmat priuilegia dicto ordini concessa à Gregorio XI. cui idem Gregorius facultatem concesserat, non solum Generali, vel ab eo deputatis (vt sonat mare magnum Carmelitanorum suprà relatum) sed etiam Prioribus Prouincialibus, & Conuentualibus, & eorum Vicariis absoluendi Fratres dicti ordinis ab excessibus, & censuris omnibus, exceptis quibusdā, interque certum est, vt etiam aliàs dixi, non est ista. Nec quicquam contrà id facit, quod
801 sit hæc reseruatio posterior dicta concessione, nàm verba illorum priuilegiorum, cū sint generalia, & indefinita, comprehendunt non solum tempus concessionis, sed tempus absolutionis, vt post *Suarez tom.* 4. *de Religione tr.* 8. *lib.* 2. *c.* 21. *et Pierinum t.* 1. *priuilegiorū Minim. in const.* 4. *Sixti IV.* §. 4. *n.* 24. notat *Lezana loco suprac. n.* 41. *ad fin.* videte etiā *Beyā p.* 4. *casu* 37. *vers. Hinc etiā colliges.*

802 Religiosi professi recipiētes ordines absq. dimissoriis suorum Prælatorum Regulariū, licèt recipiant characterem, vt dixi suprà *n.* 768. Tamen incurrunt suspensionem ab exequutione ordinum susceptorum ad arbitrium sui Prælati, ad quem spectabat dare ei dictas dimissorias *ex Concil. Trid. sess.* 23. *c.* 8. vbi cùm simpliciter decernatur, *quòd si quis ab alio promoueri petat, nullatenus id ei, etiam cuiusuis generalis, aut specialis rescripti, aut priuilegij permittatur, nisi eius probitas, ac mores, Ordinarij sui testimonio comēdentur, et si secus fiat, ordinans à collatione ordinū per annū, et ordinatus à susceptorum ordinum exequutione, quandiù proprio Ordinario videbitur expedire; sit suspensus.* omni dubio procul cōprehenduntur in dicto decreto Regulares, quia eisdem Superioribus competit dare dimissorias suis subditis pro ordinibus, vt dixi *suprà n* 596. quòd significat etiam ipsos hoc casu esse ordinarios (de quibus loquitur Cōcil. Trid.) respectu suorum subditorum exēptorum ab aliis ordinariis, præterquā quòd id præsupponit declaratio S. Congregationis Concilij relata etiam suprà *num.* 597. dū assignat formā, modū, & tēpus obseruanda à Superiore Regulari dante dictas dimissorias, confirmatur etiam ex eod. *Concil. Trid. ead sess.* 23. *c.* 10. vbi superiores exempti prohibentur tantum dare dimissorias clericis sæcularibus, ergò à contrario sensu, conceditur ab ipso Concilio, ipsis superioribus exemptis dare dictas dimissorias Regularibus, de quibus S. Concil. in eod. *cap.* paulò antè fecerat mentionē, ibi *Cuiquam qui Regularis sibi subditus non sit*, & latè post alios habet *Marchinus tract.* 1. *de ordine p.* 6. *cap.* 4. *in principio, & latius nouissimè Lezana p.* 4. *verbo Dimissoria. Portell. verbo ordinis sacri suspensio in addit. n.* 1. vbi expressè dicit, *non*
803 *teneri Religiosos ferre dimissorias Episcopi, in cuius Diœcesi manent, quando vadunt ad Episcopum alterius Diœcesis pro ordinibus suscipiendis.* Adde neque teneri illos, ferre fidem curiæ, quòd ibi non habeantur ordinationes, vt dixi *sup. n.* 602. vbi ꝙ qn̄ monasteriū reperitur in locis nullius Diœcesis; dimissoriæ dandæ sint ad Episcopū viciniorem. Ex quibus satis apparet, illa verba *cit. cap.* 8. ibi *eius probitas, ac mores, Ordinarij sui testimonio commendentur*, non tantum intelligi de comendatitijs, vt aliqui authores voluerunt, apud *Thesaurum par.* 2. *de pænis ecclesiasticis verbo ordo c.* 23. sed etiam de dimissorijs propriè dictis, de quibus loquitur *Concil. in isto c.* 10. Prò hac suspensione allegaui Concil. Trid. & non constitutionem *Pij II.* vt alij allegant, tū quia d. cōstitutio loquitur de clericis, & per consequens non extenditur ad Regulares, vt in simili fatetur *Marchinus* loquendo de constitutione Santiss. Vrbani VIII. aduersus malè promotos *tract.* 2. *de ord. p.* 5. *cap.* 11. *ad finem.* quidquid in terminis huius constitutionis Pij II. contrarium antea dixerat *ibid. c.* 3. *n.* 7. Hæc doctrina nostra, est secundum *Bonacinam disp.* 3. *de censuris in genere disp.* 3. *p.* 6. *p.* 5. *n.* 37. qui docet, Regulares non incurrere suspensionē sim-
804 pliciter latam in clericos, & clarius consequenter loquendo, idem *Bonacina tom.* 3. *dis.* 3. *q.* 1. *p.* 11. *n.* 3. hanc nostram conclusionem

nem probat ex generali loquutione ipsius Concilij Trident. non autem ex dicta Bulla Pij II. Si igitur superior dat dimissorias propriè dictas tamquam Ordinarius, sequitur vt etiam ordinatus absque dictis dimissorijs,
805 sit suspensus ad arbitrium ipsius superioris qui etiã est ordinarius, cui cõpetit illas dare, vt loquitur *Sacrum Concil. loco suprac.* quòd significat, posse ab ista suspensione dictos Religiosos absoluere Superiorem præfatum, tam vbi casus est occultus, quàm vbi esset publicus, & non solum à suspensione, sed etiam ab irregularitate inde contracta, vt subdit *Diana p.5. tract.10 resol.31. ad finem.* & præsupponit pro certo post *Capuccinum, Portellius verbo ordinis sacri suspensio n.14.* & tantum dubitat de ordinato ante ætatem, & prosequitur *Diana p.3, tract.2. resol.5.* Qui *Portellius ibid. in additione n.3.* subdit, peccare mortaliter Prælatum concedentem dimissorias indigno, addens, maiorem probi-
806 tatem morum requiri in Religioso, quã in sæculari ordinando, de qua re *Marchinus tract.1. de ordine p.6. cap. 2.* subdens, reprehensibilem esse illorum Episcoporum consuetudinem, qui in concessione dimissoriarum, nulla facta mentione scrutinii, conscientiam ordinantis onerant, cùm per dictam onerationem ipsi non se exonerent, conce-
807 dendo indigno dimissorias, æquè ac si indignum ordinarent, & è contrà ordinans alienũ indignũ, habentẽ secum dimissorias, excusatur, ꝙ intelligo, excepto sciẽtiæ defectu, &c. quia potest, & debet illũ examinare. Dixi in principio conclusionis *Religiosi professi*: nam illis possunt dare dimissorias superiores, non autem Nouitiis, de iure communi loquendo, quidquid sit inspectis priuilegiis, vt dixi *sup. verbo Nouitium n.454. & seqq.* quibus ibi allegatis accedũt post alios *Diana p.3. tract.2. recoll.7. & p.5. tract.10. resol.43. & Lezana to.3. verbo dimissoriæ subn. 6.* De nulliter professo ordines recipiente cum dimissoriis superioris Regularis, an incurrat hanc suspensionem, dixi *etiam sup. nu.450.* quibus illic allegatis, addo *Bonacinã de clausura q.2. p.10. difficult.5. n.4. Dianam p.4. tr.2. resol.82. & Marchinum tr.2. de ordine p.6. c. 5. n.2.* qui docent, hunc talem si postea celebrauerit, euadere irregularem, quod intelligendum etiã erit iuxtà ea, quæ ibi dixi, .s. vbi aliquo modo non fuit dicta ordinatio simpliciter voluntaria, quòd reperi postea etiam docuisse *Sanctarellũ lib. variar. quæst. 48. num.26. & seqq.* quo casu tantum suspensio, & irregularitas vendicabũt locũ (vt dixi *loc. suprac.*) post declaratã nullã professionẽ, fauet *Riccius p.4. decis.17. apud Nouar. Canonicum in summa Bull. cum de ordinandorum titulo n.15.* Vbi quòd talibus egressis, Neapoli nullatenus detur licentia celebrandi. Quinã Prælati Regulares possint dare d. dimissorias, desumẽdũ est à cõstitutionibus particularibus cuiusque Religionis, hoc autem est certum, illas non expirare morte concedentis, vt per *Bonacinam suprac. p.11. n.26.* & ita declaratum à S. Congregatione Episcoporum & Regular. refert *Barbosa in collectanea Bullarum, & Decretorum v. Dimissoria.* An autẽ possit dictus superior dando dictas dimissorias, dispensare in interstitiis, dixi *sup. n.599. & seqq.* De admissis pro laicis, quomodo possint ordinari, dixi quoq. *sup. n.768.* Ali-
808 quas alias suspensiones contrà Religiosos in iure latas, refert summatim post *Rodriq. Portellius verbo suspensio sub num.3.* ex quibus aliquas suprà explicaui, & alias vt ipse *Portellius ad finem d. numeri*, aduertit, vel nõ sunt in vsu, vel saltem parum frequentes, & multæ aliæ cõtinentur in Bullis particularibus, quas moraliter loquẽdo, impossibile est recensere. Hęc *Portell.* ex qbus vltimis verbis, excipi põt, ꝙ *pænæ priuationis vocis actiuæ,*
809 *& passiuæ, ac priuationis officiorum, & inhabilitatis ad illa*, quæ apponi solẽt in Bullis SS. Pontificũ in materia concernente Regulares, & si largo modo possint dici suspensiones, quia suspendunt ab officiis, vel à voce eligendi, &c. tamen stricto modo non possunt dici tales, cùm ipsæ nunquam incurrantur, secundum veriorem opinionem, etiam in conscientia ipso iure, sed sẽper expectanda est sententia declaratoria, vt dixi *sup. p.2. recoll.11. n.215.* vbi de earum pænarum absolutione, quod est verum etiam si addita reperiantur in dictis Bullis, illa verba *absque aliqua declaratione*, vt dixi suprà *recoll.1. num.84. & seq.* quibus ibi allegatis adde *Scortiam in selectas SS. Pontificum constit. theoremate 382. ad finem,* & latè post suprad. typis exarata *Thesaurus p.1. de pœnis eccles. cap.28. & 29.* & si non omninò conueniat cum dictis à nobis *loco suprac.* sicut etiam latius tractando hanc materiam etiam discordat *Isnardus in codice Minimorum* r. Hoc tamen certum est, ex violatione talis pænæ, non incurri irregularitatem, vt infrà cum de irregularitate, quòd sufficit, vt dictæ pænæ non sint suspensiones propriè dictæ, scilicèt quatenus censuræ sunt. Quod autem quando in iure, vel aliqua Bulla infertur
810 pęna priuationis vocis, debeat intelligi tantum de actiua, & non de passiua, post *Garziam, probat Castrus Palaus tom.2. tr.13. disp.6. p.6. num.15.* quamuis contrarium doceat *Lessius lib.2. de iust. cap.34. nu.105.* Hæc doctrina potest multũ deseruire pro his, qui sequuntur opinionem, docentem, suffragio actiuo neminem priuari per legem pænalẽ, antè sententiam iudicis, ne omnes electiones reddantur incertæ, secus de suffragio passiuo, de qua re *Diana p.1. tr.10. resol.24.*

Resi-

Residentiam absque legitima causa,& sine superioris licentia non facientes illi, qui beneficia sæcularia curam animarum habent, & si peccent, & ante omnem sententiam priuentur fructibus dictorum beneficiorum pro rata temporis, quo non residenț, non tamen incurrunt aliquam censurā ipso iure, vt habetur in *Concil. Trid. sess.23. c.1. de reformatione*, vbi hanc reperietis differentiam inter Episcopos, seù alios cathedralium Ecclesiarum (etiam si S.E.R. Cardinales sint) Præfectos, & alios quoscunque, qui beneficium aliquod, vt suprà sæculare curam animarum habentē, obtinent, quòd Primis cōceditur, vt absque culpa,& pœna priuationis fructuum, vt suprà, possint abesse per tres menses. Secundis autem tantum per duos menses, nam vltrà dictos tres, aut duos mēses, vtrisque, non sufficit legitima causa, sed etiam est necessaria licentia superioris, qui respectu Episcopi, est Summus Pontifex, seù Sacra Congregatio Episcoporum, respectu verò aliorum inferiorum curam animarum habentium, erit Episcopus, imò dicta licentia debet esse validè cōcessa, scilicèt absq. dolo,& fraude, quia tunc nihil suffragaretur *Bonac. in tractatu p.4. n.11. vbi n.n. sequentibus*,& si probet, non sufficere tacitā, & tantò magis nec petitam, non autem obtentam, concedit tamen in foro conscientiæ, non esse necessarium, quòd sit in scriptis Adde secundùm communem sententiam, dictam licentiam etiam pro bimestre esse
811 necessariam in inferioribus curatis, quia ipsum bimestre in *dicto cap.1.* illis non conceditur, vt Episcopis conceditur trimestre, tanquam parua materia, respectu totius anni, sed simpliciter decernitur, ibi *discedendi licentiam in scriptis, gratisque concedendam vltra bimestre tempus, nisi ex graui causa, non obtineant, &c.* ita *Sanch. de matrim. lib.3. disp.31. n.11. Vgol. Lessius, & Posseuin.* quos refert,& sequitur *Barbosa de offic. & potestate Episcopi allegat. 53. num.96.* testatur de communi *Thesaurus p. 2. de pœnis eccles. verbo residentia n 1.* sic fuisse per S. Congregationem declaratum, refert *Garzias p.3. c.2 n.23.* Et si hac declaratione nō obstante contrarium post *Nau. & alios*, doceat tamquam probabile *Bonacina opusculo de beneficiatorum obligatione p.4. num. 5.* quod etiam tenuerunt plures Doctores apud *Graziam loco suprac.* ac etiam fatetur esse probabilem opinionem *Azor. t.2. lib.7. c.4. quæsito 10.* ex eo, quia, est probabile, d. bimestre pari modo, ratione paruitatis materiæ cōcedi Parocho, sicut trimestre Episcopo, quod mihi suadent verba illa *eadem omninò.* posita à *S.Concilio in d.cap.1.* loquens de istis Curatis, postquam loquutus fuerat de Episcopis, quæ comprehendunt omnes casus,& sic idem est ac si dixisset ead. *totaliter, ac indistinctè.* ita enim exponitur dictio illa *omninò. Rolandus cons.48. num.23. & 24. lib.1. Grauetta cons. 201. n.44. apud Ciarlinum in suis controuersiis cap.4. n.21.*& saltem vt dicit *Layman lib.4. sua theologiæ moralis tr.2. cap.6. ad finem.* Securissimum est, cuiusque Diœcesis consuetudinem hac in re sequi Stando tamen in prima opinione; puto pro dicta absentia in Parocho, non esse necessariam causam legitimā abessendi intra dictum bimestre, vt de Episcopo loquendo, docet idem *Bonacina sup. num.8. & 9.* & sequitur cōtrà *Garziā, Thesaurus sup. cap.1. num.3.* quòd dicitur de Parochis habet
812 locum in eorum coadiutoribus perpetuis: ita declarauit S.Congregatio apud *Seortiam in selectas SS. Pontificum constitutiones theoremate 253.* quā post *Barbosam allegat. 53. num.78.*& allegat 63. n.9. refert *Gauantus verbo Parochi non resident n 8.* his aliis verbis. *Cappellani, & Coadiutores Parochorum instituti à Sede Apostolica tenentur ad personalem residentiam.* Quo casu non liberatur à residentia ipse Parochus, ita post *Barbosam alleg. 53. n.8. Gauantus ibid. n 19.* qui etiam refert decisum, non posse abesse Rectorē, cui datus est Coadiutor, secus tamen erit de Parocho, qui Vicarium habet perpetuum, cui tota incumbit cura, vt post *Gonzalez ad regulam 8 glosa 6. num.99. refert decisum idem Gauantus sup n.14.* de qua re habeo declarationem nouissimam S. Congregationis Cōcil. sub die 3. Maij 1612. his verbis *Sacra Congregatio Eminentissimorum DD. Cardinaliū S.Concilii Tridentini interpetrum, respondit, Franciscum Spaccasassum firman. Comenda-*
813 *tarium Abbatiæ S. Mariæ de Positano Ordinis S. Benedicti, Amalphitanæ Diœcesis, non teneri personaliter residere, nec per ipsum curam animarum exercere, sed constitui debere Vicarium perpetuum cum congrua assignatione saltem 50. scutorum monetæ, qui resideat, ibique curam animarum, & sacramentorum administrationem exerceat. Cardinalis Pamfilius. Franciscus Paulucius C. Segretarius.* & sic de facto fuit obseruatum, constituendo dictus Spaccasassus Vicarium perpetuū approbatum ab Archiepiscopo Amalfit. Quòd *Vicecuratus non teneatur ad residentiam ex edicto, quod fit ad Curatos.* declarauit Congregatio Episcoporum 24. Ianuarij 1617. apud *Gauantum verbo Parochorum residentia ad finem.* qui *nu.29. & 30.* post *Garziam*, refert etiam declaratum, valere constitutionem Episcopi inhibentis, ne Parochi absint vltrà duos dies sine licentia, sub pœna tamen pecuniaria, quæ non excedat decimā dimidiam, non autem sub pœna excommunicationis, quæ declaratio an procedat in absentia per dictos duos dies vltrà bimestre vel etiam infrà bimestre, patet ex supradictis

ctis,& ex dictis suprà *num.*184. vbi explicaui, an vltrà bimestre, ratione paruitatis materię possit excusari Parochus, & Episcopus absens per duos, tres, vel plures, paucos tamen dies.) Dixi. quòd *priuantur fructibus pro ra-*
814 *ta temporis ante omnem sententiam*, ob verba Concilij *in cit. cap.* 1. ibi: *eum pro rata temporis absentia, fructus suos non facere, nec tuta conscientia, alia etiam declaratione non sequuta, illos sibi detinere posse, probibita quacunque conuentione, vel compositione, qua pro fructibus malè perceptis, &c.* & ita docent communiter omnes DD. supracitati, præter *Layman lib.*4.*tract.*2.*cap.*6. *num.*6. *ad finem.* qui putat, *eo rigore acceptum non esse, si per absentiam, damnum notabile Ecclesia illatum non fuit, quando Vicarius interim constitutus est.* hæc sunt verba huius authoris, & saltem secundùm omnium Doctorum sententiam, potest retinere aliquam partem ob alia munia, v.g. recitationis officij, aut alterius pro grege suo, operis, tempore absentię impensi, *Bonac. suprac. p.*4. *de benefitiatorū onere n.*10. *versus fin.* vbi idē dicit de salario dato substituto. latè *Barbos. alleg.*53.*n.*191. *& Thesaur. v. residentia cap.*1. *&* 2. Qui *Thesaurus* ex eo, quòd in *c.*1. *Concil. Trid. vers. si quis autem.* dicta pœna amissionis fructuum pro rata temporis absentiæ, imponatur, post illa verba. *præter alias pœnas aduersus non residentes sub Paulo III. impositas, & innouatas*, subdit, non per hoc, dictos Episcopos, & Curatos, si absque legitima causa, vt suprà, abfuerint à residentia, liberos fore ab alia pœna imposita in eod. *Concil. Trid. sess.*6. *cap.*1. nempè si sex mensibus continuis absint, amittant
815 quartam partem fructuum, & si alijs sex mensibus in tali absentia perseuerauerint, amittant aliam quartam partem, & crescente contumacia Episcoporum, certior fiat S. Pontifex, &c. Quamuis enim *cit. cap.*1. *sess.*6. loquatur de Episcopis, Parochis, &c. ex eo, tamen, quòd *in c.*1. *sess.*23. (in quo est sermo tàm de Episcopis, quàm de alijs curatis) fit relatio ad *cit. c.*1. *sess.*6 per illa verba sup. relata. *præter alias pœnas.* ead. pœna censetur etiā repetita respectu Curatorum. Hoc apertè significant verba declarationis S. Congregationis relata *à Garzia p.*3. *cap.*2. *sub num.* 32. vbi quærentibus, *An Episcopus procedens per subtractionem fructuum aduersus Parochos non residentes iuxtà Concil. Trid. debeat obseruare interualla, eandemq. rationem, qua contrà Episcopos non residentes, statuit, cap.* 1. *sess.*6. Respondet S. Congregatio. *teneri, quoties in pœnam omissa residentia, & subtractionem fructuum, quos suos fecerunt; non verò teneri obseruare dicta interualla in exequutione facienda super illis fructibus, quos Parochi pro rata temporis absentia, suos non fecerunt.* Ex illis enim verbis, *quos suos fecerūt*, & *quos suos non fecerunt*, clarè percipitur, etiam Parochos ligare pœnam subtractionis fructuum pro absentia vltrà sex, vel alios sex menses, prout in d. *sess.*6. *c.*1. disponitur de Episcopo; & dūtaxat differentia sit inter primā, & secundā amissionē fructuū, nempè quòd prima scilicèt post sex menses non incurratur, nisi post sentētiam, secunda autem nempè pro rata &c. incurratur ante omnem sententiam, vt dixi suprà, vndè non requiri-
816 tur neque citatio, neque monitio aliqua, sed sufficit si citetur ad dicendum causam quare, non debeat priuari dictis fructibus pro rata temporis absentiæ, vt declarauit ead. S. Congreg. apud eundem *Garziam sup. num.* 37. quæ etiam declarauit, posse Episcopum successorem exequi dictam ratam à Parocho, qui ita abfuit tempore prædecessoris, & si ab eo non fuisset citatus, neque monitus, & nunc resideat actu, & sic citatio, & monitio requiritur pro subtractione dictæ quartæ partis, & crescente contumacia vltrà annū, pro priuatione ipsius Parochiæ. *Garzias loco suprac. n.*139. *& latius per Barbosam allegat.* 53. *num.*146. 148. *& seq.* Sicut autem ista rata debet computari à tempore, quo elapsum sit bimestre (intellige si non excusetur ratione paruitatis temporis, iuxtà ea, quæ dixi sup. *cit. n.*184. maximè pro foro conscientiæ. *Garzias sup. n.*36. *Beya p.*4. *casu* 2. exempla alia habetis apud *Barbosam cit. allegat.*53. *à num.*) vt declarauit S. Congregatio apud eundem *Garziam suprac. n.*37. ita hæc quarta pars fructuum intelligenda est, vt sit de fructibus etiam futuris, quos reuersus, suos facturus est, vel quos aliàs absens suos facturus esset, aliàs esset elusoria. *Thesaurus cit. verbo residentia cap.*2. *vers. apparet.* Istorum fructuum tàm ipso iure, quàm post sententiam amissorum, applicatio deber fieri fabricæ Ecclesiæ, vel pauperibus Diœcesis, si est Episcopus, qui non residet, Si autem est Parochus, applicatio debet fieri fabricæ Ecclesiæ parochialis, etiam si non indigeat, nec pauperes inueniantur intrà fines Parochiæ, quæ Ecclesia potest semper indigere, saltem quòad ornamenta, vt declarauit S. Congregatio apud eundem *Garziā loco suprac. n.*26. vbi quòd hoc casu nō possit fieri compositio, etiā vigore Bullæ Cruciatæ, vel aliarum facultatum, aut priuilegiorum obtentorum in genere. Dixi *beneficia sacularia*, quia habentes beneficia Regularia curata, & si peccent nō residēdo, tamen non subiacent dictis pœnis. *Bonatina suprac. num.* 14. *Sopranus apud Filliucium tr.* 43. *num.*31. *Lessius lib.*2. *de iust. c.*34. *nu.*161.

Residentiam non facientes hi, qui obtinent in Cathedralibus, aut Collegiatis, dignitates, canonicatus, præbendas, aut portiones, vltrà tres menses quolibet anno (saluis tamen cōstitutionibus Ecclesiarum, quæ longius tem

pus

pus seruitij requirunt) *primo anno priuantur dimidia parte fructuum, quos ratione etiam prabendæ, ac residentiæ, suos fecit*, quòd si iterum eadem fuerit vsus negligentia, priuātur omnibus fructibus, quos eodem anno lucratus fuerit, crescente verò contumacia contrà eos iuxtà S.S. Canonum constitutiones proceditur (intellige ad priuationem beneficij. *Garzias p.2. cap.2. num.*140. *Barbosa cit. allegat.*53.*num.*) ita S. *Concilium Tridentinum sess.*24. *cap.*12. *de reformatione.* vbi hæc conclusio ampliatur, etiā stāte quolibet statuto, vel cōsuetudine in cōtrarium. Hanc ampliationem in multis Ecclesijs, præsertim Germaniæ, non esse receptam; testatur *Layman lib.*4.*tr.*2.*c.*6. *p.*2. nam vt ipse subdit, alicubi tantum medio anno, alicubi tantum tribus mensibus residere coguntur, qui etiam ex P. *Nau.* addit, esse Ecclesias, in quibus vno certo die, verbi gratia, Sancti Michaelis, resident. Hæc cōclusio limitatur, vbi fuerit quis abiens ex causa legiti-
818 ma, nempè ob vtilitatem Ecclesiæ. *cap. cū non dedeceat de elect. in* 6. item ratione studij per quinquennium, *cap. fin. de magistris, adest declar.* S. *Congregationis apud Duranū decis* 15.59 quod intelligunt probabiliter aliqui auctores, non solum de studio Theologiæ, sed etiam iuris canonici. *Layman lib.* 1. *tract.*2. *de beneficijs c.*6.*n.*5.*vers. ad quartū.* Vel ex priuilegio, aut particulari concessio generali à iure, vel à S. Pōtifice, percipiendi fructus in absentia. De iure enim habet hoc
818 priuilegium. Primò Canonicus, qui est Vicarius Episcopi, qui non solum percipit fructus in absentia pro tempore, quo actu aliter occupatur in officio, sed absolutè durāte officio, post alios Rota apud *Duranum decis.*133.*ad finem.* vbi ex hoc arguit, quòd habens Canocicus simile indultum à S. Pontifice, intelligi debeat non tantum pro tempore, quo sit occupatus in officio, ratione cuius sibi cōceditur indultū, sed etiā pro tēpore integro, quo durat officium, & *decis.*59. habetis, quomodo iustificetur simile indultum concessum Canonico ob familiaritatē Cardinalis. Habent etiam simile indultum à iure, Papæ, vel Apostolicæ Sedis seruitio occupati. *cap. dilecti. & c. ad audientiam de clericis non residentibus.* in specie de Cantoribus Cappellæ Papæ, quòd tamquam familiares, habeant tale indultum, fuit decisum apud *Duranum decis.*44.*n.*2. qui id esse verū, asserit ex declaratione S. Congregationis, etiam in substituto Diaconi, & Subdiaconi dictæ Cappellæ. Habent etiam idem indultū duo Canonici inseruientes Episcopo, vt habetur *in cap. de catero, & cap. ad audientiam eod. tit. de clericis non residentibus.* supponit Rota *cit. decis.*44.*num.*3.*apud. Duranum*, & si *Gratianus tom.*2. *suarum discept. forentium cap.* 168. quem non videtur respuere *Barbosa suprat. allegat.*13. *num.*144. *ad finem.* velit, hodie non tutò Episcopum vti dicta facultate, inspecta vbertate redditūum Episcopatuū & multitudine peritorum, sequitur *Alzeaus lib.*1. *sua praxit episcopalis cap.*5. *n.* 129. vbi *num. praced.* quod & si possit assumere canonicū doctoralē, vel magistralē, non tamen possit apud se habere curam animarum habentē extrà Diæcesim vltrà bimestre, licèt Vicarij, seù Secretarij officiū gerat. videte etiā *Layman loco suprac. n.*6. vbi & si cōcedat cum *Nau. cons.*2. *de clericis non residentibus.* Prælato Ecclesiæ collegiatę, vt possit saltem vnum Canonicum occupare in obsequio suo, negat tamen ex S. Congregatione id Legato Papæ, ex eo, quòd sit specialis ratio in Episcopo, & simili Prælato imò docet Episcopum, non posse assumere ad suū seruitium Canonicos, & clericos inferioris Ecclesiæ, nisi in casu, quòd ex cathedrali, idoneos habere non possit. Adde, quòd ex legitima causa potest Episcopus concedere, vt Canonicus absit ab Ecclesia per quatuor menses, (quòd ego intelligo comprehensis tribus mensibus concessis à Concilio) imò per maius tempus, si causa legitima, sit de comprehensis in *cit. cap. vnico de clericis nō residētibus. Barbosa alleg* 53.*n.*142. & 144. & sic nota quòd quando Canonicus vult abesse vltrà tres menses, per notabile tempus, vt infrà, & si adsit legitima causa, tūc requiritur licentia Episcopi, non autem quādo vult abesse per tres menses sibi concessos à Concilio, & si hoc casu, sit obseruandū, q̄ nō eod. tēpore absint oēs, ne Ecclesia destituatur debito seruitio, sed abesse debet eo tempore, quo remaneat ea pars, quæ arbitrio Episcopi videtur sufficiens pro dicto seruitio Ecclesiæ, qui Episcopus etiam debet aduertere, ne dicta absentia contingat in Natali, Pascha, & alijs similibus festiuitatibus sollemnioribus, vt ex S. Cōgregatione post *Garziā, refert Barbosa in collect. Bullarum, & decretorum verbo canonici* 2. Alias autem causas legitimas, ex quibus & si absens à loco Canonicus, & alij, qui suprà, lucrētur tamen fructus, enumerant DD. supracitati, qui agunt de absente ob timorem pestis, præcipuè *Layman, Garzias, Barbosa, & Sanch. lib.*2. *opusc. mor. c.*2. vbi de absentia, rōne Concilij Generalis, vel lectionis theologię, aut concionis. Sed nota, quòd absentes à loco beneficij ex causis, de quibus suprà licèt lucrentur fructus, regulariter tamen
819 non lucrantur distributiones quotidianas, vt per DD. supracitatos communiter, & præcipuè *Sanch.* qui agit *dub.*93. de absente ratione negotiorū Ecclesię, & *dub.* 95. de absente ratione studij, lectionis theologię, seruitij Episcopi, vel Papę. Amplia primò etiam

etiam contraria consuetudine, vel statuto
Ecclesiæ existente, est communis opinio, vt
testatur *Layman cit. cap. 7. n. 3. ad finem.* qui
tamen fatetur, contrariam opinionem esse
probabilem, quam opinionem sequitur *Sã-
chez supra dub. 93. vers. nota.* In casu, quo Ca
nonicus abesset ex causa negotiorum Eccle
siæ. Nota ꝙ S. Congregatio Concil. decla-
rauit, non prodesse dictam consuetudinem,
si esset, quòd illis tribus mensibus lucretur
Canonicus absens distributiones, refert *Bar-
bosa in collect. Bullarum, & Decretorum, ver-
bo Canonici* 2. Ampliatur secundò, etiam si
priuilegium concessum sit, vt posit inserui-
re per substitutum *Sanchez loco suprac. dub.*
96. vbi idem dicit esse obseruandum, si pri-
uilegium esset de percipiendis fructibus, ac
si resideret, & præsens esset, nisi quoque ad-
derentur ista alia verba, *& diuinis officiis in-
teresset.* prosequitur aliis allegatis *Barbosa
suprac. allegatione* 53. *n.* 135. Ampliatur ter-
tiò, etiam quando absens à loco, ibi infirma
retur, vel vacaret negotijs Ecclesiæ, ita ut si
foret præsens in loco, nequiret interesse di-
uinis officijs, quia licèt quando præsens es-
set in loco, hæ causę, vt infrà, essent sufficiẽ-
tes, vt possint non interessendo, lucrari di-
stributiones, tamen non sunt sufficientes,
dum est absens, ita supponunt Doctores om
nes, & præcipuè *Layman loco suprac, & cla-
rius explicat Thesaurus cit. c. 3. vers. ex dictis*
Hæc conclusio sit ampliata. Limitatur vbi
fructus omnes canonicatus, seù præbendæ
820 consisterent in distributionibus quotidia-
nis: nàm isto casu, qui potest ex causa le-
gitima abesse, recipiet duas partes tantum
dictarum distributionum, tertia parte accre
scente interessentibus, vt post alios refert de-
cisum, *Barbosa cit. alleg.* 53. *num.* 124. *&* 142.
Limita secundò in canonicatibus Ecclesiæ
collegiatæ, quando collegiata est Ruralis, &
propter ruinam amplius ex consuetudine
non resideatur, vel & quando illius red-
ditus sunt ita tenues, quòd non sufficiant ad
substentationem victus, & adsit consuetudo
immemorabilis non residendi, ita declara-
uit S. Congregatio apud *Barbosam in collect.
Bullarũ, & Decretorum v. Residentia propè
finẽ.* Fructus præbendæ, quibus priuãtur Ca-
nonici non residentes in loco vltrà tres mẽ-
ses, non explicat *Concilium*, cui sint appli
candi ab Ordinario, & licèt *Nau.* velit, quòd
ex quacunque causa Canonicus non faciat
fructus suos, facienda sit restitutio alijs Ca-
821 nonicis, tamen communis sententia est,
quòd sint dicti fructus applicandi fabricæ
Ecclesiæ, cuius est Canonicus, vel præben-
da, aut pauperibus, sicut dixi suprà, de habẽ-
tibus beneficium curatum. ita *Sanchez lib.* 2.
opusculorum moral. cap. 2. dub. 88. *ad finem. &
Barbosa cit. allegat.* 53. *n.* 150. qui *post* Garziã,
& Armendar. refert decisum, dictos fructus
applicandos esse in vsũ Ecclesiæ, atq. illius
vtilitatẽ, & subdit quoq. Episcopũ in sen-
tentia posse illã applicationẽ minuere, vel au
gere, nõ tamen in totum tollere, vndè posse
applicari Ecclesiæ, vel alteri loco pio. dixit
Gratianus tom. 5. disceptat. forensium cap. 990.
Notanter dixi *in sententia*, quia ista pæna
priuationis fructuum ex causa non residen-
822 tiæ, non est latæ sententiæ, & sic non in-
curritur ipso facto, & si habeat rationem la-
tæ sententiæ, quatenus ad hanc priuationẽ
non requiratur monitio, sed sufficiat citatio
ad dicendum causam, quare non debeat
priuari: ita ex Sacra Congregatione *Gar-
zias p. 3. de benef. cap. 2. n.* 145. *apud Thesaurũ
par. 2. de panis ecclesiasticis verbo residentia,
cap. 3. num. 4. de qua re etiam Barbosa suprac.
allegat.* 53. *n. Gratianus suprac. cap.* 990. &
*Bonacina de onere, & obligatione beneficiato-
rum p. 3. num. 17. vers. respondeo.* Qui *ibid. ad
finem.* ex Sacra Congregatione subdit, non
esse priuandum d. fructibus, Canonicum,
vltrà tres menses, per aliquos dies duntaxat
absentem. Dixi *Quibus Canonici non residen-
tes, &c.* quia ex alijs causis possunt priuari di
ctis fructibus ipso facto, ita ut in conscientia
teneantur Canonici, illos restituere Eccle-
siæ. & paperibus, nempè ratione non recita-
tionis diuini officii. vel quia sunt excommu
nicati, &c. de quibus casibus loquitur *San-
chez cit. dub.* 88. & latius agimus cùm de ho-
ris canonicis. Hucusque loquutus sum de
absente à loco, quia præsens in loco cano-
nicatus, vel alterius similis beneficii, sem-
per lucratur fructus, & tantum si absque le-
gitima causa non interest diuinis officiis, cũ
823 aliis officiãdo, amittit distributiones quo-
tidianas, quæ accrescunt aliis interessenti-
bus, quacunque collusione, aut remissione
exclusa, vt habet Concil. Trid. *suprac. cap.* 12
versus finem. vbi etiam reprobat quæcunq.
statuta, vel consuetudines in contrarium, ꝙ
in specie quomodo intelligendum, sit, expli
cat *Sanchez cit. lib. 2. opusculorum moral. c. 2.
dub.* 110. & latius pro declaratione totius
huius conclusionis. vidẽdus *Barbosa, post S.
Congregationem, Rotam, & alios, suprac. alleg.*
53. *n.* 140. *&* 152. *&* 154. vbi habetis, quomo
do intelligatur Decretũ aliud *Concil. Trid.*
disponens, quòd distributiones quotidianæ
non interessentium diuinis officiis, applica-
ri debeant fabricæ Ecclesiæ, quatenus indi-
gent, vel altero pio loco, ad arbitrium Epi-
scopi, de qua re etiam agit *Sanchez suprac.
dub.* 88. *nu.* 4. qui optimè *dub.* 109. subdit, ꝙ
vbi d. distributiones accrescũt interessẽtibus,
nõ prohibẽtur ipsi interessẽtes, postquã ipsas
realiter acceperũt, easdẽ donare ei, qui illas
amisit, & per consequens non prohibeatur
hic, talem donationem accipere, dumodo

non præcesserit pactū inter eos, ante dictam restitutionem, quia tunc esset collusio manifesta. Notanter addidi ly *si absque legitima causa non interesset, &c.* quia si adesset legi-
824 tima causa, nempè infirmitatis (quòd est verum, & si ex sua culpa infirmitatem acquisiuisset, vt per *Sāchez loc. suprac. dub.* 91.) vel negotiorū Ecclesiæ, aut iniustæ carcerationis, vel censuræ, non interesset in choro diuinis officiis, lucraretur distributiones, vt per *Sanchez suprac. dub.* 90. 92. *&* 93. latius per *Barbosam cit. allegatione* 53. *à num.* 134. Adde, esse causam etiam legitimam ad hūc effectum, vbi propter impedimentum proueniens ex facto Capituli iniusto, v.g. ob litem, non potuit interesse, nam si est præsens in loco, & per eum non stetit, lucrabitur distributiones. ita post *Rotam apud Seraph. decis.* 1239. *n.* 4. *& Burattam decis.* 794. *nu.* 5. *notat Thesaurus cit. cap.* 3. *ad finem.* Addo vnū casum, in quo absque legitima causa non interessens, etiam lucratur distributionum partem, & est is, de quo sup. *n.* 820. quando scilicèt fructus Canonicatus omnes consisterent in distributionibus, vt per *Sanchez loco suprac. dub.* 111. nam quando beneficiū nullos alios fructus habet, quā in distributiones, tunc illæ habentur loco fructuum, sicuti etiam quando in Canonicatibus, non adest certa præbenda, distributiones dicuntur habere rationem præbendæ, vt per *Rotā apud Duranum decis.* 288. *num.* 98. *& seq.* vbi ex hac ratione infert, prædia asignata pro distributionibus, si illi sufficiant pro competenti victu, habenda pro dote dictæ dignitatis, itaut per talem asignationē acquiratur
825 asignatariis ius patronat. Quādo autē dicunt Doctores, requiri interessentiam in choro ad lucrandas distributiones, intelligunt prout loquitur *Concilium loco suprac.* nempè non solum cantando cum aliis, vt per *Sanchez*, *& Barbosam locis supracitatis.* sed etiam vt ita intersint cum habitu canonicali, & superpelliceo, quia aliàs debēt pūctari, ità declarauit Sacra Congregatio Rituum in Iunen. *Sarzan* 3. Martii 1633. Quomodo autem intelligantur illa verba Concilii in eod. *cap.* 12. ibi *omnes verò diuina per*
826 *se, & non per substitutos compellantur obire officia. &c.* declarauit S. Cōgregatio apud *Garziam cit. cap.* 2. *num.* 503 *&* Bonatinam *suprac. p.* 4. *sub num.* 15. his verbis *Porrò facultatem substituendi in seruitio Canonicatus quempiam alium Canonicum, qui eo tempore non sit obstrictus. Sacra Congregatio existimauit, minimè illi denegādā esse.* & sic ita substituendo lucratur distributiones. Quòd pari passu cum distributionibus ambulent, re-
827 licta Canonicis pro Anniuersariis defunctorum, quoad interessentiam, vt suprà, requisita, notat *Sāchez loco suprac. dub.* 105. & habetur expressè *in c. vnico de clericis non residentibus in* 6. latius *Perez de Anniuersariis, & Cappellaniis lib.* 1. *c.* 17. vbi benè declarat, qn pars istorū relictoū non interessentiū (intellige iuxtà *Sanchez loco proximè cit.*
828 absq legitima causa) accrescat, vel nō accrescat interessentibus, nō enim accrescit, quādo testator iussit dari cuilibet clerico, seù Canonico talis Ecclesiæ pro anniuersario, &c. Accrescit autē qn cōiunctim clericis loci, vel Canonicis alicuius Ecclesiæ pro anniuersario celebrādo, testator iussit dari, &c. vt suprà. Ac idē dicit obseruandū in cereis, vel candelis, quæ dantur Canonicis, qui vadunt personaliter ad funerādū corpus defūcti, & eis quoq. quæ relinquūtur ꝓ septimonono, tricesimo, vel alio die. Hæc *Perez.* Tādē pro cōplemento huius materiæ, nota, *Barbos. in collectan. Bullarum, & Decret. verbo residentia*, referre post *Garziā, & Armēdar* decisū, Canonicos præsentes, nō per hoc, nō interessēdo, excusari ex eo, quia nō curāt amittere distributiones, quia *vt ipsemet ex ead. Cōgregatione, post Pasecium, declarat ibid. verbo Ca-*
829 *nonici residētes* hoc casu nō solū Canonici peccāt, sed etiā possūt puniri, qn autem peccēt mortaliter, vel venialiter, explicat *Sanchez cit. cap.* 2. *dub.* 112. qui post relatas tres opiniones circà hunc articulum, concludit, quòd si propter talem absentiam non læderetur notabiliter cultus diuinus, nec adesset contemptus, tales non peccarent mortaliter, sed tantum venialiter.

S

Sacerdos, aut quisquam Baptismum, vel alia Sacramenta prò pretio administrans, & si regulariter non sit suspensus, aut excōmunicatus ipso iure, tamen est suspendendus à diuinis, ita post *Vgolinum de simonia tab.* 1. *c.* 6. *num.* 8. *Bellettus p.* 2. *sua disquisitionis clericalis* §. 31. *num.* 9. *allegans plura iura decreti* 1. *q.* 1. *& decretalium sub tit. de simonia*, quæ cùm non loquantur de suspensione, sed de depositione (quæ differt a suspensione, saltem quia depositus celebrando non efficitur irregularis, sicut suspensus) quasi pæna est digna regulariter simonia, extra tres casus .s. in benefic, ordine, & ingressu Religionis, de quibus aliàs sup. Præsuppono enim primò, hic pro Sacramentis, intelligi materiam illorum propinquam, quæ in actione transeunte consistit in cæteris Sacramentis, excepto Eucharistia, non autem remotam, vt explicat *Layman lib.* 4. *tract.* 10.
830 *c. vlt. n.* 33. *& seq.* Ac dictum pretiū recipi tanquam pretium ipsorum, secus si recipiatur pro pretio laboris, qui in ipsis impenditur, vel vt stipendiū substentationis, vt post

alios

alios, declarat *Sanchez lib. 2. opuscul. moral. c. 3. dub. 7.* & dixi in *meo tract. de officio Cappellani q. 6. sect. 2.* qui *Sanch. dub. 19.* loquẽdo de Episcopo, vel eius ministris accipiẽtibus aliquod stipendiũ sustentationis pro ordinũ collatione (vbi idẽ dicit de Episcopo titulari, probat cõmittere simoniã de iure ecclesiastico, & si excuset dantes, bona fide dictis Episcopis titularibus. Adde si reciperetur ob consuetudinem laudabilem pia, &
831 spontanea deuotione fidelium introducta ab ipsis laicis, vt per *Marcellum Vulpe in sua praxi fori ecclesiastici cap. 14. n. 2. & seq.* vbi declarat, qualis sit laudabilis consuetudo, & quæ non laudabilis in ista materia, nã circà Sacramentum ordinis, vt aliis dixi, nõ valet aliqua cõsuetudo Sam. .n. Pontifex iubet obseruari d. cõsuetudinẽ in *c. ad Apostolicã 42. de simonia*, vbi *glossa litt. D.* subdit, videtur, quod clerici nihil petere possint pro talibus Sacramẽtis, si verò cõsuetudo *laudabilis super his obseruari cõsueuit, quòd per Superiorẽ cogi possunt* (supple laici) *officio iudicis implorato ad illam seruandam, quæ ex pietate introducta est.* prosequitur *Bellett. loc. suprac.* & *Sanch. loco suprac. dub. 11. n. 12.* qui *n. 9.* tra-
832 dit duas regulas ad resoluẽdos (vt ipse ait, multos casus de simonia. *Prima est, quòd cũ multis titulis, possit temporale dari, dum spirituale recipitur, scilicèt per modum sustentationis, vel liberalis doni ad gratiam referendam, vel ineundam, vel per modum eleemosinæ, vel per modum reuerentiæ, & honestatis. vel pro solutione obligationis legis, vel consuetudinis; Nullus horum constituit simoniam, sed tantum quando detur temporale pro spirituali, vt pretium. Secunda, quòd ministrans spiritualia, accipiat temporalia, non detorquendo intentionem, idest non intentione emendi, vel vendendi, sed dicendo. Accipio hoc, sicut solent communiter clerici probi accipere, non est simonia.* Hæc *Sanchez*, qui supponere debet in hac secũda regula, dationẽ tẽporalẽ actu esse spontaneam, vel ex aliquo titulo, de quo in prima regula. De datione ad redim. vexationem, agit *ibid idem author dub. 8. & 9.* Hanc
833 Sacramentorum venditionem, & emptionem esse simoniam de iure diuino, & naturali, est certum apud oẽs, qui idẽ dicũt de sacramentalibus, vt per *Sanchez loco suprac. dub. 15. Layman, sup. & Villalobos tr. 32. diffic. 9.* Qui *Sanchez dub. 8.* tractat articulũ illum, an liceat pretium offerre pro Sacramentis ministrandis ad redimendã vexationem, & concludit, probabilem esse opinionem affirmatiuam, non solum pro paruulo extremè indigente, scilicèt in articulo mortis, sed etiam in adulto, qui potest per contritionem saluari, intellige vt explicat *Villalobos sup. difficult. 10.* dando cũ intentione remouendi duntaxat impedimentum, & sic redimendi vexationem. latè *Laym. in lib. 4. tr. 10. c. vlt. n. 21.* qualis autẽ debeat esse ista vexatio, vide, quæ (ex[illegible] loquendo in materia electionis) discurrit acutissimè, vt assolet noster *Pasqualiquus in dec. suis moralibus dec. 31. & seq.* Dixi *& si regulariter*, quia fallit hæc conclusio in Sacramento ordinis, de qua re suprà *Ordinatus.* Hæc cõclusio est cõtrà *Sotum lib. 9. de iust. q. 8. art. 2. propè finem*, docentem, omnem simoniacum incurrere excommunicationem *extrau. 2. de simonia*, quẽ reijcit *Sanchez loco suprac. dub. 107.* docens cum communi, pœnas ipso facto contrà simoniacos in extrauag. latas, & alibi in iure, ligare tantum simoniacos in ordine, beneficio, & Religione. ac etiã probaui in *meo tr. de officio Cappellani q. 6. sect. 5.* vbi quòd
834 hic, beneficiorum appellatione non veniant prælaturæ, & officia Regularia, quã opiniõẽ postea & si nõ me citato, sequitur *Diana p. 4. tr. 4. resol 156.* est etiã cõtra alios, qui docuerunt, pœnas cõtrà simoniacos in alijs materijs, præter quàm in ordine beneficio, & ingressu Religionis, pluribus in iuribus antiquis, latas per modum comminationis, & sic ferendæ sententiæ, hodiè per *d. extrau. 2.* in qua à S. P. cõfirmãtur, & innouantur d. pœnę, incurri ipso iure, quos authores, cũ eorũ doctrina, impugnat post alios *Benac. t. 3. disp. 2. q. 3. p. 24. num. 18 & seq.* Quòd neque
835 ante sententiam iudicis, quis teneatur restituere pretium simoniacè receptum, extrà simoniam in ordine beneficio. & Religionis ingressu, dicit esse probabiliorem opinionem *Sanchez supra c. 3. dub 111. num. 5. & dub. 113.* Adde habere locum etiam hoc
836 casu doctrinã de paruitate materiæ, quæ licèt excuset in foro fori, tũ non excusat in foro conscientiæ à peccato mortali, vt dixi *p. 1. recoll. 7. n. 35.* & prosequitur, me citato *Diana p. 5. tr. 5. resol 2.* & si contrariã opinionem dicat esse probabilẽ, sed magis cõ[illegible] illã probat *Pasqualiq. sup. decis. 478. & seq.* qui hoc dicit verum *decis. 381.* quando præcedit pactum. Immiscẽres Sacramenta, vel sacramentalia in sortilegijs, etiam sine inuocatione Demonis ad ea, quæ de sui natura facere non potest, secundum opinionem, quam sequitur praxis, puniuntur ab Inquisitoribus S. Fidei, vt post alios ostendit *Diana p. 4. tr. 4. resol. 13. & 14.* vbi idẽ docet de admiscẽtibus in d. sortilegiis verba sacra, & Reliquias Sãctorũ, latè *Farin. q. 181. de heresi à n. 15.* vbi habetis, quòd sic abutentes Sacramento altaris, traditur curiæ sæculari, videte etiã eũdem *p. 1. praxis q. 20. à n. 85.* An autem idem
837 sit de vendentibus Sacramenta ad talem finem, consulenda est praxis. Hoc enim est certum, id esse sacrilegiũ, & si ita venderetur Sacram. Eucharistiæ. subbit *Laym. loco suprac. num. 35.* esset sacrilegium geminũ, &

peccatum simile proditioni Iudæ, quamuis peccatum Iudæ propriè non fuit simoniæ, quandoquidem ipse Christum vendidit Iudæis, tanquam naturalem hominem, sine vlla extimatione sanctitatis, Diuinitatis, alteriusque spiritualitatis. Hæc *Layman.*

838 Sacerdos Missam inceptam sine graui causa dimittere præsumens, est ipso iure suspensus à celebratione Missarum. *cap. nullus Episcopus de consecratione dist.* 1. Hanc esse suspensionem, vt sup. partialem, non autem excommunicationem minorem, vt aliqui dixerunt, nec excomm. maiorem, vt alij nituntur probare (forsan ex *tex. in can. nihil ad finem* 7. q. 1. qui textus est sumptus à *Concil. Toletano* 7. *cap.* 2. quod non est generale, sed prouinciale, vt infrà. *hoc eod. verbo ad finē.* quam opin. sequuta aliquādo fuit *Rota p.* 1. *diuers. decis.* 426. *n.* 6. vbi tenuit collationē beneficij factā tali Sacerdoti esse nullā.) Hāc nostrā cōclusionē post *Nau. Filliuc. & alios*, quos citat. dicit, esse probabiliorem *Bonac. t.* 3. *disp.* 3 *q.* 3. *p.* 2. *n.* 6. *& Thesaur. p.* 2. *de pænis ecclesiasticis verbo Missa cap.* 3. *vers. sed quæres.* testatur de veriori. Ex quo sequitur, dictum Sacerdotem dictam suspēsionem violantem per celebrationem Missæ, incurrere irregularitatem, ad quam incurrendam, sufficit quòd quis violet suspēsionem per exercitium ordinis sacri, ex qua

839 ratione etiā sequitur, suspensum à susceptione Sacramentorum non incurrere irregularitatem, suscipiendo illa absque dicto exercitio ordinis, vt benè contrà *Bonacinā aduertit Diana p.* 5. *tract.* 10. *resol.* 26. Vndè quia in casu isto nostro, tantū talis Sacerdos suspenditur à celebratione Missarum, sumendo Eucharistiam, more laicorum, nō solum non incurrit irregularitatem aliquā, sed neque etiam peccat, vt per *Bonacinam loco suprac. num.* 4. Ex cuius ratione (quæ est quòd in dicto canone fertur suspensio à corpore, & sanguine Christi, quæ duo suscipiunt Sacerdotes soli in Missa) sequitur, neque incurrere irregularitatem, aut peccare sumendo etiam Eucharistiam non more laicorum, sed Sacerdotum cum stola, quia per hoc, talis non sumit, corpus, & sanguinē, vt loquitur tex. Quidquid sit de illo articulo, an susceptio Eucharistiæ facta à Sacerdote cum stola, sit exercitium ordis, nec ne, de quo infrà cum de irregularitate, pro nunc, nota, plures Doctores docere apud *Dianam p.* 1. *tr.* 14. *de celebrat. Missarum resol.*

830 20. Sacerdotem Eucharistiam sumentem ab alio ministro ob deuotionem, non teneri illam sumere cum stola, & proinde hoc casu nullum committi peccatum, vt subdit *Thesaurus loco citato cap.* 4. *vers. limita* 3. de qua re *Persicus de officio Sacerdotis lib.* 1. *c.* 4. *n.* 11. *&* 13. vbi testatur de communi, & probabiliori, & si *n.* 14. subdat, quòd vbi esset consuetudo recepta, & absque magna difficultate, & incomodo, seruari posset, esse probabile, illam non seruari, fore pecc. mortale. Adde, talem suspensum à celebratione Missarum, neque esse priuatum iure eligendi, quia neque d. iure priuatur suspensus ab ordine, vt post *Corneyo, probat Diana p.* 5. *tract.* 16. *resol.* 11. Et quia ead. suspensio in *cit. can. nullus*, expressè fertur contrà Episcopū, Missam inchoatam, relinquētē vt sup. absq. graui causa, imperfectam. Aduerte, per dictā suspensionem non prohiberi Pontificalia exercere, vt per *Bonacinam sup. q.* 2. *p.* 2. *n.* 2. vbi *num seq.* contrarium probat in casu, quo Episcopus esset suspensus ab ordine sacerdotali, tractat *Bonacina loco suprac.* has quæstiunculas, occasione alterius similis, suspensionis per annum latæ contrà Episcopū ordinantē, irrationabiliter inuitū, de qua su

832 spensione non feci mētionem suprà, quia vt ibid. *Bonacina* notat, & si communiter per DD. hæc pæna inter suspensiones enumeretur, tamen ex verbis *tex. in cap. Episcopus. dist.* 74. in qua fundant DD. ipsam suspensionem, non probatur, dictam pænam habere vim suspensionis, sed potius simplicis prohibitionis, ita dicit *Bonacina*, & nō d. pænam non esse in vsu, vt illi id tribuit *Thesaurus sup. verbo ordo cap.* 8. *n.* 4. Ab hac suspensione, quòd posit absoluere Episcopus, etiā quando casus non est occultus, probat *Bonacina* ex eo, quia in d. textu, nulla reperitur facta reseruatio, quòd est verum secundùm opinionē probabilē, nō solū vbi lata fuit ob cōtumaciā, sed etiā vbi lata fuit vt pura pęna sed indefinitè, quia si est lata ad certum tēpus, vel exprimendo perpetuitatem, quæ significant, authorem canonis sibi reseruare absolutionem, non potest se ingerere Episcopus, vbi casus non est occultus, vt per *Layman lib.* 1. *tract.* 5. *cap.* 4. *de suspensione sub num.* 3. testatur de communi *Thesaurus p.* 1. *cap.* 24. §. 4. vnde sequitur, quòd si Episcopus in illam inciderit, posit absolui per cōfessarium à se electum, cùm id totum posit hoc modo cum se ipso, quòd potest cum sibi subditis, vt dixi *p.* 2. *recoll.* 9. *num.* 83. item si Sacerdos iste esset Regularis, poterit absolui à suo Prælato, & ipse Prælatus à proprio confessario, nam ipse Prælatus respectu suorum subditorum Regularium, habet eandē authoritatē, ac Episcopus ergà suos subditos diæcesanos; Nō vigore concessionis factæ à Pio V. Ordini Prædicatorum quam communicant aliæ Religiones, vt vult *Portellius verbo Prælati potestas ad absoluendos suos subditos in principio.* sed eò quia habent iurisdictionem episcopalem. *Lezana p.* 1. *cap.* 10. *num.* 30. & alijs à me sæpè dictum fuit. Difficultas est inter DD. an id posint etiā Parochi,

835 rochi, & alij confessarij, sicut dicitur de excommunicatione non reseruata, quæ difficultas procedit, vbi suspensio est simpliciter lata sicut in casu nostro, & non ad tempus certum, quo casu est certum, ab illa non posse Parochum, vel confessarium absoluere infrà dictum tempus, cùm neque possit ab ea absoluere Episcopus, & elapso dicto tempore nō est necessaria aliqua absolutio, vt dixi suprà, & ibi allegatis accedit *Bonacina cit. q. 3. p. 3. ad finem.* Hanc difficultatem tractat *Diana p. 5. tr. 10. resol. 23.* qui more suo, refert authores tàm pro opinione affirmatiua, quàm negatiua, non explicat autem an vtraque sit probabilis, vel vna, alia probabilior, sed *Thesaur. ampliat. 4.* loquendo de casibus, in quibus vt suprà explicaui, casus est publicus, asserit, probabilem esse opinionem, idem posse Parochum, vel confessarium in foro conscientiæ, & si fateatur, contrariam opinionem esse communem, & quidem licèt pro parte negatiua illa afferatur in medium ratio, quòd absolutio à suspensione non necessaria sit vt præcedat absolutionem peccatorum, sicut absolutio ab excommunicatione. Tamen pro parte affirmatiua, allegari potest ratio expressa in *cap. nuper 29. ad finem ex. de sententia excommunicationis* (vbi tribuitur etiam expressè dicta facultas eodem modo Episcopo, quàm proprio Sacerdoti, & tamen certum est, Episcopum posse absoluere etiam extrà Sacramentum confessionis) ibi *quia tamen conditor canonis eius absolutionem sibi specialiter non retinuit, eo ipso concessisse videtur facultatem aliis relaxandi*, ergo dato, ac concesso, dispositionem *dicti cap. nuper*, habere locū in suspensione (de interdicto infrà suo loco, pro nunc videte *Dianam cit. tract. 10. resol. 71. & Thesaurum cit. cap. 24. § 6.*) concedi debet, id posse in foro conscientiæ, etiam quēlibet confessarium, sicut id potest tàm in foro fori, quàm in foro poli Episcopus, vel eius Vicarius. Causa autē grauis relinquē-

836 di Missam imperfectam post consecrationem (quo casu incurritur suspensio ista, nō autē ante consecrationem, vt benè supponit *Bonacina cit. p. 1. vers. Hanc tamen limitationem.*) excusans à dicta pæna, non solum erit morbus improuisus, metus mortis, sed etiā si superuenerit excommunicatus denunciatus, qui non vellet exire, aut quia aduertit se nō ieiunū, irregularē, aut vinculo cēsuræ, aut etiā peccato lethali obstrictū, vel Ecclesiam esse pollutam, aut interdictam, ita *Bonacina cit. p. 2. n. 1.* Nota quòd & si istis casibus, & alijs, de quibus latè *Fagūd. lib. 3. in primū præceptū Ecclesiæ c. 19. 20. & 21.* possit Sacerdos relinquere Missam inchoatā, etiam post cōsecrationem alterius, vel vtriusque speciei, tamen ad hoc non tenetur, sed potest absq. incursu d. suspensionis, ac alicuius culpæ cū sola cōtritione progredi (vbi illa est necessaria) ad absoluendā Missā, nàm tūc necessitas sacrificij perficiendi, est causa sufficiens ad excusandum dictum Sacerdotem, vt est communis sententia, teste *Persico in suo tr. de officio Sacerdotis lib. 1. cap. 2. n. 108.* vbi *n. seq.* Ampliat etiam ad eum casum, quòd sine scandalo, aut nota, posset ibi in altari confiteri, v. g. quia cantat Missam sollemnem, in qua assistentes solent esse Sacerdotes, & *num. 122.* tangit casum de recordante, vt su-

837 prà post consecrationem, se non esse Sacerdotem ob id, quod non tetigit materiā, vel ob alium defectum substantialem (de quare etiā *Ioannes Baptista de Bertis in suis resolutionibus moralibus sacrificij Missæ q. 1. art. 1. dub. 2.*) & concludit, hoc casu debere deponere conscientiam, & perficere sacrificiū inchoatū. Sicut *n. 123. ad fin.* de eo, qui post consecrationem, ante tamen communionem, recordatur peccati mortalis obliti in confessione, de quo non potest habere contritionem, ac dicit, esse veram illā sententiam, quæ docet, hoc casu etiam si id accidat antè consecrationem, posse Sacerdotem Eucharistiam sumere absque nouo peccato, de quo articulo *Diana par. 4. tract. 4. resol. 98.* fauēt etiā DD. apud *Dianam p. 2. tr. 14. resol. 48. & p. 5 tract. 34. resol. 5.* qui asseruat, hoc casu non teneri Sacerdotem contritionis actum elicere, qui etiam idem dicunt de sæculari, qui positus ad scamnū cōmunionis, immediatè recepturus sit Eucharistiam, & si ipse in ea opinione videatur residere, quando adesset periculum scandali in relinquendo Missam imperfectam, vel in exeundo à Scamno communionis, imò quod talis non teneatur statim post Missam confiteri, probant alij Doctores apud eundem *Dianam cit. p. 2. tract. 14. resol. 6. & p. 5. tr. 14. resol. 6.* De casu, quo post consecrationem intret excommunicatus euitandus, & non vult exire, posse scilicèt Sacerdotem Missā perficere, egi *sup. recoll. 3. à num. 224.* quibus ibi allegatis accedit *Diana p. 6. tract. 9. resol. 92.* Quid faciendum vbi Sacerdos post sumptionem corporis, & sanguinis vrgeatur sputo, vel tussi, aut screatione, aut patiatur vomitū, vel quid simile. *Io. Baptista Bertis loco supracit. q. 5. art. 6. dub. 4. & 5.* De modo supplendi ab alio sacerdote dictum sacrificium inceptum, præter ea, quæ dixi in meo *tract. de offic. Cappellani q. 8. sect. 14. ad finem.* vide *Bertis suprac. q. 1. art. 2. dub. 15. Fagūdez sup. c. 19. & Persicū vbi sup.* Qui *Donat.* ex eo, quòd ad incurrendam hanc suspensionem requiratur in dicto textu præsumptio, concludit, ad euitandam dictam pænam, sufficere in relinquente Missam vt sup. inchoatam, causam talem, ob quam Sacerdos bona fide

sibi

sibi persaudeat, necessarium sibi esse, dictam Missam inchoatam dimittere, vbi remissiuè etiam tangit casum, de necessitate baptizandi infantem morientem. Addo, id esse verũ etiam si ex tali dimissione sequeretur scandalum, quia tunc & si peccaret, non tamen esset peccatum dimissionis Missæ inchoatæ absque causa legitima, sed peccatum scandali, & proindè non incurreret suspensionem. An cessante scandalo, Sacerdos post inchoatam Missam, si recordetur ante consecrationem alicuius peccati mortalis obliti, teneatur relinquere Missam imperfectam, vt confiteatur, vel sufficiat elicere actum contritionis, tractat ex professo. *Persicus in suo tract. de officio Sacerdotis lib.1.cap.2.nu.*114. vbi & si referat authores docentes posse, ac alios qui dicunt debere perficere sacrificiũ; tñ cõcludit, probabiliorem esse opinionem illorum, qui liberum relinquunt Sacerdoti, vel perficere sacrificium, vel illud inchoatum relinquere. Qui id extendit, *num.*112. quòd etiam quando dicta recordatio fit statim
838 post introitum, vel postquã induerit vestes sacras, & possit commodè habere confessariũ, recedẽdo ab altari, vel in eod. altari, aut exuendo se vestibus sacris, ꝙ .s. nõ teneatur Sacerdos ad hoc, cũ practicè, & moraliter, nũquam ferè hoc fieri possit, sinè aliquo scãdalo adstantiũ, saltem ministri, quòd etiã videtur sequi *Diana p.3.tract.4.resol.*77. & si *ibid. resol.*48. contrariam sententiã dicat esse probabiliorẽ. Qui *Persicus* licèt *ibid.n.* 119. hoc casu, vbi cesset periculum scãdali, dicat esse probabilẽ opinionem, teneri Sacerdotẽ ante cõsecrationẽ recordãtẽ, se nõ esse ieiunũ, vel excõmunicatũ, aut suspensũ, vel irregularem, Missam relinquere imperfectam, fatetur tamen, cõtrariã opinionẽ esse quoq. probabilem, quam opinionem loquendo de non ieiuno sequitur post *Præpositum, Diana p.4.tract.3.resol.*104. *ad finem.* qui contrarium supponit, vt dixi suprà, quãdo dicta recordatio fit post consecrationem *p.2.tr.14.resolut.66.ad finem.* in quibus resolutionibus agit de causis, in quibus potest quis Missam celebrare non ieiunus, de quibus etiam post alios, agũt *Marchinus tract.4. de ordine p.3.cap.3. & Bellettus p.2. sua disquisit.* §.38. *nu.*7. qui etiam *Persicus ibid.n.*122. probat, data opinione probabiliori de recordante se esse excommunicatum, vel suspensum ante consecrationem, quòd scilicèt teneatur Missam relinquere, si id potest facere absq. scandalo, & sui nota, tantum eo casu Sacerdotem peccare perficiendo Missam, non autem incurrere irregularitatem. Nota *Bonacinam cit.p.2.num.1.verſ. hæc propositio.* putare, non improbabiliter conclusionem nostram principalem de suspensione incurrẽda ab eo, qui Missam vt suprà inchoatam post consecrationem dimittit; intelligi posse, tantum in eo casu, quo ea intentione dimitteretur, at ab alio Sacerdote perficiatur, ob illa verba canonis, ibi. *vt ab alio Episcopo, vel Presbytero Missarum sollemnia suppleantur.* sed vt verum fatear, nullam video huius intellectus probabilitatem. Ex quo n. in dicto canone tantũ excipiatur casus superuenientiæ alicuius passionis in Sacerdote, ob quam non possit prosequi Missam, sequitur, quòd ex quauis causa, Sacerdos relinquat Missam incompletam, dum potest illã prosequi vsque ad finem, incurrat suspensionem, iuxtà regulam *tex. in can. Dominus* 22.*q.*7. ad hoc citatum ab *Abbate in cap. si verò el 1. de sent. excommunicat.* exceptionem
839 scilicèt firmare regulã in alijs non exceptuatis. Ex eo autẽ, quod dixi, *incurri dictã suspensionem vbi post consecrationem Sacerdos relinquit Missam imperfectam.* Non sequitur, quòd relinquendo ita ante consecrationẽ, absque etiam causa rationabili, non peccet mortaliter, cùm semper faciat contrà substantiam Missæ, vt post *Nau.* habet *Marchinus tract.3.p.3.cap.16.de ordine*, qui pro hoc casu, scilicèt ante consecrationem, explicandus est, dum subdit, *talem nullam de facto incurrere excommunicationem, quia citata iura solum statuunt, talem Sacerdotem esse excommunicandum, & ab officio remouendum.* nam vt dixi suprà contrà Sacerdotem, post consecrationem, illam relinquens imperfectam, imponitur ista suspensio, quæ est latæ, non ferendæ sententiæ, vt supponit *Bonacina*, & clarius expressit *Thesaur. cit. loco* pro nostra conclusione, & docet *Bellettus p.*2. §.18.*n.*27. An & quãdo Missam ceptam possit, & debeat Sacerdos ante consecrationẽ relinquere imperfectam, & iterum illam inchoare. *Fagũd. lib.3. in præcep. eccles.c. n. Bonac. cit. p.2.n.2. ad fin. & Marcb. cit.c.*16. Qui post *Azor. Nau. & Rodriq.* ait, quòd si vel cętus peregrinorum, qui aliàs Missa carerent in die de præcepto, Cardinalis, Episcopus, Dux, Marchio, vel Comes accesserit, & peteret, Missam ceptam inchoari, posse, & deberi hoc à Sacerdote fieri, etiam si sit dicta epistola. Sed de hac re videte *Bellettum p.2. suæ disquisitionis clericalis* §.28. *sub n.*4. vbi refert casus, in quibus Sacerdos potest duas Missas eod. die celebrare ob supradictas, & alias causas similes, & postea subdit hæc verba. *In supradictis autem casibus, & similibus, si peracta sit consecratio, vel cepta, debet Missam finire, & postea poterit aliam incipere, si verò Euangelium dictum sit, vel canon inceptus, aut finitus, poterit ea iterum repetere, & Missam ab introitu incipere, vt aduertit Henrnq. in summa lib.9.c.* 30.*n.*7. *At si tantum epistola sit finita, necesse non erit Missam resumere, cùm ead. sufficiat ad impletionẽ*

pra-

praecepti, neque enim epistola videtur pars notabilis, &c. Sed quod dicitur de Marchione, Duce, &c. intellige, vbi in d. loco est dominus in temporalibus.

Sacerdos Missam celebrans, & sine causa
841 legitima, in ea non se communicans; est suspensus per annum à communione *cap. relatum §. non ne, de consecratione dist. 2. Bellettus p. 2. sua disquisitionis clericalis* §. 28. *n. 9. & Bonacina tom. 3. disp. 3. q. 3. p. 3.* qui post *Alter.* pro suspensione à communione, intelligit suspensionem à celebratione Missæ, & sic à communione more Sacerdotum, non autē more laicorum (vt suprà *conclus. praeced.* explicaui.) Sed contraria opinio, scilicèt esse talem suspensum à communione simpliciter, etiam more laicorum, est magis conformis verbis, & rationi dicti textus, ibi *in ipsa, qua se indecenter priuauit, gratia communionis, vno anno repulsum se nouerit.* Sed iste non peccauit solum in celebratione, sed etiam in communione; ergò, ad hoc vt puniatur in eo, quo deliquit, debet esse priuatus etiam communione, more laicorum, quare aliqui docuerunt, istam non esse verā suspensionem, sed potius excommunicationem minorem, vel etiam maiorem, sed neque hoc videtur verum, quia excommunicatio non fertur ad tempus, sed indefinitè, & tolli debet per absolutionem, at ista pœna finito anno cessat. Vndè *Matolus lib. 3. de irregular. cap. 16. n. 2.* dum asserit, talem Sacerdotem esse ipso iure excommunicatum, nō habet fundamentum, iure communi inspecto, sed forsan in iure speciali alicuius Diœcesis, vel Prouinciæ. Imò addo *cit. can. relatum*, esse canonem non Concilij generalis, sed Prouincialis, scilicèt Toletani, vt dixi sup. *recoll. 4. verbo extrahētes ad finem.* & per consequens non est recensenda talis
842 suspensio inter suspensiones iuris communis, vt benè obseruat *Thesaurus p. 2. de pœnis ecclesiasticis, verbo Missa cap. 2.* tunc autem dicitur, non se communicare Sacerdos in Missa, quando consecrauit, vtramque speciem, corpus scilicèt, & sanguinem Christi, & dictam vtramq. speciem non sumpsit, vndè sequitur, quòd sufficit ad incurrendā hanc pœnam in sua Prouincia, si vnam speciem ex duabus consecratis, non sumpserit, & è contrario, quòd illam non incurrat, si ex inaduertentia vnam tantum speciem consecrauit, & illam tantum sumpsit. ita *Bonacina suprac. p. 3. n. 2.* qui subdit, quòd quoties quis consecrauit vtramque speciem, sed vnā tantum sumpsit, remaneat suspensus à communione illius speciei, respectiuè dumtaxat, quā nō sumpsit. Cōtrariū autē præsupponit *Bellettus loco suprac.* & alij, qui referunt dictam suspensionem, his verbis, *Celebrans, & non sumens corpus, & sanguinem D. N. siue sumens corpus sine sanguine, est à communione per annum suspensus*, estque magis conforme verbis dicti textus, ibi *se à communione se suspenderit*, quæ intelligi debent secundum eandem subiectam materiam, & per consequens de communione solita, quam tenetur ex præcepto Sacerdos facere in Missa, quæ est vtriusque speciei, nàm vt inquit *D. Thomas 3. p. q. 80. art. 12.* & prosequuntur ibid. DD. cōmuniter, & habetur per *Villalob. p. 1. summa tract. 7. diff. 44. n. 1.* sicut pro integritate sacrificij requiritur, vt vna species nō consecretur sine alia; ita etiam requiritur pro integritate eiusdem sacrificij, vt vna nō consumetur sine alia, excipe tamen casum, vbi Sacerdos sumpto iam corpore, videt per inconsiderationem se consecrasse in calice solum aquā, quo casu, & si tunc deberet secūdum omnes, ponere vinum in calice cum aqua, & consecrare (licèt inter authores sit dissensio, vtrum talis consecratio debeat incipere ab illis verbis *Pridiè quàm pateretur*, vel sufficiat incipere ab illis *Simili modo, &c.*) tamen vt benè post *Nau. & Siluium* habet *Diana p. 1. tract. 14 de celebrat. Missarum resol. 79. ad finem.* Sacerdos non peccaret mortaliter, vbi ei id acciderit, & perturbatus ex inopinato casu, non consecraret vinum, sed dictam aquam sumeret. Ex quibus desumitur, quòd istud sit grauissimū peccatum sacrilegij, vt dicitur in *cap. comperimus de consecratione dist. 2.* ex cuius verbis, rectè arguit *Marchinus tract. 3. de ordine p. 2. cap. 2.* contrà *Suarez.* hanc obligationem sumendi vtramque speciem à se consecratam, esse non iuris humani, sed diuini, & proinde esse partem
843 sacrificii essentialē. Qui *ibid. c. 3. n. 1.* subdit, in casu, quo Sacerdos post consecrationem sub vtraque specie nihil sumeret, sacrificii substantiam tolli, & sic sacrificiū, quò ad substantiam non esse validum, non autē vbi vnicā solam speciē consumeret, relicta alia, vnde hoc casu, talis mitius veniret puniēdus. Notanter addidi ly *à se consecratam*, nā ipse *Marchinus cit. cap. 3. n. 3.* contrà *Henriq. Bonacinam, & Stephanum* Fagundez probat, non esse verum sacrificiū vbi Sacerdos Hostiam à se iā cōsecratā, in pixidē reponeret,
844 & sumeret aliā ab alio, vel à se ipso pridiè consecratam. Non est tamen obligatus Sacerdos consumere totam quantitatem materiæ ab eod. consecratæ, vndè deficientibus particulis, fas ei est partem Hostiæ à se consecratæ præbere laico, siuè causa infirmitatis, siuè causa deuotionis, volenti communicare, vt post nostrum *Dianam, & alios*, probat *Marchinus loco suprac. c. 4. ad finem.* Qui *num. 14. & seq.* tractat articulum illum, an oblatione Hostiæ grandioris iam facta, si
845 offerantur Sacerdoti particulę pro communicandis laicis, possit illas consecrare, & non solum contrà *Bonacinam.* docet

cet affirmatiuam sententiam, sed etiam contrà *Gauantum, & Dianam*, probat, id licere etiam post præfationem, oblatione illarum mente concepta, quia vt ipse subdit, neque de necessitate sacrificii, neque ex vi legis præceptiuæ, dictā particularū oblatiō, debet coniungi cum oblatione Hostiæ grandioris, neque apparet ratio maior, cur ante præfationem id admitti debeat, minimè verò post ceptam præfationem, & proindè sufficere debet, *easque simul tempore consecrationis, in eod. corporali reperiri, vt omnes, verba consecratoria æqualiter recipiant*, & sequitur nouissimè idem Diana p.6. tract.6. resol. 7. Causa legitima excusans à culpa sacrilegii vt suprà in hoc casu, qualis sit, patet ex dictis suprà *conclus. praeced.* sufficit enim, quòd impedimentum sit tale, vt impediat, ne sacrum ceptum finiatur, nec tale impedimentum cedat in contemptum fidei, vt post *Diaz in sua practica criminali cap.46.n.3.* notat *Bellettus suprac.n.*26. Dato autem, hanc suspensionem esse vniuersalem, secundum communem opinionem, infrà annum non po-
846 test absolui, nisi à S. Pontifice, vt aliàs dixi, generaliter loquēdo de suspensione lata pro certo tempore, vbi etiam subdidi, quòd transacto dicto tempore, illa cesset absque alia absolutione. At in terminis huius suspensionis loquendo. *Bonacina cit. p.3. ad fin.* subdit, non esse improbabilem opinionem, posse infrà dictum tempus etiam absolui ab Episcopo, quod necessariò debet intelligi, vbi casus est publicus, nam certum est, Episcopū posse absoluere, quando casus est occultus, vi *Concilij Tridentini sess* 14 c.6. Quòd autē magis peccet Sacerdos simulans cōsecrare, sed nō cōsecrans in Missa, ex eo quod sit in peccato mortali quàm consecrans, dixi in *tr. de officio Cappellani q.8.n.*123. vbi etiam de Sacerdote porrigente hostiam non consecratam pro consecrata mulieri, quam cogit maritus ad cōmunicandū, vel alteri occulto peccatori petenti sibi cōmunionē dari, propter vitandā infamiā, de qua re agit *Diana* nō solum *loco suprac.* allegatus, sed etiā *p. 4. tract.4. resol* 47. qui primo loco, loquendo de casu scilicèt porrigentis, &c. dum asserit, esse probabiliorem opinionem negatiuam, videtur concedere, esse quoque probabilē opinionem affirmatiuam, quam *citata resol.*47. fatetur, se non *audere, illam, nota improbabilitatis inurrere*. Ex rationibus tamen vtroq. loco ab eo allatis, potest lector percipere, an sit periculum idolatriæ, & per cōsequens sit suspectus de hæresi, ille Sacerdos, qui non consecrans in Missa, eleuat
847 particulam non consecratam, & extractā à tabernaculo, ante Hostiam grandiorem non consecratam; sicut est suspectus de hæresi, secundum *eundem authorem, ead. p. 4. tract.7. resol.*12. *ad finem.* ille Sacerdos, qui ex ead. causa, quòd sit in peccato mortali, verba consecrationis profert, non super Hostiam, quam elauando ostendit populo, sed super particulam iam consecratam, quam extraxit è tabernaculo. Dixi *sit suspectus de heresi*, quia certum est peccare mortaliter non consecrando, &c. vt per *Ioannem Baptistam de Bertis in suis resolut. moralibus Missæ. sup.* Ex rationibus adductis per *Dianā locis supracitatis*. colligi etiam potest, an sit absque graui scrupulo id, quod aliquando audiui obseruatum, eo casu, quod absq. scandalo non potest fieri, quin non exponatur Sanctissimum tempore vespertino, & Sacerdos mane oblitus fuit consecrare Hostiam magnam, scilicèt exponere ante Hostiam
848 magnam particulam consecratam.

Sacerdos Missā celebrare præsumēs in altari non consecrato, seù extrà Ecclesiam, & locum sacrum consecratum, seù benedictū, non est suspensus ipso iure, sed suspendendus à Diuinis, & alijs pænis, Episcopi arbitrio puniendus: ita post *Diaz*, *Bellettus p.2. suæ disquisitionis clericalis* §.24 n.19. vbi idē dicit de celebrante in Oratorijs priuatis absque licentia, aut sine aqua, aut igne, vel in pane fermentato, seù vase ad id inepto, & sine debitis circunstantijs, ritibus, cæremonijs, & præcibus, quæ ab Ecclesia probatæ, & frequenti, ac laudabili vsu recepta sunt. Allegans ad hoc quædam iura *Decreti sub titulo de consecratione dist.*1. & *Concilium Trident. sess.*22. *in decreto de obseruandis, & euitādis in celebrat. Missar.* vbi imponitur Ordinarijs, *vt prò data sibi à sacrosancta Synodo potestate. ac etiam vti delegati Sedis Apostolicæ, prohibeant, mādent, corrigant, statuant, atque ad ea inuiolabiliter obseruanda, censuris ecclesiasticis, alijsque pænis, quæ illorum arbitrio constituentur, fidelē populum compellant. &c.* & in dictis iuribus vel comminantur pænæ depositionis, vel excommunicationis, Tamen vt benè cōcludit post *Rodriq. Suar. & Fagūdez, Persicus lib.1. de officio Sacerdotis c.6.n.*11 cōtrà Sacerdotem, vt suprà celebrātem extrà locum sacrū, non imponitur aliqua pæna, vel censura ipso iure, & tex. in *cap. Episcoporum de priuilegijs in 6.* adductus ab aduersarijs, loquitur de celebrante in loco interdicto, quòd est diuersum à casu nostro. Vndè necesse est, vt loquatur Bellettus, iuxtà praxim, qua inspecta, in similibus casibus, pro similibus criminibus solet imponi suspensio à Diuinis, ad hoc vt quis puniatur in eo, in quò deliquit, & pra-
848 xis, ac obseruantia (vt habetur in *l. de interpretatione, vbi Bart. ff. de legibus, & in c. cū dilectis ex. de consuetudine, cū alijs allegatis à Cefalo cōs.*123.n.9.) est optima legū interpres. Hoc autē facere sine licētia Episcopi, vel graui

ui necessitate, esse pecc. mort, docēt frequē-
tius authores, quos sequtur *Persic. loc. suprac.*
849 *n.8. & 9.* ꝙ an sit verum etiā secluso scan
dalo, ac contemptu, quando non intercedit
iusta causa, quærit in terminis celebrationis
extrà Ecclesiam, seù locum sacrum, noster
Diana par. 1. tract. 14. resol. 38. qui contrà *So-
tum, & Emanuel Sà.* Respondet affirmatiuè.
& probat, & si non eum citet, *Marchinus
de ordine tract. 3. p. 3. cap. 11. num. 1.* ac etiam
Persicus sup. n. 7. hāc sententiā nō improbā-
do, firmat opinionem, quod sit peccatum
mortale celebrare in loco non sacro absq.
licētia Episcopi, vel magna necessitate. Dixi,
quādo nō intercedit iusta causa, quia illa inter
850 cedēte, veluti si aliàs, milites in castris ca-
rerent Missa die festo, nisi Missa celebrare-
tur in tentorijs, vel sub diu, vel si nauigātes
appellerēt ad aliquod littus in aliqua sollē-
ni festiuitate, aut per plures dies Missa caruе-
runt, aut multitudo foret tàm magna. vt
Ecclesia illam capere non posset, aut tem-
pore pestilentiæ, vel Ecclesia in aliquo
oppido corruisset, & nō sit ibi alia Ecclesia,
& simil. De quibus per *nostrum Pas-
qualiqum in suis decisionibus moralibus de-
cis. 167. & sequentibus.* qui id admittit pro
Duce, & alijs exercitus Superioribus maio-
ribus, etiam in die non fæsto, si velint illam
audire ex deuotione, & tantò magis (ego
adderē) ad implorandā diuinam opem. Et
in specie *decis. 168.* probat, id licere in dictis
casibus, quando necessitas est euidens, etiā
851 sine licentia Episcopi, quòd videtur etiā
admittere *P. Naldus loco infracitando n. 33.*
qui benè declarat, hoc intelligi dummodo
adsit altare portatile, vt vulgo dicitur *la pie-
tra sacrata.* Ego id autem admitterem quan
do Episcopus, vel Ordinarius non potest fa-
cilè adiri, secus si potest facilè adiri, nàm
Concil. Trident. in supracit. Decreto. tribuit
hanc facultatem Episcopo pro casu necessi
tatis tantum, & per consequens restricta fuit
facultas sibi data à iure, non in totū, vt vide-
tur asserere *Marchinus cit. c. 9 sub n. 2.* sed prò
casu solum, vbi adesset necessitas euidens,
si ergò qñ adest euidēs necessitas, & posset
facilè Episcopus, vel eius Vicarius adiri, non
teneretur quis petere d. licentiam, frustra-
toria esset dicta concessio S. Concilij facta
Ordinarijs pro exequutione prohibitionis,
&c. *Dixi celebrationē extrà locū sacrū.* quia
diuersa est ratio de celebratione in Oratorio
852 priuato, extra casus necessitatis, de quibus
sup. in quibus, sicut nō prohibetur vt sup. ce
lebratio in plateis, vel tentorijs, & littore, ita
esset quoq licita in Oratorio priuato. Adest
Decretū Sacrę Cōgreg. Cōcil. sub Paulo V.
latum à nostro P. *Naldo verbo Missa nu. 31.
& ab eod. Pasqualiquo decis. 165.* vbi prohi-
betur omninò Episcopis, ne concedāt licen
tiam ibi celebrandi, & reseruatur Sanctæ Se-
di Apostolicæ facultas, d. licētiā cōcedendi.
Vndè certū est, ꝙ hodiè secluso scādalo, ac
cōtēptu, ac stante iusta causa, non possit ali-
quis post dictum Decretum, absque pec-
cato ibi celebrare, sine licentia S. Pontificis,
& dubitant tantū DD. an post dictū decre-
tum, fas sit Episcopo pro aliquibus vicibus,
in casibus necessitatis concedere dictam
facultatem v. g. infirmitatis diuturnæ in
aliqua persona, ex aliqua causa insigni, vt
videre est apud *Pasqualiq.* qui affirmat *sup.
dec. 170. & seq.* Nomine autem Oratorij pri
853 uati non venit oratorium, quòd & si sit
priuatæ domus, tamen est permanenter di-
catū cultui Diuino, & habet quoq. ingressū
expositum in loco publico, ita vt quilibet
ingredi possit, hoc enim dicitur Oratoriū
publicum, quod arbitrio Ordinarij visitan-
tis, potest declarari aptum, & habile vt Mis-
sæ in eo celebrentur, vt dixit *Naldus supra-
cit. loco n. 32. ad finem. & Pasqualiq. sup. decis.
113.* & si dicat, hoc non reperisse in termi-
nis apud DD. Secundò non venit locus de-
putatus ab Episcopo in suo palatio, vbi ha-
854 bitat, non solum pro casu infirmitatis, aut
alterius necessitatis, sed pro suo libito, &
commoditate, quia ibi potest tùm per se
ipsum, tùm per alium celebrare absque licē-
tia Summi Pontificis, ex priuilegio particu-
lari Altaris portatilis, quod habet locum,
etiam dum esset in itinere. *cap. quoniam de
priuilegijs,* habetur *per Marchin. suprac. c. 9.
num. 11. in principio*, & latius per *nostrum
Pasqualiquum suprac. decis. 55. vbi decis. seq.*
ampliat, etiā eo casu, ꝙ Episcopus fuerit ex-
trà Diæcesim. Tertiò nō veniunt Oratoria à
Regularibus in suis domibus, prædijs, vel
Grācijs deputata ad diuinū cultū cū licētia
Generalis, vel Prouincialis, vt per *Nald. loco
suprac. nu. 33. Lezanam p. 1. cap. 21. num. 14.
Marchinū suprac. cap. 9. sub n. 12. & Pasqua-
liqum decis. 175.* quia in eis possunt cele-
brare, & celebrari facere per alios Sacer-
dotes extraneos absque licentia Episcopi, &
hoc intelligitur etiam pro diebus sollemnio-
ribus, in quibus prohibetur celebrari in ora-
torijs priuatis, quia vt dixi suprà, non veniūt
appellatione oratorij priuati. Quòd id face-
re possint in Grācijs, & prædijs, etiam absq.
licentia Episcopi. *Lezana p. 1. cap. 21. nu. 15.
& Diana p. 6. tract. 8. resol. 30. & seq. ad me-
dium.* sicuti in dictis oratorijs Monasterio-
rū, & Granciarū, ꝙ possint etiam alij sæcu-
lares celebrare, patet ex notatis *à Persico su-
prà nu. 44. ad finem.* Qui *Pasqualiq. & Mar-
chinus,* referunt etiam priuilegium conces-
sum dictis Regularibus faciendi celebrare,
vel celebrandi, vt suprà cum altari portatili
in cubiculo proprio, durante infirmitate,
quòd est verum etiam si reperirentur infir-

Kkkk mi

mi in domibus sæcularium, vt est videre in specie apud *Pasqualiqum dec.177.* vbi *decis. seq.* probat, hoc priuilegium communicare etiam moniales subiectas dictis Regularibus. Ac etiam probabiliter existimat, per Concil. Trident. non esse reuocatum priuilegium ipsorum Regularium, celebrandi in quocunque loco honesto cum altari portatili, saltem non contradicentibus Episcopis, intellige extrà Missiones, quia in Missionibus possunt absque dubio, altari portatili vti, vt contrà aliquos, qui volebant hoc priuilegium non communicare alios Regulares missionarios, habetur per *Lezanam loco suprac.* & clarè supponit *Persicus Iesuita lib.1. cap.6. sub num.49. de offic. Sacerdotis.* Tandem nota, ita esse verum, quòd non liceat Sacerdoti celebrare, nisi seruatis Ecclesiæ præceptis, scilicèt nisi azimum panē habeat, ac vinū vitis, & vestes omnes sacras,
856 vt neque sine illis, nequeat apud Anglos Turcas, & similes, ad solamen fidelium ibi existentium, absque illis celebrare, vt per *Marchinum tract.2. de ordine p.3. cap.14. ad finem.* intellige nisi adsit S.P. dispensatio.

Sacerdos celebrans Missam sine stola, excommunicationi subiacet ex Concil. Bracarensi in *cap. ecclesiastica dist.23.* quam excōmunicationem aliqui volunt significare, suspensionē à diuinis. Sed vt benè post *Suarez*, aduertit *Thesaurus p.2. de pœnis ecclesiasticis cap.3. in 1. limit.* illud Concil. est Prouinciale, & per consequens non ligat extrà Prouinciam illam, erit tamen dictus defectus scienter commissus, peccatum mortale ob ritum Ecclesiæ vniuersalis, vt subdit idē author, imò si desit stola debet vti manipulo pro stola, vt euitet peccatum, ita post *Layman*, & alios etiā notat *ibid. Thesaur. limit.* 2. de qua re ante eū agit *Diana p.1. tr.14. resol.57.* vbi idem putat probabiliter, vbi Sacerdos vteretur in casu necessitatis dicta stola, vel manipulo, aut alijs vestibus sacerdotalibus nō benedictis. Dixi *celebrans Missā,*
857 quia si tantum extrà Missam sumeret Eucharistiam ob infirmitatem, vel aliam rationabilem causam (veluti in die Iouis Sancti) absque stola, non peccaret neque venialiter, vt dixi suprà, quibus ibi allegatis accedit *Marchinus tract. 2. de ordine p.8. cap.8. sub num.6.* contrà *Fagundez* contendentē, esse peccatum lethale. Subdit tamen *Marchinus vbi sup.* se nōn excusare à pecc. veniali eum, qui stola non vteretur in administranda Eucharistia, ob antiquissimum Ecclesiæ ritum à S. P. Paulo V. in Rituali Romano nouissimè inculcatum.

Sacerdos, Missas plures celebrans eodem die, extra diem Natiuitatis D.N. I.Christi, & si peccet mortaliter, & veniat puniendus grauiter, tamen non incurrit aliquam censurā, aut irregularitatem, vt probaui *in tract. de officio Cappellani q.8. num.130.* quibus ibi allegatis accedit *Thesaurus p.2. de pœnis ecclesiasticis verbo Missa cap.5.* vbi hoc intelligit, nisi condemnatus fuerit ad triremes, prout ob hoc crimen, quando scilicèt ob lucrum, quis celebrauit pluries eod. die, condemnari, solitam fuisse Curiam Archiepiscopalem Neapolit. testatur *Genuensis in sua praxi cap.65.* scilicèt per triennium cum suspensione à Missæ celebratione, & prosequūtur *Riccius p.1. praxis decis.351. Molfesius par.1. summa tract.3. cap.10. num.42. & Bellettus loco infrac.* nam hac pœna damnatus, incurrit hoc titulo specialiter, infamiæ pœnam, &
858 per consequens irregularitatem, etiam à triremibus postea liberatus, vt dicam infrà cum de irregularitate. videte pro nunc Doctores citatos per *Dianam p.4. tract.2. resol. 83.* qui & si dicat, vtramque opinionem esse probabilem, tamen in facti contingentia cuiusdā Sacerdotis, qui dictā pœnam iam absoluerat, ad quam neque condemnatus fuerat ob crimen ad S Inquisitionem spectans, vt loquitur *Diana,* neque ob hoc delictum celebrandi pluries, vt loquitur *Thesaurus,* tamen nunquam fuit admissus ad celebrandum, nisi obtenta dispensatione à S. P. Nota tamen, quòd hodiè, vt audiui à fide dignis, non punitur hoc crimen per d. Curiā
859 Archiepiscopalem, vt prius, pœna triremium, sed carceris, nam de iure venit puniendus pœna arbitraria, ita *Menoch. Farin. & alij apud Marchinum loco infracitando,* & hæc pœna infligitur ab Ordinario, quando non adest error in intellectu circa veritatē huius sacrificij Missæ, in quo sensu, *sup. p.1. resolut. 22. num. 12. vers. trigesimus sextus.* hunc casum enumeraui inter alios casus, quos quis tenetur denunciare S. Officio. Quod hucusq. dixi de celebrante duas Missas eod. die, idem dicendum erit de Sacerdote non ieiuno celebrante, nam id faciens extrà casus permissos, poterit priuari beneficio, & officio. *Bellettus p.2. sua disquisit. clericalis* §.28. *num.*8. Casus, in quibus præter diem Natiuitatis, poterit quis absque culpa & pœna celebrare plures Missas, habetis apud *Bellettum supracit.* §.28. *in principio, & Marchinum tract.3. de ordine p.2. cap.36.* Dixi *Sacerdos,* nam qui non promotus ad sacrū Presbyteratus ordinem repertus esset Missarū celebrationē vsurpasse, vel sacramentalē fidelis cōfessiones excepisse, venit à Sancto Officio puniendus, imò tradendus Curiæ sæculari, dummodo vigesimum annum compleuerit, vt nouissimè statuit Vrbanus VIII. in sua Bulla, incipiente *Apostolatus officium* anno 1623. & habetur per *Bellettū sup.* §.29. *nn.*4. *Thesaurum p.2. de pœnis ecclesiasticis cap. 32. Nouar. in summa Bullar.* cùm

de

de Sacerdote nō ordinato ministrante, &c.

Sacerdos Grecus, Latino ritu, vel Latinus Sacerdos, Græco ritu, Missas, ac diuina officia celebrans, peccat mortaliter, non tamen est ipso iure suspensus, sed est suspendendus à diuinis: ita Pius V. in sua constitutione 12. incip. *Prouidentia*, cuius verba refert noster *Naldus verbo Sacerdos num. 12. & Marchinus tract. 2. de ordine p. 8. cap. 10. ad finem. tangit Bellettus p. 1. sua disquis. clericalis.* §. 28. *num.* 32. Ex hoc autem non sequitur, quòd quis audiendo dictam *Missam* die fæ-
860 sto non satisfaciat; sufficit enim, quòd sit verus Sacerdos, qui celebret, vt per *Fagund. lib. 2. in primum præceptum Ecclesiæ cap. 3. n. 2.* vbi *n. seq.* idem dicit de qualitate Missæ, non esse scilicèt necessarium vt sit de Dominica, vel fæsto diei, an autem sit opus, vt audiatur in certo loco, dixi aliàs suprà.

Sacerdos non habens Beneficium Parochiale, vel nō approbatus ab Ordinario absoluens à peccatis, & si ex verbis *can. placuit de pænit. dist. 6. & cap. placuit 9. q. 2.* videatur, quòd incurrat ipso iure suspensionē ab officio, per illa verba *gradus sui periculo subiaceat*. tamen quòd per illa verba significetur tantū suspensio ferendæ sententiæ, vel alia pæna arbitrio Episcopi imponenda, dixi *sup. par. 2. recoll. 5. ad finem.* quibus ibi allegatis, accedit *Thesaurus p. 2. de pænis ecclesiasticis verbo absolutio sacramentalis c. 2.* & ante eum dixit post *Rodriq. Bellettus p. 2. de pænis clericorum* §. 30. *nu.* 1. qui expressè subdit, hoc nō esse crimen hæreticæ prauitatis, & à S. Officio puniendū, sed benè à superioribus, sic delinquens, esset suspendendus ab audiendis confessionibus, atque alia pæna arbitraria afficiendus. Datur tamen ca-
861 sus, in quo talis posset incurrere excommunicationem, non solum *Concilij Trident. sess. 22. cap. 11.* sed etiam Bullæ cænæ *can. 17.* secundùm *Thesaurum loco suprac.* nempè si vsurpando ius Ecclesiæ Parochialis, Abbatialis, & simil. vi ipsius iuris, absolueret, nā vt dixi *sup. recoll. 4. verbo vsurpantes*, sufficit ad incurrendam dictam excommunicationem, si quis vsurpet iurisdictionem pertinentem ad personam ecclesiasticam ratione beneficiorū, seù Ecclesiarū ipsius personæ ecclesiasticæ. Sed de *Thesauri* doctrina valdè dubito, non solum ob opinionem P. *Duardi in cit. cap. 17. Bullæ cænæ q. 3. num. 15.* putantis, dictā excommunicationem procedere contrà vsurpantes vsurpatione propriè dicta (idest quasi ex iure ad ipsam iurisdictionem) non autem contrà furtiuè exercentes dictam iurisdictionem, qualiter esset in casu nostro, absolutio data ab intruso in beneficio Parochiali, &c. item etiam ob opinionem *Nauarr.* probantis, dictum canonem Bullę cænæ, intelligendum esse de vsurpantibus dictam iurisdictionem publica laicali potestate, non autē de vsurpantibus illā priuata authoritate, vel non laicali, sed ecclesiastica, vt esset in casu nostro, quas opiniones non videtur improbare *Thesaurus loco suprac. verbo vsurpantes c. 2. num. 2. vers. limitant DD.* Sed etiam quia dato, contrà *Alterium* (quem post *Duardum*, reijcit etiā *Bonacina to. 3. disp. 1. q. 8. p. 2. sub num.* 3.) dictum canonem intelligendum esse tàm de iure temporali, quàm spirituali, nunquā mihi persuadere potsū, canones Cōcil. Trid. & Bullæ cęnæ, intelligēdos de hac iurisdictione spirituali volūtaria absoluēdi à peccatis, de qua nō est certū an illā recipiat Sacerdos totaliter ratione beneficij, cauet *Concil. Trid. sess. 23. c. 15. de reformat.* vbi præsupponitur, quòd iam in ordinatione recipiat Sacerdos aliquam potestatē ad audiēdas confessiones, antè adeptionē beneficij, & antè approbationē per examen. Hæc sunt verba d. capitis. *Quāuis Præsbyteri in sua ordinatione, à peccatis absoluēdi potestatē accipiāt; Decernit tamen S. Synodus, nullū etiā Regularem posse confessiones sæcularium, etiam Sacerdotum audire, nec ad id idoneum reputari, nisi aut Parochiale beneficium, aut ab Episcopis per examen, si illis videbitur esse necessarium, aut aliàs idoneus iudicetur, & approbationem, quæ gratis detur, obtineat.* Si igitur nō est certū, an totalis sit hæc iurisdictio, sequitur, nō posse neq. Concil. neq. Bullam cænæ intelligere *locis supracit.* de illa, ex quo sumus in pænis, in quibus non debet recedi à propria significatione verborum, & in illis non est facienda extensio etiam ex maioritate rationis, vt aliàs sæpè fuit dictum, & probatum. Nec obstat quòd *sup. p. 2. recoll. 3. num. 42. ad finem.* dixi, magis communē opinionem Doctorum esse, in ordinatione, Sa-
862 cerdoti nullam iurisdictionem conferri, sed illam tribui sic ordinato, per extrinsecā Ecclesiæ concessionem: nàm præterquam hoc dicitur secundùm magis communem modum loquendi DD. qui non excludit, quin ipsa potestas ordinis possit dici iurisdictio inchoata, eo modo, quo nouissimè explicat *Ioannes de Lugo de sacram. pænit. disp. 15. sect. 2. num. 21.* Negari nō potest, cum ista iurisdictione non accipere Sacerdotem totā potestatem absoluendi, quia si non accepisset potestatem absoluendi in ordinatione, per illa verba *Accipite Spiritum Sanctum, quorum, &c.* non posset esse minister huius sacramēti, vt dixi sup. *cit. recoll. 3. n. 6.* & postea prosequutus fuit *Ioannes de Lugo disp. 18. de sacram. pænit. sect. 1. num. 2.* & hoc sufficit ad propositum nostrum. Certum autem est, hunc peccare mortaliter, & confessionem esse inualidam. *cap. omnis vtriusque sexus de pænit. & remissionibus.* vbi dicitur, nō

Kkkk 2 posse

posse alienum Sacerdotem absoluere, vel ligare eum, qui licentiam non obtinnit à proprio Sacerdote. *Siluester verbo Beneficium 3.num.1. ad finem.* quòd communiter intelligitur, nisi concurrat communis error, & titulus putatiuus, idest authoriias Superioris (vt oẽs explicant) ex quibus acquiritur iurisdictio ista, vt dixi *sup.p.2. recoll.5. n.41.* quibus ibi allegatis, addo *Laym. lib. 1.tr.4. cap.22.à num.9.* & tantum restringitur difficultas, in casu, vbi deficiat titulus colora-
863 tus, & solum adsit cõmunis error, quòd contingit vbi Sacerdos ex falsa licentia, vel absque alia licentia, & consensu Ordinarij, vel absq. aliqua legitimi superioris collatione, intrusus in beneficio Parochiali, confessiones audiat, an iste cõmunis error sufficiat ad tribuendã iurisdictionẽ, & cõsequẽter absolutio, ac cõfessio sit valida, itaut post quã quis rescierit hunc defectũ, tunc tẽporis, & in eo loco, quo confessus fuit, communiter ignoratum, non teneatur dictam confessionem reiterare; nàm licèt communis opinio id neget, quã sequor *cit. recoll. 5.num. 44.* vbi quòd non sufficiat vnum sine altero, vt etiam in puncto, ꝙ nõ sufficiat communis error absque titulo, post *Vgolinum, Aragon. Nauarr. Silu. Rodriq. Lopez, & alios,* dicit *Lauorius de indulg. & iubil. p.2.c. 12.n.15.* tñ aliqui id affirmaut, quã opinionẽ sequitur tanquam satis probabilẽ, & bono communi magis consulentem; post *Basil. Pontium, & Sancium, Diana p.2.tract. 2. miscellaneo resol.45.* & repetit *p.3.tract.4, resol. 122.* addendo pro dicta opinione nostrum *P. Molfes.* sicuti *p.6.tr..6.resol.12. addit alios.* Dixi 1. *ex falsa licentia, vel absque vlla licentia,* quia secus erit, si habuit aliquam licentiam, sed illa fuit ex aliqua causa, nulla, talis enim nullitas non facit, quin non interueniat authoritas superioris, & sic titulus coloratus cum communi errore: ita *Siluester verbo confessor 1.sub num.15. in 2.casu.* Dixi 2. *ad tribuendam, &c.* quoniam ad nõ amit-
864 tendam dictam iurisdictionem, iam aliquando obtentam cum authotitate superioris, & sic cum titulo, sufficit tantum communis error ortus ex titulo iusto, licèt nunc non adsit dictus titulus. *Siluester loco suprac. in 3.casu.* vt de eo, qui fuit approbatus ad audiẽdas cõfessiones ad tẽpus, qui elapso tẽpore sedet inter alios cõfessarios, dixi *sup. p. 2. recol.5.n.167.* vbi idẽ dico de eo, cui fuit reuocata licentia à superiore, quam reuocationem, & si ipse sciat, tamen ab alijs communiter illa ignoretur, contrà *Bonac. ibi à me citatum,* quibus in omnibus, accedunt *Sperellus decis. 30. fori ecclesiastici num. 26. & 28.* (apud quẽ inuenietis optima similia pro interpretatione *l. Barbarius*) *Vgolinus de offic. & potest. Episcopi §.26. n.6. ad finem. & Lauorius de indulgẽtijs, & iubileo, loc. suprac.* Amplia etiam in eo casu, quòd dictus error siuè iuris, siuè facti non sit iustus, vel quia
865 dubitatur de dicta expiratione, aut reuocatione, etiam post factam debitam licentiam, vt per *Lauor. & Sperellum locis suprac.* & dicit esse probabilem opinionem, *Layman lib.1.tract.4.cap.13.n.9.* aut etiã quia pænitẽs sciat, licentiam expirasse, vel fuisse reuocatam, quòd tantum ignorat confessarius, & ab aliis communiter etiam ignoratur, vt per *Dianam par. 3. tract. 4. resol.122. ad finem.* Quod dixi de confessario, idem dicendum de Parocho, v.g. qui occultè titulum amisit, vt post *Fagundez dixi sup. recoll. 5. sub n. 44.* Casus in quibus Sacerdos possit absoluere absque alia approbatione sunt tres, scilicèt à venialibus, à mortalibus, sed ritè confessis, & in articulo mortis, quos habetis explicatos *sup.p.2. recoll.3.nu.43.* vbi etiam *recoll.11.num.84.& seq* reperietis, an id procedat etiam inter Regulares, vbi quis prohibetur cõfiteri, nõ nisi vno ex cõfessarijs deputatis à superiore. Dixi, *inter Regulares,* nã ipsi Regulares aliquando possunt eligere, nõ approbatum. Addit *Valerus apud Dianam p.2.tr.2. miscellaneo resol.46.* aliũ casum, de
866 peccatis mortalibus oblitis, quia inquit ipse, iam fuerunt indirectè absoluta, sed huic opinioni non me subscribo, nam ex quo fuerunt indirectè absoluta, non sequitur, quin nõ sint materia necessaria confessionis, vt communiter Doctores affirmant, quod etiã postea reperi, aduertisse *Manriq. p.2. suarum qq moralium q.19.*

Sacerdos post cibum, potumque, quamlibet minimum, sumptum, missam facere præsumens, excommunicationis sententiã sustinet *ex Concil. Toletano 3.c.2.* relato in *can. nihil 7.q.1.* sed quia vt aliàs dixi, tale Cõcil. nõ est generale, non ligat extrà Prouinciã, erit tñ peccatũ mortale sacrilegij, & poterit talis excõmunicari, ac priuari officio, & beneficio, ita post alios *Bellett. p.2. sua disquis. clericalis, §.28.* qui benè declarat, id intelligi extrà casus permissos. Ex illis autẽ verbis d. canonis, ibi *quamlibet minimum sumptum,* fundatur, quod probaui *p.1. huius tract. recoll.7. nu.39. & de officio cappellani q.3. num. 153.* paruitatem scilicèt cibi, aut potus sum-
867 pti ante Eucharistiã, non excusare à mortali, quod etiam postea confirmauit *Diana par.5. tract.5. resol.12.* vbi contrariam opinionem vocat improbabilem, à qua notat licèt noster *Pasqualiqus* subtiliter, vt assolet, *in suis decis. moralibus decis.335.* nitatur dictam opinionem liberare (& si ipse protestetur, dictam sententiam nequaquam sequi) tamen idem *Diana par.6. tr.8. resol.8.* respondet ad rationes excogitatas ab ipso *Pasqualiquo*, qui *loco supracit. à decis. 11.* latè

latè declarat, quod ego tetigi *loco secundo citato* circà modum, quo violatur, vel non violatur ieiunium naturale, ad finem de quo suprà.

Secretum, seù sigillum confessionis violans Sacerdos, non incurrit aliquam pœnam ipso iure, sed per sententiam venit deponendus, & ad triremes transmittẽdus (in hanc n. pœnam triremium commutata fuit pœna peregrinationis, & alia pœna detrusionis in arctũ monasterium, quæ vigebant de iure antiquo) præter depositionem, vt per *Farinac. q.*119.*num.*55.*& refert Thesaurus p.*2.*de pœnis eccles. verbo confessio c.*4. vbi quòd huius criminis cognitio pertineat ad S. Officium, quando dicta reuelatio est coniuncta cum hæresi, alias pertineat ad Ordinarium, allegans *Molfes. tract.*7.*cap.*23. *nu.*68. quem antea ad hoc allegauit *Diana p.*4 *tr.*8.*resol.*95. qui ita amicè declarat, qñ *sup. p.*1. *recoll.*22. *n.*15. ego numeraui istũ casũ inter casus, qui denunciari debent Sãctæ Inquisitioni. Dicitur autem dicta reuelatio coniuncta hæresi, quãdo etiã dixisset, licitam esse dictã reuelationem, vel aliter ostenderet, se malè sentire de ecclesiasticis Sacramentis, vt per *Ioannẽ de Lugo disp.*23. *de sacram. pænit. sect.*5. *n.*348. vbi supponit, me nõ fuisse primũ, nec secundũ, (vt aliquiputãt) qui diceret, expedire, vt d. crimen deferatur ad inquisitores, cũ pp iniuriã illatã sacramento, reddatur delinquens suspectus de fide, & tandem *à n.* 149. agit de modo probandi dictum crimen, de qua re, videte etiã *Bellettum p.*2. *sua disquisitionis clericalis* §. 30. *à num.*3. Quod aliqui dixerunt, talem Sacerdotem effici irregularem, non est ratione criminis, sed ratione pœnæ, in quã ob d. crimen fuit forsatse quis condemnatus, vt per *authores supracitatos.* Dictas pœnas infligi tantum ob peccati reuelationem, non autem ob reuelationem eius, quod non sit peccatum, & si ignominiosum, post *Granadũ*, notat *Diana sup. recoll.*11. *ad finem.*

Simoniacus realis in ordine vide sup. Ordinans, & Ordinatus simoniacè, & quia ibi dixi, non solum hoc casu incurri excommunicationem, sed etiam suspensionem, nota quòd ideò ab vtraque debet absolui: ita post *Nau. cap.*23.*num.*103. *Naldus verbo suspensio num.*4. Vbi quòd istæ sit effectus su-
866 spensionis, quæ incurritur pro eod. delicto, cum excommunicatione, & si excommunicatio per se sola operetur eundem, & maiorem effectum, quàm suspensio.

Simoniacus in beneficio, quòd (præter excommunicationem, de qua *suprà recoll.*4 *verbo simoniam.*) incurrat suspensionem ipso facto ab ordine, & beneficio, plures authores docuerunt, post *Siluestrum verbo suspensio num.*6. Sed contrarium est verius, vt post *Nau. Suarez, Filliuc, Auilam, Valentiã, & Garziam*, probat *Bonacina tom.*3. *disp.*3. *q.*1.*p.*5.*nu* 12. *& q.*7.*p. etiam* 6.*n.*2. ea ratione, quòd censura non incurratur, nisi sit expressa in iure, quibus ibi allegatis, accedit, post alios *Scortia in selectas SS. PP. constitutiones, theoremate* 86.*num.*4. *& Sanchez lib.*2. *opusculorum moralium cap.*3.*dub.*104. *nu.*9. vbi post relatam opinionem contrariam (quam dicit communem *Ricc. p.*2. *decis.*275. *ad finem.*) subdit hæc verba. *At verius est, simoniacum in beneficio etiam notorium non esse suspẽsum, quia nullus est tex. clarè suspensionem imponens, & in dubio in mitiorem partem est propendendum. Notorius simoniacus in beneficio, non est depositione dignus, & sic propter hanc notorietatem non est irregularis. At sequuta sententia condendatoria, quia infamat, est irregularis*, quod vltimum dictum *Sanchez*, sequitur *Thesaurus p.*2. *de pœnis ecclesiasticis verbo simonia c.*1. *vers. Adde.* & clarius *ibid. c.*2. *num.*9. qui licet *cit. cap.* 1. *in prima Ampliatione*, subdat, quòd in ista pœna infamiæ, & irregularitatis, possit Episcopus dispensare quando delictum est occultum, tamen *cap.*2. *cit. num.*9. *vers.*7. ex eo quia supponimus, hanc pœnam non incurri, nisi in casu publico, scilicèt notorio iuris, vel facti, simpliciter, dicit, Episcopũ nequire dispensare in hoc casu, imò neque maiorem Pænitentiarium, qui tamen secundum eundẽ *Thesaurum ibid. vers.*6. potest dispensare in pœna inhabilitatis ad alia beneficia acquirenda, ob hoc crimen cõtracta, & si id non possit Episcopus, etiam si casus fuit occultus, ita *Thesaur.* & sic refert declaratũ à S. Congreg. *Alzedus p.*2. *sua praxis episcop. c.*8.*n.*41. Sed contrarium, vbi casus est occultus, probat *Bellettus p.*2. *suæ disquisitionis clericalis* §. 35 *n.*23. videte tamen *Rotam in Nouissimis p.*3. *lib.*1. *decis.*83. quia supponit, posse Episcopũ dispensare etiã quando casus est publicus in d. pœna inhabilitatis, de qua re agitur quoq. *ibid. lib.*3. *dec.*411. Ampliatur cõclusio, etiã in accusato, & inquisito de tali crimine, vt cõtrà aliquos, qui contrarium docent (quorum sententiam dicit communem *Riccius p.*2. *decis. Curia Archiepiscopalis Neap. decis.* 265. *ad finem.*) dixi in *tract. de officio Cappellani q.*4. *praxi* 5. *num.* 214. *aliàs* 314. excipe casus vbi talis, non solum fuisset processatus, inquisitus, & citatus, sed etiam ob indicia, & probationes sufficientes ad condendandum, vel saltem ad torquendum, aut suspectionem de fuga, vel de subductione testium, (quibus casibus proceditur ad carcerationem, vt per *Genuensem in sua praxi Archiepiscopali Neap. cap.*28. *num.*4. *in* 2. *editione*, de qua re agit etiam *Marcellus Vulpe in sua praxi iudiciali fori ecclesiastici cap.*21. *num.*15. vbi de appellatione ab indebito

debito carcere.)Nā & si fuerit postea habilitatis,ex eo tñ quia habilitatus, quousq. non absoluitur, debet reputari delinquens,non potest Missam celebrare,sicut neque potest ministrare in susceptis, vel ascendere ad maiores ordines, quod procedit non solum in crimine simoniæ,sed in alio quocunque crimine,iuxtà iura, & authoritates allegatas p *Riccium suprae. decis.*265. antequam igitur procedatur ad carcerationem, vel habilitationem, non est cogendus abstinere à celebratione accusatus de simonia,& ita fuit decisum anno 1622. in illa Arimin. simoniæ coram Domino Auditore confidentiarum. Quando dixi sup. *quousque non absoluitur.* intelligas etiam si absolueretur cum clausula, *nouis superuenientibus indiciis*, quia tūc non solum posset ministrare in susceptis, sed etiam ordines maiores suscipere, ac beneficia. *Hieronymus Campanilis in suo diuersorio iuris Canonici Rub.*11. *cap.*27.*num.*89. *& seq.* Loquor hic de simoniaco in beneficio,quia de simoniaco in ordine, & ingressu Religionis dixi suprà *recoll.*4.*verbo Dantes,& verbo Simonia.*

Sodomiæ crimen ecclesiasticus exercēs, an ipso iure incurrat suspensionem ab exequutione ordinum, itaut postea celebrans, vel alio modo ministrans in ordine, etiam post peractam pænitentiam,incidat in irregularitatem à solo Summo Pontifice dispēsabilem,controuertitur inter Doctores, tantum eo casu,vbi dictum delictum est occultum,vt videre est apud *Prosperum de Augustinum ad Quarantā in summ. Bullar. hoc eodē verbo,Bellettum p.*2. *suæ disquisitionis clericalis* §.13.*num.*12. *Floronum p.*2. *de casibus reseruatis casu.*6.§ 1.*nostrum P. Dianam p.*2.*tr.*17.*resol.*69.*& Thesaurum p.*2. *de pænis ecclesiasticis, hoc eodem verbo vers. Addunt multi.* qui concludunt,illam esse magis communē sententiam, quæ docet, talem non esse suspensum, quia neque in iure communi pro dicto crimine, nec in specie, nec in genere pro immanitate criminis (cùm nullū crimen quamuis enorme, etiam degradatione dignum,inducat suspensionem,vel irregularitatē, excepto homicidio. *c. ex tenore,& c.fin.de tēporib. ordinat.*) reperiatur imposita d.suspensio neq.in cōstit.Pii V.incip. *Horrendum* apud *Quarantam hoc eod.verbo,* vbi tantum imponitur clericis vt sup. pæna priuationis priuilegii clericalis,officii,dignitatis, & beneficii ecclesiastici,& desuper pæna depositionis, quæ pænæ valdè differunt à pæna,& censura suspensionis,præter quā quòd, dicta constitutio Pii V. non procedit in foro conscientiæ, sed tantum in foro fori,& saltē in foro cōscientiæ nō fuit recepta, vt dixi sup.*p.*1.*recoll.*9.*n.*230. & habetur per *Prosperū de Augustino loco suprae. in* 4. *limitat.* hāc esse probabiliorem sententiam, testatur *Bellettus suprae. num.*12. qui *ad finem numeri.* id extendit,quamuis dictum crimen esset notorium,quibus ab eo allegatis, adde *Floronum loco suprae. num.* 8. *vers. Quarto dico,& sequen. Barbos. de offic. & potest. Episcopi alleg.* 44.& prosequitur *Diana suprae. tr.*17. *resol.*61.67.*&* 68. Huiusmodi modus loquē di Doctorū de clerico etiam occulto sodomiæ crimen exercente,q non sit suspensus non significat hoc loco,in eo magis versari dubium,quàm in notorio, iuxtà sonum dictionis *etiam*, quæ implicat casum magis dubitabilē, sed quia ipsi authores impugnant eos,qui docent,etiam occultum, &c. incurrere suspensionem, supponentes, illam certò,incurrere notoriè talem, in quo alluci-
871 nantur, quia neque notorius talis incurrit suspensionem, vt per *Bonacinam de matrim. disp.*4.*p.*11.*& disp.*3.*de censuris p.*4.*disp.*5.*dub.*3. quia notorietas criminis quamuis grauis,& immanis,non reddit quem suspēsum,vt dixi *sup. peccator publicus*,sed irregularem, non ex delicto,nam vt dixit *Sanchez lib.*6.*opusculorum mora. cap.*3.*dub.*6. *nu.*11. non reperitur in iure, quòd ob tale cimen (quidquid aliqui id affirment) incurratur infamia,sed propriè ex infamia, quæ oritur ex scandalo,& notorietate,vt subdit *Prosper de Augustino loco suprae. ad finem primæ limitationis.* Et sic debent intelligi authores, qui probant,primò, dictum clericum occultum sodomitam,non esse suspensum,& postea subdunt, *secus est in notorio, & publico &c.ita Prosper de Augustino in* 1.*limitat. & Bellettus suprae. num.* 11. confundendo suspensionem cum irregularitate. vt benè post hæc scripta, & lecta, reperi declarasse *Marchinum tract.*1.*de ordine p.*8.*cap.*4.*num.*36.& *Nouarium in summa Bull. clū de hoc crimine num.*8. An autem dicta irregularitas incurratur ante sententiam tàm vbi adest notorietas facti, quàm iuris, tetigi suprà *& sup. par.* 1. *huius tract. recoll.* 9. *num.*231. vbi quòd *Nau. cap.*26. *n.*249. testatur,nunquam vidisse, nec audiuisse dispensationem super hanc irregularitatem à Sede Apostolica,certum est. Quòd qñ hoc crimen fuerit deductum in iudicio, non possit quis promoueri, ac inualida sit collatio, illi interim facta, beneficii *Barbosa cit. alleg.*44.*num.* 27.qui namdicatur exercere d. crimen, q prodest occasione casus, qui simili modo potest reseruari de exercente dictū crimen, notat *Nau. cit.*27.*num.*250. vbi asserit tantū comprehendere eos, qui quasi ex vsu continuato id exercerēt,sicut mercaturam, vel
872 artem exercens non dicitur,qui semel,ac iterum mercaturam, vel artem exercet, sed is, qui toties, vt vulgi opinione habeatur pro tali, & tandem concludit, saltem quò

quòad forum conscientiæ, dictam extrauagantem Pij V (ob dictum verbum *exercentes*, ibi de industria positum, vt ipse asserit, & sic præsumere debemus, & eodem verbo vti Ordinarios in reseruatione) vt solum cōprehendat eum, qui sic labitur in præfatum crimen, vt boni viri arbitrio dici possit exercitor eius, non autem, qui tantū aliquoties cadit, & pænitet cecidisse. Hæc Nau. prosequitur *Prosper de Augustino loco supracit. in 4. limitatione.* aliiq. Doctores, quos refert *Diana suprac. tract.* 17. *resol.* 65. & si non ita clarè, quando autem casus cantat de committente dictum crimen, sufficit vnicus actus. *Marchinus sup.* Dixi, *saltem in foro conscientia*, quia secus est in foro fori, in quo nō solum punitur pæna ordinaria, qui semel, aut bis dictum crimen commiserit, sed etiā
873 qui illud conatus fuit cōmittere, deueniēdo ad actum proximum, *Bellettus loco supracit. num.* 16. *Riccius p.* 1. *praxis resol.* 367. *Marcb. supracit. c.* 4. *n.* 26. & *Diana p.* 4. *tr.* 7. *resol.* 20. & si subdat ex *Scortia* hoc nō intelligi, pro vno actu, sed pro actibus repetitis, loquitur in terminis Portugalliæ, vbi de hoc crimine, Inquisitores cognoscunt, & ita intelligēdi sunt *Afflictus, Clarus*, & alij adducti à *Molfesio tr.* 7. *cap.* 20. *nu.* 209. & *Coriolano de casibus reseruatis casu* 9. *sect.* 10. *num.* 18. quos non respuit *Homobonus de examine ecclesiastico tract.* 7. *c.* 38. *q.* 111. *apud Dianam loco infracit.* vndè eod. modo attentata sodomia cū vxore, est causa legitima deuortij, vt per *Mar. Antonin. lib.* 1. *variar. resol.* 46. vbi quomodo ad hunc finem illa probetur. & an sit crimen mixti fori, de qua re etiam *Marchinus suprac. cap.* 4. *num.* 22. Ex quibus non benè (eorum pace dixerim) inferunt *Coriolanus. & Molfes. locis supracit.* incurrere casū reseruatum sodomiæ illum, qui tantum intromiserat membrum in vas præposterum, & si postea eū extraxerit, foras semen emittendo, hic enim agitur in foro conscientiæ, & in casu reseruato, vbi verba accipienda sunt cum effectu, & licèt eo casu, quo intromissio fiat cum animo non seminandi intra dictum vas copulæ ineptum, est peccatum mortale, vt post *Sanchez*, & *Bonacinā contrà* Nauar. habet *Homobonus loco supracit. in* 6. *exceptione.* loquendo de simili peccato imperfectæ, & inchoatæ sodomiæ inter virum, & vxorem, tamen non est perfecta, & consumata sodomia, prout deberet esse ad hoc vt in casu reseruato comprehēderetur, vbi verba cum effectu intelligi de-
874 bent, vt infrà cū de casibus reseruatis. At sodomia perfecta non est, nisi vbi seminatio fiat intra vas, vt per *Prosperum de Augustino loco suprac. limit.* 2. *Floronū de casibus reseruatis p.* 2. *casu* 7. *n* 8. *Diana cit. tr.* 16. *resol.* 63. *ad finem.* qui & si supradictam nostrā rationem afferat, ex qua apparet, non comprehendi prædictam copulam sodomiticam inceptā in casu reseruato de sodomia, tamen non se declarat, cui opinioni adhereat, sed quidem non recedendum à nostra sententia, quam probaui *supra p.* 1. *resol.* 9. *num.* 212. & sequutus fuit postea *Marchinus tr.* 1. *de ordine tract.* 1. *p.* 8. *cap.* 4. *n.* 28. & *si nu.* 25. citet *Homobonum*, & *Dianam pro hac sententia*, qui id non dicunt clarè. Posita autem opinione contraria nostræ conclusioni principali, scilicèt sodomitam clericum esse suspensum, non tamen erit suspensus clericus bestialitatis vitium immanissimum exercēs, ex eo, quia bestialitas non est propriè sodomia. Vndè meritò *Homobonus citato casu* 4. *sect.* 6. *in principio.* appellat falsā opinionē
875 *Rodriq.* docentē, bestialitatem esse casum reseruatum in locis, vbi sodomia reseruatur, & docuit post *Bonacinā Marchinus supracit. cap.* 4. *num.* 10. & in terminis dictæ Bullæ Pij V. contrà *Prosperum de Augustino*, & alios plures, probat *Diana cit. tract.* 17. *resol.* 66. vbi *resol.* 62. etiam cōtrà eundē *Prosperū de Augustino, & alios*, quibus accedit *Nouar. sup.* idē probat de habente rem cum muliere in vase prępostero, & in terminis casus reseruati, probat *Floronus p.* 2. *casu* 7. *in principio n.* 6. *vers. quid igitur*, & clarius post *Dianam, Floronum, Capeauille, & Bonac. Marchinus loco suprac. n.* 9. & *si Homobonus cit. casu* 4. *sect.* 5. *in* 3. *comprehensione*, contrarium doceat. An etiā patiens cōprehendatur in dicto ca-
876 su reseruato de cōmittente, vel exercente dictum crimen, non constat certè apud recentiores: nàm *P. Diana suprac. tract.* 17. *resol.* 61. post relatos authores, & rationes pro negatiua, pro qua allegat tantum *Graff. de quinque casibus lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 7. tandem subdit hæc verba. *An verò hac opinio sit probabilis, iudicent viri docti, &* *Marchinus tr.* 1. *de ordine p.* 8. *cap.* 4. *num.* 29. probat opinionē negatiuam, vt patet ex summario, pro qua citat *Dianā loco supracit.* ac deinde refert alios authores, præter citatos à *Diana* pro affirmatiua, & demum subdit *Alicubi tamen, vt Bononia, ad tollendas opinionum diuersitates, in hoc casu reseruato, tàm agentes, quàm patientes exprimuntur.* Item addo ego, *Fauentia* expressè casus reseruatus loquitur de agente, & hoc dicit *Floronus loco cit. à* *Marchino*, & sic non potest allegari pro opinione negatina, vt facit ipse *Marchinus*, vndè ex hoc, quòd exprimi solet ab ordinarijs, quando volunt, patientem comprehendi, vel non comprehendi, puto probabilē esse opinionē negatinā, & per cōsequens cū hoc sit dubiū iuris positiuum, possit confessarius in eo iudicare, casum non esse reseruatū. Quòd nō
877 teneatur pænitens exprimere in cōfessione, an fuerit agens, vel patiens in hoc crimine,

mine, probaui suprà *p. 1. recoll. 9. n. 218.* & se quitur *me citato Diana p. 3. tract. 4. resol. 159* cui opinioni, & si contradicat *Ioannes de Lugo disp. 16. de pænit. nu. 142. me & Diana citatis*, tamen ratio ipsius tantum concludit, debere pænitentem, qui erubescit dicere, se fuisse patientẽ, exprimere, quod prouocauerit cõplicem ad pollutionem, cum pollutione sui ipsius, vel absque sui ipsius pollutione

Sollicitans tàm sæcularis, quàm regularis confessarius, cuiuscunq. dignitatis, præeminentiæ, aut quouis priuilegio munitus existat, personas quęcunque illæ sint, ad inhonesta, siuè inter se, siuè cum alijs, quomodolibet perpetranda in actu confessionis sacramentalis, siuè antè, vel post immediatè, seù occasione, vel prætextu confessionis huiusmodi, etiã confessione non sequuta, siuè extrà occasionem confessionis, in confessionario, aut loco quocunque, vbi confessiones sacramentales audiantur, seù ad confessionẽ audiendã electo, simulantes ibidẽ cõfessiones audire, d. personas aut sollicitare, vel prouocare tentauerit, aut cum dictis personis illicitos, & inhonestos sermones, seù tractatus habuerit, non est suspensus ipso
879 iure ab exequutione ordinis, vt videtur posse percipi ex modo loquendi *Francisci Antonij Llanes in suo libello, cuius titulus est Summa censurarum, & irregularitatum ver. Confessor sollicitans*: Nam in co [illegible] Greg. XV. incip. *Vniuersi Dominici Gregis* 30. Augusti 1622 apud P *Naldum in sua summa v. Confessor num. 41. Lauretum de Franchis in suis controuersijs inter Episcopos, & Regulares fol. mihi 187. P. Dianã post 4. p. suarum resol. moral. de qua feci mentionem sup. p. 1. huius tractatus recoll. 22. n. 15. & hac eadem p. 1. recoll. 4. hoc eod. verbo.* quam dictus author ad hoc allegat, non imponitur aliqua pæna ipso iure contra dictum confessarium, sed tantum indicatur pæna, quæ pro tali crimine imponi possit, & debeat, vt patet ibi. *Ac præterea ne in futurum de pœna, his delinquentibus imponenda, & de modo contra eosdem procedendi, ab aliquo dubitari possit, statuimus*, & c. *& infrà. Et quos in aliquo ex huiusmodi excessibus, culpabiles reppererint, in eos pro criminũ qualitate, & circũstantiis, suspensionis ab exequutione ordinis priuationis beneficiorum, dignitatum, & officiorum quorumcunque, ac perpetuæ inhabilitatis ad illa, nec non vocis actiuæ, & passiuæ (si Regulares fuerint) exilij, damnationis ad triremes, & carceres, etiam in perpetuum, absque vlla spe gratiæ aliasque pænas decernant*, & si in omnibus ferè Diæcesibus pro tali crimine, vel
880 imposita est suspẽsio à diuinis, vt in Diæcesi Cusentina, vel excommunicatio ipso iure incurrenda, vt Neap. & alibi, apud *Graffium lib. 2. suæ praxis quinque casuum reseruatorum cap. 12.* quã suspensionem, & excommunicationem, quando confessarius incurrat, deinmere debet quis ex verbis, quibus vtitur Ordinarius in reseruatione dicti casus cum censura, nam diuerso modo solet exprimi, vt est videre apud eundem *Graffium loco suprac.* Quia *supracit. resol. 4.* aliqua recollegi in ordine ad obligationem pænitentis sollicitatæ, denũciandi dictũ cõfessariũ sollicitantẽ. Ac dicta obligatio ead. est cũ obligatione ipsius confessarij audiẽtis cõfessionẽ ipsius pænitentis sollicitatæ, scilicèt sub peccato mortali, vt per *Bossium*
881 *in Appendice de sollicitantibus, post suum tr. de triplici iubilei gratia n. 72.* non solũ vt non absoluat (vt dixi *loco suprac.*) nisi saltẽ promiserit denũciare, sed etiã vt moneat illã de tali denũciatione, vt patet in ead cõst. Gregorij ibi *Mandamus omnibus Confessarijs, vt suos pænitentes, quos nouerint fuisse ab alijs, vt sup. sollicitatos, moneant de obligatione denunciandi sollicitantes, seu vt præfertur tractantes Inquisitoribus, seu Ordinarijs locorum prædictis, quòd si hoc officium prætermiserint, vel pænitentes docuerint, non teneri ad denunciandum, iidem ordinarij, & Inquisitores, pro modo culpæ, punire non negligant.* Non erit præter nostrum institutum, & lectori inutile, alia notabilia breui, & clara methodo, quæ præsertim respiciunt munus confessarij, cui pænitens sollicitata confitetur hic subnectere. In primis. n. pro *sollicitante* hic intelligitur prout verbum *sollicito sollicitas* significat allicere, & prouocare ad actus inhonestos, vt percipitur ex verbis constitutionis Pij IV. insertæ in const. Gregorij ibi *pænitentes ad actus inhonestos dum earum audierint confessiones alliciendo, & prouocãdo, seu allicere, & prouocare tentãdo.* ex quibus verbis vltimis, clarè desumitur, nõ solũ dici hoc casu sollicitatorẽ, qui verbis expressis, dicat pænitenti animum suũ libidinosum; sed etiam qui tacitè, & indirectè, scilicèt nutibus, tactibus, alijsque similibus signis, prouocaret ad libidinẽ, quòd etiam significat Gregorius XV. ibi *sollicitare, vel prouocare tentauerint.* vndè sollicitãs confessarius erit, qui pænitentem nonsolum *osculatur, vel amplectitur, vel illius manus aut aliam corporis partem, libidinosè tangat, luxuriosò obtutu aspiciat, & alia luxuriosa & amatoria signa erga illam exibeat,* vt vtar verbis *Bossij cit. Appẽdice n. 43. in principio.* sed etiam qui pænitentem laudat à faciei pulchritudine, à venustate, gestu, & motuũ elegantia, vt per eundem *Bossium ibid. n. 46* & ante eum post *Pierinum, Sanctarellum, Barbosam, & Bonacinam.* Contrà *Sousam, & Frestam*, probauit *Diana p. 4. tract. 5. resol. 18.* qui cum *Bonacina* subdit, hanc sententiã esse veram, *modo non constet, aut rationabiliter*

ter non præsumatur, talem confessarium protulisse hæc verba alio fine, quàm intentione al-
882 *liciendi ad actus inhonestos, vt si v.g. fœminæ pœnitenti dicat, suæ pulchritudini, ac venustati iniuriam facere, prostituendo se ipsam alijs*, & si moneat, ab istis verbis, etiam debere confessarium abstinere, cùm possit aliam rationem efficaciorem inuenire ad hunc finem magis tutã, *& alijs allegatis* prosequitur *Bossius n.* 46. *& seq. vbi nu.*48. licèt adhereat sententiæ affirmatiuæ, tamen quia res, vt ipse ait, est dubitatissima, & viri docti, de ea consulti, variè ferè responderunt, subdit *ideirco antequam confessarius audiens fœminam, quam alias in confessione à pulchritudine laudauerit, vrgeat ad denunciandum, sed antequam inquisitores admittant fœminæ delationem, & contra delatum inquirãt, cautè se gerere debent, & prius ex verisimilibus coniecturis & considerata confessarij qualitate, rem inuestigare, vt prudenter, non leuiter existimetur, huiusmodi verba tendere ad prouocationem turpem, vt in vtroque foro, de re tam graui, rectissimè fiat iudicium.* Hæc *Bossius*, ex cuius verbis patet, in hoc officiũ confessarij est monere ad denunciationem, & Inquisitorũ diligenter aduertere, quando expediat vocare confessariũ, vt explicet mẽtẽ ipsius, vt quoq; loquendo generaliter de confessario sollicitante verbis, aut signis dubijs; notat post alios *Diana cit. tract.*5. *resol.*25. *Pro confessario sollicitante*, & si non
883 intelligatur laicus, vel clericus non sacerdos, fingens se confessarium, vt fœminam ad se accedentem sollicitet, vt post *Acunnam, Sanctarellum, Portellium, & Dianam*, probat *Bossius sup.n* 23. (qui benè probat, quod ex alio capite talis sit denunciãdus & latè *Trimarca disp.*7. *sect.*1.) neque interpres, vt per *Dianã sup. resol.*9. tamen intelligitur sacerdos non habens potestatem absoluendi, vt contrà *Sousam, Portellium, &* Fagundez probat *Diana p.*1. *tract.*4. *resol.*17. *& p.*4. *tract.*5 *resol.*8. *qui hoc dicit verum, etiã* vbi pænitens esset conscia huius defectus confessarij, maximè in terminis Bullæ Gregorij, quòd ego intelligerem vbi adstantes putare possunt, illum sacerdotem habere potestatem, & sic audire illam in confessione, nam in dicta bulla Gregorij, requiritur in hoc casu, quo extrà occasionem cõfessionis, habentur tractatus de inhonestis, non solum electio loci pro confessione audienda, sed simul etiam simulatio confessionis. An autem ex illis verbis, *cuiuscunque dignitatis præeminentia, aut priuilegio, munitus existat*
884 *cõfessarius*, cõprehẽdãtur Episcopi sollicitãtes, vt suprà in actu cõfess. &c. (intellige quãdo nõ solum sunt electi, sed etiã cõfirmati, & consecrati.) Quærit *Bossius loco suprac.* & contrà *Bonac.* respondet negatiuè, & confirmat *disceptat.* 5. *defensione* 3. sed si hæc opinio esset vera, illa verba *cuiuscunque dignitatis præeminentia, &c.* essent frustatoriè ibi posita, vtraque tamen opinio concordari potest hoc pacto, non includitur Episcopus in dicta constitutione, itaut ab inquisitore particulari alicuius loci, possit inquiri condendari, &c. includitur aũt in dicta constitutione, itaut Eminentissimi Cardinales, Inquisitores generales in vniuersa Christiana Republica possint procedere contrà dictos Episcopos, latè *Trimarca sup. disp.*8. *vbi* de Cardinalibus, Generalibus, Religionum, & alijs. Adde ꝙ ex eo, quia in ista Bulla nõ fiat mẽtio diffamationis cõfessarij de hoc crimine, vt in alijs Bullis, & decretis; certum est, nunquam requiri ad hoc vt pænitens te-
885 neatur denũtiare cõfessariũ sollicitantẽ, ꝙ Cõfessarius sit diffamatus de tali sollicitatione, vt habetur per *Dianam cit. tract.*5. *resol.* 1. & latius per *Bossium suprac. appendice n.* 84. qui benè declarat, illa verba aliarum Bullarum *de præmissis quomodolibet diffamatos*, referri ad Inquisitores, qui attendere debent dictàm diffamationem in inquirendo, vel puniendo dictum crimen. Pro ly *personas quacunque illæ sint*, certum est, vt dixĩ *cit. recoll.*4 *hoc eod. verbo.* comprehendi confessarios sollicitantes masculos, vt præter ibi citatos, habetur per *Naldum verbo confessor num.*41. *vers. quarum prima est, Homobonum de casibus reseruatis p.*3. *c.*5. *fol. mihi* 348. *in magnis, Bellettum p.*2. *sua disquisit. clericalis* §.8.*n.*5. qui ait, post dictam constitutionem Gregorij, nulli amplius relinquĩ dubitandi locum. *Nouar. in summa Bullarũ. p.*1. *cùm de sollicitantibus, &c. n.*13. vbi subdit hæc verba, ita audiui practicari in Tribunali Sanctæ Inquisitionis, vt comprehendatur hic casus in dicta constitutione Gregorij, quod etiam testatur *Lauretus de Franchis in suis controuersijs inter Episcopos, & Regulares fo. mihi* 188. *post Sanc. Diana p.*4. *tract.*5 *resol.*5. (vbi se defendit ab eo, ꝙ supponit *Nouar. loco cit.* scilicèt ipsũ, contrariã sequi opinionẽ *in p. p. trac.*4. *resol.*26.) *& Bossius in suprac.* Appendice *n.*3. *& clarius n.* 71. Ratio est manifesta nam cùm in aliis constitutionibus, & decretis SS. Pontificum, fieret expressa mentio de fœminis, hic Gregorius vtitur vocabulo magis generali, scilicèt *per-*
886 *sonarum*, quarũ appellatione veniunt tam masculi, quàm fœminæ. *Rota Romana p.* 2. *diuersorum decis.* 125.*n.*36. *& seq. & in Bonon. successionis* 19. *Nouembris* 1627. *coram Durano, quæ est decis.* 107. *in nouissimis diuersorum.* imò ad maiorem cautelam addũtur illa alia verba, *quæcunque illæ sint*, quæ negari non potest, ostendere eiusdem S. Pontificis intentionem, comprehendendi etiam masculos, cùm dicta verba non possint re-

ferri ad aliam conditionem, quàm sexus, Quod maximè confirmatur, quia iam Paulus V. id declarauit die 29. Nouēbris 1612. rescribente id Inquisitori Lusitano, Cardinali Mellino die 28. Februarij 1613. vt testatur *Scortia in selectas SS. Pontificum constit. Theoremate* 147. *& Bossius in suprac. appendice n. 3. ad finem.* & Gregorius in hac con-
887 stitutione protestatur se velle extendere constitutiones SS. Pontificum suorum praedecessorum pro Regnis Hispaniarum, ad omnia Regna, & Prouincias Christianitatis ibi *Quoniam autem à Romanis Pontificibus praedecessoribus nostris prouisum fuit, &c. igitur vt littera praedicta perpetuis futuris temporibus, & vbique locorum, &c. illasque non solum in praedictis Hispaniarum Regnis, sed in quibuscunque Christiani orbis partibus, firmiter, & inuiolabiliter obseruari praecipimus, & mandamus.* vnde fallitur, sua pace, *Scortia loco suprac. Theoremate 146. in principio.* dum asserit Clementem VIII. fecisse hãc extensionem in suo decreto edito die 3. Decemb. 1592. nam dictum decretum, quod refertur à *P. Diana post quartam partem suarum resol. moral. fol. mihi* 291. *editionis Venetae* dirigitur ad Inquisitores Hispaniae, pro articulo, an dicti Inquisitores contrà Regulares de hoc crimine denũciatos, possint procedere priuatiuè, quòad ipsorum Regularium Superiores, quòd decretum hodiè nihil prodest, ex quo per Paulum V. (& non Clem. VIII. vt putauit *Homobonus loco suprac. fol.* 543.) vt retuli *sup. recoll. 4. verbo Heresis*, prohibetur superioribus Regularibus cognoscere suos subditos de omni crimine spectante ad S. Officium sub poena excommunicationis. Stante hoc, quòd dicta extensio sit facta à Gregorio in hac constit. dubitari potest, an poenitentes teneantur de-
888 nuntiare sollicitationem commissam extrà Regna Hispaniae, ante promulgationem dictae constitutionis Gregorii, seclusa emendatione (sicut dubitãt DD. de denũciatione facienda dictae sollicitationis ante promulgationẽ aliarum constitutionum in d. Regnis) in qua re extãt duę opiniones cõtrarię, ambo habentes bonos authores, & si probabiles, vt testatur *Diana p. 4. tract. 5. resol.* 40. *& Bossius suprac. appendice n.* 64. post relatas illas duas opiniones, scilicèt negatiuam, et affirmatiuam, subdat haec verba, *his in vtramq. partem adductis, quid verisimilius sit, consideret, & iudicet lector, & si ille arriserit prior (scilicèt negatiua)* et postea prosequitur soluẽdo rationes pro affirmatiua, vnde videtur se qui opinionẽ negatiuã. Sed quia ante d. cõ-
889 stitutionem Gregorij, de facto in hoc casu, ẽt extrà Hispaniã post constit. Pij IV. officium Sãctae Inquisitionis, sẽper processit, & recepit denunciationes contrà tales confessarios tamquam vehementer suspectos de fide, quomodo scilicèt senserint de sacramento penitentiae, vt patet ex his, quae notat *Praxis Archiepiscopalis Neapolitana c.* 67. quae fuit edita multò ante quàm Gregorius XV. fuisset Pontifex, & tamen refert, quendam Parochum, qui fuit inquisitus in dicta curia, quod mulieres tentauerat ad turpia in actu confessionis, contra quem plures ex eis deponebant, fuisse tactu, & signis tẽtatas, & vna verbis, fuisse tortum, qui licèt non confessus, tamen suspensus fuit à cura per annum, & hoc de ordine Sacrae Congregationis S. Officij in vrbe, quod etiam habetur per *Campanilem in suo diuersorio iuris canonici Rub. 11. cap. 32. num.* & sic per istam praxim, & obseruantiam, quae legẽ interpretatur *c. cum dilectis de consuetudine*, fuerunt aliae idcircò constitutiones editae pro Hispania extensae, etiam extrà Hispaniã. Meo iudicio tñ restringitur difficultas à me
890 suprà tacta, quòad poenas de nouo impositas, & casus ad quos fuerunt de nouo extẽsae aliae cõstitutiones à Greg. an. s. extendãtur ad sollicitationes praeteritas. Cui difficultati respondet negatiuè post *Sousam, Diana cit. resolution.* 40. & sic etiam respondet *Bossius loco suprac. n.* 6. & sic declarandus *Nouar. loco suprac. n.* 16. qui generaliter asserit, non esse denunciandum confessarium, qui sollicitauerit ante publicationem Bullae Gregorij, quia ita loquitur *Diana p. 1. tract. 4. resol.* 15. ab eo allegatus, scilicèt de confessario ante dictam Bullam, sollicitante puerum in confess. (posito, quòd hic casus non comprehenderetur in alijs SS. Pontificum constit.) vel foeminã extrà actũ confessionis in confessionario, aut in loco quocunque electo ad confessiones excipiendas, an sit denunciandus post dictam Bullam. Dixi in principio quaesiti vltimi *se-*
891 *clusa emendatione*, quia (vt subdit *Bossius ibid. nu.* 69: si multi sint elapsi anni, v. g. tres ad minus, post factam sollicitationem circà ea, quae de nouo statuit Gregor. XV. & foemina, vel masculus sollicitatus de nouo accedens ad ipsummet confessarium, animo confitendi, ipsum inuenit iã emendatũ, vel alio modo illi verosimiliter cõstaret de confessarij emendatione, post promulgationem Bullae, non teneretur illũ denunciare, nec hoc casu contrarium docet *Carena sup. num.* 128. de qua re etiam *Diana cit. tr. 5. resol.* 23. qui *ibid. resol.* 49. probat, praesumi etiam emendatum, quando poenitens sollicitatus, vel sollicitata (idem dicas de confessario, cui nunc dictus poenitens confitetur, se fuisse sollicitatum) scit, dictum confessarium sollicitantem fuisse punitum ab inquisitione, & abiurasse ob idem crimen, licèt propter alterius sollicitationem, prosequitur

quitur latè *Bossius sup. n. 89. & sequentibus*, qui *num. 94.* idem concludit, quando etiam fuerit talis confessarius absolutus ab Inquisit. ob idem crimen, vt suprà, quia vt ipse subdit, debet quoque censeri emendatus, & saltem, quòd futurus sit cautior, & amplius ob id quòd passus est, sollicitationis crimen non commissurus, sed vide *Dianam ibid. resol. 21.* quia limitat supradictam doctrinam contrà *Sancium*, quoties confessarius post abiurationem, & punitionem, (& tantò magis hoc esset verum post absolutionem) perseueraret in sollicitando. Per illa verba, *ad inhonesta*, certum est, intelligi de venereis,
892 vnde sollicitans confessarius ad alia peccata extrà venerea, nempè furtum, homicidium, &c. nō comprehenditur in hac cōstitutione, sicut nec in alijs, vbi fit expressa mentio de lasciuijs: ita contrà *Pennā, Zecbiū Acunā, & Castrū Palaum.* probat cum multis DD. *Diana p. 1. tract. 4. resol. 20.* & confirmat *p. 4. tr. 5. resol. 17.* vbi resoluit obiectionem, quæ fieri posset ex illis aliis verbis dictæ Bullæ, ad finem periodi, ibi *aut cum eis illicitos, & inhonestos sermones, &c.* ac pro ista sententia testatur de praxi DD. inquisitorū ac prosequūtur *Bossius sup. n. 4. Noua. n. 18. & Bellet. n. 7.* an autē casu, quo Cōfessarius sollicitat ad alia peccata extrà venerē, possint alio ex capite cōtra eū procedere inquisitores, & sit etiā denunciādus à pænitēte? Negatiuè respondet post alios *Bossius in suis de sceptat. descept. 5. defensione 5. & in suprac. appēdice n. 5.* Item quòd vbi pænitens fuit sollicitatus ad venerea quæcunque, scilicèt tactus, oscula, &c. non per hoc excusetur ab obligatione, de qua suprà, denunciandi, eò
893 quòd ipse pænitens cōsenserit sollicitationi, & si de hoc fuerit dubium, hodie tamen resoluitur in litteris transmissis ad omnes Episcopos, & Vicarios, à S. Congregatione S. Officij in vrbe, de quibus feci mentionem *sup. p. 1. recoll. 22. n. 32.* ibi *che qualsiuoglia penitente è tenuto di denunciare il confessore, dal quale sarà stato sollecitato nel luoco, o atto di confessione, ancorche egli habbia consentito, e non è tenuto di propalare il proprio cōsenso, ne soprà ciò s'interroghi dal Vescouo, Inquisitore, o loro Vicario, & in caso, che lo dichi egli da se, non se scriua nel suo detto, come in ordine alla persona sollecitata, non spettāte allo S. Officio,* vt videre est in dictis litteris, quas referunt *Diana suprac. tract. 5. resol. 11. Lauretus de Franch. loco suprac. fol. 189. Marcellus Vulpe in sua praxi cap. 30. 6. n. 14.* agūt de nostro casu præter *Dianam loco suprac.* Nouar. *sup. 11, Bossius n. 83. & Bellettus n. 9.* & si dicat sic respōdisse S. P. Vrbanū VIII. cuidā cōfessario. Nec excusatur ex eo, ꝙ sciat, Cōfessariū sollicitasse, nō ob id, qa malè sētiret de sacramē
894 to pænitētiæ, sed ex mera fragilitate, vt cōtrà *Valeru, post Freitas,* probat *Bossius in suprac. Appendice n. 95.* sicut neque excusatur, si sibi constet, dictū confessariū statim pænituisse dictæ sollicitationis, vt post *Sāctarell. & Bonac.* habet *Diana resol. 22. & Bossius supra nu. 34.* Qui n. . . idem dicit de sciente, quòd dictus confessarius nullam aliam sollicitauerit, nisi ipsam, Quod autem hoc casu non excuset paruitas materiæ dixi *suprac. recoll. 4. hoc eod. verbo ad finem.* Per illa ver-
895 ba, *siue inter se, siuè cum aliis quomodolibet perpetranda.* comprehenditur confessarius, sollicitans pænitentem, non tantum respectu sui, sed etiam respectu alterius personæ, v. g. quando confessarius sollicitaret pœnitētem, vt consentiat alteri, vel alteri filiam suā, nurum, aut aliam fæminam inducat ad consentiendum alteri, quòd ante dictam cōstit. Gregorii, non erat certum, vt per *Bossium supracit. Appendice n. 14. & 15.* qui *num. 16.* benè probat contrà *Riccium*, quem sequitur *Nouarius loco suprac. num. 10.* non com-
896 prehēdi in dicta constitutione, & eius pænis, mandantes confessario, dictam sollicitationem, scilicèt vt pro se sollicitet fæminam, vel masculum. An autem sub istis verbis, vel sub aliis verbis, de quibus infrà *aut cum pænitentibus illicitos, & inhonestos sermones, siuè tractatus habuerint*, reducatur casus in quo cōfessarius sollicitat pœnitētē ad lenociniū, scilicèt quando confessarius fæminam sollicitat, non quidem sibi vel aliis copulandam; sed quòd mediet, & intercedat, vt alia fæmina in fornicationem consentiat, latè *Bossius in disceptat. 5. defens. 4.* aduersus *Trimareū*, sed meo iudicio est quæstio de nomine, cū ad vtrāq; partē verba prędicta possūt referri, vt videre est apud *Dianam suprac. tr. 5. resol. 12.* qui *in principio* id refert ad illa verba *aut cum pænitentibus illicitos, &c.* & in fine ad alia verba, *siuè inter se, siuè cum aliis*, & clarius loquendo *idem Diana ibid. resolut. 45.* de confessario petente à pænitente domum, vt ibi adducat concubinā (quòd etiam spectat ad lenocinium. vt patet in *Authent. de lenonibus tit. 10. collat. 3.*) probat includi in dictis verbis, *siuè inter se, siuè cum aliis*, & sic eundem *Dianam* allegat *loco primo cit. Nouarius p. 1. bullar. cum de sollicitāt. n. 10.* & quidem quòd iste casus includatur in dictis verbis, *siuè inter se, siue cum aliis*, sit mihi certū, ex verbis illis immediatè sequentibus, *quomodolibet perpetranda.* quæ magis in specie possunt comprehendere
897 hunc casum lenocinii, quàm illa alia verba generalia *aut cum pænitentibus illicitos sermones, &c.* & sic post *Lezanam cit. c. 9. n. 34.* concludit *Diana cit. resol. 12.* qui ex his verbis, redarguit *Antonium Sousam* indicantem, esse probabile, quòd iste casus sollicitationis ad lenocinium, neque comprehendatur in

Bulla Greg. Per illa alia verba *in actu sacramentalis confessionis.* fit manifestum in primis, quòd confessarius sollicitans aliquã fœminã ad inhonesta in aliis Sacramẽtis, Baptismi, Eucharistiæ, Matrimonii, & alijs, ministrandis, non comprehendatur in aliqua ex
898 istis cõstitutionibus, vt post *Sancium, Sanctarell. Lezan. p.1.* sum. *qq. Regul. c. 19. n. 34. Castro Palaũ* Bonacin. *Freitas, & alios,* contrà *Mourã* notat *P. Diana cit. tr. 5. resol. 16.* prosequuntur. *Trimar. de confessar. abutente sacr. pænit. disp. 3. sect. 7. &* Bossius *suprac. Appẽdice n. 7.* & si talis veniret grauiter puniẽdus; si. n. Sacerdos, qui dum cantaret Missam, ex quo bis protulerat quædam verba inconuenientia, & contra eum deponebat Acolytus, de quibusdẽ verbis, & Diaconus de aliis, & sic erant singulares, fuit per curiã Archiepiscopalẽ Neap. suspensus à celebratione Missæ per annũ, vt *per Praxim d. Curiae 67. ad fin.* quãtò magis venit puniẽdus Sacerdos, qui administrãdo sacramenta, sollicitaret ad turpia. Secundò per ly *in actu sacramẽtalis confessionis* nõ solũ debet intelligi pro tẽpore, quo pænitẽs se accusat de peccato in ordine ad absolutionem, vt patet ex definitione confessionis tradita à me suprà *p.1. resoll. 17. num. 1.* vndè *Layman. lib. 5. tract. 6. cap. 6. n. 2. & 3.* asserit, sacramentalem confessionem absolutè, & secundum essentiam, spectatam, consistere posse in quocunque signo propriæ accusationis de peccato in ordine ad absolutionẽ consequendam, ex Ecclesiæ autem traditione, & cõsuetudine, illã esse faciendã vocis sermone, si pænitẽs loqui potest. Sed etiam debet intelligi pro toto eo tempore, quo pænitens accedit animo confitendi, & præmittit actus ordinatos ad confessionem, nempè genuflectendo se ante confessarium, vel signando se signo Sanctæ Crucis, vsquequo surgit, vel recedit à confessionario. Vndè confessarius personam aliquam sollicitans, postquã fuit genuflexa, vel se signauit signo crucis, in ordine ad Cõfessionem faciendã
899 & si antequã incipiat aliquod peccatũ confiteri dicitur sollicitator non solũ prætextu sed in actu confessionis, ideòq; esset denũciãdus seclusa hac constitutione Gregorii, vt post *Azorum, Freitas, Dianam, & Fagundez,* probat Bossius *cit. Appendice n. 30.* qui hoc dicit verum, & si non fuit sequuta confessio, vel quia pænitens noluit postea se accusare, vel impediatur malitiosè ab ipso cõfessario, remittendo illam ad alium confessarium, vel suadendo, vt confessionem differat in aliud tempus, & ante eum, *Diana p. 4. tra. 5. resol. 30. & 49.* vbi idem dicit in casu, vbi ideò non sequitur absolutio, quia aliqua
900 ex causa, illa sit incapax pænitens, cùm ex hoc non desinat, quin talis confessio non sit sacramentalis. his enim casibus, adest sacramentalis confessio respectu pænitentis in animi præparatione, quòd sufficit vt ipsi pœnitentiæ sacramẽto, fiat iniuria; quam ob rẽ secus esset, si fæmina, & confessarius accederent ad locum confessionum, illa absque animo confitendi, & hic absque animo aliquo, administrandi sacramentum pænitentiæ, sed propter circunstantes signo Crucis præmisso, ac etiam fingendo confessarius in fine, illam absoluere, nam si interim confessarius prouocaret dictam pænitentem ad turpia, non diceretur propriè sollicitator *in actu sacramentalis cõfessionis, sed tantũ prætextu cõfessionis, simulando confessionem,* & per consequẽs, seclusa cõstitutione Gregorij, non esset talis denunciãdus, vt per eundem *Trimarcã sup. sectione 2. & Bossium loco suprac. nu. 32.* qui *n. 25. & 29.* idem dicit de fæmina accedente ad Sacerdotem in loco confessionũ existentem, illique aperiat peccatum non animo cõfitendi, sed consilium capessendi, vel ob alia negotia, & confessarius dum cũ ea loquitur, illam sollicitaret, sicut etiam dicerem de illa, quę se genuflecteret ante confessarium non animo tunc confitendi, sed vt à confessario exquirat, si velit v. g. in crastinum audire illã in confessione, nam seclusa constitutione Gregorii, si illam tali loco sollicitaret, non esset denunciandus, quia non est sollicitatio facta in actu confessionis sacramentalis, imò posita declaratione Clementis VIII. quòd comprehendantur etiã sollicitantes proximè antè, vel proximè post, neque diceretur ista sollicitatio, facta proximè antè confessionem, ita post alios *Diana supracit. tract. 5. resol. 6.* Dixi *tali loco,* quia si dicta fæmina extrà locum confessionis, id ab eo requireret, an velit eam audire in crastinum, certum est, neque includi hunc casũ in hac constitutione Gregorii. De confessario, qui dum audit pænitentem in confes-
901 sione, illi tradit chartam legendam postea, in qua illam ad venerem sollicitat, agit post alios *Diana suprac. tr. 5. resoll. 2.* qui contrà *Castrum Palaum* (putantem, non esse talem comprehensum in dictis Bullis, vbi talis charta non legeretur, statim post confessionem, sed aliquo tempore iam transacto) concludit cum *Sancio, & Fagundez* affirmatiuè, cõprehendi scilicet non tãquã sollicitationẽ factã statim post actum confessionis, sed tamquã in actu confessionis. Fauet quia in deli-
902 ctis, & quasi, spectandum est initium, *l. quòd ait §. quod ait vbi Bart. ff. de adulteriis, vbi Bartolus, cum aliis allegatis per glosam in cap. dudum 22. verbo electionis tempore ex. de electione,* & quod principiũ est potissima causa cuiusque rei *l. 1. ff. de origine iuris.* Pro ly *siuè antè, vel post immediatè*, hodiè post constitutionem Gregorii, intelligi debet, quando pænitens reperitur extrà confessionariũ, seu

seù locum deputatum, & electum ad confessionem illius audiendam, quidquid sit ante dictam constitut. inspectis aliis Bullis cum declaratione Clem. VIII. de qua suprà, nam vi constit. Gregorii sufficit, si sollicitatio fiat in confessionario cum aliqua simulatione confessionis. Vndè rectè *Diana p.4. tract.5. resol.39. & ibid. resol.46.* circà illos casus de confessario, qui præuenit pænitentem accedentem animo confitendi ante signum crucis, illam sollicitando, præsupponens, illā iam genuflexam in confessionario, & si postea dum esset in confessionario mutauerit animum confitendi, subdit, certum esse, illū debere denunciari in terminis constitutionis Gregorii XV. & difficultatem esse, an idem sit dicendum in terminis aliarū Bullarum, & si vtrobique hic author pro negatiua citans *Sousam eod. loco* scilicèt *opusculo de confessar. sollic. tract.1. cap.18. n.7.* nō eod. modo illum reiiciat, quia primo loco, dicit, *meritò contrà ipsum insurgere Freitam*, secundo verò loco subdit, *quæ quidem an sint probabilia in terminis Decreti Pauli V. remitto me iudicio aliorū*, ideò clarius *Bossius in supracit. Appēdice dub.15.* vbi proponēs dubiū, istis verbis *An confessarius fœminā ad turpia sollicitās non in actu ipso materiali audiendi confessiones, sed proximè, antè vel proximè post confessionem in ipso loco confessionis, seù in altero ad audiendam confessionem electo, comprehendatur præfatis constitut. & earum pœnis, & sit Inquisitoribus denunciandus.* Respondet, certissimum esse, comprehendi in Bulla Gregorii XV. & esse difficultatē iuxtà alias Bullas. quā difficultatē latè examinat. Ad propositū autem nostrum; dico quòd in terminis constitutionis Gregorij iudicari debeat quis, q
903 sollicitasset immediatè antè actum confessarius, quando statim antequam illa, quæ accedit animo confitendi, ingrederetur cōfessionarium, aut genuflecteret ante ipsum confessarium, vel si confessio fiat in lecto, statim antequam signaret se crucis signo, vel inchoaret peccatum aliquod aperire sollicitata fuit, sicut iudicari debet, quòd sollicitasset *immediatè post actum confessionis*, quando si confessio facta sit in confessionario, sollicitata illa fuit, statim postquam egrederetur ab ipso cōfessionario, vel si tantū genuflexa ante dictū cōfessariū, statim sit sollicitata postquā erecta fuit, & tandē si in lecto, vel alio simili loco, statim postquam fuit ei, vel impensa, vel denegata absolutio. Primā partem exemplificarem in ea, quæ vt dixi suprà accederet ad confessarium, existentē in loco, vbi solent audiri confessiones, animo ingrediendi confessionarium, vel genuflectendi ante confessarium, vt confiteretur, & antequam ingrediatur, vel genuflectat, sollicitetur, ita eod. modo quando accedit confessarius vocatus à iacente in lecto, vt illius audiat confessionem, si statim verbis, tactibus, vel aliis signis, illam sollicitare tentauerit, in his casibus militat ead. ratio, quā afferunt Doctores in casu, quo dicta fæmina ingrederetur confessionarium, vel genuflecteret, aut se signaret signo crucis, scilicèt quia id, quod fit immediatè antè, vel post factum, moraliter loquendo, & communi existimatione, censetur vnum, & idem cum facto, vt per *Bossium sup. sub n.37.* & sic intelligo *Freitas relatum per eundem Bossium sup. n.30. ad finem* quando ait, *se vidisse inquisitores cognouisse de casu, si accedens fæmina ad confessarium confessionis causa, ab eod. confessario præueniatur, vt confessio in aliud tempus differatur, & tunc eā sollicitet.* Nec potest aliquis obiicere, hoc nō posse procedere quādo non sequitur postea confessio, nam ly *ante* præsupponit confessionem sequutam; quia respondetur ex dictis suprà, sufficere, quòd in animi præparatione sollicitata accessisset vt cōfiteretur, & sic intelligo verba *Bossii cit. n.30. ad finem*, vbi quod talis confessarius *non solum sit sollicitator prætextu cōfessionis sacramentalis*, sed etiam moraliter loquendo censeatur sollicitator in sacramentali confessione, ipsique sacramento in actu sacramentalis confessionis iniuriam inferre. Dixi *in loco vbi solent &c.* quia si cōfessarius non existens in loco confessionum, neque paratus ad audiendas confessiones
904 sollicitet, fæmina verò negato cōsensu, reiectaque sollicitatione, discedat, vel etiam illam audiat, non incidit in pœnas, neque etiam in istam Bullam Gregorii, quia non est sollicitator neque in confessione, neque in loco confessionum, ita post *Freitas, Bossius supracit. Appendice nu. 31.* An autem id habeat locum, etiam vbi in quo loco, non solent audiri confessiones, fæmina petierit audiri in cònfessione, & post dictam petitionem fuerit sollicitata? Pendet ex declaratione illorum verborum *occasione, vel prætextu confessionis*; de qua infrà. hoc enim casu, etiā si reiecta sollicitatione à muliere, & simul à confessario illa omissa, in eod. loco statim illā audiēdo in confessione; crederē incidere in pœnas, &c. secus si id faciat post aliquod tēpus, pergens ad locū confessionū, quia tūc licèt dicta sollicitatio sit ante actum confessionis, non tamen est immediatè antè, vt requiritur in Bulla Gregorij, & si talis confes-
905 sarius ab Ordinarijs puniri possit, & debeat, sicut ante Bullas prædictas, quæ declarauerunt, hunc casum spectare ad S. Officiū, vt in similibus casibus notat *Cæsar Carena, in suo tract. de officio S. Inquisitionis p. 2. tit. 6.* post hæc scripta, & ferè typis exarata, visus vndè meritò *Diana tom.4. tr.5. resol.6.* quando agit de confessario, qui dicente fæmina, se

se velle in crastinum confiteri, illam sollicitat, præsupponit, dictam sollicitationē fieri in confessionario, & simulando audire eius confessionem, & ideò comprehendi in Bulla Gregorij, & si *resol.* 11. *ad finem.* de eadem re agens, id non declaret. Secunda au-
906 tem pars de *sollicitatione immediatè, post actum confessionis* exemplificari potest in confessario audiente in confessione mulierem esse leuem & immediatè post quam è confessionario egreditur, siuè absolutione obtenta, siuè non, illam sollicitat, id enim est necesse, vt fateantur omnes, qui ly *antè*, *vel post immediatè* intelligunt, prout dixi suprà, non pro tempore, quo pænitens existit in confessionario prout videtur intelligere *Diana cit. tr.* 5. *resol.* 7. sed pro tempore, quo existit extram confossionarium, prout supponunt *Lezzana*, *Bossius*, *&* *Carena locis proximè citandis*, non solum quia vt dixi in præsenti Bulla Gregorij ly *actus confessionis* intelligitur pro toto illo tempore, quo existit pænitens in confessionario prætextu, aut occasione confessionis, sed etiam quia in
907 hoc casu habet locū regula, illa quæ parum distant, nihil distare videtur, & quæ incontinenti fiunt, censentur inesse, & similes, quæ probant, non solum esse sollicitatorem in terminis nostris, qui in actu confessionis sollicitat, sed etiam, qui immediatè antè, vel immediatè post; Difficultas igitur restringitur, quando dicta sollicitatio dicitur facta *post immediatè*. Cōcordant authores in hoc, quòd quando fit sollicitatio post transactū aliquod tēpus, vt si dictā fæminā, quā leuē cognouit in confessione, etiā statim domi visitet, & visitādo alliciat, non includatur in dictis Bullis, ita *Bossius sup. n.* 39. *&* *Carena suprac. tit.* 6. *n.* 28 *post Dianam, & alios*, & si discordent in alio casu, scilicèt vbi confessarius cognoscens in confessione aliquā leuē finita confessione statim, ac proximè, &
908 immediatè mittat lenam, quæ sequatur fæminam, vt illam in itinere, vel statim ac domum peruenerit, sollicitet, an comprehendatur in dictis bullis, & pænis earum. Nā aliqui Doctores affirmant, ea ratione, quòd cū id faciat immediatè post confessionem, censeatur moraliter loquēdo facere in confessione. (Quæ ratio magis mihi placet, quàm illa alia, qua eā probant *Pierinus in priuileg. Minim. to.* 2. *const.* 4. *Greg. XV. resol.* 2. *n.* 2. *&* *Lezzana p.* 1. *cap.* 19. *sub n.* 34. nempè *quia hoc facit occasione confessionis*, cū illa vigeret etiā quando sollicitatio fieret post aliquod tempus notabile) ita *Bossius sup. sub num.* 40. & si non reijciat dictam rationem *occasionis confessionis*. *P. Diana* verò hanc opinionem *Lezzanæ, ac Pierini*, nō amplectitur, & protestatur *in hac q. nihil de suo asserere velle*, sed quidquid sit de hoc, Eius ratio, scilicèt qā nō fit in locis prohibitis à S. Pontif. saltem sola, absque alia ratione, de qua suprà, non sufficit, vnde potius pro ea allegarem, quòd licèt mandatum fiat statim, tamen sollicitatio nō fit facta statim immediatè, cū fiat in itinere, vel domo ipsius fæminæ, vt supponit *Carena loco suprac.* DD. tñ supracitati nō de-
909 clarāt quomodo accipiēdū ly *statim*, seu ly *immediatè*, *Boss. sup. n.* 38. & ante eū *Sanc.* veniēdo adhoc particulare, dicit ꝙ *in nostro casu actus sollicitādi dicetur talis, inter quem, & cōfessionē non potest alius magis proximus dari*, qui per cōsequens cōcludit, non dici sollicitationem factam statim, & immediatè, quando post absolutam fæminam, confessarius ad extraneum actum alium, se diuerterat. Sed quis non videt, hoc modo ly *statim, seù immediatè* accipi physicè, & non moraliter, vti etiam ipsi fatentur debere accipi, Dicerem igitur, moraliter sumendo dicta verba, ꝙ immediatè post, dicetur facta sollicitatio in terminis nostris, quando pænitens adhuc nō discesserat ab Ecclesia (quidquid cōtrarium dicat, fuisse dictum ab aliquibus recentioribus consultis, *P. Diana cit. resol.* 7. *ad finem*) quod videtur sequi ex eo, in quo vt dixi suprà, conueniunt Doctores, nempè non dici immediatè post, quando post audi tam confessionē mulieris, confessarius accedit in domū mulieris, & ibi eam sollicitet ita in specie *Diana post Molf. p.* 1. *tra.* 4. *resol.* 14. *ad fin. & Carena sup. n.* 29. ergo, dicetur immediatè post moraliter, quando post confessionem, adhuc pænitens est in Ecclesia, alias dicta ampliatio deseruiret de vento, Vndè hoc casu potius attendēdum esse arbitror, quando pænitens diuertit se ad extraneos actus, discedendo ab Ecclesia, quàm vbi confessarius, quia facilè confessarius in fraudem, posset prius se diuertere, aliam personam audiendo in confessione, vel ingrediendo Sacristiam, &c. vt euitaret pęnas dictæ Bullæ, maximè quando esset denunciandus à pænitente, & aliàs non possit illa absolui, quę obligatio nō est, quando solum veniret puniendus ab Ordinario, vt supponit *Carena loco suprac.* & ita intelligo etiam casum propositum ab *eod. Diana cit. tract.* 5. *resol.* 11. de confessario, statim post
910 confessionem ducente ad cellam puerum, vt confessionis chirographum tradat, & ibi eum sollicitet, qui comprehenditur in dicta bulla, non tantum ratione dependentiæ à confessione, quia ibi ducitur vt tradatur chyrographum confessionis, quæ ratio vt dixi suprà non sufficit (cùm illa ratio vigeret etiam si promitteretur dictum chirographū in crastinum, vel post plures dies) sed ratione immediationis (vt ita dixerim) moralis inter confessionem, & sollicitationem. Illa autem verba sequentia, *seù occasione vel prætextu*

textu confeſsionis huiuſmodi, etiam ipſi cõfeſſione non ſequuta. Stant expoſitiuè ad verba præcedentia, & non disiunctiuè, nam aliàs vt innui ſuprà, ſi ſola occaſio, & prætextus cõfeſsionis in ſollicitatione ſufficeret ad illã ſubendam pænis huius conſtitutionis, redderetur hæc diſpoſitio exorbitans, & vna ex coniecturis, ex qua dignoſci poteſt, an dictio
911 *ſeù* ſtet declaratiuè, & expoſitiuè, eſt iſta, vbi ſcilicèt aliàs fieret diſpoſitio exorbitans, vt per Rotam Romanam apud *Seraph. dec. 393.* vndè rectè *P. Diana ſuprac. tract. 5. reſolut. 37.* circà illũ caſũ, an ſit denũciandus cõfeſſarius qui prætextu confeſsionis vocatus in domo, ſollicitaret; cõcludit prætextũ (idẽ dicas de occaſione) confeſsionis debere eſ-
912 ſe proximum, non autem remotum à loco, & ſtatu confeſsionis, quaſi dicat, ſi tantum prætextus confeſsionis, ſit ad decipiendum, vel ſuperiorem, vt det licentiam ſubdito, adeundi dictam domum mulieris vel maritum, vt ſinat vxorem adire Eccleſiam, cùm tamen ex præcedenti tractatu, tã confeſſor, quàm fæmina intentionem habuerint venereorũ, non erit locus pænis huius conſtitutionis, quia dictus prætextus eſt remotus à loco, & ſtatu confeſsionis. ita *Diana loco ſuprac.* vndè è contra ſi prætextus confeſsionis ſit proximus, quia verè pænitens confeſſarium vocauit, vt audiret eam, & antequã illa confeſsionẽ inchoaret, vel etiã nõ ſequta cõfeſsione ſollicitaretur, locus fieret dictæ conſtitutioni. Ex eo enim, quòd dicitur, etiam *confeſsione non ſequuta*, clarè oſtenditur primò, id quod ſuprà dixi, ſufficere ſcilicet pænitentem acceſsiſſe animo cõfitendi, vt ſit caſus cõprehenſus in primo capite huius conſtitutionis, ac cõfirmari poteſt: nam in ſecundo capite, de quo mox infrà, licèt ſit ſermo de ſollicitatione extrà occaſionẽ cõfeſsionis in loco ad cõfeſſiones audiendas ſolito, vel electo, tamen non requiritur prætextus cõfeſsionis, ſed ſimulatio tãtum cõfeſsionis, quòd ſignificat, in primo capite ſupponi confeſsionem ſacramentalẽ ſaltem in animi præparatione ipſius pænitẽtis, ſicut neque requiritur, quod confeſsio ſit ſequuta, vt in tex. non autem in ſecundo capite. Oſtenditur ſecundò, à fortiori, id affirmandũ eſſe ſequuta cõfeſsione, & ſi abſolutio non ſit data pænitenti, vt dixi ſup. quia incapax, &c. nã per hoc non deſinit, quin dicta confeſsio non ſit ſacramentalis, vt per *Carenã loco ſuprac. n. 29. & Boſsium n. 19.* Sequitur ſecunda pars, ibi *ſiuè extra occaſionẽ confeſsionis in confeſsionario, aut in loco quocunque vbi confeſsiones ſacramentales audiũtur ſeu ad confeſsionem audiendam electo, ſimulantes ibid. confeſsiones audire.* Loquutus fuit huc vſque S. Pontifex de ea, quæ ſaltem in præparatione animi àcceſſit, vt confiteretur peccata ſua, & ſic pro actu ſacramentalis confeſsionis, quod contingit, vt explicat *Boſsius loco ſuprac. num. 28.* quoties fæmina accedit genuflectendo ante confeſſarium cũ intẽtione accuſandi ſe in illo foro, & ſatisfaciendi Eccleſiæ, & ſi abſque intentione recipiendi abſolutionem, & abſque contritione, & propoſito emendæ, vt in meretricibus, habentibus inimicitias, & ſimilibus. Nũc autem loquitur de alio caſu, quando ſcilicèt
913 fæmina accedit nõ animo confitendi, ſed ſolum confabulandi cauſa, vel etiam gratia conſultationis, & petendi conſilium, vel ob alia negotia, & ſi dicta negotia, proteſtetur ſibi communicare ſub ſigillo confeſsionis, & tanto magis ſi accederet vt confeſſarium ſollicitaret, vt per *Boſsium ſup. n. 25. & duobus ſequentibus*, & ſubdit idem S. Pontifex, hoc caſu confeſſarium eſſe denunciandum, ſi *in confeſsionario, aut loco quocunque, vbi confeſsiones audiantur, &c.* dictam fæminã, vel maſculũ, *ſollicitauerit, aut prouocare tentauerit, vel cum eis, illicitos, & inhoneſtos ſermones, ſiue tractatus habuerit*, hoc idem fuiſſe ante hanc conſtitutionem decretum per S. Congregationem S. Romanæ vniuerſalis Inquiſitionis 10. Iulij 1614. refert poſt *Coriolanum, Carena loco ſuprac. nu. 32.* Circa iſtotũ verborũ intellectum, præſuppoſito dicta
914 verba turpia habita inter eos ſufficere; & ſi habeãtur abſq; ſollicitatione. Certum .n. eſt vi huius conſtitutionis Gregorij XV. ſi dicti ſermones illiciti, & inhoneſti haberentur à confeſſario cum pænitente, dum illa iam acceſſerit animo confitendi, & ſic in actu ſacram. confeſſ. vel ante, aut poſt immediatè, ſeù occaſione, aut prætextu dictę cõfeſſionis, eſſe Cõfeſſariũ à fortiori denunciãdũ. *Boſsius in cit. Appendice n. 49.* vbi id dicit verũ, etiã attentis alijs conſtitutionibus aliorũ S.S. Pontificum. Vndè Doctores, qui docẽt, confeſſarium, qui non ſollicitauit, ſed tãtũ
915 concubinã redarguit de zelotipia in actu confeſsionis, vt per *Dianam p. 4. tract. 5. reſol. 45.* vel ſollicitãti fæminæ in actu confeſſionis conſenſit, eſſe denunciãdum, inſpecta conſtitutione iſta Gregorii. id probant ex iſtis verbis, *vel cum eis illicitos, & inhoneſtos ſermones tractatus habuerint*, de quo ſecundo caſu *per Dianam p. 1. tract. 4. reſol. 11. & p. 4. tract. 5. reſol. 4. & 42. cum aliis allegatis à Carena ſupra. tit. 6. num. 35. ad finem.* qui concludit, hunc caſũ vti difficillimũ, egere Pontificia declaratione, & ob id inconſulẽdũ eſſe ſupremũ Senatum, qui *n. 95.* id ampliat etiã
916 quòd cõfeſſarius conſentiat non liberè, ſed ex metu, quia v. g. fæmina, à qua ſub colore egritudinis fuit vocatus, minatur ſe exclamaturam, ſibi à confeſſario vim inferri, niſi conſentiat ſuæ ſollicitationi. Pro opinione autem negatiua, præter allegatos à *Care-*

Carena, addo *Bellettam suprae.* §.8.*num.*6. & *Bossium cit. Appendice num.*12. sicut pro casu metus, facilius confessarium excusari, probat Diana *cit.tract.*5.*resol.*15. qui *ibid. resol.* 14. agit de casu, vbi pænitens sollicitaret ad
917 fornicandum, & confessarius renuat, côtentus tantum de osculis, vel tactibus, sicut *Bossius sup.n.*13. ponit alium casum de confessario poculo, vel alia arte, procurante dictam sollicitationê à pænitête. Quod autê ad hoc vt subiaceat pænis dictæ côstitutionis sollicitatio, aut loquutio illicita, & inhonesta, aut tractatus etiam inhonestus, aut illicitus, habitus in côfessionario, vel in loco quocûq. &c. sit necessarius, quòd adsit etiam simulatio confessionis, hoc mihi, ni fallor, videntur significare sequentia illa verba *simulantes ibidem confessiones audire*, pondero enim di-
918 ctionem illam *ibidem*, quæ refertur ad locum confessionis, &c. & est idem, quàm si diceret *illic*, vt per *Brisiontum hoc verbo*, & per consequens præsupponitur, dictã sollicitationem extrà occasionem côfessionis, nô solum debere fieri in confessionario, vel in quocunque loco, &c. sed etiam simulando confessionem, quæ simulatio ferè semper interuenit, cû fæmina ad eâ confessionarii partê, vbi côfessio fieri solet, accedit, vel ante eûm genuflectat, vel se signo crucis signat, aut côfessarius in fine, fingit absoluere, vt per *Bossiû locis infracitãdis*, qua ratione, idê *Bossius in Appêdice n.*43. *in suis disceptationibus, disceptat.*5. *nu.*3. *post Lezanam*, & *Frettam* contrà *Dianam* docet, quòd si côfessarius se-
919 dens in côfessionario, & extrà occasionem confessionis loquens cum fæmina stante, vel sedente ante confessionarium, non simulando audire confessionem, cum illa sermones illicitos, & inhonestos haberet, vel illam sollicitaret, aut quòd peius est, cum ea rem haberet, vt loquitur *Lezana*, non comprêderetur, in d côstitut. Ac fauet quòd hoc casu, vbi non adest simulatio confessionis, quis non abutitur sacramento, ex qua causa redditur ipse côfessarius suspectus de herei, & per consequens erit denunciandus Sãctæ Inquisitioni, sicut quando adest simulatio confessionis, non potest negari, quin adsit abusus dicti sacramenti, quatenus cæremonijs ipsius, ac ipso supposito ab adstantibus, talis confessarius vtatur ad explendum suum animum libidinosum, quidquid contrarium ostendere conetur *Bossius in disceptat.*5 *n.*1. Supposita autê dicta simulatione confessionis, potest dubitari, an côfessarius ob inhonestos sermones debeat denunciari, &
920 si confabulatio inhonesta habuisset ortû non à confessario, sed à pænitente? Resp. pêdet ex resolutione difficultatis supra tactæ de fæmina, quæ in actu confessionis sollicitauit confessariû, qui consensit dictæ sollicitationi, ideò *Bossius in appendice n.*12. *ad finem.* & *in cit. disceptat.*5. *nu.* docet, hanc confabulationem debere habere ortum à confessario. Cuius tamê contrarium responderêt *Diana*, & *Carena*, docêtes, dictû côfessariû sollicitatû côsêtiête vt supra, esse denunciandum, & si minus puniendum, sed quid si confabulatio à fæmina habuit ortum, sed post diuertisset ad alios actus, & confessarius illectus à præcedenti fæminæ confabulatione iam interrupta, illã prouocet, &c? Resoluitur ex illo quæsito facto à DD. in casu, vbi sollicitatio fuit ad inuicem, vt per *Dianam suprac.tract.*5. *resol.*14. & *Bossium in appendice n.*9. Qui *Diana ibid.resol.*20. *post Bonac.* probat, non dici posse pænitentem sollicitasse confessarium, quando tantum animo confitendi, se accusat habuisse animum pec-
921 candi cum ipso confessario, ex quo sequitur, quòd si id ei aperiat extrà côfessionis occasionê, & confessarius annuat, neq; confabulatio inhonesta haberet ortum ab ipsa pænitente. Quòd neque paruitas materiæ in hac loquutione excuset, sicut dixi suprà de sollicitatione, generaliter loquêdo de incursu pænarum constitutionis Gregorij, notat. *Carena suprac.tit.*6. *n.*37. *in principio.* Sermones lasciui enim, & alij actus, & si leues, sicut efficiuntur graues ratione sanctitatis Sacramenti, cui detrahitur quando habentur in actu confessionis sacramentalis, ita etiam efficiuntur graues, quando simulatur ipsum sacramentum, iuxtà ea, quæ suprà dixi; Circà illa verba, *aut in loco quocunque. vbi confessiones sacramentales audiuntur*, potest dubitari de confessario monialium sollicitante, vel turpes sermones, vel actus, habente in
922 parlatorio cômuni, in quo etiam solet ipse earum monialium confessiones excipere, & alij etiam solent ibi indistinctè cum eisdê monialibus loqui? Cui dubitationi occurrit *Sanctus in selectis disp.*11.*n.*68 *in fine*, & probat *Carena de officio S.Inquisit.tit.*6. *sub nu.* 32. his verbis, *saltem non comprehendi sub hac constit. quia locus ille non potest dici confessionale, nisi sollicitaret in die, quam moniales haberent destinatam pro confessionibus*, sed vt consequenter loquar, iuxtà ea, quæ suprà dixi, non sufficit, quòd moniales destinatam habeant illam diem pro confessionibus, nisi etiam simularetur confessio, quòd contingeret, quando ab ipsa moniali, vel à confessario ille locus eligeretur ad confessionem audiendam, ob illa alia verba, *seù ad côfessionem audiendam electo*, vndè si monialis ista sollicitata, &c. protestatur nolle confiteri, sed loqui cum confessario. vel confessarius vocet dictam monialem in dicta die cum ead. protestatione, velle tantum cum ea loqui, non subiaceret dictis pænis, quia in tali loco, non simulatur regulariter confessio, nisi ex hoc, quia dicit monialis, velle ibi côfiteri;

Di-

Dixi, *regulariter*, quia alicubi solet esse differentia inter moniales(etiam in confessionario, vel loco quocunque,eas non excipiendas solito) volentes confiteri, & volentes loqui,nam primo casu clauditur ostium, non verò secundo casu.Quòd non comprehendatur in dicta constitutione cõfessarius,
923 qui dum inhonesta ageret cum aliqua persona in loco secreto, si vbi alios aduenire animaduerteret,simularet sacr.pænit.,nõ vt medium ad dictũ crimen, quod crimen de facto tunc fiat, sed quod ante efficiebatur, notat *Sanctus cit. disp.* 11.*num*.40. *ad finem*, vnde idem dici posset de eo, qui in cella repertus cum adolescente diceret,se cõfessionem ipsius audire. Ex dictis proximè suprà, decidi potest casus,quem habui in facto,de cõfessario vocato ab adstantibus,vt audiret confessionem cuiusdam fęminę,graui paroxismo correptæ, qui cùm aduęniret iam cessato paroxismi rigore,ac ab eo (vt ita dixerim) expergefactam inueniret,dixit hæc verba, *stà bene, non è niente, non son quì per confessarla*, quibus verbis nõ obstãtibus,recesserũt adstãtes à cubiculo infirmę,&remanẽs solus dictus confessarius cũ egrota, illã tactibus obscęnis fędauit? Quibusdam enim viris doctis visum fuit, hunc casũ non comprehendi in dicta constit. Gregorij, cum nec prætextus confessionis proximus, neq; illius simulatio in illo verè interuenerit, quæ vt dixi suprà, requirũtur ad hoc vt verificetur secunda pars dictæ constitutionis præfati Gregorij, loquens de sollicitatione *extra occasionem confessionis*, & ego addebam, saluo meliori iudicio,neq; in eod. casu interuenisse electionem loci ad confessiones audiendas, quæ in ead.secunda parte constitutionis, expresè requiritur, ex quo neq; ipsa infirma dictũ confessarium vocauerat,sed aliæ adstantes, & Confessarius expresè protestatus, fuit, huc non aduenisse, vt illius confessionem audiret, quia illa necessaria non erat, & sic iste casus est diuersus à casibus,de quibus suprà, vbi Confessarius malitiosè differt in aliud tempus audire eam,quæ animo tunc confitendi accesserat, vel ab illo proposito omninò retrahit,vt illam sollicitet:nam in eis supponitur electio loci,ac prætextus, & simulatio confessionis,quæ non adsunt in isto casu. Dixi
924 *iam cessato paroxismo*. quia si eo durante, cum ipsa aliquid obscænum perpetrasset,nõ sollicitantis, sed fornicarij munus,dictus cõfessarius excercuisset, *Sanctus suprac.disp*.11. *n*.32. De intellectu illorum aliorum verborum *Dantes etiam facultatem venerabilibus*, &c. *etiam ex testibus singularibus*, &c. non q̃ habẽtur Constitutione Gregorij nõ pertinet, ad nostrum institurum, ideò, remittimus Lectorem ad *Carenam in tract. de officio sanctæ inquisitionis,tit.6.num.37. ad finem, & n.* 10.*aesequentibus*,vbi latè de fide
925 adhibenda mulieribus denunciatibus, aut testificantibus, in qua re, placet, quòd probat *Sanctus loco supracitato, nu*.46. nempè id remitti arbitrio inquisitoris, vel ordinarij recipientis, dictam denunciationem, aut testificationem. Addit *Lauretus de Frãchis in suis controuersiis, intèr Episcopos, & Regulares,eum de hac Constitutione,Gregorij q*.2. ipsum Inquisitorem, aut ordinarium in casu occurenti,consulere debere, sacram Congrecationẽ Vrbis,referendo testes examinatos, & fidem, quæ illis adhiberi potest, ꝙ denotat,id pertinere ad arbitriũ,eiusdem Cõgregationis,cui partim fauẽt litterę eiusd. Congregationis datæ sub die 17. Iulij 1627. relatæ à *Trimarca in suo tract. de Confessario, abutente Sacramento pœnitentia,disp.vltima num*.11. *bis verbis.M. R. Sig. Acciò più fondatamente si proceda contro li sollicitanti in confessione, questa soprema Congregatione, ordina, che per il detto d'vna sola donna V.S. non faccia constituire, ò carcerare il preteso reo, senza darne prima quà auiso, con la relatione della qualità della donna,del denunciante,e del denunciato, & all'hora sarà V.S.significato si deba, o nò procedere à constituirlo, e carcerarlo, e tanto ella essequirà, mentr' io dal Signor Iddio li prego ogni bene, &c*.Istæ litteræ, non solùm fuerunt directè Vicario Generali Ianuensi, vt refertur, à dicto *Trimarca post Piertnum*, sed omnibus ordinarijs,& Inquisitoribus Italiæ, vt etiam innuit ipse *Trimarca*, & supponit *Lauretus de Frãch.loco suprac*. Quia verò potest dicta obligatio denunciandi confessarium sollicitantem,respectu personæ sollicitantæ,esse non solùm sub mortali, vt dixi *suprà num*. 881. (quibus ibi allegatis, addò *Sanctarellum de haresi.cap*. 46.*num*. 10. & *Trimarcam sup.disp*.4.*sect.prima*, qui testatur de cõmuni) sed etiam sub pęna excommunicatiois
926 in locis, vbi Inquisitores (vt in Lombardia, Statu Pontificio, Veneto, & Hetrusco, passim obseruatur) per eorum edicta,præcipiunt infrà ęertum terminum dierum, denunciari Hæreticos, ac suspectos de hæresi, quod sufficit, & si non exprimantur sollicitantes in confessionibus pœnitentes, vt quis teneatur,sub eadem pœna,illos denunciare, vt dixi *sup. p. p. recollect*. 22. *num*. 15. Notanter addidi illa verba, *in locis,vbi Inquisitores*, quia *per eorum edicta,&c. Bossius in supracit. Appendices sub num*. 74.*post Bartolam*. refert, quodam edictum generale Eminentissimorum Cardinalium Inquisitionis vniuersalis,emanatũ die 3.Ianuarii 1623. in quo sub pęna excommunicationis,Summo Pontifici,ac eiusdẽ generalibus

Inquisitoribus reseruata, in quo præcipitur vniuersis Christi fidelibus, in Vrbe,& vbiq; locorũ existentibus,vt omnes hæreticos,vel de hæresi quomodolibet suspectos, de quibus notitiam habuerint,debeant Inquisitoribus, vel Ordinarijs locorum, vel eorum Vicarijs generalibus,denunciare. Et *Trimarea sup.disp.4.sect.3.ad finem, post Pierinum* subdit, tale præceptum esse perpetuũ, & per consequens durare donec reuocetur per eãdem S.Congregationem,sicut, etiam dicitur de edictis Inquisitorum particulariũ; vndè colligi potest,hodiè,etiam in locis vbi non adsunt Inquisitores particulares, & fiũt dicta edicta per ipsos sub dicta pęna excommunicationis,nõ denunciantes confessarios sollicitantes,incurrere pœnam excommunicationis reseruatæ, vt suprà, quod maximè confirmari potest,ex eo,quod constitutio Gregorij XV.quę confirmat,& ampliat alias constitutiones, circa hanc materiam sollicitationis, fuit ædita antè dictum edictũ scilicèt die 30. Augusti 1622.Item quòd non videtur maior ratio, quarè inedictis Inquisitorum particularium,in quibus præcipitur,denũciatio hæreticorũ,ac suspectorũ de hæresi, includantur, sollicitantes in confessione,et non in edicto InquisitorisGeneralis Vrbis;Et tandem,quòd sufficiat publicatio dicti edicti facta in Vrbe, vt obliget, vbiq; post notitiam. Quapropter vbi confessarius habet notitiam dicti edicti(& eius sit opinionis, hodiè præfatum edictũ vbique vim habere, ꝙ mihi sicut est nouum ita est incert...n) sciat, quòd terminus ibi, appositus, sicut termin⁹ appositus in edictis Inquisitorum particulariũ, non apponitur
927 ad extinquendam, sed ad differendam obligationem pęnitentis sollicitatæ, ad denunciandum, vt post *Fagundes, Acunam, Fraitam, & Portellium*, probat *Bossius supracit. Appendice, num.77.* quod significat, non solùm dicta edicta habere vim statuti, & legis,& per consequens,vt suprà dixi, obligare donec reuocentur ab ipsis Inquisitoribus,vel eorum superioribus, aut successoribus;sed etiam, quod qui intra terminum ibi præfixum non denunciauerit, semper teneatur denunciare, & si id non omiserit ob culpã, sed vel ob ignorantiã inculpabilẽ, vel moralẽ impotẽtiã, nõ eo modo,quo putat *Bonacina*,nẽpè,ꝙ elapso termino ꝑfixo, id sciens, & nullo impedimento legitimo
928 excusatus,toties incurrat excõmunicationẽ,quoties cõmodè potest denunciarę,&tamen negligit,id exequi, sed quod tantùm vnicam incurrat excommunicationem, ob vnicam violationem præcepti continuatam, vt contrà eundem *Bonacinam*,probat *Bossius supracit. Appendice, nu.81. qui nu.78.* subdit post alios, dictum terminum non esse computandum à die publicationis ipsius edicti, sed à die notitiæ illius criminis denunciandi,quod præter alios authores ab eo citatos,antè eum dixit,etiam *Sancius cit. disp. 11. num. 19.* Non explicant autem authores, an dicta perpetuitas obligationis intelligenda sit de sollicitationibus factis, antè dictum edictum, vel etiam factis post dictum edictum, sed licèt de rigore ex verbis, & occasione quare emanant in dictis locis ab Inquisitoribus d. edicta quorum tenor habetur,*in Directorio inquisitorum, par.3.num.53.antè quæstiones* ibi, *infra dies. 12. proximè computandos,* & infrà, ibi *sciuerint, viderint, & audiuerint*, quibus verbis vtitur,etiam præceptum Sanctæ Inquisitionis vniuersalis Vrbis, de quo supra, & eius tenor refertur à *Bariola post eius Flores, & nostrum P.Dianam,post.4. par. suarum resolut.* Item quia talia edicta fiunt ab Inquisitoribus, cùm de nouo instituuntur in aliquo loco videantur intelligenda de sollicitationibus factis antè edictum. Tamen DD. supponunt communiter, debere intelligi
929 dictam perpetuitatem obligationis, non solùm, quò ad denunciationem hæreticorum,vel de hæresi suspectorum,de tempore publicationis ipsorum edictorum,sed futurorum,quoq;,vt patet,ex notatis à *Suarez disp.20. de fide sect.4.ad finem, & Sanctarellum de hæresi. cap. 9. etiam ad finem* (qui benè probant,contrà *Pegnam*.in Extrauag. Gregorij IX. non reperiri excommunicationẽ, latæ senten'iæ contra dictos non denunciantes, sed tantùm ferendæ) *Clarius Sancius supracit.disp.11. num.48.*& confirmari potest, ex eo, quod dixi suprà, Talia scilicèt edicta habere vim legis,nàm lex de sui natura respicit futura, *l.fin. in fine, C.si certum petatur, §. Prouinciarum, vers. vndè. Authen.vt facta noua constitutione.* Accedat, quod ratio finalis, qua mouentur Inquisitores publicare dicta edicta,vt patet ex prohemio ipsorum (ex quo dicta causa finalis desumitur, vt sæpe dictum fuit,) quæ est extirpatio talium hæreticorum, seù de hæresi suspectorum,vt patet,ibi *ex omnibus nostris præcordijs affectãtes,populum Christianũ in vnitate, ac sinceritate Catholicæ fidei confoueri, ac ab omni peste prauitatis hæreticæ, visceraliter elongari, ideirco, &c.* Conuenit hæreticis, ac de hæresi suspectis, tàm ante, quàm post dicta edicta, ideòq; de illis est sumenda interpretatio, per quàm plenior fiat prouisio; ad notata in simili à nostro *Patre Duardo de censibus,§.2. q.21. num.13. vers.ex quibus patet,& sequentibus.* Ex dictis
930 patet, obligationem de quà supra, sub mortali denunciandi in pœnitentibus sollicitatis, oriri immediatè ex Bullis SS.Pontificum; Implicitè, nàmque ex Bullis Pauli IX.Pij IV.& Clem. VIII. ex quo in eis tribuitur

buitur Iurisdictio Inquisitoribus, vt contrà sollicitantes procedere possint, tanquàm contrà suspectos de fide, & suspecti de fide sunt denunciandi sicut Hæretici, & sicut alij, qui sciunt aliquod delictũ, quod vergit in damnum publicum, de quarè latè egi, *p. p. Recoll. 22.* Explicitè autem ex Bulla Gregorij XV. in qua expresè imponitur dicta obigatio denunciandi, ibi. *Mandantes omnibus confessarijs, vt suos pœnitentes, &c.* & retuli *supra sub num.* 881. obligationem verò sub pęna excõmunicationis, immediatè oriri ex edictis Inquisitorum; Qui modus loquẽdi magis meum animum implet, quàm alij modi, quibus vtuntur cæteri authores, qui vel docent, hanc obligationem oriri immediatè à Bullis, vel immediatè oriri, ex edictis Inquisitorum, & alij, qui distingunt, dicentes, hanc obligationem originaliter, & radicaliter oriri ex Bullis, proximè autem, & formaliter, ex edictis Inquisitorum, vt per *Trimarcam disp. 4. sect. 3. & Carenam de officio S. Inquisitionis, tit. 6. num.* 121. Ex hoc autẽ, quòd extet præceptũ naturale denũciandi, vt suprà, ac etiam positiuum, siuè constitutionis Greg. XV. S. Pontificis, siuè edicti Inquisitorum, non sequitur, non denunciantem committere plura peccata, quàm vnũ, vt notat *Sancius suprac. disp. 11. sub num. 17.* hoc enim peccatum esse contrà virtutem Religionis, probat *Trimarca sup. disp. 4. sect. 2.* An verò dicta obligatio includat, vt ne-
631 queat absolui pænitens sollicitatus, vel sollicitata antequam denunciet, vbi confessarius sollicitans est viuus? (quia si mortuus, vel apud Turcas, cessat hæc obligatio, vt per *Trimarcam disp. 14. num. 42.* qui idem dicit, vbi esset in loco remotissimo) Est duplex opinio; prima, quæ negat, dari posse absolutionem antequam fiat à pænitente denunciatio, quam opinionem præter authores loquentes generaliter de casibus spectantibus ad officium S. Inquisitionis, quos citaui, & secutus fui suprà *part. 1. Recoll. 22. nu. 26.* habetur per *Sanctarellum de hæresi, cap. 36. num. 10.* qui in terminis nostris loquendo, sequtur *Rodriq. quæstionũ Regul. to. 2. q. 27. art. 1. & p. p. summa, cap. 208. in princ. & Acunam q. 21. num. 6. de confessariis sollicitantibus.* expresè docentes, dictum pænitentem, non posse absolui à confessarijs quantumcunquè priuilegiatis, donec hoc delictum Inquisitoribus patefaciat, & *Rorìquez in loco secundo citato,* vbi clarius loquitur, subdit, non solũ absolutionem aliàs datam, antè dictam denunciationem esse inualidam, sed etiam confessarium fore puniendum, quæ secunda pars, hodiè est certa ex constitutione Gregorij XV. vt dixi suprà, de quà materia adsunt, etiam literæ S. Congregationis sub die 3. Octobris 1626. Vbi Eminentissimi rescribunt Archiepiscopis, & Episcopis, eorumq; Vicariis, quæ referuntur à *Trimarca in principio sui tractatus de confessario, abutente Sacramento pœnitentiæ.* Ibi. *Che nell' auuenire à ciascheduno Sacerdote Regulare, o Secolare, che sia, quando verrà dall'Ordinario per essere approuato alle confessioni, nell'atto istesso d'approuarlo, si legghi, & intimi la Bolla sudetta di Gregorio, particolarmente l'vltimo §. d' essa Mandantes omnibus confessarijs, &c. acciò nel medesimo tempo intendano la grauità delle pene imposte à tale eccesso, & sappino, che non essortando, come deuono, li penitenti sollecitati à denunciare, ò insegnando loro, non esser tenuti, haueranno da essere castigati dall'Ordinario, ò dall'Inquisitore;*
932 Quid si ipsemet confessarius, qui sollicitauit, audiat in confessione pęnitentem ab eo sollicitatam, quærit *Sancius in selectis disp. 11. num. 48. ad finem,* & respondet *his verbis, quod si fœmina sollicitata rogasset confessarium, an ipsa constringeretur denunciare, poterit confessarius æquiuocatione, veritatem occultare, respondendo, fœminam ad deferendum scelus, non teneri, videlicèt ex suo cosilio; repugnat nanque naturali iuri, quòd aliquis sit obnoxius, consilium contra se præstare, sed videte Fraitum ad Acunam loco suprac. n. 26.* qui probat, dictam punitionem confessarij
933 posse difficilitèr practicari, quia delictum istud fit in actu cõfessionis, q est actus secretus, & sic neqt probari, sed fallitur (sua pace) quia eodẽ modo dictus actus est secretus, sicut actus sollicitationis, ergò sicut potest probari per dicta pęnitentium absolutorum, sollicitatio: ità etiam istud aliud delictum confessarij. Secunda opinio, quæ est verior, ac probabilior distinguit, intèr eum casum, vbi pœnitens habet firmum propositum denunciandi, vel non habet tale propositum, sed est in proposito non denunciandi. Primò casu, maximè vbi ex aliqua causa rationabili moraliter, non potest, antè absolutionem præmittere dictam denunciationem, poterit absolui, non autem, secundò casu. Hæc secunda pars est hodiè certa, ex literis transmissis à S. Congregatione Inquisitionis vniuersalis Vrbis (de quibus suprà feci mẽtionem) ad Archiepiscopos, Episcopos, & eorum Vicarios Generales, sub
934 die 27. Septembris 1624. Ibi. *Et se oltre le cose sudette occorrerà altro caso graue, per il quale non se possa il penitente indurre à denunciare. Vuole Sua Santità, che si scriua qui, e si aspetti la risposta, in tanto si sospenda nell'assoluere.* Prima autẽ pars post *Pierinũ, & Dianam,* probatur à *Trimarca sup. disp. 14. sect. 7. num. 41.* ex eo, quòd sic practicatur, non solum in omni peccato requirente satisfactionem partis, sed etiam in casu hæresis formalis, qua ratione *Sancius suprac. it.*

disp.11.nu.61.ad finem,subdit,post *Acunam, q.21.suprac.num.10.Quod qualiter, rem alienam, inuito Domino retinens, absoluendus*
935 *non est,donec eam reddat, quando bis, aut ter fuit absolutus ob fidem datam de restituendo,eodemquoq; modo,fœmina sollicitata promittens, se denunciaturam habita opportunitate,bis,terue,absolui poterit, vlterius tamen non. donec praeceptum denunciandi adimpleuerit*,qui benè,*num.61*.aduertit,secus obseruandum,vbi id præceptum reperitur ab Inquisitoribus sub pęna excommunicationis, nàm si confiteatur sollicitata post habitam notitiam edicti,& termini lapsum(Intellige secundum piam,&probabilem opinionem, de qua, *idem author,ibidem. num.59*.de ter-
936 mino computādo à die notitæ,& si veriorem dicat contrariam sententiam) se negligentem fuisse in denunciatione talis criminis, nequidem semel absolui poterit, quantumuis fidem det,se illicò denunciandi: nā à peccato nemo absolui valet,nisi à censura, prius sit immunis,& a censura ista,nemo absoluere potest, nisi satisfacta parte(scilicèt Inquisitoribus)Sed contrà *Sancium,& alios*, quòd pænitens, qui non denunciauit intra terminum, & per consequens incurrerat in excommunicationem in edicto impositam,
937 si habeat animum firmum denunciandi, possit absolui virtute Bullæ Cruciatæ,ac Iubilei, probat post *Acunam, & Frattas, Trimarea supracit.sect.7.num.47*.qui idem affirmat *num.* 70. de Regularibus priuilegiatis, dummodò dictus casus non sit reseruatus Episcopo in dicto loco,vbi Regulares audiunt confessiones, vt benè idem author subdit,*nu.73*.ob const.Clemen. VIII.Apud quem *Trimaream*,habetis doctrinam singularem, nempè quòd facta concessione, ab Episcopo prò aliquibus diebus, Parochis,
938 & Curatis,absoluendi à sibi reseruatis, ab eis possint absoluere,etiam Regulales priuilegiati, nàm aliàs reseruatio esset respectu Regularium tantum,quòd non potest fieri, & tandem concludit, potiori iure, ab hac excomunicatione,si est occulta,posse absoluere Episcopum. Eodē modo,quando scilicèt adest firmum propositum denunciandi, quòd in articulo mortis quilibet Sacerdos, dictas personas sollicitatas possit absoluere, patet ex his, quæ de absolutione in eodem articulo danda ijs,qui sunt excomunicati ob interesse partis,dictum fuit suo loco, quandò nempè non adest tempus adeundi Episcopum,vel Inquisitorem,vt det authoritatem confessario recipiendi denunciationem in scriptis,& cùm iuramento, prout in litteris S.Congregationis de quibus sup. p.p.recollet.22.Imò idē *Sāc.post alios cit.disp.*
939 *11.n.63*.cōcedit, quòd *si post incursam excommunicationem,iustum impedimentum superoriatur non denunciandi statim, aut quia tribunal longè distat, aut magnum Iubileum intercedat,quod lucrari intendit fœmina sollicitata,aut quādo si Eucharistiam nō suscipiat,notam in fama pateretur,possit ab excommunicatione absolui, data cautione iuratoria comparendi confestim, at opportunitas locum praestiterit, quia hoc medio meliori, quò potest,datur parti satisfactio,& ita interpretanda est pia Inquisitorum conditio*.Qui *Sancius ibid.num sequenti*. Clarè docet, facta
940 denunciatione,posse quemlibet Sacerdotem à dicta excommunicatione absoluere, iuxtà ea quæ dixi etiam *suprac.par.2.Recoll. 6.num.66*.Hæc procedunt in terminis primi casus distinctionis,nempè,vbi pænitens sollicitatus, vel sollicitata,vuult denunciare. An autem procedat, etiam in terminis secundi casus, quando nullo modo vult de-
941 nunciare, & immineat articulus mortis, vel infamia, si Eucharistiam non suscipiat, aut intercedat magnum iubileum,quòd lucrari intendat,& sic non adsit tempus consulendi S. Congregationem,vt sonant litteræ S. Congregationis verbis relatis, *supra num.* 934. non reperio tactum in specie ab authoribus suprà citatis,& quidem (supposito, hanc suam obstinationem non fundari in aliqua causa legitima, ex qua excusari potest à dicta denunciatione,verbi gratia,
942 ob damnum graue,quòd timet sibi euenire,si denunciabit,de qua re latè, *Sancius cit. disp. 11.à num.51. Bossius cit. Appendice à nu. 96.Trimarea suprac.disp. 13. & alii*)sed in mera intentione non nocendi confessario, res est dubia, cum ex vna parte talis sit indisposita, & incapax recipiendi absolutionē, ex quò sit in proposito perseuerandi in peccato inobediētiæ erga præceptū Ecclesiæ,& ius naturali,quibus obligatur ad denunciandum,quæ ratio militat, non solum, vbi in sanitate, & extrà aliam necessitatem, quis vult suscipere Sacram.pænitentiæ,vt loquitur, *Trimarea cit sect.7. num.46.* Sed etiam in articulo mortis, & vrgente omni alia necessitate, cum sit defectus substantialis; Ex alia parte,ex quo, quando rescribitur casus S.Congregationi,ipsa piè procedendo,con-
943 cedere solet licentiam absoluendi, dummodò in posterum, amplius non confiteatur ipsi confessario, qui eam sollicitauit,(vt aliquoties vidi fuisse rescriptū,)iudicari pōtest,ꝙ talis pænitens sit ōnino,& simplicite, indispositus, ideòq; in casu isto necessitatis videtur,quòd possit confessarius eam absoluere à mortalib⁹ cū ead.cōditione,nō confitendi amplius ipsi confessario,qui eam sollicitauit,& expectandi responsum S.Congregationis,si superuixerit, interpretando mētem S.Congregationis,quòd in præsenti casu consentiat, quæ sententia magis placet, quàm

quàm aliorum authorum, apud *Trimarcam cit. num. 46.* qui volunt, hoc casu, posse confessarium absoluere, sequendo opinionem
944 probabilem, quòd non teneatur denunciare, nisi facta correctione fraterna. An autem quando pœnitens, id aperuit in confessione, nec tanquam materiam, necessariam, neq; voluntariam, sed alia ex causa, & monitus à confessario renuat denunciare,
945 possit, & teneatur confessarius ipse denunciare, pendet non solum ab articulo de quo supra n... an scilicèt non solum persona sollicitata obligetur denunciare, sed ẽt alia quęlibet, id sciens ab ipsa sollecitata, vel à persona fide digna, sed etiã ab alio articulo, quem tractant DD. in materia de sigillo confessionis, nempè an dicatur confessarius
946 fractor sigilli, si ea, quæ peccata non sunt audita in confessione, & alios concernunt, reuelauerit, vel potiùs fractor secreti naturalis, quo casu, vt *loco suprac.* dixi, non esset omittenda denunciatio, (quibus ibi citatis accedit *Carena cit. tit. 6. nu.* 123. vbi contrariam opinionem *Fagundez*, dicit non esse consulendam,) neq; sequendam, de qua, re *Malderus apud Dianam, par. 5. tract. 11. resolut.* 38. qui videtur, confessarium excusare à tali obligatione, etiam proposito edicto cum pœna excommunicationis, dùm casum scandali excipit, quòd meo iudicio absque dubio interuenire facilè potest in casu nostro, ex quo iudicatur plerumque, id fuisse dictum, tanquam ad confessionem pertinẽs. Hæc de officio, & potestate confessarij, circa sollicitatã. Quò autem ad officium eiusdem
947 confessarij circa confessarium sollicitantem, cuius pænitentiam excipit, dico quòd debet proponere ei grauitatem huius criminis, & ei consulere, quòd spontè se deferat Inquisitoribus, quia si non fuit, adhuc denunciatus, gaudebit beneficio sponte comparentium de qua re *Farinac. de haresi q. 193. num. 8. vers. & scias*, & in terminis nostris loquens *Carena supracit. tit. 6. num.* 109. Cæterùm si non adest in tali confessario error in intellectu, (quo casu esset irretitus excommunicatione reseruata Summo Pontifici in primo capite Bullæ Cænę) videndum est, an sit in ea Diœcesi casus reseruatus, & cum qua censura, quia tunc non potest dictum confessarium absoluere, nisi habeat facultatem circa dictum casum reseruatum in specie, vel in genere ab omnibus casibus reseruatis, etiam cum censura, si verò talis casus non esset, ibi reseruatus, poterit absolui à quolibet confessario, vt post *Pterinum, & Trimarcam, habetur, per Carenam loco supracit. nu.* 106. *& seq.* semper autem imponendum est dicto confessario, vt non audiat ãplius cõfessionẽ ipsius ꝑsonę sollicitatæ. Quòd verò nõ sit necesse tali confes-
948 sario explicare simul in sua cõfessione, an tact' impudicos, an oscula, an copulã, aliaq; inhonesta cũ pænitẽte sollicitata habuerit, sed sufficiat dicere se sollicitasse, imò iuxtà satis ꝓbabilẽ opinionẽ, satis esse confessario sollicitanti, fateri se sacrilegium commisisse, tacendo, an illud fuerit commissum sollicitationis actu, aut alio crimine; aduertit *Sanctius cit. disp. 11. num. 82. ad finem.* An autem
949 confessarius, qui statim post confessionem sollicitauit pænitentem, & eodem die rem habuerit cum illa, teneatur hãc circumstantiam confiteri, quærit *Diana par. 4. tr. 5. resol.* 34. & post alios respondet, affirmatiuè, vbi secus putat, si vnico die post cõfessionẽ, cũ ea rem habuerit, loquuntur hi authores, supposito, quòd neque sit reseruatus casus sollicitationis, neque concubitus cum filia spirituali, quia tunc ratione reseruationis, omnia ista sunt exprimenda. Vndè ità est
950 seruandum Neapoli, vbi reseruatur, non solum casus cum censura excommunicationis, his verbis. *Omnes ibidem, & quicunque confessarii approbati, siuè approbandi ad confessiones audiendas, quomodolibet, etiam Parochi, qui (quod Deus auertat) inducerent, siuè sollicitarent, quamcumque personam sibi confitentem ad res lasciuas, siuè carnales, in actu confessionis, vel post immediatè, pœnam excommunicationis incurrant*, sed etiam alius casus sinè censura, reseruatur, his aliis verbis. *Confessarii, quoq: etiam Curati ad turpia, siuè obscena, filias spirituales, siuè quoscumque sibi confitentes, quàmuis non immediatè post confessionem inducentes, vel sollicitantes.* Vbi autem iste secundus casus, non est reseruatus, an & quando ista circumstantia sit necessariò confitenda, dixi *supra. par. 1. recoll. 9. num. 74. & seq.* Quibus ibi ame dictis, scilicèt sollicitationem, quæ præcessit copulam, vel
951 alios actus inhonestos, semper esse circunstantiam necessariò confitendam, & si sola filiatio spiritualis medio, hoc sacramento, non sit necessariò aperienda, accedit *Diana par. 1. tract. 7. de circumstantiis resol.* 12. *& 56. & par. 2. trac. 3. Miscellan. resolut.* 11. *& Clarius par. 4. tr. 5. resolut.* 34. & partim fauet *Fagundez lib. secũdo in 2. prçceptũ Eccles. cap. 3. nu.* 31. & si contendat, dictam circumstantiam filiationis, spiritualis esse circumstantiam mutantem speciem, contrà communem sententiam.

T

TRiremibus, ob crimen mancipatus, Clericus, est absq; aliquo dubio suspensus, si enim ẽt habilitatus è carceribus prohibetur celebrare *Genuensis in praxi Archiep. Neap. cap. 29. in 2. edit. num. 10.* & dixi suprà *verbo simoniacus in beneficio, ad finem*, quanto magis

gis, triremibus mancipatus. An autem postquam à triremibus reuertitur, possit in ordinibus susceptis ministrare, vel ad alios maiores ascendere absque dispensatione, dixi remissiuè, *sup. n.* 858. Sicut etiam an dùm ibi reperitur mancipatus amittat priuilegiũ canonis, dixi *supra recoll. 5. num. 98.* quibus ibi allegatis, addò *Chartarium in suis decisionibus criminalib. Curiæ Archiepis. Mediol. decis.* 8. Quòd collatio canonicatus facta, ei qui ad triremes fuit condemnatus à Prælato Regulari, & exindè fugiens, fecit declarare suam professionem nullam, sit irrita, si non præcessit dispensatio, probat *Hieron. Rodriquez in Compend. quæst. regular. resolut.* 56. *n.* 15. *vers. sed hæc ad finem.*

Vacantis Ecclesiæ bona pertinentia ad ipsam Ecclesiam, vel ad Prælatum defunctum, aut ad successores, occupantes, vide *suprà Capitula num.* 158.

Venationi, Clerici, & Religiosi vacantes, vide *suprà Abbas, & Bellectum, par. 2. suæ disquit. Clerical.* §. 29.

Veste virgata, & partita publicè, absque rationabili causa vtens, si est beneficiatus simplicitèr, est ipso iure suspensus per tres menses à perceptione fructuum beneficiorum, quæ obtinet, dixi *simplicitèr*, quia si dignitatem, personatum, vel beneficium cui cura imminet animarum, habebit, erit vt suprà suspensus per annum, si autem non est beneficiatus, neq; sacerdos, redditur ad ea in habilis, ẽt per sex menses, quòd est verum, etiam in clericis, quatuor tantum ordinibus initiatis, vel tosuratis, si talem vestẽ simul, & tonsuram deferant, si verò est sacerdos, redditur, etiam inhabilis per annum ad quodcunque beneficium Ecclesiasticum obtinendum, *Clemen. quoniam, de vita, & honest. Cleric.* quæ expressè innouatur, & ampliatur, à S. *Conc. Tridentino sess.* 14. *cap.* 6. *de reforma.* Vndè licèt in dicto decreto sit sermo de suspensione, tantũ ferendæ sententiæ, ibi. *Per suspensionem ab ordinibus, ac ab officio, & beneficio, &c. coerceri possint, & debeant.* Tamen non cessat suspensio ipso iure lata in *d. Clemen.* quæ est particularis pro certo genere vestium. Nam Concil. anteà loquitur in communi de his, *qui postquam ab Episcopo suo, etiam per edictum publicum, moniti fuerint, honestum habitum clericalem, illorumque ordini, & dignitati congruentem, & iuxtà ipsius Episcopi ordinationem, & mãdatũ, nõ detulerint*, & postea innouat, & ampliat nostram *Clementinam.* fauet *glo. in dicta Clementina, quoniam, verbo partita*, vbi dicit, quòd licèt *vestes rubei, & viridi coloris, prohibita sint clericis suprà eod. cap. penult. Pœnæ autem ipsius constitutionis locum habent,*

952 *solùm in vestibus, hic expressis*, scilicèt, vt exponit, *glos. in princ. & eodem. verbo partita.* Diuerso colore colorata, seù diuersi coloris, & diuersæ partis, vel variorum colorum ornamenta habẽtibus. Quia verò prohibetur talium vestium delatio publica, secus erit, dicit *glos. ibid. in princip. versic. colligo aliqua notabilia ad finem*, si occultè, putà in camera, vel in prandio, dictis vestibus, quis vteretur, & *Additio ad ead. glos. post verbum publicè.* Idem dicit, quando domi tantũ illas deferret, quia vt illa subdit, domus rem secretam, & non publicam denotat, sequuntur, *Siluester, verbo clericus, n.* 1. *post finem, Filliuce. tract.* 17. *num.* 106. testatur de communi *Bonacina t.* 3. *disp.* 3. *pun.* 6. *num.* 1. *ad finem*, quòd intelligerem, quando id domesticis tãtum pateret, secus si multitudini, ibi accedenti, & dictam domum frequentanti, ex ratione, quàm adducit ad hoc probandũ eadem additio, ibi. *Dicitur publicè portare cum multitudine, hac patent, sicut dicitur publicus aleator, vsurarius, maleficius, meretrix*, &c. & habet etiã *Siluest. loco suprac. n.* 7. quæ omnia domi etiam fiunt, & tamen indè publicitas, quoque oritur. Itemque adesse hãc publicitatem, vbi dictæ vestes partitæ, & coloratæ gestentur, subtus aliàs vestes clericales, sed apertas ita vt omnib' pateãt, fit manifestũ, ex verbis eiusdẽ clemẽtinæ. ibi, *oportet per habitus extrinseci decentiam, morum intrinsecam honestatem ostendere*, vbi *glos. verbo extrinseci*, subdit quòd hæc *verba, & principiũ capituli, ibi in publico portare, faciũt ad quæstionem de Monaco, qui benè portat habitũ, quem tamen cooperit habitu clericorum secularium, quòd sit Apostata, &c.* Ex quibus verbis satis colligi potest, supponere dictam *glosam*, non excusari ab his pænis, portantes dictas vestes prohibitas subtus aliàs vestes

953 Clericales, non clausas, vt decet, & habetur *in cap. fin. extrà eodem tit. de vita, & honestate clericorum*, sed apertas, ità vt publicè appareant, & etiam fatetur *Bonacina loco supracit.* quòd satis confirmat, ea quæ dixi *supra n. præced.* de his, qui illas vestes deferunt domi, &c. Excipit tex. expressè ab his pænis, dictis vestibus vtentes, ex causa rationabili,

954 quàm dicit *glos. ibi verbo rationabilis.* esse causã timoris, & *citat tex. in d. cap. fin.* vbi habetur, quòd ex iusta causa timoris, liceat habitum decentem, & clericalem trasmutare, sequitur etiam *Syluest. sup. num.* 2. quòd mihi significat, timorem debere prouenire exigestatione habitus clericalis, si ex eo cognosceretur ab inimicis, clericum insidiantibus, vel propter illum habitum, ab hæreticis, vel infidelibus, ideò verberabitur, vel aliud notabile incõmodum pateretur, *Bellectus p.* 2. *suæ disquisitionis clericalis*, §. 19. *n.* 15. *Bonacin. sup. num.* 2. *in principio.* Ex quo sequitur, quòd tales habentes beneficium, etiã extrà causam timoris, deferentes vestes omni-

omninò laicales diuersorum colorum, non incurrant hanc suspensionem, nisi etiam deferant tonsurã. *Fauet Siluest. verbo Apostasia num.6.* vbi quòd clerici in minoribus, & si non teneantur incedere in habitu, quia non habent beneficium, tamen incurrant inhabilitatem, quando dictas vestes gestant cum tonsura, quòd etiam habet, idem *Syluest. sup. verbo clericus, num.1.* Dixi, in primo casu non incurrere, *hanc suspensionem*, quia præter culpam mortalem, incurrunt aliam censuram de qua supra *hac ead. recoll. verbo clerici in sacris.* Aliqui ad hanc causã rationabilem reducunt id, quod dixit *Nauar. c.27.n.157.* celebrationẽ scilicèt nuptiarũ, vel doctoratus, aut similis festi, sed vt benè *Scort. in selectas S.S. P.P. Constitut. Theoremate 381. vers. nota tamen, post Cardinalem, & Suarez.* aduertit, id intelligere *Nauar.* non simpliciter; sed vbi semel, & iterum tantum, ex dicta occasione, clericus vteretur dictis vestibus prohibitis, & per consequens, si hoc casu excusatur ab incurrenda suspensione, non est ex causa rationabili; sed quia in *d. Clement.* prohibetur vsus dictarum vestium, qui vsus non verificatur in vnica, vel iterata etiam delatione, saltem ex communi vsu loquendi, vt posteà, etiam inueni apud *Syluest. in verbo Apostasia sub num.6.* quòd magis placet, quã quòd hoc casu excusetur ob paruitate materie, ob quam non committitur peccatem mortale, vt vult *Bonacina loco suprac. vers. 4. limitatur*, nàm (etiam seclusa quæstione, an suspensio incurri possit, cum solo peccato veniali,) non est certum: an grauitas materiæ, & sic peccatum mortale in hac re, sint metienda ex vicibus, vel ex scandalo, quod vitare intendit nostra Clementina, vt patet in verbis supra relatis ibi. *Oportet per habitus extrinseci decentiam, &c.* Quòd causa rationabilis, sit etiam paupertas, notat *Siluest. verbo Apostasia sub num. 6. in §. sed, & tales.* Fertur eadem pæna suspensionis, contra clericos, & religiosos vtentes epithogio, seù tabardo foderato, vsque ad oram, & ità breui, quod vestis inferior videatur, si intra mensem clerici, & religiosi administrationem habentes, dictum epithogium non dederint pauperibus, vel cæteri religiosi intrà idem tempus, illud non consignauerint, suis superioribus, in pios vsusus aliquos
955 conuertendum. Epithogium, est idem, quam mantellum, seù vt vulgo dicitur, *ferraiolo*, vt per *Bonacinam cit. nu.6. in principio* sed vt aduertit *glos. in verbo videatur*, ad pænas prædictas subeundas, non sufficit breuitas, dicti mantelli, si etiam non sit foderatum vsque ad oram, seù extremitatem, quòd intelligitur, extrà necessitatem itineris, & peregrinationis, quibus casibus liceret clericis, habere vestes breuiores, vt notat *Bellectus loco suprac. n.14. & latius Praxis Archiepiscopalis Neapolit. cap.39. num.4. in 2. edit.* dummodò dicta vestis itineris, & peregrinationis, & si breuior; tamen sit clericalis, vt per *Bonacin. sup. versic. Addunt aliqui.* Fertur etiam similis suspensio *in eadem Clement*, contrà beneficiatos sacerdotes, & religiosos infulam, seù pileum lineum publicè portantes, quam tamen qui non est beneficiatus, neque sacerdos, aut Religiosus non incurrit, vt notat *glosa ibidem verbo infulam*
956 Prò infula, &c. intelligit, post alios *Bonacina supra sub num. 1.* pileolum, quod de nocte haberi solet, & vulgò dicimus *toccato, scuffia*, & Hetruriç *beriola di notte*, sequitur *Thesaurus par. 2. de panis ecclesiasticis verbo habitus, cap.3. nu.2.* de qua re dubito, ob id, quod *glos.* ibi intelligit pro *infula*, fasciolam capitis sacerdotalis, quæ est valde diuersa à pileolo, vndè potiùs putarem significare id, quod vulgò dicitur Turbante, quod est pileum propiè lineum, ex fascia linea compositum; fauet *glos. ibidem in verbo lineum*, quàm sequitur *Syluester verbo clericus 2. sub num.1. ad finem*, dùm idem putat, si tale pileum sic sericum, nàm pileolum de noctæ non est sericum. Tandem in eadem Clement. prohibetur clericis, præsertim beneficiatis, vti publicè caligis scaccatis, rubeis, atque viridibus, & quia ibi nulla imponitur pæna, veniunt tales puniendi arbitrio Episcopi, vt subdit *glos. ibidem verbo sanctioni.* Nota, quòd *Henriquez lib.13. de excommunic. cap.39. num.3. in glos. lit. A.* asserit, quosdam Recentiores asserere, quòd hæ
957 pęnæ, sint consuetudine derogatę, & probare videtur *Auila par.3. de censuris, disp. 5. dubio 8.* ac sequitur *P. Diana par. 5. tr. x. resol.51.* sed *Bonacina loco suprac. num.2. versic. tertiò, intelligitur*, ait, se non facilè id concedere, quia *Trident. sess.22. cap.1. de reformat*, consuetudini incontrarium derogat, idem vult *Thesaur. loco supracit. sub num. 3. versic. nota, quod*, & si, alia ratione, quòd nempè dicta pęna sit innouata per *Concil. cit. sess.14. c. 6. de reformat.* sed neutra ex his rationibus (pace eorum dixerim) me conuincit; non ratio *Bonacina*, quia in *d. cap.1 Concil. sess.22. de reform.* non derogatur consuetudinibus, circa ea, *quæ à SS. PP. & à Sacrosanctis Concilijs, de clericorum, vita, honestate, cultu, & c. copiosè, & salubriter sancita fuerunt*, sed tantum ordinarijs pręcipitur, *vt si qua ex his in desuetudinem abiisse compererint, ea quàm primum in vsum reuocari, & ab omnibus studeãt obseruari, nõ obstãtibus consuetudinibus quibuscunque, ne subditorum neglectæ emendationis, ipsi condignas, Deo vindice, pænas persoluant*, ex quibus verbis patet, ly *non obstantibus, &c.* refrri ad Ordinarios, ad effectum, dictã consuetudinem reuocandi, &c.

&c. non autem ad particulares personas, ad quas deberet, dictà clausula dirigi, ad hoc vt censeretur derogata cōsuetudo, prout communiter DD. loquuntur, maximè quia dictæ consuetudines non sunt ibi reprobatæ,
958 vt irrationabiles, prout fit in *cap. quod super de consang. & affinit.* vbi & si ferè eodem modo loquatur, tex. sicut, *Concil. loco suprac.* ibi, *ne infra gradus prohibitos, matrimonium contrahatur, debet publicè inhibere, & præsumptores, Ecclesiastica districtione puniri, non obstante consuetudine*, tamen vlterius procedendo, subdit ista alia verba, (per quæ reprobat, dictam consuetudinem, tanquam irrationabilem,) *qua dicenda est potius corruptela*, qua ratione *Layman lib. 1. tr. 4. cap. 24. num. 13. in principio.* impugnat *Sanchez* docentē, quòd & si ibi S. Pontifex reprobauit consuetudinem, non tamen prohibuit, quin ex iusta superueniente causa, de nouo illa introduceretur, vndè cum in casu nostro non reperiatur reprobata dicta consuetudo, tanquam irrationabilis, neq; censeri debet ab eodem concilio prohibitum, quin de nouo possit illa introduci. Quòd nihil
959 officiat consuetudini futurę innouatio, *d. Clement.* facta in *S. Concilio Trid.* vt putat *Thesaurus*, patet ex eo, quòd *Concil. Trid.* sit lex positiua, & humana, & lex positiua, & humana, nulla admissa exceptione, contraria consuetudine tolli potest dummodò illa sit rationabilis, & legitimè præscripta, vt per *Layman loco supra num.* 2. Data autem opinione, quòd hæc suspensio non sit consuetudine abrogata, sciat Lector, esse probabilem opinionem, quòd Episcopus possit di-
960 spensare, in dicta suspensione, vt dixi *supra nu.* 844. *& seq.* & non negat loquendo interminis nostris *Bonacina cit. pun. 6. num.* 10. & si fateatur, communem esse opinionem in contrarium, scilicèt quòd infrà sex menses, vel annum respectiuè absoluat tantum S. Pontifex. Licèt autem dictæ vestes clericis sint interdictæ, non est tamen definitum in
961 iure, quæ vestes sint propriè, & verè clericales, & ideò tales censebuntur, quæ secundum communem vsum fuerint admissæ in ea Prouincia, *Hieronym. Campanilis in suo diuersorio Iuris Canonici Rub. 4 sub num. 14.* & est communis opinio, de qua alijs allegatis, testatur *Sanchez lib. 7. consil. moral. cap. 1. dub. 49. num. 1.* Quod habet locum etiam vbi agitur de vestibus clericorum coniugatorum, vt dixi *sup. Recoll. 5. n.* Quid autem obseruandum, quando tractatur, an clericus debeat, ex desertione habitus amittere
962 priuilegium fori, *Diana par. 3. tract. 1. resol. 6 & par. 4. tr. 1. resol. 81. & 89.* vbi loco primo citato q̄rit à quo Iudice id cognosci debeat, de qua re iterū agit *ibidē resolut.* 10. & *Ciarlinus in suis controuersijs, cap. 20. n. 7.* & 8. Dùm hæc scriberem fuit à me, per Epistolam cuiusdam religiosi, quæsitum; sub
963 qua culpa, & pæna teneatur, clericus possidens beneficium tenue quatuor, vel sex ducatorum Regni, incedere in habitu clericali, & vtrum talem incedentem in habitu laicali, possit Episcopus sub pæna excomunicationis cogere ad reassumendum habitum, vel ad renunciandum beneficium? & respondi, quòd generaliter loquendo, Doctores communiter docent, dictum clericum beneficiatum continuatè incedentem in habitu laicali, peccare mortaliter, vt dixi *sup. verbo clerici in sacris, &c.* Tamen *Sanchez in opusculis moralib. lib. 7. cap. 1. dub. 49. n. 18.* limitat dictam communem sententiam in casu, quòd beneficium sit tenuæ, rationibus, quæ reddunt, dictā opinionem, meo iudicio valdè probabilem, maximè iuncta authoritate ipsius Doctoris, cui etiam fauet *Sotus lib. 10. de Iust q. 5. art. 6.* dùm ibi docet, obligari sub peccato mortali, saltem ad deferendum habitum, & tonsuram, habentem beneficium requirens seruitium clericale, præter aliam opinionem de qua, per *Syuestr. verbo apostasia*, & aliorū, q̄ sufficiat ad euitādū peccatū mortale, si disiūctiuè deferat, vel habitū, vel tonsuram. Circa pænā, dixi nullam esse impositam; *nam vt loco suprac.* innui, & si ex verbis constitutionis Sixti V. videatur, talem priuari ipso facto beneficijs. Tamen contrarium est verius, scilicèt quòd tantum possit cogi ab Episcopo ad reassumendum dictum habitum, vt habetur in *Concil. Triden sess. 14. cap. 6. de reformat.* vbi tantum facit Concilium, mentionem de suspensione à beneficio, & officio, & à fructibus beneficij, percipiendis, & priuatione, quoq; beneficij imponendis ab Episcopo in in nolentem reassumere, dictum habitum, ex quo sequitur, non per hoc tolli, quin Episcopus antè quam, deueniat ad dictas pęnas, non possit in edicto generali, vel particula-
964 ri, id præcipere sub pęna excommunicationis, quia de iure tales etiam sunt excommunicandi, vt patet, ex iuribus, quæ ad hoc citat *Sanchez supra num. 13. & Bellet. par. 2. suæ disquisitionis clericalis*, §. 24. *num.* 2. Loquor de beneficiatis, quia clerici in minoribus carentes beneficio, cogi non possunt per Episcopum ad deferendum habitum clericalem, nisi quatenus ipsi velit gaudere priuilegio fori, *Praxis Archiepiscopalis Neap. cap. 39. in 2. addit. & 86. in p.* vbi benè aduertit, ex eadem *Clement. nostra*, quòd tales clerici in minoribus, si volunt incedere in habitu, posse Episcopum illos cogere, vt vestibus decentibus, tàm in ciuitate, quàm in itinere incedant, iuxtà morem, & consuetudinem locorum, & prosequuntur *Riccius part. 1. suæ praxis, decis. 368. & Marcellus*

Vulpe

*Vulps in sua Praxi,cap.41.num.11.*Sed quid
965 in casu contrario, an possit cogere Episcopus clericum in minoribus constitutum, deserere habitum, ex quo non vult inseruire Ecclesiæ; & in facto, respondi prò negatiua, quia cum eo casu priuetur priuilegio fori(nam,vt aliàs dixi,ex Concilij Tridentini dispositione, tria copulatiuè, seù cumulatiuè requiruntur,vt clericus in minoribus, possit gaudere, dicto priuilegio. Primò scilicèt,vt deferat habitum, secundò, vt deferat tonsuram, tertiò, vt seruiat alicui Ecclesiæ de mandato Episcopi, & etiam nouissimè aduertunt,post alios *Marcellus Vulpe .loco cit.num.*8. *& Diana par.* 1.*tra.*2. *resolut.*33.*&* 34.)censetur satis punitus,& ideò non debet amplius puniri, remaneret enim magis punitus, si cogeretur deserere habitum,quia amitteret priuilegiū canonis, quod non amittitur per solam negligentiam in seruiendo Ecclesiæ, sicut amitteret,si ex mandato Episcopi, vel eius Curię dimitteret habitū,ex dictis *sup.res.*5.

Vicarius capitularis Sede vacante. Videte *supra,Capitulum Sede vacante.*

Visitatores Episcopo inferiores, visitantes iure ordinario, pęcuniam, aut munus quòdcumque sit, et qualitercunque offeratur; vltrà procurationem sibi de iure debitam, ratione visitationis, recipere præsumentes,& infra mensem, duplum non restituentes,elapso mense,incurrunt suspēsionem ab officio,& beneficio,non obstante, quauis remissione partium,& non obstante consuetudine, etiam immemorabili, *cap. exigit de censibus in* 6. cuius dispositionem innouauit, *Concil. Trid. sess.* 24. *cap.*3. *de reformat.* vbi conceditur,dictam procurationem in victualibus debitam, ad optionem eorum,qui visitantur, pecunia redimere,vt etiam innui,*sup.recoll.*4.*verbo munera ad finem*, quòd vltimum declarat S. Congregatio, apud *Franciscum Leonem in Thesauro fori Ecclesiastici lib.*2. *cap.*16.*n.* 33.*ad fin.*intelligi de redēptione totius procurationis,quia non possunt inuito Episcopo, visitati redimere illā, tantùm quòad partē, nempè,vt pars in victualibus,& pars in pecunia exhibeatur. *Pro Visitatoribus visitantibus iure ordinario.*quò ad istam suspensionem incurrendam, intelliguntur, secundum omnes, præter nominatos in *cit.cap.*3.*Triden.*Abbates,Prepositi, alijque Prelati, iurisdictionem quasi Episcopalem habentes in eorum subditos; Vtrum autem etiam intelligantur illi Prelati,qui & si habeant dictam Iurisdictionē, nō tamē habēt territorium, cuiusmodi sunt visitatores in-
966 ter Regulares. Dubitant aliqui authores? Et affirmatiuam sententiam, post alios ex verbis, *c. Romana, eod. tit. de censibus in* 6. saluis in hoc rationalibus, & approbatis Religiosorum consuetudinibus, & Regularibus Institutis,docet *Bonacina tomo* 3. *disput.*3.*quæst.*5.*pun.*4. *nu.*7. de qua doctrina nihil certò affirmo:nam apud DD.qui referunt suspensiones, in quas incurrere possunt Regulares,illam non inuenio.Supposita,tñ dicta doctrina.Apud regulares, Visitatores,qui iure ordinario visitāt Monasteria, sunt Prelati ipsi,scilicèt Generales,vel Prouinciales,dùm visitant Religionem, aut Prouinciam,nàm cæteri,qui Commissarij Generales, vel Visitatores dicuntur, regulariter habent tantum delegatam Iurisdictionem,& si eligantur à capitulo, ex statutis, & Constitutionibus Religionum, vt dixi *sup.p.*2.*recoll.n.*37. & si in hac secunda p.āpliationis, videatur cōtrariū defendere, *Lezana par.*2.*sua summa q.q. Regular. cap.* 13.*num.*28.remissiuè ad *num.*15.vbi latè de eorum potestate tempore visitationis. Ex quibus sequitur,aliam personam nomine dictorum Prelatorum, tàm secularium, quàm Regularium, & sic ex delegatione visitātem,non subijci huic suspensioni,sicuti de legatis,& Nuncijs Apostolicis visitantibus,expressè post alios,docet *Bonacina vbi supra num.* 6.*versic. Hinc sequitur*, qui *num.* 5. etiam aduertit, dictos Prælatos,
967 per alios visitantes, non posse ipsos recipere procurationem,seù victualia,sed illa recipere, iuxtà eorum conditionem, quòd autem visitantes nomine Episcopi, subijciantur dictę suspensioni, si contrauenīant, patet in *cit. c.*3. *Conc. ità Sanchez lib.*2.*Opuscul.Moral.cap.*3.*dub.*18.*n.*2.
Dixi,*Episcopo Inferiores*,quia ipsi Episcopi Archiepiscopi,& Patriarchæ pecuniam,vel munus, vt suprà,vltrà procurationem recipere præsumentes, loco suspensionis, si elapso mense non restituant dictum duplū, incurrūt interdictū ab ingressu Ecclesię,vt in *d.cap.exigit*, *& c.*3.*S.Concil.Trid.Per ly quodcumque sit*, non excluditur, secundum
968 omnes DD.citatos,quin leuis materia,hoc casu, sicut excusat à peccato mortali, ita etiam excuset à censura, vt videre est apud *Manriquez,loco infracit. n.*1. licèt discordent in hoc,an esculenta,& poculenta non modica, sint iudicanda grauis materia,nec ne.Nàm & si *Glosa,Alterius,& Sanch.*affirment,etiā vbi Visitator asportaret illa secū, extrà locum visitatū; Tamen id negat,post *Barbosam, Bonacina loco supracit. num.*2.*limitatione* 1. quem sequitur *Thesaurus de pænis Ecclesiasticis,par.*2.*verbo visitatio,cap.* 2.*num.*4.*versic.limitatur* 1. post aliquos canonistas, quæ opinio est probabilis, maximè vbi consumanda sunt dicta esculenta ibidē, vt post *Siluest.notat Rodiq tomo* 1. *summæ, cap.* 186. *num.*4. *ad finem*, *Villagut*

in speculo visitatorum, part. 2. num. 21. quos sequitur *Gauāt. in manuali Episcoporū, verbo visitatio Episcopi, num. 47.* quòd in re etiam velle mihi videtur *Manriquez par. 1. q. q. Vicarialium, quaest. 16. num. 7. Pro ly qualitercumque offeratur*, patet non excusare, si dicta munera non exigantur, sed spontè, & vltrò tradantur, vt expresse habetur, in dicto *cap. exigit, & in cit. cap. 3. Conc. Triden.* & apud authores citatos. *Per illa verba, vltrà procurationem*, fit clarum, supradictos visitantes ratione visitationis non pos-
969 se recipere salarium prò vectura equorum, nec etiam pro laminis ferreis suorum equorum, nec medicinas, quia hæc non veniūt appellatione expensarū, vel victualiū, de quibus loquuntur, dicta Iura, *Bonacina supracit. num. 2. vers. ex dictis sequitur.* Viaticum, autem & mercedes equorum deberi delegato à Papa, post *Barbosam, & Azorium, notat idem Bonacina supra num. 6. ad finem,* quòd etiam prestari debeant vecture equorum à visitatis Episcopo, qui verè eget, & aliàs impediretur visitatio, item etiam diuiti, si adest consuetudo, post *Franciscum Leonem, habet Gauantus supra num. 59. & seq.* quibus accedit *Manriquez par. 1. q. q. Vicarialium, q. 16. nu. 7. ad finem.* Si vna die visitentur plures Ecclesiæ, debetur vna procuratio, & non plures, post *Zerolam, Gauantus supra num. 57.* vbi concedit, procurationem accipere posse, etiam si domi sua
970 comedat Episcopus, & si rationem, quàm affert *Salod* (scilicèt in signum subiectionis) sibi displicere, subdat; Ne autem videatur, hic author sibi contradicere cum his, que anteà dixerat, *nu. 54. post Barbosam*, non posse nempè recipi procurationem ab Episcopo, vbi habitat: hic secundus locus interpretandus est de loco, vbi sita est sua Cathedra, vt loquitur. *Pasce p. 2. sua praxis, c. 3. n. 65.* ibi autē de alio loco habitationis, vbi per accidens, ratione aeris, vel suorum consanguineorum resideat, de quo etiam intelligi debet, *Sanch. lib. 2. opuscul. moral. cap. 3. dubio 18. in principio*, & alij relati, per *Azorium, apud Naldum Verbo visitare, nu. 4. ad fin.* Adde, dari casum, in quo neq; potest recipi à visitante ipsa procuratio, scilicèt vbi adesset consuetudo, vt nec victualia, nec pecunia, nec quicquam aliud accipiatur à visitatoribus; quia illa seruanda est, vt expresse sancitum reperitur in *cit. c. 3. Trid.* 4. quomodo autē intelligenda, & pobanda, hæc consuetudo, declarat *Manriquez cit. q. 16. num. 9. & seq.* Alium casum, addit *Sanchez supracit. dubio 18. ad finem*, quando Ecclesia ob paupertatem nequeat dare procurationem, hoc tamen casu accipiendo, nō incurreret suspēsionē, qa ad hoc tenetur, ex charitate tantū, & non vi, *d. cap. exigit, aut Concil. Trid.* Dixi, *ratione visitationis*; Primò quia prohibitio accipiendi, est respectu eorum, qui visitantur, ac visitari debent, quibus incumbit onus præstandi victualia, seù procurationem, qui sunt regulariter Rectores Ecclesiarum, vt dixi *suprà. loco, Recollectionis 4.* Vnde recipiens visitator, vltrà victualia ab alio, quā à Recto
971 re, nēpè à communitate, vel à laicis, non improbabiliter dici potest, nequaquam teneri visitatorem sub pæna suspensionis, aut interdicti ad restitutionem dupli, vt per *Bonacinam loco supracit. num. 16.* & si probabilē quoq; appellet opinionē contrariā affirmatiuam, fauet etiam *Manriquez cit. q. 16. num. 4. & 8.* vt infrà *num. 985.* quod nota ob ea, que post *Genuensem in manuali Pastorum*, dicit *Gauantus suprà nu. 48.* ibi *Fugiat Episcopus hospitia laicorum, & eorum conuiuia, & num. 48.* ibi *neque recipiat munera ab vniuersitate laicorum.* Quid si recipiat ab exemptis à contributione procurationis, vt sunt Hospitalia, Domus pauperum, milites Hierosolymitani, & similes *Leo cit. c. 16. & Quarāta verb. Priuil. Regular.* videte *Bonac. sup. n. 12.* vbi supponit, partē negatiuā esse pbabilē dū opinionem affirmatiuā, scilicèt talem receptionem, etiam subijci, dictis pænis, vocat probabiliorem, loquens de locis, qui ex consuetudine non solent contribuere. Dùm enim prima opinio excusat, dictos visitatores à restitutione dupli intra mensem, excusat etiam à suspensione, & interdicto, quia istæ censuræ imponuntur contrà eos, qui tenentur restituere duplum infrà mēsē, & nō restituūt, vt infrà. Quia feci mētionē de Cōmunitate, & laicis, addò ex S. Congregatione, apud eundem, *Leonem cit. cap. 16. num. 34.* quòd, *si sit consuetudo, vt à communitatibus præstentur victualia, seruanda est, & si laici procurare solent visitationem, ea etiam consuetudo seruari de-*
972 *bet, quàmdiù ipsi voluerint, si verò recusauerint, non sunt cogendi.* Et *num. 33.* idem *Leo subdit ex ead. Congregatione*, quòd *vbi adest consuetudo immemorabilis, vt ab oppidis visitatis tribuantur victualia, & hospitia, à clericis verò certum quid in pecunia, si communitates nō cōquerantur, seruādā sit cōsuetudo*, & sic non possunt cogi laici, ad seruandas dictas consuetudines, *Bonacina supra num. 13.* sed contrarium seruari in Diæcesi Toletana, testatur *Manriquez sup. num. 7. ad finem.* Secundò, neque Episcopum subiacere interdicto, tempore visitationis recipiendo Cathedraticum, quòd singulis annis exigi solet, *Gauantus loco supracit. num. 41. & Bonacina num. 2. ad finem.* Addè, quòd licèt expresse prohibeatur, in *d. cap. 3. Concil. Triden.* accipere aliquid ratione visitationis testamentorum, tamen fuit decla-

clara

claratum à S. Congregatione, apud *eundem Leonem citato num. 33.* quòd si ex consue-
973 tudine antiqua cautum fuerit, vt ex omnibus legatis pijs, certum quid, pro Episcopo detrahatur, possit Episcopus, etiam in visitatione, taxam eiusmodi exigere, præter id, quod expreſsè conceditur in *eodem cap. 3. Concil. Tridentini.* Tertiò, quòd non excusatur quis ab incursu harum censurarum, si accipiat munera, finita visitatione, si dentur ratione visitationis. Ità intelligo *Genuensem, apud Gauantum sup. num. 44.* secus igitur, si alia ratione dentur. Quòd autem Episcopus, non possit recipere victualia, vel quid aliud dum per villas, & oppida exit, vt sacramen-
974 tum confirmationis conferat, declaratum refert à S. Congregatione, *Barbosa de offic. & Potestate Episcopi allegat. 73. num. 10. sequitur Bonacina supra num. 9.* qui subdit, eadem ratione, Episcopum recipientem, dicta victualia, subiacere pænis de quibus suprà, sed contrarium docent *Genuensis, & Campanilis, hic nõ solũ loco cit. à Gauanto sup. sed etiã Rub. 11. c. 26. n. 107. & in Repertorio verbo sumptus,* vbi allegat pro hac opinione *Archidiac. in cap. cauendum, x. q. 3. propè n. 3.* qui docet, quòd sumptus debeantur à communitatibus ad quas, accedit administraturus dictum Sacramentum confirmationis, quos sequi videtur *Gauantus verbo confirmatio, num. 26.* ex quo redditur mihi valdè suspecta, dicta declaratio supra allegata, per *Barbosam, & Bonacinam,* vsq; quo de ea constet Autenticè, vt eadem Congregatio decreuit. Quòd autem possit accipere, non solùm victualia, seu sumptus, sed etiam
975 salarium, quandò exit ad consecrandam Ecclesiam, vel illam reconciliandam, notat *Campanilis locis supradictis, vbi citat Gratianum in suis disceptationis Forensibus, cap. 57.* & præsupponit pro certo, *Sanchez supra lib. 2. Opusc. Moral. cap. 3. dub. 18. in princip.* vbi, quòd licèt recipere dictos sumptus, vel salarium, vt pretium consecrationis, vel visitationis, sit simonia, tamen secus sit, vbi recipitur quasi debitum stipendium, ac à iure permissum, latè *Franciscus Leo in suo Thesauro Iuris Ecclesiastici lib. 1. cap. 5.* vbi de similibus alijs functionibus Episcopalibus, prò quibus possit ab Episcopo accipi salarium. Vt autem incurratur hæc censura, præter peccatum mortale, quod committitur in acceptione talium munerum, requiritur, quòd infrà mensem non sit facta restitutio dupli, tunc enim (vt dixi in Conclusione) elapso mense, non facta dicta restitutione (scilicet à potente restituere; nam hoc casu, impotentia excusat, sicut in omni alia restitutione, vt bene *Naldus n. 8. infrà cit. ad finem,* dicitur autem impotens, qui sine graui incommodo restituere nequit: *Bonacina supra num. 18 ad finem*) Incurritur censura interdicti ab Episcopo, & suspensionis à Prælatis inferioribus, & alijs, de quibus infrà. Vndè imprimis, & si probabilem existimem opinionem, *Nau. cons. 2. de censibus in 6.* quòd ad euadendam dictam suspensionem, antequam incurratur, & post eã incursam, vt illa cesset, vt infrà, sufficiat,
979 restituere simplum, ex quo in eodem foro, pæna non debeatur, antè condemnationem; tamen contraria opinio vocatur verior. à *Naldo verbo visitare, num. 8.* & communior, ac tutior à *Gauanto eod. verbo*
980 *num. 63.* Sicut, quòd confessarius habens ex Bulla, vel priuilegio facultatem absoluendi à censuris, & pęnis Ecclesiasticis, non possit absoluere ab obligatione restituendi duplum, & quòd solum teneatur pænitens soluere simplum, contrà *Emanuelem Sà,* probat *Thesaurus supra ad finem, cap. 2.* Secundò sequitur, *quòd opinio Suarez tomo 5. disput. 37. sect. 1. num. 7.* putantis, hodie terminum restituendi esse duorum mensiũ, & per consequens non incurri dictas censuras, nisi post duos menses, est contrà modum loquendi omnium Doctorum, quos suprà citaui, & alios, qui tractant de hac materia, & contrà verba citati, *cap. 3. Concil. Triden* vt aduertit *Thesaur. par. 2. de pœnis Ecclesiasticis verbo visitatio, cap. 2. num. 4.*
981 *versic. itaque hodiè.* Restitutionem prædictam faciendam esse Ecclesiæ grauatæ, vel alteri loco pio, à quo fuit dictus excessus datus, & à visitatoribus acceptus, patet *in cit. cap. exigit,* cuius dispositioni se accommodat *Concilii Triden. loco supra allegato* ità *Gauantus supra nu. 64 & Bonacina cit. cap. 4. num. 15.* vbi subdit, secundum probabilem opinionem, prò Ecclesia intelligi hic ministros, qui loco Ecclesię, vel loci pij dederunt. Quòd subdidi *non obstante, qua-*
982 *uis remissione partium.* Intelligitur, antè restitutionem realem factam, quia non prohibentur dicti Visitatores, post restitutionem, & peracta visitatione, ex interuallo, eandem quantitatem, tanquàm ex noua causa liberalitatis, à visitatis oblatam, recipere, vt post *Azorium, Suarez, Fuscum, & alios,* notat *Thesaurus suprà limit. 2.* Ex eo, quòd tandem dicitur, *& non obstante qualibet consuetudine, etiam immemorabili,* patet, quomodo sit vera doctrina, quã docet, post *glosã in d. cap. exigit. versic. Visitationis, Albericus, & Sayrus;* quam etiam ex S. Congregatione confirmat *Leo apud Bonacinam loco infrà cit.* nempè dictas pænas non habere locũ, vbi in cõtrariũ extat antiqua cõsuetudo, vel constitutio, aut pactum appositum in fundatione: Est enim vera, quoad cõstit. & pactũ, nõ autem quò ad cõsuetudinẽ, cui expreſsè derogatur, per *Concil. Triden. ita Bonacina supra n. 2. versi. limitatur secundo.*

quicquid eadem ratione, qua suprà, *Manriquez par. 1. suarum, q.q. Vicarialium q. 16. n. 7. ad finem*, affirmet, consuetudines laudabiles præstandi, tàm victualia, quàm equorum vecturam, esse seruandas. Conclusio sic declarata. Ampliatur in familiaribus,
983 visitantium, tempore visitationis recipientibus aliquid vltrà victualia, *Bonacina supra num. 8.* Declaro, si enim sunt clerici incurrunt suspensionem eodem tempore, scilicèt si infrà mensē, dupli ab eis restitutio non fuit facta., si laici incurrunt interdictum ab ingressu Ecclesię, & communione Eucharistiæ, si dicta restitutio dupli quoq; nō fuit facta infrà mēsem, & nō infrà duos menses, vt putat *Thesaurus loco supracit. versic. an familiares, &c.* qui præsupponit, *cap. exigit*, quod innouatur, per *Conc. Trid.* loqui generaliter de violantibus constitutionem, *cap. Romana*, cum in eo expresse nominentur familiares; ibi. *Visitantibus, eorumque familiaribus*, quòd laici incurrant interdictum, vt supra, ex *d. cap. exigit*, notat *Gauantus citato verbo visitatio Episcopi, num. 65.* quòd clerici incurrant suspensionem, patet, quia illa lata est prò inferioribus Episcopo, ita de vtroq; idem *Thesaur. supra num. 3. ad finem.* An autem Episcopus, vel Prælatus teneatur ad restitutionem, dicti dupli in defectum familiaris non restituentis? quærit *Bonacina loco supracit. num. 18.* & contrà *Alterium*, concludit cum negatiua, tanquam probabiliori, quoties Prælatus
984 culpæ particeps non fuit. De Notario visitantium, dubitatur apud DD. vtrum possit sua emolumenta accipere pro decretis, & ordinationibus spectantibus ad visitationem, nam *Villagut*, id concedit, vbi Notarius non habet salarium, *Zerola*, verò id negat simpliciter, apud *Gauantum loco supracit. num. 58.* qui adhæret huic opinioni negatiuè, prò qua sententia, declaratum fuisse à S. Congregatione dicit, *Thesaur. supra limitat. 3.* Opinionem autem affirmatiuam, post *Nauar. consil. 1. de censib. & Barbosam alleg. 73. num. 42.* loquendo generaliter de Episcopo, eius Secretario, Auditore, & Cancellario, non obstante, dicta declaratione, probat *Bonacina cit. pun. 4. n. 2. versic. tertio Episcopum*, his verbis. *Ego tamen existimo competentē mercedē accipi posse, prò copia Actorum, seù decretorum visitationis ab ijs, qui ea petunt.* Limitatur, tamen conclusio in visitatoribus recipientibus aliquid
985 vltrà procurationem non ab Ecclesijs, sed sed ab alijs. Ità *Manriquez part. 1. suarum q.q. Vicarialium, q. 16. num. 45.* prò Ecclesijs intellige personas, quas dixi *sup. num. 970. ad finem.* Qui *Manriquez num. 8.* supponit, tantò magis, dictam limitationem esse veram, vbi id reciperetur à laicis, & si reciperetur intuitu visitationis, incidenter ad ipsos laicos directam; concedit tamen, tales facere contrà leges prohibentes Iudicibus, munerum acceptionem. Hæc suspensio incursa post mensem, vt suprà, seclusa absolutione S. Pontificis; durat, quousque restituatur duplum, aut simplum iuxtà opiniones, de quibus supra n. 979. Cuius restitutione facta, cessat suspensio, vt in terminis, notat *Bonacina supra pun. 4. num. 19.* & sic non intrat, p hoc casu opinio probabilis, de qua *sup. num. 960.* quæ procedit, vbi simpliciter est temporalis suspensio, & non, vbi lata est, vsque quo fiat restitutio. Vndè, nec vi Iubilei, vel alterius priuilegij concedentis facultatem confessarijs absoluendi à censuris, & pænis Ecclesiasticis, potest talis suspensio absolui, quia vt dixi suprà, neque potest remitti eadem restitutio dupli, dicta enim facultas Iubilei, vel Priuilegiorum censetur concessa in ordine ad absolutionē à peccatis non impediendam, & certum est, nec pœnam pecuniariam, nec dictam suspensionem impedire talem absolutionem, vt est videre, apud *Suarez, tom. 5. de censuris disp. 1. sect. 3. num. 6. & tom. 4. de Religione lib. 9. de medijs, seù ministris, cap. 2. sub num. 46.* & dixi cum *de Iubileo par. 2. num. 54.* Prò coronide huius conclusionis, nota, *Gauant. sup. cit. verbo visitatio Episcopi, num. 50.* post *Genuensem in Manual. Pasto-*
987 *rū*, docere, teneri visitantē victualia, quæ supersunt, erogare pauperibus, quòd etiam post alios dicit *Gratianus lib. 1. disceptat. Forensium. cap. 57. ad finem.* Additq; *Naldus verbo visitare, num. 10.* quòd si ipsi, loco victualium, aliquid pæcuniæ recipiunt, teneantur, id, quòd superesset de pecunia, restituere, quia de victualibus, nihil deferre possunt; Quæ velim intelligatis, non de præcepto, sed ex consilo, vndè non solum visitatores, id non obseruantes, minimè subijciuntur pœnis, de quibus suprà, sed seclusa alia prohibitione, non peccant, vt patet, ex praxi non paucorum Prælatorum, etiam timoratæ conscientiæ.

Vltramontanus ordinatus ab Episcopo Italo in Italia, videte *sup. ordinans vltramontanum, num. 444. & seq.* Quibus ibi notatis, addè, quòd constitutio Vrbani loquitur de vltramontanis ordinatis in Italia, non è contrà de Italis ordinatis, vltrà montes, ab Episcopis vltramontanis, & sic ordinantes
988 dictos Italos in locis vltramontanis, non tenentur obseruare conditiones requisitas, in *d. constit.* sicut, nec etiam ordinati ab eisdem, hic casus ommissus à dicta constitutione, remanet sub dispositione, *Concil. Tridentini*, iuxtà regulam, *tex. in l. commodissimè. ff. de liberis, & posthumis, cum alijs apud Coccinum decis. 111. num. 15.* Vndè

suffice-

sufficeret, ad euitandam suspensionem, vt ordinentur cum dimissorijs veris proprij ordinarij; Iuxtà ea, quæ dixi suprà n. 461. vel acquisierint domicilium ibi, aut fuerint familiares triennales Episcopi ordinantis, vt dixi, seruandum quoq; posse, vbi in Italia ordinatur vltramõtani, in quibus terminis, iuxtà *tex. in c. 1. de temp. ordinan. in 6.* hoc adnotarunt *Barb. allegat. 8. n. 6. & Megalius par. 5. lib. 5. cap. 4. num. 15. & seq.* qui scripserunt, antequàm emanaret constitutio S.D.N. Vrbani VIII. de qua ibi, qui *Barbosa* in specie notat, dictam suspensionem comprehendere, etiam ordinatos prima tonsura, stante constitutione, Sixti V. contra malè promotos, quamuis contrarium doceat *Nauar.* de qua re egi *suprà num. 364.* Casus hic mihi accidit, cùm enim quidam italus ordinatus fuisset vltrà montes, non solùm cum literis falsis, sed etiam per saltum, & pluries celebrauerit missam, et tempore Iubilei accessisset, ad confitendum peccata sua, vt lucraretur Iubileum, & si dicta suspensio esset occulta in italia, ac in eo loco, vbi illum audiebã, tamen eũ duntaxat absolui à peccatis, & censuris, tantumodo ad finem lucrandi Iubileum, & nolui eum absoluere à suspensionibus, quia debebat reassumere ordines, quos per saltum omiserat, ante quorum ordinum susceptionem non poterat celebrare, absque Episcopi, vel S Pontificis (respectiuè iuxtà ea, quæ dixi *suprà num. 724. & seq.*) dispẽsationem, & alias incurritur irregularitas, ad quam suspensionis dispensationem, non extenditur facultas data

989 in Iubileo, & si illa suspẽsio occulta, quia & si Iubilei tempore confessarius possit absoluere à censura suspensionis, non potest absoluere ab hac, quæ simul requirit dispensationem, vt possit talis ministrare in ordine suscepto per saltum, vel prætermissum suscipere, sed eum remisi, ad S. Pœnitentiariam, prout ad eam personaliter accessit, à qua fuit dispensatus, dummodo ingrederetur aliquam Religionem arctæ obseruantię, vt ipsi postea mihi retulit.

Vsurarios manifestos alienigenas, permittentes Episcopi, Archiepiscopi, aut Patriarchæ, &c. Dixi suprà, *Episcopi permittentes*, quibus ibi notatis, adde quòd si dicti Episcopi, non habent dominium temporale, incurrunt eandem suspensionem, quando domos illis locarent, vel aliò modo concederent, vt percipitur, ex *eod. text.* & notant *Megal. par. 3. lib. 5. cap. 4. num. 12. & Barbos.*

990 *allegat. 111. num. 75.* Si laici particulares, sunt, qui locant, vel concedunt, dictas domos prefatis vsurarijs, vel alias in terris suis habitare permittant, à suis ordinarijs censuris conpescantur, scilicèt sententiæ ferendæ, omni priuilegio cessante. Ità habetur in *cap. primo de vsur. in 6.* vbi DD.

Vsurarios manifestos ad sepulturam Ecclesiasticam, vel ad oblationem in missa, admittentes clerici, vel Religiosi, antequam præstauerint cautionem de satisfaciendo, sunt suspensi ab officio, donec satisfecerint ad arbitrium Episcopi, de qua suspensione egi *sup. hac eadem recollect. Verbo oblationes.* Aliqui referunt istam suspensionem, et pro admittentibus dictos vsurarios manifestos ad communionem altaris, vel ad pænitentiæ Sacramentũ, ità *Sayrius lib. 4. de censuris, cap. 15. num. 5. cum alijs,* sed licèt in *cap. quia in omnibus de vsuris,* fiat men-

991 tio de admittentibus ad communionem, & in *cap. quamquam eod. tit.* prohibeantur Sacerdotes ministrare Sacramentum pænitentiæ dictis vsurarijs manifestis, tamen suspensio fertur, tantum pro illis duabus actionibus, scilicèt sepulturæ, & oblationũ. Ità referunt dictam suspensionem, *Megalius par. 3. lib. 1. cap. 4. n. 9. versic. 4 susp. Conink. num. 41. & Bonacina tomo 3. disp. 3. q. 3. pun. 6. sub. num. 1.* (& si cùm de censuris in genere, *tom. 1. disp. 3. pun. 5. num 19.* aliter locutus fuisset), & antè hos omnes *Suarez. tomo 5. disp. 31 sect. 2. num. 6. & Filliuc. tr. 3 num. 100.* quos refert, & sequitur, tenendo de veriori. nouissimè *Thesaurus par. 2. de panis Ecclesiasticis, verbo vsura, cap. 3. ad finem.* Vnde tantum dicti recipientes ad communionem dictos vsurarios denunciatos, veniunt puniendi pœna arbitraria.

Vsurarius clericus non est suspensus, sed suspendus arbitrio Iudicis, & si se non correxerit, est degradandus. (Intellige verbaliter, seù deponendus) ità post *Hostiens. & Diaz Campanilis Rubr. 11. cap. 10. nu. 60. ad finem, & n 61.* vbi benè declarat, intelligi hoc deberi, de suspensione ab ordinibus susceptis, & beneficijs impetratis, & quòd nisi hoc crimen constet, non impediat, ab ordinibus suscipiendis, & beneficijs impetrandis, imò vbi obijceretur electo, vel præsentato, esse talem, suspendi debeat ordinatio, & collatio, aut institutio, vel confirmatio, vsq; quò constet de veritate, latè *Bellett. p. 2 sua disquisitionis clericalis, §. 47.* Vbi quomodò possit Episcopus peracta pænitentia, & præstita satisfactione dispensare, & reddere dictum clericum habilem ad beneficia, & *num. 4.* post *Beronum Consil. 84. num.*

992 *13. volu. 3* asserit, esse quoque suspendendum Clericum, noua pacta, vel contractus vsurarios reperientem, quòd aliquando vidi practicatum à quodam zelantissimo Prælato in simili casu.

Vsurpationis (de quo suprà *Recollect. 4. verbo vsurpare præsumentes*) clerici fabricatores, vel consentientes, præter excommunicationem,

tionem, de qua ibi, incurrunt, etiam priuationem beneficiorum quoruncumque, & inhabiles efficiuntur, ad alia obtinenda, non tamen incurrunt suspensionem, nec irregularitatem ipso iure, sed tantum mandantur suspendi ab ordinibus, arbitrio ordinarij, in *S. Conc. Trident. loco ibi cit.* Pro fabricatoribus dictæ vsurpationis, intelligitur, si ipsi clerici vsurpauerint, vt *suprà in eo tex.* habetur, vbi et fit mentio de patronis
993 vsurpantibus bona Ecclesiæ patronatæ, cuius ipse sit patronus, & additur præter excommunicationem, prò ipsis patronis, pœna priuationis ipsius Patronatus, & si talis pæna non incurratur, nisi post declarationem, vt post alios notat *Thesaurus par. 2. de panis Ecclesiasticis, Verbo vsurpare, cap. 1.* de qua re, *Sanchez lib. 2. Opuscul. Moral. cap. 3. dub. 12 nu. 3.* vbi de casibus, in quibus
994 Patronus vltrà alimenta, possit exigere aliquid temporale ab Ecclesia patronata, vel aliquod grauamē illi inferre, scilicèt, si id appositum fuit in limine fundationis, & adsit licentia ordinarij, vel vt subdit, *num. 7* extet consuetudo immemorabilis, qua ratione saluat Excellentissimum Comitem de Monte Regio, nunc Prorege iustissimo Regni Neapolitani, qui habet præsentationem ad Beneficia sui Status, & ex singulis præsentationibus recipit vnum Marcum, & eius Secretarius vna dobla, & præter hæc, Curati soluūt singulis annis perpetuò certum quid. Videte eum per totum dubium, quia reperietis optimas doctrinas circa hanc materiam.

Aliæ plures suspensiones reperiuntur, latæ in corpore iuris, quæ vel sunt ferendæ sententiæ, vel non sunt in vsu, ideò hic consultò prætermittuntur.

De culpa requisita ad incurrendam suspensionem.

CErtum est apud omnes, quòd ad incurrendam suspensionem requiratur culpa, est enim censura, & perconsequens pœnā priuans vsu Ecclesiasticæ potestatis, quę præsupponit culpam, *Caiet. verbo suspensio.* Huc spectat, quæ *Nauarr. cap 27. num. 151.* notat, suspensionem scilicèt, quæ ob senectutem, lepram, aut debilitatem, vel aliam similem causam, fertur in iure, non esse propriè suspensionem, vt censura est, quia id accidit, sinè culpa. Vndè tantū dubitari potest. Primò, an requiratur, quòd ista culpa sit propria, vel sufficiat aliena, & secundò, an dicta culpa propria, vel aliena debeat esse mortalis, vel sufficiat, si sit venialis. Sit igitur.

Prima Conclusio: Ad incurrendam suspensionem latam contrà personam determinatam, requiritur culpa propria, nec sufficit aliena: Ratio sumitur, est regula iuris, quòd pæna debeat sequi suum authorem, *l. Sancimus, C. de panis, l. 2. § fratris ff si quis aliquē testari prohibuerit.* quòd idem est, ac quòd pæna iniquè irrogatur innocenti, *cap. 2. de constit.* sed supensio, vt dictum fuit, est propria pæna, ergò. Ità *Nau. supracit. num. 151. & num. 165. ac Consilio 40. num. 6. de tēporibus ordinationū, Suarez, Auila, & Connik. quos probat Layman. lib. 1. sua Theologiæ Moralis, tr. 5. par. 3. cap. 3. num. 1. Villalobos par. 1. tr. 18. difficult. 5. num. 5.* vbi resoluit iura, in quibus fertur suspensio, contrà ordinatos ab Episcopo, qui renunciauit Episcopatui, vel antè legitimam ætatem, cum culpa Episcopi, vel alterius, sed
995 absque culpa ordinati, subdens, istas potius esse irregularitates, quàm suspensiones. Addens quoque, *ibidem. diff. 3. num. 57.* tales violando dictas suspensiones non incurrere irregularitatem, quòd an sit verum, dixi suis locis, & latius dicam infrà cum de irregularitate. Ab hac conclusione non discedere *D. Thomam, Silu. & alios,* aduertit, *Corneyo, apud Dianam par. 5. tract. 10. resolut. 22.* loquuntur. n. nō de suspēsione lata in personas determinatas, sed lata contra communitatem, vt etiam patebit ex infrà dicendis, conclusione sequenti.

Secunda Conclusio: Ad incurrendam suspēsionem latam contrà communitatem Ecclesiasticorum (vt suppono: nàm isti subijciuntur, huic pænæ) collectiuè sumptā, seù vt alij dicunt, vt communitas est, potest sufficere culpa aliena. Hæc conclusio probatur, ex differentia, quàm communiter DD tradunt, inter suspensionem, & excommunicationē, quòd nēpe licèt excommu-
996 nicatio nō possit ferri cōtrà cōmunitatē, tñ cōtrà eā feratur suspensio, qa excōmunicatio afficit animā, & bona interiora, non autem suspensio, *Nau. cit. num. 165. in 4. differentia,* & alii Authores infracitandi communiter qui ex hoc inferunt, quòd suspensio lata his verbis, *quicunque, id fecerit, omiserit, & c.* cōprehendat dictā cōmunitatem, id facientem, vel omittentem, *Layman sup. cap. 2. num. 3. & Gordonus. tomo 2. lib. 7. q. 14. num. 61.* Excipias autem suspen-
997 sionem ab ordine, quā nō incurrit communitas, quia actus ordinum, quò ad exercitium non sunt actus communitatis, sed singularium personarum, vt post *Suar. habent Villalobos supracit. diff. 5. num. 3. & Gordonus loco supracit. num. 60.* Dixi *collectiuè sumptam, seù vt communitas est,* (quòd accidit quādo simpliciter suspenditur Capitulum, prout fit in *S. Concil. Trid. sess. 24. cap. 16.* in casu, quòd Capitulum Sede vacante

cante intrà octo dies non constituit Vicariũ,& æconomum.) Nam secus est vbi cõmunitas *distributiuè* suspenditur, quod contingit, non solum, vbi fertur suspensio contrà aliquem clerum, qui cùm non faciat vnum corpus fictum, ex quo non habet beneficia, & officia communia, non est propriè communitas, & perconsequens suspensio contrà eum lata, iudicatur, ac lata in singulares, & determinatos clericos, quæ vt dixi suprà conclusione præcedenti, non incurritur, ab alienam culpam sed ab his, qui delinquerunt, *post Suares Villalobos sup. num.4 Cordonus sup. num. 59*. Sed etiam, quandò fertur contra communitatem, propriè sumptam, scilicèt capitulũ, vel collegiũ habens officia, & beneficia cõmunia, nõ simpliciter, sed ita, vt ex audiunctis verbis, etiã extẽdatur, ad singulares personas ipsius capituli, vel collegij, vt fit in *cap. quia sæpe, de elect. in 6.* quò casu, & si *Siluester, & aliqui Canonistæ*, velint, sufficere
998 culpam alienam; tamen in contrarium, est communis opinio, de qua allegatis, *Nauar. & ConintK.* testatur *Hurtadus de suspensione, nu.25. ad finem*, sequitur *Gordonus loco supra num.63.* & sic intelligendus *Corneyo* relatus *sup. in fine, conclus. praced.* dùm declarat opinionem, *Siluestri, &c.* Conclusio sic declarata est, *Suarez, & ConintK. quos sequitur, Hurtadus supra. nu. 25. in principio, & Gordonus sup. num. 63.* qui & si opinionem contrariam eorum, qui volunt, quòd respectu innocentium ipsius capituli, nòn sit vera suspensio, sed tantum quædam prohibitio (quòd etiam velle, præsuppono, Auctores, quos innominatim, refert *Hurtadus loco proximè citato*) dicat nõ carere probabilitate, fatetur, tamẽ illam non multum distare a quæstione de nomine. Tandem aduertendum, conclusionẽ habere locũ, vbi suspensio contrà collegium, aut capituulm fuit lata ob culpam, ipsam communitatem regẽtis, quia si ob culpã membrorum duntaxat eiusdẽ communitatis lata fuerit, certum est, eos qui innocentes sunt excusari, etiam à suspensione.

Tertia conclusio: Ad incurrendas suspensiones, quæ communiter, ab Ecclesia ferri solent, requiritur culpa mortalis. Hæc conclusio patet, ex dictis suprà *Recollect. 1. à n. 116.* quibus ibi allegatis accedunt, *Hurtad. Vasquez, Suarez. Conintk. & Corneyo*, quos iterum, atque iterum, de hac re agendo, refert, & sequitur, *Diana par. 5. tr. 10. resol. 19* (quidquid *ead. p. tr. 9. resol. 46. vers. sed an suspensio.* loquendo in specie de culpa pro qua ferri, & incurri potest, tàm suspensio, quàm interdictum, citatis ferè eisdem authoribus, asserat, se putare, vtramque opinionem esse probabilem) *Layman. citat. lib. 1. tr. 5. par. 3. cap. 3. num. 2. Gordonus cit. quæst. 14. num....* & alii communiter. Dixi, *quæ communiter ab Ecclesia ferri solent*. Quia istę sunt suspensiones maiores
999 secundum totam suam latitudinem, & perconsequens pœnæ graues, quibus debet correspondere, etiam culpa grauis ad hoc, vt culpa proportionetur pœnę, ac delicto, *l. expilatores, ff. de effractoribus, l. sacrilegij, ff. ad l. Iuliam peculatus.* Vndè, *vt suprac. loco recollec 1.* latius explicaui, concedunt magis communiter DD. aliquando ferri posse ab homine leuem suspensionem. v.g. ab aliquo actu ordinum, &c. ad quam incurrendam sit sufficiens culpa venialis, & ità intelligendos esse *Caiet. Nau. Aulam, & Henriquez*, allegatos pro contraria sententia, scilicèt sufficere culpam venialem, ad incurrendam suspensionem, notant *Layman & Gordonus locis proximè citatis.* Qui etiam supponunt, suspensiones suprà à nobis relatas non incurri nisi ab culpam propriam, & etiam culpam mortalem requiri ad illas incurrendas.

De effectibus suspensionis ab officio.

ET si in singulis suspensionibus suprà relatis, etiam fuerit declaratus ffectus, cuiuslibet ex eis; non desinam tamen hic, tamquam in proprio loco, aliquos effectus principales recolligere.

Supposito enim, suspensionem ab officio, absolutè latam, priuare ab omni usu, & actu non solum ordinis, sed etiam iurisdictionis, quia vt inquit *Panormitannus in cap. cum dilectus, num. 19. de consuetudine*, nomen officij comprehendit vtrumque, & est communis opinio contrà *glosam in cap. audiuimus 24. q. 1.* quæ vult, suspensum ab officio, tantum esse suspensum ab ordine, non autem à iurisdictione, vt testatur *Toletus lib. 1. summa cap. 43. n. 3. latè Suares de censuris disp. 26. sect. 1. num. 4.* ità docere ferè omnes Doctores, allegato etiam *D. Thoma in addit. ad 3. part. quæst. 21. art. 3.* testatur *Villalobos par. 1. summę tract. 18. difficult. 3. num. 3. in principio.* Dixi, *absolutè latam*, quia aliquando, quis suspenditur, ab aliquo actu, vel aliquibus actibus ordinis, vel iurisdictionis, quo casu non erit suspensus, ab aliis actibus, qui non sunt cum illis annexi, vt est communis opinio teste *Villalobos sup. num. 6.*

Prima conclusio: suspensus ab officio, exercens actus, siuè ordinis, siuè iurisdictionis, peccat mortaliter, quia violat præceptum Ecclesię in re graui, vt dixi quæsito præcedenti, est communis. *Portellius in dub. regulari-*

laribus, verbo suspensio, n. 1. ideò de suo genere, est peccatum mortale, *Toletus supra cap.46.n.*1. quod est dicere, excusari posse, ex leuitate materiæ, vt prosequitur *Hurtado de suspensione sub n.*13.v.g. quando actus ordinis, vel iurisdictionis cōtrà d. suspēsionē exercitus, fuit leuis. quod est verū, nō solum, vbi dicti actus exercerētur in Diæcesi Episcopi, à quò fuit, quis suspensus (quando censura est ab homine, quia vbi est à iure, est magis certū) sed ēt extra illā, quia vbique tenetur quis suo Episcopo obedire, & sicut dixi de excommunicatione censura afficit ita personam in quam fertur, vt illā semper comitetur, sicut lepra leprosum, *glosa finalis in cap. Pastoralis* 53. *de appellationibus, vbi Bald. n.* 22. *& Decius num.* 24. *Suarez sup sect.* 1. *a nu.* 9. *Bonacina de censuris, disp.* 3. *quæst.* 6. *pun.* 3. *à num.*6 *Sayrus, Vgolinus, & alij communiter, quos sequitur, Layman lib.* 1. *tr.* 5. *parte* 3. *cap.*1. *ad finem, vers. ad extremum.*

Erunt autem dicti actus validi, & si illiciti antè denuntiationem, post verò denunciationem erunt inualidi, tantum actus iurisdictionis, non autem puri ordinis, Nàm extrauagans ad euitanda non solum habet locum in excommunicatione, sed etiam in suspensione, vt aliàs dixi, & in terminis, notat *Villalobos loco sup. num.* 6. *versic. Hase de aduertir, & Hurtado de suspensione, num.* 14. qui benè subdit, per accidens posse etiā actus iurisdictionis exerceri à suspēso,
999 denunciato, validi, ratione .s. tituli colorati, & communis erroris. Inter actus iurisdictionis inualidos, stante denunciatione certū est, esse absolutionē sacramentalem, vt post alios, notant *Bonacina disput.* 3 *de censuris, pun.* 4. *nu.* 8. *& Villalobos cit. vers. ad fin. & n.* 8. *&* 9. *Gordon. sup. n.* 18. & sic cōcordabis, *Portellū verbo suspensio, n.* 2. dicentē absolutionē, datā à suspenso esse validā, & *Dian. par.* 1. *tract.* 10. *resol.* 11. *asserentem illam esse inualidam.*

Præter peccatum mortale, suspensus ab officio ob delictum, siuè sit toleratus, siuè non toleratus (quod tantò magis est verū, vbi quis foret suspensus ab ordine, in genere, vel in specie) exercēs actus ordinis maioris sollemniter, incurrit irregularitatem, vt docent communiter Doctores, qui hoc dicunt, esse verū contrà aliquos, & si dicta suspensio non feratur, per modum censuræ propriè dictæ; sed pænæ, vt fit quando fertur, *donec pæniteat, donec satisfaciat, &c. Siluester suspensio, n.* 5. testatur de magis communi, *Toletus sup. cap.* 46. *num.* 2. *ad finem,* hoc esse certum, post *Suarez*, testatur *Villalobos sup. difficult.* 3. *sub num.*3. & si differentia sit inter toleratum, ac non toleratum in hoc, quòd toleratus exercens dictos actus ordinis ad petitionem fidelium, excusetur, vt per *Hurtadum loco sup. num.* 13. *Dixi, ob delictum*, quia secus est in suspenso, ob, defectum, ob quem à iure prohibetur, quis vel promoueri ad ordines, vel illos exercere, nā si promoueatur, & celebret, nō incurrit irregularitatē, est cōmunis, opinio quàm seruat Romana Curia, vt testatur *Toletus suprac. cap.* 46. *num.* 4. *Sayrus cit. cap.* 16. *num....* vbi tanto magis, id asserit, de prohibito à confessario ne celebret, & & docent omnes communiter. Dixi *ordinis maioris*, quia ex exercitio ordinum minorum, nō incurritur irregularitas, cū hoc tempore, non videantur vestes, & sollemnitates, ità propriæ minorum ordinum, vt etiam illæ non liceant laicis. *Tabiena verbo suspensio, num.* 10. *ad finem, Nau. lib.* 5. *Cons.* 28. *aliàs* 45. *de sentent. excommunicat. Sayrus lib.* 4. *cap.* 16. *num....* ; *Auila par.* 3. *disp.* 9. *sect.* 2. *dub.* 3. *ConinK. disput.* 18. *num.*3 quòd est idem cum his, quæ subdit post alios, *Layman lib.* 1. *tr.* 1. *par.* 3. *cap.* 5. *nu.* 3. *versic. ex quo infertur primo, clericos scilicèt in minoribus vix posse exercendo actum proprium ordinis, irregularitatem contrahere, quando consuetudo fermè obtinuit, vt eorum ministeria, ēt à laicis solēniter* (idest, vt declararē, cum superpelliceo) *exerceantur.* Dixi, *sollemniter*, quia exerceri possunt priuatim, vt exerceri possunt à laicis, v.g. canere Epistolam non sollemniter, missam cecelebranti ministrare, in necessitate baptizare, mortuos sepelire, cum alijs orare diuinis officiis interesse, &c. *Sayrus, Auila, & ConinK quos sequitur Layman cit. cap.*1. *num.* 2. *vers. suspens. totalis, & Bonacina supra disp.* 3. *q.* 6. *pun.* 3. §.1. hæc enim non solum fieri possunt, absque incursu irregularitatis, sed etiam absque peccato, nam etiam suspensus à diuinis, si illis, vt laicus assistat, neq; incurrit irregularitatem, neque peccat, intellige nisi expressè sit suspensus ab officio prædicandi, vel à receptione sacramentorum, quia & si tunc non incurrat irregularitatem violans dictam suspensionem, nam recipere sacramentū, & prædicare non est officiū, nec ordinis actus, cùm etiam laici, id facere possint, *Siluester supr. num.*1. *Sayrus, & alij suprac.* magis communiter, tamen peccat mortaliter *Filliuccius, tr.*17. *nu.* 33. Displicet autem, quod dixit, *Didacus Perez, apud Dianā tr.* 2. *par.* 4. *resol.* 40. nempè tunc sacerdotem sollemniter, exercere actum ordinis, absoluendo sacramentaliter ad finem incurrendi irregularitatem, quando id facit cum orationibus, stola, & psalmo *Miserere.* Tùm quia frustra d. excomunicato (de hoc enim loquitur, dictus authot, at à pari, idem sequitur dicendum de suspenso) prohiberetur absoluere, cùm hoc possint facere, sinè stola,

stola, & Psalmo, tùm ex eo, quòd ly *sollemniter* à Doctoribus intelligitur, prout significat, dictos actus gestos eo modo, quo fieri illi non possunt à laicis, & vt aliàs dixi, etiam absq; orationibus, & cæt. non potest laicus absoluere sacramẽtaliter. Certũ autẽ est, Sacerdotẽ sic absoluentẽ, quãdo est excommunicatus, vel suspensus, peccare mortaliter, cõtrà ꝓhibitionẽ excõmunicationis, vel suspẽsionis, quãdo extrà leuitatẽ mate-
1000 riæ, nõ excusatur, vel ex defectu plenæ aduertẽtiæ, aut ex ignorãtia inuincibili, siuè iuris, idest ꝓhibitionis, ob cuius trãsgressionem fertur, siuè facti prohibiti, vel etiam probabili ipsius suspensionis latæ ab ordinarijs, aut ex metu grauis mali, siuè in corpore, siuè in fama, & honore, siuè in diuitijs, quando opus, cui est annexa suspensio, non est aliàs prohibitum de iure naturali, vt latè dixi suprà *hac 3. par. Recoll. 1. à nu. 340.* & in nostris terminis loquendo habetur, per *Suarez tomo 5. disput. 26. sect. 2. num. 3. & Hurtadum de suspensione, num. 26.* qui facit expressè mentionem de supra relatis caussis, ob quas, quis excusatur à culpa mortali, & per consequens à suspensione incurrenda, ac irregularitate, quę õnia reqrũt ad earum incursum, dictam culpam mortalem. Vndè, rectè *Siluester verbo suspensio, nu. 5. ad finẽ*, ait, ꝙ quãdo ab homine fertur su-
1001 pensio ab culpam venialem (quòd fieri posse, dixi suprà, quęsito præcedenti) illam violans non incurrit irregularitatem. Cætera circa hanc materiam irregularitatis incurrendæ à suspenso vide apud *Sayrum cit. lib. 4. de censuris, cap. 16.* vbi inuenietis plura, quæ à quibusdam recentioribus, tanquàm noua, & singularia traduntur.

Secunda Conclusio: suspensus ab officio
1002 impeditur, nè possit ordinẽ superiorem suscipere. Ratio est: nam, qui actus ordinis, non potest exercere, nec ad ordines potest promoueri, non quia ordo est sacramentum, quoniam talis suspensus potest recipere sacramenta, sed quia susceptio ordinis superioris, est via ad exercendum officium, quo est priuatus, *cap. finali de clerico excommunicato ministrante*, ità post *Suarez, & alios Villalobos, tr. 18. difficult. 3. num. 4. Layman lib. 1. tr. 5 par. 3. cap. 1. nu. 6. versicul. sed dubium est, ad finem*, qui benè subdit, suspensum ab exercitio actus ordinis inferioris, suscipientem ordinem superiorem, quidem peccare propter indecentiam; sed irregularem fieri non videri; cum non propriè exerceat actum ordinis, à quo suspensus est, quòd posteà, contra *Couarr. Nauarr. & alios, cum Suarez Sayro, & cæteris*, loquendo de suspensione ab ordine, quã includit suspensio ab officio, vt dixi suprà, reperi resolutum à *à Diana p. 4. tra. 2. resol. 92.* & si pro opinione contraria resoluisse Rotam, refert *Campanilis Rub. 11. c. 18. n. 5.* qui *Diana*, ead. ratione, loquẽdo generaliter de suspẽsione à susceptione sacramentorum, *par. 5. tr. 10. Resolut. 26.* probat cum *Bonacina, & Maiolo*, malè allegato ab eodem *Bonacina*, illa suscipientem, dicta suspensione irretitum, non incurrere irregularitatem, quod etiam antè docuerunt, post alios, *Siluester verbo suspensio, & Sayrus lib. 4. cap. 16. num.*

Hac occasione nota, quòd licèt communiter Auhores doceant, suspensum ab ordinis inferioris exercitio, esse suspensum ab exercitio ordinis superioris, secus, tamẽ est è contrà, nã suspensus ab ordine
1003 superiori nõ est suspensus ab ordine inferiori, quarè sacerdos suspensus ab officio sacerdotis, potest Epistolam, & Euangelium canere, ea ratione, quia inferior ordo supponitur à superiori, nõ è cõtrà: sed probabiliter, hanc secundam partem limitant, *Sayrus, Emanuel Sà, Suarez, & ConinK.* quos sequitur, *Layman loco suprà cit.* ad actus inter se connexos: ità vt exercitium ordinis superioris contineat exercitium ordinis inferioris, à quo est suspensus, v. g. sacerdos suspensus, ab ordine, aut officio Diaconi, nõ potest celebrare missã, quia talis celebratio nõ potest fieri sinè Euangelio, subdit tamen *Layman ibid.* ex eisdem authoribus, talem
1004 sacerdotẽ suspẽsum ab officio Diaconi, alia munia Sacerdotis, vt confessiones audire, sollemniter baptizare, benedicere, &c. præstare posse, licèt non decenter, attamen, vt irregularitatem non contraheret, probat alijs allegatis, *Diana par. 5. tr. 10. resol. 1.* ex quibus sequitur, tunc non solum peccare, sed etiam incurrere irregularitatem, quando vel talis suspensus ab officio Diaconi, celebraret, aut suspensus ab officio sacerdotis, vel celebraret, aut sacram. Pænitentiæ, Eucharistiæ, Extremæunctionis ministraret, aut solemniter baptizaret, vel benediceret, vt supponit, *Layman ibid. vers. corollarium 6.* Quibus omnibus me subscribo; nisi ex eo, quod dicunt, sacerdotem suspensum ab officio Diaconi, audiendo confessiones, sollemniter baptizando, &c. *indecenter*
1005 *agere*, velint, illum peccare mortaliter, cùm enim tali sacerdoti non sit prohibitũ, dictos actus, ordinẽ sacerdotis supponẽtes tantũ, & nõ includẽtes illud officiũ Diaconi, à quo determinatè est suspensus, exercere, vt cõtra communem sententiã, docent nonnulli, apud *Suar. suprà cit. sect. 4.* quod etiam ipse probabile censet, non

video, quomodo hoc casu possit interuenire peccatum mortale, quod subsequitur prohibitionem, fauet *Hurtado de suspensione, nu. 9.* qui non solum non facit mentionē dictæ indecētiæ, de qua suprà, sed et subdit, actus audiendi confessiones, &c. non includere, nec supponere actum Diaconatus. De Episcopo suspenso à collatione ordinum minorum, quod possit conferre ordines maiores, & suspenso à conferendo subdiaconatum, q possit conferre Diaconatum, & Presbiteratum, ac suspenso ab officio confirmandi, non sit ideò suspensus ab officio consecrandi, dixi suis locis, quibus ibi allegatis, addò nunc, *Layman cit. cap. 1. vers. illud verò*

1006 *probabilius.* Quod suspensus ab executione ordinis subdiaconatus, non sit incapax recipiendi beneficium simplex, pro quo obtinendo sufficit p. tonsura, notat *Marius Antonius lib. 1. variar. resolut. 19.* qui etiam *num. 10.* subdit, clericum primæ tonsuræ non habere gradum, à quo possit suspendi, vt infrà.

Tertia Conclusio: suspensus ab officio non potest nouum officium, vel beneficium recipere, probatur, ex *cap. si celebret de clerico excommunicato ministrante*. Vbi traditur regula generalis, scilicèt eum, qui est priuatus aliquo actu, vel munere priuari etiam susceptione eorum, quæ ad tale munus, aut talē actū ordinantur, sed ius in beneficio ordinatur, ad aliquod officium Ecclesiasticum, ergò suspensus ab officio non solum, non potest nouum officium, sed neque etiam nouum beneficium recipere: ita *Suarez disp. 26. sect. 2. num. 6. Conink. disp. 15. num. 7. Reginaldus lib. 32. tract. 2. n. 9. Corneyo tr. 5. de suspens. disp. 2. dub. 1. Campanilis loco infra cit. num. 14. Layman lib. 1. tr. 5. par. 3. cap. 1. num. 3. Mercerus de sacramentis p. 3. q. dub. 2. Villalobos cit. tr. 18. diff. 3. num. 4. & Gordonus tomo 2. sua Theologia Moralis lib. 7. q. 14. sub num. 19.* qui communiter subdunt, talem receptionem non esse ipso facto irritam, sed irritandam, quia talis suspen-

1007 sus, tantum prohibetur, vt supra, non tamen redditur inhabilis. Hanc opinionem esse probabilem, fatetur *Lessius lib. 2. de iustitia cap. 34. num. 116.* licèt ipse sequatur contrariam, quæ etiam est communis, teste *Campanili Rubrica 11. cap. 16. nu. 14.* & probatur, *ab Auila par. 3. disp. 2. dub. 10. Bonacina sup. p. 2. num. 11. & Garzia de benefic. p. 7. cap. 14.* qui testatur: ita Rotam iudicasse, nempè dictam receptionem non solum esse illicitam, sed etiam inualidam, sed quidquid sit de foro externo. Non desunt DD. qui illam

1007 neque esse illicitam, affirment, & per cōsequens, docēt, talē suspēsū recipiendo nouū officium, vel beneficium, non peccare: ita *Hurtadus de suspens. num. 8. Acunna in Decretum Gratiani p. 1. dist. 71. cap. 3. num. 3.* quos sequitur, *Diana p. 5. tr. 10. Resol. 2. ad finem,* huius opinionis videtur, etiam *Campanilis loco supracit. numer. 16.* benè id limitans in duobus casibus, nempè quando beneficium requireret eum ordinē, à quo talis est suspēsus, & secūdò, quando beneficium requireret personale seruitium, (quomodò autem possit dicto suspenso suffragari absolutio generalis data in Bulla collationis ab omnibus censuris, patet, ex dictis *sup. resol. 1. d. n. 57.*) hæc opinio tollit de medio difficultatem, quæ (data etiam prima opinione nostra) potest excitari, vtrum scilicet, ly *illicitè* referatur ad primum actum, quo talis suspensus recipit officium, vel beneficium, vel etiam ad totum tempus, quo beneficium possidet, aut officium, antè declarationem Iudicis. Ampliant DD. supraci-

1008 tati. Primò, vt nec talis suspensus possit eligi ad beneficium, accedit *Toletus lib. 1. summa, cap. 46. nu. 7.* qui ad hoc citat, *tex. iuncta glosa in cap. cum dilectus, extrà de consuetudine*. Secundò ampliant, vt neq;

1009 possit talis præsentari, ad beneficium, quia tàm electio passiua, quàm præsentatio, ordinatur ad officium vel beneficium aliq Ecclesiasticum, *Mar. Ant. lib. 1. var. resolut. 19.* vbi quòd licèt capacitas clerici prò beneficijs, attendatur de tempore præsentationis; tamen ad hoc vt suspensus

1010 ab officio, vel ordine, sit incapax præsentationis ad beneficium, sufficiat, si non sit suspensus ab ordine, quem requirit dictum beneficium, vndè quia beneficium simplex non requirit aliquem ordinem, sed sufficiat ad illud recipiendum prima tonsura, & clericus primæ tonsuræ, (vt subdit idem author) non habet gradum à quo possit suspendi, numquam suspensus ab officio, vel ab ordine, erit incapax præsentationis vel collationis simplicis beneficij, ꝓsequitur *Campanil. loco suprac.* quod autem dicitur de beneficio, idem dicendum esse de pensione Ecclesiastica, patet ex notatis per *Sanchez lib. 2. opusculorum moral. c. 2. dub. 10. n. 19. & dub. 15. in principio;* Quandò dispensatus ad ordines censeatur dispensatus ad beneficia, declarat *Marius Antonius loco supracitato.* Quoniam autem suspensus ab offi-

1011 cio non censetur suspensus à beneficio, vt est verior sententia, teste *Campanil. citato loco, num. 6.* & probabilior teste *Gordono sup. num. 17.* latè *Layman supracit. cap. 1.*

cap.1.num.3. Barbosa allegatione 32.n.165. & omnium optimè Sanchez lib.3. de matrim.disp.51.n.10. qui id extendit, etiam ad ad suspensum perpetuò ab officio (contrà Nau.cap.27.nu.16.& Henriquez, quos sequitur testando de communi, vbi etiam beneficium requirit personale seruitium, Campanilis cit.cap. 16. num.16.ad fin.) de qua re latè idem Sanchez lib. 2. opusculorum moral.cap.2.dub. 15. num. 8. seq.ConinK. cit.disp.15. nu.6. Diana par. 5.tr.10. resol.1 Hurtadus de suspens.nu.7. & alij apud ipsos. Qui indè inferunt, talem posse percipere fructus beneficij antè suspēsionē, sibi collati, si aliàs beneficio inseruiat, per se in his, quę sibi sunt concessa, vt recitare horas canonicas, &c. Et per alium in his, quę non potest per se, vt curam animarum exercere, & cæt: Addit Barbosa de officio, & potestate Episcopi allegat. 8. num. 15. quòd vbi voluntariè, quis steterit per annum in ea suspensione, vel in ea ministrauerit, & sic effectus fuerit irregularis; licèt de facto non sit priuatus beneficijs, possit tamen illis priuari, sed quò ad primum casum, nota, quod (vltrà de nunciationem, quæ debet præcedere, vt infrà) Campanilis cit.cap.16. num.17. probat, non sufficere in suspenso
1012 insordescentiam vnius anni, sicut in excommunicato, sed requiri triennium, & testatur de magis communi, & tutiori, per textum in cap.bonè de ætate, & qualitate ordinādorum. Limitant tamē communiter Doctores, id quòd dixi de perceptione fructuum beneficij facienda à suspenso ab officio, in his fructibus, qui dantur interessentibus diuinis officijs, Nau.cap.27.num. 160. seù vt alij loquuntur in distributionibus quotidianis, quas amittit iste suspensus ab officio (intellige durante suspensione, si illa fuerit iusta, nàm si iniuita, posteà illas recuperabit), si aliàs horis canonicis interesse solebat, vt preter ea, quæ dixi sup. nu.824. in puncto notant Campanilis cit. cap.16. num.23. & Bellettus par. 1. suæ disquisitionis clericalis, tit.de clerico debitore § 1. num. 31.) testatur de communi, Suarez, tom.5.disput.26 sect. 2. num.4 Campanilis sup.num. 19. Gordonus num.18.& 20. latè Sanchez lib.3. de matrim. disput. 11. sub.num.10. qui benè, num.12. loquendo de his suspensis, qui de facto intersunt dictis horis, & sicum peccato, subdit; satis probabile esse, quòd licèt peccent, lucrentur tamen distributiones, ea ratione, quòd tale eius ministerium, sic sit vtile Ecclesiæ, ac si exiberetur à ministro non suspenso, vel non excommunicato, & probat Bonacina disp. 3.q.5.p.2. §. 2. cui opinioni se subscribit, etiam Bartolomeus à Sancto Fausto de horis Canonicis lib.4.q.37.& sequenti. eo casu, quòd tales sint tolerati, & sic non fuerut ad huc denunciati, quia hoc casu, inquit ipse, non solum, quò ad Deum, sed etiam quò ad Ecclesiam non satisfacit, sed melius dicerem, hoc prouenire ex eo, quia suspensi non tolerati, non pos-
1013 sunt ex officio cātare in choro publicè, sicut tenentur ad hoc, vt lucrentur distributiones, ex cap.si Episcopus el 4.11. q.3.& c.nolentes de celebrat missarum, dicuntur, autem canere ex officio, quandò nō vt laici, id faciūt, sed vt Canonici, vel beneficiati cum habitu canonicali, &c. iuxta declarationem S.Congregationis, quā retuli sup.n.825. & hoc voluit dicere, Sanch.sup. limitādo suā doctr. in casu, quo distributiones debentur ratione officij, fauet, Bonacina cit.§.3. ad finem, loquens de suspenso à Diuinis, de quo etiam loquitur Bellettus p.1. disquisitionis clericalis tit. de disciplina clericali, §. 5. num. 94. si autem de facto suspensi, vt supra, siuè tolerati, siuè non tolerati assistant publicè, & ex officio in choro, si non peragunt officium Hebdomatarij, non euadunt irregulares, quia hoc tantum modo exercent actum ordinis, & alio modo exercent actum officij; ob quem non incurritur irregularitas, Portellius in suis dubiis Regularibus verbo suspensio, num.2. & Campanilis supracit. cap. 16. numer. 7. Quòd dixi in principio de receptione beneficij, electione, & præsentatione passiua, intelligit Barbosa suprac. alleg. 32. nu.98.
1014 licèt d. suspensio sit occulta, & tolerata, quòd etiam præsupponit M. Antoninus cit. Recoll. 19. Debet, igitur talis vbi non fuit prouisus à S.P. vel legato à latere (qui in Bullis iuxta stylum Curiæ dant absolutionem generalem à censuris, ad finem duntaxat talis collationis, &c. vt dixi sup. Recoll. 1. & notat in puncto, Sanc. lib.2. opusculorum moral.c.2.dub.15.nu.2.) recurrere ad S. Pænitentiariam.

Quarta Conclusio: suspensus ab officio non potest eligere, vel conferre beneficium, aut dignitatem Ecclesiasticam. Patet in cap.cum dilectus, vbi glosa verbo à suspensis, de consuetudine, vbi Abbas. Confirmatur ea ratione, quia electio, & collatio beneficij spectat ad actum iurisdictionis, sicut ferre censuras, absoluere à censuris in foro exteriori, ius dicere, & simil. actus ex glosa recepta in cap. trasmissam, de electione; & suspensus ab officio, est priuatus usu actuum iurisdictionis: ita DD. supracitati, præcipuè, Gordonus supracit. quæst.

14. *num.* 12. *ad finem, & num.* 28. intellige, talem eligentem, vel conferentem peccare mortaliter, & electionem, aut collatione esse inualidam, si fuerit etiã denunciatus, secus si fuerit toleratus, quia vt dixi etiam suprà, *Extrauagans ad euitanda,* habet locum in suspenso, & præter ibi citatos, notat *Gordonus suprà sub num.* 25. vbi subdit, aliquando dictos actus exercendo toleratum, non peccare, scilicèt vbi ipse se non ingerit, sed alij ab illo exigunt tamquam debitos, de quarè nos latè, *sup. Recoll.* 3. prosequitur *Pierinus in Prælato Regulari, q.* 2. *cap.* 5. *nu.* 30. *&* 33. sed videte *Sigismundum à Bononia de electione, dub.* 67. *nu.* 9. quia post *Rotam Romanam decis.* 534. *num.* 5. *p.* 1. *recentiorum.* Probat, non esse parem rationem de suspenso, ac de excommunicato occulto, & tolerato, & ideò, quòd suspensus etiam occultus, & toleratus, censeatur prohibitus à iurisdictionis exercitio, & per consequens collationem, & electionem, quæ sunt iurisdi-
1015 ctionis facta à tali, esse inualida. Dixi, *peccare, &c.* quia ob exercitiũ ipsorũ actum fori iurisdictionis exterioris, nõ incurritur irregularitas, vt dixi suprà, quibus ibi allegatis, accedit *Diana suprac. Resolutione* 92. *versus finem:* qui id, quod dixi de absolutione excommunicationis in foro exteriori, intelligit, nisi fuerit data sollem-
1016 niter, cũ stola, psalmis, &c. Quod apud me non est ita certum, ex quo vbi vtitur, quis stola, & psalmis, non per hoc censetur exercere actum aliquem ordidinis sacerdotalis, tùm quia actus ordinis sacerdotalis perse primò (vt benè *Marchinus de ordine, tr.* 2. *par.* 7. *cap.* 3. *num.* 19.) est duplex conficiendi scilicèt sacramenta, & illa dispensandi, quorum neutrum facit sacerdos absoluendo in foro exteriori aliquem ab excommunicatione, vel alia censura, cum stola, &c. Tum, quia nulla irregularitas asserenda est, nisi in iure expressa reperiatur, *cap. is, qui de sent. excommunic. in* 6. in iure autem reperitur, tantùm expressa irregularitas, prò his, qui violãt censurã ꝑ exercitiũ actus ordinis, fauet, idem *Marchinus loco suprac.* vbi non solum contrà aliquos, excusat ab irregularitate Diaconum munus Hebdo-
1017 madarij in choro exercentẽ, sed etiam n. 11. vbi excusat, rationibus, de quibus suprà, eundem Diaconum ab irregularitate, qui stola vtẽs, Oua in die Pascatis, panẽ, agnum, & similia, consuetis præcibus benediceret, ex quibus patet, quomodò intelligendus sit idem *Diana ibid.* inferẽs, se rectè iudicasse, Parochũ suspẽsũ, assistẽtem matrimonio, non incurrisse irregularitatem, intelligitur enim non solum, vbi astitisset, absque stola, &c. sed etiam si cum stola, quia vt suppono, ex *Recoll. de officio confessarij circa pœnitentes matrimonio coniunctos.* Parochus non assistit, vt minister sacramenti, fauet *Sanchez lib.* 3. *de matrimonio, disput.* 21. vbi non solum, *n.* 4 quod dicta assistentia non sit, neque actus ordinis, neque iurisdictionis, ex quo ab inuito exerceri potest, sed etiam, *nu.* 6. in benedictione data sponsi cum illis verbis, *ego vos coniugo* à Parocho excom-
1018 municato, suspenso, &c. non agnoscit, maiorem culpam, quàm venialem, ob quam culpam non incurritur irregularitas, vt dixi *sup. Recoll.* 1. & ibi allegatis accedunt alij DD. quos contrà *Megalium* cumulat, *Diana p.* 4. *tr.* 4. *Recoll.* 41. *& San Barellus resol.* 71. *num.* 6. Hæc conclusio habet locum, etiam in præsentatione ad beneficium de iure patronatus, sed vt benè aduertit *Sanchez lib.* 2. *opusculorum moralium, cap.* 3. *dub.* 71. *num.* 15. non suffi-
1019 cit, quod præsentatio sit facta à clerico suspenso; nisi etiam sit ius patronatus Ecclesiasticum. Limitat autem hanc nostram conclusionem, *Sigismundus à Bonon. loco suprac. dub.* 97. *n.* 2. vbi potestas eligendi, vel conferendi, competeret alicui ratione beneficij, quia vt dixi suprà, & ipse quoque subdit, secundum communem, & probabiliorem opinionem suspensus ab officio non est suspensus à beneficio. Hinc inferens, Priorem, Prępositum, vel Quardianum, suspensum ab officio, prohiberi suffragium præstare in electione Discreti localis, non autem in electione in capitulo Prouinciali, vel Generali, vbi ex beneficio Prioratus, Præpositura, & Quardianatus suffragator existit, clarius loquitur *Pierinus suprac. cap.* 5. *nu.* 36. & si alleget *Sigismundum*, vtendo alijs verbis, scilicèt an competat ius eligendi ratione ordinis sacerdotalis, vel ratione superioritatis, eo magis, quia in meo *tract. de officio Cappellani, q.* 6. *sect.* 6. *num.* 62. *& seq.* post alios, probo hos Prioratus, Præposituras, & Quardianatus, non venire appellatione beneficij, de quà re etiam agit, *Diana p.* 4. *tr.* 4. *Resol.* 156. & si videatur residere in opinione contraria, quæ cùm habeat bonos Authores, potest quis eam sequi, ët in hac materia electionis, ad excludendam pœnam priuationis vocis actiuæ, & passiuæ, quàm incurrit suspensus ab officio, vt per *Sigism. loco suprac. n.* 1. *qui n.* 6. de suspenso simpliciter, siuè à iure, siuè ab homine, ex eo, quòd talis remaneat suspensus ab officio, subdit, nullo pacto, eligi, vel eligere posse,

&

*& Pierinus loco supracit.n.*35.notat,quòd suspensus tantum ab ordine, seù vt alij
1020 dicunt à diuinis,benè possit eligere,nō autem eligi,etiam si de nunciatus sit,quia electio ad spiritualem iurisdictionem non autem ad ordinem pertinet, vndè videmus ,quòd moniales etiam eligunt,referēs quoq;,ita declaratū fuisse àS. Congregatione Concilij de anno 1628. die 22. Augusti,his verbis, *Regularem suspensum ad tempus à diuinis, absq; expressione priuationis voti, infrà illud tempus, voce actiua non priuari, ideoque posse votum dare in electionibus superiorum faciendis.* Sed an idē dicendū de eo Regulari, qui ob quedam crimina fuit è carceribus habilitatus,qui vt dixi *suprà verbo. Triremibus*, est suspensus à diuinis,quia non potest missam celebrare absque expressa licentia iudicis, qui eum carceribus mancipauit. Et in facto respondi, prò negatiua,ratione,de qua suprà *hac eadem Recoll. verbo simonia eius in beneficio, post medium*, secus autem dixi de eo, qui ob quodam crimen fuit condendatus,habère
1021 monasterium pro carcere, & iam missam celebrabat, sicut alij sacerdotes,nàm ex quo iam fuit condendatus ad dictam pœnam, absque priuatione voti,poterat conuenire in electione, prò voce actiuâ, & tanto magis,id est verum de accusatis, vel infamatis tantum,quia aliàs esset in potestate vnius maleuoli, meritissimos viros ab electionibus excludere; vt post Nau.dixit *Lezana p.1.summa,quæst.regul. cap.15.num.25.ad finem.* Eandem vocem actiuā,& etiā passiuam,habere,quo ad ea beneficia,quæ non habent curam animarum,illos sacerdotes,qui in sua Religione ob ignorantiam sunt suspensi à celebratione missarum,aduertit *Pierinus loco supracit,num.*31. ob quam doctrinam,in facto respondi, quod monialis in ordine Sanctæ Claræ Professa ad chorum, & si
1022 nesciens legere,& recitare officium diuinum,quo casu de iudicio Prælatorum, vel Abatissæ satisfacit recitando præces laicarum, vt habetur in compendio priuilegiorum minorum.*Verbo monialis*,§ 5. & refertur à *Portellio verbo hora canonica,num.3.*non sit inhabilis ad officia, quæ non requirunt lectionem in choro, & quæ conferuntur aliis potesiis,ex quo.n. dicta officia non dantur, nisi professis,*c. cum ad nostram de electione, cap. nullus eod.tit. in 6.* latè *Sigismundus à Bononia sup. dub.96.num.3.* eo ipso,quòd quis est professus,habet ius ad dicta officia,secundum suam capacitatem,nàm non idoneus ad vnum, potest esse idoneus ad aliud, vndè licèt omninò idiota, sit irregularis ad ordines,non tamen est talis,minus litteratus,& interminis, quòd aliquando minus doctus, maiori tamen prudentia
1023 præditus,in officijs Religionis,sit præponendus magis docto,non ita prudenti *Hieronymus Rodriquez in compendio, qq. regular.q.*114. *num.....* *Lezana, cap.* 18. *num.6. ad finem.* Si ergò dicta monialis non est inhabilis ad dicta officia, iniuria infertur ei à Prælato,de facto reddente eam inhabilem, quia inaudita condendatur,fauet quod de Præsidentibus electionibus Regular. post alios,dicit *Lezana p. 1. cap. 15.num. 34.* quòd non possint priuare aliquem voce actiua,vel passiua sinè ipso, quòd citetur, & audiatur, de qua re latè *Sigismundus à Bononia de elect. dub.95.* vbi quod neq; ex solo dicto superioris potest,quis priuari dictis vocibus, nēpè actiua,vel passiua vndè ista monialis petendo admitti ad officia,secundū capacitatem suam, nec potest notari ambitione,quia id non petit,neq;vt præsit,neque vt noceat,maximè, quia non petit officia curam animarum habentia,neque ratione bonorum temporalium, vel aliis de causis,de quibus per *Pierinum in suo Prælato Regulari,q.1.cap.6.* sed vt iniuriam
1024 sibi factam ex eo, quòd Abbatissa,vel Prælatus secum non vtatur iustitia distributiua,& præferendo ei in dictis officiis, posteriores,sibi in professione, & forsā ēt in habilitate,iniuriam ei infert, argumēto corū,quę notat,*idē Pierinus sup.q. 2.c.3.n.*135.*ad finem.*Sed an hoc procedat, etiam in aliis monialibus,quàm Sanctæ Claræ, & quidem affirmarem,quia superior potest cum *Religiosis*, nondum in sacris constitutis, circà obligationem recitandi officium,dispensare,vt de probabiliori,testatur *S.Faustio de Horis canonicis, lib. 2. q.* 66. vndè dictum priuilegium, potius est,ad tollēdos scrupulos.Quandò dubiū
1025 est,an aliq ex electorib',sint suspēsi,ex communicati,&c.non irritatur electio, si admittantur,cum protestatione talis dubij. Nàm in dubiis,fauet possessio, *post Mirandam,& Pierinum,Lezana,p. 1. cap. 15. num. 7.* vbi, *num. præcedenti.* quòd si vnus ex electoribus,vno excepto, habiles sint, inhabilitas illius non reddat inualidam electionem, nisi quando illum cognitum, vt talem, voluntariè admiserunt ad electionem, cum potuissent illum repellere.Quòd electio celebrata cū iniusta priuatione alicuius, nè scilicèt intersit capitulo,non sit nulla ipso iure, sed benè annulanda ad petitionem ipsius iniustè priuati, *Sigismundus supracit.dub.95.ad fin.*

De

De effectibus suspensionis à beneficio.

PRima Conclusio: suspensus à beneficio, est priuatus à perceptione fructuum beneficij. Hæc conclusio docetur communiter ab Authoribus, vt per *Gordonum lib. 7. sua* Theologi *Moralis, q. 14. lib. 7. in principio*, testatur de communi, *Villalobos part. 1. tr. 18. difficultate 4. num. 1. & dixi suprà hac ead. Recoll. num.* .... Prò faciliori intellectu huius cõclusionis, & dicẽdorum, recolenda est definitio Beneficij à me tradita, *in tract. de officio Cappellani, quæst. 2. n. 1.* nempè, quòd sit ius pecipiẽdi fructus ex bonis Deo dicatis, ratione officij, clerico cõpetens, vbi explicatur, quòd ly *ratione officij*, non solum significat, onus recitandi diuinum officium, sed etiã quodlibet officium, quod ille titulo beneficii prę̈stare tenetur, verbi gratia ordinis, vel iurisdictionis actus exercere, ministrare sacramenta, celebrare, confessiones audire, quæ alii DD. administrationem quàmlibet, ratione officii competentem, exercere, dicunt, inter quos, *Laym. lib. 1. Theologia Moralis, tr. 5. par. 3. cap. 1. num. 4.* quando igitur, dicitur in conclusione, quòd suspensionis a beneficio effectus præcipuus, sit priuare perceptione
1026 fructuum beneficii, significat, istam pœnam consistere in hoc, vt remanente officii obligatione, (quod non contingit, in suspensione ab officio absolutè) perdantur à suspenso fructus, qui illi dantur, ob dictum officium, *Hurtado de suspensione, num. 9.* qui testatur, in hoc conuenire DD.

Ex hac conclusione sequitur, talem suspensum peccare mortaliter, recipiendo dictos fructus cum onere restituendi antè omnẽ sententiam: quòd peccet, & teneatur restituere patet, quia aliàs ad nihil deseruiret, talis priuatio, seù suspensio, *Sanchez libro 2. opusculorum moralium, cap. 2. dub. 15. nu. 9.* quòd ad hoc teneatur, antè omnem sententiam, post alios habetur, per *Gordonũ loco suprae. n. 47.* & testatur de cõmuni, *Cãpan. Rub. 9. c. 2. n. 7.* fauet *Villalob. sup. in finem*. qui simpliciter docet, talem peccare mortaliter, & obligatum esse ad restituendum, dùm subdit, id procedere, sicut dicitur de excommunicatione, certum autem est, talem siuè toleratum, siuè non, de facto cum peccato recipientem, dictos fructus, non incurrere irregularitatem, vt per DD. supracitatos, in specie, *Gordonum nu. 47. in principio.*

Hoc corollarium, communiter intelligitur; nisi talis suspensus egeat, quia tunc conceditur ei, posse eam ratam fructuum recipere, quæ necessaria est ad se, & suos alendos, dummodò per se non stet, quò minus à suspensione liberetur, seù vt alii dicunt, quando talis non est suspensus ob contumatiam; sed ob delictũ, *Toletus cit. cap. 46. num. 7. ad finem cum aliis, quos referunt, & sequuntur Sanchez supracit. dubio 15. num. 11. Layman cit. cap. 1. num. 4. versi. notant verò*, quibus accedit, *Filliuc. tr. 17. num. 36.* de communi testatur, *Nau. capit. 25. sub num. 124.* quòd Corollarium ab aliis restringitur, vbi talis non seruiret, seù per se exequeretur officia annexa ipsi beneficio, *Bonacina de susp. disp. 3. par. 2. n. 10. ad finem*, cùm hoc casu doceant, posse recipere fructuus correspondentes labori, quem seruiendo impẽdit, & qui darentur substituto, quia isti, non tam sunt fructus beneficii, quàm stipendium laboris, & si sint distributiones quotidianæ: Hanc opinionem dicit equam, *ConintK. disp. 15. num. 11.* & clarius probat, post *Aulam*, *Hurtadus de suspensione, num. 10.* qui dicit, esse falsum, & contrà communem sententiam id, quod docuit, *P. Nau. lib. 2. de restitutione, cap. 2. num. 237.* nempè suspenso à beneficio, non esse denegandos fructus beneficii, donec à Iudice, illis priuetur, si præstet suum officium. Sed immeritò quidem, cùm opinionem *Petri Nau.* sequuti sint *Tannerus tom. 4. disput. 6. q. 10. dub. 7. num. 137. & Præpositus in 3 p. q. 2. de suspensione, num. 21.* qui testatur hanc opinionem non esse improbabilem, quos sequi videtur *Diana p. 5. tr. 10 Resol. 3. ad finem*, egò verò cum *Gordono lib. 7. q. 14.*
1027 *sub num. 36.* distinquerem, aut loquimur de foro fori, nempè de nominatim suspenso ab homine, vel denunciato? Et tunc habet locum doctrina corollarii, vt scilicèt si non sit suspensus ob contumaciam, sed ob delictum, quò casu non potest ad suum arbitrium liberari, si aliundè non habeat, vndè alatur, & honesta, ac decenti industria, non possit, sibi victum comparare, subueniendum sit illi ex charitate de fructibus beneficii iudicio prudentis superioris, nè clerici cum status decore cogantur mendicare, & hanc dicit esse communem DD. sententiam, vel sumus in foro conscientiæ, quia v. g. dicta suspensio, vel à iure, vel ab homine lata, generaliter, est occulta, & poterit suspensus suo proprio, & prudenti iudicio, se substentare ex fructibus dicti beneficii, in qua secunda parte, ni fallor, coincidit *Gordonus*, cum opinione probabili *Petri Nau.* & aliorũ, de quibus suprà, ꝙ dictus suspen-

suspensus. s. non teneatur ad eam restitutionē fructuum, nisi post declarationē Iudicis, & ideò illis possit ad suum arbitrium frui, dummodò præstet officium.

1028 Addò, quòd etiam vbi, quis ob contumaciam esset suspensus, in foro conscientię, possit, seclusa extrema necessitate (in quâ omnia sunt communia) quidquid sit de foro fori, retinere fructus, quandò scilicèt oblata satisfactione, petit absolutionem, quæ iniustè ei denegatur, quia ab eo tempore iniustè priuatur dictis fructibus, & ideò poterit omnes recipere, vt benè *Vasq. opusc. de beneficijs, c. 4. §. 3. dub. 4. Campan. c. 16. n. 21.* Ex his ēt patet, id q dicunt Doctores, talem suspensum à beneficio non posse beneficii bona, quatenùs ad fruct⁹ spectāt, administrare, nec
1029 propriò nomine pro illis agere, aliàs priuandum esse beneficio, vt per *Toletum cit. cap. 45. num. 8.* procedere iuxta primam partem distinctionis, nempè quò ad forum fori, quia tunc datur œconomus dicto beneficio, vt per *Layman suprac. n. 4.* & clarius *Gordonus suprac. numer. 35. ad finem*, qui subdit, talem æconomum constituendū esse dicto suspenso, quādo fuit, prò tali denunciatus, *& num. 46.* consequenter docet, acta dicti suspensi circa administrationem fructuum, & contractus, item permutationem, vel renuncia-
1030 tionem beneficii, facta, tūnc esse inualida, quandò fuerit denunciatus, & non antè dictam denunciationem. Dixi: *aliàs priuandum esse beneficio*, quia ad hoc est necessaria sententia, saltem declaratoria, ipsius criminis: *ita ex glosa*, communiter recepta *in Clem. 2. vers. suspensus de vita, & honestate clericorum, post Suarez, Villalobos cit. diffic. 4. num. 2. Gordonus sup. nu. 47. versic. obijci quidem potest.* Ad eandem primam partem distinctionis, etiam pertinet, quòd subdunt DD. quando quęrunt, cui applcandi sint dicti fructus, qui tem-
1031 pore suspensionis proueniunt, qui communiter respondent, quòd de illis, prouidendus sit substitutus in Ecclesia in locum suspensi, & reliquum applicandum in vtilitatem Ecclesiæ ad quam spectat beneficium: ita *Gordonus supra num. 37.* (istè enim substitutus, est idem quàm æconomus) qui benè declarat, id non intelligi de distributionibus quotidianis, quæ accrescunt aliis interessentibus, & non veniunt nomine fructuum beneficii, vt infrà. Quando autem paulò antè *dictum numerum*, tractando de eo, qui iniustè fuit ita suspensus, subdit, talem recuperare omnes fructus exceptis quotidianis distributionibus, vt potè quę factę sunt eorum, qui interesserunt, & si intelligat de illis, quæ debentur ratione beneficii, vt declarat *Sayrus lib. 4. cap. 6. n. 8.* qa istę distributiones veniūt appellatione fructū beneficii, nō autē, q̄ merè debētur ratione officii, quas lucratur, qui iam interest diuinis officiis, & post *Sayrum, & Conink.* docet *Bonacina sup. n. 14. versic. dixi, tantū.* Non est verū, nō n. adest ratio,
1032 cur ēt non recuperabit distributiones debitas ratione beneficii, si iniustè ab illis impediatur, sicut de suspenso ab officio, dixi *suprà n. 1012.* quando erat talis solitus interesse cùm aliis in choro. Et sic rectius, *Toletus suprac. num. 46. num. 7. ad finem*, generaliter docet, quòd quandò dicta suspensio est nulla, vel iniusta, fructus beneficii sequuta absolutione restitui debeāt suspēso, & inpūcto, *Cāpan sup. n. 23. & Reginald. lib. 32. tr. 2. n. 19. vers. addi potest.* Nomine autem Ecclesię, cui applicādi sūt reliqui fructus, cōprehendūtur pauperes loci, quando Ecclesia non indiget, vt in simili dictum fuit, *suprà num...* imò posse fieri d. restitutionē Ecclesię, vel pauperibus alternatiuè, docet *Sanchez lib. 2. opuscul. moraliū, cap. 3. dub. 119. n. 7.* vbi hoc benè declarat, nisi fiat composito cū S. P.

Secunda Conclusio; fructuum, quos prohibetur percipere suspensus à beneficio, nomine, intelliguntur omnia emolumenta, quæ ratione beneficii, saltem tamquam ipsi coniuncta, ex consuetudine, vel superiorum authoritate, à beneficiario percipiuntur. Hæc conclusio non eget probatione, sed explicatione, quæ nam sint ista emolumenta. Dico igitur, quòd primò, sunt fructus terræ, pensiones ex fundis, vel domibus, animalia, decimæ, primitiæ, & oblationes, ita communiter omnes Doctores. Secundò veniunt fructus Episcopatus, & omnium beneficiorum inferiorum (beneficium enim, cum agitur de hac suspensione, comprehendit omnia, ab Episcopali dignitate, vsque ad beneficia infima, ita *Gordonus loco suprac. num. 35. vers. quaret, ad finem.* Tertiò quotidianes distributiones, quæ dantur solum be-
1033 neficiatis, & non aliis, hæ enim dicuntur, debitæ ratione beneficii, sed hoc non est certum, quia etiā hæ distributiones nō sunt fructus beneficii, vndè de eis non fit spoliū, *Vulp. in sua Praxi, c. 13. n. 33.* Quartò, & vltimò fructus pēsionū, quæ dantur titulo spirituali, non verò aliarum, ità *Suar. disp. 27. sect. 2. n. 29. Reginald. lib. 32. tr. 2. n. 16. Gordonus nu. 33. vers. extenditur, Pilliue. tr. 17. n. 44.* & alii suprac: cōmuniter, sed hoc neque est certum, vndè contrarium, post Alter, *& Megal.* probat *Diana par.*

na par.

na par. 5.tr. 10. Resoll. 15. cit. Qui consequenter subdunt, quòd non veniat, hic nomine fructuum, non solum, id quòd prouenit, ex patrimonio, ad cuius titulum, quis est ordinatus, sed etiam eleemosinæ, & stipendia, quæ voluntariè à fidelibus dantur propter opera personalia, vt sunt stipendia missarū, vel Anniuersariorū, nisi quando longa cōsuetudine, & authoritate superiorum, ista essent affecta beneficio, vt per *Reginald. & Gordon. locis supracitatis*, sed quod dicitur de consuetudine, declarat *Suarez sup. num.* 30. nisi tantum beneficium esset occasio quedam, quarè dentur dictæ eleemosinæ Parocho, vel alteri beneficiario, quia non per hoc iudicari deberent, tamquam fructus beneficii. Addè quòd cum collatio electio, vel confirmatio ad beneficium, non sint propriè fructus beneficii, neque actus eius, vt beneficium est, sed actus officii, cui annexum est ipsum beneficium, suspensus à beneficio, poterit conferre, eligere, præsentare, & si id, competat ratione beneficii: ita cōtrà *Tolet. Nau. & Sigismūd. sup.* quos sequitur *Gord. supra num.* 41. *& seq. post Suar.* & alios, *Laym.* qui testatur de probabiliori, *cit. lib. 1. tr. 5. p. 3. cap. 1. n. 4. vers. illud porrò*, quod postea reperi probare, *Dianam par. 5. tr. 10. Resol. 8.*

Tertia Conclusio: suspēsio à beneficio à iure lata simpliciter, & absolutè ob causam indifferētē, non spectantē ad certā Ecclesiā,
1034 vel beneficium priuat fructibus omniū beneficiorum, quæ vbique suspensus habet, lata verò ab Episcopo, etiam absolutè, priuat fructibus omnium beneficiorum, quæ habet in sua Diæcesi. Ratio est, quia non est maior ratio, cur magis ad vnum beneficium, quàm ad aliud limitetur, lata vero ob causam spectantem, ad certam Ecclesiam, vel beneficium, semper siuè sit à iure, siuè à S. P. siuè ab Episcopo, priuat tantum fructibus illius Ecclesiæ, & beneficii, quia à iure sic restringitur, *c. si cōpromissar. c. cupientes, §. cæterum de elect. in 6. glosa, & Abbas in Clem. 2. de vita, & honestate clericorū, Vgolinus tab. 4 cap. 8 §. 4. Suarez supra c. disput. 27. sect. 1. à num. 9. Sayrus lib. 4 cap. 6. à nu. 24 Gordonus nu.* 43. qui sub *nu.* 45. subdit,
1035 quòd licèt de possibili, Episcopus possit suspendere generaliter subditum à beneficiis, quæ habet vbique, etiam in alia Diæcesi (quàmuis hoc casu facienda sit exequutio per Episcopum illius Diæcesis) quia hæc sententia ligat personam subditam Episcopo, secundum communem opinionem, de qua ipsemet testatur, tamen in vsu consulenda sit praxis particularis Episcopatus, in qua si est suspendendi solum à beneficiis intra Diæcesim, illa est sequenda (subdens) quòd iuxtà eam explicari forte possunt, qui dixerūt, sententiam ab Episcopo latam, si amplius non declaretur, intelligendam esse, vt tātū suspēdat à beneficiis intrà territoriū eius; ex quibus verbis innuit, quòd vbi contraria extet praxis, suspendendo simpliciter Episcopus suum subditum à beneficio, vel beneficiis (quod est idem) censeatur suspendere, etiam à beneficiis extrà suam Diæcesim existentibus, quòd intelligi debet, vbi praxis ita declarauit, dictam suspensionem latam absolutè à beneficio, quod non potest fieri, nisi præcedat declaratio, vt dicta suspensio significet comprehendere, etiam Beneficia extrà Diæcesim, vndè quæstio erit de nomine, & verum est, quòd docent alii DD. suspensionem, scilicèt latam ab Episcopo indefinitè in suum subditum, nisi clarè constet voluisse suspendere, etiā ab illis, quæ habet extra eam, non excedere beneficia, intrà ei⁹ Diæcesim sita. Ità *Abb. in cap. postulasti, n.* 11. *de foro competenti, Vgolinus sup. §. 5. Sayrus num.* 28. *Reginaldus n.* 20. *& Suarez n.* 22. *Campan. sup. n.* 11.

Quarta Conclusio: Suspensus à beneficio, simpliciter, impeditur, nè obtineat nouum beneficium. Hæc conclusio colligitur, *ex c. per inquisitionem, iuncto, cap. cū inter ... §. clerici, de elect* 6. vbi quidā suspensus per triennium à beneficio, priuatur Præpositura illi collata durante triennio, & fundatur in ea regula,
1036 quòd prohibito consequenti, censetur, etiam prohibitum, & antecedens, argumento à contrario sensu, tex. *in l. illud, ff. de procuratoribus*, cū concordantibus, quod est idem cum regula tradita, in *capit. si celebrat de clerico excommunic.* cui aliquid vetitum est, etiam illa sunt prohibita, quę ad illud ordinantur, sed talis prohibetur à perceptione fructuum beneficiorū simpliciter, ꝙ est, quid consequens ad beneficia, ergò censetur, etiam ꝓhibitus, quòd possit obtinere beneficia, quod est antecedens, & inducit, & tendit ad huiusmodi fructuū perceptionem; *ita Abbas in d. cap. per inquisitionem num.* 8. *& glosa fin. ibid.* Dixi, *simpliciter*, quia si fuerit suspensus, tantū à beneficiis, quæ obtinet, *vt in Clem. 2. de vita, & honestate clericorum*, aut ab vno beneficio, vel beneficiis vnius Ecclesiæ, potest aliud beneficium, vel in alia Ecclesia recipere, *Toletus cit. cap. 46. ad finem, Suarez supra cit. sect. 1. num. 25. Alterius tomo 2. disp. 5.*

cap. 5.

cap.5.col.4.§.quantum spectat. qui obiter, sed singulariter, aduertit pœnam suspen-
1037 sionis per triennium, quæ irrogatur, in cap. cùm inunctis, §. fin. de elect. hodiè non habere locum in electionibus Regularibus, & alijs, quæ sunt inferioribus Episcopalibus, an autem dicta suspensio sit latæ, vel ferendæ sententiæ, videte sup. hac ead. Rec. ver. indig. & n.785. Apud Regulares, quid importet dicta suspensio à beneficio, explicat Pierinus supracit. quæst.2. sui Prælati Regularis, cap.5. n.28. ad finem. Qui tamen non facit mentionem, an talis sit priuatus voce actiua, & passiua; sed ex dictis suprà, patet, non priuari voce actiua, sed tantū voce passiua, quò ad dignitates habentes administrationem rerum temporalium, secundum opinionem eorū, qui volunt, tales dignitates Regulares venire appellatione beneficiorum, de qua re egò suprà. Ex quibus patet, valdè differere hanc su-
1038 spensionem à pœna priuationis vocis actiuæ, & passiuæ, lata in constitutionibus SS. Pontificum, cùm ista pœna multatus, non possit in capitulo collegialiter iuncto, dare vocem aliquam ad vllum actum, vndè nec etiā potest dare suffragium, pro nouitio, neque ad aliud minoris negotij, nec potest passiuè, in eodē cap. eligi, vel nominari ad aliquid, quòd sit honoris, & præheminentię, & si possit eligi, & deputari ad illa, quæ sunt oneris, & pęnę; ità Nau. consilio 6. de electione, & prosequitur Portell. in suis dubijs Regularib. verbo vox. Dixi: secundò, impeditur, nàm si de facto, huic tali, beneficium cō-
1039 feratur, collatio tenet, & tantùm potest irritari; non enim colligitur ex ratione, & textu, nisi quòd sit tantùm prohibita dicta collatio, imò in dicto cap. per inquisitionem, significatur, electum esse amouendum, ex quò sequitur, præsupponi ibi validitatem dictæ collationis: ita contrà Abbatem in cap. cùm bonè de ætate, & qualiditate ordinand. & alios Suar. suprà sect.1. num.26. ConinK. disput.15. n.14. Reginaldus lib.32. tract.2. nu.20. Gordonus num.38. vers. quęres, qui testatur, multos probabiliter, id docere, & clariùs de probabili, post Azor. apud Lessium, testatur Campanilis cit. Rub.11. cap.16. n.14. & si fateatur, contrariam opinionem, esse communiorem, hanc sententiam saltem in foro conscientię, locum habere posse, testatur Layman supracit. cap.1. nu.3. ad finem, & alijs citatis, nouissimè illam probat, contrà Bonacinam, Lessium, & Villalobos, Diana cit. par.5. tract.10. resol.7. Ex quibus patet, quid dicendum, sit de tali suspenso occulto, si eligatur, ad nouum officium, vel dignitatem Regularem, an teneatur se prodere, vel renunciare, (Dixi nouū, quia iā fuit suo lo-
1040 co dictū supra, nō teneri officium, & dignitatem, iam obtentam deserere, & ab illis cessare, donec fuerit id declaratū per iudicem competentem, præcedente citatione, & in puncto habet, Portellius verbo suspensio, num.4. & verbo officia ordinis, nu.5.) Dicendum est in quam, ilum ad hoc non teneri, quia electio, vt dixi est valida, & tātū potest irritari, vndè diuersa est istà quæstio, ab alia quæstione de excommunicato, vel inhabili, aut priuato occulto, si eligatur, &c. de qua re, Portellius cit. verbo officia ordinis, num.7. vbi ad fin. habetis, quando elector cōscius impedimēti occulti alicuius, possit illum eligere. Quærit etiā Gord. supra numer.39. an hoc impedimentum extendatur, ad clericum, qui nullum habet beneficium, quando commisit crimen pro quo à iure imposita est istà suspensio à beneficio, & respondet, cùm Suar. affirmatiuè, & confirmat, n.55. quòd dixi de electione, & collatione, idem dicendum est de præsentatione passiua, vt per Campanilem sup. nu.11.

An cum suspenso communicare liceat, et si non tolerato.

ET si enim excommunicatus in duobus casibus non sit toleratus scilicèt, vbi. s. est denunciatus, vel est notorius clerici percussor, suspensus tamen, tantum non dicitur toleratus, quando est denunciatus: ità interp̄tātur ex cōmuni sētētia, in suspenso extrauagantē ad euitanda, Nauarr. c.27. n.166. vers.9. infertur. & Antè eum D. Anton.3. p. tit.23. cap.3. sub finem, Siluest. verb. clericus 2. n.4. & prosequitur Auila par.3. disput.2. dub.3. conclus.2.
Conclusio: Communicans cum suspenso
1041 denunciato, & nō tolerato, in vsu eorū, à quibus est suspensus, ex vi censuræ, non peccat. Patet, quia nullum extat præceptum Ecclesiæ vitandi suspensum, sicut extat de euitando excommunicatum non toleratum, & ratio sumitur ex differentia, quàm suprà Recoll.1. num.24. attuli, inter excommunicationem, & suspensionem, quòd scilicèt excōmunicatio priuet bonis spiritualibus, quatenùs illa p̄tinent ad communicationē cū fidelib⁹. suspēsio verò quatenùs d bona sūt vsus potestatis Ecclesiasticæ: est conclusio

Pppp com-

communis, *Henriquez lib.13.cap.33.nu. 3.Sayr. lib. 4.cap.11.num.7.Suarez disp. 27.sect.2.nu.7.& disput. 28.sect.5.à nu.4. ConinK.dis.15.num.* 13. *Layman lib.1.tr. 5.par.3.cap.1.ad finem*, Gordon. *lib. 7.q. 14.num.26.Auila 3.par.disput.2.dubio 4. & Villalobos p.1.tract.18.diffic.3.nu.* 10. in hoc conuenire omnes,testatur, *Hurtado de suspensione,num.*15.Contrà *Nau. Toletum,Sà,& Vgolinum*, quos ex modernis,sequitur *Bonacina disp.3.de censuris,q.6. p.*5. docentes, quòd sicut tenemur vitare excommunicatum denunciatũ,ita teneamur vitare suspensũ, etiã denunciatum,et ꝙ nõ vitando illũ in diuinis officijs, & in actibus deputatis,suis ordinibus,peccemus mortaliter. Dixi *ex vi censura*,vel per se, vt alij dicunt, aut directè,vt cęteri loquuntur,quia ex alio capite potest ꝗs peccare mortaliter,nẽpè
1042 ꝗa cõmunicãdo,simul esset cooperator cum eo in crimine,ob quod suspensus erat,vt per DD.citatos,qui subdunt, quòd licèt,hoc casu talis communicans peccet,non tñ incurrat suspensionẽ minorem,nec aliquam aliam pænam,sicut dixi *sup.Recollect.*3.de communicante cum excommunicato,in specie *Gordon.* suprà,& fatetur,etiam *Bonacina sup.p.4. n.4.& Megal.par.3.lib.5.cap.3.* Vnde audiens missam, vel officium suspensi, ab officio,vel cum eo in Choro canens, non peccat; sed benè illum inducens, extra casum necessitatis extremæ, ad celebrandum, absoluendum à peccatis, &c. vel faciendum actus iurisdictionis fori exterioris,à ꝗbꝰ suspensus est,vel inseruiens missæ ipsius:ꝙ item comedens, vel alio quolibet modo recipiens ex fructib.beneficij à suspenso,à beneficio,nõ peccet;sed benè colligens dictos fructus, vt det dicto suspenso, vel inducens ad faciendum aliquem actum,circa dictorũ fructuũ receptionẽ. Sequitur secũdò,ꝙ aliquis suspensus ab ingressu Ecclesiæ, si de facto illam ingrediatur, & diuinis officijs intersit, non teneantur cæteri exire ab Ecclesia, nec peccet quis audiendo missam suspensi à diuinis, licèt sit nominatim denunciatus,si non induxit eum, vt in specie notat *Auila suprac. conclus.* 4. seclusa igitur, dicta coopera-
1043 tione,ac etiã scandalo(quia hæc sunt intrinsecè mala, & per consequens de suo genere peccata mortalia) nec erit pecc.veniale, communicare cum dicto suspenso denunciato, vt post *Corneyo, habet* Diana *par.5.tract.*10. *resol.*20.Dixi *extrà necess. extremam*, quia tunc talis vsus,non est illicitus dicto denunciato seù non tolerato, & si vt sit idem vsus li-
1044 citus nõ denũciato,seù tolerato sufficiat, quòd quis,id ab eo petat, ex qualibet,iusta causa, imò secundum probabilem opinionem,sufficiat,quòd ipse toleratus non se ingerat, & non sit in sua potestate absolui à dicta suspensione, antè dictum vsum,vt dixi *suprac.recollect. 3.fauet,Sanch.lib.7.disp.9.n.8.& Hurtado cit.num.15.ad finem.*

De cessatione suspensionis.

CErtum est enim,suspensionem posse cessare absque absolutione aliqua,
1045 in quo ab excõmunicatione differt, quæ numquam absque absolutione tollitur: ita *Toletus lib.1. summa c.147.nu.* 1.& prosequitur *Bonacina disp.3. de censuris,pun. vltimo*, hoc esse certum apud omnes DD. (excepto *Decio*) testatur, *Sayrus lib.4.sui Thesauri, cap.17. num.2. & nu.4.* vbi illam affert rationem,quòd per excommunicationem,quis eijciatur extrà Ecclesiam,non autem per suspensionem. Conueniunt,etiam DD.quòd vbi suspensio lata est ad tempus aliquod certum, & determinatum,vt ad mensẽ,
1046 vel annũ,illo elapso,cesset absq;aliqua absolutione; ita *Suarez,Filliucium,Reginal. ConinK. & alios communiter docere, dicit Bonacina loco supracit. pun.* 3. & allegatis *Nau. Couar. & Siluestro,testatur de communi,Gordonus sup.num.*72. & antè hos omnes,pluribus,*Glosis,& DD.* allegatis,*Sayrus sup. n.*3.qui DD.etiam docent, quomodò computari debeat mensis, & annus, nempè à momento, quo suspensio lata est ab homine, vel fuit commissum crimen, pro quo lata sit suspensio à iure (nam hic non habet regula illa,locum,dies termini non computatur in termino,vt per *Bonacinam supracit.pun.*3.) vsque ad eundem diem completum sequentis mensis,siuè mensis constet,ex diebus 28. siuè 30. siuè 31. nisi fuerit dictum, per hunc mensem, quia tunc sufficit, si sit completus ille mensis,diebus, quibus constat regulariter,vndè si hoc fuerit dictum de mense Februarij,sufficit, si sit completus dies vigesimus octauus,nullam habendo rationem alterius diei, qui ei adiungitur, in anno bixextili. Quòd etiam obseruandum,vbi lata fuerit,per annum, quia intelligitur, quatenus ille constat diebus365.Quando dicitur, *si sit completus dies ille*, &c. *Portellius* intelligit, *verbo*

suspensio

suspensio nu. 12. de momento, quo fuit contracta, iuxtà regulam generalem, 1047 quòd tempus, omne computatur de momento ad momentum, nisi aliter reperiatur in iure cautum, *Glosa in l. 3. §. minorem, ff. de minoribus, Afflictus dec. 73. num. 7.*

Difficultas igitur, inter authores est, vbi suspensio fertur ad tempus, non determinatum, & certum, sed indeterminatum, & incertum, quòd alij dicunt, sub cōditione, v. g. *donec satisfaciat, restituat, aut resipiscat,* vtrū data satisfatione, facta restitutione, vel sequuta resipiscentia, cesset dicta suspensio absque aliqua absolutione? Aliqui enim Doctores, id negant, ea ratione, quòd talis suspensio, sit ob contumaciam, & sic habeat rationem propriæ censuræ, & per consequens non possit auferri, absque absolutione: ita post aliquos Canonistas, *Gord. sup. nu. 7.* & antè eum docuerunt hanc sententiam *Suarez Alter. & Filliuce. apud Dianam loco infracit.* Alij distingunt an dictæ conditiones imponantur, in suspensione, lata ob delictum præteritum, vel ob contumaciam, primo casu, fatentur cessare sequuta satisfatione, restitutione, &c. negant autem in secundo casu: ita *Layman lib. 1. tract. 5. par. 3. cap. 4. nu. 1. & 2.* Tertia opinio magis communis est, quòd siuè dicta suspensio conditionalis, si lata ob delictum præteritum, siuè ob 1048 contumaciā, sequuta satisfactione, vel restitutione, illa cesset, nec sit necessaria aliqua absolutio: ita *Auila* (malè pace sua allegatus à *Layman cit. num. 1.*) *par. 3. disp. 6. dub. 1. conclus. 1.* qui testatur de communi, *Hurtadus de suspensione, n. 29.* qui asserit, in hoc, contra nonnullos, conuenire cōmuniter DD. eiusdē sententiæ videtur *Reginaldus lib. 32. tract. 2. n. 42.* vbi licet faciat mentionē de cōditione, donec satisfecerit, vel donec pænituerit, tn̄ tantum facit differentiam inter suspensionem, latam sub conditione, & simpliciter, quòd illa cesset, ista autem egeat absolutione, sic etiam, *Egid. Canin K. disp. 15 num. 16.* & alij quos refert, & sequitur *Diana par. 5. tract. 10. Resol. 24.* & ratio secundū me conuincens est, quia aliàs non esset differentia inter excommunicationem, sub eisdem conditionibus, donec satisfaciat, &c. ac suspensionē, contrà id, quod dixi suprà in principio huius quæsiti, consequentia probatur, nam excommunicatio, non ideò nō cessat, sequuta satisfactione, quia imponitur ob contumaciā, & fertur, vt est ppriè cēsura; sed quia, vt dixi, excōmunicatus excluditur, & pciditur, ab Ecclesia, & sicut ramus præcisus (vt benè *Sayrus, post Vgol. supracit. num. 4.*) non potest iterum inseri, nisi opera hominis, ità nec excommunicatus potest iterum Ecclesiæ vniri, nisi per absolutionem datam à confessario habente facultatē, quod non est in suspensione, & interdicto. Qui *Sayrus ibidem, num, 8.* probat, quòd suspen- 1049 sus ob contumaciā, recedendo à contumacia, nempè comparendo, vel offerendo satisfactionem, neq; egeat absolutione hominis, sed ipso facto cesset dicta suspensio, quàm opinionem alijs allegatis, vocat probabilem, contrà *Suarez, & alios, Diana loco suprac. Resolut. 25. ad finem,* sed hoc puto verum, non vbi absolutè, lata est suspensio ob contumaciam, sed vbi in forma, & sententia suspensionis inuoluitur conditio, vel limitatio temporis, v. g. quando fertur pro futuris culpis cum monitione, vel pro præteritis, vt pendent in futurum, hac forma donec discesserit à contumacia, quidquid contrarium putet, *Gordonus sup. nu. 76.* hoc autem velle, *Sayrum,* patet, *ex fine numeri*, ibi *vndè si Iudex suspendat aliquē, donec compareat, statim, quòd comparuerit, absolutus est.* Confirmatur, ex his, quæ dicit, idem *Sayrus ibidem numer. 12.* vbi agit de absolutione suspensionis simpliciter ob contumaciam, fauet *Clemens VIII. in suo Pontificali 3. p. tit. de ordine suspensionis, circa principiū,* vbi tātū ait, simpliciter, & sinè temporis præfinitione ab homine, vel à iure suspensum, perpetuò, intelligi suspensum, scilicèt etiam si pæniteat, & satisfaciat, nisi absoluatur. Hoc autem casu, asserendum est, ꝙ in foro fori, vt cesset scandalum apud eos, qui sciunt eum suspensum, & ignorant recessum à contumacia, si videant eum 1050 celebrare, sit necessaria declaratio Iudicis, vt *per Sayrum sup. nu. 15.* & sic concordabis *Toletum cit. cap. 47. sub num. 1.* qui simpliciter, prò istis suspensionibus conditionalibus, requirit declarationem Iudicis, & *Layman supracitato num. 1.* vbi negat necessariam declationem Iudicis, ad hoc, vt cessent dictæ suspēsiones, scilicèt *Toletum* loqui de foro fori, *Layman* verò de foro conscientiæ, fauet doctrina tradita, cum de Iubileo, vbi de absolutione data eo tempore à censuris latis ab homine, in qua requiritur satisfactio præcedens, nàm licèt absolutio data, post satisfactionem præstitam, statim sortiatur suum effectum, quò ad forum conscientiæ, tamen pro foro fori, est necessaria declaratio Iudicis, vt explicaui, etiam *sup. hac 3. par. Recollect. 2. à n. 944.* Quandò autem dixi, quòd suspensus, *donec restituerit*, (idem dicas de simili conditione, *donec* soluerit) non

egeat absolutione, facta restitutione, intelligi debet de restitutione, totius quantitatis, nõ autẽ partis tantum, quia etiam, vt dixi suprà suspensus per decem dies, non cessat eius suspensio, nisi præterita omnino decimæ diei hora postrema, seu momẽtũ vltimũ: ita *Say sup. n.* 6.

Quæres, quandò censeatur absolutus, qui
1051 sic suspẽditur, *suspendo te ad tẽpus*, nõ præfixo certo tempore? Respõdeo ex cõmuni sententia, hunc ad decennium suspendi: ita *Felinus in cap. ex litteris de constitutionibus, & colligitur, ex l. sinè præfinitis, ff de pœnis*, vbi agitur de sic dãnato ad metallum, sed hoc intelligitur, quandò dicta suspensio lata sit per sententiam diffinitiuam, quia si est lata per sententiam interloquutoriam, statim cessat, atque iudex ille fuit, vel mortuus, vel ab officio amotus, *Felinus vbi suprà Abbas ibidem, num.* 10. *Naldus verbo suspensio, nu.* 16. sed videte *Portellium eodem verbo, num.* 11. qui vult, intelligi debere, ad beneplacitum suspendentis. De
1052 suspẽsione lata ad beneplacitũ, videndum erit, an ad beneplacitũ Iudicis, vel sedis, aut dignitatis sit lata: nam p. casũ cessat morte, vel amotione ab officio ipsius Iudicis, *cap. gratiosè de rescriptis*, non autem secundò casu, *ConinK. citatò disp.* 15. *sub nu.* 16. *& Gordonus sup. nu.* 78. Potest tandem quæri de suspensione latã donec reuocetur, an etiam cesset morte, vel amotione ipsius Iudicis, vel Prælati, ab officio, vel Prælatia, & respondeo negatiuè, vt simili docuit, *Iason in l. conditio in præteritum* 100. *num.* 16. *ff. de verborum obligat, & applicat Gord. sup. n.* 79.

De absolutione à suspensione.

EX eo, quòd in præcedenti quæsito dictum fuit, suspensionem latam ad tempus determinatum, vel sub conditione aliqua, inuoluente aliquod tempus futurum, cessare absque aliqua absolutione, sequitur, quandò absolutio sit necessaria, vt quis liberetur à suspensione, nempè quandò suspensio est lata à iure, vel ab homine, vel cum particula perpetuò, vel simpliciter, & absolutè absq; determinatione alicuius temporis, vel appositione alicuius conditionis, vel item quando, & si lata est cum præfinitione temporis, aut sub aliqua conditione, tñ quis antè præfinitum tempus, vel conditionis purificationem, petit liberari à tali suspensione.

Circa primam partem quæsiti, de suspensione lata cum particula perpetuò, vel simpliciter, & absolutè absque determinatione temporis, vel aliqua cõditione, est etenim certum, quòd quandò est
1053 ab homine per sententiã particularẽ, non possit ab ea absoluere, ordinariè loquendo, alius præter eum, qui eam tulit, vel eius superior, aut successor, vt patet ex his, quæ dixi *sup. Recoll.* 1. *à nu.* 786. & in puncto docent, *Nau. cap.* 27. *n.* 162. *Angelus verbo suspens.* 4. *num.* 1. *Siluest. eodem ibi, n.* 8. *& Tabiena num.* 12. quòd est verum, siuè lata sit dicta suspensio ob delictum, siuè ob contumaciam, vt per *Sayrum loco infrac. & Beyam in responsio. Bonon. casu 29 versic. tum denique.* Dixi *ordinariè loquendo.* Primò, quia aliquãdo absoluitur dicta suspensio per delegatos
1054 ab ipsis. Secũdò, quia superior in duobus tantum casibus licitè potest relaxare suspensionem latam ob inferiori, nempè per viam appellationis, quandò non ob aliam rem, quàm ob suspensionem fuit appellatum, & facta remissione ad iudicẽ à quo, vt illum absoluat, id recusaret, vt dixi *eod. resol.* 2. *n.* 812. vbi ẽt habetis, quãdo iudex à quo non obstante apppellatione possit absoluere. Tertiò, quando inferior tulit sententiã suspẽsionis, absq; aliqua sollemnitate requisita, *in c. medicinalis de sententia excommunicationis in* 6. *vt per Sayrum lib.* 4. *de censuris, capit.* 17. *num.* 24. *& duobus sequentibus*. Quartò, quia adest casus, in quo superior, intellige excepto S. P. nihil potest circa suspensionẽ latã ab inferiori, estq; ille, de quo, *in c. graue nimis de præbendis*, alium addit *Hurtado de susp. num.* 30. *vers. excipiuntur*, sed videte *Sayrum loco suprac. num.* 27. An autem hæc doctrina sit vera, vbi dicta suspensio ab homine per sententiam particularem lata, expresè non sit reseruata, patet ex dictis *supracitata, Recollect.* 2. *à num.* 786. Nec *Toletus allegatus à Sayrro loco suprac. n.* 26. *ad finem*, videtur contrarium supponere eius, quòd ibi probaui. Differentia .n. inter eũ casum, vbi suspensio est ab homine, an sit reseruata, vel non reseruata, procedit, vbi dicta sententia est generalis, vt per eundẽ *Sayr. loco proximè cit.* nàm illa est affinis suspensioni latę à iure, siue per statutum, aut legem.

Est quoq; cõmunis DD. opinio, ꝙ licèt, vbi excomunicatio lata p sententiã generalem, vel à iure etiam communi, non est reseruata, illa possit absolui, non solum ab

ab Episcopis; sed etiã à Parochis, cæterisque confessarijs approbatis, tamen
1055 dicti Parochi,& alij confessarij non possint obsoluere à suspensione, vt sup. lata ob contumaciam non reseruata, nisi speciale priuilegium habeant à S. P. vel delegatam habeant potestatem ab his,quibus ordinario iure, absolutio spectat: Ratio differentiæ est,quòd non ita absolutio à suspensione,& interdicto,est necessaria, vt antecedat absolutionem à peccatis,sicut absolutio ab excommunicatione, ob quam causam concessa est dictis Parochis, & confessarijs absolutio ipsius, *in cap. nuper de sent. excommunicationis*,estq; communissima sententia, *Nau. sup. num. 161. & post Henriquez & Aulain, notat Layman cit. par. 3. c. 4. nu. 2. vers. Porrò* Quòd autem hoc priuilegium habeant confessarij ordinum Mendicantium,(& per consequens communicantes eorum priuilegia, vt hodiè ferè sunt omnes confessarij Religionum approbatarum, iuxta ea, quæ aliàs dixi) dixit *Sayrus supracit. cap. 17. num. 12. Hurtado sup. numer. 33.* & de Patribus Societatis Iesus; loquitur *Layman cit. capit. 4.* Qui *Sayr. ibidem* subdit,quòd Parochus, vel alius confessarius habens
1056 facultatẽ absoluendi à casibus Episcopalibus, possit ab his suspensionibus à iure, ẽt cõmuni nõ reseruatis,absoluere. Concedunt, enim Doctores, ab his suspẽsionibus posse absoluere Episcopũ nõ solũ ad cautelã,vt alioqn,eã limitãt aliq DD. secundũ quos videtur loqui *Hurt. num. 32.* quia ait, quòd nec ordinarius ab his suspensionibus absoluit in foro sacramentali, sed in foro externo, sed etiam simpliciter, vt habet communis opinio: ita *Abbas in cap. 2. de solutionibus Silu. verbo suspensio, num. 8. vbi etiam citat Innoc. D. Anton. 3. par. tit. 22. vers. sed quæritur, Layman supracit. cap. 4. num. 2. in principio, clarius, Gordonus cit. lib. 7. q. 14. n. 79.* qui subdit,idẽ dicendum esse de suspensione imposita per aliquam constitutionem particularem alicuius Archiepiscopi,siuè Patriarchæ,item de illa,quæ in Concilio Prouinciali est statuta,etiam si sit confirmata à Sede Apostolica,de qua re *Sayr. cit. c. 17. n. 17.* Nota
1057 tñ,his nõ obstãtib⁹ nõ deesse aliquos authores,qui doceãt posse Parochum,& alium confessarium ab hac suspensione, absoluere,sicut dicitur de censura excõmunicationis non reseruata à iure vel ab homine generaliter lata. ita *Viualdus, quem non reÿcit Filliuccius tr. 17. num. 70.* quos neque etiam illos impugnando, refert *Diana par. 5. tract. 10. Resol. 23. ad finem*, qui addit *Præpositum*, id etiam docere de suspensione lata ob delictum præteritum, si retineat rationem censuræ, prout retinere, mox probabitur. Restringitur ergò difficultas præcipua in hoc,nempè; An quando suspensio reperitur in iure, siuè particulari,siuè cõmuni,lata nõ propter contumaciam,sed propter delictum præteritũ, absque reseruatione,& sit publica, possit Episcopus ab ea absoluere suum subditũ,sicut dixi, primè suprà de suspẽsione, lata ob cõtumaciã. Circa q̃ difficultatẽ, sunt duę opiniones sibi contrariæ,ambo habentes optimos authores, ac bonas rationes, vt videre est, apud *Sayrum supracit. ca. 17. à num. 14.* qui *vers. secunda sententia*, optimè probat opinionem affirmatiuam, quòd scilicèt ab ea possit absoluere Episcopus,quàm dicit, sibi videri non solum probabiliorem, sed etiã simpliciter veram, sicut eam post *Auilã, & Suar.* dicit eã probabilem, *Layman supracit. cap. 4. num. 3. vers. verum tamen.* Quidquid contrariam opinionem,dicat esse communem. *Gordonus sup. num. 70.* quàm etiam sequitur *Hurtado supra n. 32.* Meo iudicio pro resolutione, huius difficultatis,distinquendum est, an constet, hanc suspensionem latam fuisse in merã pœnã, vel id non constet, p. casu nõ potest ab ea absoluere Episcopus, qa tũc habet locum ratio adducta pro parte negatiua, scilicèt quòd talis suspensio sit perpetua, & per consequens indigeat dispensatione, quàm non potest facere inferior,vel equalis,sed solus ille, qui dictam pœnam imposuit,aut eius superior,vel successor. Secũdò casu, potest Episcopus absoluere, qa in dubio p̃sumi debet, illam fuisse impositam, non vt pœnam vindicatiuam,sed vt pœnam medicinalem,idest non in ordine ad perpetuitatem, sed in ordine ad futuram emendationem,& satisfactionem,cùm petierit absolutionem, (quòd est idem, quàm recedere à cõtumacia)ideòq; etiã ipsa retinet rationem censuræ,& sic militat ratio opinionis affirmatiuę,fauet idẽ *Gordonus suprà sub num. 71.* qui non solum fatetur,quod dixi suprà,scilicèt,vbi est dubia forma verborum iuris, esse præsumendum, latam fuisse suspensionem in contumaciam, sed etiam post
1058 *Suar.* subdit,suspẽsiones latas in iure communi sinè termino,omnes latas esse ob contumaciã,intellige; nisi latæ reperiatur,cùm particula illa, *perpetuò, vel sinè spe remissionis*, aut similibus clausulis, expresè denotantibus perpetuitatem,

quia

quia tunc militat ratio primæ partis huius nostræ distinctionis, & ideò Episcopus, non potest absoluere ab ea; vt dixi *sup.n.770.* nisi sit lata propter adulterium, vel alia delicta adulterio minora, in quibus concessa est Episcopo à iure dispensandi facultas, vt per *Sayrum supracit.cap.17.num.18.* iuncto, *nu.14. vers. prima sententia, ad finem, Gordonum supracit.q.14.sub num.70. Layman cit.cap.4.num.3.in principio.*

Ex qua conclusione sequitur, quòd qui in suspensionem incidit latam per statutũ
1059 Episcopi Arimini, vel Synodũ Ariminensem, possit absolui ab Episcopo proprio Imolen. ex eo enim, quia Doctores negatiuam sententiam docentes, contrarium inferebant; vt per *Sayrum cit. vers. prima sententia ad finem, & Gordonum cit.num.70.* posita nostra sententia, id omninò affirmandum, & hoc voluit, dicere post *Lessium*, *Layman cit. versic. verumtamen ad finem*; & sic in facto de Clericis exteris ludentibus aleis, vel Taxillis hic Arimini, vbi in synodo est lata contrà *Clericos nostræ Ciuitatis* (de qua infrà latius) suspensio absq; reseruatione expressa (quo casu censetur non reseruata, vt per *Gordon.n.71.versus fin.*) dictũ fuit, q̃ illi possint absolui, ab Episcopis proprijs, quandò reuertuntur in propriam Diœcesim domicilij, originis, vel beneficij, imò secundum opinionem aliquorũ, de q̃bus sup.n.835.& 1057.ẽt à
1060 Parochis, & alijs Confessarijs ibi expositis, prout dicitur, de excõmunicatione non reseruata, q̃bus fauet, *Nald.in sum. verbo censura, num.13.* vbi ait, censuras omnes generaliter latas, tàm à iure, quàm ab homine, si non sint reseruatæ ipsarum latoribus, (quamuis variè in hoc sentiant authores,) tamen verius esse, quòd tolli possint in foro conscientiæ, non dum à proprio Parocho, sed etiam ab expositis Confessarijs; ita etiam loquitur *Megalius par.3.lib.1.cap.8.num.1.* Supponimus enim dictos exteros ligari dicto statuto synodali iuxta opinionem relatam, *sup.Recoll.2.à num.416.vbi*
1061 *276.* idẽ quæro de Episcopo, vel Archiepiscopo cõmorante in aliena Diœcesi, an ligetur dicto statuto, quibus ibi allegatis in terminis ludi, accedit, *Nald. verbo statutum, nu.16. vers. in 4. dubio, & seq.* Et de vltimo, scilicèt de Episcopo, vel Archiepiscopo, agunt *Gratianus tomo.2. suarum discept.Forens.cap.393.num.5. & seq. & Nouarius par.1. qq.forensium, q.93.* & præter declarationem in illa Barensi circà hanc materiam à me relatam, *supracit.Recoll.2.nu.278.* vide aliam declarationem in Iuuenacensi.4.Decembrijs 1627. apud *Barbosam in collectanea Bullarum, & decretorum, verbo Episcopos quò ad Regulares.* His verbis *Episcopum extrà propriam Diœcesim commorantem, non posse accedere, nec ingredi Monasteria Monialium, absque licentia Episcopi prohibentis, ne quis accedat, &c.* Dixi in principio, *publica*, quia si talis suspensio, seù delictum propter, quòd illa
1062 incurritur, esset occultũ, idest, vt aliàs dixi, non deductum ad forum contensiosum, certũ est, apud DD. supracitatos, posse Episcopũ ab ea, ẽt si fuerit reseruata absoluere in foro cõsciẽtiæ sibi subditos, facultate sibi cõcessa à *Conc.Trid.sess.24 cap.6.* vt latè dixi suprà, *in secunda parte huius tractat.recol.9.* & in puncto tractãt, *Sayr.suprac.c.17.à n.19.* & alij sup.relati.

Quò ad secũdã partẽ q̃siti, de absolutione, suspensionis latæ ad tempus determinatum, vel sub aliqua conditione, communis sententia est, quòd antè terminum, vel conditionem purificatam, non possit relaxari ab alio, quàm ab authore Canonis, vel ab eo, cui conditor concesserit, aut eius superiore, vel successore, quia tunc non est propria absolutio, sed relaxatio, seù dispensatio, & sicut legem superioris, vel equalis; ita pænam latam, à superiore, vel equali, non potest relaxare, & dispensare inferior, vel equalis, vt notat *Glosa in cap. cupientes, §. cæterum verbo suspensos de elect.in 6.* cum alijs allegatis, per *Sayrum cit.cap.17.num.10. & Layman cit.cap.14.sub nu.3.* vbi ex *Suarez*, subdit, idem obseruandum, si lex canonica præcipiat, ob talem delictum imponi suspensionem, v.g. triennalem. Et si tamen sit hæc communis sententia, tamen contraria sententia, quòd in-
1063 frà dictũ terminum possit absoluere, seù dispensare Episcopus, non est improbabilis, vbi dicta suspensio expressè non est reseruata, vt post *Bonacinam dixi sup. num.846. & 960.* fauet regula illa, quòd expressè, vel tacitè aliq̃d dicatur, differat *l.3.C.si pendente appellat.cum concordantibus.* Dixi, *infrà dictum terminum*, quia secus puto, vbi est lata sub aliqua conditione, *donec satisfaciat, resipiscat, &c.* Dato enim quod possit satisfacere, &c. non potest dispensari, nisi ab eo, qui tulit dictam suspensionem, eo enim ipso, quòd non adimpletur conditio, dispensatio censetur reseruata ipsi, qui conditionem imposuit, ex quo censetur apposita in eius fauorem, & vtilitatem, argumento notatorum, per *DD. in l. Titio*

centum

centum, §. Titio centum, el 2. ff. de condit. & demonstrat. Dixi, dato, quòd possit satisfacere, quia alias excusatur, vt patet ex di-
1064 ctis, sup. recoll. 2. n. 931. vbi autem impotentia superueniret post contractam suspensionem, non per hoc posset alius, quàm author canonis à dicta suspensione absoluere, vt suppono cit. nu. 931. vbi ago de delegato cum clausula, satisfacta parte, ad absoluendum ab excommunicatione in foro externo. Quomodò detur absolutio ad cautelam suspenso, præter ea, quæ dixi loquendo de excõmunicatione, supra Recollect. 3. à nu. 841. (quibus ibi notatis addè, id quòd dicunt DD. Lvi Bullæ Cruciatæ, posse confessarium absoluere à suspensionibus, vt per Hurtadum sup. num. 33) Nota Suarez, Henriquez, & ConinK. Contra Nau. & alios docere, posse confessarium absoluere virtute Bullę Cruciatę ad cau-
1065 telã à cẽsuris, vt quãdo ꝑbabiliter dubitat confessarius, an quædam excommunicatio publica, comprehendat ipsum absoluendum, vt per Dianam par. 5. tract. 9. Resol. 40. ad finem, videte, etiam Riccium par. 4. decis. Curiæ Archiepiscopalis Neap. decis. 99. vbi quòd non solum Metropolitanus, sed etiam delegatus S.P. absoluat ad cautelam, vndè idem dixi, posse obseruari virtute Bullæ Iubilei, à pari, cũ eod. modo detur facultas à cẽsuris, in Bul. Iubil. ac in Bul. Cruciatę, operatur autẽ absolutio suspensionis ad cautelã, vt talis possit exercere sua officia, & actus ordinis, vt per Sayrum cit. c. 17. n. 37. Vbi autẽ absoluitur, quis à suspẽsio-
1066 ne lata sub aliqua cõditione, quæ nõ fuit adhuc purificata, virtute Iubilei, vel Cruciatæ, in foro conscientiæ sufficit propositum efficax adimplendi dictam conditionem, quando illam non potuit, anteà adimplere, in foro verò externo talis debet dare cautionem fiddeiussoriã, vel iuratoriam, de qua re egi, supracitata Recollect. 2. à n. 928. quibus ibi allegatis, addò nunc pro prima parte, quòd. s. sufficiat, quò ad forum conscientiæ propositum, Bossium de Iubileo sect. 1. casu 21. §. 3. num. 44. & seq. & num. 158. & seq. & reassumit, disceptatione 1. numer. 206. de iurisdictione absoluendi à casibus, & censuris reseruatis, quæ competit Episcopis ratione impedimenti, & sic intelligas id, quòd dicit Layman cit. cap. 4. ad finem, dùm monet, antè absolutionem à suspensionis censura, si opus sit, exigendam esse satisfactionem, vel cautionem satisfaciendi parti lesę, & in criminibus enormibus, exigendum iuramentum parendi Ecclesiæ, de quo iuramento, parendi, &c. vide supra in ead. Recoll. 2. nu. 835. & seq. quibus ibi allegatis, addè Gordonum supracit. q. 14. num. 78. ad finem, vbi quòd tale iuramẽtũ tãtum est necessarium, vbi suspensio lata est in contumacia, & datur absolutio ad cautelam, ac res est grauis, & in alterius præiudicium cedere potest, clarius Boss. sect. 1. de Iubi. casu 22. n. 15. vbi quòd in absolutione ui Iubi-
1067 lei, vel alterius facultatis, data in foro conscientiæ, secundum veriorem opinionem, tale iuramentum, non sit necessariò exigendum. Appellatio quando impediat exequutionem sententię, huius censuræ suspensionis, patet etiam ex supradictis, cit. Recoll. 2. à num. 630.

Forma absolutionis à suspensione ponitur in Rituali Romano iussu Sãctiss. Pauli V. S.P. edito, his verbis, authoritate mihi ab N. tradita, ego absoluo te à vinculo suspensionis, quàm propter tale factum, vel causam incurristi, (si detur absolutio in foro cõsciẽtię) si verò in foro externo, dicitur incurrisse declaratus es, in nomine patris, &c. sed vt aduertit Sayrus cit. cap. 17. nu. 14. licèt hæc forma communiter tradatur, tamen cùm absolutio à censuris suspensionis, & interdicti non sit sacramentalis, non indiget ex natura sua, & intrinsicè, aliqua certa verborum forma, sed sufficit, si potens ab ea absoluere declaret quoquomodò, velle eum de facto ab illa liberare. Quandò suspensio non inuoluit aliqua ratione, prohibitionẽ sacramẽtorũ, (vt cõtingit quãdo quis est suspensus à sacramentorum su-
1068 sceptione) tùnc potest, quis absolui à peccatis, & non à suspensione, sicut ex eo, quòd talis absolutio, (vt dixi non est sacramentalis) non est necesse, vt detur in sacramento confessionis, nisi iurisdictio, sit data cum tali limitatione, vt sæpè fit, quãdo talis facultas cõceditur ꝑ diploma Pęnitentiariæ. An autẽ tẽpore Iubilei, sit ita limitata d. iurisdictio, affirmat Gordonus supracit. num. 79. sed contrarium probaui, in tract. de iubileo par. 2. num. 16 in edit. Neapolitana.

De

De suspensione circa clericos ludentes aleis, uel taxillis, lata in synodalibus cõstitutionibus aliquorũ Episcopatuũ.

SEpè in diuersis Diœcesibus, in quibus per *constit. synodal.* prohibetur clericis ludus alearum, & taxillorum sub pœna excommunicationis, vel suspensionis vidi de pluribus dubitari, quæ cùm in specie non reperiantur à Doctoribus resoluta, hic iuxtà meas vires, resoluere putaui.

Certum est in hac materia, quòd talis suspensio incurratur à Clericis in Sacris vel Beneficiatis, quãdo ludũt magnã quãtitatẽ, maximè de redditibus Ecclesiasticis, ac ẽt quando assiduè, siuè ex
1069 consuetudine, quia tunc est peccatũ mortale, post *Glos. Rosell.* Less. *Azor. & Medinam, quos refert, & sequitur Salas de ludo dub. 24. contrà* Nau. & alios absolutè docẽtes, sufficere, si semel luserint quãtitatẽ notabilẽ, *prosequitur Hom. bon. tr. 1. sui examinis Ecclesiastici, q. 40. latè Beya par. 1. responsorum Bonon. casu 66. versic. tum quia Episcopus*, & post *Sanchez libro 1. Opusculorum Moral. cap. 8. dub. 25. n. 7.* probat *Thesaurus de panis Ecclesiasticis verbo ludus capit. 4.* nam vbi res prohibita sub censura attingit peccatũ mortale, non est dubium, incurri censuram ex communi opinione.

Dubium primum est, an talis suspensio incurratur à clericis, quando solum dictus ludus in eis, est peccatum veniale.

Et conclusiuè respondendo. Aduerten-
1070 dum, quòd ludus, vt suprà potest esse venialis diuerso modo. Primò quatenus ille consideretur posita prohibitione, de iure communi, qui tunc erit venialis non solum, quando clerici rarò paruam quantitatem per breue tempus, recreationis causa, absque scandalo, ludunt, secundum omnes, quos sequitur *Homo bonus in suo examine Ecclesiastico tract. 1. q. 40.* sed etiã si assiduè eo modo luserint, vt expresse *Lessius lib. 2. cap. 26. nu. 5. Bonacina d. 2. de rest. q. 3. pun. 2. sub n. 12* (malè suo more allegans *Azorium, & Rebell.* qui simpliciter docent, ludentem assiduè, peccare mortaliter) fauet *Mol. disp. 521. in fine, & Reginal. lib. x. nu. 384. etiam in fine*, & dixi *sup. n. 421.*

Secundò modo, quatenus ille consideretur, inspecta prohibitione facta in synodalibus constitutionibus sub pœna excommunicationis, vel suspensionis maioris, & tunc erit venialis ludus, sicut quælibet res, quæ cadit sub præcepto, ex regula communi, *in materia de censuris*, q. s. quãdo imponitur censura pro actione, quæ est indifferens, & non erat, antea peccatum mortale, tùnc subintelligatur præceptũ, & sic redditã materiam peccati mortalis, vt per *Sayrum lib. 1. de censuris, cap. 9. num. 5.* & alios communiter, res autem, quæ cadit sub precepto, tantũ efficitur venialis, vel ex leuitate materię, vel imperfectione discursus, vel ignorantia, aut ex necessitate, vt traditum fuit, *p. 1. huius tractatus recollect. 7.* & hac *tertia par. Recollect. 1. à num. 340.*

Prima Conclusio: Clerici non incurrunt
1071 suspẽsionẽ, quãndo ludus erit venialis secundò modo, vel ratione leuitatis materiæ, vel ignorantię, aut necessitatis. Ratio esteuidẽs ex supradictis: nã ex istis causis, præceptum non ligat sub mortali, sed tantum sub veniali, at excommunicatio, seù suspensio in his rebus, quæ antea non erant pręceptæ, ligant ad instar præcepti, ergò ludi prohibitio facta per synodales constitutiones sub pœna suspensionis, quãdo est venialis, vt supra, nõ ligat subcẽsura, vt dixi *sup. sub n. 998.*

Dixi, *ratione leuitatis materiæ, vel ignorantiæ, aut necessitatis*, quia hoc casu impossibile moraliter est, dari inaduertentiam, seù imperfectum discursus circa actum in non ebrio, nisi illam assignauerimus circa prohibitionem, idest ludat Clericus, non aduertendo, seù non reco-
1072 lendo, q sit imposita suspensio, quo casu certum est, tùnc excusari, qui casus reducitur, ad rationem ignorantiæ iuris, quæ excusat à censura lata ab homine vt dixi *supra. Recoll. 1. num. 407.*

Hæc Conclusio sic posita, potest tribui, *Sayro d. cap. 5. num. 1. in fine*, vbi post *Couarr. & Henriquez*, docet, quòd quàmuis ex pęna excommunicationis apposita pro culpa, quæ antè non erat mortalis, communiter colligatur præceptum sub mortali, tamẽ quãdo propter aliquã circumstantiam, aut qualitatem, actus constiterit, quòd culpa mortalis regulariter efficiatur venialis, tùnc non sit locus excõmunicationi, dat exemplum pertinẽs ad rationem necessitatis, si feratur censura contra eos, qui non adeunt concionem de fide, aut ad processionẽ pro vrgenti nęcessitate Ciuitatis, quod non incurreret dictã excommunicationẽ, qui non accederet, ad concionem, vel processionem, causa custodiendę domus, intellige vergente periculo.

Tribui debet in specie, *Azorio p. p. lib. 5. cap. 27. q. 2.* qui ait, quòd vbi sub censura prohibetur ludus in constitutionibus

in synodalibus, tunc est peccatum mortale, non quidem ex natura obiecti, sed ex vi ipsarum constitutionum.

Frequentior excusatio à dicta suspēsione, est ex causa leuitatis materiæ, vnde hic aperiendum pro praxi, quæ sit leuis materia, & mihi semper placuit, iudi-
1073 candam esse leuem ludum, non solum ex parua, vel magna quantitate pecunię, vel alterius rei, quæ ludo exponitur, iuxta qualitatem personarum, vel ex eo tantum, ꝙ causa recreationis qs ludat, aut ex notabilitate temporis, vt dixi *suprà recol. p. n.* 254. sed ēt, ex raritate ipsius ludi si ter, vel quater in āno, clericus lusisset, ex aliqua occasione, vt post conuiuium, secluso tamen scandalo, fauet *Sanchez lib.* 1. *Opusc. Moral. cap.* 8. *dub.* 28. & sic intelligi debet opinio cōmunis, ꝙ hoc casu leuitas materię relinquatur arbitranda iudicio prudentis viri, considerato ordine ad finem, à Superiore intentum; vt subdidi dicto loco supracit. vbi à *nu.* 259. habetis corolaria, & inter alia, illud de excommunicatione lata contra alloquentes cum monialibus quo loco retuli vltimò loco opinionem, quę asse-
1074 rit leuitatē materiæ, hoc casu metiendam esse ex tempore, non autem ex eo, quòd verba fuerint vrbanitatis causa dicta, vel non, quia afferri non potest ratio, quare verba pauca ratione vrbanitatis dicta excusent, non autem alia verba dicta non ratione vrbanitatis, sed causa alicuius negotij, & si secus sit, vt ibi innui, vbi reseruatio fiat de loquutione obscenorum, ex quo tunc metienda sit culpa mortalis, iuxtà id, quòd etiam illa verba obscena sunt mortalia.
1075 Quādo autē Religiosus ludēdo peccet contrà paupertatem, vel non, & lucrando possit lucrum retinere, vel è contrà, declarat nouissimè *Lezana p. p. cap.* 6. *nu.* 50. *& sequenti, & cap* 9. *num.* 40.

Ex his deducitur, quomodò intelligēda sit regula, quàm dicit, hodiè magis receptā, *Suarez tomo* 5. *disp.* 28. *sect.* 4. *n.* 9 *sequuntur Contzk. & Miranda, quos probat Homobonus in suo examine Ecclesiastico tr.* 4. *q.* 151. quòd suspensio grauis, qualis est ista clericorū Ariminens. vt contrahi possit, requiratur culpa mortalis, & non
1076 sufficiat venialis, intelligitur, enim de culpa veniali ex leuitate materię, vel inperfectione discursus, aut ignorantia, seù necessitate, vt clarius docet, *P. Megalius* 3. *par. lib.* 1. *cap.* 4. *nu.* 28. vndè non solùm ob inaduertentiam, excusatur à suspensione Sacerdos Bononię ad altare, sacrificaturus accedens, aperto capite, vt per *Homobon. loco suprac.* sed etiam si semel, aut bis, contrà dictam prohibitionem veneri t, & hoc ex leuitate materiæ.

Secundum dubium est, an istam suspensio-
1077 nem incurrant, etiā clerici in minoribus ludentes, qui non habent beneficium, cùm certum sit, illos, ac laicos, etiā si assiduè ludant, & notabilem quantitatē in ludo exponāt, nō incurrant peccatū mortale, inspecto iure communi, vt per *Azor.* 3. *p. lib.* 5. *cap.* 7. *q.* 1. *Less. lib.* 2. *cap.* 26. *nu.* 6. *Salas de ludo dub.* 24. & alios.

Secunda Conclusio. Non incurrunt dicti clerici in minoribus istam suspensionē. Quia & si in rigore talis suspensio ab officio sit comunis omnibus clericis, & etiam omnibus ordinibus, tamē talis suspensio, hodiè non est in vsu pro ordinibus minoribus, vt innuit *Suarez tomo* 5. *disp.* 28 *sect.* 2. *sub nu.* 3. & lex recipit interpretationem à comuni vsu loquendi. De initiato tm̄ p. tōsurā, dixi *sup. n.* 1010.

Ex qua conclusione, sequitur, quòd neque vi dictæ suspensionis peccant mortaliter dicti clerici, quia & si laici peccent sic ludendo, existente aliqua lege, ludum prędictum, vel ludos prędictos, prohibente sub pæna graui, quæ sit in vigore tamen cùm supponatur, quòd suspensio nō liget ipsos clericos in minoribus, sicut cessat respectu eorū dicta pęna grauis, sic etiam cessat obligatio ad culpam mortalem? Quòd autem intelligatur dicta suspensio sic absolutè lata, *in* 3. *synodo Ariminensi Episcopi Salicini, cap.* 27. contrà dictos clericos ludentes, tā ab officio quàm à beneficio, *dixi supra num.* 16.

Tertium dubium est an, ex eo, quia dicitur, ibi *nostræ Ciuitatis Clericos*, ēt includātur clerici exteri, hic habitantes ex aliqua causa, tamen non habentes animum perpetuò ibi habitandi.

Et in facto dixi, illos includi, quia dùm in hac ciuitatę, manent dicūtur huius ciuitatis, intellige, si ibi contraxerunt, saltim quasi domiciliū ex eo, ꝙ habeant animū manedi, ibi per maiorem partem anni, vt sunt, qui operam dant studijs, vel conduxerunt operas suas ad pueros in litteris humanis, instruendis, quia aliàs si
1078 essent, viatores, & peregrini, maximè si ibi sint, ꝑ modicū tēpus nō obligarētur, vt nouissimè notat *Bonac. in Decalogum disp.* 1. *q.* 1. *p.* 6. *n.* 36. vbi loquitur de simili prohibitione facta Mediolani, cōtrà cle-

ricos non deferentes vestes talares, aut scoplum gestantes. Quò autem ad Propositum nostrum de suspensione contrà ludentes, putat *Pater Naldus in summa, verbo statutum, num. 15. vers. At mihi,* tem-
1079 pus non modicum, sed notabile, esse bimestre, quia hoc tempore, poterit, quis habere notitiam statuti specialis illius loci, in quo habitat, eiusque exequutioni se accomodare, benè iste author non se fundat in sola scientia, quia aliàs tempus minus sufficeret, ad tales, subijciendos dictis censuris, sed etiam in accomodatione exequutioni ipsarum, ad quàm authores, qui volunt, dictos exteros, & forenses ligari dictis censuris, requirunt tempus non modicum, *vt dixi suprà Recoll. 2. num.* 430. vbi licèt fatear, hanc esse opinionem probabilem, tamen probo opinionem, quæ simpliciter negat, dictos exteros ligari dictis censuris, quàm opinionem posse nos sequi in praxi, præter ibi à me citatos, dixit (& si probet sententiam oppositam affirmatiuam). *Villalobos par. 1 summæ tract. 16. cap. 16. n. 5 ad finem*, sed si rectè ponderentur authores citati prò affirmatiua, ipsi neque fundantur in accomodatione, secluso scandalo, sed in iurisdictione, quàm acquirit Episcopus, qui fecit statutum, in talem exterum ibi morantem ad non modicum tempus, quæ iurisdictio, *vt loco citato explicaui*, secundum nostram sententiam negatiuam, est pro foro externo, vt possit, *citari ad dicendum causam quarè, &c.* non autem, quò ad forum conscientiæ, quo casu, non reperio aliquam rationem, quarè tales, qui non habent animum habitandi per maiorem partem anni, & sic non fiãt subditi dicto Episcopo, saltē ratione, quasi domicilij, fiant ei, subditi post bimestre, & non antè, v. g. post quindecim dies, vel mensem, & quòd præsupposita scientia d. statuti, illud, & non istud sit tempus notabile, item quarè respectu ludi dictum bimestre sit tempus notabile, non autem respectu deferendi vestes talares, gestandi scoplum, & aliarum similium suspensionum.

Quartum dubium est, vtrum Regulares habentes curam animarum in hac Ciuitate, incurrant hãc suspensionē, si ludant in domo suæ Ecclesiæ curatæ? Ratio dubitandi est, quia tales ratione dictæ curæ, fiunt subditi Episcopo, ex *Concil. Trid. sess. 25. cap. 11. de Regularibus.* Hoc tamen nō obstante. Respondeo, illos nō includi, non solum, quia subiectio dictorum Regularium respectu Episcopi,
1080 est tãtum in ijs, quæ concernunt curam animarum, vt habetur *loco supracit. Concil. & dixi suprà par. 2 Recoll. 1. numer.* 248 *ad finem*, quibus ibi allegatis, acedũt, *Gauantus in suo Manuali Episcoporum, verbo Regularium iura sub Episcopis, num.* 10. *& Marcellus Vulpe in sua praxi, cap. 42. num. 6.* (vbi habetis limitationem, quò ad Ecclesiam, vbi residet Generalis, vel caput ordinis, & ampliationem, etiam quò ad loca, & personas militiæ Hierosolymitanæ,) sed etiam quia, vt dixi supra Regulares in simili materia non veniunt sub nomine clericorum. Vndè cautè legendus, est *Lauretus de Franchis in suis Controuersijs inter Episcopos, & Regulares, q. 6. fol. mihi 314.* dùm ponit Regulam, quòd excommunicatio lata ab ordinario contrà suos, non liget Religiosos, & posteà subdit, hanc regulam fallere, in casibus, in quibus, *dicti Regulares per Concil. Trid.* subijciuntur Episcopis (inter, quos enumerat casum nostrũ) quia contrarium probaui, *suprà Recoll. 2. nu.* 488. ex quibus resolui potest dubium propositum de Regularibus qui in paucio-
1081 ri numero, quàm duodecim, manent in Monasterio erecto post Constitutionem Gregorij XV. (& antiquitus, etiam erat statutum, vt per *Lauretum de Franchis sup. in decimo casu, & Gauantum, etiam sup. num. 72.*) quòd scilicèt subiaceant visitationi, & correctioni Episcopi, nàm eodem modo, cum non sit expresè dicto Episcopo concessum, illos ob has causas suspendere, vel excommunicare, (vt dixi loco suprà proximè citato,) non poterit illos suspendere, vel excommunicare, & tanto magis, vt etiam dixi, *ead. Recoll. 2. num.* 468. non incurrunt suspensiones, vel excommunicationes latas in constitutionnibus synodalibus, eiusdem Episcopi.

Quintũ dubiũ esse posset, an ex eo, ꝙ talis suspensio non sit reseruata, possit à quolibet Confessario absolui? Sed remanet illud iã resolutum, ex dictis, *sup. hac ead. Recollect. num.* 853. *& num.* 1057. vbi dixi, communem opinionem id negare, sed contrariam opinionem esse probabilem, quod procedit, vt ibi dixi, non solum in cōfessarijs huius ciuitatis, sed etiam alterius Diæcesis, in quàm fortè transferatur ipse suspensus, nō tantũ eo casu, quo trãstulit, ibi domiciliũ, aut quasi, sed ēt si ibi versetur causa alicuius negotij; seù ob aliã iustã causam, & si ad modicum tempus, vt loquuntur communiter DD. qui & si consequenter, id negant, quãdo id fieret in fraudem, nempè quando

aliò

aliò se trasferret, vbi non esset lata dicta suspēsio, ad hoc tātū, vt haberet occasionē confitendi, & censurā sui Prælati declinandi, ac etiam dixi *suprac. Recoll. 2. nu. 911*. Tamen loquuntur de absolutione excommunicationis reseruatæ; sicut de absolutione exterorum à casibus reseruatis, loquuntur, *Homobonus de casibus reseruatis, Bononiæ p. p. cap. 2. assertione 4. vers. sicut è contrà, in magnis*, *Floronus de casibus reseruatis, Fauentiæ par. p. cap. 4. §. 24. versic. aut se transtulit*, ac *Diana parte 3. tract. 4. Resolut. 103*. & in casu nostro præsupponitur non adesse reseruationem. Preterquam quòd opinio, affirmans posse talem à Confessario Sæculari absolui, etiam quando dedita opera, & ad
1082 hunc finem, aliò se transferret, vbi censura reseruata, lata per statutum, vel sententiam generalem, vel casus esset reseruatus, ad hoc vt facilius absolutionem obtineat, non est improbabilis, tùm quia opinio contraria fundatur in inualiditate talis confessionis, sic in fraudem proprij Pastoris, factæ, vt per *supracitatos authores, & præcipuè per Homobonū*, ꝙ nō
1083 est certū, imò ꝙ d. cōfessio sit valida est opinio probabilis, ita post *Basil. Pontium, testatur Diana par. 3. tract. 6. Resolut 28*. qui eam, huius probabilitatis, reddit rationem, nempè quòd talis vtatur iure suo, & consequenter talis fraus non sit illicita, sicut dicitur à simili de proficiscente, ad loca, vbi diebus, quibus in patria, quis non posset comedere carnes, poterit illas comedere. Cōfirmatur hęc ratio, quia Doctores quando docent, exterum posse absolui per quemlibet confessarium à reseruatis in sua Diœcesi, & ibi perpetratis, id probāt ex eo, quòd in foro confessionis sacramentalis, non attenditur locus delicti, sed locus iudicij, quòd significat, non teneri confessarium inquirere, cuias sit pænitens, quæ ratio militat, tam vbi quis hic reperiatur causa alicuius negotii, quàm vbi ad hūc tantū finē, vt facilius absolutionem obtinere possit, & per consequens, ita dicta fraus sit licita hoc casu, sicut in casu proficiscentis ad loca, vbi carnes comeduntur. Hanc opinionem posteà reperi, apud *Stephanum Bauni in sua Theologia Morali par. 1. tract. 4. q. 8. dub. 5.* loquente de Religioso habente casum reseruatum, eò appellente, vbi dictus casus nō est reseruatus, & si dedita opera, & sic non causa alterius negotij, vel alia iusta ex causa. Contrà *Homob. sup.* fauent, ēt huic opinioni benigiori, *Naldus verbo casus reseruatus, n. 10. & Squillantes c. 1. de priuilegijs clericorū, n. 98.* qui simpliciter, ratione de qua suprà, nempè hoc casu non esse attendendum forum delictis, sed forū iudicij, docent, exterū posse absolui à reseruatis in ꝓpria Diœcesi, & ibi cōmissis à quolibet Cōfessario in alia Diœcesi, quādo ibi nō sūt reseruati, vel ab habentibus circa illos facultatem, si ibi quoque sint reseruati. Nec obijci potest, quòd absolutio hoc casu sit valida, ex tacita volūtate proprij ordinarij sui, quę non interuenit in absolutione reseruatorum, quia id nego, & vtramque absolutionem affirmo esse validam, non ex tacita voluntate aliqua, sed ex iurisdictione, quā acquirit Episcopus loci prò hoc Sacramento, ergà peregrinum, & viatorem, ac consuetudine, vt per supracitatos authores, & clarius, per *Villalobos p. p. summæ lib. 9. difficult. 59. ad finem*. Tandem declaratio S. Congregationis relata à *Zambello, apud Dianam par. 6. tract. 7. resol. 57.* contrà *Bauni*, nisi athenticè (prout eadem S. Congregatio censuit) constet, non potest huius nostrę opinionis, probabilitati præiudicare. Dixi à *Confessario Sæculari*, quia tales si confiterētur Cōfessariis Regularibus, erunt magis tuti, ex quo habent priuilegium audiendi confessiones quorumcumque, & vndecumque, ad eos accedentium, vt aliàs dixi, *su-*
1079 *prąc. Recoll. 2. numer. 911*. item aliud priuilegium, *vt possint absoluere non tantum censuras propriè dictas, quæ ob contumaciam*, feruntur, sed etiam suspensiones, & interdicta iuris, quæ ob delictum, merè præteritum, imposita reperiuntur, siuè ad tempus, puta biennium, vel triennium, &c. siuè in perpetuum, & sinè spe remissionis, vt præter ea, quæ etiā dixi, *p. 1. Recoll. 11.* habetur per *Layman lib. 5. tr. 6. cap. 10. sub num. 18.*

Tandem, etiam dubitari potest, an clerici dictę Ciuitatis ludendo in Monasteriis exemptis, incurrant dictam suspensionem? sed responsum fuit, *suprac. Recoll. 2. à num. 322.*

RECOLLECTIO VII.

De Officio,& Potestate Confessarij circa pænitentes,qui Abortum procurauerunt.

Ex quo suprà Recollectione 4. in principio. Promisi hanc Recollectionem, quàm post aliàs, de interdicto, de irregularitate, de casibus reseruatis: cum alijs de matrimonio, voto, iuramento, & maleficijs, ac superstitionibus, subiungere putabam, hic ad calcem huius voluminis, quod iam ad sufficientiam excreuit, in lucem profero, in ea enim confeßarius addiscet, de quibus interrogare debeat, & quando absoluere poßit, eum qui tale crimen, comisiße fatetur.

Quid sit Abortus; & quotuplex.

1 PRima Conclusio: Abortus est fœtus in tempestiuè in lucem editus, estque nomen deriuatum à verbo, *Aborior, Aboriris, vel Aboreris,* quòd significat vulgariter, *desperdere, & sconciare, Azor. par. 1. lib. 2. cap 26. q. 3.* & alios communiter, post Grammaticos, *fauet Textus in l. 1. sed & si incertũ ff. de vētre in poss. mittēdo.* Dicitur Abortus in genere masculino,& Abortum in genere neutro, & etiam Abortio. *Prateius in suo lexicon iuris, hoc verbo,* de grauitate huius criminis, *Homobonus de casibus reseruatis par. 3. cap. 4.*

Estque duplex animatus, & inanimatus, *cap. Moyses 32. q. 2.* vbi reiciuntur hæreses aliter sentientes, scilicèt, statim cum semine infundi animam, & corpus, quid quid Gramatici appellent Abortum, tantum vbi infrà quadragesimum diem contingit, eiectionem, verò vocent, quando est grandior fætus, vt per *Ambrosium Calepinum verbo Aborior.*

Secunda Conclusio: Abortus inanimatus
2 dicitur in masculo antè quadraginta dies; in fæmina ante octoginta, *Laym. lib. 3. tr. 3. p. 3. c. 4. sub n. 3.*

Animatus, verò post dictum tempus, *Nau. cap. 15. num. 14. & cap. 17. num. 223.* Hoc autem intelligitur regulariter, quia ob calidiorem, vel frigidiorem matris complexionem, citius, aut tardius animari solet, *Azor. p. 3. lib. 2. cap. 4. q. 1. in fine.* testatur de probabiliori, *Bonacina disput. 2. de rest. q. vlt. sect. 1. p. 7.* est hæc conclusio communis vt testatur. *Ioannes Maria. Bellectus loco infra citando, & Homobon. de casibus reseruatis par. 3. c. 4. casu 6. versic. 2. incidit,* & ista debet seruari in foro conscientiæ, *Floronus de casibus reseruatis par. 2. casu 5. ver. abortum, & c. numer. 3.* & sic in dubio iuxtà prædictum tempus, præsumitur animatus, vel non animatus, vt per *DD. supracit. præcipuè per Floronum.*

Tertia Conclusio: Abortus in dubio, an sit
3 animatus, vel inanimatus præsumitur in foro conscientiæ, animatus, & ideò præsumitur masculus potius, quàm fæmina. *Emanuel Sà verbo Homicidium, num. 1. Quaranta verb. Abortus, Sanchez par. 1. summæ lib. 1 cap. 10 num. 43.* & ita obseruare Sacram Pœnitentiariam, testatur, *Pater Naldus in suis qq. practicab. verbo Abortus, num. 2.* & de communi testatur post *Sayrum, Bellectus in sua disq. clericali p. p. tit. 1. de disciplina clericali, §. 5. sub num. 26.* quòd id sit verum quò adeffe-
4 ctum irregularitatis tãtũ, non autem, quò ad aliàs pænas, post alios dixit *Thesaurus par. 2. de pænis Ecclesiasticis, verbo Abortus, Ampliat. 2.* hæc opinio,& si sit probabilior, tamē contraria, quia neq; id sit verũ de irregularit. est opinio probabilis, *Diana p. 4. tr. 2. Resol. 16.* Amplia conclusionē esse etiam veram, quando quæritur, de dandâ medicina prægnanti, quia etiam in dubio debet censeri animatus, *Azor. suprà quæst. 6.*

Quarta Conclusio: Abortus periculo se exponens, etiam absq: proposito illũ procurandi, peccat mortaliter, licèt si sequa-
5 tur effectus, non incurrat pænas dictarum constitutionum, excepta irregularitate *Nau. cap. 15. num. 14.* & alij communiter, vt per *Quarantam, hoc verbo, §. prædicta autem. Dixi, absque proposito,* quia è contrariò, si cum proposito, tunc si sequitur effectus, incurrit, dictas pænas, vndè illa, quæ suspicatur se esse prægnantem, peccat mor-

mortaliter, si sumit potionẽ, quando nõ sequitur abortus, si autẽ sequitur, incurrit pœnas, & casum reseruatum, vt per *Floronum par.2.casu.5. v.abortum, num.9. vers. nono, locum habet*, verificatur, ista cõclusio, etiã in ea, quæ absq; tali intẽtione abortum faciendi, se exponit dicto periculo, vt si vexat corpus immoderatis laboribus, tripudijs, vel choreis, vt ibidem, post alios *Floronus vers. excipitur autẽ primo.* vbi quòd talis peccet mortaliter, si sequatur abortus, nõ autẽ casũ reseruatũ, sicut, nec peccat mortaliter, nec incurrit pœnas, & casum reseruatũ, quæ nõ habet tale propositum, nec exponit se probabili periculo.

Quinta Conclusio: Abortum poculo procurantes; Venefici, non sortilegi dicuntur, & subijciuntur pœnis, dictæ Constitutionis, *Martinus Delrius in sua disquis. Magicarum Artium lib.5 sect. 16. vers. qui præbent. lit. S.S. vbi allegat Farinacium.*

Sexta Conclusio: Abortum maleficiis procurantes, sortilegi dicuntur, & incurrunt pœnas, dictæ constitutionis, *Martinus Delrius suprà lib.3. p.1. q.4 sect.3. eũ videte.*

Septima Conclusio: Abortus cùm pericu-
6 lo, est peccatũ mortale, tàm petere, quàm reddere debitũ: In hoc conueniunt õñes Doctores, vt testatur *Petrus Rebellius de obligat. iust. 2. par. lib.3. cap.19. n.15. Bonacina, qui alios allegat, de matrim. q.4. puncto 6. num.15.* ac incidit in casum de procurante abortum, si hac intentione fiat, *Floronus suprà num.9.* Declara, vt per *Sanch. lib.9. de matrim. disp.20. num.5. post Henriquez,* quandò periculum est ex modo inordinato coitus: secus, si tantum ex eo, quòd vxor sit infirmæ, & delicatæ complexionis, fauet *Floronus supra num. 13. vers.10. excipitur,* & dicam infrà, cùm de *officio & potestate Confessarij, circa pænitentes matrimonij vinculo coniunctos, q.2. sect.3. art.5. conclus.15.*

De Abortus Reseruatione.

PRima Conclusio: Abortu simpliciter
7 reseruato ab Episcopo, comprændi- tur, non solum, qui procurauit Abortum fœtus animati, certè, vel dubiè; sed etiã, qui procurauit Abortum fœtus inanimati certè, quia hic etiam est propriè Abortus, & illum procurare est peccatum mortale, *Gambarupta de casibus reseruatis, cap.15. num.2. Bonacina disput. 2. de restit. q. vlt. sect.1. par.7. num. Homobonus de casibus reseruatis par.3. casu 6. vers. 2. incidit, & nos infrà q.4. ampliat.6. Floronus de casibus reseruatis par. 2. casu 5. nu. 8.* vbi ponit, aliàs ampliationes, quas habetis infrà q.3. & 4.

Limita primò, vbi quis dedit potionem
7 mulieri grauidæ, quæ paulò ante conceperat, credendo tunc non incurri casum reseruatum ex dicto viri, conscientia, & scientia, præditi. *Floronus de casibus reseruatis par.2. cap.4. nu.14. vers.15. post. Graff. par.1. Decis cap.63. num.31. lib.1.*

Limita secundò in eo casu, vbi quis impedierit conceptionẽ fætus statim post concubitum, quia et si illud sit peccatum mortale: tamen est impropriè Abortus; & casus reseruatus intelligitur de propriè & tali; non autem de impropriè tali, vt infrà, cum de casibus reseruatis: ita *Bonacina dicto puncto 7. in fine, post Capeauillam, & Sayrum; Graff. de quinq; casibus lib.1. cap.14. num.38. Homobonus de casib. reseruatis, p.3, casu 6. vers.3. qui sterilitatis, &c. Floronus de casibus reseruatis par. 2. casu 4. num.11. & 12. & 13. versic. sexto excipitur.*

Secunda Conclusio: Reseruato homicidio
8 voluntario, non intelligitur reseruatus Abortus fætus inanimati, cùm habeat incompletam rationem homicidij, sed benè intelligitur reseruatus Abortus fætus animati, *Graffius lib 1. de quinq; casib. cap.14. num.36. & 37. Homobonus de casibus reseruatis par.2. cap.3. versic. qui fætus, &c.* non autem incideret in dictum casum homicidij voluntarij, qui ex eo, quòd saltauit cum muliere grauida, fuit causa Abortus, *Homobonus suprà par.3. cap.6. vers.1. incidit. in fine.*

9 Tertia Conclusio Abortus procuratione reseruata ab Episcopo, incidit qs in reseruationem etiam, quãdo effectus nõ est secutus, *Homobonus de casibus reseruatis 3. par. casu 6. Pater Molphes. tract.7. cap.20. num.66. Gambarupta, & Cuccus, quos refert, & sequitur Bonacina disp. 2. de rest. q. vlt. sect.1. pun.7. num.5. vers.2. constitutam esse*, qui in contrarium refert *Finellium, & Capeauillam*, quorũ opinio, est probabilis, quia verba debent intelligi cum effectu, & ideò optima ratione, Summus Pontifex Sistus V. in sua constitutione supracitata, id expressit, vt scilicèt procurantes Abortum, incurrant excommunicationẽ effectu secuto, quòd etiã expressit Episcopus Fauentinus, vt per *Floronum in eorundem casuum explic. par.2. casu 5. n. 9. vers.7. locum habet,* vbi expresè docet, quòd tùnc dicitur effectus secutus, vbi etiam post longum tempus, Abortus sit secutus,

secutus, quia in dubio præsumitur, ex illa causa, quod intellige, vt infrà.

Quarta Conclusio: Procurans Abortum
10 dicicitur, non solum is, qui est causa principalis, sed etiam consilium, vel opem præstans, vt fætus ipse abigatur, siuè venam secando, siuè vterum percutiendo, onerando, &c. & ideò incidunt, omnes isti in casum de procurantibus Abortum, *Homobonus suprà vers. incidit, autem.* Intellige tamen, nisi absq; dolo, & absq; mala fide, quis interogatus de causis abortiendi, aliquod remediũ protulisset, quò ille, vel illa ad abortiẽdũ sit vsus, qa non incidit in casum reseruatum, neque peccat, *Homobonus ibidem, versic. 2. non incidit*, sicuti non incidit in dictum casum, qui casualiter facit causam abortus, vt saltando absque dicta intentione, id. n. significat ly procurare, vt per *Floronũ de casibus reseruatis par. 2. cap. 4 casu 5. verbo Abortum, num. 5. in fine.* ipsa mater procurans incidit in casum, ancilla, Barbitonsor, &c. *Floronus post Graffium de casibus reseruatis par. 2. casu 4. num. 7. & 9.* Quid quid sit de excommunicatione, iuxta verba constitutionis, de qua re, *infrà suo*
11 *loco.* Dicitur mater procurare, quando volens: secus, si ex metu graui, sibi illato de præsenti, sumat pharmacum, *Floronus suprà num. 13. in fine.* non dicitur, tamen ad huc finẽ procurasse, qui ratum illũ habuit, nec indirectè concurrerat ad illud *Floronus ibidem num. 14. versic. decimotertio excipitur.*

Dixi (*sibi illato de præsenti*) quia non excusat ab hoc casu, si id fiat ob timorem infamię, scandali, & similis periculi, vt infrà, & in specie, *Floronus suprà §. 1.*

Quòd autem incurrat, hunc casum reseruatum ille, qui dubius est, an sequutus sit abortus ex causa data, videte *Floronum dicto casu 5. sub num. 9. versic. quid autem si dubitat.*

De Abortus ante Conceptionem procuratione.

Abortus procurari tribus modis solet. Primò impediendo, nè fætus concipiatur, post concubitum. Secundò, vt fætus iam conceptus nondum animatus eijciatur. Tertiò, vt fætus iam conceptus, & animatus excludatur, *Azor. 3. par. lib. 2. cap. 4 in princ.* & alij.

Prima Conclusio: Abortum procurare
12 Pimò modo impediendo, nè concipiatur, siuè poculo, siuè receptum semen eijciendo, est peccatum mortale, contrà naturam: ita probatur, *in cap. aliquando 32. q. 2.* ratio est, quia data opera impeditur semen à suo naturali fine, *D. Thomas in 4. dist. 31. in fine, in expositione litteræ, Caiet. 2. 2. q. 154. art. 1. circa solut. ad 4. §. ad singula autem obiecta, Tabien. matrim. 3 in fine, Angelus verb. debitum, num. 27. vbi Sylu. q. 7.* Nau. *cap. 16. num. 33. & alij, quos refert, & sequitur, Sanchez lib. 9. de matr. disput. 20. num. 2 & 3. Azor. par. 3. lib. 4 q. 2.* contrà aliquos *Laym. lib. 3. tr. 3 p. 3. c. 4. q. 2.*

Ampliatur. Primò etiã si iusta causa id fiat, contrà *Angelum, Sanchez, vbi suprà*, quia cum sit cõtrà naturam, nullo fine cohonestari potest, expresse *Azor. d. cap. 4. q. 2. in fine*, dum docet, quòd non excusatur
13 mater, si hoc faciat ad vitandam infamiam, vel scandalum, v. g. si monialis, vel nobilis: nàm sibi debet imputare: consentit *Sanchez d. disp. 20. num. 10. Azor. & Capeauill. quos refert, & sequitur Bonacidisput. 2. de rest. q ult. sect. 1. pun. 7. num. 5. Tamen Sanchez suprà nu. sequenti*, vide-
14 tur limitare hanc ampliationem in maritata, quæ timet concipere ex adulterio, propter periculum exponendi marito alienam prolem; sed quidem in hac re confusè, loquitur *Sanchez*; ideòque verũ sensum eius verborũ nõ potui adhuc accipere, tamen nec hoc casu excusarem, eadem ratione, quòd non sunt facienda mala, vt veniant bona.

Ampliatur. Secundò ex eodem *Sanchez dicto num. 10.* etiam quòd aliqua experta esset periculum mortis sibi ex partu imminere.

Ampliatur. Tertiò, etiam si detecto crimine, probabiliter crederet, à cognatis sibi mortẽ fore inferendã, *Azor. sup.* licèt contrarium videatur, docere *Sanchez suprà, num. 11.* circà has ampliationes, vide infrà *quæs. seq.*

An talis incurrat casum reseruatum de Abortu, *supra q. praecedenti*, & nouissimè, habetur per *Floronum de casibus reseruatis Fauentiæ loco suprae. allegato.*

Limitare etiam videtur, *Sanchez suprà*, vbi puella contraxit sponsalia de futuro, à quibus sinè scandalo recedere non possit. Sed in praxi non admitterem.

Limitatur, tamen Conclusio, quãdo hoc fie-
15 ret, ad valetudinem matris in periculo mortis existentis, *vt infrà quæsito sequenti Ampliat. 5.* in quo sensu loquuntur, *Zanardus, & alij relati à Diana par. 3 tract. 5. Resol. 11. vers. At his non obstantibus.*

Limita, quòd Abortum procurans, impediendo Conceptionem, eui-
16 tet pænas Constitutionis Sixti V. & Greg. XIIII. *Graff. de quinque casibus, lib. 1. cap.*

1.*cap.* 14.*num.*38.*Sayrus de Cenſuris lib.*3. *cap.*35.*nu.*27.*& Azorius par.*2. *lib.* 2.*cap.* 26.*q.*4.*& nos infra q.*7.

Fæmina non tenetur, anxiè, diuq; manens,
17 in lecto iacere reſupina, vt ſuſceptum ſemen conſeruet, quia difficiliter receptum, abijcitur, *Henriquez, quem refert, & ſequitur Sanchez de matrim. lib.*9. *diſp.* 17.*num.*12.*& diſp.*20.*num.*4.

De Abortus inanimati Procuratione.

18 CONcluſio: Abortum etiam fœtus inanimati directè procurare, non eſt licitum, ideſt cum remedijs, vel alijs, tendentibus, ad expulſionem fœtus per ſe, & principaliter, *Leſſius lib.*2.*de iuſtitia, cap.* 9.*num.* 61.vbi teſtatur de communi, poſt *P.Nau.& alios*, quòd ſit peccatum, quia contrà naturam generationis, *Azor. tomo* 3.*lib.*2.*cap.*4.*q.*4.*in fine. Layman ſuprà loco cit.*

Ampliatur. Primò, etiam ſi verſaretur periculum infamiæ prægnantis, vel magni ſcandali, quia v.g. nobilis, vel monialis, *Sanchez lib.*9.*de matrim. diſput.*20.*Molſeſ. tract.*11.*cap.*19.*num.*192.*& tract.* 7.*cap.*2. *nu.*56.*Capeauille de caſibus reſeruatis, cap.* 9.*diff.*5.*ſ.*23.*Theſaurus loco infracitãdo, qui teſtatur de communi.* Contrarium probat, *Torreblanca, apud Dianam par.* 3.*tract.*5. *Reſolut.* 11. *verſic. ſed illum impugnat, ad finem*, & alij plures apud eundem, *p.*6.*tr.* 8. *reſol.* 37. & ſi proteſtetur, vtrobique *d.opinionem ſibi non placere.*

Ampliatur. Secundò, etiam ſi experta ſit periculum mortis ſibi ex partu imminere, *Sanchez ibidem num.* 10.ſed contrarium alij, *apud Dianam ſup.*

Ampliatur. Tertiò, etiam ſi ſit periculum mortis ſibi inferendæ ab agnatis, vel cognatis, *Sanchez ſup.num.*9.*Azor.* Filliuc. *Cortolanus, Tannerus, Clarus, &* Farinacc. *apud* Theſaurum *par.*2. *de pœnis Eccleſiaſticis, hoc verbo limitatione* 3. *ad finem*, vbi teſtatur, quòd hæc ſit communis, & veriſſima ſententia Theologorum, & canoniſtarum, ſed non deſunt Doctores pro contraria ſententia, *apud Diana ſup.*

Ampliatur. Quartò, etiam ſi ſit dubium, an ſit animatus, Azorius *dicto tomo* 3. *lib.* 2. *cap.*4.*quaſ.* 6.

Ampliatur. Quintò, etiam ſi prægnantis morbus, mortis periculo ſit expoſitus, nec ſuppetat aliud remedium, niſi remedium directè tendens ad excluſionem fœtus non animati, quia non ſunt facienda mala, vt indè veniãt bona, vt ſup. dictũ eſt, *Sanchez ſupra Vaſq. in opuſc. de reſtit. cap.*3.§.2.*dub.*6.*in fine.* qui contrariam opinionem reputat falſam. Eſt communis opinio, vt per *Leſſ. lib.* 2. *cap.*9.*num.* 61.*vbi nu.* 60. *in fine*, non damnat, contrariam opinionem, cui fauet poſt alios, *Floronus ſupra* §.2.& eam probant alijs DD. apud *Dianam cit. Reſol.* 11.

Ampliatur. Sextò, vt etiam procurans abortum fœtus inanimati incidat in caſum reſeruatum, de procuratione abortus. *Homobonus de caſib. reſeruatis par.*3.*caſu* 6. *verſ.* 2. *incidit*, Floronus *ſupra num.* 8. & etiam dixi, *ſupra q.*2.non autem homicidij, *Layman loco ſupracitato.*

28 Limitatur, quando directè ex remedio procuraretur ſalus matris, indirectè autẽ timeretur, ſequutura fœtus nõ animati excluſio. Eſt communis, vt per *Leſſ. ſupra num.*61.& alios allegando docet *Bonacina diſp.*2.*de reſt.q. vlt. ſect.* 1. *puncto* 7.*nu.* 2.*in reſp. Azorius* 3.*par.lib.*2.*cap.*3.*in fine*, teſtatur de communi, *Sanchez lib.* 9. *de matrim. diſp.* 20.*num.* 8.vbi reprehendit, *Petrũ Nau.* dicentem, contrariam opinionem eſſe omnium concordem ſententiam, teſtatur etiam de communi, *Homobonus ſuprà*, vbi docet, talem non incidere in caſum reſeruatum Abortus, teſtatur, in hoc Doctores conuenire, *Pater Molpheſ.tract.*11.*cap.*19.*nu.*193.*&* 197. teſtatur etiam de communi, *Comitulus lib.*4. *Reſponſorum Moralium, q.*13.*nu.*6. Ratio eſt, quòd nemo vtens iure ſuo peccat, licèt indè oriatur damnum tertij, quandò hoc damnum per accidens ſequitur. *Layman loco ſupracit. num.*4.

Addè, quòd in hoc caſu, non cadit dubium, an ſcilicèt, ſi moriatur mater, futura ſit ſpes, vt fœtus viuus naſcatur, cùm iam non ſit animatus; ideò facilior, poteſt eſſe medicus, ad præbenda dicta medicamen-
20 ta. Quæ nam ſit pœna de iure ciuili, tàm matris procurantis dictum fœtus inanimati abortum, quàm aliorum, qui dicta medicamenta directè præbent ad illum excutiendum, *Comitulus ſuprà nu.*8. *verſ. ſextum effatum*, videte etiam, *Theſaurum deciſ. Pedamontana* 12.*per totum.*

De Abortus fœtus animati procuratione.

21 PRimaConcluſio: Abortum fœtus animati certè, vel dubiè procurare, directè non licèt, quia ſemper eſt intrinſecè malum, mortem innocentis procurare. Conſtat apud omnes Authores infracitandos, & in ſpecie, poſt alios *Floronus de caſibus reſeruatis par.*2.*c.*4.*caſu* 5. §.2.

Ampliatur. Primò, etiam ſi aliàs ſequatur ſcanda-

scandalum, vel infamia prægnantis, aut familiæ, si nobilis, vel monasterij, si monialis.

Ampliatur. Secundò, etiam si timeretur mors à cognatis inferenda, prægnanti.

Ampliatur. Tertiò, etiam si aliàs sit experta mortis periculum in partu:

Ampliatur. Quartò, etiam si prægnans sit in euidenti periculo valetudinis, nec aliud suppetat remedium. Hæ ampliationes habentur communiter per Doctores supracitatos, nec habent aliquem contradictorem, quem adhuc inuenire potuerim.

Ampliatur. Quintò, etiam, vbi remedia
22 sint eque mortifera fætui, quā curatiua matris, *Sayrus post alios lib.7. Clauis Reg. cap.12.n.23. Sanchez lib.9. de matrim. disp. 20. num.18. vbi num.19.* limitat, quando esset dubium, vtrum remedia sint salutifera matri, vel nociua fætui, & dicit valdè probabilem, dictam limitationem, & contrà *Pontium, post Cruz, & Villalobos,* probat *Diana par.3. tract.5. Resol.11. vers. notandum ad finem, & vers. seq.* Quòd hoc casu, quādo dubia sunt remedia, medicus non incideret in casum reseruatum, licèt peccaret mortaliter; *Floronus de casibus reseruatis, par.2. cas.5. §.2.*

Secunda conclusio: Abortum fætus animati
23 procurare indirectè per remedia tendentia ad curationem matris in periculo vitæ existentis; non autem ad mortem fætus, est licitum. Ratio est, quia tunc solum talis tuetur vitam matris, *Sanchez, qui alios Doctores allegat lib.9. de matrim. disp.20. num.14. Aragon. & Petrus* Nauar. quos refert, & sequitur Pater *Naldus verbo Abortus num.3.* & alij, quos refert, & probāt *Floronus suprà §.2. & Comitulus supracitato num.6. vers. verum enim.* Dixi, *matris in periculo vitæ existentis,* quia si non existat, in tali periculo, certum est, non licere illi venam secare, aut potionem sumere, per quā proles perdi potest *Comitulus supracit. num.3. in 3. effatu.*

Limitatur. Primò vbi licèt moriatur mater, tamē sit spes probabilis, quòd fętus viuus nasceretur, tunc enim non esset licitum, quiam necessitas vitæ spiritualis fœtus,
24 præferri deberet necessitati vitæ coporalis matris, *post D. Ant, & Nau. Lessius dicto lib.2. cap.9. num.63.* Pet Nau. quem refert, & sequitur *Sayrus lib.7. cap.12. nu. 22. Bonacina*: ita intelligendus est, *disp.2. de rest. q. vlt. sect.1. dub.7. num.3. in 2. resp. versic. licèt. &c. Sanchez lib.9. de matrim. disp. 20. num.17.* qui benè aduertit, hunc casum, esse impossibilem moraliter, vt matre laborante morbo pestifero, possit esse talis spes; de magis communi, testatur, Pater *Molphes. dicto tract. 11. cap. 19. num. 195.* Dixi viuus nascatur, quia secus est, si cōstaret fætum non posse egredi viuum *Reginaldus lib. 21. praxis, num.36.* & antè eum, *Lopez par.1. sui instructorij, c.§ 63. sed hæc, Layman sup. vers. fin autem.*

Contraria opinio, quòd hoc casu sit licitum præbere medicamentum directè tendens ad curationem matris, licèt ex eo sequatur mors fætus, est *Corduba, Lopez, & aliorum,* & dicitur probabilis, ab *Azorio*
25 *tomo 3. lib.4. cap.4. q.7. in fine.* Quòd hoc casu, vbi actum est de vita matris, ventrem ipsius non posse discindi, vt ex trahatur proles, probat contrà opinionem medicorum, *Comitulus suprac. num. 8. vers. 4. effatum,* vbi dictam opinionem vocat, immanis impietatis plenam.

Tertia Conclusio: Abortum fætus anima-
26 ti procurare, quādo aliàs certè, tàm mater, quàm fætus periclitatur, est licitum. Ratio est, quia tunc non procurare talem abortum, est solum nociuum matri, & nullius auxilij, fætui ipsi, & melior debet esse conditio possidentis matris: Vndè potest prægnans currere, vt à fera inuadente se eripiat, aut à vi fluminis, vel incursu hostium, & cæteris huiusmodi, *Azorius 3. par. lib.2. cap.3. q.22. in fine 2. responsionis, Sayrus dicto lib.7. Clau. Regia, cap.12. num.21.* & alij quos sequitur, *Floronus d. §. 2. in fine.* de magis communi, testatur Pater *Molphes suprà num. 196.*

Ampliatur, ꝙ hoc casu etiā liceat accipere
27 medicamentū matri, quando. s. est incerta, an fætui mortem, vel matri sanitatem concedat, *Sayrus supra num. 23. in fine, & Sanchez lib. 9. de matrimonio disput. 20. num.19.*

Quarta Conclusio: Abortum fætus ani-
28 mati, sed iam in ventre mortui, est licitū procurare; quia talis non habet rationem fætus, vel puerperij, sed massę corruptæ, *Lessius lib.2. cap.9. num.61. in fine.* In hoc DD. conueniunt, teste P. *Molphes. tract. 11. cap. 19. num. 194.* Si autem absque dicta ratione infirmitatis, adhibita sint remedia, ad præmaturè fætum eij-
29 ciendum, vel de facto sit eiectus, & si superuiuat, ita quod etiā baptizetur, tamen est peccatum procurationis Abortus, & incideret talis in casum reseruatum, *Floronus sup. num. 9.*

Quinta Conclusio: Abortum procurare tàm quò ad casum reseruatum, quàm quò ad excomunicationē, & aliàs pænas cōstitutionū, Sixti V. & Greg. XIV. dicitur, nō solū mulier grauida, pharmacū su-
30 mēs ad hunc finē, sed alia quis pſona, ꝗ procu-

procurat, vt medicus, det talem medicinam, vel quæ hoc animo vocauit dictum medicũ: Itẽ medicus, qui ob id, medicinã ordinauit: Itẽ Aromatarius, qui ad hunc effectum illam præparauit: Barbitonsor, qui rei conscius, venam secauit; consanguineus, vel amicus propinans, vel Adulter, aut stuprator petens, & imperans, & tandem, qui aliquid huiusmodi consulit, si consilium fuit causa sine qua nõ, ita habetur in *Const. Sixti V.* & prosequũtur *Graf. p.p. decis. 3. lib. 2. c. 6. n. 11. Floronus sup. n. 7.* & alij. Vndè in facto dixi, incurrisse casũ reseruatum, & excommunicationem, et euasisse irregularem Clericum, qui tantum ab ea, quam sciebat habere remediũ ad abortum faciendum, procurauit dictum remedium, seù receptam, & tradidit amico, qui ad hunc finem, de hoc eum rogauit, intellige, quò ad casum reseruatũ, etiam si nõ fuit sequutus effectus, vt dixi sup. quò verò ad excomunicationem, & irregularitatem, vbi sequutus fuit, quia fuit causa sine qua non, vt infrà

Sexta Conclusio: Abortum, directè
31 causat venenum, dilaceratio, percussio; indirectè autem venæ ruptio, pharmacũ purgatiuũ ventris, balneum, & cætera similia, *Sanchez lib. 9. de matrim. disp. 20. n. 14. in princip. Azor. par. 3. lib. 2. cap. 3. q. 22.* latiùs, & propriùs, per *Mercurialem in suo tract. de morbis mulierum, cap. primo*, Abortum, etiam Theriaca potest indirectè causare: Vndè prægnanti tantum remedium, quę vulgò dicitur, (della china) potest dari, vt per *Mercurialem in quadam consultatione 83. par. 2. & in nostro Apparatu, tit. Medicus, & tit. prægnans.*

Septimà Conclusio: Medicus non dicitur,
32 procurare Abortum, si ignorans, an mulier sit grauida, (quòd difficiliter cognoscitur,) præbeat remedia, ex quibus sequitur Abortus, *Floronus de casibus reseruatis, par. 2. cap. 4. casu 5. num. 14.*

De Abortus fœtus animati. excommunicatione.

33 PRima Conclusio: Abortum fętus animati procurans, incurrit excommunicationem Episcopo reseruatam: ita Gregor. XIIII. in moderatione Constitutionis Sixti Quinti. *Sayrus lib. 3. de Censuris, cap. 35. num. 27. Suarez de Censuris disp. 44. sect. 2. nu. 13. Pater Molphes. tract. 7. cap. 20 n. 69.* vndè illã hodiè non incurrit, qui inanimati fætus abortum procurauit, vt per præcitatos Authores, quibus adde *Floronum de casibus reseruatis Fauentiæ par. 2. c. 4. casu 5. verb. Abor. in princ. & Bonac. t. 3. disp. 2. q. 2. p. 10. n. 33.* vbi habetis differẽtiã inter reseruationem, & excommunicationem pro hoc casu.

Amplia. Primò, tàm in propinante potionem, quàm in muliere, quæ accipit scienter dictam potionem, vel aliàs dictum abortum procurante, *Bonacina in Decalogum disp. 2. q. 1. pun. 4. n. 6. & tomo 3. disp. 2. q. 2. pun. 10. num. 5. & 13.* sed opinio contraria, *Patris Naldi verbo Abortus num 1,*
34 quòd scilicèt mater procurans in se ipsa abortum, non incurrat dictam excommunicationem, non videtur omninò improbabilis, ex eius validissimis rationibus, ac ex verbis, *d. constit. ita etiam Caiet. v. excommunicatio, Auila 2. par. cap. 5. dub. 12. conclus. 2. quos sequitur Diana 3. par. tract. 5. Resol. 81.* quicquid sit de casu reseruato, de quo dictum fuit suprà.

Amplia. Secundò, qp Abortus fętus animati procuratione cõsiliantes, ac illi fauentes vel aliter ad ipsam ex proposito concurrentes, excommunicationem prædictam incurrũt, effectu sequuto, vt patet ex Bulla Sixti V. & notat *Nau. cõs. 21. & 22. de homic.* & omnes communiter, præcipuè *Homob. de casibus reseru. p. 3. casu 6. Bonac. sup. n. 11.* & nouissimè, *Thesau. p. 2. de pænis Ecclesiasticis, hoc verbo, ampliat. 3.* Quæ ampliatio extenditur, et vbi tales fuerint in dubio,
35 an ex consilio, vel fauore dato, fuerit, sequutus Abortus, *Nau. cit. cons.* Dixi, *an ex consilio, &c.* quia secus est, si non potest coniecturari, an cõsiliũ fuerit exequutũ, seù an ipsũ cõsiliũ habuerit effectũ, vt per *Thesau. p. p. c. 16. vers. prædicta autem conclusio,* vbiquoq; extendit hãc Ampliationẽ, quãdo fuerunt applicata media efficacia, & communiter effectum habentia, quia tunc incurritur excommunicatio, secus autem est, si fuerint in dubio, an fuerit animatus, quia tunc præsumitur animatus, tantum quò ad effectum irregularitatis, non autem, quò ad aliàs pęnas, videte infrà *sub num. 48.*

Amplia. Tertiò, quòd clericus abortum
36 procurans fętus animati debet tradi Curiæ Seculari, ex vi dictæ Constitutionis, *Bonac. sup. n. 14. & Quaranta verbo Abortus,* vbi etiam reperietis, eum esse priuatum priuilegio clericali, dignitatibus Ecclesiasticis, & esse inhabilem ad illas, intellige post sentent. condendatoriam, vt in simili dictũ est aliàs, & in puncto dixit *Thesaurus sup. n. 2.* limita, vt *infrà num 40.*

Quòd pænę dictarum constitutionem in-
37 currantur, non solum, vbi fætus mortuus eijciatur per dicta media, sed etiam si viuus, sed non vitalis, patet, quia hoc etiã casu, dicitur Abortus, notat *Flauius Cherubim in compendio Bullarum schol. 2. in cit. Bullã Sixti V. quæ est 87. in ordine.* Quia verò in dicta Bulla, adest particula illa *scienter,* eximitur ab his pænis, præbens opem, vel

38 auxilium,&c. ex ignorantia iuris, & si nõ sit probabilis,sed vincibilis crassa,aut supina,vel etiam affectata,dummodò nõ sit coniuncta cum ingenti temeritate, vt alias dixi, & in puncto notat *Bonacina suprà num.*10.

De Abortus animati irregularitate.

PRima Conclusio: Abortum fœtus
39 animati procurans,est irregularis,non ex vi dictæ Constitutionis, sed de iure communi,*c.Moyses, cum c.præced.* 32.*q.*2.*cap.sicut de homicidio,Sayrus,& Suarez,vbi suprà*.& omnes communiter,*Bonacina de irregularitate,disp.*7.*p.*4.*nu.*6. intelligitur, autem sequuto effectu, vt omnes Doctores communiter: ita *Sanchez lib. primo Summæ Moral. cap.* 10. *numer.* 42. *Graffius p.p. decis lib.* 2. *cap.* 63. *num.* 19.Et est homicidij voluntarij, vel casualis, prout ipse Abortus erit voluntarius, vel casualis,vt omnes DD.supponunt.

Limita.Cõclus.si quis ex libidine,vel odio,
40 aut alia causa ductus,aliquid fecerit homini, vel mulieri, aut ad potandum dederit, vt non possit generare, vel concipere,quia non est irregularitas, vbi non sequitur mors, vel mutilatio alicuius, nempè viri, aut mulieris, *Bellettus in sua disq.clericali,tit.*1.*de disciplina clericali,§.*5.*num.*27.*& sequenti,Graffius lib.*1. *de quinq; casib.cap.*14.*numer.*38. nec etiam incurrit excommunicationem,*Bonacina sup.n.*14.

41 Amplia primò etiam in eo,qui ignorat, mulierem esse prægnãtem,hic.n.incurrit irregularitatem, non autem aliàs pœnas dictæ Constitutionis, ratio est, quia irregularitas incurritur, etiam absque directa intentione,*Addentes, ad Quarantam verbo Abortus litera A. vers.limita.*1.*in fine,* Homobonus *de casib. reseru. par.* 3.*casu* 6.*vers.*4.*qui non fuit in dolo*.intellige,dummodò culpa mortalis intercedat, vt per *Quarantam sup.vers.prædictæ autem*,secus est,si ignorantia fuit iuris, vide *sup.Recol.* 1.*num.*393.

Amplia. Secundò Abortum causans sal-
42 tando, cum muliere prægnante, saltatione inconsueta,& insolita, incurrit irregularitatem: secus,si consueta, & moderata,quia tunc dat operam rei illicitæ, *Henriquez,Auila,Vgolinus,& Molina,quos refert,& sequitur Bonacina de censuris disp.* 7.*q.*4.*p.*7.*n.*22.intelligũt aliq hãc vltimã partem de Seculari, quia Clerico, vel Regulari, semper est illicitum saltare cum mulieribus, & sic dat operam rei illicitæ: ità post alios, *Homobonus de casib. reseruatis par.*3.*casu* 6.contrarium autem est satis probabile,quia adhoc nõ sufficit, foro conscientię præsertim, dare operã rei illicitæ, nisi opus sit, etiam periculosum,ideò secundum,*Caietan.*clericus excusatur,ab homicidio, quando excusatur etiam laicus,vt infrà, *cum de irregularitate,* videte pro nunc,*Auilam p.*7.*disp.*6.*sect.*1.*dub.*1. *in declaratione tertiæ opinionis,* in hoc requiritur saltem indirecta intentio,vt *infrà sub n.*48.incideret in casum reseruatũ, ac ẽt in excomunicationẽ dictę Constitutionis, *Graffius p.p. Decis lib.* 2. *cap.* 63. *num.* 25.Hoc autem casu,non erit irregularitas homicidij voluntarij, vt per *Hobonum suprà*,& sic est dispensabilis ab Episcopo, vt infrà.

Amplia. Tertiò Abortum causans ex co-
43 pula habita cum prægnante,non adhibita debita cautione, est irregularis, *Bonacina suprà in fine,d.num.*22.*& latius,cum de matrim.q.*4.*p.*6.*num.*17.

Abortus periculum duobus temporibus,
44 etiam sine mala vteri tractatione, imminere,medici asserunt,tempore.s.coagulationis, & formationis, & proximè ante partum,*P.Rebell.*2.*p.lib.*3.*q.*19.*numer.*16.*Bonacina d.p.*6.*num.*16.

Amplia.Quartò,quod Abortum fœtus animati consulens,sequuto effectu,est irregularis,*Bonacina disp.*7. *de Censuris quæst.* 4.*pun.*8.*num.*27.Consulens autem Abor-
45 tum ei, quæ dubitat esse prægnantem, si non apparet de Abortu, non est irregularis, *Nau.consil.*46. *de Homicidio,Bellettus in sua disq.cleric.tit.*1.*de disciplina clericali,* §.5.*num.*25.*in fine*. Quandò quis est in dubio, an ex suo consilio, &c. sequutus sit Abortus, an incurrat irregularitatem, patet ex dictis, *supra quæs. praeceden. ampliat.* 3. & *Diana parte* 4. *tract.* 2.
46 *Resolut.*25.Quid si consulens conatus fuit dimouere fœminam, vel alium à consilio dato, an adhuc euadat irregularis præter ea,quæ dixi *suprà Recoll.p. n.*335.*& seq.*videte *Dianam p.*4.*tract.*2.*Resol.*15. vbi & si affirmatiuam sententiam, dicat probabiliorem, tamen negatiuam vocat probabilem.

Amplia. Quintò, etiam si id fiat ad saluandam famam,vel vitam prægnantis,vt suprà sæpius dictum est, licèt sit magis dispensabilis talis irregularitatis, *Addentes ad Quarantam hoc verbo.* Amplia quintò in non impediente dictum abortum quando tenetur,ad id ex iustitia, qualiter tenetur parens, secundum aliquos, & si secundum alios,ad id teneatur,ex pietate tantum,*Thesaurus p.*2.*de pœnis Ecclesiasticis,verbo abortus,cap.*1.*ampl.* 3. *ad finẽ*, *Diana ante eum sup.Resol.*7. *&* 8.

Secunda Conclusio: Abortus irregulari-
47 ritas, ex se non incurritur, quandò fœtus est inanimatus, est certum apud omnes; post Const.Gregorij, qui reduxit Const. Sixti ad terminos iuris, & de iure, tunc non est homicidium, *Azorius tomo* 3. *lib.* 4. *cap.*4.*q.*4.*in princip.*

Graffius

Graffius lib. 1. de casibus reseruatis, cap. 14. num. 36. Pater Naldus verbo Abortus, n. 2. Dixi, ex se, quia alia ratione posset, hic interuenire irregularitas, nempè si ob eam causam foret condendatus, quo casu incurrit infamiam iuris, *Thesaurus sup. limit. 2.*

Aduertendum, quòd, licèt masculus, vel fœmina potest animari antè quadragesimum, vel octuagesimum diem, vt suprà, ex aliquibus authoribus dixi; tamen non incurritur irregularitas, nisi post dictum tempus 40. vel 80. dierū sequatur Abortus, quia lex non datur de his, quæ rarò contingere possunt. *Pet. Rebell. 2. par. de obligationib. iustitia lib. 3. q. 19. numer. 19. Bonacina de matrim. disp 4. pun. 6. nu. 19. in*
48 *fine.* In dubio aut, an fœtus sit animatus, præsumitur animatus, & sic irregularis, secundum probabiliorem opinionem, & si contraria, etiam sit propabibilis, *Diana p. 4. n. 2. resolut. 16.*

Tertia Conclusio: Abortus irregularitas, licèt incurratur in istis casibus; non tamen sequitur, quòd incurratur excommunicatio, & pęnę moderationis Gregorij XIIII. Nam irregularitas incurritur, sinè directa intentione, vndè tantum requirendum à Confessario, vtrum ad fuit saltem indirecta intentio, scilicèt, quòd saltem dictus Abortus indirectè fuerit, illi voluntarius, seù liber, videre *Hurtadum de irregularitate, disput. 2. diff. 8. num. 30. ad finem.*

Si semel fuerunt propinata pocula, vel pharmaca, aut factæ sectiones venæ, &
49 deindè etiam post longum tempus sequatur Abortus, incurritur irregularitas à propinante, vel consulente propinationem, quia præsumitur, Abortum processisse à dictis causis, vt suprà dixi, *q. 2. post Floronum par. 2. casu 5. nu. 9. in 7. casu;* Quòd, esse verum, intellige, nisi superueniat aliqua alia causa, ex qua potest præsumi, quòd fuit immediatè sequutus Abortus, non concurrentibus alijs remedijs: ita post *Capeauillam, Floronus suprà num. 14. in fine,* hæc autem doctrina potest adaptari ad casum mihi in facto propositū, de quodā, qui pcurauit sectionem venę, ex qua, cum post 8. dies non fuisset sequutus Abortus, fœmina sibi iterum secauit venam ex se, & sic sequtus fuit abortus, ideò dixi illum non incurrisse irrregularitatem, cum præsumi debeat, dictū abortū sequntū fuisse ex hac secunda sectione, non autem à primà.

De Abortus absolulione, & dispēsatione.

50 Prima Conclusio: Abortus excommunicatio, absoluitur ab Episcopo, vel ab eo, qui habet facultatem ab Episcopo generalem, absoluendi à casibus reseruatis, hæc conclusio, est contrà *Graff. consi. 21. num. 7. de sententia excommunicationis, vol. 1.* & sequūtur *Homobonus de casibus reseruatis par. 3. casu 6. in praxi, vers. secundò, & Bossius de Iubileo sect. 1. casu 6. ad finem,* docentes, quòd debeat habere Confessarius facultatem specialem, circa hunc casum. Probatur conclusio nostra, ex eo, quod Greg. in sua Constit. tantum dixit, quòd debeat esse Confessarius ad hos casus specialiter ab ordinario deputatus, sed d. verba verificantur, in Confessario specialiter habente generalem facultatem absoluendi omnes casus Episcopales, ergò: Consequentia probatur, ex regula, quòd fauores ampliandi, sed licentia absoluendi à casibus omnibus reseruatis est fauor, igitur fauent Doctores, qui simpliciter, dicta verba referunt, vt *Quaranta, Pater Naldus & alij apud Bonacinam, disp. 2. in Decalogum, q. p. p. 4. num. 5.* ac deindè simpliciter asserunt, dictam excommunicationem esse Episcopo reseruatam, & clarius loquendo, post hæc scripta, & lecta, docet per *Bonacina to. 3. disp. 2. de censuris in particulari, q. 2. pun. 10. num. 15.* omninò videndus, & si hodiè cesset dicta difficultas, cū semper Episcopi, istum casum specialiter reseruent, quo casu non habet locū priuilegium Regularibus, circa hūc casum, concessum, de quo *sup. p. 2. Recollect. 10. n. 126.* haberet, tamen locū dictū priuile-
51 gium in his Diaecesibus, vbi non reseruaretur, quò casu Sæculares Confessarij, regulariter non possent ab eo absoluere, *Comitulus lib. 1. respons. cap. 25. n. 13. in 2. enunciatione,* quia aliàs in Bulla Gregorij XIV. frustrà diceretur, non posse absolui nisi ab eo, qui ad eiusmodi casus specialiter fuerit deputat', & antè eū, *Sayrus lib. 2. de censuris, c. 30. n. 26.* ꝙ autē
52 vigore Bullæ Cruciatæ possit absolui, probat *Diana par. 5. tr. 9. Resol. 40.* sicut loquēdo de Bulla Iubilei, quòd ab eo casu absoluere possit, quilibet Confessarius (quæ valdè confirmant nostram conclusionem,) contrà *Lauorium* dixi, *cum de Iubileo, par. 2. numer. 39.* & prosequitur *Bossius de Iubileo sect. 1. casu 6.* Dixi *Regulariter,* qa secus erit, si in tabella Episcopus nō solum minimè reseruaret d. casum; sed etiam post reseruationem casuum cum censura, declararet, se à cēsuris alijs absoluēdi facultatē cōcedere, vt multi Episcopi facere consueuerunt, teste *Lazario, apud Floronum de casibus reseruatis, p. p. cap. 2. §. 2. num. 20. ad finem.* Sed hoc casu (ni fallor) non sufficit, si Episcopus in dicta Tabella dicat. *Declarare, quòd exceptis dictis excommunicationibus, vt sup. reseruatis; Parochi, & omnes Sacerdotes Sæculares, & Regulares approbati, & approbandi, absoluere possint, & valeant ab alijs*

38 auxilium,&c. ex ignorantia iuris, & si nõ sit probabilis,sed vincibilis crassa,aut supina,vel etiam affectata,dummodò nõ sit coniuncta cum ingenti temeritate, vt alias dixi, & in puncto notat *Bonacina suprà num.*10.

De Abortus animati irregularitate.

PRima Conclusio: Abortum fœtus
39 animati procurans,est irregularis,non ex vi dictæ Constitutionis, sed de iure communi,*c.Moyses,cum c.praced.*32.*q.*2. *cap.sicut de homicidio,Sayrus,& Suarez,vbi suprà.*& omnes communiter,*Bonacina de irregularitate,disp.*7.*p.*4.*nu.*6. intelligitur, autem sequuto effectu, vt omnes Doctores communiter: ita *Sanchez lib. primo Summa Moral. cap.* 10. *numer.* 43. *Graffius p.p. decis lib.*2. *cap.*63. *num.*19.Et est homicidij voluntarij, vel casualis, prout ipse Abortus erit voluntarius, vel casualis,vt omnes DD.supponunt.

Limita.Cõclus.si quis ex libidine,vel odio,
40 aut alia causa ductus,aliquid fecerit homini, vel mulieri, aut ad potandum dederit, vt non possit generare, vel concipere,quia non est irregularitas, vbi non sequitur mors, vel mutilatio alicuius; nempè viri, aut mulieris, *Bellettus in sua disq.clericali,tit.*1.*de disciplina clericali,*§.5. *num.*27.*& sequenti,Graffius lib.*1. *de quinq; casib.cap.*14.*numer.*38. nec etiam incurrit excommunicationem,*Bonacina sup.n.*14.

41 Amplia primò,etiam in eo,qui ignorat, mulierem esse prægnãtem,hic.n.incurrit irregularitatem, non autem aliàs pœnas dictæ Constitutionis, ratio est, quia irregularitas incurritur, etiam absque directa intentione,*Addentes, ad Quarantam verbo Abortus litera A. vers.limita.*1.*in fine,* Homobonus *de casib. reseru. par.*3.*casu* 6.*vers.*4.*qui non fuit in dolo.*intellige,dummodò culpa mortalis intercedat, vt per *Quarantam sup.vers.pradicta autem*,secus est,si ignorantia fuit iuris, vide *sup.Recol.* 1.*num.*393.

Amplia. Secundò Abortum causans sal-
42 tando, cum muliere prægnante, saltatione inconsueta,& insolita, incurrit irregularitatem: secus,si consueta,& moderata,quia tunc dat operam rei illicitæ, *Henriquez,Auila,Vgolinus,& Molina,quos refert,& sequitur Bonacina de censuris disp.* 7.*q.*4.*p.*7.*n.*22.intelligũt aliq hãc vltimã partem de Sęculari, quia Clerico, vel Regulari, semper est illicitum saltare cum mulieribus, & sic dat operam rei illicitæ: ità post alios, *Homobonus de casib. reseruatis par.*3.*casu* 6.contrarium autem est satis probabile,quia adhoc nõ sufficit, foro conscientię præsertim, dare operã rei illicitæ, nisi opus sit, etiam periculosum,ideò secundum,*Caietan.*clericus excusatur,ab homicidio, quando excusatur etiam laicus,vt infrà, *cum de irregularitate*, videte pro nunc,*Auilam p.*7.*disp.*6. *sect.*1.*dub.*1. *in declaratione tertia opinionis*, in hoc requiritur saltem indirecta intentio,vt *infrà sub n.*48.incideret in casum reseruatũ, ac ẽt in excomunicationẽ dictę Constitutionis, *Graffius p. p. Decis lib.* 2. *cap.* 63. *num.* 25. Hoc autem casu,non erit irregularitas homicidij voluntarij, vt per *Hobonum suprà*,& sic est dispensabilis ab Episcopo, vt infrà.

Amplia. Tertiò Abortum causans ex co-
43 pula habita cum prægnante,non adhibita debita cautione, est irregularis, *Bonacina suprà in fine,d.num.*22.*& latius,cum de matrim.q.*4.*p.*6.*num.*17.

Abortus periculum duobus temporibus,
44 etiam sine mala vteri tractatione,imminere,medici asserunt,tempore.s.coagulationis, & formationis, & proximè ante partum,*P.Rebell.*2.*p.lib.*3.*q.*19.*numer.*16. *Bonacina d.p.*6.*num.*16.

Amplia.Quartò,quod Abortum fœtus animati consulens,sequuto effectu,est irregularis,*Bonacina disp.*7. *de Censuris quæst.* 4.*pun.*8.*num.*27.Consulens autem Abor-
45 tum ei, quæ dubitat esse prægnantem, si non apparet de Abortu, non est irregularis, *Nau.conf.*46. *de Homicidio,Bellettus in sua disq.cleric.tit.*1.*de disciplina clericali,* §.5.*num.*25.*in fine*. Quandò quis est in dubio, an ex suo consilio, &c. sequutus sit Abortus, an incurrat irregularitatem, patet ex dictis, *supra quæs. praceden. ampliat.* 3. & Diana *parte* 4. *tract.* 2.
46 *Resolut.*25.Quid si consulens conatus fuit dimouere fæminam, vel alium à consilio dato, an adhuc euadat irregularis præter ea,quæ dixi *suprà Recoll.p. n.*335. *& seq.*videte *Dianam p.*4.*tract.*2.*Resol.*15. vbi & si affirmatiuam sententiam, dicat probabiliorem, tamen negatiuam vocat probabilem.

Amplia. Quintò, etiam si id fiat ad saluandam famam, vel vitam prægnantis,vt suprà sæpius dictum est, licèt sit magis dispensabilis talis irregularitatis, *Addentes ad Quarantam hoc verbo.* Amplia quintò in non impediente dictum abortum quando tenetur,ad id ex iustitia, qualiter tenetur parens, secundum aliquos, & si secundum alios,ad id teneatur,ex pietate tantum,*Thesauruś p.*2.*de pœnis Ecclesiasticis,verbo abortus,cap.*1.*ampl.* 3. *ad finẽ*, *Diana ante eum sup.Resol.*7. *&* 8.

Secunda Conclusio: Abortus irregulari-
47 ritas, ex se non incurritur, quandò fœtus est inanimatus, est certum apud omnes; post Const.Gregorij, qui reduxit Const.Sixti ad terminos iuris, & de iure, tunc non est homicidium, *Azorius tomo* 3. *lib.* 4. *cap.*4.*q.*4.*in princip.* Graffius

Grassius lib. 1. de casibus reseruatis, cap. 14. num. 36. Pater Naldus verbo Abortus, n. 2. Dixi, *ex se*, quia alia ratione posset, hic interuenire irregularitas, nempè si ob eam causam foret condendatus, quo casu incurrit infamiam iuris, *Thesaurus sup. limit. 2.*

Aduertendum, quòd, licèt masculus, vel fęmina potest animari antè quadragesimum, vel octuagesimum diem, vt suprà, ex aliquibus authoribus dixi; tamen non incurritur irregularitas, nisi post dictum tempus 40. vel 80. dierū sequatur Abortus, quia lex non datur de his, quæ raro contingere possunt. *Pet. Rebell. 2. par. de obligationib. iustitia lib. 3. q. 19. numer. 19. Bonacina de matrim. disp 4. pun. 6. nu. 19. in*
48 *fine.* In dubio aut, an fœtus sit animatus, præsumitur animatus, & sic irregularis, secundum probabiliorem opinionem, & si contraria, etiam sit propabibilis, *Diana p. 4. tr. 2. resolut. 16.*

Tertia Conclusio: Abortus irregularitas, licèt incurratur in istis casibus; non tamen sequitur, quòd incurratur excommunicatio, & pęnę moderationis Gregorij XIIII. Nam irregularitas incurritur, sinè directa intentione, vndè tantum requirendum à Confessario, vtrum ad fuit saltem indirecta intentio, scilicèt, quòd saltem dictus Abortus indirectè fuerit, illi voluntarius, seù liber; videte *Hurtadum de irregularitate, disput. 2. diff. 8. num. 30. ad finem.*

Si semel fuerunt propinata pocula, vel pharmaca, aut factæ sectiones venæ, &
49 deindè etiam post longum tempus sequatur Abortus, incurritur irregularitas à propinante, vel consulente propinationem, quia præsumitur, Abortum processisse à dictis causis, vt suprà dixi, *q. 2. post Floronum par. 2. casu 5. nu. 9. in 7. casu;* Quòd, esse verum, intellige, nisi superueniat aliqua alia causa, ex qua potest præsumi, quòd fuit immediatè sequutus Abortus, non concurrentibus alijs remedijs: ita post *Capeauillam, Floronus suprà num. 14. in fine,* hæc autem doctrina potest adaptari ad casum mihi in facto propositū, de quodā, qui pcurauit sectionem venę, ex qua, cum post 8. dies non fuisset sequutus Abortus, fœmina sibi iterum secauit venam ex se, & sic sequtus fuit abortus, ideò dixi illum non incurrisse irrregularitatem, cum præsumi debeat, dictū abortū sequntū fuisse ex hac secunda sectione, non autem à primà.

De Abortus absolutione, & dispēsatione.

50 PRima Conclusio: Abortus excommunicatio, absoluitur ab Episcopo, vel ab eo, qui habet facultatem ab Episcopo generalem, absoluendi à casibus reseruatis, hæc conclusio, est contrà *Grass. cons. 21. num. 7. de sententia excommunicationis, vol. 1.* & sequūtur *Homobonus de casibus reseruatis par. 3. casu 6. in praxi, vers. secundò, & Bossius de Iubileo sect. 1. casu 6. ad finem,* docentes, quòd debeat habere Confessarius facultatem specialem, circa hunc casum. Probatur conclusio nostra, ex eo, quod Greg. in sua Constit. tantum dixit, quòd debeat esse Confessarius ad hos casus specialiter ab ordinario deputatus, sed d. verba verificantur, in Confessario specialiter habente generalem facultatem absoluendi omnes casus Episcopales, ergò: Consequentia probatur, ex regula, quòd fauores ampliandi, sed licentia absoluendi à casibus omnibus reseruatis est fauor, igitur fauent Doctores, qui simpliciter, dicta verba referunt, vt *Quaranta, Pater Naldus & alij apud Bonacinam, disp. 2. in Decalogum, q. p. p. 4. num. 5.* ac deindè simpliciter asserunt, dictam excommunicationem esse Episcopo reseruatam, & clarius loquendo, post hæc scripta, & lecta, docet per *Bonacina to. 3. disp. 2. de censuris in particulari, q. 2. pun. 10. num. 15.* omninò videndus, & si hodiè eesset dicta difficultas, cū semper Episcopi, istum casum specialiter reseruent, quo casu non habet locū priuilegium Regularibus, circa hūc casum, concessum, de quo *sup. p. 2. Recollect. 10. n. 126.* haberet, tamen locū dictū priuile-
51 gium in his Diœcesibus, vbi non reseruaretur, quò casu Seculares Confessarij, regulariter non possent ab eo absoluere, *Comitulus lib. 1. respons. cap. 25. n. 13. in 2. enunciatione,* quia aliàs in Bulla Gregorij XIV. frustrà diceretur, non posse absolui nisi ab eo, qui ad eiusmodi casus specialiter fuerit deputat', & antè eū, *Sayrus lib. 2. de censuris, c. 30. n. 26.* ꝙ autē
52 vigore Bullæ Cruciatæ possit absolui, probat *Diana par. 5. tr. 9. Resol. 40.* sicut loquēdo de Bulla Iubilei, quòd ab eo casu absoluere possit, quilibet Confessarius (quæ valdè confirmant nostram conclusionem,) contrà *Lauorium* dixi, *cum de Iubileo, par. 2. numer. 39.* & prosequitur *Bossius de Iubileo sect. 1. casu 6.* Dixi *Regulariter*, qa secus erit, si in tabella Episcopus nō solum minimè reseruaret d. casum; sed etiam post reseruationem casuum cum censura, declararet, se à cēsuris alijs absoluēdi facultatē cōcedere, vt multi Episcopi facere consueuerunt, teste *Lazario, apud Floronum de casibus reseruatis, p. p. cap. 2. §. 2. num. 20. ad finem.* Sed hoc casu (ni fallor) non sufficit, si Episcopus in dicta Tabella dicat. *Declarare, quòd exceptis dictis excommunicationibus, vt sup. reseruatis; Parochi, & omnes Sacerdotes Saculares, & Regulares approbati, & approbandi, absoluere possint, & valeant ab alijs*

omnibus censuris in synodalibus, seù edictalibus statutis, vel de consuetudine nobis, vel ordinario loci, seù Archiepiscopo Neapolitano. (Ità habetur in Tabella nouissima Neapolitana) *quouis modo reseruatis , etiam si talia forent, quæ requirerent specialem facultatem.* Sed necesse est, vt faciat mentionem de reseruatis sibi à constitutionibus S.S. Pontificum, vel saltem à canone, vel à iure, sub cuius appellatione continentur constitutiones Pontificæ, vt per *Bona. t.3. disp.2.q.9.p.5.sub nu.17.* qui loquitur in terminis excommunicationis latæ, *in Clem.p.de priuilegijs, & excessibus priuilegiatorum*, contrà Religiosos absoluere præsumentes ab excomunicationibus à Canone, vel constit. Prouincialibus, vel synodalibus de qua ego, *suprà recoll. 4. verbo Religiosi, fol. 275.* ex quo textu, non solum probatur, esse valdè diuersas excommunicationes latas in synodalibus, vel edictalibus statutis, & à Canone, vel à iure, quales sunt latę in constitutionibus S. S. Pontificum, sed etiam, quod vbi non reseruatur in Tabella ab Episcopo
54 percussio leuis clericorum (vt non reperitur reseruata in Tabella nouissima Neapolitana) neque dicti Confessarij Sæculares possint ab ea absoluere, cùm in dicta declaratione, non comprehendantur excomunicationes, nostro Eminētissimo Archiepiscopo reseruatæ à Canone, seù à iure, qualis est ista, percussionis, &c. Scio *Portellium verbo abortus nu.5. in fine*, docere, Confessarium Regularem, hoc
55 casu quando abortus non reseruatur ab Episcopo, non posse ab eo absoluere, absque speciali deputatione, sibi facta à Prouinciali, sicut dicitur etiā de facultate dispensandi cum coniugatis pro petendo debito, quando impediuntur voto, vel coitu incestuoso, quem sequitur *Villalobos p.2. summæ tr.12. difficult.14. nu.4.* Sed sua pace, falluntur, ex quo in dicta Bulla Gregorij XIV. datur facultas absoluendi ab hac excommunicatione cuilibet Sacerdoti, tàm Seculari, quàm Regulari, *ad Christi fidelium confessiones audiendas, ad hos casus* (hęc sūt eius verba) *specialiter per loci ordinarium, deputato*, & no-
56 mine *Ordinarij loci*, quò ad Seculares mamaximè, est certum apud omnes, intelligi debere Episcopum, & tantum est difficultas, quò ad pęnitentes Regulares, vt dixi, *p.2. de Iubileo num.212.* & prosequitur (& si me citet, non pro opinione prò qua firmo conclusionem, sed pro ea, quā duntaxat dico probabilem) *Bossius, de triplici Iubilei gratia, sect.3. casu.4. num.6. 7. & 10.* an intelligatur, etiam Prelatus Regularis, quę difficultas, neque potest esse in casu nostro, nam contrà eosdem *Portellium, & Villalobos locis citatis*, Dico,
57 quòd si inter Regulares non esset dictus casus reseruatus, Sacerdos deputatus à superiore pro confessionibus suorum subditorum posset ab eo absoluere, quia Clemens VIII. inter alios casus, quos in suo decreto, *apud Quarantam verbo casus*, voluit, posse superiores sibi reseruare, sexto loco, posuit casum hūc abortus, vndè per consequens voluisse indicandum est, non solum, quod vbi superior, illum casum non sibi reseruaret, possit confessarius, vt suprà deputatus ab eo absoluere, sed etiam constitutionem Gregorij non comprehendere Regulares, sed tantum Sæculares confitentes approbatis ab Episcopo, qui propriè est ordinarius loci.

Secunda Conclusio: Abortus irregulari-
58 tas dispensatur à Summo Pontifice, sicuti irregularitas homicidij voluntarij, ad quam reducitur, vt per *Suarez tomo 5. disput.44. sect.2. num.13.* Quòd est verum si fuit Abortus voluntariè procuratus: secus si à nesciente esse grauidam, vel nō eo fine abortiendi, sed medendi matrem prægnantem, vt suprà *q. praced.* dictum est. Tamen aduerte, quòd Sacra Pænitentiaria mitius se gerit in dispensatione, huius irregularitatis, quam illius ex homicidio: ita post *Nau. Gambarupta de casibus reseruatis, cap.15. Addit Thesaur. par.2. de pœnis Ecclesiasticis, hoc verbo ad finē*, quòd in S. Pænitentiaria, supplicans pro dispensatione irregularitatis ex abortu in casu occultò, vt sit tutus, debet exprimere, an fætus fuerat à se genitus, quia cum hoc casu difficilior sit dispensatio, si non fieret talis expressio, gratia esset subreptitia.

Quando erit occulta talis irregularitas, po-
59 test dispensari ab Episcopo iuxta facultatem illi traditam à Sacro Concilio Tridentino, intellige de clerico sæculari, quia si est Regularis, dispensatur à suo Prælato, vt post *Rodriquez, notant Homobonus supracit. casu 5. in Praxi, & Thesaurus sup. limit.1.* Aliqui, id concedunt Prælato, etiam quando fuit voluntarius, *Portellius verbo Abortus num. 10. Villalobos par.2. summæ tract.12. diff.14. num.6. Diana par.4. tr.2. Resol.87.*

Tertia Conclusio. Vbi dubitatur, an fœtus fuerit animatus, vel non, & iam
60 Abortus sit secutus ex illis herbis, potu, verberibus, saltu, &c. ad cautelam erit, petenda dispēsatio, *cap. significasti, el primò iuncta, Glos. in vers. ad cautelam de Homicidio, Nau. cap.27. num.225. Angelus Homicidium, p. num.7. Maiolus de irregularitate, lib.5. cap.48. §.1. num. 4. Sayrus de censuris lib.6. cap.15. num.25. Bell. in sua disquisitione clericali, tit. de Disciplina cleric. §. 5 num.26. in fine.*

ADDI-

ADDITIONES

Eorum Authorum, quos post impressionem cuiusque folij, ad manus mihi peruenerunt, ac earum etiam doctrinarum, quas post eandem impressionem, recolligere, ad Lectoris vtilitatem, potui.

FOl.3.*sub num*.27.*linea* 12. ibi & degradationem Adde, quos videtur, sequi *Ledesma tomo* 1.*summa cap.de las censuras Ecclesiae*.1.*vers.Tercera Conclusion*.

fol.5.*num*.49.*ad finem*. Adde neque displicet *Diana par*.1.*tract*.11.*de Bulla Cruciata Resol*.27.*ad finem*.

fol.7.*num*.47. *linea* 23. ibi hue vsque *Miranda*, Addè, & si id, quòd praesupponit in illis verbis, *qui fortè celebrauerint nescientes se esse excommunicatos, ex quo perindè irregularitatem incurrant*, non subsistat, quia irregularitas, non incurritur, ab eo, qui nesciens se excommunicatum, celebrauerit, *vt infrà num*.336.*& seq*.

fol.8.*num*.56.*lin*.8.ibi Regularibus Adde, respectu suorum subditorum.

ibid. *lin*.9.ibi à Pio V. Adde, & dixi *suprà par*.2.*de Potestate Confessarij Recoll*.11. *à num*.206.

fol. 9.*col*. 1.*lin*. 7. vbi dicit ex homicidio, dicas, generaliter.

fol.13.*num*.85.*lin*.13.ibi *decis*.63.*numer*.11. Adde est etiam necessaria citatio, *Portellius verbo suspensio num*.4.

ibid.num.88.*ad finem*, ibi apud omnes Adde, videre infrà *Recoll.6.à.num*.47.

fol.26.*nu*.177.*lin*.3.ibi antè publicationem Adde. Dixi *Episcopū*, quia id habet locum in synodo Diaecesana secus si fuerit Prouincialis, vt habetur in dicta declaratione, relata à *Quaranta loco supracitato*.

fol.27.*num*.182.*lin*.6. ibi cleri Adde, Synonales Constitutiones, an & quando dicantur ab initio receptę, ad hoc, vt dicatur quis earundem Constitutionum transgressor, *Sperellus decis*.15.

fol. 29.*num*.91.*lin*.12. ibi de hac re Adde de qua videre, *Riminaldum cons*.38. *volum*.3. Qui loquitur de excomunicatione, lata à delegato Papae. Edicta Episcopi, vel Vicarij, an & quando post mortem, vel remotionem ab Episcopatu, aut Vicariatu, durent, *Sperellus decis*.14.

fol.30.*num*.200.*lin*.10.ibi *num*.72. Adde Amplia, etiam in simili censura lata per sententiam generalem à legato à latere; vide *sup.num*.190.*& seq*.

fol.22.*num*.808.*lin*.6.ibi 108.] Adde, quidquid contrarium doceat, *Fagundez loco suprac.sub.num*.179.

fol.35.*num*.243.*lin*.6. ibi *num*. 42. Adde, etiam eo casu, quo fuerit contracta ob peccatum mortale.

fol.37.*num*.250.*lin*.9. ibi &c. Adde idem docet, *Layman lib*.1.*tract*.5.*par*.1.*cap*.5.*num*.1.*ad finem*.

ibid.num.251.*lin*.14.ibi &c. Adde, vt infrà *Recoll*.2.*num*.575.

fol.38.*in* 1.*col.lin*.4.ibi ad finem. Adde alios casus, vide apud *apud Castrum Palaū tomo* 1.*tract*.2.*disput*.2.*p*.7.

ibid.num.261.*lin*. 10.ibi Cruciatae, adde *Resol*.36.

ibid.num.262. *lin*. 1. ibi excommunicationem. Adde hanc opinionem esse probabilem, testatur *Diana loco supracitato*.

fol.39.*nu*.270.*ad finem*, ibi omnes. Adde, *Diana par*.5.*tract*.9.*Resol*.59.*& seq*.

fol.40.*num*.280.*lin*.4. ibi *Sanchez*. Adde, *Ricciullus*, *& Castrus Palaus*.

fol.41.*num*.282.*lin*.19.ibi suprà. Adde, & *Ricciullus cit.cap*.9.

ibid.nu. 284. *ad finem*, ibi *supracitatos*. Adde *Diana par*.4.*tract*.4.*Resol*.240.

fol.43.*num*.304. *ad finem*, ibi communiter. Adde, item de eo, qui non tenetur, ex officio impedire, & tamen ex dolo non

non impedit percussionem clerici, vide infrà *Recoll.5. num.*115.per peccatum omissionis,quãdo incurratur censura,Bonacina *tomo* 3.*disp.*2. *q*.3.*pun*.6. *sect.*1.§.2.*num*.7. *ad finem*.

fol.45.*num*.324.*lin*.6.ibi *n*.11. Adde quem posteà reperi,sequi *Dianam par*.5.*tra*. 9.*Resol*.41.

fol.47.*col*.1.*lin*.7.ibi 83.Adde,& *par*.4.*trat* 2.*Resol*.14.& *par*.5.*tract*.9.*Resol*.18.

fol.51.*num*.369.*lin*.25.ibi *num*.273. Adde qui etiam.

ibid. *linea*.33.ibi dicit,Adde hanc opinionem *Suarez*.

ibid.num.372.*ad finem*; Adde, quòd temeritas, etiam interueniat, vbi non est dolus, probat *Farinac.par*.1.*praxis*,*q*. 90.*num*.58.

fol.55.*num*.399.*lin*.10.ibi opinione. Adde Amplia,quòd dicta ignorantia culpabilis,si non fuerit mortaliter talis, excuset à reseruatione irregularitatis ,vt infrà*Recol*.6.cum de ordinato per falsum.

fol.60.*num*.438.*ad finem*.Adde,& si contrarium dicatur,in *l. nec timorem ff.quod metus causa*,vbi quòd quis excusatur, ab his , quæ gessit per metum, licet culpa sua fuerit data causa metui ; & habetur, etiam in *cap. veniens de sponsalibus*, quæ iura allegat *Abbas in cap. vt debitus.num*.32.*de appellat*.

ibid.num.43.*ad finem*. Adde de ingrediente monasterium monialium causa reponendi Sanctissimum Sacramentum in tutiori loco,vel extinquendi incendium,*Riccius par*.1.*praxis inter ommissas, decis*.711.*secundum primam edit. Neapolitanam*.

fol.61.*num*.448. *ad finem*. Adde post *Suarez tomo* 5.*disp*.6.*sect*.3.*num*.20.

fol.62.*num*.453.ibi *à num*.271.Adde,an ratione minoris ætatis,quis excuserur à censuris; infrà *Recoll*. 4. *verbo mulieres ingredientes*.

ibid.num.sequenti ad finem.Addde latè *Ricciullus lib*. 4. *de iure personarum, cap*. 65. vbi habetis alias ampliationes.

ibid. *num*.456.*ad finem*, Addè, vt infrà *latius Recoll*.6.*num*.1046.

fol.63.*col*.2.*lin*.3.ibi *num*.3. Adde de communi testatur; *Ricciullus lib*.4. *de iure personarum,cap*.65.*num*.25.& 35.*cum sequentibus*.

fol.64.*num*.465.*ad finem* , Adde,*Ricciullus lib*.4.*de iure personarum,cap*.65.*nu*.32. *Bossius de triplici iubilei gratia, sect*.1. *casu* 2.*num*.11.& *sect*.3.*casu* 2.*num*.19. vbi,quando lex posterior abroget legem priorem contrariam.

fol.69.*nu*.512.*lin*.8.ibi loco. Addè *Ricciullus lib*. 4. *de iure personarum, cap*. 63. *num*.25

fol.70.*sub num*.514.*ad finem*,quæsiti Adde Tertia Conclusio : à censuris,non sibi reseruatis à conditore canonis, vel legis,potest absoluere Episcopus.Hęc conclusio pro censura excommunicationis , est communis ex textu expresso,in *cap. nuper de sentent. excommunicationis*,vbi etiam per DD.id extenditur,etiam ad Parochum,&alium Confessarium expositum, *Sayrus alios citans*,*lib*.4:*de censuris*;*cap*.17.*num*.12 & 14.Dixi, *prò censura excommunicationis*, quia id non est ità certum de censuris suspensionis,& interdicti, vt infrà suis locis,&in specie,*rec*.6.*n*.1055

fol.74.*n*.543.*lin*.12.ibi iuris. Adde, vt infrà, cũ de satisfactione partis,*rec*. 2.*n*. 918.

ibid,*col*.2.*lin*.8.ibi 321. Adde *Ricciullus lib. de iure personarum*,*cap*.65.*num*.23.

fol.78.*num*.580.*lin*.5.ibi in fine, Adde *Alterius lib*.4.*de censuris, disp*.4. *cap*.4.

fo.82 *num*.31.*lin*.1.ibi tamen.Adde*Suarez disp*.4.*sect*.7.*num*.42.

ibid. *lin*.10.ibi sequi.Adde,videte *Dianam par*.5.*tr*.9. *Resol*. 29. *ad finem*, & *Resol*.44.

ibid.num.33.*lin*.8. ibi causæ, Adde *Aulla* relatus à *Diana par*. 5.*tract*.9.*Resol*.72 qui *Diana ibid.Resolut*.11. clarius adheret nostræ opinioni.

fol. 87.*nu*.79.*lin*.26.ibi infrà citandi, Adde nouissimè *Diana par*. 5. *tract*.9.*Resol*. 135.

fol.90.*ad finem prima columna*, Adde Censura, lata per Vicarium post reuocationem,vel mortem Episcopi lata, an sit valida *Sperellus decis*.10.

fol.91.*col*.1.*lin*.1.ibi *num*.22.Adde,ac latius *Layman lib*.1.*tract*.5.*par*.1.*cap*.6.*n*.2. qui refert ad hoc quædam verba notabilia *Gabrielis*.

ibid.lin.5.ibi *num* 221. Adde, *Layman loco supracit.vers.quares*.

fol.94.*num*. 146.*lin*. 4. ibi appellationem. Addè,sed datur, hoc casu supplicatio, vt infrà *num*.665.*Et num*.150.*lin*.9.ibi & contumacia.Addè *Chartarium*,*dec*. 72.*nu*.11.*Curia Archiepiscopalis, Mediol*.& *Bellectum in disquis.clericali,de fauore cleric.canonis*,§.5.*numer*.28. & *seq*.

fol.96.*num*.165.*lin*.7.ibi *supracit*. Adde,in dubio autem appellatio non debet censeri facta omisso medio , *Diana par*.5.*tr*. 10.*Resol*.18.

fol.98.*num*.187.*lin*.4.*num*.081.Addè imò,si dictus iudex se ingerat ; magis redditur

tur suspectus,& acta sunt nulla, *Sanfelicius decis.85.par.1.* omninò videndus.

fol 99.num.198.ad finem. Adde inimicitia, quãdo sit causa legitima suspicionis, *Sanfelicius suprà decis.81:*

fol.100.ad finem,num.200 Adde,vide *S. Felicium sup.decis.* 80. vbi etiam de verbis comminatorijs.

ibid.num.201 lin.3. ibi sub *num.1.* Adde, & *Riccius in collectan.decis.collect.* 1526.

ibid.num.202.ad finem, Adde de cognatione spirituali, *Sanfelicius suprà. decis.* 83. *vbi dec.79.* habetis,qua ratione ob inconfidentiã, Iudex possit recusari suspectus.

ibid.num.210.lin.6. ibi declaraui, Adde videre *Alzedum in praxi Episcopali,par.2.cap.2:nu.25.*

fol.101.num.210.ad finem. Adde ob grauamen illatum in alia causa,potest recusari iudex de iure canonico,non autẽ de iure ciuili, *Sanfelicius par. 1.decis.* 86.

fol.103.num.250.lin.7. ibi *num.13.* Adde *Lazarius de monitorijs sect.4.q.18.* omninò videndus,& inserendus.

fol.104.num.260.lin.12. ibi *num.162.* Adde & docet,quoque *Naldus verbo statutum sub num.16.*

fol.105.nu.276.lin.23. ibi loco infrac. Adde, & alios quos citat, *Sanfelicius parte 1: decis.65.num. 10. & seq.* vbi à pari, refert decisum, Baronem delinquentem in Territorio alterius Baronis,ab eo,& non à M.C.V.esse puniendum.

fol.108.n.300.lin.13. ibi *cap.58.* Adde *Alzedus par. 1. praxis Episcopalis, cap.7. num.6.*

fol.109.num.303.lin. 3. ibi suffraganti Adde vide *Riccium par.1. praxis decis.512.in paruis,vbi refert,aliam decis.Seraphini.*

fol. 111.nu. 318:lin. vltima. ibi *ratio* Adde *Layman lib.1.tract.5.cap.4.nu. 6.ad finem,& seq.*

ibid.num.320 lin.2. ibi præuentio Adde, vt videtur supponere *Layman supracit. cap. 11. num:7.* ibi *idemque dicendum est si subditus ratione domicilij alibi deliquit,& à Iudice delicti prauentus non sit,potest iudex domicilij reum citare, & contumacem eum excommunicare.*

fol.112.nu.123.lin.21. ibi de communi Adde *Layman lib.1.tract.5.c.4.n.6.versic. corolarium 3.sequitur Ciarlinus in suis controuersijs,cap.61.*

ibid. col. 2. lin.5. ibi *in* 6. Adde clarius, *Sanchez lib. 6. opusculorum moral. cap. 9. dub. 1.nu.37.* cum videatis.

fol.116.col.1.lin.pan.ibi extrà territorium, Adde, sic etiam, *Layman citatus suprà sub nu.377.*

fol. 118. nu.365.ad finem, ibi *contumacia*, Adde,vide omninò, *d. Addit.nu.4.* vbi quod sufficit,si testes dicant,ipsos non audere exequi, vel quod citationes non possunt exequi, sine alicuius licentia.

ibid.nu.366:lin.28. ibi *num.828.* Adde latè *Cassadorus decis.2. & duabus sequentibus sub tit.de dolo, & contumacia.*

fol.121.nu.386.ad finem, Adde confirmat *Sperellus decis.97.nu.31.* vbi declarat, quando id etiam procedere possit.

ibid. nu. 388. lin.9. ibi exemptum Adde,& latius prosequitur *Lauretus de Franchis in suis controuersijs, inter Episcopos,& Regulares fol.mihi.228.*

fol. 122. nu. 395. ad finem, ibi consuetudo. Adde,quæ est,vt petatur ab vtroq:ita *Sperellus cit.decis.97.ad finem.*

fol.125:n.422.lin.38. ibi pendere,adde vide infrà n.439. vbi contrarium firmo.

fol.126.nu.430.lin.1. ibi *sup. citatis.* Adde hãc nostram conclusionẽ, fatetur esse valdè probabilem, *Lessius lib.4.cap.29. nu. 49. videte etiam infrà Recoll.6.nu.1079.*

fol.127.nu.434.lin.3. ibi *nu.14.* Adde,& ante eum, *Layman lib. 1.tract.4.cap. 14.n.5. ad finem.*

fol.128.nu.447.lin.1. ibi *nu.4.* Adde *Layman lib.1.tract.4.cap.10.num. 6.ad finem. Et lin.4.*

ibi reseruatos Adde, *Diana par.2.trat.15.resol.1.& de puero loquente cum monialibus par. 3.tra.2. Resol.48. Florenus par.1.de casibus reseruatis, cap.3. nu. 29. & cap. 4.§.7.& si Ioannes de Lugo in tract.de sacr.pœnit.disp.20 sect. 2.contrarium probet.Et linea* 15. ibi decidentes. Adde vide *Sancium in selectis disp.26.nu.18.* qui id dicit.probabile sicut etiam antea dixerat, *Emanuel Sà* apud *Layman sup.nu.5.*

ibid. nu.448. lin. 2. ibi ex delicto Adde de qua re, *Layman sup. nu. 7. Thesaurus par.1.de pœnis Ecclesiasticis,cap.17.*

fol.129.nu.450.lin.3. ibi *dub.5.* Adde, *& Sancium loco supracit.*

fol.130. nu.463. lin. 10. ibi mentio. Adde *Diana par.5.tract.9 Resol.16.*

ibid. num. 466. in principio Adde, circa istud,vide *Sperellum decis.38. Et linea* 14. ibi excommunicatio Adde, *Portellius in suis dubijs regularibus, verbo exemptio in Addit:* vbi subdit rationem ob quam Regulares fuerunt exempti à tali iurisd.vide ẽt infrà *n.*500. *Et lin.* 18. ibi priuilegia Adde,vide infrà *n.*750

fol. 131.

*fol.*131.*col.*1.*lin.*5.ibi Ecclesiasticæ. Adde, & generaliter loquẽdo de offendentibus turbando iurisdictionem, *Lauretus de Franchis in suis controuersijs inter Episcopos, & Regulares, fol.*40.*vers. ad secundum*, Nouarius *in summà Bullarij cum de processionibus.*

*fol.*132.*col.*1. *lin.*1. ibi ciuilibus Adde *Nouarius in Lucerna Regular. verbo oblati, ad finem.*

*ibid. nu.*481.*lin.*5.ibi *nu.*93. Adde *Galluppus in Praxi S. Consilij par.* 2. *cap.* 6. *num.*53.

& linea 17.*ibi nu.* 42. Adde *Lezana par.* 2.*cap.*14.*nu.*31.*& clarius, nu.*41.

*& nu.*482.*lin.*19.ibi *nu.*33. Adde *Thorus in compendio, decis. verbo moniales Tertiaria.*

& nu. 483. *lin.* 15. ibi *eod. verbo* Adde *Lezana par.*2.*cap.*14.*cit.nu.*31.*&* 41.

*& lin.*24.ibi ordinarij Adde *Lezana sup. nu.*35.

& nu 485.*lin* 9.ibi & 4. Adde vide *Gutierez lib.*4.*pract. quæst. q.* 54.

*& nu.*486.*lin.*24.ibi, vel moralem. Adde & alijs casibus de quibus, per *Lauretum de Franchis in suis controuers. inter Episcopos, & Regulares q.* 6.*fol. mihi* 314.

*fol.*133.*nu.*488.*lin.*21.ibi ad finem, Adde, & prosequitur *Nouarius in summa Bullarij cum de processionibus nu.* 6.*&* 7. *Lauretus de Franchis sup. vers.* 2. *fallit.*

*& lin.*30. ibi *n.*5. Adde vbi in specie, quòd & si aliqui dixerint, S. Congregationem declarasse, posse Episcopum per censuras compellere Regulares ad processiones, oporteat, vt ostendant, dictas declarationes Authenticas.

*& nu.*491.*lin.*6.ibi *nu.*6. Adde *Lauretus de franchis sup. q.*7.*fol.*319.*& q.*20.*fol.* 335. *pro hac sententia adest declaratio S. Congregationis Concil. in Liman.* 29. *Ianuarij* 1633.*apud Barbosam in collectan. Bullar. & Decretorum, verbo Episcopus ad finem, his verbis Episcopus potest Regularem exemptum, qui ob notorium delictum in censuras incidit, denunciare pro publico excommunicato, vt tamquam talis euitetur, ab omnibus,* quæ proculdubio si esset vera, & autenticè de ea constaret, (vt censuit eadem S. Congregatio, quæ etiam post hæc scripa, de hoc anno suspendidit dictam Collectaneam Barbosæ) esset secundum eam iudicandum.

*fol.*134.*nu.*495.*lin. vltima*, ibi *nu.*30. Adde, vide *Sperellum decis.*38.*nu.*12. *& seq.*

fol. 136.*num.*506.*lin.*8.ibi *num.*124. Adde, *&* 167.

*& num.*513.*lin.*ibi *num.*5. Adde *Ioannes Cruz lib.*1.*de statu Religionis, ac priuilegiis ipsius, cap.*6.*dub.*4.

*fol.*137.*nu.* 517. *lin.* 7. ibi *Vicarios*, Adde *Amplia* 3. *etiam in Religionibus non exemptis*, quia etiam hoc casu, in causis pertinentibus ad Regularem disciplinam subduntur Prælatis, & in causis maioribus tantum subduntur Episcopis, *Layman lib.* 1. *tract.*4.*cap.*7. *nu.*28.*& seq*: hoc autem casu pro causis pertinentibus ad Regularem disciplinam posse appellare ad Epos, patet ex dictis *ab eod. Layman loco supra citato tract. cap.*7.*nu.*2. *vers. de superiore, ad finem.* Quid de monialibus non exemptis, *Lezana parte* 1.*cap.* 11. *in princ.*

*fol.*141.*col.*2.*linea* 10. ibi §.7. Adde *Bartolomeus de Vecchis in Praxi Nouiorum disput.*11.*dub.*11.*Sanchez lib.*6.*opusculorum moralium, cap.*9.*dub.*1.*nu.*31.*&* Lauretus *de Franchis sup. q.* 46.*fol. mihi* 363. vbi de nouitio delinquente extrà claustra.

fol. 142.*nu.* 562.*lin.* 11.ibi incurrendæ Adde si adhuc maneat in Religione secus, si iam ab ea discessit, vide infrà *Recoll.*4.*nu.*615.

ibid. lin. 37. ibi visitationem Adde argumento notatorum, per *Kislerium in sua pract. de iudic. Regulari, cap.*16.*nu.* 76.*ad finem*, vbi, quòd seclusis Constitutionibus Religionis, Visitatores in interrogando non debeant exigere iuramentum, per quod quis occultum crimen prodere astringatur, iuxtà *tex. in c. Romana de censibus in* 6. *& nu.*78. subdit, quod si de facto dicti visitati interrogarentur, sub iuramento, neq; subditi teneãtur occultos criminosos, nulla infamia laborãtes, denunciare, concordat Lezana *par.*1. *cap.* 27. *nu.*2. vbi, quod dictum iuramentum habeat vim præcepti.

*f.*143.*col.*1.*lin.*4.ibi *fol.*238. Adde *Lauretus de Franchis sup. q.*46.*fol.*365.

*fol.*146.*n.*591.*lin.*5.ibi ferre. Adde *Alterius lib.*3.*de censuris disp.*5.*cap.*4.

*fol.*148.*col.*1.*lin.*1.ibi grauatum. Adde, de quare, post *Alterium Campanilis, Rub.* 11.*cap.*15.*nu.*86.

*ibid. lin.*5.ibi *nu.*12. Adde *Bonacina tomo* 3. *disp.*3.*q.*5.*pun.*1.§.1.*n.* 2.*vers. dixi*, vbi idem dicit de excommunicatione, lata per edictum, statutum, vel legem.

*fol.*149.*nu.*610.*lin.*7.ibi dixi Adde, *sup. Recoll. praced. n.* 104.

ibid. lin. 9. ibi, & alios, Adde, quos sequitur *Bona-*

Bonacina tomo 3.disp.3.q.5.par. 1.§.1. nu. 4. qui hoc dicit probaile.

*fol.*150.*col.*1.*lin.*12 ibi *nu.*8. Adde, sed benè Cursori, dùm facit fidem de spectantibus, ad suum officium, vt in terminis habetur, per *Sperellum decis.*48. quem videas pro tota materia.

*ibid.nu.*616.*lin.pen.*ibi *in princ.* Adde, quod est verũ, nõ solũ in declaratoria cẽsurę, vt videtur asserere *Iulius Chartarius dec. crim.Curiæ Archiepiscopalis Mediolan.* 61.*à nu.*27. sed etiam in ferenda ipsa censura, quod concludit ratio ab eo adducta, nempè monitionem trinam requiri potius ad iustitiam, quàm ad sollemnitatem processus, quod est idem quàm, quòd trina monitio, spectet ad ordinem accidentarium citatio verò ad ordinem substantialem huius iudicij, *vt infrà conclus. sequen.* Vndè, & si primo casu sit iniusta tantũ, Secundò tamen casu, non solum est iniusta, sed etiam inualida.

*ibid. num.*617.*lin.*20. ibi *num.* 84. Adde, est verum, etiam si feratur à delegato, *Campanilis Rub.*11.*cap.*15.*nu.*82. vbi declarat *decisionem Rotę*, adductam, pro contraria sententia.

*fol.*151.*num.*622.*lin.*6. ibi vitiat, adde *Campanilis supracit.Rub.*11.*cap.*15. *nu.*83. *ad finem.*

*fol.*152.*num.*630.*lin.*12. ibi *Neapolitana*, adde *Bellamera decis.* 113. *Cappella Tolosana decis.* 298. *Lauretus de Franchis sup. q.* 11. *fol. mihi* 327. *Bellectus tit. de fauore clericorum canonis*, §. 5. *num.*20.

*ibid.num.*631.*lin* 3. ibi distributionibus, adde *Ricciullus lib.*4. *de iure personarum, cap.*64.

*fol.*154.*num.*643. *lin.* 13. ibi primò, adde, quando factum est notorium, & secundò.

ibid. num. 644. *lin.* 9. ibi *num.* 30. adde, & *Bellectum cit.*§.5. *ad finem.*

*ibid-num.*647.*lin.*3. ibi à *nu.*24. adde *Chartarius sup.decis.*34.

fol. 155.*lin.*15. ibi *num.*6. adde, & *Bellectus sup.num.*26.

*fol.*157.*num.*661.*lin.*7. ibi *num.*6. adde *Sperellus decis.*48.*num.*

ibid.linea 9. ibi 248. adde *Bellectus suprac.* §. 5. *à num.* 31. qui declarat, quòd in Statu Ecclesiastico, etiam qui non est verus cõtumax, & quòd à statuto non habeatur, pro confesso, non appellet vigore constitutionis Marchiæ.

*ibid.num.*665.*linea vltima ad finem.* Adde, à lege autem, & Constitutione non datur appellatio, sed supplicatio, qua supplicatione pendente, non suspenditur exequutio, donec sequatur reuocatio, vide *infrà Recoll.*4. *verbo resignationem admittentes*.

*fol.*158. *num.* 666. Adde, circà istam materiam, vide *Sperellum decis.*48.

*ibid.num.*667.*lin.*16. ibi *num.* . . . adde *Chartar. decis.* 62. *Curiæ Archiepiscopalis Mediolan.*

& lin. 23. ibi interloquutoriam, Adde *Riccius par.*3.*decis.Curiæ Archiepiscopalis Neap.decis.*336.*num* 3.

*& num.*668. *linea vltima*, ibi *ad finem*. Adde, quod iudex appellationis possit cognoscere de nullitate, posito, quòd pars non dixerit sententiam nullam, *Rota decis.*12. *de appellat.in antiquis, sicut ibid.decis.*29. *de sententia, & re iudic.* habetur, quòd Archiepiscopus, vel Iudex delegatus super causa appelationis, non possit cognoscere de nullitate; nisi virtute appellationis.

*fol.*159.*num.*471.*linea* 8. ibi suspensus. Adde remanet igitur, quòd nullam sententiam declarare possit, vel idem Iudex, vel eius superior, non autem parem habens iurisdictionem, *M. Antonius lib.*3. *var.resol.*13.

*& lin.*14. ibi, *& seq.* Adde, vbi quis nam sit Iudex, qui possit adiri per viam querelæ, de quare nos infrà, videte pronunc citat.*decis.*29. *de re iudidic.in antiquis.*

*& col.*2.*lin.*36. ibi, &c. Adde sententia censuræ nulla, an possit iustificari, ex nouiter deductis, *Cæsar de Grassis dec.* 2.*de iudicijs ad finem*, quòd dicta sententia declarata nulla à Iudice superiori, non remicti debeat causa ad iudicẽ inferiorẽ, sed apud ipsum iudicẽ superiorem sit prosequenda, *Sanfelicius decis.*95 *par.*1.

*fol.*161.*num.*683.*lin.*14. ibi *num.*108. Adde accedit, *Filliuccius tract.*14.*num.*26.

*& nu.*684.*lin.*5. ibi *quæst.*8. Adde, & prosequitur *Tarrianus de iustit. disput.*33. *num.*39.

*& num.*685.*lin.*6. ibi *num.*256. Adde, de quare, videte *Anchar anum in cap.quicumq; de sentent.excommunic.in 6.*

*fol.*162.*num.*689.*lin.*22. ibi *quæst.*493. Adde, & *Campanilis cit.Rub.*11. *cap.* 15. *sub num* 73.

*fol.*164.*post nu.*700. *Pro materia nona causa, &c.* vide *Bonac.tom.*3.*disp.*1.*q.*15.*pun.* 4.§.5.*& Sperellam omnino, decis.*15.

*fol.*166.*num.*714.*linea* 1. ibi in nouissimis, Adde, *Diana par.*6.*tr.*1.*Resol.* 29. *vers. sed quia.*

illa non est reseruata, *infrà num.*917.*ad finem, in Additione.*

*ibid.num.*771.*lin.*6.ibi, *cap.*4.Adde, & *Auila supracit.disput.*1.*dub.*13.quem videatis.

*fol.*179.*col.*1.*lin.*9 ibi, *sub nū.*4.Adde, *Duardūm cit.*§. 2.*q.*11.*num.*21.

*fol.*181.*num.*801.*lin.*9.ibi confirmatę, adde iuxtà *tex.& ibi DD.in cap.pan.de confirmat.vtili, vel inutili, Seraph.dec.*460.

*fol.*188.*num.*831.*lin.*10 ibi *num.*28. Adde, quòd iudex Ecclesiasticus pro crimine sacrilegij pænam pecuniariū imponat. *Chartarius dec.Curia Archiepiscopalis, Mediolan.*72.*à num.* 29.

ibid.ad finem quæsiti, ibi *Resol.* 15. Adde, propter impedimentum, an absoluat, Nuncius Apostolicus, infrà *numer.* 901. Auditor Camerę non absoluit, ab excommunicatione, lata ab Auditore Rotæ, sed exequutor dictę Rotę, *Bellamera dec.* 196. Absolutio excommunicationis data ab occulto inhabili, an valida, videte *Sperellum dec.* 30. qui contrà *Sanchez, &c.*

*fol.*191.*num.*850.*lin.*16.ibi ad cautelam, Adde, vide infrà *Recollect.*6. *ad finem.*

*ibid num.*952.aliàs 852. *lin.* 12. ibi extraordinaria, adde, *Rota dec.*36. *de procurat. in nouis.*

ibid. lin. 38. ibi ad cautelam, addde, vt in *pracit.decis.*36. *de procuratoribus in nouis.*

*fol.*195.*num.*873.*lin:*11.ibi suo loco, Adde in absolutione ad cautelam exigendum est iuramentum de obediendo, & parendo mandatis Ecclesiæ, *Sayrus lib.*2.*de censuris.cap.*18.*nu.* 2. *Alterius lib.*4.*disp.*7.*cap.*2. *versiculo Tandem solent dubitare*; vide etiam *sup. num.*836.

*fol.*199.*col.*1.*lin.*52.ibi *diffi.*23.*num.*6.adde, postea reperi sequutum fuisse, *Dianam par.*5.*tract.*9.*Resol.*15.

*fol.*200.*num.*891.*lin.*33.ibi *fol.mihi* 300.adde, & antè eum, *Riccius par.* 1. *praxis decis.*705.*in paruis.*

*ibid.num.*892.*lin.*36. ibi post alios, Adde, quā *Graffius tomo* 1.*consi.*5.*numer.*14.*de homicidio.*

*ibid.ad finem, col.*2.ibi *num.* 4. Adde, latius alios congerendo, *Bossius in sua disceptatione de hac materia dub.* 1. vide etiam *infrà recoll.*5

fol. 201. *col.* 1.*in fine*, primæ Ampliationis, Adde confirmant *Bossius sup. dubio* 2. *& Thesaurus par.* 2. *de pœnis Ecclesiasticis par.*1.*cap.*24.*Ampliat.*4.

*fol.*202.*col.*1.*lin.*12.ibi, sicut Parochi, Adde, quid de Pænitentiario Cathedralis, *Bossius sup.dub.* 9. *vbi dub.* 10. habetis, an possit Episcopus delegare hanc facultatem alijs.

*ibid.nu.*900.*lin.*20.ibi *casu* 18. Adde, *Bossius sup.dub.*3.*qui dub.sequenti*, probat, id esse verum etiam in eo, qui procurauit impedimentum.

*& nu.*901.*linea* 9.ibi accedunt, Adde *Barbosa de Potestate Episcopi allegat.* 41.*num.*31.

*& ibid.nu.*902.*lin.*11.ibi *dub.*6: Adde, *Molina to.*4.*disp.*58.*n.*5. videte *Bossium sup.dub.*5.

*fol.*203.*col.*2.*lin.*5.ibi, *in principio.* Adde, & *Bossius dub.*12.

*ibid.lin.*21.ibi bonos Authores. Adde, qui autem, hoc casu dicantur subditi Episcopi, *Bossius sup.dub.*6. *&* 7.

*fol.*204.*num.*908.*lin.*17.ibi *si quis suadente*. Adde, *Duardus lib.*3. §.2.*quæst.*8.*latius Bossius supra dub.* 19. *&* 61. recenset, alia impedimēta, *& dubijs sequentibus*, agit de obligatione, sic absoluti, se postea præsentandi.

*fol.*205.*ad finem, prima columna.* Adde, videte *Layman lib.*5.*tract.*6.*cap.*10.*num.* 18.*& seq.*

*fol.*205.*num.*916.*lin.*5.ibi *Recollect.*10.adde *num.*124. vbi, quòd præcedente satisfactione, possint absoluere excommunicatos nominatim, quò ad forum conscientiæ, accedit *Miranda in man. Prælatorum Regularium tomo* 1.*quæst.*46. *art.*6.

*fol.*206.*col.*1.*lin.*22.ibi pecuniaria, Adde, ex quibus sequitur, quando excommunicatus per sententiam particularem ab vno Episcopo, possit absolui ab alio Episcopo in cuius Diœcesim transtulit domicilium, de qua re egi, *sup.par.*2.*Recollect.*9.*num* 71. *& supra sub num.*790.& postea reperi, tractare *Dianam par.*5.*tract.*9. *Resol.*8.*& seq.*

*fol.*208.*num.*936.*lin.*18.ibi *num.*209. Adde, qui loquendo in casu, vbi in concessione adsunt illa verba, *aliter non absoluas*, vel *nullatenus absoluas.*

fol. 214. *num.* 965.*lin.* 14. ibi *possit*, Adde idem dicit *Molina. tomo* 4. *disput.* 64 *num.*10.

*ibid.n.*966.*lin.*4.ibi externū, Adde quia requiritur, quòd fiscus consentiat: ita fuit declaratum, cùm tempore Iubilei fuisset absolutus, qui erat excommunicatus ob non paritionem, absq; satisfactione fisci, & confessarius, qui fidem fecit de tali absolutione, fuit reprehensus.

*ibid.nu.*967.*in fine*, ibi nequiui, Adde, hic loquor de absolutione Sęcularium, nam de absolutione Regularium loquutus fui *sup.par.*2.*Recollec.*10.*n.* 198 *& agit Lezana cap.*18.*num.*37.

fol. 219. *num.* 997. *lin.* 7. ibi ex tribus, Adde, de qua facit mentionē, M. *Antonius lib.* 1. *var. resol.* 83. *num.* 4.

fol. 218. *num.* 47. *lin.* 4. ibi in principio capitis, Adde, *Layman lib.* 1. *tract.* 5. *par.* 2. *cap.* 3. *num.* 3. *vers. est autem minor, &c.* q dicit, quòd hic est vnicus, & pximus effectus excomunicationis minoris, & alij sint remoti, & per cōsequēs, nō est mirum, si tantum in illis, sit peccatū veniale, *Auila par.* 2. *cap.* 6. *disp.* 12. *dub. secundo*, vbi testatur de communi, & subdit, quòd excusaretur, ab ista culpa, si daretur casus, quòd ipse grauiter infamaretur ex hoc, quia non recipit, aliquod Sacramentum.

fol. 229. *col.* 1. *lin.* 12. ibi pœnitentiæ, Adde, concordat, post hęc Typis exarata, *Diana tomo* 5. *tr.* 9. *Resol.* 91. *& Resol.* 82. *vers. dico* 2. vbi, quod hoc casu, celebrando missam, non incurrat in irregularitatem.

fol. 240. *num.* 111. *lin.* 12. ibi *loco supracitato*, Adde. Sequitur 6. non sufficere, si per cedulones declarentur illi, qui percusserunt talem clericum, vel N. qui percussit, & mandantes, ac consulentes, quia primo casu nullus debet vitari, & secundò casu, debet vitari tantum nomine proprio denunciatus, non autem alij, vt infrà *Recoll.* 5. *num.* 338.

fol. 246. *num.* 150. *lin.* 14. Adde. An autem extrauagans ad euitanda, non solum habeat locum in excommunicatione, sed etiam in alijs censuris, & irregularitate, videte infrà *Recollect.* 6. *numer.* 696. *& seqq.*

fol. 247. *col.* 1. *lin.* 43. ibi *notandum*, Adde, *Campanilis Rub.* 11. *cap.* 15. *sub num.* 62.

fol. 252. *col.* 1. *lin.* 24. *ad finem*, ibi, *&c.* Adde, vt infrà latius, *Recol.* 5. *ad finem*, Sed hic quæro, an is, qui percussit clericum publicè: ità vt percussio non possit tergiuersari (quòd etiam quęri potest de quolibet alio crimine, habente excommunicationem, annexam) antequam declaretur talis, possit licitè communicare in diuinis, vel humanis in aliquo casu? Respondeo affirmatiuè, quando scilicèt ex ista abstinentia à communicatione, sibi graue pręiudicium oriretur in foro exteriori, in quo prętendere potest, non incurrisse (quò ad eum forum saltem) excommunicationem, quia v. g. potest probare, quòd percusserit ex primo motu, vel ignorans, talem esse clericum, vel quia prouocatus, ad defensionem percusserat, nam etiam occultè excommunicatus, si ex eo tantum ne se prodat, celebret, neque euadit irregularis, vt infrà suo loco.

fol. 256. *ad finem, prima columna*, ibi *num.* 4. Adde, *Diana parte* 5. *tract.* 7. *Resolut.* 117.

fol. 261. *num.* 234. *lin.* 10. ibi sufficiens, Adde. fauet *Filliuccius tract.* 5. *num.* 194. vbi bené distinquit, inter necessitatem fortuitam, & ordinariam, v. g. in Eremita, &c.

ibid. num. 237. *lin.* 7. ibi *Resolut.* 24. Adde, *Filliuccius sup. num.* 193. *Bellettus par.* 1. *disquis. clericalis, tit. de disciplina clericorum*, §. 8. *num.* 6. quem videatis.

fol. 285. *verbo absoluere præsumens ad finem*, ibi affectatam, Adde semper tamen absolutio est inualida; *Duardus lib.* 3. *in Bullam Cana*, §. 5. *q.* 3. *num.* 2. *&* 3. supradicta excommunicatio fertur, ibi à Clemente VIII. ne dum contra absoluentes à casibus contentis clarè in dicta Bulla, sed etiam dubiè.

ibid. columna 2. *lin.* 1. ibi *loco supracit.* Adde, quòd talis excommunicatio possit absolui à Regularibus priuilegiatis, *Diana par.* 3. *tract.* 2. *Resol.* 13. *vers. notandum*. Contrà *Comitulum, & Merollam.*

ibid. verbo absolutionem à censura, ad finem, ibi *num.* 570. Adde, vbi quod talis absolutio sit inualida.

fo. 286. *verbo alienans lin.* 12. ibi intrinsecas, adde, de quare, *M. Antonius lib.* 1. *var. resol.* 21. *num.* 14. *vbi resolut.* 24. declarat, quando prosit absolutio obtenta ob istis censuris, *& resol.* 26. explicat, quando transactio de bonis Ecclesiæ, sit prohibita, *& Sā felic. dec.* 280. vbi ēt de rebus Ecclesiæ non incorporatis.

ibid. verbo Apostatam à Religione lin. 9. ibi etiam inhabilitatem: ità *Thesaurus par.* 2. *de panis Ecclesiasticis, verbo Apostata, cap.* 2. *num.* 1. Contrarium tamen, quòd de iure communi, non sit lata excommunicatio propter Apostasiam pręcisè, post alios probat *Bonacina de clausura q.* 2. *pun.* 11. §. 4. *in principio.* Quòd prædium obligatū creditori Ecclesiæ cū assensu possit ab eod. creditore alienari, absq; alio assensu *Nouarius par.* 1. *q forensi* 28.

ibid. ad finem. Adde de qua etiam, *Bonacina suprac. opusculo de clausura q.* 2. *pun.* 11. *& Lezana par.* 1. *cap.* 16. *num.* 7. *&* 15.

fol. 288. *col.* 2. *lin.* 27. ibi *decis.* 11. Adde, & latius probat *Chartarius decis. crimin. Curiæ Archiepiscopalis Mediolan.* 82.

fol. 292. *verbo Cadauer, ad finem.* Adde, item neque ex loco infidelium, vel hęreticorum, *Toletus lib.* 1. *cap.* 36. *versic. septima, & Suarez. disp.* 21. *sect.* 5. *num.* 2. *post glosam in d. extrauag. verbo Catholica fidei.*

ibid. ver-

ibid. verbo Cappucini ad finem. Adde, de qua re, videte *Nouarium in Lucerna Regularium eod. verbo numer.* 5. vbi *numer.* 4. quòd possunt transire ad Cartusienses cum sola licentia generalis in scriptis, ex Bulla S.D.N. Vrbani VIII. *incip. iniuncti.*

ibid. verbo Camera Officiales lin. 3. ibi reseruatam. Adde Iulius II. Const. 8. &

fol. 295. *col.* 1. *linea.* 18. ibi *Resol.* 57. Adde, & confirmat, *par.* 4. *tract.* 4. *Resolut.* 42. *ad finem.*

ibid. lin. 51. & Adde, ante eum, post plures alios, *Diana locis supracitatis.* Contra *Megalum*, ac probat etiam.

fol. 300. *col.* 1. *lin.* 11. ibi *pun.* 33. Adde, quod autem dixi de absolutione, data in præsentia, vbi confessio fit per Nuncium, vel Epistolam, intelligitur in casu, vbi pœnitens constitutus in præsentia Confessarij non se accusat, aliquo modo de peccatis certioratis per Nuncium, vel Epistolam, quia secus es, si nunc se accusaret, dicendo, confiteor tibi omnia peccata, quæ tibi nota feci per Nuncium, vel Epistolam, vel peto à te absolutionem omnium peccatorum, quæ scis ex mea Epistola, vel tali Nuncio, me cōmisisse, quia tunc actus pænitentis, & absolutio coniuguntur, vt dixi *par.* 1. *huius trat. Recollect.* 6. *num.* 109. quibus ibi citatis accedit, *Malderus in suo Libello de sigillo confessionis cap.* 4. *vers. quares, an è contrà, &c.* vbi subdit, sufficere, si pænitens dicat confiteor peccatum illud, quòd me scis tali tēpore me admisisse, quòd est verū, etiam si peccatum illud fuit comissum cū Confessario, vt per *Reginaldum ibi à me citatum*. Cui accedit, post alios *Bariola in Aphorismis verbo Confessarius absoluere*, & sequitur *Cutillus ad Mancinum in Practica visitandi infirmos, pract.* 4. *de Sacram. Confess. dub.* 16. *in magnis.* Cum ista distinctione, vtraque opinio relata à *Diana cit. Resol.* 60. potest esse vera, sicut, etiam potest esse vera declaratio Clem. VIII. relata à *Kellissonio, apud eundem Dianam*, nec hoc casu intrat doctrina, *Suarez, apud S. Faustum in sua Theologia Morali, lib.* 4. *dub.* 207. iā reprobata, quòd scilicèt per dictum decretum prohibeatur, tātū dari à absolutionem absenti, non autem, quòd confessio fieri possit absenti per Nuncium, vel Epistolam. An autem vulneratum ab inimicis, & alta voce poscentem Confessionem, Sacerdos à longè illum audiens, & præ timore occidentium, non audens accedere, si eum etiam submissa voce illum absoluat, contraueniat Decreto de quo suprà, quærit, *Cutillus loco supracit. dub.* 34. & probat, opinionem negatiuam posse substineri, cui opinioni fauet, quòd dixi *supracit. par.* 1. *Recollect.* 3. *sub num.* 100. scilicèt non esse necessariam ad validitatem huius iudicij, vt pænitens audiat actu sententiam absolutionis, sed tantum, quòd intelligere illam possit, salua decentia, quòd est idem cum doctrina, *Fagundez lib.* 2. *in secundum praeceptum Eccles. cap.* 10. *num.* 8. nempè præsentiam inter Sacerdotem, & pænitentem, hoc casu, tantam debere esse, quantam prudentis arbitrio, iudicari potest necessaria ad sensibilem designationem, & loquutionem cum alio, vt indicant verba illa formę, *Ego te absoluo.* Dixi *submissa voce*, quia si id faciet Sacerdos alta voce: ità vt intelligatur ab ipso vulnerato, est certum, non contrauenire ipsum Sacerdotem dicto Decreto, quia tunc per dictam auditionem fit præsens non solum moraliter, sed phisicè.

fol. 302. *col.* 2. *lin.* 50. ibi, vel sollicitatori, adde, de qua re, *Seraph. decis.* 1825.

fol. 340. *verbo disputare ad finem.* Adde, tantum contrà eos possint procedere inquisitores fidei. *Diana par.* 4. *tract.* 4. *Resolut.* 56.

fol. 305. *col.* 2. *lin.* 4. ibi eleemosina, Adde, quòd pro deduncientibus indulgentias indiscretas, aut illas vltrà veritatem extendentibus, tantum possint priuari, *Suarez to.* 4. *disput.* 56 *sect.* 2. *n.*

fol. 308. *col.* 2. *linea* 6. ibi procedat, adde accedit *Diana par.* 6. *tract.* 6. *Resolut.* 21. vbi, quòd si sequitur pugna, codem die, quo fuit excitata rixa, præsumatur dicta pugna facta calore iracundię. *Ibid. lin.* 50. ibi Clem: VIII. Adde, *Diana par.* 3. *tract.* 6. *Resol.* 1. *vers. Dico vndecimo.*

fol. 309. *col.* 1. *lin.* 18. ibi *paucione*, Adde, simpliciter autem, quòd prouocans, nullo statuto tempore, vel loco, nulla afficiatur excommunicatione, *Diana tom.* 3. *tract.* 6. *Resol.* 1. *vers. dico* 3.

fol 309. *col.* 2. *lin.* 10. ibi *Diana suprà.* Adde Princeps, ꝗ ad euitanda maiora mala possit, absque peccato, & censura permittere duellum. *Diana par.* 6. *tract.* 6 *Resol.* 20. quod etiam antè docuit, *par.* 3. *tract.* 6. *Resol.* 1. *ad finem, vers. nota.* 2. contrà *Salonium, & alios.*

ibid. lin. 21. ibi peccet, Adde: ità post *Hurtadum*

deferant, fatetur tamen oppositum non esse improbabile.

eod.fol 312.*col.*2.*lin.*3.ibi impediant, Adde: ità *Peregrinus de duello,q.*5.*numer*.37. cuius tamen contrarium probat *Bonacina tomo* 3.*disp.*2.*q.*4.*par*.48. *nu*.30. *in principio*; quia talis non potest dici spectator duelli propriè,sicut verba in materia pœnali accipienda sunt,sequitur, & si non alleget *Bonac. Diana tomo* 3.*tract*.6.*Resol*.1.*versic. dico*. 3.*& confirmat,par*.5.*tract*.10.*Resol*. 100.*ad finem*.

fol.313.*verbo Ecclesiasticus lin*. 4. ibi Const. 5.Adde,aliàs 10.*incip. ad reprimendas*, quam refert integran *Quaranta verbo forum competens,in principio*. Agit de ea,*Scortia in selectis SS. Pontificum Constitutiones Theoremata* 82. *&* 85. vbi contrà capitula,& conuentus,fertur pœna suspensionis, & interdicti præter, aliàs pœnas amissionis causæ, & priuationis beneficiorum, prò vtrisque.

ibid.lin.7. ibi laica, Adde. Vndè tantum Iudices, apud quos trahuntur dicti Ecclesiastici, eorumque ministri trahentes, vel trahi facientes,prædictas personas ad sæcularia tribunalia incidunt in excommunicationem] Bullæ Cœnæ,can.15.

ibid.lin.8.ibi,*num*.4. Adde,*num*.13.vbi, *nu. sequenti*, tamquam non improbabile, docet, satellites, qui clericos capiunt,non ligari excommunicatione, *d.can*.1.*& num*.11.clarius docet,neq; dictam excommunicationem. Bullæ Cœnæ incurrere Partem,seù actorem, (intellige, siue sit persona Ecclesiastica, siue Sæcularis) neque procuratorem ipsius, & per consequens, idem dicendum de Aduocato, Sollicitatore) quia illa verba dicti Canonis,*trahi faciunt,vel procurant. &c.* iunguntur, cum primis verbis, *ex eorum prætenso officio*, quæ significant uthoritatem iudiciariam,vt in simili, post nostrum *Duardum*, dixit *Bellectus par*. 2.*suæ disquisitionis clericalis*,§. 40. *numer*. 1. *ad finem*, vndè iure Reuerendissimus Vicarius Neapolitanus denegauit Bracchium cuidam Episcopo in affigendo cædulones contra quendã, qui vt actor,traxerat psonã Ecclesiasticam ad forum Sæculare, tamquam excommunicatum, in d. can. Bullæ Cœnæ.De accusatore,procuratore,& aduocato,&c. & alijs, apud Iudicem Sæcularem instantibus cõtrà personã Ecclesiasticã vt ingratur,ingeterur,&c loquitur *Bonac. ibid.q*. 89.*dar*.2.*n*.11. isti enim cooperatores,seù procurantes, dictam tractionem (vt ità dixerim) incurrunt,hanc nostram excommunicationem Martini V. ità intelligendus, *Thesaurus de pœnis Ecclesiasticis par*.2.*verbo iurisd.cap*.9.*in principio*,quando dicit,quòd canon præcitatus Bullæ Cœnæ,*ampliatur ex dicta Bulla Martini*, *& extenditur ad dantes in his auxilium, consilium, vel fauorem, siuè sint publicæ, siuè priuatæ personæ. Vndè à fortiori continebitur Actor*, Procurator, *Aduocatus instans, & trahi procurans*,&quando enim dicit,Actor,debet intelligi, non solum de Actore Ecclesiastico, de quo loquitur ipsa Bulla Martini, vt patet, ibi,*quòd omnes, & singulæ personæ Sæculares, & Regulares ordinum quorumlibet, & quacunque exceptione suffulta, etiam si Patriarchali, &c.* Sed ẽt de actore laico,de quo loquitur,ead. Bulla Martini in secunda parte, ibi *Sæculares personas,eorum videlicet singulos officiales, & consiliarios,& priuatas personas,quæ præmissorum principales perpetratores existerent*, licèt talis non incurrat excommunicationem Bullæ Cœnæ; vt suprà dictum est, tamen incurrit dictam excommunicationem Martini, quòd fortasse voluit dicere,idem *Thesaurus*,ibidem post medium, *versic.item*, *tàm Ecclesiastici*, *quàm laici*, & si semper loquatur, de excommunicatione Bullæ Cœnæ, contrà id, quòd suprà præsupposuit, *in principio*,ibi *non continebitur actor, vel alius priuata potestate procurans, in excommunicatione Bullæ Cœnæ, sed tanum, qui publica authoritate, &c.* Hæc autem excommunicatio, est reseruata S. P. tàm pro ipso actore, quàm pro alijs cooperatoribus, licèt enim quando loquitur de actore non faciat mentionem reseruationis, sed tantum quando agit de cooperatoribus ipsius; Tamen ex generalitate verborum ipsius reseruationis, clarè patet,reseruationẽ,ipsã referri,ad præcedentes censuras,ex quo, ibi cũ fiat mentio tantum de excommunicatione,tñ reseruatio immediatè subsequẽs fit illis verbis,*Nullusque ab eisdem sententijs,per alium,quàm per Romanum Pontificem,præterquam in mortis articulo constitutus, absolui valeat, siuè possit*.Quòd ipsa Bulla Martini V. cum suis censuris, & pœnis,hodiè vigeat, probat,latè hanc materiam suo more, erudi-

eruditionibus exornando *Episcopus Maranta par.3. suorum responsorum, responso 38. num.12.* vbi *num.51.* etiam probat,& sic seruatum fuisse testatur, ad incurrendas d.pœnas, in casu suo, fatis fuisse actori Ecclesiastico, quòd aduersus alium Ecclesiasticum actionē in libello, coram iudice laico proposuerit, & sequæstrum super bonis ipsius Ecclesiastici petierit, ac obtinuerit,& si non interuenerit citatio ipsius Rei Ecclesiastici, qbus addo tale seqstrū, esse inualidum, nisi fieret eo casu, quòd non possit haberi copia Iudicis Ecclesiastici, *Ciarliuus in suis Controuersijs, cap.44. num. 9.& sequentibus,* vbi habetis, quando talis actor, & iudex, ac alij auxilium,&c. præstantes incidant in excommunicationem, Bullæ Cænę, quando scilicet contra id, quod disponitur, *ibi c.16.* recurreret actor ad iudicē laicū, pro cōsecutione sequestrum factum, & si ad instātiam laici, á iudice Ecclesiastico, & iudex, qui dictæ consequutioni, impediendo iurisdictionem iudicis Ecclesiastici, faueret. Quòd dicta excommunicatio Martini habeat locum,& si aduersarij Ecclesiastici consensus accesserit, patet ex notatis, per *Bellectum supracit.* §. 4. *num.* 1. *ad finem.* Addo hunc Ecclesiaicum consentientem debere, quoque puniri iuxtà ea, quæ testatum reliquerunt, *Genuensis in Praxi cap.6. ad finem,& Riccius 3. par. Praxis Resol.* 578. non tamen, contra talem reperitur excommunicatio ipso iure lata, *Bonacina tomo* 3. *disp.* 1. *q.* 15. *pun.*1. *num.*27. Nota tandem, quòd hodiè, etiam si versemur in dubio, an quis violauerit libertatem, aut in immunitatē Ecclesiasticam, nō potest, qs absolui, nisi à S. P. ex literis Eminentissimi Cardinalis Bandini sub die 15. Martij 1629. de Mandato Sanctiss. Pontificis Vrbani VIII. vt refert *Ciarlinus cit. cap.44. ad finem.* Quia verò ex decreto Clementis VIII. de causuum reseruatione, *apud Quarantam,& Naldum verbo casus reseruati,* prohibitum est, expresè Confessarijs sub pœna excomunicationis absoluere à casibus in ea Bulla, clarè, vel dubiè contentis, probabiliter potest argumentari, dictas litteras loqui, vbi talis violatio non comprehenditur in dicta Bulla Cænę.

*fol.*314. *col.*2. *lin.*50. ibi contentam, Adde, quidquid contrarium dicat, de totali, *Peregrinus par.3. in nostras constit. cap.* 1. *lit. F.* §.3.

*fol.*315. *lin.*9. *col.*1. ibi igitur, Adde, contrarium vide, per *Bonacinam opusculo de largitione munerum, par.5.& Thesaurum de pœnis Ecclesiasticis par.* 1. *cap.* 28. qui refert *Mirandam,* pro nostra sententia de magistro nouitiorum.

ibid. col. 2. *ad fin.* ibi, *n.* 3. adde, dixi, *etiam diuersarum,&c.* quia hæc excommunicatio habet locum in Episcopo se ingerente in aliena Diœcesi, etiam vnius linquę,& eiusdem Ritus, vt per *Layman loco supracit.* & prosequitur *Thesaurus par.* 2. *de pœnis Ecclesiasticis, verbo Episcopus cap.*4.

*fol.*316. *col.* 1. *verbo Episcopos in fine,* ibi, in Bullæ Cænę, Adde, *Can.*11. *vbi expositores,*& subdas hanc aliam conclusionem. Episcopus Regularis dimittens habitum, & assumens Rocchetum, quòd non incurrat excommuninatio nem, contrà aliquos, probat *Alzedus p.* 1. *sua Praxis Episcop. c.*5. *n.*74. *Maranta p.*3. *resp.* 19. itē hāc aliā cōclusionem. Examinans iudex Sæcularis clericum vulneratum à laico,& si inuitum, non incurrit excommunicationem Bullæ Cænę, Can. 19. Contrà processantes æ &c. *Bonacina tomo* 3. *disp.*1. *q.*20. *parte* 2. *numer.* 10. *Sperellus decisione* 10. vbi etiam limitat in casu, quo illum examinaret, vt principalem, vel per aliquod tempus detineret in cubiculo, tamquam in carcere, donec dicat veritatē,& tādē quādo illum examinaret contrà personam Ecclesiasticam.

*fol.*317. *col.* 2. *lin.*13. ibi, *num.*37. Adde, quod posteà reperi confirmatum ab alijs, apud *Dianam par.* 6. *tract.*1. *Resol.* 22. *ad finem,* fauet, id quod notat, post alios, *Bonacina tomo* 3. *disp.* 15. *pun.*1. *num.*20. vbi ēt probat, non incurrere censuram latā in *d. can. Bulla Cænæ,* illos, qui precibus, aut promissionibus inducunt partes actrices ad consentiendum,&c. quia ad illam incurrendam requiritur, quòd quis ad id compellat dictas partes actrices, quod supponit, vim vel metum, ergò cum in casu nostro requiratur extractio, quæ etiam supponit, vim, vel metum, neq; incurrit, qui precibus, blanditijs, aut pecunia extraxerit; imò neq; si minis, & verbis iniuriosis *Bonacina sup. disp.* 2. *q.*3. *p.*4. §.13. *n.*2. de extracto ab alijs, quàm à curia videte *Sanfelic. dec.*386.

ibid. lin. 34. ibi iudex, Adde, *Sanchez lib.6. Opusc. Moral. c.*1. *dub.*12. quod iudex Ecclesiasticus possit promittere impuritatem reo ad habendos alios delinquentes, *Genuensis in Praxis, cap.* 49. *ad finem, in* 2. *edit.* Quid de inquisitoribus, *Diana par.*4. *tract.*8. *Resol.*22. latius *Carena de officio sāctæ inquisitionis par.* 2.

tionis parte 2.titulo 2.à num.42.

*fol.*318.*linea*1.ibi naturæ, Adde, *Sanfelicius decis.*137.*num.*1.vndè nec poteſt prohiberi, ne ad ipſum alimenta, deferantur *Ambroſinus de immunitate cap.*11. *num.*7. *ad finem*, vbi an autem poſſit cuſtodiri in Eccleſia, de qua re, *Paſqualigus noſter decis.*485.*vbi decis.ſeq.* agit de eo, qui ereptus de manibus ſatellitum, in Eccleſiam ſe recepit, cui, ſe defendendo, reſpondet *Diana par.*6.*tr.*8.*Reſolut.*5.

*ibid.lin.*8.ibi, immunitate, Adde, de qua re *Diana par.*6.*tr.*1.*Reſol.*32.

*ibid.lin.*25.ibi, vel Epiſcopo, Adde, de qua re, *Diana par.*6.*tract.*1.*Reſol.*27. Quid ſi cùm hoc modo eſſet in carceribus ſæcularibus, ibi deliɑ̃ũ cõmittat, idẽ *Diana ibidem Reſol.*22.*ad finem, verſic. quarto quæro.*

*ibid.lin.*52. ibi, *num.*178. Adde, *Diana parte* 6.*tract.*1.*Reſol.* 1. *ad finem, Sanfelicius par.*1.*decis.*19.etiam *ad finem.*

*ibid.lin.*56.ibi Adiacentia, Adde. De turri, ſeù Aſtraco, & Campanili. *Sanfelicius ſup.decis.*16. de Atrio Eccleſiæ, *ibidem decis.*19.*num.*7.de tecto Eccleſiæ, *Diana par.*6.*tract.*1.*Reſol.*3. An occidens, vel mutilans in eiſdem locis Eccleſię, vel in domibus Parochorũ, vel Canonicorũ, Palatio Epiſcopi, &c. gaudeat immunitate, *Diana par.*6.*tract.*1.*Reſol.*7.

*ibid.lin.*60.ibi conſtructa, Adde, de qua re in ſpecie, *Sanfelicius decis.*8.*parte* 1. *Diana par.*6.*tract.*1.*Reſol.*1.*verſic. verum ad finem.*

*Ibid.col.*2.*lin.*3.ibi communiter, Adde *Diana par.*6.*tract.*1.*Reſol.*6.*Ibid.lin.*10.ibi & alios ſuprà, Adde, *Ciarlinus in ſuis controuerſijs cap.*10.*num.* 18.vbi an ad Euchariſtiã confugiens damnatus ad mortem, gaudeat.

*Ibid.lin.*20.ibi celebretur. Adde Declarat: S.Congregationis, apud *Dianam parte* 5.*ad finem, num.*4.

*Ibid.lin.*24.ibi viridarium, adde, *Sanfelicius ſup.decis.*136.*num.*1.*ad finem*, ſufficit, ſi locus ſit Religioſus, vt gaudeat immunitate, *Ciarlinus cap.*119.*n.* 6.*ad finem, Diana par.*6.*Reſol.*6. *verbo tandem.*

Ibid.lin.ſeq. ibi palatium, Adde, *Diana par.* 6.*tract.*1.*reſol.*4. quid de palatio Epiſcopi titularis, *ibid.reſol.ſeq.* videte, etiam *Ciarlinum cap.* 10. *&* *cap.* 116. *num.*14.vbi quod gaudeat, etiam ſi ſit ſine oratorio.

*Ibid.lin.*41.ibi *num.*15.idem dicit de Seminario, *n.*7.adde, *Bellectus par.*1.*ſua diquiſit.tit. de fauore clericorum reali*, §. 4.*num.*34.vbi refert *Ricciũ teſtantem*: *ità fuiſſe decisum in Collaterali Conſilio Neap.de qua re, Sanfelicius etiam decis.* 136. *par.*1. *Diana par.* 6.*tract.*1. *reſol.*2.

*Ibid.lin.*50.ibi, *num.*12. Adde, *Diana parte* 6.*tr.* 1.*reſol.*2.*verſ. rectè etiam.*

*fol.*319.*col.*1.*lin.*1.ibi *num.*25. Adde, *Diana cit.reſol.*2.*verſ.ſed ex his*, probat contrarium, ſed optimè, *Sanfelicius decis.* 136.*ad fin.&* 240.facit differentiã inter caſum, vbi dicta domus habet oſtium intra atrium, vel extra Atrium Eccleſię: primò.n.caſu gaudet, (& in hoc caſu loquitur, *Nouarius*) Secundò, verò caſu non. De Hoſpitali, quando gaudeat dicta immunitate, latè poſt alios, *Ciarlinus in ſuis controuerſijs, cap.*116.*&* *Diana par.*6. *reſolut.*6. vbi etiam de Cæmiterio. De Oratorio, Confraternitatum, *Diana par.*5. *tract.* 1.*reſol.* 1.*verſ. ſed non eſt verum.*

*ibid.lin.*20.ibi *Theoremate* 59.adde, *Ricciull. lib.*2.*de Iure perſonarum c.*12.*Diana par.*4.*tract.*1.*reſol.*50.*&* *par.*6.*tract.*1. *reſol.*23.ſed vide declarat. Sacræ Congregationis immunitatis de Anno 1631.relatam ab *eod. Diana par.* 5. *ad finem, num.*39.quæ contrarium continet, ſed pro prima opinione, vide *Ciarlinũ cap.*10.*à n.*13.& ſi eam declarationem (ſi vera eſt) ſeruandam eſſe, fateatur, dicta tamen declaratio, vt infrà, habet locum, vbi infidelis ſeruus confugeret ad euadendam ſeruitutem, ergà Dominum ſuum.

*Ibid.lin.*31.ibi *recoll.aliàs reſol.*31.Adde, & latè confirmat, *par.*6.*reſolut.*24.ità intelligendus, *Carena de officio ſanctæ Inquiſitionis par.*1. *tit.*5. *num.* 96.Pro hæreſis crimine, non declarant DD. vtrum intelligatur quodlibet crimen pertinens ad S. Officium, ſed affirmatiua opinio, poteſt probari ex infradicendis, verbo impedientes Epiſcopos, &c. in Addit. in ſpecie de blaſphemo hæriticali, quòd gaudeat, dicta immunitate, *Diana par.*6.*tract.*1. *reſol.* 26.*q.*8.

*Ibid.lin.*44.ibi *num.*3.Adde, in ſpecie, quòd Epiſcopus non poſſit carcerare clericum delinquentem, exiſtentem Monaſterio Regularium, *Ciarlinus in ſuis controuerſijs cap.*10.*num.* 21. vbi circa noſtram concluſionem, de qua ſuprà, diſtinquit, vtrũ adſit conſuetudo, vel nõ, quod etiam docet *Chartarius dec. Curię Archiepiſcopalis, Mediolan.*82. *n.*3. qui teſtatur conſuetudinem, eſſe Neap, Mediolani, & in Hyſpaniis pro

 negatiua

*fol.*131.*col.*1.*lin.*5.ibi Ecclesiasticæ. Adde, & generaliter loquẽdo de offendentibus turbando iurisdictionem, *Lauretus de Franchis in suis controuersijs inter Episcopos, & Regulares, fol.*40.*vers. ad secundum*, Nouarius *in summa Bullarij cum de processionibus.*

*fol.*132.*col.*1. *lin.*1. ibi ciuilibus Adde *Nouarius in Lucerna Regular. verbo oblati, ad finem.*

*ibid. nu.*481.*lin.*5.ibi *nu.*93. Adde Gallup*pus in Praxi S. Consilij par.* 2. *cap.* 6. *num.*53.

& linea 17.*ibi nu.* 42. Adde *Lezana par.* 2.*cap.*14.*nu.*31.*& clarius, nu.*41.

*& nu.*482.*lin.*19.ibi *nu.*33. Adde Thorus *in compendio, decis. verbo moniales Tertiaria.*

& nu. 483. *lin.* 15. ibi *eod. verbo* Adde *Lezana par.*2.*cap.*14.*cit. nu.*31.*&* 41.

*& lin.*24.ibi ordinarij Adde *Lezana sup. nu.*35.

& nu 485.*lin* 9.ibi & 4. Adde vide *Guttierez lib.*4.*pract. quæst. q.* 54.

*& nu.*486.*lin.*24.ibi, vel moralem. Adde & alijs casibus de quibus, per *Lauretum de* Franchis *in suis controuers. inter Episcopos, & Regulares q.* 6.*fol. mihi* 314.

*fol.*133.*nu.*488.*lin.*21.ibi ad finem, Adde, & prosequitur *Nouarius in summa Bullarij cum de processionibus nu.* 6.*&* 7. *Lauretus de* Franchis *sup. vers.* 2. *fallit.*

*& lin.*30. ibi *n.*5. Adde vbi in specie, quòd & si aliqui dixerint, S. Congregationem declarasse, posse Episcopum per censuras compellere Regulares ad processiones, oporteat, vt ostendant, dictas declarationes Authenticas.

*& nu.*491.*lin.*6.ibi *nu.*6. Adde *Lauretus de franchis sup. q.*7.*fol.*319.*& q.*20.*fol.* 335. *pro hac sententia adest declaratio S. Congregationis Concil. in Liman.*29. *Ianuarii* 1633.*apud Barbosam in collectan. Bullar. & Decretorum, verbo Episcopus ad finem, his verbis Episcopus potest Regularem exemptum, qui ob notorium delictum in censuras incidit, denunciare pro publico excommunicato, vt tamquam talis euitetur, ab omnibus*, quæ proculdubio si esset vera, & autenticè de ea constaret, (vt censuit eadem S. Congregatio, quæ etiam post hæc scripta, de hoc anno suspendidit dictam Collectaneam Barbosæ) esset secundum eam iudicandum.

*fol.*134.*nu.*495.*lin. vltima*, ibi *nu.*30. Adde, vide *Sperellum decis.*38.*nu.*12. *& seq.*

fol. 136.*num.*506.*lin.*8.ibi *num.*124. Adde, *&* 167.

*& num.*513.*lin.*ibi *num.*5. Adde *Ioannes Cruz lib.*1.*de statu Religionis, ac priuilegiis ipsius, cap.*6.*dub.*4.

*fol.*137.*nu.* 517. *lin.* 7. ibi *Vicarios*, Adde *Amplia* 3. *etiam in Religionibus non exemptis*, quia etiam hoc casu, in causis pertinentibus ad Regularem disciplinam subduntur Prælaris, & in causis maioribus tantum subduntur Episcopis, *Layman lib.*1. *tract.*4.*cap.*7. *nu.*28.*& seq*: hoc autem casu pro causis pertinentibus ad Regularem disciplinam posse appellare ad Epõs, patet ex dictis *ab eod. Layman loco supra citato tract. cap.*7.*nu.*2. *vers. de superiore, ad finem.* Quid de monialibus non exemptis, *Lezana parte* 1.*cap.* 11. *in princ.*

*fol.*141.*col.*2.*linea* 10. ibi §.7. Adde *Bartolomeus de Vecchis in Praxi Nouiorum disput.*11. *dub.*11. *Sanchez lib.*6.*opusculorum moralium, cap.*9.*dub.*1.*nu.*31.*&* Lauretus *de Franchis sup. q.* 46.*fol. mihi* 363. vbi de nouitio delinquente extrà claustra.

fol. 142.*nu.* 562.*lin.*11.ibi incurrendæ Adde si adhuc maneat in Religione secus, si iam ab ea discessit, vide infrà *Recoll.*4.*nu.*615.

ibid. lin. 37. ibi visitationem Adde argumento notatorum, per *Kislerium in sua pract. de iudic. Regulari, cap.*16.*nu.* 76.*ad finem*, vbi, quòd seclusis Constitutionibus Religionis, Visitatores in interrogando non debeant exigere iuramentum, per quod quis occultum crimen prodere astringatur, iuxtà *tex. in c. Romana de censibus in* 6. *& nu.*78. subdit, quod si de facto dicti visitati interrogarentur, sub iuramento, neq; subditi teneãtur occultos criminosos, nulla infamia laborãtes, denunciare, concordat Lezana *par.*1. *cap.* 27. *nu.*2. vbi, quod dictum iuramentum habeat vim præcepti.

*f.*143.*col.*1.*lin.*4.ibi *fol.*238. Adde Lauretus *de Franchis sup. q.*46.*fol.*365.

*fol.*146.*n.*591.*lin.*5.ibi ferre. Adde *Alterius lib.*3.*de censuris disp.*5.*cap.*4.

*fol.*148.*col.*1.*lin.*1.ibi grauatum. Adde, de qua re, post *Alterium Campanilis, Rub.* 11.*cap.*15.*nu.*86.

*ibid. lin.*5.ibi *nu.*12. Adde Bonacina *tome* 3. *disp.*3.*q.*5.*pun.*1.§.1.*n.* 2.*vers. dixi*, vbi idem dicit de excommunicatione, lata per edictum, statutum, vel legem.

*fol.*149.*nu.*610.*lin.*7.ibi dixi Adde, *sup. Recoll. praecd. n.* 104.

ibid. lin. 9.ibi, & alios, Adde, quos sequitur

Bona-

Bonacina tomo 3.disp.3.q.5.par. 1.§.1. nu. 4. qui hoc dicit probaile.

*fol.*150.*col.*1.*lin.*12 ibi *nu.*8.Adde,sed benè Cursori,dùm facit fidem de spectantibus,ad suum officium, vt in terminis habetur,per *Sperellum decis.*48.quem videas pro tota materia.

*ibid.nu.*616.*lin.pæn.*ibi *in princ.* Adde,quod est verũ,nõ solũ in declaratoria cẽsurę, vt videtur asserere *Iulius Chartarius dec. crim.Curiæ Archiepiscopalis Mediolan.* 61.*à nu.*27.sed etiam in ferenda ipsa censura, quod concludit ratio ab eo adducta, nempè monitionem trinam requiri potius ad iustitiam, quàm ad sollemnitatem processus, quod est idem quàm,quòd trina monitio, spectet ad ordinem accidentarium citatio verò ad ordinem substantialem huius iudicij,*vt infrà concluſ. ſequen.* Vndè,& si primo casu sit iniusta tantũ, Secundò tamen casu, non solum est iniusta, sed etiam inualida.

ibid. *num.*617.*lin.*20. ibi *num.* 84. Adde,est verum, etiam si feratur à delegato, *Campanilis Rub.*11.*cap.*15.*nu.*82. vbi declarat *decisionem Rotę*,adductam, pro contraria sententia.

*fol.*151.*num.*622.*lin.*6.ibi vitiat, adde *Campanilis supracit.Rub.*11.*cap.*15. *nu.*83. *ad finem.*

*fol.*152.*num.*630.*lin.*12.ibi *Neapolitana*, adde *Bellamera decis.* 113. *Cappella Tolosana decis.* 298. *Lauretus de Franchis sup. q.* 11.*fol. mihi* 327. *Bellectus tit. de fauore clericorum canonis*, §. 5. *num.* 20.

*ibid.num.*631.*lin* 3.ibi distributionibus,adde *Ricciullus lib.*4.*de iure personarum, cap.*64.

*fol.*154.*num.*643. *lin.* 13. ibi primò,adde, quando factum est notorium, & secundò.

ibid. num. 644. *lin.* 9. ibi *num.* 30. adde, & *Bellectum cit.*§.5.*ad finem.*

*ibid.num.*647.*lin.*3.ibi à *nu.*24. adde *Chartarius sup.decis.*34.

*fol.*155.*lin.*15.ibi *num*.6. adde, & *Bellectus sup.num.26.*

*fol.*157.*num.*661.*lin.*7.ibi *num.6.* adde *Sperellus decis.*48.*num.*

ibid.linea 9. ibi 248. adde *Bellectus suprac.* §. 5.*à num.*31.qui declarat, quòd in Statu Ecclesiastico, etiam qui non est verus cõtumax,& quòd à statuto non habeatur, pro confesso, non appellet vigore constitutionis Marchiæ.

*ibid.num.*665.*linea vltima ad finem.*Adde,à lege autem, & Constitutione non datur appellatio,sed supplicatio, qua supplicatione pendente, non suspenditur exequutio, donec sequatur reuocatio, vide *infrà Recoll.*4. *verbo resignationem admittentes.*

*fol.*158. *num.* 666. Adde, circà istam materiam,vide *Sperellum decis.*48.

*ibid.num.*667.*lin.*16.ibi *num.*... adde *Chartar. decis.* 62. *Curiæ Archiepiscopalis Mediolan.*

& lin. 23. ibi interloquutoriam, Adde *Riccius par.*3.*decis.Curiæ Archiepiscopalis Neap.decis.*336.*num.*3.

*& num.*668. *linea vltima*, ibi *ad finem*. Adde, quod iudex appellationis possit cognoscere de nullitate, posito, quòd pars non dixerit sententiam nullam,*Rota decis.*12. *de appellat.in antiquis,sicut ibid.decis.*29.*de sententia, & re iudic.* habetur, quòd Archiepiscopus, vel Iudex delegatus super causa appelationis, non possit cognoscere de nullitate; nisi virtute appellationis.

*fol.*159.*num.*471.*linea* 8.ibi suspensus.Adde remanet igitur, quòd nullam sententiam declarare possit, vel idem Iudex, vel eius superior, non autem parem habens iurisdictionem, *M. Antonius lib.*3.*var.resol.*13.

*& lin.*14.ibi,*& seq.*Adde, vbi quis nam sit Iudex, qui possit adiri per viam querelæ, de quare nos infrà, videte pronunc citat.*decis.*29. *de re iudic.in antiquis.*

*& col.*2.*lin.*36.ibi, &c. Adde sententia censuræ nulla,an possit iustificari, ex nouiter deductis, *Cæsar de Graffis dec.* 2.*de iudicijs ad finem*, quòd dicta sententia declarata nulla à Iudice superiori, non remicti debeat causa ad iudicẽ inferiorẽ,sed apud ipsum iudicẽ superiorem sit prosequenda,*Sanfelicius decis.*95.*par.*1.

*fol.*161.*num.*683.*lin.*14.ibi *num.*108.Adde accedit,*Filliuccius tract.*14.*num.*26.

*& nu.*684.*lin.*5.ibi *quæst.*8.Adde,& prosequitur *Tamburinus de iustit. disput.*33. *num.*39.

*& num.*685.*lin.*6.ibi *num.*256.Adde,de quare, videte *Anebaranum in cap.quicumq; de sentent.excommunic.in 6.*

*fol.*162.*num.*689.*lin.*22.ibi *quæst.*493.Adde, & *Campanilis cit.Rub.*11. *cap.* 15. *sub num* 73.

*fol.*164.*post nu.*700.*Pro materia nona causa, &c.*vide *Bonac.tom.*3.*disp.*1.*q.*15.*pun.* 4.§.5.*& Sperellum omnino,decis.*15.

*fol.*166.*num.*714.*linea* 1. ibi in nouissimis, Adde,*Diana par.*6.*tr.*1.*Resol.* 29. *vers. sed quia.*

*f.167.col.1.inprinc.*in responsione ad quęsitũ,ibi potest.n.lex deest,*n.716. Et lin.9.* ibi obseruãtia. Adde,post alios *Laym. loco infracit.num.12 verf.2 infertur.*

*ibid.num.717.lin:24.*ibi *in 6.*Adde de consuetudine contra libertatem Ecclesiasticam,vide *Bonacina tomo 3.disp. 1.q. 14.pun. 3. & Dianam tomo 1. tract. 2. Resol.4. & 95.*

*col.168.num.722.lin.15.*ibi,*pun.*8.Adde, & *tomo 3.disp.3.q.5.pun.1.* videte,quoque ad,materiam istam *Manriquez par.1. suarum,qq.Vicarialium, q. 10. & Sperellum decis.39.*

*& num.726.lin.5.*ibi *distinct.*adde,vt per *Glosam in d.cap.sacro,*& si contrarium doceat *ibid.Butrus, scilicèt mensem debere habere tot dies,*quot habet mensis, quo ipse iudex suspenditur.

*& num.730.lin.31.*ibi *num.1.*Adde,*Manriquez sup.quaest.10 num.3.* vbi quòd requiratur dolus,& contemptus.

*& lin.11.*ibi scribendi.Adde,Praxis Archiepiscopalis,N*eap.cap.29.nu.5.in 1.edit:*vbi haberis alias limitationes.

*& lin.14.*ibi *num.22.*adde,*Sperellus decis. 39.num.51.*

& num.732.lin. 9. ibi excommunicationem,adde,*Manriquez cit.q.10.num.9. Hurtadus de censuris in genere, diffic. 18.*

*fol.169. col. 1.lin.12.*ibi videndus,adde, sed contrarium, vide *sup.n.609.*

& lin. 14. ibi ,*supracit.* adde, præcipuè, *Graff.cit.cons.4.nu.15. & 6.& Riccius par.2.decis Cur.Archiepiscopalis,Neap decis.221.nu.5.Limitatur 7. in censura lata ad terrorem, Manriquez supracit. q.10.num.8.qui num. sequenti,* etiam limitat hãc cõclusionẽ,in censura ferendæ,& non latæ sententię. De Vicario,qui contra quendam Sacerdotem, cùm mandatum relaxatum exequi nõ potuisset,præmissa trina monitione , tandem in contradictorio iudicio procuratorum,fecit decretum tenoris sequentis,suspendit eum à diuinis,nisi infrà decem dies soluerit , quòd incurrerat pænas,*d.cap.1.de sententia excommunic.in 6.Sperellus dec.39.* quem ad hoc videas Limitatur 8.vbi non habent commoditatem scribendi, *Gambarupta de casibus reseru.fol mihi 263. sub n.6. Ibid.col.2.lin.13.*ibi obseruanda, adde, & antè eum, *Graffius par.1. decis.lib.4.cap.3.sub num.21.Sicut.*

*& lin.17.*ibi contra Ius,adde. Hanc opinionem esse communem,testatur,*Sperellus decis. 39. num.19.* quòd Prælati Religiosorum debeant cautius excommunicare suos subditos , quàm alij Prælati,propter maiorem charita. tem,quàm debẽt habere erga Fratres, *Graffius loco suprac.*qui benè declarat, dictam opinionem intelligi , nisi dicti Prælati Regulares ex ignorantia , id facerent .

*& num. 738. lin. 3.*ibi, apud Regulares, adde,quidquid contrarium velit, *Praxis Archiepiscopalis Neap.cap.29.num. 3.in 1.edit.ità Sperellus decis.39.num.*

*fol.170.col 1.lin.18.*ibi *supracit.* adde, & ità decisum refert,post *Franciscum Marcbum loquendo de circumstantia scripturæ, Riccius in collectan. decis.collect. 757.*

*fol.172.numer.745. lin. 13.*ibi ab Episcopo. Adde, qui dat materiam, ideft subditos.

*& lin.24.*ibi,quidquid,adde,*Sayrus libr. 4.cap.2.ad finem,*ex eo, quòd Religiosus debeat præsentari Episcopo,vt recipiat approbationem ad confessiones audiendas,probat,eius iurisdictionem nonnihil pendere à commissione superioris,& proindè posse eos solo verbo suspendere à confessionibus audiendis,quòd non approbat *Bonacina tomo 3.disp.3.q 5 pun.1.§.3.num.14.ad finem.*

*ibid.num.752.lin.9.*ibi ac defensio, Adde , quòd causa sit exprimenda , quando sententia censuræ fertur contra certam personam , tradit ex communi sententia,*Rendina in suo Promptuario communium opinionum,tit.41.nu. 15.*

fol.173.num.758.lin. 2. ibi supra,adde, nam sicut absolutus à suspensione ad effectum celebrandi in vno loco , non censetur simpliciter absolutus à suspensione,vt dixit *Rota,apud Seraphim dec.86. num. 2.* ita à simili suspensus à celebratione in vno loco non dicitur suspensus simpliciter à celebrando.

*ibid.n.758.lin.11.*ibi interdictũ,adde,quãdo illas ferret permodum censuræ, secus autem si ferret , per modum pænę, vt per *Villalobos , & Hurtadum , apud* Dianam *par.5.tract.9. Resol. 19* quòd intelligunt aliqui , etiam quando illæ feruntur,absque monitione .

*fol.174.num.756.lin.23.*ibi suo loco,adde, hoc autem est secundum opinionem *Soti,* contrariam autem opinionem , videte apud *Megalium par.3.lib.1.cap. 4.num.29.*

fol.175.num 770.lin.10 ibi *dub. 11.* adde, quid autem agendum, quando irretitus tali censura per sententiam generalẽ lata,reperitur extrà Diæcesim, vbi illa

illa non est reseruata, *infrà num.917.ad finem, in Additione.*

*ibid.num.771.lin.6.*ibi, *cap.4.* Adde, & *Auila supracit.disput.1.dub.13.*quem videatis.

fol.179.col.1.lin.9 ibi, *sub nu.4.* Adde, *Duardum cit.§. 2.q.11.num.21.*

*fol.181.num.801.lin.9.*ibi confirmatę, adde iuxtà *tex.& ibi DD.in cap.pan.de confirmat.vtili, vel inutili, Seraph.dec.*460.

*fol.188.num.831.lin.10.*ibi *num.28.* Adde, quòd iudex Ecclesiasticus pro crimine sacrilegij pœnam pecuniariũ imponat. *Chartarius dec.Curia Archiepiscopalis, Mediolan.72.à num. 29.*

*ibid.ad finem quæsiti,*ibi *Resol. 15.* Adde, propter impedimentum, an absoluat, Nuncius Apostolicus, infrà *numer.* 901. Auditor Camerę non absoluit, ab excommunicatione, lata ab Auditore Rotæ, sed exequutor dictę Rotę, *Bellamera dec.*196. Absolutio excommunicationis data ab occulto inhabili, an valida, videte *Sperellum dec.30.* qui contrà *Sanchez, &c.*

*fol.191.num.850.lin.16.*ibi ad cautelam, Adde, vide infrà *Recollect.6. ad finem.*

*ibid num.*952.aliàs 852. *lin.* 12. ibi extraordinaria, adde, *Rota dec.36. de procurat. in nouis.*

ibid. lin. 38. ibi ad cautelam, addde, vt in *pracit.decis.36. de procuratoribus in nouis.*

*fol.195.num.873.lin.*11.ibi suo loco, Adde in absolutione ad cautelam exigendum est iuramentum de obediendo, & parendo mandatis Ecclesiæ, *Sayrus lib.2.de censuris.cap.18.nu. 2. Alterius lib.4.disp.7.cap.2. versiculo Tandem solent dubitare;* vide etiam *sup. num.*836.

*fol.199.col.1.lin.52.*ibi *diffic.23.num.6.*adde, postea reperi sequutum fuisse, *Dianam par.5.tract.9.Resol.15.*

*fol.200.num.891.lin.23.*ibi *fol.mihi* 300.adde, & antè eum, *Riccius par. 1. praxis decis.705.in paruis.*

ibid.num.892 lin.36. ibi post alios, Adde, quã *Graffius tomo 1.cons.5.numer.14.de homicidio.*

*ibid.ad finem, col.2.*ibi *num. 4.* Adde, latius alios congerendo, *Bossius in sua disceptatione de hac materia dub. 1.* vide etiam *infrà.recoll.5*

fol. 201. col. 1.in fine, primæ Ampliationis, Adde confirmant *Bossius sup. dubio 2. & Thesaurus par. 2. de pœnis Ecclesiasticis par.1.cap.24.Ampliat.4.*

*fol.202.col.1.lin.12.*ibi, sicut Parochi, Adde, quid de Pœnitentiario Cathedralis, *Bossius sup.dub. 9. vbi dub.* 10. habetis, an possit Episcopus delegare hanc facultatem alijs.

*ibid.nu.900.lin.20.*ibi *casu* 18. Adde, *Bossius sup.dub.3.qui dub.sequenti,*probat, id esse verum etiam in eo, qui procurauit impedimentum.

*& nu.901.linea 9.*ibi accedunt, Adde *Barbosa de Potestate Episcopi allegat.* 41.*num.*31.

*& ibid.nu.902.lin.11.*ibi *dub.6:*Adde, *Molina to.4.disp.58.n.5.* videte *Bossium sup.dub.5.*

*fol.203.col.2.lin.5.*ibi, *In principio.* Adde, & *Bossius dub.12.*

*ibid.lin.21.*ibi bonos Authores. Adde, qui autem, hoc casu dicantur subditi Episcopi, *Bossius sup.dub.6. & 7.*

*fol.204.num.908.lin.17.*ibi *si quis suadente.* Adde, *Duardus lib.3.§.2.quæst.8.latius Bossius supra dub. 19. & 61.* recenset, alia impedimẽta, *& dubijs sequentibus,* agit de obligatione, sic absoluti, se postea præsentandi.

fol.205.ad finem, prima columna. Adde, videte *Layman lib.5.tract.6.cap.10.num.18.& seq.*

*fol.205.num.916.lin.5.*ibi *Recollect.*10.adde *num.*124. vbi, quòd præcedente satisfactione, possint absoluere excommunicatos nominatim, quò ad forum cõscientiæ, accedit *Miranda in man.Prælatorum Regularium tomo 1.quæst.46. art.6.*

*fol.206.col.1.lin.22.*ibi pecuniaria, Adde, ex quibus sequitur, quando excommunicatus per sententiam particularem ab vno Episcopo, possit absolui ab alio Episcopo in cuius Diæcesim transtulit domicilium, de qua re egi, *sup.par.2.Recollect.9.num 71. & supra sub num.*790.& postea reperi, tractare *Dianam par.5.tract.9. Resol.8.& seq.*

*fol.208.num.936.lin.18.*ibi *num.*209. Adde, qui loquendo in casu, vbi in concessione adsunt illa verba, *aliter non absoluas*, vel *nullatenus absoluas.*

fol. 214. num. 965.*lin.* 14. ibi *possit,* Adde idem dicit *Molina. tomo 4. disput.64 num.*10.

*ibid.n.966.lin.4.*ibi externũ, Adde quia requiritur, quòd fiscus consentiat: ita fuit declaratum, cùm tempore Iubilei fuisset absolutus, qui erat excommunicatus ob non paritionem, absq; satisfactione fisci, & confessarius, qui fidem fecit de tali absolutione, fuit reprehensus.

*ibid.nu.967.in fine,*ibi nequiui, Adde, hic loquor de absolutione Sęcularium, nam de absolutione Regularium loquutus fui *sup.par.2.Recollec.10.n.* 198 *& agit Lezana cap.18.num.37.*

tionis parte 2.titulo 2.à num. 42.

*fol.318.linea1.*ibi naturæ, Adde, *Sanfelicius decis.137.num.1.*vndè nec potest prohiberi, ne ad ipsum alimenta, deferantur *Ambrosinus de immunitate cap.11. num.7. ad finem,* vbi an autem possit custodiri in Ecclesia, de qua re, *Pasqualigus noster decis.*485.*vbi decis.seq.* agit de eo, qui ereptus de manibus satellitum, in Ecclesiam se recepit, cui, se defendendo, respondet *Diana par.6.tr.8.Resolut.5.*

*ibid.lin.8.*ibi, immunitate, Adde, de qua re *Diana par.6.tr.1.Resol.32.*

*ibid.lin.25.*ibi, vel Episcopo, Adde, de qua re, *Diana par.6.tract.1.Resol.27.* Quid si cùm hoc modo esset in carceribus sæcularibus, ibi delictũ cõmittat, idẽ *Diana ibidem Resol.22.ad finem, versic. quarto quaro.*

ibid.lin.52. ibi, *num.*178. Adde, *Diana parte 6.tract.1.Resol. 1. ad finem, Sanfelicius par.1.decis.19.*etiam *ad finem.*

*ibid.lin.56.*ibi Adiacentia, Adde. De turri, seù Astraco, & Campanili. *Sanfelicius sup.decis.16.* de Atrio Ecclesiæ, *ibidem decis.19.num.7.*de tecto Ecclesiæ, *Diana par.6.tract.1.Resol.3.* An occidens, vel mutilans in eisdem locis Ecclesię, vel in domibus Parochorũ, vel Canonicorũ, Palatio Episcopi, &c. gaudeat immunitate, *Diana par. 6.tract.1.Resol.7.*

*ibid.lin.60.*ibi constructa, Adde, de qua re in specie, *Sanfelicius decis.8.parte 1. Diana par.6.tract.1.Resol.1.versic. verum ad finem.*

*Ibid.col.2.lin.3.*ibi communiter, Adde *Diana par.6.tract.1.Resol.6.Ibid.lin.10.*ibi & alios suprà, Adde, *Ciarlinus in suis controuersijs cap.10.num. 18.*vbi an ad Eucharistiã confugiens damnatus ad mortem, gaudeat.

*Ibid.lin.20.*ibi celebretur. Adde Declarat: S.Congregationis, apud *Dianam parte 5.ad finem, num.4.*

*Ibid.lin.24.*ibi viridarium, adde, *Sanfelicius sup.decis.136.num.1.ad finem,*sufficit, si locus sit Religiosus, vt gaudeat immunitate, *Ciarlinus cap.119.n. 6.ad finem, Diana par.6.Resol.6. verbo tandem.*

*Ibid.lin.seq.*ibi palatium, Adde, *Diana par. 6.tract.1.resol.4.* quid de palatio Episcopi titularis, *ibid.resol.seq.* videte, etiam *Ciarlinum cap. 10. & cap. 116. num.14.*vbi quod gaudeat, etiam si sit sine oratorio.

*Ibid.lin.41.*ibi *num.15.*idem dicit de Seminario, *n.7.*adde, *Bellectus par.1.sua diquisit.tit. de fauore clericorum reali, §. 4.num.34.*vbi refert *Riccium testantem* ità fuisse decisum in *Collaterali Consilio Neap.de qua re, Sanfelicius etiam decis. 136. par.1. Diana par. 6.tract.1. resol.2.*

*Ibid.lin.50.*ibi, *num.12.* Adde, *Diana parte 6.tr.1.resol.2.vers. recte etiam.*

*fol.319.col.1.lin.1.*ibi *num.25.* Adde, *Diana cit.resol.2.vers.sed ex his,* probat contrarium. sed optimè, *Sanfelicius decis. 136.ad fin.& 240.*facit differentiã inter casum, vbi dicta domus habet ostium intra atrium, vel extra Atrium Ecclesię: primò.n.casu gaudet, (& in hoc casu loquitur, *Nouarius*) Secundò, verò casu non. De Hospitali, quando gaudeat dicta immunitate, latè post alios, *Ciarlinus in suis controuersijs, cap.116.& Diana par.6. resolut.6.* vbi etiam de Cæmiterio. De Oratorio, Confraternitatum, *Diana par.5. tract. 1.resol.1.vers.sed non est verum.*

*ibid.lin.20.*ibi *Theoremate* 59.adde, *Ricciull. lib.2.de Iure personarum c.12.Diana par.4.tract.1.resol.50.& par.6.tract.1. resol.23.*sed vide declarat. Sacræ Congregationis immunitatis de Anno 1631.relatam ab *eod.Diana par. 5. ad finem, num.39.*quæ contrarium continet, sed pro prima opinione, vide *Ciarlinũ cap.10.à n.13.*& si eam declarationem (si vera est) seruandam esse, fateatur, dicta tamen declaratio, vt infrà, habet locum, vbi infidelis seruus confugeret ad euadendam seruitutem, ergà Dominum suum.

*Ibid.lin.31.*ibi *recoll.aliàs resol.31.*Adde, & latè confirmat, *par.6.resolut.24.*ità intelligendus, *Carena de officio sanctæ Inquisitionis par.1. tit. 5. num. 96.*Pro hæresis crimine, non declarant DD. vtrum intelligatur quodlibet crimen pertinens ad S. Officium, sed affirmatiua opinio, potest probari ex infradicendis, verbo impedientes Episcopos, &c. in Addit. in specie de blasphemo hæriticali, quòd gaudeat, dicta immunitate, *Diana par.6.tract.1. resol.26.q.8.*

*Ibid.lin.44.*ibi *pun.3.*Adde, in specie, quòd Episcopus non possit carcerare clericum delinquentem, existentem Monasterio Regularium, *Ciarlinus in suis controuersijs cap.10.num. 21.* vbi circa nostram conclusionem, de qua suprà, distinquit, vtrũ adsit consuetudo, vel nõ, quod etiam docet *Chartarius dec. Curię Archiepiscopalis, Mediolan.82. n.3.* qui testatur consuetudinem, esse Neap. Mediolani, & in Hyspaniis pro

 negatiua

negatiua, sicut pro Ciuitate Regij, videtur etiam testari, *Ciarlin. loco supra citato numer.* 19. & si valdè obscurè, latè *Sanchez lib.6. opusculorum moralium cap.*1. *dub. octauo,* quod non possit carcerari sacerdos, qui cum cotta, & stola procedat ad efferendum defunctum ad Ecclesiam, etiam de licentia Episcopi: ità notanter *Locatellius, apud* Dianam *par.6. tract.*1. *Resol.*35. *ad finem*, testatur fuisse decisum in vrbe, coram Vicario, qui *Diana*, idem à fortiori docet de sacerdote cum cotta, & stola deferente Sacramentum Extremæ Vnctionis, & sic concludit, sacerdotem aliàs carceratum posse dicere de nullitate capturæ, & quod non teneatur respõdere, interrogatus

*Ibid. lin.*46. ibi *Resol.*3. *aliàs* 35. Adde, ac eandem declarationem refert, etiam *ad finem, par.*5. *num.*15.

*Ibid. lin.*53. ibi, *ad finem.* Adde, & *Diana par.6. tract.*1. *Resol.*22. *versic. sed stante Bulla.*

*Ibid. col.2. lin.*4. Adde, quid de dannatis ad Triremes, vel ad mortem, *Sanfelicius dec.*270. *Sãch. sup. dub.*8. *Dian. post alios p.6. tr.*1. *res.*22. q *res.*19. *& seq.* agit de fraudantibus tributa, & monetarijs, & *Resol.*16. de incendiarijs de alijs vide ibidem, & præcipuè, *Resol.*26.

*Ibid. lin.*25. ibi *Resol.*32. Adde, & confirmat alijs authoribus, *citatis par. 6. tract.* 1. *Resol.*17. vbi ad finem, subdit S. Congregationem Episcoporum declarasse, dictos fraudaulentos decoctores non esse in Ecclesia multo tempore tolerandos, sed ab ea eijciendos, quam declarationem, antea retulerat, *post par.*5. *inter aliàs declarationes pro hac materia immunitatis, num.*11. vide pro Regularibus, *Lezanam par.* 1. *cap.*10. *num.*21.

*Ibid. lin.*36. ibi *num.*7. Adde, & ità declarauit S. C. Episcoporum 1. Decembris 1617. scilicèt, quòd decoctores, res, & bona in creditorũ prejudiciũ, traspor tare nõ debeãt in Ecclesiam, sed illa, consignare debeant Iudici Seculari, vt dominis illa adiudicet, refert *Dia. citata Resol.*17. *ad finem, & cit. par.*5. *in fine, inter aliàs declarat, nu.*12. videte, etiam *Sanchez lib. 6. opusculorum moralium, cap.*1. *dub.* 8. *num.* 8.

Ibid. lin. 53. ibi *rapta*, & quod non admittit, *Diana*, quãdo interuenit vis, *p.*1. *tr.* 1. *Resol.*8. contrà *Nald.* vbi de armis prohibitis, de qua re, *Sanchez suprà dub* 14. & *resolut.* 9. latius agit, de hoc articulo, an furans extrà Ecclesiam, vel & intrà Ecclesiam, quamlibet rem Sacram, v. g. Pixidem, gaudeat immunitate, *par.*6. *tract.* 1. *Resolut.*9. in specie de raptore virginum, an gaudeat, agit *ead. p.*6. *tr.*1. *Resol.*14.

*fol.*320. *col.*1. *lin.*3. ibi, *& seq.* Adde, *Diana, par.*6. *tract.*1. *Resol.*3.

*Ibid. lin.*11. ibi per eundem, Adde, *Bonatinam*, cui in parte contradicit, *Diana p.*6. *tr.*1. *Resol.*6. *vers. pro complemento.*

*Ibid. lin.*16. ibi authores, Adde, de qua re *Sanfelicius decis.*136. *num.*6. *& Diana par.*6. *tract.*1. *Resol.*2. videte *Peregrinum hic, cap.*4. *num.*34. vbi docet, passus sumi debere per plateas discoper tas, quę solent esse, antè ianuas, & incircuitu Ecclesiæ, dummodò sint, & pertineant ad Ecclesiam, secus de vijs publicis, domibus, & pomarijs priuatorum, siuè regularium, siuè clericorum, qui non deseruiunt dictæ Ecclesiæ, *Sanchez supra dub.*7. *nu.* 2. *ad finem*, vndè patet, an sit vera contraria opinio, quam probat *Diana par.*3. *tract.*1. *Resol.*77. qui citat pro se, *Riccũ, & Bonatinam*, omninò videndos, & legendos, *nam Bonatina loco supracitato*, probat nostram sententiam.

*Ibid. lin.*32. ibi allegantem. Adde, quid si ipse non se eripit, sed ab alijs eripiatur à manibus Curiæ? affirmat, illum gaudere, *Diana par.*6. *tract.*1. *resol.*27. *versic. verum pro coronide*, contrà *Nouarium*, sed *Nouarium* defendit eruditissimè, vt assolet, *Pasqualigus dec.*486. An ipsi, qui eripuerunt, &c gaudeant? *Diana* affirmat *loco citato.* De fugientibus à carceribus sæcularibus, *Diana sup. Resol.*26. *quæs.*5. *& Sanchez suprà dub.* 8. *num.*11. *& duobus sequentibus.*

*Ibid. lin.*37. ibi, *&c.* Adde, quod dixi de Vicario Capituli Sede vacante, intellige, vbi delictum fuit commissum in sua Diæcesi, secus quãdo in loco exẽpto, vel nullius Diœcesis: ità post alios, *Diana par.* 6. *tract.*1. *Resol.*30. *versic. quaro.*1. sed quod dixit de loco exempto, intelligo, quòd ille sit extrà Diœcesim, & sic non intelligatur, pro loco exempto, Monasterium Regularium &c. An ad hoc, vt Episcopus possit cognoscere de dicta extractione: sufficiat, si sit confirmatus, & si non consecratus, contrà *Italiam*, affirmat *Dia. ibid. quæs.*2. post *Peregriuum* intellige, vt dixi suprà, si iã cũ Breui, acceperit possessionẽ Episcopatus, quo casu potest exercere ea, quæ sunt iurisdictionis, non autem quæ ordinis.

*Ibid. lin.*55. ibi *ad finem.* Adde, qui contrarium docet, & sequitur etiam *Sperellus decis.*65. accedit, se magis declarando

do

do, *Diana par.6.tract.1.Resol.30. vers. quaro* 5. vbi quod licèt appellatione prohibita, non censeatur prohibitus recursus, tamen in hoc casu sit prohibita tam appellatio, quàm recursus, & si videatur, *cum Ciarlino sup.* probare, quòd quãdo sentẽtia esset notoriè iniusta, tam parti, quàm Fisco, non esse denegandam appellationem, & cum Zipeo *consult. canonica 3. de immunit. Eccles.* quòd etiam reo concedatur appellatio, vbi Episcopus inaudito illo, declararet, ipsum non gaudere, quomodò dictus reus debeat audiri, citari, &c. vide Ciarlinum *loco supracit. à num.* 150. *& Dian. supracit. Resol.30.quaest 3.& 4.& Resolut.* 31.

Ibid.col.2.lin 16. ibi *num.*11. Adde, incurrere irregularitatem, si reus esset ad mortem, vel mutilationem dãnatus, præter peccatum, & restitutionẽ damnorum, *Diana cit.resol.30. ad finem*, vbi idem videtur asserere in casu, quo DD. dubitarent, an delictum commissum, gaudeat immunitate necnè, quia tunc deberet in fauorem Ecclesiæ proferri sententia.

Ibid.linea 24. ibi *num.*4. Adde, latè *Diana par.6.tract.1.resol.*28. ibidem *lin.* 27. ibi *num.*27. Adde, idem *Diana supra Resol.seq.*

Ibid.lin. 31. ibi aggrediuntur, de istis duobus casibus, agunt *Diana par.6.tract. 1.Resol.*15. vbi an sufficiat, quod semel, vel bis dicta delicta propetrauerint, & *Sanfelic.decis.*137.*num.* 5. vbi de probationib' taliũ qualitatũ, sicut de probatione assassinij, & aliarũ, qualitatũ *Ciarl. c.*10. an Episcopus debeat stare processui facto à iudice laico, post alios *Diana supracitato, parte 6. tract. 1. Resol.*31.

Ibid.lin. 34. ibi non verentur. Adde, an idem sit de committente homicidiũ, vel mutilationem, in atrio Ecclesiæ, *Sanfelicius decis.*19.*par.*1. vbi an dispositio dictæ Bullę, sit fauorabilis, vel odiosa, de qua re latè, *Diana sup.resolut.*39. *vers. confirmantur supradicta*, quid de occidente in scalis, porticu, & tecto Ecclesiæ, palatio Episcopi, domibus canonicorum, vel clericorum, aut Monasterio Regularium, *Diana par.6.tr.1.resol.* 7. vbi etiam an mandans occidere in Ecclesia, & alijs locis supradictis, gaudeat immunitate, de qua re, *Sanchez suprà dubio nono*, ac etiam, quid si ex rixa orta in Ecclesia, vel Cæmeterio oriatur homicidiũ, vel mutilatio, an sit locus immunitati, præter supracitatos, videte quoq; *Bonac.in sup.pun.*4. §.7. *Ampliat.*4.

Ibid.linea 35. ibi occiderit, adde, quid de extrahente, vt occidat, an gaudeat immunitate, *Bonacina sup. nu.*4. *Diana p.6.tract.1.resol.septimam, ad finem*, vndè etiam incurrit excomunicationẽ, contrà extrahentes, latã. De iudice mandante, quod reus occidatur in Ecclesia, agit idem *Diana sup.resolut.*35.

*Ibid.lin.*36. ibi Assassini, *Diana Resol.*11. *& Ciarlinus cit.cap.*10.

Ead.linea, ibi Heretici, videte *suprà f.*319. *col.*1. *cum addit.*

Lin.sequenti, ibi Principi, *Diana vbi suprà Resol.*18.

*Lin.*41. ibi iure, Adde, de quibus *Diana sup.res.26.& alijs loc.suprac.* De eo, qui manens in Ecclesia refugiatus, exit ad committenda delicta, & iterum se recipit in Ecclesiam, adest edictum annuente S. P. Vrbano VIII. prò hac re emanatũ, pro Diœcesi Neapolitana ab Eminentissimo Cardinali Boncopagno 1626. 17. Settembris impresso inter Bullas recentiores, *folio mihi* 286. & antea simile edictum fuit publicatũ, ꝓ toto Regno à Nũcio Apostolico Deodato Gentili die 8. Ottobris 1613. faciũt mentionem de alio edicto facto à S. Congregatione Episcoporũ, & Regulariũ ꝓ Monasterijs Regularium, *Lezana p.1.cap.16.n.21. & Diana par.3.tract.1.resol.*40. Aliud edictum extat, hodiè emanatum ab Eminentissimo Philamarino authoritate eiusdem S.P. Vrbano VIII. quid autẽ de iure, *infrà in Addit.ad fol.*398.

*Fol.*321.*col.* 2. *linea* 1. ibi testatur, Adde, & alijs allegatis authoribus, cum attestatione de praxi, post Episcopum *Marantam* probat *Diana par. 6. tract. 1. Resol.34. vers. dico igitur, contrà Castrum Palaum*.

*Ibid.lin.*21. ibi, *pun.* 22. Adde, ac alij, apud *Dianam cit.resol.34.vers.nec desinã &c.*

*Ibid.lin.*39. ibi, *num.*892. Adde, an autem satisfaciat Iudex sæcularis dictæ Bullę, remictendo reum extractum ab Ecclesia, si illum remictat Episcopo, vel Nuncio Apostolico, vel debeat illum restituere Ecclesiæ? Negatiuè, respondet *Barbosa*, ex declarat: S. Congregationis immunitatis, apud *Dianam par.6.tract.1.resol.*27. contrà *Castrum Palaũ*, qui tamẽ *Diana* refert consiliũ doctũ pro opinione contraria, datum

*Fol.*322.*col.*1.*lin.*16. ibi restituere, Adde, & contrà *Suarez*, nouissimè probat *Sperellus decis.*428.*num.*61.

Ibid. lin.56. ibi armis, Adde, *Diana parte 6. tract.1.resol.8.* de qua re antè egit, *par. 1. tract.1-Recoll. etiam 8.* vbi quod concedunt DD. pro securitate iudicum sæcularium, vt Ecclesia, obsideatur, à satellitibus, nè reus fugiat, vel si extrà fines Ecclesiȩ exeat, capiatur, quod etiam fundaui inter meas consultationes morales in vna Ariminensi, & si fuit contrarium, in dicto casu resolutum à Congregatione immunitatis, & data facultas, quod Tribunus militũ qui id fecit, nẽpè vt caperetur quidam miles, qui ob delictum, quodam, in Ecclesiam confugerat, reciperet absolutionẽ à suo Confessario, prout à me fuit absolutus, vt obedirem mandato dictæ S. Congregationis. An etiam possit ibi cõpedibus custodiri, *Sanch. lib.6. Conc. Mor. c.1. dub.13.* An autem possint, ibi confugientes citari in Ecclesia, *Sanfelicius p.1. decis. 141.* Quòd occidentes, vel vulnerantes clericum, gaudeant immunitate: ità tandẽ fuisse decisum, fatetur, *Sanfelicius dec.20.*

Ibid. col.2. linea 13. ibi *dub 17.* Adde, licèt contrarium probet: *Diana par. 6. tr. 1. resol.32. versic. quaero 3.*

Fol.325. col.1. lin.38. ibi, & c. Adde, maximè, quæ Principis authoritate iudigent, *Salon. 22. de vectigalibus art.3. controu. 3. num.4.*

Ibid. col.2. lin.11. ibi *num.4.* Adde, contra *Molinã*, de quà re videatis, *Sperellum decis.37. num.81.*

Ibid. lin. 45. ibi soluat, adde, prosequitur alijs allegatis, licèt ad aliud propositũ, *Bonacina tomo 3. disput.1. q. 6. p. 2. sub num.5. & q.19. pun.6. num....*

Ibid. lin.53. ad finem, conclus. Adde, cum his, quæ postea scripsit, *Bonacina supra cit. q. 19. p.... num....* An bona quæ transeunt in Ecclesiam, vel clericos, transeant cum onere gabellarum *Sperellus decis.35. qui decis.41. & seq.* tractat, an coloni clericorum teneantur ad onera laicalia, videte etiã *Molphesium par. 2. summa tract. 12. cap.22. n.91. & Bellectum par. 1. disquisitionis Clericalis de exempt. cleric. § 7.*

Fol. 326. lin. 6. ibi *ad finem.* Adde *Toletum lib.1. cap.29. nu.5.*

Ibid. lin. 20. ibi vendicare, Adde, hanc opinionem affirmatiuam, approbatam fuisse per Sacram Congregationem super Controuersijs iurisdictionalibus, annuente S.P. testatur *Sperellus decis. fori Eccles. 37. num. 83. ad finem.*

Ibid. verbo Grauantes *lin.7.* ibi *in 6.* Adde, de qua re, *Sperellus decis. 37. supra cit.*

Fol.327. verbo Heretici ad finem. Adde, quibus illic allegatis, adde, *Dianam par. 4. tract.4. Resol.240.*

Fol.328. col.1. lin.6. ibi *num. 12.* Adde, *Bonacina tomo 3. disput.2. pun.4. num.18.* vbi quod sit probabilis, opinio affirmatiua.

Fol.331. col.1. lin.4. ibi, *ad finẽ*, Adde, & *Lezanam par. 1. cap.19. num. 42.*

Ibid. lin.26. ibi sȩculari, Adde, *Lezana supra num.41.*

Ibid. col.2. lin.3. ad finem. Adde, & *Bossius in Appendice de confessar. sollicit. dub. 1. post suum tractatum de triplici Iubilei gratia, &c.*

Fol.332. verbo illegitimos lin.5. ibi 54. adde, & à *Quaranta verbo Monasteria & Conuentus.*

Ead. lin. post excommunicationem, Adde, qui Sixtus V. in alia Constitut: *incip. ad Romanum, apud Quarantam loc. supra cit.* declarat, non esse illegitimum eum, qui fuit legitimatus per subsequens matrimonium (quod ampliat *Sanctarel. var. res. q.38.* & si id fieret in articulo mortis) item, quæ veniant appellatione honorũ, ac dignitatum, à quibus dicti illegitimi professi arceentur. An autem talis dispensatus in sæculo ad beneficia, censeatur dispensatus ad dignitates, si ingrediatur Religionem, dixi *cum de Officio Capellani q.6. sect.6. sub num.63.*

Ibid. lin.19. ibi, *&c.* Adde, & postea limitando. *Dummodò tamen filius illegitimus in Religione, in qua pater, siuè antè, siuè post natiuitatem dicti filij, professus fuerit, ipso patre viuente, non admittatur.* Quȩ limitatio cum sit odiosa, non habet locum, vbi filius esset professus, & pater vellet ingredi, vt in simili dicam, *infrà Recollect.6. num.*

Ibid. col.2. lin.48. ibi *disput.6.* Adde, *dub. 2. & 3.* vbi *dub.4.* quòd sufficiat ad euadendas dictas pænas, si dictæ informationes capiantur post habitus susceptionẽ, antè tamẽ professionẽ, prȩmisso tamen iuramento, ipsius ingressuri, se ab omnibus contentis in dicta Bulla Sixti V. solutum esse, iuxtà quandam concessionẽ: fauent verba eiusdẽ Constitutionis. *Ad Romanum, versic. quod autem pertinet*, vbi quod tunc efficitur aliquis vere Religionis cùm professionem emittit, item *DD. in auth. ingressi de sacrosanctis Eccles.* vbi prò ingressu, communiter intelligunt, professionis emissionem. Dixi, *post habitus receptionem*, quia in Religionibus, vbi recipiuntur ingressuri: tamquam hospites pro certo tempore, & post dictũ tempus, datur illis habitus,

tus, certum est non requiri, vt dictæ informationes capiantur, antè ingressum.

*Fol.*334.*col.*2.*lin.*2.ibi tribunal, adde (vt declaraui, *suprà in Addit. ad Verbum Ecclesiasticus, fol.*313.)

*Fol.*335.*col.*1.*lin.*50.ibi accessoriæ, Adde, videte *Carenam de Officio Sancti Inquisitionis par.* 2.*tit.*13.vbi latè comētatur, hanc Constitutionem, & in specie, *sub num.* 67. docet, quòd hic, pro causa fidei, intelligatur, quælibet causa spectans ad S. Officium, & ideò subdit, fuisse dictis pœnis, de ordine supremi Tribunalis, multatus is, qui ex manibus Birruariorum, eripuit blasphemum hæreticalem, captum nomine Sancti Officij.

*Ibid.col.*2.*lin.*1.*ad finem.* Adde, decretum pro superioribus regularibus vexantibus suos subditos recurrentes, ad S. Officium, haberis suprà *verbo hæreticorum libros, ad finem*, quod de verbo ad verbum, etiam refert *Diana ad finem par.*5.*fol.mihi* 294.secundum editionem Venetam. Aliud decretum, per quod iubetur omnibus Officialibus Ecclesiasticis, vt in causis ad S. Inquisitionem hęreticę prauitans spectantibus, gratis omnia expediant, refert *Campanilis in suo Diuersorio* Iuris *Can.rub.*11.*c.*26.*nu.*103. de qua re agit etiam *Rub.*12.*c.*13.*n.*146.

Fol. 340. *col.*1.*lin.*21. ibi potest Episcopus, Adde, *Portellius in suis dubijs regularibus, verbo clausura monachorum, sub num.*3.vbi se retractat.

*Fol.*241.*col.*1.*verbo restringitur* 4.*lin.*17. ibi *in fine*, Adde, *Lezana par.*1.*cap.*25.*num.*74.

*Ibid.lin.lin.seq.*ibi *lib.*1.Adde, *Homobonus de casibus reseruatis, par.*2.*in* 5.*casu, in* 1.*except.in magnis, Barbosa allegatione* 102. *num.* 32. *Gambarupta de casibus reseruatis, cap.*7.*de excommunicationibus.&c.num.* 37.

*Ibid.verbo ingressum mulierum, lin.*9.ibi, *& Azor.* Adde, quos sequitur *Filliuc. tract.* 15.*num.*118. *& sequentibus*, qui testatur: ità receptum esse in Pænitentiaria, confirmat, etiam *Bonacina in opusculo de clausura, q.*5.*pun.*3.*num.*2.*ad finem.*

*Ibid.col.*2. *vers. Ampliat. ad finem.* Adde. Ampliatur quartò ad regulares, qui licèt non introduxerint mulieres, vt suprà; tamen postquam fuerunt introductę ab alijs, illas recipiunt, vel comitantur, vel secum conuersantur: ità post *Nauar.* docet *Rodriquez in expositione huius motus, num.*11.quod inteligit, nisi bono fine, illas obscondendo, &c. quod postea, etiam reperi, apud *Campanilem Rub.*12.*cap.*16.*nu.*37.sed simpliciter, quod tales conuersantes, comitantes tantū dictas mulieres iā ingressas, non incurrant has pęnas, probat (vt ipse ait) re melius considerata, *Portellius in suis dubijs Regularibus, verbo clausura monachorum, sub num.*6.Ampliatur quintò, etiam si ipsi Regulares non admitterent dictas fæminas, sed tantū admitterentur, eorum iussu à sęcularibus, *Rodriquez suprà*. Ampliatur sextò in ea, quæ ex officio teneretur impedire dictum ingressum, & non impediret, quia si non excusatur ob inaduertentiam naturaralem, vt infrà, incurreret dictas pęnas, *Portellius loco supracit. sub num.*2.

Ibid.vers.limitatur 2.*lin.*9.ibi, *num.*35. Adde, sed contrarium docet

*Ibid.lin.*11.ibi Pij V.Adde, quod supponit, etiam *Portellius in suis dubijs Regularibus, verbo clausura monachorum, nu.*2.*ad finem.*

*Fol.*342.*col.*1.*lin.*9.ibi, *ad finem*, adde, *Layman lib.*4.*tract.*5.*cap.*12.*sub num.*14.

*Ibid.verbo ingressus, &c.lin.*31.ibi decernere, vide *infrà recollect.*6.*verbo Religiosi, fol.* . . . *& Episcopum Marantam par.*3. *suorum Responsorum, responso* 35.

Ibid. col. 2. *verbo inquisitionis, linea* 44. ibi imponentes, adde, vel quod impedierint S.Officium, qui re vera illud non impedierunt, hæc duo exprimuntur, in dicto textu, & etiam refert *Carena par.* 1. *de Officio Sanctæ Inquisitionis tit.* 5. *num.* 83.sed non dubito, quin eandem excommunicationem incurrerent dicti Inquisitoris, aut Episcopi, seù eius Ministri, etiam falsò imponentes alicui, quodlibet aliud crimē, spectans ad S.Officium, iuxtà ea, quæ dixi *suprà in Addit. ad fol.* 335.quibus in puncto, fauent, verba ipsius, §. *verum*, ibi, *vt sic discretè, & promptè contrà suspectos, vel diffamatos de huiusmodi prauitate, procedant, &c.* nàm vt certum est crimina spectantia ad S. Officium, sunt non solum hęresis, & impedimentum ipsius, sed quidquid reddit aliquem suspectum de hęresi, &c. vt dixi *sup. verbo Hæresis ad finem, vers. Nota doctrinam generalem.*

*Ibid.lin.*22.ibi alicuius mali. Adde, scilicèt scandali, vt habet, *Glosa in d.* §. *verum, verbo obtentu*, cuius verba sunt ista, *vbi ergò non propter alterum prædictorum,*

rum, (idest odij, & gratiæ, vt clarius se declarat, *ead. glosa infrà, eodem verbo obtentu*. Adde, vel comodi, aut lucri temporalis, vt per *Bonac. cit. num*: 2. & alios, apud *Dianam par. 4. tract. 8. resol.* 37.) *sed fortè timore, vel propter vitandum scandalum omitterent*, (vel facerent) *non est locus pœna*, ex quibus verbis, patet, quid dicendum de Ministris Episcopi, qui ex eo, quia periculum imminebat, quòd eriperetur ab eis, quidã carceratus, & si ob aliã iustã causam, vel fortè male tractarẽtur ob eãd. carceratione à laicis, nõ odij, vel gratię, sed ad d. mala vitãda, ac vt carceratus clericus, à manibus eorum non eriperetur, promulgauerunt, eum ducere, pro casibus spectantibus ad S. Officium, quia neque hoc casu dicuntur, propriè illi imponere crimen spectans ad S. Officiũ, quod verbũ significat, non solum verbis, sed facto aliquem, tamquam reum talis criminis sistere, inquirere, ac processare, vndè impostores dicuntur, qui falso alicui crimen imponunt in iudicio.

Ibid. verbo Inquisitores lin 9 ibi *pun.* 10. Adde, quid si sit impotens ad restituendum, an etiam remaneat talis excommunicatio reseruata? Affirmat *Suarez*. Sed meritò contrarium ptobat *Carena de Officio Sancta Inquisitionis lib. 1. tit. 5. num.* 86.

Fol. 343. *col. 1. lin.* 38. ibi, & 4. Adde, & *Diana par. 4. tract. 8. resol.* 28. & sic tria debent copulatiuè concurrere in Inquisitoribus, ad incurrendam hanc excommunicationem, *extorsio, modus illicitus, & prætextus officij*, vt post *Bonac.* notat *Carena loco proximè supra cit. num.* 84. vbi quod hic, pecuniæ nomine, veniat, quidquid pecunia est extimabile, de qua re, *infrà recollect.* 4. *verbo Montium Pietatis, &c. Fol.* 358. *col.* 1.

Ibid. col. 2. lin. 9. ibi, *vers.* Dixi Adde, & si contrarium probare videantur *Carena loco supracit. sub numer.* 86. ex eo, quòd putet cum *Nauarr. & Sayro*, illa verba, *donec illis, à quibus extorserint, plenè satisfecerint*, referri non ad casum proximę præcedentis conclusionis; sed etiam ad casum conclusionis huius.

Ibid. lin. 36. ibi *Hæresis*. Adde, & se, *impedientes Episcopos, & Inquisitores.*

Fol. 344. *col. 1. verbo interdictũ non seruari.* Adde, hanc conclusionem.

Intrudens se in beneficio Ecclesiastico, seù absque canonico titulo, in illud, se ingerens, incurrit excommunicationem, de qua *infrà Vsurpantes*, vbi habetis, quando etiam incurrat excommunicationem Bullæ Cænæ, quibus illic allegatis, in puncto accedit, *Thesaurus par. 2. de pænis Ecclesiasticis, verbo intrusio in Beneficium Ecclesiasticum.*

Fol. 345. *col. 1. verbo laici, qui &c. ad finem.* Adde, hanc aliam conclusionem.

Lapides, & alia ornamenta ab Ecclesijs almę vrbis subtrahentes, & aliò asportantes, eorumque fautores; nisi cum effectu restituant, aut reuelauerint; incurrunt excommunicationem S. P. reseruatam Sixtus IV. in sua Constitutione, *incip. cũ Prouida*, vbi ẽt loca, in quæ dicta trasportantur, subijciuntur interdicto. *Naldus refert in sua summa, verbo sacrilegium, numer.* 15. *Castellanus in* Compendio *Bullar. fol. mihi* 20. *àt. Gambarupta de casibus reseruatis, cap. 7. num.* 19. *Bonac. to. 3. disp.* 2. *q. 3. p.* 13. qui probabilẽ, dicit opinionẽ *Filliucc.* docentis, hanc censuram fuisse abrogatam. Hoc autem esse verum, tantum pro obligatione denunciandi non autẽ in reliquo, dicit *Thes. verbo sacrilegium, cap. 4. ad finem.*

Fol. 346. *verbo libros imprimentes, sinè nomine Authoris, ad finem*, hęc excommunicatio habet locum, vbi sunt libri de rebus sacris, de his enim loquitur, *Conc. Trid. Suar. tomo 5. disput. 23. sect. 7. num. 3. & alij infracitandi in proxima additione*, non dicitur, absque nomine, si edatur sub nomine vniuersitatis, *Azor. par. 1. lib. 8. cap. 17. quæs.* 3.

Ibid. verbo libros Regularium, lin. 11. ibi receptum, *Portellius in suis dubijs Regularibus, verbo libri prohibiti, numer.* 6. *Barbosa allegatione* 90 *nu.* 14. *& Thesarus par. 2. de pænis Ecclesiasticis, verbo libri, cap.* 5. dicitur liber de rebus sacris, in quo differitur de sacra Scriptura, de articulis fidei, de rebus ad cultum Dei, vel Sanctorum, spectantibus, vel de Theologia Scolastica argumento eorum, quæ notat *Bonac. to. 3. disp. 1. q. 2. pun. 4. sub. n.* 22. vbi idẽ putat significare verba dicti canonis, loquentis de libris tractantibus de Religione, quàm de rebus sacris, & sic defendi, quemdam Regularem, qui quamdam Historiam cuiusdam processionis, & apparatus, occasione certę sollemnitatis, imprimi curauit, absq; suo nomine, ac etiam sinè approbatione superioris sui, quòd scilicèt non incurrerit censuram aliquam quia & si velimus *Concil. Lateran.* generaliter loquens de imprimentibus, & imprimi facientibus (quod significat authorem libri, vel alium curantem librum Typis mandari, modò impressio sequatur, vt notat *Bonacina cit. pun.*

*cit.pun.*16.*num.*3.*verſ.*3.)hodiè ſeruari debere, quia fuit confirmatum à *Concil. Trident.* tamen cum *Concil. Trident.* loquatur de libris, qui tantummodò de rebus ſacris agunt, vt dixi ſuprà,& hic liber,non ſit liber de rebus ſacris,dictus Religioſus non incurrerat excomunicationē, adde, non deeſſe Doctores, qui aſſerant, hanc cenſuram non eſſe vſu receptā, ſed contrarium docet *Gambarupta de caſibus reſeruatis, cum de excommunicat. Conc.Tridet.non reſeruatis, cap.* 13.*num.*2.

*Fol.*348.*verbo locantes,lin.*11.ibi *interdictū*, Adde ſimiliter non reſeruatum.

*Ibid.lin.*13.ibi 235.Adde, *& Theſaurum par.*2.*de panis Eccleſiaſticis,verbo vſura,cap.*7.*& infrà Recollect.*6.*nu.*457.

*fol.*349. *verbo matrimonium contrahens,lin.* 4. ibi, ità, Adde, erroris,conditionis, publicæ honeſtatis, ac cognationis ſpiritualis, *Gambarupta de caſibus reſeruatis, cap.* 11.*numer.* 12.*folio mihi* 173.

*Fol.*350.*verbo Miſſam,lin.*3.ibi,*art.*4.Adde an autem incurrat aliam pœnam, ac cenſuram,vide infrà *Recollect.*6.*verbo Sacerdos,ſeù à num.*838.*fol.* 622.

*Ibid.col.*2.*lin.*7. ibi,*num.* 2. Adde, quod ſi Monaſterium edificandum ſit in loco exempto, tunc hoc iudicium pertinet ad ordinarium dicti loci,de ordinarijs,enim locorum,loquūtur Cōſtitutioes Gregorij XV. & Vrbani VIII.

*Ibid.lin.*18.ibi licentia Epiſcopi, Adde, de qua re videndus, *Cappuccinus ad Caſarubium verbo edificare, ad finem,* ità fuiſſe deciſum in Curia Archiepiſcopali Neapolitana,*poſt Ricciam,teſtatur Nouar. in ſumma Bullar. par.* 1. *cum de Monaſteriorum edificatione,num.*8. *intellige tamen,vt infrà in Addit. ad lineam* 53.

*Ibid.lin.*22.ibi,*ad* 2.*&* 3.Adde,*Nouar. in ſuis ſingularibus,concluſ.*11.*num.*5. *& eius Frater Canonicus in ſua ſūma Bullar.cum de edificatione Monaſter. par.* 1.*num.*11.vbi habetis aliàs ampliationes,& limitationes.

*Ibid.lin.*38.ibi *ad* 4.Adde,*Riccius par.*2.*deciſ.*75.

*Ibid.lin.*53.ibi. occurrenti, Adde,intellige, vbi dictum Monaſterium de nouo edificandum diſtet à proximiori per centum quadraginta cannas, per aerem menſurandas,vbi aliàs per terram, menſurari,loci diſpoſitio, non permittit, vt latè per *per Nouarium in ſuis ſingularibus, concluſ.* 12. vbi contendit, hodiè ratione communicationis, vigere priuilegium trecentarum cannarum ſimiliter, per aerem menſurandarum, etiam vbi per terram aliàs rectè menſurari poſſent. Nàm & ſi in dictis conſtitutionibus derogetur priuilegijs volentium ædificare, tamen non derogatur priuilegijs Monaſteriorum,de quorum præiudicio agitur ob dictā ędificationem, vt ſupponunt omnes authores, vndè de facto anno præcedenti, cum Carmelitæ Calceati Hiſpani voluiſſent mutare Conuentum, & aliū nouum ædificare melioris conuiciniæ, & aeris (in quibus terminis, loquitur *Nouar. cit.concluſ.*11.*num.* 5. ſuprà allegato)obtinuerunt àS.Pōtifice diſpenſationē,quarundā cānarum deficientium,pro dictis centum quadraginta, commiſſā Eminentiſſ. Boncōpagno Archiepiſcopo,cum clauſula, *vocatis vocandis,*coram quo fuit proceſſum, ac ſi de nouo, ibi aduenîſſent prò conſtruendo nouo Conuentu.Item circà id, quòd *Nouarius Canonicus par.*1.*ſui Bullarij, cùm de Monaſteriorum adificatione num.*10.teſtatur, in Curia Archiepiſcopali *Neap.* fuiſſe deciſum cōſtitutiones,de quibus ſup. non comprehendere Monaſteria Clericorum ſæcularium, prout ſunt Pij Operarij,cōtrariū fuit nup obſeruatū, .ſ. requiri, quoq .ſ. diſtātiā cētū quadragenta cannarum à Monaſterio Regularium communicantium priuilegia, quia d.priuilegia non ſolū,ſunt pro conſtructione Conuentuum Religioſorum, ſed quorumcunque Eccleſiaſticorū,vtriuſque ſexus,itē non ſolum loquuntur de conſtructione monaſteriorum, ſed etiam Eccleſiarum,&Oratoriorum,ità conceſſerunt Clemens IV.& Sixtus IV.& habetur *in Compendio Priuilegiorum mendicantium, verbo adificare*, & refert *præter noſtrum Peregrinum in compendio, priuilegiorum noſtra Congregationis eodem verbo adificare*, eius frater *Nouar. in ſuis ſingularibus concluſ.*12.*num.*1. *&* 2.& ità anno etiam præterito fuit practicatum, *Neapoli,* nā cū quidam Sacerdotes voluiſſent trāsferre quādā eorū Eccleſiā(in qua congregabantur ad exercitia quędam ſpiritualia, in ipſa publicè, quoque miniſtrando Sacramenta,& celebrando Miſſas, & ſi ipſi, ibi ſimul non viuerent, nec habitarent)in alium locū

viȩ magis publicȩ, nō distātē à Monasterijs quorūdam Regularium communicantium dictum priuilegium cētū quadraginta cannarū, vt sup. per S. Congregationem Episcoporum, & Regularium fuit declaratum, non licerè dictam translationem. Circa id, ꝙ dixi, *vtriusq; sexus*, qa includit erectionē Monasterij monialium in paupertate fundati, prȩter dictum priuilegium, adest determinatio S. Congregationis Episcoporum, & Regularium relata à *Gauanto in Manuali Episcoporum, verbo Monialium Monasteria* (vbi reperietis requisita ad erectionem cuiuslibet monialium monasterij, & refert, etiam *Lezana parte 1. cap. 25. sub num. 45.*) Religiosorum virorum monasteria, qualiter distare debeant à septis monialium, videte ēt *Nouarium qq. forens. par. 2. q. 1.* Fuit dubitatum in facto Fratruum Carmelitanum Calceatorum, de quibus suprà; an sicut Ordinarius loci habuit iurisdictionem cognoscendi, potuerint se transferre in hunc nouum locum, & ibi construere Monasterium, habeat quoque iurisdictionem circa titulum seù nomen Sancti in dicta Ecclesia imponendum, & perindè possit iure præcipere dictis Fratribus, vt titulum, ac nomen dictæ Ecclesiæ, quibus intitulauerant dictā Ecclesiam, nempè Sanctæ Theresiæ, mutarent, vt est videre, per *Episcopum Marantam parte 3. suorum responsorum, responso 86. à n. 38.* vbi & si probet partem affirmatiuam, fatetur tamen dictam causam fuisse cōmissā postea Illustris. Nuncio Neap. à quo (vt postea audiui) fuit decisum pro calceatis, quòd scilicèt eis liceret dictam Ecclesiam deseruire sub nomine Sāctæ Theresiæ, quidquid discalceati, extrà Ciuitatem haberent Ecclesiam sub eodem nomine, quia non est nouum, posse in vna Ciuitate esse Ecclesias vnius nominis, Vndè DD. mouent quæstionem illā, quam tetigi, *in meo tract. de Officio Cappellani, q. 5. num. 36.* de legato facto Eccclesiæ alicuius Sancti, quid faciendum, quando in Ciuitate adsunt plures Ecclesiæ dicti Sancti, & antiquitati, non solum exhibenda est reuerentia, *cap. quanto extrà de translatione Episcopi*; sed etiam illa est seruanda, prout præcipit *Imperator in l. testamenta omnia, C. de testam.* ibi, *mos namque retinendus est fidelissimæ vetustatis*, quē tex. adhoc allegat *Glos. in d. cap. quanto, verbo antiquitas*, & exornat *Tiraquellus in tract. de iure Primogeniorum in præfat. à nu. 190.* quibus ab eo dictis, addo, quòd Antiquitas, sinè causa, potest id, quod Princeps cum causa, *Andreas de Isernia in § flumina nauigabilia, numer. 8. tit. quæ sint Regalia in vsibus feudorum.* Tandem audiui in Vrbe fuisse decisum, pro Discalciatis, sed fortè ex ratione, de qua infrà *in addit. ad fol. 366.*

Fol. 351. col. 1. verbo Moniales lin. 10. ibi *infractis.* Adde in his casibus potest si tempus suppetit, Episcopus dare licentiam, intellige, etiam si monialis, sit monasterij exempti, quia tunc Episcopus debet approbare dictam causam, vt habetur in eadem Constitutione, & reassumit, *Gauantus verbo Monial. clausura, num. 6. & 8.*

Ibid. lin. 24. ibi periculo. Adde, S. Congregatio declarauit, Epidemiæ nomine, intelligi posse quēlibet morbū populare contagiosum, apud *Gauantum sup. num. 7.*

Ibid. lin. 28. ibi eijci, Adde, de qua re extat, declaratio S. Congregationis, apud *Gauantū sup. n. 23.* his verbis, *moniales Incorrigibiles non possunt eijci, neque transferri, inconsulta Sede Apostolica.*

Ibid. lin. 35. ibi *Resol. 105.* Adde, & repetit contrà *Granadum par. 5. tract. 3. Resolut. 237.*

Ibid. lin. 37. ibi obseruatum. Adde, in quadam moniali laborante morbo Epileptico, quæ magna cum difficultate, & si nobilissima, & præcedentibus attestationibus medicorum, quòd cum mutatione in Monasterium salubrioris aeris, posset conualescere, obtinuit à S. Pontifice translationem in aliud monasterium eiusdem ordinis, si commodè fieri poterat, vel alterius per duos annos, cum expressa conditione, quòd satisdaretur per eius parentes de alimentis, & alijs necessarijs pro dicta translatione, vt fuit postea exequutum.

Ibid. lin. 40. ibi, *ad finem*, Adde, *ibi; causa itidem exorizandi, non liceret clausuram ingredi; sed eam cum licentia S. Congregationis, ad Ecclesiam exteriorem adducere expediret, assistentibus consanguineis, vel honestæ, ac prouectæ ætatis, mulieribus, Eccl. semper ianua occlusa.*

Ibid. col. 2. ad finem, Ampliationis secunda, ibi, *num. 32.* Adde, quòd sufficiat licentia Episcopi, vt transeat monialis, ad aliud monasterium causa fundationis, vel reformationis, vel quia in

discordia

discordia monialiũ alterius monasterij, sit illi præfigẽda Abbatissa, docent aliqui DD. apud *Dianam p.3. tract. 2. Resolut.* 127. sed quòd semper sit expectanda licentia S. Congregationis, patet ex declaratione, quàm refert, idem *Diana ibid. Resol.* 90. *ad finem*, ibi *non possunt moniales, quacunque occasione transferri*, & aliam quam refert *Gauantus in manuali Episcoporum verbo monialium clausura, numer.* 14. *post Barbosam allegat.* 102. *num.* 25. ibi *non possunt moniales transferri, pro instructione noui monasterij, inconsulta Sede Apostolica*, videte *Nou. in sua lucerna verb. translatio.* idem obseruandum, quando vellet monialis transire de vna Religione ad aliam, (etiam artiorem) vt per *Portellium in suis dubijs Regularibus, verbo Religionis transitus, n.* 8. de qua re, etiam *Lezana par.* 1. *cap.* 25. *num.* 41. vbi an hoc casu, sit à primo monasterio dos restituenda, qui nulla innixus authoritate, affirmatiuam sententiam amplectitur, cõtrà plures Authores, & S. Cõg. apud *Suar. t.* 4. *de Relig. tr.* 8. *lib.* 3. *c.* 14. *n.* 15. *&* contrariũ probãtes, *Sanfel. dec.* 321. vbi relatis opinionibus, videtur residere in ea opinione, quod debeat habere, quod S. Congregatio iusserit, & *Portellium verbo monialis, nu.* 15. vbi quòd quando dicta translatio, fit ea petente, non deferat dotem datam primo monasterio, neque illa bona, quæ acquisiuit post professionem, secus si Papa specialiter præcipiat dictam translationem, si verò illam translationem non petijt, sed propter culpas ad aliũ conuentum relegatur, primus Conuentus tenetur illam alere, & sic vidi practicatum in quadam moniali fugitiua à primo monasterio, quæ fuit reuocata, & posita inter Conuertitas, iuxtà *Concil.* 2. *Prouinc. Sancti Caroli Borromei, apud Gauantum loco suprac. num.* 24. Dixi, *iuxta Concil. Prouinc. Sancti Caroli, &c.* quia in rigore sicut moniales à monasterio egredientes debent, sub censuris compelli, ad illud redire: itá pariter potest compelli monasterium, è quò egressæ fuerunt, ad illas recipiendas, quacumque excusatione, etiam quòd filios pepererant, non obstante *Duranus decis.* 259. Quando conceditur translatio, qua hora, & quibus comitantibus debeat fieri, habetis, apud eundem, *Gauantũ ibid. num.* 15. *&* 16. & si quò ad horam auroræ, vidi contrarium obseruatum in facto; qui author, post *Sanchez lib.* 6. *summa cap.* 16. *num.* 61. subdit, *n.* 17. dictas translatas diuertentes aliò, tàm in exitu, quàm in redditu, viginti circiter milliaribus, ad sacram Imaginẽ, vel consanquineos, non violare clausuram. Quòd monialis, quę in marem erupit non teneatur in aliã Religionẽ virorum intrare, benè probant contrà *Portellium, Authores, relati à Diana p.* 5. *tr.* 14. *Resol.* 49.

Fol. 252. *col.* 1. *vers. hac conclusio, lin.* 11. ibi, *&* 43. Adde, sequitur *Gauantus in Manuali Episcoporum, Verbo Monialium clausura, num.* 67.

Ibid. ad finem, limitationis secunda; Adde, ac alijs, quos refert *Diana par.* 5. *tract.* 13 *Resolut.* 88.

Fol. 353. *col.* 2. *lin.* 27. ibi *casu* 3. Adde, *Gauãtus suprà num.* 27.

Ibid lin. 25. ibi sequi. Adde, non ex rationibus, quibus impugnandi, ac carpendi, *Dianam*, ex solito suo instituto, contrariam opinionem, nititur probare, *Manriquez par.* 2. *suarum qq. moralium, q.* 41. quæ centies ab authoribus suprà relatis prò secunda sententia, fuerunt ponderatæ, & resolutę; sed ex Decreto Clem. VIII. de quo *infrà conclus. sequenti.*

Fol. 356. *col.* 2. *lin.* 23. ibi *comitati*, adde, idest duobus, vel tribus, *Barbosa supracitata, allegat.* 102. *num.* 45. Quod magistratus, & deputati prò gubernio temporali monialium, non debeant ingredi cum Episcopo, nisi ipsos elegerit, declarauit S. Congregatio, apud *Gauantum suprà num.* 30. *& num.* 62. sicut quando visitat monasterium exemptum, prò clausura, neque teneri Episcopum, hoc facere cum assistẽtia Superioris dicti monasterij, declarauit eadem Congregatio, *apud eundem ibid. num.* 56.

Ibid. lin. 30. ibi *num.* 12. Adde, *Gauantus suprà num.* 47. *& Thesaurus p.* 2. *de panis Ecclesiast. verb. visitatio, c.* 1. *vers. nota* 3.

Fol. 357. *col.* 1. *lin.* 46. ibi *eod. verbo*, adde, *à n.* 37. vbi ex Sacra Congregatione, quòd non possit ingredi ad aspergendam domum, neque in Sabato Sancto, neq; in alio die, neque vt comitetur medicos, aut operarios. Neq; vt audiat confessionẽ eius infirmę, quæ potest accedere ad Sedem Confessionalem. Neque item prætextu sepeliendę monialis, vel officium funerale peragendi. Item in casibus, in quibus confessarius eget socio, non sit necessaria licentia expressa prò dicto socio, &

ꝙ administrata extrema vnctione, recedat, & relinquatur alia monialis, pro exhortatione ad benè moriendum, & exeat confessarius, & tandem quod confessarius, quādo ingreditur ex causa necessaria, nō diuagetur ad aliā partē monasterij, etiā occasione visitandi infirmas Hucusq; *Gauantus*. Alijs seruiētib⁹ debet dari licētia, tātū ī casib⁹ necessarijs, *Concil. Trident. sess.* 25. *cap.* 5. idest, prò illis operibus, quæ non possunt, commodè exerceri ꝑ moniales, nec absq; ingressu monasterij, *Sanchez lib. 6. summa cap.* 16. *num.* 42. *Bonacina de clausura q.* 4. *pun.* 4. vbi enumerat aliquos casus. Devectoribus, qui vinum pro vsu monasterij, vel etiam aquam Balneorum pro infirmis, conuehunt (in ordinationibus, apud *Quarantam verbo monasteria monialium, num.* 29.) dicitur, quòd monasterium non ingrediantur, nisi interdiu, contrariū autem de Ghirurgis, posse eos ingredi in casu necessitatis, post signum vespertinum salutationis Angelicæ, refert declaratum à S. *Congregatione, Gauantus sup. nu.* 45 In supra allegatis ordinationibus, inter alia, *nu.* 30. legitur. Ad conficiendum panem, vel etiam ad cernendam farinam, nemo in monasterium intret, & quod si alia de causa necessaria, & vrgenti intrauerit, istiusmodi operam ne pstet, quæ ordinatio fuit, postea declarata ī facto, nō ītelligi de monasterio valdè numeroso, posse scilicèt hoc casu vti opera alicuius, dummodò nō pernoctet ibi quòd secundum caput, est iuxtà *Concil. Prouinciale, Mediolan. par.* 1. vbi id prohibetur, sub pæna excommunicationis, apud *Gauantum sup. num.* 36.

Fol. 361. *col.* 1 *lin.* 14 ibi authores Adde, in specie, *Portellius*, loquens in terminis, tum clausuræ, tū etiā immunitatis, ac quoq; de domo, vbi sunt aliqui fratres pro seruitio monialium, non habente aliam Ecclesiam, quàm illam, quæ est monialium.

Ibid. lin. 20. ibi, &c. Adde, adest declaratio S. Congregationis, quàm post *Capuccinum refert Marcellus Vulpe in Praxi cap.* 3. *ad finem*, ex qua patet. nihil referre, vtrū sit, vel non sit ibi Oratoriū.

Fol. 361. *col.* 2. *verbo munera accipientes, ad finem*, ibi, *cap.* 2. Adde, vbi quòd hic, nomine officialium non veniāt Pænitentiarius maior, nec etiam Pænitentiarij minores.

Fol. 366. *col.* 1. *post lineam* 3. Adde, hanc conclusionem. Nominare, vel subscribere se, Carmelitas Sanctæ Teresiæ, prohibetur sub pæna excommunicationis, ac priuationis vocis actiuæ, & passiuæ Carmelitis Calceatis de obseruantia, & quò ad superiores eorum, etiam suspensionis ab officijs obtētis, ipso facto incurrendis à D. N. Vrbano VIII. in sua Constitutione, *incip. Romanus Pontifex*, de Anno 1632. refert *Episcopus Maranta par* 3 *Responsorum, Responso* 85. *n.* 72. qui ex hoc probare nititur, non potuisse Carmelitas Calceatos Hispanos, Ecclesiam de nouo fundatam, hic Neapoli in loco, vulgo, *detto alle Mortelle* intitulare sub nomine Sanctæ Teresiæ, quæ consequentia, apud me non est ità certa; Tùm ex eo, quòd dicti Calceati non erāt de obseruantia, tùm etiam, quia valdè diuersus est casus de subscriptione, & nominatione, ac de intitulatione duntaxat Ecclesiæ, nàm vt aliàs dixi, censuræ, vt odiosæ non extenduntur de persona ad personam, neque de casu ad casum.

Ibid. col. 2. *lin.* 54. ibi, Ecclesiæ, Adde, iuxta ea, quæ dicam, *infrà verbo vsurpantes.*

Ibid. lin. 58. ibi priuilegiatis, Adde, post restitutionem, vt de Episcopo, quando casus est omissus, dicit *Bonacina tom.* 3. *disp.* 1. *q.* 18. *pun.* 4. *nu.* 9. *vers. ex dictis, ad finem.*

Fol. 367 *lin.* 4. ibi, vt habetis, Adde, *per Bonacinam tomo* 3. *disput.* 1. *q.* 18. *pun.* 4. *sub num.* 3.

Ibid verbo oblationes debitas lin. 28. ibi officio Iudicis, de qua re videdus est, *Ioan. Baptista de Thoro in summa Priuilegiorū pia causæ priuilegio* 238.

Ibid. col. 2. *verbo officiales & alij magistratus, post finem*, Adde, Cætera, vide supra *impedientes, & inquisitionis.*

Fol. 368. *col.* 1 *lin.* 34. ibi *loco supracitato.* Adde, quod Pius V. in Bullario, *Rodriq. fol.* 944. rigurosa constitutione sanciuit, vt quodcunque monasterium, siuè Congregatio, in qua viuunt homines congregati, si non obseruent, aliquam Regulam approbatam ab Ecclesia, & faciant tria vota sollemnia, si aliàs viuant sub Titulo Religionis, pænitus extinquantur, vel eligant aliquam Regulam ex approbatis, quam profiteantur cum tribus votis sollemnibus, ex qua colligit, *Portellius in suis dubijs regularibus verbo monasterium in Addit. num.* 5. non sufficere hodiè, vt taliter viuentes in illo monasterio emittant vota simplicia obedientiæ, &c. Sed requiri, vt sint vota sollemnia in

nia in manu veri Prælati,& profiteatur aliquam regulam ex approbatis, quæ omnia, vt suprà dixi, habent locum, quando tales viuerent sub titulo Religiosorum, de quibus loquitur Pius V. secus autem, si sub titulo Congregationis, vel Collegij, aut Oratorij, vt est Congregatio Oratorij Sancti Philippi Nerei, Piorum Operariorum,& similes.

Fol. 370: *post finem Conclus. Incip. Papatum Ambientes.* Adde, hanc aliam Conclusionem. Patronus Ecclesiæ iuris patronatus, eiusdem Ecclesiæ, bona, census, iurisdictiones, fructus emolumenta, & obuentiones vsurpans, incurrit excommunicationem, & priuationem iuris patronatus, de qua excomunicatione, *suprà vsurpare præsumentes, & Recollectione sexta verbo vsurpantes*. Pensionem soluentes litteris non expeditis, post sex menses, incurrit excommunicationem, ex Bulla Pij V. 85. *incipien. intollerabilis: Sanchez lib. 8. de matrim. disp 29. num. 6. ad finem*, sed quia dicta Bulla est contra simoniacos confidentiales, dicta excommunicatio habet locum, quando dicta solutio fit ex pacto præcedente, soluendi pensionem, sine assensu Apostolico, tunc enim ante sex menses incurritur excommunicatio; Secus si nullo intercedente pacto, sed sponte fiat dicta solutio à beneficiario, tamquam indebitum, saltem in foro conscientiæ, quia in foro fori, præsumeretur simoniaca, *Parisius de confidentia, q. 49. Garzias par. 4. de benefic. cap. 2. num. 45.* Quid de exigente pensionem, iam reseruatam, antè tamen expeditionem litterarum, vel post expeditionem, factam post nouem menses, an in foro conscientiæ, sit priuatus omni iure,& teneatur restituere receptum, & si postea litteræ expedirentur, videte *Garziam supra cit. cap. 2. num. 33. & 34. & Thesaur. par. 2. de pænis Ecclesiasticis, verbo gratia c. 7.* Pensionatius habens facultatem illam transferendi, si transferat cum reseruatione, tantū eā exigēdi quò ad vixerit, est simoniacus, non tamen excommunicationem incurrit, quia pensio non est beneficium, *Nauarr. cons. 49. aliàs 65. de simonia, Sayrus in floribus lib. 3. tit. 3. decis. 10.* qua ratione, etiam excusatur ab excommunicatione emens, vel vendens pensionem, idem *Nau. cons. 50. aliàs 60. de simonia, & summat Sayrus sup. lib. 5. tit. 2. dec. 53.*

Fol. 371. *col.* 1. *post lineā* 21. adde hanc conclusionem. Percutientem aliquem in Ecclesia, aliqui dicunt esse excommunicatum per *tex. in cap. cū m pro causa de sentent. excommunicat.* vbi est sermo de percussione facta in Dormitorio monasterij, & per claustrum, sed videte *Glosam ibidem, verbo duplicem*, quia docet, hoc casu, ipso tunc incurri excommunicationem, quæ antiquitus erat inflicta pro violatione immunitatis Ecclesiæ, scilicet minorem,& si non satisfecerit, post tertiam monitionem, tunc incurri excommunicationem maiorem, sed *Additio ad dictam Glosam*, impressam Venetijs, apud Iunctas de Anno 1595. habet, hæc verba. *Dictum huius Glosæ sequitur Collectaneus ad cap. conquestus, de foro competenti, contrà sentit Hostiensis hic, quem videas, priusquam in hanc Glosæ opinionem facilè descendas*, verè tamen textus citatus à *Glosa in c. si quis domum 17. q. 4.* loquitur de extrahente aliquid ab Ecclesia, sinè licentia Prælati,& iniuria facta Ecclesiasticæ personæ;& tantum, *in cap si quis, ead. causa, & quæstione*, fit mentio de homicidio, & pugna facta in atrio Ecclesiæ, item nec ibi fit mentio, de hanc pæna excommunicationis, sed tantū de pæna pecuniaria. Sicut contra violantem immunitatem Ecclesiasticam non est certum, de iure communi, esse latā excomunicationē aliquā ipso iure, vt videre, est apud **Bonacinam** *tomo 3. disput. 2. q. 3. pun. 4. §. 13. nu. 3.* & clarius *Thesaurus par. 2. de pænis Ecclesiasticis verbo immunitas, cap. 1. vers. de iure communi*, sicut neque contrà committentem sacrilegium, etiā est lata dicta excommunicatio, vt infrà *Sacrilegium*, vndè eius sum opinionis, excommucationem, de qua, *in d. cap. cum pro causa*, fuisse ab homine, & non à iure, vt etiam videtur innuere, *Glosa loco citato ad finem*, videte, tamen ad hoc, *Sperellum decis. 5. & dec. 62. ac Chartarium decis. Curiæ Archiepiscop. Mediolan. 72.* Quòd ob dictā vulnerationem solam, absque mutilatione, vel homicidio, factam in Ecclesia, quis non priuetur immunitate, dixi *sup. verbo extrahentes, post Bonac. tomo 3. disp. 2. q. 3. lib. 5. de censuris, c. 16. & Layman. lib. 5. sua Theologia Moralis, tract. 5. cap. 5.* vbi *num. 12.* de priuilegio concesso Medicantibus, (quod etiam participant communicātes eorum priuilegia) Ecclesias consecratas, si pollutæ fuerint, reconci-

liandi, aqua ab Episcopo benedicta, quàm aquam, & ipsi quoque, Ordinis Prælati benedicere possunt, si Episcopus duabus dietis, seù 14. leucis distans sit, seù 40. milliaribus, vt per *Rodriquez, & alios, apud Dianam p 6. tract. 6. Resol.* 22. & si ipse putet quòd in Sicilia Dieta contineat 30. milliaria, sforsam quia breuiora ibi sunt milliaria, Adde, vel defunctus sit, & sic est Ecclesia vacans, vt post *Rodriquez, & Persicum, habet Dian. loco supracit.* Scio aliquos ex eo, quia Leo X. in supracitato priuilegio, vtatur illa dictione *præsertim*, ibi, *etiam aqua per eos benedicta, præsertim in locis remotis, vbi Episcopum aquam benedicentem per duas dietas, adire non possunt, liberè, ac licitè reconciliare suas Ecclesias, &c.* quæ dictio est ampliatiua, & implicat, idem in alijs, ac includit alia, vt per *Rotã, apud Garziam par. 11. de benefic. cap. 5. nu.* 91. opinari, dictos Regulares, etiam præsente Episcopo posse ipsos aquam benedicere, & reconciliare, vt supradictas Ecclesias suas violatas, sed non aduertunt tales, quod ista dictio in iure sepiùs abundat, vt dicit *glosa in l. 3. § fin. verbo præsertim, ff. de actionibus empt.* quod est dicere, vt subdit *ibi glosa*, & si non omni tempore, aliquo tamen tempore, quãdo scilicèt Episcopus est in remotis, nempè duabus dietis distet, & sic idem significat, *præsertim*, quàm *maximè*, quæ dictio, etiam abundat sæpè in iure, vt per *Prateium. In Lexicon iuris hoc verbo maximè*, vbi hac occasione, dicit non standum esse in simili expositione Gramaticis, vt potè, qui magis vocum, quàm rerum significationum, sint periti, & latiùs per *Brissonium de verborũ significatione*, eodem verbo, *maximè*, qui in verbo, *præsertim*, scripta reliquit, hæc verba. *Præsertim (vt maximè) interdum sic accipitur, quasi aliàs idem non sit*, allegatis *d. tex. in l. 3. § fin. cum l. 32. ff. ad legem Aquiliam.* Rectè igitur omnes, qui tractant de hoc priuilegio, pro benedictione aquæ, illud intelligunt de tempore absentię Episcopi, vt suprà, & meritò, quia verba priuilegij concessi in præiudicium alterius, vt est in casu nostro, strictè sumenda sunt, seruata, tamẽ verborum proprietate, *Layman lib. 1. tract. 4. cap. 23. num. 6.*

Fol. 379. verbo Religiosi violantes interdictum lin. 10. ibi *de sent. excommunic.* Adde, *Filliucius tract. 18. num.* 184. *Layman lib 1. tract. 5. par. 4. cap. 3. num. 3. versicu. lo, quarto, &c.*

Fol. 380. *col.* 1. *lin.* 12. ibi, *& seq.* Adde, differentia est inter violationem interdicti, & violationem cessationis à diuinis, nàm primo casu incurritur irregularitas, non autem secundò casu, vt per *Filliuccium loco suprà proximè citato.*

Fol. 380. *col.* 2. *lin.* 20. ibi de eleemosinis, Adde, *Barbosa ad supracit. caput* 16. *Concil. num.* 10.

Ibid. lin. 37. *ibi. num.* 3. Adde, & latius per *Lauretum de Franchis in suis Controuersiis inter Episcopos, & Regulares, quæst.* 10. *fol. mihi* 369.

Ibid. lin. 46 ibi *numer.* 42. Adde, vide *Sperellum decis.* 16.

Fol. 386. *verbo sacrilegium ad finem*, Adde, & antè eum, *Glosa in cap. cum pro causa, verbo duplicem de sententia excommunicationis*, quis iudex cognoscat, de hoc crimine sacrilegij, *M. Ant. lib. 3. var. resol.* 38. An gaudeat immunitate Ecclesiæ? affirmat, post alios *Diana par. 6. tr. 1. Resol. 26. quæs.* 6. vbi in specie de vulnerante, & occidente Clericum, vel Religiosum, de qua re, *Sanfelicius dec.* 20. de alijs criminibus commissis in Ecclesia, idem *Sanfelicius decis.* 243. vbi in specie de furto Pixidis, in qua repositum erat Sanctissimum Sacramentum; sicut de furto rei sacrę, facto in Ecclesia, vel extrà Ecclesiam, agit *Sanchez lib. 6. Opusculorum Moralium, cap. 1. dub. 8. numer. 21. ad finem*, videte, etiam *sup. in Addit ad fol.* 371.

Fol. 386. *col. 2. verbo sanguinem, ad finem.* Adde. Neque id fuisse per alium S Pontificem diffinitum, testatur *Flauius Cherubinus ad illam Constitutionem Pij II. Scholio* 1.

Fol. 386. *col. 2. verbo Schismaticis ad finem*, Adde, hoc crimen est misti fori, quando non habet coniunctam heresim, *Duardus lib. 2. in Bull. Canę, cap. 15. q. 11 num.* 89. dicitur, hoc crimen habere coniunctam hæresim, quando quis non credit, Papam esse caput Ecclesiæ, vel esse vnam Sanctam Ecclesiam Catholicam, *can. inter heresim 24. q. 3. D. Thomas 2. 2. q. 39. art. 1. ad finem*, hoc enim casu, tale crimen pertinet ad Tribunal Sanctæ Inquisitionis, & tales puniuntur pænis hæreticorũ, si verò non habeat coniunctã heresim, tale crimen, tãtũ subiacet excomunicationi *Can. 1. Bullæ Cenæ*, ibi. *Nec non schismaticis, & eos, qui se à nostra, & à Romani Pontificis pro temporre existentis, obedientia, pertinaciter subtrahunt, vel recedunt*

recedunt: ità post alios; contrà *Toletum*, & alios, habent, *Sanchez lib. 2. summa moralis cap. 36. num. 12. & Duardus lib. 2. can. 1. q. 56. nu. 16.*

Fol. 387. col. 2. lin. 15. ibi, *num.* 504. Adde, absolutio, tali denunciato, vel notorio Clerici percussori declarato, & sic iā vitando, à quo debeat impendi in dicto articulo mortis, quando absolutio est reseruata S. Pontifici, in casibus de quibus sup. dixi, *in 2. p. huius tractatus, scilicèt de Potestate Confessarij Recollect. 8. sub nu. 38.* vbi quòd in rigore potest dari à quolibet sacerdote, iuxtà facultatem tributam sibi à Concilio Tridentino, & si tempus suppetat adeundi Episcopum, & si secus sit, quando eius absolutio pertineret ad Episcopum, in quo sensu intelligi debet, *Bossius in disceptatione de iurisdictione absoluendi à casibus, & censuris S. P. aut cuilibet alteri superiori reseruatis, quę ratione articuli mortis, quibuscumque sacerdotibus conuenit, sub num. 57. ibi respondet Henriquez cap. præsbiter, &c.* & si hoc casu vltimo, si de facto daretur absolutio, vbi Episcopi licentia haberi cōmodè potuit, sit etiā valida, iuxtà opinionem, quàm ibi firmaui, scilicèt non esse necessariam graduationem aliquam; quam postea, sequitur *Diana par. 4. tract. 4. resol. 161. & confirmat par. 5. tract. 3. resol. 65.* vbi id extendit, ēt si Prælatus esset psens in ead. domo infirmi. Sicut eā dicit quoq; probabilē, illam cōfirmando, & cōtrariæ opinionis fundamenta resoluendo, *Bossius suprac. n. 57.* Quod est verū, etiam iuxtà opinionem contrariam, quòd sit necessaria graduatio, quia est probabilis opinio, etiam hoc casu esse validam, *Duardi*, apud *Bossium sup. num. 81.* quam ego puto certam, quò ad hoc, vt possit sepeliri in loco sacro, & condendari hæres ad satisfactionem, ad quam tenebatur defunctus, vt dicitur in *cap. Parochiano extr. de sepulturis.*

Fol. 388. col. 1. lin. 15. ibi reseruata, adde, intellige, post mortē, quo casu cōpetit facultas absoluendi hunc defunctum Episcopo Diæcesano; prout ei competit, erga suos subditos impeditos adire S. Pontificem, vel alium, cui est reseruata dicta excommunicatio, qui impediti non tenentur, neque mittere; vt dixi *suprà Recollect. 2. à nu. 900.* & latius infrà *recollect. 5.* & sic patet, quòd licèt moribundus non connumeretur ad effectum, de quo suprà, inter impeditos, quia pro eis est facta expressa prouisio in S. Concilio Tridētino, cuiuslibet sacerdotis, tamē defunctus, pro quo non reperitur facta specialis prouisio, sed tantum dicitur ab authoribus, ipsum esse absoluedū ab eo, qui eū poterat absoluere viuum, vt per *Sayrum lib. 3. c. 28. n. 16. Tolet. lib. 2. c. 16. n. 10.* & alios communiter, nō posse, meo iudicio dubitari, quin reputari debeat ad hunc finem, pro impedito, & sic, quòd possit absolui ab Episcopo Diæcesano, vel alio, qui hoc casu, vt aliàs dixi, venit appellatione Episcopi in *d. loco Sac. Concilij Tridentini.*

Ibid. lin. 41. ibi iuramento, Adde, vide *Mar. Antoninum lib. 1. variar: resol. 96.*

Fol. 390. verbo sequestrantes ad finem, Adde, an clericus procurans, quòd iudex sæcularis sequestret fructus canonicatus N. qui erant, apud personam laicam, incurrat hanc excommunicationem, tractat, & resoluit *Mar. Anton. lib. 3. variar. resoul. 9.* videte, quoque *suprà in Addit ad fol. 313. ad finem.*

Ibid. col. 2. verbo simoniam in ordine, lin. 16. ibi latis, Adde (de quibus vide *Sanchez lib. 2. Opusculor. Moral. cap. 3. dub.* 104.)

Ibid. lin. 21. ibi prosequitur. Adde, latè, *Sanchez suprà dub.* 106. *vbi dub. præcedenti*, agit de simonia mentali.

Ibid. lin. 29. ibi *vers.* 5. adde, loquendo de simonia in Beneficio (sicut de simonia in ordine, loquitur, *cap. 9. numer. 5. vers. Amplia tertiò.*)

Fol. 391. verbo simoniæ mediatores ad finem, adde, quod intercessor prò beneficio, apud aliquem, non sit mediator, & per consequens, non comprehendatur sub istis pænis, *Sanchez sup. dub. 26. num. 10. sequitur Diana par. 4. tract. 4. resol. 151. vers. notandum.*

Fol. 392. col. 1. lin. 15. ibi *ad finem*, adde, vide infrà *Recollect. 6. num. 934.* vbi latius de materia huius conclusionis.

Fol. 393. verbo spolium ad finem, adde, annus quomodò computari debeat, quādo agitur de diuisione fructuum inter Cameram Apostolicam, & hæredem Beneficiarij, *Campanilis Rubrica 6. cap. 3. num. 5.*

Ibid. col. 2. verbo sponsalia, linea 9. adde, & sic causa iusta non complendi sponsalia remittitur arbitrio iudicis. *Marius Antoninus lib. 1. variar. resol. 2.* vbi de sponsalibus iuratis; imò etiam ex causa voti, & quòd damnum illatum ex non adimpletione illatū, sit resarciendū ab eo, qui recusat adimplere, ei per quem non stat,

non stat, vbi etiam refert decisionem Rotæ, ex qua Lector percipere potest, qualiter sit causa iusta non adimplendi sponsalia, prohibitio Patris. Quomodò probanda sint sponsalia, & an sufficiat promissio, sub qua sequatur defloratio, idem *Mar. Antonius eodem lib. 1. res. 28. & Praxis Archiepiscop. Neap. nu. 1. c. 4.* vbi ꝙ recusãs possit carcerari, & in *Addit.* de differentia, vbi sponsalia sunt iurata, vel non iurata, & despõsalibus contractis inter consanquineos, ante obtentam dispensationem, de quibus latè *Bossius de contractu matrimonij, cap.* 10. §. 31. Quòd sponsalia prima non soluantur per secunda, etiam si in istis secundis interuenisset copula carnalis, *Mar. Antoninus ibidem resol.* 79. vbi quando Iudex sæcularis possit se intromittere in causis sponsaliorum; Matrimonium etiam pendente lite super coactione ad contrahenda sponsalia de præsenti, esse validum, *Mar. Antoninus supracit. resol.* 2. *ad finem*, de quibus omnibus, videte *Bossium suprac. tract. de contractu matrimonij cap.* 11. *qui* §. 25. latè tractat illam quæstionem, de pœna apposita in sponsalibus, vtrum ad eam luendam, teneatur resiliens, siuè iustè siuè etiã iniustè, de qua re, etiã *P. Raphael Auersa in trat. de matrimon sacram q.* 8. *sect.* 9. *vbi sect. sequenti*, tractat de arra tradita inter sponsos, quid de ea faciendum, quãdo altera pars iustè, vel iniustè ab eis resilit; tangit etiam *Boss. sup. n.* 430. *&* 434.

Fol. 394. *col.* 2 *verbo studijs, &c. ad finem* Adde, quòd interim, dum talis expectat dispensationem, non possit absque incursu dictæ excommunicationis (intellige post duos menses) dictis studijs vacare, *Riccius par.* 3. *decis.* 230.

Fol. 396. *col.* 2. *verb. taleas imponentes, ad finem.* Adde, an autem tales incurrant excõmunicationem Canonis, si quis suadente, *infrà recollect.* 5. *num.* 159.

Fol. 397. *col.* 2. *verbo vacantium, ad finem.* Adde, vide *Bonac. to.* 3. *disp.* 3. *q.* 4. *pun.* 11.

Fol. 398. *lin.* 29. ibi *resolut.* 3. Adde, & latius *par.* 6. *tract.* 1. *resolut.* 10.

Fol. 398. *col.* 1. *lin.* 32. ibi respondere videtur, Adde, sequitur *Diana par.* 1. *tract.* 1. *Resolut.* 39.

Ibid. ibi contrarium, Adde, præter Sancium, apud *Dianã loco supracit.* & alia allegata *suprà in Addit. ad fol.* 321. *lin.* 41. *Sanchez lib.* 6. *opusculorum moralium, cap.* 1. *dub.* 8. *sub num.* 18. Contrà latrones, an possit diebus sacris sollemnibus, ferri sententia, *Sanfelicius decis.* 163.

Fol. 399. *col.* 2. *lin. penultima*, ibi *priuilegio* 139 Adde, probat etiam *Nouarius par.* 1. *qq. forensium. quæst.* 111.

Fol. 401. *col.* 3. *lin.* 10. ibi fructum, adde, & clarius *Thesaurus par.* 2. *de pœnis Ecclesiasticis, verbo vacantium, cap.* 2. *notab.* 2. *ad finem.*

Fol. 503. *col.* 1. *lin.* 5. ibi priuilegio fori. Adde, vt videri potest, apud *Borrellum consil.* 15.

Ibid. lin. 29. ibi *nu.* 38. Adde, quod non placet, quia vt dicit *Rota, apud Seraph. dec.* 741. *num.* 4. possunt simul stare, quòd quis sit clericus, & tamẽ nõ sit ritè ordinatus.

ibid. col. 2. *lin.* 1. ibi fori, adde, cuius contrariũ supponit *Sanfelicius p.* 1. *decis.* 54. *vsque ad num.* 5. *qui decis.* 247. *par.* 2. tractat de clerico deseruiente alteri Ecclesiæ, quàm vbi fuit adscriptus ab Episcopo.

Ibid. num. 7. *lin.* 4. ibi *nu.* 4. Adde, nouissimè, *Sanfelicius sup. decis.* 13. *num.* 6. *vbi numeris præcedentibus*, habetis, quid articulare debeat clericus coniugatus. Sicut de negotiatione dictorum clericorum coniugatorum, agit *ibid. decis.* 14. *num.* 13.

Ibid. num. 10. *lin.* 1. ibi, monitio, Adde, & si contrarium supponat *Sanfelicius decis.* 13. *numer.* 11. fuisse declaratum à Sacra Congregatione, *& iterum decis.* 14. *n*

Ibid. lin 6. ibi *conclus.* 3. Adde, *Vulpe cap.* 10. *sua praxis, numer.* 6. *Sanfelicius cit. decis.* 13. *num* 4. *& decis.* 14. *num.* 6.

Ibid. lin. 13. ibi coniugatis. Adde, de qua re *Auila par.* 2. *cap.* 5. *disp.* 2. *dub.* 11. *conclus.* 2. *vers. sed quid si vestis*, quòd annus requiratur in clerico non coniugato, habetur, ꝑ *Sanf. dec.* 13. *n.* 9. vbi limitat, nisi ante capturam reassumpsisset habitum absque fraude. De clerico Beneficiato capto, sine habitu; tractat idem *Sanfelicius par.* 2. *decis.* 220.

Fol. 404 *num.* 11 *lin.* 7. ibi aliquos, Adde, quos nouissimè sequitur, & probat *Sperellus decis.* 66. *num.* 34. omninò videndus.

Ibid. num. 13 *lin.* 8. ibi *q.* 13. *lit. A.* Adde, *Marius Antonius lib.* 3. *variar. resol. quæst.* 16. *casu* 9. *& Sperellus decis.* 45. *num.* 18.

Ibid. num. 14. *lin.* 7. ibi *num.* 45. Adde, quod nota contrà aliquos, qui confundunt clericos coniugatos cum clericis saluaticis, cum sit inter eos magna differentia, ex quo illi habeant saltem primam tõsurã, illi verò ẽt nõ, vt dixi suo loco de cursoribus Curiæ Ecclesiasticæ.

Ibid. nu. 17. *linea vltima* ibi principium, Adde, *Sperellus decis.* 1...

Fol.405.*num*.23.*lin*.9.ibi *suprac.num*.9. Adde, de istis, ac de militibus Militiæ Christianæ, refert declarationē S. Congregationis circà priuilegium fori, *Sperellus decis*.2 *nu*.120.

Ibid.lin.22.ibi *p*.6. Adde, *Sperellus supracit. decis*.2.*num*.98. *&* 102.*cum sequentibus*.

Ibid num.27.*lin*.4.ibi communiter, Adde, id docentes, præsupponendo, quòd nec sint insigniti prima tonsura.

Fol.406.*col*.1.*lin*.2.ibi, inualidus, Adde, dat exemplum, *Lauretus de Franchis in suis controuersiis inter Episcopos, & regulares q*.4.*fol.mihi* 366.in impubere, qui iuxtà constitutiones Religionis admitti nequeat: itá quòd admissio sit irrita, & tantò magis, ego idem dixi, de admissis tantum, vt educandi in Religione, tunc enim non sunt admissi, vt Religiosi, nec sunt Deo dicati, sicut admittuntur illi, qui recipiuntur, vt hospites, de quibus infrà *num.sequenti*, & sic explicandus *Portellius loco citato sup*.quando suā sententiā dicere recusat, in quęstione illa, de pueris, & puellis, qui viuunt in monasterijs cum habitu regulari, futuri Religiosi, &c.

Ibid.nu.25.*aliàs* 30 *lin*.10.ibi de qua suprà, adde, fauet quod dixi sup.post *Laur. de Franchis de impubere, &c*. qui etiam non est propriè mouitius, post hæc Typis exarata cōtrariā reperi probare nostrum *Pasqualigum in suis doctissimis decisionibus, decis*.424.*num*.2.*& seq*. sed eum impugnat, meam causam agens, ex eisdem ferè rationibus, & si ex alijs authoribus, quibus ipse magis abundat, noster *Diana par*.6.*tract*.8.*resol*.7.*fauet etiam Sperellus decis*.10.

Ibid.num.26.*lin*.1, ibi *Hierosolymitana*, adde; *Nouarius par*.1.*qq forensium, quæst*.42. sic pluries decisum, dictos nouitios prędictæ militię, gaudere priuilegio etiam fori, testatur, *Sanfelicius dec*.25 1.*par*.2,

Ibid.lin.8.ibi *ad finem*, Adde, videte *Sperell. suprac.decis*.2.*num*.130.*& seq*.

Fol.407.*numer*.37.*lin*.6.ibi *numer*: 10. Adde, & *Barbosam ad Collectan. in Concil, Trident.ad sess*.25.*cap*.15.*de regularibus num*.37.

Ibid.lin.8.ibi licentia, Adde, imò dato, & non concesso, interrumpi annum nouitiatus, vt latè probat *Ciarlinus cap*. 108. non per hoc amitteret hoc priuilegium, quia neque ex hoc censetur exclusus à Religione, sed tantū sequitur, quòd dictus annus debeat cōtinuari, *Diana par*.3.*tract*.2.*resolut*. 85. quod sufficit, vt nouitius fruatur hoc priuilegio tamquam personā Ecclesiastica, & Deo Dicata, vt latè per *Sperellum decis*.13.*ad finem*.

Fol.408.*num*.39 *lin*.5.ibi *num*. 32. Adde, contrà *Glosam in cap.quisquis, verbo arma* 17.*q*.4.& notat *ibi Additio*, vbi subdit, hæc verba. *Dicas, quòd licèt accipiat militiam, dummodò non exerceat sęua, potest gaudere priuilegio clericali, secundum Innocent. prò vt notatur extrà de Apostatis c*.1.*& facit ad hoc* 52. *distinct. c*. 1. *& quòd legitur, & notatur in cap si quis post &c* de qua re, *Ricciullus par*.7. *de iure personarum cap*. 5. Vndè clericus, qui militiam suscepit, si non exercuit sęua, licèt amittat beneficium, tamen gaudet priuilegio clericali, maximè antè monitionem.

Ibid.n.40. *lin*.26.ibi priuilegio fori, Adde, extat Constitutio Sixti V. de qua per *Rot.apud Seraph.dec* 1171.*n*.4.de qua re agunt *Chartarius decis.Curię Archipiscopalis Mediolan*.17.*& Sanfelicius decisione* 220.

Ibid.num. 41.*lin*. 1. ibi *resolut*. 29. Adde, & *Chartarius decis*.58 *Curia Archiepiscopalis Mediolan*.

Ibid.num 42.*lin* 1. ibi *Canonis*. Adde, quid dicendum de priuilegio fori; *Sanfelicius decis*13 *in* 3.*conclusione*.

Ibid.col.2.*lin*. 10.ibi *violantes immunitatem*, Adde, accedit *Sanfelicius cit.decis*13.*in* 4.*conclus*.

Ibid.num 44.*lin*.5.ibi, *quæsito sequenti* Adde, & si non amittat priuilegium fori, *noster P. Franciscus de Aponte cons*. 24. sed videte *Sanfelicium dec*.13 *ad finem*.

Ibid.num.45.*lin*.1.ibi Bannitum, adde *Chartarius decis*. 58. *supracit*. vbi requirit, quòd talis occidatur in actu, quando exercet se in sæuis, vt occisor excusetur, ab excommunicatione Canonis.

Fol.410.*col* 1.*lin* 12.ibi *ampliatur* 2. Adde, & *Sperellus decis*.45.*num*.56.

Fol.411.*num*.71 *lin*.8 ibi sententiam. Adde, vt requirit *Nicolaus Plouius in tract. de excomunicat.in princ.n*.27.*vol*. 9. *tract*.

Fol.412.*col.lin*.14.ibi clericorum. Adde, latius *Nouarius in suis singularibus, concl*. 44.vbi de alijs requisitis huius criminis.

Ibid.num.77.*lin*.7.ibi enormibus. Adde, & si contrarium probet *Chartarius decis, Curia Archiepiscopalis Mediol*.58 *num*. 14. Indicia assassinij, videte, apud *Camillum Borrellum cons*.97.

Fol.413.*num*.83. *post lineam* 7. Adde. Tandem quæri potest de clerico in minoribus Beneficiato, qui matrimonium contraxit, iuxtà ea, quæ dixi; *loco infrà citando*, vtrum statim amittat dictū priuilegium,

uilegium, quod quidem quæsitum procedit, non eo casu, quo matrimonium, & validum, & dimisit habitum, quia tunc est certum, statim amitti, dictum priuilegium, quia tunc statim amittit beneficium, & si non negem, quòd si retineat habitū, & iā duxerat virginem, licèt amittat beneficium possit tamē gaudere, tamquā clericus cōiugatus Dubium igitur esse potest, vbi matrimonium fuit inualidum ex causis, de quibus, *in meo tract. de Officio Capellani, q.4. Praxi 1. à num. 57.* quia etiam tunc, non est certum (vt ibi dixi) inter DD. an vacet ipso iure beneficium: in facto autem dixi, talem, si incedat adhuc in habitu, &c. gaudere priuilegio, quousq; contrarium fuerit declaratū à Iudice Ecclesiastico, quia etiam tunc non priuatur beneficio, quousque præcedat dicta declaratio, quòd postea reperi, apud *Sanfelic. decis.* 15 idq; verum dicerem, maximè quò ad priuilegium clericale, etiamsi talis duxerit non virginem, quia si duxit virginem certum est, quod continuando in habitu, & tonsura, & seruitio, non remaneat dicto priuilegio priuatus.

*Fol.*414.*num.*89.*lin.*3. ibi priuilegium fori. Adde, de qua re latè *Sperellus decis.*3. *& decis.*26.

*Ibid.n.*90. *n.*89.*lin.* 3. ibi: priuilegium fori. Adde, de qua re videte *Sperellum dec.*2.*num.*102. vbi quod gaudens priuilegio Canonis, gaudaet etiam priuilegio fori.

*Fol.*415.*num.*92.*lin.*2. ibi vacante, Adde, infrà annum à die mortis Episcopi.

*Ibid.num.*98.*lin. vltima*, ibi ad finem, Adde, quòd Religiosus damnatus ad triremes, non perdat priuilegium fori; sed sit sub iurisdictione Episcopi, *Chartarius supracit. decis.* 58. De amissione huius priuilegii ob non delationem habitus, præter suprà allegata, videte *Ricciullum par. 5. de iure personarum, cap.* 6.

*Fol.*416.*num.*105.*lin.*10. ibi, & procurator, Adde, de istis coniecturis, agit idem *Chartarius ibidem decis.*3. *num.*24. *& duobus sequentibus, & decis.*83. *nu.*48. *& tribus sequentibus*, ac *Camillus Borrellus cons.*23. quod ratione prouocationis, percussio etiam facta in platea, iudicanda sit leuis, & absoluibilis per Regulares, habetis per *Portellium 3. parte responsorum casu* 37.*num.*1.

*Ibid.num.*108.*lin.*35. ibi *num.*43. Adde, vbi quod auxiliantes, fauentes, aut assistētes dictæ percussioni, sint excommunicati, *Chartarius sup. decis.*83.*nu.* 18. *vide infrà in Addit. ad fol.*420.

*Fol.*419.*aliàs* 417.*num.*114.*lin.*10. ibi, §.2.*n.*6. adde, mandans carcerati clericum, quando incurrat, hanc excommunicationem, *Mar. Anton. lib. 3. variar. resolut.* 18.

*Ibid.nu.*115.*lin.*11. ibi *n.*67. Adde, accedit *Chartarius decis.* 83. *num.* 14. *& sequentibus.*

*Fol.*420.*aliàs* 418.*col.*1.*lin.*12. ibi *n.*7.8.*&* 9. Adde, restringe 2. *in casu dicta decis. Chartarij*, scilicèt in eo, qui associauit illum, qui percussit clericum, maximè si ex condicto, & armatus, quia non solum non impedit, sed videtur, etiam sua præsentia, animosiorem reddere percutientem, & sic illi auxilium præstare.

*Ibid.num.*118.*lin.*10. ibi *numer.*7. *ad finem.* Adde, & sequitur *Sperellus decis.* 45. *num.* 55.

*Ibid.col.*2.*lin.*1. ibi communiter Doctores. Adde, & cuius rationes, in medium affert *Layman lib.*3.*tract.*3.*par.*3.*cap.*4. *num.* 8.

*fol.*421.*aliàs* 419.*col.*2 *lin.*4. ibi probabilē, Adde, quæ cōfirmatur, ex his, quæ notat *idem Diana par.*5.*tract.*4.*resol.*30. vbi quòd aliqui ex ignorantia inuincibili excusentur ab homicidio sui ipsius, *& ibidem resol.* 32. vbi quòd liceat alicui se mutilare, intellige in casu necessitatis, vt idem ēt fatetur, *par.* 6. *tract.*8. *resol.* 36. vbi impugnat nostrum *Pasqualigum* (contra eundem *Dianam*) *dec.*498. probantem, licitum esse parentibus castrare filios, ipsis con sentientibus ad conseruandam vocem, huic opinioni probabili non videtur repugnare *Sperellus decis.*45.*num.* 21.

*Ibid.num.*128. *lin.* 14. ibi *in fine.* Adde, & *Sperellus decis.*20.*à num.*33.

*Fol.*422.*num.* 136. *lin.* 11. ibi deturpante, Adde, quibus accedit, *Sperellus decis.* 34. *&* 53.

*Ibid.num.*337.*lin.*5. ibi clericali. Adde, de eo, qui clericum à sede expellit, & bracchio violenter traxit, post *Sayr. & Nauarr. Riccius in collectan.* 682. *ad finem.*

*Fol.*423.*num.*141.*lin. vlt.* ibi *ad finem*, Adde, & alij, quos sequitur *Sperellus dec.*20. *num.*19. *& sequentibus.*

*Ibid.num.*142.*lin. vlt.* ibi *num.* 16. Adde, & *Chartarius decis.*63.

*Ibid.num.*243.*lin.*14. ibi *num.*16. Adde, *Sperellus decis.*45. *in principio, & decisione* 20.*num.*

Ibid.col.2.

*Ibid.col.*2.*lin.*1.ibi moriretur,adde,sequitur *Sperellus decis.*20.*nu.*12.

*Ibid.n.*147. *lin.*5. ibi *ad finem,* Adde, similem casum de apprehendente manu lena Clericum, & dextera in pugni formam,illum minante, quòd si non esset Præsbiter, illum dicto pugno percuteret,cum alijs verbis iniuriosis: ità vt clericus ad se eximendum, coactus fuit,veniam petere, videte apud *Sperellum decis.*45.*vbi num.*37. *& seq.* reperietis alia exempla similia.

*Fol.*424.*num.*151.*lin.vlt.*ibi *resol.*22.adde, quando pro causa ciuili clericus iniustè carceratur,*Cam. Borrellus consil.* 15. *vbi consil.*68.tractat, an Episcopus possit dare licentiam Iudici laico,carcerandi clericum.De Episcopo etiam iniustè carcerante clericum non subditum,vel in aliena Diœcesi. *M. Antoninus lib.*3.*var.resol.* 36. vbi quid si carcerandus fugiendo cadat à rupe & moriatur . Quòd superior Regularis carcerare possit suum subditum, processu minimè formato, absque incursu excommunicationis huius Canonis, latè probat *Maranta Episc. p.* 3,*suarum controuersiarum, responso* 58.*a numer.* 31. secus autem dicas, si absque cognitione causę, illum verberaret; *Portellius verbo manus violentæ,n.*12. An etiam sit iusta causa carcerationis clerici,quod non exhibeat signa debita reuerentiæ ipsi iudici sęculari, vel eius Curię,*Diana p.*1.*tr.*1.*resol.*25.

*Ibid.num.*158.*lin.*4.ibi *num.*2.Adde,& *Sperellus cit.decis.*45.

*Fol.*426.*num.*171.*lin.*4.ibi *ad finem.* Adde, *Chartarius decis. Curiæ Archiedíscopalis Mediolan.*56 *num.*3.

*Fol.*427.*col.*1.*lin.*17.ibi apparet, Adde, de qua re *Portellius verbo manus violentæ in Addit. numer.*4. vbi declarat, quæ nam sint hæ circunstantię, ibi: *quæ omnia possunt contingere in percussione incipiente per iocum, maximè si fiat excessus in percussione non consueta in ioco, & talis poterit indè oriri inquietitudo,vt consulendum sit, saltem pro foro interno, ad cautelam petendam esse absolutionem, si verò finito ioco, per aliquam moram,iterum alter alterum aggrediatur, & grauiter percutiat malo animo,omnes concedunt,incurrere censuram Canonis,*huc vsque *Portellius.*

*Fol.*428.*num.*176.*seù col.* 1.*lin.* 15. ibi conclusionem, Adde, & si *num.* 20. confundat sacrilegium cum dolo.

*Ibid.num.*180. *lin.*5.ibi *ad finem,* Adde, & *Chartarius cit.decis.*56. *numer.* 26.*qui num.seq.* limitat in eo casu, quòd percutiens habeat iustam causam credēdi,talē,quē percussit,nō esse clericū

*Ibid.num.*184.*lin.*8.ibi à *me citatis.*Adde, de veriori, & magis recepta, *Chartarius supra decis.*59.*num.*15.

*Fol.*430.*num.*208.*lin.*20.ibi ordinem,adde, Pœnitentiaria autem obseruat,teste *Filliucceto tract.*15.*num...* , in absolutione impartienda huius excommunicationis,faciendi differentiam inter percutientem clericum, vel subdiaconum, aut Diaconum, vel Sacerdotem, quia maiorem pænitentiam forsam imponit percutienti Sacerdotem quàm percutienti Diaconum,&c.

*Fol.*432.*col.*1.*lin.*20.ibi *de officio Iudicis ordinarij.*Adde,vbi Canonistæ,latè *Andreas de Yseruia in tit.quæ sint regalia num* 67.*vers.stricto modo, & ibi Afflictus verbo Potestas numer.* 8. *in vsibus feudorum, per tex.in l.eum, qui.ff.de in ius vocando,*& quòd officium signi ficet iurisdictionem, probat *Cagnolus in Rubrica.ff. de officio eius cui mandata est iurisdictio,num.*7.

*Fol.*433.*col.*1.*lin.*6.ibi Iudicis Ecclesiastici, Adde, quid si fuerit clericus percussus, dum faceret resistentiam, illum carcerantibus, *Marius Antonius lib.* 3.*var.resol.*36.*num.*18.

*Ibid.num.*230.*lin.*3.ibi *ad medium.* Adde, & *Molina tomo* 4.*disp.*74.*ad finem,* & si quando talis carcer est iustus respectu clericorum, non per hoc ille, cuius iussu carcerantur, incurrunt,hanc excommunicationem.

*Fol.*434.*num.*252.*lin. vlt.*ibi *num.*8.Adde. De pęnis, quas possunt imponère superiores Regulares suis subditis, agit *Pierinus in suo Prælato Regulari,q.* 1. *cap.*4.*à num.*106.qui dicit,in sua Religione,superiorē localē non posse carcerare fratrem absque capitulo,non autem declarat, an si de facto carceraret aliquem absque capitulo, talis superior incurreret hanc excommunicationem, vndè de hac re consultus, dixi (seclusa iniustitia dictę carcerationis,ex qua dici potest facta,suadēte Diabolo,vt requiritur in Canone nostro) dictum superiorem non incurrisse, hanc excomunicationem iuxtà allegata*sup.in addit.ad f.*424.*n.*151.De obligatione dicti superioris puniendi delicta,& modo in illis puniendis,obseruando,agit idem *Pierinus ibid.q.*2. *cap.*3.§.15.*&* 16.

Ibid. num. 253. *lin.* 10. ibi *num.* 56. *&* 57.

 Adde,

Adde, *Diana par.1.tract.2.resolut.129. ad finem.*

*Fol.*436.*col.*1.*lin.*12.ibi per laicum, Adde, nomine Conuersi, quòd hic veniat etiã Tertiarius, *Pasqualigus decis.*418.

*Fol.*437.*num.*276.*lin.*14.ibi senioribus, Adde, quando scilicèt corrigunt clericos iuniores, etiam nõ suos subditos, si tamen sint pro seruitio Ecclesiæ, vel ipsi laici habeant officium in Ecclesia.

*Fol.*441.*num.*298.*lin.*7.ibi *Resol.* 34. Adde, *& Baiardus ad Clarum lib.*5.§.*homicidium num.*89.

*Fol.*442.*nu.*308.*lin.*17. ibi *loco supracitato*, vbi ad incurrendam, hanc excommunicationem, tantum requirit, quòd ex poposito excedatur modus inculpatę tutelæ.

*Ibid.col.*1.*lin.*2.ibi *num.* 173. Adde, & in terminis, post *Portellium, notat Diana par.*5.*tract.*9.*resol.*3. & post alios *Pierinus in Pralato Regulari quæst.* 3.*cap.* 2.*num.*60.

*Fol.*443.*num.*316.*lin.*12.ibi P.*Nau.* Adde, de qua re *Pasqualigus decis.*441.*& seq.* quem videatis.

*Ibid.num.*320. *lin.* 13. ibi retrocedere, de excedente in exequutione sui officij, *Camillus Borrellus decis.* 23. quis sit Iudex offendentis dictum cursorem, *Diana par.*6.*tract.*8.*resol.* 3. vbi quòd quando percussio non fuit facta ratione, & intuitu officij, detur locus præuentioni.

Fol.444.*col.*1.*lin.*4 ibi *n.*16.adde, an autem, ex eo, quia gaudẽt priuilegio fori, tamquam personę Ecclesiasticæ, illos carcerantes, vel alio modo in eos iurisdictionem exercentes authoritate publica, incidant in excommunicationem Bullæ Cænæ, videte allegata suprà sub *num.* 160.

*Fol.*448.*num.*350.*lin.* 10. ibi *per totum.* Adde, & *Portellius par.* 3. *Responsorum casu* 37.*sub num.* 1. vbi quòd virtute Bullæ Cruciatę, possit Confessarius à dicta percussione graui, absoluere. Item *lin* 11.ibi Clem.VIII.Adde, quãdo iste casus reperitur in Tabella, inter alios, reseruatus.

*Ibid.col.*2.*lin.*5.ibi *excommun.par* 2. Adde, *Thesaurus verbo iniuria, cap.*2. *ad fin.* vbi quòd nomine Episcopi, hoc casu veniant, non solum Prẹlati inferiores, sed etiam Vicarius Generalis.

*Fol.*453.*num.*391.*lin.*7. ibi & mulierum, Adde, fauet *Riccius par.*3. *decis.* 228. vbi de Sacerdote, qui iecit Breuiarium in faciem clerici, antè Sanctissimum Sacramentum, dicit, non incurrisse excõmunicationem S.P. reseruatam, quia fuit facta in choro, vbi non erãt, nisi alij quinque clerici.

*Fol.*454.*num.* 303.*lin. vlt.* ibi sed ex visu, Adde, fauet *Viuius decis.*467.*num.* 68. ibi quòd si quis capiatur in domo alicuius, & multitudo tunc extiterit admissa in actu deprẹhentionis, non autem eo ipso, sequitur, vt postquam captus quis fuit in domo, & vocata eo casu, & instanti vicinia, delictum efficiatur notoriũ, sed oritur infamia; secus verò si deprẹhensio fiat in actu delicti, adstante multitudine; tunc absque difficultate inducitur ex hac deprehensione notorium, Hucusque *Viuius.*

*Fol.*457.*num.*421.*lin.*1.ibi ieiunando, Adde, de qua re *infrà num.* 504.

*Fol.*465.*num.* 472. *lin.*2. ibi completum. Adde, quòd etiam docet *Sanchez lib* 5.*Opusculorum Moralium, cap.*1.*dub.*4. *num.*6. vbi ad finem dicit, secundam opinionem suprà relatam, esse probabilem.

*Fol.*468.*num.*486.*lin.*15.ibi *& alij*, Adde, quòd autem enormis percussio, non sit semper iudicanda scandalosa, ex eo, quia fuit notoria, patet *suprà à num.*364.

*Ibid.num.*487.*lin.*9.ibi *& alij*, Adde, quos sequuta fuit Curia Archiepiscopalis Neapolitana, vt post *Riccium*, testatur *Squillantes cap.*6.*de priuilegijs clericorum, num.*119.

*Fol.*470.*num.*495.*lin.*15.ibi diffidatos, Adde, de quibus infrà *num.*519.cum de impedimento Canonico.

*Fol.*478.*nu.*556.*lin.*17.ibi 1637. Adde, verbis relatis infrà *num.*572.

*Fol.*482.*col.* 2.*lin.*16.ibi *num.*906. Adde. De absolutione autem excommunicati danda pro articulo mortis, dixi suprà *in Addit.ad fol.*377.

*Fol.*496.*num.*637.*lin.*10.ibi tolluntur, Adde, *Portellius* 3.*par. Responsorum, casu* 37.*num.*2.*vers.porrò.*

*Ibid.num.*638. *lin.* 7. ibi *& seq.* Adde, sicut de Bulla Cruciatæ, post alios habetur, per *Portellium loco proximè citato sub num.* 1.

*Fol.*491.*col.*1.*lin.*11.ibi *nu.* 661. Adde, filius familias, etiam dicitur impotens, quando pater non vult satisfacere, *Portellius suprà num.*4.

*Ibid.lin.*17.ibi notat, Adde, *Portellius sup.sub num.*2.vbi idem dicit in casu, vbi clericus dilatet responsionem.

*Ibid.num.*641.*lin.*21.ibi *de priuileg. clericorum, num.*11.Adde, & supponit *Portellius*

tellini cit. vers. Porrò, vbi habetis alias circunstantias, per quas iniuria minuitur, & per consequens venit, etiam minuenda satisfactio.

Fol. 508. *num.* 45. *lineæ* 5. ibi *sup. num.* 8. Adde, quando autem sit licita venatio clericis, ac Religiosis, *Bellectus par.* 2. *sua disquisitionis clericalis*, §. 19. *& Redoanus de spolijs Ecclesiast. q.* 1. *num.* 6.

Fol. 510. *num.* 60. *lin.* 8. ibi *& seq.* Adde, *& Flauius Charubinus Scolio* 1. *ad dict. Const. quæ est* 2. *Pauli.* 2. *vbi post Robusterium decis.* 578 *par.* 1. *diuers. num.* 3. asserit, hanc sententiam semper fuisse sequutam Rotam Romanam. Dixi, *quò ad eas*, quia quò ad nullitatem contractus est recepta, & ità explicandus *Sanfelicius decis.* 309.

Fol. 511. *num.* 64. *lin.* 4. ibi *num.* 21. Adde, & *Sanfelicius dec.* 309. *num.* 7.

Fol. 513. *nu.* 78. *lin.* 3. ibi *pretij*. Adde, quòd à dicto locatore vltrà triennium, possit nouus Emphitenta reuendicare prædium, vel domum, *Sanfelicius decis.* 309.

Ibid. col. 2. *lin.* 9. ibi receptior. Adde, vt dixi, *suprà num.* 60. *Ibid. num.* 81. *lin.* 5. ibi *supr. cit. num.* 9. Adde, *Chartarius dec.* 16. *num.* 39. dùm ait, quòd vendere fructus beneficij non sit simonia, & si ex alio capite id fit illicitum, intelligi n. debet, de vẽditione facta ad vitã.

Fol. 514. *n.* 93. *lin.* 5. ibi necessaria, adde, imò etiam in vsus communes monasterij, quando nõ est dos monialis supernumerariæ, quia tunc debet conuerti omninò in emptionem bonorum stabilium, vt ex S. Congregatione, post *Gauantum, refert Lezana p.* 1. *cap.* 25. *sub num.* 39. *& latius par.* 2. *cap.* 19. *nu.* 57. 58. *&* 59. vbi latè de mobilibus, quæ nam sint pretiosa, vel non pretiosa, & in specie de pecunia, ac oblationibus factis alicui sacræ Immagini, quæ in Ecclesia aliqua reseruatur, dicit, *post Riccium, & Bonac.* non iudicanda esse mobilia pretiosa, nisi sint aureæ, vel argenteæ magni valoris non declarat, autem, ly *magni valoris*, an requiratur, pro tota quantitate dictarum oblationum alienandarum, vel pro statua, vel alio vase, v. g. lãpade, aut Tabella singula alienanda, tñ crederem, intelligi debere de singulari, vel rebus singularibus, quæ sint magni valoris, iuxtà regulam iuris, singula, quæ non pro sunt, nec collectæ simul iuuant, *l. Spadonem*, §. *qui iura, ff. de excusatio tutorum*, quæ habet locum, maximè vbi illa singula sint in specie imperfecta, (vt in casu nostro) *Surdus consf.* 305. *num.* 60. *vol.* 3. quòd non liceat Regularibus vendere stabilia pro fabrica monasterij, vel pro creandis censibus, *Lezana loco* 2. *suprà citato, num.* 53.

Ibid. col. 1. *lin.* 10. ibi & si minoris, Adde, vt fuit in facto resolutum à S. Congregatione, adest et decisio Rotę Coram Pãphilio inualiditatis census 24. Maij 1591. vbi quòd non constet de euidẽti vtilitatę Ecclesię, quãdo alienatio, sit imponendo aliquem censum, pro extinctione alterius census, refert *Flauius Cherubinus ad dictam Constitutionem Pauli II.* Cappellæ, an possit, vendi à Regularibus, absque assensu Apostolico? Negat *Lezana par.* 2. *cap.* 19. *num.* 56. sed contrarium, post *Riccium, dixi in meo tract. de Officio Cappellani, q.* 3. *num.* 12. & sic seruatur in Praxi, quia per talem alienationem non transfertur, nisi ius ornandi, & sepulturę, quæ non requirunt, nisi cõsensum eorum, qui vendunt, vt infra latius dicam, videte pro nunc *Portellium in suis dubijs Regularibus, verbo Capella Monachorum.*

Fol. 518. *num.* 104. ibi, *vers. Terminum.* Adde, quòd dicatur Episcopus statim translatus, ad secundam Ecclesiam, quando in Cõcistorio fuit propositus, pro illa, *Adzedus par.* 1. *sua Praxis Archiepiscopalis cap.* 3. *num.* 88.

Ibid. num. 106. *lin. vlt.* ibi *cit. num.* 2. Adde, & contrà aliquos, *Sanchez lib.* 3. *opusculorum moralium, cap.* 1. *dub.* 26. *num.* 3.

Fol. 519. *col.* 1. *lin.* 2. ibi nequiui, adde, arctatus in terminis nostris, quòd dicatur, etiam is, qui præsentatus est ad beneficium de iure patronatus, dixi *in meo tract. de Officio Capellani, quæst.* 4. *Praxis.* 5. *nu.* 185. *& Praxi* 6. *numer.* 7. quibus ibi allegatis accedit, *Nouarius par.* 2. *qq. forensium, q.* 78.

Fol. 522. *num.* 152. *lin.* 15. ibi *resol.* 97. Adde, de donatione facta eidem monasterio ante ingressum, quod non includatur in dicta dispositione Concilij Tridẽtini, adest declaratio Sacræ Congregationis, apud *Riccium par.* 2. *decis.* 294.

Fol. 527. *num.* 196. *lin.* 6. ibi *& alios*, Adde, Item *Marchinus de ordine, tr.* 3. *par.* 3. *cap.* 10. *proposit.* 2. *& Diana par.* 6. *tr.* 6. *resol.* 28. *vers. notandum.*

Ibid. num. 200. *lin.* 3. ibi *ad finem*, Adde, *Dianam par.* 6. *tract.* 6. *resol.* 22. *& Layman lib.* 5. *tract.* 5. *cap.* 5. *num.* ... vbi quòd pro celebratione prohibita in Ecclesia polluta, non solum intelliga-

Xxxx 2 tur

tur celebratio facti, sed etiam diuinorum officiorum, item quòd nomine Ecclesiæ veniat etiam Cæmiterium, & si è contrà, polluto Cemiterio, non intelligitur polluta Ecclesia, latè *Gauantus in Manuali Episcoporum, verbo Ecclesia reconciliatio*.

Fol. 531. *num*. 236. *lin*. 1. ibi Ciuitate, Adde, & prosequitur *Riccius par*. 2. *dec*. 220.

Fol. 535. *num*. 263. *lin*. 32. ibi à S. Congregatione, Adde, & si *Belletus par*. 2. *sua disquisitionis clericalis*, §. 3. *in princip*. dictam declarationem referat, pro sententia affirmatiua.

Fol. 537. *num*. 281. *lin*. 3. ibi *num*. 61. Adde, & *Recoll*. 5. *ad finem*, quibus ibi allegatis, accedit *Diana par*. 6. *tr*. 6. *resol*. 52.

Fol. 539. *col*. 1. *antè lit*. D. Adde, consuetudo, vel statutum, vt cùm fit electio ad beneficiũ, vel possessio beneficij traditur, aliquid largiatur nouus beneficiarius in vtilitatem aliorum beneficiatorum, est simonia, non autem si vt conuertatur in vsus pios, *Sanchez lib*. 2. *opusculorum moralium, cap*. 3. *dubio* 25. *num*. 15. vbi subdit, quòd illa, quæ antiquitus solita erant capi, pro vtilitate priuatorum Canonicorum, non possunt hodiè capi, etiam ad opera pia, & *num. seqq*. agit de consuetudine Ecclesiarum Cathedralium, Collegiatarum, & Parochialium, vt noui residentes, non lucrentur fructus primi anni, &c. vel tantum certam, partem eorum, sed quòd cæteris antiquioribus accrescant, reuocata fuit per Pium V. quòd limitat, ex declarat. S. *Cogreg. Cardinal*. vbi totidẽ fructus ipsis reseruẽtur pro solutione debitorũ, & funeraliũ, post eorũ obitũ.

Fol. 544. *num*. 334. *lin*. 4 ibi *verbo eiectus*, quòd non possit venire contrà renunciationem, *Sanchez lib*. 6. *summa cap* 9. *nu*. 33 etiam pro hæreditate, sibi obueniente post eiectionem, vide *decis. Rota in Romana fiddeicommissi de coronis*. 26. *Nouembris* 1637. *coram Virili, qua est* 109. *in Nouissimis diuersorum*, in facto autem, quidam eiectus, vt incorrigibilis, & si renunciauerat tempore professionis, obtinuit alimenta, à fratribus ex hæreditate matris, post eiectionem, defunctæ, ex doctrina, eiusdem *Sanch. lib*. 7. *cap*. 7. *n*. 5.

Fol. 547. *num*. 373. *lin*. 2. ibi, *num*. 4. Adde, & post . *ium*, habetur, per *Nouarium in sui singularibus, conclus*. 106. *sub num*. 2. quando autem Episcopus possit exercere iurisdictionem contentiosam extrà Diæcesim, *Riccius par*. 2. *decis*. 87. qui *decis*. 79. agit, an Episcopus, extrà Diæcesim possit prædicare.

Fol. 548. *num* 381. *lin*. 1. ibi irregularitatem, Adde, cum hac opinione transit *Nouarr. cit. conclus*. 106. *sub num*. 3. referens Authores pro contraria, quam sequitur *Diana par*. 5. *tract*. 10. *resol*. 4.

Fol. 551. *nu*. 405. *lin*. 15. ibi *ad finem*, Adde, sequitur *Thesaurus par*. 2. *de pœnis Ecclesiasticis, verbo electio, cap*. 3. *num*. 1. *in* 3. *notab*. qui ait, quòd secundum magis communem sententiam, dicta pæna respectu Episcopi confirmantis indignum, rationibus, de quibus ibi, sit ferendæ sententię, quòd autem, quando contrà dictum collatorem, fertur suspensio, post monitionem, non possit relaxari, nisi à S. P. *Laym. lib*. 4. *cap*. 17. *num*. 27.

Fol. 554. *num*. 427. *lin*. 82. ibi habitatio, adde, dummodò sit suscepta bona fide: ità *Riccius ait par*. 2. *decis*. 106. *iuxtà decis. nouissimam collectam à Farinacc. par*. 2. *decis*. 590.

Fol. 556. *num*. 442. *lin*. 9. ibi *num*. 3. Adde, neque aliqua alia censura, *Campanilis Rub*. 9. *cap*. 6. *num*. 7. vbi hoc dicit, verũ, & si per vsum falsarum litterarum, aut falsorum testium obtinuerit quis ob ordinario dictam licentiam, & testatur: ità obtinuisse, pro quodam, &c.

Fol. 557. *nu*. 444. *lin*. 6. ibi ob stipendium, adde, *Campanilis cit. cap*. 6. *ad finem*, vbi dicit, quòd ità vidit semper obseruari, de qua re, etiam *Sanchez lib*. 7. *Opusculorum Moralium, cap*. 1. *dub*. 47. qui excusat à culpa (quia vt ipse ait de iure non est imposita aliqua censura, pro hoc casu) simpliciter celebrãtẽ, vt sup. secretè. quid si Episcopus originis, vel domicilij noluit concedere commendatitias Sacerdoti suo subdito volenti, se absentare à Diæcesi propria, verum sufficiat ad hoc, vt obtinere possit licẽtiã celebrãdi, extrà illã, ostẽdere litteras suę ordinationis, vel per testes ꝓbare, se esse Sacerdotẽ, ac nullo impedimento Canonico esse irretitum; tangit *Campanilis cit. cap*. 6. *num*. 4. qui subdit, S. Congregationem declarasse, non esse denegandas à præfato Episcopo commendatitias dictis Sacerdotibus, vel Clericis non habentibus, ibi beneficia requirentia, residentiam, & resoluit dubium, quòd potest fieri, nempè ex *Concil. Trident*. non posse, scilicèt quem ordinari, nisi etiam sit adscriptus seruitio particularis Ecclesiæ, & quòd talis adscriptus, non possit discedere, absque licentia

licentia Episcopi.

*Ibid.col.2.lin.*9.ibi Februarij 1553.Adde, de qua re, latè *SanctarelIus variarum resol.quæst.*49.*à num.*6.

Ibid.lin. 13. ibi *num.* 12. Adde, *Marchinus sup.num.*7.*post Bonacinam de clausura q.* 2. *pun.*10.*difficult.*5. *num.*4.*&* *Diana par.*4.*tract.*2.*resol.*84.

Ibid.nu. 447.*linea vltima*,ibi de qua suprà, Adde. Nota,quòd *Nouarius in sua summa Bullarij, cùm de ordinandorum titulo,num.*14 supponit,ordinantem non incurrere suspensionem, qui tamen debet intelligi de ordinante dictos Regulares ignoranter,vt per *Alzedum in sua Praxi lib.* 2.*cap.* 5.*nu.*53.

*Fol.*558.*num.*450.*lin.*10.ibi licere, Adde: ità intelligo Authores simpliciter docentes,talem esse suspensum, & irregularem, vide infrà *verbo Religiosus ordinatus.*

*Ibid. numer.*453.*lin.*6. ibi contracta,Adde, *Nouarius sup.num.*19.*& nos infrà.*

*Fol.*559.*col.*2.*post lin.*19.Adde.Oblationes recipientes à raptoribus Ecclesiarum, quàm suspensionem incurrant,*Bonacina cit.pun.*6.*num.* 7.

*Ibid.num.*461.*lin.*6.ibi,*num.*4.Adde,*Villalobos p.*1.*tract.*:8.*diffic.*9.*num.*4.

Ibid. num. 462. *lin.* 4. ibi *num.* 5. Adde, *Barbosa alleg.*5.*n.*2.*& alleg.*111.*nu.*7.

*Ibid.lin.*10.ibi *num.*48. Adde,& *Villalobos cit.num.*4.*ad finem.*

*Fol.*560.*num.*464.*lin.*14.ibi,*ad finem*, Adde, & repetit *par.*5.*tract.*10.*resol.*38.

Ibid.linea 17.ibi *Concil.Trid.* Adde,*Barbosa cit.allegat.*5.*num.*4.

*Ibid.col.*2.*linea* 1.ibi aduertendum est,Adde,vide *Rotam in nouissimis,par.* 1.*lib.* 1.*decis.*222.*num.*4.

*Ibid.num.*467. *linea penult.* ibi ex quo decreto, Adde,& *Nouarius in sua summa Bullar.cum de ordinatis,extrà tempora, num.*30.vbi quòd nomine Ordinarij, qui debet ratam habere dictam ordinationem, sit Episcopus,vel eius Vicarius, ipso Episcopo agente à remotis, vel habens speciale mandatum, & quod hoc casu, nec aliquam suspensionem incurrat Episcopus ordinans.

Fol. 561. *col.* 1. *post lineam* 4. Adde, contrarium docet *Campanilis Rub.*6. *cap.* 2. sed videte infrà.

*Ibid.num.*472.*lin.*3. ibi supinam, Adde, vt post *Auilam, & Dianam*, habet idem *Marchinus sup.n.*10. *ad finem*, de qua re, iterum *Diana par.*5.*tract.*10.*resol.* 31.*& seq.*

*Ibid.num.*473.*lin* 14.ibi vt suprà,Adde.Nec obstat, quòd Paulus V. in *Regula* 33. Cancellariæ, videatur velle, vt circà hanc materiam, stetur Constitutioni Pij II. quia vt dicam infrà intelligitur, quò ad pœnas.

*Ibid.num.*475.*lin.*12.ibi casus specialis,adde, vndè non est ità, vbi pro qualibet, causa Episcopus est suspensus,vt supponit *Nouar.in summa Bullarij cum de ordinatis ex tempora,nu.*24.

*Fol.*562.*col.*1.*lin.*12.ibi sui familiaris,Adde, latè *Riccius par.* 2.*decis.*282.

*Ibid.lin.*18.ibi de reformatione, Adde,latè *Alzedus par.* 2.*sua Praxis Episcopalis cap.*5.*num.*40.

*Ibid.num.*478.*lin.*29. ibi *ad finem*, Adde,ità intelligi debet, *Alzedus loco proximè citato,num.*32.vbi excipit paruam absentiam,& in puncto notat P.*Naldus verbo ordo,num.*16.

*Ibid.num.*479.*lin.*17. ibi vellet,&c. Adde, vndè *Nouar. in summa Bullarij cũ de ordinandorum titulo*,ait post alios, nõ posse quem ordinari ad titulum beneficij futuri.

*Ibid.num.*480.*lin.*7 ibi decem dies,Adde id .n.significare debere, hanc dictionẽ, statim ostendit *Ciarl. in suis Controu. cap.* 50. *num.* 25. vbi quòd differat ab alia dictione *incontinenti*.

*Fol.*564.*num.*489.*linea* 6.ibi Addo, supplè *Mar.Antonium lib.*1. *variar.resol.vlt. casu* 28. vbi quòd talis Episcopus non possit, quando beneficium est tenuè,&non requirens residentiam,dispensare in interstitijs.

*Ibid.col.*2.*lin.*6.ibi Cardinalem Carrafam, Adde,*Ricc.par.*3.*decis.*7. docet, quòd sit suspensus Episcopus ordinans aliquem titulo beneficii tenuis,quando etiam non habet cum eo supplemenmentum de patrimonio.

*Fol.*565.*lin.*10.ibi puniri debeant, Adde,de qua re, *Barbosa allegat.*8.*num.* 5. vbi quòd hoc intelligi debet vltrà suspensionem, quàm incurrit ex *Concilio Tridentino*, latam contrà ordinantes aliquem absque dimissorijs proprij Episcopi,de qua *sup.*

*Fol.*566.*num.*503. *lin.*2.ibi dimissorijs. Adde (*& si ad finem,numeri primi*, videatur contrarium docere,sequuta declaratione Iudicis.)

*Ibid.num.*510.*lin.*11.ibi manifestus, Adde,in puncto de absolutione,huius suspensionis *Portellius in suis dubijs Regularibus,verbo Ordinis Sacri suspensio,nu.* 14. *versic. quod si Sixtus V.* vbi quòd Prouinciales,& fortè locales Superiores possint absoluere ab hac suspẽsione, & dispensare in hac irregularitate,etiam

te, etiam quando casus est publicus.

*Fol.*568.*num.*519.ibi *num.*55. Adde, an autem talis suspensio; sit ab ordine sic male suscepto, vel ab omnibus alijs etiam ordinibus; patet ex his, quæ dixi *sup.num.*535.*&* 461. de ordinante, & dicam infrà *n.*533.*&*641. loquendo de ordinato antè legitimam ætatem; nam eodem modo ponitur suspensio contrà ordinatum absque litteris dimissorijs, quàm antè legitimam ætatem, & extrà tempora, vt dixi etiam suprà.

*Ibid.n.*521.*lin.*3. Adde, videte *Nouar. in suis singularibus, conclus.* 100. vbi *n.* 6. post *Genuensem*, limitat hanc sententiam in Curia Neapolitana, quia (vt ipse inquit) non ordinat alibi natos, ex eo, quod eorum parentes sint, vel fuerunt Neapolitani.

*Fol.*569.*n.*527.*lin.*21. ibi *par.*1.*num.*1. Adde, *Chartarius decis.Curiæ Archiepiscopalis Mediolan.*94.*nu.*118.*&* 122. vbi latè de probatione talis suspensionis. Et quòd onus probandi minorem ætatem, spectet ad eum, qui illam negat, probat, *ibid. num.* 135. *ad finem.*

*Fol.*570.*col.*1.*lin.*7. ibi & irregularitate, adde, *Riccius par.*3.*decis.*283. & in puncto, *Chartarius cit.decis* 94. *num.*146. *& seqq.*

*Ibid.n.*534 *lin.*14. ibi eandem ætatem adde, absoluuntur tamen à suspensione, & dispensantur in irregularitate contracta ex excercitio ordinum à superiore, iuxtà ea, quæ dixi suprà *nu.*510.& habet P. *Peregrinus par.* 2. *Compendij priuilegiorum nostræ Congregationis, verbo ordo*, §.2.

*Fol.*571.*n.*542.*lin.*12. ibi *resol.*119.*n.*12. adde, item quia hæc suspẽsio est inducta ob crimen, & sic irregularitas cõtracta ex eius violatione, nõ est ob defectum ætatis, vt volunt aliqui, quos sequitur *Chartarius cit.dec.*94.*n.*121. sed ex delicto, opinio tamẽ *Char.* est probabilis.

*Fol.*573.*nu.*557.*post lin.*3. Adde, quòd hoc sit crimen leue, & per consequens de eo inquisitus, nõ debet torqueri, vt habetur per *Chart.supracit.dec.*94 *ad fin.*

*Fol.*574.*nu.*564.*lin.*6. ibi contrà *Pyerinum* Adde, *qui in suo Prælato Regulari q.*3.*c.*7.*n.* 11. putat, neq; hodiè dicto priuilegio posse vti Iesuitas, quod est contrà Praxim, non solum dictorũ Iesuitarũ, sed ẽt nostrę Congregationis, vt sup. dixi.

*Fol.*578.*n.*591.*lin.*10. ibi, vt dixi suprà, adde, ac etiam ibi allegatis, accedit *Sanchez lib.*7.*Opuscul.Moral.c.*1.*dub.* 28.*n.* 10.

*Fol.*593.*n.*592.*lin.vlt.* ibi *de simonia*, Adde, in specie, quòd superior Regularis nõ possit absoluere ab hac simonia in ordine, licèt possit absoluere à simonia commissa in officijs Regularibus, *Lezana par.*1.*cap.* 18.*n.*39.

*Fol.*595.*col.*1.*lin.*8. ibi *dec.*246.*nu.* 2. Adde, quis absoluat etiam ab istis pœnis, *Sanchez lib.*2.*Opuscul.Moral.c.*3.*dub.*104. *n.*64.*&* 120. *Item fol.*597.*nu* 717.*lin.*5. ibi incurrenda, & cæt. adde, videte *sup.num.* 591 *cum Addit.*

*Fol.*605.*nu.*765.*lin.*4. ibi sequitur, Adde, dictum ordinatum, tantum esse suspẽsum, non autem irregularem, quia irregularitas fundabatur in eo, quod susceperit ordinem in excommunicatione ipso iure lata ab Episcopo, vt per *Sanchez loco proximè cit. & alios relatos per Thesaurum loco infrà citando*, & per consequens.

*Ibid.num.*767.*lin.vlt.* ibi sub conditione, Adde, vnde patet, quid dicendum sit ad casum propositum de clerico Terræ Tramunti, qui cum diù institisset apud suum Diœcesanum Episcopum, vt illum insigniret ordinẽ Præsbiteratus et sẽper id ei negatũ fuerat, fortè ob eius inhabilitatem, qui postea cum præsens esset ordinationi factæ ab eodem suo Episcopo, & Episcopus diceret, quòd accederet clericus de Terra Tramunti, intelligendo de alio, cui promiserat ordinationem) accessit ille primus, de quo non intelligebat Episcopus, & fuit ab eo ordinatus, licèt enim dubitari, non potest, ipsum dici debere, furtiuè ordinatum, cùm non fuerit antea approbatus, & admissus ab Episcopo, tamẽ iuxtà cõmunẽ opinionẽ, recepit charactere, & si sit suspẽsus ab exequutione dicti ordinis, ꝙ procedit etiã si Episcopus protestatus fuerit, non habere intentionem ordinandi accedentes furtiuè, &c. vt post *Marchinum dixi sup.nu.*723. quia ex hoc quòd quis habeat intentionẽ generalem non ordinandi, non infertur, non habere, quoq; intentionem specialem, quãdo cõfert de facto ordines, cùm ista sint diuersa, quod confirmatur, ex eo, quia post talẽ protestationem, iuxtà Pontificale, statim absoluit dictos ordinatos à quocunque excomunicationis, &c. vinculo, adesse dũ recipiendi dictos ordines, ꝙ est idẽ cum eo, quod ait, post *Henriquez lib.* 14.*cap.*6.*nu.*5. & alios *Thesaurus loco suprac.c.*2. vbi testatur, hanc opinionem esse magis communem, nempè

Episco-

Episcopum, quando actu ordinat hũc furtiuè accedentem contrà suam protestationem, censeri mutare intentionem, & practicè habere intentionẽ absolutam, licèt speculatiuè habeat illam conditionatam, videte *Henriq. loco suprac.* vbi benè declarat, quare contrarium accidat in sacramento matrimonij.

*Fol.*620.*alias* 613. *verbo Rapina Ecclesiarũ lin.*1. ibi clerici, Adde, (idest eiusdem Ecclesiæ, vt dixi *suprà nu.*783.)

*Fol.*624.*alias* 616.*num.*813.*lin.*17. ibi, *ad finem.* Adde, (vndè neque suffraganeos Episcoporum, seù coadiutores, sine successione Episcoporum, teneri ad residentiam, stante residentia ipsorum Episcoporum, obseruatum vidi, iuxtà vltimam constitutionem, circà hanc materiam) fauet *Alzedus par.* 1. *sue praxis cap.*3.*num.*47.*ad finem.* De his, quæ potest talis coadiutor, vide *Gau. in suo Manuali Episcoporum, hoc verbo.*

*Fol.*620.*nu.*829.*post lineam* 9. Adde, an hæc conclusio habeat locum in Prælato Collegiatæ, habente tantum curam iurisdictionalem in foro exteriori: pro parte negatiua, scilicèt talem Prælatum non teneri ad residentiam, allegabantur *Fuscus de visitatione lib.* 2. *cap.* 4.*num.*14. & *Zecchius de Republica Ecclesiastica cap.*26 qui loquuntur de obligatione residendi inducta, tum *ex Conc. Trid. sess.*6.*cap.*2. de reformatione, quod loquitur de habentibus curam animarum quò ad forum internum, à qua non licèt arguere ad hanc curam iurisdictionalem pro foro externo, ideòq; ista non inducit incompatibilitatem cum beneficio habente curam animarum in foro interno, vt post alios habetur, per *Gonzales in Regulam* 8.*Cancellariæ*, §.6. *num.* 63. & *Stephanum Gratianum p.*1. *suarum disceptationum forensium cap.*133. *à nu.* 26. tum etiã de residentia requisita ab eodem *Concilio sess.*24. *cap.*12. vbi est sermo de obtinentibus in Cathedralibus, vel Collegiatis, Dignitatem, Canonicatum, &c. cum onere interessendi choro, (quod voluit dicere *Fuscus loc. suprac. ibi licèt alij secus, sess.*24 *c.*12.*§. preterea obtinentib.* quasi dicat, & si alij Prælati Collegiatarum, qui habent hanc curam iurisdictionalem in foro exteriori, teneantur, vĩ *dict. sess.* 24. *cap.* 12. residere, quando scilicèt etiam debent choro inseruire, vndè vt refert *Garzia par.* 3. *de beneficijs cap.* 2.*num.*199.*vers. ad septimum.* S. Congregatio declarauit, has dignitates, per se ipsos, teneri officium obire, & missas canere,) *Sanctarellus,* autem *lib. suo variar. resol. q.* 1.*num.*11. & si fateatur de his Beneficiatis habentibus curam iurisdictionalem, quò ad forum externum, non loqui *Concil. Trid. nec sess.*6.*cap.*1. *nec sess.*23. *cap.*11.*nec sess.*24.*cap.* 12. tamen docet teneri illos adresidentiã iure naturali, (ꝙ etiam asserit, *Bonac. in Opusculo de onere beneficiatorum, &c. pun.* 3. *nu.* 1. *versic. hac ratio,*)& tandem concludit, *comprehendi in Const.* Pii *IV.*91. *incip. in suprema*, vbi supponens S. Pontifex obligationem, *ex Concil. Trid.* curam habentium, declarat, ꝙ ipsis morientibus extrà residentiam, succedat Camera Apostolica, sicut etiam S. Congregatio, apud *Garziam loco suprà cit. num.*179.*vers. Decima*, declarauit, comprehendi in *Const. Pij V.* 65. *incip. cupientes*, quę etiam supponit obligatione eorundem curam animarum habentiũ, & addit, cõpelli posse per ordinarios ad residendum. Attamen, cùm obligatio ista naturalis non oriatur, nisi ex onere, quod dictæ dignitati, officio, vel muneri, est annexũ, & illud non possit exerceri, nisi per se ipsum, vt habetur ex eodem *Bonacina suprac. nu.*1.*in principio*, iuncto, *num.*11. *vers. habentes.* Sequitur, veram esse doctrinam, *Fuscbi, & Zecchij*, vbi d. Dignitati habenti curã iurisdictionalem, non est annexum aliquod onus per soluendũ per ipsum Prelatum; esse quoque verã opinionẽ cõtrariã, vbi nõ est annexũ illi simile onus, quod satis confirmatur, ex declaratione. S. Congregationis relata per *Gonzales in Regulam* 8.*Cancellariæ, glosa* 6.*num.*64. & *Gratianum cit. cap.*133.*n.*30. nempè *Archipresbiteratum habentem aliquam iurisdictionem, esse beneficium simplex; dummodo residentia in eo necessaria.* Quia ex ea satis colligitur, solam iurisdictionem, vt suprà non esse sufficientem causam, ex qua iure naturali, obligetur quis ad residendum, ratio innuitur à *Gratiano sub nu.*29. quia in istis beneficijs attenditur consuetudo, an dicta cura iurisdictionalis per se, vel per alium exerceatur, Adde, quòd cùm de hac cura iurisdictionali tantum, non loquatur (secundum DD. de quibus suprà) S. Concilium Tridentinum, huic consuetndini non officit derogatio ipsius, facta in *eod. Concilio sess.*24 *cap.*12. nec etiam talis consuetudo

tudo est contrà ius naturale,quia non omnis iurisdictio de iure naturali debet exerceri per se ipsum,vt latè fundaui in consultatione de hac re. In casibus occurrentibus; inquirendum est primo, an dictæ Dignitati præter iurisdictionen,aliquod onus sit annexum,scilicèt interessendi choro,cùm alijs dignitatibus, & Canonicis collegiatæ,pro quo casu forsan procedunt declarationes adductæ, per *Garziam loco supracit.n.*181. Secundò, cognito non reperiri dictum onus annexũ, inquirendũ,an consuetudo sit pro residentia,vel non,quæ õnia procedũt,vt optimè refert decisum *Garzias cit. n.* 181. *&* 480 si dicta Prælatia non habeat territorium,& iurisdictionem, quasi Episcopalem, quia aliàs non possunt simpliciter appellari, ac iudicari, vt habentes solã curam iurisdictionem quò ad forum externum, & proindè licèt non teneatur illam obtinens ad residentiã chori, tenetur tñ vt Episcopus ad residentiam in loco, tamquam habens etiam curam, quò ad forum internum, vndè in *Concilio Trid.cit.sess.*6.*c.*2. agitur de residentia, horum Prelatorum Episcopis inferiorum. Ad cuius ornatũ, nota declarationem relatam à *Barbosa cit. allegat.* 53.*nu.* nempè Commendatarios Abbatiæ curam iurisdictionalem tãtum, non autem sacramentalem habentes, Concilij Tridentini decreto non constringi, refert etiã istam declarationẽ *Garzias in addit.ad cit.cap.*2.*nu.* 181. Quia dixi sup.in *addit.ad fo.*557.*lin.*6. Episcopum non posse denegare commandatitias Sacerdoti,aut Clerico discedere volenti à Diœcesi,nota id esse verum,etiam si ibi habeat beneficiũ simplex non requirens seruitium personale, quia neque illi,simile seruitium,& sic residentiam, potest Episcopus imponere,ex S. Congregatione, *Sanctarellus in suis varijs resol. q.* 1.*num.*15.*ad finem.*

Ibid. Resignatum beneficium Episcopus conferens propinquis, vel familiaribus ipsius Episcopi, vel resignãtis *sup. Recoll.*4.*verbo Resignationem,&c.*quibus illic allegatis,addo,*Nau.apud Sayrum in floribus lib.*1.*tit.*6. *dec.*9.Fuit in facto dubitatum, an is, qui resignauit beneficium, quod fuit postea collatũ. Nepoti ipsius resignantis,post obitum istius Nepotis,possit obtinere dictum beneficiũ de nouo, & patronus iterũ præsentare ipsũ? & licèt quidã putarẽt vigore Constitutionis Pij,de qua suprà resoluendum pro negatiua. Tamen contrarium fuit resolutum, ex quo, nec in dicta Constitutione, nec alibi reperiatur id prohibitum, & pœna priuationis alicuius iuris, nunquam incurritur, nisi expresè à lege explicetur, *Glosa fin.in cap. fin. de iure patron,*quæ est communiter recepta, vt per *Nau. cons.*5.*de verb.signif.* Accedat,quod in facto proposito tractabatur de beneficio iuris patronatus, in quo, vt dixi *loco supracit.* non habet locum dicta constitutio.

Fol. 626.*col.*2.*lin.*18. ibi consecrata,Adde, Sacerdos non habens Hostiam grandem,potest in secreto celebrare cum Hostia parua, seu particula, *Diana par.*6.*tract.*7.*resol.*17.*vers sed hac.*

*Fol.*632.*col.*1.*lin.*13.ibi. Confidentiarum. Adde,fauent Doctores,quos refert,& sequitur *Diana tom.*4.*tract.*2.*resol.*93. *vers. hinc contrà,*docentes,simoniam in beneficio,& si publicam,non inducere irregularitatem.

*Fol.*633.*num.* 876.*linea vltima* ibi *reseruatam,*Adde, ac etiam prælopponit *Carena de Officio Sanctæ Inquisitionis, tit.* 6.*num.*34 *vers. Confirmatur* 2.

*Fol.*634.*col.*1.*lin.*2.ibi *resol.*59. Adde,& repetit adducendo alios authores, meam, sequentes opinionem,*par.* 5.*tract.*14. *resol.*2.*quæst.*2.& latius, *par.* 6. *tract.*6. *resol.*36.

*Fol.*644 *col.* 1.*lin.*12.ibi particularem,adde, vt per *Carenam de Officio Sanctæ Inquisitionis par.*2.*tit.*9.*nu.*34. vbi ponit formam ipsorum edictorum, cum eorum explicatione.

*Fol.*646.*n* 940*linea* 9.ibi,denunciare, adde, Aliam distinctionem adhibet, *Carena supracitato tit.*9.*ad finem,* nempè, aut fides pænitentis, est confessario benè nota, & tunc potest eam absoluere, cum solo proposito,aut illius fides nõ est nota confessario, quia est persona ordinaria, & tunc subdit ipse, nisi vrgeat necessitas communionis,non debet eam absoluere, allegans *Autlam Zanardum, & Lazarium*, quæ distinctio coincidit cum doctrina suprà posita.

*Fol.*652.*n.*969.*lin.*16.ibi,*ad fin.* adde, idem docet loquẽdo de Episcopo paupere *Gambarupta de casibus reseruatis, ad finem,*cùm de suspensionibus, *sub nu.* 9. qui subdit,pauperem Episcopum dici eum, qui & si habet Diæcesim amplam, & latam;tamen non habet mille àureos ãnui redditus, argumẽto

desumpto

desumpto à *C.Trid.sess.24.c.13.de refor.*
Ibid. num. 972.*lin.* 12. ibi *finem*. Adde, de Diæcesi Aquensi, vbi communitates in totum procurant, Visitatores ob paupertatem Parochorum, ac de oppido Nitiæ Palearum, vbi quia beneficia sunt pinquia, pro medietate Populus, & pro alia medietate, Clerus, procurat, testatur *Gambar.ad fi.tit.n.6.*
*Fol.*654.*col.*2.*lin.*4.ibi acceptionem. Adde, fauet *Gambarupta loco supracitato, paulo antè finem*, his verbis, quid si laici donent aliqua exculenta, vel poculenta, an habeat locum pæna? Ego distinquerem, aut ista dantur ab his, qui procurationem præbent, & tunc nulla erit differentia inter Laicos, & Ecclesiasticos, authoritate, *Conc.Trid.* generaliter loquentis, *sess.*24 *cap.* 3.*de reformat.* & pænas prædictas extendentis; Aut ab his, qui non tenentur, ad procurationē, & credo, ab ista pæna excusari, quàmuis tutius esset abstinere, &c.
*Fol.*658.*col.* 1.*vers praeter peccatum, linea* 8. ibi contrà aliquos. Adde, quos sequi- *Beya p.*1.*resp.casuum Bon.casu* 29.*in pr.*
*Ibid.col.*2.*lin.*28.ibi exerceantur. Adde, fallit, hoc in ordinatis sic simoniacè, quia expressè declarantur irregulares, exercendo dictos ordinēs, à Sixto V. in sua Constitutione, contrà malè ordinatos; quam habetis de verbo ad verbum, apud *Sayr.cit.lib.*4.*c.*17.*ad fi.*
*Fol.*661.*col.*1.*lin.* 19. ibi *&c.* Adde, *Beya par.*1.*Respons.Bonon.citato casu* 29.
F. 669.*col.*1.*vers.difficultas, lin.*9.ibi absolutione. Adde, vt dixi *sup.Rec.*1.*à n.*455.
*Ibid.num.*1048.*lin.* 18.ibi *Resolut.*24.Adde, & probat nouissimè, *Thesaurus, par.*1. *de pœnis Ecclesiasticis, cap.* 26. *ampl.* 3.
*Ibid.num.*1050.*lin.*19. ibi *num.*944. Adde, quibus ibi allegatis, accedit *Thesaur. loco proximè citato, ad finem.*
*Fol.*674.*num.*1072.*lin.*5.ibi *nu.* 407. Adde, quibus ibi citatis, accedit *Diana par.* 5.*tract.*9.*Resolut.*17.*ad finem.*
*Fol.*676.*nu.*1079 *lin.*21.ibi *ad finem.* Adde, & sequitur eam, tamquam veriorem, & probabiliorem, *Bossius de triplici Iubilei gratia.sect.*4.*casu* 18.*num.* 49.*ad finem.* Qui *num.sequenti.* cum *Sanchez*, contrà *Layman*, hoc modicum tempus, putat esse, vbi quis alibi reperitur animo non permanendi per maiorem partem anni, & si ibi sit permansurus quatuor, vel quinq; mensibus.
Ibid. linea 45. ibi suspensionem. Adde, cùm vtroque casu cesset scandalum, quia non fiunt hæ actiones publicè, & quando cessat scandalum; ambarum legum transgressio, non turbat pacem loci.
*Ibid.num.*1081.*lin.*17.ibi Episcopi, Adde, fauet *Portellius in suis dubijs Regularibus, Verbo Episcopus, in Addit.numer.* 5. *ad finem*, vbi contrà *Rodriquez*, docet, quòd & si Episcopus, vi *Concilij Tridentini*, possit punire Monachum, seù Regularem extrà claustrà notoriè delinquentem, tamen non possit eum censuris, ob id punire.
*Fol.*684.*num.*41.*lin.*13.ibi *num.*393. Adde, non erit tamen hæc irregularitas, ex homicidio volūtario, vt est certū.
*Ibidem colum.*2.*linea* 12.ibi vt infrà. Adde, sicut neque erit irregularitas ex homicidio voluntario, vbi quis mulierem grauidam percusit, sine animo causandi abortum, volens percutere leuiter, & tamen sequitur abortus. *Auila par.* 7. *disputat.* 6.*sect.* 2. *dub.* 1. *conclus.*1.*ad finem.*
Ibidem num. 46. *linea* 8. ibi probabilem. Adde, quam docet *Auila loco suprà citato dub.*4. *ad finem*, qui tamen subdit, quòd si Consultus deponat omnes rationes, quibus motus fuit ad acceptandum Consilium, & dicat, non propter Consilium, sed propter alias causas, velle abortum, vel homicidium sequi (Cui in hoc credendum est) consulentem non manere irregularem. Vndè non sufficeret, si post sequutum abortum, vel homicidium, id assereret consultus, vt quidam putabant, præsupponitur, enim interuenisse reuocationem antè executionem.
Ibidem linea 20. *Resolut.*7. *&* 8. Adde, qui etiam *citata Resolut.*8.tamquam probabile, & tutum, probat, quòd & si quis teneatur ex iustitia impedire homicidium, & non impediat, etiam ex dolo, peccet: non impediendo contrà iustitiam, non tamen incurrat irregularitatem, ex quo non per hoc, sit causa positiua, & positiuè influens in homicidium, vt requiritur ad irregularitatem incurrendam, *& ad finem*, idem dicit de eo, qui per vim, vel metum, aut dissuasionem, impedit, ne aliquis impediat homicidium, *& Resol.*9. de Sacerdote, qui sciens, alios velle homicidium committere in vindictam iniuriæ illatæ eidem Sacerdoti, non contradicat, neque prohibeat, aut impediat.
*F.*695.*in addit.ad f.*305.*lin.*4.ibi extendentibus adde, nō fertur censura aliqua.

FINIS.

Errata grauiora, quæ mutant sensum, vel allegationem.

Errata	Correctio	fol.	nu.	lin.
exprimatur	exprimantur	1	6	5
æquipollet	æquipollent	3	27	36
exercitium	exercitum	4	29	3
par. 1.	par. 2.	3	51	4
comunicat	communicant	ibid.	54	6
Pontifice	Pontifici	ibid.	ibid.	17
dispensationem	dispensatione	ibid.	58	8
illa	illam	ibid.	59	6
ex homicidio.	lege. in genere.	9.	60	1.
supposita	suprà posita	ibid	61	5
c. 1.	c. 2.	ibid.	ibid.	7
ad cōditionem	ad conditorem	10.	71.	5
consuli	consultum	13	85	19
censura	censuræ	ibid.	88	16
pernale	personale	18	116	6
distributiones	distributionibus	10	119	21
quotidianas	quotidianis	ibid.	ibid	22
percipiendas	percipiendis	ibid.		
nec	monet	20	128	14
simile	similem	22	antè nu. 136	
excommunicatum	excommunicationem	ibid.	136	17
conferri	confiteri	ibid.	142	6
censuram	censura	26.	169.	5
n. 59	n. 62.	27.	179.	8
pæn.	pæna	ibid.	187	6
præcipuum	præcipuus	28	188	24
qui fer	qui fert	29	190	1
amotione	amotionem	30	196	6
sit	sis	ibid.	202	
reseruato	reseruatos	32	14	
constitutionem,	constitutionis	33	214	2
quod	quo	34	223	11
à censura.	Dele à	36	245	9
recoll. 1.	recoll. 10.	ibid.	246	12
istam excommunicationem latam:	ista excommunicatione lata	ibid.	248	1
paritatis	paruitatis	ibid.	ibid.	10
sectatores	sectantes	37	257	21
resolut. 24.	resolut. 240.	40	279	vltima
eosdem,	adde authores	42	298	12
excōmunicati	excōmunicatio	45.	324	6
comprehendatur	comprehendantur,	ibid.	327	28
excommunicationem:	in excommunicationem	46	335	18
mandatis	mandantis	ibid.	336	6
talis	Adde incurrat	ibid.	337	7
consilio cum.	cum consilio	47.	col. 1.	16
debent:	debeat	ibid.	ibid.	22.
concludantur	includantur	ibid.	336	4
c. ciuitas	c. si ciuitas	ibid.	ibid.	11.
nu. 136.	nu. 146.	ibid.	338.	14.
censuram	censura	48.	in titulo	
ordinariam	ordinariorum	ibid.	345.	62
naturalem	naturale	49.	350.	4.
ignoranti ista.	ignorantia	ibid.	352.	3.
conscientia	conscientiæ	ibid.	353.	4.
plicauit:	punit Christianos	50.	col. 1.	11
positam	positæ	ibid.	ibid.	23.
censuram	censuræ	ibid.	362.	2.
c. si verò	Adde el 2.	ibid.	ibid.	7.
nu. 273.	Adde qui etiam.	52.	369.	25.
excommunicatione. interdicto.	excommunicationem, suspensionem, & interdictum	53.	382.	1.
irregularitatem	irregularitate	54	293	2 & 10
dictam excomunicationem minorem	dicta excommunicatione minori.	55	399	16
Marchinus	Marchinum	56	402	9
ignoret	ignorans	ibid.	ibid.	14
intrinseco	intrinsecè	57	415	25
Caiet. par. 2.	Caiet. prima. 2.	58	col. 1.	12.
excusaret	excusare	ibid.	ibid.	13
minueret	minuere	ibid.	ibid.	14
censuram	censura	ibid.	426	7
tract. 5. p. 2.	tract. 5. p. p.	60	434	8
censuram latam	censura lata	61	453	9
suprà,	Adde parte p.	65	474	1
fuerat	fuerant	ibid.	477	2
Absolui	Adde peccata illi annexa	ibid.	ibid.	14
regulari	regulariter	68	479	3
quia,	Adde per hoc	69	506	1
latis,	Adde sibi reseruatis	ibid.	513	1
Alijs	Alij	70.	col. 1.	23
excommunicationem	excommunicatio	72.	529.	5
casu quod.	casu quo	78	564	1
quam	tamquam	82	34	3
irritatus	irretitus	86	74	17
delegatus	delegans	89	98	13
sententia	sententiæ	92	119	9
quæsito seq.	Adde nu. 653.	94.	145	10
Iudicis	Iudici	ibid.	152	10
cur	datur	ibid.	168	13
Episcopos	Episcopus	ibid.	169	14
quasdam	quosdam	97	177	2.
siue;	Adde Iudex à quo.	ibid.	178	26
non	noui	98	182	10
limitat	limitatur	ibid.	193	1
adiuncti	adiunctos	99	199	3
inter	intrà	101	221	3
cadente	cadentem	102	230	3
& similes:	& similibus	ibid.	234	1
par.	Adde prima.	103.	247	pæn.
maioris	maiorem	104	259	8
disp. 2.	disp. 1.	105	276	5
num. 2.	num. 20.	108	297	vltima
contingit	contigit	ibid.	301	2
disp. 1.	Adde p. 4. §. 5.	110	309	8
alia	aliam	ibid.	311	20
vbi reijcimus,	Adde Lectorem	111	321	vltima
dicit.	Adde Superior	112	323	35
casu quod.	casu quo	115	348	22.

ferri

ferri ferre ibid. 349 11
ex.extrà 116 353 2
valdè validè ibid. 356 9
reperio reperitur ibid. ibid. 21
domos domo 117 360 17
Riecius Viuius 122 400 1
resol. 16. resol. 13. 124 415 9
lib.1.tr.1.n.1. lib.1.tr.5.n.5. 126 428 11
resol.77. resol.73. ibid. ibid. 16
infert Diana:refert Diana ibid. 432 4
antea latæ anteà latis 128 440 3
incurrat,dele quia ibid. 447 4
incompletum dele in ibid. 449 5
nu.13. nu.14. 130 466 14
p.2.Praxis.p.2.decis.Cur Archiep. 132 481 16
in casu,quod,in casu,quo 134 492 8
nu.19. nu.169 ibid. 494 7
Absolutus absolutis 155 497 2
potest intelligi dele ly potest 138 528 1
quod; quo ibid. ibid. 2
ad obtinenda ad obtinendā ibid.ibid.6.
quid qui id 141 561 11
aliquam occasionem: aliqua occasione 142 562 15
vt. dele 143 5707
intollerabilē Adde errorem 145 585 8
recoll.5.nu.9.resol.115.recoll.1.tract.9. resol.18. 149 610 8
q.8.nu.3.q.93.nu.34. ibid. 613 9
adhita adhibita 153 col.1.15
Sen Scaccia 154 646 16
decis.100. decis.300. ibid.ibid. 22
Iulius Clarus.Iulius Chartarius 155 649 19
qui subdit, Adde Vulpe nu. 36.156.653 23
quis à paritione. quis à non paritione 157 660 1
approbandam ad probandam 158 666 4
esse ex 156 675 12
qui quidam 160 780 9
potis potius 162 687 10
vt oles violes ibid. col.2. 22
præter istas Adde duas conditiones 167 col.1.32
p.2. p.4. 168 col. 1. 14
ferendam ferenda 169 737 7
Religione Religionibus 171 col.1.81
attentatio attestatio 172 751 5
quod quo 178 789 11
censuratus censuratum 178 col.1.17
& sit ibid. 791 17
suo loco Adde nu.955. ibid. 793 vlt.
nu.47. nu.807. 180 795 16
Nouitius Nouitium ibid. 798 17
Index tunc 185 col.1.11
Ablutio absolutio ibid. 817 22
excommunicatio excommunicationem 193 860 3
de qua suprà, Adde nu.850. 195 868 5
ipsis ipsius 199 889 24
hæresis hæresi 202 902 22
modum modus 204 908 16
cabus casibus 205 911 15
à num.... Adde 786 ibid. col.1.4
nu.6. nu.205. ibid. 928 5
interno externo 217 686 11
loc locum 231 62 16
ad tollendam ad tollenda 233 71 22
affixo affixam 239 101 8
parem par 242 118 20
nu.70. n.7. 254 189 5
hæc hic 257 257 1
processibus processionibus 398 col.1. 5
nu. 208. nu.217. 149 224 1
vestri vestiri 264 263 6
Neadanus Neapodanus 274 342 11
q.5.5. q.5.p.15. 285 col.2. 23
illam quoque:illam non ibid. ibid. 24.
Recoll.8. Recoll.3. ibid. ibid. 33
Agnus Agnos 289 col. 1. 20
ne clerici Adde &c.in 6. ibid.col.2.10
etiam qui eam:etiam qui mandatarios, qui propriè dicuntur Assassini 288. col.1.27.
& alij docentes. tamen alij docent ibid. col.2. 5
sup.§.1. sup.p. 4.§. 1. 490 col.1. 38
Gregorius XV. Gregorius XIII. 291. col.1. 20.
præsentans Adde eum ibid. col.2.20.
S.P.reseruata : nulli reseruat. 299. col. 2.17.
Dantes promictentes Dantes, aut recipientes 302 hoc verbo 1
c.3. c.30. 303 Dantes 5.
priuilegij Adde in Italia 300 col.2.42
Clemens XIII.Clem.VIII.ibid.ibid.44.
p.48.nu.38. 310 col. 1. 10.
art. tract. ibid. col.2. 9
concedentes Adde locum 311 col.1.12
q.1. q.5. 312 col.1. 12.
nu.105. nu.115. 313 Ecclesiasticas 5.
iurisdictionem Adde Episcopalem 316 col.1. 5
sup.recoll.31. p.p.resol.31.319 col.1.31.
resol.3. resol.35. ibid.ibid.47.
etiam & si 320 col.1. 50
immunitas, c. Adde 4.325.col.1.antè 1.
sup.recoll.11. Adde p.p. nu. 705 ibid. col. 2. 42.
spe. spectat 329 col.1.51.
resol.20. resol.12. 331 col.1. vltima.
quo. quod 332 col.2.49
Barbosa Adde allegat.50.vers.84. 333. col.2.43.
lacerando. Adde incurrerat 334.col.1. 36.
Bonacinam. per Bonacinam ibid.col. 2.46.
can.7. can.17. 339 col.2.27.
sup. Adde p.2. ibid.col.2. 46.
Theoremate 336 Theorem. 335. ad finem

finem. 351. col.1.6.
q.3.de clausura p.8.q.5.p.5.num.2.ibid. ibid.7.
illos illas 342. col.1. 20
lib.6.summæ c.Adde.16.nu.79. &.ibid. ibid.26.
c.5. Adde dub. 1. ibid.col.2.14.
con contrà 344 col.2.57.
p.36. p.16. sub nu.5.346.col.3.38.
nu. puncto 348 col.1.31.
vt talis sit; vt talis non sit. ibid.ibid.33.
non detur.Dele ly non.350.col. 2. 54.
id ipsi Episcopo.Adde.cum hac conditione.ibid.ibid.56.
exeuntes violantes 351 col.1. 12.
tunc sit. tunc non sit 352 col.1.20.
Lõrliæ Lombardiæ 357 col.1.49.
impugnarent. impugnare ibid. colum. 2. 11.
Alteria vlteriora 360 col.2.59.
docere Adde opinionem negatiuam 361.col.2. 58.
capere capi 366 col.2.51.
à non concesso dele ly non.366 col.2.
contineri Adde eum. ibid.ibid.ibid.
cap.3. cap.17. 377. col.1. 5.
cum simili. Absque 372 col.2.41.
vnde id. Dele id 374 col.2.vltima.
detrahant retrahant 379 c.1. 45.
Ministris Adde Ecclesiæ ibid.ibid. vlt.
si iterum: si interim ibid.col.2. 11.
& non Dele ly & 382 col.2. 13.
can.19. can.17. ibid. ibid. 16.
vel beneficij Adde vt requiritur in secundo casu. ibid. ibid. 23.
collationes collationum 383 col.1.38
dub.... adde 36 384 col.1.10.
resol.61. resol.49. 392 col.1.23.
q.8. nu.984. ibid. ibid. 31.
Pij VI. Pij IV. ibid. ibid. 40.
nauerint nauauerint ibid. col.2.24.
titulsi titulum 401 col.1.9.
omnia;adde præter Regalia ibid.ibid.22
p.3. sect.3. 403 col.1.21.
difficulter adde magis difficulter ibid. ibid.27.
aliqua adde monitio ibid. nu.10.3.
præter quam Adde quòd ibid.ibid.13.
priuilegium Adde canonis 408 39 2
In sacris.Adde Religiosi ibid.40.33.
nouis canonis ibid. 44.9.
non amitteret Dele ly non 409 col.1.19
ad hoc vt. Adde gaudeat.ibid. 51. 4
frequentatio.frequentationem 413.77.3
tradito traditio ibid.84.20
infrà dicenda adde nu.309. & seq.427. 173.22.
satisfaciat satisfacere 430 209. 3
q.seq. adde n.382.versic.secundum dubium 432 223 3
suo loco adde sup.n.98. 433. col.2.vlt.
nu.280. nu.282. 440 293 10
lia filia 446 340 15
puniri adde pro eod.delicto 469. col.2. 12.
vellet ei. vellet se ei 471 col.1.15
iudicio. iudico 472 col.1.16.
quod quibus 474. 533. 10.
esse esset ibid. 524. 4.
prorogatur porogari ibid. ibid. 22.
sup. Adde p.2. ibid. 526.1.
& si & sic,quòd. 475. 530. 10.
quando non:quando tantũ 476.col.1. 2.
eos illi 482.583. 15.
nu.28. nu.82. 484. col.p.6.
nu.86. nu.84. ibid. 591. vlt.
concedant concordant 505. 16. 10
concubinatum concubinarium ibidem ibid. 19.
incideret Adde non incideret 514.88.3.
Conc.Trid.Adde sess.23.c.8.560.467.4.
illius subiectus:illi subiectas 562.479 1.
nu.4. nu.14. 564. 490.14.
italorum Adde nomine ibid. 496. 1
nu.447. 467. 566. 509. 9.
dispensationem : dispensatio ibid. 19.
sit Adde. non sit 567. 512.14.
& non pura pœna. sed pura pœna ibid. ibid.15.
allegat.8. allegat.5. 568.col.1.2.
fol.585.num.644. est traspositio, quia vbi dicitur,absque dimissorijs, debet legi,titulari,& vbi dicitur titulari,debet legi,absque dimissorijs.
num.75. num.85 608.646.19.
recoll.1. Deest p.2. ibid.col.2.in p.
in. id 610. col.1. 6.
Prælatis Regularibus: Prælatia Regulari ibid. 586. 6.
non consecratam Dele ly non 626. 947.1.
fol.643.nu.926.lin.11.est transpositio: nam ly,quia positum ante Inquisitores,debet legi,ante Bossius.
sollicitante sollicitatæ 643 925 36.
nu.844. nu.846. 650. 160. 2.
aliorum alios ibid. 963. 24.
recipere Adde Visitantes actu 651. 967.3.
nu.416. nu.430. 672.1060. vltima.
alios alij 678. 1. 8.
& tali Dele ly,& 679. 7. 12.
sequitur sequuntur 682. 23.8.
quinto sexto.684.45.13.
per Bonacina dele ly per 685 102 25
priuilegiatorum Prælatorum 686. col. 1.15.
priuari puniri 695 col.2. 39.
pro consequutione. pro consequendo 598.col.1.22.
aut in, Dele ly in ibid. ibid. 41.
Bullæ Bulla ibid. col.2.15.
impuritatem impunitatem ibid. ibid. 80.

